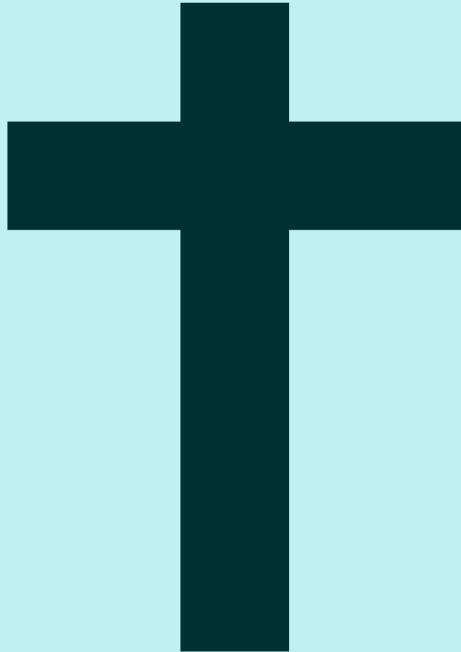

Bibeli Luayãtaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and
Nigeria

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA. This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

Contents

Daalεα	1
Bαα	41
Levii buib	74
Naokεα	97
Ikoyā	129
Yozuee	160
Dαaanaα	179
Lutu	199
1 Samueli	202
2 Samueli	226
1 Kíαα	249
2 Kíαα	273
1 Lada	297
2 Lada	324
Ezala	352
Nεemii	360
Esitεε	372
Yobu	378
Soũα	428
Yáasiα	565
Láasoode	608
Salomαα lε	620
Isaia	629
Zelemii	727
Wēnalε	806
Ezekieli	816
Danieli	863
Ozee	875
Yoeli	890
Amōsi	897
Abadia	909
Yonasi	911
Mise	914
Nauũ	924
Abaku	928
Sofoni	933
Age	938
Zakali	940
Malaki	950
Matiee	953
Maaku	984
Luku	1003
Zāa	1035
Zinaα yākεαα	1057
Lomadeα	1085
1 Kαlεnideα	1099
2 Kαlεnideα	1111
Galatiα	1119
Efεsedeα	1124
Filipideα	1129

Kolossides	1133
1 Tesalonides	1137
2 Tesalonides	1140
1 Timotee	1142
2 Timotee	1146
Titu	1149
Filemon	1151
Ebelu	1152
Zaaki	1163
1 Piie	1167
2 Piie	1172
1 Zaa	1175
2 Zaa	1179
3 Zaa	1180
Yuda	1181
Zia ya	1183

DAALĒA

Mɔzi lá s̄ia

Yá pó kú láe bee guu

Bibeli lá s̄ia tón Daalea. A luabe ní dúniao kea yá'òwēe, ì to wà d̄s̄ lá Lua gbēnazinao kè, lá duuna ní taasio gè dúnia guu, lá Lua ì yáse ní gbēnazinao. Bee gbēa lápi bui pó w̄i me Isailio bókii òlòwēe.

Lēe 1-11. Kpelewa wá f̄s̄ dúnia pó wá kú a guue bee gbá d̄si? Kpelewa gbēnazina dei? Dé a de a ũ dúnia guui? Bóyái gbēnazinao ìb̄ ì ní k̄soi? Vāipi ese kúa? Yāgbēaa beeoá wá gbādeo yáe ñ Daalea lá lēe 1-11 lé a b̄oolekewēe: Ḡs̄e ní n̄oeeo kea (1-2), an kēakōwa ní Luao (3), Abeli ní Kāinio (4), N̄oee yá ní idaa dúniala yáo (6-9), Babeli kp̄edidiakōa (11).

Lēe 12-50 lé lá Lua gbēnazina suabaayā zekàle yá'owēe, lá à Isaili dezi káauo s̄isi à ní sé a z̄òblena ũ. Ablahaũ t̄òb̄ò a luanaaika ní a misiilea Luaeo yáie, ñ aà yākeapi lé gb̄eó da zéwa e ní a gb̄ao (12.1-25.18). Bee gbēa aà né Izaaki ní aà t̄oũna Yakobu pó w̄i me l̄o Isailio ní a neḡs̄e gb̄eón kuepla pó de Isaili bui kueplao dezi káauo ũo yá (25.19-35.29). Yosefuá Yakobu néo doe. Yakobu ní a néo ní a daeo taa Egipi bùsuu yá musu, Yosefupi mé ní mide ũ (37.1-50.26).

Daalea lá yá pó gb̄é káauo k̄eò b̄oolekewēe, azaiasa yá pó Lua k̄eò. Gia s̄ia lápi Lua dúniakea b̄oolekewēe. Bee lé Lua z̄oòke òlòwēe. Aàpi mé k̄e. Lápi láakii Lua legb̄e à mè á gi à laaido a gb̄eówae. Za lápi daalea e a midēawa Lua mé mide ũ. I to wà a d̄s̄, ì yákpalek̄eín̄o à ní swágaga, ì a gb̄eó da zéwa à d̄n̄le, ì to an yá ào web̄oá lá á yeiwa.

Wá ke kpelewa ni? Lua ye wà a náaike, wí lé pó a gb̄eó yási, wíó z̄ike a yādileo ní a ikoyāwa. Lápi Isailio felekaayā z̄io d̄au a s̄iuwēe, k̄e wà e d̄s̄ lá an dezi káauo Lua náaik̄e, wí Lua náaike màa gb̄a s̄.

Lua dúnia kea

¹ As̄in̄iz̄i Lua musu ní z̄íle k̄e. ² Gu da p̄ae, a kek̄eao, gusia mé da ís̄iaa, ñ Lua Nis̄ina lé yáakpa ípia. ³ Ŋ Lua mè: Gu pu!* Ŋ gu p̄u. ⁴ A è gupuapi maa, ñ à gupua k̄eaa ní gusiao. ⁵ A t̄okpà gupuae f̄āane, gusia s̄s̄ gwāas̄ina. Gu s̄i, gu d̄ò, a ḡoo s̄éian we.

⁶ Ŋ Lua mè: B̄aluma ào ku ìo z̄ānguo, k̄e à ípio k̄ek̄ōwa. ⁷ Ŋ à b̄aluma k̄e màa, à í pó kú b̄aluma z̄ie k̄ek̄ōwa ní í pó kú a musuo.† ⁸ Ŋ à t̄okpà b̄alumapie luabe. Gu s̄i, gu d̄ò, a ḡoo plaaden we.

⁹ Ŋ Lua mè: I pó kú z̄íle k̄āaa gudou, gugii b̄o. Ŋ à k̄e màa. ¹⁰ A t̄okpà gugiiapie t̄oole, ñ à t̄okpà í pó k̄āaae ís̄ia. Ŋ a è à k̄e maa. ¹¹ Ŋ Lua mè: Láo bole t̄oole ní s̄è wedeo ní lí nedeo, baade ní a buio. Ŋ à k̄e màa, ¹² láo b̄òle t̄oole ní s̄è wedeo ní lí nedeo, baade ní a buio. Ŋ Lua è à k̄e maa. ¹³ Gu s̄i, gu d̄ò, a ḡoo àaōden we.

¹⁴ Ŋ Lua mè: P̄ogupunao aao ku musu, aao f̄āane k̄ek̄ōwa ní gwáo, aao dikp̄eo ní ḡoo ní w̄eò òl̄oné. ¹⁵ Aao de p̄ogupunao ũ musu, k̄e aao dúnia pu. Ŋ à k̄e màa. ¹⁶ A p̄ogupuna z̄oò k̄e mèn pla, a pó pó gb̄aa ìo kible f̄āane, a pó pó buse ìo kible gwá. A saanao k̄e l̄o. ¹⁷ A ní p̄epe musu aao dúnia pu, ¹⁸ aao kible f̄āane ní gwāas̄inao, aao gupua k̄ek̄ōwa ní gusiao. Ŋ a è à k̄e maa. ¹⁹ Gu s̄i, gu d̄ò, a ḡoo s̄iōden we.

²⁰ Ŋ Lua mè: Pó w̄enideo í pa ȳeȳoē, b̄ao ligua musu, aao vua b̄alumau. ²¹ Ŋ à pó w̄enide pó kú íu ȳeȳoēo k̄e ní kp̄ò gb̄ēneo píi baade ní a buio. A b̄ao k̄e píi l̄o baade ní a buio. Ŋ a è à

* 1:3 2Kln 4.6 † 1:7 2Pie 3.5

kè maa. ²² A báaadàngu à mè, aao nɛ'i, aaiɔ kɔ́, kpɔɔ i ísia pa, bāɔ i kɔ́ tɔɔɛ. ²³ Gu sɪ, gu dɔ́, a gɔɔ sooden we.

²⁴ ɔ Lua mè: Pó wɛnideɔ aao ku tɔɔɛ, pɔtuɔɔ ń pɔtaa'onkuawaɔ ń sɛ̃anɔɔɔ baade ń a buio. ɔ à kè màa. ²⁵ Lua sɛ̃anɔɔɔ kè baade ń a buio. A pɔtuɔɔ kè baade ń a buio. A pɔtaa'onkuawaɔ kè baade ń a buio. ɔ a è à kè maa.

²⁶ ɔ Lua mè: Wà gbɛnazinaɔ ke wá taa ũ, aaiɔ dɛwáwa,‡ aaiɔ iko ví kpɔɔwa ń bāɔ ń pɔtuɔɔ ń sɛ̃anɔɔɔ ń pɔtaa'onkuawaɔ pii. ²⁷ ɔ Lua gbɛnazinaɔ kè azia taa ũ. Aà zia taa ɔ à ń ké a ũ. A ń ké gɔɛ ń nɔɛɔɛ. § ²⁸ A báaadàngu a òné: Aɔ nɛ'i, íɔ kɔ́, í dúnia pa, íɔ gbāablewà. Aɔ iko ví kpɔɔwa ń bāɔ ń pɔ wɛnide pɔ́ í taa'o tɔɔɛwaɔ pii. ²⁹ ɔ Lua mè: Ma pɔ́ wɛnade pɔ́ kú tɔɔɛwaɔ kpàwá á pɔblea ũ piiɛ ń lí nedeɔ pii. ³⁰ Ma ble pɔ́ í bɔɛ tɔɔɛwa kpà pɔ́ wɛnideɔwa pii an ble ũɛ, nɔɔɔ ń bāɔ ń pɔtaa'onkuawaɔ pii. ɔ à kè màa. ³¹ Lua pɔ́ pɔ́ á kèò è pii, à kè maa wásawasa. Gu sɪ, gu dɔ́, a gɔɔ sooloden we.

2

¹ Màa Lua musu ń zílɛɔ kè ń ń pɔɔ pii. ² E a gɔɔ soplade zí àò ká, zí pɔ́ àɛ kɛpi làa. A gɔɔ sopladepi zí ɔ à kámabò ń zí pɔ́ á kèò. * ³ ɔ à báaadà gɔɔ sopladepiu a díɛ a pɔ́ ũ, ké zíbeezi à kámabò ń zí pɔ́ á kèò pii yáí. †

Edeni lu

⁴ Musu ń zílɛɔ kea yán ke: Gɔɔ pɔ́ Dii Lua zílɛ ń musuo kè, ⁵ bua pɔɛ i bɔɛ tɔɔɛwa yāao, baa sɛ, asa Dii Lua i to lou màò, mé gbɛɛ ku à tɔɔɛ zíkɛɔ. ⁶ Sua mé í kpa dúniau, ɔ́ í m̀ɔɛpisi tɔɔɛwa pii.

⁷ Dii Lua gɔɛ ikàsa ń bùsutio. Ké à ían wɛnide pè aà níu, ɔ́ gɔɛpi gɔ́ gbé bɛɛ ũ. ‡ ⁸ Dii Lua lu kèke gukpe oi gu pɔ́ wí me Edeni, ɔ́ à gɔɛ pɔ́ á kèpi dàu we. ⁹ Dii Lua tò lí bui pii b̀ɔɛ tɔɔɛ. Lípiɔ kefeũ, mé an be blea na. Lí wɛnide § ku lupi guo, mé lí pɔ́ í dɔ́a maa ń a vāio iné kú we ɔ.

¹⁰ Swa ku Edeni, íɔ m̀ɔɛpisi lupiwa. Bɔa we à gɔ́nakè síiɔ. ¹¹ A séia tón Pisɔ, ɔ́me liaa Avila bùsui pii. Vua ku bùsupiu, ¹² mé vuapi kefeũ. Zɔgo'ɔ kú we ɔ́ ń gbè bɛɛɛde pɔ́ wí me onisio. ¹³ Swapi gɔ́na plaade tón Giɔ, a liaa Kusi bùsui pii. ¹⁴ A gɔ́na aaɔde tón Tigilisi, a d̀ɔɔ tà Asili bùsu gukpe oi. Swapi gɔ́na síiɔde tón Uflata.

¹⁵ Dii Lua gɔɛpi díɛ Edeni lupi guu, aà a zíkɛ, íɔ gwa. ¹⁶ ɔ́ à yádílɛɛ à mè: Nyɔ́ fɔ́ ń lupi lí pii be ble, ¹⁷ ama nísu lí pɔ́ í dɔ́a maa ń a vāio iné be bleo, asa tó ń blè, n gaɛ.

¹⁸ Dii Lua mè: Gɔɛ kua ado maaɔ. Má d̀ɔnɛde kèè aà gbèdo ũɛ. ¹⁹ ɔ́ à bùsu sè à nɔɔɔ kèò pii ń bāɔ pii, ɔ́ à m̀ɔ́nɔ gɔɛ kíi, ké à e lá a tókpané. Tó pɔ́ gɔɛpi kpà pɔ́ wɛnidepiɔne pii gɔ́ ń tó ũ. ²⁰ Gɔɛpi tɔkpà pɔtuɔɔne pii ń bāɔ ń sɛ̃anɔɔɔ pii, ama i d̀ɔnɛde e ń guu a gbèdo ũ. ²¹ ɔ́ Dii Lua tò gɔɛpi gè ń io. Ké àɛ i'o, ɔ́ à aà gbàtɛɛwa m̀ɛndo b̀ɔ, ɔ́ à aà me tàta a gbɛu. ²² ɔ́ à gɔɛpi gbàtɛɛwa pɔ́ á b̀pɔ́ líɛ nɔɛ ũ, ɔ́ à gèaàno aà kíi. ²³ ɔ́ gɔɛpi mè:

Gbɛɛ bee sa,
aà wá b̀ɔ ma wá guuɛ,
mé aà me b̀ɔ ma me guuɛ.
Wàli oè nɔɛ,
ké wá aà b̀ɔ gɔɛ guu yáí.

²⁴ Ayāmeto gɔɛ í go a de ń a daowa, í na a nawa, ɔ́ aai gɔ́ lán sàwakula ń gbalaowa.*
²⁵ Gɔɛ ń a nao ku puizi an pla nípii, kási wí lí ń kũo.

3

Gbɛnazina kɛakɔ́wa ń Luao

‡ 1:26 1Kln 11.7 § 1:27 Mat 19.4 * 2:2 Ebe 4.4 † 2:3 Bɔa 20.11 ‡ 2:7 1Kln 15.45 § 2:9 Zia 2.7, 22.2, 14
* 2:24 Mat 19.5, 1Kln 6.16, Efe 5.31

1 Mlɛ* mé kōni vī de sɛ̃anɔbɔ pɔ́ Dii Lua kèola píi, ɔ̃ à nɔe là à mè: Lua mè ásu lupi líe be bleoεa? 2 Ǿ nɔe wè mlɛpiwa: Wá f̃ wà lupi libe ble, 3 ama lí pɔ́ kú lupi guo, Lua mè wásu wà a be bleo, wásu ɔkãwà seo, ké wásu gao yáí. 4 Ǿ mlɛ òè: A ga seo!† 5 Lua d̃ó tó á blè, á wé a ké, í g̃ó láawa, ío maa ní ṽáio d̃ó.

6 Ké nɔe è lípi be kefeũ mé a blea aɔ na, a to gbé wé ké, ɔ̃ à a be bò a blè.‡ A kpà a záwa, ɔ̃ a blè s̃ó.§ 7 An pla mp̃ii an wé kè, ɔ̃ aa d̃ó sa ké wa ku puizi. Ǿ aa goola lá nàmi aa ñanzi.

8 Ké g̃ɔe ní a nao Dii Lua kíi mà, àle bebe luu oosiele, ɔ̃ aa ùlèè lupi láu. 9 Ǿ Dii Lua lezù g̃ɔezi à mè: N kú má ni? 10 A wèwà à mè: Ké ma n kíi mà, ɔ̃ ṽia ma kũ, ké má kú puizi yáí, ɔ̃ ma ulɛ. 11 Ǿ Dii Lua aà là à mè: Déme òne ní kú puiziei? Lí pɔ́ ma gine ò a be ble, ní blè yà? 12 A wèwà à mè: Nɔe pɔ́ ní kpàa àò kumano mé lípi be kpàa, ɔ̃ má blè. 13 Ǿ Dii Lua nɔe là à mè: Bóyái ní kèi màai? A wèwà à mè: Mlɛ mé ma s̃as̃á, ɔ̃ má blè.* 14 Ǿ Dii Lua ò mlɛ:

Lá ní kè màa, níỹɔ de láaip̃o ũ
de pɔtuɔɔ ní sɛ̃anɔbɔla píi,
níỹɔ táa'o n gbɛɛwaε,
luut̃é ío g̃ɛ n léu e n w̃eni léu.

15 Mpi ní nɔeo, má íida á z̃anguo,
n bui ní aà buio z̃anguo.
Aà bui a n mi wí,†
mé níỹɔ aà gbatoe ke'la.

16 Ǿ a ò nɔe:

Má n nɔsia taasi káfne,
nío ne'i ní w̃aw̃áo.‡
N zá ni alio kumaε,
mé aɔ iko ṽimaε.

17 Ǿ a ò g̃ɔe:

Lá n n na ỹamá,
n lí pɔ́ ma gine ò a be ble blè,
tɔɔle a g̃ó láaip̃o ũ n yáí,§
taasi guu ɔ̃ níỹɔli ble eu e n w̃eni léu.

18 Bua p̃ó ɔ̃ níỹɔli ble,
ali leɔ ní lá úadeɔ bolenɛ.

19 Isimagakpaa guu ɔ̃ níỹɔli blebleu,*
e ò ea ò g̃ɛò tíu,
asa wek̃ii ma n b̃ou.
Bùsutin n ũ,
mé níỹɔ ea g̃ó bùsutipi ũe.†

20 Adamu‡ tɔkpà a naε Eɛva,§ asa gbépii daziε. 21 Dii Lua báa ula kè Adamuε ní a nao a dànɛ.

22 Ǿ à mè: Gb̃enazina maa ní ṽáio d̃ó sa, à g̃ò l̃awáwa. Wà giè aà lí w̃enide be bo ble, ké asu àò ku g̃ɔpiio yáí.* 23 Ǿ Dii Lua aà yà à aà bò Edeni lupi guu. Ǿ Adamu gè tɔɔle pɔ́ Lua aà kèò zikè. 24 Ké Dii Lua aà yà, ɔ̃ à malaika g̃às̃ladeɔ kàle Edeni lupi gukpe oi, aao lí w̃enide zé d̃óa ní f̃enda pɔ́ lé lias̃áiz̃ó, a wét̃é lé tekeo.

4

Kainu ní Abelio

* 3:1 Zia 12.9, 20.2 † 3:4 Z̃aa 8.44 ‡ 3:6 2Kln 11.3 § 3:6 Lom 5.12-21 * 3:13 2Kln 11.3, 1Tim 2.14 † 3:15 Lom 16.20, Zia 12.17 ‡ 3:16 1Tim 2.15 § 3:17 Lom 8.20 * 3:19 2Tes 3.12 † 3:19 Soũ 90.3 ‡ 3:20 Bee mè gb̃enazina. § 3:20 Bee mè w̃eni. * 3:22 Zia 22.14

1 Adamu a na Eva dɔ̀ nɔɛ ũ, ɔ̀ à nɔsi à Kainu* ì. ɔ̀ à mè: Ma gɔ̀ɛ ì ní Dii gbãao. 2 ɔ̀ à aà dāuna Abeli ì lɔ. Abeli kè sādāna ũ mé Kainu kè sɛ̀wana ũ. 3 Gɔ̀ɛwa Kainu mò ní a buapɔ̀ à Dii gbà. 4 Abeli sɔ̀ à mò ní a sãne sɛ́ia mekpaa. Abeli yá kà Diigu, ɔ̀ à aà gba si.† 5 Kainu sɔ̀, aà yá i ka Diiguo, ɔ̀ i aà gba sio. ɔ̀ Kainu pɔ̀ pà maamaa, aà oa ɔ̀kpà. 6 ɔ̀ Dii ò Kainuɛ: Bóyáì n pɔ̀ fèii? Akɛa n oa ɔ̀kpà? 7 Tó n ze ní yāmaao, n oa aɔ̀ weeao lé? Tó ni ze ní yāmaao sɔ̀, duuna naalene n kpɛɛɛ. N ni lé aà de, sema n ziblewà.

8 ɔ̀ Kainu ò a dāuna Abeliɛ: Wà gé sɛu. Ké aa kà we, ɔ̀ à fɛ̀ɛ ní a dāunao à aà dɛ.‡ 9 Dii Kainu là à mè: Má n dāuna Abeli kuui? A wèwà à mè: Má dɔ̀. Ma dāuna dɔ̀anan ma ũa? 10 ɔ̀ Dii mè: Bó ní kèi? N dāuna au lé lezumazi za tɔ̀ɛ mà zeano.§ 11 Tiasa rýɔ̀ gɔ̀ láaipɔ̀ ũɛ, ní zākū ní tɔ̀ɛ pɔ̀ n dāuna au m̀ n ɔ̀zi. 12 Tó n sɛ̀wà, tɔ̀ɛ a káflakɛnɛo. Nyɔ̀ sɔ̀kɛkɛkɛpa nyɔ̀ liaaliaa dúnia guuɛ. 13 ɔ̀ Kainu ò Diiɛ: Iadamaɛ bee gbãa demala, má fɔ̀. 14 Nlɛ ma ya tɔ̀ɛu la gbãe sa. Máo kɛamaɛ sa. Máo sɔ̀kɛkɛkɛpaɛ, mío liaaliaa dúnia guu, gbé pɔ̀ kpàaũmanɔ̀ i ma de. 15 ɔ̀ Dii òè: Maa no! Tó gbé n de, wa n pɔ̀ tɔ̀sine gɛ̀n soplɛ. ɔ̀ Dii wɛ̀sãe kè Kainuwa, ké gbé pɔ̀ kpàaũanɔ̀ su aà deo yáì. 16 ɔ̀ Kainu dàzeu à kè Diiwa. A gè zòɛ Nɔ̀di bùsuu Edeni gukpɛ oi.

17 Kainu wùɛ ní a nɔo, ɔ̀ à nɔsi à Enoki ì. A gbɛa Kainu wɛ̀ɛ kàɛ, ɔ̀ à a népi tó kpàè. 18 Enoki Iladi ì, Iladi Meuyae ì, Meuyae Metusae ì, Metusae Lemeki ì. 19 Lemeki nɔ̀sɛ̀ mèn pla, ado tón Ada, ado Zila. 20 Ada Yabali ì. ɔ̀me pɔ̀dāna pɔ̀ aaɔ̀ ku zwàakpɛuɔ̀ dezi káau ũ. 21 Aà dāuna tón Yubali. ɔ̀me mɔ̀nlenɔ̀ ní kulepenɔ̀ dezi káau ũ. 22 Zila sɔ̀, ɔ̀me Tubali Kainu ì. Sian aà ũ. I pɔ̀pii pí ní mɔ̀sio ní mɔ̀gotɛo. Aà dāe tón Naama. 23 Lemeki ò a naɔne:

Ada ní Zilao, à ma yāma,
ma naɔ, à swákpa ma yáì.
Gbɛɛ ma kɛ̀ia, ɔ̀ ma aà dɛ,
ɛ̀waasopi ma lɛɛ, ɔ̀ ma aà kàalɛ.
24 Wa Kainu pɔ̀ tɔ̀siɛ̀ gɛ̀n soplɛɛ,
ma Lemeki ma pɔ̀ sɔ̀,
gɛ̀n bàaɔ̀kwi ní soplao.*

25 Adamu wùɛ ní a nɔo lɔ, ɔ̀ à nɛgɔ̀ɛ ì. A tɔ̀kpàè Seti,† asa à mè Lua a gba né pāle Abeli pɔ̀ Kainu aà dɛ gɛ̀ɛ ũɛ. 26 Seti sɔ̀ à nɛgɔ̀ɛ ì, ɔ̀ à tɔ̀kpàè Enosi. Za zibeezì ɔ̀ wà nà Dii sísiawa.

5

Adamu buiɔ̀ (1Lad 1.1-4)

1 Adamu buiɔ̀ yán ke: Gɔ̀ pɔ̀ Lua gbɛ̀nazinaɔ̀ kè, à ní ké láawaɛ. 2 A gɔ̀ɛ kè ní nɔɛo, ɔ̀ à báaadàngu. A tɔ̀kpàné Gbɛ̀nazina.

3 Adamu wè basoolokwide (130) guu ɔ̀ à nɛ̀l láawa a taa ũ, ɔ̀ à tɔ̀kpàè Seti. 4 Seti ia gbɛa à kè wè òaa síiɔ̀ (800), à né pāleɔ̀ ì lɔ gɔ̀ɛo ní nɔɛo. 5 Ké à kà wè òaa síiɔ̀ ní basoolokwio (930), ɔ̀ à gà.

6 Seti wè basooɔ̀ode (105) guu ɔ̀ à Enosi ì. 7 A gbɛa à kè wè òaa síiɔ̀ ní soplao (807), à né pāleɔ̀ ì lɔ gɔ̀ɛo ní nɔɛo. 8 Ké à kà wè òaa síiɔ̀ ní basooɔ̀kwi ní plao (912), ɔ̀ à gà.

9 Enosi wè basiiɔ̀kwide (90) guu ɔ̀ à Kena ì. 10 A gbɛa à kè wè òaa síiɔ̀ ní gɛ̀oo (815), à né pāleɔ̀ ì lɔ gɔ̀ɛo ní nɔɛo. 11 Ké à kà wè òaa síiɔ̀ ní basooɔ̀oo (905), ɔ̀ à gà.

12 Kena wè bàaɔ̀kwide (70) guu ɔ̀ à Maalalee ì. 13 A gbɛa à kè wè òaa síiɔ̀ ní blao (840), à né pāleɔ̀ ì lɔ gɔ̀ɛo ní nɔɛo. 14 Ké à kà wè òaa síiɔ̀ ní basooɔ̀kwio (910), ɔ̀ à gà.

* 4:1 Bee mè ma nɛ̀l. † 4:4 Ebe 11.4 ‡ 4:8 Mat 23.35, 1Zaa 3.12, Yud 11 § 4:10 Ebe 12.24 * 4:24 Mat 18.22
† 4:25 Bee mè gɛ̀ɛ.

¹⁵ Maalalee wè bààṣṣode (65) guu ṣ à Yelēdi ì. ¹⁶ A gbēa à kè wè òaa síṣ ní baakwio (830), à né pāleṣ ì lo gṣeṣ ní nṣeṣ. ¹⁷ Ké à kà wè òaa síṣ ní basṣo ṣosaio (895), ṣ à gà.

¹⁸ Yelēdi wè baswaaṣ ní plaode (162) guu ṣ à Enṣki ì. ¹⁹ A gbēa à kè wè òaa síṣ (800), à né pāleṣ ì lo gṣeṣ ní nṣeṣ. ²⁰ Ké à kà wè òaa síṣ ní baswaaṣ ní plao (962), ṣ à gà.

²¹ Enṣki wè bààṣṣode (65) guu ṣ à Metusela ì. ²² A gbēa à tē Luazi e wè òaa do ní basṣoo (300), à né pāleṣ ì lo gṣeṣ ní nṣeṣ. ²³ Ké à kà wè òaa do ní baswaaṣṣoo (365), ²⁴ à tē Luazi, ṣ wà kùawà, ké Lua aà sè* bḡò dúniau yáí.

²⁵ Metusela wè òaa do ku'e'aaṣaide (187) guu ṣ à Lemeki ì. ²⁶ A gbēa à kè wè òaa síṣ, bao plasai mé kuo (782), à né pāleṣ ì lo gṣeṣ ní nṣeṣ. ²⁷ Ké à kà wè òaa síṣ ní baswaaṣkwi dosaio (969), ṣ à gà.

²⁸ Lemeki kè wè òaa doe, bao plasai mé kuo (182), ṣ à negṣe ì. ²⁹ A tṣkpàè Nṣee† à mè: Gbēe bee mé a wá nḡse níniwēe zì gbāa pṣ wále ke Dii lēkea tṣolee yáí yá musu. ³⁰ Nṣee ia gbēa Lemeki kè wè òaa àaṣ ṣosai (595), à né pāleṣ ì lo gṣeṣ ní nṣeṣ. ³¹ Ké à kà wè òaa àaṣ ní baswaaṣkwi ní soplao (777), ṣ à gà.

³² Nṣee wè òaa pla ní basṣoode (500) guu ṣ à Seṣ ní Haṣo ní Yafetio ì.

6

Gbēnazinaṣ òṣkpaa

¹ Ké gbēnazinaṣ nà dasikūawa mé aale ligua, aale nenṣenaṣ i, ² ṣ Lua néṣ* è gbēnazin nenṣepiṣ kefeṣ, ṣ aa ní sé ní pṣeāwa. ³ Ṣ Dii mè: Ma Nisina aṣ ku gbēnazinaṣ guu gṣopiio, asa aa sàṣá ní dàa yáíe. Wè basoolo mé gḡné. ⁴ Gbē gbāaṣ ku dúnia guu gṣo bee ní gṣo bee gbēaṣ lo, gṣo pṣ Lua népiṣ gbēnazin nenṣeṣ dḡ nṣeṣ ũ, mé aa néṣ ìrṣṣo. An népiṣ mé negṣna pṣ aa tṣbṣ za káauṣ ũ.

⁵ Ké Dii è gbēnazinaṣ yāvāikè zṣṣo dúniau, gṣopii yābēe làasoo ṣ aaṣ ke ado,† ⁶ ṣ aà pṣ yà gbēnazina pṣ á kè tṣole yá musu. Aà nḡse òṣkpà, ⁷ ṣ à mè: Má gbēnazina pṣ má kè waa tṣolewae, gbēnazinaṣ ní nḡbṣo ní pṣtaa'onkuawaṣ ní bāṣ, asa ma pṣ yà an kea yá musue. ⁸ Ṣ Dii Nṣee wegwà.

Nṣee yá

⁹ Nṣee buiṣ yán ke: Nṣeeá gbēmaae. Aà gṣo aàpi mé tàae vṣo, à tē Luazi. ¹⁰ Nṣee negṣeṣ ì gbēṣn àaṣ, Seṣ ní Haṣo ní Yafetio. ¹¹ Gbēpii òṣkpaa Luae, vāikea ní gbāao dúnia pà. ¹² Ké Lua dúnia gwà, a è a òṣkpà, asa gbēpii zé kolea sèe.

¹³ Ṣ Lua ò Nṣee: Má è gbēpii kà kaalea, asa an yáí vāikea ní gbāao ì dúniaa. Má ní kaale sānu ní dúniao. ¹⁴ Gó'ilēna ke ní lipereṣeṣ, ní ke ní a kpeaṣ, ní kṣtaa lēwà a guu ní a kpeṣ. ¹⁵ Lá níyṣ gópi ken ke: A gbāa àṣ gāṣisuu òaa do ní basṣooe, a yàasa gāṣisuu blakwi, a lēṣi sṣ gāṣisuu baakwi. ¹⁶ Pṣku gópia, ní gupua to a lé zānguo ní góo gāṣisuu do. Ní a lé bṣ a gbātēu, ní gópi kpaale lēe àaṣ didiakṣa.

¹⁷ Mapi sṣ má tṣo í da dúniaa, ké mà pṣ pṣ ían wēnide kú ní guuṣ kaale pii. Pṣ pṣ kú dúnia guuṣ gaga pii. ¹⁸ N beeo ma bàa aṣ kunnṣo, ní gē gópi guu ní n negṣeṣ ní n nao ní n néṣ nao. ¹⁹ Ní pṣ wēnide pii se gērṣṣo mēn plapla, ké aa e wàṣ ku. ²⁰ Bā buiṣ ní nḡbṣo buiṣ ní pṣtaa'onkuawa buiṣ pii aa mṣ n kíi mēn plapla, ké aa e wàṣ ku. ²¹ Ble pṣ wṣ ble pii séle káaa á kṣsūa ũ, ápiṣ ní pṣpiṣ. ²² Ṣ Nṣee kè màa, à yá pṣ Lua òe kè pii.‡

* **5:24** Ebe 11.5, Yud 14 † **5:29** Bee mè nḡseninia. * **6:2** Seti buiṣ (Daa 4.26). † **6:5** Mat 24.37-39, 1Píe 3.20 ‡ **6:22** Ebe 11.7

7

I daa dúniaa

¹ Ǿ Dii ò Nɔeeɛ: Gɛ́ gó guu ní n bɛdeɔ, asa má è míme ní maamɛɛ tiadeɔ guu. ² Nɔ̀ɔ pɔ́ wí sa'òòɔ se gɛ̀ò da ní sao soplapla, ní nɔ̀ɔ pɔ́ wíli sa'òòɔ se mèn plapla da ní sao. ³ Bãɔ se gɛ̀ò lɔ da ní sao soplapla, ké an bui e aaɔ ku dúniau gupiiu. ⁴ Asa gɔ̀ɔ soplá gbɛa má tó lou ma tɔ̀le e gɔ̀ɔ bla fáane ní gwãasinao, ké mà pɔ́ wɛ̀nide pɔ́ má kè̀ɔ waa tɔ̀lewa píi.

⁵ Nɔee yá pɔ́ Dii òe kè̀ píi. ⁶ Gɔ̀ɔ pɔ́ í dà dúniaa, Nɔee wè̀ òaa àaɔɛ. ⁷ A gè̀ gó'ílɛna guu ní a néɔ ní a nao ní a néɔ nao, ké aa e bɔ́ ípi yáú. ⁸ Ǿ nɔ̀ɔ pɔ́ wí sa'òòɔ ní nɔ̀ɔ pɔ́ wíli sa'òòɔ ní bãɔ ní pótáa'onkuawaɔ ⁹ m̀ò Nɔee kíi gó guu mèn plapla da ní sao lá Lua òɛwa. ¹⁰ Gɔ̀ɔ soplá gbɛa í zɔ̀ɔpi dúnia lè. ¹¹ Nɔee wè̀ òaa àaɔde, a m̀ɔ plaade gɔ̀ɔ gɛ̀o ní plaode zí, ɔ́ ísi pɔ́ kú tɔ̀le zíe nibɔnao p̀na píi, mé loupɔ̀ɔ f̀. ¹² Lou mà e gɔ̀ɔ bla fáane ní gwãasinao.

¹³ Zibeezì Nɔee gè̀ gó guu ní a néɔ Sɛũ ní Haũo ní Yafetio ní a nao ní a néɔ nao gbɛɔn àaɔ,* ¹⁴ ní s̀ɛanɔbɔɔ píi ní buiwa ní pɔtuɔɔ píi ní buiwa ní pótáa'onkuawaɔ píi ní buiwa ní pɔ́ vuaaɔ píi ní buiwa, bãɔ ní pɔ́ gãsiadeɔ píi. ¹⁵ Pɔ́ pɔ́ í weɔ m̀ò Nɔee kíi gó guu bui ní buio mèn plapla. ¹⁶ Pɔ́ wɛ̀nideɔ bui píi gè̀ da ní sao lá Lua dílɛ̀wa. Ǿ Dii gbatànlɛ.

¹⁷ Lou mà e gɔ̀ɔ bla. Ké í lé káfi, ɔ́ à gó sè̀ fɛ̀lèò tɔ̀leɛ. ¹⁸ I fɛ̀lɛ à káfi maamaa, à dà tɔ̀leɛ, ɔ́ gópi da ía. ¹⁹ I káfi à dà tɔ̀leɛ nàai, à kú gbɛ̀sísí lesí pɔ́ kú dúniauɔla míɔ. ²⁰ I fɛ̀lɛ kú gbɛ̀sísípiɔla e gãsisuu gɛ̀o. ²¹ Pɔ́ wɛ̀nide pɔ́ í táa'o tɔ̀lewaɔ gàga píi, bãɔ ní pɔtuɔɔ ní s̀ɛanɔbɔɔ ní pótáa'onkuawaɔ ní gbɛ̀nazinao píi. ²² Pɔ́ pɔ́ í we mé a ku s̀sísiaɔ gàga píi. ²³ Pɔ́ wɛ̀nide pɔ́ kú s̀sísiaɔ míde píi. Gbɛ̀nazinao ní nɔ̀bɔɔ ní pótáa'onkuawaɔ ní bãɔ míde dúnia guu. Nɔee mé b̀ò ado ní pɔ́ pɔ́ kuaàno gó guu.† ²⁴ Ǿ í daa dúniaa màa e gɔ̀ɔ basoplakwi.

8

I goa dúniaa

¹ Nɔee ní s̀ɛanɔbɔɔ ní pɔtuɔ pɔ́ kuaàno gó guu píi yá d̀ò Luagu. Ké à íanapè tɔ̀lewa, ɔ́ í ná baawa. ² Isi pɔ́ kú tɔ̀le zíe nibɔnao ní loupɔ̀ɔf̀ɔao tàta, ɔ́ lou kè̀. ³ Ipi lé ba busebuse, àlɛ lao e gɔ̀ɔ basoplakwi. ⁴ M̀ɔ soplade gɔ̀ɔ gɛ̀o ní plaode zí, gópi dí gbɛ̀sísí pɔ́ wí mɛ Alalatawa. ⁵ Ipi lé lao e m̀ɔ kwideu. M̀ɔ kwidepi gɔ̀ɔ s̀sía zí gbɛ̀sísíɔ misonaɔ b̀.

⁶ Gɔ̀ɔ bla gbɛa Nɔee gó fɛ̀nɛnti pɔ́ á b̀ò wè̀, ⁷ ɔ́ à gbagbaa gbàɛ. Alɛ vua, ɔ́ gè̀ le, ɔ́ su la, e í gè̀ bà tɔ̀lewa. ⁸ A felena gbàɛ lɔ, ké à e d̀ɔ tó í lào tɔ̀lewa. ⁹ Ké felenapi í pékii eo, ɔ́ à èa s̀wà gó guu, asa í daa dúniaa píiɛ. Nɔee b̀ò a kú à gè̀ò gó guu. ¹⁰ A kámabò e gɔ̀ɔ soplá, ɔ́ à èa felena gbàɛ lɔ. ¹¹ Felenapi èa s̀wà oosi, à kùla kàso kpaá a lézì. Ǿ Nɔee d̀ɔ ké í lào tɔ̀lewa. ¹² A kámabò gɔ̀ɔ soplá lɔ, ɔ́ à èa felenapi gbàɛ, í ea s̀wà lɔ. ¹³ Nɔee wè̀ òaa àaɔ ní m̀endoode, a m̀ɔ s̀sía gɔ̀ɔ s̀sía zí, í bà tɔ̀lewa, ɔ́ à gópi musu gò. Ké à gugwà, a è í làa tɔ̀lewa. ¹⁴ A m̀ɔ plaade gɔ̀ɔ baasɔo ní plaode zí tɔ̀le giigàga.

¹⁵ Ǿ Lua yá'ò Nɔeeɛ à mè: ¹⁶ Bɔ́ gó guu ní n nao ní n nɛgɔ̀ɛo ní n néɔ nao. ¹⁷ Pɔ́ wɛ̀nide pɔ́ kunnɔɔ b̀le píi, bãɔ ní nɔ̀bɔɔ ní pótáa'onkuawaɔ píi, aa fáaa tɔ̀le, aaiɔ nɛ'í, aaiɔ káfi dúnia guu. ¹⁸ Ǿ Nɔee b̀ò ní a néɔ ní a nao ní a néɔ nao. ¹⁹ Nɔ̀bɔɔ píi ní pótáa'onkuawaɔ píi ní bãɔ píi ní pɔ́ pɔ́ í táa'o tɔ̀lewaɔ píi, aa b̀le gó guu bui ní buio.

²⁰ Ǿ Nɔee Dii gbagbakii b̀ò. A nɔ̀bɔɔ ní bã pɔ́ wí sa'òòɔ kù, ɔ́ à sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ òòwà. ²¹ Ké Dii a gímà, à kè̀è na, ɔ́ à làasookè à mè: Má ea láai zì tɔ̀lewa gbɛ̀nazina yáí lɔ, asa gbɛ̀nazina làasoo ɔ́ vãí za aà èwaasogɔ̀ɔɛ. Má ea pɔ́ wɛ̀nideɔ kaalɛ lá má kè̀wa lɔ. ²² E dúnia gɛ̀ à kuò pótã ní p̀kɛkɛao, íana ní guwãao, buziɛ ní saeo, fáane ní gwãasinao, a kee a mídeɔ.

* 7:13 2Píe 2.5 † 7:23 2Píe 3.6

9

Lua bàa kua ní Nɔeeo

¹ Ǿ Lua báaadà Nɔeeɔ ní aà néɔ, a òné: Aɔ nɛ'i àò káfi, í dúnia pa.* ² Nòbɔɔ ní bāɔ ní pótáa'onkuawáɔ ní kpɔɔ píi aáɔ á vía ví. Ma ní naé á ɔzi.† ³ Pó pó í táa'oo píi aáɔ de á poblea ũ.‡ Ma ní kpáwá píie, lá ma ble pó í bɔle tɔlewaɔ kpáwá yāawa.§ ⁴ Ama ásulí nòɔ pó wí a kòlokpao soo, asa a au mé a wēni ũ.* ⁵ Má á au pó de á wēni ũ tɔsiéé. Tó nòɔ gbédè, ge tó gbé á gbédee dè, má aà au tɔsiè. Má tɔsi gbé pó a gbédee dèwa.† ⁶ Tó gbé gbédè, wàli ade de, asa ma gbēnazina kè ma taa ũ.‡ ⁷ Aɔ nɛ'i àò káfi, í li dúniaa, íò kó.

⁸ Lua yá'ò Nɔeeɔ ní aà néɔ ɔ à mè: ⁹ Ma bàa aɔ kúánɔ ní á buiɔe, ¹⁰ ní pó wēnide pó kúánɔ aà bò gó guuɔ píi, bāɔ ní pɔtuɔɔ ní sēánɔbɔɔ ní pó pó kú tɔlewaɔ píi. ¹¹ Ma bàa aɔ kúánɔe. Má pó wēnideɔ midɛ píi ní í daa dúniaaɔ ɔ. I a da dúniala à kaale ɔ. ¹² Ǿ Lua èa mè: Ma bàa aɔ kúánɔ ní pó wēnide pó kúánɔ e gɔɔpii. A seelan ke: ¹³ Má a nàali ɔ louwa ma bàa kua ní dúniaɔ seela ũ. ¹⁴ Tó má tò lou sisi mé nàali bòwà, ¹⁵ lá ma bàa kúánɔ ní pó wēnide bui píio, a yá ali dɔmague. Má tó í zɔɔkú à pó wēnide kaale píi ɔ. ¹⁶ Tó ma nàali è louwa, ma bàa kua ní pó wēnide bui píio e gɔɔpii yá ali dɔmague. ¹⁷ Ǿ Lua ò Nɔeeɔ: Ma bàa kua ní pó wēnide pó kú dúnia guu píio seelan we.

Nɔee néɔ

¹⁸ Nɔee né pó aa bòle gó guuɔ tón ke: Sɛũ, Haũ, Yafeti. Haũ mé Kanaa de'ia ũ. ¹⁹ Nɔee néɔn we gbēɔn àaɔ. An buiɔ mé kpále dúnia guu píi.

²⁰ Nɔeeá sèwanae, ɔ à vèebu kè. ²¹ Ké à vèemí à kà, ɔ aà pɔɔ p̄liwà a kpéu. ²² Ké Kanaa de'ia Haũ ní mae puizi è, à bò ge ò Sɛũe ní Yafetio. ²³ Ǿ Sɛũ ní Yafetio ulada sè wa kà ní gàu ní pla, aa táa'ò ní kpeo, an ae dɔa gupále oi ké aasu ní mae puizi eo yáí, aa gè ní mae puizi ùlèð. ²⁴ Ké Nɔee vèe wèewà à vù, a mà lá a né gbɛzā kèe, ²⁵ ɔ à mè:

Kanaa* a ḡɔ láaiɔ ũe,
ɔme aɔ a gbéɔ zɔnkēsāna ũ.

²⁶ Ǿ à mè:

Wà Dii Sɛũ† Lua sáaukpa,
Kanaa buiɔ aáɔ de Sɛũ buiɔ zɔɔ ũe.

²⁷ Lua káfiakɛ Yafetiɛ,‡

Yafeti buiɔ bekpa ní Sɛũ buiɔ,
Kanaa buiɔ aáɔ de Yafeti buiɔ zɔɔ ũe.

²⁸ I daa dúniaa gbɛa Nɔee kè wè òaa do ní basoplakwio (350). ²⁹ A kè wè òaa siiɔ ní basoplakwioe (950), ɔ à gà.

10

*Nɔee buiɔ
(1Lad 1.5-23)*

¹ Nɔee nɛgɔɔe Sɛũ ní Haũo ní Yafetio ní ní nɛgɔɔe pó aa í í daa dúniaa gbɛaɔ yán ke: ² Yafeti nɛgɔɔe tón ke: Gomee, Magɔgu, Mɛde, Gelesi, Tubali, Meseke ní Tilasio. ³ Gomee nɛgɔɔe tón ke: Asenazi, Lifa, Tɔgaama. ⁴ Gelesi nɛgɔɔe tón ke: Elisa, Taasisi, Sipi, Lodani. ⁵ Buipio mé ligua ísiageewa, aa kɔkpaalè bùsu ní bùsuo, bui ní buio daeɔae, baade ní a buiyāo.

⁶ Haũ nɛgɔɔe tón ke: Etiopi, Egipi, Libii, Kanaa. ⁷ Etiopi nɛgɔɔe tón ke: Saba, Avila, Sabata, Laama ní Sabatekao. Laama nɛgɔɔe Seba ní Dedāo ũ. ⁸ Niũlodiá Etiopi buie ɔ. Ǿme dúnia nɛgɔɔn tɔde séia ũ. ⁹ A de Diiɛ toensa ũ. A yáí tò wí me: Lán Niũlodi de toensa ũ Diiɛwa. ¹⁰ Babiloni bùsu pó à kiblèwà káau mɛɛwiaɔn Babeli ní Elɛkio ní Akadio ní Kalenɔ.

* 9:1 Daa 1.28 † 9:2 Zaa 3.7 ‡ 9:3 1Tim 4.3-4 § 9:3 Daa 1.29 * 9:4 Zin 15.20 † 9:5 Bɔa 20.13 ‡ 9:6 Daa 1.26 § 9:11 Isa 54.9 * 9:25 Bee mè m̄siilena. † 9:26 Bee mè tó. ‡ 9:27 Bee mè káfi.

11 Bɔa we à gè Asili bùsuu, 5 à Niniva kàle ní Leobotiio ní Kalao 12 ní Lesē pɔ kú Niniva zānguo ní Kala pɔ de mɛɛwia zɔɔ ũo.

13 Egipi buiɔn ke: Ludi buiɔ, Anaũ buiɔ, Leaba buiɔ, Nafetu buiɔ, 14 Patusi buiɔ, Kasulu buiɔ, Keleti bui pɔ Filitɛɔ bɔ ní guuɔ.

15 Kanaa negɔɛ sɛ́ia Sidɔ buiɔn ke: Iti buiɔ, 16 Yebusi buiɔ, Amɔle buiɔ, Giigasi buiɔ, 17 Ivi buiɔ, Aaka buiɔ, Sini buiɔ, 18 Aavadi buiɔ, Zemali buiɔ, Amata buiɔ. Kanaa buipɔɔ ligu gbezãe, 19 an bùsu zelen ke: Bɔa za Sidɔ gea Gelaa pɔ kú Gaza sae e Sɔɔɔũ ní Gɔmɔɔo ní Ademaɔ ní Zeboiũ pɔ kú Lasa saeɔ. 20 Haũ negɔɛɔn we bui ní buio, bùsu ní bùsuo daedaɛ, baade ní a buiyão.

21 Yafeti dãuna Sɛũ buikè lɔ. ɔme Ebelu buiɔ dezi kãau ũ. 22 Sɛũ negɔɛɔ tɔn ke: Elaũ, Asili, Aapasa, Ludi, Alaũ. 23 Alaũ negɔɛɔ tɔn ke: Uzu, Hulu, Getee, Mɛɛeki. 24 Aapasa mé Sela ì, 5 Sela Ebelu ì. 25 Ebelu negɔɛɔ ì pla. Ado tɔn Pelegi, * asa aà gɔɔ 5 wà kèkɔwa dúnia guu. Aà dãuna tɔn Yotã. 26 Yotã negɔɛɔ tɔn ke: Alemɔda, Sɛlefi, Azemave, Yela, 27 Adolaũ, Uzali, Dikala, 28 Obali, Abimaɛ, Seba, 29 Ofii, Avila, Yobaba. Yotã negɔɛɔn we pii. 30 Bɔa Mɛsa gea Sefaa ní gbɛ̀sɛ̀sɛ̀ pɔ kú gukpe oio mé ní bùsu ũ. 31 Sɛũ negɔɛɔn we pii bui ní buio, bùsu ní bùsuo daedaɛ, baade ní a buiyão.

32 Nɔee negɔɛɔ buiɔn we daedaɛ bùsu ní bùsuo. An kú dúnia bui pii bɔu, aa ligu a í daa dúniaa gbea.

11

Babeli kpɛdidiakɔa

1 Dúnia guu yãa pii bui mɛ̀ndɔe, yá doũ wí o. 2 Lá gbɛ́o lé sɔ̀kɛ̀kpakpa gukpe oi, ké aa kà Babiloni bùsu gusalalau, 5 aa zɔ̀le we. 3 Aa òkɔe: Wà ge wà bilikibɔ, wí kpa maamaa. Biliki mé ní gbe ũ, kɔtaa mé ní sɛ́maa ũ. 4 ɔ aa mè: Wà mɛɛwia kále wà kpɛdidiakɔa bo, a misona zɔ luabewa. Wà wázia tɔbɔ, ké wásu gɔ gbándodo dúnia guuo yáí.

5 ɔ Dii pila à mɛɛwiapi gwà ní kpé lesí pɔ gbɛ̀nazinaɔ bɔo. 6 ɔ à mè: Ampii an bui doũe, yá doũ aai o, 5 yá pɔ aa bɔ̀ɔn laa? Yá pɔ aa a laasookè, tiasa aa kee, pɔe a kpáné a guu lɔo. 7 Wà pila gé we wà ní yá yáalené, ké aasu kɔ yãma lɔo. 8 ɔ Dii ní fáaa we gbándodo dúnia guu pii, 5 aa ní mɛɛwia kálea tò. 9 Ayãmeto wà tɔkpá wélepɛ Babeli, * asa wekii 5 Dii tò dúnia bui pii yá bɔu. Za wekii à ní fáaa dúnia guu pii.

Sɛũ ní Telao buiɔ (1Lad 1.24-27)

10 Sɛũ buiɔ yán ke: Sɛũ wè basɔode guu 5 à Aapasa í í daa dúniaa gbea wè pla. 11 A gbea à kè wè òaa pla ní basɔo, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

12 Aapasa wè bla sɔosaide guu 5 à Sela ì. 13 A gbea à kè wè òaa pla ní àaɔo, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

14 Sela wè baakwide guu 5 à Ebelu ì. 15 A gbea à kè wè òaa pla ní àaɔo, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

16 Ebelu wè baakwi ní sɛ́ɔode guu 5 à Pelegi ì. 17 A gbea à kè wè òaa pla ní baakwio, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

18 Pelegi wè baakwide guu 5 à Leu ì. 19 A gbea à kè wè òaa do ní kɛ̀okwio, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

20 Leu wè baakwi ní plaode guu 5 à Selugi ì. 21 A gbea à kè wè òaa do ní soplao, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

22 Selugi wè baakwide guu 5 à Nakɔɔ ì. 23 A gbea à kè wè òaa do, à né pãleɔ ì lɔ gɔɛɔ ní nɔeɔ.

* 10:25 Bee mè kãaa. * 11:9 Bee mè yãale. Zia 16.19, 17.5, 18.2

24 Nakoo wè baakwi dosaide guu ò à Tela í. 25 A gbea à kè wè basoolo mëndosai, à né pãleò ì lo gõeo ní nãeo.

26 Tela wè baaõkwide guu ò à Ablau ní Nakoo ní Halanao í.

27 Tela buio yán ke: Tela Ablau ní Nakoo ní Halanao í, ò Halana Lotu í. 28 Halana gà a mae Tela wáa Ulu, Babiloni búsuu, gu pò wà aà íu. 29 Ablau ní Nakoo nãe. Ablau na tón Salai, Nakoo na sò òn Halana né Milika ù. Halanapi mé Isika ì lo. 30 Salaiá fiie, i ne'io.

31 Ò Tela a né Ablau ní a tũna Lotuo ní Ablau na Salaiò sè bõleñno Ulu, Babiloni búsuu, aale gé Kanaa búsuu. Ké aa kà Halana, aa zõle we. 32 Tela wè òaa do ní soode guu ò à gà Halana.

12

Dii oa Ablauè aà bõ a búsuu

1 Dii ò Ablauè: Bõ n búsuu n buio guu n mae be, ní gé búsu pò má òlõneu.*

2 Má tó n bui dasikũ.

Má báaadangu, mí n tõbo,

n kí ò wáli èfãai eu.

3 Má báaada gbé pò aa samaa'onõngu,

mí gbé pò aa savã'õnõ ká.

Dúnia bui píi a èfãai e n sabai.†

4 Ò Ablau dàzeu lá Dii òewa. Lotu gèaànõ. Aà wè basiiõ soosaideu ò à bõ Halana 5 ní a na Salaiò ní a vli né Lotuo ní ní àizee pò aa vli ní gbé pò aa è Halanao. Màa aa bõ Halana aa dà Kanaa zéu.

Ké aa kà we, 6 aa pà búsupia e aa kà Mõle gbéneli kíi Sikẽũ. Kanao ku búsupiu gõõ bee.

7 Ò Dii bõ mò Ablauwa à mè: Má búsuè bee kpa n buio wae.‡ Ò à Diipi gbagbakli kè we.

8 Ké à fèle we, à mipè gbèsisi pò kú Beteli gukpõwa, ò à bõokpà we, Beteli ku be'ae oi, Ai ku gukpe oi. A Dii gbagbakli bõ we lo, ò à aà sisi. 9 Ò à dàzeu lo, à mipè Negewewa.

10 Ké imina kà búsupiu, ò Ablau gè gõoplakei Egipi, asa iminapi kè zài. 11 Ké à kà kái ní Egipio, a ò a nae: Má dõ nãanan n ù. 12 Tó Egipio n e, aa me ma nan n ù, aa ma de, aai n tó.

13 Oné ma dãenõ n ù, ké wà e ma kũ òplapla n yái. Lá nýõ ma misin we. 14 Ké aa kà Egipi, Egipio è nõepi maa kè zài. 15 Ké Egipio kí Falaõ ìwaõ aà è, aa aà maabòè, ò wà aà sè gèò Falaõe a be. 16 Ò à Ablau yaaekè maamaa aà yái, à sãõ kpawà ní zuõ ní zaa'inaõ ní zõgõõ ní zõnõõõ ní yiongoõ.

17 Ò Dii gyã pãõ kà Falaõgu ní a bedeo Ablau napi yái. 18 Ò Falaõ Ablau sisi a òè: Bó yá ní kèmmè màai? Bóyã ni oimèe n naeo ni? 19 Akèa n mè n dãee, ò ma aà sè nõ ùi? N nõ ke! N n pò se taò. 20 Falaõ yá'ò a gbéõne Ablau yá musu, ò aa gè zèè ní a nao ní a àizeeõ píi.

13

Ablau kèakõwa ní Lotuo

1 Ò Ablau bõ Egipi à sù Negewè ní a nao ní a àizeeõ píi ní Lotuo. 2 Ablauá õde, a põtuoõ ví dasi ní ánusuo ní vuao. 3 Bõa Negewè à sõkikpákpa e à gè kàò Beteli, gu pò à bõokpau káau Beteli zãnguo ní Aio, 4 gu pò à sa'okli bõu yaa. Ò à Dii sisi we.

5 Lotu ì be ní Ablauõ sãnu. A sãõ ní zuõ ní zwãakpõ ví sõ. 6 An põtuoõ dasi, gupi sè i mómá nípiio. A yái aa fõ wàõ ku sãnu lo. 7 Ò lekpa gè Ablau pòdãnaõ ní Lotu pòdãnaõ guu. Zibeezi sõ Kanao ní Pelizio ku búsupiu. 8 Ò Ablau ò Lotu: A maa lekpa àõ kú wá zãnguo, ge ma pòdãnaõ ní n pòdãnaõ zãnguo, asa wá dae doũe. 9 Búsu gwa da n ae píi. Wà kèaa. Tó n ge õzei, mí gé õplai. Tó n ge õplai sõ, mí gé õzei. 10 Ké Lotu gugwà, a è

* 12:1 Zln 7.2-3, Ebe 11.8 † 12:3 Zln 3.25, Gal 3.8 ‡ 12:7 Daa 13.15, 15.18, 17.8, Zln 7.5, Gal 3.16 § 12:13 Daa 20.2, 26.7

n asea aɔ zɔɔ maamaae.

² ɔ Ablau mɛ: Dii Lua, bɔ ɳyɔ ma gbai? Mɔ nɛ vɳo. Damasi gbɛ́ Eliezee mɛ aɔ de ma be túbiblena ũ. ³ Lá ni ma gba néo, ma be zikenapi mɛ aɔ de ma túbiblena ũ. ⁴ ɔ Dii òè: Aàpi mɛ aɔ de n túbiblena ũo. Né pɔ a bɔ n pleu mɛ aɔ de n túbiblena ũ. ⁵ ɔ à b̀aàno bàasi à mɛ: Musu gwa ò saanao nao, tó ɳyɔ f́. Beewa ɔ n buio aao dasi.* ⁶ A Dii náaikè, ɔ Dii tò yá b̀aàno na a náai pɔ a kè yáí.† ⁷ A òè lo: Mámema Dii, máme ma n bɔ Ulu, Babiloni búsuu, kè mà búsuɛ bee kpama yáí. ⁸ ɔ Ablau mɛ: Dii Lua, kpelewa máo dɔ́ kè aɔ de ma pɔ ũi? ⁹ A wèwà à mɛ: Zununu wè àaɔ sé ní bleða wè àaɔo ní sása wè àaɔo ní felentēnao ní felenguuluo. ¹⁰ ɔ à pɔpiɔ sè pii à ní paapaa à ní goaa, ɔ à ní kále à ní aedòdòkɔ́wa, ama i b̀aɔ paapaa. ¹¹ Ké yáamusuɔ mò p̀epe nòɔpiɔwa, ɔ Ablau ní yá.

¹² Ké íatɛ lé gɛ kpéu, izɔɔ dà Ablau, ɔ gusia zɔɔ pɔ tò vɳa aà kù k̀uaála. ¹³ ɔ Dii òè: Nyɔ dɔ́ kè n buio aao de nibɔɔ ũ búsu pɔ de ní pɔ ũo guu, aaiɔ zɔble we, wiɔ íadamá e wè àa pla.‡ ¹⁴ Ama má yákpaleke ní bui pɔ aale zɔblenéo, n buio aai bɔle ní àizee zɔɔo.§ ¹⁵ Mpi sɔ ɳyɔɔ aafiae e ò ge ò zikũò, ní gbasa ta n deziɔ k̀íi, wi n vɳi. ¹⁶ N s̀kpaɛɔ mɛ aa ea su la, asa Amɔleɔ duuna i pa yáao.

¹⁷ Ké íatɛ gè kpéu, gu sɳi, ɔ Ablau è k̀ina pɔ lé súelebɔ ní tévuaɔ* lé gɛ nò pɔ á p̀aapaapiɔ zānguo. ¹⁸ Zibeezi Dii mɛ a bàa aɔ kù ní Ablauò à mɛ: Má búsuɛ bee kpa n buio wae za Egipi zé swai e swa zɔɔ pɔ wɳi mɛ Uflatai, ¹⁹ búsu pɔ Keniɔ kuu ní Kenaziɔ ní Kamɔniɔ ²⁰ ní Itiɔ ní Peliziɔ ní Lefaiɔ ²¹ ní Amɔleɔ ní Kanaaɔ ní Giigasiɔ ní Yebusiɔ.

16

Hagaa ní a né Isimaelao

¹ Ablau na Salai i ne'io. A zɔnoe vɳi Egipi gbɛ́ ũ, wɳi mɛ Hagaa. ² ɔ Salai ò Ablauɛ: Lá Dii ma ke fli ũɛ, wùle ní ma zɔnoeɔ. Má gí néo ei aà sabaia? ɔ Ablau Salai yámà. ³ Ablau wè kwi kea Kanaa búsuu gbɛa ɔ Salai a zɔ Hagaa kpàwà nɔ ũ. ⁴ Ablau wùleàano, ɔ à nɔsɳi. Ké a è á nɔsia, à d̀e a diiwa. ⁵ ɔ Salai ò Ablauɛ: Taae pɔ wa kèmeɛ gò n yá ũɛ. Ma a zɔ kpàma. Ké a è á nɔsia, ɔ ò d̀e. Mpi ní mapio, Dii mɛ a yágɔgɔwɛɛ. ⁶ ɔ Ablau wèwà à mɛ: N zɔ ku n pɔ ũɛ. Kèè lá ní yeiwa. Ké Salai íadàwà, ɔ à bàalèè.

⁷ Dii Malaika aà è nibɔna k̀íi gbáau, nibɔnapi ku Sulu zé saee. ⁸ ɔ à aà là à mɛ: Salai zɔnoe Hagaa, n bɔ má ni? Nle gé má ni? ɔ a wèwà à mɛ: Mále bàale ma dii Salaiɛɛ. ⁹ ɔ Dii Malaika òè: Ea ta n diipiwa, níɔ misiilèè.

¹⁰ Má n bui káfi
aao dasi, wa f́ ní lé d̀o.

¹¹ N nɔsia, ɳyɔ ne'i gɔɛ ũ,

ní tókpaè Isimaela,*
asa Dii n yámà n taasikɛa guu.

¹² Aɔ de lán sèa zàa'ínawa,

a íbeleɛe ní gbépiio,
gbépii i íbeleɛeàano sɔ.

Aɔ ku kɔ́ yáí ní a gbépiɔ gbèeoo.

¹³ ɔ Hagaa mɛ: Lakii ma wesɳi Lua pɔ ì ma ele. ɔ à tɔkpà Dii pɔ yá'òee Luapɔima'e.

¹⁴ Ayámɛto wà tɔkpà l̀ɔpiɛ Luabèɛpɔima'elɔ. A ku Kadɛsi ní Beledio zānguoɛ.

¹⁵ Hagaa ne gɔɛ ò ní Ablauò, ɔ Ablau tɔkpàè Isimaela.† ¹⁶ Gɔɔ pɔ Hagaa Isimaela ì, Ablau wè basiiɔɔo ní m̀endoee.

* **15:5** Lom 4.18, Ebe 11.12 † **15:6** Lom 4.3, Gal 3.6, Zaa 2.23 ‡ **15:13** Bɔa 1.1-14, Zin 7.6 § **15:14** Bɔa 12.40-41, Zin 7.7 * **15:17** Bɔa 3.2, 13.21, 19.18 * **16:11** Bee mɛ Lua ì yáma. † **16:15** Gal 4.22

17

Lua tōzōyā dilea Ablauē

¹ Ké Ablau kà wè baso mēndosai, Dii bō mōwà à mè: Mámema Lua Gbāapiide. Temazi, nio ku taaesai. ² Ma baakuanno a gē, mí n bui káfine maamaa. ³ Ablau wule a gbēu Lua aē, ō Lua òè: ⁴ Lá ma bàa kunnō, nýō gō bui dasiō dezi ũ. ⁵ Wàli onē Ablau bo, sema Ablahaū, * asa má n ke buiō dezi ũē.† ⁶ Má tó n bui dasikū, buiō n kíaō bō n kíiē. ⁷ Ma bàa aō kunnō n n buiō e gōōpiiē.‡ Máō de n Lua ũ n n buiō n kpe. ⁸ Má Kanaa būsū pō n kú a guu nibō ũ kpama pii n n buiō n kpe, ké aao ví gōōpii, míō de n Lua ũ.

⁹ Lua èa ò Ablahaūē: Mpi n n buiō, àō ma baakuaánō yá kúa e á buiwa. ¹⁰ Mpi n n buiō, yá pō mále dileé àō kūan ke: Sema á gōē pii lí tōzō. ¹¹ A tōzō ma baakuaánō seela ũ. § ¹² Sema n bui nēgōē lí tōzō an gōō swaaōde zī e an buiwa, né pō wà n í n beo n zō pō wa lù buipaleōwāō pii. ¹³ Wà aà i n ben nò, wa lù zō ũn nò, sema aà tōzō. Bee iō de ma baakuaánō gōōpii seela ũ á mēwa. ¹⁴ Sema àli gyafōode bō á guu, asa gbé pō i tōzō i ma baakuaánō yādaōē.

¹⁵ Ō Lua èa ò Ablahaūē: Nsuli o n naē Salai bo, nli oè sa Sala.* ¹⁶ Má báaadaaāgu, mí tó aà nē'i gōē ũ, i gō buiō dazi ũ. Būsū kíaō bō aà kíiē. ¹⁷ Ō Ablahaū wule a gbēu Lua aē, à yáalō a ò a nōse guu: Gbé pō kà wè baso a nē'ie? Lá Sala kà wè basiiōkwi, a nē'ie? ¹⁸ Ō à èa ò Luae: Sue! Nyō Isimaēla gwa. ¹⁹ Lua mè: Siana guu n na Sala a nē'i gōē ũ, ní tókpaē Izaaki.† Ma bàa aō kuaánō n aà buiō e gōōpiiē. ²⁰ Isimaēla yá musu, ma n yāmà. Má báaadaaāgu, a nē'i, i káfi maamaa. A nēgōē i gbēōn kuēpla, mé aa gō kíaō ũ, aà bui i dasikū. ²¹ N beeo ma baakuanno a gō Izaakiē. Zii maa'i ō Sala a aà i. ²² Ké Lua yā'ò Ablahaūē a làa, ō à gòàala à tà musu.

²³ Ō Ablahaū a né Isimaēla sè n a be gōē pō wà n í a beo n zō pō wà n lúō pii, ō à tōzōné zibeezī gōō lá Lua òewa. ²⁴ Ablahaū kà wè baso mēndosai, ō à gbàsa tōzō, ²⁵ aà né Isimaēla sō wè kuē'aaō. ²⁶ Zī doū zī ō Ablahaū tōzō n a né Isimaēlao ²⁷ n a be gōē pō wà n í aà beo n zō pō wà n lú buipaleōwāō pii. Aa tōzō gōō doū zīē.

18

Malaikaō bō mōa Ablahaūwa

¹ Dii bō mō Ablahaūwa Mamale gbéneliō kíi. Ablahaū zōlea a zwāakpe kpeele fāane. ² Ké à wēzù, à gbēōn àaō è zea.* Ké à n é màa, ō à fèle a kpeele n bao, à gè dàñle à wule a gbēu ³ à mè: Dii, ma wēgwa, nīsu gē mapi n zōblenaao. ⁴ Má mōé n ío à gbá pípi, í kámabo lí gbáu la. ⁵ Lá a bōle n ma beo, má ge mōé n bleo yōō à gbāa e, í gbasa dazeu. Ō aa mè: Too, ke lá n òwa. ⁶ Ō à gè Sala kíi kpéu à mè: Pēeti dā zaa le àaō, pēeke kpakpa. ⁷ Ō à bàalè gè a zōō guu, à zunebōb maa kù a kpà a zikenawa, ō zikenapi ge kèke kpakpa. ⁸ Ō Ablahaū vífāai n ví'ipuo n zu pō wa kèkēpio sè gèò, a dílené. Gōō pō aale pōble, a kú n sae aZIA lí gbáu we.

⁹ Ō aa aà là aa mè: N na Sala kú má ni? A mè: A ku kpéu we. ¹⁰ Ō Dii mè: Má ēa mō n kíi zii maa'i, n na Sala i nē'i gōē ũ.† Sala kú kpeele aà kpe, àle ma. ¹¹ Ablahaū n Salao aa zikù, Sala lé nōēō pō ke bo. Ō Sala yáalō a ò a sō guu: ¹² Ma zikù, mé Baa‡ zikù bō. Má pōna yápi dō be? ¹³ Ō Dii Ablahaū là à mè: Akēa Sala yáalōi? A mè a gbé pō a zikù á fō nē'i lōe? ¹⁴ Yāe líō zī'ūmēēō. § Zii maa'i tó a gōō kà, má mō n kíi, Sala i gbasa nē'i gōē ũ. ¹⁵ Ō Sala lelekpà à mè i yáalō, asa vía aà kùē. Ō Dii mè: E'e, n yáalō se.

Ablahaū awakpaa Diē Sōdōyá musu

* **17:5** Bee mè buidaside. † **17:5** Lom 4.17 ‡ **17:7** Luk 1.55 § **17:11** Zin 7.8, Lom 4.11 * **17:15** Bee mè kía nēnōē. † **17:19** Bee mè yaalō. * **18:2** Ebe 13.2 † **18:10** Lom 9.9 ‡ **18:12** 1Pie 3.6 § **18:14** Luk 1.37

16 Ké gbépiò fèlè, Ablahaũ gè zèiné, ò aa Sòdũ kíi oi gwà. 17 Ǿ Dii m̀è: Má yá pò má ye ke ulè Ablahaũeo. 18 Aà buiò aao zòo mé aao gbãa ví. Bui pò kú tòoleo píi aa èfãai e aà sabaie. 19 Asa ma aà sè, ké aà o a ǹeone ní a buiò a kpe aao ma yá kũa, aai yãmaa zede ke, mí yá pò ma a legbèè kèè. 20 Ǿ Dii èa m̀è: Yá pò wàlè o Sòdũ ní Gòmoo musu dasikù, an duuna zòkù maamaae. 21 Má gé we sa mà gwa, tó yá pò aale ke v̄ai kà lá mále mawa. Tó aa de màa s̄o, mío d̄s. 22 Ké an gb̄eòn plao dàzeu, aale gé Sòdũpi, ò Dii g̀ò ní Ablahaũo we.

23 Ǿ Ablahaũ s̄aaazi à m̀è: Nȳ gb̄eëmaa waa s̄anu ní gb̄ev̄aiò ȳà? 24 Tó gb̄eëmaa ku w̄élepi guu gb̄eòn blakwi, níȳ ní waa ȳà? Nȳ s̄uuuke ní w̄élepio gb̄eëmaa gb̄eòn blakwipiò ȳaiò lé? 25 S̄uuuke! Nsu ke màao, nísu gb̄eëmaa dede s̄anu ní gb̄ev̄aiò lá aa douwaeo. S̄uuuke! Nsu ke màao. N gb̄é pò ní de d̄unia búu yákpalekena ù, níȳ ȳãe a zéwao lé? 26 Ǿ Dii m̀è: Tó ma gb̄eëmaa è Sòdũ gb̄eòn blakwi, má s̄uuuke ní w̄élepio an ȳai.

27 Ǿ Ablahaũ èa ò lo: Ma gb̄é pò má de bùsuti ní túfuo ù, gáafaakemee mà ea ȳ'one, Dii. 28 Tó gb̄eòn s̄oo k̄es̄a gb̄eòn blakwipi guu, gb̄eòn s̄opio ȳai ò níȳ w̄élepi kaaleia? Ǿ Dii m̀è: Tó ma gb̄eëmaa è gb̄eòn blas̄o, má w̄élepi kaaleo. 29 Ǿ Ablahaũ ḡi lé ȳ'òè à m̀è: Tó gb̄eëmaa kà bla s̄ò be? Ǿ Dii m̀è: Má ȳe keo gb̄eòn blapio ȳai. 30 Ǿ à m̀è: Dii, n yá na! Nsu to n pò pao, má ye ȳ'ò lo. Tó gb̄eëmaa kà baakwi s̄ò be? A w̄ewà à m̀è: Tó ma gb̄eëmaa è gb̄eòn baakwi, má ȳe keo. 31 Ǿ à m̀è: Gáafaakemee lo Dii, mà ȳ'one. Tó gb̄eëmaa kà gb̄eòn bao s̄ò be? A w̄ewà à m̀è: Má w̄élepi kaaleo gb̄eòn baopio ȳai. 32 Ǿ à m̀è: Dii, nísu to n pò pao, ȳe bee bàasio má ȳ'ò lo. Tó gb̄eëmaa kà kwi s̄ò be? A w̄ewà à m̀è: Má w̄élepi kaaleo gb̄eòn kwipio ȳai. 33 Ké Dii ȳ'ò Ablahaũe a làa, à ḡèze, ò Ablahaũ èa tà be.

19

Sòdũ ní Gòmoo kaalea

1 Ké malaika gb̄eòn plapio kà Sòdũ oosi, Lotu z̄olea Sòdũ bíi b̄oleu. Ké à ní é, à fèlè gè dànlè à k̄ulené, à w̄ule a gb̄eëu 2 à m̀è: Ma dii, á yá na! A m̄o ge pilai mapi á z̄òblena be, í zu'o, í i la, zia k̄oo káaukaau í dazeu. Aa m̀è: Aawo, wá i ḡãae. 3 Lotu n̄emá maamaae, ò aa gb̄asa ḡè aà be ua aa p̄ila. A ní ȳaekè maamaa, à k̄aa k̄ené, ò aa s̄ò.

4 E aao w̄ule, Sòdũdeo lia Lotu kp̄ei. W̄élepi ḡeoo k̄aaa we míomioe, èwaasoo ní gb̄ez̄oo píi. 5 Aa lezù Lotuzi aa m̀è: Gb̄é pò p̄ila n be oosiao ku má ni? B̄olew̄eér̄no wà ní d̄aakpa.* 6 Lotu b̄ò ní kíi kpeele, à gbatà ní kpeo 7 à m̀è: Gb̄é, ásu ȳáv̄aik̄eo. 8 Má nen̄eenaò ví gb̄eòn pla aa ḡe d̄o, má b̄oleér̄no. Lá á yei à k̄er̄no, † ama ásu ȳe ke gb̄é beēneo, asa aa p̄ila ma be. 9 Aa òè: Gow̄e we! Ǿ aa m̀è lo: Gb̄épiá b̄òm̄e, ò a ye ke wá yákpalekena ùa? Wá ȳáv̄aik̄ene deñla. Ǿ aale n̄on̄aaaazi ní gb̄ao, aale mó gba gbooi. 10 Ǿ gb̄eòn plapio b̄ò Lotu k̄ù aa ḡèò kp̄eu, ò aa zetà. 11 Aa tò gb̄é pò kú kpeeleo v̄iakù n̄ef̄enen gb̄ez̄oo píi, ‡ ò aale zew̄eele e aa kp̄asa. 12 Gb̄eòn plapio ò Lotue: Dé ní ní ví la bi? Neḡeoo, nen̄eoo, an ḡokpamao ní gb̄é pò de n gb̄é ù w̄éle guuo píi. B̄oleér̄no, 13 asa wa m̄o gue bee kaaleie. Yá sa pò wàlè o w̄élepideo musu yá ḡè Dii swáú, ò à wá z̄í w̄élepi kaalei. 14 Lotu b̄ò ge ò a néo ḡokpamaone à m̀è: A fele wà b̄ole, asa Dii a w̄éle beepi kaale tia. Ǿ aale e àle faaibo.

15 Ké gu d̄ò malaikapio n̄ae Lotuwa aa m̀è: Fele n̄ n na ní n nen̄eena gb̄eòn plaoo séle b̄oleér̄no la, ké nísu ga w̄élepi kaalea guuo ȳai. 16 Ké Lotu lé bésebesenake, Dii aà w̄enagwà, § ò gb̄eòn plapio aà k̄ù a owa ní aà nao ní aà nen̄e plaoo, aa b̄oleér̄no w̄énkpe. 17 Ké aa b̄oleér̄no màa, ò malaikapio do ò Lotue: Bàale n̄ nzia misi. Nsu n̄ n kpe gwao, nísu ze guzulepiuo. Bàale mip̄e gb̄èsis̄owa, ké nísu gao ȳai. 18 Ǿ a òné: Aawo ma dii! N yá na! 19 N mapi n z̄òblena wegwà, n gb̄ek̄ek̄emee maamaa, n ma misi. Ama má f̄ò bàale mà gb̄èsis̄ipio kíi leo. E màò

* 19:5 Yud 7 † 19:8 Dba 19.22-24 ‡ 19:11 2Kia 6.18 § 19:16 2Pie 2.7

gé kái we, kaalepi a ma le mà gaε. ²⁰ Wéleε gwa kee. Lá a kái, má f̄s bàale mà le, mé wéle nénaε. To mà bàasi mà ta we, mío aafia. A nénaũ nolo? ²¹ Ǿ a òè: Ma n gba zé lɔ, má wéle pɔ r̄le opi kaaleo. ²² Bàale ta we kpakpa, asa má yáε ke ḡiao, e ñ ge ñ kaò we. Ayámεto wà tɔkpà wélepie Zoaa.*

²³ Ké Lotu Zoaa lè, íatē lé fεle, ²⁴ ̄ Dii tò té n̄ íatēgb̄so b̄o musu à kà Sɔdɔũ n̄ Gɔmɔɔogu. ²⁵ A wélepio kàale n̄ n̄ gb̄éɔ n̄ guzulepio n̄ lío n̄ s̄eɔ píi.† ²⁶ Ké Lotu na a kpe gwà, ̄ à ḡò zea wisi gbe ũ.‡

²⁷ Ké gu d̄ò, Ablahaũ f̄le kɔkɔ, à gè gu pɔ á kúu yáa n̄ Diopiu. ²⁸ Ké à Sɔdɔũ n̄ Gɔmɔɔo k̄i oi gwà n̄ guzulepio píi, a è telu lé fεle tɔle lán mua teluwa. ²⁹ Beewa ké Lua guzule pɔ Lotu kuu wéleɔ kàale, Ablahaũ yá d̄aàgu, ̄ à Lotu b̄ò wéle pɔ á kàalepio guu.

Lotu bui

³⁰ Ké Lotu b̄ò Zoaa, à gè z̄le gus̄s̄ideu n̄ a nenɔena plaao, ké a kua Zoaa vía ví yái. Ǿ à gè ku gb̄è'eu n̄ a nenɔenapio. ³¹ Ǿ Ȳs̄ ò Bàae: Wá mae zik̄ũ, mé ḡs̄ee ku bùsuu la à wúlewanɔ lá w̄ kεwao. ³² M̄ò wà v̄εε kákaè, wí wúleaànɔ ké wà e wàɔ wá bui k̄ua aà sabai. ³³ Gwāas̄ina bee aa v̄εε kákaè, ̄ Ȳs̄ gè wúleaànɔ. Lotu i d̄s̄ gɔɔ pɔ à wúlewanɔ ge gɔɔ pɔ à f̄leɔ.

³⁴ Ké gu d̄ò Ȳs̄ ò Bàae: Ma wule n̄ ma maeo ḡia. Wà v̄εε kákaè oosia lɔ, ní gé wúleiaànɔ s̄s̄, ké wà e wàɔ wá bui k̄ua aà sabai. ³⁵ Gwāas̄ina bee lɔ aa v̄εε kákaè, ̄ B̄aa gè wúleaànɔ. Lotu i d̄s̄ gɔɔ pɔ à wúlewanɔ ge gɔɔ pɔ à f̄leɔ. ³⁶ M̄aa Lotu nenɔe plaapio kè aa n̄os̄iaànɔ. ³⁷ Ȳs̄ ne'í ḡs̄e ũ, ̄ à tɔkpàè M̄obu. § Aàpi mé M̄obu bui pɔ kú e gb̄aɔ dezi séia ũ. ³⁸ B̄aa ne'í ḡs̄e ũ s̄s̄, ̄ à tɔkpàè B̄enami.* Aàpi mé Am̄oni bui pɔ kú e gb̄aɔ dezi séia ũ.

20

Ablahaũ n̄ Abimeleki

¹ Ǿ Ablahaũ f̄le we, à gè Negeve bùsuu Kadesi n̄ Suluo z̄anguo. Ké à gè z̄le Gelaa, ² à mè a na Salaá a d̄aeε, ̄ Gelaa kí Abimeleki gb̄é z̄i à aà s̄è s̄ùò. ³ Ǿ Lua b̄ò m̄ò Abimelekiwa nana guu gwāas̄ina a òè: Nȳs̄ ga nɔ pɔ n̄ s̄èpi yái, asa n̄oz̄aeε. ⁴ A m̄ò lè Abimeleki i wúleaànɔ yáao, ̄ à mè: Dii, r̄ȳs̄ bui pɔ aai yáε keoɔ dede yà? ⁵ Aàpi mé òmεε a d̄aeεo lé? N̄ɔepi s̄s̄ à mè a d̄aɔe. Ma yákè a zéwae, má tàae vío. ⁶ Ǿ Lua òè nanapi guu: Ao, má d̄s̄ ké n̄ yákè a zéwae. Ayámεto ma kpane ñ duunakemεε, mi we n̄ ɔk̄à n̄ɔepiwao. ⁷ Tiasa, ḡs̄epi dee nɔ kpawà, asa ānabie, i wabikene, ké ñ e ñ ḡs̄ n̄ aafiao. Tó ni aà n̄opi kpawà s̄s̄o, ñȳs̄ d̄s̄ ké n̄ gaε, mpi n̄ n̄ gb̄éɔ ápii.

⁸ Ǿ Abimeleki f̄le kɔkɔ, à a gb̄éɔ s̄isi à yápi d̄au a s̄iuné píi, ̄ vía n̄ kú maamaa. ⁹ Ǿ Abimeleki Ablahaũ s̄isi a òè: Bó yá n̄ kèw̄εε màai? Bó yá ma z̄awànε, ̄ n̄ gbasa n̄ tò ma ḡs̄ duunde ũ n̄ ma bùsuoi? N̄ yá pɔ de wà keo k̄emεε. ¹⁰ Bó l̄aasoo n̄ kè n̄ gbasa n̄ yápi k̄èi? ¹¹ Ablahaũ wèwà à mè: M̄ále e yáa gb̄εε Lua vía ví bùsue bee guuo, mé wasu ma de ma nɔ yái. ¹² Bee gb̄ea n̄ɔepiá ma d̄aeε s̄iana. Wá de doūε, baade n̄ a dao, ̄ à ḡò ma nɔ ũ. ¹³ Ké Lua ma b̄o ma mae be yáa, m̄ále bebebebe, ̄ má ò ma n̄opie gu pɔ wa su geu píi, aà gb̄ékekeemεε, aàli o a d̄aɔn ma ũ. ¹⁴ Ǿ Abimeleki m̄ò n̄ s̄aɔ n̄ zuo n̄ z̄oḡs̄eɔ n̄ z̄onɔeɔ, a kpà Ablahaũwa, ̄ à aà na s̄àaaè. ¹⁵ Ǿ Abimeleki mè: Ma bùsun ke, z̄le gu pɔ n̄ yei. ¹⁶ Ǿ a ò Salae: Ma ánsu ɔwat̄ē òaa s̄o kpà n̄ d̄aɔwa awakpabɔ ũ, ké gb̄é pɔ kunnɔɔ píi, aai d̄s̄ ké ni tàaεkeo. ¹⁷ Ǿ Ablahaũ wabikè Luawa, ̄ Lua Abimeleki gb̄àgb̄a n̄ aà nao n̄ aà nɔ pɔ i m̄és̄edilenéɔ, ké aa e ne'í, ¹⁸ asa Dii tò Abimeleki be n̄eɔ f̄lik̄ũε Ablahaũ napi yá musu.

21

Izaaki ia

* **19:22** Bee mè nénaũ. † **19:25** Mat 10.15, Luk 17.28-29, 2Pie 2.6 ‡ **19:26** Luk 17.32 § **19:37** Bee mè ma mae né. * **19:38** Bee mè ma daε né.

¹ Dii èfāaikè Salae lá a òwa, a kèè lá à a legbèwa. ² Ǿ à nɔsi à ne'í ní Ablahaũ gɔe ũ a zikũ guu gɔɔ pɔ Lua dīleewa.* ³ Ablahaũ tɔkpà népie Izaaki. ⁴ A tɔzɔ̀è a gɔɔ swaaɔde zí lá Lua dīleewa.† ⁵ A kà wè basɔo a népi igɔɔ. ⁶ Ǿ Sala mè: Lua yaalyā kèmeɛ, mé gbé pɔ mà píi a yáalɔmanɔ. ⁷ A ò lɔ: Wa we o Ablahaũe yāa má gɔ neade ũe? Kási ma neɔgɔe iaànɔ aà zikũ guu.

⁸ Népi gbāakù à kè yówa, ɔ Ablahaũ aà kēa yówa dikpekè. ⁹ Sala è né pɔ Egipi nɔe Hagua í ní Ablahaũ Ìo Izaaki yáalɔe, ¹⁰ ɔ a ò Ablahaũe: Zɔpi ya ní a néo, asa zɔ né a e túbible ní ma né Izaakioo.‡ ¹¹ Yápi Ablahaũ pɔ ya maamaa, asa aà néɛ, ¹² ɔ Lua òè: Nsu to n pɔ ya n né ní n zɔnɔepio yá musuo. Yá pɔ Sala lé onɛ píi ma, asa Izaaki buiɔ ɔ wali oné n buiɔ.§ ¹³ Má tó zɔ népi buike sɔ, asa n néɛ. ¹⁴ Ǿ Ablahaũ fèle kɔɔkɔɔ, à ble sè ní ituuo, a kpà Hagaawa. A dīè, ɔ à aà né kpàwà lɔ. A aà gbàe, ɔ à gè lé liaaliaa Beeseba guwaiwaiu. ¹⁵ Ké í làamá, à èwaasonapi tò lí gbáu, ¹⁶ ɔ à gè zòle aɛ kazu lélea zā léu, asa à mè á ye à a né gaa eo. Ké à gè zòle kāaa màa, ɔ à nà ɔɔlɔwa.

¹⁷ Lua èwaasonapi ɔɔlɔ mà, ɔ Lua Malaika lezù Hagaazi za musu à mè: Bómɛ n lei Hagua? Nsu viakeo, asa Lua népi ɔɔlɔ mà gu pɔ a kuu. ¹⁸ Fèle n n népi se n aà kũ a ɔwa, asa má tó aà gɔ bui zɔɔ ũe. ¹⁹ Lua nɔepi wé kèè, ɔ à lɔ è. A gè itò tùu pai, ɔ à mɔ kpà a népiwa, a mí.

²⁰ Lua kú ní népio e à gè zɔɔkù. Iɔ ku guwaiwaiu, ɔ à gè toena ũ. ²¹ Gɔɔ pɔ a ku Palana guwaiwaiu ɔ aà da Egipi bùsu nɔ sèè.

Ablahaũ ní Abimelekiò ledoukɛa

²² Gɔɔ bee Abimeleki ní a zīgɔɔ gbɛzɔɔ Pikolìo gè Ablahaũ kíi aa òè: Lua kunnɔ yá pɔ ríle ke guu píi. ²³ Legbèmeɛ la gɔ̀ɔ n me ní sí ní Luao, ké níyɔ bɔ ma kpeo ge ma néo ge ma buiɔ. Lá ma gbèkekène, kemee màa ní bùsu pɔ ní kú a guu gbéɔ. ²⁴ Ǿ Ablahaũ òè: Má legbène. ²⁵ Ǿ Ablahaũ lɔ pɔ Abimeleki zíkɛnaɔ siwa yá sèle siuè. ²⁶ Abimeleki mè: Má gbé pɔ aa yá bee kèò dɔo, ni omee yāao, ma maàn gbā. ²⁷ Ǿ Ablahaũ são ní zuo kù a kpà Abimelekiwa, ɔ aa ledoukè ní kɔo. ²⁸ Ǿ Ablahaũ sãnununu mèn soplao bɔ kàle rídoa. ²⁹ Abimeleki aà là à mè: Sã mèn soplao pɔ n ní kàle rídoapiɔ yá de kpelewa ni? ³⁰ Ǿ a wèwà à mè: Sã mèn soplapiɔ si seela ũ ké máme ma lɔopi yò. ³¹ Ayãmeto wà tɔkpà gupie Beeseba,* asa wekii ɔ aa legbèukɔe. ³² Màa ɔ aa ledoukè Beeseba, ɔ Abimeleki ní a zīgɔɔ gbɛzɔɔ Pikolìo èa tà Filitèò bùsuu. ³³ Ablahaũ baali bà Beeseba, ɔ à Dii Lua Gɔɔpiide sisi we. ³⁴ Ǿ à gɔɔplakè Filitèò bùsupiu.

22

Ablahaũ Izaaki kpaa sa'obɔ ũ

¹ Bee gbea Lua Ablahaũ lè a gwà. A òè: Ablahaũ! Ǿ a wèwà à mè: Má ké! ² Ǿ Lua òè: N n né mèndona yenzide* Izaaki se n gèò Mòlia† bùsuu, ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ oò gbèsísi pɔ má onɛwa. ³ Ké à fèle kɔɔkɔɔ, à káoyè a zàa'inae, ɔ à a zíkɛna gbèɔn plao sè ní a né Izaakipio. A sa'oyaa pàa, ɔ à dàzeu, àle gé gu pɔ Lua òeu. ⁴ A gɔɔ aaɔde zíkè à wèzù, à gupì è kāaa. ⁵ Ǿ a ò a zíkɛnapionɛ: A gɔ ní zàa'inao la. Mapi ní èwaasonae beeo wá gé aɛ kúlei Luae, wí ea su wà á le la.

⁶ Ablahaũ sa'oyaa se dī a népie,‡ ɔ a tékũa ní fènao, aale gé sãnu. ⁷ Ǿ Izaaki ò a maee à mè: Baa! Ǿ a wèwà à mè: Bó ni né? Ǿ népi òè: Wá té kũa ní yāao, sã pɔ wá sa'òò ku má ni? ⁸ Ǿ Ablahaũ mè: Ma né, Lua mé a sa'osã kpá.§ Ǿ aa tekōi, aale gé. ⁹ Ké aa kà gu pɔ Lua òeu, à sa'okii bò we, à yàakāa. Ǿ à a népi yè a dà yàapila sa'okii musu.* ¹⁰ Ké à fèe sè, à ɔbò à a népi kòlɔkpa, ¹¹ ɔ Dii Malaika lezùaaazi za musu à mè: Ablahaũ! Ablahaũ! A wèwà à mè:

* 21:2 Ebe 11.11 † 21:4 Daa 17.12, Zin 7.8 ‡ 21:10 Gal 4.29-30 § 21:12 Lom 9.7, Ebe 11.18 * 21:31 Bee mè legbèlɔ. * 22:2 Mat 3.17 † 22:2 2Lad 3.1 ‡ 22:6 Zaa 19.17 § 22:8 Zaa 1.29 * 22:9 Ebe 11.17-19, Zaa 2.21

Má ké! ¹² Ǿ à mè: Nsu okã népiwao, rísu yãe keèo. Má dõ sa ké ní ma vía ví, ni gimεε ní n né m̀endonao.† ¹³ Ablahaũ wezù, ̄ à s̄sakao è d̄a a kóbawa kána guu. Ǿ à ge kũ, à sa pò wĩ a pò káteu à tékũ òò a né gb̄eu. ¹⁴ Ǿ à tokpà gupie Diiakpa, ̄ wĩo o e ní a gb̄ao wĩ me: Dii a kpa a gb̄èsĩsi musu.‡

¹⁵ Dii Malaika èa lezù Ablahaũzi za musu lo ¹⁶ à mè: Ma Dii ma legbè ní ma kuaoŒ ma mè, lá n yápi kè, ni gí ní n né m̀endonao, ¹⁷ má báaadangu, mí n bui káfine lán saanaowa, aao dasi lán ísiale ūf̄awa.* N buio aao iko ví ní ibeεowa. ¹⁸ Má báaada dúnia bui piigu n bui sabai,† ké n ma yãma yái.

¹⁹ Ké Ablahaũ èa sù a zíkēnaowa, aa f̄ele tà Beεeεba, ̄ à gooplakè we.

²⁰ Bee gb̄ea wa ò Ablahaũe wà mè: N v̄i Nakoo na Milika neγōeo ì. ²¹ Aà neγōe s̄eia tón Uzu. Aà d̄auna tón ke: Buzu, Alaũ de'ia Kemue, ²² Kesedi, Azo, Pidasì, Yidafi, Betue. ²³ Betuepi mé Lebeka ì. Neγōe gb̄eon swaaō pò Milika ì ní Ablahaũ v̄i Nakooon we. ²⁴ Aà no Leuma pò i m̀esedileèò néo tón ke: Teba, Gaaũ, Taasu ní Maakao.

23

Sala gaa

¹ Sala kè w̄e basoolosoo ní plaœ, ² ̄ à gb̄asa gà Kiliataaba pò wĩ me tia Hebl̄o, Kanaa bùsuu. Ǿ Ablahaũ aà beekè, à ̄òlò aà gaa yá musu. ³ Ké à gò aà gea, à gè a ò Iti buioε: ⁴ Nibo b̄om̄on ma ū á guu.* A t̄ole yíaa gevíkii ū, mà gevíu. ⁵ Aa òè: ⁶ Mae, wá yãma. Lua gb̄é báaadēn n ū wá guu. N n ge v̄i gè'ε pò kènε maa guu. Wá gb̄e a gine ní gè'eo ké n ge víuo. ⁷ Ǿ Ablahaũ f̄ele kùle bùsupideone, ⁸ a òné: A ma yãma, tó a we mà ge v̄i la. A wabikεmεε Zohaa né Ef̄onowa, ⁹ aà Mapela gb̄e'ε pò kú aà bú lé yíaa a ̄awa, i ḡo ma gevíkii ū á bùsuu la.

¹⁰ Ef̄ono z̄leá ní guu a w̄ele bíib̄oleu we, ̄ a ò Ablahaũe Itio wáa pii à mè: ¹¹ Aawo mae, ma yãma. Ma n gba buapi ní gb̄e'ε pò kú weoe. Ma n gba ma gb̄éō wáae. Ma n gbae n ge víu. ¹² Ablahaũ kùle bùsupideone, ¹³ ̄ a ò Ef̄one an wáa m̄pii: Swákpa n̄ ma yãma. Má buapi fiaboε. Ma ̄a sí, mí ge víu. ¹⁴ Ǿ Ef̄ono òè: ¹⁵ Mae, ma yãma. T̄ole pò a ̄a ánuusu ̄watē òaa plaε, b̄on bee ū wá z̄anguoi? N n ge v̄i. ¹⁶ Ablahaũ aà yãma, ̄ à ánuusu pò a ò ȳè gb̄éō wáa laatanao zaau.† ¹⁷ Beewa ̄ Ef̄ono bú pò kú Mapela, Mamale sae, ḡo Ablahaũ pò ū ní gb̄e'ε pò kúuo ní lí pò kú we e búpi léwao pii. ¹⁸ A ḡo Ablahaũ pò ū Iti pò mò w̄ele bíib̄oleu weo wáa pii.

¹⁹ Bee gb̄ea Ablahaũ a na v̄i Mapela bua gb̄e'epi guu Mamale pò wĩ me tia Hebl̄o sae, Kanaa bùsuu. ²⁰ Maa bú ní gb̄e'ε pò de yãa Itio pò ūo ḡo Ablahaũe gevíkii ū.

24

N̄wεεlea Izaakie

¹ Ablahaũ zikũ à kà zà, mé Dii ef̄aaikeè yápii guu. ² Ǿ a ò a z̄òblenao gb̄ez̄o pò de a p̄pii yāḡōḡōna ūe: Ǿso lo ma gbala taau, ³ mí tó n̄ legbè ní Dii musu ní z̄ileo Lua t̄o, ké r̄yō Kanaa bùsu pò má kúuo no se ma néeo. ⁴ Gé ma be bùsuu ma daeo guu, ní no se ma née we. ⁵ Ǿ aà z̄òblenapi aà là à mè: Tó noepi i we b̄o temazi à s̄umano bùsue beeu s̄o be? Má gé ní n néo bùsu pò n b̄ou yá? ⁶ Ablahaũ òè: Laaika! Nsu gé ní ma néo weo. ⁷ Dii Lua Musude ma b̄o ma mae be ma daeo bùsuu, ̄ à yã'omεε, à legbè à mè á bùsue bee kpa ma buiowaε. Aapi mé a a Malaika z̄i aà d̄aane. Wekii ̄ r̄yō no se ma née. ⁸ Tó noepi i we b̄o tenzio, r̄yō b̄o lé pò má tò ní gb̄e guue. Nsu gé we ní ma néoo fá! ⁹ Ǿ aà z̄òblenapi a ̄o s̄òl̄o a dii gbala taau, à legbèè yápi musu.

† 22:12 Lom 8.32 ‡ 22:14 Zaa 3.16 § 22:16 Ebe 6.13-14 * 22:17 Ebe 11.12 † 22:18 Zin 3.25 * 23:4 Ebe 11.13 † 23:16 Zin 7.16

¹⁰ Zòblenapi a dii yiongoɔ sè mèn kwi ní a dii àizεε bui pfiio, ɔ à fɛle gè Nakɔɔ be wéleu Sili Mesɔpɔtami bùsuu. ¹¹ Ké à kà we, a tò yiongoɔ kámabò lò saε wénkpε. Ké oosi kè, gɔɔ pɔ nɔɔɔ í bɔle ítoi, ¹² ɔ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, gbèkεkε ma diie. To ma tá ke na oosia. ¹³ Gwa, má zεa lò saε ke. Tó wéle wéndiaɔ bɔle ítoi, ¹⁴ wéndia pɔ má òè aà a lo pila à idámεε mà mi, tó a òmεε mà mi, í kpá ma yiongoɔwa lɔ, má dɔ́ ké n gbèkεkè ma diie, nɔε pɔ ní dīle n zòblena Izaaki pɔ ùn we.

¹⁵ I yápi o a làao, ɔ Betue né Lebeka bò ní loo dia a gàu. Betueá Ablahaũ v̄ii Nakɔɔ né pɔ a í ní a na Milikaoε. ¹⁶ Nɔ kefenae, mé a léso, gɔεε i wúleaànɔ yāao. A mò lòɔi, à itò lo pai, ɔ à èa lé tá. ¹⁷ ɔ zòblenapi bàalè gè guzɔ̀è à mè: Ma gba í mà mi, baa yɔɔ. ¹⁸ Nɔεpi mè: Mi Baa! ɔ à a lo pila gɔ̀ɔ, à í kpàwà, a mĩ. ¹⁹ Ké à í kpàwà a mĩ a làa, à mè: Má tó ní yiongoɔne lɔ, aa mi e aa ká. ²⁰ ɔ à a lo í kà pɔɔ imibɔu gɔ̀ɔ, à èa bàalè gè ítoi lòɔi, ɔ à itò yiongoɔne pii. ²¹ ɔ gɔεpi zè, àle aà gwa soee, ké à e dɔ́ tó Dii a to a tá ke na, ge a ke nao. ²² Ké yiongoɔ imĩ aa làa, ɔ gɔεpi vua tāana maa dà nɔpie a níu, à vua zā'ɔana dàè mèn pla. Tāanapi gbia kà galaũ sɔɔ, zā'ɔanapiɔ sɔ galaũ basɔbasɔ. ²³ ɔ à aà là à mè: Omεε, dé nén n ũi? Wá ikii e n mae bea? ²⁴ ɔ a wèwà à mè: Betue nén ma ũ, Milika ní Nakɔɔɔ tɔũna. ²⁵ Sè ní tàaaɔ di wá beε, mé ikii kú lɔ. ²⁶ ɔ gɔεpi mipèle à kùle Diiε à mè: ²⁷ Wà Dii ma dii Ablahaũ Lua sáaukpa, ké i gí gbèke ní náaio yákeièò yáí. Mapi sɔ, Dii d̀aamεε ma dii daεɔ be.

²⁸ ɔ wéndiapi bàalè gè yápi dàu a s̄iu a bedεne. ²⁹ Lebekapi dāɔ v̄i, wĩ mεè Labā. A bò wénkpε ní bao, à gè gɔεpi lè lò'ea, ³⁰ asa a è a dāe tāana ní zāo daa, mé à yá pɔ gɔεpi òè mà. Ké à gè aà lè ní yiongoɔ lò'ea, ³¹ à mè: Mɔ́, n gbé pɔ Dii báaadàngu! Akea ní zεa wénkpεi? Ma kpekèkene ní yiongoɔ dɔɔkii. ³² Gɔεpi gè ua, ɔ Labā yiongoɔ aso pòlo à s̄ela nie ní tàaaɔ kpámá, à í kpà gɔεpiwa, ɔ à gbá p̄ipiò ní a gbéɔ m̄pii.

³³ Wà ble dīlèè, ɔ à mè: Má pɔble ḡiao e mà yá pɔ ma mɔ̀ò o. ɔ Labā mè: O. ³⁴ ɔ à mè: Ablahaũ zòblenan ma ũ. ³⁵ Dii èfāaikè ma diie maamaa, ɔ à gɔ̀ɔ de ũ. A aà gbà s̄aɔ ní zuɔ ní ánusuo ní vuao ní zɔḡεɔ ní zɔnɔɔɔ ní yiongoɔ ní zāa'inaɔ. ³⁶ Ma diipi na Sala ne'ĩ ḡε ũ a zikũ guu, ɔ ma dii pɔ pɔ á v̄i kpà népiwa pii. ³⁷ Ma dii tò ma legbè, asa à mè másu Kanaa bùsu pɔ á kúu nɔ se a néεo. ³⁸ A mè mà gé a de be a bui guu, mí nɔse a néε we. ³⁹ ɔ ma a dii là ma mè, tó nɔεpi i we bò temazio s̄o be? ⁴⁰ A wèa à mè, Dii pɔ á teàazi, ɔme a a Malaika z̄i aà gé zeimεε, ké ma tá e ke na, mí nɔse a néε a de be daεɔ guu. ⁴¹ A mè tó ma ge a bui k̄ii, tó wi weio, ma bò lé pɔ má gbèè guun we.

⁴² Ké ma ka lòɔi gbā ma mè: Dii, ma dii Ablahaũ Lua, tó n wei, to ma tá ke na. ⁴³ Má kú lò'ea. Wéndia pɔ mò ítoi, mé má òè aà ma gba í yɔɔ mà mi, ⁴⁴ tó a ò mà mi, íto ma yiongoɔne lɔ, má dɔ́ ké wéndia pɔ ní dīle à ke ma dii né pɔ ùn we. ⁴⁵ E màò yápi o ma n̄se guu màò láa, ɔ Lebeka bò ní loo dia a gàu, à mò lò'ea à itò. ɔ má òè aà ma gba í mà mi. ⁴⁶ A a lo pila gɔ̀ɔ, à mè mà mi, í kpá ma yiongoɔwa lɔ. Má mĩ ɔ a kpà ma yiongoɔwa. ⁴⁷ ɔ ma aà là, dé nén aà ũi? A mè Betue nén a ũ, Milika ní Nakɔɔɔ tɔũna. ɔ ma tāanadàè a níu, ma zā dàè a ɔɔwa. ⁴⁸ ɔ ma mipèle ma kule Dii ma dii Ablahaũ Luaε, ma aà sáaukpà, asa à d̀aamεε zé súsu guu, ké mà a dii v̄ii tɔũna sé aà néε. ⁴⁹ Tiasa tó á we gbèke ní náaio yáke ma diie, à omεε. Tó i wei s̄o, à omεε, mí gé gupālei. ⁵⁰ Labā ní Betueo wèwà aa mè: Yápi bò Dii k̄iie, wá yāe oa v̄io, a maa ge a v̄ai. ⁵¹ Lebeka ke, n̄ aà se taò, i ḡɔ n dii né na ũ lá Dii òwa. ⁵² Ké Ablahaũ zòblenapi ní yāmà, à wúle tɔɔle Diiε. ⁵³ ɔ à nɔambleɔ pɔ wa kè ní ánusuo ní vuaoɔ ní pɔkasao b̄ole kpà Lebekawa. A aà dāɔ ní aà dao gbà pɔ ɔdeɔ lɔ. ⁵⁴ ɔ aàpi ní gbé pɔ kuaànɔ pɔblè aa imĩ, ɔ aa í we.

Ké aa f̄ele kɔɔ à mè: A ma gbaε mà ta ma diiwa. ⁵⁵ Nɔ dāɔ ní aà dao mè: To népi ḡɔwanɔ baa gɔɔ kwi, í gbasá tá. ⁵⁶ ɔ gɔεpi òné: Lá Dii ma tá kèna kéwa, ásu ma dɔɔɔ. A ma gbaε mà ta ma diiwa. ⁵⁷ ɔ aa mè: Wà népi sísi wà aà la. ⁵⁸ ɔ aa Lebeka sísi aa aà là aa mè: Nyɔ

tá ní gbépioa? Ɔ Lebeka m̀̀: Má tá. 59 Ɔ aa Lebeka gbàe ní zò pò à aà gwà za aà néziò, aale tá ní Ablahaũ zòblenao ní aà gbé. 60 Aa samaa'ò Lebeka aa ò̀̀:

Né, rýyõ gõ gbé dasidasio dazi ù,
n buio io iko ví ní zangudeowa.

61 Ɔ Lebeka fêe ní a zònoe, aa kà yiongoe kpe, aa b̀̀ te gõepizi, õ à tàrno.

62 A mo lè Izaaki sù ní lò pò wí me Luabẽepoima'eo, à z̀̀le Negene b̀̀suu. 63 A b̀̀ gè làasookèi sèu oosi, õ ké à wezù, a è yiongoe lé mó. 64 Lebeka wezù à Izaaki è sõ, õ à p̀̀la a yiongoe kpe kpakpa, 65 à zòblenapi là à m̀̀: Dén gõe pò be sèu àle mó daiwále kee úi? Ɔ zòblenapi wèwà à m̀̀: Ma diie. Ɔ Lebeka a pòlogãu se kù a wéa. 66 Ké aa kà Izaaki kíi, zòblenapi yá pò á kè sèle síuè píi. 67 Izaaki gè ní Lebekao a da Sala zwãakpeu, õ à aà sè, à gò aà no ù. A yeaazi, õ aà ǹ̀se nini a da gaa gbea.

25

Ablahaũ né pále

1 Ablahaũ no pále sè lo, aà tón Ketula. 2 Né pò a ìaàno tón ke: Zimana, Yosã, Medã, Madiã, Isebaki, Sua. 3 Yosã mé Seba ní Dedão ì. Dedã buion Asulio ní Letusio ní Lèumio ù. 4 Madiã negõe tón ke: Efa, Efee, Anoki, Abida, Eledaa. Ampii Ketula buione.

5 Ablahaũ a àizee kpà Izaakiwa píi, 6 õ à gbadà a no pò i m̀̀sedilenéo néone, à ní gbáe gukpe oi e àò gé gai, ké aasu wàò kù ní Izaakioo.

Ablahaũ gaa

7 Ablahaũ kè wè baswaaõkwi ní sooo, 8 õ à gà. A zikù táotao, õ à gbàsa zù a gbé guu. 9 Aà néo Izaaki ní Isimaelao aà ví Mapela gbè'e guu, Mamale gukpe, bua pò de Iti bui Zohaa né Efõno pò ù yãa, 10 õ Ablahaũpi lù Itiowa.* Wekii õ wà aà víu ní a na Salao. 11 Ablahaũ gaa gbea Lua báaadà aà né Izaakigu. A z̀̀le Luabẽepoima'e lò sae.

Isimaela bui

12 Ablahaũ né Isimaela buio yán ke: Sala zònoe Hagaa, Egipi noe õ à népi ìaàno. 13 Aà negõe tón ke an iawa. Aà negõe séia tón Nebaio. Aà d̀̀una tón ke: Kedaa, Adibeli, Mibisã, 14 Misima, Duma, Masa, 15 Adada, Tema, Yetuu, Nafisi, Kedema. 16 Isimaela negõe tón we. An baade a tókpa a wéle ge a b̀̀oe. Aame bui kueplao dezi káau ù.

17 Isimaela kè wè basopla àaõsai, õ à gà à zù a gbé guu. 18 Aà buio z̀̀le za Avila e à gè pèò Suluwa Egipi b̀̀su léi taa Asili b̀̀su oi. Aali k̀̀tesì ní Ablahaũ bui kíniò.

Esau ní Yakobuo ia

19 Ablahaũ né Izaaki buio yán ke: Ablahaũ Izaaki ì. 20 Ké Izaaki kà wè bla õ à Labã d̀̀e Lebeka sè. Ɔ me Sili b̀̀su gbé Betue pò b̀̀ Mesopotami b̀̀suu né ù. 21 Izaaki wabikè Diiwa a nae, asa fie, õ Dii síaàno, aà napi no sí. 22 Siao lé d̀̀eka aà gbèu, õ à m̀̀: Bóyã yá bee taa ma lei? Ɔ à gè Dii lai. 23 Dii ò̀̀:

Bui m̀̀n pla ku n neasakpeu,
gbèon pla pò kù n gbèeupio aa kèkõwa.

Bui m̀̀ndo gbãa aò de adola,
a pò b̀̀ káau a gõ né ù gbé záe.†

24 Ké aà ne'igoo kà, à siao ì gõe ù. 25 Ké gbé káau lé bo, à b̀̀ téndõdõ. Aà meká kà ula ù, õ wà tókpaè Esau.‡ 26 Bee gbea ké né plaade lé bo, à d̀̀ Esau gbatoewa, õ wà tókpaè Yakobu. § Izaaki wè bàãdeu õ à népio ì.

* 25:10 Daa 23:17 † 25:23 Lom 9:12 Buipio kíi sía ia guu, né pò b̀̀ káau õ me lo gbèzõ ù. ‡ 25:25 Bee m̀̀ kãde. § 25:26 Bee m̀̀ gbatoekuna ge k̀̀nikenede.

27 Népio z̄ōkù. Esau kè toensa pò lí kè s̄əawao ũ. Yakɔbu s̄ə begwanae. 28 Izaaki ye Esauzi, ké a lé'ú ví yáí. Lebeka s̄ə a ye Yakɔbuzi.

29 Ziewa Yakɔbu lé dokuu, s̄ Esau sù ní s̄əao, nɔana lé aà de. 30 Ǿ a ò Yakɔbue: N yá na! To mà ble t̄əa bee e ble, asa nɔana lé ma de. Ayāmeto wà tɔkpà Esau e Edou.* 31 Yakɔbu m̄: N n yoakeze† kpaá ḡia. 32 Ǿ Esau m̄: Ma ka gaae, bó ma yoakeze a kem̄ei? 33 Ǿ Yakɔbu ò: M̄ ní s̄i ní Luao ḡia. Ǿ à m̄ á s̄i ní Luao, a a yoakeze kpàwàe.‡ 34 Ǿ Yakɔbu p̄e ní bláa dopio kpàwà. A blè à im̄i, s̄ à f̄ele b̄ò. Beewa Esau a yoakeze d̄ile p̄a.

26

Izaaki ní Abimeleki

1 Imina kà bùsupiu, a s̄eia pò kà Ablahaũ gɔɔ bàasi, s̄ Izaaki f̄ele gè Filit̄eó kí Abimeleki kíi Gelaa. 2 Ǿ Dii b̄ò m̄wà à m̄: Nsu ta Egipto.

Z̄le gu pò má on̄e.

3 Nȳ ku bùsue beeu ḡia.

Máɔ kunnɔ, mí èf̄aiken̄e.

Má bùsue bee kpamae píi ní n buiɔ,

mí lé pò má gb̄è n mae ken̄e.

4 Má n bui káfi lán saanaɔwa,

mí bùsue bee kpámá píi.

Bui pò kú t̄oɔeó píi

aa èf̄aai e n bui sabai,

5 ké Ablahaũ ma yāmà yáí.

A ma ɔtond̄k̄ii gwà,

m̄ a yá pò má d̄ileó k̄ua

ní ma yādilen̄eó ní ma ikoyāɔ.

6 Ǿ Izaaki ḡò Gelaa. 7 Ké beleo lé aà la aà na yáí, à m̄ a d̄ae. Asa àle víake, àle e tó à m̄ a nae, wa a de n̄pi yáie, asa n̄piá nɔanae. 8 Ké àle gɔɔplake we, Filit̄eó kí Abimeleki lé z̄ile gwa fen̄entiu, s̄ à su è Izaaki lé b̄n̄oble ní a nao. 9 Ǿ à Izaaki s̄isi à m̄: Asi n nae fá! Ak̄e a n m̄ n d̄aei? A w̄wà à m̄: Mále e wa ma de aà yáie. 10 Abimeleki m̄: Bó yá ní k̄ew̄e m̄aai? Ȳɔnn̄o mé ḡò ké wá gb̄e wúle ní n napio, d̄s̄ yāa n wá dá tàaeu. 11 Ǿ Abimeleki leza gb̄épiiwa à m̄: Gb̄é pò ɔkà ḡɔepiwa ní aà nao, wa ade de.

12 Izaaki p̄t̄ò bùsupiu, s̄ à pò è w̄e bee lee basɔo, ké Dii èf̄aaidàuè yáí. 13 A z̄ōkù, mé aà àizee ɔ káfi e à k̄e ɔde sà bílibili ũ. 14 A s̄aó ní zuo ví dasi ní zɔɔ, s̄ Filit̄eó z̄aaagu. 15 Ǿ aa l̄ò pò aà mae Ablahaũ z̄iken̄aó ȳò a gɔɔ kàka ní bùsuo píi. 16 Ǿ Abimeleki ò Izaaki: Gowála, asa n gb̄aa d̄ewála maamae.

17 Ǿ Izaaki b̄ò we, à b̄òkpà Gelaa guzul̄e, s̄ à gɔɔplak̄e we. 18 L̄ò pò wa ȳò aà mae Ablahaũ gɔɔ mé Filit̄eó kàka aà gaa gbeaó s̄ à èa b̄òb̄ò, à tó doū pò a mae kp̄ané yāaó kp̄ané l̄o. 19 Izaaki z̄iken̄aó l̄ò p̄ale ȳò guzul̄epiu, s̄ aa b̄ò í maawa. 20 Ǿ Gelaa p̄odānaó lekpaak̄è ní Izaaki p̄oó aa m̄: Wá íe. Ǿ à tɔkpà l̄òp̄ie S̄ole, ké aa s̄olek̄eaaño yáí. 21 Aa l̄ò p̄ale ȳò, s̄ wá lekpaak̄è l̄òp̄i yá musu l̄o, s̄ à tɔkpàè Ibele. 22 A gò we, s̄ à l̄ò p̄ale ȳò l̄o, aai lekpaake a yá musu l̄o. Ǿ à tɔkpàè D̄eepoo, asa à m̄: Dii wá gbá d̄eepook̄ii, wá ɔta sa.

23 Bee gbea à ḡè Beeseba. 24 Dii b̄ò m̄wà gwāasina bee à m̄:

Mám̄e má n mae Ablahaũ Lua ũ,

n̄su víakeo, asa má kunnɔ.

Má èf̄aiken̄e, mí n bui káfi

* 25:30 Bee m̄e t̄əa. † 25:31 Neḡe s̄eia mé gb̄ez̄o ũ, s̄m̄e í túbi sé der̄la. ‡ 25:33 Ebe 12.16

ma zòblena Ablahaũ yáí.

²⁵ We à sa'okii bòu à Dii s̄siu. Ǿ à b̀ookpà we, aà zikenaò lé l̀ò ỳ. ²⁶ Ǿ Abimeleki bò Gelaa à mò Izaaki kíi ní a kwàasi Ahuzao ní a zīḡz̄o gbēz̄o Pik̄lio.* ²⁷ Izaaki ní lá à m̀è: Lá a zamagu a ma ya á be, àkea a m̀o ma kíii? ²⁸ Aa wèwà aa m̀è: Wá è Dii kunn̄e, ̄ wa m̀è a maa wà ledoūke, wí legbēk̄e a yá musu, ²⁹ ké ísu yāv̄aie kew̄e, asa wí íadamao. Yāmaa ̄ wá kèn̄e, wa n gbae aafiae, ̄ Dii èf̄aaīkèn̄e. ³⁰ Ǿ Izaaki ní yàaekè, aa p̀oblè aa im̄. ³¹ Ké aa f̀èle k̄o, aa legbēk̄e, ̄ Izaaki zèn̄é, aa bò aà kíi aafia. ³² Zibeezi Izaaki zikenaò mò l̀ò p̀o aa ỳ yá'òè aa m̀è: Wa í è. ³³ Ǿ à t̀okpàè Seba. Ayām̄eto wí me w̄élepie Beeseba† e ní a gb̄o.

³⁴ Ké Esau kà w̄è bla, à Iti n̄o s̀è gb̄on pla, Beeli né Yudi ní Eloni né Basemaò. ³⁵ Izaaki ní Lebekaò ǹs̄e Ìò ò̀okpaa an yáíe.

27

Izaaki sa'olekea Yak̄bu

¹ Izaaki zik̄u, aà w̄é gb̄aa l̀o, àle gu'e maaò. Ǿ à a yoa s̄si à m̀è: Né! Ǿ a wèwà à m̀è: Ma m̀o. ² Izaaki m̀è: Ma zik̄u, má a gaḡo d̄o. ³ N n sá sé ní n gb̄alao, ge s̀èan̄o w̄elem̄e. ⁴ Ma p̀eã do kuu n̄ m̀om̄e mà ble, mí sa'olekene e mào ga.

⁵ Lebeka yá p̀o Izaaki lé o Esaūpi mà. Ké Esau f̀èle gè toekai, ⁶ ̄ à gè a ò Yak̄bu à m̀è: Má mà n mae lé yá'o n v̄ie à m̀è, ⁷ aà ge ǹò de, i a p̀eã do kuuo à ble, í sa'olekèè ní Dii t̀o e àò gé gai. ⁸ Ǿ Lebeka èa òè: Ma yāma, ní yá p̀o má d̄ane ke. ⁹ Gé bleo guu, blene maa kũ mèn pla n̄ de, ní keke n̄ m̀o, mí n mae p̀eã do kuuè, ¹⁰ ní geoè aà ble, i sa'olekene e àò ga. ¹¹ Ǿ Yak̄bu ò a dae: Ma v̄i ká v̄i mé má ỳo. ¹² Tó ma mae ok̄aa mé à ma d̄o, a dile mále a ke p̀o p̀o, i lekem̄e sa'ole gb̄e. ¹³ Ǿ aà da òè: Lua to lek̄eane bee ḡm̄e. Ma yāma lé! Ge n̄ de n̄ m̀om̄e.

¹⁴ Ǿ Yak̄bu gè blepiò dè à mòò a dae, ̄ à aà mae p̀eã do kuuoè. ¹⁵ Ǿ à a yoa p̀okasa maa p̀o kú a kp̄e se dà a né Sede. ¹⁶ A blene báa f̄i aà o ní aà waa p̀o ká v̄iowa. ¹⁷ Ǿ à do ní p̀e p̀o á k̀ò kp̄awà.

¹⁸ Yak̄bu gè a mae kíi à m̀è: Baa! A m̀è: Má ké! Ma né kpele ni? ¹⁹ Yak̄bu wèwà à m̀è: Mám̄ema Esau n yoa. Lá ní òm̄e, má kè. F̄ele z̄le n̄ ma o'i ble, ní sa'olekem̄e. ²⁰ Ǿ Izaaki ò a n̄e: O'o! N è k̀ò? A wèwà à m̀è: Dii n Lua mé saakp̄aa. ²¹ Ǿ Izaaki òè: S̄mazi mà ok̄ama, ké mà e d̄o t̀o ma né Esaūe s̄iana. ²² Yak̄bu s̀ò a maezi, ̄ à ok̄awà à m̀è: L̄oo beeá Yak̄bu l̀o, kási o beeá Esau o. ²³ Ǿ i aà d̄o, ké aà o ká v̄i lán Esau p̀owa yáí. A ye sa'olekèè, ²⁴ ̄ à aà là ḡia: Ma né Esaun n ū s̄ianaa? A m̀è: Ao, m̄ame! ²⁵ Ǿ à m̀è: P̀o kpaa mà n o'i ble, mí sa'olekene. Ké a dileè, ̄ a blè. A mòè ní v̄e, a m̄i l̀o. ²⁶ Ǿ aà maepi òè: S̄mazi, ní lépea. ²⁷ Ǿ à s̀aaazi à lep̄wà. Ké Izaaki aà p̀okasaò ḡimà, ̄ à sa'olekèè à m̀è: Ma né ḡi de lán bua p̀o Dii èf̄aid̄auwa.

²⁸ Lua n gba m̀s̄e b̄o za musu,
i n gba t̀ole t̄aaede,
p̀owena ní v̄e ò dinzi.

²⁹ Gb̄é z̀blene,
buiò k̀lene,
nío de n gb̄é dii ū,
n da néo i k̀lene.
Lua leke gb̄é p̀o lek̄ene,ne,
aà báaada gb̄é p̀o samaa'òneoḡu.*

³⁰ Ké Izaaki sa'olekè Yak̄bu a làa, ̄ Yak̄bu gò aà kíi. Ké aà v̄i s̀u ní toekao g̀ò, ³¹ ̄ à blekè a mae s̄o, à g̀e, ̄ a òè: Baa! F̄ele n̄ ma o'i ble, ní sa'olekem̄e. ³² Ǿ aà mae aà là à m̀è:

* 26:26 Daa 21.22 † 26:33 Bee m̀è legb̄e.

* 27:29 Ebe 11.20

Mmenn déi? A wèwà à mè: Mámema n yoa Esau. ³³ Yápi di Izaakiwa, àle lualua à mè: Déme nòò dè à mòmeme yāa e nyō gé mói, má sòì? Ma sa'olekè adee kò, mé a èfāaipei ee. ³⁴ Ké Esau a mae yápi mà, à búbuapàle à sòlò à kè wēna, ò à mè: Baa! Sa'olekemee sō.† ³⁵ Ŋ à mè: N dāuna mò ní kōnio à n sa'ole sī kò. ³⁶ Ŋ Esau mè: Aà tón Yakobuo‡ lò? A ònokèmee à kè gēn plan we sa. A ma yoakeze sia yāa,§ ò à ma sa'ole sia ke lo. Má sa'ole e lo lé? ³⁷ Izaaki wèwà à mè: Ma aà díle n dii ū, ma aà daeo kè aà zíkēnao ū, ma pówēna ní vēeo kpàwà. Bó má fō kēne lóì? ³⁸ Esau ò a mae: Baa, sa'ole bee ò ní vī adoa? Sa'ole pāle kemee sō Baa. Ŋ Esau nà sòlòwa. ³⁹ Ŋ aà mae wèwà à mè:

Tòole pò níyō kuu aò táae vīo,

mòse a bōne za musuo.

⁴⁰ Nyō fēnda kūa gōpiie,

nyō zòble n dāuna.

Lá n sō a dadoūo,

nyō aà zuu bōnla.

⁴¹ Esau íbelesè ní Yakobuo sa'ole pò a mae kèè yáì, ò a ò a sōu: Ma mae gaa zào, mí gbasa mà a dāuna de. ⁴² Wà yá pò Esau ò kòmalekè Lebeka, ò à Yakobu sisi à mè: Esau ye a pò tōsima à n de. ⁴³ Ma yāma sa. Fēle bàale gé ma dāo Labā be Halana, ⁴⁴ níò kuaàno we gīa e n vīipi pòkūma kpále. ⁴⁵ Tó aà pò wèe, mé yá pò ní kèè sàaàgu, má gbé zī n gbesii. Má ye mà kua ma né gbēon plaowa píi zidoūzio.

⁴⁶ Ŋ Lebeka ò Izaaki: Iti nōeo ni bōmala. Tó Yakobu Iti nò sè bùsuu la lán Esau nōe beowa, ma kua aò namee lo.

28

Yakobu bàasi taa Labā kíi

¹ Ŋ Izaaki Yakobu sisi, à samaa'òè à yādilé à mè: Nsu nōse Kanaa nōeo guuo. ² Fēle gé Mesopotami bùsuu n da mae Betue be, ní nōse we n desē Labā néo guu.

³ Lua Gbāapiide báaadangu, aà to n nē'i maamaa, aaiò káfi, ní gō buio dezi ū.

⁴ Lua báaa pò a dà Ablahaūgu dangu ní n buio píi, ké bùsu pò níle nibòbleu gōne, bùsu pò a kpà Ablahaūwae bee.

⁵ Ŋ Izaaki Yakobu gbàe aà gé Labā kíi Mesopotami bùsuu. Labāá Sili bùsu gbé Betue nēe, Yakobu ní Esauo desē.

⁶ Esau mà Izaaki samaa'ò Yakobue, à aà gbàe Mesopotami, ké aà nōse we. Ké à sa maapi òè à mè, asu nōse Kanaa nōeo guuo. ⁷ A è Yakobu a mae ní a dao yāmà, à dà Mesopotami zéu. ⁸ Ŋ a dō sa ké Kanaa bùsu nōeo lí ká a maegu. ⁹ Ŋ à gè Ablahaū né Isimaela kíi, à aà né Maalata se dà a nò séiaò guu. Maalataá Nēbaio dāe.

Yakobu nana'oa Beteli

¹⁰ Yakobu bō Beeseba, à dà Halana zéu. ¹¹ Ké à kà guei, àle i we ké íatē gè kpéu yáì. Ŋ à gbē sè gupiu midibò ū, à wùle we. ¹² Ŋ à nana'ò, a è dōgēgaa pélea tòole e à gè zò luawa, Lua malaikaò lé dedewà, aale pila.* ¹³ A è Dii zeaala à mè:

Mámema Dii n dezi Ablahaū

ní n mae Izaakio Lua.

Má tòole pò ní wùlewàe bee kpamae,

mpi ní n buio.

¹⁴ N buio aao dasi lán bùsu'ūfāawa, aa ligua gukpe ní be'aéo

† 27:34 Ebe 12.17 ‡ 27:36 Bee mè kōnikēde. § 27:36 Daa 25.31 * 28:12 Zaa 1.51

ń gugbāntooo ń geomidokio.

Dúnia bui píi a ẹfāai e
mpi ń n buio sabai.

¹⁵ Máo kunnɔe,

máo n dǎa gu pó ńle géu píi,

mí ɛa sunnɔ búsue beeu,

asa má n to weo,

má yá pó má òne kee.

¹⁶ Ké Yakɔbu wù ń io à mè: Dii ku guɛue, ɔ mi dǎo fá! ¹⁷ Via aà kù à mè: Guɛ beeá viaguc. Luakukiiɛ, luabe zée.

¹⁸ Yakɔbu fɛle kɔɔ, à gbe pó a kè midibo ũpi sè a pèle dɔngubo ũ, ɔ à nísikàwà. ¹⁹ Ǿ à tɔkpà gupie Beteli,† ama wéle pó wa kàle we tó séian Luzu. ²⁰ Yakɔbu lekè Diiwa à mè: Tó ń kumanɔ, mé ńle ma dǎa ma wéleɛ bee gea guu, mé ńle ma gba pɔblea ń pɔkasao, ²¹ e ma ge suò ma mae be aafia, ńyɔ de ma Lua ũe. ²² Gbe pó má pèle dɔngubo ũpi a gɔ n gbagbakii ũe, mé pó pó n ma gba píi, má a kwide kpamae.

29

Yakɔbu kaa Labā be

¹ Yakɔbu ɛa dàzeu, à gè gukpɛdeɔ búsuu. ² Ké à kà we, à lɔ è sɛu, sã kpàsa lee àaɔ kálea a sae, asa lɔopi í ɔ wí kpámá. Gbè gbène ta lɔopile. ³ Tó kpàsa pɔɔ káaa we píi, ɔ wí gbepi go lɔopile wà í kpámá, ɔ wí ɛa gbepi tae a gbeu. ⁴ Ǿ Yakɔbu sãdãnao là à mè: Gbéɔ, a bɔ má ni? Aa wèwà aa mè: Wa bɔ Halanae. ⁵ Ǿ à ń lá à mè: A Nakɔɔ tɔŭna Labā dǎa? Aa wèwà aa mè: Wá aà dǎ. ⁶ Ǿ à ń lá à mè: A aafiaɔ? Aa mè: A aafia. Aà né Laseli gwa, àle mó ń são kee. ⁷ Ǿ Yakɔbu mè: Fãane lé ke, são tagɔɔ i ka yãao. A í kpámá, í gé ń dádái. ⁸ Ǿ aa mè: Wá fɔo. Mé i ke sã kpàsaɔ káaa píi bàasio, wíli gbe go lɔole wà í kpá pɔɔwao.

⁹ Lá àle yá'oné màa, Laseli mò ń a mae são, asa sãdãnan aà ũ. ¹⁰ Ké Yakɔbu a desɛ Labā nenɔe Laseli è ń aà mae são, à sò lɔo à gbe gò lɔole, ɔ à í kpá a desɛ sãowa. ¹¹ Ǿ à lepè Laseliwa, à pona ɔɔlò. ¹² Ǿ a òè aà mae daen a ũ, Lebeka née. Ǿ Laseli bàalè ge ò a maeɛ. ¹³ Ké Labā a dǎe né Yakɔbu bao mà, à bàalè gè daiaàle. Ké à kà, ɔ à kùsiwà à lepèwà à tàaànɔ a be. Ǿ Yakɔbu yá pó kèò òè píi. ¹⁴ Ǿ Labā òè: Ma aun n ũ síana.

Yakɔbu Lea ń Laselio ɛea

Yakɔbu kè Labā be mɔ do, ¹⁵ ɔ Labā òè: Ké ń de ma dae ũ yáí ɔ ńyɔ zíkemeɛ pãa? Lá má fiabone omee. ¹⁶ Labā sɔ a nenɔeɔ ví gbɛɔn pla. Yɔ tón Lea, Bãa sɔ Laseli. ¹⁷ Lea wé gbãao, Laseli sɔ nɔanae, mé aà kákaa maa. ¹⁸ Yakɔbu ye Laselizi, ɔ a ò Labãe: Má zíkene wè sopla n né bãade Laseli yáí. ¹⁹ Labā mè: Ma aà kpaama sí de mà kpa gbɛpãlewala. Nyɔ ku ma be.

²⁰ Ǿ Yakɔbu zíkèè wè sopla Laseli yáí, kási à kèè lán gɔɔplawae, ké a yeaàzi yáí. ²¹ Ǿ a ò Labãe: Lá ma zígɔɔ pà, ma nɔ kpaa mà sé. ²² Ǿ Labā wekiideɔ káaa píi, à nɔseble kèné. ²³ Ké oosi kè, ɔ à a né Lea se kpàwà, ɔ Yakɔbu wùleaànɔ. ²⁴ Labā a zɔnɔe Zilipa kpà Leawa aàò zíkèè. ²⁵ Ké gu òè Yakɔbu su è Leaɛ, ɔ a ò Labãe: Bó yá ń kèmeɛ màai? Laseli yáí ɔ ma zíkèneo lò? Bóyáí n ma kpánguakèi? ²⁶ Labā mè: Lakii wíli Bãa kpa gɔwa Yɔ áao. ²⁷ Asɔa do ke ń gbé beeo gia, mí aà gbèdo kpama, ní zíkemeɛ wè sopla lɔ. ²⁸ Yakɔbu wèi, à áɔa dopi kè ń Leao, ɔ Labā a né Laseli kpàwà nɔ ũ. ²⁹ Labā a zɔnɔe Bila kpà Laseliwa aàò zíkèè. ³⁰ Yakɔbu wùle ń Laselio sɔ, mé a yeaàzi de Leala. Ǿ à ɛa zíkè Labãe e wè sopla lɔ.

Yakɔbu né

† 28:19 Bee mè Lua ua.

31 Dii è Yakɔbu ye Leazio, ɔ̃ à aà kè neade ũ, Laseli sɔ̃ fii ũ. 32 Lea nɔ̃sɪ à ne'ɪ gɔ̃e ũ, ɔ̃ à tɔkpàè Lubeni,* asa à mè: Dii ma taasikɛa gwàe. Ma zá aɔ̃ yemazi sa. 33 Ké à nɔ̃sɪ lb, à ne'ɪ gɔ̃e ũ, ɔ̃ à mè: Dii mà ma zá yemazio, ɔ̃ à èa née bee kpàa lb. ɔ̃ à tɔkpàè Simeɔ.† 34 Ké à èa nɔ̃sɪ lb, à ne'ɪ gɔ̃e ũ à mè: Ké bee sa ma zá a ma dilekɪi eo, asa ma negɔ̃e ìaànõ àaɔ̃. ɔ̃ à tɔkpàè Levii.‡ 35 A èa nɔ̃sɪ lb à ne'ɪ gɔ̃e ũ à mè: Ké bee sa ma Dii sáaukè, ɔ̃ à tɔkpàè Yuda.§ ɔ̃ aà ne'ɪ zè.

30

1 Ké Laseli è ále ne'ɪ ní Yakɔbuo, à gɔ̃a kpà ní a ṽiio. ɔ̃ a ò Yakɔbuɛ: Nɔ̃ɔmagu. Tó mi e sɔ̃o, má gae. 2 Yakɔbu pɔ̃ pàaàzi à mè: Máme má Lua ũa? Aàpi mé g̃ine n̄ ne'ɪ. 3 ɔ̃ Laseli mè: Ma zɔ̃nõe Bila ke, ge ìaànõ, i néo imɛɛ, mí bui e sɔ̃ aà sabai. 4 ɔ̃ à a zɔ̃nõe Bila kpàwà nõ ũ. Yakɔbu wùleaànõ, 5 ɔ̃ à nɔ̃sɪ à ne'ɪ gɔ̃e ũ. 6 ɔ̃ Laseli mè: Lua tò yá bòmanɔ̃ na, à ma yāmà à ma gba negɔ̃e. ɔ̃ à tɔkpàè Dá.* 7 Laseli zɔ̃nõepi èa nɔ̃sɪ à ne'ɪ gɔ̃e ũ lb, 8 ɔ̃ Laseli mè: Ma d̃e z̃ɔ̃ kà ní ma ṽiio, ma d̃e n̄, ɔ̃ à tɔkpàè Nefatali.†

9 Ké Lea è a ne'ɪ zè, ɔ̃ à a zɔ̃nõe Zilipa kpà Yakɔbuwa nõ ũ sɔ̃. 10 ɔ̃ Lea zɔ̃nõepi ne'ɪ gɔ̃e ũ ní Yakɔbuo. 11 ɔ̃ Lea mè: Minae. ɔ̃ à tɔkpàè Gada.‡ 12 ɔ̃ Lea zɔ̃nõepi ne'ɪ gɔ̃e ũ lb ní Yakɔbuo. 13 ɔ̃ Lea mè: Ma pɔ̃ kèna, asa nɔ̃e o pɔ̃naden ma ũ. ɔ̃ à tɔkpàè Asee.§

14 Lubeni b̄ èsekɛkɛgɔ̃, à yenzi eɛe è s̃eu, ɔ̃ a b̄bo sùò a da Leaɛ. ɔ̃ Laseli òè: N n né yenzi eɛepi d̄ameɛ. 15 Lea òè: Ké n ma g̃õ s̄ia, bee i m̄oma, ɔ̃ ní ye n̄ ma né yenzi eɛe e lba? Laseli mè: Tó ní kpàa, míme n̄ȳõ ìaànõ gb̄a. 16 Ké Yakɔbu lé su ní buao oosi, Lea b̄ò gè d̄aaale à mè: Máme má innõ gb̄a, asa ma né yenzi eɛe asean n̄ ũ. ɔ̃ à ìaànõ gw̄aasina bee. 17 Lua Lea wabikɛa s̄i, ɔ̃ à nɔ̃sɪ à S̄ai i ní Yakɔbuo. 18 ɔ̃ Lea mè: Lua asea kpàa, ké ma a zɔ̃nõe kpà ma záwa yáí. ɔ̃ à tɔkpàè Isakaa.* 19 Lea èa nɔ̃sɪ lb, à Wotui ì, 20 ɔ̃ à mè: Lua gba maa d̄ameɛ. Ké bee sa ma zá a ma kpela, asa ma negɔ̃e ìaànõ soolo. ɔ̃ à tɔkpàè Zabulni.† 21 Gbez̄a ɔ̃ à nenɔ̃e ì, à tɔkpàè Dina.

22 ɔ̃ Laseli yá d̄ò Luagu, à aà wabikɛa s̄i, ɔ̃ à kè neade ũ. 23 A nɔ̃sɪ à negɔ̃e ì, ɔ̃ à mè: Lua wibòmeɛ. 24 ɔ̃ à tɔkpàè Yosefu‡ à mè: Dii ea negɔ̃e p̄ale k̄áfiɛɛ lb.

Yakɔbu Labā p̄ó d̄aa

25 Ké Laseli Yosefu ì, Yakɔbu ò Labāɛ: Ma gbae mà ta ma be bùsuu. 26 Ma z̄ikène ma naò ní ma néo yáí. N ní kpaa mà tá, asa ní d̄õ lá ma z̄ikène. 27 ɔ̃ Labā òè: Tó ma yá kàngue, g̃õ la. Ma màsokè má è Dii èf̄aai k̄emɛɛ n̄ yáí. 28 N n asea omɛɛ, mí kpama. 29 Yakɔbu òè: N d̄õ lá ma z̄ikène, mé ní d̄õ lá n̄ p̄otuõ kè ma ɔ̃z̄i, 30 asa a ȳõna p̄ó ní v̄i zad̄õ mi m̄õ k̄áfi maamaa. Dii èf̄aaid̄aune za z̄í p̄ó ma k̄esep̄ele n̄ be la. B̄e má az̄ia be z̄ike s̄oi? 31 Labā aà là à mè: B̄ó má fiaboonei? Yakɔbu wèwà à mè: Nsu p̄e kpaa, sema n̄ yáe bee kemɛɛ, mí n̄ p̄ó d̄ane. 32 Ḡe n̄ p̄ó guu gb̄a, ní s̄a bàebaeo ní a biliɔ̃ p̄le ma asea ũ ní s̄ane siaɔ̃ ní ble bàebaeo ní a biliɔ̃. 33 Tó níle ma asea gwa zia bàasi, n̄ȳõ d̄õ ké ma ȳakè a zéwaɛ. Ble p̄ó bàebaeo mé bili no, ge s̄ane p̄ó siaɔ̃ ma kp̄áí'òe. 34 Labā mè: T̄ò! Aɔ̃ de lá ní òwa. 35 Zibeez̄i Labā a blesan bàebaeo ní a k̄ȳaaleo ní bleda biliɔ̃ ní a bàebaeo s̄e, an p̄ó p̄ó pua v̄i p̄ii ní s̄ane siaɔ̃ p̄ii, à ní ná a néone ní ɔ̃z̄i. 36 ɔ̃ à gudà ní z̄anguo ní Yakɔbuo lán taḡõ àaɔ̃ oa taawa, ɔ̃ Yakɔbu lé Labā p̄ó k̄iniɔ̃ dá.

37 Yakɔbu lí bui àaɔ̃ ḡon bùsuɔ̃ z̄òz̄ò, à ní t̄ò b̄òb̄o à ní w̄es̄a kè p̄uuu. 38 ɔ̃ à lí p̄ó à ní t̄ò b̄òb̄op̄i p̄elepele p̄ó imik̄i, p̄ó p̄ó lé mó imiio w̄eu, asa we ɔ̃ aai kp̄awa'ou. 39 Lá aai kp̄awa'o líp̄i sae, ɔ̃ aai né k̄ȳaaleo i ní a biliɔ̃ ní a bàebaeo. 40 Yakɔbu ì p̄ó nép̄i p̄le adoa az̄ia p̄ó ũ, ì a k̄ȳaaleo ní a siaɔ̃ ka Labā p̄ó guu. Beewa à az̄ia kp̄asa b̄ò, ì ka Labā p̄ó guuo. 41 Tó p̄obui

* 29:32 Bee mè negɔ̃e gwa. † 29:33 Bee mè a mà. ‡ 29:34 Bee mè nak̄owa. § 29:35 Bee mè s̄aa. * 30:6 Bee mè yá b̄òr̄inõ na. † 30:8 Bee mè ma d̃e. ‡ 30:11 Bee mè mina. § 30:13 Bee mè p̄ona. * 30:18 Bee mè ase. † 30:20 Bee mè kpelaa. ‡ 30:24 Bee mè aà k̄áfi.

maao fêle ní kpáwa'oa, Yakɔbu ì lípió pélépéle pɔɔ imikí an wéu, ké aa kpáwa'o ní sae. ⁴² Tó pɔ gianaone sɔ, ìli lípélepelenéó. Beewa pɔ gianaɔ gò Labā pɔ ũ, mé pɔbui maao gò Yakɔbu pɔ ũ. ⁴³ Ǿ Yakɔbu àizee ìb káfi maamaa, aà pɔɔ dasikù ní zɔnɔe ní zɔgɔe ní yiongo ní zàa'inao.

31

¹ Yakɔbu yá pɔ Labā néó lé o mà aa mè: Yakɔbu wá mae pɔɔ síwà píi. Wá mae àizee mé aà kà odawa. ² Yakɔbu dɔ Labā wéwa, ké a yá kuwà lán yáawa bo. ³ Ǿ Dii òè: Ea ta n dezi bùsuu n dae be, míb kunnɔ. ⁴ Ǿ Yakɔbu Laseli ní Leao sísi aa mɔ a pɔɔ kíi sɛu. ⁵ A òné: Má dɔ á mae wéwa ké ma yá kuwà lán yáawa bo. N beeo ma mae Lua kumanɔ. ⁶ A dɔ áziawa ké ma zíkè á mae ma gbāa pua léue. ⁷ A mae ònòkèmmee à ma asea líle gèn kwi, ò Lua i to à yāe kèmmee. ⁸ Tó à mè sã bàebae mé ma baa ũ, ò sãpió ìb né bàebae i. Tó à mè a kãyāale mé ma baa ũ, sãpió ìb né kãyāale i. ⁹ Lua á mae sã síwà a kpāa.

¹⁰ Gɔɔ pɔ bleó lé kpáwa'o, ma nana'ò, ò nana guu má è blesana pɔ lé kpáwa'oa ble kãyāaleone ní a bàebae ní a bilio. ¹¹ Ǿ Lua Malaika òmee nanapi guu: Yakɔbu! Ǿ ma mè: Má ké! ¹² A mè: Wezu n gwa. Blesana pɔ aale kpáwa'oa píi blè kãyāaleone ní a bàebae ní a bilio. Ma yá pɔ Labā kène è píi. ¹³ Mámema Lua. Ma bo mɔma Beteli, gu pɔ n gbepèlu n nísikàwà n lekèa.* Tiasa fêle bo bùsue beeu, ní tá n be bùsuu. ¹⁴ Ǿ Laseli ní Leao òè: Wá túbi ví wá mae be lɔe? ¹⁵ I wá díle nibɔ ũ nolo? A wá yama, ò à a òa blè píi. ¹⁶ Aizee pɔ Lua sí wá maewa gò wá pɔ ũ píie ní wá néó. Yá pɔ Lua òne ke píi sa.

¹⁷ Ǿ Yakɔbu fêle, à a néó ní a nao òi yiongo kpe. ¹⁸ A a pɔtuoo ní àizee pɔ á è Mesopotamio sèle píi, ò à dàò zéu, àle tá a mae be Kanaa bùsuu. ¹⁹ Ké Labā gè a sã kãkèlei, ò Laseli aà táa† sè kpáii aà kpe. ²⁰ Yakɔbu sɔ à ònòkè Sili bui Labāe, i lezawào. ²¹ A fêle bàalè ní a pɔɔ píi, à bùa Uflatawa, ò à mipè Galada gbèsísíowa.

Labā pélea Yakɔbuzi

²² A gɔɔ àaode zí wa ò Labāe Yakɔbu bàalè. ²³ A a gbéó náaa, ò à pèleaàzi. A táa'ò gɔɔ soplá, ò à aà lè Galada bùsu gusísídeu. ²⁴ Ǿ Lua bò mòwà gwá nana guu a òè: Laaika yá pɔ níyɔ o Yakɔbuezi.

²⁵ Labā Yakɔbu bò lè kpaa Galada bùsu gusísídeu, ò à bòokpà we ní a gbéó sɔ. ²⁶ Ǿ Labā gè ò Yakɔbue: Bóyái n ònòkèmmee, n ma néó sèle n taò lán zizɔwai? ²⁷ Bóyái n ònòkèmmee n wole kpáii, ni lezaao ni? Dɔ ma zene ní pɔnakéao ní lesiao ní gāao ní mɔnao. ²⁸ Ni to ma lezà ma néó ní ma tũnaowao. N misaiyā kè. ²⁹ Ma gbāa kà mà yákeé, ò n mae Lua yá'òmee gwá à mè mà laaika yá pɔ má onei. ³⁰ Nle tá sa, ké níle n mae be beeke yáii. Akéa n ma táa sè kpáii? ³¹ Yakɔbu wèwà à mè: Mále víake, mále e níyɔ ní néó siae. ³² Gbé pɔ n n táa è aà kíi, wà ade de. Ma pɔɔ gwagwa wá gbéó wáa. Tó n n pɔ è, sé. Yakɔbu sɔ a dɔ ké Laseli Labā pɔ sè kpáio.

³³ Labā gè Yakɔbu zwàakpeu, à gè Lea kpéu, à gè zɔnɔe gbéon plapió kpéu, i pɔe eo. Ké à bò Lea kpéu, à gè Laseli kpéu. ³⁴ Laseli táapió se ùle yiongo gaaibɔue, ò à zòlewà. Labā aà kpé yòe píi, i pɔe eo. ³⁵ Laseli ò a mae: Baa, nísu to n pɔ pamazio, asa mi e fêleo, ké má okūa yáie. Beewa Labā a táa wèele, i eo.

³⁶ Ǿ Yakɔbu pɔ pà à zoadò Labāwa à mè: Bó dàa má kèi? Bó duuna má kè ò n pelemazi wāawāa kéwai? ³⁷ N ma pɔɔ yòe píi, n n bepɔ è wea? Bòd gupuau ma gbéó ní n gbéó wáa, aai yānakpa gbé pɔ a yá nawa. ³⁸ Gwa, ma ke n be wè baoe. N sã ní n bleo aai nɔbɔleo, mé mi n sãe soo. ³⁹ Mili suma ní pɔ pɔ wài kùoo, mi a fiabone maziawae. Ni pɔ pɔ wà a kpáii'ò gwá ge fāane fia laae. ⁴⁰ Iatē ì ma le fāane, íana ì ma de gwá, mi itēke. ⁴¹ Maa ma ke n be e wè bao. Wè gèo mēndosai ma zíkène n nenɔe gbéon plao yáii. Ma wè soolo kè n kpása yá

* **31:13** Daa 28.18-22 † **31:19** Táapíá lí pɔ wa à lán gbēnazínawaone.

musu. N ma asea lile gën kwi. ⁴² Mé i ke ma dezi Ablahaũ Lua pó ma mae Izaaki aà vĩa ví zèmanɔ bàasio, dɔ n ma gbae ɔgii. Lua zĩ pó má kè ní taasio è, ɔ à zèmanɔ gĩa gwá.

⁴³ ɔ Labā wè Yakɔbuwa à mè: Nɔɛ beeɔá ma néɔne. Néɛ beeɔá ma tũnaɔne. Pɔtuɔɛ beeɔá ma pɔtuɔɔne. Pó pó ní è la píi ma pɔɛ. Bó má ke ma nenɔɔo ní né pó aa ìɔne gbáí? ⁴⁴ To wà ledouke, iɔ de seela ũ wá zānguo. ⁴⁵ ɔ Yakɔbu gbe se pèle yápi dɔngubɔ ũ. ⁴⁶ A ò a gbéɔne aa gbeɔ séle, ɔ aa sèle aa a zèdɔ, ɔ aa pɔblè a sae. ⁴⁷ ɔ Labā tɔkpà gbèzɛpiɛ Yegaa Saaduta. † Yakɔbu tɔkpàè Galèdi. § ⁴⁸ Labā mè: Gbèzɛɛ bee mé seela ũ wá zānguo gbā. Bee yáí wà tɔkpàè Galèdi. ⁴⁹ Wĩ me lɔ Mizipa, * asa Labā mè: Dii wá dɔá wá kēakɔwa gbea, ké wásu zakɔuo. ⁵⁰ Tó n ìadà ma nenɔɔowa ge tó n nɔ pàleɔ sè lɔ, baa tó wá kú kɔ kɔio, ñyɔ dɔ sáasá ké Lua mé wá yápi seelade ũ. ⁵¹ ɔ Labā òè lɔ: Zɛɛ bee gwa ní gbe pó má pèle wá zānguo. ⁵² Aɔ de seela ũ ké másu a baa ví mà mɔma ní nɔse pàleoo, mé mpi nísu ñ a baa ví ñ mɔa ní nɔse pàleoo. ⁵³ Ablahaũ ní Nakɔɔo ní n maeo Lua mé a yágɔgɔwɛɛ. ɔ Yakɔbu legbè ní Lua pó a mae Izaaki aà vĩa ví tóo. ⁵⁴ A sa'ò gusísídeu we, ɔ à a gbéɔ sisi aa pɔble. Ké aa pɔblè, ɔ aa ì we.

32

Yakɔbu gbéɔ zĩa Esauwa

¹ Labā fèle kɔɔkɔɔ, à lezà a tũnaɔwa ní a néɔ, à samaa'òné, ɔ à èa tà a be. ² Yakɔbu dàzeu, ɔ Lua malaikaɔ dāaàle. ³ Ké à ní é, à mè: Lua bòn ke. ɔ à tɔkpà gupie Maanaiũ. * ⁴ A gbéɔ zĩa a vĩa Esauwa Sei bùsu pó wĩ me lɔ Edɔũ bùsuu. ⁵ A ò a zĩnaɔne: A ge o ma dii Esauɛ aà zòblena Yakɔbu gɔɔplakè Labā be, àle su sa. ⁶ A oè má zuo ví ní zàa'inaɔ ní sãɔ ní bleɔ ní zɔgɔɔo ní zɔnɔɔo. Mámɛ ma á zĩa oiè, ké ma yá e kaaàgu.

⁷ Ké zĩnapiɔ èa sù Yakɔbuwa, aa mè: Wa ge n vĩa kíi, àle mɔ daiñle ní gbèɔn òaa plaɔ. ⁸ Vĩa Yakɔbu kũ, àle bìlike maamaa, ɔ à gbéɔ pó kuanɔɔ kpaalè lee pla ní sãɔ ní bleɔ ní zuo ní yiongoɔ à mè: ⁹ Tó Esau mò lèle a lee dowá, a lee do pó gɔ a bɔ. ¹⁰ ɔ à wabikè Luawa à mè: Dii, ma dezi Ablahaũ ní ma mae Izaakio Lua, ní òmɛɛ mà su ma be bùsuu ma daeɔ kíi, ní èfāaikemɛɛ. ¹¹ N gbèke ní náaiyão kèmmɛ maamaae, ma beɛɛ i kao. Gɔɔ pó ma bua Yuudɛwa yãa, lípana mé na ma ɔzĩ ado. Tiasa ma su ní àizɛɛ lee plaɛ beeɔ. ¹² Ma wabikèma, ma si ma vĩawa, asa mále vĩake ké à lélɛwá à nɔɔo ní néɔ dede yáí. ¹³ Mpi sɔ n mè ñyɔ èfāaikemɛɛ, ñyɔ ma bui káfi lán ísiale ũfāawa, wa fĩ naoo an dasi yáí. †

¹⁴ Wekii ɔ Yakɔbu ñu. Pó pó a plè à a vĩa gbaɔn ke: ¹⁵ Bleda òaa do, a sa bao, sãda òaa do, a sa bao, ¹⁶ yiongoda baakwi ní ní né yɔminaɔ, zuda bla, a swana kwi, zàa'ín da bao, a sa kwi. ¹⁷ A ní ná a zĩkenaɔne ní ɔzĩ bui ní buio, ɔ a òné: Aɔ be ma aɛ, í gupua da á zānguo gā ní gāo. ¹⁸ A ò gbéɔ séiɛ: Tó ma vĩa dānle mé à n la à mè: Déme de n dii ũi? Nle gé má ni? Déme pó pó níle dáɛ beeɔ vĩa? ¹⁹ Ní oè aà zòblena Yakɔbu pɔɛ, pó pó à a dii gbà a kpāsāɔn we, aapi lé mó a kpé zéu. ²⁰ A yá doupi ò gbèɔn plaadeɛ ní gbèɔn àaɔdeɔ ní pɔdānaɔ píi à mè: Tó a da Esauɛ, à oè màa. ²¹ A oè aà zòblena Yakɔbu lé mó a kpé zéu. Asa aà làasoo guu à mè: Sema mà awakpaè ní pó pó dāamɛɛɔ, wĩ gbasa wesikòle. A gí gbāakpaimazi saa? ²² Gba dāaaè, ɔ à gò bòou gwá bee, à ì we.

Yakɔbu dɛɛkaa ní Luao

²³ A fèle gwāasina, à a nɔ gbèɔn plaɔ sèle ní a nɔ pó i mɛsɛdilenéɔ gbèɔn plaɔ ní a negɔɛ gbèɔn kuɛdɔɔ, ɔ à bùa'ínɔ Yaboko isaaa. ²⁴ Ké à bùa'ínɔ, ɔ à pó pó a vĩa sèle bùaò píi. ²⁵ Yakɔbu gɔɔ ado, ɔ gɔɛɛ mò lé dɛɛkaaàɔ e gu ye dɔi. ²⁶ Ké gɔɛpi è á fĩ aà nɛo, à aà lè a gelewa, ɔ aà gele bòɔũ dɛɛkaapi guu. ²⁷ Gɔɛpi mè: Ma gbae, asa gu lé dɔɛ. ɔ Yakɔbu òè: Sema ñ báaadamaɔ guu bàasio, má n gbae. ²⁸ Gɔɛpi aà là à mè: N tɔn kpelewai? A wèwà à mè a tɔn Yakɔbu. ²⁹ ɔ

† 31:47 Bee mè gbè seelade ní Sili yáo. § 31:47 Bee mè gbè seelade ní Ebelu yáo. * 31:49 Bee mè gudɔakti. * 32:3 Bee mè bòo mèn pla. † 32:13 Daa 28.14-15

à m̀: Wàli m̀ene Yakɔbu lɔo, sema Isaili,‡ asa n d̄ekà ní Luao ní gb̄enazinao, ̄ n d̄eǹ. 30 Yakɔbu ò̀: N n tó om̄e s̄o. A ẁwà à m̀: Bóyái r̄le ma tó lai?§ ̄ à báaad̄aagu we. 31 Yakɔbu tɔkpà gupie Penueli,* asa à m̀: Wa wesik̄ole ní Luao, mé ma gi má kú. 32 A b̀ Penueli íat̄e bilea, àle t̄ole a gele ía yáí. 33 Aȳameto e gb̄a Isailio lí ǹo tikusiwa s̄o, ké Lua Yakɔbu l̀e a tikusiwa yáí.

33

Yakɔbu wesia Esau

1 Ké Yakɔbu w̄ezù, a è Esau lé m̀o ní gb̄eɔn òaa plaɔ. A a néo kpaalè a naone ní a n̄o m̀en pla p̀o i m̀esedilenéoo. 2 ̄ à a n̄o p̀o i m̀esedilenéopio gb̄e aa d̄aa ní ní néo. Bee gb̄ea Lea ní a néo, ̄ Laseli ní Yosefuó té ní kpe. 3 A d̄aané, à kùle t̄ole ḡen sopla e à g̀e kàò a v̄ipi kíi. 4 ̄ Esau bàalè m̀ò d̄aaale, à kùsiwa à ɔd̄a aà ḡau à lep̀ewà, ̄ aa s̄òlò. 5 Ké Esau w̄ezù, à n̄eoo ní néo è, ̄ à m̀: Deo mé kunn̄o wei? Yakɔbu ẁwà à m̀: Né p̀o Lua ma gb̄aone. 6 ̄ n̄o p̀o i m̀esedilenéopio s̄ònízi ní ní néo, aa kùle. 7 ̄ Lea ní a néo s̄ònízi s̄o, aa kùle. Bee gb̄ea Yosefu ní Laselio s̄ònízi aa kùle. 8 Esau m̀: Bó r̄le ke ní p̀o p̀o ma dar̄ileo? Yakɔbu ẁwà à m̀: Ké ma yá e kangu yáíe. 9 Esau m̀: Ma gb̄é, ma p̀o m̀ò, ñȳo n̄ p̀o k̄ua. 10 ̄ Yakɔbu m̀: Aawo! N yá na! Tó ma yá kangu, ma gba sí, asa wá wesiak̄ole k̀em̄e lán wesiak̄ole ní Luaowae, ̄ n̄ gb̄aakp̄amazi. 11 Gba p̀o má d̄ane si sa, asa Lua èf̄aai k̀em̄e, p̄e i k̀és̄ao. Lá à n̄ewà màa, ̄ a sí.

12 ̄ Esau m̀: Wà dazeu wà tá. Má d̄aane. 13 ̄ a ẁwà à m̀: Baa, ní d̄o ké néo yá z̄í'ù, mé má s̄á ní zù ȳominao v̄i. Tó wa tá gb̄aa ò ḡoo do, p̀o gaga píie. 14 D̄aam̄e Baa, mapi n̄ z̀obl̄ena, mío te p̀o kpe ní néo busebuse e mà m̄o n̄ le Sei. 15 Esau m̀: Má a gb̄é kíniò tonno. Yakɔbu m̀: Bóyái ni? N yá na Baa. 16 Zibeez̄i Esau dà Sei z̄eu. 17 ̄ Yakɔbu g̀e Suko. A bekpà we mé à lákpeo d̀ò p̀one. Aȳameto wà tɔkpà gupie Suko.*

18 Ké Yakɔbu sù ní Mesopotamio, à kà w̄ele p̀o w̄i me Sikeũ, Kanaa bùsuu aafia, ̄ à b̀okpà w̄lepi sae. 19 A a b̀okpak̄i lù Sikeũ mae Am̄oo néowa ánsusu ɔwat̄e basoo.† 20 Wek̄i à sa'ok̄i b̀o, à tɔkpàe Lua Isaili Lua.

34

Sikeũ kusia Dinawa

1 Lea nen̄e Dina p̀o a í ní Yakɔbuo b̀ò bùsupi n̄eoo gwai. 2 Ké bùsupi kí Am̄oo né Sikeũ, Ivi bui aà è, à kùsiwà, ̄ à w̄uleaàno. 3 Aà p̀o d̄o w̄éndiapiwa, a yeaàzi, ̄ à yá nana ò̀. 4 ̄ Sikeũ ò a mae: Nen̄ena bee w̄elem̄e mà sé. 5 Ké Yakɔbu mà wà a nen̄e kpeb̀ò, aà néo ku s̄eu ní aà p̀o, ̄ à n̄ile e aa sù. 6 ̄ Sikeũ mae Am̄oo g̀e Yakɔbu l̀e à yápi oè. 7 Ké Yakɔbu néo sù ní s̄eo g̀ò, aa yápi mà, ̄ an ǹse ò̀okpà, an p̀o pà maamaa, ké Sikeũ yá d̄oosai k̀e Isailioe yáí, à w̄ule ní Yakɔbu nen̄eoo, à yá p̀o de wà keo k̀e. 8 ̄ Am̄oo ò̀né à m̀: Ma né Sikeũ p̀o d̄o á nen̄ewa. A yá na. A aà kpawà n̄o ù. 9 Wà ledoūke, w̄ilio wá nen̄eoo kpásák̄owa. 10 Aò kúwan̄o, wá bùsu kú á p̀o ùe. A z̄leu, ío laatau, ío t̄ole v̄i. 11 ̄ Sikeũ ò Dina mae ní aà d̄aone: A yá na. P̀o p̀o á ò mà kpáwá, má kpa. 12 A ánsuebleb̄o lé dam̄e z̄o ní gb̄ao dasidasi. Lá p̀o á ò, má kpa. A nen̄epi kpa.

13 ̄ Yakɔbu néo ẁe Sikeũ ní aà mae Am̄oowa ní m̄ofilio, ké Sikeũ ní d̄ae kpeb̀ò yáí. 14 Aa ò̀né: Wá f̄ bee keo, wá f̄ wá d̄ae kpa gyaf̄odewao, asa beeá w̄iȳae wá kíi. 15 Wá we á yáio, mé i ke a ḡo lán wápiowa, á ḡeoo t̄z̄ò píi baasio. 16 Tó a t̄z̄ò, wá wá néo kpásáwá, wí á p̀o se n̄o ù, wíó kúano, wí ḡo bui doūo ù. 17 Ama tó i we wá yáio, mé i t̄z̄o, wá wá d̄ae

‡ 32:29 Bee m̀e d̄ekaa ní Luao. § 32:30 D̄aa 13.17-18 * 32:31 Bee m̀e Lua wé. * 33:17 Bee m̀e lákpeo. † 33:19 Yoz 24.32, Z̄aa 4.5

se taðe. ¹⁸ Yápi kè Amoo ní a né Sikεũoε na. ¹⁹ Ewaasopi yápi gògò kpakpa, ké Yakobu nenoe yá kàaàgu yáí, mé a beee ví deńla a mae bedeo guu.

²⁰ Amoo ní a né Sikεũo gè ní wéle bíiboleu, ò aa yá'ò ní wéledeoo aa mè: ²¹ Gbépio yáe víwanoo. Wà to aao kú wá búsuu, aao laatau, asa búsupi zò, a mówá. Wá ní nenoe sé, wí wá pò kpámá. ²² Gbépio sò aa we wàò kúwanoo ké wà gò bui doũo, mé i ke wá gòe wa tòzò lá ampiowa wápii bàasio. ²³ An potuoò ní ní àizeeoo ní ní zuo pii a gò wá pò ũo lé? Wà weiné, ké aao kúwanoo. ²⁴ Wélepideoo Amoo ní a né Sikεũo yámá, ò gòe tòzò nípii.

²⁵ A goo àaòde zí, ké aa kú ní wāwāo mé aa kú ní yāe láasoooo, Yakobu né gbèon plaoo Simoo ní Leviio, Dina v̄io, an baade a fēnda sè aa sí wéleu, aa gòe dède pii. ²⁶ Aa Amoo ní a né Sikεũo dède, ò aa Dina se bòò Sikεũ kpéu aa tàò. ²⁷ Wéledeoo dedea gbèa Yakobu néo mò wéle pòo náaa, ké wà widà ní dāewa yáí. ²⁸ Aa ní são ní ní bleo sèle ní ní zuo ní ní zàa'inao, pò pò kú wéle guuo ní pò pò kú ní buao pii. ²⁹ Aa ní àizeeoo sèle pii ní ní néo ní ní nooo ní pò pò kú ní beo pii.

³⁰ O Yakobu ò Simoo ní Leviio: A gu òòkpámee. Kanaao ní Pelizio ní búsu la buipáleo aao ye ma gíyáio. Lá wá dasio, tó aa liawázi mé aa síwágu, aa ma de ní ma buio pii. ³¹ O aa wèwà aa mè: Ké à wá dāe díle káalua ũ, bee maa yà?

35

Lua báaadaa Yakobugu Beteli

¹ Lua yá'ò Yakobue à mè: Fele ta Beteli, ní zòle we. Ma gbagbakii ke we, asa we ma bou ma moma goo pò níle bàale n v̄ie.* ² O Yakobu ò a bedeoone ní gbé pò kuanoo pii à mè: A dii zìlo pò á v̄io kòle, í zu'o, í á pòkasao lile, ³ wí fele ta Beteli. Má Lua gbagbakii bo we, asa à dòmale ma taasikegoo, ò kumano gu pò ma geu pii. ⁴ O aa dii zìlo pò aa v̄io kpawà ní swáli pò aa daao, ò a v̄ile gbéneli pò kú Sikεũ sae gbáu. ⁵ Ké Yakobu ní a néo dàzeu, Lua tò v̄ia wéle káinadeo kù maamaa, ò gbèe i péleńzio. ⁶ O Yakobu ní gbé pò kuaanoo pii kà Luzu pò wí me tia Beteli, Kanaa búsuu. ⁷ A sa'okii bò we, ò à tókpà gupie Beteli Lua, asa wekii Lua bò à mduwà goo pò àle bàale a v̄ie. ⁸ Debolaa pò de Lebeka gwana ũ yāa gà wee, ò wà aà v̄i gbéneli gbáu Beteli sae. O wà tókpàè òòblizi.

⁹ Lua bò mò Yakobuwa ò aà sua ní Mesopotamio gbèa, à báaadaaàgu ¹⁰ à mè: N tón Yakobu, āma wáli one Yakobu bo, wáli one sa Isailie. Maa à tókpàè Isaili. ¹¹ Lua òè ò: Lua Gbāapiiden ma ũ. Aò ne'i àò káfi. Bui zò a bò n kii, baa bui dasio, mé n buieo aao de kiao ũ. ¹² Má búsu pò má kpà Ablahaũ ní Izaakiowa kpama ní n buio n kpe. ¹³ O Lua fèle bò gu pò à yá'òeu. ¹⁴ Yakobu gbepèle gu pò Lua yá'òeu dngubo ũ. A itòlewà à nísikàwà. ¹⁵ O Yakobu tókpà gu pò Lua yá'òuepie Beteli.

Laseli ní Izaakio gaa

¹⁶ O aa fèle Beteli aa dàzeu. Ké aa kà kái ní Eflatao, Laseli ne'igoo kà, ò ne'i zì'ükù. ¹⁷ Ne'iwāwā zòokù, ò noe ne'ina òè: Nsu to v̄ia n kũo, n negòe í bo. ¹⁸ Laseli yèee ví bo, àle ga, ò à tókpà a népie Bēnōni,† ò aà mae tókpàè Bēyāmee.‡ ¹⁹ Ké Laseli gà, wà aà v̄i Eflata pò wí me tia Betelēũ zéu. ²⁰ Yakobu yādngugbe pèle aà miawa. Laseli miagbepi ku we e ní a gbāo.

²¹ Isaili èa dàzeu, ò à bòokpà sādānao gugwakii kpele. ²² Goo pò a ku búsupiu ò Lubeni gè í ní Bila, Yakobu no pò i mésedileèoo. Yakobu yápi mà.

Yakobu negòeoo kueplae. ²³ Lea negòeoo tón ke: Yakobu yoa Lubeni, Simoo, Levii, Yuda, Isakaa, Zabulōni. ²⁴ Laseli néon Yosefu ní Bēyāmeeo ũ. ²⁵ Laseli zònoe Bila néon Dā

* **35:1** Daa 28.10-22 † **35:18** Bee mè ma taasi né. ‡ **35:18** Bee mè oplaa né.

ń Nefatalio ũ. ²⁶ Lea zɔncɛ Zilipa nɛɔn Gada ń Aseɛo ũ. Nɛgɔɛ pɔ wà ń í ń Yakɔbuo Mesopotamion we.

²⁷ Ǿ Yakɔbu kà a mae Izaaki kí Mamale. A ku Kiliataaba pɔ wí me tia Heblɔ saɛ, gu pɔ Ablahaũ ń Izaakio zɔ̀leu. ²⁸ Izaaki kà wè òaa do baosai, ²⁹ à zikù táotao, ɔ̀ à gà à zù a gbéɔ guu, ɔ̀ à nɛɔ Esau ń Yakɔbuo àà vɛ̀.

36

Esau bui (1Lad 1.34-37)

¹ Esau pɔ wí me lɔ Edɔũ buiɔ yán ke: ² Esau Kanaa nɔɛo sè, Iti bui Eloni né Ada ń Ivi bui Ana né Ǿholibama, Zibeɔ tɔ̀nao. ³ A Isimaɛla né Basema, Nɛbaio dāe sè lɔ. ⁴ Ada Elifaza ïaànɔ, mé Basema Leueli ï. ⁵ Ǿholibama Yeusi ń Yalaũo ń Kolao ï. Esau nɛgɔɛ pɔ wà ń í Kanaa bùsuuɔn we.

⁶ Esau a naɔ sèle ń a nɛgɔɛo ń a nɛnɔɛo ń a bɛdeɔ píi ń a pɔtuoo ń a àizeɛ pɔ a è Kanaa bùsuuɔ píi, ɔ̀ à gè Sei bùsuu, à zàkũ ń a dāuna Yakɔbuo, ⁷ asa an àizeɛ zɔ̀ yá mé tò aa fɔ̀ wàò kú ń kɔoo. Bùsu pɔ aa kuu i mómáoo, ké an pɔɔ dasi yáí. ⁸ Esau zɔ̀le Sei bùsu gbèsiside pɔ wí me tia Edɔũ guu.

⁹ Esau pɔ de Edɔũo dezi séia ũ buiɔn ke: ¹⁰ Esau nɛgɔɛo tón ke: Ada né Elifaza ń Basema né Leuelio. ¹¹ Elifaza nɛgɔɛo tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataũ, Kenazi. ¹² Elifaza nɔ pɔ i méseɔdileèoo tón Timina. Ǿme Amaleki ïaànɔ. Esau na Ada tɔ̀naɔn we. ¹³ Leueli nɛgɔɛo tón ke: Naata, Zela, Sāma, Miza. Esau na Basema tɔ̀naɔn we. ¹⁴ Esau na Ǿholibama nɛgɔɛo tón ke: Yeusi, Yalaũ, Kola.

¹⁵ Esau bui dezi káauɔ tón ke: Esau nɛgɔɛ séia Elifaza bui dezi káauɔ tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kola, Gataũ, Amaleki. Elifaza bui dezi káauɔ, Ada tɔ̀naɔn we. Aa ku Edɔũ bùsuue. ¹⁷ Esau né Leueli bui dezi káauɔ Naata, Zela, Sāma ń Mizao. Leueli bui dezi káauɔ, Basema tɔ̀naɔn we. Aa ku Edɔũ bùsuue. ¹⁸ Esau na Ǿholibama bui dezi káauɔ tón ke: Yeusi, Yalaũ, Kola. Ana né Ǿholibama tɔ̀naɔn we. ¹⁹ Esau pɔ wí me lɔ Edɔũ nɛgɔɛoɔn we, àà bui dezi káauɔnɛ.

Sei bui (1Lad 1.38-42)

²⁰ Sei, Oli bui pɔ kú Edɔũ bùsuu za káau nɛgɔɛo tón ke: Lotani, Sobala, Zibeɔ, Ana, ²¹ Disɔ, Ezeɛ, Disā. ²² Lotani nɛgɔɛoɔn Oli ń Emaũo ũ. Lotani dāe tón Timina. ²³ Sobala nɛgɔɛo tón ke: Alavā, Manaata, Ebalɔ, Sefo, Onaũ. ²⁴ Zibeɔ nɛgɔɛo tón Aya ń Anao. Anapi mé b̀ nibɔna wāawa gbáau gɔɔ pɔ àle a mae zàa'inao dá. ²⁵ Ana nɛgɔɛo tón Disɔ, àà nɛnɔɛ tón Ǿholibama. ²⁶ Disɔ nɛgɔɛo tón ke: Emadā, Esebā, Ilana, Kelana. ²⁷ Ezeɛ nɛgɔɛo tón ke: Bilana, Zaavā, Akana. ²⁸ Disā nɛgɔɛoɔn Uzu ń Alanao ũ. ²⁹ Oli bui dezi káauɔ tón ke: Lotani, Sobala, Zibeɔ, Ana, ³⁰ Disɔ, Ezeɛ, Disā. Oli bui dezi káauɔ ń ń bui pɔ kú Sei bùsuuɔn we.

³¹ Kía pɔ kpalablè Edɔũ bùsuu Isaili kíaɔ āaɔ tón ke: ³² Bɛɔɔ né Bela, Dinaba gbé mé kpalablè Edɔũ káau. ³³ Ké à gà, ɔ̀ Zela né Yobaba, Bɔzela gbé kpalablè àà gbɛu. ³⁴ Ké à gà, ɔ̀ Temani bùsu gbé Usaũ kpalablè àà gbɛu. ³⁵ Ké à gà, ɔ̀ Bedada né Adada, Aviti gbé kpalablè àà gbɛu. Ǿme ziblè Madiāɔwa Mɔabu bùsuu. ³⁶ Ké à gà, ɔ̀ Maseleka gbé Samala kpalablè àà gbɛu. ³⁷ Ké à gà, ɔ̀ Leobo pɔ kú Uflata saɛ gbé Saulu kpalablè àà gbɛu. ³⁸ Ké à gà, ɔ̀ Akaboo né Baalanana kpalablè àà gbɛu. ³⁹ Ké à gà, ɔ̀ Pau gbé Adada kpalablè àà gbɛu. Aa na tón Metabeli, Malɛdi néɛ, Mezaaba tɔ̀naɛ.

⁴⁰ Esau bui dezi káauɔ tón ke an buiwa an bùsu wa: Timina, Alava, Yɛtɛti, ⁴¹ Ǿholibama, Ela, Pinɔ, ⁴² Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁴³ Magadiɛ, Ilaũ. Edɔũo dezi káauɔ tón we wéle ń wéleoo bùsu pɔ aa zɔ̀leu. Esau pɔ Edɔũo dezi séia ũ buiɔn we.

37

Yosefu nana'oa

¹ Yakɔbu ku Kanaa bɔsuu, gu pɔ a mae zɔ̄ɛu. ² Yakɔbu buiɔ yán ke: Yosefuá ɛwaasonaɛ. Aa wɛ̄ gɛ̄o ní plaode guu ké àɛ sãɔ dá ní a v̄iɔ, àa mae naɔ Bila ní Zilipao néɔ, ɔ à yãvãi pɔ aa kɛ̄ kɔmalekɛ̄ a maeɛ. ³ Isaili ye Yosefuzi de a né kɪniɔla, ké à aà ì a zikū guu yáí, ɔ à ulatao zɔ̄ɛ. ⁴ Ké aà v̄iɔ è ní mae yeaàzi dɛrɪla, ɔ aa zàaàgu, aali we yãna òaànɔ.

⁵ Yosefu nana'ò, ɔ a sɛ̄ɛ s̄iu a v̄iɔnɛ, ɔ aa ɛa zàaàgu de a zia. ⁶ A òné: A nana pɔ má ò ma. ⁷ Má è wáɛ s̄eyeye bua, ɔ ma sɛ̄ bàaa fɛ̄ɛ zè. A pɔɔ liai, ɔ aa kùɛɛ. ⁸ ɔ aà v̄iɔ òè: Nɛ e n̄yɔ̄ gɔ̄ wá kía ũ nɛe? Nyɔ̄ ikokewá nɛe? ɔ aa ɛa zàaàgu de a zia nana pɔ a òpi yáí.

⁹ Yosefu ɛa nana'ò ɔ, ɔ a sɛ̄ɛ s̄iu a v̄iɔnɛ à mè: Ma ɛa nana'ò ɔ. Má è ìatɛ̄ ní mɔvuaɔ ní saana mèn kuɛdoɔ lé kúlekulemɛɛ. ¹⁰ A nanapi sɛ̄ɛ s̄iu a maeɛ ɔ, ɔ aà mae pàlawà à mè: Bɔtaa nana ní ò màai? Mapi ní n dao ní n v̄iɔ, níɛ e wá mɔ wúɛ n aɛ nɛe? ¹¹ Aa v̄iɔ ìisɛ̄aànɔ. Aa mae s̄ɔ a nanapi yá k̄ua a s̄u.

¹² Aa v̄iɔ gɛ̄ ní mae sãɔ dáí Sikɛ̄u. ¹³ ɔ Isailipi ò Yosefue: N v̄iɔ lé sãdã Sikɛ̄u nolo? Mɔ mà n zì ní k̄iɛ! A wèwà à mè: Má làa. ¹⁴ ɔ a òè: Gé n v̄iɔ gwai ní ní sãɔ, tó aa aafia, ní ɛa sumɛɛ ní a baoo. ɔ à aà gbàɛ, à b̄ò Hebɫ̄ɔ guzuleu à gè Sikɛ̄u. ¹⁵ Aɛ liaaliaa s̄ɛu, ɔ ḡɔɛ k̄pàaũaànɔ à aà là à mè: Bó níɛ wɛɛɛi? ¹⁶ A wèwà à mè: Máɛ a v̄iɔ wɛɛɛɛ. Tó n ní sãdãdãk̄i d̄ɔ, omɛɛ. ¹⁷ Gbɛ̄pi mè: Ké aa b̄ò lak̄i, má mà aa mè wáɛ gɛ̄ Dotaniɛ. ɔ Yosefu pɛ̄ɛr̄zi à ní lé Dotani.

¹⁸ Ké aa aà è k̄aaa, e àɔ gɛ̄ kái ní k̄i, aa ɛk̄pàaũaàzi aa mè wà aà de. ¹⁹ Aa òk̄ɔɛ: A gwa, nana'onki lé mɔ kee. ²⁰ A to wà aà de sa, wí aà zu ɛɛ beeo do guu, wí o wài mé aà sò. Wá e lá aà nanaɔ mide. ²¹ Ké Lubeni yápi mà, a ye à aà misi, ɔ à mè: Wásu aà deo. ²² Asu to au b̄ɔwàò. A aà zu ɛɛ beeu guwaiwaiu la, ásu à aà deo. Lubeni òné màa, ké a ye à aà misi, í ɛa à aà k̄pa a maewa yáíɛ. ²³ Ké Yosefu kà a v̄iɔ k̄i, aa aà ula b̄òaàla, aà ulataopi. ²⁴ ɔ aa aà sè wa zù ep̄iu. Ep̄i da gīiɛ, a í v̄iɔ. ²⁵ ɔ aa z̄ɔɛ lé p̄oble. Ké aa wezù, aa Isimaɛla bui kyaamaɔ è, aa b̄ò Galada b̄usu, aale gɛ̄ Egipi. An yiongoɔ lí'ɔ ní gãmaleo ní tulaletio sea. ²⁶ ɔ Yuda ò a gb̄ɛ̄nɛ: Tó wa wá d̄auna d̄ɛ, mé wa aà dea ùɛ, bó ài wá ei? ²⁷ A to wà aà yía Isimaɛla buipiɔwa. Wásu aà deo, wá d̄auna nolo? Wá au douɛ. ɔ aà gb̄ɛ̄ aà yãmã. ²⁸ Ké Madiã laatanapiɔ lé ḡɛ, aa Yosefu gà wà b̄ò eu, wà aà yia Isimaɛla buipiɔwa ánuɔu ɔwatɛ̄ bao, ɔ aa gèaànɔ Egipi.*

²⁹ Ké Lubeni sù ep̄i k̄i, i Yosefu e we ɔo, ɔ à a p̄okasaɔ ga k̄èk̄ɛ. ³⁰ ɔ à gè a d̄aunaɔ k̄i à mè: Népi ku we ɔo. Má gé má ní beeo ní? ³¹ Aa blesana kù wa d̄ɛ, ɔ aa Yosefu ulapi se màɛ a au guu. ³² ɔ aa aà ulataopi sè tàò ní maeɛ aa mè: Pɔ pɔ wá èn ke. N né ula yã, ge aà pɔ no? ³³ A d̄ɔ, ɔ à mè: Ma né ulataoɛ, wài mé aà sò. Waiyoo, à ma né Yosefu tàitaiɛ. ³⁴ ɔ à a ulada ga k̄è, à zwànkasa se d̄ò a pi, ɔ à a népi ɔ̀òb e'e'e. ³⁵ Aa neḡɔɛ ní aà nɛnɔɛò mò aà n̄ɔɛ níniè n̄pii, áma à ḡi wà a n̄ɔɛ níniè à mè: Máɔ a népi gaa ɔ̀òɛ e mà gɛ̄ taò aà k̄i bedau. ɔ àɛ búbuape a népi yá musu.

³⁶ Madiãpiɔ s̄ɔ aa Yosefu yia Pɔtifaawa Egipi. Falaɔ̄o ìwaa doɛ, ɔme aà d̄oaiɔ gb̄ɛ̄z̄ɔ̄ ũ.

38

Yuda ní Tamaao

¹ Zibeez̄i Yuda b̄ò a gb̄ɛ̄o k̄i, à gè z̄ɔ̄ɛ Adulaũ gb̄ɛ̄ pɔ wí mɛ Hila bɛ. ² Wek̄i ɔ à k̄pàaũu ní Kanaa b̄usu gb̄ɛ̄ pɔ wí mɛ Sua nɛnɔɛo, ɔ à aà sè nɔ ũ. ³ A nɔs̄i à nɛ'ì ḡɔɛ ũ, ɔ à tɔkpàè ɛɛ. ⁴ A ɛa nɔs̄i ɔ, à neḡɔɛ ì, ɔ à tɔkpàè Onani. ⁵ A ɛa neḡɔɛ ì ɔ, ɔ à tɔkpàè Sela. Goo pɔ à népi ì, a ku Kezibuɛ.

* 37:28 Zin 7.9

⁶ ɔ Yuda nɔɛ pɔ wɪ mɛ Tamaa sɛ a nɛgɔɛ sɛ́ia ɛɛɛ. ⁷ ɛɛ kɛ Diie gbɛ̃vãi ũ, ɔ à aà dɛ̀. ⁸ ɔ Yuda ò Onaniɛ: N n ṽi gyaa sɛ́, ní buikɛ n ṽiɛ lá wɪ kɛwa. ⁹ Ké Onani dɔ́ né pɔ́ á i ní a ṽi gyaa aɔ dɛ a bui ũo, tó à wùɛaàno, ì azia e bàasiɛ, ké asu buikɛ a ṽiɛo yáí. ¹⁰ Yá pɔ́ àlɛ kɛpi kɛ Diie íi, ɔ à aà dɛ̀ ɔ. ¹¹ ɔ Yuda ò a né gyaa Tamaaɛ: Gɛ ñyɔ́ gyaable n mae bɛ e ma né Sela zɔ́okũ. Asa àlɛ e Sela a ga lá a ṽiɔwae. ɔ Tamaa gɛ zòlɛ a mae bɛ.

¹² Ké a gɔɔ gɛgɛ, ɔ Yuda na gà. Ké aà sɔ́ ñini, à dàzɛu, àlɛ gé a sákákɛɛɛɛnao k̃i Timena ní a gbɛna Adulaũ gbé Hilao. ¹³ ɔ wà a baokpà Tamaaɛ wà mɛ: N zãde lé gé Timena a são kákɛɛɛi. ¹⁴ ɔ à a gyaablepɔɔ wòlo, à pɔɔlgãu sɛ kù a wéa, ɔ à gɛ zòlɛ ɛnaiũ bɔɛu Timena zéu. Asa a è Sela gbãakũ mé wi a kpawà nɔ ũo. ¹⁵ Ké Yuda aà è, ɔ à aà dilɛ káaluã ũ, ké à pɔkù a wéa yáí. ¹⁶ ɔ à s̃s̃aazi zé sae à mɛ: To mà wúlennɔ. I aà dɔ́ a né gyaa ũo. ɔ nɔɛpi mɛ: Tó n wulemanɔ, bɔ́ ñyɔ́ kpaai? ¹⁷ A wèwà à mɛ: Má a blenɛ do kpásãne. ɔ à mɛ: Tòomadilɛmɛɛ e ñyɔ́ gé kpásái. ¹⁸ ɔ à aà là à mɛ: Bɔ́ tòoma mà dilɛni? A mɛ: N n seelakebɔ ní a bao ní gopana pɔ́ ní kũao kpaã. ɔ a kpàwà à wùɛaàno, ɔ à kɛ nɔ ũ. ¹⁹ ɔ nɔɛpi fɛɛ tã bɛ, à a pɔɔlgãu gò à a gyaablepɔɔ dà. ²⁰ Yuda a gbɛna Adulaũ gbé zì ní blenɛ a tòomaboi nɔɛpi k̃i. Ké à kà, i aà eo. ²¹ ɔ à wek̃iideɔ lala à mɛ: Káaluã pɔ́ kú ɛnaiũ zé sae la yãa ku má ni? Aa wèwà aa mɛ: Káaluã ku lao fá! ²² ɔ à èa tã, a ò Yudaɛ: Mi aà eo. Wek̃iideɔ mɛ wa káaluã dɔ́ we yãa seo. ²³ ɔ Yuda mɛ: Aàɔ pɔ́piɔ kũã. Wásu to gbéɔ wá yáabo. Ma n zì ní bɛpio, ni aà eo.

²⁴ Mɔ àaɔ gbɛa wà mɔ wa ò Yudaɛ wà mɛ: N né na Tamaa káaluakà, ɔ à nɔs̃i a káaluakaa guu. Yuda mɛ: A bɔaàno, wi tɛsɔwà. ²⁵ Ké wàlɛ bɔaàno bàasi, à lékpásákè a zãdeɛ à mɛ: Gbé pɔ́ pɛ beɔ ṽi mé nɔdɔmagu. Seelakebɔ ní a bao ní gopanaɛ beeo gwa, tó ní a de dɔ́. ²⁶ Yuda pɔ́piɔ dɔ́, ɔ à mɛ: Nɔɛpi yá na demala, asa mi aà kpa ma né Selawao. Yuda i wùɛaàno ɔ. ²⁷ Ké à kà nɛ'ia, à mɔ lè s̃ião mé kú aà gbɛɛ guu. ²⁸ Gɔɔ pɔ́ àlɛ nɛ'i, a gbɛdo ɔbò, ɔ nɔɛ nɛ'ina wɔtɛna dɔ́wà à mɛ: Néɛ bee mé bò káau. ²⁹ Ké népi a ɔ s̃oaa, ɔ né plaade bò, ɔ nɔɛpi mɛ: N bɔ b̃iɛ fá! ɔ wà tɔkpàè Pɛɛzi.* ³⁰ Bee gbɛa ké aà gbɛdo pɔ́ wà wɔtɛna dɔ́ aà ɔwapi bò, ɔ wà tɔkpàè Zela.†

39

Yosefu ní Pɔtifaa nao

¹ Ké Isimaɛla buiɔ kà ní Yosefuo Egipi, ɔ Egipi gbé Pɔtifaa aà lùmá. Falaɔ ñwao doɛ, ɔmɛ aà dɔaio gbɛzɔ ũ. ² Dii kú ní Yosefuo, ɔ aà daɛ ní gòmio. A ku a dii Egipi gbépi bɛ. ³ Aà diipi è Dii kuaàno, ɔ aà daɛ ní gòmio yá pɔ́ àlɛ kɛ píi guu, ⁴ ɔ à aà wegwà, à aà dilɛ a bɛ ziia ũ, à pɔ́ pɔ́ a ṽi píi nàè a ɔz̃i. ⁵ Za gɔɔ pɔ́ à aà dilɛ a bɛ ziia ũ, Dii ɛfãaidà aà bɛu Yosefu yáí. Dii ɛfãaidà pɔ́ pɔ́ dɛ aà pɔ́ ũɔgu píi, bɛpɔɔn nò, buapɔɔn nò. ⁶ ɔ Pɔtifaa a pɔ́pii nà Yosefue a ɔz̃i. A yãe kãa ṽio, mé i kɛ blɛblea bàasio. Yosefu s̃o gɔ́ kɛfɛnaɛ, mé aà zɛa maa.

⁷ Ziɛwa ɔ Yosefu b̃i gɛ̀ a dii nagu, ɔ a òè: Wúɛmanɔ. ⁸ ɔ à g̃i à mɛ: Gwa, ma dii yãe kãa ṽi bɛ la ɔ, à pɔ́ pɔ́ á ṽiɔ nàmɛɛ ma ɔz̃i píiɛ. ⁹ Aà iko demala ua lao, tó n baa gɛ̀, i gimɛɛ ní pɔɛoo, ké ní dɛ aà nɔ ũ yáí. Má f̃o yãvãí bee taa kɛ mà duunakɛ Luaɛɛ? ¹⁰ Baa ké nɔɛpi ɔ oè gɔɔpii, i we wùɛaàno, a ye ào kuaàno seo.

¹¹ Ziɛwa ké Yosefu gɛ̀ kpéu z̃ikɛi, à mɔ lè uazikɛnaɛ ku bɛo. ¹² ɔ nɔɛpi aà kù a ulawa à mɛ: Wúɛmanɔ. ɔ Yosefu a ula tòè we, à bàalè bò bàasi. ¹³ Ké nɔɛpi è à a ula tòè à bàalè bò bàasi, ¹⁴ ɔ à uazikɛnao s̃isi a ònɛ: A gwa, wà m̃d̃wɛɛ ní ɛbeluo, ɔ àlɛ dɔ́ɛwanɔ. A gɛ̀mazi wúɛimanɔɛ, ɔ ma wiidòwà. ¹⁵ Ké a è ma wiidòwa, ɔ à a ula tò kálea ma sae, à bàalè bò bàasi. ¹⁶ ɔ nɔɛpi ulapi kàlɛ a sae. Ké Yosefu dii sù, ¹⁷ ɔ aà nɔpi òè à mɛ: ɛbelu zɔ́ pɔ́ n suowɛɛ d̃ɛmanɔ, à gɛ̀mazi. ¹⁸ Ké ma wiidòwà, ɔ à a ula tò kálea ma sae, à bàalè bò bàasi. ¹⁹ Ké

* 38:29 Bee mɛ à bò b̃i. † 38:30 Bee mɛ t̃ɛnzoizoi.

nɔɛpi yápi siu a zǎe à mè lá n zɔ kɛmɛɛn we, aà pɔ pà maamaa. ²⁰ ɔ à mè wà Yosefu kú wà dakpɛu, gu pɔ kía dakpɛunaɔ káɛu, ɔ à gɔɔplakè we.

²¹ N beeo Dii kuaàno à gbɛkɛkɛè, a tò aà yá kà dakpɛunaɔ dɔ̀anagu. ²² ɔ gudɔ̀anapi dakpɛunaɔ nà Yosefue a ɔ̀zì pìi, wìli yǎe ke aà saio. ²³ Dakpɛunaɔ dɔ̀anapi líɔ yǎe kàa ví Yosefu musuo, ké Dii kuaàno, mé ɔ̀ aà dae ní gòmio yá pɔ àɛ ke pìi guu.

40

Yosefu dakpɛunaɔ nana bɔ̀ɔɔkɛɛ

¹ Bee gbɛa Egipiɔ kí Falaɔ̀ vɛɛbɔ̀ɔɔɛna ní a pɛɛkenao kɛ̀aàno íi. ² Aà pɔ pà a ìwa gbɛɔ̀n plapiɔzi, aà vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ kía ní aà pɛɛkenao kíaɔ. ³ ɔ à ní kákɛu a dɔ̀aio gbɛ̀zɔ̀ be, kpé pɔ wà Yosefu dàu. ⁴ Dɔ̀aio gbɛ̀zɔ̀ɔ̀pi Yosefu d̄ile aà laaidɔ̀má.

Aa gɔ̀ɔ̀plakè kpéu we. ⁵ Gwǎasín doũ Egipiɔ kía vɛɛbɔ̀ɔɔɛna ní pɛɛkenapio nana'ò nípla nípii, baade ní a pɔ́o ní a àsio. ⁶ Ké Yosefu m̀ò ní gwai kɔ̀, a è an ká gá. ⁷ ɔ à ní lá à mè: Bó yá mé tò á oosisia gbǎi? ⁸ Aa wèwà aa mè: Nana ɔ̀ wá ò, gbɛe ku la ké à a àsi'owɛɛo. ɔ a òné: Lua mé nana àsi bɔ̀ɔ̀ɔ̀e d̄so lò? A á nanapio dau à siumɛɛ. ⁹ ɔ vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ kía a pɔ́ ò è à mè: Ma nana guu ma vɛ̀eli è ma sae. ¹⁰ Vɛ̀elipi gɔ̀n aaɔ̀e. A labò à vukè, à nɛ'í à mà. ¹¹ Má Falaɔ̀ imibɔ̀ kǔa, ɔ ma vɛ̀ɛɛɛpiɔ sè má fè aà imibɔ̀piu, má kpàwà. ¹² Yosefu òè: Nanapi àsin ke: Ligɔ̀n àaɔ̀piá gɔ̀ aaɔ̀e. ¹³ Gɔ̀ aaɔ̀ gbɛa Falaɔ̀ a n misi. A ea n da n zì guu, ní ea n̄yɔ̀ vɛɛbɔ̀ɔ̀e, lá niɔ ke yǎawa. ¹⁴ Tó yá b̀nno na, to ma yá ào d̄ngu. Gbɛkɛkɛmɛɛ, ní ma yá'o Falaɔ̀e, ké n̄ e n̄ ma b̀ kpéɛ bee guu. ¹⁵ Asa wà ma kú kpá za Ebeluɔ̀ b̀usuue, mé baa Egipi la mi yǎe ke à kà wà ma da eɛ bee guuo.

¹⁶ Ké pɛɛkenao kía è Yosefu nanapi àsi'oa b̀ò ní vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ na, ɔ a òè: Ma nana guu s̄o má è má pɛɛ sea gbí aaɔ̀ diakɔ̀a. ¹⁷ Gbí pɔ kú musu, kàa bui dasi pɔ́ má kè Falaɔ̀e ka a guu, ɔ b̄aɔ̀ lé ble ma musu. ¹⁸ Yosefu òè: A àsin ke: Gbí àaɔ̀piá gɔ̀ aaɔ̀e. ¹⁹ Gɔ̀ aaɔ̀ gbɛa Falaɔ̀ a n mi z̄ a n loo líwa, b̄aɔ̀ i n ble.

²⁰ A gɔ̀ aaɔ̀deá Falaɔ̀ izì dikpɛɛ, ɔ à blekè a ìwaɔ̀nɛ. A vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ kía ní pɛɛkenao kíaɔ b̀òɛ kpéu a ìwaɔ̀ wáa. ²¹ ɔ à èa vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ kía dà a z̄iu, aà ea aà vɛɛbɔ̀ɔ̀e. ²² ɔ à pɛɛkenao kía lòo líwa, lá Yosefu ní nanaɔ̀ àsi'ònéwa. ²³ Kásile Yosefu yá i dɔ̀ vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ kíaɔgu lɔ̀, aà yá s̄aàguɛ.

41

Yosefu Falaɔ̀ nana bɔ̀ɔ̀ɔ̀kɛɛ

¹ Wè búu pla gbɛa Falaɔ̀ nana'ò a è á zɛa Niilile. ² A è zuda maa mɛkpaaɔ̀ b̀òɛ swapi eu mèn soplá, aale s̄e ble dàna guu. ³ ɔ à zuda fɛ̀fɛ̀a wòũwòũ è soplá lɔ̀. Aa b̀ò swa'eu, aa be a s̄éiáɔ̀ kpɛ, aa zè ní sae swale. ⁴ ɔ zù fɛ̀fɛ̀a wòũwòũpiɔ zù maa mɛkpaaɔ̀piɔ m̀mɔ̀, ɔ Falaɔ̀ vù.

⁵ A èa gè ní io, ɔ à nana'ò lɔ̀. A è ése sáo maa wɛde p̄ia éseli doũwa sáo soplá. ⁶ ɔ à ése sáo wén ála'alana pɔ́ lou'i kɛ̀sámá è, à p̄ia ní gbɛa lɔ̀ sáo soplá. ⁷ ɔ ése sáo wén ála'alanapio ése sáo maa wɛdepio m̀mɔ̀. Ké Falaɔ̀ vù, a è nana á ò.

⁸ Ké gu d̀ò, làasoo gèàagu, ɔ à Egipi m̀asokenaɔ ní wɛzɛnaɔ̀ s̄isi p̄ii. A a nanaɔ̀ sèɛ siuné, kási an gbɛe i f̄ à a àsi'òè. ⁹ ɔ vɛɛbɔ̀ɔɔɛnaɔ kía fèɛ yá'ò Falaɔ̀e à mè: Tàae pɔ́ má kè yǎa d̀m̄agu gbǎ. ¹⁰ Kí, n pɔ pà n z̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀zi yǎa, ɔ n ma dakpɛu n dɔ̀aio gbɛ̀zɔ̀ be s̄anu ní pɛɛkenao kíaɔ. ¹¹ Gwǎasín doũ wa nana'ò, wá baade ní a pɔ́o ní a àsio. ¹² Ebelu èwaasoe kúwanɔ̀ we, n dɔ̀aio gbɛ̀zɔ̀ zɔ̀e. Ké wa wá nanaɔ̀ sèɛ wá siuè, ɔ à wá baade pɔ́ àsi'òè. ¹³ Yápiɔ kè lá a òwɛɛwa. N ea n ma da ma z̄iu, ɔ n pɛɛkenao k̄iapi lòo líwa.

¹⁴ ɔ Falaɔ̀ gbé z̄i Yosefu s̄isii, ɔ wà gè aà b̀ò kpéu kpakpa. A mibò à a pɔ̀kasaɔ̀ líɛ, ɔ à gè Falaɔ̀ k̄í. ¹⁵ ɔ Falaɔ̀ òè: Ma nana'ò, kási gbɛe i f̄ à a si'òmɛɛo. Má mà wà mè, tó wa

òne, ni f̄ ò a àsi'onée. ¹⁶ Yosefu òè: I ke mámεo, Lua mé a a àsi'onε kí. ¹⁷ Ǿ Falaõ òè: Ma nana guu má è má zεa Niilile. ¹⁸ Má è zuda maa mekpaa mèn soplaò b̀̀le swa'eu, aale s̄ ble d̄na guu. ¹⁹ Ǿ ma zuda páleò è l̀̀ mèn sopla, aa f̄f̄εa wòũwoũ, mi zù f̄f̄εa bee tao e Egipi la ȳao. ²⁰ Ǿ zuda f̄f̄εa wòũwoũpiò zù mekpaa séia mèn soplapio m̀̀m̀. ²¹ Baa ké aa ní m̀̀m̀, aa ḡi f̄f̄εa lá aa dεwae, gb̄εe a d̄ó ké aa ní m̀̀m̀ seo. Ǿ ma vu. ²² Nana guu l̀̀ má è, ése sáo maa wede sáo sopla b̀̀ éseli douwa. ²³ Ǿ má è, ése sáo teeena wén ála'alana p̀̀ lou'i k̀̀s̄ámáò b̀̀ an gb̄ea l̀̀ sáo sopla. ²⁴ Ǿ ése sáo wén ála'alanapio ése sáo wede pio m̀̀m̀. Ké má ò m̀̀sokenaone, an gb̄εe i f̄ ò a àsi'òmεεo.

²⁵ Ǿ Yosefu òè: Kí, nana p̀̀ ní òpio àsi douε. Lua yá p̀̀ á ye ke òl̀̀neε, kí. ²⁶ Zù maa mèn soplapioá w̄ε soplaε, mé ése sáo wede sáo soplapioá w̄ε soplaε. Nanapio àsi douε. ²⁷ Zù f̄f̄εa wòũwoũ mèn sopla p̀̀ b̀̀le aa be a séiaò k̄p̄epioá w̄ε soplaε. Maa ése sáo wén ála'alana p̀̀ lou'i k̀̀s̄ámá sáo soplapio de l̀̀. Beeò mé w̄ε sopla p̀̀ imina a kauò ũ. ²⁸ Lá má òne tiawa kí, ma mè Lua lé yá p̀̀ á ye ke òl̀̀neε. ²⁹ Blewena aò di Egipi gupiiu maamaae e w̄ε sopla. ³⁰ Bee gb̄ea imina i ka e w̄ε sopla, k̄aa gb̄aapi yá i s̄a Egipiōgu. Iminapi a to bùsu ble mide. ³¹ Imina p̀̀ a m̀̀pi aò p̄ási maamaae, k̄aa gb̄aapi yá a d̀̀ gb̄εegu l̀̀o. ³² Kí, lá ḡen pla n nanapi ò, bee mè Lua mé dile màa. A ke tiaε, a sea v̄io. ³³ Tiasa kí, ònòde wez̄εna wele ò dile aàò de gb̄aade ũ Egipi. ³⁴ Kí, gb̄éò dile ziiaò ũ Egipi, aao p̀̀wena s̄ode k̄aaa w̄ε sopla p̀̀ p̀̀wenaò diupi guu. ³⁵ Aa ble k̄aaa w̄ε maa p̀̀ lé m̀̀w̄o guu, aai p̀̀wena ká d̄o guu w̄éle ní w̄éleò ní n t̀̀o, aaiò d̄á. ³⁶ Tó imina p̀̀ a ke w̄ε soplapi ká Egipi, blepi io de k̀̀s̄ua ũ, ké iminapi su Egipio d̄edeo yáí.

Yosefu kpalablea Egipi

³⁷ Yápi ká Falaõgu ní a íwaò pii, ³⁸ ò a òné: Gb̄éε beeá Lua Nis̄nadeε. Wá gb̄εe e laaàwa l̀̀e? ³⁹ Ǿ a ò Yosefue: Lá Lua tò n yá beeò d̄ò pii, ònòde wez̄εnae ku lanwao. ⁴⁰ M̄m̄ε r̄ȳo de ma ua gb̄z̄o ũ, ma gb̄éò io misiilene m̄pii. Báa mé a to màò denla ado. ⁴¹ Ǿ à èa òè: Nȳo iko v̄i Egipi bùsu gupiiwae. ⁴² Ǿ à tāana seelakeb̀̀ò b̀̀ a owa, a dà Yosefue a owa, à bàabaa ula dàè, à vua yàbaa dàè a n̄e.* ⁴³ A a s̄ogo plaade kpàwà bebebo ũ, ò gb̄é p̀̀ d̄aaaaò l̀̀o pala: A k̀̀le! A k̀̀le! Beewa Falaõ tò Yosefu iko v̄i Egipi bùsuwa. ⁴⁴ A òè l̀̀: Mámεmaa Falaõ, gb̄εe a f̄ ȳae ke Egipi la n lé saio. ⁴⁵ Ǿ à t̀̀kpàè Zafena Panεa, ò à Eliopoli w̄éle sa'ona Potifela nen̄ena Asena kpàwà n̄o ũ.

⁴⁶ Ḡoò p̀̀ Yosefu z̄i s̄è Egipio kí Falaõ be, a w̄ε baakwi v̄i. Ǿ à b̀̀ Falaõ k̄ii, à ḡè bebei Egipi gupiiu. ⁴⁷ K̄aa gb̄aa ku e w̄ε sopla, blewena di maamaae. ⁴⁸ Ǿ Yosefu ble p̀̀ di Egipi w̄ε soplapio k̄aaak̄aaa w̄éle ní w̄éleò k̀̀s̄ua ũ, w̄éle pii ní az̄ia p̀̀o. ⁴⁹ A p̀̀wena k̄aaa z̄o z̄o lán ís̄iale úf̄aawa, ò wà z̄è a ȳȳoae, asa wa f̄ a lé d̄o.

⁵⁰ E imina aò gé kái Yosefu na Potifela né Asena neḡoε i pla. ⁵¹ Yosefu t̀̀kpà a yoae Manase† à mè: Lua tò ma mae bedeo ní ma taasikeao yá s̄amagu pii. ⁵² Ǿ à t̀̀kpà a plaadeε Eflaiũ‡ à mè: Lua tò ma ḡo òde ũ bùsu p̀̀ wà ma wet̄au.

⁵³ Ké k̄aa gb̄aa p̀̀ kú Egipi w̄ε soplapi lé ká, ⁵⁴ ò w̄ε sopla p̀̀ imina kàu dàale lá Yosefu òwa. Imina ká bùsu ní bùsuo pii, ama ble di Egipi gupiiu. § ⁵⁵ Ké n̄ana ḡè Egipiōgu pii, aa wiilè Falaõwa aà ble kpámá. Ǿ a òné pii: A gé Yosefu k̄ii, lá a oé í ke. ⁵⁶ Imina l̀̀ bùsupila pii, ò Yosefu d̄o w̄éw̄e, à p̀̀wena ȳia Egipiōwa, ké imina gb̄ak̀̀ù ní bùsu yáí. ⁵⁷ Ǿ gb̄éò b̀̀ d̄únia guu pii aa mò Egipi p̀̀wena l̀̀i Yosefuwa, asa imina gb̄ak̀̀ù d̄únia guu piiε.

42

Yosefu v̄iò m̄a ble l̀̀i Egipi

* 41:42 Dan 5.29 † 41:51 Bee mè s̄angu. ‡ 41:52 Bee mè òde. § 41:54 Zin 7.11

¹ Ké Yakɔbu mà pówena kú Egipi, a ò a néone: Aɔ kále la pã yà? ² Má mà pówena kú Egipi. A ge lúwēe we, ké wásu gagao, wíɔ ku aafia.* ³ ɔ Yosefu v̄i gb̄eɔn kwíɔ gè Egipi pówena lúí. ⁴ Yakɔbu i Yosefu dāuna Bēyāmee zír̄nɔ, asa à mè: Wíliɔ d̄so tó yāv̄ai sù aà lè s̄s be. ⁵ ɔ Isaili népiɔ gè pówena lúí n̄ gb̄ep̄aleɔ, asa iminapi kà Kanaa b̄usu s̄se.

⁶ Yosefu mé b̄usupi gb̄ez̄ɔ ũ. ɔme ì pówena yía gb̄ep̄iwa. ɔ aà v̄iɔ mò kùlèè, aa ní mi p̄le. ⁷ Ké à a v̄iɔ è, à ní d̄s, ò à azia kènè nib̄o ũ. ɔ à yā'òné p̄sip̄asi à ní lá à mè: A b̄o má ni? Aa wèwà aa mè: Wa b̄o Kanaa b̄usu, wa m̄o bl̄e lúíe. ⁸ Yosefu a v̄iɔ d̄s, kási aai aà d̄so. ⁹ Nana p̄o a ò yāa an yá musu† d̄baagu, ò a òné: Zāmadeɔn á ũ, a m̄o wá b̄usu asiigwaie. ¹⁰ Aa wèwà aa mè: Aawo Baa! N zòblenaɔn wá ũ, wa m̄o bl̄e lúíe. ¹¹ Dedoũdeɔn wá ũ wáp̄ii. Náaideɔn wá ũ. Wápiɔ n zòblenaɔ, zāmadeɔn wá ũo. ¹² ɔ a òné: Ege! A m̄o wá b̄usu asiigwaie. ¹³ Aa mè: Wápiɔ n zòblenaɔ, dedoũdeɔn wá ũ, wá gb̄eɔn kuεplae. Kanaa b̄usu gb̄eɔn wá ũ. Wá dāuna ḡò be ní wá maeo, wá gb̄edo kuo. ¹⁴ ɔ Yosefu òné: Lá má òéwa, zāmadeɔn á ũ. ¹⁵ P̄o p̄o a to mà á yá s̄iana d̄n ke: N Falaɔ b̄aaao á b̄ole lao, sema á dāunapi mò la bàasio. ¹⁶ A á gb̄edo z̄í á dāunapi séi, á gb̄é k̄iniɔ ḡo dakpeunaɔ ũ lae, mí d̄s tó á yáá s̄iana. Tó màa no, ní Falaɔ b̄aaao zāmadeɔn á ũ. ¹⁷ ɔ à ní ká kp̄eu e ḡo àaɔ. ¹⁸ A ḡo àaɔde z̄í a òné: Má Lua v̄ia v̄i. A yá p̄o má òé ke, í b̄o aafia. ¹⁹ Tó náaideɔn á ũ, à á gb̄edo to da kp̄eu la, á gb̄é k̄iniɔ í tá ní pówenaɔ á bede n̄andenaɔne, ²⁰ í ea m̄ome ní á dāunapio, mí d̄s ké á yáá s̄iana, mé wa á dede bo. ɔ aa wèi màa.

²¹ Aa òk̄e: S̄iana t̄aedeɔn wá ũ yá p̄o wá kè wá dāuna yāa yáí. Wá è ḡo p̄o àle awakpawēe, à kè wēnaũ, ò wi aà yāmao. Bee yáí yáe bee wá léi. ²² ɔ Lubeni òné: Ké má òé ásu yāe ke népiɔ, i ma yāmao, aà au to ò Lua lé síwá ke. ²³ Aa d̄s Yosefu lé mao, asa ké à yā'òné, wa s̄ele siunée. ²⁴ ɔ à gò ní k̄ii, à ge ólò. Ké à sù, à yā'òné, ò à Sim̄eɔ b̄ò ní guu, à m̄okàwà ní wáa. ²⁵ Yosefupi mè wá pówena káné ní sakiliɔ pai, wi ní baade òa dauè, wi zé k̄ús̄ua kené. Ké wa kènè màa, ²⁶ aa ní pówenaɔ d̄i ní zàa'inaɔne, ò aa d̄zeu.

²⁷ Ké aa kà gu p̄o aale iu, ké an gb̄edo a sakili p̄olo à p̄o kpá a zàa'inawa, ò à a òa è a sakiliu. ²⁸ ɔ a ò a gb̄eɔne: A ma sakili guu gwa, wá ma òa s̄aam̄ee! ɔ s̄o k̄èngu, aa òk̄e ní lualuo: B̄o yá Lua k̄ewēe màai? ²⁹ Ké aa kà ní mae k̄ii Kanaa b̄usu, aa yá p̄o ní lé s̄ele siun̄e p̄ii aa mè: ³⁰ B̄usu gb̄ez̄ɔpi yā'òwēe p̄sip̄asi, à wá díle zāmadeɔ ũe. ³¹ Wá òé náaideɔn wá ũ, zāmadeɔn wá ũo. ³² Dedoũdeɔn wá ũ, wá gb̄eɔn kuεplae, wá gb̄edo kuo, wá dāuna ḡò Kanaa b̄usu ní wá maeo. ³³ ɔ b̄usu gb̄ez̄ɔpi òwēe à mè, p̄o p̄o a to à wá d̄s náaideɔ ũn ke: A mè wá wá gb̄edo toano, wí bl̄ewena se taò wá bede n̄andenaɔne, ³⁴ wí ea m̄o ní wá dāuna, í d̄s sa ké zāmadeɔn wá ũo, náaideɔn wá ũ, í wá gb̄edo kpáwá, wí laata b̄usupiu.

³⁵ Ké aale pówena b̄ole ní sakiliɔ guu, an baade a òs̄o è a p̄o guu. Ké aa ní òa è màa, v̄ia ní kú m̄pii ní ní maeo. ³⁶ ɔ an mae òné: A ye mà ḡo n̄esai yà? Yosefu kuo, Sim̄eɔ kuo, ò á ye Bēyāmee sia ba? Yápii lé b̄ome v̄aie. ³⁷ ɔ Lubeni ò a mae: Tó mi sun̄eaàn̄o, ma neḡde plaaɔ dede. N aà kpaa, má sun̄eaàn̄o. ³⁸ ɔ Yakɔbu mè: Ma né a géán̄o, asa aà v̄i dadoude gá, òme ḡò ado. Ma zikù. Tó yāe sù aà lè tá p̄o àle o guu, a to mà ta m̄iau ní p̄siao.

43

Yosefu v̄iɔ ea gea Egipi ní Bēyāmeeo

¹ Imina p̄asi k̄i Kanaa b̄usu. ² Ké aa pówena p̄o aa b̄ò Egipi bl̄e à làa, an mae òné: A ea gé pówena lúí ȳo bo. ³ ɔ Yuda òé: Gb̄ep̄i òwēe s̄aas̄ae à mè, tó wá dāuna kúwan̄o, wásu to wá wesik̄oleo. ⁴ Tó n̄ȳo wei wá dāuna géwan̄o lé, wá gé bl̄e lúíe. ⁵ Tó ni wei s̄o, wá geo, asa gb̄ep̄i òwēe, tó wá dāuna kúwan̄o, wásu tó wá wesik̄oleo. ⁶ ɔ Isaili mè: B̄oyáí a íadàa á ò gb̄ep̄ie á dāuna v̄i? ⁷ Aa wèwà aa mè: Aàpi mé yál̄alawá ní wá bedeɔ yáo. A mè: A mae

* 42:2 Zln 7.12 † 42:9 Daa 37.5-10

ku e tiaa? A dāuna vīa? Yá beeᵛ musu ᵛ wá wèwà. Wá dᵛ yāa a me wà mᵛ ní wá dāunao yà? ⁸ Ǿ Yuda ò a mae: To népi gemanᵛ. Wá fēle gé gᵛᵛe ké wápio ní mpio ní wá néᵛ wásu gagao yáí, wíᵛ ku aafia. ⁹ A gᵛᵛ ma yá ũe. Ma azia wēni dīle aà pᵛ gbēu. Tó mi sunēaàᵛ aafia, má gᵛ n taaede ũe. ¹⁰ Tó wi seake yāao, dᵛ wa ge a gēn plaadei, wa ea su. ¹¹ Ǿ an mae òné: Lá màae, à yáe bee ke. A wá bùsu pᵛmaaᵛ se ká á sakiliᵛ guu, í ge gbépi gba. A gāmale sé yᵛᵛ ní zᵛ'io yᵛᵛ ní lí'ᵛᵛ ní tulaletio ní gᵛᵛᵛᵛ ní síᵛ. ¹² A gé ní ᵛao lee pla, í ᵛa pᵛ wa dàé á sakiliᵛ guu sᵛaané. Tó wà zāwàn nò, á dᵛᵛ. ¹³ A á dāuna sé, í ea gé gbépi kíi. ¹⁴ Lua Gbāapiide to gbépi wēnadᵛé, í á gbēdo ní Bēyāmēeᵛᵛᵛ gbae aa suáᵛᵛ. Mapi sᵛ, tó Lua ma néᵛ siae, a sian we.

¹⁵ Aa pᵛ pᵛ wa ge wà aà gbapi sēle ní ᵛao lee pla ní Bēyāmēeᵛᵛᵛ, aa fēle gè Egipi, ᵛ aa gè Yosefu kíi. ¹⁶ Ké Yosefu Bēyāmēeᵛᵛᵛ è ní guu, a ò a be ziaae: Gé ní gbéé beeᵛ ma be. Nᵛᵛ de n keke, asa gbépiᵛ pᵛblemanᵛ fāanaae. ¹⁷ Ziiapi yá pᵛ Yosefu dàe kè, àle géᵛnᵛᵛ aà be. ¹⁸ Ké wāle géᵛnᵛᵛ Yosefu be màa, vīa ní kú aa mè: Ǿa pᵛ wa dà wá sakiliᵛ guu yāa yámé tᵛ wà mᵛwanᵛ la. Aa ye kusiwá aa wá né, aai wá kúkū zᵛᵛ ũ, aa wá zàa'inaᵛ sélee. ¹⁹ Ké aa kà Yosefu be kpeele, aa sᵛᵛ aà ziiapizi aa mè: ²⁰ Mae, n yá na! Wa mᵛ la káau ble lúie. ²¹ Ké wa ka gu pᵛ wále iu, wa wá sakiliᵛ pᵛlo, ᵛ wá baade a ᵛa è a sakiliu kyáukyau. Ǿ wa suᵛ ke. ²² Wa mᵛ ní ᵛ páleo ké wà ble luᵛ. Wá dᵛ déme ᵛapi dà wá sakiliᵛ guu. ²³ Ziiapi mè: Asu bílikeᵛ, ásu to vīa á kúᵛ. A Lua, á mae Lua mé ᵛapi dàé á sakiliᵛ guu. A ᵛa ma kíi lè. Ǿ à Simeᵛᵛ bᵛné. ²⁴ Ziiapi géᵛnᵛᵛ Yosefu ua, à í kpámá aa zu'òᵛ, ᵛ à sē kpá ní zàa'inaᵛwa. ²⁵ Ǿ aa pᵛ pᵛ wa Yosefu gbapi yákèke e aàᵛ gé sui fāane, asa aa mà wà mè wa pᵛble wee.

²⁶ Ké Yosefu sù be, aa aà gbà pᵛ pᵛ wà mᵛopi, aa wùle tᵛᵛle aà ae. ²⁷ A ní aafia gbèa, ᵛ à mè: A maezi pᵛ a aà yá'òpi gbāaᵛ? A ku e gbāa? ²⁸ Aa wèwà aa mè: Wá mae n zᵛblena gbāa, a ku e tia. Ǿ aa kùlèè aa wùle ní gbēu. ²⁹ Yosefu wesè à a dāuna dadoᵛde Bēyāmēeᵛᵛᵛ gwà à mè: A dāuna pᵛ a aà yá'òmēepin laa? Ǿ a ò Bēyāmēeᵛᵛᵛ à mè: Lua báaadangu. ³⁰ Ké à a dāuna gwà, aà pᵛ kèna zᵛᵛ, a ye ᵛᵛᵛ, ᵛ à gè kpea ní wāao, à ᵛᵛᵛ we. ³¹ Ké à oopi, ᵛ à bᵛ à azia kúkūa, à mè wà mᵛ ní bleᵛ.

³² Wà ble dīlèè ado, ampio níᵛe, Egipi pᵛ aa kuaàᵛᵛ níᵛe lᵛ, asa Egipiᵛ lí pᵛble ní Ebeluᵛᵛ, aali yāaleᵛnᵛᵛ. ³³ Wà ní zᵛlezᵛle aà ae lá wà ní í aa tètēkᵛiwa, za negᵛᵛe séiawa e an gᵛzānawa, ᵛ aa le'èle, aa kᵛ gwāgwā. ³⁴ Ǿ wà ble pᵛ kú Yosefu ae kpaalèné. Bēyāmēeᵛᵛᵛ pᵛ zᵛᵛ de gbéᵛ kīniᵛ pᵛla lee sᵛᵛ. Ǿ aa pᵛblè wà imīaàᵛᵛ e wà kà.

44

Anusu imibᵛ daa sakiliu

¹ Yosefu ò a be ziaae: Pᵛwena káka gbépiᵛne ní sakiliᵛ pai, lá aa fᵛ sé léu. Baade ᵛa daè a pᵛwēnaa sakiliu, ² ní ma ánuusu imibᵛ se n da an dāuna sakiliu ní aà pᵛwēna ᵛao. Ǿ a kè lá Yosefu òewa. ³ Ké gu dᵛ gᵛᵛ, wà ní gbáe ní ní zàa'inaᵛ. ⁴ E aaᵛ gé kái zā, ᵛ Yosefu ò a ziaae: Fēle péleᵛzi. Tó ní ní lé, n ní la bᵛyāi aa maa fiabᵛ ní vāioi? ⁵ Bᵛyāi aa ma ta pᵛ mi imiᵛ, mi māsokēᵛ sè kpāii? Oné aa taaekè.

⁶ Ké à ní lé, à yápi òné, ⁷ ᵛ aa wèwà aa mè: Mae, àkea ní ò màai? Kúku! Wápio n zᵛblenaᵛ, wá fᵛ yá bee taa kee? ⁸ Ǿa pᵛ wá è yāa wá sakiliᵛ guu, wi ea suone bᵛa za Kanaao lé? Wá fᵛ ánuusu ge vua se kpái n dii bea? ⁹ Mae, wá gbéᵛ pᵛ ní è aà kíi, ade gāe, wápii wí gᵛ n zᵛᵛ ũ. ¹⁰ A mè: Tᵛᵛ, aà ke lá á òwa. Gbéᵛ pᵛ wa è aà kíi, a gᵛ ma zᵛ ũe, á gbéᵛ kīniᵛ í gᵛ taaesai. ¹¹ Ǿ an baade a sakiliᵛ pīla a pᵛlo gᵛᵛ. ¹² Ǿ ziiapi ní sakiliᵛ yᵛe. A dàale an vīi pᵛwa e à gè kàᵛ an dāuna pᵛwa, ᵛ à imibᵛpi è Bēyāmēeᵛᵛᵛ pᵛ guu. ¹³ Aa ní ulaᵛ ga kèkè, ᵛ an baade a aso yè a zàa'inae, aa èa gè wéleu. ¹⁴ Ké Yuda ní a gbéᵛ kà Yosefu be, aa aà lè we, ᵛ aa wùle tᵛᵛle aà ae. ¹⁵ A òné: Bᵛyāi á kè màai? A dᵛ ké ma taa lí māsokēᵛ lé? ¹⁶ Yuda wèwà à mè: Baa, wá one

kpelewa ni? Wá yāe oa v̄io. Kpelewa wá f̄s wázia b̄oyāui? Lua wá d̄s t̄aaedeo ūe. Baa, wa ḡo ní z̄oo ū sa wápiie, i ke gbé p̄o wá imib̄opi è aà k̄i ado no. ¹⁷ Ǿ Yosefu m̄e: Kai! Má f̄s bee keo. Gbé p̄o wá imib̄opi èwà mé a ḡo ma z̄o ū, á gbé k̄inīo í ea ta á maewa aafia.

Yuda wabikea Yosefuwa Bēyāmēe

¹⁸ Ǿ Yuda s̄šaazi à m̄e: N yá na Baa! To mapi n z̄òblena mà yá'onē. Nsu to n p̄o pamazio Baa, asa ní s̄aa ní Falaōoē. ¹⁹ Baa, n wá lá yāa tó wá mae ge d̄auna v̄i. ²⁰ Ǿ wa m̄e wá mae zikū, mé wá d̄auna kú l̄o, wá mae aà ĩ a zikū guue. Népi v̄i dadoude gà, ōme ḡò ado, mé wá maepi yeaazi maamaae. ²¹ N ò wápīo n z̄òblenaōne wá aà se m̄oone, ké ñ e ñ wesiaale. ²² Baa, wá òne népi a e go a maewao. Tó à ḡowà, maepi a gae. ²³ Ǿ ní òwēe, tó wá d̄aunapi i m̄owan̄o, wásu tó wá wé ke síīo. ²⁴ Ké wa ta wá maewa, wa n yá'òè. ²⁵ Ǿ wá maepi m̄e wá ea gé ble lúí ȳoo l̄o. ²⁶ Wa m̄e, mé i ke wá d̄auna kúwan̄o bàasio, wá f̄s geo, asa tó a kúwan̄o, wá wé a ke síīo. ²⁷ Ǿ wá maepi òwēe, wá d̄s ké a napi ne'ĩ mèn plaē. ²⁸ Ké ado b̄ò a be, i aà e l̄o e gbā. A m̄e wài mé aà s̄ò. ²⁹ A m̄e tó wá né m̄endoē bee síwa, mé yāvāi gè aà lè sa, lá a zikū, wá tó à ta miau ní p̄osiaoē. ³⁰ Tiasa, tó ma ta ma maewa, mé aà népi kúwan̄o, maepi a gae, asa aà p̄o d̄ò népiwae. ³¹ Tó i népi e wá guuo, wá maepi a ta miau a zikū guu ní p̄osiaoē. ³² Ma azia kp̄a ma maewa népi ḡēe ūe, ma m̄e tó mi suēaàn̄o, má ḡo aà t̄aaede ūe. ³³ Baa, n yá na! To mà ḡo ní z̄o ū népi ḡēe ū, i tá ní a v̄īo, ³⁴ asa tó népi kuman̄o, má f̄s ta ma maewao. Má f̄s wēna p̄o a ke aà yá musu gwao.

45

Yosefu azia ɔba a v̄īone

¹ Yosefu i f̄s a n̄òse suumpà gbé p̄o kú weone l̄o, ò à p̄una à m̄e: Gbé p̄o kú lāo, à b̄ole pii! Ké gbēe ku we l̄o, ò à azia òl̄o a v̄īpīone sa.* ² Ale ɔl̄o gbáugbāu e Egipīo mà, mé Falaōo b̄edeo a baomà. ³ Ǿ a ò a gbépīone: Mámēmaa Yosefu. Ma mae ku e tiaa? Ǿ gili ḡēngu, aai f̄s wèwào. ⁴ Ǿ Yosefu òné: A s̄mazi. Ké aa s̄šaazi, ò à m̄e: Mámē má á d̄auna Yosefu p̄o á yia, wá suāàn̄o Egipi la ū. ⁵ Tiasa ásu tó á p̄o yao. Ásu tó á n̄òse òkpa ma yiaa yá musuo, asa gbé̄o misia yáí ò Lua ma d̄aaaié la. ⁶ Imina kaa b̄usu la wè plaaden ke. Wa e sapao, wa e p̄okekeo e wè s̄oo. ⁷ Lua tò ma d̄aaé ké wá bui e b̄o aafia b̄usu lae, mí á misi maamaa mà á suaba. ⁸ I ke áme a ma z̄i lao, Luae. A ma dile Falaōo ledamade ū, aà be z̄iia ū, Egipi gupii gbēz̄o ū. ⁹ A ke kpakpa à gé wá mae k̄i, í oè aà né Yosefu m̄e Lua a dile Egipi b̄usu gbāade ū. Aà su ma k̄i la ḡò, ¹⁰ īo kuman̄o k̄i, i z̄òle Gosē b̄usu ní a néo ní a t̄ūnao ní a s̄o ní a bleo ní a zuo ní p̄o p̄o a v̄īo pii. ¹¹ Máo aà gwa la, asa imina āo ku e wè s̄oo be. Tó màa no, āapi ní a b̄edeo ní p̄o p̄o a v̄īo mide pii. ¹² Apīo ní Bēyāmēe, a wesie ké mapi ma Yosefu māmē mále yá'óé. ¹³ A gawi p̄o má v̄i Egipi la yá'o ma mae ní yá p̄o á èo pii, í ge à aà se suòmēe la kpakpa. ¹⁴ A v̄i l̄o a d̄auna Bēyāmēe n̄oē, à ɔl̄o, ò Bēyāmēe ɔl̄o aà k̄ùe s̄o. ¹⁵ Ǿ à lep̄e a v̄īowa pii ní ɔl̄o. Bee gb̄ea aà v̄īo lé faaiboan̄o.

¹⁶ Ké Yosefu v̄īo m̄o ba li Falaōo bea, à k̄è na ní a ĩwa. ¹⁷ Ǿ a ò Yosefu: O n v̄īone aa ní aso ye ní z̄a'inaōne, aa f̄e gé Kanaa, ¹⁸ aa ní mae sé ní ní b̄edeo, aa suín̄o ma k̄i la. Má Egipi b̄usu gumaa kpámá, aaīo namableu. ¹⁹ Oné l̄o aa Egipi zugoo se an n̄éfen̄enāo ní ní n̄oē yáí, aai ní mae se suaàn̄o. ²⁰ Aasu làasooke p̄o p̄o aa to weowao, asa Egipi gumaa a ḡo ní p̄o ūe.

²¹ Ǿ Isaili népīo kè màa. Yosefu zugoo kpámá lá Falaōo òwa. A zé k̄ūs̄a k̄èné l̄o. ²² A ní gbá uladao m̄pii, mé à Bēyāmēe gbà ánuu ɔwatē òaa do ní bas̄oo ní uladao mèn s̄oo. ²³ A Egipi p̄o maāo kp̄as̄a a mae z̄a'ín aso kwi ní p̄owenāo ní bleo z̄a'ín aso kwi a mae zé k̄ūs̄a ū. ²⁴ Ké à ní gbáe à m̄e: Ásu lekpaake z̄éuo! Ǿ aa tà.

* 45:1 Zln 7.13

²⁵ Aa bò Egipi, ò aa kà Kanaa bùsuu ní mae Yakɔbu kíi. ²⁶ Aa òè: Yosefu bée e tia, òme Egipi bùsu gbèzɔ ũ. ɔ maepi kè sáii, i sio. ²⁷ ɔ aa yá pɔ Yosefu òné òè píi. Ké Isaili zugo pɔ Yosefu gbàe a séio è, ò aà làasoo dàdoũ sa, ²⁸ ò à mè: Ké bee mò! Ma né Yosefu bée e tia. Má gé mà wesiaále e màò gae.

46

Yakɔbu taa Egipi ní a néo

¹ Isaili dàzeu ní pɔ pɔ a vɔ píi. Ké à kà Beeseba, à sa'ò a mae Izaaki Luawa. ² ɔ Lua bò mòwà wépungu'ea guu gwá à mè: Yakɔbu! Yakɔbu! A wèwà à mè: Má ké! ³ ɔ à mè: Mámɛmaa Lua n mae Lua. Nsu bílike Egipi gea yá musuo, asa we má n bui káfiu maamaa. ⁴ Má genno Egipi, mí su ní n bui. Asa Yosefu gbá rýɔ gaa.

⁵ ɔ Yakɔbu fɛle Beeseba. Aà néo aà dà zugo pɔ Falaɔo gbàe aà séi guu ní ní néo ní ní nɔe. ⁶ Aa ní pɔtuoo ní àizee pɔ aa è Kanaa bùsuu sèle tàò Egipi. ⁷ Yakɔbu tà we ní a negɔe ní a nenɔe ní a tũnao mpii.* ⁸ Isaili pɔ tà Egipi tón ke: Yakɔbu ní a negɔe.

Yakɔbu negɔe séia Lubeni. ⁹ Lubeni negɔe tón ke: Anoki, Palu, Ezɔno, Kaami. ¹⁰ Simeo negɔe tón ke: Yemuɛ, Yamini, Oada, Yakɛ, Zohaa ní Saulu pɔ a í ní Kanaa nɔeoo. ¹¹ Levii negɔe Geesɔ, Keata ní Melalio. ¹² Yuda negɔe tón ke: Eɛ, Onani, Sela, Pɛlezi ní Zelao, āma Eɛ ní Onanio gá Kanaae. Pɛlezi néon Ezɔno ní Amuluo ũ. ¹³ Isakaa negɔe tón ke: Tola, Puva, Yasubu, Simeloni. ¹⁴ Zabuloni negɔe tón ke: Selɛdi, Eloni, Yalee. ¹⁵ Negɔe pɔ Lea ní í ní Yakɔbuo Mesopotamion we. ɔme nenɔe pɔ wɪ me Dina í lo. An buipio píi gbèon baakwi ní àaɔe.

¹⁶ Gada negɔe tón ke: Zefɔ, Agi, Suni, Ezebɔ, Eli, Alodi, Aleli. ¹⁷ Asee negɔe tón ke: Imena, Iseva, Isevi, Belia ní ní dāe Selao. Belia negɔe on Ebee ní Malakio ũ. ¹⁸ Labā mé Zilipa kpà Leawa. Bui pɔ a kè ní Yakɔbuon we. Aa gbèon gèo ní mēndooe.

¹⁹ Yakɔbu na Laseli néon Yosefu ní Bēyāmeo ũ. ²⁰ Yosefu Manase ní Eflaiuo í Egipi ní a na Asena, Eliopoli wéle sa'ona Potifela néoe. ²¹ Bēyāme bui tón ke: Bela, Bekɛɛ, Asebe, Gela, Naamani, Ehi, Losi, Mupiũ, Hupiũ, Aada. ²² Bui pɔ Laseli kè ní Yakɔbuon we. Aa gbèon gèo mēndosaie.

²³ Dā negɔe Husiũ ũ. ²⁴ Nefatali negɔe tón ke: Yazielii, Guni, Yezɛɛ, Sileũ. ²⁵ Labā mé Bila kpà Laseliwa. Bui pɔ a kè ní Yakɔbuon we. Aa gbèon soplac.

²⁶ Yakɔbu bui pɔ à tàrino Egipion we. Aa gbèon bàaɔsoo ní mēndooe, aà né nao bàasi. ²⁷ Ké Yosefu ne'í Egipi gbèon pla, ò Yakɔbu bui pɔ tà weo kè gbèon bàaɔkwi.†

²⁸ Yakɔbu Yuda zì aà daae Yosefu kíi, aà Gosɛ bùsu zé ɔbè. Ké aa kà we, ²⁹ ò Yosefu gè a sógou, à gè dai a maele we. Ké à aà lè, à vɔ kùsiwà, à ɔɔb aà gàu e'e'e. ³⁰ ɔ Isaili ò Yosefu: Lá ma wesinle má è ní kú e tia, tó má fɔ mà gaa sa.

³¹ Yosefu ò a vɔne ní a de bede: Má ge o Falaɔe ma vɔo ní ma de bede pɔ kú Kanaa bùsuu sù ma kíi. ³² Má oè sādānaon á ũ, pɔdeon á ũ, mé a mo ní á são ní á bleo ní ní zuo ní pɔ pɔ á vɔ píie. ³³ Tó Falaɔo á sisi, mé à á lá bó zì i kei, ³⁴ à oè pɔdeon á ũ za á èwaasogoo e ní a gbão lá á deziowa. Tó á òè màa, ò á e zɔle Gosɛ bùsuu, asa Egipio lí kɔtesii ní sādānao.

47

Isailio zɔlea Egipi

¹ Yosefu gè yá'ò Falaɔe à mè: Ma vɔo bò Kanaa bùsuu ní ní são ní ní bleo ní ní zuo ní pɔ pɔ aa vɔ píi, aa mò Gosɛ bùsuu. ² ɔ à a vɔo sè gbèon soo, à ní ɔb Falaɔe. ³ Falaɔo ní lá à mè: Bó zì i kei? Aa wèwà aa mè: Wápio n zòblena, sādānaon wá ũ lán wá deziowa. ⁴ ɔ aa òè: Wa mo zɔlei bùsu la gooplae, asa imina tɔ Kanaa bùsuwae, sɛ ku ké wá são bleo. Wápio n

* 46:7 Zin 7.15 † 46:27 Zin 7.14

zòblenaɔ, wá gba zé wà zòle Gosē búsuu. ⁵ Ǿ Falaɔɔ ò Yosefu: Lá n mae ní n v̄iɔ sù n kíie, ⁶ ñ ní kále Egipi gumaau. Aa zòle Gosē búsuu. Tó laaideɔ kú ní guu, ní ma pɔɔ nané ní ɔzì.

⁷ Ǿ Yosefu a mae Yakɔbu sè ge òlɔ Falaɔɔe. Ǿ Yakɔbu samaa'òè. ⁸ Falaɔɔ aà là à mè: N ka wē ūmai? ⁹ A wèwà à mè: Ma kua dúniau lán nibɔwa wè basoolokwin la. Ma wē i ka ma deziɔ pówao, mé a taasi v̄i. ¹⁰ A samaa'ò Falaɔɔe lɔ, ɔ à gò aà kíi.

¹¹ Yosefu a mae ní a v̄iɔ kále Egipi búsuu gumaau, à ní gbá búsuu pɔ Lamese de a mēewia ū, lá Falaɔɔ òwa. ¹² Yosefu ble kpá a maewa ní a v̄iɔ ní a mae bedeo píi ua ní uao an dasileu.

Imina pásikua

¹³ Imina pásì kù, ble ku gueio. Egipiɔ ní Kanaa yèee làa. ¹⁴ Lá wàle pówena lú, Yosefu ɔa pɔ kú Egipi ní Kanaa sí píi, à tàò Falaɔɔ be. ¹⁵ Ké Egipiɔ ní Kanaa ɔa làa, Egipiɔ m̀ò Yosefu kíi nípii aa mè: Ǿa kú lɔ, wá gba pɔblea. Nsu to wà gaga n wáao. ¹⁶ Yosefu mè: Lá á ɔa v̄i, à m̀ó ní á pɔtuɔ, mí ble kpáwá a musu. ¹⁷ Ǿ aa m̀ò Yosefu ní pɔtuɔ, ɔ à pówena kpámá s̀ó ní s̄a ní bleɔ ní zuɔ ní zàa'inaɔ musu. Wē bee à pówena kpámá ní pɔtuɔ musu.

¹⁸ Ké wē bee gè, ɔ aa m̀ò aà kíi a wè s̄a aa òè: Baa, wá f̄yāe uleneo. Ǿa làa mé wá pɔtuɔ gè n pɔ ū. Pɔe i ḡɔ wà kpamao, wápiɔ ní wá buaɔ bàasio. ¹⁹ Nsu to wà gaga n wáa ní wá buaɔ. Wá lú ní wá buaɔ, ní fiabo ní bleo, wí ḡɔ Falaɔɔ zɔɔ ū, wápiɔ ní wá buaɔ. Wá gba pɔbui ké wásu gagao, wíɔ ku, mé wá buaɔ su ḡɔ tàaa ū. ²⁰ Ǿ Yosefu Egipi buaɔ lù Falaɔɔe píi, asa Egipiɔ baade a bua ȳia, ké nɔana ní kú gbāa yáie, ɔ búsuu gè Falaɔɔ pɔ ū. ²¹ Yosefu Egipiɔ sí zɔɔ ū píi za ní búsuu léla ní a léleo. ²² Ama i sa'onao buaɔ lu, asa Falaɔɔ díle aà ble kpámá gɔɔpii. Lá aa kú ní ble pɔ Falaɔɔ ì kpámá, aai ní buaɔ yáio.

²³ Ǿ Yosefu ò gbéɔne: Ma á lú ní á buaɔ sa, a ḡɔ Falaɔɔ pɔ ūe. Pɔbui ke, à ge t̄. ²⁴ Pɔkekegɔɔ alio a lee s̄ode kpa Falaɔɔwa, a lee síi k̄ini i ḡɔe pɔbui ní bleo ū. Alio bee ble ní á néɔ ní á bedeo píi. ²⁵ Ǿ aa mè: N wá m̄isie. To wàɔ nanno Baa, wí ḡɔ Falaɔɔ zɔɔ ū. ²⁶ Ǿ Yosefu yādile Egipi à mè, buapɔ lee s̄ode alio de Falaɔɔ pɔ ūe. Yápi ku e ní a gbāo. Sa'onao r̄tēe, an buaɔ mé ì ḡɔ Falaɔɔ pɔ ū.

Yakɔbu ledilea a néɔne

²⁷ Isailio ku Gosē búsuu Egipi. Aa nízia t̄ole v̄i we, ɔ aa ne'ì aa k̄afi maamaa. ²⁸ Yakɔbu kè wè ḡeo ní plao Egipi, aà wè píi basoplasɔ ní plaoe. ²⁹ Ké à kà gaa, ɔ à a né Yosefu sísi a òè: N yá na! Ma wēnagwa! N n ɔda ma gbala taau, ní gbēke ní náaio yá kemee. Nsu ma v̄i Egipio. ³⁰ Tó ma zu ma deziɔ guu, ma ge se b̄òò Egipi la, ní ma v̄i ma deziɔ mia'eu. Ǿ a òè: Má yá pɔ ní ò keke. ³¹ Ǿ Yakɔbu mè: Legbēmee. Ké à legbèè, ɔ Yakɔbupi kùle Luae a lii mizì.

48

Yakɔbu báadaa Eflaiū ní Manaseogu

¹ Gɔɔpla gbea wa ò Yosefu aà mae lé gyāke, ɔ à a né gbéɔn plao Manase ní Eflaiū s̄ele gèr̄nɔ. ² Ké wa ò Yakɔbue aà né Yosefu m̀ò aà gwai, à k̄oikè à f̄ele zòle a lii musu. ³ A ò Yosefu: Lua Gbāapiide b̄a Luzu,* Kanaa búsuu, à báaadāmagu, ⁴ a òm̄ee á tó mà ne'ì maamaa, í ma k̄afi mà ḡɔ buiɔ dezi ū, í búsuu kpa ma buiɔwa ma kpe an pɔ ū e gɔɔpii. ⁵ Tiasa né gbéɔn pla pɔ n ní í Egipi zad̄o mi m̄o n k̄iɔɔá ma p̄ɔne. Eflaiū ní Manaseo ḡò ma néo ū lán Lubeni ní Simeɔowae. ⁶ Né pɔ r̄ȳɔ ní i an gbeaɔ mé aao de n pɔ ū, aai ní túbi e ní v̄iɔ kíi. ⁷ Asa ké mále su ní Mesopotamio, n da Laseli gà zéu Eflata pɔ w̄i me tia Beteleū léi Kanaa búsuu, ɔ ma aà v̄i zéu we.†

⁸ Ǿ Isaili Yosefu néo gwà à mè: Deɔn wei? ⁹ A ò a mae: Né pɔ Lua ma gba laɔn we. Ǿ Isaili mè: M̄órnɔ ma kíi mà sa'olekené. ¹⁰ Zikū Isaili wé liāa, àle gu'e maa, ɔ Yosefu s̄àaz̄iɔnɔ. Isaili lep̄ep̄emá à ní kpá a kùe, ¹¹ ɔ a ò Yosefu: Mále e yāa má wesinle lɔ, ɔ Lua tò ma n e

* 48:3 Daa 28.13-14 † 48:7 Daa 35.16-19

ní n néo b. ¹² Yosefu ní gó a mae gbáa, ò à kùlèè à a mipèlè. ¹³ Ǿ Yosefu a néo kù mípla mípii.
 A Eflaiũ kù ní ǵplaao Yakɔbu ɔzɛɛ oi, ò à Manase kù ní ɔzɛɛo Yakɔbu ǵplaa oi, ò à s̄s̄aàzińń. ¹⁴ Ǿ Yakɔbu a ɔ p̄k̄s̄a à ǵplaa nà Eflaiũ p̄ de d̄auna ũ miwa, à ɔzɛɛ nà Manase p̄ de yoa ũ
 miwa. ¹⁵ Ǿ à sa'olekè Yosefue à mè:
 Lua p̄ ma deziɔ Ablahaũ ní Izaakio t̄aàzi,
 Lua p̄ d̄aamɛɛ ma kua guu e ní a gb̄o,
¹⁶ aà Malaika p̄ ma b̄o v̄ai píi guu,
 aà báaada néɛ beeɔgu,
 aà to w̄o ní sisi ma t̄owa,
 ní ma deziɔ Ablahaũ ní Izaakio t̄o,
 aà to aao k̄s̄ maamaa d̄unia guu.
¹⁷ Ké Yosefu è a mae a ǵplaa nà Eflaiũ miwa, i kèè nao. A a mae ɔ kù ké à go Eflaiũ miwa à
 na Manase p̄owa, ¹⁸ à mè: M̄a no Baa, gb̄éɛ bee mé yoa ũ. N n ǵplaa na aà miwa. ¹⁹ Ǿ aà
 mae ḡi à mè: Má d̄s̄, má d̄s̄. Āapi s̄o a ḡo bui ũ, ao z̄o, āma aà d̄auna z̄o ao deaàlaɛ, aà bui
 ao dasi. ²⁰ Zibeezi ò à sa'olekèné‡ à mè:
 Isailio samaa'ok̄s̄e ní á t̄o
 aa m̄e Lua to n̄ ḡo lán Eflaiũ ní Manaseowa.
 M̄a à Eflaiũ d̄aa Manaseɛ.
²¹ Ǿ Isaili ò Yosefue: Ma ka gaa, āma Lua ao kúánɔ, i ɛa táánɔ á deziɔ bùsuu. ²² Sikeũ p̄
 má s̄i Amoleɔwa ní ma f̄ɛndao ní ma s̄áo, ma n gba n v̄iɔ gbɛue.‡

49

Yakɔbu sa'olekɛa a néone

¹ Yakɔbu a néo s̄isi, ò à mè: A k̄aaamazi, mí yá p̄ a á le gbɛz̄a oé.
² A k̄o k̄aaa ma néo, à swákpa,
 í á mae Isaili yāma.
³ Lubeni ma yoa, ma gb̄aa,
 ma ḡs̄ake né s̄éia,
 n gawi ní n ikoo de ní gb̄éɔla.
⁴ N p̄as̄i lán ís̄owa,
 k̄ási n̄ȳo deńlao,
 asa n deɛɛ n da n mae w̄ulék̄ia,
 n gbadà ma n̄o dowae.*
⁵ Simeo ní Leviio mé k̄s̄gb̄eɔ ũ,
 aa p̄as̄i ní f̄ɛndao.
⁶ Ma lé kú an lekpaai guuo,
 ma bàa kúrínɔ.
 Asa aa gb̄éɔ d̄èɛ ní p̄ok̄ūmao,†
 aa zuo k̄iz̄a z̄òz̄o lán k̄ò yáwa.
⁷ Lua láaikemá ní p̄ok̄ūma z̄o yái,
 aà lekɛné ní p̄of̄e p̄as̄i yái.
 Má ní k̄ek̄owa Yakɔbu buiɔ guue,
 mí ní buiɔ f̄aaa Isailio guu.
⁸ Yuda, n gb̄éɔ n s̄aukpa.
 Nȳo n ibɛɛo kú ní n̄ɛ,
 n mae néo kúlenɛ.
⁹ Yuda de lán n̄o musuwa.‡
 Ma népi í su ní toekao,

‡ 48:20 Ebe 11.21 § 48:22 Z̄aa 4.5 * 49:4 Daa 35.22 † 49:6 Daa 34.25 ‡ 49:9 Zia 5.5

ì gae ì wúle a tòou.
 Déme a fɔ̀ aà vui?§
 10 Kpala a go Yudalao,
 aà buiò mé aà lípana kŭa
 e kpalade àò mɔ̀,
 bui píi i misiileè.
 11 A a zàa'ina dɔ̀ vɛ̀eliwa,
 a a zàa'in né ye vɛ̀eli maawa.
 Vɛ̀e aò diaàzie, iò pɔ̀ píò,
 iò a ula pí ní vɛ̀ebe'io.
 12 Vɛ̀e a aà wé tɛ̀akŭ,
 vɛ̀i i aà swaa puakŭ.
 13 Zabulɔ̀ni aò ku ísia sae,
 aà bùsu aò de gó'ilenadɔ̀dɔ̀kii ũ.
 Aà buiò bùsu lén Sidɔ̀ léu.
 14 Isakaa de lán zàa'in gbãawa,
 iò wúlea asoò zānguo.
 15 Tó aà buiò è an kámabokii maa,
 mé an bùsu na,
 aa koo ní aso zíee, aai zɔ̀zikené.
 16 Dã a a gbéò yágɔ̀gɔ̀ a zéwa,
 aò de Isaili buiò do ũ.
 17 Dã buiò aà de lán mlɛ̀ pɔ̀ kú zé léwa,
 lán sògbalawa zéwewena sae.
 Aa sɔ̀ sɔ̀ a koewa,
 sɔ̀de i bɔ̀lele kpaanla.
 18 Dii, ma wé dɔ̀nzi ñ ma suaba.
 19 Gada buiò sɔ̀, zígɔ̀ ãnamá,
 kási aali péleńzie.
 20 Aseɛ buiò bleá ble nísidee,
 ble pɔ̀ de kía ble maa ũ ñ aali ke ní bùsuu.
 21 Nefatali buiò de lán banawa sɛ̀u,
 aa né kefenao i.
 22 Yosefu buiò de lán lí ne'ina pɔ̀ kú nibɔ̀na saewa,
 aà gɔ̀nao fele da gía fɔ̀ɔ̀.
 23 Kàzunaò íbeleseńɔ̀,
 aa ní yá ní kao.
 24 Aaò ní sá kŭa deesai
 Yakɔ̀bu Lua Gbãade sabai,
 an ɔ̀ gbãa mé a gɔ̀i vɛ̀i
 Isailiò Gbe pɔ̀ ì dɔ̀aané yáí.
 25 N mae Luapi mé a dɔ̀nle,
 Gbãapiidepi mé a báaadangu
 ní lou'í pɔ̀ ì bɔ̀ musuo,
 ní èfãai pɔ̀ káleá tɔ̀le zíeo.
 N nɔ̀ ní n pɔ̀ɔ̀ aà de neadeò ũe.
 26 Sa'ole pɔ̀ n mae n gba
 zɔ̀ de ma deziò pɔ̀a,
 a zɔ̀ de gbèsísí zìla.
 Lua to pɔ̀maaò su Yosefu miwa,

asa òme beee ví a gbéó guu.

27 Bëyãmee buio aao de
lãn àwalawan pásíwa,
aa léle gbéowa koo,
aai ní pòo naaa oosi.

28 Isaili bui mèn kueplaon we píi. Sa'ole pò an mae ní gbán we, baade ní a pòo.

Yakobu gaa ní aà víao

29 Ŋ a òné: Tó ma ánuatò, à ma ví ma dezio gbè'ε pò kú Iti bui Efōno bua guu. 30 Gbè'εpi ku Mapelaε, Mamale gukpe oi Kanaa bùsuu, bua pò Ablahaũ lù Iti bui Efōnowa gevíkii ũ.*

31 We wà Ablahaũ vìu ní a na Salao.† We wà Izaaki vìu ní a na Lebekao.‡ We ma Lea vìu.

32 Wà búpi ní a gbè'εo lù Itiowaε. 33 Ké Yakobu lépi ðile a néone a làa, à èa wùle, ò à gà.

50

1 Yosefu kùsi a maewa, àle aà gaa òòò, àle lépepewa. 2 Ŋ a ò a zikena esedeone aa ese ní nísio ðòò a mae gewa. Ŋ aa kè Isaili gee màa 3 e gòò bla, ké asu yaikεo yáí, asa màa Egipio ì ke, ò aa aà ge'ianabò gòò bàaòkwi. 4 Ké ge'òòò làa, Yosefu ò Falaòò bedεone: A gáafaakεmee! A yáε bee omεε Falaòòε: 5 Ké ma mae è ále ga, a tò ma legbèε à mè mà a ví mia'ε pò á lù azía pò ũ Kanaa bùsuue.* Má ye mà gé mà a mae ví we sa, mí εa su. 6 Ŋ Falaòò òè: Ge ñ n mae ví lá n a legbèèwa.

7 Ké Yosefu lé gé a mae vìi, Falaòò ìwao ní a be gbèzòò ní Egipi bùsu gbāadeo gèaàno píi. 8 Yosefu bedεo ní a vìio ní a de bedεo gè píi lε. An néfēnenao ní ní são ní ní bleo ní ní zuo mé gòò Gosē bùsuu ñtēε. 9 Sògoò ní sòdeò ku l. Wa dasi maamaae. 10 Ké aa kà Atada pówengbèzεa Yuudē baale, ò aa nà gewiwa e'e'e, ò Yosefu a mae ge'ianabò we gòò sopla. 11 Ké Kanaa bùsudeo è lá wà ge'ianabò Atada pówengbèzεa, ò aa mè: Egipio ì ge'ianabò zòò, ò wà tókpa Yuudē baale gupie Abeli Egipi.†

12 Beewa Yakobu néo kè, lá a ònéwa. 13 Aa aà ge sè wà tàò Kanaa bùsuu, ò aa aà vì Mapela bua gbè'ε pò Ablahaũ lù Iti bui Efōnowa mia'ε ũ guu Mamale gukpe oi.‡ 14 Ké Yosefu a mae vì a làa, à èa tà Egipi ní a vìio ní gbé pò gèaàno aà mae vìio píi.

Yosefu a vìio gbaa sò

15 Ké Yosefu vìio è ní mae gà, aa òkōε: Tó Yosefu fēlewano, mé a ye vâi pò wá kèε pii fiabowēε sò be? 16 Ŋ aa lékpāsákèè aa mè: E n mae àò gé gai, à mè 17 wà one ñ sùuukεwano ní wá tàaeo ní wá duunao, asa wa vâikēneε. N yá na! Sùuukεwano ní wá tàaeo. N mae Lua zòblenaon wá ũ. Ké Yosefu yápi mà, à òòò. 18 Ŋ aà vìio mò aà kíi, aa kùlèè aa mè: N zòon wá ũ. 19 Ŋ Yosefu òné: Asu to vía á kũo. Luan ma ũa? 20 A ye yāvâikεmεε yāaε, ò Lua tò à lìle yāmaa ũ, ké à e gbéó misi dasi, lá àle ke tiaewa. 21 Asu to vía á kũo. Má á gwa ní á néo. Màa à yāna òné à ní gbáò sò.

Yosefu gaa

22 Yosefu ku Egipi ní a de bedεo e à kà wè basòokwi. 23 A wesì Eflaiũ síwenaole, mé à wesì Manase né Makii néole l. 24 Ŋ Yosefu ò a gbéone: Ma gaa zão. Lua mé a mō ðále, i bóano bùsuu la, i géano bùsu pò à a legbè Ablahaũ ní Izaakio ní Yakobuoone guu. 25 Ŋ à ledile Isailione à mè: Tó Lua mò á gwai, à tá ní ma gewao we. § 26 Yosefu wè basòokwideu ò à gà. Ŋ wà ese ní nísio ðòò aà gewa, wa dà kpagolo guu Egipi.

* 49:30 Daa 23.16-17 † 49:31 Daa 25.10 ‡ 49:31 Daa 35.29 * 50:5 Daa 47.30-31 † 50:11 Bee mè Egipio ge'ianaboa. ‡ 50:13 Zin 7.16 § 50:25 Ba 13.19, Yoz 24.32, Ebe 11.22

BƆA Mɔizi lá plaade Yá pɔ kú láe bee guu

Mámɛmaa Dii á Lua, ma á bɔ zɔbleu Egipi (20.2). Dɔɔ bee mé lápi tɔbɔkii ũ, àle yá pɔ kú a guu owɛɛ. Lua mé a gbéɔ bona ũ. Dɔɔ doupi mé de Lua ikoyá mèn kwio mide ũ. Lua Isailio bò ké a yerzi, ɔ a dilené aao yeazi sɔ, aaiɔ misiileɛ, aaiɔ a ikoyáɔ kŭa.

Imina mé mò ní Isailio taa Egipio. Ké a wɛ gègɛ, aa dasi kù, ɔ Egipi kía Falaɔ ní dá zɔziu (Daa 45.17-20, 47.11). An taasi pɔ aale ke yá i sã Luaguo, ɔ à gbé sè ní guu, wɛ me Mɔizi, aao de ní dɔaana ũ. Lua azia òlɔ Mɔizie à mè a tón Dii. A dabudabuɔ kè à a gbãa òlɔ Egipione, ɔ aa Isailio gbàe (1.1-15.21). A dɔaané à olianzi Sinai gbáau (15.22-18.17). Lua Isailio sè a gbéɔ ũ, ɔ à a bàakuarino yádàné Sinai gbepɔleu, à a ikoyáɔ dilené (19.1-24).

Gɔɔ pɔ Lua lé kpaaũkpɛdɔa olo Mɔizie (25-31), Isailio zugaaena pi ní vuao aa dile ní dii pɔ ní bóle Egipi ũ. Yá bee Lua pɔ fɛ ɔ à yãiyamá (32-34). Bɔa lápi láakii wà Dii kpaaũkpɛpi dɔa yá'ò, we Lua ò kpaaũuño (35-40).

Gbé, níle zɔble kpelewan lò, lápi lé olo wɛɛ lá Lua ò gbéɔ bo siana aa gɔ wéɛo ũ, ké aao naano, aaiɔ na ní kɔo.

Iadaa Isailio wa Egipi

¹ Isailio pɔ aa tà Egipi ní ní mae Yakɔbuoɔ,* baade ní a be gbéɔ tón ke: ² Lubeni, Simeo, Levii, Yuda, ³ Isakaa, Zabuloni, Bëyãmeɛ, ⁴ Dã, Nefatali, Gada, Aseɛ. ⁵ Yakɔbu buipio pii gbéɔn bàakwíe. Yosefu gbé bee sɔ a ku Egipi yãa kòe. ⁶ Ɔ Yosefu gà ní a vliɔ ní a gɔɔ gbéɔ pii. ⁷ Isailio ne'i aa kò aa kãfi aa dasikù maamaa, aa li bùsupia.

⁸ Kí dafu pɔ Yosefu dɔo kpalablè Egipi,† ⁹ ɔ a ò a gbéɔne: A Isailio gwa, aa dasikù aa liwála. ¹⁰ Wà gé ònokeiné ké aasu kãfi yáí. Tó zɛ sù fèle, aa na wá ibeɛowa, aa zikawanɔe, aai bóle wá bùsuu.

¹¹ Ɔ wà gbéɔ dilené ní diio ũ, aa ní wetã ní zɛ gbãao. Beewa ɔ aa Pitoũ ní Lameseo kàle Falaɔe aà blewɛkakliɔ ũ. ¹² Kási lá wàle òadamá léu, màa aaiɔ kãfi, aaiɔ ligua, ɔ gili gè Egipio gu ní yáí. ¹³ Ɔ wà ní dá zɔzi pãsiu, ¹⁴ wà ní pɔ yà, wà gibozi gbãa dànè ní bilikibɔao ní buazi pio. Wà zipio dànè pii pãsipãsiɛ.

¹⁵ Ɔ Egipio kía Ebelu nɔe ne'inao sisi, ado tón Sifla, ado Pua. ¹⁶ A òné: Tó a ne'i Ebelu nɔe nɔe sa, tó gɔeɛ, à aà de. Tó nɔeɛ sɔ, à aà tó. ¹⁷ Ama nɔepio Lua via ví, ɔ aai yá pɔ a òné keo, aale negɔe tó. ¹⁸ Ɔ kiapi ní sisi à ní lá à mè: Akɛa á kè màa a negɔe tòi? ¹⁹ Aa wèwà aa mè: Ebelu nɔe de lán Egipi nɔe wao, aa wãa, aai ne'i e wàò gé móie. ²⁰ Màa Isailio lé kãfi, aale dasikù. Ɔ Lua maakè nɔe ne'inapio, ²¹ à ní gbá néo, ké aa a via ví yáí. ²² Ɔ Falaɔ yádile a gbéɔne pii à mè: A Ebelu nétèna pɔ de negɔe ũo ka Niili íu pii, ãma à nenɔe tó.‡

2

Mɔizi ia

¹ Levii bui gɔe Levii bui nɔe sè. ² Nɔpi nɔsi à ne'i gɔe ũ. Ké a è népi maa, à aà ùle mɔ àaɔ.* ³ Ké i fɔ à aà ùle lo, à kefu gbí sè à kɔtaa lèwà, ké í su gɛuo yáí. Ɔ à népi dau à gè a dile Niili dànau vɔ guu. ⁴ Népi dãe ze kãaa, àle gwa yá pɔ a su à aà le.

⁵ Falaɔ nenɔe gè zu'oi swai, ɔ aà gbéɔ lé bebe swa gɔsɔle. A gbí è dilea vɔu, ɔ à a zikena zì, à gè a sè. ⁶ Ké a wè, a è né mé dau, àle olo. A kèè wènaũ à mè: Ebelu negɔenaɛ. ⁷ Ɔ népi

* 1:1 Daa 46.3-7 † 1:8 Zin 7.17-18 ‡ 1:22 Zin 7.19 * 2:2 Zin 7.20, Ebe 11.23

dãe mò a ò Falaɔɔ népiɛ: N ye mà ge Ebelu nɔe sísinɛ aàò yókpanɛ népiwa yà? ⁸ A wèwà à mè: Ao, gé! ɔ nenɔɛnapi gè népi da sisi. ⁹ Falaɔɔ nenɔɛpi òè: Népi se taò, ní aà gwamɛɛ, mí a fiabonɛ. ɔ à népi sè tàò, àlɛ aà gwa. ¹⁰ Ké népi zɔ̀òkù, à aà sè gèò Falaɔɔ nenɔɛpiɛ, ɔ à aà sí a né ù.† A tɔkpàè Mɔizi,‡ asa à mè a aà bò íuɛ.

Mɔizi bàalɛ taa Madiã

¹¹ Gɔ̀wɛwa ké Mɔizi zɔ̀òkù, à gè a bui Ebeluɔ gwai, ɔ à zì gbãa pò aalɛ ke è.§ A è Egipi gbé lé a bui gbɛ. ¹² Ké à a saɛ gwàgwa, i gbɛe eo, ɔ à Egipi gbépi dè a v̄lɛ bùsu'ũfãau.

¹³ Gu s̄ia dɔa, ké à bò, à Ebeluɔ è gbɛɔn pla, aalɛ sòleke. ɔ à gbé pò a yá nao là à mè: Bóyãi nílɛ n gbɛdo gbɛi? ¹⁴ A wèwà à mè: Déme n dilɛ wá kía ù ké n gbasa nílɛ yákpalekewanɔi? N ye ò ma de lá n Egipi gbépi dèwa yà? ɔ v̄ia Mɔizi kù à mè: Wà yáɛ dèɛ fá!

¹⁵ Ké Falaɔɔ yápi mà, àlɛ wɛɛlɛ Mɔizi de, ɔ à bàalèè à tà Madiã bùsuu,* à z̄lɛ l̀ò saɛ we. ¹⁶ Madiã sa'onae ku, a nenɔɛɔ v̄i gbɛɔn soplá, ɔ aa mò itò aa kà pɔtuɔɔ imibɔu ní mae pɔɔnɛ. ¹⁷ Ké sãdãnaeɔ mò lé ní yá, ɔ Mɔizi f̄lɛ yãsi ní nɔɛpiɔ, ɔ à í kpáné ní pɔɔwa. ¹⁸ Ké aa tà ní mae Leuɛliwa, à ní lá à mè: Akɛa a su káau gbãi? ¹⁹ Aa wèwà wà mè: Egipi gɔ̀ɛɛ mé wá sí sãdãnaɔwa. Baa se ɔme itò a kpàwɛɛ wá pɔɔwa. ²⁰ ɔ à ní lá à mè: A ku má ni? Bóyãi a gɔ̀ɛpi tò wei? A aà sisi aà mɔ pɔblewanɔ. ²¹ Mɔizi m̀ò, ɔ à wè z̄lɛ ní gɔ̀ɛpio, ɔ gɔ̀ɛpi a nenɔɛ Sefola kpàwà. ²² A nɛ'ì gɔ̀ɛ ù, ɔ Mɔizi tɔkpàè Geesou,† à mè b̀òmɔn a ù d̄ãò bùsuu la.

²³ Ké à gègè, ɔ Egipiɔ kía gá. Isailiɔ lé aauke zɔ̀z̄i pò aalɛ ke yáí, aalɛ wiilɛ, ɔ an wiipi Lua lè. ²⁴ A ní aaukɛa mà, mé aà bàa pò kú ní Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo i sãaãguo.‡ ²⁵ Lua Isailiɔ gwà, ɔ à wɛnad̄ɔné.

3

Lua Mɔizi sísia

¹ Mɔizi lé a ànsue Madiã bùsu sa'ona pò dá, à guwaiwai baa v̄i e à kà gbɛ pò w̄i mɛ Olebu k̄i. ² ɔ Dii Malaika bò mòwà tévua guu kàelɛu. Mɔizi lɛpi gwà, a è té dɔwà, kási s̄ò àlɛ tékũo. ³ ɔ à mè: Má gé dabudabupi gwaie, mí pò pò tò kàlepi lé tékũo d̄s. ⁴ Ké Dii è à mò gwai, ɔ à lezuaàzi za kàlepi guu à mè: Mɔizi! Mɔizi! ɔ a wèwà à mè: Má ké! ⁵ Lua òè: Nsu s̄io. N n kyale b̀òb̀ò, asa gu pò ní zeu adoae ma kua la yáí. ⁶ ɔ à mè: Máme má n dezio Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua ù. ɔ Mɔizi ɔkù a wéwa, ké a wesia Luale v̄ia v̄i yáí. ⁷ ɔ Dii mè: Ma taasi pò ma gbéɔ lé ke Egipi è, mé ma wii pò an wetãnaɔ tò aalɛ lé mà. Má ní wãwãkɛa d̄s. ⁸ Ayãmeto ma pila mà ní sí Egipiɔwa, mí ní b̀olɛ bùsupiu, mí géínɔ bùsu tãaede yãasau, gu pò v̄i ní zó'io diu, bùsu pò Kanaaɔ kuu ní Itio ní Amɔlɛɔ ní Pelizio ní Ivio ní Yebusio. ⁹ Isailiɔ wiilɛa ma le sa, mé ma ía pò Egipiɔ lé damá è. ¹⁰ Gé sa, ma n zì Falaɔɔwa, ké ò ma gbé Isailiɔ b̀olɛ Egipi.* ¹¹ ɔ Mɔizi ò Luaɛ: Dén ma ù ké mà gé Falaɔɔwa mà Isailiɔ b̀olɛ Egipii? ¹² Lua òè: Máò kunnɔɛ. Zia pò ma n zì seelan ke: Tó n ní b̀olɛ Egipi, á ma sisi gbɛɛ bee p̀lɛu.

¹³ ɔ Mɔizi ò Luaɛ: Tó ma ge má ò Isailiɔnɛ ma mè an dezio Lua mé ma zímá, tó aa ma la n tóí, kpelewa má onéi? ¹⁴ Lua wèwà à mè: Mámemaa gbé pò má de a ù.† Oné máme ma n zímá. ¹⁵ Lua òè l̀ò: O Isailiɔnɛ ò mɛ ma Dii an dezio Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua mé n zímá. Ma tón we gɔ̀ɔpii. Aɔ ma sisi màa e á buíwa. ¹⁶ Ge ò Isaili gbɛz̄z̄ɔ kãaa, ní oné ma Dii an dezio Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua mé bò mòma. Oné mále ní e, ma yá pò wàlɛ kené Egipi è. ¹⁷ Má ní b̀olɛ Egipi, gu pò aalɛ taasikeupi, mí géínɔ bùsu pò Kanaaɔ kuu ní Itio ní Amɔlɛɔ ní Pelizio ní Ivio ní Yebusio, gu pò v̄i ní zó'io diu. ¹⁸ Aa n yãmaɛ. Mpi ní Isaili gbɛz̄z̄ɔ à ge Egipiɔ kía le, í oè ma Dii Ebeluɔ Lua máme ma b̀ò m̀owá, ma mè aà á gba zé à gé gɔ̀ɔ àaã kei guwaiwaiu, ké à e sa'o mapi ma Dii á Luawa. ¹⁹ Má d̄s ké Egipiɔ kía a we à geò,

† 2:10 Zin 7.21 ‡ 2:10 Bee mè b̀òa. § 2:11 Ebe 11.24-26 * 2:15 Zin 7.23-29, Ebe 11.27 † 2:22 Bee mè b̀òm̀o.

‡ 2:24 Daa 15.13-14, 18 * 3:10 Zin 7.30-34 † 3:14 Zãa 8.24, Zia 1.4, 8

mé i ke ma gānàwà bàasio. ²⁰ Má ɔ̄t̄s̄ Egipiɔ̄wa, mí dabudabuɔ̄ ke mà kpaōn̄zi, i gbasá á gbae. ²¹ Má tó Egipiɔ̄ á wegwa, ké tó ále tá, á tá ɔ̄giio. ²² A nɔ̄e píi ánuɔ̄s̄u ge vua nɔ̄amblebɔ̄ɔ̄ ní pɔ̄kasáɔ̄ gbae a Egipi nɔ̄e deewa ní n̄ nɔ̄e pɔ̄ kú aà beɔ̄, í da á neḡɔ̄e ní á nenɔ̄eɔ̄ne. Màa á Egipiɔ̄ pɔ̄ s̄ímá dúúduu.

4

Lua Mɔ̄izi gbaa dabudabuk̄eá zé

¹ Mɔ̄izi wèwà à mè: Tó aai ma náaikeo, mé aai ma yāmao, tó aa mè níme ni bɔ̄ n mɔ̄ao s̄ɔ̄ be? ² ɔ̄ Dii aà là à mè: Bó ní k̄ua wei? A wèwà à mè: Goe. ³ Dii òè: Pále z̄íle. Ké a p̄ále, ɔ̄ à lí ml̄e ũ, ɔ̄ Mɔ̄izi b̄òz̄ā. ⁴ ɔ̄ Dii òè: ɔ̄bɔ̄ n̄ k̄u a vl̄áwa. Ké a k̄ù, ɔ̄ à èa ḡò go ũ aà ɔ̄z̄í. ⁵ Dii òè: Màa níȳɔ̄ ke, aa e si ké ma Dii an deziɔ̄ Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔ̄buo Lua mé b̄ò m̄òma.

⁶ Dii èa òè lo: ɔ̄sɔ̄bɔ̄ n̄ ulau. ɔ̄ a s̄òbu. Ké a b̄ò, a è kusu lía, à kè píuu lán buawa. ⁷ Dii òè: Èa n̄ ɔ̄sɔ̄bɔ̄ n̄ ulau. A èa s̄òbu. Ké a b̄ò, a è à sù a gbeu. ⁸ Dii òè: Tó aai n̄ náaike aa seela s̄éia s̄io, aa seela gbezá sí. ⁹ Tó aai seela plaapiɔ̄ si aa n̄ yāma s̄ɔ̄, Niili í tó n̄ kóle t̄ɔ̄le, a lí au ũe.

¹⁰ ɔ̄ Mɔ̄izi òè: O'o Dii! Za zi yā'o àamanɔ̄o. Baa za gɔ̄ɔ̄ pɔ̄ n̄ yā'òmee, ma lé gbiae. ¹¹ ɔ̄ Dii òè: Déme led̄ò gbēnaz̄inaei? Déme í aà léna naale ge í aà swádok̄úí? Déme í to aà gu'e ge í aà vl̄ak̄úí? Ma Dii, mámeo lò? ¹² Gé sa! Má d̄onle ní yā'oao, má yá pɔ̄ níȳɔ̄ o dan̄e. ¹³ ɔ̄ à mè: O'o Dii! N yá na! Gbēp̄ále z̄í. ¹⁴ ɔ̄ Dii pɔ̄ p̄à Mɔ̄izizi à mè: N v̄ii Aalona Levii bui kuo lé? Má d̄ɔ̄ ké yā'o z̄í'ūaànɔ̄o. Ale m̄ó dainle. Tó à wes̄inle, aà pɔ̄ a ke na. ¹⁵ Yā'oaànɔ̄, ní yá pɔ̄ a su o daè. Mapi, máó d̄óale ní yā'oao, míȳ yá pɔ̄ ásu ke daé. ¹⁶ A yā'o gbēɔ̄ne n̄ gēe ũ, aò de n̄ led̄òekena ũ, mé níȳɔ̄ deè Lua ũ. ¹⁷ Goe sé níȳɔ̄ k̄ua, ní seelaɔ̄ keò.

Mɔ̄izi eaa Egipi

¹⁸ Mɔ̄izi tà a ānsue Yetolowa, a òè: Ma gba zé mà ta ma gb̄éɔ̄ k̄íi Egipi, mà e tó aa ku wēni guu e tia. Yetolo òè: Ka aafia. ¹⁹ A m̄ò lè Dii ò Mɔ̄izie Madiã bùsuu à mè: Fele n̄ ta Egipi, asa gb̄é pɔ̄ aale n̄ we yāaɔ̄ ḡaga píi. ²⁰ ɔ̄ Mɔ̄izi a na sè ní a neḡɔ̄enapiɔ̄, à ní dí z̄àa'inaɔ̄ kpe, à èa lé tá Egipi, a Lua gopi k̄ua. ²¹ ɔ̄ Dii òè: Tó n̄ ka Egipi, dabudabu pɔ̄ ma a iko kp̄amaɔ̄ ke Falaɔ̄ ae píi. Kási má aà swāf̄èè, i ḡí gb̄éɔ̄ gbaei. ²² Ní oè ma Dii mà mè Isaili mé ma neḡɔ̄e s̄éia ũ, ²³ ɔ̄ má òè aà ma neḡɔ̄e s̄éiapi gbae aà ge ma sísi. Lá à ḡí aà gbaei, má aà neḡɔ̄e s̄éia de sa s̄ɔ̄e.

²⁴ Zé guu Mɔ̄izi lé i guei, ɔ̄ Dii aà lè we, a ye à aà de. ²⁵ ɔ̄ Sefola gb̄è f̄ēna sè à a né t̄ɔ̄z̄ò,* à a gyaf̄ɔ̄ n̄à Mɔ̄izi gbáwa à mè: S̄ianae, níme ní ma au ḡɔ̄ ũ. ²⁶ T̄ɔ̄z̄ɔ̄a bee yáí à mè, au ḡɔ̄. ɔ̄ Dii Mɔ̄izi tò.

²⁷ Dii ò Aalona: Gé dai M̄ozile guwaiwaiu. ɔ̄ à gè aà lè Lua gbe k̄íi, à lep̄èwà. ²⁸ Mɔ̄izi yá pɔ̄ Dii a z̄í oi dàu a s̄iu Aalona ní seela pɔ̄ a òe à keo. ²⁹ ɔ̄ Mɔ̄izi ní Aalonaò tà Egipi aa Isaili gb̄èz̄ɔ̄ɔ̄ k̄āaa. ³⁰ Aalona yá pɔ̄ Dii ò M̄ozie dàu a s̄iuné píi, ɔ̄ M̄ozie dabudabupio kè Isailiò wáa. ³¹ Aa yápi sí. Ké aa mà Dii mé m̄ò ní gwai à ní taasik̄eá è, ɔ̄ aa k̄ùlèè aa mip̄èle.

5

Mɔ̄izi ní Aalonaò ḡea Falaɔ̄ gwai

¹ Bee gbae M̄ozie ní Aalonaò gè Falaɔ̄ lè aa òè: Yá pɔ̄ Dii Isailiò Lua òn ke: A mè n̄ a gb̄éɔ̄ gbae aa ge dikpekeɛ guwaiwaiu. ² Falaɔ̄ wèamá à mè: Dén Dii ũ ké mà misiileè, mí Isailiò gbaei? Má Dii d̄ɔ̄o. Má Isailiò gbae. ³ ɔ̄ aa òè: Èbeluo Lua mé b̄ò m̄òwá. Wá gba zé wá gé gɔ̄ àaɔ̄ kei guwaiwaiu, wí sa'o Dii wá Luapiwa, ké asu gagyākawáguo ge z̄í. ⁴ ɔ̄ Egipiò kíapi ò M̄ozie ní Aalonaò: Ak̄eá á tò gb̄éɔ̄ laai lé go ní z̄íwai? A ea á z̄íwa. ⁵ ɔ̄ à èa mè: Ké gb̄éɔ̄ dasik̄ù sa, ɔ̄ á ye aa k̄ámabo ní ní z̄íoa?

* 4:25 Daa 17.10

6 Zibeezi Falaɔɔ yādīle Isaili wetānaɔne ní ní dɔaanaɔ à mè: 7 Asuli musā kpámá aa bilikibɔɔ lá i ke yāawa ɔɔ. Aali gé ní pɔ kēi níziæ. 8 Kási aali bilikibɔ a lé gbɛu lá aai ɔɔ ziwæ. Asu laonéo, asa màadeɔne. A yái tò an wii dɔ, aale me wa ye gé sa'oi ní Luawæ. 9 A zi káfiné, ké aasu íampakii e aa laaidɔ egɛ yáɔwa ɔɔ.

10 ɔ an wetānapio ní ní dɔaanaɔ m̀ò wa òné: Falaɔɔ mè á musā kpáwá ɔɔ. 11 A ge séle ázia gu pɔ á eu. Kási wá zi laoeo, baa yɔɔ. 12 ɔ aa fāaa aa gè Egipi gupiiu sē kēi musā ũ. 13 An wetānapio ɔ naemá lá gu lé dɔ, ké aali ní zi né, lá aai ne gɔɔ pɔ wí musā kpámáwæ. 14 Wà gbēa kè Isaili dɔaana pɔ an wetānaɔ ní díleɔne, wa òné: Akɛa i bilikibɔ gbā ge gĩa, à kà lá wà a lé dàé yāawao ni? 15 ɔ Isaili dɔaanaɔ gè wiilè Falaɔɔwa aa mè: Akɛa níle ke wápio n zòblenaɔne màai? 16 Wàle musā kpáwá ɔɔ, mé wàle me wà bilikibɔ. Wàle wá gbē, kási n gbéɔ mé tàae ví. 17 ɔ à mè: Màadeɔn á ũ. Màa á bɛò! A yái ɔ me á gé sa'oi Diiwæ. 18 A gé zikɛi. Wa musā kpáwá ɔɔ, kási áli bilikibɔ lá wa dàé léuɛ.

19 Ké wa ò Isaili dɔaanaɔne aasu gɔɔ do bilikibɔa laoo, aa d̀ò ké wá yá èe sa. 20 Ké aa b̀ò Falaɔɔ kii, aa kpàau ní Mɔizio ní Aalonaɔ, aale ní dá, 21 ɔ aa òné: Dii á yá gwa, i yákpalekɛánɔ, asa á tò Falaɔɔ ní a gbéɔ ye wá gíyáio. A wá dea zé kpámáe. 22 ɔ Mɔizi èa ge ò Dii: Dii, bóyái n íadà gbépiowai? Bee yái n ma zia? 23 Za gɔɔ pɔ ma ge yá'ò Falaɔɔe ní n tóo, ɔ àle íada n gbéɔwa, mé ni ní ɔɔ!

6

Dii Isailio suabaa legbēa Mɔizie

1 ɔ Dii òé: Nyɔ yá pɔ má ke Falaɔɔe e tia. A ní gbae ma gbāa zɔɔ yái. A ní yá a b̀usu ma gbāa zɔɔ yái. 2 ɔ Lua èa yá'ò Mɔizie à mè: Mámɛmaa Dii, 3 ma ɔ m̀ò Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuowa Lua Gbāapiide ũ,* kási aai ma d̀ò ké ma tón Dii. 4 Ma bàa kúrnɔ ma mè má Kanaa b̀usu pɔ aa ku a guu nibɔɔ ũ kpámá. 5 Ma Isailio aaukea mà an zòblea Egipioɔne yái, mé ma bàa pɔ kúrnɔpi i sāmago. 6 Ayāmeto o Isailioɔne n me: Mámɛmaa Dii, má á ɔ zi gbāa pɔ Egipio dàé guu, mí á bo. Má yákpalekɛrnɔ, mí á bo ní ma gāsa gbāao. 7 Má á sé ma gbéɔ ũ, mí de á Lua ũ, ɔ d̀ò ké mámɛmaa Dii á Lua pɔ á bó Egipi zi gbāau. 8 Má géánɔ b̀usu pɔ ma a legbè Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuoɔne guu. Má á gba àó ví. Mámɛmaa Dii.

9 Mɔizi yápi ò Isailioɔne, kási aai aà yāmao, ké zɔzi pásí ní kādè yái. 10 ɔ Dii ò Mɔizie à mè: 11 Ge ǹò o Egipio kí Falaɔɔe aà Isailio gbae aa ɔle a b̀usu. 12 ɔ Mɔizi wè Diiwa à mè: Lá Isailio lí ma yāmao, ma gbé pɔ ma lé gbia, kpelewa Falaɔɔ a ma yāmai?

Mɔizi ní Aalonaɔ buibɔkii

13 Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonaɔ Isailio ní Egipio kiao yá musu, a òné aa ɔle ní Isailio Egipi. 14 An bui uabeleɔ tón ke: Isaili negɔɔe séia Lubeni negɔɔeɔn ke: Anɔki, Palu, Ezɔnɔ, Kaami. Lubeni buiɔn we. 15 Simeɔ negɔɔeɔn ke: Yemuɛ, Yamini, Oada, Yakē, Zohaa ní Kanaa nɔe né Sauluo. Simeɔ buiɔn we. 16 Levii negɔɔeɔn tón ke an buiwa: Geesɔ, Keata, Melali. Levii kè wè basoolokwi ní soplaoe (137). 17 Geesɔ negɔɔeɔn ke an buiwa: Libeni ní Simeio. 18 Keata negɔɔeɔn tón ke: Amlaũ, Isaa, Heblɔ, Uzieli. Keata kè wè basoolokwi ní àaɔe (133). 19 Melali negɔɔeɔn Mali ní Musio ũ. Levii buiɔn we daedaɛ.

20 Amlaũ a dasē Yokebede sè nɔ ũ, ɔ à Aalona ní Mɔizio ò. Amlaũ kè wè basoolokwi ní soplaoe (137). 21 Isaa negɔɔeɔn Kole ní Nefegio ní Zikelio ũ. 22 Uzieli negɔɔeɔn Misaeli ní Elezafão ní Sitelio ũ. 23 Aalona Aminadabu né Eliseba, Naasɔ dāe sè nɔ ũ, ɔ à Nadabu ní Abiuo ní Elezaao ní Itamao ò. 24 Kole negɔɔeɔn Asii ní Elikanao ní Abiasafao ũ. Kole buiɔn we. 25 Aalona né Elezaa Putieli nenɔeɔ do sè nɔ ũ, ɔ à Fineasi ò. Levii bui uabeleɔn we daedaɛ.

* 6:3 Daa 17.1, 28.3, 35.11

26 Aalona n Mɔizi pɔ Dii ɔnɛ aa Isailio bɔle Egipi gāgān we. 27 Ampio mé yā'ò Egipio kí Falaɔɔe, ké aa e Isailio bɔle Egipi. 28 Ké Dii yā'ò Mɔizie Egipi, 29 à mè ámeaa Dii, yá pɔ ále oè aà o Falaɔɔe píi. 30 Ǿ Mɔizi òè a lé gbiae, kpelewa Falaɔɔ a a yāmai?

7

Yá mèn kwi ylaa Egipiwa

1 Ǿ Dii ò Mɔizie: Gwa! Ma n ke Falaɔɔe lamawa, ɔ n v̄i Aalona de n yā'ona ũ. 2 Yá pɔ má ɔne pii o n v̄i Aalonaɛ, i o Falaɔɔe aà Isailio gbae aa bɔle a b̄usu. 3 N beeo má aà swāfɛ̀. Má seelaɔ n dabudabuɔ ke Egipi dasi,* 4 kási Falaɔɔ a á yāmao. Má ɔt̄s Egipiɔwa, mí yákpalekeriɔ, mí bɔ n ma zīgɔ ma gbé Isailio. 5 Tó ma bɔ n ma gbāao Egipi, má Isailio bɔleu, Egipio i d̄s sa ké māmema Dii. 6 Ǿ Mɔizi n Aalonao kè lá Dii ɔnéwa. 7 Gɔɔ pɔ aa yā'ò Falaɔɔe, Mɔizi wè basiiɔe, Aalona s̄ wè basiiɔ n àaɔo.

8 Ǿ Dii ò Mɔizie n Aalonao: 9 Tó Falaɔɔ dabudabu gbèama, o Aalonaɛ aà a go se pále aà ae, i li ml̄ ũ. 10 Ké Mɔizi n Aalonao gè Falaɔɔ kíi, aa kè lá Dii ɔnéwa. Aalona a go se pále Falaɔɔ n a ìwaɔ ae, ɔ à li ml̄ ũ. 11 Ǿ Falaɔɔ Egipi wezēnaɔ n esedeɔ sisi, ɔ aa dabudabupi kè màa s̄ n esedeke guu. 12 Ké an baade a go pále,† ɔ an gopio li ml̄ ũ s̄, ɔ Aalona go n pɔɔ mòmɔ. 13 Falaɔɔ swá yīaae, i n yāmao lá Dii òwa.

Ì lia au ũ

14 Dii ò Mɔizie: Falaɔɔ swá gbāa, à ḡi gbéɔ gbaei. 15 Ge n à le zia kɔɔ, gɔɔ pɔ àle gé swai, n̄ɔ aà dā Niili sae we. Nyɔ n go pɔ li ml̄ ũpi k̄ua, 16 ní oè n me, ma Dii Ebeluɔ Lua máme ma n zīwà n oè aà ma gbéɔ gbae aa gé ma sisi guwaiwaiu, kási e tia i ma. 17 Ma Dii ma mè, yá pɔ a to aà d̄s ké māmema Diin ke: Tó n Niili í lè n go pɔ n k̄ua, a li au ũ.‡ 18 Kpɔ pɔ kú ípi guu i gaga, Niili í i ḡid̄, Egipio i fua mii.

19 Ǿ Dii èa ò Mɔizie: O Aalonaɛ aà a go se d̄s Egipio ía, an swaɔ n n swa'ɔnaɔ n n biaɔ n n íkalekiɔ píi, i ḡɔ au ũ. Au iɔ daa gua Egipi, baa n pēnaɔ n olaɔ guu ío píi.

20 Ǿ Mɔizi n Aalonao kè lá Dii ɔnéwa. Aalona a gopi sè à Niili í lèò Falaɔɔ n a ìwaɔ wáa, ɔ ípi gè au ũ píi.§ 21 Kpɔ pɔ kú a guu gaga, ɔ Niili ípi ḡid̄, Egipio fua mii. Au daa gua Egipi. 22 Egipi esedeɔ kè màa s̄ n esedeke guu, ɔ Falaɔɔ swá gbāakū, i n yāmao lá Dii òwa. 23 Falaɔɔ èa tà a be, i yápi da seo. 24 Egipio bia ȳȳ Niili ḡs̄wa, ké wà e imi, asa aai f̄s̄ swada í m̄o. 25 A ku màa e gɔɔ soplá Dii Niili lea gbea.

Blɔɔ kaa

26 Ǿ Dii ò Mɔizie: Ge n o Falaɔɔe, ma Dii ma mè aà ma gbéɔ gbae aa gé ma sisi. 27 Tó à ḡi n gbaei s̄, má tó blɔɔ ka aà b̄usu gupiiue. 28 Blɔɔ Niili pa e aa bua s̄s̄ia, aai gē aà ua e aà kpéu kpea, aai dede aà wúlebwa. Aa gē aà ìwaɔ uaɔ n aà gbéɔ uaɔ. Aa ka aà k̄inaɔ guu n aà bledabɔɔ. 29 Blɔɔ dedewà n aà gbéɔ n aà ìwaɔ píi.

8

1 Dii èa ò Mɔizie: O Aalonaɛ aà a go se d̄s swaɔla n swa'ɔnaɔ n biaɔ, blɔɔ i ka Egipi b̄usu. 2 Ké Aalona a go d̄s Egipi íla, ɔ blɔɔ b̄le li b̄supia. 3 Ǿ esedepio kè màa s̄ n esedeke guu, aa tò blɔɔ li Egipia.

4 Ǿ Falaɔɔ Mɔizi n Aalonao sisi à mè: A awakpa Diie aà blɔɔ kēa n ma gbéɔ, mí á gbéɔ gbae aa gé sa'oiwà. 5 Ǿ Mɔizi ò Falaɔɔe: Gɔɔ dilem̄e mà awakpane Diie n n ìwaɔ n n gbéɔ, ké aà blɔɔ kēma n n uaɔ, aai ḡs̄ swai ado. 6 Falaɔɔ mè: Zia. Ǿ Mɔizi mè: A ke lá n òwa ké n e n d̄s gbēe muaa n Dii wá Luaoo. 7 Blɔɔ kēma n n uaɔ n n ìwaɔ n n gbéɔ, aai ḡs̄ swai ado.

* 7:3 Zln 7.36 † 7:12 2Tim 3.8 ‡ 7:17 Zia 11.6, 16.4 § 7:20 Sou 78.44, 105.29

⁸ Ké Mɔizi n̄ Aalonao gò Falaɔ k̄i, Mɔizi wabikè Diiwa blɔɔ pɔ a kà Falaɔguɔ yá musu. ⁹ Dii Mɔizi wabikɛa mà, ɔ blɔɔpɔ gàga kpéɔ guu n̄ uaɔ n̄ wénkpɛɔ. ¹⁰ Wa kàaakāaa, ɔ bùsu gidò p̄i. ¹¹ Ké Falaɔ è dáama kè, aà swá èa gbāakù, ɔ i Mɔizi n̄ Aalonao yāmao lá Dii òwa.

Gái kaa

¹² Dii ò Mɔizie: O Aalonae aà a go sé, i tɔɔlɛ léò, bùsuti i li gáio ũ Egipi gupiiu. ¹³ ɔ aa kè màa. Aalona a go sè à tɔɔlɛ léò, ɔ bùsuti li gáio ũ, aa kà gbēnazinaɔgu n̄ nòbɔɔ. Egipi bùsuti li gáio ũ p̄i. ¹⁴ Eɛdeɔ yòwà màa n̄ eɛdeke guu s̄ɔ, ɔ aa fùa. Gáio kà gbēnazinaɔgu n̄ nòbɔɔ. ¹⁵ ɔ eɛdeɔ ò Falaɔɔ: Lua ɔgbɛɛ. Kási Falaɔ swá ḡi yīaaɛ, i n̄ yāmao lá Dii òwa.

Ūsinaɔ kaa

¹⁶ Dii ò Mɔizie: Fele kɔɔkɔɔ gɛ Falaɔ le gɔɔ pɔ àlɛ gé swai, ní oè ma Dii ma mà aà ma gbéɔ gbaɛ aa gé ma sísi. ¹⁷ Tó à ḡi n̄ gbaɛi, má ūsinaɔ kaaɔgu n̄ aà ìwaɔ n̄ aà gbéɔ n̄ aà bɛ kpéɔɛ. Egipi kpéɔ i pa n̄ ūsinaɔ, aa da tɔɔlɛa se. ¹⁸ Gɔɔ bee Gosɛ bùsu gu pɔ ma gbéɔ kuu ɔ má bɔ ado. We ūsinaɔ kauo, ké aà e d̄ɔ ké māmɛmaa Dii aà bùsuu. ¹⁹ Má a gbéɔ d̄ɔk̄ɔɛ n̄ aà gbéɔ. Zia ɔ seelapi a ke.

²⁰ ɔ Dii kè màa. Ūsinaɔ kà Falaɔ ua n̄ aà ìwaɔ uaɔ. Egipi òkpà p̄i ūsinaɔ yái. ²¹ ɔ Falaɔ Mɔizi n̄ Aalonao sísi à mà: A gɛ sa'o á Luawa bùsuu la. ²² ɔ Mɔizi òè: A zɛv̄i wà ke màao, asa pɔ pɔ wá sa'ò Dii wá Luawa de Egipionɛ t̄ɛ ũɛ. Tó wa sa'ò n̄ pɔ pɔ dené t̄ɛ ũo n̄ wáa, aa wá pápa n̄ gbɛo aa wá deɔlɛ lé? ²³ Wá taa'o guwaiwaiu gɔɔ aaɔɛ, wí gbasaa sa'o Dii wá Luawa lá a òwɛɛwa. ²⁴ ɔ Falaɔ mà: Má á gbaɛ à gɛ sa'o Dii á Luawa guwaiwaiu, āma ásu gé zào. A awakpaɛmɛɛ sa. ²⁵ Mɔizi òè: Tó ma ta, má awakpaɛ, i ūsinaɔ kēma zia n̄ n̄ ìwaɔ n̄ n̄ gbéɔ. Ama n̄su mɔafilikɛ n̄ ḡi gbéɔnɛ aa gé sa'oi Diiwa lɔo. ²⁶ Ké Mɔizi bò Falaɔ k̄i, à awakpàè Diiɛ. ²⁷ Dii aà wabikɛa mà, ɔ ūsinaɔ kè Falaɔwa n̄ a ìwaɔ n̄ a gbéɔ. I ḡɔ gueio, baa mendo. ²⁸ Kási Falaɔ swá ḡi gbāa e tiaɛ, i n̄ gbáɛo.

9

Pɔtuɔɔ gagaa

¹ Dii ò Mɔizie: Gɛ n̄ Falaɔ le, ní oè Dii á Ebeluɔ Lua mà, aà ma gbéɔ gbaɛ aa gé ma sísi. ² Tó à ḡi n̄ gbaɛi mé a n̄ k̄ua e tia, ³ má ɔt̄ɔ aà pɔtuɔɔwa bua. Má gagyā pás̄i ká aà s̄ɔɔgu n̄ aà zaa'inaɔ n̄ aà yiongoɔ n̄ aà zuɔ n̄ aà s̄aɔ n̄ aà bleɔ. ⁴ Má Isaili p̄ɔɔ d̄ɔk̄ɔɛ n̄ Egipi p̄ɔɔ. Isaili p̄ɔɔ kee a gao. ⁵ Ma Dii ma a gɔɔd̄ilɛ. Zia má bee ke bùsuu la.

⁶ Ké gu d̄ɔ, ɔ Dii kè màa. Egipi pɔtuɔɔ gàga p̄i, kási Isaili p̄ɔɔ kee i gao. ⁷ Falaɔ yá pɔ kèpi gbèa a mà Isaili p̄ɔɔ kee i gao, kási aà swá ḡi gbāaɛ, i gbépiɔ gbaɛo.

Sáne kaa Egipiɔgu

⁸ Dii ò Mɔizie n̄ Aalonao: A mua túfu ɔ̀kpa, Mɔizi i fā musu Falaɔ aɛ, ⁹ i da Egipi bùsua p̄i lán luut̄ɛwa, i ka gbēnazinaɔ n̄ nòbɔɔgu sáne ũ gupiiu. ¹⁰ ɔ aa mua túfu sèlɛ aa gèò Falaɔ k̄i. Ké Mɔizi túfupi fà musu, ɔ à kà gbēnazinaɔ n̄ nòbɔɔgu sáne ũ.* ¹¹ Eɛdeɔ i f̄ɔ gè Mɔizi k̄iio sánepiɔ yái, asa à n̄ lé n̄ Egipi p̄iɛ. ¹² ɔ Dii Falaɔ swáf̄è lá a ò Mɔiziewa, ɔ i n̄ yāmao.

Lougbe kwɛa

¹³ Dii ò Mɔizie: Fele kɔɔkɔɔ gɛ Falaɔ le, ní oè ma Dii á Ebeluɔ Lua ma mà, aà ma gbéɔ gbaɛ aa gé ma sísi. ¹⁴ Ké bee sa má ìa p̄i kpāaazi n̄ aà ìwaɔ n̄ aà gbéɔ, ké aà e d̄ɔ d̄unia guu p̄i gbēɛ muaamanɔ. ¹⁵ Asa tó ma ɔt̄ɔmá ma gagyākāngu yāa, d̄ɔ aàpi n̄ a gbéɔ aa làa d̄unia guu. ¹⁶ Má tò aà ku ké aà ma gbāa e, ma tó i li d̄uniaa p̄iɛ.† ¹⁷ Lá àlɛ azia se les̄i de ma gbéɔla e tia, àlɛ n̄ gbaɛo, ¹⁸ zia maa'i má tó lougbe pás̄i kwé maamaa, lougbe pɔ a taa i ke

* 9:10 Zia 16.2 † 9:16 Lom 9.17

Egipi yāao zaa wa kàle e ní a gbāo. ¹⁹ Oè aà gbé̄o zí aa aà pɔtuoo ní pɔ pɔ a ví buao séle káka kpéu píi. Gbēnazinao ní pɔ pɔ kú bàasi, tó wi gē̄rno kpéuo, lougbe a kwémá aa gagaε.

²⁰ Falāo ìwaeo vīakè Dii yáε, aa ní zikenao ní ní pɔtuoo kàka kpéu. ²¹ Ama gbé̄ pɔ aai Dii yādaoo, aa ní zikenao ní ní pɔtuoo tò bàasi. ²² Ǿ Dii ò Mɔizie: Ǿse musu, lougbe i kwe gbēnazinao ní pɔtuoo ní buapɔɔwa Egipi b̄usu gupiiu. ²³ Ké Mɔizi a go d̄ò musu, Dii tò lou lé p̄una, àle ma ní gbεo, àle píle, mé lua lé su tɔlewa. Dii lougbe kà Egipiɔgu.‡ ²⁴ Lougbe lé kwé, lou lé pílepilε. Lougbe pi p̄así. Zaa Egipi b̄usu ku, lou bee taa i mau yāao. ²⁵ Lougbe pi pɔ pɔ kú bàasi Egipi b̄usuuo ásookè píi, gbēnazinao ní pɔtuoo ní buapɔɔ píi. A s̄èa lío è'ε píi. ²⁶ Gosé b̄usu gu pɔ Isailio kuu ɔ lougbe pi i kauo ado.

²⁷ Falāo Mɔizi ní Aalonao s̄isi a òné: Ké bee sa ma duunakè. Dii dee yá naε, mapi ní ma gbé̄o t̄aaedeon wá ũ. ²⁸ A awakpaè. Loup̄ūnaa ní lougbeε beeo kà. Má á gbaε saε, wa gíε bo. ²⁹ Mɔizi òè: Tó ma bo wénkpε, mé ma a ɔɔ d̄ò Dii kíi oi, loup̄ūnaa a ze, lougbe i láa, ké n̄ e n̄ d̄ò t̄olεá Dii p̄óε. ³⁰ Ama má d̄ò ké mpi ní n̄ ìwao, ále vīake Dii Luaεo e tia.

³¹ Naa ní maseo òòkpà, ké naa p̄ia mé mase m̄oe b̄ò yáí. ³² Ese ní weao i òòkpao, ké aai ma gbεzā yáí. ³³ Mɔizi b̄ò Falāo kíi à gè wénkpε, à a ɔɔ d̄ò Dii kíi oi, ɔ loup̄ūnaa ní lougbeo zè, lou i ma bo. ³⁴ Ké Falāo è lou ní lougbeo ní loup̄ūnao zè, à ḡí lé duunake, aà swá gb̄akù, aapi ní a ìwao. ³⁵ Aà swá yīaa, à ḡí Isailio gbaei lá Lua dà Mɔizie a òèwa.

10

Kwaɔ kaa

¹ Dii ò Mɔizie: Gé Falāo kíi, asa ma aà swāf̄é̄ ní aà ìwao, ké mà a dabudabuε beeo ke ní guu, ² ke n̄ e n̄ o n̄ néone ní n̄ t̄ūnao lá ma Egipiɔ wetà ní dabudabu pɔ má kè ní guuo, í d̄ò ké m̄amεmaa Dii. ³ Ǿ Mɔizi ní Aalonao ge ò Falāoε aa m̄è: Dii Ebeluo Lua m̄è, níȳoo ku misiileae sai e b̄oe ni? N a gbé̄o gbaε aa gé a s̄isii. ⁴ Tó n̄ gi ní gbáei, zia a kwaɔ ka n̄ b̄usuu, ⁵ aa da t̄olεa, wa gu'eo, aai léle pɔ pɔ ḡōne lougbe gbeaowa ní lío píi. ⁶ Aa ka n̄ kpé̄o pai ní n̄ ìwao p̄oo ní Egipiɔ p̄oo píiε. N maeo ní n̄ deziɔ aai a taa e yāao, za ḡoo pɔ aa z̄òle b̄usuu la e ní a gbāo. Ǿ Mɔizi èa b̄ò Falāo kíi.

⁷ Falāo ìwao òè: Gb̄épiɔ aao músikpawázi màa e b̄oe ni? Gb̄épiɔ gbaε aa gé Dii ní Lua s̄isii. N d̄ò ké Egipi òòkpào lé? ⁸ Ǿ wà èa s̄u ní Mɔizio ní Aalonao Falāo kíi, a òné: A gé Dii á Lua s̄isii. A deo mé aa géí? ⁹ Mɔizi wèwà à m̄è: Néf̄ēnen gb̄ēz̄oo. Wá gé wápiie ní wá neḡōeo ní wá nen̄eo ní wá s̄ao ní wá bleo ní wá zuo, asa Dii dikpe ɔ wále gé kei. ¹⁰ Ǿ a òné: Tó ma á gbáε ní á n̄eo ní á néo ápii, Dii á bo! A laaika! A ye f̄ēman̄oe. ¹¹ Aawo! A ḡōeo mé aa gé Dii s̄isii, asa bee á gb̄èa. Ǿ wà ní yá Falāo kíi.

¹² Dii ò Mɔizie: N ɔɔo Egipi b̄usua, kwaɔ i ká, aai s̄é ní lá pɔ b̄ò lougbe gbeao ble píi. ¹³ Ké Mɔizi a go d̄ò Egipia, Dii b̄ò ní íanao gukpe oi, àle pé b̄usupiwa f̄āane ní gwāas̄inao zesai. Ké gu d̄ò, gukpe íanapi s̄u ní kwaɔ.* ¹⁴ Ǿ kwapiɔ mò kú Egipi b̄usua píi. An dasi de a yāa p̄oola, mé a taa a ke bau bo. ¹⁵ Aa kp̄ale t̄olεa gupiiu, ɔ t̄olεe s̄isi. Aa s̄é ní l̄ao ní libe pɔ b̄ò lougbe gbeao bl̄e píi. S̄é ge l̄ae ku Egipi b̄usuu bo.

¹⁶ Weḡoo Falāo Mɔizi ní Aalonao s̄isi à m̄è: Ma duunakè Dii á Luaε ní ápiɔ. ¹⁷ A s̄uu ḡēndonae bee kemano ní ma duunao, í awakpamεε Dii á Luaε aà kaaleε bee k̄ēa. ¹⁸ Ké à b̄ò Falāo kíi, à awakpà Diiε. ¹⁹ Ǿ Dii b̄ò ní ían gb̄āao be'ae oi, à mò kwaɔ s̄ele kà Isia T̄ēau. Baa kwa m̄endo i ḡō Egipi bo. ²⁰ Dii Falāo swāf̄é̄, ɔ i Isailio gbaeo.

Gusia daa Egipia

‡ 9:23 Zia 8.7, 16.21 * 10:13 Zia 9.3

asa zĩbeezi ɔ ma á bóle Egipi lán zigɔwa. A buiɔ líɔ dikpepi ke kètókɔe ũ. ¹⁸ Mɔ sɛ́ia gɔɔ gɛɔ m̀ndosaide zĩ oosi, àò kàa so e a gɔɔ bao ní m̀ndoodo zĩ oosi. ¹⁹ Póse'ese su àò kú á beo e gɔɔ sopla, asa gbé pɔ́ pósea sò, b̀m̀on nò, belen nò, wa aà bɔ Isailiɔ guu wà dee. ²⁰ Asuli pósea so gɔɔ beeo. Gu pɔ́ á kúu píi, àliɔ kàa só.

Gɛamusu dikpe sɛ́ia

²¹ Mɔizi Isaili gbɛzɔɔ sisi píi, a òné: A gé á ua sã séi, í de Gɛamusu dikpekebo ũ. ²² A ése sáo se à zɔ au pɔ́ kú ta guuwa, í lé kpeele gɔwa, ɔplai ní zeeio ní musuo. A gbɛe su bɔ a kpéuo e gu do. ²³ Tó Dii lé pã bùsua àle Egipiɔ dede, mé à au è kpeele gɔwa, a gɛae. A to gbɛdedena gɛázi à á dedeo.† ²⁴ Apiɔ ní á buiɔ àò yápi kúa kètókɔe ũ e á buiwa. ²⁵ Tó a gɛ bùsu pɔ́ Dii á gbáú lá à a legbèwa, àò lousisiyãpi kúa. ²⁶ Tó á néo lousisiyãpi mi gbèawá, ²⁷ à oné a de Gɛamusu sa pɔ́ wí o Diiwa ũe, asa ké à Egipiɔ dede, à gè wá Isailiɔ kpéae, i wá dedeo. ɔ gbéɔ kùle Dii e aa mipèle. ²⁸ Ké aa tà, aa kè lá Dii ò Mɔizie ní Aalonaowa.

Egipi negɔe sɛ́iaɔ gagaa

²⁹ Gwãasín weedo Dii Egipi negɔe sɛ́iaɔ dède píi sea za Falaɔ pɔ́ zɔ́lea báawa néwa, e à gè pè dakpeunaɔ pɔ́wa ní pɔ́tuo nesana sɛ́iaɔ píi. ³⁰ Falaɔ fɛle gwá ní a iwao ní Egipiɔ píi, ɔ búbua dà Egipia, asa uae ku gesaio. ³¹ Gwãasína ɔ Falaɔ Mɔizi ní Aalonaɔ sisi a òné: A fɛle bóle ní Isailiɔ ma gbéɔ guu. A gé Dii sísi lá á òwa. ³² A á bleɔ ní á sãɔ ní á zuɔ séle lá á òwa. A géi, í samaa'omɛe.

³³ Egipiɔ lé nae gbépiɔwa aa bólené ní bùsuo kpakpa, asa aa mè: Wá gaga píie. ³⁴ Isailiɔ ní kàatideaɔ kà tao guu a se'esesai, aa ní ulaɔ fɛfɛwà aa dàda ní gàu. ³⁵ Aa kè lá Mɔizi ònéwa, aa ánuɔ pɔ́ ní vua pɔ́ ní pɔ́kasaɔ gbèa Egipiɔwa. ³⁶ Dii tò Egipiɔ ní wegwà, ɔ aa kpámá. Màa aa Egipiɔ pɔ́ símá.

Isailiɔ daa zéu

³⁷ Isailiɔ dàzeu kèse, aa bóle ní Lameseo aa tà Suko. Gɛeɔ òaasɔɔ leɛ òaa àaɔe (600.000), néo ní nɔeɔ bàasi. ³⁸ Bui zìlo dodoaɔ tàrɛnɔ dasi lo. Bleɔ ní sãɔ ní zuɔ dasi kè zài. ³⁹ Aa kàa kè ní kàatidea pɔ́ aa b̀ò Egipiɔ. A se'ese vío, asa wà ní yá Egipi zezesaie. Aai ble mài e sè ké wà ble zéuo.

⁴⁰ Isailiɔ kua Egipi kè wè òaa pla ní baakwioe.‡ ⁴¹ Wè òaa pla ní baakwiopi gbèa, dikpepi zĩ ɔ Dii zigɔpiɔ bóle Egipi píi. ⁴² Gwãasínapiá Dii pɔ́e. Isailiɔ líɔ itèkewà e an buiwa, asa gwápi ɔ Dii Isailiɔ bólea Egipi itèkè.

Gɛamusu dikpe

⁴³ Dii ò Mɔizie ní Aalonaɔ: Gɛamusu yá pɔ́ má dilen ke: Buipálee su a nòo soo, ⁴⁴ áma zo pɔ́ á lù mé à tɔzɔ a só. ⁴⁵ Nibo ge gbèwina su soo. ⁴⁶ A so kpéu, ásu bɔ ní a nòpio bàasio. Asu sãpi wáe eo.* ⁴⁷ Isaili píi lí dikpepi ke. ⁴⁸ Tó b̀m̀o kú á guu, mé a ye Gɛamusu dikpeke Dii e, aà tɔzɔzɔ a be gɛeɔne píi, i gɔ bele ũ, i gbasa ke. Gyafɔdee suli bleo. ⁴⁹ Bele ní b̀m̀o pɔ́ kúánɔ, ikoyã doupie. ⁵⁰ ɔ Isailiɔ kè lá Dii ò Mɔizie ní Aalonaowa píi. ⁵¹ Zibeezi Dii Isailiɔ bóle Egipi gāgā.

13

Kàaso dikpe ní negɔe sɛ́iaɔ kpaá Luawao

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² Isaili negɔe sɛ́iaɔ ní pɔ́tuo nesana sɛ́iaɔ kpaá, asa ma pɔ́ne píi.*

³ Mɔizi ò gbéɔne: A bɔa Egipi zɔbleau gɔe bee yá àò dɔágu, asa Dii mé á bó Egipi ní a ɔ gbãao. Asuli pósea so gɔɔpiwao. ⁴ Ale bɔ Egipi mɔ sɛ́ia pɔ́ wí me Abibu guu gbãe. ⁵ Dii legbè á dezioɔe à mè á bùsu pɔ́ ví ní zó'io diu mé Kanaaɔ ní Itio ní Amoleɔ ní Ivio ní Yebusiɔ kuu

‡ 12:23 Ebe 11.28 § 12:40 Daa 15.13, Gal 3.17 * 12:46 Zaa 19.36 * 13:2 Luk 2.23

kpáwá. Tó a tò a kau, àli dikpɛpi kɛ mɔɛ beeu. ⁶ Alio kàa so e gɔɔ soplá. A gɔɔ sopladepi zǐ iò deé Dii dikpɛ ũ. ⁷ Alio kàa so e gɔɔ soplapi gɛ paò. Pósea ge pɛɛɛ'ɛɛɛ sulio ku uae á b̀usu gɔɔ beewao. ⁸ Gɔɔ bee àli o á nɛgɔɛɔnɛ ále bee kɛ yá pɔ́ Dii kèé kè à á bóle Egipi yáie. ⁹ Dikpɛpi iò deé seela ũ lán pɔ́ daa ɔwa ge dɔngubɔ yea mi'aewawa, kè Dii ikoyá su bɔ á léuo, asa ɔmɛ á bóle Egipi ní a ɔ gbāao. ¹⁰ Alio ikoyápi kɛ a gɔɔwa wɛ ní wɛo.

¹¹ Tó Dii tò a ka Kanaa b̀usu, mé a kpáwá lá à a lɛgbèé ní á deziɔwa, ¹² à á nɛgɔɛ sɛ́iao kpawà píi. A pɔtuɔ nɛsana sɛ́iao iò de aà pɔ́ ũ píi. ¹³ Ili á zàa'ín nɛsana sɛ́ia bo ní sãneo. Tó i boo, à a waa fi. A á nɛgɔɛ sɛ́iao bo píi. ¹⁴ Tó á nɛgɔɛ á lá yápi mii zia aa mè, bó yán wei, à oné, kè Dii wá bó zɔbleu Egipi ní a ɔ gbāao yáe. ¹⁵ Kè Falaɔ gíkè à gí wá gbaei, ɔ́ Dii Egipi nɛgɔɛ sɛ́iao dède píi ní pɔtuɔ nɛsana sɛ́iao píi. A yáí ɔ́ wi sa'oiwà ní pɔtuɔ nɛsana sɛ́iao, mé wi wá nɛgɔɛ sɛ́iao bo. ¹⁶ Bee aɔ de seela ũ lán pɔdaa wá ɔwa ge pɔyea wá mi'aewawa, asa Dii mé wá bó Egipi ní a ɔ gbāao.

Isailio bɔa Egipi

¹⁷ Kè Falaɔ Isailio gbàe, Lua i bɔ́nɔ Filitɛ b̀usu zé guuo, baa ní a káikɛo, asa à mè: Tó wá fɛlemá ní zio, aa láasooke ea taa Egipiwaɛ. ¹⁸ Lua d̀i, à guwaiwai zé sɛ́nɔ Isia Tɛa oi. Isailio b̀ Egipi ní ní gɔ́kɛbɔ k̀a.

¹⁹ Mɔizi Yosefu gɛ sè, ále taò, asa Yosefu tò Isailio lɛgbè yáa à mè, tó Lua mò ní bɔi, aa a gɛwa séle b̀ò we.†

²⁰ Kè aa b̀ Suko, aa gè b̀òkpà guwaiwai lé Etaũ. ²¹ Dii ìò dɔaané telu guu fãane, kè àò ze'ɔnɛ. Gwãasina ɔ́, ìò dɔaané té guu kè àò gupuné, aaiɔ taa'o fãane ní gwãasinao. ²² Telupi lí go ní aɛ fãaneo, mé tépi lí go ní aɛ gwáó.

14

Egipio pélea Isailiozi

¹ Dii ò Mɔizie: ² O Isailionɛ aa lile gɛ b̀òkpà Pi'ailo sae Midoli ní ísiao zãnguo, bɔaa ní Baalizefɔ. A b̀òkpà ísiao sae we. ³ Falaɔ aɔ e a sãsa, guwaiwai á k̀k̀k̀. ⁴ Má aà swáfɛ, i péleázi, mí tɔbɔ Falaɔ ní a zígɔ́ yá musu, Egipio iò d̀ kè mámɛmaa Dii. ɔ́ Isailio kè màa.

⁵ Kè wa ò Egipio kí Falaɔnɛ gbépio bàalè, ɔ́ aapi ní a ìwaɔ nòse pále sè an yá musu aa mè: Kpelewa wá kè wá tò Isailio b̀ zɔbleawɛɛ guui? ⁶ ɔ́ Falaɔ god̀ a s̀e, à a zígɔ́ nàaa. ⁷ A s̀go maaɔ sè mèn àaa àaɔ ní Egipi s̀goɔ píi, zígɔ́ kíaɔ ká ní guu. ⁸ Dii Egipio kí Falaɔ swáfɛ, ɔ́ à péle Isailiozi, aale bóle an mi daa ía. ⁹ ɔ́ Egipio p̀lɛnízi ní Falaɔ s̀ɔ́ ní aà s̀goɔ ní aà s̀deɔ ní aà zígɔ́ píi, ɔ́ aale mó ní lei ní b̀ou ísiao sae Pi'ailo sae bɔaa ní Baalizefɔ.

¹⁰ Kè Falaɔ káik̀, Isailio wɛzù, ɔ́ aa Egipio è té ní kpe. Vía ní kú maamaa, ɔ́ aa wiilè Diiwa. ¹¹ Aa ò Mɔizie: Miao ku Egipi noa? Bóyáí n mɔwanɔ guwaiwaiu la wá gagai? Akɛa n wá bóle Egipii? ¹² Wi onɛ Egipio lé? Wi mɛ wá tó tɛɛɛ wá zɔble Egipionɛo lé? Zɔbleané maawɛɛ de gagaa guwaiwaiua. ¹³ Mɔizi ònɛ: Asu to vía á k̀o. A ze tɛɛɛ, í e lá Dii a á suaba gbã, asa Egipi pɔ́ ále ní e gbãe, á ní e bau bo. ¹⁴ Dii mé a zikaé. Aɔ ku k̀k̀k̀.

Páa Isia Tɛaa

¹⁵ Dii Mɔizi là à mè: Bó wii níle léai? O gbéɔnɛ aa bɔ́ ní táo. ¹⁶ N n gopana d̀ ísiao, ní zɛò, Isailio i gɛ a zãnguo gugui. ¹⁷ Mapi, má Egipio swáfɛ, aai gɛ ní gbɛa, mí tɔbɔ Falaɔ ní a zígɔ́ ní a s̀goɔ ní a s̀deɔ yá musu. ¹⁸ Tó ma tɔbɔ Falaɔ ní a s̀goɔ ní a s̀deɔ yá musu, Egipio iò d̀ sa kè mámɛmaa Dii. ¹⁹ Lua Malaika pɔ́ dɔaaa Isailionɛ èa gè kú ní kpe, mé telu pɔ́ kú ní aɛ èa gè ní kpe lo ²⁰ ampio ní Egipio zãnguo. Telupi gupù Isailionɛ mé à gusiakpà Egipionɛ, ɔ́ an gbèe i e s̀ a deei gwãasina beeo.

† 13:19 Daa 50.25, Yoz 24.32

²¹ Ké Mɔizi ɔ̀dò ísɔ́aa, ɔ́ Dii b̀ò ń ían gbãao gukpɛ oi. A kàka e gu gè d̀ò, à ísɔ́a s̀èlɛ kpà e gugii b̀ò. Ké í z̀ɛ, ²² ɔ́ Isailio t́aa'ò gugiiu aa bùa. I bíboaa an ɔ́plaaí ń ń ɔ́zɛɛio.* ²³ ɔ́ Egipio p̀èlɛnzi. Falaɔ́ s̀ó ń a s̀ógo ń a s̀deɔ́ píi t́é ń kpɛ ísɔ́a guu. ²⁴ Gufɛnɛ Dii Egipi z̀ígɔ́ gwà za telu tɛde guu, ɔ́ a tò gili g̀éngu. ²⁵ A tò an s̀ógo v̀ìlɛ, a tò an t́aa'oa z̀í'úkù, ɔ́ aa m̀è: Wà bàalɛ Isailioɛ, asa Dii lé z̀ikanéwanɛ.

²⁶ Dii ò Mɔizie: ɔ̀dò ísɔ́aa, í i da Egipiola ń ń s̀ógo ń ń s̀deɔ́. ²⁷ ɔ́ Mɔizi ɔ̀dò ísɔ́aa, ɔ́ í lé pa a gbɛu gudɔlɛia. Lá í lé su màa, ɔ́ Egipio bàalè aa kpàaũò. We Dii tò ísɔ́a k̀úaaumá. ²⁸ I s̀ù à dà s̀ógo ń s̀deɔ́ ń Falaɔ́ z̀ígɔ́ p̀ó g̀è ísɔ́a guu Isailio gbɛaɔ píi. An kee i b̀oo, baa m̀endo. ²⁹ Isailio s̀ò aa t́aa'ò í z̀anguo gugiiuɛ. I bíboaa an ɔ́plaaí ń ń ɔ́zɛɛio. ³⁰ Zibeez̀í Dii Isailio s̀í Egipioɔwa, ɔ́ Isailio Egipio gɛɔ è ísɔ́a g̀òs̀òlɛ. ³¹ Ké Isailio Dii gbãa z̀oo p̀ó a mò Egipioɛ è, aa v̀iakèè, ɔ́ aa aà náaikè ń aà z̀òblɛna Mɔizio.

15

Mɔizi lɛ

¹ ɔ́ Mɔizi ń Isailio píi lɛɛ bee s̀í Diiɛ* aa m̀è:

Má lɛsi Diiɛ, asa à t̀òb̀ò,
à s̀deɔ́ ń ń s̀ó kà ísɔ́au.

² Dii mé ma gbãa ũ,
má lé mawà, aàpi mé ma suabà.

ɔ́mɛ ma Lua ũ,
má aà táasile.
ɔ́mɛ ma mae Lua ũ,
má aà t̀òb̀ò.

³ Diiá z̀ígɔ́ɛ, aà t̀ón Dii.

⁴ A Falaɔ́ s̀ógo ń aà z̀ígɔ́ kà ísɔ́au,
à z̀ígɔ́ kíaa s̀òlɛ Isia T́ɛau.

⁵ Ipi dàńla,
aa kpàlɛ z̀ílɛ lán gbɛwa.

⁶ Dii, n ɔ́plaa n gbãa t̀òb̀ò,
Dii, n n íbɛɛɔ ulò ń n ɔ́plaaɔ.

⁷ N n ẁèlɛɔ nè n gawi z̀oo guu,
n p̀o p̀à, n n kwé lán s̀ɛwa.

⁸ N p̀òb̀ò n níu, ɔ́ í f̀èlɛ,
a zɛa lán bíiwa,
ísɔ́a í í a guoguo.

⁹ Wá íbɛɛpio m̀è,
wa p̀élɛwázi wà wá lɛɛ,
wi wá p̀óɔ síwá lá wa yeiwa,
wi ń f̀ɛndaɔ wo wà wá dɛdɛò.

¹⁰ N n lé'iana gbàɛ, ɔ́ ísɔ́a dàńla,
aa kpàlɛ lán bɛɔmawa í z̀oo piu.

¹¹ Dii, t́aa kpele mé muaannɔi?
Démɛ muaannɔi?

Yábɔnsaekɛna, n z̀oo kɛ adoa,
n gawi í to v̀ia wá kú.

¹² N n ɔ́plaa d̀ò, ɔ́ t̀òlɛ ń m̀omɔ.

¹³ Nyɔ́ d̀ɔaa wá gbé p̀ó n wá bóɔnɛ n gbé kɛ guu,
nyɔ́ géwanɔ n búsuu ń n gbãao.

* 14:22 1Kln 10.1-2, Ebe 11.29 * 15:1 Zia 15.3

14 Tó buipáleo mà, aa lualua,
iwāa a ka Filitē būsudeo pɔa.

15 Edoũo kía bīlike,
gili a gē Mɔabu doaanaogu,
Kanaa būsudeo kūsu a kwε mpii.

16 Vīa zɔo a n kú, sō i kēngu,
aa gō kīlikili lán gbewa n gbāa zɔo yái Dii,
e wá gbé pó n wá é n pó ũo gē.

17 Dii, nýo géwanɔ gbēsisi pó n sè n pó ũ kii,
ní wá zedo gu pó n dīle n zōlekii ũ,
n kúkii pó n kēke nzīae guu.

18 Dii aɔ kible goɔpiiε.

19 Ké Falaɔo sɔo n a sɔgoɔ n a sɔdeo gè ísia guu, ɔ Dii sù n ío à dànlá, kási Isailio taa'ò gugiiu ísiapiuε. 20 ɔ ānabi Miliaũ, Aalona dāe, sēsēna sè, ɔ nɔo bò teaazi pii, aale sēsēnapa, aale ɔwā. 21 Miliaũ lesinè à mè:
A lesi Diiε, asa à tobò,
à sɔdeo n n sɔo kà ísiau.

I fii

22 Mɔizi dàzeu n Isailio, aa kè Isia Tēawa aa gē Sulu guwaiwaiu. Aa taa'ò goɔ àaɔ guwaiwaiuiu, aai í eo. 23 Ké aa kà gu pó wī mε Mala, aai fɔ a imio, ké a fii yái. A yái tò wà tɔkpà gupie Mala.† 24 ɔ gbéɔ zoadò Mɔiziwa aa mè: Bó wá mii? 25 Mɔizi wiilè Diiwa, ɔ Dii lí òbè. Ké a zù íu, ɔ ípi nakù. Wekii ɔ Dii ikoyā dīlené à n yó 26 à mè: Tó a laaidò ma Dii á Lua ma yáwa mé ále yá pó má yei ke, tó a yá pó má dīleo mà mé á ma ikoyāo kúa pii, má gyā pó má kà Egipioogu kee kááguo, asa mámεmaa Dii á gbàgbāna ũ. 27 Bee gbεa aa kà Eliũ, gu pó nibɔna mèn kueplao kuu n daminali mèn bàaɔkwio. ɔ aa bòokpà í sae we.

16

Mana n bùu

1 Isailio fēle Eliũ mpii, ɔ aa kà Sini guwaiwai pó kú Eliũ n Sinaio zānguo an bɔa Egipi mɔ plaade goɔ gēode zī. 2 ɔ aa zoadò Mɔizi n Aalonaowa guwaiwaiu we mpii, 3 aa òné: Bóyái Dii i wá dede Egipio ni? Wekii wi zōle wá poble n nɔo e wá káε, ɔ a mɔ wá dedei guwaiwaiu la n nɔanao.

4 Dii ò Mɔizie: Kua za musu má ble fáéé,* gbéɔ lí bɔle goɔ do pó sélei lá gu lé do n lé léu, ké mà n lé mà gwa tó aa ma ikoyā kúa. 5 Goɔ soolode zī goɔ pla pó ɔ aali séle, aalio a bleke. 6 ɔ Mɔizi n Aalona òné pii: Oosia á dɔ ké Dii mé á bóle Egipi, 7 zia koo í Dii gawi e. A zoa pó á kàazi mà, asa pɔen wá ũ ké a gbasa zɔakawázio. 8 Mɔizi èa mè: Dii a á gba nò à so oosia, zia koo i ble kpáwá á lé léu, ké à zoa pó á kàazi mà yái. Pɔen wá ũ. I ke wáme a zɔakawázio, Diiε.

9 ɔ Mɔizi ò Aalonaε: O Isailioεe pii aa sō Diizi, asa à n zɔakaa màε. 10 Ké Aalona lé yā'oné, aa aedò guwaiwai oi, ɔ aa è Dii gawi bòmá telu guu. 11 ɔ Dii yā'ò Mɔizie à mè: 12 Ma Isailio zɔakaa mà. Oné oosia aa nò só, zia koo aa bleble aa ká, aai dɔ ké mámεmaa Dii n Lua.

13 Oosi bùuo m̀ lí n bɔoa. Ké gu d̀ fii kpà à liai. 14 Ké fii kwè, ɔ pó gò kále tɔole puanno kekelele lán kpòtεewa. 15 Ké Isailio è, aa òkɔε: Bón wei? Asa aai dɔ bó no. Mɔizi òné: Ble pó Dii kpáwá à blen we. 16 Yá pó Dii dīlén ke: A baade lí séle a lé léu. A séle á baade miwa zaa le dodo á uadeo léu. 17 Isailio kè màa. Aa sèle, gbēo pó zɔo, gbēo pó bílao. 18 Wà zaadàu,

† 15:23 Bee mè fii. * 16:4 Zāa 6.31

ké gbé pɔ sèlɛ zɔɔ pɔ su fɛɔ, mé gbé pɔ i sɛlɛ bílao pɔ su késāwàò.† 19 Mɔizi òné: Gbɛe su a kɔni tó e kɔɔ. 20 Gbɛe i Mɔizi yāmao, aa a kɔni tò e kɔɔ, ɔ à kòkà à yaikè, ɔ Mɔizi pɔ pà gbé beɔzi.

21 Lá gu lé dɔ baade i sɛlɛ a lé léú. Tó íatɛ gbāakù, pɔ pɔ gò tɔɔlɛ i yɔɛ. 22 Gɔɔ soolode zɔ́ aa blɛ sèlɛ lɛɛ pla, baade miwa zaa lɛ plapla. ɔ an gbɛzɔɔ ge ò Mɔizie nípii. 23 A òné: Maa Dii dílɛ. Ziaá kámaboziɛ, Dii gɔɔɛ. A pɔ pɔ á ye kpasa kpasa. A pɔ pɔ á ye disa disa, í a kɔni pɔ gò dílɛ e kɔɔ. 24 Aa dílɛ e kɔɔ lá Mɔizi òwa. Bee i yaikɛo, i kòkao. 25 ɔ Mɔizi òné: A blɛ gbā, asa kámaboziɛ, á e guei gbāo. 26 Alio sɛlɛ e gɔɔ soolo. A gɔɔ sopladeá kámaboziɛ, aɔ ku gɔɔ beeo.

27 Gɔɔ soplade zɔ́ gbɛe bò sɛlɛi, ɔ aai eo. 28 ɔ Dii ò Mɔizie: Aɔ kú ní ikoyā pɔ má dílɛo masaio e bɔɛ ni? 29 Aɔ dɔ́ ké ma Dii máme ma kámabogɔɔ dílɛé. A yáí tò gɔɔ soolode zɔ́ mi gɔɔ pla blɛ kpáwá. Baade lío ku a gbɛu, gbɛe sulí bɔ gu pɔ á kúu gɔɔ sopladepi zɔ́o. 30 ɔ aa kámabò gɔɔ soplade zɔ́.‡ 31 Isailio tɔkpà blɛpiɛ Mana.§ A de lán pówɛn pua kelenaɔwae. A í na lán kaa zɔdewa.*

32 Mɔizi mɛ: Yá pɔ Dii dílɛn kɛ: Wà mana zaa lɛ do dílɛ wá buionɛ, ké aa blɛ pɔ a kpáwá wá blè guwaiwaiu wá bɔa Egipi gbɛa e sɔ. 33 ɔ Mɔizi ò Aalonae: Lo se mana zaa lɛ do kau, ní dílɛ Dii ae, ké àò dílɛa wá buionɛ.† 34 ɔ Aalona dílɛ gbè pèpɛɛo sae, ké àò dílɛa lá Dii ò Mɔiziewa. 35 Isailio mana blè wè blaɛ‡ e aa gè kàò bùsu pɔ gbéɔ kuu. Aa manapi blè e aa gè kàò Kanaa bùsu zɔlɛuɛ. 36 Zaa lɛ do litili plaɛ.

17

I bɔa gbɛu (Nao 20.2-13)

1 Isailio fɛlɛ Sini guwaiwaiu nípii, aale bòokpakpa lá Dii ònéwa, ɔ aa gè bòokpà Lefidiú. Aai í e we wa mío, 2 ɔ aa zɔadò Mɔiziwa aa mɛ: Wá gba í wá mi. A òné: Bóyāí álɛ zɔadɔai? Akɛa álɛ Dii léwɛi? 3 Ké imi lé ní de, ɔ aa zɔadò Mɔiziwa aa mɛ: Bóyāí n wá bóle Egipii? N ye n wá dɛdɛ ní imio ní wá néo ní wá pɔtuoo yá? 4 ɔ Mɔizi wiilè Diiwa à mɛ: Kpelewa má kɛ ní gbépiɔi? A gò yoo aa ma pápa ní gbɛo wá ma deɛ. 5 Dii ò: Isaili gbɛzɔɔ sɛlɛ, í dɔaa gbépiɔne. N n go pɔ n Niili lèò se lo. 6 Máo zɛa n ae Olebu gbɛwa we. Gbɛpi lé, í i bɔ, aai mi. ɔ Mɔizikè maa Isaili gbɛzɔɔ wáa. 7 ɔ wá tɔkpà gupie Masa,* asa we aa Dii léwèu aa mɛ: Dii kúwanɔɛ wee? Wá tɔkpàè Mɛliba† lo, ké Isailio zɔakà we yáí.

Zíkai ní Amaleki

8 Amalekiò mò zíkai ní Isailio Lefidiú. 9 ɔ Mɔizi ò Yozueeɛ: Gbéɔ plɛwɛɛ, í ge zíkai ní Amalekiò. Zia máo zɛa sɔsɛ bee misonawa ní Lua goo kúa. 10 Yozuee kè lá Mɔizi òɛwa, à gè zíkai ní Amalekiò. ɔ Mɔizi ní Aalonao ní Huluo dɛdɛ sɔsɛpi misonawa. 11 Tó Mɔizi a ɔ sè, Isailio lo Amalekiò fue, āma tó à a ɔ sɔ siile sɔ, Amalekiò lo Isailio fue. 12 Ké Mɔizi ɔ wá, ɔ wá gbɛ se dílɛ aà zɛɛ, à zɔlɛwá, ɔ Aalona ní Huluo aa aà ɔ kúkúā, gbèdo ɔplaai, gbèdo ɔzɛɛi, ɔ aà ɔ gò zɛa e íatɛ gè gè kpéu. 13 ɔ Yozuee ziblè Amalekiòwa, à ní dɛdɛ ní fɛndao.

14 Dii ò Mɔizie: Bee ké lá guu àò de dɔngubɔ ũ, ní o Yozueeɛ, asa má Amalekiò midɛ dúnia guu píiɛ.‡ 15 Mɔizi gbagbakii bò, ɔ à tɔkpàè Diimadalapoo 16 à mɛ: A Dii dɔlapoo dɔ musu, Dii lo zíkai ní Amalekiò gɔɔpiɛ.

18

Yetolo gea Mɔizi gwai

† 16:18 2Kln 8.15 ‡ 16:30 Bɔa 20.8-11 § 16:31 Bee mɛ bón wei. * 16:31 Nao 11.7-8 † 16:33 Ebe 9.4 ‡ 16:35 Yoz 5.12, 1Kln 10.3 * 17:7 Bee mɛ léwɛa. † 17:7 Bee mɛ zɔakaa. ‡ 17:14 1Sam 15.2-9

1 Mɔizi ànsue Yetolo, Madiã sa'ona, yá pɔ Lua kè Mɔizie ní a gbé Isailio mà, lá Dii ní bóle Egipi. 2 A mɔ lè Mɔizi a na Sefola gbàe be yãa 3 ní a nɛgɔe mèn plaɔ.* Ado tón Geesoũ,† asa Mɔizi mèn bùsu pãleu la bòmɔn a ũ. 4 Ado tón Eliezee,‡ asa Mɔizi mèn a mae Lua dɔalee, à a bɔ Falaɔɔ fɛnda lézi. 5 Ǿ Yetolo fɛle lé mɔ Mɔizi kíi ní aà nɛɔ ní aà nao gu pɔ à bòokpàu Lua gbe sae guwaiwaiu. 6 A lékpāsākè Mɔizie à mèn: Mále mɔ n kíi ní n nao ní n né mèn plaɔ. 7 Mɔizi bɔ dà a ànsuele, à kùle à lepèwà. Aa kɔ aafia gbèa, ɔ aa gè kpéu. 8 Mɔizi yá pɔ Dii kè Falaɔɔe ní Egipio Isailio yáí dàu a sɛuè pii ní taasi pɔ ní lé zéuɔ pii ní lá Dii ní búuo. 9 Yetolo pɔ kèna yãmaa pɔ Dii kè Isailionewa pii ní lá à ní bɔ Egipio ɔzi. 10 Ǿ à mèn: Wà Dii sáaukpa, lá à á bɔ Falaɔɔ ní Egipio ɔzi. 11 Má dɔ sa ké Dii zɔɔ de dii kíniɔla pii. Ké Egipio bänkùwá, a òlɔné. 12 Ǿ Yetolo sa pɔ wí a pɔ káteu à tékù ò Luawa ní sa pãleu lɔ. Ǿ Aalona ní Isaili gbèzɔɔɔ pii aa mò pɔblèaàno Lua ae.

Yágɔgɔnao dilea
(Iko 1.9-18)

13 Ké gu dɔ Mɔizi zɔle lé yágɔgɔné, aa kálɛaaàzi za kɔɔ e oosi. 14 Ké Mɔizi ànsue yá pɔ àle kené è pii, ɔ à aà là à mèn: Bɔ níle ke ní gbéé beeɔ màai? Bɔyãí níle yákpalekené ndo, gbépii kálɛanzi za kɔɔ e oosii? 15 Mɔizi wèwà à mèn: Gbéé ì mɔ ma kíi Lua ledama mai. 16 Tó aa yákele ví, aai mɔ ma kíi mà yápi gɔgɔné, mí Lua ikoyã pɔ a dilea oné.

17 Mɔizi ànsue òè: Yá pɔ níle ke maao. 18 Nyɔ kpasa, gbé pɔ kunnɔɔ i kpasa lɔ, asa zipi denlae, níyɔ fɔ ke ndoo. 19 Ma yãma sa, má ledama, Lua io kunnɔ. Nyɔ dené kóɔ ũ, níɔ gé ní ní yáɔ Lua kíi, 20 níɔ ikoyã pɔ Lua dilea dané, níɔ zé pɔ de aa se òlɔné ní yá pɔ aali keɔ. 21 Gbé laaide náaide pɔ Lua vía ví mé aali gbagusaesioɔ plè ní guu, ní ní dile gbèɔn òaa sɔɔɔ dɔaanao ũ ní gbèɔn basɔɔɔ pɔ ní gbèɔn blakwiɔ pɔ ní gbèɔn kwio pɔ 22 aao yágɔgɔ gbépiɔne gɔɔpii. Aali mɔma ní yá zí'ũ pii, áma aali yá yɔɔnao gɔgɔ nízia. Beewa ɔ aa n aso laone. 23 Tó Dii wèine mé ní kè màa, níyɔ fuo, gbépiɔ i ta be aafia.

24 Mɔizi a ànsue yãmà, a kè lá a òewa pii. 25 A gbé laaideɔ plè Isaili buio guu pii, à ní dile gbèɔn òaa sɔɔɔ dɔaanao ũ ní gbèɔn basɔɔɔ pɔ ní gbèɔn blakwiɔ pɔ ní gbèɔn kwio pɔ. 26 Ǿ aaiɔ yá gɔgɔné gɔɔpii. Yá zí'ũ ɔ aai mɔd Mɔiziwa, ɔ aai yá yɔɔnao gɔgɔ nízia. 27 Mɔizi gè zè a ànsuee, ɔ à tà a bùsuu.

19

Sinai gbɛ sae

1 Isailio bɔa Egipi mɔ àaɔde gɔɔ séia zí 2 aa fɛle Lefidiũ. Ké aa kà Sinai guwaiwaiu, ɔ aa bòokpà we Sinai gbɛ sae. 3 Mɔizi dède gè Lua kíi gbepi musu, ɔ Dii lezùààzi à mèn: Yáe bee o Yakɔbu bui Isailionɛ: 4 A è lá má kè Egipionɛ, lá ma á sé ma suáno ma kíi, lán kúu a né sea a gásiawawa. 5 Tó a ma yãmà mé á ma bàakuaáno yá kúu sa, áo de ma gbé yenzideɔ ũ* bui pii guue. Baa ké dúnia de ma pɔ ũ pii, 6 áo demee kíao ní sa'onao ũe, ma gbé pɔ an kua adoao ũ.† Yá pɔ níyɔ o Isailionɛn we.

7 Mɔizi pila à gbèzɔɔɔ sísi, ɔ à yá pɔ Dii òe dàu a sɛuné pii. 8 Aa wèwà pii aa mèn: Yá pɔ Dii òwɛe pii, wá kee. Ǿ Mɔizi yá pɔ wa ò sèle à gè sɛu Dii. 9 Dii òè: Má mɔ n kíi súele gèele guu, ké gɔɔ pɔ mále yá'onɛ, aa e wà ma, aaiɔ n náai ví gɔɔpii. Ǿ Mɔizi yá pɔ gbéé ò sèle sɛu Dii. 10 Ǿ Dii òè: Gé ní kíi, ní oné aa gbãɔ níziae gbã ní ziao, aai ní pɔkasaɔ pí, 11 aaiɔ ku sɔu guu zia bàasi, asa a gɔɔ àaɔde zí má pila mà ze Sinai gbɛ musu gbépii wáae. 12 Kɔɔ dané gbepi pɔleu e à liai pii, ní oné aa laaika, aasu de de gbepiwao, an gbèe su ɔkãwà seo. Gbé

* 18:3 Zln 7.29 † 18:3 Bee mèn bòmɔ. ‡ 18:4 Bee mèn Lua ma dɔnlede. * 19:5 Tit 2.14 † 19:6 1Pie 2.9, Zia 1.6, 5.10

pó ɔkàwà, wà ade de. ¹³ Wasu ɔkã adewao, wà aà pápa ní gbɛo ge wà aà z̄z̄z̄ ní kao wà de. Pɔtuon nò, gbɛnazinan nò, à gàe. Tó aa mà wà kuupè wà a ba gà, aa s̄s̄ gbɛpizi.‡

¹⁴ Mɔizi pila gbɛpiwa à mò gbépiò lè, a òné aa gbãbo níziãe aa ní pɔkasao pí. ¹⁵ A èa òné: Aò ku s̄u guu gɔɔ àaãde z̄í yá musu. Asu wúle ní nɔeoo. ¹⁶ Ké gu d̄ò a gɔɔ àaãdepi z̄í, ò lou lé pūna àle pílepilɛ, mé lou s̄isi gbɛ musu. Ké aa kuu ó gbãa mà, ò v̄ia gbé pó kú b̄ouo kù píi, aale kpakpanaga. § ¹⁷ Mɔizi b̄òlɛn̄o b̄ouo, à ḡɛn̄o Lua kíi, ò aa z̄è z̄íle gbɛpi sae. ¹⁸ Súlele kùle Sinai gbɛwa ké Dii p̄ilawà ní téo yáí. Súlepi f̄ɛle lán mua súlewa, mé gbɛpi lé lualua píi. ¹⁹ Kuu ó gbãa lé káfi. Ké Mɔizi yá'ò, ò Lua wèwà loupūnaa guu.

²⁰ Dii p̄ila à z̄è Sinai gbɛ misonawa, à Mɔizi s̄isi, ò à d̄ede gè we. ²¹ Dii òè: Pila n̄ gbépiò gba laai, aasu gu baa v̄i aa m̄o ma gwaio, ké an daside su gagao yáí. ²² Baa sa'ona pó aai s̄maziò, aa gbãbo níziãe, ké másu ní d̄edeo yáí. ²³ Mɔizi ò Dii: Aa d̄edeo, asa n wá gbá laai n m̄è wà k̄oo da gbɛpi p̄oleu, i ḡo n pó ũe. ²⁴ ¶ Dii òè: Pila n̄ Aalona se m̄ò, āma sa'onao ní gbé kíniò su gu baa v̄i wà m̄o ma kíio, ké másu ní d̄edeo yáí. ²⁵ ¶ Mɔizi p̄ila gbépiòwa, à yápi òné.

20

Dii yádilea mèn kwis (Iko 5.1-33)

¹ Lua yáe bee ò píi à m̄è: ² Mámema Dii á Lua, ma á bóle z̄obleu Egipi.

³ Asu àò diie v̄io, ma bàasio.

⁴⁻⁵ Asuli p̄oe taa ke à kùle à z̄obleò, pó pó kú musu ge t̄ole ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí s̄aao. Mi mae pó yemaziò yāv̄ai wi an buiɔne ní musu e à ge pé ní s̄íwenaò ní n̄ s̄kpaɛɔwae. ⁶ Gbé pó yemazi aa ma yádileaò k̄uaò s̄, miò gb̄eke v̄iɔne e ní bui léwa.*

⁷ Ma Dii á Lua ásuli ma tó sí p̄ao, asa gbé pó ma tó sí p̄a, má tó aà b̄o p̄ao.

⁸ Ali kámaboḡozi d̄o ma pó ũ. ⁹ Ali á buazi ní á z̄í píio ke ḡoo soolo, ¹⁰ a soplade iò d̄é kámabozí ũ, asa ma Dii á Lua ma p̄oe. Asuli z̄ie ke ḡoo pi z̄io, ápiò ge á neḡoe ge á nen̄oe ge á z̄ikena ḡoe ge n̄oe ge á p̄otuo ge nib̄o pó kú á be. ¹¹ Asa ḡoo soolo ò ma musu ní d̄úniao k̄è ní ísiao ní pó pó kú ní guuò píi, ò ma kámabò a ḡoo sopladepi z̄í. Ayám̄eto ma báaadà kámaboḡopiú, má d̄ile ma pó ũ.†

¹² Ali á de ní á dao kp̄ela, ké à e ḡeḡe b̄usu pó ma Dii á Lua mále kp̄awáú.‡

¹³ Asuli gb̄edeo. §

¹⁴ Asuli wúle ní gb̄ep̄ale n̄oo.*

¹⁵ Asuli kp̄ái'oo.†

¹⁶ Asuli yād̄o á gb̄edeewao.‡

¹⁷ Asuli á gb̄edee ua b̄iik̄eo. Asuli aà n̄o b̄iik̄eo ge aà z̄ikena ḡoe ge n̄oe ge aà zu ge aà z̄aa'ina ge pó pó a v̄io píi. §

¹⁸ Gbépii loupūnaa mà ní kuu'ò, aa loupilɛa è ní súleleò d̄o gbɛ musu, ò v̄ia ní kú, aale lualua, aa ze k̄aa. ¹⁹ Aa ò Mɔizie: Yá'ow̄e n̄ziã, wí ma. Nsu to Lua yá'ow̄e, ké wásu gagao yáí.* ²⁰ Mɔizi òné: Asu to v̄ia á k̄uo, asa á laai gwaa yáí ò Lua m̄ò, ké à e àò a v̄ia v̄i, mé ké ásu duunak̄eo yáí. ²¹ Aa ze k̄aa, ò Mɔizi s̄ò t̄elui, gu pó Lua kupiu.

Dii gbagbakii yá

²² ¶ Dii ò Mɔizie: Yáe bee o Isailiɔne: Aziawa á mà lá ma yá'òé za musu. ²³ Asu t̄aa ke à naao. Asu ánuusu ge vua pi t̄aaò ũo. ²⁴ A ma gbagbakii bo ní b̄lele, íli sa'owà ní s̄ao ní

‡ 19:13 Ebe 12.18-20 § 19:16 Zia 4.5 * 20:6 Nao 14.18 † 20:11 Daa 2.1-3 ‡ 20:12 Mat 15.4, Efe 6.2-3 § 20:13 Daa 9.6 * 20:14 Mat 5.27 † 20:15 Lom 13.9 ‡ 20:16 Mat 19.18-19 § 20:17 Lom 7.7, 13.9 * 20:19 Ebe 12.18-19

zuɔ, sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tékū ní sáaukpasao. Gu pɔ má díléè àò ma sisiu, má mó á kǐi, mí báaadaágu. ²⁵ Tó ále ma gbagbakiipi bo ní gbɛo, ásu ke ní gbè áaoo, asa tó a gápèlewà, à sáakèn we.† ²⁶ Asu ma gbagbakǐi bo à a dɛdekǐi keo, ké á puizi su bɔwàò yáí.

21

Zɔɔ gwaa yá (Iko 15.12-18)

¹ Ikoyá pɔ níyɔ danéɔn ke: ² Tó gbé Ebelu lù zɔ ũ, ali zǐkèè wè sooloe, a wè soplade i bɔ wéè ũ fiabosai. ³ Tó à m̀ adoe, a bɔ adoe. Tó a nɔ víe, aà bɔ ní a nɔo. ⁴ Tó aà dii mé nɔ kpàwà mé à néo ìaàno, nɔepi ní a néo gɔ aà diie, i bɔ ado. ⁵ Tó zɔpi mè, á ye a diizi ní a nao ní a néoe, á ye bɔ wéè ũo, ⁶ aà dii i geaàno yágɔgɔnao kǐi, i sɔaàno kpɛlei, i aà swá f́ ní kao gámɔ ge gámɔ líwa, iɔ ku aà zɔ ũ e gɔɔpii.

⁷ Tó gbé a nenɔe yía zɔ ũ, a e bɔ lá zɔgɔe ì bɔwao. ⁸ Tó aà dii díle á aà se nɔ ũe, mé nɔpi i su kèèo, aà to wà aà bo. A zɛví à aà yía buipálewao, ké à b̀ aà yáú yáí. ⁹ Tó a kpà a néwae sɔ, aà aà díle a nenɔe ũ. ¹⁰ Tó à nɔ pále sè, asu a káau baa bɔ blɛ ge pɔkasao ge kpé yáuo. ¹¹ Tó i yá m̀n àaɔpiɔ kèèo, zɔpi zɛví à ta pã fiabosaiɛ.

Gbé kea'ia yá

¹² Tó gbé gbé lè a dè, wà ade de sɔ. ¹³ Tó ále wɛele à aà deoe sɔ, tó kai mé m̀, má ulekǐi díléé, ìli bàale ta we. ¹⁴ Tó gbé ǹsepási kè à a gbédee dè, baa tó à bàalè gè nà ma gbagbakǐizi, wà gi wà aà de.

¹⁵ Tó gbé a de ge a da gbè, wà ade de. ¹⁶ Tó gbé gbé sè kpáí, a yía ge a kǐan nò, wà ade de. ¹⁷ Tó gbé a de ge a da kpɛb̀, wà ade de.*

¹⁸ Tó wàle soleke, mé gbé a gbèdo lè ní gbɛo ge ɔkǐ, mé i gao, tó a ku dèadèa, ¹⁹ à f̀ f̀le lé bɔ bàasi ní lío, gbé pɔ à aà lè a bɔ gosaiɛ, i aà zǐ pɔ i e kèo fiaboè ní ese pɔ wa kèèo. ²⁰ Tó gbé a zɔgɔe ge nɔe lè ní goo, mé à gà g̀ɔ, wa ade wetã. ²¹ Tó zɔpi gɔɔ do ge gɔɔ pla lè sɔ, wasu aà diipi wetão, asa aà ɔae. ²² Tó g̀ɔo lé dèeka mé aa kpà nɔsindeea, tó à nɔb̀le mé aà gue i ke'iao, lá nɔepi zá dànè, aa a fiabo màae, tó yágɔgɔnao wèi. ²³ Tó ìa pále su ku a guue sɔ, wa ga fiabo ní gao, ²⁴ wé ní wéo, swaa ní swaao,† ɔ ní ɔo, gbá ní gbáo, ²⁵ tebo ní teboo, ìa ní ìao, bɔ ní boo. ²⁶ Tó gbé a zɔgɔe ge nɔe lè, aà wé wɪ, aà aà gbae aà wé fiaboa ũ. ²⁷ Tó aà swaae sɔ, aà aà gbae aà swaa fiaboa ũ.

Pɔtuɔɔ yá

²⁸ Tó zu g̀ɔe ge nɔe z̀ a dè, wà zupi pápa ní gbɛo wà de, aà dii i bɔyáú. Wasu zupi ǹo soo. ²⁹ Tó zupi pásí za káauɛ sɔ, mé wa ò a diie, tó i dɔo, ɔ à gbé z̀ a dè, wà zupi pápa ní gbɛo wà de, wi a dii de lɔ. ³⁰ Tó wà ɔa dà a diie aà wèni fiaboa yáí, lá wa òè píi a boe. ³¹ Tó zupi né dè, yá doũe. ³² Tó zupi zɔgɔe ge nɔe dè, zu dii a ánuusu ɔwatè baakwi kpa zɔ diiwaɛ, wi zupi pápa ní gbɛo wà de.

³³ Tó gbé pɔ wè a l̀oɛ, ge tó à l̀o ỳ, i pɔ tao, ɔ zu ge zàa'ina zù a guu, ³⁴ l̀ode fiabo pɔ diie ní ɔao, pɔgepi i g̀è.

³⁵ Tó gbé zu gbèpále pɔ z̀ a dè, aà a b́e yía, aai a ɔa kpaale, aai a ge kpaale màa lɔ. ³⁶ Tó zù dii d̀ za káau ké a pásí mé i dɔo, a zu fiabo ní zuoe, a ge i g̀è.

Aizɛe yá

³⁷ Tó gbé zu ge sã kpáí'ò, mé a dè ge a yía, a zu fiabo ní zuo m̀n sɔoe, i sã fiabo ní são m̀n síiɔ.

† 20:25 Yoz 8.31 * 21:17 Mat 15.4 † 21:24 Mat 5.38

22

¹ Tó kpáí kpé gbòò, mé gběe aà kù à aà lè a dè, tó gwáe ade tàae vío, ² tó ní íatēweoe sɔ, bee mé tàae ví.

Kpáí a fiaboε. Tó a pɔe ví sɔo, wà aà yía zɔ ũ pɔ pɔ à a kpáí'ò yáí. ³ Tó wà zu ge zàa'ina ge sã pɔ à a kpáí'ò è aà zɪ bée, a a fiabo mèn plaε.

⁴ Tó gbé lé pɔɔ dā bua ge vēebu guu, mé a tò a pɔɔ gbēpāle bua pɔblè, ade a fiabo ní a bua ge a vēebu pɔmaaɔε. ⁵ Tó wà tesɔ sēwa, mé à gè dà gbēpāle bugbeu ge pɔgba, mé aà pɔɔ tekù, tekpana a fiaboε. ⁶ Tó gbé ɔa ge àizεε kpà a gbédeewa ulei, mé wa sè aà kpéu kpáí, tó wà kpáipi kù, a pɔ pɔ à a kpáí'ò fiabo lee plaε. ⁷ Tó wi e aà kùo, kpede ge yákpalekenaɔ le, aai gwa tó ɔme pɔ pɔ wa kpàwa uleipi sè. ⁸ Tó lekpa a gè gbéɔ zānguo zu ge zàa'ina ge sã ge pɔkasa yá musu ge pɔe mé vùaa ɔ gběe è à mè a pɔe, gběɔn plapiɔ gé yákpalekenaɔ kíi. Gbé pɔ yákpalekenaɔ mè aà yá nao a fiabo a gbédeε lee plaε.

⁹ Tó gbé zàa'ina ge zu ge sã ge pɔpāle kpà a gbédeewa gwai, tó à gà ge a gue kè'ia ge wa kù gběe i eo, ¹⁰ an gběɔn pla mípii aa ka Diiwa, gbé pɔ wà pɔ kpàwàpi i me i ɔkãwàò. Pɔ dii ze ní a kaao, gbé pɔ à pɔ kpàwàpi sɔ a fiaboo. ¹¹ Tó wa kùwà kpáie sɔ, a fiabo pɔ diiε. ¹² Tó wàí mé dè, a a seela ɔbè, a pɔ pɔ wàí kùpi fiaboo. ¹³ Tó gbé pɔtuo sè a gbédeewa mé a gue kè'ia a dii kpε ge pɔpi gàn nò, a a fiaboε. ¹⁴ Tó pɔ dii wáae sɔ, a a fiaboo. Tó wa sèwà wà fiabòe sɔ, ɔa pɔ wa sèowà bee a mó.

Kua ní kɔo yá

¹⁵ Tó gbé pɔyè wéndia pɔ wi kpásã yāaoε, a nɔpi weεle'ɔa kpaε, i aà se nɔ ũ. ¹⁶ Tó né mae gí fiafia aà zàkeaanɔ, gɔpi a gi nɔweεle'ɔa kpá lá wí kpawae.

¹⁷ Asu to nɔe pɔdamade àò kuo. ¹⁸ Tó gbé pɔtuo dàakpà, wà ade de. ¹⁹ Sa'oa Diiwa ado bàasio, gbé pɔ sa'ò dii pālewa, wà ade tɔbɔzɔ.

²⁰ Asu bòmɔ wetāo, ásu gbāamòo, asa bòmɔɔn á ũ yāa Egipi. ²¹ Asu gyaa ge tone wetāo. ²² Tó a aà wetā mé à wiilèa, má yásiaànɔε. ²³ Ma pɔ i fele, mí á dede zɪ guu, á nao i gɔ gyaa ũ, á néo i gɔ desai sɔ.

²⁴ Tó a ɔa sèa ma gbé taaside pɔ kúánɔε, ásu ɔ'idiaè lán ɔ'idianedewao. ²⁵ Tó n n gbédee zwāa tòmasi, kpawà e íatē àò gē kpéu, ²⁶ asa aà wúleɔ mèndona pɔ í fifiwan we. Bó a wúleòì? Tó à wiilèa, má yásiaànɔε, asa sósobiden ma ũ.

²⁷ Asu Lua tɔbēsio. Asu á búsú gbāade kao.* ²⁸ Asu à á bua ge á lu pɔ káau pɔ i ma gba gɔɔ gágao. Ali á negɔε séiaɔ kpa. ²⁹ Ali á zu ge á sã nesana séiaɔ kpa. Ali ke a dawa gɔɔ soplae, a swaaɔde íli kpáa. ³⁰ Aɔ de ma gbé pɔ an kua nídoɔ ũ. Asuli nòɔ pɔ wàí dè soo. Ali kpá gbéɔwa.

23

Yákea a zéwa

¹ Asuli wàpe baokpao. Asuli ze ní gbēvāio ege seelade ũo. ² Asuli té bílazi yāvāikea musuo. Asuli ze ní bílao yákpale guu à bɔ yázede kpεo. ³ Tó taaside yá nao, ásuli zεaanɔo. ⁴ Tó n ibεε zu ge aà zàa'ina sàsã, mé n kpaaũò, kù n suoè be. ⁵ Tó n n zangude zàa'ina è, àle fu asowa, dɔaàle, nísu to weo.

⁶ Tó taaside yá na, ásuli bɔ aà kpεo. ⁷ A kē mɔafiliwa zà. Asuli tàesaide ge gbēmaa deo, asa má tó tàae de bɔ pāo. ⁸ Asuli gbagusaesio, asa gbagusaε í to wedeɔ vɪakūε, mé í gbēmaaɔ yá fuangba. ⁹ Asuli bòmɔ wetāo. A bòmɔke dɔ, asa bòmɔɔn á ũ yāa Egipi. ¹⁰ Aliɔ pótɔ á bua, íliɔ keke e wè soolo, ¹¹ a wè soplade í tó tɔɔle kámabo à íampa, á taasideɔ i a zã pɔ b̀le weo kɔnwε, sèanɔbɔɔ i a kíni só. A yá doupi ke ní á vēebuó ní á kù kpéo. ¹² Aliɔ zike

* 22:27 Zln 23.5

e gɔɔ soolo, a soplade zɪ ɪli kámabo, ké á zuɔ ní á zàa'inaɔ e kámabo, mé á zuɔ ní bòmɔɔ e ɪampa. ¹³ Aɔ yá pɔ má òéɔ kúa píi. Asuli dii páleɔ sísio. Wasuli ní tó ma á léu seo.

Lousisidikpe mèn daɔ

(Bɔa 34.18-26, Iko 16.1-7)

¹⁴ Wē ní wēo àli mɔ lousisidikpe lēe àaɔ keimee. ¹⁵ Aliɔ Kàaso dikpeke lá má dàéwa, ɪliɔ kàa so e gɔɔ soplá mɔ pɔ wɪ mē Abibu guu a gɔɔwa, asa mɔpi guu ɔ a bɔle Egipi. Gbēe suli mɔ ma kíi ɔgiio. ¹⁶ Aliɔ Pɔkeke dikpeke gɔɔ pɔ a na pɔkekeawa, ɪliɔ á buapɔ káauɔ kpaa. Aliɔ Pɔkãaa dikpeke wē lãaawa gɔɔ pɔ a á buapɔ kãaa píi. ¹⁷ Wē ní wēo gēn àaɔ á gɔe píi lí mɔ dikpekei mapi ma Dii á Luae. ¹⁸ Asuli pɔsea kpaa sãnu ní á sa'obɔ auoo. Asuli dikpe sa'obɔ nísi dile gu ðwàò. ¹⁹ Ali gé Dii á Lua kpéu ní á buapɔ káauɔ. Asuli blene nɔ kuu ní a da yó'ioo.

Dii legbēa Kanaa b̄usu yá musu

²⁰ Má Malaika zɪ àà ðaaé, iɔ á ðã zéu, i géánɔ gu pɔ má kèkeu. ²¹ A laaidɔ àà yáwa, ɪɔ àà yãma. Asu bɔ àà kpeo, asa a s̄uuukeánɔ á tàae yá musuo, ké ma tó kuwà yáí. ²² Tó a àà yãma mé a yá pɔ má òé kè píi, má ðe á ibeeɔ ibee ũe, á wèleɔ wèle ũ. ²³ Ma malaikapi a ðaaé, i ge zéé b̄usu pɔ Amɔleɔ kuu ní Itiɔ ní Peliziɔ ní Kanaaɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ, mí ní midéé. ²⁴ Asu kúle ní diiɔneɔ, ásu zɔblenéo, ásu ní kea keo. A ní gboo, í ní gbèpeleɔ wíwi. ²⁵ A zɔble Dii á Luae, i báaadaé á bleu ní á imiao, i gyã kèwá. ²⁶ Nɔeɔ nɔbɔle á b̄usuuo, mé fii aɔ kuuo. Má á wēni ðé ní mɔgalaoe. ²⁷ Má viadada gbé pɔ kú á aeɔzi, mí tó gili gē bui pɔ a ka ní kíiɔgu, mí tó á ibeeɔ kpekpae. ²⁸ Má beɔɔ gbae á ae, aa ka Iviɔ ní Kanaaɔ ní Itiɔgu, aai ní yáé. ²⁹ I ke má ní yáé wè do guu gɔɔ no, ké b̄usupi su gɔ lákpe ũ, s̄eãnbɔɔ liálao yáí. ³⁰ Máɔ ní yáé busebusee e à ge dasikū á ka b̄usu kúa. ³¹ Má á b̄usu lé daé za Isia Tēa léu e Filitēɔ Isia léu, za guwaiwai léu e Uflata léu. Má b̄usupideɔ naé á z̄zi, í ní yá. ³² A lé su àɔ kú ní yáú ge ní diiɔ yáuo. ³³ Asu to aao kú á b̄usuuo, ké aasu to à duunakemeɔ yáí, asa tó a zɔblé ní diiɔne, a mɔkpà ázlaee.

24

Lua bàa kua ní Isailiɔ sa'oa

¹ Dii ò Mɔizié: Mpi ní Aalonao ní Nadabuo ní Abiuo ní Isaili gbēzɔɔ gbēɔn bàaɔkwio, à ðe ðe gbewa à mɔ ma kíi, í kúlemee za kãakãa. ² Ní s̄mazi ndo, aasu s̄mazio, mé bíla su ðe ðennɔ gbepiwao.

³ Mɔizi gé yá pɔ Dii ò àu a s̄uné píi ní ikoyã píi. Aa wè s̄anusãnu nípii aa mē: Yá pɔ Dii ò píi, wá kee. ⁴ Ǿ Mɔizi yá pɔ Dii òpiɔ kè lá guu píi.

A fèle kɔɔkɔ, à aà gbagbakíi b̄ò gbepɔleu, ɔ à gbepèlepele mèn kuepla Isaili bui kueplao pɔ ũ. ⁵ A Isaili èwaasoɔ zɪ ní zuswanaɔ, ɔ aa sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékū òò Diiwa ní s̄aukpasaɔ. ⁶ Ǿ Mɔizi zupio au s̄i a kpaalè lēe pla. A a lēe do dile ní tao, à a lēe do èle sa'okíiwa. ⁷ Ǿ à Dii bàakuaánɔ lá sè à a kyokèné. Aa mē: Yá pɔ Dii ò píi, wá kee, wá misiileé. ⁸ Ǿ à aupi sè a fãamá à mē: Dii bàakuaánɔ aun we yádilaée beeɔ musu píi.*

⁹ Mɔizi ní Aalonao ní Nadabuo ní Abiuo ní Isaili gbēzɔɔ gbēɔn bàaɔkwio ðe ðe gé Lua kíi. ¹⁰ Aa ní Isailiɔ Lua è. Safii gbè gusalala kále aà gbá zíe, a í ðe búunnɔ wásawasa lán luabebuunawa.† ¹¹ Lua i yáe ke Isaili gbãadepiɔneɔ. Aa weslaàle, ɔ aa pɔblé aa imi.

Mɔizi kua Sinai gbē musu

¹² Dii ò Mɔizié: ðe ðe gbewa n̄ mɔ ma kíi, níɔ ku we. Má gbè pèpèe pɔ ma ikoyã pɔ má dile kè máɔ kpama, ké n̄ e dané. ¹³ Ǿ à fèle ní a zɔbãna Yozueeo, aale gé ðe ðei Lua gbewa. ¹⁴ Ǿ

* 24:8 Mat 26.28, 1Kln 11.25, Ebe 9.19-20, 10.29 † 24:10 Eze 1.26, Zia 4.2-3

Mɔizi ò gbɛzɔɔnɛ: Aɔ wá dá la, wá ɛa suwá. Aalona ní Huluo aaw kúánɛ. Tó gbɛe yáe ví, aà gèò ní kíi. ¹⁵ Ǿ Mɔizi dèdɛ gbɛpiwa. Súɛɛ daa a misonaa, ¹⁶ Ǿ Dii gawi pila Sinai gbɛpiwa. Súɛɛpi daa màa e gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade Ǿ Dii lezù Mɔizizi za súɛɛpi guu. ¹⁷ Isailiɔ Dii gawi è lán té pásíwa gbɛpi misonaa. ¹⁸ Ǿ Mɔizi gè súɛɛpi guu, à ɛa dèdɛ gbɛpiwa. A ku we e gɔɔ bla fáane ní gwáasínao.

25

Gbadaa zwàakpɛɔa yá musu

(Bɔa 35.4-9)

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² O Isailiɔnɛ aa gbadameɛ, ní sí gbé pò wèi à dameɛ ní nòsemendooɔwa. ³ Pò pò níyɔ símá gba ũɔn ke: Vua, ánuusu, mɔgotɛ, ⁴ babuuna, bà gàalulade, wɔɔtɛna, zwāa, blekā, ⁵ sāsā bāa pò wa kèkè tɛɛɔ, ayo bāa, lepusiali, ⁶ filia nīsi, pò gīnana pò wī nīsi pò wī pò dileò à gō ma pò ũ ní tulaletio kèò, ⁷ onisi ní gbè bɛɛɛde pāle pò wa zíkèò sa'o'ula ní aà bòloonnɛowā. ⁸ Aa kpɛɔmɛɛ, mío kúnno. ⁹ A zwàakpɛpi ní a pòkeleɔ ke píi, lá má a taa ɔlɔnɛwa.

Kpagolo yá

(Bɔa 37.1-9)

¹⁰ Kpagolo ke ní lepusialio. A gbāa iɔ gāsísuu pla ní kīnio, a yàasa iɔ gāsísuu do ní kīnio, a lesí sɔ gāsísuu do ní kīnio. ¹¹ Vua tɛɛtɛ kúlewà a guu ní a kpɛo píi, ní zāble a léwa ní vuao ñ liai. ¹² Vua zā pi mèn síiɔ kpagolo pò ũ, ní pépɛ a gbá mèn síiɔwa, kpela ní kpɛleo. ¹³ N a séliɔ ke ní lepusialio, ní vua kúle lípiɔwa. ¹⁴ Ní lipɔɔpiɔ sɔlsɔlsɔ zā pò pépɛ kpagolo saaloɔwau, aaiɔ de kpagolopi séliɔ ũ. ¹⁵ Lipɔɔpiɔ iɔ sɔlsɔlsɔa kpagolopi zāɔu, wasuli lípiɔ bɔle zāpiɔu. ¹⁶ Ikoyā gbè pèpɛ pò má kpamaɔ ka kpagolopi guu.

¹⁷ N a netaɛ ke ní vua tɛɛtɛo duunkēmaki* ũ, a gbāa iɔ gāsísuu pla ní kīnio, a yàasa iɔ gāsísuu do ní kīnio. ¹⁸ Malaika gāsíadeɔ pi mèn pla ní vua pò wa gbègbè maanno a netaɛpi pò ũ ¹⁹ ado léla, ado léle. N a netaɛpi pí ní malaikapiɔ aaw zɛawà gòɔ kpela ní kpɛleo. ²⁰ An gāsíɔ iɔ pooa musu a netaɛpia. Malaikapiɔ aɛ iɔ dɔakɔwa, an wé iɔ pɛa netaɛpiwa. ²¹ Ikoyā gbè pèpɛ pò má kpamaɔ ka kpagolopiu, ní a népi taɛ. ²² A netaɛpi musu Ǿ máli kpaaũnno malaika mèn pla pò aa zɛa ikoyā kpagolopiwaɔ zānguo. We Ǿ máli yá pò má dile Isailiɔnɛ kpauma.

Táabūnu yá

(Bɔa 37.10-16)

²³ Táabūnu ke ní lepusialio, a gbāa iɔ gāsísuu pla, a yàasa iɔ gāsísuu do, a lesí sɔ gāsísuu do ní kīnio. ²⁴ Vua tɛɛtɛ kúlewà, ní zāble a léwa ní vuao ñ liai. ²⁵ Lipɛpɛɛ dai ñ liai, a lesí iɔ ɔtā do, ní zāble a léwa ní vuao ñ liai. ²⁶ Vua zā pi mèn síiɔ táabūnupi pò ũ, ní pépɛ a gola mèn síiɔwa a gbápekíi. ²⁷ Zāpiɔ iɔ pɛpɛ lipɛpɛɛpi zíle lipɔɔ pò wáli táabūnupi seò ũ. ²⁸ Lepusiali Ǿ níyɔ ā lipɔɔpiɔ ũ, ní vua kúle lípiɔwa búlubulu, iɔ de táabūnupi séliɔ ũ.

²⁹ Tapɛlentiɔ ní toonaɔ pí ní vua tɛɛtɛo táabūnupi pò ũ ní loɔ ní imibɔ pò wáli vɛɛ kauɔ.

³⁰ Níli pɛɛ† pò wáli kpáaɔ kále táabūnupiwa, iɔ kálea ma aɛ we gɔɔpii.

Dau yá

(Bɔa 37.17-24)

³¹ Dau pí ní vua tɛɛtɛo, ní a gbá ní a lidao ní a vú piaaɔ ní a bɛɔ gbègbè maanno vua doŭpi ũ. ³² Ní daupi gōna ke soolo, kpela áaɔ, kpɛle áaɔ. ³³ A gōnapi iɔ vúɔ ví mèn áaɔ'aaɔ zoolozoolonno lán kánawuwa ní a bɛɔ. Màa dau gōna mèn soolopiɔ aaw de píi. ³⁴ Daupi lida iɔ vúpiɔ ví lɔ mèn síiɔ baade ní a bɛɔ. ³⁵ Kɔpɛkíi mendo iɔ ku dau lidawa gōna mèn plaɔ

* 25:17 ɛɛ 9.5 † 25:30 Lev 24.5-8

pékii. A plaade iɔ ku gɔna mèn pla pāleɔ pékii, a àaɔde iɔ ku gɔna mèn pla pāleɔ pékii lɔ. Maa daupi lida gɔna mèn soolopiɔ aao de. ³⁶ Wa daupi lida pí ní vua tɛtɛtɛoe ní a kɔpɛpɛkii ní a gɔnapiɔ gɔɔ. ³⁷ N a filiaɔ ke mèn sopla n̄ didi a musu, ké aao gupu ae. ³⁸ Filiadeɔɔ ní a tésibɔɔ iɔ de vua tɛtɛtɛ ũ. ³⁹ Ní daupi ní a pɔkelepiɔ ke pii ní vua kiloo baakwi ní síiɔo. ⁴⁰ Ke ní laaio lá mále a taa keɛ gbe musu lawa.‡

26

Zwàakpɛɔa yá (Bɔa 36.8-38)

¹ Zwàakpɛ zwāa ke ní póle pɔ wa tã ní bataɛao, wà gɔinakɛwà ní malaika gàsɪadeɔ ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔtɛnao le kwi. ² Pólepɪɔ gbàa iɔ gàsɪsuu baakwi plasai, a yàasa sɔ gàsɪsuu síiɔ. Pólepɪɔ zɔɔ aɔ sáa màa piiɛ, ³ wi pólepɪɔ nami le sɔsɔo. ⁴ Babuuna letánke n̄ dɔdɔ zwāapiɔ lé gbɛzãɔwa ⁵ mèn blakwikwi, bapiɔ iɔ bɔaa ní kɔo pii. ⁶ Mɔkoolonaɔ pí ní vuaɔ mèn blakwi, ní bapi kákau lá a bɔaabɔaa ní kɔowa, ní zwàakpɛ zwāapi daokɔi.

⁷ Blekã póle tá le kuɛdo, wili kú zwàakpɛpia. ⁸ Póle mendo gbàa iɔ gàsɪsuu baakwi, a yàasa sɔ gàsɪsuu síiɔ. Póle le kuɛdopiɔ zɔɔ aao sáa màa pii. ⁹ N a le sɔoɔ nami adoa, ní a le soolo pɔ gɔ nami adoa lɔ. Póle le soolode kpaaũ póle le pla léu kpépi lé pɔ ũ. ¹⁰ Bà letánke n̄ dɔdɔ zwāapiɔ lé gbɛzãɔwa blakwikwi. ¹¹ Mɔkoolonaɔ pí ní mɔgotɛo mèn blakwi, ní bapi kákau, zwàakpɛ zwāapi i dakɔi. ¹² Zwāapi gbàa pɔ a de kpépi i ka zwāapi mendo guo, iɔ bāea kpé kpé. ¹³ Zwāapi yàasa pɔ a de kpépi zwāa káaua kpela ní kpɛleo gàsɪsuu dodo, iɔ bāea màa. ¹⁴ Sāsa bāa pɔ wa kèke tɛtɛo dadakɔi, wili kú zwàakpɛpia, ní ayo bāaɔ dadakɔi, wili kua lɔ.

¹⁵ Lepusiali á pèpɛpɛpɛpɛ zwàakpɛ lipɛleɔ ũ. ¹⁶ Lípiɔ gbàa iɔ gàsɪsuu kwikwi, a yàasa sɔ gàsɪsuu dodo ní kinio. ¹⁷ Lipɛpɛpɛpɛ swá bɔ n̄ kpaaí mèn plapla. Zwàakpɛ lípiɔ ke màa pii. ¹⁸ Lipɛpɛpɛ ke màa mèn bao zwàakpɛ gɛɔmidɔkii oi pɔ ũ, ¹⁹ ní a zɛbɔɔ pí ní ánusuo mèn bla, wili lí mèn baopiɔ pépɛu, lí mendo iɔ zɛbɔ vɪ pla a swá gɛkii ũ. ²⁰ Lipɛpɛpɛ ke màa lɔ mèn bao zwàakpɛ gugbãntoo oi pɔ ũ, ²¹ ní a zɛbɔɔ pí ní ánusuo mèn bla, wili dile mèn plapla wà lí mendo swá pépɛu. ²² Lí pèpɛ ke màa mèn soolo zwàakpɛ be'ae oi pɔ ũ. ²³ Lí pèpɛ ke màa lɔ mèn pla zwàakpɛ be'ae oi pɔ golaɔ pɔ ũ. ²⁴ Gola lí mèn plapiɔ paa n̄ nakɔwa za zíle e musu, zã mendo aɔ vɪ. ²⁵ Zwàakpɛpi aɔ lipɛpɛpɛ vɪ màa mèn swaaɔɛ ní ánusuo zɛbɔɔ mèn gɛo ní mendo, lí pii ní a zɛbɔɔ mèn plapla.

²⁶ Lepusiali á pɔɔpɔɔ mèn sɔo zwàakpɛ kpɛ do lipɛpɛpɛpɛ yeɔ ũ, ²⁷ ní á lɔ mèn sɔo kpɛ do lipɛpɛpɛpɛ pɔ ũ. Lipɔɔ pāle á lɔ mèn sɔo zwàakpɛ be'ae oi lipɛpɛpɛpɛ yeɔ ũ. ²⁸ Lipɔɔ pɔ aɔ ku guo a pã lipɛpɛpɛla guoguoɛ, bɔa a léla e a léle. ²⁹ Vua kúle lipɛpɛpɛpɛwa, ní ní zã pí ní vuaɔ a lipɔɔpiɔ sɔlɔkii ũ. Vua kúle lipɔɔpiɔwa lɔ. ³⁰ Zwàakpɛpi dɔ lá ma a taa òlɔne gbe musuwa.

³¹ Zwāatã n̄ péle suuna ũ, ní gɔinakɛwà lán malaika gàsɪadeɔwa ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔtɛnao ní bataɛao. ³² Lepusiali á a lipɛleɔ ũ, ní vua kúlewà pii, ní lípiɔ pépɛ a zɛbɔ pɔ wa pí ní ánusuo mèn síiɔ guu. Zwāapi dɔ lipɛle mèn síiɔpiɔ kùbɔ pɔ wa pí ní vuaɔwa. ³³ Zwāapi mɔkoolonaɔ ka lipɛle kálopiɔ. Ikoyã kpagolo dile suunapi kpɛ. Suunapi i zwàakpɛpi biile lee pla, kpɛle ní luakukii.* ³⁴ Ikoyã kpagolo pɔ kú luakukii né tae, ³⁵ ní táabũnu dile suunapi sae kpɛle oi zwàakpɛ gugbãntoo oi, ní dau dile n̄ a ae dɔ táabũnupiwa zwàakpɛ gɛɔmidɔkii oi.

‡ 25:40 Zin 7.44, Ebe 8.5 * 26:33 Ebe 6.19, 9.3-5

³⁶ Zwāatā kpépi lé pɔ ũ, ní g̃sinakewà ní babuunao ní bà g̃aaluladeo ní w̃ɔtēnao ní bataeao. ³⁷ Lɛpusiali á zwāapi lipelɛ ũ mèn sɔo, ní vua lɛwà píi, ní a káloɔ pí ní vuaɔ, ní a zebɔɔ pí ní mɔgotɛo mèn sɔo.

27

Sa'okii yá (Bɔa 38.1-7)

¹ Sa'okii ke ní lɛpusialio, a gb̃aa iɔ g̃àsísuu sɔo, a yàasa iɔ g̃àsísuu sɔo lɔ. A gb̃aa ní a yàasao iɔ sáa, a lɛsí s̃ g̃àsísuu àaɔ. ² Sa'okii ke ní a kóbaɔ g̃ɔ̀ mèn síiɔ gola ní golao, ní mɔgotɛ kúle sa'okii piwa. ³ Sa'okii pɔkeleɔ ke ní mɔgotɛo, a oo táfukabɔɔ ní a péeluo ní a au'elɛbɔɔ ní a saao ní a tésibɔɔ píi. ⁴ Mɔyāyāana pí sa'okii pɔ ũ ní mɔgotɛo. Mɔgotɛ zā pi mèn síiɔ, ní dɔdɔ mɔyāyāanapi golaɔwa. ⁵ Mɔyāyāanapi sɔlɔ sa'okii zíe, ní fɛlɛd musu e à ka sa'okii guo. ⁶ Lɛpusiali á p̃ɔ̀p̃ɔ̀ sa'okii pɔ ũ, ní kpá ní mɔgotɛo. ⁷ Lip̃ɔ̀p̃ɔ̀ sɔlɔ zāpiu sa'okii kpela ní kpeleɔ a seɔ ũ. ⁸ Sa'okii ke ní lipɛpɛɛ, iɔ e ví, lá má òlɔne gbɛ musuwa.

Zwāakpe kaa yá (Bɔa 38.9-20)

⁹ Kaa da zwāakpei, a gɛmidɔkii oi iɔ g̃àsísuu basɔo, iɔ zwāa pɔ wa tà ní bataeao ví ¹⁰ ní lipelɛo mèn bao. Ní a zebɔɔ pí ní mɔgotɛo mèn bao, ní lipelɛ káloɔ ní m̃p̃ɔ̀ pí ní ánusuo. ¹¹ A gugbāntoo oi zwāa gb̃aa iɔ g̃àsísuu basɔo màa lɔ ní lipelɛo mèn bao ní a zebɔɔ pɔ wa pí ní mɔgotɛoo mèn bao, ní lipelɛ káloɔ ní m̃p̃ɔ̀ pí ní ánusuo. ¹² Naa be'ae oi kaa yàasa iɔ g̃àsísuu blakwi ní zwāao ní a lipelɛo mèn kwi ní a zebɔɔ mèn kwi. ¹³ Naa gukpe oi kaa yàasa iɔ g̃àsísuu blakwi. ¹⁴ Zwāa g̃àsísuu g̃ɛo iɔ ku kaa lé ɔplaaí ní a lipelɛo mèn àaɔ ní a zebɔɔ mèn àaɔ. ¹⁵ Zwāa g̃àsísuu g̃ɛo iɔ ku ɔzei lɔ ní a lipelɛo mèn àaɔ ní a zebɔɔ mèn àaɔ. ¹⁶ Kaapi lé zwāa iɔ g̃àsísuu bao ní a lipelɛo mèn síiɔ ní a zebɔɔ mèn síiɔ. A zwāapi iɔ de p̃ɔ̀le pɔ wa tà ní bataeao wà g̃sinakewà ní babuunao ní bà g̃aaluladeo ní w̃ɔtēnao ũ. ¹⁷ Kaa lipelɛ pɔ líai iɔ m̃p̃ɔ̀ ní kálo pɔ wa pí ní ánusuo ví ní a zebɔɔ pɔ wa pí ní mɔgotɛo. ¹⁸ Kaapi gb̃aa iɔ g̃àsísuu basɔo, a yàasa g̃àsísuu blakwi, a lɛsí s̃ g̃àsísuu sɔo. A zwāa iɔ de p̃ɔ̀le pɔ wa tà ní bataeao ũ, iɔ zebɔɔ pɔ wa pí ní mɔgotɛo ví. ¹⁹ Zwāakpe pɔkele pɔ wàli a zíkɛo píi, baa a kúbɔɔ ní a kaa kúbɔɔ, wa pí ní mɔgotɛo píie.

Filianaa yá (Lev 24.1-4)

²⁰ O Isailiɔne aali mɔne ní ñsí íwao dau pɔ ũ, ké a filiaɔ lí e aao gupu. ²¹ Aalona ní a neg̃ɛo lío filiapiɔ keke kpaaukpɛpiu zwāa pɔ kpaai ikoyā kpagoloi kpɛɛe oi, ilio naa ma ae we za oosi e gu ge lí dɔ̀. Yápi iɔ de Isailiɔne yádilea láasai ũ e an buiwa.

28

Sa'on pɔkasa (Bɔa 39.1-31)

¹ Isailiɔ guu ñ ñ víi Aalona ní a neg̃ɛo Nadabu ní Abiuo ní Elezaao ní Itamaao sísi, aaliɔ ma gbagba. ² Pɔkasa pɔ ñ víi Aalona ali s̃omazíkɛ̀, iɔ gawi ví ní beɛɛo. ³ O g̃ɔ̀ide pɔ ma ní gbá ònɔ̀ne píi, aa pɔkasapiɔ ke Aalonaɛ, wi aà dile adoa aao ma gbagba. ⁴ Pɔkasa pɔ aa keɛpiɔn ke: B̃ɔ̀loonnɔ̀, sa'o'ula, ulatao, ulatao pɔ wà ba k̃ewà, tulu, asana. Aa pɔkasapiɔ ke ñ víi Aalonaɛ ní a neg̃ɛo, ké aali e s̃omazi ma gbagbai. ⁵ Aa pɔkasapiɔ ke ní vuaɔ ní babuunao ní bà g̃aaluladeo ní w̃ɔtēnao ní bàabaaɔ.

⁶ Aa sa'o'ulapi z̃ ní p̃ɔ̀le pɔ wa tà ní bataeao, wà g̃sinakewà ní vuaɔ ní babuunao ní bà g̃aaluladeo ní w̃ɔtēnao. ⁷ Danziipi iɔ de bakangāu ũ. ⁸ Aai asana tā ní sa'o'ula p̃ɔ̀le doupio,

ní se m̀ò ñ zugaaenapio ñ s̄asakao m̀èn plapio. ⁴ Aalona ñ a n̄é se m̀órn̄o kpaaūkpe kpele, ní ñ zu'o we. ⁵ Aalona p̄kasaɔ daè, ulatao ñ ulatao p̄ wà ba k̀èwàò ñ sa'o'ulao ñ b̀òòloonn̄o. Ní b̀òopi ba d̄o sa'o'ula asanawa. ⁶ Tulu diè, ní vua p̄p̄ena p̄o aliɔ aà dile ma p̄o ù na tulupiwa. ⁷ Nísi p̄o w̄i ma p̄o dileò se ka aà miwa ñ aà daziu. ⁸ M̀ó ñ aà n̄é, ní ulatao dané, ⁹ ní asanad̄oné ñ pi, ní ñ f̀ua gb̀aɔ kpákpané. Má dile aame aao ma gbagba g̀oɔpii. Lá n̄ȳ Aalona ñ a n̄é daziun we.

¹⁰ M̀ó ñ zugaaenao kpaaūkpe kpele, Aalona ñ a n̄é aai onana a miwa, ¹¹ ní zugaaenapi k̀olokpa ma aè kpaaūkpe kpele we. ¹² Zupi au sí, ní máma ma gbagbak̄i k̀baw̄a ñ n̄ onao, ní au p̄o g̀è éle ma gbagbak̄ipi gb̀ázi. ¹³ Zupi sálana ñ a guu n̄isio sé píi ñ a g̀oleo ñ g̀olepi n̄isio, ní k̄pasa sa'ok̄iwa, ¹⁴ ní zupi ǹò ñ a báao ñ a guup̄o káteu à tékũ b̀o kpe. Bee ìo de sa p̄o wa o an duuna yá musu ù.

¹⁵ S̄asakao se m̀endo, Aalona ñ a n̄é i onana a miwa, ¹⁶ ní s̄api k̀olokpa, ní a au sí ñ le sa'ok̄iwa ñ liai. ¹⁷ S̄api paa, ní goaagoaa, ní a guup̄o ñ a koeo pípi, ní kále ñ a mio ñ a guk̄ini. ¹⁸ S̄a búupi k̄pasa sa'ok̄iwa sa p̄o w̄i a p̄o káteu à tékũ ù a g̀i ñ kem̄e na ù.*

¹⁹ S̄asakao plaade sé, Aalona ñ a n̄é i onana a miwa, ²⁰ ní a k̀olokpa, ní a au sí, ní máma Aalona ñ a n̄é opla swálebawa ñ ñ opla onemio ñ ñ opla gbánemio, ní aupi k̄ni lé sa'ok̄iwa ñ liai. ²¹ Ní au p̄o g̀è ka sa'ok̄i musu d̄a yoo ñ nísi p̄o w̄i ma p̄o dileò, ní f̄áf̄a Aalonawa ñ a p̄kasaɔ, ní f̄áf̄a aà n̄éwa ò ñ ñ p̄kasaɔ, Aalona i g̀o ma p̄o ù ñ a p̄kasaɔ ñ a n̄é ñ ñ p̄kasaɔ ò. ²² S̄asakao plaadepi nísi sé, a vlá nísi ñ a sálanao ñ a guu n̄isio ñ a g̀oleo ñ g̀olepi n̄isio ñ a opla gb̀ao. S̄asakaopi ìo de ñ daaziu sa'obo ù. ²³ K̄aa boolo se m̀endo k̄aa gb̄i p̄o a ku ma aè guu ñ k̄aa n̄isideo m̀endo ñ k̄awanao m̀endo. ²⁴ Ní apii na Aalona ñ a n̄é ñ ñ z̄i, aai m̄om̄e sa p̄o w̄i a p̄o m̄om̄e ù, ²⁵ ní p̄o píi sí ñ z̄i, ní k̄pasa sa'ok̄iwa ñ sa p̄o w̄i a p̄o káteu à tékũ a g̀i ñ kem̄e na ù. ²⁶ Aalona daaziu s̄asakao k̀ula sé, ní m̄om̄e, ìo de ñ baa ù. ²⁷ Sa'ona daaziu s̄asakao k̀ula p̄o w̄i a m̀om̄e ñ a gb̀a p̄o wa b̀o adao dile Aalona ñ aà n̄é g̀o p̄o ù. ²⁸ Bee ìo de Aalona ñ a n̄é blek̄i ù g̀oɔpii. Gba p̄o Isailio lío dané an s̄aukpa Diiwa sa'oa guun we.

²⁹ Aalona p̄kasa p̄o ali s̄omaz̄io g̀o aà buion̄e. Aali da, w̄ili n̄isikaomá wà ñ daziu. ³⁰ Aà né p̄o a g̀o sa'onkia ù aà g̀e ù lí p̄kasapio da g̀ia g̀o sopl̄a, i gbas̄a m̄o z̄ikei kpaaūkpeu.

³¹ Sa'ona daaziu s̄asakao ǹò se ñ a f̀uuke kpaaūkpe ua, ³² Aalona ñ a n̄é aai só ñ k̄a p̄o kú gb̄iu kpaaūkpe kpele. ³³ S̄a p̄o w̄i sa'òò ñ duunk̄ama yá i to aa g̀o r̄do an daaziu yáipi, aame aa só n̄t̄e. Gb̄e su sórn̄o, asa ma p̄o. ³⁴ Tó gu d̀ò ǹò ge k̄api k̄niwa, k̄pasa. Gb̄e su soo, asa ma p̄o.

³⁵ Yá p̄o má dile Aalona ñ a n̄é musupi ke píi, ní ñ daaziu yákeke e g̀o sopl̄a. ³⁶ Lá gu lé d̄o níli sa'o ñ zugaaenao duunk̄ama yá, ní gb̀ab̀ò sa'ok̄ie, ní n̄isikawà, i g̀o ma p̄o ù. ³⁷ Gb̀ab̀ò sa'ok̄ie màa e g̀o sopl̄a, ní dile ma p̄o ù, sa'ok̄ipi ìo de ma p̄o ù ñ a m̄ibao. P̄o p̄o k̄awà píi a g̀o ma p̄o ùe.

Sa'oa lá gu lé d̄o yá (Nao 28.1-8)

³⁸ P̄o p̄o n̄ȳli sa'òò sa'ok̄ipiwa lá gu lé d̄on ke: S̄a b̀o w̄edonaò m̀èn plapla. ³⁹ Níli sa'o ñ a m̀endo k̄o, m̀endo oosiele. ⁴⁰ Níli sa k̄o o ñ p̄etio kiloo do yáalea ñ nísi íwao litili do, níli v̄e kawà litili do. ⁴¹ Níli sa oosiele o ñ p̄etio ñ v̄eò màa ò, ìo de sa p̄o a p̄o tékũa g̀i ñ kem̄e na ù. ⁴² A buio lío sa p̄o w̄i a p̄o káteu à tékũpi oa kpaaūkpe kpele g̀oɔpii. Wek̄i máli kpaaūán̄o, míli yá'óé. ⁴³ We ò máli kpaaūu ñ Isailio, ma gawi i pisi gupiwa. ⁴⁴ Mí tó kpaaūkpe ñ sa'ok̄ipio aò de ma p̄o ù, mí Aalona ñ a n̄é dile aao ma gbagba. ⁴⁵ Má ku Isailio guu, mí de ñ Lua ù, ⁴⁶ aai d̄ó ké m̄am̄ema Dii ñ Lua p̄o ñ b̀ole Egipi ké màò kú ñ guu. M̄am̄ema Dii ñ Lua.

* 29:18 Efe 5.2, Flp 4.18

30

Tulaletikateakii yá (Bɔa 37.25-28)

¹ Lepusiali á n̄ tulaletikateakii keò. ² A gbàa iò gàsísuu do, a yàasa gàsísuu do lɔ, a gbàa n̄ a yàasao iò sáa, a lesí iò gàsísuu pla. Ní ke n̄ kóbaɔ. ³ Vua t̄ēt̄ē kúle a kpeɔwa n̄ liai n̄ a musuo n̄ a kóbaɔ, ní zāble a bèewa n̄ vuao n̄ liai. ⁴ Vua zā pi kpela n̄ kpeleo m̄n̄ plapla, ní pépe zā p̄ wa blèwà z̄ile oi, ké wà e lip̄ɔɔ sɔlɔsɔlɔbu tulaletikateakii pi seɔ ũ. ⁵ Lepusiali á lip̄ɔɔ pi ũ, ní kpá n̄ vuao. ⁶ Tulaletikateakii pi dile suuna p̄ kpaa ikoyā kpagoloi aε, bɔaa n̄ duunk̄emakii p̄ w̄i ta kpagolopileo, gu p̄ máli kpaaũnnɔ. ⁷ Aalona líɔ tulaleti ḡnana ka a téu lá gu lé dɔ, gɔɔ p̄ àle filiaɔ k̄ek̄e. ⁸ Ali tulaletikaè téu lɔ oosiele filianagɔɔ. Màa tulaleti súele alio dɔ ma aε gɔɔpii e á buiwa. ⁹ Wasuli tulaleti p̄ale ka a téuo, ge sa p̄ w̄i a p̄ káteu à tékū ge p̄wenti, mé wasuli imia kawào. ¹⁰ W̄ē n̄ w̄eo ḡn̄ dodo Aalona líɔ sa p̄ w̄i o duuna yá musu au máma a kóbaɔwa duunk̄eama yáí. A buio líɔ ke màa lɔ w̄ē n̄ w̄eo ḡn̄ dodo duunk̄eama yáí. Tulaletikateakii piá ma p̄e n̄ a m̄baɔ.

Duunk̄eama 5a

¹¹ Dii yā'ò M̄ɔizie à mè: ¹² Tó n̄ Isailio n̄ào, an baade líɔ fiabomeε azia boa yáí, ké gagyāe su n̄ le naopi ke gɔɔ yáí. ¹³ Gb̄é p̄ lé gé gb̄é p̄ wà n̄ naɔ k̄i, aali ánu su kpá galaũ soolo, lá wà a gbia dile luakuk̄iwa, gela bao. Anusu galaũ soolopi mé aɔ ase a p̄ wàli símeε ũ.* ¹⁴ Gb̄é p̄ wàle da gb̄é p̄ wà n̄ naɔ guu, tó à kà w̄e bao ge a dea, a aseapi kpaε. ¹⁵ Tó ále aseapi kpaa ázia boa yáí, ɔde su kpa de a léao, mé taaside su kpa à k̄ésãio. ¹⁶ Duunak̄eã Isailiowa ɔapi símá, ní kpá wà kpaaũkpe zikeò. ɔapi a tó á Isailio duuna k̄éwá, a yá líɔ d̄magu.

Dàa ikabo

¹⁷ Dii yā'ò M̄ɔizie à mè: ¹⁸ Dàa pí n̄ m̄ogot̄eɔ† gbābɔ'ikabo ũ, ní a dibɔ pí n̄ m̄ogot̄eɔ lɔ, ní dile kpaaũkpe zānguo n̄ sa'ok̄iio, ní íkau. ¹⁹ Aalona n̄ a néɔ líɔ n̄ ɔ n̄ n̄ gbáɔ pipiò. ²⁰ Gɔɔ p̄ aale ḡε kpaaũkpeu, aali ke màa ké aasu gao yáí. Tó aale m̄ p̄ káimeε téu à tékū sa'ok̄iwa lɔ, ²¹ aalio n̄ ɔ n̄ n̄ gbáɔ pipi, ké aasu gagao yáí. Bee iò de ikoyā ũ Aalonaε n̄ a buio e gɔɔpii.

Nisi p̄ w̄i p̄ dileò à ḡ Lua p̄ ũ

²² Dii yā'ò M̄ɔizie à mè: ²³ P̄ ḡnana maaε beε sé: Lí'ɔ íwa kiloo soolo n̄ sinam̄o lit̄eε ḡnanao kiloo àā n̄ kan̄eli fee bui ḡnanao kiloo àā ²⁴ n̄ kasiao kiloo soolo, lá wà a gbia dile luakuk̄iwa. Nisi sé lit̄ili soolo, ²⁵ ní nisi p̄ w̄i p̄ dileò à ḡ ma p̄ ũ keò lá tulaletiz̄ona ì k̄ewa, n̄isipi iò de ma p̄ ũ. ²⁶ N̄isipi máma kpaaũkpewa n̄ ikoyā kpagoloo ²⁷ n̄ táabũnuo n̄ a p̄keleɔ n̄ dauo n̄ a p̄keleɔ n̄ tulaletikateak̄iio ²⁸ n̄ sa p̄ w̄i a p̄ káteu à tékū ok̄iio n̄ a p̄keleɔ pii n̄ dàao n̄ a dibɔ, ²⁹ ní p̄piɔ dile ma p̄ ũ, aai ḡ ma p̄ ũ n̄ a m̄baɔ. P̄ p̄ kà p̄piɔ keewa pii, à ḡ ma p̄ ũε.

³⁰ N̄isipi ka Aalona n̄ a néɔwa, ní n̄ dile ma p̄ ũ, ké aa e ma gbagba. ³¹ O Isailiɔne aao d̄ɔ gɔɔpii ké n̄isipiá ma p̄e. ³² Wasuli ká gb̄enazina m̄ewao. A gb̄eε su n̄isipi taa keo, ké ma p̄e yáí, iò d̄ɔ ké ma p̄e. ³³ Gb̄é p̄ n̄isipi taa k̄e, ge a kà gb̄é p̄ de sa'ona ũowa, wà ade bɔ a gb̄éɔ guu wà de.

Tulaleti p̄ w̄i káteε

³⁴ Dii yā'ò M̄ɔizie à mè: P̄ ḡnanaε beε sé: Sitakili'ɔ n̄ onikalit̄eεo n̄ galibanuli'ɔo n̄ z̄go lí'ɔo sáasaa. ³⁵ P̄piɔ yāale n̄ z̄ tulaleti p̄ w̄i káteε ũ lá tulaletiz̄ona ì k̄ewa, ní wisikau, iò de ma p̄ ũ a z̄éi. ³⁶ N̄ a k̄ini l̄ n̄ a tibo, ní dile ikoyā kpagolo aε kpaaũkpeu, gu p̄ máli

* **30:13** Bɔa 38.25-26, Mat 17.24 † **30:18** Bɔa 38.8

kpaauṅṅo. ³⁷ Asu tulaletipi taa ke áziaeo. Ali dile ma pɔ ũ. ³⁸ Gbé pɔ a taa kè, àle a gikpa, wà ade bo a gbéɔ guu wà de.

31

Zwàakpɛdɔnao (Bɔa 35.30-36.1)

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² Ma! Ma Uli né Bezaleli, Hulu tɔŭna, Yuda bui sè. ³ Má tò ma Nisina diè, ɔ à ɔno ní gɔio ní dɔao è ɔzɪ píi yá musu. ⁴ A vua zɪ dɔ ní ánuusu zɪo ní mɔgotɛ zɪo ní gɔinakea pɔwao. ⁵ A gbè beede áa ní a daa pɔuo dɔ ní lí'áao ní ɔzɪ píio. ⁶ Bee gbea ma Aisama né ɔoliabu, Dá bui dile aà dɔnlɛde ũ. Ma ɔzikɛnao gbà ɔno píi, ké aa e zɪ pɔ má dànɛo ke: ⁷ Kpaauṅṅɛ, ikoyá kpagolo ní a netaeo ní kpépi pɔkeleɔ píi, ⁸ táabũnu ní a pɔkeleɔ, vua tɛtɛɛ dau ní a pɔkeleɔ píi, tulaletikateaki, ⁹ sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékũ okii ní a pɔkeleɔ píi, dàa ní a dibɔo, ¹⁰ pɔkasa pɔ wa táo, sa'ona Aalona pɔkasa pɔ ali sɔomazɔo ní aà néo sa'on pɔkasao píi, ¹¹ nísi pɔ wɪ pɔ dileò à gɔ ma pɔ ũ, zwàakpɛ tulaleti ginana. Aa pɔpɔ ke, lá má dilɛnɛwa píi.

Kámabogɔɔ yá

¹² Dii yá'ò Mɔizie à mè: ¹³ O Isailioɛ aa kámabogɔɔ pɔ má dile yáda, asa a de seela ũ mapi ní ápiɔ zānguo e á buiwa, ké à e dɔ ma Dii ma á sé ma gbéɔ ũe. ¹⁴ Ali kámabogɔɔpi yáda, asa gɔɔpi adoae. Gbé pɔ i gɔɔpi yádao, à gàe. Gbé pɔ zikè gɔɔpi zɪ, wà ade bo a gbéɔ guu wà de. ¹⁵ Ali zike gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade ili kámabo, asa ma Dii ma pɔe. Gbé pɔ zikè kámabogɔɔzɪ, à gàe. ¹⁶ Isailio lí kámabogɔɔpi yáda, aa dile gbia e ní buiwa ma bàakuaɔno yá ũ. ¹⁷ Iɔ de seela ũ mapi ní Isailio zānguo gɔɔpii, asa ma Dii ma musu ní dúniao kè gɔɔ sooloɛ, ɔ má làa, ɔ ma kámabò a gɔɔ soplade zɪ. ¹⁸ Ké Dii yá'ò Mɔizie Sinai gbe musu a làa, ɔ à ikoyá kè gbè pèpèɔwa mèn pla ní azia ɔtonao, a kpàwà.

32

Vua gáaena (Iko 9.6-29)

¹ Ké gbéɔ è Mɔizi lé pila gbɛwa kpaao, aa kàaa Aalonazi aa òè: Wà ge wà diie ke aà dɔaawɛe, asa Mɔizi pɔ wá bóle Egipipi, wá dɔ bó à bòle a ũo. ² ɔ Aalona òné: A á noeo swáli pɔ wa pí ní vuaoo bóle ní á negɔenaoo ní á nenɔenaoo, í mɔomɛe. ³ ɔ gbépii a swáli pɔ wa pí ní vuaoo bóle aa kpà Aalonawa. ⁴ A sí a kàsa lán gáaenawa, ɔ a yòo. ɔ wà mè: Isailio, á diin ke! ɔme á bóle Egipi.* ⁵ Ké Aalona è maa, à sa'okii bò zupi ae, ɔ à kpàwakè à mè: Dii dikpe ku zia. ⁶ Ké gu dɔ, gbéɔ fɛle aa sa pɔ wɪ a pɔ káteu à tékũ òwà ní sáaukpasao. Gbéɔ zòle, aale pɔble aale imi, ɔ aa fɛle lé kòo vāi o.†

⁷ ɔ Dii ò Mɔizie: Pila n gèi! N gbé pɔ n boŭno Egipio òokpà. ⁸ Aa kè zé pɔ má òlɔnéwa àanno, aa vua kàsa táa ũ lán gáaenawa, aa kùlɛè aa sa'òwà aa mè, Isailio dii pɔ ní bóle Egipin we. ⁹ Má è gbépiɔ swá gbāae. ¹⁰ Gomala mà a kpɛnemuu bɔbɔmá mà ní kaale, mpi sɔ, mí n ke bui zɔo ũ. ¹¹ ɔ Mɔizi awakpà Dii a Luae à mè: Dii, bóyāi nýɔ n kpɛnemuu bɔbɔ n gbé pɔ n ní bóle Egipi ní n iko zɔoo ní n gàsa gbāaoɔwai? ¹² Egipio me an míonzɔa yái ɔ n ní bólei, ké n e n n dɛde gbèsisibwa n ní midɛ dúniau. N n pɔkũma kpále, ní yá pɔ ní ye yía n gbépiɔwapi bo n nòseu. ¹³ To n zòblɛnao Ablahaũ ní Izaakio ní Isailio yá dɔngu, asa n legbèné ní nziao n mè nýɔ ní bui káfi lán saanaɔwa, ní bùsu pɔ n a yá'òné kpá ní buiɔwa aao vɪ gɔɔpii.‡ ¹⁴ ɔ Dii yá pɔ à mè á yía a gbéɔwapi bò a nòseu.§

* 32:4 1Kia 12.28, Zin 7.40-41 † 32:6 1Kln 10.7 ‡ 32:13 Daa 17.8, 22.16-17 § 32:14 Nao 14.13-19

15 Mɔizi ɛa pila gbɛwa, a ikoyā gbè pèpɛɛ mèn plapiɔ kŭa. Yá kɛa gbɛpiɔwa kpɛ plapla pii. 16 Lua mé gbè pèpɛɛpiɔ à, ɔmɛ yákɛmá. 17 Yozuee gbéɔ wii mà, ɔ a ò Mɔizie: Zikawii ma dɔ bòou. 18 Mɔizi mè: Kúkua mé dɔ weo, kási búbuapɛan we sɔo, gbéɔ lɛsia ɔ mále ma. 19 Ké à kà kái ní bòoo, a è wàle ɔwā zugaaenaɛ, ɔ aà pɔ pà. A gbè pèpɛɛ pɔ á kŭapiɔ pàle gbɛpɔleu we, aa wīwi. 20 Ǿ à zugaaena pɔ wa pīpi sè a dà téu. A a tibò, ɔ a zù ía a kpà Isailiɔwa aa mí. 21 Ǿ Mɔizi Aalona là à mè: Bó gbépiɔ kènɛ, n gbasá ní tò aa duun zɔɔ taa kèi? 22 Ǿ a wèwà à mè: Nsu to n pɔ pao, Baa. N gbépiɔ dɔ, ké aa vāi. 23 Aame aa òmɛɛ mà diie ke aà dɔaané. Aa mè Mɔizi pɔ bònɔ Egipti, wa dɔ bɔ à bɔle a ũo. 24 Ǿ má òné an gbé pɔ vua vío aa bɔle mɔò. Ké aa mɔò, ɔ má kàteu, ɔ à bò gáaenapi ũ.

25 Mɔizi è Aalona tò gbéɔ lé nízia pɔɛá kɛɛ, ɔ aa gè láanipɔ ũ ní ibɛɛɔnɛ. 26 Ǿ à zè bòo bɔleu à mè: Gbé pɔ zè ní Diioɔ, aa mɔ ma kíi. Ǿ Levii buio kàaaaàzi. 27 A òné: Dii Isailiɔ Lua mè, á baade a fɛnda loo à pāpā bɔoa bɔle ní bɔleɔ, á baade i a gbéɔ ní a gbɛnaɔ ní a gbédeeɔ dɛdɛ. 28 Levii buio kè lá Mɔizi dànɛwa. Gbé pɔ wà ní dɛdɛ zibeeziɔ kà gbɛɔn àaa gɛo taawa. 29 Ǿ Mɔizi ò Levii buipɔnɛ: Lá a bɔ á néo ní á gbéɔ kpɛ,* a gɔ Dii gbéɔ ũ gbā. Dii baaadaágu gbān we.

Mɔizi awakpaa Diie Isailiɔnɛ

30 Ké gu dɔ Mɔizi ò gbéɔnɛ: A duun zɔɔ kè, ní beeo má ɛa mà dɛdɛ gbɛwa mà gé Dii kíi lɔ, wīliɔ dɔo tó má e awakpaé á duuna yá musu. 31 Ǿ à ɛa gè Dii kíi à mè: N yá na! Gbépiɔ duun zɔɔ kè, aa diie kè níziaɛ ní vuao. 32 Sùuukɛ! N ní duuna kémá. Tó màa no, ma tó waa lá pɔ ní kè guu.† 33 Dii òè: Gbé pɔ duunakèmɛɛ tɔ ɔ má waa ma lá guu. 34 Gé ní gbéɔ gu pɔ má ònɛu sa. Ma Malaika a dɔaanɛ. N beeo ma íadamagɔɔ, má íadamá ní duuna yáie. 35 Ǿ Dii gagyákà gbéɔgu gáaena pɔ aa tò Aalona pīpi yáí.

33

1 Dii mè: Fɛle go la, mpi ní gbé pɔ n ní bóle Egipti, ní géɔnɔ bùsu pɔ ma a legbè Ablahaŭ ní Izaakio ní Yakɔbuoɔnɛ ma mè má kpá ní buiwau. 2 Má a Malaika zí aà dɔaaé, mí Kanaaɔ ní Amɔleɔ ní Itiɔ ní Peliziɔ ní Iviɔ ní Yebusiɔ yáé. 3 A gé bùsu pɔ ví ní z'io diupiu. Ama má géánɔ, ké másu á kaale zéuo yáí, asa swágbāadeɔn á ũ. 4 Ké gbéɔ yāpāsipi mà, aa ɔlò, ɔ gbɛe i a nɔamblebɔɔ da lɔ. 5 Asa Dii yā'ò Mɔizieɛ, ɔ a ò Isailiɔnɛ à mè: Swágbāadeɔn á ũ, baa tó Dii gbasɛánɔ kèse do, a á kaalɛ. A á nɔamblebɔɔ wolo, mí dɔ lá má kéé. 6 Ǿ Isailiɔ ní nɔamblebɔɔ wòlo Olebu gbɛ saɛ, aai da lɔ.

7 Mɔizi í zwàakpɛ se à gɛ dɔ bòo kpɛ kɛa bòopiwa yɔɔ. A tɔkpàè kpaaŭkpɛ. Gbé pɔ ye Dii yáí ɔ ade í bɔ gé kpaaŭkpɛpi kíi bòo kpɛ we. 8 Tó Mɔizi bò lé gé kpépi kíi, baade í bɔ ze a kpɛɛle àa aà gwa e à gɛ gɛu. 9 Tó Mɔizi gè kpépiu, telu í pila ku kpɛɛle, ɔ Dii í yā'oaànɔ. 10 Tó gbéɔ è telupi ku kpɛɛle, baade í kúle a kpɛɛle. 11 Dii í yábo kɔ léu ní Mɔizio, lá gbé í yā'o ní a gbɛnaowa. Mɔizi í ɛa su bòou, áma Nuni né Yozuee aà zɔbāna lí bɔ kpépiuo.

Dii bɔ mɔa Mɔiziwa

12 Mɔizi ò Diie: N òmɛɛ mà gé ní gbépiɔ, áma ni gbé pɔ níle dameɛ omɛɛo. Kási a ke sɔ, n mè ní ma dɔ n gbɛna ũ, mé n ma wegwà. 13 Lá n ma wegwà, to mà n láasoɔ dɔ sa, ké mà e mào n dɔ, mío nanno síana. Nyɔ dɔ ké buie beeá n gbéɔnɛ. 14 Ǿ Dii wèwà à mè: Má géánɔ mazía, mí tó à kámabo.* 15 Mɔizi mè: Tó níyɔ géwanɔ, nísu gowanɔ lao. 16 Tó ni géwanɔ, kpelewa wa e dɔ ké mapi ní n gbépiɔ wá nannɔi? Wa wá dɔkɔɛ ní buipáleɔ dúniau kpelewa ní? 17 Dii òè: Yá pɔ ní gbɛaapi má ke, asa ma n wegwàe, má n dɔ ma gbɛna ũ.

18 Mɔizi mè: N n gawi ɔbmɛɛ. 19 Ǿ Dii wèwà à mè: Má n aɛ baa ví ní ma gawipio pii, mí a tó onɛ. Ma Dii, gbé pɔ má ye sùuukɛaànɔ ɔ má ke, mé gbé pɔ má ye wɛnadɔɛ ɔ má dɔɛ.† 20 Ǿ

* 32:29 Mat 10.37 † 32:32 Soũ 69.29, Zia 3.5 * 33:14 ɛbɛ 4.1 † 33:19 Lom 9.15

à mè: Nyɔ̄ f̄s̄ ma oa gwao, asa gbēnazina a f̄s̄ wēsimalē à kuo.† 21 Dii èa mè: Gugwa da ma sae ke. Ze gbē musu we. 22 Tó ma gawipi lé gē, má n sɔbɔ gbèsɔɔ, mí ɔkunla e mà gē. 23 Tó ma ɔgónla, ní ma kpe oi e sa, āma n̄yɔ̄ ma oa eo.

34

Gbè pèpèe dafu (Iko 10.1-5)

1 Dii òè: Gbè pèpèe ke mèn pla lá a káauɔwa, mí yá pɔ kú a káau pɔ n̄ w̄iwiwaɔ kémá. 2 Nyɔ̄ ku sɔu guu kɔɔkɔ. Dede Sinai gbewa, ní ze ma ae a misonawa. 3 Gbēe su mɔnnɔ. Wasu gbēe e guei gbepiwa seo. Baa sã ge zu su mɔ pɔblei a pɔleuo. 4 Mɔizi gbè pèpèe à mèn pla lá a káauɔwa. A f̄le kɔɔkɔ, ɔ̄ à dède Sinai gbewa, a gbè pèpèe mèn plapiɔ k̄ua lá Dii òewa. 5 Dii p̄ila telu guu, à zè aà sae, àle azia tó o. 6 Ké Diipi lé gē aà ae, à a tó ò à mè: Dii, Dii Lua Sósobide Sùuuden ma ũ. Ma pɔ lí pa kpaao, má gbēke n̄ náaio ví zɔɔ. 7 Máo gbēke ví n̄ gbḗ e an bui léwae, mí n̄ yāváiɔ kémá n̄ n̄ tàaeɔ n̄ n̄ duunao. Ama mili tó tàaeɔ bɔ p̄ao. Mi maeɔ yāvái wi n̄ néɔ musu n̄ n̄ t̄uɔnaɔ n̄ n̄ síwenaɔ n̄ n̄ s̄kpaɔ.* 8 Mɔizi kùlèè à wùle a gbēu ḡɔɔ 9 à mè: Dii, lá n ma wegwa, géwanɔ. Baa ké gbēpiɔ swá gbāa, sùuukewanaɔ wá yāváiɔ n̄ wá duunaɔ yá musu, ní wá sé n̄ gbḗ ɔ̄.

Lua bàa kua n̄ Isaili (Bɔa 23.14-19, Iko 7.1-5, 16.1-17)

10 Dii mè: Ma bàa aɔ kúánaɔ. Má yābɔnsae pɔ gbēe i ke buie guu d̄uniaɔ yāao ke á baade pii wáa. Bui pɔ liaaázio i ma yākea e, asa má yá pɔ a to vía n̄ kú ke á yá musu. 11 Aɔ yá pɔ má òé gbā k̄ua, mí Amɔleɔ yáé n̄ Kanaaɔ n̄ Itio n̄ Pelizio n̄ Ivio n̄ Yebusio. 12 A laaika! A lé su à ku bùsu pɔ ále ge gēui deɔ yáuo, ké ásu mɔkpa áziaɔo yáí. 13 A n̄ sa'okio gboo, í n̄ gbē pɔ aa p̄leɔ w̄iwi, í Asetaati lí pɔ aa p̄leɔ z̄ɔz̄. 14 Asu kùle dii p̄aleɔ, asa ma Dii ma tón Sisaaɔ, mili sí s̄aaɔ. 15 A laaika! A lé su à ku bùsupideɔ yáuo, asa tó aale gbāsike n̄ táaɔ yá musu, aale sa'omá, aa á sísi à n̄ sa'onɔɔ sónnɔ. 16 Asu n̄ɔse á néɔne n̄ guuo, asa tó an nenɔɔ lé gbāsike n̄ táaɔ yá musu, aa tó á néɔ gbāsike n̄n̄ s̄e. 17 Asuli mɔkasa t̄aa ũo.

18 Ali Kàaso dikpeke. Ali k̄aa so e gɔɔ sɔpla mɔ pɔ w̄i me Abibu guu, lá má d̄iléeɔwa, asa mɔpi guu ɔ̄ a b̄ole Egipi. 19 A neḡɔe séiaɔá ma p̄ɔne pii n̄ á p̄tuo nesana séiaɔ pii, zu ge p̄kelenɔ. 20 Ali z̄aa'ín né séia bo n̄ s̄ao. Tó i boo, à a waa fi à de. Ali á neḡɔe séiaɔ bo. Gbēe su mɔ ma k̄ii ɔ̄giio. 21 Ali z̄ike gɔɔ soolo, íli kámabo a gɔɔ sɔplade z̄í, baa kpasek̄egɔɔ ge p̄kekegɔɔn n̄o.

22 Ali P̄ateko dikpeke gɔɔ pɔ a na buapɔ káauɔ kekeawa. Ali P̄okāaa dikpeke w̄è láaawa. 23 Ḡɔe pii lí mɔ ma Dii Isailiɔ Lua k̄ii w̄è do guu ḡen àaɔ'aaɔ. 24 Má buip̄aleɔ yáé, mí á bùsu lé k̄áfí. Gbēe a w̄ele à á bùsu síwáɔ gɔɔ pɔ ále mɔ ma Dii á Lua k̄ii w̄è do guu ḡen àaɔ'aaɔ. 25 Asu p̄ósea kpaas̄anu n̄ sa'obɔ auoo. Asu Ḡeamusu sa'onɔɔ dile gu d̄wàɔ. 26 Ali mɔ ma Dii á Lua kp̄eu n̄ á bua pɔ káauɔ. Asu blene n̄o kuu n̄ a da ȳ'ioo.

27 ɔ̄ Dii ò Mɔizie: Yápiɔ k̄é láu, asa ma bàakuannaɔ n̄ Isailiɔ yáɔn we. 28 Mɔizi kú n̄ Diio we e gɔɔ bla f̄aane n̄ gw̄aasinaɔ p̄blesai imisai. ɔ̄ Dii a bàakua n̄n̄ yá mèn kwio k̄è gbè pèpèeɔwa.

Mɔizi oa teke

29 Mɔizi p̄ila Sinai gbewa, a gbè pèpèe mèn pla pɔ ikoyā k̄èwàɔ k̄ua. A d̄s̄ ké a oa lé teke a yā'oa n̄ Diio yáio. 30 Ké Aalona n̄ Isailiɔ aà è m̄pii aà oa lé teke, aale víake s̄āaaázie. 31 ɔ̄ Mɔizi n̄ sisi. Aalona n̄ gb̄ez̄ɔɔ èa m̄ò aà k̄ii, ɔ̄ à yā'òné. 32 Bee gbēa Isailiɔ s̄āaazi m̄pii, ɔ̄ à yá pɔ Dii d̄ile Sinai gbē musu òné pii. 33 Ké à yā'òné a làa, à sálana kù a oawa. 34 Tó à ḡè

† 33:20 Z̄aa 1.14, 18 * 34:7 Bɔa 20.5-6, Nao 14.18

yá'oi Diie, ì sálana go e àò bò. Tó à bò, ì yá pò Dii dilɛ o Isailiɔne pii, ³⁵ ò aai e aà oa lé teke. Mɔizi ì ea sálana kú a oawa e à ea àò gɛ yá'oi Diie.†

35

Gbadaa zwàakpɛdɔa yá musu (Baa 25.1-9, 39.32-43)

¹ Mɔizi Isailiɔ kàaa pii, a òné: Yá pò Dii dilɛ àò ken ke: ² Ali zíkɛ gɔɔ soolo, a gɔɔ soplade zǐ ìò deé Dii pò ù a zéi. Kámabogɔɔ zǐ. Gbɛ́ pò zíkè zibeezǐ à gàe. ³ Baa té ásu ká á be kámabogɔɔzǐo.

⁴ Mɔizi ò Isailiɔne pii à mè: Yá pò Dii dilɛn ke: ⁵ A gbada Diie ní pò pò á vío. Lá à gbɛ́ pò gbà, aà da Diie màa, vua ge ánuusu ge mɔgotɛ́ ⁶ ge babuuna ge bà gàalulade ge wɔtɛ́na ge zwáa ge blekǎ ⁷ ge sása báa pò wa kèke téɛɛ ge ayo báa totoa ge lɛpusiali ⁸ ge filia nísi ge pò gínana pò wǐ nísi pò wǐ pò dilɛò à gɔ́ Dii pò ù ní tulaletio keò ⁹ ge onisi ge gbè beɛede pò wa zíkèò sa'o'ula ní aà bòòloonnɔɔowa.

¹⁰ A gbɛ́ pò gɔ́i ví pii aà mɔ zǐ pò Dii dilɛ ke. ¹¹ Zwàakpɛ ní a báao ní a zwáa pò wa kuaò, a mɔkoolonaò, a lipɛɛɛ, a lipɔɔ, a lipɛɛ, lipɛɛpi zebɔɔ, ¹² kpagolo ní a lipɔɔ ní a netaeò ní a zwáa pò wa kpaio, ¹³ táabūnu ní a lipɔɔ ní a tao ní a pɛe pò wa kpa Diiwaò, ¹⁴ dau ní a pòkeleò ní a filiaò ní a nísio, ¹⁵ tulaletikateaki ní a lipɔɔ, nísi pò wǐ pò dilɛò à gɔ́ Dii pò ù, tulaleti, zwàakpɛ kpeɛɛ zwáa, ¹⁶ sa pò wǐ a pò káteu à tékū okii ní a mɔyāyāana pò wa pí ní mɔgotɛò ní a lipɔɔ ní a pòkeleò, mɔgotɛ́ dàa ní a dibɔɔ, ¹⁷ kaa zwáaò ní a lipɛɛ ní lipɛɛpi zebɔɔ, kaa lé zwáa, ¹⁸ zwàakpɛ kùbɔɔ, kaa kùbɔɔ ní a baò, ¹⁹ pòkasa pò wa tà wàli da wà zwàakpɛpi zíkèò, pòkasa pò sa'ona Aalona ali sòò Diizǐo ní pò pò aà néò lí da wàò Dii gbagbaò.

²⁰ Isailiɔ gò Mɔizi kǐi mípii, ²¹ ò gbɛ́ pò an pò gbà aa yápi sè ní nòsemendoò gbada Diie ní kpaaũkpe pò ní a zíkèbɔò ní sa'onaò pòkasaò. ²² Gbɛ́ pò aa yeio, gɔ́eò ní nɔeò pii, aa mò ní yàbaaò ní swálio ní táanaò ní zāò ní nɔamblebɔò pò wa pí ní vuaò pii. An pii aa ní vua kpà Diiwaɛ. ²³ Gbɛ́ pò aa babuuna ní bà gàaluladeò ní wɔtɛ́naò ví ge bàabaa ge blekǎ ge sása báa pò wa kèke téɛeò ge ayo báaò pii, aa mò. ²⁴ Gbɛ́ pò aale gbada Diie ní ánusuo ní mɔgotɛò mò b. Gbɛ́ pò aa lɛpusiali ví wà zíkèbɔò keò mò b. ²⁵ Nɔe pò aa pótāa gɔ́i víò mò ní babuunaò ní bà gàaluladeò ní wɔtɛ́naò ní bàabaaò. ²⁶ Nɔe pò an pò gbà mé aa gɔ́i víò blekǎ tà. ²⁷ Gbɛ́zɔɔ mò ní òsoò ní gbè beɛedeò, ké wà zíkèò sa'o'ula ní aà bòòloonnɔɔowa. ²⁸ Aa mò b ní filia nísio ní nísi pò wǐ pò dilɛò à gɔ́ Dii pò ù pò gínanaò ní tulaleti pò. ²⁹ Isaili pò aa yápi sè ní nòsemendoò mò ní zǐ pò Dii dà Mɔiziepi pò wà Dii gbà.

Bezaleli ní ɔoliabuo (Baa 31.1-11)

³⁰ ɔ Mɔizi ò Isailiɔne: Dii Uli né Bezaleli, Hulu tɔ̀una Yuda bui sè, ³¹ a tò a Nisina diè, ò à ònɔò ní gɔ́io ní d̄sao è ɔzǐ pii yá musu. ³² A vua zǐ d̄s ní ánuusu zǐo ní mɔgotɛ́ zǐo ní gɔ́inakea pòwao ³³ ní gbè beɛede áao ní a daa pòuo ní lí'áao ní ɔzǐ píio. ³⁴ Dii aà gbà zé b aà ɔzǐpiò dané. A Aisama né ɔoliabu, Dā bui gbà zé màa b. ³⁵ A tò ònɔò páné aa ɔzǐ pii ke ní gɔ́inakeawao ní zwàatāao ní kòòkēa zwāawao ní babuunaò ní bà gàaluladeò ní wɔtɛ́naò. Aa ɔzǐ bee taao kea d̄s píie ní a gɔ́inakeaò.

36

¹ Bezaleli ní ɔoliabuo ní gɔ́ide pò Dii ní gbá gɔ́i ní ònɔò aao zǐpi kea d̄sò pii, aai luakukii d̄o ní a pòò pii lá Dii dilɛwa.

² ɔ Mɔizi Bezaleli ní ɔoliabuo sisi ní gɔ́ide pò Dii gɔ́ike d̄sa kpámá mé an nòse ye zǐpi keaio, ké aa mɔ ɔkpa zǐpiwa. ³ Aa gba pò Isailiɔ mòò Mɔizie wà luakukii keò sèle. Lá gu lé d̄o Isailiɔ ìò mò ní gbaapiɛ. ⁴ ɔ gɔ́ide pò aale luakukii zíkɛpiò, an baade gò a zǐa, aa ge ò Mɔizie: ⁵ Pò

† 34:35 2Kln 3.7-17

pó gbéé lé m̀òò z̄̀òò de lá Dii díle wà z̄̀ikèòà. ⁶ Ǿ M̀oizi mè wà kp̀àwàkè b̀òou wà m̀e: Ḡõ, ǹòe, gb̄e su m̀ó ní luakuk̄i gbapio lo. Ǿ wà z̄̀è màa, ⁷ asa p̀ó p̀ó wà m̀òò kp̀épi z̄̀ik̄ei f̄èe.

Zwàakp̄eɔa
(Bɔa 26.1-37)

⁸ Ḡõide p̀ó kú z̄̀iken̄o guu mé zwàakp̄epi k̀è ní p̀óle p̀ó aa tà ní bataeao, aa ḡõinak̀èwà lán malaika ḡàs̄iadeɔwa ní babuunao ní bà g̀aaluladeo ní w̄òt̄ènao le kwi. ⁹ P̀ólepio gb̀aa g̀às̄isuu baakwi plaplasaie, a yàasa s̄ò g̀às̄isuu síis̄is̄i. P̀ólepio z̄̀ò s̄aa màa píie. ¹⁰ Aa p̀ólepio n̄aminami le s̄òs̄òe, ¹¹ ̄ aa babuuna let̄ank̀è wa d̀òò zw̄api loɔwa ¹² m̀èn blakwikwi, bapio b̄aa ní k̄òo píie. ¹³ Aa m̀okoolonaò p̄i ní vuao m̀èn blakwi, ̄ aa bapio k̀akau aa zwàakp̄e zw̄api dàok̄i.

¹⁴ Aa blek̄a p̀óle tà le kuedo, k̀é w̄ali kú zwàakp̄epia. ¹⁵ P̀ólepio le do gb̀aa g̀às̄isuu baakwie, a yàasa s̄ò g̀às̄isuu síi. P̀óle le kuedopio z̄̀ò s̄aa màa píie. ¹⁶ Aa a le s̄òò n̄ami adoa, ̄ aa a le sooloò n̄ami adoa lo. ¹⁷ Aa bà let̄ank̀è aa d̀òò zw̄api loɔwa m̀èn blakwikwi, ¹⁸ ̄ aa m̀okoolonaò p̄i ní m̀ogot̄eò m̀èn blakwi, k̀é wà e bapio k̀akau, kp̀é zw̄api i dak̄i. ¹⁹ Aa s̄asa b̄aa p̀ó wa k̀èkè t̄ééò dàdak̄i, k̀é w̄ali kú zwàakp̄epia, ̄ aa ayo b̄aa dàdak̄i, k̀é w̄ali kua lo.

²⁰ Aa lepusiali à p̀èp̄ep̄ep̄e zwàakp̄epi lip̄e lo ù. ²¹ Lípio gb̀aa g̀às̄isuu kwikwie, a yàasa s̄ò g̀às̄isuu dodo ní k̄in̄io. ²² Aa lip̄ep̄ep̄e sw̄á b̀òò aa kp̀aai m̀èn plapla. Màa aa zwàakp̄e lípio k̀è píi. ²³ Aa lip̄ep̄eò k̀è màa m̀èn bao zwàakp̄epi geomid̄ok̄i oi p̀ó ù, ²⁴ ̄ aa a zeb̄òò p̄i ní ánusuo m̀èn bla, k̀é w̄ali lí m̀èn baopio p̀épeu, lí m̀endo io zeb̄ò ví pla a sw̄á ḡek̄i ù. ²⁵ Aa lip̄ep̄eò k̀è màa zwàakp̄e gugb̄antoo oi p̀ó ù, ²⁶ ̄ aa ní zeb̄òò p̄i ní ánusuo m̀èn bla, k̀é w̄ali díle m̀èn pla wà lí m̀endo sw̄á p̀épeu. ²⁷ Aa lip̄ep̄e k̀è màa m̀èn soolo zwàakp̄e be'ae oi p̀ó ù, ²⁸ ̄ aa lip̄ep̄e k̀è m̀èn pla zwàakp̄e be'ae oi golaò p̀ó ù. ²⁹ Aa a gola lí m̀èn plapio p̄aa aa n̄ak̄wa za z̄̀ile e musu. Z̄ã m̀endodo ̄ aa ví. ³⁰ Zwàakp̄epi kp̀é lip̄ep̄eò m̀èn swaāe ní ánusuo zeb̄òò m̀èn ḡeò ní m̀endoò, lípio píi ní a zeb̄òò màa m̀èn plapla.

³¹ Aa lepusiali à p̀òòp̄òò m̀èn s̄òò zwàakp̄e kpe do lip̄ep̄eò yeb̄ò ù, ³² ̄ aa à lo m̀èn s̄òò a kpe do lip̄ep̄eò yeb̄ò ù. Aa lip̄òò p̄aleò à lo m̀èn s̄òò zwàakp̄epi be'ae oi lip̄ep̄eò yeb̄ò ù. ³³ Aa lip̄òò p̀ó aò ku guo, à p̄a lip̄ep̄eòla guoguo b̄aa a léla e a léle k̀è. ³⁴ Aa vua k̀ule lip̄ep̄ep̄iowa, ̄ aa z̄ã p̄i ní vuao lip̄òòpio solok̄i ù. Aa vua k̀ule lip̄òòpiowa lo.

³⁵ Aa zw̄aa k̀è ní p̀óle p̀ó wa tà ní bataeao, aa ḡõinak̀èwà lán malaika ḡàs̄iadeɔwa ní babuunao ní bà g̀aaluladeo ní w̄òt̄ènao. ³⁶ Aa lepusiali à m̀èn síi zw̄api lip̄e lo ù, ̄ aa vua k̀ulewà píi. Aa lip̄ep̄eò kálo p̄i ní vuao, ̄ aa a zeb̄òò p̄i ní ánusuo m̀èn síi. ³⁷ Aa zw̄aa k̀è kp̀épi lé p̀ó ù ní p̀óle p̀ó wa tà ní bataeao, aa ḡõinak̀èwà ní babuunao ní bà g̀aaluladeo ní w̄òt̄ènao. ³⁸ Aa lepusiali à m̀èn s̄òò a lip̄e lo ù, ̄ aa a k̀ub̄òò p̄i. Aa f̀ua k̀ù lípiowa ní vuao, aa a m̀òp̄òò kp̀a ní vuao, ̄ aa a zeb̄òò p̄i ní m̀ogot̄eò m̀èn s̄òò.

37

Kpagolo k̄ea
(Bɔa 25.10-22)

¹ Bezaleli kpagolo k̀è ní lepusialio. A gb̀aa g̀às̄isuu pla ní k̄in̄io, a yàasa g̀às̄isuu do ní k̄in̄io, a les̄i lo g̀às̄isuu do ní k̄in̄io. ² A vua t̄et̄é lewà a guu ní a kpeo píi, ̄ à z̄ablè a léwa ní vuao à liai. ³ A vua z̄ã p̄i m̀èn síi kpagolopi p̀ó ù, ̄ a p̀èpe a gb̀a m̀èn síiòwa kp̄ela ní kpeleo. ⁴ A lepusiali à p̀òòp̄òò, à vua k̀ule lípiowa. ⁵ A lip̄òòpio s̀òò z̄ã p̀ó p̀épe kpagolo saaloɔwau kpagolopi sélio ù.

⁶ A a netae p̄i ní vua t̄et̄éò duunk̄emak̄i ù, a gb̀aa g̀às̄isuu pla ní k̄in̄io, a yàasa g̀às̄isuu do ní k̄in̄io. ⁷ A malaika ḡàs̄iadeò p̄i m̀èn pla ní vua p̀ó á gb̀ègb̄e maannoò netae p̄i p̀ó ù,

⁸ ado léla, ado léle. A malaikapio pí zεawà gòε kpela ní kpeleo. ⁹ An gàsiao pɔoa musu a netaεpia. An ae dɔakɔwa, an wé pea a netaεpiwa.

Táabūnu kea
(Bɔa 25.23-30)

¹⁰ Aa táabūnu kè ní lɛpusialio, a gbàa gàsísuu pla, a yàasa gàsísuu do, a lesí lo gàsísuu do ní kíniɔ. ¹¹ Aa vua t̄εt̄εε kùlɛwa, ɔ aa zāblè a léwa ní vuaɔ aa liai. ¹² Aa lipɛɛɛ dà aa liai, a lesí kà ɔt̄a do, ɔ aa zāblè a léwa ní vuaɔ. ¹³ Aa vua zā pí mèn síiɔ táabūnupi pɔ ũ, aa pèpe a gola mèn síiɔwa a gbápekii. ¹⁴ Aa zāpio pèpe lipɛɛɛpi z̄lɛ táabūnupi s̄liɔ pɔ ũ. ¹⁵ Lɛpusiali ɔ aa à lipɔɔɔpio ũ, aa vua kùlɛ lípiɔwa, ké wàli táabūnupi s̄ɔd. ¹⁶ Aa tapelentiɔ ní toonaɔ pí ní vua t̄εt̄εεo táabūnupi pɔ ũ ní imibɔɔ ní lo pɔ wa v̄εε kauɔ.

Dau pia
(Bɔa 25.31-40)

¹⁷ Aa dau pí ní vua t̄εt̄εεo, aa a gbá ní a lidao ní a vú piaaɔ ní a beɔ gb̄gb̄ε maannaɔ ní vua doũo. ¹⁸ Aa daupi gɔna kè mèn soolo, kpela àaɔ, kpele àaɔ. ¹⁹ Gɔnapio píi vú ví mèn àaɔ'aaɔ zoolozoolonna lán kánavuwa ní a beɔ. Maa dau gɔna mèn soolopio de píi. ²⁰ Daupi lida vúpio ví lo mèn síiɔ, apii ní a beɔ. ²¹ A bepi mendo ku dau lidawa, gɔna mèn plaɔ pékii. A plaade ku gɔna mèn pla p̄aleɔ pékii, a àaɔde ku gɔna mèn pla p̄aleɔ pékii lo. Maa daupi lida gɔna mèn soolo de. ²² Aa daupi lida pí ní vua t̄εt̄εεoe ní a kɔɛɛpekii ní a gɔnapio gòɔ. ²³ Aa a filiao pí mèn sɔpla ní vua t̄εt̄εεo ní a kekeɔɔ ní a tésibɔɔ. ²⁴ Vua pɔ aa daupi píɔ ní a pɔkeleɔ píi kiloo baakwi ní síiɔε.

Tulaletikateakii kea
(Bɔa 30.1-5)

²⁵ Aa tulaletikateakii kè ní lɛpusialio. A gbàa gàsísuu do, a yàasa gàsísuu do lo. A gbàa ní a yàasao sáaε, a lesí sɔ gàsísuu pla. Aa pí ní a kóbaɔ gòε. ²⁶ Aa vua t̄εt̄εε kùlɛ a kpeɔwa aa liai ní a musuo ní a kóbaɔ, ɔ aa zāblèwà ní vuaɔ aa liai. ²⁷ Aa vua zā pí kpela ní kpeleo mèn plapla, aa pèpe zā pɔ aa blewà z̄lɛ oi, ké wà e lipɔɔɔ sɔlɔ tulaletikateakii píi s̄liɔ ũ. ²⁸ Lɛpusiali ɔ aa à lipɔɔɔpio ũ, aa kpà ní vuaɔ.

²⁹ Aa nísi pɔ wí pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ kè lo ní tulaleti gínana gbàsisaio, lá tulaletiz̄na í kewa.

38

Sa'okii kea
(Bɔa 27.1-8)

¹ Aa lɛpusiali à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū okii keɔ ũ. A gbàa gàsísuu sɔo, a yàasa lo gàsísuu sɔo. A gbàa ní a yàasao sáaε, a lesí sɔ gàsísuu àaɔ. ² Aa pí ní kóba mèn síiɔ gòε gola ní golao, ɔ aa mɔgot̄ε kùlɛ sa'okii piwa. ³ Aa a pɔkeleɔ pí ní mɔgot̄εo, a oɔo ní a péluɔ ní a au'eleɔɔ ní a saaɔ ní a tésibɔɔ píi. ⁴ Aa mɔyāayāana pí ní mɔgot̄εo aa s̄lo sa'okii píi z̄lɛ, aa f̄lɛɔ musu e sa'okii pi guo. ⁵ Aa mɔgot̄ε zā pí mèn síiɔ, aa d̄ɔd̄o mɔyāayāanapi golaɔwa a s̄liɔ pɔ ũ. ⁶ Lɛpusiali ɔ aa à a s̄lipio ũ, aa kpà ní mɔgot̄εo. ⁷ Aa a s̄lipio s̄lɔs̄lɔ zāpio sa'okii pi kpela ní a kpeleo a seɔ ũ. Aa sa'okii kè ní lipɛɛεo, mé a ε ví z̄ooloo.

⁸ Aa dāa ní a dibɔo pí ní mɔgot̄εo. Aa pí ní nɔε pɔ aai z̄lɛ kpaaũkpe kpeleɔ d̄iɔε.

Zwàakpe kaa daa
(Bɔa 27.9-19)

⁹ ɔ aa kaa dà. Gεomidɔkii oi a gbàa gàsísuu basɔo. A zwāa pɔ wa t̄a ní bataεao ví ¹⁰ ní lipelɔ mèn bao ní mɔgot̄ε zebɔo mèn bao. Aa lipelɛ káloɔ ní a m̄pɔɔo pí ní ánusuoε. ¹¹ Gugbāntoo oi a gbàa gàsísuu basɔo maa lo. Aa lipelɛ ví mèn bao ní mɔgot̄ε zebɔo mèn bao. Aa lipelɛ káloɔ ní a m̄pɔɔo pí ní ánusuoε. ¹² Naa be'ae oi a yàasa gàsísuu blakwi, mé a

lipelɛo vɪ mèn kwi ní zebɔɔ mèn kwi. Aa lipelɛ káloɔ ní a m̀pɔɔɔ pɪ ní ánusuoɛ. ¹³ Naa gukpe oi a yàasa gàsísuu blakwiɛ. ¹⁴ Zwàa gàsísuu gëo ku kaa lé ɔplaai ní a lipelɛo mèn àaɔ ní a zebɔɔ mèn àaɔ. ¹⁵ Zwàa gàsísuu gëo ku kaa lé ɔzei lo ní a lipelɛo mèn àaɔ ní a zebɔɔ mèn àaɔ. ¹⁶ Kaapi zwāáá pólɛ pó wa tà ní bataɛaoɛ. ¹⁷ Lipelɛ zebɔɔá mɔgotɛɛ, mé lipelɛ káloɔ ní a m̀pɔɔɔá ánusue. Aa fùà kù lípiɔwa ní ánusuo píiɛ. Kaapi lipelɛo m̀pɔɔɔá ánusue píi. ¹⁸ Kaapi lé zwàa gbàa gàsísuu baoɛ, a lesi gàsísuu sɔo lán kaa zwāawa. Aa kè ní pólɛ pó wa tà ní bataɛaoɛ, aa gɔ́inakèwà ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao. ¹⁹ Kaa lépi lipelɛo vɪ mèn síiɔ ní mɔgotɛ zebɔɔ mèn síiɔ. Lipelɛpi káloɔ ní a m̀pɔɔɔá ánusue, mé wà fùà kù lípiɔwa ní ánusuo. ²⁰ Zwàakpe kùbɔɔ ní kaa pó liai kùbɔɔá mɔgotɛɛ píi.

Mɔ pó wà zwàakpe zíkɛð

²¹ Mɔ pó wà ikoyā zwàakpe kèð gbia lén ke: Mɔzi ò sa'onkia Aalona né Itamaaɛ aà o Levii buiɔne, ɔ aa mɔpiɔ yò kiloowa. ²² Yuda bui Uli né Bezaleli, Hulu tɔ́una yá pó Dii díle Mɔziɛ kè píi. ²³ Dā bui Aisama né ɔoliabu kuaànɔ. Aàpi sɔ ɔzíkɛnaɛ, mé í ɛa gɔ́inake pɔ́owa, mé í kòkè bàabaawa ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao. ²⁴ Vua pó wà m̀ðo Diiɛ wà luakukii zíkèð gbia kà tɔnu do, lá wà a gbia lé díle luakukiiwa. ²⁵ Anusu pó wa kpà gbéɔ naogɔɔ gbia kà tɔnu àaɔ ní kíniɔ, lá wà a gbia lé díle luakukiiwa. ²⁶ Wà ánusuo sí baade miwa beka dodo. Beka do mé galaũ soolo ũ, lá wà a gbia lé díle luakukiiwa. Wà ɔapi sí gbé pó kà wè bao ge aa deaɔwa, gɔɔ pó wàlɛ ní da gbé pó wà ní nao guu. Aa gbɛɔn ðaasɔɔo lɛɛ ðaa àaɔ ní ðaa gëo ní plao ní basoplakwioɛ (603.550). ²⁷ Anusu pó wà luakukii ní a suunao zebɔɔ píð gbia kà tɔnu àaɔ. Zebɔpi mèn basɔɔo gbia tɔnu àaɛ. A m̀endo gbia kà kiloo baakwi. ²⁸ Anusu tɔnu kíni pó gò ɔ wà lipelɛ kùbɔɔ kèð ní m̀pɔɔɔ, ɔ wà fùà kùò lípiɔwa lo.

²⁹ Mɔgotɛ pó wà m̀ðo Diiɛ gbia kà tɔnu pla ní kíniɔ. ³⁰ Mɔgotɛpi ɔ wà kpaaũkpe kpele zebɔɔ píð ní sa'okliɔ ní a mɔyāayāanao ní sa'okliɔpi pòkeleɔ píi ³¹ ní kaa pó liai lipelɛ zebɔɔ ní kaa lé lipelɛ zebɔɔ ní zwàakpe kùbɔɔ píi ní kaa pó liai kùbɔɔ píi.

39

Sa'on pɔkasa (Baa 28.1-43)

¹ Aa pɔkasa pó wɪ zíkɛð zwàakpeu tà ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao. Aa pɔkasa pó Aalona ali sɔð Diizíkèè lo, lá Dii díle Mɔziɛwa.

² Aa sa'o'ula kè ní pólɛ pó wa tà ní bataɛao ní vuao ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao. ³ Aa vua gbègbè à gò félefelennɔ, ɔ aa pàapaa ba ũ aa gɔ́inakèð bàabaawa ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao. ⁴ Aa sa'o'ulapi kè bakangāu ũɛ. ⁵ Aa asana tà, ké wàli dɔ sa'o'ulapia ní sa'o'ula pólɛ doũpio ní bataɛao ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao, lá Dii díle Mɔziɛwa. ⁶ Aa Isaili bui tɔ́o kè onisi gbɛɔwa lá pɛnkèna í wèsákè pɛnawawa, ɔ aa dàda a kùbɔ pó wa kè ní vuao guu. ⁷ Aa pèpe sa'o'ulapi ba pó wa kà a gāuɔwa Isaili bui yādɔngugbɛo ũ, lá Dii díle Mɔziɛwa.

⁸ Aa b̀ðoɔloonnɔɛ kè ní gɔ́io. Aa tà lá aa sa'o'ula tàwa ní pólɛ doũ pó wà sa'o'ulapi kèðpio ní bataɛao ní vuao ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wɔ́ɔtɛnao. ⁹ B̀ðopi gbàa ní a yàasao sáaɛ ɔtā dodo. ¹⁰ Aa zāblèwà ní gbè beɛɛdeɔ d̀ðo síiɔ. A d̀ðo séia saadɔani ní topazao ní emelodio. ¹¹ A d̀ðo plaade tiikɔazi ní safio ní diamaaɔ. ¹² A d̀ðo àaɔde belili ní agatao ní ametisio. ¹³ A d̀ðo síiɔde kisoliti ní onisio ní yasepeo. Aa ní dada a kùbɔ pó aa kè ní vuaopiɔ guu. ¹⁴ Gbepiɔ kuɛplae Isaili bui tó léu. Wà tópiɔ kè gbepiɔwa dodo, lá wɪ wèsákè pɛnawawa.

¹⁵ Aa vua tɛɛtɛɛ tà b̀ðopi pó ũ, a tãa de lán balɛnawa. ¹⁶ Aa gbekùbɔ tãanao pɪ ní vuao b̀ðoɔloonnɔɛpi pó ũ lo mèn plapla, ɔ aa tãanapiɔ d̀ðo b̀ðopi swáɔwa musu. ¹⁷ Aa balɛna mèn plapiɔ d̀ðo b̀ðo tãana mèn plapiɔwa, ¹⁸ ɔ aa balɛnapiɔ le doɔ d̀ðo gbekùbɔ pó kú

bakangãuwaɔwa. ¹⁹ Aa vua tãana mèn pla pãleɔ pĩ aa n̄ dɔdɔ bɔɔpi swãɔwa zĩle oi, aa nà sa'o'ulapiwa. ²⁰ Aa vua tãana pãleɔ pĩ mèn pla lɔ, aa n̄ dɔdɔ sa'o'ulapi aɛ oi a pékĩi saɛ zĩle oi asana musu. ²¹ Aa bɔɔ tãanaɔ n̄ sa'o'ula tãanapiɔ dɔkɔwa n̄ babuuna táao, bɔɔpi líɔ dɔa sa'o'ulapi asanawa, ké asu go sa'o'ulawao yáí, lá Dii díle Mɔiziewa.

²² Aa ulatao pɔ wàli sa'o'ulapi dað z̄ n̄ zwãa búunao. ²³ Aa sa'o'ulapi f̄ guoguo a migẽkĩi ũ, aa a nɔɛpi lé mibà, ké asu k̄eɔ yáí. ²⁴ Aa ḡinakè ulataopi léwa aa liai lán gbɛafu bɛwa n̄ babuunao n̄ bà ḡaaluladeo n̄ w̄ɔt̄ɛnao n̄ bataɛao. ²⁵ Aa ánanao pĩ n̄ vua t̄ɛt̄ɛɛo, aa lòoloo ulataopi léwa gbɛafu bɛpiɔ z̄anguo, ²⁶ ánanan kɛ, gbɛafu bɛn kɛ, ánanan kɛ, gbɛafu bɛn kɛ. M̄aa aa ulataopi lé k̄ɛkɛ e à ḡè liai à p̄ɛɛ, wàli da wiliɔ sa'ozik̄eð, lá Dii díle Mɔiziewa.

²⁷ Aa ulatao k̄è n̄ bàabaaɔ Aalona n̄ a n̄ɛɔn̄ɛ. ²⁸ Aa tulu n̄ f̄ua gbãaɔ k̄è n̄ bàabaaɔ lɔ, ð aa sòolo geseɔ z̄ n̄ p̄ɔle pɔ wa t̄ã n̄ bataɛao. ²⁹ Aa asana k̄è n̄ p̄ɔle pɔ wa t̄ã n̄ bataɛao, aa ḡinakèwà n̄ babuunao n̄ bà ḡaaluladeo n̄ w̄ɔt̄ɛnaoɛ, lá Dii díle Mɔiziewa. ³⁰ Aa mò pɛpɛɛna pɔ ì Aalona dile Dii pɔ ũ k̄è n̄ vua t̄ɛt̄ɛɛo, ð aa lakèwà, lá w̄i w̄èsãk̄ɛ p̄ɛnawawa, wà mè: Dii p̄ɛɛ. ³¹ Aa vua pɛpɛɛnapi nà tulupiwa n̄ babuuna táao, lá Dii díle Mɔiziewa.

Zwãakpe zĩ midɛa

(Bɔa 35.10-19)

³² M̄aa wà zwãakpɛpi zik̄è p̄ii, wà a m̄idɛ. Isailiɔ kpaaũkpɛpi k̄è, lá Dii díle Mɔiziewa. ³³ Aa mò Mɔizie n̄ zwãakpɛpio n̄ a p̄okeleɔ p̄ii, ðn kɛ: A k̄ũbɔɔ, a lipɛpɛɛɔ, a lipɔɔɔ, a lipɛleɔ, a zɛbɔɔ, ³⁴ sãsa báa pɔ wa k̄èkɛ t̄ɛɛɔ, ayo báa pɔ wa kuaɔ, zwãa pɔ de suuna ũ, ³⁵ ikoyã kpagolo n̄ a s̄eliɔ n̄ a netaɛo, ³⁶ táabũnu n̄ a p̄okeleɔ p̄ii n̄ p̄ɛɛ pɔ w̄i kálɛ Luaɛo, ³⁷ dau pɔ wa pĩ n̄ vua t̄ɛt̄ɛɛo n̄ a filia pɔ p̄ɛpɛwàɔ, filia n̄isi, ³⁸ tulaletikateak̄ii, n̄isi pɔ w̄i pɔ dileð à ḡɔ Dii pɔ ũ, tulaleti ḡinana, kp̄ɛpi lé zwãa, ³⁹ m̄ogot̄ɛ sa'ok̄ii n̄ a m̄ogot̄ɛ m̄oyãayãanao n̄ a s̄eliɔ n̄ a p̄okeleɔ p̄ii, dàa n̄ a dibɔɔ, ⁴⁰ kaa zwãaɔ n̄ a lipɛleɔ n̄ a zɛbɔɔ, kaa lé zwãa n̄ a baɔ n̄ a k̄ũbɔɔ, zwãakpe pɔ de kpaaũkpe ũ zik̄ɛp̄okeleɔ p̄ii, ⁴¹ zwãakpe zik̄ɛp̄okasa pɔ wa t̄ã, sa'ona Aalona p̄okasa pɔ àli s̄òð Diiziɔ n̄ a n̄ɛɔ sa'on p̄okasaɔ.

⁴² Isailiɔ zĩ pɔ Dii dà Mɔizie k̄è p̄ii. ⁴³ Ō Mɔizi zĩpi gwàgwa, a è aa k̄è lá Dii òɛwa, ð à samaa'òné.

40

Zwãakpe sak̄ɛa

¹ Dii yã'ò Mɔizie à mè: ² Zwãakpe pɔ de kpaaũkpe ũ dɔ m̄ɔ s̄ɛia ḡɔɔ s̄ɛia zĩ, ³ ní kpagolo pɔ ikoyã gbè p̄ɛpɛɛɔ ku a guu dileu, ní zwãa kpái. ⁴ Ḡɛ n̄ táabũnuo, ní a taɔ kálɛwà d̄òd̄òɔ. Ḡɛ n̄ dauo, ní a filiaɔ kɛkɛ. ⁵ Tulaletikateak̄ii dile ikoyã kpagolo aɛ, ní zwãakpe kpɛɛɛ zwãa taɛ. ⁶ Sa pɔ w̄i a pɔ kátɛu à t̄ékũ ok̄ii dile kpaaũkpe kpɛɛɛ, ⁷ ní dàa dile kpaaũkpe z̄anguo n̄ sa'ok̄ii, ní íkau. ⁸ Kaa da n̄ liai, ní zwãa ta kaapilɛ.

⁹ N̄isi pɔ w̄i pɔ dileð à ḡɔ ma pɔ ũ sɛ ka kp̄ɛpiwa n̄ pɔ pɔ kú a guuɔ p̄ii, ní dile ma pɔ ũ n̄ a zik̄ɛbɔɔ, aai ḡɔ ma pɔ ũ. ¹⁰ N̄isipi ka sa'ok̄ii n̄ a zik̄ɛbɔɔwa p̄ii. Sa'ok̄ii dile ma pɔ ũ, iɔ de ma pɔ ũ n̄ a m̄ibao. ¹¹ N̄isika dàa n̄ a dibɔɔwa, aai ḡɔ ma pɔ ũ. ¹² M̄ɔ n̄ Aalona n̄ a n̄ɛɔ kpaaũkpe kpɛɛɛ, ní n̄ zu'o we. ¹³ Sa'on p̄okasaɔ da Aalonaɛ, ní n̄isikawà n̄ aà dile ma pɔ ũ, ì ḡɔ ma gbàgbana ũ. ¹⁴ M̄ɔ n̄ aà n̄ɛɔ lɔ, ní ulatao dadané, ¹⁵ ní n̄isikakamá lá n̄ k̄è an maeɛwa, aali ma gbagba. N̄isikaamapi mé a to aao de ma gbàgbanaɔ ũ e an buiwa.

¹⁶ M̄oizik̄è lá Dii òɛwa p̄ii. ¹⁷ An bɔa Egipi w̄è plaade m̄ɔ s̄ɛia ḡɔɔ s̄ɛia zĩ ð wà zwãakpɛpi d̄. ¹⁸ Ké M̄oizi lé kp̄ɛpi d̄, à a zɛbɔɔ díledile ḡiaɛ, ð à a lipɛpɛɛɔ p̄ɛpɛu, à a lipɔɔɔ s̄òb̄s̄òb̄u, ð à lipɛleɔ p̄ɛpɛɛɛ. ¹⁹ A zwãa kua, ð à báa kp̄aa lá Dii òɛwa. ²⁰ A ikoyã gbè p̄ɛpɛɛɔ s̄è a kà kpagolopi guu, à kpagolopi s̄eliɔ dà a z̄aɔ guu, ð à a né tàɛ. ²¹ A ḡèð zwãakpɛu, ð à zwãa kp̄a ikoyã kpagolopizi suuna ũ lá Dii òɛwa. ²² A táabũnu dile kpaaũkpeu suunapi ɔplaii kpɛɛɛ oi. ²³ A p̄ɛɛ kálɛwà Diie d̄òd̄òɔ lá a òɛwa. ²⁴ A dau dile kpaaũkpeu bɔaa n̄ táabũnuo

ɔzεε oi, ²⁵ à filiaɔ nàna Dii aε lá a òεwa. ²⁶ Ɔ à tulaletikateakii ðile kpaaũkpeu suuna saε, ²⁷ ̃ à tulaleti gɛnana kpàsawà lá Dii òεwa. ²⁸ Ɔ à zwāa tà zwāakpεpile.

²⁹ A sa pɔ wɪ a pɔ kátεu à tékū okii ðile kpaaũkpe kpeεε, ̃ à sa pɔ wɪ a pɔ kátεu à tékū òwà ní pɔwentio lá Dii òεwa. ³⁰ A dàa ðile kpaaũkpe zānguo ní sa'okiiio, ̃ à ikàu. ³¹ Mɔizi ní Aalonao ní aà néɔ ní ɔɔ ní ní gbáɔ pípiò. ³² Tó aale gē kpaaũkpeu ge tó aale sɔ sa'okiiizi, aai ní ɔɔ ní ní gbáɔ pípi lá Dii ò Mɔiziewaε. ³³ Ɔ à kaa dà a lia zwāakpεpizi ní sa'okiiio, ̃ à zwāa tà kaapile. Màa Mɔizi zɪpi kè a làa.

Dii pilaa kpaaũkpewa

(Nao 9.15-23)

³⁴ Ɔ telu kùε kpaaũkpewa, Dii gawi zwāakpεpi pà.* ³⁵ Mɔizi i f̃ gè kpaaũkpepiuo, ké telu kùà mé ké Dii gawi kpépi pà yáí.

³⁶ Isailio taa'oa guu, tó telupi gò zwāakpεpia, ̃ aai feε bòou. ³⁷ Tó telupi i feεo, aali feε bòouo, sema tó à f̃εε. ³⁸ Fāane Dii telu Ìɔ ku zwāakpεa, gwá sɔ té Ìɔ ku telupi guuε. Màa Isailio Ìɔ e gɔɔpii ní taa'oa guu.

* **40:34** 1Kia 8.10-11, Isa 6.4, Eze 43.4-5, Zia 15.8

LEVII BUIO Mɔizi lá àaɔde Yá pɔ́ kú láε bee guu

Lápi dɔ̀ sɛ́ia guu Lua lezù Mɔizizi za kpaau̯kpɛu ɔ̀ à yá'òè. Lápi guu Lua a ikoyáɔ́ n̄ yá pɔ́ á díledile Isailiɔ̀ne ɔ̀ Mɔizie pii n̄ lé pɔ́ á gbènéo à mè: Gbé pɔ́ yápio kúá mé aɔ ku a sabai. (18.5) Lomadeɔ 10.5 gwa b.

Apii guu Lua lé dada Isailiɔ̀ne lá aali ke wàɔ de a gbéɔ́ ũ, lá aali ke wà kúleε siana. Sema aaliɔ́ sa'o Luapiwa lá a dílenéwa (1-7), sa'onao lío n̄zia kúá d̄ (8-10), Isailiɔ́ baade lí ɛ́ pɔ́ gbáleaɔ̀ne (11-16) n̄ pɔ́ pɔ́ de t̄ē ũ n̄ gbásikɛao (17-27).

Lua kua adoae, a yewázi, mé w̄enikpamadeε, ɔ̀ a ye wá kua lío adoa (19.2), ké wapio s̄ wà w̄eni kpámá, w̄io yek̄si. Bee yáí à ikoyáε bee dílené. Ikoyápi ɔ̀ Yesu èa a yá d̄ a ìwaɔgu à mè: Aliɔ́ ye a gbédeezi lá ázia w̄eniwa. (19.18) Mat 22.39 gwa b.

Tó tiadeɔ́ lé ikoyápio kyoke, ì bɔ́ n̄ saεε, āma ikoyápio ìo naε luanaaikenaɔ̀wa gɔ̀pii aao t̄ε Luazi a zéwa n̄ n̄semendoo.

Sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékū

¹ Dii lezù Mɔizizi, ɔ̀ à yá'òè kpaau̯kpɛu à mè, ² aà yáε bee o Isailiɔ̀ne. ɔ̀ Mɔizi òné: Tó á gb̄ε lé mɔ́ pɔ́ kpái Diiwa, aali mɔ́ n̄ zu ge pɔ̀tuo kelenao, aà aà gba.

³ Tó sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékū àle o n̄ zuo, aali mɔ́ n̄ swana s̄asaio kpaau̯kpɛ kpeεε, ké Dii e aà w̄εgwa yáí. ⁴ Aali ɔ̀na sa'obɔ̀pi miwa, ké Dii e si aà ḡε ũ, i aà duuna k̄wà. ⁵ Aali a kòlokpa Dii aε, sa'ona Aalona néo i a au lé sa'ok̄iwa aa liai kpaau̯kpɛ kpeεε we. ⁶ Aali a báa bɔ́, i goaagoaa. ⁷ Sa'ona Aalona néo i téka sa'ok̄i, aai yáakau, ⁸ aai n̄ɔ̀pi ka yàaa sa'ok̄i téu n̄ a mio n̄ a sálanao. ⁹ Aali a guupɔ̀ n̄ a koeɔ́ pípi, sa'ona i apii kpasa sa'ok̄iwa sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékū, a ḡí ì ke Diiε na ũ.

¹⁰ Tó sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékū àle o n̄ s̄ao ge ble, aali mɔ́ n̄ a s̄asaio, ¹¹ i a kòlokpa Dii aε sa'ok̄i gub̄antoo oi, sa'ona Aalona néo i a au lé aa lia sa'ok̄ipizi. ¹² Aali goaagoaa, sa'ona i ka yàaa sa'ok̄i téu n̄ a mio n̄ a guupɔ̀ n̄isio. ¹³ Aali a guupɔ̀ n̄ a koeɔ́ pípi, sa'ona i sa'o n̄ a píio, i kpasa sa'ok̄iwa sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékū, a ḡí ì ke Diiε na ũ.

¹⁴ Tó sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékū àle o Diiwa n̄ b̄ao, aali mɔ́ n̄ felenkɔ̀punao ge felenguulu a sa'obɔ́ ũ, ¹⁵ sa'ona i ḡeɔ́ sa'ok̄i, i a mi wo à kpasa sa'ok̄iwa, i a au yo sa'ok̄i saalowa. ¹⁶ I a sese bɔ́, i a ká wolo kóle tufua sa'ok̄i gukpɛ oi. ¹⁷ I a ḡásiaɔ́ kú, i goaa, asu paa plao. Sa'ona i ka yàaa sa'ok̄i téu à kpasa sa pɔ́ w̄i káteu à tékū, a ḡí ì ke Diiε na ũ.

2

Pówen gba

¹ Tó gb̄ε lé Dii gba pówena, aali m̄ɔ̀ tí ũ, i n̄isi éwà, i tulaletikau, ² i ḡeɔ́ sa'ona Aalona néo k̄í. Sa'ona i d̄á ɔ̀kū do n̄ a tulaletipio pii, i a yáɔ̀ba Diigu gbapi kpasa sa'ok̄iwa pɔ́ pɔ́ w̄i káteu a ḡí ì keè na ũ. ³ Pówen gba pɔ́ ḡɔ́ lío de Aalona n̄ a néo pɔ́ ũ. Iɔ ku adoa pɔ́ pɔ́ wa kà Diiε téu à tékū k̄ini ũ.

⁴ Tó ále aà gba kàa, aliɔ́ de a sesai pɔ́ wà a tí yáale n̄ n̄isio ũ ge k̄agbaala pɔ́ wà n̄isi èwà. ⁵ Tó kàa asaε, aliɔ́ de kàa sesai pɔ́ wà a tí yáale n̄ n̄isio ũ. ⁶ Ali é'ε, í n̄sikawà pówen gba ũ. ⁷ Tó ḡasada'ianaε, ali ke n̄ pówentio n̄ n̄isio. ⁸ Ali mɔ́ Diiε n̄ pɔ́ pɔ́ á k̄èpio pówen gba ũ, í kpá sa'onawa. Sa'onapi i ḡeɔ́ sa'ok̄i, ⁹ i aà yáɔ̀ba Diigu gba bɔ́ à kpasa sa'ok̄iwa pɔ́ pɔ́ w̄i káteu a ḡí ì keè na ũ. ¹⁰ Pówen gba pɔ́ ḡɔ́ lío de Aalona n̄ a néo pɔ́ ũ. Iɔ ku adoa pɔ́ pɔ́ wa káteu Diiε à tékū k̄ini ũ.

¹¹ Pówen gba pɔ́ áli mɔ̀ð Diiε suliɔ se'ese vío. Asuli pɔ́se'ese ge zó kpasa pɔ́ pɔ́ wí ka Diiε téu ũo. ¹² Tó buapɔ́ káauε sɔ́, áli mɔ̀ð Diiε, áma ásuli a pɔ́ kátεu à tékū sa'okíiwa pɔ́ pɔ́ a gí ìb na ũo. ¹³ Ali pɔ́wen gbada ní wisio. Asuli da wisi pɔ́ de á Lua bàakuaáno seela ũ saio. Ali wisika gba pɔ́ ále da píiu.

¹⁴ Tó ále mɔ́ Dii gbai pɔ́wen káau, áli mɔ̀è ní mase dafu kpasaa pɔ́ wà a aampào. ¹⁵ Ali nísikawà ní tulaletio, ìb de pɔ́wen gba ũ, ¹⁶ sa'ona i aà yáɔba Diigu pɔ́wen gba bɔ́ à kpasa ní a nísio ní a tulaletio píi pɔ́ pɔ́ wí ka Diiε téu ũ.

3

Sáaukpasa'oa

¹ Tó á gbēε lé sáaukpa sa'o, mé àle o ní zuo, aàli mɔ́ Dii aε ní a sa ge a da sáasaio. ² Aàli ɔna a sa'obɔpi miwa, i a kòlokpa kpaaũkpε kpeεε, sa'ona Aalona néo i a au lé sa'okíiwa aa liai. ³ Tó àle sapi o, aàli a sálana ní a guupɔ́ nísio séle píi wà ka Diiε téu à tékū ⁴ ní a gòleɔ ní gòlepi nísio ní a pɔ́a nísio pɔ́ wí gole ní gòlepiɔ gòɔo. ⁵ Aalona néo lí kpasa sa pɔ́ wàle a pɔ́ kátεu à tékū musu sa'okíiwa pɔ́ pɔ́ wí ka Diiε téu a gí ì kèè na ũ.

⁶ Tó sá ge ble àle oð sáaukpapɔ́ ũ, aàli mɔ́ ní a sa ge a da sáasaio. ⁷ Tó sáneɔbɔε, aàli mɔ̀ð Dii aε, ⁸ i ɔna a sa'obɔpi miwa, i a kòlokpa kpaaũkpε kpeεε, Aalona néo i a au lé sa'okíiwa, aa liai. ⁹ Tó àle sapi o, aàli a pɔ́ε beεɔ se wà ka Diiε téu à tékū. Aàli a vlá zɔ́ ní a nísio, i a ple kau yɔɔ, i mɔ́ ní sápi sálanao ní a guupɔ́ nísio píi ¹⁰ ní a gòleɔ ní gòlepi nísio ní a pɔ́a nísio pɔ́ wí gole ní gòlepiɔ gòɔo. ¹¹ Sa'ona i pɔ́piɔ kpasa sa'okíiwa ble ũ pɔ́ pɔ́ wí a pɔ́ nísika Diiε téu ũ.

¹² Tó ble àle oð sɔ́, aàli mɔ̀ð Dii aε, ¹³ i ɔna a miwa, i a kòlokpa kpaaũkpε kpeεε, Aalona néo i a au lé sa'okíiwa aa liai. ¹⁴ Tó àle sapi o, aàli a sálana ní a guupɔ́ nísio píi ká Diiε téu à tékū ¹⁵ ní a gòleɔ ní a gòlepi nísio ní a pɔ́a nísio pɔ́ wí gole ní a gòleɔ gòɔo. ¹⁶ Sa'ona i pɔ́piɔ kpasa sa'okíiwa ble ũ pɔ́ pɔ́ wí a pɔ́ nísika Diiε téu a gí ì kèè na ũ. A nísio ìb de Dii pɔ́ ũ píi. ¹⁷ Alio ikoyápi kúa gɔɔpii e á buiwa gu pɔ́ áo kuu pii. Asuli pɔ́ nísio ge a au bleo.

4

Duun awakpabɔ

¹ Dii ò Mɔizie ² aà yáε bee o Isailiɔne, ò Mɔizi òné: Tó zāma gbēε lè, à zà Dii yádilaewa, à duunakè à yá pɔ́ wíli keo kè, a yán ke: ³ Tó sa'onkia pɔ́ wa díle mé kè, à gbépii dàyāu. Aàli mɔ́ Diiε ní gáae sáasaio duuna pɔ́ á kèpi awakpabɔ ũ. ⁴ Aàli mɔ́ ní zupio Dii aε kpaaũkpε kpeεε, i ɔna a miwa, i a kòlokpa we. ⁵ I zupi au sé gèð kpaaũkpεu, ⁶ i ɔtona zɔ́ aupiwa, i fáfā Dii kùε gēn soplā aà kúkli zwāa pɔ́ daa saε. ⁷ Sa'onapi i aupi máma tulaletikateakli kóbaɔwa Dii kùε kpaaũkpεu we, i a kīni éle sa pɔ́ wí a pɔ́ kátεu à tékū okíi gbáziwa kpaaũkpε kpeεε. ⁸ Aàli awakpazupi nísio gole píi, a sálana ní a guupɔ́ nísio píi ⁹ ní a gòleɔ ní gòlepi nísio ní a pɔ́a nísio pɔ́ wí gole ní gòleɔ gòɔo, ¹⁰ lá wí sáaukpazu nísio golewa, i kpasa sa pɔ́ wí a pɔ́ kátεu à tékū okíiwa. ¹¹ Zupi báa ní a nòɔo píi ní a mio ní a koeɔ ní a guupɔ́ ní a gbɔo, ¹² aàli bɔ́ ní zù búupio bòo kpe gu pɔ́ wa díle a pɔ́ ũ a zéiu, gu pɔ́ wí sa'otufu kóleu, i kátεu à tékū tífupia we.

¹³ Tó Isailiɔ zà Dii yádilaewa mípii, aa yá pɔ́ wíli keo kè, baa tó aai gíke no mé aa dɔo, aa gè taaedeɔ ũε. ¹⁴ Gbezā tó aa dè ké wà duunakè, aali mɔ́ ní gáaeo awakpabɔ ũ kpaaũkpε kpeεε. ¹⁵ Gbēzɔɔo i ɔnana zupi miwa, wi a kòlokpa Dii aε we. ¹⁶ Sa'onkia i zupi au sé gèð kpaaũkpεu, ¹⁷ i ɔtona zɔ́wà à fáfā Dii aε gēn soplā zwāa pɔ́ daapi saε. ¹⁸ Aàli máma tulaletikateakli kóbaɔwa Dii kùε kpaaũkpεu we, i a kīni éle sa pɔ́ wí a pɔ́ kátεu à tékū okíi gbáziwa kpaaũkpε kpeεε. ¹⁹ Aàli zupi nísio gole píi, i kpasa sa'okíiwa, ²⁰ i ke ní zupio lá a kè ní awakpazu káauowa. Maa sa'ona ali ní duuna kémá, Dii i sùuukéiɔ. ²¹ Aàli bɔ́ ní zupio bòo kpe, i kátεu à tékū, lá zù káau tekūwa. Gbépii duun awakpabɔn we.

22 Tó d̄baana duunakè, à zà Dii a Lua yādilaewa à yá pò wīli keo kè, baa tó i gīke no, à gò t̄aaede ũe. 23 Tó wa òè à duunakè, aali mós r̄ blesan s̄asaio, 24 i ɔna blepi miwa, i a kòlokpa Dii aε gu pò wī sa pò wī a pò káteu à tékū pò kòlokpa duun awakpabɔ ũ. 25 Sa'ona i ɔtona z̄s a auwa, i máma sa'ok̄i kóbaɔwa, i au pò gò éle sa'ok̄ipi gbáziwa. 26 Aali a n̄isi kpa sa'ok̄iwa píi lán s̄aukpa sa'obɔwa. Maa sa'ona ali aà duuna k̄wà, Dii i s̄uukεaàɔ.

27 Tó táaa duunakè, à zà Dii yādilaewa* à yá pò wīli keo kè, baa tó i gīke no, à gò t̄aaede ũe. 28 Tó wa òè à duunakè, aali mós r̄ bleda s̄asaio duuna pò á kè sa'obɔ ũ, 29 i ɔna awakpabɔpi miwa, i a kòlokpa sa pò wī a pò káteu à tékū ok̄i. 30 Sa'ona i ɔtona z̄s a auwa, i máma sa'ok̄ipi kóbaɔwa, i au pò gò éle sa'ok̄ipi gbáziwa. 31 Aali a n̄isi gole píi lá ì s̄aukpa n̄isi golewa, i kpa sa'ok̄iwa pò pò a gī ì ke Dii na ũ. Maa sa'ona ali aà duuna k̄wà, Dii i s̄uukεaàɔ.

32 Tó s̄a àle m̄ò awakpabɔ ũ s̄s, aali mós r̄ a da s̄asaio, 33 i ɔna a miwa, i a kòlokpa awakpabɔ ũ sa pò wī a pò káteu à tékū ok̄i. 34 Sa'ona i ɔtona z̄s a auwa, i máma sa'ok̄i kóbaɔwa, i a au pò gò éle sa'ok̄ipi gbáziwa. 35 Aali a n̄isi gole píi, lá ì s̄aukpa s̄a n̄isi golewa, i kpa sa'ok̄iwa pò pò wa kà Dii é téu àle tékū musu. Maa sa'ona ali duuna pò a k̄epi k̄wà, Dii i s̄uukεaàɔ.

5

1 Tó gbé m̄a w̄ale seeladeɔ w̄εεε, mé aapi s̄s à ȳaε è ge a ȳaε d̄s ȳapi guu, tó a n̄ile, à duunak̄en we, ȳapi a wi aà musuε. 2 Tó gbé ɔk̄à pò gb̄aleawa, n̄òɔ ge p̄otuo ge p̄otaa'onkuawa pò de t̄e ũ gen n̄ò, baa tó a a ȳa d̄s, à gò gb̄aleaε, t̄aaεε. 3 Tó gbé ɔk̄à gb̄enazin b̄ɔɔwa ge pò pò ì to gbé ḡs gb̄alea píin n̄ò, baa tó a a ȳa d̄s, gb̄ez̄a tó a d̄s, t̄aaεε. 4 Tó gbé lek̄e Luawa làasoosai, à mè á ȳake, ȳav̄ai ge ȳamaan n̄ò, ȳa pò gbé a lek̄e làasoosai píi lé, baa tó a d̄s, tó a d̄s gb̄ez̄a, t̄aaεε. 5 Tó gbé ḡs t̄aaede ũ ȳapi do musu, aali ȳa pò à z̄awà o gupua, 6 i m̄o Dii é r̄ s̄adao ge bleda duuna pò á kè fiabobɔ ũ, i ɔ de duun awakpabɔ ũ, sa'ona i aà duuna k̄wà.

7 Tó aà gb̄aa i ka aà mós r̄ s̄aoo, aali mós Dii é r̄ felenk̄ɔpunao m̄en pla ge felenguulu b̄ɔɔna m̄en pla duuna pò á kè fiabobɔ ũ, ado ì de duun awakpabɔ ũ, ado s̄s sa pò wī a pò káteu à tékū obɔ ũ. 8 Aali m̄ò sa'onae, sa'onapi i a séia kpá duun awakpabɔ ũ. Aali a kòlokpa r̄ ɔk̄ɔɔ miz̄sai, 9 i awakpabɔpi au fá sa'ok̄i saalowa, i ɔt̄wà, au pò gò i b̄ɔle sa'ok̄ipi gbázi. Duun awakpabɔε. 10 Sa'ona i ado kpa sa pò wī a pò káteu à tékū ũ lá wī kewa, i duuna pò a k̄epi k̄wà, Dii i s̄uukεaàɔ.

11 Tó aà gb̄aa i ka aà felena kpá m̄en plao, aali mós r̄ p̄w̄entio kiloo pla duuna pò á kè awakpabɔ ũ. Asuli n̄isi ge tulaleti k̄auo, asa duun awakpabɔε. 12 Aali m̄ò sa'onae, sa'onapi i d̄a ɔk̄u do ȳad̄a Diigu gba ũ, i kpa sa'ok̄iwa pò pò wa kà Dii é téu àle tékū musu. Duun awakpabɔε. 13 Maa sa'ona ali aà duuna k̄wà ȳapi do pò a kè musu, Dii i s̄uukεaàɔ. P̄w̄enti pò gò lí de sa'ona pò ũ lán p̄w̄en gbawa.

T̄aaε fiabobɔ

14 Dii ȳa'ò M̄oiziε, ã M̄oizi m̄è: 15 Tó gbé náaisiȳak̄è, à zà ȳawa Dii gbaa pò ȳa musu, duunaε. Aali mós Dii é r̄ s̄sakao s̄asaio a fiabobɔ ũ. T̄aaε fiabobɔpi ãa lí ká, lá wà a lé d̄ile Dii kp̄euwa. 16 Aali pò pò i Dii gbao fiabòè, i εa à a ãa s̄ode nawà, i kpa sa'onawa, sa'onapi i aà t̄aaε k̄wà, Dii i s̄uukεaàɔ.

17 Tó gbé duunakè, à ȳa pò Dii gī a keai kè, baa tó a d̄s, t̄aaεε, a wi aà musuε. 18 Aali mós sa'onae r̄ s̄sakao s̄asaio t̄aaε fiabobɔ ãa léu, sa'onapi i ȳa pò à z̄awà a d̄sopi k̄wà, Dii i s̄uukεaàɔ. 19 T̄aaε pò a kè Dii é fiabobɔε.

20 Dii ȳa'ò M̄oiziε, ã M̄oizi m̄è: 21 Tó gbé ãn̄ok̄è a gbédeεε pò pò gbépi kp̄awà ge à n̄aε a ɔz̄i ȳa musu ge à aà kp̄ái'ò ge à aà blè, duunaε, à náaisiȳak̄è Dii éε. 22 Maaε ì tó gbé pò

* 4:27 Nao 15.27-28

kōmpa, mé à gĩ kpáí ge à ɛtò à mè ní Diio ge duuna pò wĩ ke lán bee taawaɔ píi. ²³ Tó gbé duunakè à gò taaede ũ màa, aali pò pò à a kpáí'òpi sɔaa adeɛ ge pò pò à aà blèd ge pò pò wa kpàwà ge pò pò à a kōmpa ²⁴ ge pò pò à ɛtò à mè ní Diio a yá musu. Aali fiabo pɔdeɛ a beɛɛ léu, i ɛa à a ɔa sɔode nawà, i kpawà gɔɔ pò à ɛ mɔ ní a taae fiabobɔɔ. ²⁵ Aali mɔ Diie ní sāsakao sāsai pò kàd a taae fiabobɔ ũ, i kpa sa'onawa, ²⁶ sa'ona i yá pò a kè a tò à gò taaede ũpi kēwà, Dii i sùuukɛaàno.*

6

Sa pò wĩ a pò káteu à tékū

¹ Dii yā'ò Mɔizie à mè, ² aà yáɛ bee dile Aalonaɛ ní a néo. Sa pò wĩ a pò káteu à tékū yādileɛɔn ke: Sa pò wà a pò káteu à tékū lí gɔ sa'okii kinau gwá e gu ge dɔd, a té su àd gaa vío. ³ Sa'ona i a bàabaa sòolo gese ye, i a ulatao da, i sa pò wà a pò káteu à tékū sa'okiiwa túfu bɔɛ, i káɛ sa'okiiipi saɛ. ⁴ I a pɔkasapiɔ bɔ, i a páɛɔ da, i túfupi se bɔd bɔd kpe, i kóɛ gu pò wa díɛ a kólekii ũ a zéiu. ⁵ Sa'okii té líɔ ku, asuli gao. Lá gu lé dɔ sa'ona líɔ yàakau, i sa pò wĩ a pò káteu à tékū kaa, i sáaukpa sa'obɔ nísi kpasawà. ⁶ Sa'okii tépi líɔ ku gɔɔpii, asuli gao.

Pówen gba

⁷ Pówen gba yādileɛɔn ke: Aalona née mé ali mɔd Diie sa'okii aɛ, ⁸ i dā ɔkū do ní a nísio ní a tulaletio píi, i a yāɔba Diigu gbapi kpa sa'okiiwa, pò pò a gĩ ì ke Diie na ũ. ⁹ Aalona ní a néo lí pò pò gò ble a ɛɛ káu sai gu pò a kua adoau kpaaukpe ua we. ¹⁰ Wasuli ɛɛ pò a pówentipi se à ke pɛɛ ũ kauo. Aɔ de Dii pò ũ a zéi lán duun awakpabɔ ge taae fiabobɔ pówae. Dii kpámáɛ. Pò pò wĩ dā wà káteu à tékū, a kini líɔ de ní baa ũ. ¹¹ Aalona bui gɔɛɔ mé aali ble. Pò pò wĩ ka Diie téu à tékū kinipi ì de ní baa ũ gɔɔpii. Pò pò kàwà yā'í aziaɛɛ.

¹² Dii yā'ò Mɔizie, ɔ Mɔizi mè: ¹³ Tó wà Aalona ge aà bui díɛ sa'onkia ũ, aaliɔ mɔ Diie ní pɛɛtio kiloo plapla lá gu lé dɔ pówenti gba ũ, ili a kini kpá kɔɔ, a kini oosi. ¹⁴ Aali yáɛ ní nísio mɔpɛpɛɛ guu, i asa, i é'ɛ, i ka Diie téu, pò pò a gĩ ì kèè na ũ. ¹⁵ Aà bui pò wa díɛ aà gɛɛ ũ líɔ ke màa, iɔ de Dii baa pò waliɔ bɔè lá gu lé dɔ, wĩ káteu à tékū míɔmíɔ ũ. ¹⁶ Wali pówen gba pò sa'ona dà káteu à tékū míɔmíɔ, wasuli bleo.

Duun awakpabɔ

¹⁷ Dii yā'ò Mɔizie à mè, ¹⁸ aà yáɛ bee dile Aalonaɛ ní a néo. Duun awakpabɔ yādileɛɔn ke: Wali a kòlokpa Dii aɛ gu pò wĩ sa pò wĩ a pò káteu à tékū pò kòlokpau, iɔ de Dii pò ũ a zéi. ¹⁹ Sa'ona pò lé sapi o mé ali só gu pò a kua adoau kpaaukpe ua we. ²⁰ Pò pò kà sa'onɔɔpiwa yā'í aziaɛɛ. Tó a au fà pɔkasawa, wali pípi gu pò wa díɛ a zéiu. ²¹ Wali oo pò wà nɔɔpi fùukèu wíwi. Tó mɔgotɛ ooɛ sɔ, wali sao kàsaa kèè, wi idawà. ²² Sa'ona bui gɔɛɔ mé aali nɔɔpi só. Iɔ de Dii pò ũ a zéi. ²³ Duun awakpabɔ pò wà gè ní a auo kpaaukpeu wà duunakèomá Dii kúkiiu, wasuli soo, wali káteu à tékū píi.

7

Taae fiabobɔ

¹ Taae fiabobɔ yādileɛɔn ke: Aɔ de Dii pò ũ a zéi. ² Wali a kòlokpa gu pò wĩ sa pò wĩ a pò káteu à tékū pò kòlokpau, wi a au lé sa'okiiwa wà liai. ³ Wali mɔ ní a nísio píi, a vlá nísi ní a sálanao ⁴ ní a gòɛɔ ní gòɛ nísi ní pɔa nísi pò wĩ gòɛ ní gòɛpiɔ gɔɔɔ. ⁵ Sa'ona i kpa sa'okiiwa sa pò wĩ a pò nísi Diie téu à tékū ũ. Taae fiabobɔɛ. ⁶ Sa'ona bui gɔɛɔ mé aali só gu pò a kua adoau. Dii pɔɛ.

* 5:26 Nao 5.5-8

7 Tàae fiabobḅ yādileapi doū ní duun awakpabḅ yáoe, sa'ona pḅ duunakèomá pḅe. 8 Tó sa'ona sa pḅ wí a pḅ káteu à tékū ò gbēe, sa'obḅpi báa líḅ de sa'onapi pḅ ũ. 9 Pḅwen gba pḅ wà kàa kèò ge wà blekèò ouu ge mḅpɛɛɛwa líḅ de sa'ona pḅ sa'òḅ pḅ ũ. 10 Pḅwen gba páleḅ líḅ de Aalona buiḅ pḅ ũ, aai se sáasaa, tó wa yàale ní nísio ge wa kpà nísisain nò.

Dii sáaukpa sa'obḅ

11 Dii sáaukpaḅ pḅ waliḅ mḅoè yādilean ke: 12 Tó gbēe lé mḅ Dii sáaukpai ní pḅtuoo, aàli mḅ ní kàa sesai pḅ wa tòto ní nísio lḅ ní kàagbaala pḅ wà nísi èwàò ní kàa pḅ wa kè ní pḅeti yāalea ní nísioo. 13 Aàli mḅ lḅ ní pḅwenti pḅ wà ese kàu à kè pḅe ũo, 14 i pḅpiḅ bḅ Diie mènḅodo, i gḅ sa'ona pḅ sáaukpa sa'obḅ au lè sa'okíiwae. 15 Wàli sáaukpa sa'onḅḅ so sapi ogḅḅ, wasuli a kīni tó gu ḅwàò.

16 Tó légbāḅa ge gba yáí à sapi òi, aàli a nḅḅ so sapi ogḅḅ. Tó gu ḅḅ a kīniwa, wa fḅ lí só. 17 Tó sa'onḅḅ gḅ e a gḅḅ àaḅde zí, wàli káteu à tékū. 18 Tó wà sáaukpa sa'onḅḅ sò a gḅḅ àaḅde zí, Dii a sio. Aḅ de sa'oa ũ lḅo. Bḅḅ ḅ a kè, a yá a wí gbé pḅ sò musue.

19 Wasuli sa'onḅḅ pḅ kà pḅ gbāleawa soo. Wàli káteu à tékū. Sa'onḅḅ sḅ, gbé pḅ aa gbāleaoḅ mé aali só. 20 Tó gbé gbālea sáaukpa sa'onḅḅ sò, wàli ade bḅ a gbéḅ guu. Nḅḅpiá Dii pḅe. 21 Tó gbé kà pḅ gbāleawa, gbēnazin gbālea ge nḅḅ ge pḅpāle pḅ de tḅ ũn nò, ḅ à sáaukpa sa'onḅḅ sò, wàli ade bḅ a gbéḅ guu.

Nísi ní auo dílea tḅ ũ

22 Dii ò Mḅizie à mè, 23 aà yáe bee o Isailiḅne. Ásuli zu ge sã ge ble nísi sóo. 24 Ali pḅge ge pḅ pḅ wàli tàitai nísi mḅaoke, āma ásuli sóo. 25 Tó gbé pḅtuoo pḅ wí sa'òḅ Diiwa, wí a kīni káteu à tékū nísi sò, wàli ade bḅ a gbéḅ guu. 26 Gu pḅ áḅ kuu píi, ásuli bā ge nḅḅ kòlokpasai sóo.* 27 Tó gbé kpàa ge pḅ kòlokpasai sò, wàli ade bḅ a gbéḅ guu.

Sa'ona baa

28 Dii ò Mḅizie à mè, 29 aà yáe bee o Isailiḅne. Tó gbé mḅ Diie ní sáaukpa sa'obḅḅ, aàli a sa'obḅpi pḅe beeḅ kpa Diiwa. 30 Aàli mḅ ní a nísi pḅ wí ka Diie téu à tékūò ní azia ḅḅ ní a kùlao, i a kulapi mḅ Diie. 31 Sa'ona i a nísi kpasa sa'okíiwa, kulapi iḅ de Aalona ní a néḅ pḅ ũ. 32 Ali sáaukpa sa'obḅ ḅplaa gbá go ado sa'ona pḅ ũ. 33 Aalona bui pḅ sḅ Diizi ní sa'obḅpi auo ní a nísi mé aliḅ a gbápi ví a baa ũ. 34 Isailiḅ sáaukpa sa'obḅḅ guu, kùla pḅ wí mḅ Diie ní a gbá pḅ wí bḅ adoao ḅ Dii díle wàli kpá Aalona ní a néḅwa an asea ũ. Isailiḅ líḅ kpámá gḅḅpii.

35 Baa pḅ Aalona ní a néḅ ì e sa pḅ wí a pḅ nísika Diie téu à tékū guun we. Bee ḅ Dii kpámá gḅḅ pḅ à ní díle a gbāgbanaḅ ũ. 36 Gḅḅ pḅ wà nísikámá, Dii díle Isailiḅne aaliḅ bee kpámá gḅḅpiie an asea ũ e an buiwa.

37 Sa pḅ wí a pḅ káteu à tékū obḅ yādilean we ní pḅwen gbao ní duun awakpabḅḅ ní tàae fiabobḅḅ ní daaziu sa'obḅḅ ní sáaukpa sa'obḅḅ. 38 Dii yápi dà Mḅizie Sinai gbɛ musue gḅḅ pḅ a díle Isailiḅne aa mḅ sa'oiwa Sinai guwaiwaiu.

8

Aalona ní a néḅ dílea sa'onaḅ ũ (Bḅa 29.1-37)

1 Dii ò Mḅizie à mè: 2 Aalona sé ní a néḅ ní sa'on pḅkasaḅ ní nísi pḅ wí pḅ díleò à gḅ ma pḅ ũo ní duun awakpazuo ní sāsakao mèn plaḅ ní gbí pḅ kàa kauo, 3 ní Isailiḅ káaa píi kpaaũkpe kpeele. 4 Mḅizikè lá Dii òewa, à ní káaa kpaaũkpe kpeele. 5 ḅ Mḅizi ò bílae: Yá pḅ Dii díle wà ken ke. 6 A mḅ ní Aalonaḅ ní a néḅ, ḅ à ní zu'ò. 7 A ulatao dà Aalonae, à asana lèele ḅa, ḅ à ulatao dàè ní sa'o'ulao, ḅ à sa'o'ulapi asana ḅè a pi. 8 A bḅḅloonnḅe lḅoè, ḅ à Uliũ ní Tumiũo kà bḅḅpiu. 9 A tuludìè, ḅ à vua pɛɛena pḅ ì aà díle Dii pḅ ũ nà tulupi aewa, lá Dii díleèwa.

* 7:26 Daa 9.4, Iko 12.16, 23

10 Ɔ Mɔizi nɔsi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ sè a mà zwàakpɛwa nɔ pɔ pɔ kúuɔ pfi, aa gɔ Dii pɔ ũ. 11 Ɔ à nɔsi fàfà sa'okliwa gɛn sopla, a màma sa'okliwa nɔ a pɔɔ pii nɔ dàao nɔ a dibɔɔ, aa gɔ Dii pɔ ũ. 12 Ɔ à nɔsipi kà Aalona miwa, à gɔ Dii pɔ ũ. 13 Ɔ à mò nɔ Aalona néɔ, à ulatao dàdané, à asanadòdɔné nɔ pi, à fùà gbàa kpàkpané, lá Dii dɔlɛ̀ewa.

14 Ɔ à mò nɔ duun awakpazupio, Aalona nɔ a néɔ ɔ̀nàna a miwa. 15 Ɔ Mɔizi zupi kòlokpa, à a au sɛ màma sa'okli kóbaɔwa nɔ a ɔ̀tonao à liai, à gbábòè. Ɔ à au pɔ gɔ èle sa'okli pi gbáziwa. Màa à gbábòè, à gɔ Dii pɔ ũ. 16 Ɔ à zupi guupɔ nɔsio sèle pii nɔ a pɔa nɔsio nɔ a gòleɔ nɔ gòlepi nɔsio, a kpàsa sa'okliwa. 17 Ɔ à zuswanapi kàteu à tékú bòo kpe lá Dii dɔlɛ̀ewa, a báa nɔ a nòɔo nɔ a gbɔo pii.

18 Ɔ à mò nɔ sàsakaopi doo sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékú obɔ ũ. Aalona nɔ a néɔ ɔ̀nàna a miwa, 19 Ɔ Mɔizi a kòlokpa, à a au fàfà sa'okliwa à liai. 20 Ɔ à sãpi gòaagoaa, à a mi nɔ a guo nɔ a nɔsio kpàsa. 21 A a guupɔ nɔ a koeɔ pɔpi, ɔ̀ à sãpi kpàsa sa'okliwa pii sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékú, a gɔ ɔ̀ na Diie ũ, lá Dii dɔlɛ̀ Mɔizipiɛwa.

22 Ɔ à mò nɔ sàsakao páleo an daaziu sa'obɔ ũ. Aalona nɔ a néɔ ɔ̀nàna a miwa, 23 Ɔ Mɔizi a kòlokpa, à a au sè a mà Aalona ɔ̀plaa swálebawa nɔ a ɔ̀plaa ɔ̀nemio nɔ a ɔ̀plaa gbánemio. 24 Ɔ à mò nɔ Aalona néɔ, à aupi màma nɔ ɔ̀plaa swálebawa nɔ nɔ ɔ̀plaa ɔ̀nemio nɔ nɔ ɔ̀plaa gbánemio. Ɔ à aupi lè sa'okliwa à liai. 25 Ɔ à sãpi nɔsi náaa, a vlá nɔsi nɔ a sálanao nɔ a pɔa nɔsio nɔ a gòleɔ nɔ gòlepi nɔsio nɔ a ɔ̀plaa gbáo. 26 Ɔ à kàa boolo sè mendo kàa gbí pɔ ɔ̀ ku Dii aɛ guu nɔ kàa nɔsideo mendo nɔ kàawanao mendo, a kà nɔsipi nɔ ɔ̀plaa gbápiola. 27 A apii ná Aalona nɔ a néɔne nɔ ɔ̀zi, ɔ̀ aa mò Diie sa pɔ wɔ a pɔ mɔè ũ. 28 Ɔ Mɔizi pɔpi sɔ̀ nɔ ɔ̀zi, a kpàsa sa'okliwa sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékú musu an daaziu sa'oa ũ. Pɔ pɔ wɔ ka Diie téu à tékú, a tékú gɔ ɔ̀ naèn we. 29 Mɔizi sàsakaopi kùla sè ɔ̀, a mò Diie sa pɔ wɔ a pɔ mɔè ũ, lá Dii dɔlɛ̀ewa. Kulapi mé Mɔizi baa ũ.

30 Ɔ Mɔizi nɔsi pɔ wɔ pɔ dileɔ à gɔ Dii pɔ ũ dà nɔ au pɔ kálɛ sa'okli, a fàfà Aalona nɔ a néɔwa nɔ nɔ pɔkasao. Màa a tò Aalona nɔ a néɔ nɔ nɔ pɔkasao gɔ Dii pɔ ũ.

31 Ɔ Mɔizi ò Aalona nɔ a néɔ: A nòɔe bee fùuke kpaaũkpe kpɛɛɛ, í só we nɔ á daaziu kàa gba pɔ kú gbí guu, lá Dii dɔlɛ̀ewa à mè áme á só. 32 I nòɔ nɔ kàa pɔ gɔ kàteu à tékú. 33 Asu go kpaaũkpe kpɛɛɛe e gɔɔ sopla e á daaziu gɔɔ lé gɛ kaò, asa waɔ á daaziu zɔpi ke e gɔɔ soplae. 34 Dii mé yá pɔ kè gbãpi dɔlɛ̀ ké à á duuna kɛ́wá yáí. 35 Aɔ ku kpaaũkpe kpɛɛɛ fãane nɔ gwãasinao e gɔɔ sopla, íɔ zɔ pɔ Diipi dàé ke, ké ásu gagao yáí, asa màa a dɔlɛ̀mɛɛ. 36 Ɔ Aalona nɔ a néɔ yá pɔ Dii dà Mɔizie a òné kè pii.

9

Sa'onao naa ziwa

1 A gɔɔ swaaõde zɔ Mɔizi Aalona nɔ a néɔ sɔsi nɔ Isailio gbɛzɔɔ. 2 Ɔ a ò Aalona: Zugaaena sãasai sé n duun awakpabɔ ũ nɔ sàsakao sãasaio sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékú obɔ ũ, nɔ sa'òò Diiwa. 3 Ní o Isailioe aa blesana sɛ duun awakpabɔ ũ nɔ zugaae wɛdona sãasaio nɔ sã wɛdona sãasaio sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékú obɔ ũ, 4 nɔ zuo nɔ sàsakaoo sãaukpa sa'obɔ ũ, aa sa'òò Diiwa nɔ pɔwen gba pɔ yáalea nɔ nɔsioo, asa Dii a bɔ mómá gbãe.

5 Wà pɔ pɔ Mɔizi òpi sè mòò kpaaũkpe kpɛɛɛ, ɔ̀ gbépii mò sɔ̀ Dii aɛ. 6 Ɔ Mɔizi mè: Yá pɔ Dii dɔlɛ̀ ké à aà gawi en ke. 7 Ɔ a ò Aalona: Sɔ̀ sa'oklii, nɔ sa'o nɔ duun awakpabɔ, nɔ sa pɔ wɔ a pɔ kàteu à tékú o, nɔ n duuna nɔ n néɔ pɔ kɛ́wá, nɔ sa'o nɔ bíla pɔɔ, nɔ n duuna kɛ́má lá Dii òwa.*

8 Ɔ Aalona sɔ̀ sa'oklii, à zugaaena kòlokpa a duun awakpabɔ ũ. 9 Aà néɔ mòè nɔ a auo, à ɔ̀tona zɔ̀wà, a màma sa'okli kóbaɔwa, ɔ̀ à au kɔni èle sa'okli pi gbáziwa. 10 A zupi nɔsi nɔ a

* 9:7 Ebe 7.27

gòlɛɔ ní a pɔa nísio kpàsa sa'oklɛpiwa, lá Dii d̄ilɛ Mɔizɛwa. ¹¹ A a nòɔ ní a báao kpàsa bòo kpe à tɛkũ.

¹² A sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tɛkũ ò, ɔ aà néɔ a au kpàwà, a lè sa'oklɛpiwa à liai. ¹³ Aa s̄api guɔ kpàwà dodo ní a mio, ɔ a kpàsa sa'oklɛpiwa. ¹⁴ A a guupɔɔ p̄ipi ní a koeɔ, a kpàsa sa'oklɛpiwa a k̄ini pɔ kálɛa musu.

¹⁵ ɔ Aalona mò ní bíla sa'obɔɔ. A ní duun awakpable sè à a kòlokpa, ɔ a kèò lá a kè ní duun awakpabɔ s̄éiaowa. ¹⁶ A mò ní ní sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tɛkũ obɔɔ, ɔ à sa'òò lá Dii d̄ilɛwa. ¹⁷ A mò ní pɔwɛn gbao, a dà ɔkũ do, ɔ a kpàsa sa'oklɛpiwa, sa kɔɔ oa pɔ bàasi.

¹⁸ A bíla s̄aaukpazu ní s̄asakaoo kòlokpa. Aa néɔ a au kpàwà, ɔ a lè sa'oklɛpiwa à liai. ¹⁹ Zu ní s̄apio nísio, an vlá n̄isi ní a s̄alanaɔ ní a gòlɛɔ ní a pɔa nísio ²⁰ ɔ aa kàlɛ nòɔpiɔ kulaɔwa, ɔ Aalona kpàsa ní a n̄isipio sa'oklɛpiwa. ²¹ A a kulapio ní ɔplaa gbáo mò Diiɛ sa pɔ wɪ a pɔ mɔè ù lá Dii d̄ilɛ Mɔizɛwa. ²² ɔ Aalona ɔ̀b̄n̄ila musu, à samaa'òné.† Ké à sa'ò ní duun awakpabɔɔ màa ní sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tɛkũ obɔɔ ní s̄aaukpapɔɔ, ɔ à p̄ila sa'oklɛpiwa.

²³ ɔ Mɔizi ní Aalonaɔ gè kpaaũkpɛu. Ké aa b̀ò, aa samaa'ò bílaɛ, ɔ Dii gawi b̀ò gupuuu gbépii wáa. ²⁴ Tɛ̀ b̀ò Dii k̄ii à kũ sa pɔ wàlɛ a pɔ kátɛu à tɛkũ ní n̄isipiowa sa'oklɛ. Ké gbépii è màa, aa gulakè, ɔ aa mipèlɛ.

10

Nadabu ní Abiuo gaa

¹ Aalona néɔ Nadabu ní Abiuo ní tésibɔɔ sè, aa tɛkàu aa tulaletikàa, ɔ aa mò Dii aɛ ní tɛ z̄ilo pɔ i dilɛnéoo. ² ɔ tɛ̀ b̀ò Dii k̄ii à ní dɛdɛ, aa gàga Dii aɛ we. ³ ɔ Mɔizi ò Aalonaɛ: Yá pɔ Dii òn we à mè,

á tó gbé pɔ s̄aziao d̄s̄ ké a kua adoa,*

i tɔbɔ gbépii wáa.

ɔ Aalona n̄ilɛ.

⁴ Mɔizi Aalona des̄ Uzieli néɔ Misaeli ní Elezaf̄ao s̄isi, ɔ a òné: A s̄ k̄ai. A á gbéɔ ge s̄élɛ zwàakpe kpɛlɛ, í b̀òò b̀òo kpe. ⁵ ɔ aa mò gepio s̄élɛ ní ní ulataoɔ, aa b̀òr̄n̄o b̀òo kpe lá Mɔizi òwa.

⁶ ɔ Mɔizi ò Aalonaɛ ní aà néɔ Elezaa ní Itamaao: Asu to ìana á miká páo. Asu à á ulaɔ ga kék̄ɛo. Tó á kè màa, á gagae, Dii pɔ i pa gbépiizi. A gbé Isailio mé aa gbé pɔ Dii tò tɛkũm̄apio ɔ̀o. ⁷ Asu go kpaaũkpɛ kpɛlɛao, ké ásu gagao yáí, asa Dii n̄isi pɔ tò a ḡo aà pɔ ù kú á mɛwae. ɔ aa kè lá Mɔizi òwa.

⁸ ɔ Dii ò Aalonaɛ: ⁹ Mpi ní n̄ néɔ, tó álɛ ḡɛ kpaaũkpɛu, ásulɛ v̄ɛ ge í gb̄aa mio, ké ásu gagao yáí. Yád̄ilɛapi aɔ ku gɔɔpii e á buiwaɛ. ¹⁰ Ali pɔ pɔ de ma pɔ ù d̄ɔk̄ɛ ní pɔ pɔ de ma pɔ ùoo. Ali pɔ gb̄alɛa d̄ɔk̄ɛ ní pɔ gb̄alɛsaio. ¹¹ Ali yád̄ilɛa pɔ má dà Mɔizɛ a ò dada Isailioɛ píi.

¹² Mɔizi ò Aalonaɛ ní aà né pɔ ḡɔɔ Elezaa ní Itamaao à mè: Ali pɔwɛn gba pɔ wɪ ka Diiɛ téu k̄ini ble sa'oklɛ saɛ. Asulɛ ɛsɛ káu à ke p̄ɛ ùo, asa blɛpi adoaɛ. ¹³ Ali ble gu pɔ wa d̄ilɛ a z̄éiu, asa á baan we sa pɔ wɪ a pɔ n̄isika Diiɛ téu à tɛkũ guu. Màa Dii d̄ilɛmɛɛ. ¹⁴ Mpi ní n̄ n̄eḡɛɔ ní n̄ n̄ɛnɔɔ ali a kùla pɔ wɪ mɔ Diiɛ ní a gbá pɔ wɪ b̀ò adoaɔ so gu pɔ wa d̄ilɛ a z̄éiu, asa á baan we Isailio s̄aaukpa sa'oa guu. ¹⁵ Aali mó ní a gbápio ní a kùlao ní a n̄isi pɔ wɪ ka Diiɛ téu, í mɔ Diiɛ. Mpi ní n̄ néɔ á baan we gɔɔpii lá Dii d̄ilɛwa.

¹⁶ Mɔizi duun awakpable yãgbèamá. A m̄ò lè à tɛkũ k̀ò, ɔ Mɔizi pɔ pà Elezaa ní Itamaaozi à mè: ¹⁷ B̄yáí i duun awakpabɔ nòɔpi so zwàakpe uao ni?† Dii blɛɛ. A kpàwáɛ ké à gbépii duuna k̄ɛomáɛ, í s̄ír̄n̄o. ¹⁸ Lá w̄i gé ní a auo Dii kùk̄io, à kũ à a nòɔ so uae, lá má òwa. ¹⁹ ɔ Aalona ò Mɔizɛ: Gwa, aa mò Diiɛ gb̄a ní ní duun awakpabɔɔ ní ní sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tɛkũo, ɔ yá ma le gb̄a. Tó má s̄ò yãa, a ke Diiɛ nae? ²⁰ Ké Mɔizi yápi mà, ɔ a s̄i.

† 9:22 Nao 6.22-27 * 10:3 B̄oa 19.22 † 10:17 Lev 6.26

11

Pó pò Dii òlè tē ũ
(Iko 14.3-21)

¹ Dii ò Mòizie ní Aalonao à mè, ² aa yáe bee o Isailiõne: Sèa nòbò pò áli sóõn ke: ³ Ali nòbò pò a swè paaa pla mé ì pòbò a kòlou à ea só só. ⁴ Nòbòeõ ku, aaì pòbò ní kòlou aa ea só, kási an swè paaa plaõ, ásuli sóõ. Yiongo ì pòbò a kòlou à ea só, a swè ví sõõ. A tē. ⁵ En'ui'uina ì pòbò a kòlou à ea só, a swè víõ. A tē. ⁶ Kifēnena ì pòbò a kòlou à ea só, a swè víõ. A tē. ⁷ Sàwa swè ví paaa pla, kási ìli pòbò a kòlou à èa sòõ. A tē. ⁸ A nòõpiõ tē, ásuli sóõ, ásu òkà a gèwa seo.

⁹ Ilèpò pò kú ísiau ge swaiõ, a pò pò áli sóõn ke: Tó a ka ní tēõõ ví, áli só. ¹⁰ Ilèpò pò ka ní tēõõ víõ, pò pò kú yèyèõ ge pò pò kú dodoõn nò, aaõ deé pò giaõ ũ. ¹¹ Lá pò giaõne, ásuli sóõ. Ali saka a geu. ¹² Ilèpò pò ka ní tēõõ víõ líõ deé pò giaõ ũ.

¹³ Bã pò áli sakauõn ke: Asuli sóõ, pò gianauõne. Yãamusu, kúu, bãso, ¹⁴bae, zabã, bleaaõ, ¹⁵gbagbaaõ, ¹⁶kooõhũna, taataa, yaabeeõ, ¹⁷kooõ, kpòbò'ilena, bãyakpa, ¹⁸fana, gáu, tēepili, ¹⁹wàaliana, yaapunaõ, welembã ní sasio.

²⁰ Kòõ gãsiadeõ líõ deé pò gianauõ ũ, ²¹ãma àli a gbalade pò ì vívìõ só. ²² A pò pò áli sóõn ke: Kwaõ, víikeenaõ, plekasonauõ ní kwa keleeõ. ²³ Kòõ gãsiade pãleeõ líõ deé pò gianauõ ũ. ²⁴ Pòpiõ to à gbãlee. Gbè pò òkà a gèwa aõ gbãlee e oosi. ²⁵ Gbè pò a ge sè lí a pòõ pí, kási a gi àõ gbãlee e oosi.

²⁶ A nòbò pò a swè paaaõ, ge ìli pòbò a kòlou à èa sòõõ tē píi. Gbè pò òkàwà gbãlèn we. ²⁷ A pò òmideõ tē. Gbè pò òkà a gèwa aliõ gbãlee e oosi. ²⁸ Gbè pò a ge sè lí a pòõ pípi, kási a gi àõ gbãlee e oosi. Pòpiõ líõ deé tē ũ.

²⁹ Pòkelena pò ì táa'o tòlewae beeõ líõ deé tē ũ: Èna, zõ, ³⁰kasõ, zõgalatē, nēwoona, lèbõ ní kíkpaaõ. ³¹ Pòkelenapiõ líõ deé pò gbãleeõ ũ. Tó pòpiõ gà, mé gbè òkàwà, aõ gbãlee e oosi. ³² Tó pòpiõ gà, mé à lèlè dà pòõ, pòpiõ aõ gbãlee, lí pò ge zwãa ge báa ge sakili ge zíkèbõen nò. Wàli da íu, kási aõ gbãlee e oosi. Bee gbèa i gõ gbãlesai. ³³ Tó pò kelenapiõ do ge lèlè dà gè õou, pò pò kú a guuõ gbãlè, wàli oopi wí. ³⁴ Tó oopi í kòlè kà pòblea ge imiau, à gbãlèn we. ³⁵ Pò pò pògepiõ do lèlè dàa gbãlè. Tó blekebõ ge kínae, àli gboo, asa à gbãlè, mé aõ gbãlee. ³⁶ Tó nibõna ge lòõ sõ, a gbãleo, sema gbè pò òkà pògepiwa. ³⁷ Tó a ge lèlè dà pòbuia, a gbãleo. ³⁸ Tó pòwena pò wa kà ílee sõ, aõ gbãlee.

³⁹ Tó nòbò pò wí sóõ do gà, gbè pò òkàwà aõ gbãlee e oosi. ⁴⁰ Gbè pò pògepi sò ge à pògepi sè lí a pòõ pí, kási aõ gbãlee e oosi.

⁴¹ Pòtaa'onkuawa á pò gianae, ásuli sóõ, ⁴²pò pò ì táa'o a gbèe ge gbá siiõwa ge pò pò gbá ví dasin nò. Asuli sóõ, pò gianauõne. ⁴³ Asu to à gõ pò gianauõ ũ pòpiõ yá musuo. Asu to à gbãlè ní yáio. Asu to aa á gbãleo, ⁴⁴asa Dii á Luan ma ũ. Aõ ázia kúa ma gbèõ ũ, á kua iõ adoa, asa ma kua adoa. Asu to àli gbãlè pòtaa'onkuawapiõ yá musuo. ⁴⁵ Ma Dii ma á bóle Egipi, ké màõ de á Lua ũ. A kua líõ adoa, asa ma kua adoa.*

⁴⁶ Yá pò má òlè nòbòõ ní bãõ ní ílèpò bèeõ ní pòtaa'onkuawaõ musun we. ⁴⁷ Aliõ pò gbãleeõ òkõõ ní pò gbãlesaiõ. Aliõ pò pò wí sòõ òkõõ ní pò pò wíli sóõõ.

12

Né'i gbãõõ

¹ Dii ò Mòizie à mè, ² aà yáe bee o Isailiõne: Tó nòe né'í gõe ũ, aõ gbãlea e gòõ soplae, lá ìõ ku a òkũgòõwawa. ³ A gòõ swaaõde zí wíli tõzõ népie,* ⁴nòõpi i ea zõlè lõ e gòõ baakwi ní àaõõ a au gbãõõ yáí. Asuli òkà Dii pòewao, mé asuli gé zwãakpe uao e a gbãõõgòõpi ge

* 11:45 1Pie 1.16 * 12:3 Daa 17.12, Luk 2.21

paò. ⁵ Tó nɔɛ a i sɔ̃, aɔ gbāleá e á̃sɔ̃a plaɛ, lá ìɔ ku a ɔkũgɔɔwawa, i ɛa zɔ̃le lɔ e gɔɔ bàáɔ ní sooloo e a au gbā́sɪ wolo.

⁶ Tó aà nɛgɔ̃ɛ ge nɔɛ ia gbābɔgɔɔ pà, aàli gé sa'ona lei kpaaũkpɛ kpɛɛle ní sã wēdonao sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tékũ obɔ ũ ní felenaɔ ge felenguulu né bɔbɔ duun awakpabɔ ũ. ⁷ Sa'onapi lí sa'ooè Diiwa, i aà duuna kēwà, nɔɛpi aubɔawà gbā́sɪ i wolowà. Yá pɔ wa dɪle ne'ina musun we. ⁸ Tó aà gbāa i ka aà sã luo, aàli mɔ́ ní felenaɔ mèn pla ge felenguulu né bɔbɔ mèn pla,† ado iɔ de sa pɔ wɪ a pɔ kátɛu à tékũ obɔ ũ, ado sɔ duun awakpabɔ. Sa'ona lí aà duuna kēwà, nɔɛpi i gɔ̃ gbālesai.

13

Mɛbaagyã

¹ Dii yã'ò Mɔ̃ziɛ ní Aalonao à mè: ² Tó gbé gue lé ká ge àle bɔke ge àle puakũ, mé a de gyã pɔ í línzɪ ũ, wàli geaàno sa'ona Aalona ge aà néɔ do kí. ³ Sa'onapi i wéte gyã pɔ kú ade mɛwai. Tó gupi ká puakũ, mé a ɛ zuuua, gyã pɔ í línzɪn we, sa'ona lí ade dile gbāleá. ⁴ Tó mɛbaa puakũ, mé a ɛ zuuua, mé a ká i puakũ, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ⁵ a gɔɔ sopladepi zɪ́ i wéte. Tó a è gyãpi ku a gbɛu, í zɔ̃kũ, sa'ona lí ɛa zékaka adele e gɔɔ soplá lɔ, ⁶ a gɔɔ sopladepi zɪ́ i ɛa wéte lɔ. Tó gyãpi lào, i káfio, aàli ade dile gbālesai. Gyã bèè no. Ade lí a pɔkasao pí, i gɔ̃ gbālesai. ⁷ Tó gyãpi sù kãfi ade azia ɔba sa'onae gbɛae, aàli ɛa gé azia ɔbiè lɔ, ⁸ sa'ona i wéte. Tó gyãpi kãfiɛ, aàli aà dile gbāleá. Gyã pɔ í línzɪɛ.

⁹ Tó gbé gyã pɔ í línzɪ vɪ, wàli geaàno sa'ona kí, ¹⁰ i wéte. Tó gu kaapi puakũ, mé a ká pù, mé à pia ténsui, ¹¹ gyã pɔ í línzɪ mé zina dile we kò, sa'ona lí ade dile gbāleá. Asuli zékaka adeleɔ, asa á ade dɔ gbāleá kò.

¹² Tó gyã lí gbé mɛa, mé sa'ona è à lí aà mɛa píi sea za aà minanguo e à gè pè aà kèsekpeawa, ¹³ aàli wéte. Tó gyãpi lí ade mɛa píiɛ, aàli ade dile gbālesai. Lá aà mɛ dákɔi píi, a gbā́sɪ vɪo. ¹⁴ Zɪ́ pɔ wà sù è a pia ténsui, a gbālean we. ¹⁵ Tó sa'ona bɔ tɛapi è, aàli ade dile gbāleá. Bɔ tɛapi aɔ gbāleae, gyã pɔ í línzɪɛ. ¹⁶ Tó bɔ tɛapi sù lɪle, à puakũ, ade lí gé sa'ona kí, ¹⁷ sa'onapi i wéte. Tó bɔpi puakũ, aàli ade dile gbālesai, iɔ gbālesai.

¹⁸ Tó gbé bɔ vɪ, mé à làa, ¹⁹ ɔ a gbɛa à kè púuu ge àle tɛke gènegène, ade lí gé à azia ɔbɔ sa'onae, ²⁰ i wéte. Tó a è a ɛ zuuua, mé a ká puakũ, sa'ona lí ade dile gbāleá. Gyã pɔ í línzɪ mé bɔwà bɔ gbɛu we. ²¹ Tó sa'ona wetèi a è a dáamavɪ, ká pua ku weo, mé a ɛ zuuua, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ soplá. ²² Tó a è àle káfie sɔ̃, aàli ade dile gbāleá. Gyã pɔ í línzɪɛ. ²³ Tó gu tɛkɛapi ku a gbɛu, i káfio, bɔpi gbɛɛ, sa'ona lí ade dile gbālesai.

²⁴ Tó gbé tekũ, ɔ a bɔ puakũ guei ge à kè gènegène, ²⁵ sa'ona lí wéte. Tó a è a ká puakũ, ge a ɛ zuuua, gyã pɔ í línzɪ mé dàale tɛbɔpiu we, sa'ona lí ade dile gbāleá, asa gyã pɔ í línzɪɛ. ²⁶ Tó sa'ona wetèi a è a dáamavɪ, mé a ká pua vɪo, mé a ɛ zuuua, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ²⁷ a gɔɔ sopladepi zɪ́ i wéte. Tó à kãfi, sa'ona lí ade dile gbāleá, asa gyã pɔ í línzɪɛ. ²⁸ Tó bɔ puapi ku a gbɛu, mé i káfio, a dáamavɪ, tɛbɔɛ, sa'ona lí ade dile gbālesai, asa tɛbɔ gbɛɛ.

²⁹ Tó gɔ̃ɛ ge nɔɛ bɔ vɪ a mikãu ge a letãwa, ³⁰ sa'ona lí wéte. Tó a è bɔpi zuuua, mé a ká kè tén'úa'ũanno, sa'onapi lí ade dile gbāleá. Úaɛ, mi ge letã gyã pɔ í línzɪɛ. ³¹ Tó sa'ona wetèi mé a è úapi zuuua, mé ká sia ku weo, sa'onapi lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ³² i ɛa wéte bɔpizi a gɔɔ sopladepizi. Tó a è úapi i káfio, mé ká tɛa úa'ũana ku weo, mé a zuuua, ³³ wàli miboè, āma wasuli gu pɔ úapi kuu boo, sa'ona lí zékaka adele e gɔɔ soplá, ³⁴ a gɔɔ sopladepi zɪ́ i wéte úapizi. Tó a è úapi i káfio, mé a zuuua, sa'onapi lí ade dile gbālesai. Ade lí a pɔkasao pí, iɔ ku gbālesai. ³⁵ Tó úapi sù kãfi aà dilea gbālesai gbɛae sɔ̃, ³⁶ sa'ona lí

† 12:8 Luk 2.24

wétei. Tó úapi kàfi, sa'ona suli ká tēa tàasika lɔo, asa ade gbāleae. ³⁷ Tó úapi kèè dou, mé à ká sia b̀le, úapi làa, ade gbāleao, sa'ona i aà dile gbālesai.

³⁸ Tó p̀ pua b̀b̀ g̀e ge nɔe mewa bàebae, ³⁹ sa'ona lí wétei. Tó p̀ pua fàuluue, debu mé b̀ aà mewa we, ade gbāleao.

⁴⁰ Tó g̀e mikā wòlo, migbaade, a gbāleao. ⁴¹ Tó aà mi'ae ká mé wòlo, mi'ae gbaade, a gbāleao. ⁴² Tó b̀ pua b̀ aà migbaa ge aà mi'ae gbaawa, gyā p̀ ì lízi mé b̀ we, ⁴³ sa'ona lí wétei. Tó b̀ pi kaa de p̀uu lán gyā p̀ ì líziwa, ⁴⁴ g̀e pi gyā p̀ ì lízi víe. A gbāle, sa'ona lí ade dile gbāleao b̀ p̀ kú aà miwa yái.

⁴⁵ Tó gbé gyā p̀ ì lízi ví màa, aàli p̀kasa kékēa daa, i a mikā tó da pā, aàli ɔku a léwa, i me: Gbāle! Gbāle! ⁴⁶ Gɔɔ p̀ àle gyāpi ke píi, aɔ gbāleae. Gbé gbāleae, aɔ ku b̀o kpe adoe.

P̀ fukpaa

⁴⁷ Tó p̀kasa p̀ wa tà ní sākāo ge ní buao f̀ kpà, ⁴⁸ ge p̀le ge báa ge báa p̀, ⁴⁹ tó a fukpaapi kè búunnɔ ge t́e, wàli ɔb sa'ona, ⁵⁰ i wétei, i zékaka p̀pile e gɔɔ soplá, ⁵¹ i ea wétei a gɔɔ sopladezi. Tó a fukpaapi kàfi, f̀ pāsíe. P̀pi gbāle, ź p̀ wí kèò píin lò. ⁵² Aàli p̀ p̀ f̀ kpàpi káteu à tékū, asa f̀ pāsíe.

⁵³ Tó sa'ona wetèi a è p̀pi fukpaapi i káfio, ⁵⁴ aàli o wà p̀ p̀ f̀ kpàpi pípi, i ea zékakaè lɔ e gɔɔ soplá, ⁵⁵ i ea wéte p̀ p̀ wa p̀pipizi lɔ. Tó a è fukpaapi i lileo, baa tó i káfio, p̀pi gbāle. Alí káteu à tékū, tó p̀pi ae ge a kpe mé fukpaan lò. ⁵⁶ Tó sa'ona wetèi a è fukpaapi lào p̀pi pípia gbea, aàli gu p̀ f̀ kpàpi gole. ⁵⁷ Tó p̀pi èa lé f̀ kpa lɔ àle lia, aàli p̀pi káteu à tékū. ⁵⁸ P̀ p̀ wa pípi a fukpaa làa s̀, wàli pípi a gèn plaade, i g̀ gbālesai. ⁵⁹ P̀ p̀ wa tà ní sākāo ge ní buao yādilean we, p̀kasa ní p̀le ge báa p̀ píi, ké wà e dile gbālesai ge gbāle.

14

Gbāɔ mēbaagyāde

¹ Dii ò M̀zie à mè: ² Mēbaagyāde p̀ wà m̀o sa'ona gbāɔ yādilean ke:* ³ Sa'ona lí b̀ b̀o kpe à gé wétei gbépi. Tó a è à gbāgbā ní a gyāpio, ⁴ aàli o wà m̀o ní bā p̀ de tē ũo b́e mèn pla ní sede lío ní ẁtēnao ní ése úao. ⁵ Sa'ona lí o wà bāpi do do oo p̀ wà í bàalea kàu musu, wi a kòlokpa, ⁶ i bā p̀ b́e sé ní sede lío ní ẁtēnao ní ése úao, i apii mále bā p̀ wà a kòlokpa ípi musu au guu, ⁷ i fá gbé p̀ ále aà mēbaagyā gbāɔwà gèn soplá, i gbāɔ, i bā b́e pi gbae s̄u.

⁸ Gbé p̀ wàle gbāɔ lí a p̀kasa pí, i a ká wa píi, i zu'o, i g̀ gbālesai. Bee gbea i gē b̀ou, i gɔɔ soplá ke ḡa, i gbasá gē a kpéu. ⁹ A gɔɔ soplade ź aàli a ká wa píi, aà mikā, aà lekāna, aà wékpammizi, ká p̀ kú aà mewa píi lé. Aàli a p̀kasa pí, i zu'o, i g̀ gbālesai.

¹⁰ A gɔɔ swaaɔde ź aàli m̀o ní sāsa né b̀b̀ sāsai mèn pla ní sāda sāsai wēdonao m̀endo ní p̀wentio kiloo soolo yāalea ní n̄si litili k̄nio. ¹¹ Sa'ona p̀ lé gbāɔ gbépi lí m̀o ní gbépio Dii kpaakpe kpele ní aà gbapi. ¹² Sa'ona lí sāsa se m̀endo, i sa p̀ wí a p̀ m̀o Dii oò tàae fiabob̀ ũ ní n̄si litili k̄nipo. ¹³ Aàli s̄pi kòlokpa gu p̀ a kua adoa, wí duun awakpab̀ ní sa p̀ wí a p̀ káteu à tékū ob̀o kòlokpa. Tàae fiabob̀piá sa'ona p̀e lán duun awakpab̀wa. Dii p̀e. ¹⁴ Sa'ona lí tàae fiabob̀pi au sé à máma gbé p̀ ále gbāɔ ɔplaa swálebawa ní aà ɔplaa ɔnemio ní aà ɔplaa gbánemio, ¹⁵ i n̄si litili k̄nipo dá à ka a ɔzeu, ¹⁶ i a ɔplaa ɔnezoblana z̄o n̄si p̀ kú a ɔzeupiwa, i n̄sipi fáfa Dii ae gèn soplá ní a ɔtonapio. ¹⁷ Aàli n̄si k̄ni p̀ g̀ a ɔzeu máma aà ɔplaa swálebawa ní aà ɔplaa ɔnemio ní aà ɔplaa gbánemio tàae fiabob̀ au p̀ á màwà musu. ¹⁸ Sa'ona lí n̄si k̄ni p̀ g̀ a ɔu máma aà miwa, i aà tàae k̄owà Dii ae.

* **14:2** Luk 5.14, 17.14

19 Sa'ona lí sa'o ní duun awakpabɔ, i gbé pɔ àlɛ gbábɔè duuna kɛowà. Bee gbɛa i sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔ kòlokpa, 20 i sa'òò sa'okíwa ní pówɛn gbao, i aà duuna kɛowà, i gɔ gbálesai.

21 Tó taasidɛ mé i ka à pɔpɔ kpao, aàli sãsa sɛ m̀endo tàae fiabobɔ ũ, wi pɔpɔ mɔ Diiɛ ní pówɛntio kiloo pla yãalɛa ní nísio aà duunakɛawà yáí. Aàli nísí litili k̀ini sé lɔ 22 ní felenao m̀en pla ge felenguulu né bɔbɔ m̀en pla aà gbãa léu, ado iɔ dɛ duun awakpabɔ ũ, ado sɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔ ũ. 23 Aàli m̀òò sa'onae Dii aɛ kpaaũkpɛ kpɛɛɛ a gɔɔ swaaɔde zí a gbábɔae yáí. 24 Sa'ona lí tàae fiabosã sé ní nísipio, i pɔpɔ mɔ Diiɛ, 25 i sãpi kòlokpa tàae fiabobɔ ũ, i a au dã máma gbé pɔ àlɛ gbábɔè ɔplaa swálebawa ní aà ɔplaa ɔnemio ní aà ɔplaa gbánemio, 26 i nísipi dã ka a ɔzɛɛu, 27 i fáfã Dii aɛ gɛn sɔpla ní a ɔplaa ɔnezɔblenao, 28 i nísí pɔ kú a ɔu máma aà ɔplaa swálebawa ní aà ɔplaa ɔnemio ní aà ɔplaa gbánemio gu pɔ à tàae fiabobɔ au m̀amawà. 29 Aàli nísí k̀ini pɔ gɔ a ɔu máma aà miwa aà tàae kɛawà Dii aɛ yáí. 30 Aàli sa'o ní felenapɔ doo 31 duun awakpabɔ ũ, i sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū o ní adoo ní pówɛntio, i aà duuna kɛowà Dii aɛ. 32 Yá pɔ wa d̩lɛ gbé pɔ mɛbaagyã wí, mé aà gbãa i ka à pɔ pɔ wí gbábɔɔ kpá píion we.

Kpé fukpaa

33 Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonao à m̀è: 34 Tó a gɛ Kanaa bùsu pɔ máɛ kpáwá á pɔ ũ guu, mé má tò kpé fù kpá á bùsuu we, 35 kpɛde lí gé o sa'onae pɔ pɔ dɛ lán fuwa ku a kpéu. 36 E sa'ona àò gé gɛi kpépiu wéteí fupizi, aàli o wà bɔlɛ ní pɔ pɔ kúu, ké pɔpɔ su gbáleo yáí, ili gbasa gɛ à wéte kpépi, 37 ili a fukpaapi gwagwa. Tó a è fupí kpé gí sɔ à zùu, à kè búunno ge téɛɛ, 38 aàli bɔ kpépiu, i a gbata e gɔɔ sɔpla. 39 A gɔɔ sɔplade zí aàli ɛa su, i wéteí. Tó fupí lí kpépi gíae, 40 aàli o wà gípi gbɛ pɔ fù kpàò bɔlɛ wà ge kóɛ bɛ'ae. 41 Aàli tó wà kpé guu gí wà wà liai, wi ge bùsu pɔ wa wàpi kóɛ bɛ'ae. 42 Wi gbè páleo séɛ, wi káka gbepi gbɛu, wi kpépi gíyɔ ní bùsu páleo.

43 Gbepi bɔlɛa ní kpépi waaa ní a yɔɔa gbɛa, tó kpépi èa fù kpà à lía, 44 sa'ona lí ɛa gɛ wéteí. Tó fupí kãfi kpépiuɛ, fù pásíɛ, kpépi gbálɛn we. 45 Wàli kpépi gboo, wi bɔlɛ ní a gbɛo ní a lío ní bùsu pɔ wa yɔɔo, wi kóɛ bɛ'ae. 46 Gɔɔ pɔ kpépi gbataa, tó gbɛe sù gɛu, ade aɔ gbáɛae e oosi. 47 Tó gbɛe í kpépiu ge à pɔblɛu, aàli a pɔkasao pí.

48 Kpépi yɔɔa gbɛa tó sa'ona m̀òò wéteí, mé a è i fù kpa lɔo, aàli gbábɔ kpépiɛ, asa fukpaapi làae. 49 Aàli bã sɛ m̀en pla ní sɛde lío ní wɔɔtɛnao ní ése úao, ké aà gbábɔ kpépiɛ, 50 i bãpi do dɔ gí oo pɔ wà í bàalɛa kàula, i a kòlokpa, 51 i sɛde lí ní ése úao ní wɔɔtɛnao ní bã b́ɛpio sé máɛ bã pɔ à a kòlokpa au guu ní ípio, i fáfã kpépiwa gɛn sɔpla. 52 Aàli gbábɔ kpépiɛ ní bãpi auo ní ípio ní bã b́ɛo ní sɛde lío ní ése úao ní wɔɔtɛnao, 53 i bã b́ɛpi gbɛ wɛnkɛ sɛsao. Màa a gbábɔ kpépiɛ, i gɔ gbálesai.

54 Mɛbaagyã ge úa yádilɛaon we 55 ní fu pɔ í kpa pɔkasawao ní kpé guupɔ 56 ní gukaao ní bɔo ní mɛbaa puakúao, 57 ké wà e pɔ kua gbálesai ge gbáɛa gɔɔ dɔ. A yádilɛaon we.

15

Kɛnu yá

1 Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonao à m̀è: 2 A yá'o Isailiɔne à mɛ, tó gbé gɔɛkebo lé ibɔlɛ, ípi ío gbáɛae. 3 Aà gɔɛkebo lé ibɔlɛ ge à kàn lò, ade gbálɛn we. Lá aà gbáɛa aɔ dɛn kɛ: 4 Wúɛbo pɔ kɛnude wúɛwà gbálɛ. Pɔ pɔ à z̀ɛwà píi gbálɛ. 5 Gbé pɔ ɔkà aà wúɛbɔwa lí a pɔkasao pí, i zu'o, kási aɔ gbáɛa e oosiɛ. 6 Gbé pɔ z̀ɛ pɔ pɔ kɛnude z̀ɛwàwa lí a pɔkasao pí, i zu'o, kási aɔ gbáɛa e oosiɛ. 7 Gbé pɔ ɔkà kɛnude mɛwa lí a pɔkasao pí, i zu'o, kási aɔ gbáɛa e oosiɛ. 8 Tó kɛnude lé'ikà gbé pɔ gbáɛaowa, ade lí a pɔkasao pí, i zu'o, kási aɔ gbáɛa e oosiɛ. 9 Tó kɛnude d̩i pɔ kpɛ, pɔ pɔ à z̀ɛwà gbálɛ. 10 Gbé pɔ ɔkà pɔ pɔ kú aà z̀ɛowa, aɔ gbáɛae

e oosi. Tó gbé pópíò sè, aàli a pòkasao pí, i zu'o, kási aò gbàlea e oosie. ¹¹ Tó kēnude i ɔpio, mé à ɔkà gbéwa, gbé pò ɔkàwàpí lí a pòkasao pí, i zu'o, kási aò gbàlea e oosie. ¹² Wàli gí oo pò kēnude ɔkàwà wíwi. Tó pò pò wa kè ní lío, wàli pípi.

¹³ Tó kēnude kēnu làa, aàli gɔɔ sopla ke gia a gbābɔa yáí, i a pòkasao pí, i zu'o ní í bàaleao, i gɔ gbālesai. ¹⁴ A gɔɔ swaaɔde zí aàli felena sé mèn pla ge felenguulu né bɔbɔ mèn pla, i geò Dii kíi kpaaũkpe kpeele, i kpa sa'onawa. ¹⁵ Sa'onapi lí sa'o ní bāpíò doo duun awakpabɔ ũ, ado sɔ sa pò wí a pò kátɛu à tékũ obɔ ũ, i aà duuna kēowà Dii ae aà kēnu pò tò à gbālè yá musu.

¹⁶ Tó gbé azía è, aàli zu'o wásawasa, kási aò gbàlea e oosie. ¹⁷ Pòkasa ge báa pò ípi kàwà, aàli pí, kási pópí aò gbàlea e oosie. ¹⁸ Tó gɔe wùle ní nɔeo mé à azía è, aali zu'o, kási aò gbàlea e oosie.

Ɔkūa yá

¹⁹ Tó nɔe ɔkũ, au pò íò bɔwà mé í to aàò gbàlea e gɔɔ sopla. Gbé pò ɔkà nɔepiwa, aò gbàlea e oosi. ²⁰ Aà gbālegɔɔ pò pò à wùlewà ge pò pò à zòlewà píi gbālè. ²¹ Tó gbé ɔkà aà wùlebɔwa, aàli a pòkasao pí, i zu'o, kási aò gbàlea e oosie. ²² Tó gbé ɔkà pò pò à zòlewàwa, ade lí a pòkasao pí, i zu'o, kási aò gbàlea e oosie. ²³ Tó gbé ɔkà aà wùlebɔwa ge pò pò à zòlewàn lò, ade aò gbàlea e oosie. ²⁴ Tó gɔe wùleaànɔ, à gbālèn we, íò gbàlea màa e gɔɔ sopla. Wùlebɔ pò gɔepi wùlewà píi gbālè.

²⁵ Tó au lé bɔ nɔewa à gɔɔplakè, mé aà ɔkũgɔɔn sɔo ge a gēgēa de aà ɔkũgɔɔ léa, aò gbàlea aubɔawàpí gɔɔ, lá íò gbàlea a ɔkũgɔɔwawa. ²⁶ Wùlebɔ pò à wùlewà gɔɔ pò au lé bɔwà aò gbàlea, lán wùlebɔ pò à wùlewà a ɔkũgɔɔwawa, mé pò pò à zòlewà aò gbàlea, lá a de aà ɔkũgɔɔwawa. ²⁷ Gbé pò ɔkà pópíowà gbālèn we. Aàli a pòkasao pí, i zu'o, kási aò gbàlea e oosie. ²⁸ Tó aubɔawà làa, a ke gɔɔ sopla gia, i gɔ gbālesai. ²⁹ A gɔɔ swaaɔde zí aàli felena sé mèn pla ge felenguulu né bɔbɔ mèn pla, i geò sa'onae kpaaũkpe kpeele. ³⁰ Sa'ona lí sa'o ní bāpíò doo duun awakpabɔ ũ, ado sɔ sa pò wí a pò kátɛu à tékũ obɔ ũ, i aà duuna kēowà Dii ae au pò bɔwà a tò à gbālè yá musu.

³¹ Màa á da Isailíonɛ aa kē gbāsiwa, ké aasu ma kúkíi pò kú ní guu gbāle, aa gaga ní gbāleapi yá musuo yáí. ³² Yādilea kēnude ní gbé pò gbālè azía ea yá musuɔnen we ³³ ní nɔe pò ɔkũao ní gɔe ge nɔe kēnudeo ní gɔe pò wùle ní nɔe gbāleaoo.

16

Duunkēama dikpe

¹ Aalona negɔe gbēɔn pla pò aa gè Diizi aa gàgao, an gagaa gbɛa Dii ò Mɔizie: ² O ní v̄i Aalonaɛ asulíò zwāa pò daa ma kúkíi baa v̄i gɔɔpiio.* Asulíò mɔmɔ duunkēmakíi pò kú kpagoloa aeo, ké asu gao yáí, asa mi bɔ mómá telu guu duunkēmakíipi musue.

³ Lá Aalona ali ke à gbasa gē ma kúkíin ke: Aàli mó ní gáaeo duun awakpabɔ ũ ní sāsakaoo sa pò wí a pò kátɛu à tékũ obɔ ũ. ⁴ Aàli bàabaa sòolo gese ye, i a sa'onke ulatao da, i bàabaa asana lèele dɔ, i bàabaa tulu di. Ali zu'oe, ili gbasa sa'onke pópíò da. ⁵ Aàli blesan mèn pla si Isailí pò kàaaɔwa duuna awakpabɔ ũ ní sāsakaoo mendo sa pò wí a pò kátɛu à tékũ obɔ ũ.

⁶ Aalona lí sa'o ní gáaepio, i api ní a bɛdeɔ duuna kēomá gia,† ⁷ i blè mèn plapíò se kpakɔí ma ae kpaaũkpe kpeele, ⁸ i pò pò aò de ma pò ũ ní pò pò a gēzɛa ní gbéɔ duunao dšakɔe gbɛa ní gbɛo. ⁹ Aalona lí mó ní ble pò gbɛ sè ma pò ũo, i sa'òò duun awakpabɔ ũ. ¹⁰ Ble pò gbɛ sè à gēzɛa ní duunaoe, Aalona lí sé ze ma ae bēe, i gbɛe sēu, ké aà gēzɛa ní gbéɔ duunao duunakēama yáí.

* **16:2** Ebe 6.19 † **16:6** Ebe 9.7

11 Tó Aalona mò ní azia duun awakpazupio, aàli a kòlokpa, i api ní a bēdeɔ duuna kēomá. 12 Aàli tēyɔ dā sa'okii ma aε tésibɔ pai, i tulaleti dā ɔkū pla pai, i zwāa pɔ daa baa vɔd, 13 i tulaletipi ka tēpiu ma aε we, a súele i kúle duunkēmakii pɔ kú ikoyā kpagoloawa, ké ásu gao yáí. 14 Aàli bɔ gé zupi au dā, i mɔ fá duunkēmakii aewa ní ɔnezɔblenao, i fáfá duunkēmakii pi aε gēn soplá.

15 Aàli gbéɔ duun awakpable kòlokpa, i zwāa pɔ daa baa vɔ ní a auo, i keò lá a kè ní zù auowa. Aàli aupi fáfá duunkēmakii wa ní a aε. † 16 Maa ali gbābɔ ma kúkiiε Isailiɔ gbāsi ní ní tàaeɔ ní ní duunao yáí pii, i ke maa lɔ kpaaũkpe pɔ kú ní bɔo gbāleauε. 17 Tó à gē ma kúkii api ní a bēdeɔ ní Isailiɔ pii duuna kēimá e aà ge bɔd, gbēe su àɔ ku kpaaũkpepiu, 18 i εa bɔ kpeεle sa'okii, i gbābɔε, i zù au ní blè auo dā, i máma sa'okii pi kóbaɔwa à liai, 19 i aupi fáfáwà ní ɔnezɔblenao gēn soplá, i gbābɔε Isailiɔ gbāsi yáí, i sa'okii pi kekemeε.

20 Tó Aalona gbābɔ ma kúkiiε ní kpaaũkpeo ní sa'okii o a làa, aali mɔ ní blè bēεo, 21 i a ɔɔ na blepi miwa, i Isailiɔ dāa vāiɔ ní ní tàaeɔ ní ní duunao o pii, i di blepiε, i na gōε pɔ wa dilε aà ge gbaε sēue a ɔzi, 22 gōεpi i ge gbaε sēu, blepi iɔ ní dāa vāipiɔ sea lákpeu we.

23 Aalona lí εa gē kpaaũkpepiu, ili bàabaa pɔkasa pɔ á dà à gèd ma kúkii pi bɔle kále we, † 24 i zu'o gu pɔ a kua adoau, i azia pɔkasaɔ da, i bɔ gé sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū o ní azia pɔo ní gbéɔ pɔo, i api ní gbéɔ duuna kēomá, 25 i duun awakpabɔ nísi kpasa sa'okii wa.

26 Gbé pɔ ble pɔ gèzεa ní gbéɔ duunao gbàε lí a pɔkasaɔ pí, i zu'o, ili gbasa su bɔou. 27 Zu ní blè duun awakpabɔ pɔ wà gè ní ní auo ma kúkii duunakēama yáí ɔs, wáli bɔd bɔo kpe ní ní báaɔ ní ní nɔɔɔ ní ní guupɔɔ, wi káteu à tékū.* 28 Gbé pɔ pɔpiɔ káteu lí a pɔkasaɔ pí, i zu'o, ili gbasa su bɔou.

29 Yādileεε beeá gɔɔpii yáε. Mɔ soplade gɔɔ kwidε zí àli lεye. Asuli zie keo, † bele ge bɔmɔ pɔ kú á guun lò, 30 asa zibeezi ɔ wali á duuna kēwá pii, wi gbābɔé, i gōmεε gbālesai. 31 Gɔɔpi i gōé kámabogɔɔ ũ, ili lεyewà. Yādileapiá gɔɔpii yáε. 32 Sa'ona pɔ wa dilε sa'onkia ũ wà zipi dàè aà mae gbεu mé ali bàabaa sa'on pɔkasaɔ da, 33 i gbābɔ ma kúkiiε ní kpaaũkpeo ní sa'okii o, i sa'onaɔ ní gbépiio duuna kēimá. 34 Yādileapiá gɔɔpii yáε. Wè do guu aàli Isailiɔ duuna kēimá pii gēn do.

ɔ wa kè lá Dii ò Mɔizie wa.

17

Pɔkolokpakii

1 Dii yā'ò Mɔizie à mè: 2 O Aalonaε ní a néo ní Isailiɔ pii n̄ me, yá pɔ má dilen ke: 3 Tó Isaili zu ge sã ge ble dè bɔou ge wēnkpe, 4 i mɔd kpaaũkpe kpeεle sa'oiɔao, wali ade dilε aukɔlena ũ. Aukɔlenaε, wali ade bɔ a gbéɔ guu. 5 Isailiɔ su sa'o guei lɔ, sema aa mɔmεε ní ní sa'obɔɔ kpaaũkpe kpeεle, aai kpa sa'onawa, i sáaukpa sa'ooa, 6 i a au lé ma gbagbakiwa kpaaũkpe kpeεle, i a nísi kpasa, a gí i kemεε na. 7 Aasu sa'o táaɔwa aa gbāsikéinɔ lɔ. Bee aɔ dené yādileá ũ e ní buiwaε. 8 Oné, tó gbé sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū ge sa pāle ò, bele ge bɔmɔ pɔ kú á guun nò, 9 mé i mɔd kpaaũkpe kpeεle sa'oiɔao, wali ade bɔ a gbéɔ guu.

Nɔ kòlokpasai

10 Tó gbé nɔ kòlokpasai sò, bele ge bɔmɔ pɔ kú á guun nò, má fεleáànɔε, mí ade bɔ a gbéɔ guu mà dε, 11 asa pɔ wēni ku a au guue, ɔ má kpàwá àli á duuna kēowá sa'okii wa. Au mé í duunakēimá wēni pɔ kú a guu yáí.* 12 Ayámεto mále o Isailiɔne, á gbēe su nɔ kòlokpasai sóo, baa bɔmɔ pɔ kú á guu.

‡ 16:15 Ebe 9.12 § 16:23 Eze 44.19 * 16:27 Ebe 13.11 † 16:29 Nao 29.7 * 17:11 Ebe 9.22

¹³ Tó Isaili ge bòmɔ pɔ kú á guu toekà, tó à nò ge bã pɔ wí so dè, aali a kòlokpa à a au kóle, i búsukawà, ¹⁴ ké au mé pɔ wēni ũ yáí. Má ò Isailiɔne aasu nò kòlokpasai sóo, ké au de pɔ wēni ũ yáí. Gbé pɔ sò, wali ade bɔ a gbéɔ guu. ¹⁵ Pɔ pɔ gà n azíao ge pɔ pɔ wài de, tó bele ge bòmɔ dɔo, mé a sò, aà a pɔkasao pí, i zu'oo, kási aɔ gbálea e oosie. ¹⁶ Tó i a pɔɔpio, mé i zu'oo, a yá a wi aà musue.

18

Gbāsikεa

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² O Isailiɔne n me, mámεmaa Dii á Lua. ³ Asuli yá pɔ wí ke Egipi búsɔ pɔ á kúu yáa ge Kanaa búsɔ pɔ mále géuánɔ keo. Asuli n kea keo. ⁴ Aliɔ yá pɔ má ðileo ke, aliɔ ma ikoyáɔ kúa, íb tɛi. Mámεmaa Dii á Lua. ⁵ Aliɔ ma yá pɔ má ðileo kúa. Gbé pɔ kúa mé aɔ ku a sabai.*

⁶ Gɔee su sɔ a dae fɛɛɛzi à aà dääkpao. Mámεmaa Dii. ⁷ Nsu n n da dääkpa n n mae kpebo. N dae, nsu n aà dääkpao. ⁸ Nsu n n mae na dääkpa n n mae kpebo.† ⁹ Nsu n n dae dääkpao, n mae né ge n da nɛn nò, wà aà i n be ge ua pālen nò.‡ ¹⁰ Nsu n n tɔuna dääkpa n n zia kpebo. ¹¹ Nsu n n mae na nɛnɔe pɔ a i dääkpao. N dae. ¹² Nsu n n mae dae dääkpao. N mae dae fɛɛɛ. ¹³ Nsu n n da vɛi ge aà dāuna dääkpao. N da dae fɛɛɛ. ¹⁴ Nsu n n mae vɛi ge aà dāuna nɔ dääkpa n n mae vɛi ge dāunapi kpebo. N mae nae. ¹⁵ Nsu n n né na dääkpao. N né nae. Nsu n aà dääkpao. ¹⁶ Nsu n n vɛi ge n dāuna na dääkpa n n vɛi ge dāuna kpebo. ¹⁷ Nsu nɔe dääkpa n a néo an pla mɔpio. Nsu n aà tɔuna dääkpao. Aà dae fɛɛɛ. Daa vāie. ¹⁸ Nsu n n nɔ vɛi ge aà dāuna sé nɔ ũ, aà gɔ aà gɔa ũ gɔɔ pɔ a bɛeo.

¹⁹ Tó nɔe ɔkua, nsu n aà dääkpao. ²⁰ Nsu to pe á kaaa n n gbédee nɔ n gbāsikεaanɔ. ²¹ Nsu sa'oo n n néo Mɔbkuwa n gbae téu n ma tó ɔkpao. Mámεmaa Dii. ²² Nsu wúle n n gɔe deo lá wí wúle n n nɔowao. Daa vāie. ²³ Nsu ku nɔowa n gbáleo. Nɔe su azia kpa nɔowa à kpáwa'owao. Yá fuangbaae.§

²⁴ Asu gbāsikε yá beeo musuo, asa màa bui pɔ mále n yáeo gbāsikè. ²⁵ An búsɔ gbālè lo se, ɔ mále yákpalekeɛnɔ. An búsɔpi lé a gbéɔ yá n dāa vāipi yáí. ²⁶ Aɔ yá pɔ má ðileo kúa. Asu dāa vāipio kee keo, bele ge bòmɔ pɔ kú á guun nò. ²⁷ Gbé pɔ kú búsɔpi guu á āaɔ dāa vāi beeo kè piie, ɔ búsɔpi gbālè. ²⁸ Apio sɔ, tó á tó búsɔpi gbālè, a á yá, lá à bui pɔ kú á āaɔ yāwao lé? ²⁹ Tó gbé dāa vāipio doe kè, wa ade bɔ a gbéɔ guu. ³⁰ Aliɔ ma yápio kúa. Asuli sɛni zé vāi pɔ wa bɔ á āae seo. Asuli tó à gbále a yá musuo. Mámεmaa Dii á Lua.

19

Ikoyáe

¹ Dii ò Mɔizie ² aà o Isailiɔne pii aà me: A kua líb adoa, asa ma Dii á Lua ma kua adoaε.* ³ A baade lí misiile a da n a deoε.† Ali kámabogɔɔ pɔ má ðile yáda.‡ Mámεmaa Dii á Lua. ⁴ Asu ea su taaɔwao. Asuli mɔkasa á dii ũo.§ Mámεmaa Dii á Lua. ⁵ Tó ále sáaukpa sa'oa, àli o a zéwa, mí sí. ⁶ Ali sa'onɔɔ so a ogɔɔ ge a gu sia dɔa, í a pɔ pɔ gò a gɔɔ āaɔde zí káteu à tékū. ⁷ Tó gbée su sò a gɔɔ āaɔde zí sɔ, pɔpi gbālèn we, má sí loo. ⁸ Gbé pɔ sò, a yá ali wí ade musue, asa a tó ma pɔ gbālè. Wali ade bɔ a gbéɔ guu. ⁹ Tó a á pɔɔ kèke á búsuu, ásuli keke e á bú léwao, mé ásuli a kɔnwεo. ¹⁰ Asuli á vɛe keke gɛn plao, mé ásuli a be pɔ kwè zíle séleo. Ali tó taasideɔne n bòmɔɔ. Mámεmaa Dii á Lua.*

* **18:5** Nεe 9.29, Eze 18.9, Luk 10.28, Lom 10.5, Gal 3.12 † **18:8** Iko 23.1, 27.20 ‡ **18:9** Iko 27.22 § **18:23** Bɔa 22.18, Iko 27.21 * **19:2** 1Pie 1.16 † **19:3** Iko 5.16 ‡ **19:3** Bɔa 20.8, Iko 5.12 § **19:4** Bɔa 20.23, 34.17 * **19:10** Iko 24.19-21

11 Asuli kpáí'oo.† Asuli εεtoo. Asuli mɔaflikε á gbédeeεo. 12 Mámεmaa Dii á Lua. Asuli εεto à mε á simanɔ à ma tó òòkpao.‡ 13 Asuli á gbédee ble ge à aà pò síwàò. Asuliɔ á zíkεna asema kŭa e gu dɔo.§ 14 Asuli swádonka kao. Asuli pò dile víaε zéu aà kpaaο.* Alio ma vía ví. Mámεmaa Dii. 15 Asuli yágōgō koleao.† Asuli ze ní wēnadeo a wēnadeke yáio, ge tɔde a tɔdeke yáio. Ali yágōgō gbéonε a zéwa. 16 Asuliɔ be ní gbēpeo á gbéó guuo. Asuli á gbédee ga wεεε à yáðwàò. Mámεmaa Dii.

17 Asuliɔ za á Isaili deeguο. Ali á gbédee gba laai,‡ ké aà duuna su wí á musuo yáí. 18 Asuli tɔsi á Isaili deewao, ásuliɔ yákŭaaànɔ. Alio ye á gbédeezi lá ázia wēniwa.§ Mámεmaa Dii.

19 Alio ma ikoyāo kŭa. Asuli pɔtuo bui dodoa kpakōa aa kpáwa'okōwao. Asuli pɔbui dodoa tō bú doŭ guuo. Asuli pɔkasa pò wà a pólε tā ní bà bui dodoao dao.*

20 Tó gōε wŭε ní zò wéndiana pò de gbēpāle nɔkpama ũo, mé i aà bo à gō wéε ũ gŭao, wáli ní swágaga. Wasuli ní dedεo, ké nɔepi i gō wéε ũ yāao yáí. 21 Gōepi lí mɔmεε kpaaŭkpe kpeεε ní sāsakaoo a taaε fiabobo ũ. 22 Sa'ona lí duuna pò a kè kēwà ma aε, mí sùuukeaànɔ.

23 Tó a gē á bùsuu, mé a li be dee bà, àli a be dile tē ũ gŭa. Lípi be lío deé tē ũ e wē àaō, ásuli bleo. 24 A wē síiɔde a be lío de ma pò ũ píi, í ma sáaukpaò. 25 A wē sɔode íli a be ble sa. Beewa lípi ne'iaε aɔ káfí. Mámεmaa Dii á Lua.

26 Asuli nòò kòlokpasai sòo.† Asuli māsokεo. Asuli pɔdamáo.‡ 27 Asuli mizōio. Asuli á lekāna ká kpaaio. 28 Asuli á mε líli ge yá musuo.§ Asuli wēsā li ge à sɔti zōo. Mámεmaa Dii.

29 Asuli á nenɔε òòkpa aà gō káaluwa ũo,* ké bùsudeo su ze ní káaluakaao, dàa vāi i kó á bùsuuo yáí. 30 Ali kámabogoo pò má díleo yáda. Alio ma kŭkŭi vía ví. Mámεmaa Dii. 31 Asuli yāma gēsísinaowao, mé ásuli táadeo kŭi wεεε,† an gbāsi i liázio. Mámεmaa Dii á Lua.

32 Ali fele ze mikāpuadeε, àli zōoke dō gbēzōonε, ío ma vía ví. Mámεmaa Dii á Lua.

33 Tó bòmɔ kŭánɔ á bùsuu, ásuli gbāamòεo. 34 Ali bòmɔ pò kŭ á guu dile lán belewa.‡ Alio yeaazi lá ázia wēniwa, asa bòmɔon á ũ Egipi bùsuu yāa. Mámεmaa Dii á Lua. 35 Aɔ kŭ ní yákea a zéwao pýōa guu,§ pò gbāa ge a gbia ge a zōon lò. 36 A tó á pògbiayōbɔo ní á zaaɔ aɔ kŭ wásawasa. Mámεmaa Dii á Lua pò á bóle Egipi. 37 Alio ma ikoyāo ní ma yádileao kŭa píi, ío zíkεwà. Mámεmaa Dii.

20

Ia pò wáli da duunkεnaowa

1 Dii ò Mɔizie 2 aà o Isailionε: Tó Isailie ge bòmɔ pò kŭ á guue a né kpà Mòlɔkuwa, wali ade de. Bùsudeo lí aà pápa ní gbεo aa de. 3 Máli fele ní gbépioε, mí aà bo a gbéó guu, asa à a né kpà Mòlɔkuwa, à ma kŭkŭi gbālè à ma tó pò a kua adoa òòkpàε. 4 Tó gbépi a né kpà taa Mòlɔkuwa, tó á Isailio a wekpà á vía, i aà deo, 5 má fele ní gbépio ní aà be deo ní gbé pò aa gbāsíkεaànɔ Mòlɔku yá musuo píie, mí ní bóle ní gbéó guu mà ní dedε. 6 Gbé pò yāma gēsísinao ge táadeowa à gbāsíkεérinɔ sō, má fele ní adeoε, mí aà bo aà gbéó guu mà de.

7 A tó á kua àò adoa gbāsísai, asa Dii á Luan ma ũ. 8 Alio ma ikoyāo kŭa, ío zíkεwà. Ma Dii ma á díle adoaε.

9 Tó gbé a de ge a da kà, wà ade de.* Lá à a de ge a da kà, à ázia dèε. 10 Tó gbé wŭε ní gbēpāle nɔo, wáli ní de mípla mípii. 11 Tó gbé wŭε ní a mae nɔo à a mae kpebòε, wáli ní de

† 19:11 Bɔa 20.15, Iko 5.19 ‡ 19:12 Bɔa 20.7, Iko 5.11, Mat 5.33 § 19:13 Iko 24.14-15 * 19:14 Iko 27.18

† 19:15 Iko 16.19 ‡ 19:17 Mat 18.15 § 19:18 Mat 5.43, 19.19, 22.39, Lom 13.9, Gal 5.14, Zaa 2.8 * 19:19 Iko

22.9-11 † 19:26 Daa 9.4, Iko 12.16, 23 ‡ 19:26 Iko 18.10 § 19:28 Iko 14.1 * 19:29 Iko 23.18 † 19:31

Iko 18.10-11, 1Sam 28.3, Isa 8.19 ‡ 19:34 Bɔa 22.20, Iko 24.17, 27.19 § 19:35 Iko 25.13-15, Yaa 20.10, Eze 45.10

* 20:9 Bɔa 21.17, Mat 15.4

mípla mípii. Aa nízia dèe. ¹²Tó gbé wùle ní a né nao, wàli ní de mípii. Aa yãdɔɔsai kèe, aa nízia dèe. ¹³Tó gɔe wùle ní a gɔe deeo lán nɔewa, an pla mípii aa dàa bèe kè, wàli ní dede. Aa nízia dède. ¹⁴Tó gbé nɔsè mé à èa à aà da nàwà lɔ, dàa vãie.† Wàli ní kpasa mípii aa tékū, ké dàa vãie su àò kú á guuo yáí. ¹⁵Tó gɔe kù pɔtuowa, wàli ade de,‡ wi nòɔpi de lɔ. ¹⁶Tó nɔe tò pɔtuwo kpáwa'òwa, wàli ní dede, ké aa nízia dède nɔɔ. ¹⁷Tó gɔe a dāe sè, aà de né ge aà da nén lò, mé aa kɔ dò, ásooe.§ Wàli ní bɔ ní gbéɔ guu wà ní dede. Lá à a dāe dàakpà, à azia dèe. ¹⁸Tó gbé wùle ní nɔe pɔ ɔkūao, à kà aà aubɔkiiwa. Wàli ní bɔ ní gbéɔ guu, wà ní dede mípla mípii. ¹⁹Asuli á da v̄i ge aà dāuna dàakpao ge á dasē, asa dae f̄eɛɛ kpeɔan we. An tàae a wi ní musue. ²⁰Tó gbé wùle ní a mae v̄i ge aà dāuna nɔɔ, à a mae v̄i ge aà dāuna kpeɔn we. An tàae a wi ní musue, aai ga fii. ²¹Tó gbé a v̄i ge a dāuna nɔ sè, wíyāe. A a v̄i ge a dāuna kpeɔbè. Aa gɔ fii.

²²Aliɔ ma ikoyāo ní ma yādileao kūa, íb zikewà, ké bùsu pɔ mále géuánɔ à zɔleu su á yáo yáí. ²³Asu bui pɔ mále ní yáéɔ ɔleseo. Aa yápiɔ kè píie, ò má ye ní gíyāio. ²⁴Má òé, áme á gɔ ní bùsu pɔ v̄i ní zó'io diupi v̄i. Má kpáwá á pɔ ũe. Máme má Dii á Lua, ma á díle adoa ní buipáleɔ.

²⁵Aliɔ nòo ní bā pɔ áli sóo ní pɔ pɔ áli sóo dɔkɔe. A suli tó à gbāle nòo ge bā ge pɔtaa'onkuawa pɔ má díleé tē ũo yá musuo. ²⁶Ali tó á kua àò adoa mee, asa ma Dii ma kua adoa. Ma á díle adoa ní buipáleɔ, ké àò de ma gbéɔ ũe. ²⁷Tó gɔe ge nɔe kú á guu gèsisina ge táade ũ, wàli ade pápa ní gbɛo wà de. A azia dèe.

21

Yādilea sa'onae

¹Dii ò Mɔizie aà yā'o Aalona né sa'onae aà me: Sa'onae suli tó à gbāle a gbé pɔ gá yá musuo, ²mé i ke aà dae f̄eɛɛ bàasio, aà da, aà de, aà né, aà v̄i, aà dāuna ³ge aà dāe néna pɔ kú a gbáa, i zāke yāao. ⁴Baa tó uabele, asu to à gbāle a beɔe yá musuo.

⁵Aasuli tó gē táa'o ní miwao. Aasuli ní lekāna kpaai. Aasuli ní me lílio.* ⁶An kua lío adoa mapi ní Luae. Aasuli ma tó òkpao. An kua lío adoa, asa māmema Dii ní Lua. Aali sa pɔ w̄i a pɔ n̄isikateu à tékū oa ma ble ũ.

⁷Ké an kua lío adoa mapi ní Luae yáí, aasuli nɔe pɔ káaluakà a òkpà seo ge nɔe pɔ wa yà. ⁸Isailio, àli ní dilea nídoake d̄n̄é, asa aame aai mɔ ble kpáí mapi á Luawa. Ali ní dilea nídoakepi d̄o, asa ma Dii ma gbé pɔ ma á díle ádoa, ma kua adoa. ⁹Tó sa'on n̄en̄e azia òkpà ní káaluakaa à a mae kpeɔbè, wàli aà kpasa aà tékū.

¹⁰Gbé pɔ wà n̄isikà aà miwa à ḡò sa'onkia ũ, wà aà dàziu aà ke ní z̄ipi pɔkasao daa, asuli tó íana a mikā páo. Asuli a ula ga k̄eo. ¹¹Asuli s̄o geio. Asuli tó à gbāle baa a de ge a da ge yá musuo. ¹²Asuli bɔ ma kúkii ge yáio, ké asu ma kúkii òkpao yáí, asa ma n̄isi pɔ wa kàwà tò à ḡò ma pɔ ũe. Māmema Dii. ¹³Nɔe léso ò àli sé nɔ ũ. ¹⁴Asuli gyaa ge nɔe pɔ wa yà seo ge nɔe pɔ káaluakà a òkpà, sema aà bui nɔe léso, ¹⁵ké asu a bui òkpao yáí. Máme má Dii pɔ ma aà díle adoa ũ.

¹⁶Dii ò Mɔizie ¹⁷aà o Aalona: E n buiwa n bui pɔ su s̄aa v̄i suli s̄mazi ble kpáiao. ¹⁸Gbé pɔ s̄aae v̄i suli s̄mazio, v̄ia ge eɛ ge gbé pɔ aà oa d̄òo v̄io ge a gue k̄ésaak̄i ¹⁹ge gbé pɔ a gbá ge a ɔ k̄ũɔa, ²⁰ge k̄óode ge gbé pɔ a gue imia ge gbé pɔ a wé diua ge kásande ge séede ge gbé pɔ a le wia. ²¹Sa'ona Aalona bui pɔ s̄aae v̄i suli s̄mazi à sa pɔ w̄i a pɔ n̄isikateu à tékū oao. S̄aaɛ, asuli s̄mazi ble kpáiao. ²²Ali f̄o ma ble ble, sa'onɔo ní pɔ pɔ wa ma gbao

† 20:14 Iko 27.23 ‡ 20:15 Bɔa 22.18, Iko 27.21 § 20:17 Iko 27.22 * 21:5 Iko 14.1

píi, ²³ āma asuli s̄ zwāa p̄ wa kp̄amaziio ge ma gbagbak̄i, asa s̄adeε. Asuli ma k̄k̄i òkp̄ao. Mámε má Dii p̄ n̄ díle n̄do a ũ. ²⁴ Ǿ M̄oizi yápi ò Aalonae n̄ aà néo n̄ Isailio píi.

22

¹ Dii ò M̄oizie à mè: ² O Aalonae n̄ aà néo, aalio n̄zia k̄ua d̄s p̄ p̄ Isailio lé ma gbaɔ yá musu, ké aasu ma tó p̄ a kua adoa òkp̄ao yá. Mámεmaa Dii.

³ Oné, e an buiwa tó an gb̄e gb̄alè mé à s̄ p̄ p̄ Isailio sa'òoi, w̄ali ade k̄ea. Mámεmaa Dii. ⁴ Tó Aalona buie m̄ebaagyā ge k̄enu v̄i, asuli sa'oble bleo e aà gb̄as̄i ḡe w̄olowà. Tó gb̄é ɔk̄à p̄ p̄ gb̄alea ge yá musuwa, ge à azia è, à gb̄alèn we. ⁵ M̄aaε l̄, tó à ɔk̄à p̄ kelena p̄ ì t̄aa'o t̄ol̄ewa ge gb̄é gb̄alea ge gb̄as̄i píi lé. ⁶ Gb̄é p̄ ɔk̄à p̄ bee taawa, alio gb̄aleaε e oosi. Asuli sa'oble bleo, mé i ke à zu'ò bàasio. ⁷ Tó ìat̄e ḡe kp̄eu, mé à z̄upi ò, ò aà gb̄as̄i a l̄aa, i gbasa sa'oble ble sa, asa aà p̄bleaε. ⁸ Asuli p̄oge ge p̄ p̄ w̄ai de so à gb̄aleo. Mámεmaa Dii. ⁹ Sa'onao lío ma yādilenepio k̄ua, ké aasu d̄se n̄ ma bleo, an duuna wi n̄ musu aa gao yá. Mámε má Dii p̄ n̄ díle n̄do a ũ.

¹⁰ Gb̄é p̄ de sa'ona ua gb̄é ũo suli sa'oble bleo, baa gb̄é p̄ p̄ila sa'ona be ge aà z̄ikena. ¹¹ Tó sa'ona zo l̄u ge tó w̄a zo pi ì aà beε, a z̄ev̄i à bl̄epi ble. ¹² Tó sa'ona nen̄e z̄ak̄è n̄ gb̄é p̄ de sa'ona ũoo, nen̄e z̄ev̄i à sa'onao bl̄e ble l̄o. ¹³ Tó sa'ona nen̄e ḡò gyaa ũ ge w̄a aà yà zad̄s i ne'io, mé à èa s̄u a mae be l̄a aà w̄éndiaḡowa, a a mae ble blea z̄é v̄i. Nib̄e suli bleo. ¹⁴ Tó gb̄é z̄az̄ā à sa'oble bl̄e, aali a fiabo sa'onae, i a òa soode nawà. ¹⁵ Sa'onao suli tó sa'oble p̄ Isailio k̄aaak̄aaa Diie gb̄aleo. ¹⁶ Tó aa tò gb̄é p̄ a blea z̄é v̄io bl̄e, aa yā'ìeε. Mámε má Dii p̄ n̄ díle n̄do a ũ.

P̄tuo p̄ wali sa'ò

¹⁷ Dii ò M̄oizie à mè: ¹⁸ O Aalonae n̄ aà néo n̄ Isailio píi, Isaili bui ge b̄om̄o p̄ k̄u á guun l̄ò, tó á gb̄e m̄m̄eε n̄ sa p̄ w̄i a p̄ k̄ateu à ték̄u ob̄o légb̄ad̄a ge gban l̄ò, ¹⁹ tó a ye mà sie, sema aali m̄o n̄ p̄ s̄a s̄asaio, zu ge s̄a ge ble. ²⁰ Asuli m̄m̄eε n̄ p̄ s̄adeoo,* asa má sio. ²¹ Tó gb̄é m̄o s̄aukpa sa'oa n̄ zuo ge s̄a ge ble légb̄ad̄a ge gban l̄ò, tó a s̄a v̄io, má sí. ²² Ayāmeto ásuli sa'oa n̄ p̄ v̄l̄ao ge a k̄òk̄ua ge a p̄ p̄ w̄a a kaik̄è ge a b̄ode ge a ȳiade ge a séede. Asuli sa p̄ w̄i a p̄ n̄sikateu ma gbagbak̄iwa à ték̄u odo. ²³ A z̄ev̄i à ma gba zu ge s̄a k̄ò ge a giana. Tó ále légb̄a d̄oae s̄o, má sio. ²⁴ Asuli sa'oa n̄ p̄ p̄ w̄a a leba b̄leoo ge p̄ p̄ w̄a a le w̄i ge a taia ge a paa. Asuli bee ke á b̄usuuo, ²⁵ mé ásuli p̄tuo bee taa sí bui z̄l̄oe k̄i à sa'ò mapi á Luawa ble ũo. A s̄a v̄ie, a òkp̄aaε. Má sio.

²⁶ Dii ò M̄oizie: ²⁷ Tó zu ge s̄a ge ble ne'ì, népi a ke a dawa ḡo sopl̄ae. S̄e za a ḡo swaaōde z̄í ali f̄s sa p̄ w̄i a p̄ n̄sikateu à ték̄u ooa. ²⁸ Asuli zu ge s̄a k̄olokpa n̄ a néo ḡo doŭ z̄io. ²⁹ Tó ále s̄aukpa sa'oa, ali o a z̄éwa, mí sí. ³⁰ Ali a n̄o so z̄ibeez̄i, ásuli a kee to gu d̄wàò. Mámεmaa Dii.

³¹ Alio ma yādileao k̄ua à z̄ikewà. Mámεmaa Dii. ³² Asuli ma tó òkp̄ao, a adoaε. A Isailio lí d̄s ké ma kua adoa. Mámε má Dii p̄ á díle ádo a ũ. ³³ Ma á b̄ole Egipi, ké m̄o de á Lua ũe. Mámεmaa Dii.

23

Dikpe

¹ Dii ò M̄oizie ² aà o Isailio n̄e: Dikpe p̄ má díle n̄ ke: Ali ma dikpe p̄ w̄ali gb̄é k̄aaam̄eεε bee kp̄awake. ³ Ali z̄ike ḡo soolo, a ḡo soplade í k̄amabo k̄aaaam̄eεε yá. Asuli z̄ie keo. K̄amaboḡoz̄ipiá Dii p̄ge gu p̄ á k̄u píi.* ⁴ Dikpe p̄ Dii díle n̄ ke: Ali a kp̄awake a ḡowa, í k̄o k̄aaam̄eεε.

* 22:20 Iko 17.1 * 23:3 Ba 20.8-10, 31.12-17, 35.2-3

Gëamusu dikpe ní Kàaso dikpeo
(Nao 28.16-25)

⁵ Mò sèia gɔɔ gɛo m̀ndosaide z̄í oosiele àli Gëamusu dikpekemee.† ⁶ Mɔpi gɔɔ gɛode z̄í àli Kàaso dikpeke, íò kàa pò wí a se'esee káuo so e gɔɔ sopla.‡ ⁷ Dikpepi gɔɔ sèia z̄í àli k̄ k̄aaamee. Asuli z̄í gb̄aae keo. ⁸ Aliò sa pò wí a pò nísi káteu à tékū oa e gɔɔ sopla, a gɔɔ sopladepi z̄í í k̄ k̄aaamee. Asuli z̄í gb̄aae ke z̄ibeez̄io.

Bua pò káauɔ dikpe
(Nao 28.26-31)

⁹ Dii ò Mɔizie ¹⁰ aà o Isailiɔne: Tó a gɛ̀ bùsu pò mále kpáwáú, mé a á buapò káauɔ k̀eke, àli a bàaa ye m̀ò sa'onae. ¹¹ Tó kámabogɔɔz̄í gu d̀ò, sa'onapi lí pò bàaapi m̀meme, mí síáno. ¹² Gɔɔ doupi z̄í aàli sa pò wí a pò káteu à tékū oa ní s̄a w̄edona s̄asaio ¹³ ní a p̀wentio kiloo síiṣ ȳaalea ní nísiò pò pò wí káteu à tékū a ḡí ì kemee na ù, i v̄ee élewà litili do. ¹⁴ Asuli p̀wen dafu ble bleo, a p̄ee ge a kpasaa e gɔɔ pò a m̀o mapi á Luae ní pò káau bàaapio. Yápiá yádileaée e á buiwa gu pò á kúu píi.

P̀okeke dikpe
(Nao 28.16-25)

¹⁵ Kámabogɔɔ pò a m̀o ní pò bàaapio gb̄ea, àli às̄o d̀ò e sopla. ¹⁶ Ali gɔɔd̀òd̀ò blakwi e kámabogɔɔ soplade gu d̀ò, í gbasa m̀meme ní p̀wen dafuo. ¹⁷ Ali p̄eeke m̀en plapla ua ní uao ní p̄etio litili plapla ní a se'eseeo. A buapò káau ò àli p̀pio keò, í m̀meme. § ¹⁸ Ili m̀o ní p̄epio ní s̄a w̄edona s̄asaio m̀en sopla ní gáaenao m̀endo ní s̄sakaoo m̀en pla, í sa pò wí a pò káteu à tékū ooa ní a p̀wentio ní a v̄eeo pò pò wí káteu a ḡí ì kemee na ù. ¹⁹ Ili sa'o ní blesanao m̀endo duun awakpabò ù ní s̄a w̄edona m̀en pla s̄aukpasa ù. ²⁰ Sa'ona lí s̄apio m̀meme ní buapò káau p̄epio. Sa'oblepiá ma p̀ee, sa'onapi mé ali ble. ²¹ Gɔɔ doupi z̄í àli k̄k̄aaa kpáwake. Asuli z̄í gb̄aae keo. Yápiá yádileaée e á buiwa gu pò á kúu píi.

²² Tó ále p̀okeke á bùsuu, ásuli keke e á bú léwao, mé ásuli a k̄nw̄eo. Ali tó taasideɔne ní b̀m̀o. * Mámema Dii á Lua.

K̀aaepea dikpe sa'oa ní Duunk̄ama dikpe p̀o
(Nao 29.1-11)

²³ Dii ò Mɔizie ²⁴ aà o Isailiɔne: Mò soplade gɔɔ sèia z̄í àli kámabo, í k̀aaepe à k̄aaamee, ma yá i d̀águ. ²⁵ Asuli z̄í gb̄aae keo, í sa pò wí a pò nísi káteu à tékū oa.

²⁶ Dii ò Mɔizie: ²⁷ Mò sopladepi gɔɔ kwide z̄í líò de Duunk̄emagɔɔ ù. Ali k̄ k̄aaamee, í leye, í sa pò wí a pò nísi káteu à tékū oa. ²⁸ Asuli z̄ie ke z̄ibeez̄io, asa Duunk̄emagɔɔe, z̄í pò wí á duuna k̄wá ma Dii á Lua aee. ²⁹ Wà gb̄é pò i leye z̄ibeez̄io b̀o a gb̄é guu. ³⁰ Má gb̄é pò z̄ie k̄ z̄ibeez̄i b̀o a gb̄é guu mà dee. ³¹ Asuli z̄ie ke z̄ibeez̄io. Yápiá yádileaée e á buiwa gu pò á kúu píi. ³² Aliò deé kámabogɔɔz̄í ù, í leyeu, íò kámabo sea za m̀pi gɔɔ k̄okwide z̄í oosi e a gu sía d̀a oosi.

Lákp̄eɔa dikpe
(Nao 29.12-39, Iko 16.13-15)

³³ Dii ò Mɔizie ³⁴ aà o Isailiɔne: Mò sopladepi gɔɔ gɛode z̄í àli Lákp̄eɔa dikpekemee gɔɔ sopla. ³⁵ A gɔɔ sèia z̄í àli k̄ k̄aaamee. Asuli z̄í gb̄aae keo. ³⁶ Aliò sa pò wí a pò nísi káteu à tékū oa e gɔɔ sopla, a gɔɔ swaaṣde z̄í í k̄ k̄aaamee, í sa pò wí a pò nísi káteu à tékū oa. Asuli z̄í gb̄aae keo, k̄k̄aaa midεgɔɔe.

† 23:5 B̄sa 12.1-14, Iko 16.1-2 ‡ 23:6 B̄sa 12.14-20, Iko 16.3-8 § 23:17 B̄sa 23.16, 34.22, Iko 16.9-12 * 23:22 Iko 24.19-22

³⁷ Dikpe pɔ má d̄ileɔn we. Ali a kpàwakε, í k̄s̄ k̄āamεε, í sa'oa lá gu lé dɔ lá má d̄ilewa, sa pɔ w̄i a pɔ kátεu à tékū ní pówentio ní sa'obo p̄aleɔ ní v̄εεo. ³⁸ Ali sapiɔ oa kámabogɔɔ pɔ pɔ má d̄ile bàasi, á gbaɔ ní á légb̄ad̄ɔa pɔɔ ní á p̄eã pɔɔ bàasi.

³⁹ Sea za mɔ soplade gɔɔ ḡeode z̄í á bùsu pɔɔ kekea gbea àli dikpepi kemεε e gɔɔ soplá. A gɔɔ s̄éia z̄í ní a gɔɔ swaaɔde z̄ío líɔ deé kámabogɔɔ ũ. ⁴⁰ A gɔɔ s̄éia z̄í àli libε maaɔ sé ní daminalaɔ ní liḡɔn ladeɔ ní swagbalaḡɔnaɔ, íɔ pɔnakε mapi Dii á Lua aε e gɔɔ soplá. ⁴¹ W̄ε ní w̄εo mɔ soplade guu àliɔ dikpepi kemεε e gɔɔ soplá. Yápiá yādileaéε e á buiwa. ⁴² A Isailiɔ líɔ ku lákpe pɔ á dɔɔ guu e gɔɔ soplá, ⁴³ ké á buis e d̄s̄ má tò an deziɔ í lákpeɔ guu ma ní b̄leá Egipi bùsuu gbea. Mámεmaa Dii á Lua. ⁴⁴ Ǿ M̄ozi dikpe pɔ Dii d̄ilepiɔ yā'òné.

24

Kpaaũkpe filia

¹ Dii ò M̄oziε: ² O Isailiɔne aa m̄one ní n̄isi wásawasao filiaɔ nabɔ ũ, ké aas̄ naa gɔɔpii. ³ Aalona mé ali filiapi keke kpaaũkpeu ma aε zwāa pɔ kpaa ikoyā kpagoloi saε za oosi e gu gε lí d̄ɔɔ gɔɔpii. Yápiá yādileaéε e á buiwa. ⁴ Aaliɔ filia pɔ kú vua dauwaɔ keke ma aε gɔɔpii.

P̄εε pɔ w̄i kpa Diiwa

⁵ N̄ili p̄εeti sé ñ p̄εεkεò m̄en kuεpla, p̄εε m̄endo tí kiloo síīs̄iīs̄. ⁶ N̄ili p̄εepiɔ káλε ma aε vua táabũnuwa m̄en soolosoolo d̄ɔɔ pla.* ⁷ N̄ili tulaleti zálala fáfawà d̄ɔɔd̄ɔɔ, ní kámεε téu p̄εε gbeu á yād̄amagu yái. ⁸ Kámabogɔɔ ní kámabogɔɔɔ p̄ii waliɔ káλε d̄ɔɔd̄ɔɔ ma aε Isailiɔ pɔ ũ ma bàakuar̄nɔ gɔɔpii yái. ⁹ P̄εepi líɔ de Aalona ní a néɔ pɔ ũ, aali só gu pɔ wa d̄ile a z̄éiu, asa ma p̄εε a z̄éi.† Aliɔ de ní baa ũ sa pɔ w̄i a pɔ n̄isi kátεu à tékū oaa guu.

Dii t̄b̄ε̄esina pápaá ní gbεo

¹⁰ Ḡs̄εe ku, aà da á Isailiε, aà mae s̄s̄ Egipiε. Ké à ḡε Isailiɔ b̄oou, ̄s̄ s̄ole ní daa ní Isailieo. ¹¹ Ǿ ḡs̄ε pɔ aà da á Isailiepi Dii t̄b̄ε̄es̄i à d̄b̄εaàɔ, ̄s̄ wà ḡεaàɔ M̄ozi k̄ii. Aà dapi t̄ɔn Selomi, Dibeli néε, Dā buiε. ¹² Ǿ wà aà d̄akpeu ḡia e wà ma Dii léu lá wa seaàɔ.

¹³ Ǿ Dii ò M̄oziε: ¹⁴ B̄o ní gb̄é pɔ d̄b̄εmanɔpio b̄o kpe, gb̄é pɔ aa yápi mà aà léuɔ i ɔnana aà miwa ḡia, wi gbasa aà pápa ní gbεo wà de. ¹⁵ Ní o Isailiɔne, tó gb̄é d̄b̄εmanɔ, à yā'í az̄iaεε. ¹⁶ W̄ali gb̄é pɔ ma t̄b̄ε̄es̄i pápa ní gbεo wà de. B̄òmɔ ge belen lò, tó à ma t̄b̄ε̄es̄i, à ḡan we.

¹⁷ Tó gb̄é gb̄ēd̄è, w̄ali ade de.‡ ¹⁸ Tó gb̄é gb̄é p̄ɔtuo d̄è, aali a ḡεε kpá. ¹⁹ Tó gb̄é íakpà a gb̄ēdeez̄i, wà ía doūpi kpaaàzi s̄s̄. ²⁰ Tó gb̄é gb̄é wá è, wa ade wá é s̄s̄. Tó wé a w̄i, wa aà pɔ wí s̄s̄. Tó swaa a è, wa aà pɔ é s̄s̄. W̄ali keè lá a k̄enéwa.§ ²¹ Tó gb̄é gb̄é p̄ɔtuo d̄è, a a ḡεε kpaε. Gb̄é pɔ gb̄ēd̄è s̄s̄, wa aà deε. ²² B̄òmɔ ge belen lò, yādilea doūpiε. Mámεmaa Dii á Lua.

²³ M̄ozi yápi òné, ̄s̄ aa b̄ò ní gb̄é pɔ d̄b̄ε ní Diioπio b̄o kpe, aa aà pápa ní gbεo aa d̄è. Màa aa kè lá Dii ò M̄oziεwa.

25

T̄ɔle gbaa íampaa w̄ε (Iko 15.1-11)

¹ Dii ò M̄oziε Sinai gbε musu ² aà o Isailiɔne aà mε: Tó a ḡε bùsu pɔ máλε kpáwá guu, àli tó bùsupi íampamεε. ³ Ali p̄ót̄s̄ á bua e w̄ε soolo, àli á v̄ε̄liɔ mid̄āε, í á p̄ɔɔ keke, ⁴ a w̄ε soplade íli tó bùsupi íampamεε. Asuli p̄ót̄s̄ á bua w̄ēpiuo, mé ásuli á v̄ε̄liɔ mid̄āεo. ⁵ Asuli á bua p̄ɔz̄āɔ keke à a kák̄ii keo. Asuli á v̄ε̄liḡɔna pɔ kè yāyaaɔ kó z̄z̄z̄o. T̄ɔle gbaa íampaa

* 24:6 B̄sa 25.30 † 24:9 1Sam 21.1-6, Mat 12.4 ‡ 24:17 B̄sa 21.12 § 24:20 B̄sa 21.23-25, Iko 19.21, Mat 5.38

wēe. ⁶ Pɔzā pɔ b̀le tɔle ɛampaa guu lɔ deé á ble ũ, ápiɔ ní á z̀blenao ní á gb̀ewinao ní nibo pɔ de b̀mo ũ á guu ⁷ ní á pɔtuoo ní s̀eanoboo.* Pɔzāpiɔ lɔ de á poblea ũ.

Gɔa ẃeɔ ũ ẃe

⁸ Alio ɛampaa ẃepiɔ doɔo ẃe soplapla lɛe soplá, à kè píi ẃe blakwi m̀endosai. ⁹ Ali kuupe ẃepi mo soplade gɔo kwide źi á b̀su gupiiu Duunkɛmagɔɔzipi. ¹⁰ Ili ẃepi dile ma pɔ ũ, í gɔa ẃeɔ ũ kp̀awake á b̀su gb́e pɔ kú weone píi. Iɔ deé gɔa ẃeɔ ũ ẃe ũ, á baade i su azia b̀suu a bui kíi. ¹¹ Ẃe blakwide lɔ deé gɔa ẃeɔ ũ ẃe ũ. Asuli pótɔ. Asuli pɔzā kekeo. Asuli v́e ligɔna pɔ kè ỳayaa kó z̀zɔ, ¹² asa gɔa ẃeɔ ũ ẃe. Iɔ adoaé, í pɔbolenziaeo ble. ¹³ Gɔa ẃeɔ ũ ẃepi guu á baade lí su a tɔlewa.

¹⁴ Tó ále á bú yia ge ále lúkɔwa, ásuli ɔnokɛkɔeo. ¹⁵ Ali ẃe pɔ g̀ sea za gɔa ẃeɔ ũ ẃewa da ẃnaoa guu, í lú. Búde s̄ ili ẃe pɔ g̀ wà pɔkeke da ẃnaoa guu, i gbasa yía. ¹⁶ A ɔa lí káfi ẃe pɔ g̀ dasileu. Tó ẃe pɔ g̀ bílao, a ɔa lí lao, asa pɔkekea ẃnaoa ɔ ẁle yiawà. ¹⁷ Asuli ɔnokɛkɔeo. Alio ma v́ia v́i. Mámema Dii á Lua.

¹⁸ Ali źke ma ikoyāwa, ío ma ỳdilea k̀a, ío kú á b̀suu doɔa. ¹⁹ B̀supi ali blekéé, à m̀wáe, ío ku a guu doɔa. ²⁰ A me, tó wi pótɔ wa pɔ k̀keo, bó wá ble ẃe sopladepi guui? ²¹ Mámé máli báaadaágu a ẃe soolodepi guu, tɔle i blekéé ẃe aaɔ pɔ ũ. ²² A ẃe swaaɔde guu ili pótɔ, mé áli p̀wen zi ble e a ge p̀eɔ a ẃe k̀okwi pɔkekeawae.

Tɔle t̀omabo

²³ Wasuli tɔle yía, i ḡ we e gɔopiio, asa b̀supiá ma p̀e, mé á demee a guu b̀mo ní niboo ũe. ²⁴ B̀su pɔ á k̀a á pɔ ũ guu píi àli tó wà a tɔle t̀omabo. ²⁵ Tó á gb́e g̀ taaside ũ, mé à a tɔle kíni yía, aà dae f́ee lí mó pɔ pɔ a ỳapi t̀omabo. ²⁶ Tó gb́e dae f́ee v́i aà a t̀omabo s̄o, mé à gb́a è à kà à a t̀omabo, ²⁷ aà ẃe pɔ g̀ sea za gɔo pɔ á yía nao, i ẃe pɔ g̀ flabo gb́e pɔ á ỳawàe, i a pɔ sí. ²⁸ Tó aà gb́a i ka aà flaboè s̄o, tɔlepi lí ḡ a luna e a ɔzi e gɔa ẃeɔ ũ ẃe. Ẃepi ɔ a lunapi a ɔaaè, i a pɔ sí.

²⁹ Tó gb́e kpé yía ẃe bíideu, e ẃe do ào gé k̀aai, aɔ a boa zé v́i. Gɔo bee ɔ a a boa zé v́i. ³⁰ Tó i a t̀omabo e ẃe dopi gè k̀aaò, kpépi a ḡ a luna e ní a buio e gɔopii. Wáli ɔaaè baa gɔa ẃeɔ ũ ẃe. ³¹ Wáli kpé pɔ kú z̀ewia bíisaide guu dile lán bugbewae. A t̀omabo zé kú, mé wáli ɔaané gɔa ẃeɔ ũ ẃe.

³² Levii buio ní kpé pɔ kú ní ẃe guu t̀omabo zé v́i gɔopie. ³³ Levii buio ẃe kpé pɔ aa yía t̀omabo zé kú, mé wáli ɔaané gɔa ẃeɔ ũ ẃe, asa Levii buio ẃe kpé de kpaale pɔ aa sè Isailio guu ũe. ³⁴ Aasuli ní ẃe dáðákekíio yíao, asa an baan we e gɔopii.

Pɔs̄aané

³⁵ Tó taasi á gb́e k̀, mé a f̄ azia gwa lo, àli aà k̀a lán b̀mo ge nibowa, ké aà e ào kú á guu yái.† ³⁶ Asuli ɔ'idiaè, ásuli a í gbaè. Alio ma v́ia v́i, ké á gb́epi e ào kú á guu yái. ³⁷ Asuli ɔa s̄aè à a igbao.‡ Asuli ble yíawà à ài wee e a guu. ³⁸ Mámema Dii á Lua. Ma á bóle Egipi, ké mà Kanaa b̀su kp̀wáe, mío de á Lua ũ.

Zɔboa

³⁹ Tó taasi á gb́e k̀ mé à azia yíawá, ásuli zɔzidaè.§ ⁴⁰ A ḡ á guu lán gb̀ewina ge nibowae, iɔ źkéé e gɔa ẃeɔ ũ ẃe. ⁴¹ Aàpi ní a néo aai gbasa bo á be, aai tá ní buio kíi tɔle pɔ an dezio sè kpaale ũ guu. ⁴² Lá á gb́e pɔ ma á bóle Egipi b̀suu á de ma z̀blenao ũ, i k̀ wà á yía zɔo ũ lo. ⁴³ Asuli gb̀ablemá. Alio ma v́ia v́i.

* 25:7 Bɔa 23.10-11 † 25:35 Iko 15.7-8 ‡ 25:37 Bɔa 22.24, Iko 23.20-21 § 25:39 Bɔa 21.2-6, Iko 15.12-18

⁴⁴ Bui pò liaaázio g̃eō n̄ n̄ n̄eō ÷ álio n̄ v̄i z̄oō ũ. Ampio ÷ áli n̄ lúlu z̄oō ũ. ⁴⁵ Ali f̃o nibo pò kú á guu lu lo n̄ né pò aa í á bùsuu, aai g̃o á àizeō ũ, ⁴⁶ aai g̃o á néone túbi ũ, aai z̄obleé e n̄ w̄eni léu, ama ásuli w̄et̄eamo á gb̄é Isailiōneō.

⁴⁷ Tó b̄omo ge nibo pò kú á guu lo lé a kpe le, mé taasi sù á gb̄e kù, mé à azia yia b̄omopiwa ge aà buie, ⁴⁸ aà boa zé kú. Aà dae a f̃o à aà bo, ⁴⁹ aà mae ge aà mae née ge aà dae f̄eēe. Tó aà o n̄nie s̄o, aà azia bo. ⁵⁰ Aapi n̄ a lunao lí w̄e nao sea za aázia yíagoo e g̃o w̄eō ũ w̄e, aà yia ōa io doū n̄ ḡo bee gb̄ewiz̄i ōao. ⁵¹ Tó w̄e pò g̃o e g̃o w̄eō ũ w̄e à gé kái dasi, aà boa ōa aō z̄oē. ⁵² Tó w̄e pò g̃o bíla s̄o, aà nao, i flabo màa. ⁵³ I g̃o a diie gb̄ewina ũ w̄e n̄ w̄e. Asuli tó aà dii w̄et̄eamoēo.

⁵⁴ Baa tó aà boa i zekē màao, aapi n̄ a néo g̃o w̄eō ũ g̃o w̄eō ũ w̄e, ⁵⁵ asa Isailio mé ma z̄oblēna pò ma n̄ bóle Egipi bùsuu ũ. Mámēmaa Dii á Lua.

26

Báadaarigu

(Iko 7.12-24, 28.1-14)

¹ Asuli p̄e ke táa ũ. * Asuli gb̄e'á ge à péle á bùsuu à kúleō, † asa mámēmaa Dii á Lua. ² Alio kámabogoo pò má dileo yāda, ili ma kúkii dile gbia. Mámēmaa Dii. ³ Tó á té ma ikoyāoi mé á ma yādileao kūa, ále zikewà, ⁴ máli tó lou ma á bùsuu a ḡowae, t̄ole ali blekéé, lío i ne'ie. ‡ ⁵ Aō p̄owemb̄ozikēe e à ge p̄eō v̄ek̄oz̄z̄oḡowa, v̄ek̄oz̄z̄o s̄o, e à ge p̄eō p̄ot̄oḡowa. Ali p̄oble à ká, lo kú á bùsuu d̄o d̄o.

⁶ Má tó à ku aafia á bùsuu. A w̄ile mé yāe a to v̄ia á k̄uo. Má w̄aio mide á bùsuu mé zi a ḡe weo. ⁷ A péle á ibeēozie, í n̄ dede n̄ f̄endao. ⁸ A gb̄eōn sooo a n̄ gb̄eōn basoo yá, mé á gb̄eōn basoo a n̄ gb̄eōn baasoo leē kwio (10.000) yá, í n̄ dede n̄ f̄endao.

⁹ Má á wegwa, mí tó à ne'í à káfi, ma bàakuaáno io gé. ¹⁰ Alio bleble e a zi bo, í a zipi kóle a dafu káua yái. ¹¹ Ma kúkii aō kú á guu, mé ma nisina a gíazio. ¹² Máo bebe á guu á Lua ũe, lo de ma gb̄eō ũ. § ¹³ Mámēmaa Dii á Lua. Mámē ma á bóle Egipi, ké ásu à de n̄ z̄oō ũ lo yái. Ma zuu pò aa dàē k̄e k̄e k̄e, ÷ a g̃o be n̄ mio daa ía.

Láai yá

(Iko 28.15-68)

¹⁴ Tó i ma yādileao ma, ále zikewà píio, ¹⁵ tó a gi ma ikoyāoi, mé á nisina ye ma yādilensio, tó ále ma ot̄ond̄kii gwao, mé a ma bàakuaáno yādileae gb̄o, ¹⁶ à d̄o lá má kéén ke: Má tó gili ḡéagu, mí t̄oñ v̄ai káagu n̄ sionao, á w̄e io wo, á ȳeē i láa. A p̄ot̄o p̄ae, asa á ibeēo mé aa ble. ¹⁷ Má feleáno, á ibeēo í á fu, á zangudepio io gb̄ablewá. Baa tó gb̄e lé á yáo, áli tíle.

¹⁸ Bee gb̄ea tó i ma yāmao, má ea mà á swágagae lo ḡen soplá á duuna yái. ¹⁹ Má á wala gb̄aa k̄'e. Luabe i ḡe ḡii m̄sesai lán m̄siwa, á t̄ole i gb̄akū lán m̄got̄ewa. ²⁰ A á gb̄aa kóle p̄ae, asa t̄ole a blekéé, mé lío ne'ieo. ²¹ Tó a gi lé swágb̄akemanō, mé i ma yāmao, má á swágagaa káfi lo leē soplá e á duuna léwa. ²² Má w̄aio gbaewá, aai to à g̃o n̄esai, aai á pot̄uoō dede, í lao, á z̄e a sea ke lo.

²³ Tó á w̄e i k̄e yápio musuo, mé a gi lé swágb̄akemanō, ²⁴ mámē má feleáno mazia sa, mí íadawá ḡen soplá á duuna yái. ²⁵ Má tó w̄a m̄o lélewá n̄ z̄io, ké a ma bàakuaáno yá gb̄o yái. Tó a si á w̄eō guu, má gagyākaáguē, mí á na á ibeēone n̄ ozi. ²⁶ Má tó á ble láa, n̄e gb̄eōn kwio mé aali p̄eek̄é k̄ina doūwa, aai kpáwá t̄amit̄ami, a p̄e b̄owá s̄o.

²⁷ Tó i ma yāma yápio musuo, mé a gi lé swágb̄akemanō, ²⁸ má ea feleáno n̄ p̄f̄eaoē, mí á swágagaa ḡen soplá á duuna yái. ²⁹ N̄onapi a to à á neḡeō n̄ á nen̄eō só. ³⁰ Má guleŋi pò

* 26:1 B̄a 20.4 † 26:1 Iko 16.21-22, 27.15 ‡ 26:4 Iko 11.13-15 § 26:12 2Kln 6.16

á b̀ò daaai, mí á tulaletikateakiiò gboo, mí á geò ká á diio geola. Ma nisina aò ye á yáio. ³¹ Má tó á wéleò g̃ beziaò ũe, mí á sa'okiiò dúuz̃. A sa'oa pò tékūa g̃i a kamagu bo. ³² Má á b̀usu dee, a yá i di á ibee pò kú weowa. ³³ Má a f̃enda woε, mí á yáò mà á f̃aaa buio guu. A b̀usu i g̃o gii, á wéleò i g̃o beziaò ũ. ³⁴ Goo pò á kú á ibeeò b̀usu mé á b̀usu g̃ò da gii, á b̀usu á íampa sa. B̀usupi á íampa, a íampaa lé i ká. ³⁵ Goo pò á kú we, íana pò a giè à pa íampaa wē guu, goo pò a g̃o da yàaa a íanapi pa sa.

³⁶ A gbé k̃naò s̃, má tó aa s̀deedeekē ní ibeeò b̀usu. Baa íana lásea k̃fi a to aa tíle, aai tíle lán f̃enda wàle ní yáòwa. Aa kpagua, baa ké gbēe lé ní yáo. ³⁷ Aa kwε kák̃a lán f̃enda wà ní kwéòwa. Aa f̃o ze g̃i ní ibeeò aeò. ³⁸ Maa á midε buio guu. A ibeeò b̀usu a á mómo. ³⁹ A gbé k̃napio i ibaba ní ibeeò b̀usu ampiò ní ní deziò yāvāio yáí.

⁴⁰ Tó á buipio ní yāvāio ní ní deziò p̃òò d̃, an náaisaiyā pò aa k̃emεε ní swágbāa pò aa k̃emanpio, ⁴¹ ũ ma feleíñ, ma ní kpá ní ibeeò b̀usu, tó aa ní ñsevāipi tò mé aa nízia b̀usa, tó an yāvāi go ní gbēa lé ká, ⁴² ma bàa kua ní Yak̃obuo* ní Izaakio† ní Ablahaũo‡ yá a d̃magu ní b̀usu pò má kpamá yáo. ⁴³ B̀usu pò aa tò we aò da gii ní kpe, i íampa a íampaa wēu. An yāvāi go a ní gbēe, asa aa g̃i ma yādileaoie, an nisina ye ma ikoyāio. ⁴⁴ N beeo goo pò aa kú ní ibeeò b̀usu, má ní midεo. Má g̃inzi mà a bàakuar̃ñ yá g̃booo, asa māmεmaa Dii an Lua. ⁴⁵ Ma bàa kua ní ní dezi pò ma ní bóle Egipi buio wáa ké màò de ní Lua ũ yá d̃magu, mí ní bo. Māmεmaa Dii.

⁴⁶ Ikoyā ní yādilea pò Dii ò Moizie Sinai gbe musu a dà Isailioñeon we.

27

Légbáda Diiwa

¹ Dii ò Moizie, ² ũ a ò Isailioñe à mè: Tó gbé lekè Diiwa à mè, á aà gba gbēnazina, aà bo'ān ke: ³ Sea za wè bao e à gè pè wè bàaōwa, tó g̃ōεε, kpaaukpe ánuusu owatē blakwie, ⁴ ñoe s̃ baakwi. ⁵ Sea za wè soo e à gè pè wè baowa, tó neg̃ōεε, ánuusu owatē baoε, neñoe s̃ kwi. ⁶ Sea za mo do e à gè pè wè soowa, tó neg̃ōenaε, ánuusu owatē sooε, neñoena s̃ aaō. ⁷ Tó g̃ōe de wè bàaōla, ánuusu owatē g̃ōoε, ñoe s̃ kwi. ⁸ Tó taasideε, mé aà gbāa i ka màao, aali gé sa'ona le, sa'ona lí a bo'āa dile lá legbēna a f̃wa.

⁹ Tó p̃otuo pò w̃i sa'od̃ Diiwae s̃, pò pò wà aà gbà ali g̃o aà pò ũe. ¹⁰ Wasuli lilεo. Wasuli a maa leūkpaε ní a vāioo, ge a vāi ní a maaoo. Tó wà p̃otuo leūkpaε, a pla píi a g̃o Dii pò ũe. ¹¹ Tó p̃otuo pò w̃li sa'od̃ Diiwaoε s̃, w̃ali geò sa'ona k̃i, ¹² sa'ona i a taa gwa, tó a maa ge a vāie. Lá sa'ona dile, màa a ũa aò de. ¹³ Tó p̃ode ye bo, aali a ũa soode nawà.

¹⁴ Tó gbé Dii gbà a kpé, sa'ona lí a taa gwa, tó a maa ge a vāie. Lá sa'ona dile, màa a ũa aò de. ¹⁵ Tó kp̃ede ye à a kpé sí, aali a ũa soode nawà, kp̃epi i ea g̃o aà pò ũ.

¹⁶ Tó gbé Dii gbà t̃ole pò á sè kpaale guu k̃ini, a ũa líò dou ní p̃owena pò a mo búpiwa ũao. P̃owena koko do ũa kà ánuusu owatē soo. ¹⁷ Tó g̃ōa wéεo ũ wē ũ à Dii gbà s̃, a ũa a gi à ku a legbeue. ¹⁸ Tó g̃ōa wéεo ũ wē gè, sa'ona lí a ũa dile wē pò g̃ò e g̃ōa wéεo ũ wè s̃ia léu, i a ũa lao màa. ¹⁹ Tó búde ye a bú sí, aali a ũa soode nawà, i g̃o aà pò ũ. ²⁰ Tó i búpi boo, ge tó a ỹia gbēp̃alewae, a boa zé kú bo. ²¹ Tó wàle pò soaas̃aané g̃ōa wéεo ũ wēu, buapi a g̃o Dii pò ũe, lán pò pò wà Dii gbà ní a m̃baowae, t̃olepi i g̃o sa'onaoñe.

²² Tó gbé Dii gbà t̃ole pò á lù, mé t̃ole pò a sè kpaale guu no, ²³ sa'ona lí a ũa dile wē pò g̃ò e g̃ōa wéεo ũ wè dasileu, gbépi i t̃olepi bo zibeezi g̃òò, ũapi i g̃o Dii pò ũ. ²⁴ G̃ōa wéεo ũ wē ũ w̃ali buapi soaa a ỹiana pò t̃olepi ṽi yāae. ²⁵ Lá wà ánuusu lé dile kpaaukpeu, màa sa'ona lí pò ũa dile. Anusu do galaū baoε.

* 26:42 Daa 28.13-14 † 26:42 Daa 26.3-4 ‡ 26:42 Daa 17.7-8

²⁶ Pɔtuɔ nɛ sɛ́iaɔ́ Dii pɔ́e kò. Gbɛɛ suli aà gbao zu ge sãn lò, asa Dii pɔ́e. ²⁷ Tó pɔtuɔ pɔ wɛ́li sa'òòo nɛ sɛ́iaɛ sɔ́, aàli bo lá sa'ona ðìle léu, i a òa sɔode nawà. Tó i boo, wàli yía òa pɔ́ sa'ona ðìle léu. ²⁸ Pɔ́ pɔ́ gbé́ vɛ́ à Dii gbà rí a mɛ́bao, gbɛ́nazɛ́na ge pɔtuɔ ge tɔ́le pɔ́ ðe a buiɔ pɔ́ ùn lò, asuli yíao, asu bo sɔ́o. Pɔ́ pɔ́ wà Dii gbà rí a mɛ́bao á pɔ́ pɔ́ wɛ́li booɛ.* ²⁹ Baa gbɛ́nazɛ́na pɔ́ wà Dii gbà rí a mɛ́bao, wà fɔ́ boo, sema wà ade ðe.

³⁰ Bua pɔ́ɔ kwide líɔ ðe Dii pɔ́ ù, pɔ́wɛna ge libɛɔn lò.† Aliɔ ðe Dii pɔ́ ùɛ. ³¹ Tó gbé́ ye a pɔ́ kwidepɔ́ bo, aàli a òa sɔode nawà. ³² Pɔtuɔ kwide á Dii pɔ́e. Tó wa nàò, a kwideɔ líɔ ðe aà pɔ́ ù. ³³ Wasuli a maa ge a vɛ́i boo, mé wasuli a kee leũkpakɛo. Tó wà a leũkpakè, a pla pii gò Dii pɔ́ ùɛ, mé wa fɔ́ a kee boo.

³⁴ Yá pɔ́ Dii dà Mɔ́izie Sinai gbɛ musu a ðìle Isailiɔnɛn we.

* 27:28 Nao 18.14 † 27:30 Nao 18.21, Iko 14.22-29

NAOKɛA Mɔizi lá sɔ̃sɔ̃de Yá pɔ́ kú láe bee guu

Ké Isailio ikoyá pɔ́ Lua kpà Mɔiziwa Sinai gbɛ musu yāmà, aa sɔukè wà da bùsu pɔ́ Lua a legbèné zéu (1.1-10.10). Aa táa'ò wà kà Kadési Baanɛa, we aa g̃ɛu bùsupiu, ɔ̃ aale ṽiake bùsupi g̃ɛaɛ, aa èa mipè gɛ̃midɔ̃kiwa, ɔ̃ aa kè gbáau wè bla. Tá gbàa oa gbɛa aa Mɔabu bùsu lè Isia Wiside gukpɛ oi (10.11-21.35). Lápi yá gbɛzā yá pɔ́ kè Mɔabu bùsuu òwɛɛ. Bɔa we gbɛzā ɔ̃ Isailio è gè Kanaa bùsuu (22.1-36.13).

Lápi tɛ Bɔa láie, mé à Lua gbé̃o gbɛnazinke òlwɛɛ. Zieo aai Lua náaikɛ, zieo aai seake, zieo yāõ ì ní kási, zieo yāõ ì ní kādɛ, zieo aai nízia sɛ lɛsɪ, zieo aai léle z̃íle. Lápi òlwɛɛ lɔ́ ké Lua ìo de a gbé̃one náaide ũ gɔ̃ɔpii, ìo yāke a zéwa, ama zieo ìo pásir̃no.

Yá z̃í'ũ Mɔizi lè a dea kóo ũ Dii ní a gbé̃o zānguo yá musu. Ōmɛ Lua ledɔ̃ekena ũ, ɔ̃ ìo s̃o Luazi. Ōmɛ ìo awakpa Luaɛ a gbé̃one, asa náaisaideone.

Isailio naokɛa Sinai guwaiwaiu

¹ Isailio bɔa Egipi wè plaade, a mɔ plaade gɔ̃ɔ s̃éia z̃í, Dii yá'ò Mɔizie kpaaũkpɛu Sinai guwaiwaiu à mè: ² A Isailio naokɛ daedae uale ní ualeo, ní g̃ɛo tó dalau pii. ³ Mpi ní Aalonao à Isaili g̃ɛe pɔ́ kà wè bao ge aa dea káaa, í gbé̃ pɔ́ kà z̃ikaapio nao gā ní gāo. ⁴ A gbé̃ pɔ́ de uabele ũo sɛ bui ní buio guu dodo aa dɔ́ale. ⁵ Gbé̃ pɔ́ aao kúánɔpio tón ke:

Lubeni buio guu Sedeu né Elizuu.

⁶ Simeo buio guu Zulisadai né Selumie.

⁷ Yuda buio guu Aminadabu né Naasɔ̃.

⁸ Isakaa buio guu Zuaa né Netaneli.

⁹ Zabuloni buio guu Heloni né Eliabu.

¹⁰ Yosefu né Eflaiũ buio guu Amihudu né Elisama.

Yosefu né Manase buio guu Pedazuu né Gamalieli.

¹¹ Bēyāmɛɛ buio guu Gidoni né Abidā.

¹² Dā buio guu Amisadai né Ahiezɛɛ.

¹³ Asɛɛ buio guu Ōkelana né Pagieli.

¹⁴ Gada buio guu Deueli né Eliasafa.

¹⁵ Nefatali buio guu Enana né Ahila.

¹⁶ Gbé̃ pɔ́ wà ní sé gbé̃o guu ní dezi buio kía ũon we. Aame Isaili bui dɔ̃aanao ũ. ¹⁷ Mɔizi ní Aalonao gbé̃ pɔ́ Dii ní tó d̃òd̃opio sè, ¹⁸ ɔ̃ aa gbé̃o káaa pii mɔ plaade gɔ̃ɔ s̃éiaz̃í. Aa gbé̃ pɔ́ kà wè bao ge aa dea tó d̃alau pii daedae uale ní ualeo. ¹⁹ Mɔizi ní nao Sinai guwaiwaiu lá Dii d̃ilɛɛwa.

²⁰ Wà g̃ɛe pɔ́ kà wè bao ge aa dea nào, ɔ̃ wà gbé̃ pɔ́ kà z̃ikaapio tó d̃alau dodo baade iawa daedae uale ní ualeo.

²¹ Isaili nɛg̃ɛe s̃éia Lubeni buio guu, gbé̃ pɔ́ kà z̃ikaao gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ bla ní sooloo ní òaa pla ní basɔ̃ooɛ (46.500).

²²⁻²³ Simeo buio guu gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ bàaɔ̃ m̃endosai ní òaa do ní basɔ̃ooɛ (59.300).

²⁴⁻²⁵ Gada buio guu gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ blasɔ̃o ní òaa àaɔ̃ ní blakwioɛ (45.650).

²⁶⁻²⁷ Yuda buio guu gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ bàaɔ̃kwi ní s̃íiɔo ní òaa àaɔ̃oɛ (74.600).

²⁸⁻²⁹ Isakaa buio guu gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ blakwi ní s̃íiɔo ní òaa plaoɛ (54.400).

³⁰⁻³¹ Zabuloni buio guu gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ blakwi ní soplao ní òaa plaoɛ (57.400).

³²⁻³³ Yosefu né Eflaiũ buio guu gbé̃on òaasɔ̃ɔo lɛɛ bla ní òaa pla ní basɔ̃ooɛ (40.500).

34-35 Yosēfu né Manase buiò guu gbēon òasòsòo lēe baakwi ní plao ní òaa dooe (32.200).

36-37 Bēyāmēe buiò guu gbēon òasòsòo lēe baakwi ní sòoo ní òaa plaoe (35.400).

38-39 Dā buiò guu gbēon òasòsòo lēe bàāñ ní plao ní òaa àāñ ní basòooe (62.700).

40-41 Asee buiò guu gbēon òasòsòo lēe bla ní mēndoo ní òaa pla ní basòooe (41.500).

42-43 Nefatali buiò guu gbēon òasòsòo lēe blakwi ní àāñ ní òaa plaoe (53.400).

44 Gbē pò Mòizi ní Aalonao ní Isailiò kía gbēon kuēplao ní naon we. Wà kíapio sè bui ní buiò guu mēndooe. 45 Ké aa Isaili gōe pò kà wè bao ge aa deao nàò uale ní ualeo, Isaili pò kà zikaapio 46 gbēon òasòsòo lēe òaa àāñ ní àāñ ní òaa pla ní basoplakwioe (603.550).

47 Wí Levii bui uadeo da nao guuo, 48 asa Dii ò Mòizie à mè: 49 Nsu Levii buiò nao. Nsu nì ní tó dalau ní Isaili bui kìnio. 50 Ikoyā zwàakpe zì na Levii buiòne ní zì ní a pòkeleo ní pò pò kú a guuo pìi. Aame aaliò zwàakpe sea ní a pòkeleo pìi, aaiò de zwàakpepi zikenao ù, aali bòokpa aa liai. 51 Tó ále fēle, aame aali zwàakpepi woewoe. Tó a ka bòokpakii, aali ea pēepēe. Tó gbēpāle sòì, à gāe. 52 Isailiò lí bòokpakpa gā ní gāo, baade ní a dàlapoo. 53 Levii buiò mé aali bòokpa aa lia ikoyā zwàakpei, ké másu pòkūmabòò Isailiòwao yái. Ikoyā zwàakpe gwaa mé Levii buiò zì ù. 54 O Isailiò kè lá Dii ò Mòiziewa.

2

Bòokpaa zékalea

1 Dii yā'ò Mòizie ní Aalonao à mè: 2 Isailiò baade lí bòokpa a dàlapoo gbáu ní a ua seelao pélea. Aali bòokpa wà lia kpaaũkpēi kēawà yoo.

3 Yuda bui gālìò mé aali bòokpa gukpe oi ní ní dàlapoo. An dōaanan Aminadabu né Naasō ù. 4 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe bàāñkwi ní síiōò ní òaa àāñoe (74.600). 5 Isakaa bui gālìò lí bòokpa ní sae. An dōaanan Zuaa né Netaneli ù. 6 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe blakwi ní síiōò ní òaa plaoe (54.400). 7 An sae Zabuloni buiò. An dōaanan Heloni né Eliabu ù. 8 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe blakwi ní soplao ní òaa plaoe (57.400). 9 Ampii an bòò wí mè Yuda buiò bòò, aa gbēon òasòsòo lēe òaa do, gēo mēndosai mé kuo, ní òaa plaoe. (186.400) Aame aali dazeu káau.

10 Lubeni bui gālìò mé aali bòokpa gēomidòkii oi ní ní dàlapoo. An dōaanan Sedeu né Elizuu ù. 11 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe blakwi ní sooloo ní òaa pla ní basòooe (46.500). 12 Simeo buiò lí bòokpa ní sae. An dōaanan Zulisadai né Selumie ù. 13 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe bàāñ mēndosai ní òaa do ní basòooe (59.300). 14 An sae Gada buiò. An dōaanan Deueli né Eliasafa ù. 15 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe blasòò ní òaa àāñ ní blakwioe (45.650). 16 Ampii an bòò wí mè Lubeni buiò bòò, aa gbēon òasòsòo lēe basoplakwi ní mēndoo ní òaa pla ní blakwioe (151.450). Aame aali dazeu plaade ù.

17 Levii buiò bòodeo mé aali kpaaũkpēe se aa daò zéu, aaiò be guoguo. Lá an bòò kálea de, màa aaliò be zéu. Baade iò ku a oi tea a dàlapoozi.

18 Eflaiū bui gālìò lí bòokpa be'ae oi ní ní dàlapoo. An dōaanan Amihudu né Elisama ù. 19 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe bla ní òaa pla ní basòooe (40.500). 20 Manase buiò líò kú ní sae. An dōaanan Pedazuu né Gamalieli ù. 21 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe baakwi ní plao ní òaa dooe (32.200). 22 An sae Bēyāmēe buiò. An dōaanan Gidoni né Abidā ù. 23 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe baakwi ní sòoo ní òaa plaoe (35.400). 24 Ampii an bòò wí mè Eflaiū buiò bòò, aa gbēon òasòsòo lēe basòokwi plasai ní basòooe (108.100). Aame aali dazeu àāñde ù Levii buiò gbēa.

25 Dā bui gālìò mé aali bòokpa gugbāntoo oi ní ní dàlapoo. An dōaanan Amisadai né Ahiezee ù. 26 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe bàāñ ní plao ní òaa àāñ ní basòooe (62.700). 27 Asee buiò mé aali bòokpa ní sae. An dōaanan Okelana né Pagieli ù. 28 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe bla ní mēndoo ní òaa pla ní basòooe (41.500). 29 An sae Nefatali buiò. An dōaanan Enana né Ahila ù. 30 Àà zìgōò gbēon òasòsòo lēe blakwi ní àāñ ní òaa plaoe (53.400). 31 Ampii an bòò

wĩ me Dã buiò bòo, aa gběon òaasòsoo lee basoplakwi ní soplao ní òaa àaṣoe (157.600). Aali dazeu gbezã ní ní d̀alapoòo.

³² Isaili pò wà ní nao uale ní ualeon we. An zĩgòo pii gběon òaasòsoo lee òaa àaṣ ní àaṣo ní basoplakwioe (603.550). ³³ Kási wi Levii buiò da naopi guu ní ní Isaili deeòo, lá Dii ò M̀oiziewa. ³⁴ Isailio kè lá Dii ò M̀oiziewa, aa b̀òokpà ní ní d̀alapoòo màa, ò aa d̀azeu daedae uale ní ualeo.

3

Levii buiò

¹ M̀oizi ní Aalona buiò yán ke gòo pò Dii yã'ò M̀oizie Sinai gbε musu. ² Aalona negòeò tón ke: Aà negòe s̀eĩa Nadabu, Abiu, Eleazaa, Itamaa. ³ Aalona né pò wà ní díle sa'onao ù wà sa'ozĩ nàné ní oziò tón we. ⁴ Nadabu ní Abiuo g̀aga Dii ae Sinai guwawaiue, ké aa mò aà ae ní té z̀iloo yáí.* Aai ne'i yãao, ò Eleazaa ní Itamao g̀ò sa'onao ù ní mae Aalona gòo.

⁵ Dii yã'ò M̀oizie à mè: ⁶ M̀ó ní Levii buiò, ní ní na Aalona a ozi, aali z̀ikeaàno. ⁷ Aali kpaaukpe kpeele zĩ pò má dà Aalona ní Isailio pii ke ní zwàakpepi zio lo. ⁸ Aali laaido kpaaukpe pòkelewa, aaiò zwàakpepi zĩ pò má dà Isailionε keò. ⁹ Levii buiò na Aalona ní a néonε ní ozi. Isaili pò wa kpàwà míomioon we. ¹⁰ Aalona ní a néo dile ma gbàgbanao ù. Tó gbé z̀iloe s̀òmazi, à g̀ae.

¹¹ Dii yã'ò M̀oizie à mè: ¹² Máme ma Levii buiò s̀è Isailio guu Isaili negòe s̀eĩa gbεu. Levii buipio io de ma pò ù, ¹³ asa za gòo pò ma Egipi negòe s̀eĩa d̀ede, ma Isaili negòe s̀eĩa ní ní pòtuo nesana s̀eĩa díle ma pò ùε.† Mámema Dii.

¹⁴ Dii yã'ò M̀oizie Sinai guwawaiu à mè: ¹⁵ Levii buiò nao daedae uale ní ualeo. An g̀eò nao pii sea za né m̀o doowa. ¹⁶ O M̀oizi ní nao lá Dii òewa. ¹⁷ Levii néo tón ke: Geesò, Keata ní Melalio. ¹⁸ Geesò néo tón ke daedae: Libeni ní Simeio. ¹⁹ Keata néo tón ke daedae: Amlaũ, Isaa, Heblò ní Uzielio. ²⁰ Melali néo tón ke daedae: Mali ní Musio. Levii buion we daedae uale ní ualeo.

²¹ Libeni buiò ní Simeio buiò mé Geesò buiò ù. ²² G̀e pò wà ní nao sea za né m̀o doowa gběon òaasòsoo lee soplá ní òaa pla ní basooe (7.500). ²³ Geesò buipio lí b̀òokpa zwàakpepi kpe naa be'ae oi. ²⁴ Laeli né Elisafa mé ní kía ù. ²⁵ Geesò buiò líò zwãa ní báa pò wàli kú kpaaukpeao zĩ ke ní a kpeele zwãao ²⁶ ní kaa lé zwãao ní kaa pò lia zwàakpepi ní sa'okiozi zwãao ní a bao pii.

²⁷ Amlaũ buiò ní Isaa buiò ní Heblò buiò ní Uzieli buiò mé Keata buiò ù. ²⁸ Sea za né m̀o doowa, an g̀eò gběon òaasòsoo lee swaaó ní òaa àaṣoe (8.600). Aame aalio z̀ike zwàakpeu. ²⁹ Keata buipio mé aali b̀òokpa zwàakpepi sae naa geomidokii oi. ³⁰ Uzieli né Elizafã mé ní kía ù. ³¹ Aalio kpagolo ní táabũnuo ní dauo ní sa'okio ní tulaletikatεakio ní zwàakpe z̀ikeòò ní suunao zĩ ke pii. ³² Sa'onkia Aalona né Eleazaa mé Levii bui kíaò òaana ù. Àapi mé ì wéte zwàakpe z̀ikenaozi.

³³ Mali buiò ní Musio buiò mé Melali buiò ù. ³⁴ Ké wà ní nao sea za né m̀o doowa, an g̀eò gběon òaasòsoo lee soolo ní òaa dooe (6.200). ³⁵ Abihaili né Zulieli mé ní kía ù. Aali b̀òokpa zwàakpe sae naa gugbántoo oi. ³⁶ Wà Melali buiò díle aalio wéte zwàakpe liperezi ní a lipòòo ní a lipelεo ní lipelεpi zebòò ní a pòkeleòo pii. ³⁷ Aalio kaa pò liaa zwàakpepi lipelεo ní a zebòò ní a kùbòò ní a bao zĩ ke lo.

³⁸ M̀oizi ní Aalona ní Aalonapi néo lí b̀òokpa kpaaukpe ae naa gukpe oi. Aame aalio luakukii zĩ ke Isailionε. Tó gbé z̀iloe s̀òì, à g̀ae. ³⁹ Levii bui pò M̀oizi ní Aalona ní nao daedae lá Dii òwaoon we. Sea za né m̀o doowa, aa gběon òaasòsoo lee bao ní plaoe (22.000).

⁴⁰ Dii ò M̀oizie à mè: Isaili negòe s̀eĩa nao pii sea za né m̀o doowa, ní ní tó dalau. ⁴¹ Bee gbea ní Levii buiò díle ma pò ù Isaili negòe s̀eĩa gbεu nípii, ní Levii buiò pòtuoò díle ma pò

* 3:4 Lev 10.1-2, Nao 26.61 † 3:13 Ba 13.2

ũ Isailio pɔtuɔ nesana sɛ́iaɔ gbɛu pii. Mámɛmaa Dii. ⁴² Ɔ Mɔizi Isaili nɛgɔɛ sɛ́iaɔ nàò lá Dii òɛwa, ⁴³ sea za né mɔ doɔwa. Ké wà ní tɔ kà láu pii, an dasi kè gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ bao ní òaa do ní bààɔkwi ní àaɔoɛ (22.273).

⁴⁴ Ɔ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁴⁵ Levii buiɔ dilɛ ma pɔ ũ Isaili nɛgɔɛ sɛ́iaɔ gbɛu, ní Levii buiɔ pɔtuɔɔ dilɛ ma pɔ ũ Isailio pɔtuɔ nesana sɛ́iaɔ gbɛu. Mámɛmaa Dii. ⁴⁶ Isaili nɛgɔɛ sɛ́iaɔ dasi de Levii buiɔla gbɛɔn òaa do ní bààɔkwi ní àaɔo. Gbɛ́ pɔ ðiapiɔ boa yá musu, ⁴⁷⁻⁴⁸ ánuɔu ɔwatɛ sɔsɔo símá an baade miwa, lá wà a gbia ðilɛ ma kúkiiwa, ní kpá Aalona ní a néɔwa. Anusu do gela baoɛ. ⁴⁹ Ɔ Mɔizi gbɛbo'ɔapi sí gbɛ́ pɔ an dasi de Levii buiɔlapiɔwa. ⁵⁰ A ɔasi Isaili nɛgɔɛ sɛ́iapiɔwa ánuɔu ɔwatɛ òaa soolo ní baswaaɔsɔo (1.365), lá wà a gbia dilɛ luakukiiwa. ⁵¹ Ɔ a kpá Aalona ní a néɔwa lá Dii òɛwa.

4

Keata buiɔ

¹ Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonao à mè: ² Levii né Keata buiɔ nao daɛdaɛ ualɛ ní ualɛo, ³ gɔɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aai mɔ zíkɛi kpaaũkpɛuɔ. ⁴ Zi pɔ Keata buiɔpiɔ lí ke kpaaũkpɛu á ma pɔɛ ní a mibao.

⁵ Tó wàlɛ fele bòou, Aalona lí mɔ ní a néɔ, aali suuna zwáa polo aa ku ikoyá kpagoloa. ⁶ Aali ayo báa kua, aai gbasaa zwáa pɔ wa kè ní pɔlɛ búuna tɛɛtɛɛo kua. Bee gbɛa aali kpagolo lipɔɔɔ sɔbu.

⁷ Aali zwáa búuna kú táabũnu pɔ kú ma aɛa, aai tapɛlɛntiɔ kálɛwà ní toonaɔ ní imibɔɔ ní lo pɔ wí vɛɛ kauɔ, aai pɛɛ pɔ wíɔ kpaa gɔɔpii kálɛ we lo. ⁸ Aali zwáa tɛa ku pɔpiɔla, aai ayo báa kua. Bee gbɛa aali táabũnupi lipɔɔɔ sɔbu.

⁹ Aali zwáa búuna sɛ ku daua ní a filiaɔ ní a deɔɔ ní a táfukabɔɔ ní a nísikabɔɔ, ¹⁰ aai daupi ye ayo báau ní a pɔkelepiɔ pii, aai ye a lipɔɔɔwa.

¹¹ Aali zwáa búuna kú tulaletikateakia, aai ayo báa kua. Bee gbɛa aali a lipɔɔɔ sɔbu. ¹² Aali zíkɛɔ pɔ wáli zíkɛð ma kúkiiɔ sɛ́lɛ pii, aai ka zwáa búunau, aai ye ayo báau, aai gbasaa ye a lipɔɔɔpiɔwa.

¹³ Aali sa'okii tífufu bɔlɛ, aai zwáa gàalulade ku sa'okiiɔpiɔ, ¹⁴ aai pɔkele pɔ wí zíkɛoɔ ka sa'okiiɔpiɔ, tésibɔɔ ní saao ní péluɔ ní au'eleɔɔ ní sa'okii pɔkeleɔ pii, aai gbasaa ye ayo báau, aai a lipɔɔɔ sɔbu.

¹⁵ Tó Aalona ní a néɔ pɔkú ma kpé pɔɔ ní a pɔkeleɔla pii aa làa, tó wàlɛ fele bòou, Keata buiɔ lí gbasaa mɔ pɔpiɔ sɛ́lɛ. Aasuli ɔká ma kpé pɔɛwao, ké aasu gagao yáí. Keata buiɔ mé aaliɔ kpaaũkpɛ pɔpiɔ sea.

¹⁶ Sa'onkia Aalona né Elezaa mé alio wéte filia nísii ní tulaleti ginanao ní pɔwenti pɔ wíɔ mɔ ma gbai lá gu lé dɔo ní nísii pɔ wí pɔ dilɛð à gɔ ma pɔ ũo, ìli wéte zwáakpɛi lo ní a pɔɔ ní a pɔkeleɔ pii.

¹⁷ Dii yá'ò Mɔizie ní Aalonao à mè: ¹⁸ Asu to Keata buiɔ midɛ Levii buiɔ guuo. ¹⁹ Tó aa sò ma kpé pɔpiɔzi, Aalona ní a néɔ mé aali dɔaa gɛ zwáakpɛu, aai ní baade zí pɔ a ke ní aso pɔ a seo ɔbè, ké aasu gagao yáí. ²⁰ Keata buiɔpiɔ suli gɛ wékpalei ma kpé pɔpiɔzi gɔɔ pɔ wàlɛ zwáa kua, ké aasu gagao yáí.

Geesɔ buiɔ

²¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ²² Geesɔ buiɔ nao lo daɛdaɛ ualɛ ní ualɛo. ²³ Gɔɛ pɔ kà wè baakwi e blakwi, aaiɔ mɔ zíkɛi kpaaũkpɛuɔ ɔ níyɔ ní nao. ²⁴ Zi pɔ Geesɔ buiɔ lí ke ní aso pɔ aali seon ke: ²⁵ Aali kpaaũkpɛzwáaɔ sé ní zwáa pɔ wí kuaɔ ní ayo báa pɔ wí kuaɔ ní a kpɛɛlɛ zwáaɔ ²⁶ ní kaa pɔ liaa zwáakpɛ ní sa'okiiɔzi zwáaɔ ní a lɛ zwáaɔ ní a bao ní a pɔkeleɔ pii. Aali zí pɔ wí keoɔ ke pii. ²⁷ Aalona ní a néɔ mé aao de zí pɔ Geesɔ buiɔ lí ke gbɛzɔɔ ũ, asosean nò, zí

pãle kean nõ. Ampio mé aali aso pò aa se òlòné. ²⁸ Kpaaũkpe zĩ pò Geesõ buio lío ken we. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé alio wéte an zĩbi.

Melali buio

²⁹ Melali buio nao daedae uale ní ualeo. ³⁰ Gbé pò kà wè baakwi e blakwi, aaiõ mɔ zĩkai kpaaũkpeuo ò nýõ ní nao. ³¹ Kpaaũkpe zĩ pò aaliõ ken ke: Aame aaliõ zwãakpe lipereeo sea ní a lipõõõ ní a lipelẽõ ní lipelẽpio zebõõ ³² ní kaa pò liaai lipelẽõ ní a zebõõ ní a kũbõõ ní a baõ ní a pòkele pò wĩ zĩkeoõ pii. Ali baade aso pò a se òlòè. ³³ Kpaaũkpe zĩ pò Melali buio lí ken we. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé alio wéte an zĩbi.

Levii buio naoa

³⁴ Ǿ Mɔizi ní Aalonao ní Isaili kíao Keata buio nõ daedae uale ní ualeo, ³⁵ sea gbé pò kà wè baakwi e blakwi, aaiõ mɔ zĩkai kpaaũkpeuo. ³⁶ Aa gbẽõn òaa kue'aaõ ní basoplakwioe (2.750). ³⁷ Keata bui pò aaĩ zĩke kpaaũkpeuo dasilen we. Mɔizi ní Aalonao ní nao lá Dii ò Mɔiziewa.

³⁸ Ǿ aa Geesõ buio nõ daedae uale ní ualeo, ³⁹ sea gbé pò kà wè baakwi e blakwi, aaiõ mɔ zĩkai kpaaũkpeuo. ⁴⁰ Aa gbẽõn òaa kue'aaõ ní baakwioe (2.630). ⁴¹ Geesõ bui pò aaĩ zĩke kpaaũkpeuo dasilen we. Mɔizi ní Aalonao ní nao lá Dii òwa.

⁴² Ǿ aa Melali buio nõ daedae uale ní ualeo, ⁴³ sea gbé pò kà wè baakwi e blakwi, aaiõ mɔ zĩkai kpaaũkpeuo. ⁴⁴ Aa gbẽõn òaa gẽõ ní mendooe (3.200). ⁴⁵ Melali buio dasilen we. Mɔizi ní Aalonao ní nao lá Dii ò Mɔiziewa.

⁴⁶ Maa Mɔizi ní Aalonao ní Isaili kíao Levii buio nõ daedae uale ní ualeo, ⁴⁷ sea gbé pò kà wè baakwi e blakwi, aaĩ mɔ zĩkai kpaaũkpeuo aaiõ a aso seaõ. ⁴⁸ Ampii an dasi fẽle òaasõõõ lãe swaaõ ní òaa òaaõ baosaiõe (8.580). ⁴⁹ Ké Dii yãdile Mɔizie, a ò gbẽõn, wà baade zĩ òlòè ní aso pò a seo. Ǿ wà ní nao maa lá Dii ò Mɔiziewa.

5

Bòo kua gbãlesai

¹ Dii yã'ò Mɔizie à mè: ² O Isailiõne aa kusudeõ ní kẽnudeõ ya bòou ní gbé pò kà gewa aa gbãlẽõ. ³ A ní yá à ní kpá bòo kpe gõe ní nõeo, ké aasu Isailiõ bòo pò má kú a guu gbãleo yáí.*

⁴ Ǿ Isailiõ kè maa, aa ní yá ní kpá bòo kpe, lá Dii ò Mɔiziewa.

⁵ Dii yã'ò Mɔizie à mè: ⁶ O Isailiõne, tó gõe ge nõe duunakè a gbéẽ à náaisaiyãkè Dii, à tàækèn we. ⁷ Sema ade duuna pò a kèpi o gupuau, i a fiabo gbé pò à tàækèepie, i a òa sode nawà. ⁸ Tó pòde gà mé a dae fèee ví wà fiapi boèõ, pòpi a gõ ma pò ùe, wi kpa sa'onawa sãnu ní sãsakao pò wa lákaò aà duunapiao.† ⁹ Sa pò Isailiõ lí oa alio de sa'ona pò wà mòòè pò ùe. ¹⁰ Pò pò gbé kpá Diiwa ali gõ sa'ona pò wà nàè a òzĩ pò ùe.

Nõ náaisaide yá

¹¹ Dii yã'ò Mɔizie à mè: ¹² O Isailiõne n me, tó gbẽe nõ pãzea à náaisaiyãkèè, ¹³ gõe pãle wùlaànõ, aà zã a yá dõõ, tó nõepi gbãsikè maa mé gbẽe i aà eo, seelade kuo, ké wi aà kũõõ yáí, ¹⁴ tó gõepi nõse fẽle, mé àle seake a nõpi yãwa, àle e a gbãsikè yã, ge i gbãsikèoa, ¹⁵ gõepi i gé ní a napio sa'ona kíi ní pówenti kiloo plao gba pò nõepi a mòò ù. Asu nísikawào, mé asu tulaleti fáwào, ké nõsefelegbae yáí. A de d́akpaagba pò ì to wà dõ tó wà tàækè sianae ùe. ¹⁶ Sa'ona i mó ní nõepio, i aà ze ma ae. ¹⁷ Sa'ona i ma kpé í dã ka oo nénau, i zwãakpe bùsu dã à zua. ¹⁸ I nõepi falana go, i d́akpaagba pò wĩ da nõsefelea yáí na nõepie a òzĩ. Sa'onapi iõ í pãsí pò ì láaizimápi kúa. ¹⁹ Sa'onapi i to nõepi d́akpa, i oè à me: Tó gõee i wùlennõõ, tó ni pã n zã ikoyãa n gbãsikèõ, í pãsí pò ì láaizimápi a yãe ineo. ²⁰ Ama tó n pã n zã ikoyãa, n ge n wule ní gõe pãleo n gbãsikèe sõ, ²¹ Dii a to n gbalao ibaba, n gbẽe i sé,

* 5:3 Zia 21.27 † 5:8 Lev 5.20-26

n gbé̄o i láaizíma, aai n ká. ²² I pò ì láaizímáe beepi a taale n meue, i n gbée sé, n gbalao i ibaba. Nɔɛpi i gbasá me: Ami! Aà ke màa! ²³ Sa'ona i láai yápio kē láwa, i pípi ní í pāsípí, ²⁴ i í pāsí pò ì láaizímápi kpa nɔɛpiwa aà mi, i taale aà meú à yāpāsí iè. ²⁵ Ama sa'ona lí nòsefelepɔwentipi si nɔɛpi ɔzì gia, i mɔ Diie, i gbasá geò sa'okii. ²⁶ Sa'onapi i pòwentipi dā ɔkū do yāɔba Diigu gba ũ, i kpasá sa'okiiwa, i gbasá ípi kpa nɔɛpiwa aà mi sa. ²⁷ Tó nɔɛpi gbāsíkè à náaisaiyākè a záee, gɔɔ pò à í pò ì láaizímápi mǐ, a taale aà meue, i yā'iè, aà gbée i sé, aà gbalao i ibaba, nɔɛpi i gɔ láaipɔ ũ a gbé̄o guu. ²⁸ Ama tó nɔɛpi i gbāsíkéo mé a ku tàaesai, a bɔ aafiae, iɔ nɛ'i.

²⁹ Ikoyā pò má díle nòsefelea yá musun we. Tó nɔɛ pà a zá baa à náaisaiyākèè, ³⁰ ge tó gɔe nòse mé fèle, àle seake a nɔ yáwa, a kekcan we. Sa'ona lí mó ní nɔɛpio, i aà ze ma ae, i gbasá ikoyāpi kèè píi. ³¹ Aà gɔpi aɔ tàae ví a guuo, āma nɔɛpi duunapi a wi aàzia musue.

6

Gbé pò azia kpà Luawa yá

¹ Dii yā'ò Mɔizie à mè: ² O Isailione, tó gɔe ge nɔe lekèa à mè a azia kpàa ma gbé̄ ũe zálala, ³ ade v̄ee ní í gbāao té. * Asu v̄eebe'i buie ká a léwao, mé asu v̄eebe ísi ge a gii bleo. ⁴ Gɔɔ pò a ku ma gbé̄ ũ zálala, asuli v̄eli pɔe bleo, baa a wéna ge a tee.

⁵ E lé pò a kèapi gɔɔ ge paò, gē su taa'o aà miwao. Aɔ de ma pò ũ e gɔɔ pò à azia kpàapi lé ge paòe, i to a mikā gbā a laaiwa. ⁶ E gɔɔ pò à azia kpàa ma gbé̄ zálala ũpi lé ge paò, asu s̄o geio. ⁷ Baa tó aà mae ge aà da ge aà v̄ii ge aà dāuna gà, asu s̄o aà gei à gbāleo, asa aàzia kpaáa seela ku aà miwae. ⁸ Aɔ de ma pò ũe e gɔɔ pò à azia kpàa ma gbé̄ zálala ũpi lé ge paò. ⁹ Tó gbēe gà aà wáa kándo, mé aà kua ma pò ũ mikā gbālè, aà a mipi bo gbáigbai a gbābɔgɔɔ, gɔɔ soplá gbéa. ¹⁰ A gɔɔ swaaɔde z̄í i mɔ sa'onae ní felenaɔ ge felenguulu bɔbɔnaɔ mèn pla kpaaũkpe kpeele, ¹¹ sa'ona i sa'o ní a m̀ndoo duun awakpabɔ ũ, i sa pò w̄i a pò káteu à tékū o ní a m̀ndoo, i gbābɔè aà kua ge sae yáí. Zibeez̄i i a mi bo, ¹² i ea à azia kpaá e a kua ma pò ũ gɔɔ léu, i mó ní s̄asa w̄edonaɔ tàae fiabobɔ ũ. Wasu aà kua ma gbé̄ zálala ũ s̄éia gɔɔ dauo, asa aà kua ma gbé̄ zálala ũ káaupi òkpaè.

¹³ Ikoyā pò má díle gbé̄ pò azia kpàaen ke b. Tó gɔɔ pò a díle àɔ ku ma pò ũ pà, wà mɔaànaɔ kpaaũkpe kpeele, ¹⁴ i sa'oa ní s̄asa w̄edona pò s̄aa v̄ioo sa pò w̄i a pò káteu à tékū obɔ ũ ní s̄ada w̄edona pò s̄aa v̄ioo duun awakpabɔ ũ ní s̄asakao pò s̄aa v̄ioo s̄aukpa sa'obɔ ũ ¹⁵ apii ní a pòwentio ní a v̄eeo ní kàao gbí do, kàa pò wa tòto ní n̄isioɔ ní kàawana pò wà nísi f̄awà. ¹⁶ Sa'ona i mó ní pópí ma ae píi, i sa pò w̄i o duuna awakpabɔ ũ o ní sa pò w̄i a pò káteu à tékū, ¹⁷ i s̄aukpa sa'oa ní s̄asakao ní a pòwentio ní a v̄eeo ní kàao gbí do. ¹⁸ Gbé̄ pò azia kpàapi i a mi bo† kpaaũkpe kpeele we, i a kua ma pò ũ mikā séle káteu s̄aukpasá nísi z̄íle. ¹⁹ Tó à a mi bò màa, sa'ona i s̄asakao ɔ do pò wà a f̄ukè sé ní kàa pò a bò gbíuo m̀ndo ní kàawanaɔ m̀ndo, i na gbé̄ pò mibòpie a ɔzì. ²⁰ Sa'onapi i ea sí, i m̄m̄ee. Lá pópíá ma pòe, a gɔ sa'onapi pò ũe ní a kùla pò w̄i m̄m̄eeo ní a gbá pò w̄i bɔ adoao. Bee gbéa gbé̄ pò azia kpàapi i gbasá ea na v̄emiawa.

²¹ Ikoyā pò má díle gbé̄ pò azia kpàaen we ní sa pò a oa a lekea yáio, pò pò asu ye káfi a gbáa léu bàasi. Lé pò a kè gɔɔ pò à azia kpàa, sema aà a fiabo.

Sa maa pò sa'ona lí o gbé̄ne

²² Dii yā'ò Mɔizie à mè: ²³ O Aalonaé ní a néo, tó aale samaa'o Isailione, aali me:

²⁴ Dii báadaágu, i ɔkuála,

²⁵ Dii á gwa, i gbēkekéé,

²⁶ Dii w̄etéázi, i á nòse daé doũ.

* **6:3** Luk 1.15 † **6:18** Zin 18.18

27 Aali samaa'o Isailiɔne ní ma tóo màa, míli báaadańgu.

7

Isaili kíaɔ gbadaa zwàakpe sakẽgɔɔ

¹ Gɔɔ pɔ Mɔizi zwàakpe dɔ a làa, à nísikàwà ní a pɔkeleɔ píi, à a sakè, ɔ à nísikà sa'okíiwa ní a pɔkeleɔ píi, à a sakè. ² ɔ Isaili kíaɔ mò ní gbao. Aame aa ní deziɔ buiɔ kía pɔ wà ní díle gbẽnaon dɔaanaɔ ũ. ³ Aa mò ní ní gbao Diie, zugo mèn soolo ní zuɔ mèn kuɛpla. Kía gbẽon plapla zugo mèndodo, baade miwa zù mèndodo, ɔ aa gèdò zwàakpe kpeɛɛ.

⁴ Dii yā'ò Mɔizie à mè: ⁵ Gba pɔ aa mɔopiɔ sí, iɔ de kpaaũkpe zíkɛɔɔ ũ, ní kpà Levii buiɔwa, lá a mómá ní zí guuwa. ⁶ ɔ Mɔizi zugoɔ ní zupiɔ sí a kpà Levii buiɔwa. ⁷ A zugo mèn pla ní zù mèn síiɔo kpà Geesɔ buiɔwa ní zí léu. ⁸ A zugo mèn síiɔo ní zù mèn swaaɔo kpà Melali buiɔwa ní zí léu. Sa'onkia Aalona né Itamaa mé ní dɔaana ũ. ⁹ I asosebɔe kpa Kɛata buiɔwao, asa aa Dii kpé pɔɔ sé ní gàuɛ.

¹⁰ Zí pɔ wà nísikà sa'okíiwa, ɔ kíapiɔ mò ní ní gbao sa'okíipi aɛ sa'okíipi sakèa yáí. ¹¹ Dii ò Mɔizie yāa à mè, lá gu lé dɔ kíapiɔ líɔ mɔ dodo sa'okíi sakèa yáí.

¹²⁻⁸³ Gɔɔ séia zí Aminadabu né Naasɔ, Yuda bui mé mò ní a gbao.

Gɔɔ plaade zí Zuua né Netaneli, Isakaa buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ àaɔde zí Heloni né Eliabu, Zabulɔni buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ síiɔde zí Sedeu né Elizuu, Lubeni buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ soode zí Zulisadai né Selumie, Simeɔ buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ soolode zí Deueli né Eliasafa, Gada buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ soplade zí Amihudu né Elisama, Eflaiũ buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ swaaɔde zí Pedazuu né Gamalieli, Manase buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ kèokwide zí Gidoni né Abidã, Běyãmɛɛ buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ kwide zí Amisadai né Ahiezɛɛ, Dã buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ kuɛdode zí ɔkelana né Pagieli, Aɛɛ buiɔ kía mò ní a gbao.

Gɔɔ kuɛplade zí Enana né Ahila, Nɛfatali buiɔ kía mò ní a gbao.

Gba pɔ an baade mɔon kɛ: Anusu tapɛlenti pɔ a gbia kiloo do ní kíniɔ, au'ɛleɔ pɔ wa pí ní ánusuo a gbia galaũ òaa síiɔɛ, lá wà a gbia lé díle luakukíiwa. Wà pɔwɛnti yāalea ní nísio kà tapiɔ pai pɔwɛn gba ũ. Vua toona pɔ a gbia galaũ basɔokwi, wà tulaletikà a pai. Sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tékũ obɔɔn kɛ: Zugaaena do, sāsakao do, sāsa wēdona do. Duun awakpabɔn kɛ: Blesana do. Sáaukpasaɔn kɛ: Zu pla, sāsakao soo, blesana soo, sāsa wēdona soo.

⁸⁴ Gba pɔ Isaili kíaɔ dà sa'okíi sakèa yáí nísikaa sa'okíipiwa gbɛapiɔ dasilɛn kɛ: Anusu tapɛlenti mèn kuɛpla, au'ɛleɔ pɔ wa pí ní ánusuo mèn kuɛpla, vua toona mèn kuɛpla.

⁸⁵ Tapɛlentiɔ gbia kiloo dodo ní kíniɔɛ, au'ɛleɔɔ sɔ galaũ òaa síiɔsiiiɔ. Apíi fɛle ánusuo kiloo baasɔo ní plao ní galaũ òaa àaɔo, lá wà a gbia lé díle luakukíiwa. ⁸⁶ Vua toona pɔ wà tulaletikà a pai mèn kuɛplaɔ gbia galaũ basɔokwikwi, lá wà a gbia lé díle luakukíiwa. A kè píi galaũ òaa soolo ní basooloo (1.320). ⁸⁷ Sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tékũ obɔɔ dasilɛn kɛ: Zugaaena kuɛpla, sāsakao kuɛpla, sāsa wēdona kuɛpla, apíi ní a pɔwɛntiɔ. Blesan mèn kuɛpla ɔ wà duuna awakpàdò. ⁸⁸ Pɔ pɔ wà sáaukpa sa'òdò dasilɛn kɛ: Zu baasɔo mēndosai, sāsakao bàã, blesana bàã, sāsa wēdona bàã. Sa pɔ wa ò sa'okíi sakèa yáí nísikaawà gbɛan we.

⁸⁹ Ké Mɔizi gè kpaaũkpeu yā'oi ní Diio, à aà lɔɔ mà duunkɛmakíi pɔ kú ikoyā kpagoloa musu malaika gāsiade mèn plao zānguɔ, Dii lé yā'òè.

8

Filianaa

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² O Aalonaε, tó à filia mèn soplaɔ nà, aà to aali gupu dau ae.* ³ ɔ Aalona kè màa, à filiaɔ nà, aa gupù dau ae lá Dii ò Mɔiziewa. ⁴ Wà daupi pì ní vua pò wa gbègbè maanno za a zílè e à gè pèò a vúɔwaε. Wà daupi pì lá Dii a taa ò Mɔiziewaε.

Levii buiɔ dilɛa rídoa

⁵ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁶ Levii buiɔ se Isaili kíniɔ guu, ní gbābɔné. ⁷ Lá rýɔ ní gbābɔnén ke: Duunwolo'i fáfā má, aai ní meká bo píi, aai gbasá ní pɔkasá pí. Aa gbābò níziáen we. ⁸ Aai zugaaena sé ní pɛeti yāalɛa ní nísio a pówenti gba ũ ní zugaaena plaade pò rýɔ si duun awakpabɔ ũo. ⁹ Mò ní Levii buiɔ kpaaũkpɛ kpɛɛɛ, ní Isailiɔ káaa píi, ¹⁰ ní mò ní Levii buiɔ ma ae, Isailiɔ i ɔnamá. ¹¹ Aalona i Levii buiɔ mómɛε gba pò Isailiɔ mòmɛε ũ, kè aao de ma zíkɛnaɔ ũ. ¹² Levii buiɔ i ɔna gáaenapiɔ miwa. Sa'o ní zupíɔ mèndoo duun awakpabɔ ũ, ní sa pò wí a pò kátɛu à tékū oa ní adoo duunakɛa Levii buiɔwa yáí. ¹³ To Levii buiɔ ze Aalona ní a néɔ ae, ní ní mómɛε. ¹⁴ Màa rýɔ Levii buiɔ bɔ Isailiɔ guu rídoa, aaiɔ de ma pò ũ.

¹⁵ Bee gbɛa tó n gbābò Levii buiɔnɛ, mé n ní mómɛε, aali mɔ zíkɛ kpaaũkpɛu. ¹⁶ Isaili pò wa kpàaɔn ní ũ. Ma ní díɛ ma pò ũ Isaili negɔε séiáɔ gbɛuε. ¹⁷ Asa Isaili negɔε séiáɔ ní ní pɔtuo nesana séiáɔá ma pòε. Ma ní díɛ ma pò ũ za gɔɔ pò ma negɔε séiáɔ dèdɛ Egipiε, ¹⁸ ɔ ma Levii buiɔ díɛ Isaili negɔε séiáɔ gbɛu. ¹⁹ Ma Levii buiɔ bɔ Isailiɔ guu, ɔ ma ní kpá Aalona ní a néɔwa, kè aao kpaaũkpɛ zí kɛ Isailiɔnɛ. Aali láka Isailiɔ duunaa, kè gɔɔ pò aalɛ sɔ ma kúkizi, gagyá su ní leo yáí.

²⁰ ɔ Mɔizi ní Aalonaɔ ní Isailiɔ píi kè Levii buiɔnɛ lá Dii ò Mɔizie ní yá musuwa. ²¹ Levii buiɔ gbābò níziáε aa ní pɔkasá pí. ɔ Aalona ní mò Diiε, à ní duuna kè má à gbābɔné. ²² ɔ Levii buiɔ ná ní zíwa kpaaũkpɛu ní Aalonaɔ ní a néɔ dɔao. Màa wa kè Levii buiɔnɛ lá Dii ò Mɔizie ní yá musuwa.

²³ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ²⁴ Levii buiɔ yán ke ɔ. Gbé pò kà wè baasɔ ge a dea lí mò kpaaũkpɛ zí kei. ²⁵ Tó à kà wè blakwi, ili kámabo, asuli zípi ke ɔ. ²⁶ Aaliɔ dɔ a gbéɔle, ili wéte kpaaũkpɛ zíɔi, áma asuli zípi keo. Díɛ Levii buiɔnɛ màa ní zí yá musu.

9

Gɛamusu dikpɛkɛa

¹ Dii yá'ò Mɔizie Sinai guwawaiu Isailiɔ bɔa Egipi wè plaade mɔ séiá guu à mè: ² Isailiɔ lí Gɛamusu dikpɛkɛ a gɔɔwa. ³ A dikpɛpi ke mɔε bee gɔɔ gɛo mèndosaide zí oosiele. A ke lá má dàéwa píi ní a ikoyá pò má díléɔ.*

⁴ Mɔizi ò Isailiɔnɛ aa Gɛamusu dikpɛkɛ, ⁵ ɔ aa dikpɛpi kè Sinai guwawaiu mɔ séiá gɔɔ gɛo mèndosaide zí oosiele. Aa kè lá Dii ò Mɔiziewa píi. ⁶ Gbɛɔ ku we aa gbálɛa, kè aa kà gɛwa yáí, ɔ aai e Gɛamusu dikpɛkè zibeezi. ɔ aa gè Mɔizi ní Aalonaɔ lè zibeezi gòɔ, ⁷ aa ò Mɔizie: Ge yá musu wa gbálè. Bóyáí wà gíwɛε wà mó ní gbáɔ Diiε ní wá gbéɔ a gɔɔwai? ⁸ Mɔizi wémá à mè: A ze e mà ma lá Dii a o á yá musu. ⁹ ɔ Dii ò Mɔizie à mè: ¹⁰ O Isailiɔnɛ, tó an gbɛɔ ge an buiɔ ní kpé gbálè ge yá musu, ge aa gè wéle zàzæu, aa ze'e aa Gɛamusu dikpɛkɛmɛε gbɛzā. ¹¹ Mɔ plaade gɔɔ gɛo mèndosaide zí oosiele ɔ aali dikpɛpi ke. Aali sá só ní kàao ní lá kísāo. ¹² Aasuli a kee to gu dɔwàò, mé aasuli sápi wáε eo.† Aali Gɛamusu dikpɛpi ke lá má dílééwa píi. ¹³ Gbé pò i gbálɛo mé i gé wéleu no, tó à gí Gɛamusu dikpɛpi kei, wà ade bɔ a gbéɔ guu, asa i mómɛε ní gbáɔ a gɔɔwao. Aà tàae a wi aà musuε. ¹⁴ Bòmɔ

* 8:2 Bɔa 25.37 * 9:3 Bɔa 12.1-13 † 9:12 Bɔa 12.46, Zaa 19.36

pó kú á guu mé a ye Gẽamusu dikpekemee, sema aà ke lá ma ikoyã diléewa. Bòmò ní beleo píi, yá doue.

Telu kua zwàakpea
(Boa 40.34-38)

¹⁵ Zí pò wà zwàakpe dò, telu kùle ikoyã kpépie. Sea za oosi e gu gè dòò telupi ku zwàakpépi musu lán téwa. ¹⁶ Iò ku màa gòopiie, Iò ku zwàakpépie, gwãasina Iò de lán téwa. ¹⁷ Tó à gò zwàakpea, ò Isailio ì fele bòou. Gua pò telupi zèu, we aai bòokpau. ¹⁸ Tó Dii òlóné màa, aai ní pòo naaa aa fele. Tó a òlóné Iò, aai ea bòokpa. Tó telupi zea zwàakpépie sò, an bòò Iò kálea. ¹⁹ Tó telupi lé gòoplake zwàakpea, aaiò Dii yãma, aali fele bòouo. ²⁰ Zieò telupi lí gòoplake zwàakpeao. Tó Dii òlóné, aai bòokpa, tó Dii èa òlóné Iò, ò aai ní pòo naaa. ²¹ Zieò sò telupi ì ze gudou yoo za oosi e koo. Tó à gòà koo, ò aai fele bòou. Fãane ge gwãasinan nò, tó telupi gòà, aai ní pòo naaae. ²² Tó telupi gò zea zwàakpea gòò do ge mò do ge wè don nò, aaiò kálea bòoue, aali feleo. Tó à gòà, ò aai fele. ²³ Aali bòokpa ge aa fele bòou Dii lé saio. Aaiò Dii yãma lá a dà Moizie a ònéwa.

10

Anusu kãae mèn plaò

¹ Dii yã'ò Moizie à mè: ² Kãae pí mèn pla ní ánsusu pò wa gbègbè maannoo gbéò kãaabò ù, ké aali fele bòou. ³ Tó wà kãaepio pè, gbépii i mò kãaanzi kpaaukpe kpeele. ⁴ Tó kãae mendo wa pè, Isaili bui dõana pò aa de kía ù mé aali mò kãaanzi. ⁵ Tó wà kãaepio pè gbáugbãu, gbé pò an bòò ku gukpe oio mé aali fele káau. ⁶ Tó wà a gèn plaade pè gbáugbãu, gbé pò an bòò ku gèmidokli oio mé aali fele. Kãaepèa gbáugbãupi mé gbéò daa zéu seela ù. ⁷ Tó wàle gbéò kãaa, wáli pé gbáugbãu.

⁸ Aalona né sa'onao mé aali kãaepio pé. Ao deé ikoyã ù gòopiie, ápio ní á buio. ⁹ Goo pò a ka á bùsuu, tó ále gé zikái ní á wèle pò sù fèléánò, àli kãaepio pé gbáugbãu, ké á yá e dõ ma Dii á Luagu, mí á bò á wèlepìo òzi. ¹⁰ Goo pò ále pónake sò, dikpen lò, mò dafu gòò séia zín lò, àli kãaepio dõ á sa pò wí a pò káteu à tékũwa ní á sáaukpasao, á yá i dõmagu. Mámema Dii á Lua.

Isailio fèlea Sinai

¹¹ Wè plaade mò plaade gòò baode zí, telu gò ikoyã zwàakpea, ¹² ò Isailio ní pòò nàaa aa fèle bòou Sinai guwawaiu, aale bòokpakpa e telu gè zè Palana guwawaiu. ¹³ An fèlea bòou séian we. Aa kè lá Dii dà Moizie a ònéwa.

¹⁴ Yuda zìgòò mé fèle ní bòou gā ní gāo séia ní ní dàlapoo. Aminadabu né Naasò mé ní dõana ù. ¹⁵ Zuaa né Netaneli mé Isakaa zìgòò dõana ù. ¹⁶ Heloni né Eliabu mé Zabuloni zìgòò dõana ù. ¹⁷ Geesò buio ní Melali buio zwàakpe wòewoe, ò aa sè aa dàò zéu.

¹⁸ ò Lubeni zìgòò fèle ní bòou gā ní gāo ní ní dàlapoo. Sedeu né Elizuu mé ní dõana ù. ¹⁹ Zulisadai né Selumie mé Simeò zìgòò dõana ù. ²⁰ Deueli né Eliasafa mé Gada zìgòò dõana ù. ²¹ ò Keata buio Lua pòò sè aa dàò zéu. Wà zwàakpépi pèpèe e aao gé kái.

²² ò Eflaiù zìgòò fèle ní bòou gā ní gāo ní ní dàlapoo. Amihudu né Elisama mé ní dõana ù. ²³ Pedazuu né Gamalieli mé Manase zìgòò dõana ù. ²⁴ Gidoni né Abidã mé Bèyãmee zìgòò dõana ù.

²⁵ ò Dã zìgòò fèle ní bòou gā ní gāo ní ní dàlapoo. Aame aa ku gbezã. Amisadai né Ahiezee mé ní dõana ù. ²⁶ Okelana né Pagieli mé Asee zìgòò dõana ù. ²⁷ Enana né Ahila mé Nefatali zìgòò dõana ù. ²⁸ Lá Isailio ì fele ní bòn we gā ní gāo.

²⁹ Obaba mé Moizi ànsue Leueli né ù, Madiã buie. Moizi òè: Wále dazeu, wále gé bùsu pò Dii mè á wá gbau. Mò nì géwanò, wí maakene, asa Dii namablea we legbèwèe. ³⁰ ò a

òè: Má gɛo. Má tá ma bùsuu ma bɛdɛo kɛiɛ. ³¹ Mɔizi mè: N yá na. Nsu wá tó weo, asa ní bòokpakii maa dɔ, mé nýɔ fɔ ke wá wé ũ. ³² Tó n gɛwanɔ, wá maa pɔ Dii a kɛwɛɛ kɛnɛ sɔɛ.*

³³ Isailio fɛlɛ Dii gbɛ saɛ, aa taa'ò gɔɔ àaɔ. Wà dɔaa ní Dii bàakuarínɔ kpagoloo bòokpakii wɛɛlɛinɛ. ³⁴ Ké aa fɛlɛ aa dàzɛu, Dii telupi kúrila fáanɛ. ³⁵ Tó wà dàzɛu ní kpagoloo, Mɔizi í mɛ:

Fɛlɛ Dii, n ibɛɛo i fáaa,
n zangudɛo i bàalɛnɛ.†

³⁶ Tó wa dɛlɛ, Mɔizi í mɛ:

Dii, ɛa su Isaili dasidasiɔwa.

11

Dii té gbæa

¹ Isailio zɔakà Diizi ní taasikɛa yáí. Ké Dii mà, aà pɔ pà, ɔ à tɛsòmá, an bòo saalo tɛkù. ² Ɔ gbɛ́o wiilɛ Mɔiziwa. Ké à wabikè Diiwa, ɔ tépi zè. ³ Ɔ wà tɔkpà gupie Tabela,* ké Dii tɛsòmá we yáí.

Dii bùuɔ gbæa

⁴ Buipáɛo ku Isailio guu, aalɛ blɛ maa bɛɛkɛ, ɔ Isailio lé ɔɔɔ sɔ aa mè: Má wá nɔo eu wà soi? ⁵ Wálɛ kpɔ pɔ wá sò Egipi wá pɛɛwá bɛɛkɛ ní gólaɔ ní blebusunaɔ ní ɛfɔo ní emasaɔ ní emasa gisoɔ. ⁶ Tiasa wá lé gà, asa wili pɛe eo, sema mana bàasio.

⁷ Manapi wé keɛlɛ, a dɛ lán lí'ɔwaaɛ. ⁸ Isailio í sɛlɛ wà lɔ gbɛu ge aai zɔ góu. Aai disa aa kàa kɛò. A í na lán kàagbaalawa. ⁹ Tó fii kpà bòou gwá, ɔ manapi í bɔ.†

¹⁰ Mɔizi mà wàlɛ ɔɔɔ ualɛ ní ualɛo. Dii pɔ pà maamaa, ɔ à kè Mɔizie íi, ¹¹ a òè: Bóyái níle íadaai? Bóyái ma yá i kanguo, ɔ n gbɛ́pio gwaa aso òmɛɛi? ¹² Máme ma gbɛ́pio nɔsia? Máme ma ní ía? Bóyái ní òmɛɛ mà ní kuɛ lán nɔɛ nɛadewa, mà géínɔ bùsu pɔ n a lɛgbè an dezionɛ guui? ¹³ Máki má nɔo eu mà kpa gbɛ́piowa píii? Asa aalɛ wiilɛa, aalɛ mɛ mà ní gba nɔo wà soɛ. ¹⁴ Má fɔ gbɛ́pio kuɛ pii madoo, asa an aso demalɛ. ¹⁵ Tó màa nýɔ kɛmɛɛ, ma wɛgwa, ní ma dɛ gɔɔ. Nsu to mà taasipi ke lɔo.

¹⁶ Ɔ Dii òè: Isaili gbɛ́zɔɔ pɔ ní ní dɔ dɔaana ũ káaa gbɛ́on bàaɔkwi, ní mórínɔ kpaaũkpɛu, aaiɔ kunnɔ we. ¹⁷ Má pila mà yá'one we, mí Nisina pɔ kuma kɛni go mà dinɛ, aai gbɛ́o gwaa aso sennɔ, ké nɛsu nýɔ ní sea ndo lɔo yáí. ¹⁸ O gbɛ́onɛ aa gbábo níziaɛ zia yáí, aai nɔo e só. Asa aa wiilɛa aa mè, má wa nɔo eu la wà soi? Aa mè wa dáamaví Egipi. A yáí tò má ní gba nɔo aa só. ¹⁹ Aa só, i ke gɔɔ do no, gɔɔ pla no, gɔɔ sɔo no, gɔɔ kwi no, gɔɔ bao no. ²⁰ Aa so mɔ gbáa doɛ e à bɔ ní níu, a ni i bóńla. Asa ma Dii má kú ní guuɛ, ɔ aa pãkpãmazi. Aa zɔadàa aa mè, bóyái wa bɔi Egipii? ²¹ Ɔ Mɔizi mè: Gɔɛo kumano tá guu gbɛ́on òaasɔɔo lɛ òaa àaɛ (600.000), ɔ n mè nýɔ ní gba nɔo aa so e mɔ gbáa doa? ²² Baa tó wà são ní zuo dèdɛ dasidasi, a mómáɛ? Tó wa ísia kpɔɔ sɛlɛ pii, a mómáɛ? ²³ Dii wèwà à mè: Ma gbáa a ka noa? Nyɔ e tia, tó yá pɔ má ònɛ a ke ge a kɛo.

²⁴ Mɔizi bò à Dii yápio ònɛ. A Isaili gbɛ́zɔɔ káaa gbɛ́on bàaɔkwi à ní lia zwáakpɛi. ²⁵ Ɔ Dii pila telu guu à yá'òaanɔ. A Nisina pɔ kuwà kɛni go dɛ gbɛ́zɔɔ gbɛ́on bàaɔkwipionɛ. Ké Nisínapi dinɛ, aa ànabikèkè, bee gbɛa aai ɛa kè lɔo. ²⁶ Gbɛ́ pɔ Mɔizi ní sɛo, an gbɛ́on plao gò bòou, gbɛ́do tón Eledada, gbɛ́do sɔ Mɛdada. Aai gé zwáakpɛ kɛiɔ, kási Lua Nisínapi dinɛ sɔɛ, ɔ aa ànabikèkè bòou. ²⁷ Ɔ Ewaasoe bàalɛ gɛ ò Mɔizie à mè: Eledada ní Mɛdadao lé ànabikèkè bòou. ²⁸ Nuni né Yozuee dɛ Mɔizi zɔbána ũ za a èwaasogɔɔɛ, ɔ à mè: Ba Mɔizi, gínɛ. ²⁹ Ɔ Mɔizi òè: N nòsɛ fɛlɛ ma yá musu yà? Tó Dii a Nisina dɛ a gbɛ́onɛ aa gò ànabio ũ pii, a maoo lé? ³⁰ Ɔ Mɔizi ɛa bòou ní Isaili gbɛ́zɔɔpio.

* 10:32 Dɔa 1.16 † 10:35 Sou 68.1 * 11:3 Bee mè tɛkù. † 11:9 Bɔa 16.14

³¹ Dii tò íana b̀ò ísia oi à mò ní bùuɔ, aa lí b̀òoa. Aa lía b̀òoi gupiiu à kà tagɔɔ do ũ, mé an daa lesí kà g̀asísuu pla. ³² Fãanɛ bee ní gwãasínao ní a gu sía d̀ao aa f̀ɛɛ g̀è bùuɔ s̀ɛɛ. Gb̀é p̀ó i s̀ɛɛ bílao s̀ɛɛ koto bao. ɔ aa f̀àɛ, aa a giikà. ³³ Ké aa a ǹò dà ní léu g̀ò aai e s̀ò bílao, ɔ Dii p̀ò p̀ánzi à gagyākàngu.‡ ³⁴ ɔ wà t̀okpà gupíe L'é'udeɔ Mia, asa wekíi wà gb̀é p̀ó l'é'u ní kúɔ v̀i. ³⁵ ɔ Isailiɔ f̀ɛɛ we, aa g̀è Azelo aa g̀ɔɔplakè we.

12

Miliaũ ní Aalonao M̀oizi tàae'ea

¹ Miliaũ ní Aalonao M̀oizi tàae è Etiopi ǹò p̀ó a s̀è yá musu, asa à Etiopi ǹò s̀è. ² Aa m̀è: M̀oizi ado ɔ Dii d̀íɛ à a yá'òà? A tò wà ò s̀ò lé? Dii yápi mà. ³ M̀oizi s̀ò ǹòsɛdoũdeɛ, aà sáa kú d̀únia guuo. ⁴ Wegɔɔ Dii ò M̀oizi ní Aalonao ní Miliaũoɛ: A b̀ɔɛ g̀é kpaaũkpɛu á gb̀ɛɔn àaɔ. ɔ aa g̀è ní gb̀ɛɔn àaɔ nípii. ⁵ Dii p̀íla telu guu à z̀è kpépi kpɛɛ. A Aalona ní Miliaũo sísi, ɔ aa s̀òàzi nípla nípii. ⁶ A ònè: A ma yáma. Tó ma ánbie kú á guu, mi b̀ò m̀wà wépfungu'ea guu, mi yá'òè nana guue. ⁷ Kási a de màa ní ma z̀òblena M̀oizíoo. Zíkɛn náaideɛ ma ua.* ⁸ Wí yáɔ k̀ó léu. Mili yá'òè ma a bakũaanakèè. I wesi ma taale. Akea i ma z̀òblena M̀oizi tàae'ea víakɛo ní? ⁹ ɔ Dii p̀ò p̀ánzi à èa tà.

¹⁰ Ké telupi g̀ò kpépi, kusu lí Miliaũla g̀ò, à puakũ lán buawa. Ké Aalona gwà, a è kusu líaála, ¹¹ ɔ a ò M̀oizíe: N yá na Baa! Nsu to wà m̀saike tàae p̀ó wá k̀è gbɛ'eo. ¹² Nsu to aàɔ de lán né p̀ó wa í g̀è, aà mɛgueɔ yaikèwao. ¹³ M̀oizi wiilè Diiwa à m̀è: Lua, n yá na! N aà gbágbã. ¹⁴ ɔ Dii òè: Tó aà mae l'é'ikà aà oawa, aɔ deè wíyá ũ g̀ɔɔ soplao lé? Wà aà ya b̀ò b̀òo kpɛ g̀ɔɔ soplá g̀í, wí gbasa wà aà sí. ¹⁵ Miliaũ ku b̀òo kpɛ e g̀ɔɔ soplá. Isailiɔ i dazɛuo e wà èa wà aà sí. ¹⁶ Bee gbɛa aa f̀ɛɛ Azelo aa g̀è b̀òokpà Palana guwaiwaiu.

13

Asiigwana gb̀ɛɔn kuɛplao zía (Iko 1.19-33)

¹ Dii ò M̀oizíe à m̀è: ² Gb̀é zí aa g̀é Kanaa bùsu p̀ó máɛ kpá Isailiɔwa kɛɛɛi. N ní dezio bui gb̀é p̀ó de d̀aaana ũ se m̀èndodo ǹ ní zí. ³ ɔ à ní gbáɛ màa b̀òa Palana guwaiwaiu lá Dii òwa. Gb̀épiá Isaili d̀aaanaɔnɛ nípii. ⁴ An t̀óɔn kɛ:

Lubeni buiɔ guu Zakuu né Samua,

⁵ Simeɔ buiɔ guu Oli né Safata,

⁶ Yuda buiɔ guu Yefũne né Kalebu,

⁷ Isakaa buiɔ guu Yosefu né Igali,

⁸ Eflaiũ buiɔ guu Nuni né Ozee,

⁹ Běyãmɛɛ buiɔ guu Lafu né Paleti,

¹⁰ Zabulni buiɔ guu Sodi né Gadieli,

¹¹ Yosefu né Manase buiɔ guu Susi né Gadi,

¹² Dã buiɔ guu Gemali né Amieli,

¹³ Asɛɛ buiɔ guu Mikaila né Setuu,

¹⁴ Nɛfatali buiɔ guu Vofesi né Nabi,

¹⁵ Gada buiɔ guu Maki né Geueli.

¹⁶ Gb̀é p̀ó M̀oizi ní zí bùsu gwaíɔn we. M̀oizi t̀okpà Nuni né Ozeeɛ Yozuee.

¹⁷ Ké M̀oizi lé ní zí Kanaa bùsu gwai, a ònè: A b̀ò ní Nɛgɛvɛ guwaiwai, í sísi kú. ¹⁸ A gwa lá bùsupi de, tó a gb̀é gbãa ge aa buse, tó aa dasi ge aa bílao, ¹⁹ tó an bùsu maa ge a v̀ai, tó an wéɛɛ b̀íi ví ge a v̀io, ²⁰ tó a t̀ɔɛ tàae ví ge a nao, tó a lío ví ge a v̀io. A k̀oaike, í bùsupi libɛɔ s̀ɛɛ suð. Asa v̀ɛɛ káauɔ magɔɔɛ. ²¹ ɔ aa g̀è bùsupi gwágwa za Zini guwaiwai léu e

‡ 11:33 Soũ 78.26-31 * 12:7 ɛbɛ 3.2, 5

Leobe, Amata bɔleu. ²² Ké aa pà Nεγενε guwaiwaia, aa kà Heblɔ, gu pɔ Anaki buio Aimani n Sesaio n Talemaio kuu. Heblɔ kálea dɔaaa Zoã pɔ kú Egipie wɛ̀ soplae. ²³ Ké aa kà Esikoli guzulɛu, aa vɛe ligɔn nede zɔ̀ we aa kà lía, ɔ gbɛɔn plaɔ sea. Aa gbɛafu n kaadɔnao sè lo. ²⁴ Wà tɔkpà gupie Esikoli* guzulɛ, vɛe ligɔn nede pɔ Isailio zɔ̀ we yáí. ²⁵ Ké aa bùsupi gwà gɔɔ bla, ɔ aa èa sù.

Asiigwana n bao kpaa

²⁶ Ké aa sù Kadesi, Palana guwaiwaiu, aa gè Mɔizi n Aalona n Isailio pii kíi. Aa sù n baoo Isailione pii, ɔ aa bùsupi libeɔ òlɔné. ²⁷ Aa ò Mɔizie: Wa ge bùsu pɔ n wá zíu. Vɛ́ n zó'io di wee. A a libeɔ gwa ke. ²⁸ Ama bùsupideɔ gbãa. An wéleɔ bíi vɛ́ mé an wélepio zɔ̀ maamaae. Wa Anaki buio è we. ²⁹ Amalekiɔ ku Nεγενε guwaiwaiu. Itio n Yebusio n Amoleɔ ku gusísídeu, mé Kanaaɔ ku ísia sae n Yuudɛ saeo. ³⁰ Kalebu tò gbé pɔ lia Mɔizizio nile, ɔ à mè: Wà ge bùsupi sii, asa wá ziblemáe. ³¹ ɔ gbé pɔ aa gèaànoɔ mè: Wá fɔ gɛ gbépiozio, asa an gbãa dewálae. ³² ɔ aa sakà Isailione bùsu pɔ aa gwàgwapiu aa mè: Bùsu pɔ wa pãa wa ge a asiigwaipia bùsu pɔ í a gbéɔ mómɔe. Gbé pɔ wa n é weɔ piia gbé gbãaone. ³³ Wa gbé gbãagbãa† è we Anaki buio ũ. Wále e kòtɛɔn wá ũ, màa wá de n wéu sɔ.

14

Isailio bɔa Dii kpe

¹ Isailio lé wii gbãa le nípii, aale ɔ̀lo gwá bee. ² Aa zɔadò Mɔizi n Aalonaowa nípii, aa òné: Tó wa gaga Egipi ge guwaiwaiu la, bee mé maa. ³ Bóyáí Dii lé táwanɔ bùsupiui? Wa wá dede n fɛ̀ndaoe, wi wá nɔeɔ n wá néo kúkú. Wá ea taa Egipi sàɔo lé? ⁴ ɔ aa òkɔe: Wà dɔaana dile, wí ea ta Egipi.

⁵ Mɔizi n Aalona wùle tɔle bila wáa. ⁶ ɔ asiigwana gbɛɔn plaɔ Nuni né Yozuee n Yefüne né Kalebuo n ulaɔ gà aa kèkè, ⁷ aa ò bílae: Bùsu pɔ wa pãa wa ge a asiigwaiipi maa maamaae. ⁸ Tó wá yá kà Diigue, a géwanɔ bùsupiue, bùsu pɔ vɛ́ n zó'io diupi, i wá gba. ⁹ Asu bɔ Dii kpeo.* Asu viake bùsupideɔneɔ, asa wá muu doɔne, aa ulékíi vɛ́ lo. Dii kúwanɔe, ásu viakɛo.

¹⁰ Gbépii lé n pápaa n gbɛo yá'o, ɔ Dii gawi bò Isailiowa kpaaũkpeu. ¹¹ Dii ò Mɔizie à mè: Gbépio aao sakamagu gɔɔpii yá? Baa n dabudabu dasi pɔ má kè n guuo, aao ku ma náaikesai gɔɔpii yá? ¹² Má gagyákaŋgu mà n kaalee, mí n buio káfi aao dasi, an gbãa io de gbépio. ¹³ ɔ Mɔizi ò Dii: Mme n gbépio bòle Egipi n n gbãao. Tó Egipio mà, ¹⁴ aa gí oi bùsupideɔneɔ. Aa dɔ́ ké n kúwanɔ, ni bɔ mɔ́wá. Aa dɔ́ ké n telu io kú wá musu, ni dɔ́aaawɛe a guu fáane, gwãasina sɔ té guu. ¹⁵ Tó n gbépio dede lán gbé mendo deawa, bui pɔ aa yápi mào me: ¹⁶ Dii gbãa i ka aà gé n gbépio bùsu pɔ à a legbèné guuo, a yáí ɔ à n dedei guwaiwaiu. ¹⁷ Dii, n n gbãa zɔ̀ ɔlɔné sa, lá n òwa n mè, ¹⁸ n pɔ lí pa kpaaɔ, n gbèke vɛ́ zɔ̀, ni gbéɔ yāvãio n n tàaeɔ kɛ́má, ama nili tó tàaeɔ bò pão. Ni maeɔ yāvãio wi n buio musu e à ge pé n síwɛnao n n sɔkpaeɔwa.† ¹⁹ Lá n sùuukè n gbépio za Egipi e aa gè kàò la, n n duuna kɛ́má n gbèke zɔ̀ guu.

Zakanao íadama (Iko 1.34-46)

²⁰ ɔ Dii mè: Lá n wabikèa, má sùuukérino. ²¹ Ama lá mio ku mé ma gawi lí dúniaa pii, ²² gbé pɔ ma gawi è n dabudabu pɔ má kè Egipi n guwaiwai guuo, aa ma le aa ma gwa gɛn kwi aa gí ma yámai, ²³ an gbèe a wesi bùsu pɔ ma a legbè n deziɔnepileo. Gbé pɔ sakámaguɔ, an kee a wesieo.‡ ²⁴ Lá ma zòblena Kalebu làasoo maa kè, a temazi n

* 13:24 Bee mè kɔ. † 13:33 Daa 6.4 * 14:9 Ebe 3.16 † 14:18 Bɔa 20.5-6, 34.6-7 ‡ 14:23 Ebe 3.18

nòsemendoo, má tó aà gē bùsu pò à gèupi guu, aà buio io vi. § 25 Amalekiò ní Kanaao ku guzuleu we. A ea da guwaiwai zéu zia Isia Tēa oi.

26 Dii ò Mòizie ní Aalonao à mè: 27 Gbēvāipiò aao zòakamazi gòopii yà? Ma zòa pò aale kamazi mà. 28 Oné ma Dii ma mè má kú. Lá aa wabikèa, má kené. 29 An gèò gō kále guwaiwaiu lae,* an gbé pò kà wè bao ge a deao pii. An gbé pò wà ní nao mé aa zòakamaziò 30 aa gē bùsu pò ma a lēgbhéné guuo, sema Yefūne né Kalebú ní Nuni né Yozueeo bàasio. 31 An né pò aa mè wa ní kúkūò ò má ní dau, aai bùsu pò an maeo gí síipi dō. 32 An maepiò sō, an gèò gō kále guwaiwaiu lae. 33 An néò i pòò dádá guwaiwaiu la e wè bla, aai ní maeo náaisai gbè'e. An maeo gèò gō guwaiwaiu la m̀piiie.† 34 Lá wà bùsupi gwàgwa gòò bla, màa aao ní yāvāi gbè'e e wè bla, wè dodo gòò dodo, aaiò dō lá íbèlèseamanò de. 35 Ma Dii máme ma yápi ò, mé má ke gbēvāi pò kàamaziòne. Aa gaga guwaiwaiu la m̀piiie.

36 Gbé pò Mòizi ní zì aa bùsu gwà aa sù aa sakà bùsupiu, aa tò wà zòadòwàò, 37 Dii gagyàkà gbépiogu, ò aa gàga. 38 Gbé pò aa gè bùsu gwàpiò guu, Nuni né Yozuee ní Yefūne né Kalebú mé gòò b́é.

39 Mòizi yápiò sèlè síu Isailiòne pii, ò aa ólò maamaa. 40 Aa fèlè kòòkòò, aa mipè sílòwa aa mè: Gwa, wále gé gu pò Dii òu. Wa wá duuna dō sa. 41 Mòizi mè: Bóyāi ále pā Dii yáai? Bee a keo. 42 Asu gèò, asa Dii kú á guuo. A íbèòò ziblewáe. 43 Amalekiò ní Kanaao kú á ae we. Aa á dede ní fèndao. Dii aò kúánò, ké a gi téiaàzi yáí. 44 Ò aai aà yāmao, aa mipè sílòwa, baa ké Dii bàakuaíno kpagolo ní Mòizio gòò bòou. 45 Ò Amalekiò ní Kanaa pò kú gusísidepiuo pílamá, aa ziblémá aa ní yá e Òoma.

15

Sa'oyā

1 Yá pò Dii ò Mòizie 2 a ò Isailiònen ke: Tó a gē bùsu pò mále kpáwá á be ũ guu, 3 mé a zu ge sá sè à sa pò wí a pò káteu à tékū ge sa pále oòà, sa pò a pò tékūa gí í kemee na ũ, légbādoòà pón nò, gban nò, dikpe pón nò, 4 àli ma gba ní pówentio kiloo do yāalea ní nísio litili do, 5 í vèe kpa litili dodo sá ge ble bòbòna pò ále sapi oò miwa. 6 Tó sāsae sō, pówentio kiloo pla yāalea ní nísio litili do ní kìnio, 7 í vèe kpaoa litili do ní kìnio sa pò a pò tékūa gí í kemee na ũ. 8 Tó a zugaae yākèke sa pò wí a pò káteu à tékū ge sa pò wí légbā doòà ge sáaukpa sa'obò ũ, 9 àli ma gba ní pówentio kiloo àaò yāalea ní nísio litili pla, 10 í vèe kpaoa litili pla sa pò a pò tékūa gí í kemee na obò ũ. 11 Ali ke màa zu ge sāsa ge sánèbòbò ge blenèbòbò miwa. 12 Ali ke màa pò pò a a yākèke dasileu.

13 Tó á bùsu gbèe lé sa pò a pò tékūa gí í kemee na oa, aàli ke màa. 14 E á buiwa tó bòmò ge gbèpāle kúánò, mé a ye sa pò a pò tékūa gí í kemee na oa, sema aà ke lá i kewa. 15 A kòkāaa guu ikoyāpi doū ápiòne ní bòmò pò kúánòòe. Ikoyāpi io ku e á buiwa. Apiò ní bòmòò á doū mee. 16 Ikoyā pò má díle doū ápiòne ní bòmò pò kúánòòe.

17 Yá pò Dii ò Mòizie 18 a ò Isailiònen ke lo. Tó a gē bùsu pò mále táuánò guu, 19 mé a bùsupi ble blè, àli ma gba. 20 Ali kàa ke ní pówen káau tíò, í ma gba pògbèze pò ũ. 21 Aliò ma gba á pówen káau típi e á buiwa.

Zaa yáwa sa'oa

22 Tó a zámee yáwa, mé á yādilea pò má ò Mòiziepi kee kúao, 23 yá pò má díle Mòizi òé za a dílezí e á buiwapi, 24 tó a zā yápiwa, mé i gíke no, àli sa pò wí a pò káteu à tékū a pò tékūa gí í kemee na o ní zugaaeo ní a pówentio ní a vèeo, lá má òwa ní blesanao duun awakpabò ũ. 25 Sa'ona lí m̀oa awau Isailiò pii yá musu, mí ní duuna kémá, asa aa zà yáwae, ò aa m̀mèe

ń sa pọ wí a pọ nísi káteu à tékũo ń duun awakpaboo. ²⁶ Má sùuuke ń á Isailio pii ń bòmoo pọ kúánoo, asa zāayāwapiá ápii yáe.

²⁷ Tó gbēe zà yáwa à duunakè, aali blè núnu wēdona kpa duun awakpaboo ũ, ²⁸ sa'ona lí awagbēaa adee. Tó à awagbēaa, má aà ké.* ²⁹ Gbé pọ zà yáwa pii, ikoyā doūpie, Isaili būsū gbén nò, bòmoo pọ kúrínon nò. ³⁰ Ama gbé pọ duunakè ń mio daa ía, būsū gbé ge bòmoo nò, à dèmanoe, wa ade bo a gbéoo guu wà de. ³¹ Asa a sakà ma yáú, à bò ma yādilea kpee. Wà ade de, aapi ń a tàaeo.

Kámabogoo yá

³² Goo pọ Isailio ku guwaiwaiu, aa ń gbédee kù ń yàaweo kámabogoozi. ³³ Gbé pọ aa à èo gèaàno Mōizi ń Aalonao kii ń gbé kinio. ³⁴ Ō aa aà dàkpeu, asa aa yá pọ aa keè sāsā dōo. ³⁵ Ō Dii ò Mōizie: Sema wà aà de. Gbépii aà pápa ń gbēo bōo kpe. ³⁶ Ō wà aà sè bōò bōo kpe, wà aà pápa ń gbēo wa dè lá Dii ò Mōiziewa.

Tufadaa pọkasai yá

³⁷ Yá pọ Dii ò Mōizie ³⁸ a ò Isailionen ke lo: Alio tufada á pọkasa léi e á buiwa. Ali tufapio dai ń babuunao, ³⁹ io deé tufa pọ álio gwa ũ, ké ma yādileaò àò dōágu, ío kũa, ké ásu gbāsike yá pọ a á wé ge a á sō ble musuo yáí. ⁴⁰ Ma yādileaò io dōágu, ío kũa, ío de ma gbé pọ an kua ndoao ũ. ⁴¹ Mámema Dii á Lua. Ma á bóle Egipi būsū ké mào de á Lua ũ. Mámema Dii á Lua.

16

Kole ń Datanio ń Abilaũo fēlea ń Mōizio

¹ Isaa né Kole,* Keata tōna, Levii bui, ń Eliabu néo Datani ń Abilaũo ń Peleti né Onio, Lubeni buio, bānkù ² aa fēle Mōiziwa. Isaili gbēzoo tōde pọ wí ń sísi kōkāaaoo kúrínno gbēon òaa do ń blakwio. ³ Aa kàaa Mōizi ń Aalonaozi aa ònè: A yáò kè zài! Isailio piiá Dii gbēone, a kúrínno. Bóyāi i ázia dile de Dii gbépiolai? ⁴ Ké Mōizi yápi mà, à wùle a gbēeu, ⁵ a ò Kolee ń a gbéò à mè: Zia koo Dii a gbé pọ de a gbé ũ òlè, a to gbé pọ a se sōazi. ⁶ Mpi ń n gbéò, lá á ken la: A baade tésibo se ⁷ à tésio zia, í tulaletikaa Dii ae. Gbé pọ Dii a se mé ao de aà gbé ũ. A yáò kè zài Levii buio.

⁸ Ō Mōizi èa ò Kole buipione: Levii buio, à yāma. ⁹ Lá Isailio Lua á sé a gbéoo guu, a tò i dōaané a sísia guu, i sōazi a zwāakpe zì kei, bee i mówáoa? ¹⁰ A tò i sōazi, mpi ń n Levii dee, ò ále sa'onke wēele bo? ¹¹ Mpi ń n gbéò a kàaa Diizie. Dén Aalona ũ ké ále zoadowai?

¹² Mōizi gbé zì Eliabu néo Datani ń Abilaũo sísi, ò aa mè: Wá mōo. ¹³ N bōwanoo būsū pọ wí ń zó'io diu, ké wà gaga guwaiwaiue. Bee i mōmao, ò ń ye ò gbāablewá bo? ¹⁴ I ke būsū pọ wí ń zó'io diu ò n geuwanoo. I ke bua ń wēebuò ò n wá gbáo. N ye wēzē kewēe yá? Wá mōo. ¹⁵ Ō Mōizi pọ fē maamaa, a ò Diie: Nsu ò ń gba sio. Baa zàa'ina mi símáo, mi yāvāike an gbēeo.

¹⁶ Ō Mōizi ò Kolee: Mpi ń n gbéoo pii, à gé Dii kii zia. Aalona a gé sōe. ¹⁷ A baade a tésibo se à tési à tulaletikaa, í sōò Diizi. Gbēon òaa do ń blakwio, baade ń a tésibo. Mpi ń Aalonao sō, baade ń a tésibo. ¹⁸ Ō an baade a tésibo sè, à tési à tulaletikaa. Aa gè zè kpaaũkpe kpee ń Mōizio ń Aalonao. ¹⁹ Ké Kole gbépii kàaa Mōizi ń Aalonaozi kpaaũkpe kpee, ò Dii gawi bō Isailiowa pii. ²⁰ Ō Dii ò Mōizie ń Aalonao à mè: ²¹ A ázia kē gbépiowa mà ń midē gōo. ²² Ō Mōizi ń Aalonao wùle ń gbēeu aa mè: Lua! Lua pọ ì wēni kpa pọpiiwa! Gbé mēndo mé duunakè, ò nýò pōfēbobo gbé pọ kàaaapiowa pii? ²³ Ō Dii yā'ò Mōizie à mè: ²⁴ O bílae aa go Kole ń Datanio ń Abilaũo fáani oi.

* 15:28 Lev 4.27-31 * 16:1 Yud 11

25 Ǿ Mɔizi fɛlɛ à gɛ̀ Datani ní Abilaũo bɛ. Isaili gbɛ̀zɔ̀ɔ̀ tɛaàzi. 26 A ò bílaɛ à mɛ̀: A go gbɛ̀vãipio fáani. Asu ɔ̀kã an pɔ̀ewao, ké ásu gagańɔ̀ an duuna yáio. 27 Ǿ aa gò Kole ní Datanio ní Abilaũo fáani. Ké Datani ní Abilaũo b̀lɛ, aa z̀zɛɛ ní kpɛɛlɛ ní ní nao ní ní nɛ̀ɔ̀ ní ní nɛ̀fɛ̀nɛ̀nao. 28 Ǿ Mɔizi mɛ̀: Aɔ̀ d̄́ ké Dii mé ma z̄́i mà yáɛ beeo ke píi, i ke maz̄́ia pɔ̀eã no. 29 Tó gbéɛ beeo gaa kè lán gbépii gaawa, tó ga doũpiɛ, i ke Dii mé ma z̄́io. 30 Tó Dii yá p̄́ w̄́i kaa yáao kè s̄́, tó tɔ̀lɛ lɛ'ɛlɛ à ní mɔ̀mɔ̀ ní ní p̄́ɔ̀ píi, mé aa tà miau béɛ, áɔ̀ d̄́ ké gbé beeo sakà Diiguɛ.

31 Ké à yá beeo ò a làa, tɔ̀lɛ p̄́ aa zɛ̀wà wèaa. 32 Tɔ̀lɛ lɛ'ɛlɛ à ní mɔ̀mɔ̀ ní ní bɛdɛɔ̀ ní Kole z̄́ikɛnao ní ní àizɛɛ p̄́ii. 33 Aa tà miau béɛ, tɔ̀lɛ k̀aamá ní ní p̄́ɔ̀ píi, aa gèlɛ. 34 Ké aa wiilè, Isaili p̄́o lian̄ziɔ̀ bàalè píi, asa aa mɛ̀: Tɔ̀lɛ lé wá mɔ̀mɔ̀ɛ fá! 35 Ǿ té b̀ Dii kíi à gbɛ̀ɔ̀n òaa do ní blakwi p̄́o aalɛ tulaletikateao kàalɛ.

17

1 Dii ò Mɔizie à mɛ̀: 2 O sa'ona Aalona né Eleazaaɛ aà tésibɔ̀ b̀lɛ tɛ̀u, aà ní té fáaa z̄́à, asa ma p̄́ɔ̀nɛ. 3 Aà gbé p̄́o aa duunakè aa gàgao mɔ̀gotɛ̀ tésibɔ̀pio poopoo pɛ̀pɛ̀pɛ̀pɛ̀, i k̀lɛk̀lɛ ma gbagbak̄iwa. Lá wà s̀mazi ní tésibɔ̀pio, aa g̀ ma p̄́ ɛ̀, iɔ̀ de seela ũ Isailiɔ̀nɛ. 4 Ǿ sa'ona Eleazaa gbé p̄́o tek̀ tésibɔ̀pio s̀lɛ, wa p̄́oɔ̀poo wa k̀lɛk̀lɛ gbagbak̄ipiwa 5 lá Dii ò Mɔiziewa. A de d̄́ngubɔ̀ ũ Isailiɔ̀nɛ, ké gbé p̄́o de Aalona bui ũo su s̄́ Diizi tulaletikaiè tɛ̀a, i ga lán Kole ní a gbéɔ̀wao yáí.

Isailiɔ̀ Mɔizi ní Aalonaɔ̀ t̄́aa'e'ea

6 Ké gu d̀, Isailiɔ̀ píi zɔ̀ad̀ Mɔizi ní Aalonaowa aa mɛ̀: A tò Dii gbéɔ̀ gàga. 7 Ké aa k̄aa Mɔizi ní Aalonaɔ̀zi, aa aed̀ kpaaũkpɛ̀wa, ɔ̀ aa è tɛ̀lu k̀lɛwà, Dii gawi b̀. 8 Mɔizi ní Aalonaɔ̀ gè kpaaũkpɛ̀ kpɛɛlɛ, 9 ɔ̀ Dii ò Mɔizie à mɛ̀: 10 A k̄ gbépiɔ̀wa mà ní kaalɛ g̀. Ǿ Mɔizi ní Aalonaɔ̀ ẁlɛ ní gbɛɛu. 11 Mɔizi ò Aalonaɛ̀: Tésibɔ̀ sé, gbagbak̄i té káú, ní tulaletikaa n̄ gɛ̀ò bíla kíi kpakpa. Awakpa Diiené, asa àlɛ p̄́kũmabɔ̀bɔ̀máɛ, gagyã dàalɛ k̀. 12 Ǿ Aalona tésibɔ̀ sè lá Mɔizi òɛwa, à bàalè gèò bíla guu. A è gagyã k̄ańgu k̀, ɔ̀ Aalona tulaletik̄atɛ̀a, à awakp̄̀ò Diiɛ gbépiɔ̀nɛ. 13 A zè gɛ̀o ní gbé béɛɔ̀ z̄́anguo, ɔ̀ gagyãpi zè. 14 Gbé p̄́o gagyãpi ní dɛdɛɔ̀ gbɛ̀ɔ̀n òaasɔ̀ɔ̀o lɛɛ ḡɛo m̀ndosai ní àaɔ̀oɛ ní basɔ̀oo (14.700), gbé p̄́o aa gàga Kole yáio bàasi. 15 Ké gagyãpi làa, Aalona èa gè Mɔizi kíi kpaaũkpɛ̀ kpɛɛlɛ.

Aalona lípana k̄ɔ̀p̄́apa

16 Dii ò Mɔizie à mɛ̀: 17 Yá'o Isailiɔ̀nɛ, ní lípana símá m̀ndodo an deziɔ̀ buiɔ̀wa, an k̄ia gbɛ̀ɔ̀n kuɛpl̄aɔ̀ p̄́o ũ, ní baade tó ké a p̄́wa. 18 Aalona tó ké Levii buiɔ̀ lípanawa, bui píi k̄iaɔ̀ lípana iɔ̀ ku m̀ndodo. 19 Ní lípanapiɔ̀ kálɛ kpaaũkpɛ̀u ikoyã kpagolo aɛ, gu p̄́o mí kpaaũuáńɔ̀. 20 Gbé p̄́o má sè lípana a k̄ɔ̀p̄́apa, mí zɔ̀a p̄́o Isailiɔ̀ lé d̄́wá midɛ.

21 Mɔizi yá'ò Isailiɔ̀nɛ, ɔ̀ an d̄́aanaɔ̀ baade a lípana kp̄́awà an deziɔ̀ buiɔ̀wa, ɔ̀ lípana kè m̀n kuɛpla. Aalona p̄́o kú a guu. 22 Mɔizi lípanapiɔ̀ kálɛ Dii aɛ ikoyã zw̄̀akpɛ̀u.

23 Ké gu d̀, Mɔizi gè kp̄́éu, a è Aalona lípana p̄́o de Levii buiɔ̀ p̄́o ũ k̄ɔ̀p̄́apa. A k̄ɔ̀p̄́apa à vukè, à bɛkè lán gɔ̀ɔ̀wa à mà. 24 Ǿ Mɔizi lípanapiɔ̀ s̀lɛ Dii aɛ píi, à gɛ̀ òlɔ̀ Isailiɔ̀nɛ. Ké aa è, an baade a p̄́o sè. 25 Ǿ Dii ò Mɔizie: Ea gɛ̀ n̄ Aalona lípana dilɛ ikoyã kpagolo aɛ, * iɔ̀ de seela ũ swágb̄́aadepiɔ̀nɛ, aai zɔ̀akaamazi tó, ké aasu gagao yáí. 26 Ǿ Mɔizi kè màa lá Dii dàɛwa. 27 Ǿ Isailiɔ̀ ò Mɔizie: Wa gagaaɛ, wa kaalen we. Wá kaalɛ wápiiɛ. 28 Gbé p̄́o s̄́ Dii zw̄̀akpɛ̀i ì gaɛ. Wá gaga wápii yá?

18

Sa'onaɔ̀ ní Levii buiɔ̀ z̄́i

* 17:25 Ebc 9.4

1 Dii ò Aalonaε: Mpi ní n néo ní Levii buio píi, ma kúkii kua gbālesai gò á yá ũε, mé sa'onkekca gbālesai de mpi ní n néo yá ũ. 2 Tó mpi ní n néo ále zike ikoyā zwāakpe kpeεε, ñli n gbé Levii buio se nama aa kennō. 3 Aali zikene aa laaidō kpépiwa, āma aasuli sō ma kúkii pōzio ge gbagbakii, ké ampio ní ápio ásu gagao yái. 4 Aali nawá aa laaidō kpaaukpewa ní kpépi zio píi, āma gbēpāle suli sōázio. 5 Laaidōa ma kúkii ní gbagbakiiowa gò á yá ũε, ké másu pōkūmabōbo Isailiowa bo yái. 6 Mámε ma á Levii deeo sè Isailio guu, ma ní díléε aao de ma zikenaō ũ, aao kpaaukpε zī ke. 7 Mpi ní n néo áme á sa'ozī ke gbagbakii ní pō pō kú zwāakpeuo yá musu. Mále sa'ozī naé á ozī gba ũε. Tó gbēpāle sōi, à gāε.

Sa'onaō ní Levii buio baa

8 Dii ò Aalonaε: Ma pō pō wí ma gba zī nāne n oziε. Ma sa pō Isailio i oa kpāmaε ní n néo á baa ũ e gōopii. 9 Ma pō pō i tékūoá n pōε. Pō pō wa ma gbaō píi, pōwentin nò, duun awakpabōn nò, tàae fiabobōn nò, n pōε ní n néo. 10 A gōεo píi i ble gu pō a kua adoau, ío dō ké ma pōε. 11 Ké beea n pōε lo: Sa pō wí a pō mōmεε, Isailio lí ma gba. Ma n gbaε, á baan we gōopii, mpi ní n gbéō, gōεo ní nōε. N be gbé pō i gbāleo pii aali ble. 12 Nisi maa pii ní vεε maa píio ní pōwena káau pō aai kpaao, máli n gbaε. 13 An buapó káau pō aai mōmεε á n pōε píi. N be gbé pō i gbāleo pii a ble. 14 Pō pō Isailio díle ma pō ũ ní a mībao á n pōε píi. 15 Gbēnazin negōε séiaō ní pōtuo nesana séia pō wà mōmεεoá n pōε. To aali negōε séiaō ní pōtuo pō de tē ũ nesana séiaō bo. 16 Tó né kà mō do, wáli bo ánuu owatē sōo, lá wà a gbia lé díle ma kúkiwa. 17 Nsu to wà zu ge sã ge blè nesana séia bo, asa beea ma pōε. N a au ká gbagbakiiwa, ní a nisi kpasa pō pō wí káteu à tékū a gí i kemεε na ũ. 18 A nòo io de n pō ũ, lá sáaukpa sa'obō kùla ní a opla gbaō de n pō ũwa. 19 Pō pō Isailio i ma gba pii, máli kpamaε ní n gbéō, gōεo ní nōε e gōopii. Ma bàa ao kunnō ní n buio e gōopiiε, ao lé vīo.

20 Dii èa ò Aalonaε: Nyōo tōle ví Isaili bùsuuo, níyō baa e a guuo. Mámε má n baa ũ, n asea ũ.

21 Pō kwide pō Isailio i bō, má díle Levii buio pō ũ píie. Kpaaukpε zī pō aai ke asean we.* 22 Isailio su sō kpaaukpεi bo. Tó aa sōi, aa ní duuna gbε'eε, aai ga. 23 Levii buio lí kpaaukpε zī ke, kpépi kua gbālesai gò ní yá ũε e an buiwa. Aa e kpaaleεε ní Isaili bui kíniō, 24 asa pō kwide pō Isailio i bōmεε, máli kpá Levii buiowa píie. Bee yái ma mē aa e kpaaleεε ní Isaili bui kíniō.

25 Yá pō Dii ò Mōizie, 26 a ò Levii buionen ke lo: Tó a Isailio pō kwide pō máli kpáwá á pō ũpi è, àli a kwide bōmεε sō. 27 Bee ao deé lán pōgbēze ní vεεfēkio gbawae. 28 Maa ápio sō àli ma gba pō kwide pō Isailio i bōé. Ali sa'ona Aalona gba ma pō ũ. 29 Pō pō wà á gbáō píi, àli ma gba a maa. 30 O Levii buione: Tó a ma gba a maa, a kíni io deé lán pōgbēze ní vεεfēkio pōwa. 31 A a kíni pi ble gu pō á yeiu, ápio ní á bedeo, asa bee mé kpaaukpε zī pō i ke asea ũ. 32 Tó a ma gba a maa, áo tàae ví a yá musuo, á pō pō Isailio kpàa gbāle à gao.

19

Gbab'i

1 Dii yá'ò Mōizie ní Aalonaō à mē: 2 Ikoyā pō má dílen ke: O Isailione aa zununu tēa sāasai pō aafia mé wí zuudaε yāao se mōone. 3 Kpa sa'ona Eleazaawa, i bōò bōo kpe, wí de aà wáa, 4 i otona zō a auwa à fáε kpaaukpε kpeεε oi gēn soplá. 5 Wí zupi kpasa à tékū aà wáa, a báa ní a nòo ní a auo ní a guupōo i tékū pii. 6 Sa'onapi i sede yàa ní ése úao ní sākā tēao se zu té pō kù zupiwa guu. 7 Bee gbεa i a pōkasaō pí, i zu'o, i gbasa su bōou. Kási ao gbāleε e oosi. 8 Gbé pō zupi kpasa sō, aà a pōkasaō pí, i zu'o. Kási ao gbāleε e oosi. 9 Gbé pō gbāleao i zununupi túfu séle, i ka gughālesaiu bōo kpe. Isailio iō kúa gbābōbo pō wí íkaε wà duuna

* 18:21 Lev 27.30-33, Iko 14.22-29

woloomá ũ.* ¹⁰ Gbé pò tífupi sèlè aà a pòkasao pí. Kási aò gbálea e oosi. Yápi i gō ikoyā ũ Isailiōne n bòmò pò kú n guuo píi.

¹¹ Gbé pò onà gɛwa aò gbálea e gɔɔ sopla. ¹² Ali gbābɔ aziaɛ ní ípio a gɔɔ àaōde ní a gɔɔ soplade zío, i gō gbálesai. Tó i gbābɔ aziaɛ a gɔɔ àaōde ní a gɔɔ soplade zío, a gi àò gbálea. ¹³ Gbé pò onà gɛwa mé i gbābɔ aziaɛ, a tò Dii kpé gbálè. Wà ade bɔ Isailiō guu, ké wi gbābɔ'i káwàò yáí. A gbálè mé a kú n a gbásioe.

¹⁴ Tó gbé gà kpéu, yá pò wa dīlè a musun ke: Gbé pò gè kpépiu ní gbé pò kú a guuo, aà gbálea e gɔɔ sopla. ¹⁵ Pò pò da lé'e, wí a né taɛo gbálea lɔe. ¹⁶ Tó gbé onà gbé pò wa dè ní fēndaowa ge gɛ ge gɛwa ge mia, aò gbálea e gɔɔ sopla. ¹⁷ Tó gbé gbálè maa, wà zù gbābɔbɔ pò tɛkù tífú dā, wi í maa kaè ta guu. ¹⁸ Gbé pò gbálea ése úa se zō ípiwa, i fáe kpéwa ní pò pò kú a guuo píi ní gbé pò kú weo ge gbé pò onà gɛwawa ge gbé pò wa dè ge gɛ ge mia. ¹⁹ Gbé pò gbálea i ípi fá gbé pò gbálèwa a gɔɔ àaōde ní a gɔɔ soplade zío. I gbābɔ ade e a gɔɔ soplade pí zí, ade i a pòkasao pí, i zu'o, i gō gbálesai oosi. ²⁰ Tó gbé gbálè mé i gbābɔ aziaɛ, wà ade bɔ a gbé guu, asa à Dii kúkii gbálè. ²¹ Aaò ikoyāpi kúa gɔɔpiie. Gbé pò gbābɔ'ipi fá lí a pòkasao pí. Gbé pò okà gbābɔ'ipiwa aò gbálea e oosi. ²² Pò pò gbé pò gbálea okàwà í gbálea, mé gbé pò okà pòpiwa ò gbálea e oosi.

20

I bɔa gbɛu (Bɔa 17.1-7)

¹ Isailiō kà Zini guwaiwaiu m̀pii m̀ sèia guu, ò aa zòlè Kadési. Wekii Miliaũ gàu, wà aà vī. ² I kú aa mio, ò aa kàaa M̀izi ní Aalonaozi. ³ Aa zɔadò M̀iziwa aa mè: Tó wa gaga yāa ní gbé pò gaga Dii aɛ, bee sà. ⁴ Bóyāi a m̀wanɔ guwaiwai e beeu ké wà gaga ní wá pòtuoci? ⁵ Bóyāi a wá bóle Egipi a m̀wanɔ guváie beeu? Pówena ge kaadɔena ge vèbe ge gbɛafu ku lao, mé í kú la wà mio. ⁶ M̀izi ní Aalonao kè bílawa, aa gè kpaaukpe kpɛle aa wùle ní gbɛu, ò Dii gawi bòmá. ⁷ Dii yā'ò M̀izie à mè: ⁸ Lípana sé, mpi ní n vī Aalonao à gbépi káaa, í yā'o gbɛsi kee ní wáa, í i bou. Beewa rýò ibɔné gbɛu aa mi ní pòtuoci.

⁹ M̀izi lípana sè Dii kpéu lá a òewa. ¹⁰ M̀izi ní Aalonao ní káaa gbepi pòleu, ò a òné: A ma swágbáade! Gbɛe bee guu ò wá ibɔéa? ¹¹ O M̀izi osè musu à gbepi lè ní a lípanao gēn pla. I b̀ maamaa, ò aa m̀ ní ní pòtuoci.* ¹² O Dii ò M̀izie ní Aalonao: Lá i ma náaike a ma luake ò Isailiōne, á gērínɔ b̀su pò mále kpámá guuo. ¹³ Wà tɔkpà ípie Meliba í, ké Isailiō zɔakàu Diizi yáí, ò a luake òbné.

Edɔũo gia Isailiōne aa gē ní búsuo

¹⁴ M̀izi gbé zì, aa b̀ Kadési aa gè Edɔũo kía kii aa mè: N dae Isailiō mè ní taasi pò wá léo dō píi. ¹⁵ Wá deziò gè Egipi, ò wa gēgē we. Egipiò íadawá ní wá deziò. ¹⁶ Wa wiilè Diiwa, ò a síwanɔ. A Malaika zì à wá bóle Egipi. Tiasa wá kú Kadési n búsu zòleu. ¹⁷ Wá gba zé wà gē ní n búsuo. Wá pã bua ge vèebuolao, wá á lò'i mio. Wá bɛ kía zékpaa guue. Wá lile oplaai ge zɛeio e wà gɛ vīò n búsu. ¹⁸ O Edɔũo òné: A e bóle ní wá búsuoo. Tó a gi, wá bɔ daále ní fēndaoe. ¹⁹ Isailiō òné: Wá bɔ ní zékpaae. Tó wa á í m̀ ge wá pòtuoci, wá a fiabo. Gēa wále wɛle ado. ²⁰ Edɔũo mè: A e gēo. O an zīgɔò b̀le dasidasi aa mò dairle ní gbāao. ²¹ Lá Edɔũo gī Isailiōne aa gē ní búsuo, ò Isailipiò p̀alené.

Aalona gaa

²² Isailiō b̀le Kadési m̀pii, aa gè Oo gbɛ sae ²³ Edɔũ búsu léu. Wekii Dii yā'òu M̀izie ní Aalonao à mè: ²⁴ Aalona a ta a deziò kii tia, a gē búsu pò mále Isailiō gba guuo, ké á gbɛon

* 19:9 Ebe 9.13 * 20:11 1Kln 10.4

pla a gi ma yāmai Meliba yáí. ²⁵ Aalona ní a né Eleazaao se dederínɔ Oo gbewa, ²⁶ ní Aalona pɔkasao wolowà, ní da aà né Eleazaae we. We Aalona a gau, i ta a deziò kíí.

²⁷ Mɔizi kè lá Dii òewa. A dèdè Oo gbewa gbépii wáa, ²⁸ à Aalona pɔkasao wòlowà, a dà aà né Eleazaae,† ò Aalona gà gbepi musu we. Ké Mɔizi ní Eleazaao pila gbepiwa, ²⁹ mé Isailiò mà Aalona gà, ò aa aà ge'lanabò goɔ baakwi.

21

Ziblea Kanaawa Negeve

¹ Alade pò kú Negeve bùsuu kía á Kanaa gbéé. Ké a mà Isailiò be Ataliũ zéu, aale mój, ò à bò dànlè ní zío, à ní gbèeò kùkù. ² ɔ Isailiò lekè Diiwa aa mè: Tó n gbépio nàwèe wá ɔzì, wá ní wéleò kaale míomioe. ³ Dii Isailiò yāma, ò à Kanaapiò kpámá. Aa ní kaale ní ní wéleò pii, ò wà tɔkpà gupie ɔma.*

Mɔgotē mlē

⁴ Ké aa fèle Oo gbepi sae, aa Isia Tēa zé sè, ké aa dɔ Edɔũ bùsuzi yáí. ɔ aa fù menawa zéu, ⁵ aa Lua ní Mɔizio tàae è aa mè: Bóyāi a wá bóle Egipi, ké wà gaga guwawaiui? Pòblea kuo, í kuo, wá ye ble giae bee giyāi bo. ⁶ ɔ Dii mlē pāsinao zímá, aa ní soso, ò aa gága dasidasi.† ⁷ Bìla m̀ Mɔizi kíí aa mè: Wa duunakè, asa wa Dii ní mpio tàae è. Awakpaèwèe aà mlēò kéwá. ɔ à awakpàèné. ⁸ Dii òè: Mlē pi n na líwa n péle. Tó mlē gbé sò mé a gwà, a gao. ⁹ ɔ à mlē pi ní mɔgotēo, a nà líwa a pèle. Tó mlē gbé sò, mé à mɔgotē mlēpi gwà, ìli gao.‡

Isailiò dɔa Edɔũ ní Mɔabu bùsuɔzi

¹⁰ Isailiò dàzeu, ò aa bòokpà Obo. ¹¹ Bɔa Obo aa gè bòokpà Iye'abaliũ bezia guwawaiui Mɔabu bùsu gukpe oi. ¹² Bɔa we aa gè bòokpà Zeledi guzulèu. ¹³ Bɔa we aa bòokpà Aano baale, guwawai pò kú Amole bùsu zòlèu. Aano pi mé Mɔabu ní Amole bùsuò koo ũ. ¹⁴ Ayāmeto wa ò Dii zíkataala guu wà mè: Waebu pò kú Sufa bùsuu ní Aano swa'ona, ¹⁵ ní a í bàasize pò í gé e Aa ní Mɔabu bùsu zòlèu. ¹⁶ Bɔa we b aa gè Lòò, gu pò Dii ò Mɔizie: Bìla káaa, mí í kpámá. ¹⁷ We ò Isailiò læe bee siu: Lòò, ibo, wí lesi n yá musu. ¹⁸ Dɔaanao lòò yò ní ní goo, wá kíao lòò b̀ ní ní lípanao. Bɔa guwawaiui aa gè Matana. ¹⁹ Matana gbèa Naalieli, Naalieli gbèa Bamoti. ²⁰ Bamoti gbèa guzulèu pò kú Mɔabu bùsuu Pisiga gbepòlèu bɔaa ní guwawaiuo.

Ziblea Siõ ní Oguowa

(Iko 2.26-3.11)

²¹ Isailiò gbéò zì Amoleò kí Siõwa aa mè: ²² Wá gba zé wà gē ní n bùsuò. Wá pã buao ge vèebuolao, wá á lòò'io mio. Wáò be kía zékpaa guue e wà ge víò n bùsua. ²³ Siõ i ní gba zé aa bo ní a bùsuoo. A a zígòò káaa pii, aa b̀le lé gémá guwawaiui. Ké aa kà Yaaza, aa zìkà ní Isailiò, ²⁴ ò Isailiò ní dèdè ní fèndao, aa ní bùsu sìmá za Aano e Yabokoi Amoni bùsuu, asa Amoni bùsu zòlèpi pāsìe. ²⁵ Isailiò Amole wéleò s̀ pii ní Èsebõ ní a zòewiao pii, ò aa zòlèu. ²⁶ Èsebõ mé Amoleò kí Siõ mèewia ũ. Siõ zìkà yāa ní Mɔabuò kía káauo, ò à aà bùsu s̀wà e Aano swai. ²⁷ Ayāmeto keeò í me: A m̀ Èsebõ, wà Siõ wélepi keke kále! ²⁸ Té b̀ Èsebõ yāa, zígòò b̀ Siõ wélepiu,

† 20:28 Bɔa 29.29 * 21:3 Bee mè kaalea. † 21:6 1Kln 10.9 ‡ 21:9 2Kia 18.4, Zaa 3.14

aa Mɔabu b̄usu m̄ewia Aa k̄aale
 ń Aano mi s̄is̄i gb̄ēo.

²⁹ Waiyoo Mɔabu!

Kem̄osi gb̄agbanao, a kaale!

Kem̄osi tò á ḡēo f̄aa,

à á nōo kp̄a Am̄oleo kí Sīowa z̄iz̄oo ũ.

³⁰ Ǿ wa ń pále,

wa ń dede za Ēseb̄o e Dib̄o.

Wa ń dede e N̄ofa ń Medebao.

³¹ M̄aa Isailio z̄̄le Am̄ole b̄usuu. ³² M̄oizi gb̄ēo z̄̄l Yazee asiigwai, ̄ Isailio s̄i ń a z̄̄ewiao p̄ii, aa Am̄ole p̄o kú weo yà.

³³ Ǿ Isailio lile aa Basana zé sè. Ǿ Basana kí Ogu ḡemá ń a z̄̄iḡoo p̄ii, aa z̄̄ik̄ar̄no Ed̄lei.

³⁴ Dii ò M̄oizie: Nsu viakēo, asa ma aà kp̄amae ń aà gb̄ēo ń aà b̄usuo p̄ii. K̄ē lá ń k̄e Am̄oleo kí Sīo p̄o k̄ia bl̄e Ēseb̄oewa. ³⁵ Ǿ aa Ogu d̄e ń aà n̄ēo ń aà gb̄ēo p̄ii, baa gb̄ē m̄endo i bōo, ̄ aa aà b̄usupi s̄i. §

22

Mɔabu ki Balaki Balaaũ sisia

¹ Isailio d̄azeu, ̄ aa b̄okp̄a Mɔabu b̄usu s̄eu Yuud̄e baale bōaa ń Yelikoo. ² Zipoo né Balaki, Mɔabu k̄ia è lá Isailio k̄e Am̄oleone, ³ ̄ s̄o k̄e Mɔabuogu, via ń kú Isailio dasi yá. ⁴ Ǿ Mɔabu ò Madiã gb̄ez̄ooone: Bílae a p̄o p̄o liaawázio ble p̄ie lán zù s̄esoawa. ⁵ Ǿ Balaki gb̄ēo z̄̄l Beoo né Balaaũwa Petoo, Uflata sae a be b̄usuu. A m̄e aa aà s̄isi, aai ōe: Buie b̄o Egipi, aa ligua p̄ii, aa z̄̄le ma sae. ⁶ N yá na! M̄o láaizim̄amee, asa an gb̄aa demalae. W̄ilio d̄oo tó beewa má e z̄̄iblemá mà ń yá b̄usuu la. Má d̄o k̄e gb̄ē p̄o n samaa'òe, io de èf̄aaid̄e ũe. Gb̄ē p̄o n sav̄ai'òe s̄o, io de láaip̄o ũe.

⁷ Mɔabu ń Madiã gb̄ez̄oo d̄azeu, aa m̄asokegba p̄o aa da Balaaũe k̄ua. K̄e aa k̄a aà k̄ii, aa yá p̄o Balaki ń z̄̄io òe. ⁸ A òn̄e: A i la, mí yá p̄o Dii a om̄e ōe. Ǿ Mɔabu kíapio ì Balaaũ be. ⁹ Ǿ Lua b̄o m̄ò Balaaũwa à aà là à m̄e: Deon gb̄ē p̄o aa kunn̄e beeo ũi? ¹⁰ A w̄ewà à m̄e: Zipoo né Balaki, Mɔabu k̄ia mé ń z̄̄ia. Aa m̄e ¹¹ buie b̄o Egipi, aa ligua p̄ii. Ǿ à m̄e mà m̄o láaizim̄a, k̄e à e z̄̄iblemá à ń yá. ¹² Ǿ Lua òe: Nsu ḡér̄no. Nsu sav̄ai'on̄e, asa ma báaad̄angūe. ¹³ K̄e Balaaũ f̄ele k̄oo, a ò Balaki k̄iaone: A ta á b̄usuu, asa Dii ḡi mà géán̄e. ¹⁴ Ǿ Mɔabu kíapio f̄ele tà Balakiwa aa m̄e: Balaaũ ḡi m̄oiwan̄e.

¹⁵ Balaki èa k̄ia páleo z̄̄l lo, an dasi ń ń gawio de gb̄ē k̄aaula. ¹⁶ K̄e aa k̄a Balaaũ k̄ii aa m̄e: Zipoo né Balaki m̄e ńsu to p̄oe kpane m̄oa a k̄īeo, ¹⁷ asa a n kp̄ela maamaae. Lá ń òe p̄ii, a k̄e. N yá na! M̄o láaiz̄ie gb̄ep̄iowa. ¹⁸ Ǿ Balaaũ ò Balaki z̄̄inap̄ione à m̄e: Baa tó Balaki ánsu ń vua p̄o kú a beo kp̄aa p̄ii, má f̄o bōo Dii ma Lua yá kp̄eo, baa yoo. ¹⁹ A i la gw̄aa e mà ma lo yá p̄o Dii a k̄af̄imee. ²⁰ Lua b̄o m̄òwà gw̄á à m̄e: Lá gb̄ēo m̄ò n s̄isīe, f̄ele ḡér̄no, ama yá p̄o má o k̄e ado.

Balaaũ z̄̄a'ina yá'oa

²¹ Balaaũ f̄ele k̄oo, à k̄aoȳe a z̄̄a'inae, ̄ à ḡē ń Mɔabu kíapio. ²² Lua p̄o p̄a k̄e à ḡē yá, ̄ Dii Malaika z̄̄ez̄̄e. Balaaũ di z̄̄a'ina k̄pe, aà z̄̄ik̄ena plaao kuaano. ²³ K̄e z̄̄a'inapi è Dii Malaika z̄̄ea z̄̄e guu à f̄enda wò a k̄ua, ̄ à lile s̄eu. Balaaũ aà l̄e, ̄ à èa d̄azeu. ²⁴ Dii Malaika ḡē z̄̄e z̄̄ew̄enau v̄ebu p̄o gb̄ē kaa liaaio z̄̄anguo. ²⁵ K̄e z̄̄a'inapi Dii Malaika è, à nà gb̄ewa, à Balaaũ gb̄á lòwà. Ǿ Balaaũ èa à aà l̄e lo. ²⁶ Dii Malaika èa ḡē ae lo, à z̄̄e gukpaolona p̄o liaak̄ii viou. ²⁷ K̄e z̄̄a'inapi Dii Malaikapi è, à k̄ule ń Balaaũ. Ǿ Balaaũ p̄o p̄a, à aà l̄e ń

goo. ²⁸ Ǿ Dii zàa'ɪnapi gbà lé, à yá'ò Balaaũ* à mè: Bó má kè n ma lɛ gɛn àaɔ kòì? ²⁹ Balaaũ wèwà à mè: Ké n kòò'òmanɔ yáíe. Tó má fɛna kũa, dɔ ma n de gɔ̀. ³⁰ Ǿ zàa'ɪnapi òè: N zàa'ɪna pɔ niɔ dikpe gɔ̀pii e gbãn ma ũo lò? Má kènɛ màa yáae? A mè: Aawo. ³¹ Ǿ Dii Balaaũ wé kèè, à aà Malaika è zea zéu à fɛnda wò a kũa. Ǿ à mipèle tɔ̀le à kùlèè.

³² Dii Malaika aà là à mè: Bóyáì n n zàa'ɪna lè gɛn àaɔì? Ma mɔ zezɔ̀inɛɛ, asa ní wãmɛɛɛ. ³³ Ké zàa'ɪnapi ma e gɛn àaɔ, ɔ̀ à lilɛmɛɛ pii. Tó i lilɛmɛɛ yãao, dɔ ma n de, ma aà tò. ³⁴ Balaaũ ò Dii Malaikapiɛ: Ma duunakè, asa mi dɔ kè n zezɔ̀mɛɛo. Lá ma gea kènɛ ííe, má ea taɛ sa. ³⁵ Ǿ Dii Malaika ò Balaaũɛ: Gé ní gbépiɔ, ní yá pɔ má danɛ o ado. Ǿ Balaaũ gè ní Balaki kíapiɔ.

³⁶ Ké Balaki mà Balaaũ lé mɔ, ɔ̀ à gè daiaàlɛ wéle pɔ kú Aano baa, Mɔabu bùsu zɔ̀lɛu. ³⁷ Ǿ a ò Balaaũɛ: Ké ma gbéɔ̀ zì n sísii yãa, bóyáì ni mɔo ni? Má fɔ̀ mà n kpɛla noa? ³⁸ Balaaũ wèwà à mè: Ma mɔ sa, áma má yápii oa zé vío. Yá pɔ Lua a damɛɛ ɔ̀ má o. ³⁹ Ǿ Balaki gè ní Balaaũo Kilia'uzo. ⁴⁰ A sa'ò ní zuɔ̀ ní sãɔ, à a nòɔ kpà Balaaũwa ní kía pɔ aa ku sãnuɔ. ⁴¹ Ké gu dò, à Balaaũ sè gèaàno Bamɔti Baali. Wekíi Balaaũ Isailiɔ bòo lé èu.

23

Balaaũ yá séia pɔ a è oa

¹ Balaaũ ò Balakiɛ: Gbagbakíi bomɛɛ la mèn sopla, ní mɔmɛɛ ní gáaeɔ mèn sopla ní sãsaɔ mèn sopla. ² Balaki kè lá Balaaũ òɛwa, ɔ̀ aa sa'ò ní gáaeɔ ní sãsaɔ gbagbakíipiɔwa pii. ³ Ǿ Balaaũ òè: Ze n sa'obɔi. Má gé mà gwa tó Dii a mɔ yá'omɛɛ, mí yá pɔ a omɛɛ onɛ. Ǿ à gè zè gbè misonawa. ⁴ Lua mò aà lè, ɔ̀ Balaaũ òè: Ma gbagbakíi bò mèn sopla, ɔ̀ ma sa'òmá pii ní gáaeɔ ní sãsaɔ. ⁵ Dii yãdàè, ɔ̀ à mè: Ea ge n Balaki le, ní oè màa. ⁶ Ké à èa gè aà lè zea a sa'obɔi ní Mɔabu kíaɔ pii, ⁷ ɔ̀ à yá pɔ á è òné à mè:

Mɔabu kí Balaki ma sisi Sili bùsuu,
 ɔ̀ ma bɔ gukpe gbèsisí musu ma mɔ.
 A mè mà bɔɛ Isailiɔ kpe,
 mà mɔ saváì'oe Yakɔbu buipɔne.

⁸ Kpelewa má gbé pɔ Lua i ní kaoɔ kai?
 Kpelewa má bɔ gbé pɔ Dii i bɔ ní kpeoɔ kpei?
⁹ Za gbè misonaa mále ní e,
 za gbèsisí musu mále wesińlɛ.

Gbépiɔ kua nídoa,
 aa dodoa kɔ̀ɛ ní buipáleɔɛ.

¹⁰ Yakɔbu buiɔ dasi lán ũfãawa,
 wa fɔ̀ Isailiɔ nao wà ní lé dɔo.
 Lua to mà ga a gbéɔ̀ gaawa,
 mà láa an láaawa.

¹¹ Ǿ Balaki òè: N kè mɛɛ kpelewan wei? Ma mɔnno n ma ibɛɛo kamɛɛ, ɔ̀ samaa ní ònéa? ¹² A wèwà à mè: Yá pɔ Dii dà mɛɛ ma léu ɔ̀ má oo lò?

Balaaũ yá plaade pɔ a è oa

¹³ Balaki òè: Mɔ wà gé gupálei, gu pɔ níyɔ̀ ní eu, ní ní kámɛɛ we, asa an kpeɔo ní è, ni ní e píio. ¹⁴ Ǿ à gèaàno gudɔ̀anaɔ bua Pisiga gbɛ musu. A gbagbakíi bò mèn sopla, ɔ̀ à sa'òmá pii ní gáaeɔ ní sãsaɔ. ¹⁵ Ǿ Balaaũ òè: Ze n sa'obɔi la, mí ge Dii le we mà gwa. ¹⁶ Ǿ Dii mò à yãdàè, ɔ̀ a òè: Ea ge n Balaki le, ní oè màa. ¹⁷ Ǿ à èa gè à aà lè zea a sa'obɔi ní Mɔabu kíaɔ. Balaki aà là à mè: Dii mè kpelewa ni? ¹⁸ Ǿ à yá pɔ á è òné à mè:

Zipoo né Balaki,

* 22:28 2Píe 2.15-16, Yud 11

swákpa ò ma yāma!

¹⁹ Luaá gbēnazinae ké aà gbasaa etoo,
ili lēlile lán gbēnazinawao.

Ili yá pó á ò keo lé?

Ili zike lé pó á gbēwao lé?

²⁰ A òmēē mà samaa'onéē.
A báaadànguē, má f̄s̄ gio.

²¹ Mi yā'iaē e Yakobu buiwao,
mi yā'ōmaē e Isailiwao.

Dii an Lua kúnò,
Kía kúkua dō n̄ guu.

²² Lua n̄ bóle Egipi,
aa gbāa ví lán zùsēlēwa.

²³ Wa f̄s̄ p̄da Yakobu buiwao,
wa f̄s̄ àsi b̄ēē kpaaí n̄ Isailiò.

Za gbā wao o n̄ yá musu,
yá pó Lua kèn we.

²⁴ Buipi í f̄elē lán n̄òmusuwa,
í azia se lán gbēaanawa.

Ili wúleo e à ge pó k̄ū soð,
e à ge pó pó a d̄èò au miò.

²⁵ Balaki òè: Nsu n̄ n̄ kao. Nsu samaa'oné s̄s̄o. ²⁶ Balaaū òè: Mi onē yá pó Dii dāmēē ò má
oo lé?

Balaaū yá àašde p̄s̄ a è oa

²⁷ Balaki ò Balaaū: M̄, má gennò gupāleie sa. Wiliò d̄s̄o tó a maa Luaē n̄ gbēpiò kamēē
we sa. ²⁸ Ō Balaki gèaànò Peoo gbē musu b̄ōaa n̄ guwaiwao. ²⁹ Balaaū òè: Gbagbakli
bomēē la mèn sopla, n̄ m̄mēē n̄ gāaēò mèn sopla n̄ s̄āsao mèn sopla. ³⁰ Balaki k̄è lá a
òewa, à sa'òmá n̄ gāaepiò n̄ s̄āsapiò.

24

¹ Ké Balaaū è samaa'oa Isailiòne kà Diigu, i gé màsokei loo, ò à aedò guwaiwaiwa. ² Ké à
wezù, ò à Isailiò è kálea n̄ buiwa. Lua Nisina d̄iē, ³ ò à yá pó á è ò à mè:

B̄eòò né Balaaū yán ke,
ma gbé pó ma wé z̄ēa, ma yán ke.

⁴ Ma gbé pó mi Lua yāma, ma yán ke:
Ma Gbāapiide wépungu è,

má kúlea, ma wé k̄ēa.

⁵ Yakobuò b̄òokpaa maa fá!

Isaili zwāakp̄eò kef̄eū!

⁶ Aa kálea lán swad̄òòwa,
lán swaluòwa.

Aa de lán zà lí pó Dii bàòwa,
lán se de lí pó kú í saeòwa.

⁷ I ali n̄ olao pa yelee,
aali pót̄ò t̄òle m̄s̄edewae.

An kía gbāa aò de Agagala,
an kpala a t̄òò.

⁸ Lua n̄ bóle Egipi,
aa gbāa ví lán zùsēlēwa.

Aaĩ zible bui pɔ́ íbɛɛsɛ̀r̀nɔ̀ɔ̀wa,
 aaĩ n̄ wáɔ́ wíwi, aaĩ n̄ pápa n̄ kaɔ́.
 9 Aaĩ gaɛ, aaĩ wúɛ lán n̄ɔ́musuwa,
 déme a f̄s̄ n̄ vui?*

Lua báaada gbé pɔ́ aa samaa'onéɔ́gu,
 aà gbé pɔ́ aa saváí'onéɔ́ ká.†

10 Balaki pɔ́ pà Balaaũzi, à ɔtona d̀wà à m̀è: Ma íbɛɛɔ kaa yáí ma n̄ sisii, ẽ n̄ samaa'oné
 ḡn̄ àaãa? 11 Ta n̄ bɛ ḡɔ̀. Ma m̀è yãa má n̄ kpɛlaɛ, ẽ Dii ḡn̄ n̄ ase a e. 12 Balaaũ òè: Má ò
 gbé pɔ́ n̄ n̄ z̄íáɔ́n̄e fá! 13 Ma m̀è, baa tó n̄ ánuusu n̄ vua pɔ́ kú n̄ bɛo kpàa píi, má bɔ́ Dii yá
 kpɛ mà yáke n̄ maz̄íáoo, a maa ge a v̄ai. Yá pɔ́ Dii a om̄e ẽ má o. 14 Máɛ tá ma gbéɔ́ k̄í sa.
 Mɔ́ mà on̄e lá gbépiɔ́ ke n̄ gbéɔ́n̄e zia.

Balaaũ yá sīs̄de pɔ́ a è oa

15 ɔ Balaaũ yá pɔ́ á è ò à m̀è:

Bɛɔ́ né Balaaũ yán ke,
 ma gbé pɔ́ ma wé z̄ɛa yán ke:

16 Ma gbé pɔ́ mi Lua yãma, ma yán ke:
 Má Lua Musude p̄ɛã d̄s̄.
 Ma Gbãapiide wéɔ́pungu è,
 má kúɛa, ma wé k̄ɛa.

17 Máɛ Isailiɔ́ e, i ke tia no,
 máɛ n̄ gwa, a ḡɔ̀ i ka ḡíao.
 Saana a bɔ́ Yakɔ́bu buiɔ́ guu,
 kpalablɛna a bɔ́ Isailiɔ́ guu,
 i Mɔ́abuɔ́ mi wíwi,
 i z̄ɔ́akanapiɔ́ d̄s̄ f̄f̄s̄.

18 ɛd̄ɔ̀ũ bùsu a ḡs̄ aà pɔ́ ũ,
 aà íbɛɛ Sei bùsu a ḡs̄ aà pɔ́ ũ,
 Isailiɔ́ gbãa iɔ́ káfiɛ.

19 Yakɔ́bu buie a kiblemá,
 a m̄ɛwiade pɔ́ b̄ɔ̀ kaalɛ.

20 Balaaũ Amalɛki buiɔ́ è, ẽ à yá pɔ́ á è ò à m̀è:
 Amalɛki buiɔ́ á buiɔ́ mideɛ,
 kási aa kaalɛ zia.

21 Ké Balaaũ Keniɔ́ è, ẽ à yá pɔ́ á è ò à m̀è:
 A kúk̄i gbãa ḡíũḡiũ,
 á sakpɛ kú gbɛ musu.

22 N beeo wa á kaalɛɛ,
 Asiliɔ́ mé aa á kúk̄ũ z̄īz̄ɔ̀ ũ.

23 Balaaũ yá pɔ́ á è ò lɔ́ à m̀è:
 Wàɛ k̄s̄ k̄ãaa gugbãntoo oi,

24 gó'ilɛnaɔ́ lé bɔ́ Sipi bùsuu,
 aa zible Asiliɔ́ n̄ ɛbɛluɔ́wa,
 kási amp̄iɔ́ kaalɛ s̄ɛ.

25 Balaaũ f̄ɛɛ tá a bɛ, ẽ Balaki dàzɛu s̄ɔ́.

25

Isailiɔ́ naak̄ɔ́wa n̄ Peoo táao

* 24:9 Daa 49.9 † 24:9 Daa 12.3

¹ Isailio ku Sitiü, ð aa na gbāsikeawa ní Mɔabu nɔɔ. ² Aa Isailio sisi ní t́aa sa'o guu, ð aa pɔblè aa kùle ní t́aaɔne.* ³ M̀aa Isailio ǹakɔwa ní Baali Peooo, ð Dii pɔ p̀anzi. ⁴ A ò M̀oizi: Isaili ḱiaɔ ḱaaa píi, ní ní loo ma aɛ íatɛ gb̃ai, ké ma pɔ e wee Isailiɔwa. ⁵ M̀oizi ò Isaili d̀baanaɔne: A baade a gbé pɔ aa ǹakɔwa ní Baali Peoooo dede.

⁶ Isailie Madiã nɔɛ sè m̀ò a be M̀oizi ní Isailio píi ẃaa, gɔɔ pɔ aale ɔɔɔ kpaaũkpe kpeele. ⁷ Ké Elezaa né Fineasi, Aalona t̀ũna è m̀aa, à f̀ele ní guu à s̀na sè, ⁸ à gè g̀ɛpizi a kpéu, ð à Isaili g̀ɛpi z̀è à ní naaa mípla mípii, g̀ɛpi ní nɔɛpio, ð gagyã pɔ kà Isailiogu zè. ⁹ Gbé pɔ g̀aga ní gyãpioɔ gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ baasɔ m̀endosaie.† (24.000)

¹⁰ Dii yã'ò M̀oizi è m̀è: ¹¹ Fineasi mé t̀ò ma pɔ wèe Isailiɔwa. A zè g̀i ma yá musu, ð a t̀ò ma pɔ wèemá. A yá mi Isailio midɛ ma pɔf̃ea guuo. ¹² A yá t̀ò oè ma bàa aɔ kuaànɔ, à kua iɔ na. ¹³ Aàpi ní a buio aɔ de sa'onaa ù gɔɔpiiɛ, ké à zè g̀i ma yá musu yá, ð bee t̀ò ma Isailio kè. ¹⁴ Isaili pɔ wa dè ní Madiã nɔɛopi t̀ón Zimli, Simeɔ buio uabele Salu néɛ. ¹⁵ Madiã nɔɛ pɔ wa d̀ɛpi t̀ón Kɔzebi, Madiã uabele Zuu néɛ.

¹⁶ Dii yã'ò M̀oizi è m̀è: ¹⁷ A f̀ele ní Madiã, í ní dede, ¹⁸ asa aa íbelesèànɔ ní k̀onikeaéoe. Aa k̀onikéé Peoo yá musu, Madiã ḱiae nenɔɛ Kɔzebi pɔ wa dè gɔɔ pɔ gagyã k̀áagu Peoo yá musuɛ.

26

Isailio naoa g̀en plaade

¹ Gagyãpi gb̃ea Dii yã'ò M̀oizi ní sa'onkia Aalona né Elezaao à m̀è: ² A Isailio nao uale ní ualeo píi, an g̀ɛ pɔ kà wè bao ge aa dea aa kà zikaao.* ³ Ɔ M̀oizi ní sa'onkia Elezaao yã'ò Isailionɛ M̀abu bùsu s̃eu, Yuudɛ baale b̀aa ní Yelikoo aa m̀è: ⁴ Wà g̀ɛ pɔ kà wè bao ge aa deaɔ nao, lá Dii ò M̀oiziɛwa.

Isaili pɔ b̀ò Egipion ke: ⁵ Isaili negɔɛ s̃éia Lubeni buion ke: Anɔki buio ní Palu buio ⁶ ní Ezɔnɔ buio ní Kaami buio. ⁷ Lubeni buion we. An dasi gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ bla ní àaɔ ní ðaa àaɔ ní basoolokwioɛ (43.730). ⁸ Palupi mé Eliabu ì, ⁹ ð Eliabu Nemueli ní Datanio ní Abilaũ ì. Datani ní Abilaũpio mé gbé pɔ w̃ ní gb̃ea ḱaaauɔ ù, ð aa zɔad̀ M̀oizi ní Aalonaowa. Aa ku Kole gbé pɔ aa zɔad̀ Diiwaɔ guu be. ¹⁰ Ɔ t̀oɔle wèaa à ní m̀omɔ ní Kolepio s̃anu. Zibeez̃ ð té k̀ù àà gb̃éwa gb̃ɔn ðaa do ní blakwio, aa g̀aga gbé k̀iniɔ gb̃aa laai yáie. ¹¹ N beeo Kole buio i midɛo.

¹² Simeɔ buion ke daɛdaɛ: Nemueli buio, Yamini buio, Yaké buio, ¹³ Zela buio ní Saulu buio. ¹⁴ Simeɔ buion we. Aa gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ bao ní plao ní ðaa dooɛ (22.200).

¹⁵ Gada buion ke daɛdaɛ: Zef̃s buio, Agi buio, Suni buio, ¹⁶ Ɔzeni buio, Eli buio, ¹⁷ Aloda buio ní Aleli buio. ¹⁸ Gada buion we. An dasi gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ bla ní ðaa pla ní basɔoo (40.500).

¹⁹ Yuda néɔ Eɛ ní Onanio g̀aga ýaa Kanaa bùsuue. ²⁰ Yuda buion ke daɛdaɛ: Sela buio, Pɛlezi buio ní Zela buio. ²¹ Pɛlezi buion Ezɔnɔ buio ní Amulu buio ù. ²² Yuda buion we. An dasi gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ bàaãkwi ní sooloo ní ðaa pla ní basɔooɛ (76.500).

²³ Isakaa buion ke daɛdaɛ: Tola buio ní Pua buio ²⁴ ní Yasubu buio ní Simeloni buio. ²⁵ Isakaa buion we. An dasi gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ bàaã ní s̃iĩɔ ní ðaa do ní basɔoo (64.300).

²⁶ Zabuloni buion ke daɛdaɛ: Sɛlɛdi buion Eloni buio ní Yalee buio. ²⁷ Zabuloni buion we. An dasi gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ bàaã ní ðaa pla ní basɔoo (60.500).

²⁸ Yosɛfu néɔ Manase ní Eflaiũ buion ke daɛdaɛ: ²⁹ Manase né Makii buio ní Makii né Galada buio. ³⁰ Galada buion ke: Yɛzɛɛ buio ní Eleki buio ³¹ ní Asieli buio ní Sikɛũ buio ³² ní Semida buio ní Efɛɛ buio. ³³ Efɛɛ né Zelofada i negɔɛ io, sema nenɔɔ. An t̀ón ke: Mala, Nɔa, Ɔgela, Milika, Tiiza. ³⁴ Manase buion we. An dasi gb̃ɔn ðaasɔɔɔ leɛ blakwi ní plao ní ðaa àaɔ ní basɔoo (52.700). ³⁵ Eflaiũ buion ke daɛdaɛ: Sutela buio ní Bɛkɛɛ buio ní Taani buio ³⁶ ní

* 25:2 Zia 2.14 † 25:9 1Kln 10.8 * 26:2 Nao 1.2

Sutela né Elani buiɔ. ³⁷ Eflaiũ buiɔn we. An dasi gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ baakwi ní plao ní ðaa pla ní basɔo (32.500). Yosɛfu buiɔn we daɛdaɛ.

³⁸ Bɛyámɛɛ buiɔn kɛ daɛdaɛ: Bɛla buiɔ ní Asebe buiɔ ní Ailaũ buiɔ ³⁹ ní Sufaũ buiɔ ní Ufaũ buiɔ. ⁴⁰ Bɛla buiɔn Aada buiɔ ní Naamani buiɔ ũ. ⁴¹ Bɛyámɛɛ buiɔn we. An dasi gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ blasɔo ní ðaa ðaɔoɛ (45.600).

⁴² Dã buiɔn Suaũ buiɔ ũ. Dã buiɔ lén we. ⁴³ Suaũ buiɔ dasi gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ bààɔ ní siiɔo ní ðaa plaoɛ (64.400).

⁴⁴ Aɛɛɛ buiɔn kɛ daɛdaɛ: Imɛna buiɔ ní Isevi buiɔ ní Bɛlia buiɔ. ⁴⁵ Bɛlia buiɔn ɛbɛɛ buiɔ ní Malakie buiɔ ũ. ⁴⁶ Aɛɛɛ nɛnɔɛ vɛ lɔ, aà tón Sela. ⁴⁷ Aɛɛɛ buiɔn we. An dasi gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ blakwi ní ðaɔo ní ðaa plaoɛ (53.400).

⁴⁸ Nɛfatali buiɔn kɛ daɛdaɛ: Yazee buiɔ ní Guni buiɔ ⁴⁹ ní Yezɛɛ buiɔ ní Sileũ buiɔ. ⁵⁰ Nɛfatali buiɔn we. An dasi gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ blasɔo ní ðaa plaoɛ (45.400). ⁵¹ Isaili gɔɛ pɔ wà ní nao pɛi gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ ðaa ðaɔo ní mɛndoo ní ðaa ðaɔo ní basoolokwio (601.730).

⁵² Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁵³ Wà bùsu kpaalɛ buipionɛ ní pɔ ũ an dasileu.† ⁵⁴ Bui pɔ a gbɛɔo dasi tɔɔlɛ mé aɔ zɔɔ, bui pɔ a gbɛɔo bílao tɔɔlɛ aɔ bílao. Bui pɛi a tɔɔlɛ e lá wà ní nao léuɛ. ⁵⁵ Sema wà bùsu kpaalɛnɛ ní gbɛlao, an baade i kpaalɛɛ a dezi bui tówa. ⁵⁶ N gbɛlao ɔ wa bùsu kpaalɛnɛ, aa dasi ge aa bílaon nò.

⁵⁷ Levii pɔ wà ní nao daɛdaɛɔn kɛ: Geesɔ buiɔ ní Keata buiɔ ní Melali buiɔ. ⁵⁸ Levii buiɔn kɛ lɔ: Libeni buiɔ ní Hɛblɔ buiɔ ní Mali buiɔ ní Musi buiɔ ní Kole buiɔ.

Keata mé Amlaũ ì. ⁵⁹ Amlaũ na tón Yokebedɛ, Levii buiɛ. Egipi wà aà ìu. Yokebedɛ mé Aalona ní Mɔizio ì ní Amlaũ. An dāen Miliaũ ũ. ⁶⁰ Aalona mé Nadabu ì ní Abiuo ní Eleazaao ní Itamaao. ⁶¹ Nadabu ní Abiuo gāga gɔɔ pɔ aa mɔ ní tɛ zɛlloo Dii aɛɛ.‡

⁶² Levii nɛgɔɛ pɔ kà mɔ do ge a dea, ké wà ní nao pɛi, aa gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ bao ní ðaɔoɛ (23.000). Wi ní da Isaili bui kɛniɔ nao guuo, asa aai e kpaalɛsɛ lánwao.

⁶³ Isaili pɔ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao ní nao Mɔabu bùsu sɛu, Yuudɛ baale bɔaa ní Yelikooɔn we. ⁶⁴ An gbɛɛ ku gbɛ́ pɔ Mɔizi ní sa'onkia Aalonao ní nao Sinai guwawaiu yāaɔ guuo. ⁶⁵ Asa Dii ònɛ aa gaga guwawaiu weɛ. Mé i kɛ Yefũnɛ né Kalɛbu ní Nuni né Yozueeo\$ bàasio, an gbɛɛ i gɔɔ, baa do.

27

Zelofada nɛnɔɔ tubiblea

¹ Manase bui Efɛɛ né Zelofada nɛnɔɔ tón kɛ: Mala, Nɔa, ɔgɛla, Milika, Tiiza. Galada tɔũnaɔnɛ, Makii síwɛnaɔnɛ, Manase sɔkpaɛɔnɛ, Yosɛfu sísiɔnɛ. Aamɛ aa mɔ ² zɛ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao ní kíaɔ ní bílao aɛ kpaaukɛ kɛɛɛ aa mè: ³ Wá mae gā guwawaiuɛ. A ku Kole gbɛ́ pɔ aa káaa aa bò Dii yá kɛɔ guuo. A gā azia tàae yáie, a nɛgɔɛ vɛ sɔo. ⁴ A maa wá mae tó ga a buiɔ guu a nɛgɔɛ'isai yáie? Tɔɔlɛ kpáwá ní wá mae bɛdeɔ sãnu.

⁵ Mɔizi ní yá sɛ gɛò Dii kíi. ⁶ ɔ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ⁷ Zelofada nɛnɔɔ yá naɛ. Tɔɔlɛ kpámá ní pɔ ũ ní ní mae bɛdeɔ sãnu an mae kpaalɛ ũ. ⁸ O Isailionɛ n̄ mɛ tó gɔɛ gā nɛgɔɛ'isai, aà nɛnɔɛ mé ali aà túbible. ⁹ Tó a nɛnɔɛ vɛ sɔo, aà v̄iɔ ní aà dāunaɔ mé aali ble. ¹⁰ Tó a v̄iɔ ní dāunaɔ vɛ sɔo, aà mae v̄iɔ ní aà dāunaɔ mé aali ble. ¹¹ Tó aà mae v̄iɔ ge dāuna v̄iɔ, aà daɛ fɛɛɛ mé ali ble. Bee aɔ de ikoyã ũ Isailionɛ, lá má ònɛwa.

Mɔizi Yozuee dilɛa a gɛɛ ũ

(Iko 31.1-8)

¹² Dii ò Mɔizie: Dɛdɛ Abaliũ gbɛɛ beewa, ní bùsu pɔ má kpà Isailiɔwa gwa. ¹³ Tó n wɛsiɛ, ɔ n̄yɔ ta n deziɔ kíi lá n v̄iɔ Aalona tàwa.* ¹⁴ Asa a gi ma yāmai Zini guwawaiuɛ, gɔɔ pɔ Isailiɔ lɛkpaakɛmanɔ, i luakɛ dɔmɛɛ ní aɛ Meliba í pɔ kú Kadɛsi, Zini guwawaiu yá musuo.

† 26:53 Yoz 14.1-2 ‡ 26:61 Lev 10.1-2 § 26:65 Nao 14.29-30 * 27:13 Iko 3.23-27, 32.48-52

15 Mɔizi yā'ò Dii è à mè: 16 Dii Lua pɔ́ ì wēni kpa pɔ́piiwa gbé dile gbépiɔne, 17 aàɔ ní yágɔgɔné, aàɔ dɔaané gea ní suaɔ, ké ní gbéɔ su aàɔ de lán sã pɔ́ dāna vɔɔwao.† 18 Ǿ Dii ò Mɔizie: Nuni né Yozuee sé, asa a ma Nisina vɛ, ní ɔnawà. 19 N aà ze sa'onkia Eleazaa ní Isailio pii ae, ní yādileè ní wáa. 20 N n iko kpawà, ké Isailio pii aàɔ aà yāma, 21 ili gé sa'onkia Eleazaa kɛi aà yāgbæaè ní Uliũo ní Tumiũo.‡ Beewa Yozuee ní Isailio pii aali gé aali su, lá Eleazaa ònéwa.

22 Mɔizi kè lá Dii dàewa. A Yozuee se zè Eleazaa ní gbépiio ae, 23 ɔ à ɔnawà à yādileè lá Dii òewa.§

28

Lá gu lé dɔ sa'oa

(Bɔa 29.38-46)

1 Dii ò Mɔizie à mè: 2 Yādile Isailionɛ aali ma gba ble pɔ́ a tékũa gí ì kemɛɛ na a gɔɔwa. 3 Oné sa pɔ́ wí a pɔ́ nísi káteu à tékũn ke: Lá gu lé dɔ aalio mɔmɛɛ ní sãnebɔɔ wēdona sãasaio mèn pla sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ obɔɔ ũ. 4 Aali sa'o ní a mēndoo kɔɔ, mēndo oosiele 5 ní pówentio kiloo do yāalea ní nísi íwa wásawasao litili do. 6 Lá gu lé dɔ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu a pɔ́ tékũa gí ì kemɛɛ na, má dile Sinai gbɛ musun we. 7 Aali vɛɛ ka sãpiwa litili do zwàakpeu ma imia ũ. 8 Aali a plaade o oosiele ní pówenti gbao ní vɛɛ gbao lán kɔɔ pówæ. Sa pɔ́ wí a pɔ́ nísi káteu a pɔ́ tékũa gí ì kemɛɛ nan we.

Kámabogɔɔ sa'oa ní mɔ dafu gɔɔ séia pɔ́o

9 Kámabogɔɔzɛi àli sa'o ní sãsa wēdona sãasaio mèn plapla ní pówentio kiloo pla yāalea ní nísio ní a vɛɛo. 10 Kámabogɔɔ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ obɔɔn we, lá gu lé dɔ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ oa ní a vɛɛo bàasi.

11 Mɔ gɔɔ séia zɛi pii àli mɔmɛɛ ní gáaenao pla ní sãsakao do ní sãsa wēdonao soplá sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ obɔ sãasaio ũ. 12 Ili pówenti kiloo àaɔ yāalea ní nísio kpa gáaena pii miwa, sãsakao pówenti kiloo plapla, 13 sãnebɔɔ sɔ kiloo dodo. Iɔ de sa pɔ́ a pɔ́ tékũa gí ì kemɛɛ na ũ. 14 Ili vɛɛ kpa gáaena pii miwa litili plapla, sãsakao litili dodo ní kɛnio, sãnebɔɔ sɔ litili dodo. Sa pɔ́ wáli a pɔ́ káteu à tékũ mɔ gɔɔ séia zɛin we mɔ ní mɔo pii. 15 Bee gbæa àli sa'o ní blesanao mēndodo duun awakpabɔ ũ, lá gu lé dɔ sa pɔ́ wí o ní a vɛɛo bàasi.

Gɛamusu dikpe sa'oa

(Lev 23.5-14)

16 Mɔ séia gɔɔ gɛo mēndosaide zɛi àli Gɛamusu sã demɛɛ.* 17 Mɔpi gɔɔ gɛode zɛi líɔ de dikpe ũ. Aliɔ kàa so e gɔɔ soplá. 18 Dikpepi gɔɔ séia zɛi àli kàaa à ma sísi. Asuli zɛe ke zibeezɛio. 19 Ali sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ oa ní gáaenao pla ní sãsakao do ní sãsa wēdonao soplá, apii iɔ de pɔ́ sãasaio ũ. 20 Ili pówenti kiloo àaɔ yāalea ní nísio kpa gáaena pii miwa pówenti gba ũ, sãsakao pówenti kiloo plapla, 21 sã mèn soplapiɔ sɔ pówenti kiloo dodo. 22 Ili sa'o ní blesanao mēndo lɔ duun awakpabɔ ũ á duunakɛawá yáí. 23 Ili sapi o, sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ lá gu lé dɔ oa bàasi. 24 Iliɔ sa'o màa lá gu lé dɔ e gɔɔ soplá, iɔ de sa pɔ́ a pɔ́ tékũa gí ì kemɛɛ na ũ. Aliɔ sapi o lá gu lé dɔ sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ oa ní a vɛɛo bàasi. 25 Gɔɔ soplade zɛi àli kɔ kàaa à ma sísi. Zɛi bee ásuli zɛe keo.

Páteko dikpe sa'oa

(Lev 23.15-22)

26 Bua pɔ́ káauɔ dikpegɔɔzɛi, tó ále mɔmɛɛ ní pówen dafuo Páteko dikpepi keɔ ũ,† àli kɔ kàaa à ma sísi. Zibeezɛi ásuli zɛe keo. 27 Ili sa pɔ́ wí a pɔ́ káteu à tékũ oa ní gáaenao pla ní sãsakao do ní sãsa wēdonao soplá. Apii iɔ de pɔ́ sãasaio ũ. 28 Ili ma gba pówenti kiloo àaɔ yāalea ní nísio gáaena pii miwa, sãsakao pɔ́ kiloo plapla, 29 sã mèn soplapiɔ sɔ kiloo dodo.

† 27:17 1Kia 22.17, Eze 34.5, Mat 9.36 ‡ 27:21 Bɔa 28.30 § 27:23 Iko 31.7 * 28:16 Bɔa 12.1-20, Iko 16.1-8 † 28:26 Iko 16.9-12

³⁰ Ili sa'o ní blesanao m̀endo lɔ á duunakɛ́awá yáí. ³¹ Alio sapio o lá gu lé dɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwentio bàasi, íli o ní pɔtuo sãasaiɔ ní vɛɛ pɔ wí kpaoo.

29

Kàapea dikpe sa'oa (Lev 23.23-25)

¹ Mɔ soplade gɔɔ sɛ́ia zí àli kɔ kãaa à ma sísi. Zibeezì ásulì zie keo. Iɔ deé kàapegɔɔ ũ. ² Ali sa pɔ a pɔ tékúá gí ì kemɛɛ na o ní gáaenao do ní sãsakao do ní sãsa wɛdonao soplá. Apíi iɔ de pɔ sãasaiɔ ũ. ³ Ili ma gba pɔwenti kiloo àaɔ yãalea ní nísio gáaenapi pɔ ũ, sãsakao pɔ kiloo pla, ⁴ sã m̀en soplapiɔ sɔ kiloo dodo. ⁵ Ili mɔ ní blesanao m̀endo lɔ duun awakpabɔ ũ á duunakɛ́awá yáí. ⁶ Alio sapio o mɔ dafu sa'oa ní a pɔwentio bàasi, lá gu lé dɔ sa'oa ní a pɔwentio ní a vɛɛo lá wa dílewa bàasi.

Duunkɛma dikpe sa'oa (Lev 23.26-32)

⁷ Mɔ soplade gɔɔ kwide zí àli kɔ kãaa à ma sísi, í lɛye.* Zibeezì ásulì zie keo. ⁸ Ali sa pɔ a pɔ tékúá gí ì kemɛɛ na o ní gáaenao do ní sãsakao do ní sãsa wɛdonao soplá. Apíi iɔ de pɔ sãasaiɔ ũ. ⁹ Alio ma gba pɔwenti kiloo àaɔ yãalea ní nísio gáaenapi pɔ ũ, sãsakao pɔ kiloo pla, ¹⁰ sã m̀en soplapiɔ sɔ kiloo dodo. ¹¹ Ili sa'o ní blesanao m̀endo lɔ duun awakpabɔ ũ, duun awakpabɔ pɔ ì á duuna kéwá bàasi, lá gu lé dɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwentio ní a vɛɛo bàasi.

Lákpɛdɔa dikpe sa'oa (Lev 23.33-44)

¹² Mɔ soplade gɔɔ gɛ́ode zí àli kɔ kãaa à ma sísi. Zí bee ásulì zie keo. Ali dikpekemɛɛ e gɔɔ soplá. ¹³ Ili sa pɔ a pɔ tékúá gí ì kemɛɛ na o ní gáaenao kue'aaɔ ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai. Apíi iɔ de pɔ sãasaiɔ ũ. ¹⁴ Ili ma gba pɔwenti kiloo àaɔ'aaɔ yãalea ní nísio gáaena píi miwa, sãsakao pɔ kiloo plapla, ¹⁵ sã m̀en gɛo m̀endosaipiɔ sɔ kiloo dodo. ¹⁶ Ili sa'o ní blesanao m̀endo lɔ duun awakpabɔ ũ, lá gu lé dɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú oa ní a pɔwentio ní a vɛɛo bàasi.

¹⁷⁻¹⁹ Dikpe gɔɔ plaade zí àli sa'o màa ní gáaenao kuepla ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai.

²⁰⁻²² Dikpe gɔɔ àaɔde zí àli sa'o màa ní gáaenao kuɛdo ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai.

²³⁻²⁵ Dikpe gɔɔ síiɔde zí àli sa'o màa ní gáaenao kwi ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai.

²⁶⁻²⁸ Dikpe gɔɔ sɔode zí àli sa'o màa ní gáaenao kɛokwi ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai.

²⁹⁻³¹ Dikpe gɔɔ soolode zí àli sa'o màa ní gáaenao swaaɔ ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai.

³²⁻³⁴ Dikpe gɔɔ soplade zí àli sa'o màa ní gáaenao soplá ní sãsakao pla ní sãsa wɛdonao gɛo m̀endosai.

³⁵ Dikpe gɔɔ swaaɔde zí àli kɔ kãaa. Zí bee ásulì zie keo. ³⁶⁻³⁸ Ali sa pɔ a pɔ tékúá gí ì kemɛɛ na o màa ní gáaenao do ní sãsakao do ní sãsa wɛdonao soplá.

³⁹ Sa pɔ áliɔ oa á dikpeɔ guun we, á légbãdɔa pɔɔ ní á gbaɔ ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékú ní a pɔwentio ní a vɛɛo ní sáaukpasaɔ bàasi.

30

Lɛka Diiwa ní légbãdɔawò

* **29:7** Lev 16.29-34

¹ Mɔizi yá pɔ Dii òe sèle sɪu Isailiɔne pii. ² A ò Isaili bui dɔaanaɔne à mè: Yá pɔ Dii òn ke: ³ Tó gɔee lekè Diiwa ge à légbā dɔwàn nò, asu bɔ a kpeo. Lá à bɔ à à léu, màa a ke pii.*

⁴ Tó nɔe mé lekè Diiwa a wéndiagɔ, gɔ pɔ a ku a mae be, ge à légbā dɔwàn nò, ⁵ tó aà mae yápi mà, mé i yāe oèò, lé pɔ a kè ge légbā pɔ a dɔwàpi a a fiaboɔ. ⁶ Ama zɪ pɔ aà mae yápi mà mé à gɪè, nɔepi ɔ aɔ ku a yáú bɔ. Dii a aà kèè, asa aà mae gɪè.

⁷ Tó wéndiae lekè Diiwa ge à yá'ò làasoosai à légbā dɔwà, ɔ à gbàsa zākè, ⁸ zɪ pɔ aà zá yápi mà mé i yāe oèò, nɔepi a a fiaboɔ. ⁹ Ama tó aà zá gɪè za zɪ pɔ à a yāmà gɔɔ, a aà lekɛa ge légbā pɔ a dɔ làasoosai pi midɛ, Dii i aà kè.

¹⁰ Tó gyaa ge nɔe pɔ wa yà mé lekè Diiwa sɔ, ge à légbā dɔwà, a a fiaboɔ.

¹¹ Tó nɔzāe lekè Diiwa ge à légbā dɔwà, ¹² tó aà zá yápi mà mé a níle, i gɪèò, lé pɔ a kè ge légbā pɔ a dɔwàpi, a a fiaboɔ. ¹³ Tó aà zá yá pɔ a òpi bādè zɪ pɔ á mà gɔɔ, nɔepi ɔ aɔ ku a guu bɔ. Lá aà zá a bādè, Dii a aà kèe. ¹⁴ Tó nɔe lekè Diiwa ge à azɪa kè yāewa ní legbēaon lò, aà zá a fɔ weiè ge a gɪè. ¹⁵ Tó aà zá lé yāe oè lá gu lé dɔo, à wèiè ní lé pɔ a kè Diiwaon we, ge légbā pɔ a dɔwà. A zèaàɔe, asa zɪ pɔ a mà i yāe oo. ¹⁶ Tó gɔepi yápi mà, ɔ gbezā à gbàsa gɪè, a yá a wi gɔepi musue.

¹⁷ Ikoyā pɔ Dii ò Mɔizie gɔe ní a nao yá musu, ge mae ní a né wéndia pɔ kú a beo yá musun we.

31

Tɔsia Madiɔwa

¹ Dii yá'ò Mɔizie à mè: ² Tɔ si Madiɔwa Isailiɔne, ní tá n dezio kíi. ³ ɔ Mɔizi ò gbéɔne: A gbéɔ ní gɔkɛbɔ sèle aa gé Madiɔwa ní zɪo, aai tɔsimá Diiɛ. ⁴ A gbéɔ sé gbéɔn òaasɔɔo bui ní buio, í ní gbae zɪkai. ⁵ ɔ Isaili bui pii gbéɔ kpà òaasɔɔo, ɔ zɪgɔ kè gbéɔn òaasɔɔo leɛ kuɛpla (12.000). ⁶ Mɔizi ní gbáe zɪkai bui ní buio gbéɔn òaasɔɔo. Sa'ona Elezaa né Fineasi gèrɔnɔ, a zwàakpe pɔ kú a ní kuu pɔ wɪ yá'òò.

⁷ Aa zɪkà ní Madiɔ lá Dii dà Mɔiziewa, aa ní gɔeò dèdɛ pii. ⁸ Madiɔ kía ku gbé pɔ aa ní dɛdɛo guu gbéɔn sɔo, Evi ní Lɛkɛũo ní Zuuo ní Huluo ní Lebao. Aa Beo né Balaaũ dè bɔ. ⁹ Aa Madiɔ nɔeò ní ní néo kùkù, mé aa ní pɔtuoo ní ní pɔ sèle pii. ¹⁰ ɔ aa tɛsò an wéleɔwa ní ní bualoũ ní ní kpàsaɔ pii. ¹¹ Aa ní pɔ sèle pii ní zɪzɔ ní pɔtuoo, ¹² aa gèò Mɔizi ní sa'ona Elezaao kíi ní Isailiɔ pii an bòou Mɔabu bùsu sɛu Yuudɛ baale bɔaa ní Yelikoo.

¹³ Mɔizi ní sa'ona Elezaao ní Isaili dɔaanaɔ pii gè dairle bòo kpe. ¹⁴ ɔ Mɔizi pɔ pà zɪgɔ dɔaana pɔ lé su ní zɪozi, gbéɔn òaasɔɔo dɔaanaɔ ní gbéɔn basɔbasɔo dɔaanaɔ. ¹⁵ A ní lá à mè: Bóyāi a nɔeò tòi bɛɛi? ¹⁶ Ampio mé Balaaũ yāmà aa tò Isailiɔ bɔ Dii kpe Peoo yá musu,* ¹⁷ ɔ Dii gagyākà gbéɔgu. ¹⁷ A nɛgɔeò dɛdɛ pii ní nɔe pɔ gɔe dɔo pii. ¹⁸ Nɛnɔe pɔ i gɔe dɔ yāaoo sɔ, à tó á pɔ ũ bɛɛ. ¹⁹ A gbé pɔ a gbédèò ní á gbé pɔ a ɔkà gɛwaɔ, à gɔ bòo kpe gɔɔ soplá. A gɔɔ àaɔde ní a gɔɔ soplade zɪo, à gbābɔ ázɪaɛ ní á zɪzɔ. ²⁰ A gbābɔ á pɔkasae pii ní pɔ pɔ wa kè ní báaoo ní blekáo ní lío pii. ²¹ ɔ sa'ona Elezaa ò zɪgɔ pɔ gè zɪlauɔne: Ikoyā pɔ Dii dà Mɔizien ke: ²² Vua ní ánusuo ní mɔgotɛo ní mɔsio ní mɔpuo ní beɔmao ²³ ní pɔ pɔ a té fɔɔo pii, à dɔdɔ téa, i gɔ gbālesai. Pɔ pɔ a té fɔɔo sɔ, à mále íu. ²⁴ A á pɔkasao pi a gɔɔ àaɔde ní a gɔɔ soplade zɪo, í gɔ gbālesai, í gbasá gɛ bòou.

Pɔ pɔ Isailiɔ sɪ Madiɔwa kpaalea

²⁵ Dii ò Mɔizie à mè: ²⁶ Mpi ní sa'onkia Elezaao ní Isaili uabeleɔ, à gbé pɔ aa kù zɪlauo nao ní pɔtuoo, ²⁷ í kpaale sáasaa leɛ pla, gbé pɔ gè zɪlauo leɛ do, gbé kíni pɔ kú beo leɛ do. ²⁸ Falu bɔmɛe gbé pɔ gè zɪlauo pɔ guu. Pɔ mendo bɔ ma pɔ ũ pɔ mèn òaa pla ní basoo guu, gbēnazina ge zu ge zàa'ina ge sã ge blen nò. ²⁹ Se an pɔ guu màa, ní kpá sa'onkia Elezaawa

* 30:3 Iko 23.21-23, Mat 5.33 * 31:16 Nao 25.2

ma baa ũ. ³⁰ Isaili kɪniɔ pɔɔ sɔ̃, pɔ mèn blakwi guu pɔ mèndo, gbɛ̃nazina ge zu ge zaa'ina ge sã ge ble ge pɔtuo pãlen nò, ní kpá Levii pɔ aai laaidɔ ma zwãakpewaɔwa.

³¹ Ǿ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao kè lá Dii ònéwa. ³² Pɔ pɔ zìkanaɔ simá aa sùdɔn ke: Sã ní bleo òasɔsɔo lɛ òaa àã ní bàaɔkwi ní sɔoo (675.000). ³³ Zu òasɔsɔo lɛ bàaɔkwi ní plao (72.000). ³⁴ Zaa'inao òasɔsɔo lɛ bàã ní mèndoo (61.000). ³⁵ Nɔe pɔ aai gɔe dɔ yãao òasɔsɔo lɛ baakwi ní plao (32.000). ³⁶ A guo mé zìkanaɔ baa ũ, são ní bleo òasɔsɔo lɛ òaa do ní basoolokwi ní soplao ní òaa pla ní basoo (337.500). ³⁷ A guu wà falubùu Dii òaa àã ní bàaɔkwi ní sɔoo (675). ³⁸ Zu òasɔsɔo lɛ baakwi ní soolooe (36.000). A guu wà falubùu Dii bàaɔkwi ní plao (72). ³⁹ Zaa'inao òasɔsɔo lɛ baakwi ní òaa pla ní basooe (30.500). A guu wà falubùu Dii bàã ní mèndoo (61). ⁴⁰ Gbɛ̃nazinao òasɔsɔo lɛ gɛo ní mèndooe (16.000). An guu wà falubùu Dii baakwi ní plao. ⁴¹ Mɔizi falupi kpà sa'onkia Eleazaawa Dii baa ũ lá Dii òéwa.

⁴² Ǿ à a lɛ do dilɛ adoa Isaili kɪniɔ pɔ ũ. ⁴³ São ní bleo òasɔsɔo lɛ òaa do ní basoolo ní soplaoe ní òaa pla ní basoo (337.500). ⁴⁴ Zu òasɔsɔo lɛ baakwi ní sooloo (36.000). ⁴⁵ Zaa'inao òasɔsɔo lɛ baakwi ní òaa pla ní basoo (30.500). ⁴⁶ Gbɛ̃nazinao òasɔsɔo lɛ gɛo ní mèndoo (16.000). ⁴⁷ Isaili kɪniɔ baa guu, Mɔizi kè lá Dii òéwa. A gbé mendo bò gbɛ̃n blakwi guu, à pɔtuo mendo bò pɔtuo blakwi guu, ò a kpà Levii pɔ aai laaidɔ Dii zwãakpewaɔwa.

⁴⁸ Ǿ gbé pɔ de zīgɔ gbɛ̃n òasɔsɔoɔ dɔanao ge zīgɔ gbɛ̃n basobasooɔ dɔanao ũ sò Mɔizizi ⁴⁹ aa òè: Wápiɔ n zòblenaɔ, wa zīgɔ pɔ wále wéteɛziɔ nàò, gbɛe i késã ní guuo. ⁵⁰ Bee yáí wa mɔ ní gbaɔ Dii lákaa wá duunaa aà ae yáí. Baade mò ní vua zãbleɔ pɔ á sèlɔ ní gãsìgbeɔ ní zão ní tãanao ní swáliɔ ní ònɛɛ. ⁵¹ Ǿ Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao pɔ pɔ wa pĩ ní vuaopiɔ sɔ̃. ⁵² Vua pɔ zīgɔ dɔaanapiɔ mò Dii kà kiloo òaa do kwisai (190). ⁵³ Ké zīgɔpiɔ pɔpiɔ sèlɛ yãa, aa dilɛ nízia pɔ ũe. ⁵⁴ Ké Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao vua pɔpiɔ sɔ̃ zīgɔ dɔaanapiɔwa, aa gèò kpaaũkpɛu, ké Isailiɔ yá líɔ dɔ Diigu yáí.

32

Isaili buieɔ zɔ̃lɛa Yuudɛ baale (Iko 3.12-22)

¹ Lubeni buiɔ ní Gada buiɔ pɔtuoɔ vɔ̃ dasidasi. Ké aa è Yazɛɛ bùsu ní Galada bùsuo á dádãkɛkɛi maaɛ, ² ò aa gè Mɔizi ní sa'onkia Eleazaao ní Isaili dɔanao lè aa òné: ³ Atalo ní Dibɔo ní Yazɛɛo ní Nimelao ní Esebɔo ní Elealeo ní Sebaũo ní Neboo ní Beona ⁴ pɔ Dii ziblèwàwɛɛo, wélepɔ bùsu á dádãkɛkɛi maaɛ, mé wápiɔ n zòblenaɔ, pɔdeɔn wá ũ. ⁵ Aa èa ò lɔ: Tó n wá wegwà, to bùsue beepi àò de wápiɔ n zòblenaɔ pɔ ũ. Nsu to wà bua Yuudɛwao.

⁶ Ǿ Mɔizi wè Gada buiɔ ní Lubeni buiɔwa à mè: A gbéɔ gé zikài, ápiɔ í gɔ laa? ⁷ Bóyáí ále á gbéɔ kúsu kwé buaa Yuudɛwa gɛa bùsu pɔ Dii kpámáú yá musui? ⁸ Maa á maeɔ kè Kadesi Baanea gɔɔ pɔ ma ní zɔ̃ bùsu gwagwai. ⁹ Aa gè e Èsikoli guzulɛu aa bùsupi gwágwa, ò aa ní gbéɔ kúsu kwè gɛa bùsu pɔ Dii kpámáupi yá musu.* ¹⁰ Zibeezi Dii pɔ fɛ̃nzi, à olèné à mè: ¹¹ Gbé pɔ bò Egipi aa kà wè bao ge aa deaɔ, an gbɛe a bùsu pɔ ma a legbè Ablahaũe ní Izaakio ní Yakɔbuo eo.† Aa temazi ní nòsemèndoo, ¹² sema Yefũne né Kalɛbu, Kenazi bui ní Nuni né Yozueeo bàasio, aame temazi ní nòsemèndoo. ¹³ Ǿ Dii pɔ fɛ̃ Isailiɔzi, a tò aa líaalaa guwaiwaiu wè bla e gbé pɔ tãaekèepiɔ gè mĩdèò píi. ¹⁴ Bui duunkenaɔ, a ea ále á maeɔ tãaaba, a ea ále Dii pɔfɛlɛa Isailiɔzi káfio lò? ¹⁵ Tó a bɔ Dii kpɛɛ, a ea Isailiɔ to guwaiwaiu píie, aai kaale we á yáí.

¹⁶ Ǿ aa sò Mɔizizi aa mè: Wá ye wà kaa da wá pɔtuoɔne la, wí wéleɔ kɛkɛ kálɛ wá néfɛnenaɔne ní ní daɔ. ¹⁷ Wápiɔ sɔ̃ wá wá gɔkɛbɔ sèlɛ, wí zéɛ ní wá gbé kɪniɔ e wá ge káɲnɔ

* 32:9 Nao 13.32 † 32:11 Nao 14.29

ń z̄lekii. Wá n̄f̄ēnenaɔ ń ń daɔ iɔ ku w̄́le b̄́ideɔ guu la b̄́supideɔ yáí. ¹⁸ Mé i ke wá gb̄́eɔ ń b̄́su è p̄́i b̄́asio, wá su beo. ¹⁹ Bee kpe wá baa aɔ kúrnɔ Yuud̄e baale bo, asa wá wá p̄́o e Yuud̄e baa gukpe oi lae.

²⁰ Ǿ M̄oizi òn̄é: Tó á yápi ke, à á ḡ́keɔ se à ge z̄́kai Dii, ²¹ á z̄́ḡ́ɔ bua Yuud̄ewa Dii ae p̄́i, iɔ ku we e Dii gé a ibeɔ b̄́su siomá p̄́i. ²² Tó Dii gb̄́am̄ò b̄́supi, í gbasa su, b̄́sue bee i ḡ́ á p̄́o ũ ń Dii d̄́ao, á t̄́aae v̄́i Dii ge á gb̄́eɔne bo. ²³ Tó i su k̄́e m̄́ao, a duunak̄́e Dii. Aɔ d̄́ ké á duunapi a wi á musue. ²⁴ A w̄́le keke k̄́ale á n̄f̄ēnenaɔne ń ń daɔ, í kaa da á p̄́tuɔne, í ke lá á ò ń ázia léowa.

²⁵ Ǿ Gada bui ń Lubeni bui ò M̄oizie: Baa, wápi n z̄́blenaɔ wá ke lá ń òwa. ²⁶ Wá n̄f̄ēnenaɔ ń wá n̄eɔ ń wá s̄́o ń wá zuɔ ḡ́ Galada w̄́le guu la p̄́ie. ²⁷ Baa, wápi n z̄́blenaɔ wápii s̄́o wí bua Yuud̄ewa wá gé z̄́kai Dii ń wá ḡ́keɔ k̄́a lá ń òwa.

²⁸ Ǿ M̄oizi yáðile sa'onkia Eleazaɔe ń Nuni né Yozueo ń Isaili bui d̄́aanaɔ gb̄́epi yá musu, ²⁹ a òn̄é: Tó Gada bui ń Lubeni bui b̄́aánɔ Yuud̄ewa Dii ae ń ń ḡ́keɔ k̄́a, mé a gb̄́am̄ò b̄́supi, à Galada b̄́sue bee kpámá ń p̄́o ũ. ³⁰ Tó aai ń ḡ́keɔ se aa b̄́aánɔ s̄́o, Kanaa b̄́su baa ò aa bleánɔ.

³¹ Ǿ Gada bui ń Lubeni bui m̄́e: Wápi n z̄́blenaɔ, wá ke lá Dii òwa. ³² Wá wá ḡ́keɔ se wá gé Kanaa b̄́su Dii ae, wá baa iɔ ku Yuud̄e baala.

³³ Ǿ M̄oizi Am̄le kí Sīs̄ b̄́su ń kí Ogu b̄́su p̄́o wí me Basanao kpà Gada bui ń Lubeni bui ń Yosefu né Manase bui k̄́niɔwa, b̄́supi ń a w̄́le ń a t̄́o. ³⁴ Gada bui k̄́e Dib̄ k̄́ale w̄́le b̄́ide ũ ń Ataloo ń Aloeeo ³⁵ ń Atalosofo ń Yazeeo ń Yɔgb̄́o ³⁶ ń Benimelao ń Betalanao. Aa kaa dà ń kp̄́asaɔi. ³⁷ Lubeni bui k̄́e Eseb̄ k̄́ale ń Elealeo ń Kiliataiũ ³⁸ ń Neboo ń Baali Meonao ń Sibemao. Aa tó dafu kpà w̄́le p̄́o aa k̄́e k̄́alepiɔne. ³⁹ Manase né Makii bui ḡ́e l̄́le Galada b̄́suwa, aa sī aa Am̄le p̄́o kú weɔ yá. ⁴⁰ Ǿ M̄oizi Galada b̄́supi kpà Manase né Makii buiɔwa, aa z̄́leu. ⁴¹ Manase bui Yaii ḡ́e l̄́le Am̄le kp̄́asaɔwa a sī, ò aa kp̄́asapi tó l̄́le Avoyaii. ⁴² N̄oba ḡ́e l̄́le Kenati ń a bualoũwa a sī, ò à azia tó kpà w̄́lepi.

33

Isaili b̄́okp̄́akpaa b̄́a Egipi gb̄́e

¹ Gua p̄́o Isaili b̄́okp̄́akpau an b̄́a Egipi gb̄́eɔne ke: Aa t̄́a'ò ḡ́ḡ́, M̄oizi ń Aalonao mé ń d̄́aanaɔ ũ. ² M̄oizi ń b̄́okp̄́ak̄́i tó k̄́a láu lá Dii òewa. Ǿn ke: ³ M̄o s̄́ia ḡ́o ḡ́ode z̄́i Ḡ́eamusu dikpekea gb̄́e Isaili b̄́o Lamese ń mio daa ía Egipi wáa p̄́i, ⁴ ḡ́o p̄́o aale ń neḡ́e s̄́ia v̄́i, asa Dii yákp̄́alek̄́e ń Egipi t̄́aɔe, ò à Egipi népi d̄́ede.

⁵ B̄́a Lamese Isaili ḡ́e b̄́okp̄́a Suko. ⁶ B̄́a Suko aa ḡ́e b̄́okp̄́a Etani guwaiwai léwa. ⁷ B̄́a Etani aa èa ḡ́e Pi'ailo, Baalizef̄ gukpe oi, ò aa ḡ́e b̄́okp̄́a Midoli sae. ⁸ B̄́a Pi'ailo aa b̄́a ísiawa gugiu, ò aa sī guwaiwai. Ké aa t̄́a'ò Etani guwaiwai p̄́i ḡ́o àa, ò aa b̄́okp̄́a Mala. ⁹ B̄́a Mala aa ḡ́e b̄́okp̄́a Eliũ. Wek̄́i nib̄́naɔ kuu m̄́en kuepla ń daminali m̄́en b̄́aɔkwi. ¹⁰ B̄́a Eliũ aa ḡ́e b̄́okp̄́a Isia T̄́e sae. ¹¹ B̄́a Isia T̄́e sae, aa ḡ́e b̄́okp̄́a Sini guwaiwai. ¹² B̄́a Sini guwaiwai aa ḡ́e b̄́okp̄́a D̄́feka. ¹³ B̄́a D̄́feka aa ḡ́e b̄́okp̄́a Alusu. ¹⁴ B̄́a Alusu aa ḡ́e b̄́okp̄́a Lefidiũ. Wek̄́i aa k̄́au íwa aa mi. ¹⁵ B̄́a Lefidiũ aa ḡ́e b̄́okp̄́a Sinai guwaiwai. ¹⁶ B̄́a Sinai guwaiwai aa ḡ́e b̄́okp̄́a Kibelo Ataava. ¹⁷ B̄́a Kibelo Ataava aa ḡ́e b̄́okp̄́a Azelo. ¹⁸ B̄́a Azelo aa ḡ́e b̄́okp̄́a Litema. ¹⁹ B̄́a Litema aa ḡ́e b̄́okp̄́a Lim̄ Pelezi. ²⁰ B̄́a Lim̄ Pelezi aa ḡ́e b̄́okp̄́a Libena. ²¹ B̄́a Libena aa ḡ́e b̄́okp̄́a Lisa. ²² B̄́a Lisa aa ḡ́e b̄́okp̄́a Keelata. ²³ B̄́a Keelata aa ḡ́e b̄́okp̄́a Sefee gb̄́e. ²⁴ B̄́a Sefee gb̄́e z̄́i aa ḡ́e b̄́okp̄́a Alada. ²⁵ B̄́a Alada aa ḡ́e b̄́okp̄́a Makelo. ²⁶ B̄́a Makelo aa ḡ́e b̄́okp̄́a Taatu. ²⁷ B̄́a Taatu aa ḡ́e b̄́okp̄́a Tela. ²⁸ B̄́a Tela aa ḡ́e b̄́okp̄́a Miteka. ²⁹ B̄́a Miteka aa ḡ́e b̄́okp̄́a Asem̄na. ³⁰ B̄́a Asem̄na aa ḡ́e b̄́okp̄́a M̄selo. ³¹ B̄́a M̄selo aa ḡ́e b̄́okp̄́a Beneyaak̄. ³² B̄́a Beneyaak̄ aa ḡ́e b̄́okp̄́a Oo Agigada. ³³ B̄́a Oo Agigada aa ḡ́e b̄́okp̄́a Ȳbata. ³⁴ B̄́a Ȳbata aa ḡ́e b̄́okp̄́a Ablona. ³⁵ B̄́a Ablona aa ḡ́e b̄́okp̄́a Ezīgebe.

³⁶ Bɔa Eziɔgɛbɛɛ aa gɛ̀ bɔ̀okpà Kadesi, Zini guwaiwai. ³⁷ Bɔa Kadesi aa gɛ̀ bɔ̀okpà Oo gbɛ saɛ Eɔɔ̀ b̀usu léwa. ³⁸ ɔ sa'onkia Aalona d̀ɛɛ Oo gbɛwa lá Dii òɛwa. We à g̀au Isailiɔ bɔa Egipi ẁɛ blade a mɔ sɔode gɔɔ s̀éiazí. ³⁹ Aa ẁɛ basoolo n̄ aaɔode guu ɔ̀ à g̀à.* ⁴⁰ Alade p̀ó kú Nɛgɛvɛ b̀usu kía p̀ó dɛ Kanaa bui ũ̀ mà Isailiɔ lé m̀ó.

⁴¹ Bɔa Oo gbɛ z̄í aa gɛ̀ bɔ̀okpà Zalamɔna. ⁴² Bɔa Zalamɔna aa gɛ̀ bɔ̀okpà Puno. ⁴³ Bɔa Puno aa gɛ̀ bɔ̀okpà Obo. ⁴⁴ Bɔa Obo aa gɛ̀ bɔ̀okpà Iye'abaliũ, Mɔabu b̀usu léwa. ⁴⁵ Bɔa Iye'abaliũ aa gɛ̀ bɔ̀okpà Dibɔ̀ Gada. ⁴⁶ Bɔa Dibɔ̀ Gada aa gɛ̀ bɔ̀okpà Alemɔ Diblataiũ. ⁴⁷ Bɔa Alemɔ Diblataiũ aa gɛ̀ bɔ̀okpà Abaliũ b̀usu s̄is̄ideu Nɛbo saɛ. ⁴⁸ Bɔa Abaliũ b̀usu s̄is̄ideu aa gɛ̀ bɔ̀okpà Mɔabu b̀usu s̄ɛu Yuudɛ saɛ bɔaa n̄ Yelikoo. ⁴⁹ Aa bɔ̀okpà s̄ɛpiu za Bɛyɛsimɔ e Abɛli Sitiũ.

Dii Isailiɔ gbaa laai Yuudɛ baa

⁵⁰ Dii yã'ò Mɔizie Mɔabu b̀usu s̄ɛpiu à m̀ɛ: ⁵¹ O Isailiɔnɛ: Tó a bua Yuudɛwa a ḡɛ Kanaa b̀usu, ⁵² à b̀usupideɔ yá, í n̄ t̄áa p̀ó aa àò n̄ t̄áa p̀ó aa k̄asaɔ wíwi, í n̄ gbagbak̄iɔ dɛɛɛ. ⁵³ A b̀usupi s̄ímá, í z̄ɔɛu, asa má kp̄awá á p̀ó ũɛ. ⁵⁴ A b̀usupi kpaalek̄ɔɛ n̄ gbɛlaao daɛdaɛ. A t̄ɔɛ z̄ɔɔ kp̄á á bui p̀ó aa dasiɔwa, í t̄ɔɛ n̄ɛna kp̄á á bui p̀ó aa dasiɔwa. T̄ɔɛ p̀ó gb̄ɛ s̄ɛ iɔ dɛ n̄ p̀ó ũ. A kpaalek̄ɔɛ daɛdaɛ. ⁵⁵ Tó i b̀usupideɔ yao, gb̄ɛ p̀ó a n̄ t̄óɔ zu á w̄ɛu lán k̀òɔwaɛ, aai ḡɔ lán lɛwa á saalou. Aa ñadawá b̀usu p̀ó á z̄ɔɛupiɛ, ⁵⁶ mí kɛ́ lá ma zɛ̀ò mà kɛ́nɛ́wa.

34

Kanaa b̀usu z̄ɔɛɔ

¹ Dii yã'ò Mɔizie à m̀ɛ: ² O Isailiɔnɛ n̄ mɛ, tó a ḡɛ Kanaa b̀usu mé áɛ kpaalek̄ɔɛ, b̀usupi z̄ɔɛɔn kɛ: ³ Gɛɔmidɔk̄ii oi, Zini guwaiwai p̀ó p̄á Eɔɔ̀ b̀usu léi mé á b̀usu lé ũ. Sea za gukpɛ oi á b̀usu lépi a daale Isida Wiside léwaɛ, ⁴ i p̄á S̄oigbeb̄ɔɛi ɔzɛɛi, i ta Zini guwaiwaiwa, i p̄ai Kadesi Baanea ɔzɛɛi, i ḡɛ n̄ Azaa'adaao, i ḡɛ Azemɔ. ⁵ Bɔa Azemɔ i p̄á Egipi zé swai e à gɛ pɛ ísiawa. ⁶ Isia z̄ɔɔ p̀ó kú bɛ'ae oi mé á b̀usu lé ũ. A b̀usu lén we bɛ'ae oi.

⁷ Lá á b̀usu lé aɔ dɛ gugb̄antoo oin kɛ: Bɔa za ísia z̄ɔɔi, à a iada e Oo gbɛ saɛ. ⁸ Bɔa Oo gbɛ saɛ, à a iada e Amata b̄ɔɛi, í gɛ̀ò Zedada. ⁹ B̀usupi lé a ḡɛ n̄ Ziflonaoɛ, i gɛ pɛ Azaa'enanawa. Lá á b̀usu lé aɔ dɛ gugb̄antoo oin we.

¹⁰ Gukpɛ oi á b̀usu lé iada bɔa Azaa'enana e Sefaũ. ¹¹ Bɔa Sefaũ i ḡɛ Libla, Aini gukpɛ oi, i gɛ p̄á Genɛzaleti Isida gbɛp̄ɔɛi gukpɛ oi. ¹² Bɔa we i p̄á Yuudɛi, i gɛ pɛ Isida Wisidewa. Lá á b̀usu lé aɔ dɛn we.

¹³ ɔ Mɔizi yápi ðɛɛ Isailiɔnɛ à m̀ɛ: A b̀usupi kpaalek̄ɔɛ n̄ gbɛlaao.* Dii ðɛɛ á bui lɛɛ k̄ɛokwi n̄ k̄iniɔ p̀ó ũɛ, ¹⁴ asa Lubeni buiɔ n̄ Gada buiɔ n̄ Manase buiɔ lɛɛ doo n̄ baa è k̀ò ualɛ n̄ ualɛo. ¹⁵ Bui lɛɛ pla n̄ k̄iniopiɔ n̄ baa è Yuudɛ baa gukpɛ oi bɔaa n̄ Yelikoo.

¹⁶ Dii yã'ò Mɔizie à m̀ɛ: ¹⁷ Gb̄ɛ p̀ó aa b̀usu kpaalɛ́ n̄ gbɛlaaoɔ tón kɛ: Sa'onkia Eleazaa n̄ Nuni né Yozueeo. ¹⁸ Bee gbɛa í d̄aanaɔ sɛ bui n̄ buio guu m̀ɛndodo aa d̄ɔn̄ɛ b̀usu kpaalɛapi guu. ¹⁹ Gb̄ɛ p̀ó á n̄ s̄ɛpiɔ tón kɛ:

Yuda buiɔ guu Yefũɛ né Kalebu.

²⁰ Simɛɔ buiɔ guu Amihudu né Semuɛli.

²¹ B̄ɛyãmɛɛ buiɔ guu Kiseloni né Elidada.

²² Dã buiɔ guu Yɔgeli né Buki.

²³ Yosɛfu né Manase buiɔ guu Efodu né Aniɛli.

²⁴ Yosɛfu né Eflaiũ buiɔ guu Sifitã né Kemuɛ.

²⁵ Zabulɔni buiɔ guu Paanaki né Elizafã.

²⁶ Isakaa buiɔ guu Azã né Paletie.

²⁷ Asɛɛ buiɔ guu Selomi né Aihudu.

²⁸ Nɛfatali buiɔ guu Amihudu né Pedɛɛ.

* 33:39 Nao 20.22-28 * 34:13 YoZ 14.2

29 Gbé pò Dii ní díle aa Kanaa bùsu kpaale Isailionen we.

35

Levii buiò wéle

1 Dii yā'ò Mòizie Mòabu bùsu sēu Yuudē baale bōaa ní Yelikoo à mè: 2 O Isailionen aa bùsu pò aa a kpaalese wéle kpa Levii buiòwa, ké aa e wàò kú ní guu, aai tòle pò liaa wélepiò kpámá ló.* 3 Wélepiò iò de ní zòlekii ũ, mé tòle pò kú wélepiò saeò iò de ní zuò ní ní sãò ní ní pòtuò pãleò kúkii ũ píi. 4 Tòle pò liaa wélepiò yàasa i ka gàsísuu òaa sòo. 5 A ba yò wénkpe gukpe oi kiloo do, í yò gèomidòkii oi kiloo do, í yò be'ae oi kiloo do, í yò gugbāntoo oi kiloo do à pèe píi, wéle iò ku guoguo, tòle pò liaai sò iò de wéledeò dádàkèkii ũ.

6 Wéle pò á kpá Levii buiòwapiò guu, a mèn soolo iò de misiwéleò ũ. Tó gbé gbèdè, ìli bàale ta wélepiò dou. An wéle kíniò iò bla ní plao. 7 Wéle mèn blakwi plasai sò á kpámá, wéle píi ní a tòleò liaai. 8 Lá á buiò tòle e léu, a guu sò aa wélepiò kpa Levii buiòwa. Bui pò wéle ví dasi aa kpa dasi, bui pò wéle ví bílao aa kpa bílao.

Misiwéle

(Iko 19.1-13, Yoz 20.1-9)

9 Dii yā'ò Mòizie à mè: 10 O Isailionen n me, tó a bua Yuudēwa a gē Kanaa bùsuu, 11 à wéleò díle á misiwéleò ũ. Tó kai mé mò, sò gbé gbèdè, ade lí bàale ta we. 12 Wélepiò iò deé misiwéleò ũ, ké gbèdena e bàasi aà dae pò a tsiwàe à tau. Tó a kè màa, a gao, sema wà yákpalekèaàno bàasio. 13 Wéle mèn soolo pò á kpá Levii buiòwa á misiwéleò ũ, 14 mèn àaò iò ku Yuudē baala, mèn àaò iò ku baale Kanaa bùsuu. 15 Tó kai mé mò, sò gbé gbèdè, ade lí bàale tau. Wéle mèn soolopiò iò de misikii ũ á Isailionen ní bòmò ge nibò pò kúánò.

16 Tó gbé gbé lè ní m̀ò a dè, ade á gbèdenae. Sema wà ade de sò. 17 Tó gbé gbé kũa mé à gbé lèò a dè, gbèdenan aà ũ, sema wà aà de sò. 18 Tó lí a kũa mé à gbé lèò a dè, gbèdenan aà ũ, sema wà aà de. 19 Dae pò a tsiwà mé ali gbé pò gbèdèpi de, tó à kpàaũaàno. 20 Tó gbé gbé kpàkpa, sò à z̀z̀aàzi, ge à aà pà ní p̀ò, ké a zaaàgu yáí, a dè, 21 ge tó à aà lè ní òkũò a dè ìi pò a sèaàno yáí, gbèdenan aà ũ, sema wà aà de. Dae pò a tsiwà mé a aà de, tó à kpàaũaàno.

22 Tó i aà kpàkpa sò, sò à z̀z̀aàzi, ge à aà pà ní p̀ò kándo ìiseaàno sai, 23 ge i aà eo, sò gbé s̀wà à gà, lá i ìbeleseànoe, mé àle wèe à aà ke'iao, 24 wa yágògò gbèdenapi ní dae pò a tsiwàòe ikoyãe beò musue. 25 Wi gbèdenapi si dae pò a tsiwàwa, aai aà gbae misiwéle pò à bàalè tàu yãa guu, iò ku wélepiu e sa'onkia pò wa díle gé gaò. 26 Tó gbèdenapi kèse sù ví wélepi léa, 27 mé dae pò a tsiwàpi kpàaũaàno, a ku misiwélepi guuo, aà aà de, aò tàae ví aà dea guuo. 28 Sema gbèdenapi aàò ku misiwélepiu e sa'onkia ge gaò. Sa'onkiapi gaa gbea sò a gbasà ta a be. 29 Gu pò á kúu píi e á buiwa, àò ikoyãpi kũa.

30 Gbèdea yá guu, wa gbèdena de gbéò seeladeke yá musu, ãma ásu gbède gbé m̀endo seeladeke yáio.† 31 Asu to gbèdena pò kũ wà de azia boo, sema wà aà de. 32 Tó sa'onkia i ga g̀iao, ásu sasi gbé pò bàasi tà misiwéleuwa à aà gba zé aà ta a beo. 33 Asu to bùsu pò áò kuu gbáleo. Gbèdea mé ì bùsu gbále. Wa f̀ò gbábò bùsu pò wà gbèdèueo, mé i ke wà gbé pò gbépi dè de bàasio. 34 Asu to bùsu pò áò kuu, mé mapi sò máò kuu gbáleo, asa má Dii má kú á Isailiò guue.

36

Zelofada nenòe tòle

1 Galada buiò uabeleò mò Mòizi k̀ii. Galadapiá Makii née, Manase t̀ũnae, Yosefu buie. 2 aa ò Mòizie ní Isaili bui d̀aanaò 2 aa mè: Baa, ké Dii òne n bùsu kpaale Isailionen ní gbelaaò,

* 35:2 Yoz 21.1-42 † 35:30 Iko 17.6, 19.15

a òne ñ wá gbēdo Zelofada tɔle kpá aà nenɔɔwa.* ³ Tó nenɔɔpiɔ zākè ñ Isaili buipāleɔ, wa ñ tɔle sí wá buiɔwa wà káfi bui pɔ aa zākèrɔnɔne, tɔle pɔ wa kpàwá ñ gbelaao i lao. ⁴ Tó Kuu'ɔwē† kà sɔ, wa ñ tɔle sí kpaale pɔ wá deziɔ sè guue, wi káfi bui pɔ aa zākèrɔnɔne.

⁵ Ǿ Mɔizi yá pɔ Dii òe ðile Isailiɔne à mè: Yosefu buipio yá nae. ⁶ Yá pɔ Dii ðile Zelofada nenɔɔ yá musun ke: A mè nenɔɔpiɔ zāke ñ gɔ pɔ kèné maaɔ, āma gɔ pɔ aa zākeòɔ, sema aao ðe ñ dezi káau Manase buiɔ ũ. ⁷ Tɔle pɔ Isailiɔ vɛ ñ buiwaɔ su gē kɔ pɔuo. Isaili pii ze ñ a dezi káau tɔle pɔ á è túbi ũo. ⁸ Isaili buiɔ guu, sema nɔe pɔ tɔle vɛ túbi ũ zāke ñ gɔ pɔ ðe a dezi káau bui ũo. Beewa Isaili pii a gɔ tɔle pɔ wà kpaalè a deziɔne vɛ. ⁹ Isaili buiɔ tɔle su gēkɔuo. Isaili bui pii ze ñ tɔle pɔ á è kpaale guuo.

¹⁰ Ǿ Zelofada nenɔɔ kè lá Dii ò Mɔiziɛwa. ¹¹ Mala ñ Tiizao ñ Ǿgelao ñ Milikao ñ Nɔao zākè ñ ñ desē néo. ¹² Aa zākè ñ Yosefu né Manase buiɔ, ɔ tɔle pɔ wà kpaalènéo gi ðe ñ dezi káau buiɔ pɔ ũ. ¹³ Ikoyāɔ ñ yádilea pɔ Dii dà Mɔiziɛ a ðile Isailiɔneɔn we gɔɔ pɔ aa ku Mɔabu bùsu sēu Yuudē baale bɔaa ñ Yelikoo.

* 36:2 Nao 27.7 † 36:4 Lev 25.8-10

IKOYA Mɔizi lá sode Yá pɔ́ kú láε bee guu

Naokεa lá láakii Isailio kaa búsu pɔ́ Lua à a legbèné zɔ́leu yá'òwēε. Ikoyā lá té Naokεa lápizi, ̄ Mɔizi yá mèn àā pɔ́ a ò Isailiōne kuu (1.1-4.43, 4.44-28.68, 28.69-30.20). Mɔizi yá pɔ́ Lua kè Isailiōne ní lá a yeñzio dɔ́ngu, lá aà bàa kúñɔ, à d̀aané guwawaiu wè bla, à ɔ́liánzi, à ní bɔ́ ní ibεε̄ ɔ́zɪ, ̄ à a ikoyā̄ d̀ilené, à yá̄o legbèné. I ke yázi pɔ́ kè lá káaū guu ̄ à èa lé dɔ́ngu ɔ, àle waasokené ní ǹsemendoo, àle o a gbé̄ne aa d̄ó ké Luaá náaideε, aai gbé̄kpaaaànɔ zé sé, asa Lua síandεε. A m̀: Isailio, à swákpa. Dii wá Lua mé Dii m̀ndona ũ. Ā ye Dii á Luazi ní ǹsemendoo teasisai á gbāa pua léu. (6.4-5) Mat 22.37 gwa ɔ. D̀ɔpio yá ̄ Isailio ì lousisia daalēò lá gu lé d̀.

Lε pɔ́ Mɔizi Lua táasilè̄ò ku lápi láakii (32). Bee gbεa Mɔizi sa'olekè Isaili buiōne (33). Lεε 31 guu wà Yozuee d̀ile Mɔizi gēε ũ ké aà d̀aa Isailiōne búsu pɔ́ Lua a legbèné guu. Lεε 34 ānabi Mɔizi gaa yá'ò.

Gbé pɔ́ aale lápi kyoke gbā̄o ní gbé pɔ́ aa kè yā̄o, ikoyā lápi lé dɔ́ngu ké Luapi mé ní Suabana ũ, an bona ũ. Tó gbé̄o Lua yá k̄ua mé aa aà náai v̄i ḡɔ̄pii gupiiu yá̄pii guu, bee a b̄aa maa pɔ́ gbēnazina ɔ wεεε iné.

Mɔizi yá'oa Isailiōne Mɔabu búsuu

¹ Yá pɔ́ Mɔizi ò Isailiōne guwawaiu Yuudē baalen ke. A ku Alaba s̄eu b̄aa ní Sufaoε, Palana zānguo ní Tofelio ní Libenao ní Azeloo ní Dizaabuo. ² B̄aa Olebu gea Kadεsi Baanεa ní Sei gbε zé̄o á tá ḡɔ̄o kuεdoε. ³ B̄aa Egipi wè blade guu, a m̄o kuεdode ḡɔ̄o séia z̄í Mɔizi yá pɔ́ Dii dàε Isailio yá musu òné píi. ⁴ Bee kè aà ziblea Am̄lēo kí Sī pɔ́ kpalablè Eseb̄o gbεa ní Basana kí Ogu pɔ́ kpalablè Asalo ní Edeleioε.* ⁵ Mɔizi f̄εle ikoyāε bee pílokè Mɔabu búsuu Yuudē baale à m̀: ⁶ Dii wá Lua yá'òwēε Olebu à m̀, wa gēgē gbepi saε. ⁷ Wà fεle dazeu wà mipε Am̄lēo búsu sí̄s̄idewa ní gbé pɔ́ kú Alaba s̄eūo ní gus̄s̄ideūo ní gusalaladēo ní Nεgevēdēo ní ísialadēo. A m̀ wà gé Kanaa búsuu ní Libā búsuo e swa z̄ɔ̄o Uflatai. ⁸ A m̀ a búsupi kále wá aε, wà ge sí, búsu pɔ́ a a legbè wá dezīne Ablahaũ ní Izaakio ní Yak̄obuo a m̀ á kpámá, i ḡo ní buiōne ní kpε.

Mɔizi yá̄ḡḡōn̄āo dila (B̄aa 18.13-27)

⁹ Ḡɔ̄o bee má òé má f̄o mà̄o á sea lán asowa mado ɔ. ¹⁰ Dii á Lua tò a dasik̄ù, á dasi kà saanāwa sa. ¹¹ Dii á dezīo Lua εa to à dasik̄ù lεε òaa s̄o, i báaadaágu lá à a legbèéwa. ¹² Máme má̄o á sea lán asowa, mà̄o á yá̄ḡḡōé madoa? ¹³ A ò̄n̄ōn̄āo sé á guu bui ní buio, gbé pɔ́ wa ní d̄ó laaide ũ, mí ní dile á d̀aan̄āo ũ.

¹⁴ ̄ á wèa a m̀, yá pɔ́ má ò wà kepi maaε. ¹⁵ ̄ ma á bui d̀aan̄āo sè, ò̄n̄ōn̄āo pɔ́ wa ní d̄ó laaidēo ũ, ma ní díléé á buio yá̄ḡḡōn̄āo ũ. Gbē̄o ɔ gbē̄on ò̄aas̄ōs̄ōo d̀aan̄āo ũ, gbē̄o s̄o gbē̄on bas̄obas̄o, gbē̄o gbē̄on blakwikwi, gbē̄o gbē̄on kwikwi. ¹⁶ Ḡɔ̄obeez̄í ma yá̄d̄ile yá̄ḡḡōn̄apiōne ma m̀: Ali yá pɔ́ á gbé̄o m̀owá ma, íli yá̄ḡḡōné a zéwa, gbé ní a gbédeeo ge ní b̀m̄ōon ò. ¹⁷ Asuli gbēε wεgwa yákpaleuo. Ali yāma gbé yá̄f̄una ní gbé gbiaowa sáasaa. Asuli v̄iake gbēε wéεo, asa yákpalekeεá Lua yáε. Tó yāe kèé z̄í'ũ, ali m̄ōo, mí wé̄tei. ¹⁸ Ḡɔ̄o bee ma yá pɔ́ á kēo díléé píi.

* 1:4 Nao 21.21-35

Asiigwanao zia
(Nao 13.1-33)

¹⁹ Bɔa Olebu wa dazeu, wa guwaiwai zɔɔ pāsí pɔ́ á dɔpi baa ví. Wa mipè Amɔle bɔsu sɔ́sɔ́dewa, lá Dii wá Lua òwɛɛwa, ɔ́ wa ka Kadesi Baanea. ²⁰ Ǿ má òé ma mè: A ka Amɔle bɔsu sɔ́sɔ́de pɔ́ Dii wá Lua lé kpáwáú. ²¹ A bɔsu pɔ́ Dii á Lua kpáwápi gwa á ae. A ge si lá Dii á deziɔ Luapi diléewa. Asu to vía á kúo. Asu bílikéo. ²² Ǿ ápii a mɔ ma le, a mè wà gbéɔ zɔ́, aai gé bɔsupi gwagwaiwɛɛ. Tó aa sù, aai zé pɔ́ wá sé n wéle pɔ́ wá káúo owɛɛ. ²³ Yápi kèmmé maa, ɔ́ ma gbéɔn kuεplao sè á guu bui n buio mɛndodo. ²⁴ Ké aa gè, aa dède gusɔ́sɔ́dewa, ɔ́ aa kà Esikoli guzuléu aa gwàgwa. ²⁵ Ǿ aa sùwɛɛ n bɔsupi libeɔ, aa bɔsupi yá sèle aa siuwɛɛ aa mè bɔsu pɔ́ Dii wá Lua lé kpáwápiá bɔsu maae.

²⁶ Kási á ye gea weio, ɔ́ a gi Dii á Lua yámai. ²⁷ A yákútékàka á kpéɔ guu, a mè Dii zawáguε, ɔ́ à wá bóle Egipi ké à e wá na Amɔleɔne n ɔ́zɔ́ aa wá dede. ²⁸ A mè má á táu sai? A gbéɔ tò á kúsu kwè, aa mè bɔsupi gbéɔ gbàa deála, mé an gbàa ea deála lo. An wéleɔ zɔɔ, a bíio zè Luawaε. Aa mè wà Anaki buio è we lo. ²⁹ Ǿ má òé, ásu to sɔ́ kéáguo, ásu víakenéo. ³⁰ Dii á Lua dɔaaaé, ɔ́me a zikaé lá a kàé Egipi n guwaiwaiuo á wé ewa. ³¹ A è we lá Dii á Lua á zɔ́a a gàu, lá mae lo a né zɔ́a a gàuwa. A zekéleáno pii e a ge kaò guε beeu. ³² Gia n beeo i Dii á Lua náaikéo.† ³³ A dɔaaé zé guu, à bòokpakli kèkèé. A dɔaaé té guu gwá, ké à zé pɔ́ áli sé ɔ́bé. Fãane sɔ́ à dɔaaé telu guu.

Dii Isailio swágagaa
(Nao 14.20-45)

³⁴ Ké Dii yá pɔ́ á ò mà, aà pɔ́ fè, ɔ́ à legbè à mè: ³⁵ Bílaε bee gbèe a wesi bɔsu maa pɔ́ má ò má kpá an deziɔwaleo, ³⁶ mé i ke Yefūne né Kalebú bàasio. Ǿme a wesie. Má tɔ́le pɔ́ aà gbá pèleu kpawáε, aapi n a néo, ké a temazi n nòsemendoo yáí. ³⁷ Dii pɔ́ pámazi á yáí lo, ɔ́ à mè mapi sɔ́ má gè bɔsupiuo. ³⁸ Ma dɔnlede Nuni né Yozuee mé a gèu. Dii mè mà aà gba sɔ́, asa ɔ́me a bɔsupi na Isailioɔne n ɔ́zɔ́. ³⁹ Ǿ Dii èa òé à mè á néfèna pɔ́ a mè wà n kúkú zɔ́zɔ́ úo, á né pɔ́ aa vái dɔ́kɔ́e n maao giaopiɔ, aame aa gèu, í kpámá, aai gɔ́ ví. ⁴⁰ Apio sɔ́, Dii òé à ea Isia Tèa zé sé guwaiwaiu.

⁴¹ Ǿ á wèa a mè a duunakè Diie, á gé zíkai saε lá Dii á Lua òéwa. Ǿ á baade a gɔ́kebɔɔ dɔ́ a pi, ále e bɔsu sɔ́sɔ́de kúaáfaaiε. ⁴² Ǿ Dii òmεε mà oé ásu gé zɔ́pi káio, ké á wèleɔ su zɔ́blewáó yáí, asa à mè áo kúánɔ. ⁴³ Ǿ má òé, a gi mai, a pã Dii yáa. A wala guu ɔ́ a ge dede bɔsu sɔ́sɔ́depiwa. ⁴⁴ Ǿ Amɔle pɔ́ kú weɔ bɔ́ dáale aa á yá lán zɔ́o gbèyaawa. Aa zɔ́blewá za Sei e Ǿma. ⁴⁵ Ké a su, a ɔ́lɔ́ Diie, ɔ́ à gi swásciázi. ⁴⁶ Ǿ a gɔ́oplakè Kadesi, wekii a gɔ́o gágau.

2

Isailio liaaliaaa guwaiwaiu

¹ Wa ea wa Isia Tèa zé sè guwaiwaiu,* lá Dii òwɛɛwa, ɔ́ wa liaaliaa Sei bɔsu sɔ́sɔ́deu gɔ́opla. ² Ǿ Dii òmεε à mè, ³ wá liaaliaaa gusɔ́sɔ́depiu mò. Wà ea gé gugbántoo oi sa. ⁴ A mè mà oé ále bóle n á daε Esau buio Sei bɔsuoε.† Aa víakéé, n beeo à laaika maamaa, ⁵ ásu n léwεo, asa Dii a n bɔsu saaloe kpáwáó, baa kèse do, asa à Sei bɔsu sɔ́sɔ́de kpà Esau buiowaε, ɔ́ aa gɔ́ ví. ⁶ Dii mè à ble lúmá, í ble. Baa íe, à lú, í mi. ⁷ Dii á Lua báaadà zɔ́ pɔ́ á kèu piiε, mé à wetèázi guwaiwai zɔ́ɔε bee baa vía guu. Dii á Lua kúánɔ a wè blan ke, pɔ́e i késawáó. ⁸ Ǿ wa dɔ́ wá daε Esau buio Sei bɔsuzi. Bɔa Elata n Eziɔgebeεo wa lile, wa Alaba sè zé sè, ɔ́ wa Mɔabu guwaiwai zé sè.

⁹ Dii òmεε wásu íbelese n Mɔabuɔ wà n léwε wà zíkárínɔ, asa a n bɔsu saaloe kpáwá wá pɔ́ úo. A bɔsupi kpà Lotu buipiɔwa, à gɔ́ n pɔ́ úε.‡ ¹⁰ Bɔsupi guu ɔ́ Emi buio ku yáa. Aa

† 1:32 Ebe 3.19 * 2:1 Nao 21.4 † 2:4 Daa 36.8 ‡ 2:9 Daa 19.37

gbãa mé aa dasi. An gbãa kà Anaki buiowa. ¹¹ Wí n dile Lefai buio ũ lán Anaki buiowa, ama Mabu ì oné Emioe. ¹² Olio ku Sei yaa, ò Esau buio mò wa simá aa n dede, ò aa zòle n gbeu, lá Isailio kè busu pò Dii kpamá aa gò vewa.

¹³ Dii owèe wà bua Zelediwa, ò wa buawà. ¹⁴ Za gò pò wa bò Kadesi Baanea e wa ge bua Zelediwa, wè bla plasai gè. Gbè pò aa kà zikaa yaa gaga pii, lá Dii onéwa. ¹⁵ Dii mé otòlemá e à gè n kaale mio.

¹⁶ Ké á gbè pò aa kà zikaa yaapi gaga pii, ¹⁷ ò Dii ya'omèe à mè, ¹⁸ wà bua Mabu busu pò wí me Aa busu léwa sa. ¹⁹ Tó wa mò Amonio lè, wásu íbeleséno wà n léweo, asa á n busu saaloe kpawá. A kpà Lotu buipio wà gò n pò ũ.*

²⁰ Wà busupi dile Lefai pò ũ lè, asa aa ku we yaa. Amonio ì oné Zaüzumio. ²¹ Buipio gbãa mé aa dasi, an gbãa kà Anaki buiowa. Dii mé n kaale Amonio, ò aa n busu sí, aa zòle n gbeu. ²² Maa Dii kè Esau buione Sei b. A Olio kaalené, ò aa n busu sí aa zòle n gbeu e n a gbão. ²³ Avii pò aa wéle kàlekale e za Gaza sò, Keletio bò Keleti aa mò n kaale, ò aa zòle n gbeu.

²⁴ Dii mè wà dazeu wà bua Aanowa. A mè a Esebò kí Siò, Amole bui nawèe wá ozi n aà busuo. A mè wà fele ze n aà busu siao, i felewá n zio. ²⁵ Sea za gbá á tó via dúnia buio kú pii, sò i kéngu á yái. Tó aa á bao mà, aa sòdeedeke, gili i gèngu á yái.

Ziblea Esebò kí Siòwa (Nao 21.21-30)

²⁶ Kua Kedemo guwaiwau ma gbé zì Esebò kí Siòwa n aafia yáo, ma mè ²⁷ aà wá gba zé wà pà a busua. Zékpa wá beu, wá lile oplaai ge ozeio. ²⁸ Ma mè aà blé yíawá wà ble, aà í yíawá wà mi, wí flaboè n ánuo. Aà to wà pà a busua kèse lé. ²⁹ Má ò Esau bui wá gbá zé Sei, mé Mabu wá gbá zé Aa, ò wále gé buai Yuudèwa e busu pò Dii wá Lua lé kpawá. ³⁰ O Esebò kí Siò i wá gba zé wà pà a busua, asa Dii á Lua aà swáfèè, ò à fèe, ké à e à aà naé á ozi, lá a de gbáewa. ³¹ O Dii omèe mà gwa lá ále Siò n a busuo nawèe wá ozi. A mè wà fele wà aà busupi sí, i gò wá pò ũ. ³² Siò n a gbé bòle dàwále n zio Yaaza. ³³ Dii wá Lua aà kpawá, ò wà aà dè n a néo n a gbé pii. ³⁴ Goo bee ò wa aà wéle sí pii, wa wélepio gòe n noe n néo dède pii. Wi gbèe to béeo. ³⁵ O wa n potuo naa, wa wéle pò wá sipio pò sele wá pò ũ. ³⁶ Sea za Aloee wéleu Aano baa n meewia pò kú guzulepiuo e Galada, wéle ku a gbãa dewálo. Dii wá Lua n nawèe wá ozi pii. ³⁷ Wi sò Amoni busuo, Yaboko baan nò, gusi side wéle nò, lá Dii wá Lua owèewa.

3

Ziblea Basana kí Oguwa (Nao 21.31-35)

¹ Bee gbea wa ea da Basana busu zéu. O Basana busu kí Ogu bò dàwále n zio n a gbé pii Edelai. ² Dii omèe masu viakèè, asa a aà namèe ma ozi n a gbé pii n a busuo. A mè mà kè lá má kè Amoleo kí Siò pò kpalablè Esebòewa. ³ O Dii wá Lua Basana busu kí Ogu nawèe wá ozi n a gbé pii. Wa n dede, wi n gbèe to béeo. ⁴ Goo bee ò wa aà wéle sí pii. A kee ku wa gí símáo. Wa ziblè Aagobu busuwa pii n a wéle mèn baaò, busu pò Basana busu kí Ogu vípi. ⁵ Wélepiá wéle bíideone pii. Wélepi bíi lesí, wí a bole tata wá gbáa dae. Wa zewia sí dasidasi b. ⁶ Wa n midè pii, lá wá kè Esebò kí Siò gbéonewa. Wa wélepio gòe dède n noe n néo pii. ⁷ O wa potuo n àizee pò wá è wélepio guu naa wá pò ũ pii.

⁸ Goo bee wa Amoleo kía gbéon plapio busu simá, busu pò kú Yuudè baala za Anoi e Emio gbei. ⁹ Sidòde ì o gbepie Siliò, Amoleo sò Senii. ¹⁰ Wa Basana kí Ogu busu sí pii,

gusalala wéleó ní Galada bùsuo píi ní Basana bùsuo píi e Saleka ní Edeleio. ¹¹ Lefai kōnao guu Ogu mé gō yāa ado. Wà aà wúlebo kè ní mōoe. A gbāa gāsīsuu kēokwiε, a yāasa sō gāsīsuu síiō. A ku Amōni mēεwia Labaε.

Yuudē baa gukpε oi bùsu kpaalea
(Nao 32.1-42)

¹² Ké wa bùsupi sí, ma Galada bùsu síside guo kpà Lubeni buiō ní Gada buiōwa, sea za Aloee, Aano baa. ¹³ Galada bùsu pò gō ní Ogu bùsu Basanao ò má kpà Manase bui kīniōwa. Aagobu bùsu pò kú Basana bùsuu yāa píi, ò wí mε Lefaiō bùsu. ¹⁴ Manase bui Yaii mé Aagobu bùsupi sè píi e Gesuu buiō ní Maaka buiō bùsu léu. Ǿ à azia tó kpàè. A yái wí mε Basanaε Yaii zōεwiaō e ní a gbāo.

¹⁵ Ma Galada bùsu kpà Manase né Makii buiōwa. ¹⁶ Bùsu pò kú Galada bùsu zānguo ní Aano dōo ò má kpà Lubeni buiō ní Gada buiōwa. Aano dōopi mé ní bùsu lé ũ, mé Yaboko dōo mé ní bùsu lé ũ Amōni bùsu oi. ¹⁷ Yuudē dōo mé ní bùsu lé ũ be'ae oi za Genezaleti e Alaba Isida pò wí mε lo Isida Wiside, Pisiga gbepoleu.

¹⁸ Ma yā'òné gōo bee ma mē, Dii ní Lua bùsupi kpámá à gō ní pò ũε. An gbé pò kà zikaao sō aa ní gōkebo se aa bua Yuudēwa aa dōaa Isaili kīniōne. ¹⁹ Ma mē má dō an nōeó ní ní néo ní ní pōtuōo dasi, aame aa gō ní wéle pò má kpámá guu. ²⁰ Ma mē tó Dii tò an gbéó ílampakli è lánwa, mé aa bùsu pò Dii ní Lua lé kpámá sí ní pò ũ Yuudē baa be'ae oi, an baade i gbasa su bùsu pò má kpámáε bee guu sa.

²¹ Gōo bee má ò Yozueee aà wé è lá Dii á Lua kè kía gbēon plapiōne. Maa Dii a ke kía pò ále gé ní lei weōne píi. ²² Asu víakenéó, asa Dii á Lua mé a zikaéíno.

²³ Gōo bee ma awakpà Diiε ma mē, ²⁴ Dii Lua, n na n zōke ní n gāsa gbāao oloa mapi n zòblenaεwa. Dii kpele mé kú musu ge tōle la, a fō yāzōke lanwai? ²⁵ Ma gba zé mà bua Yuudēwa mà e wesi bùsu maa síside pò kú wepile ní Libāo píi. ²⁶ Ǿ Dii pò pāmazi á yái, i swáε ma yáio. A òmεε à mē, bee mō màa le. Māsu yāe oe yá bee musu lo. ²⁷ A mē mà dede Pisiga gbewa e a misonaa, mí wezu mà gugwa be'ae ní gūgbāntoo ní gukpεo ní geomidokii oio. A mē mà gwa ní wéoe, asa má e bua Yuudēwa mà gé weo. ²⁸ A mē mà yādile Yozueee, mí aà gba sō, mí aà gba gbāa, asa aàpi mé a dōaaé à bua Yuudēwa, i bùsu pò má wesiε naé á zī. ²⁹ Ǿ wa gō guzuleε beeu Bepeoo saε la.

4

Laaidōa Dii ikoyāwa

¹ Isailiō, à laaidō yādileao ní ikoyā pò mále daéowa. A zikewà, ío ku, í gé bùsu pò Dii á deziō Lua lé kpáwápi síi. ² Asu yāe káfi yá pò mále dileé guuo, mé ásu yāe bouo.* Aō Dii á Lua yá pò mále daé kūa. ³ A wé yá pò Dii kè Baali Peooe è. Dii á Lua á gbé pò bō te Peoo táaziō kàale píi,† ⁴ á gbé pò a na Dii á Luapiziō sō á kú e gbā. ⁵ A ma! Ma yādileao ní ikoyāo dàé lá Dii ma Lua òmεεwa. A zikewà bùsu pò ále gé síi guu. ⁶ Aō yápiō kūa ní laaio, buipāleo i ma, aaiō dō ké á òno mé á wé kēa, aai mε gbépiō òno fáε, bui zōopi wé kēae! ⁷ Lá Dii wá Lua lo kúwanō kái tó wále wabikewà, bui zōe ku ké an táao kúrino kái màae? ⁸ Bui zōe ku ké aa yādileao ní ikoyā zedeo ví lán ikoyā pò mále dileé gbāwae? ⁹ A laaika, ío ázia kūa dō maamaa. Asu to yá pò á wé èpi sááguo, asu bo á nòseuo e á wēni léu. A da á néone ní á tōūnao.

¹⁰ Asu to gōo pò a sí Dii á Lua aε Olebu sááguo. A òmεε mà á kāaaε, ò à a yá dàé ké ào a vía ví tōle la e á wēni léu, í dada á néone. ¹¹ A sō kái, ò a sí gbepi saε. Té kú gbepi musu e à gè zō luawa. Gusia ní luabesiao ní guduuduuo liai. ¹² Ǿ Dii yā'òé za téu. A yā'opi mà, āma i wesi pōlelo, loo á mà.‡ ¹³ A a bàakuaano yā'òé, à mē ào yá mēn kwipio kūa, ò a kē gbē pēpēε

* 4:2 Zia 22.18-19 † 4:3 Nao 25.1-9 ‡ 4:12 Bōa 19.16-18, Ebe 12.18-19

mèn plaɔwa. § 14 Zibeezi Dii òmɛɛ mà a yādileaɔ ní a ikoyāɔ dadaé,* ío kūa bùsu pɔ ále bua Yuudēwa ále gé síipi guu.

Isailiɔ gbaa laai tǎa yá musu

15 Ké Dii yā'òé za téu Olebu, i wesi pɔele weo. A yái tò àò ázia kūa dō. 16 Asu ázia òkpa à pɔe ke à me aàpin weo. † Asu pɔe á lán gōe ge nɔɛwao 17 ge nòbɔ ge bā 18 ge pótáa'onkuawa ge kpɔ. ‡ 19 Asu wése musu à íatē ní mɔvuaɔ ní saanaɔ gwa, luabe pópɔ i á wé ble, í kúle à zɔblenéo. Buipále pɔ kú dúnia guu píi ò Dii á Lua ní tó aao ke. 20 Apɔ sɔ, Dii á sé à á bɔ Egipiɔ témɔaéu, ké àò de a kpaale ũ, lá á de tiaewa. 21 Dii á Lua pɔ pàmazi á yái, ò à mè má e bua Yuudēwa mà gē bùsu maa pɔ ále kpáwá á pɔ ũ guuo. § 22 Ma gbé bee má ga bùsue beue, má e bua Yuudēwao. A gbé bee á buawà, í bùsu maapi sí. 23 A laaika! Asu to Dii á Lua bàakuaánɔ yáɔ sááguo. Asu pɔe ke à me aàpin weo. Asa Dii á Lua gé yápizie. 24 Dii á Luaá té pɔ í kúmáe,* ìli sí sàao.

25 Tó a néo ì, a tɔūnaɔ bò mé a zikù bùsupi guu, tó a pɔe kè dii ũ a ázia òkpaò, mé a yá pɔ Dii á Lua yeio kè, a aà pɔ fèlè, 26 á midè bùsu pɔ ále bua Yuudēwa ále gé síipi guue. Luabe ní tɔɔleo mé ma seeladeɔ ũ gbā. A wēni ke weo, wa á kaalee. 27 Dii a á yá, í fáaa ta buipáleɔ guue. A kōnaɔ mé a gō bùsu pɔ Dii a á yáupi guu. 28 Wekii á zɔble dii pɔ gbēnazina à ní lío ní gbɛoɔne. Aali gu'eo, aali yāmao, aali pɔbleo, aali pɔ gímao. 29 Tó a Dii á Lua kíi wèele, mé a aà aeyà we ní nòsemendoo teasisai, á bɔwà. 30 Tó ále taasike, mé yápi á lé píi, á ea ze ní Dii á Luao gɔɔgbézāzi, í aà yāma. 31 Asa Dii á Luaá Lua sósobidee, a pākpaázio, a á kaaleo. Aà bàa kua ní á deziɔ yá pɔ a ò ní legbēao a sáaàguo.

Dii yāzɔkeɛ

32 A yá pɔ kè zadō wi á io, za gɔɔ pɔ Lua gbēnazina kè tɔɔle gbɛagbɛamá dúnia gola síiɔu píi, à ma tó wà yāké a zɔɔ kà yáe beewa. 33 Buie Lua lɔɔ mà té guu lá á mà i gaowae? 34 Diie fɔ yò buie sia buiewa à gō a pɔ ũ, lá Dii á Lua kèé Egipi á wé èwae? Dii seelaɔ ní dabudabuɔ kè à ní gbāa legwàò. A zíkà ní a gāsa gbāao, à a gāsí pòò à yāzɔɔ pɔ í to vía ní kú kè. 35 Dii tò a yápi è, ké àò dō áme á Lua ũ, Lua plaade kuo, a bàasio. † 36 A tò a a lɔɔ mà za musu á totoa yái. A a té zɔɔ òlɔé tɔɔle, ò a aà yá'ò mà tépiu. 37 Lá a ye á dezi káauɔzi à ní buiɔ sè, ò à á bɔ Egipi ní a kuao ní a gbāa zɔɔ. 38 A bui pɔ an zɔɔ ní ní dasio deálaɔ yáé, ò à gēánɔ ní bùsuu, à gō á pɔ ũ lá a de tiaewa. 39 Aò kūa á sōu gbā, ío dō ké Dii mé Lua ũ musu ní zílɛo, a pálee kuo. 40 Aò aà ikoyāɔ ní aà yādilea pɔ mále daé gbāo kūa, ío aafia ní á buiɔ, á buiɔ i wēni ke bùsu pɔ Dii á Lua lé kpáwáu gɔɔpíi.

Misiwēleɔ

41 Ǫ Mɔizi wéle mèn àaɔ pɔ kú Yuudē baa gukpɛ oio díle, 42 ké gbé pɔ kai mé mò à a gbédee dè, i ke a íikūaaànɔ, ade e bàale ta we. 43 A Bezeɛ pɔ kú gusalala wáiwaiu díle Lubeni buiɔne. Ǫ à Lamɔtu pɔ kú Galada bùsuu díle Gada buiɔne. Ǫ à Golana pɔ kú Basana bùsuu díle Manase buiɔne.

44 Ikoyā pɔ Mɔizi dà Isailiɔnen ke. 45 Ikoyāɔ ní yá pɔ Mɔizi díle Isailiɔne an bɔa Egipi gbɛaɔn ke. 46 Aa ku guzulɛu Bepeoo sae Yuudē baale Amɔleɔ kí Siɔ pɔ kía blè Eɛebɔ bùsuu. Mɔizi ní Isailiɔ zíblèwà an bɔa Egipi gbɛa. 47 Aa aà bùsu sí ní Basana kí Ogu bùsuu. Amɔleɔ kía gbɛɔn plapiɔ ku Yuudē baa gukpɛ oi 48 sea za Aloeɛ pɔ kú Aaɔ baa e Siliɔ gbɛ pɔ wí me lɔ Eɛmɔ 49 ní sē pɔ kú Yuudē gukpɛ baao e Isida Wisidei, Pisiga gbɛpɔleu.

§ 4:13 Bɔa 31.18 * 4:14 Bɔa 21.1 † 4:16 Bɔa 20.4 ‡ 4:18 Lom 1.23 § 4:21 Nao 20.12 * 4:24 Ebe 12.29
† 4:35 Maa 12.32

5

Yādilea mèn kwio
(Bɔa 20.1-21)

¹ Mɔzi Isailio sisi pii, ɔ a òné: Isailio, à laaido Dii yá pò mále dileéowa ní ikoyā pò mále káé á swáwa gbāo. A yápio dada, ío kúa à zikewà. ² Dii wá Lua a bàakuawano yādilewēe Olebu. ³ I ke wá dezi káauo ɔ a dīlenéo, wáme, wá gbé pò wá kú la gbāo pii. ⁴ Dii bò m̀wá, à yá'òé té guu za gbɛ musu. ⁵ Zibeezi má kú kóo ũ Dii ní ápio zānguo, ma Dii yá'òé, asa vía á kú tépi yáie, á fɔ dede gbepiwao. Dii m̀e:

⁶ Mámɛmaa Dii á Lua. Ma á b́ zɔbleu Egipi. ⁷ Asu ào diie vío, ma bàasio.

⁸⁻⁹ Asuli pɔe taa ke à kúle à zɔbleò, pò pò kú musu ge tɔle ge í guun nò, asa ma Dii á Lua, mili sí sàao. Mi mae pò yemaziao yāvai wi an buione ní musu e à ge pé ní síwenaò ní ní sòkpaewo. ¹⁰ Gbé pò yemazi aa ma yādileao kúao sɔ, mio gbēke vīrnoe e ní bui léwa.*

¹¹ Asuli ma Dii á Lua tó sí pāo, asa gbé pò ma tó sí pā a bɔ pāo.

¹² Ali kámabogɔzi dɔ ma pò ũ, lá ma Dii á Lua má dileéwa.† ¹³ Ali á buazi ní á zī píio ke gɔo soolo, ¹⁴ a soplade io déé kámabozī ũ, asa ma Dii á Lua ma pòe. Asuli zie ke gɔopi zío, ápio ge á nɛgɔe ge á nenɔe ge á zikena gɔe ge nɔe, ge á zu ge á zà'ina ge á pɔtuo pāle, ge nibo pò kú á be, ké á zikena gɔe ge nɔe lí kámabo lááwa.‡ ¹⁵ Aɔ dɔ ké zɔon á ũ Egipi yāa, ɔ ma Dii á Lua ma a gāsī pòo, ma á b́ ní ma gāsa gbāao. A yáí tò ma Dii á Lua ma m̀e, à kámabogɔzi dile.

¹⁶ Ali á de ní á dao kpela,§ lá ma Dii á Lua má dileéwa, ké à e wēni ke bùsu pò mále kpáwá, ío aafia.

¹⁷ Asuli gbēdeɔ.*

¹⁸ Asuli wúle ní gbēpāle nɔoo.†

¹⁹ Asuli kpái'oo.‡

²⁰ Asuli yādo á gbédeewao.§

²¹ Asuli lua á gbédee nɔzio. Asu à aà ua biikeo* ge aà bua ge aà zikena gɔe ge nɔe ge pò pò a vío pii.

²² Yá pò Dii ò bílae ní lɔo gbāao té ní luabesianoò ní guduuduuo guu za gbɛ musun we. I yāe káfi a guuo. A kè gbè pèpɛɛowa mèn pla, ɔ a kpàa. ²³ Ké a lɔopi mà do gusiau gɔo pò té kulu kù gbepi musu, á bui dɔaanaò ní á gbēzɔɔ m̀e ma kíi ²⁴ aa m̀e: Dii wá Lua a gawi ní a zɔkɛo òlɔwēe, wa aà lɔo mà do téu. Wá mà Lua yá'ò ní wá gbēnazinaò gbā, ɔ wi gao. ²⁵ N beeo wá kú ga lézie, asa tó wa ea Dii wá Lua lɔo mà, té zɔopi a kúwáe, wí gaga. ²⁶ Déme Lua b́e yá'ò mà, aà lɔo do téu, mé i gao lówáwai? ²⁷ Ge ò yá pò Dii wá Lua lé o ma ndo, ní m̀e yá pò a òne owēe, wí ma wà zikewà.†

²⁸ Dii yá pò á òmɛe mà, ɔ a òmɛe a yá pò á òmɛepi mà, a maa. ²⁹ Tó á dile á sɔu màa mé á aà vía ví, á aà yādileao kúa gɔopii lé, áo ku aafiae gɔopii ní á buio. ³⁰ A òmɛe mà ge oé à ea ta á zwàakpɛo guu, ³¹ mí ea m̀e mào kuanò we, i a yādileao ní a ikoyāo omɛe, mí daé, ío zikewà bùsu pò ále kpáwá à gɔ ví guu.

³² Tɔo, ào yá pò Dii á Lua dileéo kúa, ío zikewà. Asu pāale ɔplaii ge zɛeio. ³³ A zé pò Dii á Lua dàé sé, ío ku aafia, í gēgē bùsu pò ále gé sípi guu.

6

Yea Dii á Luazi

* **5:10** Bɔa 34.6-7, Nao 14.18 † **5:12** Bɔa 16.23-30 ‡ **5:14** Bɔa 23.12, 34.21 § **5:16** Mat 15.4, Efe 6.2-3 * **5:17** Daa 9.6, Mat 5.21 † **5:18** Mat 5.27, Zaa 2.11 ‡ **5:19** Maa 10.19, Luk 18.20 § **5:20** Bɔa 23.1, Mat 19.18-19 * **5:21** Lom 7.7, 13.9 † **5:27** Ebe 12.18-19

¹ Yá pò Dii á Lua dīleo ní aà ikoyā pò a òmεε mà daé àò kūa bùsu pò ále gé síipi guuon ke. ² Apio ní á néo ní á tōūnao àò Dii á Lua vía ví, ío aà yādileao ní aà ikoyā pò mále daéo kūa gōopii, ké à e gēgē yáí. ³ Isailio, à yápi ma, ío zíkewà, ké à e àò ku aafia, í dasikū maamaa* bùsu pò ví ní z'io diupi guu, lá Dii á dezi káauo Lua a legbèwa. ⁴ A ma Isailio! Dii wá Lua mé Dii mēndona ũ.† ⁵ Aò ye Dii á Luazi ní nōsemendoo teasisai á gbāa pua léu.‡ ⁶ Sema àò yá pò mále daé gbāo kūa á nòseu. ⁷ A gānao á néowa, í oné gōo pò á zōlea be ge á be zéun nò, ge gōo pò ále wúle ge ále felen nò. ⁸ A da á owa seela ũ, í ye á mi'æwa a dōaágu yáí. ⁹ I ké á kpé kpelele gbowa ní á bōleo.

¹⁰ Dii á Lua lé gēáno bùsu pò á ò á dezi káauone Ablahaū ní Izaakio ní Yakobuo, à mè á kpáwá guu. § Wéle zōo maaò ku we, i ke áme á káleo. ¹¹ Kpé pò pōmaaò ká ní paio ku we, i ke áme á káuo. Lōo ku we, i ke áme á yōo. Vēebuò ní kù kpéo ku we, i ke áme á bào. Tó a pòblè a kã, ¹² à laaika Dii yá sãaágui. Ōme á bó zòbleu Egipi. ¹³ Alio Dii á Lua vía ví, íli zòbleè ado,* íli legbè ní aà tóo. ¹⁴ Asu te dii páleoziò, bui pò liaaázipio diio, ¹⁵ asa Dii á Lua pò kú á guu lí sí sàao. Tó á ténzi, Dii á Lua pò a paázie, í á midε bùsupiu. ¹⁶ Asuli Dii á Lua le à gwa,† lá á kè Masawao. ¹⁷ Alio Dii á Lua yādileao kūa ní aà ikoyā pò a dàéo, ío aà otondokíi gwa. ¹⁸ Alio yázede pò Dii yei ke, í e àò aafia, í gé bùsu maa pò Dii a legbè á dezi káauonepi síi, ¹⁹ í á wéleo ya à ní bōle bùsupiu, lá Dii òwa.

²⁰ Tó á néo á lá zia, bómε ikoyāo ní yādileao ní otondokíi pò Dii wá Lua dàwēeo ũi, ²¹ à oné Falaōo zōon á ũ Egipi yāa, § Dii á bó ní a gbāa zōo. ²² A seela zōo ní dabudabu pāsio kè á wé è, a kpà Falaōozi ní a bēdeo ní Egipio pii. ²³ A wá bōle we, ké à e gēwanò bùsu pò à a legbè wá dezi káauone guu, i kpáwá. ²⁴ ¶ a òwēε wàò ikoyāpio kūa, wíò a vía ví, wí e wàò aafia lá wá kú tiaewa. ²⁵ Wáò maa Dii wá Luaε, tó wá ikoyāpi kūa, mé wále zíkewà lá a òwēewa.

7

Dii gbé

(Bōa 34.11-16)

¹ Tó Dii á Lua gēáno bùsu pò ále gé síipi guu, a buio yáé dasi, Itio ní Giigasio ní Amoleo ní Kanaao ní Pēlezio ní Ivio ní Yebusio, baa ké bui mēn soplapio* dasi ní ní gbāao deála. ² Tó Dii á Lua ní náé á ozi mé a zíblémá, à ní kaale míomio. Asu ledoukérinoo, ásu ní wēnagwao. ³ Asu ní nenōeo se no ũo. Asu á nenōe kpásā ní negōeo wao, mé ásu ní nenōeo sé á negōeoneo, ⁴ asa aa tó á negōeo bō Dii kpe, aai zòble dii páleoone, Dii pò i paázi à á kaale gōoe. ⁵ Yá pò á kenén ke: A ní sa'okíio gboo, à ní gbèpeleo wíwi, à ní Asetaati lipēleo zōzō, í ní táao káteu aa tékū. ⁶ Asa Dii á Lua gbé pò an kua nídoaoon á ũ. Áme à á sé dūnia buio guu a gbé yenzideo ũ.† ⁷ Dii pò dōwá à á sé, i ke á dasi mé de buipáleo lao, asa yāa áme á kēsāanzi pii. ⁸ ¶ a á bó Egipio kí Falaōo ozi, à á bó zòbleu, ké a yeázi yáie, ní lé pò a gbè á dezi káauone yáio. ⁹ Aò dō ké Dii á Lua mé Lua ũ. Ōme Lua náaide pò ío zea ní a bàakuaánno ũ. Ío gbēke ví ní gbé pò yeazi aa a yādileao kūao e ní buiwaε. ¹⁰ I flabo a zangudeone níziapiwa, í ní kaale. Aò kōo ũ ní flaboanēoo. ¹¹ A yáí tò àò aà yādileao ní aà ikoyā pò mále daé gbāo kūa, ío aà otondokíi gwa.

Efaai yá

(Iko 28.1-14)

¹² Tó ále laaido ikoyāpio wa, tó á kūa ále zíkewà, Dii á Lua bàa aò kúanò aà gbēke guu, lá à a legbè á dezi káauone waε. ¹³ Aò yeázi, i báaadaágu. A èfāaikéé, i báaada á néo guu ní á buapóo: Pówena, vēe, nísi, á zuo ní á pōtuoo pii bùsu pò à a legbè á dezi káauone à mè á

* **6:3** Daa 12.1 † **6:4** Maa 12.29 ‡ **6:5** Mat 22.37 § **6:10** Daa 12.7, 26.3, 28.13 * **6:13** Mat 4.10 † **6:16**

Bōa 17.1-7, Mat 4.7 * **7:1** Zin 13.19 † **7:6** Bōa 19.5, Tit 2.14, 1Pie 2.9

kpáwáu. ¹⁴ Aò de èfáaideò ù de bui píia. Fiiò kú á guuo, gōe ge nōe ge pōtuon nò. ¹⁵ Dii a gyā píi kéwáe. A gyāvāi pò á dō Egipi kááguo, sema á zangudeò. ¹⁶ A bui pò Dii lé naé á ɔzìò kaale píi. Asu n wēnagwao. Asu zòble n diòneò, asa bee aò deé bai ùe.

¹⁷ A gí làasookei à me, buipio zòò deála, kpelewa á fō à n yáí, ¹⁸ kási ásu víakenéò. A to yá pò Dii á Lua kè Falaòòe n Egipiò píi dōágu. ¹⁹ A wé è lá Dii á Lua a gāsí pòò à á bó bùsupiu n a gbāa zòò. A seelaò n dabudabuo kè à n gbāa legwàò. Dii á Lua a ke gbé pò aale víakenéòne màa sō. ²⁰ A beòò káńgu e an kōna pò aa uléò ge midéò. ²¹ Asu to sō kéágu an yáío, asa Dii á Lua kú á guu. A zòò mé ì tó n me séenata. ²² Dii á Lua aò buipio yáé busebusee. A e n mide gòògòò, ké wàio su dasikū aa liálao yáí. ²³ Dii á Lua a buipio naé á ɔzìe, i to gili gēńgu e aa ge kaaleò. ²⁴ A n kíaò naé á ɔzì lōe, í n tó de dúniau. Gbēe a fō gíeò e à ge n kaaleò. ²⁵ A n táaò káteu aa tékū. Asu ánuusu n vua pò wa kùlemáò nide à seo, ké mōpi su á kú lán baiwao yáí, asa Dii á Lua ye a gíyáío. ²⁶ Asu pò pò Dii ye a gíyáío se gēò á uao, ké ásu gō pò kaaleaò ù lánwao yáí. Aò zau, ásu aò ye a gíyáío, asa pò kaaleae.

8

Asu to Dii yá sááguo

¹ Aò yá pò mále dileé gbāò kūa píi, í zíkewà ké aò ku, í dasikū, í gé bùsu pò Dii a legbè á dezi káauone síi. ² Lá Dii á Lua dōaaé guwaiwau, à to a yá dōágu. A zemikūé e wè bla, ké à á wetà. A á yó à e yá pò kú á sōu dō, tó aò a yādileao kūa ge áò kūao. ³ A á wetà, a tò nōana á dé, ò à mana pò ápio n á deziò dō yāao kpàwá á blè, ké aò dō pòblea ò gbēnazina kuò adoo, sema yá pò Dii lé o píi.* ⁴ Wè blapi guu á zwāaò i yaaò, á gbá i séseo. ⁵ Aò dō á sōu, ké Dii á Lua í á toto, lá mae ì a né totowae. ⁶ Aò Dii á Lua yādileao kūa, aò te aà yáí, íò aà vía ví, ⁷ asa Dii á Lua lé géánò bùsu maau, bùsu pò swao n nibōnaò diu, aai bò tōle nōnau guzuleò n sìsìò guu. ⁸ Mase n éseo n vēeo n kaadōenaò n gbēafuo n kuo n zó'io di bùsupiu. ⁹ A pòble n taasio weo, pōe a kēsāwáo. Mòsi ku bùsupi gbēo guu, íò mōgotē yó a gusísídeu.

¹⁰ Tó a pòblè a kā, à Dii á Lua sáaukpa bùsu maa pò a kpàwápi yá musu. ¹¹ A laaika! Asu to Dii á Lua yá sááguo. Aò aà yādileao n aà ikoyā pò mále daé gbāò kūa, í aà ɔtondòkii gwa. ¹² Tó a kpé maa dòdò a zōleu, mé a pòblè a kā, ¹³ tó á zuo n á pōtuo kīniò dasikū, mé á ánuusu n á vuaò kè n á àizeeò píi, ¹⁴ ásu ázía se lesìo. Dii á Lua pò á bóle zòbleu Egipi yá su sááguo.† ¹⁵ A dōaaé guwaiwai zòò pásí guu, gugii pò mlè sēwedeò n sóio kuu. I kú weo, ò à ibòé gbè gbāau. ¹⁶ A mana pò á deziò dōò kpàwá guwaiwau we á blè. A á wetàò, à á yòò, ké à e bò maa gbēzā yáí. ¹⁷ Asu o á sō guu à me ázía gbāa n zì pò á kèò mé tò a àizeepi èò. ¹⁸ A to Dii á Lua yá dōágu, asa òme ì á gba zé à àizee e, ké aà bàa gi kú n á dezi káau e tia yáí. ¹⁹ Tó Dii á Lua yá sàágu, mé á té dii páleòzi, a kule a zòblèné, mále oé gbā, a kaalee. ²⁰ Lá Dii lé buipáleo kaaléé, tó i Dii á Luapi yámao, a á kaale màa sōe.

9

Isailio Dii yamasai

¹ Isailio, à ma! A bua Yuudēwa tia, í ge bui pò an zòò n n gbāao deáloò bùsu símá. An wéleò zòò, a bíio zò Luawa. ² Gbépio gbāa mé aa gbāa. Anaki buione! A n dō, á mà wí me, déme a fō kpa Anaki buionei? ³ Aò dō gbā ké Dii á Lua mé dōaaaé lán té pò ì kúmáwa. Òme a gbāamōné, í n dede, í n mide, í n bùsu símá gòò, lá a oéwa. ⁴ Tó Dii á Lua n yáé, ásu làasooke à me á maa yáí Dii mòíánò a bùsupi sío. Buipio vāi yáí ò Dii lé n yáíé. ⁵ I ke á nōsemaa ge á maakea mé tò ále gé n bùsupi símáo. Buipio vāi yáí ò Dii á Lua lé n yáíé n lé pò a gbè á

* 8:3 Mat 4.4, Luk 4.4 † 8:14 Ozee 13.5-6

dezi káau Ablahaũe ní Izaakio ní Yakɔbuo yáio. ⁶ Aɔ dɔ́ ké Dii á Lua lé b̀usu maapi kpáwá à gɔ́ v̄í á maa yáí no, asa swágbãadeɔn á ũ.

⁷ Lá a Dii á Lua pɔ́ f̄l̄eè guwaiwau, à to a yá dɔ́agu. Asu to à sááguo. Za gɔɔ pɔ́ a bɔ́ Egipi e a ge ka gue beeu, iɔ́ bɔ́ Dii yá kpeɛ. ⁸ A Dii pɔ́ f̄l̄eè Olebu, ɔ́ à f̄ɛ́ánɔ, a ye á kaale. ⁹ Ké ma d̄ede gb̄ewa, ma ge Dii bàakuaánɔ gb̄è p̄èp̄eeɔ s̄ii, má kú gb̄epi musu we gɔɔ bla f̄ãane ní gwãasinao pɔ́blesai imisai.* ¹⁰ Dii gb̄è p̄èp̄ee m̄èn pla pɔ́ à yákèwà ní ɔtonaɔ kpàa. Yá pɔ́ Dii òé té guu za gb̄e musu gɔɔ pɔ́ a kãaaɔ ku gb̄è p̄èp̄eeɔpiwa pii. ¹¹ Gɔɔ blapi gb̄ea Dii bàakuaánɔ gb̄è p̄èp̄ee m̄èn plapiɔ kpàa. ¹² A òm̄ee mà fele pila gɔ́ɔ, asa ma gb̄é pɔ́ ma ní bóle Egipiɔ ɔ́kpàe, aa k̄è zé pɔ́ á dànéwa kò, aa táa p̄í ní dii ũ. ¹³ ɔ́ Dii òm̄ee a gb̄épiɔ è, swágbãadeɔne fá! ¹⁴ A m̄è mà to à ge gb̄épiɔ kaale, an tó i mid̄e d̄úniau, i ma buiɔ ke bui pɔ́ an gb̄aa ní ní dasiɔ d̄eńla ũ.

¹⁵ ɔ́ ma ea pila gb̄e pɔ́ té kuwàpiwa, má Dii bàakuaánɔ gb̄è p̄èp̄ee m̄èn plapiɔ k̄ũa. ¹⁶ Má è a duunakè Dii á Luae, a k̄è zé pɔ́ a dàéwa gɔ́ɔ, a m̄okàsa zugaae ũ. ¹⁷ ɔ́ ma gb̄è p̄èp̄ee m̄èn pla pɔ́ má k̄ũapiɔ p̄àle, má w̄iwi á wáa. ¹⁸ ɔ́ ma ea ge wule Dii ae gɔɔ bla f̄ãane ní gwãasinao lán káauwa.† Mi pɔ́bleo, mi imio duuna pɔ́ á k̄è yáí. A yá pɔ́ Dii yeio k̄è, a aà pɔ́ f̄l̄eè. ¹⁹ Má Dii pɔ́kũma ní aà zaf̄eao v̄ia v̄i,‡ asa aà pɔ́ p̄àzi maamaae, a ye á kaale. ɔ́ Dii èa ma yãma gɔɔ bee lɔ. ²⁰ Dii pɔ́ p̄à Aalonazi maamaa, a ye aà de, ɔ́ ma awakp̄àé Dii e gɔɔbeezi lɔ. ²¹ Ma zugaae pɔ́ á p̄i duunkeɔ ũpi s̄è, má kp̄asa à tekù, ɔ́ má gb̄ègb̄è k̄élekele e a tí b̄ò, ɔ́ ma a típi zù í pɔ́ lé bàale gb̄epi p̄ɔleua.

²² A Dii pɔ́ f̄l̄eè Tabela§ ní Masao* ní Lé'udeɔ Miao.† ²³ Ké Dii á gb̄áe Kad̄esi Baanea, a òé à gé b̀usu pɔ́ á kp̄awá s̄ii, ɔ́ a bɔ́ Dii á Luapi yá kpe, i aà náaik̄eo, i aà yãmao.‡ ²⁴ Iɔ́ bɔ́ Dii yá kpeɛ sea za gɔɔ pɔ́ má á d̄ɔ́ e gb̄a. ²⁵ Ma wule Dii ae gɔɔ bla f̄ãane ní gwãasinao, ké Dii òm̄ee á á kaale yáí. ²⁶ Ma wabikè Diiwa ma m̄è: Dii Lua, nísu n̄ ní gb̄éɔ mid̄eo, n gb̄é pɔ́ n ní bó ní n iko z̄ɔɔ, n ní bóle Egipi ní n ḡasa gb̄aopiɔ. ²⁷ To n z̄òblenaɔ Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo yá d̄ongu. Nsu gb̄épiɔ swágbãa ní ní v̄aik̄eo ní ní duunao yãdao. ²⁸ Tó ni ke màao, b̀usu pɔ́ n ní b̄ou gb̄éɔ me n fua géińno b̀usu pɔ́ ní a legb̄èné guue. Aa me lɔ n geińno guwaiwau, ké n zańgu yáíe. ²⁹ Kási n gb̄éɔne s̄ɔ́, míme ní ní v̄i. N n ḡási p̄òo, n ní bóle ní n iko z̄ɔɔ.

10

Gb̄è p̄èp̄ee dafu (Bɔa 34.1-9)

¹ Zibeezi Dii òm̄ee mà gb̄è p̄èp̄ee m̄èn plaɔ á lá a káauɔwa, mí d̄ede gb̄ewa mà m̄òo a k̄ii. A m̄è lɔ mà kpagolo ke ní lío. ² A m̄è á ea yá pɔ́ á k̄è gb̄è p̄èp̄ee káau pɔ́ má w̄iw̄iɔwa k̄è a dafupiɔwa lɔe, mí ge ka kpagolopi guu. ³ Ma kpagolopi k̄è ní lepusialio, ɔ́ ma gb̄è p̄èp̄ee à m̄èn pla lá a káauɔwa. Ma d̄ede gb̄epiwa, má gb̄è p̄èp̄eeɔ k̄ũa, ⁴ ɔ́ à yãdilea m̄èn kwi pɔ́ a òé té guu za gb̄e musu gɔɔ pɔ́ a kãaa weɔ k̄èwà lɔ, a kpàa. ⁵ ɔ́ ma ea ma pila gb̄epiwa, ma gb̄è p̄èp̄eeɔ k̄à kpagolo pɔ́ má k̄èpi guu lá Dii òm̄eeɔwa. Aa ku we e ní a gb̄ao. ⁶ A bɔ́ Yaakãɔ l̄ò'ea, a táa'ò ḡè M̄osela, we ɔ́ Aalona ḡau. Wà aà v̄i, ɔ́ aà né Eleazaa ḡò sa'onkia ũ aà gb̄eu.* ⁷ Bɔa we a ge Gudegoda, ɔ́ a ge Yɔbata b̀usu swadeu. ⁸ Gɔɔ bee Dii Levii buiɔ d̄ile aao a bàakuaánɔ kpagolo sea, aaliɔ a gb̄agba, aaliɔ samaa'ò gb̄éɔne ní a tóo lá aale ke e gb̄awa. ⁹ A yáí tò Levii buiɔ b̀usu kpaaleɛ ní ní gb̄éɔ, asa Dii mé ní baa ũ, lá Dii á Lua ònéwa.

¹⁰ Má kú gb̄e musu gɔɔ bla f̄ãane ní gwãasinao lán káauwa.† Dii ma yãma gɔɔ bee lɔ, ɔ́ i á kaale lɔ. ¹¹ Dii òm̄ee mà pila mà ge d̄ɔaa gb̄éɔne, ké aa e ge b̀usu pɔ́ a a legb̄è ní dezi káauɔne à m̄è á kpámápi sí.

* 9:9 Bɔa 24.18 † 9:18 Bɔa 34.28 ‡ 9:19 Ebe 12.21 § 9:22 Nao 11.3 * 9:22 Bɔa 17.7 † 9:22 Nao 11.34

‡ 9:23 Nao 13.31-14.9 * 10:6 Nao 20.28 † 10:10 Bɔa 34.28

Ao Dii vĩa vĩ

¹² Isailio, yá kpele Dii á Lua lé gbɛawá sai? Sema ào Dii á Luapi vĩa vĩ, ío te aà iai, ío yeaàzi, ío zòbleè ní nòsemendoo teasisai, ¹³ ío aà yádileao kũa ní aà ikoyā pò mále daé gbā á aafia yáio. ¹⁴ Luabɛá Dii á Lua pɛe e musumusú. Dúniáá aà pɛe lo ní pò kú a guuo píi. ¹⁵ N beeo Dii pò do á dezi káauowa, a yeñzi, ɔ à á sé, á gbé pò á de ní bui ũo, lá á de gbāwa. ¹⁶ Ayāmeto à á sò gbāsi wolo, á kua su ào gbāa lo. ¹⁷ Asa Dii á Lua mé luao Lua ũ. Ōme diio Dii ũ. Lua zōo gbāapiide pò í tó ní me séenatan aà ũ. Ili gbé zāboo, † ili gbagusaesio. ¹⁸ I yānakpa tone pò gwana vīo ní gyaa gbēandooɔwae. A ye bòmoozi, † poblea ní zwāao kpámá. ¹⁹ Apio sō ào ye bòmoozi, asa bòmoozi á ũ Egipi yāa sō. ²⁰ Alio Dii á Lua vĩa vĩ, ili zòbleè. Ali naaàzi, ili legbè ní aà tóo, ²¹ ilio aà táasile. Ōme á Lua ũ, à yāzōo pò í to vĩa ní kúo kèè, a wesie. ²² A dezi pò tà Egipio gbēon bàakwie, § ɔ Dii á Lua tò aa dasikũ lán saanaowa.*

11*Yea Diizi ní misilɛaèò*

¹ Ao ye Dii á Luazi, ío aà yádilene kũa gōopii ní aà ikoyāo ní aà yádileao, ío aà ɔtondoki gwa. ² Ao dō gbā, i ke á néo ɔ Dii á Lua ní wetāo, aame aa wesiaaleo, áme. A wesí aà zōokele ní aà gāsa gbāao ní aà gāsi pò a pòoo ³ ní seela pò a kèo ní yá pò a kè Egipio kí Falaōo ní a būsuo pii ⁴ ní yá pò a kè Egipi zīgōone ní ní sōo ní ní sōgo. A Isia Tēa kũaamá gōo pò aale péléazi, à ní mīde mío.* ⁵ A yá pò a kèè guwawaiu e a ge kaò gue beeu dō ⁶ ní yá pò a kè Lubeni bui Eliabu néo Datani ní Abilaūoone. Tòole wēaa á guu à ní mōmo ní ní bēdeo ní ní zwāakpɛo ní ní gbéoo pii. † ⁷ A wesí yāzōo pò Dii kèpiole pii.

⁸ Ao yá pò mále daé gbāo kũa, ké ào gbāa, í bua Yuudēwa à gé būsú pò ále géupi sii, ⁹ í wēni ke būsú pò Dii a legbè á dezi káauone à mè á kpámá ní ní buiopi guu, būsú pò vī ní zó'io diupi. ¹⁰ Būsú pò ále gé siipi de lán Egipi būsú pò a bouwao. Egipipi a potò, a itò á kàwà lán kaa pówae. ¹¹ Būsú pò ále gé siipi sīsi vī ní guzuleoe, lou mé í ma we. ¹² Dii á Lua mé lo oia būsúpizi gōopii. Io wétei za wè daaleawa e a mideawa. ¹³ Tó a yá pò mále daé gbāo mà, tó á nisina ye Dii á Luazi mé ále zòbleè ní nòsemendoo, ¹⁴ a to lou ma á būsuu a gōowa. A daale káabuana, i bōlei, á pówena ní á vēeo ní á nísio i kéé maamaa, ¹⁵ í poble à ká. A to sē bōle á zuone lo. ¹⁶ A laaika! Asu to wà á sāsā, à ze ní dii pāleo à kúle à zòblenéo. ¹⁷ Tó á kè màa, Dii pò a paázie, i musu zé taé, ké lou su maéo yáí. Tòole a blekeo, í kaale kándo būsú maa pò Dii lé kpáwápiu. ¹⁸ Ao yápio kũa á sōu ní á nòseo, í da á owa ní á mi'aeo seela ũ. ¹⁹ Alio dada á néone, ili oné gōo pò á kú ua ge á be zéu, ge tó ále wúle ge ále felen nò. ²⁰ A ké á kpé kpɛele gīowa ní á bōleo, ²¹ ke apio ní á néo e gēgē būsú pò Dii a legbè á dezi káauone à mè á kpámá e dúniá gé láaopi guu.

²² Tó á yá pò mále dileé kũa, ále zikewà pii, tó á ye Dii á Luazi, mé á té aà iai, a naaàzi, ²³ a buipio yáé pii, í bui pò an zōo deálapio būsú símá. ²⁴ Gu pò á gbá a péleu a gō á pò ũ pii, sea za guwawaiu e Libā būsuu, sea za Uflata dōoi e ísia pò kú be'ae oiwa. A būsú zōleo we. † ²⁵ Gbēe a fō gíeo. Gu pò a kèse lé a zeu pii, Dii á Lua a to gili ní vīao gē būsúpideogwe, lá à a legbèéwa.

²⁶ A ma! Mále báaadangu yá ní láaiziama yáo dileé gbā. ²⁷ Tó a Dii yádilea pò mále daé gbāo mà, a báadaague. ²⁸ Tó i Dii á Lua yádileapio mao, mé á té dii pò á ní dōoozi, a láaiziwáe. ²⁹ Tó Dii á Lua gēánō būsú pò ále gé siipi guu, à báaadangu yápi kpáwake Galiziū gbɛ musu, í láaiziama yápi kpáwake Ebali gbɛ musu. § ³⁰ Gbepio ku Yuudē be'ae baa, gu pò Kanaa pò kú Yuudē sēuo kuu. A zà ní Mole lío, bōaa ní Giligalio. ³¹ A bua

† 10:17 Zin 10.34, Lom 2.11 § 10:22 Daa 46.27 * 10:22 Daa 15.5, 22.17 * 11:4 Baa 14.28 † 11:6 Nao 16.31-32 † 11:24 Yoz 1.3-4 § 11:29 Yoz 8.33

Yuudēwa tia, í gé bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápi síi. Tó á sí a zǒleu, ³² ío ikoyāo ní yādilea pò mále daé gbáa kǔa, àò zíkewà.

12

Lousisiki mēndona

¹ Ikoyāo ní yādilea pò áò kǔa bùsu pò Dii á dezi káauo Lua kpàwá guuon ke: Goo pò á kú we píi àò zíkewà. ² A bui pò ále ní bùsu símápio gulésí pò aa bòò gboo píi, gu pò aai zòbleu ní tǎaone gbè lesio ní sìsio musu ní lí yèlele gbáuo píi. ³ A ní sa'okípio gboo, í ní gbèpele wíwi, í ní Asetaati lipelēo kpasa à tékū, í ní pò pò aa díle ní dii ūò dúuzò, í ní tó de gupio. ⁴ Asuli ke Dii á Luae, lá aai ke ní diionewao. ⁵ Dii á Lua a gu díle á buie tóleu, aà tó ío kuwà, ío aà sisio. We áli géu ⁶ ní sa pò wí a pò káteu à tékūo ní sáaukpasa ní á pò kwideo ní á gbaa ní pò pò a a legbè Diieo ní á pœã gbaa ní á pɔtuo né séia, ⁷ íli pòble Dii á Lua ae we ní á bedeo, í pɔnake zǐ pò á kèò yá musu píi, ké Dii á Lua báaadáagu yái.

⁸ Asu ke lá wále ke la gbáewao, asa lá à wá baade pò gbà ò ále ke, ⁹ ké i ka bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá à kámaboupi guu yāao yái. ¹⁰ Tó a bua Yuudēwa, mé a zǒle bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá á pò ūpi guu, a to à ìampakii e á wèle pò liaaázio yá musu, ío ku dɔɔa. ¹¹ Dii á Lua a gu pò a tó aò kuwà dílé, íli gé we ní pò pò mále díléo píi, sa pò wí a pò káteu à tékūo ní sáaukpasa ní á pò kwideo ní á gbaa ní pɔmaa pò a a legbè. ¹² Wekii á pò aò na Dii á Luawa, ápio ní á negōeo ní á nenōeo ní á zíkēnao gōeo ní nōeo ní Levii bui pò kú á be wéleu aai bùsu kpaaleséánōo. ¹³ A laaika! Asu sa'o gu pò kèuo, ¹⁴ sema gu pò Dii a díle á buie tóle guu bàasio. Wekii áli sa'ou, í yá pò mále daéo keu píi. ¹⁵ N beeo áli pò pò ále só kòlokpa gu pò kèuo, lá Dii á Lua báaadáagu léu. Gbé pò aa gbáleo ní gbé pò aa gbáleo píi aali só ní be wéleu, lá i tue ge bana sowa. ¹⁶ Ali pò kòlokpa a au bɔle kóle tóle lán íwa. Asu aupi bleo. ¹⁷ Asu á pówena kwide pò á kpàa ble á wéleuo ge v̄e ge nísi ge á pɔtuo nesana séia ge pò pò a a legbēmēeo ge á pœã gbaa ge pò pò má díle áli ma gbaa. ¹⁸ Ali ble Dii á Lua ae gu pò a seu, ápio ní á negōeo ní á nenōeo ní á zíkēnao gōeo ní nōeo ní Levii bui pò kú á wéleuo. A tó á pò lío na Dii á Luawa zǐ pò á kèò yá musu píi. ¹⁹ A laaika! Asu niazíkpa Levii buiozi goo pò á kú bùsupi guuo.

²⁰ Tó Dii á Lua á bùsu kǎfié lá a òéwa, tó nòò ní lé á de, mé á ye só, àli só á pœãwa. ²¹ Tó gu pò Dii á Lua a se a tó aò kuwà zǎánō, àli pò pò Dii kpàwá kòlokpa lá má díléwa, í só á be wéleu á pœãwa. ²² Lá i tue ge bana só, àli so màa, gbé pò aa gbáleo ní gbé pò aa gbáleo píi. ²³ Asuli pò kòlokpasai sóo fá! Asa a au mé a wēni ū. Asuli nòò só ní a wēnioo.* ²⁴ Ali pò kòlokpa a au bɔle kóle tóle lán íwa. Asuli aupi bleo. ²⁵ Asuli bleo, ké à e àò yá pò Dii yei ke yái, ío aafia, ápio ní á buio á kpe.

²⁶ Ali pò pò á díle Dii pò ū a a legbèeo sé geò gu pò a seu. ²⁷ Ali sa pò wí a pò káteu à tékū o Dii á Luawa aà gbagbakii, a nòò ní a auo píi. Ali sáaukpasa nòò só, íli a au éle Dii á Lua gbagbakiiwa. ²⁸ Aò yá pò mále daépio kǔa, ío zíkewà. Aò yá pò maa mé a zeví Diie ke, ké à e àò aafia, ápio ní á buio e gɔɔpii.

²⁹ Dii á Lua a bui pò ále gé ní bùsu símápio midéé, í ní bùsu sí à zǒleu. ³⁰ A laaika! An kaalea gbea ásu zu bai guuo. Asu ní diio yāgbēa à me, kpelewa buipio ì zòble ní diione, wà ke màa sōo bá! ³¹ Asu ke Dii á Luae màao, asa yābēe pò Dii zau píi ò aai ke ní diione, aai sa pò wí a pò káteu à tékū o ní ní negōeo ní ní nenōeo lo se.

13

Zòblea dii pǎleone

¹ Aò yá pò mále daéo kǔa píi, ío zíkewà. Asu yāe kǎfi a guuo, mé ásu yāe bɔuo.* ² Tó ānabi

* **12:23** Daa 9.4, Lev 17.10-14, Zln 15.20 * **13:1** Zia 22.18-19

ge nana'ona fêle á guu à mē, á seela ge dabudabu keé,³ tó seela ge dabudabu pó a òé kè, mé a òé à tē dii pó á dō yāaozi, ío zòblené,⁴ ásu ānabipi ge nana'onapi yāmao. Dii á Lua mé á lé, àle á gwa, tó á nisina yeazi ní nòsemendoo.⁵ Aò tē Dii á Luazi, ío aà vīa vī. Aò aà yādileao kūa, ío aà yāma. Aò zòbleè, ío naaaazi.⁶ Sema wà ānabipi ge nana'onapi de, asa àle oé à bō Dii á Lua pó á bóle zòbleu Egipi à á bó kpeε. Ale á ké zé pó Dii á Lua òbè à beuwaε. Sema à vāipi mide á guu.⁷ Tó n vīi ge n dāuna dadoude ge n nεgōε ge n nenōε ge n nō yenzide ge n kpāasia n swāfē asii guu à mē, wà gé zòblei dii pó ápiō ge á deziō dōōne,⁸ bui pó kúánō kái ge zāō diin nò, dúnia léla e a léle diin nò,⁹ nsu weiè n aà yāmao. Nsu n aà wēnagwa n sūuukeaānō. Nsu kàedaaāzio.¹⁰ N aà de. Dōaa n aà pa ní gbεo, gbé kīnīo i gbasa aà pápa.¹¹ A aà pápa ní gbεo à de, asa a wēle à á ké Dii á Lua pó á bóle zòbleu Egipiwaε.¹² Tó Isailiō mà, vīa a ní kú mípiε, aa we yāvāi bee taa ke á guu ío.

¹³ Tó á mà wéle pó Dii á Lua lé kpáwá àō ku a guuō dou wà mē,¹⁴ gbēpāō fêle wéledeō swāfē, aa mē wà gé zòblei dii pó á dōōne,¹⁵ à yāpi gbεagbεa, í gbéō lala maamaa à ma. Tó wà yābēēpi kè á guu sīanaε,¹⁶ à wélepideō dede ní fēndao míōmīo, í wélepideō ní ní pōtuōō kaale pii.¹⁷ A ní pōō naaa kále gāaε, í tesō wélepiwa ní pōpiō pii sa pó wī a pó káteu à tékū Dii á Luaε ū. Wélepi i gō bezia ū e gōpii, wasu εa kále bauo.¹⁸⁻¹⁹ Asuli pó pó Dii á Lua díle kaalepō ū kee seō, ké aà pōkūma pāsī e weewà yái. Tó a Dii á Lua yāmà, mé á aà yādilea pó mále daé gbāō kūa, mé a yá pó a yei kè, a wēnadōé, i sūuukeáō, i to à dasikū, lá à a legbè á dezi káauōnεwa.

14

Pó pó Dii díle tē ūō (Lev 11.1-47)

¹ Dii á Lua néōn á ū. Asu à á me líli ge à á mi bo ge yá musuo,² asa Dii á Lua gbé pó an kua adoāōn á ū. A á sé dúnia buiō guu a gbé yenzideō ūε.³ Asu tēε bleo.⁴ Nòō pó áli sóōn ke: Zu, sā, ble,⁵ bana, tue, bua, sae, yaa, gbō, kpasaa.⁶ Nòō pó a swe paaa pla mé í pōbō a kólou à εa àō só, àli beēō só.⁷ Tó a swe paaa plaō, ge íli pōbō a kólou à εa sòo, ásuli sóo. Asu yiongo ge kífenena ge éñ'ui'uina soo. Aaí pōbō ní kólou aa εa só, āma an swe paaaō. A nòō beēō té.⁸ Sāwa swe paaa, kási ásu soo, asa íli pōbō a kólou à εa sòo. A nòō beēō té. Asu o kā a gεwa seo.

⁹ Pó pó kú í guu, tó a ka ní tēεo vī, àli só.¹⁰ Pó pó ka ní tēεo vī sōo, à té, ásuli sóo.¹¹ Ali bā pó wī díle tē ūōō só pii.¹² Bā pó áli sóōō tón ke: Yāamusu, kúu, bāso,¹³ baε, zabā, bleaa bui pii,¹⁴ gbagbaa bui pii,¹⁵ koohūhūna, taataa, yaabεε bui pii,¹⁶ koo bui pii, bāyakpa, fana,¹⁷ gáu, tēepili, kpōbō'ilena,¹⁸ wāaliana, yaapuna bui pii, welembā, sasi.¹⁹ A kōō gāsiadeō tē pii, ásu soo,²⁰ a gāsiade pó de tē ūōō bàasi.²¹ Asu pó pó gā ní azīao soo.* A kpa bōmō pó kú á uawa aà so ge à yía buipālewa. Apīō, Dii á Lua gbé pó an kua adoāōn á ū. Asuli blene nòō kuu ní a da yó'ioo.†

Pó kwide yādilea

²² Aliō á bua pōwena kwide kpa wē ní wēō.‡²³ Ali ble Dii á Lua aε gu pó a se àli a sísiu, á pōwena ní á vēεo ní á nísio ní á pōtuō nesana séiāō, ké à e àō Dii á Lua vīa vī gōōpii yái.²⁴ Tó gu pó Dii a sepi asu àō zāε, mé á fō se à gēō we píio báaa pó a dàágupi yái,²⁵ à yía, í gé ní a ōao we.²⁶ Ali pó pó á yei lú ní ōapio, zu ge sā ge vēε ge wē ge pó pó á pō gbā pii, í ble Dii á Lua aε we à pōnakēō, ápiō ní á bedēō pii.

²⁷ Asu niazīkpa Levii bui pó kú á wéleuōzio, asa aa bùsu kpaaleséānō.²⁸ Ali wē àāōde pó kwide kále á wéleuō,²⁹ á wéle Levii bui pó aa bùsu kpaaleséānōō ní bōmōō ní netone pó

* 14:21 Lev 17.12-15, Zin 15.20 † 14:21 Bōa 23.19, 34.26 ‡ 14:22 Nao 18.21

gwana v̄ioo n̄ gyaa taasideo aai mo ble aa ká, Dii á Lua i báaadaágu z̄i p̄o ále ke yá musu p̄ii.

15

Flatoane (Lev 25.1-7)

¹ W̄ẽ sopla n̄ w̄ẽ soplao àlio fiadeo ké. ² Lá áli ke a yá musun ke: Gb̄é p̄o p̄o s̄ea a gb̄édeee, aà ade ké. Asu fiála a gb̄édeepi ge a gb̄éwao, asa wà flatoane kp̄awakè Dii yáie. ³ Nib̄o ò àli fiawà, ìli fia p̄o kú a gb̄édeewa toè. ⁴⁻⁵ Tó a Dii á Lua yámà, mé ále z̄ike yādilea p̄o mále oé gb̄ãwa n̄ laaio lé, taasideo alio kú á guuo, asa Dii á Lua a báaadaágu bùsu p̄o ále kp̄awá à ḡo v̄ipi guue. ⁶ Dii á Lua a báaadaágu lá à a legb̄ééwae. Ame á fiado buiowa, áo fiasemá ni v̄io. Ame á kiblemá, i ke aame aa kiblewáo.

⁷ Tó á gb̄ee su ḡò taasideo ũ á guu bùsu p̄o Dii á Lua lé kp̄awá w̄élee guu, ásu á n̄òse kúkp̄aè à ḡi p̄o s̄eaiè. ⁸ Ali o pooè, à p̄o p̄o k̄es̄awà s̄eae. ⁹ A laaika! Asu láasoo v̄ai ke à me w̄ẽ soplade p̄o w̄i fiadeo k̄eu kà k̄aieo. Tó a b̄iikè n̄ á gb̄é p̄o de taasideo ũo, mé i p̄oe kpawào, tó à wiilè Diiwa á yá musu, a ḡóe duuna ũe. ¹⁰ A kpawà s̄oũs̄oũ, i ke n̄ n̄sememplao no. Tó á kè màa, Dii á Lua a báaada z̄i p̄o á keou n̄ yá p̄o á keo p̄ii. ¹¹ Taasideo láa á bùsuuo.* A yáitò mále oé, àli o poo á bùsu gb̄é p̄o aa de w̄enadeo ge taasideo ũone.

Zogbaeya (B̄oa 21.1-11)

¹² Tó wà á Ebelu dee ḡoe ge noe ȳlawá, àli z̄obleé w̄ẽ soolo, a w̄ẽ soplade guu à aà bo z̄okeu, i ḡo az̄iae. ¹³ Tó ále aà gbae s̄o, ásu à aà gbae ogiio. ¹⁴ A aà gba á kp̄asa p̄o n̄ á d̄o p̄o n̄ á v̄ee p̄o á f̄eo. Lá Dii á Lua báaadaágu, à kpawà màa s̄o. ¹⁵ Lá a z̄oblè Egipi, ò Dii á Lua á bó, à to a yá d̄oágu. Bee yáitò ma yáe bee d̄iléie gb̄a.

¹⁶ Tó á z̄oe oé á k̄éwáo, ké a yeázi n̄ á bedeo, àle namama á k̄i yáitò, ¹⁷ à ka sé, í aà swá f̄ò kp̄eele gbawa, i ḡo á z̄o ũ ḡo p̄ii. A yá doupi ke n̄ z̄on̄o lo. ¹⁸ Asu to zogbaea yápi keé z̄i'uo, asa z̄i p̄o a k̄èe e w̄ẽ soolo ài de gb̄èwina p̄o a lee pla. A aà gbae, i ḡo az̄iae, Dii á Lua i báaada z̄i p̄o á keou p̄ii.

Potuo nesana séia

¹⁹ A á potuo nesana séiao dile Dii á Lua p̄o ũ. Asuli z̄ike n̄ a z̄u nesana séiaoo. Asuli á s̄a nesana séia k̄ak̄eileo. ²⁰ W̄ẽ n̄ w̄eo àli só n̄ á bedeo Dii á Lua ae gu p̄o a seu. ²¹ Tó potuo népio kee s̄a v̄i, ee ge v̄ia ge s̄a v̄ai p̄ale a v̄in lò, ásu sa'oò Dii á Luawao. ²² Ali só be, gb̄é p̄o aa gb̄ãleo n̄ gb̄é p̄o aa gb̄ãleo p̄ii, lá i tue ge bana sowa. ²³ Asu só n̄ a auoo. Ali a k̄olokpa a au b̄ole k̄óle toole lán íwa.

16

Dikpeoyá (B̄oa 12.1-20, Lev 23.15-21)

¹ Tó mo p̄o w̄i me Abibu b̄ò, àli Ḡeamusu dikpeke Dii á Luae, asa mo pi guu ò à b̄án̄o Egipi gw̄aasina. ² A sa'o Dii á Luawa n̄ zuo ge s̄a Ḡeamusu sa'obo ũ gu p̄o Dii a seu a t̄o io kuwà. ³ Asu p̄ee soò. Alio k̄aa so e ḡo sopla w̄ena ble ũ, asa a b̄ole Egipi n̄ w̄aaoe, á b̄oa Egipi yá io d̄oágu ḡo p̄ii. ⁴ P̄eese'ese su à ku guei á bùsuuo e ḡo soplapi ge pad̄. Sa p̄o á o dikpego séia oosi, ásu a n̄ò k̄ini to gu d̄owào. ⁵ A Ḡeamusu sa'oa z̄é v̄i bùsu p̄o Dii á Lua lé kp̄awá w̄élee guuo, ⁶ sema gu p̄o a se a t̄o io kuwà bàasio. Wek̄i àli Ḡeamusu sa'ou oosiele á b̄olea

* 15:11 Z̄aa 12.8

Egipi dikpeḡḡ. ⁷ Ali sa'onḡḡ fùuke, í só gu pò Dii á Lua a seu. Tó gu dè, í tá be. ⁸ Aliḡ kàa so e ḡḡḡ soolo, a ḡḡḡ soplade zí í kàaa Dii á Luae. Asuli zìe ke zìbeezió.

⁹ Za ḡḡḡ pò a na pòkekeawa, àliḡ àsḡa nao, a soplade ¹⁰ í gbasa Pàteko dikpeke Dii á Luae. Lá à báadaágu léu, àli gbadaè màa. ¹¹ Ali pònake Dii á Luae gu pò a se a tó iḡ kuwàu, ápiḡ n'á nēḡḡeḡ n'á nenḡḡeḡ n'á zḡḡḡeḡ n'á zḡḡḡeḡ n'á Levii bui pò kú á wéleu n'á bḡḡḡ n'á tone pò gwana v'io n'á gyaa taaside pò kú á guu. ¹² A tó á zḡblea Egipi yá àḡ d'águ, í zìke ikoyápiḡwa n'á laaio.

¹³ Pògbēa n'á vēbe'ifēao gbēa àli Lákpedḡa dikpeke e ḡḡḡ soplá. ¹⁴ Ali pònake dikpepi guu, ápiḡ n'á nēḡḡeḡ n'á nenḡḡeḡ n'á zḡḡḡeḡ n'á zḡḡḡeḡ n'á Levii bui n'á bḡḡḡ n'á netoneḡ n'á gyaa pò kú á wéleu. ¹⁵ Aliḡ dikpepi ke Dii á Luae e ḡḡḡ soplá, gu pò a seu, asa Dii á Lua a báadaágu n'á buapòḡ n'á zí pò á keḡ p'ii, á p'ona i ke zài.

¹⁶ Wē n'á wēo ḡēn àaḡ á ḡḡḡeḡ lí ḡé n'zla ḡbi Dii á Luae gu pò a seu, Kàaso dikpe zí n'á Pàteko dikpe z'io n'á Lákpedḡa dikpe z'io. Gbēe su azia ḡb Dii e ḡiio. ¹⁷ Baade lí ḡé n'á gbao báaa pò Dii á Lua d'aaágu léu.

Yágḡḡa

¹⁸ A yákpalekena n'á gbāadeḡ dileḡdile á bui n'á buio guu wéle pò Dii á Lua lé kpáwáḡ guu p'ii. Aali yákpaleke n'á gbēḡ a zéwa. ¹⁹ Asuli yágḡḡ koleao. Asuli gbagusaesio, asa gbagusae íḡḡḡeḡ v'lakūe, mé i gbēmaḡ yá fuangba. ²⁰ Aliḡ te yázedei, í e àḡ ku, í ḡḡ b'usu pò Dii á Lua lé kpáwápi v'í. ²¹ Asuli Asetaati lí péle sa'okii pò á bo Dii á Lua pò ũ saeo. ²² Asuli gbepete we táa ũo, asa Dii á Lua zaue.

17

¹ Asuli sa'o Dii á Luawa n'á zu ge sá v'ái ge a sáadeoo, asa Dii á Lua ye yá bee taa ḡiyáio. ² Tó gbēe ku wéle pò Dii á Lua lé kpáwáḡ guu, ḡḡe ge n'oe, mé àle yá pò Dii á Lua yeio ke, àle Dii bàakuaánḡ yá gboo, ³ àle zḡble dii p'aleḡe, àle kúléné ge íatē ge m'ovua ge saanaen nò, lá má òé ásu keowa, ⁴ tó á mà màa, à yápi gbēagbēa maamaa. Tó wà yábēepi kè á guu s'ianae, mé a sea v'io, ⁵ à ḡḡe ge n'oe pò yāv'ápi kè se b'oaḡḡ bíib'leu, í aà pápa n'á gbēo à de.* ⁶ Tó seeladeḡ ku gbēḡn pla ge àaḡ,† à gbépi de. Asuli gbēde gbé m'endo seeladeke yá musuo. ⁷ Seeladeḡ mé aa d'aa aà pá, gbépii i gbasa aà pápa, ké v'ái e láa á guu yáí.‡

⁸ Tó wà mò n'á gbé káalao á be wéleu, mé yápi kèe z'í'ū, i f'ó á kèkeo, gbēdeḡ ge yágḡḡa ge gbēke a ían nò, à ḡérinḡ gu pò Dii á Lua a seu. ⁹ I ḡérinḡ sa'ona Levii bui k'ii n'á gbé pò de yákpalekena ũ ḡḡḡ beeo. A yápi gbēagbēamá, aai oé lá wa yápi ḡḡḡ. ¹⁰ A ke lá aa oé gu pò Dii a seuwa. A laaika! A ke lá aa daéwa p'ii. ¹¹ A zìke ikoyá pò aa dàéwa n'á lá aa yákpale m'ideo. Asuli p'ale ḡplai ge z'eio. ¹² Tó gbé kàamai v'í, mé i yákpalekena ge sa'ona pò lé zìke Dii á Luae yámao, à gbépi de à v'ái b'ó á guu. ¹³ Tó Isailiḡ mà p'ii, v'ia a n'á kú, aa d'érinḡ b'ó.

Kia yá

¹⁴ Tó a ḡḡ b'usu pò Dii á Lua lé kpáwáḡ guu, á s'í a z'leu, á me wà gbé dile wá k'ia ũ, lá bui pò liaawáziḡ k'ewa. § ¹⁵ A gbé pò Dii á Lua a se á guu dile á k'ia ũ. Asuli buip'ale dile a ũo. ¹⁶ K'ia pi suli s'ó k'aaazi dasio. Asu to gbēḡ ḡé s'ó dasi welei Egipio,* asa Dii òé à mè, ásu ea ḡé we b'oe. ¹⁷ Asu n'ose dasio,† ké an yá su aà s'ó bleo yáí. Asu ánuḡ n'á v'uaḡ k'aaazi z'ḡḡz'ḡ.‡ ¹⁸ Tó à kpalablè, aà ikoyá pò na sa'ona Levii bui z'íe bee k'ē láu azia pò ũ, ¹⁹ iḡ k'ua, iḡ a kyoke e a w'eni léu, ké à e v'iakea Dii á Luae dada, iḡ aà ikoyāe beeo k'ua p'ii, i aà

* 17:5 Bḡa 22.19 † 17:6 Mat 18.16, 2Kln 13.1, 1Tim 5.19, Ebe 10.28 ‡ 17:7 1Kln 5.13 § 17:14 1Sam 8.5 * 17:16 1Kia 10.28 † 17:17 1Kia 11.1-8 ‡ 17:17 1Kia 10.14-22

ɔtonɔkii gwa. ²⁰ Asu azia se lesi de a gbɛɔla à pãale ikoyãe ɔplaa ge zεεio, ké aàpi ní a buio e gɛgɛ Isaili kpalau yáí.

18

Sa'onao ní Levii buio baa

¹ Sa'onao ní Levii buio pii su bùsu kpaalesε lán Isaili kiniowao. Sa pó wí o Diiwa wà a pó nísi kátεu à tékū pó kīnió ní pó pó wí aà gbao io de ní pɔblea ũ. ² Aa bùsu kpaalesε ní ní gbéɔo. Dii mé ní baa ũ lá a ònéwa.* ³ Tó gbé lé sáaukpa sa'o ní zuo ge sã ge ble, aali a ɔ do ní a gεε'uo ní a basaa kpa sa'onao wa ní pó ũ. ⁴ A á pówen káau ní á v̄εε káauo ní á nísi káauo ní sākā pó á kèεε s̄éiá ɔkpámá, ⁵ asa ampio Dii á Lua ní sé á buio guu, aaɔ sa'ozí ke ní a tóo gɔɔpii, ampio ní ní buio.

⁶ Tó Levii bui b̄ Isaili w̄εle pó a kuu, ké àle gu pó Dii a se u nide yáí, mé à gè z̄òle we, ⁷ ali sa'ozí ke ní Dii a Lua tóo, lá a gbé Levii bui pó lé z̄ike Diiε weɔwae. ⁸ Ali a baa ble lánwae, pó pó aà mae bedeɔ lí kpásãè bàasi.

Luayad̄nsaiɔ yáb̄εkeεa

⁹ Tó a ḡε bùsu pó Dii á Lua lé kpáwá guu, ásu bui pó kú weɔ yáb̄εkeεa dadao. ¹⁰ A gb̄εe su sa pó wí a pó kátεu à tékū o ní a nεḡ̄ε ge n̄εoo. M̄asokena ge gb̄εk̄ɔlek̄ena ge w̄εlek̄ena ge p̄ɔdamade† su à ɔ kú á guuo ¹¹ ge εseb̄̄ede ge w̄elende ge t̄áade ge ḡεsisina. ¹² Asa ȳabeetaak̄enaɔ b̄̄ε Diiεε. Yáb̄̄ε beeɔ kea yáí ɔ Dii á Lua lé buipio yáíé. ¹³ Aɔ ku tàaesai Dii á Luaε.‡

Anabi z̄ɔɔe a m̄

¹⁴ Bui pó ále ní bùsu símápio, aai t̄áadeɔ ní m̄asokenaɔ ȳama, āma ápio, Dii á Lua i weié. ¹⁵ Dii á Lua a á bui gb̄εe se ānabi ũ lamawa. Aà yá ɔ áli ma.§ ¹⁶ Yá pó á gb̄èa Dii á Luawa gɔɔ pó a k̄̄ k̄aa Olebun we. A m̄ Dii á Lua su yá'óé lo, á ye té z̄ɔɔpi gwaaio, ké ásu gao yáí.* ¹⁷ Dii òm̄εε à m̄ á yá pó á òpi maa. ¹⁸ A m̄ á tó á gb̄εe ḡ̄ ānabi ũ lamawa, i a yá sóso kaè aà léu, ānabipi i yá pó Dii d̄̄epi oé pii. ¹⁹ Tó gbé i sw̄áse Dii yá pó ānabipi a o ní aà tóio, Dii a yápi la adewae.† ²⁰ Tó gbé k̄aamai v̄i, mé à yá pó Dii i daeo ò ní aà tóo, ge à yá'ò ní dii p̄ale tóo, w̄ali ānabi bee taa de. ²¹ A ḡi làasook̄ei à m̄ε: Kpelewa wá e yá pó i b̄o Dii k̄iio d̄̄i? ²² Tó gbé yá'ò ní Dii tóo, mé yápi i keo ge i gb̄εsuo, yá pó Dii i oon we. Gb̄épi k̄aamai mé tó à yápi ò. Asu v̄iakeè.

19

Misiw̄éleɔ

(Nao 35.9-28, Yoz 20.1-9)

¹ Tó Dii á Lua bui pó ále ní bùsu kpáwáɔ m̄id̄éé, mé a ní bùsupi s̄i, a z̄òle ní w̄éleɔ ní ní kp̄éɔ guu, ²⁻³ à bùsu pó Dii á Lua lé kpáwápi kpaalè lee àaɔ, í w̄éle m̄en àaɔ dile dodo bùsupio guo, í z̄eb̄o pépe w̄élep̄iowa, ké gb̄ēdena lí e bàale ta we. ⁴ Tó kai mé m̄ò, ɔ gbé a gb̄ēdee d̄è, mé íie ku aàpi ní gbé pó a d̄èo z̄ānguo za zio, lá ali ken ke. Aali bàale ta w̄élep̄iɔ dou azia misia yáí.

⁵ Tó gbé su gè liz̄i líkpeu ní a gb̄ēdeeo, mé à m̄o s̄è, àle m̄ó lí léi, tó a w̄ét̄ε w̄ò gè aà gb̄ēdopi p̄à à ḡà, gbé pó yá bee taa aà lè, aali bàale ta w̄élep̄iɔ dou azia misia yáí. ⁶ Tó i w̄éle dile m̄aao, dae pó a t̄osiw̄à a péle gb̄ēdenapizi ní p̄ɔf̄eoε, i aà de, ké w̄éle pó wa dile kè z̄à yáí. I ka wà aà de s̄o, asa a íik̄ua ní gbé pó á d̄èo no. ⁷ Bee yáí má òé à w̄éle m̄en àaɔ dile. ⁸⁻⁹ Tó ále z̄ike yá pó mále dileé gb̄āε beeɔwa, mé á k̄ua pii, tó á ye Dii á Luazi, mé á be aà z̄éu gɔɔpii, a

* **18:2** Nao 18.20 † **18:10** B̄oa 22.17 ‡ **18:13** Mat 5.48 § **18:15** Zin 7.37 * **18:16** B̄oa 20.19 † **18:19** Zin 3.22-23

tó á b̀usu z̄ōkū, lá à a legbè á dezi káauɔnɛwae. Tó à b̀usupi kpàwá píi, à ea wéle dile m̀en àās ɔ, à káfi àās ṕó á dile káau guu, ¹⁰ ké wasu taaesaide de, aà gaa yá i wí á musu b̀usu ṕó Dii á Lua lé kpáwá à ɔ́ipi guuo yáí. ¹¹ Tó gbé́ íisè ní a gbé́deeo, mé àle aà kpakpa e à gè k̀usiwà à aà dè, ɔ à gbàsa bàalè tà wélepi dou, ¹² aà wéle gbēz̄ōō gbé́ z̄í aa aà k̀u suoné, wí aà kpa dae ṕó a t̀siwàwa, i aà de. ¹³ Asu à aà wēnagwao, í gbḗdea tàae ɔ́ á b̀usu, á kua i ɔ na.

Seeladeɔ

¹⁴ B̀usu ṕó Dii á Lua lé kpáwá à sipi guu, tó a t̀ole kpaalesè, á gbḗe su a gbé́dee k̀oo ṕó gbé́ káauɔ dà se s̄òo.*

¹⁵ Asuli yáda gbé́ ṕó tàae ge duunakèla gbé́ m̀endo seeladeke yá musuo. Tó seelade kà pla ge àās, ali yápi sí.† ¹⁶ Tó seelade p̄así lé ɔ̀oo ní gbé́o, ¹⁷ sema gbēɔn pla ṕó aa yáví ní k̀oɔpi ɔ́ gé sa'ona ní yákpalekena ṕó kú g̀oo beeo le Dii k̀íi, ¹⁸ yákpalekenapi ɔ́i wéte yápizi maamaa. Tó aa è ee ɔ́ seeladepi lé to, à yádò a gbé́deewae, ¹⁹ wa yá ṕó àle weele wà ke a gbé́deeeɔ́i k̀e. M̀aa alio ke, v̄ai i láa á guu. ²⁰ Tó gbé́ k̀ini ɔ́ yápi mà, v̄ia a ní k̀ú, aa we yáví bee taa k̀e á guu bau ɔ̀o. ²¹ Asuli gbḗe wēnagwao. Ali ga fiabo ní gao, wé ní wéo, swaa ní swaoo, ɔ́ ní ɔ̀o, gbá ní gbáo.‡

20

Zikaa yá

¹ Tó a ge á wéleɔwa z̄iu, mé a ní s̄ó ní ní s̄go ní ní z̄iḡo ṕó an dasi deála ɔ́ è kpá, ásu viakenéo, asa Dii á Lua ṕó á bóle Egipi kúána. ² Tó ále z̄i s̄uke, sa'ona lí mó yá'oi z̄iḡo ɔ́e ³ à me: Isaili z̄iḡo, à swákpa à ma! Ale gé á wéleɔwa z̄iu gbã. Asu to s̄o kéáguo. Asu to v̄ia á k̀úo. Asu to gili géáguo. Asu to iwãa ká á p̀ao. ⁴ Dii á Lua mé lé géána lélei á wéleɔwae, a to à z̄ible.

⁵ Gbēz̄ōō i ɔ́ gbé́o ɔ́e aa me: A déme kpé dafu d̀ò, mé i iu yáao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga z̄ilau, gbēp̄ale i ɔ́ iuo yáí. ⁶ A déme v̄ebu v̄i, i a m̀aokɛ yáao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga z̄ilau, gbēp̄ale i ɔ́ a m̀aokɛo yáí. ⁷ A déme ǹokpama v̄i, i se yáao ni? Ade ea ta a be, ké asu ga z̄ilau, gbēp̄ale seo yáí. ⁸ Gbēz̄ōōpi ɔ́i ea yákafi gbé́o ɔ́e aa me: A déme v̄ia v̄i s̄o k̀èaàgui? Ade ea ta a be, ké aà gbé́o k̀usu su kwe laaàwao yáí. ⁹ Tó gbēz̄ōō yá'óné aa làa, aali z̄iḡo d̀aanao dile aa d̀aa gbé́o ɔ́e.

¹⁰ Tó a ge lélei wéleewa, ali ɔ́ wéleɔpideɔ ɔ́e gia aa nízia kpáwá z̄ikasai. ¹¹ Tó aa wèi, mé aa ní wéle gba wéé, wéleɔpideɔ i ḡo á z̄igb̄aakena ɔ́ ũ, aai ɔ̀obleé. ¹² Tó aai á yáma s̄o, mé aa f̄elwá ní z̄ioe, à ní káka ní wélepiu. ¹³ Tó Dii á Lua wélepi náé á ɔ̀z̄i, à a ḡo ɔ́ dede ní f̄endao píi. ¹⁴ Ǹoo ní néo ní p̀oɔuo ní wélepi p̀oo s̄o, à séle ázia ṕó ũ píi. Ali á wéleɔ ṕó ṕó Dii á Lua kpáwá ɔ́ m̀aokɛ. ¹⁵ M̀aa á ke ní wéle ṕó z̄áána maamaa, i ke bui ṕó kú k̄aie beeo wéleɔ no. ¹⁶ Bui ṕó Dii á Lua lé ní b̀usu kpáwápi wéleɔ s̄o, ásu p̀e to a guu bééo, baa gbēnazina. ¹⁷ A Iti ní Am̄leɔ ní Kanaa ní Pelizi ní Ivi ní Yebusi midɛ míomi, lá Dii á Lua dileéwa, ¹⁸ ké aasu yábēe ṕó aai ɔ̀obleò ní dii ɔ́e daé, í duunake Dii á Lua ɔ́o yáí.

¹⁹ Tó a koez̄ò wéleɔi g̀oo pla, ále z̄ikaána ké à wélepi si yáí, ásu m̀oo t̄ó lí ṕó wí a be bleɔwao. Alio lípi be ble, ásu z̄o. Lío ɔ́e, i ke gbēnazina ṕó a m̀má z̄iu no. ²⁰ N beeo á f̄ó lí ṕó á d̄o wíli a be bleo z̄z̄z̄, ké à e gbà lesi daò e wélede ṕó aale z̄ikaána ɔ́ ge fuò.

21

Gbḗdea gusaɛ yá

* 19:14 Iko 27.17 † 19:15 Nao 35.30, Iko 17.6 ‡ 19:21 B̄a 21.23-25, Lev 24.19-20, Mat 5.38

¹ Tó wà b̀ gēwa b̀usu p̀ Dii á Lua lé kpáwápiu, mé wa aà d̀na d̀o, ² á gbēz̀ẁ ní á yákpalekenaẁ gé wéle p̀ kú weo gwagwa, lá a z̀ de ní gēpio. ³ Wéle p̀ aa è a kái ní gēpio, wélepi gbēz̀ẁ zununu p̀ wi zuudaè à z̀kè yāao se ⁴ gēò swa p̀ a í lí bao mé wi gupi kàsakè wà p̀t̀ we yāao sae. Wekii aa zupi waa fiu aa de. ⁵ Sa'ona Levii buio i s̀ kái sa, asa Dii á Lua ní sé a gbàgbanao ũe, aa samaa'óé ní a t̀oe. Tó yákele f̀le ge t̀ wà gbēe kè'ia, aame aalio yá bee kēka zé ví. ⁶ Wéle p̀ kái ní gēo gbēz̀ẁpio ní o p̀ipi zu p̀ wà a waa f̀ swa saepi musu, ⁷ aai me: Wáme wa gbépi d̀o, wi wesieo. ⁸ Dii, s̀uuuke ní n gbé Isaili p̀ n ní b̀o. Nsu to tàesaide dea yá wí n gbé Isailio musuo. M̀aa aa láka gbépi deaa, ⁹ í b̀o tàesaide dea yáú, asa a yá p̀ maa Dii kè.

Z̀ẁ ǹe se a ǹ ũ

¹⁰ Tó a gē á wéleowa z̀i, mé Dii á Lua ní náé á ozi, a ní k̀k̀ z̀ẁ ũ, ¹¹ t̀ á gbēe ǹ è ní guu, aà kákaa kèè maa, mé a yeaazi, ali aà se ǹ ũ, ¹² i aà dile a be, ǹepi i a mi bo, i a okẁ z̀z̀, ¹³ i a z̀kezẁa polo k̀le. Ǹepi io ku gōpi be, i a de ní a dao gaa owo m̀ do. A gbēa gōpi i onawà à aà se ǹ ũ sa. ¹⁴ Tó ǹepi i kaaàguo, aà aà gbae i gō aziae. Asu à aà yáio. Asu à aà dile z̀ ũo, asa à aà d̀ ǹe ũ k̀.

Yoakeze

¹⁵ Tó gōe ǹ ví pla, mé a ye adozi de adoa, t̀ aa negōe ìaàno mípla mípii, t̀ ǹ p̀ a yeio mé nē'ìààno káau, ¹⁶ gōpi su yoake di ǹ p̀ a yei nēe ǹ p̀ a yeio yoa gbēu t̀bi kpaalea yáio. ¹⁷ Sema aà yoake d̀ a ǹ p̀ a yeio nēe, i aà baa kpawà lee pla a p̀o kpaalea guu, asa népi mé aà gōsakene séia ũ, ome yoakeze ví.

Negōe swágbāade

¹⁸ Tó gōe negōe swágbāa s̀lede ví, mé ili a de ní a dao yāmao, baa ké aai aà swágagae, ¹⁹ aà de ní aà dao aai aà k̀ wà gēaàno gbēz̀ẁ k̀i wéle b̀leu, ²⁰ aai oné: Wá nēe beea swágbāadee, mé a s̀le ví. Ili swáse wá yáio. Lé'udee mé wēmin sae. ²¹ Wéle gōe i aà pápa ní gbēo mípii wà aà de, ké vāi e láa á guu yái. Isailio i yápi ma mípii, vía i ní k̀.

²² Tó gbēe duunakè, à kà wà aà de, mé a aà d̀, a aà gē lòo líwa, ²³ ásu to gusi à aà gē le líwao. A aà ví z̀beezi, asa gbé p̀ wa lòo líwa á gbé p̀ Lua láaikèwàe.* Asu to b̀usu p̀ Dii á Lua lé kpáwá gbāle m̀ao.

22

Gbēpale p̀o yá

¹ Tó n b̀ n gbédee zu ge aà s̀awa à v̀aa, ísu p̀pi to weo. K̀ suoè. ² Tó n gbédeepi be ku káio, ge t̀ ní aà d̀oe, p̀pi dile n be e aà mò welei, ní gbasa n kpawà. ³ M̀aa níỳ ke ní aà zàa'inao ge aà zwāa ge p̀ p̀ s̀ v̀aa ní gbédeewan ǹ, mé n b̀wà. Nsuli t̀ weo.

⁴ Tó n n gbédee zàa'ina ge aà zu è, à l̀lewà z̀eu, ísu d̀aàzio, ǹ aà f̀leaàno.*

Ikoyā pále

⁵ Ǹee suli gōe p̀kasa dao, mé gōe suli ǹe p̀kasa dao, asa Dii á Lua ye yápikena gíyáio. ⁶ Tó ní be z̀eu, mé n bā sakpe è lí musu ge z̀le, a né ví kau ge gbe, mé an da k̀r̀la, ísu bāpi k̀ ní a néo píi s̀ano. ⁷ To bāpi gēzea, ní aà néo séle, ké n kua e ào na, ní wēni ke.

⁸ Tó n kpé dafu d̀, g̀bo a musu ỳonno ǹ liai, ké gbēe su bāe a musu, aà gaa yá i wí n musuo yái.

P̀bui yáalea

* 21:23 Gal 3.13 * 22:4 Bsa 23.4-5

⁹ Asuli pɔpāle bui ba á v̄ēbuuo. Tó a gi, á v̄ēbeo n̄ pówenapio a ḡs̄é t̄ē ũe. ¹⁰ Asuli zu nakōwa n̄ z̄aá'inao à sapañno. ¹¹ Asuli pɔkasa pɔ wa t̄ā n̄ s̄ākāo n̄ buao yāalea dao.† ¹² Ali tufada á pɔkasao léi.‡

Widaa nɔewa yá

¹³ Tó ḡs̄e nɔs̄è mé à w̄l̄eð, ̄s̄ à gb̄asa yeio, ¹⁴ tó à yá dasi d̄òwà, à aà tó òòkpà à mè: Ma nɔse bee s̄è, ké ma wuleaàno, mi aà ɔ eo, ¹⁵ nɔepi de n̄ aà dao aa ge gb̄ēz̄ōo le w̄lé b̄oɓu n̄ n̄ né ɔ'ea seelao. ¹⁶ Nɔ mae i o gb̄ēz̄ōone a m̄e: Ma a né kpà ḡs̄e beewae. Ké a s̄è, ̄s̄ a yei bo. ¹⁷ ɔ à yá dasi d̄ò ma népiwa à mè, i aà ɔ eo. Ma né ɔ'ea seelan ke. Nɔ de n̄ aà dao i aà daa zw̄āu zw̄āa audepi poo w̄lé gb̄ēz̄ōo ae. ¹⁸ W̄lé gb̄ēz̄ōo i ḡɔpi kú, aai aà wet̄ā, ¹⁹ aai ánuusu ɔwat̄e baso siwà, aai kpa nɔpi maewa, ké à Isaili nenɔe léso tó òòkpà yáí. Ḡɔpi io nɔpi k̄ūa a be. A nɔpi yaa z̄é v̄io e à ge gað.

²⁰ Tó yápiá síanae, mé wi nɔpi ɔ'ea seela eo, ²¹ wà nɔpi se geð aà mae kpé kpele, w̄lé ḡs̄e i aà pápa n̄ gb̄eo wà aà de, asa à wiyā k̄e Isaili b̄usuu, à káaluakà a mae uae, v̄ai i láa á guu.

²² Tó wà ḡs̄e k̄ū n̄ nɔz̄āeo, w̄ali n̄ de m̄pla m̄pii, nɔepi n̄ ḡs̄e pɔ w̄l̄eaañpio, v̄ai i láa á Isailio guu.

²³ Tó wà ḡs̄ k̄e w̄éndia lésoe, mé ḡs̄e kp̄aaūaàno w̄lé guu, à w̄l̄eaañ, ²⁴ ali ḡér̄no w̄lé b̄oɓu an pla m̄pii, í n̄ pápa n̄ gb̄eo à n̄ de. Wa w̄endiapi de, ké w̄lé guue, mé à ḡi wiid̄iwa yáí. Ḡɔpi s̄o, ké à k̄usi a gb̄édee nɔwa yáí. M̄aa áli ke, v̄ai i láa á guu. ²⁵ Tó s̄eu ̄s̄ ḡs̄e kp̄aaū n̄ w̄éndia léso pɔ wà ḡs̄ k̄èò, à k̄usiwà à w̄l̄eaañ, ḡs̄epi a ga adoe. ²⁶ Asu yāe ke w̄endiapiɔ, asa i yá pɔ kà wà aà de keo. Yā doūpie n̄ gb̄é pɔ gb̄ēðeò, ²⁷ asa à b̄ò w̄éndia ḡs̄depiwa s̄eu. Baa ké nɔepi wiid̄wà, gb̄e ku we à aà suabao.

²⁸ Tó ḡs̄e kp̄aaū n̄ w̄éndia léso ḡs̄saideo, mé à k̄usiwà à w̄l̄eaañ, tó wà b̄òmá, ²⁹ ḡs̄epi a ánuusu ɔwat̄e blakwi kpa aà maewae, i aà se nɔ ũ, ké à k̄usiwà yáí.§ A nɔepi yaa z̄é v̄io e à ge gað.

23

¹ Gb̄e su a mae nɔ se à ḡe a mae ḡk̄iio.*

Gb̄é pɔ z̄ev̄i aà ḡe Isailio k̄ōk̄āaa guuo

² Gb̄é pɔ a le wia ge a ḡs̄ekebo z̄s̄ea z̄ev̄i à ḡe Dii gb̄éō k̄ōk̄āaa guuo. ³ Naaene z̄ev̄i aà ḡe Dii gb̄éō k̄ōk̄āaa guuo, baa bui pɔ népi a ke e an buiwa. ⁴ Am̄on̄io n̄ M̄oabuɔ z̄ev̄i aa ḡe Dii gb̄éō k̄ōk̄āaa guuo, baa an buio e an buiwa.† ⁵ Asa ḡo pɔ á be z̄éu á b̄oa Egipi gb̄ea, aai m̄o á ȳaaek̄ei n̄ p̄eoo, aai í kp̄áwá á m̄io. Aa flabò Beoo né Balaaū, Petoo pɔ kú Mes̄opotami b̄usu gb̄é aà láaiz̄iwáe,‡ ⁶ k̄asi Dii á Lua i we Balaaū ȳam̄ào, ̄s̄ à sav̄āipi lile samaa ũ, ké a yeázi yáí.§ ⁷ E à ge àò kuo, ásu buipio aafia ge an b̄oa maa weleio. ⁸ Asu Edoūo b̄ob̄oo, asa á daeone. Asu Egipio b̄ob̄oo, asa á kú an b̄usuu b̄òm̄o ũ yāe. ⁹ Sea za n̄ síw̄enaɔwa aame aali e ḡe Dii gb̄éō k̄ōk̄āaa guu.

Kua z̄ilau gb̄alesai

¹⁰ Tó a ge á w̄l̄eɔwa z̄iu, mé á kú b̄ou, à laaika gb̄al̄eai. ¹¹ Tó á gb̄e az̄ia è gw̄aas̄ina, à gb̄al̄èn we. Ade bo b̄ou, io ku we. Asu ḡe b̄ouo. ¹² Tó oosi k̄e, aà zu'o, i su b̄ouo íat̄e ḡea kp̄éu gb̄ea. ¹³ A gu pɔ áli ḡe b̄iikpekeui dile b̄o kpe. ¹⁴ Alio eȳo k̄ūa á ḡs̄kebo guu. Tó a ge b̄iikpekei, ali eȳo, tó a b̄iikpeke á láa, íli b̄usukaa. ¹⁵ Asa Dii á Lua io be á b̄ou, àò á d̄s̄ae, i á w̄l̄eɔ naé á ɔz̄i. Sema á b̄oo ku gb̄alesai, ké Dii su gb̄asi eu, i bo á kpeo yáí.

† 22:11 Lev 19.19 ‡ 22:12 Nao 15.37-41 § 22:29 B̄oa 22.15-16 * 23:1 Lev 18.8, 20.11 † 23:4 N̄e 13.1-2
‡ 23:5 Nao 22.1-6 § 23:6 Nao 23.7-24.9

Ikoyāe

¹⁶ Tó zœ bàalè a diie, à mò azia kpàwá, ásu à aà kpa a diiwao. ¹⁷ A to aào kúánɔ gu pɔ a yeiu, á wéle pɔ kèè maau. Asu à aà wetāo.

¹⁸ Isaili nœe ge gœe su gœ táakpe káaluá ũo.* ¹⁹ Asu mɔ Dii á Lua kpéu n káaluaka'šao à légbā dɔowào, asa Dii á Lua ye káaluá gíyāio.

²⁰ Tó a pœ sèa á gbédeee, ša ge ble ge pɔpālen nò, ásu a idiaèo. ²¹ A a idia bui zìloε, āma ásu dia á gbédeeeo, Dii á Lua i báaadaé á zì píiu bùsu pɔ ále gé síipi guu.†

²² Tó a lekè Dii á Luawa, ásu to a fiaboa gɔɔ gágao, asa Dii a á lá a yái, í gœ duundeɔ ũe.‡ ²³ Tó i lekewào, á gœ duundeɔ ũo. ²⁴ Yá pɔ bɔ á léu, àli zíkewà n laaio, asa a lekè Dii á Luawa n pœāoε.

²⁵ Tó a gœ á gbédee vœebu, à vœebe ble we lá á yeiwa à ká, āma ásu bobo ka gbíu à suɔo.

²⁶ Tó a gœ á gbédee pówembuu, à a sáoɔ we n ɔo, āma ásu kɔma ká á gbédee pówenai à kœo.

24*Gia nɔzi yá*

¹ Tó gœe nɔsè, mé nɔpi yá i kaaàguo, ké a è a dœ'ni ví yái, mé à gínzila* kè kpàwà à aà yàò, ² tó nœpi bɔ aà be, à gè zā pāle kè, ³ mé gœ plaadepi yeaázio, tó à gínzila kè a kpàwà à aà yàò sɔ, ge gœ plaade pɔ aà sèpi gàn lò, ⁴ gœ pɔ aà yà séia zé ví à aà se nɔ ũ loo, asa à dāa à aà òkpàe. Dii ye yá bee gíyāio. Asu bùsu pɔ Dii á Lua lé kpàwá á pɔ ũ òkpao.

Ikoyāe

⁵ Tó gbé nɔsè dafu, asu gé zílauo, mé wasu zidaè zāo. Wa aà ké, io ku be wè do, ké aà nɔ pɔ a sèpi pɔ e ào na.

⁶ Wasu gbēe wísilɔgbē tɔɔmasio, baa a né, asa aà wēni tɔɔmasian we.

⁷ Tó gbé a Isaili dee sè kpái, à aà kè zɔ ũ ge à aà yian nò, sema à kpáipi de, vāi i láa á guu.†

⁸ A láai ka kusui, í laaidɔ a yá pɔ sa'ona Levii buiɔ òéwa maamaa. Lá má dīlenéwa, ào kūa màa.‡ ⁹ A to yá pɔ Dii á Lua kè Miliaūe zéu á bɔa Egipi gbēa dɔágu.Š

¹⁰ Tó n pɔ sèa n gbédeee, n̄su gē aà kpéu n aà zwāa sí tɔɔma ũo. ¹¹ Ze n aà dā bàasi, i bɔne n̄ n zwāapio bàasi we. ¹² Tó taasidee, n̄su n̄yɔ kūa e n ge taò kpéuo. ¹³ Ge n̄ kpawà e íatē ào gé gēi kpéu, i e i n̄ a zwāapio. A fɔkpama, yá pɔ n̄ kèpi i ke Dii á Luae na.*

¹⁴ Asu á gbèwina pɔ de taaside wēnade ũ wetāo, á gbé Isaili ge bòmɔ pɔ kú á bùsu wéleun nò. ¹⁵ Aliɔ aà fiaboe lá gu lé dɔ e íatē ào gé gēi kpéu, asa taasidee, mé aà wé dɔ a šai. Tó màa no, a wiile Diiwae, í gœ taaedeɔ ũ.†

¹⁶ Maeɔ ga n̄ néo duuna yáio, mé néo ga n̄ maeɔ duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie.‡

¹⁷ Asuli yágœgœ bòmɔ ge tone pɔ gwana víoε ɔkpaeio. Asuli gyaa gbēando pɔkasa tɔɔmasio. ¹⁸ Ké a zɔblè Egipi, š Dii á Lua á bɔu, à to a yáo dɔágu. Bee yái mále yáe bee diléié ào kūa.Š

¹⁹ Tó ále pɔkεke bua, mé á pɔ bàaae yá sàágu, ásu ea gé séio. A bee to bòmɔne n̄ netone pɔ gwana víoɔ n̄ gyaa taasideɔ, Dii á Lua i báaadaágu n̄ zì pɔ ále keo píi. ²⁰ Tó ále kuke, ásu a be kɔnwεo. A bee to bòmɔne n̄ netoneɔ n̄ gyaaɔ. ²¹ Tó ále vœe bobo, ásu a be kɔnwεo. A bee to bòmɔne n̄ netoneɔ n̄ gyaaɔ.* ²² A tó á zɔblea Egipi yáo dɔágu. Bee yái mále yáe bee diléié ào kūa.

* **23:18** Lev 19.29 † **23:21** Bɔa 22.24, Lev 25.36-37, Iko 15.7-11 ‡ **23:22** Nao 30.1-16, Mat 5.33 * **24:1** Mat 5.31, Maa 10.4 † **24:7** Bɔa 21.16 ‡ **24:8** Lev 13.1-14.54 § **24:9** Nao 12.10 * **24:13** Bɔa 22.26-27 † **24:15** Lev 19.13 ‡ **24:16** 2Kia 14.6, 2Lad 25.4, Eze 18.20 § **24:18** Bɔa 23.9, Lev 19.33-34, Iko 27.19 * **24:21** Lev 19.9-10

25

¹ Tó lekpaá gè g̃ɛɔ zānguɔ, aa gé yákpalekek̃i wà yápi g̃óg̃ɔ́ñɔ, wàli yānakpa gbé pò a yá nawa, wi tàaeđe yá'ikpawà. ² Tó à kù wà tàaeđepi gb̃ɛ s̃ɔ, yákpalekena lí tó aà wúle, i aà gb̃ɛ tàae pò a kè léu. ³ Wasuli aà gb̃ɛ de flà le blalao.* Tó wà sù wà aà gb̃ɛ de beea, a widà a gb̃ɛdeewaɛ.

⁴ Asuli lesokpa zu pò lé p̃ogb̃ɛɔ.†

⁵ Tó ṽi ní dānao ku gudoũ, mé an gbé m̃endo gà nésai, aà gyaa su gé zāk̃ei gupāleio. Aà zá ṽi ge dāuna mé a aà se ñɔ ũ, i aà da'uake. ⁶ Wa neg̃ɔɛ pò a i séia dile aà g̃ɔ pò gà g̃ɛ ũ, kè aà tó e àò ku Isailiɔ guu.‡

⁷ Tó g̃ɔɛpi ye a ṽi ge a dāuna ñopi seaiɔ, ñopi i gé gb̃ɛz̃ɔɔ le yákpalekek̃i, i oné a zá gb̃ɛdo g̃i a da'uakeiɛ, kè a zá tó su àò ku Isailiɔ guuo. ⁸ Wéle gb̃ɛz̃ɔɔpiɔ i aà sísi, aai aà la. Tó gia ñopi seai s̃ à zèò, ⁹ ñopi i s̃aàzi gb̃ɛz̃ɔɔ aɛ, i aà kyale gbá do b̃ɔ, i lé'ika aà oawa, i me: Maa wàli ke gbé pò g̃i a gb̃ɛdo ua vuiɛ.§ ¹⁰ Za zibeezi waliɔ o aà uae kyalesai'ua.

¹¹ Tó gb̃ɛñ plaɔ lé s̃oleke, mé an gbé m̃endo na m̃ò a zá suabai, mé à gbé pò lé s̃oleke ní a záopi kù aà g̃ɔek̃ɔwa, ¹² à ñopi z̃ɔ, ásu à aà w̃enagwao.

¹³ P̃ogbiaỹɔɔ z̃ɔ ní a ñenaɔ su àò kaa á b̃ɔɔ guu pla píio. ¹⁴ Zaa z̃ɔ ní a ñenaɔ su àò kú á be pla píio. ¹⁵ A to p̃ogbiaỹɔɔ ní á zaa líɔ maa wásawasa, kè à e g̃ɛg̃ɛ bùsu pò Dii á Lua lé kpáwápiu. ¹⁶ Asa Dii á Lua ye gbé pò aai yāfaasai bee taa keɔ g̃iyāio.*

¹⁷ A to yá pò Amaleki buiɔ kèé zéu á b̃ɔa Egipi gb̃ɛaɔ d̃águ.† ¹⁸ G̃ɔɔ pò a kpaasa, á ỹɛɛ làa, aai ṽiake Luaɔ, aa l̃èlè á gbé buse pò té gb̃ɛz̃ɔwa zéue. ¹⁹ Tó Dii á Lua á ib̃ɛɛ pò liaaáz̃iɔ nàé á z̃i, à á gba íampak̃i bùsu pò àle kpáwá à sipi guu, à Amaleki buipiɔ tó de d̃úniau. A yá su sááguo.‡

26

Pó káauɔ ní p̃okwideɔ kpaá Luawa

¹ Tó a g̃ɛ bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá á pò ũpi guu, mé á sí a z̃leu, ² àli a buapó káauɔ dā ká gb̃i, í g̃ɛd̃ gu pò Dii á Lua a se a tó àò kuwà.* ³ A ge sa'ona pò kú zibeezi le, í oè à me: Málè o gb̃a Dii ñ Luaɛ, ma ka bùsu pò Dii a leg̃b̃è wá deziɔne à m̃ò á kpáwápiu. ⁴ Sa'ona i gb̃i sí á z̃i, i dile Dii á Lua gbagbak̃i aɛ, ⁵ í o Dii á Lua aɛ à me: Sili gbé beb̃enan ma dezi ũ. A tà Egipi à z̃leu ní a gbé pò aa dasiɔ, s̃ aa g̃ò bui z̃ɔ pò aa dasi mé aa gb̃aa ũ. ⁶ Egipiɔ íadawá aa w̃ét̃am̃w̃ɛɛ, aa wá dá z̃ɔbleu p̃ásip̃ási, ⁷ s̃ wa wiilè Dii wá deziɔ Luawa. Ɔ à wá wiil̃awapi mà, à w̃ét̃a ní taasio ní gb̃aa pò wa m̃òw̃ɛɔ è, ⁸ s̃ à wá bóle Egipi ní a g̃àsa gb̃aaɔ. A a g̃ási p̃ò à yá pò í to ṽi ní kú kè maamaa ní seelaɔ ní dabudabuɔ. ⁹ Ɔ à m̃òwañɔ guɛ beeu, à bùsuɛ bee kpáwá, bùsu pò ṽi ní z̃'io diu. ¹⁰ Tia kéwa Dii, málè m̃ó ní t̃òle pò ní kpàa pò káauɔ. Ali dile Dii á Lua aɛ, í kúlè. ¹¹ Apiɔ ní Levii buiɔ ní b̃òm̃ɔ pò kú á guu, á pò lí ke na p̃omaa pò Dii á Lua kpáwá ní á beɔwa píi.

¹² Tó a á buap̃ɔɔ kwide b̃ò a w̃è àãde guu, á làa píi, àli kpá Levii buiɔwa ní b̃òm̃ɔ ní net̃oñɔ ní gyaaɔ, aai ble á w̃éleɔ guu aa ká.† ¹³ I o Dii á Luaɛ à me: Ma ñ asea b̃òne ma be, má kpà Levii buiɔwa ní b̃òm̃ɔ ní net̃oñɔ ní gyaaɔ, lá ní òwa píi. Mi p̃ā ñ yād̃il̃eaaɔ, a kee i s̃amagu s̃ɔ. ¹⁴ Mi ñ asea ble ma taasik̃ea guuo. Mi ñ asea b̃òne ní gb̃ás̃iɔ. Mi a kee kpa g̃ɛṽi yá musuo. Dii ma Lua ma ñ yāmà, má kè lá ní d̃ilem̃ɛwa. ¹⁵ Wékpale za ñ kúk̃iɔu musu, ní báaada ñ gbé Isailiɔgu ní bùsu pò ní kpáwá, bùsu pò ṽi ní z̃'io diu, lá ñ a leg̃b̃è wá deziɔñɛwa.

* **25:3** 2Kln 11.24 † **25:4** 1Kln 9.9, 1Tim 5.18 ‡ **25:6** Mat 22.24 § **25:9** Lut 4.7-8 * **25:16** Lev 19.35-36

† **25:17** B̃ɔa 17.8-14 ‡ **25:19** 1Sam 15.2-9 * **26:2** B̃ɔa 23.19 † **26:12** Iko 14.28-29

⁵ A báaada á tao ní á góogú. ⁶ A báaadaágu á gea guu ní á suo. ⁷ Dii a to à zible á ibee pò aa feleánòwa. Aa dòkòwa aa mò léleiwá, aai fáaa ní bao aa tá. ⁸ Dii a báaada á dōogu ní zì pò á kèò píi. Dii á Lua a báaadaágu bùsu pò ále kpáwá guu.

⁹ Tó á Dii á Lua yādilea kūa, mé á té aà iai, a á dea a gbé pò an kua rídoò ù zedò, lá a òéwa, ¹⁰ dúnia bui píi i dō ké Dii tó kúwá, aai víakeé. ¹¹ Dii a to pò kéé, á néo ní á potuo néo ní á buaneo líála bùsu pò á a legbè á dezi káauone à mè á kpáwá guu. ¹² Dii a a àizee làasi wéé za musu, i to lou maé á bùsuu à bōlei, i báaada zì pò ále keu, í pò sēa bui dasideone. Aò pòe sēaamá ni vīo. ¹³ Dii a to àò de mideò ùe, i ke áò kpee no. Tó a Dii á Lua yādilea pò mále daé gbāò mà á kūa, ále zíkewà, áò ku musue, i ke zīle no. ¹⁴ Aò yá pò mále daé gbāò kūa. Asu pāale oplaai ge zeeio. Asu te dii pālezi à zòblenéo.

Láai yáò

(Lev 26.14-46)

¹⁵ Tó i Dii á Lua yāmao, tó i aà otondòkii gwao, tó á aà yādilea pò mále daé gbāò kūao, yáe beeo mé a á le. ¹⁶ A wéleo ní á buao i gō láai pò ù. ¹⁷ A tao ní á góo i gō láai pò ù. ¹⁸ A néo ní á bua pò ní á zuo ní á são ní a bleo i gō láai pò ù. ¹⁹ I gō láai pò ù á gea ní á suo. ²⁰ Dii a láaiziwáe, a otōwá, i webiiwá zì pò ále ke píi guu e a ge kaale à mide kándo yāvai pò á kè a pākpāaazi yái. ²¹ Dii a gagyákaágu e à ge láa bùsu pò ále gé síi guue. ²² Dii a to tōon vāi á le ní sionao ní kákagyāo ní mēwāao ní nōanao. Pò piaa gbōsi ní pò fukpaaò i á buapò le. Gyāpio péleázie e à ge mideò. ²³ Luabe aò kú á musu gii lán mōgotēwae. Tòle io kú á zīe gbáugbāu lán mōsiwa. ²⁴ Luutē ní bùsutio ò Dii a to à e lou gēe ù. Aò bō za musue e à ge á dedeò.

²⁵ Dii a tó á wéleo ziblewáe. A dòdòkòwa à gé léleimá, í fáaa ní bao à tá. Sō i kē dúnia bui píigu yá pò á lé yái. ²⁶ A geò i gō bāò ní wàio pòblea ù, gbēe a ní yáo. ²⁷ Dii a to Egipi sánéo á le ní gbenao ní yiao ní kásanao. Aò gbágbāa vīo. ²⁸ I to íana káwá, i to à víakū, i tó á mi liaa, ²⁹ io omalemale fáane lán vīa pò kú gusiauwa. A yāe ali bō maaò. Wa gbāamóé, wi á pò síwá, kási gbēe a á suabao. ³⁰ Aò nòkpama vī, gbēpāle i kusiwà. A kpedò, á e iuo. A vēebu ke, á e à a be mōaokéo. ³¹ Wa á zuo kòlokpa á wáa, á e à a nòò soo. Wa á zàa'inao síwá, mé á e lōo. Wa á são kpá á wéleowa, kási gbēe a á suabao. ³² Wa á negōeo ní á nenōeo kpa buipāleowa, á wé io dōnzi e á wé wo. A gbāa a pòe keo. ³³ Bui pò á dōo á buazì pò á kè pòble. Waò gbāamóé, wiò á wetā gōopii. ³⁴ Iana a káwá yá pò á wé a e yái. ³⁵ Dii a to bòkòò á le á koso ní á gbásaonaowa. Aa líála sea za á gbakpēa e á minanguo.

³⁶ Dii a táánò ní á kía pò á aà dileo bui pò ápiò ní á deziò dōoò kii. Wekii á zòbleu líone ní gbēo á diio ù. ³⁷ A gō sōkēngu pò ù, láanipò ù bui pò Dii a á yá ní kíione píi, aai yāadaáno. ³⁸ Ali pótō maamaae, kási ali keke yōonnoe. Kwao mé aa so píi. ³⁹ A vēebu ba, í a sēwa, kási á e à a kó zōzō à a imio. Kòò mé aa á vēelipio zōzō. ⁴⁰ Kuliò di á bùsuue, kási á e a nísi mōaokéo, asa aa nòbòleke píie. ⁴¹ A negōeo ní nōeo i'i, kási aao kúánò. Wa tárinò zìzò ùe. ⁴² Kwasutēo i á bùsu lío ní á buapò síwá. ⁴³ Bòmò pò kú á guuo kúkuála musumusue, á vlá io naua. ⁴⁴ Aa pò sēae, kási á e pò sēanéó. Aaò de mideò ù, io kú ní guu kpee.

⁴⁵ Yá beeo á le píie, aaiò téazi. Aa kéwáo e à ge mideò, ké i Dii á Lua yāmao, i aà otondòkii gwao, mé á aà yādilea pò a dàéo kūao yái. ⁴⁶ Yá pò aa á lepíò aao de seela pò ì dimá ùe e á buiwa. ⁴⁷ Tó i zòble Dii á Luae ní pōnao ní nòsenao á namablegòò, ⁴⁸ á wéle pò Dii a ní ziwáò ò á zòblené búu ní nōanao ní imio pókēsāma guu. Dii i mò zuu daé á nōe e à ge á kaaleò. ⁴⁹ Bui pò kú za tòle léwa zāzā ili ní yāmaoò ò Dii a to aa kúu'o aa mówá. ⁵⁰ Buipio aao pāsí, aa gbēzòò wegwaò, aa wēnadō néoneo. ⁵¹ Aa á potuoò sóso ní á buapò e à ge kaaleòe. Aa á pówēna ge á vēe ge á nísi ge á zu ge á sã tóeo e à ge mideò. ⁵² Aa koezō á bùsu pò Dii á Lua lé kpáwá wélezi píi e á bíi gbāa lesí pò ále a náaikéo ge kweòe.

⁵³ A á nēgḡeo ní a nēnḡeo pò Dii á Lua a kpáwáso so taasi pò á wèlḡo á dau koezḡaázi guu yáí. ⁵⁴ Baa á gḡe buse wēnadḡnede a bīike ní a gbédeeo ní a nḡ yenzideo ní a né pò gḡo ⁵⁵ ní a né pò àlḡ sópio. A li an gbēeḡo, ké pḡe i gḡeḡo taasi pò á wèlḡo á dau koezḡaázi guu yáí. ⁵⁶ Baa á nḡe buse wēnadḡnede, nḡe pò lí we kēse tò bùsuwao ké a buse mé wēnadḡnede yáí, a bīike ní a gḡ yenzideo ní a nēgḡeo ní a nēnḡeo ⁵⁷ a né pò a í ní a bio yá musu. A so asii guue* pòkēsāma ní taasi pò á wèlḡo á dau koezḡaázi guuo yáí.

⁵⁸ Tó á ikoyā pò kú láe bee guuo kūa, ále zíkewào, tó á Dii á Lua tó gbia pò í ní me séenata beee dḡo, ⁵⁹ Dii a gaga pò á a fān vīo káágu ní a buiḡe, gaga pāsí pò í gḡoplakeḡo ní gyāvāi pò lí láaoḡ. ⁶⁰ A to Egipi gyā pò á a vīa vīo á le, a kéwáo. ⁶¹ Baa gaga ní gyā pò a yá kú ikoyā láe bee guuoḡ, Dii a káágu píi e à ge kaaleḡe. ⁶² Tó i Dii á Lua yāmao, baa ní a dasi lán saanaḡwa keḡo, á gḡ bílao. ⁶³ Lá à kà Diigu à yāmaakèé, a tò a dasikù, màa a kaaḡgu à á dede, i á kaale. A á wo bùsu pò ále gé síi guu, ⁶⁴ i á fáaa buiḡ guu za dúnia léla e a léle. We á zḡbleu líḡne ní gbḡeḡo, dii pò ápiḡo ní a deziḡo á dḡoḡ. ⁶⁵ A íampakīi e buipiḡo guuo, á pḡḡpekīi e gueio. Wekīi Dii a to àḡ sḡdeedeekēu, á wé iḡ wo, á yēe i láa. ⁶⁶ A nisīna iḡ naa líwa, vīa iḡ á kú gwāasīna ní fāaneo, áḡ á kua náai vīo. ⁶⁷ Vīa pò á á kú yá pò a wesīe yáí áli me kḡḡe à to oosi ke, íli me oosīe à to gu dḡ. ⁶⁸ Dii a á ká gó'ilenḡo guu à táánḡo Egipiḡe, tá pò má dé ásu o loopi. We á weeḡe à ázia yíau á wèlḡowa zḡḡ ũ, kási gbēe a á lúo.

⁶⁹ Dii bàa kua ní Isailiḡo yá pò a díle Mḡizīe Mḡabu bùsuun we, yá pò a díleè Olebu bàasi.

29

Dii bàa kua ní Isailiḡo zedḡa Mḡabu bùsuu

¹ Mḡizi Isailiḡo sísi píi à mè: A yá pò Dii kè Egipi Falaḡḡe ní aà íwaḡo ní aà bùsuo è píi. ² A wesīe lá à seelaḡo ní dabudabu zḡḡḡo kè, à aà gbāa legwàḡo. ³ Kási e gbā Dii i á nḡe wēé a ḡnḡkùo. I á wé kēé a gu'èo. I á swá wēé a yāmao. ⁴ Ké ma dḡaaé guwaiwaiu wè bla, á pḡkasao ní á kyaleḡo i yaao. ⁵ I pḡe soo, i vḡe ge í gbāa mio. Dii á gwá, ké à e dḡ ḡme Dii á Lua ũ. ⁶ Ké wa ka gue beeu, Eḡebḡo kí Siḡo ní Basana kí Oguo bḡlḡwá ní zīo, ḡ wa zīblḡmá.* ⁷ Wa ní bùsu sí wá kpà Lubeni buiḡo ní Gada buiḡo ní Manase bui kīniḡwa ní pò ũ.

⁸ Ayāmḡeto àḡ Dii bàakuaánḡo yādīleaḡe beeḡo kūa, iḡ zíkewà, yá pò ále ke píi i bḡ maa. ⁹ Apíi á sía Dii á Lua ae gbā, á dḡaanaḡo ní á kíao ní á gbḡzḡḡo ní á zīgḡo badeḡo ní á gḡeḡo píi ¹⁰ ní a néḡo ní a nḡeḡo ní bḡmḡo pò kú á bḡou yāawenaḡo ní itḡnaḡo ũ. ¹¹ A sía la ké à ze ní Dii á Lua bàakuaánḡo yáo. Dii á Lua lé a bàakuaánḡo legbḡe ní a kuaḡo gbā, ¹² ké à á dea a gbḡḡo ũ zedḡo gbā. Aḡ de á Lua ũ lá a déwa, lá à a legbḡe á deziḡne Ablahaḡo ní Izaakio ní Yakḡbuowa. ¹³ I ke átḡe ḡ mále yápi legbḡéeo. ¹⁴ I ke á gbḡe pò á kúwanaḡo gbā Dii wá Lua aeḡo átḡe no, ní wá bui pò wi ní i yāaoḡe.

¹⁵ A dḡ ázīlawa lá á kú yāa Egipi, mé lá a bḡle ní buipāleḡo bùsuḡo. ¹⁶ A ní pò pò aa kè ní lío ní gbḡeḡo ní ánusuo ní vuaḡo táao ũ è, pò pò Dii ye a gīyāio. ¹⁷ A gbḡe su bḡ Dii wá Lua kpe à gé zḡblei buipāle diipiḡneḡo, á gḡeḡe ge á nḡeen nò, á buie ge á ualeen nò. Yāvāi zīna su àḡ kú á guu kona ge gḡi ũo.† ¹⁸ Tó gbḡe láai yáe beeḡo mà, asu ázia sáaukpa à me, baa tó a swá gbāa, áḡ ku aafiaḡo. Bee a to wà iwāa tḡḡo káé á í níeue. ¹⁹ Dii a we sūuukeaánḡo. Aḡ pḡkūma ní pḡfḡo bḡbḡwà gḡḡpíiḡe. Láai yá pò kú láe bee guu a aà le píiḡe, Dii i aà tḡ de dúniau. ²⁰ Dii a aà bḡ Isaili buiḡo guue, i láaiḡo wà a yākè ikoyā láe bee guuo zīwà píi íadaawà yáí.

²¹ A bui pò aa mḡo á kpeḡo ní buipāle gbḡe pò bḡ bùsu zāzāuḡo aa gaga pò kà bùsue beeuḡo e ní gyā pò Dii kááguḡo. ²² Íatḡgbḡo ní wisio a bùsue bee tékū píiḡe. Wa pótḡo weo, pḡe a bḡleḡo, baa sḡ. Aḡ de lán Sḡḡḡo ní Gḡmḡḡo ní Adamao ní Zeboiḡo pò Dii ní suumpà ní pḡkūma pāsīḡḡwaḡe.‡

²³ Bui píi a me: Bóyāi Dii yá bee taa kè bùsue beei? Aà pḡfḡe zḡḡo bee taa dea ní? ²⁴ Wi

* 28:57 2Kia 6.28-29, Wēn 4.10 * 29:6 Nao 21.21-35 † 29:17 Ebe 12.15 ‡ 29:22 Daa 19.24-25

wemá wà mε: Ké aa pākpa Dii ní deziò Luapi bàakuarínò yázi an bɔa Egipi gbɛa yáie. ²⁵ Aa gè zòblè dii pàlɛnɛ, aa kùlɛ dii pò aa dō yāaoɛnɛ, i kɛ Dii mé dīlɛnɛ. ²⁶ Ǿ Dii pòkūmabòbò būsupiwa, à láaipò kú lác bee guuò zìwà píi. ²⁷ A ní wó ní būsuu à zòzòní e būsuu pàlɛu, lá aa ku tiaɛwa.

²⁸ Yá pò ulɛaò de Dii wá Lua yá ũɛ. A pò pò à bòò gupuuu sɔ, wápiò ní wá nɛò yáɛ gɔɔpii, ké wà e wàò zíkɛwà.

30

Dii sua ní Isailiò ní pá ziu

¹ Tó èfāai ní láai yá pò mále daéɛ beɛò kèé pii, tó á wé kè bui pò Dii á Lua a á yá à á fāaa ní guuò guu, ² tó ápiò ní á nɛò a ɛa zè ní Dii á Luao, tó a aà yá pò mále dilɛé gbā mà píi ní nòsemendoo ní pɛãò, ³ Dii á Lua a á wɛnagwa, i ɛa á kāaa za bui pò a á fāaa ní guuò guu, i suánò á pá ziu. ⁴ Baa tó à á yá à á fāaa būsuu guu e dúnia léwa, a á buiò kāaa we, i suínò. ⁵ A suínò būsuu pò an deziò ví za yāau. Tó aa èa būsupi sɔ, a èfāaikɛnɛ, i to aa dasikū de ní dezipiòla. ⁶ Dii á Lua a á sò gbāsi woloé ní á buiò, á nisina iò yeaazi ní nòsemendoo, iò ku aafia. ⁷ Dii á Lua i láaiɛ beɛò zì á wɛlɛɔwa ní á zangude pò aa ìadàwáò, ⁸ í ɛa Dii yāma, iò zíkɛ aà yádilea pò mále oé gbāɔwa. ⁹ Dii á Lua a èfāaidaé á zì píi guu, i tó á nɛò kó ní á pòtuò ní á buanɛò, aà pò i ɛa kɛwá na, i maakéé, lá aà pò kèna á deziòwawa. ¹⁰ Tó a Dii á Lua yāma, a aà ɔtondòkii gwà, mé á aà yádilea pò kú ikoyā lác bee guuò kūa, tó a zɛ ní Dii á Luao ní nòsemendoo ní pɛãò, a bee kéé píiɛ.

Wɛni ge ga

¹¹ Yá pò mále dilɛé gbāpi zì'ũ de á gbāa léao. A zàánò. ¹² A ku luabɛò. Asu mɛ, démɛ a gé luabɛ à pila ní yápio, i oé à zíkɛwàio. ¹³ A ku ísia baaleo. Asu mɛ, démɛ a bua ísia baale i suò à oé à maio. ¹⁴ Yápi kúánò káinnò, a dɔ á léu, a kú á nòseu,* ké à e zíkɛwà. ¹⁵ A ma! Mále wɛni ní yāmao kálɛé gbā ní gao ní yāvāio. ¹⁶ Mále dilɛé gbā, àò ye Dii á Luazi, àò tɛ aà iai, à aà ɔtondòkii gwa, àò aà yádileaò ní aà ikoyāò kūa, iò ku, í dasikū, Dii á Lua i báaadaágu būsuu pò ále gé síi guu. ¹⁷ Ama tó a bɔ aà kpɛ, mé i aà yāmao, tó a kɛwà, mé a zòblè dii pàlɛnɛ a kulɛnɛ, ¹⁸ mále oé gbā, a kaalen we! A gɛgɛ būsuu pò ále bua Yuudɛwa ále gé síi guuo. ¹⁹ Luabɛ ní tɔlɛo mé ma seeladeò ũ gbā á yá musu. Ma wɛni ní gao dèé á aɛ, báaa yá ní láai yáo. A wɛni sé, ké ápiò ní á nɛò à e àò aafia. ²⁰ Aò ye Dii á Luazi, iò aà yāma, í nawà, asa òmɛ á wɛni ũ, i to à gɛgɛ būsuu pò à a lɛgbè á deziònɛ Ablahaũ† ní Izaakio‡ ní Yakòbuo§ à mè á kpámá guu.

31

Yozuee dilɛa Mɔizi gɛɛ ũ

¹ Mɔizi gè yáɛ beɛò ò Isailiònɛ ² à mè: Tia kéwa ma ka wè basoolo, má fɔ dɔaaé bo. Dii òmɛɛ à mè má bua Yuudɛwao.* ³ Dii á Lua mé a dɔaaé à buawà, i bui pò kú weò kaalɛé, í ní būsuu sí. Yozuee mé aò dɔaaé sa lá Dii òwa. ⁴ Dii a kené lá a kè Amɔlɛò kí Sišɛ ní kí Oguo ní ní būsuuwa, à ní kaalɛ. ⁵ Dii a ní naé á zɔíɛ, í kené lá má dīlɛéwa píi. ⁶ A sòdile, iò wóò ví! Asu to vía á kūo, ásu to sɔ kéágu ní yáio, asa Dii á Lua mé lé géánò. A á tó weo, a pākpaázio.

⁷ Ǿ Mɔizi Yozuee sɔsi, a òè Isailiò pii wáa à mè: Sòdile, níò wóò ví, asa níme níyò gé ní gbéɛ beɛò būsuu pò Dii a lɛgbè ní dezi káauɛnɛ à mè á kpámá guu. Mmɛ níyò būsupi kpaalenɛ. ⁸ Dii mé a dɔaanɛ. Ǿmɛ aò kunno, a n to weo, a pākpanzi bauo.† Nsu to vía n kūo, nísu bílikɛo.

* 30:14 Lom 10.6-8 † 30:20 Daa 12.7 ‡ 30:20 Daa 26.3 § 30:20 Daa 28.13 * 31:2 Nao 20.12 † 31:8 Yoz 1.5, Ebe 13.5

⁹ Mɔizi ikoyāpi kɛ̀ lá guu, a kpà sa'ona Levii bui pɔ́ aaɔ́ Dii bàakuaɔ́nɔ́ kpagolo seaɔ́wa n̄ Isaili gbɛ̀zɔ́ɔ́ p̄ii. ¹⁰ Mɔizi yād̄ilɛ́nɛ̀ à mè: Wɛ̀ sopla gbɛ́a, wɛ̀ pɔ́ w̄i fiadeɔ́ kɛ̀, Lákpɛ́dɔ́a dikpɛ́gɔ́, ¹¹ tó Isailiɔ́ mò n̄zla òlɔ́ Dii n̄ Luaɛ́ n̄pii gu pɔ́ a seu, àli ikoyā lác bee kyokené aa ma. ¹² Ali n̄ k̄aaa, ḡɔ́ɛ̀ n̄ n̄ɔ́ɛ̀ n̄ n̄éfɛ́nɛ́nɔ́ n̄ b̄òmɔ́ pɔ́ kú á w̄éleuɔ́, aa ma, aai dada, ké aa e wàɔ́ Dii á Lua v̄ia v̄i, aaiɔ́ ikoyāpiɔ́ k̄ua p̄ii, aaiɔ́ z̄ikɛ́wà. ¹³ An né pɔ́ yápi d̄ɔ́ɔ́ i ma, aaiɔ́ v̄iakɛ́a Dii á Luaɛ́ dada gɔ́ɔ́ pɔ́ á kú b̄usu pɔ́ ále bua Yuud̄ɛ́wa ále gé sípi guu.

Dii d̄aaaa Isailiɔ́ p̄òbɔ́zákɛ́a oa

¹⁴ Dii ò Mɔizie: N gagɔ́ k̄aikù. Yozuee sisi, í ge ze kpaaũkpɛu, mí aà dile. Ǿ Mɔizi n̄ Yozuee gè zè kpaaũkpɛu. ¹⁵ Dii b̄ò mòmá we telu pɔ́ zea kpépi kpɛɛ́ɛa guu. ¹⁶ Ǿ Dii ò Mɔizie: Tó n̄ zu n̄ deziɔ́ guu, gbépiɔ́ fele gbāsike n̄ b̄usu pɔ́ aale ḡɛu dii z̄ilɔ́ɛ. Aa p̄ákpamazi, aai ma bàakuaɔ́nɔ́ yá gbooe. ¹⁷ Gɔ́ɔ́ bee ma pɔ́ a pańzi, mí b̄ónkpe, wi n̄ mómɔ́. Yá'ia a n̄ le dasi, aai taasike. Gɔ́ɔ́ bee aa mɛ: Yá'ia piɔ́ wá le, ké wá Lua kúwanɔ́ yáí yà? ¹⁸ Gɔ́ɔ́ bee má b̄ónkpe yāvai pɔ́ aa kè aa zè n̄ dii p̄aleɔ́ yáí.

¹⁹ Lee bee k̄é láu sa, ní dada Isailiɔ́nɛ́ aa sí, ké àɔ́ demɛɛ an b̄ɔ́a ma kpe seela ũ. ²⁰ Tó ma geínɔ́ b̄usu pɔ́ ma a legbè n̄ dezi káauɔ́nɛ guu, b̄usu pɔ́ v̄i n̄ z'io diupi, tó aa kà aa mèkpa, aa ze n̄ dii p̄aleɔ́ɛ, aai z̄ɔ́blɛnɛ́. Aa p̄ákpamazi, aai ma bàakuaɔ́nɔ́ yá gbooe. ²¹ Tó yá'ia piɔ́ n̄ lé dasi, mé aale taasike, lepi mé a n̄ yá'ikpamá, asa a yá a sá n̄ buiɔ́guo. Má làasoo pɔ́ aale ke gbā d̄ɔ́, e màɔ́ gé géínɔ́ b̄usu pɔ́ ma a legbèné guu. ²² Mɔizi lepi kè láu gɔ́ɔ́ bee, ɔ́ a dà Isailiɔ́nɛ́.

²³ Dii yād̄ile Nuni né Yozuee à mè: S̄ɔ́dile, níɔ́ w̄ɔ́ɔ́ v̄i!‡ Mmɛ n̄ȳɔ́ gé n̄ Isailiɔ́ b̄usu pɔ́ ma a legbèné guu, mé mapi máo kunnɔ́ɛ.

²⁴ Ké Mɔizi ikoyāpiɔ́ kè láu p̄ii m̄iɔ́m̄iɔ́, ²⁵ à yād̄ile Levii bui pɔ́ aaɔ́ Dii bàakuaɔ́nɔ́ kpagolo seaɔ́nɛ́ à mè: ²⁶ A ikoyā lác bee si dile Dii á Lua bàakuaɔ́nɔ́ kpagolo saɛ, iɔ́ ku we á b̄ɔ́a Dii kpe seela ũ. ²⁷ Asa má á swágbāa d̄ɔ́, lá i gi yáí. Za gɔ́ɔ́ pɔ́ má kúánɔ́ iɔ́ b̄ɔ́ Dii yá kpe e n̄ a tiao. Wa ma gaa gbɛ́a pɔ́ o lɔ́a? ²⁸ A á bui gbɛ̀zɔ́ɔ́ n̄ á d̄ɔ́aanaɔ́ k̄aaamɛɛ, ké mà yáɛ beɔ́ káné n̄ swáwa, luabe n̄ t̄ɔ́leɔ́ iɔ́ de ma seeladeɔ́ ũ á yá musu. ²⁹ Asa má d̄ɔ́ kè á ázla òkpa ma gaa gbɛ́aɛ, í k̄é zé pɔ́ má òb̄éwa. A gbɛ́a yá'ia a á le, asa á yá pɔ́ v̄ai Diiɛ ke, aà pɔ́ i paázi t̄aa pɔ́ á k̄èɔ́ yáíɛ.

³⁰ Ǿ Mɔizi lepi yá d̄au a s̄iu Isaili pɔ́ k̄aaaaɔ́nɛ́ m̄iɔ́m̄iɔ́.

32

Mɔizi le

¹ Musudeɔ́, à swákpa, mí yá'o, á gbé pɔ́ á kú z̄íleɔ́, à ma yāma.

² A to ma yādanɛ káfiakéé lán louwa, à to ma yá'one éf̄aaikeé lán fiiwa, lá s̄ɛ́ n̄ l̄áo ì m̄òsɛ ewa.

³ Má Dii t̄ɔ́b̄ɔ́.
A z̄ɔ́kɛ́ d̄ɔ́ wá Luaɛ́!

⁴ Gbesin aà ũ,
aà yákeɔ́ wásawasa,
ì yápii ke a zéwɛɛ.

Lua náaiden aà ũ, v̄aie kuwàò,
a súsu mé a maa.

⁵ Aà gb̄éɔ́ yād̄ɔ́sai kèè,
aa de aà néɔ́ ũ lɔ́.

Bui v̄ai koleaɔ́nɛ́, aa ḡò wí sea.

6 M̀̀a à fiabo Diiēa?

A s̀̀ũē, à òno v̀̀io.

A Mae p̀̀ó à s̀̀en weo lò?

À̀pi mé à ké, à à z̀̀èd̀̀o.

7 A làasookē ỳ̀á p̀̀ó kú za káauò̀wa,

à w̄ē p̀̀ó g̀̀è za zio ỳ̀ada.

A gbēa à maeò̀wa, aai dau wà siué,

maez̀̀oo mé aa a galikéé.

8 Ké Lua Musude gb̄ēnazinao kpaalè,

mé à bui p̀̀ii bùsu kp̀̀awà,

à ní baade bùsu z̀̀ìe iad̀̀ané.*

A bùsu kp̀̀à Isailiò̀wa ní dasileu,

9 asa Dii gb̄́o de aà baa ũ,

Yakobu buio mé aà kpaale ũ.

10 A ní lé bùsu giinau,

guwaiwai p̀̀ó da p̄̀ā, ẁ̀aio ì ò̀̀o.

A ò̀̀l̀̀ānzi à ní gwá,

à laaid̀̀ómá lá a w̄ebesianawa.

11 Lá kúu ì a sakpe vu,

ì ỳ̀ada a néò̀la,

m̀̀a Dii a g̀̀āsia p̀̀o,

à ní kú ní a g̀̀āsia káó à ní sé.

12 Dii mé d̀̀aané ado,

dii z̀̀ìoe o ku a guuo.

13 A tò aa be bùsu guleŝiò̀wa,

ò aa buap̀̀oo blè.

A ní gwá ní gb̄esi z̀̀'io

ní ku p̀̀ó b̀̀o gu gb̄edeu nísio

14 ní z̀̀ùkpasa víf̄aio ní s̄́a kp̀̀asa ví'ipuo

ní s̄́āneb̀̀o mekp̄aa ní Basana bùsu s̄́asakaoo

ní p̀̀ówen maa ní v̄ēbe'i p̀̀ó à m̀̀i v̄ēe ũo.

15 Bui maapio mèkpa, ò aale gbá de.

Aa k̄̀ā, aa gb̄̀enek̀̀u aa nísio kp̀̀à,

ò aa p̄̀ākp̀̀a Lua ní Kenazi,

aa sakà gb̄esi p̀̀ó de ní Suabana ũ pigu.

16 Aa aà p̀̀o f̀̀èè dii z̀̀ìoo ỳ̀á musu,

aa tò aà p̀̀o p̀̀à ní t̄́a p̀̀ó à z̀̀auo.

17 Aa t̄́ao gb̀̀gbae, i ke Lua no,†

dii p̀̀ó aa ní d̄́o ỳ̀aao,

aa b̀̀ómá dafue,

dii p̀̀ó an dezio lí víakeneò̀o.

18 Aa gb̄esi p̀̀ó ní ì tò we,

Lua d̄́ek̀̀ané, ò aà ỳ̀á s̀̀āngu.

19 Ké Diipi è m̀̀a, ò à ní b̀̀ob̀̀o,

asa aà p̀̀o p̀̀à a neg̀̀o ní a nen̄epioziē à mè:

20 Má b̀̀n̄kpe, mí ní midēa e,

bui koleaon ní ũ, né náaisaideò̀ne.

21 Aa ma p̀̀o f̀̀elemēe ní p̀̀ó p̀̀ó de Lua ũoo,

* 32:8 Zln 17.26 † 32:17 1Kln 10.20

aa tò ma pɔ pà ní táaɔ yá musu.‡

Má tó bui pɔ aa de ma gbé̃ ɔo ní pɔ felené,
má tó an pɔ pa bui wésiadeɔ yá musu.§

22 Asa ma pɔkūma té kà,
mé tépi aɔ kūe e bedau z̄l̄e.

Má temɔ dúniæ ní a pɔɔ,
a kū gbèsisí z̄inaɔwa.

23 Má yā'ia kāaaŋziε,
mí a kaɔ zuŋzi píi.

24 Imina a kán̄gu,
Lua i sumá, gagyā i ní dede.

Má wàio z̄imá aa ní taitai,
mí mlè pāsinaɔ gbaemá aa ní sóso.

25 Wa ní n̄eɔ dede gāae ní f̄endaœ,
gili i gēŋgu ní kpeaɔ guu.

Ɛwaasoɔ ní wéndiaɔ gaga nípii
ní né ȳminaɔ ní maez̄ɔ mikāpuadeɔ.

26 Ma mè má ní f̄āae,
mí tó an tó ga dúniau,

27 āma ma v̄iakè an ibeεɔ íandāae.
Aa e wa mé wà bee kè,

aa me wa mé wà z̄iblémá,
i ke Dii mé bee kè píio.

28 Isailio yāe d̄ɔ,
bui ŋɔkēsāmadeɔne!

29 Tó aa ŋɔ v̄ie, aa bee d̄ɔ,
aa d̄ɔ gu pɔ ní yākeɔ mip̄euŋɔ.

30 Kpelewa gbé̃ m̄endo tò gb̄eɔn òaa sɔo tilèi?

Kpelewa gb̄eɔn pla gb̄eɔn òaa blakwi yài?

Mé i ke Dii pɔ de ní gbesi ũ ní kpámá bàasio.

31 Asa wá ibeεɔ gbesi de lán wá gbesiwao,
baa ampiɔ aa d̄ɔ níziawa.

32 Aa muaa ní Sɔd̄ɔɔdeɔ ní Gɔmɔɔdeɔe.

Aa de lán v̄eli pɔ a né de kona ũ
mé a kó de ḡoi ũwae.

33 An v̄εéá mlè sewεε
lán kyá lé'i pásiwa.

34 Dii mè: Má ní yápi k̄ua ma d̄ɔuo lé?

Má k̄uk̄ú ní kán'ɔo ma làasiu.

35 Mám̄e má t̄osimá,
mám̄e má flaboné.*

Gɔɔewa aa tii guwa,
asa an kaalegɔɔ k̄aik̄ùe,

pɔ pɔ lé ní dá wāa, àe mó.

36 Asa Dii a yākeke ní a gb̄é̄ɔ,†

i w̄enad̄ɔ a z̄òblenaɔne.

Tó a è an gb̄āa làa,
gb̄eε kuo, zɔ ge w̄éε,

‡ 32:21 1Kln 10.22 § 32:21 Lom 10.19 * 32:35 Lom 12.19, Ebe 10.30 † 32:36 Sou 135.14

³⁷ a mε: An diio ku máε?
An gbesi pó aa nàaàzi ku má ni?

³⁸ Diipio ní sa'obo nísi sò,

aa v̄εε pó aa t̄lémá m̄i.

Aa fεε d̄óáλε sa, aa ɔkuála.

³⁹ Aɔ d̄õ tiasa ké máme má a ũ,
diie kuo, ma bàasio.

Máme mi to wà ga,

máme mi to wàɔ ku,

máme mi gb̄é ke'ia,

máme mi ní gb̄ágb̄á.

Gb̄εε a f̄õ ní b̄o ma ɔz̄io.

⁴⁰ Ma a ɔ s̄ε musu,

má ò ní ma kua ḡoɔpiio,

⁴¹ tó ma a f̄enda pó ì teke lekè,

mé má k̄ua mà yákpalek̄eò,

má t̄osi ma ib̄εεɔwa,

mà flabo gb̄é pó zamaguɔneε.

⁴² Ma kaɔ ga ní auo,

gb̄é pó ḡàò ní z̄iz̄o p̄o p̄ii.

Ma f̄enda a ḡε mebaasiu

sea za ib̄εε d̄oanaɔwa.

⁴³ Buiɔ, à gulake Dii gb̄éɔ yá musu,‡

asa a a z̄òblenaɔ au t̄osi.§

A t̄osi a ib̄εεɔwa,

i a bùsu ní a gb̄éɔ duuna k̄émá.

⁴⁴ M̄oizi m̄ò ní Nuni né Yozueeo, à lepi yá dàu a s̄iu Isailiɔne. ⁴⁵ Ké M̄oizi lepi yá s̄iuné nípii a làa, ⁴⁶ a òné: A yá pó má d̄iléé gb̄á da á s̄o p̄ii, ké à e o á néɔne aa laaika, aao ikoyāpiɔ k̄ua p̄ii. ⁴⁷ Asa a d̄εé yāpā ũo, á w̄enie. Tó á yápiɔ k̄ua, á ḡεḡε bùsu pó áλε bua Yuud̄ewa áλε gé s̄ii guuε.

⁴⁸ Ḡoɔ doūpi z̄í Dii yá'ò M̄oizie à m̄è: ⁴⁹ Dede Abaliū gb̄èsis̄iε beewa M̄oabu bùsuu la e Nebo gb̄èsis̄i musu b̄oaa ní Yelikoo, ní wesi Kanaa bùsu pó máλε kpá Isailiɔwa aa síλε. ⁵⁰ Nyō ga gb̄èsis̄i pó n dedew̄api musue, ní zu ní deziɔ guu, lá n v̄ii Aalona gà Oo gb̄èsis̄i musu à z̄ù a deziɔ guuwa. ⁵¹ Asa n b̄o ma kpe Isailiɔ wáa Meliba í pó kú Kadesi k̄ii Zini guwaiwaiue, ni ma kuaadoake d̄ōmeε ní guuo. * ⁵² Ayāmeto níyō bùsupi e k̄aaε, níyō ḡεuo.

33

*M̄oizi Isaili buiɔ gbaa sa'ole
(Daa 49.1-28)*

¹ Sa maa pó Lua gb̄é M̄oizi ò Isailiɔne e àò gé gain ke, ² à m̄è:

Dii b̄ò Sinai à m̄òwá,

à gawi bìlewá za Sei,

à p̄ipiw̄εε za Palana gb̄ε musu,

à b̄ò a gb̄é dasidas̄iɔ k̄ii,

lou lé p̄ilep̄ile àà ɔplai.

³ Dii ye a gb̄éɔzi,

gb̄é pó an kua nídoapiɔ ku àà ɔz̄i.

‡ 32:43 Lom 15.10 § 32:43 Zia 19.2 * 32:51 Nao 27.12-14

Aaĩ kãaaaazi wà àà yāma.

⁴Mɔizi ikoyā ðilewēε,
wá Yakɔbu buiɔ pɔ ũ.

⁵Dii mé g̃ wá bui maa kía ũ,
ké wá Isaili bui ðaanaɔ k̃ kãaa.

⁶Mɔizi m̃:
Lubeni buiɔ aao kue, aa gao,
kási aao dasio.

⁷A yáε bee ò Yuda buiɔ yá musu:

Dii, Yuda buiɔ wii ma,
ní suńɔ ní gb̃éɔ guu.

Aaε gí ní n̄ziáo,
ðón̄ε an ibεεɔ yá musu.

⁸Levii buiɔ yá musu à m̃:

N Tumiũ ní Uliũo kpà n gb̃é náaideɔwa.*

N ní lé n ní gwá Masa,
n zɔakãñzi Meliba í k̄i.†

⁹Aai ní de ní ní ðao yáðao,
aai ní v̄iɔ ní ní ðaunaɔ ðɔo ge an néɔ.

Aa n yá k̄a,
aa zè ní n bàakuar̄nɔ yáo.‡

¹⁰Aaĩ n yáɔ da Yakɔbu buiɔnε,
aaĩ n ikoyā da Isailiɔnε.
Aaĩ tulaletikatεa n aε,
aaĩ sa pɔ w̄i a pɔ kátεu à tékū o ní gbagbakiwa.

¹¹Dii, báaadañgu, ní ní gba gbãa,
ké z̄i pɔ aale keɔ e kangu.

Gb̃é pɔ lé feleńɔɔ lé ní wówa,
n̄ ní zangudeɔ gb̃ε, aasu fele lɔo.

¹²B̄yāmεε buiɔ yá musu à m̃:
Dii gb̃é yenzideɔ z̄leaaànɔ ðɔðɔa.

Dii aɔ kàedañzi,
aɔ kú ní guu gɔɔpiie.

¹³Yosefu buiɔ yá musu à m̃:
Dii báaada ní bùsuu

ní f̄i maa pɔ ì bɔ musu à kpao
ní í pɔ kálea tɔle z̄ieɔ

¹⁴ní pɔmaa pɔ ìat̄ε ì to aa bɔleɔ
ní pɔmaa pɔ ì bɔle mɔ ní mɔoɔ

¹⁵ní gb̄ès̄is̄i zi musupɔɔ
ní s̄is̄i pɔ kú za káauɔ pɔmaaɔ

¹⁶ní pɔmaa pɔ kú tɔleɔ píi.
Yosefu buiɔ na ní Lua pɔ kú yāa kàeleuo,
εf̄aaiɔi i su ní miwa,

asa Yosefu á beεεdeε a gb̃éɔ guu.

¹⁷Aà buiɔ aao z̄ɔkε v̄i
lán zuswana nesana s̄éiawa,
aao gbãa v̄i lán zùs̄εle kóbaɔwa,

* **33:8** Bɔa 28.30 † **33:8** Bɔa 17.7, Nao 20.13 ‡ **33:9** Bɔa 32.26-29

aa mále buiɔzi e dúnia léwa.
 Màa Eflaiù bui aɔ dasi,
 màa Manase bui aɔ dasi.

¹⁸ Zabolɔni buiɔ yá musu à mè:

Zabolɔni buiɔ,
 à pɔnakε laa pɔ ále tao guu.
 Isakaa buiɔ, à pɔnakε be.

¹⁹ Aa gbéɔ sísi Dii gbèsísiwa,
 aai samaa'owà we,
 asa aa àizeε pɔ di ísiauɔ ble
 ní pɔ pɔ ulea bùsu'úfāa guuɔ.

²⁰ Gada buiɔ yá musu à mè:

Wà Gada buiɔ bùsu Kāfina sáaukpa!
 Aaɔ wúlea we lán nòɔmusuwaε,
 aa gbéɔ taitai ní gàsɔwa ní ní miɔ.

²¹ Aa tɔɔle séia sè nízia pɔ ũ, §
 wa gbézɔɔ baapi kūané we.

Ké Isailiɔ dɔaanaɔ kàaa,
 Gada buiɔ zíkè Dii ikoyā zedewa
 ní yá pɔ a díle Isaili bui píieɔ.

²² Dā buiɔ yá musu à mè:

Dā buiɔá nòɔmusu né bɔɔɔne,
 aai bɔ Basana bùsuu aa kusimá.

²³ Nefatali buiɔ yá musu à mè:

Nefatali buiɔ na ní Diio maamaa,
 à báaadàngu à kè zài.
 Isida ní gεɔmidɔkɔi oi bùsuo
 a gɔ ní pɔ ũε.

²⁴ Aseε buiɔ yá musu à mè:

Pɔnadeɔ Aseε buiɔ de bui kɔniɔla,
 aaɔ naaàɔ de ní gbéɔla,
 aa ní gbá pípi ní nísio.

²⁵ Aa ní bɔle gbáaɔ pi

ní mɔsio ní mɔgotεo,
 aaɔ ku dɔdɔaε e ní wēni léu.

²⁶ Bui maaɔ, gbée muaa ní á Luaoo,

ĩ di luabεpuana kpe musu,
 ĩ mɔ dɔiále a zɔɔke guu.

²⁷ Lua pɔ kú za zipi mé á ulekɔi ũ,

ĩ ɔliaázi zíle la gɔɔpiie.

I á ibεεɔ yáé, ĩ oé à ní kaale.

²⁸ Isailiɔ iɔ ku dɔdɔa ní tēε,

Yakɔbu buipiɔ iɔ ku

bùsu pɔ pɔwena ní vεεo diu,

gu pɔ a m̀se ĩ bɔ musu.

²⁹ Báaadeɔn á Isailiɔ ũ,

asa Dii á suabà.

Déme kú lááwai?

Ɔme á sèngbao ní á dɔnlεo

ń á fēnda gawideo ũ.
 Á ibeεo vlānaué á aεε,
 ío be ń būsū gulēsíowa.

34

Mɔizi gaa

¹ Mɔizi b̀ Mɔabu b̀su s̄u, à d̀de Nεbo gbewa e Pisiga misonaa b̀aa ń Yelikoo, ̄ Dii b̀supi ̀b̀e p̄i za Galada b̀su e Dā ² ń Nεfatali buiɔ b̀suo p̄i ń Eflaiũ buiɔ b̀suo ń Manase buiɔ b̀suo ń Yuda buiɔ b̀suo p̄i e ísia p̄o kú be'ae ³ ń Nεγενεo ń w̄́e daminalikp̄ede Yeliko guzulεo e Zoaa. ⁴ ̄ Dii òè: B̀su p̄o ma a legb̀ Ablahaũe ń Izaakio ń Yakɔbuo, ma m̀ má kpá ń buiɔwapin we. Má tò n wes̄e, ama ńȳɔ bua Yuud̄ewa ñ ḡ̄uo.

⁵ ̄ Dii z̀blena Mɔizi g̀ Mɔabu b̀suu we lá Dii òwa. ⁶ ̄ Dii aà v̄́ s̄́s̄́p̄leu we b̀aa ń Bepeooo. Gb̄e aà mia d̄o e ń a gb̄o. ⁷ Mɔizi g̀ a w̄́ basoolode guue. Aà w̄́ na, mé aà gb̄aa i laoo. ⁸ Isailiɔ aà ge'ianab̀ ḡo baakwi s̄u Mɔabu b̀suu, ̄ ge'ianab̀a ń ɔoɔo làa.

⁹ ̄ ̄nɔ p̀ Nuni né Yozueee, ké Mɔizi ɔ̀nàwà ỳi. Isailiɔ mis̄ilè, aa k̀ lá Dii dà Mɔiziεwa ¹⁰ Anabie i b̀ Isailiɔ guu lán Mɔiziwa ɔo. Aaĩ ỳb̀ k̄́ léu ń Diiε,* ¹¹ mé à seelaɔ ń dabudabu p̄o Dii a z̄iɔ k̀ Egipi, Falaɔ ń a iwaɔ ń a gb̄́o ae p̄i. ¹² Gb̄e i ỳb̀nsae z̄o p̄o Mɔizi k̀ ń iko gb̄ao Isailiɔ wes̄e ke ɔo.

* 34:10 B̀a 33.11

2

Asiigwanao zia Yeliko

¹ Kua Sitiũ Nuni né Yozuee asiigwanao zì gbě̃on pla asii guu à mè: A ge wékpale b̀̀supizi ní Yelikoo. Ɔ aa gè we, aa gè p̀̀la káalua p̀̀ wí m̀̀e Lahabu kpéu.* ² Ɔ wa ò Yeliko kíae wà mè: Isailieo gè la oosia wá b̀̀su asiigwai. ³ Ɔ kíapi gbě̃o zì Lahabu be aa mè: B̀̀ ní gõe p̀̀ m̀̀ n k̀̀i, asa wá b̀̀su asiigwagwaa yáí aa m̀̀i. ⁴ A m̀̀o lè ǹ̀epi gbě̃on plapio se ùle k̀̀, Ɔ à mè: Gb̃́pio m̀̀ ma k̀̀i la síanae. Má dõ gu p̀̀ aa b̀̀uo. ⁵ Ké gu sí b̀̀izetago, aa b̀̀le. Má dõ má aa tàuo. A ní gbesele kpakpa, á ní lee. ⁶ A m̀̀o lè à ní sé gèĩno kpé musu, à ní ùle gb̃̀ona p̀̀ kálea weu k̀̀. ⁷ Zinao p̀̀elĩzi Yuudẽ zéu e a buakii, mé wà b̀̀i zé tà ní kpe.

⁸ E asiigwanapio aao gé wúlei, Lahabu dède ní k̀̀i kpé musu, ⁹ a òné: Má dõ ké Dii b̀̀suee bee kpàwáe. Gili gèwágu á yá musu, Ɔ b̀̀sueebee deo ká gà m̀̀pii. ¹⁰ Wá mà lá Dii Isia T̃́a í z̃̀eé goo p̀̀ a b̀̀le Egipi† ní yá p̀̀ á kè Siõ ní Oguoe, a Amoleo kía gbě̃on plapio kè kélekele Yuudẽ baale.‡ ¹¹ Ké wá mà, s̃̀ kèwágu, wá nisina ná líwa á yáí, asa Dii á Lua mé musu ní z̃̀leo Lua ũ. ¹² Lá ma gb̃́kekèé, ápio s̃̀ à legb̃́m̃́e sa ní Dii t̃́o à gb̃́keke ma de bedeo. A seelakem̃́e mà dõ s̃́as̃́ ¹³ ké á ma mae ní ma dao ní ma ṽ̀io ní ma d̃́unao ní wá gb̃́o b̀̀ píi, í wá b̀̀ ga lézi. ¹⁴ Ɔ g̃́epio wèwà aa mè: M̃́e ní wá w̃́ni ũ, wáme wá n w̃́ni ũ s̃̀. Tó ní wá yá'o gb̃́e mào, tó Dii b̀̀suee bee kpàwá, wá gb̃́ekene síana.

¹⁵ Ɔ à ní b̀̀le fenentiu, à ní p̀̀la b̀̀i kpe ní bao, asa aà kpé p̀̀ a kuu ku wéle b̀̀iwa. ¹⁶ A òné: A mipe gus̃́idewa, ké á gb̃́selenao su kpaaũáñ̃o yáí. Ao ùlea we goo aao e á gb̃́selenao su, í gbasa dazeu. ¹⁷⁻¹⁸ Ɔ g̃́epio òè: Tó wa ea g̃́ á b̀̀suu, ní bà t̃́ae bee d̃̀ fenenti p̀̀ níle wá b̀̀le beewa, ní n mae ní n dao ní n ṽ̀io ní n d̃́unao ní n de bedeo k̃́aanzi píi n kpé beepiu. Tó ni ke màao, wá bà aò ku lé p̀̀ ní tò wá gb̃́e guu bo. ¹⁹ Tó an gb̃́e b̀̀ n kpéu à gè g̃́ae, à azia dèn we, wá yán bo. Tó an gb̃́e kunñ̃o kpéu, mé wà aà dè, wáme aà gaa a wí wá musu. ²⁰ Tó n wá k̃́malekè gb̃́e s̃̀, wá bà aò ku lé p̀̀ ní tò wá gb̃́epi guu bo. ²¹ Ɔ Lahabu mè: Ao de màa lá á òwa. Ɔ à ní gb̃́ae, aa tà. Ɔ à bà t̃́api d̃̀ a fenentiu.

²² Ké aa p̀̀la b̀̀iwa màa, aa mipè gus̃́idewa, Ɔ aa ì we goo aao e an gb̃́selenao gè s̀ò. An gb̃́selenapio ní w̃́e zé sae píi, aai ní eo. ²³ Ɔ gb̃́on plapio d̃́azeu, aa p̀̀la sísipiowa aa b̀̀a swawa. Ké aa kà Nuni né Yozuee k̀̀i, aa yá p̀̀ ní lé d̃́au a síuè píi ²⁴ aa mè: Dii b̀̀supi ñ̀w̃́e wá z̃̀i piie. B̀̀supideo ká gà m̀̀pii wá yáí.

3

Isailio buaa Yuudẽwa

¹ Yozuee f̃́le k̃́o káaukaau ní Isailio píi. B̀̀a Sitiũ aa gè Yuudẽi, Ɔ aa b̀̀okpà we e aao ge buaiwà. ² Goo aao gb̃́a Isaili gb̃́z̃̃o b̀̀o kèele, ³ aa yãdile gb̃́e aa mè: Tó á è Levii bui sa'ona Dii á Lua bàakuaáñ̃o kpagolo sea, à dazeu, ío té ní kpe, ⁴ ké à e dõ zé p̀̀ á sé, asa í z̃́epi se ỹ́ao. Ao be z̃́z̃́ lán londo taawa yòoo! Asu s̃̀ kpagolopizio. ⁵ Ɔ Yozuee ò gb̃́e: A gb̃́o áziae, asa Dii a ỹ́b̃́nsaek̃́e á z̃́nguo zia. ⁶ Ɔ à èa ò sa'ona: A Dii bàakuawano kpagolo sé à d̃́aa buaò gb̃́e. Ɔ aa kpagolopi sè aa d̃́aaò gb̃́e.

⁷ Dii ò Yozuee à mè: Má na n káfiawa Isailio gb̃́, aai dõ ké má kunñ̃o, lá má kú ní Moziowa. ⁸ O sa'ona p̀̀ aa ma bàakuaáñ̃o kpagolo sea, tó aa kà Yuudẽ g̃́s̃́le, aa g̃́ ze íu. ⁹ Ɔ Yozuee ò Isailio à mè: A s̃̀ k̃́i la, í Dii á Lua ỹ́ama. ¹⁰ Ɔ à èa mè: Beewa aò dõ ké Lua b̃́e kúáñ̃o, mé a Kanao yáé ní Itio ní Ivio ní Pelizio ní Giigasio ní Amoleo ní Yebusio. ¹¹ A ma! Wa g̃́ Yuudẽ íu ní d̃́unia búu Dii bàakuaáñ̃o kpagoloo á wáa. ¹² A gb̃́on kueplaò sé

* 2:1 Ebe 11.31, Zaa 2.25 † 2:10 B̃́a 14.21 ‡ 2:10 Nao 21.21-35

á guu, bui ní buio gbé m̀̀ndodo. ¹³ Tó sa'ona ṕ aa d́nía búu Dii kpagolo seao gbp̀̀le Yuudẽ íu, ípi a z̀̀e, í ṕ lé b́ swa musu i g̀́ yea gudoũ.

¹⁴ Ké gbé́ f̀̀le b̀̀ou aa d̀̀zeu, aale ge buai Yuudẽwa, sa'ona ṕ aa Dii bàakuaáńo kpagolo seao be ní ae màa. ¹⁵ P̀̀kekeg̀̀o ṕi swapi ì pa e à s̀̀sì s̀̀e. G̀̀o ṕ kpagolosenapio kà swapii, ké aa gbp̀̀le íu, ¹⁶ ò í ṕ lé b́ swapi musu z̀̀e, à g̀́ yea gudoũ za z̀̀z̀a wéle ṕ wí me Adamu sae Zaletà̀ búsuu. I ṕ lé tá Isida Wisideu z̀̀e m̀̀o, ò gbé́ b̀̀a b́aa ní Yelikoo. ¹⁷ Sa'ona ṕ aa Dii bàakuaáńo kpagolo seao g̀́ zea Yuudẽ eu t̀̀le giíwa giúgiú, ò Isaili bui ṕi be gugiipiu e aa gè b̀̀awà aa làa m̀̀pii.

4

Gbè m̀̀n kuẽpla didiak̄sa seela ũ

¹ Ké Isaili bui ṕi b̀̀a Yuudẽwa aa làa, ò Dii yá'ò Yozuee à mè: ² A bui kuẽpla guu à gbé́ se u dodo, ³ ní oné aa gbé s̀̀le swa'eu m̀̀n kuẽpla gu ṕ sa'ona zeu súsu, aai buaò aa kále gu ṕ á iu gwáa. ⁴ Ÿ Yozuee gbéon kuẽpla díle Isaili buio guu dodo, ò à ní sisi. ⁵ A òné: A gé Yuudẽ eu Dii á Lua kpagolo ae, á baade i gbé se di a g̀̀u á Isaili bui dasileu. ⁶ Gbe beo i g̀́ seela ũ. Tó á néo á lá zia, gbé beo deé kpelewa ni, ⁷ à oné, ké wà b̀̀a ní Dii bàakuaáńo kpagolo, ò a í z̀̀e, ò gbepio g̀́ Isailioné a yádongubo ũ g̀̀pii. ⁸ Ÿ Isailio kè màa lá Yozuee ònéwa. Aa gbé s̀̀le Yuudẽ eu m̀̀n kuẽpla Isaili bui dasileu, lá Dii ò Yozueewa. Aa b̀̀aò aa kále gu ṕ aa íu. ⁹ Gbè m̀̀n kuẽpla ṕ wa s̀̀le swa'eu sa'ona ṕ aa Dii kpagolo seapio zekíi ò Yozuee didik̄sa, aa ku we e ní a gbão.

¹⁰ Sa'ona ṕ aa kpagolopi seao g̀́ zea swa'eu e yá ṕ Dii díle Yozuee a ò gbéoné gè làaò ṕi, lá M̀̀izi dílewa. Gbé́ kè kpakpa aa b̀̀a. ¹¹ Ké aa b̀̀a m̀̀pii aa làa, ò sa'onaò gbàsa b̀̀a ní Dii kpagolo gbé́ wáa. ¹² Lubeni buio ní Gada buio ní Manase buio læ doo mé d̀̀aa b̀̀a Isaili bui kínoné, lá M̀̀izi òné yáawa. Aa ní g̀̀kebo k̀̀a. ¹³ An z̀̀g̀o kà gbéon òaasoo læ bla (40.000) taawa. Aa b̀̀a ní Dii d̀̀ao, aa gè Yeliko se u ní z̀̀ suo. ¹⁴ G̀̀beezí Dii Yozuee k̀̀fi Isailioné m̀̀pii, ò aa aà yãma e à gè g̀̀ò, lá aa M̀̀izi yãmawa.

¹⁵ Ÿ Dii yá'ò Yozuee à mè: ¹⁶ O sa'ona ṕ aa ikoyá kpagolo seaone aa b́ swa'eu. ¹⁷ Ÿ Yozuee òné aa b́ swa'eu, ¹⁸ ò aa b̀̀u. Ké aa gbp̀̀le s̀̀sia, ò swa'i èa s̀̀ a gbéu g̀̀o. A pà à dàgua e à s̀̀sì s̀̀e lá a káauwa.

¹⁹ M̀̀o séia g̀̀o kwide z̀̀i ò Isailio b̀̀ Yuudẽ swa'eu, aa gè b̀̀okpà Giligali, Yeliko gukpe. ²⁰ Yozuee gbè m̀̀n kuẽpla ṕ wa s̀̀le Yuudẽ eupio didik̄sa Giligali we. ²¹ A ò gbéoné: Tó á buio s̀̀ ní maeò là zia aa mè, gbé beo yáasi dea ni, ²² à oné á bua Yuudẽwa gugii ũ seela, ²³ asa Dii á Lua a í bàé á táa'ozeu, ò a bua lá a bua Isia Tẽa ṕ a a í bàéwawa. ²⁴ Dii kè màa, ké d́nía bui ṕi e d̀́ ké á gbãa v́, apio s̀̀ ío Dii á Lua v́a v́ g̀̀pii.

5

¹ Ké Amoleo kía ṕ kú Yuudẽ be'ae oio ní Kanao kía ṕ kú ísia saeo mà lá Dii Yuudẽ í z̀̀e Isailioné aa b̀̀awà, ò s̀̀ k̀̀ngu, an ká g̀̀ m̀̀pii Isailio yáí.

T̄z̄sa Isailioné Giligali

² G̀̀o bee Dii ò Yozuee: Gbè f̀̀nao ke, ní t̄z̄s̄ Isailioné. ³ Ÿ Yozuee ò wà gbè f̀̀nao ke, ò wà t̄z̄ò Isailioné gu ṕ wí me tia Gyaf̀̀s̀s̀. ⁴ Yá ṕ tò à t̄z̄nén ke: Isailio b̀̀lea Egipi gbea, an tá guu g̀̀gbão g̀̀ga guwaiwaiu píie. ⁵ Gbé́ ṕ b̀̀le Egipio t̄z̄sa m̀̀pii. Gbé́ ṕ wà ní í guwaiwaiu zé guu b́a Egipi gbea, aame aai t̄z̄o g̀̀ao. ⁶ Isailio be guwaiwaiu wè bla e gbé́ ṕ de g̀̀gbão ũ g̀̀o ṕ aa b̀̀le Egipio gè g̀̀gaò ṕi, asa aai Dii yãmao. Dii òné aa wesi búsu ṕ a a lægbè ní dezioné à kpámále bauo, búsu ṕ v́ ní z̀̀'io diupi.* ⁷ An né ṕ Dii tò aa f̀̀le ní

* 5:6 Nao 14.28-35

gbεαο ̄ Yozuee t̄z̄ōné, asa gyaf̄ōdeōne, wi t̄z̄ōné z̄éuo. ⁸ Ké Isailio t̄z̄ō m̄pii aa làa, aa ḡò gu p̄ó aa b̄òokp̄àu we e a b̄ò ḡè làaò. ⁹ ̄ Dii ò Yozuee: Ma wí p̄ó Egipio dàwá b̄òé gb̄an we. ̄ wí o gupie Giligali† e ní a gb̄ao.

¹⁰ Isailio b̄òokp̄aa Giligali ̄ aa Ḡeamusu dikpe‡ k̄è Yeliko s̄eu we m̄opi ḡoo ḡeo m̄endosaide z̄í oosi. ¹¹ Dikpepi kaa'isizí ̄ aa b̄ùsupi buap̄óò bl̄è, k̄aao ní p̄ówen kpasaa. ¹² An b̄ùsupi buap̄óò blea gb̄εa, k̄é gu d̄ò, manakwεa§ z̄è, i kw̄éné lo, ̄ aa Kanaa b̄ùsu bl̄è bl̄è w̄è bee sa.

Dii z̄iḡō d̄baana

¹³ Ké Yozuee k̄aik̄ù ní Yelikoo, à wεs̄è gugwà, ̄ à ḡōe è z̄ea a ae, à a f̄enda wò k̄ūa. ̄ Yozuee s̄ààzi à aà là à m̄è: N kú wá kpe yā, ge wá ib̄εε kpeε? ¹⁴ A w̄ewà à m̄è: Maa no. Dii z̄iḡō d̄baanan ma ū, ma kaa lan ke. ̄ Yozuee k̄ùl̄è à w̄ùle a gb̄εu, ̄ à aà là à m̄è: Yá kpele ma Dii a o mapi a z̄òbl̄enaei? ¹⁵ Dii z̄iḡō d̄baanapi w̄ewà à m̄è: N n kyale b̄ob̄o, asa gu p̄ó ní z̄eu kua adoae.* ̄ Yozuee k̄è màa.

6

Yeliko b̄ii kw̄εa

¹ Wà Yeliko b̄iib̄ole gb̄ao tàta ḡiūgiū Isailio yái. Gb̄ē è lé b̄oo, mé gb̄ē è lé ḡeo. ² ̄ Dii ò Yozuee à m̄è: Gwa, ma Yeliko n̄ane ní z̄l̄e ní a k̄iao ní a z̄iḡō. ³ Mpi ní n z̄iḡō, à ge lia w̄élep̄izi ḡēn do ápii, í su. Aò liai ḡēn dodo màa e ḡoo soolo. ⁴ Sa'ona gb̄ēon soplaò aao d̄baaa kpagoloe, aaiò kuu k̄ūa. A ḡoo soplade z̄í à lia w̄élep̄izi ḡēn sopla ḡoo p̄ó sa'onapio lé kuupe. ⁵ Tó aa kuupè, aale a ba gá, mé a a ó mà, gb̄épii i kúkuake gb̄áugb̄au, w̄éle b̄ii i kw̄é kák̄ōa, á baade i m̄ipe lá a ae d̄awa à ḡeu.

⁶ ̄ Nuni né Yozuee sa'onao s̄isi, a òné: A Dii bàakuawano kpagolo sé, á gb̄ēon soplaò í d̄baaè, á baade io kuu k̄ūa. ⁷ ̄ a ò gb̄ēone: A fele ge lia w̄élei ḡēn do. Z̄iḡō mé aa d̄baa Dii kpagoloe. ⁸ Ké Yozuee yā'ò gb̄ēone, ̄ sa'ona gb̄ēon sopla p̄ó aa kuu k̄ūapio f̄ele d̄baaa Dii bàakuañno kpagoloe, aale kuupe. ⁹ Z̄iḡō be sa'onapio ae, dasi té kpagolo kpe, mé kuuó ó d̄o. ¹⁰ A m̄ò l̄è Yozuee ò gb̄ēone à m̄è: Asu kúkuakeo. Asu to wà á k̄ii mao. Asu to yāe b̄o á léuo e ḡoo p̄ó má oé à kúkuake, í gbasa ke. ¹¹ Aa ḡè lia w̄élep̄izi ní kpagoloo ḡēn do màa, ̄ aa èa tà ní b̄òou, aa í we.

¹² Yozuee f̄ele k̄oo k̄áaukaau, ̄ sa'onao Dii kpagolo s̄è. ¹³ Sa'ona gb̄ēon sopla p̄ó aa kuu k̄ūapio d̄baaa Dii kpagoloe, aale pé. Z̄iḡō d̄baaané, dasi té kpagolopi kpe, mé kuuó ó d̄o. ¹⁴ Aa lia w̄élep̄izi ḡēn do a ḡoo plaade z̄í, ̄ aa èa tà ní b̄òou. Aa k̄è màa e ḡoo soolo. ¹⁵ A ḡoo soplade z̄í aa f̄ele k̄áaukaau gud̄leia, ̄ aa èa ḡè l̄ia w̄élep̄izi lá aai k̄ewa. Z̄ibeez̄i aa liai ḡēn soplae. ¹⁶ A ḡēn sopladepi ḡoo p̄ó sa'onao lé gé kuupeí gb̄áugb̄au, ̄ Yozuee ò gb̄ēone à m̄è: A kúkuake, asa Dii w̄élepi kp̄awáe. ¹⁷ Dii w̄élepi ní p̄ó p̄ó kúuo d̄ile a p̄ó ūe. Wà ní kaale m̄pii. Káalua Lahabu ní gb̄é p̄ó kuaano a kp̄éuo mé aa b̄o n̄t̄ē, asa ̄me asiigwana p̄ó wà ní z̄iò ùle. ¹⁸ A laaika! Asu p̄ó p̄ó Dii d̄ile a p̄ó ū kee se, k̄é ásu kaaleo yái. Tó á s̄è, a yā'í á b̄òoe, i ḡo kaalepo ū. ¹⁹ Anusu ní vuo ní m̄ogot̄e p̄ó ní m̄osi p̄ó p̄iá Dii p̄oe. Sema wà ka Dii àizee guu.

²⁰ Ké wà kuupè, mé Isailio kúkuakè gb̄áugb̄au màa, w̄éle b̄ii kw̄è kák̄ōa.* ̄ an baade s̄iu a aed̄awa, ̄ aa w̄élepi s̄i. ²¹ Aa p̄ó p̄ó kúuo d̄ile Dii p̄ó ū, ̄ aa gb̄épii k̄aale ní f̄enda, ḡōe ní n̄oe, néf̄ēnena gb̄ēz̄ōo p̄ii ní zuo ní s̄ao ní z̄aa'inao.

²² Yozuee ò gb̄ēon pla p̄ó ḡè b̄ùsupi asiigw̄one à m̄è: A ḡē k̄áaluapi kp̄éu, í b̄oano ní aà gb̄é, lá a a leḡb̄èwa. ²³ ̄ èwaasopio ḡè b̄ò ní Lahabuo ní aà maeo ní aà dao ní aà v̄iò ní aà d̄auna ní aà gb̄é p̄ii. Aa b̄òle ní aà daeo p̄ii, ̄ aa ní k̄ale Isailio b̄ò sae. ²⁴ ̄ aa tes̄ò w̄élepiwa ní p̄ó p̄ó kúuo p̄ii, mé i ke ánuusu ní vuo ní m̄ogot̄e p̄ó ní m̄osi p̄ó p̄ó aa s̄èle k̄ale ní

† 5:9 Bee mè b̄oné. ‡ 5:10 B̄oa 12.1-13 § 5:12 B̄oa 16.35 * 5:15 B̄oa 3.5 * 6:20 Ebe 11.30

Dii zwàakpe àizeεo bàasio. ²⁵ Yozuee tò káalua Lahabu bò aafia† ní aà de bεdeε ní aà gbέε píi, ké à asiigwana pó Yozuee ní zí Yeliko asiigwaiε ùle yáí, ε aa gέ Isailiε guu e ní a gbāo. ²⁶ Goo bee Yozuee lekè à mè: Dii láaikε gbέ pó a fele Yeliko wéleε bee keke kálewa. Tó à a bíi ε kpále, aà negεε séia mé a ga. Goo pó à a gbaε pèle sε, aà né gbezāna mé a ga.‡ ²⁷ Dii kú ní Yozuee, ε aà tó lí bùsupia píi.

7

Akāa duuna

¹ Isailiε bò yá pó Dii dílenépi kpe. Kaami né Akāa, Zabedi tōūna, Zela síwena, Yuda bui mé pó pó Dii díle a pó ũ sè, ε Dii pε fε Isailiεzi.

² Yozuee gbέε zí à mè aa bε Yeliko aa gé Ai pó kú Betavε saε Beteli gukpe oi, aa bùsupi asiigwa. ε aa gè, aa Ai asiigwà. ³ Ké aa sù Yozueewa, aa òè: Aideε bílao, i ka wà gé we píio. Tó gbέεε òaa kwi ge gέo gè, aa wélepi sie. Nsu gbέε da taasiu píio. ⁴ Ké gbέεε òaa gέo gè we, ε Aideε ní fú, ⁵ aa ní yá bεa za ní wéle bíibεu e gbeyókli, aa ní dede sísipεu gbέεε blakwi ní sooloo. ε sε kè Isailiεgu, an nisina ná líwa.

⁶ Yozuee a ula ga kè, a wúlea a gbεeu Dii kpagolo ae e oosi. Aàpi ní Isailiε gbέεεεε bùsu zùzu ní mia. ⁷ ε Yozuee mè: A'a Dii Lua! Akεa n wá bua Yuudεwa n wá ná Amoleεne ní zí aa wá midei? Tó wá zólea Yuudε baale yāa lé! ⁸ N yá na Dii! Lá Isailiε kpekpa ní ibεεεne, má o kpelewa sa ni? ⁹ Kanaaε ní bùsuebeedeε aa yápi ma nípii, aai liawázi, aai wá mide dúniau. N tó zóε sε be? Nyε keò kpelewa ní? ¹⁰ ε Dii ò Yozueeε: Fele ze! Bóyāi ní wúlea n gbεeu? ¹¹ Isailiε duunakèε, aa ma bàakuaáno yá gbòo. Aa pó pó má díle ma pó ũ sè, aa kpái'ò, aa mεafilikè, aa pópi dà ní póo guu. ¹² A yáí tò aai fε ní ibεεε gā fio. Aa kpekpané, ké aa gè kaalepε ũ yáí. Máo kúáno lεo, mé i ke a ma pó pó kú á guu kàale bàasio. ¹³ Fele ge gbābε n gbέεεne. Oné aa gbābε níziε e gu àε gé dεi, asa ma Dii Isailiε Lua ma mè ma pó kú á guue. A fε kaakaanake á ibεεε aeε e à ge pópi bεò á guu. ¹⁴ Tó gu dε, à sōmazi bui ní buio. Bui pó má sè lí sōmazi daεdaε, daε pó má sèε lí sōmazi uale ní ualeo, uale pó má sè sε, a gέo lí sōmazi dodo. ¹⁵ Gbέ pó wà sù ma pópi èwà, wa ade kpasa ní a gbέε píie, asa à ma bàakuaáno yá gbòoε, à widà Isailiεwae.

¹⁶ Yozuee fεle káaukaau, a tò Isailiε sè Diizi bui ní buio, ε gbε Yuda buio sè. ¹⁷ ε a tò Yuda buio sèaazi daεdaε, ε gbε Zela buio sè. A tò Zela buio sèaazi uale ní ualeo, ε gbε Zabedi ua sè. ¹⁸ ε a tò aà ua gέo sèaazi dodo, ε gbε Kaami né Akāa, Zabedi tōūna, Zela síwena, Yuda bui sè. ¹⁹ ε Yozuee ò Akāaε: Né, síana'o, beεε dε Dii Isailiε Luaε. Yá pó ní kè omεε. Nsu n a kee ulemεεo. ²⁰ ε Akāa wèwà à mè: Síanaε, ma duunakè Dii Isailiε Luaε. Yá pó má kèn ke: ²¹ Ma Babiloni gomusu kefena è ní póo guue ní ánusuo kiloo pla ní vua kiloo kíniε, ε a bíi gémagu, má sè. A ulea eu ma kpéu, ánusuo ku zíle. ²² ε Yozuee gbέε zí we. Aa kè kpakpa aa gè gè aà kpéu, ε aa è ulea we, ánusuo ku zíle. ²³ ε aa sèle mòò Yozueeε Isailiε kíi, aa kále Dii ae. ²⁴ ε Yozuee ní Isailiε Zela síwena Akāa sè ní ánusupio ní gomusupio ní vuapio ní aà negεεε ní aà nenεεε ní aà zuε ní aà zàa'inaε ní aà sāo ní aà zwàakpeε ní aà póo píi, aa gérino Akoo guzulεu. ²⁵ ε Yozuee mè: N yá'iwεε fá! Dii a yāmone gbā sε. ε Isailiε aà pápa ní gbεo nípii, aa aà dè ní aà gbέε píi, ε aa ní kpasa. ²⁶ Aa gbε káawà, gbèze zópi ku we e ní a gbāo. ε Dii pofε kpále. A yáí tò wí o gupie Akoo* guzule.

8

Ai kea kélekele

† 6:25 Ebe 11.31 ‡ 6:26 1Kia 16.34 * 7:26 Bee mè yá'iané.

¹ Dii ò Yozuee: Nsu to vĩa n kũo. Nsu bílikεo. Zígõ sέle gέrĩno m̄pii, í lέle Aiwa, asa ma Ai kĩa n̄nε n̄ ɔziε n̄ aà gbέo n̄ aà wέleo n̄ aà ɔɔleo. ² Ke Aie n̄ a kiao lá n̄ kè Yelikoe n̄ a kiaoεwa, í n̄ p̄o n̄ n̄ p̄oɔuo naaa á p̄o ũ sa. B̄nsae kené n̄ wέle kpe. ³ ɔ Yozuee n̄ a zígõ fέle gè lέlei Aiwa m̄pii. A negõnao sè gbέon òaasɔɔo leε baakwi (30.000), ɔ à n̄ gbáε gwāasĩna, ⁴ a òné: A swákpa! A b̄nsaekené n̄ wέle kpe. Asu kē wέlewa zāzāo. Aɔ ku s̄ou guu ápii. ⁵ Mapi n̄ gbέ p̄o kumanɔɔ, wá s̄o wέlei. Tó aa b̄le daiwále, wío bàalené lán káauwa. ⁶ Aai p̄ewá e aa kέ n̄ wέlewa zā, asa aao e wále bàalené lán káauwae. Tó wále bàalené màa, ⁷ í fεle á ulek̄i à wέlepi ble. Dii á Lua n̄aé á ɔziε. ⁸ Tó a wέlepi blé, í tes̄wà lá Dii òwa. A laaika à ke lá má díleεwa.

⁹ ɔ Yozuee n̄ gbáε, aa gè gu p̄o aa e n̄ zāmakεu. Aa n̄zia yè Beteli n̄ Aipio zānguo Ai be'ae oi. Gwá bee Yozuee í b̄ou weε n̄ a gbέo. ¹⁰ A fέle káaukaau à gbέo k̄aa, ɔ aapi n̄ Isaili gbēz̄ɔɔo ɔbaaané e aa gè k̄àò Ai. ¹¹ Zígõ p̄o kuaanɔɔ s̄o wέlepizi m̄pii. Ké aa k̄aik̄u n̄ wέlepio, aa b̄okp̄a a gugb̄antoo oi b̄aa n̄ a b̄le. Guzule da Ai n̄ m̄pio zānguo. ¹² Yozuee gbέo sè òaasɔɔo leε s̄o (5.000). A m̄o lè à n̄ úle Beteli n̄ Aio zānguo k̄ò Ai be'ae oi. ¹³ Isaili b̄okp̄a wέle gugb̄antoo oi, mé gbέ p̄o ulepio ku wέle be'ae oi. Gwá bee Yozuee í guzulεuε.

¹⁴ Ké Ai kĩa Isaili è màa, aapi n̄ a wέlede fεle kè kpakpa, aa gè má n̄ zio gu p̄o b̄aa n̄ Alaba s̄o. A d̄s gbέo ule a wέle kpeo. ¹⁵ Yozuee n̄ Isaili lé ke lá Aideo lé n̄ fuwa, aale bàalené, aa mipè gbáawa. ¹⁶ Aideo k̄o s̄isi pii aa b̄le pe Yozueεwa, ɔ aa p̄emá e aa gè kè n̄ wέlewa zā. ¹⁷ Ḡεe i ḡo wέle guuo, aa b̄le pè Isailiwa m̄piiε, ɔ aa n̄ wέle bíib̄le tò w̄εa, aale Isaili yá.

¹⁸ Dii ò Yozuee: S̄ona p̄o n̄ k̄ua ɔo Aiwa, asa má n̄nε n̄ ɔziε. ɔ Yozuee a s̄onapi òo Aiwa. ¹⁹ Ké à ɔ p̄oò màa, ɔ gbέ p̄o uleao fέle s̄i wέleu ḡo, aa blé, ɔ aa kè kpakpa aa tes̄wà. ²⁰ Ké Aideo líli aa n̄ kpe gwà, ɔ aa è telu gbá da n̄ wέle, ɔ aai gέk̄i e lo, asa Isaili p̄o bàalè mipè gbáawa líaa n̄ yanapiowaε. ²¹ Ké Yozuee n̄ Isaili è n̄ gbέ p̄o uleao wέle s̄i, mé telu gbá daa, ɔ aa èa lèle Aidepiowa. ²² Isaili k̄ini b̄le wέleu, aa gè Aideowa n̄ zio, ɔ aa koez̄n̄zi. Aa lèlemá, ɔ an gb̄e i e b̄o, an gb̄e i e bàalè. ²³ ɔ aa Ai kĩa k̄u b̄é, aa gèò Yozueeε.

²⁴ Isaili Aideo d̄ede míom̄o bua n̄ s̄esaoo an p̄eamapi guu. Ké aa Aideo d̄ede n̄ f̄endao màa, ɔ aa èa gè wέlepiu, aa gbέ p̄o ḡo weo d̄ede lo. ²⁵ Gbέ p̄o ḡaga ḡoobeez̄i ḡo n̄ n̄oε pii gbέon òaasɔɔo leε kuεplae (12.000). Aideo s̄o, an lén we. ²⁶ Yozuee ɔ p̄o a s̄ona k̄uaopi ḡi ɔo e wà gè Aideo míonz̄o. ²⁷ Isaili wέlepi p̄oɔuo n̄ a p̄o n̄aa tàò lá Dii ò Yozueεwa. ²⁸ Màa Yozuee tes̄o Aiwa, a tò à ḡo bezia ũ, ɔ à ḡo da gii màa e n̄ a gb̄o. ²⁹ ɔ à Ai kĩa lòo líwa e oosi. Ké íat̄é lé ḡε kpéu, à mè wà aà gε bua líwa wà zu wέle bíib̄leu we. ɔ wà gbε k̄aaawà dasidasi, gbèzeπi ku we e n̄ a gb̄o.

Dii bàa kua n̄ Isaili Ebali gbèsisi musu

³⁰ Yozuee Dii Isaili Lua gbagbak̄i b̄o Ebali gbèsisi musu, ³¹ lá Dii z̄òblena M̄ozi díle Isailiεwa.* A b̄o lá M̄ozi kè a ikoyā guuwa, à mè wà bo n̄ gbε p̄o wi gápεlewà wa ào.† ɔ wà sa p̄o w̄i a p̄o k̄ateu à ték̄u ò Diiwa we n̄ s̄aukpasao. ³² ɔ Yozuee ikoyā p̄o M̄ozi k̄epi kè gbepiowa we Isaili wáa. ³³ Isaili pii, beleo n̄ b̄om̄o n̄ n̄ gbēz̄ɔɔo n̄ n̄ ɔbaan̄o n̄ n̄ yákpalekenao zεa kpagolo sae ɔplaa n̄ zεio. An ae ɔba Levii bui sa'ona p̄o aab̄o Dii bàakuar̄no kpagolo seaowa. Gb̄epi k̄ini ae ɔba Galiziū gbèsisiwa, an k̄ini s̄o Ebali gbèsisiwa, lá Dii z̄òblena M̄ozi d̄aa díle‡ wà samaa'o Isailiεwa. ³⁴ Bee gbεa Yozuee ikoyāpi kyokèné pii, báaa p̄o Dii í dan̄guo n̄ láaip̄o í kemá, lá a ku M̄ozi ikoyā guuwa. § ³⁵ Yá p̄o M̄ozi díle guu pii, a kee ku Yozuee ḡi a kyok̄ei bílaεo. Baa n̄oε n̄ néf̄en̄nao n̄ b̄om̄o p̄o k̄u n̄ guu pii k̄u weε.

* 8:31 Iko 27.2-8 † 8:31 B̄oa 20.25 ‡ 8:33 Iko 11.29, 27.11-14 § 8:34 Iko 27-28

9

Gabaṣṣodeṣ kṣnikεa Isailiṣne

¹ Bui pṣ kú Yuudē be'ae oiṣ, gbṣṣideṣ ní gusalaladeṣ ní ísialεdeṣ e à gè pè Libā bùsuwa, Itiṣ ní Amṣleṣ ní Kanaaṣ ní Peliziṣ ní Iviṣ ní Yebusiṣ, ké an kíaṣ Ai yápi bao mà ² ṣ aa kṣ kàaa nípii, ké aa ge zika ní Yozuee ní aà gbé Isailiṣ.

³ Ama ké Gabaṣṣodeṣ yá pṣ Yozuee kè Yelikoε ní Aio bao mà, ⁴ aa kṣnikè. Aa kùsūa kàka sakili yaaaṣ guu, aa kàka zàa'inaṣne ní vṣe tūu zi paaa naminamiaṣ. ⁵ Aa kyale yaaa kεkεaṣ kpákpa, aa ulakasaṣ dadaa. An pṣe kùsūa giigagaa, mé a fukpaa.

⁶ Aa fṣle gè Yozuee lè ní a gbéṣ Giligali bṣou, ṣ aa òné aa mè: Bùsu pṣ wa bṣu zà. Wá ye à ledoukewanṣ. ⁷ Ṣ Isailiṣ ò Ivipiṣne: Tó á be ku la káiε, wá ledoukéánṣo yṣoo!* ⁸ Ṣ aa ò Yozuee. N zṣblenaṣn wá ũ. Ṣ Yozuee ní lá à mè: Deṣn á ũi? A bṣ má ni? ⁹ Aa wèwà aa mè: Wápiṣ n zṣblenaṣ, wa bṣ bùsu zāzāuε Dii n Lua tṣ pṣ liguá yái. Wa aà bao mà ní yá pṣ a kè Egipiṣ pii ¹⁰ ní yá pṣ a kè Amṣleṣ kía gbṣṣon pla pṣ kú Yuudē baaleṣne, εsebṣ kí Siṣ ní Basana kí Ogu pṣ kú Asaloo.† ¹¹ Wá gbṣzṣṣo ní wá bùsudeṣ mè wá kùsūa sé, wí mó wá á le wá oé á zṣblenaṣn wá ũ. Ayāmeto à ledoukewanṣ. ¹² Wá kùsūan ke. Wa bṣṣ be pṣe wāa ũε gṣṣ pṣ wa dazeu, wáε mó á kíi. Gwa lá à giigaga à fù kpà. ¹³ Wá vṣe tūuṣn ke. Wa vṣe kàu tūu dafu ũε. Gwa lá aa pàapaa. Wá ulaṣ ní wá kyaleṣ gwa. Aa yàayaa tá gbāa pṣ wá ò yái. ¹⁴ Ṣ Isailiṣ ní kùsūa blérnṣ Dii lé sai. ¹⁵ Yozuee ledoukérnṣ à mè á ní dedeṣ, ṣ Isaili dṣaanaṣ legbè a yá musu.

¹⁶ An ledoukéarṣnṣ gbεa a gṣṣ àaṣde, ṣ aa mà an be zārṣnṣo, wa ku kṣ saεε. ¹⁷ Ṣ Isailiṣ dàzeu, a gṣṣ àaṣde zí aa kà ní wéleṣ kíi, Gabaṣṣo ní Kefilao ní Beeloo ní Kiliayaaliṣo. ¹⁸ Aai lélemáo, asa an dṣaanaṣ legbèné ní Dii ní Lua tṣoε, ṣ gbépii lé yákūtēka ní dṣaanaṣzi. ¹⁹ Ṣ dṣaanapiṣ òné: Wáme wa legbèné ní Dii wá Lua tṣo. I kú wá okámá bo. ²⁰ Yá pṣ wá kenén ke: Wá ní tṣo we lé pṣ wá gbèné yáiε, ké Dii su pṣkūmabṣṣwáṣo. ²¹ Ṣ aa èa mè: Wá ní tṣo, aaiṣ de wá yàawenaṣ ní wá itṣnaṣ ũ. Ṣ Isailiṣ zè ní ní dṣaanaṣ yápio.

²² Ṣ Yozuee Gabaṣṣodeṣ sísi a òné: Bóyái a εεtṣwṣe màai? Asi wá kále kṣ gbáaε, ṣ a mè á kúkii zāwanṣεa? ²³ Ma Lua láaikèwáε sa. Aṣ de aà kpé yàawenaṣ ní aà itṣnaṣ ũε gṣṣpii. ²⁴ Ṣ aa òè: Wa ò wápiṣ n zṣblenaṣne wásawasae lá Dii n Lua ò a zṣblena Mṣiziεwa. A mè á bùsu búupi kpáwáε, í gbé pṣ kúuṣ midéé pii. A yái vṣia wá kúí maamaa wá wṣni yá musu, ṣ wa yápi kè. ²⁵ Gwa! Wá kú n zṣziε sa. Yá pṣ kène maa mé a zεvṣi kεwṣe. ²⁶ Ṣ Yozuee ní bṣ Isailiṣ zṣzi, aai ní dedeṣ. ²⁷ Zibeezi à ní díle Isailiṣ yàawenaṣ ní ní itṣnaṣ ũ, aaiṣ yàawe, aaiṣ itṣo Dii gbagbakíε gu pṣ Dii su díleu. Ṣ aa de a ũ e ní a gbāo.

10

Iatē zεa gudou

¹ Yelusaleṣ ní Adonizεdeki mà Yozuee Ai sí a kè kélékεle, a kè Aie ní a kíao lá a kè Yelikoε ní a kíaowa. A mà bo Gabaṣṣodeṣ kṣ yāmà ní Isailiṣ, mé aa ku kṣ saε. ² Ṣ vṣia Yelusaleṣudeṣ kú, asa Gabaṣṣá mεewiaε lán kíaε wélewa. A zṣṣ de Aia, mé a gṣṣṣá negṣnaṣne. ³ Ṣ Yelusaleṣ ní Adonizεdeki lékpāsākè Heblṣ kí Oaṣε ní Yaamu kí Pilaṣo ní Lakisi kí Yafiao ní Egelṣni kí Debiiṣo à mè: ⁴ A mṣ dṣmale, wí gé léleí Gabaṣṣodeṣwa, asa aa kṣ yāmà ní Yozueeṣ ní Isailiṣ. ⁵ Ṣ Amṣleṣ kía gbṣṣon ṣṣopiṣ, Yelusaleṣ ní Heblṣ kíaṣ ní Yaamu kíaṣ ní Lakisi kíaṣ ní Egelṣni kíaṣ ní ní zṣgṣṣo kṣ kàaa. Aa gè bṣokpà Gabaṣṣo saε, aa síngu ní zṣo.

⁶ Ṣ Gabaṣṣodeṣ gbéṣ zṣi Yozueewa Giligali bṣou aa mè: Nsu pákpa wápiṣ n zṣblenaṣzio. Kε kpakpa mṣ n wá suaba. Mṣ n dṣwále, asa Amṣleṣ kía pṣ kú gusiṣideṣo kàaawázi nípiiε. ⁷ Ṣ Yozuee ní a negṣnaṣ ní a zṣgṣṣo bṣle Giligali, aale mó nípii. ⁸ Ṣ Dii ò Yozuee: Nsu vṣiakéno.

* 9:7 Bṣa 23.32-33, 34.12 † 9:10 Nao 21.21-35

Ma ní nánε n ɔ̀z̄iε, an gb̄εe a f̄s̄ n gā flo. ⁹ B̄oa Giligali Yozuee t̄aa'ò gwá e gu gè d̀òò, à s̀umá kándo zezesai. ¹⁰ Ǿ Dii tò gili ḡéngu Isailio yá musu, ̄ Isailipio l̄élemá aa ní d̄ede maamaa Gabaɔ̄ we, ̄ aa p̄emá Betoloni z̄éu lo. Aa ní d̄ede e à gè p̄èò Azeka ní Makedaowa. ¹¹ Ké aale bàale Isailione z̄é p̄ò b̄ò Betoloni à gè Azeka, Dii loughbe gb̄ène k̄àngu. Gb̄é p̄ò loughbe pi ní d̄edeo dasi de gb̄é p̄ò Isailio ní d̄ede ní f̄endaoōla.

¹² Ḡoo p̄ò Dii Am̄olepio n̄a Isailione ní ɔ̀z̄i, ̄ Yozuee ò Diipie Isailio wáa à mè: To íat̄ε z̄ε gudoũ Gabaɔ̄a!

To m̄ovua z̄ε t̄εεε Ayaloni guzulea!

¹³ Ǿ íat̄ε z̄è gudoũ màa, mé m̄ovua z̄ea t̄εεε e Isailio gè t̄osi ní ib̄eɔ̄owa. Yápi ku Gb̄ε Maao* taalau. Íat̄ε ḡò z̄ea minanguo, i s̄ò a t̄iao e ḡoo do búu taawa. ¹⁴ Wi ḡoo bee taa e yāao, mé wi e a gb̄eao. Dii gb̄enazina yāmà, asa à̄le z̄ika Isailioneε. ¹⁵ Ǿ Yozuee tà Giligali b̄òou ní a gb̄é ɔ̀p̄ii.

Yozuee Am̄oleo k̄iao d̄ede

¹⁶ Ké k̄ia gb̄eɔ̄n ɔ̀opio bàal̄ε gè ùle gb̄è'eu Makeda, ¹⁷ ̄ wa ò Yozueeε wà mè: Wà b̄ò k̄ia gb̄eɔ̄n ɔ̀opio wa gb̄è'eu Makeda. ¹⁸ Ǿ Yozuee mè: A gb̄è gb̄èneo ḡále ta epile, í gb̄é ɔ̀ dile we aao d̄s̄a. ¹⁹ Asu k̄ámaboo. A p̄éle á ib̄eɔ̄zi, í l̄élemá ní k̄pe oi, ásu to aa ní w̄éle leo. Dii á Lua ní náé á ɔ̀z̄iε.

²⁰ Yozuee ní a gb̄é ɔ̀ ní d̄ede e aa ye láai, an gb̄é p̄ò b̄ò mé tà ní w̄éle b̄iideo guu. ²¹ Ǿ Isailio s̀u Yozueewa b̄òou Makeda, aa aafia m̄pii. Gb̄εe i f̄s̄ yāe ò ní yá musu lo. ²² Ǿ Yozuee mè: A p̄ò go gb̄è'epile, í b̄olemeε ní k̄ia gb̄eɔ̄n ɔ̀opio. ²³ Ǿ aa k̄è màa, aa b̄òl̄é ní k̄ia gb̄eɔ̄n ɔ̀opio, Yelusaleũ k̄ia ní Hebl̄s̄ k̄iao ní Yaamu k̄iao ní Lakisi k̄iao ní Egel̄oni k̄iao. ²⁴ Ké wà ní b̄óle màa, ̄ à Isaili z̄iḡoo s̄isi p̄ii, a ò ní d̄aana p̄ò aa ḡēanoone à mè: A s̄ò k̄ai, í gbá z̄eze k̄iaε beeo waawa. Ǿ aa mò gbá z̄eze ní waawa. ²⁵ Yozuee òn̄é: Asu to v̄ia á k̄ũo. Asu bílik̄eo. A s̄òdile, ío w̄oo v̄i, asa màa Dii a k̄e ní á ib̄eε p̄ò á su à̄le z̄ik̄ān̄oo p̄ii. ²⁶ Bee gb̄ea Yozuee ní d̄ede à ní looloo líwa, baade ní a lío, ̄ aa ḡò loolooa we e oosi. ²⁷ Ké íat̄ε lé ḡé k̄p̄éu, à mè wà ní ḡeo bua lípio wa wà zuzu gb̄è'ε p̄ò aa ùlep̄iu. Ǿ wa k̄è màa, wà gb̄è gb̄èneo tà epile, a ku we e ní a gb̄ao. ²⁸ Zibeezi Yozuee Makeda sí. A a k̄ia ní a gb̄é ɔ̀ d̄ede p̄ii ní f̄endao, à ní m̄ionz̄o. Baa gb̄é m̄endo i b̄oo. Ǿ a k̄è Makeda k̄iaε lá a k̄è Yeliko k̄iaεwa.

Yozuee z̄iblea Am̄ole b̄usuwa

²⁹ Yozuee ní Isailio b̄òle Makeda m̄pii, ̄ aa gè Libena aa l̄èlewà. ³⁰ Dii w̄élepi ní a k̄iao n̄ané ní ɔ̀z̄i, ̄ aa ní d̄ede ní f̄endao p̄ii, an gb̄εe i b̄oo. Ǿ aa k̄è a k̄iaε lá aa k̄è Yeliko k̄iaεwa. ³¹ Ǿ Yozuee ní a gb̄é ɔ̀ b̄òle Libena, aa gè Lakisi. Aa koez̄òi aa l̄èlewà. ³² Dii Lakisi n̄ané ní ɔ̀z̄i, a ḡoo plaade z̄i ̄ aa sí. Aa gb̄é p̄ò k̄úuo d̄ede ní f̄endao p̄ii lá aa k̄è Libenaεwa. ³³ Ké Gezeε kí Olaũ mò d̄oi Lakisideōle, ̄ Yozuee z̄iblewà ní aà z̄iḡoo, an gb̄εe i b̄oo. ³⁴ Aa b̄ò Lakisi, ̄ aa gè koez̄ò Egel̄onizi aa l̄èlewà. ³⁵ Aa w̄élepi sí z̄ibeezi ḡooε, ̄ aa gb̄é p̄ò k̄úuo d̄ede ní f̄endao, aa ní m̄ionz̄o lá aa k̄è Lakisiεwa. ³⁶ Ké aa b̄òle Egel̄oni, ̄ aa gè Hebl̄s̄ aa l̄èlewà. ³⁷ Aa w̄élepi sí, aa a gb̄é ɔ̀ ní a k̄iao d̄ede ní f̄endao ní a z̄̄ewiadeo. Aa gb̄é p̄ò k̄úuo m̄ionz̄oε, an gb̄εe i b̄oo, lá aa k̄è Egel̄oniεwa. ³⁸ Ǿ aa gè Debii aa l̄èlewà. ³⁹ Aa w̄élepi sí ní a k̄iao ní a z̄̄ewiawo p̄ii. Ǿ aa ní d̄ede ní f̄endao, aa gb̄é p̄ò k̄úuo m̄ionz̄oε lá aa k̄è Hebl̄s̄ewa, an gb̄εe i b̄oo. Aa k̄è Debiie ní a k̄iao lá aa k̄è Libenaε ní a k̄iaowa.

⁴⁰ Yozuee b̄usupideo ní a k̄iao d̄ede p̄ii, gusis̄ide gb̄é ɔ̀ ní Negevedeo ní gusalaladeo ní s̄is̄ip̄oledeo p̄ii. I gb̄εe to b̄éεo, à gb̄é p̄ò k̄ú weo m̄ionz̄oε lá Dii Isailio Lua òεwa. ⁴¹ A ní d̄ede sea za Kadesi Baanea e à gè p̄è Gazawa, za Gos̄ε b̄usuu p̄ii e à gè p̄è Gabaɔ̄owa. ⁴² Yozuee z̄ible k̄iapiowa ní ní b̄usuo s̄anu ḡooε, ké Dii Isailio Lua lé z̄ikané yái. ⁴³ Ǿ à tà ní a gb̄é ɔ̀ Giligali b̄òou.

* 10:13 2Sam 1.18

11

Yozuee ziblea Kanaa bùsuwa midεa

¹ Ké Azoo kí Yabē a baomà, à gbé̄z̄i Madō kí Yobabawa ní Akésafa kíao ní Simeloni kíao ² ní kía pò kú gughāntoo oio píi, kía pò kú gusísídeuò ní sēgbā pò kú Galile gεomidokíi oio ní gusalalao ní Doo sísi pò kú be'ae oio. ³ A gbé̄z̄i Kanaa pò kú gukpε oio ní be'ae oio wa píie, Amoleò ní Itio ní Pelizio ní Yebusi pò kú gusísídeuò ní Ivi pò kú Mizipa bùsuu εεmò gbε saε. ⁴ Aa b̀̀le ní ní zīḡz̄o píi dasidasi lán ísiale úfāawa. An s̄̀z̄o ní ní s̄̀ḡoò kè zài. ⁵ Ǿ kíapio k̄̀ kàaa aa mò b̀̀okpà s̄̀anu Mεloū í saε, ké aa z̄̀ika ní Isailio.

⁶ Ǿ Dii ò Yozuee: Nsu v̄̀lakεnéo. Zia maa'í kéwa má ní na Isailionε ní Ǿz̄i aa ní dεdεε. N ní s̄̀z̄o kizā z̄̀z̄z̄, ní ní s̄̀ḡoò kpasá. ⁷ Ǿ Yozuee ní a zīḡz̄o gè má ní zio nípii, aa lèlémá zεzεsai Mεloū í saε we. ⁸ Dii ní náné ní Ǿz̄i, Ǿ aa ní dεdε aa pè ní gbē̄owa e Sidō mεεwiau ní Misefomaiūo ní Mizipa guzulε pò kú gukpε oio. Aa ní dεdε, an gbē̄e i b̀̀o. ⁹ Yozuee kènέ lá Dii òewa, à ní s̄̀z̄o kizā z̄̀z̄z̄ à ní s̄̀ḡoò kpàsa.

¹⁰ Zibeez̄i Yozuee èa gè Azoo sí, Ǿ à a kía dè ní f̄̀ndao. Azoo píi mé kíapio w̄̀lé mide ū yāa. ¹¹ Isailio gbé̄ pò kúuo dèdε ní f̄̀ndao, aa ní míonz̄ε, an gbē̄e i ḡo, Ǿ aa tes̄̀wà. ¹² Yozuee w̄̀lép̄io sí píi ní ní kíao, à ní dεdε ní f̄̀ndao, à ní míonz̄o lá Dii z̀̀blena M̄̀izi òwa. ¹³ Ama Isailio i tes̄̀ w̄̀lé pò wà èa kàle ní bezia gbεuowao, sema Azoo pò Yozuee tes̄̀wà píi bàasio. ¹⁴ Isailio w̄̀lép̄io p̄̀z̄o nàaa ní pò ū ní ní p̄̀tuoo, aa tàò. Aa ní gbé̄z̄i dèdε ní f̄̀ndao píi e aa ní míonz̄o, aai gbē̄e to béεo. ¹⁵ Yá pò Dii ò a z̀̀blena M̄̀izie, M̄̀izi yá píi ò Yozuee, Ǿ Yozuee kè màa píi, i yá pò Dii ò M̄̀izie kee kpá swáao.

¹⁶ Màa Yozuee bùsupi sí píi, a gusísíde ní Nεγενεo píi ní Gosē bùsuo píi ní bùsu pò kú gusalalao ní sēgbāo píi. A Isaili bùsu gusísíde ní gusalalao sí ¹⁷ sea za gbè wáiwai pò kú Sei bùsu e à gè pèò Baali Gada pò kú Libā bùsu guzulεu εεmò gbε saε. A ní kíao k̀̀k̀ píi, à ní dεdε. ¹⁸ A z̄̀kà ní kíapio píi à gègè. ¹⁹ Ivi pò kú Gabaōō bàasio w̄̀lé i e k̄̀ yāmá ní Isailio, aa ní sí z̄̀ guu píie. ²⁰ Dii mé tò an swá gbāak̀̀, Ǿ aa z̄̀kà ní Isailio, ké Isailio e ní míonz̄o ní w̄̀nagwasai, à ní midε míomio lá a ò M̄̀iziewa.*

²¹ Zibeez̄i Yozuee gè Anaki buiò† dèdε gusísídeuò ní Hεblōo ní Dεbiio ní Anabuo. A ní míonz̄o à ní w̄̀léz̄o kè k̄̀lék̄̀lé Yuda bùsu gusísídeuò ní Isaili bùsu gusísídeo píi. ²² Anaki buie i ḡo Isaili bùsuu loo, sema Gaza ní Gatao ní Asedodao. ²³ Yozuee bùsupi sí píi lá Dii ò M̄̀iziewaε, Ǿ a kpà Isailio wa, a kpaalèné daεdaε. Ǿ bùsupi ḡ̀ kilikili z̄̀kasai.

12

Kia pò Isailio ziblémá

¹ Yuudē gukpε baa kía pò Isailio ní fú aa ní bùsuò sí máo t̄̀z̄on kε: Ampii aa ku yāa sēgbāue sea Aano d̀̀oi e à gè pèò εεmò gbεwa. ² Amoleò kí Siō* pò kú εεb̄ō. Ǿmε bùsu v̄̀ síia za Aloee pò kú swa pò w̄̀ mé Aano baa, za guzulεpi guoguo e à gè pè Yaboko d̀̀owa Am̄̀oni bùsu z̄̀leu. Galada bùsu kíni kú we ³ ní Yuudē baa gukpεo za Gεnezalēti ísidawa e à gè pè Isida Wisidewa ní Bεyεsimò pò kú gεomidokíi oio e gbè̄sísi pò w̄̀ mé Pisiga p̄̀leu.

⁴ Basana bùsu kí Ogu† pò dε Lefai bui pò ḡ̀z̄o gbé̄ ū mé Asalo ní εdεleio kía ū. ⁵ Ǿmε εεmò gbε v̄̀ ní Salekao ní Basana bùsuo píi e à gè pè Gesuu buiò ní Maaka buiò bùsu léwa. Galada bùsu kp̄̀do ku we e à gè pè εεb̄ō kí Siō bùsuwa. ⁶ Ké Dii z̀̀blena M̄̀izi ní Isailio ní fú, Ǿ M̄̀izi ní bùsupio kpaalè Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò lεε doone.‡

⁷ Yuudē baa be'ae oi kía pò Yozuee ní a gbé̄z̄i ní fú w̄̀léz̄o t̄̀z̄on kε, sea za Baali Gada, Libā guzulεu e à gè pè gbè wáiwai pò kú Sei bùsuwa. Bùsupi Ǿ Yozuee kpaalè Isailionε daεdaε, ⁸ a gusísíde ní a gusalalao ní sēgbāo ní a gbep̄̀leò ní a guwaiwaio ní Nεγενεo, bùsu pò Itio ní

* **11:20** Iko 7.16 † **11:21** Nao 13.33 * **12:2** Nao 21.21-25, Iko 2.26-37 † **12:4** Nao 21.33-35, Iko 3.1-11 ‡ **12:6** Nao 32.33, Iko 3.12-13

Amoleo ní Kanaao ní Pelizio ní Iviio ní Yebusio kuu yāa. Wéle pọ́ aa de a kía ọ̀o tóon ke: ⁹ Yeliko, Ai pọ́ kú Beteli sae, ¹⁰ Yelusaleũ, Heblõ, ¹¹ Yaamu, Lakisi, ¹² Egeloni, Geze, ¹³ Debii, Gedee, ¹⁴ Ọ́oma, Alade, ¹⁵ Libena, Adulaũ, ¹⁶ Makeda, Beteli, ¹⁷ Tapua, Efee, ¹⁸ Afeki, Lasaloni, ¹⁹ Madõ, Azoo, ²⁰ Simeloni Meloni, Akesafa, ²¹ Taanaki, Megido, ²² Kedesi, Yokenaũ pọ́ kú Kaameli búsuu, ²³ Doo pọ́ kú Doo gusísídeu, Goiũ pọ́ kú Giligali ²⁴ ní Tiizao. Kíapio pii gbèon baakwi ní m̀endooe.

13

Bùsu pọ́ Isailio i e zìblèwàoo

¹ Yozuee zikũ à kà zã, ò Dii òè: N zikũ n ka zã, mé bùsu pọ́ gò ni sioo zõo maamaae. ² Bùsu pọ́ gòpiion ke: Filitẽo bùsu ní Gesuuo bùsuo pii ³ sea za Sikoo d̀o pọ́ kú Egipi gukpe oi e à gè pèò Ekelonio bùsu zõleu gugbãntoo oiwa. Bùsupi wí me Kanaa bùsu. Filitẽo kía gbèon sooo ku Gaza ní Asedodao ní Asekelonio ní Gatao ní Ekelonio. Aviiio bùsu ⁴ ku gèomidokii oi lo. Kanaa bùsu ku lo sea za Sidõ gbè'eo e à gè pèò Afekiwa ní Amoleo bùsuo pii. ⁵ Gebalio bùsu ní Libã bùsu gukpe oio sea za Baali Gada, Emoo gbepoleu e à gè pè Amata bolau. ⁶ Sidõde pọ́ kú gusísídeu sea za Libã búsuu e Misefomaiũ, máme má ní yá Isailione. N ní bùsu kpaalené ní gbelaao lá má ònewa.* ⁷ Bùsue bee kpaale Isaili bui m̀en kèokwione sa ní Manase bui lee doo.

Yuudẽ baa gukpe bùsu kpaalea

⁸ Manase bui lee do ní Lubeni bui ní Gada bui ní bùsu ví kò. Dii zòblena M̀oizi mé kpaalené Yuudẽ gukpe oi.† ⁹ Sea Aloe pọ́ kú Aano d̀o sae ní wéle pọ́ kú guzulèpi guoguoó ní M̀edeba gusalalao e Dibõ ¹⁰ ní Amoleo kí Siõ pọ́ de Esebõ kía ũ wéle pii e Amonio bùsu zõleu. ¹¹ Galada bùsu ku we lo ní Gesuuo bùsuo ní Maakao bùsuo ní gbèsísí pọ́ wí me Emoo pii ní Basana bùsuo pii e Saleka. ¹² Lefai bui k̀onaõ gbé Ogu pọ́ de Asalo ní Edèleio kía ũ bùsun we. M̀oizi mé ní fú, ò à ní bùsu símá. ¹³ Isailio i Gesuuo ní Maakao bùsu símá, ò buipio ku Isailio guu e ní a gbão. ¹⁴ M̀oizi i bùsu kpaale Levii buione. Sa pọ́ wí o Dii Isailio Luawa wí a pọ́ nísi káteu à tékũ ǹo mé ní pọ́ ũ lá a ònewa.‡

¹⁵ Kpaale pọ́ M̀oizi kè Lubeni buione daedaen ke: ¹⁶ Sea za Aloe pọ́ kú Aano d̀o sae ní wéle pọ́ kú guzulèpi guoguoó ní M̀edeba gusalalao pii ¹⁷ e Esebõ ní wéle pọ́ kú gusalalau bee pii: Dibõ, Bamoti Baali, Bebaali Meona, ¹⁸ Yaaza, Kedemo, Mefaa, ¹⁹ Kiliataiũ, Sibema, Zeleti Sahaa pọ́ kú guzule sísiwa, ²⁰ Bepeoo, Pisiga gbepoleo ní Beyesimoo. ²¹ Gusalalapi wéle pii ní Amoleo kí Siõ pọ́ de Esebõ kía ũ bùsu piion we. M̀oizi mé aà fù ní Madião kía pọ́ Siõpi iko vímá aa ku bùsupiuo: Evi, Lèkèũ, Zuu, Hulu ní Lebao. ²² Isailio Beoo né Balaaiũ pọ́ de m̀asokena ũ dè we lo. ²³ Yuudẽ d̀o mé Lubeni bui bùsu zõle ũ. Kpaale pọ́ aa sè daedae ní a wéle ní a bualoũn we.

²⁴ Kpaale pọ́ M̀oizi kè Gada buione daedaen ke: ²⁵ Yazee bùsu, Galada bùsu wéle, Amonio bùsu kpedo e Aloe pọ́ kú Laba oi ²⁶ sea Esebõ e Lama Mizipa ní Betoniuo, sea Maanaiũ e Debii búsuu. ²⁷ Betalaũ, Benimela, Suko ní Zafõ ku guzuleu we ní Esebõ kí Siõ bùsu kíniio Yuudẽ baa gukpe e Genzeleti ísida sae. ²⁸ Kpaale pọ́ Gada bui sè daedae wéle ní a bualoũn we.

²⁹ Kpaale pọ́ M̀oizi kè Manase bui lee doone daedaen ke: ³⁰ Sea Maanaiũ aa Basana kí Ogu bùsu è pii ní Yaii zõewia m̀en bàã pọ́ kú weo ³¹ ní Galada bùsu kpedoo ní kí Ogu wéle Asalo ní Edèleio. Kpaale pọ́ Manase né Makii bui lee do sè daedaen we.

³² Bùsu pọ́ M̀oizi kpaalené goo pọ́ a ku M̀abuo bùsu sègbãu Yuudẽ gukpe baa boaa ní Yelikoon we. ³³ I bùsue kpa Levii buiwao. Dii Isailio Lua mé ní baa ũ lá a ònewa.§

* 13:6 Nao 33.54 † 13:8 Nao 32.33, Iko 3.12 ‡ 13:14 Iko 18.1 § 13:33 Nao 18.20, Iko 18.2

14

Yuudē baa be'ae būsū kpaalēa

¹ Kpaalē pó Isailiò sè Kanaa būsū guuon ke. Sa'ona Eleazaa n Nuni né Yozueeo n Isaili bui uabeleò mé kpaalèné. ² Isaili bui mèn kēokwi n kīnioò ò wà kpaalèné n gbelaao* lá Dii dà Mōizie a òwa. ³ Yuudē baa gukpe ò Mōizi kpaalè bui mèn pla n kīnioone.† I kpa Levii buiòwañnoò, ⁴ Yosefu né Manase n Eflaiūo buiò mé gò bui mèn pla ũ. Levii buiò i būsū kpaalēso, sema wéle pó aao kuuò n n dádākekīo. ⁵ Maa Isailiò būsū kpaalèkōe lá Dii dà Mōiziewa.

Heblō kpaalē Kalebuwa

⁶ Yuda buiò mò Yozuee kīi Giligali, ò Yefūne né Kalebu, Kenazi bui òè: N yá pó Dii ò a gbé Mōizie Kadēsi Baanea mapi n mpio yá musu dō.‡ ⁷ Ké ma ka wè bla, Dii zòblena Mōizi ma gbae Kadēsi Baanea, ò ma mò būsue bee asiigwà. Ma ea ta aà kīi, má òè lá a ku ma sō guuwa,§ ⁸ ò gbé pó gèmanoo tò sō kè n gbéoggu. Mapi lé, má té Dii ma Luazi n nòsemendooe. ⁹ Goo bee ò Mōizi legbème à mè, lá má té Dii ma Luazi n nòsemendoo, tōle pó ma gbapèlewà a gō mapi n ma buiò pó ũe e gōpii.* ¹⁰ Dii tò má kú e tia lá à a legbèwa. Za gō pó à yápi ò Mōizie gō pó Isailiò be guwaiwaiu, a wè blasoon ke. Tia kéwa ma ke wè basiiōso, ¹¹ mé má gbāa ví e n a tiao, lá má ví gō pó Mōizi ma zīwa. Má yèe ví e n a tiao mà gé zīkai lán yāawa. ¹² Ma gba gusiside pó Dii a yá'ò gōbeezi pi sa. Nzīawa n swá mà gō bee Anaki buiò ku we, mé aa wéle zō bíideò ví. Dii aò kumanò, mí n būsū símá lá Dii òwa.

¹³ O Yozuee samaa'ò Yefūne né Kalebu, ò à Heblō kpàwà kpaalē ũ. ¹⁴ Ayāmeto Heblō gò Yefūne né Kalebu buiòne e n a gbāo, asa à tē Dii Isailiò Luazi n nòsemendooe. ¹⁵ Wī o Heblōe yāa Kiliataabae, Anaki bui tōde pó wī mèe Aaba yái.

Bee gbēa būsū gò da kilikili, wàle zīkauo.

15

Yuda buiò kpaalēsa

¹ Kpaalē pó Yuda buiò sè daedaee gè pè Edoūò būsuaee e guwaiwai pó wī me Ziniwa, Isaili būsū zōleu geomidokīi oi. ² Sea za Isida Wiside léu geomidokīi oi an būsū lépi tà geomidokīi oi, ³ à pà Sóigbebōle ozei, à tà Zini oi, à pà Kadēsi Baanea ozei, à tà e Ezōn n Adaaò, à gè lía Kaakai. ⁴ Bōa Azemo à pà Egipi zé swaa e à gè pè ísiawa. An būsū lén we geomidokīi oi.

⁵ Gukpe oi an būsū lé mé Isida Wiside ũ e Yuudē léi. Gugbāntoo oi sō, sea za gu pó Yuudē kàu ísidapiwa, ⁶ à tà Dōnkpea, à tà Betalaba oplaai e Lubeni né Bohana gbēi. ⁷ Za Akoo guzuleu à tà Debii, ò à líaa gugbāntoo oi e Giligali pó bōaa n Adumiū gbebōleo, swadōo geomidokīi oi. Za we à pà Semesi nibōna ía e à tàò Logeli nibōnai. ⁸ A pà Inōū guzulea sísi pó Yebusiò wéle Yelusaleū kuwà geomidokīi oi pōleu. Za we à sísi pó kú Inōū guzule be'ae oi kù Lefai gusalala léu gugbāntoo oi. ⁹ Za sísi pi misonaa à mipè Nefetōa nibōnawa, à mipè Efōnō gbē wéleowa e Baala pó wī me lō Kiliayaaliū. ¹⁰ Bōa Baala à líai be'ae oi e gbèsisi pó wī me Seiwa, à tà gbèsisi pó wī me Yaaliū pōleu gugbāntoo oi, ò wī me lō Kesaloni, e Besemesi n Timinao. ¹¹ A tà Ekeloni gbepōleu gugbāntoo oi, à tà Sikelona, à pà Baala gbēa e Yabene, ò à mīde ísiai.

¹² Be'ae oi Isia Zō mé Yuda buiò būsū zōle ũ. An būsū zōleon we daedaee.

Kalebu ziblea Heblō n Debiowa (Dōa 1.11-15)

¹³ Yozuee tōle pó kú Yuda buiò būsū kpà Yefūne né Kalebuwa lá Dii díleēwa. Ome Anaki buiò dezi Aaba wéle pó wī me Heblō ũ. ¹⁴ Kalebu Anaki buiò pó kú weò yá gbēon

* 14:2 Nao 26.52-56 † 14:3 Nao 32.33, Iko 3.12-17 ‡ 14:6 Nao 14.30 § 14:7 Nao 13.30 * 14:9 Nao 14.24

àaṣ, Sesai, Aimagi ní Talemaio. ¹⁵ Bɔa we à gè lèlè Debiideɔwa. Debii tón yāa Kiliasefee. ¹⁶ Ǿ Kalebu m̀: Gb́é ṕó lèlè Kiliasefeeɛpiwa a s̄i ̄ɔ má a nenɔɛ Akesa kpawà nɔ ũ. ¹⁷ Kalebu dáuna Kenazi né Ǿnieli mé s̄i, ̄ɔ Kalebu a nenɔɛpi kpàwà. ¹⁸ Ké à aà s̀, à nàewà aà ge tɔle wabike a maewa. Ké nɔpi p̄ila a zàa'ínawa, ̄ɔ aà mae Kalebu aà là à m̀: Bó ní yeii? ¹⁹ Ǿ a wèwà à m̀: Gb́ekékemee. Lá tɔle ṕó n ma gba ku gbáau, ma gba a nibɔnade sa. Ǿ Kalebu aà gbà tɔle ṕó a nibɔna ku s̄is̄is̄ona musu ní ṕó ṕó a nibɔna ku guzulɛuo.

²⁰ Kpaale ṕó Yuda buiɔ s̀è daedaɛɔn ke: ²¹ Ẃéle beeɔ ku Yuda bùsu lé ṕó kú gbáau Edoũ bùsu oiɛ: Kabazee, Edeɛ, Yaguu, ²² Kina, Dimɔna, Adada, ²³ Kedesi, Azoo, Itena, ²⁴ Zifi, Teleũ, Bealo, ²⁵ Azoo Adata, Kelio Ezɔnɔ ṕó w̄i me lɔ Azoo, ²⁶ Amaũ, Sema, Mɔlada, ²⁷ Azaagada, Esemɔ, Bepele, ²⁸ Azaasuali, Beeseba, Biziotia, ²⁹ Baala, Iiũ, Eseũ, ³⁰ Elolada, Kesili, Ǿma, ³¹ Zikilaga, Mademana, Sansana, ³² Lebao, Siliũ, Aini ní Limɔ. Ẃéle k̀è pii baakwi m̀ndosai, an baade ní a bualoũ.

³³ Ẃéle ṕó kú Yuda bùsu gusalalauɔ tón ke: Esetao, Zɔla, Asena, ³⁴ Zana, Enganiũ, Tapua, Enaũ, ³⁵ Yaamu, Adulaũ, Soko, Azeka, ³⁶ Saalaiũ, Aditaiũ ní Gedela ge Gedelotaiũ. Ẃéle k̀è ḡeo m̀ndosai, an baade ní a bualoũ.

³⁷ A gbɛa Zena, Adasa, Midala Gada, ³⁸ Dilana, Mizipa, Yokeeli, ³⁹ Lakisi, Bɔzeka, Egeloni, ⁴⁰ Kabṣ, Lamasa, Kitelisi, ⁴¹ Gedelo, Bedagṣ, Naama ní Makedao. Ẃéle k̀è ḡeo ní m̀ndoo, an baade ní a bualoũ.

⁴² A gbɛa Libena, Eteɛ, Asã, ⁴³ Ifeta, Asena, Nezibu, ⁴⁴ Keila, Akazibu ní Malesao. Ẃéle k̀è k̄okwi, an baade ní a bualoũ.

⁴⁵ Ekeloni ní a z̄ɛwiao ní a bualoũ. ⁴⁶ Ẃéle ṕó aa ku Ekeloni be'ae Asedoda oiɔ, an baade ní a bualoũɛ. ⁴⁷ Asedoda ní a z̄ɛwiao ní a bualoũ. Gaza ní a z̄ɛwiao ní a bualoũ e à g̀è p̀è Egipi zé swawa ní ísialeo.

⁴⁸ Ẃéle ṕó kú Yuda bùsu gus̄is̄ideuɔ tón ke: Samii, Yatii, Soko, ⁴⁹ Dana, Kiliasana, Debii, ⁵⁰ Anabu, Esemɔ, Aniũ, ⁵¹ Gos̄, Olona ní Giloo. Ẃéle k̀è kuɛdo, an baade ní a bualoũ.

⁵² A gbɛa Alabu, Duma, Esã, ⁵³ Yaniũ, Betapua, Afeka, ⁵⁴ Humeta, Kiliataaba ṕó w̄i me lɔ Heblṣ ní Ziooo. Ẃéle k̀è k̄okwi, an baade ní a bualoũ.

⁵⁵ A gbɛa Maoni, Kaameli, Zifi, Yuta, ⁵⁶ Yezeeɛ, Yokedaũ, Zana, ⁵⁷ Kainu, Gibɛa ní Timinao. Ẃéle k̀è kwi, an baade ní a bualoũ.

⁵⁸ A gbɛa Halula, Bezuu, Gedoo, ⁵⁹ Maalata, Betanɔ ní Elekonio. Ẃéle k̀è soolo, an baade ní a bualoũ.

⁶⁰ Kiliabaali ṕó w̄i me lɔ Kiliayaaliũ ní Labao. Ẃéle k̀è pla, an baade ní a bualoũ.

⁶¹ Yuda bùsu ẃéle ṕó kú gbáauɔ tón ke sa. Betalaba, Midini, Sekaka, ⁶² Nibesã, Wisiw̄le ní Engedio. Ẃéle k̀è soolo, an baade ní a bualoũ.

⁶³ Yuda buiɔ i f̄s̄ Yebusi ṕó kú Yelusaleũ yào, ̄ɔ aa ku Yelusaleũ ní Yuda buiɔ s̄anu e ní a gbão.

16

Eflaiũ buiɔ kpaalesɛa

¹ Yosefu buiɔ ní kpaale s̀è sea za Yuud̄i bɔaa ní Yelikoo, Yeliko nibɔna gukpe oi. Za we à p̄à gbáaa e Beteli bùsu gus̄is̄ideu. ² Bɔa Beteli à tà Luzu, ̄ɔ à tà e Aaki buiɔ bùsuu e Atalo. ³ A gbɛa an bùsu z̄le p̄ila be'ae oi e Yafleti buiɔ bùsuu e Betoloni z̄lɛpɔ ní Gezɛɛo, ̄ɔ à g̀è p̀è ísialewa. ⁴ Bùsu ṕó Yosefu néɔ Manase ní Eflaiũ buiɔ s̀en we.

⁵ Bùsu ṕó Eflaiũ buiɔ s̀è daedaɛɔn ke: Sea za Atalo Adaa gukpe oi à tà e Betoloni musupɔwa, ⁶ ̄ɔ à g̀è p̀è ísiawa. Za Mikemeta gugb̄antoo oi an bùsu z̄le p̄ai gukpe oiɛ e Taanaki Silo, ̄ɔ à p̄ai e Yana gukpe oi. ⁷ Bɔa we à tà Atalo ní Naalatio, ̄ɔ à nà Yelikowa e à g̀è p̀è Yuud̄ewa. ⁸ Sea za Tapuawa an bùsu z̄le tà be'ae oi Kana d̀oi e à g̀è k̀à ísiawa.

Kpaale pɔ Eflaiũ buio sè daedaɛn we. ⁹ Eflaiũ buio wéle pɔ kú Manase buio bùsuuɔ vɪ lo, an baade ní a bualoũ. ¹⁰ Aai fɔ Kanaa pɔ kú Gezɛɛɔ bùsu sɪmáɔ, ɔ aa gɔ we sãnu ní Eflaiũ buio e ní a gbão, âma an zɔɔnɛ.

17

Manase buio kpaalɛsa

¹ Kpaale pɔ Manase buio sèn ke. Manaseá Yosefu yoaɛ. Galada bùsu ní Basana bùsuo gɔ Manase yoa Makii pɔ ũ, asa zɪgɔɛ. Ɔme Galada mae ũ. ² Yosefu né Manase né kinɪɔn ke: Abiezɛɛ, Eleki, Asieli, Sikɛũ, Efɛɛ ní Semidao. An buio mé kpaalɛ bee sè daedaɛ. ³ Manase né Makii Galada ï, Galada Efɛɛ ï, ɔ Efɛɛ Zelofada ï. Zelofadapi i nɛgɔɛ io, sema nɛnɔɔ. An tón ke: Mala, Nɔa, Ɔgɛla, Milika ní Tiizao. ⁴ Aa gɛ sa'ona Eleazaa ní Nuni né Yozueeo ní dɔaanaɔ lè aa mè: Dii ðile Mɔizie aà bùsu kpaalɛwɛɛ sãnu ní wá dãɔɔ. Ɔ Yozuee kpaalɛnɛ ní ní desɛɔ sãnu, lá Dii òwa.* ⁵ Ɔ wà tɔɔle kpaalɛ Manase buio nɛ lɛ kwi, Galada bùsu ní Basana bùsu pɔ kú Yuudɛ baa gukpɛo bàasi, ⁶ asa Manase bui Zelofada nɛnɔɔ kpaalɛsɛ sãnu ní Manase nɛgɔɛɔ. Galada bùsu mé gɔ Manase buio lɛ do pɔ ũ.

⁷ Sea za Aseɛ Manase buio bùsu gɛ Mikɛmeta pɔ kú Sikɛũ gukpɛ oi. Sea za we an bùsu zɔle tà gɛmidɔkii oi e Tapua nibɔnai. ⁸ Tapua bùsuá Manase buio pɔɛ, âma wélepi kú ní bùsu zɔlewaaɛ, Eflaiũ buio mé vɪ. ⁹ Manase buio bùsu zɔle tà swa pɔ wɪ me Kana baa gɛmidɔkii oi. Eflaiũ bui wéleɔ kú ní Manase bui wéleɔ we. Manase buio bùsu zɔle bùa Kana baa gugbãntoo oi e à gɛ pè ísiawa. ¹⁰ Eflaiũ buio bùsu ku swapi gɛmidɔkii oi, Manase buio pɔ sɔ gugbãntoo oi e ísiale. Gugbãntoo oi an bùsu zɔle gɛ pè Aseɛ buio bùsuwa, gukpɛ oi sɔ Isakaa buio bùsuɛ. ¹¹ Wà wéle pɔ kú Isakaa buio bùsuue beɔ ní wéle pɔ kú Aseɛ buio bùsuue beɔ kpà Manase buiowa: Betesã, Ibleaũ, Doo, Endoo, Taanaki ní Megidoo, ampɪi ní a zɔɛwiaɔ. ¹² Kási aai fɔ wélepiɔ sɪo, asa Kanaaɔ gɪ zɔleɛ bùsupiue. ¹³ Ké Isailio gbãa è, ɔ aa Kanaapiɔ dà zɔziu, aai e ní bùsupi sɪmá wásawasao.

¹⁴ Yosefu buio ò Yozueeɛ: Dii báaadawágu, wa dasikũ maamaa kéwa, ɔ bùsu lɛ do ní kpàwáa? ¹⁵ Ɔ Yozuee wɛmá à mè: Tó á dasi, mé á bùsu gusɪsɪde kèé fɛnɛũ, à gé líkpɛu, gu pɔ Pelizio ní Lefai buio kuu, í a gbáala ke. ¹⁶ Ɔ Yosefu buipiɔ mè: Gusɪsɪdepi a mɔwáɔ, à mɔ lè sɔ Kanaa pɔ kú gusalalauɔ zikasɔgo mɔpɔɔ vɪ, an gbé pɔ kú Betesã ní a zɔɛwiaɔ ní gbé pɔ kú Yezelɛɛ guzulɛuɔ pii. ¹⁷ Ɔ Yozuee ò Yosefu né Eflaiũ ní Manase buipiɔ nɛ à mè: A dasi mé á gbãa maamaa. A kpaalɛɛ lɛ doo, ¹⁸ asa gusɪsɪdeɔ de á pɔ ũɛ. A a gbáala ke, i gɔ á pɔ ũ e a léwa. Baa ké Kanaaɔ sɔgo mɔpɔɔ vɪ mé aa gbãa, á ní bùsu sɪmáɛ.

18

Bùsu kɪni kpaalɛa

¹ Isailio kàaa Silo mɔpii, ɔ aa kpaaukpɛ ðò we. Aa zɪblè bùsupiwa, ² âma Isaili bui soplao mé gɔ kpaalɛsɛsai. ³ Ɔ Yozuee ònɛ: A ɔ aɔ dɔázi e bɔɛ ni? A gɛ bùsu pɔ Dii á deziɔ Lua kpàwá sí á pɔ ũ. ⁴ A á gbéɔ ðile àaɔ'aaɔ bui ní buio, mí ní gbaɛ. Aa fɛle ní bùsu keɛɛ, aai a yá dalau a kpaalɛa yá musu, aai suomɛɛ. ⁵ A kpaale lɛɛ soplɛ. Yuda buio gɔ ní bùsuu gɛmidɔkii oi, mé Yosefu buio gɔ ní bùsuu gugbãntoo oi. ⁶ Tó a á bùsu kpaalɛa lɛɛ soplɛ yá ðalau, à suomɛɛ la, mí kpaalɛé ní gbɛlao Dii wá Lua aɛ. ⁷ Levii buio kpaalɛsɛánɔɔ, asa Dii gbagbaa mé ní baa ũ. Gada buio ní Lubeni buio ní Manase buio lɛɛ doo sɔ aa ní kpaale sè kò Yuudɛ baa gukpɛ. Dii zòblɛna Mɔizi mé kpámá.

⁸ Ké gbéɔ fɛle lé dazɛu bùsu yá dai láu, ɔ Yozuee yáðilɛnɛ à mè: A gɛ bùsu keɛɛ, í a yá dalau, à suomɛɛ, mí kpaalɛé ní gbɛlao Dii aɛ Silo la. ⁹ Ɔ gbépiɔ pà bùsupia, aa a yá ðalau

* 17:4 Nao 27.1-7

wéle ní wéleo lee sopla, ò aa tàò Yozuee kii bòou Silo. ¹⁰ ☽ Yozuee bùsupi kpaalè Isaili buipione Dii ae ní gbelaao.

Bëyãmee buiò kpaalesëa

¹¹ Bëyãmee buiò kpaalesè Yuda buiò bùsu ní Yosefu buiò bùsuo zãnguo daedaë. ¹² Sëa za Yuudëi an bùsu zòle dò Yelikozi geomidokii oi, à mipè gusisidewa be'ae oi, ò à tà Betavë gbáau. ¹³ Sëa za we à tà Luzu pò wí me ló Beteli geomidokii oi, ò à tà Atalo Adaa pò kú sìsì musu Betoloni zìlepò geomidokii oi. ¹⁴ Sëa za sìsìpi be'ae oi à lia geomidokii oi e Kiliabaali pò wí me ló Kiliayaaliü. Wélepiá Yuda buiò pòe. An bùsu zòle pò kú be'aen we. ¹⁵ Sëa za Kiliayaaliü wénkpe geomidokii a zòle tà gukpe oi e Nefetóa nibónai. ¹⁶ A pìla sìsì pò bóaa ní Beninü guzuléo Lefai guzulé gugbántoo oi. A dò Inü guzuléi Yebusiò wéle sae geomidokii oi e Logeli nibónai. ¹⁷ Sëa za we à pài à tà gugbántoo oi e Semesi nibónai ní Gelilo pò bóaa ní Adumiü gbeboleoó ní Lubeni né Bohana gbeo. ¹⁸ A tà sìsì pò kú Alaba sè sae gugbántoo oi, ò à pìla sèpiu. ¹⁹ A dò Dónkpea sìsìi gugbántoo oi, à gè pè Isida Wisidewa a gugbántoo oi, gu pò Yuudë kàuwa. An bùsu zòle pò kú geomidokii oin we. ²⁰ Yuudë mé Bëyãmee buiò bùsu zòle ü gukpe oi. An bùsu zòleon we.

²¹ Wéle pò Bëyãmee buiò ví daedaëon ke: Yeliko, Dónkpea, Emekézizi, ²² Betalaba, Zemalaiü, Beteli, ²³ Aviü, Pala, Ofela, ²⁴ Kefaa, Amóni, Ofini ní Gebao. Wéle kè kuepla, an baade ní a bualoü. ²⁵ A gbea Gabaö, Lama, Beelo, ²⁶ Mizipa, Kefila, Mòza, ²⁷ Lékéü, Iipeeli, Talala, ²⁸ Zela, Elefi, Yebusiò wéle pò wí me Yelusaleü, Gibea ní Kiliao. Wéle kè gëo mëndosai, an baade ní a bualoü. Kpaale pò Bëyãmee buiò sè daedaëon we.

19

Simeò buiò kpaalesëa

¹ Gbelaa gën plaade Simeò buiò sè daedaë. An bùsu mé kú Yuda buiò bùsu guo. ² An wéleo tón ke: Beseba pò wí me ló Seba, Molada, ³ Azaasuali, Bala, Eseü, ⁴ Elolada, Betue, Òoma, ⁵ Zikilaga, Bemaakabo, Azaasusa, ⁶ Belebao ní Saluëo. Wéle kè kue'aaö, ampii ní ní bualoü. ⁷ A gbea Aini, Limò, Etée ní Asão. Wéle kè siö, ampii ní ní bualoü ⁸ ní bualoü pò liaiò e Baalabée ní Lama Ngeveo. Kpaale pò Simeò buiò sè daedaëon we. ⁹ Wà Simeò buiò bùsupi sí Yuda buiò kpaale guue, asa Yuda buiò pò zòe. Maa Simeò buiò ní kpaale è Yuda buiò pò guu.

Zabulni buiò kpaalesëa

¹⁰ Gbelaa gën àaöde Zabulni buiò sè daedaë. An bùsu zòle tà e Salidi. ¹¹ Sëa za we à tà be'ae oi e Malala, ò à pè Dabesewa ní swadò pò kú Yòkenaü saeo. ¹² Sëa za Salidi à tà gukpe oi e Kiselo Taboo bùsuu, ò à tà Dabela ní Yafiao. ¹³ Sëa za we à tà gukpe oi e Gatefee ní Etakazinio. ☽ à gè ní Limò ní Neao. ¹⁴ Sëa za we à dò Anatöi gugbántoo oi e à gè pè Ifataeli guzuléwa. ¹⁵ Kata, Naalala, Simeloni, Idala ní Beteleüo ku a guu ló. Wéle kè kuepla, ampii ní ní bualoü. ¹⁶ Wélepiò ní ní bualoü mé kpaale pò Zabulni buiò sè daedaëo ü.

Isakaa buiò kpaalesëa

¹⁷ Gbelaa gën síöde Isakaa buiò sè daedaë. ¹⁸ An bùsu wéleon ke: Yezelée, Kesulo, Sunéü, ¹⁹ Afalaiü, Sioni, Anaala, ²⁰ Labiti, Kisioni, Ebezi, ²¹ Lemeti, Enganiü, Enada ní Bepazezio. ²² An bùsu zòle ló Taboowa ní Saazumao ní Besemesio e à gè pè Yuudëwa. Wéle kè gëo ní mëndoo, ampii ní ní bualoü. ²³ Wélepiò ní ní bualoü mé kpaale pò Isakaa buiò sè daedaëo ü.

Asee buiò kpaalesëa

²⁴ Gbelaa gën söode Asee buiò sè daedaë. ²⁵ An bùsu wéleon ke: Eleka, Hali, Betë, Akesafa, ²⁶ Alameleki, Amada ní Misalao. Be'ae oi an bùsu zòle ló Kaameliwa ní Sikoo Libenao. ²⁷ Sëa

za we à èa gukpe oi e Bedagõ, à pè Zabuloni buio bùsuwa ní Ifataeli guzuléo, à tà Betemeki ní Neielio, ò à dõ Kabului ɔze oi ²⁸ e Abadõ ní Leobéo ní Hamõ ní Kanao ní Sidõ pò de meewia ùo. ²⁹ Sea za we à tà Lama ní Tii wéle bíideo, ò à pài, à tà Osa oi e à gè pè ísiawa Akazibu sae. ³⁰ ɔ à gè ní Umao ní Afekio ní Leobéo. Wéle kè mèn bao ní plao, ampíi ní ní bualoũ. ³¹ Wélepíó ní ní bualoũ mé kpaale pò Asee buio sè daedaéo ù.

Nefatali buio kpaalesea

³² Gbelaa gën soolode Nefatali buio sè daedaé. ³³ Sea za Hefi ní Zaananiũ gbéne kpéo an bùsu tà Adami Nékebu ní Yabenéo e Lakuũ, a zòlen Yuudéi. ³⁴ ɔ à èa be'ae oi e Azenõ Taboo, ò à gè ní Hukokoo. Geomidõkíi oi à pè Zabuloni buio bùsuwa, be'ae oi sõ Asee buio bùsuwa, gukpe oi sõ Yuudéwa. ³⁵ An wéle bíideo tón ke: Zidiũ, Zee, Amata, Laka, Genzaleti, ³⁶ Adama, Lama, Azoo, ³⁷ Kedesi, Edéle, Enazoo, ³⁸ Iloni, Midala'eli, ɔleũ, Betana ní Besemesio. Wéle kè kèokwi, ampíi ní ní bualoũ. ³⁹ Wélepíó ní ní bualoũ mé kpaale pò Nefatali buio sè daedaéo ù.

Dã buio kpaalesea

⁴⁰ Gbelaa gën soplade Dã buio sè daedaé. ⁴¹ An bùsu wéleo tón ke: Zola, Esetao, Iisemesi, ⁴² Saalebiũ, Ayaloni, Itela, ⁴³ Eloni, Timena, Ekeloní, ⁴⁴ Eleke, Gibetõ, Baalata, ⁴⁵ Yehuda, Benébela, Gata Limõ, ⁴⁶ Meyaakõ ní Lakõ ní bùsu pò bõaa ní Zopeo. ⁴⁷ Dã buio i fõ ní bùsupi símáo, ò aa gè lèle Leseũdeowa. Aa sí aa a gbéõ dède ní fëndao aa zòleu, ò aa ní dezi Dã tó kpàè.* ⁴⁸ Wélepíó ní ní bualoũ mé kpaale pò Dã buio sè daedaéo ù.

Yozuee kpaalesea

⁴⁹ Ké Isailio ní bùsu kpaalekè aa làa, ò aa gbàsa Nuni né Yozuee pò kpawà ⁵⁰ lá Dii òwa. Timena Sela pò kú Eflaiũ bùsu gusísideu ò a gbèa, ò aa kpawà. A kèkè kàle, ò à zòleu. ⁵¹ Kpaale pò sa'ona Elezaa ní Nuni né Yozuee ní Isaili bui uabeleo kèné ní gbelaao Silo Dii ae a kpé kpeelen we. Maa ò aa bùsupi kpaalè.

20

Misiwéleo

(Nao 35.9-34, Iko 19.1-13)

¹ ɔ Dii ò Yozuee à mè: ² O Isailioné aa ní wéleo dile ní misiwéleo ù, lá má dà Mõizie a òwa, ³ ké gbé pò kai mé mò à gbèdè lí e bàasi tau azia misikíi ù ade dae pò asu tõiwa yáí. ⁴ Tó gbé bàasi tà wélepíó doe guu, aali ze wélepíó bõleu, i a yã'o wélepíó gbèzõõne. Aali aà sí ní wéle guu, aai kpé kpawà aào kúnõ. ⁵ Tó tõiina pèleaazi, aasu gbèdenapi naè a ɔziõ, asa kai mé mò ò à a gbèdee dè, íie kú ní zãnguo za zio. ⁶ Iõ ku wélepíu e wà yákpalekaànõ, e sa'onkia pò kú gõ bee ge gaò, i gbasaa ta a be wéle pò à bõu.

⁷ ɔ Isailio Kedesi dile ado ù Galile bùsuu Nefatali buio bùsu sísideu ní Sikéũo lõ Eflaiũ buio bùsu sísideu ní Kiliataaba pò wí me lõ Heblõo Yuda buio bùsu sísideu. ⁸ Yuudé baa gukpe aa Bezee pò kú gusalala wáiwaiu dile Lubeni buio bùsuu ní Gada buio wéle Lamõtuo Galada bùsuu ní Manase buio wéle Golanao Basana bùsuu. ⁹ Gbé pò kai mé mò à gbèdè, Isailie ge bõmõ pò kú ní guun nõ, aali bàasi ta wéle pò wa dílepíó dou. Beewa gbé pò gà dae pò de aà tõiwa a e gbépi deo e wà yákpalekaànõ gíá.

21

Levii buio wéleo *(1Lad 6.39-66)*

* **19:47** Dõa 18.27-29

1-2 Levii bui uabeleɔ gè sa'ona Eleazaa ní Nuni né Yozueeo ní Isaili bui kɪni uabeleɔ lè Silo, aa òné: Dii dà Mɔizie, ɔ a òé à wéleɔ kpáwá wàò kuu ní wá pòó dádákekɪio.* 3 ɔ Isailio wéleɔ beeo ní a dádákekɪio kpà Levii buipioɔwa ní pò ú. 4 Keata buio ɔ gbelaa séia ní sé káau, ɔ wà Yuda buio ní Siméo buio ní Bēyámee buio wéle mèn kue'aaɔ kpà Levii bui pò aa de sa'ona Aalona bui úɔwa daedaɔ ní kpaale ú. 5 ɔ wà Eflaiú buio ní Dã buio ní Manase buio leɔ do wéle mèn kwio kpà Keata bui kɪniɔwa ní kpaale ú. 6 ɔ wà Isakaa buio ní Asee buio ní Nefatali buio ní Manase buio leɔ do pò kú Basana bùsuu wéle mèn kue'aaɔ kpà Geesɔ buioɔwa ní kpaale ú. 7 ɔ wà Lubeni buio ní Gada buio ní Zabuloni buio wéle mèn kueplaɔ kpà Melali buioɔwa daedaɔ ní kpaale ú. 8 Maa Isailio wélepio kpà Levii buioɔwa ní a dádákekɪio, lá Dii dà Mɔizie a òwa.

9 Yuda buio ní Siméo buio wéle pò wa kpámáɔ tón ke: 10 Levii né Keata bui Aalona buio mé ví, asa ampio ɔ gbelaa séia ní sé. 11 Wà Kiliataaba pò wí me lo Heblɔ ní dádákekɪi pò liaio kpámá. A ku Yuda buio bùsu gusísideuɔ. Aaba mé Anaki buio dezi ú. 12 A mɔ lè wà Heblɔ buaɔ ní a bualoúɔ kpà Yefúne né Kalebuwa kò. 13 Maa wà Heblɔ pò de gbēdena misiwéle ú kpà sa'ona Aalona buioɔwa ní Libenao 14 ní Yatiio ní Esemoao 15 ní Olonao ní Debiio 16 ní Ainio ní Yutao ní Besemesio, wélepio pii ní a dádákekɪioɔ. Bui leɔ plapio wéleɔ kè kēokwi. 17 Wà Bēyámee buio wéle beeo kpámá: Gabaɔ, Geba, 18 Anato ní Alemɔo. Wéle kè síiɔ, ampíi ní ní dádákekɪio. 19 Aalona bui sa'ona wéle kè pii kue'aaɔ, ampíi ní ní dádákekɪio.

20 Wà Eflaiú buio wéle beeo kpà Levii né Keata bui kɪniɔwà ní kpaale ú. 21 Gbēdena misiwéle Sikeú pò kú gusísideu ní Gezεeo 22 ní Kibezaiúo ní Betolonio. Wéle kè síiɔ, ampíi ní ní dádákekɪio. 23 Aa Dã bui wéleɔ è mèn síiɔ lo, Eleke, Gibetɔ, 24 Ayaloni ní Gata Limɔo. Wéle kè síiɔ, ampíi ní ní dádákekɪio. 25 Aa Manase buio leɔ do wéleɔ è pla, Taanaki ní Bileaúo, ampíi ní ní dádákekɪio. 26 Wà wéle mèn kwipio kpà Keata bui kɪniɔwae, ampíi ní ní dádákekɪio.

27 Manase buio leɔ do wéle mèn plaɔ kpà Levii né Geesɔ buioɔwa ní kpaale ú, Golana pò de gbēdena misiwéle ú Basana bùsuu ní Besetelao, ampíi ní ní dádákekɪio. 28 Aa Isakaa buio wéleɔ è mèn síiɔ, Kisioni, Dabela, 29 Yaamu ní Enganiúo, ampíi ní ní dádákekɪio. 30 Aa Asee buio wéleɔ è lo mèn síiɔ, Misala, Abedɔ, 31 Eleka ní Leobeo, ampíi ní ní dádákekɪio. 32 Aa Nefatali buio wéleɔ è lo mèn aaɔ, gbēdena misiwéle Kedesi pò kú Galile bùsuu ní Amɔdooo ní Kaatão, ampíi ní ní dádákekɪio. 33 Geesɔ buio wélepio kè kue'aaɔ, ampíi ní ní dádákekɪio.

34 Levii né Melali buio mé gò. Wà Zabuloni buio wéleɔ kpámá ní kpaale ú, Yokenaú, Kaata, 35 Dimena ní Naalalao. Wéle kè síiɔ, ampíi ní ní dádákekɪio. 36 Aa Lubeni buio wéleɔ è lo, Bezee, Yaaza, 37 Kedemo ní Mefao. Wéle kè síiɔ, ampíi ní ní dádákekɪio. 38 Aa Gada buio wéleɔ è lo, gbēdena misiwéle Lamotu pò kú Galada bùsuu, Maanaiú, 39 Esεbɔ ní Yazεeo. Wéle kè síiɔ, ampíi ní ní dádákekɪio. 40 Levii né Melali buio wélepio kè kuepla. 41 Levii buio wélepio ku Isaili bui kɪniɔ bùsuuɔ. Aa kè pii blakwi plasai, ampíi ní ní dádákekɪio. 42 Wélepio de ní pò úe ní dádákekɪi pò lialianziɔ. Maa wélepio de pii.

43 Dii bùsu pò à a legbè Isailio deziɔne kpámá, ɔ à gò ní pò ú, aa zòleu. 44 Dii ní gbá zé aale kámabo gupiiu, lá à a legbè ní deziɔnewa.† An ibeeɔ i fɔ ní gã fio, Dii ní ibeeɔ nàné ní ɔzi piiɔ. 45 Yamaa pò Dii ò Isailioɔne kè pii, a kee i léle pão, baa do.

22

Isaili buieɔ taa Yuudē baale

1 Yozuee Lubeni buio sísi ní Gada buio ní Manase buio leɔ doo, 2 a òné: A yá pò Dii zòblena Mɔizi díleé kúa, mé a zíkè yá pò má òéwa* pii. 3 A gègè e ní a gbão i pãkpa á gbéɔzio. A zíkè

* 21:1-2 Nao 35.1-8 † 21:44 Bɔa 33.14, Ebe 4.1 * 22:2 Nao 32.20-32, Yoz 1.12-15

yá pò Dii á Lua dílééwa. ⁴ Lá Dii á Lua á gbépiò gbà zé aa kámabò sa lá à a legbènéwa, à ea ta á be sa, bùsu pò Dii zòblena Mòizi kpàwá Yuudē baaleu. ⁵ A laaika maamaa àò yādiléneò ní ikoyā pò Dii zòblena Mòizi dàéò kūa, íò ye Dii á Luazi. A aà zé sé súsu, íò yá pò a díléò kūa. A naaàzi, í zòbleè ní nòsemendoo teasisai.

⁶ Yozuee samaa'òné à ní gbáé, ò aa tà ní be. ⁷ Mòizi Basana bùsu saalo kpà Manase buiò léé dowá yāa kò, ò Yozuee bùsu kpà an gbé pò gòòwa Yuudē be'ae oi ní ní gbé Isaili bui kínìò. Ké Yozuee samaa'òné, ⁸ à mè: A ea ta á be ní á àizéè zòòò, pòtuòò dasidasi ní ánusuo ní vuao ní mógotèò ní mòsi pòò ní pòkasao dasidasi. A ge à á ibeèò pòpiò kpaalekòé ní á gbéò we.

⁹ Ǿ Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé do Isaili bui kínìò tò Silo Kanaa bùsuu, aa èa tà Galada bùsuu, bùsu pò aa gò vī yá pò Dii dà Mòizie a ò yáí. ¹⁰ Ké aa kà Yuudē kòolou Kanaa bùsuu, aa sa'okíi bò Yuudē sae we. Sa'okíipi zòò. ¹¹ Ké Isaili bui kínìò mà aa mè: A gwa! Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé doo sa'okíi bò Kanaa bùsu zòléu, Yuudē kòolou. ¹² Ǿ Isaili bui kínipìò kàaa mípii aa gé má ní zìò.

¹³ Ǿ aa sa'ona Elezaa né Fineasi zì Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé dopiwa Galada bùsuu. ¹⁴ Isaili gbèzòòò gèaàno gbèon kwi, bui ní buiò dodo, Isaili bui uabeleòne mípii. ¹⁵ Ké aa kà Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé dopi kíi Galada bùsuu, aa òné: ¹⁶ Yá pò Dii gbéò ò mípiin ke, aa mè: Náaisaiyā kpeletaan wei? A bò Isailiò Lua kpe. A gi Dii yáí gbā, a ázia sa'okíi bò.† ¹⁷ Duuna pò wá kè Peoo‡ i mówáo lé? Baa ké gaga gèwágu, duunapi sáma gí lé wá lé e ní a tiaoe. ¹⁸ Ale bò Dii yá kpe gbāé. Tó a gi Dii yāmai gbā, aà pò a fè Isaili bui píizi ziaé. ¹⁹ Tó bùsu pò a gò vī gbālè, à bua su Dii bùsuu, gu pò aà zwàakpe kuu, í bùsu kpaalesewanò la. Asu bò Dii ge wá yá kpe à ázia sa'okíi boo, Dii wá Lua gbagbakíipi bàasio. ²⁰ Ké Zela síwena Akāa náaisaiyākè láaipò yá musu, Dii pò i fè Isaili bui píizio lé?§ Akāa i ga a duuna yáí ado sò.

²¹ Ǿ Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé doo ò Isaili bui uabelepìone: ²² Dii mé Lua Zòòde ũ! Dii mé Lua Zòòde ũ! A wá yápi dō, mé wá ye ápiò àò dō sō. Tó wa bò Dii kpe, wa gi aà yāmai, ásu wá wēnagwa gbāo. ²³ Tó wa wá sa'okíipi bò bò Dii kpe yáíe, mé wa sa pò wí a pò káteu à tékū òwà ní sáaukpasao ní pówenti gbaò, Dii to à wi wá musu. ²⁴ I ke màa no. Bíli mé wá kú, ò wá bò. Wa mè, yá pò á buiò o wá buiòne zian ke: Bó á vī ní Dii Isailiò Luaoi? ²⁵ Dii mé Yuudē dà wápiò ní ápiò zānguo wá bùsu zòlé ũ. A baa kú ní Diioo. Lá á buiò gi wá buiòne aa misiile Diien we. ²⁶ Ǿ wa mè wá wázia sa'okíi boe. I ke wá sa'owà no, ²⁷ a de wá zòblea Diie seela ũ wápiò ní ápiò zānguoé ní wá bui pò té wá kpeò, wí sa pò wí a pò káteu à tékū ní sáaukpasao o aà ua. Beewa á buiò e o wá buiòne zia, an baa kú ní Diio boo. ²⁸ Ǿ wa mè: Tó a bee òwēe ge wá buiòne zia, wá oé à Dii gbagbakíi taa pò wá deziò bò gwa. I ke sa'oa yáí no, seelaé ápiò ní wápiò zānguo. ²⁹ Kai! Wá fè gí Dii yāmai wá bò aà yá kpe gbā wá sa'okíi pò wá sa'owà ní pówentio boo. Dii wá Lua gbagbakíi ku gueio, pò pò kú aà kpé kpele bàasio.

³⁰ Ké sa'ona Elezaa né Fineasi ní Isaili gbèzòòò pò kuaànò bui uabele ũ yá pò Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé doo ò mà, à kèné na. ³¹ Ǿ Fineasi òné: Wá dō ké Dii kú wá guu gbā. Lá i bò aà kpeò, a Isailiò bò Dii wétēamòanēun we. ³² Ǿ Fineasi ní gbèzòòòpiò Lubeni buiò ní Gada buiò ní Manase buiò léé doo tò Galada bùsuu we, aa èa tà Isaili pò kú Kanaa bùsuòne ní a baoo. ³³ Yápi kè Isailiòne na, ò aa Lua sáaukpà, aai gea zíkai ní Lubeni buiò ní Gada buiò ní ní bùsu òòkpaaò yá'ò bo. ³⁴ Ǿ Lubeni buiò ní Gada buiò tókpà sa'okíipie Seela. Aa mè: A de seela ũ wá zānguoé ké Dii mé Lua ũ.

23

Yozuee lezaa Isailiòwa

† 22:16 Iko 12.13-14 ‡ 22:17 Nao 25.1-9 § 22:20 Yoz 7.1-26

¹ Ké Dii tò Isailio kámabò ní ibeε pò liaanzio yá musu, a gɔɔ gègè. A gbεa Yozuee zikù táotao. ² Ǿ à Isailio sîsi, an gbèzɔɔ ní ní dɔaanao ní ní yákpalekenao ní ní lakēnao píi, a òné: Ma zikù táotao. ³ A yá pò Dii á Lua kè buie beeɔne á yáí è. Dii á Lua mé zíkàé. ⁴ Ma bui pò gò Yuudē ní be'ae ísia zɔɔo zānguoo bùsu kpaalè á buioɔne ní bui pò ma ní dedeo pòo. ⁵ Dii á Lua a ɔzɔ́érizi a ní yáé, i ní bùsuɔ sîmáé, ío ví lá à a legbèéwa. ⁶ A sɔdile maamaa. Aɔ laai ví, ío zíkε yá pò kú Mɔizi ikoyā lá guuwa. Asu pāale ɔplaai ge zεεio. ⁷ A baa su ào kú ní bui pò gò á guupioo. Asuli ní táao gbagbao. Asuli me á sírínɔo. Asuli zɔblené à kúlenéo. ⁸ Aɔ naa Dii á Luazi ado, lá á kè e ní a gbāowa. ⁹ Dii ɔzɔ́é bui zɔɔo gbāozi, gbēe i e á gā fío e ní a gbāo. ¹⁰ A gbé mēndo í gbēon òaa sɔɔo fu, ké Dii á Lua lé zíkàé, lá à a legbèéwa yáí.* ¹¹ Aɔ laai ví maamaa, ío ye Dii á Luazi.

¹² Tó a pòɔɔzákè, mé a na bui pò gò á guupiowa, mé a ní nɔeo sè, mé a á baa dàaaínɔ, ¹³ ào dɔ́ sáasá ké Dii á Lua a εa buipio yáé bo. Aa gɔ́é bai ge mɔ́ ũ ge flàalao ũ á kpesεae ge kòɔo ũ á wéu e a ge midε bùsu maa pò Dii á Lua kpàwáε beepi guu. ¹⁴ A gwa! Mále gé gékíi sa. A dɔ́ á nɔ́seu ní á làasoɔo píi ke àsi maa pò Dii á Lua òéɔo guu, baa mēndo i ke famaο. Aa kè píie, an kee i léle pāo. ¹⁵⁻¹⁶ Lá àsi maa pò Dii á Lua òé kèé píi, tó a Dii á Lua bàakuaánɔ yá pò a díléé gbòo, a ge zɔblè táaɔne a kulené, Dii a to àsi bèε pò á ò á lee e a ge á midε bùsu maa pò a kpàwáε beepi guu. Dii a pòkūmabɔɔwá, í láa gòɔo bùsu maa pò a kpàwáε beepi guu.

24

Yozuee gbéɔ gbaa laai Sikεū

¹ Yozuee Isailio buio kàaa Sikεū. A Isailio gbèzɔɔ ní ní dɔaanao ní ní yákpalekenao ní ní lakēnao sîsi, ɔ aa mò sîi Lua ae. ² Ǿ Yozuee ò bílaε: Dii Isailio Lua mè, wá deziο ku yāa Uflata baaleε, aa zɔblè táaɔne. Ablahaū ní Nakɔɔo mae Tela kú ní guu.* ³ Ǿ à wá dezi káau Ablahaū sè Uflata baale, à Kanaa bùsu kèεεaànɔ,† ɔ á tò aà bui kò. A aà gbà Izaaki,‡ ⁴ ɔ à Izaaki gbà Yakɔbu ní Esauo.§ A Esau gbà Sei bùsu sîside.* Yakɔbu ní a néo sɔ́ aa tà Egipi.†

⁵ Dii Mɔizi ní Aalonao zì,‡ ɔ à íadà Egipiowa ní yá pò a kè ní guu, ɔ à wá bóleu. ⁶ Ké à wá deziο bòle Egipi, ké wa ka ísiai, ɔ Egipio pèlewázi ní zikasɔgoɔ ní sòdeo e Isia Tēai. ⁷ Ké wa wiilàaazi, ɔ à gusia dà wá zānguoo ní Egipio, ɔ a tò ísia kùaaamá mío.§ Wá wé yá pò a kè Egipioɔne è. Bee gbεa wa gɔɔplakè guwaiwau.

⁸ Dii mòwanɔ Amole pò kú Yuudē gukpe oio bùsuu. Ké aa fèlewá ní zío, ɔ Dii ní nàwēε wá ɔzì. A ní midε, ɔ an bùsu gò wá pò ũ.* ⁹ Ké Zipoo né Balaki, Mɔabuɔ kía fèlewá ní zío, à Beɔo né Balaaū sîsi aà láaikεwá. ¹⁰ Ǿ Dii gí Balaaū yāmai, a tò à samaa'òwēε, à wá bó Balaki ɔzì.† ¹¹ Bee gbεa wa bua Yuudēwa‡ wa ka Yeliko. Ǿ Yelikodepio zíkàwanɔ. Amoleɔ ní Pelizio ní Kanaaɔ ní Itio ní Giigasio ní Ivio ní Yebusio zíkàwanɔ bo, ɔ Dii ní nàwēε wá ɔzì. ¹² A beɔo gbàε wá ae,§ aa Amoleɔ kía gbēon plaɔ yàwēε. I ke wá fēnda ge wá ka mé ní yáo. ¹³ A tɔɔle pò wáme wa a zíkèo kpàwá ní wéle pò wáme wá kàleo, ɔ wá kú wélepio guu. Wále vεebu ní kú kpé pò wáme wá bàoo be ble.

¹⁴ Ǿ Yozuee mè: Aɔ Dii vía ví, ío zɔbleè síana ní nòsemendoo. A táa pò á deziο zɔblené Uflata baale ní Egipio bo á guu, í zɔble Diiε. ¹⁵ Tó zɔblea Diiε kèé íi, à ze ní táa pò á ye zɔbleèo gbā, táa pò á deziο zɔblené Uflata baaleon nò, Amole pò á kú ní bùsuuɔ pón nò. Mapi ní ma bedeo sɔ́, Dii wáɔ zɔbleè. ¹⁶ Ǿ gbéɔ wèwà aa mè: Kai! Wá fɔ́ pākpa Diizi wà zɔble táaɔneo. ¹⁷ Dii wá Lua mé wá bó zɔbleu Egipi bùsuu ní wá maε. Ǿme dabudabu zɔɔpio kè wá wáa,

* 23:10 Iko 3.22, 32.30 * 24:2 Daa 11.27 † 24:3 Daa 12.1-6 ‡ 24:3 Daa 21.1-3 § 24:4 Daa 25.24-26 * 24:4 Daa 36.8 † 24:4 Daa 46.1-7 ‡ 24:5 Bɔa 3.7-10 § 24:7 Bɔa 14.1-31 * 24:8 Nao 21.21-35 † 24:10 Nao 24.10 ‡ 24:11 Yoz 3.14-17 § 24:12 Bɔa 23.28

à wá dǎa wá táa'oa guu píi, à wá bó bui pó wa gǎrlaǎ ɔzǐ píi. ¹⁸ Dii mé Amoleǎ ní bui pó kú búsue beeuǎ yáwǎe. Dii wáǎ ɔǎbleè sǎ, ɔme wá Lua ũ.

¹⁹ Ǔ Yozuee ò gbéǎne: A e ɔǎble Diiεo. Asa aà kua adoae, ìli sí sàao. A á tàaeǎ ní á duuna kéwáǎ. ²⁰ Baa ké à yámaakèé yáa, tó a pǎkpàaàzi, ále ɔǎble dii zǐloǎne, a ea yáyiawáe, i á midε. ²¹ Ǔ gbéǎ ò Yozueeε: Maa no! Dii wáǎ ɔǎbleè. ²² Ǔ Yozuee òné: Ame á ázia seeladeǎ ũ, a zèǎ àǎ ɔǎble Diiε. Ǔ aa mè: A seeladeǎn wá ũ. ²³ Ǔ Yozuee mè: Tó màae, à dii zǐlo pó kúánǎǎ bǎ á guu, í á sǎ kpa Dii Isailiǎ Luawa. ²⁴ Ǔ gbéǎ òè: Dii wá Lua ɔ wáǎ ɔǎbleè, wǐǎ aà yáma.

²⁵ Zibeezǐ Yozuee idàda Dii bàakuarǎnǎ yáwa gbéǎne Sikeŭ we. A èa à aà ikoyǎǎ ní yá pó a díleǎ òné, ²⁶ ɔ à yápiǎ kè Lua ikoyá láu. Ǔ à gbè gbène se pèle gbéneli gbáú Dii sísikǐ* we. ²⁷ Ǔ a ò gbéǎne: A gwa! Gbeε bee mé aǎ dεwǎe seelade ũ. Gbepi yá pó Dii òwǎe mà píi. Aǎ déé seelade ũ, ké ásu mǎafilike á Luaεo. ²⁸ Yozuee gbéǎ gbàe, ɔ baade tà a wéleu.

²⁹ Yá beeuǎ gbεa Dii zǎblena Yozuee, Nuni né gà a wè basǎokwide guu. ³⁰ Wà aà vǐ búsú pó de aà kpaale ũ guu Timena Sela, Eflaiŭ buiǎ búsú sísideu Gaasi gbèsísi gugbǎntoo oi. ³¹ Isailiǎ ɔǎblè Diiε ní nǎsemendoo Yozuee gǎǎ ní gǎǎ pó gbèzǎǎ pó gègè deaàlaǎ kuo. Gbèzǎǎpǐ wesi yá pó Dii kè Isailiǎnele píie.

³² Yosefu gεwa pó Isailiǎ bǎǎ Egipi sǎ,† aa vǐ Sikeŭ tǎǎle pó Yakǎbu lù guue. A lù Sikeŭ mae Amǎǎ néǎwa ánuǎ ɔwatǎ basǎoe.‡ Tǎǎlepi ku Yosefu buiǎ kpaale guue. ³³ Ké Aalona né Eleazaa gà, ɔ wà aà vǐ sísi pó de aà né Fineasi kpaale ũ pǎleu Eflaiŭ buiǎ búsú gusísídeu.

* 24:26 Daa 12.6-7, 33.18-20, 35.4 † 24:32 Daa 50.24-25, Bsa 13.19 ‡ 24:32 Daa 33.19, Zln 7.16

DɔAANAɔ

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Dɔaanao lá yābuubuu pɔ́ Isailio kè za guu pɔ́ aa zòle Kanaa bùsuu e à gè pè guu pɔ́ Isailio kía kpà òlɔwɛɛ. Láe bee Isaili dɔaanao yākeao ní ní kuaò òwɛɛ ɔ. Isailio kía ví guu beeo, an dɔaanao mé gbé pɔ́ Lua iko kpámáò ũ. Aame Isaili gbé zɔɔ pɔ́ aai yá gógɔ Isailionɛ mé aai dɔaané an zíkaa ní buipáleɔ guu ũ.

Dɔaanao lá kpaalea lee àaɔe:

Yá pɔ́ kè Isailio zòlea Kanaa bùsuu guu e à gè pèò guu pɔ́ Yozuee gàwa (1.1-2.10).

Lá Lua ì dɔaanao se à ní zì aa a gbéò ɔ ní ibeɛɔ ɔzì (2.11-16.31).

Yābuubuu lee pla pɔ́ Isailio kè e à gè pè an kía kpaawa. (17-21).

Dɔaanao lá guu yá pɔ́ Isailio lè píi bò an luayāmasai kíie. Tó aa bò Lua kpe aa pā kpāaazi, ɔ buipáleɔ ì ɔtɔmá. Ama tó aa èa zè ní Luao aa wiilèwà, ì ní wēnagwa à ní sí ní ibeɛpiɔwae. N beeo aai gi wàò zòble Kanaa bùsu tǎaonɛɛ, aai weele wàò kōni ke Luaɛ (17-18), aà yādilenɛɔ ì sáígue (19-21).

An kua beewa tò aa gè níziazi ní yáo. Lápi láakii lé ɔlɔwɛɛ, tó Dii ní tó níziáe mé i mó ní misii yāao, lá an buiɔ aao den we. Sema Lua gbéò aao dɔ́ gbé pɔ́ wa misiile. Wá baade ali misiile Luaɛ yà, ge yá pɔ́ ali káwágu ɔ wáliɔ ke?

Isailio zíkaa ní Kanaa bui pɔ́ gɔɔ

¹ Yozuee gaa gbɛa Isailio Dii là à mè: Déme a gé zíkaiwɛɛ ní Kanaa káaui? ² ɔ Dii mè: Yuda buiɔ mé aa gé. A ma! Ma bùsupi nàné ní ɔzìe. ³ ɔ Yuda buiɔ ò ní gbé Simɛɔ buiɔnɛ: A mo ge zewɛɛ bùsu pɔ́ wa kpàwáú, wà zíkai ní Kanaa, wí gbasá gé zéié bùsu pɔ́ wa kpàwáú. ɔ Simɛɔ buiɔ gèrínɔ. ⁴ Ké Yuda buiɔ gè màa, Dii Kanaa ní Pelizio nàné ní ɔzì, ɔ aa ní dede Bezeki òaasɔɔɔ lee kwi (10.000). ⁵ Wekii aa Adonibezeki lè, aa zíkàaàɔ, ɔ aa Kanaa ní Pelizipio dède. ⁶ Ké kíapi lé bàale, ɔ aa pèwà. Aa aà kù, ɔ aa aà onemiao ní aà gbánemiao zòzɔ. ⁷ ɔ Adonibezeki mè: Ma kía gbèon bàaɔkwio onemiao ní ní gbánemiao zòzɔ, ɔ aa ma táabūnu ble kasonaò pèele aa blè. Lá má kè gbépiɔnɛ fia ɔ Lua bòmɛɛ. ɔ aa tàaàɔ Yelusaleŭ, we à gàu.

⁸ Ké Yuda buiɔ lèle Yelusaleŭwa aa sí, ɔ aa a gbéò dède ní fēndao, aa tesòwà. ⁹ Bee gbɛa Yuda buiɔ gè zíkai ní Kanaa pɔ́ kú bùsu gusísídeuɔ ní Nɛgeveo ní gusalalao. ¹⁰ Aa gè lèle Kanaa pɔ́ kú Heblɔwa. Yāa Heblɔ tón Kiliataaba. We aa ziblèu Sesai ní Aimanio ní Talemaiowa.*

¹¹ Bɔa we aa gè lèle Debiideɔwa. Yāa Debii tón Kiliasefɛɛ. ¹² ɔ Kalebu mè: Gbé pɔ́ lèle Kiliasefɛɛpiwa a sí ɔ má a nenɔe Akesa kpawà nɔ ũ. ¹³ Kalebu dāuna Kenazi né Ōnieli mé sí, ɔ Kalebu a nenɔepi kpàwà. ¹⁴ Ké à aà sè, à nàewà aà ge tɔle wabike a maewa. Ké nɔepi píla a zàa'ínawa, ɔ aà mae Kalebupi aà là à mè: Bó ní yeii? ¹⁵ ɔ a wèwà à mè: Gbèkɛkɛmɛɛ. Lá tɔle pɔ́ n ma gba ku Nɛgeve guwaiwaiue, ma gba a nibɔnade sa. ɔ Kalebu aà gbà tɔle pɔ́ a nibɔna ku sísiɔna musu ní a nibɔna pɔ́ kú guzulɛuo.†

¹⁶ Mɔizi ànsue bui pɔ́ wí me Kenio bò wéle daminalikpedeu‡ ní Yuda buiɔ, aa gè zòlérínɔ ní bùsuu Alade sae Nɛgeve guwaiwaiu.

¹⁷ ɔ Yuda buiɔ ní ní gbé Simɛɔ buiɔ gè lèle Kanaa pɔ́ kú Zefataɔwa. Aa wélepi kè kélekele, ɔ aa tɔkpàè ɔma.§ ¹⁸ Yuda buiɔ Gaza ní Asekelonio ní Ekelonio ní ní tɔleɔ sí. ¹⁹ Dii kúrínɔ, ɔ aa ní bùsu gusísíde sí, āma aai fɔ a gusalaladeɔ yàò, ké gbépiɔ zíkàsɔgɔò ví mɔpɔ ũ yái.

* 1:10 Nao 13.22 † 1:15 Yoz 15.13-19 ‡ 1:16 Yelikon we. § 1:17 Bee mè wíwía.

20 Wà Hebɔl̄s kpà Kalɛbuwa lá Mɔizi a legbèwa, ɔ a sɔ Anaki bui gbɛɔn àaɔɔwa. 21 Bɛyãmɛɛ buiɔ sɔ aai Yebusi pɔ kú Yelusaleũɔ yao, ɔ Yebusiɔ kúrɔnɔ Yelusaleũ e n̄ a gbão.*

22 Yosefu buiɔ sɔ aa lèlɛ Beteliwa, mé Dii kúrɔnɔ. 23 Yãa Beteli tɔn Luzu. Ké aa gbɛɔ zɔ Beteli asiigwai, 24 asiigwanapiɔ gɔɛɛ è, àlɛ bɔ wɛlɛpiu, ɔ aa òè: Lá wá ke wà gɛ wɛlɛ guu owɛɛ, wí gbɛkɛkɛnɛ. 25 Ké à gɛkɛi òlɔnɛ, ɔ aa wɛlɛpideɔ dɛdɛ n̄ fɛndao, ɔ aa gɔɛpi tò n̄ aà daɔ pɔi. 26 Gɔɛpi gè Iti bùsuu, à wɛlɛ kàlɛ we, ɔ à tɔkpàè Luzu. Tó bee mé gɔè e n̄ a gbão. 27 Manase buiɔ i fɔ Betesã n̄ Taanakio n̄ Dooo n̄ Ibleaũɔ n̄ Megidoo n̄ n̄ bualoũɔ sɔ Kanaaɔwao, aa gɔ wa zɔlɛa bùsupiue.

28 Ké Isailiɔ gbãa è, ɔ aa Kanaaɔ dà zɔzɔi, aai n̄ yá pɔio.† 29 Maa Eflaiũ buiɔ i Kanaa pɔ kú Gezɛɛɔ yao, ɔ aa ku we sãnu.‡ 30 Zabulɔni buiɔ sɔ aai Kanaa pɔ kú Keloni n̄ Naalolioɔ yao, ɔ aa n̄ dá zɔzɔi. 31 Aseɛ buiɔ i gbɛ pɔ kú Ako n̄ Sidɔo n̄ Alabɛo n̄ Akazibuo n̄ Elɛbao n̄ Afɛkio n̄ Leobɛo yao, 32 ɔ aa ku sãnu n̄ Kanaa bùsudepiɔ. 33 Nɛfatali buiɔ i Besɛmesideɔ n̄ Betanadeɔ yao, ɔ aa ku sãnu n̄ Kanaa bùsudepiɔ, aa n̄ dá zɔzɔi. 34 ɔ Amɔlɛɔ ɔzɔ Dã buiɔzi, aa n̄ kpá gusɔsɔideu, aai weiné aa mò zɔlɛ gusalalauo. 35 Amɔlɛpiɔ gi zɔlɛa Elɛsi gbɛzɔ n̄ Ayalonio n̄ Saalebiũo. Ké Yosefu buiɔ gbãa è, ɔ aa n̄ dá zɔzɔi. 36 Amɔlɛ bùsu zɔlɛ dàalɛ za Sɔigbɛbɔlɛiɛ e à gè pèò Selawa e à gèò aɛ.

2

Dii Malaika bɔ mɔa Isailiɔwa Bokiũ

1 Dii Malaika bɔ Giligali,* à gè Bokiũ à mè: Ma á bóle Egipi, ma gɛánɔ bùsu pɔ ma a legbè á deziɔnɛɛ bee guu. Ma mè ma bàa aɔ kúánɔ gɔɔpiie, a gbooa vío. 2 Má òé, ásu makɔɛ n̄ bùsuɛbeedeɔ. Má òé à n̄ sa'okɔiɔ gboo,† ɔ i ma yãmao. Bóyáí á kèi màai? 3 Too! Mále oé, má n̄ yáé bo. Aaɔ dɛé lɛ ũ á gbàtɛɛue, mé an tãaɔ aaɔ dɛé bai ũɛ. 4 Ké Dii Malaika yápi ò Isailiɔnɛ, aa ɔlò maamaaɛ. 5 ɔ aa tɔkpà gupie Bokiũ,‡ ɔ aa sa'ò Diiwa we.

Isailiɔ pɔɔbɔzakea

6 Yozuee gbɛɔ gbaea gbea baade gè bùsu pɔ a kpaalɛnɛ sɔ. 7 Aa zɔblè Diiɛ n̄ n̄sɛmɛndoo Yozuee gɔɔ n̄ gɔɔ pɔ gbɛzɔɔ pɔ gɛgɛ deaàlao kuo. Gbɛzɔɔpiɔ wɛsɔ yãzɔɔ pɔ Dii kè Isailiɔnɛlɛ pɔi. 8 Dii zɔblɛna Nuni né Yozuee kè wè basɔokwie, ɔ à gbàsa gà. 9 Wà aà ví bùsu pɔ de aà baa ũ guu Timena Sɛla, Eflaiũ buiɔ bùsu sɔsɔideuɛ, Gaasi gbɛsɔsɔi gugbãntoo oi.§

10 Ké Yozuee gɔɔdeɔ gàga pɔi, an né pɔ fɛlɛ n̄ kpeɔ Dii dɔo, mé aa yá pɔ a kè n̄ deziɔnɛ dɔo. 11 ɔ aa yá pɔ vã Diiɛ kè, aa zɔblè tãaɔnɛ. 12 Aa pãkpà n̄ deziɔ Dii pɔ n̄ bóle Egipizi, aa tɛ bui pɔ liaánziɔ tãaɔzi aa kùlɛnɛ, ɔ aa Dii pɔ fɛlɛ. 13 Aa pãkpàaàzi, aa zɔblè Baaliɛ n̄ Asetaatio. 14 ɔ Dii pɔ fɛn̄zi à n̄ ná n̄ wetãnaɔnɛ n̄ ɔzi, aa n̄ wáa. A n̄ kpá n̄ ibɛɛ pɔ liaánziɔwa, ɔ aai fɔ gɔ n̄ n̄ziɔo n̄ ibɛɛpiɔ ɔzi. 15 Lá aa gè zikáí pɔi, Dii i bɔ n̄ kpeɛ, ké asu bɔn̄nɔ nao, lá a ònéwa, ɔ aa gè yooyea.

16 ɔ Dii i bɔ dɔaanaɔ dilɛnɛ sa, ké aa n̄ bɔ n̄ wetãnaɔ ɔzi. 17 Kási aali n̄ dɔaanapiɔ yãmao, aa gbãsikè n̄ tãaɔ aa kùlɛnɛ. Aa kè zé pɔ n̄ deziɔ sèwa àannɔ, aaliɔ yá pɔ Dii dilɛnɛ kũa lá n̄ deziɔwao. 18 Tó Dii dɔaana dilɛnɛ, i kú n̄ dɔaanapiɔ, ɔ i bɔ n̄ sí n̄ ibɛɛɔwa e dɔaanapi wɛni léu, asa tó aa aaukè gbɛ pɔ lɛ n̄ wetã aale ɔtɔmáɔ yáí, Dii i n̄ wɛnagwaɛ. 19 Tó dɔaana gà sɔ, aai ɛa ɔkpa de n̄ maɛɔlɛ. Aai tɛ tãaɔzi, aai zɔblɛnɛ, aai kùlɛnɛ. Aali n̄ yãkɛapiɔ n̄ n̄ swágbãao too.

20 ɔ Dii pɔ fɛn̄zi à mè: Lá buipi ma bàakuaánɔ n̄ n̄ deziɔ yá gbòo, aai ma yãmao, 21 má bui pɔ Yozuee gà à n̄ tó n̄ bùsuuɔ kee yánɛ bo. 22 Má n̄ tó weɛ, buipiɔ ɔ má Isailiɔ yɔò, tó

* 1:21 Yoz 15.63, 2Sam 5.6 † 1:28 Yoz 17.11-13 ‡ 1:29 Yoz 16.10 * 2:1 Yoz 5.13 † 2:2 Bɔa 34.12-13, Iko 7.2-5 ‡ 2:5 Bee mè ɔlɔnɛ. § 2:9 Yoz 19.49-50

aa ma zé sé aao ma yá kŭa lá ní deziɔ kèwa, ge tó aa keo. ²³ A yáí Dii buipio tòi we. I ní na Yozueee a ɔzɪ à ní yáè gɔ̄ɔɔ.

3

¹ Dii buipio tòi we, ké à Isaili pɔ aa Kanaa bùsu zíkaa dɔɔɔ yɔ̄ðe, ² i zɪ dada ní gbé pɔ aa Kanaa zɪ dɔ̄ yāapiɔne. Buipioɔn ke: ³ Filitɔ̄ kía gbɛɔn sɔɔɔ. Kanaaɔ ní Sidɔdeɔ ní Ivi pɔ kú Libā bùsu sɪsɪdeu za Baali Eemɔ gbexi e à gè pè Amata bɔlɛwaɔ. ⁴ A ní tó we, ké à Isailio yɔ̄ ò à gwa tó aao a yá pɔ á dà Mɔizie, a dilɛ ní deziɔne kŭa. ⁵ A yáí tò Isailio ku sānu ní Kanaaɔ ní Itio ní Amɔleɔ ní Pelizio ní Ivio ní Yebusio. ⁶ Aa ní nenɔeɔ sè nɔ ũ, mé aa ní nenɔeɔ kpāsā buipio nɛgɔ̄eɔwa, ɔ aa zɔblè ní táaɔne.

ɔnieli

⁷ Isailio yá pɔ Dii yeio kè. Dii ní Lua yá sàngu, ɔ aa zɔblè Baaliɛ ní Asetaatio. ⁸ ɔ Dii pɔ fɛ̄nzi à ní ná Mesɔpɔtami bùsu kí Kusā Lisataiũ a ɔzɪ, ɔ aa zɔblè wè swaaɔ. ⁹ Ké aa wiilè Diiwa, ɔ à suabana dilɛné, ɔn Kalebu dāuna Kenazi né ɔnieli ũ. ɔme ní bó. ¹⁰ Dii Nisina diè, ɔ à dāaa Isailioɔne zɪ guu. Dii Mesɔpɔtami bùsu kí Kusā Lisataiũ nàè a ɔzɪ, ɔ à gbāamòè. ¹¹ ɔ an bùsu gè dɔɔɔa wè bla e Kenazi né ɔnieli gè gàð.

Ehudu

¹² Isailio èa yá pɔ Dii yeio kè lɔ, ɔ Dii tò Mɔabuɔ kí Egelbni gbāamòné vāi pɔ aa kèpi yáí. ¹³ Egelbni Amɔnio ní Amaleki buio nàwa, ɔ aa m̀lè Isailioɔwa aa wéle daminalikpede* sɪ. ¹⁴ Isailio zɔblè Mɔabuɔ kí Egelbniɛ e wè bao plasai. ¹⁵ ɔ aa wiilè Diiwa, ɔ à suabana dilɛné, ɔn Gela né Ehudu, Bēyāmeɛ bui ũ. ɔzeɛdeɛ. Isailio aà zɪ falubɔi Mɔabuɔ kí Egelbniɛ. ¹⁶ Ehudu fēna lekpepla pi, a gbāa kà gāsissuu do. A nà a gbala ɔplaawa a ula zɪe, ¹⁷ ɔ à gè falubòè. Egelbni sɔ à mèkpa maamaae. ¹⁸ Ké Ehudu ní gbé pɔ falu sè m̀dòɔ falu kpàwà aa làa, aale tá, ɔ Ehudu a gbépiɔ gbàe. ¹⁹ ɔ à èa taa pɔ kú Giligali sae, à sù kíapiwa à mè: Má asiyyā vɪ mà onɛ. ɔ kipi mè: A to mà yāma, ɔ aà ìwa pɔ kuaànɔ b̀lɛ. ²⁰ Egelbni zɔleaa ado kpé musu kpea niɛu, ɔ Ehudu s̄aaazi à mè: Má yá pɔ b̀ Lua kíi vɪ mà onɛ. Ké kipi fèle a kilau, ²¹ ɔ Ehudu a fēna ga wò a ɔplaa gbalawa ní ɔzeɛo, à aà zòð a gbɛɛu. ²² ɔ fēna gè aà gbɛɛu ní a páo píi e à gè b̀ kpɛ. Ehudu i fēnapi woo, ɔ nísi kŭaawà. ²³ Ehudu b̀ kpɛɛe, à kpea musupi zé tà, à kilidàu.

²⁴ Aà b̀aa gbɛa Egelbni ìwaɔ m̀, aa è kpɛapi zé taa, wà kilidàu, ɔ aa mè: A lɛ b̀likpeke kpea niɛ guu yà m̀ɔɔɔ? ²⁵ Aale aà dá, aale aà dá e aa bílikè. Ké aa è i zewēnéo, ɔ aa kili sè aa wè, aa sù ní dii è wúleaa zɪle gè. ²⁶ Gɔɔ pɔ aale gēgē màa, Ehudu bàalè à d̀ táapiɔzi à tà Seila. ²⁷ Ké à kà we, a tò wà kuupè Eflaiũ bùsu sɪsɪdeu, ɔ Isailio pɪlaaànɔ gbèsisɔwa, Ehudu mé dɔaaa. ²⁸ A òné: A temazi, asa Dii á ibɛɛ Mɔabuɔ nàè á ɔzɪe. Aa teaàzi, ɔ aa Yuudɛ buakli pɔ ì gé Mɔabu bùsuu sɪ, aai wei gbēe bùa lɔ. ²⁹ Zibeezi aa Mɔabuɔ dède gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ kwi (10.000) taawa, an gbēe i b̀o. ³⁰ Gɔɔ bee Isailio gbāamò Mɔabuɔne, ɔ an bùsu gè dɔɔɔa e wè basiiɔ.

Samɛgaa

³¹ Aà gbɛa Anata né Samɛgaa Filitɔ̄ dède gbɛɔn òaa aao ní zù zíkɛna totobɔɔ, à Isailio suabà lɔ.

4

Debolaa ní Balakuo

* 3:13 Yeliko.

¹ Ké Ehadu gá, Isailiɔ èa yá pɔ Dii yeio kè lo. ² Ǿ Dii ní ná Kanaaɔ kí Yabē pɔ zɔlɛa Azooe a ɔzi. Aa zígɔɔ gbēzɔɔ tɔn Sisela. Aa ben Alose Goiũ. ³ A zikasɔgo mɔpɔɔ vɛ mèn àaa síiɔ ní basɔoo (900). A gbãamò Isailiɔne pãsipãsi e wè bao, ɔ Isailiɔ wiilè Diiwa.

⁴ Gɔɔ bee nɔe añabi Debolaa, Lapido na de Isailiɔ dɔaana ũ. ⁵ I yágɔgɔné a daminali gbáu Lama ní Betelio zānguo, Eflaiũ buiɔ bɔsu sɔsideu. Isailiɔ lo gé aa kíi we. ⁶ Ǿ à Abinɔaũ né Balaku pɔ kú Kedesi, Nefatali buiɔ bɔsuu sisi, a òè: Dii Isailiɔ Lua mè, fɛle gé Nefatali buiɔ ní Zabulɔni buiɔ se gbēɔn àaasɔsɔo lɛe kwi (10.000), ní gérɔnɔ Taboo gbɛzi. ⁷ Dii a Yabē zígɔɔ gbēzɔɔ Sisela gále mɔaànɔ Kisɔ swai ní aa sógoo ní aa zígɔɔ dasidasi, i aa nane n ɔzi we. ⁸ Ǿ Balaku òè: Tó níyɔ gemanɔ lé, má gé. Tó níyɔ gemanɔ sɔo, má geo. ⁹ Ǿ Debolaa mè: Má genno, àma lá ní ò màa, i ke ní tó mé a bɔo. Nɔe ɔ Dii a Sisela naè a ɔzi sa. Ǿ Debolaa fɛle gèaànɔ Kedesi.

¹⁰ Ǿ Balaku Zabulɔni buiɔ ní Nefatali buiɔ kàaa Kedesi, ɔ à dàzeu kèse ní gbēɔn àaasɔsɔo lɛe kwipiɔ. Debolaa kú ní guu. ¹¹ Keni bui Ebee bò Keniɔ bɔsuu yaa, à mò bòokpà gbéneli pɔ kú Zaananiũ gbáu Kedesi sae. Keniá Mɔizi ànsue Obaba buiɔ doe. ¹² Wa ò Sisela Abinɔaũ né Balaku gè Taboo gbɛzi, ¹³ ɔ à a sógoo mɔpɔɔ kàaa mèn àaa síiɔ ní basɔoo ní zígɔ pɔ kuanɔɔ. Bɔarɔnɔ Alose Goiũ aa gè Kisɔ swai. ¹⁴ Ǿ Debolaa ò Balakue: Gé, asa gbã Dii a Sisela nane n ɔzi. Dii dɔaaane noa? Ǿ Balaku pɔla Taboo gbɛwa ní zígɔ gbēɔn àaasɔsɔo lɛe kwipiɔ.

¹⁵ Dii tò Sisela ní aa sógodeɔ ní aa zígɔɔ kpekpa Balaku fɛndaɛ, ɔ Sisela bò a sógoo à bàalè. ¹⁶ Balaku pèle Sisela zígɔɔ ní ní sógoozi e Alose Goiũ. We à ní dɛdeu ní fɛndaɔ píi, baa gbé mènɔdo i bɔo. ¹⁷ Ǿ Sisela tilè à gè sí Keni bui Ebee na Yaeli kpéu, asa Azoo kí Yabē ní Ebee bɛdeɔ kɔ yāmà yāae. ¹⁸ Yaeli bò dāaàle à mè: Mɔ gē kpéu Baa. Gē! Nsu to vɛa n kũo. Ké à gè, ɔ nɔepi kùntu kùaaàla, ¹⁹ ɔ Sisela òè: Imi lé ma de, ma gba í mà mi. Ǿ à vɛ tũu sè a dàè a mɛ, ɔ à èa kùntu kùaaàla. ²⁰ Sisela òè: Ze kpele. Tó gbēe mò n la, gbēe ku laoa, oè aawo. ²¹ A gè ní kpasai'o, ké aa yèe làa yái. Ǿ Ebee na Yaeli zwàakpe kálo sè ní masanao, à sòò Siselazi tɛe, ɔ à kálopi pè aa swāgēziwa, a pà e à gè gè tɔɔle kù, ɔ à gà. ²² A mɔ lè Balaku lé péle Siselazi, ɔ Yaeli bò gè dāaàle à mè: Mɔ mà gbé pɔ níle wɛele ɔlɔne. Ké à gè kpéu, ɔ à Sisela è wúlea, à gà ní káloo pɛa aa swāgēzi. ²³ Zibeezi Lua Kanaaɔ kí Yabē bɔsa Isailiɔne. ²⁴ Ǿ Isailiɔ pãsi lé dɛde e aa gè Kanaaɔ kí Yabē dèò.

5

Lɛ pɔ Debolaa dà

¹ Zibeezi Debolaa ní Abinɔaũ né Balakuo lɛe bee si:

² Ké Isaili dɔaanaɔ bò dāa,
gbé kɔniɔ tɛrɔzi teasisai.

A Dii sáaukpa!

³ Kíaa, à yáe bee ma!

Gbãadeɔ, à swákpa!

Má lesi Dii yá musu,

má Dii Isailiɔ Lua táasile.

⁴ Ké Dii bò Sei gbɛ musu,

tɔɔle lùalua,

ké àle pã Edbũ bɔsupia,

loupɔɔ fɔ, lou mà maamaa.

⁵ Gbèsisɔ dèedee Dii ae,

Isailiɔ Lua pɔ bò mòmá Sinaipi.*

⁶ Anata né Samɛgaa gɔɔ, Yaeli gɔɔ,

gbēe lí zeda se lo,

* 5:5 Bɔa 19.18

zéwewena ɔ wélegena ì sé.
 7 Kíaa lé midε Isaili bùsuu,
 ɔ ma Debolaa ma gɔ Isailiɔ da ũ.
 8 Ké aa zè ní dii dafuɔ,
 ɔ zì kɔ̀ kù wéle bíibɔleu.
 Baa gbẽɔn òaasɔsɔo lee bla (40.000) guu
 gbẽe sèngbao ge sɔna vɔo.
 9 Ma pɔ dɔ Isailiɔ dɔaanaɔwa
 ní gbé pɔ ténzi teasisaiɔ.
 A Dii sáaukpa!
 10 A gbé pɔ á di zàa'ín pua kpeɔ
 á gbé pɔ á zɔle tefeniwapiɔ
 ní á gbé pɔ á be kèsɔo, à a yā'o.
 11 Gbé pɔ káaaa ítɔkɔiɔ zɔa dɔ,
 aa Dii maakεaɔ dàu lé siuné,
 Isailiɔ kíaa zible,
 ɔ Dii gbéɔ sù ní wéleɔ guu.
 12 Fεle Debolaa! Fεle!
 Fεle lesi! Fεle!
 Abinɔaũ né Balaku,
 fεle dɔaa n zizɔne.
 13 ɔ gbé pɔ gɔ̀ bɔ̀ mɔ̀ kíaa kɔ̀i,
 Dii gbéɔ mɔ̀ ma kɔ̀i ní negɔnaɔ.
 14 Eflaiũ bui pɔ aa Amaleki buiɔ fùɔ
 ní Běyāmeε buieɔ tenzi.
 Makii buieɔ de dɔaanaɔ ũ,
 Zabulɔni buieɔ gopana kũa.
 15 Isakaa bui kíaa kú ní Debolaaɔ,
 Isakaa bui kú ní Balakuo,
 aa siaànɔ gusalalau.
 Lubeni bui gáliɔ seakè.
 16 Akεa a gɔ̀ kɔ̀naɔ saε,
 ále kulepεa sáɔne mai?
 Lubeni bui gáliɔ seakè maamaaε.
 17 Galada bùsudeɔ gɔ̀ Yuudē baale.
 Akεa Dā buiɔ zè ní ní gó'ilenaiɔ?
 Aseε buiɔ zɔle ísiale,
 aa gɔ̀ ní godɔkɔiɔ.
 18 Zabulɔni buiɔ fēna wò,
 aa a kpé vūaa,
 Nεfatali buiɔ kè gulesiɔu màa lɔ.
 19 Kanaa bùsu kíaa mɔ̀,
 aa zìkà Taanaki Mεgido swa saε,
 kási aai àizεε séle tàòo.
 20 Za musu saanaɔ zìkà,
 aa bɔ̀ ní zéu, aa zìkà ní Siselao.
 21 Kisɔ swa zipi tàrɔnɔ.
 Má gé aε, mí gé ní gbāao.
 22 Sɔ́ gbāaɔ lé bàale,
 an kèsε kɔ̀fi dɔ.

²³ Dii Malaika m̀̀: A M̀̀lozu ká,
à l̀̀k̀̀e M̀̀lozudeɔne maamaa,
asa aai m̀̀ɔ d̀̀ Diileo,
aai d̀̀ Dii negɔnaɔleo.
²⁴ Nɔe báaaden Ebeɛ na Yaeli ũ,
Keni bui nɔepi báaa ví zwãakpɛdeɔ guu.
²⁵ Sisela í gb̀̀awà,
ɔ à ví kp̀̀awà,
à vífáai kp̀̀awà ta ɔde guu.
²⁶ A ɔb̀̀ zwãakpɛ kálo s̀̀,
à masana k̀̀ú ní a ɔplaaɔ,
ɔ à Sisela l̀̀èd̀̀ à aà mi wí,
à aà swãgẽzĩ f̀̀ à aà t̀̀lɔz̀̀.
²⁷ Sisela gofanɛ à l̀̀le aà gb̀̀a saɛ,
ɔ à g̀̀ò wúleɛ we.
A gofanɛ à l̀̀le aà gb̀̀a saɛ,
gu p̀̀ɔ à gofanɛ à l̀̀leu, we à gàu.
²⁸ Sisela da wekp̀̀alɛ fenɛntiu,
à wiil̀̀e fenɛnti m̀̀ɔɔ f̀̀ou à m̀̀:
B̀̀yáí aà s̀̀go kp̀̀é e tiai?
Akeɛ aà gb̀̀éɔ s̀̀goɔ k̀̀ɔfi d̀̀ɔo ní?
²⁹ Aà nɔe zikena ɔnɔnaɔ lé oè,
ɔ a té ní legbei láasai à m̀̀:
³⁰ Aalɛ p̀̀ɔɔ naaaɛ,
aalɛ kpaalɛk̀̀ɔɛɛ,
baade ní a wéndiao m̀̀ndodo ge plapla.
Aalɛ zwãa wɛdeɔ naaa Siselaɛɛ,
zwãa wɛde ẁ̀sãdeɔne,
p̀̀lɔgãu p̀̀ɔ wà ba k̀̀wàɔɛ.
³¹ Dii, to n ibeɛɔ ga màa nípii,
gb̀̀é p̀̀ɔ aa yenziɔ gb̀̀aa iɔ dede
lán íatẽ dedeawa.
ɔ an bùsu g̀̀ɔ d̀̀ɔɔa e ẁ̀e bla.

6

Madiãɔ ɔt̃a Isailiɔwa

¹ Isailiɔ èa yá p̀̀ɔ Dii yeio k̀̀e l̀̀, ɔ Dii ní ná Madiãɔne ní ɔzĩ e ẁ̀e sopla. ² Ké Madiãɔ lé ɔt̃má,
ɔ Isailiɔ ulɛk̀̀iɔ k̀̀eɛ bùsu s̀̀s̃ideɔu ní gb̀̀'ɛɔ ní s̃egbão. ³ Tó aa p̀̀ɔt̃, Madiãɔ ní Amaleki buiɔ
ní gukpe oi buipáleɔ í m̀̀ɔ lélemáɛ. ⁴ Aaí m̀̀ɔ b̀̀oɔkpa ní bùsuu, ɔ aaí ní buap̀̀ɔɔ ɔ̀̀kpané e à ge
pɛd̀̀ Gazawa. Aali blɛ to Isailiɔneɔ ge sã ge zu ge zaa'ina. ⁵ Aaí m̀̀ɔ ní ní p̀̀tuɔɔ ní ní zwãakpɛɔ
dasidasi lán kwaɔwa. Gb̀̀e líɔ ní lé d̃ɔo, baa ní yiongoɔ lé. Aaí m̀̀ɔ bùsu ɔ̀̀kpaie. ⁶ Madiãɔ
Isailiɔ bùsa dúuduu, ɔ aa wiil̀̀e Diiwa.

⁷ Ké aa wiil̀̀e Diiwa Madiãɔ yá musu màa, ⁸ ɔ Dii ānabi dilɛné à m̀̀: Ma Dii Isailiɔ Lua
ma m̀̀, ma á b̀̀ɔ zɔbleu, ma á bóle Egipi. ⁹ Ma á bó Egipiɔ ɔzĩ ní gb̀̀é p̀̀ɔ ɔt̃wáɔ píi, ma ní yáé,
ɔ ma ní bùsu kp̀̀awá. ¹⁰ Ké má òé m̀̀mɛmaa Dii á Lua, ásu Amɔle p̀̀ɔ á kú ní bùsuuɔ t̃áaɔ
gbagbao, ɔ a gi ma yãmai.

Dii Malaika b̀̀ m̀̀ɔa Gedeɔwa

1 Gedeɔo n gbé pɔ kuaànoo fɛle kɔɔkɔo, aa gè bòokpà Alodi nibɔnai. Madião bòo ku guzulɛu gugbãntoo oi Mɔle sɪsɪpɔɛu. 2 Dii ò Gedeɔo: Gbé pɔ lé gennɔo kè dasi, má Madião nané n ɔzi. Tó má nàné n ɔzi, aa íanadãe, aai me nízia gbãa mé n bó. 3 Kpàwake gia, ní oné, gbé pɔ via lé aà kũ àle lualua, aà ea tá.* ɔ gbɛɔn òaasɔsoo lɛe bao n plao (22.000) èa tà, gbɛɔn òaasɔsoo lɛe kwi (10.000) mé gò. 4 ɔ Dii ò Gedeɔo: E tia aa kè dasi. Geɔno í kii, mí n plene we. Gbé pɔ má one aa gennɔo mé aa gé, gbé pɔ má one aa gennɔo sɔ aa gɔ. 5 Ké à geɔno í kii, Dii ò: Gbé pɔ n è aa lé pèle íu lán gbɛwoa kɛaa n gbé pɔ aa kùle n kosowa aa idà, aale mio. 6 Gbé pɔ idà n ɔo aa lé pèleu gbɛɔn òaa do n basooe (300). Gbé kɪniɔ kùle n kosowa, aa imi. 7 ɔ Dii ò Gedeɔo: Má Madião na gbɛɔn òaa do n basoo pɔ lé pèle íuone n ɔzi sa, mí á bo. Gbé kɪniɔ gbae, an baade tá a be. 8 Gedeɔo gbɛɔn òaa do n basoo pɔ sè, ɔ aa gbé pɔ aale táo kũsũa n n kuu sɪmá, ɔ à n gbáe be.

Gedeɔo ku sɪsɪ musu, Madião bòo ku aà zɪle guzulɛu. 9 Dii yã'òè gwãasina à mè: Fɛle ge lélemá n bòou, asa ma n náne n ɔzi. 10 Tó léleama via lé n kũe, pila n n zikena Pulao, 11 ní swãdo yá pɔ wale oi. Yápi a n gba sɔ ké n lélemá n bòou. ɔ à pila n a zikena Pulao, aa lòole zigɔ pɔ kú bòo léiozi. 12 Madião n Amaleki buio n gukpɛdeɔ pɪi kálea guzulɛu, aa dasi lán kwaowa. Wi fɔ n yiongoo nàoo, aa dasi lán ísiale ũfãawae.

13 Ké Gedeɔo kà we, à gbɛe lè, à a nana dàu lé siu a gbɛdoe à mè: Nana pɔ má ò ma. Má è pɛe boolo zɔzɔna lé gbeembo, ɔ à sɪ wá bòou à pà zwãakpewa, ɔ kpépi lèle à fuangba. 14 ɔ aà gbɛdopi ò: Yoasi né Gedeɔo, Isaili bui fɛnda n è we, í ke popãle no. Lua Madião n wá bòoo nàè aà ɔzi pɪie. 15 Ké Gedeɔo nanapi yãmà n a bɔleo, à kùle Dii. ɔ à èa Isailio bòou à mè: A fɛle! Dii Madião nàwɛe wá ɔzi.

16 A gbɛɔn òaa do n basoo pɔ kpaalè gáli àaɔ, ɔ à kuu n lo giio kpà n baadewa. ɔ wà sɛteɔ sòlɔlɔ lopio guu. 17 A òné: Mále gé e n bòo léie. Aɔ ma gwa. Lá á e mále ke, ío ke màa. 18 A lia n bòoi pɪi. Tó mapi n gbé pɔ kumanɔo wa kuupè, ápio sɔ í a pɔ pé, í wiile à me: Dii n Gedeɔo pɔe. 19 Gedeɔo n gbɛɔn basoo pɔ kuaànoo kà bòo léi wɛedo taawa gudɔanao kɔlɛũkpakea gbea gò. ɔ aa n kuu pè npii, aa lo pɔ aa kũa wíwi. 20 ɔ gáli àaɔpio baade a kuu pè, aa n loo wíwi. Aa sɛteɔ kũa ɔzeu, aa kuu pɔ aale pɛo kũa ɔplaa. ɔ aa wiile aa mè: Dii n Gedeɔo fɛnda. 21 Baade zea a gbɛu liaa bòoi, ɔ bòodeo fɛle lèkɔwa n wiio, aa tilè. 22 Ké gbɛɔn òaa do n basoo pɔ baade ɔtò a kuuwa màa, Dii tò bòopideɔ kɔ dède kɔtɛe n fɛndao. Zigɔpio bàalè tà Besita n Zelelao e Abeli Mɛola léi Taba oi. 23 Wà Nefatali buio n Asee buio sɪsi n Manase buio pɪi, ɔ aa pèle Madiãozi. 24 ɔ Gedeɔo gbé zɪ aa Eflaiũ buio bùsu sɪside keele aa me: A pila gé Madiãowa n zio. A zezɔné swaboleu n ae e à ge pe Bɛbala n Yuudɛowa. ɔ wà Eflaiũ buio sɪsi pɪi, aa gè zezɔné n ae swaboleu e à gè pè Bɛbala n Yuudɛowa. 25 ɔ Eflaiũ buio Madiã kiao kùkù gbɛɔn pla, ɔlebu n Zeebuo. Aa ɔlebu dè gbe sae, ɔ wɪ me tia ɔlebu gbe. Aa Zeebu dè lo, gupi wɪ me tia Zeebu vɛefɛkii. ɔ aa èa pè Madiãowa. ɔ wà kíapio mi zòzò wà gèò Gedeɔo Yuudɛ baale.

8

1 Eflaiũ buio Gedeɔo là aa mè: Bóyãí n kèwɛe màai? Ké nle gé zikai n Madião, mé ni wá sɪsi sɔo be? Màa aa zɔadòwà pãsipãsi, 2 ɔ à òné: Bó má kè à kà á pówai? A Eflaiũ buio vɛe kɔnwɛa zɔo dè wá Abieze buio vɛekɔzɔzɔala. 3 Lua Madiã kiao ɔlebu n Zeebuo nàé á ɔzi. Bó má kè à kà á pówai? Ké a òné màa, ɔ an pɔ gbàsa wèe sa.

Gedeɔo Zeba n Zalemunao dedea

4 Gedeɔo n a gbé gbɛɔn òaa do n basoo lé pèle Madiãozi. Ké aa kà Yuudɛi, ɔ aa bùa, nɔana lé n de. 5 ɔ a ò Sukodeɔne: A ma gbé gba pɛe. Nɔana lé n de, mé mále pèle Madiã kiao Zeba n Zalemunaozi.* 6 ɔ Suko gbɛzɔo mè: Zeba n Zalemunao ku n ɔzi kòe, ɔ wà gbaso wà

* 7:3 Iko 20.8 * 8:5 Sou 83.11

n zīgɔ̄ gba p̄ɛa? ⁷ Gedeɔ̄ wèmá à m̀: Lá á ò màa, tó Dii Zeba ní Zalemunao nàmɛɛ ma ɔ̄zì, má á taitai ní gbáa leo. ⁸ Bɔa we à gè Penueli, ɔ̄ à wabikè má màa lo. Penuelideɔ̄ òè lá Sukodeɔ̄ òèwae lo, ⁹ ɔ̄ à òné s̄ɔ̄ à m̀: Tó ma su aafia, má kalangaɛ bee kwɛɛ.

¹⁰ Zeba ní Zalemunao ku Kaakoo ní ní zīgɔ̄ gbɛɔ̄n òaasɔ̄ɔ̄o lɛɛ ḡɛo (15.000). Gukpe oi zīgɔ̄ p̄ɔ̄ ḡɔ̄n we, an f̄ɛndadeɔ̄ ḡaga gbɛɔ̄n òaasɔ̄ɔ̄o lɛɛ basoolo (120.000). ¹¹ Gedeɔ̄ dádákɛnaɔ̄ zé s̄è Nɔba ní Yɔgbɔaɔ̄o gukpe oi, ɔ̄ à lèlɛ zīgɔ̄piɔ̄wa ḡɔ̄ p̄ɔ̄ an gbɛɛ kú ní ȳaè làasooɔ̄o. ¹² Madiã kíapiɔ̄ Zeba ní Zalemunao tilè, ɔ̄ à p̄lɛn̄zi, à ní kùkù, ɔ̄ à ní zīgɔ̄ fù p̄ii.

¹³ Ké Yoasi né Gedeɔ̄ lé su ní z̄ilao, à b̀lè ní Elesi gbɛbɔ̄leo, ¹⁴ ɔ̄ à Suko èwaasoe kù à ȳal̄alawà, ɔ̄ èwaasopi Suko gbɛz̄ɔ̄ɔ̄ tó k̄èè láu gbɛɔ̄n bàaɔ̄kwi ní soplao. ¹⁵ Gedeɔ̄ gè Sukodeɔ̄ lè à m̀: Zeba ní Zalemunao n kɛ. A ma láanikè ȳaa a m̀, Zeba ní Zalemunao ku ma ɔ̄zì k̀ɛ, à gbasa ma gbé p̄ɔ̄ nɔana lé ní deɔ̄ gba p̄ɛa? ¹⁶ ɔ̄ à w̄lɛpi gbɛz̄ɔ̄piɔ̄ kùkù, à ní taitai ní gbáa leo, aa d̄ɔ̄.

¹⁷ ɔ̄ à gè Penueli kalanga kwè à w̄lɛpi ḡɛɔ̄ dèdɛ. ¹⁸ ɔ̄ à Zeba ní Zalemunao là à m̀: Gbé p̄ɔ̄ a ní dɛdɛ Tabooɔ̄ de kpelewa ní? Aa w̄wà aa m̀: Aa de lanwae, an kákaa de lán kíanɛɔ̄wa. ¹⁹ ɔ̄ Gedeɔ̄ òné: Ma v̄ii dadoūdeɔ̄n we. Tó a ní tó ȳaa, ní Diio má á dɛdɛo. ²⁰ ɔ̄ à ò a neḡɛ s̄éia Yɛtɛɛɛ à m̀: Fɛlɛ n̄ ní dɛdɛ. Népi i a f̄ɛnda woo, asa èwaasonaɛ, mé v̄ia lé aà kù. ²¹ ɔ̄ Zeba ní Zalemunao m̀: Fɛlɛ n̄ wá dɛdɛ nzia. Baade ní a gb̄aaoɛ. ɔ̄ Gedeɔ̄ f̄lɛ ní dɛdɛ, à m̀kampɛɛ p̄ɔ̄ kù ní yiongoɔ̄ waawaɔ̄ b̀lɛ.

Gedeɔ̄ dilea gbɛz̄ɔ̄ u

²² Isailio ò Gedeɔ̄ɛ: Ḡɔ̄ wá k̄ia ũ ní n buio. Mmɛ n wá b́ Madiã ɔ̄zì. ²³ ɔ̄ Gedeɔ̄ òné: Má ḡɔ̄ á k̄ia ũo, baa ma buio. Dii mé aɔ̄ de á k̄ia ũ. ²⁴ ɔ̄ à èa òné: Má lɛ wabikewá. A baade a sw̄áli p̄ɔ̄ á s̄imá kpaa m̀ndodo. Madiã lo sw̄áli p̄ɔ̄ wa p̄i ní vuao daaɛ, asa Isimaɛlaɔ̄nɛ. ²⁵ Aa òè: Wá kpama. Aa zw̄aa kp̄alɛ, ɔ̄ baade sw̄áli p̄ɔ̄ á s̄imáɔ̄ z̄uzu a guu m̀ndodo. ²⁶ Sw̄áli p̄ɔ̄ à a wabikè mápiɔ̄ vua gbia k̄a kiloo bao, m̀kampɛɛɔ̄ ní sw̄áliɔ̄ ní gomusu t̄ɛa p̄ɔ̄ Madiã k̄iaɔ̄ daaɔ̄ ní m̀yabaa p̄ɔ̄ kù ní yiongoɔ̄ waawaɔ̄ bàasi. ²⁷ ɔ̄ a p̄i dii ũ, a p̄lɛ a bɛ w̄lɛu ɔ̄fɛla. ɔ̄ Isailio gb̄asikè ò mípii, ɔ̄ à ḡò bai ũ Gedeɔ̄ɛ ní aà bedɛo.

²⁸ Màa Isailio Madiã b̀usa. Madiã i e mif̀n̄la lo. ɔ̄ Isailio b̀usu ḡò d̄ɔ̄ɔ̄a Gedeɔ̄ ḡɔ̄ e w̄è bla.

Gedeɔ̄ gaa

²⁹ Yoasi né Gedeɔ̄ gè z̄òlɛ a bɛ. ³⁰ Aa neḡɛ p̄ɔ̄ à ní lo bàaɔ̄kwiɛ, asa aà nɔɔ dasiɛ. ³¹ A nɔ p̄ɔ̄sɛ v̄i lo Sikɛũ, à neḡɛ ìaànɔ̄, ɔ̄ wà t̄ɔ̄kp̄àè Abimɛlɛki. ³² Yoasi né Gedeɔ̄ ḡa a zikũ guuɛ, ɔ̄ wà aà mia kp̄ak̄si ní a mae Yoasio ɔ̄fɛla Abiɛzɛɛ.

³³ Ké Gedeɔ̄ ḡa, ɔ̄ Isailio èa gb̄asikè ní Baalio. ɔ̄ aa t̄aa p̄ɔ̄ w̄i mɛ Baalibaakuwanɔ̄ p̄lɛ ní dii ũ, ³⁴ ɔ̄ Dii ní Lua p̄ɔ̄ ní b́ ní ibɛɛ p̄ɔ̄ liaan̄ziɔ̄ ɔ̄zì ȳá s̄āngu. ³⁵ Aai gb̄ɛkɛkɛ Yelubaali Gedeɔ̄ bedɛɔ̄nɛ ȳamaa p̄ɔ̄ a k̀nɛ musuo.

9

Abimɛlɛki

¹ Gedeɔ̄ né Abimɛlɛki gè a des̄ɔ̄ k̄ii Sikɛũ, ɔ̄ a òné ní a dezi bedɛo p̄ii à m̀: ² A gɛ Sikɛũdeɔ̄ lala p̄ii, Gedeɔ̄ neḡɛ gbɛɔ̄n bàaɔ̄kwiɔ̄ kpalablea ní gbé m̀ndo kpalableao, a kpele mé maan̄í? Aaɔ̄ d̄ɔ̄ ké an aun ma ũ. ³ Ké aà des̄ɔ̄ ȳápi k̄a Sikɛũdeɔ̄nɛ ní sw̄awa, ɔ̄ aa zè ní Abimɛlɛkiɔ̄ aa m̀, ní gb̄én aà ũ. ⁴ Aa ánuɔ̄ ɔ̄watɛ bàaɔ̄kwi s̄è Baalibaakuwanɔ̄ kp̄éu, aa aà gbà, ɔ̄ à fiab̀ò gb̄ɛp̄a faasaɔ̄nɛ, aa ḡò aà ìwaɔ̄ ũ. ⁵ A ḡèr̄nɔ̄ a de bɛ ɔ̄fɛla, ɔ̄ à a v̄iɔ̄ ní a dáunaɔ̄, Gedeɔ̄ neḡɛ gbɛɔ̄n bàaɔ̄kwipiɔ̄ dèdɛ gbè doūwa. Gedeɔ̄ neḡɛ gbɛz̄ana Yotaũ mé b̀ò ado, asa à ùlɛɛ. ⁶ ɔ̄ Sikɛũdeɔ̄ ní Bemilodeɔ̄ p̄ii aa gè Abimɛlɛki dile k̄ia ũ gb̄n̄eli p̄ɔ̄ kù Sikɛũ saɛ.

⁷ Ké Yotaū yápi mà, à gè zè Galiziū gbèsisi musu. Ǿ a òné gbáugbāu à mè: A ma yāma Sikēūde, Lua í á yāma s̄. ⁸ Lío ku yāa, aa gè k̄ dilei kía ū, ǿ aa ò kue aà kpalable. ⁹ Ǿ ku mè: Mà a né p̄ w̄ t̄áaó ní gbēnazinao kpela ní a n̄isio ia tó, mí gé mào deede l̄o musua? ¹⁰ Ǿ lío ò kaad̄enaε aà m̄o kpalable. ¹¹ Ǿ kaad̄ena òné: Mà a ne p̄o ǿ maa mé a blea ǿ na ia tó, mí gé mào deede l̄o musua? ¹² Ǿ lío ò v̄εεε aà m̄o kpalable. ¹³ Ǿ v̄εε òné: Mà a v̄εε p̄o í t̄áaó ní gbēnazinao p̄o ke na ne'ia tó, mí gé mào deede l̄o musua? ¹⁴ Ǿ lío ò leaaε aà m̄o kpalable. ¹⁵ Ǿ leaa òné: Tó ále ma kpa kpalau s̄ianaε, à m̄o mikpa ma uenai. Tó màan s̄o, té a b̄o ma láu à k̄ū Libā b̄usu s̄ede líowaε.

¹⁶ A Sikēūde, ké a Abimeleki kpà kpalau, a yākè a zéwa ní n̄semendoon wea? A yāmaakè Gedeōε ní a b̄edeo? A kèè aà yākeawaa? ¹⁷ Ma mae zikàé à ḡi a w̄nii, à á b̄o Madiāo ɔzi, ¹⁸ ǿ a fele ní aà b̄edeo gbā sa. A aà neḡōε gbēon b̄aaōkwio d̄ede gbè douwa, ǿ a aà z̄o né Abimeleki kpà Sikēū kía ū, ké a de á gbé ū yái. ¹⁹ Tó a yākè a zéwa ní n̄semendoo Gedeō ní a b̄edeoneε gbā, à tó á p̄o ke Abimelekiwa na, aapi s̄o aà p̄o i kewá na. ²⁰ Tó màan s̄o, té a b̄o Abimeleki k̄ií à k̄ú á Sikēūde ní á Bemilodeowaε, té i b̄o á k̄ií s̄o, i k̄ū Abimelekiwa. ²¹ Ǿ Yotaū bàalè à a taa kè, à gè z̄òle w̄le p̄o w̄i me L̄o, ké àle víake a v̄ií Abimelekie yái.

²² Abimeleki kè Isailio kía ū w̄è àaōε, ²³ ǿ Lua tò Abimeleki ní Sikēūde ñisè ní k̄o, ǿ aa b̄o aà kpe. ²⁴ Lua kè màa ké Gedeō neḡōε gbēon b̄aaōkwio d̄ede ya e wi Abimeleki musu ní aà gbé Sikēūde p̄o an ɔ ku a guu yáiε. ²⁵ Sikēūde ìbelesèaano. An gbēo ùle s̄is̄io musu, ké aa gbé p̄o aale d̄ozi z̄éu d̄ádā, aai ní p̄o s̄ímá, ǿ wà gè wa ò Abimelekie.

²⁶ Ebede né Gaala ní a gbé m̄o z̄òle Sikēū, ǿ Sikēūde aà náaikè. ²⁷ Aa gè v̄εε z̄òz̄o bua aa ǿz̄òwà, ǿ aa dikpekè. Aa gè ní t̄áakp̄eu, aa p̄oblè aa im̄i, ǿ aa Abimeleki kà. ²⁸ Ebede né Gaala mè: Dén Abimeleki ūi? Dén wá Sikēūde ū wà z̄oblei? Gedeō néo lò? Zebulu mé aà kwàasi ūo lò? A z̄oble Sikēū mae Am̄o buione. B̄oyái wà z̄oble Abimelekiei? ²⁹ Tó wà gbéε bee n̄ameε ma ɔzi yāa lé, má aà yaε. Má oè aà a z̄iḡo k̄āaa, aà b̄oleino.

³⁰ Ké w̄le kía Zebulu Ebede né Gaala yápi mà, aà za f̄è. ³¹ Ǿ à gbé z̄i Abimelekiwa asii guu à mè: Ebede né Gaala ní a gbé m̄o Sikēū la, ǿ aale w̄lede swāf̄ene. ³² Fele gwāasinaa ḡo, mpi ní gbé p̄o kunn̄o, ní m̄o ul̄e s̄eu. ³³ Tó gu lé d̄o, í fele m̄o léle w̄lewa. Tó aapi ní aà gbé b̄o z̄ikaiano, í kèè lá ní yeiwa.

³⁴ Ǿ Abimeleki ní gbé p̄o kuaano d̄azeu, aa ùle'ule Sikēū b̄ií kpe ḡali síi. ³⁵ Ebede né Gaala b̄o z̄è w̄le b̄iib̄oleu, ǿ Abimeleki ní a gbé f̄ele ní ul̄ek̄i. ³⁶ Ké Gaala gbépio è, a ò Zebulue: Gbé gwa za s̄is̄io musu, aale pila. Zebulu w̄ewà à mè: S̄is̄i nis̄inao ǿ níle e lán gbēnazinaowa we. ³⁷ Ǿ Gaala èa ò lo: Gwa, wàle pila s̄is̄iwa we, mé ḡali do lé m̄o za m̄asokena gbēneli k̄i. ³⁸ Ǿ Zebulu òè: N ò kpelewa yāaa? Ké ní m̄e déme Abimeleki ū wà z̄oblei? Gbé p̄o n sak̄anguon weo lé? Ge n̄ z̄ikaaano sa. ³⁹ Ǿ Gaala d̄āa Sikēūdeone, aa b̄o wà z̄ikà ní Abimelekio. ⁴⁰ Abimeleki ní yá, ǿ aa bàalè. Gbé p̄o k̄è'ia aa l̄èl̄o dasi maamae e w̄le b̄iib̄oleu. ⁴¹ Abimeleki ḡò Aluma, ǿ Zebulu Gaala ní a gbé yà ní b̄ole Sikēū.

⁴² Ké gu d̄ò, Sikēūde gè bua, ǿ wà gè wa ò Abimelekie. ⁴³ Ǿ à a gbé kpaalè ḡali àa, aa gè ní d̄ádāi s̄eu. Ké à ní é, aale b̄ole w̄leu, ǿ à f̄ele gè léleimá. ⁴⁴ Abimeleki ní z̄iḡo ḡali p̄o kuan̄o kè kpakpa, aa b̄ole gè s̄i w̄le b̄oleu, ǿ ḡali leε pla gè l̄èle gbé p̄o kú buawa, aa ní d̄ede píi. ⁴⁵ Màa à z̄ikà ní w̄lepide za k̄o e oosi, ǿ a s̄i à gbé p̄o kú a guu d̄ede. A w̄lepi kè k̄élekele, ǿ à wisi f̄awa.

⁴⁶ Ké gbé p̄o kú Midala Sikēū mà, aa gè ùle Baalibaakuwan̄o kp̄eu. ⁴⁷ Ké wa ò Abimelekie Midala Sikēūde k̄āaa we, ⁴⁸ aapi ní a gbé aa d̄ede Zalam̄o gbewa. Ǿ à m̄o s̄è à liḡona z̄ò a dà a ḡau, ǿ a ò a gbéone: Lá á è má kè, à ke màa kpakpa. ⁴⁹ Ǿ aa liḡona z̄òz̄o mípii, aa teoaazi. Aa ge k̄āaa kp̄epiwa, aa tes̄òwà, ǿ Midala Sikēūde p̄o kú a guu kp̄asa. Gbé p̄o ḡaga, ḡeo ní n̄oε píi kà gbēon d̄āa s̄o.

⁵⁰ Abimeleki gè koezò Tebezizi, ɔ a si. ⁵¹ Kalanga gbàa ku wélepi guo, ɔ wéledeɔ gɔɔo ní nɔɔo bàalè tau píi. Aa zetànle giúgiú, ɔ aa dède e kalangapi musu. ⁵² Abimeleki gè kalangapi kíi, àle zikaíno. Ké à sò kalangapi bɔlei, àle mó tesɔiwà, ⁵³ ɔ nɔɔe ɔzò wísilogbei, à síwà* à aà mi pàa. ⁵⁴ ɔ à lezù a zikabokúnazi kpakpa à mè: N n fènda wo n ma deò, ké wasu me nɔɔe mé ma deo yáí. ɔ aà íwapi aà zòò, à gà. ⁵⁵ Ké Isailio è Abimeleki gà, ɔ an baade tà a be.

⁵⁶ Beewa Lua vâi pò Abimeleki kè a mae yá wí aà musu, ké à a vîio ní a dàuna gbèon bàakwio dède yáí. ⁵⁷ Lua vâi pò Sikeúdeɔ kè wíne ní musu sò. Láaipɔ Gedeɔo né Yotaũ kè má mé ní lé we.

10

Tola ní Yaiio

¹ Abimeleki gaa gbèa Pua né Tola, Isakaa bui Dodo tɔũna fèle Isailio suabà. A ku Samii, Eflaiũ buio bùsu sísídeue. ² A dɔaa Isailioe wè bao ní àaɔoɛ, ɔ à gbàsa gà, ɔ wà aà vî Samii.

³ Aà gaa gbèa Galada bùsu gbé Yaii dɔaa Isailioe wè bao ní plao. ⁴ A negɔe vî baakwi, an baade ní a zàa'inao ní a wéleɔ Galada bùsuu, ɔ wí me wélepioe Yaii zɔewiao e ní a gbào.

⁵ Ké Yaii gà, ɔ wà aà vî Kamɔ.

Amɔnio fèlea ní Isailio

⁶ Isailio èa yá pò Dii yeio kè lo, aale zɔble Baalie ní Asetaatio ní Silio diio ní Sidɔdeɔ diio ní Mɔabuɔ diio ní Amɔnio diio ní Filitɔɔ diio. Aa pàkpà Diizi, aale zɔble lo, ⁷ ɔ Dii pɔ pànzí à ní nà Filitɔɔ ní Amɔnioe ní ɔzì. ⁸ ɔ Amɔnio íadà Isaili pò aa ku Yuudé baale, Amɔleɔ bùsu pò wí me Galada guuɔwa. Aa wétèamòné e wè bao plasai. ⁹ Amɔnio bùa Yuudéwa aa gè zíkai ní Yuda buio ní Bèyámee buio ní Eflaiũ buio, ɔ Isailipio gò yooyea. ¹⁰ ɔ aa wiilè Diiwa aa mè: Wa duunakène, wa pàkpànzí wá Lua, wa zɔblè Baalie. ¹¹ ɔ Dii òné: Ké Egipio ní Amɔleɔ ní Amɔnio ní Filitɔɔ ¹² ní Sidɔdeɔ ní Amaleki buio ní Madiáɔ gbàamòé, a wiilèa, ɔ ma á bó ní ɔzì. ¹³ ɔ a pàkpàmazi, a zɔblè táaone. A yáí tò má ea mà á suaba lo. ¹⁴ A ge wiile táa pò a zeínoɔwa aa á suaba ní á taasio me! ¹⁵ ɔ aa ò Dii: Wa duunakè. Kewèe lá à kène maawa, àma wá bɔ gbá. Wále wabikemaɛ. ¹⁶ ɔ aa dii zìloɔ bò ní guu aa zɔblè Diiɛ, ɔ an taasipi tò Dii i fɔ wevîríla lo.

¹⁷ Amɔni zígɔɔ kɔ kàaa aa bòokpà Galada, ɔ Isailio kàaa aa bòokpà Mizipa. ¹⁸ ɔ Isaili pò kú Galadaɔ dɔaanaɔ òkɔe aa mè: Gbé pò dɔaa gè zíkai ní Amɔnio ɔme a gɔ wá Isaili pò kú Galadaɔ píi swana ũ.

11

Zefete

¹ Galada bùsu gbé Zefeteá negɔnae. Aà da'iaá káaluae, à mae tón Galada. ² Galadapi na negɔe ì lo. Ké aa zòkù, aa Zefete yà aa mè: Nyɔ e wá mae túbibleo, asa n da adoɛ. ³ ɔ Zefete bàalè a gbépioe, à gè zòle Tobu bùsuu. Gbèpáɔ kàaaaazi, ɔ aa nàwà.

⁴ Bee gbèa Amɔnio fèle Isailiowa ní zio. ⁵ Ké Amɔnio fèlemá ní zio màa, Galada bùsu gbèzɔɔ gè Tobu bùsuu Zefete gbesii. ⁶ Aa òè: Mɔ ke wá dɔaana ũ, ké wà e zika ní Amɔnio. ⁷ ɔ a wè má à mè: A zamagu, a ma ya ma mae be. Ké a wétèa è sa, bóyáí a mɔi ma kíii? ⁸ Aa òè: N beeo lé, míme níyɔ wá gwa sa. Mɔ zikawèe ní Amɔnio, ní gɔ wá Isaili pò wá kú Galada bùsuu píi swana ũ. ⁹ A òné: Tó a ma gbèsi a tamanɔ zíkai ní Amɔnio, mé Dii ní námee ma ɔzì, máme máɔ de á swana ũa? ¹⁰ Aa òè: Dii mé wá seelade ũ. Lá ní òwa, màa wá kene. ¹¹ ɔ Zefete gèrno. Gbéɔ aà díle ní swana ũ, ní dɔaana ũ, ɔ à èa yápi ò Dii ae Mizipa lo.

* 9:53 2Sam 11.21

¹² Zefete gbéɔ zì Amɔniɔ kíawa à m̀è: Bóme wá daaa, ɔ n mɔ zíkai wá bùsuui? ¹³ Ǿ Amɔniɔ kía wèwà à m̀è: Ké Isailiɔ b̀̀le Egipi, aa ma bùsu sia sea za Aano d̀̀ci e Yaboko d̀̀ci n Yuud̃o. A bùsupi sɔaamee yákelesai sa.

¹⁴ Ǿ Zefete èa gbéɔ zì Amɔniɔ kíawa, ¹⁵ a òè: Zefete m̀è Isailiɔ i Mɔabuɔ ge Amɔniɔ bùsu símáɔ. ¹⁶ Ké aa b̀̀ Egipi, aa be guwawaiue e Isia T̃ai, ɔ aa gè Kad̃esi. ¹⁷ Ǿ aa lékpásákè Ed̃ũɔ kíae aa m̀è: Wá gba zé wà gè n n bùsuo, ɔ i swáse n yáio.* Aa lékpásákè Mɔabuɔ kíae, ɔ i weinéɔ, ɔ aa gè Kad̃esi. ¹⁸ Aa be guwawaiu, aa d̀̀ Ed̃ũɔ bùsu n Mɔabuɔ bùsuozì, ɔ aa gè Mɔabuɔ bùsu gukpe oi, aa b̀̀okpà Aano baale. Aai gè Mɔabuɔ bùsu guuo, asa Aano mé Mɔabu bùsu z̃le ũ. ¹⁹ Ǿ aa lékpásákè Am̃leɔ kí Sĩɔ p̀́ z̃leɔ Eseb̃ɔe aa m̀è: Wá gba zé wà gè n n bùsuo e wá bùsuu. ²⁰ Ǿ Sĩɔ i n náaike aa gè n a bùsuoo. A a z̃ig̃ɔ k̃aa, aa b̀̀okpà Yaaza, ɔ aa z̃ikà n Isailiɔ. ²¹ Dii Isailiɔ Lua Sĩɔ n a gbéɔ nà Isailiɔne n ɔz̃i, ɔ aa z̃iblémá. Aa bùsu p̀́ Am̃leɔ ku a guu sĩ pii, ²² sea za Aano d̀̀ci e Yaboko d̀̀ci, sea za guwawaiu e Yuud̃ei.†

²³ Ké Dii wá Isailiɔ Lua mé Am̃leɔ yàw̃e, míme ñỹɔ síwá saa? ²⁴ Ni ɔdidi bùsu p̀́ n dii Kem̃si kpámawao lé? M̀aa wá ɔdidi bùsu p̀́ Dii wá Lua kpàwáwa s̃. ²⁵ N de Zipoo né Balaki, Mɔabuɔ kíalae? A wè lekpaakèwanɔa? A wè z̃ikàwanɔa?‡ ²⁶ Wá Isailiɔ wá z̃leɔ Eseb̃ɔ n Aloeeo n a z̃ɛwiao n w̃éle p̀́ kú Aano saeɔ wè òaa do n bas̃oo (300). B́ỹai i ea á síwá g̃ɔ beo ni? ²⁷ Mi tàaekeneo, ɔ ñle ỹáṽaikem̃e, ñle felemanɔ n z̃io. Dii wá ỹag̃ɔg̃ɔna mé a ỹag̃ɔg̃ɔw̃e gb̃a. ²⁸ Ǿ Amɔniɔ kía g̃i Zefete lékpásá mai.

²⁹ Dii Nisina di Zefete, ɔ à p̃à Galada buiɔ bùsua n Manase buiɔ bùsuo e Mizipa Galada. Bɔa we à gè Amɔniɔwa n z̃io. ³⁰ Ǿ à lekè Diiwa à m̀è: Tó n Amɔniɔ ñamee ma ɔz̃i, ³¹ tó ma ta be z̃iblea Amɔniɔwa gbea, gbé p̀́ b̀̀ ma kpéu à m̀ò daimale a g̃ɔ n p̀́ ũe. Má sa p̀́ w̃i a p̀́ káteu à tékū oma n adeoe.

³² A gè zíkai n Amɔniɔ, ɔ Dii n náè aà ɔz̃i. ³³ A z̃iblè n w̃éle m̀en baɔɔwa, sea za Aloee e à gè p̀̀ Miniti n Abeli ṽɛbuowa. A z̃iblémá maamaae, Isailiɔ n busa. ³⁴ Ké Zefete tà a be Mizipa, aà nenɔe mé b̀̀ daiaàle, àle ɔw̃a, àle s̃és̃enapa. A m̀ò lè aà ñen we m̀endo, i neg̃ɔe ge nenɔe p̃ale io. ³⁵ Ké à aà è, à a p̀́kasao ga kè à m̀è: A'a ma né, n ma p̀́ yà, n ìakp̃amazi. Ma lekè Diiwae, mé a gbooa ṽio. § ³⁶ Ǿ a òè: Baa, tó n lekè Diiwae, lá a tó n t̃osi n ibe Amɔniɔwa, kemano lá n òèwa. ³⁷ Ǿ à è a mae: Ma gba zé m̀ò pla g̃ia mà ge bebe gus̃is̃ideu, mí ɔ̀ɔb̃ n ma gb̃enaɔ ma lésok̃e yá musu. ³⁸ A m̀è: Gé! Ǿ à aà gbàe m̀ò pla. A gè n a gb̃enaɔ gus̃is̃ideu, à ɔ̀ɔb̃ a lésok̃e yá musu. ³⁹ Ké m̀ò plapi p̃à, ɔ à è a sù a maewa, ɔ aà mae yá p̀́ à a lekè Diiwapi k̃eaano. Ñɔepi g̃ɔe d̃ɔo, ɔ yápi g̃ɔ felekaa ũ Isailiɔ guu. ⁴⁰ W̃é n w̃eo Isaili nenɔenaɔ ì ge Galada bùsu gbé Zefete nenɔe gaa yá b̀̀lekek̃e e g̃ɔo síĩɔe.

12

Zefete n Eflaiũ buiɔ

¹ Eflaiũ buiɔ k̃ k̃aa, aa bùa swawa aa gè Zaf̃, ɔ aa ò Zefete: B́ỹai n ge n z̃ikà n Amɔniɔ, mé ni wá sísi wà genno ni? Wá tes̃ma n n kpéo s̃anue. ² Zefete wemá à m̀è: Mapi n ma gbéɔ wá s̃ole ṽi n Amɔniɔ maamaae. Ma lezuázi, i ma b̀̀ n ɔz̃io. ³ Ké má è i ma suabao, ɔ ma gi ma w̃enii, ma bua swawa ma z̃ikà n Amɔniɔ, ɔ Dii n námee ma ɔz̃i. B́ỹai a m̀ò z̃ikaimano gb̃ai?

⁴ Zefete Galada bùsudeɔ k̃aa mípii, ɔ aa z̃ikà n Eflaiũ buiɔ aa n d̃ede, asa Eflaiũ buipiɔ òné: A Galada bùsudeɔ, Eflaiũ bui p̀́ bàalè gè Manase buiɔ bùsuon á ũ. ⁵ Galada bùsudepiɔ Yuud̃e buakiɔ sĩ ké Eflaiũ buiɔ su bua wà tá n bùsuuo yáí. Tó Eflaiũ bui b̀̀ m̀ò à m̀è á ye bua, Galada bùsudepiɔ ì aà la: Eflaiũ buin n ũa? Tó à m̀è, aawo, ⁶ aai oè: Tò, o shibole! Tó

* 11:17 Nao 20.14-21 † 11:22 Nao 21.21-24 ‡ 11:25 Nao 22.1-6 § 11:35 Nao 30.3

i fɔ̀ ò màao, mé à m̀ sibole, ɔ̀ aaí aà kũ aa de Yuudẽ buakii we. Zibeezi ɔ̀ Eflaiũ buio g̀aga gb̃ɔn ɔ̀aasɔɔo lɛe bla ní plao (42.000).

⁷ Galada b̀usu gb̃é Zefete d̀aa Isailiɔne w̃e sooloe. Ké à gà, ɔ̀ wà aà ṽi Galada b̀usu w̃éleu.

Ibezã ní Elonio ní Abedõ

⁸ Bee gb̃ea Betelẽũ gb̃é Ibezã d̀aa Isailiɔne. ⁹ A neg̃ɔe ṽi gb̃ɔn baakwi ní nenɔe baakwi. A a nenɔe kp̃asã Isaili buieɔwa, ɔ̀ à nɔs̃e we a neg̃ɔepiɔne. A d̀aa Isailiɔne w̃e soplae.

¹⁰ Ké à gà, ɔ̀ wà aà ṽi Betelẽũ.

¹¹ Bee gb̃ea Zabulni bui Eloni d̀aa Isailiɔne w̃e kwie. ¹² Ké à gà, ɔ̀ wà aà ṽi Ayaloni, Zabulni buio b̀usu.

¹³ Bee gb̃ea Ileli né Abedõ, Pilatõ gb̃é d̀aa Isailiɔne. ¹⁴ A neg̃ɔe ṽi gb̃ɔn bla ní tũnao baakwi, an baade ní a zã'inao. A d̀aa Isailiɔne w̃e swaaɔe. ¹⁵ Ké à gà, ɔ̀ wà aà ṽi Pilatõ, Eflaiũ buio b̀usu p̀o kú Amaleki buio b̀usu s̃iside guu.

13

Sãus̃o ia

¹ Isailiɔ ɛa yá p̀o Dii yeio k̀e l̃o, ɔ̀ Dii ní ná Filit̃ɔne ní ɔ̀zi e w̃e bla. ² G̃ɔe ku Zola, Dã buie, aà t̃n Manɔa. Aà naá fiie, a né ṽio. ³ Dii Malaika b̀o m̀o nɔepiwa à m̀e: Ma! F̃in ñ ũ, ní né ṽio, kási ñỹɔ ñosi, ní ñe'í g̃ɔe ũ. ⁴ Laaika! Nsu ṽe ge í gb̃aae mio. Nsu t̃e p̀o Lua d̃ile bleo. ⁵ Nỹɔ ñosi, ní ñe'í g̃ɔe ũ. G̃e suli t̃aa'o népi miwao, asa aɔ de Lua gb̃é ũ za a ig̃ɔe.* ɔ̀me a na Isailiɔ b̀oa Filit̃ɔ ɔ̀ziwa.

⁶ ɔ̀ nɔepi ge ò a zãe à m̀e: Lua gb̃e m̀o ma k̃i. Aà oa de lán Lua Malaika oawa, a tò ma me séenatà. Mi aà la gu p̀o à b̀uo, mé i a t̃o om̃e s̃o. ⁷ A òm̃e má ñosi, mí ñe'í g̃ɔe ũ. A òm̃e másu ṽe ge í gb̃aae mio, mé másu t̃e bleo, asa népi aɔ de Lua gb̃é ũ za a ig̃ɔe e aà w̃eni léu. ⁸ ɔ̀ Manɔa wabikè Diiwa à m̀e: N yá na Dii! To gb̃é p̀o ní z̃i ɛa m̀o l̃o, i yá p̀o wá ke ní népio aà ia gb̃ea daw̃e. ⁹ Lua Manɔa yãma, ɔ̀ malaikapi ɛa b̀o m̀o nɔepiwa g̃ɔo p̀o a ku bua. Aà zã Manɔa kuaànɔo, ¹⁰ ɔ̀ à k̀e kpakpa, à bàalè ge òè à m̀e: G̃ɔe p̀o m̀o ma k̃i z̃ia ɛa m̀o gb̃a l̃o la! ¹¹ Manɔa f̃ele t̃e a nazi. Ké à k̀a g̃ɔepi k̃i, à aà là à m̀e: M̃me ñ yã'ò ma nae? A w̃ewà à m̀e: Mám̃e! ¹² ɔ̀ Manɔa aà là à m̀e: Tó ñ yápi gb̃esù, népi aɔ de kpelewa ni? Bó z̃i a kei? ¹³ Dii Malaikapi w̃ewà à m̀e: Yá p̀o má ò ñ nae, aà ke pii. ¹⁴ Asu ṽe be bleo. Asu ṽe ge í gb̃aae mio. Asu t̃e bleo. Yá p̀o má d̃ile, aà ke pii. ¹⁵ ɔ̀ Manɔa òè: G̃ɔwanɔ la wà blenɔb̃o kekene. ¹⁶ Dii Malaika w̃ewà à m̀e: Baa tó ma g̃ɔ la, má ñ ble bleo. Tó ñ sa p̀o w̃i a p̀o kát̃eu à t̃ékũ s̃ukè, o Diiwa. Manɔa i d̃õ ké Dii Malaikae, ¹⁷ ɔ̀ à aà là à m̀e: N t̃n kpelewai? Tó yá p̀o ní òpi k̀e, wá ñ kpela. ¹⁸ Dii Malaika w̃ewà à m̀e: Bóyãí r̃ile ma t̃o gb̃eai?† Tó b̃onsaee. ¹⁹ ɔ̀ Manɔa blenɔb̃o s̃e ní p̀owentio, à Dii gb̃agbaò gb̃ewa. Ké Manɔa ní a nao lé gwa màa, ɔ̀ Dii yãb̃onsaek̃e. ²⁰ A tò t̃e b̀o sa'ok̃ipiu à f̃ele musu, ɔ̀ Dii Malaika f̃ele t̃a t̃evuapi guu, g̃ɔo p̀o Manɔa ní a nao lé gwa. ɔ̀ aa w̃ule ní gb̃e.

²¹ Dii Malaika i ɛa m̀o Manɔa ní a naowa l̃o, ɔ̀ Manɔa d̃õ sa ké Dii Malaikae. ²² Manɔa ò a nae: Wá gae, asa wa wes̃i Lualee. ²³ ɔ̀ aà na òè: Tó Dii ye wá de yãae, a sa p̀o wá òwa ní p̀owentio s̃io, mé a yápi ow̃e, a to wà yápi e màao.

²⁴ Nɔepi ñe'í g̃ɔe ũ, ɔ̀ à t̃okp̃àè Sãus̃o. Népi z̃ɔk̃ù mé Dii báaadãaagu. ²⁵ Dii Nisina ná t̃ekp̃aaaaguwa g̃ɔo p̀o a ku Dãbuiɔboou, Zola ní Esetaoo zãngu.

14

Sãus̃o yea Filit̃e ñeezi

¹ Sãus̃o g̃e Timena, ɔ̀ à Filit̃e ñee è we. ² Ké à s̃u, a ò a m̃ae ní a dao à m̀e: Ma Filit̃e ñee è Timena. A w̃e lem̃e mà sé. ³ ɔ̀ aà m̃ae ní aà dao òè: Ño ku ñ dae ge ñ buio guu noa, ɔ̀ ñỹɔ

* 13:5 Nao 6.1-5 † 13:18 Daa 32.30

gɛ nɔsei Filitɛ gyafɔɔdeɔ guua? ɔ Sɔusɔɔ ò a mae: N aà wɛelemɛ, asa nɔɛpi kàmaguɛ. ⁴ Aà mae ní aà dao i dɔ kɛ yápi b̀ Dii kíiɛo, asa àlɛ Filitɛɔ lɛwɛɛ. Gɔɔ bee Filitɛɔ lɛ kible Isailiɔwɛɛ.

⁵ ɔ Sɔusɔɔ lɛ gɛ Timɛna ní a maeo ní a dao. Kɛ aa kà Timɛna vɛɛbua, ǹɔmusu né b̀ɔbɔ guz̀ Sɔusɔɔɛ, àlɛ p̀na. ⁶ Dii Nisina d̀dɛwà, ɔ à ǹɔmusupi gyawí, lá wí blenɛb̀ɔbɔ goaawa. Kási a p̀ɛ k̀a s̀o. I yá p̀ á k̀ɛpi o a mae ge a daɛo. ⁷ ɔ à gɛ faaib̀ò ní nɔɛpio, nɔpi kàaàgu.

⁸ Kɛ à gɔɔplakè, à f̀lɛ lɛ gɛ nɔpi séi sa, ɔ à lile gɛ ǹɔmusu gɛpi gwai. A è z̀ɔ í d̀ à gɛu. ⁹ ɔ à ɔs̀u à a sa g̀ a b̀, àlɛ ble, ɔ àlɛ gɛò. Kɛ à a mae ní a dao lè, a línɛ aa blè, àma i oné á b̀ ǹɔmusu gɛuɛo.

Sɔusɔɔ yáasikɛa Filitɛɔnɛ

¹⁰ Aà mae gɛ nɔpi bɛ, ɔ Sɔusɔɔ blɛsakèné we, lá wí kɛ nɔsɛuwa. ¹¹ Kɛ ànsueɔ aà è, aa èwaasoɔ s̀isi gbɛɔn baakwi aao kuaàno. ¹² ɔ Sɔusɔɔ òné: Má yáɛ ví mà oé. E bleblea gɔɔ soplɛ bee àò láa, tó a a yáasi p̀lomɛɛ, má zwāa kwáwá pi baakwi ní ulao baakwi. ¹³ Tó i f̀ á p̀lomɛɛ s̀o, ámɛ á zwāa pi baakwi ní ula m̀n baakwiɔ kpaa. ɔ aa òè: Su ní yáò wà ma. ¹⁴ A òné:

P̀blea b̀ p̀sona guu,
p̀ na b̀ p̀ p̀sí guu.

ɔ aai f̀ yáasipi p̀loo e gɔɔ àaɔ. ¹⁵ A gɔɔ síiɔde z̀í aa ò Sɔusɔɔ naɛ: K̀onikɛ n z̀áɛ aà yápi yáasi polowɛɛ. Tó ni kɛò, wá n kpasa ní n de bɛdeɔɛ. Asi a wá sisi à wá p̀ɔ s̀iwá ỳoo? ¹⁶ ɔ Sɔusɔɔ na lɛ ɔ̀bè à m̀: N zamague fá! N yemazio. N yáɛ ò ma gbɛɔnɛ, mé ni a yáasi omɛɛ s̀o bɛ. ɔ a òè: Mi o ma mae ge ma daɛo, ɔ ní mɛ má onɛa? ¹⁷ Alɛ ɔ̀bè e gɔɔ soplapi gɛ lɛ paò. A gɔɔ sopladepi z̀í ɔ Sɔusɔɔ yápi òè, kɛ à giyèwà yáí, ɔ à gɛ a ò a gbɛɔnɛ. ¹⁸ A gɔɔ sopladepi z̀í e íatɛ àò gɛ g̀i kpéu wɛlɛpi èwaasoɔ òè:

Bó na mé de z̀ai?

Bó p̀sí mé de ǹɔmusuai?

ɔ Sɔusɔɔ òné: Tó i sapa ní ma zununuo yáao, á f̀ à ma yápi yáasi poloe? ¹⁹ Dii Nisina d̀dɛwà, ɔ à gɛ Asekɛloni à g̀ɛo d̀dɛ gbɛɔn baakwi, à ní p̀kasaɔ ẁlomá, ɔ à gɛ kpà gbé p̀ aa a yápi yáasi p̀loɛɔwa. Aà p̀ p̀, ɔ à tà a mae bɛ. ²⁰ ɔ wà Sɔusɔɔ nɔpi k̀ wa kpà aà gbɛna p̀ zè aà saɛ nɔpi séz̀iwa aà p̀ ú.

15

Sɔusɔɔ tes̀a Filitɛɔ buawa

¹ Kɛ à kè gɔɔpla, p̀kɛkɛgɔɔ kà, ɔ Sɔusɔɔ blenɛb̀ɔbɔ k̀, à gɛ a nɔpi gwaiò à m̀: Má ye gɛ ma na kíi kpɛa. ɔ aà nɔpi mae i aà gba z̀é ² à m̀: Má lɛ e ní zaaàguɛ, ɔ ma aà kpà n gbɛnawa. Aà dáuna kɛfɛú deaàla. N aà sɛ aà g̀ɛ ú. ³ Sɔusɔɔ òné: Tó ma yávwáikè á Filitɛɔnɛ sa, máo tàae ví ɔo.

⁴ Sɔusɔɔ gɛ gbɛgbonaɔ k̀k̀ òaa do ní bas̀oo (300), ɔ à s̀yèye s̀ɔɔs̀ɔɔnno. A gbɛgbonapiɔ vlá yèyek̀wa plapla, ɔ à s̀pi yèye ní vlápiɔwa. ⁵ A tes̀ s̀piɔwa, ɔ à gbɛgbonapiɔ gbàɛ Filitɛɔ bua. An p̀wɛna tek̀ píi ní ní p̀gbaɔ ní ní vɛɛbuɔ ní ní k̀ kpéɔ píi. ⁶ ɔ Filitɛɔ m̀: Dé mɛ yáɛ taa k̀wɛi? ɔ wà m̀: Timɛna gbé né z̀á Sɔusɔɔɛ. Aà ànsue aà nɔ s̀iwáɛ, ɔ a kpà aà gbɛnawa. ɔ Filitɛɔ gɛ nɔpi ní a maeo kpàsa. ⁷ Sɔusɔɔ òné: Lá màa á k̀mɛɛ, má kámaboo e ma gɛ t̀s̀lowá. ⁸ A síngu à ní kɛ dúuduu, an dɛɛapi g̀ag̀, ɔ à gɛ z̀lɛ Etaú gbè'eu.

Sɔusɔɔ Filitɛɔ dɛdɛa ní z̀aà'n gyaɔwao

⁹ Filitɛɔ gɛ b̀okpà Yuda bùsuu, aa lí gu p̀ wí mɛ Gyaɔwaa. ¹⁰ ɔ Yuda buiɔ ní lá aa m̀: Bóyáí a m̀wá ní z̀ioi? ɔ aa m̀: Wa m̀ Sɔusɔɔ k̀íi wà kèè lá a k̀wɛɛwɛɛ. ¹¹ ɔ Yuda buiɔ gbɛɔn òaa g̀oo (3.000) gɛ Etaú gbè'ɛ k̀íi, aa ò Sɔusɔɔɛ: N dɔ kɛ Filitɛɔ mé lɛ kiblewáó lɛ? Bó yá ní k̀wɛɛ wei? A wɛmá à m̀: Lá aa k̀mɛɛ ɔ má k̀nɛ. ¹² ɔ aa m̀: Wa m̀ n yei wà n

kpámáε. 13 Sāusɔɔ m̀è: A legbēmεε à mε á ma dεo. 13 ɔ aa òè: Wá n dεo. Wá n ye ní baoε, wí n nané ní ɔzì. ɔ aa aà yè ní bà dafuo m̀èn pla, aa b̀àaàno gbè'epiu. 14 Ké aale ká Gyaɔwa, Filitē m̀ò daiaàle, aale kúkuakε. Dii Nisína d̀ede Sāusɔɔwa, ɔ ba p̀ó wa yè aà g̀àsìwa g̀ò lán bà mùaawa, ɔ bapio wòlo aà ɔwa. 15 A zàa'ín gaa dafu gyaɔwa è, ɔ à nàale a sè à gb̄ɛɔn àaa sɔɔɔ (1.000) d̀èd̀èò. 16 Sāusɔɔ m̀è: Zàa'ín gyaɔwa ɔ ma gb̄ɛɔn àaa sɔɔɔ d̀èd̀èò, zàa'ín gyaɔwa ɔ ma ní kaokɔa.

17 Ké à yápi ò a làa, ɔ à gyaɔwapi v̀úaa. ɔ wà t̀okpà gupie Gyaɔwasísì.

18 Imi aà k̀ù gb̄aa, ɔ à lezù Diizi à m̀è: N tò mapi n z̀òblena ma z̀iblè maamaa, ɔ máo ga ní imio mà léle da Filitē gyaf̀òd̀eɔ ɔu saa? 19 Lua Gyaɔwa t̀òle p̀aa, ɔ í b̀òu. Sāusɔɔ m̀i, ɔ aà mε s̀ù à gb̄aa è. A yáí tò e gb̄a wí mε Gyaɔwa nib̀onapie Lezuna Nib̀ona. 20 Sāusɔɔ d̀àaa Isailiɔnε ẁè baoε Filitē kibleamagɔɔ.

16

Sāusɔɔ Gaza b̀òle gba gbooa

1 Sāusɔɔ g̀è Gaza, à káaluε è we, ɔ à g̀è wúleiaànɔ. 2 Wa ò Gazadeɔnε wà m̀è: Sāusɔɔ m̀ò la. ɔ aa lía gupizi, wàle aà d̀ádá ẁéle b̀òleu gw̄asína aa m̀è: Tó gu d̀ò, wá aà dεε. 3 Sāusɔɔ ẁule we e wεedo, ɔ à f̀éle. A g̀è ẁéle b̀íib̀òle gba k̀ù ní a lipεle m̀èn plaɔ, a bíle ní a kákab̀ò s̀anu. A dà a g̀áu, à gε v̀úaa sísí p̀ó b̀óaa ní Hebl̀ò musu.

Sāusɔɔ ní Dalilao

4 Bee gb̄ea Sāusɔɔ yè ǹoεzi V̄εbu guzulεu. Aà t̀ón Dalila. 5 ɔ Filitē kíaɔ g̀è ǹopi lè, aa òè: K̄nikεè, ké ǹ e ǹ aà gb̄aa z̀òpi asii d̄s̀ ní lá wá ke wà aà nεo. Tó wa ba d̀òwà wa aà f̀ù, wá baade a n gba ánuusu ɔwatē àaa s̀ò ní bas̀òo (1.100). 6 ɔ Dalila ò Sāusɔɔε: P̀ó p̀ó tò ní gb̄aa kéwa omεε. Ba kpele wa d̀oma, níȳ f̀s̀ k̀éo ni? 7 A ẁèwà à m̀è: Tó wà ma ye ní saba níεo m̀èn sopla, bee mé a ma busa, mí g̀ò lán gb̀épiiwa. 8 Filitē kíaɔ m̀ò Dalilaε ní saba nie p̀ó i giigaga ỳaaɔ m̀èn sopla, ɔ à aà yèò. 9 Aà kp̀akpanaɔ uleá kpea, ɔ Dalila ò Sāusɔɔε: Sāusɔɔ! Filitē lé m̀oma fá! ɔ à sabapio k̀è lán bà mùaawa, wí aà gb̄aa b̀ok̀i d̀s̀o.

10 ɔ Dalila òè: Nle ma kp̀anguakεε, n ὲt̀omεεε. Omεε sa. Ba kpele wa n yeòì? 11 A òè: Tó wà ma ye ní balεena dafu g̀eele p̀ó wí z̀ikεò ỳaaɔ, a ma busa, mí g̀ò lán gb̀épiiwa. 12 ɔ Dalila bapio sè à aà yèò. Aà kp̀akpanaɔ uleá kpea, ɔ à m̀è: Sāusɔɔ! Filitē lé m̀oma fá! ɔ Sāusɔɔ ba p̀ó d̀òd̀ò a g̀àsìwapiɔ k̀èk̀è lán bapunawa. 13 Dalila òè: Nle ma kp̀anguakε e tiaε. N ὲt̀omεεε. Omεε sa. Ba kpele wa n yeòì? ɔ a òè: Tó n ma mikā t̀aa lán balεenawa m̀èn soplaɔ ká dáau ní t̀á, 14 mé n kálo p̀awà, má busaε, má g̀ò lán gb̀épiiwaε. Dalila tò i dàaàla, ɔ à aà mikā t̀aa m̀èn soplapiɔ ká dáau a t̀á, ɔ a f̀i àsaliwa. ɔ à m̀è: Sāusɔɔ! Filitē lé m̀oma fá! ɔ à v̀ù, à a mikā g̀a a wòlo dáapi ní àsalio guu.

15 Dalila èa òè l̀ò: Nio omεε ní yemazi, mé ní ma náai v̀io s̀ò bε? N ma kp̀anguakè à ká g̀èn àaɔ. Ni n gb̄aa z̀ò b̀ok̀i omεεo. 16 M̀aa l̀ò naεwà ní yá bee tao láasai. A aà ǹòse yàè e à g̀è f̀ù menawa, a ye ga. 17 ɔ à yá p̀ó kú a s̀su òè pii sa à m̀è: Ḡé i t̀aa'o ma miwao, asa wà ma kpa Luawaε. Tó wà ma mi b̀ò lé, ma gb̄aa làon we. Má busa mà g̀ò lán gb̀épiiwaε. 18 Ké Dalila è à yá p̀ó kú a s̀su òe pii, ɔ à lékp̀asákè Filitē kíaɔnε à m̀è: A εa m̀ò g̀èn do l̀ò, asa à apii òmεε sa. ɔ aa èa m̀ò aà k̀í, aa ánusupi k̀ú. 19 Dalila tò i Sāusɔɔ lè a gb̄aa, ɔ à g̀òε sísi. A aà mikā gb̄aa t̀aa m̀èn soplapiɔ b̀ò, ɔ à nà busaawa, aà gb̄api g̀èzεa. 20 Dalila m̀è: Sāusɔɔ! Filitē lé m̀oma fá! ɔ à v̀ù, à làasookè à m̀è: Má ke lán ỳawa mà azía b̀òε. A d̄s̀ ké Dii g̀òwao. 21 ɔ Filitē aà k̀ù aa aà wé b̀òb̀ò, ɔ aa g̀èaànɔ Gaza. Aa m̀ogotē gala kp̀àè, ɔ àle wísilo kpé p̀ó wà aà d̀au we. 22 Aà mipi nà kákpalεawa sa.

Sāusɔɔ gaa

²³ Filitē kía kō kàaa aa gè ní dii Dagō gbagbai, aale pɔnakε, aale me: Wá dii wá ibεε Sáusō nàwēε wá ɔzīε. ²⁴ Ké Filitē aà è, aa ní dii sáaukpà aa mè:

Wá ibεε wá bùsu dè,
à wá gbéō dèdε dúuduu,
ō wá dii aà nàwēε wá ɔzī.

²⁵ Lá an pɔ kèna màa aa mè: A Sáusō sísi aà kòò'owēε. Ǿ wá aà bò kpé pó wá aà dàupiu, à yaalɔ kpàñzi. Ǿ wá aà zè kpé gbapεε ɔāngu.

²⁶ Sáusō ò èwaasona pɔ a ɔ kŭae: Gemanɔ kpé gbapεε pɔ kpé seaɔ saε mà ɔnanawà, mí gbāa'ewà. ²⁷ Táakpεpi pà. Gōε ní nɔε ku we ní Filitē kía pīi. Gbé pɔ kú kpépi musu kà gbēɔn àaa gēo (3.000), aa mò Sáusō kòò gwai.

²⁸ Sáusō wiilè Diiwa à mè: Dii Lua, to ma yá dɔngu. Lua, ma gba gbāa gēn doe bee mà tɔsiò Filitēwa ma wé mèn pla yá musu. ²⁹ A ɔnàna kpé gbapεε mèn pla pɔ kpépi sea guoguɔwa, aà ɔplaa ku adowa, zεε ku adowa. ³⁰ A mè: To mà ga ní Filitē! A kulu kù, Ǿ à ɔpèwà ní gbāao, Ǿ kpépi kwè kà Filitē kía la ní gbé pɔ kú a guu. Gbé pɔ Sáusō ní dεdε a gagɔɔ dasi de gbé pɔ à ní dεdε a bēεziola. ³¹ Aà dāuna ní aà de bedε pīi mò aà gε sè wá tàò, Ǿ aa aà mia kpàkōi ní a mae Manɔao, Zola ní Esetao ɔāngu. A dāa Isailiɔne wè baοε.

17

Mika táa

¹ Eflaiū bui bùsu sìside gōεε ku, aà tón Mika. ² A ò a daε: Anusu àaa sɔo ní basɔo (1.100) pɔ wa sèma kpái, ké n ade kà, má mà. Anusupi ku ma kíε. Máme má sè. Ǿ aà da òè: Dii báaadangu, né.

³ Ké à ánusupi sàaa a daε, Ǿ aà dapi mè: Ma ánusue bee dīε Dii pɔ ũε, wi táa píò, wi ado kásaone. Má εa kpamaε. ⁴ Ké Mika ánusupi sàaa a daε màa, aà da ánusu ɔwatē àaa do se kpà siawa, Ǿ à táa pīòè, à ado kàsaoè. Ǿ wá gε kàε Mika kpéu. ⁵ Mikapi sɔ a táakpε ví. A sa'o'ula ní táa kè yāa, Ǿ à a negōεε dīε a sa'ona ũ. ⁶ Gɔɔ bee Isailiɔ kía vío, yá pɔ kè gbéε, Ǿ ì a pɔ kε.

⁷ A mɔ lè Levii bui èwaasoe ku Yuda bui guu Beteleū, Yuda bui bùsuu. ⁸ Ǿ à fεε we, àε gu pɔ á zōleu wεεε. Gɔɔ pɔ a be zéu, à kà Eflaiū bui bùsu sìsideu e Mika be. ⁹ Ǿ Mika aà là à mè: N bɔ má ní? A wèwà à mè: Levii buin ma ũ, ma bɔ Beteleū, Yuda bui bùsuuε. Gu pɔ má zōleu Ǿ máε wεεε. ¹⁰ Mika òè: Zōlemanɔ, ní gō ma mae ũ, ma sa'ona ũ. Máliɔ fiabone wē ní wēo ánusu ɔwatē kwikwi ní pɔkasao ní pɔbleao. Ǿ Levii buipi wèi. ¹¹ Levii bui èwaasopi zōle ní gōepio, a gōè lá a negōεwa. ¹² Mika aà dīε sa'ona ũ, Ǿ a ku Mika be màa. ¹³ Mika mè: Má dō ké Dii a èfāaikεmεε sa, asa má sa'ona ví Levii bui ũ.

18

Dā bui Mika táa naaa

¹ Gɔɔ bee Isailiɔ kía vío, mé Dā bui lé bùsu wεεε wá zōleu, asa e tia kpaale pɔ aa sè Isaili bui kīniɔ guu i gō ní pɔ ũo. ² Ǿ aa ní negōnao zī gbēɔn sɔo, aa òné: A gε bùsu kεεε. Ǿ aa bò Zola ní Esetao, aa gè bùsu kεεlei, aale a asiigwa. Ǿ aa mò Eflaiū bùsu sìsideu e Mika be wéleu, aa ì we. ³ Gɔɔ pɔ aa ku kái ní aà beo, aa Levii bui èwaasopi lɔò dō, Ǿ aa līε we, aa aà là aa mè: Déme m̀nnɔ lai? Bó níε ke guε beei? Akεa ní kú lai? ⁴ Ǿ à yá pɔ Mika kèε òné à mè: Alε fiabomeε. Aà sa'onan ma ũ. ⁵ Ǿ aa òè: Gbeawēε Luawa wá dō tó wá tá a ke na. ⁶ Ǿ sa'onapi wémá à mè: A gé aafia. Dii ɔāaaé á tápi guu.

⁷ Gbēɔn sɔopiɔ dàzεu, Ǿ aa kà Laisi. Aa è gbé pɔ kú a guu dɔɔba lá Sidōdeɔ ìo kuwa. Aa ku dɔɔba we yákelesai. Pɔε lé késámáo, an bùsu pɔpīi víε. Aa kái ní Sidōdeɔ, mé an baa kú ní gbēεo. ⁸ Ké aa èa sù ní gbé kīi Zola ní Esetao, an gbéɔ ní lá aa mè: Bó á è wei? ⁹ Aa

wèmá aa m̀è: A f̀elɛ wà gɛ l̀élɛmá. Asa wa bùsupi è, a maa k̀è zài, mé ále p̀ɔe wo lao. Asu z̀igbiakɛo. Wà gɛ bùsupi símá! ¹⁰ Tó wa ka we, wá gb̀éɔ le d̀ɔdɔaɛ. Bùsu p̀ó Lua kp̀awápi z̀ɔɔ, mé p̀ɔe lé k̀ésáwàò.

¹¹ Ǿ Dã bui p̀ó kú Zola ní Èsetaooɔ d̀àzɛu gb̀ɛɔn òaa àaɔ, aa ní g̀ɔkɛbɔɔ k̀úkūa. ¹² Ké aale gé, aa b̀òokpà Kiliayaaliũ saɛ Yuda buiò bùsuu. Ayámɛto wí mɛ gupie Dãbuiòbɔo e ní a gb̀áo. A ku Kiliayaaliũ bɛ'ae oie. ¹³ Bɔa we aa g̀è Èflaiũ buiò bùsu sísideu e Mika bɛ ẁélɛu. ¹⁴ Ǿ gb̀ɛɔn sɔo p̀ó aa g̀è Laisi bùsu asiigwàò ò ní gb̀ɛɔnɛ: A d̀ɔ k̀é sa'o'ula ní ua t́aa ní t́aa p̀ó wa p̀io ní t́aa p̀ó wa k̀asao ku kp̀éɛ beɔ do guua? Aɔ d̀ɔ sa lá á kɛ. ¹⁵ Aa líle we, aa g̀è Levii bui èwaasopi l̀è Mika bɛ, ɔ aa aà aafia gb̀èa. ¹⁶ Dã bui gb̀ɛɔn òaa àaɔ p̀ó aa ní g̀ɔkɛbɔɔ k̀úkūapio zɛa ua léu, ¹⁷ ɔ gb̀ɛɔn sɔopio g̀è kp̀éu, aa sa'o'ulapi ní ua t́apio ní t́aa p̀ó wa p̀ipio ní t́aa p̀ó wa k̀asapio s̀èlɛ. Sa'onapi zɛa ua léu ní gb̀ɛɔn òaa àaɔ p̀ó aa ní g̀ɔkɛbɔɔ k̀úkūapio. ¹⁸ Ké gb̀épio g̀è Mika bɛ aa p̀ópio s̀èlɛ, ɔ sa'onapi ní lá à m̀è: Bó ále kɛ wei? ¹⁹ Ǿ aa ẁèwà aa m̀è: Níle! N n lé kpaaũ! Mɔ géwanɔ, ní g̀ɔ wá mae ũ, wá sa'ona ũ. Dɛa gb̀é m̀endo bɛ sa'ona ũ ge Isaili bui lɛɛ do sa'ona ũ, a kpele mé maanɛi? ²⁰ Sa'onapi p̀o k̀èna. A sa'o'ulapi s̀è ní t́apio, à nà gb̀épiowa. ²¹ Aa d̀àzɛu, an néo mé d̀aaaa ní ní p̀ɔtuoo ní ní àizɛɛo píi.

²² Ké aa kà zà ní Mika bɛo, ɔ gb̀é p̀ó an bɛ kái ní Mika bɛoo k̀ɔ k̀àaa, aa p̀èlɛ Dã buipiozi. ²³ Aale zɔadɔmá, ɔ Dã buiò líaa aedɔmá, aa ò Mikae: Kpelewa ní k̀è n gb̀éɔ k̀àaa? ²⁴ A wèmá à m̀è: A t́aa p̀ó má p̀io s̀èlɛ, ɔ a ta ní ma sa'onao. Bóme g̀òmmɛ lbi? Bóyái ále ma la yá p̀ó ma leii? ²⁵ Ǿ Dã buiò ẁèwà aa m̀è: Nsu lekpaakɛwanɔ, k̀é p̀okūmadeɔ su kusima ní n bɛdeɔ aa á dɛdeɔ yái. ²⁶ Ǿ Dã buipio d̀àzɛu. Ké Mika è gb̀épio gb̀aa dɛalɛ, ɔ à èa tà bɛ.

Dã buiò z̀lɛa Laisi

²⁷ Dã buipio s̀ɔ aa g̀è Laisi ní t́aa p̀ó Mika p̀ipio ní aà sa'onao. Aa g̀è l̀èlɛ gb̀é p̀ó kú d̀ɔdɔa yákelesaipiowa. Aa ní dɛdɛ ní f̀ɛndao, ɔ aa tɛs̀ò ní ẁélɛwa. ²⁸ Gb̀èe i e ní suabào, asa aa kái ní Sidɔoo, mé an baa kú ní gb̀èeoo. Ẁélɛpi ku gusalalau kái ní Beleobɛoɛ. Ǿ aa ẁélɛpi k̀èkɛ kàlɛ aa z̀lɛu. ²⁹ Aa ní dezi Dã, Isaili né t̀okpàè, àma ẁélɛpi tón Laisi káau. ³⁰ Dã buipio t́apio p̀èlɛ we, ɔ aa Mɔizi né Geesoũ bui Yonatãapi ní aà néo d̀ilɛ ní sa'onao ũ e gɔɔ p̀ó wà bùsupi símá. ³¹ Gɔɔ p̀ó Lua kp̀é kú Silo, gɔɔ bee ɔ t́aa p̀ó Mika p̀ipio p̀éla Laisi.

19

Levii bui ní a nɔ p̀ó i m̀ésɛdiléèoo

¹ Gɔɔ bee Isailio kía v̄io. Levii buie mé kú Èflaiũ buiò bùsu síside léwa, ɔ à nɔs̀è Bɛtɛlɛũ, Yuda buiò bùsuu, i m̀ésɛdiléèoo. ² Ǿ nɔɛpi d̀ɔɛ'íi k̀è, ɔ à b̀ò a źa bɛ à tà a mae bɛ Bɛtɛlɛũ, Yuda buiò bùsuu, a ku we e mɔ síiɔ. ³ Ǿ aà źa f̀èlɛ g̀è aà gb̀esii. A g̀è we ní a z̀ikɛnao ní z̀aa'ín m̀èn plao. Ké à kà nɔpi kíi, nɔpi g̀èaàno a mae kp̀éu. Ké nɔpi mae aà è, à gb̀aakp̀aaazi ní p̀onaoo. ⁴ Aà ànsuepi aà d̀ilɛ, ɔ à i we gɔɔ àaɔ, aale p̀oble, aale igb̀è. ⁵ A gɔɔ síiɔde źí ɔ aa f̀èlɛ káaukaau, g̀ɔpi lé taa sɔukɛ à dazɛu, ɔ aà ànsuepi òè: Zɛ ǹ p̀oble, ní gbasa dazɛu. ⁶ Ǿ à z̀òlɛ p̀oblè ní a ànsuepio, aa igb̀è sãnu. Ǿ nɔpi mae òè: N yá na! I la gb̀a, ní p̀onakɛ. ⁷ Ké gu d̀ò, à f̀èlɛ lé dazɛu lɔ, ɔ aà ànsuepi g̀iɛ lɔ, ɔ à g̀ò. ⁸ Ké gu d̀ò a gɔɔ sɔode, à f̀èlɛ lé dazɛu, ɔ aà ànsuepi m̀è: N yá na! Zɛ ǹ p̀oble, ní g̀ɔ e íatɛ busa. Ǿ aa p̀oblè m̀pla sãnu.

⁹ Ké g̀ɔɛpi f̀èlɛ lé dazɛu ní a nɔpio ní a z̀ikɛnao, aà ànsue òè: Gwa, oosi k̀è, mé íatɛ i g̀ɔ bílao. I la gb̀a lɔ! Gwa, gu lé g̀ɛkɔu. I la, ní p̀onakɛ, zia kɔɔ káaukaau ní da n bɛ źéu. ¹⁰ G̀ɔɛpi ye ia we yái lɔ, ɔ à f̀èlɛ dazɛu, à mipè Yebusi p̀ó wí mɛ lɔ Yelusaleũwa ní a nɔpio ní a z̀aa'ín m̀èn plao.

¹¹ Ké aa kà kái ní Yebusio, íatɛ g̀èa kp̀éu, ɔ z̀ikɛnapi ò a diie: Wà lílɛ g̀è Yebusi buiò ẁélɛɛ beeu wà i we lao! ¹² Ǿ aà dii òè: Wá g̀è bui z̀iloo ẁélɛuo. Isaili buiò ku weo. Wà gé e Gibɛa.

13 ɔ à èa m̀è: Wà gé ii Gibea ge Lama, wá gupio do le. 14 ɔ aale gé. Ké aa kà Gibea, Bēyāmee buio b̀usu, íatē g̀è kpéu. 15 Aa líle g̀è ii we, ɔ aa kàle g̀aae, gbēe i n̄ dileo.

16 Mae zie s̀u n̄ buao oosi. Eflaiũ buio b̀usu s̀side gbēe, ɔ à z̀le Gibea. Wélepideoá Bēyāmee buione. 17 Ké à wez̀u, à niboo è kàle g̀aae, ɔ à n̄pi z̀á là à m̀è: Nle gé má ni? N b̀o má ni? 18 A wèwà à m̀è: Wa b̀o Betelũ, Yuda buio b̀usuue, ɔ wále tá Eflaiũ buio b̀usu s̀side léwa. Ma ben we. Ma ge Betelũe, ɔ mále tá be sa, ɔ gbēe i ma dileo. 19 Wá z̀aa'inao s̀e n̄ taaao v̄i, mé mapi n̄ ma n̄eo n̄ ma z̀ikenao wá p̄e n̄ v̄eo v̄i. Wápio n̄ z̀oblenao, p̄e k̀ésãawáo. 20 ɔ maezipi m̀è: Má á dile, mí p̀o p̀o á yei kpáwá. Asu i g̀aaeo fá! 21 ɔ à t̀a'inao a be, à s̀e kpà n̄ z̀aa'inaowa. Aa gbá p̄ipi, ɔ aa p̀oblè aa imi.

22 Aale p̀onake, ɔ wéle gbēv̄aio m̀ò lía kpépii, aale a gba gbēgbē, aale wiido maezi p̀o kpépi v̄iwa, aale me: B̄owēe n̄ g̀oe p̀o p̄ila n̄ beo wà wúleaano! 23 ɔ uabelepi b̀omá à m̀è: Ma gbéó, ásu yāv̄aíkeo. Lá g̀oe pi p̄ilaee, ásu wiyápi keo. 24 G̀oe pi na ku la n̄ ma nen̄e lésoo. Má b̀oér̄no, í keér̄no lá á yeiwa. Ama ásu yákp̄aanlapi ke g̀oe pieo. † 25 Gb́epio i we aà yáio, ɔ Levii buipi b̀oné n̄ a n̄o. ɔ aale aà dàakpakpa n̄ gb̄ao e ko g̀e lé séia z̀uò, ɔ aa gbàsa wà aà gbàe. 26 Ké ko lé plaade z̀u, n̄oe pi f̀ele g̀e lèle kpé p̀o a z̀á kúu kp̄ele, ɔ a wúlea we e gu d̀o.

27 Ké aà z̀ápi f̀ele zewè koo à dazeu, ɔ à su è a n̄pi wúlea kp̄ele, aà ɔ mé didia kp̄ele bèewa. 28 ɔ a d̀e: F̀ele wà tá! Ké i aà wea mao, ɔ à aà se dà z̀aa'inao kpe, à dazeu. 29 Ké à kà be, ɔ à f̀ena s̀e, à a n̄o ḡepi z̀ez̄e k̀oo kuelpa, à kp̀asãkp̀asã Isaili b̀usu guu pii. ‡ 30 Gb́e p̀o èo pii m̀è: Za goo p̀o wá Isailio wa b̀ole Egipi e gb̄a, wi yáe bee taa eo. A làasooke yápiwa, à gwa lá wá sé.

20

Isailio z̀ikaa n̄ Bēyāmee buio

1 ɔ Isaili p̀o aa ku za Dã e Beeseba n̄ Galada b̀usuoo m̀ò k̀aa Dii ae Mizipa n̄ ledooio nípii. 2 Isaili bui pii dɔaanao z̀eze balu guu we n̄ z̀igoo gb̄eon òaasooo lee òaa pla (400.000), baade a f̀enda k̀ua. 3 A m̀ò lè Bēyāmee buio mà Isaili bui k̀inio g̀e Mizipa. ɔ Isailio Levii buipi là à m̀è: Yápi dau siuwēe lá a de. 4 ɔ n̄o p̀o wa d̀epi z̀á m̀è: Mapi n̄ ma n̄o wa ge ii Gibea, Bēyāmee buio b̀usuue. 5 ɔ Gibeadeo f̀elemano, aa m̀ò lía kpé p̀o má kúu gwá bezi, aa ye ma de. ɔ aa wúlewule n̄ ma nao, à g̀a. 6 ɔ ma a n̄o ḡepi s̀e má z̀ez̄e, má kp̀asãkp̀asã Isaili b̀usu guu pii, asa aa wiyá v̄ai k̀e wá Isaili b̀usuue. 7 A Isailio, lá á sé à sé. 8 ɔ gb́epii f̀ele n̄ ledooio aa m̀è: Wá gbēe a ta beo. Wá gbēe a ta a be wéleuo. 9 Lá wá ke Gibeadeonen ke: Wá gbela wá léleama yá musu. 10 Wá gb́eó pleple Isaili buio guu pii, gb̄eon basoo guu gb̄eon kwikwi, gb̄eon òaa soo guu gb̄eon basoobasoo, gb̄eon òaasooo lee kwi guu, gb̄eon òaasooo. Gb́epio i ge k̀us̄ia weele z̀igooe, ké aa e gé Gibea, Bēyāmee buio b̀usu, aai wiyá p̀o aa k̀e wá b̀usu fiaboné. 11 M̀aa Isailio k̀aa pii n̄ ledooio, ké wa gé lélei wélepiwa.

12 Isailio gb́eó z̀izi Bēyāmee buio wéleo guu pii aa m̀è: Daa v̄ai p̀o wa k̀e á b̀usu s̀o be? 13 A Gibea gbēv̄aio kpáwá wà n̄ dede, wí t̄aaepi b̀o wá guu. ɔ Bēyāmee buipio i we n̄ gb́e Isailio yámào. 14 Aa b̀ole n̄ wéleo guu aa k̀aa Gibea, ké aa z̀ika n̄ Isaili bui k̀inio. 15 Goo bee Bēyāmee bui f̀endadeo k̀aa gb̄eon òaasooo lee baasoo n̄ m̀endooe (26.000) n̄ Gibeadeo z̀igoo gb̄eon òaa aas̄ n̄ basoo (700). 16 Gb́epio guu z̀igoo z̄eedeo ku gb̄eon òaa aas̄ n̄ basoo. Baa miká m̀endo an gbēe lí gbá n̄ gb̄emao à z̀awào. 17 Isaili bui k̀inio s̀o aa z̀igoo f̀endadeo k̀aa gb̄eon òaasooo lee òaa pla (400.000).

18 Isailipio f̀ele g̀e Beteli, ɔ aa gb̄ea Luawa aa m̀è: Wá bui kpele mé a gé z̀ikai n̄ Bēyāmee buio k̀aui? Dii m̀è: Yuda buio mé aa gé séia. 19 Ké a gu d̀o, Isailio f̀ele g̀e b̀okpà Gibea sae.

* 19:22 Daa 19.5 † 19:24 Daa 19.7-8 ‡ 19:29 1Sam 11.7

20 Ǿ aa b̀̀le g̀̀e z̀̀ikai ǹ̀ B̀̀ȳā́m̄e buiɔ, aa z̀̀i'ɔ̀p̀òn̄zi Gibea we. 21 B̀̀ȳā́m̄e buiɔ b̀̀le Gibea, ̄ aa Isailipio d̀̀ede gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e bao ǹ̀ plao (22.000). 22 Isailio k̄o gb̄a s̄o, ̄ aa ̀̀a z̀̀i'ɔ̀p̀òn̄ gu p̀o aa p̀oou ȳaa lo. 23 Isailieo g̀̀e l̄e ̀̀oɔo Dii ae e oosi, ̄ aa gb̄eawà aa m̀̀: Wà ea g̀̀e z̀̀ikai ǹ̀ wà gb̄é B̀̀ȳā́m̄e buiɔ ỳ̀a? Ǿ Dii m̀̀: A g̀̀e!

24 Ǿ Isailio s̄o B̀̀ȳā́m̄e buiɔzi z̀̀igɔo plaadepizi. 25 Ké B̀̀ȳā́m̄e buiɔ b̀̀le Gibea aa m̀̀ d̄ańle, aa Isailio d̀̀ede lo gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e bao plasai (18.000), amp̄ii f̄endadeɔne s̄o. 26 Ǿ Isailio f̄ele g̀̀e Beteli m̄pii, aa z̀̀le l̄e ̀̀oɔo Dii ae. Aa leyè we e oosi, ̄ aa sa p̀o w̄i a p̀o káteu à tékũ ǹ̀ s̄aaukpasaɔ ò'o Diiwa. 27-28 Goo bee Luabaakuarĩno kpagolo kú we. Eleazaa né Fin̄asi, Aalona t̄ũna mé sa'ona ũ. Ǿ aa ȳagb̄ea Diiwa aa m̀̀: Wà ea g̀̀e z̀̀ikai ǹ̀ wà gb̄é B̀̀ȳā́m̄e buiɔ ỳ̀a ge wà kámaboɛ? Ǿ Dii m̀̀: A g̀̀e! Má ǹ̀ naé á ɔz̄i zia.

29 Ǿ Isailio g̀̀e gb̄eɔ ̀̀le'ule aa l̄ia Gibelai. 30 Z̀̀igɔo àās̄de z̀̀i aa g̀̀e z̀̀i'ɔ̀p̀òn̄ B̀̀ȳā́m̄e buiɔzi lá aa k̀̀e ȳaawa. 31 Ǿ B̀̀ȳā́m̄e buiɔ b̀̀le g̀̀e d̄ańle e aa g̀̀e k̀̀e ǹ̀ w̄léwa. Aa nà Isailio d̄edeawa lán ȳaa wà lo, ̄ aa gb̄eɔn baakwi taa d̀̀ede Beteli z̄eu ǹ̀ Gibea z̄euo s̄eu we. 32 B̀̀ȳā́m̄e buiɔ l̄e me: Wále ǹ̀ fu lán ȳaawa. Isailio s̄o aale me: Wà bàalené, ké aa e k̀̀e ǹ̀ w̄léwa e z̄ekpaao. 33 Isailio g̀̀o ǹ̀ t̄ia m̄pii, aa g̀̀e z̀̀i'ɔ̀p̀òn̄ Baali Tamaa, ̄ Isaili p̀o uleao b̀̀le ǹ̀ ulek̄ii Gibea be'ae oi. 34 Ǿ Isaili z̀̀iḡo maa gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e kwio (10.000) g̀̀e l̄e l̄ei Gibeawa a bo leu. Ǿ z̀̀i p̄as̄ikũ, mé B̀̀ȳā́m̄e buiɔ d̄o ỳ̀a a ǹ̀ leo. 35 Dii tò Isailio B̀̀ȳā́m̄e buiɔ f̀u. Zibeez̄i Isailio ǹ̀ d̄ede gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e baasɔo ǹ̀ basɔoo (25.100), f̄endadeɔne m̄pii. 36 Ǿ B̀̀ȳā́m̄e buiɔ è wà ǹ̀ f̀u.

Isailio gub̀̀ B̀̀ȳā́m̄e buiɔne ȳaa, ké aa daa gb̄é p̀o aa ǹ̀ ̀̀le'ule Gibea saeo ḡau ȳai. 37 Ǿ gb̄é p̀o ̀̀le'uleapio b̀̀le ǹ̀ w̄aao, aa g̀̀e w̄léu aa f̄aaau, ̄ aa w̄lédeɔ d̀̀ede ǹ̀ f̄endao m̄om̄io. 38 A m̀̀ l̄e Isailio lekpaai ǹ̀ gb̄é p̀o ̀̀le'uleapio ȳaae aa m̀̀: Tó a s̄ule dà w̄léa, 39 w̄apio wà liaa ǹ̀ wà yanao z̄ilaue.

B̀̀ȳā́m̄e buiɔ nà Isailio d̄edeawa, aa ǹ̀ d̄ede gb̄eɔn baakwi taawa, ̄ aa m̀̀: Wále ǹ̀ fu lán k̄aauwae. 40 Ǿ telu f̄ele w̄léu. Ké B̀̀ȳā́m̄e buiɔ s̀̀u ǹ̀ kpe gwà, aa è telu gb̄á dau. 41 Isailio l̄iaamá, ̄ gili g̀̀e B̀̀ȳā́m̄e buiɔ, ké aa è ỳ̀a ǹ̀ lé ȳai. 42 Ǿ aa ̀̀a lé bàale Isailioɔne, aa s̄ele gb̄aa oi, ̄ wà p̄emá ǹ̀ z̄io. Ǿ Isailio b̀̀le ǹ̀ w̄léo guu, aa ǹ̀ d̄ede we. 43 Aa koez̄n̄zi, ̄ aa p̄emá, aai zené e aa g̀̀e ǹ̀ lé Gibea gukpe oi. 44 B̀̀ȳā́m̄e buiɔ ḡaga we gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e bao plasai (18.000), z̀̀iḡoɔne m̄pii. 45 An gb̄eɔ ̀̀a bàalè s̄ele gb̄aa e aa g̀̀e t̄àò Lim̄o gbe oi, ̄ Isailio ǹ̀ k̄nao d̀̀ede z̄eo guu gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e s̄o (5.000). Aa ǹ̀ gb̄es̄ele e Gidou, aa ǹ̀ d̄ede we lo gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e pla (2.000).

46 Zibeez̄i B̀̀ȳā́m̄e bui f̄endade p̀o ḡaga p̄ii kà gb̄eɔn ̀̀aasɔsɔo l̄e baasɔo (25.000), z̀̀iḡoɔne m̄pii. 47 An gb̄é p̀o aa ̀̀a bàalè s̄ele gb̄aa aa t̄à Lim̄o gbe k̄io b̀̀ gb̄eɔn ̀̀a aa āo. Aa k̀̀e we m̀̀ s̄īs̄e. 48 Ǿ Isailio g̀̀e B̀̀ȳā́m̄e bui p̀o g̀̀e w̄lé ǹ̀ w̄léo d̀̀ede ǹ̀ f̄endao. Aa p̀o p̀o aa è weo d̀̀ede p̄īe, gb̄enaz̄inao ǹ̀ p̄oɔuo, ̄ aa tes̄o ǹ̀ w̄lép̄iowa p̄ii.

21

N̄owelea B̀̀ȳā́m̄e bui k̄naoɔne

1 A m̀̀ l̄e Isailio ladà Mizipa aa m̀̀: Wà gb̄e a a né kp̄as̄ā B̀̀ȳā́m̄e buiewao. 2 Aa g̀̀e Beteli aa z̀̀le Lua ae we e oosi, ̄ aa wii gb̄aa l̄e, aale ̀̀oɔo maamaa 3 aa m̀̀: Dii Isailio Lua, b̄oȳai ȳapi wà lé, ̄ wà bui l̄e do ku gb̄a lo ni?

4 Ké a gu d̀̀, aa f̄ele sa'ok̄ii b̀̀, ̄ aa sa p̀o w̄i a p̀o káteu à tékũ ǹ̀ s̄aaukpasaɔ ò'owà. 5 Ǿ aa m̀̀: Wà Isaili bui kpele mé i m̀̀ k̄aaawano Dii aeo ni? Asa aa s̄i ǹ̀ Luao ȳaa aa m̀̀: Gb̄é p̀o ḡi m̄oi Dii k̄i Mizipa, wa ade d̄e. 6 An gb̄é B̀̀ȳā́m̄e bui k̄ené w̄ena, ̄ aa m̀̀: Wà Isailio bui l̄e do m̄ide fá. 7 Lá wà s̄i ǹ̀ Diio wa m̀̀, wà wà néo kp̄as̄am̄áo, kpelewa wà ke an gb̄é p̀o g̀̀o no ei? 8 Ǿ aa m̀̀: Wà Isaili bui kpele mé i m̀̀ Dii ae Mizipao ni? Gwa, gb̄e i bo Yabesi Galada à m̀̀ baluuo. 9 Aa gb̄eɔ d̀̀do, ̄ aa è Yabesi Galada gb̄e kú ǹ̀ guuo.

¹⁰ Ǿ gbé pɔ káaaa weɔ zígɔɔ gbàe we gbɛɔn àaasɔsɔ lɛe kuɛpla (12.000), aa òné: A ge Yabesi Galadadeɔ dɛde ní fɛndaɔ ní ní nɔeɔ ní ní néɔ. ¹¹ Tó a ka, à gɔeɔ dɛde píi ní nɔe pɔ gɔe dɔɔ.

¹² Aa wéndia lésoɔ è Yabesi Galadadeɔ guu gbɛɔn àaa pla, ɔ aa tàrɔnɔ ní bòou Silo, Kanaa bùsuu. ¹³ Ǿ gbé pɔ káaaa weɔ gbéɔ zì, aa ge awakpà Bɛyãmɛɛ bui pɔ kú Limɔ gbɛzìɔne.

¹⁴ Zibeezì Bɛyãmɛɛ buipio sù, ɔ Isailio Yabesi Galada nɔe pɔ aai ní dɛdeɔ kpámá, kási nɔepio i pɛɛmáo.

¹⁵ Bɛyãmɛɛ bui kèné wɛna, asa Dii tò gupua bɔ Isaili bui guuɛ. ¹⁶ Ǿ balu gbɛzɔɔ mè: Lá Bɛyãmɛɛ bui nɔe ku bo, kpelewa wá ke an gɔe pɔ gɔɔ nɔ ei? ¹⁷ Sema Bɛyãmɛɛ bui bùsu gɔ an gbé pɔ bɔɔ pɔ ũ, ké Isaili bui lɛe doe su bādeɔ yáí. ¹⁸ Wá e wà wá néɔ kpásāmáo, asa wá sɪ ní Luao wa mè Lua láaizì gbé pɔ a né kpàsā Bɛyãmɛɛ buiewawaɛ. ¹⁹ A gwa! Dii dikpe pɔ wɪ ke Silo wɛ ní wɛo kà kái. Silo ku Beteli gubāntoo oie, zé pɔ i bɔ Beteli ì gé Sikɛũ gukpe oi, Lebona geɔmidɔkɪ oi.

²⁰ Ǿ aa ledà Bɛyãmɛɛ buiɔwa aa mè: A ge ule'ule vɛɛbuɔ guu, ²¹ íɔ gugwagwa. Tó Silo nenɔeɔ bɔle ɔwái, à bɔle vɛɛbupiu kpakpa, á baade i a pɔ kú nɔ ũ à taò a bùsuu. ²² Tó an maɛɔ ge an dāɔɔ mòwá ní zɔao, wí oné aa gbɛkɛkɛé, asa wi nɔ eé zì pɔ wá kà guuo. Lá aame aa népio kpàsāwáo, aa tàae ví bo. ²³ Ǿ Bɛyãmɛɛ buipio kè màa. Ké nenɔeɔ bɔle lé ɔwá, ɔ an baade a pɔ kù, aa tàrɔnɔ ní bùsuu. Aa ní wɛ́leɔ kèke kàle, ɔ aa zòleu. ²⁴ Bee gbea ké Isailio fàaa Silo, an baade tà a bùsuu a gbéɔ kíie. ²⁵ Gɔɔ bee sɔ Isailio kía vɔ, yá pɔ kè gbéɛ ɔ ì a pɔ ke.

LUTU

Yá pò kú láe bee guu

Lutuá Mɔabu nɔe pò kú dɔaanaɔ ɔɔɔe. Yá gbia pò kú a guu mé de buipále nɔe gɛa Lua gbéɔ guu ũ. Beewa lápi lé Lutu yákea a zéwa yá bɔɔleke. Nɔepiá Mɔabu buie, aà zákea ní Isaili ɔɔe mé tò a ɔ̀ Isailiɔ Lua gbé ũ. Lutu zè ní a zá da Naomio, ɔ Lua fiabòè náai yá pò a kèpi yáí. Lutu ní a zá da Naomio lé taasike káau, ɔ aa gè nama guu gbezá. Lápi òlwɛe lá gbéɔ í Lua náaike mé aalɔ kɔ náai ví lɔ.

Lutu né pò a í yá mé lápi yázinda ũ. Né pò a ìpi mé kí Davidi dezi ũ. Mɔabu bui Lutupiá Davidi dazie, mé aà tó kú bui pò Yesu Kilisi bò ní guuɔ tó guu. (Mat 1.5).

Naomi ní Lutuo

¹ ɔɔɔ pò dɔaanaɔ lé kible Isaili bùsuu, imina kà, ɔ ɔ̀ ɔ̀e bò Betelɛũ Yuda bùsuu, à gè ɔ̀ɔplakei Mɔabu bùsuu ní a nao ní a negɔe gbɛɔn plaɔ. ² ɔ̀ ɔ̀pi tón Elimeleki. Aà na tón Naomi. Aà néɔ tón Maloni ní Kilionio. Eflata bùsudeɔne. Aa gè Mɔabu bùsuu, ɔ aa ku we. ³ We Naomi zá Elimeleki gàu, aàpi mé ɔ̀ ní a né gbɛɔn plapiɔ. ⁴ Aa Mɔabu nɔeɔ sè nɔ ũ, ado tón ɔ̀fa, ado sɔ Lutu. An kua we wè kwi taa gbea ⁵ ɔ Maloni ní Kilionio gà nípla nípii, ɔ Naomi ɔ̀ zásai nésai.

⁶ Aà kua Mɔabu bùsuu we a mà Dii a gbéɔ wɛnagwà à ní gbá ble, ɔ à sɔukè à tá ní a né napiɔ. ⁷ ɔ̀ à fɛle gu pò á kuu, à dàzeu ní a né gyaapiɔ, aale tá Yuda bùsuu. ⁸ ɔ̀ a ò a népiɔne: A ea tá á daɔwa, Dii i gbɛkekeé lá á kè á ɔ̀ pò gàɔne ní mapiowa. ⁹ Dii tó á baade ea zàke à zɔ̀lekí e. Ké à lezámá, ɔ aa ɔ̀lò gbáugbãu. ¹⁰ Aa òè: Wá tanno n gbéɔ kíie. ¹¹ ɔ̀ a ò a népiɔne: A ea! Bóyáí á táimanɔi? Má ea negɔe i à e zàkeńno lɔ yà? ¹² A ea tá! Ma zikù, má e zàke lɔ. Baa tó ma mà má wɛdɔ zàkeai, mé má è oosia ma negɔe ìaàno, ¹³ á fɛ ní dá e aa zɔ̀kùe? A fɛ àò ku pɔse ní yáie? Aawo, ma néɔ! Dii bò ma kpee. Yá pò á lépi i kemee nao fá!

¹⁴ Aa èa nà ɔ̀lɔwa, ɔ ɔ̀fa lezà a zádapiwa, áma Lutu ɔ̀ nàwà. ¹⁵ ɔ̀ Naomi òè: Gwa, n gbèdo lé tá a gbéɔ ní a táaɔwa. Ea taaàno. ¹⁶ ɔ̀ Lutu òè: Nsu naenaema mà n to we mà tao. Gu pò n kèsepèleu, wáɔ sãnuɛ. Gu pò n pilau, we má pilau. N gbéɔ ɔ̀ ma gbéɔ ũe, mé n Lua a ɔ̀ ma Lua ũe. ¹⁷ Gu pò n gau, we má gau, wi ma ví we. Ga bàasio pɔe a wá kékɔwao. Tó ma kɛma, Dii yápásíkemee bèebɛe. ¹⁸ Ké Naomi è à zèò à taanɔe, i yáe oè lɔ.

¹⁹ ɔ̀ an pla nípii aa gè ae e aa kà Betelɛũ. Ké aa kà we, wéle lòo ní yá musu. Gbéɔ mè: Naomin wee? ²⁰ ɔ̀ a òné: Asuli omee Naomi† lɔ, sema Mala,‡ asa Gbãapiide yá'íkèmee. ²¹ Ma ge wéleu ní pò, ɔ Dii sùmanɔ ɔ̀gii. Bóyáí áò omee Naomii? Dii bò ma kpee, Gbãapiidepi yá'oma kpàmazie. ²² Lá Naomi sù ní Mɔabu bùsuo ní a né gyaa Lutu, Mɔabu buion we. Aa kà Betelɛũ ɔ̀ɔ pò wà ɔ̀kpà naakekɛawaɛ.

2

Lutu kpaaua ní Bɔazu

¹ Naomi zá Elimeleki be ɔ̀e ku, gbèzɔɔ ɔ̀deɛ, aà tón Bɔazu. ² Mɔabu nɔe Lutu ò Naomiɛ: To mà gé bua naa kɔnwɛi, míɔ te gbé pò ma wɛgwà kpe. ɔ̀ a ò a né gyaapie: Gé! ³ ɔ̀ à fɛle gè naa kɔnwɛi bua, lɔ te pòkɛkenaɔ kpe. Bua pò à gèupi sɔ Elimeleki dae Bɔazu buae. ⁴ ɔ̀ Bɔazu bò Betelɛũ. Ké à kà we, à fòkpà pòkɛkenaɔwa à mè: Dii àò kúánɔ! ɔ̀ aa òè: Dii báaadangu! ⁵ Bɔazu ò a zíkɛna pò de a pòkɛkenaɔ ziiá ũe: Déme wéndia bee víi? ⁶ ɔ̀ a wèwà à mè:

* 1:11 Iko 25.5, Mat 22.24 † 1:20 Bee mè pɔna. ‡ 1:20 Bee mè pɔ'ii.

Wéndiapiá Mɔabu nɔe pɔ Naomi bɔ̀d Mɔabu b̀usu a s̀dɔe. ⁷ A m̀e m̀a to ̀a naa k̀nwe pɔkɛkɛnaɔ kpe, ɔ ̀a lɛ zikɛ za kɔɔ. Tia ɔ ̀a m̀ k̀amabɔ yɔɔnno kpeu la.

⁸ ɔ Bɔazu ge ɔ Lutue: Ma yāma. Nsu gɛ naa k̀nwei bú p̄aleuo. Nsu gɛwálo. Gɔ la ní ma nɔe zikɛnaɔ. ⁹ Wéte bú pɔ aale kekɛi, ní tɛ ní kpe. Má ɔ ma ̀ewaasoɔne aasu ̀adamao. Tó imi lé n de, ní ge í pɔ aa k̀a olaɔu mi. ¹⁰ ɔ Lutu k̀lɛ ̀a mipɛlɛ ̀a m̀e: Akɛa ma gbɛ́ pɔ buip̄ale nɔen ma ũ, n laaid̀a n yāmaak̀mɛɛi? ¹¹ ɔ Bɔazu wèwà ̀a m̀e: Wà yá pɔ ní k̀e n zādaɛ n zā gaa gbɛa ̀mɛɛ p̄ii, lá n n mae ní n dao tò we ní n b̀usuo, ɔ n mɔ n z̄lɛ gbɛ́ pɔ ní ní d̄s yāaɔ guu. ¹² Dii n pɔ kekɛne yá pɔ ní k̀epi musu. Lá n mɔ n sɔlɔ Dii Isailiɔ Lua k̀lukulunau, aà n pɔ kekɛne maamaa. ¹³ Lutu m̀e: Baa, n yāmaak̀mɛɛ fá! N ma ǹse n̄nimɛɛ, n yāna ɔ mapi n zikɛnaɛ, baa k̀e n zikɛnaɔ don ma ũo.

¹⁴ Pɔblegɔɔ Bɔazu ̀e: Mɔ n̄ pɔble la, ní pɔ z̄s dowá. ɔ ̀a z̄lɛ pɔkɛkɛnaɔ saɛ. Bɔazu naa kpasaa kpàwà, ɔ ̀a pɔblɛ ̀a k̀a e a k̄ini ḡ. ¹⁵ K̀e ̀a f̄lɛ lé gɛ pɔ k̀nwei, Bɔazu ɔ ̀ewaasoɔne ̀a m̀e: Baa tó ̀a lɛ pɔ k̀nwe naa pɔ k̀alɛa guu, ásu aà s̄s̄s̄o. ¹⁶ A a s̄aɔeɔ woè naa guu, í tó aà a k̀nwe. Asu zɔadɔwà.

¹⁷ ɔ ̀a pɔ k̀nwe e oosi. K̀e ̀a a úa b̀d, ̀a k̀a koko lɛ pla taawa. ¹⁸ K̀e a s̀e ̀a t̀dɔ be, ɔ ̀a pɔ pɔ ̀a a k̀nwepi ̀lɔ a zādaɛ. A ble pɔ a f̀upi kpàwà lɔ. ¹⁹ ɔ aà zāda aà là ̀a m̀e: Máki n pɔ k̀nweu gb̄ai? N zik̀e má ni? Lua báaada gbɛ́ pɔ laaid̀mau. ɔ ̀a gbɛ́ pɔ ̀a zik̀e aà bua yā'òe ̀a m̀e: Gbɛ́ pɔ ma zik̀e aà bua gb̄a t̄n Bɔazu. ²⁰ ɔ Naomi m̀e: Ma Dii s̄auk̀e! A ḡi lé gb̄ekeke wá gbɛ́ pɔ wá b̄ɛɔne ní wá gbɛ́ pɔ g̀a. ɔ ̀a ̀a m̀e: Gb̄epiá wá daɛ f̄ɛɛ gb̄bonaɔ doɛ.* ²¹ ɔ Mɔabu nɔe Lutupi m̀e: A ̀mɛɛ, sema m̀a na a zikɛnaɔwa e aa ge pɔkɛkɛ aa láaɔe. ²² ɔ Naomi ɔ a né gyaapiɛ: A maa n̄ gé ní aà nɔe zikɛnaɔ, k̀e wasu ̀adama bua p̄aleuo yá. ²³ ɔ ̀a ná Bɔazu nɔe zikɛnap̄iɔwa, iɔ pɔ k̀nwe ní kpe e wá g̀e naa ní maseo k̀eke wa làaɔ. A ku a zāda beɛ.

3

Lutu ní Bɔazuo kua p̄wengb̄ɛɛa

¹ Naomi ɔ a né gyaapiɛ: A maa m̀a be weelɛne, gu pɔ n̄yɔ e n̄yɔ kuu aafia. ² Bɔazu pɔ ní kú ní aà zikɛnaɔ wá daɛ nolo? ɔmɛ lé p̄wenagb̄e oosia. ³ Zu'o. Nísidɔɔ. N n pɔmaɔ da, ní gé p̄wengb̄ɛɛa. Nsu to aà n yá d̄sɔ e ̀a ge pɔble ̀a imi láaɔ. ⁴ Tó ̀a w̄lɛ, gu pɔ ̀a w̄leu gwa, ní ge n̄ aà dábi lé se n̄ w̄lɛ aà gb̄ázi. A yá pɔ n̄yɔ ke onɛ. ⁵ ɔ a ̀e: Yá pɔ ní ̀d p̄ii, má keɛ. ⁶ ɔ ̀a g̀e p̄wengb̄ɛɛa ̀a yá pɔ a zāda ̀epi k̀e p̄ii.

⁷ Bɔazu pɔblɛ ̀a imi, aà pɔ k̀ena. A g̀e w̄lɛ p̄wenɛ kpe, ɔ Lutu l̀leaz̄i tɛɛɛ, ̀a aà dábi g̀e aà gb̄áa ̀a w̄lɛ we. ⁸ Wɛɛdo k̀e Bɔazu gb̄alɛ, ̀a v̄u ní io ̀a l̄lɛ, ɔ a ̀e nɔe mé w̄lɛa a gb̄ázi. ⁹ A m̀e: Dé ni? ɔ Lutu wèwà ̀a m̀e: Mámɛmaa Lutu n zikɛna. N n dábi lé kumala, asa ma daɛ f̄ɛɛ pɔ a ma bon n ũ. ¹⁰ A ̀e: Dii báaadangu! Gb̄eke pɔ ní k̀e gbɛz̄aɛ bee de a k̄aaua. Ni gé ̀ewaasoɔ weleio, taasidɔɔ ge ɔdeɔ. ¹¹ Nsu to v̄ia n k̄uɔ. Yá pɔ ní gb̄a p̄ii, má kɛne, asa w̄lɛdeɔ d̄s p̄ii k̀e nɔ maan n ũ. ¹² Sianaɛ! N daɛn ma ũ, āma n daɛ f̄ɛɛ p̄ale ku, a daɛf̄ɛɛke demala. ¹³ I la gw̄áa, zia kɔɔ tó a ye n boɛ, a maaɛ, aà n bo. Ama tó i weio, má sí ní Diio má n bo. I la e gu d̄s.

¹⁴ A w̄lɛa aà gb̄ázi we e guf̄ɛne, ɔ ̀a f̄lɛ e guwe ̀a gé k̀e, asa Bɔazu ̀e asu to gb̄e d̄s k̀e a mɔ p̄wengb̄ɛɛaɔe. ¹⁵ A ̀e lɔ: N n pɔlɔḡau p̄o n̄yɔ k̄u. K̀e a k̄u, ɔ Bɔazu naa k̄auɛ koko lɛ do taawa a d̄iɛ, ɔ ̀a t̀dɔ be. ¹⁶ K̀e ̀a k̀a be, aà zāda aà là ̀a m̀e: Yá k̀eai? ɔ ̀a yá pɔ ḡɛpi k̀e ̀e ̀d p̄ii. ¹⁷ A m̀e: A ma gba naa zaa lɛ soolɔe beɛɛ. A m̀e a maa m̀a ta ma zādawa ɔgiio. ¹⁸ ɔ Naomi m̀e: Z̄lɛ tɛɛɛ e n̄ yápi midɛa d̄s, asa ḡɛpi a k̀amabo gb̄a yápi midɛsaio.

4

Bɔazu Lutu sea

* 2:20 Lev 25.25

¹ Bɔazu gè zǝlɛ wɛlɛ bɛibɔlɛu, ɔ a è dae fɛɛɛ gbɛbona pɔ a a yǎ'òpi lé mɔ. ɔ à mè: Ma gbɛ́, mɔ n zǝlɛ. ² ɔ à wɛlɛ gbɛzɔɔ sisi gbɛɔn kwi à mè aa zǝlɛ. ³ ɔ a ò dae fɛɛɛ pɔ a aà bopie: Naomi pɔ sù n Mɔabu bùsuo lé wá vɛi Elimɛlɛki tɔlɛ saalo yia. ⁴ ɔ má è a maa mà a yǎ'onɛ, ní lú wá gbɛzɔɔ pɔ zǝlɛa laɔ wáa. Tó n ye n boɛ, bo. Tó n ye n bo sɔo, omɛɛ mà ma, asa nɛmɛ n a boa zé vɛi. Tó n baa gɛ́, mapi. ɔ gɔɛpi mè: Má bo. ⁵ ɔ Bɔazu mè: Tó n tɔlɛpi lù Naomi n Mɔabu nɔɛ Lutuwɔa, nɛyɔ gbɛ́ pɔ gá gyaa e lɔ, ké aà tɔ e gɔ a túbiwa. ⁶ ɔ dae fɛɛɛ gbɛbonapi mè: Tó màaɛ, má boo, ké másu mà azia túbi ɔɔkpao yáí. N n pɔ bo, asa má fɔ boo. ⁷ Isaili bùsuo yáa tó gbɛ́ lé tɔlɛ bo ge àlɛ a lɛũkpakɛ, tó àlɛ yá midɛ, i a kyale gba do bɔ à dɔ gbɛ́wɛɛ yápi midɛa seela ũ Isailiɔɛ. ⁸ Ké dae gbɛbonapi ò Bɔazuɛ aà lú, ɔ a a kyale bɔ a kpà Bɔazuwa.* ⁹ ɔ Bɔazu ò gbɛzɔɔpiɔɛ n gbɛ́ kɛnɔ pii: Amɛ á seeladeɔ ũ gbǎ, ma Elimɛlɛki n Malonio n Kilonio pɔɔ lù Naomiwa pii. ¹⁰ ɔ ma Maloni gyaa Lutu, Mɔabu nɔɛ èu nɔ ũ lɔ, ké gbɛ́ pɔ gápi tɔ e àɔ ku a túbiwa, ké aà tɔ su ga aà gbɛ́ɔ guu ge aà wɛlɛɛ bee guuo.† Amɛ á yápi seeladeɔ ũ gbǎ.

¹¹ ɔ gbɛzɔɔpiɔ n gbɛ́ pɔ kú bɔlɛ guuɔ pii mè: Wámɛ wá a seeladeɔ ũ. Dii to nɔɛ pɔ lé gɛ n uapi gɔ lán Laseli n Leaowa.‡ An pla npii aamɛ aa Isailiɔ kàlɛ. Aà to n gbǎa àɔ káfi Eflata bùsuo, ní tɔbɔ Beteleũ. ¹² Dii to bui pɔ á kpama n nɔɛpiɔɔ aa gɔ lán Pɛlezi pɔ Tamaa i n YudaɔŠ buiɔwa.

Davidi buibɔkti

¹³ ɔ Bɔazu Lutu sè a nɔ ũ. A wùlɛaàɔ, ɔ Dii aà gbà nɔ, ɔ à nɛ'í gɔɛ ũ. ¹⁴ ɔ nɔɛɔ ò Naomiɛ: Wa Dii sáaukè, i n to bonasai gbǎo. Népi tɔbɔ Isailiɔ guu. ¹⁵ A n nòɛ níninɛ, i n gwa n zikũ guu, asa n né gyaa pɔ yenzi mé a maanɛ de nɛgɔɛ gbɛɔn soplaɔla mé nɛ'í. ¹⁶ ɔ Naomi népi sè a kpà a kùɛ, à gɔ́ aà gwana ũ. ¹⁷ ɔ nɔɛ pɔ kú wɛɔ mè: Wà nɛgɔɛ i Naomiɛ. ɔ aa tɔkpàè ɔbedi. ɔmɛ Yɛsɛ mae, Davidi dezi ũ.

¹⁸ Pɛlezi buiɔ tón kɛ:

Pɛlezi mé Ezɔnɔ i,

¹⁹ Ezɔnɔ Laũ i, Laũ Aminadabu i,

²⁰ Aminadabu Naasɔ i, Naasɔ Salamɔ i,

²¹ Salamɔ Bɔazu i, Bɔazu ɔbedi i,

²² ɔbedi Yɛsɛ i, Yɛsɛ Davidi i.*

* 4:8 Iko 25.9 † 4:10 Iko 25.5-6 ‡ 4:11 Daa 29.31 § 4:12 Daa 38.29 * 4:22 Mat 1.3-5, Luk 3.31-33

SAMUELI LA SƐIA

Yá pò kú lée bee guuo

Anabi Samueli pò wà àà tó kpà lée beee ní a lá pò téio mé dɔaana gbezāna ũ. Dɔaanapio mé gbéó m̄sina pò Lua ní díle Isailiɔne, tó yá ní léo ũ. Aa zíkè lee plaplae: Aa de búsu gbāadeo ũ, mé aa ea de lousisikpe gbē zɔɔ ũ lo e wàò gé kía kpái Isailiɔne. (1-7). Isailio ye dɔaana bee taaci lo, aa ye wàò kía vie sa. Samueli d̄s k̄e Lua mé Isailio kía ũ, āma Isailio gá nàwà, ɔ à kía kpàné, àà tón Saulu (8-10). I gēgēo, Saulu pākpa Luazi, ɔ Lua gĩ àà kíak̄ei. (11-15). Bee gb̄ea Lua èwaasona Davidi sè àà z̄le Saulupi gb̄eu. Davidi nà z̄kea kí Sauluwa, ɔ à d̄ókè ní kíak̄eyāo, e à gè bàalè Saulupi, asa Saulu ye à àà dee. (16-30) lé Lua Saulu gbāalaoa ní Luapi gbāakāfia Davidio yá b̄oolekewēe. Lápi láak̄i Saulu ní a néo gāga s̄is̄ip̄leu ḡo pò aale z̄ika ní Filit̄e (31).

Lápi lé dadawēe k̄e Lua mé a gbéó kía ũ ado. Lua mé iko v̄imá, mé ì yáḡōḡōné. Sema Lua gbépio ní ní k̄iao lí misiilè, aalio z̄ike àà yáwa.

Elikana ní a gbéó

¹ Ḡoe ku Lama, Eflaiũ búsu gus̄is̄ideu. Zufi buie, àà tón Elikana, Yeloaū née. Eflaiũ bui pò w̄i me Zufipi mé Tou ì, ɔ Tou Elihu ì, ɔ Elihu Yeloaūpi ì. ² Elikana no v̄i m̄en plaɛ, a s̄eia tón Ana, a plaade Penina. Penina mé neade ũ, Ana s̄o fiie. ³ Wē ní w̄eo ḡōepi ì b̄o a w̄éleu à gé Silo Dii Ziḡōde sísi, ɔ ì sa'owà. Eli neḡōe m̄en plaɔ ɔfini ní Fineasio ku we Dii gb̄agbanao ũ. ⁴ Ḡo pò Elikana sa'ò, ì a n̄ò kpa a na Peninawa ní a neḡōe ní a nen̄e p̄ii, ⁵ ɔ ì a lee pla kpa Anawa, asa a yeaàzie, baa k̄e Dii àà k̄e fii ũ. ⁶ Àà ḡōapi s̄o ìo àà ke p̄oɔp̄o àà fiike yáí, k̄e àà n̄òe e f̄ele. ⁷ M̄aa ìo k̄e w̄e ní w̄eo. Tó Ana ḡe Dii kp̄eu, àà ḡōapi ì àà ke p̄oɔp̄o, ɔ ì s̄o à fua p̄oble. ⁸ ɔ àà z̄á ì àà lá: Bóme n le, níle s̄o, ni p̄oble ni? Ak̄ea n n̄òe òkp̄ai? Má d̄ene neḡōe m̄en kwiao lé?

⁹ Ziewa k̄e aa ku Silo, aa p̄oblè aa làa, sa'ona Eli z̄le k̄ilau Dii kp̄e k̄eele, ɔ Ana f̄ele ¹⁰ ní n̄òeyaa z̄o, à wabik̄e Diiwa ní olo maama. ¹¹ ɔ à lek̄e Diiwa à mè: Dii Ziḡōde, to mapi n z̄òblena yá d̄ongu! Ma w̄enagwa! Tó ma yá i s̄anguo, mé n ma gba neḡōe, má àà kpama n pò ũe e àà w̄eni léu, ḡe a t̄aa'o àà miwa bauo.* ¹² K̄e àà wabik̄ea Diiwapi lé láao, ɔ Eli lé àà gwa soee. ¹³ Ana lé yápi o a s̄oue, àà lé mé lé ke úi'ui, i yá'o à b̄o a léwa gb̄e m̄ao. Eli lé e v̄ee lé àà dee, ¹⁴ ɔ a òè: Nȳo v̄eede ke e b̄o ni? Mik̄e v̄ewa. ¹⁵ ɔ Ana w̄ewà à mè: I ke màa no Baa! N̄e p̄siaden ma ũ, mi v̄ee ge í gb̄ae mio. Mále a yá'ōmao siu Dii. ¹⁶ Nsu mapi n z̄òblena díle n̄e p̄a ũo. Ma n̄òe òkp̄aa ní ma kua bíli guuo mé tò mále wabike la e tia. ¹⁷ ɔ Eli òè: Ta nie musu. Isailio Lua n gba pò pò n a wabik̄ewa. ¹⁸ ɔ Ana mè: To mapi n z̄òblena yá k̄angu. ɔ à t̄a à p̄oblè, àà oosisi làa.

Samueli ia

¹⁹ K̄e gu d̄ò, aa f̄ele k̄aukaau aa ḡe k̄ule Dii. ɔ aa èa t̄a ní be w̄éleu Lama. K̄e Elikana w̄ule ní a na Anapio, àà yá d̄ò Diigu. ²⁰ Wē bee ɔ à n̄osi à ne'ì ḡe ũ, ɔ à tokp̄àè Samueli,† asa à mè: Ma àà wabik̄e Diiwae.

²¹ ɔ Elikana f̄ele ní a bedeo p̄ii, aa èa ḡe sa pò w̄i o w̄e ní w̄eo oi Diiwa, aai lé pò wa k̄ewà fiabo. ²² Ama Ana i ḡeo. A ò a z̄á: Tó népi k̄è, ɔ má gé àà olo Dii, i ḡo à ku we ḡo p̄ii. ²³ ɔ àà z̄á òè: Lá à k̄ene maa ke. K̄ama bo e àà k̄é. Dii to yápi k̄ene. ɔ n̄epi a ne gwà e à ḡe k̄è.

²⁴ K̄e à k̄è, ɔ à àà s̄e ḡèò Lua kp̄eu Silo ní zugaae w̄e àašo ní p̄etio koko do ní v̄eeo tùu do. Népi k̄e ḡōgb̄aana ũ. ²⁵ Aa ḡaepi k̄olokpa, ɔ aa ḡe ní népio Eli k̄í. ²⁶ ɔ Ana òè: Baa, ḡaafaak̄eme! N n kua, máme má n̄e pò z̄e lé wabike Diiwa ní wáa la ũ. ²⁷ Néee bee wabi

* **1:11** Nao 6.5 † **1:20** Bee mè Dii mà.

má kè Diiwa, ̄ à ma gba pò pò má gbèawapi. ²⁸ A yáí ma m̀ aà kpáí Diiwa, aà̀ ku aà̀ pò ũ e a wēni léu. ̄ aa kùlè Diie we.

2

Ana Dii s̀aukpaa

(Luk 1.46-55)

¹ ̄ Ana Dii s̀isi à mè:
Ma ǹ̀se lé yáal̀ Diiwa,

ma mi daa ía Dii yáí.

Mále p̀nake ma íb̀eewa,
ma p̀ k̀ena ké à ma suabà.

² Gb̀e kua adoa lán Diiwao,
gb̀e ku laaàwao,
gb̀esie ku lán wá Luawao.

³ Asu yá̀b̀le ní ỳ̀oo,
ásu to walayá b̀ á léuo,
asa Dii Lua mé yá̀piid̀na ũ,
̄me í wá yá̀keaw ỳ.

⁴ Ǹg̀̀nao sá è'è,
funao gb̀aa d̀ ní pi.

⁵ Gb̀é p̀ kà yáa lé gb̀ewi ble yáí,
naa lé gb̀é p̀ àle ní de yáa de lo.
Fiiò ǹ'í soplapla,
mé ǹg̀̀edasi'inao lé ibaba.

⁶ Dii mé í to gb̀é ga,
mé í to gb̀é à̀ ku.
̄me í to gb̀é g̀é tíu,
mé í ge vu.

⁷ Dii mé í mó ní taasio ní namao,
í ̀t̀̀le gb̀eewa, í gb̀eewo káfi.

⁸ I wēnadeo b̀ luut̀eu,
í taasideo b̀ t̀u'eu.
I ní z̀le gudoũ ní kíabuiò,
í to aa kpalable ní gawio.

Asa t̀̀le z̀mpelèá Dii p̀e,
̄ à d̀nia kàlewà.

⁹ I a yámanaò d̀d̀k̀i d̀́ané,
í v̀ikenaò d̀́nz̀ gusiau.
Gb̀e a f̀ d̀ene ní azía gb̀aaoo,

¹⁰ Dii a a íb̀eewo ú̀.
A pala a íb̀eewa za musu,
a yá̀kpalek̀énǹ d̀nia lé léu.
A gb̀aa pisi kía p̀ á kpàe,
a gb̀é p̀ á s̀epi mi daè ía.

¹¹ ̄ Elikana tà a be ẁléu Lama, ̄ ǹg̀̀epi g̀, àle z̀ke Diie ní sa'ona Elio.

Eli ǹg̀̀e

¹² Eli ǹg̀̀eá né p̀̀ne, aa Dii d̀o. ¹³ Yá p̀ sa'onapio í kenén ke: Tó gb̀é sa'ò, g̀ p̀ àle ǹò f̀uke, sa'ona íwae í mó ní saa g̀n àašo k̀a. ¹⁴ ̄ í si ta ge oo ge m̀ oo guu, ̄ sa'ona í p̀ p̀ saapi b̀ò se a p̀ ũ píi. M̀aa aai ke Isaili p̀ m̀ Silòne píi. ¹⁵ Baa e wàò gé ǹò kpasai a

nísi láa, sa'ona iwae ì m̀o o gbé p̀o sa'òpie: Ǹo kpa sa'onawa aà kpaasa, asa a we ǹo f̀ukéa simao, sema a bùsu. ¹⁶ Tó gbépi òè: Má ǹo kpaasa g̀ia a nísi láa, p̀o p̀o ní yei ní sé sa, ò iwapi ì me: Aawo! Kpaa g̀o! Tó n gi, má sí ní gbãao. ¹⁷ Ewaasopio duuna z̀o Dii maamaa, asa aale saka aà sa'onooe.

¹⁸ Neg̀ena Samueli s̀o ìo z̀ike Dii ní sa'o'ulao daa. ¹⁹ Aà da ì gomusu néna z̀è. Lá àle m̀o sa'oi ní a z̀ao wé ní wé, ò ì m̀oè. ²⁰ Eli ì samaa'o Elikanae ní a napio ì me: Dii n gba né lo ní n ǹpio, né p̀o à aà wabikè a kpà Diiwapi g̀e ù. O aai tá ní be. ²¹ O Dii èfãaikè Ana, à èa ne'ì mèn s̀o, g̀e àa, ǹe pla. Neg̀ena Samueli s̀o àle z̀okù Dii z̀i.

²² Eli z̀ikù maamaa, à yá p̀o a néo lé ke Isailio ǹe mà pii ní lá aai wúle ní ǹe p̀o aai z̀ike kpaaũkpe kpele. ²³ O à ní lá à mè: Bóme tò àle yáke màai? Má mà gbépii lé á yáwáipi o. ²⁴ Asu ke màao ma néo! Bao p̀o má mà, àle fãaa Dii gbé guupi maa. ²⁵ Tó gbé duunakè a gbéde, Lua a aà misì, àma tó gbé duunakè Dii, déme a aà misii? O aa g̀i ní mae yámai, asa Dii zè ní ní dede yáoe. ²⁶ Neg̀e Samueli s̀o àle z̀okù, àle káfi. Io na ní Diio ní gbépio.*

Asi b̀e oa Eli néo yá musu

²⁷ O Lua gbé m̀o ò Eli: Dii mè, g̀o p̀o ní dezi Aalona bedo lé z̀ble Falaoo Egipti, a bo m̀o má wásawasa, ²⁸ Isaili buio guu pii ò a n dezi Aalonapi sè a gbàgbana ù. O à a gbagba à tulaletikè téa ní sa'o'ulao daa. A mè a sa p̀o Isailio ì a p̀o nísi káteu à tékù kpà aà buiowa pii.† ²⁹ A mè bóme tò i a sa'onoo z̀o ní gbáo ní gba p̀o á dile wàli m̀o a kpéuoi? A mè bóyáì ni n néo dile deala, ò àle mekpa ní a gbé Isailio sa'onoo maaoi? ³⁰ Bee yáì Dii Isailio Lua mè, á dile yáa n buio ní n dezi buio mé aailio a gbagba g̀opii, àma tia i we beei lo. A mè gbé p̀o a kpelà ò á aà kpela, mé gbé p̀o sakàagu a ke p̀o ù. ³¹ Ma! A mè g̀o a m̀o, á ke n be g̀gbãoo ǹe sàabu ní n de bedo. Mae zie ao ku n ua lo. ³² Nyõ taasi e n be. Baa tó a èfãai p̀isi Isailio ǹe pii, maezie ao ku n uao e g̀opii. ³³ N uadeo e gaga pii. N gbé p̀o i aà bo a gbagbazuo, a to n wé wo ní olo, n p̀o i siakù. ³⁴ N né gbéon pla Ofini ní Finasio aa gaga g̀o doù z̀i an pla m̀pii. Bee ao de n seela ù ké yá p̀o má ò a ke pii. ³⁵ Dii mè á gbé sé sa'on náaide ù, i a p̀eá ke lá á yeiwa. A aà buio zedo giúgiú, ao z̀ike gbé p̀o á kpá kía ùe g̀opii. ³⁶ N bui p̀o g̀o m̀o kulekè òa ge p̀e yáì, aai me: Sa'onzie dawé wà ke, wí e wàò ble yoo na ble.

3

Dii lezua Samuelizi

¹ Neg̀e Samueli lé z̀ike Dii ní Eli. G̀o bee Dii yá lí dede gbéwa m̀o m̀o, mé wé pungu'ea i liguo. ² G̀oewa Eli wúlea a kpa. Aà wé bùsa, àle gu'e maamaa lo. ³ Samueli wúlea Dii kpéu, gu p̀o Lua kpagolo kúu. Lua kpé filia i gao. ⁴ O Dii lezù Samuelizi. A wèwà à mè: Má ké! ⁵ O à bàalè gè Eli k̀i à mè: N lezùmazi nolo? Ma m̀o. O a òè: Mi lezunzio. Ge n wúle. O à èa gè wúle. ⁶ Dii èa lezuaazi lo, ò à èa gè Eli k̀i à mè: N lezùmazi nolo? Ma m̀o. O à mè: Ma né, mi lezunzio. Ge n wúle. ⁷ Samueli Dii dõ g̀iao, Dii yá i dedewà yáao. ⁸ Dii èa lezuaazi a gèn àaode, ò à fèle gè Eli k̀i lo à mè: N lezùmazi nolo? Ma m̀o. O Eli dõ sa ké Dii mé lé lezu èwaasonapizi. ⁹ O a òè: Ge n wúle. Tó à lezunzi sa, ní me: Yá'o Dii, n z̀blena swá do. O Samueli gè wúle a wúlekì.

¹⁰ Dii mò zè we, à lezuaazi lá a kè yáawa à mè: Samueli! Samueli! O Samueli mè: Yá'o Dii, mapi n z̀blena ma swá do. ¹¹ O Dii òè: Ma! Má yáke Isailio guu, gbé p̀o a baomà a keke swáwé. ¹² G̀o bee má àsi p̀o má ò Eli bedo yá musu ke pii za a daaleawa e a midawa. ¹³ Má òè má tó yá lí wi aà bedo musu e g̀opii vâi p̀o a a yá dõ yáì, ké aà néo nízia kpebò, mé i ní z̀ukéo yáì. ¹⁴ Bee yáì ma legbè Eli bedo yá musu ma mè: Sa'oa ge gbadaa a Eli bedo tàae kémá bauo.

* **2:26** Luk 2.52 † **2:28** Nao 18.1-10

15 Samueli wùle e gu d̀, ̄ à Dii kpé gbaò wèwē. A wépfungu pò á è oa Elié vĩa ví. 16 Ǿ Eli aà s̄isi à mè: Samueli ma né! A wèwà à mè: Má ké! 17 Ǿ à aà là à mè: A òne kpelewa ni? Nsu yápi ulẽmẽeo. Tó ní yá pò a òne kee ulẽmẽe, Lua yãpãsikẽne b̀ẽeb̀ẽe! 18 Ǿ Samueli yápi s̄iuè p̄íi, i a kee ulẽeo. Ǿ Eli mè: Diin aà ũ. Lá à kèè maa, aà ke.

19 Samueli lé z̄õkũ mé Dii kuaàno, i to yá pò a ò lèle p̄ao. 20 Ǿ Isaili pò kú za Dã e Bẽẽẽbaò d̀è p̄ii sa ké Samueliá Dii ãnabie s̄iana. 21 Dii ìò b̀o àò m̀o Samueliwa Silo, gu pò à az̄ia òbuè káau. I yã'òè, ̄ Isailio lé aà yãma p̄ii.

4

Filit̄õ Dii kpagolo sia

1 Isailio b̀le gè Filit̄õwa z̄iu. Aa b̀okpà Ebeñezee, Filit̄õ s̄ Afeki. 2 Filit̄õ z̄i'òpòo aa gèò Isailiowa. Ké z̄i gbãakũ, ̄ Filit̄õ Isailio blè, aa ní dede z̄ilau we gb̄eon òaa bao (4.000) taawa. 3 Ké Isailio s̀ù ní b̀ou, an gb̄ẽz̄õõ mè: B́yãí Dii tò Filit̄õ wá blé gbãí? Wà ge Dii bàakuawanõ kpagolo sé Silo wà suò àò kúwanõ, ké aali wá b̀o wá ibeẽo z̄i. 4 Ǿ aa gb̄ẽõ z̄i Silo aa gè Dii bàakuar̄nõ kpagolo sè suò. Ǿme Dii Z̄iḡõde kiblek̄ii ũ malaika ḡãsiadeo z̄ãnguõ.* Eli né gb̄eon plaò Ǿfini ní Fineasio kú ní kpagolopio we. 5 Ké wà kàò Isailio b̀ou, aa kãa wiiwa m̄pii e t̄õle dèe. 6 Ké Filit̄õ wiipi mà, aa mè: B́ wii gbãa mé d̀o Ebeluo b̀ou? Ké aa d̀è Dii kpagolo mé p̄ila ní b̀ou, 7 vĩa ní kú aa mè: Diie p̄ila ní b̀oue. Yá ḡiwáe sa! Yá bee taa i ke yãao. 8 Yá ḡiwáe! Déme a wá b̀o dii gbãapi z̄ii? Diipi mé yãm̀o Egipiõne guwaiwaiu. 9 Wá Filit̄õ wà s̄õdile wà ḡõekeke. Tó wi ke màao, wá z̄õble Ebeluõne lá aale blewẽewaẽ. Wà ḡõekeke, wí z̄ikaar̄nõ.

10 Ǿ Filit̄õ f̄ele Isailiowa ní z̄io aa ní fú, ̄ an baade bàalè tà a be, an dedea kè zài. Filit̄õ ní kèsedeo dède gb̄eon òaas̄õõo lee baakwi (30.000). 11 Aa Lua kpagolo s̄i mé Eli né gb̄eon plaò Ǿfini ní Fineasio ḡaga.

12 B̄eyãmeẽ bui gb̄e b̀o z̄ilau, à bàalè gè Silo z̄ibeez̄i. A a p̄okasao ga kèkè, à b̀usukà a miu. 13 Ké à kà, à Eli lè z̄õlea k̄ilau zé sae, àle gudã, asa aà s̄õ daa doũo Lua kpagolo yáí. Ké gb̄épi gè w̄leu, à baokpà w̄ledeõne, ̄ aale óõõ m̄pii. 14 Ké Eli wiipi mà à mè: B́ubua bee b̀o máe? Ǿ gb̄épi kè kpakpa à ge oè. 15 Eli zi kà w̄ẽ bas̄o plasai, aà wé ḡõ s̄iui, àle gu'e lo. 16 Ǿ gb̄épi òè: Tia ma b̀o z̄ilau, ma b̀o za we ní bao gbãe. Ǿ Eli aà là à mè: B́õme kè wei ma gb̄é? 17 Baokpanapi wèwà à mè: Isailio bàalè Filit̄õne, ̄ Filit̄õ ní dede dasidasi. N né gb̄eon plaò Ǿfini ní Fineasio ḡaga b̀. Filit̄epio Lua kpagolo s̄imá b̀. 18 Ké à Lua kpagolo yã'ò, Eli b̀o a k̄ilau à lèle kpaanla w̄le b̀ib̄ole sae, ̄ aà waa gb̀o à ḡa, asa à z̄ikũ mé gb̄é kãae. A d̀aa Isailioe e w̄ẽ blaẽ.

19 Eli né Fineasi na nõsia, à kà ne'ia. Ké à Lua kpagolo sia bao mà ní a z̄ãde gaao ní a z̄ã gaao, ̄ à kùle à ne'í, asa nõwãwã m̀wãe. 20 Ké àle kãsanke, gb̄é pò aa aà kúkũao òè: Nsu to vĩa n kũo, n ne'í ḡõe ũ. Ama i wemáo, i ní yãdao. 21 Ǿ à tokpà népie Ikabodu† à mè: Isailio gawi kò'è, asa wà Lua kpagolo s̄imáe, mé aà z̄ãde ní aà z̄áo ḡaga b̀. 22 A mè: Isailio gawi kò'è, asa wà Lua kpagolo s̄imáe.

5

Lua kpagolo kua Filit̄õ k̄ii

1 Ké Filit̄õ Lua kpagolo s̄i, aa b̀ò Ebeñezee aa tàò Asedoda. 2 Ǿ aa gèò ní dii Daḡõ kpéu, aa d̄ile aà sae. 3 Ké gu d̀, Asedodadeo f̄ele káaukaau, ̄ aa è Daḡõ lèle z̄íle a gb̄eẽu Dii kpagolo ae. Ǿ aa Daḡõ se p̄èle a gb̄eũ. 4 Ké gu d̀ b̀, aa f̄ele káaukaau, ̄ aa è Daḡõ lèle z̄íle a gb̄eũ b̀.

* 4:4 B̄oa 25.22 † 4:21 Bee mè gawi kò'è.

Dii kpagolo aε. Aà mi ní aà ɔ wòe káleε kpeεε bèewa. Aà gbɔu gò dile ado. ⁵ Bee yáí Dagɔ gbàgbanao ní gbé pò lé gē aà kpéu Asedodao lí kèsεpeεe aà kpé kpeεεε bèewao e ní a gbāo.

⁶ Dii ɔtò Asedodadeɔwa, à ní ásookè à gbena kàngu, Asedodadeɔ ní a zɔewiadeɔ pìi. ⁷ Ké Asedodadeɔ è màa, aa mè: Isailio dii kpagolo a e ào kúwanɔ la loo, asa àle ɔtòwá ní wá dii Dagɔo pāsípāsíε. ⁸ ɔ aa gbéɔ zì aa ní kíao kàaa pìi, ɔ aa ní lá à mè: Kpelewa wá ke ní Isailio dii kpagolooi? ɔ aa mè: Wà gèd Gata. ɔ aa gèd.

⁹ Ké aa kàd we, Dii ɔtò wélewedeɔwa lo, ɔ wélepi lòo. Dii gagyākàngu, gbena línla pìi néfēnen gbēzɔ. ¹⁰ ɔ aa gè ní Lua kpagolopio Ekeloni. Ké aale gēd, wélepideɔ wiilè aa mè: Wà gèwázi ní Isailio dii kpagoloo, ké aa wá dede wá buiwaε. ¹¹ ɔ aa gbéɔ zì aa ní kíao kàaa pìi, aa òné: A Isailio dii kpagolo se à taò a gbεu, ké asu wá dede wá buiwao yáí. Asa gaga tò wélepi lòoε, Lua ɔtómá we maamaε. ¹² Gbena kà gbé pò aai gaooɔgu, ɔ wélepideɔ wii ná luawa.

6

Ea taa ní kpagoloo Isaili bùsuu

¹ Dii kpagolo kú Filitēo bùsuu e mɔ soplá, ² ɔ aa sa'onao ní màsokenao kàaa, aa ní lá aa mè: Kpelewa wá ke ní Dii kpagolooi? A owēε lá wá ke wà taò a gbεu. ³ ɔ aa wemá aa mè: Tó àle tá ní Isailio dii kpagoloo, ásu taò giio. A aà gba pò á tàae yáí, í gbágbá, í yá pò tò i ɔ gowáo dɔ. ⁴ ɔ aa ní lá aa mè: Bó wá aà gba wà taò wá tàae yáíi? Aa wemá aa mè: A vua pi lán gbenawa mèn sɔo ní énao lo mèn sɔo á kíao dasileu, asa gyā doupi á lé ní á kíao píε. ⁵ A á gbenaɔ taa pí ní éna pò lé á bùsu ɔkpaɔ, í Isailio dii kpelaò. A gí ɔ goiwá ní wá dii ní wá bùsuoa? ⁶ Bóyáí á ye swágbāake lá Egipio ní Falaɔɔo kèwai? Lá à ní wetà e aa Isailio gbàε aa tà, i dɔáguo lé? ⁷ Tiasa à ge zugo dafu ke, í mó ní zù neade mèn pla pò wi zuudané yāao. A gópi dɔné, í ní né pò ténzio kémá, à tárnɔ ní kaau. ⁸ A Dii kpagolo sé da gópi guu, í vua pò pò ále kpásá á tàae yáíi ka balu, í dile kpagolopi saε, í zuo ka zéu aa gèd, ⁹ lo gwa. Tó kpagolo a bùsu zé sè, àle gé Besemesi oi, ɔme vāi zɔopi zìwá. Tó i séle we sɔo, wíɔ dɔ ké ɔme ɔtòwáo, mi'íε.

¹⁰ ɔ aa kè màa, aa godò zù neade mèn plaone, aa ní néo kà kaau, ¹¹ ɔ aa Dii kpagolo dà gópiu ní balo pò vua énao ní gbena taaɔ ku a guuo. ¹² ɔ zupio zesè tululu, aa Besemesi zé sè, aale gé, aale ɔɔlo, aai lile ɔplaa ge zεεio. Filitē kíao té ní kpe e Besemesi zɔleu. ¹³ Besemesideɔ lé pówena keke guzuleu. Ké aa wesè musu, aa kpagolopi è, ɔ an pɔ kèna a eawa. ¹⁴⁻¹⁵ Ké gópi kà Besemesi gbé Yozuee bugbea, ɔ à zè gbè gbène sae we. ɔ Levii buio Dii kpagolopi bò ní balo pò vua pòɔ ku a guuo, aa kále gbè gbènepiwa. ɔ Besemesideɔ gópi lí zòezɔe yàa ũ, aa sa pò wí a pò káteu à tékū ò Diiwa ní zupio. Goobeezi aa sa pò wí a pò káteu à tékū ò Diiwa ní sa pāleɔ. ¹⁶ Filitē kíao gbēon sɔoo yápi è, ɔ aa èa tà Ekeloni zìbeezi. ¹⁷ Vua gbena pò Filitēo kpásá Diiε ní tàae yáíon ke: Asedoda pò do, Gaza pò do, Asekeloni pò do, Gata pò do, Ekeloni pò do. ¹⁸ Vua énao ku lo Filitē mεewiapiɔ dasileu, an kíao gbēon sɔoo pò ũ. An mεewia bíidepiɔ baade ní a zɔewiaɔ. Gbè gbène pò wá Dii kpagolo dílewá Besemesi gbé Yozuee bugbeapi mé a seela ũ e ní a gbāo. ¹⁹ ɔ Dii Besemesideeɔ dède, ké aa a kpagolo guu gwà yáí. A ní dede gbēon bàaɔkwie, ɔ wà búbuapè, ké Dii kaale zɔo kpànzí yáí. ²⁰ ɔ Besemesidepiɔ mè: Déme a fɔ ze Dii Lua Kuaadoadepi aei? Wá kpagolopi kpásá deo kíi sa ní? ²¹ ɔ aa gbéɔ zì Kiliayaaliúdeɔwa aa mè: Filitēo sù ní Dii kpagoloo. A mɔ ge se à suò á kíi.

7

¹ ɔ Kiliayaaliúdeɔ mò Dii kpagolopi sè aa tàò Abinadabu be sísí musu. ɔ aa aà né Eleazaa díle a dɔana ũ.

Samueli dɔaaa Isailiɔne

² Kpagolopi ku Kiliayaaliũ à gègè, à kè we wè baœ.*

Isailiɔ lé wiile Diiwa nípii, aale àà kíi weele. ³ Ǿ Samueli ò Isailiɔne píi à mè: Tó a ze ní Diiwo ní nòsemendoo, à dii zìlɔ ní Asetaatiɔ bɔle á guu, í ázia kpa Diiwa, í bɔzɔbleè ado, í á bɔ Filitiɔ ɔzi. ⁴ Ǿ Isailiɔ Baaliɔ ní Asetaatiɔ bɔle ní guu, aale zɔble Diiɛ ado.

⁵ Ǿ Samueli mè: A Isailiɔ píi, à kàaa Mizipa, mí awakpaé Diiɛ. ⁶ Ké aa kàaa we, ɔ aa itò aa kòle Dii aɛ. Gɔɔbeezi aa leyè aa mè: Wa duunakè Diiɛ. Ǿ Samueli yágɔgɔ Isailiɔne Mizipa we.

⁷ Ké Filitiɔ mà Isailiɔ kàaa Mizipa, ɔ an kíaa gè léléimá. Ké Isailiɔ mà, vía ní kú, ⁸ ɔ aa ò Samueliɛ: Nsu nyɔ níleo! Wii le Dii wá Luawa àà wá sí Filitiɔwa. ⁹ Ǿ Samueli sãne yɔmina sè, à sa pɔ wí a pɔ káteu búu à tékú oò Diiwa, ɔ à wiilèwà Isailiɔne. Ǿ Dii síaaɔ. ¹⁰ Ké Samueli lé sapi o, Filitiɔ lé mɔ Isailiɔwa ní zio. Zibeezi Dii tò loupúnaa gbãa kè Filitiɔwa. Gili gèngu, ɔ Isailiɔ ní ásookè. ¹¹ Ké Isailiɔ bɔle Mizipa, aa pè Filitiɔwa aa ní dede, aa ní kpá e Betekaa. ¹² Ǿ Samueli gbepèle Mizipa ní Senio zãnguo, à tɔkpàè Ebeɛzeɛ,† asa à mè: Dii mé dɔwále e wa kaò la.

¹³ Beewa aa Filitiɔ fù, ɔ aai fɔ èa mòmá ziu ní búsuu bo. Dii ɔnàale Filitiɔwa e Samueli wèni léu. ¹⁴ Wéle pɔ Filitiɔ sí Isailiɔwa yãa èa gò ní pɔ ũ za Ekiloni e à gè pèò Gatawa. Isailiɔ wélepɔ ní ní tɔɔle sɔ Filitiɔwa píi. Isailiɔ ní Amɔle sɔ aa kú ní kɔo yákelesai.

¹⁵ Samueliá Isailiɔ dɔaanae e a wèni léu. ¹⁶ Wè ní wèo íb gé Beteli ní Giligalio ní Mizipao, í yágɔgɔ Isailiɔne wélepɔ guu. ¹⁷ Ǿ í ea ta Lama, asa àà ben we. I yágɔgɔ Isailiɔne we bɛ. We ɔ à Dii gbagbakii bòu.

8

Isailiɔ kía gbɛaa

¹ Ké Samueli zikù, à a néo díle Isailiɔne dɔaanao ũ. ² Àa negɔɛ séia tón Yoeli, a plaade Abia. Aame aai yágɔgɔné Beeseba. ³ Ama àà népiɔ i te àà tufaio. Ǿa yá bakàné ní níu, aai gbagusaesi, aali yágɔgɔ a zéwao. ⁴ Ǿ Isaili gbɛzɔɔ kɔ kàaa aa gè Samueli lè Lama ⁵ aa mè: Gwa, n zikù, mé ní néo te n tufaio. Kía dilèwèe sa aà de wá dɔaana ũ, lá bui píi a pɔ víwa. ⁶ Ké aa mè àà kía kpáné aà de ní dɔaana ũ, yápi i ka Samueliguo, ɔ à wabikè Diiwa. ⁷ Ǿ Dii ò Samueliɛ: Gbépiɔ yãma, asa níme aa ginzio. Máme aa gĩmazi, ké másu kiblemáo yái. ⁸ Lá aale ke za gɔɔ pɔ ma ní bóle Egipi e gbã, aa pãkpãmazi, aa zɔblè dii páleɔne píi, màa aale kene bo. ⁹ N ní yãma sa, ní lezamá maamaa. Oné lá gbé pɔ a kiblemá ikoyã aɔ de.

¹⁰ Ǿ Samueli Dii yápi sèle siu gbé pɔ aale kía gbɛawaɔne kélekele ¹¹ à mè: Lá gbé pɔ a kiblewá ikoyã aɔ den ke: A á negɔɛ si à ní dile a zikasɔgodeɔ ní a sɔdeɔ ũe. Aaɔ be àà sɔgo aɛ ní bao. ¹² A ní dile gbɛɔn òaasɔɔ ge gbɛɔn blakwikwiɔ gbɛzɔɔ ũ. Aaɔ àà sa paè, aaɔ àà pɔ kekeè, aaɔ àà zikabɔɔpiè ní àà sɔgo pɔɔ. ¹³ A á nenɔɛ si à ní dile nísigínakenaɔ ní blekeno ní pɛekenao ũe. ¹⁴ A á buaɔ ní á vɛebuɔ ní á kù kpé maaɔ síwá à kpa a íwaɔwae. ¹⁵ A á pówena ní á vɛebuɔ kwide síwá à kpa a ziiɔ ní a íwaɔwa. ¹⁶ A á zɔgɔɛ ní nɔɛ sí ní á zù maaɔ ní á zàa'inaɔ aaɔ zikéɛ. ¹⁷ A á pɔtuɔ kwide síwá, ápiɔ í gɔ àà zɔɔ ũ. ¹⁸ Gɔɔ bee sa á wiile Diiwa gbé pɔ á sè á kía ũpi yái, asi sɔ a wewá gɔɔ bee bo.

¹⁹ Ǿ aa gĩ Samueli yãmai aa mè: Aawo! Wá ye wàò kía víe, ²⁰ wíɔ de lán bui kíniɔwa sɔ. Wá kía líb yágɔgɔwèe, ili dɔaawèe zí guu. ²¹ Ké Samueli ní yãma píi, a kà Diiɛ a swáwa. ²² Ǿ Dii òè: N ní yãma, kía dilené. Ǿ Samueli ò Isailipiɔne: A baade tá a wéleu.

9

Samueli kɔ'ea ní Sauluo

* 7:2 2Sam 6.2-4 † 7:12 Bee mè donle gbɛ.

¹ Bēyāmē buie ku, àà tón Kisi. Nēgōnāē mé à tóbò. Bēyāmē bui mé Afia ì, ÿ Afia Bekola ì, ÿ Bekola Zeloo ì, ÿ Zeloo Abieli ì. Abieli mé Kisipi ì. ² A nēgōē vī, àà tón Saulu. Ewaaso kefēnāē. Àà sáa kú Isailiō guuo. An gbēē gbàa i vī àà gāuao.

³ Ké Kisipi zàa'inao vūaa, ÿ a ò a népie: Fēle zikenao do se à gé zàa'inao wēlel. ⁴ Ō aa pà Eflaiū bùsu gusísídea ní Salisa bùsuo, āma aa ku weo, ÿ aa pà Bēyāmē bùsua, aai ní eo. Ō aa pà Saalima bùsua, aai zàa'inao eo. ⁵ Ké aa kà Zufi bùsuo, Saulu ò zíkēna pò aa sánupie: Mò wà ēa. Tó wi tao, ma mae a bílike wá yá musuē, a zàa'inao yāda loo. ⁶ Ō zíkēnapi òè: Ma! Lua gbé kú wéleē bee guu. A bēēē vī, yá pò à mē a kē, ì kēē. Wà gé we. A gí zé pò wá se wà wá zàa'inao e oiwēēa? ⁷ Ō Saulu a zāsiwà: Tó wále gé, bó wá geōēi? Ble i gō wá bōo loo. Wá pōē vī wà Lua gbépi gbao. Ge bó wá vīi? ⁸ Ō zíkēnapi èa ò Sauluē: Gwa! Má ò yōōnāē kūa la. Má àà gba, i wá da zé pò wá séwa. ⁹⁻¹¹ Ō Saulu ò a zíkēnāē: N yāmaa ò. Wà gé. Ō aale gé wéle pò Lua gbépi kuu.

Ké aale wélepi sīsī kú, aa kpàaū ní wéndiaō, aale gé íto. Ō aa ní lá aa mē: Gu'ena ku bea? (Isaili bùsuo yāa, tó gbé lé gé yāgbēai Luawa i mē: Mò wà gé gu'ena kīi. Asa gbé pò wī o gbā ānabi ÿ wī o yāa gu'ena.) ¹² Aa wēmá aa mē: Ao, a ku aē we. A kē kpakpa. Gbā à sù, asa wa ye sa'o gulešiuē. ¹³ Tó a gē wéleu, á aà e e aào gé géi poblei gulešipiu, asa wa pobleo e aà mó. Aàpi mé a báaada sa'obleu gia, gbé pò wà ní sisio i gbasa ble. Aò wāa, asa aà egōō zaan la.

¹⁴ Ké aa gē wélepiu, ÿ aa kpàaū ní Samuelio gōō, à bò lé gé gulešipiu. ¹⁵ E Saulu àò gé mói, Dii dōaa à yápi kà Samuelie a swáwa à mē: ¹⁶ Zia maa'i má Bēyāmē bùsu gbé zīma. Ní nísikawà ñ àà dile ma gbé Isailiō dōaana ũ, i ma gbépiō bō Filitēō ozi. Ma a gbépiō wii mà, ÿ ma ní wegwa.

¹⁷ Ké Samueli Saulu è, Dii òè: Gbé pò ma aà yā'ònepin we. Ōmē a kible ma gbéōwa. ¹⁸ Ō Saulu sò Samuelizi wéle bōleu, à aà là à mē: Gu'ena be ku má ni? Ōlomēē. ¹⁹ Ō Samueli wēwà à mē: Mámē má aà ũ. Dōaa wà gé gulešiu, níyō poblemanō gbāē. Zia kōō má n nōse yā'onē pii, mí n gbāē. ²⁰ Nsu bílike n zàa'ina pò kòle a gōō àaōden gbāō yāwao, asa wà ní é. Isaili bùsu pōmaao pii a gō dé pò ũē, mé i kē mpi ní n de bēdeō pii bàasio? ²¹ Ō Saulu mē: Bēyāmē buin ma ũo lò? Ma bui mé fēnēū de Isaili buiōla pii, mé ma daeō mé kēsāanzi Bēyāmē buiō guu. Bóyāi níle yá bee taa oimēēi?

²² Ō Samueli Saulu ní a zíkēnao sè à gēñnō poblekpēu, à zōlekīi maa kpāmá gbé pò wà ní sisio guu. Gbépiō kà gbēōn baakwi taa. ²³ Ō Samueli ò blekēnāē: Nòō pò má kpāma ma mē ñ a dilekīi kēpi se mōò. ²⁴ Ō blekēnapi mō ní nòō gbadōmplēwapio, a dile Saulu aē. Ō Samueli mē: Pò pò wa dīlenēn kē. Só, asa wa dīlenē ñ so maa'ie ní gbé pò ma ní sisio. Ō Saulu poble ní Samuelio zibeezi.

²⁵ Ké aa pīla gulešipiwa aa gē wéle ēu, ÿ Samueli gē yā'ò ní Sauluo a kpé musu. ²⁶ Ō aa ì we. Ké gu ye dōi, ÿ Samueli lezù Sauluzi kpé musu we à mē: Fēle mà gé zēine. Ké Saulu fēle, aàpi ní Samuelio aa bō bàasi mípla. ²⁷ Ké aa kà wēnkpe, ÿ Samueli ò Sauluē: O n zíkēnāē aào gé, mpi ñ zē gia mà yá pò Dii ò onē.

10

Samueli nísikaa Saulu miwa

¹ Ō Samueli nísi tūu sè à nísikā Saulu miwa, ÿ à lepèwà à mē: Dii mé n dile dōaana ũ a gbé Isailiōnē. Nýō kible Dii gbéōwa, ní ní bō ní ibēē pò liaanziō ozi. Seela pò a to ñ dō ké Dii mé n dile a gbéō dōaana ũn kē. ² Tó wa kēkōwa la tia, níyō da gbēōn plaōle Zēleza, Laseli mia saē, Bēyāmē buiō bùsu zōleu. Aa onē: Wà zàa'ina pò n ge wēlelō è. An yá n mae kūa gbāa loo, n yá àle a kàakē sa, àle mē, kpelewa á kē a né yá musui? ³ Bōa we, tó n ge aē mé n ka

gbéneli kǐi Taboo, gbēon àaṣo danle we lo, aale gé Lua gbagbai Beteli. An gbēdo blenɔ kǔa mèn àaṣ, an gbēdo pēe kǔa mèn àaṣ, mé an gbēdo v̄ee kǔa tūu do. ⁴ Aa n aafia gbɛa, aai pēe mèn pla kpama, ní sí. ⁵ Bee gbɛa tó n ka Lua s̄isi pó kú Gibɛa, gu pó Filit̄ɔ gud̄ak̄i kúu, tó n káikù ní w̄elep̄io, n̄ȳṣ kpaaũ ní ānabio d̄od̄ak̄owa, aale pila guleṣ̄ipiwa. Wa d̄baané ní m̄oṣnao ní ḡaa ní doma ní kuleo, aale ānabikeke. ⁶ Dii Nis̄ina a dine, ní ānabikeker̄no, ní li gbé dafu ũ. ⁷ Tó seela beeo k̄ema, yá pó n a kea zé è ke, asa Lua kunn̄o. ⁸ D̄baam̄e Giligali, má n le we, mí sa pó w̄i a pó káteu à tékū o ní s̄aukpasao. Nȳṣ ma d̄a we e ḡoo sopla, mí m̄o mà n le we, mí yá pó n̄ȳṣ ke one.

⁹ Ké Saulu kpeli Samueli, àle tá, Lua aà n̄d̄se l̄ilè, mé seelapio kè z̄ibeezi p̄ii. ¹⁰ Ké aa kà Gibɛa, ānabio d̄aaàle d̄od̄ak̄owa, ̄ Lua Nis̄ina d̄iè, àle ānabikeker̄no. ¹¹ Ké gbé pó aa aà d̄oo aà è, àle ānabikeke ní ānabio, aa k̄o l̄ala aa m̄è: B̄ome Kisi né lèi? Saulu ku ānabio guu s̄o n̄e? ¹² Ǿ Gibɛa gb̄ee yáz̄as̄imá à m̄è: Gb̄é k̄in̄io māeṣ̄o deo ũ s̄i? Ǿ à ḡo ȳaa ũ w̄i m̄e: Saulu ku ānabio guu s̄o n̄e? ¹³ Ké Saulu ānabikekè a l̄aa, ̄ à ḡe guleṣ̄iu.

¹⁴ Ké Saulu tà be ní a z̄ikenao, Saulupi des̄e ní l̄a à m̄è: A ge má ni? Saulu w̄ewà à m̄è: Wa ge z̄aāinao w̄eeleie. Ké wi ní eo, ̄ wa ge Samueli k̄i. ¹⁵ Ǿ Saulu des̄epi òè: Yá pó Samueli òè s̄ium̄e. ¹⁶ Ǿ Saulu m̄è: A òw̄ee wà z̄aāinapio è. Ama i kpala yá pó Samueli òe galikēo.

Samueli b̄oa ní Saulu kpalablea yáo gupuau

¹⁷ Ǿ Samueli Isailio k̄aaa Dii ae Mizipa. ¹⁸ A òné: Dii á Lua m̄è a á bóle Egipi, a á s̄imá ní bui pó ɔ̄t̄w̄áo p̄ii. ¹⁹ Lua á bó á yá̄ṣmao ní á taasik̄eao guu p̄ii, ̄ a giaazi gb̄a, á òè aà k̄ia kpáé. T̄oo, à m̄o ze Dii ae sa bui ní buio, uale ní ualeo. ²⁰ Ké Samueli mò ní Isaili buio p̄ii, ̄ B̄eȳam̄e buio t̄elebl̄è. ²¹ Ǿ à mò ní B̄eȳam̄e buio uale ní ualeo. Ǿ Matili ua t̄elebl̄è. Uadepio guu Kisi né Saulu mé bl̄è. Ké wà aà w̄eele, wi aà eo. ²² Ǿ wà èa Dii là lo wà m̄è: Ḡoepi mò la k̄o? Ǿ Dii m̄è: A ulea asoṣ s̄oo. ²³ Ǿ wà bàalè ḡe aà b̄ò wà s̄uò ní guu. Ké à z̄è ní guu, amp̄ii an gb̄aa z̄è aà ḡaue. ²⁴ Ǿ Samueli òné p̄ii: A gbé pó Dii s̄è èa? Gb̄ee ku laāawa á guuo. Ǿ gb̄ep̄ii wiilè aa m̄è: Lua wá k̄ia d̄o ní aafiao! ²⁵ Ǿ Samueli kpalablea zé b̄oolek̄ené, ̄ a k̄è l̄áu a d̄ile Dii kp̄eu. Ǿ à ní gb̄ae, baade tà a be. ²⁶ Saulu s̄o à tà a be Gibɛa. Ḡo gb̄aa pó Lua z̄ik̄è ní s̄uo t̄aaàn̄o. ²⁷ Ǿ gb̄ep̄aeo m̄è: Gb̄é bee taa mé a wá suabaa? Ǿ aa sak̄aāagu, aai m̄è ní p̄oeeo, ̄ Saulu a níleake.

11

Saulu Am̄oni fua

¹ Am̄oni bui Naasa mò ní a z̄iḡoo, aa b̄oekp̄a Yabesi Galada sae, ̄ Yabesideo ò Naasae: Ledoũ kewano, w̄i misiilene. ² Ǿ Naasa òné: Tó ma á ɔ̄plaa wé b̄òb̄o ápii mé w̄i Isailio k̄i m̄pii, ̄ má gbasa mà ledoũkeáno. ³ Ǿ Yabesi gb̄ez̄oo òè: Wá gba ḡoo sopla wà gb̄é z̄i Isaili b̄usu guu p̄ii. Tó gb̄ee ku à wá suabao, wá mikpama.

⁴ Ké z̄inapio kà Saulu be Gibɛa, aa yápi òné, ̄ wà búbuap̄ale. ⁵ Ḡoo bee Saulu lé su ní buaoe, a te a zuoi, ̄ à m̄è: Bó yá mé mò ̄ w̄ale ɔ̄lbi? Ǿ wà Yabesidepio yá dau wa siue. ⁶ Ké Saulu yápi mà, Lua Nis̄ina d̄ed̄ewa, ̄ aà p̄o p̄a maamaa. ⁷ A zu s̄è mèn pla a d̄e a z̄èz̄o, ̄ à gb̄é z̄i Isaili b̄usu guu p̄ii aa m̄è: M̄aa wa ke gbé pó aai te Saulu ní Samueliiozio zuone. Ǿ v̄ia ní kú Dii yá musu, aa b̄ò t̄ézi s̄anu m̄pii. ⁸ Saulu ní nao Bezeki. Isailio kè gb̄eṣ̄on òaas̄oo lēe òaa do ní bas̄ooe (300.000), mé Yudaṣ̄o kú ní guu gb̄eṣ̄on òaas̄oo lēe baakwi (30.000).

⁹ Ǿ wa ò z̄ina pó m̄p̄ione: A ge o á gb̄eṣ̄one, zia e íat̄e ào gé gb̄aak̄ui, wá ní suaba. Ké z̄inao tà, aa yápi baokp̄a Yabesideone, ̄ an p̄o k̄ena. ¹⁰ Aa ò Am̄onione: Wá wáz̄ia kpáwá zia, í á p̄oẽ k̄ewá.

¹¹ Saulu a gb̄é kpaalè ḡali àaṣ. Guf̄ene ̄ aa s̄i Am̄oniogu ní b̄oou, aa ní dede e íat̄e ḡe gb̄aak̄uò. Ǿ gbé pó ḡò f̄aa gb̄ándodo mindodo. ¹² Ǿ wa ò Samueli: Deo mé m̄è Saulu a

kiblewáo ni? A bolérínɔ wà ní dɛdɛ. ¹³ Ǿ Saulu mɛ̀: Wa gb̄ɛ dɛ gb̄ão, asa Dii Isailiɔ suabà gb̄ãɛ. ¹⁴ Ǿ Samueli ò bílaɛ: A mɔ wà gé Giligali wà ɛa Saulu kpa kpalau we ɔ. ¹⁵ Ǿ aa gè Giligali nípii, aa ɛa Saulu kpà kpalau Dii aɛ we, aa sáaukpa sa'ò Diiwa, Ǿ Saulu ní Isailiɔ pɔnakè we nípii maamaa.

12

Samueli migoa kpalai

¹ Samueli ò Isailiɔnɛ pii: Ma yá pɔ á òmɛɛ mà pii, ma kía kpàé. ² Aàpi mé a dɔaaé sa. Mapi sɔ ma zikù, ma mikā puakù mé ma néo kúanɔ. Ma dɔaaé za ma èwaasogɔɔ e ní a gb̄ão. ³ Má ké! A kɛ ma seeladeɔ ũ Dii ní kía pɔ a kpào aɛ. Ma zu ge zàa'ina sí á gb̄ɛwae? Ma á gb̄ɛ blèè? Ma á gb̄ɛ wetàè? Gbagusae ma wé blè ma bɔ á gb̄ɛ kpɛe? Tó má kè màa, má a fiaboe. ⁴ Ǿ aa wèwà aa mè: Ni wá bleo, ni wá wetão, ni pɔe sí wá gb̄ɛwao. ⁵ Samueli òné ɔ: Dii ní kía pɔ a kpào mé á seeladeɔ ũ gb̄ã, ké i tàae'ea. Aa mè: Dii mé wá seelade ũ. ⁶ Ǿ Samueli òné: Dii mé Mɔizi ní Aalonao ðile, Ǿ aa bò ní á deziɔ Egipi.* ⁷ A kɛ kilikili Dii aɛ, mí yāmaa pɔ a kèé ní á deziɔ siué. ⁸ Yakɔbuɔ gea Egipi gb̄ea á deziɔ wiilè Diiwa,† Ǿ à Mɔizi ní Aalonao ðile, aa ní bóle Egipi, Ǿ aa ní kále búsue beeu. ⁹ Ké Dii an Lua yá sãngu yáí, Ǿ à ní kpá Azoo zĩgɔɔ gb̄ɛzɔɔ Siselawa‡ ní Filitɛɔ§ ní Mɔabuɔ kiao,* aale zikaɔnɔ. ¹⁰ Ǿ aa wiilè Diiwa aa mè: Wa duunakè, wa pãkpànzi, wa zɔblè Baaliɔnɛ ní Asetaatiɔ.† Wá bɔ wá ibeɛɔ ɔzĩ sa, wíɔ zɔblenɛ. ¹¹ Ǿ Dii Gedeɔ‡ ðile ní Balakuo§ ní Zefeteo* ní Sãusɔo† aa á bó á ibeɛpiɔ ɔzĩ gupiiu, Ǿ a gɔ kálea dɔdɔa.

¹² Ké á è Amɔniɔ kí Naasa lé mɔ léleiwá, baa ké Dii á Lua mé á kía ũ, á òmɛɛ: Aawo! Kía mé a ikokewá fá!‡ ¹³ Tia kéwa kía pɔ á gb̄ea á sè Ǿ Dii ðilɛén kɛ. ¹⁴ Tó á Dii vía ví mé ále zɔblèè, tó ále aà yāma mé i bɔ aà yá kpɛo, tó ápiɔ ní gb̄é pɔ lé kiblewáo tɛ Dii á Luazi, áo aafiaɛ. ¹⁵ Tó i Dii yāma sɔo, mé a bɔ aà yá kpɛ, a ɔtɔwáɛ lá a kè á deziɔnɛwa. ¹⁶ A menafɔ, í yāzɔɔ pɔ Dii a kèé e. ¹⁷ Sae wá kuwà lao lò? Má Dii sísi, i to lou ví à ma, íɔ dɔ ké á kíagb̄eaa kè Diié íi maamaaɛ.

¹⁸ Ǿ Samueli Dii sísi, Ǿ Dii tò lou ví à mà zĩbeezi. Ǿ gb̄épii viakè Diiɛ ní Samuelio maamaa. ¹⁹ Ǿ aa òè: Wabikewɛɛ Dii n Luawa, ké wápiɔ n zɔblenɔ wásu gagao yáí. Wa yāvái kàfi wá duunaaɛ, asa wa kía gb̄eaaɛ.

²⁰ Samueli òné: Asu to vía á kũo. A vāipi kè piiɛ, āma ásu kē Diiwao. Aɔ zɔblèè ní nòsemendoo. ²¹ Asu kēwà à tɛ táaɔziɔ. Aa ài vío, aa fɔ gb̄é bɔo, asa pɔpãɔnɛ. ²² Dii a a gb̄éɔ vūaaɔ a tó zɔɔ yáí, asa aà á kea a gb̄éɔ ũ kàaàgɛ. ²³ Mapi sɔ, Dii su to mà duunakɛɛ mà wabikeaé tóo. Aawo, má zé maa pɔ de à se ɔbé. ²⁴ A víake Diiɛ, àɔ zɔblèè ní náaio ní nòsemendoo. A làasooke yāzɔɔ pɔ a kèéowa. ²⁵ Tó a gi tɛ vāiwa, ápiɔ ní á kiao, wa á kaale ápiiɛ.

13

Samueli Saulu lelea

¹ Saulu kè Isailiɔ kía ũ wè pla, ² à ní zĩgɔɔ sè gb̄ɛɔn òaasɔɔɔo lɛɛ àaɔ (3.000). Gb̄ɛɔn òaa kwi aao kuaànɔ Mimasa ní Beteli gusĩsĩdeo. Gb̄ɛɔn òaa sɔo aao kú ní aà né Yonatãao Gibea, Bēyāmɛɛ būsuu. Ǿ à gb̄é kɔniɔ gb̄aɛ, baade tà a bɛ.

³ Yonatãa lèlɛ Filitɛ gudɔana pɔ kú Gɛbaɔwa, Ǿ Filitɛɔ a baomà. Ǿ Saulu zĩgãalè Isaili búsɔ gupiiu à mè: Ebeluɔ, à yāe ma! ⁴ Ǿ Isailiɔ mà pii wà mè, Saulu lèlɛ Filitɛ gudɔanaɔwa, Ǿ Filitɛɔ ye Isailiɔ giyãio. Ǿ wà Isailiɔ sísi, aa mò nà Sauluwa Giligali. ⁵ Ǿ Filitɛɔ kàaa aa zika ní Isailiɔ. An sɔgɔɔ kà òaasɔɔɔo lɛɛ àaɔ (3.000), an sɔgodeɔ kà òaasɔɔɔo lɛɛ sooloe (6.000), mé

* **12:6** Bɔa 6.26 † **12:8** Bɔa 2.23 ‡ **12:9** Dɔa 4.2 § **12:9** Dɔa 13.1 * **12:9** Dɔa 3.12 † **12:10** Dɔa 10.10
‡ **12:11** Dɔa 6-8 § **12:11** Dɔa 4.6 * **12:11** Dɔa 11.29 † **12:11** Dɔa 15 ‡ **12:12** 1Sam 8.19

an kèsedeo dasi lán isiale ũfáawa. Ɔ aa fêlê gè bòokpà Mimasa, Betavē gukpe. ⁶ Ké Isailio è wà gò yeelaa, wàlê naaaino, ɔ aa ùlê gbè'eo ní dàoo ní gbèsɔɔnao ní gbáoo ní eo guu. ⁷ An gbèeo gulè aa bùa Yuudēwa e Gada buio būsuu ní Galada būsuo. E tia Saulu ku Giligali, vĩa lé gbé pò kuaànoo kũ maamaa.

⁸ A Samueli dà gɔɔ sopla lá a dilɛwa.* Ké i moo, ɔ aà gbéó lé fáaa, aalɛ aà to we. ⁹ Ɔ Saulu m̀: A m̀mɛ ní sa pò wĩ a pò kátɛu à tékũ oboo ní sáaukpa sa'oboo. Ɔ à sa pò wĩ a pò kátɛu à tékũpi ò. ¹⁰ Ké a làa, Samueli lé ká, ɔ Saulupi gè dàaàlɛ à gbãakpaaazi. ¹¹ Ɔ Samueli ò̀: Bò yá ní kè màai? Saulu wèwà à m̀: Ké má è ma gbéó lé fáaa aalɛ ma to we, mé ni mo gɔɔ pò ní dilɛwao yáie. Filitɛo lé kɔ káaa Mimasa, ¹² ɔ ma m̀, aasu lélɛa Giligali la Dii sísisiaio. Ɔ ma sapi ò teasi. ¹³ Ɔ Samueli ò̀: N faasaiyá kè! N yá pò Dii n Lua dilɛnɛ kũao. Tó ní kũa yáaɛ, Dii a to n buio aao kpalable gɔɔpiiɛ. ¹⁴ Tia kéwa nýɔ gēgē kpalauo. Lá ní yá pò Dii dilɛnɛ kũao, a gbé pò aà nòsɛ muuaanoo wɛelɛ à aà dilɛ a gbéó dɔaana ũɛ.† ¹⁵ Ɔ Samueli fêlɛ Giligali à gè Gibɛa, Bɛyámɛɛ buio būsuu. Ɔ Saulu a zígɔ pò kuanoo nàoo, aa kà gbèon òaa àaɔ taa.

¹⁶ Saulu ní a né Yonatáao ní a zígɔ pò kúrínnoo ku Gibɛa, mé Filitɛo bòokpà Mimasa. ¹⁷ Zígɔ gáli àaɔo b̀lɛ Filitɛo b̀ouo, aa gè lélei Isailioowa. Gáli do gè Ɔfɛla oi Suali būsuu. ¹⁸ Gáli do gè Betoloni oi, mé a àaɔde gè Isaili b̀usu z̀lɛu, s̀s̀ pò b̀aa ní Semaiɔ Guzulɛo ní gbáao.

¹⁹ Sia ku Isaili b̀usuuo, asa Filitɛo m̀ Ebeluo su f̀ɛnda ge s̀napioɛ. ²⁰ Filitɛo k̀i ɔ Isailio ì gé soonoo ní zusoonaoo ní mooo ní komaoo ledɛdeui. ²¹ Soona ní zusoonaoo kà ánuusu ɔwatɛ plapla, saoo ní mooo s̀ ánuusu ɔwatɛ dodo. ²² Ayámɛto z̀ipi kagoo Saulu ní Yonatáao z̀igoo f̀ɛnda ge s̀na kũao, sema Saulu ní Yonatáapio bàasio.

²³ Filitɛ gudɔanaoo gè Mimasa gbɛbɔlɛu.

14

Yonataa ziblea Filitɛowa

¹ Gooewa Saulu né Yonatáa ò èwaaso pò a a zikaboo kũaɛ: Mo wà ge Filitɛ gudɔanaoo k̀i le. I o a mae s̀oo. ² Saulu ku gbɛafuli gbáu Migɔno, Gibɛa saɛ ní zígɔo gbèon òaa àaɔ. ³ Sa'ona Ahia kú ní guu, a a sa'o'ula daa. Ikabodu v̀i Aitubu néɛ. Aitubupia Finɛasi néɛ, Eli pò de Lua gbàgbana ũ Silo t̀únaɛ. An gbèe d̀o Yonatáa gè gueio.

⁴ Gbɛbɔlɛ pò Yonatáa ye g̀ɛu à Filitɛ gudɔanaoo le, gbɛ p̀lɛpɛlɛu lán swaawa ɔplaaí ní zɛɛio. Ado t̀on Bozezu, ado s̀ Senɛ. ⁵ Ado ku gugbántoou Mimasa oi, ado s̀ gɛomidok̀i Gɛba oi. ⁶ Ɔ Yonatáa ò èwaasopie: Mo wà gé gyafɔɔde gudɔanapio k̀i. Dii a gí dsiwálea? Asa yáe a f̀ kpa Diiɛ à to wà gí zibleio, wá dasi ge wá dasion lò. ⁷ Ɔ aà zikabok̀unapi ò̀: Lá à ní pò gbà píi lé, kɛ. Lá ní s̀, má làaɛ. ⁸ Ɔ Yonatáa m̀: T̀oo, wà gémá wà wázia m̀oné. ⁹ Tó aa òwɛɛ wà zé wà ní d̀aɛ, wí zɛ wá gbɛu, wá gémá loo. ¹⁰ Tó aa m̀ wà moɛ s̀, wí gémá, asa bee mé aɔ de Dii ní kpaawá seela ũ.

¹¹ Ɔ aa nízia m̀ Filitɛ gudɔanapioɛ. Ɔ Filitɛpio m̀: Gwa! Ebeluo lé bo ɛ pò aa ulɛauo guu kee. ¹² Ɔ gudɔanapio lezù Yonatáa ní a zikabok̀unaozi aa m̀: A mo wà yáe oé kɛ. Ɔ Yonatáa ò a zikabok̀unaɛ: Nyɔ te ma kpe, asa Dii ní kpá Isailiowaɛ. ¹³ Ɔ Yonatáa lé dedɛ àlɛ looga, mé aà zikabok̀una te aà kpe. Ké Yonatáa ní kwé, ɔ aà zikabok̀unapi ní dedɛ aà kpe. ¹⁴ Léɛama séiapi guu Yonatáa ní a zikabok̀unao ní dedɛ gbèon bao taawaɛ. Gupi báluma kà gu bà do taawa. ¹⁵ Ɔ gili gè Filitɛogu ní b̀ouo ní s̀ɛuo píi. Vĩa ní zígɔo k̀i, gudɔanaoo ní gbé pò aai gé lélei Isailiowaoo píi. Ɔ t̀oolɛ l̀alua. Lua mé gili g̀ɛngu màa.

¹⁶ Ké Saulu gudɔana pò kuaànoo Gibɛao è Filitɛ z̀igoo bàalè lé fáaa gupiiu, ¹⁷ ɔ Saulu ò gbé pò kuanooɛ: A wéte wá gbéoozi à gwa, wí d̀o gbé pò b̀o wá guu. Ké aa gwà, aa è Yonatáa ní a zikabok̀unao mé kú ní guuo. ¹⁸ Ɔ Saulu ò Ahiaɛ: Mó ní n sa'o'ulao wà Dii laò. Asa zibeezi a sa'o'ulapi daa Isailio guu wɛɛ. ¹⁹ Goo pò Saulu lé yá'o sa'onapie, zɔa pò do Filitɛo b̀ouo lé

* 13:8 1Sam 10.8 † 13:14 Zin 13.21-22

zezòné an bɔa Egipi gbɛa yáí.* ³ Gé léléimá sa, ní ní midɛ nípii. Nsu n̄ ní gbɛe too. N ní dɛdɛ píi, g̃ɛɔ ní n̄ɔɔ ní né gbãaó ní né ȳminao ní zuo ní são ní yiongoo ní zaa'inao.

⁴ Ǿ Saulu a gbéó s̄isi à ní kãaa Telaiũ. Aà z̄ig̃ɔ k̄ɛsɛdɛɔ gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ ðaa doɛ (200.000). Yudaɔ ku lo gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ kwi (10.000). ⁵ Ǿ Saulu gè Amalekiɔ w̄léu, àlɛ ní d̄ad̄a swa'eu. ⁶ Saulu lékp̄asákè Keniɔnɛ à mè: A bɔlɛ Amalekiɔ guu, ké másu mà á dɛdɛr̄n̄ɔo yáí, asa ámɛ a yãmaakè Isailiɔnɛ an bɔa Egipi gbɛa. Ké Keniɔ b̄lɛ Amalekiɔ guu, ⁷ ̄ Saulu gè lèlɛ Amalekipiɔwa za Avila e à gè pè Suluwa Egipi gukpɛ. ⁸ A Amalekiɔ kí Agaga k̄ù b̄éé, ̄ à à gbéó d̄ɛdɛ ní f̄ɛndaɔ nípii. ⁹ Saulu ní a z̄ig̃ɔ i Agaga dɛo, mé aa s̄a maaɔ s̄ɛlɛ ní zuo ní zune mekpaaɔ ní s̄ãnebɔɔo ní p̄ɔmaaɔ píi, aai we ní dɛdɛo. Pó gianao ní p̄o f̄éféaɔ ̄ aa d̄ɛdɛ píi.

¹⁰ Ǿ Dii yã'ò Samueliɛ à mè: ¹¹ Ma Saulu kpaa kpalau tò ma p̄o yà, asa à b̄o ma kpɛɛ. Lá má dàè, ìli kɛo. Yápi d̄i Samueliwa, ̄ à wiilè Diiwa e gu gè d̄ò. ¹² Ké Samueli f̄ɛlɛ k̄oɔk̄o, à gè dai Saululɛ, ̄ wa d̄è: Saulu gè Kaameli. A seelap̄ɛlɛ we a yãɔangu yáí, ̄ à èa gè Giligali. ¹³ Ké Samueli Saulu lè, ̄ Saulupi d̄è: Dii báaadangu! Má kè lá Dii òmɛɛwa. ¹⁴ Ǿ Samueli aà là à mè: Pó wii pó ma swálèwà lán s̄a wiiwa dɛ kpelewa ni? Zu pó málɛ ní ɔɔo ma b̄o má ni? ¹⁵ Ǿ Saulu wèwà à mè: Amalekiɔ p̄ɔnɛ, asa wà ní são ní ní zù maaɔ s̄ɛlɛ wà s̄ùd̄ wà sa'òd̄ Dii n Luawaɛ. Wa ní k̄iniɔ d̄ɛdɛ. ¹⁶ Ǿ Samueli d̄è: Níle màa, mí yá pó Dii òmɛɛ gwãas̄inaa onɛ. Ǿ Saulu mè: O. ¹⁷ Ǿ Samueli mè: Ké n nz̄ia f̄ɛnɛmbo yãa, ni g̃ɔ Isaili buiɔ d̄baana ũo lé? Dii n kpa Isailiɔ k̄ia ũ, ¹⁸ ̄ à n z̄i n̄ a b̄oɔlɛkɛɛ à mè: Gɛ n̄ Amalekiɔ dɛdɛ, asa duunkɛnaɔnɛ. Zikar̄n̄ɔ e n̄ gɛ n̄ ní midɛ. ¹⁹ Akɛa n gi Dii yãmai, n lɛlɛ ní p̄ɔɔwa, ní yá pó Dii yeio k̄èi? ²⁰ Ǿ Saulu d̄è: Ma Dii yãmà, ma b̄oɔlɛ pó à ma z̄i k̄ei kè. Ma Amalekiɔ d̄ɛdɛ píi, ̄ ma su ní ní kí Agagao. ²¹ Ǿ wà s̄a maaɔ ní zù maaɔ s̄ɛlɛ pó pó wa d̄ɛdɛpiɔ guu wà sa'òd̄ Dii n Luawa Giligali la. ²² Ǿ Samueli mè:

Dii yá k̄ua maaè dɛ sa p̄o w̄i a pó káɛu à t̄ékũ oaa.

Misiilɛaè dɛ sa'ooa.

Aà yãmaa dɛ sa'oa ní s̄asa mekpaaola.

²³ Gia aà yãmai duuna s̄aa ní màsokɛaɔɛ.

D̄ɛaaàno v̄ai s̄aa ní táagbagbaaɔɛ.

Lá n gi Dii yãmai,

aàpi s̄o à g̃i ní kíakɛiɛ.

²⁴ Ǿ Saulu d̄è: Ma duunakè. Ma p̄a Dii yá pó ní òmɛɛa, asa ma víakè gbéɔnɛɛ, ̄ ma ní yãmà.

²⁵ S̄uuukɛmanɔ ní ma duunapiɔ sa. Ea gemanɔ, ké mà e k̄úlɛ Diiɛ. ²⁶ Ǿ Samueli d̄è: Má genn̄ɔo, asa n gi Dii yáíɛ, mé à g̃iɛ n̄ȳɔ dɛ Isailiɔ k̄ia ũɛ.

²⁷ Ké Samueli kpɛl̄i, àlɛ ta, ̄ Saulu aà k̄ù a ula léwa, à kè. ²⁸ Ǿ Samueli d̄è: Dii n b̄o Isaili kpalau gbãɛ, ̄ à gbé pó a maa dɛnla kpàu.† ²⁹ Isailiɔ Lua gawidɛ lí ɛɛtoo, ìli a làasoo lilɛo, asa a dɛ gb̄ɛnaz̄ina ũ k̄é à a làasoo lilɛo. ³⁰ Ǿ Saulu èa d̄è: Ma duunakè. N beeo n yá na, ma kpɛla Isaili gb̄ɛz̄ɔɔo ní gb̄épiio aɛ. Gé zeimɛɛ ké mà e k̄úlɛ Dii n Luaɛ. ³¹ Ǿ Samueli èa gè zèè, ̄ Saulupi k̄úlɛ Diiɛ.

³² Ǿ Samueli mè: A m̄o ní Amalekiɔ kí Agagao. Ké kíapi lé m̄o, a d̄o yãe kuo, asa àlɛ e a b̄o ga léz̄iɛ. ³³ Ǿ Samueli mè: Lá n f̄ɛnda tò n̄ɔɛ dasidɛ k̄ua a n̄ɛwa, màa n da a kua a n̄ɛwa s̄o. Ǿ à Agaga z̄ɛz̄ɛ Dii aɛ Giligali we. ³⁴ Ǿ à tà Lama. Saulu tà s̄o a bɛ Gibɛa. ³⁵ Baa ké Saulu kè Samueliɛ w̄ɛnaũ, Samuɛlipi i gé aà gwai lo e à gè ḡàd̄, asa Dii p̄o yà a Saulu kpaa Isailiɔ kpalau yá musɛ.

16

Samueli nisikaa Davidi miwa

* 15:2 Bɔa 17.8-14 † 15:28 1Sam 13.14, 28.17

1 Dii ò Samueli: Nyɔ̄ ɔ̄ɔ̄ Saulu yá musu e bɔe ni? Ma gi aà kible Isailiɔ̄wae. Nísika kóba pai, ní dazeu. Ma n zĩ Beteleũ gbé Yese kíie, asa aà né do ɔ̄ má sè aà gɔ̄ kía ũ. 2 ɔ̄ Samueli mè: Kpelewa má ke mà gé wei? Tó Saulu mà, a ma de. ɔ̄ Dii òè: Zununu se ò gèò, ní me n mɔ̄ ma gbagbaie. 3 Yese sísi sapi oa guu, mí yá pɔ̄ n̄yɔ̄ ke one, ní nísikamee gbé pɔ̄ má ɔ̄bne miwa.

4 Samueli yá pɔ̄ Dii òe kè. Ké àle ká Beteleũ, wélepi gbẽzɔ̄ɔ̄ gè daiaale. Via ní kú, ɔ̄ aa aà là à mè: Aafia n mɔ̄ laa? 5 A mè: Aafiae. Ma mɔ̄ Dii gbagbaie. A gbábɔ̄ áziae, í gemanɔ̄ sa'oi. ɔ̄ à gbábɔ̄ Yese ní a neḡɔ̄ɔ̄ne, à ní sisi sa'o guu. 6 Ké aa ká, Samueli Eliabu è, ɔ̄ à làasookè à mè: Gbé pɔ̄ Dii sè mé ze aà ae we. 7 ɔ̄ Dii òè: Nsu ò aà zea ge aà gbàa gwao, ma giaazie. Mili gbé gwa lá gbẽnazina ì gwawao. Gbẽnazina ì gbé gwa a mekaawae, mapi sɔ̄, sɔ̄ ɔ̄ mi gwa. 8 ɔ̄ Yese Abinadabu sísi, à mò Samueli ae, ɔ̄ à mè: Dii ì gbé bee seo. 9 ɔ̄ Yese Sãma sísi, à mò Samueli ae lɔ̄, ɔ̄ à mè: Dii ì gbé bee seo. 10 ɔ̄ Yese a neḡɔ̄e gbẽɔ̄n soplaɔ̄ sísi, aa mò Samueli ae, ɔ̄ à mè: Dii ì ní gbé seo. 11 ɔ̄ à Yese là à mè: N ewaasoɔ̄ lén laa? A wèwà à mè: An gɔ̄zãna mé kú lao, àle sãdãe. ɔ̄ Samueli òè: Gbé zĩ aà sísi. Wá sa'oo e aà ka la. 12 ɔ̄ à gbé zĩwà, à mò. Népiá gbé tãe, aà wé maa mé aà oa kefeũ. ɔ̄ Dii mè: Fele ò nísika aà miwa, asa aàpin we. 13 ɔ̄ Samueli kóbapi sè à nísikà aà miwa aà v̄iɔ̄ wáa. Za zĩbeezi ɔ̄ Dii Nisina ði Davidie. Bee gbea Samueli èa tà Lama.

Davidi zĩkea Saulu

14 Dii Nisina gò Sauluwa, ɔ̄ Dii tò táa pãsi ðè. 15 Aà ìwao òè: Lua tò táa pãsi ðine. 16 Lá màae Baa, tó wápiɔ̄ n ìwao gbé pɔ̄ mɔ̄na dɔ̄ weele. Tó Lua tò táa pãsi ðedema, ìli mɔ̄nalene, níli e ò ke sãɔ̄. 17 ɔ̄ a ò a ìwao. A gbé pɔ̄ mɔ̄na dɔ̄ maamaa weele mɔ̄omee. 18 ɔ̄ aà ìwae òè: Ma Beteleũ gbé Yese née è, a mɔ̄na dɔ̄. Neḡɔ̄n zĩkanae, mé a yá'o dɔ̄. Gɔ̄ kefenae, mé Dii kuaàɔ̄. 19 ɔ̄ Saulu gbé zĩ Yesewa, aa òè: Saulu mè ò n né Davidi pɔ̄ ì sãɔ̄ dã gbaewa.

20 ɔ̄ Yese p̄e ði zàa'inae ní v̄eɔ̄ tũu do ní blesan bɔ̄bɔ̄, à a né Davidi gbàeò Sauluwa. 21 Ké à ká Saulu kíi, à gò aà zíkena ũ. Saulu yeaazi maamaae, ɔ̄ à aà ðile a zĩkabokũna ũ. 22 ɔ̄ Saulu gbé zĩ Yesewa à mè: To Davidi gɔ̄ ma zíkena ũ, asa aà yá ì kamague. 23 Tó Lua tò táapi ðède Sauluwa, ɔ̄ Davidi ì a mɔ̄na se àò leè. Tó táapi tà, ɔ̄ ì ke sãɔ̄, ì su a laaiwa.

17

Davidi ní Goliatio

1 Filit̄ɔ̄ ní zĩḡɔ̄ kãaa, aale zĩ sɔ̄uke Soko, Yuda bùsuu, ɔ̄ aa bòokpà Efedamiũ, Soko ní Azekao zãngu. 2 Saulu ní Isailiɔ̄ sɔ̄ aa kɔ̄ kãaa aa bòokpà Ela gusalalau, aale sɔ̄uke aa gé Filit̄ɔ̄wa ziu. 3 Filit̄ɔ̄ ku sìsiwa le, Isailiɔ̄ ku sìsiwa la, guzule kú ní zãngu. 4 ɔ̄ Gata neḡɔ̄na pɔ̄ wĩ me Goliati bò Filit̄ɔ̄ bòou. Aà gbàa ká gàsusu soolo. 5 A mɔ̄got̄ fùa kpa, mé a mɔ̄got̄ ula pɔ̄ de lán kpòteewa daa, a gbia kiloo bàãe. 6 A mɔ̄got̄ sòolo yea lɔ̄, mé a mɔ̄got̄ sòmpepee looa a kpe. 7 A sɔ̄n sɔ̄ne kũa, a pá de lán zwàatãna àsaliwa. A wét̄e gbia kiloo soplae. Aà sèngbaokũna be aà ae.

8 Goliati zea, ɔ̄ à lezù Isaili zĩḡɔ̄zi à mè: Bóyã a bɔ̄le ní zĩoi? A dɔ̄ Filit̄en ma ũoa? Apio sɔ̄, Saulu zɔ̄. A gbé weele á guu aà pila mɔ̄ ma kíi. 9 Tó a f̄ zĩkamanɔ̄, tó à ma de, ma gbé gɔ̄ á zɔ̄ ũe. Tó máme ma aà ðè sɔ̄, á gɔ̄ wá zɔ̄ ũe, ìɔ̄ zɔ̄blew̄e. 10 ɔ̄ Filit̄epi èa mè: Mále kuabii Isaili zĩḡɔ̄wa gbã. A gbé weelemee wà zĩka ní kɔ̄. 11 Ké Saulu ní Isaili p̄i aa aà yápi mà, aa bílikè, sɔ̄ kèngu.

12 Davidiá Eflata gbé Yese née. Yesepiá Beteleũ pɔ̄ kú Yuda bùsuu gbé. A neḡɔ̄e ì gbẽɔ̄n swaaãe, mé Saulu gɔ̄ à maezɔ̄kù, à zikù táotao. 13 Aà né gbàa gbẽɔ̄n àaɔ̄ ku zĩlau ní Sauluo. Aà neḡɔ̄e séia tón Eliabu, a plaade tón Abinadabu, a àãde tón Sãma. 14 Davidi

mé Yese né g̃zāna ũ. Aà ṽl̃ip̃io t̃e Sauluzi, ¹⁵ ̃ aàpi ì g̃e Saulu kí, ì ea su Betel̃eũ a mae s̃aõ dáí. ¹⁶ Filit̃epi ì b̃o à azia òl̃ñé k̃oó r̃i oosio e g̃oó bla.

¹⁷ Ziewa Yese ò a né Davidie: Ese kpasaa p̃en doé r̃i p̃e m̃en kwié̃o se ñ g̃eò kpakpa n ṽl̃ioñe r̃i b̃oou. ¹⁸ G̃ase m̃en kwié̃o se ñ kpá r̃i g̃ali gb̃ez̃oówa. Ge ñ r̃i gwa tó aa aafia, ní su r̃i r̃i aafia seelao. ¹⁹ Aa kú r̃i Sauluo r̃i Isailio p̃ii Ela gusalalau, aale z̃ika r̃i Filit̃eó.

²⁰ Davidi f̃ele k̃oó káaukaau, à a s̃aõ tò r̃i s̃ad̃an p̃aleo. A a aso s̃e, ̃ à d̃azeu lá Yese dil̃eewa. Ké à kà z̃ig̃oó b̃oou, à m̃o l̃e aale gé z̃ilau, aale wii gb̃aa lé. ²¹ Isailio r̃i Filit̃eó lé s̃ouke, aa aed̃ok̃owa. ²² ̃ Davidi a aso nà p̃oó d̃anae aà ̃zi, ̃ à bàalè g̃e z̃ilau. A a ṽl̃io l̃e we, ̃ à f̃okp̃amá. ²³ Ké àle yá'or̃no, Filit̃eó neg̃ona Goliati, Gata gb̃é b̃o Filit̃e z̃ig̃oó guu, à ea f̃ele r̃i a yápio. Davidi yápi mà. ²⁴ Ké Isailio aà è, s̃ k̃eñgu l̃o, aa l̃ek̃owa ñpii. ²⁵ Aale ok̃e aa m̃e: I g̃ẽpi e à b̃oó lé? Tó à b̃o, ì kuabiiwáe. Gb̃é p̃o aà d̃e, k̃ia a ade gba àizee z̃oó, i aà gba a neñe l̃o ño ũ, mé aà bed̃eò w̃e'̃sa kpá l̃o.

²⁶ ̃ Davidi gb̃é p̃o z̃ea a saeò là à m̃e: Bó wa ke gb̃é p̃o Filit̃epi d̃e à Isailio b̃o w̃iuei? Dén Filit̃e gyaf̃oodepi ũ, à gb̃asa lé kuabiibii Lua b̃é z̃ig̃oówai? ²⁷ ̃ wa òè lá gb̃é lé ok̃eewa wà m̃e: Maa wa ke gb̃é p̃o aà d̃e. ²⁸ Ké aà ṽl̃i z̃oode Eliabu mà Davidi lé yá'or̃ñ gb̃é, aà p̃o p̃aaazi à m̃e: Ak̃ea n m̃o lai? Dé n s̃a ỹoonaò g̃è z̃i gb̃aui? Má r̃i k̃aamai r̃i n ñsevaio d̃s. N m̃o z̃i gwaie. ²⁹ Davidi m̃e: Bó má k̃ei? Baa yá má ooa? ³⁰ ̃ à kp̃eliè à g̃e yá dõpi là gb̃ep̃alewa. Lá gb̃é k̃aau òè, màa wa òè l̃o. ³¹ Wà yá p̃o Davidi òpi s̃ele siu Saulue, ̃ à aà s̃isi.

³² Ké Davidi m̃o, a ò Saulue: Gb̃e su to s̃ k̃eagu Filit̃epi yá musuo. Mapi n z̃òblena, má gé z̃ikaiaàñe. ³³ ̃ Saulu òè: Nỹ f̃s gé z̃ikai r̃i Filit̃epioo. Neb̃ol̃nan n ũ. G̃ẽpi s̃o, z̃ig̃e za a èwaasog̃oó. ³⁴ ̃ Davidi òè: Mapi n z̃òblena, máme mio ma mae s̃aõ dá. Tó ñoómusu ge mai m̃o s̃a k̃ũ kp̃asau, ³⁵ mi a gb̃esele mà gb̃e mà s̃api b̃o a lézi. Tó à l̃iaamaño, ̃ mi k̃ũ a let̃awa mà gb̃e mà d̃e. ³⁶ Mapi n z̃òblena, ma ñoómusu r̃i maio d̃e p̃ii, mé Filit̃e gyaf̃oodepi a g̃o lán p̃ópiõwae, asa àle kuabiibii Lua b̃é z̃ig̃oówae. ³⁷ Davidi èa m̃e: Lá Dii ma b̃o ñoómusu r̃i maio lézi, màa a ma b̃o Filit̃epi ̃zi. ̃ Saulu òè: Gé! Dii kunño.

³⁸ Saulu a z̃ika'ula dàè, à a m̃ogot̃e f̃ua kp̃àè, ̃ à a m̃o ula dàè. ³⁹ Davidi Saulu f̃enda lòo z̃ika'ulapiwa. Ké à ỹò táwa, ̃ à f̃ua, asa a a d̃e d̃o. ̃ a ò Saulue: Má f̃s gé r̃i p̃ópio, asa má a d̃e d̃o. ̃ à p̃ópio b̃òle pii a k̃ale. ⁴⁰ A a gopana s̃e, ̃ à g̃e gb̃e boolona s̃ele swa'eu m̃en s̃o, a kà a dádãkeboó. ̃ àle s̃o Filit̃epizi, a a gb̃ema k̃ũa.

⁴¹ ̃ Filit̃epi lé s̃o Davidizi, aà s̃engbaok̃ũna be aà ae. ⁴² Ké à Davidi gwà, a è né b̃o b̃o t̃ea kef̃ena, ̃ à d̃e wà. ⁴³ A òè: Gb̃en ma ũ, ̃ n gb̃asa r̃i le m̃o a r̃i gooa? ̃ à aà kà r̃i a t̃aa t̃o. ⁴⁴ ̃ à èa m̃e: S̃mazi, b̃aõ n ble, wàio i n só. ⁴⁵ Davidi òè: F̃enda r̃i s̃omp̃ẽẽẽo r̃i s̃n s̃óñe ̃ r̃i le m̃o a. Mapi s̃o, Dii Z̃ig̃oode Isailio Lua p̃o r̃i le kuabiibiiwà t̃o ̃ mále m̃o ma. ⁴⁶ Dii a n namee ma ̃zi gb̃ae. Má n nee, mí n mi z̃o, mí Filit̃e z̃ig̃oó g̃eò kpa b̃aõ r̃i wàiõwa gb̃a aa só, d̃ũnia i d̃s k̃e Lua kú r̃i Isailio. ⁴⁷ Gb̃é p̃o k̃aaaa laò i d̃s k̃e Dii lí z̃ible r̃i f̃enda ge r̃i s̃onaoo. Dii mé z̃i gb̃aa ṽi, a á naw̃e wá ̃zi.

⁴⁸ G̃oó p̃o Filit̃epi lé s̃o Davidizi, àle m̃o aà w̃iwii, ̃ Davidi bàalè lé suwà gu p̃o wa z̃ikau. ⁴⁹ ̃ à ̃g̃e a b̃oó, à gb̃e b̃o dà a gb̃emau. Ké à Filit̃epi gb̃àò, ̃ à aà p̃a a mi'aẽwa. Gb̃epi ṽl̃e aà mi'aẽpiu, ̃ à l̃èle a gb̃ẽu. ⁵⁰ Gb̃ema ̃ Davidi z̃ibleò Filit̃epiwa. A aà p̃a a nè, baa f̃enda a k̃ũao. ⁵¹ ̃ à bàalè g̃e lòoaãla, à aà f̃enda wò aà kp̃e, à aà d̃e à aà mi z̃ò. Ké Filit̃e è r̃i neg̃onapi g̃a, aa l̃ek̃owa. ⁵² ̃ Isailio r̃i Yudaò p̃emá r̃i wiio, aa r̃i yá e Gata b̃oleu r̃i Ekeloni bí̃b̃oleo. Gb̃é p̃o aa r̃i d̃ed̃eò g̃eò g̃è k̃alea sea za Saalaiũ z̃eu e Gata r̃i Ekelonio. ⁵³ Ké aa s̃u r̃i Filit̃e yaao, ̃ aa r̃i b̃oó p̃oó ñaaa. ⁵⁴ Davidi Filit̃epi mi s̃e à g̃eò Yelusaleũ, à aà g̃ok̃e b̃o k̃ale a kp̃eu.

⁵⁵ G̃oó p̃o Davidi lé s̃o Filit̃epizi, Saulu lé aà gwa, ̃ à a z̃ig̃oó gb̃ez̃oó Abinee là à m̃e: Dé ñen neg̃ẽnapi ũi? A w̃e wà à m̃e: Kí, r̃i n kuaò, má d̃o. ⁵⁶ ̃ k̃ia m̃e: Gb̃ea ñ ma gb̃é p̃o a ñen

èwaasopi ũ. ⁵⁷ Ké Davidi sù ní Filitēpi deao, Abineε aà sè gèò Saulu kíi, a Filitēpi mi kúa. ⁵⁸ Ǿ Saulu aà là à mè: Né, dé nén n ũi? A wèwà à mè: N zòblena Yese, Betelēũ gbé nén ma ũ.

18

Saulu ibelesea ní Davidio

¹ Ké Davidi yá'ò ní Sauluo a làa, ǿ Yonatāa gbēkpàaàno, a yeaazi lá azia wēniwa. ² Za zibeezi ǿ Saulu aà dīle a be, i wei aà ta a mae be bo. ³ Yonatāa yāyèaàno, ké a yeaazi lá azia wēniwa yái. ⁴ Ǿ à a ulada pó á daa bò à aà gbà ní a zika'ulao ní a fèndao ní a sáo ní a asanao. ⁵ Gua pó Saulu Davidi gbàeu zikai pii, i saaseε, ǿ à aà dīle zīgōo gbēzōo ũ. Aà yá i ke gbépiie nae ní Saulu iwao pii.

⁶ Ké zīgōo lé su Davidi Filitēpi dea gbea, noεo bò Isaili wéleε guu pii, aa gè dai ní kí Saulule, aale lesi, aale ōwā, aale gāale, aale pōnake, aale sésēnapa. ⁷ Aale lesi, aale dōkōε, aale ōwā, aale me:

Saulu gbéε dède àaa soε (1.000),

Davidi sō àaasōso leε kwi (10.000).

⁸ Yápi kè Sauluε i maamaeε, ǿ aà pō pà à mè: Wà àaasōso leε kwi kpà Davidiwa, mapi sō àaa sonae. Kpala mé gò aà si sa. ⁹ Za zibeezi ǿ à weddè.

¹⁰ Ké a gu dò, ǿ Lua tò Saulu taa pāsipi dède, àle yāyaaa'o a kpéu, ǿ Davidi a moona sè, àle lé lá ò ke goopiwa. Saulu a sōna kúa, ¹¹ ǿ à aà gbàò à mè: Má Davidi paò mà naaa ní gīoε. Ǿ Davidi azia èè gēn pla. ¹² Saulu i viake Davidie, ké Dii kuaàno mé à pākpāazi yái. ¹³ Ǿ à Davidi yà à aà dīle zīgōo gbēon àaa soo gbēzōo ũ. Ǿme ò dōaaané zīlau. ¹⁴ Gu pó à gēu pii i saaseε, ké Dii kuaàno yái. ¹⁵ Ké Saulu è ò saase, ǿ à viakèè de yāala. ¹⁶ Isailio ní Yudaō sō aa ye Davidizi mīpiie, ké ò dōaaané zīlau yái.

¹⁷ Ǿ Saulu òè: Má a nenεe séia Melabu kpama no ũ. Negōnkea ke, ní zikameε Diiε. Asa Saulu làasookè à mè: Má okāwàò, Filitēo mé aa aà de. ¹⁸ Ǿ Davidi òè: Dén ma ũi? Deon ma bedeo ní ma mae buio ũ ké mà gbasa mà gō n né zá ũi? ¹⁹ Ké Melabu kà wà kpa Davidiwa, ǿ Saulu aà kpà Meola gbé Adieliwa.

²⁰ Saulu nenεe Mikali ye Davidizi. Ké wà yápi ò Sauluε, à kèè na ²¹ à mè: Má aà kpawàε, i gōè bai ũ, Filitēo i aà de. Ǿ a ò Davidie: Nyō ma né pāle e n se sa. ²² Ǿ a ò a iwaonε: A yā'o Davidie asii guu, à oè aà yá kāmagu, mé ma iwao yeaazi pii. Aà ma nenεe sé. ²³ Aà iwao yápi kà Davidie a swáwa, ǿ a òné: Gōa kiane zá ũ á yá àa nee? Táaa taasiden ma ũ. ²⁴ Ké Saulu iwao sù, aa Davidi yápi sèle siuè. ²⁵ Ǿ Saulu mè: A oè má ye ànsue pōeio, sema aà tosimεε ma ibeε Filitēowa, i sumεε ní ní gyafōo mèn basōo. Ale e Filitēo aà deε.

²⁶ Ké iwapiō yápi dàu a siu Davidie, gōa kiane zá ũ kèè na sa. E nōpi segoo àò gé kái, ²⁷ Davidi ní a zīgōo fēle gè Filitēo dède gbēon àaa do, ǿ à sù ní ní gyafōo, a kpà kiawa pii, ké à e gō aà né zá ũ yái. Ǿ Saulu a né Mikali kpàwà no ũ. ²⁸ Ké Saulu è màa, a dō ké Dii kú ní Davidioε, mé a né Mikali yeaazi, ²⁹ ǿ aà viakeaε kàfi, à gò aà ibeε ũ e à gè gào. ³⁰ Goo pó Filitēo kiao bōle gè zikai, Davidi i saase de Saulu iwa kñiōlae, ǿ à tobò maamaa.

19

Saulu Davidi wεa

¹ Saulu ò a né Yonatāae ní a iwao pii aa Davidi de. Ama Yonatāa yeaazi à kè zài, ² ǿ à aà gbà laai à mè: Ma mae lé n wεε. Nyō nzia kúa dō zia koo. Ulekli wεεle nyō kuu. ³ Má bo wēnkpe ní ma maeo, wí ze gu pó n ulεu. Má n yā'òè. Lá a òmεε, mí onε.

⁴ Ǿ Yonatāa gè Davidi maabò a maeε à mè: Baa, nsu vāike n zòblena Davidieo, asa i vāie kenεo. Aà yākeaō ài vīne maamaeε. ⁵ Ké à Filitēpi dè, à gī a wēniie, ǿ Dii tò wa zī zōo blé

wápii. N è, 5 n pɔ kèna. Bóyái ní ye vâike yâesaidepie ñ àà de pái? ⁶ Saulu àà yāmà, 5 à legbè à mè: N Diio wa àà deo. ⁷ A gbea Yonataa Davidi sisi à yápi síuè pii, 5 à gè ní Davidio Saulu kíi, 5 àle zíkèè lán yāawa.

⁸ Zì èa fèlè, 5 Davidi gè zíkai ní Filitè. A síngu à zìblémá dúuduu, 5 aa bàalèè.

⁹ Dii tò Saulu taa pāsipi èa dède gɔɔ pɔ a zōlea a kpéu. A a sōna kūa, 5 Davidi lé a mɔɔnaleè.

¹⁰ Saulu wèelè à Davidi paò à naaa ní gí. Ké à èè, 5 sōnapi gè gí pà.

Gwāasina bee 5 Davidi bàalè tà. ¹¹ Ǿ Saulu gbéɔ zì Davidi be aa àà dádā, aai àà de kɔɔ,* 5 àà na Mikali àà gbà laai à mè: Tó ni bàasi gwáao, wa ní de ziae. ¹² Ǿ Davidi bò fenentiu, Mikali àà gbàe ní bao zìlè, 5 à bàalè gèzèa. ¹³ Ǿ Mikali taa† se wùlè liiwa, à blè báa se kà táapi mia, 5 à zwāa kua. ¹⁴ Ké Saulu gbéɔ zì Davidi kúí, Mikali mè àle gyāke. ¹⁵ Ǿ Saulu èa gbéɔ zì Davidi gwai, a òné: A àà sé ní a liio sānu, à suomee mà de. ¹⁶ Ké aa gè kpéu, táapi 5 aa è liiwa, blè báa kuwà a mia. ¹⁷ Ǿ Saulu Mikali là à mè: Bóyái n bɔ ma kpe n ma ibee gbàe à pília màai? Mikali wèwà à mè: A òme e mà to à gèzèae. Tó ma gi, á ma de.

¹⁸ Ké Davidi bàalè gèzèa, à gè Samueli gwai Lama. A yá pɔ Saulu kèe dàu a síuè pii, 5 aa gè zōlè Naio sānu. ¹⁹ Ké wa ò Saulue, Davidi ku Naio Lama, ²⁰ 5 Saulu gbéɔ zì àà kúí. Ké aa kà we, aa lè ānabi gāli lé ānabikeke, Samueli kú ní guu an dɔaana ũ. Ǿ Lua Nisina dĩ zinapione, aale ānabikeke sō. ²¹ Ké wa ò Saulue, 5 à gbèpāleɔ zì, 5 aa ānabikekè màa lɔ. Saulu èa gbéɔ zì a gēn āaōdei, 5 aa ānabikekè màa lɔ. ²² Ǿ Saulupi fèlè lé gé Lama azia sa. Ké à kà lɔ zō pɔ kú Seku sae, à gbéɔ là à mè: Samueli ní Davidio ku má ní? Ǿ wa òè: Aa ku Naio Lama. ²³ Ké àle gé we, 5 Lua Nisina dĩ aāpie sō, àle gé, àle ānabikeke e à gè kàò Naio Lama. ²⁴ A a pɔkasao bòala, à ānabikekè Samueli wáa. Gɔɔ bee fāane ní gwāasinao pii ìò wúlea puizie. A yáì tò wí me: Saulu ku ānabiɔ guu sō nne?‡

20

Davidi ní Yonataao

¹ Davidi bò Naio Lama à bàalè gè Yonataa lè, 5 à àà là à mè: Bó má kèi? Dàa kpele má kèi? Vài kpele má kè ní mae 5 àle ma wei? ² A wèwà à mè: Gyaù! Nyɔ gao. Gwa, ma mae lío yāe ke à gí káime e ma swáwao, yāzɔɔ ge a yɔɔnan nò. Ma mae aɔ yá bee taa ke à gí oime e? Màa no bá! ³ Ǿ Davidi ò lɔ: N mae dɔ sáasá ké n ma wegwàe. A yáì i to n yápi màò, ké n pɔ su yao yáì. N Dii kuao ní n kuao má kú ga lézìe. ⁴ Ǿ Yonataa òè: Yá pɔ ní gbèaa pii má kenè. ⁵ Ǿ Davidi òè: Gwa, mɔ dafu dikpe ku zia. A kù mà zōlè mà pɔble ní kiao. To mà ge ulè sēu e zia bàasi oosi. ⁶ Tó n mae ma gbea, oè ma zé gbèama ma ge ma be wéleu Beteleũ zeazeae, ké ma bedeo pii lé sa pɔ wí o wē ní wēo o we yáì. ⁷ Tó à mè a maae, máo aafia, āma tó àà pɔ pà maamae, ñyɔ dɔ ké yāvái à zèò à kemee we. ⁸ Gbēkeke mapi n zòblenae, asa n yāyèmanɔ ní Dii dɔao. Tó má tàae ví, ma de nzia. Nsu ma kpa n maewao. ⁹ Ǿ Yonataa mè: Gyaù! Tó má dɔ ké ma mae zèò à vāikenee, má oneo lé? ¹⁰ Ǿ Davidi àà là à mè: Tó n mae sù yāpāsì òne, déme a omeei? ¹¹ Ǿ Yonataa òè: Mɔ wà gé sēu. Ǿ aa bòle gè sēu nípla.

¹² Ǿ Yonataa mè: N Dii Isailio Luao, e zia bàasi maa'i má a mae lé mà gwa. Tó n yá kaaagu, má lékpāsákene. ¹³ Tó ma mae ye vāikenee, mé mi lékpāsákene ma n gbae n ta aafia, Dii yāpāsíkeme bēebē. Dii kunnɔ lá a kú ní ma maeo yāawa. ¹⁴ Tó ma su má kue, gbēkekeme lá Dii i kewa. Tó ma su ma gae sō, ¹⁵ n gbēke su láa ní ma bedeo bauo, baa tó Dii tò n ibeeɔ làa dúniau.* ¹⁶ Màa Yonataa yāyè ní Davidio, 5 à mè: Dii fiabo n ibeeɔne. ¹⁷ Ǿ Yonataa tò Davidi èa a legbèe lɔ ké a yeaàzi yáì, asa a yeaàzi lá azia wēniwae.

¹⁸ Ǿ Yonataa òè: Mɔ dafu dikpe ku zia. Tó wí gbēe e n kilauo, wa n gbae. ¹⁹ Zia bàasi gé ulèi gu pɔ n ulèu yápi daalegɔɔ, níɔ ku gbè pɔ de kɔɔ ũ sae we. ²⁰ Má kazu gbepi sae wén

* 19:11 Sou 59 † 19:13 Táapiá lí pɔ wa à lán gbēnazinawae. ‡ 19:24 1Sam 10.10-12 * 20:15 2Sam 9.1

àaṣ, lándṣ mále pò gbáwa, ²¹ mí negṣenaē zǐ àà gē kapiò wēele. Tó má òè, kaò ku àà kpe, àà séle m̀ò, ní m̀ó, asa ní Diio nýṣò aafia, kai kuo. ²² Tó má òè kaò ku àà aē s̀ò, géi, asa Dii mé n gbaē. ²³ Yá p̀ó wá yè ní k̀ò s̀ò, Dii mé aò de yápi seelade ũ g̀òpii.

²⁴ Ǿ Davidi gè ùle s̀eu. Ké m̀ò dafu b̀ò, kía z̀òle p̀òbleai. ²⁵ A z̀òle a z̀òlekii gǐ saē. Yonatāa z̀òle àà aē, mé Abinēē ku àà saē. Davidi z̀òlekii s̀ò, gbēē ku weo. ²⁶ Saulu i yāe o zibeezi, asa àle e yāe mé àà lè, à gbālè, bee mé g̀ìè. ²⁷ Ké a gu d̀ò m̀ò g̀ò plaade z̀í, Davidi z̀òlekii gǐ da giie, Ǿ Saulu a né là à m̀è: B́yāi Yese ne'i m̀ò p̀òbleio za g̀iai? ²⁸ Ǿ a òè: A zé gbèaa, à gè Beteleūē. ²⁹ A m̀è mà to à gé, asa a bēdeò lé sa'o wélepiue, Ǿ a v̀ii òe à m̀ó. A m̀è tó à kèmeē, mà a gbaē à gé a v̀iiò gwai. A yáì t̀ò i m̀ò p̀òbleinnò. ³⁰ Ǿ Saulu p̀ò pà Yonatāazi à m̀è: Né faasai swágbāade! Má d̀ṣ ké n ze ní Yese néoe. N widà nzia ní n daowa. ³¹ Tó Yese népi ku wēni guu, nýṣ e ǹ kpalableo. Gb́éò z̀í aa àà k̀i suomēē tia. A g̀aē we. ³² Ǿ Yonatāa àà là à m̀è: B́yāi a gaii? B́ó a k̀èi? ³³ Ǿ Saulu Yonatāa gb̀à ní s̀nao à e de, Ǿ Yonatāa d̀ṣ sa ké a mae zè ní Davidi deaoē.

³⁴ Yonatāa f̀ele g̀ò p̀òbleaa ní p̀of̀eo, i p̀òble m̀ò g̀ò plaade z̀ípíio, asa àà ǹòse yà Davidi yá musue, ké àà mae àà d̀ile yáfuu yáì.

³⁵ Ké a gu d̀ò, Yonatāa b̀ò gè Davidi lei gupiu. Negṣenaē teaàzi. ³⁶ Ǿ a ò népie. Bàale ǹ gé le. Má kazu, ní wēele. Ké népi bàalè lé gé, Ǿ Yonatāa ka mà àà mia. ³⁷ Ké népi kà gu p̀ó Yonatāa ka gbàepiu, Ǿ à lezù népizi à m̀è: Kapiò ku n aē le. ³⁸ Ǿ Yonatāa èa lezuaàzi l̀ò à m̀è: Gé kpakpa, ǹsu zeo. Ǿ népi kapiò s̀ele à s̀ùò a diie. ³⁹ Népi yápi d̀ṣo, sema Yonatāa ní Davidio. ⁴⁰ Ǿ Yonatāa a g̀òkeb̀ò kpà népiwa à m̀è: Si ǹ taò be.

⁴¹ Ké népi tà, Davidi f̀ele g̀eomid̀k̀ii oi, à m̀ò k̀ule Yonatāae g̀ēn àaṣ, à ẁule a gbēeu. Ǿ aa lep̀èk̀wa, aa ò̀òl̀ mípla mípii, Davidi p̀ó mé k̀è zài. ⁴² Ǿ Yonatāa òè: Gé aafia, asa wa leg̀b̀è ní Dii t̀ó wa m̀è, Dii mé wá seelade ũ ma buiò ní n buiò z̀ānguo e g̀òpii.

21

Davidi kua Ǹobu

¹ Davidi b̀ò we, Ǿ Yonatāa èa tà be. ² Ké Davidi lé gé sa'onkia Aimeleki k̀ii Ǹobu, Aimelekipi b̀ò gè daiaàle. V̀ia àà k̀ù, Ǿ à àà là à m̀è: B́óme t̀ò ní be ndo gbēē kunnò ni? ³ Davidi wèwà à m̀è: Kí mé zidàmēē, à m̀è másu to gbēē yá p̀ó a d̀ilemēē à ma z̀í kei d̀ṣo. Ǿ wa gud̀òk̀e ní ma iwaò aa d̀oaamēē. ⁴ Ble kpele ní v̀i la tiài? Ma gba p̀ēe m̀èn s̀òo ge p̀ó p̀ó ní v̀i píi lé. ⁵ Ǿ sa'onkiapi m̀è: P̀ēē p̀ā kuo, sema p̀ó p̀ó wa kàle Luae bàasio. Tó n gb́éò gbàlea ǹe yá musuo,* má kpama. ⁶ Ǿ Davidi òè: M̀aaē, wá wázia k̀ua ǹeò yá musu, lá wi ke wà gbasada zikazeuwa. Ma gb́éò p̀òò gbàleao. Baa g̀ò p̀ó wále p̀eā t́aa'o, aaliò gbàleao, belenke tá p̀ó wále o gb̀a. ⁷ Ǿ sa'onkiapi Lua p̀ēē s̀è a kpàwà, asa p̀ēē ku weo, sema p̀ó p̀ó wa kàle Luaepi.† Ẁi p̀ēēpi se Dii aēē, Ǿ ẁi a leũkpake ní p̀ēē dafuo.‡

⁸ Saulu iwaē ku we g̀òpi, àà t̀ón Doegu. Ed̀ũ buie, aàpi mé Saulu s̀ad̀anki ũ. ⁹ Ǿ Davidi Aimeleki là à m̀è: N s̀na ge f̀ēnda v̀i laa? Mi e ma a f̀ēnda ge g̀òkeb̀o s̀èò, asa k̀i z̀ipi dàmeē zeazeae. ¹⁰ Sa'onkiapi wèwà à m̀è: Filitē p̀ó ní d̀è Ela guzulēu Goliati f̀ēnda gwa ke. A ku sa'o'ula kpe, zwāa f̀ifiwa. Tó ní yei, sé, asa a p̀ale ku la l̀òo, sema bee. Ǿ Davidi m̀è: Kpaa, a sáa kuo.

Davidi íandekēka

¹¹ Davidi bàalè Saulue zibeezi, à tà Gata k̀i Akisi k̀ii. ¹² Ǿ Akisipi iwaò òè: Isaili b̀usu k̀i Davidin weo lò? Aàpi Ǿ ẁi òwā ẁi lesi àà yá musuo lò? Ẁi m̀e:

Saulu gb́éò d̀ède òaa s̀òoē (1.000),

Davidi s̀ò òaas̀òs̀òo leē kwì (10.000).

¹³ Yápi Davidi k̀ù gb̀aa, àle v̀iake Akisie maamaa.§ ¹⁴ Ǿ à azia l̀ile, àle íandekē ke ní wáa.

* 21:5 Lev 15.18 † 21:7 Mat 12.3-4 ‡ 21:7 B̀oa 40.22-23 § 21:13 Sou 56

A ɔgbɛ gàlegalɛ bíibolɛ gbaɔwa, a tò lé'i dà a lekpea. ¹⁵ Ǿ Akisi ò a ìwaɔne: A gwa! Gbépiá íandee. Bóyáí a aà sè a mɔoi? ¹⁶ Iandee kèsáae, ɔ a gbépi sè a mɔoa aà íandekɛ kemee? A e gẽ ma uao.*

22

Saulu Nɔbu sa'onao dede

¹ Davidi bò we, à bàalè à gè gè Adulaũ gbè'eu.* Ké aà vìio ní aà de bedee aà bao mà, aa gè aà lè we. ² Yá'õmadeɔ ní fiadeɔ ní gbé pò yá lé kánguoɔ kàaaaazi píi, ɔ à gò ní dɔaana ũ. Aa kà gbɛɔn òaa pla taa. ³ Bɔa za we Davidi gè Mizipa, Mɔabu bùsuu, a ò Mɔabu kíae: Ma mae ní ma dao gba zé aao kunnɔ e mà dõ lá Lua a kemee. ⁴ Ǿ à ní tó ní Mɔabu kiao we. Aa kuaàno gɔɔ pò Davidi ku sēgbāu. ⁵ Bee gbɛa ānabi Gada mò yā'ò Davidie à mè: Nsu nyõ ku sēgbāu lo. Ea ta Yuda bùsuu. Ǿ à fèlɛ gè Eletu líkpeu.

⁶ Ziewa Saulu zõlea baali gbáu Gibɛa sìsì musu. A a sɔna kũa, aà ìwaɔ liaaaazi píi. Ǿ a mà wà Davidi ní gbé pò kuaàno kúkii dè. ⁷ Ǿ a ò a ìwapioɔne: A Běyāmee buio, à ma yāma ápii. Yese né a bua ní vɛebuɔ kpáwáe? A á dile zīgõ gbɛɔn òaasɔɔ ge gbɛɔn basɔbasɔɔ dɔaana ũe? ⁸ Apii a lekpaaimazie. Ké ma né yāyè ní Yese néo, á gbɛe i omeeo. A gbɛe i wēnadõmeeo. I kāmee ma swáwa ké ma né ma ìwapi nòse fèlɛ aà ma we, lá àlɛ ke tiaewao. ⁹ Eɔbũ bui Doegu kú ní Saulu ìwaɔ we, ɔ à mè: Ma Yese né è, à mò Aitubu né Aimelɛki kíi Nɔbu. ¹⁰ A yāe wele kèè Diiwa, ɔ à kùsũa kpàwà ní Filitē bui Goliati fēndao.†

¹¹ Ǿ kía gbéɔ zì aa sa'onkia Aimelɛki sísi ní a de bedee pò de sa'onao ũ Nɔbu píi. Ǿ aa mò kía kíi mpii. ¹² Ǿ Saulupi òè: Swákpa n ma, Aitubu né. A wèwà à mè: Ma swá wè, Baa. ¹³ Ǿ Saulu aà là à mè: Bóyáí mpi ní Yese néo a lekpaaimazii? Bóyáí n ble kpàwà ní fēndao, n yāe wele kèè Luawa, ké aà fèlemanɔ aà ma we, lá àlɛ ke tiaewai? ¹⁴ Aimelɛki wèwà à mè: N ìwaɔ guu píi, dé náai mé kà Davidiwai? N né záe, nzia dõana kíae. A tɔbò n be. ¹⁵ Mi wele kèè Luawa yāao lé? Kai! Baa, nsu yāɔ mapi n zòblenawao ge ma de bedee, asa má yāe dõ yápi musuo, baa yɔɔ. ¹⁶ Ǿ kipi òè: N gae, mpi ní n de bedee píi. ¹⁷ Ǿ a ò dɔai pò kú weɔne à mè: A fèlɛ à Dii gbàgbanao dede, asa an ɔ ku Davidi yáue. Aa aà bàalea yá dõ, ɔ aai omeeo. Ama aà ìwapi i we ɔsè aa Dii gbàgbanapio dedee. ¹⁸ Ǿ kipi ò Doegue: Fèlɛ n sa'onapio dede. Ǿ à fèlɛ à ní dede gɔɔ. A bàabaa sa'o'uladanapio dede gbɛɔn basiiɔɔ. ¹⁹ Ǿ Saulu èa sa'onapio wéle Nɔbudeɔ dede lo, gɔɔ ní nɔɔ ní né gbāa ní nétēnao ní zuo ní zàa'inao ní sã. Wà ní dede ní fēndao mpii.

²⁰ Ǿ Aimelɛki né do p̄limá, aà tón Abiataa. A bàalè à gè tē Davidizi. ²¹ A ò Davidie, Saulu Dii gbàgbanao dèdɛ píie. ²² Ǿ Davidi òè: Ké ma Eɔbũ bui Doegu è we gɔɔ bee, má dõ sáasá ké a o Saulue. Taaeden ma ũ n de bedee gagaa píi yá musu. ²³ Nyõ kumanɔ. Nsu to vía n kũo. Gbé pò lé n we lé ma we sɔe. Yāe a n le ma ɔzió.

23

Davidi Keiladeɔ misia

¹ Wa ò Davidie wà mè: Gwa, Filitēo lé zika ní Keiladeɔ, aale ní pówena naaa. ² Ǿ Davidi gbèa Diiwa à mè: Mà gé lélei Filitēpiowa yà? Ǿ Dii òè: Gé léleimá, ní Keiladeɔ misi. ³ Ǿ Davidi gbéɔ òè: Lá vía lé wá kú Yuda bùsuu la, wá fõ gé zikai ní Filitēo Keilae? ⁴ Davidi èa gbèa Diiwa lo, ɔ Dii òè: Fèlɛ gé Keila, asa má Filitēo nanɛ n ɔzié. ⁵ Ǿ Davidi gè Keila ní a gbéɔ, à ziká ní Filitēo, ɔ à ní pɔtuɔ s̄imá. A Filitēo dèdɛ dasidasi, à Keiladeɔ misi.

Saulu péleka Davidizi

* 21:16 Sou 34 * 22:1 Sou 57, 142 † 22:10 Sou 52

⁶ Ké Aimeleki né Abiataa bàalè, àlè gé Davidi kíi yāa, a a sa'o'ula kūae, ̄ à gèò Kèila. ⁷ Ké Saulu mà Davidi gè Kèila, à mè: Lua giàazie, ̄ à aà nàmee ma ɔzì, asa à azia kàka wéle bíideue. ⁸ Saulu a zigɔ kàaa píi aa ge koezɔ Davidi ní a gbéɔzi Kèila. ⁹ Ké Davidi mà Saulu lé vāikpaaianɔ, ̄ a ò sa'ona Abiataae aà mót ní sa'o'ulao. ¹⁰ ɔ Davidi mè: Dii Isailio Lua, mapi n zòblena, má mà Saulu lé zeweele à mɔ Kèila à wélee beepi dúuzɔ ma yái. ¹¹ Kèiladeɔ ma kpawà yà? Saulu a mɔ la lá má màwa yà? Dii Isailio Lua, o mapi n zòblena. ɔ Dii òè: A mót. ¹² ɔ Davidi aà là lɔ: Kèiladeɔ ma kpawà ní ma gbéɔ yà? ɔ Dii mè: Aa á kpawae. ¹³ ɔ Davidi ní a gbéɔ fèle, aa kà gbèon òaa àaɔ taawa. Ké aa bò Kèila, ̄ aa gè gu pót aa yei. Ké Saulu mà Davidi bò Kèila, i gé we lɔ.

¹⁴ Davidi ku zegikíio gbáau Zifi búsú gbèsísídeu. Lá gu lé dɔ Saulu ɔ aà we, āma Lua i Davidi naè aà ɔzì. ¹⁵ Gɔɔ pót Davidi ku Zifi búsú líkpeu, a mà Saulu ní aà gbéɔ lé mót a dei. ¹⁶ ɔ Saulu né Yonatāa fèle gè Davidi lè za líkpepiu, à aà gbà sɔ ní Lua tó. ¹⁷ A òè: Nsu to via n kūo, asa ma mae a e ɔkāmao. Mmē nýɔ kible Isailiowa, mapi sɔ mót de n plaade ũ. Ma maepi bee dɔ se. ¹⁸ ɔ aa yāyè ní kɔo mípla Dii ae. Davidi ku líkpeu we, ̄ Yonatāa tà be.

¹⁹ Bee gbēa Zifideɔ gè Saulu lè Gibēa aa mè: Davidi ulēa wá búsú sēgbāu. A ku líkpeu Hakila s̀s̀ipɔleu Yesimɔ geɔmidɔkli oi.* ²⁰ Kí, gɔɔ pót ní yei píi, mɔ we, wí aà kpama. ²¹ ɔ Saulu mè: Dii bāaadaágu, ké a ma wēnagwà yái. ²² A tá, í ea sɔuke. A gu pót í géu gbēagbēa ní gbé pót aa aà è, asa má mà wà mè aà ɔnɔ́ ɔnɔ no. ²³ A gbēagbēa ké à e à aà ulékíio dɔ píi, í ea mɔ ma le mà a sáasā ma, mí géánɔ. Tó a kú á búsúu we, má kpálekēaazi Yuda buio guu píie. ²⁴ ɔ aa dàzeu aa òaa Saulu e Zifi. Gɔɔ bee sɔ Davidi ní a gbéɔ ku Maɔni gbáau sē pót kú Yesimɔ geɔmidɔkli oi.

²⁵ Ké Saulu ní a gbéɔ lé mót kpálekēiaazi, à a baomà, ̄ à p̄ila gbēpiwa, a ku Maɔni gbáau. Ké Saulu mà, ̄ à p̄leaaazi Maɔni gbáau we. ²⁶ Saulu be gbèsísí kpele, Davidi be a kpela, aale olo'olobo aale bàale Saulu. Gɔɔ pót Saulu ní a gbéɔ lé lia Davidiɔzi aa ní kú, ²⁷ ̄ gbēe mò baokpà Saulu à mè: Ké kpakpa, Filitēò mò lélei wá búsúwa. ²⁸ ɔ Saulu zè pélea Davidizie, à gè Filitēò lei. A yái tò wí me gupie Kókpaalegbē.

24

Davidi gia Saulu deai gbè'eu

¹ Bee gbēa Davidi bò we à gè zòle sēgbāu, gu pót wí me Engedi. ² Ké Saulu sù ní Filitēò yaao, wa òè Davidi ku Engedi gbáau. ³ ɔ à Isaili zigɔ sèle gbèon òaa gēo, à dànnɔ zéu kpálekēi Davidiɔzi gu pót wí me Tueɔ gbèsísí. ⁴ Ké à kà são kaa pót kú zé sae kíi, à gbè'e è we, ̄ à gèu bíikpekēi. Davidi ní a gbéɔ sɔ aa ku gbè'epiu za a léwa.* ⁵ ɔ Davidi gbéɔ òè: Gwa, gɔɔ pót Dii mè á n ibee nane n ɔzì n yākéè lá ní yeiwan gbā. ɔ Davidi fèle tee, à Saulu ulada lé zò aà sae. ⁶ A gbēa Davidi láasoo lé íadawà Saulu ula lé pót a zòpi yái, ⁷ a ò a gbéonē: Kai! Dii su to mà yá bee taa ke ma dii pót á kpàeo. Má ɔkāwào, asa Dii mé aà kpà kía ũ.

⁸ Davidi a gbéɔ lèle ní yápi yái, i to aa Saulu dèo. Ké Saulu bò gbè'eu, àlè gēzea, ⁹ ̄ Davidi bò gbè'epiu à lezuàazi à mè: Ma dii kí! Ké Saulu líli à a kpe gwà, ̄ Davidi kùle à a mipèlèè. ¹⁰ ɔ a ò Saulu: Tó wà mè ma vāi ò ní musu, bóyāi ni sii? ¹¹ Gwa! N wé è gbā lá Dii n namee ma ɔzì gbè'eu. Wa òmēe mà n de, ̄ ma n wēnagwà, ma mè má ɔkā ma diiwao, asa Dii mé aà kpà kía ũ. ¹² Gwae Baa! Gwa, má n ulada lé kúa ke! Ma n ula lé zò, āma mi n deo. N dɔ sa ké má vāi ge íi kūannɔ. Mi tàaekeneo, ̄ níle ma we. ¹³ Dii mé a yágɔgɔwēe, i tɔsimamee, āma mapi, má ɔkāmao. ¹⁴ Lá wà yáasikè za ziwa wà mè: Yāvāi í bɔ vāikenaɔ kíie. Má ɔkāmao. ¹⁵ N Isailio kía, dé yái n bɔii? Dé níle péleaazii? Gbē ge yà? Kòtē yà? ¹⁶ Dii mé a ma yá gwa, i yágɔgɔwēe, i yānakpaa, i zemanɔ, i ma bɔ n ɔzì.

* 23:19 Sou 54 * 24:4 Sou 142

¹⁷ Ké Davidi yá bee ò Saulu a làa, Saulu m̀̀: Ma né Davidi, n l̀̀on wee? Ǿ Saulu wii p̀̀ale à ̀̀ob̀̀. ¹⁸ A ò Davidi: N yá na demala, asa v̀̀ai má k̀̀ene, ̀̀ n fiab̀̀om̀̀e ní maao. ¹⁹ N maa p̀̀ó ní k̀̀em̀̀e ò tia. Ké Dii ma nan e n ̀̀zi, ni ma deo. ²⁰ Tó gbé b̀̀ò a ibeewa, ì to aà ta aafiae? Dii maa p̀̀ó ní k̀̀em̀̀e gbá fiabone. ²¹ Má d̀̀s sa ké nýǿ g̀̀o kía ũ, ní kible Isailiwa. ²² Legb̀̀em̀̀e ní Dii tóo, ké nýǿ ma bui kaaleo, nýǿ ma de bede tó mid eo. ²³ Ǿ Davidi legb̀̀è Saulu. Ké Saulu tà be, ̀̀ Davidi ní a gbé èa aa tà s̀̀gb̀̀au.

25

Nabali gia d̀̀nlekei Davidi

¹ Samueli g̀̀a, ̀̀ Isaili k̀̀aaa pii, aale ̀̀ob̀̀ aà gaa yá musu, ̀̀ wà aà v̀̀i a be Lama. Bee gb ea Davidi g̀̀e Palana s̀̀u. ² Maoni gb̀̀e ku, a b̀̀ole v̀̀i Kaameli we. Ǿde sae, a s̀̀o v̀̀i m̀̀en àa g̀̀eo ní ble ̀̀ m̀̀en àa s̀̀o. Ǿ à m̀̀o Kaameli a s̀̀o k̀̀ak̀̀elei. ³ Aà tón Nabali,* aà na tón Abigaili. Ǹ̀epi laai v̀̀i mé aà k̀̀akaa maa, àma aà g̀̀opi p̀̀asi mé aà ỳ̀akeo d̀̀o v̀̀io. Kalebu buie.

⁴ Goo p̀̀ó Davidi ku s̀̀u, a mà Nabali m̀̀o a s̀̀o k̀̀ak̀̀elei. ⁵ Ǿ à a ìwao z̀̀i gb̀̀on kwi, a òné: A fele gé Nabali k̀̀i Kaameli, í f̀̀kpaẁ̀em̀̀e, ⁶ í oè à me: Lua n d̀̀s ní aafiao ní n uao ní n gbé ̀̀o pii. ⁷ Má mà n m̀̀o ní s̀̀ak̀̀ak̀̀elenao. Ké n s̀̀ad̀̀ano kúwano, wi ìadamáo, mé an kua Kaameli guu, p̀̀e i k̀̀esámáo. ⁸ N n z̀̀ikenapi la, aa one. Ma ìwao wegwa, asa dikpe z̀̀i. N z̀̀oblenapi ní mapi n néo wá gba p̀̀ó p̀̀ó ní è.

⁹ Ké Davidi ìwapi k̀̀a, aa ỳ̀api s̀̀ele siu Nabali ní Davidi tóo, ̀̀ aa s̀̀aaàzi. ¹⁰ Ǿ Nabali òné: Dén Davidi ùi? Bón Yese népi ùi? Zo p̀̀ó aa k̀̀é ní diiwa gb̀̀o dasi. ¹¹ A ye mà a p̀̀e ní ma ío ní ǹ̀o p̀̀ó má d̀̀e ma s̀̀ak̀̀ak̀̀elenao s̀̀ele mà kpa gbé p̀̀ó má ní b̀̀k̀i d̀̀oowa yà? ¹² Ǿ Davidi gbé èa d̀̀azeu aa tà. Ké aa k̀̀a, aa ỳ̀api s̀̀ele siuè pii. ¹³ Ǿ Davidi ò a gbépi ̀̀ne: A baade a f̀̀enda loo. Ǿ an baade a f̀̀enda lòo ní Davidipio s̀̀. Gbé p̀̀ó g̀̀e ní Davidio k̀̀a àa pla taa, ̀̀ gb̀̀on àa do g̀̀o ní aso.

Abigaili awakpaa Davidi a zá Nabali yá musu

¹⁴ A m̀̀o l̀̀e z̀̀ikenapi do ge ò Nabali na Abigaili à m̀̀e: Davidi gbé z̀̀i aa b̀̀o s̀̀u, aa m̀̀o f̀̀kpà wá diiwa, ̀̀ à p̀̀alamá. ¹⁵ Gbépi s̀̀o aa maak̀̀eẁ̀e maamae, aai ìadawáo. Wá kua ̀̀no s̀̀u guu, p̀̀e lí k̀̀esámáo. ¹⁶ Goo p̀̀ó wále s̀̀ad̀̀a ní sae f̀̀ane ní gwásinao pii aab̀̀o liaawázi lán bíiwa. ¹⁷ Làasooke yá p̀̀ó nýǿ kewa, asa aa z̀̀è wà v̀̀ike wá diie ní aà uadeo pii. Aapi maa, ìli gbé yá'one maa.

¹⁸ Ǿ Abigaili p̀̀e náaa kpakpa m̀̀en àa do ní v̀̀eo tùu pla ní s̀̀a p̀̀ó wa k̀̀eko m̀̀en s̀̀o ní p̀̀wena kpasao p̀̀en s̀̀o ní v̀̀ebe k̀̀ao m̀̀en baso ní kaad̀̀embe gii k̀̀ao m̀̀en àa do, aa ye z̀̀a'inaone. ¹⁹ Ǿ a ò a z̀̀ikenaone: Aò d̀̀aa, máo té á kpe. I ỳ̀e o a z̀̀a Nabali. ²⁰ Ǿ a di a z̀̀a'ina kpe, àle pila s̀̀iwa. Ké à b̀̀o s̀̀i kpe, à kpaa ũ ní Davidio, àle pila s̀̀iwa s̀̀o ní a gbé, aale mó. ²¹ Davidi lé o a gbéone: Ma gbépi p̀̀ó d̀̀aè s̀̀u p̀̀ae. Wi aà p̀̀e se, ̀̀ à maa fiab̀̀om̀̀e ní v̀̀io. ²² Tó ma aà g̀̀ee tò b̀̀e e gu à gé d̀̀i, Lua ỳ̀ap̀̀sikem̀̀e b̀̀eb̀̀e.

²³ Ké Abigaili aà è, ̀̀ à pila a z̀̀a'ina wa kpakpa, à k̀̀le Davidi à ẁ̀le a gb eu. ²⁴ Ǿ à k̀̀le aà gbázi à m̀̀e: Baa, máme má tàae v̀̀i mado. Mapi n z̀̀blena gba zé mà ỳ̀a'one. Swádo mapi n z̀̀blena ỳ̀i. ²⁵ Baa, Nabali maa. Nsu n aà ỳ̀ado. A de lá a tówa. Aà tón Misaide, mé misaiyá ̀̀o k̀̀e. Mapi n z̀̀blena s̀̀o mi gbé p̀̀ó n ní z̀̀i eo. ²⁶ Baa, lá Dii ku mé ní ku, Dii g̀̀ne n gbéde n t̀̀si nzia. Dii to n ibe ̀̀o ní gbé p̀̀ó aale n v̀̀i wele g̀̀o lán Nabaliwa. ²⁷ Tiasa Baa, gba p̀̀ó mapi n z̀̀blena ma m̀̀onee bee si n kpa n ìwaowa. ²⁸ Sùuuke ní mapi n z̀̀blena o ní ma tàaeo. Dii a to n bui aao kible g̀̀opi, asa ni zika Dii, mé wa v̀̀ie ema bauo. ²⁹ Baa tó gbé fele lé pélenzi n dei, Dii n Lua a n ẁ̀ni d̀̀ne ní mogalaoe, i n ibe ̀̀o ẁ̀ni da a gbemau, i zu. ³⁰ Baa, tó Dii ỳ̀amaak̀̀e lá à a legb̀̀èwà pii, mé à n dile Isaili d̀̀aana ũ, ³¹ n làasoo

* 25:3 Bee m̀̀e misaide.

su ìadama, i n dayāu gbēdeã pã ge tɔsia nziaẽ yá musuo. Baa, tó Dii maakène, to mapi n zòblena ma yá àò dɔngu.

³² Ǿ Davidi ò Abigailie: Wà Dii Isailio Lua sáaukpa. Ǿme n zì daimale gbã. ³³ Ma n sáaukè sɔ́ ní laai pɔ́ n ma gbao, asa n̄me n ma zùukè gbã, ɔ́ mi gbēde ma tɔsì maziaeo. ³⁴ Tó bee no, ní Dii Isailio Lua pɔ́ gĩmeẽ mà vāikeneo, tó ni wā n mɔ́ daimale yāao, dɔ́ yāa gu a dɔ Nabali gɔ́ewao. ³⁵ Ǿ Davidi pɔ́ pɔ́ Abigaili m̀oẽ sɪ̀ à mè: Ka be aafia. Ma n yāmà, ma yolaakène.

Nabali gaa ní Davidi Abigalio seao

³⁶ Ké Abigaili kà Nabali kíi, a è àle pɔ́nablene lán kíawa. Aà pɔ́ kèna, à v̄eẽ gbè à kà. Ǿ aà napi i lebo à yāe òè baa yɔɔo e gu gè d̀ò. ³⁷ Ké gu d̀ò, v̄eẽ wèe Nabaliwa, ɔ́ aà na yá pɔ́ kèpi sèle síuè. Ǿ sɔ́ kèaagu, à g̃ò lán gbewa. ³⁸ Gɔɔ kwi taa gbɛa Dii gotɔ́wà, ɔ́ à gà.

³⁹ Ké Davidi Nabali gaa bao mà à mè: Wà Dii pɔ́ zèmanɔ́ sáaukpa, à wí pɔ́ Nabali dàa b̀m̄e. A gĩmeẽ mà vāike, ɔ́ a tò Nabali vāikea wí aaz̄ia musu. Bee gbɛa Davidi gbéɔ́ z̄i Abigailiwa aa oè á ye aà se nɔ́ ù. ⁴⁰ Ké Davidi ìwapiò kà Abigaili kíi Kaameli, aa òè: Davidi mé wá z̄íma, a ye n da'uakɛ. ⁴¹ Ǿ à f̄e le kùle à a mipèle à mè: Aà zòblenan ma ù, ma sɔ́u mà mà a dii ìwaɔ́ gbá pípíné. ⁴² Ǿ à f̄e le d̄i zàa'ina kpe g̃ò. Aà nɔ́e z̄ikenaɔ́ gèaàno gbèon sɔ́o. Aa dàzeu ní Davidi z̄inaɔ́, ɔ́ à g̃ò aà nɔ́ ù. ⁴³ Davidi Yezelɛe gbé Ainoãũ kũa nɔ́ ù lo. An pla mípii aà naɔ́ne. ⁴⁴ Ǿ Saulu a né Mikali pɔ́ de Davidi nɔ́ ù yāa kpà Laisi né Paletie, Galiũ gbéwa.

26

Davidi gia Saulu deai ḡen plaade

¹ Zifideɔ́ gè Saulu lè Gibɛa, aa òè: Davidi ulɛa Hakila s̄is̄ipɔ́leu boaa ní Yesimɔ́o.* ² Ǿ Saulu gè Zifi s̄eu ní Isaili z̄ig̃ɔ́ gbèon òaa ḡeo, aale Davidi we s̄epiu. ³ Saulu bòokpà ze sae Hakila s̄is̄ipɔ́le pɔ́ boaa ní Yesimɔ́o, mé Davidi ku s̄eu. Ké a mà Saulu lé péleazi, ⁴ ɔ́ à asiigwanaɔ́ z̄i, ɔ́ a d̄s̄a ké Saulu kà. ⁵ Ǿ Davidi f̄e le gè gu pɔ́ Saulu bòokpà. A Saulu ní a z̄ig̃ɔ́ d̄baana Nee né Abineeo wúlek̄i è. Saulu wúlea bòo guoguo, aà gbéɔ́ kálea liaaaazi. ⁶ Ǿ Davidi Iti bui Aimeleki ní Zeluia né Abisaio là à mè: Déme a gemanò bòopiu Saulu kíi? Ǿ Abisai òè: Máme má gennɔ́. ⁷ Ké Davidi ní Abisaio lòle z̄ig̃ɔ́piɔ́zi gwá, ɔ́ aa Saulu è wúlea, àle i'o bòo guoguo, aà s̄na pélea aà miz̄i. Abinee ní a gbéɔ́ wúlea liaaaazi mípii.

⁸ Ǿ Abisai ò Davidi: Lua n ibee n̄ane n ɔ́z̄i gbãe. To mà aà z̄s̄ ní s̄nao mà naaa ní tɔ́leo. Má aà z̄s̄ ḡen doe, i ke ḡen pla no. ⁹ Ǿ Davidi òè: Nsu n̄ aà deo. Déme a ɔ́k̄a k̄ia pɔ́ Dii kpàwa ade bo p̄ai? ¹⁰ Ǿ Davidi èa mè: Dii ku! Dii mé a gotɔ́wà, aà gɔɔ pà à gàn nò, à gà z̄ilaun nò. ¹¹ Kai! Dii su to mà ɔ́k̄a k̄ia pɔ́ á kpàwao. Wà ge wà s̄na pɔ́ kú aà miz̄i sé ní aà ituuo, wí ḡèò z̄éa. ¹² Davidi s̄na ní ituu pɔ́ kú Saulu miz̄io sè, ɔ́ aa ḡèò z̄éa. An gb̄e i ní eo, aa ní yá d̄s̄o, aale i'o mípii. An gb̄e i vuo, asa Dii mé tó í z̄s̄o dàrla.

¹³ Ké Davidi bùa swa baale, ɔ́ à zè s̄is̄i musu za z̄az̄a, gu yàasa daa ní z̄anguo. ¹⁴ Ǿ à lezù Abinee ní a gbéɔ́zi à mè: Abinee yòoo! N níle yã? Abinee wèwà à mè: Déme lé lezu kíazii? ¹⁵ Davidi òè: Nèḡnan n ùo lò? Gb̄e kànwa Isaili bùsue? Gb̄e mò n dii kí dei. Bóyãí r̄le aà d̄s̄ao ni? ¹⁶ Ni yá d̄s̄ ní kèo. N Diio a ka gaae, asa i á dii kí pɔ́ Dii kpàé d̄s̄ao. Gwae! Kí s̄na ní aà ituu pɔ́ kú aà miz̄io ku máe? ¹⁷ Saulu Davidi lo d̄s̄, ɔ́ à mè: Davidi ma né, n loon wee? A wèwà à mè: Ma dii kí, ma loe. ¹⁸ Davidi èa mè: Bóyãí ma dii lé péle mapi a zòblenazii? Bó má k̄ei? Bó má w̄iwii? ¹⁹ Ma dii kí, swákpa mapi n zòblena yáí sa. Tó Dii mé n sóik̄ea, aà ma sa'oa ḡima. Tó gb̄enazinaɔ́ne s̄s̄, Dii láaikemá, asa aa ma ya ma bo Dii gbéɔ́ guu, aa mè mà gé zòblei dii z̄iloɔ́ne. ²⁰ Nsu to wà ma de z̄a ní Diioo. Isailio k̄ia bò kòt̄e wei lá w̄io d̄s̄na ya gb̄es̄is̄io musuwa. ²¹ Ǿ Saulu mè: Ma duunakè. Ma né Davidi, ea su. Má ìadama lo, asa n ma w̄eni dà gbia gbã. S̄ianaɛ, ma misaiyã kè, ma z̄a yáwa maamaaɛ. ²² Ǿ Davidi

* 26:1 Sou 54

òè: N sōnan ke. To n iwae bua mo s̄ii. ²³ Dii ì fiabo baade a maake ní a náaio musu. Dii n namεε ma ōz̄i gb̄aε, āma mi we ok̄amao, ké Diipi mé n kpa k̄ia ū yáí. ²⁴ Lá ma n wēni bεεε d̄ò gb̄a, Dii ma wēni bεεε d̄ò m̄aa, i ma si v̄ai píiwa. ²⁵ ∩ Saulu òè: Lua báaadangu ma né Davidi. Nyō yāz̄ōke, n mi āo daa íaε fá. Ké Davidi ḡèz̄ea, ∩ Saulu tà be.

27

Davidi kua Filit̄eo b̄usuu

¹ Davidi làasookè à mè: Saulu a ma de ḡowa. Tó mi bàale ma ta Filit̄eo b̄usuuo, a b̄oman̄o nao. Tó ma bàalè, Saulu a ma wea tó, mí b̄o aà ōz̄i. ² ∩ Davidi f̄ele gè Gata kí Akisi, Maoki né k̄ii. Gb̄ēon òaa àāo ḡeaān̄o. ³ ∩ Davidi ní a gb̄é̄o z̄̄le Gata ní Akisio, baade ní a b̄edeo. Davidi ku we ní a na gb̄ēon plāo, Yez̄eleε gb̄é Ainōaũ ní Kaameli gb̄é Abigaili p̄o de Nabali n̄o ū yāao. ⁴ Ké wa ò Sauluε Davidi bàalè tà Gata, i péleāazi bo.

⁵ Davidi ò Akisie: Tó n ma weḡw̄aε, ma gba zé mà z̄̄le guei n z̄̄ewiāo do guu. Mapi n z̄̄obl̄ena má ye mào kunn̄o n m̄εewiauo. ⁶ Z̄ibeez̄i ∩ Akisi Zikilaga kp̄awà, ∩ à ḡò Yuda k̄iao p̄o ū e ní a gb̄ao. ⁷ Davidi kua Filit̄eo b̄usuu k̄a w̄è do ní mo síīo.

⁸ ∩ Davidi ní a gb̄é̄o gè l̄ele Gesuuwa ní Giizio ní Amalekīo. Gb̄épīo ku b̄usupiu za zie b̄oa za Sulu e à gè p̄e Egipiwa. ⁹ Tó Davidi z̄ibl̄e b̄usupi w̄élewa, ìli ḡōe ge n̄oe to b̄é̄e, s̄āo ní zuo ní z̄aāināo ní yiongōo ní p̄okasāo ∩ ì naaa. Tó à tà, ì gé Akisi k̄ii, ¹⁰ ∩ Akisi ì aà la gu p̄o à l̄eleu gb̄é̄owa z̄ibeez̄i. Davidi ì ōe a ge Neḡev̄e b̄usuu, Yudāo ge Yelameli buīo ge Kenīo k̄ii. ¹¹ Davidi lí ḡōe ge n̄oe to b̄é̄e wà suò Gatao, asa à mè: Gb̄ēe asu wá komaleke à m̄e má kè kéwa ge kéwao. M̄aa ìo ke ḡōo p̄o a ku Filit̄eo b̄usuu. ¹² Akisi Davidi náaikè à mè: Isailīo ye aà ḡiyáio. Āo de ma z̄obl̄ena ūe ḡōopii.

28

Saulu ní n̄oe welende ḡesisinao

¹ Z̄ibeez̄i Filit̄eo ní z̄iḡōo k̄aaa, aa ye gé z̄ikai ní Isailīo. ∩ Akisi ò Davidie: Asa ní d̄ò ké mpi ní n gb̄é̄o á geman̄o z̄ikaió? ² ∩ Davidi òè: Too, n̄yō e sa lá mapi n z̄obl̄ena má ke. ∩ Akisi òè: Tó m̄aaε, má n ke ma d̄ōana ūe e ḡōopii.

³ A mo l̄e Samueli ḡa k̄ò, Isailīo k̄aaa píi, aa ōl̄ò aà gaa yá musu, ∩ aa aà v̄i a be w̄éleu Lama. Saulu welendeo ní ḡesisinao yà Isaili b̄usuu.* ⁴ Ké Filit̄eo k̄aaa, aa mò b̄ookp̄a Sun̄eũ. ∩ Saulu Isailīo k̄aaa píi, aa b̄ookp̄a Giliboa. ⁵ Ké Saulu Filit̄e z̄iḡōo è, v̄ia aà k̄ù, s̄o k̄eaāgu maamaa. ⁶ A gb̄ēa D̄iwa, ∩ Dii i wewà nana guu ge ní gb̄elaāo† ge ní ānabioo. ⁷ ∩ Saulu ò a iw̄aone: A n̄oe welende ḡesisina w̄eεlem̄e mà gé yāgb̄eaiwà. ∩ aa òè: N̄oe welende ḡesisinae ku Endoo.

⁸ ∩ Saulu az̄ia l̄ile à p̄okasa p̄alēo dà, ∩ à gè n̄oēpi l̄e gw̄aas̄ina ní a gb̄ēon plāo s̄ānu. A òè: To n t̄aa mó, ní ge p̄o ma aà t̄o òne s̄isim̄eε. ⁹ ∩ n̄oēpi òè: N d̄ò s̄aas̄a yá p̄o Saulu kè. A a b̄usu z̄ò welendeo ní ḡesisinaone. B̄oyāi níle baikpameε wà ma dei? ¹⁰ ∩ Saulu leḡb̄èè ní Dii t̄oo à mè: Má s̄i ní Diio wa ìadama yáε bee musuo. ¹¹ ∩ n̄oēpi mè: Ge kpele mà s̄isinei? A mè: Samueliε. ¹² Ké n̄oēpi Samueli è, à wii p̄ale a ò Sauluε: M̄m̄enn Saulu. B̄oyāi n̄ òn̄ok̄eim̄eεi? ¹³ ∩ k̄ipi òè: Nsu to v̄ia n k̄ūo. B̄ó ní èi? A òè: Gyaade má è, àle b̄o t̄ōleu. ¹⁴ Saulu aà là à mè: Kpelewa a dei? A òè: Mae zie mé lé mó, a ulada daa.

∩ Saulu d̄ò ké Samueliε, ∩ à k̄ule à w̄ule a gb̄eεu. ¹⁵ ∩ Samueli aà là à mè: B̄oyāi n̄ ìadāa, níle ma s̄isii? A w̄ewà à mè: Ma w̄et̄ea z̄ō èε. Filit̄eo mé mò z̄ikaiman̄o, mé Lua b̄o ma kpeε. Ili wea ní ānabio ge nana guu bo. A yáí ma n sisi. Om̄eε lá má ke. ¹⁶ Samueli òè: Dii b̄o n kpe à ḡò n ibeε ūe, mé níle yāgb̄eaa s̄o be? ¹⁷ Dii k̄ene lá a d̄am̄eε má òwae. A n b̄o kpalau à

* 28:3 Lev 20.27, Iko 18.10-11 † 28:6 Nao 27.21

n gbédee Davidi kpàù.† 18 Dii bee kènε gbã, ké ni aà yāmao yáie. Ni pɔkūma pāsí bɔbɔè Amalekiɔwao. § 19 Dii a Isailiɔ ní mpio kpa Filitēɔwae. Mpi ní n negɔεo áɔ kumanɔ la zia. Dii a Isaili zīgɔɔ kpa Filitēɔwa. 20 Samueli yápi tò vía Saulu kù maamaa, ɔ à lèle a gbεεu sɔlɔlɔ gɔɔ. Aà yèεε làa, asa i pɔe ble gɔɔ bee ge gwá beeo.

21 Ké nɔɔpi mò Saulu kíi, a è gili gèaàgu maamaa, ɔ a òè: Mapi n zòblena ma n yāma, ma azia kaikè, ma yá pɔ ní òmεε kè. 22 N n zòblena yāma sa. To mà ble dilεε, ní ble, ké n gbãakū, ní gèzεa. 23 ɔ Saulu gi à mè: Má pɔbleo. Ké aà ìwaɔ nàewà sãnu ní nɔɔpio, ɔ à ní yāma. ɔ à fèle bùsuu à zòle liiwa. 24 Nɔɔpi zunεbɔlɔ mεkpaá ví dɔa a be. A gè a dè gɔɔ, ɔ à pèeti sè a dè à kàa kèò. 25 A òle Saulu ní a ìwaɔne. Aa blè, ɔ aa fèle tà gwá bee gɔɔ.

29

Filitē kíaɔ Davidi gbaεa Zikilaga

1 Filitēɔ ní zīgɔɔ kàaa Afeki, mé Isailiɔ bòo ku Yezeleε nibɔnai. 2 Filitē kíaɔ lé gè ní ní zīgɔ gálio, an keeɔ gbèɔn basɔbasɔo, an keeɔ òaasɔsɔo. Davidi ní a gbéɔ té ní kpe ní Akisio. 3 ɔ Filitē kíapiɔ Akisi là à mè: Ebelue beeo sɔ be? A wemá à mè: Davidin ke. Isailiɔ kí Saulu ìwae yāa. A gɔɔplakèmanɔ. A wè kèmanɔ se. Sea za gɔɔ pɔ à mò ma kíi e gbã, mi yāe ewào. 4 ɔ kípiɔ kpènekèaànɔ aa mè: Gɔɔpi gbaε aà ta gu pɔ ní kpàwàù. A e géwanɔ zílauo, ké asu liaawanɔ weo yáí. Kpelewa a e ke na ní a diioi, mé i ke aà tá ní wá gbèeɔ mio bàasioa? 5 Davidi pɔ wà lesí wà ɔwà aà yá musun weo lò? Wà mè:

Saulu gbéɔ dède òaa sɔo (1.000),

Davidi sɔ òaasɔsɔo leε kwi (10.000).

6 ɔ Akisi Davidi sisi a òè: Má sí ní Diio n kemεε gbēmaa úε, mé n γεamanɔ zílauo kèmeε na, asa sea za gɔɔ pɔ n mɔ ma kíi e gbã, mi yāe emao. Ama ní maa kíaɔne. 7 Ea tá ní n aafianaɔ, ké r̄su yāe ke à ke íio. 8 ɔ Davidi Akisi là à mè: Bó má kèi? Sea za gɔɔ pɔ ma mɔ n kíi e gbã, bó ní èai? Bóyāi má e gé zíkai ní ma dii kí ibεεo ni? 9 ɔ Akisi òè: Má dɔ ké ní maameε lán Lua malaikaewa, āma wá kíaɔ mè r̄su géwanɔ zílauoε. 10 Tó gu dɔ, fèle kɔɔkɔo ní n dii Saulu zòblena pɔ m̀nnɔo, í tá. 11 ɔ Davidi fèle kɔɔkɔo ní a gbéɔ, aale tá Filitēɔ bùsuu. Filitēɔ sɔ aa gè Yezeleε.

30

Davidi Amalekiɔ midεa

1 Davidi ní a gbéɔ kà Zikilaga a gɔɔ àaɔdezi. A mɔ lè Amalekiɔ mò lélei Negεve bùsuwa ní Zikilagao ní kpe. Aa lèle Zikilagawa, aa tesòwà. 2 Aa nɔε pɔ kú weo kùkù, nenɔenaɔ ní nɔεzɔɔ píi. Aai ní gbèe deo, aa ní séle aa zesèr̄nɔε. 3 Ké Davidi ní a gbéɔ kà ní be wéleu, aa è wà tesòwà, wà ní nɔεo ní ní negɔεo ní ní nenɔεo kùkù. 4 ɔ Davidi ní gbéɔ pɔ kuanɔo wiilè aa ɔɔlɔ e an yèεε làa, e aa f̄lé lé ɔɔlɔ lɔo. 5 Wà Davidi nɔ mèn plaɔ Ainɔaũ ní Abigailio kù wà tàr̄nɔ. 6 Davidi wét̄εa è maamaaε, asa wàle me wà aà pápa ní gbεo wà deε. Gbépii nòse òkpa an negɔεo ní ní nenɔεo yá musu. Davidi gbãa'è Dii a Luawa, 7 ɔ a ò sa'ona Abiataaε: Mɔ ní n sa'o'ulao. Ké à mòòè, 8 5 Davidi yāgbèaò Diiwa à aà là à mè: Mà péle gbãamɔne depiɔzi má ní lea? A òè: Pélenzi, r̄yɔ ní leε, ní n gbéɔ suaba. 9 ɔ Davidi dàzeu ní gbèɔn òaa àaɔo. Ké aa kà Besoo swai, gbèeɔ ḡɔ we. 10 Gbèɔn òaa dɔo yèεε làa, aai f̄lé bùa swapiwao, ɔ Davidi bùa à péle ní gbewa ní gbèɔn òaa plaɔ.

11 Aa Egipi gbèe è s̄eu, ɔ aa gèaànɔ Davidi kíi. Aa ble kpàwà a blè. Aa í kpàwà a m̄. 12 ɔ aa kaadɔembε gii kpàwà ní vébe kàao mèn pla a sò. ɔ aà me sù, asa à kè f̄aanε àaɔ gwāasín àaɔ pɔblesai imisaie. 13 ɔ Davidi aà là à mè: Dé gbén n úi? N bɔ máε? ɔ Egipi gbépi mè:

† 28:17 1Sam 15.28 § 28:18 1Sam 15.3-9

Amaleki zɔn ma ũ. A gɔɔ àaɔn ke, ma dii pākɔpāmaziε, ké mále gyāke yáí. ¹⁴ Wa lele Negeve būsuaε, gu pɔ Keletio kuu ní Yudaɔ ní Kalebu buio, ɔ wà tesò Zikilagawa. ¹⁵ Ǿ Davidi aà là à mè: Nyɔ fɔ gemanɔ gbépio kíia? A wèwà à mè: Tó n legbèmeε ní Lua tóo ké nýɔ ma deo, mé nýɔ ma kpa ma diiwao, má genno ní kíi.

¹⁶ Ǿ à gèaàno. Ké aa kà, aa ní lé aa fáaaa gupiiu, aale pɔble aale imi, aale pɔnake ní pɔzɔo pɔ aa sèle Filitèɔ būsuu ní Yuda būsuoɔ yáí. ¹⁷ Ǿ Davidi sɔngu à ní dede sea za oosiele e gu sɔa dɔa oosi. An gbèe i bɔkíi eo, sema èwaaso gbèɔn àaa pla pɔ di yiongo kpe aa bàalèɔ bàasio. ¹⁸ Davidi gbé pɔ Amalekiɔ ní kùkùɔ suabà píi ní a no mèn plaɔ. ¹⁹ An gbèe i késào, néfènen gbèzɔo, negɔo ní nenɔo píi. Baa pɔ pɔ aa sèleo, Davidi èa pɔpio sɔ píie. ²⁰ A sɔo ní zuo nàaa, ɔ aà gbéɔ pɔtuopio kpán'aekè aa mè: Davidi pɔɔn ke.

²¹ Ké Davidi kà gbèɔn àaa do pɔ an yèεε làa, aai fɔ gèano, aa gò Besoo swaiɔ kíi, aa bèle dàaale ní gbé pɔ kuaàno. Ké Davidi sònízi, à fɔkpámá, ²² ɔ gbèpá nòsevãide pɔ té Davidizio mè: Lá aai géwanɔ, wá pɔ pɔ wá sɔo kee kpámá, mé i ke an baade na ní a néo bàasio. Aa ní se tárnɔ. ²³ Ǿ Davidi mè: Ma gbéɔ, ásu ke màa ní pɔ pɔ Dii kpàwáɔ, asa à wá dɔa, à gbàamonede pɔ lèlewáɔ nàwèε wá zɔie. ²⁴ Gbèe a yá pɔ á òε bee sio fá. Gbé pɔ gò aale pɔɔ dɔaɔ asea aɔ dou ní gbé pɔ gè zɔlauɔ pɔoε. Wá kpaalekɔε sáasaa. ²⁵ Ké Davidi yápi díle, ɔ à gò ikoyã ũ Isailioε za gɔɔ bee e ní a gbào.

²⁶ Ké Davidi kà Zikilaga, à pɔ pɔ a sɔ kee kpàsã Yudaɔ gbèzɔo pɔ de a gbèna ũone à mè: Gba pɔ á è pɔ pɔ wá sɔ Dii ibeεwa guuon we. ²⁷ A kpàsáné Beteli ní Lamɔtu Negeveo ní Yatiio ²⁸ ní Aloeeo ní Sifemɔo ní Esemɔao ²⁹ ní Lakalao ní Yelameli bui wéleo ní Keni wéleo ³⁰ ní Ǿmao ní Boo'asão ní Atakao ³¹ ní Heblɔo ní gu pɔ Davidi beu ní a gbéɔ píi.

31

Saulu ní a negɔo gagaa (1Lad 10.1-12)

¹ Filitèɔ zíkà ní Isailio, ɔ Isailio bàalèné, an daside gága Giliboa gbepoleu. ² Filitèɔ pèle Saulu ní a negɔozi, ɔ aa aà népio Yonatãa ní Abinadabuo ní Malakisuaɔ dède. ³ Zí pɔ wàle ká Saulu sae pásikù, ɔ kázunaɔ aà pà, à kè'la maamaaε. ⁴ A ò a zikabókūnaε: N n fènda wo, ní ma zɔ n ma deò. Tó màa no, gyafɔdeε beeɔ ma zɔ, aai kò'o manɔ. Ǿ via aà zikabókūna kù, i weio, ɔ Saulu a fènda sè à azɔa ò'oa. ⁵ Ké aà zikabókūna è à gà, ɔ à azɔa ò'oa a fèndaa sɔ, à gèaàno. ⁶ Màa Saulu ní a negɔe gbèɔn àaɔo ní a zikabókūnao ní a gbéɔ gága sãnu gɔɔ doupi zɔ píi.

⁷ Ké Isaili pɔ kú guzulèu weɔ ní gbé pɔ kú Yuudè baaleɔ è ní zígɔo bàalè, mé Saulu ní a néo gága, aa bàalè aa ní wéleo tò we, ɔ Filitèɔ mò zòleu. ⁸ Ké a gu dò, ɔ Filitèɔ mò, aale pɔɔ wolo gbé pɔ gágaɔwa, ɔ aa Saulu ní a né mèn àaɔpio ge è káleá Giliboa gbepoleu. ⁹ Ǿ aa Saulu mi zò aa aà gòkeɔɔ wòlowà, ɔ aa gbéɔ zɔ aa a baokpákpa Filitèɔ būsuo gupiiu ní ní táakpeɔ. ¹⁰ Wà aà gòkeɔɔ kàle tãa pɔ wɔ me Asetaati kpéu, ɔ wà aà ge lòo Betesã bíiwa.

¹¹ Ké Yabesi Galadadeɔ yá pɔ Filitèɔ kè Sauluεpi mà, ¹² ɔ an negɔnao fèle píi, aa tãa'ò gwãasin búu bee, aa Saulu ní a néo geɔ bùa Betesã bíiwa, ɔ aa tàò Yabesi, aa kàteu we. ¹³ Aa ní wáɔ sèle aa vì baali gbáu Yabesi, ɔ aa leyè gɔɔ soplá.

SAMUELI LA PLAADI Yá pò kú láe bee guu

Láe bee Isailio kía mide Davidi kpalablea yá boolekè.

A daalekii kí Davidi kí Saulu ní a né Yonatáao gaa wēnakè, bee gbea Davidi gò Yuda kía ũ (1-4). Saulu néo do Isibose kigɔsoplana blè Yuda bùsu gugbāntoo oi, āma ké à gà, aà gbéɔ leduukè ní Davidio, à gò ní kía ũ 5 aa misilè. Davidi gò Isaili bui kuεplao pii kía ũ (5-20).

Wà Kí Davidi yā'ò bakūaanakesai. A zikà ní a ibeεo, buipāleo ní azia buio pii. Wà aà gbāake ní aà busaao òbweε. A Lua náai ví mé a ye Luapizi maamaa, mé aà gbéɔ yeaazi. N beeo wi aà busaa ní duuna pò a kèo ní aà uadeo pāpāakōwao ulεo. Ké ānabi Natāa Davidi duuna b̀è gupuau, Davidipi awakpà Luaεε, i gi Lua a swágagaaio.

Gbezā tó yá lé ɔada Isailio-wa, aai Davidi beεkeε. Suabana pò Lua a legbèné bee taa 5 an wé do. I do dɔngu ké Dii legbène ānabi Natāa sabai à mè: Aà buio do a kpalable gɔɔpiiε. Aà kpalapi a lāaa v̄io (7.16). Bee yá mé tò w̄i o Lua zina Yesu Kilisiε Davidi bui. (Mat 20.29-34, 21.9).

Davidi Saulu gaa baomaa

¹ Saulu gaa gbea Davidi sù ní Amalekio kaaleao, 5 à gò Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ àaōde z̄i ḡεε b̀ò Saulu b̀ouo à mè. Aà p̄okasao kékēa, mé bùsu ka aà miu. Ké à kà Davidi k̄i, à kùlè à w̄ule a gbεεu. ³ Davidi aà là à mè: N b̀o má ni? A wèwà à mè: Ma b̀o Isailio b̀ouε. ⁴ ɔ Davidi aà là b̀o: A kè kpelewa wei? Omεε. ɔ a wèwà à mè: Isailio b̀ò z̄ilau aa bàalè. An daside kwè aa ḡaga. Saulu ní a né Yonatáao gà b̀o.* ⁵ ɔ Davidi èwaaso pò lé baopi kpae là à mè: Kpelewa 5 ní d̄s Saulu ní a né Yonatáao gà? ⁶ A wèwà à mè: A m̄o lè má kú Giliboa gbep̄oleu weε, 5 ma Saulu è, àle gbāa'e a s̄onawa. S̄ógodeo ní s̄odeo lé k̄aikūaàn̄o. ⁷ A lile ma k̄i oi, à ma e, 5 à ma sisi. Ma mè: Má ké! ⁸ ɔ à ma la, m̄amεmaa déi? ɔ má wèwà Amaleki buin ma ũ. ⁹ ɔ a òmεε mà s̄āzi, mí a de, asa gu lé liwae, baa ké a wé gi kēa yoo. ¹⁰ ɔ ma s̄āāzi ma aà dè, asa má d̄s a f̄s ble a z̄sapi gbea b̀o. ɔ ma aà k̄iafua pò a kpaa sè ní z̄ā pò a daao, 5 ma m̄oonε ke ma dii. ¹¹ ɔ Davidi a p̄okasao gà a kè, 5 gbé pò kuaàn̄o ní pò kèkē s̄o. ¹² Aa Saulu ní a né Yonatáao gaa ɔ̀b̀ò ní Dii gbé Isailio, asa z̄i ní bléε. Wé'i b̀òmá, 5 aa leyè e oosi.

¹³ Davidi èwaaso pò baopi kpae là à mè: N be ku má ni? ɔ a òè: B̀òm̄o n̄én ma ũ, Amaleki bui. ¹⁴ ɔ Davidi aà là à mè: Akεa k̄ia pò Dii kpà dea v̄ia i n k̄uo ni? ¹⁵ ɔ Davidi èwaasoe sisi à mè: N aà le n̄ aà de s̄o. ɔ a aà lè a dè. ¹⁶ ɔ Davidi mè: N nz̄ia dèε, asa nz̄ia lé mé n dayāu, n mè n k̄ia pò Dii kpà dè.

Wēnale pò Davidi s̄i Saulu ní Yonatáao gaa yá musu

¹⁷ Davidi wēnaleεε bee s̄i Saulu ní a né Yonatáao gaa yá musu. ¹⁸ A mè wà lepi dada Yudaonε. A ku Gbē Maa taalau.†

¹⁹ Isaili gawideo ḡaga s̄is̄ip̄oleu,
nεḡōnao i'òε fá!

²⁰ Asu a baokpa Gata zeauo,
ké Filitē n̄oε su a p̄onakeo yái.
Asu a kp̄awake Asekelonio,
ké gyaf̄ode n̄en̄oε su k̄ukuakeo.

²¹ F̄i su kpa Giliboa gbεwa b̀o,

* 1:4 1Sam 31.1-6 † 1:18 Yoz 10.13

lou su ma bua pɔ́ kú weɔ ɓɔ.
 We wà ɔ̀z̀u nɛgɔ̀naɔ sɛngbaɔɔi,
 nísidɔ̀a Saulu sɛngbaowa lé kà!
 22 Tó wàlɛ nɛgɔ̀naɔ au fá gua,
 wàlɛ ní gbɛɛ pui,
 kàzun pàsí Yonatāa lí kpekpaɔ,
 fɛndade pàsí Saulu lí su giio.
 23 Saulu ní Yonatāao,
 gbépii yɛnzɛ, wɔ̀ kɛnɛ kèkɛ.
 Aai kèkɔ̀wa wɛni ge gaa guuo.
 An wāa dɛ kúula,
 an gbāa dɛ nɔ̀musuɔla.
 24 Isaili nɔɛɔ,
 à wé'ikau Saulu gaa yá musu.
 A á ká zwāa tɛa yeawa ní namableɔɔ,
 aà sabai a pɔkasa maaɔ dà ní vua nɔambleɔɔ.
 25 Nɛgɔ̀naɔ i'ò zɔ̀lauɛ fá!
 Wà Yonatāa dè ní fɛndao sɔ̀sɔ̀pɔ̀lɛu.
 26 Ma gbé Yonatāa,
 ma gɔ̀ yeelɛa n yáí,
 ní maamɛɛ wásawasae.
 N yeamazi sáa vɔ̀,
 a dɛ nɔɛ yea gɔ̀ɛzia.
 27 Nɛgɔ̀naɔ i'òɛ fá!
 An gɔ̀kɛɔɔ kàalɛ.

2

Davidi kpaɔ Yudaɔ kpalau

¹ Bee gbɛa Davidi Dii gbɛa à mè: Mà gé Yuda wéleɛ guua? Dii òè aà gé, ɔ̀ Davidi èa aà là à mè: Màkii mà géui? Dii wèwà à mè: Hɛblɔ̀ɛ. ² ɔ̀ Davidi gè we ní a na gbɛɔn plaɔ, Yezɛɛ gbé Ainɔ̀aũ ní Nabali gyaa Abigaili, Kaameli gbéɔ.* ³ Davidi gè ní gbé pɔ́ kuanɔɔ ɓɔ, baade ní a bɛdɛɔ, ɔ̀ aa z̀lɛ Hɛblɔ̀ ní a z̀ɛwɔaɔ. ⁴ ɔ̀ Yudaɔ gbɛz̀ɔɔ m̀ nísikà Davidi miwa we, aa aà kpà Yudaɔ kía ũ.

Ké Davidi mà Yabesi Galadadeɔ mé Saulu vɔ̀,† ⁵ à gbéɔ z̀imá, aa òné: Dii báaadaágu! A gbɛkɛkè Saulu á diiɛ, a aà vɔ̀. ⁶ Dii gbɛkɛ ní náaiyāo kɛé, ké a yápi kè yáí. ⁷ A sɔ̀dilɛ à zɛ gbāa. A dii Saulu gà, ɔ̀ Yudaɔ ma kpa ní kía ũ.

⁸ Nɛɛ né Abinɛɛ, Saulu z̀igɔ̀ɔ dɔ̀aana gè ní Saulu né Isiboseɔ Maanaiũ. ⁹ ɔ̀ à aà kpà kía ũ Galada bùsuu ní Aɛɛ buiɔ̀ bùsuo ní Yezɛɛɛɔ ní ɛflaiũ buiɔ̀ bùsuo ní Bɛyāɛɛ buiɔ̀ bùsuo ní Isaili bùsu kɔ̀niɔ̀ píi. ¹⁰ Saulu né Isibose wè blade guu à gè Isailiɔ̀ kía ũ. A kpalablè wè plaɛ. Yudaɔ sɔ̀, Davidi ɔ̀ aa z̀èð. ¹¹ Davidi mé Yudaɔ kía ũ Hɛblɔ̀ e wè sɔpla ní mɔ̀ sooloo.

Isailiɔ̀ z̀ikaa ní Yudaɔ

¹² Nɛɛ né Abinɛɛ ní Saulu né Isibose z̀igɔ̀ɔ b̀ Maanaiũ aa gè Gabaɔɔ. ¹³ Zɛluia né Yoabu ní Davidi z̀igɔ̀ɔ fɛlɛ gè daiɔ̀lɛ Gabaɔɔ íkalekii saɛ. An gāli do ku í baala, an gāli do ku í baale. ¹⁴ ɔ̀ Abinɛɛ ò Yoabuɛ: To èwaasoɔ fɛlɛ aa kɔ̀'owɛɛ. ɔ̀ Yoabu m̀: Aa gé. ¹⁵ ɔ̀ Bɛyāɛɛ z̀igɔ̀ɔ fɛlɛ gbɛɔn kuɛpla Isibose pɔ́ ũ, ɔ̀ Davidi z̀igɔ̀ɔ fɛlɛ gbɛɔn kuɛpla sɔ̀. ¹⁶ Baade ɔ̀kà a dɛɛkan dee mikpei, ɔ̀ aa kɔ̀ z̀ɔ̀z̀ kɔ̀ saalowa ní fɛnao, aa kwè sānusānu. ɔ̀ wà tɔkpà Gabaɔɔ gupɛɛ Fɛnlɛnaɔbua. ¹⁷ Zi pɔ́ wa kà gɔɔ bee pàsí maamaɛ, ɔ̀ Davidi z̀igɔ̀ɔ z̀iblè Abinɛɛ ní Isailiɔ̀wa.

* **2:2** 1Sam 25.43 † **2:4** 1Sam 31.11-13

18 Zeluia negõe gbẽon àaõo ku we, Yoabu ní Abisaio ní Asaelio. Asaeli sõ, àà ba na lán tuewae. 19 Ǿ à pèle Abinεεzi, i lile ɔplaaɪ ge zεεio. 20 Ké Abinεε a kpe gwà, à àà è, ɔ à m̀: Asaeli, mímenn wee? A wèwà à m̀: Mámε. 21 Ǿ Abinεε òè: Lile ɔplaaɪ ge zεεi, ní èwaasoe kũ ñ àà p̀o siwà. Ama Asaeli i zεèò. 22 Abinεε èa òè ɔ à m̀: Nsu s̄mazio. N ye mà n de yà? Tó ma n de, má we wá wé ke síiõ ní n vìi Yoabuo ɔbe? 23 Ama Asaeli gĩ, i zεèò, ɔ Abinεε àà z̄ a gbεeu ní a s̄mpao e à b̀ kpe. We à lèle à gàu, i go a tíao. Ké gbépii kà gu p̀ à lèle à g̀upi, aa zè wàle gwa.

24 Ǿ Yoabu ní Abisaio p̀ Abinεεwa e íatē gè gè kpeú. Aa kà Ama síi p̀ ɔbaa ní Giao musu Gabaõ gbáa zé sae. 25 Bēyāmεε buiõ kàaa Abinεεzi g̀li do, ɔ aa gè lé gĩ ní níziào síi misonaa. 26 Ǿ Abinεε lezù Yoabuzi à m̀: Wá ze k̄ dedεaεo lé? N d̄ó ké yápi a midε ní p̄siaoó lé? Nyõ o n gbẽone aa zεw̄εe aa εa taoa? 27 Ǿ Yoabu wèwà à m̀: Lua ku! Tó ni lési yáao, ma gbẽo zεé o gu gè d̀ò. 28 Ké Yoabu kuupè, ɔ àà gbẽo kámabò, aai gé Isailiowa ní z̄io ɔo.

29 Gwáasina bee Abinεε ní a gbẽo be s̄eu, aa bùa Yuudēwa, ɔ aa p̀ swad̄oɪ e aa gè kà Maanaiũ. 30 Ké Yoabu sù ní p̄ea Abinεεwao, ɔ à a z̄iḡo kàaa píi. Davidi gbẽo guu gbẽon bao m̀ndosai mé kuo, Asaeli bàasi. 31 Aa Bēyāmεε p̀ kú ní Abinεεoɔ d̄ede gbẽon ɔaa do ní baswaaõoe (360). 32 Aa Asaeli ge sè aa vì àà mae miao Betelēũ. Ǿ Yoabu ní a gbẽo t̄aa'ò gwáasina, gud̄leia ɔ aa kà Hebl̄õ.

3

1 Z̄i p̀ Saulu bedeo kà ní Davidi bedeo gègè. Davidi gbáa lé dedεε, Saulu bedeo s̄o, an gbáa lé busae.

Davidi neḡõo (1Lad 3.1-4)

2 Neḡõe p̀ Davidi ì Hebl̄õ t̄on ke: A s̄éia t̄on Aminõ, àà da t̄on Ainõaũ, Yezεεε gbéε. 3 A plaade t̄on Kilabu, àà da t̄on Abigaili, Nabali gyaa, Kaameli gbéε. A àaõde t̄on Abisaloũ, àà da t̄on Maaka, Gesuu k̄ia Talemai née. 4 A síiõde t̄on Adonia, àà da t̄on Agita. A s̄oode t̄on Sefatia, àà da t̄on Abitali. 5 A soolode t̄on Iteaũ, àà da t̄on Egela. Davidi naõ népio ì Hebl̄õ.

Abinεε naa Davidiwa

6 Ḡo p̀ Saulu bedeo lé z̄ika ní Davidi bedeo, Abinεε lé gb̄akũ Saulu bedeo guu. 7 Saulu n̄o p̀ i méseɔileèò vì yáa, àà t̄on Lizipa, Aya née. Isibose ò Abinεεε: B̄oyái n wule ní ma mae n̄oɪ? 8 Abinεε p̄ p̀ maamaa Isibose yápi yáí à m̀: Yudaõ gb̄e min ma úa? Mále gb̄ekeke n mae Saulu bedeo ní àà d̄aunaõ ní àà gb̄enaõ e ní a gb̄ao. Mi n na Davidi e a ɔz̄io, ɔ níle ma t̄aae e n̄oepi yá musu saa? 9 Tó mi lé p̀ Dii gb̄e Davidi* keèò, Lua ȳap̄s̄ikεmεε bèeb̄ε. 10 A Saulu bedeo, má kpala síwáε, mí tó Davidi ḡo Isailiõ ní Yudaõ k̄ia ũ za D̄a e à ge p̄eð Beεεbawa. 11 Isibose i we ȳaz̄as̄i Abinεεwa ɔo, ké àle vìakèè yáí.

12 Abinεε gbẽo z̄i Davidiwa ní a t̄o a òè: Déme bùsu vìi? Wà ledoūke, mí d̄onle, ké Isailiõ e nama mípii. 13 Ǿ Davidi m̀: A maa, má ledoūkennõ, àma yá m̀endo mále gb̄εama. Tó níle mó ma gwai, tó ni m̄mεε ní Saulu nen̄oe Mikalioo, nísu tó wá wé ke síiõ. 14 Davidi lékp̄as̄akè Saulu né Isiboseε à m̀: Ma na Mikali s̄oamεε. Ma ànsueblè ní Filit̄eo gyaf̄oõ m̀n bas̄oε.† 15 Ǿ Isibose gbẽo z̄i, aa n̄oepi sí a z̄a Paletie, Laisi néwa. 16 Ǿ àà zápi lé geaànõ, a teaāzi e Bauliũ, àle ɔ̄o. Ǿ Abinεε òè àà εa tá, ɔ à tà.

17 Abinεε ȳa'ò ní Isaili gb̄ez̄oõ à m̀: Za zi ále wεεε Davidi àò de á k̄ia ũε. 18 A àà kpa sa, asa Dii legbèè à m̀ á a gb̄é Isailiõ ɔ Filit̄eo ní ní ibεeo píi ɔz̄i a z̄òblena Davidipi sabaie. 19 Abinεε yápi kà Bēyāmεε buiõ ní swáwa ɔ. Ǿ à gè Hebl̄õ yá p̀ kà Bēyāmεε buiõ ní Isailiõgupi oi Davidiε. 20 Ké à kà Davidi k̄ii Hebl̄õ ní gbẽon bao p̀ kuanõ, ɔ Davidi blesakèné. 21 Ǿ Abinεε

* 3:9 1Sam 15.28 † 3:14 1Sam 18.25, 27

ò Davidiɛ: Ma dii kí, to mà fɛle mà gɛ Isailiɔ káaanɛ pii, aa lɛdoukennɔ, níɔ de bùsu pɔ n pɔ gbàpi pii kía ũ. ɔ Davidi Abinɛɛ gbàɛ, àlɛ tá aafia.

Yoabu Abinɛɛ dea

²² Gɔɔbeezi Yoabu ní Davidi gbéɔ sù ní lélamáo. Aa pɔɔ sɛ gbéɔwa maamaa aa sùò. Abinɛɛ kú ní Davidio we lɔɔ, asa à aà gbàɛ, àlɛ tá aafia. ²³ Ké Yoabu ní zígɔ pɔ kuaànɔɔ kà, wa òè Nɛɛ né Abinɛɛ mò kía gwai, ɔ à aà gbàɛ à tà aafia. ²⁴ ɔ Yoabu gè kía lè à mè: Bó yá ní kè màai? Ké Abinɛɛ mò n kíi, bóyái ní tò à tàì? ²⁵ N Nɛɛ né Abinɛɛ dɔo lé? A mò ɔnɔkeine, ké à e àò n gugɛgɔɔ ní n sugɔɔɔ dɔɛ ní n yákeao pii. ²⁶ Ké Yoabu bò Davidi kíi, ɔ à gbéɔ zì aa pèlɛ Abinɛɛpizi. Aa aà lè Sila lòò kíi, ɔ aale suaànɔ, áma Davidi a yá dɔo. ²⁷ Ké wà kà ní Abinɛɛo Heblɔ wéle bɔlɛu, ɔ Yoabu aà sɛsi lándɔ a ye bñnuboaànɔwa, ɔ à aà zò a gbɛɛu a dè. Aa dāuna dea tɔ ɔ a síwà.

²⁸ Bee gbɛa ké Davidi mà, à mè: Mapi ní ma kíakɛo, máo tàae ví Diiɛ Nɛɛ né Abinɛɛ dea yá musuo. ²⁹ Yápi a wi Yoabu musuɛ ní aà de bedɛɔ pii. Yoabu bedɛɔ aao ku kɛnude ge kusude ge ɛɛ ge gbé pɔ zì aà blè ge nɔandɛna saio. ³⁰ Yoabu ní Abisaio mé Abinɛɛ dè, ké aàpi mé ní dāuna Asaeli dè zílau Gabaɔɔ yáí. ³¹ ɔ Davidi ò Yoabuɛ ní gbé pɔ kuaànɔɔ pii: A á pɔkasao ga à ké, í zwànkasao kákaála, íɔ tɛ Abinɛɛ gɛi ní ɔɔlɔ. Kí Davidi mé gɛpi kpán'aekè. ³² ɔ wà aà ví Heblɔ. Kí ɔɔlɔ, à búbuapè Abinɛɛ miaa, ɔ gbépii ɔɔlɔ sɔ. ³³ ɔ kí wɛnalɛɛ bee sɛ Abinɛɛ yá musu à mè:

Abinɛɛ gaa lán mɛsaidewae maan wea?

³⁴ Wi aà gā liè a kpɛo, wi galakpaèò,

ɔ à gā lán gbé pɔ zù vāikɛnao ouwa.

ɔ gbépii èa ɔɔlɔ lɔ. ³⁵ Gbépii mɔ ò Davidiɛ aà pɔble e gu àò gé sii, áma à lakpà azíala à mè: Tó ma pɛɛ ge blɛɛ kà ma léwa íatɛgɛkpɛu sai, Lua yāpāsíkɛmɛɛ bèɛbɛɛ. ³⁶ Gbépii wɛtè yápii, ɔ à kèné maa. Yá pɔ kípí lé ke pii í ke gbéɔne maaɛ. ³⁷ Gɔɔ bee ɔ Davidi gbéɔ ní Isailiɔ píi dè sa ké kí lé kú Nɛɛ né Abinɛɛ dea yáuo. ³⁸ ɔ a ò a gbépiɔne: A dɔ ké Isaili dɔaana zɔɔ gā gbāo lé? ³⁹ Mapi sɔ, baa ké Lua ma kpa kía ũ, ma busa gbā. Zeluia népiɔ yákeaa pásí de ma póa. Dii mé a fiabo vāikɛnaɛ.

4

Isibosɛ gaa

¹ Ké Saulu né Isibosɛ mà Abinɛɛ gā Heblɔ, aà ká gā, mé Isailiɔ gè bíli guu nípii. ² Saulu népi zígɔ dɔaanao ví gbéɔn pla, ado tón Baana, ado sɔ Lekabu. Beelo gbé Limɔ, Bɛyámɛɛ bui néɔne. Wà Beelo díle Bɛyámɛɛ pɔ ũ yāɛ, ³ asa Beelodeɔ bàalè tà Gitaiũɛ, aa ku we e ní a gbāo. ⁴ Saulu né Yonatāa sɔ a né ví ɛɛ ũ. Gɔɔ pɔ népi kà wè sɔo, ɔ Saulu ní Yonatāao gaa Yezɛlɛɛ bao sù. Ké aà gwana aà sè, àlɛ bàalɛaànɔ, aà wāa guu ɔ népi píliwà à lèlɛ. Bee mé tò à ɛɛ kù. Aà tón Mɛfibosɛ.

⁵ Beelo gbé Limɔ népiɔ Lekabu ní Baanao fɛle, íatɛ gbāa zá ɔ aa kà Isibosɛ be, gɔɔ pɔ àlɛ í fāanɛ o. ⁶ ɔ Lekabu ní a dāuna Baanao gè kpéu, aa kè lándɔ wàlɛ gé pówɛna dáíwa. ⁷ Ké aa gè kpéu, Isibosɛ wúleaa a liiwa, ɔ aa gèaazi kpɛa, aa aà zò wa dè. ɔ aa aà mi zò aa sè wà tàò. Aa tɔu Yuudɛ sɛu, ɔ aa beu e gu gè dòò. ⁸ Aa mò Davidi kíi Heblɔ ní Isibosɛ mio aa òè: Gwa, n ibɛɛ Saulu pɔ wèlɛ à n de né Isibosɛ min ke. Wá dii kí, Dii tɔsɛne Saulu ní a buiɔwa gbā. ⁹ Davidi wɛmá à mè: Dii ku! A ma bɔ ma taasikɛa guu pii. ¹⁰ Ké gbɛɛ mò ma kíi Zikilaga yāa à mè Saulu gā, àlɛ e baona álɛ kpá, ɔ ma aà kù má dè. Aà bao àin we.* ¹¹ Azaiasa lá á gbɛvāiɔ a taaesaide dè a liiwa a kpéu, má aà dea tɔsiwá mà á wɛni bɔɛ. ¹² ɔ Davidi yā'ò

* 4:10 2Sam 1.1-16

a èwaaso zìkanaone, ɔ aa n̄ dede. Aa n̄ ɔla n̄ n̄ gbálo zòzò, ɔ aa n̄ geɔ lòo Hebl̄s ítoki sae. ɔ wà Isibose mi sè wa v̄ Abin̄e miau Hebl̄s.

5

Davidi kpa Isailiɔ kpalau (1Lad 11.1-9, 3.5-9, 14.1-17)

¹ Isailiɔ mò n̄ buiwa pii Davidi k̄i Hebl̄s aa m̄: Wá au doūe. ² Za zi goɔ p̄ Saulu de wá k̄ia ũ, m̄me ni d̄aaaw̄e z̄ilau, gea n̄ suo. ɔ Dii òne m̄me n̄ȳɔ de a gb̄é Isailiɔ d̄aana ũ, an k̄ia ũ. ³ Ké Isaili gb̄ez̄ɔɔ mò k̄i Davidi k̄i Hebl̄s m̄pii, we à ledoūk̄eūn̄ɔ Dii ae, ɔ aa n̄isikà aà miwa, aa aà kpà Isailiɔ kpalau. ⁴ Davidi w̄è baakwide guu ɔ à kpalablè, à kè kpalapiu w̄è blāe. ⁵ A de Yudaɔ k̄ia ũ Hebl̄s w̄è sopla n̄ m̄ soolooe, ɔ a de Yudaɔ n̄ Isailiɔ pii k̄ia ũ Yelusaleũ w̄è baakwi n̄ àaɔ.

⁶ Kí n̄ a gb̄éɔ t̄ou Yelusaleũ z̄ikai n̄ Yebusi p̄ kú weo.* ɔ aa ò Davidi: Nȳɔ ḡe lao, baa v̄iaɔ n̄ eɔ aa n̄ yāe. Aale e Davidi a e ḡe weo. ⁷ N beeo Davidi w̄éle b̄iide p̄ w̄i me lo Siɔnapi sí, ɔ à ḡò aà w̄éle ũ. ⁸ Goɔ bee Davidi m̄: Tó gb̄é ye Yebusiɔ dede, sema aà ḡe íze p̄ wa sò gb̄eu guu, i eɔ n̄ v̄iapiɔ le. Davidi ib̄eɔne. A yáí w̄i me v̄iaɔ n̄ eɔ ḡe kib̄eo. ⁹ ɔ Davidi bekpà w̄éle b̄iidepiu, à az̄ia tó kpàè Davidi W̄éle. A kp̄éɔ d̄òd̄o a liai za gu p̄ wà e k̄akau w̄i me Milo e a eɔau. ¹⁰ Davidi gb̄aa lé dede, asa Dii Lua Z̄iḡode kuaàn̄e.

¹¹ Tii k̄i Hilaũ gb̄éɔ z̄i Davidiwa n̄ sed̄e lío n̄ li'ānaɔ n̄ gb̄è'ānaɔ, ɔ aa kp̄ed̄è. ¹² ɔ Davidi d̄ò sa ké Dii a kpa Isailiɔ k̄ia ũe, mé à a kpala k̄āfīe, ké Isailiɔ de Diipi gb̄éɔ ũ yáí.

¹³ Davidi b̄oa Hebl̄s gb̄ea à èa n̄eɔ sè Yelusaleũ lo n̄ n̄e p̄ i m̄es̄ed̄ilen̄éɔ, ɔ à neḡɔe n̄ nen̄eɔ ín̄ɔ. ¹⁴ Neḡɔe p̄ à n̄ í Yelusaleũpiɔ tón ke: Samua, Sobabu, Natā, Salom̄ɔ, ¹⁵ Ibaa, Elisua, Nefegi, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada, Elifele.

¹⁷ Ké Filit̄eɔ mà wà Davidi kpà Isailiɔ k̄ia ũ, ɔ aa ḡè lé aà we m̄pii. Ké à n̄ bao mà, ɔ à ḡè s̄egb̄au. ¹⁸ Filit̄eɔ z̄i'òp̄ò Lefai guzuleu, ¹⁹ ɔ Davidi gb̄èa Diiwa à m̄: Mà gé lélei Filit̄eɔwa, n̄ȳɔ n̄ namē ma ɔz̄ia? ɔ Dii w̄èwà à m̄: Gé, má n̄ nan̄e n̄ ɔz̄i. ²⁰ ɔ Davidi ḡe Baali Pelaziũ, à z̄ibl̄emá we. ɔ à m̄: Dii d̄aamē, à b̄ò mò ma ib̄eɔwa n̄ gb̄aa, lá í i guf̄ò buiwa. ɔ à tokpà gupie Baali Pelaziũ.† ²¹ Filit̄eɔ n̄ táaɔ tò we, ɔ Davidi n̄ a gb̄éɔ s̄èle aa tàò.

²² Filit̄eɔ èa mò lo aa z̄i'òp̄ò Lefai guzuleu. ²³ ɔ Davidi èa gb̄èa Diiwa lo. ɔ Dii w̄èwà à m̄: Nsu ḡémá súsu. Séle n̄ kpe oi, ní lélemá b̄oaa n̄ kp̄è kp̄é. ²⁴ Tó a táa'ok̄i mà lípiɔ mia, à ke kpakpa, asa m̄ame ma b̄o ma d̄aaé we, ké mà z̄ibleé Filit̄e z̄iḡɔwa yáí. ²⁵ Davidi kè màa lá Dii òewa, ɔ à z̄iblè Filit̄eɔwa za Gabaɔ e à ḡè p̄ Gezeewa.

6

Sua n̄ Dii kpagoloo Yelusaleũ (1Lad 13.1-14, 15.25-16.3)

¹ Davidi èa Isaili p̄ à n̄ séo k̄aaa gb̄eɔn̄ òaas̄oɔ le baakwi (30.000). ² ɔ à f̄ele dàrn̄ɔ z̄éu, aa ḡè Baala p̄ kú Yuda b̄usu, ké aa Lua kpagolo sé wà suò. Dii Z̄iḡode lo z̄léa kible kpagolopi musu malaika ḡāsiadeɔ z̄ānguo,* ɔ w̄i me aà tó kuwà. ³ Aa kpagolopi dà zugo dafu guu† Abinadabu be s̄is̄i musu, ɔ aa dàò z̄éu. Abinadabu néo Uza n̄ Ahioo mé lé gé n̄ zugopio, ⁴ Lua kpagolo kú a guu. Ahioo mé d̄aaa, ⁵ ɔ Davidi n̄ Isailiɔ lé ɔwā m̄pii Dii ae n̄ gb̄aa pua léu n̄ lesiao. W̄ale m̄ɔnale, w̄ale kúule, w̄ale ḡāale, w̄ale faapa, w̄ale s̄és̄ēnāpa.

⁶ Ké aa kà Nak̄o ésegb̄ek̄i, zuo ḡēnalè, ɔ Uza ɔb̄o p̄ Lua kpagolopiwa. ⁷ ɔ Dii p̄ p̄aazi, à aà lè a dè kpagolo sae we dàa p̄ a k̄epi yáí.‡ ⁸ Davidi p̄ p̄a ké Dii p̄ f̄è Uzazi yáí, ɔ w̄i me

* 5:6 D̄oa 1.21 † 5:20 Bee m̄è Dii b̄ò bui. * 6:2 1Sam 4.4, Sou 99.1 † 6:3 1Sam 7.1-2 ‡ 6:7 Nao 4.15

gupiɛ Pɔfɛa'uzazi e ní a gbão. ⁹ Gɔɔ bee ɔ vɛa Davidi kù Dii yá musu à mè: Kpelewa má ke mà Dii kpagolo se mà taòì? ¹⁰ Ǿ i we sùò a wéleu bo, à lile tàò Gata gbé Ǿbededɔũ beɛ.

¹¹ Dii kpagolo kú aà be e mɔ àaɔ, ɔ Dii èfãaikèè ní aà bededɔ pii. ¹² Wa ò kí Davidiɛ wà mè: Dii èfãaikè Ǿbededɔũ bededɔne ní pɔ pɔ a vɛo pii a kpagolo yáí. Ǿ Davidi gè we, à Lua kpagolo sè lé suò a wéle guu ní pɔnao. ¹³ Ké gbé pɔ Dii kpagolo seao gbasè gɛn soolo, ɔ Davidi sa'ò ní gáaao ní zunɛboɔ mekpaaɔ. ¹⁴ Davidi bàabaa sa'o'ula daa, àle ɔwã Dii aɛ a gbãa pua léu. ¹⁵ Aàpi ní Isailio pii aale su ní Dii kpagoloo, aale kúkuake, aale kuupe. ¹⁶ Ké Dii kpagolo lé gɛ Davidi wéleu, ɔ Saulu né Mikali lé zɛle gwa fenentiu. Ké a è kí Davidi lé vɛvɛ, àle ɔwã Dii aɛ, à sakàaàgu a sɔ guu. ¹⁷ Ké wà sù ní Dii kpagoloo, wa dile a gbɛu zwàakpe pɔ Davidi dè guu. Ǿ à sa pɔ wɛ a pɔ káteu à tékũ ò Dii aɛ ní sáaukpasao. ¹⁸ Ké à sa'ò a làa, à samaa'ò gbéɔne ní Dii Zígɔde tɔo. ¹⁹ Ǿ à pɛɛ bìile Isaili pɔ kãaaa weɔne mɛndodo gɔɛo ní nɔɛo pii ní damina kàao mɛndodo ní vɛɛbe kàao mɛndodo.

²⁰ Ké Davidi lé tá samaa'oi a bededɔne, ɔ Saulu né Mikali bò gè daiaàle à mè: N Isailio kía, n ke gbian we gbãa? N nzia me mò n ìwaɔ nɔɛ zikenaɔne, lá wisaide ì azia me mɔnéwa. ²¹ Ǿ Davidi ò Mikaliɛ: Dii ma ɔwàè. Dii mé ma se n mae ní a bededɔ gbɛu, à ma kpa a gbé Isailio dɔaana ũ. ²² Má yáfúkũ de beea, mí azia sɔaanɛ n ea guu, àma nɔɛ zikena pɔ n ní yá'òpiɔ mé aa ma kpela. ²³ Ǿ Saulu né Mikali i ne'io e à gè gàò.

7

Lua legbɛa Davidiɛ (1Lad 17.1-15)

¹ Ké kí zòle a be, Dii aà bò ibeɛ pɔ liaaaàziɔ ɔzɛ, à aà gbà íampakii, ² ɔ kí ò ànabi Natãɛ: Ee! Kpé pɔ wa dè ní sede lío ɔ máo zòleu, Lua kpagolo iɔ dilea zwàakpeua? ³ Natã wèwà à mè: Lá à n pɔ gbà ò ke, asa Dii kunnɔɛ. ⁴ Gwãasina bee Dii yá'ò Natãɛ à mè: ⁵ Ge ò o ma zòblena Davidiɛ ma mè, ɔme a kpé pɔ máo kuu dɔmɛɛo. ⁶ Za gɔɔ pɔ ma Isailio bòle Egipi e gbã mi bekpao. Miɔ sɔkɛikpakpaɛ, zwàakpe mé ma kúkii ũ. ⁷ Gu pɔ ma sɔkɛikpau ní ma gbé Isailio pii mi dɔaanao dile aa dɔaanéɛ, kási mi o ní gbéɛɛ, bóyã i kpedɔmɛɛ ní sede líoo nio. ⁸ Ge ò o ma zòblena Davidipiɛ, ma Dii Zígɔde ma mè, ma aà sè sãdãdãkii, ké aàò de ma gbé Isailio dɔaana ũɛ. ⁹ Má kuaànɔ gu pɔ à gèu pii, ɔ ma aà ibeɛo dèdèè. Má tó aà tɔbo maamaa saɛ, iɔ de dúnia tɔdeɔ do ũ. ¹⁰ Má bùsu kpa ma gbé Isailiowa, mí ní káleu, aai zòleu ní pɔ ũ. Aa sòdeedeke bo. Gbɛvãio e ní wetã lá aa ní wetã káau ¹¹ gɔɔ pɔ ma dɔaanao dilenéwa bo. Má aà bo a ibeɛpiɔ ɔzɛ piiɛ.

Ma Dii mále oè, máme má bekpàè aà buio gbãa'ekii ũ. ¹² Tó aà gɔɔ pà, à gà, má aà bui pɔ bò aà pleue se lesɛ, mí aà kpa kpalau.* ¹³ Aàpi mé a kpedɔ, ma tó iɔ kuwà, mí tó aàò zòleɛ kpalau e gɔɔpii. ¹⁴ Máme máo de aà mae ũ, aàpi iɔ de ma né ũ.† Tó à tàakè, má ìadawà ní gooɛ, lá gbɛnazina ì gbé gbɛwa.‡ ¹⁵ Kasi má gbɛke boaaaànɔ lá má bòaa ní Saulu pɔ má wò kpalau Davidi aɛwao. ¹⁶ Aà buio aao kpalable gɔɔpii. Aà kpalapi aò láaa vɛo.§

¹⁷ Ǿ Natã yápi dàu a sɛu Davidiɛ lá Dii òɛwa pii.

Davidi wabikɛa Diiwa (1Lad 17.16-27)

¹⁸ Ǿ kí Davidi gè zòle Dii aɛ à mè: Dii Lua, bòn ma ũi? Deɔn ma bededɔ ũ ɔ n ma ka gweaɛ taawai? ¹⁹ Dii Lua, bee kɛne fɛnɛũ e tia, ɔ n mapi n zòblena bui pɔ aao ku ziaɔ yá'ò bo? Màa níle kemɛɛa, Dii Lua? ²⁰ Dii Lua, má mɛne kpelewa boɛ? Mapi n zòblena ní ma dɔ. ²¹ N yãzɔpi kè lá ní yeiwa lé pɔ ní gbè yáí, ɔ ní tò mapi n zòblena má dɔ. ²² Dii Lua, ní zɔo fá! Gbɛɛ muaannɔo. N bàasio diie kuo, lá wá mà ní swáowa. ²³ Démɛ muaa ní n gbé Isailioi?

§ 6:22 Mat 23.12 * 7:12 Sou 89.3-4, 132.11, Zãa 7.42, Zin 2.30 † 7:14 Sou 2.7, 89.26-27, 2Kln 6.18, Ebe 1.5 ‡ 7:14 Sou 89.30-33 § 7:16 Sou 89.36-37

Dúnia buiɔ guu bui m̀endopi ɔ́ ǹ b̀ò ǹ gbéɔ́ ũ. N nziá tɔ̀b̀ò, n yá̄z̄ɔ̀ b̀onsaɔ̀ k̀è ǹ gbépiɔ̀ne, n buieɔ́ ǹ ǹ táaɔ́ yà ǹ gbé́ p̀ó ǹ ǹ bó Egipɔ̀ne. ²⁴ N Isailio díle aao de ǹ gbéɔ́ ũ e gɔ̀ɔ̀pii. Dii, n ḡɔ́ ǹ Lua ũ. ²⁵ Dii Lua, lé p̀ó ǹ gbè́ mapi ǹ z̀òblenaɔ́ ǹ ma buiɔ́ yá musu, ǹȳɔ́ z̄ikɛ̀wà gɔ̀ɔ̀pii. Kέ lá ǹ òwa, ²⁶ ní tɔ̀b̀ò maamaa e gɔ̀ɔ̀pii. Gbéɔ́ i me Dii Zíḡɔ̀de mé Isailio Lua ũ, mé mapi ǹ z̀òblena Davidi, ǹȳɔ́ ma buiɔ́ z̄inapele, ²⁷ asa Dii Zíḡɔ̀de Isailio Lua, ǹ òmεε ǹ mè ǹȳɔ́ ma be kpamεε ma buiɔ́ gbãa'ekii ũ. A yáí t̀ò mapi ǹ z̀òblena ma s̀òdíle, ma wabiε bee k̀ema. ²⁸ Dii Lua, mímenn Lua, ǹ yá náai ví, ɔ́ ǹ yámaapi ò mapi ǹ z̀òblenaɔ́. ²⁹ Báaada mapi ǹ z̀òblena buiɔ̀gu sa, ǹíɔ́ wéteńzi gɔ̀ɔ̀pii. Dii Lua, ǹ yá'ò, ǹ báaadà mapi ǹ z̀òblena buiɔ̀gu, aao báaa ví e gɔ̀ɔ̀pii.

8

Davidi z̄iblea buipaleɔ̀wa (1Lad 18.1-17)

¹ Bee gbɛa Davidi z̄iblè Filit̄ɔ̀wa à ǹ busa à ǹ mεεwia Gata s̄imá. ² A z̄iblè Mɔabuɔ̀wa, ɔ́ a t̀ò aa wùle k̄ɔ́ sae t̀òle, à ba ỳò má. T̀ò à bà pla z̄anguo d̀ède, ì bà do z̄anguo to b́éε. ɔ̀ Mɔabuɔ̀ ḡɔ́ Davidi z̀òblenaɔ́ ũ, ɔ́ aaiɔ́ falubɔ̀è. ³ Davidi z̄iblè Leobe né Adadezεε, Zoba kíawa, gɔ̀ɔ̀ p̀ó k̄ipi èa lé gé ɔ̀t̀òlei Uflata swasaedeɔ̀wa. ⁴ ɔ̀ à aà s̀ògɔ̀ k̀ùk̀ù mèn òaa s̀òo (1.000) ǹ s̀ògodeɔ̀ gbèɔ̀n òaasɔ̀s̀òo lee bàaɔ̀kwi (70.000) ǹ k̀esedeɔ̀ gbèɔ̀n òaasɔ̀s̀òo lee bao (20.000). ɔ̀ à ǹ s̀ò́ k̄iz̄ā z̀òz̄ɔ́ pii, mèn basɔ̀o mé è b̀ò. ⁵ Sili p̀ó kú Damasio m̀ò d̀oi Adadezεεle, ɔ́ Davidi ǹ gbéɔ́ d̀ède òaasɔ̀s̀òo lee bao ǹ plao (22.000). ⁶ A gud̄ɔ̀anaɔ́ díledile Sili bùsuu, ɔ́ aa ḡɔ́ aà z̀òblenaɔ́ ũ, aaiɔ́ falubɔ̀è. Dii t̀ò Davidi z̄iblè gu p̀ó à g̀èu pii. ⁷ Davidi Adadezεε ìwaɔ́ vua s̀engbao s̀èle à t̀ò Yelusaleũ. ⁸ A m̀ogot̄è s̀èle z̄ɔ̀z̄ɔ̀ Adadezεε wéle p̀ó w̄i me Teba ǹ Belotaio guu.

⁹ Ké Amata kí Tou mà Davidi z̄iblè Adadezεε z̄iḡɔ̀wa pii, ¹⁰ ɔ́ à a né Adolaũ z̄i f̄okpaiwà. A aà sáaukpà z̄i p̀ó a blè Adadezεεwa yáí, asa Tou z̄ikàaàno yáaε. Adolaũ m̀ò ǹ vua p̀ó ǹ ánuu p̀ó ǹ m̀ogot̄è p̀ó, ¹¹ ɔ́ kí Davidi kàle Dii p̀ó ũ, lá a k̀è ǹ bui p̀ó à gbãablémáɔ́ ánuuɔ́ ǹ vuaɔ̀wa pii, ¹² Edɔ̀ũ ǹ Mɔabuɔ́ ǹ Amɔniɔ́ ǹ Filit̄ɔ́ ǹ Amalekiɔ́. M̀aa a k̀è ǹ p̀ó p̀ó a s̄i Zoba kí Adadezεε, Leobe néwao. ¹³ Beewa ɔ́ Davidi t̀òb̀ò. Ké à z̄iblè Siliɔ̀wa à s̀ù, à Edɔ̀ũ d̀ède Guzule Wisideu* gbèɔ̀n òaasɔ̀s̀òo lee bao plasai (18.000). ¹⁴ ɔ̀ à gud̄ɔ̀anaɔ́ díledile Edɔ̀ũ bùsuu l̀o, ɔ́ Edɔ̀ũpiɔ́ ḡɔ́ aà z̀òblenaɔ́ ũ. Gu p̀ó Davidi g̀èu pii Dii t̀ò à z̄iblè.

¹⁵ Davidi mé Isaili bui pii kía ũ, à yámaakè a gbéɔ̀ne a zéwa. ¹⁶ Zeluia né Yoabu mé aà z̄iḡɔ̀ d̀baana ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kp̀awakena ũ. ¹⁷ Aitubu né Zadoki ǹ Abiataa né Aimelekio mé sa'onkiaɔ́ ũ. Selaia mé aà lakēna ũ. ¹⁸ Yoiada né Benaia mé aà d̀oiɔ́ gbèz̄ɔ̀ ũ. Davidipi z̄ia neḡɔ̀e mé aà kwàasiɔ́ ũ.

9

Davidi gb̄ekekeεa Mefiboseε

¹ Davidi gbéɔ́ là à mè: Saulu buie i ḡɔ́o lé? Má ye gb̄ekekeεè Yonatáa yáí.* ² Saulu be z̄ikenaε ku, aà t̀ón Ziba, ɔ́ wà aà s̄isi kí Davidiε. A aà là à mè: Mmenn Zibaa? A wèwà à mè: Ao, ǹ z̀òblenan ma ũ. ³ ɔ̀ k̄ipi aà là à mè: Saulu buie ku e tiaa? Má ye gb̄eke p̀ó Lua ví keεε. ɔ̀ Ziba wèwà à mè: Yonatáa néε ku e tia. εεε. ⁴ ɔ̀ kí aà là à mè: A ku má ni? Ziba wèwà à mè: A ku Amieli né Makii be Lodebaa. ⁵ Kí Davidi gbéɔ́ z̄i, ɔ́ wà m̀òaàno. ⁶ Ké Yonatáa né Mefibose, Saulu t̀òũna kà Davidi kíi, à k̀ùlè à wùle a gb̄εu. ɔ̀ Davidi mè: Mefibose! A wèwà à mè: N z̀òblenan ma ũ. ⁷ ɔ̀ Davidi òè: Nsu to vía ǹ k̀ũo, asa má gb̄ekekeεne ǹ mae Yonatáa yáíε. Má ǹ dezi Saulu buaɔ́ s̄oane pii, ǹliɔ́ m̀o p̀obleimanɔ́ gɔ̀ɔ̀pii. ⁸ Mefibose k̀ùlè à mè: Bón mapi ǹ z̀òblena ũ ké ǹ ma weḡwàì? Má de lán gb̄ε ḡεwae.

* 8:13 Sou 60 * 9:1 1Sam 20.14-16

⁹ Ɔ kí Saulu zíkɛna Ziba sísi, a òè: Pó pó de Saulu pó ũ ní a bɛdeɔ pɔo píi, má kpà n dii tɔŋnawae. ¹⁰ Mpi ní n néo ní n zíkɛnao, àli aà tɔɔle zì keè, í a pɔo keke, ké aà e ào kùsua ví. N dii tɔŋna Mefibosepi alio pɔblemano gɔɔpiiɛ. Ziba sɔ a negɔɔe ví gbɛɔn gɛo ní zíkɛnao gbɛɔn bao. ¹¹ Ɔ Ziba ò kípíe: Yá pó ma dii kí ò mapi n zòblenae, má ke píie. Ɔ Mefibose Ìo pɔble ní kípíe, à gɔ̀ lán kíanɛo dowa. ¹² Mefibose negɔɔena ví, aà tón Mika, mé Ziba bɛdeɔ mé aà zíkɛnao ũ m̀pii. ¹³ A ku Yelusaleũ, asa Ìo pɔble ní kíio gɔɔpiiɛ. Aàpiá eee.

10

Davidi ziblea Amɔniɔwa (1Lad 19.1-19)

¹ Bee gbɛa Amɔniɔ kía gà, ɔ aà né Anuni zòle aà gbɛu. ² Davidi m̀è: Má gbɛkɛke Naasa né Anuniɛ lá aà mae gbɛkɛkɛmɛe yáawae. Ɔ Davidi a ìwaeɔ zìwà, aa gɛ Amɔni b̀usu aa aà nòse níniè aà mae gaa yá musu. Ké Davidi ìwapiɔ kà we, ³ Amɔniɔ kía ò ní dii Anuniɛ: Nle e Davidi gbɛɔ zì n mae gè kpɛlaa yá aà ní nòse níniɛ nɛe? A ní zì aa mɔ wá wéle asiigwaie, aai ea mɔ a músikɛi. ⁴ Ɔ Anuni Davidi ìwapiɔ kùkù à ní lekàna saaloɔ wàwa, à ní pɔkasao zòezɔe a guo ní pòowa súsu, ɔ à ní gbáe. ⁵ Ké wa ò Davidiɛ, ɔ à gbɛɔ zì aa gé dairile, asa wí ní kù maamaae. Aa ònè: Kí m̀è, à zòle Yeliko e á lekàna ká bɔle, í gbasa su.

⁶ Ké Amɔniɔ è Davidi ye ní gíyáì bo, ɔ aa fiabò gbɛɔne aa zìkané: Sili pò kù Leobe ní Zobaɔ kèsedeɔ gbɛɔn òasɔsɔo lee bao (20.000) ní kí Maaka zìgɔɔ gbɛɔn òaa sɔo (1.000) ní Tobudeɔ gbɛɔn òasɔsɔo lee kuepla (12.000). ⁷ Ké Davidi a baomà, ɔ à Yoabu gbàemá ní zìgɔɔ píi. ⁸ Amɔniɔ b̀ò zì'ɔpòo ní wéle bíibɔleu, ɔ Zoba ní Leobe Siliɔ ní Tobudeɔ ní Maaka gbɛɔ ku sɛu níteɛ. ⁹ Ké Yoabu è wà zì'ɔpòo a ae ní a kpɛo, ɔ à Isaili zìgɔ maaɔ plè à ní gbáe aa gé lélei Siliɔwa. ¹⁰ Ɔ à zìgɔ kiniɔ ná a dàuna Abisaie a ɔzì, ɔ à ní gbáe aa gé lélei Amɔniɔwa. ¹¹ A m̀è: Tó Siliɔ gbàa su lé ma fu, mɔ dɔmale. Tó Amɔniɔ gbàa su lé n fue sɔ, má m̀ó dɔinle. ¹² Sòdile, wà gɔɛke ke wá gbɛɔ ní wá Dii wéleɔ yá musu. Dii a yá pó kèe maa ke. ¹³ Ɔ Yoabu ní zìgɔ pò kuanɔ gè Siliɔwa ní zìo, ɔ Silipio bàalèné. ¹⁴ Ké Amɔniɔ è Siliɔ bàalè, ɔ aa bàalè Abisaie sɔ, aa sí wéle guu, ɔ Yoabu ní tó we, à tà Yelusaleũ.

¹⁵ Ké Siliɔ è Isailiɔ zìblémá, ɔ aa èa kò kàaa. ¹⁶ Ɔ Adadezeɛ gbɛɔ zì, aa sù ní Sili pò kù Uflata baaleɔ, ɔ aa gè Helaũ. Sobaki mé Adadezeɛ zìgɔpiɔ dɔaana ũ. ¹⁷ Ké Davidi a baomà, ɔ à Isailiɔ kàaa píi, à bùaíno Yuudɛwa à gè Helaũ. Ɔ Siliɔ zì'ɔpòoaàzi, ɔ aa síkɔu. ¹⁸ Ké aale bàale Isailiɔne, ɔ Davidi ní dede s̀sgodeɔ gbɛɔn òaa àaɔ ní basɔo (700) ní kèsedeɔ gbɛɔn òasɔsɔo lee bla (40.000). We wà ní zìgɔɔ dɔaana Sobaki dèu. ¹⁹ Ké kía pò aa de Adadezeɛ zòblenao ũ è Isailiɔ zìblémá màa, ɔ aa ledoukè ní Isailiɔ, aa gò n zòblenao ũ. Vía Siliɔ kù, aai gé dɔi Amɔniɔle bo.

11

Davidi yea Basebazi

¹ Ké í b̀ò eu, gɔɔ pò kía ò í gé zìkai, ɔ Davidi Yoabu zì ní a ìwao ní Isailiɔ píi. Aa Amɔniɔ ásookè, ɔ aa koezò Labazi. Davidi sɔ a ku Yelusaleũ. ² Ké oosi kè, ɔ Davidi f̀le a liiwa, àle bebe a kpé musu. Za kpé musu we ɔ à nɔe è, àle zu'o. Nɔepiá nɔ kefenae maamaa, ³ ɔ à gbé zì nɔepi yágbɛai. Ɔ wa òè: Eliaũ né Baseban we, Iti bui Uli nae. ⁴ Ɔ Davidi gbɛɔ zì aà sísi. Ké à m̀ò, ɔ Davidi wùleaàno, ɔ nɔepi tà be. Aàpi sɔ à ɔkù gbàbò dafue. ⁵ Ké à nɔsí, ɔ à lékpásàkè Davidiɛ à m̀è a nɔsí.

⁶ Ɔ Davidi gbé zì Yoabuwa à m̀è: Iti bui Uli gbaemɛe. Ɔ Yoabu aà gbàeè. ⁷ Ké Ulipi m̀ò, ɔ Davidi Yoabu aafia gbèa ní zìgɔɔ ní zì pò aale kao. ⁸ Ɔ Davidi òè: Ta be zu'oi. Ké Uli b̀ò kibe, ɔ kí gbé zì è ní bleo. ⁹ Ama Uli i ta a beo, kibe gɔu ɔ à ìu ní a zìkenkiniɔ. ¹⁰ Ɔ wa ò Davidipie wà m̀è: Uli i ta a beo. Ɔ à Uli là à m̀è: Madɔ n su ní wéleɔ dafu ni? Akɛa ni ta beo ni? ¹¹ Uli

wèwà à m̀: Kpagolo n̄ Isailio n̄ Yudaɔ ku zwàakpɛɔ guu. Ma dii Yoabu n̄ a gbéɔ ku s̄u. Má f̄ ta be mà pɔble mà imi, mà wúle n̄ ma nao. N n̄ kuaɔ má yápi keɔ. ¹² ɔ Davidi òè: Ḡo la gbã lɔ, zia mí n̄ gbaɛ. ɔ Uli ḡo Yelusaleũ zibeezi n̄ a ḡo s̄iao lɔ. ¹³ Davidi aà sisi, à pɔblè à imiààno, ɔ Davidi ikàkaè. Kási ké à b̀ oosi, à gè i n̄ a dii kía zikenaɔɛ, i ta a beo. ¹⁴ Ké gu d̀, Davidi lakè Yoabuɛ, ɔ à Uli gbàèò. ¹⁵ Lápi guu à m̀: A Uli d̄aa gu pò z̄i p̄siu, í p̀òòòzàkè aà kpɛ, ké wà e wà aà dɛ.

¹⁶ Ḡo pò Yoabu lé koez̄ wélepizi, ɔ à Uli dà gu pò a d̄o neḡoɔnao kuu. ¹⁷ Ké wéledeɔ b̀le lé z̄ika n̄ Yoabuo, aa Davidi z̄iḡoɔ d̀dɛ. Iti bui Uli kú n̄ guu.

¹⁸ ɔ Yoabu gbé z̄i Davidiwa aà z̄i yá dau siuè pii. ¹⁹ A ò zinapie: Tó n̄ z̄i yá dau n̄ s̄iu k̄ie pii n̄ làa, ²⁰ tó aà ǹd̄e f̄le à n̄ lá à m̀: B̀ome t̀o a s̄o wélezi k̄aik̄ai n̄ z̄ioi? A d̄o ké b̄im̄usudeɔ lí ka gbaemá z̄ileo lé? ²¹ Déme Gedeɔ né Abimeleki d̀ei? N̄oɛ mé ɔz̄ò w̄isilɔgbei za b̄ii musu, ɔ à aà d̀ Tebezio lò? Akɛa a s̄o b̄izi k̄aik̄ai màai? Tó a òne màa, ní oè aà z̀òblena Uli, Iti bui gà lɔ. ²² ɔ zinapi d̀z̄eu. Ké à kà Davidi k̄ii, à yá pò Yoabu dàe òè pii. ²³ A m̀: Gbéɔ b̀le wéleu, aale gbãam̄w̄e w̄enkpeɛ, ɔ wa n̄ yá e n̄ wéle b̄iibɔleu. ²⁴ An kàzunaɔ ku za b̄ii musuɛ, ɔ aa ka f̄a n̄ gbéɔgu z̄ile, aa n̄ gb̄eɔ d̀dɛ. N z̀òblena Uli, Iti bui gà lɔ. ²⁵ ɔ Davidi ò zinapie: O Yoabuɛ asu to yápi keɛ íio. Wilio gbé pò z̄i a n̄ bleɔ d̄o. Aà z̄ika n̄ wélepideɔ n̄ gbãao, i kwé. N aà gba s̄o màa. ²⁶ Ké Uli na mà a zá gà, à ɔòlò. ²⁷ Ké ge'ɔòlɔḡo làa, Davidi gbéɔ z̄i, aa s̄uààno Davidipi be, ɔ à ḡo aà na ũ. A ne'iaàno ḡo ũ, ɔ yá pò Davidi kèpi kè Diie íi.

12

Anabi Natã Davidi gbaa laai

¹ Dii Natã z̄i Davidiwa. * Ké à kà, a òè: Ḡoɛ gb̄eɔn plaɔ mé kú wéle doũ, gb̄eɔd̄oá ɔdeɛ, gb̄eɔd̄o s̄o taasideɛ. ² ɔdepi s̄o n̄ zuɔ v̄i dasidasi, ³ taasidepi s̄o a p̄e v̄io, s̄anununa m̀endoe a lù. ɔ à ɔliai, à z̄òkũ n̄ aà néo s̄anu aà be. Aaɔ ble doũ ble, aaɔ imi ta doũ, ì wúle aà p̄oɔleu, ɔ àle gwa lán az̄ia nen̄enawa. ⁴ Ké nibɔ p̄ila ɔdepiwa, ɔ i we s̄a ge zu kũ a kpàsa guu à nibɔpi yàaekèò, taaside s̄anununapi ɔ a s̄iwà, à a nibɔpi yàaekèò. ⁵ ɔ Davidi pò pà ɔdepi yá musu maamaa, a ò Natã: Dii ku! A kũ wà gbé pò yápi kè dɛɛ. ⁶ Lá màa a kè, i aà w̄enagwao, aà s̄api fiabo lɛɛ síi. ⁷ ɔ Natã ò Davidipiɛ: M̄me n̄ gbépi ũ. Dii Isailio Lua mé yáɛ bee ò à m̀: Ma n̄ kpa Isailio kía ũɛ, ma n̄ b̀o Saulu ɔz̄i, ⁸ ɔ ma n̄ diipi be kpàma, ma aà nao n̄ane n̄ ɔz̄i. Ma Isailio n̄ Yudaɔ kpàma n̄ gbéɔ ũ. Tó bee kène f̄en̄eũ, má a p̄aleɔ káfine. ⁹ B̄yãi n̄ sakà ma yáui? N̄ yá pò má yeio kè, n̄ Iti bui Uli d̀è n̄ f̄endaɔ, n̄ aà n̄osi n̄ sè. N t̀o Am̄onio aà d̀è z̄i guu. ¹⁰ Za gbã yápāsi a kè n̄ bewa bau lɔo, asa n̄ sakamague, n̄ Iti bui Uli n̄o s̄i n̄ sè. ¹¹ ɔ Dii èa yáɛ bee ò à m̀: Ma! Má t̀o nz̄ia bedɛɔ yá'ine. Má n̄ nao sima, mí n̄ kpá n̄ gbédeewa n̄ wáa, i wúle n̄no gupua. ¹² N yáke asii guue. Mapi s̄o má yápi keɛ gupua. Isaili pii wáa.†

¹³ ɔ Davidi ò Natã: Ma duunakè Diie. ɔ Natã òè: Dii n̄ duuna kèma, n̄ȳo gao. ¹⁴ Ama lá n̄ d̄o Diiwa maamaa yápi kea musu, neḡoɛ pò n̄oepi inn̄o a gae. ¹⁵ Ké Natã tà be, ɔ Dii t̀o né pò Uli na ì n̄ Davidiopi gyã kũ. ¹⁶ ɔ Davidi lé Lua sisi népi yá musu n̄ leyɛo, gwá ì wúle b̀usuue. ¹⁷ Aà be gb̄ez̄oɔ l̄o z̄eaàla aà f̄ele b̀usuu, ama ìli weiɔ, mé ìli p̀oble n̄no. ¹⁸ A ḡo soplade z̄i ɔ népi gà. V̄ia Davidi ìwaɔ kũ, aai f̄o òè népi gào. Aa m̀: Ḡo pò népi ku, wa yá'òè, i wá yãmao. Kpelewa wá oè sa népi gà? A yãv̄aikɛ. ¹⁹ Davidi è a ìwaɔ lé yákp̄aina'ok̄oɛ, ɔ a d̄o ké népi gàɛ. A n̄ lá à m̀: Népi gà yà? ɔ aa wèwà aa m̀: Ao! A gàɛ. ²⁰ Davidi f̄ele b̀usuu, à zu'ò à n̄isid̄o à a p̄okasaɔ l̄ile, ɔ à gè kùle Diie a kpéu. Ké à èa tà be, à p̀oblea gbèa, ɔ wa kpàwà, a blè. ²¹ Aà ìwaɔ aà là à m̀: Akɛa n̄le yáke màai? Ḡo pò népi ku, n̄ leyè n̄ ɔòlò.

* 11:21 D̄aa 9.53 * 12:1 Sou 51 † 12:12 2Sam 16.22

Ké à gà sa, n fɛlɛ n pɔblɛ. ²² A wɛmá à mɛ: Gɔɔ pɔ nɛpi ku, ma lɛyɛ ma ɔlɔ, asa ma mɛ, tɔ Dii a ma wɛgwa à to nɛpi à kun no, déme dɔi? ²³ Lá à gà sa, bɔyáí má lɛyea bi? Má fɔ má aà vu yá? Má gé aà kíi, áma aàpi a e ɛa mɔ ma kíio.

²⁴ Davidi a na Baseba nɔse niniè, ɔ à gɛ wùlɛaàno. A ne'í gɔɛ ũ, ɔ à tɔkpàè Salomɔɔ. Dii yeaàzi, ²⁵ ɔ à ànabi Natá zìwà à tɔkpà nɛpiɛ Yedidia‡ Dii yeaàzipi yáí.

Laba sia Amɔniɔwa (1Lad 20.1-3)

²⁶ Yoabu zìkà ní Amɔniɔ Laba, ɔ à kibe sí. ²⁷ ɔ à gbɛɔ zì Davidiwa à mɛ: Ma zìkà ní Labadeɔ, ɔ ma ní ítokíi sí. ²⁸ Zìgɔ kɔniɔ káaa sa, ní mɔ koezɔ wɛlɛpizi, ní sí. Tó màa no, má sí, wi ma tɔkpaè. ²⁹ ɔ Davidi zìgɔ káaa píi, à gɛ lɛlɛ Labawa a sí. ³⁰ Wà ní táa Mɔlɔku vua fùà gò aà miwa, wa kpà Davidiɛ. A gbia kà kiloo baakwi, mé gbè beɛɛde kuwà. A wɛlɛpi pɔɔ náaa dúuduu, ³¹ ɔ à gbɛ pɔ kú weɔ kùkù bɔlɛnɔ, à ní da síi zìu ní dúuduusu zìo ní mɔ zìo, mé a tò aa bilikibò. Màa a kè Amɔni wɛlɛnɛ píi, ɔ à èa tà Yelusaleŭ ní a zìgɔ píi.

13

Aminɔ yea Tamaazi

¹ Bee gbɛa Davidi né Abisaloŭ dāe kefena vɛ, aà tón Tamaa, ɔ Davidi né Aminɔ yeaàzi. ² Yápi lé íada Aminɔpiwa, à kà gyákea a dāe Tamaapi yáí, asa nɔɛ lésoɛ, a fɔ yāe keèo. ³ Aminɔpi gbēna vɛ, aà tón Yonadabu, Davidi vɛi Simea née. Yonadabu ɔno gbāa, ⁴ ɔ à Aminɔ lá à mɛ: Akɛa n kíanɛ'ia n kúsu Ìɔ kwea lá gu lé dɔi? Nyɔ omɛɛo lé? ɔ Aminɔ wèwà à mɛ: Má ye ma dāuna Abisaloŭ dāe Tamaaziɛ. ⁵ ɔ Yonadabu dè: Gɛ n wúle n liiwa lán gyāewa. Tó n mae mò n gwai, ní oè ní ye n dāe Tamaa mɔ ble kpamaɛ. Aà mɔ keke n wáa ké nyɔ e, i gbasa nanɛ n ɔzì. ⁶ ɔ Aminɔ wúle lán gyāewa. Ké kí mò aà gwai, ɔ a dè: To ma dāe Tamaa mɔ kàa kemɛɛ ma wáa, i namɛɛ ma ɔzì. ⁷ ɔ Davidi gbɛ zì Tamaawa a be à mɛ: Gé n vɛi Aminɔ kpéu, ní blekeè. ⁸ Ké Tamaa gè aà kpéu, à aà lè wúlea, ɔ à pówenti dè à kàa kèò aà wáa, ɔ a dīsa. ⁹ ɔ à ta sè à kàapi kàuè. Aminɔ gí sói à mɛ: Gbɛɔ ya aa bɔle nípii. Ké gbɛ pɔ kuaàno bɔle píi, ¹⁰ ɔ a ò Tamaaɛ: Mɔ ní blepio kpɛa la, ní namɛɛ ma ɔzì. ɔ Tamaa kàa pɔ á kè sè à gèò a vɛi Aminɔpi kíi kpɛa. ¹¹ Ké à sàaazi, àlɛ kpawà à só, ɔ à a dāepi kù à mɛ: Tó mà wúlennɔ.

¹² ɔ a ò a vɛipie: Aawo! Nsu gbāamɔmɛɛo. Asa wá Isailiɔ wili yá bee taa keo. Nsu yādɔɔsai bee taa kemɛɛo. ¹³ Mapi, má má géu ní wí beeo? Mpi sɔ, Isailiɔ n dile gbɛpā ũ. Sue! N a yā'o kíe, a gí ma kpáímao. ¹⁴ I we aà yāmào. A gbāamòè, ɔ à kùsiwà à wùlɛaàno. ¹⁵ ɔ Aminɔpi zàaàgu pāsípāsí. Aà zaaàgu de aà yeaàzi yāala. ɔ a dè: Fɛlɛ bɔ. ¹⁶ ɔ nɔɛpi ò a vɛipie: Aawo! Tó n ma ya n ma bɔ, a tàae aɔ zɔ de pɔ pɔ ní kèmmɛa. N beeo i we à aà yāmào. ¹⁷ ɔ Aminɔpi a zikenèwaasona sisi à mɛ: Nɔɛɛ bee ya bɔomɛɛ, ní gbata n kilidau. ¹⁸ ɔ aà zikenapi aà sè bòò bàasi, à gbata à kilidau. Nɔɛpi ula gbāa daa, asa ula bee taa kía nenɔɛ lésoɔ Ìɔ daa. ¹⁹ ɔ Tamaa túfu gbè a miwa, à a ula gbāa pɔ á daapi gà a kè, ɔ àlɛ ɔlɔ àlɛ tá, à ɔdì a musu.

²⁰ Aà dāɔ dadoude Abisaloŭ dè: N dāɔ Aminɔ làanɛ yá? Nsu o gbɛe mao, asa n dāɔɛ. Nsu nyɔ yápi kù a n sɔ guuo. ɔ Tamaa zòlɛ a dāɔ Abisaloŭ be yákpaa. ²¹ Ké kí Davidi yápi mà, aà pɔ pà maamaa. ²² Abisaloŭ i yāe o Aminɔɛo, yāvái ge a maa, asa aà za fèè, ké à kùsi a dāe Tamaawa yáí.

Abisaloŭ Aminɔ dea

²³ Wè pla gbɛa Abisaloŭ ku Baali Azoo, Eflaiŭ bùsu zòlɛu ní a sākākēlɛnaɔ, ɔ à kíanɛɔ sisi blesawa nípii. ²⁴ ɔ à gɛ kí lè à mɛ: Kí, wàlɛ mapi n zòblɛna sàɔ kākɛlɛ. Mpi ní n íwaɔ á gɛmanɔ weo lé? ²⁵ ɔ kí wè a nɛpiwa à mɛ: Aawo! Wá fɔ gé wápiio. Wá kenɛ aso ũɛ. A

‡ 12:25 Bee mɛ Dii gbɛ yenzide.

nàewà, āma i gēo, 5 à samaa'òè. ²⁶ Ǿ Abisaloū mè: Tó ríle gēo, to ma v̄i Aminɔ gēwanɔ. Kí aà là à mè: Bóyāi ní ye aà gennɔi? ²⁷ Abisaloū nàewà, 5 kí tò Aminɔ gèaàno ní a né kɔniɔ p̄ii.

²⁸ Abisaloū yādile a gbéɔne à mè: A swákpa! Tó Aminɔ pɔ kè v̄ewa na, tó má òé à aà z̄o, à aà de. Asu to v̄ia á k̄uo. Mámē ma á dáu! A s̄dile, í ḡɛke ke. ²⁹ Abisaloū gbéɔ kè lá a d̄ilenéwa, 5 kiane kɔniɔ f̄ele d̄i ní s̄baonaɔ kpe, aa bàalè. ³⁰ Gɔɔ p̄o aa ku z̄éu, Davidi a baomà wà mè: Abisaloū kianeɔ dède p̄ii, an kee i ḡɔo. ³¹ Davidi f̄ele à a p̄okasaɔ gà a k̄è, 5 à w̄ule bùsuu. Aà ìwaɔ s̄iaaazi ní ní p̄okasaɔ k̄ék̄ea. ³² Ǿ Davidi v̄i Simēa né Yonadabu mè: Baa, ñsu ñȳo e wà n né èwaasoɔ dède p̄ii no, Aminɔ mé gà ado. Wà yápi d̄ò Abisaloū w̄éwa za gɔɔ p̄o Aminɔ k̄usi a d̄ae Tamaawaē. ³³ Ma dii kí, ñsu ñȳo yápi k̄ua n s̄uo. N neḡɔeɔ i gaga p̄io, sema Aminɔ ado. ³⁴ Abisaloū s̄o à bàalè.

Ké èwaaso gud̄ana wezù, a è wa be Olonaiū z̄éu s̄is̄ip̄leu dasidasi. A gè a ò k̄ie: Ma gbéɔ è be s̄is̄ip̄leu Olonaiū oi. ³⁵ Ǿ Yonadabu ò k̄ie: N èa? N néo mé lé su we lá má ònēwa. ³⁶ Ké à yápi ò a làa, 5 kiane p̄iɔ kà ḡò, aale búbuape. Kí ní a ìwaɔ ɔ̀l̀b̀ nípii maamaae b.

³⁷ Abisaloū bàalè à tà Amihudu né Talemai, Gesuu k̄ia k̄ii, * 5 kí Davidi s̄o ìo a né gaa ɔ̀l̀b̀ gɔɔpii. ³⁸ Ké Abisaloū bàalè à tà Gesuu, a ku we e w̄è aā. ³⁹ Ké kí Davidi n̄̀se n̄̀ni Aminɔ gaa yá musu, 5 àle Abisaloū beke sa.

14

Abisaloū sua Yelusaleū

¹ Zeluia né Yoabu d̄o ké kí p̄o d̄o Abisaloūwa, ² 5 à gbéɔ z̄i Tekoa, aa n̄̀e òn̄̀na s̄è aa s̄ùò. Ǿ a òè: Ke lá ríle gēw̄ipewa. Gyaa p̄okasaɔ da. Nsu n̄̀sid̄o. Ke lán n̄̀e p̄o a gbé gà àle a ɔ̀l̀b̀ à ḡèḡēwa. ³ Gé kí k̄ii màa, ní yáē bee oè. Ǿ Yoabu yá s̄oso kà n̄̀ep̄ie a léu. ⁴ Ké Tekoa n̄̀ep̄i ḡè kí lè, à k̄ule à w̄ule a gb̄eeu à mè: Kí, ma suaba! ⁵ Ǿ k̄ipi aà là à mè: Bó ní yeii? A w̄èwà à mè: Gyaan ma ū, ma z̄á ḡae. ⁶ Mapi n z̄òblena, má neḡɔeɔ v̄i gb̄eɔn pla. Ké aale s̄oleke k̄ōt̄ēe bua, gb̄ee ku à ní yoaa. Ǿ an gb̄eɔdo a gb̄eɔdo le d̄è. ⁷ Ǿ ma bed̄eɔ f̄ele nípii, aa ò mapi n z̄òblenaē aa mè mà a né p̄o a gb̄eɔdo d̄ep̄i kp̄amá wà de, ké à a gb̄eɔdo d̄è yáí. Aa ye yàa m̄ion tede p̄o ḡòm̄eē t̄ubiblena ūpi tedeē, ké ma z̄á su àò t̄o ge bui v̄i d̄únia guu b̄o. ⁸ Ǿ kí ò n̄̀ep̄ie: Ta be, má yādile n yápi musu. ⁹ Ǿ Tekoa n̄̀ep̄i mè: Ma dii kí, tàaep̄i wi ma musu ní ma de bed̄eɔ, mpi níu ku tàaesai ní n k̄iak̄e. ¹⁰ Ǿ kí mè: Tó gb̄ee lek̄à yápiwa, m̄oààno ma k̄ii la, a e ìadama b̄o. ¹¹ Ǿ n̄̀ep̄i mè: Kí, leḡb̄e ní Dii n Lua t̄o, ké t̄osina su ma né de kemapla ma leo yáí. Ǿ k̄ipi mè: N Diio n népi mik̄ae a léle z̄íle.

¹² Ǿ n̄̀ep̄i mè: Ma dii kí, mapi n z̄òblena ma gba z̄é mà ea yā'onē. A w̄èwà à mè: O! ¹³ Ǿ a òè: Bóyāi n yá bee taa kp̄aaí ní Lua gb̄eɔi? Yá p̄o ní òm̄eē mé n dayāu, asa ni gbé p̄o ní yà gb̄esi n suò. ¹⁴ Wápii wá ga, w̄io de lán í p̄o k̄òle t̄ole gb̄ee i e s̄èle bowa. Lua lí gbé p̄o wa yà w̄eni b̄o, ì z̄ew̄eēe ade ea suwaē. ¹⁵ Ma m̄o yápi oi ma dii k̄iē, asa gbéɔ tò v̄ia ma k̄ūe. Ǿ mapi n z̄òblena ma mè má yā'onē. W̄il̄io d̄o t̄o ñȳo ma wabik̄eama sí, ¹⁶ ní ma b̄o gbé p̄o ye mapi ní ma néo t̄ole p̄o Lua t̄ow̄ēe síwá ɔ̀z̄i. ¹⁷ Ma dii kí, mapi n z̄òblena ma mè n yá a to ma s̄o dadou, asa ní de lán Lua malaikaewaē, ni sw̄ase yāmaa ní a v̄aiozi p̄iē. Dii n Lua aɔ kunno.

¹⁸ Ǿ kí òè: Nsu ḡi yá p̄o mále n lai z̄á síiao. Ǿ n̄̀ep̄i mè: O ma dii kí! ¹⁹ Ǿ kí aà là à mè: Yoabu lé k̄u yápi guu yā? N̄̀ep̄i w̄èwà à mè: Ma dii kí, ní n kuaoyá p̄o ní òpi ḡea ae ní kp̄eɔ v̄io. Ao, n z̄òblena Yoabu mé yápi s̄oso k̄am̄eē ma léu p̄ii. ²⁰ N z̄òblena Yoabu kè màa, ké à e yá p̄o daa líwa tiaē bee k̄eke yáíe. Ma dii, ní òno lán Lua malaikaewaē, ní yá p̄o kè d̄úniau d̄o p̄ii. ²¹ Ǿ kí ge ò Yoabuē: Too, má yápi ke sa. Ge ñ èwaaso Abisaloū gb̄esi ñ suò. ²² Ǿ Yoabu

* 13:37 2Sam 3.3

kùlɛ kípíe, à wùlɛ a gbɛɛu à aà sáaukpà à mɛ: Ma dii kí, mapi n zòblena, má dǝ gbã sa ké ma yá kàngu, asa n ma yámà.

²³ Ǿ Yoabu fɛlɛ gɛ Abisaloũ gbɛsi Gesuu, à sùò Yelusaleũ. ²⁴ Ǿ kí mɛ: Oè aà gɛ zǝlɛ azía bɛ, wá wé a ke síiǝ. Ǿ Abisaloũ gɛ zǝlɛ a bɛ, aai wesikǝlɛ ní kíoo. ²⁵ Gǝ kefenae ku Isailiɔ guu lán Abisaloũwao. Wíɔ aà maabo maamaae. Sɛa za aà gbá zǝlɛ e à gɛ pè aà minanguo sãae kuo. ²⁶ Iɔ a mi bo wɛ ní wɛoɛ. I a gbia ma. Tó a bò, ì yǝ kiloowa, ì de kiloo plaa. ²⁷ A negǝɛɔ ì gbɛɔn àaǝ ní nenɔɛo do. Nenɔɛpi tón Tamaa. Nɔ kefenae. ²⁸ Abisaloũ ku Yelusaleũ e wɛ pla wesia kílɛ sai.

²⁹ Ǿ à Yoabu sísi aà gɛɛ kí kǝí, āma Yoabu i we mò aà kǝí. Ǿ à èa à aà sísi lɔ, i we mò. ³⁰ Ǿ a ò a ìwaɔnɛ: A Yoabu bua pó kú ma pó sae gwa, aà naa mà. A gɛ tesǝwà. Ǿ Abisaloũ ìwaɔ gɛ tesǝ Yoabu buapiwa. ³¹ Ǿ Yoabu fɛlɛ gɛ Abisaloũ bɛ, à aà là à mɛ: Bóyãí n ìwaɔ tesǝi ma buawai? ³² Ǿ Abisaloũ wèwà à mɛ: Gwa, ma gbé zǝma, ma mɛ mɔ mà n zǝ kíwae, ké n aà la bóme tò à ma gbɛsi Gesuu à sùmanɔi? Kua we sǝmɛɛ de laa! Má ye mà kǝ'e ní kío tia. Tó má tàae víɛ, aà ma de. ³³ Ǿ Yoabu gɛ yápi ò kíɛ. Ǿ kǝpi Abisaloũ sísi. Ké à mò, à kùlɛ à wùlɛ a gbɛɛu. Ǿ kí lepèwà.

15

Abisaloũ bɔa Davidi kpe

¹ Bee gbɛa Abisaloũ sǝgo è ní sǝǝ ní gǝɛ gbɛɔn blakwi pó aao bàale a aɛɔ. ² I fɛlɛ kɔɔkɔɔ à zɛa bíibɔlɛzɛ sae. Tó gbé yǝví ní a gbédɛɛo, àlɛ gɛò kí kǝí aà kɛkɛɛ, Abisaloũ ì ade sísi ì oè: Wéle kpele n bɔui? Tó a wèwà à mɛ: Mapi n zòblena ma bɔ Isaili buiɛ beue, ³ ã Abisaloũ ì oè: N yá nae, a zɛví, āma kí gbɛɛ ku à swáɛ n yáio. ⁴ Abisaloũ ì ɛa me: Tó wà ma ke yákpalekɛna ù wá bùsuu, gbé pó yǝví ge gbé pó lé gbé gbɛa yákpaleu píi ali mó ma kǝí, máli aà yákekeè a zéwae. ⁵ Tó gbé mò kùlɛ aà aɛ, ì ɔbɔ ade kǝ à lépɛwà. ⁶ Maa ì ke Isaili pó lé mó yákpalekɛi kí kǝiɔnɛ píi, ã an sǝ tàwà.

⁷ Wè síiɔ gbɛa a ò kíɛ: Ma gba zé mà gé lé pó má kè Diiwa sa'oi Heblǝ. ⁸ Mapi n zòblena ma légbã dǝwà gɔɔ pó má kú Gesuu, Sili bùsuu ma mɛ: Tó Dii tò ma su Yelusaleũ, má sa'owà Heblǝɛ. ⁹ Kí òè: Gɛ n su aafia! Ǿ à fɛlɛ gɛ Heblǝ. ¹⁰ A gbéɔ zǝ Isaili buiɔwa píi à mɛ: Tó a kuu'ɔ mà dɔ, à o Abisaloũ mé kpalablè Heblǝ. ¹¹ Gɔɔ pó àlɛ fɛlɛ Yelusaleũ, à gbéɔ sísi gbɛɔn àaa do aa géánɔ, ã aa gɛ ní nòsemɛndoo, aa yá asii dǝo. ¹² Gɔɔ pó àlɛ sa'o, à Gilo gbé Aitofeli, Davidi ledamade sísi za aà bɛ wéleu, ã lekpaafiã Davidizi lé dɛdɛ. Gbé pó aa kú ní Abisaloũɔɔ dasi lé kǝfiɛ.

Davidi bàalea

¹³ Baokpana mɔ ò Davidiɛ à mɛ: Isailiɔ ní sǝ kpà Abisaloũwa. ¹⁴ Ǿ Davidi ò a ìwa pó kuanɔ Yelusaleũɔnɛ: A fɛlɛ wà bàasi. Tó wi ke màao, wá pili Abisaloũwao. Wà ke kpakpa. Tó wi ke kpakpao, a wá le la à wá ásooke, i wéledɛɔ dɛdɛ ní fɛndao. ¹⁵ Kí ìwaɔ òè: Wá dii kí, yá pó n zɛò píi, wápiɔ n zòblenaɔ wá làae. ¹⁶ Ǿ kí dǝzɛu. Aà bɛdɛɔ bò tɛaàzi nípii, āma aà nɔ mèn kwi pó i mɛsɛdilenéoo ã à ní tó we aao bɛgwa. ¹⁷ Kí dǝzɛu ní a gbéɔ màa. Ké aa kà wɛnkpe, à lǝlɛ zè ¹⁸ a ìwaɔnɛ píi ní aà dɔaiɔ ní Gatade gbɛɔn àaa àaǝ pó tɛaàzi za Gataɔ, aa gè píi.

¹⁹ Ǿ kí ò Gata gbé Itaiɛ: Bóyãí nílɛ géwanɔi? ɛa tá, níɔ kú ní kí dafuo, asa bòmɔn n ù, n bɔ n bùsuue. ²⁰ N kaa i gɔɔplakɛo, ã ní ye nǝyǝ liaaliaaawanɔa? Má dǝ gu pó mále géuo. N n gbéɔ káaa n tárnɔ. Dii gbéke ní náaiyão kɛnɛ. ²¹ Ǿ Itai wèwà à mɛ: Ma dii kí, ní Dii kuao ní n kuao, gu pó ní kúu píi, mapi n zòblena máo ku weɛ, má gan nò máo kun nò. ²² Ǿ Davidi òè: Dɔaa wà gé! Ǿ Gata gbé Itai èa dǝzɛu ní a gbéɔ ní a dae pó kuanɔ píi. ²³ Ké aale gɛzɛa nípii, ã bùsudeɔ wii pǝlɛ. Ké kí bùa Sedǝwa, ã ampíi aa gbáa zé sè.

24 Zadoki ku we lo ní Levii buiò pìi. Aa Luabaakuarínò kpagolo sea. Aa kpagolopi dìle Abiataa sae e gbéò bòlè wéleu aa làa pìi. 25 Ǿ kí ò Zadokie: Lua kpagolo sé n̄ gèò wéleu. Tó Dii ma wegwa, a to mà su, mí wesie ní a kúkìio. 26 Tó asu me ma yá i kaaguoè s̄s̄, má làa. Aà kemee lá à kèè maawa. 27 Ǿ kí èa ò sa'ona Zadokie: Gu'enan n̄ ũo lò? Èa ta wéle guu aafia ní n̄ né Aimaazao ní Abiataa né Yonatáao. A tá ní á né gbèon plapiò. 28 Máò zea swabòleu s̄s̄u e mà baomawáe. 29 Ǿ Zadoki ní Abiataao Lua kpagolo sè aa tàò Yelusaleũ, ò aa gò we. 30 Davidi lé Kùkpe s̄s̄í kú, àlè òòò. A pòkù a mia, a kyalekpaaò. Gbé pò kuaànò pòkù ní mia pìi, aale òòò aale gèò. 31 Ké wa ò Davidie Aitofeli ku gbé pò zè ní Abisaloũò guue, ò Davidi wabikè Diiwa à mè: To aà ledama àò de yáfaasai ũ.

32 Ké Davidi kà s̄s̄í misonaa, gu pò lousisikii kúu, Aaki gbé Usai mò dàaàlè, aà ula kèa, mé bùsu kaa aà miu. 33 Davidi òè: Tó n̄ gemanò, n̄yò demee aso ũe. 34 Tó n̄ ea n ta wéleu, mé ní ò Abisaloũe aà zòblenan n̄ ũ s̄s̄, n̄yò Aitofeli ledama b̄ademee. Oè aà mae zòblenan n̄ ũ yáa, ãma tia n̄ ḡo aà zòblena ũe sa. 35 Sa'onaò Zadoki ní Abiataao aao kunnò we. Yá pò ní mà kibè s̄lé siuné pìi. 36 An né gbèon plaò kunnò we, Zadoki né Aimaaza ní Abiataa né Yonatáao. Tó n̄ yáe mà, n̄pìò zì aa m̄o omee. 37 Ǿ Davidi gbèna Usaipi tà, à kà Yelusaleũ gòò pò Abisaloũ lé ḡeu.

16

Davidi ní Zibao ní Simeio

1 Ké Davidi v̄i s̄s̄í misonaa yòò, a è Mefibose ziia Ziba káoyè zàa'inaone mèn pla, àlè mó daiale. Aa p̄ee sea mèn òaa do ní v̄eebe kàao mèn basòò ní kaadben kàao mèn basòò ní v̄eeò tũu do. 2 Ǿ Davidi Ziba là à mè: Bóme tò n̄ m̄o ní beei? Ziba wèwà à mè: Kí, zàa'inaoá n̄ bedeo p̄oe aa dikpe. P̄ee ní kàaoá n̄ gbéò pòbleae. V̄ee s̄s̄, gbé pò kpàsa guwaiwaiuò imiae. 3 Kí aà là à mè: N̄ dii pò ì kesai t̄ũna ku má ni? Ziba wèwà à mè: A gò Yelusaleũ, asa àlè e Isailio a kpa a dezi kpalau gbãe. 4 Ǿ kí òè: Pò pò Mefibose v̄i p̄i ḡò n̄ pò ũe. Ǿ Ziba mè: Ma kule ke! Ma dii kí, n̄yò ma wegwa màa.

5 Ké kí Davidi s̄s̄ Bauliũzi, a è ḡoe b̄ou. Aà tón Simeì, Gela née. Aame aa bui doũ ní Saulu bedeo. A b̄ò wéleu, àlè Davidi ká. 6 Ale kí Davidi ní aà gbéò k̄k̄é ní gbèò, baa ké aà zìḡò ní aà òpaiò ku aà òplaii ní òzeio m̄pii. 7 Ale aà s̄s̄s̄ àlè me: Géi! Géi! Gbèdena! Pò p̄ae! 8 Dii fiabòne Saulu pò n̄ kpalablè aà gbèu bedeo dèdèa yá musu. Dii n̄ b̄ò kpalau, à n̄ né Abisaloũ kpàu. Asoo kèmae sa, asa gbèdenan n̄ ũ. 9 Ǿ Zeluia né Abisai ò kíe: Ma dii kí, a maa gbè gee bee àò n̄ s̄s̄s̄o. To mà gé aà mi z̄oi. 10 Ǿ kí mè: Zeluia né, bóme wá daai? Tó Dii mé òè aà ma s̄s̄s̄, ò àlè ma s̄s̄s̄, déme a f̄ò aà la, b̄oyáì àlè kei màaii? 11 Ǿ Davidi ò Abisaié ní a ìwaò p̄i à mè: A gwa, mazia ne'ia mé lé weele ma de. Wa B̄eyāmee buie bee pò o lbe? A aà to we. Tó Dii mé òè aà ma s̄s̄s̄, a maae. 12 Wiliò d̄s̄o tó Dii asu ma taasi e, i fiabomee ní maao s̄s̄s̄a pò wàlè kemee gbã yáì. 13 Ké Davidi be zéu ní a gbéò, Simeì be s̄s̄ipòleu aà sae. Ale aà s̄s̄s̄, àlè aà k̄k̄é ní gbèò, àlè bùsu f̄aaàgu. 14 Ké kí ní a gbé pò kuanòò kà swai, aa kpàsa, ò aa kámabò we.

Abisaloũ kaa Yelusaleũ

15 Abisaloũ kà Yelusaleũ ní Isailio p̄i. Aitofeli kuaànò. 16 Ǿ Davidi gbèna Usai, Aaki gbé gè Abisaloũ lè a òè: Lua n̄ d̄s̄ ní aafiao Záai! Lua n̄ d̄s̄ ní aafiao Záai! 17 Abisaloũ aà là à mè: Gbèke pò ní v̄i ní n̄ gbènaon wea? B̄oyáì ni gé ní n̄ gbènaoo ni? 18 Usai wèwà à mè: Màa no! Má de gbé pò Dii ní gbéè beeo sè pò ũe. Ma ze ní kía pò Isailio kp̄apioe. 19 Bee gbèa lo, déme maa mà zòblei, n̄ bàasio? Lá ma zòblè n̄ mae yáa, a maa mà blene s̄s̄e.

20 Abisaloũ ò Aitofeliòne: A ledaa. Bó wá kei? 21 Ǿ Aitofeli wèwà à mè: Gé wúlei ní n̄ mae n̄o pò à ní tó la aale begwaò. Isaili p̄i a ma ní tò n̄ mae ye n̄ ḡyáio, gbé pò kunnòò gbãa i

1 Davidi gbé pò kuanɔ kàaa, ɔ à dɔaanaɔ dīledīle gbɛɔn ɔaasɔsɔɔne n gbɛɔn basɔobasɔɔ. 2 ɔ à a zīgɔpiɔ kpaalè gālī aaɔ. A gālī do nà Zeluia né Yoabue a ɔzī, ado sɔ Yoabupi dāuna Abisaie a ɔzī, ado sɔ Gata gbé Itaiɛ a ɔzī. ɔ kī ò a zīgɔɔne à mè: Mámɛ má dɔaaé. 3 ɔ gbéɔ mè: Nsu gɛo. Tó wa su wa bàalè, aa wá yádao. Baa tó wá gbé kīniɔ gága, aa wá yádao. Mpi aale n gwa de gbɛɔn ɔaasɔsɔɔ lɛ kwia (10.000). N dɔawáɛ wéɛ guu mé maa. 4 ɔ kī òné: Lá à kèé maa ɔ má kɛ. Kí gè zè bíibɔle sae, ɔ zīgɔɔ bɔ̀le gā n gāo gbɛɔn basɔobasɔɔ n gbɛɔn ɔaasɔsɔɔ. 5 ɔ kī yādīle Yoabue n Abisaio n Itaiɔ à mè: Kɛ èwaaso Abisaloũ busebuse ma yáí. Zīgɔɔ yá pò kī dīle dɔaanaɔne Abisaloũ yá musu mà m̀pii. 6 Zīgɔɔ bɔ̀le gè sɛu zíkai n Isailiɔ, ɔ aa síkɔu ɛflaiũ lákpɛu. 7 Davidi zīgɔɔ ziblè Isailiɔwa. Gbé pò gága gɔɔ beɔ dasi, gbɛɔn ɔaasɔsɔɔ lɛ baɔɛ (20.000). 8 Zipi lí b̀supia píie, ɔ gɔɔ bee sɛ gbéɔ blè dasi de f̀enda. 9 Ké Abisaloũ kpàaũ n Davidi gbéɔ, a di sɔbaona kpɛ. ɔ sɔbaonapi gè gbɛ̀neli gbɛ̀ne gɔn keledɛ gbáu, ɔ aà waa pà ligɔn taau gíũgíũ, ɔ aà s̀pi gèzɛa, ɔ à g̀ looa gugbɔu we. 10 Ké gbɛɛ aà è, à gè a ò Yoabue à mè: Ma Abisaloũ è paa ligɔn taau. 11 ɔ Yoabu ò gbé pò baopi kpàèè: Bɔɔɔ? N aà èa? B̀yáí ni aà lé n ǹo ni? Dɔ ma n gba yāa ánuɔu ɔwatɛ kwi n nɛgɔn asanao. 12 ɔ gbépi wè Yoabuwa: Baa tó wà ánuɔu kà ma ɔu m̀n ɔaa sɔo, má f̀ ɔkã kíanɛpiwao, asa kī yādīlɛne n Abisaio n Itaiɔ wá swá mà, à mè wà ɔlia èwaaso Abisaloũpizi. 13 Tó ma aà dè, ma ásookè mazíaaɛ. A kee ulɛa kíeɔ, mpi sɔ nýɔ zɛmanɔ. 14 Yoabu mè: Má f̀ màò n dā màao. ɔ à lí s̀ne sè m̀n aaɔ, à gè Abisaloũ z̀ò a sɔu gɔɔ pò a paa ligɔn taau béɛ. 15 ɔ Yoabu zíkabɔkũna gbɛɔn kwíɔ líaaàzi aa aà dè.

16 ɔ Yoabu kuupè à a zīgɔɔ z̀ukè, ɔ aa zè péɛa Isailiɔzie. 17 Aa Abisaloũ gɛ sè wa z̀ è z̀o guu lákpɛu we, ɔ aa gbɛ kàaawa, à g̀ gbèzɛ z̀o ũ. ɔ Isailiɔ bàalè, baade tà a bɛ.

18 Gɔɔ pò Abisaloũ ku, à gbɛpèɛ azíaa Kíaa guzulɛu, asa à mè á nɛgɔɛ v̄io, mé á ye a tó gao. A azíaa tó kpà gbɛ pò a pèɛpiɛ, ɔ wíɔ sísi Abisaloũ Dɔngubɔ e n a gbão.

Davidi Abisaloũ gaa baomaa

19 Zadoki né Aimaaza mè: To mà bàalɛ mà gé baokpai kíe, lá Dii yānakpàwà à aà b̀ a ibɛɛɔ ɔzī. 20 ɔ Yoabu òè: Nyɔ e n baokpa gbão, sema gɔɔ pāɛ zīɛ. Gbã p̀e bee nýɔ kpao, ké kíanɛ gá yáí. 21 ɔ Yoabu ò Etiopi buie: Gɛ n yá pò n è o kíe. ɔ Etiopi buipi k̀ɛ Yoabue, à f̀ɛɛ n bao. 22 Zadoki né Aimaaza èa ò Yoabue: Baa tó à kè kpelewaɛ, to mà bàalɛ màò tɛ Etiopi buipi kpɛ. ɔ Yoabu òè: Né, b̀yáí n ye bàalɛi? Baopi aɔ ài v̄íneɔ. 23 ɔ Aimaaza mè: Baa tó à kè kpelewa, má ye mà bàalɛɛ. ɔ Yoabu òè: Bàalɛ! ɔ à bàalè, à b̀ n swa sae zéo, à Etiopi buipi kè.

24 Davidi z̀ɛa wéɛ bíibɔle gbà m̀n plaɔ zānguo. Gudɔana dèdɛ bíiwa e b̀ɛpi musu. Ké à wɛz̀, à gbɛɛ è bɛ ado n bao. 25 A lez̀ kızı, a òè. ɔ kī mè: Lá a bɛ adɔɛ, àɛ mó n baonaɔɛ. ɔ àɛ mó, à káik̀. 26 ɔ gudɔanapi gbɛpāɛ è ɔ, àɛ bàalɛ. A lez̀ bíibɔledɔanazi à mè: Gbɛpāɛ bɛ aà kpɛ n bao, àɛ mó kee ɔ. ɔ kī mè: Aɛ mó n baonaɔ s̀ɛ. 27 ɔ gudɔanapi mè: Má è gbé s̄ia bàalɛa de lán Zadoki né Aimaaza bàalɛawaɛ. ɔ kī mè: Gbɛmaaɛ, baona ɔ àɛ suð. 28 Aimaaza lez̀ kızı à mè: Aafia ku! ɔ à k̀ɛ kíe, à mipèɛ tɔɔɛ à mè: Wà Dii n Lua sáaukpa, à gbé pò kuabíimaɔ kpàma, ma dii kī. 29 ɔ kī aà là à mè: ɛwaaso Abisaloũ ku aafiaa? Aimaaza wèwà à mè: Ké Yoabu lé n z̀blɛna zī n mapi n z̀blɛnao, má mà z̀aa f̀ɛɛ maamaa, āma má dɔ b̀mɛ kèo. 30 Kī mè: Zɛ la gíaa. ɔ à zè we.

31 Ké Etiopi buipi kà à mè: Ma dii kī, ma m̀ne n baonaɔɛ. Dii yānakpàma gbã, à n b̀ gbé pò b̀ n kpɛɔ ɔzī. 32 ɔ kī aà là à mè: ɛwaaso Abisaloũ ku aafiaa? Etiopi buipi wèwà à mè: Ma dii kī, Lua to n ibɛɛɔ n gbé pò aa f̀ɛɛ aale íadamaɔ g̀ lán èwaasopiwa.

¹ Sõ kè kígu, à dèdè gè kpé pò kú bɔlɛpi musuu, ɔ à ɔɔlò we. Gɔɔ pò àlɛ dɛdɛ we à mè: Ma né Abisaloũ! Ma né Abisaloũ! Ma gaa n gɛɛ ũ sàò yãa! Abisaloũ ma né! Ma né! ² Wa ò Yoabue: Kí lé ɔɔlò àlɛ wɛnakɛ Abisaloũ yá musu. ³ Gɔɔ bee zígɔɔ ziblepɔnakɛa li wɛnakɛa ũ, asa aa mà wà mè, kí nɔsɛ òòkpà a né yá musuɛ. ⁴ Gɔɔ bee zígɔɔ gè wɛ́lɛu ɔɔɔɔɔ lán gbé pò bàalè zílau, wí ní kúɔwae. ⁵ Kí pɔkù a oaa, àlɛ búbuapɛ, àlɛ mɛ: Ma né Abisaloũ! Abisaloũ ma né! Ma né!

⁶ ɔ Yoabu gè kí lè kpéu à mè: N widà n gbéɔwa gbã. Aa n bɔ gbã ní n nɛgɔɛo ní n nɛnɔɛo ní n nao ní n nɔ pò ni mɛsɛdilɛnɛɔ. ⁷ N zangudɛɔ ɔ ní yeńzi, ɔ ní za n yenzidɛɔgu. N òlɔwɛɛ gbã, wápiɔ n zígɔɔ dɔaanaɔ ní wá gbéɔ wá dɛnɛ pɔɛ ũo. Má è sa, tó Abisaloũ ku gbã, mé wápiɔ wa gaga píi, bee mé a kɛnɛ na. ⁸ Fɛlɛ bɔ sa. Gɛ n n gbéɔ gba sɔ. Má sɛnɛ ní Diio, tó ni gɛo, an gbɛɛ a inno la gwáao. Bee a kɛnɛ vâi, aɔ dɛ vâi pò n le za n èwaasogɔɔ e gbãa. ⁹ ɔ kí fɛlɛ gè zòlɛ bílibɔlɛu. Ké wa ò gbéɔnɛ kí zòlɛa bɔlɛu, ɔ aa mò sɛ aà aɛ nípii.

Davidi gbesia

Isailiɔ bàalè, baade tà a bɛ. ¹⁰ Isaili buiɔ guu píi gbéɔ lé lekpaakɛ kɔtɛɛ aa mè: Kí wá sí wá ibɛɛɔwa, à wá bó Filitɛɔ ɔzɪ, ɔ à bàalè bò wá bùsuu Abisaloũ yáí. ¹¹ Wa Abisaloũ kpà kpalau, ɔ à gà zílau. Bó àlɛ dá ní kía gbesiaoi?

¹² Kí Davidi gbéɔ zì sa'ona Zadoki ní sa'ona Abiataaowa à mè: Yá pò Isailiɔ lé o píi gè ma swáú za ma kúkii la. Yáɛ bee gbɛa Yuda gbɛzɔɔɔwa n mɛ: Bóyáí a gbɛzákpa ní ma gbesia yáoi? ¹³ Ma gbéɔ, ma daɛn á ũ, wá au doũɛ. Bóyáí a gbɛzákpa ní ma gbesiaoi? ¹⁴ O Amasaɛ ma daɛn aà ũ, wá au doũɛ. Tó mi to à gè ma zígɔɔ dɔaana ũ Yoabu gbɛu za gbão, Lua yápasíkɛmɛɛ bɛɛbɛɛ. ¹⁵ Aà yá Yudaɔ sɔ blè, an lé kè doũ, ɔ aa lékpásákèè aa mè: Su ní n gbéɔ píi.

¹⁶ Kí lé su, à kà Yuudɛi, ɔ Yudaɔ gè daiaalɛ Giligali aa buaaàno swapiwa. ¹⁷ Gela né Simeí, * Bɛyámɛɛ bui pò kú Bauliũ wà à gè dai kí Davidilɛ ní Yudaɔ. ¹⁸ Bɛyámɛɛ buiɔ kuaàno gbɛɔn òaa ɔo. Saulu bɛ ziaa Ziba gè lɔ ní a nɛgɔɛ gbɛɔn gɛo ní a zíkɛna gbɛɔn baoo. Aa sɛ Yuudɛu kí aa, ¹⁹ ké wa e wà bua ní kipi bɛdɛɔ, wi e yá pò a ka kígu kɛ yáí. ɔ Gela né Simeí wùlɛ kí aɛ e àò gé buai Yuudɛwa. ²⁰ A òè: Ma dii, nísu n ma tàaɛ yádao. Nsu to yávâi pò mapi n zòblɛna má kɛnɛ gɔɔ pò n bɔ Yelusaleũ dɔnguo. Ma dii kía, nísu n yápi kúa n sɔ guuo. ²¹ Mapi n zòblɛna, má dɔ ké ma duunakè. Yosefu buiɔ guu píi, má mɛ ma dɔaa ma mɔ dainlɛ gbã ma dii kí. ²² ɔ Zeluia né Abisai mè: Simeí kía pò Dii kpà kàɛ. I ka wà aà dɛo lé? ²³ ɔ Davidi mè: Zeluia néo, bómɛ wá daaai? A ye zezɔmɛɛ gbã yà? Wá gbɛɛ dɛ Isaili bùsuu gbão, asa má dɔ gbã ké má dɛ Isailiɔ kía ũ. ²⁴ ɔ kí ò Simeíɛ: Nyɔ gao. ɔ kí legbèè.

²⁵ Saulu tɔũna Mɛfibosɛ† gè dai kílɛ. Za gɔɔ pò kí bò wɛ́lɛu e gɔɔ pò à sù aafia, Mɛfibosɛ i a gbá pípio, i a lekãna kɛkɛo, i a pɔɔpio. ²⁶ Ké à bò Yelusaleũ à mè dà kílɛ màa, ɔ kí aà là à mè: Mɛfibosɛ, bóyáí ni gɛmanɔo ni? ²⁷ A wèwà à mè: Ma dii kí, ma zíkɛna mé ɔnɔkɛmɛɛ. Má òè aà káoyemɛɛ ma zàa'inaɛ mà dikpɛ mà gɛnno, asa ɛɛn ma ũ. ²⁸ Ma dii kí, ɔ à gè mapi n zòblɛna òòkpà n kii.‡ Ma dii kí dɛ lán Lua malaikaewae. Kɛ lá à kɛnɛ maawa. ²⁹ Ma dii kí, a dɛ yãa n ma dɛ bɛdɛɔ dɛdɛ nípiiɛ, ɔ n mapi n zòblɛna baa dàa ní n blɛblɛnaɔ. Má zɛvɪ mà wiilenzi lɔo. ³⁰ ɔ kí òè: Yá kpele níyɔ o lɔi? Má dilɛ mpi ní Zibao, à tɔɔlɛ kpaalɛkɔɛɛ. ³¹ ɔ Mɛfibosɛ ò kíɛ: Ma dii kí, lá n su bɛ aafia, aà sɛ píi.

³² Galada bùsu gbé Baazilai§ bò Logeliũ à gè zɛi kíɛ e Yuudɛ baale. ³³ Baazilai zikù maamaaɛ, à kà wè basiiɔ. A kí yàaekè gɔɔ pò a ku Maanaiũ, asa ɔdɛ sà gbãngbooɛ. ³⁴ ɔ kí òè: Buamanɔ, mí n gwa ma bɛ Yelusaleũ. ³⁵ Baazilai wèwà à mè: Ma wɛni i gɔ bíla ké mà tanno Yelusaleũo. ³⁶ Ma ka wè basiiɔ kò. Má pɔmaa ní pɔvãio dɔkɔɛ lɛ? Mapi n zòblɛna

* 19:17 2Sam 16.5-13 † 19:25 2Sam 9.1-13 ‡ 19:28 2Sam 16.1-4 § 19:32 2Sam 17.27-29

mi ble pɔ́ má ble ge í pɔ́ má mi na mae? Má g̃ɛ ge nɔɛ lèsinaɔ ɔɔ ma be? Ma dii kí, má aso káfinɛɛ. ³⁷ Mapi n zòblena má buanno Yuudēwa, mí zɛnɛ káinnɔ we. Akeá ní ye ñ fiabomɛɛ màai? ³⁸ Mapi n zòblena, to mà ɛa ta ma be wéleu, ké másu ga ma de ní ma da miao zào yáí. Ma ne n zòblena Kimaũ gwa ke. Ma dii kí, to aà buanno. Kèè lá à kènɛ maawa. ³⁹ Ǿ kí mè: Kimaũ a buamanɔɛ. Má yá pɔ́ kènɛ maa kèè, mé yá pɔ́ ní gbèaa pii má kɛnɛ.

⁴⁰ Gbèpii bùa Yuudēwa, ɔ́ kí bùa. Kí lepè Baazilaiwa à samaa'òè, ɔ́ Baazilai ɛa tà be. ⁴¹ Ké kí bùa à gè Giligali, Kimaũ bùaaànɔ.

Yuda zīgɔ́ pii ní Isaili zīgɔ́ kɛniɔ bùa ní kípíio. ⁴² Ǿ Isaili bui pii mò kí lè, aa òè: Akeá wá gbé Yudaɔ bùaánɔ kpáí, mpi ní n bedɛɔ ní n gbéɔ́ pii? ⁴³ Ǿ Yudaɔ a zásimá aa mè: Ké kí de wá dae ũ yáíe. Bóyáí yá bee kèé íii? Wí kí kùsúa bleo, wí aà pɔɛ si wá pɔ́ ũo. ⁴⁴ Ǿ Isaili ò Yudaɔne: Lá wá bui lɛɛ kwie, wá ɔ́ kú ní kí Davidio de á pɔ́a. Bóyáí a wá díle yáfúnno? Wámɛ wa kí gbɛsia yá'ò káauo lò? Ama Yudaɔ yázasia Isailiɔwa de ní pɔ́a.

20

Seba bɔa Davidi kpe

¹ A mɔ́ lè gbèpáe ku we, aà tón Seba, Bikili néɛ, Běyámɛɛ buie. Ǿ à kuupè à mè: Wá baa daa ní Davidio, wá bàa kú ní Yese néoo, á Isailiɔ, á baade tá a be.*

² Ǿ Isaili kè Davidiwa pii, aa gè nà Bikili né Sebawa, áma Yudaɔ zè ní ní kíio bɔa za Yuudéi e Yelusaleũ. ³ Ké Davidi sù a be Yelusaleũ, à a nɔ́ pɔ́ i mɛsɛdilɛnɛɔ gbɛɔn kwi pɔ́ á tò aale bɛgwaɔ sè à ní kále gudɔana be. Davidi ní gwá, áma i wúleɛnɔ ɔɔ. Wà ní kaka kpéu gyaɔ ũe e aa gè gágaò.

⁴ Ǿ kí ò Amasaɛ: Yuda zīgɔ́ sísí nì ní káamɛɛ e gɔɔ àaɔ àɔ pa, níɔ ku la. ⁵ Amasa gè Yudaɔ sísí, áma à gègè de gɔɔ pɔ́ kí dílela. ⁶ Ǿ Davidi ò Abisaie: Bikili né Seba a ñadawá tia de yá pɔ́ Abisaloũ kèla. Ma gbéɔ́ séle à péleaazi, ké asu si wéle bíideu à bèbeetè kɛwɛɛo yáí. ⁷ Ǿ Yoabu gbéɔ́ ní kí dɔaio ní zīgɔ́ pii bɔle Yelusaleũ, aa pèle Bikili né Sebazi.

⁸ Gɔɔ pɔ́ aa ku gbè gbènɛ pɔ́ kú Gabaɔ saɛ, ɔ́ Amasa mò dairíle. Yoabu zika'ula daa, mé aà fɛna dɔa aà pí. Ké à sò Amasazi, à fɛnapi wò, ⁹ a òè: Ma gbé, ní aafiaa? Ǿ à Amasa kù a lekánawa ní a ɔ́plaaɔ, lá a ye lépɛwàwa. ¹⁰ Amasa fɛna pɔ́ kú Yoabu ɔu fán vío, ɔ́ Yoabu aà zòò a gbɛɛu, aà nɔnaɔ bɔle kále zíle. Yoabu i a gɛn plaade ke ɔɔ, asa à gà kòɛ. Ǿ Yoabu ní a dáuna Abisaio pèle Bikili né Sebazi.

¹¹ Yoabu ñwaɔ do g̃ɔ́ zɛa Amasala à mè: Gbé pɔ́ zè ní Yoabuo ní Davidio, aà tɛ Yoabuzi. ¹² Au daa Amasa gɛa zɛdau, ɔ́ zīgɔ́ pɔ́ lé móɔ zè lé gwa pii. Ké Yoabu ñwapi è gbé pɔ́ lé mó weɔ pii zè lé gwa, ɔ́ à Amasa gɛ gále gòò zéu a díle sɛu, ɔ́ à ula kùaaɔla. ¹³ Ké a gále gòò zéu, gbèpii bò tɛ Yoabuzi, ɔ́ aa pèle Bikili né Sebazi.

¹⁴ Seba Isaili bùsu baa ví e Abeli Bɛmaaka, ɔ́ Beli buiɔ mò káaaaazi we. ¹⁵ Yoabuɔ mò koezàazi Abeli Bɛmaaka. Wà bùsu kàlekale wéle bíi saɛ, ɔ́ aale wɛɛle wà bíipi gboo. ¹⁶ Ǿ nɔɛ ñnɔdee lezù za wéle guu à mè: A swákpa! A swákpa! O Yoabue aà mɔ́ la mà yá'òè. ¹⁷ Ké Yoabu sò nɔɛpizi, ɔ́ à aà là à mè: Mmɛ ní Yoabua? A wèwà à mè: Mámɛ! Ǿ a òè: Swákpa mapi n zòblena yáí. A mè: Ma swá wè. ¹⁸ Ǿ nɔɛpi mè: Wí mɛ yáa, yágbɛa Abelideɔwa, yá i midɛ. ¹⁹ Wá kú yákelesai Isaili gbé náaideɔ ũ, ɔ́ níle wɛɛle ñ Isaili wéledadeɛ beɔ dɛdɛa? Bóyáí ní ye ñ Dii wéle dei? ²⁰ Yoabu wèwà à mè: Gyaũ! Aawo! Má ye mà á dɛdɛo. Má ye mà á wéle deo. ²¹ Màa no! Gbé pɔ́ wí mɛ Bikili né Seba, Eflaiũ buiɔ bùsu sísíde gbé mé fèle ní kí Davidio. A gbé mɛndopi kpaa, mí go á wéle. Ǿ nɔɛpi òè: Ma! Wa aà mi zune bíia.

* 20:1 1Kia 12.16

²² Nɔɛpi gè a gbéɔ̀ lè ní a ñɔɔ, ɔ̀ wà Bikili né Seba mi zò wa zù Yoabuɛ bíia. Yoabu kuupè, ɔ̀ wà fàaa wà wélepi tò we. Baade tà a be, ɔ̀ Yoabupi tà kí kíi Yelusaleu.

Davidi ìwaɔ

²³ Yoabu mé Isaili zígɔɔ pfi dɔaana ũ. Yoiada né Benaia mé dɔaiɔ gbɛzɔɔ ũ. ²⁴ Adonilaũ mé zɔɔ gbɛzɔɔ ũ. Ailudi né Yosafa mé kpàwakena ũ. ²⁵ Seva mé lakèna ũ. Zadoki ní Abiataao mé sa'onkiaɔ ũ. ²⁶ Yaii gbé Ila mé Davidi kwàasi ũ.

21

Tɔsia Gabaɔɔdeɔne

¹ Imina ku Davidi gɔɔ, à gègè e wè àaɔ. Davidi Dii aeyà, ɔ̀ Dii mè: Saulu yáie. Gbèdeyã wí aà bedeɔ musu ké à Gabaɔɔdeɔ dède yáí. ² ɔ̀ kí Gabaɔɔdeɔ sìsi à yã'òné. Gabaɔɔdeɔ de Isailiɔ ũo, Amɔle bui kɔnaɔne. Isailiɔ legbèné yãa aa mè wa ní dedeɔ,* ɔ̀ Saulu wèle à ní bãde a ãiakɛa Isailiɔne ní Yudaɔ guu. ³ ɔ̀ Davidi Gabaɔɔdeɔ là à mè: Bó á ye mà kéí? Kpelewa má awakpaé, ké à e Dii gbéɔ̀ sáaukpai? ⁴ Aa wèwà aa mè: Wá zɛvĩ wà ánuusu ge vua gbɛa Saulu ge a bedeɔwao, mé wá zɛvĩ wà Isaili gbèe deo. ɔ̀ Davidi ní lá à mè: Alɛ o kpelewa ní? Bó má kéí? ⁵ Aa wèwà aa mè: Gbé pɔ́ wá dede, à lekpàaiwázi à wá midɛɛ, ké à e wá buibo Isailiɔ guu yáí, ⁶ to wà aà bui gɔɛ soplao kpáwá, wí ní loo líwa Dii ae Gibɛa, kí Saulu pɔ́ Dii kpàpi be wéleu. ɔ̀ kí mè: Má ní kpáwáɛ. ⁷ Kí i Yonatãa né Mefibose, Saulu tɔũna kpámáɔ, lé pɔ́ aa kè Diiwa sãnu ní Yonatãao yáí.† ⁸ A nɛgɔɛ gbɛɔn pla pɔ́ Aya nenɔɛ Lizipa í ní Saulu sè. An tón ke: Aamɔni ní Mefiboseo. A nɛgɔɛ gbɛɔn sɔɔ pɔ́ Saulu nenɔɛ Melabu í ní Mɛɔla gbé Baazilai né Adielio‡ sè lo. ⁹ A ní ná Gabaɔɔdeɔne ní ɔ̀zi, ɔ̀ aa ní loo líwa sìsĩ musu Dii ae. Gbɛɔn soplapiɔ gá sãnuɛ, wà ní dede pɔ́kɛkɛ daalegɔɔɛ.

¹⁰ Aya né Lizipa zwánkasaɔ se kpàle aziaɛ gbɛwa we. Za pɔ́kɛkɛ daalegɔɔ e lou gè gepiɔ gbè, lo gi bãɔne aa péma fãane, lo gi sèanɔɔɔne aa sɔ̀nzi gwá. ¹¹ Wà yá pɔ́ Saulu nɔ́ pɔ́ i mɛsɛdiléèopi kè ò Davidiɛ, ¹² ɔ̀ à gè Saulu ní aà né Yonatãao wáɔ bíle Yabesi Galadadeɔ kíi. A mɔ̀ lè wà ní ge sè yãa kpáí Betesã gãaɛ, gu pɔ́ Filitɔ́ ní loo bíiwa Saulu dea Giliboa gbɛaɛ. § ¹³ Davidi tò wà ní gɛwapiɔ sèle wà tàò, wa kàaa ní gbé pɔ́ wà ní loopiɔ gɛwao, ¹⁴ ɔ̀ wa vĩ Saulu mae Kisi miao Zela, Bèyãmɛɛ buiɔ bùsuu. Wà yá pɔ́ kía díle kè píi, ɔ̀ Lua wabi pɔ́ wa kè bùsupi yá musu sírɔ̀.

Gbé gbàagbãaɔ dɛdɛa (1Lad 20.4-8)

¹⁵ Filitɔ́ èa zikà ní Isailiɔ lo. Davidi ní a gbéɔ̀ gè zikárɔ̀. Ké Davidi yèɛɛ làa, ¹⁶ ɔ̀ gbé gbãaɔ bui Isibenɔbi mè á Davidi deɛ. Aà mɔgotè sɔ̀na gbia de kiloo àaɔa, mé a fènda dafu looa. ¹⁷ ɔ̀ Zeluia né Abisai dɔ̀aàlɛ, à Filitɔ́pi dè. ɔ̀ Davidi gbéɔ̀ legbèè aa mè: Nyɔ́ géwanɔ zílau lo, ké wá Isailiɔ filia su gao yáí.

¹⁸ Bee gbɛa aale zika ní Filitɔ́ Gobu, ɔ̀ Usa gbé Sibekai gbé gbãa bui pɔ́ wí mɛ Safa dè. ¹⁹ Zi èa fèle ní Filitɔ́ Gobu lo, ɔ̀ Betelɛũ gbé Yaii né Elana Gata gbé Goliati dãuna Lami dè. Lami sɔ̀mpa de lán zwãatãna àsaliwae. ²⁰ Ké aale zikárɔ̀ Gata lo, gbé tiisie ku we, aà ɔ̀neɔ ní aà gbánɛɔ soolosoole, à kè píi baasɔ̀ mɛndosai. Gbé gbãaɔ buie lo. ²¹ A kuabii Isailiɔwa, ɔ̀ Davidi v̄i Simɛa né Yonatãa aà dè. ²² Gbɛɔn síiɔpiɔá Gata gbé gbãaɔ buiɔne. Davidi ní a gbéɔ̀ mé ní dede.

* 21:2 Yoz 9.3-15 † 21:7 1Sam 20.14-17, 2Sam 9.1-7 ‡ 21:8 1Sam 18.19 § 21:12 1Sam 31.8-13

22

Davidi Dii sáaukpaa a ziblea yá musu
(Sou 18)

¹ Ké Dii kí Davidi b̀ Saulu ní a ibeε k̄niɔ ɔzi, à ledà ní Diio ² à mè:
Dii mé ma gbesi ũ ní ma zegik̄iio,

ĩ ma misi.

³ Ma Lua mé ma gbesi ũ,
mi naaàzi.

Ɔme ma s̄ngbao ũ
ma Suaban gb̄aa ní ma gules̄io ũ,
ma ulék̄i ní ma b̀k̄iio ũ,

ĩ ma si gb̄é p̄s̄iɔwa.

⁴ Dii k̄a wà aà sáaukpa.

Mi lezuaàzi,
ĩ ma b̀ ma ibeε ɔzi.

⁵ Gó kp̄alemano,
kaale swa lé ma ble.

⁶ Mia baɔ galakp̄ameε,
ga baikp̄a ma aε.

⁷ Ma yeel̄ea guu ma Dii s̄isi,
ma lezù ma Luazi,
ɔ̄ à ma ȳamà za a be,
ma wii k̄awà, à ḡè aà swáú.

⁸ T̄ɔle l̄ualua à z̄iaz̄ia,
gb̄ès̄is̄iɔ d̄èedee ní z̄inau.
Aa l̄ualua ké aà p̄ɔ p̄a ȳái.

⁹ Súele b̀ aà níu,
té p̄kaal̄ena b̀ aà léu,
a ȳɔ lé pipi aà aε.

¹⁰ A gu k̄èaa musu à p̄ila,
lou s̄isi aà gb̄a z̄ie.

¹¹ Ale vua dia malaika ḡàs̄iade kpe,
àle ȳaakpa ní íanao.

¹² A gusia kù az̄iala,
à luabesiana k̄è a kúk̄i ũ.

¹³ Za aà gawi p̄ileau
lou lé p̄ile p̄s̄ip̄asi.

¹⁴ Dii p̄ala za musu,
Lua Musude l̄ɔɔ d̄ɔ louvía ũ.

¹⁵ A ka f̄a ma ibeε ɔgu à ní f̄āaa,
Lua s̄umá à ní yá.

¹⁶ Ké Dii p̄alamá,
ísia t̄ɔle b̀ gupuau,
ké à p̄ɔb̀ a níu,
d̄únia z̄ina b̀ puizi.

¹⁷ A ɔb̀ za musu à ma k̄ū,
à ma b̀ ísiu.

¹⁸ A ma si ma ibeε gb̄āawa
ní ma w̄ele p̄o an gb̄aa demal̄aɔ.

¹⁹ Aa ànaa ma w̄enakeḡɔɔ,

44 N ma bɔ ma gbé pɔ fɛlɛmanɔɔ ɔzɪ,
 n ma kɛ buiɔ mide ũ.
 Gbé pɔ má n dɔɔɔ ɪ zɔblemɛɛ,
 45 bui zɪloɔ ɪ vlánaumɛɛ.
 Tó aa ma yá'o mà, aai misiilemɛɛ.
 46 Buipáleɔ kúsu ɪ kwé,
 aai bɔ n zɛgikɪiɔ n lualuao.
 47 Dii ku! Báaaden ma gbesi ũ!
 Wà Lua ma gbesi ma Suabana tɔbɔ!
 48 Lua mé ɪ tɔsimɛɛ,
 ɪ buiɔ totomɛɛ,
 49 ɪ to mà pili ma ibɛɛɔwa.
 N ma gba gbáa de ma wèlɛɔla,
 n ma bɔ gbé pásɪɔ ɔzɪ.
 50 A yáí tò má n sáaukpa buiɔnɛ,
 má n táasile Dii.*
 51 I zɪ zɔɔ ble kí pɔ á sɛɛ,
 ɪ gbɛkɛkɛ kía pɔ a kpàpiɛ,
 ma Davidi n ma buiɔ e gɔɔpii.

23

Yá gbezã pɔ Davidi ɔ

1 Yá gbezã pɔ Davidi òn kɛ:
 Yɛse né Davidi yán kɛ,
 gbé pɔ Lua aà gbà gbáa yá'oaɛ.
 Yakɔbu Lua aà kpà kía ũ,
 ɔmɛ Isailiɔ lèdan maa ũ.
 2 Dii Nisina yádámɛɛ,
 aà yá dɔ ma léu.
 3 Isailiɔ Lua yá'ò,
 Isailiɔ gbesi òmɛɛ:
 Tó kí yágògò gbéɔnɛ a zéwa,
 mé à kía blè víakea Luaɛ guu,
 4 ɪɔ de lán íatɛ bilea gupuawaɛ,
 lán gudɔa guduuduusaiwa,
 lán lou pɔ ɪ to sɛ bɔlɛwa.
 5 Ma bɛdeɔ na n Luaoo lé?
 Aà bàa aɔ kumanɔ e gɔɔpiiɛ.
 A a yá dɔdɔ pii, a sea vío.
 A bɔ n ma suabaaoo lé?
 A pɔ pɔ má a ni ví kpaa piioo lé?
 6 Gbɛpãɔ de lán lɛwaɛ,
 wɪ n vūaaɛ, wɪli kú kyàuo.
 7 Gbé pɔ ye kámá,
 sema aàɔ gɔkɛbɔ ge go kūa,
 i tesmá n kúkí.

Davidi nɛgɔnaɔ
(1Lad 11.10-41)

* 22:50 Lom 15.9

⁸ Davidi negõnao tón ke: Akemo gbé Yasɔbaúá negõn tɔde gbẽon àaɔo dɔaanae. Ɔme sɔna sè gbẽon òaa síiɔzi, à ní zɔzɔò píi gɔɔdoúzi. ⁹ Gbé bee gbɛa Dodai né Eleazaa, Ahoa gbé kú negõn gbẽon àaɔpio guu lo. A kú ní Davidio gɔɔ pɔ Isailio kàaa aa zíkà ní Filitɛo Pasadamiú. Isailio pòɔɔzákè, ¹⁰ ɔ ààpi fɛle à Filitɛo dède e aà ɔ wà, à gò fɛnda pá kúa. Dii tò à zìblè maamaa gɔɔ bee. Zígɔ kɔniò èa sù aa aà lè, àma pɔɔ woloa gɛɔwa yáie. ¹¹ Gbé bee gbɛa Age né Sàma gusísìde gbé kú. Ké Filitɛo gáli kàaa gu pɔ bláa bú kúu, Isailio bàalèné, ¹² ààpi mé zè gí búpi guoguo. A búpi símá, à Filitɛo dède. Dii tò à zìblè maamaa.

¹³ Pòkɛkɛgɔɔ negõn gbẽon baakwio guu, gbẽon àaɔo bò gè Davidi kíi Adulaú gbè'eu. Filitɛo gáli bòo kále Lefai guzuleu. ¹⁴ Gɔɔ bee Davidi ku sɛgbáú, Filitɛo gudɔanao ku Betelɛú. ¹⁵ Davidi lé a be í nide à mè: Déme a gé Betelɛú bɔle lò'i tóimɛi? ¹⁶ Negõn gbẽon àaɔpio mé gè gè Filitɛo bòou, aa Betelɛú bɔle lò'i tò aa sùò Davidie. Ɔ i we mío, a t̀̀le Diiɛ sa'o'i úe. ¹⁷ A mè: Kai Dii, má fɔ íe bee mio. Gbé pɔ aa gí ní wɛniio aue. I we mío. Negõn gbẽon àaɔpio yákean we.

¹⁸ Zelua né Abisai, Yoabu dāuna mé negõn gbẽon baakwio dɔaana ú. Ɔme sɔna sè gbẽon òaa do ní basɔoɔzi à ní dɛde, ɔ à tɔbò gbẽon baakwipio guu. ¹⁹ A tɔbò de negõn gbẽon àaɔpiola, ɔ à gò ní dɔaana ú, kási a ku negõn tɔde gbẽon àaɔpio guuo. ²⁰ Yoiada né Benaia, Kabazee gbéá zìkan wɔɔde. Aà yákeao dasi. A Mɔabu negõn tɔdeò dè gbẽon pla. A gè e guu gɔɔ pɔ loughɛ kwè, à nòomusu dèu. ²¹ A Egipi gɔsa tiisi pɔ sɔna kúa dè. A s̀̀aazi ní goo, à aà sɔna síwà à aà dèò. ²² Yoiada né Benaia mé yápio kè, ɔ à tɔbò negõn gbẽon baakwipio guu. ²³ A tɔbò de negõn gbẽon baakwipio, kási a ku negõn tɔde gbẽon àaɔpio guuo. Ɔ Davidi aà díle a dɔaio gbèzɔo ú.

²⁴ Gbé baakwipio tón ke:
 Yoabu dāuna Asaeli,
 Dodo né Elana Betelɛú gbé,
²⁵ Alodi gbé Sàma ní Elikao,
²⁶ Paleti gbé Elezi,
 Tekoa gbé Ikesi né Ila,
²⁷ Anato gbé Abiezee,
 Usa gbé Mɛbuni,
²⁸ Ahoa gbé Salamɔ,
 Netofa gbé Malai,
²⁹ Netofa gbé Baana né Elebu,
 Gibɛa pɔ kú Bɛyámɛe bùsuu gbé Libai né Itai,
³⁰ Pilatɔ gbé Benaia,
 Gaasi guzule gbé Idai,
³¹ Alaba gbé Abialebɔ,
 Bauliú gbé Azemave,
³² Saaleboni gbé Eliaba,
 Yasɛ néo,
³³ gusísìde gbé Sàma né Yonatāa,
 gusísìde gbé Salaa né Ahiaú,
³⁴ Maaka gbé Aasebai né Elifele,
 Gilo gbé Aitofeli né Eliaú,
³⁵ Kaameli gbé Ezelo,
 Laalubu bui Paalai,
³⁶ Zoba gbé Natā né Igalì,

Gada bui Bani,
³⁷ Amōni bui Zeleki,
 Beelo gbé Naalai, Zeluia né Yoabu zikabokūna,
³⁸ Yeteē bui Ila ní Galebuo
³⁹ ní Iti bui Ulio.
 Ampii aa gbēon bla àaōsaie.

24

Davidi a zīgō naoa (1Lad 21.1-26)

¹ Dii pō ɛa pà Isailiōzi, ɔ à Davidi swāfēné à mē: Gé Isailiō ní Yudaō naoi. ² Ǿ kí ò Yoabuē ní zīgō dōaana pō kuaànō à mē: A Isaili buiō būsū kēele pii za Dā e à gē pēð Beesebawa, í ní nao, ké mà e mà ní dasile dō. ³ Ǿ Yoabu ò kīe: Ma dii kí, Dii n Lua n gbēō kōne lee basō, ní wesie, āma ma dii kí, àkea ní ye ò ke màai? ⁴ N beeo kí yá Yoabu ní zīgō dōaanaō blē, ɔ aa b̀le kí k̀i, aa g̀e Isailiō naoi. ⁵ Aa bùa Yuudēwa, aa b̀okpà Aloe sae. Wélepi ku guzuleue. Ǿ aa Gada b̀su k̀ele e Yazee. ⁶ Aa Galada b̀su k̀ele aa g̀e Kadesi, Iti b̀suu e Dāyaani, ɔ aa g̀e Sidō oi. ⁷ Aa g̀e Tii wéle b̀ideu ní Iviō ní Kanaaō wéle guu pii, ɔ aa g̀e Yuda b̀su geomidokii oi e Beeseba. ⁸ Aa b̀supi k̀ele pii. Mō kēokwi ní gōo baoo gbea aa ɛa sù Yelusaleū. ⁹ Ǿ Yoabu gbé pō à ní nao lé ò kīe. Isaili gōe pō aa fēnda dō gbēon àasōsōo lee àaa síiōe (800.000). Yudaō sō gbēon àasōsōo lee àaa pla ní basōoo (500.000).

¹⁰ Gbépio naoa gbea Davidi ku déndōmee guu, ɔ a ò Diie: Ma duunakè yápi kea guu maamaae. Dii, mapi n z̀blena, ma tàae kēa sa, asa ma sōyā kēe. ¹¹ Ké Davidi fēle kōo, Dii yá'ò ānabi Gada, Davidi gu'enaē à mē: ¹² Ge ò o Davidie ma mē, má yá mēn àaō kpále aà gēzi, aà yápio do gwa à sé, mí kēe. ¹³ Ǿ Gada g̀e Davidi lè, a ò è à mē: Imina kaa ní b̀suu wé sopla ge n ibeeo péleanzi n bàaleané mō àaō ge gagyākaa n b̀suu gōo àaō, a kpele ní sèi? Lāasookewà ò gwa, mí ge o Lua pō ma zīe. ¹⁴ Ǿ Davidi ò Gadae: Má kú yeleea zōo guue. Má sī wà léle wà da Dii zī, asa a sósobi ví maamaae. Asu to mà léle da gbēnazina zōio. ¹⁵ Ǿ Dii gagyākà Isailiōgu za kōo bee e gōo pō à zèò. Sea za Dā e à g̀e pēð Beesebawa Isailiō gāga gbēon àasōsōo lee bàaōkwi (70.000). ¹⁶ Ké Dii Malaika òbò àle yávia Yelusaleūdeōwa, Dii a nòse sumpà yápi musu, ɔ a ò malaikapie: Ze màa! N n ò sōaa sa. Yebusi bui Alauna pówengbēze ɔ Dii malaikapi kuu. ¹⁷ Gōo pō Davidi malaikapi è, àle ní dede, a ò Diie: Máme ma duunapi kè ma tàaekè. Gbépióá ma kpàsa sāone, aai yāe keo. To n ò su mapi ní ma de bēdeōwa.

¹⁸ Gōobeezi Gada g̀e Davidi lè a ò è: Gé Dii gbagbakii boi Yebusi bui Alauna pówengbēzeu. ¹⁹ Ǿ Davidi g̀e lá Dii a yá'ò Gadaewa. ²⁰ Ké Alauna wēzù, a è kí ní a gbēō lé mó a k̀i, ɔ à g̀e kùlè à wùle a gbēu ²¹ à mē: Ma dii kí, àkea níle mó mapi n z̀blena k̀ii? Davidi wèwà à mē: Ma mō n pówengbēze lúima, mà Dii gbagbakii boue, ké gagyāpi e go gbēōwa yái. ²² Ǿ Alauna ò Davidie: Ma dii kí, pō pō kēne maa se ò sa'òò. Zuō gwa sa'obō ū. Pówengbēgoō ní zuuō séle yāa ū. ²³ Kí, ma n gba pii. Alauna ɛa ò lō: Dii n Lua sinno. ²⁴ Ǿ kí ò è: Aawo! Má lúmae, mí a fiabone. Má sa'o Dii ma Luawa pā fiabosaio. Ǿ à pówengbēzeēpi ní zuo lùwà ánuu sōwatē blakwi. ²⁵ Ǿ à Dii gbagbakii bō we, à sa pō wí a pō káteu à tékū òwà ní sáaukpasao. Dii siaànō aà b̀su yá musu, ɔ gagyāpi zè.

KIAO LA SƐIA

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee kí Salomoo kpalablea yá boolekè ní gbé pò aa kpalablè àà gbéaa. Goo pò Davidi zikù táotao, a fɔ lé kpala yá gōgō bo, ɔ àà né gbɛɔn pla wɛɛe wà e wà àà gɛɛ ble (1.1-2.12), ɔ àà né Salomoo zòle báawa. Àà kíake guu à gbãakpà Lua kpé dɔawa ní azia beo. Ama àà yá pò kè vâi mé de à a dúniablea mîde ní luanaaikesaioe ní zòblea táaoneo (2.13-11.43). Ɔ Lua tò kpalapi kèaa pla. Isaili bui pò aa ku gugbãntoo oio gi misiilei kí Salomoo nées, ɔ aa rízia kía kpà (12.1-14.20). Bee tò Isailio kpalapi kèaa lee pla e wè òaa pla taawa, Isailio kpala ní Yudaoo kpalao. Aa kálea kɔ saee, āma aaliɔ na gbã wàɔ na ziao (14.21-22.53).

Lápi lé dadawɛe à kù kíao aao de náaideo ũ Luaee. An náai bee ì to bùsu kua àò na, āma kúlea táaone ní luayāmasaio ì mipèrino kaalewae. Lua ānabio zímá dasi, aaiɔ Lua yādileneo dɔngu. Anabi Elia mé ní mide ũ (17-19, 21).

Adonia azia dilea kia u

¹ Kí Davidi zikù táotao. Baa tó wà zwāa kuaála, íana ì gi àò àà dee. ² Ɔ àà iwao òè: Wá dii kí, to wà wéndia wɛɛlene, aao zíkene, io n gwa, io wúle n sae, ké íana su n de bo yáí. ³ Ɔ wà gè kpálekè wéndia kefenai Isaili bùsuu píi, ɔ wà bò Sunɛũ nɔe Abisagawa, wa sè sùò kíe. ⁴ Wéndiapiá nɔanae. Io kí gwa àò zíkèè, āma kí i àà dɔ nɔe ũo.

⁵ Agita né Adonia* azia dile a ka, à mè áme á kpalable tia. Ɔ à sǒgoɔ sè ní sǒdeɔ ní gɛɛ gbɛɔn blakwi pò aao bàale aao dɔaaeɔ. ⁶ Zaa a ku, aà mae i aà lele à me bóyāi níle ke máaio. Aapi sǒ gɔ kefenae. Abisaloũ mé yó mī a kpàwà. ⁷ Ɔ à lekpàaí ní Zeluia né Yoabuo ní sa'ona Abiataao, ɔ aa zèaàno. ⁸ Kási sa'ona Zadoki ní Yoiada né Benaiao ní ānabi Natāo ní Simɛio ní Davidi gbɛnao ní aà dɔai negɔnao aai zèaàno. ⁹ Adonia sa'ò ní sǎo ní zuo ní zune mekpaaɔ Gbèmlè pò kú Logeli nibɔna saewa. A a dāuna kíanɔ sīsī píi ní Yuda pò de kía íwa ũo píi. ¹⁰ I ānabi Natā sísio ge Benaia ge Davidi dɔai negɔnao ge azia dāuna Salomoo.

¹¹ Ɔ Natā gè Salomoo da Baseba† là à mè: Ni ma Agita né Adonia kpalablè wá dii kí Davidi dɔsa saio lé? ¹² To mà ledama, lá ríyɔ ke, n nzia misi ní n né Salomoo pòo. ¹³ Fɛɛ gé kí Davidi kíi, ní oè, ké à legbène yāa sǒ à mè n né Salomoo mé a kpalable a gbɛu a gɛɛ ũ sǒ be? Akɛa Adonia mé kpalablèi? ¹⁴ Goo pò níle yápi oè ɔ má mós sǒ, mí yá'idia. ¹⁵ Ɔ Baseba gè kí lè àà kpea, asa kí zikùè. Sunɛũ nɔe Abisaga kuaàno we. ¹⁶ Baseba kùle mipèlèè, ɔ kí aà là à mè: Bó ní yeii? ¹⁷ A wèwà à mè: Baa, míme n legbè mapi n zòblenaé ní Dii n Lua tóo n mè ma né Salomoo mé a kpalable, io de kía ũ n gɛɛ ũo lò? ¹⁸ Gwa ma dii kí, Adonia mé kpalablè tia, mé ní a yá dɔo. ¹⁹ A sa'ò ní zuo ní zune mekpaaɔ ní sǎo dasidasi, à n néo sīsī píi ní sa'ona Abiataao ní zígɔɔ dɔaana Yoabuo, ɔ i n zòblena Salomoo sísio. ²⁰ Ma dii kí, míme Isailio sǎanzi rípii, wà e ma gbé pò a gɔ kía ũ n gbɛu. ²¹ Ma dii kí, tó n ta n deziɔ guu, mapi ní ma né Salomoo, waɔ wá gwa taaedeɔ ũe.

²² Ké àle yā'o ní kíó màa, ɔ ānabi Natā kà. ²³ Wa ò kíe wà mè, ānabi Natā ké. Ɔ Natāpi mò kùle kíe, à wúle a gbɛu ²⁴ à mè: Ma dii kí, míme n mè Adonia kpalable, io de kía ũ n gɛɛ ũa? ²⁵ Asa à gè sa'ò gbã ní zuo ní zune mekpaaɔ ní sǎo dasidasi. A n néo sīsī píi ní n zígɔɔ dɔaanao ní sa'ona Abiataao. Aale pòble, aale imiaàno tia, aale me: Lua kí Adonia dɔ ní aafiao! ²⁶ Ama i mapi n zòblena sísio ge sa'ona Zadoki ge Yoiada né Benaia ge n zòblena Salomoo. ²⁷ Ma dii kí, asi míme n yápi kè, ɔ n gi gbé pò a zòle kpalau n gɛɛ ũ oi wápio n zòblenaonea?

Salomoo kpaa kpalau

* 1:5 2Sam 3.4 † 1:11 2Sam 12.24

10 ɔ Davidi gà. Yelusaleũ fáani pɔ wà aà v̄iũ ɔ w̄i me Davidi wéle.† 11 A de Isailio kía ũ wè blaε, Hebl̄o wè sopla,‡ Yelusaleũ wè baakwi ní àāso. 12 Salomɔɔ mé ḡo kía ũ a mae gbεu, a ku kpalau giũgiũ.

Adonia gaa

13 Agita né Adonia gè Salomɔɔ da Baseba lè, ɔ Baseba aà là à mè: Aafia n mɔa? A wèwà à mè: Aafiaε! 14 Adonia èa mè: Má yāví mà one. Baseba mè: O! 15 ɔ Adonia mè: N d̄o ké kpala de ma pɔ ũ yāaε. Isailio wé d̄omazi m̄pii mà ḡo kía ũ, ɔ yá lilε, ma d̄auna mé kpalablè, asa Dii mé aà kpàu. 16 Tiasa yá m̄endo malé gbεama, r̄isu gí keimεεo. Baseba mè: O! 17 ɔ à mè: Gbεamεε kí Salomɔɔwa aà Sunεũ n̄oε Abisaga§ kpa n̄o ũ, asa a ginεo. 18 Baseba òè: T̄o, má ōnε.

19 Ké Baseba gè kí Salomɔɔ lei Adonia yápi musu, ɔ k̄ipi f̄ele gè d̄aaàle à k̄ulè, ɔ à èa mò z̄òle a ḡinaa. ɔ wà mò Basebaε ní kilao, ɔ à z̄òle kí ɔplai. 20 Basebapi mè: Yá ȳoonaε má v̄i mà gbεama, r̄isu gí keimεεo. ɔ kí mè: Gbea Naa, má gio. 21 ɔ Baseba mè: To wà Sunεũ n̄oε Abisaga kpa n̄o v̄i Adoniawa n̄o ũ. 22 ɔ kí Salomɔɔ a da là à mè: B̄oyāi r̄ile Sunεũ n̄oε Abisaga gbεa Adoniaεi? Kpala r̄ile gbεaè we mè, asa ma v̄iε. Nle kpala gbεaè ní sa'ona Abiataaó ní Zeluia né Yoabuoε. 23 ɔ kí Salomɔɔpi legbè à mè: Má s̄i ní Diio, tó Adonia i ga yá pɔ a gbèapi yáio, Lua yāpās̄ikεmεε b̄èεb̄εε. 24 Lá Dii ma kpa kpalau, à ma dile ma mae Davidi ḡε ũ, à ma bui z̄èd̄o lá à a legbèwa, má s̄i ní Diipio Adonia gà gb̄aε. 25 ɔ kí Salomɔɔpi Yoiada né Benaia z̄i, à gè ɔt̄ò Adoniawa, ɔ à gà.

Salomɔɔ Abiataa yaa ní Yoabu gaa

26 Kí ò sa'ona Abiataaε: Ea ta n bualoũ Anato. A k̄ũ ò gaε, āma má n de gb̄ao, asa míme n Dii Lua kpagolo s̄è n d̄oaa ma mae Davidiε,* mé n zεaàn̄o aà wetāa pii guu.† 27 Màa Salomɔɔ Abiataa ya b̄ò Dii gbagbaziu, ké yá pɔ Dii ò Eli bedεo musu‡ Silo e pa yái.

28 Ké Yoabu a feena mà, ɔ à bàalè gè Dii zwàakpe ua, à nà Dii gbagbak̄iizi à a kóba k̄ũ. Yoabupi zè ní Adoniao yāaε, āma i zε ní Abisaloũoo. 29 Ké wa ò kí Salomɔɔε, Yoabu bàalè gè Dii zwàakpe ua, a ku sa'ok̄iipi saε, ɔ Salomɔɔ ò Yoiada né Benaiaε aà gε ɔt̄owà we. 30 Ké Benaia gè Dii zwàakpe ua, a òè: Kí mè, m̄o ò b̄o! ɔ Yoabu mè: Aawo! Lak̄i má gau. ɔ Benaia gb̄é z̄i k̄iwa à mè: Lá Yoabu yázās̄ian ke. 31 ɔ kí òè: Kεè lá a òwa. N aà de, ní aà v̄i, ké aà gb̄èdea p̄a yá su wi mapi ní ma de bedεo musuo yái. 32 Dii a to aà gb̄èdea yá w̄i aà musuε, asa à ɔt̄ò yāesaide gb̄εon pla pɔ an maa dealaɔwaε. A Nεε né Abinεε, Isaili z̄iḡo d̄oanaa ní Yεtεε né Amasa, Yuda z̄iḡo d̄oanao dè ma mae lé saiε. 33 An dea yá aɔ wi Yoabu ní a buio musu ḡoɔpiiε, kási Dii aɔ Davidi ní a buio ní a uao ní a kpalao gba aafia ḡoɔpiiε. 34 ɔ Yoiada né Benaia gè ɔt̄ò Yoabuwa, ɔ wà aà v̄i a be gb̄áau. 35 ɔ kí Yoiada né Benaia dile z̄iḡo d̄oanaa ũ aà gbεu, sa'ona Zadoki s̄o Abiataa gbεu.

Simεi gaa

36 Kí gb̄é z̄i aa Simεi s̄isi, ɔ a òè: Bekpa Yelusaleũ la, ní̄o ku a guu. Nsu b̄o wéleu la ò gé gueio. 37 Nȳo d̄o s̄aas̄a ké ḡo pɔ n bua Sed̄owa, n gan we. Kási n nz̄ia d̄εε. 38 ɔ Simεi ò k̄ie: Yāmaaε, ma dii kí. Mapi n z̄òblena má ke lá ní òwaε. ɔ à ḡo Yelusaleũ màa ḡia ḡoɔpla.

39 Wè àās̄ gbεa Simεi z̄ò gb̄εon plaɔ bàalè aa tà Maaka né Akisi, Gata k̄ia k̄i, ɔ wa ò Simεiε: N z̄oɔ ku Gata. 40 ɔ Simεi f̄ele k̄aoyè a z̄aa*inaε, à gè Akisi k̄i Gata a z̄oɔpi wεεlei. Ké à ní é, ɔ à ní séle Gata à s̄ur̄no. 41 ɔ wa ò Salomɔɔε, Simεi b̄ò Yelusaleũ, à gè Gata à èa s̄u. 42 ɔ kí gb̄é z̄i aa Simεi s̄is̄iε, ɔ a òè: Má t̄ò ní legbè n mè ní s̄i ní Diio, ɔ ma lez̄ama ma mè, z̄i pɔ n b̄o la n gε guei, òȳo d̄o ké n gan we. ɔ ní òmεε, yāmaaε, ní mà. 43 B̄oyāi n b̄o lé pɔ ní gb̄è n mè ní s̄i ní Diio

† 2:10 Z̄in 2.29 ‡ 2:11 2Sam 5.4-5 § 2:17 1Kia 1.3-4 * 2:26 2Sam 15.24 † 2:26 1Sam 22.20-23 ‡ 2:27 1Sam 2.27-36

n yá pọ́ má dīlɛnɛo kpɛi? ⁴⁴ Ǿ kí èa òè lo: Vāi pọ́ n kè ma mae Davidiɛ dɔngu pii. Dii mé a to vāipi wi n musu sa, ⁴⁵ kási a báadamaguɛ, i Davidi kpala zínapɛɛ giúgiú, aɔ láaa vío. ⁴⁶ Kí yá'ò Yoiada né Benaiaɛ, Ǿ à gè ɔ̀t̃̀ Simɛiwa. Maa Salomɔɔ kpala zínapɛɛ.

3

Salomɔɔ ɔ̀nɔ gbɛaa (2Lad 1.1-13)

¹ Salomɔɔ lɛdoukè ní Egipiɔ kí Falaɔɔ, à aà nɛnɔɛ sè nɔ ũ, à sùò Davidi wéleu e aɔ gé a kpé ní Dii kpéó ní Yelusaleŭ bíio midɛi. ² Gɔɔ bee wi kpɛdo Diie gíao, Ǿ wíɔ sa'o gulesí pọ́ wa bòɔwa. ³ Salomɔɔ ye Diizi, a a mae Davidi yádilɛnɛo kŭa, kási s̃̃ í sa'o gulesípiɔwae, Ǿ ɔ̀ tulaletikateɛ we.

⁴ Ǿ à gè Gabaɔ sa'oi, asa gulesí bee mé deńla. A sa pọ́ wí a pọ́ káteu à tékŭ ò we ní sa'obɔɔ mèn òaa sɔo. ⁵ Ǿ Dii bò m̀wà nana guu we gwāasina à mè: Pọ́ pọ́ ní yei gbɛaa. ⁶ Ǿ Salomɔɔ mè: N gbɛkɛkè n zòblena ma mae Davidiɛ maamaae, ké a dɛnɛ gbɛmaa náaide ǹsɛpuade ũ yái. N gbɛkɛ z̃̃ɔ kèè, ní tò mapi aà né lé kible aà gɛɛ ũ e ní a gbāo. ⁷ Tia kéwa Dii ma Lua, n mapi n zòblena kpà kía ũ ma mae Davidi gbɛu. Ewaasonan ma ũ, má dɔaanakɛ d̃̃o. ⁸ Mapi n zòblena, má kú ní n gbé pọ́ ní sèò, gbé dasi pọ́ wa f̃̃ ní nao wà ní lé d̃̃oɔ. ⁹ To mapi n zòblena màò laai ví, to mali yág̃g̃ɔ n gbéɔnɛ mà maa d̃̃k̃ɔɛ ní vāio. Tó màa no, kpelewa má ke mà yág̃g̃ɔ n gbé dasipɔnɛi? ¹⁰ Yá pọ́ Salomɔɔ gbèapi kà Diigu, ¹¹ Ǿ a òè: Lá yá pọ́ ní gbèaan we, ni wēni gbàa gbɛao ge àizɛɛ ge n ibɛɔ gaa, sema yág̃g̃ɔa a zéwa d̃̃a Ǿ ní gbèa, ¹² má ke lá ní gbèawa, má n gba ɔ̀nɔ ní laaio. Gbé pọ́ kú n aae ge gbé pọ́ aɔ ku n gbɛae ɔ̀nɔ a kanwao. ¹³ Má pọ́ pọ́ ni gbɛao kpama lo, má n gba àizɛɛ ní gawio pii, kíaɛ a kanwao e ǹ gɛ n gaò. ¹⁴ Tó níɛ taa'o lá má yeiwa, mé ní ma yá'onɛo ní ma yádileao kŭa, lá n mae Davidi kŭa yáawa, má n wēni d̃̃nɛ ní mɔgalao. ¹⁵ Ǿ Salomɔɔ vù, asa nana àɛ o. Ǿ à tà Yelusaleŭ à gè zè Dii bàa kua ní Isailiɔ kpagolo aɛ, à sa pọ́ wí a pọ́ káteu à tékŭ ní sáaukpasao ò we, Ǿ à blesakè a iwaɔnɛ.

Salomɔɔ yág̃g̃ɔa káaluas̃̃nɛ

¹⁶ Ziɛwa káalua gbɛɔn plaɔ m̀ Salomɔɔ kíi, aa s̃̃ aà aɛ. ¹⁷ An gbèdo mè: Gáafaakɛmɛɛ Baa. Mapi ní nɔɛɛ beeo wá kú kpé douɛ. Ǿ ma nɛ'í, wámɛwawa pla kpépiu. ¹⁸ A gɔɔ àaɔde z̃̃í Ǿ nɔɛpi nɛ'í s̃̃. Wámɛwawa pla kpépi guu, gbɛɛ kúwanɔ weo. ¹⁹ Ké nɔɛpi wùɛ a nɛg̃ɛpiwa gwāasina, à gá. ²⁰ Ǿ à f̃̃ɛ gwāasín wɛɛdo, à ma nɛg̃ɛ sè ma saɛ gɔɔ pọ́ mapi n zòblena máɛ i'ò, a wùɛ a kùɛ, Ǿ à né pọ́ gàpi sè, a wùɛmɛɛ ma kùɛ. ²¹ Ké ma vu kɔɔ mà ý kpá ma néwa, Ǿ má è gè. Ké má gwàgwa, mi e ma nɛ'ia ũo. ²² Ǿ nɔɛpi gbèdo mè: Egeɛ! Ma né mé b̃̃ɛ, n né mé gá. Ǿ nɔɛ s̃̃ia mè: Egeɛ! N né mé gá, ma né mé b̃̃ɛ. Ǿ aalɛ lekpaake kí aɛ.

²³ Ǿ kí mè: Gb̃̃ɛ bee mè a né mé b̃̃ɛ, n né mé gá, mé gbé kee mè, egeɛ, n né mé gá, a né mé b̃̃ɛ. ²⁴ Ǿ à èa mè: A mɔmɛɛ ní f̃̃ndao. Ǿ wà m̀òè. ²⁵ Kí mè: A né pọ́ b̃̃ɛ z̃̃ɛ pla, í a kpɛdo kpa gbèdowa, í a kpɛdo kpa gbèdowa. ²⁶ Ǿ nɔɛ pọ́ a né mé b̃̃ɛ, népi kèè wēnaŭ, a ò kíɛ: Baa, né pọ́ b̃̃ɛpi kpawà, r̃̃su ǹ aà d̃̃eo. Ǿ aà gbèdo mè: Aɔ dɛ ma pọ́ ũo, aɔ dɛ n pọ́ ũ s̃̃o, wà aà z̃̃ɛ pla. ²⁷ Ǿ kí yág̃g̃ɔ à mè: Wà né pọ́ b̃̃ɛpi kpa nɔɛ s̃̃iaawa. Asu à aà d̃̃eo, aà dan we. ²⁸ Ké Isailiɔ yákpale pọ́ kí kèpi mà, aa aà yáda gb̃̃ia, asa aa è Lua aà gbà ɔ̀nɔ aà yág̃g̃ɔnɛ a zéwa.

4

Salomɔɔ iwaɔ

¹ Kí Salomɔɔ mé Isaili bui pii kía ũ. ² Aà bùsu d̃̃aanaɔ tón ke: Zadoki né Azalia mé sa'onaa ũ. ³ Sisa néo Eliolefu ní Ahiao mé aà lak̃naɔ ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kpàwakɛna ũ. ⁴ Yoiada né Benaia mé aà z̃̃ig̃ɔ d̃̃aana ũ. Zadoki ní Abiataao mé sa'onaa ũ. ⁵ Natā né

Azalia mé aà bùsu d̄baanao gb̄ẓ̄z̄z̄o ù. Sa'ona Zabudu, Natā né mé aà kwàasi ù. ⁶ Ahisaa mé aà be ziia ù. Abeda né Adonilaū mé z̄oz̄i gb̄ẓ̄z̄z̄o ù.

⁷ Kí Salom̄o Isaili bùsu gb̄ẓ̄z̄z̄o d̄l̄ed̄ile gb̄ẓ̄n̄ kuēpla. Wē ní wēo an baade ì kipi ní a uadeo gwa ní bleo m̄o dodo. ⁸ An tón ke: Hulu né mé Eflaiū buio bùsu s̄is̄ide ví. ⁹ Dek̄ee né mé Makaza ní Saalebiūo ní Bes̄emesio ní Elonio ní Bekanao ví. ¹⁰ Hese né mé Alubo ví. Soko ní Efēe bùsu búuoá aà p̄oe lo. ¹¹ Abinadabu né mé Doo gus̄is̄ide ví. Salom̄o nen̄oe Tafa mé aà n̄o ù. ¹² Ailudi né Baana mé Taanaki ní Megidoo ní Betesā bùsu p̄o kú Zaletā sae ní Yezelee z̄īleo ví p̄ii sea za Betesā e Abeli M̄eola e Ȳokemaū kpele. ¹³ Geb̄ee né mé Lam̄otu Galada ví. Manase né Yaii mé z̄ōewia p̄o kú Galada bùsuuó ví ní Aagobu bùsu p̄o kú Basanao ní a m̄eewia b̄īideo m̄en̄ b̄aaō. Wà ní b̄ole gb̄áaō k̄è ní m̄ogot̄oe. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé Maanaiū ví. ¹⁵ Aimaaza mé Nefatali bùsu ví. Ōme Salom̄o nen̄oe Basema s̄e n̄o ù. ¹⁶ Usai né Baana mé Asēe buio bùsu ví ní Alotio. ¹⁷ Palua né Yosafa mé Isakaa buio bùsu ví. ¹⁸ Ela né Simēi mé B̄ȳām̄ee buio bùsu ví. ¹⁹ Uli né Geb̄ee mé Galada bùsu ví. Am̄oleo kí Siō ní Basana kí Oguo mé kú we yāa. Geb̄eēpi mé bùsupi d̄baana ù ado. ²⁰ Yudaō ní Isailio dasi lán ísiale ūf̄āwae. Aāo p̄oble, aāo imi, aāo p̄onake.

5

Salom̄o namablea ní aà òno

¹ Sea za Uflatai e Filit̄e bùsuu ní Egipi bùsu léo,* Salom̄o mé bùsupio k̄ia ù p̄iie. Bùsupio gb̄é̄o lo falub̄e e aà w̄eni léue. ² Salom̄o ua goo do bl̄en ke: P̄ēti koko òaa do ní bas̄oo, p̄ow̄enti koko òaa àaō. ³ Zu p̄o wa gwà be à mèkpa m̄en̄ kwi, kp̄asa zu bao, s̄a bas̄o ní banao ní tueo ní buao ní ko maa lo. ⁴ Asa ōme bùsu p̄o kú Uflata be'aeo p̄ii k̄ia ù za Tifasa e Gaza, mé ȳakele ku gueio. ⁵ Salom̄o goo Yudaō ní Isaili p̄o kú za Dā e Beesebao k̄alea ní bùsuu d̄d̄bae, baade ní a v̄elio ní a kaad̄enlio.

⁶ Salom̄o s̄s̄ p̄o aai gó ḡaleo k̄ēe òaas̄ōo lee s̄īōe (4.000), a p̄o p̄o w̄i dikpeo s̄s̄ òaas̄ōo lee kuēpla (12.000). ⁷ Bùsu gb̄ẓ̄z̄z̄o p̄o à ní d̄l̄ed̄ilepio s̄s̄, an baade lo m̄ē ní bleo m̄o p̄o wa d̄l̄eewa, kí Salom̄o ní gb̄é̄ p̄o aai m̄o p̄obleiān̄o p̄o ù. P̄oe lí k̄ēs̄ām̄áo. ⁸ Aāo m̄o s̄s̄piōne ní éseo ní tàaa lo gu p̄o aa kuu, lá wa d̄ile ní baadeewa.

⁹ Lua Salom̄o gb̄à òno ní wez̄eo maamaa à k̄è z̄ai. Wa f̄o aà d̄sa lé d̄so, lá wa f̄o ísiale ūf̄ā lé d̄šowa. ¹⁰ Salom̄o òno de gukped̄eo ní Egipio p̄oa p̄ii. ¹¹ Aà òno de gb̄é̄piia. A de Ezala bui Etanila† ní Maoli néo Emaní ní Kalolio ní Daadao. A tob̄o bùsu p̄o liaaāzīo guu p̄ii. ¹² A ȳasik̄e òaas̄ōo lee àaōe (3.000),‡ mé le p̄o a dào k̄à òaa soo ní sooo (1.005). ¹³ A lío ní l̄ao ȳa b̄oolek̄e, sea za sed̄e lí p̄o kú Libā bùsuu e à ḡe p̄e lá p̄o ì b̄ole b̄īiwaowa. A n̄b̄o ȳad̄ané lo ní b̄āo ní p̄ōtaa'onkuawao ní kp̄oo. ¹⁴ K̄ia p̄o kú d̄unia guu aà òno bao mà m̄pii. Bùsu ní bùsuo p̄ii aa ní gb̄é̄ z̄i, aa ḡe aà òno mà.

Salom̄o Dii kp̄e s̄ukea

(2Lad 2.1-17)

¹⁵ Ké Tii kí Hilaū mà wà Salom̄o kp̄a k̄ia ù a mae gbeu, à a ìwaeo z̄iwà, asa Davidi gb̄ēnae yāa. ¹⁶ Ō Salom̄o gb̄é̄ z̄i Hilaūpiwa à mè: ¹⁷ N d̄s̄ ké ma mae Davidi i e kp̄ed̄o Dii a Luaeo, ké bui p̄o liaaāzīo lé z̄ikaān̄o ȳai, e Dii ḡe ní kēe gb̄adib̄o ù. ¹⁸ Tia k̄ewa s̄s̄ Dii ma Lua tò ma f̄ampak̄i è. Ibele kú gueio, músi kuo. ¹⁹ A ȳai tò má ye kp̄ed̄o Dii ma Luae, lá Dii ò ma mae Davidiēwa à mè, aà né p̄o á kp̄a k̄palau aà ḡēe ù mé a kp̄ed̄oe.§ ²⁰ Ȳad̄ile gb̄é̄ōne aa Libā sed̄e lío z̄ōz̄ōm̄ee. Ma z̄ikenao z̄ipi ke ní n z̄ikenao s̄ānue, mí n z̄ikenapio fiabone lá ní òwa p̄ii. N d̄s̄ ké wá gb̄ēe ví à liz̄o d̄s̄ lá á Sid̄odeowao.

²¹ Ké Hilaū Salom̄o ȳapi mà, aà p̄o k̄ena maamaa à mè: Wà gb̄aakpa Diizi gb̄a, asa à Davidi gb̄à né ònōna, àle d̄baa a gb̄é̄ dasipiōne. ²² Ō Hilaū gb̄é̄ z̄i Salom̄owa à mè: Ma

* 5:1 Daa 15.18 † 5:11 Sou 89 ‡ 5:12 Yaa 1.1, 10.1, 25.1 § 5:19 2Sam 7.12-13

lékpāsā pó ní kèmmè mà. Má kè lá ní yeiwa sèdè lío ní pèlió yá musu. ²³ Ma zíkènao lípió sè za Libā sīsió musu, aa pilaò ísiale, mí yeye mà gbéó zìone ísiala. Gu pó ní òmmè, we má tó wà kálèunè, ní taò. Mpi sō, yá pó má ye ò kèmmè mé blèkpaa ma uadeɔwa ũ. ²⁴ Maa Hilaũ ìb sèdè lío ní pèlió kpa Salomɔɔwa lá a yeiwa. ²⁵ Salomɔɔ sō ìb pówèna kpawà wē ní wēo koko òaasɔsɔo lèe òaa do (200.000) ní nísió koko òaasɔsɔo lèe bao (20.000). ²⁶ Dii Salomɔɔ gbà òno lá à a lègbèèwa. Hilaũ ní Salomɔɔo na ní kōo, ò aa lèdoũkè.

²⁷ Kí Salomɔɔ gbéó sèse Isaili buio guu pii, à ní dá zìpiu gbèon òaasɔsɔo lèe baakwi (30.000). ²⁸ Ìb ní zì Libā mɔ ní mɔo gbèon òaasɔsɔo lèe kwi (10.000). Gbépio ì kè Libā mɔ do, ò aai su aa kè be mɔ plapla. Adonilaũ mé zɔzìpi gbèzɔo ũ. ²⁹ Salomɔɔ gbè'ánao ví gusísídeu gbèon òaasɔsɔo lèe basiiš (80.000), a sèsenao sō gbèon òaasɔsɔo lèe bàaškwí (70.000). ³⁰ Gbépio bàasi, Salomɔɔ gbéó díledile gbèon òaasɔsɔo lèe àaš ní òaa àašo (3.600), aao wéte zìpizi. ³¹ Kí yádìle, ò wà gbè gbène maa pàapaa, wa à wa sèle sùò kpépi édaalebɔo ũ. ³² Maa Salomɔɔ zíkènao ní Hilaũ zíkènao ní Gebalideo lizòzò aa kèkè, aa gbè kèkè kpépi dɔbɔ ũ.

6

Salomɔɔ Dii kpé dɔa (2Lad 3.1-14)

¹ Isailio bɔa Egipi wè òaa pla ní basiišo (480) gbèa, Salomɔɔ kpalablea wè siiišde, a mɔ plaade pó wí mè Zivi guu, ò à nà Dii kpé boawa. ² Kpé pó a bò Diiepi gbàa gàsísuu bàašè, a yàasa bao, a lesí baakwi. ³ Kpépi bilandaa ví, a yàasa sáaò gàsísuu bao, a gbàa kwi. ⁴ A a fenentio bòbɔ, a léo de yaasanno, a guu oi tuuuũ. ⁵ A kpénèo bòbo a lía kpépi ní a luakukiozi gbàtèè ní gbàtèèo ní a kpéo. ⁶ A dídikša àaš, kpénè pó kú zìlèo yàasa gàsísuu sósɔo, pó pó kú guoɔ soolosooolo, pó pó kú musuɔ soplapla. Dii kpé gbè pó kú musuɔ yàasa kèšá zìlèpi, kè wà e kpèapi zaò didiwà kpépi gífōsai yái.

⁷ Kè wàlè kpépi bo, wa bò ní gbè pó wa à za a paakioe. Wi masana ge gá ge zíkèbɔe kōfi ma kpépi bokliio. ⁸ Kpénè pó kú zìlèo pii lé èlèa mènɔoe geomidoklii oi. Dèdeklii gè kpénè pó kú guoɔ ní kpénè pó di a musuɔ kii. ⁹ Kè à kpépi bò a làa, a dò ní zaò ní sèdè lipèpèeoe. ¹⁰ A kpénèpio dò kpépi gbàa léue. Apii lesí gàsísuu sósɔoe, mé wa pèkōwa ní sèdè lío Lua kpépiwae.

¹¹ Ǿ Dii yá'ò Salomɔɔpie à mè: ¹² Kpé pó níle boe bee yá musu, tó níle ma ɔtondoklii gwa, mé ní ma ikoyāo kūa, mé n ma yādilenèo kè, níle zíkèwà, má lé pó má gbè n mae Davidie kène. ¹³ Máo kú ní ma gbé Isailio, má ní tó weo.

¹⁴ Kè Salomɔɔ kpépi dò à a mīde, ¹⁵ à sèdè lipèpèeoe kpà a gíwa a guu kpékpe za zìlè e a balazaɔwa, ò à pé lipèpèeoe kpàlè a zìlè pii. ¹⁶ A kpèa kè kpépi guu luakuklii ũ, a gbàa gàsísuu bao, ò à sèdè lipèpèeoe kpà a gíwa kpékpe za zìlè e a zaɔwa. ¹⁷ Kpépi kpèele pó gò gbàa gàsísuu blaè. ¹⁸ Sèdè lí pó wa kpà kpépi guu, wà gōinakèwà lán tùu ní lávu piaaɔwa. Apii sèdè líe, a gbèe i gō guei wa èo. ¹⁹ A kpépi kpèa kèkè Dii bàa kua ní Isailio kpagolo díleklii ũ. ²⁰ Kpèapi gbàa gàsísuu baoe, a yàasa lɔ bao, a lesí bao. A vua tētèè kpà kpèapi gíwa pii. A tulaletikateaklii pó wa kè ní sèdè lío kpà ní vuao lɔ. ²¹ A vua tētèè kpà kpèele gíwa lɔ, ò à mɔdaona pó wa pí ní vuao pàpā kpèa gí pó à vua kpàwàpiwa kpèele oi. ²² A vua kpà kpépi guu kpékpe ní tulaletikateaklii pó kú kpèapi suuna saeo.

²³ A kùli à malaika gàsíadeo ũ mèn pla, a díle kpèa. Malaikapio lesí gàsísuu kwie. ²⁴ An gàsía gbàa gàsísuu sósɔoe. Za gàsía do léwa la e ado léwa le a gbàa gàsísuu kwie. ²⁵ Malaika mèn plapio bòkōwae, aa doũe zálala. ²⁶ An pla nípii lesí gàsísuu kwikwie. ²⁷ Ǿ à ní kálè kpépi kpèau. An gàsíaɔ poopooa, ado gàsía gè pè gíwa le, ado pó pè gíwa la, ò an

gàsía pò gṛò pèkṵwa kpeapi guoguo. ²⁸ A malaikapio kpà ní vuaoe lo. ²⁹ A gṵinakè kpépi gṵowa kpea ní kpelelo pii lán malaika gàsíadeṵ ní daminalio ní lávu piaaṵwa. ³⁰ A vua kpàle kpépi zílèwa lo, kpea ní kpelelo pii. ³¹ A kpeapi lé gbaṵ ní a lipelèlo kè ní kulioe. ³² A gṵinakè kùli gbà mèn plapiṵwa lán malaika gàsíadeṵ ní daminalio ní lávu piaaṵwa, ṵ a kpà ní vuao, gṵinapio bḗè wásawasa. ³³ Maa à kpele lipelèlo kè ní kulio lo. ³⁴ Ǿ à a gba kè mèn pla ní pèlio. Gbapio ì kpaau a guo plapla. ³⁵ Ǿ à gṵinakè gbapioṵwa lán malaika gàsíadeṵ ní daminalio ní lávu piaaṵwa, ṵ a kpà ní vuao, gṵinapio bḗ wásawasa.

³⁶ A kaa da liai. Kaapi gbè pò wa àṵ ví didiakṵa dḗo àaṵ, ṵ sede lí pò wa zḗo kálea a musu. ³⁷ Wà Dii kpépi è kpàle Salomṵṵo kpalablea wè síiṵde mo pò wí me Zivi guue, ³⁸ ṵ wà a mḗde a wè kuédode mo swaaṵde pò wí me Bulu guu lá à kpépi zì dílewa. A boa ní a kekèao kà wè soplà.

7

Salomṵṵo uakpaa

¹ Salomṵṵo uakpaa zì kè pii wè kue'aaṵe. ² A Libā líkpe kpé bḗ, a gbàa gàsísuu basṵo, a yàasa blakwi, a lesí baakwi. A sede lío pèlepele dḗo síiṵ, ṵ à sede lí pò wa àṵ dàdaa ³ mèn blasṵo, dḗo ní dḗo mèn gḗogḗo, ṵ à sede lío kpàkpa sede lí pò wa dàdapiṵla. ⁴ A a fenentio bḗbḗ dḗo àaṵ didiakṵa bṵaabṵaa ní kṵo. ⁵ Kpépi léo lesí ní a yàasao pii sáasaae. A léo àaṵ'aaṵ kpele ní kpelao bṵaabṵaa ní kṵo.

⁶ A lí pèlepele kpépi kpele, kpelepi gbàa gàsísuu blakwie, a yàasa baakwi. A gṵo bḗ lipelèpio ae, ṵ à lío pèlepele à bilandaa kè gṵupi kpele.

⁷ A gṵina bḗ gṵupiu. Wekii ì yágṵgṵo, ṵ wí me Yákpalekḗgṵo. A sede lipereṵo kpà a gṵwa za zíle e a balawa. ⁸ Aà kpé pò ì iu ku ae. A bḗkṵwa ní gṵupioe. Maa kpé pò a dḗ Falaṵo nenṵe pò a sè no ũe de lo. ⁹ Kpépio boa, gbè maaṵ ṵ wa dàaleḗ e a gè pèḗ a saawa. Wà gbepio pàapaae, ṵ wà gbàsa zḗezḗe ní siio kpe plapla pii. Maae ua ní bàasio pii. ¹⁰ Wà kpépio è kpàle ní gbè gbène maaṵ, a keeṵ gbàa gàsísuu kwi, a keeṵ swaaṵ. ¹¹ Ǿ wà gbàsa bḗ ní gbè maa pò wa pàapaa wa àṵ ní sede lío. ¹² A kaa da lia ua zṵopizi, a gbè pò wa àṵ ví didiakṵa dḗo àaṵ, ṵ sede lí pò wa àṵ kálea a musu, lán Dii kpé ní a kpelelo ua kaawa.

Dii kpé pṵṵ

(2Lad 2.12-13, 3.15-17, 4.1-5.1)

¹³ Kí Salomṵṵo gbḗo zì Hulaṵ sísii Tii, ṵ wà sùaanṵ. ¹⁴ Hulaṵpi daá Nefatali buie, mé gyaae. Aà maeá Tii gbḗe, mé moḗotè ɔzikenae. Hulaṵpi ṵno ní wezḗo ní dṵao ví moḗotè zì pii guu. Ké à mò kí Salomṵṵo kíi, ṵ à zì pò kípí dàe kè pii. ¹⁵ A mḗpele pí mèn pla ní moḗotḗo. Apíi lesí gàsísuu bao plasaie, a zṵo kuepla. ¹⁶ A fùa pí ní moḗotḗo mèn pla, a kùle mḗpelepio musu. Fùapio lesí gàsísuu sṵsṵo. ¹⁷ A mḗdaonaṵ pí, ṵ a fí fùapioṵwa yàbaa ũ, aa loolooa mèn soplà. ¹⁸ A gṵinakè a lia fùapiozi lán gbèafu beṵwa dḗo pla, mḗdaonapio zíle ní musuo. Fùapio doṵ píie. ¹⁹ A fùapio pí ní gṵio lán kòlṵeweuwa, lán Dii kpé kpele pṵṵwa. Kòlṵewe gṵinapi lesí gàsísuu síiṵe. ²⁰ A gṵinakè lán gbèafu beṵwa mḗpele fùapio kṵdṵkii musu mèn àaa dodo liaa mḗdaonapioi dḗdḗo. ²¹ Ǿ à moḗio pèlepele Dii kpé kpele ɔplaaí ní zḗeio. A tṵkpà ɔplaa pṵe Yakḗ,* ɔze pò sṵ Bṵazu.† ²² Mḗpelepi fùa bḗ lán kòlṵeweuwae. Maa à mḗpelepio pí pii.

²³ A mṵkàsa íkaki ũ bḗoloo. A léla e a léle gàsísuu kwie, a lesí sṵo, a zṵo sṵ baakwi. ²⁴ A gṵinakè íkakiipiwa lán tùuṵwa, a lia a léi zíle dḗo pla, gàsísuu dodo tùu mèn kwikwi. A íkakiipi pí sṵnu ní tùu gṵinapioe. ²⁵ Íkakiipi di zuswana mèn kueplaṵwa. Zù mèn àaṵo mi dḗ gugbāntoo oi, mèn àaṵo be'ae oi, mèn àaṵo gḗomidṵkii oi, mèn àaṵo lo gukpe oi. Íkakiipi

* 7:21 Bee mè ì ní zedḗ. † 7:21 Bee mè gbāa kuwà.

di ní musuε, mé an pòòò dòdò guo. ²⁶ Ikakiipi gèele òtā doε. A swá de lán ta swáwa, lán t'òngbeleziwa. Galuba zòò le òaa do í ò tapi í sí.

²⁷ A tadibòò pí ní m̀ogotèò m̀èn kwi, apii gbàa g̀s̀isuu síìs̀iiòε, a yàasa síìs̀iiò, a lesí àaò'aaò. ²⁸ Ké wà tadibòò pí, wà a gbapele zànguòò tàta ní m̀òp̀epeεε. ²⁹ Ò wà g̀oinakè m̀òp̀epeεpiòwa lán ǹòomusu ní zuswanao ní malaika g̀s̀iadeowa píiε. Wà g̀oinakè ǹòomusupio ní zuswanapio musu ní a z̀ileo lán lávutāawa. ³⁰ Tadibòò pí m̀ogotè wuluu ní goo ví m̀èn síìs̀iiò. Aa gbá ví síìs̀iiò ló. Gbápio musu ò wí ta diu. Wà tapio kàsa wà g̀oinakèwà lán lávutāawa gbàt̀εε ní gbàt̀εεo. ³¹ Tadibòò pí pò b̀ooloo ví, à b̀ò musu g̀s̀isuu do mé à g̀èu z̀ile òtā do. Wà g̀oinakè a pò pò b̀ò musuwa ló. Tadibòò pí m̀òp̀epeεε gola ví, aa de b̀ooloo. ³² Wuluupio ku m̀òp̀epeεpiò z̀ie. A goò pépea tadibòò pí gbáowa. Wuluupio lesí g̀s̀isuu do ní kinioε. ³³ Wà wuluupio pí lán s̀ògo p̀owaε. Wà a goò ní a gukùbòò ní a àliyòòò ní a oòò kàsa píiε. ³⁴ Tadibòò pí kùkii ví m̀èn síìs̀iiò a golaowa. ³⁵ Tadibòò pí musu de b̀ooloo, a lesí òtā doε. A gbapeleε ní a m̀òp̀epeεε nana tadibòò pí musu. ³⁶ A g̀oinakè a gbapelepio ní a m̀òp̀epeεpiòwa lán malaika g̀s̀iadeo ní ǹòomusuo ní daminaliòwa, gu pò à zε'èu píi. Ò à g̀oinakè a liai lán lávutāawa ló. ³⁷ M̀aa à tadibòò pí. A kàsa pò doù guue, an zòò ní ní b̀oo doùε wásawasa.

³⁸ Ò à dàa pí ní m̀ogotèò m̀èn kwi. Apii í í sí galuba le síìs̀iiòε. Tapio yàasa s̀ò g̀s̀isuu síìs̀iiòε. Ké à tapio òidi tadibòò m̀èn kwipiowa, ³⁹ ò a kàle Dii kpé kpeεε, m̀èn s̀oo òplai, m̀èn s̀oo òzεεi. A ikakiipi òile òzεε oi ló Dii kpé gola pò kú gukpe ní gεomidòkio zànguo saε. ⁴⁰ Hulaūpi oo t̀ufukabòò ní p̀éluo ní ta au'elebòò pí ló. M̀aa à Dii kpé z̀i pò kí Salomòò dàε kè, à a lekpaai píi. ⁴¹ Z̀i pò a k̀epiòn ke: M̀òp̀eεε pla, f̀ua pò b̀ò lán lowa a ku m̀òp̀eεpio musuo pla, m̀òdaona pò à z̀ablèò f̀uapiowaò pla, ⁴² g̀ina pò a d̀òò m̀òdaonapiowa lán gbεafu bεwaò òaa pla. A kè d̀òò plaplaε à z̀ablèò f̀uapiowa. ⁴³ Tadibòò kwi ní a tao kwi. ⁴⁴ Ikaki do ní zuswana pò kú a z̀ieo kuεpla. ⁴⁵ T̀ufukabòò ní p̀éluo ní ta au'elebòò. Pò pò Hulaū pí kí Salomòòε Dii kpé pò ùò píi, a pí ní m̀ogotεo, ò wa yòò. ⁴⁶ Kí mè wà kàsa ní Yuudè dàna g̀i pò kú Suko ní Zaletāo zànguooε. ⁴⁷ Salomòò i pò pò wa pí ní m̀ogotèopio ỳò kiloowa à a gbia d̀òò, ké a dasi kè zài ỳai.

⁴⁸ Salomòò pò pò kú Dii kpé guuo pí ló, tulaletikateakii pò wa kè ní vuao ní vua táabūnu pò wí Dii p̀εε kálεwàò, ⁴⁹ ní dau pò wa kàle kpeεε kpea léu òplai ní zεεio s̀òs̀òò. Wa pí ní vua t̀εεt̀εεoε ní a filiao ní a kpàòò píi, wà g̀oinakèwà lán lávú piaaowa. ⁵⁰ Vua imibòò ní filiadebòò ní tao ní g̀ònaò ní tàasoò ní kpea pò wí mε luakukii gbà lipεε s̀òò ní kpeεε pòò. ⁵¹ Ké kí Salomòò Dii kpé z̀ipi kè a làa píi, ò à mò ní vuao ní ánusuo ní pò pò a mae Davidi òile Dii pò ùò,† ò a kà Dii kpé làasiu.

8

Taa ní Dii kpagoloo a kpéu (2Lad 5.2-6.11)

¹ Ò kí Salomòò Isaili gbèzòòò sísi Yelusaleū, an bui d̀baanaò ní ní uabeleò píi, aa m̀ò Dii bàakuarínò kpagolo* sé Davidi wéle pò wí mε Siona wa suò. ² Ò Isailio kàaaaàzi m̀pii m̀ò soplade Etaniū dikpeεgòz̀i. ³ Ké Isaili gbèzòòò kà píi, ò sa'onao Dii kpagolopi sè ⁴ ní kpaaukpeo ní Dii pò pò kú a guuo. Sa'onao ní Levii buio mé p̀opio sè, ⁵ ò kí Salomòò ní Isaili pò kàaaaàziò sa'ò ní s̀ao ní zuo kpagolopi aε. Pò pò aa sa'òopio dasi kè zài, wi f̀ò nàoo. ⁶ Ò sa'onao g̀è ní Dii bàakuarínò kpagoloo a kpéu e kpea pò wí mε luakukiiu. Aa òile a dilekii we malaika g̀s̀iadeo z̀ie. ⁷ Malaikapio g̀s̀iaò poopooa kpagolopi ní a séliola. ⁸ A sélipio gbàa, wí ní lé e Dii kpépi kpeεε, áma wíli e uao. Lípio ku we e ní a gbào. ⁹ P̀oε ku kpagolopi

† 7:51 2Sam 8.11 * 8:1 2Sam 6.12-16

guuo, mé i ke gbè pèpèè mèn pla pò Mòizi dàu Olebu, gu pò Dii mè a bàa aò kú ní Isailiò an bóa Egipi gbèa bàasio.

¹⁰ Ké sa'onao bòle Dii kpéu, telu kpépi pà, ¹¹ aai fò gè zíkèi weo telupi yáí, asa Dii gawi a kpépi pàe.† ¹² Ō Salomoo mè: Dii mè áo ku telu sia guue.‡ ¹³ Ō a ò Diie: Ma kpé lesíe bee dònèe. Nyõ ku a guu gòpii. ¹⁴ Ō à lili aedò bílawa à samaa'oné. ¹⁵ Ō à mè: Wà gbáakpa Dii Isailiò Luazi! A legbèè ma mae Davidie, ò à kèè. Asa à mè, ¹⁶ za gò pò a a gbé Isailiò bòle Egipi, i Isaili wéleè dile wà kpeduo. Davidi ò a sè a gbé Isailiò dōaana ũ.§ ¹⁷ Ké ma mae Davidi ye kpedò Dii Isailiò Luae, ¹⁸ ò Dii òè, kpedoae ké a tó ào kuwà làasoo pò a kèpi mae, ¹⁹ áma i ke aàpi mé a dōeo, aázia née mé a dōe.* ²⁰ Ō Dii kè lá à a legbèèwa. Ma gō ma mae Davidi gēe ũ, ma zòle kpalau Isailiò guu, lá Dii Isailiò Lua a legbèèwa, ò ma kpépi dèè, ké aà tó ào kuwà yáí. ²¹ We ma Dii kpagolo dilekíi kèkeu. Dii bàa kua ní wá deziò an bóa Egipi gbèa yá kú a guu.

Salomoo wabikèa a gbéène
(2Lad 6.12-40)

²² Salomoo gè zè Dii gbagbakíi aè Isaili pò káaaa weo wáa pii, ò à osè musu plapla ²³ à mè: Dii Isailiò Lua, gbèe muaanno musu ge zíleo. N gbèke guu n bàa kú ní n zòblena pò aai taa'o lá ní yeiwa ní nòsemendoò. ²⁴ N yá pò n a legbèè n zòblena ma mae Davidie kè. N ò ní léo yáae, gbā sa ò ní kè. ²⁵ Tia kéwa Dii Isailiò Lua, n legbèè n zòblena ma mae Davidie n mè, tó aà buiò nízia kúa dō mé aale taa'o lá ní yeiwa, aao zòlea kpalau Isailiò būsuu gòpii. ²⁶ Isailiò Lua, to yá pò ní ò n zòblena ma mae Davidie ke síana ũ sa. ²⁷ Lua, níyõ ku zíle la yáma yá? Musu ní a lesíkèo a fò n sio, belenke kpé pò má dònèe bee sa.† ²⁸ Dii ma Lua, mapi n zòblena wegwa, ní ma wabikèa ní ma sùuugbeaamao sí. Swáse wii pò mapi n zòblena mále léma ní wabi pò mále kemaazi gbā. ²⁹ To n wé ào pea kpéè beewa gwáasina ní fáaneo, gu pò n mè n tó aò kuwàe beepi. Wabi pò mapi n zòblena mále ke ní aeo dōa gupiwa ma. ³⁰ Tó mapi n zòblena ge n gbé Isailiò aedò gue beewa mé wa wabikèma, níli wá wabikèa si za n kúkíi musu, ní sùuukewanò.

³¹ Tó gbé tàakè a gbédeee, mé wa òè aà sí ní n tóo, tó à mò sí ní n tóo n gbagbakíi aè kpéè bee ua, ³² níli sírínò kua za musu, ní òbné. Níli yágõgõ n zòblenaone, ní yáda tàaedela, aà yákea i wi aà musu, ní yānakpa yāsaidewa, wí e dō i yāe keo. ³³ Tó n gbé Isailiò ibeoo zìblèma mé wà tàrínò duuna pò aa kènè yáí, tó aa èa aedòma aa ní sisi, tó aa wabikèma aa sùuugbèama kpéè bee ua, ³⁴ kua za musu níli sírínò, ní sùuukeérínò ní duuna yá musu, ní suínò būsú pò ní kpà ní deziòwae beepiu.

³⁵ Tó luabe gò da wáiwai, lou lé mao, ké aa duunakène yáí, tó aa aedò gue beewa aa wabikèma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaone ké n ní wetà yáí, ³⁶ kua za musu níli sírínò, ní sùuukeérínò ní duuna yá musu. Níli ní da zé maawa, ní tó lou ma ní būsú pò ní kpà n gbéowa an pò ũe beepiu. ³⁷ Tó nōana ge gagyā kà būsue beepiu, ge pówen gbōsi ge pò fukpaa ge kwasutēo ge sēsewekwao ge tó ibeoo koezò ní wélezi ge tó músi ge gyā gèngu, ³⁸ tó an gbèe yá pò a le dō mé à òdò kpéè bee kíi oi, mé à wabikèma à sùuugbèama, ³⁹ kua za musu níli siaànò. Níli sùuukeaànò, ní aà yá keke. Níli fiaboè a yákeawa, asa ní aà nòse dō. Mmè ní gbépii nòse dō. ⁴⁰ Maa aaliò viakene e ní wēni léu būsú pò ní kpà ní deziòwae beeu.

⁴¹⁻⁴² Tó wà sù wà n tó zò ní n gāsa gbāao ní n ò pò pooao bao mà, tó bòmò pò de n gbé Isailiò bui ũo bò būsú zàzāu à mò n tó yáí, tó à aedò kpéè beewa à wabikèma, ⁴³ kua za musu níli siaànò, ní yá pò a gbèama kèè, ké dúnia bui pii e n tó dō, aai viakene, lá n gbé Isailiò i kenewa, aaiò dō ké n tó kú kpé pò má dèe beewa.

† 8:11 Bóa 40.34-35 ‡ 8:12 Sou 18.11, 97.2 § 8:16 2Sam 7.4-11 * 8:19 2Sam 7.12-13 † 8:27 Zin 7.48-50

⁴⁴ Tó n gbéè bòlè gè zíkai ní n wèlè gu pò ní n zíu pii, tó aa aedò wéle pò ní díle bee ní kpé pò má dònèe beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁵ kua za musu níli sírínò sùuu pò aa gbèama yá musu, ní yānakpámá. ⁴⁶ Lá gbèe ku à gí duunakèio, tó aa duunakène mé n pò pànzí, n ní ná ní wèlène ní zí mé aa tàrínò ní búsuu zìzò ù búsuu zàzà ge a káina guun nò, ⁴⁷ tó aa ǹselìlè búsuu pò aale zòbleupi guu, mé aa èa sùuugbèama we aa mè, wa duunakè, wa tàakè, wa yāvāikè, ⁴⁸ tó aa èa sùma ní ǹsemèndoo ní pòeāo pii za búsuu pò aale zòbleu ní wèlènepi guu, tó aa aedò búsuu pò ní kpà ní deziowa ní wéle pò ní díleo ní kpé pò má dònèe beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁹ kua za musu níli sírínò sùuu pò aa gbèama yáí, ní yānakpámá. ⁵⁰ Níli sùuuke ní n gbé pò aa duunakène ní tàae pò aa kèò, ní tó gbé pò aale zòblenè ní wegwa, ⁵¹ asa gbépiá n gbé pò n ní bóle Egipiò mua téuone, n àizeene.

⁵² To n wé à pèa mapi n zòblenawa, ní swáse sùuu pò má gbèamai ní sùuu pò n gbé Isailiò gbèamao, ní swáserízi gò pò aa lezúnzi pii. ⁵³ Dii Lua, asa dúnia bui pii guu ampio ò n ní sé n gbé ù, lá ní dà n zòblena M̀izie a ò gò pò n wá deziò bòle Egipiwa.

⁵⁴ Gò pò Salomò lé wabike Diiwa màa, a kúlea a kosowae, ò aà ò pooa musu. Ké à sùuugbèawà màa a làa, ò à fèle zè Dii gbagbakíi we, ⁵⁵ ò à samaa'ò Isaili pò káaaa weone a ò gbáugbáu à mè: ⁵⁶ Wà gbāakpa Diizi, asa wápiò aà gbé Isailiò, à wá gbá íampakíi lá á òwa. Yāmaa pò a dà a zòblena M̀izie a ò kè pii, a kee i léle pāo. † ⁵⁷ Dii wá Lua aò kúwanòe, lá a kú ní wá deziowa. A wá tó weo, a pākpawázio. ⁵⁸ A to wá wá sò kpawa, wíwá taa'ò lá á yeiwa, wíwá aà yádileao kúa ní yá pò a dà wá deziòne, wíwá aà òtondókíi gwa. ⁵⁹ Sùuu pò má gbèa Dii wá Luawa, aò d̀aàgu fāane ní gwāasinaoe, iò yānakpa mapi a zòblenawa ní a gbé Isailiò lá gu lé ò, ⁶⁰ dúnia bui pii i ò ké Dii á Luae, a pāle kuo. ⁶¹ Sema à á sò kpa Dii wá Luawa míomio, iò aà òtondókíi gwa, iò aà yádileao kúa lá wá kúa gbāewa.

Dii kpé sakèa (2Lad 7.4-10)

⁶² Ó kí ní Isailiò pii sa'ò Diiwa. ⁶³ Salomò sáaukpa sa'ò Diiwa ní zuò òaasòso leè bao ní plao (22.000) ní sàò òaasòso leè òaa soolo (120.000). Màa kí ní Isailiò pii aa Dii kpé sakè. ⁶⁴ Zibeezì kí gbābò ua pò kú Dii kpé kpèele, ò à sa pò wí a pò káteu à tékú ò we ní pòwen gbao ní sáaukpasa nísiò, asa sa'ókíi pò a kè ní m̀gotèo a ku Dii kpé kpèele bílao, i fò sí píio. ⁶⁵ Zibeezì Salomò ní Isailiò pii aa dikpekè Dii ní Luae e gò sopla, ò aa Lákpèd̀a dikpekè gò sopla b. Apíi kè gò gèò m̀endosai. Wa dasi maamaae, wà bò za Amata b̀lei e à gè pè Egipi zé swawa. ⁶⁶ A gò swaaòde zì ò à ní ké, ò aa lezàwà, aa tà ní be ní pònao. An pò kèna yāmaa pò Dii kè a zòblena Davidi ní a gbé Isailiòne pii yá musu.

9

Dii b̀ m̀a Salomòwa (2Lad 7.11-22)

¹ Ké Salomò Dii kpé ò ní a beo ní zì pò a pò òwà a làa pii, ² ò Dii èa b̀ m̀wà Gabaò a gèñ plaade, ³ a òè: Ma wabi pò ní kè ní sùuu pò ní gbèaao mà. Ma kpé pò ní òpi díle ma pò ù, ma tó aò kuwà láasaie. Ma wé aò pèwàe, ma pò iò òwà gòpii. ⁴ Mpi sò, tó ní kúmèe sùsu ní ǹsepuaò lá n mae Davidiwa, mé ní ma yádilenè kúa ní ma yá'one, mé níle ma òtondókíi gwa, ⁵ má n zòle kpalau Isailiò guu zedò, aò láaa vío, lá ma legbè n mae Davidiwa ma mè, aà bui aò zòle kpalau Isailiò guu gòpii. ⁶ Tó mpi ge n néò b̀ ma kpe sò, tó á ma ikoyáò ní yá pò má díléò kúao, mé a gè lé zòble dii pāleone, ále ní sisi, ⁷ má Isailipiò b̀le búsuu pò má kpámáue, mí gí kpé pò má díle ma pò ùpizi, aai gò láanipò ù, bui pii i yádaínò. ⁸ Baa ní kpépi lesíkeo, a yá a di gbé pò lé gè weowa. Aa fionada aa mè: Bóyāi Dii kè búsue bee

† 8:56 Iko 12.10, Yoz 21.45

ń kpéε beeoε màai? * ⁹ Wi oné: Ké aa pākpa Dii ń Lua pó ń deziò b̀̀le Egipizi yáíε. Aa zè ń dii p̀̀le, aa ń sisi, aa zoblèné. A yáí Dii músi bee z̀̀imá píi.

Salomɔɔ yá k̀̀niò
(2Lad 8.1-18)

¹⁰ Salomɔɔ kpé m̀̀n plapiò d̀̀ wè baoε, Dii kpé ń azia kpéó. A gbεa ¹¹ à Galile bùsu wéle kpà Tii kí Hilaũwa m̀̀n bao, asa Hilaũ seδε lí ń p̀̀lio ń vuaò kpàwà lá a yeiwaε. ¹² Ké Hilaũ b̀̀ Tii à gè wéle p̀̀ Salomɔɔ kpàwao gwà, i keèò, ¹³ ã à mè: Ma gbé, wéle kpeletaao ń kpàa wei? Ɔ wà t̀̀kpà bùsupiε Kabulu† e ń a gbão. ¹⁴ Hilaũ vua kpàsã Salomɔɔε yãa t̀̀nu síĩ̃ε.

¹⁵ Gbé p̀̀ Salomɔɔ ń dá z̀̀ziũ yán ke. Gbépiò Dii kpé ń Salomɔɔ kpéó z̀̀ kè. Aa Milo ε kàka ń bùsuo aa Yelusaleũ bíi b̀̀, aa èa Azoo ń Megidoo ń Gezeεo kèke kàle. ¹⁶ Egipi kí Falaɔ̀ mé lèle Gezeεwa yãa, ã a sí à tes̀̀wà, à Kanaa p̀̀ kú a guuò d̀̀de, ã a kpà a nenεwa z̀̀kegba ù, g̀̀ p̀̀ à aà kpàsã Salomɔɔwa. ¹⁷ Ɔ Salomɔɔ èa Gezeεpi kèke a kàle ń Betoloni Z̀̀leo ¹⁸ ń Baalatao ń Tamɔ̀ p̀̀ kú a bùsu gbáauo, ¹⁹ ń wéle p̀̀ a k̀̀sũa kàleuo ń wéle p̀̀ a s̀̀goò kuuo ń wéle p̀̀ a s̀̀o kuuo ń kpé p̀̀ a ye d̀̀ Yelusaleũ ń Libão ń bùsu p̀̀ àle kiblewàò píi. ²⁰ Bui p̀̀ de Isaili ùo: Am̀̀le, Itiò, Peliziò, Iviò ń Yebusi k̀̀naò píi, ²¹ gbé p̀̀ Isailiò i f̃̀ ń dedeò, an bui p̀̀ g̀̀ ń bùsupiũ ã Salomɔɔ ń dá z̀̀ziũ, ã aaiò z̀̀pi ke màa e ń a gbão. ²² I Isailiò da z̀̀z̀piuo. Ampio ã à ń díle a z̀̀g̀ò ù ń a ìwaò ń a kía deeò ń a gbéò d̀̀aanaò ń a z̀̀kas̀̀godeò ń a s̀̀deò. ²³ Aame z̀̀ p̀̀ wàle kepi gbèz̀̀z̀ò ù l̀̀, aa gbèon òaa pla ń basoplakwioε (550).

²⁴ Ké Falaɔ̀ nenε b̀̀ Davidi wéleu à tà a kpé p̀̀ Salomɔɔ d̀̀eu, ã Salomɔɔ Milo ε kàka. ²⁵ Wé ń wéò Salomɔɔ ìò sa'o Diiwa g̀̀n àa'aã̃ε. ‡ I sa p̀̀ wí a p̀̀ káteu à tékũ ń sáaukpasao o sa'okii p̀̀ a b̀̀ Diiεwa, ì tulaletikateá Dii ae we l̀̀. Màa à Dii kpé z̀̀ kè lá a maawa.

²⁶ Kí Salomɔɔ g̀̀'ilenao kè Eziògeβεε, Elata saε Edbũ bùsuo Isia T̃̀a léi. ²⁷ Hilaũ a gode p̀̀ ísia d̀̀ò z̀̀ we, ã aa dà ísiao sãnu ń Salomɔɔ gbéò. ²⁸ Aa gè Ofii aa vua náaa we t̀̀nu g̀̀o, aa s̀̀ò kí Salomɔɔε.

10

Seba bùsu ǹ̀ε kía m̀̀a Salomɔɔ gwai
(2Lad 9.1-12)

¹ Ké Seba bùsu ǹ̀ε kía* Salomɔɔ bao mà Dii t̀̀b̀a yá musu, ã à mò aà léi à gwa ń yá z̀̀'ũ laawào. ² Ké à kà Yelusaleũ ń a ìwaò dasidasi ń p̀̀ g̀̀nanaò ń vua sà z̀̀oò ń gbè beεede p̀̀ yiongoò seao, ã à gè Salomɔɔ k̀̀i, à yá p̀̀ kú a ǹ̀se guu faai b̀̀aànoò píi. ³ Ɔ Salomɔɔ yá p̀̀ a làwao b̀̀lekèè píi. A kee b̀̀le i aà fuo. ⁴ Ké ǹ̀epi Salomɔɔ ònyã mà píi, mé à kpé p̀̀ a d̀̀ è ⁵ ń ble p̀̀ i bleo ń aà ìwaò gweao ń aà be z̀̀kenao kuao ń ń p̀̀kasao ń aà v̀̀ebolenaò ń sa p̀̀ a ò Dii kpéuo, yápi d̃̀wà, ã aà lé g̀̀ εleá. ⁶ Ɔ a ò k̃̀e: N yákeao ń n òno bao p̀̀ má mà za ma bùsuoá síanaε. ⁷ Mi yápiò sio e ma ge kaò la, ã ma wes̃̀ε sa. Wi omεε píio fá! N òno ń n àizeεo de lá ma a baomàa. ⁸ Minadeon n gbéò ù ń n ìwa p̀̀ aaiò kunnoò g̀̀pii, aai swãd̀̀o n ònyáiò! ⁹ Wà Dii n Lua sáaukpa, asa n yá kaaague, ã à n kpa Isailiò kpalau. Dii yea Isailiòzi g̀̀pii yá mé t̀̀ à n kpa kía ù, ké nỹ̃ yágg̃̀né a zéwa yáí. ¹⁰ Ɔ ǹ̀epi kí gbà vua t̀̀nu síĩ̃ ń p̀̀ g̀̀nanaò dasidasi maamaa ń gbè beεedeò. P̀̀ g̀̀nana p̀̀ à kí Salomɔɔ gbàpiò z̀̀o, gbèe i m̀̀oè à kà màa l̀̀o.

¹¹ Hilaũ g̀̀'ilena p̀̀ s̀̀ ń Ofiio ń vuaò s̀̀ ń lí beεedeò maamaaε ń gbè beεedeò l̀̀. ¹² Ɔ kí Dii kpé ń azia kpéó p̀̀ò kèò, à m̀̀onaò ń kúuo kèò l̀̀sinaonε l̀̀. Wi mó ń lípi buio à kà màa l̀̀o, wi wes̃̀ε màa l̀̀o e ń a gbão.

* 9:8 2Kia 25.9 † 9:13 Bee mè p̀̀p̀á. ‡ 9:25 B̃̀a 23.17 * 10:1 Mat 12.42

13 Pó pó Seba bùsu nɔɛ kía yei píi, a gbèa kí Salomɔɔwae, ɔ à aà gbà, gba pó a dàè sɔũsɔũ bàasi. ɔ à èa tà a bùsuu ní a ìwao.

Salomɔɔ àizɛɛɔ
(2Lad 1.13-17, 9.13-28)

14 Vua pó Salomɔɔ ì e wē ní wēo ì ka tɔnu bao ní àaɔo, 15 falu pó tagenaɔ ní laatanaɔ ní Laalubu kíaɔ ní bùsu gbēzɔɔ ì bɔè bàasi. 16 A sèngbao zɔɔ kè ní vua pó wa gbègbèo mèn òaa do, an baade gbia kà kiloo àaɔ'aaɔ ní kɔnio. 17 A sèngbao nénaɔ kèò lɔ, an baade gbia ye kai kiloo plapla. A sèngbaopio kàlɛ kpé pó wí mɛ Libā Líkpeue. 18 Kí kiblekila zɔɔ kè ní wesa swaao, ɔ à vua tēetēe kùlɛwà. 19 Kílapi dɛdɛkii vī, a gbápɛpɛkii soolo. A kpenakii musu dɛ mòɔɔ golasai. A gàsídikiio vī, nòɔmusu pó wa kèò zɛzɛ gàsídikiipio saɛ. 20 Nòɔmusu keapio zɛzɛ gbápɛpɛkiiipio wa plapla ɔplai ní zɛɛio, apii kè kuɛpla. Wí kílapi taa kɛ bùsueu yāao. 21 Kí Salomɔɔ imibɔɔá vuae píi. Kpé pó wí mɛ Libā Líkpe pɔɔ píiá vua tēetēɛɛ. Anusu pɔɛ ku weo, asa wíli ánu su dile pɔɛ ũ Salomɔɔ gɔɔo.

22 Kí ísia gó'ilenao ìɔ daa ísiaa ní Hilaũ gɔɔ. Wè àaɔ ní wè àaɔo ɔ aaiɔ su ní vuao ní ánu suo ní wesa swaao ní gbaũ ní bā bui maao. 23 Kí Salomɔɔ àizɛɛ ní aà ɔnoo zɔɔ dɛ dúnia kíaɔ póla píi. 24 Gbépii lé zɛwɛɛɛ à wesi Salomɔɔlɛ, aai swáɛe aà ɔnoyā pó Lua dàè aà sɔuzi. 25 Wè ní wēo wíɔ mɔè, baade ní a gbao: Anusu pɔɔ, vua pɔɔ, ulaɔ, gɔkɛbɔɔ, pó gɔnanaɔ, sɔɔ ní a baonaɔ. 26 Salomɔɔ zikasɔgɔɔ ní sɔɔ kàaa, aà sɔgopio òaa soplai (1.400), aà sɔɔ sɔ òaasɔɔo lɛɛ kuɛpla (12.000). Wí aà sɔpio gwa aà sɔgo wéleɔ guue ní aà bɛ Yelusaleũ. 27 Kí tò ánu su di Yelusaleũ lán gbɛwa, mé sɛdɛ lí pó wà kpɛdòò dasi lán bèlɛ líwa sɛu. 28 Salomɔɔ sɔpio bò Egipi† ní Silisi bùsuoe. Kí laatanaɔ mé ì gé lúlui we. 29 Aai sɔgɔɔ lúlu Egipi ánu su kiloo soplai, sɔɔ sɔ kiloo plapla taa, ɔ ì ea sɔpio yía Iti kíaɔ ní Silio kíaɔwa lɔ.

11

Salomɔɔ naɔ

1 Kí Salomɔɔ yè buipále nɔɛɔzi dasi.* Falaɔɔ nɛnɔɛ bàasi, ɔ à Mɔabuɔ ní Amɔnio ní Edɔũ ní Sidɔdeɔ ní Itio náaa nɔ ũ. 2 Dii ò Isailioɔne aasu buipio sɛo, asa aa ní sásãɛ, aaiɔ sa'o ní táaɔwa.† N beeo Salomɔɔ námá ké a yeñzi yái. 3 A kíabuiɔ sè nɔ ũ gbèɔn òaa àaɔ ní basɔoo, mé a nɔ pó i mɛsɛdilenéoo vī lɔ òaa do ní basɔoo. ɔ aà nɔpio aà sásã. 4 Ké à zikù, aà naɔ tò à tɛ táaɔzi, i a sɔ kpa Dii a Luawa míomio lá a mae Davidiwao. 5 A tɛ Sidɔdeɔ dii Asetaatizi ní Amɔnio dii Mɔlɔku pó Lua ye a gíyáioo. 6 A yá pó Dii yeio kè, i tɛaàzi ní nòsemɛndoo lá a mae Davidiwao. 7 ɔ à gè gulesi bò sísí pó kú Yelusaleũ gukpe oi musu Mɔabuɔ dii vāi Kemɔsi pó Lua ye a gíyáioe ní Amɔnio dii vāi Mɔlɔkuo. 8 Maa a kè a buipále nɔɔne píi, ɔ aa tulaletikàtea ní diioɔne aa sa'òmá.

9 ɔ Dii Isailio Lua pɔ pà Salomɔɔzi, ké à bò a kpɛ, aà sɔ kuwa lɔo yái, asa Dii bò mòwà yāa gɛn plai. 10 Baa ké Dii òè asu tɛ dii páleɔzio, i yá pó Dii dílɛpi mao. 11 ɔ Dii òè: Lá maa ní sè, ni zɛ ní ma bàakuanno yá pó má dílenɛoo, má n bɔ kíakɛue, mí n zòblɛnae dile n gbɛu. 12 Ama n mae Davidi yái má kɛ n gɔɔo, n né ɔ má kɛè. 13 N beeo má aà bɔ kíakɛu míomio. Bui lɛɛ do ɔ má tó n népie ma zòblɛna Davidi ní Yelusaleũ pó má sè ma pó ũo yái.

Salomɔɔ ibɛɛɔ

14 ɔ Dii tò Edɔũ gbé Adada pó dɛ kíabui ũ íbelesè ní Salomɔɔo. 15 Gɔɔ pó Davidi lé zika ní Edɔũ yāa, aà zígɔɔ dɔaana Yoabu mé gè Isailio gɛo vī, ɔ àlɛ Edɔũ bùsu gɔɛo dɛdɛ we píi. 16 Aapi ní a gbéɔ ku we e mɔ soolo e aa gè Edɔũ bùsu gɔɛpio dèdèò píi. 17 ɔ Adada bàalè lé tá Egipi ní a mae ìwaeɔ. Gɔɔ bee sɔ Adadaá èwaasonaɛ. 18 Aa bò Madiá aa gè Palana, ɔ aa Palana gbèɛo sè gènnɔ Egipi kí Falaɔɔ kii. Falaɔɔ kpé kpàwà ní blɛo ní tɔɔlɛo. 19 Adada yá kà

† 10:28 Iko 17.16 * 11:1 Iko 17.17 † 11:2 Bɔa 34.16

Falaṣṣogu maamaae, ṣ à a na Tapenesi dāuna kpàwà nṣ ũ. ²⁰ Ṭ Tapenesi dāunapi ne'í gṣe ũ, wí me Genuba, ṣ Tapenesi népi gwà Falaṣṣo ua n Falaṣṣo néo sānu. ²¹ Gṣṣ pṣ Adada ku Egipi, a mà Davidi gà mé aà zīgṣṣ dṣaana Yoabu gà lṣ. Ṭ a ò Falaṣṣe à mè: Ma gba zé mà ta ma bùsuu. ²² Ṭ Falaṣṣo aà là à mè: Bóme lé késāma ma kíi, ṣ n gbasa n ye ta n bùsuui? A wèwà à mè: Pṣe lé késāao, ma gba zé lé!

²³ Lua tò Eliada né Lezṣ fṣe n Salomṣṣo lṣ. A bàalè a dii Zoba kí Adadezeee yāae. ²⁴ Ké Davidi Adadezeee dède, Lezṣ gbéṣ kàaaazi gbāamṣnedo gāli ũ, à gṣ n dṣaana ũ. Aa gè zṣle Damasi, ṣ à gṣ a kía ũ. ²⁵ Aàpi sṣ Isailio ibeee e Salomṣṣo wēni léu, yākele pṣ Adada fṣledò bàasi. A kpalablè Sili bùsuu, a ye Isailio gíyāio.

Yeloboaṣ bṣa Salomṣṣo kpṣ

²⁶ Nṣba né Yeloboaṣ, Eflaiṣ bui pṣ bṣ Zeledaá Salomṣṣo ìwao doe, ṣ à bṣ Salomṣṣopi kpṣ. Aà daá gyaae, aà tṣn Zelua. ²⁷ Lá à bṣ kí kpṣ taan ke: Salomṣṣo bùsu kàka e pṣ wí me Milou, ṣ à a mae Davidi wéle bíi bṣ a pèe. ²⁸ Yeloboaṣá gṣsa laaidee. Ké Salomṣṣo è èwaasopi āiavi, ṣ à aà dīle zī gbāa pṣ Yosefu buiṣ lé kepī gbṣzṣo ũ. ²⁹ Zībeezi Yeloboaṣpi bṣ Yelusaleṣ, ṣ à kpāaṣ n ānabi Ahia, Silo gbéṣ zéu, a ula dafu daa. Aa ku sṣu we nṣtṣe. ³⁰ Ṭ Ahia a ula dafupi ga kṣ, a pāapaa kuṣpla. ³¹ Ṭ a ò Yeloboaṣe aà a paaapi séle mèn kwi. Ṭ Dii yā'òè à mè: Ma Dii Isailio Lua má Salomṣṣo bṣ kíakṣe, mí Isaili bui lṣe kwio kpama. ³² Mí bui lṣe do toè ma zṣblena Davidi n Yelusaleṣo yāi, asa wélepi má sè Isaili buiṣ wéleṣ guu. ³³ Má kèè màa, ké à ma vūaa à gè lé Sidṣdeṣ dii Asetaati n Mṣabuṣ dii Kemṣsio n Amṣnio dii Mṣlṣkuo sisi yāie. I temazio, i yā pṣ maamee keo, i ma ṣtondṣkii gwao, a ma ikoyāṣ kṣa lá a mae Davidiwao. ³⁴ N beeo má aà bṣ kpalau fīafīao, asa má tò à gṣ kía ũ e a wēni léu ma zṣblena Davidi yāie, asa ké ma Davidi sè, a yā pṣ má dīleṣ kṣae, mé à ma ṣtondṣkii gwà. ³⁵ Má Salomṣṣo né bṣ kpalau sae, mí Isaili bui lṣe kwio kpama. ³⁶ Isaili bui lṣe do ṣ má tó aà népie, ké ma zṣblena Davidi filia àṣ do ma ae gṣṣpii Yelusaleṣ, wéle pṣ má dīle ma tṣ àṣ kuwàu. ³⁷ Mpi sṣ, ma n se Isailio kía ũe. Nyṣ kible lá à n pṣ gbāwa. ³⁸ Tó nṣe yā pṣ má dīlene ke pii, tó n temazi, nṣe yā pṣ maamee ke, tó nṣe ma ṣtondṣkii gwa mé n ma yādileṣo kṣa lán ma zṣblena Davidiwa, máṣ kunnṣe, míṣ n buiṣ kpa Isailio kpalau gṣṣpii, lá ma Davidi buiṣ kpāuwa. ³⁹ Má ṣṣole Davidi buiṣwa yā pṣ kèpi yāie, āma i ke gṣṣpii no.

⁴⁰ Salomṣṣo zewēle à Yeloboaṣ de, ṣ à fṣe tilè à tà Egipi kí Sisaki kíi, ṣ a ku we e Salomṣṣo gè gāṣ. ⁴¹ Salomṣṣo yā kīnio n ṣno pṣ a vṣo pii ku aāziapi yākeṣo láu. ⁴² Salomṣṣopi de Isaili bui pii kía ũ Yelusaleṣ wè blaṣ. ⁴³ Ké à gà, wà aà vṣ aà mae Davidi wéleṣ, ṣ aà né Lṣbṣaṣ zṣle aà gbṣu.

12

Isailio bṣa Lṣbṣaṣ kpṣ

(2Lad 10.1-11.4)

¹ Lṣbṣaṣ gè Sikeṣ, asa wekii Isaili bui pii gèu aà kpái kpalau. ² Ké Nṣba né Yeloboaṣ a baomà, ṣ à bṣ Egipi à sṣ, asa wekii a kuu za gṣṣ pṣ à tilè Salomṣṣe. ³ Ṭ Isaili pṣ kāaaapio aà sīsi, ṣ aa gè yā'ò Lṣbṣaṣe sānu aa mè: ⁴ N mae zī gbāa dāwṣe pāsīpāsīe. Mpi sṣ, zī gbāa n aso gbīa pṣ a dīwṣepio lao, wí misiilene. ⁵ Ṭ a wèmá à mè: A tá gīa e gṣṣ aāṣ, í ea mó. Ṭ aa tà.

⁶ Kí Lṣbṣaṣ yāpi kpàle gbṣzṣo pṣ aa de a mae Salomṣṣo ìwa ũ gṣzi à mè: Yā kpele á è a maa mà a zá sí gbṣpiṣwai? ⁷ Ṭ aa wèwà aa mè: Tó n misiilené gbā, mé n yāmaa zāsīmá, aaṣ de n zṣblenaṣ ũ gṣṣpii. ⁸ Ṭ Lṣbṣaṣ gī gbṣzṣopio lṣdama mai, à gè yāpi kpàle a ìwa èwaaso pṣ aa neblè sānuṣ gṣzi. ⁹ A n lá à mè: Gbé pṣ aa òmṣe mà zī gbāa pṣ ma mae dànṣ laonṣpio, yā kpele á è a maa wà a zá sīmái? ¹⁰ Ṭ èwaasopio wèwà aa mè: Gbé pṣ aa òne n mae aso

gbia dīné, laonépio, oné n ɔnɛnzāna gèele de n mae gbōua. ¹¹ N mae aso gbia dīné, mpi sō n̄yō asopi káfiné. N mae n̄ wetā n̄ flāoe, kási flāala lēde n̄yō n̄ wetāo.

¹² A gɔɔ àaōde z̄i Yeloboaū n̄ Isailio èa mò Lɔbɔaū lè n̄pii, lá a òné à mè aa ea mɔ gɔɔ àaō gbɛapiwa. ¹³ ɔ kí ḡi gbɛz̄ɔɔ lɛdama mai, à yāpāsī òné. ¹⁴ A òné lá èwaasoɔ lɛdāwawa à mè: Aso gbia ma mae dīé, mapi sō má asopi káfié. Flā ɔ ma mae á wetāo, mapi sō, flāala lēde ɔ má á wetāo. ¹⁵ Beewa kí i Isailio yāmao, asa yápi b̄o Dii kíie, ké yá p̄o a dà ānabi Ahia, Silo gbéé a ò Nɛba né Yeloboaūe e ke yái.

¹⁶ Ké Isailio è kí ḡi n̄ yāmai, aa òè:

Wá bàa kú n̄ Davidioo,

wá lé kú Yese né yáuo.

Isailio, á baade tá a be!*

Davidi bui, laaido nzia bɛwa!

ɔ Isailipio tà n̄ be. ¹⁷ Isaili p̄o kú Yuda wéle guuɔ ɔ Lɔbɔaū ḡò n̄ kía ũ n̄t̄é. ¹⁸ Kí Lɔbɔaū a z̄ɔɔ gbɛz̄ɔɔ Adonilaū z̄i Isailiowa, ɔ aa aà p̄apa n̄ gbɛo wà aà dè. ɔ kí Lɔbɔaū f̄ele n̄ wāao, à s̄i a s̄go guu, à bàalè Yelusaleū. ¹⁹ Beewa Isailio ḡi Davidi buiozi e n̄ a gbāo. ²⁰ Ké Isailio mà p̄ii Yeloboaū s̄u, ɔ aa aà s̄isi k̄okāaa guu, ɔ aa aà kp̄a Isailio kía ũ. Isaili buie i ze n̄ Davidi buio, sema Yuda buio bàasio.

²¹ Ké Lɔbɔaū kà Yelusaleū, à Yudaɔ k̄āaa p̄ii n̄ B̄eyāmeɛ buieɔ. Z̄iḡɔpio gb̄ɛɔn̄ òaasoɔɔo lɛɛ òaa do baosaie (180.000). ɔ aale gé z̄ikai n̄ Isailio, ké aa e Salomɔɔ né Lɔbɔaū kpa kpalapiu b̄o. ²² ɔ Lua yā'ò Lua gbé p̄o w̄i mɛ Semaiaɛ à mè: ²³ O Yudaɔ kí Salomɔɔ né Lɔbɔaūe n̄ Yudaɔ p̄ii n̄ B̄eyāmeɛ buio n̄ gbé k̄inio, ²⁴ ma Dii ma mè, ásu gé z̄ikai n̄ á gbé Isailioo. A baade tá a be, asa yá p̄o k̄èpi b̄o ma kíie. ɔ aa yá p̄o Dii òné mà aa tà.

²⁵ Yeloboaū Sikéū p̄o kú Eflaiū b̄usu s̄is̄ideu b̄ii b̄o, ɔ à z̄òleu. Za we ɔ à gè Penueli kèke a kàle. ²⁶ ɔ à laasookè à mè: Wa ea Davidi be gbé kp̄a kpalauɛ. ²⁷ Tó Isailio lé gé sa'oi Dii kp̄eu Yelusaleū, aa ea ze n̄ n̄ dii Yudaɔ kí Lɔbɔaūoe, aai ma de, aai zeaànɔ. ²⁸ Ké kí yápi gwà, ɔ à vua gáaena p̄i mèn pla, ɔ a ò gb̄ɛɔne: Isailio, á gea Yelusaleū kè zài. A Lua p̄o á bóle Eginpin ke!† ²⁹ ɔ à ado d̄ile Beteli, ado s̄o Dā. ³⁰ ɔ yápi duuna iné, aai gé kúlei adoe Beteli, ado s̄o za Dā. ³¹ Yeloboaū kp̄ed̄o zupioɛe guleš̄owa, ɔ à gbé p̄o aa de Levii bui ũoɔ d̄ile sa'onao ũ. ³² ɔ à mɔ swaaōde gɔɔ ḡeode d̄ile dikpe ũ lán Yudaɔ p̄owa s̄o, ɔ à sa'ò sa'ok̄ii p̄o kú Betelipiwa. A sa'ò gáae p̄o a p̄iɔwa, ɔ à sa'onao d̄ile we aao guleš̄ipio gbagba. ³³ ɔ à sa'ò sa'ok̄ii p̄o á kè Betelipiwa mɔ swaaōde gɔɔ ḡeodez̄i. A gɔɔpi d̄ile az̄ia p̄oɛāwa dikpe ũ Isailioe.

13

Anabi p̄o i Dii yāmao

¹ Lua gb̄e b̄o Yuda b̄usuu à mò Beteli lá Dii dàewa, gɔɔ p̄o Yeloboaū zea sa'ok̄ipi saɛ, a s̄uele lé fele. ² ɔ à àsi'ò sa'ok̄ipi musu à mè: Sa'ok̄ii, sa'ok̄ii, Dii mè wa n̄e'i Davidi be, w̄i t̄okpaè Yosia. Aàpi mé a sa'oma n̄ guleš̄i sa'ona p̄o lé z̄ike lao, i sa'onapio wáɔ kpasama.*

³ Weḡɔɔ Lua gbépi yápi kea seela òné à mè: Seela p̄o Dii òn ke: Sa'ok̄ipi a paaɛ, a túfu i k̄óle.

⁴ Ké kí Yeloboaū àsi p̄o Lua gbépi ò Beteli sa'ok̄ipi musu mà, ɔ à ɔd̄wà za sa'ok̄ii we à mè: A aà kú! ɔ ɔ p̄o a d̄ow̄api im̄i, i f̄o k̄oɔ bo. ⁵ ɔ sa'ok̄ipi p̄aa a túfu k̄òle lá Dii dà Lua gbépie a òwa. ⁶ ɔ kí ò Lua gbépie: Awakpameɛ Dii n̄ Luaɛ. Wabikew̄ameɛ ma ɔ e su a gbɛu. ɔ Lua gbépi awakp̄àè Diie, ɔ aà ɔ s̄u a gbɛu lán yāawa. ⁷ ɔ kí ò Lua gbépie: M̄o wà gé ma be wà p̄oble, mí gbadane. ⁸ ɔ a ò k̄ipie: Baa tó n̄ n̄ àizeɛ guo kp̄aa, má gennɔo. Má p̄oble mà imi gue beeuo, ⁹ asa Dii òmɛɛ à mè másu p̄oble lao, másu imi lao, mé másu tá n̄ zé p̄o ma m̄oo. ¹⁰ ɔ à zé p̄ale s̄è, i zé p̄o à m̄ò Beteli se bo.

* **12:16** 2Sam 20.1 † **12:28** B̄oa 32.4 * **13:2** 2Kia 23.15-16

11 Anabi zie ku Beteli we. Ké aà néo sù, aa yá pò Lua gbépi kè we zibeezi dàu aa siu ní mae ní yá pò a ò kíeo píi. 12 O an mae ní lá à m̀: Zé kpele a sèi? O aà néo zé pò Lua gbé pò b̀ Yuda búsuupi sè òè. 13 O a òné: A káoyemee zàa'inae. O aa yèè aa aà dikpe. 14 Ké à pèle Lua gbépizi, ò à aà lè zòlea gbéneli gbáu. O à aà là à m̀: Lua gbé pò b̀ Yuda búsuun n ũa? A wèwà à m̀: Mámé! 15 O ānabi zipi òè: M̀ wà gé ma be, ní pòble. 16 A wèwà à m̀: Má f̄ ea tanno. Má f̄ pòble mà iminno gue beeuo, 17 asa Dii òm̀e à m̀, másu pòble ge mà imi lao, mé másu tá ní zé pò ma m̀oo. 18 O ānabi zipi òè: Anabin ma ũ lanwa. Malaikae mé Dii yā'òm̀e à m̀ mà pélenzi mà sunno ma be, ké ǹ pòble, ní imi. A m̀ lè ee ānabipi lé tó.

19 O Lua gbépi èa gèaàno, à pòblè aà be, à imi. 20 Goo pò aa zòle pòbleai, Dii yā'ò ānabi zi pò s̀aànope, 21 ò à wiidò Lua gbé pò b̀ Yuda búsuupiwa à m̀: Dii n Lua m̀, lá n gi a yāmai, ni yá pò á òne mao, 22 n ea n m̀ n pòblè, n imi gu pò á òne r̄su bleuo, r̄su miuopi, wa n v̄ n deziò mia'euo. 23 Aà pòblea ní aà imiao gbea, ānabi pò s̀aànope káoyèè zàa'inae. 24 Ké à dàzeu, ò à kpàaũ ní nòomusuo, nòomusupi aà dè. Aà ge gò dilea zéu, ò zàa'ina ní nòomusuo gò sí aà gepizi. 25 Ké gbé pò lé ḡeo aà ge è wúlea zéu we ní nòomusu pò zeio, ò aa gè a baokpà wéle pò ānabi zipi kuu.

26 Ké ānabi pò s̀aànope a baomà, à m̀: Lua gbé pò ḡi Dii yāmain we. O Dii aà kpà nòomusuwa, à aà è'e a dè lá Dii òèwa. 27 O a ò a néone: A káoyemee zàa'inae. O aa yèè. 28 A dàzeu, ò à gè à aà ge lè wúlea zéu. Zàa'ina ní nòomusuo aa s̀aàzi. Nòomusupi i gepi soo, mé i zàa'inape é'e s̄o. 29 O ānabipi Lua gbépi ge se d̄i zàa'inae à s̀ò a be wéleu, ké à aà gaa óob, i aà v̄. 30 O à aà v̄i azia mia'eu, à óob à m̀: Waiyoo ma gbé! 31 Ké à aà v̄i màa, a ò a néone: Tó ma ga, à ma v̄i mia'e pò ma Lua gbépi v̄iupiu, í wá ge kpak̄i. 32 Asa àsi pò Dii dàè a ò Beteli sa'ok̄i musu ní táakpe pò kú Samali búsu wéle gules̄uo a ke s̄anae.

33 Yápi gbea Yeloboaũ i a yāvāikea too, baa se à èa Isaili bui píi d̄ile gules̄i sa'onao ũ lo. Gbé pò aa ye ḡo gules̄i sa'onao ũ ò à ní kpá a ũ. 34 Duuna pò tò wà Yeloboaũ buio tòlòz̄ò aa m̄de dúniaun we.

14

Anabi Ahia yá pò a Yeloboaũ le oa

1 Goo bee gyā Yeloboaũ neḡe Abia lè. 2 O Yeloboaũpi ò a nae: Fele n̄ nzia lile, ké wasu n d̄s ma n̄ ũo, ní gé Silo. Anabi Ahia ku we. Ome òm̀e máo de Isailio k̄ia ũ. 3 P̄ee se mèn kwi ní k̄aao ní zó t̄uo, ní geòè. A yá pò a népi le onee. 4 O Yeloboaũ n̄ kè màa, à f̄ele gè Silo à gè Ahia be. Ahia wé lé gu'e lo, asa à zik̄ùe, aà wé gò s̄uii. 5 A m̀ lè Dii ò Ahiae: Yeloboaũ n̄ né lé gyāke, ò àle mó a yāgb̄eaima. Lá r̄ȳo wewàn ke, asa tó à m̀, a azia lilene gb̄ep̄ale ũe.

6 Ké Ahia aà kèse k̄ofi mà, àle ḡe kpéu, à m̀: Ḡe Yeloboaũ na! Bóyāi n̄ nzia lile màai? Yāp̄ās̄i Lua m̀ mà onee. 7 Ge n̄ o Yeloboaũe, Dii Isailio Lua m̀ áme a n se n gb̄éu guu, a n dile a gb̄é Isailio d̄aana ũ. 8 A Davidi buio b̀ kp̄alau, ò a n kp̄au, k̄asi ní de lá a zòblena Davidiwa. Aàpi a yād̄ileao k̄ua, a teazi ní n̄sem̄endoo, à yá pò á yei kè. 9 N v̄aikè de gb̄é pò d̄aaneola, n ge n dii p̄aleo kè nziae, m̀ pò ní k̄asa t̄aa ũo, ò n bo aà kpe, n a p̄o f̄ele. 10 Ayāmeto á yávia n buiowa, á n ḡeo kaale Isailio guu z̄oo ní wéeo píi, í tes̄o n bewa, lá w̄i tes̄o zùgb̄owa e à ték̄u láa píiwa. 11 Gb̄eo n bui pò aa gaga wéleuo só, b̄ao i n gb̄é pò aa gaga s̄euo ble. Dii mé ò. 12 Mpi sa s̄o n̄oe, fele ta be. Tó n kèsep̄ele wéle guu ḡò, népi a gae. 13 Isailio i aà ge óob, aai aà v̄i. Yeloboaũ buio guu píi, aàpi wa v̄i ado, asa aàpi ado ò Dii Isailio Lua yāmaa èwà Yeloboaũ ua. 14 Dii a k̄ia p̄ale dile a gb̄é Isailione. Ome a Yeloboaũ buio d̄ede. Gb̄ae! B̄o ke ló? Ee, tiatiae! 15 Dii a got̄o Isailiowa, aai ḡo lán fee pò lé deede í guuwa. A Isailio b̄ole búsu maa pò a kpà ní deziowae beeu, i ní fáaa Uflata baale, ké aa Asetaati lí

pèlèpèlè, aa Dii pò fèlèoè yáí. ¹⁶ A Isailio kpámá duuna pò Yeloboaũ kè à Isailio dà a keau yáí.

¹⁷ Ǿ Yeloboaũ na fèlè lé tá. Ké à kà Tiiza, àlè gē kpéu, ǿ negōenapi gà. ¹⁸ Wà aà vǿ, ǿ Isailio ǿlòb mípii, lá Dii dà a zòblena ānabi Ahiaε a òwa. ¹⁹ Yeloboaũ yá kǿniò ku Isaili kíao ladau, zǿ pò a kàò ní aà kíakεyāo pii. ²⁰ Yeloboaũ zòlèa kpalau pii wèè bao ní plaoε. Ké à gà, ǿ aà né Nadabu zòlè aà gbεu.

Yudaò kí Lòbòau (2Lad 12.1-16)

²¹ Salomòò né Lòbòau mé Yudaò kía ũ. A kpalablè a wèè bla ní mēndooode guue, ǿ à kè kpalau Yelusaleũ wèè gēo ní plao, wéle pò Dii dǿlè Isaili bui pii wéleò ũ guu, ké a tó àò kuwà. Aà da tón Naama, Amōni buiε. ²² Yudaò yá pò Dii yeio kè, aa aà zafèè de ní deziola pii ní duuna pò aa kèò. ²³ Aa gulesǿ bò sa'okǿiò ũ sǿsǿ lesǿ musu pii ní lí yèlèlèò gbáuo pii, aa gbεò ní líò pèlèpèlèu. ²⁴ Baa se táakpε káaluao* ku Isaili bùsuu gōεò ní nōεò ũ. Isailio bui pò Dii ní yánéò yābēεkεao sè piiε.

²⁵ Kí Lòbòau kpalablea wèè sòode guu ǿ Egipi kí Sisaki mò lèlè Yelusaleũwa. ²⁶ A Dii kpé àizεεò ní kibe pòò náaa, à vua sēngbao pò Salomòòpio sèlè pii. ²⁷ Ǿ kí Lòbòau sēngbaopio gēε pí ní mōgotēo, a nà dǿai pò aaǿ a bε zé dǿao dǿaanaone ní ǿzǿ. ²⁸ Tó kí lé gé Dii kpéu, dǿaipio ǿ sēngbaopio kǿa. Tó dǿaipio sù, ǿ aaǿ εa kále ní kpéu.

²⁹ Lòbòau yá kǿniò ku Yuda kíao ladau. ³⁰ Lòbòau ní Yeloboaũo aaǿ zǿka ní kōo gōopiiε. ³¹ Ké Lòbòau gà, wà aà mia kpákōi ní aà deziò Davidi wéleu. Aà da tón Naama, Amōni buiε. Ǿ aà né Abia zòlè aà gbεu.

15

Yudaò kí Abia (2Lad 13.1-3, 22-23)

¹ Nεba né Yeloboaũ kpalablea wèè bao plasaide guu ǿ Abia gò Yudaò kía ũ, ² à zòlè kpalau Yelusaleũ wèè aaōε. Aà da tón Maaka, Abisaloũ buiε. ³ A duuna pò a mae kèò kè piiε, i azǿa kpa Dii a Luawa lá a dezi Davidiwa. ⁴ Ama Davidi yáí ǿ Dii aà Lua tò aà bui zòlè kpalau Yelusaleũ, à aà buipi dǿlè aà gēε ũ, a tò Yelusaleũ zεdǿa. ⁵ Asa Davidi yá pò Dii yei kè, i gǿ yá pò Dii dǿlèε maio e a wēni léu, mé i kε Iti bui Uli yá* bàasio.

⁶ Abia ní Yeloboaũo aaǿ zǿka ní kōoε e Abia wēni léu. ⁷ Abia yá kǿniò ku Yuda kíao ladau. ⁸ Ké à gà, wà aà vǿ Davidi wéleu, ǿ aà né Asa zòlè aà gbεu.

Yudaò kí Asa (2Lad 14.1-2, 15.16-19, 16.1-6, 11-14)

⁹ Isailio kí Yeloboaũ kpalablea wèè baode guu ǿ Asa gò Yudaò kía ũ, ¹⁰ ǿ à zòlè kpalau Yelusaleũ wèè bla ní mēndoo. Aà dazi tón Maaka, Abisaloũ buiε. ¹¹ Kí Asa yá pò Dii yei kè lá a dezi Davidiwa. ¹² A táakpε káaluao yà a bùsuu, ǿ à dii pò a deziopio kòlè pii. ¹³ Baa se à a dazi Maaka bò kíakεu, ké à Asetaati lí pò Lua ye a gǿyāio pèlè yáí. Kí Asa lípi zò à tesòwà Sedō guzulεu. ¹⁴ A azǿa kpà Diiwa e a wēni léuε, āma i gulesǿ pò wa bòò daaǿ. ¹⁵ A vua ní ánusuo ní pǿpǿle pò api ní a maeo dǿlè Dii pò ũò sèlè kále Dii kpéu.

¹⁶ Asapi ní Isailio kí Baasao aaǿ zǿka ní kōoε e ní kpalablea léwa. ¹⁷ Baasapi mé gè lèlè Yuda bùsuwa, ǿ àlè bílǿo Lamai, ké gbēε suli bǿ ge àli gē Yudaò kí Asa bùsuo yáí. ¹⁸ Ǿ Asa ánusuo ní vua pò gò Dii kpé làasiuo sèlè ní pò pò kú a bε làasiuo, a nà a ïwaone ní ǿzǿ, ǿ à ní zǿ Damasi, Sili bùsu kí Benadada, Tablemò né, Eziō tǿūna kǿi à mè: ¹⁹ Wà lεdoũkε, lá ma mae ní n maeo kè yāawa. A ánusuo ní vuaon kε. Lεdoũ pò ní vǿ ní Isailio kí Baasao gboo, i

* 14:24 Iko 23.18 * 15:5 2Sam 11.1-27

gomala ní a zígɔɔ. ²⁰ Ǿ Benadada ledoukè ní Asao, à a zígɔɔ gbàe aa gé lélei Isaili wéleowa. Aa Iyoni sí ní Dão ní Abeli Bemaakao ní Genezaleti búsuo ní Nefatali buiɔ búsuo píi. ²¹ Ké Baasa a baomà, ɔ à bíiɔa Lamai tò à tà Tiiza. ²² Ǿ kí Asa kpàwakè Yudaone píi, i gbèe tēboo à mè, aa Lama gbèe ní lí pɔ Baasa lé bíibòò sèle. Ǿ à bíibòò Geba pɔ kú Bēyāmeɛ buiɔ búsuu ní Mizipao. ²³ Kí Asa yá kɔniɔ ku Yuda kíao ladau, à negɔnkɛyāo ní yá pɔ a kèo píi ní wéle bíi pɔ a bòo. Ké à zikù, gyā à kù a gbálaowa. ²⁴ Ké à gà, wà àà mia kpàkɔi ní àà deziɔ Davidi wéleu, ɔ àà né Yosafa zòle àà gbèu.

Isaili kɔ Nadabu

²⁵ Yudaɔ kí Asa kpalablea wè plaade guu ɔ Yeloboau né Nadabu gò Isailiɔ kía ũ, à zòle kpalau wè plaɛ. ²⁶ A yá pɔ Dii yeio kè, à zè ní yá pɔ a mae kè à Isailiɔ dà duunauo. ²⁷ Ahia né Baasa, Isakaa bui lekpaáaazi gɔɔ pɔ aapi ní Isailiɔ lé koezɔ Filitē wéle Gibetɔi, ɔ Baasapi àà dè we. ²⁸ A àà dè Yudaɔ kí Asa kpalablea wè àaɔde guue, ɔ à zòle àà gbèu. ²⁹ Ké à nà kpalableawa, ɔ à Yeloboau buipio dède píi, i ní gbèe too, à ní mǐde lá Dii dà a zòblena Ahia, Silo gbéɛ a òwae. ³⁰ Yápi kè màa duuna pɔ Yeloboau kè à Isailiɔ dà a keau, à Dii Isailiɔ Lua pɔ fèleòè yáie. ³¹ Nadabu yá kɔniɔ ku Isaili kíao ladau. ³² Kí Asa ní Isailiɔ kí Baasao aaɔ zika ní kɔo e an kpalablea léwae.

Isaili kɔ Baasa

³³ Yudaɔ kí Asa kpalablea wè àaɔde guu ɔ Ahia né Baasa gò Isailiɔ kía ũ. A zòle kpalau Tiiza wè baasɔo mǎndosaie. ³⁴ A yá pɔ Dii yeio kè, à zè ní Yeloboau yákeao ní duuna pɔ à Isailiɔ dà a keauo.

16

¹ Dii yā'ò Anani né Yehuɛ, ɔ à àsi'ò Baasae à mè: ² Ma n se luutēu, ma n dile ma gbé Isailiɔ dɔaana ũ, ɔ n ze ní Yeloboau yákeao, n ma gbé Isailiɔ dà duunau, ɔ an duunapio ma pɔ fèle. ³ Mpi ní n buiɔ, má á dēonzɔ sae. Má ke n uae lá má kè Neba né Yeloboau uaewae. ⁴ Gbèe n gbé pɔ aa gaga wéleuo só, bāo i n gbé pɔ aa gaga sēuɔ ble. ⁵ Baasa yá kɔniɔ ní àà negɔnkɛyāo ku Isaili kíao ladau. ⁶ Ké Baasa gà, wà àà vǐ Tiiza, ɔ àà né Ela zòle àà gbèu.

⁷ Dii yápi dà ānabi Yehu, Anani néɛ, ɔ a ò Baasae ní a buiɔ vāi pɔ a kè à Dii pɔ fèleòè lá Yeloboau buiɔ kèwa yáí ní Yeloboau bui pɔ à ní mǐdeɔ yáo lo.

Isaili kɔ Ela

⁸ Yudaɔ kí Asa kpalablea wè baasɔo ní mǎndoodo guu ɔ Baasa né Ela gò Isailiɔ kía ũ, à zòle Tiiza wè plaɛ. ⁹ Aà iwao do Zimli mé àà zikasɔgɔo lee do gbēzɔo ũ, ɔ à gbé lè aa lekpaáaazi. Ké vèe lé Ela de a be ziiia Aaza kpéu Tiiza, ¹⁰ ɔ Zimli gè à àà dè Asa kpalablea wè baasɔo ní plaode guu, ɔ à zòle àà gbèu. ¹¹ Ké à zòle kpalau a làa, ɔ à Baasa buiɔ dède píi, i gɔee to àà daeɔ ge àà gbēnao guuo. ¹² A Baasa buipio mǐde píie, lá Dii dà ānabi Yehuɛ a òwa. ¹³ Baasa ní a né Elao Dii Isailiɔ Lua pɔ fèleè duuna pɔ aa kè táao yá musu, mé ké aa èa Isailiɔ dà a keau yáí. ¹⁴ Ela yá kɔniɔ ku Isaili kíao ladau.

Isaili kɔ Zimli

¹⁵ Yudaɔ kí Asa kpalablea wè baasɔo ní plaode guu ɔ Zimli zòle kpalau Tiiza gɔɔ soplá. Gɔɔ bee Isaili zígɔɔ bòo ku Filitē wéle Gibetɔ sae. ¹⁶ Ké zígɔpio mà Zimli lekpaáí ní gbé kizi à àà dè, ɔ aa ní dɔaana Ǿmeli díle Isailiɔ kía ũ ní bòou wegɔɔ. ¹⁷ Ǿ Ǿmeli ní Isaili zígɔɔ kè Gibetɔwa, aa gè koezò Tiizai. ¹⁸ Ké Zimli è aa a wéle síwa, ɔ à dède sí a be kpediakɔau musu, à tesòwà, ɔ tépi kùwà. A gà ¹⁹ duuna pɔ a kè yáie. A yá pɔ Dii yeio kè, à zè ní Yeloboau yákeaoe. A duunakè mé à èa Isailiɔ dà a keau. ²⁰ Zimli yá kɔniɔ ní lé pɔ a kpááírnɔ Elazio ku Isaili kíao ladau.

Isailio kí Omeli

²¹ Isailio kōkpaalè læe pla. An gbé kīnio ye Gina né Tibeni kpá kía ũ, gbé kīnio sō Omeli. ²² Ké gbé pó aa zè ní Omelioo gbāa de gbé pó aa zè ní Gina né Tibenioola, ō wà Tibenipi dè, Omeli mé kpalablè. ²³ Yudaō kí Asa kpalablea wè baakwi ní mēndoode guu ō Omeli gō Isailio kía ũ, à zòlè kpalau wè kuεplae. A ku Tiiza wè sooloe, ²⁴ ō à Samali sīsī lù Semεewa ní ánusuo kiloo bàākwī, ō à wéle kàlewa, à tōkpàè Samali, ké Semεε mé sīsīpi vī yāa yái. ²⁵ Omeli yá pó Dii yeio kè, à duunakè de gbé pó dāaaεola píi. ²⁶ A zè ní Neba né Yeloboaū yākeao píe. A Dii Isailio Lua pō fēlèè ní duuna pó a kè táāo yá musu, à èa Isailio dà a keauo. ²⁷ Omeli yá kīnio ní a negōnkēyāo ku Isaili kíaō ladau. ²⁸ Ké à gà, wà aà vī Samali, ō aà né Ahabu zòlè aà gbēu.

Isailio kí Ahabu

²⁹ Yudaō kí Asa kpalablea wè bla plasaide guu ō Omeli né Ahabu gō Isailio kía ũ, à zòlè kpalau Samali wè bao ní plaoe. ³⁰ A yá pó Dii yeio kè de gbé pó dāaaεola píi. ³¹ Zεa ní Neba né Yeloboaū duunakeao i kèè yāe ũo, ō à Sidōdeō kí Ebaali nenεe Zezabeli sè nō ũ, ō à nà zōblea Baaliεwa, ū aà sisi. ³² A kpedō Baalipie Samali, ō à aà gbagbakīi pèlè kpépiu. ³³ A Asetaatili pèlèu lō, à èa Dii Isailio Lua pō fēlèè de Isaili kía pō dāaaεola píi.

³⁴ Ahabupi gōō ō Beteli gbé Hieli Yeliko kèke kàle. Ké à a bīi ε kpàle, ō aà negōe séia Abilaū gà. Ké à a bōle gbaō pèlè, ō aà né gbezāna Segubu gà, lá Dii dà Nuni né Yozueεe a òwa.*

17*Gbagbaao anabi Elia gwaa*

¹ Tisebe gbé Elia bō a be Galada bùsuu, à gè Ahabu lè à mè: N Dii Isailio Lua pó mále zōbleè kuao, sea za wēa fii a kpao, lou a mao. Sema gōō pó má ò bàasio.*

² Ō Dii yā'ò Eliapie à mè: ³ Fεle gé gukpe oi, ní ule Keliti swa'eu Yuudē baale, ⁴ nío swapi í mi. Má dīle gbagbaaoεe aao n gwa we. ⁵ Ō à ge kè lá Dii òewa, a ku Keliti swa'eu Yuudē baale. ⁶ Gbagbaao ū mōè ní pēεo ní nōōo kōō ní oosio, ō ū swapi í mi.

Salεpa gyaa Elia gwaa

⁷ Gōōpla gbεa swapi í bà, ké lou lé ma bùsupiuo yái. ⁸ Ō Dii yā'òè à mè: ⁹ Fεle gé Salεpa, Sidō sae, nío ku we. Má dīle gyaa taasideεe aao n gwa we.† ¹⁰ Ō à fēle lé gé Salεpa. Ké à kà wélepi léi, à gyaae lè, àle yāawe we. Ō Elia lezù gyaapizi à mè: Ge ñ mōmεε ní ío, baa yōō, mà mi. ¹¹ Ké àle gé dáí, Elia èa lezùaaži à mè: Ní mōmεε ní pēε mionao lō. ¹² Ō nεpi òè: N Dii n Lua kuao, baa kàa má vío, sema pówenti òkū do pēna guu ní nīsi yōōnao tùu guu bàasio. A yàa mále we ke, mí tá be mà blekèò wà ble ní ma néo, wío ga dá. ¹³ Ō Elia òè: Nsu to vīa n kūo. Ge ñ ke lá ní òwa, āma kàa keò yōōnno ñ mōmεε gīa, ní gbasa ñ n pó ke, á ní n néo. ¹⁴ Asa Dii Isailio Lua mè pówenti a lāa pēna guuo, mé nīsi a lāa tūupiuo e gōō pó a to lou ma bùsu la ge kaò. ¹⁵ Gyaapi ge kè lá Elia òewa, ō aale pōble màa e gōō ūma, aàpi ní a bedeo ní Eliao. ¹⁶ Pówenti i lāa pēnapiuo, mé nīsi i lāa tūupiuo, lá Dii dà Eliae a òwa.

¹⁷ Bee gbεa nōe uabelepi népi lé gyāke. Ké gyāpi gbāakū maamaa, ō népi gà. ¹⁸ Ō nεpi ò Eliae: Lua gbé, bómε wá daaa, ō n mō ma bei? N mō ma duuna òi Luagu, ké aà ma né de yái yā? ¹⁹ Ō Elia òè: N n népi kpaa. Ō à népi sí nεpi òzī, à dēdēò kpēdiakōa kpea pó à pīlau. A aà wùle a liiwa we, ²⁰ ō à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, nímε ní tò gyaa pó ma pila aà be né gà, n pōsia kpāaàzia? ²¹ Ō à kua ká màma negōenapiwa gēn āaō,‡ à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, to aà wēni ea su aà mēu. ²² Dii Elia wiilea mà, ō wēni èa sù népi mēu, à vù. ²³ Ké Elia negōenapi sè à pīlào, à gèò kpéu, ō à aà kpà aà dawa à mè: Gwa, n né bée! ²⁴ Ō nεpi ò Eliae: Má dō sa ké Lua gbén n ũ. Dii yá pó bō n léuá sīanae.

* 16:34 Yoz 6.26 * 17:1 Zaa 5.17 † 17:9 Luk 4.25-26 ‡ 17:21 2Kia 4.34-35

18

Elia n Obadio

¹ Elia gɔɔplakè we. A wè àaɔde guu ɔ Dii yá'òè à mè: Ge n nzia ɔb Ahabue, mí tó lou ma aà bùsuu. ² ɔ Elia fèlè lé gé azia ɔbi Ahabue.

Nɔana sɔ à pāsikù Samali, ³ ɔ Ahabu a be zia Obadia sisi. Obadiapi sɔ i misiile Diie maamaae. ⁴ Gɔɔ pɔ Zezabeli lé Dii ānabiɔ dede, Obadia n sèle gbēɔn basɔ, à n úle gbè'eo guu gbēɔn blakwikwi, ɔ à n gwá n bleo n ío. ⁵ ɔ Ahabu ò Obadiapie: Wà bùsu keele wà gé nibɔnao n swa'eu pii. Wiliɔ dɔo tó wá sè e wà wá sɔɔ n wá sɔbaonaɔ gwað. ⁶ ɔ aa bùsu kpaalèkɔe, an baade a zé sè. ⁷ Ké Obadia kpàaũ n Eliao zéu, à aà dɔ, ɔ à wùle a gbēu à mè: Ma dii Elia, mímenn wea? ⁸ Elia wèwà à mè: Mámé! Ge n o n diie ma su. ⁹ ɔ Obadia mè: Taae kpele má kè, ɔ nle mapi n zòblena na Ahabue a ɔzi aà ma dei? ¹⁰ N Dii n Lua kuao buie ge bùsue ku ké ma dii gí gbéɔ ziuimá n weleio. Tó wà mè n kú weo, i to aa me wa si n pɔeo. ¹¹ ɔ nle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? ¹² Tó ma gēzea, máo dɔ gu pɔ Dii Nisina a n se taunnao. Tó ma ge má ò Ahabue, mé i n eo, a ma dee. Mapi n zòblena sɔ ma misiile Diie za ma ewaasogɔe. ¹³ Ma dii Elia, ké Zezabeli lé Dii ānabiɔ dede, ni yá pɔ má kè mao lé? Mámé ma n gbēɔ sèle gbēɔn basɔ, ma n úle gbè'eo guu gbēɔn blakwikwi, ma n gwá n bleo n ío. ¹⁴ ɔ nle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? A ma dee. ¹⁵ ɔ Elia mè: N Dii Zigɔde pɔ mále zòbleè kuao má gé aà ma e gbāe.

Elia n táadeɔ kua Kaameli gbɛ musu

¹⁶ ɔ Obadia gè dà Ahabue, à yápi òè, ɔ Ahabu gè dai Eliale. ¹⁷ Ké Ahabu Elia è, a òè: Isaili bùsudeɔna, mímenn wea? ¹⁸ ɔ Elia mè: I ke mámé ma Isaili bùsu dèo, mpi n n mae bedeo áme á dè, asa a pàkpà Dii yádileaoi, á té Baalizie. ¹⁹ Isailiɔ sisi pii sa aa káamazi Kaameli gbɛ musu sānu n Baali táade gbēɔn òaa pla n blakwiɔ n Asetaati táade gbēɔn òaa pla pɔ aai poble n Zezabeliɔ.

²⁰ Ahabu Isailiɔ sisi pii, ɔ à táadepiɔ káaa Kaameli gbɛ musu. ²¹ ɔ Elia sò Isailiɔzi à n lá à mè: Aɔ yá kúa ɔkpeai e bɔe ni? Tó Dii mé Lua ũ, à teaazi. Tó Baalie sɔ, à teaazi. Aai yāe zá síwàò, ²² ɔ Elia òné: Dii ānabiɔ guu mámé ma gɔ mado. Baali táadeɔ sɔ aa gbēɔn òaa pla n blakwiɔe. ²³ A zuswana kpáwá mèn pla, táadepiɔ i a mendo se aa zōezōe aa ka yāaa, aasu té dauo. Mapi sɔ má ado keke, mí ká yāaa, má té dau sɔo. ²⁴ Ampiɔ aa Baali sisi, mapi sɔ má Dii sisi. An gbé pɔ yāmà à tesòwà ɔme Lua ũ. ɔ gbépii mè: A maae! ²⁵ ɔ Elia ò táadepiɔne: A zuswana mendo se keke káau, asa áme á dasi. A á dii sisi, kási ásu té dauo. ²⁶ ɔ aa zuswana pɔ wa kpámá si aa kèke, ɔ aale Baali sisi za kɔ e íatē gè kàò minanguo. Aale ɔwā, aale lia sa'okii pɔ aa bòi, aale me: Baali, yāmawáe! N beeo aai yāe mao, i yāmamá. ²⁷ Ké íatē kà minanguo, ɔ Elia lé n láanike à mè: A wiile gbāa, ɔme diie úo lò? Aà láasoo tà saalon nò, á dɔa? A gè bíikpekei yà? A gè wéleu yà? Ale i'oe, ɔ ále aà vua? ²⁸ ɔ aale wiile n ɔ gbātēo, aale nzia lili n fēndao n sōnao lá aai kewa, e au lé bàale n mewa. ²⁹ Ké íatē gè aua pilai, ɔ aale yāyaaabɔle e sa oosi ogɔ gè kàò. N beeo i yāe zá símáò, i yāmamá, i swásenizio.

³⁰ ɔ Elia ò bílae: A sōmazi! Ké aa sòaazi mípii, ɔ à Dii gbagbakii pɔ wa gbò kèke lé bo. ³¹ A gbɛ sèse mèn kuepla Yakɔbu buiɔ dasileu. Yakɔbupi Dii yá'òè yāa à mè, wáli oè sa Isaili.* ³² Ké à Dii gbagbakii pi bò, ɔ à eyɔ liai. Epi kà à í sí litili gēo. ³³ A yàakà sa'okii pia, à zupi zōezōe a kà yàapia ³⁴ à mè: A íto lo síi, í ka sa'obɔpiwa n yàapio. Ké aa tò, ɔ à mè: A ea to ɔ. Ké aa tò, ɔ à mè: A ea to à ke gēn àaɔ. ɔ aa tò e gēn àaɔ. ³⁵ Ipi bàalè lia sa'okii pizi e epi pà. ³⁶ Sa oosi ogɔ ɔ ānabi Elia sò à mè: Dii, Ablahaũ n Izaakio n Isailio Lua, to wà dɔ gbā ké mímenn Isailio Lua, mé n zòblenan ma ũ, mále yāe bee ke, ké míme n òmee yái. ³⁷ Yāmaa Dii! Yāmaa, ké gbéee beeo e dɔ ké n Dii mímenn Lua, mé nle n nòse liléné, ké aa ea sumae. ³⁸ ɔ

* 18:31 Daa 32.28

Dii té sù sa'obò ní yàao ní gbèò ní bùsuopiwa, aa tekù, ò í pò kú eupi bà. ³⁹ Ké gbéò è, aa wùlè ní gbèeu aa mè: Dii mé Lua ù! Dii mé Lua ù! ⁴⁰ Ǿ Elia òné: A Baali táadeò kúkù, an gbèe su piliwáo. Ké aa ní kúkù, ò Elia gèrínò Kisò guzuleu, à ní dede we.

⁴¹ Elia ò Ahabue: Ge n poble, ní imi, asa ma lou kòfi mà dò. ⁴² Ǿ Ahabu gè lé poble, àlè imi. Ǿ Elia dèdè gè Kaameli misonaa, à sionkpa à wèpèlè a gbáu. ⁴³ A ò a zíkènae: Ge n gugwa ísia oi. Ǿ à ge gwà. Ké à sù, à mè: Pòe ku weo. Ǿ Elia òè aà ea gé gwai ló, ò à gè màa e gèn soolo. ⁴⁴ A gèn soplade guu ò zíkènapì mè: Ma lou è na sèseennò lán olawa, àlè fèlè ísiaa. Ǿ Elia òè: Ge n o Ahabue aà a sògo dò sòone, i gèu à pila gbèwa e lou àò gé gíiè. ⁴⁵ Lou lé sisi busebuse, zàa'iana fèlè, ò lou kwè.† Ahabu ku sògou, àlè tá Yezelèe. ⁴⁶ Dii gbàa dèdè Eliawa, ò à a ulada kàaa a kù, à bàalè dèaa Ahabue e à gè kàò Yezelèe.

19

Dii bò m̀oa Eliawa Olebu

¹ Ké Ahabu yá pò Elia kè dàu a síu Zezabelie píi, lá à táadepiò dèdè ní fèndao nípii, ² ò Zezabeli lékpásakè Eliae à mè: E zia maa'i, tó mi kenne lá ní kè táadeonewao, adeò yápásíkemee bèebèe! ³ Ǿ vía Elia kù, ò à fèlè bàalè à azía mibòkíi wèlè. Ké à kà Bèeseba, Yuda bùsuu, we à a zíkènapì tòu, ⁴ ò à táa'ò gbáau gòò do. A gè zòlè séli gbáu, ò à wabikè à e ga à mè: Dii, ké bee m̀da. Ma se gòò, asa má de ma deziolao.* ⁵ Ǿ à wùlè lé i'ò sélipi gbáu.

Malaika mò we, à onàwà à mè: Fèlè poble. ⁶ Ké Elia gugwà, ò à kàa asaa ní ituuo è kálea a mizí. Ǿ à poble à imí à èa wùlè. ⁷ Dii Malaika èa mò a gèn plaadei, à onàwà à mè: Fèlè poble, asa tá gbàa níle mó oi. ⁸ Ǿ à fèlè poble à imí. Blèpi tò à gbàa'è, ò à táa'ò gòò bla fàane ní gwàasínao e à gè kà Lua gbè pò wí me Olebui.† ⁹ Ké à gè lé i gbèpi eu, we ò Dii yá'òuè à mè: Elia, bó níle ké lai? ¹⁰ A wèwà à mè: Dii Lua Zígòde, ma ze ma gi fíafía n yá musu, asa Isailiò pàkpà ní bàakuarínò yáí, ò aa ní gbagbakíò gbòò aa ní ànabiò dèdè ní fèndao. Mámè ma gò mado, ò aale ma we sa.‡ ¹¹ Ǿ Dii mè: Bò ge ze ma ae gbè musu le, mí gè n ae.

Zàa'ian gbàa fèlè, àlè gbèsísípíò paa, àlè gbèsiò wíwi Dii ae, kási Dii ku íanapi guuo. Íanapi gbèa tòlè lùalua, kási Dii ku tòlè lualuaapi guuo. ¹² Tòlè lualuaapi gbèa sa téè, kási Dii ku tépi guuo. Tépi gbèa yákpàina mé dò busennò. ¹³ Ké Elia yápi mà, à a ulada kù a wéa, ò à bò gè zè gbè'èpi lé, a mà wa òe: Elia, bó níle ké lai? ¹⁴ A wèwà à mè: Dii Lua Zígòde, ma ze ma gi fíafía n yá musu, asa Isailiò pàkpà ní bàakuarínò yáí, ò aa n gbagbakíò gbòò aa n ànabiò dèdè ní fèndao. Mámè ma gò mado, ò aale ma we sa. ¹⁵ Ǿ Dii òè: Èa ta Damasi guwaiwaiu. Tó n ka we, ní Azaeli díle Silìò kía ù,§ ¹⁶ ní Nimisi tòuna Yehu díle Isailiò kía ù,* ní Abeli Mèola gbé Safata né Elizi díle n gbèu ànabi ù. ¹⁷ Gbé pò bò Azaeli fènda léziò, Yehu mé a ní dede. Tó aa bò Yehu fènda léziò sò, Elizi mé a ní dede. ¹⁸ N beeo má Isailiò ví gbèon òaasòsoo lèe sopla (7.000). An gbèe i kúle Baalie à lèpèwàò.†

Elizi sísia

¹⁹ Ǿ Elia fèlè bò we, à gè Safata né Elizi lè, àlè sapa ní zuo ní a gbéò soon kuepla. Aàpi mé té zá. Ǿ Elia sòààzi, à a ulada kàaàla. ²⁰ Ǿ Elizi a zuo tò we, à bàalè bò tè Eliazì, ò a òè: To mà gé lezai ma de ní ma daowa gíà, mí gbasa m̀ tenzi sa. Elia mè: Gé, ní ea su. N yá pò má kènè dò. ²¹ Ǿ Elizi èa à a zupìò kòlokpa, à tekà ní zù zíkèbòò, ò à zupìò nòò fùukè a kpà gbéowa aa sò. Ǿ à bò tè Eliazì, à gè aà zòbàna ù.

20

Bènadada ní a zìgòò koezòsa Samalizi

† 18:45 Zaa 5.18 * 19:4 Yon 4.3 † 19:8 Bsa 3.1 ‡ 19:10 Lom 11.3 § 19:15 2Kia 8.7-13 * 19:16 2Kia 9.1-6 † 19:18 Lom 11.4

1 Silió kí Benadada a zígɔ́ kàaa píi. Kíá gbě̀on baakwi ní plaoɔ kuaàno ní ní sɔ́o ní ní zikasɔ́go. ɔ aa gè koezò Samalizi aale lélewà. 2 ɔ à gbé́o zì Ahabuwa wéle guu 3 à mè: Ma Benadada ma mè, n ánuusu ní n vuao gò ma pò ũe. N no maa ní n né maa gò ma pò ũe lo. 4 ɔ Isailio kíá mè: Ma dii kí, mapi ní pò pò má vɔ́o gò n pò ũe píi lá ní òwa. 5 ɔ Benadada èa gbé́o zìwà lo à mè: Ma Benadada ma mè, ma gbé́o zì n ánuusu ní n vuao ní n noo ní n néo gbɛaimae. 6 Zia maa'í má a gbé́o zìma, aa n be yoe ní n gbé́o beo, aai á pò beedeo séle suomee píi. 7 ɔ Isailio kíá a bùsu gbě̀zɔ́o sisi píi à mè: A è lá àle ma léwéó? Ké à gbé́o zìá, à ma nao ní ma néo ní ma ánuuso ní ma vuao gbèa, mi gioèò. 8 ɔ gbě̀zɔ́opio ní gbé́ kɔ́nio òè: Nsu n aà yámao, nísu weièò. 9 ɔ a ò Benadada zinaone: A ge o ma dii kíe, yá pò a gbèa mapi a zòblena wa káau ɔ má ke. Yá pò a gbèa gbèzãe bee má keo. ɔ zɔ́napiò èa tà Benadadawa ní yápio. 10 ɔ à èa gbé́o zì Ahabuwa lo à mè: Tó Samali bùsuti gò à kà ké ma zígɔ́ e séle ní miwa okù dodo, adeo yápásikeme bèebèe! 11 ɔ Isailio kíá mè: A ge oè, gbé́ pò lé a zika'ula da su íanadã lá à ulapi bò lé kálewao. 12 Ké Benadada yápi mà, àle vèemi ní a kíá deo lákpeo guu, ɔ a ò a gbé́one aa sòuke. ɔ aa gè sòukei.

Ahabu ziblea Benadadawa

13 Anabie mò Isailio kí Ahabu lè à mè: Dii mè, n zígɔ́ dasio è wea? A ní nanè n ɔzì gbãe, níò dɔ́ ké áme á a Dii. 14 ɔ Ahabu aà là à mè: Déme a bee kei? A wèwà à mè: Dii mè n bùsu kíao ìwao mé aa ke. ɔ Ahabu aà là lo: Déme a lélemáí? A wèwà à mè: Mmè! 15 ɔ Ahabu a bùsu kíao ìwao kàaa, aa gbě̀on òaa do ní baakwi ní plaoe (232). ɔ à a zígɔ́ kàaa píi, aa kè gbě̀on òaasɔ́o lee soplá (7.000). 16 Aa bò wéleu íatè minanguo, gɔ́o pò vèe lé Benadada ní a kíá deepio de lákpepio guu. 17 Ahabu bùsu kíao ìwapiò mé bòle káau. ɔ Benadada zinao ge òè, gbé́o lé bòle Samali. 18 ɔ Benadada mè: Tó aafia aale mó ge ní zion nò, à ní kúkù bée. 19 Ké bùsu kíao ìwapiò bòle wéleu, ɔ zígɔ́ té ní kpe, 20 an baade gbèdè. Ké Silió lèkòwa, ɔ Isailio pèamá, ɔ Silió kí Benadada ní a sòdeeo ní ké dia ní sɔ́o kpe. 21 ɔ Isailio kíá bò gè sòdeeo ní sògodeo dède, à Silió ásookè maamaae.

22 Anabipi èa mò Isailio kíá lè à mè: Sòdile, ní làasooke yá pò níyɔ́ kewa, asa tó í bò eu, Silió kíá a ea mɔ léleima loe.

23 ɔ Silió kíá ìwao òè: Isaili táaá sísí táaone. A yáí tò an gbãa dewála. Tó wále zika'ano gusalalau, wá gbãa ao de'ílae. 24 N n kíá deo leùkpaee, ní òaana páleo diledile ní gbeu. 25 Sema n zígɔ́ ní n sɔ́o ní n sògo aao dasi lán yáawa, wí zika'ano gusalalau, wá gbãa í de'íla. Kí ní yámà, ɔ a kè màa.

26 Ké í bò eu, Benadada Silió kàaa, ɔ à gè zikai ní Isailio Afeki. 27 Wà Isailio kàaa wà kùsũakèné, ɔ aa gè má. Silió lígua, ɔ Isailio bòokpá bòaa'ano lán blè kpàsa néna lee plaowa. 28 ɔ Lua gbépi mɔ ò Isailio kíáe à mè: Dii mè lá Silió lé e sísio diin a ũ, guzule diin a ũo, á aà zígɔ́ wiilae beeo nanè ní ɔzìe, níò dɔ́ ké ámeaa Dii. 29 An bòoo bòaa ní kòo màa e gɔ́o soplá, a gɔ́o sopladepi zì ɔ aa nà zìwa. ɔ Isailio Silió kèsedeo dède gbě̀on òaasɔ́o lee basoo (100.000) gɔ́o doupizí. 30 Ké an gbé́ pò gò lèkòwa Afeki wéleu, ɔ a bíi kwè'íla. Gbépio gbě̀on òaasɔ́o lee baasoo ní plao (27.000). Benadada bàalè sí wéleu sɔ́, à ùle kpéu kpea. 31 Aà ìwao òè: Wá mà Isaili kíao gbèke vɔ́. Wà zwànkasao do wá pi, wà ba do wá noe, wí bo ge aà le. Wilió dso tó a n tó. 32 ɔ aa zwànkasao dè ní pi, aa ba dè ní noe, aa gè Isailio kíá lè aa mè: N zòblena Benadada mè n a tó. ɔ Isailio kíá mè: Asi a ku fá! Ma gbéé. 33 Yápi kè gbépioe àsi na ũ, ɔ aa yápi gbà wà kù aa mè: Ao, Benadadaá n gbéé. ɔ kí mè: A ge à aà se mɔò. Ké Benadada mò, ɔ Ahabu òè aà gèano a sògo. 34 ɔ Benadada òè: Wéle pò ma mae sí n maewao, má ea soaane, níò laata Damasi lá ma mae kè Samaliwa. ɔ Ahabu mè: Wà ledouke bee musu, mí n gbae. ɔ à ledoukèaano à aà gbàe.

Anabi kí Ahabu daa yáú

³⁵ Dii ò ānabi gāli gbēe à o a gbēdeee aà a lé. Ké ānabipi òè, 5 à gĩ. ³⁶ Ǿ a òè: Lá ni Dii yāmao, tó n kēa, nòomusu a n dee. Ké à gēzea, 5 nòomusu aà è a dè.* ³⁷ Anabipi gbēe è lo, 5 a òè aà a lé. Ǿ à aà lè, à kè'la. ³⁸ Ǿ ānabipi zwāa kù a wéa à azia lile, 5 à gè lé kí dá zé le. ³⁹ Ké kí lé gē, 5 ānabipi lezuaazi à mè: Mapi n zòblena, ké ma ge zllau, 5 gbēe mò ma kii ní gōseo, à mè màò aà dōae. Tó má tò à pīlia, ma wēni gē yáue, ge má fiabo ánuusu kiloo bla soosaie. ⁴⁰ Ké ma laai tà gupālei, 5 gōepi gēzea. Ǿ Isailio kía òè: Lá wa íadama 5 ní ò we. ⁴¹ A zwāapi gò a wéa kpakpa, 5 Isailio kía aà dō ānabi ũ. ⁴² Ǿ ānabipi òè: Dii mē lá n gōe pò á díle aà ga gbàe, n wēni gē yáue, n zīgōo i gaga aà zīgōo gēe ũ. ⁴³ Ǿ Isailio kía dàzeu, àle tá a be Samali. Aà nòse yà, à oosisi.

21

Naboti vēebu

¹ Bee gbēa Yezelēe gbēe ku, aà tón Naboti. A vēebu ví Yezelēe, Samali kí Ahabu be sae. ² Ǿ Ahabu òè: N n vēebu kpaa mà ke dò kaa ũ, asa a ku ma be saee, mí vēebu pò a maa de beea kpama a gēe ũ. Tó ní yei, má fiabone ní ánuuso a beee léu. ³ Ǿ Naboti ò Ahabue: Kai, a keo! Má fō túbi pò ma deziò tòmeē kpamao. ⁴ Ǿ Ahabu nòse yà, à tà be ní oosisio, ké Yezelēe gbé Nabotipi òè á túbi pò a deziò tòe kpawào yáí. Ǿ à wùle a liiwa, à aedò gíwa, à gĩ pòblei. ⁵ Aà na Zezabeli mò aà là à mè: Bóme n le n oosisi, níle pòbleo ni? ⁶ Ǿ a wèwà à mè: Má ò Yezelēe gbé Nabotie ma mē aà a vēebu kpaa, mí fiaboè ní ánuuso. Tó vēebu pāle a yei sō, mí kpawà a gēe ũ. Ǿ à mē á kpao. ⁷ Ǿ Zezabeli òè: N Isailio kíake yákean wea? Fele pòble ní pònao, má Yezelēe gbé Naboti vēebu ene.

⁸ Ǿ à láo kēkē ní Ahabu tóo, à aà tāana seela kèwà, a kpāsākpāsā gbēzōo ní kíabui pò kú Naboti wéle guuone. ⁹ Lápio guu à mē: A leyegōo díle, í a kpàwake. A zōlekii maa kpa Nabotiwa gbéō guu, ¹⁰ í gbé giaò weele gbēon pla à ní kále aà ae. Aai yādōwà aa me à Lua ní kiao tóbēesíe, í aà kū bōaàno wénkpe à aà pápa ní gbēo à de. ¹¹ Ǿ Naboti wéle gbēzōo ní kíabuiò kè lá Zezabeli ò taala pò á kpāsānéo guuwa. ¹² Aa leyegōo díle, 5 aa zōlekii maa kpa Nabotiwa gbéō guu. ¹³ Ǿ gbé gia gbēon plapio mò zōle aà ae, aa yādōwà gbéō wáa aa mē à Lua ní kiao tóbēesíe. Ǿ wà aà kù wà bōaàno wénkpe, wà aà pápa ní gbēo wa dè. ¹⁴ Ǿ wà lékpāsākè Zezabelie wà mē wà Naboti pápa ní gbēo wa dè.

¹⁵ Ké Zezabeli mà wà Naboti pápa ní gbēo wa dè, 5 à gè a ò Ahabue à mē: Fele ge Naboti vēebu pò à gionépi se n pò ũ, asa a ku lo, à gā. ¹⁶ Ké Ahabu mà Naboti gā, 5 à fēle lé gé aà vēebu séi a pò ũ.

¹⁷ Ǿ Dii yā'ò Tisebe gbé Eliae à mē: ¹⁸ Fele gé Samali kí Ahabu lei. A gè Naboti vēebu séi, a ku we. ¹⁹ Oè ma Dii ma mē, gbé 5 a dè à mò a túbi séio lò? Ní oè lo, gu pò gbēo Naboti au sāsāu, we aa aapi pò sāsāu sō.

²⁰ Ké Ahabu Elia è à mē: Ma ibee, n bōa fá! Ǿ Elia òè: Ee, ma bōma kài! Asa n nzia kpà yá pò kè Diie vāiwaē. ²¹ Ǿ Dii mē á vāikene, á ke n buionē sàabu. N gōee a gō Isaili bùsuuo, wēen nò, zōn nò. ²² A ke n uae lá á kè Nēba né Yeloboaū uaewaē, lá á kè Ahia né Baasa uaewa, asa n Isailio daa duunkeau aà pò fēlè. ²³ Zezabeli sō, Dii mē gbēo aà so Yezelēe bí sae.* ²⁴ Gbēo n gbé pò aa gaga wéleuo só, bāo i n gbé pò aa gaga séuo ble.

²⁵ Gbēe ku yāa lán Ahabuwao, à azia kpà yá pò Dii yeiowaē, mé aà na Zezabeli í tékpaaàgu. ²⁶ A yá pò wa ye a giyāio kè maamaae, à tè táaōzi lán Amole pò Dii ní yá Isailionēowaē.

* 20:36 1Kia 13.24 * 21:23 2Kia 9.36

²⁷ Ké Ahabu yápi mà, à a ula ga kè à zwànkasao dà, ò à leyè. A i ní zwànkasapio daa, à taa'ò busebuse. ²⁸ Ǿ Dii ò Eliaε: ²⁹ N è lá Ahabu azia búsamεεa? Lá à azia búsamεε, má váipi ke aà uae aà gɔɔɔ. Aà nεgɔε ò má váipi ke aà uae.

22

Anabi Mise yá pò a su oa Ahabuε (2Lad 18.1-27)

¹ A kà wè àaɔ ké Silio ní Isailio i zika ní kɔoo. ² A wè àaɔdepi guu ò Yudaɔ kí Yosafa gè Isailio kía lè. ³ A mɔ lè Isailio kía ò a gbéone yāa à mè: A dɔ ké Lamotu Galada á wá pòe yāao lò? Kási wi a sia Silio kía wa yākekeo. ⁴ Ǿ à Yosafa là à mè: Nyɔ gemanɔ ziu Lamotu Galadao lé? Ǿ Yosafa wèwà à mè: Wá douε, ma gbéɔá n gbéone. Ma sɔɔá n sɔone. ⁵ Ǿ à èa mè: Dii la gia. ⁶ Isailio kíapi ānabi εgenao kàaa gbéon òaa pla taawa, ò à ní lá à mè: Mà gé ziu Lamotu Galadadeɔwa yà, ge mà kámaboε? Ǿ aa wèwà aa mè: Gé! Dii a ní nanε n ɔziε. ⁷ Ǿ Yosafa mè: Dii ānabi ku la, wà e wà aà laoa? ⁸ Ǿ Isailio kía wèwà à mè: Gɔεε ku lo, aà tón Mise, Imela néε. A fɔ yāgbεawεε Diiwa, āma má yeaazi no, asa ili àsi maa omεε ziio, sema a bèε. Ǿ Yosafa mè: Nsu o màao kí! ⁹ Ǿ Isailio kía a iwae sisi, a òè: Ge n Imela né Mise sisi aà mɔ kpakpa. ¹⁰ Isailio kía ní Yudaɔ kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa zɔlea ní báaɔwa pówεngbēze pò kú Samali bíibole saε, ò ānabi εgenapio lé yāyaaa'o ní aε. ¹¹ Kenaana né Zedekia mɔsi pí lán kóbaɔwa à mè: Dii mè kóbaε beε ò níyɔ Silio zɔzɔ ò n ní dεdεò píi. ¹² Ǿ ānabipio lé yá dou o mɔpii aale mε: Gé lélei Lamotu Galadawa, níyɔ fuao. Dii ní nanε n ɔziε. ¹³ Gbé pò gè Mise sisi òè: Anabi dāo lé kè douε laɔ! Asi maa aale o kíε. Yā doupi o sɔ, àsi maa oè. ¹⁴ Ǿ Mise mè: N Dii kuaɔ, yá pò Dii òmεε, bee má o kipiε.

¹⁵ Ké à kà, ò kí aà là à mè: Mise, wà gé ziu Lamotu Galadawa yà, ge wà kámaboε? Ǿ a wèwà à mè: Gé léleiwà mè! Nyɔ fuao. Dii ní nanε n ɔziε. ¹⁶ Ǿ kí òè: Gēn ūma ní ye mà onε n̄su εtomεεo ni? Siana o ní Diio. ¹⁷ Ǿ Mise mè: Ma Isailio è fāaaa s̄is̄io polεu lán s̄a pò dāna v̄ioɔwa.* Ǿ Dii òmεε, gbépio d̄aana v̄io, an baade tá a be ní a aafia. ¹⁸ Ǿ Isailio kía ò Yosafae: Ni ma we ya? Mí onε ili àsi maa omεεo, sema a bèεo lò? ¹⁹ Ǿ Mise èa mè: Dii yāma! Ma Dii è zɔlea a ḡinaa,† luabε gbéɔ zεa aà saε píi ɔplai ní zεεio.‡ ²⁰ Ǿ Dii mè: Déme a e k̄onikεmεε Ahabuε aà gé lélei Lamotu Galadawa, i ga wei? Ǿ wāanε ò kéwa, lootē ò kéwa. ²¹ Ǿ nisinaε b̄ò m̄ò zè Dii aε à mè: Mámε má gé k̄onikεε. Ǿ Dii aà là à mè: Nyɔ ke kpelewa ni? ²² Ǿ a wèwà à mè: Má ge soso ká aà ānabione ní léu nis̄in εede ūε.§ Ǿ Dii mè: Nyɔ k̄onikεε, níyɔ fuao. Ge n ke màa. ²³ Màa nis̄in εedepi soso kà n ānabiε beεone ní léu m̄pii, kási s̄ò àsi bèε ò Dii ò n yá musu. ²⁴ Ǿ Kenaana né Zedekia gè Mise s̄an̄ke à mè: Zé kpele Dii Nisina s̄è à gòà à gè yá'ònei? ²⁵ Ǿ Mise wèwà à mè: Gɔɔ pò n ge ulεi kpéu kpea, gɔɔ bee níyɔ dɔ. ²⁶ Ǿ Isailio kía mè: A Mise k̄u taò wéle kía Am̄o ní ma né Yoasio kíi. ²⁷ I oné ma mè aa aà dakpeu, aaiɔ p̄εε ní io kpawà yɔɔyɔ e mà ge suò aafia. ²⁸ Ǿ Mise mè: Tó n su aafia, Dii mé i damεε má ònεo. Ǿ Mise èa mè: A baade píi ma yápi mào lò?

Ahabu gaa Lamotu Galada (2Lad 18.28-34)

²⁹ Isailio kía ní Yudaɔ kí Yosafao gè Lamotu Galada. ³⁰ Ǿ Isailio kía ò Yosafae: Má azia lileε, mí si ziu. Mpi s̄ò níyɔ ku la ní n kible'ulao daa. Ǿ Isailio kía azia lile à si ziu. ³¹ A mɔ lè Silio kía ò a s̄ógo d̄aana gbéon baakwi ní plaoone à mè: Asu gbéε we z̄ipiuo, néfēnenan nò, gbéz̄ɔon nò, sema Isailio kía ado. ³² Ké s̄ógo d̄aanapio Yosafa è, aale e Isailio kíaε. Ké aa s̄uwà, ò Yosafa wiilè. ³³ Ké aa è Isailio kía no, ò aa aà tò we.

* 22:17 Nao 27.17 † 22:19 Isa 6.1 ‡ 22:19 Yob 1.6 § 22:22 2Tes 2.11-12

³⁴ Ké gbēe ka t̄s̄ Isailiɔgu p̄a yáí, ̄s̄ à gè Isailiɔ kíapi p̄a à gè aà mò ula p̄eekiɔ zānguo. ̄ɔ a ò a s̄́go de: Leliaa wà b̄ɔ z̄íu, wà ma wiwíe we. ³⁵ Z̄ípi gb̄aak̄ù ḡɔɔ bee, mé wa kípi k̄úk̄ua z̄ea a s̄́go guu, aà ae d̄ba Siliɔwa. Gu p̄ɔ wà aà w̄iwiupi lé aub̄ɔ, àl̄e ká s̄́go guu. Oosi ̄s̄ à ḡa. ³⁶ Ké íat̄é lé ḡé kp̄éu, z̄íḡɔɔ wiil̄ek̄ɔi aa mè baade tá a b̄usuu e a be w̄éleu. ³⁷ Màa kípi ḡa, ̄s̄ wà aà ḡe s̄è s̄ùò Samali wa v̄í. ³⁸ Wà aà s̄́go p̄ípi Samali íkalek̄íi, gu p̄ɔ káaluaɔ ì zu'ou, ̄s̄ gb̄eɔ mò aà au s̄às̄á lá Dii òwa.

³⁹ Ahabu yá k̄iniɔ ku Isaili kíao ladau, yá p̄ɔ a k̄èò p̄íi ní kp̄é p̄ɔ a d̄ò ní wesa swaao ní w̄éle p̄ɔ a k̄èk̄e k̄àl̄e. ⁴⁰ Ké Ahabu ḡa, ̄s̄ aà né Aazia z̄òl̄e aà gb̄eu.

Yudaɔ kí Yosafa
(2Lad 20.31-21.1)

⁴¹ Isailiɔ kí Ahabu kpalablea w̄è síīde guu ̄s̄ Asa né Yosafa ḡò Yudaɔ kía ũ. ⁴² Aà w̄è bla s̄osaide guu ̄s̄ à kpalabl̄e, à z̄òl̄e báawa Yelusaleŭ w̄è baas̄o. Aà da t̄ón Azuba, Seli née. ⁴³ A z̄è ní a mae Asa yákeɔ yápii musue, i p̄aal̄e, à yá p̄ɔ Dii yei k̄è. ⁴⁴ N beeo i guleŝi p̄ɔ wa b̄ò daaíò. E tia w̄iɔ sa'ow̄e, w̄iɔ tulaletikateɔ we.

⁴⁵ Yosafa na ní Isailiɔ kíao. ⁴⁶ Aà yá k̄iniɔ ku Yuda kíao ladau, aà neḡɔnk̄eȳa ní z̄í p̄ɔ a k̄àò p̄íi. ⁴⁷ Táak̄pe káalua k̄ini p̄ɔ ḡò aà b̄usuu za a mae Asa ḡɔɔ, à ní m̄ide píie. ⁴⁸ Ed̄ũ b̄usu kía v̄íò, ̄s̄ Yosafa d̄baana d̄l̄en̄é.

⁴⁹ A ísia ḡó'ilen̄a k̄è aa gé vua séi Ofii, kási aai e b̄ò ní táo ísiaa, ̄s̄ aa w̄iwi Ezīḡeb̄e. ⁵⁰ Ḡɔɔ bee ̄s̄ Ahabu né Aazia ò Yosafa aà to a gb̄éɔ da ísiaa ní aà gb̄éɔ s̄ānu, ̄s̄ Yosafa i weio. ⁵¹ Ké Yosafa ḡa, wà aà mia kp̄ak̄ɔi ní aà deziɔ Davidi w̄éleu, ̄s̄ aà né Yolaũ z̄òl̄e aà gb̄eu.

Isailiɔ kí Aazia

⁵² Yudaɔ kí Yosafa kpalablea w̄è ḡeò ní plaode guu ̄s̄ Ahabu né Aazia ḡò Isailiɔ kía ũ Samali, à z̄òl̄e báawa w̄è pla. ⁵³ A yá p̄ɔ Dii yeio k̄è à z̄è ní a de ní a dao yáò ní Neba né Yeloboau p̄ɔ Isailiɔ dà duunau yákeɔ. ⁵⁴ A z̄obl̄e Baalie à aà s̄isi, ̄s̄ à Dii Isailiɔ Lua p̄ɔ f̄el̄e lá a mae k̄èwa.

KIAO LA PLAIDE

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee Isailio ní Yudaó kpala yá gbezão bɔɔlekèwẽe.

Lɛɛ 1 e 17 lé gbé pò aa kpalablè e Isailio kpala àò gé midei owẽe. Isaili kíapio swá gbãa, aa pãkpà Luazi, ò Lua tò Asilio kí Samanasaa Isailio mɛɛwia Samali sɪ, à tà ní Isaili gbẽe a bùsuu. Yápi kè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 720 taawa. Goo bee ãnabi Elia gẽe Elizi mé lé zíkè (2-13).

Lɛɛ 18 e 25 Yudaó kpala pò gò ado e wè basoplakwi yá'ò, e Babiloni kí Nebukanɛza gè Yelusaleũ siò e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587. Kí Nebukanɛza Lua kpé wíwi, ò à tà ní Yuda bui gbẽmao a bùsuu nípii (25).

Elia ní kí Aaziao

¹ Ahabu gaa gbɛa Mɔabuó nízia sɪ Isailiowa. ² Goo pò Aazia bãe za a kpediakõa fɛnentiu Samali, àlɛ gyãkɛ. Ɔ à gbé zì à mè: A gé Ekeloni dii Baalizebu laimɛɛ, tó má gbágbã ní gyãe beeo. ³ Ɔ Dii Malaika ò Tisebe gbé Eliaɛ: Fɛlɛ gé dai Samali kía zinaɔlɛ, ní ní la, Lua ku Isaili bùsuuoɛ, ò aalɛ gé yãgbɛai Ekeloni dii Baalizebuwaa? ⁴ A yáí ma mè Aazia a fɛlɛ lii pò a wúlewàwao, a gae. Ɔ Elia gɛ ò màa.

⁵ Ké zínapiò èa tà kí kíí, ò à ní lá à mè: Akɛa a ɛa sui? ⁶ Ɔ aa wèwà aa mè: Gõɛɛ mé mò dàwálɛ, a òwẽe wà ɛa su, wí onɛ, Dii mè á kú Isaili bùsuuoɛ, ò n gbé zì yálai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yáí nýõ fɛlɛ lii pò ní wúlewàwao, nýõ gae. ⁷ Ɔ kí ní lá à mè: Gõɛ pò mò dàálɛ à yá'òépi de kpelewa ni? ⁸ Aa wèwà aa mè: Pókã ula gõɛpi daa, mé a báa asana dɔa.* Ɔ kí mè: Tisebe gbé Elian we.

⁹ Kí a zígõ gbẽon blakwi ní ní dɔaanao zì Elia kúí, ò aa gè aà lè zõlɛa sɪsɪ musu. Dɔaanapi òè: Lua gbé, kí mè pila! ¹⁰ Elia wèwà à mè: Tó Lua gbén ma ù, té bɔ luabɛ, i kũma† ní n zígõ gbẽon blakwi. Ɔ té bɔ luabɛ, à kũmá nípii. ¹¹ Ɔ kí èa zígõ gbẽon blakwi pãlɛ ní ní dɔaanao zì lɔ. Dɔaanapi mè: Lua gbé, kí mè pila kpakpa! ¹² Elia òè: Tó Lua gbén ma ù, té bɔ luabɛ, i kũma ní n zígõ gbẽon blakwi. Ɔ Lua té gbàe, à kũmá nípii. ¹³ Ɔ kí èa zígõ gbẽon blakwi pãlɛ ní ní dɔaanao zì a gɛn àaõdei. Dɔaanapi gè kùlɛ Eliaɛ à awakpàè à mè: Lua gbé, mapi ní n zòblɛna gbẽon blakwiɛ beeo, wá wɛni da gbɛa. ¹⁴ Té bɔ luabɛ à kũ dɔaana gbẽon pla káauwa ní ní zígõ pìí. Tiasa sɔ ma wɛni da gbɛa. ¹⁵ Ɔ Dii Malaika ò Eliaɛ: Pila gɛaãno, nísu viakɛɛo. Ɔ à pila, aa gè kípi kíí sãnu. ¹⁶ Ɔ Elia ò kípiɛ: Dii mè á kú Isaili bùsuuoɛ, ò n gbé zì yálai Ekeloni dii Baalizebuwaa? A yáí tò nýõ fɛlɛ lii pò ní wúlewàwao, nýõ gae. ¹⁷ Ɔ kí Aaziapi gà lá Dii dà Eliaɛ a òwa.

Yudaó kí Yeholaũ, Yosafa né kpalablea wè plaade guu ò Yolaũ zòlɛ Aazia gbɛu, ké Aaziapi nɛgõɛ vío yáí. ¹⁸ Aazia yá kíniò ku Isaili kíaò ladau.

2

Dii Elia sɛ suàò a kíí

¹ Lá Dii Elia sè ní zàao à sùò a kíin kɛ: Ké Elia ní Elizio bò Giligali, aa bɛ zéu. ² Ɔ Elia ò Elizie: Zɛ laaò! Dii ma zì Beteliɛ. Ɔ Elizi mè: N Dii kuao ní n kuao má kẽmao. Ké aalɛ gé Beteli, ³ ò ãnabiò gálidɛ pò kú Beteliò bò mò Elizi là aa mè: Asa ní dõ ké Dii lé n dii sima gbão lò? A wè má à mè: Má dõ. A nílɛ! ⁴ Ɔ Elia ò Elizie: Zɛ laaò! Dii ma zì Yelikoe. A wèwà à mè: N Dii kuao ní n kuao má kẽmao. Ɔ aa gè Yeliko. ⁵ Anabiò gálidɛ pò kú Yelikoo bò mò Elizi là aa

* **1:8** Mat 3.4, Maa 1.6 † **1:10** Luk 9.54

mè: Asa ní dõ ké Dii lé n dii sima gbão lò? A wè má à mè: Má dõe be! A níle! ⁶ Ǿ Elia òè: Ze laa! Dii ma zì Yuudēie. A wèwà à mè: N Dii kuao ní n kuao má kēmao.

Ǿ aa tekōi, ⁷ ānabi gbēon blakwio tēnzi. Ké gbēon plapio zè Yuudē baa, Ǿ ānabipio zè kāaa. ⁸ Ǿ Elia a ulada bō kpàaũ à í lèò, Ǿ ípi zèe za baala e baale, à gò gugii ũ, Ǿ gbēon plapio bùawà. ⁹ Ké aa bùa, Elia Elizi là à mè: Bó ní ye mà kenē e Lua àò gé ma síimai? Elizi wèwà à mè: To n ānabikegbāa pó ní ví gōmēe e lēe pla.* ¹⁰ Ǿ Elia òè: Yá pó ní gbèapi zì'ũ. Goo pó Lua lé ma sima, tó n ma e, a gōnēe. Tó ni ma e sōo, nýō eo. ¹¹ Ké aale yápi o, aale gé màa, Ǿ sōgo tede ní sō tedeo ní kékōwa, Ǿ Elia tà musu ní zàao. ¹² Ké Elizi è, à wiilè à mè: Baa! Baa! N ka Isailio zikasōgoo ní a sōdeowa.† I aà e bo, Ǿ à a pōkasao ga pàa. ¹³ A Elia ulada pó wòlowà à kwè sèle, Ǿ à èa gè zè Yuudē baa. ¹⁴ A í lè ní Elia ulada pó á kũapio à mè: Dii Elia Lua ku máe? Ké à í lèò màa, Ǿ à zèe za baala e baale, Ǿ à bùa.

¹⁵ Anabio gálide pó bō Yeliko lé gwa, Ǿ aa mè: Elia ānabikegbāa gò Elizie. Ǿ aa mò dàaàle aa kùlèè ¹⁶ aa mè: Wápio n zòblenao, wá gōsa gbāa gbēon blakwio ví. Aa gé n dii wēlei. Wilio dōo tó Dii Nisina aà se zù gbēsiste musu ge guzulēue. Ǿ Elizi mè: Asu ní zio. ¹⁷ Aa nàewà e à kèè gēekpanweia yá ũ, Ǿ à mè: A ní zì. Ǿ aa gbēon blakwipio gbàe, aa kpálekè Eliazi goo àaō, aai bōwàò. ¹⁸ Ké aa èa sù, aa Elizi lè Yeliko, Ǿ a òné: Mi oé ásu geoo lé?

Elizi dabudabu séia

¹⁹ Wélepideo ò Elizie: Gwa dii! Wá wéle kálea maa lá ní èwa. A í mé nao, a tóle lí pōe keo. ²⁰ Ǿ à mè: A wisika ta dafuu à mōmēe. Ǿ wà mòòè. ²¹ A gè nibōnai, Ǿ à wisipi kàu à mè: Dii mè a ípi yòkè. Ipi a mó ní gaga ge tóle pōekesaio bo.‡ ²² Ǿ ípi maakù e ní a gbão lá Elizi òwa.

²³ Ké Elizi bō we, àle gé Beteli. Goo pó a be zéu, Ǿ èwaasonaēo bòle wéle guu, aa aà kè pōpōo aa òè: Migbaa, nýō gé! Migbaa, nýō gé! ²⁴ A líli webīmá, à ní ká ní Dii tóo. Ǿ wàio bòle líkpeu mèn pla, aa né gbēon bla ní plaopio zèezōe. ²⁵ Ké Elizi bō we, à gè Kaameli, Ǿ à èa tà Samali.

3

Mōabu nziā sia Isailiowa

¹ Yudaō kí Yosafa kpalablea wè bao plasaide guu Ǿ Ahabu né Yolaũ gò Isailio kía ũ Samali, à zòle kpalau wè kueplae. ² A yá pó Dii yeio kè, āma i ka a de ní a dao pówao. A Baali gbe pó a mae pèle bìle, ³ āma à zè ní duuna pó Nēba né Yeloboau Isailio dà a keauo, i pāaleò.

⁴ Mōabuó kí Mesa sā kpāsao ví, ìo sānebōbōnao falubo Isailio kíaē mèn òaasōsoo lēe basoo (100.000) ní sāsa mèn òaasōsoo lēe basoo (100.000) káo. ⁵ Ké Ahabu gá, Ǿ Mōabuó kía azia sí Isailio kíaawa. ⁶ Wegōo kí Yolaũ bō Samali à Isailio káaa píi. ⁷ A gbēo zì Yudaō kí Yosafawa à mè: Mōabuó kía azia sia. Nýō gemanō zikai ní Mōabuó lé? A wèwà à mè: Má gé, asa wá douē. Ma zīgōá n zīgōne, ma sōóá n sōōne.

⁸ Ké Yosafa mò, Ǿ à Yolaũ là à mè: Má oi wà séleu wà ge lélemái? Yolaũ wèwà à mè: Wá séle Edōũ guwaiwaiue. ⁹ Ǿ Isailio kía dàzeu ní Yudaō kiao ní Edōũ kiao. Ké aa pà gui goo sopla, Ǿ í làa zīgōwa ní ní pōtuoo. ¹⁰ Ǿ Isailio kía mè: Yá gí! Dii wá kía gbēon àaō káaa, Ǿ à wá ná Mōabuone ní oziā? ¹¹ Ǿ Yosafa mè: Dii ānabie ku la aà Dii lawēeo lé? Ǿ Isailio kía iwae mè: Safata né Elizi ku la. Ǿme í íka Eliae a owa yáa. ¹² Ǿ Yosafa mè: Dii yá kuwà. Ǿ Isailio kía ní Yosafao ní Edōũ kiao gè Elizi kíi. ¹³ Ǿ Elizi ò Isailio kíaē: Wá yá kō'è má ni? Gé n de ní n dao táadeo kíi. Ǿ Isailio kía wèwà à mè: Aawo! Wá kía gbēon àaō, Dii mé wá káaa, àle wá na Mōabuone ní ozi. ¹⁴ Ǿ Elizi òè: N Dii Zīgōde pó mi zikèe kuao, mé i ke Yudaō kí Yosafa wé yáí no, má wese mà n gwa seo. ¹⁵ A mōmēe ní mōonlenao. Ké mōonlenapi nà a leawa, Ǿ Dii gbāamò Eliziwa ¹⁶ à mè: Dii mè à eyōyō swa'ee beeu. ¹⁷ Dii mè á zàa'iana ní louo

* 2:9 Iko 21.17 † 2:12 2Kia 13.14 ‡ 2:21 Bōa 15.22-26

eo, kási í a swa'εε bee pae, í mi ní á zuo ní á zàa'inao. ¹⁸ Dii kíi yápiá faaie. A Mɔabuɔ naé á ɔzi ɔe. ¹⁹ A léle an wéle maa bíideɔwa píi, í lí pɔ wí a be bleɔ zɔzɔ píi, í nibɔnao wena píi, í bugbe kefenao òkpa ní gbɛo píi. ²⁰ Ké gu dè sa kɔɔ ogɔɔ, ɔ í bɔ Eɔɔ̀ b̀usu oi à dà tɔleá píi.

²¹ Ké Mɔabuɔ mà kípiò mò zíkairínɔ, aa gbé pɔ kà pɔ naan̄ziò sísi píi néfɛnen gbèzɔ, ɔ aa ní kãaa ní b̀usu z̀leu. ²² Ké aa f̀ele kɔɔ, íatē dɔa ípiwa ní ae, a dené téεε lán auwa. ²³ Ǿ aa m̀e: Aun we! Kípiò líaa ní k̄so aa k̄s d̀ede fá! Mɔabuɔ, wà gé ní pɔɔ sélei! ²⁴ Ké aa kà Isailiò b̀dou, ɔ Isailiò f̀ele l̀elemá, ɔ Mɔabupíò l̀ek̄wa. Ǿ Isailiò sí ní b̀usu aa ní d̀ede. ²⁵ Aa ní wéleɔ wíwi, baade gbɛ s̀ele z̀uzu bugbe kefenao aa dà bugbepiòla píi. Aa nibɔnao wenà píi, aa lí pɔ wí a be bleɔ z̀zɔ píi. An m̄ewia Kilalɛε mé ḡò ado lésoleso, ɔ gbèzunao líai, aale wélepi bíi papa ní gbè gb̀eno. ²⁶ Ké Mɔabuɔ kía è wa ye z̀iblewa, ɔ à f̀endadeɔ s̀e gb̀on àaa àaɔ ní basoo (700), aa gbépiò k̄aaε Eɔɔ̀ kía tufawa, ɔ aa f̀ua. ²⁷ Ǿ à a neḡε séia pɔ a kpalable a gbɛu s̀e sa'òò bíiwa. Ǿ gili ḡè Isailiògu, aa gò Mɔabuɔla aa tà ní b̀usu.

4

Gyaa n̄si tùu yá

¹ Anabiò gáli gbèe na wiilè Eliziwa à m̀e: Ma zá pɔ de n gbé ũ gà. N d̄s ké n gbépi Dii vía ví. Aà fiade lé mó ma neḡε gb̀on plaɔ sélei a zɔɔ ũε. ² Ǿ Elizi òè: Bó ní ye mà k̄nei? Bó ní ví n kpéui? A m̀e: Mapi n z̀blena, n̄si pɔ kú tùu guu we bàasio má p̄e vío. ³ Ǿ Elizi m̀e: Bɔ ḡaaε, ní ta giio gbɛagbɛa n gbédeɔwa píi, i ke yɔɔnno no, ⁴ ní ḡε kpéu n̄ zetaále ní n néo, ní n̄sika tapiò guu, ta pɔ pà n̄o dile saalo.

⁵ Ǿ n̄epi f̀ele b̀ò aà kíi, à gè lé ke màa. A gè kpéu ní a néo à zetà, aale ta d̀e, ɔ àle n̄sikakau. ⁶ Ké tapiò pà píi, a ò a né doe aà ta d̀e, ɔ a òè ta ku ɔo, ɔ n̄sipi zè kyó. ⁷ A gè a ò Lua gbépie, ɔ Lua gbépi m̀e: Ge n̄ n̄sipi yía, ní fiabòò, mpi ní n néo ío pòble ní a k̄ni pɔ ḡò.

Elizi Sunεũ n̄ε né vua

⁸ Gɔɔewa Elizi gè Sunεũ. N̄ε tɔdee ku we, à n̄ewà aà pòble a be, ɔ a blè. Za gɔɔ bee tó àle ḡε we, í bɔle pòble weε. ⁹ Ǿ n̄ε tɔdepi ò a záε: Má d̄s ké gbé pɔ ò ḡε la mòom̄opiá Lua gbé zálalae. ¹⁰ Wà kpé n̄ena di wá kpé musu, wí lii dileè we ní táabũnuo ní kilao ní filiao. Tó à mò wá gwai, ìli pila we.

¹¹ Gɔɔewa ke Elizi mò we, à p̄ila a kpépiu, a wúleau. ¹² Ǿ a ò a zík̄ena Geazie. Sunεũ n̄epi sísi. Ké à aà sísi, ɔ à mò zè Elizi ae. ¹³ Ǿ Elizi ò Geazie: Oè à d̄εkà à p̄e beε k̄ew̄ε píi. Bó a ye wà k̄ε s̄i? A ye wà a yá'o kí ge z̄iḡɔ d̄aanaae? Ǿ n̄epi m̀e: Kua ma ua p̄e lé k̄és̄ao. ¹⁴ Ké n̄epi b̀ò, ɔ Elizi m̀e: Bó wà k̄ei? Ǿ Geazi wèwà à m̀e: A neḡε vío, mé aà zá zikù. ¹⁵ Ǿ Elizi m̀e: N aà sísi. Ké à aà sísi, ɔ à mò zè kp̄ele. ¹⁶ Ǿ Elizi òè: Zii maa'í n̄ȳɔ neḡε kpaa n k̄ε.* Ǿ n̄epi m̀e: Aawo Lua gbé ma dii, n̄su εto mapi n z̀blenaεo.

¹⁷ Ǿ n̄epi n̄s̄i. Ké w̄ε s̀u, à n̄'í ḡε ũ lá Elizi òewa. ¹⁸ Népi gb̄akù. Gɔɔewa à gè a mae lè bua pòk̄enaò kíi. ¹⁹ Ǿ a ò a maepie: Ma mie! Ma mie! Ǿ aà maepi ò a zík̄enae: Népi se taò a dae. ²⁰ Ké à aà s̀e taò a dae, ɔ aà dapi aà se kpà a gbáa. Ké íatē kà minanguo, ɔ à gà. ²¹ A d̀edeànɔ Lua gbépi kpéu, à aà w̄le aà liiwa, ɔ à b̀ò à zetaàale. ²² A a zá sísi, ɔ a òè: Zík̄enaò do gbaεm̄ε ní zàa'inao. Má ye gé Lua gbépi kíi kpakpae. Má su tia. ²³ Ǿ à aà là à m̀e: Bóȳai n̄le gé aà kíi gb̄ai? M̄o dafu ge k̄amaboḡz̄in gb̄ao. Ǿ n̄epi m̀e: Ȳε kuo. ²⁴ A k̄aoyè zàa'inae à d̄ik̄e, ɔ a ò a zík̄enae: N a lé kú wà gé. Nsu zeo, sema má òne bàasio. ²⁵ Aa dàzeu aa gè Lua gbépi kíi Kaameli gb̀s̄is̄i musu. Ké Lua gbépi aà è kãaa, a ò a zík̄ena Geazie: Sunεũ n̄ε gwa, àle mó kee! ²⁶ Bàale gé daiaàle, ní aà la, tó a aafia ní a záo ní a néo. Ǿ n̄epi wèwà à m̀e: Aafiaε! ²⁷ Ké à kà Lua gbépi kíi gb̀s̄is̄ipi musu, ɔ à aà k̄u a gbáwa. Ké

* 4:16 Daa 18.14

Geazi mò ɔzɔiaazi, ɔ Lua gbépi m̀: N aà to we. Aà ǹsɛ ɔ̀ɔkpàɛ, ɔ Dii ùlemɛɛ, i a yá'omɛɛo. 28 ɔ nɔɛpi m̀: Ma dii, ma nɛgɔɛ gbèama yà? Mi mɛ r̀su ma wɛtotonkɛoo lé?

29 ɔ Elizi ò Geaziɛ: N n ula káaa ǹ kú. Ma lípana sɛ bàalɛ. Tó n kpaaũ r̀ gbèeo, r̀su fɔkpawào. Tó gbèe fɔkpàma sɔ, r̀su weo. Gɛ ǹ ma lípanapi di népi oaa. 30 ɔ népi da m̀: N Dii kuao r̀ n kuao má tá n saio. ɔ à b̀ò tɛaazi. 31 Geazi d̀baané à gè lípanapi d̀i népi oaa, áma i kíikɛo, i yáe kɛo. ɔ Geazi èa gè dà Elizilɛ, a òè: Népi i vuo. 32 Ké Elizi kà kpépi kíi, à népi è wúlea a liiwa gè. 33 ɔ à gè à zɛtà, à wabikè Diiwa. 34 ɔ à wúle népiwa. A lɛpè aà léwa, à wɛpè aà wéu, à ɔ̀dàda aà ɔ̀ɔu, à kùà ká màmwà e aà mɛ gè wáa kù. 35 Elizi f̀lɛwà, àlɛ taa'o kpépiu, à gé le à su la, ɔ à èa gbesed̀i népiwa b.† ɔ népi nisà gèn soplà à a wé wè. 36 ɔ Elizi Geazi sísi a òè: Sunɛũ nɔɛpi sísi. Ké à m̀, ɔ Elizi òè: N n né sé. 37 A gè kùle aà gbázi à wúleè, ɔ à a népi sè b̀ò.

Anabis gali blɛ yá

38 Elizi tà Giligali. Gɔɔ bee imina kà bùsupiu. Anabiɔ káaaa aà aɛ, ɔ a ò a zíkɛnapiɛ: Dàa ditɛ. Do kuu ánabipionɛ. 39 Ké an gbèe gè dopɔɔ wɛɛlɛi bua, ɔ à b̀ò b̀òbo sè p̀wa. A a bɛ b̀òbo kà a ula pai. Ké à s̀ò, ɔ wa pàapaa wa kà dou, gbèe d̀ɔ lá a dɛo. 40 Ké wà dopi dà gbépiɔnɛ aa p̀bbleò, ké aa íɛ, aa wiilè aa m̀: Lua gbé, ga ku dàapiuɛ. ɔ aai f̀ɔ blèo. 41 ɔ Elizi m̀: A p̀ɛti sé m̀ò. ɔ a d̀á kà dàapiu à m̀: Dáné aa blɛ. ɔ p̀vãipi làa dàapiu.

42 Gbèe b̀ò Baali Salisa à m̀ Lua gbépiɛ r̀ p̀ɛe p̀ó wa kè r̀ p̀ówen s̀éiao m̀n bao r̀ mase dafuo. ɔ Elizi m̀: Kpa gbépiɔwa aa só. 43 ɔ aà zíkɛna aà là à m̀: Gbépiɔ gbèon basɔɔɛ, kpelewa má bee dilɛní? A wèwà à m̀: Kpámá aa só, asa Dii m̀ aa soɛ, a k̀ini i ea g̀. 44 ɔ a dilɛné aa s̀ò a k̀ini g̀ lá Dii òwa.

5

Naama gbágbãa r̀ a kusuo

1 Naama mé Silio kía zígɔɔ d̀baana ũ. A bɛɛɛ v́i a diiɛ mé t̀dɛɛ, asa aà sabai Dii tò Silio z̀iblè. Nɛgɔnaɛ z̀i guu, ɔ kusu aà lè. 2 Gɔɔ p̀ó Sili zígɔ gbãamɔnɛdɛɔ gè Isaili bùsuu yáa, aa nɛnɔnɛnaɛ kù, ɔ à g̀ Naama na zíkɛna ũ. 3 ɔ nɛnɔnɛnapi ò a diipiɛ: Tó n z̀á gè ánabi p̀ó kú Samali kíi lé, ánabipi a aà gbágbã r̀ a kusuoɛ. 4 ɔ Naama gè kí kíi à m̀: Wéndia p̀ó b̀ò Isaili bùsuu ò kéwa kéwa. 5 ɔ Silio kía m̀: Fɛlɛ gé. Má lákè Isailio kíaɛ. ɔ Naama ánuu náaa kiloo àa do r̀ basoplao r̀ vuao kiloo bàaɔkwi r̀ uladaɔ m̀n kwi. 6 A gè r̀ taala p̀ó kí kè Isailio kíaɛpio b. Lápi guu kí m̀: Ma lácɛ bee kpàsãɛ r̀ ma ìwa Naamao, ké ǹ e ǹ aà gbágbãmɛ r̀ a kusuoɛ. 7 Ké Isailio kía lápi kyokè, à a ulada ga kè à m̀: Luan ma ũ ké mà to gbé ga ge mà to gbé à aafiaa? Bóyã à gbépi gbàea mà aà gbágbã r̀ a kusuo? A gwa à gwae, àlɛ ma léwɛɛ fá!

8 Ké Lua gbé Elizi mà Isailio kía a ulada ga kè, à lékpàsãkèè à m̀: Bóyã n n ulada gà r̀ kèi? To gbépi m̀ ma kíi, iɔ d̀ɔ ké ánabi ku Isaili bùsuu. 9 ɔ Naama gè a s̀ógou, à gè zè Elizi kpé kɛɛɛ. 10 ɔ Elizi gbé z̀ìwà à m̀: Gɛ ǹ nzia kpálɛ Yuudè íu gèn soplà, n mɛ i ea su a gbɛu wásawasa. 11 ɔ Naama p̀ò p̀à, àlɛ tá à m̀: Málɛ e a b̀ò a kpéu à m̀ zɛ ma aɛ, i Dii a Lua sísi, i ɔ̀dɔ̀dɔ̀mala, ma kusupi i láaa? 12 Damasi swaɔ Abana r̀ Faapao í maa dɛ Isaili swaɔ íao lé? Má f̀ɔ mà azia kpálɛkpálɛu we mà g̀ wásawasao lé? ɔ à èa r̀ p̀ɔf̀ɛo, àlɛ tá.

13 ɔ aà ìwaɔ s̀òàazi aa m̀: Baa, tó ánabipi yá z̀í'ũ dàne yáa, r̀yɔ kɛo lé? Lá a ònɛ ǹ nzia kpálɛ íu, ní g̀ wásawasa, bee mé a n fua? 14 ɔ à gè azia kpálɛkpálɛ Yuudè íu e gèn soplà lá Lua gbépi òèwa. ɔ aà mɛ èa s̀ù a gbɛu wásawasa lán èwaasonawa.* 15 ɔ Naama r̀ a ìwaɔ èa gè Lua gbépi kíi r̀pii, à zè aà aɛ à m̀: Má d̀ɔ sa ké diiɛ ku guei d̀únia guuo, sema Isaili bùsuu bàasio. Gba p̀ó mapi n z̀òblɛna ma m̀òdɛ bee sí. 16 ɔ Elizi m̀: N Dii p̀ó mi zíkèè kuao

† 4:35 1Kia 17.21 * 5:14 Luk 4.27

Silio koez̄sa Samalizi

²⁴ Gɔɔpla gbɛa Silio kí Benadada a z̄iḡɔ kàaa píi, ɔ aa mò koez̄ò Samalizi. ²⁵ ɔ nɔana gb̄aakù Samali wé̄leu. Wà koez̄ò̄nzi e wàle z̄aān mi yia ánuusu kiloo do, felenguulu gb̄ò zaa néna le do s̄ ánuusu ɔwat̄e s̄oo. ²⁶ Ké Isailio kía be bíi musu, ɔ nɔee wiilèwà à mè: Ma dii kí, ma suaba. ²⁷ ɔ kipi òè: Tó Dii i n suabao, má e mà n suaba má ni? Pówengbēk̄i ge v̄ēfēk̄i p̄e v̄ie? ²⁸ ɔ à èa aà là à mè: Bóm̄e n lei? ɔ nɔepi wèwà à mè: Nɔee mé òm̄ee mà mó ní ma n̄eḡ̄eo wà so gb̄a, zia s̄ wí a p̄ó só. ²⁹ ɔ wa ma né fùukè wá s̄ò. Ké gu d̄ò, ɔ má òè aà mó ní a p̄ó s̄ wà só,* asi za ḡɔ bee à a p̄ó ùle k̄òe. ³⁰ Ké kí nɔepi yāma, à a ulada ga k̄è. Lá a be bíi musu màa, ké wà wesè wà aà gwà, wa è a ulakasaɔ daa a uladapi z̄ie. ³¹ ɔ kí mè: Tó mi Safata né Elizi mi z̄ò gb̄ao, Lua yāpās̄ikem̄ee b̄ēb̄ēe.

³² Elizi z̄òlea a kp̄éu ní gb̄ez̄ɔɔ. ɔ kí gb̄é z̄i aà d̄aa gé Elizi kúie e àò ká. E z̄inapi àò gé kái we, ɔ Elizi ò gb̄ez̄ɔɔpiɔne à mè: Gb̄ēdenaò gb̄é z̄i, àle mó ma mi z̄ò. A laaika! Tó z̄inapi kà, à zetaè, ásu to aà ḡeo. I aà dii k̄ese k̄ofi ma d̄ò aà kp̄eo lé? ³³ Gɔɔ p̄ó àle yā'oné, z̄inapi kà. ɔ kipi kà à mè: Dii mé yāe bee yīawá, b̄óyāi ma wé d̄aaazi loi?

7

¹ ɔ Elizi mè: A Dii yāma! A mè zia maa'i wa p̄eti yia Samali bíib̄oleu zaa le do ánuusu ɔwat̄e do, pówena zaa le pla s̄ ánuusu ɔwat̄e do. ² ɔ kí kwàasi a z̄asi Lua gb̄épiwa à mè: Baa tó Dii loup̄ɔ f̄ò, yāpi a k̄ee? ɔ Elizipi mè: Nȳo wesie, kási n̄ȳo e n̄ bleo.

Kusudeɔ baonakpaa

³ Kusude gb̄eɔn síiɔ ku bíib̄oleu. Aa òk̄ɔe: B̄óyāi wá z̄òlea la e wà ge gagai? ⁴ Tó wa mè wá ḡe wé̄le eu, nɔana ku we, wá gagae. Tó wa ḡo la s̄, ga doūpie. Wà fele wà ge na Silio b̄oowa. Tó aa wá tó b̄é, wá ku. Tó aa wá d̄ede s̄, wa gagan we. ⁵ ɔ aa f̄ele oosiele, aale gé Silio b̄ou. Ké aa kà b̄o léi, aa è gb̄ee ku weo. ⁶ Dii tò Sili b̄odeɔ s̄go ní s̄ó ní z̄iḡo dasi kía màe, ɔ aa òk̄ɔe, Isailio kía fiabò Iti kias ní Egipi kiasne aa m̄o lélewáe. ⁷ ɔ aa tilè oosielepi ḡò, aa ní zwàakp̄eo tò we ní ní s̄ó ní ní z̄aāna. Aa ní b̄o tò we lá a d̄ewa, aa lèk̄wa aa nízia mib̄k̄i w̄ele.

⁸ Ké kusudepiɔ kà b̄opiwe, aa ḡè zwàakp̄epiɔ do guu, aa p̄oblè aa im̄i, ɔ aa ánuusu ní vuao ní p̄okasaɔ s̄le aa ge ùle. Ké aa èa sù, aa ḡè zwàakp̄e p̄aleu l̄, aa p̄ó náaa aa ge ùle. ⁹ ɔ aa òk̄ɔe: Yá p̄ó wále k̄epi maao. Gb̄a mé de wà baonakpa, ɔ wá nílea? Tó wa nile màa e gu ḡè d̄ò, a go a wá gb̄ee. Wà fele ḡò wà ge o kibedeɔne. ¹⁰ Ké aa kà we, aa lezù wé̄le bíib̄oled̄anaɔzi aa mè: Wa ge Silio b̄ou, wi gb̄ee e weo, wi gb̄ee kía mao. An s̄ó ní ní z̄aāna mé d̄d̄ba we, mé an zwàakp̄eo kú ní gb̄eu gboosai. ¹¹ Ké bíib̄oled̄anapiɔ lezù aa òné wé̄leu, ɔ wà a baokp̄a kibe ua. ¹² ɔ kí f̄ele gwāas̄ina, a ò a iwaɔne. Má yá p̄ó Silio k̄ew̄e oé. Ké aa d̄ò nɔana wá kú gb̄aa, a yāi ɔ aa b̄le ní b̄ou, aa ḡè ùle s̄eu. Aale e wá b̄ole wé̄leu, wi wá kúku b̄é, wi si wé̄leu. ¹³ ɔ aà iwaɔ do òè: Lá wá Isaili p̄ó wa ḡo wa ḡo le wà gagae, to wà s̄ p̄ó ḡò se m̄en s̄oo, wí ní z̄i yá p̄ó k̄epi gwai. ¹⁴ ɔ aa s̄go s̄è m̄en pla ní s̄ó, ɔ kí ní gb̄ae à mè: A ge Sili z̄iḡo gb̄esele à gwa! ¹⁵ ɔ aa ní gb̄esèle e Yuud̄ei. Aa è ké Silio tilè, aa ní p̄okasaɔ ní ní ḡòk̄eb̄ɔ f̄aa zé guu we. ɔ z̄inapi èa sù aa yāpi siu k̄ie.

¹⁶ ɔ wà b̄le ḡè Silio b̄ou wà p̄ó náaa, ɔ wàle p̄eti yia zaa le do ánuusu ɔwat̄e do, pówena zaa le pla ánuusu ɔwat̄e do, lá Dii òwa. ¹⁷ Kí a kwāasipi d̄ile bíib̄oled̄ana ūe, ɔ wà ɔz̄òwà b̄olepiu à gà, lá Lua gb̄épi d̄aa ò ḡo p̄ó kí mò aà b̄ewa. ¹⁸ A k̄è lá Lua gb̄épi ò k̄ewa à mè: Wa pówena yia zia maa'i Samali bíib̄oleu zaa le pla ánuusu ɔwat̄e do, p̄eti zaa le do ánuusu ɔwat̄e do. ¹⁹ Kí kwāasipi mé a z̄asi Lua gb̄épiwa à mè: Baa tó Dii loup̄ɔ f̄ò, yāpi a k̄ee? ɔ Lua gb̄épi òè: Nȳo wesie, kási n̄ȳo e bleo. ²⁰ ɔ à k̄è màa, wà ɔz̄òwà bíib̄oleu, à gà.

* 6:29 Iko 28.53-57

8

Kí Suneu nœ bua soaaè

¹ Elizi ò nœ pò à aà né vùpiè aà fèlè ta bùsu páleu ní a bèdeɔ, i gɔɔplakè we, asa Dii díle nɔana àɔ ku Isaili bùsuu e wè soplae. ² Ǿ nœpi kè lá Lua gbépi òewa. Aàpi ní a bèdeɔ aa gè zòlè Filitèɔ bùsuu e wè sopla. ³ Wè soplapi gbèa ɔ à bò Filitèɔ bùsupiu à sù, ɔ à gè wiilei kíwa a be ní a buao yá musu. ⁴ Gɔɔ bee kí lé faaibo ní Lua gbépi zíkèna Geazio à mè: Yázɔɔ pò Elizi kèò dau siumee. ⁵ Gɔɔ pò àlè aà gevua yá'ò kíe, ɔ nœ pò à aà negɔè vùepi mò wiilei kipiwa a be ní a buao yá musu. Ǿ Geazi mè: Ma dii kí, nœ pò Elizi aà né vùèpin ke. ⁶ Ké kí yápi làlawà, ɔ nœpi yápi siuè. Ǿ kí ò a zíkènaɔ doe: Nœpi pòɔ soaaè ní blè pò kè aà buapiu za gɔɔ pò à fèlè la e à gè pèò gbãwao.

Azaeli kí Benadada dea

⁷ Elizi gè Damasi. Gɔɔ bee Siliɔ kí Benadada lé gyãkèe. Ké wa òè Lua gbé mò la, ⁸ ɔ kipi ò Azaeli: Pò se gé daiò Lua gbéle n àa gba, ní oè aà Dii lamèe, tó má fèlè ní gyãe beeo. ⁹ Ǿ Azaeli Damasi pɔmaao náaa yiongo aso bla, ɔ à gè daiò Elizile. Ké à kà aà kíi à mè: N zòblena Siliɔ kí Benadada mé ma zíma mà n lae, tó a fèlè ní a gyão. ¹⁰ Ǿ Elizi wèwà à mè: Gè n oè a fèlè ní beeo, áma Dii òlómee a gae. ¹¹ Ǿ Lua gbépi webii Azaeliwa e wí gè aà kù, ɔ Lua gbépi ná ɔɔlɔwa. ¹² Ǿ Azaeli aà là à mè: Ma dii, bóyáí níle ɔɔlɔi? A wèwà à mè: Ké má vâi pò níyɔ ke Isailione dɔ yáíe. Nýɔ tesɔ ní zegikíɔwa, níyɔ ní èwaasoɔ dede ní fèndao, níyɔ ní néɔ wíwi, níyɔ ní nɔsindeeo puipui. ¹³ Ǿ Azaeli mè: Mapi n zòblena, bón ma ũ mà gbasa yázɔɔ bee taa kei? Ǿ Elizi òè: Dii òlómee, níyɔ gɔ Siliɔ kía ũe.*

¹⁴ Ké à bò Elizi kíi, à èa tà a diiwa. Ké kí yá pò Elizi ò gbèawà, à mè: A òmèe níyɔ fèlè aafia. ¹⁵ Ké gu dò, Azaeli zwãa gèele se kpàlè íu, a kù kí oaa, i wekii eo, à gà. Ǿ Azaelipi zòlè aà gbèu.

*Yudaɔ kí Yeholaũ
(2Lad 21.2-20)*

¹⁶ Isailiɔ kí Ahabu né Yolaũ kpalablea wè soode guu, Yudaɔ kí Yosafa né Yeholaũ ná kpalableawa. ¹⁷ Aà wè baakwi ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleũ wè swaaɔe. ¹⁸ A zè ní Isaili kíaɔ yãkèao lán Ahabu bèdeɔwaè, asa à Ahabu nenœ sè nɔ ũe, ɔ à yá pò Dii yeio kè. ¹⁹ N beeo Dii i we Yudaɔ tòlɔzò a zòblena Davidi yáí, asa à legbèè à mè aà bui filia aɔ dɔ gɔɔpiiè.†

²⁰ Yeholaũpi kpalablegɔɔ ɔ Eɔbũɔ nízia sí Yudaɔwa‡ aa nízia kía kpà. ²¹ Ké Yeholaũ gè Saii ní a zikasɔgɔɔ píi, ɔ Eɔbũɔ líaaàzi ní a sɔgodeɔ. A fèlè ní kèaa gwãasína à tà, ɔ aà zígɔɔ bàalè tà be. ²² Eɔbũɔ nízia sí Yudaɔwa e ní a gbão. Gɔɔ bee Libenadeɔ nízia sí Yudaɔwa sɔ. ²³ Yeholaũ yá kíniɔ ní yá pò a kèò píi kú Yuda kíaɔ ladau. ²⁴ Yeholaũ gà, wà aà mia kpákɔi ní a deziɔ Davidi wéleu, ɔ aà né Aazia zòlè aà gbèu.

*Yudaɔ kí Aazia
(2Lad 22.1-6)*

²⁵ Isailiɔ kí Ahabu né Yolaũ kpalablea wè kueplade guu ɔ Yudaɔ kí Yeholaũpi né Aazia ná kpalableawa. ²⁶ Aà wè bao ní plaode guu ɔ à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleũ wè doe. Aà da tón Atalia, Isailiɔ kí Ǿmeli tɔũnae. ²⁷ Aazia zè ní Ahabu bèdeɔ yãkèaoe, à yá pò Dii yeio kè lán Ahabu bèdeɔwa, asa aà ànsueɔne. ²⁸ A gè ná Ahabu né Yolaũwa, ɔ aale zíkà ní Siliɔ kí Azaelio sãnu Lamɔtu Galada. Ké Siliɔ Yolaũ kè'ia, ²⁹ ɔ à èa tà Yezelee e a bɔpi àɔ laa. Ǿ Aazia gè wékpaleiaàzi we.

* 8:13 1Kia 19.15 † 8:19 1Kia 11.36 ‡ 8:20 Daa 27.40

9

Yehu kpaas Isailio kia ũ

¹ Anabi Elizi ānabi gāli gbēe sīsi, ƿ a òè: N n ula kāaa n kú, nīsi tūue bee si geò Lamotu Galada. ² Tó n ka we, kpálee Yosafa né Yehu, Nimisi tūnazi, ní aà bɔ a gbéɔ guu, ní gēaàno kpéu e kpa. ³ Ní tūupi nīsika aà miwa, ní oè Dii mè a aà kpà Isailio kia ũ. Bee gbēa ní zewē n bàale n su. Nsu gēgē weo. ⁴ Ɔ ānabi èwaasopi gè Lamotu Galada. ⁵ Ké à kà we, à zīgɔ dɔaana è kálea, ƿ à mè: Dɔaana, má yáví mà on. Ɔ Yehu aà là à mè: Wá dé ríe oi? A wèwà à mè: Mmē dɔaana. ⁶ Ké Yehu fēle gè kpéu, ƿ èwaasopi nīsikà aà miwa à mè: Dii Isailio Lua mè a n kpa a gbé Isailio kia ũ.* ⁷ Ní Ahabu bedeo dede, Dii i a zòblena ānabio tōsiné ní a zòblena pò Zezabeli ní déo píi. ⁸ Ní Ahabu bedepio dede zɔɔ ní wéɔ píi. An gōee su gō Isailio būsuo, ⁹ Ahabu ua i gō lán Nēba né Yeloboau uawa, lán Ahia né Baasa uawa. ¹⁰ Gbēo Zezabeli ge so Yezeleē bíi kpee,† gbēe a aà vío. Ɔ ānabipi zewē, à tilè. ¹¹ Ké Yehu bò gè a dɔaana deeo kíi, ƿ aa aà là aa mè: Bóyāi íandepi m̀ni n kíi? A wèwà à mè: A gbépi dō, yābolenae. ¹² Ɔ aa mè: Egeē! Owēe. Ɔ à mè: Yá pò a òmēen ke: A mè Dii mè a ma kpa Isailio kia ũ. ¹³ Ɔ an baade kè kpakpa à a ulada se kàle aà zíe dedekíiwa, ƿ aa kuupè aa mè: Yehu mé kí ũ.

¹⁴ Ɔ Yehu lekpaai ní gbéɔ Yolaūzi. A m̀o lè kí Yolaūpi ní Isailio píi lé gí ní Lamotu Galadao, ƿ aale zika ní Silió kí Azaelio. ¹⁵ Ké Silió aà kè'ia, ƿ à èa tà Yezeleē e à gbágbā. Ɔ Yehu ò a gbépio: Tó a zemanoe, ásu to gbēe bɔ wéleu à ge yápi baokpa Yezeleo. ¹⁶ Ɔ Yehu gè a s̀gou à gè Yezeleē. Yolaū wúlea we, Yudaó kí Aazia ku we lo, à gè wékpaleiaazi. ¹⁷ Ké gudšana pò kú Yezeleē kalanga musu Yehu è ní a gbéɔ, aale mó, ƿ à wiilè à mè: Ma gbéɔ è, aale mó. Ɔ Yolaū mè: Sōde gbae aà ge daríle, aà ní la tó aafia aale mó. ¹⁸ Ɔ sōde bò gè Yehu lè à mè: Kí mè aafia ríle móa? Yehu wèwà à mè: N bàa ũma ní aafiaoi? M̀o nyō temazi. Ɔ gudšanapi mè: Zinapi ní lé, kási i ea s̀o. ¹⁹ Ɔ kí sōde plaade gbàe lo. Ké à ní lé, à mè: Kí mè aafia ríle móa? Ɔ Yehu wèwà à mè: N bàa ũma ní aafiaoi? M̀o nyō temazi. ²⁰ Ɔ gudšanapi mè: A ní lé, kási i ea s̀o. Gbépi gofia de lán Nimisi tūna Yehuwae, í gó baa lán íandewae.

²¹ Ɔ kí Yolaūpi mè: Gó òmēe s̀one! Ké wa d̀è, ƿ aa bò wéleu ní Yudaó kí Aaziao, baade ní a s̀gou, aale gé dai Yehule. Ɔ aa kpaaū Yezeleē gbé Naboti pò wa dè yāa bua. ²² Ké Yolaū wesí Yehule, ƿ à aà là à mè: Yehu, aafia ríle móa? A wèwà à mè: Lá n da Zezabeli gbāsikea táa yá musu ní aà pɔdaa gbéɔwao lígua, aafia ku máe? ²³ Ké Yolaū líaa àle bàale, ƿ à lezù Aaziazí à mè: B̀nkpeyāe Aazia! ²⁴ Ɔ Yehu a sá kà à Yolaū pà a káfala zānguo. Kapi gè aà s̀ kù, ƿ à kè a s̀gou ỳge. ²⁵ Ɔ Yehu ò a zīgɔ bade Bidekaa: N aà ge se zu Yezeleē gbé Naboti bua we, asa yá d̀magu. Ké wá kú s̀go guu sānu yāa wá pla, wá té aà mae Ahabuzi, ƿ Dii àsi'ò aà yá musu à mè ²⁶ a Naboti ní a néo dea è. Bua la ƿ á Naboti pò tōsiuè. A yáí tò n aà ge se vūaa bua we lá Dii òwa.‡

²⁷ Ké Yudaó kí Aazia è m̀aa, ƿ à pèle Betagā zéu ní bao. Ɔ Yehu pèleaazi à mè: A aà de s̀e. Ɔ wà aà pà a s̀go guu gɔɔ pò àle Guu s̀isí kù Ibleaū sae. Ɔ à ní ké à tà Megido, we à gàu. ²⁸ Aà íwao aà ge se dà s̀go guu aa tàò Yelusaleū, ƿ aa aà mia kpákōi ní a dezio Davidi wéleu. ²⁹ Za Ahabu né Yolaū kpalablea wè kuédode guu, ƿ Aaziapi gò Yudaó kia ũ.

Zezabeli gaa

³⁰ Ké Yehu m̀o Yezeleē, Zezabeli a baomà, ƿ à kio kà à a mikā kèke. Za bíi kpediakōa fenentiu ƿ àle zíle gwa. ³¹ Ké Yehu gè bíiboleu, ƿ Zezabeli mè: N ke doū ní Zimlio, n n dii dè. Aafia n m̀o laa? ³² Ké Yehu wesè musu, à fenenti gwà, ƿ à mè: Démē zèmanoi? Démē kú wei? Ké kibe zíkēna gbēon pla ge áaɔ m̀o zíle gwà fenentiu, ³³ ƿ Yehu òné: A ɔzāazi. Ké aa ɔzāazi, à lèle, ƿ Yehu lé aà t̀ɔɔmpa ní a s̀gou e aà au fà gíwa ní s̀o. ³⁴ Ké Yehu gè kibe, à

* 9:6 1Kia 19.16 † 9:10 1Kia 21.23 ‡ 9:26 1Kia 21.19

poblè à imi, 5 à m̀: Baa ké nɔɛpiá láaipɔɛ, wà aà ví, asa kíabuiɛ. ³⁵ Ké wà gè aà séi wà ví, wi pɔɛ eo, sema aà miwa ní aà gbálaɔ ní aà ɔlaɔ bàasio. ³⁶ Ǿ wà ɛa gɛ ò Yehue, 5 à m̀: Yá pɔ Dii dà a zòblena Tisebe gbé Eliae a òn we, à m̀: Gbẽ Zezabeli mɛ so Yezelɛɛ bíi kpɛɛ. ³⁷ Zezabeli gɛ a gɔ fáaaa tɔɔlɛ lán pɔtuo gbɔwa Yezelɛɛ bíi kpɛɛ. Gbẽ a e mɛ Zezabelin keo.

10

Yehu Ahabu buiɔ dɛdɛa

¹ Ahabu buiɔ ku Samali gɔɛo ũ gbɛɔn bàaɔkwi. Ǿ Yehu lakɛ a kpàsá Samali kíaɔnɛ ní gbɛzɔɔ ní gbé pɔ lé yáda Ahabu néɔnɛo à m̀: ² Tó láɛ bee á lé, lá á dii Ahabu buiɔ kúánɔ, mé á sɔgoɔ ví ní sɔɔ ní wéle bíideo ní gɔkeboɔ, ³ à á dii né pɔ kèé maa wásawasa kpá aà mae kpalau, í zika á diipi bedɛɔnɛ. ⁴ Ǿ iwáa pásí kà ní pɔa aa m̀: Lá kía gbɛɔn plaɔ i fɔ gíɛo, wá fɔ gíɛ kpelewa ní? ⁵ Ǿ kibɛ ziaa ní wéle dɔaanao ní gbɛzɔɔ ní yádanɛdepíɔ gbé zì Yehuwa aa m̀: N zòblenaɔn wá ũ. Yá pɔ ní òwɛɛ píi, wá keɛ. Wá gbɛe kpa kpalauo. Ke lá à kènɛ maawa. ⁶ Ǿ Yehu lá pále kènɛ à m̀: Tó a zɛmanɔ, ále ma yámaɛ, à á dii Ahabu buiɔ mi zɔzɔ, í mɔmɛɛ Yezelɛɛ zia maa'í.

Kía népiɔ sɔ aa gbɛɔn bàaɔkwiɛ, aa kú ní wéle gbɛzɔɔ pɔ lé ní tòlokeo. ⁷ Ké lápi kà, 5 aa kíabui gbɛɔn bàaɔkwiɔ kùkù aa ní dɛdɛ píi, 5 aa ní miɔ kàka gbíu aa kpàsáɛ Yezelɛɛ. ⁸ Ké zinapi kà, 5 a ò Yehue: Wà m̀ ní kíabuipiɔ miɔ ke. Ǿ Yehu m̀ wà kále bíibɔleu lɛɛ pla e kɔɔ.

⁹ Ké gu d̀, 5 Yehu b̀ gè zè gbéɔ aɛ à m̀: Apíɔ á yáɛ vío, mámɛ ma bɔ ma dii kpɛ ma aà dè, áma mi gbépiɔ dɛdɛo. ¹⁰ Aɔ d̀ sa ké ási pɔ Dii ò Ahabu bedɛɔ yá musu, a kee a léle pão. Dii yá pɔ á dà a zòblena Eliae a ò kè. ¹¹ Ǿ Yehu Ahabu bedɛ pɔ g̀ Yezelɛɛo d̀dɛ píi ní aà ìwa gbɛzɔɔ ní aà gbɛnaɔ ní aà sa'onao. I aà gbɛe too.*

¹² Ǿ à fèle dà Samali zéu. Ké à kà sádanao b̀okpakíi, ¹³ 5 à kpàaũ ní Yudaɔ kí Aazia daɛo à ní lá à m̀: Deɔn á ũi? Aa wèwà aa m̀: Aazia daɛɔn wá ũ, wa mɔ fɔkpai kí Yolaũ bedɛɔwae ní aà da Zezabeli bedɛɔ. ¹⁴ Ǿ Yehu ò a gbéɔnɛ: A ní kùkù bé! Ǿ aa ní kùkù aa ní dɛdɛ b̀opíu l̀ɔ saɛ. Aa gbɛɔn bla ní plaoɛ, an gbɛe i bɔo.

¹⁵ Ké à b̀ we, à kpàaũ ní Lekabu né Yonadabuo, àle mɔ daiale. Ǿ Yehu aà là à m̀: N sɔ kua lá ma sɔ kumawaa? Yonadabu wèwà à m̀: Ao! Ǿ Yehu m̀: Lá maaɛ, ɔɔmazi. Ké à ɔd̀ Yehuzi, 5 Yehu aà kù gèaàno a sɔgo guu. ¹⁶ Yehu m̀: Wà gé sãnu, ní áia pɔ má ví ní Dii yáɔ e. ¹⁷ Ké Yehu kà Samali, à Ahabu bui pɔ g̀ weɔ d̀dɛ mío. A ní tòlɔz̀ lá Dii dà Eliae a òwa.

Yehu Baali zòblenaɔ dɛdɛa

¹⁸ Yehu gbéɔ káaa píi, 5 a òné: Ahabu zòblè Baaliɛ yɔɔnnɔɛ, ma Yehu má zòblè maamaaɛ. ¹⁹ Baalideɔ sisimɛɛ píi ní aà zòblenaɔ ní aà gbàgbanaɔ píi. An gbɛe su gí móio, má ye sa zɔɔ o Baaliwae. Gbé pɔ gí mói à gàɛ. Yehu lé ɔnɔkɛné, ké à e Baali zòblenapiɔ midɛɛ. ²⁰ Ǿ à m̀: A dikpɛ dile Baali pɔ ũ. Ǿ wà a kpàwakè. ²¹ A lékpàsákè Isaili bùsuu píi, 5 Baali zòblenaɔ m̀ píi, an gbɛe i gɔo. Ké aa gè Baali kpéu, aa kpépi pà páupãu, gbápelekíi kuo. ²² Ǿ Yehu ò kpépi ula'ulenaɛ: Bɔle ní ulaɔ Baali zòblenaɔnɛ mípi. Ǿ à b̀lɛné ní ulapiɔ. ²³ Yehu ní Lekabu né Yonadabuo gè Baali kpéu, 5 Yehupi ò Baali zòblenapiɔnɛ: A wɛpã gbéɔla à ní gwa maamaa, ké Dii zòblenaɔ su aao kúánɔ lao, sema á Baali zòblenaɔ átɛɛ. ²⁴ Ǿ Yehu ní Yonadabuo gè sa'oi. A mɔ lè Yehu gbéɔ kálea bàasi gbɛɔn basiiɔ. A òné yáa, tó an gbɛe tò gbé pɔ àle ní nané ní ɔzìɔ do pìliwa, aà wèni gè yáue. ²⁵ Ké Yehu sa pɔ wí a pɔ káteu à tékù ò a làa, 5 a ò dɔaio ní zígɔ badɛpiɔnɛ: A gè à ní dɛdɛ! Asu to an gbɛe piliwáɔ. Ké aa ní dɛdɛ ní fèndaɔ, aa ní gɛo k̀le bàasi, 5 aa gè Baalizi kpɛa. ²⁶ Aa Baali kpé lipɛɛo sèle b̀ò aa tɛs̀wà, ²⁷ 5 aa Baali gbɛe bíle, aa aà kpé gbòo, 5 wà gupi dile bíikpɛkɛkíi ũ e ní a gbão.

28 Maa Yehu Baali gbagbaa m̀̀de Isaili b̀̀suu. 29 N beeo i ɔ̀̀bɔ̀̀le duuna p̀̀o Neba né Yeloboaũ Isailiɔ̀̀ dà a keau guuo, a te vua gáaena p̀̀o kú Beteli n̄ Dāozi.† 30 Dii ò̀̀: Lá n yá k̀̀e maa, n yá p̀̀o má yei k̀̀e, n̄ k̀̀e Ahabu b̀̀deɔ̀̀ne lá ma zeòwa, n bui aɔ̀̀ kpaa Isaili kpalau e n̄ s̄̀kpaeɔ̀̀wae. 31 Kásile Yehu i ze n̄ Dii Isailiɔ̀̀ Lua ikoyáoo, i laaidɔ̀̀wà n̄ n̄̀semendooo. I ɔ̀̀bɔ̀̀le duuna p̀̀o Yeloboaũ Isailiɔ̀̀ dà a keau guuo.

32 Goo bee Dii tò Isaili b̀̀su nà laoawa. Azaeli gbãablè Isaili b̀̀su 33 p̀̀o kú Yuudē gukpe oiwa pii za Aloe p̀̀o kú Aano swadɔ̀̀i e Galada n̄ Basana b̀̀suo. Gada buiɔ̀̀ n̄ Lubeni buiɔ̀̀ n̄ Manase buiɔ̀̀ ku we. 34 Yehu yá k̀̀ni p̀̀o a k̀̀o ku Isaili kía ladau n̄ aà negɔ̀̀nkɛyáoo pii. 35 Yehu gá, wà aà v̄̀ Samali, ɔ̀̀ aà né Yoazaa z̄̀le aà gb̄̀e. 36 Yehu z̄̀le Samali Isailiɔ̀̀ kía ũ w̄̀e baakwi plasaie.

11

Yoasi n̄ a dazi Ataliao (2Lad 22.10-23.21)

1 Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi gá, ɔ̀̀ à f̄̀le lé kíabuio d̄̀de pii. 2 ɔ̀̀ k̄̀i Yeholaũ nenɔ̀̀e Yoseba, Aazia d̄̀e, Aazia né Yoasi s̄̀e n̄ sae kíanɛ p̀̀o w̄̀le n̄ dedeɔ̀̀ guu. A aà ù̀le Ataliae kpea p̀̀o liio kál̄eau n̄ n̄e p̀̀o lé ȳ̀ kpawào s̄̀anu, ɔ̀̀ wi e aà d̄̀o. 3 Népi ḡ̀o ul̄ea Dii kp̄̀e n̄ a gwanapio e w̄̀e soolo. Goo bee Atalia mé Yuda b̀̀su kía ũ.

4 A w̄̀e soplade guu ɔ̀̀ sa'onkia Yoiada kibe d̄̀ai badeɔ̀̀ n̄ z̄̀ḡ̀o badeɔ̀̀ s̄̀isi, ɔ̀̀ wà m̀̀r̄no aà k̄̀i Dii ua. ɔ̀̀ à ȳ̀ȳ̀n̄no a tò aa legb̄̀e Dii ua we, ɔ̀̀ à kía negɔ̀̀epi ò̀̀n̄e. 5 ɔ̀̀ à ȳ̀d̄̀ilen̄e à mè: Yá p̀̀o áli ken ke: Tó a mo gud̄̀s̄̀ai kámaboḡ̀ozi, á ḡ̀ali s̄̀eia aɔ̀̀ kibe d̄̀s̄̀a, 6 á ḡ̀ali plaade s̄̀o Suu B̄̀le, á ḡ̀ali aās̄̀de io b̄̀le p̀̀o kú d̄̀aiɔ̀̀ kpe d̄̀s̄̀a. 7 A ḡ̀ali pla p̀̀o lé kámabo kámaboḡ̀ozi io né kíapi d̄̀s̄̀a Dii ua. 8 A liaāzi á baade n̄ a ḡ̀o k̄̀eɔ̀̀o k̄̀a. Gb̄̀e p̀̀o s̄̀o s̄̀azi, à aà de. Aɔ̀̀ te k̄̀ipizi gu p̀̀o àle géu pii.

9 Z̄̀ḡ̀o badeɔ̀̀ k̀̀e lá sa'onkia Yoiada ò̀̀néwa. An baade a gb̄̀e s̄̀e ḡ̀e n̄no Yoiada k̄̀i, gb̄̀e p̀̀o lé kámabo n̄ gb̄̀e p̀̀o lé m̀̀o n̄ leũkpakeio pii. 10 ɔ̀̀ Yoiada k̄̀i Davidi s̄̀nao n̄ aà s̄̀engbao p̀̀o kú Dii kp̄̀eɔ̀̀ kpà z̄̀ḡ̀o badepiɔ̀̀wa. 11 ɔ̀̀ d̄̀aiɔ̀̀ m̀̀o aa k̄̀le Dii kp̄̀e n̄ sa'ok̄̀io kpele, sea za Dii kp̄̀eɔ̀̀ ɔ̀̀plaa oi e a ze oi, baade n̄ a ḡ̀o k̄̀eɔ̀̀o k̄̀a, ké aao né kíapi d̄̀s̄̀a. 12 ɔ̀̀ Yoiada b̀̀o n̄ kía negɔ̀̀epio à k̄̀afua kp̄̀àe, à ikoyá lá kp̄̀awà. Ké wà n̄s̄̀ikà aà miwa wà aà kp̄̀a kía ũ, ɔ̀̀ wà ɔ̀̀taalè wà wiilè wà mè: Lua k̄̀i d̄̀s̄̀ n̄ aafiao! 13 Ké Atalia d̄̀aiɔ̀̀ n̄ gb̄̀e k̄̀niɔ̀̀ k̄̀iapi mà, ɔ̀̀ à f̄̀le ḡ̀e n̄ k̄̀i Dii ua. 14 Ké à wezù, à k̄̀ipi è z̄̀e m̀̀p̄̀ele sae lá w̄̀i k̄̀ewa. Z̄̀ḡ̀o badeɔ̀̀ n̄ k̄̀aep̄̀enaɔ̀̀ z̄̀e aà sae, mé gb̄̀epii lé p̄̀onake, aale k̄̀aape. ɔ̀̀ Atalia a p̄̀okasaɔ̀̀ ga k̀̀e à wii p̄̀àle à mè: Wà b̀̀o ma kpe! Wà b̀̀o ma kpe! 15 ɔ̀̀ sa'onkia Yoiada ò̀̀ z̄̀ḡ̀o badepiɔ̀̀ne: A n̄epi se b̄̀aàno bàasi, í gb̄̀e p̀̀o b̀̀o teāziɔ̀̀ d̄̀de n̄ f̄̀ndao. Asa à mè wasu aà de Dii uaoe. 16 Goo p̀̀o n̄epi k̄̀a kibe b̄̀le p̀̀o s̄̀o í ḡ̀e z̄̀e, ɔ̀̀ wà ɔ̀̀p̄̀el̄ewà, we wà aà d̄̀e.

17 Yoiada tò k̄̀i n̄ gb̄̀e leduũk̀̀e n̄ Diio n̄pii, ké aa e wà de Diipi gb̄̀e ũ yá. A tò k̄̀i n̄ gb̄̀e leduũk̀̀e n̄ k̄̀o lo. 18 ɔ̀̀ wà ḡ̀e Baali kp̄̀e gb̄̀o, aa a gbagbak̄̀io n̄ a táaɔ̀̀ w̄̀wi k̄̀elekele, ɔ̀̀ aa Baali gbagbana Mat̄̀a d̄̀e gbagbak̄̀ipio sae.

Yoiadapi Dii kp̄̀e nà gud̄̀s̄̀anaɔ̀̀ne n̄ ɔ̀̀zi, 19 ɔ̀̀ à z̄̀ḡ̀o badeɔ̀̀ s̄̀e n̄ d̄̀aiɔ̀̀ n̄ gb̄̀e k̄̀niɔ̀̀ pii, aa b̀̀o Dii kp̄̀e n̄ kíapio, aa kibe b̄̀le p̀̀o d̄̀aiɔ̀̀ í ḡ̀e z̄̀e s̄̀e. Ké aa k̄̀a kibe, ɔ̀̀ k̄̀ipi z̄̀le ḡ̀inaa, 20 ɔ̀̀ b̀̀supi gb̄̀epii p̄̀o k̀̀ena, mé w̄̀le ḡ̀o yákelesai. Lá wà Atalia d̄̀e n̄ f̄̀ndao kib̄̀en we.

12

Yoasi Dii kp̄̀e k̄̀e k̄̀e (2Lad 24.1-14, 23-27)

† 10:29 1Kia 12.28-30

¹ Yoasi kpalablè a wè soplade guue. ² A gò kía ũ Yehu kpalablea wè soplade guu, ò à zòle kpalau Yelusaleũ wè bla. Aà da tón Zibia, Beεεba nɔεε. ³ Goo pò sa'onkia Yoiada ledà Yoasiwa, Yoasipi yá pò maa Diiε kè. ⁴ Kási i gulesí pò wa bòo daaño, wí gi wàò sa'o we, wàò tulaletikateεa weε.

⁵ Yoasi ò sa'onaoεε: A òa pò wà mòò Dii kpéu káaa, naokε'òá ní tòomabo'òao ní òa pò wí mào Dii kpéu ní pòeáwaò píi. ⁶ Sa'onao lí òapi si òsinaowa, wi Dii kpé guyaaaò kekeò. ⁷ Kási e Yoasi kpalablea wè bao ní àaòode guu, sa'onao i Dii kpé guyaaaò kekeò, ⁸ ò kí Yoasi sa'onkia Yoiada sísi ní sa'onao píi, à ní lá à mè: Bóyái ále Dii kpé guyaaaò kekeò ní? Asu òa si òsinaowa bo. Ali tó wà Dii kpé guyaaaò kekeò. ⁹ ò sa'onao wèi, aai òasi gbéowa bo. Aame wa Dii kpé guyaaaò kekeò. ¹⁰ ò sa'onkia Yoiada kpagolo sè à a né fò, ò a díle sa'ókii sae Dii kpé kpele oplaai oi. ò sa'ona pò lé kpé zé d'òao ì òa pò wà mòò Dii ua kau we píi. ¹¹ Tó aa è kpagolopi òa zòkù, ò kí lakèna ní sa'onkiaò ì nao, aai káka bāni. ¹² Aaí òa pò wa yòpi na gbé pò wà Dii kpé zì dànóne ní ozi, ò aai fiabòò li'ánaone ní kpedonaò ¹³ ní g'ibonaò ní gbè'ánaò. ò aa lí ní gbè áaò lùluòò b, ké wà Dii kpé guyaaaò kekeò yáí ní kpékekeεa zì páleò píi. ¹⁴ Wi Dii kpé ánuusu tao pí ní òa pò wà mòò Dii uapioo, ge filia tedebòò ge au'elebòò ge káaeò ge vua pòò ge ánuusu pòò. ¹⁵ Dii kpékekenao ò wà fiabòoné. ¹⁶ Gbé pò aa òapi kpámá aa fiabo zíkènaoneò, aali ní lala òapi yá musuo, asa gbépiá náaideone. ¹⁷ òa pò wa kpà tàae fiabòò ge duun awakpabòò ũ, wíli gèò Dii kpéuo. Sa'onao pòε.

¹⁸ Goo bee Siliò kí Azaeli gè lèle Gatawa, ò à èa lé mó léle Yelusaleũwa b. ¹⁹ ò Yudaò kí Yoasi pò pò api ní a dezi Yuda kíaò Yosafa ní Yolaño ní Aaziao kpà Diiwaò sèle ní vua pò kú Dii kpé láasiuo ní a be láasiuo píi, a kpàsá Azaeliε, ò Azaeli gò Yelusaleũla. ²⁰ Yoasi yá kíniò ní yá pò a kèò píi kú Yuda kíaò ladau. ²¹ Aà íwaò lekpaáaíazi, ò aa aà dè Bemilo Sila zéu. ²² Aà denapio tón ke: Simeata né Yozaba ní Someε né Yozabao. Ké Yoasi gà, wà aà mia kpákòi ní a deziò Davidi wéleu, ò aà né Amazia zòle aà gbεu.

13

Isailio kí Yoaza

¹ Yudaò kí Aazia né Yoasi kpalablea wè bao ní àaòode guu ò Yehu né Yoaza gò Isailio kía ũ, à zòle kpalau Samali wè gèò ní plaoε. ² A yá pò Dii yeio kè à zè ní duuna pò Neba né Yeloboau Isailio dà a keauo, i páaleò. ³ ò Dii pò pà Isailiozi, à ní ná Siliò kí Azaeliε a ozi ní a né Benadadao e Yoaza kpalablea léwa. ⁴ Yoaza awakpà Diiε, ò Dii síaànò, asa a è lá Siliò kíapi lé Isailio wetā. ⁵ Dii tò aa suabana è, ò aa bò Siliò ozi, ò baade ku a ua lá a ziwa. ⁶ Kási aai obole duuna pò Neba né Yeloboau ní dá a keau guuo, aa zèòε. Asetaati lí gí pélea Samali. ⁷ Yoaza zígòò ye láai, mé i ke sòde gbèon blakwiò ní zikasògo mèn kwio ní zígò kèsede gbèon òaasòòò leε kwio (10.000) bàasio, asa Siliò kía ní ké kélekeleε, ò aa gò lán bùsuti pò wà òzòwàwa. ⁸ Yoaza yá kíniò, yá pò a kèò ní a negònkeyāò ku Isaili kíaò ladau. ⁹ Ké Yoaza gà, ò wà aà vī Samali, ò aà né Yehoasi zòle aà gbεu.

Isailio kí Yehoasi

¹⁰ Yudaò kí Yoasi kpalablea wè bla àaòsaide guu ò Yoaza né Yehoasi gò Isailio kía ũ, à zòle kpalau wè gèò ní mendoòε. ¹¹ A yá pò Dii yeio kè, i obole duuna pò Neba né Yeloboau Isailio dà a keau guuo, à zèòε. ¹² Yehoasi yá kíniò pò a kèò ní a negònkeyāò ní zì pò a kà ní Yudaò kí Amaziao ku Isaili kíaò ladau. ¹³ Ké à gà, wà aà mia kpákòi ní Isaili kíaò Samali, ò Yeloboau zòle aà gbεu.

Elizi gaa

Yeloboau Isailio dà a keau guuo. ²⁵ Ōme èa Isaili b̄usu s̄i za Amata b̄olei e Isia Wisidei, lá Dii Isailio Lua dà a z̄obl̄ena Amitai né Yonasi,* Gatef̄ee gb̄é̄e a òwa. ²⁶ Asa Dii è Isailio lé taasike maamaae, z̄oo n̄ w̄é̄e p̄ii, mé aa gb̄é̄e v̄i à d̄or̄leo. ²⁷ Dii i me á Isailio t̄ó de d̄úniauo, ò à n̄ suabà Yehoasi né Yeloboau sabai. ²⁸ Yeloboau yá k̄ini p̄ó a k̄èò n̄ z̄i p̄ó a k̄ào ku Isailio k̄iaò ladau n̄ lá à èa Damasi n̄ Amatao s̄i Isailiōneo. ²⁹ Ké à gà, wà aà mia kp̄ak̄oi n̄ a dezi Isaili k̄iaò, ò aà né Zakali z̄òle aà gb̄eu.

15

Yudaò kí Uzia (2Lad 26.1-4, 21-23)

¹ Isailio kí Yeloboau kpalablea w̄è baaso n̄ plaode guu Amazia né Uzia ḡò Yudaò k̄ia ù. ² Aà w̄è ḡeò n̄ m̄endoode guu ò à kpalablè, à z̄òle báawa Yelusaleu w̄è blakwi n̄ plaoe. Aà da t̄ón Yekolia, Yelusaleu n̄oe. ³ A yá p̄ó Dii yei k̄è lá a mae Amazia k̄èwae. ⁴ Ama i gulesi p̄ó wa b̄ò daaio, gb̄é̄o ìo sa'ò w̄ò tulaletikatēa we e tiae. ⁵ Ō Dii tò kusu aà lè, a v̄ie e à ḡè ḡàò. Aà kp̄é kú adoae, aà né Yotaū mé kú kib̄e. Ōme Yudaò d̄oana ù. ⁶ Uzia yá k̄iniò ku Yuda k̄iaò ladau n̄ yá p̄ó a k̄èò p̄ii. ⁷ Ké à gà,* wà aà v̄i k̄ai n̄ k̄iapio Davidi w̄é̄leu, ò aà né Yotaū z̄òle aà gb̄eu.

Isailio kí Zakali

⁸ Yudaò kí Uzia kpalablea w̄è bla plasaide guu ò Yeloboau né Zakali ḡò Isailio k̄ia ù Samali, à z̄òle kpalau m̄o sooloe. ⁹ A yá p̄ó Dii yeio k̄è lá a deziò k̄èwae. I òb̄ole duuna p̄ó Neba né Yeloboau Isailio dà a keau guuo. ¹⁰ Ō Yabesi né Saluū lek̄p̄aaiāazi n̄ gb̄é̄o, à aà d̄è Ibleau, ò à z̄òle aà gb̄eu. ¹¹ Zakali yá k̄iniò ku Isaili k̄iaò ladau. ¹² Maa yá p̄ó Dii ò Yehue k̄è, à mè aà buio mé aao Isaili kpalable e à ge pe aà s̄ok̄p̄aēowa.†

Isailio kí Saluū

¹³ Yabesi né Saluū ḡò k̄ia ù Yudaò kí Uzia kpalablea w̄è bla m̄endosaide guue, à z̄òle kpalau Samali m̄o doe. ¹⁴ Ké Gadi né M̄enaēu b̄ò Tiiza à ḡè Samali, ò à Yabesi né Saluūpi lè we a d̄è, ò à z̄òle aà gb̄eu. ¹⁵ Saluū yá k̄iniò n̄ lé p̄ó a kp̄aāi n̄ gb̄é̄o Zakalizio ku Isaili k̄iaò ladau. ¹⁶ M̄enaēupi b̄ò Tiiza à ḡè lèl̄e Tifasawa n̄ gb̄é̄o p̄ó kú a guuo n̄ gb̄é̄o p̄ó kú a b̄usuò p̄ii, asa aa ḡi z̄ew̄iè̄e. Ké à lèlemá, ò à n̄osindeeò p̄uipui p̄ii.

Isailio kí M̄enaēu

¹⁷ Yudaò kí Uzia kpalablea w̄è bla m̄endosaide guu ò Gadi né M̄enaēupi ḡò Isailio k̄ia ù, à z̄òle kpalau Samali w̄è kwie. ¹⁸ A yá p̄ó Dii yeio k̄è e a w̄eni léue. I òb̄ole duuna p̄ó Neba né Yeloboau Isailio dà a keau guuo.

¹⁹ Ké Asilio kí Pulu s̄i Isaili b̄usu, ò M̄enaēu aà gb̄à ánuusu t̄onu baakwi n̄ síiò, ké Pulupi e odawa, i z̄ed̄o kpalau yáí. ²⁰ M̄enaēu tò Isailio ánusupi fiab̄ò, ò òdeò ánuusu kp̄à n̄ miwa òwat̄e blakwikwi Asilio k̄ia p̄ó ù. Ō Asilio k̄iapio èa tà, i z̄e n̄ b̄usu weo. ²¹ M̄enaēu yá k̄iniò ku Isaili k̄iaò ladau n̄ yá p̄ó a k̄èò p̄ii. ²² Ké à gà, ò aà né Pekaia z̄òle aà gb̄eu.

Isailio kí Pekaia

²³ Yudaò kí Uzia kpalablea w̄è blakwide guu ò M̄enaēu né Pekaia ḡò Isailio k̄ia ù, à z̄òle kpalau Samali w̄è plāe. ²⁴ A yá p̄ó Dii yeio k̄è, i òb̄ole duuna p̄ó Neba né Yeloboau Isailio dà a keau guuo. ²⁵ Aà z̄iḡs̄ bade Lemalia né Peka lek̄p̄aaiāazi n̄ gb̄é̄o. Ō à Galada b̄usudeò s̄è gb̄ēon blakwi à s̄īn̄o k̄ipizi aà z̄egik̄i Samali, à aà d̄è n̄ Aagobuo n̄ Alieo, ò à z̄òle aà gb̄eu. ²⁶ Pekaia yá k̄iniò ku Isaili k̄iaò ladau n̄ yá p̄ó a k̄èò p̄ii.

Isailio kí Peka

* 14:25 Yon 1.1 * 15:7 Isa 6.1 † 15:12 2Kia 10.30

²⁷ Yudaó kí Uzia kpalablea wè blakwi ní plaode guu ò Lemalia né Peka gò Isailiò kíá ù, à zòlè kpalau Samali wè baoe. ²⁸ A yá pò Dii yeio kè, i ɔ̀bòlè duuna pò Nèba né Yeloboau Isailiò dà a keau guuo. ²⁹ Peka gò ò Asiliò kí Pulu mò Iyoni sí ní Abeli Bemaakao ní Yanɔ̀ao ní Kedesio ní Azooo. A Nefatali bùsu sí lɔ̀, Galada ní Galileo píi, ò à bùsupideɔ̀ kùkù tàrɔ̀nɔ̀ Asili. ³⁰ Ela né Ozee lekpaàí ní gbéɔ̀ Pékazi, ò à aà dè à zòlè aà gbèu Uzia né Yotaũ kpalablea wè baode guu. ³¹ Peka yá kíniò ku Isaili kíá ladau ní yá pò a kèò píi.

Yudaó kí Yotaũ (2Lad 27.1-9)

³² Isailiò kí Lemalia né Peka kpalablea wè plaode guu ò Uzia né Yotaũ gò Yudaó kíá ù. ³³ Aà wè baasode guu ò à nà kpalableawa, à zòlè kpalau Yelusaleũ wè gèò ní m̀ndooe. Aà da tón Yelusa, Zadoki née. ³⁴ A yá pò Dii yei kè lá a mae Uzia kèwae. ³⁵ Ama i gule sí pò wa b̀ò daaño, ẁò sa'o ẁò tulaletikateá we e tiae. Ɔ̀me Dii ua b̀òlè pò kú musu kèkè. ³⁶ Yotaũ yá kíniò ku Yuda kíá ladau ní yá pò a kèò píi. ³⁷ Gò bee Dii tò Silió kí Lezini ní Lemalia né Pekaò nà léleá Yudaɔ̀wawa. ³⁸ Ké Yotaũ gà, wà aà mia kpàk̀òí ní a deziò Davidi wéleu, ò aà né Aaza zòlè aà gbèu.

16

Yudaó kí Aaza (2Lad 28.1-27)

¹ Lemalia né Peka kpalablea wè gèò ní plaode guu ò Yotaũ né Aaza gò Yudaó kíá ù. ² Aà wè baode guu ò à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleũ wè gèò ní m̀ndooe. I yá pò Dii a Lua yei ke lá a dezi Davidiwaò. ³ A zè ní Isaili kíá yákeaoe. A sa pò wí a pò káteu à tékũ ò ní a neg̀e se.* A yábèkè, lá bui pò Dii ní yá Isailiò ò ke yáawae. ⁴ A sa'ò à tulaletikateá gule sí pò wa b̀òwa ní sísiò musuò ní lí yèleleò gbáuo píi.

⁵ Bee gbèa Silió kí Lezini ní Isailiò kí Lemalia né Pekaò mò zíkai Yelusaleũ.† We aa koez̀òu Aazazi, kási aai f̀ò ziblèwàò. ⁶ Zibeezì Lezini Yudaó yà ní bóle Elata, à èa símá, ò Edòũ mò zòlè we e ní a gbãò. ⁷ Ɔ̀ Aaza gbéɔ̀ zì Asiliò kí Puluwa à mè: N zòblenan ma ù, mé n nén ma ù. Mò n ma b̀ò Silió kíá ní Isailiò kíá pò f̀èlemanɔ̀ ɔ̀zì. ⁸ Aaza ánuusu ní vua pò kú Dii kpéuo ní a be làasiuo sèlè à Asiliò kíá gbà a kpàsàè. ⁹ Ɔ̀ Asiliò kíapi aà yámà, à gè lèlè Damasiwa a sí. A Lezini dè, ò à tà ní Damasidè Kii. ¹⁰ Kí Aaza gè dà Asiliò kí Pulupile Damasi. A sa'ok̀ii è we, ò à a taa kè lá guu, a kpàsá sa'ona Uliáe ní a kea tao píi. ¹¹ Sa'ona Uliá sa'ok̀ipi kè lá kí Aaza kpàsáewa wásawasa, à a midè e kí Aazapi àò gé sui ní Damasio. ¹² Ké à sù, à táagbagbak̀ipi è, ò à s̀ò à dèdewà. ¹³ A sa pò wí a pò káteu à tékũ òwà, à p̀wenti kàwà, à it̀lèwà, à sáaukpasa au èlèwà. ¹⁴ Dii gbagbak̀ii pò wa pí ní m̀gotèò ku sa'ok̀ii dafupi ní Dii kpéò zānguo, ò Aazapi se díle sa'ok̀ii dafupi sae ɔ̀plaa oi. ¹⁵ Ɔ̀ kí Aazapi yádìle sa'ona Uliáe à mè: Nili sa kò pò wí a pò káteu à tékũ o sa'ok̀ii z̀òpiwa ní p̀wenti oosio ní kí sa pò wí a pò káteu à tékũò ní aà p̀wenti gbao ní gbéɔ̀ sa pò wí a pò káteu à tékũò ní ní p̀wenti gbao ní í pò aàí t̀lèò. Nili sa pò wí a pò káteu à tékũò ní sáaukpasao au èlèwà. Sa'ok̀ii pò wa pí ní m̀gotèò s̀ò aò demèe m̀sokèk̀ii úe. ¹⁶ Ɔ̀ sa'ona Uliá kè lá kí Aaza òewa.

¹⁷ Kí Aaza m̀pèpèeò gògo tadib̀owa à ní tao bùa. A íkak̀ii gò m̀gotè zuswana pò kú a zìeowa,‡ a díle gbèowa. ¹⁸ A kí g̀ina pò wa b̀ò Dii ua ní aà bóle pò kú weo gbòò misiileá Asiliò kíáe yáí. ¹⁹ Aaza yá kíniò ku Yuda kíá ladau ní yá pò a kèò píi. ²⁰ Aaza gà,§ ò wà aà mia kpàk̀òí ní a deziò Davidi wéleu, ò aà né Ezekia zòlè aà gbèu.

* 16:3 Iko 12.31 † 16:5 Isa 7.1 ‡ 16:17 1Kia 7.23-29 § 16:20 Isa 14.28

17

Isailio kí gbézàna Ozee

¹ Yuda ɔ kí Aaza kpalablea wè kueleplade guu ɔ Ela né Ozee gò Isailio kía ũ Samali, à zòlè kpalau wè kèokwie. ² A yá pò Dii yeio kè, àma i ke lá Isailio kía pò d̀baa ɔ k̀ewao. ³ Asilio kí Samanasaa mò lèlèwà, ɔ Ozee gò aà zòblena ũ, àle falubò. ⁴ Ozee gbé ɔ zì Egipio kí Sowa, ɔ i falu pò ì b̀o Samanasaae wè n̄ wèo b̀è l̀o. Ké Samanasaa è Ozee b̀o a k̀pe, ɔ à aà k̀u à m̀kàwà à aà d̀ak̀peu. ⁵ ɔ Samanasaa lèlè Isaili b̀usuwa píi. Aà gbé ɔ mò koezò Samalizi, aa ku we e wè àa. ⁶ Ozee kpalablea wè kèokwide guu ɔ Samanasaapi Samali sí à tà n̄ Isailio a b̀usu, à n̄ kálèkale Ala n̄ Gozã pò kú Aboo baao n̄ Mede b̀usu wèlè guuo.

Isailio g̀sa z̀z̀o ũ n̄ duuna yáí

⁷ Yápi kè màa ké Isailio duunakè Dii n̄ Lua pò n̄ b̀o Egipio kí Fala ɔ z̀z̀e yáíe. Aa mis̀ile dii p̀ale ɔne, ⁸ aa bui pò Dii n̄ yáné ɔlesè, aa zè n̄ yá pò Isailio kía ɔ d̀ané ɔ. ⁹ Aa yãd̀oosai d̀ile Dii n̄ Lua yá gbèu, aa gulešì b̀ò n̄ziae n̄ wèlè guu píi sea za bualoũ n̄ wèlè b̀ide ɔ. ¹⁰ Aa gbè ɔ n̄ lí pèlepele sí sí les̀bwa píi n̄ lí yèlèlè gbáuo píi.* ¹¹ Aa tulaletikàtea gulešì pò aa b̀opiowa píi, lá bui pò Dii n̄ yáné k̀ewa. Yãvãí pò aa k̀epio mé Dii pò fèlè. ¹² Aa zòblè táa ɔne. Dii oné yãa s̄o aasu keo. ¹³ Dii dà ànabio n̄ gu'ena ɔne píi, ɔ aa lenàwà Isailio n̄ Yuda ɔne, aa mè aa mikè n̄ yãvãiowa, aaio Dii yãdile ɔ n̄ aà yãdanèo k̀ua, lá a ku ikoyã pò a d̀ile n̄ dezi ɔne guu, à èa dà a zòblena ànabio ɔne aa òwa.

¹⁴ N beeo Isailio i swáseio, an swá gbãa lá n̄ dezi pò aai Dii n̄ Lua náaikè ɔ p̀wae. ¹⁵ Aa ḡi aà ɔtond̀kii gwai, aa aà bàakuarín ɔ yá gb̀o, aai lé pò a nàwàné yãdao. Aa t̀e p̀p̀ozi, ɔ aa gò pã. Aa bui pò liaar̀zi ɔlesè, bui pò Dii mè aasu n̄ kea keopio. ¹⁶ Aa p̀kpà Dii n̄ Lua yãdile ɔzi, aa m̀kàsa m̀en pla lán gáaena ɔwa n̄ diio ũ,† aa Asetaati lí pèle, aa k̀ule luabe p̀o ɔne, aa zòblè Baalie. ¹⁷ Aa sa pò w̄i a pò káteu à tékũ ò n̄ n̄ néo,‡ ḡo n̄ n̄o ɔ, aa m̀sokè, aa welena gà, aa n̄zia kpà yá pò Dii yeiowa, aa aà pò fèlè. ¹⁸ ɔ Dii pò p̀ar̀zi maamaa à n̄ yá. Yuda bui mé gò ado. ¹⁹ Baa se Yuda ɔ i Dii n̄ Lua yãdile ɔ mao, aa Isailio ɔlesè. ²⁰ ɔ Dii ḡi Isaili buipiozi píi. A n̄ wetà à n̄ ná gbé pò aale gbãam̀o ɔne n̄ ɔz̄i e à gè n̄ yáò.

²¹ Ké Dii Isailio kè Davidi buiowa, ɔ aa Neba né Yeloboaũ d̀ile n̄ kía ũ. Yeloboaũpi mé Isailio swáfè Dii, a tò aa duun sà z̀o kè. ²² Isailio ḡi lé duuna pò Yeloboaũ kè ɔ ke, aai mikèwà, ²³ ɔ Dii n̄ yá, lá a dà a zòblena ànabio ɔne aa òwa. Asilio Isailio nàaa n̄ b̀usu aa tàr̀n ɔ z̀z̀o ũ, ɔ aa ku we e n̄ a gbão.

Samali yá

²⁴ Asilio kía tò gbé ɔ b̀le Babeli n̄ Kutao n̄ Avao n̄ Amatao n̄ Sefavaiũ, ɔ à n̄ kálèkale Samali wèlè guu Isailio gbèu. Màa aa Samali b̀usu sí aa zòlè a wèlè guu. ²⁵ Ké aa kà we káau, aali Dii sísi, ɔ à ǹo musu ɔ gbàemá, aale n̄ dede. ²⁶ ɔ wa ò Asilio kíae wà mè: Gbé pò n̄ n̄ sé n̄ n̄ kálèkale Samali wèlè guu, aa b̀usupi táakeke ɔ, ɔ à ǹo musu ɔ gbàemá, aale n̄ dede. ²⁷ ɔ Asilio kía mè: Wà Samali sa'ona pò wa suín ɔ do gbae aà ta we, i b̀usupi táa yãdané. ²⁸ ɔ Samali sa'onae èa tà we à zòlè Beteli. A dàda gbé ɔne lá aa ke aali Dii sísi.

²⁹ Goo bee gbé pò mò zòlè wèlèpìo guu, bui píi n̄ a táaoe, ɔ aa n̄ táapio taa kè aa pèlepele gulešì pò Isailio b̀o k̀pè ɔ guu. ³⁰ Babelide ɔ Sukobeno pí, Kutade ɔ Nègali pí, Amatade ɔ Asima pí, ³¹ Avade ɔ Nibaza n̄ Taatakio pí, Sefavaiũde ɔ sa pò w̄i a pò káteu à tékũ ò n̄ n̄ néo n̄ táa Adameleki n̄ Anamelekiowa. ³² ɔ aa èa Dii sísi l̀o. Aa n̄ gbé ɔ d̀ile gulešìpìo gbàgbanao ũ t̀e v̄io, ɔ aai sa'oné gulešìpìo k̀pè ɔ guu. ³³ Aa Dii sísi, ɔ aale zòble n̄ táa ɔne lá b̀usu pò aa b̀u fèlekaayã d̀ewa. ³⁴ Màa aa n̄ fèlekaayã k̀ua e n̄ a gbão. Aale Dii sísi, asa aali aà

* 17:10 1Kia 14.23 † 17:16 1Kia 12.28 ‡ 17:17 Iko 18.10

ɔtondɔkii gwao, aaliɔ aà yādanε kūao ge aà ikoyā ge yá pɔ a dīle Yakɔbu pɔ à èa tɔkpàè Isaili buiɔnε. § 35 Ké Dii mè a bàa aɔ kú n Isailipio yāa, à mè aasu dii pāleɔ sísiɔ, aasu kúlenéɔ,* aasu zɔblenéɔ, aasu sa'omáɔ, 36 sema a gbé pɔ a n bóle Egipi n a iko zɔɔ n a gāsa gbāaɔ. Api áme aao a sisi, aao kúleε,† aai sa'owa. 37 A mè aao a ɔtondɔkii gwa, aaiɔ a yādanε kūa n a ikoyā n yādilea pɔ a kèné lá guuɔ e gɔɔpii. Aasu dii pāleɔ sísiɔ. 38 Aasu to a bàakuañnɔ yá lí sánɔguo. Aasu dii pāleɔ sísiɔ. 39 Aali a Dii n Lua sísi ado. Áme á n bɔ n wèleɔ ɔzĩ mpii. 40 N beeo aai swáseio, ɔ aa zè n n fεlekaayāo. 41 Buipio Dii sisi, kási aa gĩ lé zɔble n taaɔne bε, ɔ an néɔ n n tūnaɔ lé ke lá n maepio kèwa e n a gbāo.

18

Yudaɔ kí Ezekia

1 Isailio kí Ela né Ozee kpalablea wè àaɔde guu ɔ Aaza né Ezekia gò Yudaɔ kía ũ. 2 Aà wè baasɔode guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè baakwi mēndosaiε. Aà da tón Abi, Zakali née. 3 A yá pɔ Dii yei kè lá a dezi Davidi kèwa piiε. 4 A gulesĩ pɔ wa bɔɔ gbòɔ, à táagbeɔ wĩwi, à Asetaati lipelεɔ zòzò. A mɔgotē mlē pɔ Mɔizi pi* gbègbē, asa e gɔɔ bee Isailio lé tulaetikateawàε, aa tɔkpàè Neusetā. 5 Ezekia Dii Isailio Lua náaikè, Yudaɔ kiae muaaaànɔ, an gbé pɔ dāaaε ge an gbé pɔ té aà gbεaɔ. 6 A nà Diiwa, i bɔ aà kpeo. A yá pɔ Dii dà Mɔizieɔ kūaε. 7 Dii kuaànɔ, ɔ yá pɔ a kèɔ bɔ maa pii. A bɔ Asilio kía yá kpe, i zɔbleɔ bɔ. 8 A zìblè Filitēɔwa e Gaza n bùsu pɔ liaaiɔ sea za bualouɔ n wéle bíideɔ pii.

9 Kí Ezekia kpalablea wè àaɔde guu, Isailio kí Ela né Ozee kpalablea wè soplade guu, ɔ Asilio kí Samanasaa mò koezò Samalizi. Aa kálea we 10 e wè àaɔ, aa wélepi sĩ Ezekia kpalablea wè soolode guuε. Isailio kí Ozee kpalablea wè kēokwiden we. 11 Asilio kía tà n Isailio a bùsuu, à n kálεkale Ala n Gozā pɔ kú Aboo baa n Mεδε bùsu wéleɔ guuo. 12 Yápi kè màa, ké aai Dii n Lua yāmao yáie. Aa aà bàakuañnɔ yáɔ kūao, aai yá pɔ Dii zòblena Mɔizi dīle ma aa zikèwàɔ.

Asilio kía viadadaa Yelusaleũdeɔzi (2Lad 32.1-16, Isa 36.1-22)

13 Kí Ezekia kpalablea wè gēo mēndosaide guu ɔ Asilio kí Senakelibu mò lèle Yuda wéle bíideɔwa, a sĩ pii. 14 ɔ Yudaɔ kí Ezekia gbéɔ zĩ Asilio kíaawa Lakisi à mè: Ma taaekè. Nsu mɔao, mí falubɔne lá nýɔ zɔmεεwa. ɔ Asilio kía ánuusu zò Ezekiaε tɔnu kwi n vuaɔ tɔnu do. 15 ɔ Ezekia ánuusu pɔ a è Dii kpéu n a be làasiuo kpàwà pii. 16 Gɔɔ bee à vua gò Dii kpé gbaɔwa n pɔ pɔ a kúle gbapio lipelεwao, a kpà Asilio kíaapiwa.

17 ɔ Asilio kía a kwàasi n a iwaɔ gbēzɔɔ n a zīgɔɔ gbēzɔɔ zĩ, aa bɔ Lakisi aa mò Yelusaleũ kí Ezekia kīi n zīgɔɔ dasidasi. Ké aa kà Yelusaleũ, aa mò zè íkalekīi pɔ kú musu saε, pɔpinaɔ bua zéu. 18 Aa lezù kípizi, ɔ kibe ziia Ilikia né Eliakiũ n aà lakēna Sebenao n aà kpàwakena Asafa né Yoao bɔ gè n kīi. 19 ɔ zīgɔɔ gbēzɔɔpi òné: A ge o Ezekiaε, Asilio kía zò mé lé aà la, bó àle a náaike màai? 20 A mè á zīgbaselea dō mé á gbāa, kási yāpā giie. Dé àle a náaike, ɔ àle bɔ a yá kpei? 21 Egipio kía pɔ àle a náaikepi gwa. A de lán fee lípan wíwiawae. Gbé pɔ gbāa'èwà, i aà zò a ɔue. 22 Ezekia Dii gulesĩ n aà gbagbakīio gbòoo lò? A ò Yelusaleũdeɔ n Yudaɔne pii aa mɔ kúle gbagbakīi ae Yelusaleũ la, ɔ àle omεε Dii a Luapi náai ɔ àle kea? 23 Aà leduke n ma dii Asilio kiao, mí aà gba s'ò aà kwi, tó a gbé v'í aa diè kpe. 24 Lá àle Egipi zikasɔgɔɔ n sòdeɔ náaike, kpelewa a f'ɔ zezò baa ma dii zīgɔ gáli pɔ kēsānzio doei? 25 Alε e ma dii mò léleɔ guε beewa à wíwi Dii lé sai yà? Dii mé òè aà léle bùsuε beepiwa, i wíwi.

26 Ǿ Eliakiũ ní Sebenao ní Yoao ò zǐgǔo gbězǔopiε: Yá'o wápiο n zòblenaοne ní Sili yáo, asa wi mae. Nsu yá'owεε ní Ebelu yáo, ké gbé pò kú bíiwaο su mao yái. 27 Ǿ gbězǔopi wémá à mè: Ma dii i ma zǐ mà yápi òé ní á diio átεεo, ní gbé pò zǔlea bíiwaοε lο, asa aa nízia bíikpe pò aa kè bleε, aai nízia osoo mi lááwa. 28 Ǿ gbězǔopi fεle pùna ní Ebelu yáo à mè: A Asiliο kía zǔo yáma! 29 Kípi mè, ásu to Ezekia á sásão, asa a fǔ á bο a ɔziο. 30 Ezekia mè Dii a á bο, a á wéleε bee kpa Asiliο kíawao. Asu Ezekiapi yáma à Dii náaike yá bee musuo. 31 Asu Ezekia yámao. Asiliο kía mè à ledoukεanο, à mikpawa, á baade i azia véεβε ní azia kaadεembεo ble, i azia bia'i mi, 32 e àò mó á sélei à táánο bùsu pò de lá á pówau. Pówena ní véε nao pàlawà, pεε ní véεbuo ní kulio ní z'io diue. A ze ní wēnio. Asu ze ní gaoo. Ezekia mè Dii a á bοε, kási ásu weio, ásu to aà á sásão. 33 Buipáleο táae fǔ gǐ Asiliο kíaε aà ní bùsu símáε? 34 Amata ní Aapadao táao gè máε? Sefavaiũ ge Ena ge Iva táao gè má ni? Samali táao è gǐε ní ní wéleoe? 35 Bùsupiο kpele táa mé fǔ gǐε ní a bùsuoi? Kpelewa Dii a fǔ gǐε ní Yelusaleũoi? 36 Gbέο nílea kílikili, aai yáwewào, asa an kía òné aasu yázásiwàoε. 37 Ǿ kibe ziiia Ilikia né Eliakiũ ní aà lakēna Sebenao ní Asafa né Yoa aà kpàwakεnao ní pòkasaο kéké, aa èa sù Ezekiapiwa aa zǐgǔo gbězǔo yápi dàu a siuε.

19

Ezekia wabikεa Diiwa (Isa 37.1-20)

1 Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè, ɔ à zwánkasa kàkaala, à gè Dii kpéu. 2 A a be ziiia Eliakiũ ní a lakēna Sebenao ní sa'onkiaο zǐ ànabi Isaia, Amozu néwa, zwánkasaο kàkaanla. 3 Aa òè: Ezekia mè yá gǐ gbāε, wà wá da taasiu wà wá lele wà widàdawá. Wa gǔ lán nοε pò a né kà bοa, mé yéεε ku a fǔ iowaε. 4 Asiliο kía a zǐgǔo gbězǔo zǐ, à mò Lua béε láanikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá dōo. Wabikεwà wá gbé kōna pò wa gǔoε.

5 Ké kí Ezekia zinapiο gè Isaia lè màa, 6 a òné: A ge o á diiε, Dii mè asu to vía a kũ Asiliο kía ïwaο dóεaanο yá pò a màpi yáio. 7 A ma! Tó Asiliο kía baοe mà, Dii a to làasoo gēaagu, i ta a bùsuu, Dii i to wà aà de ní fēndao we.

8 Ké zǐgǔo gbězǔo mà Asiliο kía fεle Lakisi, ɔ à èa tà à aà lè, àle zǐka ní Libenadeο. 9 Ké Asiliο kía mà Etiopiο kí Tilaka lé mó zǐkaianο, ɔ à èa zinaο gbāε Ezekiawa à mè: 10 A o Yudaο kí Ezekiaε, dii pò àle a náaike à gbàsa mè á Yelusaleũ nameε ma ɔziο, asu to diipi a sásão. 11 I ma lá Asiliο kíaο kè bùsuοne à ní ké kélekele píio lé? Ǿme a bο ado saa? 12 Wéleε pò ma deziο kàaleο, Gozā ní Halanao ní Lezeffio ní Edeni pò kú Telasaο, an táao fǔ ní bóε? 13 Amata kía kú mái? Aapadaε kía kú máε? Sefavaiũ ge Ena ge Iva kíaο ku mái?

14 Zinapiο Asiliο lá kpà Ezekiawa. Ké à a kyokè, ɔ à gè Dii kpéu a pòo aà aε, 15 à wabikèwà à mè: Dii Isailiο Lua, ní kú malaika gǎsiadeο zānguo,* míme ní Lua ũ bùsu pò kú dúnia guu píie. Mme ní musu kè ní tɔleο. 16 Swákpa n yáma, Dii. Wéεε n gugwa, Dii. Dóεa ní Lua béεo lékpāsā pò Senakelibu kè ma fá! 17 Sianaε Dii, Asili kíaο buipio kàale píie, an bùsuο gò bezia ũ. 18 Aa ní diiο kàteu aa ní kpasa, asa pòpiοá Lua no, pò pò gbēnazina kè ní lío ní gbεoοne. 19 Dii wá Lua, wá bο aà ɔzi, bùsu pò kú dúnia guu píi io dǔ ké n Dii, míme ní Lua ũ ndo.

Senakelibu gaa (Isa 37.21-38)

20 Ǿ Amozu né Isaia lékpāsákè Ezekiaε à mè: Dii Isailiο Lua mè a wabi pò ní kè Asiliο kí Senakelibu yá musu mà, 21 ɔ à àsiε bee ò aà musu: Siona nenε léso lé sakangu, àle n láanike n kpeε.

* 19:15 1Sam 4.4

Gbèe i zible Yelusaleũwa yãao
 ɔ àle a mi dada a gãu.

²² Dé n dɔwà ní sòsɔi?
 Dé n kãae, n n mi dàè íai?
 Isailio Lua pɔ a kua adoa n bee kèe.

²³ N dà n zinaɔne aa Dii sòsɔ,
 n mɛ n dede sísio musu
 ní n zikasɔgoɔ dasidasi
 e Libã bùsu gbèsisi misonau.
 N sɛde lí gbãaɔ zòzò,
 n pɛli zɔɔ kwè,
 n ka a léwa musu e a líkpe sisiu.

²⁴ N lɔ yò buipãleɔ bùsuu,
 n a imi,
 n kèe Egipi swaɔ í bà.

²⁵ Ké ma Dii má díle màa za zi,
 ni mao lé?
 Ma zɛò à gègè, ɔ má tò à kè.
 Má tò n ní wéle bíideɔ kwè wiliũ,
 aa gò daaia.

²⁶ Wélepideɔ gbãa kèsã,
 aa gò suuu, wí ní kú,
 aa de lán sɛsaowa,
 lán sɛla bɔbɔwa,
 lán sɛ pɔ bòle kpéwa à gàga gòɔwa.

²⁷ Má n kúkli dɔ,
 má n gea ní n suao dɔ,
 má n kãamazi dɔ.

²⁸ N kãamazi,
 n kàamai pɔ ní ví yá gè ma swáú.
 Má bakanɛ n níue,
 má àasina kanɛ n léue,
 mí tó n ea tá ní zé pɔ n mɔdo.

²⁹ Ezekia, yáe bee aɔ denɛ seela ũ:
 A pɔzã ble ble wɛa, zii bɔ í ble we.
 Zii kee sa à pótɔ í pɔkɛkɛ,
 à vɛeli pépe í a be ble.

³⁰ Yuda kɔna pɔ bòɔ zina a ea gè tíu,
 an né io kpa musu.

³¹ Asa gbé kɔnaɔ bɔ Yelusaleũ,
 Siɔna gbèsisidepiɔ gɔ.
 Ma Dii Zígɔde ma áia mé a bee ke.

³² Ayãmeto ma yáe bee ò Asilio kía musu:
 A gè wéleɛ beeuo,
 a kazuuo,
 a a sɛngbao dɔèò,
 a koezɔi à gbà lesi daio.

³³ A ea tá ní zé pɔ à mɔdo,
 a gè wéleɛ beeuo.

Ma Dii mámε má ò.

³⁴ Má gí ní wélepíoe,

mí a suaba mazía yáí

ní ma zòblena Davidi yáíio.

³⁵ Gwá bee Dii Malaika bò gè Asilio bòou, à gbéò dède òaasòòo lεε òaa do gēosai (185.000). Ké aa fεle kòò, aa gεò è kálea gupiiu. ³⁶ ∩ Asilio kí Senakelibu fεle a bòopiù à èa tà Niniva, a ku we. ³⁷ Gòò pò a kúlea a táa Nisoki kpéu, ò aà néo Adamεleki ní Salεzεεo aà dè ní fēndao. Aa bàasi tà Alalata bùsuu, ò aà né Esaadò zòle aà gbεu.

20

Ezekia gyákεa

(Isa 38.1-8)

¹ A gbεa Ezekia gyákè à kà gaa, ò ānabi Isaia, Amòzu né gè aà lè a òè: Dii mè, ledile n gbéòne, asa níle mó gaie, níyò fεle bo. ² ∩ Ezekia aedò gíwa à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá ma táa'onno ní náaio, mé ma yá pò ní yei kè ní nòsemendoo, to à dɔngu. ∩ à wēna sólb. ⁴ E Isaia òò gé boi ua, ò Dii yá'òè à mè: ⁵ Gε n o ma gbéò dɔaana Ezekiaε, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà wabikea mà, ma aà wé'i è. Má aà gbágbā, a gòò àaòde zí i gé ma kpéu. ⁶ Ma aà gòò kàfìè wè gēo. Má aà si Asilio kíawa ní wéleε beeo. Má gí ní wélepíoe mazía yáíe ní ma zòblena Davidi yáíio.

⁷ Isaia mè wà kaadɔembe bo. Ké wa lò, wa dòò aà sánεpiwa, ò à gbàgbā. ⁸ ∩ Ezekia Isaia là à mè: Lá Dii mè á ma gbágbā, mí gé a kpéu a gòò àaòde zí, bómε aò de a seela ũi? ⁹ ∩ Isaia wèwà à mè: Seela pò Dii a kenε lé pò a gbènε yá musun ke: Uena pò íatē lé suò Aaza dedekíiowa, ní ye à gé e a gbápekii mèn kwiowa yá, ge à εa kpe oi mèn kwiowaε? ¹⁰ ∩ Ezekia wèwà à mè: Uena pilaa gbápekii mèn kwiowa zí'ũo. Aà to à εa dede kpe oi mèn kwi. ¹¹ Ké ānabi Isaia lezù Diizi, ò uena pò íatē lé suò èa dède gbápekii mèn kwi pò à pilawà yāowa.

Babeli bùsu zinao mɔa Yelusaleu

(Isa 39.1-8)

¹² Gòò bee Baladā né Melodaki Baladā, Babeli kía lá kpàsā Ezekiaε ní gbao, ké à aà gyákεa bao mà yáí. ¹³ Ezekia gbāakpà zínapiòzi, à gèrínò a làasiu, à a ánusuo òlóné ní vuaò ní pò gínanao ní nísí maaò. A gèrínò a gòkebo kalekpεu bo, à a àizεεo òlóné míomio. Pɔe ku aà be ge aà bùsuu ke à gí òbinéo. ¹⁴ ∩ ānabi Isaia gè aà lè à aà là à mè: Kpelewa gbépiò ònei? Za má aa bòu aa mò n kíii? ∩ Ezekia wèwà à mè: An bokii zā, Babeli aa bòu. ¹⁵ ∩ Isaia aà là à mè: Bó aa è n bei? A wèwà à mè: Aa ma bepó píi èε. Ma àizεεe ku ké ma gi òbinéo. ¹⁶ ∩ Isaia òè: Yá pò Dii ò ma: ¹⁷ Gòò lé mó wa ní bepó píi ní àizεεe pò n deziò tòne ní kúa e gbāò séle taò Babelie. Dii mè a kee a gōo. ¹⁸ Wa né pò níyò ní iεò séle tárnò, aai gō Babeli kibe zíkεnaò ũ.* ¹⁹ ∩ Ezekia ò Isaiaε: Dii yá pò ní òmεepi maaε. Asa àle e áo ku aafia nie guu e a wēni léue. ²⁰ Ezekia yá kíniò ní a negōnkεyāò ku Yuda kíaò ladau ní lá à íkalekii ní íze pò a sò gbεu í mó ní ío wéle guuo kèò. ²¹ Ké à gà, ò aà né Manase zòle aà gbεu.

21

Yudaò kí Manase

(2Lad 33.1-10, 18-20)

¹ Manase wè kueplade guu ò à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleū wè bàao sòsaie. Aà da tón Efεziba. ² A yá pò Dii yeio kè, à zè ní bui pò Dii ní yá Isailiòneò yābēεo.* ³ A èa gulesí pò a mae Ezekia dàaò bò ní Baali gbagbakíio. A Asetaati lí pèle lá Isailio kí Ahabu kè yāawa. A

* **20:18** 2Kia 24.13-15, Dan 1.1-7 * **21:2** Zel 15.4

kùle luabe pónne à zòblèné. ⁴ A sa'okíio bò Dii kpéu Yelusaleũ, gu pò Dii m̀e a tó aò kuwàpi.†
⁵ A luabe pónn gbabgakiio bò Dii ua ní a kaa guuo píi. ⁶ A sa pò wí a pò káteu à tékũ ò ní a neḡḡeo, à pòdà gbéowa, à m̀asoò k̀e, à yāgbèa g̀esisinaowa ní welendeo, à yá pò Dii yeio k̀e maamaae, ò à aà pò f̀elèè. ⁷ A Asetaati t́aa pò á k̀èpi díle Dii ua, gu pò Dii ò Davidie ní aà né Salomoo a tó aò kuwà g̀oopiipi, asa Isaili ẁéleo guu píi Yelusaleũ ò a s̀e. ⁸ A m̀e tó Isailio yá pò á dílenéò k̀ua píi, mé aa z̀e ní ikoyá pò a z̀òblena M̀oizi kpámáò píi, á ea ní b̀ole bùsu pò á kpà ní deziowauo, á tó aa liaaliaa bo.‡ ⁹ N beeo aai swásèio. Manase ní s̀asã, ò aa v̀aikè de bui pò Dii ní m̀ide ní deziowola.

¹⁰ Dii yáda a z̀òblena ānabioñe aa m̀e: ¹¹ Lá Yudaò kí Manase yá pò má ye a g̀yāioo k̀e, à v̀aikè de Amole pò kú a āaola, à Yudaò dà duunkəau t́aa pò a k̀eò yá musu, ¹² a yáí tò ma Dii Isailio Lua ma m̀e, má yáya Yelusaleũwa ní Yuda bùsuo píi. Gb́e pò a baomà a keke swāwēe. ¹³ Má guyōbo poo Yelusaleũwa mà wíwi, lá má pòo Samaliwawa. Má k̀eè lá má k̀e Ahabu beewae. Má ple mále Yelusaleũu lá wí mále tau wà k̀ulewa. ¹⁴ Má pākpa ma gb́e k̀onapiozi mà ní na ní ẁeləone ní ozi. Aa ní naaa, aai ní pòò séle, ¹⁵ asa aa yá pò má yeio k̀e, aai ma pò felemee za g̀oò pò an deziò b̀o Egipte e ní a gb̃ao.

¹⁶ Manase yāsaideò d̀ede dasidasi e an geò Yelusaleũ pà za a léla e a léle, duuna pò a k̀e à Yudaò dà yá pò Dii yeio keau bàasi. ¹⁷ Manasepi yá kíniò ní duuna pò a k̀eò píi kú Yuda kíao ladau. ¹⁸ Ké à g̀a, wà aà v̀i a be, Uza kaa pò à li'bábau, ò aà né Amò z̀òle aà gb̃eu.

Yudaò kí Amò (2Lad 33.21-25)

¹⁹ Amò ẁe bao ní plaode guu ò à kpalablè, à z̀òle báawa Yelusaleũ ẁe plaè. Aà da tón Mesuleme, Aluzu né, Yoteba gb́e. ²⁰ A yá pò Dii yeio k̀e lá a mae Manase k̀ewae. ²¹ A a maepi olesè píie. A zòblè t́aa pò a mae zòblènéone à k̀ulené. ²² A Dii a deziò Lua tò we, i aà z̀e seò. ²³ D aà íwaò lekpaáiaazi aa aà d̀e a be. ²⁴ Ké Yudaò gb́e pò lekpaáiaazipio d̀ede píi, ò aa aà né Yosia kpà kía ũ aà gb̃eu. ²⁵ Amò yá kíniò ku Yuda kíao ladau ní yá pò a k̀eò píi. ²⁶ Ké wà aà v̀i Uza kaau, ò aà né Yosia z̀òle aà gb̃eu.

22

Yudaò kí Yosia (2Lad 34.1-2, 8-28)

¹ Yosia ẁe swaaode guu ò à kpalablè, à z̀òle báawa* Yelusaleũ ẁe baakwi ní m̀endooe. Aà da tón Yedida, Adaia né, Bozeka gb́e. ² A yá pò Dii yei k̀e, à a dezi Davidi olesè píie, i p̀aale oplaai ge zeeio. ³ Aà kpalablea ẁe bao plasaide guu ò à a lakēna Safana, Asalia né, Mesulaũ t̀oũna z̀i Dii kpéu à m̀e: ⁴ Gé sa'onkia Ilikia le, ní oè aà òa pò wa kpà Dii kpé bíibòledšanaowa nao, ⁵ wi na gb́e pò wà ní díle Dii kpé z̀i gb̃ezōò ũone ní ozi, aai flabo gb́e pò aale Dii kpé guyaaò kekeone, ⁶ li'ānaò ní kpebonaò ní kpedonaò. Aa lí lúò b̀o ní gbè āaò, aai kpépi kekeò. ⁷ Asu òa pò wa ǹané ní ozi k̀aakeo, asa gb́epioá náaideone.

⁸ Sa'onkia Ilikia ò lakēna Safanae a b̀o M̀oizi ikoyá láwa Dii kpéu, ò a kpàwà. Ké à a kyokè, ⁹ ò à g̀èò kí k̀íi, à a yá dàu a síuè à m̀e: N íwaò òa pò kú Dii kpéu b̀ole aa ná Dii kpé gb̃ezōone ní ozi. ¹⁰ A èa òè sa'ona Ilikia lá kpàwa, ò à a kyokè kíe. ¹¹ Ké kí M̀oizi ikoyá lápi yāmà, à a ulada ga k̀e. ¹² D a ò sa'ona Ilikiae ní Safana né Aikaũo ní Mise né Akabooò ní lakēna Safanao ní íwa Asaiao à m̀e: ¹³ A ge Dii lamee ní Yudaò píi lá pò wa b̀owàe bee yá musu. Dii p̀opaawázi à k̀e z̀ai, asa wá deziò i wá yá pò kú l̀ae bee guu ma aa z̀ikèwàò. ¹⁴ D sa'ona Ilikia ní Aikaũo ní Akabooò ní Safanao ní Asaiao g̀e yápi ò ǹe ānabi Uledae. Ǹeepi ku Yelusaleũ fáani plaade guue, aà z̀á tón Saluũ, Tikeva né, Halasa t̀oũnae. Halasapi mé

† 21:4 2Sam 7.13 ‡ 21:8 1Kia 9.3-5 * 22:1 Zel 3.6

Dii kpé ula'ulena ũ. ¹⁵ Dii Isailio Lua yá'ò nɔɛɛpi e à mè: A ge o gbé pò á zíáe, ¹⁶ ma Dii ma mè má yáyia gue beewa ní gbé pò kúuo, lá a ku lá pò Yuda kía a kyokèpi guuwa. ¹⁷ Má pòkùmabòò gue beewae, ma pòkùmapi a kpáleo, asa aa ma to we, aa tulaletikàtea dii pàleonee, aa ma pò fèlemee táa pò aa kèpio yáí. ¹⁸ A o Yuda kía pò á zí ma laie, yá pò a màpi musu, ma Dii Isailio Lua ma mè, ¹⁹ yá pò má ò gue bee musu ní gbé pò kúuo, ma mè a gō yàaa láaipò ũe, lá à swàsèi à azía bùsamee, à a ulada ga kè à òòlò, ma aà yàmà má sìaàno. Ma Dii máme má ò. ²⁰ A yáí tò má tó aà ga, wi aà ví nie guu. Aà wé a si yá pò má yía gue beewapileo. ¶ zínapiò èa tà kí kíí ní yápio.

23

Yosia e a zea ní Dii bàa kua ní Isailio yáó (2Lad 34.3-7, 29-32, 35.1-27)

¹ Kí Yelusaleũ gbèzòò ní Yuda sísì, ò aa kàaaaàzi mípii. ² A gèrínò Dii ua ní sa'onao ní ànabio ní Yelusaleũdeò ní Yuda píi, néfènen gbèzòò, ò a tò wà Dii bàakuarínò lá pò wa è aà kpéupi kyokè ní wáa píi. ³ Kí zea m̀pèle sae, ò à èa zè ní Dii bàakuarínò yáó. A mè á té Diizi, íò aà yádileò ní aà yádanò kúa, íò aà òtonòkíi gwa ní nòsemendoo teasisai, lá a ku lápi guuwa. ¶ gbépii zè ní Dii bàakuarínò yáó lo.

⁴ Kí ò sa'onkia Ilikiae ní aà kwàasio ní Dii kpé bíibòledòanao, aa pò pò wa kè Baalie ní Asetaatio ní luabe pòò séle b̀òò Dii kpéu. ¶ à gè tesòwà Yelusaleũ bíi kpe Sedò guzule bugbeu, ò wà a túfu sèle tàò Beteli. ⁵ ¶ kí táagbagbana pò Yuda kíaò díle aa sa'ò Yuda wéle gulesìwao ní pò pò lía Yelusaleũziò yà mípii ní táagbagbana pò aa sa'ò Baali ní íatèò ní m̀vuaò ní saan t̀deò ní luabe pòòwao píi. ⁶ A Asetaati lipèle sè Dii ua à b̀òò à gè tesòwà Yelusaleũ bíi kpe Sedò guzuleu, ò à a tibò a fàe táaaò miaòwa. ⁷ A gōe káaluao kpé pò kú Dii uao gbòò lo. Kpépio guu ǹoò Asetaati zwàakpèò tàù. ⁸ A tò sa'ona pò kú Yuda wéleuo sù Yelusaleũ, ò à gulesì pò wa b̀ò sa'onapio tulaletikàteawàò gbàlè za Geba e Beeseba. A táagbagbakíi pò kú wéle d̀aana Yozuee b̀òleu wéle b̀òle òzèe oio gbòò. ⁹ I we gulesì gbàgbanapio sa'ò Diiwa Yelusaleũo, àma aa kàa só ní ní gbéò. ¹⁰ A tò sa'okíi pò kú Tofeti, Beninòũ guzuleu gbàlè, ké gbèe su sa pò wí a pò káteu à tékú o M̀òkuwa ní a negōe ge ní a nenòeo lo.* ¹¹ A gò ní s̀ò pò Yuda kíaò díle íatè pò ũò Dii kpé kpèele, ò à s̀pio gòò kpàsa. S̀pio ku yáa Dii ua Natàmeleki kpé sae. ¹² A sa'okíi pò Yuda kíaò b̀ò Aaza kpèdiakòsa musuò gbòò ní pò pò Manase b̀ò Dii ua séia ní a plaadeò. ¶ a wíwi kélekele, à a buuna sèle k̀òle Sedò guzuleu. ¹³ ¶ à gulesì pò wa b̀ò Yelusaleũ gukpe oi Kùkpe s̀sìpòleu gèomidòkíi oio gbàlè. Isailio kí Salomòò mé sa'okíipio b̀ò Sidòdeò dii Asetaati ní M̀abuo dii Kemòsio ní Amònio dii M̀òkuo.† ¹⁴ A a gbèpèleo wíwi, à a lipèleo z̀òzò, ò à gbènazín gèwao kàlekale gupio à pà.

¹⁵ Baa gulesì pò Nèba né Yeloboau b̀ò sa'okíi ũ Beteli à Isailio dàò duunkèaupi,‡ Yosia gulesìpi ní a sa'okíio gbòò. A gulesìpi gbèò wíwi à a tibò, à tesò Asetaati lipèlewa lo. ¹⁶ Ké à wèzù, à miaò è s̀sìwa we, ò à gèwao b̀òleu a kpàsa sa'okíipiwa à a gbàlè, lá Dii dà Lua gbéé à d̀baa òwa.§ ¹⁷ ¶ kí mè: Dé mia wà seelakèwà keei? ¶ wélepideò mè: Lua gbé pò b̀ò Yuda bùsuue. ¶ me d̀baa yá pò ní kè Beteli sa'okíie beee ò.* ¹⁸ ¶ kí mè: A to we. Gbèe su aà wá sé s̀òò. ¶ wà aà wáò tò we ní ànabi pò b̀ò Samali wáò. ¹⁹ Gulesì kpé pò Isaili kíaò d̀ò Samali bùsu wéleo guu aa Dii pò fèleoèò ò Yosia wíwi píi, a kè sa'okíipioe lá a kè Beteli pòewae. ²⁰ ¶ à gulesìpio gbàgbanaò kòlokpakpa sa'okíi pò aà sa'owàwa píi, à gbènazín gèwao kpàsawà, ò à èa tà Yelusaleũ.

* 23:10 Lev 18.21, Zel 7.31, 19.1-6 † 23:13 1Kia 11.7 ‡ 23:15 1Kia 12.33 § 23:16 1Kia 13.2 * 23:17 1Kia 13.30-32

²¹ Kí ò gbépiie à mè: A Gēamusu dikpeke Dii á Luaε, lá a ku Dii bàakuawano taalaε bee guuwa. ²² Za gɔɔ pɔ dɔaanao dɔaa Isailione n gɔɔ pɔ Isaili kiao n Yuda kiao lé kpalableo pii, wi Gēamusu dikpepi ke à kà màao. ²³ Kí Yosia kpalablea wè bao plasaide guu ɔ wà Gēamusu dikpepi kè Yelusaleũ. ²⁴ Bee gbea à gèsisinao n welendeo mĩde, à kpé guu táao n ua táao n táa pɔ pɔ wa è Yelusaleũ n Yuda bũsuoɔ dúuzɔ̀ pii míomio, ké à zĩke ikoyā pɔ kú taala pɔ sa'onkia Ilikia bɔ̀wà Dii kpéupiowa. ²⁵ Kí pɔ dɔaaεo n kí pɔ kú aà gbεao guu, an gbēe i ze n Diio n nɔsemendoo n a pɔeão pii laaawao. A Moizi ikoyā kũa pii a gbāa léue. ²⁶ Gia n beeo Dii pɔfēa Yudaɔzi n pokũma pāsio vāi pɔ Manase kè yái i kpáleo. ²⁷ Dii mè: Má Yudaɔ yá mà n gomala, lá ma Isailio yá ma n gomalawaε. Má gí Yelusaleũ pɔ má sèi n kpé pɔ ma mè ma tɔ aɔ kuwàoe. ²⁸ Yosia yá kinio ku Yuda kiao ladau n yá pɔ a kèo pii. ²⁹ Kí Yosia gɔɔ ké Egipio kí Falaɔo Neko lé gé Asilio kía lei Uflatai, ɔ Yosia gè zĩkaiaano Megido. Ké aa kɔ̀ lè, ɔ Neko aà dè. ³⁰ Aà iwao aà ge se dà sɔgo guu, aa sùo Yelusaleũ wa v̄. ɔ Yudaɔ aà né Yoaza kpà kía ũ aà gbεu.

Yudaɔ kí Yoaza (2Lad 36.1-4)

³¹ Yoaza wè bao n àaɔode guu à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ mo àaɔε. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gbéε. ³² A yá pɔ Dii yeio kè lá a deziɔ kèwae. ³³ ɔ Falaɔo Neko mokàwà Libla, Amata bũsuo, ké asu aɔ de kía ũ Yelusaleũo yái, ɔ à mè Yuda bũsudeo faluboe ánuusu tɔnu aàɔ n kinio n vuo kiloo bla sɔosai. ³⁴ ɔ à Yosia né Eliakiũ d̄ile kía ũ a mae Yosia gēε ũ, ɔ à aà tɔ lileè Yoakiũ. ɔ à Yoaza sè tào Egipi, we à gàu. ³⁵ Yoakiũ ánuusu n vua pɔ Falaɔo Neko gbèawa sí a bũsudeowa baade gbāa léu, ɔ a kpàwà.

Yudaɔ kí Yoakiũ (2Lad 36.5-8)

³⁶ Yoakiũ wè baasode guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa† Yelusaleũ wè kuεdoε. Aà da tón Zebuda, Pedaia né, Luma gbéε. ³⁷ A yá pɔ Dii yeio kè lá a deziɔ kèwae.

24

¹ Yoakiũ kiblegɔɔ ɔ Babeli kí Nebukanεza mò lèlè Yuda bũsuwa, ɔ Yoakiũ gɔ̀ aà zòblena ũ e wè àaɔ.* A gbea à nòse pāle sè, ɔ à bò aà yáu. ² Dii Babiloni gbāamonedeo gbàεwà n Silio n Moabuɔ n Amonio. A n gbāε Yudaɔ bũsuo aa kaale, lá a dà a zòblena ānabione aa òwa. ³ Yápi Yudaɔ lè, ké Dii mé ò yái, ké à n yá n goala duuna pɔ Manase kè yái ⁴ n yāesaide pɔ à n dedeo yáio. Manasepi tò Yelusaleũ pà n yāesaide pɔ à n dedeo auo. Bee yái Dii i we sũuukèo. ⁵ Yoakiũ yá kinio ku Yuda kiao ladau n yá pɔ a kèo pii. ⁶ Ké à gà, ɔ aà né Yekonia zòle aà gbεu. ⁷ Egipio kía i εa bò a bũsuo lo, asa Babeli kía bũsu pɔ de Egipi pɔ ũ yāa síwà piie za Egipi zé swai e Uflatai.

Yudaɔ kí Yekonia (2Lad 36.9-10)

⁸ Yekonia wè bao plasaide guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ mo àaɔε. Aà da tón Neusetā, Elenatā né, Yelusaleũ gbéε. ⁹ A yá pɔ Dii yeio kè lá a mae kèwae. ¹⁰ Zibeezi Babeli kí Nebukanεza zīgɔɔ mò Yelusaleũ aa koez̄i, aa ku we. ¹¹ ɔ Nebukanεza mò we gɔɔ pɔ aà iwapio liaai. ¹² ɔ Yudaɔ kí Yekonia bò gè azia kpàwà, aapi n a dao n a iwao n a kía deeo n a kwáasio. Babeli kíapi Yekonia kũ a kpalablea wè swaaɔde guue.† ¹³ ɔ à Dii kpé àizeεo náaa à bòd we n kibe àizeεo. A vua pɔ pɔ Isailio kí Salomoo kè Dii kpé pɔ ũ zòez̄ε lá Dii dɔaa òwa. ¹⁴ A Yelusaleũ gbēz̄oo n zīgɔɔ kũkũ taino ziz̄oo ũ pii, aa kà gbēon òaasoo leε kwi (10.000). A tà n li'ānao n siao lo. Gbēe i ḡoo, sema taasideo bàasio. ¹⁵ Màa à Yekonia

† 23:36 Zel 26.1-6 * 24:1 Zel 25.1-38, Dan 1.1-2 † 24:12 Zel 24.1-10

kù Yelusaleũ ní aà dao ní aà nao ní aà kwàasiò ní bùsu gběz̄z̄z̄, à tàr̄n̄o Babeli z̄iz̄z̄ ũ. ¹⁶ A tà Babeli ní ḡs̄gb̄āo gb̄ēon òaas̄z̄z̄ l̄e sopla (7.000) ní lí'ānao ní siao gb̄ēon òaa s̄z̄o. Ampii ḡsa gīon̄e. ¹⁷ A Yek̄onia des̄e Matania d̄ile k̄ia ũ aà gb̄eu, ò aà tó l̄il̄ēē Zedekia.‡

Yudaò k̄i Zedekia
(2Lad 36.11-12, Zel 52.1-3)

¹⁸ Zedekia w̄ē bao ní m̄endoode guu ò a kpalabl̄e, à z̄l̄e báawa Yelusaleũ w̄ē kuēdoe. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gb̄ēe. ¹⁹ A yá p̄o Dii yeio k̄e lá Yoakiũ k̄ēwae. ²⁰ Dii p̄ok̄uma mé tó yápi Yelusaleũ ní Yuda bùsuo l̄e pii e à ḡe ní yá ní goala. ¶ Zedekia b̄o Babeli k̄ia yáú.

25

Yelusaleũ dúuz̄z̄a
(2Lad 36.15-21, Zel 39.1-10, 52.1-30)

¹ Zedekia kpalablea w̄ē k̄ēokwide guu, a m̄o kwide ḡz̄o kwide z̄í ò Babeli k̄i Nebukan̄eza m̄ò l̄élel̄i Yelusaleũwa, aàpi ní a z̄iḡz̄o pii.* Aa b̄òokp̄a a b̄l̄i sae, ò aa gb̄a les̄iò dà aa líai. ² Aa liaa w̄élep̄izi màa e k̄i Zedekia kpalablea w̄ē kuēdode guu. ³ A m̄o síis̄de ḡz̄o k̄ēokwide z̄í n̄oana gb̄āak̄ù w̄éleu, gb̄ēe p̄oblea v̄i lo. ⁴ Ké wà b̄l̄i f̄i, ò Yuda z̄iḡz̄o l̄èk̄ōwa pii, aa b̄òle ní kib̄e k̄aao, aa b̄òle w̄éle b̄òleu gwá, ò aa p̄èle Yuud̄e s̄ēu. ⁵ ¶ Babiloni z̄iḡz̄o p̄èle k̄i gb̄ewa, aa aà l̄e s̄ēpiu Yeliko oi. Ké Zedekia z̄iḡz̄o f̄āaa, aa aà tó we, ⁶ ò wà aà k̄ù tàò Babeli k̄iāe Libla. We wà yād̄aúaala, ⁷ wà aà n̄éò d̄èd̄e aà wáa, ò wà aà w̄é w̄iwi, wà m̄oḡot̄e gala kp̄àè, wà tàaàn̄o Babeli.

⁸ Babeli k̄ia kpalablea w̄ē bao m̄endosaide guu, a m̄o s̄z̄ode ḡz̄o soplade z̄í ò aà ìwa Nebuzalad̄a m̄ò Yelusaleũ. Aàpi mé Nebukan̄eza d̄oaiò gb̄ēz̄z̄ ũ. ⁹ A tes̄ò Dii kp̄éwa ní kib̄eo ní Yelusaleũ kp̄éò pii. Kp̄é p̄o de kp̄é z̄z̄o ũ pii lé, à tes̄òw̄ae. ¹⁰ ¶ a tó Babiloni z̄iḡz̄o Yelusaleũ b̄l̄i gb̄òò m̄pii.† ¹¹ A gb̄é p̄o ḡò w̄élep̄iuò n̄āaa tàr̄n̄o Babeli ní gb̄é p̄o ḡè nà Babeli k̄iawao ní gb̄é k̄in̄iò. ¹² Taasideò ò à ní tó we aao v̄ēebuò ní bugb̄eo s̄ēwa.

¹³ Babiloniò Dii kp̄é m̄oḡot̄e p̄éleò ní tadib̄z̄o ní íkakīi z̄z̄o w̄iwi‡ aa tàò Babeli. ¹⁴ Aa túfukab̄z̄o ní p̄éluò ní filiadeb̄z̄o ní ḡz̄on̄o ní m̄oḡot̄e p̄op̄ale p̄o w̄i Dii kp̄é z̄í k̄eò n̄āaa tàò lo. § ¹⁵ ¶ d̄oaiò gb̄ēz̄z̄opi tàas̄z̄o ní au'eleb̄z̄o ní p̄o p̄o wa p̄i ní v̄uao ge ní ánusuoò s̄èle piīe. ¹⁶ M̄òp̄ele m̄en pla ní íkakīip̄io ní tadib̄z̄o p̄o Salom̄z̄o p̄i Dii kp̄é p̄o ũ, w̄i f̄i wà a m̄oḡot̄e ȳò kiloowao, a gb̄ia k̄è z̄ai. ¹⁷ M̄òp̄elep̄io les̄í ḡāsis̄uu bao plaplasaie, mé a f̄ua p̄o k̄ú musuoò les̄í ḡāsis̄uu s̄z̄z̄o. M̄odaona t̄āa ní ḡōina p̄o wa k̄è lán gb̄eafu b̄ewao liaa f̄uap̄iozi piīe. M̄òp̄ele m̄en plap̄io doūe.

¹⁸ D̄oaiò gb̄ēz̄z̄opi sa'onkia Selaia k̄ù ní aà plaade Zefaniao ní bíib̄òled̄ōana gb̄ēon àaò. ¹⁹ A z̄iḡz̄o gb̄ēz̄z̄o k̄ù w̄éle guu ní k̄i ìwa gb̄ēon s̄z̄o p̄o à b̄òmá w̄éle guuo lo ní z̄iḡz̄o gb̄ēz̄z̄o lak̄ēna p̄o ì gb̄éò tó dalauo ní ḡōe gb̄ēon bàā p̄o wà b̄òmá w̄éle guuo. ²⁰ Nebuzalad̄api ní naaa tàr̄n̄o Babeli k̄iāe Libla, ²¹ ò Babeli k̄iapi ní d̄ed̄e Libla we Amata bùsuo. Màa wà Yudaò n̄āaa ní bùsuo wà tàr̄n̄o.

Gedalia d̄ile Yuda bùsu gb̄ēz̄z̄o ũ
(Zel 40.7-41.18)

²² Babeli k̄i Nebukan̄eza Aikaũ né Gedalia, Safana t̄ōūna d̄ile gb̄é p̄o ḡò Yuda bùsuoò gb̄ēz̄z̄o ũ. ²³ Ké z̄iḡz̄o d̄oanao ní ní gb̄éò mà Babeli k̄ia Gedalia d̄ile gb̄ēz̄z̄o ũ, ò aa m̄ò aà k̄íi Mizipa. Netania né Isimaela k̄ú ní guu ní Kalea né Yohananio ní Tanum̄e né Selaia, Netofa gb̄éò ní Maaka gb̄é né Yazaniao ní ní gb̄éò. ²⁴ ¶ Gedalia legb̄èné ní ní gb̄épiò à mè: Asu v̄iake Babiloni gb̄āadeòneo. A z̄l̄e wá bùsuo la à z̄òble Babeli k̄iāe, ìo aafia. ²⁵ Ama a m̄o soplade

‡ 24:17 Zel 37.1 * 25:1 Zel 34.1-5 † 25:10 Eze 33.21 ‡ 25:13 1Kia 7.15-26 § 25:14 1Kia 7.45

guu ̄ Netania né Isimaela, Elisama t̄una p̄o de kíabui ũ m̄ò ní gb̄ēon kw̄io, à Gedalia d̄è ní Yuda p̄o kuaàn̄ Mizip̄o ní Babiloni p̄o kuaàn̄ wēo. ²⁶ ̄ Yudā f̄ele, néf̄en̄en gb̄ēz̄o p̄ii ní z̄iḡo d̄oan̄ap̄io, aa bàalè tà Egipi, ké aale vīake Babilonīne ȳái.

Yek̄onia gbāea
(Zel 52.31-34)

²⁷ Yudāo kí Yek̄onia taa Babeli w̄è bla àāsaide, a m̄o kūeplade ḡo baas̄o ní plaode z̄í ̄ Babeli kí Evili Melodaki aà b̄ò kp̄éu a kpalablea w̄è sé̄ia guu, à aà s̄è les̄í. ²⁸ A ȳamaa d̄è, ̄ à z̄l̄ek̄ii p̄o de a k̄ia dee p̄o kuan̄o Babelīo p̄o a kp̄aw̄à. ²⁹ ̄ Yek̄onia ̄z̄ò a dak̄peunake'ulai, Ìo p̄oble ní kíó s̄anu e a w̄ēni léu. ³⁰ Lá gu lé d̄o kí Ìo p̄o a yei kpaw̄ae e à ḡè ḡàd̄o.

LADA SEIA

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee Isailio kua káau yá'òwēe e wàò tàrínò zòò ù Babiloni. Lua gbàgbanao mé kè. Aa yá pò kú Samueli láo ní Kíao láo guu sè, ãma lousisiyã mé gbãané, ò aa gbãakpà Lua ua ní Lua yáowa. Lua mé kù àò de Isailio kía ù ado, kíao de aà zíkènao ùe, aame aai kiablea yágōgō aà gēe ù. Yá bee guu Davidiá kía náaidee, òme Yelusaleũ sí, ò wélépi gō Lua wéle ù Lua kpé pò kú we yáí. Òme kiablea yáò ní lousisiyãò dà Isailionē. Kía maapi gaa gbèa lápi kēna gbãakpà aà bui pò aa gō Yudaò bùsu kpalablenao ùò yáwa.

Lápi daalekíi wà gbéò tòdòdò sea za Adamuwa e à gè pèò Davidiwa (1-9). Bee gbèa wà Davidi kpalablea yá bòlekè (10-29), ãma wi aà yãkèaèò oo: Aà èwaasoblea, Saulu aà wèa, aà kpalablea wè soplá ní kínio Hèblō, aà Baseba sea, Abisaloũ fèlèaaànò ní yãpàlèò. Lápi Davidi Lua kpèdòa Yelusaleũ sòukèa yá bòlekè lò: Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleũ, Davidi Isaili zīgōò naoa, Levii buiò ní sa'onao ní lèsinao ní bòlèdōanao zì zékàlèa.

Sea Adamu e Ablahaũwa (Daa 5.1-32, 10.1-32, 11.10-26)

¹ Adamu, Seti, Enosi, ² Kena, Maalalee, Yelèdi, ³ Enoki, Metusela, Lemeki, ⁴ Nòee ní a negōeò Seũ ní Haũò ní Yafetio.

⁵ Yafeti negōeò tón ke: Gomèe, Magògu, Mède, Gelesi, Tubali, Mèseki ní Tilasio. ⁶ Gomèe negōeò tón ke: Asenazi, Lifa ní Tògaamao. ⁷ Gelesi negōeò tón ke: Elisa, Taasisi, Sipi ní Lodanio.

⁸ Haũ negōeò tón ke: Etiopi, Egipi, Libii ní Kanaao. ⁹ Etiopi negōeò tón ke: Saba, Avila, Sabata, Laama ní Sabatekao. Laama negōeò Seba ní Dedão ù. ¹⁰ Niulodiá Etiopi buiè lò. Òme dúnia negōn tòde séia ù. ¹¹ Egipi buiò tón ke: Ludio, Anaũò, Leabao, Nafetuo, ¹² Patusio, Kasuluo ní Keleti pò Filitèò bò ní guuò. ¹³ Kanaa negōe séian Sidō ù. Aà bui kínion ke: Iti buiò, ¹⁴ Yebusi buiò, Amòle buiò, Giigasi buiò, ¹⁵ Ivi buiò, Aaka buiò, Sini buiò, ¹⁶ Aavadi buiò, Zemali buiò ní Amata buiò.

¹⁷ Seũ negōeò tón ke: Elaũ, Asili, Aapasa, Ludi ní Alaũò. Alaũ negōeò tón ke: Uzu, Hulu, Getèe ní Mèsekiò. ¹⁸ Aapasa mé Sela ì, ò Sela Èbelu ì. ¹⁹ Èbelupi negōe ì plae. Ado tón Pèlegi, asa aà gòò ò wà kèkòwa dúniau. Aà dāuna tón Yotā. ²⁰ Yotāpi buiò tón ke: Alemòda, Selefí, Azemave, Yela, ²¹ Adolaũ, Uzali, Dikala, ²² Obali, Abimaè, Seba, ²³ Ofii, Avila ní Yobabao. Yotā buion we pii.

²⁴ Seũ, Aapasa, Sela, ²⁵ Èbelu, Pèlegi, Leu, ²⁶ Selugi, Nakòò, Tela ²⁷ ní Ablaũ pò wí me lò Ablahaũò.

Ablahaũ buiò (Daa 25.12-16, 36.1-19)

²⁸ Ablahaũ negōeò tón ke: Izaaki ní Isimaelao. ²⁹ An buiò tón ke: Isimaela negōe séian Nebai ù. A gbèa Kèdaa, Adibèli, Mibisā, ³⁰ Misima, Duma, Masa, Adada, Tema, ³¹ Yetuu, Nafisi ní Kedèmao. Isimaela negōeò we.

³² Ablahaũ nò Ketula pò i mèsedilèèò negōeò tón ke: Zimana, Yosā, Mèdā, Madiā, Isebaki ní Suao. Yosā negōeò Seba ní Dedão ù. ³³ Madiā negōeò tón ke: Efa, Efèe, Anòki, Abida ní Èlèdaao. Ketulapi buion we mípii.

³⁴ Ablahaũ né Izaaki negōeò Esau ní Yakòbuo ù. ³⁵ Esau negōeò tón ke: Elifaza, Leueli, Yeusi, Yalaũ ní Kolao. ³⁶ Elifaza negōeò tón ke: Temani, Omaa, Zefo, Gataũ, Kenazi ní Amaleki pò a ì ní Timinao. ³⁷ Leueli negōeò tón ke: Naata, Zela, Sāma ní Mizao.

Sei bui
(Daa 36.20-43)

³⁸ Sei negõeo tón ke: Lotani, Sobala, Zibeõ, Ana, Disõ, Ezee ní Disão. ³⁹ Lotani negõeon Oli ní Omaũ õ. Lotani dãen Timina õ. ⁴⁰ Sobala negõeo tón ke: Alavã, Manaata, Eballi, Sefo ní Onaũ. Zibeõ negõeon Aya ní Anao õ. ⁴¹ Ana nέν Disõ õ. Disõ negõeo tón ke: Emadã, Esebã, Ilana ní Kelanao. ⁴² Ezee negõeo tón ke: Bilana, Zaavã ní Akanao. Disã negõeon Uzu ní Alanao õ.

⁴³ Kía pó aa kpalablè Edõũ bùsuu Isaili kíao áao tón ke: Beoo né Bela, Dinaba gbéé. ⁴⁴ Ké Bela gà, ò Bozela gbé Zela né Yobaba zòle àà gbèu, ⁴⁵ Ké Yobaba gà, ò Temani bùsu gbé Usaũ zòle àà gbèu. ⁴⁶ Ké Usaũ gà, ò Aviti gbé Bedada né Adada zòle àà gbèu. Ìme zìblè Madiãowa Mɔabu bùsuu. ⁴⁷ Ké Adada gà, ò Maseleka gbé Samala zòle àà gbèu. ⁴⁸ Ké Samala gà, ò Leobo pó kú Uflata sae gbé Saulu zòle àà gbèu. ⁴⁹ Ké Saulu gà, ò Akaboo né Baalanana zòle àà gbèu. ⁵⁰ Ké Baalanana gà, ò Pau gbé Adada zòle àà gbèu. Àà na tón Metabeli, Malèdi née, Mezaaba tũnae. ⁵¹ Adadapi gà sõ.

Edõũ bui dezi káauon ke: Timina, Alava, Yeteti, ⁵² Oholibama, Ela, Pino, ⁵³ Kenazi, Temani, Mibizaa, ⁵⁴ Magadie ní Ilaũ. Edõũ bui dezi káauon we.

2

Isaili bui

¹ Isaili negõeo tón ke: Lubeni, Simoo, Levii, Yuda, Isakaa, Zabuloni, ² Dã, Yosefu, Bëyãmee, Nefatali, Gada ní Aseeo.

Yuda bui

³ Yuda negõeo tón ke: Ee, Onani ní Selao. A né mèn àaõpio ì ní Kanaa bùsu nɔe Sua néoe. Yuda negõe séia Ee yá i ka Diiguo, ò à àà dè. ⁴ Yuda mé Pelezi ní Zelao ì ní a népi gyaa, ò àà negõeo kè pii soo.

⁵ Pelezi negõeon Ezõno ní Amuluo õ. ⁶ Zela negõeo tón ke: Zimli, Etani, Emani, Kaloli ní Daadao. Àà népio kè pii soo. ⁷ Kaami negõen Akãã* õ. A yã'í Isailione, à bò Dii yá kpe à láaipò sè.

⁸ Etani negõen Azalia õ.

⁹ Ezõno negõeo tón ke: Yelameli, Laũ ní Kalebuo.

¹⁰ Laũ Aminadabu ì, Aminadabu Yudaõ kía Naasõ ì, ¹¹ Naasõ Salamõ ì, Salamõ Bɔazu ì, ¹² Bɔazu ɔbedi ì, ɔbedi Yese ì,

¹³ Yese negõe séian Eliabu õ, a plaade Abinadabu, a àaõde Sãma, ¹⁴ a síiõde Netaneli, a soode Ladai, ¹⁵ a soolode Ozeũ, a soplade Davidi. ¹⁶ An dãeon Zeluia ní Abigailio õ. Zeluia negõe àaõe: Abisai, Yoabu ní Asaelio. ¹⁷ Abigaili mé Amasa ì. Amasapi den Isimaela bui Yeteẽ õ.

¹⁸ Ezõno né Kalebu néo ì ní a na Azubao. Àà nenɔen Yelio õ. Àà negõeo tón ke: Yesee, Sobabu ní Aadõo. ¹⁹ Ké Azuba gà, ò Kalebu Eflata sè à Hulu ìò. ²⁰ Hulu Uli ì, ò Uli Bezaleli ì.

²¹ Bee gbèa ké Ezõno kà wè bàã, ò à Makii né pó de Galada da õ sè à Segubu ìò. ²² Segubupi mé Yaii ì. Yaiipi wéle ví Galada bùsuu mèn bao ní àaõ. ²³ ɔ Gesuuo ní Alaũ lèle Yaii wélepowa ní Kenatio ní a bualoũ. Wélepò kè pii bàã. Galada mae Makii buion we pii. ²⁴ Ké Ezõno gà Kalebu Eflata, ò àà na Abia Asuli ì. Asulipi mé Tekoa kàle.

²⁵ Ezõno yoa Yelameli negõeo tón ke: A séian Laũ õ, a gbèa Buna, Oleni, Ozeũ ní Ahiao. ²⁶ Yelameli nɔ pãle ví, àà tón Atala. Ìme Onaũ da õ. ²⁷ Yelameli yoa Laũ negõeo tón ke: A séian Maaza õ, a gbèa Yamini ní Ekèeo. ²⁸ Onaũ negõeon Samai ní Yadao õ. Samai negõen Nadabu ní Abisuuo õ.

²⁹ Abisuu na tón Abihaili, ò à Abani ní Molidio ì. ³⁰ Nadabu negõeon Seledi ní Apaiũ õ. Seledi gà nésaie. ³¹ Apaiũ mé Isi ì, ò Isi Sesã ì, ò Sesã Alai ì.

* 2:7 Yoz 7.1

³² Samai dāuna Yada negḡeḡon Yeteē n̄ Yonatāao ũ. Yeteē gā nésaie. ³³ Yonatāa negḡeḡon Pēleti n̄ Zazao ũ. Yelameli buiḡn we.

³⁴ Sesā negḡe v̄io, sema nenḡe. Sesā Etiopi gbé v̄i zo ũ, aà tón Yala. ³⁵ Ḷ Sesāpi a nenḡe kpà a zo Yalapiwa, ḡ à Atai ìò. ³⁶ Atai Natā ì, Natā Zabada ì, ³⁷ Zabada Eflala ì, Eflala Ḷbedi ì, ³⁸ Ḷbedi Yehu ì, Yehu Azalia ì, ³⁹ Azalia Elezi ì, Elezi Elasa ì, ⁴⁰ Elasa Sisemai ì, Sisemai Saluū ì, ⁴¹ Saluū Yekamia ì, Yekamia Elisama ì.

Kalebu buiḡ

⁴² Yelameli dāuna Kalebu negḡeḡo tón ke: A séia Mesa mé Zifi ì, a plaade Malesa mé Hebl̄ ì. ⁴³ Hebl̄ negḡeḡo tón ke: Kola, Tapua, Lēkēū n̄ Sema. ⁴⁴ Sema Lahaū ì, Lahaū Yḡkaū ì, Lēkēū Samai ì. ⁴⁵ Samaipi mé Maḡni p̄ Bezuu kàle ì. ⁴⁶ Kalebu mé Halana n̄ Mḡzao n̄ Gazezio ì n̄ a nḡ Efa p̄ i mēsēdileḡoo, ḡ Halanapi Gazezi ì.

⁴⁷ Yadai negḡeḡo tón ke: Lēgēū, Yotaū, Gesā, Pēleti, Efa n̄ Saafao.

⁴⁸ Kalebu mé Sebēe n̄ Tilanao ì n̄ a nḡ Maaka p̄ i mēsēdileḡoo. ⁴⁹ Ḷ à Mademana mae Saafa ìò n̄ Gibea mae Mabena. Kalebu nenḡen Akesa ũ. ⁵⁰ Kalebu buiḡn ke b̄.

Aà na Eflata negḡe séia Hulu néo tón ke: Sobala p̄ Kiliyaaliū kàle ⁵¹ n̄ Salema p̄ Betelēū kàleo n̄ Alefa p̄ Begadee kàleo.

⁵² Sobala p̄ Kiliyaaliū kàle buiḡ tón ke: Aloedeḡ n̄ Manaata gbé k̄niḡ ⁵³ n̄ Kiliyaaliū buiḡ beeḡ: Yeteē buiḡ n̄ Pu buiḡ n̄ Suma buiḡ n̄ Misela buiḡ. Zḡladeḡ n̄ Esetaodeḡ b̄ buipio guue.

⁵⁴ Salema buiḡ tón ke: Betelēūdeḡ, Netofadeḡ, Atalobeyoabudeḡ n̄ Manaata gbé k̄niḡ n̄ Zḡladeḡ ⁵⁵ n̄ lakēna p̄ kú Yabezio. Aame Tila buiḡ n̄ Simēa buiḡ n̄ Suka buiḡ ũ. Keni buipio b̄ Lekabu buiḡ guue. Amata mé n̄ dezi káau ũ.

3

Davidi buiḡ

¹ Davidi né p̄ a ì Hebl̄ḡon ke: A a negḡe séia Aminḡ ì n̄ Yezelēe gbé Ainḡaūoe. A a plaade ì n̄ Kaameli gbé Abigailioe, ḡn Danieli ũ. ² A a àaḡde ì n̄ Gesuu kí Talemāi né Maakaoe, ḡn Abisaloū ũ. A a síiḡde ì n̄ Agitaoe, ḡn Adonia ũ. ³ A a soode ì n̄ Abitalioe, ḡn Sefatia ũ. A a soolode ì n̄ a nḡ Egelaoe, ḡn Itēaū ũ. ⁴ A negḡe gbēḡon soolopio ì Hebl̄e. A kpalablè we wè sopla n̄ mḡ soolooe, mé à kpalablè Yelusaleū wè baakwi n̄ àaḡo.*

⁵ Né p̄ a ì Yelusaleū tón ke: A negḡe gbēḡon síiḡe beeḡ ì n̄ Amieli né Basebaoe: Simēa, Sobabu, Natā n̄ Salomḡḡo. ⁶ Bee gbēa Ibaa, Elisua, Elifele, ⁷ Nḡga, Nefēgi, Yafia, ⁸ Elisama, Eliada n̄ Elifeleo. Aà negḡeḡo kè kēokwin we. ⁹ Davidi negḡeḡon we pii nḡ p̄ i mēsēdile néoḡ néo bāasi. An dāen Tamaa ũ.

Yuda k̄ia

¹⁰ Salomḡḡo Lḡbḡaū ì, Lḡbḡaū Abia ì, Abia Asa ì, Asa Yosafa ì, ¹¹ Yosafa Yolaū ì, Yolaū Aazia ì, Aazia Yoasi ì, ¹² Yoasi Amazia ì, Amazia Azalia ì, Azalia Yotaū ì, ¹³ Yotaū Aaza ì, Aaza Ezekia ì, Ezekia Manase ì, ¹⁴ Manase Amḡ ì, Amḡ Yosia ì. ¹⁵ Yosiapi negḡeḡo tón ke: A séia Yohanani, a plaade Yoakiū, a àaḡde Zedekia, a síiḡde Saluū. ¹⁶ Yoakiū né Yekḡonia mé zḡle aà gbēu, ḡ Zedekia zḡle Yekḡonia gbēu.

Taa n̄ Yudaḡ Babiloni b̄susu gbēa k̄iabuiḡ

¹⁷ Wà tà n̄ Yekḡonipio z̄izḡ ũe. Aà negḡeḡo tón ke: Salatieli, ¹⁸ Malakilaū, Pedaia, Senazaa, Yekamia, Osama n̄ Nedabiao. ¹⁹ Pedaia negḡeḡon Zolobabeli n̄ Simēio ũ. Zolobabelipi mé Mesulaū n̄ Ananiao ì n̄ n̄ dāe Selomio. ²⁰ A negḡeḡo ì b̄ gbēḡon soo: Asuba, Oeli, Belekia, Asadia n̄ Yusabesēdio.

²¹ Anania negḡeḡon Pelatia n̄ Yesaiao ũ. Aà buiḡn Lefaia buiḡ ũ b̄ n̄ Aanana buiḡ n̄ Obadia buiḡ n̄ Sekania buiḡ. ²² Sekania negḡeḡo tón ke: Semaia, Atusu, Igali, Balia, Nēalia n̄ Safatao,

* 3:4 2Sam 5.4-5, 1Kia 2.11, 1Lad 29.27

aa kè soolo. ²³ Nealia negõeo tón ke: Elioenai, Izikia ní Azikaũo, aa kè àaõ. ²⁴ Elioenai negõeo tón ke: Odavia, Eliasibu, Pelaia, Akubu, Yohanani, Delaia ní Ananio, aa kè sopla.

4

Yuda bui kñis

¹ Yuda negõeo tón ke: Pelezi, Ezõno, Kaami, Hulu ní Sobalao. ² Sobalapi né Leaia mé Yaata ì, ÿ Yaata Ahumai ní Laadio ì. Zola buion we.

³ Etaũ negõeon Yezelee, Isema ní Ibasio ũ. An dæe tón Azelepõni. ⁴ ¶ à Penueli pó Gedoo kàle ì ní Ezee pó Usa kàleo. Eflata yoa Hulu pó Beteleũ kàle buion we.

⁵ Asuli pó Tekoa kàle no ví plaε, aan Ela ní Naalao ũ. ⁶ Naala mé Ahuzaũ ní Efeeo ní Temenio ní Aasetalio ì. ⁷ Ela mé Zeleti ní Zohaao ní Enanio ì.

⁸ Kozu Anubi ní Zobebao ì. An guu ÿ Aluũ né Ahaleli buio bõu.

⁹ Yabesi beεε ví de a gbéola. Aà da mé tokpàè Yabesi,* ke à aà ì ní wāwā zõoo yáí. ¹⁰ Yabesi wiilè Isailio Luawa à mè: Báaadamagu, ní ma bùsu káfiμεε. Odaa, ní ma bõ vāiu, ké másu wāwāmao yáí. ¶ Lua siaànõ.

¹¹ Suha dāuna Kelubu mé Mehii ì, ÿ Mehii Esitoni ì. ¹² Esitoni mé Belafa ní Paseao ní Tehinao ì. Tehinapi mé Naasa kàle. Lekadeon we.

¹³ Kenazi negõeon Onieli ní Selaiao ũ. Onieli negõeon Hata ní Meonõtaio ũ. ¹⁴ Meonõtaipi mé Ofela ì. Selaia mé Yoabu ì. Ome sia pó kú Siaõ Guzulεuo dezi ũ.

¹⁵ Yefũne né Kalebu negõeo tón ke: Ilu, Ela ní Naaũo. Elapi mé Kenazi ì.

¹⁶ Yaleleli negõeo tón ke: Zifi, Zifa, Tilia ní Asaleo.

¹⁷⁻¹⁸ Ezala negõeo tón ke: Yetee, Meledi, Efee ní Yalonio. Meledi mé Falaõõ né Bitia sè, ÿ à Miliaũ ní Samaio ìò ní Esemõa mae Isebao. Aà Yuda no ÿ à Gedoo mae Yeledi ní Soko mae Ebεε ní Zanaa mae Yekutio ìò.

¹⁹ Odia na Nahaũ dæe buio tón ke: Gaami bui pó kú Keilaõ ní Maaka bui pó kú Esemõao.

²⁰ Simõõ negõeo tón ke: Aminõ, Lina, Benana ní Tilonio. Isi buion Zoeti ní aà negõeo ũ.

²¹ Yuda né Sela buio tón ke: Eε pó Leka kàle, Laada pó Malesa kàle ní zwàatānaõ bui pó kú Betasebeaõ ²² ní Yokiũo ní Kozebadeõ ní Yoasio ní Salafa pó aa de Mõabu bùsu kíao ũõ ní Yasubilemao. Yápio kegõõ zi. ²³ Gbépioá oobonaõne, aa ku Netaiũ ní Gedelao. We aai zikεu kíae.

Simεõ buio

²⁴ Simεõ negõeo tón ke: Nemueli, Yamini, Yalibu, Zela ní Sauluo. ²⁵ Saulu Saluũ ì, Saluũ Mibisã ì, Mibisã Misima ì. ²⁶ Misima Amueli ì, Amueli Zakuu ì, Zakuu Simεi ì. ²⁷ Simεipi negõε ì gēõ ní mēndooε, nenõε soolo. Aà gbépio sõ aai ne'i dasio. Bee yáí Simεõ buio dasi lán Yudaõwao.

²⁸ Wéle pó aa zõleuon ke: Beεεba, Molada, Azaasuali, ²⁹ Bila, Eεũ, Tolada, ³⁰ Betue, Oõma, Zikilaga, ³¹ Bemaakabo, Azaasusiũ, Bεbili ní Saalaiũo. An wéleon we† e à gè pèò Davidi kpalableawa. ³² Aa wéleo ví mēn sõo lo: Etaũ, Aini, Limõ, Tokē ní Asãõ ³³ ní ní bualoũ pó liaa wélepiozio e à gè pèò Baalawa. An wéleon we. Aa ní buio tó dàlau, õn ke:

³⁴ Mesoba, Yameleki, Amazia né Yosa, ³⁵ Yoeli, Yosibia né, Selaia tõũna, Asiε síwena Yehu, ³⁶ Elioenai, Yaakoba, Yesohaia, Asaia, Adieli, Yesimie, Benaia ³⁷ ní Zizao. Zizapi mé Sifi né, Aloni tõũna, Yedaia síwena, Simeli sõkpaε, Semaia sísi ũ.

³⁸ Gbé pó wà ní tó dàda láupio mé ní bui dõaanaõ ũ. An bedeo dasikũ maamaa, ³⁹ ÿ aa fèle gè dádákεkii wεlei Gedoo be'ae oi guzule gukpe oi. ⁴⁰ ¶ aa bõ dádákεkii maa táaedewa we. Bùsupi yàasa mé a yákele vío. Haũ buieõ mé kú we yāa. ⁴¹ Gbépio gè we Yudaõ kí Ezekia gõõε. Aa sí Haũ buipiozi ní kpéõ guu ní Meu bui pó kú weõ. Aa ní dede míõ, ÿ aa zõle we aa kè ní dádákεkii ũ e ní a gbāo. ⁴² ¶ Simεõ bui gbēon òaa pla ní basõõ lèle Sei bùsu sísidewa. Isi

* 4:9 Bee mè wāwā. † 4:31 Yoz 19.2-8

neg̃ɔ Pelatia n̄ Nealiao n̄ Lefaiiao n̄ Uzielio mé d̄aané. ⁴³ Aa Amaleki bui k̄ona p̄ò b̄ò ȳaao d̄èd̄e, ɔ̄ aa ku we e n̄ a gb̄ao.

5

Lubeni bui

¹ Isaili neg̃ɔe séia Lubeni bui t̄on ke: ɔ̄me yoa ũ, āma ké à gbadà a mae nawa ȳái,* ɔ̄ aà maepi aà yoakeze kpà Yosefu neg̃ɔeowa, wi aà t̄o dalau yoa ũ bo. ² Baa ké Yuda gb̄aa a gb̄éɔ guu, mé d̄aana b̄ò aà bui guu, Yosefu mé yoakeze ví. ³ Isaili yoa Lubeni neg̃ɔe t̄on ke: An̄oki, Palu, Ez̄no n̄ Kaamio.

⁴ Yoeli Semaia ì, Semaia Ḡogu ì, Ḡogu Sim̄ei ì, ⁵ Sim̄ei Mika ì, Mika Leaia ì, Leaia Baali ì, ⁶ Baali Beela ì. ɔ̄me Lubeni bui d̄aana ũ, ɔ̄ Asilio kí Pulu aà k̄ù t̄àò z̄ìz̄o ũ.†

⁷ Beela gb̄é p̄ò w̄à n̄ t̄o dàda láu daedaen ke: Kí Yeieli, Zakali ⁸ n̄ Azaza né, Sema t̄oŭna, Yoeli síwena Belao. Aa z̄òle Aloe n̄ Neboo n̄ Baali Meonao. ⁹ Aa z̄òle gukpe oi e aa ḡè n̄ guwaiwai p̄ò p̄è Uflatawa, ké an p̄otuoɔ dasik̄ù Galada b̄usu ȳái. ¹⁰ Saulu ḡoo aa z̄ik̄à n̄ Ageli bui, ɔ̄ aa z̄ibl̄em̄á aa z̄òle n̄ w̄éleɔ guu b̄usu p̄ò k̄ù Galada gukpe oi piuu.

Gada bui

¹¹ Gada bui k̄ù n̄ sae Basana b̄usu e à ḡè p̄è Salekawa. ¹² Yoeli mé n̄ d̄aana ũ Basana we, Safaũ mé aà plaade ũ, a gb̄ea Yanai n̄ Safatao. ¹³ An gb̄eɔn ke daeda gb̄eɔn sopl̄a: Mikaila, Mesulaũ, Seba, Yolai, Yak̄a, Zia n̄ Ebeluo. ¹⁴ Buzu Yado ì, Yado Yesisai ì, Yesisai Mikaila ì, Mikaila Galada ì, Galada Yalao ì, Yalao Huli ì, Huli Abihaili ì, Abihaili mé gb̄épi ì. ¹⁵ Abidieli né, Guni t̄oŭna Ahi mé gb̄épi uabele séia ũ. ¹⁶ Gada bui ku Galada n̄ Basana b̄usu w̄éleɔ guu n̄ Salna dáðakek̄iio e a z̄òlewa. ¹⁷ W̄à gb̄épi t̄o dalau Yudaɔ kí Yotaũ n̄ Isailio kí Yeloboao ḡooe.

¹⁸ Lubeni bui n̄ Gada bui n̄ Manase bui lee doo gb̄é gb̄aa p̄ò k̄ù z̄ì soɔ guu gb̄eɔn d̄aasɔso lee bla n̄ síiɔ n̄ òaa àaɔ n̄ baswaaɔe (44.760). W̄à z̄ik̄aa dàn̄é, aa s̄engbao n̄ f̄endao ví, mé aa ka d̄ò. ¹⁹ Aa z̄ik̄à n̄ Ageli bui n̄ Yetuuo n̄ Nafisio n̄ N̄odabao. ²⁰ Lua d̄òr̄le à Ageli bui n̄an̄é n̄ z̄i n̄ gb̄é p̄ò k̄urn̄ɔ p̄ii, ké aa wiil̄ewa z̄ilau ȳái. A sír̄n̄ɔ, ké aa a náaik̄e ȳái. ²¹ ɔ̄ aa Ageli bui p̄otuoɔ n̄aa, ȳiongoɔ d̄aasɔso lee blakwi (50.000), s̄aɔ n̄ bleɔ d̄aasɔso lee òaa do n̄ blakwio (250.000), z̄aaŋnaɔ d̄aasɔso lee pla (2.000). Aa gb̄é k̄ùk̄ù b̄éé lo d̄aasɔso lee basɔ (100.000), ²² mé gb̄é p̄ò ḡaga z̄ipi guu dasi, asa z̄ipi b̄ò Dii kíie. Aa z̄òle n̄ gb̄eu e w̄à ḡè Isailio k̄ùk̄ù t̄ar̄n̄ɔ.‡

Manase bui p̄ò k̄ù gukpe oi

²³ Manase bui lee do z̄òle b̄usupiu za Basana e Baali Eem̄o n̄ Seniio n̄ Eem̄o gb̄eo. Aa dasi. ²⁴ An uabele k̄aauɔn ke: Efee, Isi, Elieli, Azeli, Zelemii, Odavia n̄ Yadielio. Ḡosa gb̄aa t̄odeɔne, mé uabeleɔne lo.

²⁵ Kási aa náai ví n̄ deziɔ Luaeo, aa gb̄asik̄è n̄ b̄usupi gb̄é p̄ò Lua n̄ m̄iden̄é t̄aaɔe. ²⁶ ɔ̄ Isailio Lua tekp̄a Asilio kí Pulu p̄ò w̄i me lo Tigela Pileseegu, ɔ̄ Pulupi m̄ò Lubeni bui n̄ Gada bui n̄ Manase bui lee dopio k̄ùk̄ù t̄ar̄n̄ɔ Ala n̄ Abooo n̄ Halao n̄ swa p̄ò w̄i me Goz̄a saeo.

Levii bui

²⁷ Levii neg̃ɔe t̄on ke: Gees̄, Keata n̄ Melalio.

²⁸ Keata neg̃ɔe t̄on ke: Amlaũ, Isaa, Hebl̄s̄ n̄ Uzielio. ²⁹ Amlaũ né t̄on ke: Aalona, Moizi n̄ Miliaũ. Aalona neg̃ɔe t̄on ke: Nadabu, Abiu, Elezaa n̄ Itamao.

³⁰ Elezaa Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, ³¹ Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, ³² Uzi Zelaia ì, Zelaia Melaio ì, ³³ Melaio Amalia ì, Amalia Aitubu ì, ³⁴ Aitubu Zadoki ì, Zadoki Aimaaza ì, ³⁵ Aimaaza Azalia ì, Azalia Yohanani ì, ³⁶ Yohanani Azalia ì. ɔ̄me Lua gb̄agba kp̄é p̄ò Salom̄o d̄ò Yelusaleũ ua. ³⁷ Azalia Amalia ì, Amalia Aitubu ì, ³⁸ Aitubu Zadoki ì, Zadoki

* 5:1 Daa 35.22, 49.3-4 † 5:6 2Kia 15.29 ‡ 5:22 2Kia 15.29

Saluū ì, ³⁹ Saluū Ilikia ì, Ilikia Azalia ì, ⁴⁰ Azalia Selaia ì, Selaia Yozada ì. ⁴¹ Ké Dii tò Nɛbukaneza mò Yelusaleũdeò ñ Yudaò p̄ii kùkù tàr̄n̄o z̄iz̄o ù, Yozadapi kú ñ guue.

6

¹ Levii neḡɔeò tón ke: Gees̄o, Keata ñ Melalio. ² Gees̄o neḡɔeòn Libeni ñ Sim̄eio ù. ³ Keata neḡɔeò tón ke: Amlaũ, Isaa, Hebl̄o ñ Uzielio. ⁴ Melali neḡɔeòn Mali ñ Musio ù.* Levii buiòn ke an dezi káauwa:

⁵ Gees̄o Libeni ì, Libeni Yaata ì, Yaata Zima ì, ⁶ Zima Yoa ì, Yoa Ido ì, Ido Zela ì, Zela Yealai ì.

⁷ Keata Aminadabu ì, Aminadabu Kole ì, Kole Asii ì, ⁸ Asii Elikana ì, Elikana Abiasafa ì, Abiasafa Asii ì, ⁹ Asii Taatu ì, Taatu Ulieli ì, Ulieli Uzia ì, Uzia Saulu ì. ¹⁰ Elikana neḡɔeò tón ke: Amasai ñ Aim̄o. ¹¹ Aim̄o Elikana ì, Elikana Zofai ì, Zofai Naata ì, ¹² Naata Eliabu ì, Eliabu Yeloau ì, Yeloau Elikana ì, Elikana Samueli ì. ¹³ Samueli neḡɔe s̄éian Yoeli ù, a plaade Abia.

¹⁴ Melali Mali ì, Mali Libeni ì, Libeni Sim̄eio ì, Sim̄eio Uza ì, ¹⁵ Uza Sim̄eio ì, Sim̄eio Agia ì, Agia Asaia ì.

Lua kpé

¹⁶ Gb̄é p̄o Davidi ñ díle Dii kpé lèsin gb̄ēz̄o ù kpagolo sua we gb̄ēaòn ke: ¹⁷ Aaĩo lesizi ke zwàakpe p̄o w̄i me Kpaaũkpe kpeele e Salom̄o gè kped̄ò Dii Yelusaleũ. Aa z̄ikè a zéwa lá wa dílenéwa. ¹⁸⁻²³ Gb̄é p̄o aa zipi kèò ñ ñ neḡɔeò tón ke: Lèsin ðaana Emani, Keata bui deziò tón ke maèò ñ ñ néo daalea Isailiwa: Isaili, Levii, Keata, Isaa, Kole, Abiasafa, Asii, Taatu, Zefania, Azalia, Yoeli, Elikana, Amasai, Maatu, Elikana, Zufi, Toa, Elieli, Yeloau, Elikana, Samueli ñ Yoeli p̄o Emanipi ìo.

²⁴⁻²⁸ Emani gb̄ēdo Asafa mé ì lesi aà òplaii. Aà deziò tón ke maèò ñ ñ néo: Levii, Gees̄o, Yaata, Sim̄eio, Zima, Etani, Adaia, Zela, Èteni, Malakia, Baaseia, Mikaila, Sim̄eio ñ Belekia p̄o Asafapi ìo.

²⁹⁻³² An gb̄é Melali buiò ðaana Etani mé ìò kú ñ ɔzei. Aà deziò tón ke: Levii, Melali, Musi, Mali, Sem̄eio, Bani, Am̄ezi, Ilikia, Am̄azia, Asabia, Maluku, Abadi ñ Kisi p̄o Etanipi ìo.

³³ An Levii deeo mé zwàakpe p̄o de Lua kpé ù z̄i k̄iniò kè p̄ii.

³⁴ Aalona ñ a buiò mé ì p̄o k̄pasa sa'okliwa ñ tulaletikateak̄iio. Aame aaĩo luakuk̄i z̄i ke, aaĩ Isailiò duuna k̄émá lá Lua z̄òblena M̄ozi dílenéwa. ³⁵ Aalona buiò tón ke: Elezaa Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, ³⁶ Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, Uzi Zelaia ì, ³⁷ Zelaia Melaio ì, Melaio Amalia ì, Amalia Aitubu ì, ³⁸ Aitubu Zadoki ì, Zadoki Aimaaza ì.

Levii buiò w̄éleò (Yoz 21.4-39)

³⁹ W̄éle p̄o wa kp̄amá ñ z̄òlek̄i ùòn ke: Keata t̄ũna Aalona buiò ò wà gbelàné káau. ⁴⁰ Ǿ aa Hebl̄o p̄o kú Yuda bùsuu blè ñ a dád̄ak̄ek̄i p̄o liaaio. ⁴¹ Ama wà w̄élepi buaò ñ a bualoũò kpà Yefũne né Kalebuwae. ⁴² Aalona buiò mé Hebl̄o p̄o de misiw̄éle ù blè ñ Libenao ñ Yatiio ñ Esem̄oao ⁴³ ñ Ilenio ñ Debiio ⁴⁴ ñ Asão ñ Bes̄emesio, amp̄ii ñ a dád̄ak̄ek̄iioe. ⁴⁵ Aa B̄eȳam̄e buiò w̄éleò blè ò, Geba ñ Alem̄eio ñ Anatoo, amp̄ii ñ a dád̄ak̄ek̄iioe. W̄éle mèn kue'aaõpiá Aalona buiò p̄o. ⁴⁶ Keata buiò k̄iniò mé Manase buiò p̄o kú be'ae oio w̄éleò blè mèn kwi gb̄elaa guu. ⁴⁷ Gees̄o buiò mé Isakaa buiò ñ Asee buiò ñ Nefatali buiò ñ Manase buiò p̄o kú Basana bùsuu w̄éleò blè daedae mèn kue'aaõ. ⁴⁸ Melali buiò mé Lubeni buiò ñ Gada buiò ñ Zabul̄oni buiò w̄éleò blè daedae mèn kwi gb̄elaa guu. ⁴⁹ Ǿ Isaili buip̄iò w̄élepiò ñ ñ dád̄ak̄ek̄iò kpà Levii buiòwa. ⁵⁰ Yudaò ñ Sim̄eio buiò ñ B̄eȳam̄e buiò w̄éle p̄o wà ñ tó sip̄iò kp̄amá ò. ⁵¹ Keata buieò mé Eflaiũ buiò w̄éleò blè ò.

* 6:4 B̄oa 6.16-19

⁵² Wà Eflaiū bùsu sìside misiwēle pò wĩ me Sikēũ kpàmá n̄ Gezεεο ⁵³ n̄ Yòkemaũ n̄ Betolonio ⁵⁴ n̄ Ayalonio n̄ Galimɔɔ, amp̄ii n̄ a dádākek̄k̄ioε. ⁵⁵ Manase bui pò kú be'ae oio mé Anεε n̄ Bileaũ n̄ n̄ dádākek̄k̄io kpà Keata bui k̄niɔwa.

⁵⁶ Wēle pò Geesɔ buiɔ èn ke: Manase bui pò kú gukpe oi wēleɔ Golana pò kú Basana bùsuu n̄ Asaloo n̄ n̄ dádākek̄k̄io. ⁵⁷ Isakaa bui wēleɔ Kεdesi, Dabela, ⁵⁸ Lamɔtu n̄ Anεũ n̄ n̄ dádākek̄k̄io. ⁵⁹ Aσεε bui wēleɔ Masala, Abedɔ, ⁶⁰ Hukoko n̄ Leobeο n̄ n̄ dádākek̄k̄io. ⁶¹ Nεfatali bui wēleɔ Kεdesi pò kú Galile, Hamɔ, Kiliataiũ n̄ n̄ dádākek̄k̄io.

⁶² Levii né Melali buiɔ mé ḡò. ɔ aa Zabulɔni bui wēleε beeɔ è: Yòkenaũ, Kaata, Limɔnɔ n̄ Taboo, amp̄ii n̄ a dádākek̄k̄io. ⁶³ Aa Lubeni bui pò kú Yuudē baa bɔaa n̄ Yelikooɔ wēleε beeɔ è ɔ: Bezεε pò kú guwaiwaiu, Yaza, ⁶⁴ Kedemɔ n̄ Mefaaο, amp̄ii n̄ a dádākek̄k̄io. ⁶⁵ Aa Gada bui wēleε beeɔ è ɔ: Lamɔtu pò kú Galada bùsuu, Maanaiũ, ⁶⁶ Esebɔ n̄ Yazεεο, amp̄ii n̄ a dádākek̄k̄io.

7

Isakaa bui

¹ Isakaa neḡɔεo síiɔε: Tola, Pua, Yasubu n̄ Simelɔnio. ² Tola neḡɔεo tón ke: Uzi, Lefaia, Yeliε, Yamai, Ibisaũ n̄ Samuelio. Uabeleɔne mp̄ii. Davidi gɔɔ Tola bui ḡsa pò wà n̄ tó dàlau gbēɔn òasɔɔɔ leε bao n̄ plao n̄ òaa àaɔoε (22.600).

³ Uzi mé Izilahia ì. Izilahia neḡɔεon Mikaila, Obadia, Yoeli n̄ Isiao ũ. An gbēɔn sɔo píiá uabeleɔne. ⁴ An bui zīgɔ pò wà n̄ tó dàlau daedaεo gbēɔn òasɔɔɔ leε baakwi n̄ soolooε (36.000), ké an nɔɔ n̄ n̄ néo dasi yáí.

⁵ Isakaa bui ḡsa pò wà n̄ tó dàlau gbēɔn òasɔɔɔ leε basiiɔ n̄ soplaoε (87.000).

Bēyāmeε bui

⁶ Bēyāmeε neḡɔεo àaɔε: Bela, Bekεε n̄ Yediaεo. ⁷ Bela neḡɔεo sɔoε: Ezebɔ, Uzi, Uzieli, Yelimo n̄ Ilio. Uabeleɔne mp̄ii. An bui ḡsa pò wà n̄ tó dàlau gbēɔn òasɔɔɔ leε bao n̄ plao n̄ baakwi n̄ síiɔoε (22.034).

⁸ Bekεε neḡɔεo tón ke: Zemila, Yoasi, Eliezεε, Elioenai, ɔmeli, Yelemɔ, Abia, Anato n̄ Alemεo. Bekεε neḡɔεon we píi. ⁹ Wà n̄ uabeleɔ tó dàlau, mé an ḡsao gbēɔn òasɔɔɔ leε bao n̄ òaa dooε (20.200).

¹⁰ Yediaε mé Bilana ì. Bilana néo tón ke: Yeusi, Bēyāmeε, Ehudu, Kenaana, Zetā, Taasisi n̄ Aisahaao. ¹¹ Yediaε buipiá uabeleɔne mp̄ii. An bui ḡsa pò aai bɔ gé zíkaiɔ gbēɔn òasɔɔɔ leε ḡo n̄ plao n̄ òaa dooε (17.200). ¹² Supiũ n̄ Hupiũóá Ili buiɔne, mé Husiũá Ahee buiɔne.

Nεfatali bui

¹³ Bila né Nεfatali neḡɔεo tón ke: Yazieli, Guni, Yezεε n̄ Sileũo.

Manase bui

¹⁴ Manase neḡɔεo tón ke: A Asieli n̄ Makiiο ì n̄ Sili bui nɔ pò i méseɔdileεooε. Makii mé Galada ì. ¹⁵ Makii nɔsè Hupiũε n̄ Supiũo. Aà dāe tón Maaka. Makii buie tón Zelofada. Nenɔεo a ì atēε.

¹⁶ Makii neḡɔεe ì n̄ a na Maakao, ɔ à tɔkpàè Pεlesi. Aà dāuna tón Selesi, aà neḡɔεon Ulaũ n̄ Lakeũo ũ. ¹⁷ Ulaũ mé Bedā ì. Makii né Galada, Manase tɔũna neḡɔεon we.

¹⁸ Aà dāe Amɔleke neḡɔεon Isodo, Abiezεε n̄ Malao ũ. ¹⁹ Semida neḡɔεon Ahiana, Sikēũ, Liki n̄ Aniaũo ũ.

Eflaiũ bui

²⁰ Eflaiũ Sutela ì, Sutela Beledi ì, Beledi Taatu ì, Taatu Elada ì, Elada Taatu ì, ²¹ Taatu Zabada ì, Zabada Sutela ì. Ezεε n̄ Eladuo gè Gatadeo pɔtuoo kúkui, ɔ wà n̄ dede we. ²² An mae Eflaiũ pɔsia kè n̄ gaa yá musu à gɔɔplakè, ɔ aà daεo mò aà nòse n̄niè. ²³ Ké Eflaiũpi èa

wùle ní a nao, ò à nòsì à negṵe ì ló. Ɔ à tɔkpàè Belia,* ké yá'õma àà bēdeṵ lè yáí. ²⁴ Àà nēnṵe tón Sēela. Ɔme Betoloni Musu ní Betoloni Zīleo kàle ní Uzēni Sēelao.

²⁵ Lēfa Lēsefa ì, Lēsefa Tela ì, Tela Taani ì, ²⁶ Taani Ladā ì, Ladā Amihudu ì, Amihudu Elisama ì, ²⁷ Elisama Nuni ì, Nuni Yozuee ì.

²⁸ An bùsu wéleṵ tón ke: Beteli ní a bualoṵṵ, Naalana pó kú gukpē oi, Gezēe pó kú bē'ae oi ní a bualoṵṵ, Sikēū ní a bualoṵṵ e à gè pè Aya ní a bualoṵṵwa. ²⁹ Bētēsā ní Taanakio ní Megidoo ní Doo, ampīi ní a bualoṵṵ ku Manase buiṵ bùsuue, ò Isaili né Yosefu buipiṵ ku wélepiṵ guu.

Ase buiṵ

³⁰ Ase negṵeṵ tón ke: Imēna, Iseva, Isevi ní Beliao. An dāen Sela ũ. ³¹ Belia negṵeṵ tón ke: Ebeē ní Biizai mae Malakieo. ³² Ebeē negṵeṵ tón ke: Yafleti, Somēe ní Otaūo. An dāen Sua ũ. ³³ Yafleti negṵeṵ tón ke: Pasaki, Bimali ní Aseva. ³⁴ Somēe negṵeṵ tón ke: Ahi, Lōga, Uba ní Alaūo. ³⁵ Àà dāuna Otaū negṵeṵ tón ke: Zofa, Imēna, Selesi ní Amaluo. ³⁶ Zofa negṵeṵ tón ke: Sua, Aanēfēe, Suali, Beli, Imla, ³⁷ Bēzēe, Odo, Sāma, Silesa, Yēteē ní Beelao. ³⁸ Yēteē negṵeṵ tón ke: Yēfūne, Pisipa ní Elao. ³⁹ Ula negṵeṵ tón ke: Ala, Anieli ní Liziao.

⁴⁰ Ase buiṵn we, mé uabeleṵne mīpi. Gōsa gbāa tōdeṵne mé dāana maaṵne. An zīgō pó wà ní tó dālau gbēṵn òaasṵṵo lēe baasṵo ní mēndooe (26.000).

8

Bēyāmē buiṵ

¹ Bēyāmē negṵe sēian Bela ũ, a plaade Asebe, a àaṵde Ahala, ² a síiṵde Nōha, a sṵode Lafa. ³ Bela negṵeṵ tón ke: Adaa, Ehudu mae Gela, ⁴ Abisua, Naamani, Ahoa, ⁵ Gela, Sefufā ní Hulaūo. ⁶⁻⁷ Ehudu negṵeṵ tón ke: Naamani, Ahia ní Gelao. Gelapi negṵeṵn Uza ní Aihuduo ũ. Uabeleṵn ní ũ Gēba, ò Gela tò aa fēle tà Manaata.

⁸ Saalaiū a nao Husiū ní Baalao yà, ò à nēe beeṵ ì Mōabu bùsuu ⁹ ní a na Odesio: Yobaba, Zibia, Mēsa, Malekaū, ¹⁰ Yeuzi, Sakia ní Miimao. Àà nēpiṵn we, ampīi uabeleṵne. ¹¹ A Abitubu ní Elipaa ì ní a na Husiūpio zadō ì aà yao. ¹² Elipaa negṵeṵ tón ke: Ebelu, Misaū ní Semēdi pó Ono ní Lodio kàle ní a bualoṵṵ.

¹³ A Belia ní Sēmao ì ló. Uabeleṵn ní ũ Ayaloni. Aame Gatadeṵ yà. ¹⁴⁻¹⁶ Belia negṵeṵ tón ke: Ahio, Sasaki, Yelemṵ, Zebadia, Alade, Edēe, Mikaila, Isepa ní Yohao.

¹⁷⁻¹⁸ Elipaa negṵeṵ tón ke: Zebadia, Mēsulaū, Iziki, Ebeē, Isimēlai, Izilia ní Yobabao. ¹⁹⁻²¹ Simēi negṵeṵ tón ke: Yakiū, Zikeli, Zabedi, Elienai, Ziletai, Elieli, Adaia, Belaia ní Simēlao.

²²⁻²⁵ Sasaki negṵeṵ tón ke: Isepā, Ebelu, Elieli, Abedō, Zikeli, Anana, Anania, Elaū, Anetotia, Ifēdea ní Penuelio.

²⁶⁻²⁷ Yeloaū negṵeṵ tón ke: Samēselai, Sealia, Atalia, Yaalesia, Elia ní Zikelio.

²⁸ Wà gbēpiṵ tó dālau. Uabeleṵne mīpi. Aa kú ní gbēṵ sae Yelusaleūe.

Saulu buiṵ

²⁹ Ké Yeieli Gabaṵṵ kàle, ò a ku we. Àà na tón Maaka. ³⁰ Àà negṵe sēian Abedō ũ. A gbēa Zuu, Kisi, Baali, Nēe, Nadabu, ³¹ Gedoo, Ahio, Zekēe ³² ní Simēa mae Mikeloo. Aa kú ní gbēṵ sae Yelusaleūe.

³³ Nēe Kisi ì, Kisi Saulu ì, Saulu Yonatāa ì ní Malakisuaó ní Abinadabuo ní Isiboseo. ³⁴ Yonatāa mé Mika mae Mēfibose ì. ³⁵ Mikapi negṵeṵ tón ke: Pitō, Mēleki, Talea ní Aazao.

³⁶ Aaza Yoada ì, Yoada Alemē ì ní Azemavēo ní Zimlio. Zimli Mōza ì, ³⁷ Mōza Binēa ì, Binēa Lafa ì, Lafa Elasa ì, Elasa Aseli ì.

³⁸ Aseli negṵeṵ ì sooloe. An tón ke: Azikaū, Bokelu, Isimaēla, Sealia, Obadia ní Ananio. Aseli negṵeṵn we pii. ³⁹ Àà gbēdo Esekī negṵeṵ tón ke: Àà negṵe sēian Ulaū ũ, a plaade

* **7:23** Bee mè yá'õma guu.

Yeusi, a àaõde Elifele. ⁴⁰ Ulaũ negõeoa gõsa gbãa kàdõnaone. Aa negõeõ ní tũnao ví dasi, aa kà basoplakwi.

Gbépíá Běyãmee buione m̄pii.

9

Yuda pò aa sù ní Babelio

¹ Wà Isailio tó dà Isaili kíaõ ladau m̄pii.

Wà Yudaõ kùkù tàrno Babeli, ké aa bò Lua kpe yáí. ² Sa'onao ní Levii buio ní Lua ua zíkenaõ ní Isaili k̄niõ mé èa sù ní bùsuu ní ní wéleõ guuo káau.

³ Yuda buio ní Běyãmee buio ní Eflaiũ buio ní Manase bui pò sù Yelusaleũõn* ke:

⁴ Amihudu né Utai, Omeli tũna, Imeli síwena, Bani sòkpaee mé Yuda né Pelezi buio d̄baana ũ. ⁵ Asaia ní a d̄aunaõ mé Yuda né Sela buio d̄baanaõ ũ. ⁶ Yeueli mé Yuda né Zela buio d̄baana ũ. Yuda buipio gbẽõn òaa àaõ ní basiiõkwioe (690).

⁷ Mesulaũ né Salu, Odavia tũna, Asenua síwena mé Běyãmee buio d̄baana ũ ⁸ ní Yeloau né Ibiniao ní Uzi né Ela, Mikeli tũnaõ ní Sefatia né Mesulaũ, Leueli tũna, Ibinia síwenaõ. ⁹ Běyãmee bui pò wà ní tó dàlauõ gbẽõn òaa síiõ ní basoplakwi ní soolooe (956). Uabeleone m̄pii.

¹⁰ Yedaia ní Yoialibuo ní Yakẽo mé sa'onao d̄baanaõ ũ ¹¹ ní Lua kpé gbẽzõõ Azalia, Ilikia né, Mesulaũ tũna, Zadoki síwena, Melaiõ sòkpaee, Aitubu sísiõ ¹² ní Yeloau né Adaia, Pasuu tũna, Malakia síwenaõ ní Adieli né Maasai, Yazela tũna, Mesulaũ síwena, Mesilemi sòkpaee, Imee sísiõ. ¹³ Sa'on uabeleõ gbẽõn òaa swaaõ ní baswaaõoe (1.760). Gõsa gbãaone, Lua ua zíkenaone.

¹⁴ Melali bui Asubu né Semaia, Azikaũ tũna, Asabia síwena mé Levii buio gbẽzõõ ũ ¹⁵ ní Bakebakaao ní Elesio ní Galalio ní Mika né Matania, Zikeli tũna, Belekia síwenaõ ¹⁶ ní Semaia né Obadia, Galali tũna, Yedutu síwenaõ ní Asa né Belekia, Elikana pò kú Netofa tũnaõ.

¹⁷ Bíibòledõanaõ tón ke: Saluũ, Akubu, Talemõ, Aimani ní ní gbéõ. Saluũ mé ní gbẽzõõ ũ. ¹⁸ Om̄e Ìb Kí Bíibòle pò kú gukpe oi d̄õa e ní a gbãõ. Gbépíõ mé Levii buio fáani bíibòledõanaõ ũ. ¹⁹ Kole né Saluũ, Abiasafa tũna, Kole síwena ní a gbé Kole buio mé Lua kpé kpeele d̄õanaõ ũ lá ní deziõ de Dii bõò bòledõanaõ ũ yãawa. ²⁰ Eleazaa né Fineasi mé ní d̄baana ũ gõõ bee, mé Dii kuaãno. ²¹ Meselemia né Zakali mé Kpaaukpe bíibòledõana ũ.

²² Gbé pò wà ní sé bíibòledõanaõ ũ p̄ii gbẽõn òaa do ní kuẽplaoe (212). An tóõ ku taalau ní wéleõ guu. Davidi ní gu'ena Samuelio mé z̄i gbiapi dà ní deziõne. ²³ Ampio ní ní buio mé Dii ua bíibòledõanaõ ũ. ²⁴ Aaĩõ zezea kpépi gola síiõwa, gukpe, be'ae, gugbãntoo ní geõmidõk̄iõ. ²⁵ Zieõ an gbé pò aa ku wéle ní wéleõ Ìb m̄õ zík̄eĩnõ gõõ soplapla. ²⁶ Zipiá bíibòledõanaõ gbẽzõõ gbẽõn síiõpio yáe. Levii buipio mé Ì Lua ua kpéneõ ní a láasiõ d̄õa. ²⁷ Aaĩ zezelua Lua uai gwá, aaĩõ d̄õa. Ampio mé aaĩõ a zé kili k̄ua, aaĩõ wé lá gu lé dõ.

²⁸ An gbẽeõ Ìb laaidõ Lua ua zík̄ebõõwa. Tó wà gèd ge tó wà bòdò, aame aaĩõ nao. ²⁹ Wà ní gbẽeõ díle aao laaidõ Lua kpé kpeele pòõ ní a zík̄ebõõwa ní pòwentio ní v̄eõõ ní n̄isio ní tulaletio ní pò ḡinanaõ. ³⁰ Sa'onao mé aaĩõ pò ḡinanapio yãalek̄õ. ³¹ P̄ekea† mé Levii né Kole bui Saluũ negõe séia Matitia z̄i ũ. ³² Aa gbé Kole buieõ mé aaĩõ p̄ee pò w̄i kále d̄òd̄õ kámabogõõz̄i ke.‡

³³ Levii bui uabele lèsinaõ mé aaĩõ ku Lua ua kpéneõ guu. Wili z̄i p̄ale danéõ, asa aaĩõ ní z̄i ke fáane ní gwãasinaõ. ³⁴ Ampio mé Levii bui uabele pò kú Yelusaleũõ ũ, gbẽzõõ pò wà ní tó dàlauõ ũ.

Saulu buio

* 9:3 Eza 2.1 † 9:31 Lev 2.4-6 ‡ 9:32 Lev 24.5-9

³⁵ Yeieli mé Gabaḥ kàle, ḥ a ku we. Aà na tón Maaka. ³⁶ Aà yoan Abedḥ ũ. A gbea Zuu, Kisi, Baali, Nee, Nadabu, ³⁷ Gedoo, Ahio, Zakali ³⁸ n Simea mae Mikeloo. Aa kú n gbé sáe Yelusaleũ.

³⁹ Nee Kisi i, Kisi Saulu i, Saulu Yonatãa i n Malakisuaio n Abinadabuo n Isiboseo. ⁴⁰ Yonatãa mé Mika mae Mefibose i. ⁴¹ Mikapi negḥeo tón ke: Pitḥ, Meleki, Talea n Aazao. ⁴² Aaza Yada i, Yala Alemé i n Azemaveo n Zimlio. Zimli Moza i, ⁴³ Moza Binea i, Binea Lefaia i, Lefaia Elasa i, Elasa Aseli i.

⁴⁴ Aseli negḥe i sooloe. An tón ke: Azikaũ, Bokelu, Isimaela, Sealia, Obadia n Ananio. Aseli negḥeon we pii.

10

Ki Saulu gaa (1Sam 31.1-13)

¹ Filitḥo zikà n Isailio, ḥ Isailio baalèné, an daside gaga Giliboa gbepoleu. ² Ké Filitḥo pèle Saulu n a negḥeozi, ḥ aa aà néo Yonatãa n Abinadabuo n Malakisuaio dède. ³ Zi pò liaa Sauluzi pāsikũ, ḥ kàzunao aà pà, à kè'ia. ⁴ Ŋ a ò a zikabokūnae: N n fēnda wo, ní ma zḥ n ma deò. Tó ni ke màao, gyafodee beeo mo kò'o manoe. Ŋ via aà zikabokūnapi kũ, i weio, ḥ Saulu a fēnda sè à azia ò'oa. ⁵ Ké aà zikabokūnapi è à gà, ḥ à azia ò'oa a fēndaa sḥ, aa gà mpii. ⁶ Maa Saulu n a negḥe gbēon aàḥo n a bedeo gaga mpii sanu.

⁷ Ké Isaili pò kú guzuleu weo è n zigḥo baalè mé Saulu n a negḥeo gaga, ḥ aa baalè sḥ, aa n wéleto tò we, ḥ Filitḥo mò zòleu. ⁸ Ké a gu dè, ḥ Filitḥo mò pòwo woi gbé pò gagaowa, ḥ aa Saulu n a negḥe gbēon aàḥo ge è kále Giliboa gbepoleu. ⁹ Ŋ aa Saulu mi zḥ aa aà gōkebō wòlowà, ḥ aa gbé zḥ aa a bao fāe Filitḥo būsuo pii n n táakpeo. ¹⁰ Wà aà gōkebō kàle n táao kpéu, ḥ wà aà mi lòo Dagḥ kpéu.

¹¹ Ké Yabesi Galadadeo yá pò Filitḥo kè Saulu epi mà màa, ¹² ḥ an negḥona fèle pii, aa Saulu n a negḥeo geo sèle tàò Yabesi. Aa n v́ gbēneli gbáu we, ḥ aa leyè e goo sopla.

¹³ Saulu gà ké à bò Dii kpe yáie. I Dii yádao,* à gè yāgbèa gèsisinawa se.† ¹⁴ I yāgbèa Diiwao. A yáie Dii aà dèi, ḥ à Yese né Davidi kpà kpalau aà gbèu.

11

Davidi kpaa Isailio kpalau (2Sam 5.1-10)

¹ Isailio mò Davidi kii mpii Heblḥ aa mè: Wá au doũe. ² Za zi, baa goo pò Saulu de kía ũ, míme ni dōaawēe zilau gea n suo. Ŋ Dii n Lua òne míme nyḥo de a gbé Isailio dōaana ũ, an kía ũ. ³ Ké Isaili gbēzḥo mò kí Davidi kii Heblḥ mpii, we à ledoukèurno Dii ae, ḥ aa nísikà aà miwa aa aà kpà Isailio kpalau, lá Dii dà Samuēie a òwa.

⁴ Davidi n Isailio tḥu Yelusaleũ pò wí me lo Yebusi* mpii. Ŋ Yebusideo ⁵ ò Davidie: Nyḥ gē lao. N beeo Davidi wéle biiide pò wí me lo Sionapi si, ḥ à gḥ aà wéle ũ. ⁶ Goo bee Davidi mè: Gbé pò dōaa lèle Yebusideoowa káau mé a gḥ zigḥo swana ũ, an gbēzḥo ũ. Zeluia né Yoabu mé gè káau, ḥ à gḥ n swana ũ. ⁷ Davidi bekpà wéle biiidepiu, ḥ wà tokpàè Davidi Wéle. ⁸ A kpéò dòdo liai za gu pò wà Milo e kàka n būsuo e a biiwa, mé Yoabu wélepi gu pò gḥo kèke. ⁹ Davidi gbāa lé dedee, asa Dii Zigḥode kuaànōe.

Davidi negḥnao (2Sam 23.8-39)

* 10:13 Lev 19.31, 20.6 † 10:13 1Sam 28.7-8 * 11:4 Dōa 1.21

¹⁰ Davidi negõnao kias yán ke. Ampio ní Isailio píi aa zèaàno àà kíake yá musu. Aa àà kpà Isailio kía ũ lá Dii òwa. ¹¹ Davidi negõnapio tón ke: Akemo gbé Yasobaũ mé negõn tóde gbẽon àaõo swana ũ. Aàpi mé sõna sè gbẽon òaa do ní basoozi, à ní zõzõ píi gòdòuzi.

¹² Aa gbea Dodai né Elezaa, Ahoa gbé kú negõn gbẽon àaõpio guu lo. ¹³ A kú ní Davidio gòo pò Filitẽo kàaa aa zíkà Pasadamiũ. Isailio pòobozákè gu pò naa bú kúu. ¹⁴ Aàpi ní a gbéõ aame zè wà gĩ búpi guoguo. Aa Filitẽo dède, ò Dii tò aa zì zõ blè gòo bee.

¹⁵ Negõn gbẽon baakwio guu, gbẽon àaõo mé bò gè Davidi kíi Adulaũ gbè'eu. Filitẽo gáli bòo kálea Lefai guzuleu. ¹⁶ Gòo bee Davidi ku sègbáu mé Filitẽo gudõanao ku Beteleũ. ¹⁷ Davidi lé a be í nide à mè: Démè a gé Beteleũ bõle lò'i tóimèi? ¹⁸ O gbẽon àaõpio gè gè Filitẽo bòou, aa Beteleũ bõle lòopi í tò sùò Davidie. O i we mío, a tõe Diie sa'o'i ũe. ¹⁹ A mè: Kai ma Lua, má fõ íe bee mio. Gbé pò aa gĩ ní wèniio auè! I we mío. Negõn gbẽon àaõpio yákean we.

²⁰ Yoabu dāuna Abisai mé negõn gbẽon baakwipio swana ũ. Aàpi mé sõna sè gbẽon òaa do ní basoozi à ní dède, ò à tòbò gbẽon baakwipio guu. ²¹ A tòbò de negõn gbẽon àaõpio, ò à gò ní dōaana ũ, kási a ku negõn tóde gbẽon àaõpio guuo.

²² Yoiada né Benaia, Kabazee gbéá zìkan wóode. Aa yákeao dasi. A Mōabu negõn tódeo dè gbẽon pla. A gè e guu gòo pò loughè kwè, à nòomusu dèu. ²³ A Egipi gbé pò a gbàa kà gāsissuu sòo dè. Egipi gbépi sòmpa de lán zwàatān àsaliwae, ò Benaia sàaazi ní goo, à aà sōnapi sīwà à aà dèò. ²⁴ Yoiada né Benaia mé yápio kè, ò à tòbò negõn gbẽon baakwipio guu. ²⁵ A tòbò de negõn gbẽon baakwipio, kási a ku negõn tóde gbẽon àaõpio guuo. O Davidi aà dīle a dōaio gbèzõ ũ.

²⁶ Negõnapio tón ke:

Yoabu dāuna Asaeli,
Dodo né Elana Beteleũ gbé,

²⁷ Alodi gbé Samo,

Peloni gbé Elezi,

²⁸ Tekoa gbé Ikesi né Ila,

Anato gbé Abiezee,

²⁹ Usa gbé Sibekai,

Ahoa gbé Ila,

³⁰ Netofa gbé Malai,

Netofa gbé Baana né Elebu,

³¹ Gibea pò kú Bēyāmee būsuu gbé Libai né Itai,

Pilatõ gbé Benaia,

³² Gaasi guzule gbé Idai,

Alaba gbé Abieli,

³³ Bauliũ gbé Azemave,

Saaleboni gbé Eliaba,

³⁴ Gizoni gbé Aseũ negõo,

gusiside gbé Sage né Yonatāa,

³⁵ gusiside gbé Sakaa né Ahiaũ,

Ulu né Elifala,

³⁶ Mekela gbé Efee,

Peloni gbé Ahia,

³⁷ Kaameli gbé Ezelo,

Ezebai né Naalai,

38 Natā dāuna Yoeli,
 Ageli né Mibaa,
 39 Amōni bui Zēleki,
 Beelo gbé Naalai, Zeluia né Yoabu zikabōkūna,
 40 Yete bui Ila n Galebuo
 41 Iti bui Uli,
 Alai né Zabada,
 42 Siza né Adina, Lubeni bui swana
 ní a gbé gbēon baakwi.
 43 Maaka né Anana,
 Miti gbé Yosafa,
 44 Asalo gbé Uzia,
 Aloe gbé Otaū negō Sāma n Yeielio,
 45 Simeli né Yediae
 ní a dāuna Yoha Tizi gbé,
 46 Maava gbé Elieli,
 Elinaaū negō Yelibai n Yosaviao,
 Mabu gbé Itamaa,
 47 Elieli n Obedio
 ní Mezobi gbé Yaasio.

12

Zigō pō nà Davidiwa Saulu gōō

1 Ké Kisi né Saulu Davidi yà, gbé pō aa nà Davidiwa Zikilagaō tón ke. Aa ku negōna pō dāaàle zilaū guue. 2 Aa sáo n gbemaō kūa, aa ka ge gbē zu n oplaao n ozeo píe. Saulu zia bui Bēyāme buiōne, aan ke:

3 An swana Ahieze, Gibea gbé Semaane n aà dāuna Yoasio, Azemave negō Yezieli n Peletio, Belaka n Anato gbé Yehuo, 4 Gabaō gbé Isimaia pō de negōn gbēon baakwiō dōaanaō do ũ, 5 Selemia, Yaazie, Yohanani, Gedela gbé Yozaba, 6 Eluzai, Yelimō, Bealia, Semalia, Alufi bui Sefatia, 7 Elikana, Isia, Azaleli, Kole bui Yozeze n Yasōbaū 8 n Gedoo gbé Yeloau negō Yoela n Zebadio.

9 Gada buieō n zia kpà Davidiwa sēgbāu. Gōsa gbāōne. Aaō ku zì sou guue, mé aa sēngbao n sōnao dō. An oa bō nōmusuwa, mé aaō wāa gusisideu lán tuewa. 10 Ezeé mé n swana ũ, a plaade Obadia, a aāōde Eliabu, 11 a síōde Misimana, a sōode Zelemii, 12 a soolode Atai, a soplade Elieli, 13 a swaāōde Yohanani, a kēokwide Elizaba, 14 a kwide Zelemii, a kuēdode Mabanai.

15 Gada buipiōá zigō swanaōne. An gbé pō a gbāa kēsāāzi gbāa mé sāa n gbēon basōō gbāao. An gbé pō deñlaō sō gbēon āaa sōo pō. 16 Ōme búa Yuudēwa mō séia guu gōō pō à pà, aa tō guzulēdeō tilē gukpe n be'aseo píi.

17 Bēyāme buieō n Yudaēō mō nà Davidiwa sēgbāu lō. 18 Davidi gē dāñle à mè: Tó aafia ále mōa à dōmale, mí gbāakpaāzi n nōsemēndoo. Tó ále mó ma kpái ma ibeēwa, baa ké mi yāpāsīkéōe sō, wá deziō Lua a e, i yāgōgōwēe. 19 Ō Lua Nisina dēde negōn gbēon baakwipiō swana Amasaiwa à mè:

N gbēon wá ũ, Davidi,
 wa zennōe, Yese né.

Lua aafia káfine,
 Lua n dōnlēdeō gba aafia lō,

asa n Lua a dōnlēe.

Ō Davidi n díle à n ké a zigō gbāamōnēdeō swanaō ũ.

²⁰ Manase buieo nà Davidiwa gɔɔ pɔ aàpi ní Filitēo lé gé zíkai ní Sauluo. ɔ Davidi ní a gbéé i dɔ Filitēo, asa Filitē kía mé lekpaai, ɔ aa aà gbàe aa mè: Tó à zè ní a dii Sauluo, aa wá mi zɔzɔe. ²¹ Manase bui pɔ nà Davidiwa gɔɔ pɔ à tà Zikilagaon ke: Adena, Yozaba, Yediae, Mikaila, Yozaba, Elihu ní Ziletaio. Aame Manase bui zígɔ gbēon òaasɔɔɔɔ dɔaanao ũ. ²² Aa dɔ Davidile gbāamɔnedeo yá musu, asa gɔsa gbāaone nípii, Davidi zígɔ gbēzɔɔone. ²³ Lá gu lé dɔ wíɔ mɔ Davidi kíi dɔiaale e aà zígɔ gè dasikù lán Lua íwaowa.

Gbé pɔ nà Davidiwa Heblɔ

²⁴ Gbé pɔ aa gɔkebo kúa aa mò Heblɔ Davidi kpáii kpalau Saulu gbɛu lá Dii òwaɔ dasilen ke: ²⁵ Yuda pɔ sɛngbao ní sɔnao kúa gbēon òaasɔɔɔɔ lee soolo n òaa síiɔe (6.800). ²⁶ Simɛo bui gbēon òaasɔɔɔɔ lee sopla ní basooe (7.100). ²⁷ Levii bui gbēon òaasɔɔɔɔ lee síiɔ ní òaa àaɔe (4.600). ²⁸ Aalona bui dɔaana Yoiada ní a gbéé gbēon òaasɔɔɔɔ lee àaɔ ní òaa àaɔ ní basooe (3.700). ²⁹ Ewaaso nɛgɔn Zadoki kú ní guu ní a be'uabele gbēon bao ní plao. ³⁰ Saulu zía bui Bēyāme bui gbēon òaasɔɔɔɔ lee àaɔe (3.000). Bēyāme bui dasideo ku Saulu kpe e tia. ³¹ Eflaiū bui gbēon òaasɔɔɔɔ lee bao ní òaa síiɔe (20.800). Gɔsa gbāa tɔdeone ní gbéé guu. ³² Manase bui pɔ kú be'ae oio gbēon òaasɔɔɔɔ lee bao plasaie (18.000). Gbépio wà ní plé aa gé Davidi kpáii kpalau. ³³ Isakaa bui dɔaanao gbēon òaa doe. Aa gɔɔ bee yá dɔ mé aa laai vɛ a yá musu, aa dɔ lá à kù Isailio ke. Aa kú ní ní íwao píi. ³⁴ Zabuloni bui pɔ aa zɔ dɔ mé aa gɔkebo dɔe dɔo píi gbēon òaasɔɔɔɔ lee blakwie (50.000). Aa ku aà kpe ní nòsemendooe ³⁵ Nefatali bui dɔaanao gbēon òaa sɔoe ní ní íwao gbēon òaasɔɔɔɔ lee baakwi ní soplao (37.000), baade ní a sɛngbao ní a sɔnao. ³⁶ Dá bui pɔ aa ku zɔ sɔu guu gbēon òaasɔɔɔɔ lee baakwi plasaio ní òaa àaɔe (28.600). ³⁷ Asee bui pɔ zɔ dɔ mé aa ku sɔu guu gbēon òaasɔɔɔɔ lee bla (40.000). ³⁸ Lubeni bui ní Gada bui ní Manase bui pɔ kú Yuudē baaleo gbēon sɔsɔo lee basoolo (120.000). An baade ní a gɔkebo.

³⁹ Gbépiá zígɔone nípii, aalɔ ku sia zɔlau sɔu guue. Aa mò Heblɔ ní nòsemendoo Davidi kpáii kpalau, i gɔ Isaili bui píi kía ũ. ɔ Isaili kɔniò lãasoo doŋpi kè ɔ, aa ye Davidi kpa kpalau. ⁴⁰ ɔ aa gɔɔ àaɔ kè ní Davidio we, aa pɔblè aa vɛemí, asa an bɛde kùsũakèné. ⁴¹ Bee gbɛa an saede pɔ kú Isakaa bui bùsuu ní Zabuloni bui bùsuo e à gè pè Nefatali bui pɔ kú zão bùsuwa aa pɔblea dɔ zãa'inaone ní yiongo ní sɔbaona ní zuo aa mɔnóe. Pówenti die ní kaadɔembe giio ní vɛbe giio ní vɛeo ní nísio ní zuo ní sã, ké Isailio lé pɔnake yáii.

13

Sua ní Dii kpagolo Yelusaeli (2Sam 6.1-11)

¹ Davidi lekpaai ní a zígɔ gbēon òaasɔɔɔɔ dɔaanao ní a gbēon basobasɔɔ dɔaanao píi. ² ɔ a ò Isailioe píi: Tó à kèé maa, mé a de Dii wá Lua pɔeã ũe, wà lekpaake wá gbé kɔni pɔ kú Isaili bùsuone píi ní sa'onao ní Levii bui pɔ kúrínɔ ní wéle guu, aa mɔ kãaawano, ³ wí ge wá Lua kpagolo sé suò wá kíi, asa wi yãgbeawà Saulu gɔɔo. ⁴ Gbé pɔ kãaapiio wèi màa, asa à kè nípii maa.

⁵ ɔ Davidi Isailio kãaa za Egipi swa Sikooi e à gè pè Amata bɔlewa, ké aa Lua kpagolo sé Kiliayaaliū aa suò. ⁶ ɔ Davidi ní Isailio gè Kiliayaaliū pɔ wí me ɔ Baala, Yuda bùsuu nípii, ké aa ge wà Dii Lua kpagolo sé wà suò. Dii ɔ kible kpagolopi musu malaika gãsiadeo zãnguo* ɔ aà tó kuwà. ⁷ ɔ aa kpagolopi sè Abinadabu be,† aa dà zugo dafu guu aa dàò zéu, Uza ní Ahio mé lé geò. ⁸ Davidi ní Isailio lé ɔwã Lua ae ní gbāa pua léu nípii ní lesiao. Wàle mɔnole ní kúuo ní gãao ní sésɛnao ní kãaeo.

* 13:6 1Sam 4.4, Sɔu 99.1 † 13:7 1Sam 7.1-2

⁹ Ké aa kà Kidõ ésegbèkí, zuo gēnalè, ò Uza òbò kpagolopi kù. ¹⁰ Ǿ Dii pò pàaàzi à aà lè we, ké à ònà kpagolopiwa yáí, ò à gà# Lua ae we. ¹¹ Davidi pò pà, ké Dii pò fè Uzazi yáí, ò wí me gupie Pofèa'uzazi e ní a gbão. ¹² Goo bee ò vía Davidi kù Lua yá musu à mè: Kpelewa má ke mà Lua kpagolo sé mà taòì? ¹³ Ǿ i se sùò a wéleu lo, à lile tàò Gata gbé Ǿbededòu be. ¹⁴ Lua kpagolopi ku aà be e mo àaò, ò Dii èfãaikè aà bedeone ní pò pò a vío píi. §

14

Davidi ziblea Filitèwa (2Sam 5.11-25)

¹ Tii kí Hilaù gbéò zì Davidiwa ní sede líò ní gbè'ánaò ní li'ánaò kpedòìè. ² Ǿ Davidi dò sa ké Dii a kpa Isailio kía ùe, mé à a kpala káfie maamaa, ké Isailio de Luapi gbéò ù yáí.

³ Davidi èa nòeò sè Yelusaleù lo, ò à negòeò ní nenòeò i'irino. ⁴ Negòe pò à ní í Yelusaleupio tón ke: Samua, Sobabu, Natã, Salomoo, ⁵ Ibaa, Elisua, Elifele, ⁶ Noga, Nefegi, Yafia, ⁷ Elisama, Eliada ní Elifeleo.

⁸ Ké Filitèò mà wà Davidi kpà Isaili bui píi kía ù, ò ampíi aa gè lé aà we. Ké Davidi a baomà, ò à gè dairle. ⁹ Filitèò mò lèle Lefai guzulèdeowa, ¹⁰ ò Davidi gbèa Luawa à mè: Mà gé léle Filitèowa, níyò ní namee ma oziá? Dii wèwà à mè: Gé, má ní nane n ozi. ¹¹ Ǿ Davidi ní a gbéò gè Baali Pelaziù, ò à ziblémá we. Davidi mè: Lua d̀aamee à b̀ò mò ma ibeowa ní gbãao, lá í í gufò bùiwa. Ǿ à t̀okpà gupie Baali Pelaziù.* ¹² Filitèò ní táao tò we, ò Davidi mè wà kpa.

¹³ Ǿ Filitèò èa mò lèle Lefai guzulèdeowa lo. ¹⁴ Ǿ Davidi èa gbèa Luawa lo. Lua wèwà à mè: Nsu gé má sú suo. Liañzi, ní lélemá boaa ní kpè kpéo. ¹⁵ Tó a táa'okii mà lípio mia, à bo má ní zio, asa ma bo d̀aaén we, ké mà zible Filitè zīgòowa yáí. ¹⁶ Davidi kè màa lá Lua òewa, ò aa ziblè Filitè zīgòowa za Gabaò e à gè pè Gezewa. ¹⁷ Davidi tó lí bùsuola píi, ò Dii tò bui píi viakèè.

15

Sua ní Dii kpagoloo Yelusaleù (2Sam 6.12-22)

¹ Ké Davidi kpedòò aziae a wéle guu, ò à gukèke Lua kpagolo, à zwaakpe d̀òè ² à mè: Gbèe Lua kpagolo sea zé vío, sema Levii buio bàasio, asa Dii mé ní díle a senaò ù, aaiò a zì ke goopii.

³ A Isaili bui píi kãaa Yelusaleù, ké aa ge Dii kpagolopi se suò gu pò a kèkèèu. ⁴ Ǿ à Aalona buio ní Levii buio sìsi: ⁵ Keata buio d̀aana Ulieli ní a gbé gbèon basooloo. ⁶ Melali buio d̀aana Asaia ní a gbé gbèon òaa do ní baoo. ⁷ Geesò buio d̀aana Yoeli ní a gbé gbèon basoolokwio. ⁸ Elizafã buio d̀aana Semaia ní a gbé gbèon òaa do. ⁹ Heblò buio d̀aana Elieli ní a gbé gbèon basiiò. ¹⁰ Uzieli buio d̀aana Aminadabu ní a gbé gbèon basookwi ní plaoo.

¹¹ Ǿ Davidi sa'onkiaò Zadoki ní Abiataao sìsi ní Levii buio Ulieli, Asaia, Yoeli, Semaia, Elieli ní Aminadabuo. ¹² A ònè: Levii bui d̀aanaon á ù. Apio ní á gbéò à gbãbo áziae, í gé Dii Isailio Lua kpagolo sé à suò gu pò má kèkèèu. ¹³ Dii wá Lua pò fèwázi káau, ké á Levii buio áme á seao yáí. Wi yãgbèawà a zéwao. ¹⁴ Ǿ Sa'onao ní Levii bui kiniò gbãb̀ò níziae, ké aa Dii Isailio Lua kpagolo se suò yáí. ¹⁵ Ǿ Levii buipio gè Lua kpagolo se dà ní gàu, aale suò ní a sélio lá Dii ò Mozièwa.

¹⁶ Ǿ Davidi ò Levii bui d̀aanaone aa ní gbèeò dile aao lesi ní p̀ò'òb̀onaò: Domaò ní moonaò ní sésènaò, an p̀ona súu io do. ¹⁷ Ǿ Levii buipio Yoeli né Emani díle ní Belèkia né Asafao ní Melali bui Kusaia né Etanio. ¹⁸ An kwàasion ke: Zakali, Yaazie, Semilamò, Yeieli, Uni,

13:10 Nao 4.15 § 13:14 1Lad 26.4-5 * 14:11 Bee m̀è Dii b̀ò bùi.

Eliabu, Benaia, Maasea, Matitia, Elifeleu, Mikinea, Obededou, Yeieli ní Azaziao. ¹⁹ Lèsin dōaanao Emani, Asafa ní Etanio lé mōgotē sēsēnao lé. ²⁰ Zakali, Azieli, Semilamo, Yeieli, Uni, Eliabu, Maasea ní Benaiao lé doma'ò gèele lé. ²¹ Matitia, Elifeleu, Mikinea, Obededou, Yeieli ní Azaziao lé mōona'ò kelena lé.

²² Levii bui dōaana Kenania mé kpagolosenao dōaana ũ. I yādané, ké a dōa ví a guu yáí. ²³ Belekia ní Elikanao mé kpagolopi dōanao ũ. ²⁴ Sa'onae beeo mé lé kàaepε Lua kpagolo ae: Sebania, Yosafa, Netaneli, Amasai, Zakali, Benaia ní Eliezεo. Obededou ní Yehiao de a dōanao ũe lo.

²⁵ Maa Davidi ní Isailio gbēzōo ní zigō gbēon òaasōsoo dōaanao gè Dii bàakuarino kpagolo sè Obededou be, aale suò ní pōnao. ²⁶ Lua dō Levii bui pō kpagolopi seaε, ò wà sa'ò ní zuswanao mèn soplá ní sāsakao mèn soplá lo. ²⁷ Davidi bàabaa gomusu daa ní Levii bui pō kpagolo seao ní ní dōaana Kenaniao ní lèsinao píi. Davidi bàabaa sa'o'ula daa lo. ²⁸ Maa Isaili bui píi lé su ní Dii kpagoloo ní kúkuakeao ní kuu'òo ní kàae'òo ní sēsēn sóo ní domaleao ní mōnleao.

²⁹ Ké Dii kpagolo lé gē Davidi wéleu, Saulu né Mikali lé zīle gwa fenentiu. Ké a è kí Davidi lé òwā, àle pōnake Dii ae, ò à sakàaàgu a sō guu.

16

¹ Wà sù ní Lua kpagoloo wa dīle zwàakpe pō Davidi dōè guu. Ò wà sa pō wí a pō káteu à tékū ò Lua ae ní sáaukpasao. ² Ké Davidi sa'ò a làa, à báaadà gbéoggu ní Dii tso. ³ Ò à pēε ní damina kàao ní vēεε kàao bìile Isaili pō kàaaa weone ní miwa mēndodo gōεo ní nōεo.

⁴ A Levii buieo dīle aao zīke Dii kpagolo ae, aaiò Dii Isailio Lua tōbo, aaiò aà sáaukpa, aaiò aà táasile. ⁵ Asafa mé ní gbēzōo ũ, Zakali mé aà plaade ũ, bee gbεa Yaazie, Semilamo, Yeieli, Matitia, Eliabu, Benaia, Obededou ní Yeielio. Aailio domaó lé ní mōonaó. Asafa sō alio sēsēnapa. ⁶ Sa'onao Benaia ní Yaazieo mé aailio kàaepε Luabaakuarino kpagolo ae gōpii.

Lua a gbé suabaa

(Sou 105.1-15)

⁷ Goo bee ò Davidi Dii sáaukpazi dàale, a nà Asafa ní a gbéone ní ozi.

⁸ A Dii sáaukpa, í aà sísi,
à to bui píi aà yākeao dō.

⁹ A lesi à aà táasile,
í aà yābonsaεkeao galike píi,

¹⁰ Í íanadā ní aà tó pō a kua adoao.

A Dii kíi wēlenao à pōnake,

¹¹ à ge Dii le à gbāa gbεawà,

íò aà aeya gōpii.

¹² A to yābonsae pō a kèò dōágu,
aà dabudabukeao ní yá pō a dīleo.

¹³ A Dii zòblena Isaili buio,

á Yakobu bui pō à á sépio,

¹⁴ Dii mé wá Lua ũ,

ōme í yādile gbépiie.

¹⁵ Aà bàakuawano yá lí sāaaguó,

yá pō a òpi ao ku e wá buiwaε.

¹⁶ Aà bàa kú ní Ablahaū,*

à èa yá doupi legbè Izaakie lo.†

¹⁷ Aà bàa èa kú ní Yakobuo iko ũ,

* 16:16 Daa 12.7, 17.8 † 16:16 Daa 26.3

ṣ a kú n̄ Isailiṣ e gṣṣpii.

18 A mè á Kanaa bùsu kpámá,
aṣ de pṣ pṣ aa se kpaale guu ũ.‡

19 Gṣṣ bee aa dasio, w̄li n̄ yādao,
aa ku Kanaa bùsuu b̄mṣṣ ũe.

20 Aaṣṣ liaaliaa bui n̄ buio guue,
aaṣṣ beb̄e bùsu n̄ bùsuo.

21 I we gb̄e n̄ wet̄ào,

à kíaṣ lèle an yá musu à mè:

22 Aasu ṣk̄a gb̄é pṣ a n̄ sépiṣwao,
aasu ṣada a ānabipiṣwao.Ṣ

Dii mé kía zṣṣ ũ

(Soṣ 96.1-13, 106.1, 47-48)

23 Dúnia gb̄épii, à lesi Diie.

Aṣ aà ziblea baokpa lá gu lé dṣ.

24 A aà gawi yā'o buiṣne,

à aà yābṣnsaṣ galike gb̄épii.

25 Dii zṣṣ, à kà wà aà táasile,
à kà wà víakeè de diiṣla píi.

26 Buipaleṣ diiṣá pṣ gianaṣne,

Dii mé musu kè.

27 A zṣṣke n̄ beṣeṣo ví,

gb̄āa n̄ pṣnao ku aà kíie.

28 A gawi n̄ gb̄āao dṣ Diie,

bùsu píi gb̄éṣ, à dṣ Diie.

29 A Dii tṣ gawi dṣè,

à mṣ aà aṣ, í aà gba pṣ,

à kúle Diie n̄ lousisi'ulaṣ daa.

30 Zíledeṣ à tṣ á me àṣ kuke aà aṣ.

A dúnia kàle gíugiṣ, a deea vío.

31 Musudeṣ, à pṣnake,

zíledeṣ, à ví àṣ kēaa,

í o buiṣ guu Dii mé lé kible.

32 Isia n̄ pṣ pṣ kúuṣ, à kṣṣfike,

sèa n̄ pṣ pṣ kúuṣ, à kúkuake píi,

33 lí pṣ kú lákp̄eṣo i gulake,

aaí pṣnake Dii aṣ,

asa àle mṣ yákpalek̄ei n̄ dúniaṣ.

34 A Dii sáaukpa, asa a maa,

aà gb̄eke láaa vío.

35 A me: Lua wá Suabana, wá suaba!

Wá bṣle buiṣ guu, ní wá kāaa,

wí n̄ tṣ káfi, asa a kua adoa,

wí íanadā n̄ n̄ táasileao.

36 Wà Dii Isailiṣ Lua sáaukpa

za aṣniziṣ e gṣṣpii!

Ṣ gb̄épii mè: Ami! Aleluya!

³⁷ Davidi Asafa ní a gbé dīle Dii bàakuarínò kpagoloi, ké aaliò zíkè a aè lá gu lé dō lá wa dīlewa. ³⁸ A Ɖbededōū ní a gbé gbēon bàakwi plasaiò dīle we lo. Yedutu né Ɖbededōūpi ní Osao mé bōledōanaò ũ. ³⁹ A sa'onkia Zadoki ní a gbē sa'onao dīle Dii zwàakpe kíi Gabaō guleŝí pò wa bōu, ⁴⁰ ké aaliò sa pò wí a pò káteu à tékū o Dii gbagbakiwa kōò ní oosio, lá a ku Dii ikoyā pò a dīle Isailiòne lá guuwa. ⁴¹ Emani ní Yedutuo kúrínò we ní gbé kíni pò wà ní tó sí wà ní séò, ké aao Dii sáaukpa, asa aà gbēke láaa vío. ⁴² Kàaeò ní sésēnaò ní pò'obon páleò de Emani ní Yedutupio yá ũe, ké wáli lesiò Luae. Yedutupi negōeò mé bōledōanaò ũ. ⁴³ Ké baade tà a be, ò Davidi èa tà à samaa'ò a uadeòne.

17

Lua legbēa Davidi (2Sam 7.1-17)

¹ Ké kí zòle a be, a ò ānabi Natāe: Ee! Kpé pò wa dō ní sede lío ò máò zòleu, Dii bàakuawano kpagolo iò dilea zwàakpeua? ² Natā wèwà à mè: Lá à n pò gbàn ke, asa Lua kunnòe. ³ Gwāasina bee Dii yā'ò Natāe à mè: ⁴ Ge n o ma zòblena Davidi ma mè òme a be pò máò ku a guu kparamèo. ⁵ Za gōò pò ma bō ní Isailiò Egipi e gbā mi bekpao. Miò sòkikiakpaè, zwàakpe mé ma zòlekii ũ. ⁶ Gu pò ma sòkikiapàù ní ma gbé Isailiò pii mi dōanaò dile aa dōaanéè, kási mi o ní gbēe, bóyāi i kpedòmee ní sede líoo nio. ⁷ Ge n o ma zòblena Davidipiè, ma Dii Zìgōde ma mè ma aà sè sādādākii, ké aao de ma gbé Isailiò dōana ũe. ⁸ Gu pò à gèu pii miò kuaànòe, ò ma aà ibeèò dèdèè. Má aà tōbò maamaa sae, iò de dúnia tōdeò do ũ. ⁹ Ma bùsu kpà ma gbé Isailiòwa ma ní káleu, ò aa zòleu aa gò ví. Aa sòdeedeke lo. Gbēvāiò e ní wetā lá aa ní wetā káau ¹⁰ gōò pò ma dōanaò dilenéwa lo. Má aà ibeèpiò busaè píie.

Ma Dii mále oè, máme má bekpàè aà buiò gbāa'ekii ũ. ¹¹ Tó aà gōò pà à gà, má aà negōe mēndo se lesiè, mí aà kpa kpalau.* ¹² Aàpi mé a kpedòmee, iò ku kpalau e gōòpii. ¹³ Máme máò de aà mae ũ, aàpi iò de ma né ũ.† Má gbēke bōaaaànò lá má bōaa ní gbé pò kú aà āawao. ¹⁴ Má aà buipi kpa kpala pò bō ma kíiu, iò ku we e gōòpii, iò de ma gbéò kía ũ, mé aà kpalapi aò láaa vío.‡

¹⁵ Ɖ Natā yápi dàu a siu Davidiè lá Dii òewa pii.

Davidi wabikèa Diiwa (2Sam 7.18-29)

¹⁶ Ɖ kí Davidi gè zòle Dii aè à mè: Dii Lua, bón ma ũi? Deon ma bedeo ũ ò n ma ka gweae taawai? ¹⁷ Lua, bee kènè fénèū e tia, ò n mapi n zòblena bui pò aò ku zia yā'ò lo. Dii Lua, ò n ma dile lándō má de gbépiilawaa? ¹⁸ Dii Lua, kpelewa má o sa mapi n zòblena káfia yá musu ló? N ma dō. ¹⁹ Dii, n yāzōpi kè lá ní yeiwa ma yáie, ò ní tò mapi n zòblena má yāzōpiò dō pii. ²⁰ Dii, gbēe muaannò. Diie kuo, n bàasio, lá wá mawa. ²¹ Déme muaa ní n gbé Isailiò? Dúnia buiò guu bui mēndopi ò ní bō n gbéò ũ. N nzia tōbò, n yāzōò bōnsaèò kè n gbépiòne, n buieò yà n gbé pò n ní bó Egipiòne. ²² N Isailiò dīle aao de n gbéò ũ e gōòpiiè. Dii, n gō ní Lua ũ. ²³ Dii, to lé pò ní gbè mapi n zòblena ní ma buiò yá musu aò ku gōòpii. Ké lá ní òwa, ²⁴ ní tōbò maamaa e gōòpii, wi me Dii Zìgōdeá Isailiò Luae, mé mapi n zòblena Davidi, níyō ma buiò zínapele, ²⁵ asa mpi ma Lua, ní òmèe n mè níyō bekpamèe ma buiò gbāa'ekii ũe. A yáí tò mapi n zòblena ma sōdīle ma wabiè bee kèma. ²⁶ Dii, nímmenn Lua, ò n yāmaapi ò mapi n zòblenaè. ²⁷ Báaada mapi n zòblena ma buiògu sa, níò wétéñzi gōòpii. Dii, níme n báaadàngu, aao báaa ví e gōòpiiè.

* 17:11 Sou 89.3-4, 132.11, Zaa 7.42, Zin 2.30 † 17:13 Sou 2.7, 89.26-27, 2Kln 6.18, Ebe 1.5 ‡ 17:14 Sou 89.36-37

18

Davidi ziblea buipalewa (2Sam 8.1-18)

¹ Bee gbea Davidi ziblè Filitēwa, à ní busa à Gata ní a wéleo símá. ² A ziblè Mɔabuwa, ɔ aa g̃ò aà zòblenaɔ ũ, aaiɔ falubòè. ³ Davidi ziblè Zoba kí Adadezeewa Amata gɔɔ pò à èa lé gé ɔt̃si Uflata swasaedeɔwa. ⁴ A aà s̃́goɔ kùkù mèn òaa sɔo (1.000) ní s̃́godeɔ gb̃ēɔn òaasɔsɔo lɛɛ sopla (7.000) ní kèsedeɔ gb̃ēɔn òaasɔsɔo lɛɛ bao (20.000). A ní s̃́o kizá z̃́z̃́ p̃́i, mèn basɔo mé è b̃ò. ⁵ Ké Sili pò kú Damasi bùsuuɔ mò d̃oi Adadezele, ɔ Davidi ní gb̃éɔ dède òaasɔsɔo lɛɛ bao ní plao (22.000). ⁶ A gud̃anaɔ d̃iledile Sili bùsuu, ɔ aa g̃ò aà zòblenaɔ ũ, aaiɔ falubòè. Dii tò Davidi ziblè gu pò à g̃èu p̃́ie. ⁷ Davidi vua s̃̀ngbao pò Adadezele ìwaɔ k̃uaɔ s̃̀le tàò Yelusaleũ. ⁸ A m̃ogot̃ s̃̀le z̃́o z̃́o Adadezele wéle Teba ní Kunio guu. Salomɔɔ íkak̃i p̃̀ò ní m̃p̃eleo ní Lua kpé p̃́o.

⁹ Ké Amata kí Tou mà Davidi ziblè Zoba kí Adadezele z̃́g̃ɔwa p̃́i, ¹⁰ ɔ à a né Adolaũ z̃́ f̃okpaiwà. A aà s̃́aukpà z̃́ p̃́o a blè Adadezeewa yáí, asa Tou z̃́k̃aaànɔ ỹaaɛ. ɔ Adolaũpi mò ní vua p̃́o ní ánuɔ p̃́o ní m̃ogot̃ p̃́o, ¹¹ ɔ kí Davidi d̃ile Dii pò ũ, lá a kè ní buipale pò à gb̃āablémáɔ ánuɔ ní vuaɔwa p̃́i, Ed̃ũ ní Mɔabuɔ ní Am̃niɔ ní Filitēo ní Amaleki buiɔ. ¹² Zeluaia né Abisai Ed̃ũ dède Guzule Wisideu* gb̃ēɔn òaasɔsɔo lɛɛ bao plasai (18.000). ¹³ A gud̃anaɔ d̃iledile Ed̃ũ bùsuu lɔ, ɔ Ed̃ũ g̃ò aà zòblenaɔ ũ. Dii tò Davidi ziblè gu pò à g̃èu p̃́ie.

¹⁴ Davidi mé Isaili bui p̃́i k̃ia ũ, à ỹamaa g̃òg̃ò a gb̃éɔne a zéwa. ¹⁵ Zeluaia né Yoabu mé aà z̃́g̃ɔ d̃aaana ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kp̃awak̃ena ũ. ¹⁶ Aitubu né Zadoki ní Abiataa né Aim̃lekio mé sa'onkiaɔ ũ. Selaia mé aà lak̃ena ũ. ¹⁷ Yoiada né Benaia mé aà d̃oiɔ gb̃ēz̃́o ũ. Davidipi ñeg̃ɔe mé aà kwàasiɔ ũ aà saɛ.

19

Davidi ziblea Am̃niɔwa (2Sam 10.1-19)

¹ Bee gbea ké Am̃niɔ kí Naasa g̃à, ɔ aà né z̃́le aà gb̃eu. ² Davidi m̃è: Má gb̃ēk̃eke Naasa né Anuniɛɛ, ké aà mae gb̃ēk̃ek̃em̃eɛ ỹaa yáí. ɔ Davidi a ìwaɔ z̃́ aa gé Am̃ni bùsuu aa aà ñòse níniè aà mae gaa yá musu. Ké Davidi ìwapiɔ k̃à Anuni k̃í we aa aà ñòse níniè, ³ ɔ Am̃ni k̃iaɔ ò Anuniɛ: Nle e Davidi gb̃éɔ z̃́ n mae g̃è kp̃elaa yáí aà n ñòse níniɛ ñe? Aa mò wá bùsu asiigwaie, aai ɛa m̃o léléwá. ⁴ ɔ Anuni Davidi ìwapiɔ kùkù à ní lek̃ana wà, à ní p̃okasaɔ z̃́ez̃́e a guo an z̃́ léu, ɔ à ní gb̃áɛ. ⁵ Ké wà mò wa ò Davidie, ɔ à gb̃éɔ z̃́ aa gé dair̃le, asa wí ní kú maamaaɛ. Aa òné: Kí m̃è à z̃́le Yeliko e á lek̃ana k̃á b̃ole, í gbasa su.

⁶ Ké Anuni ní Am̃niɔ p̃́i è Davidi ye ní g̃iyáí lɔ, ɔ aa gb̃éɔ z̃́ M̃esɔp̃otami bùsuu ní Maaka bùsuɔo ní Zoba bùsuɔo ní ánuɔ t̃onu bla s̃osai, aa fiabò z̃́kas̃goɔ yáí. ⁷ ɔ aa fiabò s̃́go mèn òaasɔsɔo lɛɛ baakwi ní plao (32.000) ní ní diiɔ yá musu. Aa fiabò Maaka k̃iaɛ ní a z̃́g̃ɔ lɔ. Aa mò b̃òokpà Medeba saɛ, ɔ wà Am̃niɔ k̃aaa wéle ní wéleɔ, aa g̃è zilau. ⁸ Ké Davidi a baomà, ɔ à Yoabu z̃́ ní z̃́g̃ɔ p̃́i. ⁹ Am̃niɔ b̃ò z̃́'p̃òò ní wéle bíib̃oleu mé k̃ia pò mòpiɔ ku s̃eu r̃t̃ɛɛ. ¹⁰ Ké Yoabu è wà z̃́'p̃òò a ae ní a kp̃eo, ɔ à Isaili z̃́g̃ɔ maaɔ plè à ní k̃ále aa gé léleie Siliɔwa. ¹¹ A z̃́g̃ɔ k̃iniɔ ná a d̃auna Abisaie a ɔz̃́i, à ní k̃ále aa gé lélei Am̃niɔwa ¹² à m̃è: Tó Siliɔ gb̃āa sù lé ma fu, m̃o d̃male. Tó Am̃ni buiɔ gb̃āa mé sù lé n fu s̃, má mó d̃nle. ¹³ A s̃̃dile! Wà g̃̃eke ke wá gb̃éɔ ní wá Dii wéleɔ yá musu. Dii a yá pò k̃èe maa ke. ¹⁴ ɔ Yoabu ní z̃́g̃ɔ pò kuanɔ g̃è lé z̃́ika ní Siliɔ, ɔ Siliɔ bàal̃enè. ¹⁵ Ké Am̃niɔ è Siliɔ bàal̃è, ɔ aa bàal̃è Abisaie s̃, aa sí wéle guu, ɔ Yoabu tà Yelusaleũ.

* 18:12 Sou 60

¹⁶ Ké Silio è Isailio ziblémá, ò aa gbéó zì Uflata baa, aa gè ní gbé kíniò nàaa sùrínò. Adadezεε zìgòò dɔaana Sofaki mé dɔaaa. ¹⁷ Ké Davidi a baomà, à Isailio kàaa píi, ò à bùarínò Yuudēwa. Davidi gè Silio kíi, à zì'òpòorízi, ò aa síkòu. ¹⁸ Aale bàale Isailionε, ò Davidi ní dede sògodeò gbéon òaasòsòo lεε sopla (7.000) ní kèsedeò gbéon òaasòsòo lεε bla (40.000). We wà ní zìgòò dɔaana Sofaki dèu. ¹⁹ Ké Adadezεε zòblenao è Isailio ziblémá màa, ò aa ledoukè ní Davidio, aa gò aà zòblenao ù. Ò Silio i we dò Amóniole lo.

20

Labasia Amóniowa (2Sam 12.26-31)

¹ Ké í bò eu, gòò pò kíao ì gé zíkai, ò Yoabu dɔaa zìgòone zílau. A Amóni bùsu ásookè, ò à gè koezò Labazi. Gòò bee Davidi ku Yelusaleù. Ò Yoabu lèlε Labawa a gbòo. ² Ò Davidi mò ní kía vua fua gò aà miwa. A gbía kà kiloo baakwi, mé gbè beεede kuwà. Ò wa kpà Davidiε. A wélepi pòò nàaa dúuduue, ³ ò à gbé pò kú weò kùkù bòlérínò, à ní dá síi zìu ní dúuduusu zìo ní mɔo zìo. Màa à kè Amóni wéleone píi, ò à èa tà Yelusaleù ní a zìgòò píi.

Zíkai ní Filité (2Sam 21.15-22)

⁴ Bee gbéa ké zì fèlε ní Filitéò Gεzεε, Usa gbé Sibekai mé gbé gbàa bui pò wí mε Sipai dè, ò Isailio gbàablè Filitéowa. ⁵ Ké zì èa fèlε ní Filitéò lo, Yaii né Elana mé Gata gbé Goliatí dāuna Lami dè. Lami sòmpa de lán zwāatāna àsaliwae. ⁶ Aale zikarínò Gata lo. Gōsa tīsie ku we, aà onεo soolosoole, mé aà gbánεo soolosoole, apii kè baasòo mēndosai, mé gbé gbàa buiε lo. ⁷ A kuabii Isailiowa, ò Davidi vīi Simεa né Yonatāa aà dè. ⁸ Gbépióá Gata gbé gbàa buionε. Davidi ní a gbéó mé ní dede.

21

Davidi a zìgòò naoa (2Sam 24.1-25)

¹ Setāu fèlε Isailiowa, ò à kōnikè Davidiε aà Isailio nao. ² Ò Davidi ò Yoabue ní zìgòò dɔaanao: A gε Isailio nao za Beεεeba e à gε peò Dāwa, í εa su ma kíi, ké mà e ní dasile dō. ³ Ò Yoabu wèwà à mè: Dii a gbéó kōne lεε basòo! Ma dii kí, má dō n gbéone píi. Akεa ní ye ke màai? Bóyāi ní ye yā'i Isailionεi? ⁴ N beeo kí yá Yoabu blè, ò à bò gè Isaili bùsu kèelε, à èa sù Yelusaleù. ⁵ Ò Yoabu gbé pò a ní nao lé ò Davidiε. Isaili bùsu guu píi gōε pò aa fēnda dōò gbéon miliò do ní òaasòsòo lεε basòooε (1.100.000). Yudaò sō gbéon òaasòsòo lεε òaa pla ní bàakwioε (470.000). ⁶ Yoabu i Levii buiò ní Bēyāmεε buiò da nao guuo, asa yá pò kí dàepi i kaaàguo.

⁷ Yá pò Davidi kèpi kè Luaε íi, ò à otò Isailiowa. ⁸ Ò Davidi ò Luaε: Ma duunakè maamaa yápi kea guu. Mapi n zòblena, ma taaε kēa sa, asa ma sòyā kèε. ⁹ Dii yā'ò Davidi gu'ena Gadaε à mè: ¹⁰ Gε n ò Davidiε ma mè má yá mēn àaō kpaafè. Aà yá mēndo se a guu, mí keè. ¹¹ Ò Gada gè Davidi lè a òè: Dii mè yáε beeò do gwa n sé. ¹² Imina wè àaō ge bàalea n ibεεone á dedeá ní fēndaò mɔ àaō ge Dii Malaika gagyākaa Isaili bùsu gupiiu gòò àaō Dii fēnda ù. A kpele ní sèi? Gwa n sé, mí dō lá má gé o ma Zinaε. ¹³ Ò Davidi ò Gadaε: Má kú yeelεa zōò guue. Má sī wà lélε da Dii zī, asa a sósobi vī maamaaε. Asu to mà lélε da gbēnazina zōò. ¹⁴ Ò Dii gagyākà Isailiogu, ò Isailio gāga gbéon òaasòsòo lεε bàakwi (70.000). ¹⁵ Ò Lua malaikae zì aà gé yáyiai Yelusaleūdeowa. Gòò pò àlε ní dede, ò Dii a nòse suumpà an dedeapi yá musu, ò à ò malaika pò lé ní dedepiε: Ze màa! N n ò soaa sa. Yebusi bui Alauna pówengbēzεa ò Dii Malaikapi kuu. ¹⁶ Ké Davidi wezù, ò à malaikapi è zεa gugbōu a musu yáio a zīlε yáio, à a fēnda ò pooa Yelusaleūa. Ò Davidi ní gbēzōò wùlε ní gbεeu zwānkasao

kákaarıla. ¹⁷ Ǿ Davidi ò Luaε: Mámε má ò wà gbé̄o nao. Mámε ma duunapi kè ma tàaekè. Gbé̄piá ma kpàsa sãone. Aai yãe keo. Dii ma Lua, to n ɔ sua ní ma de bēdeɔ. Nsu n̄ n gbé̄o dede ní gagyāpioo.

¹⁸ Ǿ Dii Malaikapi ò Gadaε aà o Davidiε aà gé Dii gbagbakii boi Yebusi bui Alauna pówengbēzeu. ¹⁹ Ǿ Davidi gè lá Gada òe ní Dii tóo kei. ²⁰ Alauna lé ése gbē. Ké à líli, à malaikapi è. Aà né gbēon síiɔ pɔ kuaànɔ bòzã. ²¹ Ké Alauna gugwà, a è Davidi lé mó a kíi, ɔ à bò pówengbēzea, à gè kùle Davidiε à wùle a gbεeu. ²² Ǿ Davidi òè: N n pówengbēze yíaa mà Dii gbagbakii bou, ké gagyāpi e go gbé̄ola. Yíaa a ɔawa. ²³ Ǿ Alauna ò Davidiε: Sé! Ma dii kí, lá à kène maa, keð. Gwa, má zuɔ kpa sa'obɔ ũ ní pówengbēgoɔ yàa ũ ní éseo pówen gba ũ. Má n gba píie. ²⁴ Ǿ kí Davidi òè: Aawo! Má lúmáε, mí a fiabone píi. Má pɔ pɔ de n pɔ ũ se mà kpa Diiwao. Má sa'oowà pã fiabosaio. ²⁵ Ǿ à pówengbēzēpi lùwà vua ɔwatē mèn òaa àaɔ. ²⁶ A Dii gbagbakii bò we, ɔ à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū òwà ní sáaukpasao. Ké à lezù Diizi, ɔ Dii wèwà à té gbàe za musu, à sù gbagbakii piwa.

²⁷ Dii yá'ò malaikapie, ɔ à a fēnda sòlo a kpéu. ²⁸ Ké Davidi è Dii sianɔ Yebusi bui Alauna pówengbēzea, ɔ à èa sa'òwà we lo. ²⁹ Gɔɔ bee Dii zwàakpe pɔ Mɔizi kè guwaiwaiu ní a gbagbakii o ku Gabaɔɔ gulesí pɔ wa bɔu. ³⁰ Davidi lí f̄o gè yágbeai Diiwa weo, asa àle viake Dii malaika fēndaεε.

22

¹ Ǿ Davidi mè: Lakii Dii Lua kpé aɔ kuu ní sa pɔ Isailio í a pɔ káteu à tékū okiio.

Lua kpé dɔa sɔukea

² Davidi ò wà bòmɔ pɔ kú Isaili búsuuɔ kãaa píi, ɔ à ní gbēo díle gbè'ánaɔ ũ aa gbēo ã wà Lua kpé boð. ³ A mɔ kpà siaɔwa maamaa aa kusao ní sanεεo keð gãmɔɔ ní bɔleɔ pɔ ũ. Mɔgotē pɔ a kpà s̄, à gè oaa. ⁴ Sedε lí pɔ a kpàɔ dasi, wa a lé d̄o, asa Sid̄deɔ ní Tiideɔ m̀è ní sedε lío à kè zài. ⁵ Davidi m̀è: Ma né Salomɔɔ á èwaasonaε, a yãe yáasi d̄o ḡiao. A kù kpé pɔ wa dɔ Diie aɔ z̄oε, i ea aɔ kefeũ lo maamaa, gbé̄pii i a maabo. A yáí tò mále a dɔa sɔuke. Ǿ Davidi kpépi dɔa sɔukè maamaa e àò gé gai.

⁶ Ǿ à a né Salomɔɔ sísi, a òè aà kpedɔ Dii Isailio Luaε. ⁷ A òè: Ma né, ma zεð ma s̄o guu mà kpedɔ Dii ma Luaε, aà tó io kuwà. ⁸ Ǿ Dii yá'òmεε à m̀è ma gbēd̄ede dasi z̄í pɔ má kàɔ guu. Má e kpépi d̄oεo gbé̄ dasi pɔ ma ní dede a ae yáí. ⁹ A m̀è né pɔ má i mé aɔ de aafia gbé̄ ũ, asa á tó aà kámabo aà ibεε pɔ liaio yá musuε. Wa tókpa népie Salomɔɔ.* A m̀è á tó Isailio kua àò na kilikili aà gɔoε. ¹⁰ Aàpi mé a kpedɔε, io de a né ũ, io de aà mae ũ. A aà z̄leε kpalau Isailio guu zεdɔ, aà kpala aɔ láaa vío. ¹¹ Tia s̄o ma né, Dii aɔ kunnɔ, i n dae ní gòmio, ní kpedɔ Dii n Luapie, lá a ò n yá musuwa. ¹² Dii n gba ɔnɔ ní wezēo gɔɔ pɔ a n dile Isailioε, ké nȳɔ aà ikoyá k̄ua. ¹³ Tó ní ikoyá pɔ Dii dà Mɔizie a díle Isailioε k̄ua, mé níle aà ɔtond̄okii gwa, níȳɔ káfia e. S̄d̄ile, níɔ w̄oɔ ví. Nsu to vía n k̄uo. Nsu to s̄o kēnguɔ.

¹⁴ Ma d̄εkà ma vua kàle Dii kpé pɔ ũ tɔnu òaa ḡeo ní plao, ánuusu s̄o tɔnu òaasɔɔo leε baakwi ní síiɔ. Mó ní mɔgotēo s̄o, wa a lé d̄o, a gbia kè zài. Ma lí ní gbēo kàle we lo. Pópio káfí lo. ¹⁵ N z̄ikenao ví dasi, gbè'ánaɔ ní li'ánaɔ ní gbé̄ pɔ ḡoi ví ɔz̄í píi guuɔ, ¹⁶ vua z̄í, ánuusu z̄í, mɔgotē z̄í ní m̄osi z̄io. N ɔz̄ikenao lé vío. Na z̄ipiwa! Dii aɔ kunnɔ!

¹⁷ Ǿ Davidi ò Isaili kíaone aa mɔ dɔ a né Salomɔɔle ¹⁸ à m̀è: Dii á Lua kúánɔ lé? I á gba íampakii gupiiuo lé? A gbé̄ pɔ kú búsue beeu za káauɔ nàmεε ma ɔz̄le, ɔ búsupi ḡò Diipi ní a gbé̄ pɔ ũ sa. ¹⁹ A Dii á Lua kíi weεle teasisai ní n̄semendoo sa, í na Dii Lua kúki boawa, í su ní Dii bàakuaánɔ kpagoloo ní aà pɔ keleɔ kpé pɔ ále d̄òè, aà tó io kuwàpi guu.

23

¹ Ké Davidi zikù táotao, ɔ à Salomɔɔ kpà Isailio kía ũ.*

* **22:9** Bee m̀è aafia. * **23:1** 1Kia 1.38-39

Levii bui zĩ

² Davidi Isaili kĩa kãaa n sa'onao n Levii bui pii. ³ Wà Levii bui g̃ɛ pó kà wè baakwi ge aa deao nàò, aa gb̃ɛn òaasɔsɔ lɛ bla plasaiɛ (38.000). ⁴ Ǿ Davidi gb̃ɛn òaasɔsɔ lɛ baasɔ m̀ndosaiɔ (24.000) d̃ilɛ aa wéte Dii ua yáɔi, à gb̃ɛn òaasɔsɔ lɛ sooloo (6.000) d̃ilɛ lak̃ɛnao n yãg̃ɔg̃ɔnao ũ. ⁵ Ǿ à gb̃ɛn òaasɔsɔ lɛ síiɔ (4.000) d̃ilɛ bíib̃led̃ɔanao ũ, mé à gb̃ɛn òaasɔsɔ lɛ síiɔ (4.000) d̃ilɛ Dii táasilenao ũ, aaliɔ aà táasile n p̃ó'ɔb̃ɔna pó Davidi kp̃aɔ. ⁶ Davidi n kpaalè n buiɔwa g̃ã n g̃ãò, Gees̃ buiɔ, Keata buiɔ n Melali buiɔ.

⁷ Gees̃ nɛg̃ɔɛn Ladã n Simeio ũ. ⁸ Ladã nɛg̃ɔɛo àaɔɛ: A séia Yeielì, a gb̃ɛa Zetaũ n Yoelio. ⁹ Simeì nɛg̃ɔɛo àaɔɛ: Selomɔ, Hazieli n Halanao. Ladã bui uabele káauɔn we. ¹⁰ Simeì nɛg̃ɔɛo síiɔɛ: Yaata, Ziza, Yeusi n Beliao. ¹¹ A séia Yaata, a plaade Ziza. Yeusi n Beliao bui dasio, ɔ wà n d̃ilɛ bui doũ zĩ doũ guu.

¹² Keata nɛg̃ɔɛo síiɔɛ: Amlaũ, Isaa, Hebl̃ n Uzielio. ¹³ Amlaũ nɛg̃ɔɛn Aalona n Moizio ũ. Wà Aalona n a buiɔ d̃ilɛ n zéi, aaɔ laaid̃ɔ Lua p̃ówa, aaɔ Luapi gbagba, aaɔ tulaletikateae, aaɔ zĩke aà kúkii, aaɔ samaa'o gb̃ɛne n aà t̃oo g̃ɔpii.† ¹⁴ Wà Lua gb̃ɛ Moizi buiɔ d̃ilɛ lán Levii bui k̃iniɔwa. ¹⁵ Moizi nɛg̃ɔɛn Geesoũ n Eliezɛɛo ũ. ¹⁶ Geesoũ nɛg̃ɔɛ séian Sebueli ũ. ¹⁷ Eliezɛɛ nɛg̃ɔɛ séian Leabia ũ. I nɛg̃ɔɛ i bo, ama Leabiapi nɛg̃ɔɛo ì dasi maamaae.

¹⁸ Isaa nɛg̃ɔɛ séian Selomi ũ. ¹⁹ Hebl̃ nɛg̃ɔɛo t̃ón ke: A séia Yelia, a plaade Amalia, a àaɔde Yaaziɛ, a síiɔde Yekamaũ. ²⁰ Uzieli nɛg̃ɔɛo t̃ón ke: A séia Mika, a plaade Isia.

²¹ Melali nɛg̃ɔɛn Mali n Musio ũ. Mali nɛg̃ɔɛn Eleazaa n Kisio ũ. ²² Eleazaa g̃ã nɛg̃ɔɛsaie, nenɔɔo a ì t̃ɛt̃ɛ. An des̃ Kisi nɛg̃ɔɛo mé n sese. ²³ Musi nɛg̃ɔɛo àaɔɛ: Mali n Edɛɛo n Yelemɔ.

²⁴ Levii buiɔn we sea an dezi pó de uabele káau ũwa. Lua ua zĩkena pó kà wè bao ge aa deao, wà n baade t̃ò d̃alau an buipiɔwae. ²⁵ Davidi m̀: Lá Dii Isailiɔ Lua a gb̃ɛ g̃b̃a íampakii mé à sù Yelusaleũ àò ku we g̃ɔpiiɛ, ²⁶ Levii buiɔ zw̃ãakpe n a zĩkeɔɔ se t̃aa'od̃o bo. ²⁷ Yá pó Davidi ò gb̃ɛz̃ã yáí ɔ w̃i Levii bui pó kà wè bao ge aa deao naoi.

²⁸ Levii buipiɔ líb̃ d̃o Aalona buiɔle n Dii ua z̃io. Aaliɔ wéte Lua uai n a kp̃ɛɔ n gb̃ãb̃ɔa Lua p̃óɔneɔ n z̃i pó w̃i ke weo ²⁹ n p̃ɛɛ pó w̃i kpa Luawao n p̃ówenti gb̃ao n k̃aawanao n a totoao n a zaao n a z̃ɔo léo. ³⁰ Aaliɔ Dii s̃aaukpa n aà táasileao k̃oo n oosio ³¹ n g̃ɔɔ pó w̃ale sa pó w̃i a pó k̃áteu à t̃ékũ o Diiwa k̃ámabog̃ɔɔz̃ib̃ n m̃o g̃ɔɔ séia z̃ib̃ n dikpe pó wa d̃ilɛo. Aaliɔ zĩke Diiɛ g̃ɔpii màa, mé an dasi lí ká lá wa d̃ilenéwa. ³² Ampio mé aali laaid̃ɔ kpaaukpe n a p̃okeleɔ z̃iwa, mé an gb̃ɛ Aalona buiɔ lí laaid̃ɔ Dii kp̃ɛ z̃iwa.‡

24*Sa'onao zĩ*

¹ Aalona bui g̃ãliɔn ke: Aalona nɛg̃ɔɛo t̃ón ke: Nadabu, Abiu, Eleazaa n Itamaao. ² Nadabu n Abiuo g̃ãga n mae w̃aaɛ,* aai nɛg̃ɔɛ i s̃oo. Ǿ Eleazaa n Itamaao g̃ɔ sa'onao ũ. ³ Davidi n Eleazaa bui Zadokio n Itamaa bui Aimɛlekio sa'onao kpaalè g̃ã n g̃ãò, aaɔ k̃ɔ gba zé z̃i yá musu. ⁴ Aa d̃aanao è dasi Eleazaa buiɔ guu de Itamaa buiɔ guula, ɔ aa Eleazaa bui uabeleɔ sè gb̃ɛn g̃ɛo n m̀ndoo, Itamaa bui uabeleɔ s̃o swaaɔ. ⁵ Aa n kpaalè n gb̃ɛlaaoɛ an wegwasai, asa Eleazaa buieɔ n Itamaa buieɔ de Lua kp̃ɛ gb̃ɛz̃ɔɔ n sa'onkiaɔ ũ ñpiiɛ. ⁶ Levii bui lak̃ɛna Semaia, Nɛtaneli né n t̃ò d̃alau k̃ia n aà iwae beeɔ w̃aaɛ: Sa'onkia Zadoki, Abiataa né Aimɛleki, sa'ona uabeleɔ n Levii bui uabeleɔ. Tó wà gb̃ɛ sè Eleazaa bui guu do, ɔ w̃i se Itamaa bui guu do.

⁷ Yoialibu mé séia,
a plaade Yedaia,

⁸ a àaɔde Aliũ,
a síiɔde Seoliũ,

† 23:13 B̃ɔa 28.1 ‡ 23:32 Nao 3.5-9 * 24:2 Lev 10.1-2

9 a sɔode Malakia,
 a soolode Miamɛ,
 10 a soplade Akozi,
 a swaaɔde Abia,
 11 a kɛokwide Yesua,
 a kwide Sekania,
 12 a kuɛdode Eliasibu,
 a kuɛplade Yakiũ,
 13 a kuɛ'aaɔde Hupa,
 a gɛo mɛndosaide Yɛɛba,
 14 a gɛode Bilega,
 a gɛo nɛ mɛndoode Imɛɛ,
 15 a gɛo nɛ plaode Ezii,
 a bao plasaide Apisɛsi,
 16 a bao mɛndosaide Petaia,
 a baode Yeezekeli,
 17 a bao nɛ mɛndoode Yakɛ,
 a bao nɛ plaode Gamulu,
 18 a bao nɛ aaɔde Delaia,
 a baasɔo mɛndosaide Maazia.
 19 Lá aali gé zíkɛi Dii kpéu aaɔ kɔ̄ gba zén we, lá Dii Isailiɔ Lua dà an dezi Aalonaɛ a dīlɛwa.

Levii bui kɛniɔ

20 Levii bui kɛniɔn kɛ: Amlaũ bui Sebuɛli nɛ Yedeia.
 21 Lɛabia yoa Isia.
 22 Isaa bui Selomɔ nɛ Yaata.
 23 Heblɔ nɛgɔɛo tɔn kɛ: Yelia, Amalia, Yaazie nɛ Yekamaũ.
 24 Uziɛli bui Mika nɛ Samii.
 25 Mika dāuna Isia nɛ Zakali.
 26 Melali nɛgɔɛo Mali nɛ Musio. 27 Melali bui Yaazia nɛgɔɛo tɔn kɛ: Bɛnɔ, Soaũ, Zakuu nɛ Ibelio. 28 Mali nɛ Eleazaa i nɛgɔɛo io. 29 Mali nɛ Kisi bui Yelameli. 30 Musi nɛgɔɛo tɔn kɛ: Mali, Edɛɛ nɛ Yelimɔ. Levii buiɔn we an dezi buiɔwa.
 31 Ampio sɔ̄ aa gbelà lá an gbɛ́ Aalona buiɔ kèwa kí Davidi nɛ Zadokio nɛ Aimelekio nɛ sa'ona uabeleɔ nɛ Levii bui uabeleɔ wáaɛ. V̄ii buiɔ nɛ dāuna buiɔ, yá doũ wa kènɛ.

25

Lɛsinaɔ

1 Davidi nɛ Isaili kíaɔ mé Asafa nɛgɔɛo nɛ Emani nɛgɔɛo nɛ Yedutu nɛgɔɛo dīlɛ nɛ zéi aa ānabikɛkɛ nɛ mɔɔnaɔ nɛ domaɔ nɛ sésɛnaɔ. Zipikɛnaɔ tɔn kɛ:
 2 Asafa nɛgɔɛo tɔn kɛ: Zakuu, Yosefu, Netania nɛ Asalɛlao. Asafa mé aɔ wéte a nɛpiɔzi, kía sɔ̄ iɔ wéte nɛ ānabikɛkɛai.
 3 Yedutu nɛgɔɛo sooloe: Gedalia, Zeli, Yesaia, Simɛi, Asabia nɛ Matitiao. An mae Yedutu mé iɔ wéte nɛzi, ò iɔ ānabikɛkɛ nɛ mɔɔnleao, iɔ Dii sáau kpa aɔ aà táasilɛð.
 4 Emani nɛgɔɛo tɔn kɛ: Bukia, Matania, Uziɛli, Sebuɛli, Yelemɔ, Anania, Anani, Eliata, Gidaleti, Lomantiezeɛ, Maloti, Yɔsebekasa, Otii nɛ Maaziao. 5 Gbɛ́piɔ́ kí gu'ena Emani nɛgɔɛo nɛ m̄pii. Lua legbèè à mè á aà gba gbāa, ò à aà gbà nɛgɔɛo gɛo mɛndosai nɛ nenɔɔo iɔ àaɔ. 6 Gbɛ́piɔ́ iɔ lesi Dii ua nɛ sésɛnaɔ nɛ domaɔ nɛ mɔɔnaɔ m̄piiɛ. An maeɔ Asafa nɛ Yedutuo nɛ Emanio mé aaiɔ wéte nɛzi Lua ua zipi guu. Kí sɔ̄ iɔ wéte nɛ maepiɔzi. 7 Ampio nɛ nɛ gbɛ́ pɔ̄ aa lesia Diiɛ dàda aa dɔ̄ɔ, amp̄ii gbɛ́ɔn òaa do nɛ basiiɔkwi plasaioɛ (288). 8 Wà likpà lá aali kɔ̄ gba zé zipi yá musuɛ, nɛfɛnen gbɛ́zɔ̄, yādanɛdeɔ nɛ yādadanaɔ pii. 9 Wà gbɛ́piɔ́ sè baade nɛ a nɛgɔɛo nɛ a dāunaɔ gbɛ́ɔn kuɛplaplaɛ:
 A séia Asafa nɛ Yosefu,

a plaade Gedalia,
 10 a àaõde Zakuu,
 11 a síiõde Zeli,
 12 a soode Netania,
 13 a soolode Bukia,
 14 a soplade Yesalela,
 15 a swaaõde Yesaia,
 16 a kēokwide Matania,
 17 a kwide Simēi,
 18 a kuēdode Azalēli,
 19 a kuēplade Asabia,
 20 a kuē'aaõde Sebuēli,
 21 a gēo mēndosaide Matitia,
 22 a gēode Yelimō,
 23 a gēo n̄ mēndoodo Anania,
 24 a gēo n̄ plaode Yōsebekasa,
 25 a bao plasaide Anani,
 26 a bao mēndosaide Maloti,
 27 a baode Eliata,
 28 a bao n̄ mēndoodo Otii,
 29 a bao n̄ plaode Gidaleti,
 30 a bao n̄ àaõde Maazio,
 31 a baaso mēndosaide Lomantiēzēē.

26

Lua kpe bíibledšanao

1 Bíibledšanao gáliōn ke:

Séia Kole buio.
 Kole né Meselemia, Abiasafa tōūna.

2 Meselemia negõeo tón ke:

A séia Zakali,
 a plaade Yediae,
 a àaõde Zebadia,
 a síiõde Yaniēli,
 3 a soode Elaū,
 a soolode Yohanani,
 a soplade Elioenai.

4 Obēdēdōū negõeo tón ke:

A séia Semaia,
 a plaade Yozaba,
 a àaõde Yoa,
 a síiõde Sakaa,
 a soode Netaneli,
 5 a soolode Amiēli,
 a soplade Isakaa,
 a swaaõde Puletai.

Asa Lua mé èfāaikè Obēdēdōūpiē.* 6 Aà né Semaia negõeo ì lō, aa kpalablè n̄ dezi buio guu, asa bēēdeōne. 7 Semaia nēpiōn ke: Otēni, Lefaēli, Obēdi n̄ Elizabao. Aà dāunaō Elihu n̄ Semakiaoa bēēdeōne lō. 8 Gbēpiōá Obēdēdōū buioñe n̄pii. Ampio n̄ n̄ negõeo n̄ n̄ dāunaōá

* 26:5 1Lad 13.14

bεεδεone, an gbāa kà zīpi kea. Aa gbēon bàāō n̄ plaoe. ⁹ Meselemia negōe n̄ a dāunaó bεεδεone lo. Aa gbēon bao plasaie.

¹⁰ Melali bui Osa negōe tón ke: A séia Simeli, āma né séia no, aà mae mé aà díle yoa ũ.

¹¹ A plaade Ilikia, a àāde Tabalia, a síiōde Zakali. Osa negōe n̄ a dāunaó gbēon kue'aaōe.

¹² Wà zidà bui dōaanapione, baade n̄ a bíibōledōan gālió, lá wa dà n̄ dae pó lé zike Dii uoñewa. ¹³ Wà likpāné n̄ buiwaε, néfēnen gbēzōō n̄ bōle pó an baade aó dōao. ¹⁴ Meselemia gukpe oi bōle blè, ò aà né Zakali pó de ledamade ònōna ũ gugbāntoo oi bōle blè. ¹⁵ Ōbededōū geomidōkii oi bōle blè, mé aà negōe mé dōo dōaa blè. ¹⁶ Osa be'ae oi bōle blè n̄ zeda pó kú musu bōle pó wī me Saleke Boleo.

Bíibōledōanao lo kō leūkpakeε. ¹⁷ Levii buipio lo ku gukpe oi lá gu lé dō gbēon soolosoolo, gugbāntoo oi gbēon síiōsiiō, geomidōkii oi gbēon síiōsiiō, dōo saε gbēon plapla. ¹⁸ Be'ae oi gbēon síiōsiiō lo ku zedau, ua oi sō gbēon plapla. ¹⁹ Kole buio n̄ Melali bui bíibōledōana gālión we.

Làasi dōanao n̄ yāgōgōnao

²⁰ An gbé Levii buio mé Lua kpé làasio n̄ pó pó wī Lua gba làasio dōanao ũ. ²¹ Geesō bui Ladā bui uabeleón ke: Yeieli ²² n̄ a né Zetaūo n̄ Zetaūpi dāuna Yoelio. Ampio mé aaiō wéte Dii kpé làasio.

²³ Amlaū bui gbēo n̄ Isaa bui gbēo n̄ Heblō bui gbēo n̄ Uzieli bui gbēo ku we lo. Ampion ke: ²⁴ Mōizi né Geesōū bui Sebueli mé làasi gbēzōō ũ. ²⁵ Aà dezió do Eleazaa mé Leabia i, Leabia Yesaia i, Yesaia Yolaū i, Yolaū Zikeli i, Zikeli Selomi i. ²⁶ Selomipi n̄ a daeo mé pó pó wa Lua gbà làasio gbēzōō ũ. Kí Davidi n̄ uabele pó de zīgō dōanao ũo mé gbapio dà. ²⁷ Aa pó pó aa nāaa zī guuo kpà Luawa wà aà kpé kekeò. ²⁸ Selomi n̄ a daeo mé aaiō wéte pó pó gu'ena Samueli n̄ Kisi né Sauluo n̄ Nεε né Abinεeo n̄ Zeluia né Yoabuo kpāoi n̄ pó pó gbé kīnió kpāo pii.

²⁹ Wà bàasi zī dà Isaa bui Kenaniaε n̄ a negōe. Aame Isailio lakēnao n̄ n̄ yāgōgōnao ũ. ³⁰ Heblō bui Asabia n̄ a daeo gbēon òaa swaaō n̄ basōoe (1.700). Bεεedeone nípii. Aaiō wéte Isaili bùsu pó kú Yuudē baa be'aezi Dii yá musu n̄ zī pó kí dànέ yá musuo pii. ³¹ Yelia mé Heblō buio kía ũ. Davidi kpalablea wè blade guu ò à wetète Heblō buipi tó pó wa kà láuozí, ò wà gè bò an bεεedeowa an be wéleu Yazεε, Galada bùsuu. ³² Yelia daε uabeleo gbēon òaa kue'aaō n̄ basōoe (2.700). Bεεedeone nípii, ò kí Davidi n̄ díle aao wéte Lubeni buiozi n̄ Gada buio n̄ Manase bui pó kú gukpe oi weo Lua yá n̄ azia yáo kekea yái.

27

Zīgō

¹ Isaili uabeleo n̄ zīgō gbēon òaasōōo dōanao n̄ zīgō gbēon basōobasōo dōanao n̄ n̄ lakēna pó aaiō zike kíaε yápii musuón ke: Zīgō gālió lo kō leūkpake mō n̄ mōoe e wē gé bōlei, gālipio baade zīgō gbēon òaasōōo leε baasōo mēndosaie (24.000).

² Zadieli né Yasōbaū mé mō séiadeo gāli dōanao ũ. ³ Pelezi buie. Ōme zīgō dōanao pii gbēzōō ũ mō séia guu.

⁴ Ahoa né Dodai mé mō plaadeo gāli dōanao ũ. Mikelo mé aà plaade ũ.

⁵ Sa'ona Yoiada né Benaia mé mō àādeo gāli dōanao ũ. ⁶ Benaiapi mé negōn gbēon baakwio dōanao ũ lo. Aà né Amizaba ku aà gāli guue.

⁷ Yoabu dāuna Asaeli mé mō síiōdeo gāli dōanao ũ. Ké à gà, ò aà né Zebadia gō aà gēε ũ.

⁸ Izala bui Samu mé mō sōdeo gāli dōanao ũ.

⁹ Tekoa gbé Ikesi né Ila mé mō soolodeo gāli dōanao ũ.

¹⁰ Eflaiū bui Elezi, Pelsoni gbé mé mō sopladeo gāli dōanao ũ.

¹¹ Zela bui Sibekai, Usa gbé mé mō swaaōdeo gāli dōanao ũ.

12 Bēyāmēē bui Abiezēē, Anato gbé mé mọ kēokwideo gāli dōaana ũ.

13 Zela bui Malai, Nētofa gbé mé mọ kwideo gāli dōaana ũ.

14 Eflaiū bui Benaia, Pilatō gbé mé mọ kuēdodeo gāli dōaana ũ.

15 Ōnieli bui Eledai, Nētofa gbé mé mọ kuēpladeo gāli dōaana ũ.

Isaili bui dōaanao

16 Isaili bui kíaon kē:

Lubeni bui kí Eliēzēē, Zikeli né,

Simēo bui kí Sefatia, Maaka né,

17 Levii bui kí Asabia, Kemue né,

Aalona bui kí Zadoki,

18 Yudaō kí Elihu, Davidi v̄i,

Isakaa bui kí Ōmeli, Mikaila né,

19 Zabulni bui kí Isimaia, Obadia né,

Nefatali bui kí Yelimo, Azeliē né,

20 Eflaiū bui kí Ozee, Azazia né,

Manase bui pọ kú bē'ae oio kí Yoeli, Pedaia né,

21 Manase bui pọ kú Galada būsuoō kí Ido, Zakali né,

Bēyāmēē bui kí Yaasiē, Abinēē né,

22 Dā bui kí Azaleli, Yeloaū né.

Isaili bui kíaon wē.

23 Davidi i gbé pọ ká wè bao ge aai kaoo naoo, asa Dii mē á tó Isailio dasikū lán saanaowae.* 24 Ké Zeluia né Yoabu ná n̄ naoawa,† i a midēo. Naopi yáí Lua pọ f̄i Isailiozi, ō w̄i n̄ dasilē ké kí Davidi ladauo.

Kía iwao

25 Adieli né Azemave mé kibe làasi gbēzōō ũ.

Uzia né Yonatāa mé dō pọ kú bua n̄ mēewiao n̄ zōewiao n̄ gudōaklio gbēzōō ũ.

26 Kelubu né Ezali mé buazikenao gbēzōō ũ.

27 Lama gbé Simēi mé vēebudeo gbēzōō ũ.

Sefā gbé Zabedi mé ziia ũ vēebe n̄ vēe kūsūao yá musu.

28 Gedēē gbé Baalanana mé kulio n̄ kaadōenlio zikenao gbēzōō ũ.

Yoasi mé ziia ũ kù n̄si yá musu.

29 Salna gbé Sitelai mé Salna zūdānao gbēzōō ũ.

Adelai né Safata mé guzule zūdānao gbēzōō ũ.

30 Isimaēla bui Obili mé yiongodānao gbēzōō ũ.

Melbno gbé Yedeia mé zāa'indānao gbēzōō ũ.

31 Ageli bui Yazizi mé sāo n̄ bleo dānao gbēzōō ũ. Gbēpibá kí Davidi ziiaone m̄pii.

32 Davidi desē Yonatāaá ledamadeē. Aà wé zēa mé lakēnaē. Aàpi n̄ Akemo né Yeielio mé Davidi negōeo gwana ũ. 33 Aitofeli mé Davidi ledamade ũ. Aaki gbé Usai mé kí kwāasi ũ.

34 A gbēa Benaia né Yoiada n̄ Abiataao ḡō Aitofeli ḡēē ũ.

Yoabu mé kí zīgōō dōaana ũ.

28

Davidi Lua kpé dōa zékalea Salomōōē

1 Davidi Isaili kíaō kāaa Yelusaleū pii, Isaili bui kíaō n̄ zīgōō dōaana pọ lé zikēō, zīgōō gbēōn dāasōsōō dōaanao n̄ gbēōn basōbasōō dōaanao n̄ gbé pọ de kía n̄ a negōeo àizēē ziia ũo n̄ a iwao n̄ a negōnao n̄ a gō gbēēēo pii. 2 Ō kí Davidi f̄elē zè à mē: Ma gbéō, à swāsēmazi! Ma zēō ma sōu mà kpēdo Dii wá Lua bāakuawano kpagolo pọ de aà gbadibo ũē, ō ma sōu mà

* 27:23 Daa 15.5, 22.17, 26.4 † 27:24 2Sam 24.1-15, 1Lad 21.1-14

ń a d̄ao. ³ Ǿ Lua òm̄e i ke m̄ame mà kp̄epi d̄eo, asa z̄iḡõn ma ũ, ma gb̄ed̄ede dasidasie. ⁴ N beeo Dii wá Isailio Lua ma se ma b̄edeo guu, ké mapi ń ma buio w̄ao de Isailio kía ũ ḡoōpiīe. A Yuda s̄e ȳaa d̄aana ũ, ̄õ à ma b̄edeo s̄e aà buio guu. A k̄aāagu, ̄õ à ma kpa Isailio kía ũ. ⁵ Dii ma gba neḡ̄eo dasi, ̄õ à Salom̄oo s̄e ń guu, à aà kp̄a kpala p̄o a dil̄e Isailiōneu. ⁶ A òm̄e à mè: N né Salom̄oo mé a kp̄ed̄om̄e ń a uao, asa ma aà s̄e ma né ũe, m̄io de aà mae ũ. ⁷ Tó a ma ȳadileao ń ma ikoȳao k̄ua lá a k̄ua gb̄awa, má tó aà kpala ào ku ḡoōpiīe.*

⁸ Ma gb̄ēo, ma naé wá Luazi Isailio bui p̄o k̄aaaa Dii aeo w̄aa p̄ii, ào te Dii wá Lua ȳadileaoi ń laaio, ké ào ku bùsu maae beeu, i ḡõ á buiōne e ḡoōpiī. ⁹ Mpi s̄õ, ma né Salom̄oo, ñȳõ ma Lua d̄õ, ní z̄oblēe ń n̄sem̄endoo teasisai, asa Dii ì wá s̄õ ȳoe à wá làasoōo ń ȳá p̄o wa z̄ēo d̄õ. Tó n aà k̄ii w̄ēle, ñȳõ aà e. Tó n p̄ak̄p̄aāzi s̄õ, à ḡinzin we e ḡoōpiī. ¹⁰ Nȳõ d̄õ ké Dii n se ñ kp̄ed̄oe a k̄úki ũe. S̄õdile, ní z̄ipi ke.

¹¹ Ǿ Davidi Lua kp̄é ń a kp̄ēleo taa p̄o a k̄e taalau kp̄a a né Salom̄oōwa ń a làasio ń a kp̄ea p̄o kú musu ń z̄ileōo ń a duunk̄em̄ak̄io. ¹² Yá p̄o kú aà s̄õu Dii ua ń a kp̄ene p̄o liaaio musu, à a taataa p̄o a k̄e taalau kp̄aw̄a lo: Lua kp̄epi làasio, p̄o p̄o w̄i Lua gba k̄al̄ek̄io, ¹³ Dii kp̄é z̄ikeb̄oo ń lá wa sa'onao ń Levii bui ḡalio dil̄edile aa Dii kp̄é z̄i keo. ¹⁴ A vua ń á̄nusu p̄o wa z̄ikeb̄ōpīōpīo gbia dil̄edile: ¹⁵ Vua daūo ń a filiao, á̄nusu daūo ń a filiao, ¹⁶ vua táab̄ũnu p̄o w̄i p̄ēe k̄al̄ew̄ao, á̄nusu táab̄ũnu, ¹⁷ vua saao, au'elebo p̄o wa p̄i ń vuaoo, vua loo, vua tao, á̄nusu tao ¹⁸ ń tulaletikat̄eak̄ii p̄o wa p̄i ń vuaoo. A vua malaika ḡãsiade p̄o an ḡãsia ao p̄oaa Dii bàa kua ń Isailio kp̄agoloa aà z̄ikas̄õgo ũ taa p̄o a k̄e taalau kp̄aw̄a lo.

¹⁹ Davidi mè: Ma yá̄pio taa d̄alau p̄ii, asa Dii gb̄aa m̄oà à ma w̄e k̄em̄ēe. ²⁰ Ǿ Davidi ò a né Salom̄oōe: S̄õdile, z̄ipi ke ń w̄õoo. Nsu to v̄ia n k̄ũo. Nsu bílik̄eo, asa Dii ma Lua a p̄ak̄panzio, a n to weo. Ao kunn̄oe e ñ ge ñ kp̄é z̄ipi mid̄ēo. ²¹ Sa'onao ń Levii bui ḡalio ku s̄ou guu wà Dii kp̄epi z̄i ke, mé gb̄é p̄o aa ḡõi v̄i mé an p̄o gb̄ao kunn̄o aa z̄ipi ke. Gb̄epii ń ń k̄iao aa n ȳama.

29

Gbadaa Lua kp̄é d̄oa yá musu

¹ Ǿ kí Davidi ò gb̄é p̄o k̄aaaāone pii: Ma né Salom̄oo p̄o Lua aà s̄epiá èwaason bol̄onāe. Z̄ipi z̄õ, asa uapiá gb̄enazina p̄o no, Dii Lua p̄oe. ² Ma Lua kp̄epi d̄oa s̄ouk̄è maamaa ma gb̄aa léue, ma vua kp̄a vua z̄i p̄o ũ ń á̄nuso á̄nusu z̄i p̄o ũ ń m̄ogot̄eo m̄ogot̄e z̄i p̄o ũ ń m̄osio m̄osi z̄i p̄o ũ ń lío lí z̄i p̄o ũ ń gb̄eo gb̄e z̄i p̄o ũ ń onisio ń tiik̄oazio ń gb̄e b̄ēede bui p̄io ń gb̄epuao. ³ Bee gb̄ea lá ma Lua kp̄é yá k̄am̄agu, vua ń á̄nusu àizee p̄o má v̄io, ̄õ má kp̄a ma Lua kp̄é p̄o ũ p̄o p̄o ma a s̄ouk̄èo bàasi: ⁴ Ofii bùsu vua t̄onu bas̄oo ń á̄nusu t̄ēt̄ēo t̄onu àaa do ń blao, ké wà kpa kp̄epi ḡiowa a guu. ⁵ Vuaá vua z̄i p̄oe, á̄nusuá á̄nusu z̄i p̄oe ń z̄i p̄o ḡõideo keo pii. A d̄eme z̄ēo gb̄a à kpa Diiwa s̄õs̄õii?

⁶ Ǿ uabeleo ń Isaili bui k̄iao ń z̄iḡõ gb̄ēon àas̄os̄oōo d̄aanao ń gb̄ēon bas̄obas̄oōo d̄aanao ń kíapi z̄iaao vua ń á̄nuso kp̄a. ⁷ Aa vua kp̄a t̄onu bas̄waāk̄wi (170) wà Lua kp̄epi z̄i keo ń á̄nuso t̄onu àaa do ń bas̄op̄lao (340) ń m̄ogot̄eo t̄onu àaa àāõ ń kwio (610) ń m̄osio t̄onu àaa ḡeo ń plao (3.400). ⁸ Gb̄é p̄o gb̄e b̄ēedeo v̄io nà Gees̄õ bui Yeielie a z̄i Dii kp̄é làasiu. ⁹ Gb̄epii p̄o k̄ena p̄o p̄o wa kp̄api yá musu, asa aa kp̄a Diiwa ń n̄sem̄endoōe. Kí Davidi p̄o k̄ena maamaa, ¹⁰ ̄õ à Dii s̄aaukp̄a gb̄é p̄o k̄aaaa weo w̄aa à mè:

Ef̄āaide Dii wá dezi Isaili Lua
za as̄in̄iz̄i e ḡoōpiī!

¹¹ Dii, m̄ime ń z̄õke ń gb̄ao
ń b̄ēēo ń denlao ń gawio v̄i,
asa p̄o p̄o kú musu ń z̄ileōá n p̄oe pii.

* 28:7 2Sam 7.5-16, 1Lad 17.4-14

Mme ní kía ũ,
níme ní pópíi mide ũ.

¹² Aizεε ní beεεo ì bɔ n kíie,
ni kible pópíiwa.

Iko ní gbãao ku n ɔziε,
ní gbépii káfia zé ví,
mé ní ní gbaa gbãa zé ví lɔ.

¹³ Tiasa wá Lua, wáε n sáaukpa,
wáε n tó beεede bɔ.

¹⁴ Ee, dén ma ũ ge ma gbéɔ, ké wà gbasa pɔ kpama màai? Pópíi ì bɔ n kíie. Pó pɔ wa kpàma bɔ n ɔziε. ¹⁵ Wá dene bòmɔɔ ũ, nibɔɔ ũ lán wá deziɔwae. Wá kua dúniau de lán uenawa tãmaasaie. ¹⁶ Dii wá Lua, pɔzɔɔ pɔ wá kpà n kpé dɔa yáí, ké n tó pɔ a kua adoa e àɔ kuwà, apii bɔ n ɔziε, n pɔε. ¹⁷ Ma Lua, má dɔ ké sò tàasikanan n ũ, yãkea a zéwa mé ì kangu. Ma pópíi kpàma píi ní nɔsepuaɔε, ɔ má è n gbé pɔ kú laɔ pɔ kpàma ní pɔnao sɔ. ¹⁸ Dii wá deziɔ Ablahaũ ní Izaakio ní Isailio Lua, to n gbéɔ lí zεɔ beewa ní sɔ guu, ní tó an sɔ àɔ kuma gɔɔpii. ¹⁹ Ma né Salomɔɔ gba zé aàɔ n yãdileao ní n ikoyãɔ kũa ní nɔsemendoo, i n ɔtondɔkíi gwa à zíkewà píi, i n kpé pɔ ma a sɔukè dɔ.

²⁰ Ǿ Davidi ò gbé pɔ káaaa weɔne: A Dii á Lua sáaukpa! Ǿ gbé pɔ káaaa weɔ Dii ní deziɔ Lua sáaukpa, aa mipèε aa kùε Diiε, aa kùε kíaε lɔ.

Salomɔɔ kpaa kía ũ

²¹ Ké gu dɔ aa sa'ò Diiwa. Aa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ òwà ní zuswanaɔ mèn àaa sɔɔ ní sãsakaɔɔ mèn àaa sɔɔ ní sãsa bɔbɔnaɔ mèn àaa sɔɔ. Aa vɛε èlɛwà aa sáaukpa sa'òwà dúuduu Isaili píi pɔ ũ. ²² Gɔɔ bee aa pɔblè aa vɛεmí Dii aε ní pɔna zɔɔɔ.

Ǿ aa Davidi né Salomɔɔ kpaa kía ũ gbãa kãfi. * Aa aà kpà kía ũ Dii aε sa, ɔ aa Zadoki díε sa'onkia ũ. ²³ Ǿ Salomɔɔ zòε kpalau a mae gbεu kía pɔ Dii kpà ũ. † A gwea è mé Isaili bui píi misíileè. ²⁴ Kíaa ní negɔnaɔ ní kí Davidi negɔɔ píi mikpà kí Salomɔɔwa. ²⁵ Dii tò Salomɔɔ zɔɔke kãfi maamaa, Isaili bui píi wé è. Dii kíakεgawi kpàwà, Isailio kía pɔ dɔaaaèɔ, an kee i kaaawao.

Davidi gaa

²⁶ Yese né Davidiá Isaili buiɔ píi kíaε. ²⁷ A kè kpalau wè blaε, Hεblɔ wè sopla, Yelusaleũ sɔ wè baakwi ní àaɔo. ‡ ²⁸ A zikù táotaoε, ɔ à gà. Ǿdeε mé a beεε ví. Ǿ aà né Salomɔɔ zòε aà gbεu. ²⁹ Kí Davidi yãkeaɔ ku gu'ena Samueli taalau ní ànabi Natã láo ní gu'ena Gada láo za a daalɛawa e a midɛawa, ³⁰ aà kpalablea yáɔ ní aà negɔnkeyãɔ ní yá pɔ aà lèɔ ní yá pɔ Isailio ní bùsu pɔ liaai kíaɔ lèɔ.

* 29:22 1Lad 23.1 † 29:23 1Kia 2.12 ‡ 29:27 2Sam 5.4-5

LADA PLAADE

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee Davidi né Salomoo kpalablea yá bɔɔlekèwɛɛ (1-9). Bee gbɛa aà bui pò aa gò Yuda kía ũ e à gè pèd Nebukanɛza Yelusaleũ siawa ní taaño Babilonio (10-36).

Láe bee dɔɔ gbɛzã mèn plaɔ yá gè à Ezala lá ní Nɛemii láo kùɛ. Bee lé owɛɛ wà Isailio yãzi kyoke aɛ we, asa wekii Pɛɛsio kí Kilusi Yudaɔ gbà zé aa ɛa gé Lua kpé dɔi Yelusaleũ.

Salomoo òno gbɛaa

(1Kia 3.1-15, 10.26-29)

¹ Davidi né Salomoo kpala zínapèle giúgiú, asa Dii aà Lua kuaànoɛ, ɔ à aà zɔɔke kãfi maamaa. ² Salomoo yãdile Isailione pii, gbɛɔn òaasɔsɔo dɔaanaɔ ní gbɛɔn basɔbasɔo dɔaanaɔ ní yákpalekeno ní kíaɔ pii ní Isailio uabeleɔ pii, ³ ɔ à gèño guleŋí pò wa bò Gabaɔ, asa kpaaũkpe pò Dii zòblena Moizi kè guwaiwaiu kú weɛ. ⁴ Davidi tò wà Dii kpagolo sè yãa Kiliayaaliũ, * wà gèd gu pò a kèkèu Yelusaleũ, asa we à zwàakpe dɔuè. ⁵ Mɔgotɛ sa'okii pò Uli né Bezaleli, Hulu tɔuna pĩ† sɔ a ku Gabaɔ Dii zwàakpe kpɛɛɛ, ɔ Salomoo ní gbé pò kãaaapiɔ yãgbèawà we. ⁶ Salomoo sò kpaaũkpe sa'okiipizi Dii aɛ, ɔ à sa pò wí a pò káteu à tékũ òwà ní pò mèn òaa sɔo. ⁷ ɔ Lua bò mòwà gwãasina à mè: Pò pò ní yei gbɛaa. ⁸ Salomoo wè Luawa à mè: N gbɛkèkè ma mae Davidie maamaaɛ, ɔ n ma kpa kpalau aà gɛɛ ũ. ⁹ Dii Lua, lé pò ní gbè ma mae Davidie ke sa, asa n ma dile gbé pò aa dasi lán dúnia bùsu'ufáawo kía ũ.‡ ¹⁰ Ma gba òno ní dɔao sa, ké mà e dɔaad gbépiɔne. Tó màa no kpelewa máli yágɔgɔ n gbé dasipiɔnei?

¹¹ ɔ Lua òè: Lá yá bee mé kú n sɔu, mé ni oda ge àizɛɛ ge gawi ge n ibɛɛo gaa ge wɛni gbàa gbɛaaɔ, sema òno ní dɔao, ké n e yágɔgɔ ma gbé pò ma n dile ní kía ũe beeɔne, ¹² má n gba òno ní dɔapio, mí ɛa mà n gba oda ní àizɛɛo ní gawio ɔ. Kí pò kú n ãae ge kí pò aɔ ku n gbɛae a kanwao. ¹³ ɔ Salomoo bò kpaaũkpe pò kú guleŋipia kí Gabaɔ, à tà Yelusaleũ, ɔ àle kible Isailiowa.

¹⁴ Salomoo zikasɔgo ní sòo kãaa, aà sògopiɔ kà òaa sɔpla (1.400), aà sòo sɔ òaasɔsɔo lɛɛ kuɛpla (12.000). Wí aà sòpiɔ gwa aà sògo wéleɔ guu ní aà be Yelusaleũoɛ. ¹⁵ Kí tò ánuɔ ní vuao di Yelusaleũ lán gbɛwa, mé sɛde lí pò wà kpedòdɔ dasi lán bèle líwa sɛu. ¹⁶ Salomoo sòpiɔ bò Egipiŋ ní Silisi bùsuoɛ. Kí laatanaɔ mé lùlu Silisi. ¹⁷ Aaí sògo lùlu Egipi ánuɔ kiloo sɔplaplaɛ, sòo sɔ kiloo plapla taawa, ɔ aaí ɛa sòpiɔ yía Itio ní Silio kíaɔwa ɔ. ¹⁸ ɔ Salomoo dile wà kpedo Dii ní azia beo.

2

Salomoo Dii kpé sɔukɛa

(1Kia 5.15-32)

¹ Salomoo gbéɔ dà gbɛ'azíu gbɛɔn òaasɔsɔo lɛɛ basiiŋ (80.000), a sɛsenaɔ sɔ gbɛɔn òaasɔsɔo lɛɛ bàakwi (70.000) ní ní dɔaanaɔ gbɛɔn òaasɔsɔo lɛɛ àaŋ ní òaa àaŋo (3.600).

² ɔ à gbéɔ zì Tii kí Hilaũwa à mè: Sɛde lío kpásámɛɛ lá ní kpàsá ma mae Davidie ɔ à bekpàdwa. ³ Mále kpedo Dii ma Luaɛ. Aà pòɛ, we wao tulaletikauè téa, wio pɛɛ kálèè, wio sa pò wí a pò káteu à tékũ owà kɔo ní oosio ní kámabogoozió ní mɔ dafu gooo ní Dii wá Lua dikpɛo. ɔ Luapi dile Isailione aao ke màa goopii. ⁴ Kpé pò mále dɔèpi zɔo, asa wá Lua zɔo de diiɔla pii. ⁵ N beeo déme kpedoàè gbàa víi? Asa musu a fɔ aà sio, baa musumusú. Dén ma ũ mà kpedoèi, mé i ke ào de aà gbagbakii ũ bàasio.

* 1:4 2Sam 6.1-17 † 1:5 Bɔa 38.1-7 ‡ 1:9 Daa 13.16, 28.14 § 1:16 Iko 17.16

⁶ Bee yáí gōide kpásāmεε àà zíkε ní vuao ní ánusuo ní mōgotēo ní mōsio ní wōōtēnao ní bà gàaluladeo ní babuunao ní wēsākēa pówao, i zíkε Yelusaleū ní Yuda bùsuo ní gōide pó ma mae Davidi dīlemεε. ⁷ N n Libā bùsu sεde lío kpásāmεε ní pēlio ní lí bεεede pále, asa má dō ké n bùsu zíkεnao lizō dō. Ma zíkεnao lí zíkε ní n zíkεnao, ⁸ aai lí kekεmεε dasidasi, asa kpé pó mále dōpi, sema àò zō mé àò muua ní kpéεoo. ⁹ Má mase kpa n zíkεna pó lé lizōpiowa koko àaasōsōo lεε àaa do (200.000) ní naao koko àaasōsōo lεε àaa do (200.000) ní vεεo sela àaasōsōo lεε bao (20.000) ní nísio koko àaasōsōo lεε bao (20.000).

¹⁰ Ǿ Tii kí Hilaū lá kpásā Salomōōε à mè: Ké Dii ye a gbéōzi yáí, ǿ à n kpa ní kía ũ. ¹¹ A èa ò ɔ: Wà Dii Isailio Lua pó musu ní zīleo kè sáaukpa! Asa à kí Davidi gbà né ōnōna pó dōa ní wεzēo vī, ǿ àle kpεdòè ní azia beo. ¹² Mále gōide pó zī dō gbaεne, àà tón Hulaū Abi. ¹³ Àa daá Dā buie, mé àà maeá Tii gbéε. A vua ní ánusuo ní mōgotēo ní mōsio ní gbεo ní lío ní bà gàaluladeo ní babuunao ní wōōtēnao ní bàabao zī dō. A wēsākēa pówao dō, mé zī pó wa dàè pii ì kεε. Ali zíkε ní n zōzíkεnao ní gbé pó de n mae Davidi zōzíkεna ũ yāa. ¹⁴ Kí, mase ní naao ní nísio ní vεε pó n a legbèò kpásā wápio ní zíkεnaone, ¹⁵ wí Libā bùsu lí zōzōne lá ní yei léu, wí yeye wà gbéō zīò ísīaa e Zope, ní taò Yelusaleū.

¹⁶ Salomōō bòmō pó kú Isaili bùsuuò nàò pii, àà mae Davidi gbéō naoa bàasi. Aa kà gbēōn àaasōsōo lεε basoplakwi ní àaōo ní àaa àaōo (153.600). ¹⁷ A ní gbēōo dīle gbè'ānao ũ gūsīsīdeu gbēōn àaasōsōo lεε basiiō (80.000), a sēsenaō sō gbēōn àaasōsōo lεε bàāōkwi (70.000), an dōaana pó aao wéte zīpizio sō gbēōn àaasōsōo lεε àaō ní àaa àaōoε (3.600).

3

Salomōō Dii kpé dōa (1Kia 6.1-38)

¹ Ǿ Salomōō nà Dii kpé boawa Mōlia* gbε musu Yelusaleū, gu pó Dii bō mōu a mae Davidiwau. Davidi mé Yebusi bui Alauna pówεngbēzεpi dīle kpépi dōkii ũ. ² A nà zīpiwa a kpalablea wè sīōde mō plaade gōō plaade zīε. ³ E pó a bō Lua kpé pó ũ gbāa kà gāsīsuu bàāō, a yàasa bao. ⁴ Kpépi bilandaa vī, a yàasa sáa ní kpépioε gāsīsuu bao, a lesī kwi.

A vua tēetēε kpà kpépi guu. ⁵ A pé lipεpεεo kpà kpεεle gīwa, ǿ à vua maa kùlewà. A gōinakèwà lán daminaliowa ní mōdaonaō. ⁶ A zāblε kpépiwa ní gbè bεεedeo. Vuapi sō à bō Paavaiūε. ⁷ A vua kùle kpépi balazaowa ní a kpεεle lío ní a gīo ní a bōle gbao, mé à gōinakè gīpiowa lán malaika gāsīadeowa.

⁸ A luakukii kè, a gbāa sáa ní kpépi yàasao gāsīsuu bao, a yàasa bao. A vua tēetēε kùlewà tōnu bao. ⁹ Vua kusao gbia de kiloo kīnia. A vua kùle kpεa pó kú musuowa ɔ.

¹⁰ A li'ā malaika gāsīadeo ũ mèn pla, a kpà ní vuao. ¹¹⁻¹² Malaikapio gāsīa pōoa, a gbāa gāsīsuu sósōo, ampīi gāsīsuu baοε. Ado gāsīa gè pè gīwa le, ado pó pè gīwa la, ǿ an gāsīa pó gōō pèkōwa. ¹³ Malaikapio gāsīaō poopōoa màa e gāsīsuu bao. Aa zεa mé an aε dōa kpεεle oi.† ¹⁴ A zwāa pó wa da tà ní babuunao ní bà gàaluladeo ní wōōtēnao ní bàabao, ǿ à gōinakèwà lán malaika gāsīadeowa.‡

¹⁵ A mōpεle pī mèn pla kpépi kpεεle pó ũ. A pla pii lesī gāsīsuu bao plaplasaiε, a fùa lesī sō gāsīsuu sósōo. ¹⁶ A mōdaonaō pī, ǿ a fī fùapiowa yābaa ũ. A pōo pī lán gbεafu beowa mèn basōbasōo, a dōdō mōdaonapioowa. ¹⁷ A mōpio pèle kpé kpεεle oplaai ní zεεio. A tōkpà oplaai pōε Yakē,§ zεεε pó sō Bōazu.*

* 3:1 Daa 22.2 † 3:13 Bba 25.18-20 ‡ 3:14 Bba 26.31 § 3:17 Bee mè ì ní zεdō. * 3:17 Bee mè gbāa kuwà.

4

Lua kpé pɔɔ
(1Kia 7.23-51)

¹ Salomɔɔ sa'okli kè ní mɔgotɛo. * A gbàa ní a yàasao gàsísuu baobao, a lesí kwi. ² A íkaki bò bòoloo. A léla e a léle gàsísuu kwie, a lesí sɔo, a zɔo sɔ baakwi. ³ A gɔ́inakè íkakiipiwa lán tũuɔwa, a lía a léi zíle dɔo pla, gàsísuu dodo tũu mèn kwikwi. A íkakiipi pí sãnu ní tũu gɔ́inapioe. ⁴ Íkakiipi di zuswana mèn kueplaɔwa. Zù mèn àaɔo mi dɔ gugbãntoo oi, mèn àaɔo be'ae oi, mèn àaɔo geɔmidɔkli oi, mèn àaɔo lo gukpe oi. Íkakiipi di ní musu, ò an pɔɔo dɔdɔ guo. ⁵ Íkakiipi gèele ɔtã doe, mé a swá de lán ta swáwa, lán tɔ́ongbelezíwa. Galuba zɔo le òaa do ní basoo í ò ta sapi í sí.

⁶ Ǿ à d̄aa pí mèn kwi nɔɔpipibɔo ũ, a kàle Lua kpé ɔplaa oi mèn sɔo, ɔzei mèn sɔo. Sa'onao ì dàapio idada sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ nɔɔwa. Sa'onapio sɔ aai zu'o ní íkakiipi íoe.†

⁷ A vua dau‡ pí mèn kwi lá wà a kea dílewa. A kàle Lua kpéu, mèn sɔo ɔplaa oi, mèn sɔo zeí. ⁸ A táabũnu§ kè mèn kwi, a kàle Lua kpéu, mèn sɔo ɔplaa oi, mèn sɔo zeí. A ta au'elebɔo pí ní vuao mèn basoo. ⁹ A sa'onao ua kpáné ní Lua kpé uadao ní a bɔle gbaɔ, ò à mɔgoté kùle gbapiowa. ¹⁰ Ǿ à íkakiipi díle Lua kpé kpele ɔplaa oi geɔmidɔkli oi ní gukpeo zãnguo. ¹¹ A tífukabɔo ní péluo ní ta au'elebɔo pí lo.

Maa Hulaũ Lua kpé zí kè kí Salomɔɔe, à a lekpaai. Zí pɔ a kèpion ke:

¹² Mòpelo pla.

Fua pɔ bò lán lowa, a ku mòpeliɔ musuɔ pla.

Mɔdaona pɔ à zãblèd fùapiowaɔ pla.

¹³ Gɔ́ina pɔ a dɔdɔ mɔdaonapiowa lán gbefu beɔwaɔ òaa pla. A kè dɔo plapla, à zãblèd fùapiowa.

¹⁴ Tadibɔo ní a tao.

¹⁵ Íkaki do ní zuswana pɔ kú a zíeo kuepla.

¹⁶ Tífukabɔo ní péluo ní saao ní a pɔkeleo píi.

Pɔ pɔ Hulaũ pí kí Salomɔɔe Dii kpé pɔ ũo píi, a pí ní mɔgoté pɔ wa yɔo. ¹⁷ Kí mè wà kása ní Yuudé dàna gí pɔ kú Suko ní Zaletão zãnguo. ¹⁸ Pɔ pɔ Salomɔɔ pí ní mɔgotéopio, wi yɔ kiloowa wà a gbia dɔo, ké a dasi kè zài yái.

¹⁹ Salomɔɔ pɔ pɔ kú Lua kpé guuɔ pí lo, tulaletikateakii pɔ wa kè ní vuao ní vua táabũnu pɔ wí Dii p̄e kálèwà ²⁰ ní dau pɔ wa pí ní vua t̄et̄eoo ní a filia pɔ lo naa luakukii aeo lá wa dílewa. ²¹ Wà gɔ́inakè daupiowa lán kɔpekii fuaɔwa. Wà a filiao ní a kpàoo pí ní vua t̄et̄eoo. ²² Vua filiadebɔo ní tao ní gɔ́ona ní tàasoo ní kpea pɔ wí me luakukii gbaɔ ní kpele pɔo.

5

¹ Ké Salomɔɔ Dii kpé zípi kè a làa píi, ò à mò ní vuao ní ánusuo ní pɔ pɔ a mae Davidi díle Lua pɔ ũo, * a kà Lua kpé làasiu.

Taa ní Dii kpagoloo a kpéu
(1Kia 8.1-9)

² Ǿ kí Salomɔɔ Isaili gbɛzɔo s̄isi Yelusaleũ, an bui d̄aanao ní ní uabeleo píi, aa mɔ Dii bàakuañɔ kpagolo† sé Davidi wéle Siɔna wà suò. ³ Ǿ Isailio kàaaazi mípii mɔ soplade dikpegozi. ⁴ Ké Isaili gbɛzɔo kà píi, ò Levii buio Dii kpagolopi sè ⁵ ní kpaaũkpeo ní Dii pɔ kú a guuɔ. Levii bui pɔ de sa'onao ũ mé pɔpio sè, ⁶ ò kí Salomɔɔ ní Isaili pɔ kàaaazio sa'ò ní são ní zuo kpagolopi ae. Pɔ pɔ à sa'òopio dasi kè zài, wi f̄o nàoo. ⁷ Ǿ sa'onao gè ní Dii bàakuañɔ kpagoloo a kpéu e kpea pɔ wí me luakukii. Aa díle a dílekii we malaika

* 4:1 Bɔa 27.1-2 † 4:6 Bɔa 30.17-21 ‡ 4:7 Bɔa 25.31-40 § 4:8 Bɔa 25.23-30 * 5:1 2Sam 8.11 † 5:2 2Sam 6.12

gàsiadeo zíe. ⁸ Malaikapio gàsia poopooa gu pò kpagolo ní a sélio kuua. ⁹ A sélipio gbàa, wí a lé e kpépi kpeele, wíli e uao. Lípio ku we e gbá. ¹⁰ Pòe ku kpagolopi guuo, mé i ke gbè pèpèe mèn pla pò Mòizi dàu Olebu,† gu pò Dii mè a bàa ao kú ní Isailio ní bóa Egipi gbèa bàasio.

¹¹ Ǿ sa'onao b̀le Dii kpéu. Goo bee sa'ona gáli pò kú we gbábò níziæ píi kò. ¹² Levii bui pò de lèsina ũ, Asafa ní Emanio ní Yedutuo ní ní néo ní ní dāunao sí píi sa'okii gukpe oi ní bàabaa pòkasao dadaa, aale sésēnao lé ní mōnao ní doma. Sa'on kàaepena kú ní guu lo gbēon basoolo. ¹³ Kàae'ò ní leo dàkōi lán pò mēndowa, aale Dii táasile, aale lémawà. Aale lesi ní kàaeo ní sésēnao ní p'obon páleo, aale Dii táasile aale me:

A maa, aà gbēke láaa v̄io.

Telu Dii kpépi pà, ¹⁴ ̄ sa'onao i f̄o gè zíkai weo telupi yáí, asa Dii gawi kpépi pàe. §

6

Salomoo yá'oa gbēne

¹ Ǿ Salomoo mè: Dii mè ao ku telu sia guue.* ² Ǿ a ò Diie: Ma kpé lesíe bee d̀ne ké nyō kuu goopiie. ³ Ǿ à líli aedò bílawa à samaa'òné. ⁴ Ǿ à mè: Wà gbākpa Dii Isailio Luazi! A legbè ma mae Davidie, ̄ à kèè lá a òwa. Asa à mè† ⁵ za goo pò a a gbēo b̀le Egipi, i Isaili wéle dile wà kpeduo, mé i gbēe dile a gbé Isailio d̀aana ũo, ⁶ ̄ à Yelusaleū dile ké a tó ao kuwà, mé à Davidi dile a gbé Isailio d̀aana ũ.‡ ⁷ Ké ma mae Davidi ye kpedo Dii Isailio Luae, ⁸ ̄ Diipi òè kpedoae ké a tó e ao kuwà láasoo pò a kèpi maae, ⁹ ama i ke aapi mé a d̀eo, aázia née mé a d̀e. § ¹⁰ Dii kè lá à legbèèwa, ̄ ma gō ma mae Davidi gēe ũ, ma z̀le kpalau Isailio guu, lá Dii Isailio Lua a legbèwa, ̄ ma kpépi d̀è, ké aà tó e ao kuwà yáí. ¹¹ We ma Dii kpagolo d̀leu. Dii bàa kua ní a gbé Isailio yá kú a guu.

Salomoo wabikèa a gbēne

(1Kia 8.22-53)

¹² Salomoo gè zè Dii gbagbakii kpeele Isaili pò káaaa weo wáa píi, ̄ à osè musu plapla. ¹³ Salomoo pi gína b̀o yāa ní mōgotēo ua guoguo. A gbàa ní a yàasao gàsísuu sóssoe, a lesí s̄o aaō. Ǿ à d̀ede gínapiwa à kùle a kosowa Isaili pò káaaa weo ae, à osè musu ¹⁴ à mè: Dii Isailio Lua, gbēe muaanno musu ge z̀leo. N gbēke guu n bàa kú ní n z̀blena pò aa ku lá ní yeiwa ní ǹsemendooe. ¹⁵ N yá pò n a legbè n z̀blena ma mae Davidie kè. N ò ní léo yāae, gbā sa ̄ ní kè. ¹⁶ Tia kéwa Dii Isailio Lua, n legbè n z̀blena ma mae Davidie n mè, tó aà buio nízi kúa d̄o mé aa ku lá ní yeiwa, aa n ikoyā kúa laaàwa, aao z̀lea kpalau Isailio guu goopiie.* ¹⁷ Dii Isailio Lua, to yá pò ní ò n z̀blena Davidie ke síana ũ sa. ¹⁸ Lua, níyōo kú ní gbēnazinao z̀le la yāma yà? Gwa, n be pò kú musu ní gu pò kú musumusuo píi a f̄o n sio, belenke kpé pò má d̀neee bee sa.† ¹⁹ Dii ma Lua, mapi n z̀blenawa wegwa, ní ma wabikèa ní ma s̀uugbeaamao sí. Swáse wii pò mapi n z̀blena mále léma ní wabi pò mále kemaozi. ²⁰ To n wé ao pea kpéee beewa gwāasina ní fáaneo, gu pò n mè n tó ao kuwàe beepi. Wabi pò mapi n z̀blena mále ke ní aeo d̀a gupiwa ma. ²¹ Tó mapi n z̀blena ge n gbé Isailio aedò gue beewa, mé wa wabikèma, nili wá wabikèa si za n kúkii musu, ní s̀uukewano.

²² Tó gbé tàaekè a gbédeee, mé wa òè aà me á sí ní n tóo, tó à mò mé à mè á sí ní n tóo n gbagbakii kpeele kpéee beeu, ²³ nili sírino kua za musu, ní oloné. Nili yágōgō n z̀blenaoe, ní fiabo tàaede, aà yākea i wi aà musu, ní tó yá b̀o ní yāesaideo na, wí e d̄o ké i yāe keo.

‡ 5:10 Iko 10.5 § 5:14 Bóa 40.34-35 * 6:1 Soū 18.11, 97.2 † 6:4 2Sam 7.1-13 ‡ 6:6 2Sam 7.4-11 § 6:9 2Sam 7.12-13 * 6:16 1Kia 2.4 † 6:18 Zln 7.48-50

²⁴ Tó n gbé Isailio ibeεo ziblemá duuna pó aa kè yáí, mé aa tàrín, mé aa èa sùma aa n sisi, tó aa wabikèma aa sùuugbèama kpée beeu, ²⁵ kua za musu nili sírín, ní ní duuna kémá, ní suín búsú pó ní kpà ní deziwae beeu.

²⁶ Tó luabe gò da wáiwai, lou lé mao ké aa duunakène yáí, tó aa aedò gue beewa, aa wabikèma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaone ké n ní wetà yáí, ²⁷ kua za musu nili sírín, ní ní duuna kémá. Nili ní da zé maawa, ní tó lou ma búsú pó ní kpà n gbéowa an pó ùe beeu. ²⁸ Tó nana ge gagyá kà búsue beeu, ge pówen gbōsi ge pó fukpaa ge kwasutēo ge sēsēwekwaō ge tó ibeεo koezò ní wélēzi ge tó músi ge gyá gèngu, ²⁹ tó an gbēe yá pó a le dō ní wāwā pó àle keo, mé à dōdò kpée bee oi, mé à wabikèma à sùuugbèama, ³⁰ kua za musu nili siaàn. Nili sùuukeaàn, ní fiaboè aà yākeawa, asa ní aà nòse dō. Mmē ní gbēpii nòse dō. ³¹ Maa aalio viakene, aao ku lá ní yeiwa e ní wēni léu búsú pó ní kpà ní deziwae beeu.

³² Tó bòm pó de n gbé Isaili bui ũo bò búsú zàzāu à mò n tó zōo yáí ní n ikoyāo ní n pó pōoa yáo, tó à aedò kpée beewa à wabikèma, ³³ kua za musu nili siaàn, ní yá pó a gbèama kèè, ké dúnia bui pii e n tó dō, aai viakene, lá n gbé Isailio i kenewa, aai dō ké n tó kú kpé pó má dōe beewa.

³⁴ Tó n gbé bòle gè zikai ní ní wèleo zilau, gu pó n ní zúu pii, tó aa aedò wéle pó ní díleε bee ní kpé pó má dōneε beeowa, mé aa wabikèma, ³⁵ kua za musu nili sírín sùuu pó aa gbèama yá musu, ní tó yá bōrín na. ³⁶ Tó aa duunakène, lá gbēe ku à gí duunakeio, mé n pō pàrzi n ní ná ní wèleone ní zí, mé aa tàrín ní búsuu zízō ũ búsú zàzā ge a káina guun nò, ³⁷ tó aa nòselile búsú pó aale zoblepiu, mé aa èa sùuugbèama we aa mè wà duunakè, wà tàaekè, wà yāvāikè, ³⁸ tó aa èa sùma ní nòsemendoo ní pōeāo pii za búsú pó wà tàurín, aale zobleu, tó aa aedò búsú pó ní kpà ní deziwa ní wéle pó ní díleo ní kpé pó má dōneε beeowa, mé aa wabikèma, ³⁹ kua za musu nili sírín sùuu pó aa gbèama yá musu, ní tó yá bōrín na, ní sùuuke ní n gbé pó aa duunakène.

⁴⁰ Tia kéwa ma Lua, to n wé à pēa gue beewa, ní swáse wabi pó wa su kema lai.

⁴¹ Dii Lua, pila su n kúkii sa,
mpi ní n gbāa kpagoloo.

Dii Lua, to gbé suabaa à dō n sa'onao sōwa,
to n yāmanaō pōnake n maa yáí.

⁴² Dii Lua, nsu bō kía pó ní kpà kpeo.

To gbēke pó ní kè n zòblena Davidie yá à dōngu.‡

7

Dii kpé sakēa (1Kia 8.62-66)

¹ Ké Salomō wabikè a làa, té bò luabe à sù sa pó a ò pōwa à tekū, ò Dii gawi kpépi pà.*

² Sa'onao i fō gēuo, Dii gawi pó kpépi pà yáí. ³ Ké Isailio tépi sua è ní Dii gawipio a kpé musu, aa wùle ní gbēu aa misiilèè, aa Dii sáaukpà aa mè:

A maa, aà gbēke láaa vīo.

⁴ Ō kí ní gbēpii sa'ò Diiwa. ⁵ Kí Salomō sa'òwà ní zuo òaasōso leε bao ní plao (22.000) ní são òaasōso leε basoolo (120.000). Maa kí ní gbēpii Dii kpé sakē. ⁶ Sa'onao zea ní zekii, mé Levii bui ku we, aale Dii sáaukpa ní p'òbōna pó kí Davidi kè, à Dii táasilèò à mè:
Aà gbēke láaa vīo.

Sa'on kàapenaō kú ní aε, mé Isaili bui pii gè sia. ⁷ Salomō gbābò ua pó kú Dii kpé kpeleε, ò sa pó wí a pó káteu à tékū ò we ní pówen gbao ní sáaukpa sa'obō nísio, asa sa'okii pó a kè ní mōgotēo i fō pōpio sí pii. ⁸ Zibeezi Salomō ní Isailio pii aa dikpekè e gōo sopla. Wa

dasi maamaae, wà b̀̀ za Amata b̀̀lei e à g̀̀è p̀̀è Egipi z̀̀é swawa. ⁹ A g̀̀o swaaõde z̀̀í wà k̀̀õ k̀̀aaa, asa wà sa'ok̀̀ii sak̀̀ëa dikpèk̀è g̀̀o soplae, ò wà èa wà Lákp̀eðba dikpèk̀è g̀̀o sopla b̀̀. ¹⁰ M̀o soplade g̀̀o bao ǹ́ àaõode z̀̀í ò à ǹ́ k̀̀é, aa tà ǹ́ be ǹ́ p̀̀nao. An p̀̀ k̀̀ena yãmaa p̀̀ Dii k̀̀è Davidi ǹ́ Salom̀o ǹ́ a gb̀́é Isailiõne yã musu.

Dii b̀̀ m̀ba Salom̀owa
(1Kia 9.1-9)

¹¹ K̀é Salom̀o Dii kp̀é m̀ide ǹ́ azia beo ǹ́ z̀́ p̀̀ a p̀̀ d̀wà à ke Dii kp̀éu ǹ́ a bep̄io, a làa píi, ¹² ò Dii b̀̀ m̀wà gwãasina, a òè: Ma wabi p̀̀ ǹ́ k̀̀ea mà, ma gue bee d̀ile ma kp̀é p̀̀ wàli sa'oua ùe.

¹³ T̀o ma musu z̀́ è tà mé lou lé mao, ge t̀o ma kwaõ gbàewá, aale á b̀usu p̀̀õ ble, ge t̀o ma gagyákà ma gb̀éõgu, ¹⁴ t̀o ma gb̀é p̀̀ ma t̀o k̀úmápiõ ǹ́zia b̀usa, aale wabikea, aale ma aeya, aale ǹ́ z̀́ vãio t̀o, kua za musu má sírnõ, mí ǹ́ duuna k̀émá, mí ǹ́ b̀usu gba aafia. ¹⁵ Ma wé io p̄ea gue beewa, mí swáse wabi p̀̀ wàle keui. ¹⁶ Ma kp̀é bee sè má d̀ile ma p̀̀ ùe, ké ma t̀o e àõ kuwà g̀oõpii. Ma wé io p̄ewà, ma p̀̀ io d̀wà g̀oõpii.

¹⁷ Mpi s̀õ, t̀o ǹ́ temazi lá n mae Davidiwa, mé ǹ́ yã p̀̀ má d̀ilenõ k̀ua ǹ́ ma yã'onõ, mé ǹ́le ma õtondõk̀ii gwa, ¹⁸ má n z̀õlea kpalau zedõ, lá ma a legb̀è n mae Davidiwa, ma m̀è aà buio aao z̀õlea kpalau Isailiõ guu g̀oõpii.† ¹⁹ T̀o a b̀õ ma kpe s̀õ, t̀o a p̀ákpà ma ikoyãõ ǹ́ yã p̀̀ má d̀iléõzi, mé a ge lé z̀õble dii p̀áleõne, ále ǹ́ sisi, ²⁰ má á b̀õle b̀usu p̀̀ má kp̀awáue, mí g̀í kp̀é p̀̀ má d̀ile ma p̀̀ ùp̄izi, i g̀õ láanipõ ù, bui píi i yãadaò. ²¹ Baa ǹ́ kp̀épi lesik̄eo, a yã a di gb̀é p̀̀ lé g̀è weowa, aa me: Bó yã mé t̀o Dii k̀è b̀usue bee ǹ́ kp̀é beeõ m̀ai?‡ ²² Wi onè: K̀é aa p̀ákpà Dii ǹ́ dezio Lua p̀̀ ǹ́ b̀õle Egipizi yãie. Aa z̀è ǹ́ dii p̀áleõ, aa ǹ́ sisi aa z̀õblènèe. Bee mé yãpiõ ìné píi.

8

Salom̀oyã k̀iniõ
(1Kia 9.10-28)

¹ Salom̀o Dii kp̀é ǹ́ azia kp̀éõ d̀ò wè baõe. A gbea ² à wéle p̀̀ Hilaũ kp̀awao k̀èke kàle, ò a kp̀a Isailiõwa, aa z̀õleu. ³ A g̀è ǹ́ z̀io Amata Zoba, ò a sí. ⁴ A Tam̀õ p̀̀ k̀ú guwaiwaiu k̀èke kàle b̀õ ǹ́ k̀üsũakalewèle p̀̀ a kàle Amata b̀usuõ. ⁵ A Betoloni Musu ǹ́ Betoloni Z̀ileõ k̀èke kàle wéle bíideõ ù. Bíipio b̀õle gbaõ ǹ́ gbãao ví. ⁶ M̀aa a k̀è Baalata ǹ́ wéle p̀̀ a k̀üsũa kálẽuõ píi ǹ́ wéle p̀̀ aà s̀õgõõ kuuõ. Kp̀é p̀̀ a ye d̀õ Yelusaleũ ǹ́ Libãõ ǹ́ b̀usu p̀̀ àle kiblewàõ píi, a d̀ò.

⁷ Bui p̀̀ de Isaili õõõ: Itiõ, Amõleõ, Peliziõ, Iviõ ǹ́ Yebusi k̀õnaõ píi, ⁸ gb̀é p̀̀ Isailiõ i ǹ́ midẽõõ, an bui p̀̀ g̀è ǹ́ b̀usuupio ò Salom̀o ǹ́ dá z̀õziu, ò aaiõ z̀ike màa e ǹ́ a gbãõ. ⁹ I Isailiõ da z̀õziõpiuõ. Ampio ò à ǹ́ d̀ile a z̀igõõ ǹ́ a k̀ia deõõ ǹ́ a gb̀éõ d̀aanaõ ǹ́ a z̀ikasõgodeõõ ǹ́ a s̀õdeõ ù. ¹⁰ An gb̀éõ mé z̀í p̀̀ k̀í Salom̀o lé kepi gb̀ezõõ ù b̀õ, aa gb̀eõn òaa do ǹ́ blakwioe.

¹¹ Salom̀o b̀ò Davidi wéleu ǹ́ a ǹõ Falaõõ nenõõõ, à m̀aànaõ kp̀é p̀̀ a d̀èu, asa à mè: Ma napi a e àõ ku Isailiõ k̀í Davidi beo, asa gu p̀̀ Dii kpagolo g̀èu a kua adoae. ¹² Salom̀o ìõ sa p̀̀ wí a p̀̀ kátẽu à tékũ o Dii gbagbak̀ii p̀̀ a b̀ò Dii kp̀é bilandaa kp̀eèlewa. ¹³ Ìõ o lá gu lé d̀õ lá Mõizi d̀ile wà owa ǹ́ kámabogõõz̀í p̀̀õ ǹ́ m̀õ dafu p̀̀õ ǹ́ dikpe mèn àaõ p̀̀ wí ke wè ǹ́ wèõ p̀̀õ, Kàaso dikpe ǹ́ Põkèkè dikpeõ ǹ́ Lákp̀eðba dikpeõ.* M̀aa à Dii kp̀é yãõ k̀è lá à k̀üwa. ¹⁴ A sa'on gãliõ d̀iledile baade ǹ́ a z̀io lá a mae Davidi òwa. A Levii bui k̀iniõ d̀iledile b̀õ, an gb̀eõ lí d̀õaa ǹ́ Dii táasileao, an gb̀eõ lí d̀õ sa'onaole ǹ́ z̀í p̀̀ aale ke lá gu lé d̀õ. A ǹ́ gb̀eõ d̀ile bíibõledõanaõ ù gã ǹ́ gãõ, b̀õle ǹ́ b̀õleõ, asa màa Lua gb̀é Davidi ò. ¹⁵ Sa'onao ǹ́ Levii

† 7:18 1Kia 2.4 ‡ 7:21 2Kia 25.9 * 8:13 Bõa 23.14-17

bui i bo yá pò kí dīlené kpeo, baa làasi yá. ¹⁶ Wà zī pò Salomoo dāné kè piié, za gwo pò wà Dii kpé ē kpàlè e wà gè a mīdèò. Maa wà Dii kpé dō wa làa.

¹⁷ Kí Salomoo gè Eziōgebēē n̄ Elatao Edoū būsuu ísia sae. ¹⁸ Hilaū a gode pò ísia dōo zīwà n̄ gó'ílena, ò aa dà ísīaa s̄anu n̄ Salomoo gbé. Aa gè Ofii aa vua náaa we t̄onu gēo n̄ mēndoo, ò aa s̄uò kí Salomooe.

9

Seba b̄usu n̄e kía m̄oa Salomoo gwai (1Kia 10.1-13)

¹ Ké Seba b̄usu n̄e kía* Salomoo bao mà, ò à m̄o aà léi à gwa Yelusaleū n̄ yá zī'ū laawào. A kà n̄ a iwao dasidasi n̄ pò ḡinanao n̄ vuaoo z̄ooz̄oo n̄ gbè b̄eēede pò yiongo seao, ò à gè Salomoo kíi à yá pò kú a n̄se guu faai b̄oàano pii. ² Salomoo yá pò a làwao b̄oolekèè pii. A kee poloa i aà fuo. ³ Ké n̄e kíapi Salomoo ònoyā mà, mé à kpé pò a dō è ⁴ n̄ ble pò i bleo n̄ aà iwao gwao n̄ aà b̄e z̄ikena kuaoo n̄ n̄ p̄kasaoo n̄ v̄ēb̄olenaoo n̄ n̄ p̄kasaoo n̄ sa pò a ò Dii uao, yápi d̄iwà, ò aà lé ḡè elea. ⁵ Ō a ò kíe: N yākeaoo n̄ n̄ òno bao pò má mà za ma b̄usuoá s̄īanae. ⁶ Mi n̄ yápio sio e ma ḡe kaò la, tia ò ma wes̄ie sa. Wi n̄ òno z̄oo yā'omēe píio fá! N de lá ma n̄ bao màa. ⁷ Minadeon n̄ gbé ū, n̄ iwa pò aai kunnoo ḡoo pii aai swādo n̄ ònoyāio! ⁸ Wà Dii n̄ Lua s̄aaukpa, asa n̄ yá k̄aaāḡue, ò à n̄ kpa kpala pò a d̄ileu kía ū. Ké n̄ Lua ye Isailiozi, ò z̄eino ḡoo pii yá mé t̄o à n̄ kpa n̄ kía ū, ké n̄ yá ḡōḡōné a z̄éwa. ⁹ Ō à kía gbà vua t̄onu síis̄ n̄ pò ḡinanao dasidasi n̄ gbè b̄eēedeo. Pò ḡinana pò à kí Salomoo gbàpio z̄oo, gbēe i m̄ooè à kà màa bo.

¹⁰ Hilaū gó'ílena pò s̄uò n̄ Ofio n̄ vuaoo s̄uò n̄ lí b̄eēedeo maamaa n̄ gbè b̄eēedeo bo. ¹¹ Kí Dii kpé n̄ az̄ia kpéoo p̄oo kèò, mé à m̄oo n̄o n̄ kúoo kèò l̄ēsinaone bo. Wi m̄o n̄ lípi buio à kà màa bo, wi wes̄ie beewa bo e gbā.

¹² Pò pò Seba b̄usu n̄e kía yei, a gbèa kí Salomoo wa, ò à aà gbà. A gbadàè de pò pò à m̄ooea. Ō n̄e pi èa t̄a a b̄usuu n̄ a iwaoo.

Salomoo àiz̄eē (1Kia 10.14-25, 11.41-43)

¹³ Vua pò Salomoo ò e w̄e n̄ w̄eo i ka t̄onu bao n̄ àaō, ¹⁴ falu pò tagenaoo n̄ laatanaoo i b̄oè bàasi. Laalubu kíaoo n̄ b̄usu gbāadeo i m̄oè n̄ vuaoo n̄ ánuo bo. ¹⁵ A s̄engbao z̄oo kè n̄ vua pò wa gbègb̄eo m̄en òaa do, an baade gb̄ia kiloo àaō'aaō n̄ kinioe. ¹⁶ A s̄engbao nénao kèò bo, an baade gb̄ia ye kai kiloo plapla. A s̄engbaopio k̄ale kpé pò w̄i me Libā Líkpeu. ¹⁷ Kí a kiblekila z̄oo kè n̄ wesa swaao, ò à vua t̄eēt̄eēe k̄ul̄ewà. ¹⁸ K̄ilapi ded̄ek̄i v̄i, a gb̄apek̄iio sooloe, mé à gbadibo kè k̄ilapiwa n̄ vuaoo. A ḡàs̄id̄ik̄iio v̄i, n̄oōmusu pò wa kèò z̄eze ḡàs̄id̄ik̄iipio sae. ¹⁹ N̄oōmusu keapio z̄eze gb̄apek̄iipio wa plapla oplaai n̄ z̄eēo, apii kè kuepla. Wi k̄ilapi taa ke b̄usueu yāao. ²⁰ Kí Salomoo imib̄ooá vuae pii. Kpé pò w̄i me Libā Líkpe p̄oo piiá vua t̄eēt̄eēe, ánuo p̄oe ku weo, asa w̄ili ánuo dile p̄oe ū Salomoo ḡoo.

²¹ Kí ísia gó'ílenaoo ò daa ísīaa n̄ Hilaū gbé. Wè àaō n̄ wè àaō ò aai su n̄ vuaoo n̄ ánuo n̄ wesa swaao n̄ gbaū n̄ b̄a bui maa. ²² Kí Salomoo àiz̄eē n̄ a ònoo z̄oo de d̄unia kíaoo p̄oa pii. ²³ D̄unia kíaoo z̄ew̄eēe pii wà wesi Salomooe, wi sw̄ase òno pò Lua dàè aà s̄ozi. ²⁴ W̄e n̄ w̄eo w̄o m̄oè baade n̄ a gbao: Anusu p̄oo, vua p̄oo, ulaoo, ḡōk̄eb̄oo, pò ḡinanaoo, s̄oo n̄ a baonaoo.

²⁵ Salomoo s̄o pò i gó ḡaleo k̄ēe òaas̄oo l̄eē síiōe (4.000), a pò w̄i dikpeo s̄o òaas̄oo l̄eē kuepla (12.000). Aa ku s̄ogo w̄éleoo guu n̄ aà b̄e Yelusaleū. ²⁶ Sea za Uflatai n̄ Filit̄e b̄usuo e à gè p̄e Egipi b̄usu léwa, òme b̄usupio pii kía ū.† ²⁷ Kí t̄o ánuo di Yelusaleū lán gb̄ewa, mé seēe lí pò wà kp̄ed̄ò dasi lán b̄èl̄e líwa s̄e. ²⁸ Salomoo s̄o pio b̄o Egipi‡ n̄ b̄usu p̄aleoe.

* 9:1 Mat 12.42 † 9:26 Daa 15.18 ‡ 9:28 Iko 17.16

²⁹ Yá pò Salomoo kè za a daaleawa e a midεawa k̄ini kú ānabi Natā taalau ní Silo gbé Ahia ānabikelao ní gu'ena Ido wépfungu pò a è Neba né Yeloboaū yá musu láo. ³⁰ Salomoo mé Isaili buiò pii kía ũ Yelusaleū e wè bla. ³¹ Ké à gà, wà aà v̄l̄ a mae Davidi wéleu, ò aà né Lobaū zòle aà gbeu.

10

Isailio b̄a Lobaū kpe (1Kia 12.1-24)

¹ Lobaū gè Sikeū, asa wek̄i Isaili bui píi gèu aà kpái kpalau. ² Ké Neba né Yeloboaū a baomà, à sù ní Egiptio. Wek̄i a kuu za goo pò à tilè Salomoo. ³ Wà aà sisi, ò à gè Lobaū lè ní Isaili buiò pii aa òè: ⁴ N mae z̄i gbāa dāwēe pāsipāsī. Mpi s̄o, z̄i gbāa ní aso gbia pò a d̄iwēpio lao, wí misiilene. ⁵ Ō a wemá à mè: E goo àaō, í ea mó. Ō aa tà.

⁶ Kí Lobaū yápi kpàle gbēz̄oo pò aa de a mae Salomoo ìwa ũo gēz̄i à mè: Yá kpele á è a maa mà a z̄á sí gbépiowai? ⁷ Ō aa wèwà aa mè: Tó n maakèné, n yá a kángu. Tó n yāmaa zāsímá, aao de n zòblenao ũ gōōpii. ⁸ Ō Lobaū ḡi gbēz̄oo pio ledama mai, à gè yápi kpàle a ìwa èwaaso pò aa neblè s̄anuō gēz̄i. ⁹ A ní lá à mè: Gbé pò aa òmēe mà z̄i gbāa pò ma mae dànè laonépio, yá kpele á è a maa wà a zāsímái? ¹⁰ Ō èwaasopio wèwà wà mè: Gbé pò aa òne n mae aso gbia d̄inè, laonépio, oné n onenzāna gēele de n mae gbōua. ¹¹ N mae aso gbia d̄inè, mpi s̄o n̄yō asopi káfiné. N mae ní wetà ní flāo, kási flāala lede ò n̄yō ní wetàò. ¹² A goo àaōde z̄i Yeloboaū ní Isailio èa mò Lobaū lè nípii, lá a òné à mè aa ea mo goo àaō gbεawa. ¹³ Ō kí ḡi gbēz̄oo ledama mai, à yāpāsī òné. ¹⁴ A òné lá èwaasoo ledawawa à mè: Aso gbia ma mae d̄ié, mapi s̄o má asopi káfié. Flā ò ma mae á wetàò, mapi s̄o, flāala lede ò má á wetàò. ¹⁵ Beewa kí i Isailio yāmao, asa yápi b̄o Lua kíie, ké yá pò a dà ānabi Ahia, Silo gbéé, a ò Neba né Yeloboaūe e ke yái.

¹⁶ Ké Isailio è kí ḡi ní yāmai, aa òè:

Wá bàa kú ní Davidioo,

wá lé kú Yese né yáuo,

á Isailio, á baade tá a be!*

Davidi buiò, à laaido á bewa!

Ō Isailio tá ní be. ¹⁷ Isaili pò kú Yuda wéle guuo ò Lobaū ḡo ní kía ũ n̄tē. ¹⁸ Kí Lobaū zoo gbēz̄oo Adonilaū z̄i Isailiowa, ò aa aà p̄apa ní gbeo wa dè. Ō kí Lobaū f̄ele ní wāao, à s̄i a s̄ogo guu à bàalè tà Yelusaleū. ¹⁹ Beewa Isailio ḡi Davidi buiòzi e ní a gbāo.

11

¹ Ké Lobaū kà Yelusaleū, à Yudaò k̄aa ní Bēyāmeε buiò. Zigōpio gbēon òaasoo leε òaa do baosaiε (180.000). Ō aale gé z̄ikai ní Isailio, ké aa e Lobaū kpa kpalapiu lo. ² Ō Dii yā'ò Lua gbé Semaiaε à mè: ³ O Yudaò kí Salomoo né Lobaūe ní Isaili pò kú Yuda bùsuu ní Bēyāmeε bùsuooε ⁴ ma Dii ma mē aasu gé z̄ikai ní ní gbé Isailio. An baade tá a be, asa yá pò kèpi b̄o ma kíie. Ō aa yá pò Dii òné mà aa tà, aai gé Yeloboaūwa ní z̄io lo.

Lobaū gbāakāfla Yudaone

⁵ Lobaū ìo ku Yelusaleū, ò à bíibò Yuda bùsu wéleεzi:

⁶ Betelēū, Etaū, Tekoa,

⁷ Bezuu, Soko, Adulaū,

⁸ Gata, Malesa, Zifi,

⁹ Adolaiū, Lakisi, Azeka,

¹⁰ Zola, Ayaloni ní Heblōo.

* 10:16 2Sam 20.1

Wéle bíide pọ́ kú Yuda búsuu ní Běyāmēē búsuoṣn we. ¹¹ A gbāa kàfi wélepionē, à zīgṣ dṣaanaṣ kàlēu ní pṣblea kùsūao ní nísio ní v̄ēo. ¹² A sèngbaṣ ní sṣnaṣ kàlekale wéle ní wéleṣo píi, à gbāa kàfi wélepionē maamaaē. Maa Yuda búsuu ní Běyāmēē búsuo dēṣ aà pọ́ ũ.

¹³ Sa'ona ní Levii bui k̄ini pọ́ kú Isaili búsuu gupiiuṣ zèaàṣ. ¹⁴ Levii bui ní dádākek̄iṣ ní ní wéleṣo tò we aa sù Yuda búsuu ní Yelusaleū, asa Yeloboaū ní a bui i weiné aaṣ de Dii gbàgbanaṣ ũ lṣo. ¹⁵ Gbēpāleṣ ṣ à ní d̄ile gulēṣí pọ́ a bṣṣo gbàgbanaṣ ũ aa sa'o táaṣwa ní gáaena pọ́ a p̄ṣo. ¹⁶ Isaili bui píi gbé pọ́ aa zèṣ ní sṣu wà Dii Isailiṣ Lua k̄i wēleṣo pèlēzi Yelusaleū, ké aa e Dii ní deziṣ Lua gbàgbà yái. ¹⁷ Aa Yuda búsuu zèṣṣo, aa Salomṣṣo né Lṣṣoaū gbà gbāa wè àaṣ, ké aa Davidi ní Salomṣṣo tufasè yái.

Lṣṣoaū daē

¹⁸ Lṣṣoaū Yelimo né Maalata, Davidi tṣūna sè nṣ ũ. Aà da tón Abihaili, Eliabu né, Yese tṣūnaē. ¹⁹ Negṣe pọ́ a ìaàṣṣn ke: Yeusi, Semalia ní Zahaū. ²⁰ Maalata gbēa ṣ à Abisaloū tṣūna Maaka sè, ṣ à Abia ní Ataio ní Zizao ní Selomio ìṣ. ²¹ Lṣṣoaū ye Abisaloū né Maakapizi de a nṣ k̄ini ní nṣ pọ́ i mēsēdilenéṣṣa píi. A nṣ sè bao plasaie, nṣ pọ́ i mēsēdilenéṣṣo sṣ bāaṣ. A negṣeṣ ì baakwi plasaie, nēnṣeṣ sṣ bāaṣ.

²² Lṣṣoaū d̄ile Maaka né Abia mé aṣ de k̄ia ũ aà gbéṣ guu, ké aà zṣle a gbēu yái. ²³ A ṣnṣṣopèle a negṣe k̄inipionē, à ní d̄iledile wéle bíide pọ́ kú Yuda búsuu ní Běyāmēē búsuoṣ guu píi. A kùsūakēné maamaa, mé à nṣ sèsené dasidasi.

12

Sisaki lēle Yelusaleūwa (1Kia 14.25-31)

¹ Ké Lṣṣoaū z̄inapèle kpalau mé à gbāakù, à pākpa Dii ikoyái, aàpi ní a gbéṣ píi. ² Kí Lṣṣoaū kpalablea wè sṣode guu ṣ Egipiṣ kí Sisaki mṣ lèle Yelusaleūwa, ké aa bṣ Dii kpe yái. ³ A mṣ ní s̄goṣ mēn àaa soolo (1.200) ní s̄deṣ gbēṣn àaasṣṣo lēe bāaṣ (60.000). Aà zīgṣ pọ́ bāaàṣ Egipiṣ lé v̄io ní Libiiṣ ní Sukiiṣ ní Etiopiṣ. ⁴ A Yuda búsuu wéle bíideṣ sí e à gè pè Yelusaleūwa.

⁵ Ṣ ānabi Semaia mṣ Lṣṣoaū ní Yudaṣ k̄ia pọ́ k̄āaaa Yelusaleū Sisaki yáiṣ lè a òné: Dii mṣ a pākpaazi. Ayāmeto á pākpaazi sṣ, í á na Sisakiē a z̄i. ⁶ Ṣ Yuda k̄iaṣ ní k̄ipio níziṣ būsaa mṣ: Dii maa! ⁷ Ké Dii è aa níziṣ būsaa, à yā'ò Semaiaē à mṣ: Lá aa níziṣ būsaa, má ní midēo, má tó aa bṣk̄i e tia. I ke Sisaki sabai ṣ má mē aà pṣk̄umabṣṣmēē Yelusaleūwao. ⁸ N beeo aa zṣblè, ké aa e zṣbleamēē d̄ōkṣē ní zṣblea d̄unia k̄iaṣṣeṣo.

⁹ Ké Egipiṣ kí Sisaki lèle Yelusaleūwa, à Dii kpé àizēeṣ ní kibē pṣṣo nāaa, à vua sèngbaṣ pọ́ Salomṣṣopiṣ sèle píi. ¹⁰ Ṣ kí Lṣṣoaū sèngbaopiṣ gēe p̄i ní mṣgotēo, a nà d̄ai pọ́ aaiṣ a bē zé d̄ṣaṣ d̄aanaṣṣeṣ ní z̄i. ¹¹ Tó kí lé gé Dii ua, d̄aiṣiṣ ì gēaàṣ ní sèngbaopiṣ k̄ūa. Tó d̄aiṣiṣ sù, aaiṣ ea k̄alē ní kpéu. ¹² Dii pṣ wèe Lṣṣoaūwa, ké à azia būsaa yái, ṣ i aà ke kēlekelēo. Yudaṣ yāeṣ maa.

¹³ Kí Lṣṣoaū a gbāa kàfi Yelusaleū, aà kpala lé gé. A kpalablè a wè bla ní mēndoode guue, ṣ à zṣle báawa Yelusaleū wè gēo ní plao, wéle pọ́ Dii d̄ile Isaili bui píi wéleṣo guu, ké a tó àṣ kuwà. Lṣṣoaū da tón Naama, Amṣni buiē. ¹⁴ A yāvāikè, asa i zēṣ a sṣu à Dii k̄i wēleṣo.

¹⁵ Lṣṣoaū yākeṣo za a daaleawa e a midēawa ku ānabi Semaia taalau ní gu'ena Ido láo. Lṣṣoaū ní Yeloboaūo aaiṣ z̄ika ní k̄ṣo gṣṣpiie. ¹⁶ Ké Lṣṣoaū gā, wà aà v̄i Davidi wéleu, ṣ à né Abia zṣle aà gbēu.

13

Yudaṣ kí Abia (1Kia 15.1-8)

¹ Yeloboaũ kpalablea wè bao plasaide guu ò Abia gò Yudaò kía ũ, ² à kè báawa Yelusaleũ wè àaõε. Aà da tón Maaka, Gibea gbé Ulieli tũnaε.

Abia ní Yeloboaũ aaiò zika ní kõoe. ³ Abia gè zĩlau ní zĩgõ na maao gbẽon òaasõõõ lεε òaa pla (400.000). ⁴ Yeloboaũ bõ zĩ'õpòoaazi ní gõsa gbãao gbẽon òaasõõõ lεε òaa síiõ (800.000). ⁵ Abia dèdε Zemalaiũ gbε pò kú Eflaiũ bùsu gusĩsideuwa à mè: Yeloboaũ ní Isailiò píi, à ma yãma. ⁶ A dõ ké Dii Isailiò Lua Davidi ní aà buiò kpà kpalau aa kible Isailiòwa gõp̄iio lé? Dii bàakuaaànò lé v̄io. ⁷ N beeo Nεba né Yeloboaũ, Davidi né Salomõõ ìwae bõ a diipi kpe. ⁸ Gbẽp̄a giaεo kàaaaazi, aa gbãamò Salomõõ né Lõbõaũε gõ pò a dε èwaasona ũ, a yãõ yáasi dõ, aà gbãa i ka à gínéo. ⁹ Tia kéwa ápiò sõ a zεd à gi Davidi bui pò Dii kpà kpala pò a d̄ileuõε. A zĩgõõ dasi maamaa, mé vua gáaena pò Yeloboaũ píε dii ũo kúánò. ¹⁰ A Dii gbàgbana Levii buiò ní Levii bui k̄iniò yà, ò a azia sa'onao d̄ile lá buipáleo ì kewa. Gbé pò mè ní gáaenao ní sàsakaõ mèn sopla õmε ì gõ pò pò dε Lua ũo gbàgbana ũ.

¹¹ Wápiò sõ, Dii mé wá Lua ũ, wí p̄akpaaaz̄io. Sa'onao pò aai z̄ikε Diiεo mé Aalona buiò ũ, ò Levii buiò ì d̄on̄le. ¹² Aaiò sa pò w̄i a pò káteu à tékũ o Diiwa lá gu lé dõ kõõ ní oosio, aaiò tulaletikaè téa. Aai p̄εε káεe táabũnu gbãlesaiwa, aai vua dau filiaò nana oosi ní oosio. Wámε wá Dii wá Lua yádileao k̄ua, ápiò sõ ò a p̄akpaaazi. ¹³ Lua kúwanò wá d̄oana ũ. Aà gbàgbanaò mé aa z̄ikawii d̄owá ní k̄aaεp̄εao. Isailiò, ásu zika ní Dii á deziò Luaoo, asa a b̄ánò nao.

¹⁴ Yeloboaũ zĩgõõ gbàε aa b̄ole Yudaõzi ní kpe. Aapi ní a gbéõ kú ní aε, mé b̄olenap̄io kú ní kpe. ¹⁵ Ké Yudaò lili, ò aa è wáε sumá kpe ní aεo píi, ò aa wiilè Diiwa. Sa'onao lé k̄aaεp̄ε, ¹⁶ ò Abia ní Yuda zĩgõõ kúkuakè. Ké aa kúkuakè, ò Lua tò aa Yeloboaũ ní Isaili zĩgõõ fù. ¹⁷ Gõõ pò aale bàalené, ò Lua ní náné ní z̄i. ¹⁸ Abia ní a gbéõ Isailiò kè kélekεε, an zĩgõõ na maa pò ḡagaõ gbẽon òaasõõõ lεε òaa pla ní basõõε (500.000). ¹⁹ Yudaò Isailiò bùsa gõõ bee, aa gbãamòné, ké aa s̄õkp̄ale Dii ní deziò Luazi yáí.

²⁰ Abia p̄εle Yeloboaũ zĩgõõzi, ò à ní wéleεo simá, Beteli ní Yesanao ní Ef̄õnõõ ní z̄õεwia pò liaaio. ²¹ Yeloboaũ ì d̄okõwa Abia gõõ b̄o, ò Dii aà lè a dè.

²² Abia gbãa k̄afi. Aà nõõ ḡεõ m̄endosaie, aà n̄εḡõεo bao ní plao, n̄εn̄õεo s̄õ ḡεõ ní m̄endoo. ²³ Abia yá k̄iniò ku ānabi Ido taalau, yá pò a k̄èõ ní yá pò a òõ píi. ²⁴ Abia gà, ò wà aà v̄i Davidi wéleu, ò aà né Asa z̄õle aà gbεu. Aà gõõ bùsu ku k̄ilikilie e wè kwi.

14

Yudaò kí Asa (1Kia 15.11-12)

¹ Kí Asa yázede pò Dii a Lua yei kè. ² A t̄aa sa'ok̄iò gbò, à guleŕi pò wa b̄ò d̄aaí, à gbèp̄εleo w̄iwi, à Asetaati líõ z̄õz̄õ. ³ Abia ò Yudaõne aa Dii ní deziò Lua k̄ii wεεε, aaiò aà ikoyā ní aà yádileao k̄ua. ⁴ A guleŕi pò wa b̄ò Yuda wéleεo guu d̄aaí, à tulaletikateak̄iò gbò, ò bùsu ḡò d̄õd̄õ aà gõ. ⁵ Ké bùsu ḡò d̄õd̄õ màa, ò à Yuda bùsu wéle b̄iideo k̄èkε kàε. Gb̄εe ì z̄ikaaànò gõõ beeo, asa Dii tò à ìampak̄ii èε. ⁶ A ò Yudaõne: Bùsu da wá pò ũ gbã, asa wa Dii wá Lua k̄ii wéleεε. Wà wélepiò keke káε, wí b̄ii liai ní gugwak̄ii lesiò a musu ní b̄ole gbao ní a gbãao. Wa aà k̄ii wéleεε, ò a tò wa ìampak̄ii è gupiiu. Abia wélepiò k̄èkε kàε, aale namableu.

⁷ Kí Asa Yuda zĩgõõ v̄i gbẽon òaasõõõ lεε òaa do ní basõõ (300.000), baade ní a s̄engbao z̄õõõ ní a s̄õnao. A B̄eyãm̄εε buiò v̄i zĩgõõ ũ l̄õ gbẽon òaasõõõ lεε òaa do ní basiiõ (280.000), baade ní a s̄engbao n̄enaõ ní a s̄áo. Ampii gõsa gbãaõε.

⁸ Etiopi gbé Zela b̄ò lé mó ní zĩgõõ gbẽon miliõ d̄õõ (1.000.000) ní s̄õgõõ mèn òaa do ní basõõ (300), aa mè e Malesa. ⁹ Kí Asa b̄ò gè daiaaε, ò aa z̄i'õpòok̄i Zefata guzul̄eu Malesa saε. ¹⁰ Abia kí Asa lezù Dii a Luazi à mè: Dii, gb̄εe muaannò à d̄õ gbãasaidεε gbãade wáao. Dii

wá Lua, dɔwáɛ, asa nímɛ wa sɔkpalenzi. Wa mo zíkai n gbé dasidasie beɔ n n tóɛ. Dii, nímɛ n wá Lua ũ, nsu to gbɛnazina gbãamɔno.

¹¹ Ǿ Dii tò Asa n Yudaɔ Etiopiɔ fù. Ké aale bàalɛ, ¹² ̃ Asa n a zígɔɔ pè má e Gelaa. Aa Etiopipiɔ dèdɛ dasidasi, ̃ an gbé pɔ gɔ̀ i f̃ f̃lɛr̃nɔ bo, asa Dii n a zígɔɔ n tɔɔmpaɛ. Ǿ Yudaɔ n pɔɔ nàaa dúuduu. ¹³ Aa lèlɛ wéle pɔ liaa Gelaaziɔwa, asa Dii tò ṽia wélepideɔ kù, ̃ Yudaɔ wélepiɔ pɔɔ nàaa píi, asa wélepiɔ pɔɔ dasi. ¹⁴ Aa lèlɛ pɔdãnaɔ bɔɔwa b, ̃ aa n sã n n yiongoɔ nàaa tàò Yelusaleũ.

15

Ki Asa azia kpa Luawa (1Kia 15.13-16)

¹ Lua Nisina dèdɛ Odede né Azaliawa, ² ̃ à bò gè dai Asalɛ a òè: Kí Asa n Yudaɔ n Bèyãmɛɛ buiɔ, à ma yãma ápii. Dii kúánɔ, tó a zeaànɔ. Tó a aà kíi wɛɛɛ, á aà e. Tó a pãkpaàazi s̃, a pãkpaáziɛ. ³ Isailiɔ ku Lua s̃iande sai a gɔɔplakè, sa'on yãdanɛdeɔ kuo, ikoyã kuo. ⁴ An taasikɛa guu aa èa sù Dii n Luawa, aa aà kíi wɛɛɛɛ, ̃ aa aà è. ⁵ Gɔɔ bee gea ge sua náai ṽio, dúnia buiɔ píi kú gili z̃ɔ guuɛ. ⁶ Bui n buiɔ k̃ tɔɔmpa, wéle n wéleɔ k̃ d̃ɔnz̃, ké Lua ìadámá n taasi píio yáí. ⁷ Apiɔ s̃ à s̃d̃ilɛ, ásu tó á ɔ g̃ d̃ázio, asa á a yãkɛa ase a e.

⁸ Ké Asa ānabikɛyã pɔ ānabi Azalia, Odede né ò mà, à s̃d̃ilɛ, ̃ à t̃aa pɔ kú Yuda b̃usu n Bèyãmɛɛ b̃usuoɔ wòɛwòɛ píi n pɔ pɔ kú Eflaiũ b̃usu gusiside wéle pɔ a s̃ɔ guuɔ. A Dii gbagbakii pɔ kú Dii kpé bilandaa aɛ kèkɛ, ⁹ ̃ à Yudaɔ n Bèyãmɛɛ buiɔ k̃aa píi n Eflaiũ bui pɔ mò z̃lɛ n guuɔ n Manase buiɔ n Simeɔ buiɔ, asa wa è Dii aà Lua kuaànɔɛ, ̃ wà b̃òlɛ Isaili b̃usuɔ dasidasi, wà mò nàwà.

¹⁰ Kí Asa kpalablea wè g̃ɛode mo àaɔde guu ̃ aa k̃aa Yelusaleũ. ¹¹ Zibeezi aa sa'ò Diiwa n pɔ pɔ aa nàaa aa s̃ùdeɔ, zù mèn òaa àaɔ n basoo (700) n s̃ã mèn òaasɔsɔo lɛɛ s̃opla (7.000). ¹² Aa lɛgbè aa mè wà Dii n deziɔ Lua kíi wɛɛɛ n ñsemendoo, n s̃ɔ iɔ kuwà. ¹³ Gbé pɔ g̃i Dii Isailiɔ Lua kíi wɛɛɛlɛ à g̃aɛ, nɛf̃ɛnɛnan nò, gbɛz̃ɔn nò, g̃ɔɛn nò, ñɛn nò. ¹⁴ Aa lépi gbè Diiɛ n k̃ɔfi gbãao n p̃na wiio n k̃aaɛɛao n kuupɛaoɛ. ¹⁵ Yuda b̃usudeɔ pɔ k̃ena lé pɔ wa gbèpi yáí, asa aa lépi gbè n ñsemendooɛ. Aa aà kíi wɛɛɛ n p̃ɛão, ̃ aa aà è, ̃ a tò aa ìampakii è gupiiu.

¹⁶ Kí Asa a dazi Maaka b̃ò kíakɛu se, ké à Asetaati lí pɔ Lua ye a g̃iyãio pèlɛ yáí. Kí Asa lípi z̃ò a p̃aa kèlɛkɛɛ, ̃ à t̃es̃òwà Sed̃o guzulɛu. ¹⁷ A azia kpà Diiwa e a w̃eni léuɛ, āma i e guleɛí pɔ wa b̃ò sa'okii ũ Isaili b̃usuɔ dàaí píio. ¹⁸ A vua n ánusuo n p̃ɔp̃alɛ pɔ aapi n a maɛo d̃ilɛ Dii pɔ ũ s̃èlɛ k̃alɛ Dii kpéu. ¹⁹ Zi kuo e aà kpalablea wè bla s̃osaideu.

16

Ki Asa kpalablea yá gbɛzã (1Kia 15.17-24)

¹ Kí Asa kpalablea wè bla síiɔsaide guu ̃ Isailiɔ kí Baasa mò lèlɛ Yuda b̃usuwa, ̃ àlɛ bíibo Lamai, ké gbèɛ suli b̃o ge àli g̃ɛ Yudaɔ kí Asa b̃usuuo yáí. ² Ǿ kí Asa ánusuo n vua pɔ kú Dii kpé làasiuɔ s̃èlɛ n pɔ pɔ kú a be làasiuɔ, à gbéɔ z̃ìò Sili b̃usu Benadada pɔ lé kible Damasiwa à mè: ³ Wà ledoũkɛ, lá ma mae n n maɛo kè yãawa. A ánusuo n vuaon kɛ. Ledoũ pɔ n ṽi n Isailiɔ kí Baasao g̃bo, i gomala n a zígɔɔ. ⁴ Ǿ Benadada ledoũkè n Asao, à a zígɔɔ gbàɛ aa gé lélɛi Isaili wéleɔwa. Aa Iyoni s̃i n Dão n Abeli Bemaakao n Nefatali bui wéle pɔ w̃i k̃úsua kálɛuɔ pii. ⁵ Ké Baasa a baomà, à bíiboa Lamai tò à kámabò n z̃ipio. ⁶ Ǿ kí Asa mò n Yudaɔ píi, aa Lama gbɛɔ n lí pɔ Baasa lé bíibòɔ s̃èlɛ à gè bíibòò Gɛbai n Mizipao.

⁷ Zibeezi gu'ena Anani mò Yudaɔ kí Asa lè, a òè: Lá n sɔ̀kpàlɛ Silio kíazi, ni sɔ̀kpàlɛ Dii n Luazio, Silio kía zígɔ̀ pílímaɛ. ⁸ Etiopi ní Libiio zígɔ̀ ní ní sɔ̀goɔ ní sɔ̀deɔ dasi fá! Ké n sɔ̀kpàlɛ Diizi, i ní nanɛ n ɔ̀zió lé? ⁹ Asa Dii ì wéte dúniazi píie, ké à e gbãa káfi gbé pɔ̀ aa nízia nàe a ɔ̀ziɔne. N sɔ̀kɛkɛe we fá! Za gbã waɔ zikannɔe. ¹⁰ ɔ̀ kí Asa pɔ̀ pà gu'enapizi à aà dàkpɛu, ké aà za fɛ̀aàzi yá pɔ̀ a ò yáí. Gɔ̀pɔ̀ kí Asa wétɛ̀amò gbéɔ̀ne maamaaɛ.

¹¹ Kí Asa yákeɔ ku Yudaɔ ní Isaili kíaɔ ladau za a daalɛawa e a midɛawa. ¹² Aà kpalablea wè bla m̀ndosaide guu ɔ̀ gyã aà lè a gbálaɔwa. Aà gyãpi pásí, àma i Dii kíi wɛ̀lɛo, sema ɛ̀sedeɔ. ¹³ Aà kpalablea wè bla ní m̀ndoodɛ guu ɔ̀ à gà. ¹⁴ Wà aà gɛ wùlɛ wùlɛkíi pɔ̀ wà pɔ̀ gínana bui pii ní tulaleti bui yáalɛɔ wíawa, ɔ̀ wà aà vì mia pɔ̀ wa yòè Davidi wéleu. Wà té zɔ̀ kà, wà pɔ̀piò kàu aà gè kpɛlaa yáí.

17

Yudaɔ kí Yosafa

¹ Aà né Yosafa zòlɛ aà gbɛu, ɔ̀ à sɔ̀kɛ Isailio yá musu. ² A zígɔ̀ kàlɛkalɛ Yuda bùsu wéle bíideɔ guu pii, mé à gudɔ̀akíio díledíle Yuda bùsuu ní ɛ̀flaiũ bui wéle pɔ̀ aà mae kí Asa síɔ. ³ Dii kuaànɔ, asa à Dii zé sè lá a dezi Davidi sè káauwaɛ, i táaɔ kíi wɛ̀lɛo. ⁴ A a mae Lua kíi wéle, a aà yádíleɔ kúa, i Isailio ɔ̀lɛsɛo. ⁵ Dii tò à zínápèlɛ kpalau, ɔ̀ Yudaɔ gbadàè mípii, aà àizɛɔ ní aà gawio zɔ̀. ⁶ Aà mi daa ía Dii yá musu, ɔ̀ à gulesí pɔ̀ wa bò Yuda bùsuuɔ dàai, à Asetaati lípɛlɛo zòzò.

⁷ Aà kpalablea wè àaɔde guu ɔ̀ à a íwaɛ beɔ gbàe yádadainé Yuda wéleɔ guu: Benaili, Obadia, Zakali, Netaneli ní Mikaiiao. ⁸ Levii buie beɔ kú ní guu: Semaia, Netania, Zebadia, Asaeli, Semilamɔ, Yonatãa, Adonia, Tobia ní Tobadoniao. N sa'onaa beɔ lɔ: Elisama ní Yolaũo. ⁹ Aa Dii ikoyã lá sè aa gè Yuda bùsu wéleɔ kèlɛò pii, aa yádaaoné. ¹⁰ ɔ̀ vía bùsu pɔ̀ liaa Yuda bùsuzio deɔ kùkù Dii yá musu pii, aai fɛle Yosafawa ní zioo. ¹¹ Filitɛɔ mò aà gbà ánuusu, mé Laalubuɔ m̀dè ní sásakaɔ m̀n òaasɔɔ lɛɛ sɔpla ní òaa àaɔ ní basɔoo (7.700) ní blesanaɔ m̀n òaasɔɔ lɛɛ sɔpla ní òaa àaɔ ní basɔoo (7.700).

¹² Yosafa lé káfi, aà gwea lé dede. A zegikíi gbãaɔ bò, à kùsũakalɛwéleɔ kàlɛ Yuda bùsuu. ¹³ A zì zɔ̀ kè Yuda wéleɔ guu, mé a zígɔ̀ gɔ̀sa gbãaɔ ví Yelusaleũ. ¹⁴ Wà zígɔ̀piò nàò an dezi uawaɛ. Yuda zígɔ̀ dɔ̀aanaɔn ke: Adena ní a zígɔ̀ gbéɔn òaasɔɔ lɛɛ òaa do ní basɔoo (300.000). ¹⁵ A gbɛa Yohanani ní a zígɔ̀ gbéɔn òaasɔɔ lɛɛ òaa do ní basiiɔ (280.000). ¹⁶ A gbɛa Amasia, Zikeli né pɔ̀ d̀òaa azia kpà Diiwa ní a zígɔ̀ gbéɔn òaasɔɔ lɛɛ òaa do (200.000). ¹⁷ Bèyámɛɛ bui nɛgɔ̀na Eliada ní a zígɔ̀ gbéɔn òaasɔɔ lɛɛ òaa do (200.000), baade ní a sáo ní a sèngbaoo. ¹⁸ A gbɛa Yozaba ní a zígɔ̀ gbéɔn òaasɔɔ lɛɛ òaa do baosai (180.000), baade ní a gòkɛbɔ.

¹⁹ Dɔ̀aanapiò ku kía íwaɔ guue, gbé pɔ̀ kía ní díle Yuda bùsu wéle bíideɔ guuɔ bàasi.

18

Anabi Mise yá pɔ̀ a su oa Ahabuɛ (1Kia 22.1-28)

¹ Yosafa àizɛɔ ní aà gawio zɔ̀, ɔ̀ à Ahabu nɛnɔe sè a néɛ. ² Gɔ̀pɔ̀la gbɛa à gè Ahabu gwai Samali. ɔ̀ Ahabu sãò ní zuɔ dèdèè dasidasi ní gbé pɔ̀ aa kuaànɔ, à nàewà aà gɛ lélɛɛ Lamɔtu Galadawa. ³ Ahabu Yosafa là à m̀è: Nyɔ̀ gɛmanɔ zíu Lamɔtu Galadao lé? Yosafa wèwà à m̀è: Wá douɛ, ma gbéɔ́á n gbéɔ̀ne. Wá gɛnnɔ zíuɛ. ⁴ ɔ̀ à èa m̀è: Dii la gía. ⁵ Isailio kíapi ànabi ɛ̀genaa káaa gbéɔn òaa pla, ɔ̀ à ní lá à m̀è: Wà gé zíu Lamɔtu Galadadeɔwa yã, ge wà kámaboɛ? Aa wèwà aa m̀è: Gé! Lua a ní nanɛ n ɔ̀zié. ⁶ ɔ̀ Yosafa m̀è: Dii ànabi ku la wà aà laoa? ⁷ Isailio kía wèwà à m̀è: Gɔ̀e ku lɔ, wí mɛ̀è Mise, Imela néɛ. A fɔ̀ yágbɛawéɛ Diiwa

fá, āma má yeaàzi no, asa ìli àsi maa omεε ziio, sema a b̄εε. 7 Yosafa m̀: Nsu o màao kí! 8 7 Isailio kía a ìwaɔ do s̄isi à m̀: Ge ñ Imela né Mise s̄isi aà m̀ kpakpa.

9 Isailio kía ní Yudaɔ kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa z̄ɔlea ní báaɔwa p̄wengb̄εze p̄ó kú Samali bíibole sae, 5 ānabi egeɛnapiɔ lé yāyaaa'o ní ae. 10 Kenaana né Zedekia m̀ pí lán kóbaɔwa à m̀: Dii m̀ kóbae beeɔ r̄yɔ Siliɔ z̄ɔz̄ɔð ñ ní deɛɛð pii. 11 7 ānabipio lé yá doũ o nípii aale m̀: Ge ñ léle Lamotu Galadawa, r̄yɔ fuao. Dii ní nánε n ɔz̄le. 12 Gb̄é p̄ó gè Mise s̄isii òè: Anabi d̄aɔ lé kè doũe laɔ! Asi maa aale o kíe. Yā doũpi o s̄. Asi maa oè. 13 7 Mise m̀: N Dii kuao, yá p̄ó Lua ò, bee 5 má o.

14 Ké à kà, kí aà là à m̀: Mise, wà gé z̄iu Lamotu Galadadeɔwa yà, ge wà kámaboε? A wèwà à m̀: Ge ñ lélewà me! Nyɔ fuao. Lua ní nánε n ɔz̄le. 15 7 kí òè: Gēn ūma ní ye mà onε, r̄isu eεtomεeo ni? Siana o ní Diio. 16 7 Mise m̀: Ma Isailio è fāaaa s̄is̄io p̄oleu lán s̄a p̄ó dāna v̄ioɔwa.* 7 Dii òmεε, gb̄épio d̄aana v̄io, an baade tá a be ní a aafia. 17 7 Isailio kía ò Yosafae: Ni ma we ya? Mi onε ìli àsi maa omεeo, sema a b̄εeo lò?

18 7 Mise èa m̀: Dii yāma! Ma Dii è z̄ɔlea báawa,† luabe gb̄é dasio zea aà sae ɔplaii ní zεeiɔ.‡ 19 7 Dii m̀: Déme a e k̄nikεmεε Ahabue aà gé lélei Lamotu Galadawa, i ga wei? Wáane ò kéwa, lootē ò kéwa, 20 5 nis̄inae b̄ò m̀ zè Dii ae à m̀: Má ge k̄nikεè. 7 Dii aà là à m̀: Nyɔ ke kpelewa ni? 21 7 a wèwà à m̀: Má ge soso ka aà ānabioɛne ní léu nis̄in eεde ūε. § 7 Dii m̀: Nyɔ f̄ k̄nikεè, r̄yɔ fuao. Ge ñ ke màa. 22 Màa nis̄in eεdepi s̄oso kà n ānabie beeɔne ní léu, kási s̄ò àsi b̄εε 5 Dii ò n yá musu. 23 7 Kenaana né Zedekia gè Mise s̄anke à m̀: Zé kpele Dii Nis̄ina sè à gòà à gè yā'ònei? 24 7 Mise wèwà à m̀: Gɔɔ p̄ó n ge ulεi kp̄eu kpea, r̄yɔ zépi d̄. 25 7 Isailio kía m̀: A Mise k̄u tað w̄le kí Amɔ ní ma né Yoasio kíi. 26 A oné ma m̀ aa aà dakpeu. Aasu p̄oe kpawào, sema p̄εe ní ío e mà ge suð aafia. 27 Mise m̀: Tó n su aafia, Dii mé i damεε má òneo. 7 Mise èa m̀: A baade píi ma yápi mào lò?

Ahabu gaa Lamotu Galada

(1Kia 22.29-35)

28 Isailio kía ní Yudaɔ kí Yosafao gè Lamotu Galada. 29 7 Isailio kía ò Yosafae: Má azia lileε, mí si z̄iu. Mpi s̄ò r̄yɔ ku la ní n kible'ulao daa. 7 Isailio kía azia lile à s̄i z̄iu. 30 A m̀ lè Siliɔ kía ò a s̄ogo d̄aanaɔne à m̀: Asu gb̄ee we z̄ipiuo, néf̄enena ge gb̄ez̄ɔ, sema Isailio kía ado. 31 Ké s̄ogo d̄aanapio Yosafa è, aale e Isailio kíaε. Ké aa s̄uwà, 5 Yosafa wiilè, 5 Dii d̄aàle a tò aa gòàla. 32 Asa ké aa è Isailio kía no, 5 aa aà tò we.

33 Gb̄ee ka tò Isailioɔgu p̄a yái, 5 à gè Isailio kíapi p̄a à gè aà mò ula p̄εk̄io zānguo. A ò a s̄ogobaanae: Leliaa wà b̄o z̄iu, ma ke'lae we. 34 Z̄ipi gb̄aakù gɔɔ bee, mé Isailio kíapi zea a s̄ogo guu à d̄idiwà, aà ae d̄a Siliɔwa e oosi. Ké íatē gè kp̄eu, 5 à gà.

19

1 Ké Yudaɔ kí Yosafa lé su a be Yelusaleū aafia, 2 gu'ena Yehu, Anani né b̄ò gè daiaàle, a òè: N d̄a gb̄ev̄aiɔle maaa? N yea gb̄é p̄ó za Diiguɔzi maaa? A yái Dii p̄o f̄anzi. 3 N beeo à yāmaa èma l̄, ké n zèð ñ a k̄ii wεεle, 5 n wá b̄usu Asetaati lipεeɔ z̄òz̄.

Yosafa yákpalekenaɔ dilédileα

4 Yosafa ìb̄ ku Yelusaleū, āma ìb̄ be gb̄éɔ guu za Beεseba e Eflaiū b̄usu gusis̄ideue, a tò gb̄éɔ èa s̄u Dii ní dezio Luawa. 5 A yákpalekenaɔ dilédile Yuda b̄usu w̄le bíideɔ guu. 6 A òné: A laaidɔ yá p̄ó ále kewa, asa i ke gb̄enazina ále keèò, Diie. Aɔ kúánɔ á yáḡɔḡoane guue. 7 Aliɔ Dii v̄ia v̄i. A laaika! Dii wá Lua lí yāfaasai keo, ìli gb̄é zāboo, ìli gbagusaesio.

* 18:16 Nao 27.17 † 18:18 Isa 6.1 ‡ 18:18 Yob 1.6 § 18:21 2Tes 2.11-12

⁸ Yosafa Levii buieo ní sa'onaeo ní Isaili uabeleeo ðile Yelusaleũ Dii yákpalekenao ũ aao lekpaao boaa. ⁹ A yádilené à mè: Aoo Dii vía ví, í zíkèè ní náaio ní nòsemendoo. ¹⁰ Tó á gbé pò kú ní wéleoo guuo mòwá ní yáo, gbèdea yá ge ikoyá pàlen nò, yádilea ge otondokii ge yádilenen nò, àli ledamá, ké aasu táaeke Diiè, i pokūmabobowá ní á gbéoo yáí. Aoo ké màa, ké ásu duunakoo yáí. ¹¹ Sa'onkia Amalia mé á gbèzoo ũ Dii yápii musu. Isimaela né Zebadia, Yudaoo gbèzoo mé á gbèzoo ũ kí yá musu. Levii buio mé á lakēnao ũ. A sōdile àoo zíkè yápiowa, Dii io kú ní gbēmaaoe.

20

Yosafa ziblea Mɔabuwa

¹ Bee gbèa Mɔabuoo ní Amōnio ní Mēu buieo mò zíkai ní Yosafao. ² Wà mò wa ò Yosafae: Zīgō dasio bō Edō ũsusu Isida Wiside baale, aale mó zíkainno. Aa kà Asasō Tamaa kò. Omē Engedi ũ. ³ Vía Yosafa kù, ò à zèò à donle gbèa Diiwa, ò à gōdile Yudaone aa lēye mīpii. ⁴ O Yudaoo kàaa donle gbèaa Diiwa yáí. Aa bō Yudaoo būsuo wéle pii guu aa mò aà kíi wēlei. ⁵ Yosafa fèlè zè Yelusaleũdeoo ní Yudaoo pò kàaaa Dii ua dafu guuo kpèele ⁶ à mè: Dii wá dezio Lua, Lua Musuden n ũo lò? Nioo kible bui pii būsua. Gbāa ní ikoo ku n oziè, gbēe lí fō kpàneo. ⁷ Wá Lua, n gbé pò kú yāa būsue beeo yà n gbé Isailione, ò ní kpà n gbēna Ablahaũ* buipiowa e gōpii. ⁸ Wá kú a guu, wa kpéè bee dōne wa mè, ⁹ tó ní tò músi wá lé, ké níle wá wetā yáí, fēnda ge gagyā ge nōanan nò, wá zē n aē kpé pò n tó kuwàe bee kpèele, wí wiilema wá taasikèa guu, ní síwanoo, ní wá suaba. ¹⁰ Tia kéwa, Amōnio ní Mɔabuoo ní Sei gbēsīsīdeoo fèlewano. Ké Isailioo bōlè Egipi, ni we aa lèlè ní būsuo wao, ò aa pàalené, aai ní midēo.† ¹¹ Gwa lá aale kewēe sa, aa mò lé wá yá aale wá bōlè būsuo pò ní kpàwáú. ¹² Wá Lua, níyō yágōgōrínno lé? Wápio, wá gbāa ví zīgō dasidasi pò fèlewáe beeo oziō. Wá dō lá wá kēo. Wá wé donzi.

¹³ Yudaoo sí Dii aē we ní ní nōoo ní ní néo. ¹⁴ Levii né Asafa bui Yaaziè, Zakali né, Benaia tōūna, Yeieli síwena, Matania sōkpae ku zā guu we, ò Dii Nisina dèdewà ¹⁵ à mè: Kí Yosafa ní Yelusaleũdeoo ní Yudaoo pii, à swákpa! Yá pò Dii óén kē: Asu to vía á kōo. Asu bílikè zīgō dasidasipio yá musuo, asa zīpi de á yá ũo, Lua yáe. ¹⁶ A gémá zia. Zizi gbèbōlè ò aa sé, á ní le guzulè léwa boaa ní Yelueli gbáao. ¹⁷ I kē á zika we no. A zē tēe, í e lá Dii á a suaba. Yelusaleũdeoo ní Yudaoo pii, ásu to vía á kōo, ásu bílikēo. A gémá zia, Dii aoo kúanōe.‡

¹⁸ Yosafa kùlè à mipèlè, ò Yelusaleũdeoo ní Yudaoo pii kùlè Diiè aa wùlè ní gbēeu. ¹⁹ O Levii né Keata ní Koleo buio fèlè lé Dii Isailioo Lua sáaukpa gbáugbāu.

²⁰ Aa fèlè koo káaukaau, ò aa Tekoa gbáa zé sè. Ké aale dazēu, ò Yosafa mè: Yelusaleũdeoo ní Yudaoo, à ma yāma. A Dii á Lua náaikè, í á gba gbāa. A aà ānabio yási, á tá i kē na. ²¹ Ké à lekpaáínnō, ò à gbéoo ðile aa dōaa zīgōone, aao lesi Diiè ní ní lousisi'ulao daa, aao mē: A Dii sáaukpa, asa aà gbēkè láaa vío.

²² Goo pò aa nà lesiawa ní gulakēao ní Dii táasilēao, ò Diipi tò Amōnio ní Mɔabuoo ní Sei gbēsīsīdeoo pò aale léle Yudaoo būsuwapioo kpàkpakōa, ò zī zōlémá. ²³ O Amōnio ní Mɔabuoo lèlè Sei gbēsīsīdeoo wa, ké aa e ní dēde míomio yáí. Ké aa ní dēde aa làa, aa líaa ní kōo, aale kō dēde. ²⁴ Ké Yudaoo kà gugwakii gbáau, ké aa zīgōo kíi gwà, ò aa ní gēo è kpálè tōole, gbēe i bōo. ²⁵ Yosafa ní a gbéoo gè ní pōo naaai, ò aa potuooo ní kūsūao ní pokasoo ní pò bēēdeoo è zōozōo. Aa nàaa, aai fō sè píio. Aa ní pōo sèlè e gōo àaōe, ké a zōo yáí. ²⁶ A gōo síiōde zī aa kàaa Sáaukpaguzulēu, asa wekii aa Dii sáaukpāu. O wī mē gupie Sáaukpaguzulè e ní a gbāo.

²⁷ Yelusaleũdeoo ní Yudaoo pii èa lé tá Yelusaleũ ní pōnao, Yosafa mé dōaaa, asa Dii tò aa pōnakè ní ibēoo yá musue. ²⁸ Ké aa kà Yelusaleũ, aa gè Dii ua ní mōonlēao ní domalēao ní

* 20:7 Isa 41.8, Zaa 2.23 † 20:10 Iko 2.4-19 ‡ 20:17 Bōa 14.13-14, Iko 20.1-4

kàapeao. ²⁹ Ké b̀usu pii kĩà mà lá Dii zíkà ní Isailiò ibeεo, Lua tò vĩà ní kú m̀pii. ³⁰ Ǿ Yosafa z̀lεa báawa yákelesai, aà Lua aà gbà ìampak̀i gupiiu.

Yosafa kpalablea yá gbεzā
(1Kia 22.41-50)

³¹ Lá Yosafa de Yudaò kĩà ùn we. Aà wè bla s̀osaide guu ̄ à kpalablèu à z̀lεe báawa Yelusaleũ wè baas̀o. Aà da tón Azuba, Seli née. ³² A zè ní a mae kí Asa yákeao, i pãaleo, à yá pò Dii yei kè. ³³ N beeo i gulesí pò wa b̀o daaño. E tia gbé̄o i ní s̄o wè ní deziò Luaeo. ³⁴ Yosafa yá k̄iniò ku Anani né Yehu yá pò kú Isaili kĩà ladau za a kpalablea daaleawa e a midεawa.

³⁵ Gbezā Yudaò kí Yosafa ledoukè ní Isailiò kí Aazia pò de yāvāikena ūo. ³⁶ Yosafa ledoukèaàno gó'ilenā laatab̀o kea yá musue. Ké wà gópiò kè Eziògbeεe, ³⁷ Dodava né Eliezeεe, Malesa gbé̄ anabikekè Yosafae à mè: Lá n ledoukè ní Aaziao, Dii a z̄i pò ní kèo gbooe. Ǿ gópiò w̄iwi, aai e b̀o ní táo ísīaa wà laataò seo.

21

Yudaò kí Yeholau
(2Kia 8.16-24)

¹ Ké Yosafa gā, wà aà mia kpāk̄i ní a deziò Davidi wéleu, ̄ aà né Yeholau z̀lεe aà gbeu. ² Yeholau dāunaon ke: Azalia, Yeieli, Zakali, Azaliahu, Mikaila ní Sefatiao. Isailiò kí Yosafa néon we pii. ³ An mae ní gbá ánuusu ní vuao ní pò beεedeo maamaae ní Yuda b̀usu wéle bíideo, ̄ à Yeholau kpà kpalau, ké aà yoae yái. ⁴ Ké Yeholau z̄inapèle giūgiū a mae kpalau, ̄ à a dāunapiò dède ní f̄endao m̀pii ní Yuda kĩào l̀o.

⁵ Aà wè baakwi ní plaode guu ̄ à kpalablè, à z̀lεe báawa Yelusaleũ wè swaāε. ⁶ A Isaili kĩà olesè lán Ahabu bedeo wae, asa à Ahabu nenoe sè n̄o ūe, ̄ à yá pò Dii yeio kè. ⁷ Dii i we Davidi buiò kàaleo, ké aà bàa kú ní Davidio yái, asa à legbèè à mè aà bui aò de kĩà ū g̀o piie.*

⁸ Yeholau pi kpalablea g̀o Edoũò nízia s̄i Yudaowa, † ̄ aa nízia kĩà kpà. ⁹ Ǿ Yeholau gè we ní a ìwaò ní a s̀gogò pii, ̄ Edoũò koez̄aazi ní a s̀godeo. Ǿ à f̄ele gwāasina, à ní kēaa à tà. ¹⁰ Ǿ Edoũò nízia s̄i Yudaowa e ní a gbāo. G̀o bee ̄ Libenadeo nízia s̄i Yudaowa l̀o, ké Yeholau pāk̀pà Dii a deziò Luazi yái. ¹¹ A gulesiò b̀o Yuda b̀usu s̄is̄iowa se, ̄ a tò Yelusaleũdeò gbālè táa yá musu e Yudaò gè kè Diiwa.

¹² Anabi Elia lá kpāsāè à mè: Dii n dezi Davidi Lua mè, ni n mae Yosafa ge Yudaò kí Asa olesεo. ¹³ N Isaili kĩà olesè, ní tò Yelusaleũdeò ní Yudaò pii gbālè táa yá musu lá Ahabu bedeo kèwa. N n dāunaò dède l̀o, n mae bede pò an maa denlapiò. ¹⁴ Dii a to k̄isia z̀o n gbé̄o le ní n neḡoéo ní n naò ní n àizeo piie. ¹⁵ Mpi s̄o, gyā z̀o a n le, i g̀o plakenn̄o. Nȳo n̄oεe gyā ke e n̄ n n̄ona pa gb̄o ū.

¹⁶ Dii Filit̄eo ní Laalubu pò kú Etiopi saeo sóikè Yeholauwa. ¹⁷ Ǿ aa lèle Yudaowa aa s̄i ní b̀usu, aa kibe pò sèle pii ní aà néo ní aà naò. Aà neḡoεe i ḡèo, mé i ke aà né gbezāna Aazia bàasio. ¹⁸ Yápiò pii gbea Dii tò gyā pò a gbágbādo aà lè a n̄onau. ¹⁹ Gyāpi g̀o plakèaàn̄o, a ye kaiaàn̄o wè pla, ̄ gyāpi aà n̄onaò b̀lε, à gà ní wāwā z̀o. Aà gbé̄o i té z̀o kaè aà gè kpela yái lá aa kè aà deziònewao. ²⁰ Yeholau wè baakwi ní plaode guu ̄ à kpalablèu, à z̀lεe báawa Yelusaleũ wè swaāε. Ké à ánuatò, gbēe i aà bekeo, ̄ wà aà v̄i Davidi wéleu, wi aà mia kpāk̄i ní kĩà k̄iniò.

22

Yudaò kí Aazia
(2Kia 8.25-29, 9.27-29)

* 21:7 1Kia 11.36 † 21:8 Daa 27.40

¹ Yelusaleũdeɔ aà né gbɛzāna Aazia kpà kpalau aà gbɛu, ké gbāamɔnde pɔ sɪ́ ní b̀ouu ní Laalubuɔ aà v̄iɔ d̀ede pii yáí. ɔ Yudaɔ kɪ́ Aazia, Yeholaũ né nà kpalableawa. ² Aà w̄è bao ní plaode guu ̄ à kpalablè, à z̀èlè báawa Yelusaleũ w̄è doe. Aà da t̀ón Atalia, ɔmeli t̀ũnae. ³ Aàpi s̄ɔ à Ahabu bedeo ɔlesè, asa aà da mé nàewà ní v̄aíkɛao. ⁴ A yá pɔ Dii yeio k̀e lán Ahabu bedeo wa, asa aame aa g̀ò aà ledamadeɔ ũ aà mae gaa gbɛa, ̄ aa aà ̄̀ɔkpà. ⁵ A ní ledama mà, ̄ à g̀è nà Isailio kɪ́ Ahabu né Yolaũwa, aa g̀è z̀ikai ní Silio kɪ́ Azaelio s̄anu Lamɔtu Galada. Silio Yolaũ k̀è'ia, ⁶ ̄ à èa tà Yezelɛe e a b̀ò àò ĺaa. ɔ Aazia g̀è w̄ékpaleiaazi we.

⁷ Aazia gɛa Yolaũ gwai b̀ò Lua kíie, ké wà e aà de yáí. Ké à kà, à b̀ò ní Yolaũo, aa g̀è dai Nimisi né Yehule. A m̀ò lè Dii Yehu d̀ile aà Ahabu bedeo midɛe. ⁸ Gɔɔ pɔ Yehupi lé sé ní Ahabu bedeo màa, à kpàaũ ní Yuda ḱiao ní Aazia v̄iɔ né pɔ de aà íwaɔ ũ, ̄ à ní dede. ⁹ Wà g̀è Aazia w̄èelɛ, ̄ wà aà è ulɛa Samali, ̄ wà aà k̀ù wà s̀uò Yehue, ̄ wà aà d̀è. Wà aà v̄i, asa wà mè Yosafa pɔ Dii kíi w̄èelɛ ní ǹsemendoo t̀ũnae. Aazia be gb̄e ku à z̀ɔ̀k̀ù à kà kpalableao.

Yoasi ní a dazi Ataliao
(2Kia 11.1-20)

¹⁰ Ké Aazia da Atalia è a né Aaziapi g̀à, ̄ à nà Yuda kíabuiɔ dedɛawa, ¹¹ ̄ kɪ́ Yeholaũ nenɔe Yosɛba Aazia né Yoasi s̀è ní sae ḱiane pɔ w̄alɛ ní dedepio guu, ̄ à aà ùlɛ kpɛa pɔ liio kálɛau ní nɔe pɔ lé ỳɔ kpawào. Kɪ́ Yeholaũ né Yosɛbapi mé sa'onkia Yoiada nɔ ũ, Aazia d̄aɛɛ. A népi ùlɛ Ataliae, i e aà d̀èo. ¹² ɔ népi ulɛa Dii ua we ní nɔepio e w̄è soolo, gɔɔ pɔ Atalia lé kible Yuda bùsuwa.

23

¹ A w̄è soplade guu sa'onkia Yoiada b̀ò à s̀d̄ilɛ, ̄ à ledouk̀è ní z̀iḡɔ badeɛ beeo: Yeloũ né Azalia, Yohanani né Isimaɛla, ɔbedi né Azalia, Adaia né Maasea ní Zikeli né Elisafao. ² Aa Yuda bùsu k̀èlɛ aa Levii buio ní Isaili uabeleo k̀aa w̄éle ní w̄éleo, ̄ aa s̀ù s̄anu Yelusaleũ. ³ Gb̄é pɔ wà ní k̄aaapio ȳayè ní ḱio Lua ua. ɔ Yoiada mè: Ḱia népi a kpalable, lá Dii a legb̀è Davidi buio yá musuwa.* ⁴ Yá pɔ á ken ke: Tó á sa'onao ní Levii buio m̀ò gud̄ɔai k̄amaboḡɔzi, á ḡali séiadeɔ aao Lua kpé b̄oleo d̄́aa, ⁵ á ḡali plaadeɔ s̄ɔ ío kibe d̄́aa, á ḡali aādeɔ ío ɛkpalea B̄ole d̄́aa, á gb̄é k̄inio s̄ɔ, àò ku Dii ua. ⁶ Gb̄e su ḡe Dii kpéuo, mé i ke sa'onao ní Levii bui pɔ lé z̀ike weɔ bàasio. Aame aa ḡeu, asa aa gb̄alɛao, gb̄é k̄inio s̄ɔ à zɛ ní z̀i pɔ Dii dàéo. ⁷ Levii buio lia ḱizi, baade ní a ḡokɛb̄oo k̄ua, aai gb̄é pɔ s̀ù g̀è Dii kpéuo de. Aò k̀ù ní ḱio gu pɔ àlɛ ḡeu pii.

⁸ Levii buio ní Yudaɔ k̀è lá sa'onkia Yoiada ònéwa. An baade ní a gb̄é pɔ aale k̄amaboo ní gb̄é pɔ aale m̀ó ní l̄eũkpakeio pii, asa Yoiada í ní ḡalie gbaeo. ⁹ ɔ Yoiada kɪ́ Davidi s̄onao kpà z̀iḡɔ badepio wa ní a s̀engbao pɔ k̀ù Dii kpéuo, a néna ní a z̀ɔ̀o. ¹⁰ A gb̄é k̄alɛ Dii kpé ní a sa'ok̄io kpɛelɛ, sea za Dii kpépi ɔplaa oi e a zɛe oi, baade ní a ḡokɛb̄oo k̄ua né kíapi d̄́aa yáí. ¹¹ ɔ Yoiada ní a néo b̀ò ní népio, aa kíafua kpàè, aa Lua ikoyá lá kpàwà. Aa n̄isikà aà miwa aa aà kpà ḱia ũ, ̄ baade mè: Lua ḱia d̄́o ní aafiao!

¹² Ké Atalia kía pɔ gb̄é lé ke, aale bàale aale wiilepi mà, ̄ à f̀èlɛ g̀è ní kíi Dii ua. ¹³ Ké à wez̀ù, à kɪ́ è zɛa a m̀pɛlɛ sae Dii kpé kpɛelɛ. Z̀iḡɔ badeɔ ní k̄aaepenao s̄i aà sae, mé gb̄épii lé pɔnake aale k̄aaepɛ, mé l̀esinao d̄baaa ní táasileao ní p̀ò'ɔb̄onao. ɔ Atalia a p̀okasao ga k̀è à wii p̄alɛ à mè: Wà b̀ò ma kpɛe! Wà b̀ò ma kpɛe! ¹⁴ Sa'onkia Yoiada ò z̀iḡɔ badepionɛ: A nɔepi se b̀ò bàasi, í gb̄é pɔ b̀ò t̄eaaziɔ dede ní f̀endao. Asu à aà de Dii uao. ¹⁵ Gɔɔ pɔ nɔepi kà kibe b̄ole pɔ w̄i me S̄́ B̄ole guu, we wà aà k̀ùu wà aà d̀è.

¹⁶ ɔ Yoiada ledouk̀è ní Diio, ké aapi ní ḱio ní gb̄épii e aao de Dii gb̄é ũ yáí. ¹⁷ ɔ wà g̀è Baali kpé gb̀ò m̀pii, wà a sa'ok̄io ní a t̄aa w̄iwi, ̄ wà Baali sa'ona Mat̄a d̀è sa'ok̄ipio sae.

* 23:3 2Sam 7.12

18 Yoiada Dii ua nà Levii bui sa'onaaone ní ɔzĩ aao wéteti. Davidi mé ní díledile yāa à mè, aali sa pò wĩ a pò káteu à tékū o Diiwa a ua ní pɔnakeao ní lesiao, lá a ku Mɔizi ikoyā guuwa. 19 A bíibòledɔanao díledile Dii ua bɔleɔ, ké gbé gbálae su gēuo, baa gbálea kpele buin nò. 20 ɔ à zīgɔ badeɔ sè ní gbāadeɔ ní kpalablenao ní gbé kɔniɔ pĩi, aa bò Dii ua ní kíó, aa bòle ní Musu Bɔleɔ aa gè kibɛ, ɔ aa kípi zòle gĩnaa, 21 ɔ gbépii pɔ kèna bùsupiu. Atalia dea ní fèndao gbɛa, wélepi gò yákelesai.

24

Yoasi Dii kpé kekeɛ (2Kia 12.1-17)

1 Yoasi wè soplade guu ɔ à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleũ wè blaɛ. Aà da tón Zibia, Bɛɛɛɛba nɔɛɛ. 2 Yoasi yá pò Dii yei kè sa'onkia Yoiada gɔɔ. 3 Yoiada nɔsè Yosiaɛ plaɛ, ɔ à negɔɔ ní nenɔɔ Ì'irino.

4 Bee gbɛa Yoasi zèd à Dii kpé kekeɛ. 5 A sa'onaaone ní Levii bui kɔniɔ sɔsi, a òné: A gé Yuda wéleɔ guu, í Isailiɔ wè'ɔa káaa à á Lua kpé kekeɔ. A ke kpakpa. Levii buipiɔ i ke kpakpa sɔo. 6 ɔ kí sa'onkia Yoiada sɔsi, à aà lá à mè: Wè'ɔa pò Dii zòblena Mɔizi ní Isailiɔ pĩi díle wà kpa ikoyā zwàakpe yáí, bóyáí ni gbɛa Levii buiɔwa aa si Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔwa pĩio ni? 7 Asa nɔɛ vāi Atalia néo mé Lua kpé gbao gbòd yāa. Baa se aa zòblè táaone ní Lua kpé zíkɛbɔɔ.

8 Kí mè wà ɔkakpagolo ke, ɔ wa kè wa díle Dii kpé kpɛɛɛ bɔleu. 9 Wà kpàwakè Yelusaleũ ní Yuda bùsuo, wà mè baade mó Diie ní wè'ɔa pò Lua zòblena Mɔizi gbɛa Isailiɔwa guwaiwaiuo. 10 ɔ kíaa ní gbépii mòd ní pɔnao aa kà kpagolopiu e à pà. 11 Tó Levii buiɔ è kpagolopi ɔa zòkù, ɔ aai se gèd kí Ìwaone, ɔ kí lakèna ní sa'onkia plaadeo aai mɔ a ɔa bɔle, aai kpagolopi se ge díle a gbɛu. Maa aai ke lá gu lé dɔ e ɔa gè zòkù. 12 Kí ní Yoiadao ɔapi kpà Dii uazíkɛnao gbèzɔɔwa, ɔ aai flaboð gbè'anao ní li'anao ní kpedɔnaone, aao Dii kpé kekeɔ. Aai flabo gbé pò aai mɔsi ní mɔgotɔopione bɔ.

13 Zipi dɔaanao zíkè, ɔ Lua kpé kekeɛ táa'ò ní ɔzĩ, aa tò kpépi sù a gbɛu lá a káauwa. 14 Ké aa zipi mĩde, aa mò ɔa pò gò kpà kí ní Yoiadaowa, ɔ wà Dii kpé zíkɛbɔɔ pĩd, sa pò wĩ a pò káteu à tékū okĩi pɔɔ ní toonaɔ ní vua pɔɔ ní ánsusu pɔɔ. Wìɔ sa pò wĩ a pò káteu à tékū o Dii ua mòɔmɔɔ Yoiada gɔɔɛ.

15 Yoiada zikù táotaoɛ. Aà wè basoolokwide guu ɔ à gà. 16 Wà aà vĩ Davidi wéleu, wà aà mia kpàkɔi ní kíaa, asa à yāmaakè Isaili bùsuo Luaɛ ní Luapi kpéyo yá musuɛ.

Yoasi yāvāikɛ (2Kia 12.18-22)

17 Yoiada gaa gbɛa Yuda kíaa mò kulekè kíe, ɔ à ní yāmà. 18 Aa pākpa Dii ní deziɔ Lua kpézi, aa zòblè Asetaati lipɛɛone ní táa pāleɔ. ɔ Dii pɔ pà Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ piizi tàae pò aa kèpi yáí. 19 A ānabiɔ zĩmá aa ea suwa, aale ní tàae oné, aai swáseio. 20 Lua Nisina dède sa'onkia Yoiada né Zakaliwa, ɔ à zè gbéɔ aɛ, a òné: Lua mè, àkeɛ a pā a yáai? A bóano nao. Lá a pākpa Diizi, à pākpaázi sɛɛ. 21 ɔ aa lekpaálaazi, aa aà pàpa ní gbɛo Dii ua, ké kí mé ò yáí, ɔ à gà.† 22 Gbèke pò Zakali mae Yoiada kè kí Yoasiɛ yá i dɔaɔguo, ɔ à aà népi dè. Gɔɔ pò népi lé ga à mè: Dii a yá pò wa kèmɛɛ e, i a tɔsimɛɛ.

23 Ké wè sù, Sili zīgɔ fɛle ní Yoasio, ɔ aa lèle Yuda bùsuwa ní Yelusaleũo. Aa Yuda dɔaanao dède pii, ɔ aa pɔɔ náaa aa kpàsā ní kíaɛ Damasi. 24 Baa ké Sili zīgɔ dasio, Dii Yoasi zīgɔ pò aa dasi maamaaɔ nàné ní ɔzĩ, asa aa pākpa Dii an deziɔ Luaziɛ. Maa yá zòle Yoasiwa. 25 Ké Sili tà, aa Yoasi tò we, à kè'ia maamae, ɔ aà Ìwaɔ lekpaálaazi, ké à sa'ona Yoiada né dè yáí,

* 24:6 Bɔa 30.11-16 † 24:21 Mat 23.35, Luk 11.51

Ɔ aa aà dè a liia. Ké à gà, wà aà vɛ Davidi wéleu, āma wɛ aà mia kpakɔi ní kíaɔ. ²⁶ Amɔni nɔe Simɛata né Yozaba ní Mɔabu nɔe Somɛe né Yozabao mé gbé pɔ lekpàaiaazipio ũ. ²⁷ Aà néo yá ní ānabikeya pɔ wa ò aà musuo ní Lua kpé kekea yáo, yápio ku kíaɔ ladau. Aà né Amazia mé zòle kpalau aà gbɛu.

25

Yudaɔ kí Amazia (2Kia 14.1-20)

¹ Amazia wè baasɔode guu Ɔ à nà kpalableawa, à zòle kpalau Yelusaleũ wè baakwi mɛndosaiɛ. Aà da tɔn Yoadā, Yelusaleũ nɔeɛ. ² A yá pɔ Dii yei kè, āma i ke ní nɔsemɛndoo no. ³ Ké à zɛnapèle kpalau, à a iwa pɔ aa a mae dèò dèdɛ. ⁴ Lá a ku Mɔizi ikoyā láuwa, i ní néo dɛdɛo. Lápi guu Dii mè, maeɔ ga ní néo duuna yáio, mé néo ga ní maeɔ duuna yáio. Baade a ga azia duuna yáie.*

⁵ Amazia Yudaɔ káaa, Ɔ à Yudaɔ ní Bēyāmɛɛ buio kpaalè gā ní gāo an uawā. A zīgɔ gbɛɔn basɔɔ dɔaanaɔ dilɛdile ní zīgɔ gbɛɔn òaa sɔɔɔ pɔo. Ɔ à gbé pɔ kà wè bao ge a deaɔ nàò, aa kà gbɛɔn òaasɔɔo leɛ òaa do ní basɔoo (300.000). An sɔu mà aa gé zɛlau, baade ní a sɔnao ní a sɛngbaoo. ⁶ A Isaili zīgɔ sè à fiabòné gbɛɔn òaasɔɔo leɛ basɔo (100.000) ní ánusuo tɔnu àaɔ ní kɛnio. ⁷ Ɔ Lua gbɛe mɔ òè: Kí, nɛsu gé ní Isaili zīgɔpio, asa Dii kú ní Isailio bo, a kú ní Eflaiũ buipio. ⁸ Baa tó n ge n nɛgɔnke kè zɛlau, Lua a to n ibeɔ n fue, asa Lua mé gbāa vɛ à n misi ge à n sɔle. ⁹ Ɔ Amazia Lua gbépi là à mè: Anusu pɔ ma fiabòò Isaili zīgɔpio nɛ sɔ be? Ɔ Lua gbépi wèwà à mè: Dii a a gɛɛ kpama de beea. ¹⁰ Ɔ Amazia Eflaiũ zīgɔ pɔ mɔ à kɛpio gbàe ní be. An pɔ pà Yudaɔzi maamaa, Ɔ aa tà ní be ní pɔfè zɔo.

¹¹ Amazia sɔdile à òaa a gbéɔne Guzule Wisideu, Ɔ à Eɔũò dèdɛ gbɛɔn òaasɔɔo leɛ kwi (10.000). ¹² Yuda zīgɔ gbéò kùkù bée gbɛɔn òaasɔɔo leɛ kwi (10.000), aa gèrɛno gbɛ musu, Ɔ aa ní zuzu zɛle, aa pɛnapuna mɛpii. ¹³ Zīgɔ pɔ Amazia ní gbáe, i we aa gèanao zɛlauopio, ké aale tá, aa lèle Yuda bùsu wéleɔwa za Samali e à gè pè Betoloniwa, aa gbéò dèdɛ gbɛɔn òaasɔɔo leɛ àaɔ (3.000), Ɔ aa ní pɔò nàaa dúuduu.

¹⁴ Ké Amazia sù ní Eɔũò dɛdɛo, à sù ní ní táaɔ. A ní pèlepele aziaɛ, Ɔ ìò kùlɛné, ìò tulaletikané téa. ¹⁵ Ɔ Dii pɔ pà Amaziazi, à ānabi zɛwà à mè: Akea níle ke Eɔũò táaɔne kèkèi? Pɔ pɔ aai fɔ Eɔũò bò n ɔzɛo? ¹⁶ Gɔɔ pɔ àle yá'o kíe, Ɔ kɛpi òè: Wa n dile ma ledamade ũ yà? Níle! Tó n gi, wa n wetā fá! E ānabipi àò gé nílei, à mè: Má dɔ ké Dii zè ní n deaoe, asa n yápi kè, Ɔ ni ma ledama mao.

¹⁷ Yudaɔ kí Amazia lekpàaí ní a gbéò, Ɔ à gbéò zì Isailio kí Yehoasi, Yoaaza né, Yehu tɔũnawa, a òè: Mɔ wà wesikòle zɛlau. ¹⁸ Isailio kí Yehoasi wèwà à mè: Libā bùsu leaa lékpāsākè Libā bùsu sɛde líe, à mè aà a nɛnɔe kpásā a néwa, Ɔ Libā bùsu wai mɔ òzò leapiwa. ¹⁹ N zɛblè Eɔũòwa, Ɔ n nzia sè lesi, níle íanadā. N nzia to tɛɛ fá! Ɔ ní ye n sòle da n yá'i nziaɛ ní Yudaɔ píia? ²⁰ Ɔ Amazia i swáseio. Bee bò Lua kɛie, ké à e Yudaɔ na Yehoasiɛ a ɔzi, ké aa kè Eɔũò táaɔne kèke yáí. ²¹ Ɔ Isailio kí Yehoasi mɔ léleiwà. Aa wesikòle Yuda bùsu wéleu Besemesi. ²² Isailio Yudaɔ fù, Ɔ Yudapio lèkɔwa, baade tà a be. ²³ Yehoasi Amazia kù Besemesi we, à bòleaàno Yelusaleũ, Ɔ à a bíi gbòò gàsɛsuu òaa pla za Eflaiũ Bòleu e à gè pè Gola Bòlewa. ²⁴ A vua ní ánusuo ní pɔ pɔ kú Ɔbedɛdɔũ kíi Lua ua sèle píi ní pɔ pɔ kú kibe làasiu. Ɔ à gbéò kùkù tàrɛno Samali zɛzɔo ũ.

²⁵ Yudaɔ kí Amazia kè Yehoasi gaa gbɛa wè gèoe. ²⁶ Amazia yá kɛnio ku Yuda kíaɔ ní Isaili kíaɔ ladau za a daalea e a midɛawa. ²⁷ Za gɔɔ pɔ à bò Dii kpɛ, wà lekpàaiaazi Yelusaleũ, Ɔ

* 25:4 Iko 24.16

à bàalè tà Lakisi. Wà gbéó gbàe aa pèleaàzi, ò wà aà dè we. ²⁸ Wà aà ge sè ní sòo wà sùò, ò wà aà mia kpakòí ní a deziò Davidi wéleu.

26

Yudaò kí Uzia (2Kia 14.21-22, 15.1-7)

¹ Ò Yudaò Uzia kpà kía ù aà mae Amazia gbèu aà wè gèò ní mèndoode guu. ² Òmè Elata kèkè kàlè Yudaò pò ù a mae gaa gbèa. ³ Aà wè gèò ní mèndoode guu ò à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleù wè blakwi ní plaoe. Aà da tón Yekolia, Yelusaleù nòe. ⁴ A yá pò Dii yei kè lá a mae Amazia kèwa. ⁵ A Lua kíi wèele gòò pò Zakali lé viakea Luae dae, ò gòò pò àlè Dii kíi wèele, Dii tò aà yáò bò maa.

⁶ A gè zikà ní Filitèò, à Gata bíi gbòò ní Yabene pòò ní Asedoda pòò. Ò à èa wéleò kàlè Asedoda fáani ní gupáleò Filitèò búsuu. ⁷ Lua dèaàlè Filitèò ní Laalubu pò kú Guubaaliò ní Mèu buiò yá musu. ⁸ Amòniò lé falubò Uziae, ò à tòbò e à gè pè Egipi zòlewa, asa à gbàakù lé gee.

⁹ Uzia gugwakii lesiò bòbò Yelusaleù bíi wa Gola Bòlè ní Guzule Bòleo ní gola páleo musu, mé a boa gbàa. ¹⁰ A gugwakii lesiò bòbò gbáau ló, mé à lóò yòyò dasi, ké a pòtuòò ví dasi gusisideu ní gusalalao yáí. A buazikenao ní vèebu zikenao ví gusisideu ní gutaaedeo, asa a ye buaie.

¹¹ A zígòò ví, aalí gé zílau gá ní gáo an dasileu. Gbéó tòdòdòna Yeieli ní lakèna Maaseo ì ní tó dalau. Kí iwao do Anania mé ní gbèzòò ù. ¹² Uabele pò de zígòpiò dèaana ùò gbèòò òaasòòòò lèe pla ní òaa àaòòe (2.600). ¹³ An zígòò gbèòò òaasòòòò lèe òaa do ní basòò ní soplao ní òaa pla ní basòòòe (307.500). Zìdòò saòne, mé aa gbàa ví aa dò kílè a ibeèò yá musu. ¹⁴ Uzia sèngbaòò ní sònaò ní mò fùòò ní mò ulao ní sáoò ní gbemaò kpà ní baadewa. ¹⁵ A masini pò dónaò a taataa kèò kè, a kàlè Yelusaleù bíi gulesiò ní bíi golaòwa aà kaò ní gbè gbèneo zuzu. Aà tó tà zà, asa Lua dònle zòò kèè, ò à gbàakù.

¹⁶ Ké Uzia gbàa'è màa, ò à azia sè lesi e à lèlè. A dèe Dii a Luawa, à gè aà kpéu tulaletikaiè téa a káteakiwa. ¹⁷ Sa'onkia Azalia pèleaàzi ní Dii gbàgban wóòdeò gbèòò basiiò. ¹⁸ Aa gíè aa mè: Uzia, ní zeví ò tulaletikateà Diièò, sema Aalona bui sa'ona pò wà gbàbònéò bàasio.* Go aà kúkii la. N dèe Dii Luawaè, a n kpela ló. ¹⁹ Uzia tésibò kúà à tulaletikateao. Aà pò fè, ò gòò pò àlè káa sa'onapiòzi, ò kusu bílè aà mi'aewa ní wáa tulaletikateakii pò kú Dii kpéu sae we. ²⁰ Ké sa'onkia Azalia ní sa'onao aà gwà, aa è kusu bílè aà mi'aewa, ò aa kè kpakpa aa bòlè. Aàpi sò à kè kpakpa à bò, ké Dii kusu zìwà yáí.

²¹ Kí Uzia gà ní kusupioe. Aà kpé kú adoaè, mé wà Dii kpé zòè ló. Aà né Yotaù mé gbèzòò ù kibè. Òmè gòò Yudaò dèaana ù. ²² Uzia yá kíni kú ànabi Isaia, Amòzu né taalau za a daalea e a midèawa. ²³ A gà,† ò wà aà ví kíaò víkii, àma wi aà mia kpakòínnòò, asa wà mè, kusudee. Ò aà né Yotaù zòlè aà gbèu.

27

Yudaò kí Yotaù (2Kia 15.32-38)

¹ Yotaù wè baasòode guu ò à kpalablè, à zòlè báawa Yelusaleù wè gèò ní mèndooe. Aà da tón Yelusa, Zadoki née. ² A yá pò Dii yei kè lá a mae Uzia kèwa. I gè Dii kpéu lá a mae gèuwao. Gbéó gí lé nízia òòkpa e tiae. ³ Òmè Dii kpé Bòlè Musu kèkè, mé à bíi pò kú Ofeli sìsì

* 26:18 Nao 3.10 † 26:23 Isa 6.1

musu kèkè bò maamaa. ⁴A wéleò kàle Yuda bùsu gusísídeu, mé à zegikíi gbāaó ní gugwakíi lesíò bò sísí líkpedeò musu.

⁵Yotaū zíkà ní Amōniò kíao, ò à gbāamòné. Wē bee aa ánuusu kpàwà tònu àaō ní kīniò. Ese ní naao sō koko òaasòsòo lee basòobasòo (100.000). Wè plaade ní a àaōdeo guu màa aa mòòè. ⁶Yotaū gbāa lé dēde, ké aà yākeaò maa Dii a Luae yáí.

⁷Yotaū yá kīniò ku Isaili kíao ní Yuda kíao ladau, zí pò a kàò ní yá pò a kèò píi. ⁸Aà wè baasòode guu ò à kpalablèu, à zòle báawa Yelusaleū wè gēo ní mēndooe. ⁹Ké Yotaū gà, wà aà vī Davidi wéleu, ò aà né Aaza zòle aà gbèu.

28

Yudaó kí Aaza (2Kia 16.1-20)

¹Aaza wè baode guu ò à kpalablè, à zòle báawa Yelusaleū wè gēo ní mēndooe. I yá pò Dii a Lua yei ké lá a dezi Davidiwao. ²A zè ní Isaili kíao yākeaòe, à mòkàsakasa Baaliò ũ. ³A sa pò wí a pò káteu à tékū ò Beninòū guzulèu ní a negōe se.* A yābēekè lá bui pò Dii ní yá Isailiòe ì ké yāawa. ⁴A sa'ò à tulaletikàtea gulesí pò wa bòowa ní sísiò musuo ní lí yèleleò gbáuo píi. ⁵∩ Dii aà Lua aà nà Siliò kíae a zī. Siliò zīblèwà, aa aà gbéò kùkū dasidasi, aa tàñnò Damasi.

Dii aà nà Isailiò kíae aà zī lò, ò Isailiò aà gbéò dède dúuduu. ⁶Isailiò kí Peka,† Lemalia né aà gbéò dède Yuda bùsuu gòò do gbēon òaasòsòo lee basoolo (120.000), ké Yudaò pàkpà Dii ní deziò Luazi yáí. ⁷Eflaiū bui negōn Zikeli kíane Maasea dè ní kibe gbēzō Azikaūò ní kí kwàasi Elikanao. ⁸Isailiò ní dae Yuda nòeò kùkū ní ní negōeò ní ní nenòeò gbēon òaasòsòo lee òaa do (200.000). Aa ní pòò nàaa lò maamaa, aale taò Samali.

⁹Dii ānabi Odede ku we. A gè dai zīgō pò lé su Samaliòe, a òné: Dii á deziò Lua Yudaò nàé á zīe, ké aà pò pānzi yáí. ∩ a ní dēde ní pōfē pò gbà zò luawao. ¹⁰∩ á ye Yudaò ké á zòò ũ gōe ní nòeò saa? Apìo i tàaake Dii á Luae sōo lé? ¹¹A ma yāma sa! A á gbé pò a ní kùkū zìzò ũe beeò gbae, asa Dii pò fēaázi maamaae. ¹²∩ Eflaiū bui òbaanae beeò fēle gí gbé pò lé su ní zīlaòne: Yohanani né Azalia, Mēsilemò né Bēlekia, Saluū né Yezekia ní Hadelai né Amasao. ¹³Aa òné: Asu su ní zīgōe beeò lao, ké wásu tàaekē Diièò yáí. A ye wá duuna ní wá tàaeò káfi yà? Wa tàaekèè maamaa kò, ò aà pò fēa wá Isailiòzi maamaa. ¹⁴∩ zīgōò zìzòò ní pò pò aa nàaaò tò we gbé pò káaaa weò ní ní kíao wáa. ¹⁵Gbé pò wà ní tó síò zìzòò sè, ò aa pò pò wa nàaaò se nà gbé pò kú puiziò. Aa pòkasao kpámá ní kyaleò ní pòbleao ní imiao, aa nísimàma ní bòowa. Aa ní gbé pò gbāaoò dī zàa'inaò kpe, aa gēñnò ní gbéò kíi wéle daminalikpedeò Yeliko, ò aa sù Samali.

¹⁶Zibeezī kí Aaza gbéò zī Asiliò kíawa à mè, aà mò òale, ¹⁷asa Eòòò mò lèle Yudaòwa lò, aa zìzòò kùkū. ¹⁸Filitēò sō aa lèle Yuda bùsu gusísíde wéleò ní Negēve wéleòwa, aa Besemesi sí ní Ayalonio ní Gedeloo ní Sokoo ní Timinao ní Gimézoo ní a zōewiao, aa zòleu. ¹⁹Dii otòòle Yudaòwa an kí Aaza yáí, asa à bò Dii kpee maamaa, a Ayāmeto Yudaò mekpà vāikeawa. ²⁰Asiliò kí Tigela Pilesēe mò Aaza kíi, kási i ònlekēèò, à aà tò yooyeae. ²¹Kí Aaza Dii kpé pòò ní azia be pòò ní Yuda kíao pòò sèle kpà Asiliò kíapiwa, kási a kee i gbésuo. ²²Kua yooyeapi guu kí Aaza gí lé bò Dii kpee. ²³A sa'ò Siliò kía pò aa a fuò táaòwa, asa à mè, lá Damasi táapiò òrìle, má sa'omáe, aai òmále sō. Ama aà òòkpaktin we ní a gbéò píi. ²⁴Kí Aaza Lua kpé pòò nàaa a zēzōe. A Dii kpé zé tà, ò à sa'okíio pèlepele Yelusaleū zékpaao guu píi. ²⁵A gulesiò bòbo wéle ní wéleò Yuda bùsuu, ké wàli tulaletikàtea we dii pāleòne, ò à Dii a deziò Lua pò fēleò.

* 28:3 Iko 12.31 † 28:6 Isa 7.1

²⁶ Yá pò a kè za a daaleawa e a midεawa kɪni kú Yuda kíaa ní Isaili kíaa ladau. ²⁷ Ké à gà, ɔ wà aà vɪ Yelusaleũ, ama wi aà mia kpakɔi ní Yuda kíaa. ɔ aà né Ezekia zɔ̀le aà gbεu.

29

Ezekia gbābɔa Lua kpée (2Kia 18.1-3)

¹ Ezekia wè baasode guu ɔ à kpalablè, à zɔ̀le báawa Yelusaleũ wè baakwi m̀endosaie. Aà da tɔn Abia, Zakali néε. ² A yá pò Dii yei kè lá a dezi Davidi kèwa píie. ³ Aà kpalablea wè séia mɔ séia guu, à Dii kpé zé wè, à a gbaɔ kèkε. ⁴ A sa'onao ní Levii buio sɪsi, ɔ à ní kãaa gãae Lua kpé gukpe oi. ⁵ A òné: A Levii buio, à ma yāma! A gbābɔ áziaε, í gbābɔ Dii á deziɔ Lua kpée. A bɔle ní pò pò ì luakukɪi gbāleo píi. ⁶ Asa wá maε b̀ò Dii wá Lua kpεε, aa yá pò a yeio kèε, aa pākpaàazi. Aa b̀anεb̀ò aà kpée, aa mikpeliè. ⁷ Aa a kpεεle zé tà, aa a filiao dè, aai tulaletikateε ní Luaε a kúkɪio, aai sa pò wɪ a pò káteu à tékũ owà lo. ⁸ ɔ Dii pɔkũmab̀b̀ɔ Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔwa, a tò aa g̀ò s̀kēngu p̀ɔɔ ũ, láanipɔɔ ũ, p̀s̀s̀s̀ɔɔ ũ, lá á wé lé e gbāεwa. ⁹ A yáí wá wá maε dède ní f̀endao, mé wá negɔε ní wá nenɔε ní wá nɔεɔ g̀ò z̀z̀ɔɔ ũ. ¹⁰ Má ye mà ledouke ní Dii Isailio Luaoε sa, ké aà p̀kũma p̀ási e weewá. ¹¹ Ma gbéɔ, ásu pākpaàazi lo, asa Dii á sé àò ku a aε, í a gbagbaε. Amε i aà gbagba, i tulaletikaè téa.

¹² ɔ Levii buie beε f̀èle:
Kεata buio Amasai né Maatu
ní Azalia né Yoelio.
Melali buio Abadi né Kisi
ní Yalɛli né Azaliao.
Geesɔ buio Zima né Yoa
ní Yoapi né Edenio.

¹³ Elizafā buio Yeieli ní Simelio.
Asafa buio Zakali ní Mataniao.

¹⁴ Emaní buio Yeieli ní Simeio.
Yedutu buio Semaia ní Uzielio.

¹⁵ Ké aa ní gbéɔ kãaa, aa gbāb̀òné, ɔ aa gè gbāb̀ò Dii uaε lá Dii dà kíe a òwa. ¹⁶ Sa'onao gè gbāb̀oi Dii kpée, ɔ aa pò gbālea pò aa εuɔ náaa wá b̀ò Dii ua, ɔ Levii buio sɪ aa b̀ò b̀íi kpe e Sedɔ guzulεu. ¹⁷ Mɔ séia gɔɔ séia zɪ ɔ aa ná gbāb̀oa uapiεwa. A gɔɔ swaaɔde zɪ aa kà kpépi kpεεle, ɔ aa gbāb̀òe e gɔɔ swaaɔ lo. Mɔ séia gɔɔ g̀εo ní m̀endoode zɪ ɔ aa làa.

¹⁸ ɔ aa gè kí Ezekia lè aa m̀è: Wa gbāb̀ò Dii kpée, sa'okɪi ní a p̀keleɔ píi ní táabũnu pò wɪ p̀εε kálewá ní a p̀keleɔ píi. ¹⁹ Pò pò kí Aaza sakàu a náaisaie guuɔ píi wá kèkε wa gbāb̀òné, aa káε Dii gbagbakɪi aε.

²⁰ Ké gu d̀ò, Ezekia f̀èle káaukaau, à wéle gbēzɔɔ kãaa, ɔ aa gè Dii ua. ²¹ Aa gè ní gáaenao m̀en sɔpla ní sāsakaɔɔ sɔpla, ní sāneɔbɔɔ sɔpla ní blesanaɔ sɔpla duun awakpabɔɔ ũ Yudaɔ ní ní búsuo ní Lua kpéo yá musu. ɔ kí ò Aalona bui sa'onaoε aa sa'òò Dii gbagbakɪiwa. ²² Wá zupio kòlokpakpa, ɔ sa'onao a au sɪ wa lè sa'okɪiwa. ɔ wá sāsakaopio kòlokpakpa lo, wá a au lè sa'okɪiwa. ɔ wá sāneɔbɔɔpio kòlokpakpa, wá a au lè sa'okɪiwa. ²³ Wá gè ní blesan duun awakpabɔɔ kí kɪi ní gbé pò kãaaa weɔ, aa ɔnana blepiowa. ²⁴ ɔ sa'onao a kòlokpakpa, aa gè ní a auo sa'okɪi duun awakpabɔ ũ Isailio duunakεama yáí, asa kí mé m̀è wá sa pò wɪ a pò káteu à tékũ ní sa pò wɪ o duun awakpabɔ ũo o Isaili bui píioε.

²⁵ A Levii buio káε Dii ua, aa sésēnao ní m̀ɔɔnao ní domaɔ kúa lá Davidi ní aà gu'ena Gadao ní ānabi Natāo dilεwa, asa Dii mé dà a ānabipioε, ɔ aa ò. ²⁶ ɔ Levii buio sɪ we, aa Davidi pò'ɔbɔnapio kúkũa. Sa'onao ku we lo, aa kãaeo kúkũa. ²⁷ ɔ Ezekia m̀è wá sa pò wɪ a pò káteu à tékũ o'o sa'okɪiwa. Ké wá ná sapi oawa, ɔ wá ná lesia Diiεwa ní kãaeo ní Isailio kí Davidi pò'ɔbɔnapio. ²⁸ Gɔɔ pò lèsinao lé lesi, mé kãaεpenao lé ní kãaεpe, gbé pò kãaaa weɔ lé

kùle Dii e wà gè sapi ò wa làa píi. ²⁹ Ké wà sapi ò wa làa, kí n gbé pò kú weo kùlèè aa wùle n gbèu. ³⁰ Ǿ kí Ezekia n a ìwao ò Levii buiɔne aa Dii táasile n le pò Davidi n gu'ena Asafao dào. Aa aà táasile n pɔnao, ɔ aa mipèle aa kùlèè.

³¹ Ǿ Ezekia mè: Lá a ázia kpà Diiwa gbã, à mɔ Dii ua n á sa'oboo n á sáaukpasao. Ǿ gbé pò kãaaa mò n n sa'oboo n n sáaukpasao, mé gbé pò an pò gbào mò n pò pò wí a pò káteu à tékũ. ³² Sa'oboo pò aa mòpion ke: Zu bàãkwí, sãsakao basoo n sãsa booo òaa do. Aa sa pò wí a pò káteu à tékũ òò píi. ³³ Sa'oboo pãleɔn ke: Zu òaa àã (600) n são n bleo òaa gëo (3.000). ³⁴ Sa'onao dasio, aai fɔ sa pò wí a pò káteu à tékũ oboo báa bò píio, ɔ an gbé Levii buiɔ lé dɔnlé e sa'on kɔniɔ aao gé gbãboi nziãe, zipi e láa, asa Levii buiɔ laai ví gbãboi nziãe yá musu de sa'onao. ³⁵ Sa pò wí a pò káteu à tékũ oboo dasi, mé sáaukpasao nísí di lo n vëe pò wí élewào.

Màa wà èa nà Dii ua zíwa. ³⁶ Ezekia n a gbéoo pò kèna yá pò Lua kè a gbéonewa, asa yápi kè gòogòe.

30

Ezekia Gëamusu dikpekèa

¹ Ezekia lékpãskè Yudaɔne n Isailio píi, mé à lá kè kpãsa Èflaiũ n Manase buiɔne. A òné aa mɔ Gëamusu dikpekè Dii Isailio Luae a ua Yelusaleũ. ² Kí n a ìwao n gbé pò kú Yelusaleũ zèd wà dikpepi ke mɔ plaade guu. ³ Aai e kè a gɔoo,* asa sa'ona pò aa gbãbò nziãe an dasi i kao, mé gbé i kãaa Yelusaleũ. ⁴ Yápi kè kíe maa n gbé pò kãaaa weo pii, ⁵ ɔ aa lékpãskè Isailiɔne píi za Beseba e Dã, aa mè wà mɔ Gëamusu dikpekè Dii Isailio Luae Yelusaleũ, asa wi mɔ dikpepi kei dasidasi lá a ku taalauwao. ⁶ Ǿ kí n a ìwao gbéoo zì, aa bàalè gèd Yuda bùsuu n Isaili bùsuo píi. Lápi mè: Isailio, à ze n Dii Ablahaũ n Izaakio n Isailio Luao, i ze n á gbé pò bò Asilio kía ɔzi aa gòowa. ⁷ Asu à de lá á maeo n á gbé pò aa bò Dii n Lua kpewao. Lua n ké sòkèngu pò ũ lá á èwa. ⁸ Asu swágbãake lá á maeowao. A ɔdoo Diizi, í mɔ aà ua pò a díle a pò ũ gɔpii guu. A zòble Dii á Luae, aà pòkũma zòo i weewá. ⁹ Tó a zè n Diio, gbé pò aa á gbéoo n á néo kùkũ zizoo ũ wènadóné, aai su bùsue beeu, asa Dii á Luaá sósobide sùuudee. Tó a zeaàno, a bo á kpeo.

¹⁰ Kpàwakenao gè wéle n wéleo Èflaiũ buiɔ bùsuu n Manase buiɔ bùsuo e Zabulni buiɔ bùsuu, ɔ gbéoo n yáalò, aa n àlafikè. ¹¹ N beeo Asee buieo n Manase buieo n Zabulni buieo nziãa bùsa, ɔ aa gè Yelusaleũ. ¹² Dii zikè Yudaɔ bùsuu, a tò an làasoo doũ, ké aa e yá pò á dà kí n a ìwaoɔne aa ò ke yáí.

¹³ Gbéoo kãaa Yelusaleũ dasidasi Kãaso dikpekèa yáí mɔ plaade guu. Gbépio dasi maamaae. ¹⁴ Aa fèle sa'okíi n tulaletikateakíi pò kú Yelusaleũ dàai píi, aa sèle kòle Sedò guzuleu. ¹⁵ Aa Gëamusu sã kòlokpakpa mɔ plaade gɔo gëo mëndosaidezi. Yápi kè sa'onao n Levii buiɔne wí ũ, ɔ aa gbãbò nziãe, aa sa pò wí a pò káteu à tékũ ò Dii ua. ¹⁶ Aa gè zè n kíi lá a ku Lua gbé Mɔzi ikoyã láuwa. Sa'onao au sí Levii buiɔwa, ɔ aa lè sa'okíiwa. ¹⁷ Ké gbé dasideo i gbãbo nziãe yáao yáí ɔ aai fɔ Gëamusu são kòlokpá Diieo, ɔ Levii buiɔ a kòlokpakpané. ¹⁸ Èflaiũ buiɔ n Manase buiɔ n Isakaa buiɔ n Zabulni buiɔ, an gbé daside i gbãbo aziaeo, ɔ aa Gëamusu sã nò sò, aa bò yá pò kú lápiu kpe. A yáí tò Ezekia wabikèné à mè: Dii maa, aà sùuuke ¹⁹ n gbé pò zèd à Dii a deziɔ Lua kíi wéle, baa ké i gbãbo aziaeo. ²⁰ Ǿ Dii sí n Ezekiao, à n tó aafia. ²¹ Isaili pò kú Yelusaleũpio Kãaso dikpekè e gɔo sopla n pɔna zòo, mé Levii buiɔ n sa'onao lo Dii táasile lá gu lé dɔ n gbãa pua léu. ²² Ezekia Levii buiɔ gbà sò mpii, ké aa zikè Diie n dɔao yáí.

* 30:3 Nao 9.9-11

Wà sáaukpa sa'ò e gɔɔ soplá, wà dikpe pópíò sò, wà Dii ní deziò Lua sáaukpa. ²³ Ǿ gbé pò káaaa zèò wà ɛa dikpeke e gɔɔ soplá lɔ, Ǿ wà ɛa wa kè ní pɔnao lɔ. ²⁴ Yudaó kí Ezekia gbéó kámasa kà ní gáaeò àaa sɔo (1.000) ní sãó ní bleó àasɔsɔo lɛɛ soplá (7.000), Ǿ aà ìwaó kpà lɔ gáaeò àaa sɔo (1.000) ní sãó ní bleó àasɔsɔo lɛɛ kwi (10.000). Sa'ona pò aa gbâbò níziæ zibeeziò dasi. ²⁵ Yuda pò káaaa pɔnakè nípii ní sa'onaó ní Levii buiò ní gbé pò b̀ Isaili búsuuò ní b̀m̀ pò kú Isaili búsuuò ní Yuda búsuuò. ²⁶ Wà pɔnakè Yelusaleũ maamaæ, asa za Isailiò kí Davidi né Salomɔɔ gɔɔ, wi dikpeke à kà màao. ²⁷ Sa'onaó ní Levii buiò fèlɛ zè aa samaa'ò gbéɔne, Ǿ Lua sír̀nɔ, asa an wabikea aà lè za musu aà kúkiæ.

31

¹ Ké wa làa píi, Isaili pò kú weó b̀lɛ gè Yuda wéleó guu, Ǿ aa táagbe pò wa pèleó wíwi, aa Asetaati lipelɛó z̀z̀z̀, aa guleŝí pò wa b̀ò d̀aai, aa sa'okii pò kú Yuda búsuuò gb̀òó ní Bèyámæ búsuuò ní Èflaiũ búsuuò ní Manase búsuuò píi. Ké aa làa, Ǿ an baade tà a be wéleu.

Ezekia lousisiyã kekeæ

² Ezekia sa'onaó ní Levii buiò kpaalè gã ní gão, baade ní a zío, ké aa sa pò wí a pò káteu à tékũ o ní sáaukpasao, aai zíkɛ Dii kpé kpele, aai aà sáaukpa, aai aà táasilɛ. ³ Kí ìò pò pò de à kpa b̀o a àizɛɔ guu lá gu lé d̀o sa pò wí a pò káteu à tékũ obɔɔ ũ. Ìò kpa sa kɔɔ obɔɔ ũ ní sa oosi pòó ní kámabogɔɔ pòó ní m̀o dafu pòó ní dikpegeɔɔ pòó, lá a ku Dii ikoyã láuwa. ⁴ A ò Yelusaleũdeɔne aa sa'onaó ní Levii buiò asea kpámá, * ké aa e mekpa Dii ikoyãwa yáí. ⁵ Ké yápi lígua g̀ò, Isailiò ní pò káauò kpà s̀ũs̀ũ, p̀wena ní v̄ɛo ní nísio ní z'io ní ní buap̀ò píi. Aa m̀ò ní ní pò kwidɛò píi à kè zài. ⁶ Isailiò ní Yuda pò kú Yuda wéleó guuò m̀ò ní zù kwidɛò lɔ ní ní sã kwidɛò ní pò pò aale kpá Dii ní Luawaó kwidɛò, aa kàlɛ zéze. ⁷ Aa ná a káaaa zéze wa m̀o àaãde guu, Ǿ aa a m̀ide m̀o soplade guu. ⁸ Ké Ezekia ní a ìwaó m̀ò pópíò è káaaa zéze màa, aa Dii sáaukpa mé à a gbé Isailiò sáaukpa lɔ. ⁹ Ezekia yálàla sa'onaó ní Levii buiò wa pópíò musu, ¹⁰ Ǿ sa'onkia Azalia, Zadoki bui wèwà à mè: Za gɔɔ pò gbéó ná m̀o Dii ua ní ní gbaɔwa, wa p̀oblè wa kã, à fè. Báaa pò Dii dà a gbéoggu mé tò pópíò fè kálea màa.

¹¹ Ǿ Ezekia mè, wà Dii kpé làasiò keke, Ǿ wa kèke. ¹² Ǿ aa m̀ò ní gbapíò ní p̀o kwidɛpíò ní pò pò wa kpà Diiwapiò ní náaio. Levii buiò Kɔnania mé pópíò gbèz̀z̀ò ũ, mé aà d̀auna Simèi mé aà plaade ũ. ¹³ Kí Ezekia ní Dii kpé gbèz̀z̀ò Azaliao mé gbéè beeò d̀ilɛ Kɔnania ní Simèio d̀onlɛdeò ũ:

Yeielì, Azazia, Naata, Asaelì,
Yelimò, Yozaba, Elielì,
Isemakia, Maatu ní Benaiao.

¹⁴ Pò pò wà Lua gbàò zí de Gukpe Bòlɛ d̀àana Levii buiò Imena né Kole yá ũ. Ǿmɛ ìò gba pò wa dà Diiò ní sa pò wa òwàò pò kpaalɛné. ¹⁵ Edeni, Miamɛ, Yesua, Semaia, Amalia ní Sekaniao mé aãò d̀baalɛ ní náaio sa'ona wéleó guu. Aa kpaalè ní gbéɔne gã ní gão néfènen gbèz̀z̀ò. ¹⁶ Bee gbɛa aa kpaalè g̀ɛe pò kà wè àaõ ge aa dea an tó kú taalauɔne, gbé pò aa gè Dii ua lá gu lé d̀o yákekei gã ní gão baade ní a zío. ¹⁷ Aa kpaalè sa'ona pò an tó kú taalau daedaɔne ní Levii buiò pò kà wè bao ge aa dea gã ní gão baade ní a zío. ¹⁸ Aa ní nɔɔ ní ní neg̀ɔɔ ní ní nenɔɔ tó d̀alau píi, ké aa nízià kpà Luawa ní náaio yáí. ¹⁹ Aalona bui sa'ona pò kú ní wéle bualoũ ge wéle pále bualoũ s̀, wà gbéó d̀ilɛ aa gé sa'on g̀ɛe píie ní a aseao ní Levii pò wà ní tó d̀alau.

²⁰ Yá pò Ezekia kè Yuda búsu píi guun we. A yázede náaide pò Dii a Lua yei kè. ²¹ Zí pò à ɔkpàwà Dii kpé yá musu ge aà ikoyã ge aà yádilɛao yáí, à a Lua kíi wèlɛò ní ǹsemendoo, Ǿ yá pò a kèò b̀ò maa píi.

* 31:4 Nao 18.12-13, 21

32

Asilio kia viadadaa Yelusaleudeozi (2Kia 18.13-37, Isa 36.1-22)

¹ Ezekia yápio kea ní náaiio gbɛa Asilio kí Senakelibu lèlɛ Yuda bùsuwa, à koezò a wéle bíideozi, à mè á gbooe, wélepíio i gō a pō ũ. ² Ké Ezekia è Senakelibu mò mé à mipè Yelusaleūwa ní zío, ³ à lekpaai ní a íwao ní a zígō lá wa ke wà nibona pō kú bíi kpe tata, ō aa d̀baale. ⁴ Gb́eó káaa dasidasi, ō aa nibona ní íze pō pà buaolao t́ata píi aa mè: Tó Asilio ḱia mò, a í e la zōo. ⁵ Ezekia áiakè à bíi pō gb̀o k̀k̀e píi, ō à gugwakíi lesíio b̀owà. A bíibò bíizi lo mé à Davidi wéle gu pō wa ḱakao gb́aa ḱafi. A g̀okɛb̀o ní s̀ngbao ṕi dasidasi. ⁶ A gb́eó díledilɛ zígō gb̀zō ũ, ō à ní ḱaaazi wéle bolɛ kpele, ō à ní gbá sō à mè: ⁷ A s̀dile, í wōo ke. Asu to vía á k̀o. Asu bílikɛ Asilio ḱia ní a zígō dasio ýawao, asa gb́aa pō kúwanō de ní p̀oa. ⁸ Gb̀nazina gb́aa ō aa ví, wápio sō, Dii wá Lua kúwanō. A d̀wale, i zikawɛɛ. Ǿ Yudaó kí Ezekia yápi gb́eó gbà sō.

⁹ Bee gbɛa Asilio kí Senakelibu ní a zígō koezò Lakisizi píi, aa ku we, ō à a íwaeo źi Yudaó kí Ezekiawa Yelusaleū, aa òè ní Yuda pō kú weo: ¹⁰ Yá pō Asilio kí Senakelibu òn ke: A gb́e pō ma á kaka Yelusaleū, b́o ále a náaike m̀aii? ¹¹ Ké Ezekia mè Dii á Lua a á b̀o ma ozi, á d̀o ále á sásá noa? A ga ní noo ní imion we. ¹² Ezekiapi i Diipi gulesíio ní aà gbagbakíio gb̀oo lé? A ò Yelusaleudeone ní Yudaó píi aa m̀o kúle gbagbakíi m̀endo ae, aai sa'owà. ¹³ A yá pō ma Senakelibu ní ma maeo wá k̀e bui pō kú bùsu páleuone d̀o lé? Buipio t́aa f̀i ǵime ma ní bùsu símae? ¹⁴ Bui pō ma mae ní kaaleo píi, an kpele t́aa mé f̀i ǵiè ní a gb́eoi? Kpelewa á dii a f̀i á b̀o ma ozi? ¹⁵ Asu to Ezekia ònkeé lo fá! Asu to aà á sásá m̀ao. Asu à aà yá sio, asa buie ge bùsue t́aa i f̀i a gb́eó b̀o ma ozi ge ma maeo ozi, belenke á diio. Aa f̀i á b̀o ma ozi.

¹⁶ Senakelibu íwapio èa d̀e ní Dii Luao ní aà z̀blena Ezekiao lo. ¹⁷ Ǿ à lakè a kp̀s̀e, à Dii Isailio Lua s̀sō a guu à mè: Lá buie t́aa i f̀i ní gb́eó b̀o ma ozi, màa Ezekia Lua a f̀i a gb́eó b̀o ma ozi. ¹⁸ Ǿ íwapio lé gb́aa z̀ Yelusaleū gb́e pō kú bíiwaozi ní Ebelu yá, ké iwáa e ká ní p̀oa, sō i k̀ngu yá, aai gbasá ní wéle sí. ¹⁹ Aa Yelusaleū Lua díle lán buio t́aowaɛ, dii pō gb̀nazina mé ní ḱpio.

²⁰ Kí Ezekia ní ánabi Isaia, Amozu néo wabikè yápi musu aa wiilè Luawa. ²¹ Ǿ Dii malaikae źi à g̀e zígō ní ní badeo ní ní d̀aana pō kú Asilio ḱia b̀ouo t̀b̀z̀. Ǿ Asilio ḱia èa tà a bùsuu, aà gɛe g̀o kpa a wéi. Ké à g̀e a t́aa kpéu, ō aà néo aà d̀e we ní f̀endao. ²² Dii Ezekia ní Yelusaleudeo b̀o Asilio kí Senakelibu ozi ní gb́epio, à óianzi gupiiu. ²³ Ǿ wà mò dasidasi wà Dii gbà pō Yelusaleū, wà pō b̀edeo kpà Yudaó kí Ezekiawa. Za g̀o bee bui píi z̀oke d̀è.

Ezekia gyákɛa

(2Kia 20.1-3, 12-21, Isa 38.1-8, 39.1-8)

²⁴ A gbɛa Ezekia gyákè à ká gaa. Ké à wabikè Diiwa, ō Dii síaano, à dabudabukèè a seela ũ. ²⁵ N beeo Ezekia azía s̀e lesí, i maa pō Dii k̀e fiaboè, ō Dii f̀e Yelusaleudeo ní Yudaózi píi. ²⁶ Ǿ Ezekia azía bùsa ní Yelusaleudeo píi, ō Dii i p̀kúmbab̀o má Ezekiapi g̀o.

²⁷ Ezekia àizeɛ ní gawio ví maamaae. A láasio b̀o à a ánuo kákau ní a vuao ní a gb̀e b̀edeo ní a tulaleti ǵinano ní a s̀ngbao ní pō ode bui píio. ²⁸ A blɛwɛkakíio b̀o, ō à p̀wenaó kákau ní v̀eó ní nísio. A kpéo d̀o a z̀ bui dodoane, à kaa dàda pō kelenaone. ²⁹ A kp̀s̀o k̀le, ō à s̀o ní zuo lùlu dasidasi a ḱfi, asa Lua àizeo písiè z̀z̀.

³⁰ Ezekia mé Gíō nibona musu tà, ō à a í gb̀e źile Davidi wéle be'ae oi. Yá pō a k̀e píi b̀o maa. ³¹ Ké Babeli ḱiao gb́eó źi dabudabu pō k̀e aà bùsu gb̀aiwà, Lua aà tò a laaiwa, ké à aà le à gwa, í yá pō kú aà s̀o d̀.

³² Ezekia yá kɛniɔ́ n̄ yá pɔ́ a kè Luaeɔ ku ǎnabi Isaia, Amɔzu né wépungu pɔ́ a è taalau n̄ Yuda kíaɔ n̄ Isaili kíaɔ láo. ³³ A gà, ɔ́ wà aà mia kpàkɔ́i n̄ Davidi buiɔ́ s̄s̄i musu. Ké à gà, Yelusaleũdeɔ́ n̄ Yudaɔ́ p̄i aà ge kpelà, ɔ́ aà né Manase z̄lè aà gbɛu.

33

Yudaɔ́ kɛ Manase (2Kia 21.1-18)

¹ Manase wè kuɛplade guu ɔ́ à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleũ wè bààɔ́ sɔ́osaie. ² A yá pɔ́ Dii yeio kè à zè n̄ bui pɔ́ Dii n̄ yá Isailiɔ́neɔ́ yábēɛkeɛaɔ́.* ³ A èa guleɛ́i pɔ́ a mae Ezekia dàaɛɔ́ bòbo n̄ Baali gbagbakliɔ́. A Asetaati líɔ́ pèlɛpɛle, à kùle luabe pɔ́ɔ́ne, à zɔ́blèné. ⁴ A sa'okliɔ́ bò Dii kpéu Yelusaleũ, gu pɔ́ Dii mè á tó aɔ́ kuwà gɔ́ɔ́piipi.† ⁵ A luabe pɔ́ɔ́ gbagbakliɔ́ bò Dii uao guu p̄i. ⁶ A sa pɔ́ w̄i a pɔ́ káteu à tékũ ò n̄ a nɛgɔ́eɔ́ Beninɔ́ũ guzulɛu, à pɔ́ dà gbéɔ́wa, à màsɔ́ kè, à gbéɔ́ kòɔ́lekè, à yāgbèa gèsisinaɔ́wa n̄ welendeɔ́, à yá pɔ́ Dii yeio kè maamaa, ɔ́ à aà pɔ́ fèlè. ⁷ A t̄aa pɔ́ a à ðile Dii kpéu, gu pɔ́ Dii ò Davidie n̄ aà né Salomɔ́ɔ́ a tó aɔ́ kuwà gɔ́ɔ́pii, asa Isaili wéleɔ́ guu p̄i Yelusaleũ ɔ́ a sè. ⁸ A mè tó Isaili yá pɔ́ á ðilénéɔ́ k̄ua p̄i, aale a ɔ́tonɔ́k̄i gwa, mé aa zè n̄ a ikoyāɔ́ n̄ yā'onɛ pɔ́ a zòblena Mɔ́zi kpàmáɔ́ p̄i, á n̄ bɔ́le bùsu pɔ́ á kpà n̄ deziɔ́wauo.‡ ⁹ N beeo Manase Yelusaleũdeɔ́ s̄s̄a n̄ Yudaɔ́ p̄i, ɔ́ aa yāvāikè de bui pɔ́ Dii n̄ kaale n̄ deziɔ́neɔ́la.

¹⁰ Dii yá'ò Manase n̄ aà gbéɔ́, kási aai swáseio. ¹¹ ɔ́ Dii mò n̄ Asiliɔ́ kía z̄igɔ́ dɔ́aanaɔ́, aa aà kù wà bakàè a níu wà mɔ́gotè gala kpàè, ɔ́ wà t̄aaàɔ́ Babeli. ¹² Aà yooyeapi guu à awakpà Dii a Luae, à azia bùsa a deziɔ́ Luapie maamaa. ¹³ Ké à wabikè Diiwa, ɔ́ Dii s̄iaàɔ́, à aà awa s̄i à èa aà kpà kpalau Yelusaleũ. Manase ðò sa ké Dii á Luae.

¹⁴ Bee gbɛa à Davidi wéle b̄i pɔ́ wa bò b̄izi kèke za Giɔ́ nibɔ́na pɔ́ kú guzulɛu be'ae oi e à gè pèò Kpò Bɔ́lewa. A b̄ipi bò lía Ofeli s̄s̄i, mé a lesi de a káaia. ɔ́ à z̄igɔ́ dɔ́aanaɔ́ ðileɛɛle Yuda bùsu wéle b̄ideɔ́ guu p̄i. ¹⁵ A dii z̄iloɔ́ n̄ t̄aa pɔ́ a p̄io bòle Dii kpéu, à sa'ok̄i pɔ́ a bò Dii kpé s̄s̄iwa n̄ wéle euoɔ́ gbòo a kòle b̄i kpe. ¹⁶ A Dii gbagbakli kèke, ɔ́ à sa'òwà n̄ légbā fiabobɔ́ n̄ s̄aukpasao. A ò Yudaɔ́ne aa zòble Dii Isailiɔ́ Luae. ¹⁷ Gbéɔ́ ḡi lé sa'o guleɛ́iɔ́wa, ǎma Dii n̄ Lua aale owà.

¹⁸ Manase yá kɛniɔ́ n̄ wabi pɔ́ a kè a Luawao n̄ yá pɔ́ gu'enaɔ́ òè n̄ Dii Isailiɔ́ Lua tóɔ́ aa ku Isaili kíaɔ́ ladau. ¹⁹ Wabi pɔ́ a kè n̄ lá Dii s̄iaàɔ́ ku gu'enaɔ́ taalau s̄anu n̄ duuna pɔ́ a kè à bò Dii kpe e à gè azia busaio. Gu pɔ́ à guleɛ́iɔ́ bòuɔ́ ku lápi guu lɔ́ n̄ gu pɔ́ à Asetaati lí n̄ t̄aa p̄aleɔ́ pèlɛpɛleuɔ́. ²⁰ Ké à gà, wà aà v̄i a be, ɔ́ aà né Amɔ z̄lè aà gbɛu.

Yudaɔ́ kɛ Amɔ (2Kia 21.19-26)

²¹ Amɔ wè bao n̄ plaode guu ɔ́ à kpalablè, à z̄lè báawa Yelusaleũ wè plaɛ. ²² A yá pɔ́ Dii yeio kè lá a mae Manase kèwae. A sa'ò t̄aa pɔ́ a mae p̄ipiɔ́wa p̄i, à zɔ́blèné. ²³ Kási i azia busa Diiɛ lá a mae kèwao, a tò a t̄aaɔ́ ðède. ²⁴ ɔ́ aà Ìwaɔ́ lekpaáiaazi aa aà ðè a be. ²⁵ ɔ́ Yudaɔ́ gbé pɔ́ lekpaáiaazipio ðède p̄i, aa Amɔpi né Yosia kpà kía ũ aà gbɛu.

34

Yudaɔ́ kɛ Yosia (2Kia 22.1-20, 23.4-20)

¹ Yosia wè swaaɔ́de guu ɔ́ à kpalablè, à z̄lè báawa* Yelusaleũ wè baakwi n̄ m̀endoɔ́e. ² A yá pɔ́ Dii yei kè à a dezi Davidi ɔ́lesè p̄i, i p̄aale ɔ́plaaɛ ge zɛɛio.

* 33:2 Zel 15.4 † 33:4 2Sam 7.13 ‡ 33:8 1Kia 9.3-5 * 34:1 Zel 3.6

³ Aà kpalablea wè swaaõde guu, gɔɔ pɔ a de èwaasona ũ ɔ à nà a dezi Davidi Lua kíi weelɛawa. A wè kuɛplade guu ɔ à nà gbãɔa Yelusaleũewa ní Yuda bùsuo pii. A gulesí pɔ wa bòò dàai, à Asetaati lipelɛ zòzɔ, à táa pɔ wa àò ní pɔ pɔ wa kàsaɔ sèlɛ. ⁴ Wà Baali gbagbakíio gbòò aà wáa, ɔ a tò wà tulaletikateakíi pɔ kú gbagbakíipio musu zòzɔ. A Asetaati lipelɛ ní táa pɔ wa àò ní pɔ pɔ wa kàsaɔ wíwi, ɔ à a tibò a fàfà táapio gbàgbanaɔ miaɔwa. ⁵ A táapio sa'onao wáɔ kpàsa ní sa'okíiowa.† Maa à gbãbò Yelusaleũ ní Yuda bùsuoɛ. ⁶⁻⁷ A sa'okíio ní Asetaati lipelɛ gbòò Manase buio wéleɔ guu ní Eflaiũ buio pɔɔ ní Simeɔ buio pɔɔ e à gè pè Nefatali buio pɔɔ ní a bezia pɔ liaiɔwa. A táaɔ gbègbè à a tibò, à tulaletikateakíio gbòò Isaili bùsu gupíiu, ɔ à èa tà Yelusaleũ.

⁸ Aà kpalablea wè bao plasaide guu, gɔɔ pɔ àlɛ gbãɔ Yelusaleũ ní Yuda bùsuo, à Asalia né Safana ní wéle kí Maaseao ní kpàwakɛna Yoa, Yoaaza néo gbàe Dii a Lua kpé kɛkɛi. ⁹⁻¹⁰ ɔa pɔ wà m̀òò Lua ua, Levii bui bíibòledɔanaɔ sɔ ɔ aa gèò sa'onkia Ilikia kíi, ɔ ampíi aa gè nà gbé pɔ wà ní díle Dii kpé zɔ gbèzɔò ũɔne ní ɔzɔ. Manase buio ní Eflaiũ buio ní Isaili kɔnaɔ pii ní Yudaɔ pii ní Bèyãmɛɛ buio ní Yelusaleũdeɔ mé ɔapi kpà. ɔ Dii kpé zɔ gbèzɔòpio flabòò zíkɛnaɔne wà Dii kpé kɛkɛ wà a gbãa káfí. ¹¹ Aa ɔa kpà kpebonaɔwa wà gbè áaɔ luò. Aa kpà li'ánaɔwa lɔ wà kpele lío ní zaɔ luò, wi kpé pɔ Yuda kíaɔ tò we yáaɔ kɛkɛò. ¹² Gbépio zíkè ní náaio. Gbé pɔ wà ní díle aa wetè zípizíon kɛ: Levii né Melali buio Yaata ní Obadio ní Levii né Keata buio Zakali ní Mesulaũ. Levii buio pɔ'òbɔnaɔ lea dɔ mípiiɛ. ¹³ Aame aa asosenaɔ gbèzɔò ũ, aa wetète zíkɛnaɔzi zéze. Levii buieɔ mé tɔdɔdɔnaɔ ní lakɛnaɔ ní bíibòledɔanaɔ ũ.

Yosia bɔa ikoyá láwa
(2Kia 22.8-23.3)

¹⁴ Gɔɔ pɔ wàlɛ bɔ Dii kpéu ní ɔa pɔ wà gèuo, sa'onkia Ilikia bò ikoyá pɔ Dii ò Mɔizie taalawa. ¹⁵ ɔ Ilikia ò lakɛna Safanaɛ a ikoyá lá è Dii kpéu, ɔ a kpàwà. ¹⁶ Safana gèò kí kíi, à yá dàu a síuè à mè: N íwaɔ lé zɔ pɔ ní nàné ní ɔzɔpi kɛ pii. ¹⁷ Aa ɔa pɔ kú Dii kpéu nà zíkɛnaɔ gbèzɔòne ní ɔzɔ ní zípikenaɔ. ¹⁸ ɔ à èa òè sa'onkia Ilikia lá kpàwa, ɔ à a kyokè kíe.

¹⁹ Ké kí ikoyá lápi yámà, à a ulada ga kè. ²⁰ ɔ a ò sa'ona Ilikiaɛ ní Safana né Aikaũo ní Mika né Abedɔo ní lakɛna Safanaɔ ní a íwa Asaiaɔ à mè: ²¹ A gɛ Dii laimeɛ ní Isaili kɔnaɔ ní Yudaɔ taala pɔ wa bɔwàe bee yá musu. Dii pɔkùmabòbɔwá à kè zài, asa wá deziɔ Dii yá kúao, aai yá pɔ kú taalaɛ bee guu ma aa zíkèwàò. ²² ɔ sa'ona Ilikia ní gbé pɔ kí ní zɔ sãnuɔ gè yá'ò nɔɛ ànabi Uledaɛ. Nɔɛpi ku Yelusaleũ fáani plaade guue, aà zá tón Saluũ, Tikeva né, Halasa tũnaɛ. Gɔɛpiá Dii kpé pɔkasaa ùlenaɛ.

²³ Dii Isailio Lua yá'ò nɔɛpie à mè: A gɛ o gbé pɔ á zíaɛ, ²⁴ ma Dii ma mè, má yáyia gue beewa ní gbé pɔ kú a guuɔ, láai yá pɔ kú taala pɔ wà a kyokè Yudaɔ kíaɛupio pii. ²⁵ Má pɔkùmabòbɔ gue beewa, ma pɔkùmapi a kpáleo, asa aa pàkpàmazi aa gè sa'ò dii páleɔwa, aa ma pɔ fɛlemɛɛ táa pɔ aa kèpio yá musuɛ. ²⁶ A gɛ o Yudaɔ kía pɔ á zɔ ma laie, yá pɔ a màpi musu, ma Dii Isailio Lua ma mè, ²⁷ yá pɔ má ò gue bee ní gbé pɔ kú a guuɔ musu, lá à swàsèi à a ulada ga kè à ɔòlò, má mà. Ma Dii máme má ò. ²⁸ Má tó aà ánuatoɛ, wi aà ví nie guu. Aà wé a si yá pɔ má yía gue bee ní gbé pɔ kú a guuɔwaleo. ɔ zinapio èa tà kíwa ní yápio.

²⁹ Kí Yelusaleũ gbèzɔò ní Yudaɔ sìsi, ɔ aa kàaaaazi pii. ³⁰ A gèrínɔ Dii ua ní sa'onao ní Levii buio ní Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ pii, néfɛnen gbèzɔò, ɔ a tò wà Dii bàakuaɔnɔ taala pɔ wa è aà kpéu kyokè pii ní wáa. ³¹ Kí zɛa a m̀pɛle sae, ɔ à èa zè ní Dii bàakuaɔnɔ yádileao. A mè á té Diizi, iɔ aà yádileao ní aà yádanɛo kúaa, iɔ aà ɔtondɔkíi gwa ní nòsemendoo ní a pɔeão pii, iɔ Dii bàakuaɔnɔ yá pɔ kú lápi guu ma. ³² ɔ a tò Yelusaleũdeɔ ní Bèyãmɛɛ buio fèle zè mípii, ɔ aa zè ní ní deziɔ Lua bàakuaɔnɔ yáo.

† 34:5 1Kia 13.2

³³ Yosia táa nàaa Isaili bùsu gupiiu a kòlè, a tò gbé pò kú Isaili bùsuu zòblè Dii ní Luæ mípii. Yosia gò aa tɛ Dii ní deziò Luazi, aai pàalèò.

35

Yosia Gēamusu dikpekɛa (2Kia 23.21-23)

¹ Yosia Gēamusu dikpekè Diiɛ Yelusaleũ, ɔ wà Gēamusu sa'obɔ kòlokpakpa mɔ sɛia gò gɛo mɛndosaidezi. ² A sa'onao dàziu, à ní gba sɔ Dii kpé zɪ pò aa ke yá musu. ³ A ò Levii bui pò wà ní kpá Diiwa, aai yádada Isailiɔnɛɔnɛ: A Lua kpagolo dilɛ kpé pò Isailiò kí Davidi né Salomɔ dɔu, ásu da á gāu lo. Ali zòblè Dii á Luæ ní a gbé Isailiò. ⁴ A baade sɔukɛ gā ní gāo á deziò uawa, lá Isailiò kí Davidi ní aà né Salomɔ dɔu dalaúwa. ⁵ A sɪa Dii ua, á gbɛɛo iò kú ní á gbé Isailiò gā ní gāo, ⁶ í ní Gēamusu sa'obɔ kòlokpakpané. A gbābɔ áziaɛ, í sápiò keke á gbéɔnɛ, ké aa e ke lá Dii dà Mɔziɛ a òwa.

⁷ Yosia ázia são ní a bleo kpà gbé pò kú weɔwa Gēamusu sa'obɔ ũ ðaasɔsɔ lɛɛ baakwi (30.000) ní zuo ðaa gɛo (3.000). ⁸ Aà ïwaɔ gbéɔ gbà pò ní sa'onao ní Levii bui sɔ. Lua ua ðaanao Ilikia ní Zakalio ní Yeielio sa'onao gbà Gēamusu sa'obɔ ðaa kuɛ'aaɔ (2.600) ní zuo ðaa do ní basɔo (300). ⁹ Kɔnania ní Semaiao ní a dāuna Netanelio ní Asabiao ní Yeielio ní Yozabao mé Levii bui kíaa ũ. Aa Levii bui gbà Gēamusu sa'obɔ ðaasɔsɔ lɛɛ sɔo (5.000) ní zuo ðaa pla ní basɔo (500).

¹⁰ ɔ wà Lua gbagbazi sɔukè, sa'onao sɪa ní zekii, mé Levii bui kɪniò ku we gā ní gāo lá kí dilɛwa. ¹¹ Aa Gēamusu sa'obɔ kòlokpakpa, ɔ sa'onao a au sɪ wa lè sa'okiiwa. Levii bui pòpiò báa bò, ¹² ɔ aa pò pò wɪ a pò káteu à tékũ bò adoa, aa kpà ní gbé Isailiowa gā ní gāo aa sòò Diizi, lá a ku Mɔzi taalauwa. Maaɛ lo ní zuo. ¹³ Levii bui Gēamusu sa'obɔ kpáteɛa lá wa dilɛwa,* ɔ aa zùnɔ kà tao ní ooo ní dāaɔ guu, aa a fùukè, ɔ aa gèò gbéɔnɛ kpakpa. ¹⁴ Bee gbɛa ɔ aa nízia pò kèkè ní sa'onao, asa Aalona bui sa'onapiò lé sa pò wɪ a pò káteu à tékũ ní sa pò wɪ a pò nísi tékũ o e gu gè sɔde. ¹⁵ Asafa bui lèsinaò kú ní zekii lá Davidi dilɛwa, Asafa bui ní Emani bui ní kí gu'ena Yedutu bui. Bíibledɔana pò kú bɔlɛ ní bɔlɛo aai go ní tíao, an gbé Levii bui mé ní pò kèkené.

¹⁶ Zibeezi wà Dii gbàgba a zéwa, wà Gēamusu dikpekè, mé wà sa pò wɪ a pò káteu à tékũ ò aà gbagbakiwa, lá kí Yosia dilɛwa. ¹⁷ Gò bee Isaili pò kú we Gēamusu dikpekè, ɔ aa Kàaso dikpekè gò sopla.† ¹⁸ Za ānabi Samuɛli gò wi Gēamusu dikpɛpi ke à kà maaò. Isailiò kíaa i dikpɛpi ke lá Yosia kèwao. Sa'onao ku we ní Levii bui ní Yudaò pii ní Isaili pò kú we ní Yelusaleũdeò. ¹⁹ Wà Gēamusu dikpɛpi kè kí Yosia kpalablea wè bao plasaide guuɛ.

Yosia gaa (2Kia 23.28-30)

²⁰ Yosia Lua kpé yákekeɛa gbɛa pii Egipiò kí Neko lé gé zikái Kaakemi, Uflata saɛ, ɔ Yosia bò gèwà ní zio. ²¹ Neko gbéɔ zìwà à mè: Yudaò kíaa, bóme wá daaai? I ke míme ɔ mále mó zikainno gbāo, ma ibeɔnɛ. Lua mè mà ke kpakpa. Lá a kumano, nísu kpaèò, ké asu n deo yáí. ²² Kási Yosia i mikèwàò, i yá pò Lua dà Nekoɛ a òe mao, ɔ à ázia lílɛ, à gèwà ní zio Megido gusalalau. ²³ Ké kázunaò kí Yosia pà, ɔ a ò a ïwaɔnɛ: A ma sɛ tamanò, wà ma wiwiɛ we. ²⁴ ɔ aà ïwapiò aà bò a sògo guu wà aà dà a sògo plaade guu wà tàò Yelusaleũ. A gà, ɔ wà aà mia kpàkɔi ní aà deziò. Yelusaleũdeò ní Yudaò aà gɛ sòlò mípii.

²⁵ ɔ Zelemii wɛnale dà ní Yosiao. E gbā gɔɛ ní nɔɛo lèsinaò ï lɛpi si Yosia yá musuɛ, tó aale wɛnale sí. ɔ wɛnalesia gè felekɛa ũ Isaili bùsuu, lɛpiò ku wɛnale taalau.

* 35:13 Bɔa 12.8 † 35:17 Bɔa 12.1-20

26-27 Yosia yá kɪni pɔ a kɛ za a daaleawa e a midɛawa ku Isaili kɪaɔ nɪ Yuda kɪaɔ ladau nɪ gbɛkɛ pɔ a kɛ Diiɛ à zɪkɛ yá pɔ kú aà ikoyā láuwao.

36

Yudaɔ kɪ Yoaza (2Kia 23.31-34)

¹ ɔ Yudaɔ Yosia né Yoaza kpà kɪa ũ aà gbɛu Yelusaleũ. ² Yoaza wɛ̀ bao nɪ àaɔode guu ɔ à kpalablèu, à zɔ̀lɛ báawa Yelusaleũ mɔ àaɛ. ³ ɔ Egipiɔ kɪ Nɛko aà bɔ̀ kpalau Yelusaleũ, ɔ à mè Yuda bùsudeɔ falubɔɛ ánuɔu tɔnu àaɔ nɪ kɪniɔ nɪ vuao kiloo bla sɔosai. ⁴ A Yoaza vɛ̀lɪ Eliakiũ kpà Yelusaleũdeɔ nɪ Yudaɔ kɪa ũ, ɔ à aà tɔ̀ lɪlɛ Yoakiũ. ɔ à Eliakiũ dáuna Yoaza kũ tàò Egipi.*

Yudaɔ kɪ Yoakiũ (2Kia 23.36-24.7)

⁵ Yoakiũ wɛ̀ baasɔode guu ɔ à kpalablèu, à zɔ̀lɛ báawa† Yelusaleũ wɛ̀ kuɛdoɛ. A yá pɔ Dii a Lua yeio kɛ. ⁶ Babeli kɪ Nɛbukaneza mɔ̀ lèlɛwà, à mɔgotɛ gala kpàè à taaàno Babeli. ⁷ Nɛbukaneza Dii kpé pɔɔɛ sɛlɛ tàò, a kàlɛ a bɛ Babeli.‡ ⁸ Yoakiũ yá kɪniɔ ku Isaili kɪaɔ nɪ Yuda kɪaɔ ladau nɪ yábɛɛ pɔ a kɛò nɪ vāi pɔ wa èwàò. ɔ aà né Yekɔnia zɔ̀lɛ aà gbɛu.

Yudaɔ kɪ Yekɔnia nɪ kɪ Zedekiaɔ (2Kia 24.8-20, Zel 52.1-2)

⁹ Yekɔnia wɛ̀ bao plasaide guu ɔ à kpalablèu, à zɔ̀lɛ báawa Yelusaleũ mɔ̀ àaɔ nɪ gɔɔ kwioɛ. A yá pɔ Dii yeio kɛ. ¹⁰ Ké í bɔ̀ ɛu, kɪ Nɛbukaneza gbɛ́ɔ zɪ, ɔ wà aà kũ sùò Babeli nɪ Dii kpé pɔ ɔdeɔ. A aà desɛ Zedekia kpà Yelusaleũdeɔ nɪ Yudaɔ kɪa ũ.

¹¹ Zedekia wɛ̀ bao nɪ mɛndoode guu ɔ à kpalablèu, à zɔ̀lɛ báawa Yelusaleũ wɛ̀ kuɛdoɛ. ¹² A yá pɔ Dii a Lua yeio kɛ, i azɪa busa ānabi Zelemii pɔ Dii yá'ðɛɛo. ¹³ Kɪ Nɛbukaneza tò à lɛgbɛɛ à mè á sɪ nɪ Luao a bɔ̀ aà kpɛo, ɔ à bɔ̀ aà kpɛ. Aà swá gbāakù, à gɪ ɛa sui Dii Isailiɔ Luawa flafɪa. ¹⁴ ɔ sa'on dɔaanaɔ nɪ gbɛ́ɔ dɔaanaɔ bɔ̀ Dii yá kpɛ sɔ, aa zɛ nɪ yábɛɛ pɔ buipāleɔ kɛò, aa kpé pɔ Dii dɪlɛ a pɔ ũ gbālɛ.

Yelusaleũ dɪtuzɔa (2Kia 25.1-21, Zel 39.1-10, 52.3-11)

¹⁵ Dii an dezio Lua Ìò ānabiɔ zɪmá m̀ɔm̀ɔɔ, asa à a gbɛ́ɔ wɛ̀nagwà nɪ a kpéɔ, ¹⁶ ɔ aa Lua zɪnapiɔ kɛ pɔɔpɔɔ, aa sakà Luapi yáú. Aa aà ānabipio àlafɪikɛ e aà pɔ̀ gɛ̀ pàrízi, a weea vɪo. ¹⁷ ɔ à Babiloniɔ kɪa gbàɛmá, à gɛ̀ lèlɛmá. Kɪapi nɪ èwaasɔ̀ dèdɛ nɪ fɛ̀ndao Dii ua. Dii i èwaasɔ̀ nɪ wɛ̀ndiaɔ wɛ̀nagwao ge maezɔ̀ɔ ge gbɛ zio, à nɪ náè a ɔzɪɛ. ¹⁸ ɔ à Dii kpé pɔ̀ sɛlɛ tàò Babeli píi, a zɔ̀ nɪ a nénao, nɪ Dii kpé àizɛɛo nɪ kɪ nɪ a Ìwaɔ àizɛɛo píi. ¹⁹ ɔ aa tɛsò Lua kpéwa, aa Yelusaleũ bɪi gbòò. Aa tɛsò a ua maaɔwa, aa pɔ̀ bɛɛɛdeɔ ɔ̀ɔkpà píi.

²⁰ Kɪapi gbɛ́ pɔ̀ gɛ̀ bɛɛ, wi nɪ dɛdɛ nɪ fɛ̀ndaoɔ̀ kũkũ zɔ̀ ũ api nɪ a néɔ, à tàríno Babeli e Pɛɛsio gɛ̀ kpalablèò. ²¹ Isaili bùsu íampakii è sa. Ké à gɛ̀ da gii, a íampaa e wɛ̀ bààɔkwi gɛ̀ pàò, lá Dii dà Zelemiiɛ a òwa.Š

Kilusi Isailiɔ gbaɛa (Eza 1.1-4)

²² Pɛɛsio kɪ Kilusi kpalablea wɛ̀ sɛ́ia guu ɔ Dii tekpàaagu, ké yá pɔ a dà Zelemiiɛ a ò e ke yáí.* ɔ Kilusi kpàwakè a bùsu gupiiu, ɔ à gbàsa kɛ̀ láu à mè: ²³ Yá pɔ ma Pɛɛsio kɪ Kilusi má òn kɛ: Dii Lua Musude tò dúnia kpala píi gɛ̀ ma pɔ̀ ũ, ɔ a dɪlɛmɛɛ mà kpɛdɔɛ Yelusaleũ, Yuda bùsuu.† A gbɛ́ pɔ̀ á dɛ aà gbɛ́ ũ, à fɛlɛ à á taananke we, Dii á Lua Ìò kúánɔ.

* 36:4 Zel 22.11-12 † 36:5 Zel 26.1-6 ‡ 36:7 Dan 1.1-2 § 36:21 Zel 25.11 * 36:22 Zel 29.10 † 36:23 Isa 44.28

EZALA

Yá pò kú láε bee guu

Peesio kí Kilusi Yudaο gbà zé aa gé Dii kpé kεke doi Yelusaleũ (1). Gbé pò wà tàrñnɔ yāa Babiloniο εa lé tá ní be (2). Yá séia pò aa kè an εa sua guu mé Lua gbagbakii kεke boa ũ, ké wàli e wàò sa'owà lán yāawa (3). Ama Lua kpé kεke dɔa yá musu buipāleɔ íbelesèrñnɔ, ɔ aa lékpāsākè Peesi gbāadeɔne, ké wà e dɔ tó aa ní gbá zé wà kpépi dɔ sianae (4-6).

Bee gbεa Peesio kí Aatasasa sa'ona Ezala zì we, ɔ à lousisiyā vù Yelusaleũ, a tò Yudaο nòselìle aa Lua yá kù ɔplapla. (7-10).

Ezala lá gbāakpà luanaaikεa yáwae ní kua gbāsisaiο. Sa'ona Ezala wɔɔ vī, ɔ á kɔaikè a tò gbéɔ nòselìle wà gò luayāmanaο ũ. Ezala gɔɔ ɔ Yudaο kεke wà lousisiyā kù ɔplapla. Wεo gè dasi, a gbεa ɔ wà Yesu Kilisi ì.

Kilusi Isailiο gbεa

¹ Peesio kí Kilusi kpalablea wè séia guu Dii tekpāaagu, ké yá pò a dà Zelemiie a ò e ke yái. * ɔ Kilusi kpàwakè a bùsuu píi, ɔ à gbàsa kè láu à mè: ² Yá pò ma Kilusi, Peesio kía má òn ke: Dii Lua Musude tò dúnia kpala píi gò ma pò ũ, ɔ a òlεmεε mà kpedɔe Yelusaleũ, Yuda bùsuu.† ³ Gbé pò de aà gbé ũ á guu, Lua kuaànɔ, i ta Yelusaleũ, Yuda bùsuu, i kpedɔ Dii Isailiο Lua pò de Dii ũ Yelusaleũe we. ⁴ An gbé pò gòpiο saedeɔ dɔrñle ní ánusuo ní vuao ní àizeeɔ ní pɔtuοɔ ní Lua kpé pò aale gé doi Yelusaleũ gbao.

⁵ ɔ Yudaο ní Běyāmeε buiο uabeleɔ ní sa'onaο ní Levii buiο ní gbé pò Lua tekpānguɔ fèle lé gé Dii kpé doi Yelusaleũ. ⁶ An saedeɔ ɔdāmá, aa ní gbá ánusuo pɔɔ ní vua pɔɔ ní àizeeɔ ní pɔtuοɔ ní pò ɔdeɔ ní Dii kpé gbao píi. ⁷ ɔ Peesio kí Kilusi bò ní Dii kpé pò pò Nebukanεza sèle yāa Yelusaleũ a kàle a tāa kpéu. ⁸ A ò a ɔ'ulena Miledae aà pópìο nao aà kpa Yudaο kí Sesebazaawa, ɔ a kè màa. ⁹ Pópìο dasin ke: Vua ta baakwi, ánusuo ta òaa sɔo, tapelenti baakwi m̀endosai, ¹⁰ vua imibɔ baakwi, ánusuo imibɔ òaa pla ní kwio, ta buipāle òaa sɔo. ¹¹ Vua ní ánusuo tao fèle píi òaasɔsɔo lee sɔo ní òaa plao (5.400). Ké zìzɔpiο b̀le Babeli aa sù Yelusaleũ, ɔ Sesebazaa mò ní pópìο píi.

2

Zìzɔ pò sù

¹ Babeli kí Nebukanεza Isailiο kùkù zìzɔ ũ yāa, à tàrñnɔ Babeli, ɔ an gbéɔ b̀ zìzɔkεpiu aa sù Yelusaleũ, Yuda bùsuu sa, ɔ baade tà a be wéleu. ² An dɔaanaɔn ke: Zolobabeli, Yesua, Nεemii, Selaia, Leelaia, Maadose, Bilisā, Misipaa, Bigivai, Leuũ ní Baanao. Isaili gɔe pò sù dasilen ke:

³ Palsi buiο gbēɔn òaasɔsɔo lee pla ní baswaaɔkwi ní plao (2.172). ⁴ Sefatia buiο gbēɔn òaa do ní baswaaɔkwi ní plao (372). ⁵ Ala buiο gbēɔn òaa àaɔ ní baswaaɔkwi ní sɔoo (775). ⁶ Paata Mɔabu bui pò de Yesua ní Yoabuo buiò ũ gbēɔn òaasɔsɔo lee pla ní òaa síiɔ ní kuεplao (2.812). ⁷ Elaũ buiò gbēɔn òaa soolo ní blakwi ní síiɔ (1.254). ⁸ Zatu buiò gbēɔn òaa síiɔ ní basoplasɔoo (945). ⁹ Zakai buiò gbēɔn òaa àaɔ ní baswaaɔo (760). ¹⁰ Bani buiò gbēɔn òaa àaɔ ní bla ní plao (642). ¹¹ Behai buiò gbēɔn òaa àaɔ ní bao ní àaɔo (623). ¹² Azegada buiò gbēɔn òaa soolo ní bao ní plao (1.222). ¹³ Adonikaũ buiò gbēɔn òaa àaɔ ní bàaɔsɔo ní m̀endoo (666). ¹⁴ Bigivai buiò gbēɔn òaasɔsɔo lee pla ní bàaɔ síiɔsaio (2.056). ¹⁵ Adini buiò gbēɔn òaa pla ní blakwi ní síiɔ (454). ¹⁶ Atee buiò gbēɔn basɔo plasai (98). ¹⁷ Bezai buiò gbēɔn òaa do

* 1:1 Zel 25.11, 29.10 † 1:2 Isa 44.28

ń basoolo ń àaṣo (323). ¹⁸ Yola buiṣ gbḗḗn basookwi ń plao (112). ¹⁹ Asuũ buiṣ gbḗḗn àa do ń bao ń àaṣo (223). ²⁰ Gibaa buiṣ gbḗḗn basoo sṣosai (95).

²¹ Betelēũdeṣ gbḗḗn basoolo ń àaṣo (123). ²² Netofadeṣ gbḗḗn bàaṣ síiṣsai (56). ²³ Anatodeṣ gbḗḗn basoolosṣo ń àaṣo (128). ²⁴ Azemavedeṣ gbḗḗn bla ń plao (42). ²⁵ Kiliyaaliũdeṣ ń Kefiladeṣ ń Beelodeṣ gbḗḗn àaa àaṣ ń basopla ń àaṣo (743). ²⁶ Lamadeṣ ń Gebadeṣ gbḗḗn àaa àaṣ ń bao ń m̀ndoo (621). ²⁷ Mimasadeṣ gbḗḗn basoolo ń plao (122). ²⁸ Betelideṣ ń Aideṣ gbḗḗn àaa do ń bao ń àaṣo (223). ²⁹ Nebodeṣ gbḗḗn blakwi ń plao (52). ³⁰ Magbisiḗdeṣ gbḗḗn baswaaṣ síiṣsai (156). ³¹ Elaũ pále buiṣ gbḗḗn àaa soolo ń blakwi ń síiṣo (1.254). ³² Aliũ buiṣ gbḗḗn àaa do ń basooloo (320). ³³ Lodideṣ ń Adidadeṣ ń Onṣdeṣ gbḗḗn àaa àaṣ ń basoolosṣoo (725). ³⁴ Yelikodeṣ gbḗḗn àaa do ń basoplasṣoo (345). ³⁵ Senadeṣ gbḗḗn àaasṣṣo lēe àaṣ ń àaa àaṣ ń baakwio (3.630).

³⁶ Sa'ona bui pṣ s̀n ke: Yesua bui Yedaia buiṣ gbḗḗn àaa síiṣ ń baswaaṣkwi ń àaṣo (973). ³⁷ Imēe buiṣ gbḗḗn àaa sṣo ń blakwi ń plao (1.052). ³⁸ Pasuu buiṣ gbḗḗn àaa soolo ń blasṣo ń plao (1.247). ³⁹ Aliũ buiṣ gbḗḗn àaa sṣo ń gḗo ń plao (1.017).

⁴⁰ Levii bui pṣ s̀n ke: Odavia bui Yesua ń Kamelio buiṣ gbḗḗn bàaaṣkwi ń síiṣo (74). ⁴¹ Asafa bui l̀sinaṣ gbḗḗn basoolosṣo ń àaṣo (128). ⁴² B́ibṣledṣana pṣ de Saluũ ń Ateeo ń Talemṣo ń Akubuo ń Atitao ń Sobaio bui ũṣ gbḗḗn basopla m̀ndosai (139).

⁴³ Gbḗḗ beeṣ buiṣ mé Lua ua źikenao ũ: Ziha, Asufa, Tabao, ⁴⁴ Kelosi, Saa, Padoni, ⁴⁵ Lebana, Agaba, Akubu, ⁴⁶ Agabu, Salemai, Anana, ⁴⁷ Gideli, Gaa, Leaia, ⁴⁸ Lezini, Nékoda, Gaaũ, ⁴⁹ Uza, Pasea, Besai, ⁵⁰ Asena, M̄uniũ, Nefusiũ, ⁵¹ Babuku, Akufa, Aluu, ⁵² Bazelu, M̄eida, Aasa, ⁵³ Baakosi, Sisela, Tema, ⁵⁴ Nezia ń Atifao.

⁵⁵ Gbḗḗ beeṣ mé Salomṣṣo z̀b́lenao buiṣ ũ: Sotai, Sofele, Peludao, ⁵⁶ Yala, Daakṣ, Gideli, ⁵⁷ Sefatia, Atili, Pokēle Azebaiũ ń Amio. ⁵⁸ Lua ua źikenapiṣ ń Salomṣṣo z̀b́lenapiṣ kà gbḗḗn àaa pla swaaṣsai (392).

⁵⁹ Gbḗḗ b̀ Temela ń Telaasao ń Kelubuo ń Adṣo ń Imēeṣ, ṣ aai e ń buibṣkii ònéo, tó Isailiṣ ń ũ. ⁶⁰ Delaia ń Tobiao ń Nékodao buiṣne, mé aa kà gbḗḗn àaa àaṣ ń blakwi ń plao (652). ⁶¹ Sa'ona bui pṣ de Obaia ń Akozio ń Baazilaio buiṣ ũ s̀ lṣ. Baazilaipi Galada b̀su gbḗ Baazilai né s̀e yāa, ṣ à a ànsuepi tó s̀e. ⁶² Gbḗḗpiṣ ń tó w̄ele buibṣkii taalau, kási aai bṣwàò, ṣ wà ḡiné ń sa'ozio. ⁶³ B̀su d̄aana òné, mé i ke sa'ona ń yá gwà ń Uliũo ń Tumiũo* bàasio, aasu sa'oble bleo.

⁶⁴ Gbḗḗpiṣ píi gbḗḗn àaasṣṣo lēe bla ń plao ń àaa doo ń baswaaṣoē (42.360). ⁶⁵ An z̀b́lenao gṣe ń n̄eṣo ku lṣ gbḗḗn àaasṣṣo lēe sopla ń àaa doo ń basopla àaṣsai (7.337). L̀sinaṣ gṣe ń n̄eṣo kúrínṣ lṣ gbḗḗn àaa do. ⁶⁶ Aa s̄ṣ w̄i m̀n àaa àaṣ ń basopla síiṣsai (736), s̄baona àaa do ń blasṣoo, ⁶⁷ yiongo àaa pla ń bla sṣosai (435), zàa'ina àaasṣṣo lēe soolo ń àaa àaṣo ń basooloo (6.720).

⁶⁸ Ké aa kà Dii kpé dṣkii Yelusaleũ, an uabeleeṣ gbadàda, ké aa e Lua kpé kēke dṣò a gbeu. ⁶⁹ Aa gbadà kpé źi kpagolo guu ń gbāa léu, vua kiloo àaa pla ń basṣoo (500), ánuṣu tṣnu àaṣ ń sa'ona ulataṣ basṣo. ⁷⁰ Sa'onaṣ ń Levii buiṣ ń l̀sinaṣ ń b́ibṣledṣanaṣ ń Lua ua źikenao ń gbḗpáleeṣ z̀l̄ez̄l̄e w̄ele pṣ wa k̀kenéṣ guu, ṣ Isaili k̄iniṣ z̀l̄e ń w̄léṣ guu.†

3

Dii gbagbakii boa

¹ Ké w̄e mṣ soplade kà, Isailiṣ s̀ z̀l̄e ń w̄léṣ guu píi. Ṣ aa kàaa Yelusaleũ lán gbḗ m̀ndowa. ² Yozada né Yesua ń a sa'on deeṣ ń Salatieli né Zolobabelio ń a gbḗ Isailiṣ Lua gbagbakii b̀, ké aa sa pṣ w̄i a pṣ káteu à tékũ owà, lá Lua gbḗ M̄izi ò a ikoyā guuwa. ³ Baa ké aale w̄lake gbḗ pṣ kú b̀supi guuṣne, aa gbagbakii b̀ a gbeue, ṣ aa sa pṣ w̄i a pṣ káteu à tékũ ò Diiwa kṣṣo ń oosio.* ⁴ Aa Lákp̄eṣa dikpeké lá a ku lápi guuwa, aaṣo sa pṣ w̄i a pṣ

* 2:63 B̄a 28.30, Iko 33.8 † 2:70 1Lad 9.2-3, N̄e 11.1-3 * 3:3 Nao 28.1-8

kátɛu à tékū o lá gu lé dɔ, lá wà a lé dīlɛwa.† ⁵ Bee gbɛa aa sa pɔ wɔ o gɔɔpii ò n mɔ dafu pɔo n dikpɛ pɔ Dii dīlɛo pɔo n gba pɔ wɔ mɔoɛ.‡ ⁶ Mɔ soplade gɔɔ sɛia zɪ ɔ aa nà Dii gbagbaawa màa, baa ké wi aà kpé dɔ yāao.

⁷ Aa ɔa kpà gbè'ánao n lí'ánaɔwa, ɔ aa pɔblea n imiao n nísio kpà Sidɔdeɔ n Tiideɔwa, ké aa sɛde lí zɔzɔ Libā būsuu, aa yeye gɛd Zope daa ísiao, lá Pɛɛsio kía Kilusi n gbá zéwa. ⁸ An kaa Lua kpé dɔkii Yelusaleū wè plaade mɔ plaade guu, Salatieli né Zolobabeli n Yozada né Yesuao nà zɪwa n n gbé kɪniɔ, sa'onao n Levii buio n gbé pɔ bɔ zɪzɔkeu aa sù Yelusaleūo pii. Aa Levii bui pɔ kà wè bao ge aa deaɔ dīlɛ Dii kpé zɪpi gbɛzɔɔ ũ. ⁹ Yesua n a buio nàkɔwa n Kamielio n aà né Odavia buio, ɔ aa gɔ zɪpi gbɛzɔɔ ũ n Enadao n aà buio. Levii buio nɛ npii. ¹⁰ Ké Dii kpɛbonao lé kpépi ɛ kpàlɛ, sa'onao zɛzɛ we sa'on pɔkasao dadaa, aa n kuu kúkua, mé Levii né Asafa buio ku we lɔ n sésɛnao aa Dii táasilɛ, lá Isailio kɪ Davidi ò yāawa. ¹¹ Aa lesi aa Dii táasilɛ, aa aà sáaukpà aa mɛ: Dii maa, aà gbɛkɛkɛa wá Isailio nɛ láaa vɪo. ɔ gbépii wii gbāa lɛ aa Dii táasilɛ, ké wà Dii kpé ɛ kpàlɛ yái. ¹² Kási sa'on daside n Levii buio n uabele pɔ zikù aa wɛsi kpé káauleɔ, ké aa kpépi ɛboa è, aa búbuapɛɛ. Gbé dasideɔ sɔ aalɛ pɔna wii lɛ. ¹³ Gbɛɛ pɔna wii dɔkɛ n búbua pɔ wàlɛ péo lɔ, ké baade lé wii gbāa lɛ yái, mé wà kɔfi pi mà zà.

4

Ibɛlɛɛa n Dii kpɛbonao

¹ Ké Yudaɔ n Bɛyámɛɛ buio ibɛɛo mà zɪzɔ pɔ sùo lé kpé bo Dii Isailio Luaɛ, ² aa mɔ Zolobabeli n uabeleɔ lɛ, aa ònɛ: A to wà kpé boánɔ, asa wi á Lua kii wɛɛɛ lááwa sɔɛ. Wɔ aà gbagbaɛ za gɔɔ pɔ Asailio kɪ Esadɔ sùwanɔ la.* ³ ɔ Zolobabeli n Yesuao n Isaili uabele kɪniɔ ònɛ: Wá Lua kpé boa de á yá ũo. Wá wá pɔ bo Dii Isailio Luaɛ wátɛɛ, lá Pɛɛsio kɪ Kilusi dīlɛwɛɛwae. ⁴ ɔ būsupidɛɔ lé wɛɛɛ Yudaɔ kādɛ, aalɛ íadamá, ké aasu kpépi boo yái. ⁵ Aa fiabò kía lɛdamadeɔnɛ za Kilusi gɔɔ e à gè pɛ Pɛɛsio kɪ Daliusi kpalablegɔɔwa, ɔ aa gɪné n yá pɔ aalɛ yáo.

⁶ Aa lakɛ Aasueluɛ† aà kpalablea daalɛgɔɔ, aa gbé pɔ kú Yelusaleūo n Yuda būsuo pii káalakèè. ⁷ Biselaū n Miledao n Tabeelio n n gbé kɪniɔ lakɛ Pɛɛsio kɪ Aatasasae lɔ aà kpalablegɔɔ. Aa kèè n Sili yáo, ɔ wà a bɔɔlɛkèè. ⁸ Būsuo gbɛzɔɔ Leuū n a lakɛna Simɛsaio lakɛ kɪ Aatasasae Yelusaleū yá musu lɔ aa mɛ: ⁹ Būsuo gbɛzɔɔ Leuū n a lakɛna Simɛsaio n n gbé kɪniɔ Dinadeɔ n Afaasatadeɔ n Taapelideɔ n Afaasideɔ n Elɛkideɔ n Babelideɔ n Susade pɔ bɔlɛ Elaū būsuo ¹⁰ n gbé pɔ kía zɔɔ bɛɛɛde Asenapa n bóle n būsuo aa n zólɛzólɛ Samali wéleu n Uflata baala gupáleuɔ, ¹¹ wá Uflata baaladeɔ n zòblɛnaɔ mé lápi kèɛ kɪ Aatasasa, wa mɛ:

¹² Kí, ñyɔ dɔ ké Yuda pɔ bɔ n kii aa sù laɔ gè lé Yelusaleū wéle vāi pāsipi kálɛ, aa èa lé a bíibo lɔ, aalɛ a bezia fɛɛ. ¹³ Kí, ñyɔ dɔ lɔ, tó aa èa wélepi kálɛ aa a bíibò wa làa, aa falubɔnɛ lɔ ge elɛ'ɔa ge wè'ɔa, aai n ɔa pɔ ni si késá. ¹⁴ Tia kéwa kɪ, lá nɛmɛ n wá ũ, i kú wà n kpɛ eo. A yái wa lálɛ bee kpàsainɛ ké wà yápi onɛ. ¹⁵ Wɛɛɛ n deziɔ lác guu n gwa, ní e dɔ lá wélepideɔ swá gbāa, aa íadà kíaɔwa n būsuo gbāadeɔ. Za zi wélepideɔ yákele kè zài. Bee yá mé tò wà wélepi dúuzò. ¹⁶ Kí, wálɛ onɛ, tó wà èa wélepi fɛɛ, wà èa a bíibò wa làa, ñyɔɔ pɔɛ ví Uflata baala lɔ.

¹⁷ Bee gbɛa kía lá kpàsánɛ à mɛ: Būsuo gbɛzɔɔ Leuū n a lakɛna Simɛsaio n á gbé kɪniɔ pɔ kú Samali n Uflata baaleɔ, ma fɔkpàwá. ¹⁸ Lá pɔ á kpàsámɛɛ, wà a kyokè wà a bɔɔlɛkèɛɛ. ¹⁹ Má ò wà wɛɛɛ lá zɪo guu, ɔ wa è síanaɛ, wélepideɔ lɔ bɔ kíaɔ kpɛɛ. Za zi yákeledeɔnɛ.

† 3:4 Nao 29.12-38 ‡ 3:5 Nao 28.11-29.11 § 3:10 1Lad 25.1 * 4:2 2Kia 17.24-41 † 4:6 Esi 1.1

²⁰ Kíá z̄ɔɔ kpalablè Yelusaleũ we, aa gb̄aablè Uflata baaledeɔwa pii, wà falubònè ní ele'ɔao ní wè'ɔao. ²¹ A yādīle gb̄ēpioŋe aa kámabo sa. Aasu ea w̄ēlepi vuo e mà ní gba lé. ²² A laaika! Asu niazikpa yápio, ké vāipi su ɔta, aa wá ásookeo yái.

²³ Ké wà kí Aatasasa lápi kyokè, wà a boolekè Leuũe ní a lakēna Simesaio ní ní gb̄é kīnio, ɔ aa f̄ele gè Yudaɔ lè Yelusaleũ ḡɔ. Aa ḡinè pāsīpāsī aa mē aa kámabo. ²⁴ Beewa aa kámabò ní Lua kpé zī pò aale ke Yelusaleũo e Peesiò kí Daliusi kpalablea wè plaade guu.

5

Tatenai lākēa kí Daliusie

¹ Anabi Age* ní ānabi Zakali,† Ido néo ānabikekè Yuda pò kú Yelusaleũo ní Yuda būsuo pii ní Isailio Lua t̄so. ² ɔ Salatieli né Zolobabeli ní Yozada né Yesuao f̄ele nà Lua kpé boawa Yelusaleũ.‡ Lua ānabipio kúnno, aale d̄nle.§ ³ Weḡɔ Uflata baala d̄aana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gb̄é m̄ò ní lé, aa ní lá aa mē: Déme á gbá zé à kpée bee keke boi? ⁴ Aa gb̄é pò lé kpépi boɔ tó gb̄ea lo. ⁵ N beeo Lua lé wéte Yuda gb̄ēz̄ɔɔpiɔzi, ɔ aai oné aa kámaboo. Aa mē wà lékpāsake Daliusie ḡia, aai lá pò a kē a yá musu e. ⁶ Uflata baala d̄aana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gb̄é Peesi buio lakē, ɔ aa kpāsā kí Daliusie. ⁷ Lékpāsā pò aa kēn ke, aa mē:

Kí Daliusi, wa f̄okpama maamaa. ⁸ Kí, ñȳɔ d̄ɔ ké wa ge Yuda būsuo e Lua z̄ɔde kpéu. Wàle kpépi bo ní gb̄è gb̄èneɔ, wàle lí da kpépi ḡiowa. Wàle z̄ipi ke ní laaio, àle t̄aa'o. ⁹ Wa yálala ní gb̄ēz̄ɔɔwa wa mē: Déme á gbá zé à kpée bee keke boi? ¹⁰ Wa ní tó gb̄ea ké wà e one, ɔ wa ní d̄aanapio tó d̄alau. ¹¹ Lá aa yázāsīwán ke: Aa mē musu ní z̄íleo Lua z̄òblenaɔn ní ũ. Kpé pò wa b̄o yāa à wē kē, ɔ wa kēke lé bo lo. Isailio kí z̄ɔ mé b̄o yāa. ¹² Aa mē ní deziɔ Lua Musude p̄o f̄ele, ɔ à ní ná Babiloni bui Nebukanēza, Babeli kíae a z̄i, ɔ à kpépi w̄iwi à gb̄épio s̄ele t̄ānno Babeli.* ¹³ Bee gb̄ea Babeli kí Kilusi kpalablea wè s̄eia guu à yādīle à mē wà ea Lua kpépi bo lo. ¹⁴ Baa vua ní ānusu pò pò Nebukanēza s̄ele Lua kpéu Yelusaleũ, a kàle a t̄aakpeu Babelio, kí Kilusi b̄òle kpà Sesebazaa pò à aà d̄ile b̄usu d̄aana ũwae.† ¹⁵ A òè aà p̄opio se ge kàle Lua kpéu Yelusaleũ, tó wà kpépi kēke d̄ò. ¹⁶ ɔ Sesebazaa m̄ò Lua kpé ɛ kpàle. Wàle kpépi bo za ḡɔ beee e gb̄a, kási i láa yāao. ¹⁷ Kí, tó à kēne maa, lá wēele kíaɔ lākalek̄ii Babeli, ní gwa tó kí Kilusi yādīle wà Lua kpé d̄o Yelusaleũe. Lá ní è, ní lékpāsākewēe.

6

Daliusi yādīle Lua kpé boayá musu

¹ Kí Daliusi yādīle, ɔ wà lápi wēle taala pò wa kàle Babeli lākalek̄io guu. ² ɔ wà b̄ò lá kooawa Ebatana w̄ele b̄iideu Mēde b̄usu. Yáe bee ku a guu, ké asu s̄ánguo yái:

³ Kí Kilusi kpalablea wè s̄eia guu à yādīle Lua kpé pò kú Yelusaleũ musu, à mē wà kpépi d̄o sa'ok̄ii ũ. Wà a ēbo a lesi ká ḡās̄isuu b̄aaɔ, a yàasa ḡās̄isuu b̄aaɔ. ⁴ Wàli gb̄è gb̄ène di àaɔ, lí mēndo, gb̄è gb̄ène àaɔ, lí mēndo. Wa a flabo ní kibē ɔao. ⁵ Vua ní ānusu pò pò Nebukanēza s̄ele Lua kpéu Yelusaleũ à s̄uò Babelio s̄o, wa ea ge kàle a gb̄eu Lua kpéu Yelusaleũ.

⁶ ɔ kí Daliusi lékpāsākè à mē: Tiasa Uflata baale d̄aana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní á gb̄é pò kú Uflata baa weɔ, à ázia ga we. ⁷ A Lua kpé d̄ona d̄aɔ to t̄ee. A to Yudaɔ d̄aana ní ní gb̄ēz̄ɔɔ Lua kpépi keke d̄o. ⁸ Mále yá pò ásu ke Yuda gb̄ēz̄ɔɔne Lua kpépi d̄oaa musu dileé. A pò pò aa yeiò s̄ele ma làasiu we ní Uflata baale falu pò wa b̄ò, í kpámá pii, ké z̄ipi su ze lo yái. ⁹ Pò pò aa yei pii, zugaae, s̄asakao, s̄aneboɔ pò aai Lua Musude gbagbaò, p̄wena, wisi, v̄e, nísi, àɔ kpa Yelusaleũ sa'onaɔwa lá gu lé d̄o lá aa gb̄èawáwa p̄akpaisai, ¹⁰ ké aa e sa pò kà Lua Musudegu owà, aai wabikew̄amēe ní ma néo. ¹¹ Tó gb̄ēe yá pò má d̄ilee bee

* 5:1 Age 1.1 † 5:1 Zkl 1.1 ‡ 5:2 Age 1.12 § 5:2 Zkl 4.6-9 * 5:12 2Kia 25.8-12 † 5:14 Eza 1.2-11

lile, wa ade kpé lí wo, wi aà pawà wà péle, wi aà be ke tufua ũ. ¹² Tó kíae ge buie lé wεεle yápi lile ge àle wεεle Lua kpé pò kú Yelusaleŭpi wí, Lua pò tò a tó kú gupiwa, aà ade fu. Ma Daliusi máme ma yápi dīle. Wà zikewà maamaa.

Lua kpé sakēa

¹³ Ké kí Daliusi lékpāsāpi kè màa, Uflata baala dōaana Tatenai ní Setaa Bozenaio ní ní gbéó yápi kè ní laaio. ¹⁴ ∩ Yuda gbēzōōo kpēdōa lé gé ae lá ānabi Age* ní ānabi Zakali Ido néo† ānabikékēwa. Aa kpépi dō wa làa lá Isailio Lua òwa, lá Pēesio kíaō Kilusi ní Daliusio ní Aatasasao a yādīlewa. ¹⁵ Aa Lua kpé mīde Aadaa gōō àaōde zī kí Daliusi kpalablea wè soolode guue. ¹⁶ ∩ Isailio Lua kpé sakē ní pōnao, sa'onao ní Levii buio ní gbé kīni pò sù ní zīzōkeoō pīi. ¹⁷ Lua kpé sakēapi yáí aa sa'ò ní zuswanao mèn basōō ní sāsakaōō mèn òaa do ní sāneboōō mèn òaa pla, ō aa sa'ò ní blesanao mèn kuepla Isaili bui dasileu ampīi duun awakpabo ũ. ¹⁸ Aa sa'onao dīledile gā ní gāo, mé aa Levii buio dīledile gā ní gāo lo, ké aa zīke Luae Yelusaleŭ, lá a ku Mōizi lá guuwa.

¹⁹ Mō sēia gōō gēo mēndosaide zī, zīzō pò sūpio Gēamusu dikpē‡ kè. ²⁰ Sa'onao ní Levii buio gbābò níziae aa gē gbālesai mīpii, ō aa Gēamusu sā kòlokpakpa zīzō pò sūōne ní ní sa'on deeo pōo ní nízia pōo. ²¹ Isaili zīzō pò sūpio mé sò ní gbé pò aa gbālea buipāleo yá musu tò, aale Dii Isailio Lua kīi wεεleo. ²² ∩ aa Kāaso dikpēkè ní pōnao e gōō sopla. Dii tò an pō kēna, asa a tò Asilio kía nōselile ní yá musue, ō à dōnle a kpēdōa zī guu, Isailio Luapi.

7

Ezala sua Yelusaleŭ sōukēa

¹⁻⁵ Yá beeo gbēa Pēesio kí Aatasasa kpalablegōō Ezala bō Babeli à sù. Sa'onkia Aalona mé Elezaa í, Elezaa Finēasi í, Finēasi Abisua í, Abisua Buki í, Buki Uzi í, Uzi Zelaia í, Zelaia Melaio í, Melaio Azalia í, Azalia Amalia í, Amalia Aitubu í, Aitubu Zadoki í, Zadoki Saluŭ í, Saluŭ Ilikia í, Ilikia Azalia í, Azalia Selaia í, ō Selaia Ezalapi í. ⁶ Ezalaá yādanēde, a Mōizi ikoyā pò Dii Isailio Lua dīle dō sāsā. Lá Dii aà Lua ōkuaàla, kía pò pò à a wabikēwa kpawà pīie. ⁷ Kí Aatasasa kpalablea wè soplade guu Isailio sù Yelusaleŭ lo. Sa'onao kú ní guu ní Levii buio ní lēsinao ní bīibōledōanao ní Lua ua zīkenao. ⁸ Ezala kà Yelusaleŭ kí kpalablea wè soplade mō sōode guu. ⁹ A fēle Babeli mō sēia gōō sēia zīe, ō à kà Yelusaleŭ mō sōode gōō sēiazī. Aà Lua ō kuaàla, ¹⁰ asa Ezala mekpà Dii ikoyā wāipaawa ní a keao, ké à e aà yādīlēneo ní aà ikoyāo dada Isailioe.

Lá pò kí Aatasasa kpà Ezalawa

¹¹ Taala pò kí Aatasasa kpà sa'on Ezala pò í Dii yādīleao ní aà yādīlēneo da Isailioeewa yán ke: ¹² Aatasasa, kíaō kía mé lāe bee kè sa'ona Ezala, Lua Musude ikoyādanae. Ma fōkpàma. ¹³ Ma yādīle ma mē Isaili bui ge sa'ona ge Levii bui pò kú ma būsuo aa ye genno Yelusaleŭō pīi, aa gé. ¹⁴ Mapi ní ma ledamade gbēōn soplaō mé n gbae, ké n gé Yelusaleŭ ní Yuda būsuo pīi yá gwagwai n Lua ikoyā pò ní kūa musu. ¹⁵ Anusu ní vua pò mapi ní ma ledamadeō wa Isailio Lua pò aà be ku Yelusaleŭ gbà séle wà gēo ¹⁶ ní ānusuo ní vua pò ní è Babeli būsuo pīi ní pò pò gbéó ní sa'onao kpà ní Lua kpé pò ũ Yelusaleŭo. ¹⁷ Zuswanao ní sāsakaōō ní sāneboōō lúlu ní ōapio n laaiwa, ní sa pò wí a pò káteu à tékū oò n Lua kpé gbagbakīiwa Yelusaleŭ ní pówenti gbao ní imia gbao. ¹⁸ Mpi ní n gbéó à ke ní ānusuo ní vua pò gōō lá à kèé maawa, lá á Lua yeiwa. ¹⁹ Pò pò wà nāne n ōzī lousisia Lua kpéu pò ũō kpa n Luapiwa Yelusaleŭ. ²⁰ Tó ní ye Lua kpé pò kīniōi, tó a kekēa gōō n yá ũe, se ma làasiu we. ²¹ Mámēmaa kí Aatasasa, ma yādīle Uflata baale ō'ulēnaōne pīie. A wabi pò sa'ona Ezala, Lua Musude ikoyādana kēwá kpawà gōō pīi. ²² Anusu su de tōnu àaōao. Pówēna su de tōnu baakwīao. Vēe ní nīsio su de

* 6:14 Age 1.1 † 6:14 Zkl 1.1 ‡ 6:19 Bōa 12.1-20

litili òaa baobaoao. Wisi s̄, lá a yei léu. ²³ Lá Lua Musude díle píi, à kpa ḡòò àà kpé p̄ ù, ké asu kp̄n̄eke ní ma kíak̄eo ge ma néo. ²⁴ Aò d̄s̄ s̄ ké á z̄ev̄í à falu ge el̄'ṣa ge w̄è'ṣa sí Lua ua z̄ík̄enaò ge sa'onao ge Levii buiò ge l̄èsinaò ge bíib̄l̄ed̄ṣanaò ge z̄ík̄enp̄áleōwao.

²⁵ Mpi s̄ Ezala, yákp̄al̄ek̄enaò ní yáḡḡḡnaò dil̄ed̄ile ṣ̄no p̄ n Lua kp̄ama léu, ké aa yákeke a z̄éwa gb̄é p̄ kú Uflata baalēne píi. Aaò de gb̄é p̄ aa n Lua ikoȳá d̄s̄ ù. Gb̄é p̄ d̄s̄o s̄, dadané. ²⁶ Gb̄é p̄ n Lua ikoȳá ní bùsu ikoȳáo k̄ūa òplaplaò, wa yádaaála, àà dea ge aà ya b̄oa bùsuu ge aà àiz̄ee siawà ge aà daakp̄eun n̄o.

²⁷ Ò Ezala m̄: Wà Dii wá deziò Lua sáaukpa! A láasoo maa dà kíe a s̄su, ṣ̄ k̄ípi gb̄aakp̄a àà kpé p̄ kú Yelusalēuwa màa. ²⁸ A tò ma yá k̄a k̄ia ní a ledamadēgu ní aà ìwa gb̄āo píi. Lá Dii ma Lua ò kuamala, ma s̄d̄ile, ṣ̄ ma Isaili d̄baanaò k̄āaa aa ḡemaò.

8

Uabele p̄ s̄ ù ní Ezalaò

¹ Uabele p̄ wa b̄o Babeli bùsuu Aatasasa kp̄alableḡò wa su s̄anuò t̄ón ke ní ní buib̄k̄iio:

² Fineasi buiò uabele Geesoū,

Itamaa buiò uabele Danieli,

Davidi buiò uabele Atusu.

³ Pal̄si bui Zakali ní a gb̄éò gb̄ēon basoplakwi.

⁴ Paata M̄abu bui Zelaia né Elioenai ní a gb̄éò gb̄ēon òaa do.

⁵ Zatu bui Yaazie né Sekania ní a gb̄éò gb̄ēon òaa do ní bas̄oo.

⁶ Adini bui Yonataa né Ebede ní a gb̄éò gb̄ēon blakwi.

⁷ Elaū bui Atalia né Yesaia ní a gb̄éò gb̄ēon bàāṣkwi.

⁸ Sefatia bui Mikaila né Zebadia ní a gb̄éò gb̄ēon basiiṣ.

⁹ Yoabu bui Yeieli né Obadia ní a gb̄éò gb̄ēon òaa do ní ḡēo ní àaṣo.

¹⁰ Bani bui Yosifia né Selomi ní a gb̄éò gb̄ēon baswaaṣ.

¹¹ Bebai bui Bebai né Zakali ní a gb̄éò gb̄ēon baas̄o ní àaṣo.

¹² Azegada bui Akatā né Yohanani ní a gb̄éò gb̄ēon bas̄okwi.

¹³ Adonikaū bui p̄ s̄ ù gb̄ez̄āò, Elifele ní Yeielio ní Semaiao ní a gb̄éò gb̄ēon bàāṣ.

¹⁴ Bigivai buiò Zakuu ní Utaio ní a gb̄éò gb̄ēon bàāṣkwi.

Ezalaò daa Yelusalēu z̄éu

¹⁵ Ma ní k̄āaa swa p̄ ì d̄o Aavai, ṣ̄ wa b̄òokp̄a we ḡòò àaṣ. Ké ma gb̄éò f̄ánke ní sa'onao, má è Levii buiò kú ní guuo. ¹⁶ Ò ma d̄baanae beeo s̄isi: Elīzēe, Alieli, Semaia, Elenatā, Yalibu, Elenatā, Natā, Zakali ní Mesulaūo. Ma yádan̄edeò Yoalibu ní Elenatāo s̄isi b̄. ¹⁷ Ma ní z̄í Ido p̄ de d̄baana ù gu p̄ w̄i m̄e Kasifia k̄íi. Ma yá p̄ aa oè ní aà gb̄é p̄ kú weò d̄ané, ké aa suw̄ēe ní wá Lua ua z̄ík̄enaò. ¹⁸ Lá wá Lua ò kuawála maanno, aa s̄uw̄ēe ní gb̄é laaideo, Levii t̄oūna Mali bui Selesia ní aà néo ní aà d̄aunaò gb̄ēon bao plasai. ¹⁹ Aa s̄ ù ní Melali buiò Asabia ní Yesaiao b̄ ní ní d̄aunaò ní ní néo gb̄ēon bao. ²⁰ Aa s̄ ù ní Lua ua z̄ík̄ena p̄ Davidi ní a ìwaò ní díle aa d̄o Levii buiòleò gb̄ēon òaa do ní baoo. Wà ní t̄ó d̄alau m̄pii.

²¹ Ma leȳe kp̄awak̄e Aava swa sae we, ké wà wáz̄ia busa wá Luae, wí tá na wabik̄ewà wápiò ní wá néo ní wá àiz̄eeò yá musu. ²² Ma sosao ní s̄d̄eò gb̄eaa kíawa aa k̄aedawázi z̄éu ib̄eeò yáí oa wid̄e, asa wá ò kíae wa m̄: Wá Lua ì òku gb̄é p̄ aai a k̄íi weleola maanno, ṣ̄ ì a p̄ok̄ūma z̄oò b̄oò gb̄é p̄ p̄akp̄aaziwa. ²³ Wa leȳe wa wabik̄e wá Luawa yápiò musu, ṣ̄ a s̄iwanò.

²⁴ Ma sa'on d̄baanaò s̄e gb̄ēon kuēpla ní Selesiao ní Asabiao ní a gb̄éò gb̄ēon kwi. ²⁵ Ò ma ánuu ní vuao ȳon̄é kiloowa ní p̄ p̄ k̄í ní a ledamadēo ní aà ìwaò ní Isaili p̄ kú weò a labak̄e wá Lua kp̄e gba ūo. ²⁶ Wa ánuu ȳon̄é kiloowa t̄onu bao ní plao ní ánuu p̄oò t̄onu àaṣ ní

vuaò tɔnu ààõ. ²⁷ Vua taò ku lɔ mèn bao, aa kà kiloo swaaõ, mé mɔgotẽ ta maa tekɛaò ku mèn pla, a bæe kà vuawa. ²⁸ Má ònè: Apio ní pópíá Dii pòe. Anusu ní vuaoá pò pò wà Dii á deziò Lua gbàe. ²⁹ A itẽke à pópíò d́á e a ge yõ kiloowa Dii kpé kpéneò guu Yelusaleũ sa'onao ní Levii buiò ní uabeleò wáa. ³⁰ Ǿ sa'onao ní Levii buiò ánuusu ní vuao ní pò pò wa yò kiloowapio sí aa geò wá Lua kpéu Yelusaleũ. ³¹ Wa fele Aavai, wa da Yelusaleũ zéu mɔ śeia gɔɔ kuɛpladezi. Wá Lua ɔkùwála, à kàedàwázi zéu ibeò ní kpáiweliweò yáí. ³² Ké wa ka Yelusaleũ, wa kámabò we gɔɔ ààõ. ³³ A gɔɔ síiõde źí wa ánuusu ní vuao ní pópíò yò kiloowa wá Lua kpéu, ɔ wá kpà sa'ona Ulia né Melemɔwa. Fineasi né Eleazaa kuaànɔ ní Yesua né Yozabao ní Binui né Nɔadiao. Levii buiòne nípii. ³⁴ Wà apii nàò wa yò kiloowa, ɔ wà a gbia lé dàlau zibezi. ³⁵ Ǿ źizɔ pò sùò sa pò wí a pò káteu à tékũ ò'o Isailiò Luawa, zuswana kuɛpla Isaili bui píi pò ũ, sásakao basɔò síiõsai, sãneɔɔ basiiõ ààõsai, blesanaò kuɛpla duun awakpabò ũ. Wà sa pò wí a pò káteu à tékũ òò Diiwa píie. ³⁶ Wà yá pò kía díle taala kpà aà iwao ní Uflata baala dɔaanaɔwa, ɔ aa gbákà Isailiòne ní Lua kpé dɔao.

9

Isailiò buipaleò se a nɔ ũ

¹ Yápi kea gbèa kíaò m̀ò ma kíi aa mè: Wá gbéè ní sa'onao ní Levii buiò aai kèkõwa ní bui pò liaawázio ní ní yábèekèaò, Kanaaò, Itiò, Pelizio, Yebusiò, Amɔniò, Mɔabuò, Egipio ní Amɔleò. ² Aa nɔsè ní guu, aa sè ní néone lɔ. Aa wá bui pò wá de Lua gbé ũò kè kõgbè ũ ní bui pò liaawázio. Kíaò ní dɔaanaò mé b̀ò Lua kpe màa. ³ Ké ma yápi mà, ma a ula ní ma ulataoo gà má kè, ma a mikæò ní ma lekãna káeò wò. Ǿ ma źõle, yápi ðia. ⁴ Ǿ gbé pò yá pò Isailiò Lua ò vía víò kàamazi píi źizɔ pò sùò bɔa Lua kpepi yáí. Lá yápi ðia, ma gõ źõlea we e sa oosi ogɔɔ. ⁵ Ké sa oosi ogɔɔ kà, ma fele mazía busaa guu, ma ula ní ma ulataoo kèa, ɔ ma ge kule ma kosowa, ma a ɔ pòopoo Dii ma Luae ⁶ ma mè:

Ma Lua, wí ma kũ, ma gee g̀ò kpa ma wéi. Ma Lua, má f̃ wése mà n gwao, asa wá duuna kùwála, wá tàaeò źõma. ⁷ Za wá deziò gɔɔ e ní a gbãò wá tàae źõ. Wá duuna yáí ɔ n wá ná buipaleò kíaone ní źí, wápio ní wá kíaò ní wá sa'onao, ɔ aa wá gbèeò dède ní f̃endao, aa wá gbèeò kù źizɔ ũ, aa wá pòò nàaa, ɔ wí wá kú lá à wá kú gbãewa. ⁸ Dii wá Lua, tia kéwa n wá wegwà ǵia yɔɔ, n gbé kɔnaò tòwèe, ɔ ní wá gbá tepekíi n kpéu. Wá Lua, ní tò wá oa wèe, n wá lé ní láo yɔɔ wá zɔbleu. ⁹ Wá Lua, baa ké zɔɔn wá ũ, ni wá tó wá zɔbleuo. N tò Pɛesio kíaò gbèkèkèwèe. N wá lé ní láo, ɔ wa n kpé gbooaò kèke wá d̀ò. Wá Lua, n kàedàwázi Yelusaleũ ní Yuda bùsuo píi. ¹⁰ Tia kéwa wá Lua, yá kpele wá f̃ onɛ bi? Asa wa pãkpà n yá ¹¹ pò ní díle n z̀òblena ánabiòne aa òziè. Aa mè bùsu pò wá deziò lé gé síi de bùsu pò gbàlè bui pò kú weò yábèekèa yáí ũe. An bɔlò bùsupi pà za a léle ní a lélao an yábèekèa yáíe. ¹² Aa mè wásu wá wá nenɔeò kpásámáò, mé wásu ní nɔ sé wá néoneò. Wásu wedò ní aafia ní ní gwea maaazi bauo, ké wá e gbãakũ, wí bùsu pɔmaao ble, wá tó wá néone e gɔɔpii.* ¹³ Yápio wá lé píi wá vãikea ní wá tàae źõo yáíe. N beeo wá Lua, ni ñadawá e wá duuna léwao, n gbé kɔnaò tòwèe kéwa. ¹⁴ Ǿ wa ea n yádileao gbòò, wa bui yábèekènaò sè nɔ ũ. Lá wá kè màa, n pò a pawázi, ní wá dede míomíe, gbé kɔnae a bɔ lɔ. ¹⁵ Dii Isailiò Lua, n yá kuɛ, ɔ wa gõ gbãgbè kɔnaò ũ. Tàaedeon wá ũ. A yáí wá gbèe a f̃ wese à n gwao.

10

Isailiò ní duunaò oa Luae

¹ Gɔɔ pò Ezala lé lousisi màa, a kúlea Lua kpé kpele, àle ní duunaò o Luae, àle ɔɔlò, Isailiò kàaaaazi dasidasi, g̃eò ní nɔeò ní néf̃enenao, ɔ aale ɔɔlò maamaa. ² Ǿ Elaũ bui Yeielì né

* 9:12 Bɔa 34.12-16, lko 7.1-4

Sekania fêle yã'ò Ezalae à mè: Wa bɔ wá Lua kpe, wa bui pɔ liaawázio sè nɔ ũ. N beeo bɔkɪ kú wá Isailiɔne e tia. ³ Wà ledouke ní wá Luao sa, wí nɔepio ya ní n'éc, lá n a ledawáwa, mpi ní gbé pɔ aa wá Lua yádileao vía vío. Wà ke lá aà ikoyã'òwa. ⁴ Fêle! A gò n yá ũe. Wa zennɔe. Sòdile n zike yápiwa.

⁵ Ǿ Ezala fêle, a tò kíao ní sa'onao ní Levii buio ní Isailio pii legbè yápi musu. ⁶ Ǿ à gò Lua kpé kpele, à gè ì Eliasibu né Yohanani kpéne. I pobleo, i imio, ké àle zizo pɔ sùo náaisaike sɔb yáí.

⁷ Ǿ wà kpàwakè Yelusaleũ ní Yuda bùsuo pii wà mè, zizo pɔ sùo aa kãaa Yelusaleũ pii. ⁸ E gɔɔ àaò àò gé pai, tó gbé i mɔo, aà àizeo gò Dii pɔ ũe, wi ade ya bɔ zizo pɔ sùo guu. Kíao ní gbèzɔɔ mé zèò màa. ⁹ Ǿ Yuda gɔe ní Běyãme bui gɔe kãaa Yelusaleũ pii e gɔɔ àaopi gè pàò. Mɔ kèokwi gɔɔ baode zí aa zòlea Lua kpé gãe mpii, aale lualua yápi ní lou pɔ lé mao yáí. ¹⁰ Ǿ sa'ona Ezala fêle yã'òné à mè: A bɔ Lua kpe, a wá Isailio tàae kãfi, a buipãle sè nɔ ũ. ¹¹ A á duunao o Dii á dezio Luae, í aà pɔeã ke sa. A kèkɔwa ní bui pɔ liaaázio ní nɔ pɔ á sè ní guu. ¹² Bíla wèwà ní bɔ gbãao aa mè: Màae, wá ke lá ní òwèwa. ¹³ Ama wá dasi mé lou ku, wá fɔ wàò zea bàasi lao. Wá fɔ yápi kèke gɔɔ do ge gɔɔ plao, asa wá tàae kè zɔo yápi musu. ¹⁴ Tó wá kíao gɔ la bíla gèe ũ. Gbé pɔ buipãle sè nɔ ũo i bɔ wéle ní wéle, aai mɔ gɔɔ pɔ wa dilenéwa ní ní wéle gbèzɔɔ ní yákpalekena, wá Lua pɔ i weewá yápi musu. ¹⁵ Asaeli né Yonataa ní Tikeva né Yaziao mé bɔ yápi kpe mípla, ò Levii buio Mesulaũ ní Sabetaio zèrɔ.

¹⁶ Ǿ zizo pɔ sùo kè lá wa òwa. Sa'ona Ezala uabele sè daedae mèndodo. A ní tó dàlau pii. Mɔ kwide gɔɔ séia zí ò gbépio zòle yápi gwàgwa. ¹⁷ Mɔ séia gɔɔ séia zí aa buipãle senapio yá gwàgwa aa làa pii.

Gbé pɔ aa buipãle nɔ sèò

¹⁸ Sa'ona pɔ aa buipãle nɔ sèòn ke: Yozada né Yesua buio ní a dãunaee beeo Maasea, Elieze, Yalibu, Gedalia. ¹⁹ Aa ɔdà kɔ ɔu aa mè wa ní nɔpio yá, ò an baade sãsa kpà ní tàae fiabobo ũ. ²⁰ Imee buio Anani ní Zebadio. ²¹ Aliũ buio Maasea, Elia, Semaia, Yeieli, Uzia. ²² Pasuu buio Elioenai, Maasea, Isimaela, Netaneli, Yozaba, Elasa. ²³ Levii buio Yozaba, Simèi, Kelaia pɔ wí me b Kelita, Petaia, Yuda, Elieze. ²⁴ Lèsina Eliasibu ní bíbòledãanao Saluũ ní Teleũo ní Ulio.

²⁵ Isaili kɪni pɔ aa buipãle nɔ sèòn ke: Palosi buio Lamia, Izia, Malakia, Miamè, Elezaa, Malakia, Benaia. ²⁶ Elaũ buio Matania, Zakali, Yeieli, Abadi, Yelemɔ, Elia. ²⁷ Zatu buio Elioenai, Eliasibu, Matania, Yelemɔ, Zabada, Aziza. ²⁸ Bebai buio Yohanani, Anania, Zabai, Atalai. ²⁹ Bani buio Mesulaũ, Maluku, Adaia, Yasubu, Seali, Yelemɔ. ³⁰ Paata Mɔabu buio Adena, Kelala, Benaia, Maasea, Matania, Bezaleli, Binui, Manase. ³¹ Aliũ buio Elieze, Isia, Semaia, Simè, ³² Běyãme, Maluku, Semalia. ³³ Asuũ buio Matenai, Matata, Zabada, Elifele, Yelemai, Manase, Simèi. ³⁴ Bani buio Maadai, Amlaũ, Ueli, ³⁵ Benaia, Bedea, Kelui, ³⁶ Vania, Melemɔ, Eliasibu, ³⁷ Matania, Matenai, Yaasu. ³⁸ Binui buio Simèi, ³⁹ Selemia, Natã, Adaia, ⁴⁰ Manadebai, Sasai, Salai, ⁴¹ Azaleli, Selemia, Semalia, ⁴² Saluũ, Amalia, Yosefu. ⁴³ Nebo buio Yeieli, Matitia, Zabada, Zebina, Yadai, Yoeli, Benaia. ⁴⁴ Gbépio buipãle nɔ sèe mpii, mé an nɔpi keeò néò ì'irɔ.

ma kí láo kpámá. ¹⁰ Ké Oloni gbé Sambala ní a ìwa Tobia, Amóni buio mà gbēe mò Isailio gwea káfí, à kènέ ìi maamaae.

¹¹ Ké ma ka Yelusaleū, ma kámabò gia gɔɔ àaɔ. ¹² Ǿ ma fele gwāasina ní gbēe, mi yá pò ma Lua dà ma sɔu mà ke Yelusaleū o gbēe. Ma di zàa'ina kpe, gbé kiniò be kèse. ¹³ Ma bɔ Guzule Boleu gwá, ma mipè Gbēgbon lɔwa ní Tufua Boleo. Mále Yelusaleū bíi pò daaia gwagwa ní a bole gbà tékúaa. ¹⁴ Ǿ ma ge ae e Nibona Bole ní kí íkalekíio. Gue ku we, ma zàa'ina i fɔ gèuo, ¹⁵ ɔ má be swa'eu gwá, mále bíi gwagwa. Ǿ ma ea su, ma gē Guzule Boleu. ¹⁶ Gbāadeo gu pò ma geu ge yá pò má kè dɔo, asa mi yāe o Yudaone gia, baa sa'onao ge kíabuio ge gbāadeo ge gbé kini pò aa zipi ke. ¹⁷ Ǿ má òné: A taasi pò wá lé èò? Yelusaleū gò bezia ũ, a bíiboleo tékúaa. A to wà ea bíiboi lɔ, ké wásu wàò de láanipò ũ lɔo yáí. ¹⁸ Má òné lɔ lá ma Lua ɔkùmala ní yá pò kí òmεεo. Ǿ aa mē: Wà fele na a boawa. Ǿ aa nà zí maapiwa ɔplapla.

¹⁹ Ké Oloni gbé Sambala ní a ìwa Tobia, Amóni buio ní Laalubu bui Geséuo a baomà, aa wá àlafikè, aa sakàwágu aa mē: Bó ále ke wei? Ale bɔ kí yá kpe yɔoo? ²⁰ Ǿ ma a zāsímá ma mē: Lua Musude a wá dae ní gòmio. Wápiò aà zòblenao, Yelusaleū bíiboa wále nawà ke. Apio sɔ á baa ku lao. A yá kú la lɔo, á tó àò dɔ gbēegu wélepi guu la lɔo.

3

Yelusaleū bíibona

¹ Sa'ona Eliasibu ní a gbē sa'onao èa Sã Bole bò. Aa a sakè, ɔ aa a gbaò pèlepele. Aa bíi sakè e za Baso Kalanga ní Ananeli Kalangao. ² An sae Yelikodeo bíibò. An sae Imeli né Zakuu bíibò. ³ Asenaa bedeo èa Kpò Bole bò, aa a zao dàda, aa a gbaò pèlepele, aa a mɔɔ ní a gbáao dàu. ⁴ An sae Ulia né Melemo, Akozi tɔuna bíi kèke bò. Aa sae Belekia né Mesulaū, Mesezabeli tɔuna kèke bò. Aa sae Baana né Zadoki kèke bò. ⁵ Aa sae Tekoadeo bíi kèke bò, kási an gbēzɔɔ gí zí gbāa pò dɔaana dànέ keie.

⁶ An sae Pasea né Yoiada ní Besodia né Mesulaūo Bole Zi bò. Aa a zao dàda aa a gbaò pèlepele, aa a mɔɔ ní a gbáao dàu. ⁷ An sae Gabaɔ gbé Melatia ní Melono gbé Yadɔo bíi kèke bò ní Gabaɔdeɔ ní Mizipadeɔ e za Uflata baala dɔaana be. ⁸ An sae Alaia né Uzieli pò ì vua zí ke bíi kèke bò. Aa sae tulalekena Anania kèke bò e za bíi yáasa kíi. ⁹ Aa sae Hulu né Lefaia, Yelusaleū kpèdo kía, bíi kèke bò. ¹⁰ Aa sae Alumafa né Yedaia bíi pò bɔaa ní a beo kèke bò. Aa sae Asabana né Atusu kèke bò. ¹¹ Aliū né Malakia ní Paata Mɔabu né Asubuo gupále kèke bò ní Kina Kalangao. ¹² An sae Aloese né Saluū, Yelusaleū kpèdo kía, bíi kèke bò sãnu ní a nenɔe. ¹³ Anuni ní Zanoadeɔ Guzule Bole kèke. Aa èa bò aa a gbaò pèlepele, aa a mɔɔ ní a gbáao dàu. Aa bíi kèke bò lɔ gāsísuu òaa sɔo e à gè pè Pɔtuogbɔ Bolewa. ¹⁴ Lekabu né Malakia, Betakeleū fáani kí, Pɔtuogbɔ Bole kèke. A èa bò, à a gbaò pèlepele, à a mɔɔ ní a gbáao dàu. ¹⁵ Koloze né Saluū, Mizipa fáani kí, Nibona Bole kèke. A èa bò a dɔ, à a gbaò pèlepele, à a mɔɔ ní a gbáao dàu. A bíi pò kú Siloe íkalekíi sae kèke bò lɔ za kibe kaa sae e à gè pè Davidi Wéle dedekíiwa. ¹⁶ A gbea Azebu né Nεemii, Bezuu fáani kpèdo kí, bíi kèke bò e Davidi be gevíkíi sae ní íkalekíi pò wa yòò ní Nεgɔnao Kpéo.

¹⁷ A gbea Bani né Leuū ní Levii buio bíi kèke bò. A gbea Asabia, Keila fáani kpèdo kí, a fáani bíi kèke bò. ¹⁸ A gbea Enada né Bavai, Keila fáani kpèdo kí, a fáani bíi kèke bò. ¹⁹ Aa sae Yesua né Ezee, Mizipa kí, bíi pò bɔaa ní gɔkeɔkpèo kèke bò e bíi golawa. ²⁰ A gbea Zabai né Baluku kɔaikè à bíi kèke bò za golawa e à gè pè sa'onkia Eliasibu be kpèlewa. ²¹ A gbea Ulia né Melemo, Akozi tɔuna gupále kèke bò za Eliasibu be kpèle e aà ua léwa.

²² A gbea sa'ona pò kái ní Yelusaleūo bíi kèke bò. ²³ A gbea Bēyāmeε ní Asubuo bíi pò bɔaa ní a beo kèke bò. A gbea Maasea né Azalia, Anania tɔuna bíi pò kú a be sae kèke bò. ²⁴ A gbea

Enada né Binui gupále kèkè bò za Azalia be e à gè pè bíi golawa. ²⁵ Uzai né Palala bíi kèkè bò za golawa e kalanga pò bɔaa ní kibeo dakpeunao ua sae. A gbɛa Palɔsi né Pedaia ²⁶ ní Lua ua zíkɛna pò kú Ofeli sìsì musuɔ bíi kèkè bò I Bole kpɛele gukpe oi e à gè pè kalangapiwa.

²⁷ A gbɛa Tekoadɛɔ bíi kèkè bò za kalanga zɔɔpi sae e sìsìpi bíiwa. ²⁸ Sa'onao bíi pò kú Sò Bole sae kèkè bò, baade ní bíi pò kú a be sae. ²⁹ A gbɛa Imɛɛ né Zadoki bíi pò kú a be sae kèkè bò. A gbɛa Sekania né Semaia pò de Gukpe Bole dɔana ũ bíi kèkè bò. ³⁰ A gbɛa Selemia né Anania ní Zalafa nɛgɔɛ soolode Anunio gupále kèkè bò. A gbɛa Belekia né Mesulaũ bíi pò kú a kpé sae kèkè bò. ³¹ A gbɛa vuazíkɛna Malakia bíi kèkè bò e Lua ua zíkɛnao ní laatanao be Mifeka Bole sae e à gè pè kpé pò kú bíi golawa. ³² Vuazíkɛnao ní laatanao mé bíi kèkè bò kpé pò kú bíi golawa ní Sã Boleo zãnguɔ.

Ibɛɛɛa ní Yelusaleũ bíibonaɔ

³³ Ké Sambala mà wá Yudaɔ wáɛ Yelusaleũ bíi bo, aà pɔ pà, aà za fɛ maamaa, ɔ àɛ wá awiambɔ. ³⁴ A ò a gbɛɔ ní Samali zígɔɔ wáa à mè: Bó Yuda gianapiɔ lé kɛɛɛɛ? Aa fɔ ɛa bíipi boe? Aa sa'o aai zìpi nɛ gɔɔ do nia? Aa fɔ wéɛpi vu ní gbɛ pò tekù à dàaɛpiɔe? ³⁵ Amɔni bui Tobia ku aà sae, ɔ à mè: Bíi pò aale bopi, tó gbɛgbona dèdɛwà, a gbɛɔ gbooe fá!

³⁶ ɔ ma mè: Wá Lua, wá yãma, asa aa nifɛwázie. Tó wá awiana pò aale bɔ wi ní musu. To wà ní kúkũ wà táɲɲɔ zìzɔɔ ũ. ³⁷ Nsu láka ní tàeɔlao. Nsu nì ní duuna bãdɛo, asa aa bíibonaɔ sòsɔɛ. ³⁸ Maa wa bíipi bò e à pèkɔwa mé a lesí kà guo, asa gbɛɔ lé zìpi ke ní nòsemɛndooɛ.

4

¹ Ké Sambala ní Tobiao ní Laalubuɔ ní Amɔniɔ ní Asedodadeɔ mà Yelusaleũ bíikekɛa lé gé aɛ mé gufooo lé tata, an pɔ pà maamaa. ² ɔ aa lekpaai nípii, aa mè wa mɔ léɛ Yelusaleũwa, wi yákele lianzi. ³ ɔ wa wabikè wá Luawa, mé wa gudɔanao díɛdíɛ fáane ní gwãasinao an yáí. ⁴ ɔ wá Yudaɔ mè: Asosenaɔ yèɛ lé láa. Gbɛ pò wa gbòo wa dàai zɔɔ, wá fɔ bíipi bo wà a midɛo. ⁵ Wá ibɛɛɔ mè, e wàò gé ní yá dɔi, wa siwágu, wi wá dɛdɛɛ, zìpi i gɔ kpaazéu. ⁶ Wá gbɛ́ pò kú ní saeɔ mɔ òwɛɛ à kà gɛn kwi aa mè: Aale bɔ gupiiu, aa ye mɔ léɛiwáɛ. ⁷ ɔ ma gbɛɔ díɛdíɛ bíifooɔ guu ní a gu pò ɛɛũ. Ma ní díɛdíɛ daɛdaɛ, baade ní a fɛndao ní a sɔnao ní a sáo. ⁸ Ké ma wɛtè guɔi, ma fɛɛ ò kíabuɔne ní gbãadeɔ ní gbɛ́ kíniɔ ma mè: Asu viakɛnéo. Aɔ dɔ ké Dii zɔɔ, ì tó ní mɛ sɛnata. A zíkà á gbɛɔne ní á nɛgɔɛo ní á nɛnɔɔo ní á nao ní á beo. ⁹ Ké wá ibɛɛɔ mà Lua ní fú, a tò wa ní lekpaai feena mà, ɔ wápii wa ɛa na bíiboawa, baade ní a zío.

¹⁰ Za gɔɔ bee ma gbɛɔ kpaalè ɛɛ pla. Gbɛɔ lé zíkɛ mé gbɛɔ sɔna kũa ní sɛngbaoo ní sáo ní mò ulao daa. Kíaa sí gbɛ́ pò lé bíiboɔ kpɛ. ¹¹ Gbɛ́ pò aso sɛaɔ aso kũa ɔ do, gɔkɛbɔ ɔ do. ¹² Bíibonaɔ fɛnda dɔa ní pi nípii. Kuupɛna ìo ku ma sae. ¹³ ɔ má ò kíabuɔne ní gbãadeɔ ní gbɛ́ kíniɔ: Zi dasi mé bíipi gbãa, ɔ wa kɔkpaalɛkpaale a léu. ¹⁴ Gu pò á mà wáɛ kuupɛu, à kãawázi we, wá Lua i zíkawɛɛ. ¹⁵ ɔ wa ɛa na zíwa, gbɛɔ sɔna kũa za guluuluui e saanao gè bíɛò. ¹⁶ Zibeezi má ò gbɛɔne: A baade lí i Yelusaleũ la ní a íwao, ké aáli e gudɔa gwá, aáli zíkɛ fáane. ¹⁷ Mapi ní ma dãunao ní ma íwao ní gudɔana pò kumanɔɔ, wili wá pɔkasa bɔo, baade ìo a gɔkɛbɔ kũa a ɔplaaɛ.

5

Nεεmii zɛa ní taasidɛɔ

¹ Gɔɔ bee wá Yudaɔo ní ní nao lé wiile ní gbɛɔwa maamaa. ² An gbɛɔ mè: Wápiɔ ní wá néo, wá dasi. Wá ye pówɛnai wà pɔble, wí e wàò aafia. ³ An gbɛɔ mè ìo: Nɔana ku, ɔ wa wá buaɔ ní wá vɛebuɔ ní wá kpéɔ tɔɔma díɛ pówɛna yáí. ⁴ An gbɛɔ mè: Wa ɔa sɛa, ké wá wá buaɔ ní wá vɛebuɔ falu kpa kíwa yáí. ⁵ Baa tó wá bui douɛ, mé wá néo dou ní ní néo, wáɛ

wá nέo yiamá zɔɔ ũ teasi. Wá nenɔeεo lé zɔble kò, mé wá gbāa i ka wà pɔe keo, asa wá buao ní wá vεebuɔ gɔ́ ní pó ũe.

⁶ Ké ma ní wiipi mà ní gbέo káala pó aa kèo, ma pɔ pà maamaa. ⁷ Ma yápi wàaipà ma sɔ guu, ɔ ma zɔadò kíabuiɔ ní gbāadeɔwa má òné: A baade lé ɔ'idia a gbédeεε.* ɔ ma mè wá bíla káaa an yápi yáí. ⁸ Má òné: Wa wá gbέ Yuda pó gò buipáleɔ pó ũo bò wá gbāa léu, ɔ á tò á gbέo lé nízia yíawá ɔa? ɔ aa níle kpé, aai yáe e òo. ⁹ ɔ ma εa ma mè: Yá pó ále kepi maao. Aɔ wá Lua vía ví, ké wá ibεε buipáleɔ su wá sɔsɔo yáí. ¹⁰ Mapi ní ma daεo ní ma íwao, wa ɔa ní pówεnao sèané sɔ. A ɔ'idiané tó sa, ¹¹ í ní buao ní ní vεebuɔ ní ní kù kpéɔ ní ní kpéɔ sɔaané ní pó basɔode pó ále símá ɔ'i ũo, ɔa ní pówεnao ní vεεo ní nísio píi. ¹² ɔ aa mè: Wá sɔaané, wá pɔe wεεlemá ɔo. Wá ke lá ní òwa. ɔ ma sa'onao sísi, má tò gbépiɔ lakpà níziála lá aa a legbèwa. ¹³ Ma a ulada kpòe ma mè: Lua gbέ pó i zíkε lé pó á gbèpiwao kpoe màa, i aà be ní aà àizeεo siwà. Lua aà kpoe aà gɔ gii màa. Bíla mè: Ami! ɔ aa Dii sáaukpà. ɔ gbέo kè lá aa a legbèwa.

¹⁴ Bee gbεa za gɔɔ pó Aatasasa ma díle Yuda bùsu dɔaana ũ a kpalablea wè baode zí e a wè baakwi ní plaode guu, à kà wè kuεpla, mapi ní ma daεo wi dɔaanakeble bleo. ¹⁵ Dɔaana káau pó dɔaamεεo aso gbía tò gbέoɔwa, aa pɔblea ní vεεo sí baadewa ní ánuusu ɔwatε blablao. An íwao gbāablémá ɔ. Mapi sɔ mi ke màao, asa má Lua vía ví. ¹⁶ Ma mekpà bíipi boawa, mi tɔle sé ma pó ũo. Ma íwao káaaa we zípi yáíe. ¹⁷ Yudaɔ ɔo pɔble ma be gbέon basoplakwikwi, gbāadeɔ ní gbέ pó bò bui pó liaawázio kíio. ¹⁸ Lá gu lé dɔ wíɔ zu kekεmεε mènɔdodo ní sá mekpaaɔ mèn soolosoolo ní koɔ, mé wíɔ vεe ba zɔɔzɔɔ gɔɔ kwi ní gɔɔ kwio. Gia ní beeo mi dɔaanakeble gbεamáo, asa zí pó gbέ beeo lé ke zɔɔ. ¹⁹ Ma Lua, yámaa pó má kè gbέ beεne píi ào dɔngu.

6

Nεεmii ibεεo wεεle ɔnɔkeàè

¹ Ma bíibò má làa, a fòo ku guei ɔo, áma mi a bɔle gbao pélepele gíao. Ké Sambala ní Tobiao ní Laalubu bui Gesεũo ní ma ibεε kíniɔ a baomà, ² Sambala ní Gesεũpio lékpásákèmεε aa mè mà mɔ daníle Onɔ guzule wéleε guu. Vái ɔ aale wεεlemanɔ. ³ Ma gbέo zímá ma mè: Mále zí zɔɔ keε, má e mà mɔo. Má e mà zípi to we mà mɔ á kíio. ⁴ Aa lékpásápi kèmεε gèn síiɔe, mé ma yápi zásímá màa píi. ⁵ A gèn sɔode Sambala a íwae zía. A taala pó wi kán'ɔ nawào kúa. ⁶ Wa kè lápi guu wà mè: Wà yáe feena mà buipáleɔ kíi, ɔ Gesεũ mè síanaε. A mè mpi ní Yuda kíniɔ a zeò à ɔo kí yá kpεε. A yáí ále bíipi boi. Wà mè ɔo ní ye n gɔ Yudaɔ kía ũe, ⁷ ɔ n ánabiɔ díle aa o Yelusaleũ míme ní de ní kía ũ. Kí a yápi ma. Ayámeto mɔ wá lekpaai. ⁸ ɔ ma lékpásákèè ma mè: Yá pó níle o kuo. Mmε n yápi ò nziława. ⁹ Ampii aa ye vía ma kú aa mè wá ɔ a gɔ dɔwázíe, wá e zípi midεo. Ma Lua, ma ɔ gba gbāa.

¹⁰ Gɔɔewa ma γε Delaia né Semaia, Metabeli tɔũna be, asa à azía yè a kpéu. A mè: Wá kpaau Lua kpéu, wí a gbatawále, asa gbέo lé mɔ n deie. Aa mɔ n dei gwáaε. ¹¹ ɔ ma mè: Ma taa í bàalea? Ma taa a fɔ γε ule Lua kpéu mazía misia yáíá? Má γεo. ¹² Má dɔ mazława aà yápi i ɔo Lua kíio. A ánabikepi kè ma yá musu, ké Tobia ní Sambalao fiabòè yáíe. ¹³ Màa à fiabòè, ké vía e ma kú mà duunake mà gé we, aai gbasa ma tó ɔɔkpa aa ma sɔsɔ. ¹⁴ Ma Lua, to Tobia ní Sambalao yákepi ào dɔngu. To nɔe ánabi Nɔadia yá ào dɔngu ɔo ní ánabi kíni pó aa ye vía ma kúɔ.

Yelusaleũ bíi midεa

* 5:7 Bɔa 22.24

¹⁵ Gɔɔ blakwi n̄ plao gbɛa wa b̄iipi m̄idε mɔ pɔ w̄i mε Elulu gɔɔ baasɔodez̄i. ¹⁶ Ké wá ibεɔ a baomà, mé bui pɔ liaawázio wes̄iε, an ká gà, aa d̄ò sa ké wa zipi kè n̄ wá Lua gb̄aaoε. ¹⁷ Gɔɔbeezi Yuda kíabuiɔ lé lá kpásā Tobiaε m̄ɔmɔɔ, mé Tobiapi lé kpásānέ. ¹⁸ Yudaɔ yáyèaànɔ dasi, asa Ala né Sekania mé aà ànsue ũ, mé Belekia né Mesulaũ mé Tobiapi né Yohanani ànsue ũ. ¹⁹ Aaí aà sáaukpa ma wáa lɔ, ɔ aai εa ma yá dau siuè. Tobiapi láo kpàsāmεε lɔ, ké vía e ma kú.

7

¹ Ké wà b̄iibò mé ma a bɔle gbaɔ p̄elepεle, wà b̄iibɔled̄ɔanaɔ n̄ lèsinaɔ n̄ Levii buiɔ d̄ile. ² ɔ ma a d̄auna Anani d̄ile Yelusaleũ gb̄ez̄ɔ ũ n̄ kibε z̄iia Ananiao, asa gb̄é náaideε. A Lua vía ví de gb̄é dasidela. ³ Má òné: Wasuli Yelusaleũ bɔle gbaɔ w̄εo e íatē gε lí gb̄ākū. Wàli zεtata wà gb̄áaɔ dau e b̄iibɔled̄ɔanaɔ tá. Wà Yelusaleũdeɔ dilεdile gud̄ɔanaɔ ũ lɔ, an gb̄εo aao ku gud̄akii, an gb̄εo n̄ be saε. ⁴ W̄élepi z̄ɔ mé a b̄alumaɔ w̄i, mé gb̄é pɔ kú weɔ bílao. Wi e àa a kp̄éɔ d̄òd̄o yāao. ⁵ Ma Lua l̄asoo d̄ámεε ma s̄ɔu, ɔ ma kíabuiɔ k̄āaa n̄ gb̄āadeɔ n̄ gb̄é k̄iniɔ pii, ké wà n̄ t̄ó dalau n̄ buiwa yáí.

⁶ Babeli kí Nebukanεza Isailiɔ k̄ūkū z̄iz̄ɔ ũ yāa, à t̄árnɔ Babeli. An gb̄é pɔ b̄ò z̄iz̄okεpiu aa s̄u Yelusaleũ n̄ Yuda b̄usuo, baade n̄ a beoɔn kε: ⁷ Aa s̄u n̄ Zolobabelio n̄ Yesuaɔ n̄ Nεemio n̄ Azaliao n̄ Laamiao n̄ Naamanio n̄ Maadoseo n̄ Bilisāo n̄ Misipao n̄ Bigivaio n̄ Leuũo n̄ Baanao s̄ānu.

Isaili ḡɔε pɔ s̄upio naoan kε: ⁸ Palosi buiɔ gb̄εon òasɔsɔo lεε pla n̄ baswaaɔkwi n̄ plao (2.172). ⁹ Sefatia buiɔ gb̄εon òaa do n̄ baswaaɔkwi n̄ plao (372). ¹⁰ Ala buiɔ gb̄εon òaa àaɔo n̄ blakwi n̄ plao (652). ¹¹ Paata M̄abu bui pɔ de Yesua n̄ Yoabuo buiɔ ũ gb̄εon òasɔsɔo lεε pla n̄ òaa síiɔ n̄ bao plasaio (2.818). ¹² Elaũ buiɔ gb̄εon òaa soolo n̄ blakwi n̄ síiɔ (1.254). ¹³ Zatu buiɔ gb̄εon òaa síiɔ n̄ blasɔoo (845). ¹⁴ Zakai buiɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ baswaaɔo (760). ¹⁵ Binui buiɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ blakwi plasaio (648). ¹⁶ Bebai buiɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ baasɔo n̄ àaɔo (628). ¹⁷ Azegada buiɔ gb̄εon òasɔsɔo lεε pla n̄ òaa do n̄ basoolo n̄ plao (2.322). ¹⁸ Adonikaũ buiɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ bàaɔsɔo n̄ plao (667). ¹⁹ Bigivai buiɔ gb̄εon òasɔsɔo lεε pla n̄ bàaɔsɔo n̄ plao (2.067). ²⁰ Adini buiɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ bàaɔ s̄osaio (655). ²¹ Atee pɔ de Ezekia bui ũ buiɔ gb̄εon basɔo plasai (98). ²² Asuũ buiɔ gb̄εon òaa do n̄ basoolosɔo n̄ àaɔo (328). ²³ Bezai buiɔ gb̄εon òaa do n̄ basoolosɔo m̄endosaio (324). ²⁴ Alifi buiɔ gb̄εon basɔokwi n̄ plao (112). ²⁵ Gabaɔɔ buiɔ gb̄εon basɔo s̄osai (95). ²⁶ Betεleũdeɔ n̄ Netofadeɔ gb̄εon òaa do kuεplasai (188). ²⁷ Anatodeɔ gb̄εon basoolosɔo n̄ àaɔo (128). ²⁸ Betazamavedeɔ gb̄εon bla n̄ plao (42). ²⁹ Kiliyaaliũdeɔ n̄ Kefiladeɔ n̄ Beelodeɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ basopla n̄ àaɔo (743). ³⁰ Lamadeɔ n̄ Gεbadeɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ bao n̄ m̄endoo (621). ³¹ Mimasadeɔ gb̄εon basoolo n̄ plao (122). ³² Betelideɔ n̄ Aideɔ gb̄εon basoolo n̄ àaɔo (123). ³³ Nεbo p̄āle buiɔ gb̄εon blakwi n̄ plao (52). ³⁴ Elaũ p̄āle buiɔ gb̄εon òaa soolo n̄ blakwi n̄ síiɔ (1.254). ³⁵ Aliũ buiɔ gb̄εon òaa do n̄ basooloo (320). ³⁶ Yelikodeɔ gb̄εon òaa do n̄ basoplasɔoo (345). ³⁷ Lodideɔ n̄ Adidadeɔ n̄ Onodeɔ gb̄εon òaa àaɔ n̄ basoolo n̄ m̄endoo (721). ³⁸ Senaadeɔ gb̄εon òasɔsɔo lεε àaɔ n̄ òaa síiɔ n̄ basoolokwio (3.930).

³⁹ Sa'ona bui pɔ s̄uɔn kε: Yesua bui Yedaia buiɔ gb̄εon òaa s̄o baasɔo n̄ plao sai (973). ⁴⁰ Imεε buiɔ gb̄εon òaa s̄o n̄ blakwi n̄ plao (1.052). ⁴¹ Pasuu buiɔ gb̄εon òaa soolo n̄ blasɔo n̄ plao (1.247). ⁴² Aliũ buiɔ gb̄εon òaa s̄o n̄ ḡεo n̄ plao (1.017).

⁴³ Levii bui pɔ s̄uɔn kε: Odeva bui Yesua n̄ Kamielio buiɔ gb̄εon bàaɔkwi n̄ síiɔ (74). ⁴⁴ Asafa bui lèsinaɔ gb̄εon basoplasɔo n̄ àaɔo (148). ⁴⁵ Saluũ n̄ Ateeo n̄ Talemɔo n̄ Akubuo n̄ Atitao n̄ Sobaio bui b̄iibɔled̄ɔanaɔ gb̄εon basopla plasai (138).

⁴⁶ Lua ua z̄ikεnaɔá gb̄éε beε buiɔnε: Ziha, Asufa, Tabao, ⁴⁷ Kelosi, Siaa, Padoni, ⁴⁸ Lebana, Agaba, Salemai, ⁴⁹ Anana, Gideli, Gaaa, ⁵⁰ Leaia, Lezini, Nekoda, ⁵¹ Gazaũ,

Uza, Pasea, ⁵² Besai, Mεuniū, Nεfusiū, ⁵³ Babuku, Akufa, Aluu, ⁵⁴ Bazelu, Mεida, Aasa, ⁵⁵ Baakosi, Sisela, Tema, ⁵⁶ Nεzia n̄ Atifao.

⁵⁷ Salomoo zòblena buiá gbéε beeo buione: Sotai, Sofele, Peluda, ⁵⁸ Yala, Daakō, Gideli, ⁵⁹ Sefatia, Atili, Pokεε Azebaiū n̄ Amoo. ⁶⁰ Lua ua zikenapio n̄ Salomoo zòblena buipio gbēon òaa pla swaaōsaie (392).

⁶¹ Gbēeo bò Temela n̄ Telaasao n̄ Kelubuo n̄ Adōo n̄ Imεeo, ̄ aai e n̄ buibokii òloneo, tó Isailion n̄ ũ. ⁶² Delaia n̄ Tobiao n̄ Nekodao buione, aa gbēon òaa àaō n̄ bla n̄ plaoe (642). ⁶³ Sa'ona bui p̄ de Ōbaia n̄ Akozio n̄ Baazilaio buio ũ sù lo. Baazilaipi Galada bui Baazilaine sè yāa n̄ ũ, ̄ à a ànsue t̄pi sè. ⁶⁴ Gbépio n̄ tó wεεle buibokii taalau, aai b̄wào, ̄ wà ḡiné n̄ sa'ozio. ⁶⁵ Bùsu d̄aana òné, mé i ke sa'ona n̄ yá gwà n̄ Uliūo n̄ Tumiūo* bàasio, aasu Lua ble bleo.

⁶⁶ Gbépio pii gbēon òaasoo lεε bla n̄ plao n̄ òaa do n̄ baswaaōo (42.360). ⁶⁷ An zòblenoo ḡeo n̄ n̄eo ku lo gbēon òaasoo lεε soplā n̄ òaa do n̄ basopla àaōsaio (7.337). Lèsinao ḡeo n̄ n̄eo kúrino lo gbēon òaa do n̄ blasoo (245). ⁶⁸ Aa s̄oo v̄i òaa àaō n̄ basooloo n̄ ḡeo n̄ m̄endoo (736), s̄baonoo òaa do n̄ blasoo (245), yiongoo òaa pla n̄ bla soosaio (435), zàa'inao òaasoo lεε soolo n̄ òaa àaō n̄ basooloo (6.720).

⁶⁹ An uabeleo gbadàda z̄i yá musu. Bùsu d̄aana gbadà Lua kpé z̄i kpagolo guu vua kiloo swaaō n̄ k̄nio n̄ vua tao m̄en blakwi n̄ sa'on ulatao m̄en òaa pla n̄ basoolokwio (530). ⁷⁰ Uabeleo gbadàda Lua kpé z̄i kpagolo guu, vua kiloo baswaaōkwi (170) n̄ ánusuo t̄nu do n̄ kiloo òaa doo. ⁷¹ Gbé k̄nio gbadàda lo, vua kiloo baswaaōkwi (170) n̄ ánusuo t̄nu do n̄ kiloo basoo n̄ sa'on ulatao m̄en bàaōsoo n̄ plao (67). ⁷² Sa'onoo n̄ Levii buio n̄ bíibled̄anao n̄ lèsinao n̄ gbēpaleo n̄ Lua ua zikenoo n̄ Isaili k̄nio z̄l̄ez̄le n̄ w̄leo guu.†

8

Ezala M̄izi ikoyā kyokea

¹ Gbépii k̄aa n̄ ledouo ḡaae p̄o kú I Bole sae, ̄ wa ò yādanede Ezalae aà b̄o n̄ M̄izi ikoyā p̄o Dii d̄ile Isailione lāo. ² M̄o soplā goo s̄eia z̄i sa'ona Ezala b̄o n̄ M̄izi ikoyāo bíla ae. Ḡeo n̄ n̄eo n̄ gbé p̄o aa f̄o yāmao pii kú we. ³ A aed̄o ḡaae p̄o kú I Bolepi saewa, ̄ ale lápi kyoke za k̄ok̄o e íatē minanguo ḡeo n̄ n̄eo n̄ gbé p̄o aa f̄o maō wāa. Gbépii swād̄o M̄izi ikoyā lápi kyokeai. ⁴ Yādanede Ezala ze gbà les̄i p̄o wa dà n̄ lío lápi kyokea yá musu. Matitia n̄ Semaio n̄ Anaiao n̄ Ulioo n̄ Ilikiao n̄ Maaseo ku aà oplaai. Pedaia n̄ Misaelio n̄ Malakiao n̄ Asuūo n̄ Asadanao n̄ Zakalio n̄ Mεsulaūo ku aà oz̄ei. ⁵ Ké Ezala lá wè, gbépii è, asa aà zek̄ii les̄i deñla. Ké a wè, gbépii f̄ele zè. ⁶ Ezala Dii Lua z̄oode sáaukpà, ̄ gbépii ōsè musu aa m̄e: Ami! Ami! Ō aa mip̄ele t̄ole, aa k̄ule Dii. ⁷ Goo p̄o gbé z̄ea we, Levii buieo M̄izi ikoyā dàdané. Levii buipio t̄on ke: Yesua, Bani, Selesia, Yamini, Akubu, Sabetai, Odia, Maasea, Kelita, Azalia, Yozaba, Anana n̄ Pelaiao. ⁸ Aa Lua ikoyā lápi kyokè, ̄ aa a b̄ok̄ekè, aa a w̄enè, ké aa e kyópi ma.

⁹ Ō bùsu gbāade Nεemii n̄ yādanede sa'ona Ezalao n̄ Levii bui p̄o lé yādada gbēoneo òné: Gooe beeá Dii á Lua p̄o. Asu w̄enakeo, ásu ólobo. Asa ké aale M̄izi ikoyā ma, aale ólo m̄pii. ¹⁰ Nεemii m̄e: A ge p̄o n̄side ble, í í nana mi. A li gbé p̄o p̄o v̄ioone. Gooe beeá wá Dii p̄o. Asu búbuapeo, asa p̄ona p̄o Dii í kpámá de á gbāa'ek̄ii ũ. ¹¹ Levii buio gè gbé n̄d̄e n̄niné aa m̄e: A n̄ile! Gooe beeá Lua p̄o, ásu búbuapeo. ¹² Ō aa f̄ele gè p̄oblè aa im̄i, aa lík̄ōe aa p̄onakè maamaa, asa aa yá p̄o wa òné mà sa.

¹³ M̄opi goo plaade z̄i uabeleo n̄ sa'onoo n̄ Levii buio k̄aa yādanede Ezalazi, ké aa e w̄ete M̄izi ikoyāi. ¹⁴ Ō aa yá p̄o Dii d̄ile M̄izie è we à m̄e, Isailio aao ku lákp̄eo guu m̄o soplade dikp̄egooz̄i,* ¹⁵ mé aa yáe bee kp̄awake n̄ z̄ewiao guu n̄ Yelusaleūo aa me: A bole gé s̄eu,

* 7:65 B̄a 28.30, Iko 33.8 † 7:72 1Lad 9.2-3 * 8:14 Lev 23.33-43

í kulao kaso suò ní baalalao ní gbélao ní daminalao ní lí uede láo, ké à lákpeo dòò lá a ku taalauwa. ¹⁶ ¶ Gbḗ gè kàsokaso aa suò, baade lákpe dòò a kpé musu ge ua ge Lua ua ge I Bole gāae ge Eflaiū Bole gāae. ¹⁷ Gbḗ pò bò zìzòkɛupiò lákpeo dòòò mípii, ɔ aa ku a guu. Za Nuni né Yozuee gɔɔ e gɔɔ bee Isailiò í dikpɛpi kɛ màao. ¶ aa pɔnakè maamaa. ¹⁸ Ezala Ìb Lua ikoyā lá kyoké lá gu lé dɔ sea za dikpɛgɔɔ sɛ́ia zǐ e à ge midèd. Aa dikpɛpi kè gɔɔ soplae. A gɔɔ swaaõde zǐ ɔ aa kòkāaakè lá wa dīlewa.

9

Isailiò ní duunao oa Luae

¹ Mò doupi gɔɔ baaso mènɔsaide zǐ Isailiò kò kàaa ní leyeo ní zwànkasao dadaa, mé bùsu kákaa ní miu. ² Aa nízia kè buipáleowa ɔ aa sía, aale ní duunao ní ní deziò yāváikɛao o. ³ Aa gò sía gu pò aa kuu, ɔ wà Dii ní Lua ikoyā lá kyokèné e mò àaõ, ɔ aa ní duunao ò aa kùle Dii ní Luae e mò àaõ. ⁴ Levii buieo ze gba pò wa dànɛ musu, aa lezù Dii ní Luazi gbáugbáu. An tɔon ke: Yesua, Bani, Kamieli, Sebania, Buni, Selebia, Bani ní Kenanio. ⁵ Levii buiò Yesua ní Kamielio ní Banio ní Asaniao ní Selebiao ní Odiao ní Sebaniao ní Petaiao mè: A fele Dii á Lua táasile! A ku za asínizí e gɔɔpii. To wà n tɔbɔ, asa n gawí de lémaama ní táasiola píi. ⁶ Mmɛ ní Dii ũ ndo. N bàluma kè ní n be pò kú musuo ní pò pò kú weo píi. N dúnia kè ní pò pò kuwàò, n ísia kè ní pò pò kú a guu. Ni wèni kpa mípiiwa, n be malaika dasiò í kùlene.

⁷ Mmɛ ní Dii Lua pò Ablau sè ũ, n bɔaàno Ulu, Babiloni bùsuu,* n àà tó lìlè Ablahaū.† ⁸ N è a n náai ví a sɔ guu, ɔ n mè n bàa ao kuaàno, rýɔ Kanaa bùsu kpawá ní aà buiò, bùsu pò Itiò ní Amoleo kuu ní Peliziò ní Yebusiò ní Giigasiò.‡ ¶ N lé pò ní gbèèpi kè, ké ní maa yái.

⁹ N taasi pò wá deziò kè Egipi è, § n wii pò aa lè Isia Tɛai mà.* ¹⁰ N seelaò ní dabudabuò kè Falaõe,† ní kpàaàzi ní aà ìwaò ní aà bùsudeo píi, asa ní dɔ lá aa àiapāsíkè ní wá deziò. N tɔbò lá a ku e ní a gbāowa. ¹¹ N ísia zḗenɛ, ɔ aa taa'ò gugiiu aa bùa.‡ N gbḗ pò pèlɛrziò zù ísiu, n ní zú lán gbewa í zɔɔpi guu. § ¹² N dɔaa n gbḗoɔne telu guu fāane, gwāasina sɔ té guu.* N zé pò de aa se pùnɛ.

¹³ N pila Sinai gbèsisi musu, n yā'ònɛ za musu.† N ikoyā zede síande kpámá ní yāmaa pò ní dīle. ¹⁴ N tò aa kámabogɔɔ dḗ ní pò ũ.‡ N n yādileao ní n ɔtondòkíio ní n ikoyāo dà n zòblena Moizie, ɔ a kpámá. ¹⁵ Ké nɔana ní dé, n ble gbàenɛ za musu. § Ké imi ní dé, n ibònɛ gbɛsiu.* Bùsu pò n a legbènɛ n mè rýɔ kpámá ɔ ní ònɛ aa ge sí ní pò ũ.

¹⁶ N beeo wá dezipiò kàamai ví, an swá gbāakù, aaliò n yādileao kūao. ¹⁷ Aa gí n yāmai, dabudabu pò ní kènɛò yá sàngu. An swá gbāakù, aa bò n yá kpe, aa dɔaana dīle aà ea táríno zòbleu.† Lua, ni gbḗò duuna kémá, ní sùuu ví ní sósobio, n pò lí pa kpaaò, ní gbḗke ví zɔ, ɔ ni pākpañziò.‡ ¹⁸ Baa ké aa mɔkasa lán gāaenawa, aa mè ní dii pò ní bóle Egipin we, § mé aa dḗenno maamaa, ¹⁹ ni pākpañzi guwaiwaiuo n sósobi zɔ yái. Telupi dɔaa ze'òlónɛ fāane, tépi zé pò de aa se pùnɛ gwá, i ní tó we ziio. ²⁰ N n Nisina kpámá à yādàné. Ni ní té manao. Ké imi lé ní de, n ní gbá í. ²¹ N ní gwá guwaiwaiu wè bla, pɔe i késámáo. An pɔkasao i yaaò, an gbá i sésɛo.

²² N buiò kpámá ní ní bùsuò, n ní bùsupiò kpaalèné mío. Aa Esebò kí Siò bùsu sí ní pò ũ ní Basana kí Ogu pòo.* ²³ N tò an buiò dasikù lán saanaowa,† n gèrino bùsu pò ní ò ní maeoɔne aa ge sí ní pò ũ guu. ²⁴ Ké an nɛò gè bùsupi sí ní pò ũ, ɔ n Kanaa pò kú weo kādèné, n ní nánɛ ní ɔzǐ ní ní kíao píi, n bùsupi buiò kpámá, aa ní pɔeā kémá.‡ ²⁵ Aa wéle bíideò sí ní tɔole maaò,

* **9:7** Daa 11.31, 12.1 † **9:7** Daa 17.5 ‡ **9:8** Daa 15.18-21 § **9:9** Bɔa 3.7 * **9:9** Bɔa 14.10 † **9:10** Bɔa 7-12 ‡ **9:11** Bɔa 14.21-29 § **9:11** Bɔa 15.4-5 * **9:12** Bɔa 13.21-22 † **9:13** Bɔa 19.18-20 ‡ **9:14** Bɔa 20.8-11 § **9:15** Bɔa 16.14-15 * **9:15** Bɔa 17.6-7 † **9:17** Nao 14.4 ‡ **9:17** Bɔa 34.6 § **9:18** Bɔa 32.1-4 * **9:22** Nao 21.21-35 † **9:23** Daa 15.5 ‡ **9:24** Yoz 11.23

aa kpéó sí ní pɔmaa pɔ kúuɔ ní lɔ́ pɔ wa ȳɔ́ ní v̄ēbuɔ ní kù kpéó ní lí pɔ wí a bε bleɔ à kè zài. Aa pɔblè aa kà aa mèkpa, aa namablè n ɛf̄āai z̄ɔ́ yáí.

²⁶ N beeo an swá gbāakù, ɔ̄ aa b̀ n yá kpe, aa gĩ n ikoyāi. Aa ānabi pɔ ledámá aa sumao dèdε, aa d̀ennɔ maamaa. ²⁷ N ní ná ní ibεεɔnε ní ɔ̄zĩ, aa gbāam̀nέ, ɔ̄ aa wiil̀enzi ní taasikεa guu. Kua za musu ní sír̄nɔ n sósobi z̄ɔ́ yáí, n suabanaɔ d̄ilεné, ɔ̄ aa ní b̀ ní ibεεpiɔ ɔ̄zĩ. ²⁸ Tó aa niε è, aai ɛa yá pɔ v̄āine kεε, ɔ̄ n ní kpá ní ibεεɔwa aa gbāablémá. Aa èa wiil̀enzi, ɔ̄ kua za musu ní sír̄nɔ, n ní b̀ ḡēn ūma'ūma n sósobi yáí. §

²⁹ N ledámá aa zε ní n ikoyāo, kási aa zazakùma, aaliɔ n yādileao kūao, n yá pɔ tó gbé kūa, aɔ ku a sabaie.* Aa z̄à n yápiɔwa aa mikpel̄ine, an swá gbāakù aa gĩ n yāmai. ³⁰ N menakér̄nɔ a wē dasi, n Nis̄ina yādà ní ānabiɔnε, ɔ̄ aa ledàomá, aai swād̄ɔio, ɔ̄ n ní ná buip̄āleɔnε ní ɔ̄zĩ. † ³¹ N sósobi z̄ɔ́ guu ni ní midεo, Lua sùuude sósobiden n ū, ni pākpańzio.

³² Ayām̄eto wá Lua, Lua z̄ɔ́ gbāade pɔ ní tó ní mε séenata, lá n bàa ɔ̄ kúwanɔ gbéke guu, taasi pɔ wá lé ní wá kíao ní wá d̄aanaɔ ní wá sa'onao ní wá ānabiɔ ní wá deziɔ ní n gbéɔ píi za Asili kíao gɔɔ e ní a gbāo, n̄su to à kenε f̄énεūo. ³³ Yá pɔ wá léo píi musu ní maa, baa ké wa yāvāikè, ní náai v̄i. ³⁴ Wá kíao ní wá d̄aanaɔ ní wá sa'onao ní wá deziɔ aai z̄ike ní ikoyāwao, aai laaid̄o ní yādileao wao ge lé pɔ ní dāmáɔ. ³⁵ Baa gɔɔ pɔ aa nízia v̄i, mé aa pɔmaa dasi pɔ n ní gbáɔ v̄i ní b̀su yàasa táaede pɔ ní kpámáɔ, aai z̄obl̄enεo, aai mikē ní yāvāiɔwao.

³⁶ Gwa! Z̄ɔ̄n wá ū gbā. B̀su pɔ ní kpà wá deziɔwa aa a libεo ní a pɔmaaɔ ble, z̄ɔ̄n wá ū a guu. ³⁷ Wá bugbe yàasaɔ g̀é kí pɔ ní tó aa gbāablèwáɔ pɔ ū wá duuna yáí. Aai kiblewá ní wá pɔtuoo lá aa yeiwa. Wá kú wét̄ēa z̄ɔ́ guu.

10

Isailiɔ ledoukεa ní Luao

¹ Yá beeo yáí píi wáε ledoukennɔ ní síanao, wáε ké lá guu. Wá d̄aanaɔ ní Levii buiɔ ní wá sa'onao lé ní seela kεwà. ² Gbé pɔ aa ní seela kèwàɔn ke: B̀su gbāade Nεemii Akalia né, Zedekia, ³ Selaia, Azalia, Zelemii, ⁴ Pasuu, Amalia, Malakia, ⁵ Atusu, Sebania, Maluku, ⁶ Aliū, Melemɔ, Obadia, ⁷ Danieli, Ginεt̄o, Baluku, ⁸ Mesulaū, Abia, Miamε, ⁹ Maazia, Bilegai ní Semaiao. Gb́epiɔá sa'onao nε.

¹⁰ Levii buiɔn ke: Azania né Yesua, Enada né Binui, Kamieli ¹¹ ní ní gbéɔ: Sebania, Odia, Kelita, Pelaia, Anana, ¹² Mise, Leobe, Asabia, ¹³ Zakuu, Selebia, Sebania, ¹⁴ Odia, Bani ní Beniuo.

¹⁵ Isaili d̄aanaɔn ke: Pal̄si, Paata M̄abu, Elaū, Zatu, Bani, ¹⁶ Buni, Azegada, Bebai, ¹⁷ Adonia, Bigivai, Adini, ¹⁸ Atee, Ezekia, Azuu, ¹⁹ Odia, Asuū, Bezai, ²⁰ Alifi, Anato, Nεbai, ²¹ Mapiasi, Mesulaū, Ezii, ²² Mesezabeli, Zadoki, Yadua, ²³ Pelatia, Anana, Anaia, ²⁴ Ozee, Anania, Asubu, ²⁵ Aloese, Pila, Sobeki, ²⁶ Leuū, Asabana, Maasea, ²⁷ Ahia, Anana, Ana, ²⁸ Maluku, Aliū ní Baanao.

²⁹ Isaili k̄iniɔ, sa'onao ní Levii buiɔ ní bl̄ib̄oled̄šanaɔ ní lèsinao ní Lua ua z̄ikenao ní gbé pɔ aa kè bui pɔ liaanz̄iɔwa aa Lua ikoyā kūao nàk̄owa ní ní gbé pɔ de gbāade ū. An naɔ ní ní nεḡɔεo ní ní nen̄ɔεo nāmá lɔ́ ní gbé pɔ yápi mà mé aa d̄ɔ́ píi. ³⁰ Aa legbè aa m̀: Wá sí ní Luao, wáɔ tε Lua ikoyā pɔ a kpà a z̄obl̄ena M̄oziziwai. Wáɔ Dii wá Lua yādileao kūa ní aà yādaneɔ, w̄iɔ aà ɔtond̄k̄ii gwa. ³¹ Wá wá nen̄ɔεo kpásā bui pɔ liaawáz̄iɔwa lɔ́. Wá ní nen̄ɔεo sé wá néɔnε s̄ɔo.* ³² Aa m̀ lɔ́: Tó bui pɔ liaawáz̄iɔ m̀ ní laoo ge pówεnae aa yía kámaboḡɔɔ, wá lúmá kámaboḡɔɔz̄i ge lousisiḡɔɔz̄io. Wè sopla ní wè soplao wáli tó t̄ɔle íampa, † w̄ili gbéɔ ké ní ní f̄iaɔ. ‡

³³ Wá d̄ilε wáz̄ia yá ūε, wá baade lí ānusu kpa wē ní w̄εo galaū síiɔ wá Lua ua z̄i yá musu. ³⁴ ɔ̄ de p̄εε pɔ w̄i kpa Luawa pɔ ū ní pówenti pɔ w̄iɔ kpawà lá gu lé d̄oo ní sa pɔ w̄iɔ a pɔ kátεu

§ 9:28 D̄oa 2.11-16 * 9:29 Lev 18.5 † 9:30 2Kia 17.13-18 * 10:31 B̄oa 34.16 † 10:32 B̄oa 23.10-11 ‡ 10:32 Iko 15.1-2

à tékū lá gu lé d̄oo ní sa p̄o w̄io o kámaboḡoo ní m̄o dafu dikp̄εḡooo ní dikp̄ε p̄ále z̄íio ní sa p̄o w̄i o sáaukpaá yáio ní Isailio duun awakpab̄oo ní wá Lua ua yá k̄inio píi. ³⁵ Wá sa'onao ní Levii buio ní gbé k̄inio píi, wa gbelà m̄oa ní yàao wá Lua ua yá musu, wáli m̄oò ualε ní ualεo ḡoo p̄o wa d̄ilεwa wē ní wēo. A de Dii wá Lua gbagbak̄ii p̄o ũε lá a ku M̄oizi ikoyā guuwa. ³⁶ Wálio m̄o Dii kp̄éu wē ní wēo ní wá buap̄o káauo ní libε séiao píi. § ³⁷ Wálio m̄o wá Lua ua ní wá neḡōε séiao ní wá zune séiao ge sã ge ble, wili kpá sa'ona p̄o lé z̄ike weowa, lá a ku M̄oizi ikoyā guuwa.* ³⁸ Wáli m̄o ní wá p̄owen séiao ní wá k̄aa séiao ní wá libε séiao ní wá v̄ēε séiao ní wá n̄isi séiao, wí kálε làasiu wá Lua ua sa'onaoñε. Wáli wá buap̄oò kwide b̄o Levii buioñε,† asa Levii buio mé ì a kwide si z̄ōewia ní z̄ōewiao. ³⁹ Tó Levii buio lé a kwide sí, Aalona bui sa'onao l̄io kúr̄no. Levii buio s̄o aali p̄o kwide p̄o aa s̄ipi kwide se geò wá Lua ua, aali kálε làasiu.‡ ⁴⁰ Levii buio ní Isaili k̄inio píi lí p̄owena ní v̄ēo ní n̄isio labake, aali kálε làasiu Lua ua, gu p̄o luakuk̄ii p̄oò kuu ní sa'ona p̄o lé z̄ike weo ní bíib̄oled̄šanao ní l̄esinao. Màa wáli p̄akpa wá Lua uaio.

11

Isaili p̄o z̄ìle Yelusaleũ

¹ Isaili d̄oanao z̄ìle Yelusaleũ, ð gbé k̄inio gbelà an gbéò kwide m̄o z̄ìlea Lua wélepi guu yá musu, an gbé k̄inio i ḡo z̄ōewiao guu. ² Wá uabele p̄o d̄baa zè ní kua Yelusaleũo sáaukpa.

³ Yuda bùsu d̄oana p̄o z̄ìle Yelusaleũo t̄oñ ke: Isaili k̄inio, sa'onao ní Levii buio ní Lua ua z̄ikenao ní Salom̄oo z̄òblen buio z̄ìle Yuda bùsu wélepi guu, baade ní a t̄ooleo, ⁴ ð Yudaεo ní Bēyāmεε buieo z̄ìle Yelusaleũ.

Yuda d̄oanao t̄on Ataiá ní Maaseao. Pelezi Maalalee ì, Maalalee Sefatia ì, Sefatia Amalia ì, Amalia Zakali ì, Zakali Uzia ì, ð Uzia Ataiapi ì. ⁵ Sela Zakali ì, Zakali Yoialibu ì, Yoialibu Adaia ì, Adaia Azaia ì, Azaia K̄ofoze ì, K̄ofoze Baluku ì, ð Baluku Maaseapi ì. ⁶ Pelezi bui ḡogb̄aa p̄o kú Yelusaleũo gb̄eñ òaa pla ní b̄aaòkwi plasaioε (468).

⁷ Bēyāmεε buio d̄oana Salu. Yesaia Itieli ì, Itieli Maasea ì, Maasea Kolaia ì, Kolaia Pedaia ì, Pedaia Yoedi ì, Yoedi M̄esulaũ ì, ð M̄esulaũ Salupi ì. ⁸ Aàpi gb̄ea Gabai ní Salaio. Ampii gb̄eñ òaa síiñ ní basoolokwi plasaioε (928). ⁹ Zikeli né Yoeli mé ní gb̄ēz̄ōo ũ, mé Asenua né Yuda mé wéle gb̄ēz̄ōo plaade ũ.

¹⁰ Sa'on d̄oanao Yoialibu né Yedaia ní Yak̄eo ¹¹ ní Selaiao. Lua ua d̄oana Aitubu Melaio ì, Melaio Zadoki ì, Zadoki M̄esulaũ ì, M̄esulaũ Ilikia ì, ð Ilikia Selaiapi ì. ¹² An gbé p̄o aale Lua kpé z̄i keo gb̄eñ òaa síiñ ní bao ní plaoε (822).

Sa'on d̄oana Adaia. Malakia Pasuu ì, Pasuu Zakali ì, Zakali Amezi ì, Amezi Pelalia ì, Pelalia Yolaũ ì, ð Yolaũ Adaiapi ì. ¹³ Aà gbé p̄o aa de uabeleo ũo gb̄eñ òaa do ní bla ní plaoε (242). Sa'on d̄oana Amasai. Imεε M̄esilem̄o ì, M̄esilem̄o Azai ì, Azai Azaleli ì, ð Azaleli Amasaipi ì. ¹⁴ Aà gb̄éóá ḡōsa gb̄aañε, aa gb̄eñ basoolokwi plasaie (128). Agedoliũ né Zadieli mé ní gb̄ēz̄ōo ũ.

¹⁵ Levii buio d̄oana Semaia. Buni Asabia ì, Asabia Azikaũ ì, Azikaũ Asubu ì, ð Asubu Semaipi ì. ¹⁶ Levii buio d̄oanao Sabetai ní Yozabao mé Lua ua gb̄ēz̄ōo ũ. ¹⁷ L̄èsin d̄oana Matania p̄o de lousisin d̄oana ũ. Asafa Zabedi ì, Zabedi Mise ì, ð Mise Mataniapi ì. Babukia mé aà plaade ũ. Bee gb̄ea Samua né Abeda, Galali t̄ōña, Yedutu bui. ¹⁸ Levii bui p̄o kú Lua wélepi guu gb̄eñ òaa do ní basiiōsoo m̄endosaioε (284).

¹⁹ Bíib̄oled̄šanao Akubu ní Talem̄oo ní ní gb̄éò gb̄eñ baswaaòkwi ní plaoε. ²⁰ Isaili k̄inio ní sa'onao ní Levii buio ku Yuda bùsu wélepi guu, baade ní a t̄ooleo. ²¹ Lua ua z̄ikenao ku Ofeli s̄is̄i musu. Ziha ní Gisepao mé ní gb̄ēz̄ōo ũ. ²² Levii bui p̄o kú Yelusaleũo d̄oanan Uzi ũ. Mise Matania ì, Matania Asabia ì, Asabia Bani ì, ð Bani Uzipi ì. Aàpi mé Asafa bui p̄o aai

dɔaa n̄ lesiyão Lua uao gbẽdo ũ. ²³ Pɛɛsiɔ kía mé yãd̄ile lèsinaɔne, à yá pɔ aa ke lá gu lé dɔ dané. ²⁴ Mesezabeli né Petaia pɔ de Yuda né Zela bui ũ ku kíapi kíi Isailiɔ yágõgõa yáí.

²⁵ Yudaɔ z̄l̄e z̄ɛw̄iaɛ beɔ guu n̄ n̄ fáanio: Kiliataaba n̄ a bualoũ, Dibõ n̄ a bualoũ, Kabazee n̄ a bualoũ, ²⁶ Yesua, Mɔlada, Bepele, ²⁷ Azaasuali, Bɛɛseba n̄ a bualoũ, ²⁸ Zikilaga, Mɛkɔna n̄ a bualoũ, ²⁹ Enilimɔ, Zɔla, Yaamu, ³⁰ Zana, Adulaũ n̄ a z̄ɛw̄iaɔ, Lakisi n̄ a fáanio n̄ Azekao n̄ a bualoũ. Aa bekpà za Bɛɛseba e Beninɔũ guzuleu.

³¹ Běyãmɛɛ buiɔ bekpà w̄l̄eɛ beɔ guu: Gɛba, Mimasa, Ai, Beteli n̄ a bualoũ, ³² Anato, Nɔbu, Anania, ³³ Azoo, Lama, Gitaiũ, ³⁴ Adida, Zeboiũ, Nebala, ³⁵ Lodi, Onɔ n̄ Siaɔ guzuleo.

³⁶ Levii bui gãli pɔ kú Yuda bùsuu yãaɔ bekpà Běyãmɛɛ buiɔ bùsuu.

12

Sa'onaɔ n̄ Levii buiɔ yá

¹ Sa'onaɔ n̄ Levii bui pɔ aa sù n̄ Salatieli né Zolobabelio n̄ Yesuaɔɔn ke: Selaia, Zelemii, Ezala, ² Amalia, Maluku, Atusu, ³ Sekania, Leuũ, Mɛlemɔ, ⁴ Ido, Ginetõ, Abia, ⁵ Miamɛ, Maadia, Bilega, ⁶ Semaia, Yoialibu, Yedaia, ⁷ Salu, Amɔku, Ilikia, Yedaia. Gb̄ɛpiɔ mé sa'ona n̄ n̄ gb̄ɛ Levii buiɔ dɔaanaɔ ũ sa'onkia Yesua gɔɔ.

⁸ Levii buiɔ dɔaanaɔn ke: Yesua, Binui, Kamieli, Selebia, Yuda, Matania. Matania n̄ a gb̄ɛɔ mé aã dɔaa n̄ táasilɛao, ⁹ mé Babukia n̄ Unio n̄ n̄ gb̄ɛɔ mé lèsinaɔ gãli plaade ũ. ¹⁰ Yesua Yoakiũ ì, Yoakiũ Eliasibu ì, Eliasibu Yoiada ì, ¹¹ Yoiada Yonatãa ì, ò Yonatãa Yadua ì.

¹² Sa'ona pɔ aa de uabeleɔ ũ Yoakiũ gɔɔɔn ke: Selaia bui Melaia, Zelemii bui Anania, ¹³ Ezala bui Mɛsulaũ, Amalia bui Yohanani, ¹⁴ Maluku bui Yonatãa, Sebania bui Yosefu, ¹⁵ Aliũ bui Adena, Melaio bui Elekai, ¹⁶ Ido bui Zakali, Ginetõ bui Mɛsulaũ, ¹⁷ Abia bui Zikeli, Miyãmɛ bui, Maadia bui Piletai, ¹⁸ Bilega bui Samua, Semaia bui Yonatãa, ¹⁹ Yoialibu bui Matenai, Yedaia bui Uzi, ²⁰ Salu bui Kalai, Amɔku bui Ebeɛ, ²¹ Ilikia bui Asabia n̄ Yedaia bui Netanelio.

²² Wà sa'ona uabeleɔ t̄s̄ d̄alau za gɔɔ pɔ Eliasibu n̄ Yoiadao n̄ Yohananio n̄ Yaduaɔ de sa'onkiaɔ ũ e Pɛɛsiɔ kí Daliusi kpalablegɔɔɛ. ²³ Wà Levii bui uabeleɔ t̄s̄ dà ladau e Eliasibu t̄ũna Yohanani gɔɔ. ²⁴ Levii bui dɔaanaɔ t̄n̄n̄ ke: Asabia, Selebia, Binui, Kamieli n̄ Yesua. An gb̄ɛɔ ì yãwemá táasilɛa n̄ sáaukpaaɔ guu gã n̄ gãoɛ, lá Lua gb̄ɛ Davidi d̄ilɛwa. ²⁵ Gb̄ɛɛ beɔ mé b̄iib̄led̄ana pɔ aã Lua ua làasiɔ n̄ a b̄leɔ d̄s̄ao ũ: Matania, Babukia, Obadia, Mɛsulaũ, Talemɔ n̄ Akubuo. ²⁶ Gb̄ɛpiɔ ku gɔɔ pɔ Yesua né Yoakiũ, Yozada t̄ũna de sa'onkia ũɛ. Nɛɛmii mé bùsu dɔaana ũ, sa'ona Ezala mé yãdanɛde ũ.

Yelusaleũ b̄i sak̄ɛa

²⁷ Yelusaleũ b̄i sak̄ɛgɔɔ wà Levii buiɔ w̄ɛlɛwɛlɛ gu pɔ aa kuu, wà ḡɛr̄n̄o Yelusaleũ aa b̄i sak̄ɛ n̄ p̄nao n̄ sáaukpaaɔ n̄ lesiaɔ n̄ s̄s̄ɛnaɔ n̄ m̄ɔɔnaɔ n̄ kúu. ²⁸ Lèsina pɔ kãí n̄ Yelusaleũ k̄õ k̄ãaa we, Netofa bualoũdeɔ ²⁹ n̄ Bɛgiligalideɔ n̄ gb̄ɛ pɔ kú Gɛba n̄ Azemavɛo saɛɔ, asa lèsinaɔ n̄ z̄ia bualoũ kpà Yelusaleũ saɛ weɛ. ³⁰ Sa'onaɔ n̄ Levii buiɔ gb̄ãb̄ò n̄ z̄iaɛ, ò aa gb̄ãb̄ò gb̄ɛ k̄in̄iɔne, ò aa gb̄ãb̄ò b̄iɛ n̄ a b̄leɔ.

³¹ Má tò Yuda dɔaanaɔ d̄ɛde b̄iwa, ò ma lèsinaɔ k̄ãaa gãli z̄s̄o lɛɛ pla, aa dɔaané b̄i musu. An gãli do be ɔplaa oi, aa be b̄i musu Tufua B̄le oi. ³² Osaia n̄ Yuda dɔaana lɛɛ doɔ té n̄ kpe ³³ n̄ Azaliao n̄ Ezalao n̄ Mɛsulaũ ³⁴ n̄ Yudaɔ n̄ Běyãmɛɛo n̄ Semaiao n̄ Zelemii. ³⁵ Sa'onaɔ kúrn̄o l̄o, aa kùuɔ kúkũa. Bee gb̄ɛa Yonatãa né Zakali. Asafa mé Zakuu ì, Zakuu Mise ì, Mise Matania ì, Matania Semaia ì, Semaia Yonatãapi ì. ³⁶ Aà gb̄ɛ beɔ kuaàn̄o: Semaia, Azalɛli, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneli, Yuda n̄ Ananio. Aa Lua gb̄ɛ Davidi p̄'ɔb̄ɔnaɔ kũa. Yãdanɛde Ezala mé dɔaanaɛ. ³⁷ Ké aa kà Nib̄ɔna B̄le musu, aa d̄ɛde Davidi w̄l̄e d̄ɛd̄ek̄i pɔ kú n̄ aɛɔwa, gu pɔ b̄i s̄i s̄i kũu. Aa d̄ò Davidi bei, ò aa kà I B̄le musu gukpe oi.

³⁸ Lèsinao gāli plaadeo gè ɔzεε oi. Má téntzi bíi musu ní gbé k̄iniɔ. Wa do K̄ina kalangai, wa ge e bíi yàasa k̄ii. ³⁹ ɔ wa gē Eflaiū Bolea ní Bole Zio ní Kpò Boleo. Wa do Ananeli kalangai ní Basoo kalangao e Sá Bole musu, ɔ aa zè Dakpeunao Bole musu. ⁴⁰ ɔ lèsinao gāli plapio k̄o k̄āaa Lua ua. Má kú we lo ní gbāade lee doo ⁴¹ ní sa'onae bee: Eliakiū, Maasea, Miyāme, Mise, Elioenai, Zakali ní Ananiao. Aa ní kùo k̄úkūa. ⁴² Maasea ku we lo ní Semaiao ní Elezaao ní Uzio ní Yohananio ní Malakiao ní Elaūo ní Ezεεo. Lèsinao lé lesi, Yezahia mé ní d̄oana ũ. ⁴³ Goo bee aa sa'ò maamaa, ɔ aa p̄onakè, asa Lua tò an p̄o k̄ena à kè zàiε. N̄εo ní néo lé p̄onake lo. Wà Yelusaleūde p̄onakeapi s̄uu mà zà.

⁴⁴ Zibeez̄i aa ḡεeo d̄ile làasi gb̄εz̄oo ũ, gu p̄o gbaɔ ní buap̄o k̄aaɔo ní p̄o kwideo k̄aleu. Gb̄ep̄io lí buap̄o p̄o M̄ozi ikoyā d̄ile a de sa'onao ní Levii buio baa ũ séle z̄εwia ní z̄εwiao aa k̄āaa we, asa sa'onao ní Levii bui p̄o aai z̄ike weo yā k̄a Yudaoḡue. ⁴⁵ Lua ua z̄i ní gb̄āb̄oanéo de ní yā ũε. Lèsinao ní bíib̄oleđ̄anao lío ní z̄i ke lá Davidi ní a né Salom̄oo d̄ilewa. ⁴⁶ Asa za Davidi ní Asafao goo lèsin d̄oanao kue, aai d̄oaa ní Lua táasileao ní aà s̄aukp̄aao. ⁴⁷ Zolobabeli ní Nεεmii goo Isailio p̄ii lo lèsinao ní bíib̄oleđ̄anao k̄amasa k̄a lá gu lé d̄oe. Aai Levii buio asea kp̄amá, mé Levii buio í Aalona buio asea kp̄amá s̄o.

13

Nεεmii yáḡḡōa Isailiɔne gb̄ez̄ā

¹ Zibeez̄i wà M̄ozi lá kyokè gb̄éɔne, ɔ wa è we ké Am̄oni ge M̄oabu buie suli gē Lua gb̄éɔ guuo, ² asa aai da Isailiole ní p̄obleao ní íoo. Aa fiabò Balaaūε aà láaikem̄ae, ɔ wá Lua aà yā líle samaa'oa ũ.* ³ Ké aa ikoyāpi mà, aa buip̄aleo b̄ole ní guu.

⁴ E yāpi ào gé kei wà sa'ona Eliasibu d̄ile wá Lua ua làasi gb̄εz̄oo ũ. Am̄oni bui Tobia daεε, ⁵ à kp̄éne z̄oo kp̄a Tobiapiwa. Wí p̄owenti k̄aleu we yāa ní tulaletio ní Lua ua p̄oo ní p̄owena kwideo ní v̄εeo ní n̄isi p̄o de Levii buio ní lèsinao ní bíib̄oleđ̄anao p̄o ũo ní laba p̄o wa kè sa'onaoɔne. ⁶ Goo bee má kú Yelusaleūo, asa Babeli kí Aatasasa kpalablea w̄ε baakwi ní plaode guu ma εa ge aà k̄ii. Goo pla gbea ma wabikèwà, ⁷ ɔ ma su Yelusaleū. Ma yāvāi p̄o Eliasibu kè bao mà, lá à Lua ua kp̄éne kp̄a Tobiawa. ⁸ Yāpi k̄em̄ε íi maamaae, ɔ ma aà p̄oo s̄ele k̄olèè bàasi. ⁹ Ma mè wà gb̄āb̄o kp̄énepie, ɔ ma εa Lua ua p̄oo k̄ale we ní p̄owentio ní tulaletio.

¹⁰ Má mà lo w̄ili Levii buio ní lèsinao asea kp̄amáo, ɔ aa ɔb̄ole Lua ua z̄iu, an baade tà bua. ¹¹ Ma z̄oadò gb̄āadeɔwa ma mè: Akεa a p̄akp̄a Lua uaii? ɔ ma Levii buio k̄āaa, ma ní baade dà a z̄iu. ¹² ɔ Yudaɔ mò ní p̄owen kwide b̄ò ní v̄εeo ní n̄isio m̄pii, aa k̄āka làasiu.† ¹³ Ma sa'ona Selemia ní lak̄ena Zadokio ní Levii bui Pedaiiao d̄ile làasipio gb̄εz̄oo ũ, ɔ ma Zakuu né Anana, Matania t̄ōna d̄ile ní d̄onlede ũ, asa wa ní d̄o gb̄é náaideo ũε. Làasi p̄oo biilea ní gb̄éɔne de ní yā ũε. ¹⁴ Ma Lua, ma yāpi ào d̄ongu. Nsu yāmaa p̄o má kè n kp̄é z̄i yā musu suumpao.

¹⁵ Goo beez̄i ma Yudaεo è, aale ɔz̄o v̄εewa a íf̄ek̄ii k̄amaboḡooz̄i. Ma gb̄εo è lo, aale su Yelusaleū ní p̄owena k̄amaboḡooz̄i. Aa yè z̄aa'inaɔne ní v̄εebe'io ní v̄εεeo ní kaad̄em̄beo ní aso p̄aleo, ɔ ma ní gba laai bleyiaa ḡoo pi z̄i yā musu.‡ ¹⁶ Tiideo ku Yelusaleū, aai su ní kp̄oo ní laa bui p̄io, ɔ aai yā Yudaɔwa k̄amaboḡooz̄i. ¹⁷ Ma z̄oadò Yuda gb̄āadeɔwa ma mè: Yāvāi p̄o ále keε bee s̄o be! Ale k̄amaboḡoo gb̄āleε. ¹⁸ Màa á dezio lé ke, ɔ wá Lua yāvāi w̄éleε beewao lò? ɔ ále k̄amaboḡoo gb̄āle, ále aà p̄o fele s̄oa? ¹⁹ Má d̄ile tó gu si ās̄adaz̄i oosi, w̄ali Yelusaleū bole gbaɔ tata, wasuli w̄eo e k̄amaboḡoo gē. Ma az̄ia gb̄é k̄ale bolepiɔ, ké gb̄εe su gē ní asoo k̄amaboḡoo yāi. ²⁰ Laatanao ní gb̄é p̄o lé p̄o yiao í bíi kp̄e ḡen do ge ḡen pla. ²¹ ɔ ma lez̄amá ma mè: Tó a i we sa, má á k̄úkūε. Za goo bee ɔ aai m̄o k̄amaboḡooz̄i lo. ²² ɔ

* 13:2 Nao 22.1-6 † 13:12 Mal 3.10 ‡ 13:15 B̄oa 20.8-10

má ò Levii buiɔne aa gbābo ríziæ, aai gé bɔledɔai, ké wà kámabogɔɔ dɔ Lua pɔ ũ yáí. Ma Lua, to ma yápi àɔ dɔngu, ní ma wegwa n gběke zɔɔ léu.

²³ Gɔɔbeezi lɔ ma Yudaew è, aa nɔɔ sè Asedodadeɔ ní Amɔniɔ ní Mɔabuɔ guu. ²⁴ Ɔ an néew ì Asedoda yá ge buipále yá ma, aali Ebelu yāmao. ²⁵ Ɔ ma zɔadɔmá ma ní ká, ma ní gɔew gbè, ma ní gbèew mikā gà má wò. Ɔ má tò aa mē wa si ní Luao, wa ní nenɔew kpásā ní negɔenawao. Wa ní nenɔew sé ní negɔewne ge rízi pɔ ũo. ²⁶ Maa Isailiɔ kí Salomɔɔ duunakèò lò? Buie kía i kaaawao. À Lua yeaazi, § ò à aà kpà Isailiɔ píi kía ũ, kási baa aàpi, buipále nɔew mé aa aà dà duunau.* ²⁷ Ɔ wá mà ápiɔ sɔ a yāvái zɔɔpi kè, a zibɔnkpekè wá Luae, a buipáleɔ sè nɔ ũ. ²⁸ Yoiada néw do pɔ de sa'onkia Eliasibu tɔūna ũ mé Oloni gbé Sambala né sè yāa, ò ma aà yà. ²⁹ Ma Lua, to an yá àɔ dɔngu, asa aa sa'onke gbālèe, aa n bàa kua ní sa'onaw ní Levii buiɔ yādilea gbò. ³⁰ Ma buipáleɔ yáɔ píi bò sa'onaw ní Levii buiɔne, ò ma ní baade dàziu. ³¹ Ma ea yà labakewa gɔɔ dilé gbéewne ní buapɔ káauɔ kpaa. Ma Lua, to ma yá àɔ dɔngu a maa ũ.

ESITɛɛ Yá pɔ́ kú lée bee guu

Lée bee yá pɔ́ wa sè ní Yuda buiɔ́ wa díle wà ní midɛ yá bɔ́lekèwɛɛ, ɔ́ Lua ní bɔ́. Yápi kè guu pɔ́ Pɛɛsi lé ikoke sea za India búsuu e à gè pèd Egipiwaɛ. Yuda bui kɔ́na pɔ́ wà ní kúkú wà tǎrínɔ́ Babiloni, an gbɛɛ i su ní búsuu e à gè pèd guu pɔ́ Babiloni kpala míde e wàɔ gé Yesu Kilisi ii wɛ̀ 539. Yudapiɔ́ lí we bui pɔ́ aa kú ní guu nàmáɔ, asa an yáɔ adoaɛ, aaɔ zíkɛ ní ikoyá ní ní fɛlekaayáɔwaɛ. Lápi íi pɔ́ kí Aasuelu gbāade sɛ́ia Amani sè ñ Yuda gbāadeɔ do Maadoseo yá bɔ́lekè. Esitɛɛá Maadose nɛɛ, ɔ́ Maadose lɛdàwà e à gò Pɛɛsi kía nɔ́ ũ, ɔ́ a ze'è à kpà vǎi pɔ́ a a bui Yudaɔ leɛ. Bee lé ɔ́wɛɛ yá pɔ́ wa sè ní Yudaɔ píi í lɛ́le pǎɛ. Guu pɔ́ wa díle wà Yudaɔ dedɛwà gò ziblea an ibɛɛpiɔ́wa guu ũ, ɔ́ guupi gò Yudaɔ dikpɛguu ũ e ní a gbāo, aaɔ dikpɛpi ke e Paki àɔ gé káie. Yá pɔ́ wa dàu wa síu Esitɛɛ láu lé dikpɛpi bókii ɔ́wɛɛɛ. Yudaɔ zè wà gí ní níziáɔ, asa kua búsu páleu wà gínziɛ. Wi Lua tó sí lée bee guu, áma Lua i a gbéɔ to weo, à ní suabà Esitɛɛ sabai.

Kí Aasuelu a na Vasiti bɔ́a kpalau

¹ Kí Aasuelu* guu búsu mèn basoolo ní soplaɔɔ ɔ́ a de a kía ũ sea za India búsuu e à gè pè Etiopi búsuwa. ² Zɔ́lɛa a bɛ Susa mɛɛwiau ³ aà kpalablea wɛ̀ àaɔde guu à gbāadeɔ ní a íwaɔ káaa píi blesableawa. Pɛɛsi ní Mɛdeɔ búsu zigɔ́ badeɔ ku we ní gbé gbiaɔ ní búsu gbāadeɔ. ⁴ A a kpala àizɛɛ zɔ́ɔ ní a zɔ́kɛ gawio òbɔ́né e mɔ́ soolo. ⁵ Ké guu beɔ pà, à blesakè gbé pɔ́ kú Susaɔne, kíabuiɔ́ ní táaaɔ píi. Wà blesapi blè e guu sopla aà be'ua líkɛu. ⁶ Wà zwáa pua ní zwáa búunao dɔ́dɔ́ ánuusu táanaɔwa ní bà puao ní bà gàaluladeɔ, ɔ́ wa lòo kpé gbapele pɔ́ wa kè ní gbɛpuɔ́wa. Vua ní ánuusu wúleɔɔ kálɛa gusalala pɔ́ wa kè ní gbɛpuo ní gbɛtɛo ní gbɛsio ní gbè búunaowa. ⁷ Wà vɛɛ kpàkpamá we ní vua imibɔ́ɔ. Imibɔ́piɔ́ dodoa kɔ́ɛ píie. Kí vɛɛpi kpámá sɔ́usɔ́. ⁸ Kí díle wasu vɛɛminaɔ́ wetáɔ. A ò a bɛ ziaɛ aà kpa baadewa lá ade yei.

⁹ Kí Aasuelu na Vasiti blesakè nɔ́ɔne kibɛ lo. ¹⁰ A guu soplade zí kí pɔ́ kèna vɛɛ yáí, ɔ́ a ò a dɔ́ai gbɛɔn soplaɔne: Mɛumanu, Bizita, Aabona, Bigita, Abaga, Zetaa ní Kaakasio, ¹¹ aa mɔɛ ní a na Vasitio ní a kía na fúao kpaa, ké à aà kɛfɛnkɛ ɔ́ɔ gbéɔne ní gbāadeɔ, asa nɔ́ɛpiá nɔɛ. ¹² Ké kí dɔ́aiɔ́ yápi ò aà naɛ, à gí mɔ́i, ɔ́ kí pɔ́ pà à fɛ̀aàzi maamaa. ¹³ Kí yápi ò wezɛn saanyádɔ́naɔne, asa lo yápii gbɛa gbé pɔ́ búsu ikoyá dɔ́ɔwaɛ. ¹⁴ Pɛɛsi ní Mɛdeɔ gbāade pɔ́ aaɔ ku aà saɛ gbɛɔn soplaɔ tón kɛ: Kaasena, Setaa, Ademata, Taasisi, Mɛlesi, Maasena ní Mɛmukáɔ. Ampio mé aa aà kwáasiɔ ũ, aà kpala ikodeɔ ũ. ¹⁵ A òné: Ma a dɔ́aiɔ́ zì aa yádile ma na Vasitie, ɔ́ à gí mai. Wá seaàɔ kpelewa ní? Ikoyá mè kpelewa ní?

¹⁶ Ǿ Mɛmuká ò kíe ní gbāadeɔpiɔ́ à mè: Kí, míme n na Vasiti tàaekène ndoo, à tàaekè gbāadeɔne ní n búsu gbépiiɔɛ. ¹⁷ Yá pɔ́ n napi kè a ligua, nɔɛ píi i ma, aai saka ní zǎngu aa mɛ: Kí Aasuelu mè wà a na Vasiti sísiɛ, ɔ́ à gí géi. ¹⁸ Pɛɛsi ní Mɛdeɔ búsu gbāadeɔ nɔ́ pɔ́ n na yápi màɔ, aa yáɔɔɔ ní zǎɔ lézi tia. Lé'ɛakɔ́wa ní zɔ́aɔ a ke zài. ¹⁹ Kí, tó à kàngue, yádile Vasitie asu tó á wesikɔ́le loo, ní nɔɛ pɔ́ deaàla kpa aà kpalau. Wa yápi kè Pɛɛsi ní Mɛdeɔ ikoyá pɔ́ wíli a bādeɔ lá guu. ²⁰ Tó wà yá pɔ́ ní díle kpàwakè n búsu zɔ́o guu píi, nɔ́ɔ bɛɛ dɔ́ ní zǎɔne, nɔ́gbāaɔ ní nɔ́ nénaɔ píi. ²¹ Yápi kà kíagu ní gbāadeɔ píi, ɔ́ a kè lá Mɛmuká òɛwa. ²² Ǿ à lékpásakè búsu pɔ́ a de ní kía ũ gbéɔne pii, búsu ní búsu ní a lákɛao, bui ní buio ní ní yáɔ. A mè gɔ́ɛ mé aɔ a ua kía ũ mé aà buiyá ɔ́ wáli o uapiu.

* 1:1 Eza 4.6

2

Esitɛ gɔa kia na ũ

¹ Yá beɔ gbɛa ké kí Aasuelu pɔ wèe, yá pɔ Vasiti kèè ní yá pɔ a dīlɛ aà yá musuo i sãaàguo. ² Ɔ kí ìwaɔ òè: Kí, to wà wéndia kefená wɛelɛnɛ. ³ Gbɛzɔɔ dīlɛ n bùsuɔ guu píi aa wéndia kefená naaa mɔ ka n nɔɔ guu Susa la. N nɔɔ ziiia Ege i ní gwa ní n naɔ, wi ní kɛkɛ ní nɔambleɔɔ wásawasa. ⁴ Nɔɔ pɔ kàngu i gɔ n na ũ Vasiti gɛɛ ũ. Yápi kè kía na, ɔ à zèò.

⁵ Yudae ku Susa Bɛyámɛɛ bui ũ, aà tón Maadose, Yaii néɛ. Simeí ní Kisio ku aà dezioguu. ⁶ A ku zìzɔ pɔ Babeli kí Nebukanɛza ní kùkù Yelusaleŭ ní Yudaɔ kí Yekɔniao à tàrnɔɔ guuɛ.* ⁷ Alɛ a desɛ né Adasa pɔ wí mɛ lɔ Esitɛ gwa, asa aà de ní aà dao kuo. Wéndiapi kákaa maa mé a kefɛŭ. Ké aà de ní aà dao gà, Maadose aà sè a né ũ. ⁸ Ké wà yá pɔ kí dīlɛpi mà, ɔ wà gè ní wéndiaɔ dasidasi Susa, wà ní ná Egeɛ a ɔzì. Ɔ wà Esitɛ sè gèò kibe kí nɔɔ ziiapie. ⁹ Wéndiapi kèè maa, ɔ à gbɛkɛkèè à mɛ, wà aà kɛkɛ ní nɔambleɔɔ wásawasa gɔɔ, wi blɛ maa kpawà. A kibe wéndia pɔ a sè gbɛɔn sopláɔ kpàwà, ɔ à kpé maa kpàwà kí nɔɔ bɛ. ¹⁰ Esitɛ i a bui ge a bɛ bùsu o gbɛɛɛo, asa Maadose òè asu to gbɛɛ dɔo. ¹¹ Lá gu lé dɔ Maadose lɔ kí nɔɔ bɛ gāaɛ baa vívì, ké à e àò Esitɛ kua dɔ ní yá pɔ lé aà leo.

¹² E wéndiaɔ aà zɛ'e aà gé ii ní kí Aasueluo, sema aa yá pɔ wa dīlɛné kɛ gia e mɔ kuɛpla. Wíɔ nísi pɔ wa kè ní lí'ɔ gí nao dɔɔmá e mɔ soolo, ɔ wíɔ ní kɛkɛ ní tulalɛ ní nɔɔ mekekeɔɔ e mɔ soolo. ¹³ Wéndia pɔ kí mɛ ia kàwà, nɔɔ bɛpɔ pɔ a gbɛa píi wí kpawà aà gɛðɛ. ¹⁴ I gé oosi, ì su nɔɔ bɛ kɔɔ ziiia pɔ wí mɛ Saasagaza fáani. Aàpi mé ì ɔlia kí nɔ pɔ i mɛsɛdīlɛnéopiɔzi. Ili e èa gè kí kīi lɔo, sema aà yá kà kípigu à aà gbɛa aà tɔwa bàasio. ¹⁵ Ké ia kà Abihaili né Esitɛ pɔ aà desɛ Maadose aà sè a né ũpiwa, i pɔɛ gbɛaɔ, sema pɔ pɔ kí nɔɔ ziiia Ege òè bàasio. Esitɛ yá kà gbé pɔ wɛsíaàlɛɔgu píi. ¹⁶ Kí kpalablea wè soplade guu wà gèaàno aà bɛ mɔ kwidɛ Tebe guu. ¹⁷ Kí ye Esitɛzi dɛ a nɔ kīniɔla píi. Aà yá kàaàgu, à kèè na dɛ wéndia kīniɔla píi, ɔ à kía na fùà kpàè, à aà dīlɛ a na Vasiti gɛɛ ũ. ¹⁸ Ɔ kīpi blesakè, à gbāadeɔ ní a ìwaɔ kàaa Esitɛ sea yá musu. A dīlɛ wà dikpɛ zɔɔ kɛ, ɔ wà a kpàwakè bùsu ní bùsuɔ, ɔ à gbadà gbɛɔnɛ sɔŭsɔŭ.

Maadose ní Amanio

¹⁹ Wéndiaɔ kãaaa gɛn plaade, Maadose zɔlɛa kibe bɔlɛu. ²⁰ Esitɛ i a bɛ bùsu ge a buiyá'ò gbɛɛ màò lá Maadose òèwa. lɔ Maadose yāmaɛ, lá lɔ ma za gɔɔ pɔ àlɛ aà gwawa. ²¹ Ké Maadose zɔlɛa kibe bɔlɛu màa, kí Aasuelu dɔai bɔlɛdɔana gbɛɔn pláɔ pɔ pà kızı, ɔ aa lɛkpàaíàzi. An tón kɛ: Bigana ní Tɛlesio. ²² Ké Maadose yápi feena mà, a ò kía na Esitɛɛ, ɔ Esitɛ ò kía ní Maadose tɔo. ²³ Ké wà yápi gwàgwa, wa è sianaɛ, ɔ wà gbɛɔn plapiɔ lòo líwa aa gà. Wà yápi kè bùsu ladau kí wáa.

3

¹ Yá beɔ gbɛa kí Aasuelu Amɛdata né Amaní, Agaga* bui kpɛlà, à aà gbà gbāa, à zɔlɛkíi pɔ dɛ gbāade pɔ kuaàno pɔa píi kpàwà. ² Kí ìwa pɔ kú aà bɛ bɔlɛuɔ ì wúle ní gbɛɛu ge aa misiile Amanie, lá kí dīlɛwa, kási Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiilɛò. ³ Ɔ kí ìwapíɔ Maadose là aa mɛ: Akɛa níle kí yāmao ní? ⁴ Lá gu lé dɔ aalɔ oè màa, kási ìli ní yāmao, à mɛ Yudan a ũ. Ɔ aa ò Amanie ké aa e dɔ tó a Maadose yákeapi fí. ⁵ Ké Amaní è Maadose lí wúle a gbɛɛu à misiilɛo, ɔ aà pɔ pà. ⁶ Ké wà Maadose bui òè, aà dɛa ado kèè fɛnɛŭ, ɔ àlɛ zɛwɛɛlɛ à Maadose bui Yuda pɔ kú Aasuelu bùsuɔ guuɔ mɔnzɔ píi.

Amaní vai lɛkpaata Yudaɔzi

⁷ Kí Aasuelu kpalablea wè kuɛplade guu a mɔ séia pɔ wí mɛ Nisānu guu, Amaní gbɛ pɔ wí mɛ puliŭ là, ké à e mɔ pɔ á yápi kɛwà dɔ ní a gɔɔo. Ɔ mɔ kuɛpla Adaa bɔ àsi guu. ⁸ Ɔ

* **2:6** 2Kia 24.10-16 * **3:1** 1Sam 15.1-9, 32-35

Amani ò kí Aasueluɛ: Buie ku, a gbé̃ fàaa buipãleɔ guu n bùsu dasiɔu pii. An felekaayã dodo ní buipãleɔe pii, aali n ikoyã dao. I kũ n ní tó tɛɛɛo. ⁹ Kí, tó à kènɛ naɛ, yãdile wà ní midɛ, mí ánuɔu tɔnu òaa pla kpá yápikeɔwa aa ka n làasiu. ¹⁰ Kí a tãana seela keɔ bò a kpà Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaɔ wɛlɛpiwa ¹¹ à mè: Ke buipie lá à kènɛ maawa, níò ánuɔupi kũa n pò ũ.

¹² Mò séia gɔɔ kue'aaɔde zĩ Amani kí lakɛnaɔ sisi. Aa yá pò Amani ðile kí ìwaɔ ní kía pò kú bùsu ní bùsuɔo ní bui ní buio gbãadeɔne ðalau. Aa kè bui ní buioɛ ní baade buiyão, bùsu ní bùsuɔo ní a lákɛao. Aa kè ní kí Aasuelu tóo, ò aa aà seela kè láwa ní aà tãanao. ¹³ Aa lápiɔ ná zinaɔne ní ɔzi, aa ní gbáɛ kí bùsu dasiɔ guu. Lápi guu wà mè wà Yudaɔ ðɛɛ wà ní midɛ wà ní buibɔ, néfɛnɛn gbɛzɔ, gɔɛo ní nɔɛo gɔɔ doũ zĩ, mò kuɛplade pò wĩ mɛ Adaa gɔɔ kue'aaɔde zĩ, wi ní pòɔ naaa. ¹⁴ Wa yá pò a ðilepi lá kpásã bùsu ní bùsuɔo pii, ké àò ðɛ ikoyã ũ, wi a kpàwake bui piiɛ, ké aao ku sɔu guu gɔɔpizi. ¹⁵ Zinaɔ wà gè màa yá pò kí ðilepi yáí, ò wà a kpàwakè Susa mɛɛwiau. Kí ní Amanio zòlɛ lé imi. Susadeɔ sò aa bílikè yápiwa.

4

Maadose wabikɛa Esitɛɛwa aà lɛdau

¹ Ké Maadose yá pò wa kèpi mà, à a pòkasao ga kè, ò à zwãnkasao ðà à túfu gbè a miwa, ò a be wéle guu, àlɛ wɛna'ò gbãa ðo. ² A gè e za kibɛ gãaɛ, asa gbɛe a fò gɛ kibɛ bɔleu ní zwãnkasao daao. ³ Wà yá pò kí ðile iko ũpi kpàwakè bùsu ní bùsuɔo pii, ò Yudaɔ ná ɔɔɔwa maamaa gupiiu ní leyeo. An wé'i lé kwé, aale búbuapɛ. An gbé daside zwãnkasao daa, aa túfu gbè ní miwa.

⁴ Ké Esitɛɛ ìwaɔ, nɔɛ ní gɔɛo pii, mò òè, à pelebò. A pòkasao kpásã Maadoseɛ aà ða zwãnkasao gbɛu, kási i we sio. ⁵ Ataki mé ðai pò kí ðile aao ku aà saɛ ũ. Esitɛɛ aà sisi à aà zĩ Maadosewa, aà gé aà laiɛ: Bó yá mé mò? Bóyáí àlɛ kei màai? ⁶ Ataki bò kibɛ gãaɛ à Maadose lè. ⁷ Maadose yá pò a le siuè pii, ò à ánuɔu pò Amani mè á ká kí làasiu Yudaɔ ðɛɛa yáí lé òè kyáukyau. ⁸ A yá pò wa ðile Yudaɔ ðɛɛa yá musu wà a kpàwakè Susa taala kpàwà lɔ, aà ɔlɔ Esitɛɛɛ, i a bɔɔlɛkɛè. A mè aà o Esitɛɛɛ aà gé kí kíi, aà awakpaɛ, i wabikɛwà a gbéɔne. ⁹ Ataki tà à yá pò Maadose ò ðau a siuè.

¹⁰ ɔ Esitɛɛ òè aà gɛ o Maadoseɛ. ¹¹ Kí ìwaɔ ní a bùsu gbé̃ ðò pii, tó gɔɛ ge nɔɛ sò kizi aà kpéu, mé i aà sísiò, ikoyã kú mɛndoɛ. Wĩ ade ðɛɛ, mé i ke kí a vua gopana ðè ké à e àò ku bàasio. Mapi sò, à kà gɔɔ baakwi wi ma sísi mà gé kí kíio. ¹² Ké à gè Esitɛɛ yápi ðau a síu Maadoseɛ, ¹³ ò Maadose èa lékpásákèè à mè: Nsu ñyò e níme ñyò bɔ ndo Yudaɔ guu n kua kibɛ yáio. ¹⁴ Tó ní nile yá bee taa gɔɔzi, suabana a bɔ guei à Yudaɔ misi, aai bɔ. Mpi ní n de bɛdeɔ sò, á gaga. Tó gɔɔe bee taa yáí n gɔi kía na ũ, ðémɛ ðoi? ¹⁵ ɔ Esitɛɛ lékpásákè Maadoseɛ à mè: ¹⁶ Gɛ ñ Yuda pò kú Susaɔ kãaa pii, í leye ma yá musu. Asu pòbleo, ásu imio gɔɔ àaɔ fãane ní gwãasinao. Mapi ní ma ìwaɔ wá leye màa sò. Bee gbɛa mí gé kí kíi, baa tó má gɛa zɛvɛio. Tó má su gae, ma gan we. ¹⁷ ɔ Maadose tà à yá pò Esitɛɛ òè kè pii.

5

Esitɛɛ gɛa wabikɛi kíwa

¹ A gɔɔ àaɔde zĩ Esitɛɛ a kíanake zwãao yè, ò à gè zè kipi be'ua, kpé pò a kuu kpɛɛɛ. Kí zòlɛa a gĩnaa kpéu we, aà aɛ ðaa kpɛɛɛɛwa. ² Ké à a na Esitɛɛ è zɛa kpɛɛɛɛ, à aà wɛgwà, ò à a vua gopana pò á kũa ðè. Esitɛɛ sòaazi à ɔkà aà gopanapi léwa. ³ Kí aà là à mè: Esitɛɛ, bó ní yeii? Bó níle gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁴ A wèwà à mè: Kí, tó à kènɛ maa, Amani sísi blɛ pò mále kenɛ gbãwa. ⁵ ɔ kí mè wà mó ní Amanio gò, ké aa gɛ yá pò Esitɛɛ gbèa ke. ɔ kí ní Amanio gè blɛ pò Esitɛɛ lé kenépi blei.

⁶ Ké aale vɛemi, kí Esitɛ là à m̀: Bó ríle a wabikɛai? Má kɛnɛ. Yá kpele ríle gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ⁷ Esitɛ wèwà à m̀: Yá pó mále a wabikɛman kɛ: ⁸ Kí, tó n ma wegwàɛ, tó à kàngu n̄ yá pó mále a wabikɛma kemɛɛɛ, à m̀ ble pó má kɛé zia blei, mí yá pó n ma lai onɛ.

⁹ Ké Amani b̀ gɔɔ bee, aà pɔ k̀na, àle yáalɔ. Kási ké à Maadose è kibe b̀leu, i fɛlɛɔ, a aà v̄ia v̄io, ̄ aà pɔ f̄ɛaàzi. ¹⁰ A azia k̄ua à tà bɛ. Ké à a gb̄ɛnaɔ sisi ní a na Zɛlesio, ¹¹ ̄ àle íanadã a àizɛɛ sà z̄ɔɔ ní a nɛḡɛ dasiɔ yá musu. A m̀ kí a kpɛlà, à a gba gbãa de a ìwaɔ ní gbãadeɔla pii. ¹² A m̀ lɔ: Kía na Esitɛ ma sisi, à blɛk̀mɛɛ ní kíó s̄anu, gb̄ɛpãle kuo. A èa ma sisi mà ble ní kíó zia lɔ. ¹³ N beeo tó ma Yuda bui Maadose è z̄lɛa kibe b̀leu, yá beeo pii lí kemɛɛ pɔɛ ũo. ¹⁴ ̄ aà na Zɛlesi ní aà gb̄ɛnaɔ òè: To gb̄ɛ́ lípɛlɛnɛ a lesí kà ḡàsísuu blakwi, ní wabikɛ kíwa zia k̄ɔɔ aà n gba zɛ n̄ Maadose loowà, ní gbasa gé ní kíó blɛpi blei ní pɔnao. Yápi kà Amanigu maamaa, ̄ à lípi p̀lɛ.

6

Kí Maadose gbaa gbãa

¹ Gwãasina bee kí i f̄i i'òo. ̄ à m̀ wà m̀ ní a bùsu ladao. Wà a kyokèè, ² ̄ wà Maadose yá è we, lá kí d̄bai b̀lɛd̄sana gb̄ɛɔn plaɔ Bigana ní Tɛlesio lɛkp̄aãiaazi, ̄ Maadose b̀ò. ³ Kí a ìwaɔ là à m̀: Wà Maadose kpɛlà wà aà gbà gbãa yápi yáí kpeletaawa ni? Aa wèwà aa m̀: Wi yáɛ kɛèo. ⁴ ̄ kí m̀: Déme kú ua wei? A m̀ lè Amani g̀ kibe ua ḡɔɔ Maadose looa lí pó á p̀lɛɛpiwa yã'oiè. ⁵ ̄ kí ìwaɔ wèwà aa m̀: Amani mé kú ua we. ̄ kí m̀ aà m̀ ḡɛ. ⁶ Ké à g̀, kí aà là à m̀: Bó wa kɛ ḡɛ pó má ye aà kpɛlaɛi? Amani láasookè à m̀: Dé kí ye aà kpɛla, mé i kɛ ma bàasio ni? ⁷ ̄ a wèwà à m̀: Tó ní ye n̄ gb̄ɛ́ kpɛlaɛ, ⁸ wa kía gomusu pó ní dà yãa sɛ m̀ò ní n s̄́ pó kíafua kpaaɔ. ⁹ Gomusupi ní s̄́pio kpa n gbãade bɛɛɛdeɔ dowa, i gomusupi da gb̄ɛ́ pó ní ye n̄ aà kpɛlaɛ, i aà di s̄́pi kɛ, iɔ bɛ aà aɛ w̄lɛ zɛaɔ guu, iɔ p̄na àò mɛ: Maa kí i kɛ gb̄ɛ́ pó á ye à aà kpɛlaɛ. ¹⁰ ̄ kí òè: Gɛ n̄ gomusupi sɛ ḡɔɔ ní s̄́o lá ní òwa, ní yápi kɛ Yuda bui Maadose pó ìo z̄lɛ ma bɛ b̀leuɛ. Nsu yá pó n m̀ wà kɛɛpi kee too.

¹¹ Amani g̀ gomusupi sè ní s̄́pio à suò. ̄ à gomusupi dà Maadoseɛ, à aà d̄i s̄́pi kɛ, a bɛ aà aɛ w̄lɛ zɛaɔ guu, àle p̄na àle mɛ: Maa kí i kɛ gb̄ɛ́ pó á ye à aà kpɛlaɛ. ¹² Ké aa sù, Maadose g̀ z̄lɛ kibe b̀leu, ̄ Amani ɔkù a wéwa, àle tá a bɛ ní ɔlɔ. ¹³ A yá pó a le dàu a s̄iu a na Zɛlesie ní a gb̄ɛnaɔ pii. ̄ aà lɛdamadepiɔ ní Zɛlesio òè: Lá Maadose pó ríle ḡɔ kɛɛ aà yá musupíá Yuda buiɛ, n̄ȳɔ aà f̄i lɔ, n̄ȳɔ k̄ésãaazi n̄ȳɔ gɛɛ. ¹⁴ Gɔɔ pó aale yápi oè, kí d̄bai kà, ̄ aa aà sè ní wãao, aa ḡɛaàɔ ble pó Esitɛ kè blei.

7

Amani looa liwa

¹ ̄ kí ní Amanio g̀ p̀blei ní Esitɛɔ. ² Ké aale vɛemi a ḡɔɔ plaadepi z̄í, ̄ kí Esitɛ là à m̀: Esitɛ, bó ríle a wabikɛai? Má kɛnɛ. Yá kpele ríle gbɛaai? Baa ma kpala guo má n gba. ³ A wèwà à m̀: Tó n ma wegwà, mé yápi kànguɛ, to màò ku w̄ni guu. Wabi pó má k̀man we. To ma gb̄ɛ́ aà w̄ni v̄i. Yá pó má gb̄ɛan we. ⁴ Asa mapi ní ma gb̄ɛ́, wa d̄lɛ wà wá dɛdɛ wà wá midɛ wà wá buibɔɛ. Tó wàlɛ wá yia z̄ɔɔ ũ yãaɛ, d̄́ má níle. Taasi bee taa i ka mà íadamao. ⁵ ̄ kí aà là à m̀: Dé ni? Déme a f̄i yá bee taa kɛa láasoo da a s̄ui? ⁶ A wèwà à m̀: Amani b̄ɛɛ bee mé ibɛɛ pó zawágupi ũ. S̄́ k̀ Amanigu kí ní a napio yá musu. ⁷ Kí f̄lɛ a v̄ɛa ní p̄kũmao, à g̀ líkpɛu a ua. Amani g̀ we ní Esitɛɔ, ̄ Amani lé kulɛkɛè a w̄ni yá musu, asa a è kí zèò à v̄aíkɛɛ. ⁸ Amanipi kulɛ Esitɛ gbázi w̄lɛbɔ pó a z̄lɛwà saɛ. Weḡɔɔ kí b̀ líkpɛu à sù p̀blek̄i, ̄ à m̀: A ye kusi ma nawa ma wáa kp̄eu la yà? Ké yápi b̀ kí léu ḡɔɔ, wà mò pó yè Amani oawa. ⁹ Kí d̄bai do Aabona òè: Lí p̄lɛa Amanipi bɛ saɛ

à kà gàsísuu blakwi. Aàpi lípi pèle ké à e Maadose pò yāmaakène loowàe. Ǿ kí mè: A aàpi loowà. ¹⁰ Ké aa Amani lòo lí pò a pèle Maadosepiwa, kí pò wèe.

8

Ki yapale dilea Yudaɔ yá musu

¹ Gɔɔbeezi kí Aasuelu Yudaɔ wèle Amani be kpà a na Esitεεwa. Esitεε ò kίe Maadose mé a dae ũ, ǿ Maadose sò kızı. ² Kí a tāana pò à èa sǿ Amaniwa bò à dà Maadoseε, ǿ Esitεε Amani be nàè aà ɔzǿ.

³ Esitεε èa gè yá'oi kίe ɔ. A wùle aà gbázi, aà wé'i lé kwé, à awakpàè aà vǿi pò Agaga bui Amani a lekpàaǿ Yudaɔzi gboo. ⁴ Kí vua gopana dǿè, ǿ à fèle zè aà ae ⁵ à mè: Tó n ma wegwà, mé ma yá kàngue, tó yáe bee kène zé vǿ, mé ma yá kàngue, lá Amedata né Amani, Agaga bui, zèò à Yuda pò kú n búsuuɔ dede píie, o n lakènaɔne aa lákē aa Amani yápi fuangba. ⁶ Má fǿ yá pò a yǿ ma gbéɔwapi gwao. Má fǿ wesi ma buio dedealeo. ⁷ Ǿ kí Aasuelu ò a na Esitεεε ní Maadoseo: A gwa, ma Amani be kpà Esitεεwa, ǿ ma Amanipi lòo líwa, ké à vǿikpaaǿ ní Yudaɔ yáí. ⁸ A lákē Yudaɔ yá musu lá à kèè maawa. A kè ní ma tóo, í ma tāana seela kewà, asa lá pò wa kè ní ma tóo wà ma tāana seela kèwà suumpaa vǿo. ⁹ Wegɔɔ aa kí lakènaɔ sǿsi. Mɔ àaɔde Sivǿ gɔɔ bao ní àaɔode zǿ ǿ aa yá pò Maadose dile Yudaɔne ní kí iwao ní kǿa ní búsuu gbāadeɔ kè píi búsuu mèn basoolo ní soplaɔne sea za India búsuu e à gè pè Etiopi búsuuwa. Aa lakē búsuu ní búsuo ní a lákēao, bui ní buio ní ní buiyǿo. Aa lakē Yudaɔne lá aǿ lákēwa ní ní buiyǿo ɔ. ¹⁰ Maadose kè ní kí Aasuelu tóo, à kí tāana seela kèwà, à lápio nà zǿnaɔne ní ɔzǿ, ǿ aa dǿ sǿkoelεena pò bò kí sǿgɔɔ guuɔ kpe aa gèò.

¹¹ Yá pò kí dǿlepi Yuda pò kú wéle ní wéleɔ gbà zé aa kǿ kǿaa aa gǿ ní níziao. A ní gba zé aa bui ge búsuu zǿgɔ pò íbεesèrǿnɔ ní ní néo ní ní nɔeɔ ké aa ní pòɔ séleɔ dede, aa ní míonzǿ aa ní mide. ¹² A ní gba zé aa bee ke kí Aasuelu búsuu daside guu píi mɔ kueplade pò wǿ me Aadaa gɔɔ kue'aaɔdezi. ¹³ Wà yá pò a dǿlepi lá kpàsǿ búsuu ní búsuoε píi ikoyǿ ũ. Wà a kpàwakè bui píie, ké Yudaɔ aao ku sɔu guu aa yáyǿa ní íbεeɔwa gɔɔ bee yáí. ¹⁴ Kí yǿdileapi yáí zǿnaɔ kè kpakpa dia kí sǿkoelεenaɔ kpe, aa gè. Ǿ wà yápi kpàwakè Susa mεewiau. ¹⁵ Maadose bò kibe kíake pò pua ní pò búunao daa, a kíafua zǿɔ pò wa pí ní vuao kpaa. A bàabaa gomusu tēa daa ɔ, ǿ Susadeɔ gulakè ní pɔnao. ¹⁶ Gu pù Yudaɔne gɔɔ bee, aale pɔnake ní yaalɔ, asa wà ní gbá gbāae. ¹⁷ Búsuu ní búsuo wéle ní wéleɔ, gu pò kí yá pò a dǿlepi lè píi Yudaɔ pɔnakè ní yaalɔ, aa dikpekè ní blebleao. Buipáleo gò Yudaɔ ũ dasi, ké vǿa ní kú Yudaɔ yá musu yáí.

9

Yudaɔ yáyǿiaa ní íbεeɔwa

¹ Mɔ kueplade Aadaa gɔɔ kue'aaɔde zǿ mé kí yá pò a dile kegɔɔ ũ. Gɔɔ bee Yudaɔ íbεeɔ wé dɔi yǿa wà gbāamɔ Yudaɔneε, āma wà yápi líle, ǿ Yudaɔ gbāamò ní íbεeɔne. ² Kí Aasuelu búsuu guu píi Yudaɔ kǿ kǿaa wéle pò aa kuu, ké aa léle gbé pò vǿikpaaǿrǿnɔwa. Gbēe i fǿ ní fúo, asa buipáleo vǿiakèné píie. ³ Búsuu gbāadeɔ, kí iwao ní kǿa ní aà zǿkenao píi gbāakpà Yudaɔwa, ké aale vǿiake Maadoseε yáí. ⁴ Maadose gbia kibe, ǿ aà tó lí búsuu píia, asa aà gbāa lé dedeε.

⁵ Yudaɔ ní íbεeɔ dède ní fēndao, aa ní míonzǿ píi, aa pɔeǿ kè ní zangudepiɔwa. ⁶ Aa gǿeɔ dède Susa mεewiau gbēon àaa pla ní basoo. ⁷ Aa Paasadata ní Dalefɔo ní Asepatao ⁸ ní Polatao ní Adaliao ní Alidatao ⁹ ní Paamasetao ní Alisaio ní Alidaio ní Vaizatao dède ɔ. ¹⁰ Gbépiá Amedata né Amani, Yudaɔ wèle negɔε gbēon kwionε. N beeo aai ɔkǿ ní pɔewao.

¹¹ Gɔɔ doǔpi zǿ kí gbé pò wà ní dede Susaɔ dasile mà. ¹² Ǿ a ò a na Esitεεε: Yudaɔ gǿeɔ dède Susa la gbēon àaa pla ní basoo ní Amani negɔε gbēon kwio. Bó aa kè ma búsuu kíniɔ guui mɔɔ! Yá kpele níle a wabikεa ɔi? Má kene. Bó yá níle gbēaai? Má n gba. ¹³ Esitεε wèwà à mè:

Kí, tó à kènɛ maa, Yuda pɔ́ kú Susa laɔ gba zé aa yá pɔ́ n̄ d̄ilɛ aa kɛ gbã kɛ zia lɔ, wi Amani nɛgɔ̄ɛ gbɛɔn kwipio loo líwa. ¹⁴ Kí mè wà kɛ màa. Wà a kpàwakè Susa, ɔ̄ wà Amani n̄ɛpio gɛ lòoloo. ¹⁵ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ̄ kàaa Adaa gɔɔ ḡɛo m̀ndosaide z̄í, ɔ̄ aa ḡɛo d̄ɛdɛ lɔ gbɛɔn òaa do n̄ basoo. N̄ beeo aai ɔ̄kã n̄ pɔ̄ewao.

¹⁶ Yuda k̄ini pɔ́ kú k̄i b̄usuɔ guuɔ p̄ii kɔ̄ kàaa, kɛ aa ḡi n̄ n̄ziao, aai bɔ n̄ ibɛɛo yáu yáí, ɔ̄ aa n̄ zangudeɔ d̄ɛdɛ gbɛɔn òaasoo lɛɛ basiiɔ soosai (75.000). N̄ beeo aai ɔ̄kã n̄ pɔ̄ewao. ¹⁷ Aa bee kè Adaa gɔɔ kuɛ'aaɔde z̄í, a gɔɔ ḡɛo m̀ndosaide z̄í ɔ̄ aa kámabò. Aa gɔɔpi d̄ilɛ dikpɛ ũ, kɛ aa blesakɛ, wi pɔnakɛ gɔɔpizí.

¹⁸ Yuda pɔ́ kú Susaɔ kɔ̄ kàaa a gɔɔ kuɛ'aaɔde z̄í n̄ a gɔɔ ḡɛo m̀ndosaideo, ɔ̄ aa kámabò a gɔɔ ḡɛodez̄í. Aa gɔɔpi d̄ilɛ dikpɛ ũ, ɔ̄ aa blesablè aa pɔnakèu. ¹⁹ Ayãmeto Yuda z̄ɔɛ pɔ́ kú z̄ɔɛwiao aai dikpɛpi kɛ Adaa gɔɔ ḡɛo m̀ndosaide z̄í, aai blesable, aai pɔnakɛ, aai blɛlikɔ̄ɛ.

Puliũ dikpɛ d̄ilɛa

²⁰ Maadose yápio kè lá guu, ɔ̄ à lá kpàsã Yuda pɔ́ kú k̄i Aasuelu b̄usu guuɔne p̄ii, gbé pɔ́ kú k̄i n̄ gbé pɔ́ kú z̄aɔ p̄ii. ²¹ A d̄ilɛnɛ aalio dikpɛpi kɛ w̄ɛ n̄ w̄ɛo mɔ pɔ́ w̄i mɛ Adaa gɔɔ ḡɛo m̀ndosaide z̄í n̄ a gɔɔ ḡɛodeo. ²² Gɔɔpio mé Yudaɔ bɔa n̄ ibɛɛo yáu dikpɛ ũ. Mɔpi guu an pɔsia l̄ilɛ pɔna ũ, mé an w̄ɛnakɛa l̄ilɛ dikpɛkɛa ũ. Aali dikpɛpi kɛ gɔɔ beeo z̄í, aali blesakɛ, aali pɔnakɛ, aali blɛlikɔ̄ɛ, aali gbada taasidɛɔnɛ. ²³ Yudaɔ zè n̄ yá pɔ́ Maadose kènɛo, ɔ̄ dikpɛ pɔ́ aa kèpi ḡɔnɛ felekaa ũ.

²⁴ Amɛdata né Amani, Agaga bui Yudaɔ p̄ii w̄ɛlɛ v̄ai lɛkpàaínzi à n̄ dɛdɛ, ɔ̄ à gbɛ pɔ́ w̄i mɛ puliũ gbèa à e n̄ fu, i n̄ dɛdɛ. ²⁵ Kási kɛ k̄i a feena mà, à yád̄ilɛ lá guu, kɛ v̄ai pɔ́ à a lɛkpàaí Yudaɔzipi wi aà musu. ɔ̄ wà aà lòo líwa n̄ a nɛḡɛo s̄anu. ²⁶ Ayãmeto w̄i o gɔɔpioɔne Puliũ, asa gbɛ pɔ́ a là tón we. Yá pɔ́ Maadose kè lápi guu n̄ yá pɔ́ à n̄ léo yáí ²⁷ aa s̄i wà dikpɛkɛ gɔɔ plapio guu w̄ɛ n̄ w̄ɛo. Aa mè n̄pio n̄ n̄ n̄é n̄ gbé pɔ́ nàmáɔ ḡi dikpɛpi k̄eio, w̄ali kɛ a gɔɔwa lá wa kè láuwæ. ²⁸ W̄ɛ n̄ w̄ɛo gɔɔpio yá lío d̄ɔngu, aali a dikpɛkɛ ualɛ n̄ ualɛo, w̄éle n̄ w̄éleɔ, b̄usu n̄ b̄usuo. Puliũ dikpɛpi su b̄adɛ Yudaɔ k̄iio, a kɛgɔɔ su midɛ n̄ buio k̄iio.

²⁹ Kía na Esitɛɛ, Abihaili né, la plaade kè n̄ a ikoo p̄ii Puliũ yá musu, à gbãakpàò lá pɔ́ Yuda bui Maadose kèwa. ³⁰ Maadose lápi kpàsã Yuda pɔ́ kú k̄i Aasuelu b̄usu m̀n basoolo n̄ soplao guuɔne. A kua aafia niɛ guu yã'òné, ³¹ ɔ̄ à Puliũ dikpɛpi d̄ilɛ a gɔɔwa, lá aàpi n̄ kía na Esitɛɛo d̄ilɛnɛwa, lá ampio s̄o aa s̄i wà kɛ n̄ n̄ buio n̄ k̄pɛ n̄ lɛyeo n̄ ɔ̄lɔ. ³² Yá pɔ́ Esitɛɛ d̄ilɛpi gbãakpà Puliũ yá beeɔwa, ɔ̄ wa kè láu.

10

Kí Aasuelu n̄ Maadoseo yá

¹ Kí Aasuelu tò gbé pɔ́ kú a b̄usu guuɔ p̄ii n̄ ísia ḡuḡunaɔ falub̀dɛ. ² Yáz̄ɔɔ pɔ́ a kèɔ n̄ a ikokɛyãɔ ku Mɛdɛo n̄ Pɛɛsio k̄iao ladau. Lá k̄i Maadose gbà gbãa à ḡɔ gb̄z̄ɔɔ ũ, a ku lápi guu lɔ. ³ Yuda bui Maadose mé k̄i Aasuelu plaade ũ. A tɔb̀ò Yudaɔ guu, mé aà yá kà n̄ gbé dasidegu, asa à a gb̄éɔ aafia w̄ɛlɛlɛ, mé à kuana zé kèkɛ a buipioɔne.

YOBU

Yá pò kú láε bee guu

Yobu lá dàale ní yá pò Yobupi lèoe (1-2). Yobuá gbēmaae mé dúnia pópíi pèewà. N beeo a gi de náaide ũ Luaε. Ké Lua báaadàaàgu yáí yà? Gwa lá aà pópíi míde píi, aà àizεεo ní aà néo ní aafia pò a vío ní pò pò a vío píi. Baa ké àle taasike, à gí lé Lua náaikεε.

Lua ì séwanò kpelewa ni? Lá Yobu ì yāke a zéwa, bóyāi yāvāipi aà lèii? Aà gbēna gbēon àaō òè aa mè, tàae pò a kè go mé lé aà gbē. Beewa ò aale yágaga ní kōo, yápi ku lápi guoguo (3-31). Gbēon àaōpio lé felekaayāo o'ò. Yobu sō à gí an yá pò aale o beei, ò à yázāsímá à mè: Yázede kuo, vāikenao yá mé ì gé ae. A gí yá pò a gbēnao zèopíi, ò à zè ní a tàaesaidεεo.

Gbēpāle yāsè ló, aà tón Elihu (32-37), ò àle wεεle à yá pò Yobu lé oε εbo. A mè Lua ì yā'ia zī gbēnazínawa lezaawà yáie, gbēe a fō o Luaè aà azía yáō séle siue sōo.

Gbezā ò Lua lédà yápiu azía sa (38.1-42.6). I we Yobuwao, āma à yāgbèagbεawà. Yobu yá pò a zāwàò dō sa, à yá pò á a gbadō o.

Lápi yá làa ní yá pò Yobu lè gbεzāoe (42.7-17). Lua mè Yobu yá na de aà gbēnapíi pòla, ò à èa pò pò Yobu ví yāa kàfiè lεε pla.

Setāu kōnikεa Yobuε sēia

¹ Gōε ku yāa Uzu bùsuu, aà tón Yobu. Gbēmaae, a tàae vío. A Lua vía ví mé à mikè yāvāiwa. ² A negōεo ví gbēon soplá, nenōεo gbēon àaō. ³ A sāo ví mèn àaasōsōo lεε soplá, yiongoō àaa gēo, zuo àaa sōo, zàa'inao àaa pla ní basōo, mé aà zíkεnao dasi maamaa. Aà zōo de gukpe oi gbēpiia. ⁴ Aà negōεo ì blekεkōε be ní beo, aai ní dāepíi sísi aa mō poble aa vēemírno. ⁵ Tó aa bleblè wa làa píi, Yobu ì ní sísi à gbābōnéε. I fele kōkōo ì sa pò wí a pò kátεu à tékū o an baadee, ì mε: Wílió dōo ma néo duunakè aa dōe ní Luao ní sōu. Māa Yobu ìo ke gōpií.

⁶ Gōεwa luabe gbāadeo* mò sī Dii ae, mé Setāu kú ní guu. ⁷ O Dii ò Setāuε: N bō má ní? A wèwà à mè: Málε bebe, málε liaa dúniaue. ⁸ O Dii òè: N ma zòblena Yobu èa? Aà sáa kú dúniauo. Gbēmaae, a tàae vío. A ma vía ví mé à mikè yāvāiwa. ⁹ O Setāu† ò Diie: Yobu n vía ví pā nεe? ¹⁰ Ni oliaaazi ní aà beo ní pò pò a ví gupíiuo lé? N báaadà aà zíu, ò aà pòo lígua. ¹¹ Obo na aà pòowa píi n gwa, a yāvāi o n musue. ¹² O Dii òè: Ma aà pòo nāne ní zī píi, āma nísu o ká aà mεwao. O Setāu bō Dii kíi.

¹³ Gōεwa Yobu negōεo ní aà nenōεo lé poble, aale vēemi ní vīi be. ¹⁴ O gbēe mò Yobu kíi à mè: Zuo lé sapa mé zàa'inao lé sē ble ní sae, ¹⁵ ò Sebao lèlemá aa ní naaa wà tàò, aa ní dānao dède ní fēndao. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine. ¹⁶ I yā'o a làao, ò gbēpāle mò à mè: Lua sù n sá kpàsaowa, aa tekù, an dānao gāga. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine. ¹⁷ I yā'o a làao, ò gbēpāle mò à mè: Kaladeo kōkpaalè gāli àaō, aa mò lèle n yiongoowa, aa ní dānao dède ní fēndao. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine. ¹⁸ I yā'o a làao, ò gbēpāle mò à mè: N negōεo ní n nenōεo lé poble, aale vēemi ní vīi be, ¹⁹ ò zàa'ian gbāa kaka à bō guwaiwaiu, à sù ní kpé gola síiōwa, ò à kwè kà népiola, aa gāga. Mámε ma bō mado, ma mō a baokpaine.

²⁰ Yobu fèlε à a ula ga kè, à a mi bō. O à wùle a gbεeu à misiile Luaε ²¹ à mè: Ma bō ma da gbεeu ogiie,

mé má ea ta ogiie.‡

Dii kpàa, ò à èa sía,

ma sáaukè ní Diio.

²² Apíi guu Yobu ì duunakεo, ì Lua tàae eo.

* 1:6 N Ebelu yáò wà mè Lua néo. Daa 6.2 gwa. † 1:9 Zia 12.10 ‡ 1:21 1Tim 6.7

dõ ma i'ò ma kámabò
 14 ní kíaò ní dúnia ledamade
 pò aa kpé zio kèkè dò níziáeò,
 15 kía pò aa vua kàaanzio,
 mé aa ánuusu kà ní kpé paio.
 16 A maa yāa wà ma ví lán noboleawa,
 lán né pò mò gè, i dúnia eowa.
 17 Wekii vāikenaò ì ní zòa tóu,
 mé yèessaideò ì kámabou.
 18 Zizòò ì ìampakii e we,
 aali ní wetānaò loo ma loo.
 19 Gbāadeò ní táaaò ku we pii,
 mé zò líò de a dii pò ù we loo.

20 Bóyāi Lua ì gupu wēnadeòne
 ní gbé pò an nòse òòkpaaci?
 21 Aai weele ga mós ní sé, ìli m̀o,†
 aai kpálekèi de lá wì ke odaila.
 22 Tó aa gè tēnau, an pò ì ke na,
 an nòse ì yáalo maamaa.
 23 Gbé pò dõ gu pò á kúuon ma ù,
 Lua kaa ìamazi gupiiu.
 24 Wea zàũzaũ mé ma pòblea ù,
 ma aukèa ì bole ma léu lán íwa.
 25 Yá pò má a vía ví mé ma le,
 yá pò ma ká g̃ii mé p̃lāa.
 26 Má kú nièò, má kú kilikilio.
 Mi e kámabòò, gili mé gèmagu.

4

Gbé pò Lua ì aà toto mé báaa ví

1 Ǿ Temani gbé Elifaza yázāsìwà à mè:
 2 Tó gbé wòò f̃ò yá'òne, níyõ menaòòo?
 Asa ma lé a f̃ò àò kpaauāo.
 3 Gwa, n ledà gbéòwa dasi,
 n gbé pò an yèèe làaò gbà s̃ò.
 4 N yá gbé pò lé fuò sè lesì,
 n gbé pò naaleaò gbà gbāa.
 5 Ké yá n le sa s̃ò, níle fu,
 ké à n le, ò bili n kũ.
 6 N viakèa Luae lí tó n mi àò daa íao lé?
 N kua táaesai lí tó n nòse àò daa doũo lé?
 7 Lāasookè!
 Déme i yāe keo, ò à m̃idei?
 Gbēmaa ku má ò wà aà suumpai?
 8 Gbé pò vāi sa pà à yākele tòwà,
 mále e bee mé ì boleè.
 9 Lua lé'iana ì aà mide,

† 3:21 Zia 9.6

aà pɔbɔa a níu ì aà tòlɔz̄.

¹⁰ Aà káaa lán nòomusuwa lé ì ká,

Lua ì aà swaa é'èè.

¹¹ I ga lán nòomusu pò nò wèèè kùawàwa,

aà néɔ i fáaa.

¹² Yákpáina m̀̀a íana guu,

yápi feena gè ma swáú,

¹³ gɔɔ pò máè nana yàaa o gwáasina,

gɔɔ pò iz̄ɔ daa gbéola.

¹⁴ Vía ma kũ, máè lualua,

ma m̀̀e búu lé dee.

¹⁵ Íana ma oa pà,

ma meká fèè s̄.

¹⁶ A zè, mi a taa d̄o,

pópi ku ma aè,

õ ma aà lɔɔ kpáina mà à m̀̀e:

¹⁷ Gbènazina yá aɔ na Luaeè?

Déme a f̄ aɔ zèa a Kena aei?

¹⁸ Lá Lua lí a malaikaɔ náaiko,

mé ì a z̀̀blenapiɔ tàae e,

¹⁹ wa wá gbé pò wá me de ḡi kpé ù,

mé wá daalea de bùsu giina ù,*

w̄i wá suumpa lán kitolowa pò oa?

²⁰ Za kɔɔ e oosi gbéɔ ì gaga,

aaí s̄aaè e gɔɔpii, w̄li n̄ f̄ank̄eo.

²¹ Lua ì n̄ kpépi gbapeè wolené,

õ aaí ga ònk̄usai.

5

¹ Lezu sa n̄ ma, tó gbèe a wema.

Malaika kpele n̄ȳ liliwài?

² S̄oũ ì ga a yákuar̄n̄o yái,

m̄isaide ì kpagua a wed̄ane yái.

³ Má è s̄oũ z̄inapèè,

õ z̄inapi ỳ̀ kándo.

⁴ Aà néɔ kè aafia zéwa,

w̄i n̄ yá m̄alené yákpalekek̄i,

gbèe lí z̄er̄n̄o.

⁵ N̄and̄enaɔ aà buapɔɔ blè,

baa pò pò à l̄ekaa líai,

imid̄enaɔ l̄ua aà àizeei.

⁶ Yá'ia lí bol̄e bùsuwao,

yá'õma lí bol̄e t̄oolewao.

⁷ Kási lá tek̄ona gea musu sea v̄io,

màa gbé pò wa ì píi ì yá'ia e.

⁸ Tó máme s̄, má gb̄ea Luawa,

mí a yá kpáè aà ḡez̄i.

* 4:19 Daa 2.7, 3.19

9 I yāzɔ́ pɔ́ wa fɔ́ a gbadɔ́ kɛ,
 wa fɔ́ aà yābɔ́nsaekɛaɔ lé dɔ́o.
 10 I to lou ma dúniau,
 ì to a í dagua sɛ́saou.
 11 I gbé kpeenaɔ se lesí,
 ì oosisinaɔ da pɔ́nau.
 12 I yá pɔ́ kɔ́nideɔ lé yá gboo,
 ké an ɔ su àò báaa vío yáí.
 13 I ɔ́nɔnaɔ kú ní kɔ́nikɛa guu,*
 ì to yāfuangbanaɔ ledama kɛ pā.
 14 Gu ìò siané fáane,
 aai ɔmalemale íatɛ gbāa zá lán gwáwa.
 15 I taasideɔ bɔ ga lézì,
 ì ní bɔ gbāamɔ́nedeɔ ɔzì.
 16 Ayāmeto gbāasaideɔ wé aɔ dɔaàzi,
 yākpaanlakɛnaɔ i kɛ kyó.

 17 Báaaden gbé pɔ́ Lua ì aà toto ũ.
 Tó Gbāapiide lé n swāgaga, n̄su gio.†
 18 Asa ì gbé kɛ'íá, ɔ ì aà bɔ gwa,
 ì gbé wíwi, ɔ ì aà gbágbā.‡
 19 A n bɔ taasiu gɛn soolo,
 baa tó a dea, a n n̄eo.
 20 A n si gawa nɔana gɔɔ,
 a n bɔ fɛnda lézì zílau.
 21 Dii a kàedanzi ké wasu yādɔmao yáí.
 Tó músi m̀, vía a n kũo.
 22 Nyɔ́ músi ní nɔanao yáalɔ,
 n̄yɔ́ víake wàìɔn̄eo.
 23 Asa á kɔ́ yāma ní gbɛɔ, n bú a gbɛ kao,
 n̄yɔ́ na ní sɛ́anɔbɔɔ,
 24 níɔ dɔ́ ké n ua aɔ na.
 Tó n gɛ n kpásau, pɔe a kɛ́sāo.
 25 Nyɔ́ dɔ́ ké n n̄éɔ aao dasi,
 n buiɔ ligua lán sɛ́wa.
 26 Nyɔ́ zikūɛ, ní gbasa ga
 lán ése pɔ́ wa kè a gɔɔwawa.
 27 Ké wa ɔlì yápiu, lá wá èn we.
 Yápi sí, ní dɔ́ nzíá yá ũ.

6

Yobu zɔ́adɔ́a a gbɛ́nawa

1 Yobu yázásìwà à mè:
 2 Tó wa fɔ́ zaada ma yā'ɔ́mau wà yɔ́,
 tó wa fɔ́ músi pɔ́ ma le yɔ́ lé,
 3 a gbíá aɔ de ísiale úfāala.
 A yáí tò ma yāyaaa'ò.

* 5:13 1Kln 3.19 † 5:17 Yaa 3.11, Ebe 12.5 ‡ 5:18 Oze 6.1

4 Gbãapiide kaɔ ma kũ,
 a sɛwɛ lé taale ma nisinau.
 Pó pó Lua í ìadaomáɔ ìiamazi.
 5 Tó zàa'ina sɛ è lé ble, í wiilɛɛ?
 Tó zu lé pèlɛ tàaaɔ, í ɔɔbe?
 6 Wí pó sùusuu ble wisisaie?
 Kogbepuana í ìɔ nae?
 7 Ma nisina ye ble bee taaio,
 ì to ma gua àɔ ye kpaaaɛ.

8 Tó ma yá pó má gbèa è lé!
 Lua ma ka yá pó ma wé dɔipiwa.
 9 Lua ma suumpa lé!
 Aà ɔtɔa aà ma gyawi!
 10 Ma nɔsɛ í gbasa níni,
 ma pɔ ìɔ na,
 baa ké ma wãwã gi ku,
 asa mi lelekpa Lua pó a kua adoazio.
 11 Ma yèèè kà mà gi màɔ kue?
 Ma wèni gɔa kà mà mɛnakɛɛ?
 12 Ma gbãa kà gbɛwa yà?
 Ma mɛ á mɔgotɛ yà?
 13 Má fɔ kaakaanakɛ lɔɔ,
 wà ma bɔa maa zé tà.

14 A kũ pɔsiade gbènaɔ gbèkɛkɛè,
 ké asu vɔakɛa Gbãapiideɛ too yáí.
 15 Ma gbéɔ náai de lán swa pó a í ì bawa,
 lán swa'ona pó a í ì gèzɛawa.
 16 I pa buzie, a í ì ke dùuduu
 lougbe ní nɛɛzio yɔa yáí,
 17 ɔ a í ì ba saɛ, a ɛ ì tékũ,
 a í ì sãalɛ ìatɛ gbãa zá.
 18 Táɛnaɔ í ké zéwa,
 aaí si guwaiwaiu aa ga we.
 19 Tema tagɛnaɔ í ì wɛɛɛ swapiu,
 Seba laatanaɔ wé ìɔ dɔ ípizi.
 20 Tó aa kà, an gɛɛ ì gɔ kpá ní wéí,
 aa í'ea náai ví we, ɔ tãmaa ní né.
 21 Màa ápiɔ sɔ, mi pɔe ewáo,
 ké a yãpãsí pó ma le è, vía á kú.
 22 Ma pɔe gbèawá yà?
 Má òé à ma gba pó á gbãa léu yà?
 23 Ma mè à ma bɔ ibɛɛɔ ɔzɔ yà?
 Má òé à ma si gbé pãsíɔwae?

24 A yá pó ma zãwà ɔlɔmɛɛ,
 í ma wé kɛmɛɛ, mí níɛ.
 25 Yázɛde oané mé zɛví,

ãma ma b̃εε p̃ó á b̃ò zεṽio.

²⁶ A ye yáasi p̃ó má k̃ε̃ b̃ε̃bo yã?

I tãmaasaide yá gwa yãb̃ole ũ yã?

²⁷ A líkpa netone sea yá musu,

á á gb̃ena kpámá òda'ea yáí.

²⁸ A yá na, à lili à ma gwa.

Ma wé ã p̃e á wéu, míb̃ εεtoéa?

²⁹ A sue! Asu ma yá gwa koleao.

A εa làasooke, ma yá mé zεṽí.

³⁰ Ma l̃εdà yãkpaanlau yãae?

Má yãṽai d̃õ noa?

7

Yobu z̃ad̃a Luawa

¹ Gb̃enazina kua d̃úniauá d̃εεε.

Aà kua de lán gb̃èwina kuawaε,

² lán z̃ó p̃ó lé ue nide kuawa,
ge gb̃èwina p̃ó a wé ìb̃ ò a aseai.

³ Ma luakpama mé kua p̃ā ũ m̃ó ní m̃ó,

Lua ma da taasiu gwá ní gwáo.

⁴ Tó ma wule, mi me má f̃ele b̃εε ni?

Gwãasina ìb̃ gb̃ãa, míb̃ pelembo e gu ge òò.

⁵ K̃ò ní b̃t̃εεo f̃ifi ma m̃ewa,

ma m̃ebaa k̃asaakù, ìb̃ ìb̃.

⁶ Ma g̃òò ìb̃ g̃é ní bao lán zwãatãna k̃òzuawa,

ìb̃ g̃εz̃ea w̃εd̃a p̃óí sai.

⁷ Lua, d̃õ ké ma w̃eni de lán lé'ianawaε,

má aafia'e bau ìb̃.

⁸ Lá ñle ma e, ñỹõ ma e ìb̃.

Nỹõ w̃ékpalemazi, kási máo ku ìb̃.

⁹ Lá luab̃epuana ì gusike à g̃εz̃ea,

màa gb̃é p̃ó tà b̃εdau lí f̃eleo.

¹⁰ Ili εa su a b̃e ìb̃,

aà yá lí òb̃ aà b̃εdẽgu ìb̃.

¹¹ Ayãmeto má a lé kpaaũ,

má yã'o ma yeel̃ea guu,

má z̃aka ma ñòse òòkpaá yáí.

¹² Isia ge kp̃ò gb̃èñen ma ũ

ké ni ma d̃óaa?

¹³ Tó ma m̃è ma lii a ma s̃õ dadoũ,

ge ma w̃úleb̃ a ma ñòse ñinim̃εε,

¹⁴ ñ ni to ṽia ma k̃ũ nana guu,

ni to gili g̃emagu w̃épungu'eau.

¹⁵ Ma waa f̃ia a kem̃εε na de ké beea,

ga maam̃εε de ma wãwãe beea.

¹⁶ Mi saka ma w̃enigu,

má ye màò ku g̃òpiio.

Ma tó t̃εεε, asa ma kua ku p̃e léio.

17 Bón gbēnazina ũ ké niò àà káfi,
niò láasooke àà yáwai?*

18 Niò àà tàasika lá gu lé dɔ,
niò àà le ò àà gwa gɔɔpii.

19 Nyɔ̄ n wé woa baa yɔɔ
mà e lé'i mó yá?

20 Ma duunakè yá? Bó má kènei?
Gbēnazingwana, àkɛa n ma kɛ n pɔdɛa ũi?
Ma gɔ̄ne aso ũ yá?

21 Bóyái nili ma tàaeɔ kɛa
ò ma duuna woloao ni?
Asa má gɛ̄ tɛ̄enau tia, máɔ ku lɔo,
nyɔ̄ kpálekemazi, nyɔ̄ ma eo.

8

Baade ì a tàae gb'e'ee

1 ɔ̄ Sua gbé Bilidada yázāsìwà à mè:
2 Nyɔ̄ yá bee taa o e bɔe ni?
Nle yābɔle bùuu.

3 Lua ì yázede fuangbaa?
Gbāapiide ì yāmaa bāɛa?

4 Lá n néɔ duunakèè,
a tò aa ñ tàaeɔ gb'e'è.

5 Tó n Lua kíi wèle,
mé n sùuugbèa Gbāapiidepiwa,
6 tó ñ gbāsì vɔo mé ñ maa,
baa e tia a fele n wēnagwa,
i n be yá gó̄gɔ̄ne a zéwa.

7 N gwea káau a kene pɔe ũo,
n gwea gbɛzā aɔ káfi vɔ̄ maamaae.

8 Gbé zio la,
ní ònɔ pɔ an dezio kpálekèi dɔ̄.

9 Asa né zɔ̄anaɔn wá ũ, wá yāe dɔ̄o,
wá kua dúniau ì gɛ̄zɛa lán uenawae.

10 Gbé zipio yá a n wé kɛo lé?
Aa ñ nòse guu yá'onɛ.

11 Kɛfu ì kɛ maa dānasaie?
Fee ì zɔ̄kū isaia?

12 Tó wi zɔ̄o, baa ñ a lá'isikɛo,
a lá ì giigaga àa de sɛɔla píi.

13 Maa a de ñ gbé pɔ Lua yá sàaàguo,
beewa tāmaa a luayādansai né.

14 Sɔ̄uba nian do ɔ̄ ì a náaike,
dānsaba ɔ̄ ì gbāa'ewà.

15 I sɔ̄kpale bapizi,
ɔ̄ bapi lí fɔ̄ àà kùo.
I didi bapiwa, ɔ̄ bapi ì fua.

* 7:17 Sou 8.4, 144.3

16 A gōnao ì dagua káau
 lán lí pọ́ ọ̀ í ví íatē gbāaiwa,
 17 ̄ a zínao ì fiakōi gu gbēdeu,
 ì gē gbēou.
 18 Tó wa ga wòle a pékii,
 gupi ì lelekpaàzi à mē:
 Má n dō yāao.
 19 Zé pọ́ a sèpi pona lén we,
 ̄ pọ́páleo ì bọle tọlepiwa.
 20 Lua lí gí tàesaidezio fá,
 mé ìli vāikenaō gba gbāao.
 21 A to ò yáalo tia,
 ní kúkuake.
 22 A wida n zangudeowa,
 gbēvāipiō bē a gō bezia ũ.

9

Lua gbāa demala

1 ̄ Yobu mē:
 2 Sianaē, má dō màa.
 Kpelewa gbēnazina yá aō na Luaei?
 3 Tó gbé ye lekpaakeaàno,
 yá mèn òaa sōo guu a fō mēndo zāsiwào.
 4 Aà ̄no kè zài mé aà gbāa zōo.
 Déme a fō giè, ade i bō aafiai?
 5 I gbèsisibō sō, aaliō dōo,
 ì ní fuangba ní pọkūmao.
 6 I tọle lualua à sō,
 ì to a gbapeleo ziazia.
 7 I yá'o íatēē, ̄ ì gí bilēi,
 ì pọku saanaola.
 8 ̄me musu kpàle ado,
 ì táa'o ísia ikooowa.
 9 A saanao kè gudoū,
 Kífēna ní Ko nēadeo*
 ní pọ́ pọ́ kú gēomidokii oio píi.
 10 I yāzōoke, wili fō dōo,
 ì yābōnsaēo kē, a lé vío.
 11 I gēmala, mili aà eo,
 ì gēzēa, mili aà wépao.
 12 I pọ́ símá, déme a fō gièi?
 Déme a fō oè, bó níle kē màaii?
 13 Lua lí to a pọkūma kpàleo,
 baa Ìlénobō zōo† donledeō vlānàuè.
 14 Mapi sō má fō yázāsiwàe?
 Má fō lekpaakeaànoe?
 15 Baa tó ma yá na,

* 9:9 Amō 5.8 † 9:13 Isa 30.7

10

Ma dea yáí Lua tò wà ma ii

- ¹ Ma kpasa ní ma wēnio,
 má yá pó má kūa o sa.
 Pɔsia guu má yābɔle sa.
- ² Má o Luaɛ: Nsu yādamalao.
 Yá pó ní èa omɛɛ.
- ³ Gbāamɔa mapi n ɔgbɛɛ kàngu yà?
 N bɔ ma kpɛ,
 ɔ n zɛ ní gbēvāiɔ lɛkpaaíaoa?
- ⁴ Wá wé doū yà?
 Gudou ni e ní gbēnazinaoa?
- ⁵ N wēni geseū lán wá pówa yà?
 N kua muaa ní wá gbēnazinao yà?
- ⁶⁻⁷ Lá ní dè tàaeden ma ũo,
 mé gbēe ku aà ma bɔ n ɔZÍo,
 a yáí n kpálekè ma yāvāiɔ,
 n ma duuna tàasikaa?
- ⁸ N ma ikàsa ní nzía ɔo,
 ɔ níyɔ ea n ma tìlɔzɔ saa?
- ⁹ Ké n ma ke ní bèleɔ, a yá dɔngu.
 Nyɔ ea n ma ke būsuti ũ lɔ yà?
- ¹⁰ Ni ma kása nɔ'itēna ũ lán ví'ipuwao lé?
 Ni to ma i lán ví iawao lé?
- ¹¹ N baa ní bàasio dāmala,
 n ma wáɔ pèpekɔwa ní kíɔ.
- ¹² N gbēke guu n ma gba wēni,
 n ma dāa, n ɔkù ma nisínala.
- ¹³ Ma n làasoo dè sa,
 yá pó uleɔ n sɔun ke:
- ¹⁴ Tó ma duunakè, niɔ wétɛmazi,
 nili tó ma bɔ pã ma tàaeɔ yá musuo.
- ¹⁵ Waiyoo mapi, tó tàaeden ma ũ.
 Baa tó ma yá na, má fɔ mida íao,
 asa wí ma kū, taasi ma kū gbāa.
- ¹⁶ Tó ma su midà ía,
 ni lɔlɛmazi lán nòɔmusuwa,
 ní ea n n gbāa bɔnsaɛ mɔmɛɛ.
- ¹⁷ Ní ma kpakɔa ní seelade páleɔ,
 n pɔfɛamazi i káfí,
 ní tó yá'ia ma le mòɔmɔɔ.
- ¹⁸ Bóyái n ma bɔ ma da gbɛɛui?
 A maa yāa mà kesaie,
 ké gbēe su wesimalɛo.
- ¹⁹ A maa màɔ ku yāao.
 A maa yāa ma bɔa neasakpɛu
 wàɔ ma da mia'eu gòɔɛ.

20 Goo yoo na pɔ gɔmɛ a lɔa tia.
Gomala, ma pɔ e ke na, baa yoo
21 e maa gɛ gɛi gɛki,
gu pɔ gugɛakoo nɛ gusia kuu.
22 Gupi si nɛnɛi lɔn gwawa,
pɔe ku we zɛzɛo,
wɛɛdo mɛ a faane ũ.

11

Nɔsɛwɛ Luaɛ!

1 ɔ Naama gbɛ Zofaa yāsè à mè: 2 Aa yá dasi, wá wewào lé?
Yáboɛnapi a bo maa yá?
3 N yápa oa a gbɛ lé kua?
N yáyaabòɛ, ɔ wa zɔadɔmaoa?
4 N mè n yádanɛ sãa vɔo,
nɛ kú Luaɛ táaesai.
5 Tó Lua yá'ò lé,
a n ɛboɛ.
6 A ɔnɔ asii boɛkɛnɛ,
asa Lua ɔnɔ zɔɔ dɛwála.
N dɔ Lua lé íadama n vâi léu nɛe?
7 Nyɔ fɔ n Lua asii dɔa?
Nyɔ bo Gbãapiide zɔɔke léwae?
8 A lesi dɛ luabɛa, nɛyɔ ke kpelewa ni?
A zã dɛ bɛdaa, nɛyɔ fɔ n dɔe?
9 A zɔɔ dɛ tɔɔɛa, a lé vɔo,
a yãasa dɛ ísɛaa maamaa.
10 Tó à mò gbɛ kú a dàkpɛu,
mɛ àɛ yákpalekɛaànɔ,
dɛmɛ a fɔ gii?
11 A mɔafilidɔ dɔ fá!
Tó à vâikɛa è, ìli a yádao lé?
12 Lá zàa'ina lí nɛ'i gbɛnazina ũo,
màa nɔsɛsaide lí ɔnɔkũo.
13 Tó n n nɔsɛ wɛ Luaɛ,
mɛ n ɔsɛ musu wabikɛa guu,
14 tó n nzia gà duunaɛ,
mɛ yávâi i zòlekɛi e n bɛo,
15 n mi aɔ daa ía sãasaɛ,
nɛyɔ zɛdɔ vɛasai.
16 N taasi yá i sãngu,
a dɔangu iɔ dɛ lán í gɛa zɛawa.
17 N kua i teke dɛ faane íatɛa,
gusia pɔ n kúu i pu lán gudɔawa.
18 N sɔ aɔ dilɛa, n nɔsɛ iɔ daa dou,
n laai aɔ kpalea, nɔ i'o nɛ a nao kau.
19 Nyɔ ɔli nziaɔ,
gbɛe yá a iwãa ka n pɔao,
baade a wɛɛɛ àɔ nannɔ.

20 Gbēvāio yiongo lébaa dǎa,
aa bókii eo, yá pó gǎné mé ga ũ.

12

Lua mé gbāa vī

1 Ǿ Yobu yāsè à mè:

2 Sianaε, áme a maa gbéǎne sa lá!
Ǿ ále e tó a ga, ǎno mīden we.

3 Mapi sǎ má nǎse vī lááwaε,
má késāaázio,
démε a fu yá pó ále oowai?

4 Ma gbé pó ma lezù Luazi a wèa,
ma gǎ pó yáaba ũ ma gbēnaǎne.
Ma gbé pó ma yá na mé má tàae vīo,
ma gǎ pó yáaba ũ.

5 Gbé pó aa ku niēniεǎ
ì gbé pó músi ní léǎ gwa pǎε,
aaì saka gbé pó kpàguaǎgu.
6 Gbēblenaǎ sǎ aaǎ zǎleá ní be ní laaiwa,
lualεwena pó an gbāa de ní lua ũpiǎ ìo ku dǎdǎa.

7 A γε nǎbǎǎ la, aai yádaé,
à gbea bǎǎwa, aai oé.

8 A yǎ'o ní tǎǎleǎ, i ǎno daé,
à to kpǎǎ séle siué.

9 Pǎpiǎ pii, an kpele mé gí dǎi
ké Lua mé pǎpii kè ní a gbāaoi?

10 Pǎpii wēni ku aà ǎziε
ní gbépii nisǎnao.

11 Lá léna ì pǎ í dǎ,
màa swá ì yá dǎkǎε.

12 Gbé ziǎ mé ǎno vī,
gbé pó wē kèǎ wé mé zēa.

13 Ǿno ní gbāaoá Lua pǎε,
ledama ní wezēo ì bǎ aà kǎiε.

14 I pǎ gboo, wīli fǎ kèkeǎ,
ì zetañle, wīli fǎ wēo.

15 I lou ze, gu i giigaga,
ì to loupǎǎ fǎ, tǎǎle ì foofǎ.

16 Aapi mé iko vī ní denlao,
gbēsāsānaǎ ní gbé sāsāaǎ ku aà ǎzi nípiiε.

17 I to ledamadeǎ ta kyalesai,
ì to yákpalekenaǎ gǎ mǎsaideǎ ũ.

18 I gala pǎ kíaǎ kpà gbéǎne polo,
ǎ ì beleona ye kíapiǎne.

19 I to sa'onao ta kyalesai,
ì gbé pǎ an zǎna pèleǎ fuangba.

20 I to náaideo lé gɔ̃ kpaaũa,
 ì yázedɔ̃a si maezɔ̃ɔ̃wa.
 21 I saikε kpalablɛnaɔ̃wa,
 ì nεgɔ̃naɔ̃ gɔ̃kεbɔ̃ɔ̃ polomá.
 22 I asiiyã pɔ́ kú gusiau biiwàné,
 ì bɔ́ n̄ yá pɔ́ wa a gbadɔ̃oo gupuu.
 23 I to buiɔ̃ tɔ̃bɔ̃, ɔ̃ ì n̄ midε,
 ì to aa ligua, ɔ̃ ì n̄ fãaa.
 24 I to dúnia dɔ̃aanaɔ̃ gɔ̃ misai,
 ì to aa sásã gugii zεsaideu.
 25 Aaĩɔ̃ ɔ̃malεmalε gusiau filiasai,
 aaĩɔ̃ tãlaatalaabo lán idɛnaɔ̃wa.

13

Yobu ye yã'o n̄ Luao

1 Ma wé yápiɔ̃ è pii,
 ma swá mà ɔ̃ má d̄.
 2 Lá á d̄ɔ̃a ví, màa má d̄ɔ̃a ví s̄,
 i kε má késãázi no.
 3 Ama Gbãapiide ɔ̃ má ye mà yã'oè sa,
 má ye gé n̄ ma yáoo Luawaε.
 4 Apio s̄ i εε liamazi,
 gyãegwan giaɔ̃n á ũ ápii.
 5 Tó á lé kpaaũa yãa lé,
 wa á dilε ɔ̃nɔ̃naɔ̃ ũε.
 6 A ma yáze ma,
 à swáse ma yázãsiawái.
 7 Yázesai ɔ̃ á o Lua ḡεe ũa?
 Sásãyã ɔ̃ á o Lua gbεua?
 8 A yãnakpa Luawa yã?
 A yásiaànɔ̃ yã?
 9 Tó à wεtè á yáí, a bɔ́ánɔ̃ nae?
 A d̄ɔ̃wà lá w̄i d̄ɔ̃ε gbēnazínawawa yã?
 10 Tó ále yãnakpawà a gbadɔ̃sai,
 a á swágagaε.
 11 Aà z̄ɔ̃kε a kãadaáiao lé?
 Viakεaè a t̄swáo lé?
 12 A yã'onεɔ̃á túfue,
 yá pɔ́ a giyyèoaá pèlεaε.
 13 A n̄lεmεε mà yã'o,
 yá pɔ́ a ma le aà ma le.
 14 Bóyãí má azia pa swaai?
 Máɔ̃ a wēni naa ma ɔ̃z̄i yã?
 15 Gwa, a ye ma dεε, ma wé dɔ̃ p̄ei bo.
 N beeo má gí n̄ maziao aà aε.
 16 Bee a ma bɔ̃,
 asa aà yãdansaiɔ̃ we mɔ̃ zε aà aεo.

17 A laaido ma yáwa maamaa,
à swásemazi.

18 Ma yá pó má o zé kàè,
má dõ ké ma yá nae.

19 Démè a fõ bõbõmanõ?
Tó wa fõ, má níèè, mí ga.

20 Lua, yá mèn plaè beeo kemèè,
má ulèneo.

21 N n o goa,
ńsu to iwãakampõa kãadamalao.

22 Bee gbèa lezumazi, mí mó,
ma gba zé mà yã'o, ní yázãsia.

23 Ma yãvãio ní ma tàaeo kà ũmai?
To mà a tàae ní ma duunao dõ.

24 Akèa níè nzia ulèmèè,
níè ma díè n ibèè ũi?

25 Lakèè pó lé ãanse õ ní ye wíwíwí?
Sèè gii õ ní ye é'ea?

26 Ni yá ñikpaa,
ni ma èwaasogoo duuna wi ma musu.

27 Ni ma daliu,
ni ma táa'oa lé dameè,
ni wéte ma yãvãio píi.

28 O ma gõ lán pó vláa pó lí àè léléléléwa,
lán pòkasa pó bleo lé blewa.

14

Gbènazina kua wènaü

1 Gbènazina ì bõ nõè kíè,
aà wèni kuluü, ìliõ ku yãkelesaio.

2 I pia lán lávuwa, ì giigaga,
ì gèzèa lán uenawa, ìli gègèo.

3 Gbé bee taa õ nýõ wèdòè
nè yákpalekèaànõa?

4 Gbé gbàèa a fõ né gbàlesai io,
baa do.

5 N gbènazina gõo díèè,
aà mõ dasilè de n yá ũè,
n aà wè lé dàè, a fõ víao.

6 Wèwowà n aà to we,
e aà gõo pa lán gbèwinawa.

7 Baa lí ì saase,
asa tó wa zò, ì èa vlápae,
mé a vlà dafupi lí goleo.

8 Baa tó a zína zikù tõe guu,
mé a miõna gà téenau,

9 tó à í gímà, a bõèè,
a gõnakè lán lí pó wa bàwae.

10 Tó gbé gá sǎ, ìb wúlèa tèlele,
 ì tá, ìlìb ku bọ.
 11 Lá ísida'ì ì lao,
 mé swa'ì ì ba à gèzèa,
 12 màa gbènazina ì wúlè, ìlì fèlè bọ.
 E luabè gè àb kuo, a vuo,
 a vu ní ipioo.
 13 Nyǎ ma ulè bédauo lé?
 Nyǎ ɔkumala e n pɔ wèeao lé?
 Gɔɔ dilèmèè wè, ma yá i gbasa dɔngu.

14 Tó gbé gá, a èa àb kua?
 Tó màaè, ma wé aɔ dɔ ma vuai
 ma dèèkaa guu gɔɔpiie.
 15 Nyǎ lezumazi, mí wema,
 nýɔ n pɔkèa ea nide.
 16 Tia níle wéte ma yákeaoi,
 gɔɔ bee nýɔ ma duuna yáda bọ.
 17 Nyǎ ma tàaè ka bɔɔu, ní ye n dilè,
 nýɔ kán'ɔ lé ma váikeapiɔwa.

18 Lá gbèsisì ì gboo à yóole,
 mé sisì musu gbè gbènè ì sǎ,
 19 lá swa'ì ì gbè yɔɔ,
 mé í ì búsú sélé taò,
 màa ni to tãmaa gbènazina né.
 20 Ni gbãamɔè, ɔ ì tá, ìlì su bọ,
 ni to aà ánuato, aà wé ì lile.
 21 Tó aà néɔ gò gbé gbiao ù, a mao,
 tó gbé yáfūnaɔne sǎ, aɔ dǎo.
 22 Wáwá ɔ aɔ ma ado,
 aàzía ɔ ɔ aɔ dɔ.

15

Vaikená lí bɔ pão

1 ɔ Temani gbé Elifaza wèwà à mè:
 2 ɔnɔna a yápá gii bee taa oa?
 A lé èlè yáɔ bɔlèwà yá?
 3 A lekpaake yá àisai musua?
 A yá káfiasai oa?
 4 Mpi sǎ níle víakea Luaè bàde sa,
 níle kpá gbéɔne aa làasookewà.
 5 Vái pɔ ní kúa mé dɔ n léu,
 kɔnide lé mé dɔma.
 6 N lé mé n dayáu, i kè mámèo,
 n lé mé n kalikè.
 7 Gbènazín séian n ũa?
 Wà n i e wàɔ gé gbèsisìb kèia?
 8 N Lua lekpaaiá ní a gbéɔ màa?

Mme ní ònò ví ndoa?

⁹ Yá kpele ní dṣ mé wá dṣo ni?

N wεzē dεwála yá?

¹⁰ Gbēzṣṣ ní mikāpuadeṣ kúwanṣ,
gbéé pṣ an zṣṣ de n maelaṣ.

¹¹ Lua ye n nṣse nínine,

ṣ à kène fēneṣa?

Wále yá'one busebusεo lé?

¹² Bómε n sṣ blèi?

Bóyāi níle wá gwa ní wεpāṣioi?

¹³ N pṣ paa Luazi,

ṣ yá dasi ì bṣle n léu.

¹⁴ Bón gbēnazina ũ ké àṣ ku gbālesaii?

Gbéé pṣ nṣe aà ì aṣ maaa?

¹⁵ Lá Lua ì a malaikaṣ náaikεo,

mé aà be ì kεè gbālesaio,

¹⁶ wa gbēnazina pṣ o bε?

A bēε, a ṣṣkpa, ì yāvāi mi lán íwa.

¹⁷ Má yá'one, swásei!

Má yá pṣ ma swá mà séle mà siune.

¹⁸ Ṣnṣnaṣ mé bṣ ní yápío,

aai yá pṣ an deziṣ ò kee ulεwēεo.

¹⁹ Aame ní bùsu ví rítēε,

zìloe ì zṣle ní guuo.

²⁰ Gbēvāi ìṣ ku dēεu e a wēni léue,

gbéé pāṣi gṣṣ lé kuε.

²¹ Kṣfi iwāakampṣade ìṣ dṣ aà swáú,

aà aafia gṣṣ gbāamṣnedεṣ ì léléwà.

²² A εa bṣa gusiau náai ví bṣo,

dεa ní fēndao mé lé aà dá.

²³ Ìṣ liaaliaa, ìṣ mε ble ku má ni?

A dṣ ké a kua beda gusiau káikù.

²⁴ Taasi ní yeelεao ìṣ aà víakū,

a daaàla lán kía pṣ a léléama sṣu màwa.

²⁵ Asa à ṣṣè Luaziε,

à kuabii Gbāapiidewaε.

²⁶ A sùwà ní waakiba bṣṣawàṣ

ní a sēngbao gēele kṣdeo.

²⁷ Baa ké aà oa nísi bṣa,

mé a mekpa, aà gbṣu lèleε,

²⁸ a zṣle uazi pṣ wili gēuṣṣ guu,

wéle pṣ wa wī, a kpéṣ gṣ wēεwεεṣu.

²⁹ Aà àizeε a gṣṣplakεo,

aṣ de ṣde ũo,

pṣ pṣ a víṣṣ ligua bṣo.

³⁰ A e bṣ gusiauo,

télepṣṣ a aà vlāpaa sāsā,

Lua lé'iana ì aà se gεṣ zéa.

15 Ma zẁ̀nkasaᵛ nàminami má kàkamala,
ma a mi sòlᵛ b̀usu.

16 Ma sólᵛ e ma wé wò,
ma wé tà loũloũ.

17 Kási ma ᵛ ku yápašie guuo,
mé ma wabikea Luawa mᵛafili v̄io.

18 B̀usu, n̄su ka ma auao,
ma wii su kpáleo.*

19 Baa tia má seelade v̄i luabe,
ma zennᵛde ku musu we.†

20 Ma gbēnapi mé ma kóᵛ ũ
gᵛᵛ pᵛ mále wé'i bᵛ Luae.

21 A zemanᵛ Lua ae,
lá gbé ì ze n̄ a gbēnaowa.

22 Asa ma gea gék̄ii wē i gᵛ bílao,
gu pᵛ wili géu wà sù loopi.

17

Yobu wé dᵛ pᵛei lo

1 Ma nisina lé gēzea,
ma gᵛᵛ lé mᵛ pai,
mia'e lé ma dá.

2 Gbēlaanikenᵛ kálemazi,
ma wé ì ma lewenapio e.

3 Lua, n̄yᵛ de ma kóᵛ ũ.
N bàasio, déme a zemanᵛi?

4 Lá n̄ tò aa gᵛ n̄sesaideᵛ ũ,
n̄su to aa tidᵛmalao.

5 Gbé pᵛ ì a gbēna kpámá pᵛ yái,
aà néᵛ wé aᵛ dᵛ pᵛi e an wé woε.

6 Lua tò gbéᵛ yāadamanᵛ,
ma gᵛ gbé pᵛ w̄i lé'ikakawà ũ.

7 Pᵛsia tò ma wé lé gu'e lo,
ma guᵛ gᵛ záazaannᵛ.

8 Ma yá d̄i gbēmaaᵛwa,
tàaesaideᵛ n̄sε f̄le luayāmansaiᵛ yá musu.

9 Gbēmaa a ge àᵛ kú n̄ a yākeᵛ,
yāesaide gbāa aᵛ dedεε.

10 Apio sᵛ à εa na yáwa lo ápii,
mi á gbēe e ònᵛna ũo.

11 Ma gᵛᵛ pà,
yá pᵛ ma a zé kàle kè fama,
yá pᵛ ma pᵛ dᵛmápiᵛ.

12 Aaᵛ e gwāasinaá fāanεε,
tó gu lé gēkᵛu,
aaᵛ me guwε lé kēε.

* 16:18 Daa 4.10 † 16:19 Yob 19.25

13 Tó beda ɔ̃ ma wé dɔi,
 mé ma a pe kpàle gusiau,
 14 tó má ò mia'ε mé ma de ũ,
 mé má ò kòɔ mé ma da ní ma dāeɔ ũ,
 15 bɔ́ ma wé aɔ dɔi lɔi?
 Wa ma e ní gweao lɔi?
 16 Tāma aɔ ma ne e bedau nee?
 Wá si tēenau sānu yá?

18

Bai i vaikena kú

1 Ǿ Sua gbē Bilidada yázāsíwà à mè:
 2 Nyɔ̃ n yá midε bɔε ni?
 Su n laaiwa, wí gbasā faaibo.
 3 Bóyái níle wá gwa lán pɔtuɔɔwai?
 N wá díle sɔũɔ ũ yá?
 4 N gbé pɔ́ ni to n pɔfē nzia taitaie,
 dúnia a gɔ̃ bezia ũ n yái nee?
 Gbesi a sɔ̃ n yá musu nee?

 5 Gbēvái gupua i láa,
 aà tévua i midε.
 6 Aà kpé gupua i li gusia ũ,
 filia pɔ́ kú aà sae i ga.
 7 Aà táa'oa ní sɔo dílea i gɔ̃ sea tá ũ,
 aà yázekalea i aà fuangba.
 8 Aà tá i aà kpa baia,
 aà gbá i si baletāu.
 9 Mɔ̃ i aà kú a kèsewoũ léu,
 bai pi i kúlewà búlu.
 10 Ba kpa a aə tɔɔleu,
 kúse lé aà dā a táa'ozeu.
 11 Kisia i koezāaazi,
 àle aà gbesele.
 12 Nɔana i aà gbāa kɔ'ε,
 músi ɔ̃ aà kpa a gua dá.
 13 I aà mè gueɔ ble,
 gagyá i aà meguɔ yó.
 14 Wí aà ga wá bɔ kpé pɔ́ a kuu aafiau,
 wí aà gále geð pɔ́ pɔ́ i to vía ní kúɔ midε.
 15 Aà kpé gɔ̃ gi,
 íatēgbɔ̃ lí aà uaa.
 16 Aà zínaɔ i giigaga tíu,
 aà gɔ̃naɔ i imi musu.
 17 Aà yá i sángu dúniau,
 aà tɔ́ i midε tɔɔle.
 18 Wí aà ya gupua wá aà kpa gusiau,
 wí ɔ̃zāaazi aà ánuato.
 19 A né ge buie to a gbéɔ guuo,
 aà be gbēe a bɔo.

20 Yá pọ̀ àà lè dǐ bɛ'aɛdɛɔwa,
gukpɛdɛɔ kási àà yá musu.

21 Yá pọ̀ ì faasaide ua len we,
luadɔ̀nsai gwean we.

19

Ma mĩsina a mɔ̀ gbɛzǎ

1 Ǿ Yobu wèwà à mè:

2 E gɔɔ ũma áɔ̀ íadaa

àɔ̀ ma nòsɛ ò̀ɔ̀kpamɛɛi?

3 A ma sɔ̀sɔ̀ à kè gɛ̀n kwi sa,
ì ma taiinkɛ, wí lí á kũo.

4 Tó ma sàsá síana,
ma tàae dɛ mazía yá ũɛ.

5 Tó a gi lé ázia maabo dɛmala,
mé áɛ ma duuna kamɛɛ ma ɔ̀zi,

6 àɔ̀ dǔ ké Lua mé ma yá fuangba,
à filifilimbakpàmɛɛ à ma kũ.

7 Mi a taiinakɛa ɔ̀ɔ̀b, gbɛ̀e lí weao,
mi suaba wiile, yázɛde kuo.

8 Lua zɛzò̀mɛɛ, dɔ̀ikíi kuo,
à gusia dà ma zéa.

9 A ma kpɛ̀bò,
à ma fùa gò.

10 I ma dɛɛɛmpa gupiiu e mà láa,
ì to támaa ma nɛ lán lí bilɛawa.

11 I a pɔ̀kũmabɔ̀bɔ̀a,
ì ma gwa a ibɛɛɔ do ũ.

12 Aà zígɔ̀ɔ̀ ì sòmazi sǎnu,
aaí koezò̀mazi, aaí bòokpa lia ma kpéi.

13 A tò ma gbé̀ɔ̀ lí kǎaamanɔ̀ bɔ̀,
gbé̀ pọ̀ ma dǔɔ̀ lɛzɔ̀ tàmale.

14 Ma daɛɔ fùa,
ma yá sà ma gbɛ̀naɔ̀gu.

15 Ma gɔ̀ nibɔ̀ ũ ma bɛ zíkɛnaɔ̀nɛ,
ma gɔ̀né lán bui zìlowa.

16 Tó ma a ziiá sísi, ìli wea bɔ̀,
baa ké ma awakpàè, à bò ma léwa.

17 Ma lé'iana ì kɛ ma naɛ gbɔ̀ɔ̀ gí ũɛ,
ma v̄iɔ̀ ní ma dǎunaɔ̀ yemazi bɔ̀.

18 Baa nɛgɔ̀ɛnaɔ̀ ì sakamagu,
tó máɛ mó, aaíɔ̀ ma kɛ pɔ̀ɔ̀pɔ̀ɔ̀.

19 Ma kpàasiaɔ̀ ye ma gíyǎio,
ma gbé̀ yenzideɔ̀ bò ma kpɛ.

20 Ma gɔ̀ wá ní báao ũ,
à gò̀ lɛɛ mà gaɛ.

21 A ma wɛ̀nagwa ma gbɛ̀naɔ̀,

à ma wēnagwa, asa Lua ɔ̀ṣ̄aε.
²² Bóyāi i pélemazi lán Luawai?
 Ili kpasa ní ma kékēakṣ̄εoa?
²³ Má ye wà ma yáṣ̄ ké,
 má ye wà dalau.
²⁴ Wà kē gbεwa ní lákēbṣ̄o,
 wi beṣ̄ma kpáλεu àṣ̄ ku gṣ̄pii.
²⁵ Mapi, má dṣ̄ ké ma mísina ku,
 a feλε ze tṣ̄le gbεzā.
²⁶ Ma bṣ̄a sṣ̄ue bee gbεa,
 má wesi Luale mesai.
²⁷ Má wesiaàλε mazia,
 mazia wée, i ke gbēpále no.
 Mále a nide ma nṣ̄ε guu.
²⁸ A mè kpelewa á ke à káamazi,
 ké à e yápi sáasā ma ma léu.
²⁹ A víake fēndaε.
 Lua a pṣ̄kūmabṣ̄bṣ̄òd vāikenaṣ̄wae,
 í dṣ̄ ké yákpale lé á dá.

20

Vaikena i yā'ṣ̄ma e

¹ Ǿ Naama gbé Zofaa yázāsiwà à mè:
² Yá pṣ̄ ní ò ṣ̄a,
 ma me wà mà wema.
³ N ma lele n ma kpebò,
 má wema ma wezē guu.
⁴ N dṣ̄ lá a de za zio lé?
 Za gṣ̄ pṣ̄ Lua gbēnazina kè dúniau,
⁵ vāikena kúkuakea lí gēgēo,
 luayādansai pṣ̄nakeaá gṣ̄pla yáε.
⁶ Baa tó aà íandāa zṣ̄ luawa,
 mé aà mi kà luabεpuanawa,
⁷ a gēzea lá azia bíikpεwae,
 gbé pṣ̄ aa aà è yāaṣ̄ me:
 A ku má ni?
⁸ A sāale lán nanawa, wa aà e bo,
 a gēle lán wépuṣ̄u'eawae.
⁹ Gbé pṣ̄ wesiaàλε yāaṣ̄ aà e bo,
 aà beṣ̄eṣ̄ aà wépa bo.
¹⁰ Aà néṣ̄ awakpa taasideṣ̄ne,
 aai aà àizeε sṣ̄aané.
¹¹ Aà èwaasogṣ̄ gbāa pṣ̄ a ví yāa
 a gēaàṣ̄ tēnau.
¹² Baa ké yāvāi Ǿ na aà léε,
 mé Ǿ ulea aà léna zíε,
¹³ baa ké à gí ɔ̀kpaii,
 mé Ǿ dṣ̄ aà léu,

14 blɛ pɔ́ a blè a li aà nòsɛu,
 i gɔ́ aà mɛu mlè sɛwɛ ũ.
 15 A blɛ níside pɔ́ a gbè pisi,
 Lua mé a to à bɔlɛ aà gbɛɛu.
 16 Pɔ́ pɔ́ àlɛ mi a gɔ́è mlè sɛwɛ ũ,
 i aà dɛ lán sògbala swaawa.
 17 Zó n̄ vífáaio aɔ diaàzi lán íwa
 lá aà wé dɔ́iwao.
 18 A pɔ́ pɔ́ á s̄imáɔ sɔaanéɛ,
 a e pɔ́nake n̄ a laata'aioo.
 19 Asa à gbāamò taasideɔnɛ à n̄ tó giie,
 à n̄ kpéɔ s̄imá, òmɛ dò s̄o.
 20 Aà yea pɔ́i lí to à íampak̄ii èo,
 pɔ́ pɔ́ aà pɔ́ dɔ́wàp̄iɔ lí aà bɔo.
 21 A pɔ́pii è, pɔ́e kpé lɔo,
 n̄ beeo aà nama a la n̄ lao leo.
 22 Aà pɔ́deke guu a gɔ́ yooyeae,
 n̄ aà ɔ́niɛkeo taasi a ɔ́gbagoèɛ.
 23 Gɔɔ pɔ́ à kà a làa,
 Lua a pɔ́kūmabɔbɔwà pāsipās̄i,
 a wétēamɔè, i d̄ɔ a mɛwa.
 24 Baa ké à bàalè mɔsi ḡɔkɛbɔɛ,
 mɔgotē ka mé a aà pá.
 25 A kapi wo a kpɛsɛa,
 i kà lé tɛkɛapi wo a pɔ́awa,
 ga v̄ia i aà kú.
 26 Gusia yá i aà àizɛɛ le,
 tɛ pɔ́ gbēɛ mé kào i kūwà,
 tɛpi i pɔ́ pɔ́ ḡò aà kpéuɔ s̄āsā.
 27 Luabedeɔ aa aà tàaeɔ bɔ gupuaui,
 z̄íɛdeɔ bɔ aà kpɛ.
 28 Aà bɛpɔɔ gusike p̄ii,
 aa ḡɛɛ luapɔ́kūmagɔɔ.
 29 Fia pɔ́ Lua a boèn we,
 baa pɔ́ gbēv̄ai ì e Lua kíin we.

21

Vaikena i namable

1 Ǿ Yobu mè:
 2 A swákpa à ma yāma,
 òmɛ a ma nòsɛ n̄inimɛɛ.
 3 A mɛnakemɛɛ mà yā'o,
 ma yā'oa gbɛa í ma àlafiiɛ.
 4 I kɛ gbēnazina málɛ zɔ́akaio.
 Ma pɔ́yaa zɛv̄io lé?
 5 A ma gwa, yápi i diwá,
 í ɔ́ku á léwa.
 6 Tó ma làasookè ma yáwa,
 gili ì ḡɛmagu, mi lualua.

31 Déme ì zɔadɔwàì?
 Déme ì fiaboè aà yākeawai?
 32 Wì aà se wà geò geviki,
 wì itēke aà mia dɔngubɔwa.
 33 Swa sae bùsukɔtēɔ ì keè na,
 gbépii teààzi we, mé wì dɔaaè dasi.
 34 A fɔ ma nòse níni ní á yāpāoe?
 Yá pɔ ále weaá zibɔnkpe yáe.

22

Yobu taae vi

1 Ǿ Temani gbé Elifaza mè:
 2 Gbēnazina a fɔ àò ài ví Luae?
 Baa ònde káfiá víe?
 3 Baa tó n yá na,
 níyɔ fɔ ò Gbāapiide pɔ ke nae?
 Baa tó ní kú taaesai,
 bó ài a ví Luaei?
 4 Nle e àle zɔadɔma àle bɔbɔnno
 ké ní de aà yāmana ũ yáí nee?
 5 N vāikēa zɔɔo lé?
 N duuna lé vío.
 6 N tòmasi n gbéɔwa pā,
 n gbéɔ pɔkasaɔ wòlomá, aa gò puizi.
 7 Ni í kpá yèesaideɔwa aa mío,
 n nɔandenaɔ tē ble.
 8 Mmē ní gbāade ũ, ní tɔɔle ví,
 ní de n bùsu beede ũ.
 9 Ǿ n gyaa gbēandoɔ yà ɔgii,
 n tone pɔ gwana vío gbāa mīde.
 10 Bee yáí músi dasi n le,
 ásoo kèma kándo.
 11 A yáí gu síma, níle gu'eo,
 í kúama à dānla.
 12 Lua ku musu a beo lé?
 Saanaɔ pékii gwa, lá à zā!
 13 Ǿ níle o: Bó Lua dōi?
 Kua luabepuana kpele a fɔ yágɔgɔwēe?
 14 Lousisia kpaaè, àle wá eo,
 ìbē musumusu wee.
 15 Zé pɔ gbēváiɔ beu à gègè
 ɔ ní ye ò se sōa?
 16 Wà gèrino zéa kpóo,
 í dàníla à tà ní ní zimpelēo.
 17 Aa ò Luae: Gowála!
 Bó Gbāapiide a kewēei?
 18 Kási òmē ní ká pɔmaawa ní ua.
 Mi gbēváiɔ ledama bee sio.
 19 Tó gbēmaaɔ yá pɔ ní lé è, an pɔ ì ke na,

tàaesaidε ì ní láanikε aaī mε:
²⁰ Wá ibεεε ò m̄idε bε!
 Té kù pò pò dińziɔwa.

²¹ Misiilε Luaε, níɔ naaàɔ,
 ní gbasa nama e.

²² Yá pò àlε onε ma,
 ní da n s̄u.

²³ Tó n εa n su Gbãapiidewa,
 mé ní tò v̄aī k̄ε n uawa z̄a,
 a ní zεd̄o.

²⁴ Tó n n mò bεεεdeε k̄òlε bùsuu,
 mé n n vua maaɔ v̄uaa swa'ε gbεε guu,

²⁵ Gbãapiide a ḡo n mò bεεεde ũ,
 aɔ dεnε n p̄oεã ánuu ũ.

²⁶ N p̄o i gbasa kε na Gbãapiidewa,
 n wé iɔ pε Luawa.

²⁷ Ní wabikεwà, i sinn̄o,
 ní légbā pò ní d̄owà fiabo.

²⁸ Yá pò n zεd̄o i zεkεε,
 n zé i pu.

²⁹ Lua ì íandānaɔ fu,
 ì gbé pò an mi ḡò pélεaɔ suaba.

³⁰ Baa tàaede, Lua a aà misi.
 A n misi n ɔb̄oλεa v̄aī guu yáí.

23

Yobu yea k̄s'ea ní Luaoi

¹ Ǿ Yobu m̄ε:

² Baa e tia málε yá k̄ūt̄εka w̄εnann̄o,
 Lua ɔt̄ōa gbáugbāu, málε aaukε.

³ Tó má d̄ō gu pò má aà eu,
 d̄ō ma gε aà k̄íi.

⁴ Má a yáɔ d̄oɔɔè,
 má lεkpaakeaàɔ,

⁵ mí ma lá a wea,
 míɔ yá pò a omεε tàasi k̄ūa.

⁶ A s̄olekεman̄o a gbāa pua léu n̄ε?
 Aawo! A íb̄eλεseman̄o.

⁷ Wek̄ii gb̄εmaa a e yā'ouè,
 ma yákpalekεnapi i ma k̄ē e ḡoɔpii.

⁸ Tó ma gε gukpε oi, a ku weo,
 tó bε'aεε s̄ō, mili aà e weo.

⁹ Tó àlε z̄ikε gugbāntoo oi, mili wεsiaàlεo,
 tó à l̄ilε gεom̄id̄ok̄ii oi, mili aà wépao.

¹⁰ Ama a zé pò má s̄è d̄ō,
 tó à ma ȳō, má b̄o lán vuawaε.

¹¹ Ma aà k̄èε k̄ū,
 ma aà zé s̄è, mi l̄ilεo.

12 Mi bɔ̀ aà yãdileaɔ kpeo,
yá pɔ̀ bɔ̀ aà léu kèmɛɛ na de ma pɔ̀bleaa.

13 A ku ado, démɛ a fɔ̀ ze gièi?
Yá pɔ̀ kàaàgu ɔ̀ i ke.

14 A zike yá pɔ̀ a òlɛmɛɛwa,
mé a yá kũa a nòseu dasi lo.

15 Bee yáí gili ì gẽmagu aà ae,
tó ma làasookèwà, iwãa ì ka ma pɔ̀ae.

16 Lua ma kãdè,
Gbãapiide viadadamazi.

17 Gusia kù ma wéa,
ãma i to ma niléo.

24

Lua ì vãikenaɔ to we

1 Bóyáí Gbãapiide ìadamagɔ̀ɔ dileao ni?
Gɔ̀pi lí ká aà dɔ̀naɔneɔ be!

2 Gbéɔ̀ ì kɔ̀ɔ se wà sɔ̀,
aaí pɔ̀tuɔɔ kpáí'o aao dá.

3 Aaí tone pɔ̀ gwana vío zàa'ina síwà,
aaí gyaa gbẽando zu tòmasi.

4 Aaí yèesaideɔ yá zéu,
ɔ̀ bùsu taasideɔ ì nízia kpagui.

5 Taasidepiɔ̀ ì bebebebe sèu
lán sèa zàa'inaɔwa,
aaíɔ̀ blɛ wɛɛɛwɛɛɛ ní laaio,
aaíɔ̀ blɛ kpáɛke sèu ní néɔne.

6 Aaí tàaa kè bugbe ziu,
aaí vèe kɔ̀nwe gbẽvãíɔ̀ vèebuu.

7 Aaí i búu ké aa pɔ̀kasa vío yáí,
aa zwãa ví wà kúnla tó íana bòleo.

8 Lou ì ní gbẽ gbèsí sí musu,
aa ulékí vío, ɔ̀ aaí na gbewa.

9 Wí né desai sí a dawa,
wí taaside né sí tòma ù.

10 Aa pɔ̀kasaɔ vío, ɔ̀ aaíɔ̀ be búu,
ní ní pɔ̀ bàaa séseanékeo, nɔ̀a ì ní deɛ.

11 Aaíɔ̀ nísi zɔ̀né ní kaau,
aaíɔ̀ ɔ̀zɔ̀né vèewa,
kási imi ì ní deɛ.

12 Gbé pɔ̀ lé gaɔ̀ lé aauke wéleu,
gbé pɔ̀ kè'iaɔ̀ lé wiile,
kási Lua lí gbẽe tàae eo.

13 Gbèeɔ̀ ku aa ye gupua yáio,
aa a gbadɔ̀, aai a zé seɔ̀.

14 Gbèdena ì fele gufène,
ì wènadeɔ̀ ní taasideɔ̀ dede,
ì gusia yeyewa lán kpáíwa.

³ N lɛdà ɔ̀nɔsaidewan wee?
 N bɔ́ ń wɛzɛ́ z̄ɔɔon wee?
⁴ N yápi ò ń dé gbāao ni?
 Déme d̀aaane n yá bee òi?

⁵ Gyaadeɔ́ lé pelembo
 ísia ń pɔ́ pɔ́ kú a guuo zíc.

⁶ Beda yáe ulɛa Luaɛo,
 pɔe daaè gɛɔbelao.

⁷ I gugbãntoo musu kpále bálumaa,
 a tò dúnia gola síiɔ́ looa pɔewao.

⁸ I í ye a be puanau.
 N ípi gbiakɛo luabɛpuanapi lí pūnao.

⁹ I pɔ́ku mɔ̀vuala,
 ì luabɛsiana na azíai.

¹⁰ A iadà ísiaɛ gu'ea lé zɛɛu,
 a de kɔɔ ũ gupua ń gusiao zānguo.

¹¹ Tó Lua p̀una, gu ì dee,
 tó à k̀aa, ì bɔ́ ń saɛ.

¹² A ísia yà ń a gbāao,
 à kwāsa wíwi ń a d̄ɔao.

¹³ A tò gu wèe ń a lé'ianaɔ,
 à mlè k̀ɔ̀nik̀ɔ̀ni bàwāade z̄ɛ ń ɔo.*

¹⁴ Aà yákeaeɔn we,
 a yɔɔna wáɛ ma we.
 Wá f̄ɔ́ wà aà ḡɔsakɛyãɔ gbad̄ɔ píio.

27

Yobu yānakpaa azíawa

¹ Yobu èa pè a yáɛ lɔ́ à mè:

² Lua ku! A gí yānakpáia,
 Gbāapiidepi tò ma pɔ́ yà.

³ Gɔɔ pɔ́ Lua ían wēnide ku ma meɔ,
 e ma wēni léu,

⁴ yāfaasai a bɔ́ ma léuo,
 máɔ mɔ́afili v̄io.

⁵ Kai! Má o á yá mé kú bauo.

E mà gɛ gað má ze ń ma yānakɛoɛ.

⁶ Ma maake ɔ́ ma zɛð, má bɔ́ a kpɛo,
 ma làasoo a ma dayāuo e ma wēni léu.

⁷ Lua to gbé pɔ́ íbɛɛsèmanɔ́ ḡɔ lán gbēvāiwa,
 aà to gbé pɔ́ f̄ɛɛmanɔ́ ḡɔ lán faasaidewa.

⁸ Tó Lua tò a yāmansai ánuatò,
 bó aà wé aɔ d̄ɔii?

⁹ Lua a swáɛ aà wiɛɛai
 gɔɔ pɔ́ wét̄ɛa aà lèe?

¹⁰ Aà pɔ́ a ke na Gbāapiidewae?
 Aɔ Lua sisi m̀ɔ̀m̀ɔ̀e?

* 26:13 Isa 27.1

11 Má Lua gbãa yá bɔɔlekeé,
má Gbãapiide yãkɛae uléé.

12 Apii á è lá a de.
Bóyái ále yãpã bɔlei?

13 Baa pɔ Lua dɪle gbé pãsiɛn ke,
zia pɔ Gbãapiide dɪle gbɛvãie.

14 Baa tó aà néɔ dasi,
wa ní dede ní fɛndaoe,
blɛ ali mɔ aà buiɔwao.

15 Gagyã a aà né pɔ gɔ aà kpɛɔ séle,
aà gyaɔɔ népiɔ ga ɔɔɔ.

16 Baa tó à ánuɔ kãaaazi lán bùsuwa,
mé à pɔkasa nɔnɔaaazi lán bèle zɛwa,

17 gbɛmaaɔ mé aa aà pɔpiɔ da,
yãsaideɔ mé aa aà ánusupiɔ kpaalekɔe.

18 Kpé pɔ a dɔ de lán dànsakpɛwae,
lán gudɔana kolakpɛwa.

19 A wúle ɔde ũ, áma a fɛle lɔɔ,
tó aà wé wè, a e á kú ánuau lɔɔ.

20 Pɔ pɔ í to vía ní kúɔ daaála lán íwa,
zàa gwãasina a aà sé.

21 Gukpɛ íana a aà se gɛɔ zéa,
i aà go a tía.

22 Lua a kakpálɛwà aà wɛnagwasai,
gbɛvãipi i tíle àɔ bɔ Lua ɔzi.

23 Wí ɔtaakãaawà,
wíɔ fionadadawà e aà go a tía.

28

Ɔnɔ sãaukpaa

1 Anusuyɔkii kú,
vuabaasakii kú lɔ.

2 Wí mɔsi bɔ tɔɔleu,
wí mɔgotɛ bɔ gbɛu.

3 Gbɛnazina í gusia yá,
í tɔɔle yɔe e a lé léu,
í gbɛ pɔ kú gusia níiniu wɛɛɛ.

4 Wí eyɔ tɔɔle nɔnau wà zɛbɔ we,
gu pɔ gbɛ lí bebe à kauo.
Ba wí loowà wà gɛɔ epíu.

5 Blɛ í bɔle tɔɔlewae,
ɔ gbɛnazina í tɔɔle títiú lile
lá té í pɔ lilewa.

6 Safi ku a gbɛɔ guu,
vua ku a bùsuti guu.

7 Bã nɔɔsonaɔ a zé dɔo,
bleaa lí wɛsi zépileo.

8 Sèa nɔbɔ tɔdeɔ lí zépi seɔ,
nɔɔmusuɔ lí bebeuo.

⁹ Gbēnazīna ì gbekāo wíwi we,
ì gbèsíṣíṣò zílẹ̀ sò.

¹⁰ I zé da gbɛu we,
ì wesi gupi pọ́ bɛɛɛdeɔlẹ̀ píi.

¹¹ I zez̄ṣ̄ swa'ie,
ì bọ́ n pọ́ pọ́ ulɛaṣ gupua.

¹² Ǿnọ̀ s̄ṣ̄, wí e má ni?

Dṣ̄a kúkíin máí?

¹³ Gbēnazīna a bɛɛɛ dṣ̄o,
wíli e dúnia guuo.

¹⁴ Isi ì me á v̄io,
ísia ì me a ku a kíio.

¹⁵ Wa f̄ṣ̄ lú n̄ vua maaoo,
wa f̄ṣ̄ a lɛũkpakɛ n̄ ánuuoo.

¹⁶ A bɛɛɛ de Ofii b̄usu vuaa
ge safii gbɛ bɛɛɛde ge onisi.

¹⁷ Wa f̄ṣ̄ lɛũ n̄ vua ge b̄is̄agb̄eo,
wa f̄ṣ̄ a fiabo n̄ vua t̄ɛt̄ɛ p̄oo.

¹⁸ Wa ɔ́pua ge gb̄edii yá'o l̄e?

Ǿnọ̀k̄ua bɛɛɛ de òsowɛlɛaa.

¹⁹ Wa f̄ṣ̄ lɛũ n̄ Etiopi b̄usu topazaoo,
wa f̄ṣ̄ lú n̄ vua maaoo.

²⁰ Ǿnọ̀ ì bọ́ má ni?

Wɛz̄ɛ kúkíin máí?

²¹ A ulɛa p̄ópiie,
baa b̄a p̄ó ì vua musu lí a wépaoo.

²² Kaalɛ n̄ gao ì me,
wá swá a feena màɛ.

²³ Lua mé a zé d̄ṣ̄,
aàpi mé a kúkíi d̄ṣ̄.

²⁴ Asa ì gugwa e dúnia léwaaɛ,
ì pọ́ pọ́ kú zílẹ̀ e píi.

²⁵ Ké Lua gb̄aa d̄ilɛ íanaɛ,
mé à ísia í lé dàɛ,

²⁶ ké à lou ikoyá d̄ilɛ,
mé à zeb̀ loupilɛaɛ,

²⁷ z̄ibeez̄i à ɔ̀nọ̀ laai gwà à a maab̀,
a d̄ilɛ, ɔ̀ à a sáaukpà.

²⁸ Ǿ a ò gbēnazīnaɔ̀nɛ:

Viakɛa Diie mé ì mó n̄ ɔ̀nọ̀,
mik̄ea yāv̄aiwa mé ì n̄ wé ké.*

29

Yobuá bɛɛɛdeɛ yāa

¹ Yobu èa pè a yálɛ à mè:

² Tó má e màò ku ma kua yāa
ḡoo pọ́ Lua lé ma d̄ṣ̄awa lé!

³ Ḡoo bee aà filia ìb̄ dia ma mi'awaaɛ,

* **28:28** Soũ 111.10, Yaa 1.7, 9.10

5 miò be aa gupuau gwá.

4 Gɔɔ bee má kú ma gɔɔ soplawa,
Lua gbēnaɔn wá ũ ma ua.

5 Gɔɔ bee Gbāapiide kumanɔe,
ma néɔ liaamazi.

6 Gɔɔ bee ví dimazie,
mé ma gu gbēde ku b̀̀, nísi dīe.

7 Tó ma ge wéle bíibɔleu,
ge ma z̄lek̄i kù gāae,

8 tó mále m̀̀, èwaasoɔ ì gubɔmēēē,
maez̄ɔɔ ì fēle aaɔ zēae.

9 Gbēz̄ɔɔ ì ke ký,
aaí ɔku ní léwa.

10 Dɔaanaɔ yá'o ì busa,
an lé ì ḡɔ kpaaũ.

11 Gbé p̀̀ swāsè ma yáí ì ma tɔnasi,
gbé p̀̀ wesīmale ì ma sáaukpa.

12 Asa ma taaside p̀̀ wiilè m̀̀si
ní tonεo ní gbé p̀̀ ɔdamade víoo.

13 Gbé p̀̀ kú ga léz̄i samaa'òmēē,
má tò gyaa gbēando gulad̀̀a.

14 Ma yākea a zéwa dà p̀̀kasa ũ,
maakea demēē ulada ũ f̀̀a ũ.

15 V̄iaɔ wén ma ũ,
εεɔ gbán ma ũ,

16 taaside maen ma ũ.

Ké wàle yáḡḡó ní nibɔɔ, ma ledau.

17 Ma faasaideɔ k̄ank̄anaɔ è'ε,
ma gbé p̀̀ kpá aà léz̄i gà má b̀̀.

18 ɔ ma mè ma gɔɔ aɔ dasi lán ũf̄āawaε,
mí ga niε guu ma be.

19 Ma z̄ina a í le,
fi iɔ kpa ma ḡɔnaɔwa gwá.

20 Ma gawi aɔ diadie,
ma sá iɔ naa ma ɔz̄i dafudafu.

21 W̄i ze wà swāɔ ma yáí,
w̄i ke kílikili wà ma ledama ma.

22 Ma yá'oa gbēa gbēe lí yá'o lɔɔ,
ma yá mé ì t̄má.

23 An wé iɔ d̄mazi lá an wé iɔ d̄ louziwa,
aaíɔ lua ma yáí lá w̄iɔ lua káabuan louziwa.

24 Tó ma yam̄sekpámá, ì b̄ɔ ní saε,
ma oa weeama ì kené na,
gbēe lí f̄ɔ tò ma oos̄isio.

25 Ma zemik̄uné,
má kú ní guu d̄aana ũ.

Má de pɔsiadeɔ nɔseninina ũ
lá kía Ìb kú ní a ìwawá.

30

Yobuá bεεεsaideε sa

¹ Tiasa ma gɔ pɔ yáalɔa ũ gbé pɔ aai kamawaoɔne,
gbé pɔ an maεɔ bεεε i ka aa yáale ní ma gbéɔo.

² Bó gbépiɔ wòmεεi?

Aa yèεε ví lɔo.

³ Aa gè kóũkóũnnɔ nɔana ní pókēsámao yáí,
aaí blε wεελεwεελε gugiiu,
aaí i gugbaigbairu.

⁴ Aaí libεɔ wεελε s̄εu,
lízina mé ní pɔblea ũ.

⁵ Wà ní yá ní gbéɔ guue,
wà wiidòmá lá wí ke kpáiewa.

⁶ Aaí ku swa gbáɔɔ guu
ní tɔle εɔ ní gbè'εɔ.

⁷ An wii Ìb dɔ lákpeu,
aaí fifikɔwa s̄ε z̄íε.

⁸ Gbēpāɔne, t̄saideɔne,
wà ní yá ní b̄usuue.

⁹ Tiasa ma yá mé gɔné le ũ,
ma gɔné láanipɔ ũ.

¹⁰ Aa ye ma ḡiyáio, aaí bɔmεε z̄à,
an lé'ikaaa líɔ kpaagui vío.

¹¹ Za gɔɔ pɔ Lua ma sá ìlo à ma busa,
aaíɔ ma yá'o ma wáaε.

¹² Gbēvāipio f̄lemano ma ɔplaai,
aaíɔ gbá z̄z̄mεε,
ma kaaŭa z̄é ō aaíɔ wεεle.

¹³ Aaí zεz̄mεε,
aaí d̄εεka wà e ma bɔlia,
an gb̄εε bàa kú ní d̄ɔamalεoo.

¹⁴ Aa guf̄ò wàu, aale mó,
aa d̄òdòkɔwa gu pɔ aa yàapiu.

¹⁵ S̄ò k̄émagu, ma bεεε ḡèzεa ní íanao,
ma kuana s̄àale lán luabεpuanawa.

¹⁶ Tiasa ma wēni lé ḡzεa,
ma si wét̄εau sa.

¹⁷ Wāwā Ìb ma wá wí gwāasina,
wāwāpi Ìb swaa kíkia kámabosai.

¹⁸ Lua ma pɔkasa k̄āaa a k̄ù gbáugbāu,
ŷ ma ulatao lé ma kòlo wí.

¹⁹ A ma zu bèleau,
ma gɔ lán b̄usuti ge túfuwa.

²⁰ Lua, mi wiilenzi, nili weao,

11 Asa tó ma yápi kè, dóε'íie,
duuna pó kà wà a yágǫgǫε.

12 Yápiá té pokaalenaε,
dǫ à kù ma buapǫwa, i ma pǫ bilεbile.

13 Tó ma gǫε ge nǫε zíkεna yāvimanǫ,
tó mi gǫgǫ a zéwao,

14 kpelewa má ke, tó Lua fεlemanǫ yápi yáii?
Tó à mǫa, kpelewa má oèi?

15 Lua pó ma ikàsa neasakpεu mé ade ikàsa sǫ lé?
Lua doupi mé wá baade kè a da nǫεuo lò?

16 Tó ma gi pó pó taaside lé a nide kpáiwà,
tó ma gi gyaa gbεando wegwai,

17 tó ma bleblè ma a ta sàsǫ,
mé mi kpa tone pǫ gwana vǫowao, tò!

18 Aawo! Za ma èwaasogǫ tonεǫ maen ma ũ.
Za gǫ pǫ ma bǫ ma da neasakpεu
gyaa gbεandoǫ donlεden ma ũ.

19 Tó ma gbεε è, íana lé aà de,
ge ma wεnade è, a zwǫa ví à kualao,

20 mé mi a sǫ kǫ pǫkasa kuaàla
aà me kè lǫǫǫǫ à gbàsa samaa'òmεεo,

21 tó ma gbāamò netonεε,
ké má dǫ wa zεmanǫ yái,

22 Lua to ma gǫu gole à léle,
ma gǫsí i wo a pékǫi.

23 Má Lua íadama vía ví,
aà zǫke yái má fǫ yá bee taa keo.

24 Tó vua ma gbāa'èwà,
tó ma mè vua tεεtεε má a náai ví,

25 tó ma àizεε zǫ ma pǫ dǫwà,
ǫda pǫ gè ma ǫzípi,

26 tó íatε tekea ma wεpèwà,
ge mǫvua tǫa'oa ní a kefenkeo,

27 ǫ an yá lé ma sǫ ble tεεtεε,
tó ma lepè ma ǫwa ma fǫkpàomá,

28 beeá duuna pǫ kà wà a yágǫgǫε,
mǫafilikea Lua Musudeεn we.

29 Mi pǫnake ma zangude músi'ea yá musuo,
mi aà yáalǫ ké yá aà lè yáio.

30 Mi we ma duunakè ma aà kǫo.

31 Déme pílaa, i nǫǫ so à kǫo ni?
Ma be deǫ mé ma seeladeǫ ũ.

32 Ma be zé ïǫ wεa nibǫǫnε,
mili we gǫzεa ï gǫaεo.

33 Ma lakà ma tàaeǫla lán Adamuwae?

Ma a duuna ùle yà?

³⁴ Bìla zòlɛa, ò vĩa ma kũ ma fua yǎ'oe?

Mi gí bɔi kpéu sakaamagu yáio.

³⁵ Ee! Démɛ a ma yáɛ maai?

Ma zɛ̀ò. Gbãapiide yápi zásia sa.

Lua pò yāvĩmanɔpi aà kē láu.

³⁶ Má lápi da ma gǎuɛ,

mí kpá fùà ù,

³⁷ mí gɛowà mà yá pò má kè̀ò dau mà siuè píi,

mí sǎàzi lán kíawa.

³⁸ Tó ma bú lé wiilɛa,

mé a gbaanao lé ɔ̀ɔ̀ɔ̀mɛɛ,

³⁹ tó mi ɔ̀ɔ̀ɔ̀pi fiaboo mé ma a blɛ blè,

ge tó ma gbé pò aa vĩ yãaò dèdɛɛ,

⁴⁰ Lua to ɛɛa bɔɛ mase gɛɛ ù,

papaa sǎ ése gbɛu.

Yobu yá lén we.

32

Elihu yǎ'oa

¹ ɔ̀ gbɛ̀ɔ̀n àaɔ̀piɔ̀ kámabò, aai yázási Yobuwa ɔ̀o, asa à azía d̄lɛ gbɛ̀maa ùɛ. ² ɔ̀ Buzu gbé Balakeli né Elihu, Laũ bui pò pà. Aà pò pà Yobuzi, asa à yānakpà aziawae, i ke Lua no. ³ Aà pò pà Yobu gbɛ̀na gbɛ̀ɔ̀n àaɔ̀zi ɔ̀, asa aa aà tàae èɛ, āma aai f̄ɔ̀ yázásiwào. ⁴ Elihu lé ní dá e aa yǎ'ò wa làa, ké an zi deaàla yái. ⁵ Ké a è gbɛ̀ɔ̀n àaɔ̀piɔ̀ i f̄ɔ̀ yǎe wè Yobuwa ɔ̀o, ò aà pò pà ⁶ à m̀è:

Ɛwaason ma ù, gbɛ̀z̄ɔ̀ɔ̀n á ù,

bee yái ma azía bùsaié,

vĩa ma kũ, mi e ma a d̄ɔ̀a d̄éɔ̀.

⁷ Ma m̀è a maa gbɛ̀z̄ɔ̀ɔ̀ yǎ'oe,

à kù gbɛ̀ ziɔ̀ ɔ̀nɔ̀ danéɛ.

⁸ Ama Lua Nisina mé ì gbé wé kè̀è,

Gbãapiide lé'ianapi ì aà gba ɔ̀nɔ̀.

⁹ I ke gbɛ̀z̄ɔ̀ɔ̀ mé ɔ̀nɔ̀ ní t̄ɛ̀eɔ̀,

i ke gbɛ̀ ziɔ̀ mé líɔ̀ yázɛde d̄ɔ̀.

¹⁰ Bee yái ma m̀è à ma yáma sa,
mapi, má a d̄ɔ̀a o s̄.

¹¹ Ma sǎàzi gɔ̀ pò áɛ yǎ'o,

ma swákpà á ɔ̀nɔ̀yái

gɔ̀ pò áɛ yázásikɔ̀wa.

¹² Ma laaidò á yáwa maamaa,

āma á gbɛ̀e i Yobu ɛɛboo,

i e yázásiwào.

¹³ Ásu àò m̀e á ɔ̀nɔ̀ kào,

sema Lua aà fu, i ke gbɛ̀nazina no.

14 Lá Yobu i a yá dɔdɔmεεo,
má wewà lá á òèwao.

15 Aa bílikè, aale wewà ɓo,
aa yāe ví wà oè ɓo.

16 Aale yāe oo, máo sáańzi ɓo,
aa zea we, aa kùà yā'okíiwa.

17 Mapi, má a pó o sɔ,
mámε má a dǎa o sɔ.

18 Asa má yāví dasi mà o,
yápiɔ lé ma nòse pūna.

19 Aa ku ma guu lán v̄εε pó kú tùu būu guuwa,
má ye pūna lán v̄εε tùu dafuwa.

20 Sema mapi mà yā'o, ma mε i su,
sema mà fεε mà wewà.

21 Má gbé ɓɓɓ'o'sio,
má gbé kεkε ní léoo.

22 Tó má gbēkεkεa ní léo dǎ,
ma Kena a ma se tamanɔ gǎε.

33

Lua ì gbēnazína gba laai

1 Ma yāma sa Yobu,
swákpa ma yā'oai.

2 Gwa, ma ɓo ní yáo sa,
a dɔ ma léu.

3 Ma yáo lé ɓo ma nòsemaa guue,
mále yá pó má dǎ o ní nòsemendoo.

4 Lua Nisína ma ke,
Gbāapiide lé'ianapi ma gba wēni.

5 Tó n̄yɔ́ f̄́, yāwea,
sɔuke, ní yázāsia.

6 Má ké, má doŭnnɔ Luaεε,
à ḡitò à ma kεò s̄ε.

7 N̄su víakεmεεo,
má ɔ̄t̄ma gbāao.

8 N ò ma swá mà,
má mà n yā'ò n mē,

9 ní tàae v̄io, ní zēa,
ní kú gbāsísai, ní yāvāi v̄io.

10 Ǿ Lua íbelesènnɔ,
à n dilε a wèle ū.

11 I galakpane,
ìo n tàasika n yākea píi guu.

12 Mále onε, n yá bee nao,
asa Lua zǎo de gbēnazínaa.

13 Bóyāi níle zɔadɔ Luawa
ké ìli yázāsi gbēnazínawao ní?

14 Lua ì yā'o gēn doε,
 ìli a gbεsisio.

15 I yā'oné wépungu'ea ge nana guu gwá,
 gɔɔ pɔ i niazide kpà gbéɔla,
 aale ipi o ní wúlekíi.

16 Ǿ ì yā'o ní swáú,
 ì to vía ní kú ní ìadama yáó,
 17 ké gbéɔ e mikē yāvāiwa,
 mé aasu íanadāo.

18 I gíné màa aa ta miau,
 ì kpáné wà ní dede ní fēndao.

19 I gbé toto ní wawāwāo aà wúlekíi,
 ì ìakpaaazi kámabosai,
 20 ɔ pɔblea ì keè bɔbɔ ũ,
 ìliɔ ye a pɔeā blei seo.

21 Aà me ì ibaba,
 aà wá pɔ ulea yāa ì bɔ gupua sa,
 22 e aà wēni káikū ní miao,
 àle sɔ malaika gbēdenaɔzi.

23 N beeo tó a malaika ví kóɔ ũ,
 gbé pɔ de gbēɔn òaa sɔɔla,
 a yá pɔ zeví ɔbè,

24 i sùuukeaàɔ à oné:
 Asu to aà ta miauo,
 ma aà misia zé è.

25 Aà me i dafukū lán nétēnawa,
 iɔ teke lán èwaasowa,

26 i wabike Luawa, i keaàɔ na.
 Tó a è Lua a wegwà, a kúkuake,
 Lua i ea to aàɔ naanɔ.

27 A gé gbéɔ kíi, i me:
 Ma duunakè ma yázεde fuangbà,
 ɔ Lua i a fiabomeεεo.

28 A ma mīsi, mi ta miauo,
 mále pɔnake aà gupua sa.

29 N èa? Lua ì yá beeo ke pii,
 ì ke gbéε gēn pla, baa gēn àaɔ.

30 I aà si gawa,
 ké gupua wēnide e biiwà.

31 Swákpa ò ma yāma, Yobu,
 òyɔ n lé kpaaū, mapi má yā'o.

32 Tó ní yā'oa ví sɔ, o,
 asa má ye mà yānakpama.

33 Tó ní ví sɔo, ma yāma.
 Níle mà ɔnɔ danε.

1 Elihu pè a yáε à mè:
 2 A ònnao, à ma yāma!
 A yādōnao, à swákpa à ma!
 3 Asa swá ì yá dōkōε,
 lá lé ì ble dōkōεwaε.
 4 Wà ze ní yázedeo,
 wío yāmaa dō wá zānguo.

5 Yobu lé me á tàae vío,
 5 Lua lé gí a yānakpáiwà.
 6 A mè ní a yá nao,
 Lua lé a dilε εede ũε,
 ní a tàesaidekeo a bóá fōnaε.
 7 Déme kú lán Yobuwa
 dōεa ní Luao ìo de aà imia ũi?
 8 A gbēkpà ní duunkenaο,
 à bèβε ní vāikenaο.
 9 Asa ì mè
 gbé wεεlea a yá ká Luagu ài vío.

10 A nòsedeο, à ma yāma!
 Yādōsai i kō'e ní Luaoo,
 Gbāapiide lí yāvāikeo.
 11 I fiabo baadeε a yākeawaε,
 gbépii zía yá 5 ì wiè a musu.*
 12 Lua lí yādōsai keo fá!
 Gbāapiide lí yázede fuangbao.
 13 Déme aà dilε dúnia kía ũi?
 Déme dúnia búu nàè aà ɔzi?
 14 Tó à zèò
 à nisina ní ìan wēnideo si baadewa,
 15 gbépii a gaga gōε,
 gbēnazina i εa gē tíu.

16 Yobu, tó n òno kà, yáε bee ma,
 swáε ma yái.
 17 Gbé pó ye yázedeio a ke dōaana ũe?
 Lua zōó mé a maa, 5 níyō yādaaàlaa?
 18 Luapi ì o kíaone, pó giaο,
 ì o kíabuione, gbēvāio.
 19 Ili kíaο dilε ndoao,
 ìli ze ní ɔdeο à bō taasideo kpeo,
 asa ampiiá aà pōkeane.
 20 Aaì gaga kándo wεedo,
 aaì gbāsile aa gēzeε,
 zedeο ì ánuato gbēnazina ɔ sai.

21 Lua ì wéte gbēnazinaο yākeai,
 lá aale gbáε, ìo e píie.
 22 Gusia ge gusisie ku

* 34:11 Sou 62.13

ké vāikεna ulεuεo.

²³ Lua lí gbέ lala yái

à gbasa yādaaàlao.

²⁴ I zεdeo wíwi yágōgōarínō sai,

ō ì gbēpāleo dilε ní gbεu.

²⁵ Ké ò ní yākeo e yái,

ì ní fuangba gwāasína à ní wíwi.

²⁶ I ní wetā ní vāi yái gupuau,

²⁷ ké aa bò aà yá kpe,

aaì laaido aà yáwao yái.

²⁸ Aa tò pōesaideo wii Lua lè,

ō à wēnadepio wii mà.

²⁹ Lua nílea kpέ, déme a fō aà tàae ei?

A azia kpāgui, déme a bōwài?

A iko ví bui píiwa ní baadeo,

³⁰ ké luayādansai su kpalable,

i kōnikε gbέōneo yái.

³¹ Tó gbέ ò Luaε tàaedεn a ũ,

á yādōsai ke bo,

³² yá pó á dōo Lua dadaε,

tó a duunakè yāε, á ke bo.

³³ Lua a ìadawà yá?

N Lua tàae è, ní è kpelewa ni?

Lá níle e, o, n yáε, i ke mámεo.

³⁴ Nōsεdeo òmεε,

ōnōna pó aa ma yāmào mè,

³⁵ Yobu lé yá pó á dōo o,

aà yā'oa dōo vío.

³⁶ Yobu ìadama ao gεε,

asa àle yázāsi lán gbēvāiwaε.

³⁷ Alε tàae káfi duunaa,

àle otaale wá guu,

àle lenakasa Luaε.

35

Yobu zōadōa Luawad pāε

¹ Elihu èa pè a yáε à mè:

²⁻³ Ké n mè Lua a yānakpama,

ō n εa n mè bó ài kua duunasai víi,

ge bó má séle a guui,

níle e yá pó ní beopi maa yā?

⁴ Mpi ní n gbέó, má yázāsiwá.

⁵ Wéεε ñ luabe gwa,

gwa lá luabe puana zānnō mè!

⁶ Tó n duunakè, bó a wo Luawai?

Tó n tàae lé diadi, bó a biwài?

⁷ Tó ní kú n dōōwa, bó níle aà gbai?

Bó àlẹ emai?

⁸ N gbédeede ǝ n vāikea ì pọ womá,
n gbēnazin deede ǝ n maakea ì àikené.

⁹ Gbāamṣané pāsì ì to wà wiile
wà me wá sí gbé taiinkenaṣwa.

¹⁰ Ama an gbēe lí me Lua a Kena ku máeo.

Ṣme ì to wà letē dọ gwá,

¹¹ ì yādawēe de nòbṣola,

ì wá gba ǝnṣ de bāṣla.

¹² Tó wà wiilèwà, ìli yāmamáo,

ké gbēvāipio ìb dṣewà yái.

¹³ Wii pāe! Lua lí swáseio,

Gbāapiide lí n yādao.

¹⁴ Baa ké n mē ni wesiaáleo,

n yá aà kǐi lè, sáaazi.

¹⁵ Ké àlẹ pọkūmabṣṣmá tia kéwao

ǝ nle e àlẹ tàae pọ wa kèṣ yādaoṣa?

¹⁶ Beewa Yobu yāpā ò,

à yá pọ á a gbadṣo bṣle.

36

Wi taasike wá bṣa maa yáie

¹ Elihu èa pè a yále à mē:

² Menake yṣṣ, mí ea onṣ

yá pọ tò Lua yá mé kú.

³ Mí bṣnṣ n ma dṣa pọ i bṣ kǎioo,

mí yānakpa ma Kenawa.

⁴ Nyṣ dṣ sáasá ké ma yá ee vṣo,

ma ǝnṣpaemede má kunnṣ.

⁵ Lua zṣṣ, kási ìli saka gbēeguo,

a zṣṣ, yá pọ à zèṣ lileá vṣo.

⁶ Ili gbēvāi to aàṣ kuo,

ì yágṣgṣ wēnadeṣnṣ a zéwae.

⁷ Aà wé lí go gbēmaaṣwao,

ì n kpa kpalau n kíaṣ sānu,

ì to aṣ kible gṣṣpii, aai tṣṣ.

⁸ Tó wà gbéṣ yèye n mṣdaonaṣ,

tó wà wétēa ba kǎné,

⁹ Lua ì yá pọ aa kèṣ oné,

ǝ aai dṣ ké wà dṣewà, wà tàaekèè.

¹⁰ I n swá busané,

ké aa e yāma yái,

ì dilené aa mikē yāvāiwa.

¹¹ Tó aa aà yāmà mé aa zṣblèè,

aa láa maa, aai ká n gṣṣwa n namao.

33 Aà kǎfi ìb̄ aà baokpa,
baa pɔtuoɔ ì dǎ ké à kà kǎi.

37

1 Zàa'iana ì to sǎ kēmāgu,
ìb̄ vǐ kpòkpokpo.

2 A swákpa à aà lɔɔ ma, àlɛ pūna,
louvia lé' b̄ aà léu.

3 I loupilɛa gbaɛ musu gupiiu,
ì pílepilɛ e dúnia léwa.

4 A gbɛa ì pala gbáugbāu,
ì pūna n̄ a zǔkɛ lɔɔo.

Tó aà lɔɔ d̄, ìli a pílea zùukɛo.

5 Lua pūnaaá yābɔnsaɛɛ,
ì yāzǔkɛ, wá f̄ a gbad̄o.

6 I o loughɛɛ aà kwɛ dúniau,
ì o louɛ aà ma n̄ gbāao.

7 I tó gbépii go azia gia,
ké baade e dǎ áme álɛ zíkɛ we.

8 Sèa n̄b̄o ì tá n̄ t̄ou,
aaɔ ye n̄ ulɛk̄i.

9 Zàa'iana ì b̄ a kpéu,
ì to ían niɛ b̄lɛ.

10 Lua lé'ianapi ì to í i,
í p̄ kálɛ n̄i i ḡ lán loughɛwa.

11 Ōme ì í aso di luabɛpuanaɛ,
ǔ ì to lou àò pílepilɛ a guu.

12 Lousisia ìb̄ bilebilek̄ɔu lá a d̄ilɛ̀ɛwa,
ǔ ì da dúniaa píi lá a òwa.

13 I mó n̄ a píio got̄ama ũ
ge t̄olɛ n̄inia gb̄kɛkɛɛ ũ.

14 Yáɛ bee ma Yobu,
zɛ n̄ Lua dabudabuɔ gwa.

15 N dǎ lá Lua ì yādilɛ p̄p̄iɔnɛa?
N dǎ lá ì to lou pílea?

16 N dǎ lá lousisia ìb̄ looa musua?
Lua d̄ɔpaɛmade mé dabudabupi kè.

17 N gbé p̄ n̄iɔ ȳ n̄ p̄kasaɔ guu,
tó guant̄ɛna lé me'ǔ t̄olɛwa,

18 n̄ȳ f̄ ɔli musuu laaàwaa?
Luabɛpi gbāɛ lán mò díiwa.

19 Yá p̄ wá o Luaɛ daw̄ɛɛ.

Wá yáɛkalea d̄o wá wésia yái.

20 Wa oè má ye mà yā'òè yā?
Gb̄ɛ a we o wà a dɛ tiaa?

21 Iana f̄lɛ luabɛpuana yà,
íat̄ɛ b̄o musu sa, wé lé d̄wàò,
a gbāa kè zài.

19 Gupua bεn máí?

N gusiakukíi dōe?

20 Nyō fō géřnō n būsuaa?

N n bε zé dōo lé?

21 N dō, asa wà n i gōō bee nolo?

N wē lé vīo nolo?

22 N gē làasi pō ma guniε kàleua?

N ma loubε dō èa?

23 Miō kūa taasikεgōō pō ūε,

mi gbaε zikagōō.

24 Gupua i ligua kpelewa ni?

Ɛana i bō à li tōōlea kpelewa ni?

25 Déme i loukwεa dazεwai?

Déme i zεbō loupilεaεi?

26 I to lou ma tōōle pō gbēε kuou,

baa sēgbāu gu pō gbēnazina vīo.

27 I bezia n taaao nini,

i to sē bōle we.

28 Lou de'ia vīe?

Déme de sua pō i kpa mae ūi?

29 Dé neasakpe loubε i bōui?

Déme i fii i, ō i gbasa kpai?

30 Déme i to í fee lán gbεwa

à to ísia musu gbākūi?

31 Nyō fō saana pō kāaaōō kāaaa?

Nyō fō Saan kífēnεnaō kēkōwaa?‡

32 Nyō fō Saan nō'imina bile a gōōwaa?

Nyō fō bō n Saan ko neadeo n a néōa?

33 N musupōō ikoyā dōa?

Nyō fō n n kpá kpalau tōōlea?

34 Nyō fō lezu louzi à sisi

à ibō à n gbēa?

35 Ni loupilεaō gbaε aa dazεu nee?

Aaĩ mō onε wa làa yā?

36 Déme ōnō dà kpōbō'ilεnaεi?

Déme dōa kpà kosawai?

37 Dé ōnō mé kà à lounaaō naoi?

Déme a fō musu olaō yeεlei?

38 Tó a ibòle, būsū giina i gō bèle ū,

būsukōōtēō i nanakōwa.

Lua mé nòbōō kè

39-40 Gōō pō nōōmusuō naalea n tōou,

ge aale nōō kpakpa dào guu,

nime ni toekanéa?

Mme ni to an néō kāaa?

41 Tó gbagbaa néō lé liaaliaa,

aale lezumazi blekēsāama yái,

déme i pōblea kpámái?

‡ 38:31 Amō 5.8

39

1 N tue nɛ'igɔɔ dɔ̃e?

N bana è gɔɔ pɔ àlɛ nɛ'ia?

2 Ni n̄ nɔ mɔ dɔdɔe?

Ni n̄ nɛ'igɔɔ dɔ̃e?

3 Aaɪ kúle aa nɛ'ie,

ɔ an nɛ'iwāwā ì kpále.

4 An néɔ ì gbāakū s̄eu, aaɪ péle,
aaɪ ḡzɛa, aali su n̄ daɔwa lɔo.

5 Déme tò s̄èa zàa'ina gò aziaei?

Déme aà pòlo gbàei?

6 Ma s̄esao d̄ilèè aà bɛ ũɛ,

ma tɔɔle wiside kèè aà kúk̄i ũ.

7 I w̄éle s̄úu ke pɔɔpɔɔe,

ìli gbāamɔnɛdeɔ zɔa mao.

8 Iɔ s̄is̄lɔ keɛle àɔ s̄ɛ weɛle,

ìɔ kpáleke pɔ ísinaci píi.

9 Zùs̄éle a we zikɛnɛe?

A we ì n̄ t̄aaakalɛk̄ie?

10 Nyɔ̄ ba dɔwà aà sa panɛe?

Nyɔ̄ zuudaè aà kpase k̄ɛnɛe?

11 Nyɔ̄ aà náaike aà gbāa zɔɔ yáie?

Nyɔ̄ wei n̄ n̄ z̄i toèe?

12 Nyɔ̄ aà náaike,

aà n̄ pówɛna s̄ése suone zɛue?

13 Taataa ì a ḡàs̄ia poo n̄ pɔnao,

a muua n̄ wàaliana ḡàs̄ia káoo.

14 I gbɛda z̄íle,

ì to ũf̄aa gbepiɔ wā à pipi.

15 Ké wa su k̄esepɛlɛwà à wíwi,

ge s̄èanɔbɔɔ ɔzɔwà líɔ dɔaàguo.

16 Iɔ p̄as̄i n̄ a néɔ,

n̄yɔɔ d̄ɔ se aàz̄ia néɔ no,

z̄i p̄a kea lí kèè ȳaɛ ũo.

17 Asa mi aà gba ɔnɔɔ,

mi aà baa da faadeɔ guuo.

18 Ama tó à pòo à b̄ò n̄ bao,

ì s̄ó k̄ɛɛ, ɔ ì s̄ópi dikpɛna yáalɔ.

19 Mmɛ ni to s̄ó àɔ gbāaa?

Mmɛ n̄ b̄ángasa p̄ɛp̄ɛè aà waawaa?

20 Mmɛ ni to aàɔ v̄iv̄i lán kwawaa?

Aà pɔbɔa a n̄íu k̄ɔfi ì to v̄ia n̄ kú.

21 I a gbá pálep̄alɛ guzulɛu,

ì pɔnake a gbāa yá musu,

ɔ ì gé dai z̄iḡɔɔle.

22 I pɔ pɔ w̄i v̄iakèè yáalɛ,

sõ lí kēaàguo,
 ìli pòbòzàke fēndaεο.
 23 Ka ìb kōfike gbàlau aà musu,
 sōmpεεε ní sōn gésedeo ì τεκε.
 24 Tó wà zìmò pè,
 ìliò azia dakii dōo,
 ìb tòλε gbē ìb vīvī,
 ìb κε sēεεεεεε.
 25 Tó wà kuupè,
 ì pòbò a níu à mè ēhēε!
 Ìb zī íanasεεε za zázā
 ní dōaanaò kōfī gbāao ní kúkuakeao.

26 N ònò mé tò bleaa ì vua
 à a gāsia poo à gé γεοmidòkii oia?
 27 Mmε ní dilε yāamusue
 aàli yàakpa, i a sakpe da musua?
 28 Ìb ku gbε musu, we ì iu,
 ì pe gbè misonawa a aafia'ekii ũ.
 29 Za we ìb pòblea gwagwau,
 ì pòò wépa kāaa.
 30 Au mé aà néò pòblea ũ,
 gu pò pòγε kuu, ìb ku weε.*

40

Gbēnazina li fṣ Lua bḕebòo

1 Ǿ Dii èa ò Yobue:
 2 Ma Gbāapiide,
 níyṣ ma tàae e ò ma gba laaia?
 Luabḕebona, yázāsia sa.

3 Ǿ Yobu wèwà à mè:
 4 Má pœ ũo, kpelewa má wemai?
 Sema mà òku ma léwa bàasio.
 5 Ma yā'ò gēn doe, má εa o lóo,
 má ò gēn pla se, má a zási lóo.

6 Ǿ Dii èa yā'ò Yobue zàa'iana guu à mè:
 7 Sòuke lán gōsawa,
 má yālalama, ní wea.
 8 Nyṣ láka ma yákea a zéwaa yā?
 N ye ò yá'ikpaa, n yāna bò yā?
 9 N gāsa gbāa kāmawaa?
 N lóo a fṣ gu dee lamawaa?
 10 Zṣòke ní kíakeo da nòamblebòò ũ,
 gawi ní bεεεο da ulada ũ.
 11 N n pofḕbòbò má,
 waladeò gwa ní wεpāsio, widamá.
 12 Waladeò gwa ní wεpāsio, ní ní lao,

* 39:30 Mat 24.28, Luk 17.37

5zōmá gu pó aa kuu,
 13 ní ní vīle tēenau píi,
 ní pó fi ní oawa miau,
 14 mí gbasa mà n sáaukpa,
 ké n fō n zīblè ní n ɔplaaɔ yáí.

Dalagɔɔ

15 Dalagɔɔ gwa,
 máme ma aà kè lá ma n kewa.
 I sē ble lán zuwae.
 16 Aà yēēē ku aà wokpēē,
 aà gbāa ku aà kutelenawae.
 17 I a vlá poo lán sede líwa,
 aà gbala kí de lán bataɛawae.
 18 Aà wáɔ de lán mɔgotēwa,
 aà meguɔ de lán mò gowa.
 19 Aà zōɔ mé de pó bēē pó má kèɔla,
 mapi aà Kena ma fēnda kèè.
 20 Gbèsisibó mé aà ble'ekíi ũ,
 we sēanɔbɔɔ í kòɔ'ou píi.
 21 I wúle íu kòɔwēē zíe,
 ìɔ ye feeu dāna guu.
 22 Kòɔwēē ue í daaála,
 swagbalalaɔ í kákaaála.
 23 Baa tó swa gbakàka, ìli leelekeɔ,
 tó Yuudē isukaa lé aà lé lé, ìli deeo.
 24 Nle e wa fō wà aà wé wíwi, wi aà kũ nēe?
 Nle e wa e kōnikèè, wi aà ní fō yà?

Kwāsa

25 Nyɔ fō kwāsa kú ní kokoao n gále n bɔde?
 Nyɔ fō ba dɔ aà lénawae?
 26 Nyɔ fō bà leena ká aà níue?
 Nyɔ fō n aà letā zíe fō ní kúlaoe?
 27 A awakpakpanēe?
 A yá nana onēe?
 28 A ledoukennɔ
 n a se n zɔ ũ e a wēni léu nēe?
 29 Nyɔ kòɔ'odó lá wí o ní bāowae?
 Nyɔ ba dɔwà n kpa n nenɔenaɔwae?
 30 Laatanaɔ kwāsapi tɔemáe?
 Laayianaɔ aa aà tōnɔnakekōe?
 31 Nyɔ fō n aà pápa ní saao n aà baa fōe?
 Nyɔ fō n aà mi ke yáiyai ní sōnaoe?
 32 Wēle ɔkāwà n gwa!
 Dēepi a sānguo,
 nýɔ si a síawa lɔ.

41

1 Tó nle e nýɔ aà kũe,
 nle nzía sāsāe,

tó n wesiaàlɛ, n̄yɔ̄ gɔ̄ zɛ s̄aiiɛ.

² Lá gb̄ɛ wɔ̄ i ka à to aà go a tiao,
démɛ a f̄ɔ̄ zɛ ma aɛ s̄i?

³ Démɛ a f̄ɔ̄ ma le à o ma fiaboɛi?
Pó kú dúniau píiá ma p̄ɛ.

⁴ Má gí kw̄asapi gbáɔ̄ yā'oio
ge aà ḡsake ge aà kefenke.

⁵ Démɛ a f̄ɔ̄ à aà tɛɛ woloi?

Démɛ a we àasina kaɛi?

⁶ Démɛ a we à aà lé w̄ɛaai?
Aà swaa aà lé pà mé a kai ví.

⁷ Aà tɛɛ dɛ lán s̄ɛngbaɔ̄wa aà kpɛsɛa,
a daaia s̄alala f̄onasai d̄òdò.

⁸ Aà tɛɛpiɔ̄ nanaak̄ɔ̄wɛ,

baa íana lí ḡɛk̄i euo.

⁹ Aa pépɛak̄ɔ̄wa gíúgiúɛ,

aa k̄ɛaaak̄ɔ̄wa vío.

¹⁰ Tó à nisà, gu ì puɛ,
aà wé dɛ lán íat̄ɛ bilɛa k̄ɔ̄k̄ɔ̄wa.

¹¹ Tévua ì pípi aà léu,

tekɔ̄na ì b̄ɔ̄lɛu.

¹² Súɛɛ ì b̄ɔ̄lɛ aà níu
lán lá ísi té p̄ɔ̄ wà oo d̄iwa súɛɛwa.

¹³ Aà lé'iana ì to s̄is̄iɔ̄na t̄ɛɛ,
t̄ɛɛpiɔ̄ ì b̄ɔ̄ aà léu.

¹⁴ Aà gb̄aa ku aà waaue,

gb̄é p̄ɔ̄ kp̄aaúaan̄ɔ̄ píi ì tolootooɔ̄ɔ̄.

¹⁵ Aà báasi ì didik̄ɔ̄a,

ì nawà gb̄áugb̄au, ìli deeo.

¹⁶ Aà k̄ua gb̄aa lán gb̄ɛwa,

lán w̄isilɔ̄gb̄ɛdawa.

¹⁷ Tó à f̄ɛɛ, s̄i ì k̄ɛ n̄ɛḡɔ̄naɔ̄gue,

aaí kp̄ákpak̄ɔ̄a aaíɔ̄ kua ḡɛk̄iwa.

¹⁸ F̄ɛnda p̄ɔ̄ wa l̄ò píi, ìli b̄ɔ̄wàò

ge s̄ɔ̄na ge ka ge saa.

¹⁹ I m̄osi dile lán ḡawatonawɛ,

m̄ogot̄ɛ ì d̄ɛ lán lí mùaawa.

²⁰ Ili bàalɛ kaɛo,

gb̄ɛma gb̄ɛ ì d̄ɛ lán ésemisinawɛ.

²¹ Iɔ̄ go gwa lán s̄ɛ ḡiiwɛ,

s̄ɔ̄na k̄ɔ̄fi ì d̄ɛ yaalɔ̄yā úɛ.

²² Aà gb̄ɛɛ tɛɛ dɛ lán z̄akologbawɛ,
a ia ì tɛ b̄ɛɛau lán z̄usoon guwib̄ɔ̄wa.

²³ I í bilɛ títiu lán í piaouwa,

ì ísipi ya lán nísi ikpaawa.

²⁴ I seena ì tɛ aà kpɛɛ,

ìsipi ì ya aà kpɛ p̄uuu.

²⁵ Aà s̄aa kú dúnia guuo,
ma p̄kɛaɔ̄ guu òmɛ vía vío.

²⁶ I pọ́ pọ́ aalẹ e wa kaọ dilẹ pǎe,
 ̣me n̄ọ t̄deọ kía ũ.

42

Yobu misilẹa Luac

¹ Ǿ Yobu ò Diiẹ à mè:
² Má d̄s ké n̄ȳs f̄s yápii ke,
 nili fu yá pọ́ n̄le yáwao.
³ N mè déme lé zez̄s ̄n̄ce d̄saii?
 Sianae, ma yá pọ́ má a gbad̄so ò,
 yáb̄nsae pọ́ de ma d̄sala.
⁴ N mè mà swákpa, n̄ȳs yā'o,
 n̄ȳs yālalaa, mí wema.
⁵ Ma n yá mà n̄ swáo yāae,
 tiasa ̄s ma wes̄nle.
⁶ Ayāmeto ma sakà maziagu,
 ma n̄selile z̄slea bùsuu tufua.

Dii ẹa Yobu zed̄a

⁷ Dii yá beeọ oa gbea à yā'ò Temani gbé Elifazae à mè: Ma pọ́ pànzi n̄ n gbé gb̄eọn plaọ,
 asa i ma yā'o a zéwa lán ma zòblena Yobuwao. ⁸ A zuswana se mèn sopla n̄ sāsakaoo mèn
 sopla, à gèd ma zòblena Yobu kíi, í sa pọ́ wí a pọ́ kát̄eu à tékū oò, ma zòblena Yobu i wabikeé.
 Má aà wabikea sí, má kéé á s̄ũkewao. I ma yā'o a zéwa lán ma zòblena Yobuwao. ⁹ Ǿ
 Temani gbé Elifaza n̄ Sua gbé Bilidadao n̄ Naama gbé Zofaao ge kè lá Dii ònéwa, ̄s Dii Yobu
 wabikeané s̄i.

¹⁰ Yobu wabikea a gb̄enaone gbea Dii tò à sù a pá ziu. A ẹa à pọ́ pọ́ a v̄i yāa kǎfiè lee pla.
¹¹ Aà v̄i n̄ aà d̄aunaọ m̄ò aà kíi píi n̄ aà gbé d̄s̄aọ píi. Aa p̄obl̄eaàn̄ọ a be, aa sósobi k̄eaàn̄ọ, aa
 aà n̄se n̄iniè yá pọ́ Dii ȳiawà píi musu. Ǿ an baade aà gbà ánuusu n̄ vua t̄aanao m̄endodo.
¹² Dii ẹf̄aaike Yobue gb̄ez̄ã de a káaua. A s̄aọ v̄i m̄en òaas̄s̄o lee ḡeọ m̄endosai (14.000),
 yiongoọ òaas̄s̄o lee soolo (6.000), zuọ òaa kwi (2.000) n̄ zàa'inaọ òaa s̄o (1.000). ¹³ A neḡs̄e
 i gb̄eọn sopla n̄ nen̄ceọ gb̄eọn àās̄ lo. ¹⁴ Aà nen̄ce s̄éia t̄ón Yemima, * a plaade t̄ón Kasia, † a
 àās̄de t̄ón Kelenafu. ‡ ¹⁵ B̄usupi guu píi n̄ce ku a maa kà Yobu nen̄cepiọwao. An mae n̄
 túbi d̄ilené n̄ n̄ d̄āce.

¹⁶ Yobu taasik̄ea gbea à kè wè basoplae, à wes̄i a t̄ũnaọ n̄ a síwenaọ n̄ a s̄kpaeole. ¹⁷ A
 zik̄ù táotaoe, ̄s à ḡà.

* 42:14 Bee mè felena. † 42:14 Lí ḡinana t̄. ‡ 42:14 Bee mè kiop̄ena.

SOŪ

Yá pò kú láε bee guu

Soũá wabi mèn basoplakwi pò Isailiò kè Luawaone, mé aai si le ũ ní pò'òbna, mé Yesudeò lé zíkèò e ní a gbão.

Soũ lá kpaalea leε soœ. Le pò Davidi dàò ku we dasi (51-65, 67-71) bee gbεa Kole buiò leò (42-49, 84-88), Asafa leò (73-83), kíablea leò (93-99), gea Yelusaleũ leò (120-134).

Soũ buiò dasi maamae:

Le pò aai Dii tòbò aà zòkε ní aà maakeo yá musuò: 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113-114, 117, 135-136, 145-149

Dii kiblea leò: Dii mé kía ũ: 47, 93, 96-99

Kíablea Soũ, wabikea kíaε ge kía wabikea: 2, 18, 20-21, 45, 72, 89, 101, 110, 144

Gεa Dii kpéu leò: 15, 24

Gea Yelusaleũ le pò Isailiò ì si gòò pò aale gé dikpekεi we: 84, 91, 121, 122

Siona leò, aale gu pò Dii sè wà a kpé dɔu Yelusaleũ tòbò: 46, 48, 76, 87, 132

Waaso Soũ: 14, 50, 53, 75, 81, 95

Soũ pò ì yádada luanaaikenaone: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133

Gbé pò aale pòsia ke aale Lua sisi ní yá'oma guu Soũ: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137

Lua gbéò wiileawa yá'ia ge ìadama ge gudε ge gyã ge zìzòkε yá musu leò: 5-7, 13, 17, 22, 25-26, 28, 31, 35, 38-39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63-64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143

Lua sáaukpaa ké ì ní suaba ge ì duunakēmá yái: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118

Pona ní aafia pò luanaaikenaò vî leò: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139

Yesu Soũ lesi Maaku 14.26 guu, mé à Soũ yá'ò a yádanε guu (Maa 12.10, 36) ní aà wabikeaò guu (Maa 15.34, Luku 23.46).

Soũ guu wà d̀aa wà Kilisi yá'ò ní taasi pò a keò (22, 69). Wà aà b̀a gau yá'ò l̀ ní aà taa luabe yáo (16, 110, 118). Wà Soũ lá yáo ò Lua bàakuarínò gbεzã lác guu de gèn basòla.

Isailiò wabikea, Yesu wabikea, Yesude káauò wabikea (Zin 4.24-26), Soũ de lá pò Yesudeò ì lousisiò ũ e ní a gbão.

LA SEIA

1

Soũ 1-41

Báaade

¹ Báaaden gbé pò lí gbēvãio ledama mao ũ.

Ili duunkenao zé seò,

ìli zòle ní gbé àlafikenaò.

² Dii ikoyã mé ì kaaàgu,

ìò làasookεwà fãanε ní gwãasinao.

³ A de lán lí pò wa bà swa saewa,*

a lá lí giigagao, ìò ne'ì a gòowa,

yá pò ì ke píi káfia vî.

⁴ A de màa ní gbēvãio.

Aa de lán ése úa pò ìana ì sélewaε.

⁵ Beewa gbēvãio b̀ maa yákpalekegòzìo,

* 1:3 Zel 17.8

duunkenaṽ ze gbẽmaaṽ saeo.
⁶Dii ì zemikū gbẽmaaṽne,
 gbẽvāiṽ sṽ, an zé mipè kaalewa.

2

Kia pṽ Lua kpà

¹Bṽyāi bui ní buio lé zṽakai?
 Akea wàle lé pā kpaāi?
²Dúnia kíaṽ lé zì sṽuke,
 kpalablenāṽ lé kāaa Dii
 ní Kía pṽ a kpàozì.*
³Aale me: Wà ní mṽdaonaṽ kékē,
 wà ní ba polowá.

⁴Dii lé ní àlafike,
 zṽlea musu àle ní yáalo.
⁵A palamá ní pṽfēo,
 aà kpēne ì to vīa ní kú.
⁶A mè a a Kía kpà
 a gbèsìsì Siona musu.

⁷Má yá pṽ Dii dīlemeṽ o à mè:
 Ma nén n ũ, n Maen ma ũ gbā.†
⁸Wabikea, mí n gba bui píi,
 mí dúnia gola síiṽ kpama n pṽ ũ.
⁹Nyṽ kiblemá ní mṽ gopanao,
 níyṽ ní wíwi lá wí gè oo wiwa.‡

¹⁰Kíāṽ, à ledamaṽ bee ma,
 dúnia kpalablenāṽ, à ṽnṽkū sa.
¹¹A zṽble Diiṽ ní vīakeaèo,
 à kúle bùsu seè ní lualuaṽ,
¹²ké aà pṽ su fēázi à gaga zéuo,
 asa aà pṽ ì pa kándoṽ.

Báaaden gbé pṽ nàaàzi ũ.

3

Lezua Luazi ibeṽyá musu (2Sam 15.13-17)

¹Le pṽ Davidi dà gṽṽ pṽ à bàalè a né Abisaloṽe.
²Dii, ma wèleo die fá,
 gbé pṽ íbelesèmanṽṽ dasi.
³Wàle ma yā'o dasi,
 wàle me Lua a ma suabao.
⁴Mpi sṽ Dii,
 níle ṽliamazi sèngbao ũ,
 ma gawin n ũ,

* 2:2 Zin 4.25-26 † 2:7 2Sam 7.14, Mat 3.17, Zin 13.33, Ebe 1.5, 5.5 ‡ 2:9 Zia 2.26-27, 12.5, 19.15

ni to ma mi àṽ daa ía.

⁵ Mi lɛzu Diizi,
í wea za a kpéu gbèsí sí musu.

⁶ Mi wúle i'ò ní a nao,
mi vu aafia, asa Dii mé ma ũ.

⁷ Gbēɔn òaasɔsɔ lɛɛ kwi lé ma wɛ,
kási mili víakɛnéo.

⁸ Fɛɛ Dii,
ní ma íbɛɛɔ lɛgbɛɔmble,
ma suaba ma Lua,
ní gbēvāipɔ swaa é'ɛ.

⁹ Dii mé í gbé suaba.
Báaada n gbéɔgu.

4

Wabi oosi kɛa

¹ Davidi lɛ. Wí sí ní mɔɔnlɛaɔɛ.

² Tó ma n sisi, wea Lua ma Zennɔde.
Tó má yeelɛa, ni ma gba dɛɛpookíi.
Wēnadɔmɛɛ, ní ma wabikɛa ma.

³ Gbéɔ, á zɛ widaa ma Lua gawidewɛ bɔɛ ni?
Í ye pɔpāɔzi, íɔ tɛ táaɔzi.

⁴ Aɔ dɔ́ kɛ́ Dii a gbéɔ díle adoa,
tó ma aà sísi, a ma yāma.

⁵ A kpakpanaga, ásu duunakɛɔ,
à làasookɛ á wúlekíi, í níle.

⁶ A sa pó de à o o,
í Dii náaikɛ.

⁷ Dasi í mɛ: Déme a èfāaikewēi?
Wá wegwa Dii, báaadawágu.

⁸ Baa tó pówɛna ní vɛɛɔ díńzi,
pɔna pó ní dāmɛɛ ma sɔu de ní póa.

⁹ Mi wúle i'ò ní a nao kau,
asa Dii, níme ni to màṽ ku dɔdɔa.

5

Wabi kɔɔ kɛa

¹ Davidi lɛ. Wí sí ní kulepɛaɔɛ.

² Swákpa ma yái Dii,
laaidɔ ma yāwaaipaawa.

³ Ma Kía, mále wiilema,
ma Lua, mále wabikɛma.

⁴ Dii, ni ma yāma gufɛnɛ,
mi a yáɔ dɔdɔnɛ kɔɔ,
ma wé íɔ dɔnzi.

⁵ Luan n ũ, ní ye vāizio,
nili gbēvāi díleɔ.

⁶ Ziakãfina lí e zè n aeo,
 ní za vãikenaogú píie.
⁷ Dii, ni eedeo midé,
 ní ye gbēdenao ní gbēblenao gíyãio.

⁸ Mapi má gē n ua n gbēke zō yáí,
 má kúle n kpēle mà misiilene.

⁹ Dii, d̄aamē n náai yáí,
 zepoomē ma dādānao yáí.

¹⁰ Asa an yāe náai v̄io,
 aai lenakasa gbēone.
 An n̄se de lán kaad̄embewae,
 gbē òkpaa yá k̄ò ní s̄ou.*

¹¹ To yá z̄lemá Lua,
 to aa ozu nízia wéu.
 N ní yá n aē an t̄aae dasio yáí,
 asa aa ḡi n yāmaie.

¹² To gbē pó n̄a n kpeo yáalo,
 aai wiile ní p̄nao gopii.
 Oku gbē pó yenziola,
 aai v̄i aao k̄ēaa n yá musu.

¹³ Dii, ni báaada gbēmaoogu,
 n year̄izi ì k̄edar̄izi.

6

Wiile Luawa

¹ Davidi le. W̄i sí ní kúleaoe.

² Dii, nísu ma lele ní kp̄neoo,
 nísu ma toto ní p̄kūmaoo.

³ W̄ēnad̄mē Dii,
 ma ḡo déedeenn̄e,
 ma gbágbá Dii, asa ma wá lé w̄ie.

⁴ Ma p̄o yá dúuduue, Dii,
 níȳo d̄omale b̄oe ní?

⁵ Ēa n̄ ma misi, Dii,
 ma suaba n gbēke yáí.

⁶ Asa gē lí e lem̄ama lo,
 w̄ili n t̄asile miauo.

⁷ Ma w̄ēnakè ma kpasa,
 ma m̄ib̄o ì gá ní w̄é'io,
 ma w̄ulek̄i lo níe e gu gē d̄oð.

⁸ Ma w̄é lo b̄o b̄o ní p̄osiao,
 lo wo, ké ma ib̄e d̄asi yáí.

⁹ A go ma k̄i v̄aikenaogú,*
 asa Dii ma olo mà.

¹⁰ Dii ma wiile mà,

* 5:10 Lom 3.13 * 6:9 Mat 7.23, Luk 13.27

Dii ma wabikεa si.

¹¹ Wí a ma ibεεo kũ píi,
aa gõ bíli guu,
aa fua kándo, aai kpekpa.

7

Yanakpaa, Dii!

¹ Le pó Davidi sí Diiε Bēyāmεε bui Kusi yá musu.

² Dii ma Lua, ma nanziε,
ma suaba ñ ma bɔ gbé pó pèlemaziɔ ɔzi.

³ Tó màa no,
aa ma taitai lán nòomusuwaε,
aa ma kékékɔεε,
gbēε a ma misio.

⁴ Dii ma Lua, tó ma tàækèε sɔ,
tó ma ɔ ku yāvāiu,

⁵ tó ma vāikè ma gbédeεε,
ge tó ma gbāamò ma wèlεε pā,

⁶ ma ibεεpi pélemazi aà ma kú,
i ɔzɔa tɔlε,
i ma tó vīlε bùsu'ūfāau.

⁷ Fεlε zε ní pɔfεo Dii,
fεlε kpēnεbɔbɔ ma ibεεɔwa.
N n mε sé, ma Lua,
ní yágɔgɔ a zéwa.

⁸ To gbéɔ kāanzi,
ní kiblemá kua za musu.

⁹ Dii, ni yákpalekε ní gbéɔ.
Dii, to yá bɔmanɔ na ma yázεde léu,
Musude, kemεε ma nòεpua léu.

¹⁰ Lua, ní mε ní maa,
ni nòε ní láasooɔ yɔε.*
Gbēvāiɔ pásikεa midε,
ní gbēmaaɔ gba zekli.

¹¹ Lua Musude mé ma sèngbao ũ,
ì nòεmaadeɔ suaba.

¹² Lua ì yákpalekε a zéwa,
ì to yá àɔ zɔlémá gɔɔpii.

¹³ Tó gbé i nòselileo,
Lua ì a fēnda lekε, ì a sá ká.

¹⁴ I a ka gbaè,
ì a gɔkεbɔ pó ì ga inéɔ kekε.

¹⁵ Gwa, vāi ì nɔdɔ gbépiu,
ì yádɔnwεia nɔsi à ne'ìè ege ũ.

¹⁶ I eyɔ gbéɔne zázā bai ũ,

* 7:10 Zia 2.23

ĩ zu ε πό a yòpi guu.

¹⁷ Aà yádɔnweia a wi aà musu,
aà gbé̃ wɛtāa a sɔaa aà miwa.

¹⁸ Má Dii sáaukpa aà maake yáí,
má Dii Musude tɔbɔ ní lesiao.

8

Lua zɔ̃ke oa

¹ Davidi le.

² Dii wá Dii, n tɔbò dúnia guu,
n gawi bò gupuau musu.

³ N dà néfēnenaɔne ní né yɔ̃minao
aa n táasile,*
ké n ibeεɔ ní n wèleɔ níle yáí,
n mɔakanaɔ lé i gɔ̃ kpaaua.

⁴ Ké ma n zĩ gwà musu,
mɔvua ní saana πό ní pèpe weɔ,

⁵ ma mè bón gbēnazina ũ an yá ɔ̃ dɔngui?
Bón ní ũ ni laaidɔmái?†

⁶ N aà kè kēsāa malaikaɔzi gɔ̃pla,
n aà kpà kpalau ní gawio ní beεεo.

⁷ N tò à iko vĩ πό πό ní kèɔwa,
ní tò póp̃ii mis̃ilè,‡

⁸ s̃ao ní zuɔ ní s̃ēanɔbɔɔ píi,

⁹ b̃ao ní kpɔɔ ní πό πό kú ísia guuɔ.

¹⁰ Dii wá Dii, n tɔbò dúnia guu.

9

Lua sáaukpa kè i yákeke gbé̃ne yáí

¹ Davidi le.

² Dii, má n táasile ní ñsɛmɛndoo,
má n yābɔnsaεkeεɔ kp̃awakené.

³ Má pɔnake, má yáalɔ n yá musu,
Musude, má n tɔbɔ ní lesiao.

⁴ Ma ibeεɔ ĩ kpekpa,
aaĩ gēmbɔle aa gaga n aε.

⁵ Asa n zεmanɔ, n yānakp̃aa,
zɔ̃lea n g̃inaa n yāg̃ɔ̃g̃ɔ̃ a zéwa.

⁶ N buipáleɔ lèle,
n gbēvāipiɔ m̃ɔnzɔ̃,
n ní tó dè m̃ɔm̃ɔ.

⁷ N músi láasai kp̃a ma wèleɔzi,
n ní wéleɔ kwè,
an yá dɔ gbēegu ɔ̃o.

* 8:3 Mat 21.16 † 8:5 Soũ 144.3, Ebe 2.6-8 ‡ 8:7 1Kln 15.27, Efe 1.22, Ebe 2.8

8 Dii ì kible gɔɔpii,
à a kpala òlè yákpalekea yáí.

9 A yákpaleke ní dúnia gbéó súsu,
a kible buiɔwa a zéwa.

10 Dii mé ulékii ũ
gbé pò wàlè gbāamɔnɛɔnɛ,
a ðené aafia'ekii ũ taasikegɔɔ.

11 Dii, gbé pò n tó ðò n náai ví,
nili n aeyanaɔ vūaaɔ.

12 A lesi Diiɛ, àlè kible Siɔna,
à aà yákeɔ kpàwake bui píiɛ.

13 Asa yá lí sāaaguo,
ì tɔsi gbēðenawa,
ì taasideɔ wiileɔ yāda.

14 Gwa lá ma ibeɛɔ lé ìadaa, Dii,
wēnadɔmɛɛ, ní ma bɔ ga lézi,

15 mí lémama Siɔna bíibɔlɛu,
mí pɔnake ké n ma suabà yáí.

16 Buiɔ sí ɛ pò aa yòu,
an gbá zù ba pò aa kpàu.

17 Wa Dii ðò ní yákpalekea a zéwaɔɛ,
ì to gbēvāi yákeɔ labadaaàla.

18 Gbēvāiɔ ì ta bedau,
bui pò aali Lua yādaopiɔ.

19 Wēnadeɔ yá a sāaàgu bauo,
taaside wɛɔaaàzi láaa vío.

20 Fɛlɛ Dii,
ńsu to gbēnazina n gā flo,
bui píi kāaa, ní yákpalekeńɔ.

21 Dii, to vía buiɔ kú,
ké aa e ðò wa ðe gbēnazinaɔ ũ.

10

Lua yáḡḡḡa ní gbéó wabikeɔ

1 Dii, bóyāi ní zea zāzāi?

Akeɔ ní ulené taasikegɔɔzi?

2 Gbēvāi ì gbāasaide wɛ wala guu,
ì kɔnikɛɛ, ì aà kú.

3 Gbēvāi ì a pɔnideɔ ìanadā,
ì bíide sáaukpa, ì Dii tɔbēesi.

4 Gbēvāi wala mé tò ìli Dii aeyao,
a Lua làasoo vío.

5 Yá pò ì ke píi ì bɔè maaɛ,
ì azia káfi, ìli n ikoyā dao,

ì lesuikε a ibεεwa.

⁶I me á kpaguao,
áo ku pɔnau taasikesai gɔɔpiie.

⁷Ɛε ìɔ dɔ àà léu
ní gbékaaó ní yāpāsío,
yāɔnweia ní yāvāio mé àà lé pà.*

⁸I naale yāesaideε wénkpe,
ké à e àà de asii guu,
ì mi'ide kpákpa gusaena.

⁹I naale gbéɔne asii guu lán nòomusuwa,
ì naale lákpeu à e yèessaide kú.
Tó à àà kù, ì àà gále ní a bao.

¹⁰Gbé pó a le a kù gò wúlea yèmeε,
gbāa mé àà nè.

¹¹Gbēvāipi ì me Lua a yá fān vīo,
ì ɔku a wéwae, ìli gu'eo.

¹²Dii, fεε mó ní n gbāao,
Lua, ñyɔ yèessaideɔ fānke.

¹³Lua, bóyāi gbēvāi ì dóennɔi?
I o a sɔ guu ñyɔ ìadawao.

¹⁴N beeo ni e sáasá,
ni gbéɔ yā'ɔma ní ní pɔsiao yāda,
ké ñ e ɔdaumá.

Yèessaide ì azia kpama,
tone pó gwana vīo dɔnlɛden n ũ.

¹⁵Gbēvāi ní gbé pāsío gāsí éné,
an vāi pó aale e wa dɔo wí ní musu.

¹⁶Dii ìɔ kible gɔɔpii,
àà yādansaio midε àà būsuu.

¹⁷Dii ì yèessaideɔ wabikεa ma,
ì ní gba sɔ, ì swāɔ ní yái.

¹⁸I ze ní tone pó gwana vīo
ní gbé pó wàle ìadamáo,
ké gbēnazina pó de būsuti ũ su to sɔ kéngu loo yái.

11

Sɔdilea

Davidi le.

¹Ma na Diizi.
Bóyāi ále omεε mà vua
mà ta gbε musu lán bāwai?

²A vāikεnao gwa, aa kakpà sáa,
aa gusaε yémá aa sá gà,
aa kakpàle nòsemaadeɔwa.

³Tó felεkaa yāmikpale gbòo,

* 10:7 Lom 3.14

gbẽmaaɔ kea ni?

⁴ Dii ku a kpéu,
a zɔ́lea báawa musu we.
I wɛpá gbẽnazínaɔla,
ì wékpaleńzi.

⁵ Dii ì gbẽmaaɔ táasika,
āma a za vāikenaɔgu
ń gbé pó yāpāsí ì kené naɔ.

⁶ A teyɔ́ ń ìatēgbɔo kwe vāikenaɔwa,
ílan wāa mé aɔ de ń baa ũ.

⁷ Asa Dii ì yáke a zéwa,
yákea a zéwa ì keè na,
gbẽmaaɔ wesiaàle.

12

Gbẽnazina bẽbo

¹ Davidi le. Wí sí ń kúuleaɔe.

² Ma suaba Dii!
Asa gbẽmaa ku bo,
náaide làa gbẽnazínaɔ guu.

³ Baade ì ɛeto a gbédeeeɛ,
ì lena keè ń nòsememplao.

⁴ Dii, lenade gyawi
ń gbé pó ì azía se lesio.

⁵ Aaí me ń lé mé a tidɔ gbéa,
wa mé wa ń lé ví,
démɛ a kiblemái?

⁶ Gbé buseɔ wetāa
ń wɛnadeɔ aukɛao yái,
Dii mè á fele sa,
á ń gba bókíi pó aale a nide.

⁷ Dii yá sãa vío,
a de lán ánuusu pó wa yò mua téu
wa bàasa gɛn soplawa.

⁸ Mpi Dii, ńyɔ́ wá dǎa gɔɔpii,
ńyɔ́ wá sí gbé bee taaɔwa.

⁹ Tó gbéɔ yābɛɛ kù ɔplapla,
gbẽváiɔ bo be ń yòɔo gupiiuɛ.

13

Lezua Luazi

¹ Davidi le.

² E bɔɛ, Dii?

Ma yá aɔ sãangu gɔɔpii yá?
N mikpe aɔ dɔamɛɛ e bɔɛ ni?

³ Máo dǎɛka ń ma làasooɔ e bɔɛ ni?
Ma pɔ bo sia lá gu lé dɔ,

ma ibεε aɔ gbãablea e bɔε ni?

⁴ Dii ma Lua, ma gwa ní ma yāma.

Ma oa weemεε,

ké másu ga i oo yáí,

⁵ ké ma ibεε su mε a tidòmalao,

ké ma wèlεo su pɔnake ma fua yá musuo.

⁶ Mále n gbēke náaike,

ma pɔ na ké rýɔ ma suaba.

Má lεsi Diie,

asa à yāmaakèmεε.

14

Misaide yá'oa

(Soũ 53)

Davidi lε.

¹ Misaideɔ ì o ní sɔ guu Lua kuo.

Aa òɔkpà, an yākea vāi,

yāmaakεna kú ní guuo.

² Za musu Dii ì wéte gbēnazínaɔzi,

ì gwa tó gbēe ɔno kà a kíi wεεlea.

³ Aa sàsā pii, aa gò dòsai míomi,

yāmaakεna kuo, baa do.*

⁴ Vāikεna wé lí gu'eo lé?

Aaí ma gbéɔ mómɔ lán úwa,

aali lεzu Diizio.

⁵ Gwa, vīa a ní kú we maamaa,

asa Lua a ze ní gbēmaaɔ.

⁶ Vāikεna ì kpa taasideε a pɔeãu,

kási sɔ Dii mé taaside ulékíi ũ.

⁷ Lua, bɔ Siɔna mɔ n Isailiɔ bɔ!

Tó Dii sù ní a gbéɔ ní pá ziu,

Yakɔbu buiɔ pɔnake,

Isailiɔ yáalɔ.

15

Luayāmana yá'oa

Davidi lε.

¹ Dii, déme zεvī à gē n uai?

Déme a fɔ àɔ ku n gbèsisí musui?

² Gbé pɔ ì ku tàaesai,

mé ì yāke a zéwa,

mé ì síana'o ní nòsemendoo.

³ Ili yāɔ gbēewao,

ìli tàaeke a gbédeεεo,

ìli a gbēdo s̀s̀s̀o.

* 14:3 Lom 3.10-12

⁴I saka luayãdansaigu,
 ì luayãmanaɔ kpela.
 Ili a legbẽa lilɛo,
 baa tó à kèè zĩ'ũ.
⁵Ili òa sãané à a igbàò,
 ìli bɔ gbé pɔ a yá kú kpe ɔsãsa yáio.

Gbé pɔ ì ke màa a kpagua bauo.

16

Naa Luazi

Davidi le.

¹Ma dĩa Lua,

níme ma nanzi.

²Má ò Dii ma diin n ũ,

níme ñ ma aafia ũ.

³N gbé pɔ kú ma bùsuuɔ
 mé de gawide pɔ ì kamaguɔ ũ.

⁴Gbé pɔ aai wã gé tãa kíio
 aai yá'õma kpá ñziãziã.

Má sa'o'i tóleñnoɔ,

wa ñ tãaɔ tɔ ma ma léuo.

⁵Dii, n ma ka ma baawa,
 ma wēni ku n ɔziã.

⁶N kɔɔ dãmɛɛ gumaau,
 gba pɔ ñ dãmɛɛ kãmagu.

⁷Má Dii táasile ké ì ledaa,
 baa gwá ì to ma sɔ ma gba laai.

⁸Miɔ Dii e ma wéu gɔɔpii,
 lá a kumanoɔ, má kpaguao.

⁹Bee yáí ma pɔ ì na,
 ma nòse ì yáalɔ,
 ma wé òi ì ma mɛ aɔ ku aafia.

¹⁰Asa ñyɔ ma to miauo,
 ñyɔ we n yãmana yaikɛo.*

¹¹N ma ka wēni zéwa,
 n kíi pɔna ì pɛɛau,
 pɔmaɔ ku n ɔzi gɔɔpii.†

17

Wabikɛa

Davidi wabikɛa.

¹Dii, ma yãma,

asa ma yá naɛ,

swãɔ ma wiileai,

ma wabikɛa ma,

asa mále ke ñ mɔafilioo.

²N kíi má yãna eu,

n wé lé yá pɔ zɛvĩ e sãasã.

* 16:10 Zin 13.35 † 16:11 Zin 2.25-31

³ N ma sũ gwà, n wétəmazi gwá,
n ma tàasikà, ni yãe eao,
asa ma zεò ma lé a ma kalikεo.

⁴ Mili té gbēnazina yãεαozio,
mili gbé pāsio ɔlesεo.

⁵ Ma be n zéu súsu,
mi pãale n yáεo.

⁶ Mále lezunzi, asa nýõ wea.

Lua, swáεε ma wabikεai.

⁷ N n gbēke bɔnsae kemεε,
gbé pó nanzio bɔ ní ibεεɔ ɔzi.

⁸ Laaidɔa lá ní wébesianawa,
ní ma sɔb n kúlukulunau.

⁹ Ma si gbēvãi pó aai ñadaaɔwa,
ma ibεε pó liaamazipio.

¹⁰ Aali gbēε wegwao,
an lé i yõ yã'o.

¹¹ Aa pèlemazi aa ñamazi,
aa webiia ké aa e ma pále zíε.

¹² Aa ye ma taitai
lán nòomusu nɔandɛnawa,
lán nòokusi pó naalea gusaɛnawa.

¹³ Dii, fεε daníε, ní ní kwé,
ma si gbēvãipiowa ní n fēndao,

¹⁴ ma bɔ gbépio ɔzi ní n gbãao.

An baa ku dúniãε bee guu,
an àizεε ɔ diñzi, an néɔ i ká,
aai pó pó fεε káε ní népioɛ.

¹⁵ Má wesinle ma nòsemãa yáí,
tó ma n e ma vugɔɔ, bee a mɔa.

18

Ziblea sáaukpaa (2Sam 22.1-51)

¹ Le pó Dii zòblena Davidi siè gɔɔ pó à aà bò Saulu ní aà ibεε kɔniɔ ɔzi.

² Má yenzi Dii,
nímε ní ma gbãa ũ.

³ Lua mé ma gbesi ũ,
mi naaàzi,
ma Lua mé ma zegikíi ũ,
i ma misi.

A de ma sɛngbao ũ,
má aà náai ví,
a de ma suaban gbãa ũ,
i ma d́a.

⁴ Dii kà wà aà sáaukpa.
Mi lezuaàzi,

ì ma bɔ ma ibeεɔ ɔzi.

⁵ Gó kpàlemanɔ,
kaale swa lé ma ble.

⁶ Mia baɔ galakpàmeε,
ga baikpàmeε ma aε.

⁷ Ma yeεlea guu màa ma Dii sisi,
ma lezù ma Luazi,
ɔ à ma lɔɔ mà za a be,
ma wii kàwà, à gè aà swáú.

⁸ Tɔɔle lùalua à zìazìa,
gbèsisìɔ dèedee ní zínau,
aa lùalua ké aà pɔ pà yáí.

⁹ Súεle bò aà níu,
té pò ì kúamá bò aà léu,
a yɔɔ lé pipi aà aε.

¹⁰ A gu kèaa musu à pila,
lou sisi aà gbá zíε.

¹¹ Ale vua dia malaika gásiade kpe,
àle yàakpa ní íanao.

¹² A gusia kù azíala,
à luabesiana kè a kúkli ũ.

¹³ Lousisia d̀aa aà gawí píleaε,
lougbe kwè, lou pílepíle pásípási.

¹⁴ Dii Musude pàla za musu,
aà lɔɔ dɔ louvíá ũ.

¹⁵ A ka fá ma ibeεɔgu à ní fáaa,
Lua sùmá à ní yá.

¹⁶ Ké n palamá Dii,
ísia tɔɔle bò gupuau,
ké n pɔbò n níu,
dúnia zína bò puizi.

¹⁷ A ɔbò za musu à ma kũ,
à ma bɔ ísiu.

¹⁸ A ma si ma ibeεε gbãawa
ní ma wèle pò an gbãa demalao.

¹⁹ Aa ànaa ma wènakegɔɔ,
ɔ Dii zèmanɔ.

²⁰ A ma bɔ à ma gba dèεpookíi,
à ma mísi ké a yemazi yáí.

²¹ Dii yákèmeε ma ǹsemaa léu,
à fiabòmeε ma gbásisai léu.

²² Asa má Dii yádileaɔ kũa,
mi váike ma a Lua tò weo.

²³ Aà ikoyãɔ ìɔ d̀aaameε,
mi bɔ yá pò a díleaɔ kpeo.

²⁴ Ma kua tàae ví Diiεo,
má azía kũa duunasai.

²⁵ Dii fiabòmeε ma ǹsemaa léu,

asa a è má kú gbāsisaiε.

26 N náai vī náaideṽne,
tāesaiden n ũ tāesaideṽne.

27 N wásawasa gbé wásawasaṽne,
āma ni kōnikε gbé dṽṽsaiṽne.

28 Ni zīabusanaṽ suaba,
ni gbé pṽ aai nīzia se lesiṽ busa.

29 Dii, ni ma filia tefεε,
ma Lua, ni ma gusia lile gupua ũ.

30 N n gbāao má fṽ kuadi kaawa,
ní ma Lua dṽnleo má fṽ vī gīa.

31 Luapi sṽ, aà yākea bṽlei.

Dii yá sāa vīo.

A de sèngbao ũ gbé pṽ nàaziṽne.

32 Dii bàasio, déme Lua ũi?
Wá Lua bàasio, déme gbεsi ũi?

33 Lua mé ĩ ma gba gbāa,
ṽme ĩ zεpoomεε sṽsu.

34 I to ma wá nakū lán tuewa,
ĩ to màṽ be bùsu gulesiṽ musu.

35 I zīkaα dadameε
e ma gāsi fṽ mṽgotē sá gá.

36 Ni n zīblesèngbao kpaα,
ní ma kūa ní n ṽplaaο,

ni naale ñ ma tṽṽ.

37 Ni ma zé yàasa kṽmεε,
ṽ ma gbá lí gbālεο.

38 Ma peε ma wèleozi ma ní kṽkṽ,
mi kpekpaο e ma γε ní dedεṽ.

39 Ma ní wiwi, aai e fεleo,
aa kwè gṽ kálea ma gbá zίε.

40 N ma gba gbāa, ma zīkàṽ,
ní tò ma ibεεṽ mikpàα.

41 N tò ma wèleo kpekpa,
ṽ ma a zangudepiṽ mīde.

42 Aa wiilè, gbēe i ní suabao,
aa lezù Diizi, i yāmamáο.

43 Ma ní ké búεbue
lán luutē pṽ ĩana sèwa,
ma taa'òmá lán zé guu pèleawa.

44 N ma bṽ gbé pṽ fèlemanṽṽ ṽzi,
n ma ke buiṽ mide ũ.

Gbé pṽ má ní dṽṽ lé zṽblemεε.

45 Bui zīloṽ ĩ vlānaumεε,
tó aa ma yāmà, aai misiilemεε.

46 Buipáleṽ kṽsu ĩ kwé,
aai bṽ ní zεgikiṽu ní lualuao.

47 Dii ku! Báaaden ma gbesi ũ!
 Wà Lua ma Suabana tɔbɔ.
 48 Lua mé ì tɔsimεε,
 ì buiɔ totomεε.
 49 N tò ma pili ma ibεεɔwa,
 n ma gba gbãa δε ma wèλεɔla,
 n ma bɔ gbé pásɔ ɔzɪ.
 50 A yáí má n sáaukpa buiɔne,
 má n táasile, Dii.*
 51 Dii ì zɪ zɔɔ ble kía pɔ á sèε,
 ì gbèkεkε kía pɔ á kpàpie,
 ma Davidi ní ma buiɔ e gɔɔpii.

19

Luabe gawi ní Lua yã gawio

1 Davidi le.
 2 Musu ì Lua gawi bɔ gupuau,
 bàluma pɔɔ ì aà zɪ ɔlɔné.
 3 Iɔ yãdané lá gu lé dɔ,
 ì dɔa kpámá gwá ní gwáɔ.
 4 Ili yã'oo, aà yã'oa bui kuo,
 wɪli a kía maɔ.
 5 Aà bɔ ì gé dúnia guu píi,
 aà yã'oa ì gé e tɔλε léwa.*

Lua kpɛdɔ ìatεε we,
 6 ì bɔ kpéu à bile lán nɔsenawa,
 ì feλε ní táo ní pɔnao lán negɔnawa.
 7 I feλε luabe léla,
 ì pãa gé e a léle,
 pɔe líɔ ulea a pusuio.

8 Dii ikoyã paεa,
 ì ní nɔse níniné.
 Dii yá náai ví,
 ì leda ɔnɔsaideɔwa.
 9 Dii ì ɔtona dɔné súsu,
 ì ní pɔ ke na.
 Dii yádileɔ gbãsí víɔ,
 ì ní oa weené.
 10 Misiileá Diiε zépi webɔa,
 waɔ tei gɔɔpii,
 Dii yákpalekea síana ví,
 yápi ì maa wásawasa.
 11 Aà yãmaa δε vuua, baa vua maa,
 a na δε zó'ia, baa zó bùsu.
 12 Ni leda mapi n zòblenawa,
 gbé pɔ n yá kũa ài ì bɔ zɔɔ.

* 18:50 Lom 15.9 * 19:5 Lom 10.18

13 D  m   a f   y   p      z  w   d  i?
 S  uuk  man   n   ma t  ae p   ul  ao.
 14 Nsu to mapi n z  blena d  enn  o,
 duuna su gb  ableao,
 m  o k   wásawasa t  ae z  o sai.
 15 To y   p   l   b   ma l  u
 n   l  asoo p   k   ma s  uo kangu
 Dii, ma gb  esi, ma Suabana.

20

Ziblea wabik  a

1 Davidi l  .
 2 Dii sinn   n yeel  a guu,
 Yak  bu bui   Lua n s   l  s  .
 3 Kua za a   k  k  i a n suaba,
 kua za Si  na a d  nl  .
 4 A   n sa'oa p  i s  ,
 n sa'ob  o i d  a  gu.
 5 A   p   p   n p   gb   kpama,
 a   to n y   p   n   y   le,
 6 w   gulak   z   p   n bl   y   musu,
 w   d  lapoo da n w   Lua t  o.
 Dii wabi p   n k   sinn   p  i.
 7 M   d   sa Dii i k  a p   a kp   suaba,
 i sia  n   za a b   p   a kua adoau,
 i to a   zible n   a g  sa gb  ao.
 8 Gb  e   i z  kas  go   n  aik  ,
 gb  e   i s  o n  aik  ,
 w  p  o s  , Dii w   Lua n  ai wi k  .
 9 Amp  o, aa k  l   aa l  l  ,
 w  p  o s   w  o z  a g  u  gi  .
 10 Dii, to k   zible,
 t   wa l  z  nzi, s  wan  .

21

Ziblea s  aukpaa

1 Davidi l  .
 2 Dii, k   l   p  nak   n   n gb  ao,
 a   p   na maamaa k   n   t      zible.
 3 N p   p   a   p   gb   kp  w  ,
 ni g   a   wabik  a s  ia  n  o.
 4 N danl   k    n     f  ai z  o,
 n vua f  a kp   .
 5 A w  ni gb  ama,    n   kp  w  ,
 n   t   a ku e g  opii.
 6 A   gawi z  o k   n   t      zible,
 n gawi n   z  ok  o kp  w  .
 7 Ni   b  aadaa  gu g  opii,

n kuaaàno tò aà pɔ kèna.
⁸ Asa kí Dii náai ví,
 kua Musude gbêkeu a kpaguao.

⁹ Nyõ ɔdie n ibeɛɔwa,
 nyõ n wèleɔ kú n n ɔplaaɔ.
¹⁰ Nyõ n ke mua yàa ũ n mɔgɔɔ,
 Dii a n míɔnzõ a pɔfɛgɔɔ,
 i to tékũmá.
¹¹ Nyõ n néɔ midɛ dúnia guu,
 ní n buio ké gbɛnazínaɔwa.
¹² Baa tó aa lekpaáinzi,
 an pɔeá a fõ zíkɛɔ.
¹³ Nyõ ka dɔdɔ n wéwa,
 nyõ to aa kpɛkpa.

¹⁴ N gbáa guu, Dii, n nziá káfi,
 wí lesi wà n gõsake táasile.

22

Wiileá Luawa

¹ Davidi le.
² Ma Lua, ma Lua,
 bóyái n ma to wei?*
 Ma wiilè,
 àkea nle mó ma suabaio ni?
³ Ma Lua, ma lezúnzi fáanɛ,
 ni weao,
 ma wiilèma gwáasína,
 õ n nile.

⁴ N kua adoa, n zõleá báawa,
 õ Isailio ì n táasile.
⁵ Mmɛ wá deziɔ n náaikè,
 aa n náaikè õ n n mísi.
⁶ Aa lezúnzi õ aa bókii è,
 aa n náaikè õ wí i n kũo.

⁷ Kɔtɛn ma ũ, gbɛnazinan ma ũo,
 wàle ma sɔsɔ, wàle sakamagu.
⁸ Gbé pɔ lé ma gwao lé ma yáalo,
 aale lesuikɛa,
 aale mikɛ déũdeũ aale me:†
⁹ Lá àle Dii náaikɛ, aà aà bo,
 tó aà yá kaaàgue, aà aà misi.‡
¹⁰ Mmɛ n ma bo ma da nòseu,
 n ma dɔ aà yõwa.
¹¹ Má na n ɔzi za neasakpɛue,
 n de ma Lua ũ za ma da nòseu.
¹² Nsu nyõ kumanɔ zão,
 asa taasi lé mekpa,

* **22:2** Mat 27.46, Maa 15.34 † **22:8** Mat 27.39, Maa 15.29, Luk 23.35 ‡ **22:9** Mat 27.43

mé gběe ku à dɔmalɛo.

13 Wa liaamazi dasidasi lán zugaaɛɔwa,
wa pooamazi lán Basana zuswanaɔwa.

14 Wàlɛ lɛdɔɔa lán nòɔmusu ɔɔlɔna pó aalɛ pó taitaiɔwa.

15 Ma gbãa gèzɛa lán í kólɛawa,
ma guɔ b̀̀òú píi,
ma mɛ ỳ̀ lán zɔsawa.

16 Ma kòlo giigàga lán pēnkasowa,
ma léna nàalɛ ma lé musu.§
Wà ma wulɛ lán gɛwa bùsutiu.

17 Gbếo liaamazi dasidasi lán gbếɔwa,
gbếvãipiɔ ǹ̀nɔaamazi,
aa ma ɔ̀̀ ní ma gbáo f̀̀f̀.*

18 Má f̀̀ mà a wáo nao píi.

Wà wɛb̀̀ibii, wàlɛ ma gwa,

19 wàlɛ ma pɔkasaa kpaalɛ,
wàlɛ tɛlɛpa ma ulatao yá musu.†

20 Dii, n̄su n̄yɔ kumanɔ zão,
n̄mɛ ní ma gbãa ũ,
mɔ dɔmalɛ kpakpa,

21 ma b̀̀ an f̀̀nda léz̄i,
ma wēni si gbếpiɔ swaawa,

22 ma b̀̀ nòɔmusupiɔ léz̄i,
ma si zùsɛlɛpiɔ kóbawa,

23 mí n̄ tɔb̀̀ ma gbếɔne,
mí n̄ táasilɛ k̀̀k̀aaa guu.‡

24 A Dii v̄iakɛnaɔ, à àà táasilɛ,
á Yakɔbu buiɔ, à àà tɔb̀̀,
á Isailiɔ, à misiilɛɛ.

25 Asa i saka taasideguo,
i àà wēnadekɛ yaboo,
i mikpɛd̀̀òò,
à swákpà àà wiileai.

26 Má n̄ táasilɛ balu guu,
má lé pó má k̀̀ma f̄̀l̄̀abɔ n̄ v̄iakɛnaɔ wáa.

27 Taasideɔ pɔble aa ká,
Dii k̀̀i w̄ɛlɛnaɔ aa àà táasilɛ,
aaiɔ ku g̀̀ɔpii.

28 Dún̄ia búu gbếo Dii d̄̄, aai zɛaàno,
bui pó kúuɔ kúlɛè píi,

29 asa kpalableaá Dii yáɛ,
ì kible bui píiwa.

³⁰ Dúnia gbãadeo kúleè píi,
gbéé pò gè gékíio misiileè píi.

³¹ An buio zòbleè,
aa Dii yá dau siu ziadeone,

³² aai o gbéé pò wi ní i yãaone
lá à yãnakpamá,
asa a kè.

23

Dii mé ma dāna ũ

Davidi le.

¹ Dii mé ma dāna ũ,*
poe a késāao.

² I ma wúle sèbòbki,
í gemano í kílíkili sae.†

³ I ma nòse nínimee,
í dōaamee zé maao guu a tó yái.

⁴ Baa tó má be gusisi pásíu,
má vāi vīakēo, asa ní kumano,
n sōna ní n goo ì ma gba sō.

⁵ Ni blēkale ma ae ma ibeēo wāa,
ni nísidoo ma miwa,
ni íka ma toona pai yelēle.

⁶ Nama ní gbēkēo ao kumano gōopiie,
mío ku Dii ua e ma wēni léu.

24

Dii gēa a kpéu

Davidi le.

¹ Tōole ní pò pò kuwàóá Dii pòe,*
dúnia ní gbéé pò kú a guuo píi.

² A tōole zínapèle ísiau,
a kàle ní swao.

³ Déme zēví à dede Dii sīsīwai?
Déme a fō gē aà uai?

⁴ Gbéé pò tàae vío mé aà nòse pua,†
mé ìli ze ní táao,
mé ìli legbē ní mōafilioo.

⁵ Dii a báaada adegū,
Lua aà Suabana a to yá bōaàno na.

⁶ Maa a de ní aà kíi wēelēnao,
Yakobu buio Lua aeyanapio.

⁷ A bíiboleo wēwē,
à gbà zio wēwē,
í tó Kía gawide‡ gē.

* 23:1 Zāa 10.11, 1Pie 2.25 † 23:2 Zia 7.17 * 24:1 1Kln 10.26 † 24:4 Mat 5.8 ‡ 24:7 1Kln 2.8

8 Démε Kía gawidepi ũi?
 Dii nεgõn gbãε,
 Dii zĩkan gbãε.
 9 A bíibɔε wẽwẽ,
 à gbà zìɔ wẽwẽ,
 í tó Kía gawide gẽ.
 10 Démε Kía gawidepi ũi?
 Dii Zìgõde mé Kía gawidepi ũ.

25

Lua wá d̃ana

Davidi lε.

1 Dii, ma azĩa kpàmaε,
 2 ma Lua, máε n náaike.
 Nsu to wí ma kũo,
 rĩsu to ma ibεε tidɔmalao.
 3 Wí a gbé pó an wé dɔnzìɔ kũo,
 sema gbé pó bò n kpe pãɔ.
 4 Dii, ñ n zé ɔbmeε,
 ní n yá dadameε.
 5 Gεmanɔ n s̃lanau, ní dadameε,
 asa Lua ma Suabanan n ũ,
 ma wé Ìɔ dɔnzìε gɔɔpii.
 6 N sùuu ní n gbẽkeε aɔ dɔngu,
 asa ní ṽi za káauε, Dii.
 7 Nsu tàae pó má kèɔ yádao
 ge duuna pó má kè ma èwaasogɔɔ.
 Ma yá àɔ dɔngu gbẽke guu,
 ké ní maa yáí, Dii.
 8 Dii maa, ì yãke a zéwa,
 bee yáí ì a yádada duunkenaɔε.
 9 I zĩabusanaɔ da a zéwa,
 ì yãmaa dadané.
 10 Dii Ìɔ gbẽke ní náaiɔ ṽi
 ní gbé pó zè ní a bàakuañɔ yáo.
 11 Baa ké ma duuna z̃ɔ Dii,
 sùuukεmanɔ n tó yáí.
 12 Démε Dii ṽia ṽii?
 Dii ì ade da zé pó de aà s̃ewa.
 13 Ade aɔ ku nama guu,
 aà buiɔ mé aa gõ ní bùsu ṽi.
 14 Dii gbẽke ṽi ní a ṽiakenaɔ,
 ì to aɔ a bàakuañɔ yá d̃ɔ.
 15 Ma wé Ìɔ pe Diiwa gɔɔpii,
 asa òme ì ma gbá bɔ bau.
 16 Ma wεgwa, wẽnad̃meε,
 asa má kú mado ní taasio.

- 17 Ma yã'õmao kò ma nòse guu,
ma bo ma wétèapi guu.
18 Ma taasi ní ma pòsiao gwa,
ní ma duuna woloa píi.
19 Gwa lá ma ibeεo ligua,
aa zamagu pãsipãsi.
20 Ma wēni d́a, ní ma misi,
ńsu to wí ma kũo, asa ma nanziε.
21 To síana ní kua maaο ào ma d́a,
asa ma wé ńo dɔnziε.
22 Lua, Isailio bo ní taasikeaοu píi.

26

Gbēmaa wabikea Diiwa

Davidi ε.

- 1 Yánakpaa Dii,
asa ma yãkè a zéwa,
ma n náaikè seasai.
2 Ma ε ñ ma gwa Dii,
ní ma nòse ní ma làasooο gwa.

- 3 N gbēke ńo dɔaameε,
mi zíkε n síanawa.
4 Mili zõle ní εdeοο,
mili bebε ní mɔafilideοο.
5 Má za duunkenaο káaaau,
mili zõle ní gbēvãioο.

- 6 Ma a ο pipi tàaesai seela ũ,*
mále lia n gbagbakĩzi, Dii,
7 ké mà e n sáaukpa lesia guu,
mí n yãbɔnsaεo kpàwake.
8 Dii, má ye n kpé pó nio kuuzi,
gu pó n gawi ñ pilau.

- 9 Nsu ñ ma naaa ní duunkenaοο,
ńsu ñ ma baa daaa ní gbēdenaοο.
10 Vãi làasoo mé ńo dɔaané,
an ο ńo pai ní gbagusaεo.
11 Mapi sō mí yãke a zéwa,
wēnadõmεε ní ma suaba.
12 Ma zekĩi è gumaau,
má Dii sáaukpa balu guu.

27

Dii mé ma gupua ũ

Davidi ε.

- 1 Dii mé ma gupua ũ, ma Suabana ũ,
dé má vĩakeèi?
Dii mé ma ulékĩi ũ,

* 26:6 Iko 21.6-7, Mat 27.24

dé vía mé a ma kúí?
²Tó gběváiò sìmazi ma taitaia yáí,
ge tó ma ibeεο ní ma wèλεο ànaa,
aa gēmbòλε aa léλε.
³Baa tó zīgṵṵ koezòmazi,
ma sṵ a vío.
Baa tó gbéṵ fèλεa ní zío,
ma sṵ aṵ dilεaε.
⁴Yá m̀endo máλε a wabike Diiwa,
yápi máλε wεελε maamaa.
Má ye màṵ ku Dii ua e ma gṵṵ léwae,
ké màṵ aà aεya aà kpéu we,
mí wépe aà kefenkewa.
⁵A ma ulε a kpéu taasikegṵṵ,
a ma gwa a zwáakpeu,
i ma ze gbε musu aafia.
⁶Ma mi a fu ma ibεε pó liaamaziola,
mí sa'o Dii ua ní gulakεao,
mí lesi mà aà táasile.
⁷Tó ma lez̀unzi Dii, wea.
Ma wēnagwa ní ma yāma.
⁸Ma nòse lé ledaa mà n aεya,
Dii, máλε n aεya.
⁹Nsu mikpeḁḁ mapi n z̀blenaεο,
ńsu bṵ ma kpe ní pṵfṵoo.
Ma D̀nleden n ũ, ńsu ma vūaaο,
Lua ma Suabana, ńsu ma to weo.
¹⁰Tó ma de ní ma dao pāk̀p̀amazi,
Dii a ṵliamazi.
¹¹Dii, ma da n zéwa,
ḁbaameε zé s̀usu guu ma kp̀ak̀panaṵ yáí.
¹²Nsu to ma ibeεο ní pṵeā keao,
asa seelade εgenaṵ lé yāḁṵa,
mé gbé p̀asṵṵ lé pṵbṵ ní nũ.
¹³Má yáε bee náai ví ké má e:
Dii a maakεmεε dúniaε bee guu.
¹⁴Wεḁḁ Diizi.
Ze gbāa, ní sṵdile.
Wεḁḁ Diizi.

28

Wabikea ní sáaukpaaο

Davidi le.
¹Dii ma gbεsi, máλε lezunzi,
ńsu n̄ n swá kákameεο.
Tó ní níλε,
má gṵ lán gbé pó aa sí bεḁauṵwae.
²Máλε wēna wii lεma, swásεmazi,
máλε ma ṵ se n kúkíi oi.

³ Nsu ma gáɛ ní gbé b̃eɔ ge ṽaikenao s̃ānuo.

Aaĩ yāna o ní gb̃ēdeeɛ,
āma an zaa gb̃eɔ kè zài.

⁴ Kené ní yākea ní ní ṽaikaowa,
fiaboné ní dàawa,
a gb̃e i wí ní musu.*

⁵ Aali Dii yākea ní aà z̃ik̃eao yādao,
a ní fuangba, a ní zed̃o.

⁶ Ma Dii s̃āukpà,
asa à swāsè ma w̃ēna wiileai.

⁷ Dii mé ma gb̃āa ní ma s̃engbaoo ũ,
má aà náai ví ma s̃ōu.
I d̃omale, ma ñs̃e ì ỹaal̃o,
mi aà s̃āukpa ní lesiao.

⁸ Dii mé a gb̃eɔ gb̃āa ũ,
a de ulek̃i ũ k̃ia p̃ó a kp̃àe,
ì aà suaba.

⁹ N n gb̃eɔ suaba, ní báaadaŋgu.
N ní d̃ád̃ā, ní ní k̃ūa g̃oɔpii.

29

Dii yá'oa zàa'iana guu

Davidi ɛ.

¹ Malaikaɔ, à Dii t̃oɔɔ,
à gawi ní gb̃āao d̃ō Diiɛ.

² A Dii t̃oɔɔ,
à kúɛ Dii ní lousisi'ulaɔ daa.

³ Dii ɔɔ kú lousisia kp̃e,
Dii gawide ì to lou p̃ūna,
Dii ku lousisia musu.

⁴ Dii ɔɔ gb̃āa d̃o,
Dii ɔɔ gawi ví.

⁵ Dii ɔɔ ì s̃ede líɔ paa,
Dii ì Lib̃ā b̃usu s̃ede líɔ paa.

⁶ I to Lib̃ā gb̃èsis̃iɔ ṽiṽi lán zuñewa,
ì to ɛ̃em̃o gb̃e ṽiṽi lán g̃aaenawa.

⁷ Dii ɔɔ ì ɔɔ ní loupil̃eɔ.

⁸ Dii ɔɔ ì gb̃āa dee,
Dii ì Kad̃esi guwawai dee.

⁹ Dii ɔɔ ì líɔ z̃ĩa,
ì líkp̃e puak̃ū,
gb̃é p̃ó kú aà uaɔ i oè, Gawideɛ.

¹⁰ Dii ku í p̃ó daa d̃úniaa musu,
Dii ɔɔ z̃ōl̃ea K̃ia ũ g̃oɔpii.

¹¹ Dii ì a gb̃eɔ gba gb̃āa,
Dii ì báaadaŋgu aa aafia.

* 28:4 2Tim 4.14

30

Dii sáaukpaa

¹ Lε p3 Davidi dà Lua kpé sakēp3 ũ.

² Má n káfí Dii, asa n ma se lesí,
ni to ma ibεε3 tid3malao.

³ Dii ma Lua, ma wiilèma,
3 n ma gbāgbā.

⁴ Dii, n ma si miawa,
ni to ma si bedauo.

⁵ Dii náaikεna3, à aà táasile,
à aà t3b3, asa a kua adoae.

⁶ Asa aa p3fēa lí la ní lao leo,
aà èfāai mé ì3 ku e gbé wēni léu.

33ba ì3 ku gwá,
3 gu ì3 d3 ní p3nao.

⁷ Ké má kú nama guu, ma mē:
Má kpagua bauo.

⁸ Dii, ké n èfāaikèmεε,
n ma ze gíúgiú lán gbεsiwa.
Ké n mikped3mεε,
ma g3 bíli guu.

⁹ Mmε ma εzúnzi Dii,
ma kulekè ma diie ma mē:

¹⁰ B3 ài ma gaa ge ma sia bedau v3i?
Ma papa a n t3b3e?

A n náai kpàwakεe?

¹¹ Ma yāma Dii, wēnad3mεε.
Dii, ñy3 de ma D3nlεde ũ.

¹² N ma 33ba líle 3wāa ũ,
n ma zwānkasa3 w3loa,
n p3na dāmεε p3kasa ũ.

¹³ Máo níleo, má3 n táasileε,
Dii ma Lua, má3 n sáaukpa láasaie.

31

Ziakpaa Diiwa

¹ Davidi le.

² Dii, míme ma nanzi,
nísuli t3 wí ma k3o.

Lá ni yāke a zéwa, ma misi.

³ Swād3mazi, ní ma b3 kpakpa.
G3mεε ma misigbe ũ,

zezikíi p3 a ma suaba ũ.

⁴ Ma gbεsi ní ma ulekíion n ũ,
d3aamεε, ní gεman3 n t3 yái.

⁵ Nsu to mà zu ba p3 wa kpàmεεuo,
asa ma Mísinan n ũ.

6 Ma a wēni nàne n ɔzi,*
ma bo, Dii Lua Slande.

7 Má za tãa gbàgbanaɔgu,
Dii má aà náai ví.

8 Má yáalo má pɔnake ní n gbēkeo,
asa n ma gwa ma taasikea guu,
ní dõmanɔ ma yooyea guu.

9 Ni ma na ma ibeɛɔne ní ɔziɔ,
n ma gba dèepooki.

10 Ma wēnagwa Dii, asa má yooyeaɛ,
pɔsia tò ma wé gõ sùii,
ma pɔ yà, ma nòse òòkpà.

11 Pɔsia lé ma wēni mɔsɔ,
aaukea lé ma wē lao,
làasoo tò má yèè ví bo,
ma wáɔ kè múumuunnɔ.

12 Ma gbédeɔ ì sakamagu ma ibeɛɔ yáí,
ma yá ì ma gbéɔ viakū maamaaɛ,
gbé pɔ lé kpaaũmanɔ gãaɔ ì pãalemeɛ.

13 Ma yá i dɔ gbēegu bo
ma gõ lán gewa,
ma gõné lán oogboowa.

14 Miɔ ma gbé dasiɔ lé ma pe,
via pɔɔ liaamazi.
Aaí kãaa aa lekpaaimazi,
aaí ledouke ma wēnibɔa yáí.

15 Mapi sɔ, níme má n náai ví, Dii,
mi me ma Luan n ũ.

16 Ma wēni ìɔ ku n ɔzi gɔɔpiiɛ,
ma si ma ibeɛ pɔ lé ma weɔwa.

17 Mapi n zòblenawa wegwa,
ma suaba n gbēke yáí.

18 Dii, nísu to wí ma kũo,
asa ma lezùnzì.

To wí vãikenaɔ kú,
to an lé àɔ kpaaũa tēenau,

19 to an léna eɛtonaɔ naale.
Aaí dɔe ní gbēmaaɔ,

aaí sakaŋgu ní íandãao.

20 Aizeɛ pɔ ní kãaa n viakenaɔne zɔɔ,
ni èfãaike gbé pɔ nanzìɔne gbépii wáa.

21 Tó gbéɔ lekpaainzi,

ni ɔkuŋla,
tó wàle lekpaakerínɔ,
ni ní ule n guu.

* 31:6 Luk 23.46

22 Ma Dii sáaukpà,
asa a yemazi zṣṣ
wéle pṣ wà koezṣi guu.

23 Gili gèmagu we,
ṣ ma mè: N ma vūaaε.
Ké ma suabalε zùnzi,
n ma wēna wiilea mà.

24 Dii yāmanaṣ, àṣ yeaàzi.
Dii ì a náaikεnaṣ dṣa,
ì fiabo zīakāfinaṣne a lé gbεu.

25 A gbé pṣ á wé dṣ Diizio,
àṣ gbāa à á sṣdile.

32

Duuna'oa Luaε

Davidi le.

1 Báaaden gbé pṣ Dii aà tàae wòlowà
à aà duuna kèwà ũ.

2 Báaaden gbé pṣ Dii lí aà tàae yāda bo
mé mṣafili kú aà nṣε guuo ũ.*

3 Ké má níle ní ma duunao, ma ibàba,
ma wii bo dṣ za kṣṣ e oosi.

4 N ṣṣṣleaa fáane ní gwāasinao,
ma yèεε làa lá quantēna íatē ma gbēwa.

5 Ṣ ma wenε ma duunai,
mi a yāvāi ulεε bo.
Ma mè má a tàaeṣ onε Dii,
ṣ n ma duuna kēa.

6 N náaikεna wabikεma a gṣṣwa,
tó yā'ia lé mṣ, a aà le bo.

7 Ma ulékīn n ũ,
ni ma bo wétēa guu,
ni liamazi n ma suaba.

8 Dii òmεε à mè: Má yādanε,
mí n da zé pṣ de n sεwa,
má ledama, míṣ wétenzi.

9 Nsu nyṣ ku làasoosai
lán sṣ ge sṣbaonawao.
Tó ni àasina káné ge kpío,
aali n dṣṣ sεo.

10 Yā'ṣma ì li gbēvāiṣla,
Dii gbēke ì li aà náaikεnaṣla.

11 Gbēmaaṣ, à pṣnake ní Diio,
nṣεpuadeṣ, à gulake, í yáabṣ.

* 32:2 Lom 4.7-8

33

Lua táasilɛa

- ¹ A gulakɛ Diiɛ gbẽmaao,
 à kù nòsepuadeo à táasilɛɛ.
² A Dii tobɔ ní domao,
 à lesiè ní mɔɔnao.
³ A lè dafu siè,
 à pó lé ní d̄sao ní pɔna wiio.
⁴ Asa yá pó Dii ò síana ví,
 a náai ví a yákea píi guu.
⁵ A ye yāmaai ní yázedeo,
 Dii gbẽke dúnia pà.
⁶ Dii yá'oa mé musu kè,
 aà lé'iana mé musupɔɔ pèpe.
⁷ A ikàle gudoũ, à ḡò ísia ũ,
 à íb k̄aaa, à ḡò ísi ũ.
⁸ Dúnia gbépii, à víake Diiɛ,
 gbé b̄éɛo píi, à misiilè.
⁹ Asa à yā'ò ò dúnia kè,
 à yādile ò à ḡò kálea.
¹⁰ Dii ì lé pó buio kp̄aaí gboo,
 ì kpa bùsudeɔne ní yá pó aale yáo.
¹¹ Yá pó Dii zèò ìb zea gíũgiũ,
 yá pó aà pɔ gbà ìb ku gɔɔpii.
¹² Báaaden bui pó Dii de ní Lua ũ
 à ní sé a pó ũo ũ.
¹³ Za musu Dii ì gugwa z̄íle,
 ì gbẽnazinao e píi.
¹⁴ Za aà kúkii ì wɛp̄a
 gbé pó kú dúnia guuola píi.
¹⁵ Aàpi mé s̄ò d̄ò baadeɛ,
 ì wesi ní yákeaɔle píi.
¹⁶ Kía lí z̄ible a ziḡò dasikɛ yáio,
 z̄ikanae lí bɔ a ḡsake yáio.
¹⁷ S̄ó náaikɛa à ní bɔ ɛɛ ví,
 baa ní a gb̄aakɛo a f̄ò gbé suabao.
¹⁸ Dii wé pɛa a víakɛnaowa,
 gbé pó an wé d̄o aà gbẽkezio.
¹⁹ A ní bɔ ga léz̄í,
 a ní gwa aafia nɔana gɔɔ.
²⁰ Wá wé ìb d̄o Diizi,
 òmɛ wá D̄onlede ũ, wá sèngbao ũ.
²¹ Asa Dii ò wá pɔ ì kewà na,
 wá aà tó pó a kua adoa náai ví.
²² Dii, n gbẽke àò kúwano

lá wá wé dɔnziwa.

34

Dii maakεa

¹ Lε pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ à azia dīle íande ũ Abimεlεki aε, ɔ Abimεlεki aà yà, à tà.*

² Máo Dii sáaukpa gɔɔpiiε,
mío aà táasile lá gu lé dɔ.

³ Máo íanadā Dii yá musu,
taasideɔ i ma, aai pɔnakε.

⁴ A zɔɔkε dɔ Diiεmanɔ,
wí aà tɔbɔ sānu.

⁵ Ma Dii kíi wèele ɔ a wèa,
à ma bɔ ma sɔdeede guu.

⁶ Gbé pɔ aà wé dɔaàzi a yáalɔ,
aà gee a gɔ kpa aà wéi bauo.

⁷ Ma taasidekε guu ma lezù Diizi,
ɔ à ma yāmà à ma bɔ ma yooyea píi guu.

⁸ Dii Malaika ìb ku a víakεnaɔ saε,
ì ní bɔ.

⁹ A iε àɔ dɔ lá Dii maa,†
báaaden gbé pɔ nàaàzi ũ.

¹⁰ Dii gbéɔ, à víakεè,
pɔe lí késā aà víakεnaɔwao.

¹¹ Nɔana ì nɔɔmusu de, pɔblea ì késāwà,
āma pɔmaae lí késā Dii kíi wèelεnaɔwao.

¹² Gbéɔ, à mɔ ma yāma,
mí víakεa Diiε dadaé.

¹³ Gbé pɔ ye a wēni àɔ maa,
mé a ye a kua àɔ na,

¹⁴ aà a lé fí ní yāvāi oao,
asu to εε bɔ a léuo.

¹⁵ Aà mikē vāiwa, i maake,
aà aafia zé wèele, ìb tei.

¹⁶ Dii ìb wéte gbēmaaɔzi,
ì swákpa ní wiileai.

¹⁷ Dii ì mikpεdɔ vāikεnaɔne,‡
ké an yá su dɔ gbēegu ìb yái.

¹⁸ Tó wà lezù Diizi, ì ma,
ì ní bɔ ní yooyea píi guu.

¹⁹ Dii kái ní gbé pɔ an pɔ yàɔ,
ì dɔ gbé pɔ an ká gàɔle.

²⁰ Taasi ìb gbēmaa le mɔɔmɔɔ,
āma Dii ì aà bɔ a guu píi.

²¹ I aa wáɔ dśaè píi,

* **34:1** 1Sam 21.13-15 † **34:9** 1Pie 2.3 ‡ **34:17** 1Pie 3.10-12

ìli éo, baa m̀endo. §

²² Kisia a gbẽvãio dede,
yá a zõle gbẽmaa ibeewo.
²³ Dii í a zòblenaò suaba,
yá a zõle gbé pò nàaàziwao.

35

Gbẽmaa wiile Diiwa

Davidi le.

¹ Dii, íbelése ní ma ibeewo,
zika ní gbé pò aale kamanoo.
² N n sèngbao ní n gòkeboò séle,
ní fele domale.
³ N n sòna ní n fẽndao se do,
ge da gbé pò pèlemaziòle.
Omee ma Suabanan n ù.

⁴ To gbé pò lé ma weo kpekpa,
wí i ní kú.
To gbé pò lé vãikpaaímanoo fua,
mí ní kpe e.

⁵ Aaò de lán ése úa pò íana sèlewa,
Dii Malaika i péleńzi.

⁶ An zé àò gusia ví ní zãanao,
Dii Malaika i ɔzńzi.

⁷ Asa aa eyòmee pãe,
mi yãe kenéo, ò aa ba kpàmee.

⁸ To músi ní le, i kené zãma ù.
To ba pò aa kpàmee ní kú,
aai léle e pò aa yòpi guu.

⁹ Ma pò i gbasa ke Diiwa na,
mí pònake ké à ma suabà yáí.

¹⁰ Má o ní nòsemendoo,
Dii, déme kànwai?
Ni taasideo si gbãamònedewo,
ni wẽnadeo bo ní wetãnao ɔzĩ.

¹¹ Seelade egenaò i felemanò,
aaí yá pò má a yá dõ lalaa.

¹² Aaí maa fiabomee ní vãio,
ò ma gò gbẽando ù.

¹³ Tó aale gyãke yãa sò,
mi zwànkasa dae,
mi azia késã ní leyeao,
mi wabikené láasai,

¹⁴ Lá aa de ma gbẽna ge ma gbé ùwa.
Mio be mipela ní oosisio,
lá ma da mále wẽnakeewa.

15 Ama ké ma gẽmbɔle,
 aa kãamazi ní pɔnao,
 aa ma zãmakè aa ànaa,
 aa ìadàa láasai.
 16 Aa ma àlafikè pãsipãsi,
 aa lésakãmazi.

17 Dii, ñyɔɔ ma gwa màa e bɔe ni?
 Nɔɔmusupio lé ma taitai,
 ma símá màɔ ku.

18 Má n tɔbɔ balu guu,
 má n táasile dasi guu.

19 Nsu to ma ibeɛɔ tidɔmalao,
 ñsu to gbé pɔ zamagu pãɔ* ma gwa ní wɛdooo.

20 Yãna lí bɔ ní léuo,
 aaí yãɔ yãkelesaidɔwa.

21 Aaí lé elɛa aa mɛ:
 Èhẽ, èhẽ, wá wé mé è.

22 Dii, n wɛsile, ñsu ñyɔ níleao,
 ma Dii, ñsu ñyɔ zãmanɔ.

23 Ma Lua, fele zɛmanɔ,
 ma Dii, tó yá bɔmanɔ na.

24 Ni yãke a zéwa Dii, yãnakpaa,
 ma Lua, ñsu to aa tidɔmalao.

25 Nsu to aa o ní sɔu wa ma nɛo,
 ñsu to aa o wa ma mɔ bɛɛo.

26 Lá aale pɔnake ma yá'ea musu,
 to wí ní kú, mí ní kpe e.
 Lá aale zɔɔke blea,
 widamá, ní ní kpeɔ.

27 To gbé pɔ ma bɔa maa ì kené naɔ pɔnake, aai wiidɔi.
 To gbé pɔ ma bɔa aafia ì kánguɔ o gɔɔpii, Dii mé zɔɔ.

28 Mapi sɔ má n náaiyã'ò,
 mí n táasile gɔɔpii.

36

Gbɛnazina vái, Lua maa

1 Dii zòblena Davidi le.

2 Gbɛvã duuna yá dɔ ma sɔwa,

aà wé líɔ Lua wí vɔ,*

3 asa ɔ e gbɛmaan a ũ,
 ìli a duuna dɔ à gbasa zauo.

4 Èe ní mɔafilio ku aà léu,
 à ñnɔ ní maakɛao tò.

5 I yãvã wãaipa a wúleki,
 ìli gí yãpãsiio,
 ì azia péle zé faasai guu.

* 35:19 Zãa 15.25 * 36:2 Lom 3.18

⁶ Dii, n gbēke z̄o kà saanaowa,
 ní náai ví maamaa à z̄o Luawa.
⁷ N maakea z̄o lán gbēsísíowa,
 n yágōgōa lé vío lán ísia ewa.
 Dii, ni gbēnazinao ní nòb̄o b̄o píi.
⁸ Lua, n gbēke b̄eēē ví fá,
 gbēnazinao ì sol̄o ní kúlukulunau.
⁹ Aaì n ua bl̄e n̄side ble aa ká,
 ni n swa'i p̄nade kpámá aa mi.
¹⁰ Asa n̄me ní wēni mi ũ,
 kua ní gupuu mé wá wé kè.

¹¹ Nȳo gbēkeke gb̄é p̄o aa n d̄oone ñȳo gé,
 gi ñȳo n̄sepuadeo suaba.
¹² Nsu to z̄iakāfinao ñz̄ao,
 n̄su to v̄aik̄ena o k̄em̄e yaayaa.
¹³ Gwa, m̄ofilidepīo l̄èl̄e,
 aa ḡò kálea sol̄o, aa f̄o f̄ēo.

37

Gbēmaa ní gbēv̄aīo zia

Davidi l̄e.

¹ Nsu to gbēv̄aīo yá n k̄ū gb̄ao,
 n̄su v̄aik̄ena o gwea n̄dēo,
² asa aa giigaga ḡò lán s̄ewāe,
 an maa a l̄aa lán s̄ela ísiwa.

³ Dii náaike, ní yāmaake.
 Z̄e n b̄usu, ní inamiu.
⁴ To n p̄o ke Diiwa na,
 i n gba p̄o p̄o n n̄se yei.

⁵ Z̄e ní Diio,
 ñ à náaike, i yáe beēo k̄enē:
⁶ A tó yá b̄onno na lán gud̄awa,
 a to ñ b̄o maa lán f̄ān̄ewa.

⁷ L̄ekpaaũ Dii āe, ní s̄āaàzi,
 n̄su to saasena yá n k̄ū gb̄aa
 ḡo p̄o aà yá lé b̄olēio.

⁸ P̄okūma tó, mik̄e p̄opaawa.
 Nsu to yá lí n k̄ū gb̄ao,
 ì m̄o ní v̄aik̄eaōe.
⁹ Asa gbēv̄aīo mid̄e,
 gb̄é p̄o an wé d̄o Diizīo mé aa ḡo b̄usu ví.
¹⁰ A ḡò ȳo k̄e gbēv̄aīo aao ku lo,
 baa tó n ní w̄ēe, ñȳo ní eo.
¹¹ Ziabusanao mé aao b̄usu ví,*

* 37:11 Mat 5.5

aaio pɔnakὲò ní aafia z̄ɔɔ.

12 Gbēvāi ì vāikpaaí ní gbēmaao,
ì lésakāaàzi.

13 Ama Dii Ìò aà yáalo,
asa a d̄ò aà gɔɔ a pa.

14 Gbēvāio ì fēnda wo,
aaí ní kakpa sáa,
ké aa e taasideo ní wēnadeo kwὲò,
aaí gbé p̄ó an yákea maaɔ dὲde.

15 An z̄ia fēnda a ní z̄ó ní s̄ou,
wa ní sáó é'ené.

16 Yɔɔna p̄ó gbēmaa v̄í
de gbēvāi dasio àizeea.

17 Asa gbēvāio gbāa a midὲ,
āma Dii Ìò gbēmaaɔ k̄ūa.

18 Dii t̄aesaideo yá d̄ò,
an kpaale Ìò de ní p̄ó ũ gɔɔpiiὲ.

19 Wí a ní kú yāpās̄igɔɔo,
baa tó n̄ana k̄a, aao k̄aaὲ.

20 Ama gaga a gē gbēvāio gu,
Dii ibὲo l̄aa l̄a s̄ēb̄o ì l̄aawa,
aa ḡēle lán s̄úlewa.

21 Gbēvāi ì p̄ó s̄eamá,
ìli a fiaboo,
gbēmaa s̄ó ì gbada s̄oũs̄oũ.

22 Gbé p̄ó Dii báaad̄aṅguo mé aa ḡo b̄usu v̄í,
gbé p̄ó à lek̄en̄eɔ s̄ó aa midὲ.

23 Dii mé ì zemikū gbéé,
aà p̄o Ìò na aà kuawa.

24 Baa tó àle lele, a léle s̄oɔb̄o,
ké Dii aà k̄ūa yáí.

25 Ewaason ma ũ yāa, ɔ ma zikū,
mi e Lua gbēmaa v̄ūaa bauo,
mi e aà néo lé baakὲo.

26 Ìò gbada gɔɔpii Ìò p̄ó s̄eané,
aà néo aao de báadeo ũὲ.

27 Mikē yāvāiwa, ní yāmaake,
ní e ñȳo ku gɔɔpii.

28 Asa Dii ye maakὲai,
a a náaikὲnao v̄ūaao.

Aao ku aafiaὲ gɔɔpii,
gbēvāio s̄ó aa midὲ.

29 Gbẽmaaɔ mé aa gɔ̀ bùsu vɪ,
aaɪɔ ku we gɔ̀ɔpii.

30 Ɔnɔyã ì bɔ̀ gbẽmaa léu,
aà lé ì yázede o.

31 Aà Lua ikoyã dɔ̀ aà sɔ̀wa,
aà gbá lí tii pɔ̀ewao.

32 Gbẽvãì ì gbẽmaa kpákpa
ké à e aà dɛ.

33 Dii a gbẽmaapi to aà ɔ̀ziɔ,
a we yákpale aà bleo.

34 Sɔ̀a Diizi, níɔ̀ aà yá kũa,
i n káfí, ní gɔ̀ bùsu vɪ,
ní gbẽvãìɔ̀ midɛa e.

35 Ma gbẽvãì gbãadee è yãa,
àlɛ ɔ̀ta lán lí pɔ̀ gu kèè nawa.

36 Ké tá ma kpa we, a ku we lɔ̀,
ma aà wèlɛ, mi aà eo.

37 Tãesaide yá gwa,
wéte gbẽmaa yáí,
asa nɔ̀seniede buiɔ̀ gɔ̀ bui ũ.

38 Ama duunkɛnaɔ̀ bãdɛ sãnusãnu,
gbẽvãìɔ̀ bui a midɛ.

39 Dii mé a gbẽmaaɔ̀ suaba,
aɔ̀ dɛné ulékíi ũ taasikɛgɔ̀.

40 Dii a dɔ̀nílɛ, i ní bɔ̀,
a ní sí gbẽvãìɔ̀wa, i ní suaba
ké aa nàaàzi yáí.

38

Taaside wabikɛa

1 Davidi lɛ.

2 Dii, nísu ma toto ní pɔ̀fɛoo,
nísu ma lele ní pɔ̀kúmaoo.

3 N ka ma kũ maa,
n ɔ̀tɔ̀lɛa.

4 Ma mɛ dáamavíɔ̀ n kpɛnɛ yáí,
ma wá aafiaɔ̀ ma duuna yáí.

5 Ma tàaeɔ̀ dàmalá,
aa tɔ̀a lán aso gbiawa.

6 Ma bɔ̀ɔ̀ lí fɔ̀na ũ,
aa yaikè ma sɔ̀ũkɛ yáí.

7 Má kooa ma gɔ̀ dɔ̀lɔ̀,
miɔ̀ bɛ oosisiæ gɔ̀ɔpii.

8 Ma wó lé wí síana,
ma me dáamavíó.

9 Má yèèè víó, ma me kè múemue,
mále wiile ma sò pusubɔa yáí.

10 Dii, ní pò pò má yei dõ pii,
ni ma wea fèèè ma sáasã.

11 Ma sò lé ví gbò gbò, ma gbãa yãa,
ma wé lé tɛkɛ ɔo.

12 Ma gbẽnaɔ ní ma gbéɔ ì ìmèèèè,
ma daɔ ì zemèè zãzã ma ɔ yáí.

13 Gbé pò ye ma kaikɔ ì ma pá,
ma wenaɔ ì vãikpaaímanɔ,
aaɔ mɔafiliyã gwa ní kɔo gɔɔpii.

14 Ma gõ lán swãdowa,
mili yãmao,
ma gõ lán lénanaalɛadewa,
mili lɛwɛaaɔ.

15 Má de lán gbé pò lí yãmaowa,
mili yázãsimáo.

16 Dii, níme ma wé dɔnzi,
nyõ ma yãma, Dii ma Lua.

17 Ma mè nsu to aa tidɔmalao,
nsu to aa íanadã ma tiia guwa yáíó.

18 Ma ka léɛa,
miɔ ku yã'õmaue gɔɔpii.

19 Má a yãvãíɔ siune sa,
asa ma duuna yáí ma pɔ yaa.

20 Ma ibèèɔ gbãa mé aa aafia,
gbé pò zamagu pãɔ dasi.

21 Aaí maa fiabomèè ní vãíó,
maa má téí, ò aa íbèlèsèmanɔ.

22 Dii, nsu ma vũaao,
ma Lua, nsu nyõ kumanɔ zão.

23 Mɔ dɔmale kpakpa,
ma Dii, ma Suabana.

39

Taaside wiile Luawa

1 Davidi ɛ.

2 Ma mè máɔ azia kũa dõè,
má tó ma lé ma da duunauo.
Tó gbẽvãíɔ kumanɔ, má a lé fí.

3 Ma lé kpaaũa, má kú kílíkíli,
mi yãe oo, baa yãmaa,

5 ma yã'õma èa kãfi.

4 Ma sõ pusu bõ ma guu,
ké ma låasookè, ma nõse té bõ,
õ ma yã'õ ma mè:

5 Dii, to mà a kua lé dõ,
ní ma gɔɔ dasileo.
To mà dõ lá ma wēni ì gēzea àa.

6 N ma wēni lé yõ n ɔtão,
ma kua de wé ní níola n kíio.
Gbépii ì gēzea lán íanawae,
7 gbēnazina bea lo de lán uenawae.
I ke bāabāa ì àizee kāaa,
āma a dõ dé a gõèo.

8 Lá màae, bó má wé aɔ dɔi bi?
Mme ma wé dɔnzi, Dii.

9 Ma tàaeɔ kēa,
ńsu to mĩsaideɔ ma àlafiikeo.
10 Ma lé kpaaũa, mi a lé wēaao,
asa míme n yápi kè.

11 Nsu ma gbē lo,
n ɔgbala lé ma kāsánke.

12 Ni gbé toto,
ni aà wetã aà duuna yái,
ni aà àizee sóso lán bléwa.
Gbépii ì gēzea lán íanawae.

13 Ma wabikea si Dii,
swákpa ma wiileai.
Nsu swákaka ma óɔbaeo,
asa n nibɔn ma ũ,
má de bõmɔ ũ lán ma deziɔwae.
14 Wewoa ké mà e màɔ weea,
e màɔ kesai.

40

Dii sáaukpaa

1 Davidi le.

2 Ma wɛdò Diizi maamaa,
õ à ma wɛgwà à ma wiileà mà.

3 A ma bɔ gbáo kɔffide guu,
à ma si deewa.
A ma gbá pèle gbesi musu,
à ma ze we giúgiú.

4 A lè dafu dà ma léu,
wá Lua táasilea pó ũ.

Gbéɔ e dasi, vía i ní kú,
aai Dii náaike.

5 Báaaden gbé pó Dii náai ví
mé ìli ze ní waladeɔ ní táagbagbanaɔo ũ.

6 Dii ma Lua, n yā̀bɔnsaekεaɔ dasi,
wa f̃́ yá pó níle yáwanɔɔ dɔdɔɔ.
Tó má dàu lé siuné,
a lé vío, má f̃́ o píio.

7 N ye sa'obɔ ge gbaio,
̃́ ní tò ma swá mà.
Ni sa pó w̃́ a pó kátεu à tékū
ge duun awakpabɔ gbeaɔ.

8 Ɔ ma m̀̀: Má ké!
Lá a ku lá guu ma yá musuwa.

9 Má ye n pɔeã keaiε, ma Lua,
n ikoyã ku ma s̃́ guu.*

10 Má yáze de baokpa balu guu,
má a lé kpaauo lá ní d̃́wà Dii.

11 Lá ni yā̀nakpámá, má níleɔ,
má n náai ní n gb̃́suabaaɔ yā̀'ɔ.
Má gí n gb̃́ke ní n siandekεo oi balu guuo.

12 Dii, nísu gí ma w̃́nagwaio,
to n gb̃́ke ní n siandekεo ma d̃́a.

13 Asa ṽ́i pó liaamazi lé vío,
ma tàaeɔ dāmala, má f̃́ gu'eo,
a dasi de ma mikāa, s̃́ k̃́magu.

14 Dii, suε, ma misi,
Dii, ke kpakpa, mɔ dɔmalε.

15 To wí ma wenaɔ kú,
aa ní mi peε.

To gb̃́ pó ye mà yā̀'eo kpekpa,
an gεε g̃́ kpá ní w̃́i.

16 Gb̃́ pó aai omεε, tàale, tàaleɔ,
to wí g̃́ ní ú ũ.

17 Gb̃́ pó aale n k̃́i wεεεɔ,
to an pɔ kema na aa yáalɔ.

Gb̃́ pó an wé d̃́i ñ́ ní suabaɔ,
aaɔ o láasai Dii z̃́ɔ.

18 Taaside w̃́naden ma ũ,
làasookε ma yáwa, Dii.
Mme ní ma D̃́nlεde ũ,
ma Misina ũ.
Ma Lua, nísu g̃́g̃́o.

41

Gyāe wabikεa

1 Davidi le.

2 Báaaden gb̃́ pó ì ỹ́εεsaide yāda ũ,

* 40:9 Ebe 10.5-7

Dii ì aà bɔ taasikεɔɔ.

³ Dii a aà d̄s̄a, a aà gba wēni,
a báaadaaàgu aà bùsuu,
a aà kpa aà ibεεɔwa aa ní p̄eã daèò.

⁴ Dii a zεaàɔ aà gyãkea guu,
a to aà gyãpi ble.

⁵ Ma mè: Dii, ma duunakène,
ma wēnagwa, ní ma gbágbã.

⁶ Ma ibεεɔ lé ga kpaáímanɔ aa mè:
A ga bɔe ni? Bɔe aà tó a midɛi?

⁷ Tó aa m̀ ma gwai,
yãyaaa aaĩ bɔlemεε,
aaĩ bao v̄ai wεεε ma yá musu,
õ aaĩ fεε γε fáaa bàasi.

⁸ Ma zangudeɔ ì v̄aikpaáímanɔ,

aaĩ àsi b̄εε d̄ɔa aaĩ mε:

⁹ Gagyã mé aà lè,
a fεε a wúlek̄ii beeu ɔɔ.

¹⁰ Baa ma kp̄asia p̄ó má aà náai v̄i
wi p̄ɔble s̄anu b̀ ma kpe.*

¹¹ Mpi s̄ Dii, ma wēnagwa,
ma gbágbã, mí fiaboné.

¹² Tó ma ibεεɔ i kúkua d̄ɔao,
máɔ d̄s̄ sa ké ma yá kàngu.

¹³ N ma k̄ua ma ǹs̄εmaa yáí,
n aε ɔ d̄ɔa gɔɔpii.

¹⁴ Báaade Dii, Isailiɔ Lua
za aš̄nizi e gɔɔpii!
Ami! Ami!

LA PLAADE

Soũ 42-72

42

Z̄iɔ ɔɔba

¹ Kole buiɔ le.

² Lá tue ì swa saε nide,
màa n ni ku ma s̄u, Lua.

³ Lua ni lé ma de, Lua b̄éepi.
Bɔe má e γε wesiaàlei?

⁴ Wé'i mé ḡɔ ma p̄ɔblea ũ f̄aanε ní gwāas̄inao.

W̄iɔ omεε gɔɔpii:

N Lua ku máe la?

⁵ Yáε beεɔ d̀magu,

õ máε ma ǹs̄ε yáɔ b̄ɔle.

Miɔ gé yáa bíla guu e Lua ua,

gb̄éɔ ì d̄ɔd̄k̄ɔwa ma kpe ní gulao,

* **41:10** Mat 26.23, Maa 14.18, Luk 22.21, Z̄aa 13.18

dikpekenaɔ ì nɔnɔaa ní táasileao.

⁶ Bóyái ma s̄ ò̀kpàì?
 Bóyái ma ǹ̀se yài?
 Sema mà̀ w̄edɔ Luazi,
 asa má ɛa mà̀ aà táasile,
 ma Suabana, ma Lua.

⁷ Ma s̄ ò̀kpà ò̄ n yá d̀̀magu
 za Mizaa gb̄epɔleu Yuud̄e mii,
 za ɛemɔ gb̄èsísíɔ s̀̀ɔu.

⁸ Ni to isukaa k̄̀fí à̀ ɔ̀,
 ísìɔ lé lezuk̄i,
 ní tò í lé damala,
 a s̄́ lé tamanɔ.

⁹ Dii ì gb̄ēkekem̄e f̄āane,
 aà le ì ɔ̀ ma léu gw̄āasina
 wabik̄ea Lua p̄ɔ ma w̄eni ũwa.

¹⁰ Mi o Lua ma gb̄esie:
 Bóyái ma yá s̄̀ngui?
 Bóyái ní tò miɔ be oosisia
 w̄ét̄ea p̄ɔ ma ib̄e le m̄om̄e yáii?

¹¹ Ma íadamadeɔ ì ma s̄̀s̄,
 ma wá ì wí,
 aaìɔ om̄e ḡɔ̀pii:
 N Lua ku máe la?

¹² Bóyái ma s̄ ò̀kpàì?
 Bóyái ma ǹ̀se yài?
 Sema mà̀ w̄edɔ Luazi,
 asa má ɛa mà̀ aà táasile,
 ma Suabana, ma Lua.

43

¹ Ma yānakpaa Lua,
 zemanɔ bui gb̄ēkesaide yá musu,
 ma b̄ɔ gb̄ēvái koleapiɔ ɔ̀zì.

² Lua, míme ní ma ul̄ek̄i ũ,
 bóyái n̄ gimazii?
 Bóyái ní tò miɔ be oosisia
 w̄ét̄ea p̄ɔ ma ib̄e le m̄om̄e yáii?

³ N n̄ gupua ní n̄ síanao z̄ia,
 i d̄oam̄e e n̄ gb̄èsísí musu,
 i ḡemanɔ e n̄ kúkīi we.

⁴ Mí gé n̄ gbagbak̄i Lua,
 ma p̄ɔ i k̄ema na, Lua ma p̄ɔna,
 mí n̄ t̄ɔ̀ɔ ní m̄oona, Lua ma Lua.

⁵ Bóyái ma s̄ ò̀kpàì?
 Bóyái ma ǹ̀se yài?

Máɔ wɛɔɔ Luazi,
asa má ɛa màɔ àà táasile,
ma Suabana, ma Lua.

44

Isailiɔ wɛnakɛa

¹ Kole buiɔ le.

² Lua, yá pɔ́ ní kè wá deziɔ gɔɔ,
aa òwɛɛ wá swá mà.

³ N ɔ̀pè buipáleɔwa n íadámá,
n wá deziɔ kàle ní gbɛu aa ɔ̀tàu.

⁴ An fɛ̀nda mé ní ká bùsupiwao,
an gàsa gbãa ɔ́ aa zìblèdo.

N zía gàsa gbãa mé kè,
n kuaínɔ gupùné, ké ní yeńzi yái.

⁵ Mmɛ ní ma kía ũ ma Lua,
ni to Yakɔbu buiɔ zible.

⁶ N n báaaɔ wi ɔ̀pe wá ibɛɛɔwa,
ní n tóo wi ɔ̀zɔ́ wá wɛ̀lɛpiɔwa.

⁷ I ke ma sá mále a náaikeo,
i ke ma fɛ̀nda mé i ma bɔo.

⁸ Asa nímmɛ ni wá sí wá ibɛɛɔwa,
ni wida wá zangudeɔwa.

⁹ Lua, wiɔ n táasile gɔɔpii,
wiɔ n tɔbɔ láasai.

¹⁰ N beeo n ɔ̀pèwá ní tò wí wá kú,
nili bɔ́ ní wá zígɔɔ bo.

¹¹ N tò wa pòbɔzákè wá ibɛɛɔne,
ní tò wá zangudepiɔ wá pɔ́ɔ náaa.

¹² N ní gbá zé aa wá dɛdɛ lán sãɔwa,
n wá fãaa buipáleɔ guu.

¹³ N n gbéɔ yía àa'aa,
ni ài'e ní yíaa yá musuo.

¹⁴ N tò wá saɛdeɔ wá sɔ́sɔ́,
gbéɔ pɔ́ liaawáziɔ wá láanikè.

¹⁵ N tò wa gɔ́ yãa ũ buipáleɔne,
gbéɔ ɔ́ midɛwɛɛ.

¹⁶ Miɔ kú ní wíɔ gɔɔpiiɛ,
ma gɛɛ gɔ́ kpa ma wéi,

¹⁷ ma láanikenao ní ma sòsɔ́nao yái
ní ma ibɛɛ pɔ́ aa ye tɔsiaɔ yáo.

¹⁸ Bee wá lé píi,
baa ké n yá i sáwáguo,
mé wi ní bàakuawano yá gbooo.

¹⁹ Wá nòse i liaamao,
wi kè n zéwao.

²⁰ N wá wiwi n wá ká gu gbɛ̀gbondeu,

n gusia z̄õ kũaawá.

²¹ Tó wá Lua tó sãwágu,
ge tó wa wɛdò dii z̄llozi yãaɛ,

²² Lua a gí eie?

Asa õmɛ wá nòsɛ yá dõ píi.

²³ N yáí wá kú ga léz̄i ḡõpii,
w̄i wá dilɛ lán sã pó wa n̄ kòlokpaɔwa.*

²⁴ Vu, Dii! Akɛa n̄lɛ i'oi?
Fɛlɛ! Nsu wá v̄ũaa ḡõpiiio.

²⁵ Akɛa n mikpeliw̄ɛi?

Wá w̄ɛnakɛa n̄ wá wɛt̄ãao sãngu yá?

²⁶ Wa ḡõ ye bùsutiu,
wa ḡõ wúlɛa t̄õlɛ.

²⁷ Fɛlɛ d̄owáɛ!

M̄õ n̄ wá misi n gb̄ɛkɛ yáí.

45

Kia n̄sɛlɛ

¹ Gb̄é yenzide lɛ pó Kole buiõ dà.

² Yãna lé pipi ma s̄õ guu,
õ máɛ lɛɛ bee da n̄ kíó.
Ma lé na lán lad̄õn maa lák̄ɛb̄ɔwa.

³ N kɛfɛnkɛ dɛ gb̄épiia,
n lɛgbɛ'i Ìõ na,
báaa pó Lua d̄àngu láaa v̄io.

⁴ Z̄iḡõ p̄ási, n̄ n̄ f̄ɛnda sɛ n̄ loo
n kíakɛgawi seela ù.

⁵ Di s̄ó kpɛ gɛ z̄ible n gawi guu
s̄iana n̄ yázedeo yáí.

Yá pó ì dimá kɛ n̄ n̄ ɔplaa gb̄ãao.

⁶ Kí, n kaõ lé s̄ónɛ,
a ḡɛ n̄ ibɛɛõ s̄õ kú,
buiõ kwɛ n gb̄ází.

⁷ Lua, n̄ȳõ z̄õlɛa báawa ḡõpiiɛ,
niõ n̄ kíakɛ lípana kũa yázedɛ ù.

⁸ N ye yázedɛi, n̄ za v̄ãigu.
A yáí tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,
à p̄õna p̄isima dɛ n gb̄éõla.*

⁹ Lí'õ ḡínana p̄isi n̄ p̄okasaɔwa,
m̄õna'õ a n̄ p̄õ kɛ na
n̄ kpé pó wa k̄ɛkɛ n̄ wesa swaao guu.

¹⁰ Kí n̄ɛn̄ɛõ ku n̄ n̄ yenzideõ guu,
n̄ n̄ dafu kú n̄ ɔplaaí,
a Ofi bùsu vua z̄ãbleb̄õõ daa.

* 44:23 Lom 8.36 * 45:8 Ebe 1.8-9

11 Nɛnɔɛna, swákpa ñ ma!
N mae be ní n gbéó yá su dɔaanɛo.

12 N kɛfɛnkɛ lé kí mɛ lua,
misiilɛ̀, asa n diin aà ũ.

13 Tiideɔ mɔ gbadanɛ,
ɔdeɔ n aɛ wɛɛɛɛ.

14 Kí nɛnɔɛpi zɔ̀lɛ kpɛa ní gawio,
wà vua ba kè̀ aà pɔkasaɔwa.

15 Wàlɛ mɔaàno kípíɛ
ní aà pɔkasa wèsádeɔ daa.
Né wéndiapi mɔtenziɔ teaazi,
aale mɔaàno aà kíi.

16 Wàlɛ gɛ́nno kibɛ,
wàlɛ pɔnakɛ ní gulakɛao.

17 N nɛgɔ́ɛɔ gɔ́ n maɛɔ gɛ̀ɛ ũ,
ńyɔ́ ní dilɛdilɛ kíaɔ ũ dúnia guu píi.

18 Má tó n tó àɔ dɔ gbéɔgu láasai,
bui píi ìɔ n sáaukpa gɔɔpii.

46

Lua kúwanɔ

1 Kole buiɔ lɛ.

2 Lua mé wá ulɛkíi ní wá gbãao ũ,
ìɔ dɔwáɛ gɔɔpii wá yooyeau.

3 A yáí tò sɔ́ lí kèwáguo,
baa tó dúnia yà,
mé gbèsísìɔ kwè ísiau,

4 baa tó ípi sùka a fùlabò,
mé gbèsísìɔ dèè ní kɔ́fio.

5 Swa ku a í ì mɔ́ ní pɔnao Lua wéleu,
Musude kúkíi pɔ́ a kua adoapi.

6 Lua ku wélepiu, a gɔ́ bezia ũo,
Lua a dɔaàlɛ gudɔlɛia.

7 Bui píi lé wiile,
kpalao lé bāde.
Lua pùna ò dúnia yò.

8 Dii Zígɔ́de kúwanɔ,
Yakɔbu buiɔ Lua mé wá ulɛkíi ũ.

9 A mɔ Dii yákeɔ gwa,
lá à yáyia dúniawa.

10 Ōmɛ ì zì midɛ e dúnia léu,
ì sáɔ é'ɛ ì sɔ́naɔ suumpa,
ì tesɔ̀ sèngbaɔɔwa.

11 A zɛ tɛɛɛ, ìɔ dɔ́ mámɛmaa Lua.
Bui píi a ma káfí,
wa ma tɔ̀bɔ dúnia guu píi.

¹² Dii Zìgõde kúwanṽ,
Yakṽbu buiṽ Lua mé wá ulékii ũ.

47

Lua mé dúnia gbépii kia ũ

¹ Kole buiṽ le.

² Bui píi, à ṽtaale,
à kúkuake Luae ní gulao.

³ Asa Dii Musude kà wàṽ aà vía ví,
dúnia gbépii Kía zṽṽn aà ũ.

⁴ A tò wa zìblè buiṽwa,
a tò wa ṽzṽ gbépiṽwa.

⁵ A kpaalesèwèe,
wápiṽ aà yenzide Yakṽbu buiṽ Íandáṽ ũ.

⁶ Lua fèle, wàle gulake,
Dii zea, wàle kàaere.

⁷ A lesi Luae, à lesiè,
à lesi wá Kíae, à lesiè.

⁸ Asa dúnia píi Kían aà ũ.
A lesiè ní dṽao.

⁹ Lua lé kible bui píiwa,
a zṽlea a báa pṽ a kua adoawa.

¹⁰ Bui píi kpalablenṽ lé káaa
ní gbé pṽ de Ablahaũ Lua gbéṽ ũ,
asa dúnia kíaṽá Lua pṽe.
A deńla píi.

48

Siṽnaá Lua wéle

¹ Kole buiṽ le.

² Dii zṽṽ,
à kà wà aà táasile maamaa
wá Lua wéle guu,
aà gbèsiṽ pṽ a kua adoa musu.

³ Siṽna gbè kálea maa,
a de dúnia gbépiiie pṽna ũ.
Kía zṽṽ wélepi* ku Siṽna gugbāntoo oi.

⁴ Lua ku a gudṽakiṽ guu,
a tò wa a dṽ aafia'ekii ũ.

⁵ Ké kíaṽ ledoũkè,
ké aa mò léleiwà sānu,

⁶ ké aa è màa, ṽ à dīmá,
iwāa kà ní pṽa ṽ aa tilè.

⁷ Aa gṽ ní lualuao
lān nṽe nṽwāwākenawa.

⁸ N ní wiwi
lá gukpe íana ì laatanaṽ gó'ilenaṽ wíwiwa.

* 48:3 Mat 5.35

⁹ Yá pɔ wá mà ɔ wa wɛsɛ
Dii Zígɔde wá Lua wéle guu.
Lua wélepi kàle àò ku gɔɔpii.

¹⁰ Lua, wá kú n kpéu,
wále làasooke n gbékewa.

¹¹ Lua, lá n tó fàaa e dúnia léu,
màa n táasilea fàaa lɔ.
Ni yágɔgɔ n gbéne a zéwa.

¹² Siɔna gbèsisideò lé pɔnake,
Yuda bùsu wéledeò pɔ kèna
yákpale pɔ n kèò yáí.

¹³ A dɔdɔkɔwa à lia Siɔnai,
í a bíi musu gudɔakii dasiò nao.

¹⁴ A a bíiò tàasika n a zegikiiò,
ké à e dau à siu ziadeɔne.

¹⁵ Asa Lua dee de wá Lua ũ gɔɔpii,
í dɔaawɛe e wà ge geò gékii.

49

Aizɛe náaikɛad mɛsaiyãe

¹ Kole buiò le.

² Bui pii, à yáe bee ma,
dúnia gbépii, à swákpa,

³ kíaò n táaaò,
ɔdeò n taasideò pii.

⁴ Ɔnɔyã kú ma léu,
dɔa ku ma sɔu.

⁵ Má swádeò yáasi yáí,
mí polo mɔɔnlea guu.

⁶ Má viake yápásigɔɔ,
baa tó ma wéleò liaamazi.

⁷ Aa n àizɛe náai vi,
aaí n ɔda íanadã.

⁸ Gbèe a fɔ́ gí n a dee wɛnioo,
a e pɔe kpa Luawa à aà wɛni bodo.

⁹ Asa gbé wɛni boa zí'ũ,
àizɛe a fɔ́ bo bauo.

¹⁰ A fɔ́ to aàò ku gɔɔpiio,
a fɔ́ giè aà wɛsi bedaleo.

¹¹ Asa wa dɔ́ baa ɔnɔnaò í ga,
mɛsaideò n sɔũò í mide màa pii,
aaí n àizɛe tó gbépáleɔne.

¹² Baa ké wà nziá tó kpà bùsuɔne yãa,
an mia aò de n be ũe gɔɔpii,
an kúkii ũ e n buiwa.

¹³ Gbɛnazina n a bɛɛkeo
ilio ku gɔɔpiio,

a ta lán nòbòwaε.

¹⁴ Misaideò láaan we,
màaε ɓ́ ń gbé́ pò t́ ń iaiò.

¹⁵ Aa si bɛdau lán sãowa,
ga mé aɔ de ń dádána ũ,
mé gbẽmaaaò kiblemá zia.

An meò yaikε miau,
aaò kpé ví ɓo.

¹⁶ Ama Lua a ma wēni si bɛdawa,
i gbāakpamazi.

¹⁷ Tó gbé́ lé gō ɔde ũ,
mé aà bε tó lé nakú,
ńsu to à kεε yāe ũo,

¹⁸ asa a a kee e se taò a gagòò,
aà àizeε e péleaàzio.

¹⁹ Baa tó à azía dǝ̀ ɛfãaide ũ a wēnigòò,
mé wà aà sáaukpà aà namablea yáí,

²⁰ a ta a deziò kíí,
a wesi gupuale bau ɓo.

²¹ Gbēnazína ń a bεεkeo,
tó aà wé i kēo,
a ta lán nòbòwaε.

50

Lousisia síana

Asafa ɛ.

¹ Dii Lua Gbāapiide lé yǎ'o,
àε ɛzu dúnia gbé̄zi
za íatēbilekíi e a gēkpεukíi.

² Lua gawi bíε Sína,
wé̄ε pò a kefenke ɓlei.

³ Wá Luapi lé mó, aɔ ku kílikilio.

Té pò í kúmá kú aà aε,
zàa pāsí liaaaàzi.

⁴ Aε ɛzu musudeò ń zíɛdeòzi,
ké à e yákpalekε ń a gbé̄.

⁵ A m̀: A ma yāmanaò kāaamεε,
gbé́ pò ma bàa kúrínò sa'oa yáíò.

⁶ Lua mé yákpalekεna ũ,
musudeò í aà yákea a zéwa kpàwake.

⁷ A ma ma gbé̄, má yǎví mà oé,
Isailio, má ɓòbòánò,
mámεmaa Lua á Lua.

⁸ Máε zòadòwá á sa'oa yáíò,
asa i sa pò wí a pò kátεu à tékū oa kōsōkōsō.

⁹ Má zuswana pò kú á kpàsau ni vío,
ge ble pò kú á kaau,

10 asa s̀̀anɔbɔɔ́á ma p̀́ɔne
 ní p̀́ɔtuo wai p̀́ɔ kú s̀́s̄í p̄́i musuɔ.

11 Má gbè musu b̄́ɔ d̄́ɔ p̄́i,
 mé s̄́s̄ao p̀́kelenɔ ku ma p̀́ɔ ũe.

12 Tó nɔa lé ma de, má oéó,
 asa máme má dúnia ví ní a p̀́ɔ p̄́i.

13 Mi zuswana ǹ́ɔ so ỳ́à?
 Mi blesana au mi ỳ́à?

14 A sa'oa ma sáaukpaa ũ,
 à lé p̀́ɔ á kè ma Musudewa fiabo.

15 A lezumazi taasikegɔɔ,
 mí á bou, í ma kpela.

16 Ǿ Lua ò v̄́aikenaɔne:
 Akea ále ma ỳ́adileɔɔ dɔdɔi,
 mé ma bàakuańɔ ỳ́á dɔ á léui?

17 A ye ma ỳ́adaneio,
 a ma ỳ́á kpà kpe.

18 Tó a kpáí è, i aà ke á gbé ũe,
 mé á bàa ì kú ní gb̄́s̄ikenaɔ.

19 A legbe'i v̄́ai,
 mé i lenakasané.

20 I z̄́le ní á gb̄́do tóo,
 mé i á da né b̄́èbo.

21 A ỳ́á beeɔ kè ò má níle.
 Ale e má deáwae,
 āma má zɔadɔwá, mí bɔbɔánɔ.

22 A gbé p̀́ɔ ma ỳ́á s̄́águɔ
 à ỳ́ápi ma.

Tó m̄́aan s̄́o, má á taitai,
 gb̄́e a e á siao.

23 Gbé p̀́ɔ sa'òà ma sáaukpaa ũ
 ade ma kpelàe,

àle ma gba zé mà ɔbe
 lá mi gb̄́éɔ suabaε.

51

Suuugbeaa Luawa

1-2 Le p̀́ɔ Davidi dà gɔɔ p̀́ɔ ānabi Natā gè aà k̄́i aà gb̄́s̄ikēa ní Basebao gbea.*

3 Lua, w̄́enad̄́m̄́e n gb̄́ke guu,
 ma tàaeɔ mid̄́e n maa z̄́ɔ ỳ́ái.

4 Ma gb̄́s̄i woloa mà ḡ́ɔ wásawasa,
 ma duuna k̄́e míɔmíɔ.

5 Má a tàaeɔ d̄́ɔ sa,
 ma duuna lí s̄́amaguo.

6 M̄́me ma duunakène,

* 51:1-2 2Sam 12.1-15

ma yá pò ní yeio kè.
 Tó n fɛɛa ní yáo, n yá aɔ naɛ,
 tó n yádàmalá, n yá aɔ zɛví.†
 7 Za ma da nòsɛu má vâi,
 má duuna ví za ma igɔɔɛ.
 8 Nòsɛmaa mé ì kangu,
 ɔnɔ damɛɛ ma sɔ guu.

9 Ma zu'o ní saoo mà zē wásawasa,
 ma nòsɛ pípi mà gɔ púnvlávlá.
 10 To mà pɔnakɛ ní yaalɔ,
 to ma wá pò ní bùsa wee.
 11 Nsu ma duuna yádao,
 ma yāváiɔ bɔ dilɛ píi.

12 Lua, nòsɛpua damɛɛ,
 ɛa to ma sɔ àɔ dilɛa.
 13 Nsu ma vūaao,
 nísu ñ n Nisína siao.
 14 Ɛa to ma pɔ kɛ na
 ké n ma suabà yáí.
 To pɔɛã maa dɔaamɛɛ,
 15 mí n yá dada vâikɛnaɔnɛ,
 duunkɛnapiɔ i ɛa zɛnnɔ.

16 Lua, ma bɔ gbɛdɛa yáu,
 mí lesi n yákɛa a zéwa musu,
 Lua ma Suabana.
 17 Dii, ma gba lé,
 mí n táasilɛ.

18 Sa'oa lí kɛnɛ nao,
 tó bee no, dɔ má ò.
 Sa pò wí a pò kátɛu à tékū lí kánguo.
 19 Sa pò máɛ oma mé nòsɛniɛ ũ,
 nili saka nòsɛniɛ sùuudeguo.

20 Lua, ɛfāaikɛ Sibnaɛ n pɔɛã maa guu.
 Yelusaleũ bíi gba gbāa.
 21 A gbɛa sa'oa a zéwa a kangu
 ní sa pò wí a pò kátɛu à tékūo,
 wi sa'o ní swanaɔ n gbagbakíiwa.

52

Ɔde íandāa

1-2 Le pò Davidi dà gɔɔ pò à gè Aimɛɛki bɛ, ɔ Ɛdɔũ gbɛ Doegu gɛ ò Saulu.*
 3 Nɛgɔna, Lua gbɛkɛ ku gɔɔpiiɛ,
 àkɛa níɛ íanadā ní yāváiɔi?
 4 Nio lɛkɔɔlɛka gbɛɔzi gɔɔpii,
 n lé na lán gɛ mibobɔwa,

† 51:6 Lom 3.4 * 52:1-2 1Sam 22.9-10

ni gbéó gbázina zòò.

⁵ N ye vâii de maala,
εετοα ì kene na de síanaa.

⁶ N ye gbēkaalea yáí,
mɔafili mé dɔ n léu.

⁷ Lua a n kò'e e gɔɔpiiε,
a n kũ bɔnnɔ n kpéu,
a n wo, i n kē gbé bέεwa.

⁸ Tó gbēmaaɔ è, vía a ní kú,
aai n láanike aa me:

⁹ Gbé pɔ i Lua si a m̄sina ũo gwa!
A a àizeε zòò náaikè,
à gò gbāade ũ gbēkaalea yá musu.

¹⁰ Mapi s̄ó má de lán kù lásiade pɔ kú Lua uawa,
má ze ní Lua gbēkeo gɔɔpiiε.

¹¹ Máo n sáaukpa gɔɔpii yá pɔ ní kè yáí,
má n tɔbɔ n yāmanaɔ wáa ké ní maa yáí.

53

Misaide yā'oa (Soũ 14)

¹ Davidi le.

² Misaideɔ ì o ní s̄ó guu Lua kuo,
aa òɔkpà, an yākea vāi,
yāmaakena kú ní guuo.

³ Za musu Lua ì wéte gbēnazinaɔzi,
ì gwa tó gbēe ònɔ kà a k̄i weεlea.

⁴ Aa s̄àsā pii aa gò dòsai míomiɔ,
yāmaakena kú ní guuo, baa do.*

⁵ Vāikenaɔ wé lí gu'eo lé?

Aaí ma gbéó mómɔ lán úwa,
aali lezu Luazio.

⁶ Vía ní kú maamaa,
vía pɔ ku we s̄ó.

Lua tò gbé pɔ lèlewáɔ gò kálea gεo ũ,
a widámá ké Lua ḡínzi yáí.

⁷ Lua, bɔ Sibna mɔ n̄ Isailiɔ suaba!

Tó Lua sù ní a gbéó ní pá ziu,
Yakɔbu buiɔ pɔnake,
Isailiɔ yáalɔ.

54

Gbé pɔ wàle tadawà wabikea

¹⁻² Le pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ Zifideɔ gε ò Sauluε aa mè Davidi ulεa ní bùsuu.*

* **53:4** Lom 3.10-12 * **54:1-2** 1Sam 23.19, 26.1

³ Lua, ma suaba n tó yáí,
yásimanɔ́ ní n gbāao.

⁴ Lua, ma wabikεama ma,
swákpa ma yā'oai.

⁵ Asa buipāleɔ́ fɛlɛmanɔ́e,
gbé́ pásipio lé ma wε,
aali Lua yādao.

⁶ Lua mé ma dɔnlɛde ũ,
Dii mé ma wɛnikūna ũ.

⁷ Gbé́ pɔ́ lé ma wεɔ́ vāi sɔaamá,
n̄ ní bāde n náai yáí.

⁸ Má sa'oma ní ma pɔeãoe,
má n tɔbɔ́ Dii, asa ní maa.

⁹ A ma bɔ́ ma yooyea píi guu,
a tò ma tidò ma ibεεɔla.

55

Wabikεa Luawa kua íadama guu

¹ Davidi ɛ. Wí sí ní kúuɔe.

² Lua, ma wabikεama ma,
ńsu láka ma yáao.

³ Swáse ma yáí, ní wea,
ma láasoo líaa ma gɔ́ bíli guu,

⁴ ma ibεεɔ́ yā'oa ní gbɛvāio webiiaao yáí.
Asa aale taasi daae,
aa ma kŭa ní kpɛneɔ.

⁵ Sɔ́ kɛmagu,
ga tòlobi zùmagu.

⁶ Vía ma kŭ ní lualuaao,
iwāa pásí kà ma pɔa.

⁷ Tó má gāsía ví lán felenawa,
má vua gé kámaboie.

⁸ Má bàale gé zázãe,
mí ge zɔ́le guwaiwaiu.

⁹ Má wã ge ulékii wεeεe,
ké zàa'ian gbāa su ma leo yáí.

¹⁰ N ní fu Dii, n̄ ní yá yāalené,
asa má è zɔa ní sòleo kú wá wéleue.

¹¹ Aaí kpáleke bíi musu fāane ní gwāasinao,
yāvái ní yá gbāao di wélepiue.

¹² Gbēdeɛea yá mé wélepi pà,
gbāamɔané ní mɔafilio lí kéle a gāaεo.

¹³ Tó ibεε mé lé ma wε yāa, a sãɔ,
tó ma wèle mé fɛlɛmanɔ́, má uléεe.

¹⁴ E'e mpi! N gbé́ pɔ́ wá sáa,
ma gbēdo pɔ́ de ma gbēna ũea?

15 Wi faaibo ní k̄so yāa nana,
wio tek̄si dasi guu Lua uaa?

16 Ga a zāmake ma ibeεone,
aai si bedau ní gbāagoo,
asa vāi zōlek̄i è ní guue.

17 Mapi sō mi lezu Luazi,
ō Dii ì ma suaba.

18 Koo, fāane ní oosio
mio a yā'ōmao bōlēè ní aauro,
ō ì ma yāma.

19 Baa ké ma ibeεo dasi, aali ma leo,
Lua ì ma bō sōleu aafia.

20 Luapi ìo zōlea báawa gōopiie,
a ma yāma, i widamá.
Aali nòselileo, aaliò aà vīa vīo.

21 Gbépi o wāa ní a gbéó,
à bō ledou p̄ aa kè ní k̄so kpe.

22 I na o ní wāa lán zōwa,
āma sōle laasoo mé kú aà sōu.
I lenakasané páipai,
āma yaaloma ba da bōoue.

23 Ozō Diiε n yā'ōmaoi, io n k̄ua,*
ìli tó gbēmaa fù bauo.

24 Gbēdena náaisaidepio ní gōo guo leo.
Lua, nýō to aa si beda gbáou.

Mapi sō máo n náai vī.

56

Ziakpaa Luawa

1 Le p̄ Davidi dà gōo p̄ Filit̄o aà k̄u Gata.*

2 Ma wēnagwa Lua, wàle pea,
wio zikaman̄o wàò ìadaa gōopiie.

3 Ma kpàkpanapio ìo pea gōopiie,
an wala yāi aale zikaimano.

4 Tó vīa lé ma kú, má n náai vī.

5 Má Lua táasile yá p̄ a ò yāi,
má Lua náai vī, má vīak̄eo.
Bó gbēnazina a f̄ kem̄ei?

6 Aaiò ma yá kpaanlabo gōopiie,
aai vāi lekpaaimazi.

7 Aai sōle da, aai ulem̄eε,
aai ma kpákpa, aaiò ye ma de.

8 Lua, n̄su to an gbēe bōo,
gbépio ne ní p̄kūmao.

* 55:23 1Pie 5.7 * 56:1 1Sam 21.13-15

⁹ Ma bàalè liaaliaaaɔ yāda,
ma wé'ika n tùuna guu.

A ku n taala guuo lé?

¹⁰ Tó ma lezù Luazi,
ma ibeεε kpekpa,
mío dõ ké à yāsīmanɔ.

¹¹ Má Lua táasile yá pɔ a ò yái,
ao, má Dii táasile yápi oa yái.

¹² Má Lua náai ví, má víakeo.
Bó gbēnazīna a fĩ kemεεi?

¹³ Lua, má lé pɔ má kēmaɔ fiabo,
má sáaukpa sa'oma.

¹⁴ Asa n ma si gawa,
n ma gbá ví lí mion pásīa,
ké màò benno gupua pɔ í wēni kpámáu.

57

Wiile Lua Musudewa

¹ Le pɔ Davidi dà gɔɔ pɔ à bàalè Saulue à ùle gbè'eu.*

² Wēnadōmεε, Lua, wēnadōmεε,
asa ríme mi nanzi.
Ma sɔɔ n kúlukulunau
mi bɔ ga lézi.

³ Mále wiile Lua Musudewa,
Lua í ma yá píi bɔɔlekεmεε.

⁴ A to dɔnle bɔ za musu à ma suaba,
a zɔadɔ gbé pɔ aale peaɔwa.
A a gbēke ní a náaiyāo kemεε.

⁵ Má kú nòomusuo sòɔu,
ma gɔ wúlea wàio guu.
Gbépio léna na lán fēndawa,
an swaa de lán sōnaɔ ge kaɔwa.

⁶ Lua, ò nízia tɔbɔ e a zōma,
to n gawi li dúnīaa píi.

⁷ Aa baikpàmεε ma taa'ozeu
ō ma gɔ yelea,
aa eyō ma ae ō aa zù epīu.

⁸ Ma sō dilea Lua, ma sō dilea,
má lesi mà n táasile.

⁹ Ma nisīna, su!
Ma mɔɔna ní ma domao, vu!
Mí gbāakpa gudɔazi.

¹⁰ Dii, má n sáaukpa buio guu,
má n táasile gbéɔne.

¹¹ Asa n gbēke zōɔ zōma,

* 57:1 1Sam 22.1, 24.3

mé n náai z̩ luabεpuanawa.
 12 Lua, ñ nz̩a t̩ɔɔ e a z̩ma,
 to n gawi li d̩n̩iaa píi.†

58

Gbēvāiɔ kaa Luawa

1 Davidi lε.
 2 Gbāadeɔ, i yā'o a zéwaa?
 I yákpaleke ní gbéɔ a zéwaa?
 3 I yá kolea wāaipa á s̩ guu,
 i gbāamɔ gbéɔne á b̩suu.
 4 Gbēvāiɔ sāsāa za ní igɔɔε,
 εεdeɔ òɔkpa a za ní da n̩ɔεuε.
 5 An legbε'i de lán mlè sεwεwa,
 aa de lán kyá p̩ a swá kākawa,
 6 asa ili a k̩ɔ'ona kule'ɔ mao,
 ili a wεliaanede g̩i eo.
 7 Lua, ñ ní swaa é'ené ní léu,
 Dii, n̩ɔmusupiɔ kánkānaɔ wolo,
 8 aai gēzεa lán í bàaleawa.
 Tó aa sagòle, ñ ní kaɔ é'ε.
 9 Aa giigaga zéu lán kòlo lé'iwa,
 aaɔ de lán né p̩ wa í gè, i íatē eowa.
 10 E lè yàa miɔn té àɔ gé oo wāi,
 gbēvāiɔ gēzεa ní íanaoε.
 11 Tó gbēmaaɔ è Lua t̩s̩iné gbēvāipiɔwa,
 mé aa ní gbá pípi ní ní auo,
 an p̩ a ke na.
 12 Gbéɔ i mε; Gbēmaaɔ ài ví fá!
 Lua ku, i yákpaleke d̩n̩iau.

59

Ma si ma ibεεɔwa

1 Lε p̩ Davidi dà g̩ɔ p̩ Saulu gbéɔ z̩i aa aà dádã aà bε aa aà de.*
 2 Ma Lua, ma si ma ibεεɔwa,
 ma b̩ gbé p̩ f̩lemanɔɔ guu.
 3 Ma si vāikenaɔwa,
 ma b̩ gbēdenaɔ ɔz̩i.
 4 Gwa, aale ma kpakpae,
 gbé p̩s̩iɔ lé s̩leke manɔ.
 Dii, mi tàae ge duunakenéo,
 5 mi z̩ané yāewao,
 ã aa kú ní naamanɔ s̩uo.
 Ma wεgwa! Fεle m̩ɔ d̩male!
 6 Mpi Dii Lua Z̩ig̩de, Isailiɔ Lua,

† 57:12 Sot̩ 108.2-6 * 59:1 1Sam 19.11

fele ìada bui p̄iwa.
Nsu b̄nkp̄ede v̄aip̄io w̄ēnagwao.

⁷ Aaì ea su oosi l̄o, aaì w̄éle keele,
aaì h̄ēkea lán gb̄ōwa.

⁸ Gwa, an lé'i lé t̄ó,
f̄ēna kpá n̄ léu.
Aaì me n̄le n̄ yāmao.

⁹ Mpi s̄o Dii, ni n̄ yáal̄o,
ni bui p̄ii láanike.

¹⁰ Lua ma gb̄āa, ma w̄é d̄onzi,
n̄me n̄ ma aafia'ek̄ii ũ.

¹¹ Lua a d̄oam̄e a gb̄ēke guu,
a to mà tid̄o ma w̄ēlep̄iola.

¹² Dii wá s̄ēngbao, n̄su n̄ n̄ d̄edeo,
ké an yá su s̄ā ma gb̄ēoguo yáí.
To aa olo'olobo,
n̄ n̄ kwé n̄ n̄ gb̄āao.

¹³ Yá p̄ó ì b̄o n̄ léuá duunaε.

To an t̄òe n̄ pui,
asa aaì legb̄ē p̄āe aaì gb̄é ká.

¹⁴ N̄ n̄ mid̄e n̄ p̄okūmao,
n̄ n̄ b̄āde, aasu w̄àò ku l̄o.
Gb̄é p̄ó kú e t̄òle léwao i d̄ó
Lua mé lé kible Yak̄obu buiōwa.

¹⁵ Aaì ea su oosi, aaì w̄éle keele,
aaì h̄ēkea lán gb̄ōwa.

¹⁶ Aaì liaaliaa w̄àò p̄oblea w̄eεe,
tó aai k̄āo, aaì gbok̄eε.

¹⁷ Mapi s̄o má lesi n̄ gb̄āa yá musu,
má gulake k̄o n̄ gb̄ēke yá musu,
asa n̄me n̄ ma aafia'ek̄ii ũ,
n̄me n̄ ma ul̄ek̄ii ũ taasik̄eḡozi.

¹⁸ Lua ma gb̄āa, má n̄ táasile,
asa n̄me n̄ ma aafia'ek̄ii ũ,
ni gb̄ēkek̄em̄eε.

60

Wá z̄ible n̄ Lua gb̄āao

¹⁻² Le p̄ó Davidi dà ḡo p̄ó à z̄ik̄à n̄ Sili p̄ó kú Mes̄opotami bùsuu n̄ Zoba bùsuu, ò Yoabu s̄u
à Ed̄oũ d̄ede Guzule Wisideu gb̄ēon òas̄oòo l̄eε kuεpla (12.000).*

³ Lua, n̄ p̄o p̄awázi,
n̄ òp̄ewá n̄ wá v̄ūaa,
εa òkawázi sa.

⁴ N̄ t̄ò wá bùsu l̄ua e à p̄aa,
εa n̄ a gb̄e tata, asa à ḡò looaε.

* 60:1-2 2Sam 8.13

⁵ N tò n gbé̃o yá zì'ũ è,
n í gbãa kàkawē̃e ò wa pãpãzea.

⁶ N dàlapoo dà n ṽiakenaɔne
ké aa e bo gbé̃o ka lézi.

⁷ Wewá, wá suaba ní n gãsa gbãao,
ké wápiɔ n gbé̃ yenzideɔ wá e bo.

⁸ Lua yã'ò za a kúkii à m̀è:
Má Sikeũ kpaale ní tidɔańlao,
mí Suko guzule kpámá.

⁹ Galada bùsuá ma p̀e,
Manase buiɔ bùsuá ma p̀e,
Eflaiũ buiɔ bùsuá ma m̀ò f̀uàe,
Yuda bùsuá ma lípanae.

¹⁰ Mɔabuɔ bùsuá ma zion zu'obɔe,
mi a kyale káe Eɔbũɔ bùsuwa,
mi kúkua dɔ Filit̃eɔ bùsuwa.

¹¹ Déme a gẽmanɔ wé̃le b̃íideui?
Déme a dɔaamee e Eɔbũɔ bùsuui?

¹² Lua, mé i ke n gbé̃ p̀ó n wá ṽũaa
nili bo ní wá z̃ig̃ɔ bo bàasio.

¹³ ɔdawá wá ibeɔo yá musu,
asa gbẽnazina gbẽsuabaaá pãe.

¹⁴ Wá z̃ible ní Lua gbãao,
òme a òz̃ò wá ibeɔowa.†

61

Kia wabik̃ea Luawa

¹ Davidi l̃e.

² Lua, swá̃e ma wiileai,
laaidɔ ma wabik̃eawa.

³ Kua za tɔɔle léwa ma lez̀unzi.
Ma s̃ò lé wo ò ma n sisi.
Gemanɔ gb̃esi p̀ó a les̃i demala kíi.

⁴ Asa m̀me ní ma aafia'ek̃ii ũ,
ma kalanga gbãa ũ ma ibeɔo ae.

⁵ Má ye m̀ò ku n ua gɔɔpiĩe,
m̃íɔ sɔba n k̀ulukulunau.

⁶ Lua, asa n ma legb̃eane mà,
ò n gba p̀ó ni da n ṽiakenaɔne dàmee.

⁷ K̃ia w̃eni dɔè ní mɔgalao,
to aà ka a gɔɔwa.

⁸ Aà kpalable n d̃ɔa guu gɔɔpiĩ,
ñ aà d̃ɔa n gb̃eke ní n náaio yáí,

⁹ m̃íɔ n táasile lá gu lé dɔ,
m̃íɔ lé p̀ó má k̀ema fiabo gɔɔpiĩ.

† 60:14 Soũ 108.7-14

62

Lua mé ulekli ũ

¹ Davidi lé.

² Lua ado mé tò ma sũ dilea,
õme ì ma suaba.

³ Õme ma gbesi ũ, ma Suabana ũ.
Mi gbãa'ewà, má fu bauo.

⁴ Gẽn ũma áõ ãna'ãna gbéwai?
A aà ne lán gĩ yelea ge kaa ziwa yà?

⁵ Aà goa a tíá lé õ ále kpaai,
ettoa mé ì kéé na.
I samaa'o gbéé ní léoe,
õ ì ní ká á sũ guu.

⁶ Lua ado mé tò ma sũ dilea,
asa aapi ma wé doi.

⁷ Õme ma gbesi ũ, ma Suabana ũ.
Mi gbãa'ewà, má fu bauo,

⁸ Ma aafia ní ma beeo ì bõ aà kíie,
õme ma gbesi gbãa ũ,
õme ma ulekli ũ.

⁹ Gbéõ, àõ aà náai ví gõpii,
à á sũ wèè, õme wá ulekli ũ.

¹⁰ Gbẽnazinaõ de lán lé'ianawae,
an kee náai vío.

Tó wà ní yõ kiloowa,
ampii aõ de fauunnõe.

¹¹ Asu gbẽble'õa náaikéo,
ásu íanadã ní kpái pòoo.

Tó á àizee lé kó,
ásu to à á sũ bleo.

¹² Yá mendo Lua ò,
yá mèn plaε beeõ má mà:
Lua mé gbãa ví,

¹³ mé mpi Dii, níme ní gbẽke ví,
õ ni fiaboò baadee a yãkewa.*

63

Lua nideá

¹ Lé pò Davidi dà gõ pò a ku Yuda gbáau.*

² Lua, ma Luan n ũ,
mále n aeya,
ma nisina yenzi,
mále n nide
lán guwawai pò lé í nidewa.

³ Ma n e n kúkii,
ma n gbãa ní n gawio gwà.

* 62:13 Mat 16.27, Lom 2.6, Zia 2.23 * 63:1 1Sam 23.14

4 N gbēke maame de wēnia,
 a yáí n táasilea aɔ dɔ ma léu.
 5 Máo n sáaukpa e ma wēni léu,
 má ɔse musu mà n sísi.
 6 Má ká lá wí nɔɔ bóɔ gbē wà káwa,
 n táasilea aɔ dɔ ma léu ní gulakeao.

7 N yá í dɔmagu ma wúlekíi,
 mi láasookema gwāasína.
 8 Mále lesi ɔɔba ní kúlukulunau,
 asa níme ní ma dɔnlɛde ũ.
 9 Ma nisína yenzi,
 ní ma kŭa n ɔplaa.

10 Gbé pó aale ma wɛɔ mide,
 aa si tɔɔle nɔnau.
 11 Lua a to wà ní dede ní fēndaoe,
 aai gɔ gbēgbonaɔ ble ũ.
 12 Kí sɔ a pɔ a ke ní Luawa nao.
 Gbé pó mē amɔɔma Lua á sɔ̀
 aɔ vɔ́vɔ́ ní pɔnaoe,
 eɛdeɔ sɔ an lé a gɔ kpaaũae.

64

Ma si gbēvāiɔwa

1 Davidi le.
 2 Lua, ma aaukea wii ma,
 ma bɔ ma íbɛɛ pó má ní vɔ́a vɔ́ ɔ́zɔ́.
 3 Ma si gbēvāiɔ lekpaaiamaziwa,
 ma bɔ vāikenaɔ zɔau.
 4 Aai ní lé keke lán fēndawa,
 aai yāpāsɔ́ o lán kazuawa.
 5 Aai ye láu aa tàesaide gbá,
 aai aà pá kándo, vɔ́a lí ní kŭo.
 6 Aai tékpakɔ́u ní vāikɛa guu,
 aai bai pó aale kpánéɔ yá'o.
 Aai me: Gbēe a wá eo.
 7 An vāi lekpaai kɔ̀sè aa mē,
 lé pó wá kpaaí b̀lɛi.
 Gbēnazína ǹsɛ guu yáɔ asii zɔɔ.

8 Ama Lua a ní gbá ní kao,
 a ní kɛ'la kándo.
 9 A tó yá pó aa ò wí ní musu,
 gbé pó ní é pii iɔ míkɛ déũdeũ.
 10 Vɔ́a a gbépii kú,
 aai Lua yákeɔ galikɛ,
 aai zɔ́ pó a kèɔ tàasi kŭa.
 11 Gbēmaaɔ pɔ a ke Diiwa na,
 aa naaàzi,

aaĩ n táasile aa n tɔbɔ.

⁵ A mɔ Lua yákeɔ gwa,
yá pɔ a kè gbēnazinaɔne i diwá.

⁶ A ísia lĩ gugii ũ*
aa bùa swawa kèse.†
Wà pɔnakε aà yá musu.

⁷ Iɔ kible ní a gbãao gɔɔpii,
aà wé ɔ ku bui píiwa.
Swágbãadeɔ su dɔeaànɔ.

⁸ Buipáleɔ, à wá Lua sáaukpa,
aà táasileɔ àɔ dɔ á léu.

⁹ Iɔ wá wēni dɔawēε,
ĩli tó wa kpaguao.

¹⁰ Lua, asa n wá yó,
n wá baasa lán ánuwuwa.

¹¹ N gɛwanɔ gukpaolonau,
n wá wó wĩ ní aso gbiao.

¹² N tò wà ɔzòzò wá mikpei,
wà té dīwēε, í wá kú wá nɔε,
ɔ n mɔwanɔ gu namadeε bee.

¹³ Má mɔ n ua ní sa pɔ wĩ a pɔ káteu à tékũ obɔ,
má lé pɔ má kèmaɔ flabo,

¹⁴ yá pɔ bɔ ma léu ma taasikegɔ.

¹⁵ Má sa'oma ní pɔ mekpaaɔ,
má sāsakaɔɔ kpasanε,
mí n gbagba ní zuswanaɔ ní blesanaɔ.

¹⁶ A gbé pɔ á Lua vía víɔ, à mɔ ma,
mí yá pɔ a kèmeε oé.

¹⁷ Ma wiilèwà,
aà táasileɔ dɔ ma léu.

¹⁸ Tó má yāvái kũa ma sɔu,
dɔ Dii gĩ ma yāmai.

¹⁹ Ama à ma yāmà,
ɔ à ma wabikea sí.

²⁰ Má Lua sáaukpa,
i gĩ ma wabikea maio,
i gĩ gbēkekeimeεo.

67

Báaa gbεaa Luawa

¹ Lε pɔ wĩ sí ní kúuɔε.

² Lua, wá wēnagwa,
wá wegwa, ní báaadawágu,

³ ké dúnia gbépii n zé dɔ,
bui píi i dɔ lá ni gbé suaba.

* 66:6 Bɔa 14.21 † 66:6 Yoz 3.14-17

⁴ Wa n táasile Lua,
gbépii a n táasile.

⁵ Bui pii a pɔnakε, i gulakε,
asa ni yákpaleke ní gbéɔ a zéwa,
ni dɔaa buiɔne pii.

⁶ Wa n táasile Lua,
gbépii a n táasile.

⁷ Tɔɔle a bleke,
Lua wá Lua a báaadawágu.

⁸ Lua a báaadawágu,
gbépii i viakεè e dúnia léwa.

68

Lua zɔɔke

¹ Davidi lé.

² Lua lé fele, à ibεεɔ lé fáaa,
à zangudeɔ lé bàalεè.

³ Lá súle ì gē ní íanao,
kené màa, Lua,
lá zó nìsi ì yɔ té saε,
váikenaɔ midε n aε màa.

⁴ Gbēmaaɔ sɔ aa pɔnakε,
aa yáalɔ Lua aε,
aa víví ní pɔna zɔɔo.

⁵ A lesi Luaε à lémwà.
A di luabεpuana kpε, à aà tɔɔɔ.
Aà tón Dii, à kúkuakε aà aε.

⁶ Kua aà gu pɔ a kua adoa guu,
Luaá toneɔ maεε,
gyaaɔ zεnnɔdeε.

⁷ Lua ì bekpa zìloɔne,
ì zìzɔɔ bɔle à ní da namau.
Swágbāadeɔ sɔ aaɔ ku gugiiuε.

⁸ Lua, ké n dɔaa n gbéɔne,
ké n beeleínɔ guwaiwaiu,

⁹ tɔɔle lùalua, lou kwè n aε,
n Lua pɔ n yā'ò Sinai gbε musu,*
Lua, Isailiɔ Lua.

¹⁰ Lua, n èfāai p̄siné k̄s̄ɔk̄s̄ɔ,
ɔ n ní bùsu kpεena gbà gbāa.

¹¹ N gbéɔ zìle a guu Lua,
n wēnadeɔ gbà pɔ n maakea yái.

¹² Dii yā'ò,
ɔ bíla ḡè aà baokpanaɔ ũ.

¹³ Kíaa ní ní zìḡɔ lé tíle kpakpa,

* 68:9 Bɔa 19.18

g̃ε p̃ g̃ b̃oũ l̃ é ñ p̃ k̃paal̃.

¹⁴ Baa ké a i s̃a kaã s̃oũ,
ánusu kú ma felena g̃ás̃iaa,
a k̃á̃ l̃é teke lán vuawa.

¹⁵ Ké Gb̃āapiide k̃iã f̃āaa,
aa l̃i t̃oũlea lán Zalam̃ gb̃è ñεziwa.

¹⁶ Basana gb̃ès̃is̃i de a k̃iniola,
Basana gb̃ès̃is̃i misonão dasi.

¹⁷ A gb̃è misonão, b̃óỹāi ále webii
gb̃ε p̃ Lua s̃è a kiblek̃ii ũwai?
Dii mé ão ku we g̃oũpii.

¹⁸ Dii s̃ógõo l̃é ṽio, à k̃à milĩo do.
Dii b̃ò̃ za Sinai,
à m̃ò p̃ila a gu p̃ a kua adoau.

¹⁹ N dẽdẽ musu ñ z̃ĩz̃oũ,†
n gba s̃i gb̃é̃wa falu ũ,
baa swágb̃āadẽo,
ō n z̃ōle we, Dii Lua.

²⁰ Wà Dii s̃áaukpa, Lua wá Suabana,
ì̃o wá aso k̃ūaw̃ēe l̃á gu l̃é d̃ε.

²¹ Wá Luaá Lua p̃ ì̃ gb̃é̃ suabãε,
Dii Lua mé ì̃ wá b̃o ga léz̃i.

²² Lua a a ib̃ε̃ε̃o mi wíwiné,
gb̃ēnaz̃in mik̃ā d̃è p̃ aa t̃é ñ duunawão.

²³ Dii m̃è: Má á b̃ole Basana b̃usu,
má á b̃ole ísia títiu,

²⁴ ké à á gb̃á̃o p̃ipi ñ á ib̃ε̃ε̃o auo,
á gb̃é̃o l̃énão i ñ baa ewà.

²⁵ Lua, wa n gb̃é̃o è aa d̃ò̃d̃ok̃ōwa,
ma Lua ma K̃ia, aale m̃ó n k̃ú̃k̃ii.

²⁶ L̃ès̃inão d̃baaa, p̃olenão te z̃á,
w̃é̃ndia s̃és̃ēmpanão ku guo.

²⁷ A Lua t̃ob̃o balu guu,
à Dii kp̃ela Isailĩo k̃ōk̃āaa.

²⁸ Né g̃ōz̃āna B̃ēỹām̃ε̃ε buĩo mé d̃baaa,
bee gb̃εa Yuda k̃ião ñ ñ gb̃é̃o
ñ Zabul̃ni buĩo k̃ião ñ Ñefatali buĩo k̃ião.

²⁹ A Lua d̃il̃é̃ à̃o gb̃āa.

Lua, b̃o ñ n gb̃āa p̃ ñ ò̃l̃ow̃ē̃ε̃o.

³⁰ K̃ião m̃oñε̃ ñ ñ gbão
n kp̃é p̃ kú Yelusaleũ ỹái.

³¹ Z̃oa d̃o ì̃leñob̃o Egipiwa,
z̃oad̃o buĩo swanão ñ ñ gb̃é̃o wa.

Anusu gopana t̃ómá,
gb̃é̃ p̃ z̃ik̃aa ì̃ kené não f̃āaa.

† 68:19 Efe 4.8

32 Egipiõ gbéõ zĩma,
Etioپیõ wã aa òònzĩ, Lua.

33 Dũnia kpalablenao, à lesi Luaε,
à Dii táasilε.

34 A di lounaa kpe musumusu za zizi,
à ma, àε pũna gbáugbãu.

35 A Lua gbãa galikε,
wa aà zõkε dõ Isailiõwa,
aà gbãa ku luabεpuanau.

36 Lua, kua n kúkĩi ní zõ,
Isailiõ Lua ì gbãa ní ikoo kpa a gbéõwa.
Wà Lua sáaukpa!

69

Wabikεa Luawa kua ìadama guu

1 Davidi lε.

2 Lua, ma suaba,
asa í ma kũ ma nœεε.

3 Dεε lé ma mó, ma ka zã,
tepekĩi kuo.

Ma kpale ísiu,
ísõ lé damala.

4 Ma wiilè ma kpasa,
ma kòlo nàaa,
ma wεdò ma Luazi
e ma wé gè lé wo.

5 Gbé pò aa zamagu pãõ* dasi de ma mikãa,
ma ibεε pò aa ye ma de pœwiwinésaiõ lé vĩo.
Pò pò mi a kpáí'oo ò aa mè mà a nε'i mà kpá.

6 Lua, ní ma mìsaiyãõ dõ,
ma tàaeõ ulεanεo.

7 Dii Lua Zígõde, gbé pò an wé ònzio
ńsu to wí ní kú ma yáio.

Isailiõ Lua, gbé pò aai n kĩi wεεleõ
ńsu to an tó òõkpa ma yáio.

8 Asa n yáí mi sósõa fĩi,
õ ma gεε gò kpa ma wéi.

9 Ma gõ zĩlo ù ma gbéõ guu,
ma gõ gbẽando ù ma da bεdeõ guu.

10 N kpé yá ma kũ gbãa,
àε ma ibaba,†

n sòsõnaõ n sósõa gòmεε.‡

11 Mi lεye pòsia guu,
õ wĩõ ma sósõ.

12 Mi zwãnkasaõ fifia,
õ wĩõ ma ke pòpòõ.

13 Gbé pò zõle gãaeõ ì ma pe,

* 69:5 Zãa 15.25 † 69:10 Zãa 2.17 ‡ 69:10 Lom 15.3

ígbãaminao ì ledamano.

14 Dii, máε wabikεma,
 nsu to à bɔ n pɔ kpeo,
 wea Lua, n gbεke zɔo yáí,
 ní ma suaba síana.

15 Ma bɔ bèleu,
 nsu to mà kpáleuo.

Ma bɔ ísiu,
 ma si ma zangudeɔwa.

16 Nsu to ísɔ damalao,
 nsu to mà kpále ísiuo,
 nsu to wà téeena kamalao.

17 Wea Dii, asa n gbεke maa,
 ma wegwa n sùuu zɔo guu.

18 Nsu mikpeli n zòblenaεo,
 wea kpakpa, asa ma gɔ yeelεε.

19 Sɔmazi, ma misí,
 ma suaba ma ibεεo yáí.

20 N ma sɔsɔa ní widaaao ní ma kpeboao dɔ,
 níε gbé pɔ aa yákũamanoo e.

21 Sɔsɔa ma sɔ zò, ma gɔ yèεesai,
 gbé pɔ a ma wegwa ɔ má wèεε, mi eo,
 gbé pɔ a ma nòεe nínimεε ɔ ma wɛdòì, a kuo.

22 Aa εεe vái kàmεε bleu,
 ké imi ma kũ gbãa, aa vèε kũma kpàa. §

23 To an dikpekea gɔné bai ũ, wà ní kú,
 to an kua aafia yá'iné.

24 To an wé siakũ, ké aasu gu'eo,
 to an wó gɔ koolonno gɔɔpii.*

25 N n kpɛnemuu bɔbɔmá,
 n n pɔkũma pásí pisimá.

26 An bòo gɔ bòo zia ũ,
 an gbèe su ào ku ké à zòle ní kpéu bo,†

27 asa aai ìada gbé pɔ ní gbèwae,
 aai gbé pɔ ní zò wáwá galike.

28 N ní yá pii tàaeo danla,
 an baa su ào ku n gbèsuabaa guuo.

29 N ní tó waa wèni taala guu,‡
 an tó su ào ku lá doũ guu ní gbèmaaɔ tóo.

30 Lua, má kú taasi ní yá'ɔmao guu,
 ma se lesí mà bɔu aafia.

31 Má Lua tɔbɔ lesia guu,
 má aà sáaukpa mà aà káfi.

32 Bee a ka Diigu de sa'oa ní zuoa,

§ 69:22 Mat 27.48, Maa 15.36, Luk 23.36, Zaa 19.28-29
 32.32, Zia 3.5, 13.8, 17.8

* 69:24 Lom 11.9-10 † 69:26 Zin 1.20 ‡ 69:29 Boa

a keè na de zugaaena kóbadea.
³³ Taaside e, aai pɔnake,
 á luakliwɛɛlenao á sɔ i níni.
³⁴ Asa Dii í wɛnadeo yáma,
 ìli saka a gbé pɔ de zìzo ùɔguo.
³⁵ A aà táasile musu ní tɔɔleo,
 ísia ní pɔ pɔ kú a guuo píi.
³⁶ Asa Lua a Siɔna suaba,
 a ea Yuda wéleo kále,
 aà gbé i zɔleu ní pɔ ũ.
³⁷ Aà zòblenaó néo mé aa gɔ ví,
 gbé pɔ ye aà tó naipio io ku a guu.

70

Wiileá Suabanai (Sou 40.14-18)

¹ Davidi le.
² Lua, ma misi,
 Dii, ke kpakpa mo domale.
³ To wí gbé pɔ lé ma wɛo kú,
 aa ní mi pɛle.
 To gbé pɔ ye mà taasikeo kpekpa,
 an gee gɔ kpá ní wéi.
⁴ Gbé pɔ aai omee, taale taaleo,
 to aa ea ní wíio.
⁵ Gbé pɔ aale n kii wɛleo,
 to an pɔ kema na aa yáabo.
 Gbé pɔ an wé doí n ní suaba,
 aa o láasai Lua zɔo.
⁶ Taaside wɛnaden ma ũ,
 Lua, ke kpakpa.
 Mmɛ ní ma Dɔnlɛde ũ,
 nímmɛ ní ma Mísina ũ,
 Dii, nísu gɛgɛo.

71

Mae zɔo wabikea Luawa

¹ Dii, ma nanziɛ,
 nísu to wí ma kú bauo.
² Ma misi, ma bo n maakea yáí,
 swákpamazi, ma suaba.
³ Ma gbesi pɔ máli gé ulɛi a guun n ũ.
 N díle n ma suaba,
 asa ma gbesi ní ma zegikíion n ũ.
⁴ Ma Lua, ma bo váikenaó ɔzi,
 ma si gbé bɛɛ pásíowa.
⁵ Mmɛ ma wé dɔnzi, Dii Lua,
 nímmɛ má n náai ví za ma èwaasogoo.
⁶ Ma sɔ kpáleanzi za neasakpɛue,
 nímmɛ n ma bo ma da nòseu.

N táasi miò le gɔɔpii.

⁷Ma kua de yáɔnsae ũ gbé dasidee,
asa míme ní ma ulekí gbãa ũ.

⁸N táasilea Ìò dɔ ma léu,
miò n maabo kɔɔ ní oosio.

⁹Nsu pákpamazi ma zikũa yáio,
ńsu ma vũaa ma gbãa láaa yáio.

¹⁰Asa ma ibeeò lé ma yá'o,
ma wèleo lé lekpaai ma wēnibɔai.

¹¹Aa mè: Lua gĩaàzie,

wà aà ya kú,
gbēe ku à aà suabao.

¹²Lua, ńsu ñyɔ kumanɔ zào,
ma Lua, ke kpakpa mɔ dɔmale.

¹³To wí gbé pɔ lé yãɔɔ kú,
aa mide,
to sósɔa da gbé pɔ lé ñadaaɔla,
an tó òkpa.

¹⁴Mapi sɔ, ma wé Ìò dɔnzi láasaie,
miò n táasile màò gé.

¹⁵N maakea aɔ dɔ ma léu gɔɔpii
ní n gbēsuabaa pɔ má a lé d̄oo.

¹⁶Má mɔ mà Dii Lua ḡsakeyã galike,
n mēndo maakea má dɔ gbégu.

¹⁷N yãdadamēe za ma èwaasogɔɔ,
Lua, e tia mále n yáɔnsaeo o'o.

¹⁸Baa ké ma zikù, ma mikã pua,
ńsu ma to weo, Lua,
ké mà e n gbãa galike tiadeɔne,
mí n ḡsakeyã dau siu gbé pɔ aale feleɔne.

¹⁹Lua, n maakea z̄ma,
n yãz̄okè, déme muaannɔi?

²⁰N tò taasi pásí ma le dasidasi,
ãma ńyɔ ea ñ ma gba wēni,
ńyɔ ea ñ ma bɔ t̄ole nɔnau.

²¹Nyɔ ma beee káfimēe,
ńyɔ ea ma n̄se n̄nimēe lɔ.

²²Ma Lua, má n sáaukpa ní m̄ɔnao n náai yái.
Isailio Lua pɔ n kua adoa, má n táasile ní kúuo.

²³Gula aɔ dɔ ma léu.

Ma gbé pɔ n ma mísi,
má n táasile.

²⁴Máɔ n maakea o gɔɔpii,
asa wí gbé pɔ lé ma v̄ai weleo kù,
an gee ḡ kpá ní wéi.

Ami! Ami!

20 Yese né Davidi wabikea lén we.

Soũ 73-89

LA AAŊDE

73

Vaikenaɔ káfta'ea yá

Asafa le.

1 Lua ì ɛ́fáaíkɛ Isailiɔnɛ síanaɛ,
ì maake nòsepuadeɔnɛ.

2 Mapi sɔ̄ ma káikù ní léleao,
ma gbá ye zái guwa yáaɛ.

3 Ké ma vaikenaɔ kua maa è,
ma íandánapiɔ gwea nidè.

4 Yáe lí kpàlikpanéɔ,
aa aafia mé aa mekpaa.

5 An wá lí wá lán dɔwao,
aali gyáke lán deɔwao.

6 Aaí íandáa da ní nɔɛ yàbaa ũ,
aaí pásí nańzi pɔkasa ũ.

7 An oa ìɔ nísi bɔ,
an kàamai de ní pia.

8 Aa gbélaani ví,
aaí boo gbène oné,
aaí naenaemá ní zɔɔke yáí.

9 Aaí me: Lua pila wà dɛɛka,
mé an yá ì li dúniaa.

10 Ayámɛto wí kené kèke,
wí yá pɔ̄ aa ò píi sí síana ũ.

11 Aaí me: Lua a dɔ̄ má ní?
Musude dɔ̄a kà màae?

12 Vaikenapiɔ gwa, aa yáe káa vío,
an gwea ìɔ káfi gɔɔpiie.

13 Asi ma nòse pua pã yá?
Ma a ɔ̀bòle tàaeu wásawasa pãea?

14 Niɔ ma gbè gɔɔpiie,
niɔ ma swágaga lá gu lé dɔ.

15 Tó ma ze ní yá bee taa oaoɛ,
bee aɔ de bɔa n gbéɔ kpe ũɛ.

16 Ké ma làasookè yápiwa mà dɔ̄,
à kèmɛɛ zí'ũɛ,

17 e ma ge gɛ̀ò Lua kúkíi,
ɔ̄ ma wé gbàsa kè an láaa yá musu.

18 Ni ní da gu zãandeu,
ni ɔ̀zɔ́ńzi aa gɔ̄ ní liaao.

19 Aaí gɔ̄ kaalepɔ̄ ũ kándo,
vía pɔ̄ɔ ì ní le, aa mide.

20 Lá nana ì gēzea, tó gbé vù,
tó n fεε Dii, rýõ to aa gē ní ìanao màae.

21 Ké ma nòse òòkpà,
mé ma pò yà,

22 ma sòùkù, má yāe dōo,
ma gō n kúì lán nòbòwa.

23 N beeo má kunnò gòòpiie,
n ma kú ma òplaawa.

24 Ni dōaamee ní n lēdaaao,
bee gbεa rýõ ma ka àizānawa.

25 Ma wé dò gbēezi musuo, n bàasio,
kuannò guu pòe ni lé ma de tòleò.

26 Baa tó ma me ní ma sōo yēēē lé láa,
Lua mé ì to ma sō gbāakū,
ōme ma baa ũ gòòpii.

27 Asa gbé pò kēmaò midεε,
rýõ n gbé pò bò n kpεò bāde.

28 Lua, sáanzi mé kēmεε na,
Dii Lua, ma n ke ma ulekli ũε.
Má n yākeao dau mà siuné.

74

Wiileá Luai aà kpé wia yá musu

Asafa le.

1 Lua, bóyāi n giwázi e gòòpiii?

Akεa ríle pòbò n níu n kpàsa são yá musui?

2 Gbé pò n ní sí za zio yá dōngu,

bui pò ní bò aa gō ní pò ũò
ní Siõna gbèsisi pò ní kè n kúkii ũo.

3 N ibεεò n kúkii dàaí míómio.
Dede ní laaio, à òòkpà píi.

4 N wèleò káaa gu pò ni dauwáε,
aa rízia seelaò pèle we.

5 Wá è, an mōona dò musu,
aale ke lá wìò dào gbēwa.

6 Lí yōoa kefena pò wa kpà a gíwa,
aa gbè wa gbòò ní mōoo ní fēnkínio.

7 Aa tesò n kúkiiwa, à kwè,
aa tò kpé pò n tó kuwàpi gbālè.

8 Aa ò ní nòseu: Wà òtōmá míómio.
Aa tesò wá bùsu lousisikpεowa.

9 N kpé lousisibòò gēzea,
ānabie ku lo.

Wáò ku màa e bōen yà?

Wá gbēe dōo.

10 Lua, rýõ to n ibεεò aao n yáalo e bōe ni?

N wèleò aao sakangu láasai yà?

11 Bóyâi n ɔ kpaaũai?
 Ɔgo n kùe, ní ní dede.

12 Lua mé ma kía ũ za asinzi,
 ɔme í gbé suaba dúniau.

13 Mme n ísia zèe ní n gbãao,*
 n kwāsa mi wí í guu.

14 N Egipiɔ mĩde we,
 n ní geɔ kpà wàɔwa pɔblea ũ.

15 N swaɔ b̀̀, n zewè nibɔnaɔne,
 n swa pɔ a í baa v̄io zèe.

16 Fãane ní gwãasinao de n pɔ ũe,
 n mɔvua ní íat̄eo kúk̄i d̄ilené.

17 Mme n kɔɔ d̄ada b̄usu píiu,
 n sae ní buz̄ieo gɔɔ d̄ile.

18 Yá pɔ n ibeɔɔ d̀̀ yá d̄ongu Dii,
 m̄isaidepiɔ sakà n t̄oue.

19 Nsu n̄ n felena kpá wàɔwao,
 n w̄nadeɔ yá su s̄anguo.

20 Laaidɔ n bàakuawanɔwa,
 asa wá b̄usu gbè'eo p̄as̄ikù píie.

21 Wá gbé pɔ wàle gbãamɔw̄eɔ,
 r̄isu to wà kpekpa ní w̄ioo.

To w̄nadeɔ ní taas̄ideɔ n táasile.

22 Lua, fele gí ní nz̄iao.

N yá pɔ m̄isaideɔ lé d̀̀ zesai màé!

23 Nsu z̄oa pɔ n ibeɔɔ lé kánzi kpa swáao,
 n w̄lepiɔ k̄fi d̀̀ gɔɔpiie.

75

Lua mé yákpalekena ũ

1 Asafa le.

2 Wa n s̄aukè Lua,
 wa n s̄aukè.

Tó wà n yãb̄onsaɔ galikè,
 ní kú k̄ai.

3 Lua mè: Ma gɔɔd̄ile,
 má yákpaleke a zéwa.

4 Tó dúnia d̄ee, a gbéɔ lé ke s̄ee,
 máme mi a gbapele kú gíũgiũ.

5 Mi o ȳɔdeɔne aasu ní gasa feleo,
 mi o v̄aikenaɔne aasu káakuo.

6 Asu à á gasa feleao,
 ásu k̄amaɔ kemaɔɔ.

7 Asa gbãa lí b̄o gukpe ge be'aeo,
 ìli b̄o guwaiwai guu no,

8 Lua mé yákpalekena ũ,

* 74:13 B̄oa 14.21

5me ì gbēdo sōle, ì gbēdo fele.
 9 Imibò ku Dii ɔzì, í gbāa ka a pai,
 àle pí aà pòkūma ũ.
 I kóle dúnia vāikenaɔwa píi,
 5 aai mi wesai ní a gbɔɔ.

10 Mapi sō máo yápi o gɔɔpiie,
 mí Yakɔbu Lua táasile.
 11 Má vāikenaɔ gasa kwé,
 gbēmaɔ gasa iɔ ku musu.

76

Lua mé ziblea gbāa ũ

1 Asafa le. Wí sí ní kúuɔe.
 2 Wa Lua dɔ Yuda būsuuɛ,
 aà tó gbāa Isailiɔne.
 3 Aà zwaakpe kú Salema,
 aà kúkíi kú Siɔna.
 4 Kua we à kà wāaɔ è'ɛ
 ní sèngbaɔ ní fèndaɔ ní zikabɔɔ.

5 Ni gupu, niɔ teke,
 n zɔɔ de gbèsísi pò kú gɔɔpiia.
 6 N gbāa denla kè gɔsa gbāaɔne,
 aa wúlea ní ní i gbézāo,
 gɔ gbèɛpiɔ gbēe i fɔ ɔsèo.
 7 Yakɔbu Lua, n ní lele,
 5 sɔdeɔ ní ní sɔɔ gò kálea ní izɔɔo.
 8 Mmɛ ní gbé pò de wà viakèè ũ,
 tó n pòbò n níu,
 déme a fɔ ze n aei?
 9 Kua musu n yákpalekè,
 5 vía dúnia kù, à gò kílíkili.
 10 Lua, n fele n yāgògò dúniaɛ,
 n yèɛsaideɔ suabà.
 11 Gbēnazina pòkūma ì n tɔɔ,
 n pòkūma kíni ìɔ dɔa n piɛ.
 12 A leke Dii á Luawa, í a flabo.
 A gbé pò á liaawáziɔ,
 à mɔ Lua pò de wàɔ aà vía ví gba pò.
 13 I kpalablenɔ káde,
 ì to vía dúnia kíaɔ kú.

77

Lua dɔnle bɛkɛa taasi guu

1 Asafa le.
 2 Ma lezù Luazi,
 ma wiilèwà,
 ma lezù Luazi aà ma yāma.

³ Kua taasi guu ma Dii k̄i wèeεε,
ma ɔ̄ d̄ɔa Luazi gwá kpasasai,
ma n̄ɔ̄ε i n̄inio.

⁴ Ké ma làasoo tà Lua k̄i,
̄ máε k̄ās̄anke,
ké ma aà w̄aaiɔ̄p̄à,
ma nis̄ina v̄ua.

⁵ N ma wé k̄ūa, mi e i'òo,
ma ḡɔ̄ bìli guu, mi d̄ɔ̄ lá má oo.

⁶ Ma làasookè ȳāawa
n̄ wè zizi p̄ó ḡè̄ɔ̄ ȳáo.

⁷ Lε p̄ó má dà ȳāa d̄òm̄agu gwá,
ma làasookèw̄à mà wεεε d̄ɔ̄.

⁸ Ma m̄è: Dii wá v̄ūaa ḡɔ̄ɔ̄pii ȳà?
Wá yá a kaaàgu ɔ̄ɔ̄?

⁹ Aà gb̄εke m̄ide m̄iɔ̄m̄iɔ̄ ȳà?
Aà yá aɔ̄ ḡbooa ḡɔ̄ɔ̄pii ȳà?

¹⁰ Wá w̄ēnagwaa yá s̄à Luagu ȳà?
Aà p̄ɔ̄ p̄aw̄ázi, a wá wεgwa ɔ̄ɔ̄?

¹¹ ɔ̄ ma m̄è: Yá p̄ó má k̄ūan ke:
Musude ɔ̄zεεd̄ɔ̄w̄ēεε.

¹² Má làasooke Dii ȳāb̄ɔ̄nsaε̄ɔ̄wa,
m̄i aà yá p̄ó a kè ȳāaɔ̄ d̄ɔ̄ gb̄é̄ɔ̄gu.

¹³ Má n̄ dabudabukε̄aɔ̄ w̄aaiɔ̄pa pii,
m̄i n̄ ȳāz̄ɔ̄kε̄aɔ̄ oné.

¹⁴ Lua, n̄ zé gb̄āsi v̄io.
Dii kpele mé z̄ɔ̄ lán Luawai?

¹⁵ Mmε n̄ Lua dabudabukεna ũ,
n̄ n̄ gb̄āa ò̄ɔ̄ buiɔ̄nε.

¹⁶ N n̄ gb̄é̄ɔ̄ m̄isi n̄ n̄ ḡāsa gb̄āao,
wá Yak̄ɔ̄bu n̄ Yosεfuɔ̄ buiɔ̄.

¹⁷ Isia wεs̄inle Lua,
isia wεs̄inle ̄ à k̄òdè,
à l̄ualua za a εu.

¹⁸ Lou kwè, a p̄ūnaa k̄ɔ̄fi d̄ò luabε,
n̄ kà tedeɔ̄ kpa loupilεa ũ.

¹⁹ N p̄ūnaa k̄ɔ̄fi d̄ɔ̄ z̄àa'iana guu,
loupilεa d̄únia p̄ù pii.
T̄ɔ̄lε gb̄āle à l̄ualua.

²⁰ N zé dà ísiau,
n̄ ḡēk̄i b̄ò í z̄ɔ̄ guu,
wi n̄ k̄ēsεgbε eo.

²¹ N d̄ɔ̄aa n̄ gb̄é̄ɔ̄nε lán s̄ā waiwa
M̄ɔ̄izi n̄ Aalonaɔ̄ sabai.

1 Ma gbéó, à ma lédama ma,
 à swákpa ma yáí.
 2 Má yá'óé ní yáasio,
 má yá pò ulea za zi bọ́lekéé,*
 3 yá pò wá mà mé wá dõ,
 yá pò wá maé a galikèwěe.
 4 Wá yápi ule wá néóné,
 wá Dii táasilea da wá tũnaóné
 ní aà gbāao ní yābónsae pò a kè.
 5 A yādīle Yakóbu buióné,
 à a ikoyā dà Isailióné.
 A ò wá dezióne aa tó ní néó dõ,
 6 i gõ ní bui pò kpéóné felekáa ũ,
 aai fele dada ní néóné sõ,
 7 ké aa e Lua náaike,
 ké Lua yákeáo su sáńguo,
 aaió aà yādīleáo kúa,
 8 ké aasu wàò de lán ní deziówao,
 asa aa swágbāakè aa gĩ Lua yáí,
 an sõ ku Luawao, aa náai vīè.

9 Eflaiũ buiá kàzunaóné,
 õ aa kpekpa zĩ guu.
 10 Aai ze ní Luabaakuarńńoo,
 aa gĩ tēi aà ikoyái.
 11 Aà yákeáo sáńgu
 ní aà yābónsae pò a òbóné.
 12 A dabudabuó kè an dezió wáa
 Zoá wéleu, Egipi búsuu.†
 13 A ísia zèè à bùarńńó,
 à í bíibò.‡
 14 A dāané telu guu fāane,
 gwāasina sõ ní té gupuaó.§
 15 A gbesi pàa guwaiwaiu,
 à í kpámá zõ lán ísia íwa.
 16 A tò í bòné gbéu,
 ípi bàalè lán swadawa.*
 17 Ő aa gĩ te duunawa,
 aa gĩ Musude yāmai guwaiwaiu.
 18 Aa gĩ kè aa Lua lewe,
 aa ní pœā ble gbèawà.†
 19 Aa Lua bèèbò aa mē:
 A fõ ọpi'i diléwěe sēu lae?
 20 Gwa, à gbé lè, í bò dàgua me!
 A fõ ble ge nò kpáwá sōa?
 21 Ké Dii yápi mà, aà pò pà,
 õ té kù Yakóbu buiówá,

* 78:2 Mat 13.35 † 78:12 B̄a 7.8-12.32 ‡ 78:13 B̄a 14.21-22 § 78:14 B̄a 13.21-22 * 78:16 B̄a 17.1-7,
 Nao 20.2-13 † 78:18 B̄a 16.3, Nao 11.4-5

à pɔkũmabòbɔ Isailiɔwa.

²² Asa aai Lua yá sio,
aa à gbé suabaa gbāa náai v̄io.

²³ A yādà bálumaε,

à zεwè musu,

²⁴ ̄ mana kwèné ble ũ,‡

à musu pówena gb̄ yòné.

²⁵ Aa malaikaɔ ble blè,

à kũsũakèné, à d̄n̄la.

²⁶ A tò ían gbāa b̄ gukpε,

ní aà gbāao à b̄ geɔmidɔk̄i oi lɔ,

²⁷ ̄ à n̄o kwèné lán luutēwa,

h̄o l̄n̄la lán ísiale ũfāawa. §

²⁸ A tò aa kwè ní b̄ou,

aa ḡ kálεa liaa ní kp̄ci.

²⁹ Lua p̄ p̄ aa a ni v̄i kp̄amá,

̄ aa s̄o aa k̄ páup̄au.

³⁰ E a ni à̄ gé b̄oí̄la,

ḡo p̄ blepi da ní léu,

³¹ Lua f̄ε f̄é̄n̄o,

à Isaili ḡgbāao d̄εε,

à ní èwaaso kwè.*

³² Gia ní beeo aa ḡi tε duunawaε,

ní aà yāb̄onsaεkεao aai aà náaikεo.

³³ ̄ à ní w̄eni kèné lán lé'ianawa,

a tò ̄̄nekεa ní m̄ide.

³⁴ Tó à ní pisab̄o, aaí aà aεya,

aaí εa w̄a aà k̄i wεεε ní w̄ao.

³⁵ Aa d̄o sa Lua mé ní gb̄esi ũ,

Lua Musude mé ní M̄isina ũ.

³⁶ Ama aaí lé̄maw̄a,

aaí εetoè,

³⁷ an s̄o kuw̄o,

aa aà b̄akuaín̄o yá gb̄o.

³⁸ Aàpi s̄o à ní w̄enagw̄a,

à ní duuna k̄émá, i ní midεo.

Īo az̄ia z̄uukε m̄ò̄m̄oε,

i a pɔkũmabòbɔmá píio.

³⁹ A ní gb̄ēnaz̄inke d̄má,

asa aaí ḡzεa susai lán íanawaε.

⁴⁰ Aa swáḡb̄ak̄ε guwaiwaiu ḡēn ũma'ũma!

Aa aà p̄o yàè s̄eu we à k̄è z̄ai.

⁴¹ Aa Lua lεwε,

aa Lua lεwε,

aa Isailiɔ Lua p̄o a kua adoa f̄è.

⁴² Aà iko gbāa s̄àngu,

‡ 78:24 B̄o 16.14-15, Nao 11.7-9, Z̄aa 6.31 § 78:27 B̄o 16.13, Nao 11.31-32 * 78:31 Nao 11.33

lá à ní sí ní ibeewa,
 43 lá à dabudabuò kè Egipi,
 mé à yābōnsaewò kè Zoā būsuu.
 44 A ní swa'iwò lile au ũ,†
 5 aai f5 aa a imĩ bo.
 45 A ũsinaò kàngu, aa ní soso,‡
 ní blōō bo, aa yāyiamá.§
 46 A tò kwaò ní pówenaò blè,
 à kwasutē kà ní buapóu.*
 47 A tò loughbe ní vēebuò kè kélékēle,
 a zāa'iana ní kaa líò è'è.
 48 A ní pōtuò mùsikè ní loughbepio,
 lua sù ní kpāsaowa.†
 49 A a pōkūma zōò bōbōmá,
 à ìisèrínò ní pōfēo ní kpēneo,
 à músi malaikaò gbàemá.
 50 A a pōkūma gbà zé,
 i zezō gae bo, à gagyākàngu.
 51 A Egipi negōe sēiaò dède píi,‡
 Haũ bui gōsake népio gāga.
 52 A bō ní a gbéò lán sāowa,
 à dōaané guwaiwaiu lán sā waiowa.§
 53 A beínò, aa ku dōdōa vīasai,
 an ibeewò sō, ísia kùamá.*
 54 A kàrínò a būsú zōleu,†
 gusísìde pó a sí ní a gbāapiu.
 55 A buipāleo yāné,
 5 à ní būsú kpaalèné ní pó ũ,
 à uakpākpa Isaili buipione.‡
 56 Ǿ aa Lua lewe aa gĩ aà yāmai,
 aa Musude yādileao kūao.§
 57 Aa kpekpa aa bō aà kpe lán ní maeowa,
 aa náai vío lán sá gia baiwa.
 58 Aa aà pō fēlèè ní ní sa'okíio,
 aa aà zafèè ní ní táao.
 59 Ké Lua è maa, 5 aà pō pà,
 à zō Isailiozi pāsípāsí.
 60 A a zwāakpe tò Silo* we,
 aà be pó a kpà gbēnazinaò guupi.
 61 A tò an wēleo mò a kpagolo sè,†
 5me aà gbāa ní aà gawío kúkli ũ.
 62 A tò wà a gbéò dède ní fēndao,
 aà pō pà bui pó a sèpizi.
 63 An èwaasoò tekù zĩ guu,
 an wéndiao i zākele dō bo.

† 78:44 B̄oa 7.17-21 ‡ 78:45 B̄oa 8.20-24 § 78:45 B̄oa 8.1-6 * 78:46 B̄oa 10.12-15 † 78:48 B̄oa 9.22-25
 ‡ 78:51 B̄oa 12.29 § 78:52 B̄oa 13.17-22 * 78:53 B̄oa 14.26-28 † 78:54 Yoz 3.14 ‡ 78:55 Yoz 11.16-23
 § 78:56 D̄oa 2.11-15 * 78:60 Yoz 18.1, Zel 7.12 † 78:61 1Sam 4.4-22

64 Wà ní sa'onao dède ní fěndao,
an gyaao i f̃s̃ ɔ̀l̀b̀o.

65 Ǿ Dii vù ní io sa,
lán g̃sa p̃o vù ní wē'iowa.

66 A ní w̃l̃eo gb̃ē, aa kpekpà,
a tò aa g̃o ní w̃io g̃oɔpii.

67 Ǿ à g̃i Eflaiũ buiɔzi,
i Yosefu buipi se lo.

68 Yuda bui ɔ̃ a s̃e sa
ní Siona gb̃es̃is̃i p̃o á yeio.

69 A a kúki d̃o musumusu we,
ao ku g̃oɔpii lán d̃unia kál̃awa.

70 Ǿ à a z̃bl̃ena Davidi s̃e,‡
à aà b̃o s̃a kaau.

71 A aà b̃o s̃ad̃au, à d̃aa Isailione,§
Lua gb̃é Yak̃bu buipiɔ kíae.

72 Davidi ní kpá a kpe ní ñsem̃endoo,
à d̃aané ní a ɔ b̃aaadeo.

79

Yelusaleũ d̃ẽlẽa wii

Asafa le.

1 Lua, buip̃aleɔ s̃i ní b̃usu,
aa n kp̃e p̃o a kua adoa ɔ̀kp̃à,
aa Yelusaleũ d̃ẽlẽe.*

2 Aa n z̃bl̃enaɔ d̃ẽde aa ní ge kp̃a b̃aɔwa,
aa n ỹmanaɔ ge tò w̃aione ble ũ.

3 An au bàalè lán íwa Yelusaleũ b̃i kpe,
gb̃e ku à ní ṽio.

4 Wa g̃o p̃o ỹal̃baɔ ũ wá saeɔne,
láanip̃o ũ gb̃é p̃o liaaw̃aione.

5 Dii, n p̃o ao paaw̃azi e b̃o ni?
N kp̃e t̃e ao k̃u g̃oɔpii ỹà?

6 P̃ok̃uma b̃oɔ bui p̃o aa n d̃oɔwa,
gb̃é p̃o aali ní s̃isioɔ b̃usuɔwa.

7 Asa aa Yak̃bu buiɔ bl̃e,
aa ní b̃usu ɔ̀kp̃ae.

8 Nsu wá maeɔ duuna wi wá musuo.
W̃enad̃w̃ẽe kpakpa,
asa wa busa dúuduue.

9 D̃ow̃ale, Lua wá Suabana.
Wá misi, ké ñ t̃oɔ,
wá duuna k̃éwá n t̃o ỹái.

10 B̃oỹái ñỹo to buip̃aleɔ wá lá:
Wá Lua ku máe la?
To buip̃aleɔ d̃s̃ wá ae,

‡ 78:70 1Sam 16.11-12 § 78:71 2Sam 7.8 * 79:1 2Kia 25.8-10, Zel 52.12-14

ké ni n zòblenao dedea tɔsimá.

¹¹ To zìzɔɔ ɔɔb gẽ n swáú,

gbé pɔ kú ga lézìpiɔ bɔ

ń n gãsa gbãao.

¹² Láani pɔ wá saedeɔ zìma,

fiaboné gẽn sopla, Dii.

¹³ Wápiɔ n gbéɔ, n kpàsa sãɔ,

wíɔ n sáaukpa gɔɔpii,

wíɔ n tó galiké e wá buiwa.

80

Isailiɔ sua ń pá ziu wabikéa

¹ Asafa lé.

² Swákpa Isailiɔ Dɔaana,

n gbé pɔ ni Yosefu buiɔ dã lán sãɔwa.

Bɔ gupuaú, n gbé pɔ ń zòlea malaika gãsiadeɔ zãnguɔ,*

³ ní dɔaa Eflaiũ buiɔne

ń Běyámee buiɔ ń Manase buiɔ.

Fele ń n gbãao, mɔ ñ wá suaba!

⁴ Lua, to wà ea su wá pá ziu.

Wá wegwa wà aafia'e.

⁵ Dii Lua Zigɔde,

ńlé pɔbɔ n níu e tia,

ńyɔ n gbéɔ wabikéa mamá bɔe ni?

⁶ N wé'i kpámá ble ũ,

n ń wé'i yòné pɔ pai aa mĩ.

⁷ N tò wa gɔ láanipɔ ũ wá saedeɔne,

wá ibeepiɔ lé wá ke pɔɔpɔɔ.

⁸ Lua Zigɔde, to wà su wá pá ziu,

wá wegwa wà aafia'e.

⁹ N v̄eli wò Egipi,

n buipáleɔ yà ò ń pè ń gbɛu.

¹⁰ N gukèkèè, à zínapèle,

ò à ɔtà à a bùsu pà.

¹¹ A uedà gbèsisíɔla,

a gɔnaɔ de seɔe lí zɔɔla.

¹² A ɔtà à gè e ísiale,

a ɔneɔ gè e Uflatai.

¹³ Bóyái n a kaa gbòo,

gbé pɔ lé gẽzeɔ ò ɔmaleii?

¹⁴ Dáo sàwa ì lé kái,

sèanɔbɔɔ ì mɔ a lá blei.

¹⁵ N yá na! Lua Zigɔde, wá wegwa!

Kua za musu wezu ñ gwa!

Laaidɔ v̄elipiwa,

* 80:2 Bɔa 25.22

16 bui p3 n pè nzia,
 né p3 n si n p3 ũpi.
 17 Wà n v̄ēlipi z̄ō wà tesòwà.
 Wepāsī biimá aa mide.
 18 Ŭda gbé p3 kú n ɔplaiwa,
 gbēnazin né p3 n si n p3 ũ.
 19 Wá kēma bo.
 Wá lé n láo, wí n sísi.
 20 Dii Lua Zīgōde,
 to wà su wá pá ziu,
 wá wegwa wà aafia'e.

81

Isailio dikpe le

1 Asafa le.
 2 A gulado Lua wá gbāawa.
 A kúkuake Yakobu buio Luae.
 3 A bo n leo, í bala lé
 n mōna'ō nao n domao.
 4 A kuupe mōbozi,*
 í pé a vua zá wá dikpegō,
 5 asa a de ikoyā ũ Isailione.
 Yá p3 Yakobu buio Lua dilen we.
 6 A yápi dà Yosefu buione
 gō p3 à àna Egipiowa.

Aa bo p3 aai ma yāao mà à mè:
 7 Ma aso gò á gāu,
 ma á ɔ bō ēu.
 8 A wiilēa taasikegō, ō ma á bó,
 má wēwá asii guu n louviao.
 Ma á lé ma á gwá Meliba í kii.†
 9 A swákpa ma gbéō, mí ledawá.
 A Isailio, à ma yāma lé!
 10 Asu à ɔ dii pále v̄io,
 ásu kúle dii z̄ilo eo.‡
 11 Mámē má Dii á Lua ũ,
 ma á bóle Egipie.
 A á lé ele, mí tó à ká.

12 Ŭ Isailio i ma yāmao,
 ma gbépio i misiilemēeo.
 13 Ŭ ma n tó n n swágbāao,§
 aa té nzia p̄eāi.
 14 Tó Isailio s̄amazi,
 tó ma gbépio te ma yái,
 15 d̄ō ma n ibēeo b̄usané ḡōḡō,
 ma ɔz̄ō n w̄elepizi.

* 81:4 Nao 10.10 † 81:8 B̄oa 17.7, Nao 20.13 ‡ 81:10 B̄oa 20.2-3 § 81:13 Lom 1.24

16 Ma zangudeo i vl̄anau ma ae,
an ìadama ao láaa vío.
17 Mí á gwa ní pówen gawideo,
mí gbè zó'i kpáwá à ká.

82

Yákpalekea ní gbãadeo

Asafa le.

1 Lua zõlea balu guu,
àle yágõgõ gbãadeone à mè:
2 Bœ á yákpaleke a zéwai?
Ao ke vâikenaone kèke gõpii yà?
3 A yânakpa yèesaideowa
ní tone pó gwana vío.
A ze ní taasideo
ní gbé pó wàle ìadamá.
4 A yèesaideo ní wēnadeo misi
à ní bõ vâikenaõ zî.

5 Gbãadepio yãe dõo,
aa a kee gbáeo.

Aa ku gusiaue,

õ dúnia zína lé fu.

6 Ma mè luaon á ũ,*

Musude néon á ũ ápii.

7 N beeo á ga gbēnazína ũe,
á kpagua lán kía páleowae.

8 Lua, fele yákpaleke ní dúniao,
asa bui píiá n pœ.

83

Isailio ní ibeõ kaa Luawa

1 Asafa le.

2 Lua, nsu nyõ níleao,
ní lé su àõ kpaaũao,
nsu nyõ ku kílíkíliõ, Lua.

3 N ní ibeõ gwa, asa aale kãa,
n wèlepíõ lé ní mi fu.

4 Aale õnoõpéle n gbéõne,
aale lekpaai ní yenzideõzi.

5 Aale me: A mo wà ní buibo,
an tó Isaili su àõ dõ gbēegu bo.

6 Aa lekpaai, an lé kõsè,
aa ledoũkè ní kõõ aa felennõ.

7 Edoũõ ní Isimaela buio
ní Moabuõ ní Hagua buio

8 ní Gebalideo ní Amõnio
ní Amalekiõ ní Filitõõ ní Tiideo.

9 Baa se Asilio námá bo,

* 82:6 Zaa 10.34

aale ɔda Lotu buipɔwa.

¹⁰ Kené lá ní kè Madiãɔnɛwa,*

lá ní kè Sisela ní Yabɛoɛ Kisɔi.†

¹¹ N ní kè kèlekele Endoo,
aa gò kálɛa tɔle lán pɔgbɔwa.

¹² Ke ní gbɛzɔɔnɛ
lá wa kè Olebu ní Zeebuoɛwa.‡

Ke ní kíãɔnɛ
lá wa kè Zɛba ní Zalemunaoɛwa.§

¹³ Ampɔ mé ò yãa aa mè,
wà Lua dáðákékíi sé ní pò ũ.

¹⁴ Ma Lua, to aa gò lakɛɛ ũ
lán ése úa pò íana í sélewa.

¹⁵ Lá dào í tékũ,
ge lá té í gbèsíí sāsã,

¹⁶ péleńzi ní n zàao màa,
n ían pásí í to sò kénígu.

¹⁷ To an geɛ gò kpá ní wéi,
aai n gbãa dɔ Dii.

¹⁸ Wí líɔ ní kú gɔɔpii ní bíliɔ,
aa kpɛbɔ aa midɛ,

¹⁹ ké aa e dɔ ké n tón Dii,
nímɛ ní Musude ũ dúniau píi.

84

Lua ua bækeɛa

¹ Kole buiɔ le.

² N kúkíi maa fá, Dii Zígɔde!

³ Mále Dii ua bækeɛ e gu gè lé lia,
ma nisina ní ma meo lé lua Lua bééi.

⁴ Dii Zígɔde, ma Kía, ma Lua,
gòlegolena kpé è ní gbagbakíi saɛ,
luakibãna sakpɛdà we à a néɔ kàu.

⁵ Báaadeɔn gbé pò kú n ua
aaɔ n táasile gɔɔpiɔ ũ.

⁶ Báaadeɔn gbé pò an gbãa bò n kíi
mé n kpé gea yá kú ní sò guuɔ ũ.

⁷ Tó aale pá Baka guzulɛa,
aaɔ to à gò lán gu nibɔnadewa,
káabuan lou í to èfãai ligua.

⁸ An gea guu an gbãa ɔ káfíɛ
e aa ge kaò n kíi Siɔna.

⁹ Dii Lua Zígɔde, ma wabikea sí,
swáse ma yáí, Yakɔbu buiɔ Lua.

¹⁰ Lua, kía wá sèngbao gwa,
wéte kía pò ní kpài.

* 83:10 Dɔa 7.1-23 † 83:10 Dɔa 4.6-22 ‡ 83:12 Dɔa 7.25 § 83:12 Dɔa 8.12

11 Kua n kpé kpele gɔɔ do maa
de kua gupálei gɔɔ òaa soola.

Ma Lua ua bíibòledɔanakɛ sɪ
de kua ua doũ ní vâikenaoa.

12 Dii Lua dené íatē* ní sèngbaoo ũ.

Dii í báaadaŋgu ní káfíao,
ìli gí maakei tàaesaidεo.

13 Dii Zígɔde,

báaaden gbéé pó lé n náaike ũ.

85

Isailiɔ aafia wabikεa

1 Kole buiɔ le.

2 N báaadà n bùsuu, Dii,
n su ní Yakɔbu buiɔ ní pá ziu.

3 N n gbéé tàaeɔ wòlomá,
n ní duuna kèemá pii.

4 N pɔ wèemá,
n n pɔkūma pāsí kpà kpe.

5 Suwanɔ wá pá ziu,
Lua wá Suabana,
kpēne pó ní kèwanɔ suumpa.

6 N pɔ aɔ paawázi gɔɔpii yà?
Nyɔɔ n pɔfɛgɔɔ gága wē ní wēo yà?

7 Nyɔ ea n n gbéé lé ní láo
ké an pɔ e kema nao lé?

8 Dii, n n gbēke ɔɔwēε,
wá suaba ní n gbāao.

9 Ma swá dɔ Dii Lua yā'oai,
asa í aafia legbē a yāmanaɔneε,
tó aai ea sù ní m̄saiyāɔwao.

10 Aà víakεnaɔ suabaa zāo,
ké aà gawi e àɔ kú wá bùsuu yái.*

11 Gbēke ní náaiɔ kpàaũ,
yázede ní aafiao dàkɔle.

12 Náai í ɔ poo musu,
yázede í ɔnɔnɔ zílei.

13 Dii a maakewēε,
wá ɔɔle i bleke.

14 Yázede íɔ be aà ae,
í zεkekeè.

86

Kowεkeεa Luaε

Davidi le.

1 Dii, swákpa ma yái, ní wea,

* 84:12 Mal 4.2, Zia 21.23 * 85:10 Zāa 1.14

asa taaside wēnaden ma ũ.

²Ma wēni d̄sa, asa má n yá̄o kūaε.

N n zòblena suaba,
nímε ní ma Lua ũ, máε n náaike.

³Sùuukεmanɔ, Dii,
asa miɔ lɛzunzi kɔɔ ní oosioε.

⁴N n zòblena pɔ ke na,
asa ma laai tà n kíi, Dii.

⁵N maa mé ní sùuu ví, Dii,
n gbēke z̄ɔ n s̄sinaɔne.

⁶Dii, swákpa ma wabikεai,
laaidɔ ma wēna wiiwa.

⁷Má lɛzunzi ma taasikεgɔɔzi,
asa ni wea.

⁸Táae muaannɔ, Dii,
gbēε lí f̄ɔ n kea kèo.

⁹Bui pɔ ní kèɔ mó kúlεne,*
aa n tɔbɔ mípii.

¹⁰Asa ní z̄ɔ mé ni dabudabuɔ ke,
nímε ní Lua ũ ndo.

¹¹N n zé ɔb̄mεε Dii,
míɔ bε n síana guu.

Ma s̄ɔ damεε doũ, míɔ n vía ví.

¹²Má n sáaukpa ní n̄semendoo,
Dii ma Lua, máɔ n tɔbɔ gɔɔpiiε.

¹³Asa gbēke pɔ ní k̄mεε z̄ɔ,
n ma wēni sí beda è títiwa.

¹⁴Lua, kàamaideɔ lé felemanɔ,
gbé p̄s̄iɔ lé ma wε, aali n yādao.

¹⁵Mpi Dii, Lua sósobiden n ũ,
ní sùuu ví mé n pɔ lí pa kpaaɔ,
ní gbēke ní náaiɔ ví z̄ɔ.

¹⁶Ma wegwa, wēnad̄mεε.

N n zòblena gba gbāa,
mapi n n̄ε z̄ikεna né suaba.

¹⁷Maakeamεε seela ke,
ma w̄leɔ i e, wí i ní kú,

asa Dii, n d̄male,
n ma n̄se n̄nimεε.

87

S̄inaá Lua w̄léε

Kole buiɔ le.

¹Lua a w̄léε k̄ale gbès̄is̄i pɔ a kua adoa musu,

²Dii ye S̄ina bíib̄leɔi
de Yakɔbu buiɔ w̄léε kíniɔla píi.

³Lua gawi yā'ò w̄lépi musu à mè:

* 86:9 Zia 15.4

4 Má Egipiɔ́ n̄ Babelideɔ́ da gbé pɔ́ aa ma d̄ɔ́ guu.
 Filit̄eɔ́ ku a guu lɔ́ n̄ Tiideɔ́ n̄ Etiopiɔ́.
 Wa me wà gbé beeɔ́ ì weɛ.*
 5 Wa o Siɔ́na yá musu:
 Wà wáane n̄ wáaneɔ́ ì weɛ,
 Musude mé ì a zedɔ́ gíũgiũ.
 6 Tó Dii lé gbéɔ́ tó dalau,
 a me: Wà gbé beeɔ́ ì weɛ.
 7 Lèsinaɔ́ n̄ òwánaɔ́ píi aa me:
 Wá maa píi ì bɔ́ Siɔ́naɛ.

88

Kua ga lézi wiile

1 Ezala bui Emani* le.
 2 Dii Lua ma Suabana,
 mále wiilema fáane n̄ gwáasinao.
 3 To ma wabikea kama,
 swákpa ma wiileai.
 4 Asa yá'õma kò ma n̄sɛue,
 ma wēni s̄ò è léi.
 5 Wà ma da gbé pɔ́ aale si bedauɔ́,
 ma ḡɔ́ lán ȳɛɛsaidewa.
 6 Wà ma ya ma kpa geɔ́ guu
 lán gbé pɔ́ wúlea miau sɔ́lɔ́ɔ́wa.
 An yá d̄ɔ́ngu lɔ́, aa b̄ò n̄ ɔ́.
 7 N ma zu è zòlo guu
 e tɔ́le n̄na gbáo gusiau.
 8 N p̄okūma t̄õa,
 a ís̄ó lé ma lé.
 9 N tò ma gbéɔ́ ma v̄uaa,
 ní tò aa ye ma ḡiyāio.
 Wà ma kaka, b̄ókii kuo.
 10 Iadama ma wé siakù,
 mále lezunzi za k̄ɔ́ e oosi,
 ma ɔ́ d̄anzi.
 11 Geɔ́ ni yāb̄onsaekenéa?
 Gyaadeɔ́ mé aai fele n̄ sáaukpaa?
 12 W̄i n̄ gbēke galike miau yà?
 W̄i n̄ náaiyā'ò kaaleu yà?
 13 Wa n̄ dabudabuɔ́ d̄ɔ́ a gusiau yà?
 N maakeaɔ́ d̄õa ku wésia guu yà?
 14 Dii, mi wiilema,
 ma wabikea k̄ɔ́ ì ka n̄ k̄í.
 15 B̄óyāi níle gímazii, Dii?
 Akea n̄ mikpelimeei?
 16 Má kú ga lézi wēnann̄ɔ́ za ma èwaasoḡɔ́,

* 87:4 Gal 4.26 * 88:1 1Kia 5.11

n wétẽamɔané t̃ɔa, ma g̃ɔ s̃aai.

¹⁷ N pɔpaamazi mà ma mia,
n ṽia p̃ɔɔ lé ma midɛ.

¹⁸ A daamala lán íwa za k̃ɔɔ e oosi,
à k̃ũaaa míɔmíɔ.

¹⁹ N tò ma gbé yenzideɔ ma ṽũaa,
gusia mé g̃ɔ ma gbẽna ũ.

89

Lua legbẽa Davidie

¹ Ezala bui Etani* lɛ.

² Dii, máɔ lesi n gbẽke yá musu láasaie,
máɔ n náaiyã kpàwake wẽ ní wẽo.

³ Má o n gbẽke líɔ kpálea ṽio,
n náaideke z̃ínapelea musu n be.

⁴ N m̃è n bàa kú ní gbé p̃ɔ ní s̃èo,
n legbè n z̃òblena Davidie.

⁵ Nỹɔ to aà bui àɔ kible g̃ɔɔpiiɛ,
nỹɔ aà kpala gba gbãa e aà buiwa.†

⁶ Musudeɔ n dabuyãɔ sáaukpa, Dii,
malaikaɔ n náaiyã'ò balu guu.

⁷ Asa gbẽe ku musu à kà Diiwao,
malaikae muaaaànɔɔ.

⁸ Baa malaikaɔ káaa, Lua mé fuañla,
gbé p̃ɔ liaaaaziɔ me ì seena ta.

⁹ Dii Lua Zig̃ɔde, déme muaannɔi?
N gbãa ní náaiio ṽí yápii guu.

¹⁰ Ni gbãamɔ ísiaɛ,
tó à f̃èlɛ ní ṽíṽiao, ni a z̃ùuke.

¹¹ N Egipiɔ sumpà aa g̃ɔ g̃ɛɔ ũ,
n n w̃èlep̃iɔ f̃àaa ní n g̃àsa gbãao.

¹² Musu ní z̃íleoá n p̃ɔɛ,
n d̃únia kàlɛ ní p̃ɔ p̃ɔ kú a guuɔ.

¹³ N gugb̃antoo ní g̃ɛɔmid̃k̃liio k̃è,
Taboo ní ɛemɔ gb̃ɛɔ ì gulad̃ma.

¹⁴ N g̃àsaá g̃ɔsa p̃ɔɛ,
n ɔ gbãa mé n ɔplaa d̃ɔ musu.

¹⁵ Yãmaa ní yáɛdeɔ mé n g̃ína ɛkpale ũ,
gbẽke ní náaiio mé dia n aewa.

¹⁶ Báaadeɔn gbé p̃ɔ aa gulad̃ama d̃ɔ,
aaɔ be n aɛ gupuaɔ ũ, Dii.

¹⁷ Aaɔ p̃ɔnake ní n t̃óo g̃ɔɔpii,
aaɔ íanadã ní n maak̃ɛao.

¹⁸ Asa an gawi ní ní gbãaon n ũ,
n z̃ɛawanɔ yáí wá mi daa ía.

* 89:1 1Kia 5.11 † 89:5 2Sam 7.12-16, Soũ 132.11, Zin 2.30

19 Wá sèngbaoá Dii pòe,
wá kíapiá wá Isailiò Lua pòe.

20 N yā'ò n yāmanaone yāa
wépungu'ea guu n mē:
Ma ðonlekè negōnae,
ma èwaasopi sè lesí a gbéò guu.

21 Ma a zòblena Davidi è,
ma a nísikàwà ma àà ðìle.

22 Máo àà kúa ma òziē,
ma gàsa gbāa aò kuaànò.

23 Ibēe a fō falusiwào,
gbēvāi a e ònaalēwào.

24 Má àà wèlēo wíwi àà aē,
má àà zangudeò kwé.

25 Máo náai viè ní gbēkeo,
àà mi iò daa ía ní ma tóo.

26 Má ísia naè a òziē,
iò iko ví swaòwa.

27 A lezumazi à mē,
má ðe a Mae ní a Luao ũ,
a gbesi ní a Suabanao ũ.

28 Má àà ke ma yoa ũ,
iò ðe dúnia kíaò mide ũ.‡

29 Máo gbēke víaànò gòopiē,
ma bàa pò kuaànò gbooa vío.

30 Má tó àà bui aò kible gòopiē,
àà kpala iò ku e dúnia ge láaò.

31 Tó àà buiò pākpa ma ikoyāi,
mé aai te ma yādileaozio,

32 tó aa bò ma yá kpe,

mé aa ma yādanēo kūao,

33 má gotōmá an tàaeò yáie,

mí ní ke búubuu an vāi yá musu,

34 āma gbēke pò má víaànò a midēo,
má fō náaisaiyākeo.

35 Má a bàa pò kuaànò yá gbooo,
má lé pò má gbèè lilēo.

36 Ma legbè ní mazía kuaò gēn do,
má ēeto Davidiēo, ma mē,

37 àà bui aò ku gòopiē,
àà kpala aò ku ma aē lán íatēwa.

38 Lá mōvua ðe seela náaide ũ musu,
màa àà kpala aò ku gòopii.

39 N beeo n gi kía pò ní kpai,
n òkpàaazi, n kolokèaànò.

40 N n bàa kua ní n zòblenaò yá gbòo,

‡ 89:28 Zia 1.5

n sakà aà kíafuau, ní zù zíle.

⁴¹ N aà wéle bíio gbòo,
n aà zegikíio kwè ní dàaí.

⁴² Gēzeadeo lé ní baa seu,
à gò láanipɔ ũ a saedeone.

⁴³ N tò aà wèleo gā gbàe,
ní tò aà ibeeco pɔnakè.

⁴⁴ N aà fēnda lé dè,
ni zeaàno zí guuo.

⁴⁵ N aà gawi kò'è,
n aà báa b̀aála.

⁴⁶ N tò à zikù a gb̀au,
n widàwà.

⁴⁷ Dii, ñyɔ ulɛawēe gɔɔpii yà?
N pɔkúma té aɔ kù e boe ní?

⁴⁸ Làasooke ma wēni kulunkewa,
n gbēnazina kè pā yà?

⁴⁹ Gōsa kpele mé aɔ ku à gí gaii?
Démɛ a fɔ azia si mia ikowai?

⁵⁰ Dii, gbēke pɔ ní ví yāa gè má ni?
Lé pɔ ní gbè Davidie ní náaio sɔ be?

⁵¹ To n z̀blena láanikea yá dɔngu,
buiɔ ma kea pɔɔpɔɔ ma sɔ z̀.

⁵² N ibeeco kía pɔ ní kpà láanikè,
e gu pɔ aà kèse z̀u, Dii.

⁵³ Wà Dii sáaukpa gɔɔpii!
Ami! Ami!

Soũ 90-106

LA SIIODE

90

Lua ní gbēnazinao

Lua gbé Mɔizi wabikɛa.

¹ Dii, wá ulɛkíin n ũ wē ní wēo.

² E ñyɔ gé gbèsísíɔ kei,
e ñyɔ gé tɔle ní dúniao kálei,
Luan n ũ za asínizí e gɔɔpii.

³ Ni dile gbēnazinae aà gē tēenau,
ni to aà ea gɔ b̀suti ũ.

⁴ Wè òaa sɔo denɛ lán gɔɔ dowa,*
ì gēne lán gía ge gwāasínawa.

⁵ Ni to i danla aai gaga,
aa de lán sē pɔ ì b̀le kɔɔwa,

⁶ ì b̀le kɔɔ, i gbá,
ì i' o oosi, i giigaga.†

⁷ N pɔkúma ì wá suumpa,

* 90:4 2Pie 3.8 † 90:6 Zaa 1.11

n kòlokea ì gili gẽwágu.

⁸ Wá yãvãio káleá n aε,
wá asiyyão b̀ò gupau n kuu.

⁹ Wá gɔɔ ì gẽkõu n kpẽne yáí,
wá wẽni ì midε wá wea dóũdóũnau.

¹⁰ Wá wẽ ì ka bàãkwi taawa,
tó wá gbãa s̄, basiī.

Wẽpio guu baa a ṕo ṕo na

ì ḿo ní taasio ní p̄siaoε,
ì gẽzεa kpakpa, ̄ wi kpagui.

¹¹ Déme n p̄kũma gbãa lé d̄si?

Déme n kpẽne lé d̄s à v̄iakεi?

¹² Dadawẽε wà wá wẽni d̄s màa,
ké wà òno e wá s̄ guu.

¹³ Dii, níȳo εa wá wegwa b̄oε ni?

Wẽnad̄s n z̀blenāoε.

¹⁴ Tó gu d̀, to n gbẽke ḿowá,
wíw̄ p̄nake ní gulakεao gɔɔpii.

¹⁵ Wá gba p̄na ɔ ṕo ní t̄owá gɔɔ léu,
taasi ṕo wá kè wè léu.

¹⁶ N n yãkεao ɔb̄ n z̀blenāoε,
ní tó wá néo n iko gbãa d̄s.

¹⁷ Dii wá Lua, báaadawágu nana,
εfãaida wá z̄iu wà káfiakε,
ao, εfãaida wá z̄iu wà káfiakε.

91

Lua mé wá d̄ãana ũ

¹ Gb́é ṕo ulea Musude ɔ guu,
mé a ku Gbãapiide uei,

² ì me Dii mé a zegik̄i ũ,
a Lua mé a ulek̄i ũ, á aà náai v̄i.

³ A n si kaiwa,
a n suaba ní gagyão.

⁴ A n s̄ob̄ a p̄leu,
níȳo ulea aà kúlukulunau.

Aà náai mé a ɔ de n s̀ngbao ũ.

⁵ Gwãas̄in p̄o ní fãane kà kpán'ãao
an kee v̄ia a n kũo,

⁶ ge gagyá ṕo ì bε gusiau
ge gyãkawẽle ṕo ì ní le fãane gbãa.

⁷ Baa tó gb̄on òaa s̄o lé kwé n saε,
ge gb̄on òaas̄o lεε kwi lé fu n ɔplaaí,
p̄e a n leo.

⁸ Wεzu ñ gwa,
níȳo e lá w̄i ìada v̄aikεnāowa.

⁹ Tó n Musude d̄ile n ulek̄i ũ,
mé n Dii d̄ile n kúki ũ,

¹⁰ v̄aie a s̄nzio,

músi a gē n uao.

¹¹ Asa a n yā'o a malaikaone
aa n dśa gu pó nle géu píie.

¹² Aa odama,
ké nsu gēnale gbewao yái.*

¹³ Nyō táa'o nòomusuwa ní kyáo,
níyō òzō nòokusiwa ní mlè pāsio.†

¹⁴ Dii mè: Lá à nàmazi, má aà bō,
lá a ma dō, má aà se musu.

¹⁵ A lezumazi, mí wewà.
Tó yá nàewà, máo kuaàno,
má aà suaba, mí aà kpela.

¹⁶ Má báaadaaàgu ní wēni gbàao,
má aà suaba, i pónakèò.

92

Lua sáaukpaa

¹ Kámabogoo le.

² A maa wà n sáaukpaε, Dii,
wá lesi wà n tobō, Musude,

³ wí n gbēke galike koo,
wí n náaiyā'ò gwá,

⁴ wí n táasile ní mōonao
ní domao ní kotilio.

⁵ N yákeao ì ma pō ke na, Dii,
mi gulado n òzikeaowa.

⁶ Dii, n yákeao zōo maamaae,
n láasooō gbia à kè zài.*

⁷ Soũ yápi dōo,
mísaiide a fō mao.

⁸ Baa tó gbēvāio otà lán kàewa,
mé vāikenaō káfia è nípii,
an zia de kaale láasai ũε.

⁹ Mpi sō Dii, níyōō káfia gōōpiiε.

¹⁰ N n ibeεo gwa, aale midε,
vāikenaō lé fáaa píi.

¹¹ N ma gba gbāa lán zùsēlewa,
n nísi òde kà ma miwa.

¹² Ma wesì ma wèleo fuaε,
ma swá ma ibeε vāio wii mà.

¹³ Gbēmaaō gbā lán daminaliōwa,
aa zōokū lán Libā sedε líōwa.

¹⁴ Pélea Dii kpé kpeεle
aa gbā wá Lua ua.

¹⁵ N ní zikūakεo aao nē'iε,†
an lá aō nísi bōε si plèple.

¹⁶ Aa mε Dii maa,

* 91:12 Mat 4.6, Luk 4.10-11 † 91:13 Luk 10.19, Lom 16.20 * 92:6 Lom 11.34 † 92:15 Zaa 15.2

õme wá gbesi ũ,
vãie ku aà guuo.

93

Dii mé Kta ũ

¹ Dii mé lé kible,
a zõke daa ula ũ.
Dii zõke daa, à gbãa dò a pi,
à dúnia kàle gíũgiũ, a deeo.

² N zõlea báawa za gõpi,
ní kú za asinzi.

³ Swaõ pà Dii,
swaõ kõfi dõ,
swaõ lé gãale.

⁴ Dii ku musu, a zõ,
aà zõ de í zõ kõfia,
aà gbãa de ísia í víviaa.

⁵ Dii, n yãdileã gbooa vío,
à kù n kpé àõ ku adoa e gõpiie.

94

Lua mé yákpalekena ũ

¹ Dii á Lua pó ì t̄osimáe.
Lua pó ì t̄osimá, bõ gupuu!

² Dúnia yákpalekena, fele!
Fia bo íandãnaõne ní yãkewa.

³ Gbẽvãio aãõ p̄onake e bõe ni?
Aãõ tidõwála e bõe ni, Dii?

⁴ Vãikenapio ì gõsagõsa yã'o,
aaĩ yãbõle, aaĩ íanadã nípii.

⁵ Dii, aaĩ tãa'o n gbéõwa,
aaĩ gbãamõ gbé pó n ní sépiõne.

⁶ Aaĩ gyaa gbẽandoõ ní bõmõõ dede,
aaĩ tone pó gwana víoõ suumpa.

⁷ Aaĩ me Dii lé ní eo,
Yakõbu buio Lua laai kúmáõ.

⁸ A soũ, à laaika!
A m̄isaideõ, á õnõkũ bõee la?

⁹ Lua swá pè, ìli yãmao lé?
A wé kãsa, ìli gu'eo lé?

¹⁰ I bui píi toto, a ní swágagaoa?
I yãdané, a dõa víoa?

¹¹ Dii gbẽnazina làasoõõ dõ,
a dõ ké aa yãfũu lán gbé tíwa.*

* 94:11 1Kln 3.20

12 Báaaden gbé pò ni toto,
ni n ikoyá dadae ù, Dii.
13 Ni aà nòse daè doũ taasikegɔɔ,
e wà ge eyɔ vāikenaε.
14 Dii a pākpa a gbéozio,
a gbé pò á sè a pò ù vūaaο.
15 Wa εa yákpaleke a zéwa,
nòsepuadeɔ í zεδ.

16 Déme a felemeε gbēvāioɔwai?
Déme a zεmaɔ vāikenaɔ musui?
17 Mé i ke Dii dɔnlekèmeε yāa no,
dɔ má kú miau kílikili gɔɔ.
18 Ké ma mè zāana lé ma séle,
n ma kū n gbēke guu, Dii.
19 Ké ma làasoo kò ma sɔu,
n ma sɔ n̄nimεε n ma pɔ kèna.

20 N lé líɔ ku yágɔgɔn koleaɔ yáuo,
an yādileɔ í mɔné n̄ taasio.
21 Aaí lekpaai gbēmaazi,
aaí yāda taaesaidea wà aà de.
22 Dii mé ma zεgikí ù,
ma Lua mé gbεsi pò mi ulεu ù.
23 A n̄ vāikea sɔaamáε,
i n̄ buibo an tàaeɔ yái,
Dii wá Lua a n̄ buibo.

95

Lua táasile

1 A mɔ wà pɔna wii dɔ Diiwa,
wà guladɔ gbεsi pò í wá bɔwa.
2 Wà gé aà ae wà aà sáaukpa,
wà lesi wà aà táasile.
3 Asa Dii mé Lua zɔɔde ù.
Kía zɔɔε, a de dii píia.
4 Tɔɔle nɔna ku aà ɔziε,
gbèsi si misonaɔá aà pòε.
5 Isiaá aà pòε, òme kè,
òme tɔɔle ikàsa n̄ a ɔo.
6 A mɔ wà wúle wá gbεeu
wà kúle Dii wá Kεna ae.
7 Asa aàpi mé wá Lua ù,
wá de aà kpàsa gbéɔ ùε,
aà sã pò àle n̄ dāɔ ù.

Tó a aà lɔɔ mà gbã,
8 ásu swágbãake lá á dezio kè Meliba
gɔɔ pò aa ku Masa guwaiwaiuwo.*
9 Baa ké aa ma yākeɔ è,

* 95:8 Ebe 3.15

aa ma yõ aa ma gbãa legwà.†
 10 Ǿ má ye ní gíyãio e wẽ bla,
 ma mè gbé sásãaone,
 aa ma yãkeaõ dõo.
 11 Má ò ní mazlao ní pɔfẽo ma mè,
 aa gẽ ma kámabokíuo.‡

96

Dii mé Kia zõõ ù *(1Lad 16.23-33)*

1 A lè dafu sí Diiε,
 dúnia gbépii, à lesi Diiε.
 2 A lesi Diiε, í aà tɔbɔ,
 àò aà ziblea baokpa lá gu lé dɔ.
 3 A aà gawi yã'o buiɔne,
 à aà yábɔnsaεɔ galike gbépiiε.
 4 Dii zõõ, à kà wà aà táasile,
 à kà wà víakeè de diiɔla píi.
 5 Buipáleɔ diiɔá pɔ gianane,
 Dii mé musu kè.
 6 Zõõke ní beεεo kuwà,
 gbãa ní gawio ku aà kíε.
 7 A gawi ní gbãao dõ Diiε,
 bùsu píi gbéɔ, à dõ Diiε.
 8 A Dii tó gawi dõè,
 à mɔ aà ua, í aà gba pɔ.
 9 A kúε Diiε ní lousisi'ulaɔ daa,
 zílεdeɔ, à tó á me àò kuke aà ae,
 10 í o bui píiε, Dii mé lé kible.
 A dúnia kàε gíũgiũ, a deea vío.
 A yákpaleke ní gbépiiɔ a zéwa.
 11 Musudeɔ, à pɔnake,
 zílεdeɔ, à ví àò kēaa,
 ísia ní pɔ pɔ kúuo, à kɔfikε.
 12 Sèa ní pɔ pɔ kúuo, à kúkuake,
 lí pɔ kú lákpeuo i gulake píi.
 13 Aa pɔnake Dii ae, asa àε mó,
 àε mó yákpalekei ní dúniaoε.
 A yákpaleke ní dúniao a zéwa,
 a yágõgõ gbéɔne ní síanao.

97

Dii mɔa

1 Dii mé lé kible!
 Dúnia gbéɔ, à pɔnake,
 ísiabaadeɔ, àò ku pɔna guu.
 2 Luabεpuana ní a síanao liaaaàzi,

† 95:9 Bɔa 17.1-7, Ebe 3.7-11 ‡ 95:11 Nao 14.20-23, Ebe 4.3, 5

yázede ní yāmaao mé aà kpala zína ũ.

³ T́é Ìò d̄baaaè,
ì kũ aà ib̄eε p̄o liaaaàziowa.

⁴ Aà loupil̄eao ì t̄ōle pu,
tó dún̄ia è, ì lualua.

⁵ Gb̄ès̄is̄iò ì ȳo lán z̄ónisiwa Dii aε,
dún̄ia gb̄épii Diipi aε.

⁶ Musudeo ì aà maak̄ea kp̄awake,
b̄usu píi gb̄é̄o ì aà gawi e.

⁷ Wí ì táagbagbanao kú,
gb̄é p̄o aaí íanad̄a ní táapio.
Diipio kúle aà aε m̄piiε.

⁸ Tó Sīonadeo mà, aa p̄onake,
Yuda w̄éledeo aao ku p̄ona guu
n yákpalekeao yáí, Dii.

⁹ Dii Musuden n ũ dún̄ia gb̄épiiε,
n z̄ō de diiola píi.

¹⁰ Gb̄é p̄o ye Diizio, à za v̄aigu.
Ìo a yāmanaο wēni kũané,
ì ní b̄o v̄aik̄enaο ou.

¹¹ I gupu gb̄ēmaaοne ní z̄éu,
ì p̄ona t̄o n̄òsepuadeo guu.

¹² Gb̄ēmaaο, à tó á p̄o ke Diiwa na,
à aà t̄ob̄o, asa a ku adoa.

98

Dii m̄o t̄asilēa

¹ A l̄e dafu sí Diiε,
asa à yāb̄onsaεo k̄e,
à z̄ibl̄e ní a ḡasa p̄o a kua adoa gb̄āao.

² Dii tò wa d̄o a z̄ibl̄e,
à a gb̄esuabaa gb̄āa òlo bui píiε.

³ Gb̄ēke ní náai p̄o a v̄i ní wá Isailio d̄baàgu.
E dún̄ia léwa wa è lá wá Lua z̄ibl̄e.

⁴ Dún̄ia gb̄épii, à p̄ona wii do Diiwa,
à v̄i ní wiio, à gulake à l̄e sí.

⁵ A lesi Diiε ní m̄ōnleao,
ní m̄ōnleao ní let̄ēd̄awao

⁶ ní k̄āapeao ní kuu'̄o,
à p̄ona wii do Dii wá Kíawa.

⁷ Isia ní p̄o p̄o kúuo, à k̄ōf̄ike,
ní t̄ōleo ní gb̄é p̄o kuw̄o píi.

⁸ Swao, à ḡāale Dii aε.
Gb̄ès̄is̄iò, à gulake s̄anus̄anu,

⁹ asa àle mó yákpalekei t̄ōleε.

A yákpaleke ní dúniao a zéwa,
a yágògò gbéone ní síanao.

99

Lua kuaadoade

¹ Dii mé lé kible,
bui pii lé lualua,
a zòlea malaika gàstadeo zānguo,*
dúnia lòo.

² Dii zò Sína,
a ku musu, a de bui píila.

³ Aa àà tó zò pò ì to vía ní kú bò,
asa àà kua adoaε.

⁴ Wá Kíá gbāa ví, a ye yáze dei,
Ǿme yákpalekea a zéwa dà,
à yágògò Yakòbu buione a zéwa.

⁵ A Dii wá Lua tòbò,
à kúle àà gbadibò saε,
àà kua adoaε.

⁶ Mòizi ní Aalonaò mé àà gbàgbanaò ù,
Samuèli mé àà sísinaò do ù.
Aa lezuààzi, ò a wèmá.

⁷ Kua telu guu à yā'òné,†
aa àà ikoyā ní àà yādileneo kūa.

⁸ Dii wá Lua, ní wèmá,
Lua sùuuden n ù.
N beeo n ní yāvāio winé ní musu.

⁹ A Dii wá Lua tòbò,
à kúle àà gbèsisí pò a kua adoa musu,
asa Dii wá Lua kua adoaε.

100

Dii sáaukpaa

Sáaukpaa le.

¹ Dúnia gbépii, à kúkuake Diie.

² A zòble Diie ní pònao,
à mò àà kíi ní gulakeao.

³ Aò dō ké Dii mé Lua ù,
Ǿme wá ké, wá de àà pò ùε.

Wá de àà gbéò ù, àà kpàsa sãò ù.

⁴ A gē àà ua léu ní sáaukpaaò,
à gē àà ua ní àà táasiléao,
à àà sáau kpa à àà tòbò.

⁵ Asa Dii maa, àà gbēke láaa vío,
ìò náai ví gòpiie.

* 99:1 Bòà 25.22 † 99:7 Bòà 33.9

ĩ mále giigaga lán sēwa.

13 Mpi Dii, ní z̄l̄ea báawa ḡōpii,
ńȳō de t̄de ũe e wá buiwa.

14 Nȳō fele wēnad̄ō Sīnae,
asa n s̄uuk̄eaān̄ō ḡō k̄a sa.

15 Aà gb̄ēō k̄e n z̄òblenāōne maa,
aà daāfa ìb̄ k̄ew̄ēe wēnae.

16 Bui píi a v̄iak̄ene, Dii,
d̄únia kíāo gawi d̄ōne nípii.

17 Asa Dii a ea Sīna k̄ále l̄o,
i b̄o m̄ómá we ní gawio.†

18 A gb̄é p̄o ḡò ȳóȳōō wabik̄ea sí,
a ní wiileawa kpa swáao.

19 Wa ȳápi k̄ē ziadēō ȳáie,‡
gb̄é p̄o kuopio i Dii táasile.

20 Dii w̄ekp̄àle z̄íle za a k̄úk̄i,
kua za musu à w̄ez̄ù t̄ole,

21 k̄é à e gb̄é̄ō z̄òblewii ma,
i ní b̄o ga léz̄i ȳái,

22 wi Dii t̄ob̄o Sīna,
wi aà táasile Yelusaleũ.

23 Ḡō bee b̄usu píi gb̄é̄ō k̄āaa we,
b̄usu píi gb̄é̄ō m̄o misiileiè.

24 Kua ma s̄ápaaḡō à ma busa,
à ma w̄ēni kulun k̄ú.

25 Ō ma m̄è: Ma Lua,
ńsu ma se kp̄óo,

n gb̄é bee, n w̄ēni láaa v̄io.

26 N t̄ole k̄ále za as̄in̄iz̄i,
musuá n ɔ̄z̄ik̄eae.

27 Ampii a ḡē, āma ńȳō kuē.

Aa zik̄ū lán p̄okasawa píie,§
ńȳō ní lile lán ulawa aa ḡēle.*

28 Mpi s̄o ńȳō doū ḡōpiiē,
n ḡō láaa v̄io.†

29 N z̄òblenāō n̄é̄ō z̄ed̄ō,
an buīō aao ku n ae.

103

Lua gb̄ēke

Davidi le.

1 Má Dii s̄áaukpa,
má aà t̄o p̄o k̄ú adoa b̄o ní n̄semendoo.

2 Má Dii s̄áaukpa,
aà maak̄eae a s̄amaguo.

† 102:17 Isa 60.1-2 ‡ 102:19 1Kln 10.11 § 102:27 Isa 51.6 * 102:27 Zia 20.11, 21.1 † 102:28 Ebe 1.10-12, 13.8

³ I sùuukεmanɔ́ ní ma tàaeɔ́ píi,
 ì ma gbágbā ní ma gyāɔ́ píi.*

⁴ I ma bɔ́ ga lézì,
 ì maakεμεε a gbēke guu.

⁵ I to pɔ́maaɔ́ mɔ́a,
 mí εa su èwaaso ũ lán kúuwa.

⁶ Dii ì yāke a zéwa,
 ì to yá bɔ́ ní gbé pɔ́ wàε gbāamɔ́néɔ́ne na.

⁷ A tò Mɔ́izi a pɔ́eā dɔ́,
 à a yákeεɔ́ òb Isailiɔ́ne.

⁸ Dii sùuu ví ní sósobio,
 aà pɔ́ lí pa kpaao,
 a gbēke ví maamaε.†

⁹ Iliɔ́ zɔ́adɔ́má láasaio,
 aà pɔ́ lí fεa gɔ́ɔ́piio.

¹⁰ Ili yākewēε wá duunawao,
 ìli ìadawá wá vāikeawao.

¹¹ Lá luabe lesì de ní tɔ́leɔ,
 màa a gbēke ví zɔ́ɔ́ ní a víakεnaɔ́.

¹² Lá gukpe zà kɔ́ε ní be'aeɔ,
 màa ì wá tàaeɔ́ kéwá.

¹³ Lá mae ì a néɔ́ wēnagwa,
 màa Dii ì wēnadɔ́ a víakεnaɔ́ne,

¹⁴ asa a wá kebɔ́ dɔ́,
 wá dea bùsuti ũ dɔ́aàgu.‡

¹⁵ Gbēnazina wēni de lán sēwae,
 ìb gawi ví gɔ́ɔ́pla lán lávuwae.§

¹⁶ Tó íanapèwà, ì gēleε,
 a kúkíi líb dɔ́ gbēegu bɔ́.

¹⁷ Dii ìb gbēke ví ní a víakεnaɔ́
 za asínizì e gɔ́ɔ́pii,

ì maake ní néɔ́ne ní ní tɔ́ūnaɔ́,*

¹⁸ gbé pɔ́ zè ní aà bàakuańɔ́ yáɔ
 aa yá pɔ́ a díleɔ́ kūaɔ́.

¹⁹ Dii a kpalabaa kpàε musu,
 a iko ví gbépiiwa.

²⁰ A Dii sáaukpa aà malaikaɔ́,
 ikode pɔ́ i aà yá'onε ma à zíkεwàɔ́.

²¹ A Dii sáaukpa, aà ìwao píi,
 aà zíkεna pɔ́ i aà pɔ́eā keɔ́.†

²² A Dii sáaukpa, aà pɔ́keεɔ́ píi
 gu pɔ́ àε kibleuɔ́ píi.

Má Dii sáaukpa.

* **103:3** Bɔa 15.26 † **103:8** Bɔa 34.6, Yon 4.2, Yoε 2.13, Zaa 5.11 ‡ **103:14** Daa 3.19 § **103:15** Isa 40.6-7, 1Pie
 1.24, Zaa 1.10-11 * **103:17** Bɔa 20.6 † **103:21** Luk 2.13

104

Dii P'p'ikena táasileá

¹ Má Dii sáaukpa.

Dii ma Lua, ní zṽ maamaae,
ní gawi daa pṽkasa ũ, àle teke,

² gupua fiifama zwāa ũ.

N musu kpàle lán pewa,

³ n bekpà lousisiaa.

N luabepuana kè ní s'ṽgo ũ,

niṽ be ní íanao.

⁴ Ní íana gbae n z'inaṽ ũ,

ni té z'í n z'ikenao ũ.*

⁵ N dúnia kàle, n a z'inaṽèle,

a deea ví bauo.

⁶ N ísia læaála pṽkasa ũ,†

í kù gbèsísíṽla.

⁷ N ípi lèle ṽ à bàasi,‡

n pūnawà ṽ gili gèu.

⁸ Gbèsísíṽ lesí kù, gusalalao enkù,

ṽ í tà gu p'ó ní díleèu.

⁹ N kṽo dà ípie, a e víao,

a e ea da tṽleá bau lo.

¹⁰ N tò nibṽnaṽ í í pisi swa'ṽnaṽ,

ṽ a í lo bàale gbèsísíṽ zānguo.

¹¹ Sèa p'pii lo a imi,

a í í sèa zàa'inaṽ imi bo.

¹² Bāo lo ka swapiṽ sae,

aaṽ p'ea a dào guu, an wii lo do.

¹³ Za n be ni lou gbae gbèsísíṽwa,

n z'í gbè í dúnia ká.

¹⁴ Ni to s'ē b'ole p'otuoṽne,§

ni ble bui kpa s'èwanaṽwa.

Ni ble b'ole tṽle, aai ble.

¹⁵ V'èe p'ó í ní p'ó ke na

ní nísi p'ó í ní l'ekpe y'oo

ní ble p'ó í ní gba gbāao.

¹⁶ Dii líṽ í m'òse e maamaa,

sede lí p'ó a bà Libāpiṽ.

¹⁷ We bāo í sakpedadau,

wàalianao í bekpa p'eli láu.

¹⁸ Gbèsísíṽ lesíṽ de tueṽ kúk'í ũ,

gbetṽṽ de é'n'ui'uinaṽ ulek'í ũ.

¹⁹ N m'ovua kè g'oo táasikabo ũ*

ní íat'è p'ó a g'èa kp'eu g'oo d'oo.

²⁰ Ni to gu si, ṽ gwāas'ina í ke,

ṽ l'akpe p'ó í fele ní táo píi.

* 104:4 Ebe 1.7 † 104:6 Daa 1.1-2 ‡ 104:7 Daa 1.9 § 104:14 Daa 1.11 * 104:19 Daa 1.14

21 Nòomusuo ì ńńo maafei,
aaĩ pòblea wεεε Luawa.

22 Tó ìatē bíle, aaĩ òò gá,
aaĩ ta wúlei ní tòou.

23 Gbēnazina ì ńńo gé zíkēi,
ìò yāma azlawa e oosi.

24 Dii, n yākeao dasi fá!
Apii òò n ńńo guue.

Dúnia pà ní pò pò ní kèò.

25 Isia ku, a zòò mé a yàasa,
pò bēé pò kú a guuo lé v̄io,
a néna a zòò píi.

26 Gó'ilenaò ìò beu
ní kwāsa pò ní kè à kòò'ouo.

27 Pópio wé donzi nípii,
ké ñ ble kpámá a gòowa.

28 Ni kpámá, aaĩ séle,
ni ń pooné ń pòmaao ì ní ká.

29 Tó n mikpeliné, bíli ì ní kūe,
tó n wēni símá,
aaĩ ga aa ea ta téenaue.

30 Tó n n Nisina gbàe,
pò bēéò ì ńńo,
ni to tóole ea dafukū.

31 Dii gawipi ao ku gòoppiie,
Dii pò ì ke na a yākeao wa.

32 I dúnia gwa ń dúnia ì lua,
ì ńkā gbèsisíòwa ń súele ì ńńo.

33 Má lesi Dii e ma wēni léue,
má a Lua táasile e ma kua léue.

34 To ma làasoo kangu,
mí pònakennò, Dii.

35 To duunkenaò midε dúnia guu,
váikenaò su aao ku ńńo.

Má Dii sáaukpa.
Aleluya!

105

Lua a gbéò suabaa (1Lad 16.8-22)

1 A Dii sáaukpa, í lé mawà,
à to bui píi aà yākeao dō.

2 A lesi, í aà táasile,
à aà yābònsaekεao galike píi.

3 A íanadā ní Dii tó pò kú adoao.
A Dii kíi wēlenaò à pònake,

⁴ à gε Dii le à gbãa gbεawà,
 íṽ aà aeya gṽṽpii.

⁵ A to yábṽnsaε pṽ a kèṽ dṽágu,
 aà dabudabukεaṽ ní ikoyã pṽ a òṽ,

⁶ á Dii zṽblena Ablahaũ buiṽ,
 á Yakṽbu bui pṽ à á séṽ.

⁷ Dii mé wá Lua ũ,
 ṽme ì yãdile gbépiie.

⁸ Aà bàakuawanṽ yá lí sãaaguṽ,
 yá pṽ a òpi aṽ kuε e wá buiwa.

⁹ Aà bàa kú ní Ablahaũ,*
 à èa à a lεgbè Izaakiε lṽ.†

¹⁰ Aà bàa èa kú ní Yakṽbuo iko ũ,
 ṽ a kú ní Isailiṽ e gṽṽpii.

¹¹ A mè á Kanaa bùsu kpámá,
 aṽ de pṽ pṽ aa se kpaale guu ũ.‡

¹² Gṽṽ bee aa dasio, wíli ní yãdao,
 aa ku Kanaa bùsuu bṽmṽṽ ũε.

¹³ Aaṽ liaaliaa bui ní buioṽ guu,
 aaṽ beβε bùsu ní bùsuo.

¹⁴ I we wà ní wetãṽ,
 à kíaṽ lèle an yá musu à mè

¹⁵ aasu ṽkã gbé pṽ a ní sépiṽwao,
 aasu íada a ānabipiṽwao.§

¹⁶ ṽ a tò nṽana kà bùsupiu,
 a tò an kùsũa làa píi.*

¹⁷ ṽ à Yosefu gbàε à dṽaané,
 wà aà yãa zṽ ũ.†

¹⁸ Wà mṽkà aà gbáwa,
 wà mṽ dṽ aà nṽε‡

¹⁹ e yá pṽ à dṽaa ò gè kèṽ,
 ṽ yá pṽ Dii dàè tò yá bṽaanṽ na.§

²⁰ Ké kía gbé zì, ṽ wà aà gbàε,
 bùsu gbεzṽṽpi aà kè.*

²¹ A aà díle a bùsu dṽaana ũ,
 a tò aàṽ iko ví a àizeεṽwa píi.†

²² Yosefu aà kíaṽ tòto a pṽeãwa,
 à ṽnṽ dà aà íwaṽne.

²³ ṽ Yakṽbu buiṽ mṽ Egipi,‡
 Isailiṽ ku nibṽṽ ũ Haũ buiṽ bùsuu.§

²⁴ Dii tò a gbéṽ kṽ we maamaa,

* **105:9** Daa 12.7, 17.8 † **105:9** Daa 26.3 ‡ **105:11** Daa 28.13 § **105:15** Daa 20.3-7 * **105:16** Daa 41.53-57
 † **105:17** Daa 37.28, 45.5 ‡ **105:18** Daa 39.20 § **105:19** Daa 37.6-9 * **105:20** Daa 41.14 † **105:21** Daa
 41.39-41 ‡ **105:23** Daa 46.6 § **105:23** Daa 47.11

a tò aa dasikù de ní ibεεola.
 25 ᵹ à ní ibεεpio swāfē, ṽ aa zà aà gbépio,
 aa ṽnoṽpèle aà zòblenapione.*
 26 A a zòblena Mɔizi zì má†
 ní Aalona pò a sèo.‡
 27 Aa yākè Egipione seela ũ,
 aa dabudabukè Haũ buipio bùsuu.
 28 A gusia gbàemá, gu sǐ ní bùsuu,§
 ké aa gǐ aà yāmai yái.
 29 A ní swa'i lile à gǔ au ũ,
 ṽ a kpoo gàga.*
 30 Blɔɔ li ní bùsua
 ní ní gbàadeo wúlekio pii.†
 31 A yā'ò ṽ ũsinao kàngu,‡
 gáí kàngu e an bùsu lé léu pii.§
 32 A loughε kàngu lou ũ,
 loupilea li ní bùsua gupiiu.*
 33 A ní vēelio è'ε ní ní kaadɔenlio,
 à ní bùsu lío kè kélekele pii.
 34 A yā'ò ṽ kwao kàngu,
 kwasutɔo kà, aa lé vío.
 35 Aa ní bùsu sē ní láo nè,
 aa ní buapóo blè pii.†
 36 A ní bùsu negōε séiaɔ dède pii,
 né woode pò aa ní í ní èwaasogɔpio.‡

37 A bèle ní a gbéɔ,
 aa ánuṽ ní vuaɔ kũa,
 an bui gbēe i gēnale zéuo.
 38 Ké aa bèle, Egipio pɔ kèna,
 ké vĩa ní kú Isailio yá musu yái.§
 39 A telu pèle kpà a gbéɔzi,
 à kè té ũ gwá, à gupùné.*
 40 Aa wabikèwà, ṽ à mòné ní bùuo,
 à musu blε kpámá aa kǎ.†
 41 A gbesi pàa, ṽ í bùu,‡
 ípi bàalè guwaiwau we lán swawa.
 42 Asa lé pò a gbè yá dɔaàgue,
 yá pò a ò a zòblena Ablahaũepi.

43 A bò ní a gbéɔ, aale pɔnake,
 gbé pò a sèpio gulado.
 44 A buipáleo bùsu kpámá,§
 zǐ pò gbépio kèò ài gǔné.

* 105:25 Bɔa 1.7-14 † 105:26 Bɔa 3.10 ‡ 105:26 Bɔa 4.14-16 § 105:28 Bɔa 10.21-23 * 105:29 Bɔa 7.17-21
 † 105:30 Bɔa 8.1-6 ‡ 105:31 Bɔa 8.20-24 § 105:31 Bɔa 8.12-15 * 105:32 Bɔa 9.22-25 † 105:35 Bɔa 10.12-15
 ‡ 105:36 Bɔa 12.29 § 105:38 Bɔa 12.33-36 * 105:39 Bɔa 13.21-22 † 105:40 Bɔa 16.2-15 ‡ 105:41 Bɔa 17.1-7,
 Nao 20.2-13 § 105:44 Yoz 11.16-23

45 Bee kè píi ké aa e wàò a yādileao kūa,
aai a ikoyāo da.

Aleluya!

106

Isailiò ní duunao oa Luae

1 Aleluya!

A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēke láaa v̄io.

2 Déme a f̄ Dii yāzōokeao oi?
Déme a f̄ à aà táasile píii?

3 Báaadeon gbé pò aaiò yāmaa kūa
aaiò yāke a zéwa gōopiio ũ.

4 Tó níle na ke n gbéone,
ma yá ao dōngu, Dii.

Tó níle ní suaba, ma wegwa,

5 ké ma baa e ao ku n gbéō namau,
mí pōnake ní bui pò ní sèò,
mí ní táasile n gbépio guu.

6 Wa duunakè lán wá deziowa,
wa tàaekè wa yāvāikè.

7 Ké wá deziò ku Egipi,
aai Dii dabudabukeao yādao,
yāmaa dasi pò a kènécò sànguε,
ō aa swágbāakè Isia Tēa saε.*

8 N beeo à ní suabà a tó yái,
ké wà e a gbāa dō.

9 A gbāamò Isia Tēae ō gugii bō,
à sírínò a εu, aa bùawà guwaiwai ũ.†

10 A ní bó ní ibεεo z̄i,
à ní sí ní zangudeo gbāawa.

11 I dà ní wèlep̄iòla,
baa an gbé mēndo i bōo.‡

12 Ō aa yá pò a ò sí,
aa aà táasilè.§

13 Ō aà yākeao sàngu gōò,
aai aà dā aà lēdamáo.

14 Aale ní pōblea bεεke guwaiwaiu,
ō aa Dii lεwe sēgbāu we.*

15 A pò pò aa gbèawa kpámá,
ō à mē'ibabagyā z̄imá.†

16 Aa íisè ní Mōizio bōou
ní Aalona pò Dii aà d̄ileo.‡

* 106:7 B̄oa 14.10-12 † 106:9 B̄oa 14.21-22 ‡ 106:11 B̄oa 14.21-22 § 106:12 B̄oa 15.1 * 106:14 Nao 11.4-6
† 106:15 Nao 11.31-33 ‡ 106:16 Nao 16.1-3

17 Tɔɔle wèaa à Datani mò,
à kùaa Abilaũ ní a gbéowa. §

18 Té sù an ìwaowa,
tévua kùle gběvâipiowa.*

19 Aa mɔ pĩ Olebu lán gáaenawa,
õ aa kùle ní dii pɔ aa kàsapie.†

20 Aa Lua gawide leũkpakè
ní zù sèsona taao.‡

21 Lua ní suabà õ aà yá sàngu.

A yāzōkèné Egipi,

22 à dabudabuɔ kè Haũ buiɔ bùsuu,
à yá pɔ ì to vĩa ní kú kè Isia Tēai.

23 A mē á a gbépiɔ midε,
õ aà gbé Mɔizi aà zùukè,
a tò aà pɔ wèe, õ i ní midεo. §

24 Aa pākpa ní pɔeã bùsui,
aa gĩ Dii yá síi.

25 Aa yákūtēkà ní zwàakpɔ guu,
aai swáε Dii yáio.*

26 ɔ à ɔlèléné à mē
á tó aa kwε guwaiwaiuε,

27 á tó an buiɔ léle buiɔ guu,
í ní fāaa bùsu ní bùsuo.†

28 Aa nà táa Peoowa,
aa pɔ pɔ wà sa'òò pɔgɔwa sò.‡

29 An yākeɔ Dii pɔ fē,
õ gaga gèngu.

30 Fineasi fèle yápi tɛdè,
õ gagapi zèné. §

31 ɔ Dii tò yá b̀aàno na,
aà bàa kuaàno e aà buiwa.*

32 Aa Dii zafè Meliba í kíi,
õ Mɔizi yā'ĩ aziaε an yái.

33 Asa aa aà ǹsε ò̀kpàèε,
õ à yā'ò làasosai.†

34 Aai bùsupideɔ ke kélekele,
lá Dii d̀lénéwao.‡

35 Aa gò kōgbɔ ũ ní buipiɔ,
aa ní ɔlesè.

36 Aa z̀blè ní diiɔne,
õ yápi ní s̀ blè. §

§ 106:17 Nao 16.31-33 * 106:18 Nao 16.35 † 106:19 Bɔa 32.1-6 ‡ 106:20 Lom 1.23 § 106:23 Bɔa 32.10-14
* 106:25 Nao 14.1-4 † 106:27 Nao 14.26-35 ‡ 106:28 Nao 25.1-3 § 106:30 Nao 25.7-8 * 106:31 Nao
25.10-13 † 106:33 Nao 20.10-12 ‡ 106:34 Iko 7.2 § 106:36 Dɔa 3.5-6

37 Aa ní nẹgṣenaṣ dède sa'obo ũ,
 aa sa'ò táaṣwa ní ní nẹnṣenaṣ.*
 38 Aa yáesaideṣ kòlokpakpa,
 an nẹgṣeṣ ní ní nẹnṣepiṣ.
 Aa sa'òrínṣ Kanaa bùsu táaṣwa,
 ṣ an bùsupi gbālè.†
 39 An yákeṣ mé tò aa gbālè,
 an dàaṣ tò aa gṣ Luae káaluṣ ũ.

40 Ǿ Dii pòkūmabòbómá,
 a ye gbé pò a ní sépiṣ gíyāi bo.
 41 A ní kpá buiṣwa,
 an zangudepiṣ ikokémá.
 42 An ibeṣeṣ wétṣamòné,
 aa ɔtṣòlemá.‡
 43 Iṣ ní bṣ mṣmṣ,
 āma aa zè ní ní swágbāaṣe,
 ṣ an duuna dàńla.
 44 Tó à ní wii mà,
 ì taasi dṣnṣeṣ.§
 45 Aà bàakuańṣ yá i sáaàguo,
 ṣ à nṣelile a gbṣke zṣ guu.
 46 A tò gbé pò aa ní kūkū zṣzṣ ũṣ wṣnadòné.

47 Dii wá Lua, wá suaba!
 Wá bṣe buiṣ guu, ní wá káaa,
 wí n tó pò kú adoa bṣ,
 wí íanadā ní n táasileṣ.

48 Wà Dii, Isailiṣ Lua sáaukpa
 za aṣínizí e gṣṣpii!
 Gbṣpii me, āmi!
 Aleluya!

Sou5 107-150

LA SṢODE

107

Lua sáaukpa aà maa yáí

1 A Dii sáaukpa, asa a maa,
 aà gbṣke láaa vṣo.
 2 Gbé pò Dii ní bṣṣ o màa,
 gbé pò à ní bṣ ní ibeṣeṣ ɔzṣ.
 3 A ní bṣ bùsu ní bùsuo à ní káaa
 za gukpe oi ní be'ae oio,
 za gugbāntoo oi ní gṣmidṣkṣi oio.

4 An gbṣeṣ be sásāa guwaiwaiu ní sṣgbāo,*
 aai wṣle pò aa zṣleu zé dṣo.

* 106:37 2Kia 17.17 † 106:38 Nao 35.33-34 ‡ 106:42 Dṣa 2.14 § 106:44 Dṣa 2.18 * 107:4 Nao 14.33

5 Nṽana n̄ imio lé n̄ de,
 an wēni g̃ṽ l̄ennṽ.
 6 Ǿ aa wiilè Diizi n̄ taasikeau,
 ̄ à n̄ bó n̄ wētēa guu.
 7 A n̄ dá zé súsuwa,
 ̄ aa kà wēle p̄ aa z̄leu.
 8 Aa Dii sáaukpa aà gbēke yái
 n̄ yāb̄nsae p̄ í kenéo.
 9 Asa í imidenao kòlo n̄ininé,
 í p̄maa kpa n̄andenaṽwa aa ká.†

10 An gbēeṽ ku gusiau ga lézi,‡
 aale taasike yea n̄ m̄daonao.
 11 Asa aa g̃i Lua yāmai,
 aa sakà Musude l̄damauε.
 12 A tò wà n̄ busa n̄ z̄i gbāao,
 aale lé gále, gbēe ku à d̄n̄leu.
 13 Ǿ aa wiilè Diizi n̄ taasikea guu,
 ̄ à n̄ bó n̄ wētēapi guu.
 14 A n̄ bó gusiau n̄ gao lézi,
 à n̄ m̄daonapiṽ k̄k̄má.
 15 Aa Dii sáaukpa aà gbēke yái,
 n̄ yāb̄nsae p̄ í kenéo.
 16 Asa í bíibole gba p̄ wa p̄i n̄ m̄gotēo gbooe,
 í m̄si gbāa zékakab̄ṽ é'ε.

17 An gbēeṽ líaa n̄ swágbāa yái,
 aa g̃ṽ suuunnṽ n̄ tàaeṽ yái.
 18 Aa ye p̄blea g̃iyāio,
 aa kà gaa.
 19 Ǿ aa wiilè Diizi n̄ taasikeau,
 ̄ à n̄ bó n̄ wētēapi guu.
 20 Aà lékpāsā n̄ gbāgbā,§
 à n̄ sí mia'εwa.
 21 Aa Dii sáaukpa aà gbēke yái,
 n̄ yāb̄nsae p̄ í kenéo.
 22 Aa sáaukpa sa'owa,
 aai aà yākeao galike n̄ gulakeao.

23 An gbēeṽ g̃è gó'ilenaṽu,
 aa dàzeu ísīaa,
 aaṽ be í z̄ṽpia aaṽ gé laatai.
 24 Gbēpiṽ Dii yākeao è,
 n̄ yāb̄nsae p̄ í ke í guoṽ.
 25 A yā'ò ̄ z̄a'ian gbāa kàka,
 ísia f̄le n̄ b̄tēmbaao.*
 26 Aa g̃è musu aa s̄u z̄ile,
 kua kaipi lézi s̄ k̄n̄gu.

† 107:9 Luk 1.53 ‡ 107:10 Luk 1.79 § 107:20 Luk 7.7 * 107:25 Yon 1.4

27 Aa dèedee,
 aa tàlaatalaabò lán wēdenawa,
 an ílè'òno mìde.
 28 Aa wiilè Diizi ní taasikεau,
 ̣ à ní bó ní wétēapi guu.
 29 A ían gbãa zè à gò ían fεεena ũ,
 à í zùukè à kè kílíkíli.†
 30 Ké gu níni gòò, an pò kèna,
 ̣ à gèrno godòkii pò aale yáu.
 31 Aa Dii sáaukpa aà gbēke yáí,
 ní yābonsae pò í kénéo.
 32 Aa aà tobò balu guu,
 aa aà táasile dōanao kāaa guu.

33 A swao zòe à gò gugii ũ,‡
 a tò nibonaò gò tóle inidenao ũ.
 34 A tóle báaade líle gu wiside ũ
 gbé pò zòleuo vāi yáí.§
 35 A guwaiwai líle dāna ũ,
 a tò gugii gò nibona ũ.*
 36 A nōandenaò díle we,
 ̣ aa wéle kàle aa zòleu.
 37 Aa buapóò tó aa vēliò bà,
 ̣ à ne'íné maamaa.
 38 A báaadāngu,
 ̣ aa dasikù à kè zài,
 i to an potuoò làoo.

39 ̣ à ní láo b, aa gò yōonno
 gbāamōané ní músio ní pōsiao yáí.
 40 Lua ì saike kpalablēnaowa,
 ì to aa liaaliaa gugii pò zevio guu.
 41 I wēnadeò bō taasiu à ní sé lesí,
 ì to an uadeò dasikū.
 42 Tó gbēmao è, aai pōnake,
 gbēvāio sō aai ní lé kpaaū.
 43 Nōsede laaido yápiowa,
 i Dii gbēke gwa lá a de.

108

Lua mé ì to wà zible

1 Davidi le.*
 2 Ma sō dílea, Lua,
 má lesi mà ní táasile ní nōsemendoo.
 3 Ma mōona ní ma domao, vu!
 Mí gbāakpa gudōazi.
 4 Dii, má ní sáaukpa buio guu,
 má ní táasile gbéone.

† 107:29 Luk 8.24 ‡ 107:33 Yoz 3.13 § 107:34 Daa 13.10, 19.24-26 * 107:35 Bōa 17.6 * 108:1 Soũ 57.8-12, 60.7-14

⁵ Asa n gbẽke zõ zõmae,
mé n náai zõ luabepuanawa.

⁶ Lua, tɔbɔ e à zõma,
to n gawi li dúniaa píi.

⁷ Wea, wá suaba ní n gása gbãao,
ké wápiɔ n gbé yenzideɔ e bɔ.

⁸ Lua yá'ò za a kúkii à m̀è:
Má Sikẽũ kpaale ní tidɔanlaoe,
mí Suko guzule kpámá.

⁹ Galada bùsuá ma p̀e,
Manase buiɔ bùsuá ma p̀e,
Eflaiũ buiɔ bùsuá ma m̀ò f̀uàe,
Yuda bùsuá ma lípanae.

¹⁰ Mɔabuɔ bùsuá ma zion zu'obɔe,
mi a kyale kále Eɔũɔ bùsuwa,
mi kúkua dɔ Filitẽɔ bùsuwa.

¹¹ Déme a gẽmanɔ wéle bíideui?
Déme a dɔaamee e Eɔũɔ bùsuui?

¹² Lua, mé i ke n gbé p̀ó n wá v̄uaa
nili bɔ ní wá zīgɔɔ lo b̄aasio.

¹³ ɔdawá wá ibeeɔ yáí,
asa gbẽnazina gbẽsuabaaá p̄ãe.

¹⁴ Wá zible ní Lua gbãao,
õme a õzõ wá ibeeɔwa.

109

Sa b̄ẽe oa ibee

Davidi le.

¹ Lua, míme mi n táasile,
ńsu ñyõ níleao.

² Asa gbẽv̄ai bɔnkpedeɔ ì ma yaa,
aaí lekɔlekamazi ní eeo.

³ Aaí liamazi ní yá'io,
aaí sòlekemanɔ p̄ewiwinesai.

⁴ Aaí ma yearízi fiabomee ní yãɔmao,
mapi s̄o miɔ wabikema.

⁵ Aaí maa fiabomee ní v̄aio,
ma yearízi s̄o ní zaamaguo.

⁶ Gbẽv̄ai sóike ní dɔaanawa,
n̄ aà na gudena e a ɔz̄í.

⁷ To yákpale bɔaàno v̄ai,
to aà wabikea yá'ie.

⁸ Aà w̄eni su àò gbãao,
gbẽp̄ale i z̄õle aà gb̄eu.*

⁹ Aà néɔ ḡõ desai,
aà na i ḡõ gyaa ũ.

* 109:8 Zin 1.20

10 Aà néṓ gṓ līaanaṓ ũ aṓ baake,
aṓ pṓ wēlewele pṓkṓlekīi.

11 Aà fiade aà pṓṓ naaa píi,
buipāleṓ aà zī ài siwà.

12 Gbēe su gbēkekeèò,
wasu wēnadṓ aà né pṓ a tòṓneṓ.

13 Aà buiṓ mide,
an tṓ ga gbé pṓ lé feleṓ guu.

14 Aà deziṓ vāikea yá dṓngu, Dii,
ńsu n̄ aà da duuna kēwà bauo.

15 An duuna aṓ dṓngu gṓṓpii, Dii,
an yá i sã gbéṓgu dúniau,

16 ké ìli làsooke gbēkewao yái,
ĩfada taasideṓ n̄ wēnadeṓ
n̄ gbé pṓ an ká gṓwa e aa ga.

17 A ye savāi'oa gbéi,
to à wi aà musu.
Sa maa oa gbéé lí kaaàguo,
a ke báaa vī sṓo.

18 A lekeané ula dà,
à gē aà nṓseu lán íwa,
à taaṓaàgu lán n̄isiwa.

19 Aṓ fiwà gṓṓpii zwāa ũe,
iṓ dṓ aàpi asana ũ.

20 Dii fiabo ma yādṓmadeṓne màa
n̄ gbé pṓ aai vāi o ma musuṓ.

21 Dii Gbāapiide, ma wegwa n tṓ yái,
ma bṓ n maa n̄ n gbēkeṓ yái.

22 Asa taaside wēnaden ma ũ,
ma pṓ yà dúuduu.

23 Mále sãale lán oosi uenawa,
mále gēzea lán íana kwasawa.

24 Leye tò ma gbá lé sé lṓo,
ma fēfē e ma gṓ wákambau ũ.

25 Ma gṓné pṓsṓsṓa ũ,
aai ma gwa aa mike déudeū.†

26 Dṓmale Dii ma Lua,
ma suaba n gbēke yái,

27 aai dṓ ké n ṓdàa,
ké míme n̄ kème, Dii.

28 Tó aa ma ka, n̄yṓ báadamagu,
tó aa fēlemanṓ, wí a n̄ kú,
mapi n zòblena mí pṓnake.

29 Tṓ íi a gṓ ma yādṓmadeṓne ula ũ,
aa wida n̄ziawa lán gomusuwa.

† 109:25 Mat 27:39

³⁰ Má Dii sáaukpa ní lɔ́ gbãao,
má aà táasile balu guu.

³¹ Asa ì zε ní wēnadeɔε,
ì ní sí gbéé pó lé yādańlaɔwa.

110

Mesii kiate

Davidi le.

¹ Dii ò ma diie aà zõle a ɔplaa
e aà aà ibεεɔ kεè aà gbadibɔ ũ.*

² Dii a to n iko ligua,
ńyɔ̄ kible n ibεεɔwa Siɔna.

³ N gbéé ńzía kpama n ikokegɔɔ
ní lousisi'ulaɔ daa.
N èwaasoɔ mɔ n kii gudɔleia lán fiiwa.

⁴ Dii legbè, a lé lilea vɔ́o à mè:
Nyɔ̄ de sa'ona ũ gɔɔpii
lán Mekizεdewaε.†

⁵ Dii ku n ɔplaa,
a kíaɔ mionzɔ a pɔfēgɔɔ.

⁶ A tɔsi buiɔwa, an gεɔ gupa,
a dúńia búu kíaɔ mionzɔ,

⁷ i swa'i mi zé lé.
Bee yá mé tò aà mi aɔ daa ía.

111

Dii tɔbɔa

¹ Aleluya!

Má Dii sáaukpa ní nòsemendoo
ní gbēmaaɔ sánu balu guu.

² Dii yákeɔ zɔɔ,
gbéé pó à kàńguɔ ì a wàaipa.

³ Aà yákeɔ bεεε ní gawio ví,
aà yákea a zéwa láaa vɔ́o.

⁴ Dii tò a yábɔnsaεkeɔ dòwágu,
a sùuu ní sósobio ví.

⁵ I ble kpa a víakεnaɔwa,
aà bàakuańno yá lí sãaaguɔ.

⁶ A a gbãa òlɔ a gbéɔne yákea guu,
à buipáleɔ bùsuɔ kpámá.

⁷ Yá pó a kèɔ náai ví mé a zεví,
yá pó a díleɔ síana ví píie.

⁸ Yápio zínaɔ pélea gɔɔpii,
ì yáke a zéwa náai guu.

⁹ A suabana zì à a gbéé bɔ,

* **110:1** Mat 22.44, Zin 2.34-35, 1Kln 15.25, Efe 1.20-22, Ebe 1.13, 8.1, 10.12-13 † **110:4** Ebe 5.6, 6.20, 7.17, 21

aà bàa kúrĩṅ gṽṽpii.
 Aà tó kua adoa mé ì to vía ní kú.
 10 *Ṽiakεa Diiε mé ṽṽṽ zĩna ũ,**
 gbé pó ì *ṽiakεè wεzē gbāa.*
 Aà táasilea aṽ láaa vío.

112

Gbé pó Dii vía ví

1 Aleluya!

Báaaden gbé pó Dii vía ví,
 mé Diipi yādileaṽ ì kaaàgu ũ.
 2 Aà néṽ gṽ gbāadeṽ ũ ní bùsuu,
 asa nṽsepuade buiṽá báaadeṽṽṽ.
 3 Póṽṽama ní àizεεṽ di aà bεε,
 aà yākea a zéwa láaa vío.
 4 Baa gusiau gu ì pu gbēmaaṽṽṽṽ,
 nṽsepuade pó sùuu ní sósobio víṽ.
 5 Gbé pó gbēke ví ì pó sēané,
 ì a yáṽ ke a zéwa, yá ì bṽè maaε.
 6 Gbēmaa lí fu bauo,
 aà yá aṽ dṽṽṽṽṽ gṽṽpii.
 7 Bao íi lí aà *ṽiakūo,*
 aà sṽ ìṽ dilεa, ìṽ Dii náai ví.
 8 Aà sṽ lí vío, vía lí aà kūo,
 e à γε tidṽṽ a ibεεṽṽṽ.
 9 I pó fáε taasideṽṽṽṽ,
 aà yākea a zéwa láaa vío.*
 Aà mi ìṽ daa ía ní gawioε.
 10 Gbēvāi líṽ ye aà ea yáio,
 ì lésakāàzi, ì lṽṽ gá.
 Yá pó vāikena wé dṽi ì midεwàε.

113

Dii táasilea

1 Aleluya!

Dii zṽṽṽṽṽṽ, à aà táasile,
 í aà tṽṽṽṽṽṽ!
 2 Gbépii Dii sáaukpa
 za gbā e gṽṽpii.
 3 Gbépii Dii tṽṽṽṽṽṽ
 sea za íatēbilea e a gēkpeukii.
 4 Dii ku musu, a dε bui píila,
 à tṽṽṽṽṽṽ e à mà musua.
 5 Gbēe i ka Dii wá Luawao,
 a zṽṽṽṽṽṽ báawa musu.
 6 I wékpale zīle,
 ì musu ní tṽṽṽṽṽṽ gwa.

* 111:10 Yaa 1.7, 9.10 * 112:9 2Kln 9.9

⁷ I yèesaideṽ bṽ bṽsutiu, ì ní fεε,
ì wēnadeṽ bṽ túfuu, ì ní sé lεsí.

⁸ I ní da kíabuiṽ guu,
anzia gbé kíabuiṽ guu.

⁹ I to fii né bṽbṽ,
i gṽ neade pṽnade ũ.

Aleluya!

114

Gεamusu dikpe le

¹ Ké Isailiṽ bṽ Egipi,
ké Yakṽbu buiṽ bṽ bui ziloṽ guu,*

² Yuda bṽsu gṽ Dii kúkii ũ,
Isaili bṽsu gṽ aà kiblekii ũ.

³ Isia Tεa è ṽ à bàalè,†
Yuudε í kpekpa.‡

⁴ Gbèsisíṽ vívì lán sṽṽwa,
sìsìṽ ṽyaayè lán bleṽwa.

⁵ Isia, bóme n le n bàalèi?
Yuudε, àkea n kpekpaì?

⁶ Gbèsisíṽ, bóyái a vívì lán sṽṽwai?
Sìsìṽ, àkea a ṽyaayè lán bleṽwai?

⁷ Dúnia, lualua Dii mṽa guu,
dee Yakṽbu Luapi aε.

⁸ A gbεsi kè ibṽkii ũ,§
à gbekāo líle nibṽna ũ.

115

Dii mé ì báaadaṽgu

¹ I ke wá tó mé a bṽo Dii,
i ke wá tó mé a bṽo.
N nzia tṽbṽ n gbéke ní n náaio yái.

² Akea buipāleṽ ì wá la aa me
wá Lua kú má niei?

³ Wá Lua ku musu,
yá pṽ a yei ì keε.

⁴ Aa ní diiṽ pì ní ánusuo ní vuao,
gbēnazina ṽgbεε.*

⁵ Aa lé ví, aali yā'oo,
aa wé ví, aali gu'e sṽo.

⁶ Aa swá ví, aali yāmao,
aa ní ví, kási aali pṽ gímao.

⁷ Aa ṽ ví, aali ká pṽwao,

* 114:1 Bṽa 12.51 † 114:3 Bṽa 14.21 ‡ 114:3 Yoz 3.16 § 114:8 Bṽa 17.1-6, Nao 20.10-11 * 115:4 Zia 9.20

aa gbá ví, kási aali táa'oo.
 Aali kolokεκεο.
⁸An pınao gōńwae
 ní gbě́ pó lé ní náaikεο.†

⁹Isailiṽ, à Dii náaikε!
 Ǿme á sèngbao ũ, ì dǎále.
¹⁰Aalona buiṽ, à Dii náaikε!
 Ǿme á sèngbao ũ, ì dǎále.
¹¹Dii vřakεnaṽ, à Dii náaikε!
 Ǿme á sèngbao ũ, ì dǎále.

¹²Wá yá lí sá Diiguo,
 a báaadawágu.
 A báaada Isaili buiṽgu,
 a báaada Aalona buiṽgu.
¹³Dii a báaada a vřakεnaṽgu,
 néfēnen gbēzṽ.‡
¹⁴Dii káfiakεé,
 ápiṽ ní á néo.
¹⁵Dii mé a báaadaágu,
 musu ní tṽleo Kenapi.

¹⁶Musuá Dii beε,
 ǽ à tṽle ná gbēnazinaṽne ní ǽzi.
¹⁷I ke geṽ mé lí Dii táasileo,
 gbě́ pó kú bedaṽo ìṽ ku kílíkiliε.
¹⁸Wápiṽ, wáṽ Dii sáaukpa
 za gbã e gṽpiie.

Aleluya!

116

Gbě́ pó bṽ ga lézi Dii sáaukpa

¹Má ye Diizi,
 asa à ma yāmáε,
 à ma wiileawa mà.
²Máṽ aà sísi e ma wēni léue,
 ké à swādòmazi yái.
³Ga fùà kpàmεε yāa,
 má kú yeelεa zṽṽ guu,
 taasi ní pṽsiao tṽa.
⁴Ǿ ma lezù Diizi ma mè:
 Dii, n yá na, ma misi.
⁵Dii sùuu ví mé a maa,
 wá Lua sósobi ví.
⁶Dii ì yēεsaideṽ dṽa.
 Ké ma gṽ dṽlṽ, à ma suabà.

† 115:8 Soṽ 135.15-18 ‡ 115:13 Zia 11.18, 19.5

⁷Ma nòse aɔ nínia sa,
asa Dii yāmaakèmεε.

⁸Dii ma bɔ ga lézi,
à wé'i gògomεε,
i to ma gēnalèò,

⁹ké màò ku dúnia guu,
míò be aà aε.

¹⁰Ké taasi t̄a, ma ḡò búεbue.
Ma aà náaikè, ̄ò ma yā'ò.*

¹¹Gili gèmagu ma mè:
Gbēε mɔafilisaio.

¹²Bó má flaboò Diiε
maa pó a kèmεε píi yá musui?

¹³Má Dii gbé suabaa imibɔ se musu,
mí aà sísiò.

¹⁴Má lé pó má kè Diiwaɔ flabo
aà gbé̄ɔ wáa píi.

¹⁵Dii yāmanaɔ gaa gbiaè.

¹⁶Dii, n yá na, n zòblenan ma ũ.
Nε pó zòblène nén ma ũ,
n ma bɔ bau.

¹⁷Má sáaukpa sa'oma,
mí n sísiò, Dii.

¹⁸Má lé pó má kè Diiwaɔ flabo
aà gbé̄ɔ wáa píi.

¹⁹Má flaboè aà ua Yelusaleũ.

Aleluya!

117

Dii táasile

¹Bui píi, à Dii táasile,
bùsu píi gbé̄ɔ, à aà tɔbɔ,*

²asa a gbēke víwanɔ à kè zài.
Dii náai ví gɔɔpiiε.

Aleluya!

118

Gεa Dii ua n sáaukpaao

¹A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēke láaa vío.

²Isailio o,
aà gbēke láaa vío.

³Aalona buio o,
aà gbēke láaa vío.

* **116:10** 2Kln 4.13 * **117:1** Lom 15.11

4 Aà viakenaṽ o,
aà gbēke láaa v̄io.

5 Ma lezù Diizi ma yeelaa guu,
ṽ a wèa à ma gba d̄eepookli.

6 Dii kumanṽ, v̄ia a ma k̄uṽ,
bṽ gbēnazina a f̄ṽ kem̄ei?*

7 Dii kumanṽ ma d̄onlede ũ,
má tidṽ ma ib̄eṽlae.

8 Naa Diizi maa de
gbēnazina náaik̄eala.

9 Naa Diizi maa de
gbāadeṽ náaik̄eala.

10 Bui pii liamazi,
ṽ ma ní kwé ní Dii t̄o.

11 Aa liamazi ṽplaaí ní z̄eṽo,
ṽ ma ní kwé ní Dii t̄o.

12 Aa f̄ia lán z̄odaṽwa,
ṽ aa m̄ide lán s̄è ték̄uawa,
ma ní kwé ní Dii t̄o.

13 Aa ṽṽmazi pásip̄asi,
má ye lélei, ṽ Dii d̄male.

14 Dii mé ma gbāa ũ, aà táasi mi lé,
à ḡṽ ma Suabana ũ.

15 A ma, kúkuva dṽ gbēmaaṽ b̄ou,
Dii ṽplaa gbāa z̄ik̄è.

16 Dii ṽplaa dṽa musu,
Dii ṽplaa gbāa z̄ik̄è.

17 Má gao, máṽ kuṽ,
m̄iṽ Dii yákeṽ galik̄e.

18 Dii ma swāḡaga maamaa,
āma i to ga ma s̄eṽo.

19 A gb̄é suabaa b̄ole gbaṽ w̄m̄eṽ
mà ḡṽ mà Dii s̄aukpa.

20 Dii ua b̄ole ke,
gbēmaaṽ mé ì ḡeṽ.

21 Ma n s̄auk̄è Dii, asa ní wèa,
n ḡṽ ma Suabana ũ.

22 Gb̄e p̄ó ēbonaṽ p̄ākp̄ai
mé ḡṽ gb̄eṽ mide ũ.†

23 Dii mé bee k̄è,
ṽ à k̄ew̄eṽ yāb̄onsae ũ.‡

24 Gṽṽ p̄ó Dii d̄ilen ke.
Wà p̄onakeu wà yáalṽ.

* 118:6 Ebe 13.6 † 118:22 Luk 20.17, Zin 4.11, 1Pie 2.7 ‡ 118:23 Mat 21.42, Maa 12.10-11

25 N yá na Dii! Wá suaba!
Suε Dii! Wá daε n̄ gòmio!

26 Báaaden gbé p̄ó lé m̄ó n̄ Dii t̄so ũ,
kua Dii ua wáε gbáakpanzi. §

27 Dii mé Lua ũ, à gupùwēε.
A ba d̄o d̄o sa'ob̄o wa,
í poo gbagbak̄iizi.

28 Ma Luan n̄ ũ, má n̄ sáaukpa,
ma Lua, má n̄ t̄o b̄o.

29 A Dii sáaukpa, asa a maa,
aà gbēε láaa v̄io.

119

Gbáakpaa Lua yáwa

1 Báaadeṽn gbé p̄ó aa ku t̄aaesai
aa Dii ikoyā k̄ūa ũ.

2 Báaadeṽn gbé p̄ó aaí Dii yā'onε ma
aaí aà k̄í wεεε n̄ n̄semendoo ũ.

3 Aali yākpaanlako,
aaí aà d̄o sé.

4 N n̄ otond̄ok̄i òb̄wēε,
ké w̄o t̄ei n̄ laaio.

5 Má ye m̄o ku ma d̄o waε,
m̄o n̄ yādilenεo k̄ūa.

6 Tó má n̄ yādileao k̄ūa píi,
bee a to wí ma k̄ūo.

7 Ḡo p̄ó máε n̄ yāmaapīo dada,
má n̄ sáaukpa n̄ n̄sepuaoe.

8 M̄o n̄ yādilenεo k̄ūaε,
n̄su ma to we m̄o m̄io.

9 Kpelewa èwaaso a ke à̄o ku gbālesaii?
Sema aà yākea kpaai n̄ n̄ yáo.

10 Máε n̄ k̄í wεεε n̄ n̄semendoo,
n̄su to mà p̄aale n̄ yādileao n̄eo.

11 Ma n̄ yá dà ma s̄o guu,*
ké másu duunakenεo yái.

12 Ma n̄ sáaukè, Dii,
n̄ n̄ yādilenεo dameε.

13 N ikoyā p̄ó b̄o n̄ léūo píi,
má dau siu néε.

14 Máε p̄onake n̄ n̄ yā'onεo
lá wí ke n̄ àizeεowa.

15 Máε n̄ otond̄ok̄i w̄aipa,
ma làasoo ku n̄ kekeáowa.

16 Ma p̄o k̄ena n̄ yādileao wa,
n̄ yá a s̄amaguo.

§ 118:26 Mat 21.9, Maa 11.9, Luk 19.38, Zaa 12.13 * 119:11 Luk 2.19

- 17 Yāmaakε mapi n zòblenaε,
mí e mào ku mào n yá kūa.
- 18 Ma wé kémεε,
ké mà wesi n ikoyā bɔnsaεɔle.
- 19 Bòmɔn ma ũ dúnia guu,†
ńsu ñ n yādileaɔ ulemεεo.
- 20 N ikoyāɔ nidεa gɔɔpii
mé tò ma nisina vùa.
- 21 Ni waladeɔ lele, ni láaikemá,
gbé pɔ pàale n yādileaɔnepiɔ.
- 22 Ma bɔ s̄s̄sa ní sa pɔ aai kamaguou,
asa má n yá'onεɔ kūaε.
- 23 Baa ké kíaɔ zòle lekpaaimazi,
ma láasoo aɔ ku n yādilenεɔwaε.
- 24 N yá'onεɔ mé ì ma pɔ ke na,
n yápi mé ì ledaa.
- 25 Ma nisina naa líwa.
Ma misi lá ní òwa.
- 26 Ma a yákeaɔ dòdɔne, ñ ní wèa.
N n yādilenεɔ dameε.
- 27 To mà n ɔtondɔkiiɔ d̄s̄,
ma láasoo iɔ ku n yābɔnsaεɔwa.
- 28 Kua pɔsiau ma n̄se ɔlò.
Ma gba gbāa lá ní òwa.
- 29 Ma kē sásāzewa,
ní ma gba zé mà ze ní n ikoyāo.
- 30 Ma s̄iana zé s̄e,
ma s̄o ì ku n ikoyāwa.
- 31 Má n yá'onεɔ kūa ɔplapla.
Dii, ńsu to wí ma kūo.
- 32 Má wāa ní n yādileaɔ,
asa n ma s̄o dàmeε doũe.
- 33 Dii, ñ n yādilenεɔ zé ɔlɔmeε
mào kūa e ma wēni léu.
- 34 Ma gba ñnɔ mào n ikoyā kūa,
míɔ zikεwà ní n̄semendoo.
- 35 Ma da n yādileaɔ zéu,
asa bee mé ì kamagu.
- 36 To ma s̄o ta n yá'onεɔwa,
asu tá gbēble'aiwao.
- 37 To ma wεma pɔ gianaɔla,
ma lé ní láo n zé guu.
- 38 Yá pɔ ní ò ke mapi n zòblenaε,
lé pɔ ní gbè n viakεnaɔnepi.
- 39 To s̄s̄sa pɔ má a vía ví gē ma swá kpe,
asa n yákekea maaε.
- 40 Má ye n ɔtondɔkiii fá,

† 119:19 Ebe 11.13

ma lé ní láo n maakea guu.

41 Dii, mɔ gbẽkekemeɛ,

ma suaba lá ní òwa,

42 mí yázási ma s̀s̀nawa,

asa mále n yá náaike.

43 Nsu to màɔ ku síana'ované saio,
asa n ikoyáɔ ɔ ma wé dɔi.

44 Máɔ n ikoyáɔ kũa

za gbã e gɔɔpiie,

45 míɔ be ma laaiwa,

asa ma n ɔtondɔkii wèeleɛ.

46 Má n yá'onewo o kíawne,

wí a ma kũo.

47 N yádileawo ì ma pɔ ke na,

asa má ye yápiɔie.

48 Má ye n yádileawo ɔ ma ɔdɔi,

mi làasooke n yádilenewo.

49 To yá pɔ ní ò n z̀blenawo dɔngu,
asa ní tò ma wé dɔie.

50 Ma ǹse ì níni ma taasikea guu,

asa n yá mé ì ma lé ní láo.

51 Waladewo lé ma yáalo maamaae,

ní beeo má pãale n ikoyãewo.

52 Mi làasooke n ikoyã yãawo,

ɔ aai ma ǹse nínimeɛ, Dii.

53 Ma pɔ ì pa maamaa

vãikewo pãkpaa n ikoyã yái.

54 Mi lesi n yádilenewo musu

ma kua dúniau b̀mɔ ũ guu.

55 N yá ìɔ dɔmagu gwá, Dii,

ɔ miɔ n ikoyáɔ kũa.

56 Má yá beewo d̀se d̀,

asa miɔ n ɔtondɔkii gwawo.

57 Dii mé ma baa ũ,

ma legbè ma mè má n yãma.

58 Mi awakpane ní ǹsemendoo,

s̀uukewo lá ní òwa.

59 Ma a yákeawo gwà,

ɔ ma n yáze sè.

60 Máɔ wãa, má zezewo,

má n yádileawo da.

61 Baa tó gbẽvãio ba liamazi,

n ikoyáɔ sãmaguo.

62 Mi fele mà n sãaukpa wewo

n ikoyã maapiɔ musu.

63 N v̄iakewo gbẽnan ma ũ,

gbé pɔ aai n ɔtondɔkii gwawo.

64 Dii, n gbēke dúnia pà.
N n yādilenɛɔ damɛɛ.

65 N maakè mapi n zòblenaɛ,
lá ní òwa, Dii.

66 Wɛzɛ ní d̄s̄ao damɛɛ,
asa ma n yādileɔ s̄iɛ.

67 E ñȳɔ gé ɔt̄ɔleia, má s̄ás̄aaɛ,
āma tiasa má n yá k̄ūa.

68 N maa mé ni yāmaakɛ.
N n yādilenɛɔ damɛɛ.

69 Baa ké waladeɔ yásia lí wa nànaa,
miɔ n ɔtond̄k̄i gwa ní n̄ɔsemendoɔɛ.

70 An swá ȳiaa, aa s̄ũk̄ù,
mapi s̄ɔ ma p̄ɔ na n ikoyāwa.

71 N ɔt̄ɔleaa kè maaɛ,
asa ma e ma n yādanɛɔ d̄adaɛ.

72 Ikoyā p̄ɔ lé b̄ɔ n léu maamɛɛ
de vua ní ánuɔ ɔwatɛ òaa s̄ɔɔla.

73 N ɔ mé ma ikàsa, ɔ n ma kɛ.
Ma gba ɔnɔ mà n yādileɔ dada.

74 Tó n víakɛnaɔ ma e, an p̄ɔ í kɛ na,
asa n yá ɔ ma wé d̄ɔi.

75 Dii, má d̄ɔ ké n ikoyāɔ maa,
ké ní náai ví yáí ɔ n ɔt̄ɔleɔ.

76 Gbēkekemɛɛ, ma n̄ɔse i níni,
lá ní ò mapi n zòblenaɛwa.

77 M̄ɔ ñ w̄ɛnad̄m̄ɛɛ màɔ ku aafia,
asa n ikoyāɔ mé ma p̄ɔnakɛb̄ɔ ũ.

78 To wí waladeɔ k̄ú, asa aa yād̀baɛ,
mí làasookɛ n ɔtond̄k̄iwa.

79 To n víakɛnaɔ m̄ɔ ma k̄i,
gbé p̄ɔ aa n yā'one d̄ɔpiɔ.

80 To màɔ ku tàaesai n yáɔ musu,
ké wí su ma k̄ūo yáí.

81 Ma s̄anzi ñ ma suaba e ma nis̄ina lòò,
n yá ɔ ma wé d̄ɔi.

82 Ma wɛd̄òd̄ɔ n legbēai e ma wé wò,
b̄ɔɛ ñȳɔ ma n̄ɔse nínimɛɛi?

83 Má de lán báa b̄òɔ p̄ɔ t̄éz̄ana màwaaɛ,
ní beeo n yādilenɛɔ lí s̄amaguo.

84 Mapi n zòblena máɔ n d̄á e b̄ɔɛ ni?
B̄ɔɛ ñȳɔ íada ma wèleɔwai?

85 Waladeɔ ñ ɛȳm̄ɛɛ,
an yá lí k̄ɔ'e ní n ikoyāoo.

86 N yādileɔ p̄i náai ví.
D̄male, asa wàle íadaa p̄ãɛ.

87 A gò yoo aa ma bo dúniaue,
mapí sò mi n ɔtonɔkii tó weo.

88 Ma lé ní láo n gbēke yáí,
mí n yá'one ma.

89 Dii, n yá ío ku gɔɔpiiε,‡
a zínapelea musu n be.

90 N náai ví wě ní wěo,
n dúnia kàle, ñ a ku.

91 N ikoyã mé tò pópíi kú gbã,
asa pópíi misiileane.

92 Tó n ikoyã mé ma pɔnakεbo ũo,
dõ ma míde ma taasikεa guu.

93 N ɔtonɔkii a sãmagu bauo,
asa a sabai ñ n ma le ní láo.

94 N pón ma ũ, ma suaba,
asa miɔ n ɔtonɔkii weleεε.

95 Gbēvãio lé ma we,
ñ ma laai ku n yá'oneɔwa.

96 Má è pópíi maa lé kue,
ãma n yãdileao zõ lé vío.

97 Má ye n ikoyã à kè zài,
miɔ làasookεwà gɔɔpiiε.

98 N yá tò ma ñno de ma ibεεola,
asa a ku ma sũu gɔɔpiiε.

99 Ma wezē de ma yãdanεdeola,
asa ma làasoo ío ku n yá'oneɔwae.

100 Ma ñno de maezõola,
asa miɔ n ɔtonɔkii gwae.

101 Mi gbápele zé vãie guuo,
ké mà e mào n yá kũa yáí.

102 Mi kē n ikoyãɔwao,
asa níme ní dãmεε.

103 N yáɔ namεε à kè zài,
a na de zóa ma léu.

104 N ɔtonɔkii í ma gba ñno,
a yáí tò má za sásãze píiu.

105 N yá mé filia ũ ma gbázi,§
í gupumεε zéu.

106 Ma legbè ñ ma kpale ma siwà,
ma mē máo zíkε n ikoyãɔwae.

107 Ma taasikεa kè zài, Dii.
Ma lé ní láo lá ní òwa.

108 To n sáau pó mále kpá kángu,*
ní n ikoyãɔ damεε, Dii.

109 Gɔɔpii miɔ ku ga léziε,
ní beeo n ikoyã lí sãmaguo.

‡ 119:89 Mat 24.35, 1Píε 1.25 § 119:105 Yaa 6.23 * 119:108 Ebe 13.15

110 Vãikenaɔ baikpàmeɛ,

kási mi zã n ɔtondɔkliwao.

111 N yã'onɛɔá ma pɔɛ gɔɔpii,

aaĩ to ma pɔ ke na.

112 Ma a sɔ kpà n yãdilenɛɔwa,

máɔ kũa gɔɔpii e ma wɛni léue.

113 Má za nɔsemempladeɔgu,

má ye n ikoyãi.

114 Mme ní ma ulekii ní ma sɛngbaoo ũ,

n yá ɔ ma wé dɔi.

115 A gomala vãikenaɔ,

ké mà zíkɛ ma Lua yãdileɔwa.

116 Nyɔ ma kũa lá ní òwa, míɔ ku,

ńsu to tãmaa ma nɛo.†

117 Nyɔ de ma gbãa ũ, míɔ aafia,
ma wé iɔ pe n yãdilenɛwa láasai.

118 Ɔzɔ gbé pɔ pãale n yãdilenɛɛi,
an mɔafiliyã a àikɛnéo.

119 Ni dúnia vãikenaɔ waa bĩsa ũ,
a yáĩ tò má ye n yã'onɛi.

120 Má n vía ví, ma me ì seenata,
n ikoyãɔ ì to vía ma kũ.

121 Ma yákè a zéwa wásawasae,
ńsu ma to ma ìadamadeɔnɛo.

122 Kpégaausi mapi n zòblenae,

ńsu to waladeɔ ma wɛtão.

123 Ma wé dɔ n dɔnlei e ma wé wò,

má sɔanzi ñ ma suaba lá ní òwa.

124 Yákemɛɛ n gbêke guu,

ní n yá da mapi n zòblenae.

125 N zòblenan ma ũ, ma gba ɔnɔ,

ké mà n yã'onɛɔ yáasi dɔ.

126 N yákɛgɔɔ kà, Dii,

wàle bɔ n ikoyã kpɛ.

127 Má ye n yãdileɔɔi de vuaa,

baa vua baasaa.

128 Má è n ɔtondɔkli maa,

a yáĩ má za sásãze píiu.

129 N yã'onɛɔ demɛɛ yãbɔnsae ũ,
Ayãmeto má dà ma sɔu.

130 N yá bɔɔlekɛa ì gupuné,

ì nɔsedoudeɔ gba ɔnɔ.

131 Ma lé ɛlea, mále we fòofoo,

asa n ikoyãɔ ni lé ma deɛ.

132 Ma wɛgwa, sùuukɛmanɔ,

lá ni ke gbé pɔ ye n tóionɛwa.

133 Ma dazɛwa lá ní òwa,

† 119:116 Lom 5.5

ńsu to yāvāie kibleao.

134 Ma bɔ gbé taiinkenaɔ ɔzi,
ké mà n ɔtondɔkii gwa.

135 Mapi n zòblena wɛgwa,
ní tó mà n yādilenaɔ dɔ.

136 Wé'i lé bàale ma kùawa,
ké wa n ikoyā kūao yái.

137 Dii, ní maa,
n yākekɛaɔ zɛvɪ.

138 N n yáɔ dɪle a zéwa,
aa náai vɪ maamaae.

139 N yá lé ke ma ibeɛɔne yāe ũo,
ɔ a yá lé ma de.

140 Wa è n yá sãa vɪo,
mapi n zòblena, má yei maamaae.

141 Pɔen ma ũo, wɪ sakamagu,
ń beeo n ɔtondɔkii lí sãmaguo.

142 N yá Ìb zɛvɪ gɔɔpiiɛ,
n ikoyā síana vɪ.

143 Taasi n yá'ɔmao ma le,
ãma n yādileaɔ mé ma pɔnakebɔ ũ.

144 N yá'onɛɔ maa gɔɔpiiɛ,
ma gba ònɔ ké màɔ ku.

145 Mi n sísi ní nòsemendoo,
wea Dii, míɔ n yādilenaɔ kūa.

146 Mi lezunzi,
ma suaba, míɔ n yá'onɛɔ kūa.

147 Mi fele gudɔsai mà wiilema,
n yá ma wé dɔi.

148 I lí na ma wéu gwãasinao,
ké mà e làasooke n yáwa yái.

149 Ma yāma n gbēke yái, Dii,
ma lé ní láo lá n ikoyā'òwa.

150 Gbé pɔ lé lekpaaimaziɔ kái,
aa zà ní n ikoyāo.

151 N kumanɔ kái, Dii,
n ikoyā píi síana vɪ.

152 Má dɔ̀ n yá'onɛɔwa à gègè,
ké ní dɪle àɔ ku gɔɔpii yái.

153 Ma taasi gwa, ní ma suaba,
asa n ikoyā i sãmaguo.

154 Zemanɔ, ní ma bɔ,
ma lé ní láo lá n a legbèwa.

155 N dɔnle zà ní vāikenaɔ,
asa aali n yādilenaɔ wɛleɔ.

156 N sósobi vɪ zɔɔ, Dii,

ma lé ní láo lá n ikoyā'òwa.
 157 Ma ìadamadeo ní ma wèleo dasi,
 āma mi pāale n yā'onεoεo.
 158 Má ye n náaikensaiο giyāio,
 ké aaliο n yá kūao yái.
 159 Gwa lá má ye n otondoklii.
 Dii, ma lé ní láo n gbēke yái.
 160 N yápii zínaá síanaε,
 n ikoyāο maa, aa láaa vío.

161 Gbāadeo ì ìadaa pā,
 āma n yá ɔ má a vīa vī.
 162 Mi pɔnakε ní n legbēao,
 lán gbé pó àizεε zɔo kɔmpawa.
 163 Má za mɔafiliu, má ye a yáio,
 n ikoyā má yei.
 164 Miο n táasile gɔo do gēn soplapla
 ké n ikoyāο maa yái.
 165 Gbé pó ye n ikoyāio aafia zɔo,
 yāe lí tó aa fùo.‡
 166 Ma wé doi ñ ma suaba, Dii,
 mi zike n yādileao wa.
 167 Má n yā'onεo kūa ní nòseο,
 má yei maamaaε.
 168 Mi n otondokli gwa, mi n yāma,
 asa ma kekεá pii kú n ɔziε.

169 To ma wiilea kama, Dii,
 ma gba ɔno lá ní òwa.
 170 To ma wabikea n le,
 ma suaba lá n a legbēwa.
 171 N táasilea aο do ma léue,
 asa ni n yādilenεo dameε.
 172 Má lesi n legbēa musu,
 asa n yādileao maa piiε.
 173 Nyɔ kú ní dɔamale sɔuo,
 asa ma ze ní n otondokliοε.
 174 Mále a nide ñ ma suaba, Dii,
 n ikoyā mé ma pɔnakεbo ũ.
 175 To mào ku, mío n táasile,
 to n ikoyāο aao ma kūa.
 176 Ma liaa lán sā pó sāsāwa,
 mapi n zòblena, ma wεεε,§
 asa n yáo i sāmaguο.

120

Kua yakeledeο guu
 Gea Yelusaleũ le.

‡ 119:165 1Zaa 2.10 § 119:176 Luk 15.4

¹ Ma kua yeelɛa guu ma wiilè Diizi,
 ̄ à ma yāmà.

² Ma si yásiadeo yādɔmawa
 ní mɔafilide yáo.

³ Mɔafilide, kpelewa Lua a sennɔi?
 Bó a fiaboonei?

⁴ Gɔsa gbáa kà lenaɔ
 ní sé sísí wáao.

⁵ Waiyoo mapi kua Mɛsekio guu,*
 zɔlɛa Kedaao zwàakpɛu.†

⁶ Ma zɔlɛ gbé pɔ za aafiauo guu à gègè.

⁷ Yákelesaiden ma ũ,
 tó ma a yá'ò, sòle aaí fɛlɛò.

121

Dii wá d̄šana

Gea Yelusaleũ lɛ.

¹ Ma wé dɔ gbèsísíɔ k̄íi oi,
 gu pɔ ma dɔnle í bɔu.

² Ma dɔnle í bɔ Dii k̄íiɛ,
 aàpi mé musu ní z̄lɛo kè.

³ A to à ḡɛnaleo,
 i lí kpá á d̄šanalao.

⁴ I lí Isailio d̄šana lɛo,
 ìli i'oo.

⁵ Dii mé á d̄šana ũ,
 Dii deé ue ũ á ɔplai.

⁶ Iatē a á lé fāanɛo,*
 mɔvua a dɔwá gwáo.

⁷ Dii a á sí v̄ai píiwa,
 a á w̄eni d̄šáé.

⁸ Dii a á d̄ša á gea guu ní á suao
 za gbã e gɔɔpii.

122

Davidi wabikɛa Yelusaleũɛ

Gea Yelusaleũ lɛ.

¹ Ké wa òmɛɛ wà gé Dii ua,
 ma pɔ kèna.

² Wa ka Yelusaleũ sa,
 wá zɛa a b̄íibɔlɛu.

³ Wà Yelusaleũ kàlɛ,
 wa n̄anakɔwa gíúgíú.

⁴ Wek̄i Isaili buio ì ḡɛu,
 bui pɔ Dii sèpio.

Aaí gé Dii sáaukpai,

* **120:5** Daa 10.2, Eze 38.2-3 † **120:5** Daa 25.13, Isa 21.16-17 * **121:6** Zia 7.16

lá a ðilenéwa.

⁵We wà kía yágṽṽbaaṽ kpàlɛu
Davidi buiṽ báaṽ ũ.

⁶A wabikɛ Lua à Yelusaleũ gba aafia à mɛ:

Gbé pṽ yeiṽ aaṽ ku niɛniɛ,

⁷aafia iṽ ku a bíi guu,
a gudṽakíiṽ iṽ ku yákelesai.

⁸Ma gbéṽ ní ma gbɛnaṽ yáí má o,
Lua Yelusaleũ gba aafia.

⁹Dii wá Lua kpé yáí
má maa wabikɛè.

123

Wɛḁṽ Luazi

Gea Yelusaleũ lɛ.

¹Ma wɛsè máɛ n kíi gwa
gu pṽ ní zṽlɛau báawa musu.

²Lá zṽ wé iṽ ḁṽ pṽi a dii ɔzĩ,
mé zṽnɔɛna wé iṽ ḁṽ nɔɛ pṽ a vízi,
màa wá wé iṽ ḁṽ Dii wá Luazi,
e aà gɛ wá wɛgwaḁ.

³Wá wɛgwa Dii, wá wɛgwa,
asa gbéṽ sakaawágu wá wá maamaaɛ.

⁴Namablenṽ wá láanikè,
waladeṽ sakàwágu,
wá pṽ yà dúuduu.

124

Dii wá Zɛnnṽde

Gea Yelusaleũ lɛ pṽ Davidi dà.

¹Tó Dii kúwanṽ yāa,
Isailiṽ o:

²Tó Dii kúwanṽ yāa
gṽṽ pṽ wà fɛlɛwanṽṽ,

³dṽ wá wá mṽmṽ b'éɛ,
ké an pṽ pàwázi,

⁴dṽ aa dàwála lán í zṽṽwa,
aa wá séɛ tàwanṽ lán swa paawa,

⁵aa kùwála lán í pṽ f'ɛwa.

⁶Wà Dii sáaukpa,

ké i to aa wá kékékṽɛo.

⁷Wa bṽ fiu lán bāwa.
Fíi zṽwá, wa pilimá.

⁸Wá ḁṽnɛ í bṽ Dii kíiɛ,
aàpi mé musu ní z'íɛo kè.

125

Lua gbé kua aafia

Gea Yelusaleū le.

¹ Dii náaikenaò de lán Siòna gbèsisí pò deea vío aò ku gòpiiwaε.

² Lá gbèsisíò liaa Yelusaleūzi,

màa Dii liaa a gbézi

za gbã e gòpii.

³ Gbèváiò e wàò kible gbēmaaò bùsuwa aao γεο,

ké gbēmaaò su òda vāikeauo yáí.

⁴ Dii, maakε gbēmaaone,

gbé pò an nòse puao.

⁵ Gbé pò aa te zé koleaiò sò,

Dii a ní waa ní vāikenaòε.

Lua Isailiò gba aafia!

126

Isailiò sua ní pá ziu

Gea Yelusaleū le.

¹ Ké Dii wá bó zòbleu à sùwanò Siòna,

à kèwεε lán nanawaε.

² Wa ví ní yáo, wá guladò,

ò buiò òkòε, Dii yāzòkèné.

³ Siánaε, Dii yāzòkèwεε,

ò wáλε pònakε.

⁴ Dii, suwanò wá pá ziu,

lá ni su ní ío gbáauwa.

⁵ Gbé pò pòtò ní wé'io,

a keke ní gulaoε.

⁶ Gbé pò bò be ní òlòò pòbui kúa,

a εa su ní gulao ése bàaa σεa.

127

Luakpama yádaa

Gea Yelusaleū le pò Salomòò dà.

¹ Mé i ke Dii mé lé kpédòò,

kpédònaò lé zí pã keε.

Mé i ke Dii mé lé wéle d́áo,

gud́anaò lé itéke pãε.

² Fεlea káaukaau, wúlea wεedo,

zíkεa ní leeleo ble yáíá pãε,

asa Dii mé í a yenzideò gba íampaa.

³ Neǵenaòá Dii gbaε,

né pííá àà kpámaε.

⁴ Lá ka ìò ka ǵsa gbãa òu,

màa èwaasogòò neǵenaò de.

⁵ Báaaden gbé pò àà gbàla pàò ù.

Tó aà íbεεṽ aà lè gāae,
wí a aà kũo.

128

Maa pɔ Dii vɪakɛna i e

Gea Yelusaleũ le.

¹ Baaaden gbé pɔ Dii vɪa vɪ
a aà yáṽ kũa ũ.

² Nyɔ̄ n zíkɛa baa ble,
nyɔ̄ èfāai e, níṽ aafia.

³ N nɔ̄ aṽ dɛ lí nɛ'ina ũ n ua,
n nɛgɔ̄ɛnaṽ aṽ liaa n keenai
lán kuli kelewɛwa.

⁴ Maa gbé pɔ Dii vɪa vɪ aṽ báaa vɪ.

⁵ Kua Siṽna Dii a báaadangu,
nyɔ̄ Yelusaleũ nama e e n wēni léu,

⁶ nyɔ̄ n tɔ̄unaṽ e.

Dii Isailiṽ gba aafia!

129

Isailiṽ savai'oa n íbεεṽne

Gea Yelusaleũ le.

¹ Za wá èwaasogṽṽ
wà íbɛɛsɛ̀wanṽ maamaae.*

Isailiṽ o:

² Za wá èwaasogṽṽ
wà íbɛɛsɛ̀wanṽ maamaae,
kási wi fɔ̄ wá wá fúo.†

³ Wá wá gbé wá kpɛnanguo bí
wèlelewelele lán sàdṽṽwa.

⁴ Dii maa,
à gbɛ̀vāipiṽ ba zṽwá.

⁵ Gbé pɔ za Siṽnaguṽ kpɛkpa ní wíoe.

⁶ Aṽ dɛ lán sɛ pɔ̀ b̀lɛ kpé musu
à giigàga, i e gbāowae.

⁷ A sèkēna ɔ̀kũ pao,
a ka bàaa ũ wá ye wá da ní gāuo.

⁸ Gbé pɔ̀ lé gɛṽ mɛ Dii báaadanguo
ge wa báaadàngu ní Dii t́oo.

130

Wɛdṽa Diizi

Gea Yelusaleũ le.

¹ Ké í ma kũa ma nɔ̄ɛ
ma lɛzù Diizi ma mɛ,

² Dii, ma yāma,
swákpa ma wēna wiii.

* 129:1 Bɔa 1.11 † 129:2 2Kln 4.8-9

³Tó n wá duuna yǎdà,
Dii, déme a bɔi?*

⁴Mme ní duunakẽama zé ví,
Ayãmeto wĩb n vía ví.†

⁵Ma wé ìb dɔ Diizi,
mále aà dá, má sǎa aà yáí.

⁶Lá gudɔanaɔ wé ìb dɔ gudɔai,
ma wé ìb dɔ Diizi deńla,
ao, a de gudɔanaɔ wedɔa gudɔaia.

⁷Isailiɔ, àɔ wedɔ Diizi,
asa a gbẽke ví à kè zài,
gbẽsuabaa gbãa pɛɛwà maamaaε.‡

⁸Aàpi mé a Isailiɔ suaba
an duuna yá musu píi.§

131

Sɔkpalea Diizi

Gea Yelusaleũ le pó Davidi dà.

¹Dii, íandãa ku ma sũuo,
mili wé kũaa gbẽwao,
mili laaidɔ yá pó demala
ge yá pó zí'ũ mɛɛwao.

²Aawo! Ma a nòse dè,
ma a sò dãdoũ,
lán né kẽa pó kú ní a daowa,
ma nòse de lán né kẽa pówae.*

³Isailiɔ, àɔ wedɔ Diizi
za gbã e gɔɔpii.

132

Davidi buiɔ zɔleá báawa Siɔna

Gea Yelusaleũ le.

¹Dii, nísu to Davidi yá sãngu
ní taasi pó a kèo píi.

²A lekè Yakɔbu Lua gbãadewa,
à legbè Diie à mè,

³á tá kpéuo,

á wúle a liiwao,

⁴á we i a wébaa gbiakũo,

á tó i na a wéuo,

⁵e à ge uakpaò Diie,

i kpedɔ Yakɔbu Lua gbãadepie.*

⁶Wá mà a ku Eflata búsuu,
wá è Kiliayaaliũdeɔ bua.

⁷Wà gé aà kúkúí,

* **130:3** Mal 3.2, Zia 6.17 † **130:4** 1Kia 8.39-40 ‡ **130:7** Lom 3.24 § **130:8** Mat 1.21, Tit 2.14 * **131:2** Mat 18.3 * **132:5** 1Kia 8.17, Zin 7.46

wà kúle àà gbadibɔ aε.

⁸Dii, fele su n pilakii,
mpi ní n kpagolo ikodeo.†

⁹N gbàgbanaɔ gbɛsuabaa da ula ũ,
n yãmanaɔ gula iɔ dɔ.

¹⁰Nsu mikpɛdɔ kía pɔ ní kpàεo
n zòblena Davidi yáí.

¹¹Dii legbè Davidie,
a náai ví, a lé lilεo, à mè:

Má n bui zòle n kpalabaawa.‡

¹²Tó n buiɔ ma bàakuarínɔ yādà,
mé aa yá pɔ má dànέo kŭa,
an buiɔ aaɔ zòle n kpalabaawa gɔɔpiiε.

¹³Asa Dii Siɔna sè,
a ye àɔ de a zòlekíi ũ à mè:

¹⁴Gue bee máo kuu gɔɔpii,
la máo zòleau, asa à ma pɔ gbàε.

¹⁵Má báaadau, mí kùsŭa diè,
má blε kpa a wɛnadeɔwa aa ká.

¹⁶Má gbɛsuabaa da sa'onacne ula ũ,
ma yãmanaɔ letē iɔ dɔ ní pɔnao.

¹⁷We má Davidi bui kía gbãade bɔu,§
we kía pɔ má kpà filia aɔ dɔu.*

¹⁸Má wida aà ibεεɔwa,
aà kíafua iɔ pipi aà musu.

133

Kua ní ledouo

Gea Yelusaleũ le pɔ Davidi dà.

¹Gwa lá a maa mé a na
tó kɔgbεɔ ku gudou ní ledouo.

²A de lán sakēnisi pɔ wa kà Aalona miwawae.*
A bàalè p̄ila aà lekānawa
e à gè p̄ila aà ula léwa.

³A de lán εεmɔ fii mé lé kpá Siɔna gbèsísiɔwawa.
Wekii Dii báaadangu dilεu wēni láasai ũ.

134

Dii stsia a ua gwá

Gea Yelusaleũ le.

¹À Dii zíkεnaɔ,
à Dii sáaukpa ápii,
á gbé pɔ ále zíkε Dii ua gwáɔ.

²À á ɔ se musu Dii kúkii oi,
í aà sáaukpa.

³Kua Siɔna Dii báadaágu,

† 132:8 Nao 10.35-36 ‡ 132:11 2Sam 7.12-16, Luk 1.32-33, Zín 2.30 § 132:17 Luk 1.69 * 132:17 1Kia 11.36,
2Kia 8.19 * 133:2 Bɔa 29.7

aàpi mé musu ní zílεο kè.

135

Dii táasilεα

¹ Aleluya!

A Dii tɔbɔ!

A Dii táasilε aà zíkεnaɔ!

² A gbέ pɔ i zíkε wá Lua uaɔ,

á gbέ pɔ iɔ sí Dii kpé kpeεεɔ,

³ à Dii tɔbɔ, asa a maaε,

à lémwà, asa bee mé na.

⁴ Dii Yakɔbu buiɔ sè a pɔ ũ,

à Isailiɔ díε a gbέ yenzideɔ ũ.

⁵ Má dɔ ké Dii zɔɔ,

wá Lua mé de diiɔla píi.

⁶ Dii ì yá pɔ kàagu ke musu ní zílεο,

ísia guu ní tɔɔε nɔnauo.

⁷ Ɔme ì to lou sisi tɔɔε léwa,

ì to lou ma ní píεao,

ì bɔ ní zàa'íanao a làasiu.

⁸ A Egipiɔ yoao dède*

ní pɔtuo né séiaɔ píi.

⁹ A seelaɔ ní dabudabuɔ kè Egipi,†

à Falaɔ ní a gbέɔ fù píi.

¹⁰ A buiɔ mĩde dasi,

à kía gbāadeɔ dède.

¹¹ Amɔleɔ kí Siɔ ní Basana kí Oguo‡

ní Kanaa bùsu kíaɔ píi.

¹² A gbadà ní ní bùsuo,

a kpà a gbέ Isailiɔwa.

¹³ Dii, n tɔ gaa vío,

Dii, n yá aɔ dɔ gbέɔgu gɔɔpiiε.

¹⁴ Asa Dii a yākeke a gbέɔne,

i a zòblenapiɔ wēnagwa.

¹⁵ Buipáλε ní diiɔ pí ní ánusuo ní vuaοε,

gbēnazína ɔgbεɔne.§

¹⁶ Aa lé ví, aali yā'oo,

aa wé ví, aali gu'e sɔo.

¹⁷ Aa swá ví, aali yāmao,

an lé íana vío.

¹⁸ An pinaɔ gɔ́nwaε

ní gbέ pɔ lé ní náaikεɔ píi.

¹⁹ Isailiɔ, à Dii sáaukpa!

* 135:8 Bɔa 12.29 † 135:9 Bɔa 7.3 ‡ 135:11 Nao 21.21-24, 33-35 § 135:15 Soṽ 115.4-8, Zia 9.20

Aalona buiṓ, à Dii sáaukpa!
²⁰ Levii buiṓ, à Dii sáaukpa!
 Dii vīakenaṓ, à Dii sáaukpa!
²¹ Wà Dii sáaukpa Siṓna,
 à bekpà Yelusaleũ.

Aleluya!

136

Dii sáaukpaa

- ¹ A Dii sáaukpa, asa a maaε,
 à gbēke láaa vīo.
² A luaṓ Lua sáaukpa,
 à gbēke láaa vīo.
³ A diiṓ Dii sáaukpa,
 à gbēke láaa vīo.
⁴ Ɔme ì dabudabu zṓṓ ke ado,
 à gbēke láaa vīo.
⁵ Ɔme musu kè ní a ṓnoṓ,
 à gbēke láaa vīo.
⁶ Ɔme tṓle pòo ía,*
 à gbēke láaa vīo.
⁷ Ɔme gupuakūna zṓṓ kè,
 à gbēke láaa vīo.
⁸ A íatē kè à kible fāanε,
 à gbēke láaa vīo.
⁹ Mṓvua ní saanaṓ ì kible gwá,†
 à gbēke láaa vīo.
¹⁰ Ɔme Egipiṓ negṓε séiaṓ dède,
 à gbēke láaa vīo,
¹¹ A Isailiṓ bṓle ní guu,‡
 à gbēke láaa vīo.
¹² A a gāsí pòo ní a iko gbāao,
 à gbēke láaa vīo.
¹³ A Isia Tēa zṓε pla,
 à gbēke láaa vīo.
¹⁴ A tò Isailiṓ gè ìpi zānguo,
 à gbēke láaa vīo.
¹⁵ A tò ìpi dà Falaṓ ní a zīgṓla,§
 à gbēke láaa vīo.
¹⁶ Ɔme dṓaa a gbéṓne guwaiwaiu,
 à gbēke láaa vīo.
¹⁷ Ɔme kía zṓṓ tṓbzṓ,
 à gbēke láaa vīo.
¹⁸ A kía gawideṓ dède,
 à gbēke láaa vīo.
¹⁹ Amṓleṓ kí Siṓ,

* 136:6 Daa 1.1-2 † 136:9 Daa 1.16 ‡ 136:11 Bṓa 12.29-31 § 136:15 Bṓa 14.21-29

aà gbēke láaa v̄io.

²⁰ N Basana kí Oguo,*

aà gbēke láaa v̄io.

²¹ A gbadà ní ní b̄usuo,

aà gbēke láaa v̄io.

²² A kpà a zòblena Isailiowa,

aà gbēke láaa v̄io.

²³ Ib̄eṽ ṽnaaleawá i s̄aaàguo,

aà gbēke láaa v̄io.

²⁴ A wá bóle wá ib̄eṽpiṽ guu,

aà gbēke láaa v̄io.

²⁵ ṽme ì ble kpa p̄ópiiwa,

aà gbēke láaa v̄io.

²⁶ A Lua Musude s̄aukpa,

aà gbēke láaa v̄io.

137

Z̄iz̄ṽ ṽṽba

¹ Z̄ṽlea Babeli b̄usu swaṽ sae*

Siona yá d̄òwágu, ṽ wa ṽṽb̄.

² Wa wá m̄ṽṽnaṽ tò looa swagbalaliowa we.

³ Gb̄é p̄ó aa wá k̄ūaṽ le gb̄èawá,

wá wetānaṽ mè wà ní p̄ona yá,

wà Siona lee síné.

⁴ Kpelewa wá Dii leṽ si

kua buip̄aleṽ b̄usu guui?

⁵ Tó Yelusaleṽ yá s̄amagu,

to ma ṽplaa imi.

⁶ Tó Yelusaleṽ yá lí d̄omaguo,

mé mi aà dile ma p̄ṽnakeṽṽ mide ũ,

to ma léna naale.

⁷ Dii, tó yá p̄ó Eṽṽṽ k̄è Yelusaleṽ wāḡṽṽ d̄ongu aa mè:

A wíwi, à wíwi, à daaí m̄ṽṽm̄ṽṽ.

⁸ P̄ókaaleaṽṽ Babeli b̄usudeṽ!

Báaaden gb̄é p̄ó a yá p̄ó á k̄èw̄ēe fiaboé ũ.†

⁹ Báaaden gb̄é p̄ó a á néṽ k̄úkū

à ní wíwi gb̄esiwa ũ.‡

138

Dii s̄aukpa aà gbēke yáí

Davidi le.

¹ Má n s̄aukpa ní n̄ṽsem̄endoo,

má n táasile gb̄adeṽ ae.

² Má k̄úle n kpé p̄ó a kua adoa ae,*

má n t̄ṽṽ n gb̄ēke ní n náaiṽ yáí,

asa míme ní tò n t̄ó ní n yáṽ z̄ṽṽ de p̄ópiiia.

³ Ḡṽṽ p̄ó ma lez̄unzi, ní w̄èa,

* 136:20 Nao 21.21-35 * 137:1 Eze 1.1, 3 † 137:8 Zia 18.6 ‡ 137:9 Isa 13.16 * 138:2 1Kia 8.29

n ma gba wóó ní gbãao.

⁴Tó dúnia kíao yá pó ní ò mà,
aa n sáaukpa ní píi, Dii.

⁵Aa lesi Dii kekeáo yá musu,
asa Dii gawi zṽe.

⁶Baa ní Dii kuamusukεo,
ì gbé késãanao wegwa,†
ì weví gbé pó aale e wà kàola.‡

⁷Baa tó má yooyea, ni ma bo,
ni ma ibεεo pokũma kpále,
ni ma suaba ní n gàsa gbãao.

⁸Dii a ma yá píi lekpaaimεε,§
Dii, n gbéke láaa vío.
Nsu zí pó n okpàwà too.

139

Dii yápii d̄sa

Davidi εε.

¹Dii, n ma tàasikà ní d̄s,

²ní ma zṽlea ní ma feleo d̄s.

N n zãkeo ní yá pó mále yáo kũa.

³Ni ma tãa'oa ní ma wúleo gwa,
ma kekeá píi d̄sek̄enn̄o.

⁴E yá ào gé boi ma léu,

Dii, ní d̄s sãasã.

⁵N liaamazi kpe ní aεo,
n o kumala.

⁶D̄sa bee demεε dabuyã ũε,
a demala, ma òno i kawào.

⁷Má má géu mà pili n Nisínawai?

Má má bàale tau, níyṽo ku weo ní?

⁸Tó ma fele gé musu, ní kú we!

Tó ma tòò sò miau, ní ké!

⁹Tó ma fele ge íat̄ēbilek̄i gukpe,

tó ma ge zṽle ísia baale be'ae,

¹⁰baa wek̄i má naa n oziε,

níyṽo ma kũa n oplaaε.

¹¹Tó ma m̄e gusia kumala,

ge gupua pó má kúu li gwá ũ,

¹²gu lío sianεo,*

gwá ìo puane lán fãanεwae,

asa gupua ní gusiao doũ neε.

¹³Mme n ma s̄o p̄emεε,

n ma ikàsa ma da nòseu.

† 138:6 Luk 1.48 ‡ 138:6 Zaa 4.6 § 138:8 Flp 1.6 * 139:12 Dan 2.22

14 Ma n sáaukè, n yâkea ì dia,
ma kea de dabuyā ũ, à bò ma sae,
a yá ma kŭa gbāa.

15 Goo pò ma daale neasakpe guu,
ma wáe uleaneo.

Ké ma me lé i asii guu we,

16 n wesimalé nò'itēna ũ.

Lá n ma gɔɔ díle píi,

a lé kú n taalau
zadõ a kee i daaleo.

17 Lua, n làasoo gbiamεε maamaae,
a naoa zõ fá!

18 Tó má ye nao, an dasi de ũfāaa.

Tó ma vu, miõ kunnɔε e tia.

19 Lua, bó níle dá ní gbēvāioi?

A gomala gbēdenaɔ!

20 N ibeεɔ ì n yā'o ní nòsevāioε,
n tó gbia ní léuo.

21 Dii, má za n zangudeɔguo lé?

Má ye gbé pò fɛlennɔɔ gíyāio.

22 Má zaŋgu vāivāi,
ma ní díle ma ibeεɔ ũε.

23 Lua, ma gwagwa, ní ma nòse dõ,
ma tàasika, níɔ ma asiio kŭa.

24 Gwa tó má d́é'ni vɪ,
ní d̄aamεε n zé gasai guu.

140

Wabikεa gbēvāio yá musu

1 Davidi le.

2 Dii, ma si gbēvāiowa,

ma d́a gbé pásipio yái.

3 Aaí yāvāi wāaiipa ní s̄o guu,

sòle lé ñ aaɔ wé gɔɔpii.

4 Aaí ní lé keke lán mlēwa,

an legbe'ia sògbala sewεε.*

5 Dii, nísu to gbēvāio ɔkāao,

ma si gbé pásipiowa,

aaí ɔz̄amazi lekpaai.

6 Waladepio eyòmεε,

aa filifilimbakpàmεε,

aa baikpàmεε zéu.

7 Má ò Diiε: Ma Luan n ũ,

swákpa ma wēna wiii, Dii.

8 Dii Lua, ma Suabana gbāa,

ni ɔkumala z̄i guu.

* 140:4 Lom 3.13

⁹ Nsu to gbēvāiṽ pṽeā zεkeo,
Dii, ṽsu to an lekpaā kṽseo.

¹⁰ To gbé pṽ liaamaziṽ midε,
to vāi pṽ aalε o wí ṽ musu.

¹¹ To tεyṽ wāa élemá,
to aa si ε pṽ aa fṽ bṽuo guu.

¹² Nsu to yásiade zεkii e dṽniauo,
to vāi aṽ gbé pāsi wε zesaiε.

¹³ Má dṽ Dii ṽ yānakpa wēnadeṽwa,
ṽ yākeke taasideṽne a zéwa.

¹⁴ Gbēmaaṽ mé aa n tṽbṽ,
nṽsepuadeṽ mé aaṽ ku n kii.

141

Suabaa wabikea

Davidi lε.

¹ Dii, máε wiilenzi, ke kpakpa,
tó ma lezùnzi, swákpa ma yái.

² Ma wabikea a kama
lán tulaleti súelεwa,*
ma ṽ dṽa musu iṽ denε sa oosi oa ũ.

³ Dii, ma léna dṽamεε.

To mà a lé fṽ.

⁴ Nsu to ma nṽse ta yāvāiwa
mà gṽ dàade ũ ṽ vāikεnaṽ,
mà ṽdaaaṽnṽ ṽ blεnablea guuo.

⁵ Tó gbēmaa ma gbē, gbēkekeεε!
Tó à ma swāgāga, má giiio,
à nísikà ma miwa.
Miṽ wabike ké gbēvāiṽ yākeṽsu zεkeo.

⁶ Tó wà ṽ gbēzṽṽ kwè yātēu,
wa si sa ké ma yá mé na.

⁷ Lá wí yāa paa a féεnaṽ fāaa,
māa an wá aṽ kálε ṽ mia'elε.

⁸ Dii Lua, míme ma wé péma,
ma nanzie, ṽsu ma kpámáo.

⁹ Ma suaba ṽ mṽ pṽ aa kpàmεεo,
to mà zā bai pṽ vāikεnaṽ kpàmεei.

¹⁰ To gbēvāipiṽ si ṽziā bai guu,
mapi sṽ mí dṽi aafia.

142

Wabikea gbè'eu

¹ Davidi wabikea gṽṽ pṽ a ku gbè'eu.*

² Máε ṽ gbāa dṽ Diiε,

* **141:2** Zia 5.8, 8.3 * **142:1** 1Sam 22.1

mále wěna wii lɛ Diiwa.

³ Mále a yā'õma bɔlɛɛ,
mále a taasikɛa siuɛ.

⁴ Tó ma wěni gò lɛɛ,
nímɛ ní ma kua dõ.
Wà baikpàmɛɛ ma táa'ozɛu.

⁵ Wésɛ n̄ ma ɔplaa gwa,
gběe lé ma yādao.
Ulekíi làaa,
gběe lé ma aafia gbɛao.

⁶ Dii, mále wiilema ma mè:
Mmɛ ní ma ulékíi ũ,
nímɛ ní ma baa ũ dúniaɛ beeu.

⁷ Swāɔ ma wiileai,
asa ma gõ mugɛɛnnɔɛ.
Ma si ma gbèsɛlɛnaɔwa,
asa an gbāa demalaɛ.

⁸ Ma bɔ yooyeaɛ beeu,
ké mà n tɔbɔ,
gběmaɔ i kãamazi,
ké n maakèmɛɛ yáí.

143

Kua ibɛɔ ɔzɪ wabikɛa

Davidi lɛ.

¹ Dii, ma wabikɛa sí,
swāɔ ma wěna wiii.
Wea n náai ní n maaɔ yáí.

² Nsu yákpaleke ní mapi n zòblɛnaoo,
asa gběe kunɛ tàaesaiɔ.

³ Ma ibɛɛ ma gbesèlɛ à ɔzɔa,
a tò má kú gusiau
lán gbé pɔ gà à gègěwa.

⁴ ɔ ma wěni gò lɛɛ,
ma pɔ yà dúuduu.

⁵ Gia dòmagu,
mále làasookɛ n zíkɛaɔwa,
mále n yākeɔ wàaiɔpa.

⁶ Ma ɔ dɔnzi,
mále n mòsɛ nide lán gugiiwa.

⁷ Wea kpakpa Dii, ma yěɛɛ làa.
Nsu bɔ ma kpɛ mà gõ
lán gbé pɔ sí bɛdaɔwao.

⁸ N n gběke ɔlɔmɛɛ kɔɔ,
asa nímɛ má n náai ví.
Ma da zé pɔ de mà sɛwa,
asa nímɛ ma azíá kpàma.

⁹ Ma si ma ibɛɔwa, Dii,

nĩme ma nanzi.

¹⁰ Mme ní ma Lua ũ,
n̄ n p̄eãkea dam̄e.

N Nisina maa d̄oam̄e gusalalau.

¹¹ Ma lé ní láo n tó yáí, Dii,
ma b̄o taasi guu n maa yáí.

¹² Ma ib̄ēo mid̄e n gb̄eke yáí,
ma w̄ēo d̄ede pii,
asa n z̄òblenan ma ũ.

144

Wabik̄ea misia yá musu

Davidi l̄e.

¹ Má Dii ma gb̄esi sáaukpa,
ĩ z̄ik̄aa ɔ na dam̄e,
ĩ to ma ɔ à̄o kai ví z̄i guu.

² Ōme ma ul̄ek̄i ũ, ĩ gb̄ek̄ek̄em̄e,
ōme ma zegik̄i ũ, ĩ ma suaba.
Ōme ma s̄engbao p̄o mi mikpai ũ,
ĩ to buīo mikpaa.

³ Dii, b̄ón gb̄enazina ũ an yá ĩo d̄ongui?

B̄ón ní ũ, ni laaid̄omái?*

⁴ Gb̄enazina d̄e lán k̄asafiiw̄e,
aà w̄ēni ĩ ḡēz̄ea lán uenaw̄e.

⁵ Dii, n̄ n b̄e siile n̄ pila,
ɔk̄ã gb̄ēs̄is̄iwa aa s̄úel̄eɔ.

⁶ To lou p̄il̄ep̄ile n̄ gb̄é̄o f̄āaa,
ka f̄án̄gu, gili ĩ ḡē̄ngu.

⁷ Ōb̄o za musu n̄ ma k̄ú.
Ma b̄o ĩ z̄ōo guu,

ma si buī z̄īlōwa.

⁸ Yá p̄ā oa mé ní lé p̄ā,
aaĩ ɔlele ní lé p̄ā gb̄ēao.

⁹ Lua, má l̄e dafu sín̄e,
má n táasile ní k̄úu bakwio.

¹⁰ Ni to k̄īa z̄ible,
ni n z̄òblena Davidi b̄o f̄ēn'̄o léz̄i.

¹¹ Ma k̄ū n̄ ma b̄o buī z̄īlō guu,
yá p̄ā oa mé ní lé p̄ā,
aaĩ ɔlele ní lé p̄ā gb̄ēao.

¹² Wá neḡō̄o p̄ele ní èwaasok̄e lán lí p̄eawa,
wá nen̄ōo aao d̄e lán kib̄e gb̄èp̄ele k̄ef̄enawa.

¹³ Wá d̄ōo pa, aao p̄ópii ví,
wá p̄otuōo k̄ō l̄e òaa s̄o,
aa ka òaas̄ōo l̄e kwi wá kp̄āsau.

¹⁴ Wá zuo aso z̄ōo s̄ése.

* **144:3** Soũ 8.4, Ebe 2.6

Bíigbooa aṓ kuo, lala'oa aṓ kuo,
búbuapea aṓ ku gāae lo.

¹⁵ Bāaadeṓn gbé pṓ an kua de màaṓ ũ.

Bāaadeṓn gbé pṓ Dii de ní Lua ũṓ ũ.

145

Dii táasilea aà maakea yáí

Dii táasi pṓ Davidi le.

¹ Má n táasile ma Lua, ma Kía,
máṓ n tṓbo gṓṓpii.

² Máṓ n sáaukpa lá gu lé dṓ,
máṓ n táasile láasaie.

³ Dii zṓṓ, à kà wà aà táasile,
aà zṓṓke lé vío.*

⁴ Kpàio n yākeaṓ sáaukpa Wueṓne,
aa n yāzṓṓkeaṓ galike.

⁵ Aa n maa zṓṓ gawide yā'o,
má n yābṓnsaekkeaṓ wāaipa.

⁶ Aa n dabudabukkea gbāa yā'o,
mí n zṓṓke dau siuné.

⁷ Aa n maakea zṓṓ baokpa,
aai gulake n yázedekkeaṓ yáí.

⁸ Dii sùuu ví ní sósobio,
aà pṓ lí pa kpaaṓ, a gbéke ví zṓṓ.

⁹ Dii ì maake gbépii,
ì a pṓkeaṓ wēnagwa pii.

¹⁰ Dii, n pṓkeaṓ n sáaukpa píi,
n yāmanaṓ n tṓbo.

¹¹ Aa n kpala gawi faai bo,
aa n iko gbāa yā'o.

¹² Aa n yāzṓṓkeaṓ da gbéṓne
ní n kpala maa gawide yáo.

¹³ N kpalaá kpala láasaie,
níyṓṓ de kía ũ wè píie.

Dii náai ví a yápii musu,
a sùuu ví ní a pṓkeaṓ píi.

¹⁴ Dii ì gbé pṓ lé léleṓ kú,

ì gbé pṓ taasi tṓmáṓ fele.

¹⁵ Pṓpii wé dṓnzi,

ni ble kpámá a gṓṓwa.

¹⁶ Ni ṓ pooné, pṓ mómá,

ni pṓ bṓe píi pṓeā bṓṓlekeè.

¹⁷ Dii kekeáṓ maa píi,

a gbéke ví a yápii kea guu.

¹⁸ Dii kái ní a sísinṓ píi,

gbé pṓ aaì aà sísi ní síanaṓ.†

* 145:3 Lom 11.33 † 145:18 Zāa 4.24

19 I a v̄iakenaɔ pɔeã bɔɔlené,
 ì ní wiilea ma, i ní suaba.
 20 Dii ì gbé pɔ yeaziɔ d̄s̄a píi,
 āma a v̄aikenaɔ m̄iɔnz̄s̄e.
 21 Dii táasilea aɔ dɔ ma léue.
 Póp̄pii aao aã tɔbɔgɔɔ píi, asa a kua adoaε.

146

Dii laaidɔa w̄ɛnadeɔwa

1 Aleluya!

Mapi, má Dii táasile,
 2 máɔ Dii táasile e ma w̄ɛni léue,
 máɔ lesi ma Luaε ma kua léue.
 3 Asu s̄ɔkpale gb̄adeɔzio,
 gb̄esuabaa ku gb̄ɛnaz̄ina kíio.
 4 Tó an wea làa, aaī εa ḡε tíue,
 z̄ibeez̄i yá pɔ aale yá ì midε.
 5 Báaad̄en gb̄é pɔ Yakɔbu Lua mé aã d̄ɔnl̄ede ũ ũ,
 aã w̄é ìɔ dɔ Dii a Luazi.
 6 Ŭme musu ní z̄íleo kè,
 ísia ní pɔ pɔ kú a guuɔ píi.*
 7 I ȳanakpa gb̄é pɔ w̄ale gb̄aam̄ɔn̄éɔwa,
 ì ble kpa n̄andenaɔwa.
 Dii ì babɔ gb̄é pɔ yeel̄eaɔwa,
 8 Dii ì v̄iaɔ w̄é w̄ɛné,†
 Dii ì gb̄é pɔ taasi t̄òmáɔ f̄ele,
 Dii ìɔ ye gb̄ɛmaaɔzi.
 9 Dii ì b̄ɔm̄ɔɔ gwa,
 ì ɔda gyaaɔ ní toneɔwa,
 ɔ ì z̄é kaaũ gb̄ɛv̄aīɔne.
 10 Dii ìɔ kible ḡɔɔpiiε.
 Siɔnadeɔ, á Lua ìɔ ku e á buiwaε.
 Aleluya!

147

Póp̄pii kua Lua ɔz̄i

1 Aleluya!

Lesia wá Luaε maa mé a na,
 à kũ wà aã táasileε.
 2 Dii lé Yelusaleũ f̄ele ìɔ,
 à Isaili z̄iz̄ɔɔ n̄aaa lé suín̄ɔ.
 3 I gb̄é pɔ an pɔ yàɔ n̄ɔse níniné,
 ì n̄isid̄ɔɔ ní gu'iaɔwa.
 4 I saanaɔ nao,
 a ní baade d̄s̄ ní a t̄ó.*

* 146:6 Zin 4.24, 14.15 † 146:8 Mat 9.30, Z̄aa 9.7 * 147:4 Isa 40.26

⁵ Wá Dii z̄õ, a iko ví maamae,
aà ñno lé vío.

⁶ Dii ì z̄iabusanao gba gbãa,
õ ì ɔ̄õ v̄aikenaowa e z̄ile.

⁷ A lesi Diié ní aà sáaukpaa,
à wá Lua táasile ní m̄õnao.

⁸ I to lou sisi,
ì t̄õle gba lou,

ì to s̄ē b̄õle s̄is̄ia.

⁹ I b̄le kpa n̄õb̄õwa
ní gbagbaa néo, tó aale wiipe.

¹⁰ I ke s̄õ gbãao mé ì kaaàguo,
ì ke ḡõsagbãake mé ì keèo.†

¹¹ Gb̄é p̄ó aa aà v̄ia v̄io mé ì kaaàgu,
gb̄é p̄ó an wé d̄o aà gb̄ek̄eipio.

¹² Yelusaleũde, à Dii t̄õb̄o,
Siõnade, à á Lua táasile.

¹³ Asa ì báaadaágué,
ì á w̄éle b̄õle gbãao gba gbãa.

¹⁴ I á gba aafia'e á bùsu lé léu,
ì p̄õbui maa kpáwá à ká.

¹⁵ I yá'o kpásã t̄õle,
aà yá ì ká ní bao.

¹⁶ I n̄eezi kwe p̄uu lán s̄akāwa,
ì to fii kpá lán túfuwa.

¹⁷ I lough̄e fáe lán gb̄ek̄õowa.
Dème a f̄õ z̄e a íanaii?

¹⁸ I yá'o kpásã, ñ lough̄epi ì yó,
ì íana gbae, a í ì bàale.

¹⁹ I to Yak̄õbu buio a yá d̄õ,
ì ikoyã p̄ó á d̄ileo da Isailiõne.

²⁰ I bee ke buip̄aleõneo,
aa aà yá d̄ileao d̄õ.

Aleluya!

148

Dii p̄õkeao aà táasile

¹ Aleluya!

A Dii táasile aà b̄edeo!

A aà táasile za musu!

² A aà táasile aà malaikao píi!

A aà táasile aà ìwaõ píi!

³ A aà táasile íatē ní m̄õvuao!

A aà táasile saan'inao píi!

⁴ Báluma kpele p̄õ

† 147:10 1Sam 16.7

ń í pọ́ kú luabepuanaaó,*
 à àà táasile.
 5 Aa Dii tọ́bọ́,
 asa ẽme yā'ò, ẽ aa kè.†
 6 A ń pẹpẹ ń pẹpẹkii,
 aaó ku we gọ́píi,‡
 à kọ́o dānέ, aa fĩ vı́ao.

7 Pọ́ pọ́ kú tọ́lẹ́, à Dii táasile,
 ń kpò gbè̀nẹ́ ń ísia í títiuo§
 8 ń loupilẹ́ao ń lousisiao
 ń lou'io ń a gbẹ́o
 ń zàa'iana pọ́ í misiile àà yáéo
 9 ń gbè̀sísíó ń sísíonaó píi
 ń lí ne'inaó ń sẹde líó píi
 10 ń sẹ̀anọ́bọ́ ń pọ́tuó píi
 ń pọ́taa'onkuawaó ń bāó
 11 ń dúńia kíaó ń buió píi
 ń kíaó ń bùsu gbāadeó píi
 12 ń èwaasoó ń wéndiaó píi
 ń gbè̀z̄óó ń néfēnenaó.
 13 A Dii tọ́bọ́,
 asa àà tó mé deńla,
 àà z̄óke de musu ń z̄íleo pọ́a.
 14 A kía gbāade kpà a gbé́one
 gbé́ pọ́ Isailio í àà táasile ũ,
 àà yāmana pọ́ káiaànọ́píó.

Aleluya!

149

Dii yāmanaó yákpalekea ń dúńiao

1 Aleluya!

A lè dafu sí Diiε àà yāmanaó!
 A àà táasile balu guu!
 2 Isailio, à vı́ àó kēaa á Kena yá musu.
 Sionadeó, à pónake ń á kíaó.
 3 A ẽwā à àà tọ́bọ́,
 à àà táasile ń mọ́nao ń gāao.
 4 Asa Dii gbé́o yá í kaaàgue,
 ì z̄iabusanaó kpela à ń suaba.
 5 Dii yāmanaó kúkuake ń gawipiu,
 an gula aó dọ́ ń líi musu.
 6 Lua táasilea aó dọ́ ń léu,
 fēnda lé pla aó naa ń ọ́z̄i,
 7 aa t̄osiò buiowa,
 aai bùsu píi gbé́o wetāò,

* 148:4 Daa 1.7 † 148:5 Daa 1.1, 3 ‡ 148:6 Daa 1.14 § 148:7 Daa 1.21

⁸ aai n̄ kíaɔ yeye n̄ mɔdaonaɔ,
 aai galakpa n̄ kíabuĩɔne,
⁹ aai sérn̄ɔ lá Lua yādànlawa.
 Dii yāmanaɔ tobɔ a guu.

Aleluya!

150

Dii táasileá

¹ Aleluya!

A Lua táasile à à kúkíi,
 à à táasile bàluma zɔɔ guu.

² A à táasile à à gɔsake yáí,
 à à táasile à à zɔɔ deńla yáí.

³ A à táasile n̄ kuupeao,
 à à táasile n̄ mɔɔnao n̄ domao.*

⁴ A à táasile n̄ g̃ãao n̄ òwãao,†
 à à táasile n̄ goeo n̄ kulɛo.

⁵ A à táasile n̄ s̄és̄enapaaɔ,
 à à táasile n̄ s̄és̄en'ɔ gbãao.

⁶ Pó b̄éé píi, à Dii táasile!

Aleluya!

* 150:3 2Sam 6.5 † 150:4 2Sam 6.14

YAASIO

Yá pò kú láε bee guuo

Láε bee guu wà yáasis n̄ òno yādanεo òu, ò wà Salomoo tokpàε, asa Isailio Salomoo d̄s òn̄ona pò tòbò ũ.

Yáasi láá lá pò wà Isailio felekaa ònoyāo k̄εuo doε. Wa f̄s lápi kpaale leε àaō:

A s̄éia lé ài pò òno ì iné b̄oolεke (1-9). Gueo òno ì yā'o lán gbēnazinawa (8.12-36), ì azia dile Lua z̄ikεna ũ.

A plaade mé lápi guoguo yá ũ, gu pò yáasis kuu (10-29). Salomoo mé yáasipio k̄ε ge a k̄áaa gudoŭ (10.1-22.16, 25.1-29.27), mé wà òn̄ona p̄aleo yáasis k̄áfi a guu lo (22.17-24.22, 24.23-34).

A àaōde (30-31) guu ònoyā pò gbēp̄aleo k̄εo kuu.

Yáasi lá ì yāzi ge Isailio yāo o lán Bibli lá k̄iniowao. A yādanεoá wá baade píi p̄oε, mé a ledamao ì to gb̄é kua ào na, io Lua p̄oεā ke n̄ p̄ona. Ònoyā pò kú lápi guuá wá kua lá gu lé d̄o yáε. Lua mé iko v̄i. V̄iakeaè mé d̄oa z̄ina ũ, ì mó n̄ yāmaakeao n̄ kuanao. Músi ì gbēv̄aio n̄ s̄oŭo n̄ odoε le, āma gbēmaao n̄ òn̄ona n̄ gb̄é pò aai wēnad̄o taasidoεnoε ì n̄ maakεa gbε e.

Yáasi lá kyokea ì to wà Isailio kua gbad̄o n̄ òno pò aa v̄io. W̄i e lá an òn̄ona ì wá gbēnazinao yāo n̄ wá yā'ōmao d̄o d̄o. Òno pi de ḡo pi yá ũε, mé à ḡi ku e n̄ a gb̄ao.

Yá pò a yái w̄i yáasikei

¹ Yáasi pò Davidi né Salomoo,*
Isailio k̄ia k̄ε,

² k̄é gb̄é o òno k̄ū, aao laai v̄i,
aai d̄ōayā dada,

³ aai ḡō wεzēn làasoodeo ũ,
maakεa n̄ yáze deo n̄ náaio yá musu.

⁴ Yáasipio ì n̄s̄edoŭde gba laai,
ì to èwaaso ào ku a d̄o wa n̄ d̄o.

⁵ Laaide i ma, aà yādadaa i ḡé aε,
n̄s̄ede i ledama e a guu,

⁶ i yáasi n̄ yāleεŭano mid̄o
n̄ òno deo yā'oao n̄ n̄ faai yāo.

⁷ V̄iakea Diie mé d̄oa z̄ina ũ,†
gb̄é pò ì saka òno n̄ yādadaaogua s̄oŭε.

Laaikaa gbēv̄aio k̄ōnii

⁸ Ma né, n̄ili n̄ mae yā'one ma,
n̄su p̄ákpa n̄ da ledamaio.

⁹ Aō de f̄ua kefena ũ n̄ miwa,
aō de yābaa ũ n̄ noε.

¹⁰ Tó duunkεnao lé k̄ōnikεne,
n̄su weio, ma né.

¹¹ Aai mε:
M̄o wà ge gb̄é d̄ádā wà n̄ d̄e de,
wà yāesaideo kpákpa wà n̄ k̄ú k̄ū.

* 1:1 1Kia 5.12 † 1:7 Yob 28.28, Sou 111.10

12 Wà ní mómò b̀̀e lá mia i kewa,
 wà ní mómò lá beda i kewa,
 13 wí pò òde bui pii e,
 wá kpéò i pa ní pò pò wá nàaapiò.
 14 Mò wà wá baa daaa,
 wápii, wá m̀̀kpe iò doũ.
 15 Ma né, nísu géh̀̀nòò,
 nísu zésh̀̀nòò.
 16 Asa an k̀̀sè lèũ ní v̀̀i kèaoe,
 aa wáa ní gb̀̀deao.
 17 Bakpaa b̀̀ò wáaá p̀̀e.
 18 Aalè baikpá níziàe,
 an tòe mé a ní pui.
 19 Òv̀̀i'enaò zian we nípii,
 an luaa p̀̀í mé i ní ẁ̀ni b̀̀ò.

ḽnò gb̀̀esisia

20 ḽnò lé wiile g̀̀aae,
 aà lé ò zèau.
 21 I lèzu zé pò ẁ̀li láauo miwa,
 i kp̀̀awake ẁ̀lé bíib̀̀òlèò guu à mè:
 22 ḽnòsaideò, áò kú ní ḽnòsaio e b̀̀òe ní?
 Ma láanikenaò, á zè ma láanikèae b̀̀òe ní?
 Sòũò, áò za d̀̀agu e b̀̀èè?
 23 Tó a ma lèdama mà ỳ̀aa,
 d̀̀ò ma a nisina p̀̀siwá,
 mí tó àò ma làasoo v̀̀i.
 24 Lá ma á sisi, a gi sẁ̀ákpai,
 ma ò p̀̀òé, á gb̀̀e laai i kawàò,
 25 lá a ma lèdama kp̀̀à sẁ̀áa pii,
 i we laai pò ma á gb̀̀áio,
 26 tó músi á lé, má á ỳ̀aalè,
 tó ỳ̀á á lé, má á láanikèe,
 27 baa tó ỳ̀á á lé lán zàa'ianawa,
 mé músi á lé lán zàalolowa,
 mé taasi ní ỳ̀á'òmao g̀̀ézi.
 28 G̀̀ò bee á gbasa lèzumazi,
 kási má weo,
 á ma k̀̀i wèèe, kási á ma eo.
 29 Asa á za d̀̀auè,
 mé i zè ní v̀̀iakèa Diieoo.
 30 I we ma lèdamaio,
 a sakà laai pò ma á gb̀̀áue.
 31 A á dàa gb̀̀e'e,
 ỳ̀av̀̀ai pò a zèò a wi á musu.
 32 Gia ḽnò i ḽnòsaideò dèdè,
 làasoosai i sòũò t̀̀òb̀̀zò.
 33 Gb̀̀é pò ma ỳ̀á k̀̀ua s̀̀ò aò d̀̀òòà,
 aò ku niè musu v̀̀ai k̀̀akèsaie.

2

Tɛa ɔnɔi di

¹ Ma né, tó n ma yá sɪ,
 mé n ma yādileaḡ kŭa n sɔu,
² tó nɛ swāḡɔ ɔnɔyāi,
 mé n sɔ kpà a dadaawa,
³ tó n lezù laaizi,
 mé n wiillè yādadaai,
⁴ tó n kpálekèi ánuḡu ũ,
 mé n wèele àizee ulɛa ũ,*
⁵ nɔyɔ vɪakɛa Diiɛ midɔ sa,
 ní Lua dɔa e.
⁶ Asa Dii mé ì n gba ɔnɔ,
 dadaa n dɔao ì bɔ aà kíie.
⁷ A káfia zé kŭa gbēmaaɔnɛ,
 a de sèngbao ũ tàesaideɔnɛ.
⁸ I ɔlia gbēmaaɔzi n taa'ou,
 ì a yāmanaḡ dɔa n yá pii kɛa guu.

⁹ Nyɔ yázede dɔ sa n yá dɔɔdeo
 n yá pɔ zɛvɪo n maa pii zé.

¹⁰ Asa ɔnɔ a mɔma,
 mé dɔa a n kási.

¹¹ Kua n laaio a n dɔa,
 yázedɔa a ɔlianzi.

¹² A n bɔ gbēvāiḡ zéu
 n yābēekɛnaḡ ɔzi.

¹³ Gbépiḡ pāale yāmaa zée,
 aa gusia zé sè.

¹⁴ Aaɪ pɔnake n vāikɛao,
 aaɪ vɪ aao kēaa n yābēe faasaio.

¹⁵ An kɛkɛá faa vɪo,
 aaɪḡ yāke n kɔnioɛ.

¹⁶ ɔnɔpi a n bɔ káalua ɔzi,
 a n si nɔɛ pāle yá nana oanɛwa.

¹⁷ Nɔɛpi pākpa a nenɔn gɔi,
 à a Lua bàa kuaanɔ yá gbò.

¹⁸ Aà be ì mipɛínɔ gawaɛ,
 aà kpé zé ì táínɔ bedau.

¹⁹ Gbé pɔ gèaazi lí nòselileo,
 ìli wēni zé le bo.

²⁰ ɔnɔpi a n da gbēmaaḡ zéwa,
 nɔḡ dɔɔdeo zé kŭa.

²¹ Asa nòɛpuadeḡ mé aa gɔ bùsu vɪ,
 tàesaideḡ mé aao ku a guu.

²² Vāikɛnaḡ sɔ, wa n yá n bɔleue,
 wa náaisaideḡ kpoɛue.

* 2:4 Mat 13.44

3

Dii náaikea ì òno iné

¹ Ma né, ñsu to ma yádanε sānguο,
 ñyḡ yá pó má dílenεο kūa n sḡu.

² Asa a n ka wēni gbàawa,
 a aafia káfine.

³ Gbēke ní náaiο su kēmaο,
 ñyḡ daa yābaa ũ,
 kē n sḡwa lá wí kē lákēkiwawa,

⁴ n tó iο na,
 níο maa Luaε ní gbēnazinaο.*

⁵ Dii náaike ní nòsemendoo,
 ñsu gbāa'e nzia òno wao.

⁶ Nyḡ aà dḡ n yá píi kea guu,
 i zεpoone.

⁷ Nsu ñ nzia gwa òno na ũο,
 ñyḡ Dii vía ví, ní kē váiwa.†

⁸ Bee aο de n me aafia εse ũ,
 a n wá gba gbāa.

⁹ Dii kpela ní n àizεεο
 ní n buapó káauο píi,

¹⁰ pḡwεnaο i bi bḡ n dḡu,
 n selaο i pa yelele ní vεε dafuo.

¹¹ Ma né, tó Dii n toto, ñsu díle pāο,
 tó à n gba laai, ñsu to à kenε íio.‡

¹² Asa gbé pó Dii yei ḡ ì dazεwa,
 lá mae ì ke a né pó kēε maaεwawa.§

Ḳno ài

¹³ Báaaden gbé pó òno le kù
 mé dḡa pàè ũ.

¹⁴ Asa a ài ví de ánusua,
 ì káfia kené de vuua.

¹⁵ A bεεε ví de òsoa,
 pó pó a ni kumaο kee i kawào.

¹⁶ Wēni gbāa ku aà oplaau,
 àizεε ní gawio ku aà ozeεu.

¹⁷ Aà yáο kekeá na,
 aà zé píi aafia ví.

¹⁸ A de lí wēnide ũ gbé pó kūaοne,
 báaadeοn gbé pó sḡo ũ.

¹⁹ Dii gḡike guu à tḡole kàle,
 aà òno guu à musu kè.

²⁰ A ísia ε bḡ a dḡa guu,
 a tò luabεpuana mḡse ví.

* 3:4 Luk 2.52 † 3:7 Lom 12.16 ‡ 3:11 Yob 5.17 § 3:12 Ebe 12.5-6, Zia 3.19

21 Ma né, ñyõ wεzẽ ní ònòò ví,
 ñsu ñ wεvíao.
 22 Aò de n nisina wēni ũ,
 aò de yàbaa ũ n nòε.
 23 Nyõò bε n laaiwa,
 pòε a kpàlikpanεo.
 24 Tó n wulε, vía a n kũo,
 ñyõ wúlε i'ò na.
 25 Nyõ kai víakεo,
 ge músi pò í vāikenaò le kándo.
 26 Asa Dii aò de n mikpakii ũ,
 a n gbá ví kaia.
 27 Tó n ò lé n kpe le,
 ñsu gí maakεi gbé pò kũ ñ kεèεo.
 28 Tó n dònle zé ví,
 ñsu o n gbédeεε àà gé e ziao.
 29 N gbédeε pò kú n saε dòdòà,
 ñsu lekpaaiàazi ní gbèεoo.
 30 Tó gbé i yāe kenεo,
 ñsu lekpaakεaànò pāo.
 31 Nsu gbāamònedεò kua nidεo,
 ñsu ñ ní kεae kεo.
 32 Asa Dii ye kōnideò giyāio,
 nòεpuadeò ò í kε a kpàasiaò ũ.
 33 Dii í láaizi gbēvāio uawa,
 í báaada gbēmaaò beu.
 34 I gbélaanikenaò láanike,
 a gbēke ví ní zīabusanaò.*
 35 Ònòde a bεεε e,
 sòũ sò í wida aziawa.

4

Gbēzõò ledama

1 Ma néò, à gbēzõò ledama ma,
 à á laai kpáke ké à e àò dõa ví.
 2 Dõa súsu mále daé,
 ásu pākpa ma yādaneio.
 3 Ké má kú né ũ ma mae òzi,
 má buse ma da né mēndona ũ.
 4 Ma mae yādàmεε à mè:
 Nyõ ma yá kũa n sòu,
 ma yādilεnεò da, n kua io na.
 5 Ònòkũ, ñyõ dõa ví,
 asu sāngu ñ pāale ma yáεo.
 6 Nsu pākpa ònòio, a n dõa,
 ñyõ yeaàzi, a òkunla.
 7 Ònòkũ, òmε yápii mi ũ,
 dõa wεεle ní àizεε pò ní ví píio.*

* 3:34 Zaa 4.6, 1Piε 5.5 * 4:7 Mat 13.44-46

⁸ N àà kú gbáugbáú, a n káfi,
didiwà ɔplapla, a n kpela.

⁹ Aɔ de fùla maa ũ n miwa,
àɔ de ne kíafua gawide ũ.

¹⁰ Ma né, swákpa ma yáí,
yápi da, n wēni aɔ gbàa.

¹¹ Ma ɔnɔ zé òlɔne,
ma n da yāmaa zéwa.

¹² Tó níle táa'ou, pɔe a kpanɛo,
tó níle bàaleu, nýɔ gēnalɛo.

¹³ Nyɔ ma ledama kūa, n̄su gbaɛo,
didiwà gbàa, asa ɔme n wēni ũ.

¹⁴ Nsu vāikenaɔ zé seɔ,
n̄su te gbēvāiɔ zéio.

¹⁵ Ené, n̄su namáo,
kémá, n̄ n gea ke.

¹⁶ Tó aai vāi e kèò, aali i'oo,
tó aai gbé e kàaũo, i lí gē ní wéuo.

¹⁷ Asa vāikɛa mé ní pɔblea ũ,
gbéɔ wetāa mé ní imia ũ.

¹⁸ Gbēmaaɔ zé de lán gudɔleiawa,
a gupua ò de de lán íatē dedeawa.

¹⁹ Vāikenaɔ zé de lán gusia níiniiwa,†
aali pó pó tò wàle gēnalɛ dɔo.

²⁰ Ma né, laaidɔ yápiɔwa,
swáse ma yá'onɛi.

²¹ Nsu kpá swáao,
nyɔ kūa n s̄u.

²² Asa a de wēni ũ gbé pó le kùɔne,
a de mè búu aafia ũ.

²³ Azaiasa laaidɔ n s̄ yáwa,
asa wēni zína b̀ò s̄ kíie.

²⁴ Bɔ yābē'e'ou,
mikē yákpaanla'ouawa.

²⁵ Wɛdɔ n aɛ,
gugwa n kuu s̄usu.

²⁶ Zé sé s̄usu,
n yākeɛɔ pii a bɔ maa.‡

²⁷ Nsu yeɛle ɔplai ge zeio,
n̄su gbápɛle vāi zéuo.

5

Laaikaa káaluai

¹ Ma né, laaidɔ ma ɔnɔwa,
swákpa n̄ ma wezē yāma,

² ké n̄ e nyɔ ku n d̀ɔwa,

† 4:19 1Zāa 2.11 ‡ 4:26 Ebe 12.13

dǎa iɔ ku n léu.

³ Káalua legbe'i iɔ na lán zówa,
i ní gále ní lé nao,

⁴ áma gbezá i kené'íi lán góíwa,
i ní zó lán fènda lena kpeplawa.

⁵ Aà zé i mipéíno gawa,
i si ní gbé pó teaziò bedau.

⁶ Ili láasooke wèni zéwao,
a dǎ a zǎ zépiwao.

⁷ Ma né, swáse ma yáí sa,
nísu gi ma ledamaio.

⁸ Páale nɔe bee taae zǎ,
nísu n àà be gǎae baa vío.

⁹ Nsu n n gbáakpa gbépálewao,
nísu n n wèni kpa gbé pásíwao,

¹⁰ ké n àizeeɔ su gǔ dǎɔneɔ,
mé n zǐ ài su gǔ ua páledeɔneɔ.

¹¹ Nyǔ aauke n gɔɔ vláwa,
nyǔ ibaba, n yèee a láa,

¹² ní mɛ: Ma gi ledamai fá!

Ma sakaa totoau mé tò.

¹³ Mi ledamadeɔ yǎ'one mao,
mi swáse ma yádanedeɔzio.

¹⁴ Ma gǔa wèna pǔ ũ míɔmíɔ
ké dúnia ma e zǎo.

¹⁵ N nzíá ola imi,
ze ní nzíá lǔ'íò.

¹⁶ N nibɔna ibɔlea bàasi maae?
N í gufǔ bɔa gǎae ze vío.

¹⁷ To àò de n na pǔ ũ ado,
asu àò de gbèe pǔ ũo.

¹⁸ To Lua báaada n biapiu,
pɔnake ní n èwaasogɔɔ nɔo.

¹⁹ N tue báasède! N zótèn kefena!
To bǔnɔbleaaànɔ lí kangu gɔɔpii,
ní aà báasè nide lá gu lé dɔ.

²⁰ Ma né, bóyái nyǔ nɔ pále nidei?
Bóyái nyǔ bǔnɔble ní nɔ pɔseoi?

²¹ Gbènazínaɔ yákeae uléa Diieɔ,
i zé pǔ aa sè dǔ píi.

²² Váikena tàae i aà kú,
aà duuna i ba zuè.

²³ Aà ledamamasai a aà kpa gai,
aà sɔũke zǔɔ a aà sásǎ.

6

Fia ní màao ní gbènazín pǎo yǎ

¹ Ma né, tó n n gbèdo fia dí n miwa,

tó n kpégaausi gbéé,
 2 tó n lé n kaliké,
 tó n yá'oa n dayáũ,
 3 lá nýḡ ken la ma né: Lebo yápiu,
 asa n na n gbēdo ɔzié.
 Ge nýḡ zezé n gbēdopizi,
 awakpaè.
 4 Nsu to i gē n wéuo,
 nsu to n wébaa gbiakũo,
 5 ñ nziá siwà
 lá tue ì n kéwa,
 lá bá ì bo fiikpana ɔuwa.

6 Zígbiade, gé boona gwai,
 ní aà yákea táasika, nýḡ ònokũ.
 7 A doana vío,
 a gbēzḡo ge dii vío.
 8 I ble kùsũa di sae,
 ì a poblea káaa pòkekegḡo.
 9 Maaade, nýḡo wúlea e boe ni?
 Boe nýḡ vu ní ioi?
 10 Ni kámabo yḡo, ni i'o yḡo,
 ni wúle yḡo ɔkpaa n kùe.
 11 Pó taasi a gēnzi lán kpáiweliwewa,
 noana a moama lán gbé pó gḡkebo kũawa.

12 Gbēnazin páá gbēváié,
 ìo bebe ní eeo do a léu.
 13 I yá'o ní wéo ní ɔo,
 ì seelakéné ní gbáo.
 14 Mɔafili mé aà nòse pá,
 vái wáai ɔ ìo pa gḡpii.
 15 Bee yáí músi a moaà lezasai,
 kaaũ a gēaazi kándo, aɔ felea vío.

16 Yá mèn soolo ku ké Dii zau,
 à kà se soplá ké a ye a gíyáio.
 17 Káakua, eetoa, yāesaideea,
 18 yápási wáaipaa, wáa ní vāio,
 19 seelade eetoa ní daeo peāaa.

Laaikaa gbāsikéai

20 Ma né, nýḡ n mae yādileao kũa,
 nsu pákpa n da yādaneio.
 21 Nýḡ kũa n sḡu gḡpii,
 nýḡ daa yàbaa ũ.
 22 A doane n táa'oa guu,
 a n dḡa n wúlea guu.
 Tó n vu, ali ledama.
 23 Asa yādileapióá filiaé,

yādanepiá gupuae,
 lēdama ní leleaoá zé wēnideε.
 24 A n si nɔε vāiwa,
 a n bɔ nɔε pāle yá nana oanεu.
 25 Nsu ñ àà kēfenke nidεo,
 n̄su to àà gōgwawε n kũo.
 26 Káalua ì ní gō gii,
 gbēpāle nɔ yá s̄ ì ní bεεε midε.
 27 Tó gbé tεεε dà a pɔleu,
 àà pɔkasa a gí tékūie?
 28 Tó gbé kèsepèle teyōwa,
 a na àà gbáwao lé?
 29 Maaε ní gbé pó gè a gbédee nɔ yáuo,
 asa tó à ɔnàwà, a bɔ pāo.
 30 Tó nɔa lé gbēde, tó à kpáí'ò,
 w̄i a yá dile pāe?
 31 Tó wà àà kũ, a fiabo lεε sopla,
 i pó pó a v̄i a ua kpa píi.
 32 Gbé pó ì wúle ní pāle nɔo láasoo v̄io,
 gbé pó ì bee ke lé azia òkpaε.
 33 Gbēa gbāa ní kpeɔɔo mé àà baa ũ,
 àà tó ìi a kēwào.
 34 Asa íbele a àà zá n̄sε fεle,
 i t̄siwà àà wēnagwasai.
 35 A awakpabɔε sio,
 baa tó à gba z̄ɔ dàè, a weio.

7

Laaika nɔε pó ì ní gálezi

1 Ma né, ma yá'onε ma,
 ma yādileao da n n̄sεu.
 2 Nyō ma yādileao kũa, níɔ aafia,
 laaidɔ ma yādanεwa lán n wéwa.
 3 Da n ɔnεwa tāana ũ,
 kē n s̄owa lá w̄i kē lákēɔwawa.
 4 O ɔnɔε, n dāen àà ũ,
 wεzē s̄isi n daε ũ.
 5 A n d̄ɔa d̄ɔε'ide yá musu,
 a n bɔ nɔε pāle yá nana oanεu.
 6 Má zεa ma kpé fenentiu,
 mále bàasi gwa.
 7 Ɔ ma gōgbāanaεɔ è, ɔnɔ i panéo,
 èwaasoe kú ní guu, a láasoo v̄io.
 8 Ale liaaliaa gāaε,
 àle waaloũkεkε n̄εezi,
 àle àà be gāaε baa v̄iv̄i
 9 za oosiεle gukāaaa e gwá,
 e gu gè siakù maamaa.

10 Ǿ nɔɛpi b̀ò m̀ò d̀àaàlɛ n̄ k̄n̄nio,
à ɔm̀à az̄iawa lán káaluawa.

11 A l̄é v̄í mé z̄iapɔɛãkenae,
aà p̀òò lí pé beo.

12 Z̄ieɔ ìò ku zɛau, z̄ieɔ ḡaaɛ,
ìò z̄ékpaa yeyewa.

13 Ǿ à èwaasopi k̀ù à lɛp̀èwà,
à aà gwà n̄ wɛgaalimao à mè:

14 Sáaukpasa'oa kua ȳaa,
ɔ̄ ma l̄é p̀ó má k̀èpi fiab̀ò gb̄ã.

15 N k̄ɔ'ea ȳái ma b̀oi,
máɛ n wɛɛɛ, ma n e ke s̄ɔ.

16 Ma k̀untu kpà ma liia
n̄ Egipi b̀usu zw̄aa wé kefenao.

17 Ma tulale f̄ãɛ ma w̄úlek̄iia,
wa k̀è n̄ lí'ò ḡinanao n̄ litɛɔ.

18 M̀ò wà b̀ònn̄ble e gu gɛ d̀òò,
wà wá p̀ɔɛã ke à m̀ówá.

19 Asa ma z̄á k̀ú beo,
w̄éɛ p̀ó à g̀èu z̄ã.

20 A ɔbaaa yè g̀èò,
e aàò gé sui m̀ò a ɔsike.

21 A aà s̄ɔ blè n̄ ȳá dasi káɛaɛo,
à ḡãnàwà n̄ ȳá nana oaèò.

22 Ǿ à b̀ò tɛaàzi g̀òò,
lán zu p̀ó wàɛ gé a k̀òlokpaiwa,
lán tue p̀ó l̄é gbápɛɛ bauwa,

23 lán b̄ã p̀ó wà s̄í fiuwa.
I d̄ó k̄é a az̄ia kpà gaiɛo,
e ka g̀è aà s̄ɔ k̀ù.

24 Tiasa ma néò, à ma ȳãma,
à laaid̄ò ȳá p̀ó l̄é b̀ò ma léuwa.

25 Nsu to n̄ làasoo ta aà k̄iio,
n̄su p̄ãzɛa n̄ ḡɛ aà ȳáuo.

26 Gb̄é p̀ó à n̄ né à n̄ òòkpàò dasi,
gb̄é p̀ó à n̄ kaaũpiò l̄é v̄io.

27 Aà beá beɛda z̄ékpaaɛ,
ì siñn̄ò ga k̀pɛ k̀pɛauɛ.

8

Ǿn̄ gb̄ésisia

1 Ǿn̄ l̄é lezuw̄ázi fá!
Wɛz̄é l̄é wá sisiao!

2 A ku s̄is̄i musu z̄é gɛɛwa,
a zɛa zɛnankpaau.

3 A ku w̄éɛ bíib̄òlɛo saɛ,

aà lɔɔ dɔ bɔle gbaɔ kíi.

⁴ Gbéɔ, áme mále á sisi,
gbēnazinaɔ, mále lezuázi.

⁵ Niaziɔ, à wεεε àɔ laai ví,
làasoosaideɔ, à to àɔ nòse ví.

⁶ A swákpa, asa yá gbia má oé,
yá dɔɔde a bɔ ma léu.

⁷ Asa ma lé ì síana'o,
má ye vái gíyáio.

⁸ Yá pɔ dɔ ma léuɔ maa,
a kee faasai ge kpaanlao.

⁹ Aa síana ví laaidee píie,
aa ze ví gbé pɔ ònɔkùɔne.

¹⁰ A ma ledama sé de ánusua,
à dɔa se de vua kefenaa.

¹¹ Asa ònɔ beεε de òsoɔla,
pɔ pɔ a ni kúwáe i kawào.

¹² Mapi má ònɔ, má laai ví,
mé má yákea a zéwa dɔa kúa.

¹³ Viakεa Diiε mé zaa váigu ũ.

Má za ziasεa lesí n̄ íandāao
n̄ zεa n̄ váio n̄ yákpaanla'oaogu.

¹⁴ Ledama n̄ yákekεa dɔaoá ma pɔe,
mámε má wezē ũ,
ma kíi gbāa ì bɔu.

¹⁵ Kíao ì kpalable ma sabaie,
ò kpalablenao ì yázede dileò.

¹⁶ Gbāadeɔ ì ikoke ma sabaie
n̄ dúnia kpaladeɔ píi.

¹⁷ Má ye gbé pɔ yemaziɔzi,
gbé pɔ lé ma wεεεɔ mé aa ma e.*

¹⁸ Aizεε n̄ gawio ku ma ɔzi
n̄ ɔda káfiadeo n̄ namao.

¹⁹ Né pɔ mi iné maa de vua síanaa,
káfia pɔ mi kené de ánosu maaa.

²⁰ Má be yá dɔɔde zéu,
mi táa'o zé súsu guu.

²¹ Mi gbé pɔ yemaziɔ gba àizεε,
an làasiḡ i pa.

²² Dii ma kúa za a zí daalegɔɔ,
e àɔ gé yá pɔ a kè za káauɔ kei.†

²³ A ma dile za asínizíε,
za a daalegɔɔ, dɔ i dúnia keo.

²⁴ A ma i zadɔ ísia kuo,
nibɔnae ku gɔɔ beeo.

²⁵ A ma i sísiḡ āa,

* 8:17 Mat 7.7-8 † 8:22 Daa 1.1, Zāa 1.1-3, Zia 3.14

e àò gé gbèsisìò zínapelei,

²⁶ e àò gé dúnia kálèi,
ge sēsao ge bùsu wén do.

²⁷ Ké àlè pò pò kú musuò kè,
ké àlè bàluma da ísìaa,

²⁸ ké àlè lou na musu,
ké àlè ísìaa í zé fò,

²⁹ ké àlè kòò da ísìaa,
a í su a baa vío,

ké àlè tòòlè zínapele,
má kú wee.

³⁰ Má kú aà sae zìpi zìia ù,
ma pò ìò nawà lá gu lé dò,

mìò pònakè aà aè gòòpii.

³¹ Mìò kòò'ò aà dúnìaa,
gbènazìnaò de ma pònakèbò ù.

³² Tiasa ma néò, à ma yāma.

Báaaden gbé pò ma yákeao kùaa ù.

³³ A ledama ma, í ònkù,
ásu niazìkpaio.

³⁴ Báaaden gbé pò lé ma yāma

ìò ma dā ma kpèele ù,

ìò taamale gòòpii.

³⁵ Asa gbé pò ma e wēni èe,
aò na ní Dìio.

³⁶ Gbé pò kùaa vāi ì azìaae,
gbé pò zamaguò, ga ò aa yei.

9

Ḷno ní sòũkèo

¹ Ḷno a kpé dò,

à a gbapeleò à mèn sopla a pèlepèle.

² A nòò dè à vèe kèkè,
à blèò sòukè a kàlè.

³ A a wéndia zìkenao zì,

àlè lèzu wéle sìsì misonaa à mè:

⁴ Gbé pò nòse víoò à ea mò kè!

Ḷnokèsámadeò mále oé,

⁵ à mò bleblemanò,
í vèe pò má kèkè mi.

⁶ A sòũkè tó, ìò aafia,
í taa'ò wékèa zéu.

⁷ Gbé pò lé ledà gbélaanikenawa

ì gò sòsòeè,

gbé pò lé vāikenaa dazewa

ì gò tàaeèe.

⁸ Nsu gbélaanikena dazewao,

asa a íisennòe.

ጋጋጋጋ dazewa, iò yenzi.

⁹Yáda ጋጋጋጋጋጋ, aà ጋጋጋ i dēde,
yā'o gbēmaaጋጋ, aà dጋጋ i káfi.

¹⁰Viakēa Diiē mé ጋጋጋ daalēa ū,
Lua pò a kua adoa dጋጋ mé wékēa ū.

¹¹Asa rýጋጋ gēgē ma sabai,
n wēni a gbāakū.

¹²Tó n ጋጋጋ, nzlaēጋጋ,
tó gbē'awiambጋጋnan n ū, n mi musu.

¹³Misaikē de lán nጋጋ ledewae,
a sጋጋጋ mé a yāe dጋጋ.

¹⁴I zጋጋጋ kīlau a kpēጋጋጋ,
aà kpé kú wéጋጋ sጋጋጋጋ musu,

¹⁵ī lēzu gbé pò lé gēጋጋጋጋ,
ī o gbé pò zé kūa sጋጋጋጋጋጋ:

¹⁶Lāasoosaide, ēa mጋጋ kē!
ጋጋጋkēsāmade, máጋጋ onē,

¹⁷ī kpái mia iጋጋ na,
bleblea asii guuá zጋጋጋ.

¹⁸Gጋጋጋጋ dጋጋ kē gጋጋጋ gyaade ū zén weo,
gbé pò à n sisisጋጋ sጋጋ bēda gbáou.

10

Salomጋጋyáasiò

¹Né ጋጋጋጋጋ ጋጋ to a mae pጋጋ kē na,
né sጋጋጋ ጋጋ a da pጋጋ yaè.

²ጋጋvāi lí àikēo,
yākea a zéwa ጋጋ n sጋጋ gawa.

³Dii lí to nጋጋጋጋጋ gbēmaa dēo,
mé ጋጋ vāikēnaጋጋ té n pጋጋጋጋ pò.

⁴Pጋጋewosai ጋጋ to wà taasikē,
zīkēa ጋጋplapla mé ጋጋ to wà kē pጋጋde ū.

⁵Né pò ble gba dጋጋ saጋጋ né laaideጋጋ,
né pò ጋጋ i'ጋጋ pጋጋkēጋጋጋጋ wí dጋጋ.

⁶Gbēmaa mi iጋጋ báaa vī,
āma yāpāsī mé vāikēna lé pà.

⁷Gbēmaa lí ga n a tጋጋጋጋ,
vāikēna tጋጋ i midē.

⁸ጋጋጋጋጋ ጋጋ zīkē yādilenēጋጋጋጋ,
yābጋጋጋጋ ጋጋ azīa né.

⁹Gbé pò ጋጋ yāke a zéwa ku dጋጋጋጋጋ,
yābēጋጋጋጋጋ yā a bጋጋ.

¹⁰Gbēጋጋጋጋ n wé vāio ጋጋ mጋጋ n yāጋጋ,
gbé gbaa laai ጋጋ íbēጋጋmidē.

¹¹Gbēmaa léá nibጋጋጋጋ wēnideጋጋ,
yāpāsī mé vāikēna lé pà.

¹²Zaakጋጋጋ ጋጋ sጋጋጋ da,

yeakōi i láka tàae píia.*

13 Ǫnɔyǎ iḽ dɔ laaide léu,
flā mé ǫnɔkēsāmade pɔ ũ a kpεεεa.

14 Ǫnɔna iḽ dōa kūsūa dia,
laaisaide lé i aà dayāu àa.

15 Ǫde àizeεε iḽ deè wéle bíide ũ,
wēnade taasikea mé aà midεa ũ.

16 Gbēmaa aseā i mɔè ní wēnio,
vāikεna ài i iadama iè.

17 Gbé pɔ i ledama ma wēni zé sè,
gbé pɔ i totoa dile pǎ zǎ zéwa.

18 Gbé pɔ za gbéu mé a ye wa dōo εεdeε,
gbē'ǫɔkpanaá ɔŭε.

19 Duuna a gíɔ kui yá dasi bɔlea guuo,
gbé pɔ i a lé fśá laaideε.

20 Gbēmaa lénaá ánuusu maaε,
vāikεna nòse gbiao.

21 Gbēmaa yǎ'oa i ní dazεwa dasi,
laaisaide i ga ǫnɔkēsāma guue.

22 Dii báaadaarígu i ní ke ɔde ũ,
zikea ní taasio lí pɔe káfio.

23 Dàakea de ɔŭε kòɔ yá ũε,
ǫnɔkūa mé i ke laaideε na.

24 Yá pɔ vāikεna lé a viake mé a aà le,
Lua a gbēmaa pɔeǎ pɔ kpawà.

25 Tó íana kàka à gè,
vāikεnaɔ aα ku iḽo,
gbēmaa zína mé iḽ pélea gɔɔpii.†

26 Lá lemūu kùma i ke swaaε,
lá súεε i ke wéε,
màa zígbiade de gbé pɔ aa aà zione.

27 Viakεa Diiε i wēni gbàa káfí,
vāikεnaɔ sɔ, an wēni a kulunkū.

28 Gbēmaaɔ wé iḽ dɔ pɔnai,
vāikεnaɔ sɔ, tǎmaa a ní néε.

29 Dii zé mé mikpakii ũ gbēmaaɔne,
vāikεnaɔ sɔ, Dii i ní kaaleε.

30 Gbēmaa a fu bauo,
gbēvái sɔ a zǫlekii e dúniauo.

31 Ǫnɔ i bɔ gbēmaa léu,
leváide sɔ, wa aà léna zōεε.

32 Gbēmaa yá pɔ kù wà oné dō,
yábεε iḽ dɔ gbēvái léu.

11

1 Dii za pýyōa ní mɔafiliogu,
kiloolεa a zéwa i kaaàgu.

2 Zia sea lesí i mó ní wío,

* 10:12 1Kln 13.7, Zaa 5.20, 1Pie 4.8 † 10:25 Mat 7.24-27

zìabusaa mé ònyā ũ.

³ Gbēmaa nòsepua ì aà dazewa,
náaisaide nòse bèè ì aà òòkpa.

⁴ Aizεε àì ví yákpalekegòzìo,
yákea a zéwa mé ì ní sí gawa.

⁵ Tàaesaide maakεa ì zεpooè,
vāikεna yāvāikεa ì aà né.

⁶ Nòsepuaide maakεa ì aà bò,
náaisaide pònidεa ì aà kú.

⁷ Tó gbēvāi gā, aà tāmaa ì midε,
pó pó à wεdòì a wēnigòò ì láa.

⁸ Gbēmaa ì bò taasiu,
ò gbēvāi ì gēu aà gēε ũ.

⁹ Luayādansai lé ì aà gbédee òòkpa,
āma dōa ì gbēmaa bòu.

¹⁰ Tó gbēmaaò ku namau, wéle ìò naε,
tó gbēvāiò gāga, wì gulakε.

¹¹ Wéle ì káfì nòsepuaδεò sabai,
gbēvāiò lé ì wéle δε.

¹² Òòkēsāmade ì saka a gbédeegu,
laaide ì a lé fí.

¹³ Gbēpena ì bò ní dāò asiio gupuau,
gbé náaide ì pó kúlewà.

¹⁴ Dòaanasaikε ì to gbéò fu,
yákekεn dasiò ì to wà zible.

¹⁵ Tó n gbēpāle fia ò ní miwa, taasi n kaε,
gbé pó mibòleu ì gō a laaiwa.

¹⁶ Gbāamònde ìò àizεε ví,
āma nòε nòεmaade ìò gbiané.

¹⁷ Sùuude ì maa ì aziaε,
gbé pāsì ì azia kpa ìai.

¹⁸ Gbēvāi zì àì líò báaa vīo,
yāmaatōna ì àì síana e.

¹⁹ Kua maa síana ì ní ká wēniwa,
tea vāizi ì mó ní gao.

²⁰ Dii ye nòsevāide giyāio,
tàaesaide yá ì kaaàgu.

²¹ Síana guu gbēvāiò bò pāo,
gbēmaaò mé aa bò aafia.

²² Lá vua tāana δε sàwakusana níu,
màa nò kefεn ònòsaide δε.

²³ Gbēmaaò pòeā ì ní ká namawa,
gbēvāiò tāmaa ì ní né.

²⁴ Gbé pó ò pòò ì káfì e δε a zia,
gbé pó gī pó pó δε à kpa kpái, pó ì kēsāwà.

²⁵ Gbēnazin báaade àò ku namau,
gbé pó ì ní gba nie a nie e sō.*

* 11:25 Mat 10.42

26 Wí gbé pọ́ ì pọ́wena ṣa na dā kaε,
wí sa na o gbé pọ́ ì yíamáε.
27 Gbé pọ́ ì maa wεεε aṣ na ní gbéṣṣ,
gbé pọ́ ì vāi wεεε, vāi a aà le.
28 Gbé pọ́ ì a àizεε náaike a léε,
gbēmaa a bọbọ lán lí láwa.
29 Gbé pọ́ yā'í a uaε a gō gii,
sọ'ú a gō ṣnṣna zọ ũ.
30 Gbēmaa yákeεa gbεá lí wēnideε,
ṣnṣna ì gbé e.
31 Lá Lua ì fiabo gbēmaaε dúniau,
wa vāikena ní duunkenao pọ́ o lεe?†

12

1 Gbé pọ́ ledama ì keè na ye dṣai,
gbé pọ́ totoa ì keè ìi mi vío.
2 Dii ì gbēmaa wegwa,
āma ì yāda láasoovāidea.
3 Vāikeεa lí gbēε zεdṣo,
gbēmaa zína sṣ deea vío.
4 Nṣ maa de a zāε lán fùawa,
nṣ widamade deè mεkεmuuna ũ.
5 Gbēmaaṣ ìṣ yázεde yá,
gbēvāiṣ ledama mṣafilí vī.
6 Gbēvāiṣ yáá gbēwεa yáε,
gbēmaaṣ lé ì ní bṣ.
7 Wí gbēvāiṣ fuangba, aai midε,
āma gbēmaaṣ ua ìṣ ku.*
8 Wí gbé tṣṣ aà ṣnṣ léuε,
faasaide sṣ, wí sakauε.
9 Gbé kpεε pọ́ ì a zike maanno
de ziadilengbia pọ́ ble ì késāwàla.
10 Gbēmaa a pṣtuṣṣ gwaa dṣ,
āma gbēvāiṣ sṣsobi pásí.
11 Zṣε āiade ìṣ kāa,
gugiiyana sṣ, ṣnṣ ì késāwae.
12 Gbēvāi ì ṣvāi nide,
kási gbēmaa zína mé ìṣ mṣε vī.
13 Gbēvāi lé vāi ì aà kú,
gbēmaa sṣ ì bṣ yākeleu.
14 Lé maa ì ní ká pṣmaawa,
zí pọ́ gbé kè ài a suwà.
15 Sọ'ú yákeεa ì keè maa,
ṣnṣna sṣ ì ledama ma.
16 Sọ'ú ì to wà a pṣfē dṣwa gṣṣ,
laaide sṣ ìli sṣsṣa dao.
17 Sian'ona ì yázεde o,

† 11:31 1Píc 4.18 * 12:7 Mat 7.24-27

seelade vāi yá ìḅ mɔafili ví.
 18 Yáḅɔlena yá ì gbé sḵ zḵ lán fēnawa,
 ɔnɔna legbe'i ì mḵ n̄ aafiao.
 19 Siana pḵ wa ò ìḅ zedɔa,
 ege sḵ ì gēzea lán wedeawa.
 20 Mɔafili kú vāi waaipanaḵ sḵu,
 gbē'aafiaweeleḅaḵ mé pḵna ví.†
 21 Vāie lí gbēmaa leo,
 gbēvāiḵ sḵ, taasi ì dańla.
 22 Dii ye eede giyāio,
 aà pḵ ìḅ na siandewa.
 23 Laaide ìḅ a dḵa kūa a sḵu,
 sḵū ì yāfaasai kpàwake.
 24 Zikēa ɔplapla ì to gbé kible,
 màa ì gbé da zḵbleu.
 25 Kua bíli guu ì gbé kúsu kwé,
 yāna'oane ì n̄ pḵ ke na.
 26 Gbēmaa ì a gbēna dazewa,
 gbēvāiḵ yākea ì n̄ sāsā.
 27 Māade lí nḵḵ sāsā maamao,
 āiade ì laaidḵ a pḵḵwa.
 28 Kua yázede zéu wēni ví,
 zépi sea lí n̄ kpá gaio.‡

13

1 Né ɔnḵde ì a mae ledama ma,
 gbélaanikēna gbaa laai lí tḵwàḵ.
 2 Legbe'i na ì gbé ká pḵmaawa,
 náaisaide ì ble a pāsi guue.
 3 Gbé pḵ ì a lé fḵ ì a wēni dḵa,
 gbé pḵ a lé lí kuo ì azia ɔḵkpa.
 4 Māade lí pḵ pḵ á yei eo,
 āiade mé ì namable.
 5 Gbēmaa za mɔafiliyāu,
 gbēvāi ì widamá ì n̄ kpeḵḵ.
 6 Yāmaakea ì zemaasēna misi,
 dàakea ì duunkēna fuangba.
 7 Gbēeḵ ì n̄zia dile ɔde ū,
 kási aaliḵ pḵe ví sḵo,
 gbēeḵ ì n̄zia dile taaside ū,
 kási aaḵḵ pḵ ví zḵḵ.*
 8 ɔde ì azia bo n̄ a àizeeo,
 taaside sḵ ìli wētēabiima eo.
 9 Gbēmaaḵ gupua aḵ pipi,
 gbēvāiḵ filia a gamá.
 10 Zia sea lesi mé ì sòle da,
 ledamamaa mé ì to wà ɔnḵkū.
 11 ɔvāi lí gé aeo,

† 12:20 Mat 5.9 ‡ 12:28 Lom 6.23 * 13:7 Luk 12.21, 33

5a'ea isima guu mé i kó.
 12 Wεdḅa pói gēgēa i n sō ḅḅkpa,
 pḅeā ea i mós n wēni dafuo.
 13 Gbế pói i fionada yáwa a yā'e,
 gbế pói i gbế yā'onε ma a ài'e.
 14 Ɔnḅna yādanεá nibḅna wēnideε,
 i n bḅ ga lézi.
 15 Wεzē gbāa i to wàḅ narínḅ,
 āma náaisaideḅ zé pāsí.
 16 Laaideḅ i yāke n dḅao,
 sḅū i a faasaikε fāaa.
 17 Zina vāi i zu taasiu,
 iwa náaide i su aafia.
 18 Gia totoai i mós n taasio n wío,
 ledamamaa i n kpela.
 19 Pónideεa ea i n pḅ ke na,
 5 sḅū ye kēa vāikεawa giyāio.
 20 Gbế pói té 5nḅnaḅzi i 5nḅkū,
 gbế pói kāaaa n sḅū i vāikū.
 21 Taasi iḅ te duunkεnaḅzi,
 nama mé gbēmaaḅ ài ũ.
 22 Gbēmaa i túbito a tḅūnaḅne,
 duunkεna sḅ, à àizεε a gḅ gbēmaaε.
 23 Taaside bua i bleke maamaa,
 5 yāfuangbanaḅ i to àà kuawà.
 24 Gbế pói lí a né gbēo zaaàgue,
 gbế pói ye a néi i àà toto a gḅḅwa.
 25 Gbēmaa i pḅble à ká,
 gbēvāiḅ nḅse iḅ da gii.

14

1 Nḅε 5nḅde i ua kále,
 a faasaide sḅ i ua fāaa.
 2 Gbế pói i yāke a zéwa Dii vīa vī,
 zεkoleasεna i sakaaàgu.
 3 Faasaide lé mé àà gbēbḅ ũ,
 5nḅna yā'oa i àà bḅ.
 4 Tó zu kuo, gba iḅ da giiε,
 wī ài zḅḅ e n zuḅ gbāao.
 5 Seelade sīande lí εεtoo,
 seelade vāi yá iḅ mḅafili vī.
 6 Lāanide i kpáleke 5nḅi à kuawà,
 laaide yādḅaá faaiε.
 7 Kē sḅūwa zàzā,
 asa nýḅ dḅa ewào.
 8 Ɔnḅ i to laaide làasooke a zéwa,
 sḅū faasaikε i àà sāsā.
 9 Faasaideḅ i saka tàae kulekεau,
 gbēmaaḅ iḅ na n kḅo.
 10 Baade azía yā'ḅma dḅ,

mé gbé ponaá gbēpāle pó no.

11 Gbēvāiḅ ua a midε,
gbēmaaḅ be a ḵta.

12 Zé kú i ke gbéḵne maa,
āma a midεkīiá gaε.

13 Baa yaalḅ guu nḵse i ḵḵkpa,
pona ku i midε n pḵsiao.

14 Pḵḵbḵzākεna yākεa i wi aà musu,
gbēmaa i a yākεa gbε'e.

15 Lāasoosaide i yāpii siε,
laaide lí yá náaike lāsookεsaio.

16 Ḷḵḵna vāikεa vīa vī, i ēè,
sḵḵ i azīa náai vī, iḅ wāa.

17 Pḵkūmade i yá yāfūna ke,
kḵnide i to wà zaagu.

18 Ḷḵḵkēsāmade i gḵ faasai,
laaideḅ i dḵa kpa fūa ū.

19 Gbēvāiḅ misiile gbēmaaḵne,
vāikεnaḅ kúle nḵsepuadeḅ kpεεε.

20 Baa taaside gbédee i zaaàgu,
āma ḵde gbēnaḅ iḅ dasi.

21 Sakaa n gbédeeguá duunaε.
Bāaaden gbé pó i wēnadḵ taasideḵne ū.

22 Vāi wāaipanaḅ sāsāao lé?
Maa wāaipanaḅ sūuu vī n náaio.

23 Mεkpaā zīwa iḅ ài vī,
mé yābḵε i n kēsā.

24 Ḷḵḵnaḅ àizeε i gḵ n gawi ū,
sḵḵḵ faasaikε i n gḵ faasai.

25 Seelade sīande i gbé misi,
a εεde yá mḵafilī vī.

26 Viakεa Diiéá gbāa'ekīi náaideε,
a de misikīi ū ade néḵne.

27 Viakεa Diiéá nibḵna wēnideε,
i n bḵ ga lézī.

28 Tó kīa gbéḵ dasi, iḅ gawi vī,
bḵsugbēsaikeá kpalablēna músie.

29 Gbé pó a pḵ lí pa kpaao wé kēa,
pḵkūmade i a yāfūke se lesī.

30 Sḵḵdaadoū mé me aafia ū,
wεdḵane i mεkεmuuna zīmá.

31 Wēnade wetāna i aà Kεna kpεbḵ,
taaside wεgwana i aà Kεna kpεla.

32 Tó yá vāikεna lè, i aà nεε,
baa tó gbēmaa gā, a ulékīi vī.

33 Ḷḵḵ i zḵlekīi e wεzēna nḵseu,
āma wīli e sḵḵwao.

34 Yázεde i bui se lesī,
duuna i wida gbéḵwa.

35 Zòblen laaide yá ì ka kíagu,
 āma ì a pòkūmabòbò a gianawa.*

15

- 1 Yāwea dō ì pòkūma kpáɛ,
 yá'ìi ì ñ pò fɛɛ.
 2 Ōnɔna yā'oa ì to dōa káŋgu,
 sòũ lé sō, yāfaasai ìò bòɛu.
 3 Dii wé kú gupiiu,
 ìò gbēváiò ñ gbēmaaò táasika.
 4 Nòsɛ níniyā ì ñ gba wēni dafu,
 yākpaanla ì ñ kāde.
 5 Faasaide ì saka a mae totoau,
 ɛdamamana sō ìò laai ví.
 6 Gbēmaa ua ìò àizɛɛ zōò ví,
 gbēvái pòò ìò yákele ví.
 7 Ōnɔna lé ì dōa fáɛ,
 sòũò sō aa nòsɛ v̄io.
 8 Dii ye gbēváiò sa'oa giyáio,
 gbēmaa wabikɛa mé ì kaaàgu.
 9 Dii za gbēvái yákeau,
 a ye gbé pò té yázedeiòzi.
 10 Totoa pāsíá gbé pò pàzɛa pòɛ,
 gbé pò ye ɛdamaiò sō gèkòɛ.
 11 Lá Dii bɛda ñ téo yá dō,
 wa gbēnazina sō yā'o lɛ?*
 12 Láanide líò ye wà a gba laaio,
 ìli gé ònɔnaò kíio.
 13 Nòsɛna ì oa tɛkɛ,
 nòsɛ òòkpaá ì ñ kúsu kwé.
 14 Làasoode ì dōa wɛɛɛ,
 sòũ ì yāfaasai mómò.
 15 Gòopii ìò íi wēnadeɛɛ,
 pònade ìò ku dikpɛ guu láasai.
 16 Pòvía yòona víakɛa Diiɛ guu
 maa de àizɛɛ zōò kūa gili guua.
 17 Dò sau blea yeakōi guu
 maa de nòò nísíde soa ñ zaakōuo.
 18 Pòkūmade ì sòle da,
 nòsɛniɛde ì zɔa midɛ.
 19 Maa de zé ìò deè ɛkkaa ũɛ,
 gbēmaa zé ìò daaíɛɛ.
 20 Né ònòde ì to a mae pò kɛ na,
 gbēnazín sòũ ì saka a dau.
 21 Yāfaasai ì kɛ ònòkēsāmadeɛ na,
 làasoode ì zéɛ súsú.
 22 ɛkpaaisai ì yá gboo,
 ɛdamade dasiò ì to à kɛ.
 23 Yāwea dō ì a òna pò kɛ na,

* 14:35 Mat 24.45 * 15:11 Zāa 2.25

yā'oa a gɔɔwa Ìḅ na fá!
 24 Wēni zé Ì gé n̄ laaideḅ musu,
 ké aasu si bɛdauo yáí.
 25 Dii Ì káakuna ua wí,
 Ì to gyaa kɔɔɔ ku a gbɛu.
 26 Dii za làasoo vāiu,
 yāna'oa gbāsí vīè.
 27 Gbēwetāna Ì ìada a uawa,
 gbé pó za gbagusaɛu aḅ ku aafia.
 28 Gbēmaa Ì làasooke yázāsiawa,
 yāvāi Ì bɔlɛ gbēvāiḅ léu gɔɔ.
 29 Dii zà n̄ gbēvāiḅ,
 Ì swákpa gbēmaaḅ wabikɛai.†
 30 Oa weea Ì n̄ pɔ kɛ na,
 baona Ì n̄ wá wee.
 31 Gbé pó Ì swādḅ aafia lɛdamai
 aḅ bele ũ ònḅnaḅ guue.
 32 Gbé pó gī totoai za azīau,
 lɛdamamana mé Ì gɔ nòsede ũ.
 33 Vīakɛa Diiɛ Ì ònḅ dané,
 zīabusaa mé Ì mó n̄ bɛɛɛo.

16

1 Gbēnazīna Ì yáɛ,
 āma a midɛa Ì bḅ Dii léue.
 2 Baade Ì a yákeɛa e maaɛ,
 āma Dii mé Ì n̄ pɔeā dḅ.
 3 N n̄ yá kpáɛ Dii gēzī,
 n̄ pɔeā Ì zɛkɛ.
 4 Dii pópīi kè a pɔeā yáíɛ,
 baa vāikɛnaḅ de ìadamagɔɔ pó ũɛ.
 5 Dii ye ìandānaḅ gīyāio,
 síana guu aa bḅ pāo.
 6 Gbēkɛ n̄ náaiḅ Ì láka tàaea,
 vīakɛa Diiɛ Ì n̄ ē vāiɛ.
 7 Tó gbé yákeɛaḅ kà Diigu,
 Ì to se aà ìbɛɛḅ kɛaàḅ na.
 8 Pó yɔḅna ea maakɛa guu
 maa de ɔvāi'ea zḅola.
 9 Gbēnazīna Ì zé pó á sé làasooke,
 āma Dii mé Ì aà kèse dḅdḅè.
 10 Lá kía mé Ì yādilɛ Lua gēɛ ũ,
 a maa aà yá bḅ yázɛde kpɛo.
 11 Zaa maa n̄ kiloo lɛa súsuoá Dii póɛ,
 a zā néna n̄ a gbèneo píi aà pɔkɛaɛ.
 12 Wīlīḅ ye kía vāikɛna gīyāio,
 wī kpala zīnapɛɛ yázɛde musue.
 13 Yázɛde'ona Ì ka kīagu,
 Ìḅ ye sían'onai.

† 15:29 Zāa 9.31

14 Kíá pɔkūmaá ga zínaε,
 āma ōnɔna ì a tεde.
 15 Kíá oa weea Ì aafia ví,
 aà nakεneá káabuan louε.
 16 Ōnɔkūa maa de vuala zà,
 gōa laaide ū beεε de ánuṣu maaa.
 17 Gbēmaa ì zé pó ì ẽ vāie sé,
 zìakūadōna ì a wēni dōa.
 18 Iandāa ì mó ní léεao,
 ziasεa lesí ì mó ní εεao.
 19 Ziabusaa taasideɔ guu
 maa de baadaaa ní ìandānaɔla.
 20 Gbé pó ì laaidɔ yáwa ì maa e,
 Dii náaikεna mé Ì ɔna ví.
 21 Gbé pó nòse pàε ɔ wí meè wezēna,
 gbé pó a lé na, wí aà yādōa zé e.
 22 Laai de wēni mi ū gbé pó víɔne,
 faasaideɔ yāfaasai ì ní gbē.
 23 Ōnɔna làasoo ì pisi aà léwa,
 aà lé ì to wà aà yādōa zé e.
 24 Yāna'oaá zɔsapunaε,
 a na nòseu, mé ì me gba aafia.
 25 Zé kú ì ke gbéɔne maa,
 āma a midεkíiá gaε.
 26 Sèwana nòse ì aà daziu,
 asa nɔana ì tékpaaáguε.
 27 Gbēpā ì vāikpaaiínɔ,
 yāvái Ì ɔ aà léu.
 28 Gbé dòɔsai ì sòle da,
 gbēpena ì gbēnaɔ kēaa.
 29 Gbé pásí ì kōnikε a gbédeεε,
 ì aà da zé vāiwa.
 30 Gbé pó lé we'ì'o làasoo vāi ví,
 gbé pó lé lesuikε zè ní vāioε.
 31 Mikā puaá fùà í gbiaε,
 maakea mé ì ní káwà.
 32 Nòseniεde maa de zìgōa,
 zìakūadōna maa de wélesinala.
 33 Wí yākekeεa gbεa ní gbεo,
 āma a bɔɔle ì ɔ Dii kíiε.

17

1 Pēε miɔn giina soa yākelesai
 maa de nòɔgbēa ua sòledeula.
 2 Zò laaide Ì iko ví né giawaε,
 aà baa aɔ ku ua túbi guu.
 3 Wí ánuṣu ní vuao baasa,
 Dii mé ì wá sō tāasika.
 4 Gbēvāi swá Ì na ní yādɔsaio,
 εεde laai Ì ku lekpedaamáwa.

⁵ Gbé pọ́ ǐ taaside ke pọ́pọ́ lé saka aà Kenague,
gbé pọ́ ǐ gbé yáalo músiwa a bọ́ pāo.

⁶ Tọ́unaḽ mé n̄ deziḽ gawi ũ,
maeḽ mé n̄ néḽ ǐandábo ũ.

⁷ Yázede oa lí kọ́si n̄ sọ́ḽoo,
màa eḽ lí kọ́si n̄ beede léoo.

⁸ Gbagusaḽ de zlakεka ũ a danaḽ,
gu pọ́ à liliu pii aà tá ǐo naḽ.

⁹ Gbé pọ́ lakà tàae pọ́ wa kèèla ye wàḽ yeazie,
yázifelena sọ́ ǐ gbéke bọ́aa.

¹⁰ Ọ́nọ́na gbaa laai ǐ tọ́wà
de sọ́ḽ gbēa gēn basọ́la.

¹¹ Yávai mé ǐ dọ́aa swágbāadeḽ,
wa zina sósobisaide gbaḽwà.

¹² Kpaaũa n̄ wài pọ́ wà a né sèleo
sàḽ de kpaaũa n̄ sọ́ḽo a m̄isaikεula.

¹³ Tó gbēmaa fiabò n̄ vāio,
vāi a kē aà uawao.

¹⁴ Lekpaadaa de lán ǐzewēawaḽ,
go we e sòle àḽ gé fεlei.

¹⁵ Yānakpaa tàaedewa n̄ yādaa yāesaidelao,
Dii za yá beḽu piiḽ.

¹⁶ Bó ài sọ́ḽ ọ́adea a kyodōa yáí vii?
Asa a n̄ḽe v̄io.

¹⁷ Gbēnaḽ ǐo yekōi gọ́piiḽ,
v̄ii n̄ dāunaḽ ku dōa kōḽe yáíḽ.

¹⁸ M̄isaide ǐ a gbēdo fia di a miwa,
ǐ kpégaausí a gbédeḽḽ.

¹⁹ Gbé pọ́ ye sòlei ye duunaieḽ,
yágbāa'ona ǐ músi'ǐ aziaḽ.

²⁰ Làasookpaanlade lí maa eo,
lεfɔbde ǐ léle da taasiu.

²¹ Sọ́ũ'ina pọ́ ǐo siaḽ,
faasaide mae pọ́ lío nao.

²² N̄senaá eḽe maaḽ,
pọ́sia ǐ n̄ ibaba.

²³ Vāikεna ǐ gbagusaḽ solb a ulau
ké à e yázede bādeḽ yáíḽ.

²⁴ Laaide ǐ webii ọ́nọ́wa,
āma sọ́ḽ wépekli ǐo zāḽ.

²⁵ Né sọ́ḽ ǐ a mae pọ́ ya,
ǐ a da'ia n̄ḽe ọ́kpaè.

²⁶ A maa wà yāesaide yíao,
beede gbēa a n̄ḽemaḽ yáí zεv̄io.

²⁷ Gbé pọ́ ǐ a lé f̄ḽ dōa v̄i,
n̄ḽeniḽde ǐo laai v̄i.

²⁸ Baa sọ́ḽ, tó à a lé f̄ḽ, w̄i aà dile ọ́nọ́na ũḽ,
gbé pọ́ ǐ a lé kúá laaideḽ.

18

- ¹ Zia pɔeã mé ì dɔaa gbé pɔ ì kémae,
 ì fɛ́nzi ledama píi musu.
² Sɔ́ú lí pɔnakɛ wɛzɛ́ yá musuo,
 yá pɔ dèdɛwà ɔ́ ì o.
³ Váikɛa ì mó ní sakanguoɛ,
 kpɛbɔyá ì láani iné.
⁴ Gbɛnazína legbe de lán ísiwae,
 lán swa'i bàalɛa ge ɔ́nɔ lɔ́wa.
⁵ Kɛa váikɛnaɛ kèkɛ
 ge yákekɛa yáesaideɛ ɔkpɛai maaɔ.
⁶ Sɔ́ú lé ì aà da sòleu,
 aà yá'oa ì aà kpa gbɛ́ai.
⁷ Sɔ́ú lé ì aà ɔ́ɔkpa,
 aà yá'oa ì aà kú lán baiwa.
⁸ Gbɛpena yá ì kené lán zówa,
 ì gɛ léu dɔ́ɔ e nòse kpɛau.
⁹ Gbé pɔ ì pákpa a ziiá músi dáunaɛ.
¹⁰ Dii tóá ulékii lesíɛ,
 gbɛmaa ì bàalɛ à azía yeu.
¹¹ ɔde àizɛɛ ìɔ deè wéle kàede ũ,
 a deè bíi pɔ wa fɔ́ dɛdɛwàò ũ.
¹² Ziasɛa lesí ì mó gbéɛ ní léleaoɛ,
 ziiabusaa ì mó ní beɛɛo.
¹³ Gbé pɔ ì yázási yámasai,
 mísaikɛ ní kpɛbɔao mé ì gɔ́è.
¹⁴ Sɔ́dilea ì gbé gba gbáa gyápɛwa,
 áma déme a pɔsia fíi?
¹⁵ Wɛzɛ́na ì yádada a sɔ́u,
 ɔ́nɔna swá ìɔ dɔ́ dɔ́ai.
¹⁶ Gba pɔ gbé dà ì zɛkɛkɛè,
 ì zɛwɛè gbɛzɔ́ɔ kíi.
¹⁷ Gbé pɔ dɔ́aa a yá'ò, wí aà yáze e,
 e aà ibɛɛ àò gé aà pɔ oi.
¹⁸ Yákekɛa gbɛaa Diiwa ní gbɛo
 ì sòle midɛ, ì gɔ́gbáaɔ yoaa.
¹⁹ Daɛ pɔ wà tàakèè yá ì gbáa lán bíiwaɛ,
 aà sòle de lán zékakaa ní leowaɛ.
²⁰ Yá'oa ì gbé ká káawa,
 aà legbe'i ì to pɔ mówà.
²¹ Ga ní wɛnio ku léuɛ,
 gbé pɔ ye yá'oai a a gbɛ'e.
²² Gbé pɔ nɔ è pɔmaa è,
 báaa bee bɔ́ Dii kíiɛ.
²³ Taaside ì yá'o wɛnawɛna,
 ɔde ì yázási gbáugbáu.
²⁴ Gbɛna yáaa ì yáwái inéɛ,
 gbɛnaɛɔ ku aaiɔ naíno de ua gbéa.

19

- 1 Kua taaside tàaesaide ũ
maa de kua sɔũ yāvái'ona ũla.
- 2 Aia vĩa yázedōsai maao,
wãa zō ì ní zā zéwae.
- 3 Gbēnazina faasaikε ì zé òkpaè,
ō ì Dii tàae e.
- 4 Aizεε ì to wà gbēna e dasi,
taaside gbēna ì kēwàε.
- 5 Seelade vãi a bɔ pão,
εεde a gí wétēa eio.
- 6 Gbé daside ì kpalablēna tɔnasi,
gbépii ì ye gbadana àɔ de a gbé ũε.
- 7 Taaside daεɔ ì aà vūaaε,
wa aà gbēnaɔ kēawà o loo.
Tó a wēεε yā'orínɔ, ìli ní e beo.
- 8 Gbé pó lé ònkū ye aziaie,
gbé pó ye dōai ì maa e.
- 9 Seelade vãi a bɔ pão,
εεde a mide.
- 10 Lá namablea lí kōsi ní sɔũoo,
màa i kū zɔ àɔ kible wéεɔwao.
- 11 Wεzēna pɔ lí pa kpaao,
lákāa tàaea mé aà íandābɔ ũ.
- 12 Kíā zɔakaaá nòɔmusu pūnaae,
aà nakεnéá m̀̀sepisia sēwae.
- 13 Né sɔũ de a mae òkpana ũε,
nɔ sòlede de lán ítótōa zesaiwae.
- 14 Wí ua ní a àizεεo e mae túbi ũε,
āma nɔ laaide ea ì bɔ Dii kíie.
- 15 Zígbiakε ì ní da i zōɔ'oua,
nɔana ì màade de.
- 16 Gbé pó ì yādilεne kūa aɔ aafiaε,
gbé pó ì saka a kuau a ga.
- 17 Gbé pó wēnadò taasideε pó sēa Diiεε,
ōme a aà yákeao fiaboè.*
- 18 N n né toto a gɔɔwa,
āma n̄su to a gēagē e à gao.
- 19 Wa ōa zō pɔkūmadeε aà fiabo,
tó n aà b̀̀, aà boa aɔ lé v̄io.
- 20 Ledama ma, totoa yāda,
ké ñ e ñ ònkū zá yái.
- 21 Làasoo ku gbēnazina ǹ̀seu dasi,
āma yá pó Dii zè̀̀ mé a kε.
- 22 Gbēkεkεanεde mé ì ka gbéɔgu,
kua taaside ũ maa de kua εεde ũa.
- 23 Viakεa Diiε ì mó ní wēnio,
ade ì i kāa, vãi lí aà leo.
- 24 Màade ì ɔgē tau

* 19:17 Mat 25.40

à fua blēli gēò a lé kíi.

²⁵ Láanide gbē, mīsaide ì gō laai vī.

Wēzēna gba laai, ì yādada.

²⁶ Né pó ì a mae gbē mé ì a da yáá né gia pó ì widamáe.

²⁷ Ma né, tó n kámabò ní lēdamamaao,
n pāale yādōaen we.

²⁸ Seelade pā ì yázede láanike,

vāikena ì yá'ì mómò bēē.

²⁹ Go looa gbēlaanikenaola,

gbēaá sōō pōe ní kpesēa.

20

¹ Vēē ì to wà gō láanipò ũ,

ì gbāa ì ní da yābōleu,

gbé pó tò à a de ònò vīo.

² Kíá palaaá nòomusu pūnaae,

gbé pó aà pò fēē azía kpà gaiē.

³ Lēdaa lēkpaau sai ì to wàò bēēē vī,

faasaideò ìò kāa nípiiē.

⁴ Māade lí sapa a gōō,

tó à gè bua pòkēkēgōō, ìli pōe eo.

⁵ Gbēnazína sō yá de lán ísiwae,

wēzēna mé a tōa dō.

⁶ Gbé daside ì a gbēkēkēané yā'o,

āma bōa gbé náaidewa zī'ū.

⁷ Gbé pó ì yāke a zéwa mé maa,

báaaden né pó à gà à ní tóò ũ.

⁸ Kíá zōlea a yákpalekēkēi

ì vāi píi dō a wé guu à plēkōu.

⁹ Démē a fō o a nòse yāe vīo

á kú duunasai wásawasaei?

¹⁰ Kiloolēa vāi ní gbēblezaao,

Dii za beeōu píiē.

¹¹ Baa kō'oa guu wī dō néwa,

tó aà yākea maa mé a dōò vī.

¹² Swá pó wī yāmaò ní wé pó wī gu'eo

Dii mé ní ké píi.

¹³ Tó ní ye ii, níyō gō taaside ũē,

tó n wé i vīo, blē a mōma.

¹⁴ Póluna ì mē: I ka màao! I ka màao!

Tó à kàò aē, ì azía sáaukpa.

¹⁵ Vua saio, òso diē,

āma bōa yāfaade'onawa àao.

¹⁶ Tó gbé nibò fīa dī a miwa,

n à ula si nýō kūa tōōma ũ gbēpi gēē ũ.

¹⁷ Dīidiina pōblea ìò nané,

gbēzā sa ì gō léu lán gbèkōsōwa.

¹⁸ Zē ní yáo lēdama musu,

yá gwa maamaa, ní gbasa zīka.

19 Gbēpena Ìò be ní dā̀o asiioe,
 nsu yáale ní yā̀bolen zṑodeoo.
 20 Gbé́ pọ́ a de ge a da kà,
 àà filia a gawà gusia níiniuē.
 21 Túbiblea káau taasidṑsai
 líò báaa ví gbēzā̀o.
 22 Nsu vāi tṑsia làasookeo.
 Śsá Diizi à n suaba.
 23 Dii za kiloolēa vāiuē,
 gbēblezaa lí kaaàguo.
 24 Dii mé ì gbēnazina kè̀se dṑdṑ.
 Kpelewa gbé́ a yá pọ́ a ke zé dṑi?
 25 Wā̀ legbēa Luae kai ví,
 gbēzā̀ níyṑ làasooke lé pọ́ ní kè̀wàpiwa.
 26 Kíá ò̀nṑna ì gbēvāiṑ ple
 à ní ká gbēu à ní ke kélékēle.
 27 Dii filia ì gbēnazina làasoo pu,
 ì àà nò̀sekpeaṑ tàasika pii.
 28 Gbēke ní náaiṑ mé kíá dṑanaṑ ũ,
 gbēkēkēa ì àà kpala zedṑ.
 29 Ewaasṑ gbāa mé ní íandā̀bṑ ũ,
 maezṑṑ mikā̀ pua mé ní gawi ũ.
 30 Gbēa pọ́ ì gḕngu ì vāi wolomá,
 flá'ṑama ì gḕ e za nò̀sekpeau.

21

1 Kíá nò̀se ku Dii ọ̀zì lán ízewae,
 gu pọ́ a yei ọ̀ ì àà liliu.
 2 Baade Ìò e a yā̀kēa maae,
 ā̀ma Dii mé Ìò ní nò̀se dṑ.
 3 Maakēa ní yā̀kēa a zéwao
 ì ka Diigu de sa'oaawàa.
 4 Ziasēa lesì ní íandā̀o
 ì vāikēnaṑ duuna bṑ gupuau.
 5 Aiade làasoo ì àà ka namawa,
 nṑnwāade ì si pókēsā̀mau.
 6 Aizēē pọ́ gbé́ è etoa guu
 a gḕ ní íanaoē, aàpi i ga.
 7 Vāikēnaṑ pásikēa a tá̀rínṑ,
 asa aali we yá̀zedekè̀o.
 8 Tāaede yā̀kēa líò dṑo vío,
 yāesaide yā̀kēa Ìò wásawasaē.
 9 Ia gṑu zā̀u maa de
 kua kpéu sā̀nu ní nṑ sòledeola.
 10 Vāikēna sṑ Ìò ku vāiwaē,
 ìli a gbé́ wēnagwao.
 11 Tó wà íadà gbé̀laanikenawa, mīsaide ì ò̀nṑkūē,
 tó wà ò̀nṑna gbà laai, àà dṑa ì káfiē.
 12 Lua maa, ì vāikēna be tàasika,
 ọ̀ ì vāikēnaṑ fuangba taasiu.

- 13 Gbé pò i swákpa wēnade wiio,
aàpi a wiile sō, gbēe a wewào.
- 14 Gbadaa asii guu ì pòkūma kpále,
gbagusaε solba ulau ì pòfē midε.
- 15 Yágōgōa a zéwa ì gbēmaa pò ke na,
āma ì iwāa ka vāikena pòae.
- 16 Gbé pò pàale wékēa zée
a ta gyaadeḡ kāaaue.
- 17 Gbé pò ye pònakεai a gō pókēsāma guue,
gbé pò ye vēi ní ble nísideo a ke ḡde ūo.
- 18 Vāikenaḡ mé gbēmaaḡ awakpabḡ ū,
wa ìada náaisaideḡwa nḡεpuadeḡ gbεu.
- 19 Zōlea sēgbāu maa de
zōlea ní nḡ sòlede kpēnedeola.
- 20 Ble maa ní nísio ì kále ḡnḡna be,
āma sḡ ū ì a pò mómḡ gḡḡe.
- 21 Gbé pò ì yázede ní gbēkeo weεe
ì wēni ní yá nao ní beεeo e.
- 22 ḡnḡna ì si gōgbāaḡzi ní wéleu,
ì gbāa pò aale a náaike gboo.
- 23 Gbé pò a lé fō à a léna zùukè,
ade kéεεke a wēniεε.
- 24 Gbé pò wala ní yḡḡo vī tón gbélaanikena,
ì yáke ní zaza zḡḡoε.
- 25 Māade pòeā ì àà kpa gai
ké à ḡkpà a sī yái.
- 26 Ìo ku pònidεau gḡḡpiiε,
gbēmaa sō ì gbada, ìli gio.
- 27 Dii ye gbēvāi a gbagbaa giyāio,
atēsa tó àle sapi o ní mḡafilio.
- 28 Seelade vāi a midε,
gbé pò ì gbé yāma yá aḡ ku.
- 29 Gbēvāi wé ìo pāsīε,
nḡεpuade ì wéte a yākeai.
- 30 ḡnḡ ge wezē ge ledama,
an kee a fō pā Dii pòeālo.
- 31 Wī sō sḡuke zīkaa yáiε,
āma Dii mé ziblea yá dō.

22

- 1 Tó na de àizeεa,
na ní gbéḡ de vua ní ánuuola.
- 2 ḡde ní taasideo zīna doūε,
Dii mé ní ké pii.
- 3 Laaide ì dḡaa vāi e, ḡ ì ulèè,
ḡnḡsaide ì gi àḡ gé, ḡ ì wétēa e.
- 4 Ziabusaa vīakεa Diiε guu gbε
mé àizeε ní beεeo ní wēnio ū.
- 5 Le ní baio ku gbé dḡḡsai zéu,

gbé pò ye aafiai ì kémá.

⁶ Ewaasona da zé pò de aà sewa,
tó à zòkù, a bɔuo.

⁷ Ɔde ì gbáamɔ taasideε,
pɔsɛana ì zòble pɔdeεε.

⁸ Gbé pò vāi tò a yā'e a kekegɔɔ,
aà pāsikego a aà gbē.

⁹ Lua a báaada gbé pò gbēke vīgu
ké ì bleli taasideɔne yáí.

¹⁰ Láanide yá, sòle i midε,
yākele ní wíó i láa.

¹¹ Nòsepuade pò a legbε'i na,*
ɔme aɔ de kía gbēna ũ.

¹² Dii ìɔ wéte dɔai,
ì mɔafilide εkaε a ɔzi.

¹³ Māade ì me nòmusu ku bàasi,
a ma de gāaεε.

¹⁴ Káalua léá è zòloε,
gbé pò Dii láaiẓìwà ì léle dau.

¹⁵ Faasaiyā ìɔ dɔ néɔ sɔwa,
totoa ní flāo a to aa kēwà.

¹⁶ Gbāasaide wetāa ì aà káfi,
ɔde gbaa pò ì aà késā.

Ɔnɔnaɔ ledama

¹⁷ Swákpa ñ ɔnɔnaɔ yā'one ma,
ñ n nòse wē ma yādanεε,

¹⁸ asa a maa ñyɔ kūa n sɔ guue,
ìɔ dɔ n léu.

¹⁹ Baa mpi, málε yādanε gbā,
ké ñyɔ Dii náai víε.

²⁰ Ma yā'one kēne mèn baakwi,
yápiɔ ledama ní dɔao ví.

²¹ Málε yá pò síana ví danε,
ké ñ e ñ yázāsímá a zéwaε.

²² Nsu gbāasaide ble aà gbāasaikε yáio,
ńsu gbáamɔ wēnadeε yákpalekeklió.

²³ Asa Dii a yásińɔε,
ì gbé pò lé ní wetāɔ wetā.

²⁴ Nsu gbékpa ní pɔkūmadeoo,
ńsu bebe ní pɔfēdeoo,

²⁵ ké ńsu ñ aà dàa séle
ñ nziá kpa yáio yáí.

²⁶ Nsu gbēpále fla di n miwao,
ńsu kpégaausíεo.

²⁷ Tó ní pɔe ví ñ fiabodo,
wa n wúleɔ se n zíεε.

²⁸ Nsu kɔɔ baa vío,
n deziɔ mé dà za zi.

* **22:11** Mat 5.8

29 N gbé pɔ gɔi ví a ɔzi guu dɔa?
Ade a zike kíawne, í ke táaaw a kenéó.

23

1 Tó n mɔ pɔblei ní gbãadeo,
nyɔ dɔ gbé pɔ kú n ae.

2 Tó asiaden n ũ,
fɛna da n kòlowa.

3 Nsu to aà pɔ níside n wé bleo,
asa blepiá kokoazuanee.

4 Nsu íada nziawa ɔ zɔɔ ea yáio,
n nziá ñnɔ tó.

5 Wí wéle ɔawae ɔ í gɛzea,
í gásiá bɔ í vua lán yãamusuwa.

6 Nsu bíide ble bleo,
nísu to aà pɔ níside n wé bleo,

7 asa íɔ a ɔa nao a nɔseue.
I onɛ n pɔble n imi, áma aà pɔ dɔmao.

8 Nyɔ a miɔna pɔ ní blè pisiɛ,
aà sáau pɔ ní kpà í ke pã.

9 Nsu yá'o sɔũ swáuo,
asa a sakanɛ n ñnyáue.

10 Nsu kɔɔ baa vío,
nísu netoneɔ bú le n ka n pɔuo.

11 Asa an Zennɔde gbãa,
a bɔ n kpee, í yásińnɔ.

12 Ledama da n sɔu,
swáse dɔayái.

13 Nsu gí n né totoio.
Tó ní gbè ní flão, a gao.

14 N aà gbè ní flão,
n aà bɔ ga lézi.

15 Ma né, tó n nɔse paaa,
ma pɔna a ke zai.

16 Tó yázedede lé bɔ n léu,
ma nɔse a yáalb.

17 Nsu duunkenaɔ gwea nideo,
nyɔ Dii vía ví gɔɔpii.

18 Asa níyɔ zia víɛ,
mé támaa a n neo.

19 Ma né, ma yáma, ní ñnɔkũ,
to n laai àɔ ku yázedekewa.

20 Nsu yáale ní wɛdenaɔ,

ńsu ñyḡ ku lé'udeḡ guuo.

²¹ Asa wēḡena ń lé'udeḡ ì gḡ puae,
an mekeḡmuuna ì ń da zwānkasa yeauē.

²² N n de'ia yāma,

tó n da zikù, ńsu sakaaàguo.

²³ Nyḡ síana yá, ńsu zeèḡ,
ḡnḡ ń yādanēḡ ń wezeḡ wele.

²⁴ Gbēmaa mae pḡ ìḡ na maamaae,
ḡnḡna de'ia mikpe ìḡ tévue.

²⁵ To n de ń n dao pḡ àḡ nama,
to n da'ia yáalḡma.

²⁶ Ma né, ñ n ñḡse wēmeē,
wéte ma yākeai.

²⁷ Asa káaluaá è zòloē,
nḡe dḡe'ideá tḡḡ kpaolonae.

²⁸ I gbé kpákpa lán kpáiweliwewa,
ì to gḡe daside gḡ náaisaiē.

²⁹ Dé wì waiyookeèi?

Dé wì ó'o keèi?

Déme lekpaá vīi?

Déme zḡa vīi?

Déme ì ke'ia pái?

Dé wé mé tēai?

³⁰ Gbé pḡ aaì sèe de wē tūui,
aaì gé kpálekei vēe yāaleaiḡne.

³¹ Nsu webii vēewa a tēake n wé bleo,
asa ìḡ pipi keeona guue, mé a gēa léu ìḡ na.

³² Gbezā a swaa kīma lán mlēwae,
i n gbā à n kū lán pīlignonawa.

³³ Nyḡ wesi pḡ pḡ ni e yāaole,
ńyḡ làasoo kpaanlake n sḡu.

³⁴ Nyḡḡ de lán gbé pḡ wúlea gḡ guu ísiaawa,
lán gbé pḡ kú gḡ zwāa misonaawa.

³⁵ Nyḡ me: Wà ma gbē, i ḡao,
wà ma ke búubuu, mi a wāwāmao.
Bḡe ma wé a wee mà í wele mi ìḡi?

24

¹ Nsu lua gbēvāiḡ gweaio,
ńsu yāaleaḡnḡ nide seo.

² Yá gbāa làasoo mé ìḡ kú ń sḡu,
yākele mé ìḡ dḡ ń léu.

³ ḡnḡ wì uakpaḡ,
weze ì to àḡ báaa vī.

⁴ Dḡa ḡ wì pḡ kaḡ làasiḡ pai
ń àizee maa gawideo.

⁵ Ɔnɔna gbãa Ìb káfie,
dɔna iko Ìb dedee.

⁶ Zìgbasela Ì to wà fɔ wà zika,
tó yákekɛnaɔ dasi, Ì to wà zible.

⁷ Ɔno lesi de faasaidea,
wéle kɔkãaa guu à lé Ìb kpaauãe.

⁸ Gbé pɔ Ìb vãikɛané làasoo ví
ɔ wí me kɔnide.

⁹ Yáfaasai wáaipaaá duunaɛ,
gbêe líb ye gbélaanikɛna gíyáio.

¹⁰ Tó n nzia bùsa taasiɛ,
n yèee mé bílao.

¹¹ Gbé pɔ aa mipè gawaɔ suaba,
gbé pɔ aa sòo lé si kaale guuɔ misi.

¹² Tó n mè: O'o, wá dɔ yáao fá,
Lua pɔ nòse guu yá dɔ a eo lé?
N wèni Dòana a yá dɔ,
a flabo baadeɛ a yákeawaɛ.

¹³ Ma né, zó ble, asa a naɛ,
zɔsapuna Ì ke léee na.

¹⁴ Maa ɔno Ì ke gbéee na a nòseu.
Tó n ɔnokù, nýɔɔ zia ví,
mé tãmaa a n nɛo.

¹⁵ Dàade, nsu gbẽmaa ua kpákpaɔ,
nsu n à pɔɔ waawà a beo.

¹⁶ Baa tó gbẽmaa lèle gɛn soplá, Ì ea feleeɛ,
vãikɛnaɔ sɔ, músi Ì to aa fu.

¹⁷ Tó n ibee lèle, nsu pɔnakɛo,
tó à fù, nsu tidɔaàlao.

¹⁸ Tó Dii è màa, a kèè nao,
aà pɔkũma a wee n ibeepiwaɛ.

¹⁹ Nsu to gbẽvãio yá n kũ gbãao,
nsu lua vãikɛnaɔ gweaio.

²⁰ Asa gbẽvãí líb zia vío,
Lua a vãikɛnaɔ tedɛ.

²¹ Ma né, víake Diié ní kiao,*
nsu gbékpa ní gbé pɔ bò ní kpɛɔo.

²² Asa yá a ní le kándoe.
Déme dɔ lá wa ní ásookei?

Ɔnɔnaɔ yán ke lɔ

²³ Ɔnɔnaɔ yán ke lɔ:

* 24:21 1Pie 2.17

Gbēbɔbɔa'ɔsi yákpale guu maao.

24 Gbé pɔ́ ì yānakpa tàaedewa,
wa savāi'oè, buiᓃ i ɔlelèè.

25 Gbé pɔ́ ì yá'ikpawà aᓃ maa e,
Lua a báaadaaàgu maamaae.

26 Gbé pɔ́ ì yāwe gbéwa wásawasa
lé lépewàe.

27 ɔlia n buai a zìᓃ láa,
ní gbasa kpɛᓃ sa.

28 Nsu bɔbɔ ní n gbédeeo pāo,
ńsu to n lé gbéᓃ sásāo.

29 Nsu mɛ: Má kèè lá a kèmɛɛwaɛo,
ge má flaboè a yākeawaɛo.

30 Ma pā màade bua,
ma dɔ ònɔkēsāmade vɛɛbui,

31 ɔ má è le bòle dàgua píi,
à sɛkù, gí pɔ́ a bò ñ gbɛo kwè.

32 Ma yápi gwà, ma làasookèwà,
ɔ yá pɔ́ má èpi yādadamɛɛ.

33 Tó n mè: Má i'o yɔᓃ, má kámabo yɔᓃ,
má wúle yɔᓃ ɔkpaa ma kùe,

34 pɔtaasi a n zámake lán kpáíwa,
pɔ́ nɔana i mɔma lán gɔkeɔdewa.

25

Salomɔᓃ yáasi páleᓃ

1 Salomɔᓃ yáasi pɔ́ Yudaᓃ kí Ezekia gbéᓃ è aa kèᓃn ke:

2 Lua gawi ví ké à yá ule,
kíᓃ gawi ví ké aa yá tàasika.

3 Luabe lesi lé ñ tɔle gèele léo
ní kía làasooò tàasikaa vío.

4 Anusu gbāsi bɔle,
ánusuzíkɛna i pɔmaa piò.

5 Vāikɛnaᓃ bɔle kía íwaᓃ guu,
aà kpala i zɛᓃ yázɛde musu.

6 Nsu ñ nzia dile gbia kía aɛo,
ńsu zɛ gbɛzɔᓃ gbɛuo.

7 Asa aà oanɛ, mɔ aɛ la, maa dɛ
aà n dile kēsāa gbé gbiaᓃ aɛa.*

8 Yá pɔ́ n wé è ńsu ñyᓃ wā ní a gɔgɔaoo.
Tó wà yelɛdine, bó ñyᓃ ke gbɛzái?

9 Tó ñle yágɔgɔ ní n gbédeeo,
ńsu bɔ ñ gbépāle asiioo.

10 Tó à su mà, a widamaɛ,
n tó íi a láa bo.

* 25:7 Luk 14.8-10

- 11 Yána'oa a gɔɔwa kefeũ
lán mao tēa pɔ da ánuṣu tauwa.
- 12 Ɔnɔna leɗama maa gbé pɔ nòse vié
lán vua nɔamblebɔwae.
- 13 Lá í nié ìb de pɔkekɛnaɔne,
màa zina náaide de gbé pɔ aa aà zìɔne,
ì ní nòse níniné.
- 14 Gbé pɔ ì gbadaa legbē mé ìli dao
de lán lou pɔ sìsi à íana kàka i maowae.†
- 15 Menakɛa ì to kía ní yáze e,
kpálea yáí ì tó ní yá ble.
- 16 Tó n zó è, ble n lé léu,
ké n̄su ble zɔ n̄ pisio yáí.
- 17 Nsu n̄ n gbédee be zé sɔo,
ké asu kpasannɔ à zanguo yáí.
- 18 Gbé yádɔa a gbédeewa
de lá à aà kè'ia ní goo ge fēnda ge ní kaowae.
- 19 Sɔkpalea náaisaidezi taasikɛgɔɔ
de lán swaa gyāe ge gbá kòɔwae.
- 20 Pɔna lesia pɔsiadeɛ
de lán ulawoloama íampuu
ge yɔuna kaa bɔwawae.
- 21 Tó nɔa lé n ibee de, ble kpawà,
tó imiɛ sɔ, n̄ aà gba í,
- 22 asa níle aà ɔ kaè a léun we,‡
mé Dii a fiabone.
- 23 Lá gukpe íana ì mó ní louo,
màa gbēpea ì mó ní oa fēnkpaao.
- 24 Ia gɔu zāu maa
de kua kpéu sānu ní nɔ sòledeola.
- 25 Baona bɔa bùsu zāzāu
de lán í nié kpaa gbé pɔ a yēee làawawae.
- 26 Gbēmaa pɔ misīile vāikɛnaɛ
de lán nibɔna pɔ a í yàwae,
lán l̄ɔ pɔ a í ò̀kpàwa.
- 27 Zɔblea gēagēa maa,
gbé azia kpɛlaa gbiao.
- 28 Gbé pɔ azia kūa d̄ɔo
de lán wéle pɔ a b̄í gbooawae.

26

- 1 Lá loughbekwɛa saɛ
ge loumaa pɔkekɛgɔɔ lí zekɛo,
màa gawi lí k̄s̄i ní s̄ũoo.
- 2 Lá gòlegolena ní luakitɛlenao
ìb vuavua, ìb gé la, ìb ta le,

† 25:14 Yud 12 ‡ 25:22 Lom 12.20

màa òléa gbéé pā a pœ zōwào.

³ Fláá s'ó p'œ, kpíá zàa'ina p'œ,
s'ũ p'ó mé go ũ a kp'œœa.

⁴ Nsu yázāsi s'ũwa a faasaikewao,
ké n'su gōaawao yái.

⁵ Yázāsi s'ũwa a faasaikewa,
ké asu azia gwa òn'ona ũo yái.

⁶ Tó n l'edī s'ũe,
n n'zia òòkpàe, n yā'ī n'ziaeε.

⁷ Yáasi p'ó d'ò s'ũ léu
de lán εε gbá p'ó lé gbāewae.

⁸ S'ũ kp'elaa
de lán gb'edaa gb'emauwae.

⁹ Yáasi p'ó d'ò s'ũ léu
de lán le naa w'edena oziwae.

¹⁰ S'ũ ge gb'epāpā daaziu
de lán toekana p'opii gb'áawae.

¹¹ S'ũ eaa a yāfaasaikewawa l'ò
de lán gb'ē p'ó èa a pisi blèwae.*

¹² N gb'ē p'ó azia dīle òn'ona ũ èa?
S'ũ s'òwà.

¹³ Māade ī me: N'òomusu ku z'euε,
wài pāsī bε z'εau.

¹⁴ Lá gba l'ò lili a lilib'ou,
màa māade l'ò lililile a w'ulékīi.

¹⁵ Māade ī o'si tau,
aà bl'eli g'èd a lé k'īi ī k'ewà'ia.

¹⁶ Māade l'ò e a òn'ò
de yāwend'ona gb'èon s'opla'ola.

¹⁷ Vī p'éléa d'āò l'ekpaau
de bàasi gb'ē k'ūa a vláwa ũe.

¹⁸⁻¹⁹ Gbé p'ó a gb'èdee sāsā ō à gbàsa o'è: Málε faaiboε
de lán w'ek'yioide p'ó lé kà t'ede ní kagbao f'ánguwaε.

²⁰ Tó yàa kuo, té ī gae,
tó gb'ēpena kuo, s'òle ī láaε.

²¹ Lá s'īsī ī ke t'ey'ōε, lá yàa ī ke t'ée,
màa l'ekpaade ī s'òle da.

²² Gb'ēpena yá ī kené lán z'ówa,
ī g'ē léu d'ò e n'òsek'p'εau.

²³ N'òsepāsīde p'ó ī yá nana oné
de lán lo p'ó wà ánu'su'ī l'èwàwae.

²⁴ Gbé p'ó l'ò za'ngu ī azia k'ek'ε ní léoε,
gb'ésāsāa làasoo mé kú aà s'ou.

²⁵ Tó yá nana b'ò aà léu, n'su s'io,
asa yāvāi m'èn s'opla mé kú aà s'ou.

* 26:11 2Pic 2.22

- 19 Lá gbé ǐ a oa e í guu,
màa gbé ǐ a nòse dō a yákeawa.
20 Lá geḽ lí mó beda ní téowao,
màa gbé wé yea pói lí mówào.
21 Wí ánuḽ ní vuao maa dō a baasaa guue,
màa wí gbé beee dō aà tḽḽa guu.
22 Baa tó n faasaide kà góu
níe aà sabo ní pówenao sánu,
aà faasaikε a kēwào.
23 Níliḽ n pḽtuḽḽ kua dō maamaa,
laaidḽ n kpàsa pḽḽwa.
24 Asa àizeε líḽ ku gḽḽpiio,
mé gawi líḽ gé wē ní wēoo.
25 Sē ǐ láa, a dafu ǐ bḽe,
ni a tàaa kpá pḽḽne,
26 ni pḽkasa ke ní n sḽḽ káo,
ni bú lú ní n blè ḽao,
27 ní bleḽ ví iḽ dinzi n pḽblea ũ,
ni n uadeḽ ní n nḽe zíkεnaḽ gwaḽ.

28

- 1 Váikεna ǐ bàaleε, baa tó wàle aà yao,
gbēmaa ǐ wḽḽ ví lán nḽḽmusuwa.
2 Tó duuna kḽḽ bùsuu, a kíaḽ ǐ dasie.
Gbé pḽ wεzē ní dḽao ví ǐ to yázεde àḽ ku.
3 Kíá pḽ ǐ ǐada yēεsaideḽwa
de lán lou pḽ ǐ kwe à ble ḽḽkpawae.
4 Ikoyádansaiḽ ǐ gāga váikεnaḽne,
ikoyádanaḽ sḽ aal bḽ ní kpeε.
5 Gbēváiḽ yázεde gbadḽo,
gbé pḽ lé Dii aeyao dō wásawasa.*
6 Taaside tàesaide maa
de ḽde yákpaanlakεnala.
7 Né ikoyádana wé kēa,
lalsideḽ gbēna ǐ wida a maewae.
8 Gbé pḽ ǐ a àizeε káfi ḽ'igbaa ní àiwεεlea zḽḽo guu
lé pḽ káaa gbé pḽ ǐ taasideḽ wεgwaεε.
9 Gbé pḽ ǐ ikoyā kpá swáa,
Lua líḽ ye aà wabikεawa gíyāio.
10 Gbé pḽ ǐ gbēmaaḽ da zé váiwa,
a léle da azía baiue,
tàesaideḽ sḽ aa bḽ maa.
11 ḽde ǐ azía dile ḽnḽna ũε,
kási taaside wεzēna ǐ aà ḽnḽ dḽwàε.
12 Tó gbēmaaḽ kúkua dḽ, gbépii ǐ ǐanadāε,
tó váikεnaḽ gbāakù, baade ǐḽ mikpaguie.
13 Tó n n tàaeḽ ùle, níyḽ gé aeo,

* 28:5 1Kln 2.14

tó ní ò mé ní tò, Lua a n wēnagwa.†

14 Báaaden gbé pọ́ Dii vía ví ũ.

Swágbāade sọ́ ì léle da taasiu.

15 Gbēvāi pọ́ ì kible yèèesaideḡwa

de lán nòḡmusu pūnaawaε,

lán gbεaana kusiamáwa.

16 Dḡaana pọ́ ì gbé wetā wé kēao,

gbé pọ́ za ḡvāi'EAU wēni ìḡ gbāa.

17 Gbēdena pọ́ a làasoo lé ìadawa

aḡ bàale e a gε gaḡe.

Gbēe su kpaèo.

18 Gbé pọ́ ì yāke a zéwa aḡ aafiaε,

yāḡḡsaikεna sọ́ a εε kándeε.

19 Gbé pọ́ ì laaidḡ a buazíwa ìḡ kāa,

gugiiyana sọ́ ìḡ ku pókēsāma guue.

20 Lua a báaada náaidegu maamaaε,

gbé pọ́ lé wā à ke ḡde ũ a bḡ pāo.

21 Gbēbḡbḡa'ḡsi maaḡ,

kási gbé a tàaeke pēε miḡna yái.

22 Biiide mé ì wā ní àizeε'EAU,

ìliḡ dḡ ké taasi a a leo.

23 Gbé pọ́ gbé gbà laai ìḡ naaàḡḡ

de gbé pọ́ aà tḡnasíla.

24 Gbé pọ́ a de ní a dao kpái'ò,

mé àle me tàae no,

ade dou ní kpáiweliwεoε.

25 Gbé pọ́ wékaka ví ì sòle daε,

gbé pọ́ Dii náai ví mé a mekpa.

26 Gbé pọ́ lé azíla náaikεá sḡŭε,

gbé pọ́ kú ḡnḡ'ḡnḡ mé a bḡ maa.

27 Pọ́ lí kēsā gbé pọ́ ì taasideḡ gba pḡwao,

wí gbé pọ́ ì wevíríla kaε.

28 Tó váikεnaḡ gbāakù,

baade ìḡ mikpaguiε.

Tó aa gàga, gbēmaaḡ ì liguaε.

29

1 Gbé pọ́ wa gbà laai maamaa mé aà swá gí gbāa,
kaaŭ a gēaazi kándeε, a fεle bo.

2 Tó gbēmaaḡ ligua, gbéḡ pḡ ìḡ naε,
tó gbēvāi ku kpalau, wí aaukεε.

3 Gbé pọ́ ye ḡnḡi ì a mae pḡ ke na,
káaluwaḡ be zεsεna ì a ḡa de.

4 Kía ì a bḡsu zεdḡ yázede musu,
a gbagusaesina sọ́ ì a bḡsu dεε.

5 Gbé pọ́ lé lena ke a gbédeεε

† 28:13 1Zaa 1.9

lé ba kpa azíae.

⁶ Gbēvāi tàaekea ì aà kũ bai ũ,
gbēmaa gula Ì dɔ ní pɔnao.

⁷ Gbēmaa ì laaidɔ yēesaidee a yágōgōawa,
vāikena sō ìli aà kàakeo.

⁸ Gbélaanikenao ì wéle wā,
ōnɔnao ì gbéɔ̀ nòse níniné.

⁹ Tó ōnɔna gè yákpalekei ní sɔũo,
sɔũpi pɔ̀ pà yà, àle yáalo yà,
aà lé lí kpaauo.

¹⁰ Gbēdenao Ì za tàesaidegue,
aaìo gbēmaao wee.

¹¹ Sɔũ pɔ̀kũma ì pisi aà wéwae,
ōnɔna sō ì a nòse suumpae.

¹² Tó gbāade lé swáse eeyāi,
aà ìwao ì gō vāikenaō ũ píie.

¹³ Taaside ní ìadamadeo an yáe bee doũe,
Dii mé tò an wé lé gu'e m̀pii.

¹⁴ Kíá pó ì yákpaleke taasideɔne ní sianao,
aà kpala zínapelea Ì gbāa gɔ̀piie.

¹⁵ Toota ní flāo ì to gbé ōnɔkũ,
né pó wa tò azíae ì wida a dawae.

¹⁶ Tó vāikenaō ìigua, tàaekea ì kōe,
āma gbēmaao aa ní lélea e.

¹⁷ N n né toto, i n nòse dane doũ,
a to n nòse ào yáalo wa.

¹⁸ Gu pó Lua yá kúuo wìliɔ̀ nízia kũa dōo.
Báaaden gbé pó aà ikoyā kũa ũ.

¹⁹ Wìli zɔ̀ toto ní léoo.
Baa tó a mà, a zíkewào.

²⁰ N gbé pó ì wā ào yā'o èa?

Sɔũ sàowa.

²¹ Zɔ̀ pó wa zàza za a èwaasogɔ̀,
a gō gulu ũ gbēzāe.

²² Pɔ̀kũmade ì sòle da,
nòseyāfunde ì duunake maamaae.

²³ Iandāa ì ní busae,
zìabusaa mé ì ní káfí.*

²⁴ Gbé pó lé ble ní kpáio za azíauae,
ì me á sí ní Luao, sō ìli we òo.

²⁵ Viakēa gbēnazínaeá baie,
gbé pó lé Dii náaike mi aɔ daa ía.

²⁶ Gbé daside Ì ye gbāade zérɔ̀nɔe,
āma yákpalekea ní gbéɔ̀á Dii yáe.

²⁷ Gbēmaa ye gbé dɔ̀sai gíyáio,
gbēvāi sō ìliɔ̀ ye nòsepuade yákeaiio.

* 29:23 Mat 23.12

30

Aguu yá'oa

¹ Yake né Aguu yá'oa.

Ma kpsa Lua, ma kpsa dúuduu,

² asa ma sòũke de dāola,
má gbēnazina wēzē vīo.

³ Mi ñno dadao,
mé má Lua dōa vīo.

⁴ Déme gè luabe yāa à sùì?

Déme íana kàaa kù a ɔzi?

Déme lou yè a pɔkasauì?

Déme tɔle lé dàì?

Aà tón lai? Aà né tón lai?

Tó n dō.

⁵ Lua yáɔ pípia píie,

ìɔ de sēngbao ũ gbé pɔ náaàzie.

⁶ Nsu yāe káfi aà yá guuo,
ké asu ní ekanε ní ɔzió yái.

⁷ Yá mèn pla mále gbεama Dii,
ńsu giomεε e màɔ gao.

⁸ Ma kē yápā oa ní εetoaowa.

Nili ma gba ble ma lé léu.

Nsu ma da taasi ge ɔdekεuo,

⁹ ké pɔ su àɔ dimazi
mà lelekpanzi mà me,

déme Lua ũio,

mé ké taasi su ma kũ mà kpái'o

mà n tɔ òkpao.

¹⁰ Nsu yāɔɔ zɔwa a dii kíio,

ké asu n ka, à wi n musuo yái.

¹¹ Gbēε ku, aai ní mae kaε,
aali samaa'o ní daεo.

¹² Gbēε ku aaliɔ e wa gbāsio,
kási an ámake i kémáo.

¹³ Gbēε ku an wépekii zà,
aai ní mi ga da ía.

¹⁴ Gbēε ku an swaaá fēndaε,
an kánkānaá fēnaε,

aai dúnia taasideɔ ní gbēnazin wēnadeɔ taitaiò.

¹⁵ Too nenɔenaɔ ví mèn pla,

aai me: Wá gba, wá gba.

Pɔ mèn aaɔ ku aali káo,

à kà síiɔ se, aali me pɔ mòmáo:

¹⁶ Beda ní neasakpe giio

ní tɔleɔ asa í lí mɔwáo

ní téo asa ìli me a kã ziio.

17 Wé pḽ né ì a mae láanikèḽ mé ì sakaḽ a dau,
swa'ε gbagbaaḽ mé aa aà wépi bḽ,
yáamusuḽ i gbasa aa aà γε ble.

18 Yá mèn àaḽ ku aa de ma dḽala,
à kà síiḽ se ké má ní midḽo:
19 Zé pḽ yáamusu ìḽ beḽ musu,
zé pḽ mlē ìḽ táa'òḽ gbεεεnaa,
zé pḽ gó'ílēna ìḽ beḽ ísia guo
ní zé pḽ gḽε ìḽ yeḽ wéndiazio.

20 Nḽε dḽε'íide yákean ke:
I pḽble, ìḽ ma a léwa,
ì mε i váikeo.

21 Yá mèn àaḽ ì tḽ tḽlewa à lualua,
à kà síiḽ se a yápiḽ fḽo:
22 Zḽ kpalablea,
sḽũ pḽble káa,
23 nḽε pḽ wa zau zákeε,
zḽ wéndia gḽa a dii zá nḽ ũ.

24 Pḽ nénāḽ ku tḽle mèn síiḽ,
kási aa ḽnḽ ví maamaε:
25 Bḽḽnaḽ de pḽ gbāaḽ ũo,
kási aa ì ble kḽsúa di saεε.
26 Èn'ui'uinaḽ de pḽzḽḽ ũo,
kási aa ì bekpa gbεsḽḽε.
27 Kwaḽ líḽ kía vío,
kási aa ì bḽle zéze gā ní gāoε.
28 Nyḽ fḽ zḽ kú ní ḽo,
kási ì e γε na kía kpé saaie.

29 Pḽ mèn àaḽ ku an bea maa,
à kà síiḽ se an táa'oa kefeũ:
30 Nḽḽmusu pḽ de gḽsa ũ nḽbḽḽ guu,
ìli pḽḽbḽzāke pḽεεo
31 ní kosa pḽ toe bḽḽ ní blesan giio
ní kía pḽ kú a zígḽḽ aεo.

32 Tó n sḽũyā kè zíasεa lesí guu
ge tó n vāi làasookè, ḽku n léwa,
33 asa lá wí ví disaa í fḽ à gḽ wāagase ũ,
ge lá wí ní kú wà fi à aubḽ,
māa gbḽḽ pḽfḽεanε ì sḽleda.

31

Kí Lemueliyá

¹ Kí Lemueli da ledàwà à mè:
² Kpelewaε, ma né? Bḽé, ma ne'ia?
Akeε, né pḽ ma a lekè Luawa?

³ Nsu ñ n wo de nḡḡo kíio,
 ñsu zé pḡ ì kíao òḡkpa seḡ.

⁴ Lemuēli, vḡḡá kíao pḡmia no,
 í gbāá kpalablenao pḡmia no,
⁵ ké aasu mi ikoyāo sáńgu,
 aai yágḡḡo taasideḡne faasaio yái.

⁶ A í gbāa kpa gbé pḡ lé mó gaiḡwa,
 à vḡḡe kpa pḡsiadeḡwa

⁷ aa mi, an taasi i sáńgu,
 an yā'ḡma ao dḡńgu lo.

⁸ Yā'o gbé pḡ a lé lé bebeke gḡḡe ũ,
 yágḡḡo gbé pḡ aale sāaleḡne.

⁹ Nsu ñyḡ níleo, yákpaleke a zéwa,
 taasideḡ ñ wḡnadeḡ yānakpámá.

Nḡ aiade

¹⁰ Déme a nḡ aiade ei?
 Aà beḡḡe de ḡsoḡla zā.

¹¹ Aà zā ìḡ aà náai ví ñ nḡsemḡndooḡ,
 pḡmaae lí kḡsāwào.

¹² Maa ìḡ ke a zāḡ, i ke vāi no
 e a wḡni léu.

¹³ I sākā ñ buao weḡḡe,
 ì a ḡzì ke ñ pḡnao.

¹⁴ I gé ble séi zā
 lán gó'ilena laatanawa.

¹⁵ I feḡe gufḡne à bleke a uadeḡne,
 ì zì kpaale a wḡndiaḡne.

¹⁶ I tḡḡe maa weḡḡe lú,
 ì vḡḡliḡ pépeu ñ azía bḡḡo ḡao.

¹⁷ I gbāa dḡ a pi asana ũ,
 ì gāsīwa bḡḡo a zīwa.

¹⁸ Iḡ dḡ ké á ele e,
 aà filia ìḡ dḡ gwá.

¹⁹ Aà ḡ ìḡ pḡoa àḡ bunkapa kūa,
 ìḡ kḡḡe ḡwā ñ a ḡneḡ.

²⁰ I ḡ pḡo wḡnadeḡne,
 ì ḡlia taasideḡzi.

²¹ Ili íampuu víake a beḡḡe yá musuo,
 asa aà uadeḡ ì ula didikḡḡe.

²² I zwāa wúlebḡḡo tā azía,
 aà pḡkasaḡá bàabaa ñ zwāa gāaluladeḡne.

²³ Aà zā ì tḡḡo faaibokii,
 ìḡ zḡḡe gudoŭ ñ búsu gbḡzḡḡo.

²⁴ Nḡepi ì pḡḡgāu ke àḡ yía,
 ì pḡḡna tā à kpa laatanawa.

²⁵ Iḡ gbāa ñ gawio daa a pḡkasa ũ,
 aà kua zia yá lí iwāa ka aà pḡao.

²⁶ ḡḡyā ìḡ dḡ aà léu,

ì yãdané ñ nòsemaao.

²⁷ I wéte a ua yãkeai,
ìli zìgbiakε à gbasa àḡ pòbleo.

²⁸ Aà néḡ ì fεε aa samaa'òè,
aà zǎ ì aà sáaukpa ì me:

²⁹ Nεε daside áiavi fá,
ãma níme ñ deñla píi.

³⁰ Kákaa maa líḡ náai vío,
kefenke ì gèzeae,
nεε pò Dii vía ví ò wí aà sáaukpa.

³¹ A aà sáaukpa zǎ pò a kè yǎ musu,
í aà táasile aà yãkea musu gãae.

Baa gbé pọ aao ku ziaoo,
an yá a do gbēegu gbēzāo.

¹² Ma làasoode ma ke Isailio kía ũ Yelusaleũ. ¹³ Ma mekpà yá pọ wàle ke dúniau píi tāsikaawa, má yòe òno'òno, má è Lua zì pāsì dà gbēnazinaone aa ke. ¹⁴ Ma yá pọ wàle ke dúniau è píi, a píiá pāe mé gugiyaae.

¹⁵ Pọ fiaa pooa vıo,
wıli e pọ pọ kēsā nāo ní a kınıo.

¹⁶ Ǿ má ò ma nòseu ma mē: Gwa! Ma òno zōo de gbé pọ kpalablè Yelusaleũ ma āaola píi, ma òno ní ma dōao wēbò maamaae.* ¹⁷ Ǿ ma mekpà òno asii dōawa mà sōũke ní mısaiyāo asii dō, Ǿ má è beeá gugiyaae lo.

¹⁸ Asa òno zōo ì mọ ní poyaa zōoœ,
mé wı yā'ōma e ní dōa léue.

2

Pónakeaá pāe

¹ Má ò mazıawa mà fele mà pónakea lé gwa, mí namablea dō, Ǿ má è beeá pāe lo. ² Má è yaaló sōũke. Pónakea sō, bó ì inéi? ³ Ma póna wēle vēmia guu, ma oĩa mısaiyāi, āma ma làasoo lé tamanò ònowa, ké mà yá pọ maa gbēnazina lí ke dúnia guu a wēni kpòona léu dō.

⁴ Ma okpà zì zōowa, ma kpedòdo mazıae, ma vēliò pèpe kpélekpéle. ⁵ Ma kaaò dàda, ma swa saeo kèke, ma lí pọ wı a be ble bui pii bàbau. ⁶ Ma íkalekíio kèke aao m̀̀sepisi líkpepiowa. ⁷ Ma zoo lùlu gōeo ní noeo, mé wà ní keeo ì ma be. Má zuo ní potuo keleò vı dasidasi de gbé pọ kú Yelusaleũ ma āaola píi.* ⁸ Ma ánuusu ní vuao kàaamazi ní kíaò àizeeo ní ní bùsu pọ.† Ma lèsinao sè gōeo ní noeo, ma no pọ gōe ì luaiò sè dasi. ⁹ Ma tobò, ma zōo de gbé pọ kú Yelusaleũ ma āaola píi, mé ma gi má òno apii guu.

¹⁰ Mi gi mazıae ní pọ pọ ma wé blèoo.

Mi pọ pọ ma pọ gbàe to weo.
Ma pọ kèna ma zíkēa píiwa,
ōme ma isimagakpaa píi asea ũ.

¹¹ Ké ma wetè yá pọ má kèzi píi
ní isima pọ má gá má kpà a musuo,
má è apii pāe mé gugiyaae,
a ài vı dúniauo.

¹² Ǿ ma làasoo tà òno ní sōũkeo ní mısaikeowa.

Yá pọ wa kè za zi bàasio,
a kpele kí gēe a ke bi?

¹³ Má è òno ài vı de mısaikea
lá gupua lo ài vı de gusiaawa.

¹⁴ Ǿnoa wé lo ku aà ae,
sōũ lo be gusiau.

Ǿ má è gó doũ mé a ní bua nípii.

¹⁵ Ǿ ma làasookè ma sōu ma mē:
Lá gó doũ mé a wá bua ní sōũ,
bó ài má e ma ònowai?
Ǿ ma mē: Beeá yāpāe lo.

¹⁶ Ǿnoa yá a do gbēegu de sōũao,
ampii an yá a sã gbéoggu zia.
Ǿnoa ì ga lán sōũwae.

* 1:16 1Kia 5.9-11, 10.23-24 * 2:7 1Kia 5.2-3 † 2:8 1Kia 10.14-27

Isimagakpaad pãe

17 Ǿ ma sakà ma kuau, asa yá pò wàlε ke dúniau píi ì kemεε yā'õma ũε. Apíi pãε mé gugíyaaε. 18 Ǿ ma sakà zǐ pò má kè dúniauǝgu píi, ké má tó ma gēεε yáí. 19 Déme dǝ tó ònɔna ge sɔŭn aà ũi? Kásile zǐ pò má kè dúniau n̄ ònɔo a gǝεε. Beeá pãε lɔ. 20 Ǿ ma pɔ yà isima pò má gà má kpà dúniau píi yá musu. 21 Asa gbé ì zíkε n̄ ònɔo n̄ dǝao n̄ gǝio, ǝ ì to gbé pò ì a kee keoε a pò ũ. Beeá pãε lɔ, yāvãie maamaa. 22 Bó gbé ì e isima pò a ga kpà dúniau n̄ dēε pò a kào píi yá musui? 23 Aà kua dúniau gɔɔpii aà zǐ ì mɔè n̄ yā'õmao n̄ pɔyaaοε.‡ Baa gwá aà n̄sε lí dadoũo. Beeá pãε lɔ.

24 Yá pò maa n̄ gbēnazinao mé de aà pɔble, aà imi, aà a zǐ sáaukpa.§ Má è bee bò Lua ɔzǐε lɔ. 25 Lua dɔnle sai déme a fǝ pɔble à pɔnakεi? 26 Lua ì gbé pò kàagu gba ònɔ n̄ dǝao n̄ pɔnao,* āma Lua ì àizεεsεlεkãaaa zǐda duunkεnaε, ké à kpa gbé pò kàaguwa. Beeá pãε lɔ mé gugíyaaε.

3*Yápii n̄ a gɔɔoε*

1 Yápii n̄ a gɔɔoε,
bɔɔlε píi n̄ a kegɔɔo.

2 Ne'igɔɔ ku, gagɔɔ ku,
pótǝgɔɔ ku, a wolεgɔɔ ku.

3 De gɔɔ ku, gbágbãgɔɔ ku,
gboogɔɔ ku, a dɔgɔɔ ku.

4 Ǿlɔgɔɔ ku, yaalɔgɔɔ ku,
wēnakεgɔɔ ku, kǝ'ogɔɔ ku.

5 Gbekɔlεgɔɔ ku, gbekãaa gɔɔ ku,
b̄nɔblegɔɔ ku, a zegɔɔ ku.

6 Pɔwεεlεgɔɔ ku, a ɔkpaigɔɔ ku,
ɔdidia pòwa gɔɔ ku, a gbaεa gɔɔ ku.

7 Pógakēgɔɔ ku, a namigɔɔ ku,
lεkpaaũgɔɔ ku, yā'ogɔɔ ku.

8 Yenzigɔɔ ku, zangugɔɔ ku,
zíkagɔɔ ku, kálεa aafia gɔɔ ku.

9 Bó ài zíkεna ì e taasi pò a kèwai? 10 Ma zǐ pò Lua dà gbēnazinao n̄ε aa ke è. 11 Lua tò pòpii maa a gɔɔwa. A kua gɔɔpii làasoo dà gbēnazina s̄ou lɔ, kási a fǝ yá pò Lua lé ke za dúnia daalεa e a midεawa gbadǝo. 12 Má dǝ ké pɔe maa n̄ gbēnazinao de aà kua pɔna guu n̄ maakeao aà wēni léulao. 13 Tó gbé lé pɔble, àlε imi, àlε a zǐ píi sáaukpa, Lua mé aà gbà. 14 Má dǝ ké yá pò Lua lé ke aɔ ku gɔɔpiiε. Wa fǝ pɔe káfɩuo, mé wa fǝ pɔe laouo. Lua kè màa, ké wàɔ a v̄ia v̄i yáíε. 15 Pó pò kú tia ku za zi kò, mé pò pò aɔ ku zia ku yāa lɔ. Lua ì yá pò kè yāaɔ gbesisi.

16 Ma yá è dúniau lɔ:
Gu pò de yázede àɔ kuu,
yázεsai mé kú we,
mé gu pò de yāmaa àɔ kuu,
yāvãí mé kú we.

17 Má ò maziawa:
Lua a yákpalekε n̄ gbēmaao n̄ gbēvãio píi,

‡ 2:23 Yob 14.1 § 2:24 Isa 56.12, Luk 12.19, 1Kln 15.32 * 2:26 Yob 32.8, Yaa 2.6

asa yápii ní a gɔɔɔe,
bɔɔle pii ní a kegɔɔo.

¹⁸ Má ò ma sɔ guu lɔ: Gbēnazinao ì ke màa, Lua a ní yáwe wēné, aai dɔ níziawa wa de lán nòbɔɔwae. ¹⁹ Sianaε, gbēnazinao ní nòbɔɔ, gó dou mé a ní bua. Lá nòbɔ ì ga, màa gbēnazina ì ga lɔ, an wea douε. Gbēnazina de nòbɔlao, asa yápii pāε. ²⁰ Ampii aaí gé gudoū, asa ampíi aa bò bùsutiuε, mé ampíi aa εa gɔ bùsutipi ũε. ²¹ Tó gbēnazina nisina ì ta musu, nòbɔ pɔ ì ta zílén lò, déme dɔi? ²² A yáí tò má è yāe maa ní gbēnazinao de aà a zì sáaukpalao, asa aà luakpaman we. Déme a to aà dɔ yá pɔ a mɔ aà kpei?

4

Kua ní kɔo

¹ Ǿ ma gbāa pɔ wàle mɔ gbēɔne dúniau yá gwà lɔ pii. Ma gbé pɔ wàle ní wetāo wé'i è, aa nòseninina vío. Aa nòseninina vío, asa an wetānapiɔ mé gbāa ví. ² Ǿ ma mè, gbé pɔ gà yāao Lua sáaukè de gbé pɔ kúɔla, ³ āma gbé pɔ wi i yāao, i wesi vāi pɔ wí ke dúniauleo sáamá mípii. ⁴ Má è pɔ pɔ tò gbé ì zike à mekpawà, ké à e à de a gbédeela yáie. Beeá pāε lɔ mé gugiyyaaε.

⁵ Sɔū ì a ɔ kpaau à ibaba.

⁶ Kua ní pɔ ɔkū doo ní sɔdaadoū
maa de kua ní pɔ ɔkū plao
ní isimagakpaaó ní gugiyyaola.

⁷ Ǿ ma εa yāpā pāle è dúnia guu lɔ. ⁸ Ziloe ku, a né vío, a vīi ge dāuna vío. Aà isima lí bao, kási aà àizeε lí mɔwàò. Dé yáí àle zíkèii? Bóyāi à pɔnakεa tē aziaei? Beeá pāε lɔ, bɔɔle pāsīε.

⁹ Plaa de doua,

asa an taasi ài aɔ maa.

¹⁰ Tó gbēdo lèle, aà gbēdo a aà sé.

Waiyoo gbēdoūna!

Tó à lèle, aɔ sena vío.

¹¹ Tó gbēɔn plao wúlea gudoū,
aa kɔ pusu ma.

Kpelewa gbēdoūna a bɔ íana yáui?

¹² Wí gbāamɔ gbēdoūnaεε,
gbēɔn plao sɔ aaí ze wà giε.

Bà nian àaɔ lí ké kpaao.

¹³ Ewaaso ɔnɔna taaside maa de kía zi sɔū pɔ lí ledama ma bɔla, ¹⁴ baa tó èwaasopi bò dakpeunake guu ɔ à gɔ kía ũ, ge wà aà ì bùsupiu táaa ũn lò. ¹⁵ Má è dúnia a te kí gēε èwaasopizi, ¹⁶ gɔɔ bee aà gbéɔ aao lé vío, gbé pɔ a de ní dɔaana ũ. N beeo gbé pɔ aa mɔ gbézāo aa aà sáaukpaó. Beeá pāε lɔ mé gugiyyaaε.

Vīakea Luaε

¹⁷ Tó n ge Lua kpéu, ñyɔ kú ní laaio. Sɔaaàzi n aà yāma maa de sɔū sa'oa wea, asa an yādɔsai mé ì to aa yāvāikε.

5

¹ N lé su àò wāao, nísu nɔnwāake n yā'o Lua aεo. Lá a ku musu mé ní kú zílε, nísu yā'o dasio. ² Lá bɔɔle dasi ì mɔ ní nana'oaó, màa yá dasi bɔlea ì mɔ ní sɔūyā'oo. ³ Tó n lekè Luawa,* nísu n a fiaboa gágao. N a fiabo, asa sɔū yá lí kaaàguo. ⁴ Lekεa Luawa sai maa de a keawà fiabosaia. ⁵ Nsu to n lé n dayāuo. Nsu o sa'onae n zā lekεawaεo. N ye Lua pɔ

* 5:3 Sɔū 66.13-14

panzi n yápi yáí, i zǐ pó níε κε bāδε yà? ⁶ Nana dasi oa ní yá dasi bɔλεao ì mó ní yāpāo. A yáí tò òyǝ Lua vía ví.

Aizεεá pāε

⁷ Tó ní è wàλε gbāamɔ taasideɔνε guei, wàλε gíné ní yázεdeo, wàλε yágǝgǝné a zéwao, nísu to yápi dimao, asa bùsupi gbāadeɔ lé wétekǝie, mé an gbēzǝɔ lé wéteńzi ɔ. ⁸ Ampii aaí bùsupi baa bleε, asa kía mé buaɔ ví.

⁹ Gbé pó ye ǝai lí kádo,
gbé pó ye àizεei ài lí mǝwào.
Beeá pāε ɔ.

¹⁰ Tó àizεε lé káfi,
a blenaɔ ɔ káfiε.
Bó ài a ví a diiei?
Aà webiiwà bāasio.

¹¹ Zìgbāakεna ì i na ma,
à pɔblè yɔɔ ge maamaan nò.
Ɔde sǝ, aà kāa lí tó à i'oo.

¹² Ma yāvāi pāsí è dúniau,
gbēε zεtà a ɔdale,
à azía kpà íai,

¹³ ǝ à bɔɔλε vāi kèdò,
aà àizεε mǝde pii.
Ké à neǝǝ ì, a pɔe ví à toè ɔo.

¹⁴ Gbēnazína ì ɔ a da gbεεu puizie.
Lá à mò, màa ì εa ta ɔ,
ìli a zǐ àie e se nà a ɔzǐ à tàdò.†

¹⁵ Yáε beeá yāvāi pāsíε ɔ.

Lá gbé mò, màa ì εa ta ɔ.
A isima ga kpà, à gugiiyàε,
bómε gǝèi?

¹⁶ Bee gbεa à a gɔɔ mɔaokè gusiau
ní pɔyaa zǝɔ ní gyāo ní pɔfēo.

¹⁷ Ɔ má è a maa ní gbēnazínao aà pɔble, aà imi, aà zǐ pó a kè ní taasio dúniau a wēni kpòona pó Lua aà gbà léu sáaukpa, asa aà luakpaman we. ¹⁸ Bee gbεa tó Lua gbé kà ɔdawa ní àizεεo, mé à aà gbà zé aà pɔnakεdò, aà ze ní a luakpamao, aà a zǐ sáaukpa. Lua mé aà gbà. ¹⁹ Iliɔ làasooke a wēni gesenawa mòɔmɔɔ ɔo, asa Lua mé yāmàwà ní pɔnao.

6

¹ Ma vāi è dúnia guu ɔ, à tò gbēnazínaɔwa. ² Lua gbé kà ɔdawa, à aà gbà àizεε ní bεεεo, a pó pó de à a ni ví pii ví, ǝ Lua i to à pɔnakèdò, gbēpāle mé gǝ ví. Beeá pāε, yāvāi pāsíε.

³ Tó gbé neí mèn basɔ mé à zikù táotao, baa ní aà gēgēakεo, tó i e pɔnakè a guuo, tó à gà mé aà vía kpelaao, né pó wa ì gè sàɔwà. ⁴ Asa népi mò pāε, ǝ à tà gusiau, aà tó gǝ balau.

⁵ Baa ké i íatē eo mé a yāe dǝo, à nie è de ɔdepia. ⁶ A de gbé pó kú wē òaa kwi pɔnakεsaila. Aali gé gudou mípio lé?

⁷ Gbēnazína isima pó a gà lé kpá,
à pó e da léε yáε,
kási aà gbεε lí káo.

⁸ Bó ɔnɔna deò sɔúai?

† 5:14 Yob 1.21, Sou 49.17-18, 1Tim 6.7

Bó ài yákea a zéwa ì i taasidei?

⁹ Pónakea ní pọ́ pọ́ ní vńo
maa de a pále nideaa.

Beeá páe ń mé gugiyaae.

¹⁰ Pọ́ pọ́ kẹ̀ yāa tọ́ vń kò,
mé wa dọ́ lá gbēnazina de.

Gbēnazina a fọ́ lekpaake
ní gbé pọ́ a gbāa dealaoo.

¹¹ Yábọ́le dasi ì yāpā kọ́.

Bó ài bee vń gbéi?

¹² Déme dọ́ pọ́ pọ́ maa ní gbēnazinao aà wēni gii kpòona pọ́ ì gē lán uenawa guui? Déme a
fọ́ yá pọ́ a ke aà kpe dúnia guu oèi?

7

ገጠዳኔ

¹ Tọ́ na maa de tulale beedeae,*
mé gagọ́ maa de igọ́a.

² Gēa ua pọ́ wàle gēwiipeu maa
de gēa ua pọ́ wàle dikpekeula,

asa gbépii midēan we,
mé a maa gbé pọ́ kúo yápi da.

³ Wēnakea maa de yáalḃaa,
oosisia gbēa nòse ì wee.

⁴ ገጠጠa laai ń ku ua pọ́ wàle ọ́ḃuwa.
Sọ́ laai ń ku ua pọ́ wàle pónakeuwaae.

⁵ ገጠጠa n lelea yádaa maa de
swásea sọ́ n táasileaiia,

⁶ asa sọ́o yaalḃ de
lán kù té pūnaa kīnauwaae.

Beeá páe ń.

⁷ Gbāa mọ́a gbéḃne ì to ገጠጠa sọ́kūe,
mé gbagusae ì gbé ọ́kpaē.

⁸ Yá midēa maa de a feleaa,
sùuu maa de kàamaia.

⁹ Nsu to n pọ́ lí pa àao,†
asa sọ́ mé ń pọ́fē vń.

¹⁰ Nsu yāgbēa ñ me
bọ́yāi yāgọ́ maa de tiaaio,
asa yālaa bee taaá ገጠጠyā no.

¹¹ ገጠጠá pọ́maaē lán túbiwa,
a ài vń gbé pọ́ lé íatē eone píi.

¹² ገጠጠá kpanziēē,
lá ńa de kpanziē ūwa,
mé dōa àin ke:

ገጠጠao ገጠጠ ì n misi.

¹³ Làasooke Lua yákeawā.

Déme a fọ́ pọ́ pọ́ a kẹ́ kolea pooi?

¹⁴ Tó gọ́ na mọ́ma, pónakēò.

* 7:1 Yaa 22.1 † 7:9 Zaa 1.19

Tó gɔɔ vāie sɔ̃, làasooke,
 Lua mé kè píi, ké gbēe su àɔ a zia dɔ̃o yáí.
 15 Ma wēni giie bee guu ma yáe beeɔ è píi.
 Ma gbēmaa è à gà a maakea guu,
 mé ma gbēvāi è àle gēgē a yāvāikēa guu.
 16 Nsu to n maakea gēagēo,
 n̄su to n ɔ̃nɔ̃ gēagēo.
 Bóyāi n̄yɔ̃ yáyia n̄ziawai?
 17 N vāi su gēagēo,
 n̄su n̄yɔ̃ sɔ̃ũ.
 Bóyāi n̄yɔ̃ ga kpóoi?
 18 A maa n̄yɔ̃ yá mèn plapiɔ̃ kūae,
 n̄su ɔ̃kpaio,
 asa gbé pɔ̃ Lua vīa vī ì yápiɔ̃ zé e píie.
 19 Ɔ̃nɔ̃ ì to ɔ̃nɔ̃na gbāa àɔ de
 wéle gbāade gbēɔ̃n kwiɔ̃la.
 20 Gbēmaa pɔ̃ ì yāmaake
 mé ìli duunakeo ku dúniauo.
 21 Nsu swáse yá pɔ̃ wàle ozi píio,
 ké tó n zíkēna lé n ká, n̄su mao yáí.
 22 Asa n̄ dɔ̃ n̄ziawa,
 ké mpi sɔ̃ n gbéɔ̃ kà dasi.
 23 Ma wetè yá beeɔi ɔ̃nɔ̃'ɔ̃nɔ̃ píi,
 ma mē má ɔ̃nɔ̃kū, ɔ̃ à zākūmanɔ̃.
 24 Ɔ̃nɔ̃ kúkūi zà,
 a asii zɔ̃ maamaae,
 déme a fɔ̃ bɔ̃wàì?
 25 Ma ɔ̃nɔ̃ n̄ yápii mio tàasikà,
 má yè ké mà e dɔ̃,
 mí yāvāikēa dɔ̃ sɔ̃ũke ũ,
 mí sɔ̃ũke dɔ̃ m̄saikē ũ.
 26 Má è nɔ̃e pɔ̃ de bai ũ,
 àà sɔ̃á mɔ̃musunae,
 mé àà ɔ̃ɔ̃á mɔ̃daonae,
 àà yá ì ma pɔ̃ ya de gaa.
 Gbé pɔ̃ a yá kà Luagu ì pili nɔ̃epiwa,
 āma nɔ̃epi ì duunkēna kūe.
 27 Mámēmaa Làasoode ma mē:
 Yá pɔ̃ ma bɔ̃wà gwa.
 Ké mále yá gwa zéze mà e a midɔ̃,
 28 gɔ̃ɔ̃ pɔ̃ mále wēle mále eo,
 ma gɔ̃e beede è mēndo gbēɔ̃n àaa sɔ̃ɔ̃ guu,
 āma baa mēndo mi nɔ̃e beede e n̄ guuo.
 29 Yá pɔ̃ ma bɔ̃wàn ke:
 Lua gbēnazinaɔ̃ kè n̄sepuadeɔ̃ ũe,
 ɔ̃ aa pèlepele kōni zéu.

Déme yá bɔɔle d̄si?

Ɔno ì gbēnazina oa weeè,
ì oa pásí lile.

² Misiile kía yáé,
asa n lekèwà ní Lua tóo.

³ Nsu wā ñ go aà aeo,
ńsu ñyō yá pó lé kèè ñi kúkūao,
asa a yá pó kàagu ke píie.

⁴ Lá kía yá mé zeví,
déme a f̄o oè, bó níle ke weii?

⁵ Gbé pó misiileè a ìa eo,
gbé pó ɔno a a gɔɔ ní a kekeáo d̄s.

⁶ Yápii a gɔɔ ní a kekeáo víe,
baa tó taasi lé tó gbéwa gbáugbāu.

⁷ Lá gbēe zia d̄so,
déme a f̄o yá pó a mɔ oèi?

⁸ Gbēe a wēni kūa gbāa vío,
màa gbēe a f̄o à a gagɔɔ se s̄òo.

Wili e b̄ò sosau z̄igɔɔo,
màa vāi lí a kenao gbaeo.

⁹ Ké ma yá pó wàle ke dúniau wàaipà píi, má è gbēnazina ì gbāablemá à ìakpañzi. ¹⁰ Ɔ ma vāikena pó wàle ní vío è. Gbé b̄ò Lua kpéu, aa mò ní t̄onasi wéle pó aa ní yákeao k̄eu guu. Beeá p̄ae lo. ¹¹ Tó wi ìada dàakenawa kpakpao, a yá ì to gbēnazina zed̄ a s̄ou à vāike s̄oe. ¹² Baa tó duunkena dàakè gēn basoo mé à gègè, má d̄s ké gbé pó Lua vía ví aale misiileè d̄áama deaála. ¹³ Vāikena aao dáamavio, ké aa Lua vía vío yáí, an gɔɔ a gb̄akū lán uenawao.

¹⁴ Yáp̄a p̄ale lé ke dúniau. Yá ì gbēmaa le lán vāikenan aà ūwa, yá ì vāikena le lán gbēmaan aà ūwa. Ma mè beeá p̄ae lo. ¹⁵ Mi p̄onakea s̄aukpa, asa a maa ní gbēnazinao dúniau aà p̄oble, aà imi, aà p̄onake, p̄onapi ì d̄aaè aà z̄ikea guu lá Lua aà gbà aà wēni léu dúnia guue.

¹⁶ Ma mekpà ñokūawa, ɔ ma b̄oɔle pó wàle ke dúniau, ké ì lí na ní wéuo f̄āane ní gwāasinao wàaipà. ¹⁷ Má è Lua tò gbēe a f̄o yá pó lé ke dúniau d̄so. Baa tó gbé kpálekèi maamaa, a a mid̄so. Baa tó ñona mè á d̄s, a f̄o b̄owào.

9

Wēni kulunke

¹ Ma beeɔ wàaipà píi, ɔ ma zed̄ ké gbēmaao ní ñona ní ní yákeao ku Lua ɔz̄le. Gbēe lío d̄s tó wào yeazi ge wào zaagu gbezāo. ² Yā doū mé lé gbépii dá, gbé d̄òdeɔ ní gbé d̄òsaiɔ, gbēmaao ní gbēvāiɔ, gbé pó aa gb̄aleao ní gb̄alensaiɔ, sa'onao ní sa'onsaiɔ. Lá a de ní gbēmaao, màa a de ní duunkenaɔ. Lá a de ní gbé pó aai me wa sí ní Luaoɔ, màa a de ní gbé pó aa a oa vía vío. ³ Yāvāi pó ì ke dúniau piin ke: Yā doū ì gbépii le. Vāi k̄ò gbēnazinao s̄ou, m̄isaiyā mé ì d̄aané, a gbēa aai ta geɔ guu. ⁴ Gɔɔ pó gbé b̄ée, ìb̄ t̄amaa víe. Baa se gbē b̄ée s̄ào n̄òomusu gewa. ⁵ Gbé b̄éè d̄s ké wa ga, geɔ s̄o aa p̄oe d̄so. Aa àie ví lo, an yá a d̄o gbēegu lo. ⁶ An yea gbézi ní ní zaa gbéguo ní ní denlaweeleao gèzean we k̄ò. An bàa ao kú ní yá pó lé ke dúniau bau lo. ⁷ Ge ñ p̄oble ní p̄onao, v̄emi ní yaabo, asa Lua n yákeapiɔ s̄aukpa k̄ò. ⁸ Nyō ula pua daa gɔɔpii. Nsu lío ku n̄isid̄oɔa n miwa saiɔ. ⁹ Dúnia ble ní n na yenzideo n wēni gii pó Lua kp̄ama dúniau léu, asa n luakpaman we gɔɔ pó n isima gà níle kpá dúniau. ¹⁰ Z̄i pó ní è n ɔkpàwà, mekpawà n gbāa léu, asa z̄i ge làasoo ge d̄sa ge ñno ku bedau, gu pó níle táuo.

11 Má è dúnia guu ló ké
 bakpaaíbleaá kàsakasa yáε adoo,
 zibleaá nεgɔ̃nkeyãε adoo,
 pɔbleaá ɔ̃nɔyãε adoo,
 àizεε'eaá wεzɛyãε adoo,
 na ní gbéɔ́á ladɔ̃yãε adoo,
 asa gɔɔ vâi ní k̃siao ì gbépii lee,
 12 mé gbēε gɔɔ pɔ́ vâi a a le d̃ɔ̃.
 Lán kpɔ́ pɔ́ s̃í táalu guuwa,
 lán b̃á pɔ́ fii aà kùwa,
 màa gu ì dɔ́ gbéε vâivâi,
 ì aà kũ kándo.

Ɔ̃nɔ de gbāaa

13 Ma ɔ̃nɔe taa è dúniau, a yá ma kũ gbāa. 14 Wéle kú yāa a gbéɔ́ dasio, ɔ́ kía gbāadee m̀ò lélaiwa, à koez̃ò. 15 G̃ɔε taaside ɔ̃nɔnae ku wélepi guu, a f̃ɔ́ wéle bɔ́ ní a ɔ̃nɔ, āma gbēε ì aà yādao. 16 Ɔ̃ ma mè ɔ̃nɔ de gbāaa, āma w̃i saka taaside ɔ̃nɔue, w̃li aà yādao.
 17 Ɔ̃nɔna yá pɔ́ wà swāɔ̃ɔ̃i nienie
 maa de s̃ɔ̃ɔ̃ d̃ɔ̃aana z̃ɔ̃akaala.
 18 Ɔ̃nɔ ì m̀ó ní maa de g̃ɔ̃kεbɔ̃ɔ̃la,
 āma duunkena m̀endo ì yāmaa z̃ɔ̃ ɔ̃ɔ̃kpae.

10

S̃ɔ̃kε kai

1 Ɔ̃s̃in gεɔ́ ì to tulalekena nísi g̃í ìikũ,
 s̃ɔ̃kε yɔ̃ɔ̃na ì gbé pɔ́ ɔ̃nɔ ní bεεεo ṽí tó ɔ̃ɔ̃kpa.
 2 Ɔ̃nɔna lâasoo ì ta ɔ̃plai,
 s̃ɔ̃ pɔ́ ì ta ɔ̃zεi.
 3 Baa tó s̃ɔ̃ bε z̃éu,
 aà ɔ̃nɔ ìɔ́ k̃ésāwàε,
 ì to gbépii a m̃isaikε d̃ɔ̃.
 4 Tó gbāade pɔ́ p̃anzi,
 ñsu go n t̃iao.
 Kua n laaiwa ì l̃aka tàae z̃ɔ̃a.
 5 Ma yāvāie è dúniau,
 a de gbāade z̃āa yáwa ũε.
 6 W̃i s̃ɔ̃ɔ̃ kpa kpala gbiau dasi,
 mé ɔ̃deɔ́ ìɔ́ ku kpala yāfūnau.
 7 Ma z̃ɔ̃ è di s̃́ kpε,
 mé w̃éεɔ́ bε k̃èε lán z̃ɔ̃w̃a.
 8 Gbé pɔ́ lé eỹɔ́ a zu a guu,*
 gbé pɔ́ lé g̃í gboo, ml̃ε a aà só.
 9 Gbé pɔ́ lé gbεwi, gbε a aà kε'ia,
 gbé pɔ́ lé lipaa, lí a aà kaikε.
 10 Tó m̃ɔ̃ lenao, mé wi a lekεo,
 sema ñ g̃às̃iwa b̃ɔ̃b̃ɔ̃wà ní gbāao,
 āma ɔ̃nɔ ì to wà zε'εε.
 11 Tó ml̃ε b̃ɔ̃n'āa k̃è a k̃ɔ̃'onaε à aà sò,

* 10:8 S̃ɔ̃u 7.16, Yaa 26.27

a ài ví a guu lo.

¹² Ɔnɔna legbe'i na,
āma sɔũ lé ì aà kaalee.

¹³ I na yá'owa sɔũsɔũ,
ì a midɛ ní mìsaiyāvāio,

¹⁴ asa sɔũ ì da yāae.

Lá gbēe yá pɔ a mɔ dɔo,
démɛ a fɔ yá pɔ a ke aà kpe oèi?

¹⁵ Sɔũ zì ì aà kpasa,

ɔ̃ ìlì wéle zé dɔo.

¹⁶ Waiyoo bùsu pɔ a kía de èwaasona ũ,
mé aà ìwao ìo blɛ gbē kɔɔ.

¹⁷ Násaa bùsu pɔ a kíaá kíabuiɛ,
mé aà ìwao ì pɔble a gɔɔwa
gbāakāfia yái, i ke idɛkea yái no.

¹⁸ Tó gbé màa ví,
aà kpé zaɔ ìo wozuzuae,
tó à ɔkpà a sɪ, aà kpé ì ibo.

¹⁹ Wì blɛ zɔɔ ke pɔnakea yáie,
vēmia ì mó ní yaalɔo,
āma ɔa mé ì mó ní a píio.

²⁰ Nsu kía sósɔo, baa n nòseu,
ńsu ɔde kao, baa n kpea,
asa bā a yápi séle gé siuinée.

11

¹ Ɔz̃ gbéɔne blei,
gɔɔewa ńyɔ e lo.

² Biile gbéɔn soplaɔne ge swaaɔ,
asa ní músi pɔ a bùsu le dɔo.

³ Tó luabɛsiana pà ní ío, ì ma tɔɔle lou ũɛ,
tó lí lèle gukpe ge be'aen nò,
gu pɔ à lèleu, we ìo wúleu.

⁴ Gbé pɔ a wé dɔ íanai lí pótɔo,
gbé pɔ lé luabɛsia gwa lí pɔkɛkeo.

⁵ Lá ní wēnibɔkii ge né daalea neasakpeu dɔo,
ńyɔ fɔ ñ Lua Pópiikena yákea dɔo.

⁶ Pótɔ kɔɔ, ńsu ɔkpa n kùe oosio,
asa ní dɔ a kpele mé a ke báaa vío.

Ké bee yà, ge kee yà,
ge aao maa ńpii yà, ní dɔo.

⁷ Gupua na,
mé wɛsia íatèle ì káńgu.

⁸ Lá gbé wēni lé gé léu,
aà pɔnakeu píi.

N beeo aà láasooke gusia gɔɔwa,
asa aao dasie.

Yá pɔ lé mó píi pāe.

Lɛdaa èwaasoɔwa

⁹ Ewaaso, pɔnakε n èwaasogɔɔ,
to n pɔ ke n èwaasogɔɔwa na.

Yá pɔ n pɔ gbà ke,
te yá pɔ kàngui,
āma apii guu ñyɔ dɔ
ké Lua a yákpalekenno.

¹⁰ Nsu to n pɔ yao,
n n gu'iaɔ bɔnla,
asa èwaasoke n mikā siao ï gēzεεε.

12

¹ To n Kεna yá dɔngu n èwaasogɔɔ
e gu àɔ gé dɔine vāi,
e wē pɔ ñyɔ me n pɔ nawàɔ aɔ gé kái.

² To aà yá dɔngu
e ïatē n gupuaɔ àɔ lao,
e mɔvua n saanaɔ aɔɔ siakū,
e loumaa gbεa gu weesai àɔ gé mói.

³ Gɔɔ bee n ɔɔ lualua,
n gbáɔ koo,
n pɔsobɔɔ kámabo ké aa dasi bo,
n gugwabɔɔ gu'e n tɔɔnau dāadāa.

⁴ N lé aɔ kpaaūa gāεε,
wísilɔgbε kɔfi a busekūne.
Bāɔ wii a n vu iu,
mé nenɔenaɔ le a kenε buse.

⁵ Nyɔ viake gulesiε n bea zé guuo,
n mikā a pu lán gyavuwā.
Nyɔ nzia gáε lán kwa taa'oawa,
pɔe a n me fele bo,
asa gbēnazina ï gé a gékiiε,
ɔ ɔɔɔnaɔ ïɔ be gāεε.

⁶ To n Kεna yá dɔngu
e n ánusu ba àɔ gé kēi,
e n vua ta àɔ gé kpàolokūi,
e n nibɔna lo àɔ gé wíwii,
e n lòɔ wuluu àɔ gé éi,

⁷ e n bùsuti à εa àɔ gé gēi tēenau,
gu pɔ à bɔu,
e n nisina àɔ gé tái
Lua pɔ kpàma kíi.

⁸ Mapi ma Làasoode ma mē:
Yāpā búubuu, yápii pāε.

Yápi midεa

⁹ Bee gbεa lá Làasoodepi ɔno, à dɔa dàdané. A làasookè à kpálekè yáɔi, ɔ à yáasio kèkε dasi. ¹⁰ A kpálekè yāmaai, ɔ à yápio kè a zéwa, mé sianaε.

¹¹ ɔnɔnaɔ yáɔ de lán gése pɔ wī lé sūuwaε,
an yā'onεɔ de lán kusa pɔ wa pà gíūgiūɔwaε.

Sādān mēndona mé dāné.

¹² Ma né, laaika, ísu yāe káfiuo. Wí taalaᵝ bᵝ dasidasi a lé vío, mé kyokea zᵝᵝ ì me kpasae.

¹³ Wà apii mà, a midēan ke:

Vīakε Luaε,

níᵝ aà yādileᵝᵝ kūa,

asa gbépii yán we.

¹⁴ Lua a yákpalekewanᵝ wá yá píiwa,
baa asiiyā, a maa ge a vāin nò.

SALOMɔɔ Lɛ

Yá pɔ́ kú lálɛ bee guuɔ

Salomɔɔ lálɛ báasɛ lɛɛ. We ɔ gbɛɔn plaɔ lɛ ní báasɛ ɔbukɔɛ n yá nana oakɔɛo widɛsai. Yápi ì di Bibeli kyokɛnaɔwa maamaaɛ. Bee yáí za asínizí wà lɛpi dílɛ Lua yea a gbɛ́ɔzi yáta a ũ. N beeo gɔɛ ní nɔɛo báasɛ ì bɔ Lua kíiɛ, Lua gbaɛ. Ayámɛto lápi kua Bibeli guu zɛví.

Bònbɔlɛnapiɔ lɛ báasɛ yá lɛɛŭ ní buapɔɔ. Gɔɛ ní nɔɛo yá'oa ní kɔopi guu, zieɔ aai kɔ wɛɛɛ aai kɔ e, zieɔ aai kuakɔwa ɔ aai ɛa wàɔ kɔ wɛɛɛ lɔ. Zieɔ gbɛ́páɛɔ ì mɔ dúsakúkpané, sádánaɔ (èwaaso gbɛ́naɔ) ge wɛ́ndiapi da ge aà dǎɔ ge aà gbɛ́naɔ. Aaiɔ wɛɛɛ wà lɛda gbɛ́piɔ yáú, áma báasɛpi i bɔ ní kíi no, Lua mé tò an nisina yekɔi.

¹ Lɛɔ mide pɔ́ Salomɔɔ dà.*

Nɔɛ

² Lɛ́pɛ ma lɛ́wa,
asa n yeamazi na demɛɛ vɛ́ɛa.

³ N tulalɛɔ gí na.

N tó na lán tulale lɛkulea gíwa.

Bee yá mé tò wɛ́ndiaɔ yenzi.

⁴ Ma sɛ wà ta kpakpa.

Kí, gɛ́manɔ n kpéu.

Yelusalɛŭ nenɔnaɔ

Kí, wáɛ pɔ́nake n yá musu,

wáɛ yasenapa,

wá n yearízi na bo de vɛ́ɛa.

Nɔɛ

Aaiɔ yenzi a zéwa.

⁵ Yelusalɛŭ nenɔnaɔ,

má sia mé má kefeŭ.

Má sia lán Kedaa zwáakpɛɔwa,

má kefeŭ lán Salomɔɔ kpé zwáaɔwa.

⁶ Asu àɔ ma gwa ma siake yáio,

íatɛ́ mé ma lɛ.

Ma dǎɔɔ pɔ́ pámazie,

ɔ aa ma da vɛ́ɛbugwaa zíu.

Mi e ma azía pɔ́ kèkɛo.

⁷ N gbé pɔ́ ma nisina yenzi,

n n sǎɔ dádákekli omɛɛ.

Mákíi ni to aa íatɛ́ deui?

Bóyái máɔ ku n gbéɔ sǎ waiɔ saɛ sásǎai?

Kia

⁸ N gbé pɔ́ n nɔanke de nɔɛla píi,

tó ní gupi dɔɔ, tɛ sǎɔ iai,

ní n blɛnɛɔ dá sádánaɔ bòo saɛ.

⁹ Ma gbɛ́na, ní kefeŭmɛɛ

lán Falaɔɔ sɔ́da pɔ́ ì godɔ́nɛɔ dowá.

¹⁰ N gɛɛɔ maa, n swálio n sɛ,

n ɔ́nɛɛɔ kɔ́sì ní n nɔɛo.

¹¹ Wá swálio pine ní vuao,

* 1:1 1Kia 5.12

wí ánusu pélepeleu.

Nɔɛ

¹² Gɔɔ pɔ́ kía gɛngɛsɛkɛa,
ma tulale gí dɔ.

¹³ Ma yenzide demɛɛ

lí'ɔ gínana pɔ́ looa ma yɔ́ taau ũ.

¹⁴ Ma yenzide demɛɛ áyã ligɔ́n vude
pɔ́ wà bɔ̀dɔ ɛngedi vɛɛbua ũɛ.

Kia

¹⁵ Ma gbɛ̀na, ní kefeũ fá!

N wé kefeũ lán felen wéwa.

Nɔɛ

¹⁶ Ma yenzide, ní kefeũ fá!

N zea maa!

Wá wúlekíiá sèbɔbɛ,

¹⁷ wá kpé zaɔ́á sɛde líɔne,

wá kpé bala líɔ́á pɛliɔne.

2

¹ Má de lán Salɔna nàalevuwa,
lán guzule sũmaavuwa.

Kia

² Lá lávu kefena de leɔ guu,
màa ma gbɛ̀na de wéndiaɔ guu.

Nɔɛ

³ Lá mao lí de líkpɛu,
màa ma yenzide de ɛ̀waasoɔ guu.

Zɔ́leá a uenai í kamagu,
a be blea í kemɛɛ na.

⁴ A gɛ̀manɔ a pɔ̀nabɛblekpɛu,
aà dàlapoo pooamala báasɛ ũ.

⁵ A vɛɛbe gii kpaa ké mà yɛ̀ɛɛ e,
à ma gba mao ké ma me su,
asa aà báasɛ lé ma gyákeɛ.

⁶ Aà ɔzɛɛ ku ma mi zíɛ,
aà ɔplaa liaamazi.

⁷ Yelusaleũ nenɔnaɔ,
ma naé tueɔ ní zótɛ̀naɔzi,
ásu dúsakũkpawɛ̀ɛo,
ásu wá báasɛ gbooo e a lé ká.

Nɔɛ

⁸ Ma yenzide kíi ma, àle mɔ́,

à ví lé pélepele gbèsisiɔwa,
àle bàale sisi musu, àle víví.

⁹ Ma yenzide demɛɛ

lán tue ge bùasanawa.

A aà gwa ze wá kpé kpɛ.

Àle wékpale fenentiu,

àle gugwagwa a mɔɔ zãnguo.

¹⁰ Ma yenzide yá'òmɛɛ à mè:

Kia

Ma gbɛ̀na kefena, fele wà gé,

11 asa lou làa, buziε gèzεa.
 12 Pópii lé vuke tɔɔlεwa,
 lεsigɔɔ kà,
 felenkɔɔpunaɔ ó ligua wá bùsuu.
 13 Kaadɔenliɔ né séia dàale,
 vɛliɔ vukè, a gí lòo.
 Ma gbèna kefena, fεle wà gé.
 14 Ma felena,
 ní pε gbèsɔɔu n ulékii.
 To ma n wegwa, to ma n lɔɔ ma,
 asa n lɔɔ na, mé n oa kefεũ kè zài.
 15 A gbègbonaɔ kúkũwɛε,
 gbègbon kelepɔɔ,
 aale wá vɛebuɔ ásookeε,
 wá vɛε pó lé vukepiɔ.
 Nɔε
 16 Ma yenzideá ma póε,
 mé aà pón ma ũ,
 àle pɔɔble sũmaavuɔ guu.
 17 Ma yenzide, e gu àɔ gé dɔi,
 e guwε àɔ gé kèi,
 εa ñ ke lá tue ge bùasan bɔɔna
 ì ke gbèsisɔɔwawa.

3

1 Ma wé dɔ ma yenzidezi gwāasina ma wúlekii,
 ma aà wèεε, mi aà eo.
 2 Má fεle gé zεaɔ keεlei saε,
 mí gbé pó ma nisina yeipi wεεε gāaεɔ.
 ɔ ma aà wèεε, mi aà eo.
 3 Gudɔanaɔ bɔa, ké aale bebe wéleu,
 ɔ ma mè:
 A gbé pó ma nisina yei è lae?
 4 Ké ma gɛmá gɔɔ,
 ma bɔ gbé pó ma nisina yeipiwa.
 Ma aà kù, mi we ma aà gbàε lɔɔ
 e ma ge gɛaàɔ ma dakpεu
 e kpεa pó à ma nɔsɔu.
 5 Yelusaleũ nenɔnaɔ,
 ma naé tueɔ ní zótɛnaɔzi,
 ásu dúsakũkpawɛεo,
 ásu wá báasɛ gbooo e a lé ká.
 Nɔε
 6 Déme bɔ gbáau,
 àle mó lán teluwa keei?
 A lí'ɔ gínana tulaletikàtea
 ní laatanaɔ pó gínanaɔ pii.
 7 Salomoo mákele gwa ke,
 gɔsaɔ liai gbɛɔn bàáɔ
 Isaili negɔnaɔne.
 8 Aa fɛndaɔ kũa nípii,

zìkan saɔnɛ!
 An baade fɛnda looa gwãasin yáɔ yái.
⁹ Kí Salomɔɔ a sebɔpi kè
 ní Libá b̀usu líoɛ.
¹⁰ A lipɛɛɔ́ ánusue,
 a kpenakíiá vuae.
 Zwàa gàalulade kpa a z̀lekíia,
 a guuá Yelusaleũ nenɔnaɔ yeanzi ɔgbɛɛ.
¹¹ Siɔna nenɔnaɔ,
 à b̀ɔɛ à mó kí Salomɔɔ gwa,
 a a kíakɛfua kpaa.
 Aà da mé kpàè aà nɔsɛzì,
 gɔɔ p̀ɔ aà ǹsɛ lé yáalɔ.

4

Kia

¹ N kefeũ ma gbẽna, ní kefeũ fá!
 N wé de lán felen wéwa n sálana fòou,
 n miká de lán blè wiilaɔ pilaa Galada s̀s̀iwawa.
² N swaa pua lán sã p̀ɔ wà ní kãkèɛɛ
 aa b̀ò zu'okíi aale suɔwa.
 Aa k̀s̀s̀è plapla píi,
 a kee i p̀ɔsɛ b̀ɔɔ.
³ N lébaa de lán ẁɔɔtɛn nian dowa,
 n lé kefeũ.
 N gee de lán gbɛafu pɛɛwa n sálana fòou.
⁴ N nɔɛ de lán Davidi kalangawa.
 Sengbao mèn òaa s̀ɔɔ looawà,
 nɛg̀ɔnaɔ g̀ɔkɛb̀ɔɛ píi.
⁵ N ý de lán tue né s̀ia p̀ɔ aale p̀ɔble s̀ũmaavuɔ guuwa.
⁶ E gu àɔ gé d̀ɔi,
 e guwe àɔ gé k̀éi,
 má gé gb̀s̀is̀i lí'ɔ g̀inanade musu,
 má dɛdɛ s̀is̀i tulaletidewa.
⁷ Ma gbẽna, n gupii kefeũ,
 n gue sãa v̀io.
⁸ Ma nɔkpama,
 to wà pila Libá gusisidewa
 za Amana misonawa
 ní Senii gbè misonao ní Ɛɛmɔ gbè misonao,
 za ǹɔɔmusuɔ t̀òopiu,
 za gbɛaantɛnaɔ gusisidepiu.
⁹ N yá ma s̀ɔ blè ma nɔkpama, ma báasɛde,
 wé p̀ɔ n ma gwaɔ ma s̀ɔ blè
 ní n ɔnɛɛ p̀ɔ m̀endoeo.
¹⁰ Ma nɔkpama, ma báasɛde,
 n yeamazi kè zài,
 n yeamazi namɛɛ de v̀ɛɛa,
 n nísi g̀i namɛɛ de p̀ɔ g̀inanaɔla píi.
¹¹ N lébaa m̀sɛ dɛmɛɛ lán z̀ɔsapunawa.
 Ma nɔkpama,

zɔ́ n̄ v̄io mé kú n l̄ena z̄íε,
n pɔ́kasɔɔ ḡí d̄ε
l̄án Libã búsu líkpe ḡíwa.
12 N̄ d̄ε l̄án kaa pɔ́ wà a z̄et̄a
wà kilid̄auwa.

Ma báas̄ede, ma nɔ́kpama,
n̄ d̄ε l̄án bia pɔ́ wà kaa d̄aiwa,
l̄án nibɔ́na pɔ́ wà z̄et̄àèwa.

13 N̄ lu pɔ́ɔ́á gb̄εafue
n̄ lib̄ε maaɔ n̄ áyãlio n̄ naadilio

14 n̄ s̄ūmaao n̄ fee bui ḡinanao
n̄ sinamɔ lío n̄ lí'ɔ ḡinanao píi.
Z̄ōgo lí'ɔ n̄ aloε lí'ɔo ku we
n̄ pɔ́ pɔ́ a ḡí na d̄εrl̄aɔ píi.

15 Kaa l̄òɔn n̄ ũ,
nibɔ́na í w̄enide pɔ́ lé bɔ́ za Libã gusis̄ideu ũ.

N̄ɔε

16 Gugb̄antoo íana, f̄el̄ε!

Ḡεɔmidɔ́k̄li íana,
káka su ma kaawa,
a pɔ́ɔ ḡí na i ligua,
ma yenzide i ḡẽu,
i a lib̄ε nanao ble.

5

K̄ia

1 Ma ḡε ma kaau, ma nɔ́kpama báas̄ede,
ma a z̄ōgo lí'ɔ gò n̄ pɔ́ ḡinanao,
ma a z̄ɔsapuna bl̄è n̄ a ío,
ma a v̄εε m̄í n̄ ma v̄io.

Yelusaleũ nenɔ́nao

A pɔ́ble gb̄éɔ,
à imi à ká á b̄ònb̄lenaɔ.

N̄ɔε

2 Mál̄ε i'ò, āma ma làasoo b̄éε,
ma yenzide ma, àε gb̄al̄ε.

K̄ia

Gba w̄ēm̄εε ma gb̄ēna báas̄ede,
ma felen s̄āasaide!
F̄ii kpà ma miwa,
gw̄āas̄ina m̄òε ma mik̄ā n̄ini.

N̄ɔε

3 Ma a ula b̄ò, mí εa mà da l̄ɔa?
Ma gbá p̄ipi, i εa gb̄ās̄ikpa l̄ɔa?

4 Ma yenzide ɔḡè gbà f̄òou,
ō ma m̄ε lé k̄ε f̄efe.

5 Ma f̄el̄ε ḡε gbaw̄ei ma yenzideε,
ma ɔ lé yɔyɔ n̄ z̄ōgo lí'ɔ tulaleo,
z̄ōgo lípi nísi lé bàal̄ε ma ɔn̄εɔwa,
à f̄i gbatabɔ́wa.

6 Ma gbaw̄è ma yenzideε,
āma à ḡèz̄εa à tà k̄ò.

Ké àlɛ yā'o, aà ni ma kū.
 Ma aà wèlɛ, mi aà eo,
 ma lɛzùzuaàzi, i weao.
⁷ Gudɔanaɔ b̀̀a,
 ké aalɛ bebɛ wéle guu.
 Aa ma gbẽ aa ma wiwi,
 bíidɔanapɔ ma pɔɔlgāu wòlomala.

⁸ Yelusaleũ nenɔnaɔ,
 tó a ma yenzide è,
 á oè kpelewa ni?
 Ma naé Luazi à oèmɛɛ,
 ma yeaaàzi ma mɛ bùsa.

Yelusaleũ nenɔnaɔ

⁹ Bó n yenzide dɛò dāɔlai?
 N gbé pó ní kefeũ dɛ nɔɔla píi,
 bó n yenzide dɛò dāɔla
 ɔ n gbasa n nawɛɛ Luazi màai?

Nɔɔ

¹⁰ Ma yenzide tɛa pípia,
 gbɛɔn ðaasɔsɔo lɛɛ kwɔɔ guu ɔmɛ vua ũ.

¹¹ Aà miá vua tɛtɛɛɛ,
 aà mikā dɛ sí plèɛɛ
 lán gbagbaa káwa.

¹² Aà wé dɛ lán felen pélea íuwa,
 aà wépi pípia ní vío, mé a sálala.

¹³ Aà gɛɛ dɛ lán pó gínanaɔ buawa,
 a gídɔ nanannɔ.

Aà lébaa dɛ lán lávuwa,
 àlɛ yɔyɔ ní zɔgo lí nísio.

¹⁴ Aà ɔ dɛ lán vua lipɔɔɔ pó diamaa dadauwa,
 aà gbɛɛ dɛ lán wesa swaa yɔɔa pó wà safii gbɛ pèpɛwawa.

¹⁵ Aà gbáɔ dɛ lán gbèpɛlɛ bɛɛɛde
 pó wà a zɛɔɔ pí ní vuaowa.

A b̀̀ lán Libā bùsuwa,
 aà zɛa maa lán sɛdɛ líwa.

¹⁶ Aà léá zóɛ,
 aà gupii kefeũ.

Yelusaleũ nenɔnaɔ,
 lá ma gbẽna yenzide dɛn we.

6

Yelusaleũ nenɔnaɔ

¹ N gbé pó ní kefeũ dɛ nɔɔla píi,
 n yenzide gè má ni?
 N yenzide mi ði má oie
 ké wà e wà aà wɛɛlennɔi?

Nɔɔ

² Ma yenzide gè a pó gínana buaɛ,
 à gè pɔblei a kaauɛ,
 i lávuɔ wɛ.

³ Ma yenzideá ma póɛ,
 mé aà pón ma ũ,

àlɛ pɔble sūmaavuɔ guuɛ.

Kia

⁴Ma gbēna, ní kefeũ lán Tiizawa,
ní maa lán Yelusaleũwa.

N yá ì dimá

lán zīgɔ́ pɔ́ dàlapoo kūaɔwa.

⁵Wegoa, asa mále liɛ.

N miká de lán blè wiilaɔ pilaa Galada sìsɪwawa.

⁶N swaa pua lán sã pɔ́ aa bòle zu'okii aale suɔwa.

Aa kɔ̀sè plapla pii,

an kee i pɔ̀sɛ bɔ̀o.

⁷N gɛɛ de lán gbɛafu pɛɛwa

n sálana fòou.

⁸Ma naɔ kà baaɔ,

a pɔ́ mi mése dilenéoɔ basiiɔ,

a lésoɔ lé vɪo,

⁹āma ma felen sãasai adoae,

aà da né m̀endonan we,

aà da'iaɪi pɔ́ dɔ̀wàɛ.

Tó nenɔnaɔ aà è, aai aà sáaukrae,

ma nɔ̀piɔ ì aà tɔ̀bɔ́ mípii.

¹⁰Déme b̀ò lé m̀ó kee lán gudɔ̀awai?

A kefeũ lán m̀ovuawa,

a píɪia lán ìatēwa.

Aà yá ì dimá

lán zīgɔ́ pɔ́ dàlapoo kūaɔwa.

¹¹Ma ge lí pɔ́ wɪ a wéna só kaau,

ma pila swa'eu pɔ́ lá taa gwaie.

Ma ge gwai tó v̄ɛɛɔ bɔ̀bɔ̀,

tó gbɛafuɔ vukè.

¹²Mi d̄s ké ma nisina ma se

gèmanɔ ma kía deeɔ s̄́goɔ guuo.

7

Yelusaleũ nenɔnaɔ

¹Ea su, ea su Sulami nɔ̀ɛ!

Ea su, ea su wà wɛfima!

Kia

Bóyái á ye wɛfi Sulami nɔ̀ɛwa

lán zà lee pla ɔ̀gwaawai?

²Kía bui nɔ̀ɛ,

n gbála maa n kyaleu,

n gbala ú de bũunno,

a de lán gɔ̀ide ɔ̀zɪwaɛ.

³Keɛona pɔ́ v̄ɛli láa a guuo ku we,

pówen ze pɔ́ sūmaavuɔ liai ku we.

⁴N yó de lán bua né m̀en plaɔwa,

lán tue né s̄iaɔwa.

⁵N nɔ̀ɛ de lán kalanga pɔ́ wa b̀ò ní wesa swaaowa.

N wé de lán Eseb̄ ɪkalɛk̄ii pɔ́ kú Balabiũ bíibòle saɛwa.

N ní de lán Libā b̀usu kalanga pɔ́ b̀aa ní Damasiowa.

⁶ N mi maa lán Kaameli gbèsisíwa.

N mikā de lán zwāa gāaluladewa,
a de plèee, ì ma laai sia.

⁷ N kẹfẹũ fá, ni kamagu,
wá yeakōi gēagē.

⁸ N zea maa lán daminaliwa,
n yó de lá a kówa.

⁹ Ma mē má dede lípiwa,
mí a be kú.

N yó demee lán v̄ee kówa,
n lé'iana de lán mao gíwa.

¹⁰ N lé'i na
lán v̄ee pó a na deńlawa.

Nɔe

V̄eepi lé gē ma yenzide léu sàaa,
àle táa'o aà lébaa ní aà swaaowa yɔlɔlɔ.

¹¹ Má de ma yenzide pó ũ,
ma ni kuwà.

¹² Ma yenzide, mɔ wà gé s̄eu,
wí gé ìi z̄ɛwiaɔu.

¹³ Guf̄ene wí gé v̄ebua,
wà gwa tó v̄eeɔ bɔlɔbò,

wà e tó gb̄eafuo vú pia.

We má yeanzi ɔbun̄e.

¹⁴ S̄ee lávu gí dàgua,
libe nana bui píi kú wá kp̄eele.

Ma a zi ní a dafuo k̄alene,
ma yenzide.

8

¹ Tó ma d̄aɔn n ũ
wa yó m̄i wá kp̄akōwa ȳaae lé!

Tó ma kp̄aaũnnɔ bàasi,
d̄s̄ má lép̄ema, wa sakamaguo.

² D̄s̄ ma gen̄nɔ ma da'ia kp̄éu,
mí v̄ee gí na kp̄ama ñ mi

ní gb̄eafu í nanao.

³ Aà ɔz̄ee ku ma mi z̄íe,
aà ɔplaa liaamazi.

⁴ Yelusaleũ nen̄naɔ, ma naé Luazi,
ásu d̄usakũkpaw̄eeo,

ásu wá báas̄e gbooo e a lé ká.

Yelusaleũ nen̄naɔ

⁵ Déme b̄ò gb̄áau, àle m̄ó,

àle gb̄aa'e a yenzidewa keei?

Nɔe

Ma n vu mao lí gb̄áu,

wek̄ii n da n n̄s̄iũ,

wek̄ii n̄w̄aw̄ā m̄òuwà ñ à n i.

⁶ Ma na n s̄owa lán seelakeb̄o pó w̄i da ní n̄ɔe ge ní ɔwawa,
asa yeaḡōei ì m̄ómá lán gawaɛ,

báasēpi pāsī lán mia'ewaε.
I namá lán téwaε,

ĩ kúmá lán té sà zɔɔwaε.

⁷ Baa ísi a fɔ́ báasē tedeo,

baa swada í a fɔ́ daao.

Tó gbé a be àizeo kpà píi

báasē lua yáí,

wa sakaaàgu búubuue.

Yelusaleū nenɔɔ

⁸ Wá dāuna vī, i yó bɔbɔo.

Kpelewa wá ke

tó gbēe ye gē aà yáui?

⁹ Tó a de bíi ũe,

wá gulesiɔ bowà ní ánusuoε.

Tó a de bíibɔle ũe,

wá káka ní seɔe líoε.

Nɔɔ

¹⁰ Bīin ma ũ,

ma yó mé a gulesiɔ ũ,

ɔ́ má de ma yenzideε

gbé pó ĩ aafia iè ũ.

¹¹ Salomɔɔ vɛebu vī Baalamɔ,

à búpi ná gbèwinaɔne ní ɔzī.

An baade líɔ fiabo ánusuo ɔwatē òaasɔɔo.

¹² Salomɔɔ, má azía vɛebu vīe,

má ánusuo ɔwatē òaa ɔɔo kpama,

mí a òaa do kpa vɛebu zíkɛnaɔwa.

Kta

¹³ N gbé pó niɔ ku kaaɔ guu,

wī swāɔnzi,

to mà n ɔɔ ma.

Nɔɔ

¹⁴ Ma yenzide, mɔ kpakpa,

ní ke lá tue ge bùasan bɔbɔna

ĩ ke sīsī pɔginadeɔ musuwa.

ISAIA

Yá pò kú láe bee guu

N Ebelu yáo Isaia tó bọọle mè Dii ì ní suaba. Ama Lua gbé suabaa doú ní pò pò gbé ìo yaoo. A yá láe bee yá ì dimá. A lee mèn bàá ñ sólooe (66) kpaalea lee àá:

Lee 1 e 39 Anabi Isaia kè Lua ledọkẹna ũ Yelusaleũdeone yāpāsī gọe. Goo bee Egipio gbāa lé soaa mé Asilio gbāa lé káfi.

E wào gé Yesu Kilisi ii wè 734, goo pò Aaza de Yelusaleũ kía ũ, Silio ní Isailio (wí me lo Eflaiũ) ledoũkè, ñ aa zíkà ní Yuda, ké Yudapio e namá, wi zíkà ní Asilio.

Wè 722-721 guu Isaili búsu mĩde. Asilio ní mēwia Samali sí, ñ aa tà ní gbé.

Wè 701 guu kí Ezekia kpalablegoo ñ Asilio koezò Yelusaleũzi, ñ aa Yuda búsu kpaalè.

Goo bee anabi Isaia bọ gupuu negona ũ, aà yáo adoa. A mè Asilio wétēamōané bọ Lua kíe, àle a gbé náaisaidepio swágagae. A gí Yelusaleũ dōanao lekpaainzi dasio ní ní bọ ikoyā kpeo ní ní yáesaio ní lousisiyā pò aa koleao ní ní gbāamōa taasideoneo ní yāpāleo dasi. Ama tó kai m̀, anabipi yā'oané ì ní gba s̄, ì ní ǹse ǹniné.

Yápii guu Isaia ì oné aa Lua náaike, atēsa lé pò a gbèné, aai zíkè aà yādileawa. Isaia ò à kpàle à síwà à mè, sema luanaaika m̀ ní yāmaakeao, baade zía yáo musu ní wélede yáo lo ní gbāadeo yáo píi.

Lee 40 e 55 ñ wí me Isailio ǹseninia yá. Búsu yáo lile sa. Babilonideo mé aa gò dōaa Asilio gbeu, aame gò gbāa ví, ñ aa Yelusaleũ sí e wào gé Yesu Kilisi ii wè 587, aa gbé pò kú a guu náaa tǎnno. Gbé pò wà ní séle wà tǎnno lé k̄o lala wàle me: Lua wéle kaaleaá Babiloni táao ziblea Isailio Luawa yà m̀oo? Wà ní ké búsu pò Dii kpámáwa zàzà, wà gíné aa lousisi Dii kpéu, ñ an pò na lo, aa díle Dii pākpañzie, à kàaagu m̀an lò, ge a gbāa ví lon lò, wa d̄o.

Gbé pò an pò yaapio ñ anabi lé yā'oné. A mè Lua a zíkè Peesio kí Kilusi ǹse guu, ké à a gbé suaba. A ní bọ a gēn plaade lá à ní bọ Egipi búsuu yāawa, Lua gbépio i ea ta búsu pò Lua kpámá. Lá Lua mé dúnia Kena ũ, a f̄o yá pò a m̀ o, i gbasa ke. Gbé pò ziblémápio táao pò gianaone.

Wedōa yápio guu yá mèn síiō ku, àle gbé pò wí meè Dii zíkèna yā'o: (42.1-4, 49.1-6, 50.4-9, 52.13-53.12). Lua bàakuañno gbezā lá guu gbépi mé Yesu Kilisi pò wà dōaa wà aà yā'ò ũ (Zin 8.30-35).

Lee 56 e 66 yáa gbé pò wà tǎnno ea sua Yelusaleũ yáe. E wào gé Yesu Kilisi ii wè 538 Peesio kí Kilusi òdà láu à mè gbé pò wà ní séle wà s̀nno ea tá ní búsuu, aai ea Lua kpé keke wà d̄o. Ké aa kà we, yá zī'ũ ní lé. An mēwia Yelusaleũ òkpà, gbé pò aa gò beo búsu kēakēakōe, mé luanaaikena dasi lo. Wàle yáke a zéwao, baa kúlea táaone èa f̄ele ní gbāao se.

Ama anabi Isaia azia òlóné Dii zína ũ, à bao na kpà taasideone, à p̄siadeo gbà s̄. (61.1-3). Goo pò Yesu m̀, a d̄o zī pò a m̀ keiá anabikezīpie. (Luk 4.16-21).

Isailio swágbāakea

¹ Yá pò Amozu né Isaia è Yuda búsu ní Yelusaleũo musu Yuda kía Uzia* ní Yotaũ† ní Aazao‡ ní Ezekiao§ ḡoon ke:

² Musudeo, à yāma!

Gbé pò kú z̄ileo, à swákpa!

* 1:1 2Kia 15.1-7 † 1:1 2Kia 15.32-38 ‡ 1:1 2Kia 16.1-20 § 1:1 2Kia 18.1-20.21

Asa ma Dii ma m̀è,
 ma ǹéó sí ma ǹ gwá,
 ̄ aa ḡimazi.
 3 Zu a dii d̄s,
 zàa'ina a blekalék̄ii d̄s,
 kási Isailiò ye yápi d̄sa yáio,
 ma gbépiò líò yá d̄so.

4 Waiyoo bui duunkena pi!
 T̀aae k̀è ǹ musu z̄sò!
 Gb̀enazin v̀aikenaò! Ǹé vl̄aaò!
 Aa p̀akp̀a Diizi aa mikp̀el̄iè,
 aa sakà Isailiò Lua Kuaadoadegu.

5 A ye aà ɛa á gb̄e ỳá?
 B̀óȳai a gi lé b̀ò aà ỳá kp̄ei?
 Mi gỳa s̀è, s̀ò ỳèèè làa míò.

6 Za á k̀èsewa e à g̀è p̀è á miwa,
 aafia ku gueio,
 sema b̀ò ǹ fl̀aala iaò ǹ b̀ò uusik̄eao.
 Wi òt̄s a keewa à ib̀òò,
 wi ǹisimawà wà zw̄aa ỳèwàò.

7 A b̀usu g̀ò da giie,
 á ẁéleò tek̀ù.
 Bui z̀iloò á buap̀óò s̀èle á ẁaa,
 à g̀ò da gii k̀é aa zib̀lèwà ỳai.

8 Siòna mé g̀ò ado lán v̀èebu kolakp̀ewa.
 A g̀ò lán p̀èn bua ỳaaỳasuwa,
 lán ẁéle p̀ó wà koez̀òiwa.

9 Mé i ke Dii Zig̀ode wá k̀õnaeò tòẁèeo,
 d̄s wa g̀ò lán S̀òd̄òuwa,
 wí b̀ò lán G̀òm̀òwa.*

10 A Lua ỳama,
 á k̀ia p̀ó á ỳá muaa ǹ S̀òd̄òudeò.
 A sẁád̄ò wá Lua ikoỳai,
 á G̀òm̀ò dendaèò.

11 Ma Dii ma m̀è:
 Sa dasi p̀ó ále oa dem̄eè p̀òe ùe?
 Sa p̀ó wí a p̀ó kát̄eu à ték̀ù oaa
 ǹ s̄ao ǹ p̀ò m̀ekpaa ǹisio ni b̀òmala.
 Ǵaae ǹ s̄ao ǹ bleo au lí kamaguo.

12 K̀é a m̀ò z̀e ma aè,
 déme bee gb̀èawái?
 P̀óò kilimpaa ma uapi.

13 Asu ɛa ma gba p̀op̀ã b̀ò,
 má ye á tulaleti ḡiỳaio.
 Dikp̄e p̀ó i ke m̀òb̀òzi ǹ k̀ámabog̀òò,
 á k̀òk̀aaapiò v̀aiè, má f̄sò.

14 Má za á m̀òb̀òa dikp̄eògu

* 1:9 Daa 19.24, Lom 9.29

ń dikpe pọ i keo píi,
 ì ma kũ gbãa lán asowaε,
 ma kpasa ń a seao.

¹⁵ Tó a ɔsè musu a wabikèa,
 má a wé ga zuε,
 baa tó a wabikèa kòsòkòsò,
 má swáseio.

Gbède'au gókpa á ɔwa.

¹⁶ A zu'o, í gò gbāsísai,
 à yāvái tó,
 má ye mà á e ń vāikeao loo.

¹⁷ A fele ze ń maakeao,
 ío te yázedekeai.

A gbé pọ wàle gbāamóné dazewa,
 í yānakpa tone pọ gwana víoɔwa,
 í yágògò gyaa gbēandoɔne.

¹⁸ Ma Dii ma mè:

A mɔ wà ledouke.

Baa tó á duuna gòwá téεε lán wòɔtēnawa,
 a gòwá púuu lán buawaε.

Baa tó à gòwá téεε lán gaalulawa,
 a gòwá púuu lán sākāwaε.

¹⁹ Tó a wei mé a ma yāmà,
 áo á bùsue bee ble maa bleε.

²⁰ Tó a gi sò mé a swágbāakè,
 wa á dede ń fēndaoε.
 Ma Dii ma lé mé ò.

²¹ A gwa lá wéle pọ náai ví yāa gò káalua ũ sa.

Maakea ń yázedeo di a guu yāaε,
 tiasa gbēdenaɔ mé kò a guu.

²² N ánuu tánkpakè,
 n vèε maa kè íwa.

²³ N dɔaanaɔ swágbāakè,
 aa nà kpáíɔwa.

Ampii aa ye gbagusaεi,
 aaíɔ kpálekeε gbai.

Aali yānakpa toneɔwao,
 aali leda gyaaɔzio.

²⁴ A yái tò ma Dii Zígòde Isailiɔ Lua Gbāade ma mè:

Kai ma ibeεo! Má tɔsiwáε,
 ma pọ i weewá.

²⁵ Má ɔdiεwáε sa,
 mí á baasa lán mɔwa ń kasagbòo,
 mí á gbāsi wolowá píi.

²⁶ Má tó àɔ dɔaanaɔ ví lán yāawa,
 á ledamadeɔ i gò ń kua ziwa.

Bee gbεa wi me á wéleε
 yázede wéle ge náai wéle.

²⁷ Má Siɔnadeɔ bɔ íadaama guu,

aa gɔ̃ yèèè.

Nsu sùuukέnɔ̀!

¹⁰ Bàale Dii zɔ̀kε gawi pɔ̃ ì to vĩa ní kũε,
ní sɔ̀lɔ gbεu, ní ulε eu.†

¹¹ Waladeɔ mi a gɔ̃ péléa,

gbé̃́ ńandāa a midε.

Dii mé a tɔ̀bɔ ado gɔ̀ɔ beezí.

¹² Dii Zígɔ̃de gɔ̀ɔdile

yɔ̀ɔdeɔne ní waladeɔ pii

ń ńandāna pɔ̃ aai ńizia se lesíɔ,

¹³ Libā bɔ̀su sεde lí gbāa zɔ̀ɔ

ń Basana bɔ̀su gbéneliɔ pii,

¹⁴ gbèsísi misonaɔ

ń sísi lesílesíɔ pii,

¹⁵ kalanga lesíɔ

ń bíi gbāaɔ pii,

¹⁶ gó'ilena laatanaɔ

ń gó'ilena beεdeɔ pii.

¹⁷ Gbēnazína wala a kpále,

gbé̃́ yɔ̀kεa a busa.

Dii mé a tɔ̀bɔ ado gɔ̀ɔbeezí,

¹⁸ táaɔ i gēle míɔ.

¹⁹ Tó Dii fēle ní dúnia kpoεaɔ,

wa bàale aà zɔ̀kε gawi pɔ̃ ì to vĩa ní kũε,

gbé̃́ ta gbè'εɔ guu ní vukpe'εɔ.

²⁰ Zibeezí aa ní táa pɔ̃ wa p̃i ní ánusuo ní vuao

wà kúlené kóle énaɔne ní sasíɔ.

²¹ Tó Dii fēle ní dúnia kpoεaɔ,

wa bàale aà zɔ̀kε gawi pɔ̃ ì to vĩa ní kũε,

gbé̃́ sɔ̀lɔ gbè'εɔ ní gbèsɔ̀ɔ guu.

²² Asu gbēnazína náaikεo.

Iana ì weò, bón aà ũi?

3

Yádaa Yelusaleüde ń Yudaɔla

¹ Gwa! Dii Lua Zígɔ̃de

a lípana pɔ̃ Yelusaleüde ń Yudaɔ lé gbāa'ewà gá,

a ní kùsūa ní ní ío símá pii.

² A ní neɔnɔ ní ní zígɔ̀ símáε

ń ní dɔ̀anaɔ ní ní ānabíɔ

ń ní māsokenaɔ ní ní gbēzɔ̀ɔ.

³ A ní sosa badeɔ ní ní gbāadeɔ símáε

ń ní ledamadeɔ ní ní ɔ̀zikεnaɔ

ń ní welekenede kāsaaɔ.

⁴ A èwaasonaɔ kpáné kíaɔ ũ.

Gbé pɔ̃ an yá ì gé ní kpeo à su ní aεoɔ mé aa dɔ̀aané.

⁵ Wa kɔ̃ bɔ̀ɔ'i mi,

† 2:10 Zia 6.15

gbé ní a gbéó, gbé ní a gbédeeo.
 Èwaaso a gbèzṣṣ lele,
 beesaide a zṣadṣ gawidewa.

⁶ Gbé a a dāuna kū a mae be, i oè:
 N ula ví, kewēe dṣaana ũ,
 kaaūae bee kekēa gò n yá ũe.

⁷ Zibeezī sa i pūna à me:
 Ma gēne no.
 Pṣblea ge pṣkasa ku ma beo,
 nṣsu ma kpa gbéṣne kía ũo.

⁸ Yelusaleūdeṣ lé fua,
 Yudaṣ lé ke kélekēe.
 An yā'oa ní ní yākeao bṣ Dii kpe,
 aa le'è Dii gawidewa.

⁹ Wa ní tàae dṣ ní wéwa,
 aaí ní duunake gupuau lán ṣṣṣṣdeṣwae,
 aali kpaguio.
 Waiyoo ampiṣ, aa kṣsia i níziāe.

¹⁰ A o gbēmaaṣne aṣṣ ku aafia,
 asa aa ní yākeao gb'e.

¹¹ Waiyoo vāikēnaṣ! Aa yā'e,
 asa pṣ pṣ aa tò mé a bṣlené.

¹² Èwaasonaṣ lé ma gbéṣ wetā,
 nṣeṣ mé lé kiblemá.
 Ma gbéṣ, á dṣaanaṣ mé lé á sāsa,
 aale á da zé vāiwa.

¹³ Dii mṣ zṣle a gínaa,
 à fēle lé yákpaleke ní gbéṣ.

¹⁴ Dii lé yāda a gbé gbèzṣṣ ní ní dṣaanaṣla à mè:
 Ame a ṣmàle ma vēebuu,
 a taasideṣ pṣṣ nāaa á kàle á kpéṣu.

¹⁵ Déme á gbá zé à ma gbéṣ wíwi
 à taasideṣ dēṣnzṣi?
 Ma Dii Zigṣde, máme mále á la.

Yelusaleū nṣeṣ

¹⁶ Dii mè, Siṣna nṣeṣ yṣṣ ví,
 aaṣṣ bebe wāṣ ní waa bṣbṣ ní ae,
 wāṣ wéblaavu bilebiléné,
 aaṣṣ taa'o meṣemeṣeṣe
 ní zā kṣfideṣ daa ní gbáwa.

¹⁷ A yái Dii a to Siṣna nṣeṣ mi bṣkeleka,
 a to an mi gbáa ke.

¹⁸ Zibeezī Dii a ní nṣambleṣṣṣ wolomá,
 zādangbawaṣ ní falanaṣ ní ṣneṣeṣ

¹⁹ ní swáliṣ ní zāṣ ní sálanaṣ

²⁰ ní pṣkummuṣuṣ ní gāsiṣgbṣeṣ
 ní seṣ ní tulaleṣ ní eṣebaṣ

21 ní tãanao ní tãana ní pɔ́o
 22 ní zwãao ní pɔ́ogãuo
 ní ula gbãao ní kiopēnao
 23 ní díio ní póle leena
 ní tulu pɔ́ aai dío ní gomusuo.
 24 An gí na gbɛu, gí íi mé a gɔ́ do,
 an se gbɛu, zò ba mé ao do ní pi.
 An mitãa gbɛu, migbaa mé a gɔ́,
 an pɔ́kasa gbɛu, zwãnkasa aao yea,
 an maa gbɛu, mò wãa seela mé ao ku.
 25 Wa á zão dede ní fẽndaoe,
 wa á negõnao dede zí guue.
 26 Siɔnadeo wẽnake aa óo,
 aa gɔ́ kálea tɔ́le ogii.

4

1 Zibeezi nɔe gbẽon soplao gɔ́e m̀endo sikõwa aa me:
 Wão wázia gwa,
 wíó pɔ́kasa ke wáziae.
 Wibɔ́wẽe, n tó io kuwá.

Vlá pɔ́ Dii a to à pá

2 Zibeezi Dii a to Isailio vlãpa,
 ao maa mé ao gawi ví.
 An búsu pɔ́o ao zɔ́o,
 a Isaili kõnao ka beee ní gawiowa.
 3 Gbé pɔ́ aa gɔ́ Siɔnao,
 gbé pɔ́ aao ku Yelusaleũpio,
 wao o gbé pɔ́ wà ní tó kè wēni taalaupioe Lua gbé.
 4 Dii a Siɔna nɔeõ áma wolomá,
 a gbéde'au wolo Yelusaleũdepiowa.
 Tó à yákpalekèrínɔ́ ní téo maa,
 5 a telu kúle Siɔna gbèsisi
 ní gbé pɔ́ kãaaa weowa píi fáane,
 i télpio gupua kúlewá gwãasina,
 asa Dii gawi mé a kúlewá píi.*
 6 Ao de mikpakii ũ fáane,
 ké à uena danla íatē gbãa yái.
 Ao de yekii ũ lo,
 ké wà e ulɛu zàa'iana ní louoe yái.

5

Dii vɛ́ebu

1 Má lesi ma yenzidee aà vɛ́ebu musu.
 Ma yenzide vɛ́ebu ví sìsi táae de pɔ́leu.
 2 A a gu bí à a gbɛo kòle,
 à vɛ́eli maaɔ bàu.
 A gugwakii lesi dà a guoguo,

* 4:5 Bɔa 13.21, 24.16

à v̄ēfēk̄ii ȳò a guu.*
 Aà wé d̄oi à né maa iε,
 ̄ né gia a l̄è.

³ Tiasa Yelusaleūdeō n̄ Yudaō,
 à yágōgōwēε, mapi n̄ ma v̄ēebuō.

⁴ Yá kpele mé ḡò mà ke ma v̄ēebuε,
 mé mi keo ni?

Ma wé d̄oi aà né maa imεε.
 Bóyāi à né gia imεei?

⁵ Tiasa má oé lá má ke ma v̄ēebuε:

Má a kaa gboοε, wi a ̄̀okpa,
 má a b̄iio daaīε, wi ̄̀zōwà.

⁶ Má pākpaīè,
 wa a l̄io mibo lo, wa a s̄ēwao.
 Lea n̄ lesikaoo mé a fele we,
 mé má o louε asu ma we lo.

⁷ Isailio mé Dii Zigōde v̄ēebupi ū,
 Yudaō mé kaa p̄ó ì p̄onakeò ū.
 Yázede a w̄ēεε, ̄ gbēdeεa mé k̄ò,
 aà wé d̄o maakeai, ̄ búbuεa mé d̄o.

Waiyoo v̄aikenaō

⁸ Waiyoo gbé p̄ó aai k̄pé nanakōwa,
 aai bú p̄épekōle e gu láa,
 aai ḡò búsu v̄i n̄doō.

⁹ Dii Zigōde ò, ma swá mà à mè:

Ua yálalapiō ḡò uaz̄i ūε,
 be z̄ō maapiō ḡò bezia ūε.

¹⁰ Baa v̄ēebu bà kwi,
 a v̄ēε a ka litili baoo,
 p̄ówena zaa le basō t̄ōa guu,
 le kwi wa e.

¹¹ Waiyoo gbé p̄ó aai fele k̄ok̄oō
 wàō kpálεke í gbāai,
 aai ḡēḡē v̄ēei gwāas̄ina
 e à ḡè f̄ēl̄ēn̄oō.

¹² M̄oōna n̄ kotilio n̄ ḡāao n̄ kuleo
 n̄ v̄ēeo ̄ aai p̄onakeò.

Aali Dii yākeao dao,
 aali l̄asookε z̄i p̄ó a k̄ēowao.

¹³ Ma gbéō ̄nokēs̄āama ȳái
 wa n̄ séle t̄árin̄oε.
 An gbé gbiaō gaga n̄ n̄anaoε,
 imi a n̄ daside de.

¹⁴ A ȳái tò beda lé vù,
 à le'èle à ḡēaḡē.
 An gawideō n̄ n̄ dasideō siu we,

* 5:2 Mat 21.33, Maa 12.1, Luk 20.9

ń ń zɔadeɔ ń ń pɔnakɛnaɔ sãnu.

¹⁵ Gbɛnazinaɔ gɔ suuunnɔ,

aa gɔ yɛɛɛ,

waladeɔ gɛɛ a gɔ kpá ń wéi.

¹⁶ Dii Zígɔde a tɔbɔ yáɛde guu,

Lua Kuaadoade a a kuaadoake ɔbɔné yákea a zéwa guu.

¹⁷ Sãɔ i gbasa aaɔ kú ń dádákɛkíi,

sãneɔbɔbɔnaɔ pɔble ɔdeɔ beziapiu.

¹⁸ Waiyoo gbé pɔ aaɪ yāvái dɔ ń pi ń mɔafilio,

aaɪ ń duuna gále ń kpe lán zugowaɔ.

¹⁹ Aaɪ mɛ: Yá pɔ Lua kŭa,

aà bɔdɔ kpakpa wà wesiɛ.

Yá pɔ Isailiɔ Lua Kuaadoade lé yá mó wà e.

²⁰ Waiyoo gbé pɔ aaɪ mɛ vâiɛ maa

mé aaɪ mɛ maaɛ vâiɔ.

Aaɪ gusia dile gupua ũ

mé aaɪ gupua dile gusia ũ.

Aaɪ íi dile na ũ

mé aaɪ na dile íi ũ.

²¹ Waiyoo gbé pɔ aaɪ e wà kà,

aaɪ ńziã dile ònɔna ũɔ.

²² Waiyoo gbé pɔ aa tɔbò wɛmia guuɔ

ń gɔsa pɔ aa í gbãã yãalɛa dɔɔ.

²³ Aaɪ yãnakpa tàaedeɔwa gbagusaɛ yáí,

aaɪ gbɛmaaɔ yá málené.

²⁴ A yáí tò lá té ì áwa sāsã

mé sɛ ì kwé té guu,

màa an zínaɔ yó,

an vúɔ gɛ ń íanao lán luutɛwa,

asa aa gí Dii Zígɔde ikoyáí,

aa sakà Isailiɔ Lua Kuaadoade yáúɛ.

²⁵ A yáí Dii pɔkŭmabòbò a gbéɔwa,

à ɔ ue sù má à ń gbé.

Gbɛsísiɔ dèe,

an gɛɔ gò kálɛ bàasi lán bisawa.

N beɔ píi aà pɔkŭma i kpálɛo,

aà ɔ gi looarílaɛ.

²⁶ Dii gudɔkɔɛkíi díle bui zãzãɔnɛ,

à swe pè gbé pɔ kú tɔɔlɛ léwaɔzi.

Gwa, aalɛ mó wáawáa díoo.

²⁷ An gbɛe i kpasao,

an gbɛe i gɛnalɛo.

An gbɛe lé igofampao,

i lé ń gbɛe dɛdɛo.

An gbēe pɔɔmpɪ i f̄esio,
an gbēe kyaleba i k̄eo.

²⁸ An kaɔ lena, an sáɔ k̄aa píie,
an s̄ɔɔ swɛ gb̄aa lán gb̄esiwa,
an s̄ɔgoɔ gbá lé lias̄aiz̄ɔ lán z̄aawa.

²⁹ An k̄ɔfi dɔ lán n̄ɔɔmusuɔwa,
aale p̄una lán n̄ɔɔkusi b̄ɔb̄ɔwa.
Aale lé kú p̄owa n̄ palaaɔ,
aale taɔ, gbēe a f̄ɔ gé síio.

³⁰ Zibeez̄i aaɔ p̄unamá lán ísia p̄unaawa.
Tó n b̄usupi gwà,
gusia n̄ yooyeao mé aɔ ku we,
gu a sisi luab̄esiana ȳái.

6

Lua Isaia dilea anabi ũ

¹ W̄e p̄ó kí Uzia gà, * ma Dii è z̄ɔlea báawa musumusú, aà gomusu p̄ó b̄aè aà gb̄az̄i aà kpé p̄à. ² Malaika gud̄anaɔ ku aà mia, an baade ḡas̄ia soolosoole. Aa a m̄èn plapla kù n̄ oaa, a m̄èn plapla s̄ɔ n̄ m̄ewa, a plapla p̄ó ḡɔɔ ã aai vuaɔ. ³ Aale ok̄ɔe: Kuaadoade, Kuaadoade, Kuaadoade Dii Ziḡɔde!

Aà gawi d̄unia p̄à píi.†

⁴ Lua kpé kp̄eɛleliɔ d̄e t̄ɔɔleu malaikapiɔ ɔɔ ȳái, ã súɛɛ kp̄épi p̄à.‡

⁵ Ǿ ma m̄è: Yá ḡiaɛ sa, kegua, asa ma lé gb̄aɛaɛ, mé gb̄é p̄ó má kú n̄ guuɔ lé gb̄aɛa, ã ma wes̄i Kí Dii Ziḡɔdele. ⁶ Ǿ malaikapiɔ do t̄eȳɔ s̄è ḡbagbak̄ii n̄ kp̄aoo, à v̄ua m̄òd̄ ma k̄ii, ⁷ ã a z̄ò ma léwa à m̄è: Lá à z̄ò n̄ léwa, n̄ tàae k̄ema, wà lakà n̄ duunaan we. ⁸ Ǿ ma Dii ɔɔ mà à m̄è: Dé má z̄ii? Déme a géw̄eie? Ǿ ma m̄è: Má ké! Ma z̄i me. ⁹ Ǿ à m̄è:

Ge n̄ o gb̄éɔne,

aa swákp̄a aaɔ gé ȳaemasai,
aa w̄éteɪ aaɔ gé ȳaed̄ɔsai.

¹⁰ N̄ n̄ w̄é d̄en̄é ke aasu gu'eo,
n̄ n̄ swá gb̄aak̄un̄é ké yá su ḡeuo,
n̄ n̄ n̄ɔse tatané ké aasu ȳae d̄ɔ
aa ea sua, mí n̄ gb̄ágb̄aɔ ȳái.§

¹¹ Ǿ ma aà là: Aɔ de màa e ḡɔɔ ũma ni, Dii? Ǿ a w̄èa:

E ḡɔɔ p̄ó an w̄élepiɔ kw̄è w̄liiũ,
gb̄e ku a guu ɔɔ,

mé wà n̄ b̄usupi k̄aale d̄èɔɔ,

à ḡò bezia ũ,

¹² mé má tò wà tà n̄ a gb̄éɔ z̄az̄ã,
wà b̄usupi tò da f̄ɔɔɔ.

¹³ Baa tó an gb̄éɔ kw̄ide ḡò we,
wa ea n̄ t̄òɔz̄ɔ ɔɔ.

Lá w̄i kpakpaa ge kp̄ak̄ef̄ɔɔli z̄ɔ
a miɔna i vl̄apa,
màa bui p̄ó a kua adoa a ḡɔ a miɔna ũ.

* 6:1 2Kia 15.7 † 6:3 Zia 4.8 ‡ 6:4 Zia 15.8 § 6:10 Maa 4.12, Zaa 12.40, Zin 28.26-27

7

Emanueli seela

¹ Gɔɔ pɔ Yotaũ né Aaza, Uzia tɔ̀na de Yudaɔ kía ũ, ɔ Siliɔ kí Lezini ń Isailiɔ kí Peka, Lemalia néo gè lélei Yelusaleũwa, ɔ aa fùà.* ² ɔ wà gè wa ò Davidi bui Aazapie wà m̀: Siliɔ ledoukè ń Eflaiũ buiɔ. ɔ sɔ k̀aàgu ń a gbéɔ, aa lùalua lá íana ì likpe lá deedeewa. ³ ɔ Dii ò Isaiae à m̀: A bɔ gé dai Aazale Ikalékii Musu íze lé pópizeu ń n né Gbèkɔnao'easuo,† ⁴ ní oè aàɔ kú ń laaio kpálea, asu to vía a kũ yàa miɔn súdelede m̀en plapiɔ yáio. Asu to iwãa ka a pɔa Siliɔ kí Lezini ń Lemalia néo pɔbɔa ń níu yá musuo. ⁵ Siliɔ ń Eflaiũ buiɔ ń Lemalia néo v̄aikpaaiãnao aa m̀, ⁶ wà gé lélei Yudaɔwa wà gbãamɔné, wà ń ke yáiyai wí Tabeeli né kpáné kpalau.

⁷ Ma Dii Lua ma m̀:

Bee a keo, bee a ń leo,

⁸ asa Damasi mé Sili b̀usu mi ũ,

Lezini sɔ, ɔme Damasi mi ũ.

Wè b̄aaɔsɔo gb̄ea Eflaiũ buiɔ gɔ wíwia,

aaɔ de pɔe ũ bo.

⁹ Samali mé Eflaiũ buiɔ b̀usu mi ũ,

Lemalia né sɔ, ɔme Samali mi ũ.

Tó Aazapi i ze ń ma náaikeao,

ao zεao.

¹⁰ Dii èa yá'ò Aazae à m̀:

¹¹ Seela gb̄ea ma Dii n Luawa,

baa yá pɔ kú za tɔ̀le nɔnau,

ge yá pɔ v̄i luabepuanaa.

¹² ɔ Aaza m̀:

Má seela gb̄eao,

má Dii le mà gwao.

¹³ ɔ Isaia m̀:

A yãma Davidi buiɔ!

Gb̄enazinao kpasaaãnao i mówáo,

ɔ á ye ma Lua kpasaaãnao loa?

¹⁴ A yáí Dii a seelakeé azía.

Gwa! Wéndia léso a nɔsi‡

à ne'i gɔe ũ, i tókpaè Emanueli.§

¹⁵ Tó à zɔ̀kù, mé a v̄ai d̄ɔkɔe ń maao, víf̄ai ń zóo mé aɔ de aà pɔblea ũ. ¹⁶ E népi àɔ gé kái v̄ai d̄ɔakɔe ń maao sɔ, kía gb̄eɔn pla pɔ ń n vía víɔ b̀usu a ziabɔ. ¹⁷ Dii a yãmɔne ń n gb̄éɔ ń n de b̄edeɔ, ɔme Asiliɔ kía ũ. Za gɔɔ pɔ Eflaiũ buiɔ ń Yudaɔ k̀kɔwa, gɔɔ bee taa i keo.

¹⁸ Zibeezi Dii a swe pe ũsinaozi Egipi swaɔ zóleu ń zó pɔ kú Asili b̀usuu. ¹⁹ Ampii aa mɔ kpa swa'e zòoloɔ guu ń gb̄esɔɔɔ ń le kpeɔ ń bia'eo. ²⁰ Zibeezi Dii a ḡe sémá Uflata baale Asiliɔ kía ũ, i á mikã ń á mekão ń á lekãnao waoé. ²¹ Zibeezi wa zuda ń blede m̀en plao daaleu. ²² Pɔ beeɔ v̄i mé a ḡɔ di gb̄é kɔna pɔ ḡò b̀usupiuɔne, víf̄ai ń zóo iɔ de ń pɔblea ũ.

²³ Zibeezi gu pɔ v̄eli òaa sɔo pɔ kà ánuusu ɔwatè òaa sɔo ũ kuu, leaa ń lesikaoo mé a ḡɔu.

²⁴ Wali gé toekai we ń gb̄alao, asa leaa ń lesikaoo mé a gupi sisi. ²⁵ Sisi pɔ wà bú k̄euɔ sɔ, gb̄e a gé we bo leaa ń lesikaoo yáí. Wa zuɔ ń são gb̄ae aa k̄ilimpapau.

8

Pɔ̀naaagɔ̀ Pɔ̀sɛlekpa

* 7:1 2Kia 16.5 † 7:3 Isa 10.21-22 ‡ 7:14 Mat 1.23 § 7:14 Bee m̀ Lua kúwanɔ.

¹ Dii òmεε mà taala kooa z̄õõ se mà yáε bee kēwà: P̄õõnaaḡõõ P̄õõselekpaκpa. ² Ma sa'ona Ulia n̄ Belekia né Zakalio s̄isi aao ðεmεε yápi seeladeõ ù. ³ Ké ma wule n̄ ma no ānabio, à no s̄i à ne'ì ḡõε ù. ¶ Dii òmεε mà tókpaε P̄õõnaaḡõõ P̄õõselekpaκpa. ⁴ E àõ gé Naa n̄ Baao oi d̄õ, Asilio k̄ia a Damasideo àizεεõ naaa, a Samalideo p̄õõ séle. ⁵ Dii òmεε lo à mè:

⁶ Gb̄éε beeõ sakà Siloe* í p̄ó lé bàale busebusegu,
õ aa zè n̄ Lezinio n̄ Lemalia néo.

⁷ A yáì tò má n̄ pá n̄ Uflata í z̄õõ p̄ó a s̄is̄i se à daguao,
õmε Asilio k̄ia n̄ a gb̄é gb̄iao ù.

⁸ A pa gē Yuda bùsuzi,
i dagua, i bùsupi k̄u a noε.
Ipi yàasa lé da n̄ bùsua píi, Emanueli.

⁹ Buipāleõ, à z̄ì s̄ouκe, wi á wíwi.

Bùsuzāzādeõ, à swákpa!
A ḡõκeboõ séle, wi á wíwi,
A ḡõκeboõ séle, wi á wíwi.

¹⁰ Baa tó a lekpaai, p̄ae.
Baa tó a yād̄ile n̄ k̄õo, a keo,
asa Lua kúwanõε.

V̄iaka Luaε

¹¹ Dii a õ gb̄aa nàa à yā'òmεε, à ledàa à mè másu gb̄épio kea keo. A mè:

¹² Yá p̄ó aale gwa lekpaainzi yá ù,
n̄su dile màao.

Yá p̄ó aale v̄iakeè, n̄su keèo.
Nsu to iwāa ka n̄ p̄õao.

¹³ Nȳõ Dii Ziḡõde yāma ado,
õmε k̄ù n̄ v̄iakeè.
Aà yá mé ðε à iwāa ka n̄ p̄õa.

¹⁴ ¶mε aõ ðε n̄ ulek̄ii ù,
mé aõ ðε Isaili lee plaõne
gbε p̄ó ì to wà gēmb̄olewà ù,
gbesi p̄ó ì to aa fu ù.†

Aõ ðε Yelusaleūdeõne bai ù.

¹⁵ An daside a gēmb̄olewà,
aa fu, aai ke kélékele.
Aa si baiπiu, i n̄ k̄ú.

¹⁶ Má p̄ó fi yápi taalawa seela ù,
má kán'õ lé yādanepiwa ma iwaõne.

¹⁷ Ma wé ðõ Dii p̄ó mikpedò Yakõbu buiõnezi,
má aà náai v̄i.

¹⁸ Má ké, n̄ né p̄ó Dii kp̄aao.‡ Wá ðε Isailiõne àsi p̄ó Dii Ziḡõde p̄ó k̄ú Siona gbε musu ò seela ù.

¹⁹ Tó wa òé à gé welende ge gèsisina p̄ó aaib̄o yā'o n̄ kòlou h̄uõ k̄ii, yāgb̄eaa á Luawa mé maao lò? W̄i gb̄é b̄éε àsi gb̄ea geõwa yā? ²⁰ A ge Lua ikoyādanε gwa. Tó an yá i kpaaiòo, gu i ðõné yāao.

* 8:6 Zāa 9.7 † 8:14 1Pie 2.8 ‡ 8:18 Ebe 2.13

21 Aa b̄ab̄aabo n̄ b̄usu, n̄ana a n̄ de, aa ke w̄ena. Tó an ȳeεe làa, an p̄o a pa, aai n̄ k̄ia n̄ n̄ diio k̄a. Aa musu gwa, 22 aa z̄íε gwa, ȳa'ōma mé a n̄ le. Aa ku gusia n̄ p̄osia z̄ōo guu, aai ḡō gusia n̄iniuu. 23 Ama gb̄é p̄ó kú ȳa'ōmaup̄io aa ku gusiapiu ḡōpiio. Wà Zabul̄ni buio n̄ Nefatali buio b̄usu kp̄eb̄ò ȳaa, āma wa Galile b̄usu p̄ó buip̄aleo kuu kp̄ela zia za ísialeu e à ge pe Yuud̄e baawa.

9

Wà ne'iw̄εε

1 Gb̄é p̄ó aa ku gusiauo gupua z̄ōo è, gu d̄ò b̄usu p̄ó kú ga léz̄i deone.*

2 N t̄ò an p̄o k̄ena z̄ōo, n̄ n̄ gb̄a p̄ona maamaa.

Aale p̄onake n̄ ae
lá w̄i ke p̄okekeḡōwa,
lá aale z̄iblea p̄ó kpaalewa.

3 Asa n̄ zuu p̄ó wa d̄ané n̄ ḡau
n̄ go p̄ó w̄ale n̄ gb̄ēdo è'ε.

N n̄ wet̄anap̄io f̄u
lá n̄ k̄è Madīōne ȳaawa.

4 Z̄iḡō kyaleo n̄ n̄ ula p̄ó au ḡókpaw̄ò,
wa k̄ateu à tékū ȳaa ūε.

5 Asa w̄a ne'iw̄εεε,
w̄a w̄a gb̄a ne ḡōε.

Lua kíakemi d̄iè,†
w̄ali oè Ledamade B̄onsaede, Lua Gb̄āade,
Mae Ḡōpiide,‡ Aafia K̄ia.

6 Aà kp̄ala z̄ōo n̄ a aafiao aó lé v̄io,
aó z̄ōlea báawa Davidi kpalau.§

Aà kp̄ala z̄inapelea aó gb̄āa,
aó ȳáḡōḡō w̄asawasa a z̄éwa ḡōpiiε.
Dii Lua Z̄iḡōde āia mé a mó n̄ beeo.

Dii p̄opaa Isailiōzi

7 Dii ȳa'o kp̄āsā Yak̄obu buione,
ȳápi a wi Isailiō musue,

8 Samalideo n̄ Eflaiū buio ȳápi ma.
Aa wala n̄ k̄aamaio v̄i aa mè:

9 Kp̄é p̄ó wa d̄ò n̄ bilikiō kw̄è,
w̄a bo n̄ gb̄eoe sa.

Wà w̄a kaad̄enlio z̄ōz̄ō,
sedε lío w̄a pé n̄ ḡεε ū sa.

10 ∩ Dii n̄ ib̄eεo k̄āfi,
à n̄ w̄èleo sóik̄emá.

11 Silio b̄ò gukpe oi,
Filit̄eo b̄ò be'ae oi,
aa Isailiō s̄ōs̄ō n̄ lé pai.

N beeo píi Dii p̄okūma a kp̄aleo,
aà ∩ aó looāílaε.

* 9:1 Mat 4.15-16, Luk 1.79 † 9:5 Mat 28.18 ‡ 9:5 Z̄aa 14.9-10 § 9:6 Luk 1.32-33

12 Isailio i ea sù ní tònawao,
aai Dii Zìgõde kíi wεελεο.

13 A yáí tò Dii a Isailio mi zõ ní ní vláo píi,
a ní zalio ní ní kefuõ zõzõ gõõ do kóũε.

14 Gbẽzõõ ní gbé pò aai ní mi da íaõ mé mipi ù,
ānabi egenaõ mé vlápi ù.

15 Gbépíõ dõanaõ lé ní sāsāε,
õ gbé pò ténziõ lé mide.

16 A yáí an èwaasoõ i ka Diiguo,
an toneõ ní ní gyaõõ i keè wēnaũõ,
asa luayādansai vāikenaõn ní ù,
yādõõsai mé ìõ do ní léu.
N beeo píi aà pòkũma a kpáλεο,
aà õ aõ looanlaε.

17 Yāvái ì felemá lán téwa,
ì kũ leaa ní lesikaoowa,
ì da dào ní likpεõla,
a lu ìõ súελε búuna bõ.

18 Dii Zìgõde kpēnemuu a to bùsupi téσεε,
gbēnazinaõ mé aao de tépi yàa ù,
gbēε a a dee wēnagwao.

19 Wa pò li õplaii,
nõana a gi ãõ ní δεε.
Wa pòble õzεei, kási wa kãõ,
baade a a gbédee sóso.

20 Manase buiõ ke Eflaiũ buiõne,
Eflaiũ buiõ ke Manase buiõne,
ampii aai ke Yudaõne.
N beeo píi aà pòkũma a kpáλεο,
aà õ aõ looanlaε.

10

1 Waiyoo gbé pò aai yāfaasai ní gbēwetāao yādileõ.

2 Aai taasideõ yāna símá,
aai ma gbé wēnadeõ yá málené.
Gyaa gbēandoõ ì gõ ní pò mõõõõ ù,
aai netone pò gwana vīõõ waa.

3 Gõõ pò Dii mò íadaiwá,
wà bõ za zázā wà mò á músikεi,
á ke kpelewa ni?

Dé kíi á bàale géu aà á misii?
Mákíi á á àizεεõ toui?

4 A kee kpéõ,
sema à vlānau ní zìzõõ,
ge ãõ ku gbé pò wà ní dedεõ guu.
N beeo aà pòkũma a kpáλεο,
aà õ aõ looanlaε.

Dii yādaa Asilibla

5 Waiyoo Asili pò aai pòkũmabõbõmámεεõ!

Yakɔbu bui pɔ̀ b̀pɔ̀,
Dii an Lua Kuaadoade ɔ̀ aa nai ń sianao sa.

²¹ Yakɔbu bui kɔ̀naɔ̀ ea su,
gbé kɔ̀napɔ̀ ea ze ń Lua Gbãadeo.

²² Isailiɔ̀, baa tó á gbéɔ̀ dasi lán ísiale ũfãawa,
an kɔ̀naɔ̀ mé aa ea su.*

Pisaboa looaála ké yáze e ke zài yáí.

²³ Asa Dii Lua Zígɔ̀de mé a mɔ̀
ń kaale pɔ̀ a d̄leo á b̀suu píi.

²⁴ A yáí tò ma Dii Lua Zígɔ̀de ma m̀:

Ma gbé pɔ̀ kú Siɔ̀naɔ̀,
Asiliɔ̀ á gbé ń flão,
aa go'ɔ̀ séázi lá Egipiɔ̀ kèwa,
ãma ásu viakené.

²⁵ Asa à ḡɔ̀ yoo ké ma pɔ̀ weewá,
mi gbasa pɔ̀kúmabɔ̀bɔ̀má mà ń dede.

²⁶ Dii Zígɔ̀de a felemá ń flaalao,
lá à Madiã gbè ɔ̀lebu gbe saewa.

A a go poo ísiala,
là a kè Egipiɔ̀nɛwa.

²⁷ Zibeez̄i a ń aso go á ḡau,
a ń zuu b̄é á nɔ̀e à é'ε.

Asiliɔ̀ m̀a lélei Yelusaleŭwa

²⁸ Aa ku Ayata,
aa b̀le ń Migɔ̀nɔ̀,
aa ń aso k̄ale Mimasa.

²⁹ Aa b̀le ń gbeɔ̀leɔ̀,
aa b̀okpà Gɛba,
Lamadeɔ̀ lé lualua,
Gibɛa Saulu wéledeɔ̀ lé bàale.

³⁰ Galiũdeɔ̀, à búbuape!

Laisideɔ̀, à swákpa!
Waiyoo Anatodeɔ̀!

³¹ Mademɛnadeɔ̀ lé tíle,
Gebiũdeɔ̀ lé ulék̄i wɛɛle.

³² Goo bee aa pila Nɔ̀bu,
aa ń ḡa gbãe Yelusaleũdeɔ̀ne Siɔ̀na gbèsis̄i musu.

³³ Gwa! Dii Lua Zígɔ̀de

ali les̄ipiɔ̀ z̄ɔ̀,
ali z̄ɔ̀piɔ̀ né,
an ḡnaɔ̀ kwe w̄liũ.

³⁴ A dào likpɛpi z̄ɔ̀z̄ɔ̀ ń m̀oo,
likpɛpi i kwe Lua Gbãade aε.

11

Yese ḡna kpalablea

¹ Yese miɔ̀na a vl̄apa a z̄inau,* a ḡna a b̀, i ne'i.

² Dii Nis̄ina aɔ̀ kuwà,
a aà gba ɔ̀nɔ̀ ń wɛz̄éɔ̀,

* **10:22** Lom 9.27 * **11:1** Zia 5.5, 22.16

a à gba gbãa ní lèdaama zéó,
a à gba dōa, i to aà Dii vía ví.

³Viakεa Diiε a àà kási.

A yágōgō gbéone lá wé lé ewao,
a yākekεné lá àlε mawao.

⁴A yákpaleke taasideone a zéwa,
a dúnia wēnadeo yānakpámá.

Aà yá a dúnia gbéó gbē lán gowa,
a vāikεnao dedε ní a lé'íanao.†

⁵A yázede kuluka báa ũ,
a náai do a pi asana ũ.‡

⁶Awalεwana ao ku sānu ní sāneó,
gbεaana a wúle kō sae ní bleo.
Gáaena ní nòomusuo aa poble sānu,
néfēne mé a dōaané.

⁷Zuda ní wàio aao de kōgbēo ũ,
an néo wúle gudoū.

Nòokusi a sē ble lán zuwa.

⁸Né yōmina a kō'okya éle,
né kēa a oge píligonazi.

⁹Pó pó í ní ké'íá ge pó pó í ní de
ao ku Dii gbèsí sí pó a kua adoawao,§
asa Dii dōa a li dúniaaε,
lá í í dagua ísaiwa.

¹⁰Zibeezī Yese zína ao de gudokōekī ũ buione.* Wa àà kíi wεεle mé aà kúkīi ao gawí ví.†

¹¹Zibeezī Dii a εa obo a gēn plaade, i a gbé kōna pó gōo bo. Aa bo Asili ní Egipio ní Etiopio ní Elaūo ní Babilonio ní Amatao ní ísia gūgūnao.

¹²A gudokōekī dile buione,
i Isaili zīzōo kāaa.

A Yuda pó fáaaapio séle
za dúnia gola síiōwa.

¹³Éflaiū buio zaarngu a midε,
aao za Yudaogu bo.

Yudaο íbele a lóa,
aa íbeleε ní Éflaiū buio bo.

¹⁴Aa léle Filitēo bùsuwa be'aε,
aa gukpεdeo pōo naaa sānu.

Aa otō Édōūo ní Mōabuwa,
mé Amōnio misiilené.

¹⁵Dii a to Egipi ísiale gō gii,
a omalε Uflatai ní a lé'ían wāao,
i gōnakē lεε soplá,
wi buawà ní kyaleo kpaa.‡

¹⁶A zεda bo a guu a gbé kōna pó gō Asilione,
lá a kè Isailione gōo pó aa bō Egipiwa.

† 11:4 2Tes 2.8 ‡ 11:5 Éfε 6.14 § 11:9 Isa 65.25 * 11:10 Zaa 12.32 † 11:10 Lom 15.12 ‡ 11:15 Zia 16.12

12

Dii sáaukpa

¹ Zibeezì á o à mè:
 Wa n sáaukè Dii!
 Baa ké n pɔ pàwázi, n pɔ wèewá,
 ɔ̃ n wá nòse niniwěe.
² Lua mé wá Suabana ũ,
 wáɔ aà náai víe, vía a wá kũo.
 Dii mé wá gbãa ũ, aà táasi wi lé,
 ɔ̃mɛ wá suabà.*
³ A íto ní pɔnao suaba nibɔnaɔi.
⁴ Zibeezì á o à mè:
 A Dii sáaukpa à aà sísi,
 à to buiɔ aà yákeɔ dɔ̃.
 A oné Dii mé tɔbò ado.
⁵ A lesi Diiɛ, asa à tidòrlaɛ,
 à to dúnia gbépii yápi dɔ̃.
⁶ Siɔnadeɔ, à wiile à gulake,
 Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa zɔ̃ɔ,
 mé a kú á guu.

13

Babeli dúuzɔa

¹ Yá pɔ Amɔzu né Isaia è Babeli musun ke:
² A gilili péle sísi wáiwai musu,
 à kúkuɔ dɔmá à ɔkené
 aa si Wéɛɔ bɔleɔu.
³ Ma yádile ma gbéɔne,
 ma a gɔsapiɔ sísi
 aa mɔ ge pɔkũmabɔbɔmámɛɛ,
 ɔ̃ aale pɔnake ní ma tidɔarɔlao.
⁴ Kɔfi lòo gbèsisíɔ musu lán bíla kɔfiwa,
 zɔa dɔ buipáleɔ guu lán bui dasiɔ kãaaawa.
 Dii Zígɔde mé lé a zígɔɔ kãaa.
⁵ Aa bò bùsu zàzãɔu za dúnia léwa,
 Dii ní gbé pɔ aai pɔkũmabɔbɔmáepiɔ
 lé mɔ dúnia kei kélekele pii.
⁶ A búbuape, asa Dii gɔɔ káikùɛ,
 Gbãapiide mé a ní kaale.*
⁷ A yáí baade ɔ a gɔ dɔlɔlɔ,
 sɔ̃ a ké gbépiigu.
⁸ Gili a gěngu,
 wãwã ní gu'ɔamáo a tɔmá.
 Aaɔ pelembo lán ne'inawa,
 yá a dimá, an wé i tā,
 aaiɔ kɔ̃ gwa.
⁹ Gwa! Dii yákpalekegɔɔ lé mɔ,
 aɔ pãsi, pɔbɔnniu ní fɛnkpaao aɔ ku,

* 12:2 Bɔa 15.2, Sou 118.14 * 13:6 Yoɛ 1.15

a dúniã ke kékéke,
i duunkenaɔ dedeu.
10 Saan tɔdeɔ n̄ a kinib̄ ike bo,
iatē a siakū za a bilékū,
mɔvua a gupu bo.†

11 Má ìada dúniawa a vāikea yái,
má gotɔ duunkenaɔwa n̄ taaeɔ yáie,
má waladeɔ yòkkea mide,
má gbé pásib̄ ìandāa kpáie.

12 Má tó gbēnazinaɔ gɔ kálaūkalaū lán vua tētēewa,
gbēnazinaɔ gɔ kásakasa lán Ofii vuawa.

13 A yái tò ma Dii Zigɔde má musu dee ma pɔkūma yái,
tɔle i lualua za a zínau ma pɔpaa zɔɔ gɔɔ.

14 Baade a ta a gbéɔ guu lán tue pɔ wàle wewa,
gbépii a bàale ta a bùsuu lán sã pɔ dāna vɔɔwa.

15 Wa gbé pɔ wà kpàaũn̄n̄ɔ zɔ,
wa gbé pɔ wà n̄ kúɔ dede n̄ fēndao.

16 Wa n̄ néɔ wíwi n̄ wáa,
wa n̄ kpéɔ yɔe, wi ke n̄ naone n̄ gbāao.

17 Gwa! Má Medeo sóikemá.
An laai ku ánuuwao,
an bàa aɔ kú n̄ vuaoo.

18 Aa èwaasoɔ dede n̄ kao,
aa nétēnaɔ wēna boo,
aa néɔ sósobi vɔ.

19 Babeliá kpalaɔ midee,
Kaladeɔ ìandábɔ gawidee.
N beeo wa a suumpaɔ
lán Sɔdɔū n̄ Gɔmɔɔɔ suumpaawa.‡

20 Aɔ da bezia ũ gɔɔpiiie,
waɔ ku we bau bo.
Laalubue a bòokpa weo,
pɔdānae a i weo.

21 Gbáa n̄bɔɔ mé aɔ kálea we,
a kpéɔ gɔ gbēgbonaɔ tòo ũe.
Koohūhūnaɔ zɔzɔ we,
táaɔ i k̄ilimpau.§

22 Maiɔ wiile a bíib̄ sòu,
gbēgbonaɔ gbokε a namablek̄iɔu.
A gɔɔ k̄aik̄ù, a gɔɔ ga bo.

14

Isailiɔ sua n̄ pá ziu

1 Dii a Yakɔbu buib̄ wēnagwa,
a ea Isailiɔ si bo.
A ea n̄ kále n̄ bùsuu,
bui páleɔ namá, aai k̄āaañɔ.

2 Bui páleɔ gé zεiné n̄ gbεu,

† 13:10 Mat 24.29, Zia 6.12-13, 8.12 ‡ 13:19 Daa 19.24 § 13:21 Zia 18.2

Isailio i g̃õ ní ṽí ní bùsuu.
 Aaõ de ní z̃íkɛnaõ ù g̃õɛõ ní nɔɛõ.
 Gb̃é p̃ó ní ṽí z̃o ù ỹãaõ g̃õ ní z̃o ùɛ,
 gb̃é p̃ó ní g̃ã l̃íné ní kpɛõ ñ aa gb̃ãam̃oné.
³ Z̃ibeez̃í ñ Dii a á gba íampak̃ii,
 á taasik̃e bo, á liaaz̃õ bo,
 á z̃ozi gb̃ãa k̃e bo.

Babeli k̃ia yá

⁴ A yáada ní Babeli k̃iao à m̃e:
 Gb̃é g̃ãf̃ina ku bo,
 aà k̃ãaa m̃id̃e.
⁵ Dii ṽãik̃enaõ go è,
 à k̃palablenapiõ lípana z̃õɛ.
⁶ K̃iapi buiõ gb̃èò ní p̃of̃eõ ỹãa ɔz̃esaĩe,
 à gb̃ãa denla k̃èné ní p̃ok̃ũmao,
 i k̃ámabo ní íadaam̃áoo.
⁷ Bùsu píi g̃õ nĩenĩe ỹakelesai,
 an gula d̃o sa.
⁸ P̃élio ní Lib̃ã bùsu s̃ede líõ p̃o k̃èna n yá musu, aale m̃e:
 Za g̃oõ p̃ó n lele,
 gb̃èe lí mó wá z̃õi bo.

⁹ Beda looa n yáí za z̃ílez̃íle,
 wàle mó dainle.
 Bui píi k̃iao lé f̃ele ní k̃ilau,
 dúnia gb̃èz̃õ gyaadeõ lé gb̃ãakpanzi nípii.

¹⁰ Aa yá̃e nípii aa m̃e:
 Mpi s̃õ n k̃ewanõ mùaa yá?
 N g̃õ gb̃ãasai l̃áwáwa yá?

¹¹ N íandãa ní n táasi m̃oona óo sí bedau la,
 k̃òõbiiõ mé g̃õ n p̃e ù,
 séseõ mé n zw̃ãa ù.

¹² Saan ñò'imina, gud̃oleia né!

N b̃ãe luabe n su z̃íle fá!
 N gb̃é p̃ó n buiõ k̃aaũ

ñ wà n ne t̃õle.*

¹³ N ò n s̃õ guu n m̃è
 níyõ gb̃ã z̃õ luawae,†
 níyõ n kpala k̃áfi e a ṽí saanaõla,
 ní z̃õle diiõ k̃õk̃ãaakegbe p̃ó kú gugb̃ántoo oi musu,

¹⁴ ní dede ñ ṽí luabepuanaa,
 níõ de lán Musudewae.

¹⁵ Õ n sí bedau e a ñonau.

¹⁶ Gb̃é p̃ó n e aõ n gwa soee,
 i làasoõk̃e à m̃e:

Õm̃e dúnia l̃ua ỹãao lò?
 Àapi mé k̃palaõ gb̃ãeõ lò?

* 14:12 Zia 9.1 † 14:13 Mat 11.23

17 Ɔme tò dúnia gò guwaiwai ũ,
à a mεεwiaɔ dēɔnzɔ,
ìli a zìzɔɔ gbaε aa tá ní beo.

18 Bui pii kíaɔ wúlea ní gawio

baade a kpé dɔngubɔ guu,

19 ɔ wà n vūaa miagbesai

lán né pɔ wa ì ge ũwa.

Gbé pɔ wà ní zɔzɔ ní fēndao

wà ní dedeɔ kákaanla.

Wà n zu eu ní gbépiɔe,

wà ɔzɔ n gεwa.

20 Wa n mia kpakɔi ní kíaɔɔ,

asa n n bùsu òkpàe,

n n gbéɔ dède.

Wa vāikenapi bui tó ma bauo.

21 A à néɔ dedekii keke

duuna pɔ an maεɔ kè yái,

ké aasu gbāakū aa gɔ bùsu ví,

an wéleɔ dúnia pao yái.

22 Ma Dii Zígɔde ma mē má fεlemá,

mí Babeli tó de ní a gbé kɔnina pɔ gòɔ,

an néɔ ní ní buiɔ pii.

Ma Dii máme má ò.

23 Má wélepi ke dāna ũe,

kpɔbɔ'ilenaɔ kákii ũ,

mí waa ní méseɔ mà kaale.

Ma Dii Zígɔde máme má ò.

Yá pɔ a Asiliɔ le

24 Ma Dii Zígɔde ma legbè ma mē:

Lá ma zeò a ke,

yá pɔ má dà a zeke.

25 Má Asiliɔ wíwi ma bùsuu,

má ɔzɔmá ma gbèsisɔ musu.

Má ní zuu bɔléé,

má ní asoɔ goé á gāu.

26 Lá ma zeò mà ke dúniau pín we,

a yái ma ɔ looa bui píila.

27 Ma Dii Zígɔde lá ma zeòn we,

déme a fɔ kpameei?

Ma ɔ dɔa musu,

déme a fɔ siilei?

Yá pɔ a Filitɔ le

28 Wé pɔ kí Aaza gà, † ɔ Lua yáε bee ò:

29 Filitɔ, ásu pɔnake go pɔ á gbé εa yá musuo.

† 14:28 2Kia 16.20

Ml̄pi bui guu ̄ ml̄ p̄s̄ina a bou,
 aà lé aɔ v̄ai mé aɔ w̄aa.
 30 Taaside búubuuɔ d̄ádákεk̄ii maa e,
 w̄ēnadeɔ w̄úle ní laai musu.
 Ama má tó á z̄ina ga ní n̄anaoε,
 mí á gb̄é k̄inina p̄ó ḡɔɔ dede.
 31 W̄éledeɔ, à wiile!
 Uadeɔ, à búbuape!
 Filit̄eɔ ápii, à ke d̄ɔn̄ɔn̄ɔ,
 asa súele d̄ɔ gugb̄antoo oi,
 z̄iḡɔɔ kpaaīa,
 an gb̄ē k̄ēa a deewao.
 32 Kpelewa wa o buiɔ z̄inaɔn̄ei?
 Wa oné Dii Siɔna k̄ále,
 aà gb̄é w̄ēnadeɔ ulek̄ii v̄i a guu.

15

Yá p̄s̄ a M̄abuɔ le

1 Yá p̄s̄ Lua ò M̄abuɔ musun ke:
 M̄abuɔ búsu w̄éle Ala gb̄òò,
 w̄à a suumpa gw̄āas̄in doε.
 M̄abuɔ búsu w̄éle Kii gb̄òò,
 w̄à a suumpa gw̄āas̄in doε.
 2 Dib̄ɔdeɔ lé gé ɔɔbi ní táakp̄eu ní ní sa'ok̄iiɔwa.
 M̄abuɔ búbua d̄ɔ Nebo ní Medebao yá musu.
 Migbaalea nípii, lek̄ana waa.
 3 Gb̄éɔ ku z̄eaɔu, zw̄ankas̄aɔ k̄ákaaíla,
 aa ku ua ní ḡāaεo,
 aale ɔɔb̄, aale pelembo.
 4 Eεεb̄ɔdeɔ ní Elealed̄eɔ búbua d̄ɔ,
 w̄àle ní l̄ɔ ma za Yaaza.
 A yáí tò M̄abu z̄iḡɔɔ lé wiipe
 e an nis̄ina n̄aliwa.
 5 M̄ále w̄ēnake M̄abuɔne ma s̄ɔ guu,
 an lala'on̄aɔ lé tá Zoaa
 e à ḡè p̄è Egala Selisiawa.
 Aale Luiti s̄is̄i kú ní ɔɔb̄o,
 aa be Olonaiũ z̄éu,
 aale ní w̄iwia búbuape.
 6 Asa Niũliũ í bà, a s̄ē ḡàgae,
 s̄è is̄i làa, lá is̄i kú l̄o.
 7 ɔ aa àiz̄εε p̄ó aa è aa k̄áleɔ s̄èle,
 aale taò swa gbalade baa.
 8 Búbua lígua M̄abu búsu z̄ɔleu,
 w̄à ní ɔɔb̄ mà e à ḡè p̄è Egelaiũwa,
 w̄à ní t̄aaapeapi mà Beε'eliũ.
 9 Dib̄ɔ íɔ ḡà ní auo,
 asi má εa kpa Dib̄zi l̄e.
 Má n̄ɔmusu gbaε M̄abu lala'on̄aɔwa

ńń b̀̀su gb̀̀ k̀̀ninao.

16

M̀̀abuo d̀̀nle gb̀̀aa Yelusal̀̀udeo

¹ A b̀̀su gb̀̀z̀o gba s̀o à kp̀as̀e, b̀o Sela à ma guwaiwaia e à ge ka Siona gb̀es̀is̀iwa.

² M̀̀abuo ǹo ku Aano buak̀i lán b̀a p̀o wà ńń yá ńń sakp̀eu aale liaaliaao.

³ Aaĩ me: L̀edawá! Lá wá ke oẁe! Ue dawála íat̀e gb̀aa z̀a lán gẁas̀inawa. Lala'onao ule, ńsu b̀o ńń bàalenap̀i.

⁴ To M̀̀abu lala'onap̀i aao k̀u ńń b̀usu, ńń ule gb̀e p̀o ye ńń ke k̀ek̀eke.

Tó gb̀e p̀o lé ot̀m̀ao m̀ide, mé an kea k̀ek̀eke làa, mé gb̀e p̀o lé oz̀m̀ao s̀aale b̀supiu,

⁵ kpala a z̀inapele gb̀eke guu, Davidi buie a z̀leu ńń náaio. A kp̀aleke yázei, ao ẁaa ńń yágg̀oane a z̀ewao.

⁶ Wa M̀̀abuo ỳo ỳamà, an k̀amai ńń zazao z̀o. Aa wala ńń íand̀o v̀i, k̀asi an ỳab̀lea p̀ii p̀ae.

⁷ Bee ỳai M̀̀abuo lé obo, amp̄ii, aale obo ńńzia ỳai, aale obo, aale k̀aa beeke, k̀aa p̀o ẁi ke ńń v̀ebeo Kilalese.

⁸ Asa Eseb̀o buao ńń Sibema v̀ebuoo t̀ole g̀ae. Buip̀ale kiblenao oz̀o ńń v̀elip̀iwa. A bú k̀a ỳaa za Yazee e guwaiwai léwa, aa ot̀a e à g̀e nà ísiawa.

⁹ A ỳai mále obo Sibema v̀ebuone lá Yazeeo a obo. Eseb̀o! Elealedo! Ma ẁe'ik̀awá, asa gula p̀o ò do ỳaa sae p̀okekeg̀o làae.

¹⁰ Wà p̀ona ńń yaabo b̀o á k̀aao, gula ńń p̀ona wiio do á v̀ebuoo guuo. Gb̀e lé oz̀o v̀ewa a íf̀ek̀iu bo, ma á p̀ona súu m̀ide.

¹¹ Ma ǹse lé obo M̀̀abuone lán m̀onawa, ma p̀o yaa Kilalese ỳa musu.

¹² Tó M̀̀abuo b̀o g̀e ńń sa'ok̀i, aaĩ íada ńńziawae. Tó aa g̀e wabikei ńń táakp̀eu, aa ma nao.

13 Yá pɔ Dii ò Mɔabuɔ musun we. 14 Ama tiasa Dii mè: Wè àaɔ léu lán gbèwina zígɔɔ lɛdilɛawa Mɔabuɔ gawi a láa, an gbé daside a yáfúkú, an gbé kɪninaɔ fɛ́nɛú a ke zài, aao dasio.

17

Yá pɔ a Damasi le

1 Yá pɔ Dii ò Damasi musun ke: Gwa! Damasi aɔ de wéle ú bo, aɔ dɔdɔaa lán zètɛ kwɛawaɛ.

2 Aloe wéleɔ gɔ bezia ú,
aɔ de pɔɔ kákúí ú.

Gbèe aɔ ku we
ké a vía gbasa pɔpɔ kúo.

3 Eflaiú buiɔ wéle bíideɔ aɔ ku bo,
Damasi kpala aɔ ku bo.

Sili gbé kɪninaɔ gɔ lala'onao ú lán Isailiɔwaɛ.
Dii Zígɔde mé ò.

4 Zí bee Yakɔbu buiɔ gawi kɔ a é,
an namablea a midɛ.

5 An bùsu a gɔ lán bua pɔ wà a pɔ kèkɛ wà ɔmàlɛuwaɛ,
lán Lefai guzule pɔ wà a pɔ kɔnwèwa.

6 Kási a kɔnapi a gi gɔ yɔɔ
lán ku pɔ wa kè a né mèn pla ge àaɔ gí gɔ a musu
mé a né mèn síiɔ ge sɔo gí gɔ a gɔn nedewawaɛ.

Dii Isailiɔ Lua mé ò.

7 Gɔɔ bee gbɛnazinaɔ wé aɔ pɛ ní Kenawa,
aa wɛsi Isailiɔ Lua Kuaadoadele.

8 An wé aɔ ku sa'ókíi pɔ aa bò níziaɛɔwa bo,
aa wɛdɔ lí pɔ aa pèle táa úzi bo ge ní tulaletikateakíi.

9 Gɔɔ bee an wéle bíideɔ a gɔ bezia ú,
aa gɔ daaíá lán Amɔleɔ ní Iviɔ wéleɔwa
gɔɔ pɔ aa ní tó Isailiɔnɛ.

10 Asa Lua á Suabana yá sàáguɛ,
Lua á gbāa á ulékíi yá i dɔáguo.
Ayámɛto a dɔɔsagbɛ pèle,
a buade pè lá buipáleɔ i kéwa.

11 Zí pɔ á bà a kaa líai,
a gu dɔ á tò à bɔbɔ.
Kási á pɔe e weo,
sema gyā ní yá'ɔma láasaio.

12 O'o! Buiɔ zɔa dɔ dasidasi
lán ísia kɔfiwa.

O'o! Gbɛnazinaɔ kíi dɔ
lán izɔɔsukaawa.

13 Tó buiɔ kíipi dɔ
lán izɔɔsukaawa màa,
Dii a ní lele, aai bàale ta zàzà
lán ése úa pɔ íana sèle sísí musuwa,
lán íampuuvu pɔ zàa'íana gèdò zéawa.

14 Tó oosi kè, sòkēngu a me á kè!
 E gu àò gé dɔi yá a láa.
 Gbé pò aai wá pòó séleo baan we,
 gbé pò aai wá pòó naaao zian we.

18

Yá pò a Etiopiò le

1 O'ò! Etiopi bùsu swade fionde gbéò!
 2 Aai zinao gbae ísiaa,
 aaiò be ía ní kefu gó'ilenao.
 Zina kàsakasaò,
 à gé bui gbàa mè yòlò pò wí víakéné gupiiuò kíi,
 bui pāsí pò aai òzò ní ibeewawa mé swao ní bùsu zèezòeò.
 3 A dúnia gbépii,
 á gbé pò á kú tóleo,
 tó wà gilili pèe gbèsísí musu, á e,
 tó wà kuupè, á ma.
 4 Dii òmèe à mè
 áò gugwa za a kúki kílikili,
 lá íatè ìò pipi tólewawa,
 lá lou ìò ku masai pòkekegowa.
 5 E wàò gé pòkekei,
 e vèevu àò gé láai a nesoenaò káká,
 a a gónaò zòzò ní fènkínio,
 a a pò a tào é'è kóle.
 6 Wa ní tó gbèsísí bāò ní wàio ble ũ,
 gbèsísí bāò sae bleínò,
 wàio i buziεbleínò.
 7 Goo bee bui gbàa mè yòlò pò wí víakéné gupiiuò,
 bui pāsí pò aai òzò ní ibeewawa mé swao ní bùsu zèezòeò
 aa mò Dii Zígòde gba pò Siòna gbèsísí musu,
 gu pò aà tó kuwàpiu.

19

Yá pò a Egipiò le

1 Yá pò Dii ò Egipi musun ke:
 Gwa! Dii di lou kàsakasa kpe,
 àle mò Egipi.
 An táao lé lualua aà ae,
 mé sò a kē Egipiogu.
 2 Dii mè:
 Má Egipiò kpakòa ní zío,
 vìi ní dāunao, gbé ní gbéò,
 wéle ní wéleo, kpala ní kpalaò.
 3 Egipiò nisína a naliwa,
 má ní lekpaai gboo.
 Aa yāgbèa táao ní welendeowa
 ní gèsisinaò ní māsokenao.

4 Má Egipiò na dii pásìòne ní ɔ̀zié,
 kía gbēwetāna mé aò de ní kía ũ.
 Ma Dii Lua Zìgòde máme má ò.

5 An swada í a ba,
 swa'epi a gò gii, a bèle a paa.

6 Egipi bùsu swa'ònaò gídò,
 a í a láa, i wétòona bò,
 swa'e feeo ní a wáaò vlā.

7 Niili d̀òò a gò náinai e a k̄aaawa,
 bua pò wa k̄e a ḡeewaò giigaga,
 aa ḡe ní íanao, aao ku l̀òò.

8 Kp̀òwenaò òòòò,
 táalukpanaò gò w̄enannò,
 gb̄é pò aai kokoa da Niili íuò gò zeesai.

9 Wí a b̀unwembòbònaò kú,
 bàabaatānaò ḡe a gò kpá ní w̄éi.

10 Z̄òò pò a ya,
 lak̄enaò ǹòse a ò̀òkpa.

11 Zoã d̀oanaòá s̀ò̀òne,
 Falaòò íwa ò̀ònaò l̀edama gbá v̄íò.
 Kpelewa aa f̄ò o Falaòòe
 ò̀ònaòn ní ũ, yāa kíabuiòn ní ũi?

12 N ò̀ònaò ḡe máe la?
 Aa yá pò Dii Zìgòde d̄ìle
 à k̄e Egipiòne o wà mae?

13 Zoã d̀oanaòá s̀ò̀òne,
 Nòfu gb̄aadeò s̄ás̄aae.

An bùsu gb̄ēz̄òò lé ní gb̄éò liaa.

14 Dii làasoo kpaanla dà Egipiòne,
 à liaa z̄ìmá an yá píi k̄ea guu,
 ò aa ḡò lán w̄edena pò lé málemale a pisiuwa.

15 Egipi mi ní a vláo,
 a zalìò ní a ǹaaleò,
 a d̀oanaò ní a gb̄é kp̄eèò
 an gb̄e a f̄ò ȳae k̄eo.

16 Gòò bee Egipiò aao de lán ǹòòwae, v̄ia a ní kú aa lualua Dii Zìgòde ò pò looanla yáí.

17 Yuda bùsu yá a di Egipiòwa, gu i limá. Gb̄é pò wà Yudaò yá'òè píi, s̄ò a k̄e adegú yá pò Dii Zìgòde z̄èò à k̄ené musu.

18 Gòò bee Egipi w̄éle m̄èn s̀òòò Ebelu yá'o, aai ze ní Dii Zìgòdeo. W̄élep̄iò do tón Eliòp̄òli.

19 Gòò bee wa Dii gbagbak̄i bo Egipi guo, wa d̀ongubò péle Dii Egipi bùsu z̄òleu. 20 Aò de seela ní d̀onguo ũ Dii Zìgòde Egipi bùsuu. Tó aa wiip̄è Diiwa gb̄é pò lé ní gyawìò yá musu, a suabana gbaené à yásìr̄nò, i ní b̀ò. 21 Gòò bee Dii a az̄la òò Egipiòne, aai aà d̄ò, aaiò z̀òblee ní sa'òbòò ní p̀òwentio, aa l̄ek̄ewa, aai a fiabo. 22 Dii a kpa Egipiòzi. A kpánzi, i ea ní gbágbã. Aa ea ze ní Diio, i ní wabik̄ea sí, i ní gbágbã.

23 Gòò bee z̄eda a b̀ò Egipi a gé Asili. Asiliò gé Egipi, Egipiò gé Asili, Egipiò ní Asiliò kúle Dii s̄ānu. 24 Isaili mé aao de bùsu èf̄aaideò aao de ũ ní Egipiò ní Asilio d̀únia guo gòò bee. 25 Dii Zìgòde a báaadañgu à m̄e: Èf̄aaideò ma gb̄é Egipiò ní Asili ma ò̀gb̄eò ní Isaili ma p̀òv̄iaò.

20

Asili ziblea Egipio ní Etiopio

¹ Asilio kí Saagō a zīgōō gbēzōō zī, ̄ à gè lèlè Asedodawa a sí. ² Wē bee Dii yādà Amōzu né Isaiae à mē: Ge n̄ n zwānkasāo woloma, ní n kyaleo bōbo. ̄ a kè màa, a be búu kyalesai. ³ ̄ Dii mē: Lá ma zòblena Isaia gō be búu kyalesai wè àaō Egipio ní Etiopio yā'ea seela ū, ⁴ màa Asilio kía a Egipio ní Etiopio séle zīzōō ū, nēfēnen gbēzōō, i táńno búu kyalesai. An pòo io di, aa kpebo. ⁵ Gbē pō aa Etiopio náaikè aa Egipio gbāa kèo gō ní bílio, an gee i gō kpá ní wéi. ⁶ Gōō bee būsuebeedeo me: Gwa! Gbē pō wá ní náai vī wa nańzi aa dōwále aa wá sí Asilio kíawaon we fá! Kpelewa wá ke wà pilimá sai?

21

Yá pō a Babeli le

¹ Gbáa pō pāa ísiai yá.
Lá zàa'iana í pā Negeneea,
màa wà bō būsū pō wa a vīa vīu,
wàle pā guwaiwaia.
² Wépungu pō má èpi yá pāsī.
Pōkaalena lé pō kaale,
zībōnkpede lé bō ní kpe.
Elaūo, à lélemá!
Medeo, à koezōńzi!
³ Yá pō má è tò ma lé gō kpaaūa,
yá pō má mà ma da bíliu.
A wāwā ma kū gbāa, àle ma wó paa,
à fēlemanō lá nōwāwā í fēle nōewawa.
⁴ Iwāa kà ma pōa,
gili gēmāgu, málē lualua.
Oosi mé ma sí,
̄ à mōmēe ní kpakpanagaa.
⁵ Wàle blēkale táabūnu musu,
wàle pē kpálekpalē,
wàle pōble, wàle imi.
Zīgōō gbēzōō,
à fēle à á gōkeboō séle!
⁶ Yá pō Dii òmēen ke:
Ge n̄ gbē dile gugwakīi,
pō pō a è i o.
⁷ Tó à sōō è kpaaīa plapla,
aale zīkagoō gá
ní gbēō didia zàa'inao kpe ní yiongoō,
aāo kú ní laaio maamaa.
⁸ ̄ gugwanapi wiilē à mē: Dii,
mīo ze ma gugwakīi lá gu lé dōe,
mīo ku ma limusudakīi gwá ní gwáō.
⁹ Gwa! Sō kpaaīa plapla gode lé mó.
̄ godepi mē: A gà! Babeli gà!*

* 21:9 Zia 14.8, 18.2

¹⁰ Ma gbé pọ wà á gbé lán pówenawao,
ma yá pọ má mà Dii Zígōde Isailio Luawa òé.

Yá pọ a Edũo le

¹¹ Duma yá.

Gbēe lé lezumazi za Sei à mè:
Gudōana, gusia kà kpelewai?

Gudōana, gusia kà kpelewai?

¹² Ǿ gudōana òè: Gu lé mó d̄oiε,
kási gu a gi ào siaε.

Tó ní ye yálaε, la, ní εa su lo.

Yá pọ a wi Laalubuo musu

¹³ Laalubuo yá.

A Dedā kyaama pọ ì bòokpa Laalubuo bùsu likpenauo,

¹⁴ à gé dai imidenaoλε ní ío.

A gbé pọ á kú Tema bùsuuo,
à gé dai lala'onaολε ní pobleao.

¹⁵ Asa aale bàale fēndaεε,
fēnda wētē ní sákāao ní zì pāsioε.

¹⁶ Dii òmεε à mè: Wè do léu lán gbèwina zígoo ledileawa, Kedaao gawi a láa. ¹⁷ Kedaao gōsa kadeo bo dasio. Dii Isailio Lua mé ò.

22

Yá pọ a Yelusaleũdeo le

¹ Wépungu'ea guzulεu yá.

Bómε á lé a dedε á kpé musu píii?

² Wéle súu gbāade gbéó!

Wéle pona kōfide gbéó!

I ke fēnda mé á gbéó dèdεo,
aai gaga zì guuo.

³ A dōaanao kpákōε aa bàalè,
ō wà ní naaa, wà ní kūkū kazusai.

Wà á gbé pọ wà ní éo kūkū,

baa ké aa bàalè tà zāzā.

⁴ Ayāmeto ma mè:

A gomala, à to mà ɔob wēnanno.

Asu wεεε ma nòse nínimεε
ma gbé pọ gāgaο yá musuo.

⁵ Dii Lua Zígōde gōodile.

Zoa ní ɔzōamáo ní gilio
ao ku Wépungu'ea Guzulεu

ní bíigbooao ní wiileε gbèsisí musuo.

⁶ Elaũo ní gbàlaο sèle,

aale mó ní sōdeο ní sógodeο.

Kiio ní sèngbaoο sè lé dodo.

⁷ Sógoo di á guzulε táaedeοu,

sōdeο zεzε á wéle bíiboleοu,

⁸ Yudaο gia ní níziào zεví lo.

Ɔ zí bee sa a á zikabɔɔ wɛɛɛ
 kpé pɔ wɪ me Líkpe Kpéu.
 9 A è Davidi wéɛ bíi gufoɔɔ dasi,
 a i kùsúa dī íkalekīi pɔ kú zíɛ guu.
 10 A Yelusaleũ kpéɔ nàò,
 a kpéɔ gbòò à a bíi tàtaò.
 11 A íkalekīipi kè wéɛ guu
 íkalekīi zi plaade ũ,
 āma i wɛɔɔ Lua pɔ m̀ò ní yápiozio,
 i Lua pɔ yápi dīɛ za zi yādao.
 12 Zí bee Dii Lua Zīgɔde á sisi
 à ɔɔɔ, à búbuape, à á mi wa,
 í zwànkasa kákaála,
 13 ɔ á kú pɔnakɛa guu ní yaalɔ.
 A zuɔ ní sãɔ dèdɛ,
 áɛ ǹò só, áɛ v̄ɛmi,
 áɛ me: Wà pɔble, wà imi,
 asa wá ga ziaɛ.*

14 Dii Zīgɔde kàmɛɛ ma swáwa à mè:
 A duunapi kɛawá v̄io e à gɛ gaò.
 Dii Lua Zīgɔde mé ò.

Kibe zia Sebena

15 Yá pɔ Dii Lua Zīgɔde òn kɛ:
 Fɛɛ gɛ o kibe zia Sebenaɛ:
 16 Bó ní v̄i lai? Dé ní v̄i la
 ɔ níɛ mia'ɛ ɔ nziaɛ la,
 níɛ gbesi ý musumusu n v̄ikīi ũi?
 17 Laaika gɔsa!
 Dii a n kũ n zu!
 18 A n koo lán banɔɔwa,
 i ní gbeembo e bùsu yàasau.
 We n̄yɔ gau,
 n s̄go gawideɔ i gɔ we.
 N dii ua kpɛɔnan n ũ.
 19 Má n bɔ z̄iue,
 má n k̄ɛ n gweawaɛ.
 20 Gɔɔ bee má a z̀ɔblena
 Ilikia né Eliakiũ sísi,
 21 mí n ula daè, mí n asana dɔè,
 mí n kpala kpawà aàò kũa,
 iɔ de Yelusaleũdeɔ mae ũ
 ní Yudaɔ píi.
 22 Má Davidi bɛ kili daè a ḡau,
 a zɛwɛ, gb̄ɛe a f̄ɔ tao,
 a zeta, gb̄ɛe a f̄ɔ w̄ɛo.†
 23 Má aà pɛ kálo ũ ḡi gb̄aawa,
 aà z̄ɔlekīi aɔ maa,
 i aà de bɛdeɔ kpɛla.

* 22:13 1Kln 15.32 † 22:22 Zia 3.7

24 Ama aà de bēdeᵛ a loowà nípii,
an néᵛ ní buiᵛ ní ta keleᵛ píi,
se a dodābᵛᵛ e olaᵛwa.

25 Dii Zígᵛde mè, zǐ bee kálo pᵛ wa pè gǐ gbāawapi a fu, a kaso léle, aso pᵛ loowàᵛ i wíwi.
Dii mé ò.

23

*Yá pᵛ a Tiideᵛ le**

1 Tii yá. Isia gó'ilenadeᵛ,

à ɔᵛᵛ, asa Tii gᵛ yàaae,
kpée i gᵛ lo, godᵛkii kú lo.

Sipi būsudeᵛ mé baopi kpáné.

2 A ke kilikili ísialedeᵛ,
ní Sidᵛ laatana pᵛ aa kà ísiatageᵛnaᵛ musuᵛ.

3 Bua pᵛ kú Niili sae mé Tiideᵛ pᵛ'ekii ũ.

We aǎ pᵛwena lúluu wà buaᵛ ì zᵛᵛwa,

ᵛ Tii gᵛ buiᵛ eleblekii ũ.

4 Sidᵛdeᵛ ní isia gūgūna wéle bíideᵛ,

á gēe a gᵛ kpá á wéle, asa ísia mè:

Mi nᵛwāwākeᵛ, mi ne'io,
mi negᵛᵛe gwao, mi nenᵛe tòlokeᵛ.

5 Tó Egipiᵛ Tiideᵛ baopi mà,

aa bàabāabo.

6 A bua ta Taasisi,

à ɔᵛᵛ á ísialedeᵛ!

7 A wéle pᵛnade pᵛ kálea za zin weo lò?

Wélepi gbēᵛ mé fāaa

aa gè zᵛle būsᵛ zāzāᵛuo lò?

8 Tiideᵛ gbēᵛ kpá kpalau yāa,

an laatanaᵛ á kíaᵛne,

an pᵛyianaᵛ tᵛbò dúniau.

Déme díle yápi Tii lei?

9 Dii Zígᵛde mé díle

à íandānapiᵛ gawi kᵛ'e,

i gbé pᵛ aa tᵛbò dúniaupiᵛ busa.

10 Taasisiᵛ, à dagua lán Niili í paawa,

gbēe ku à kpáé lo.

11 Dii ɔᵛᵛò ísiala,

a tò būsᵛ pᵛ kú a saeᵛ lùalua.

A yādile Kanaa būsᵛ yá musu,

à mè wà a wéle bíideᵛ deele.

12 A mè: Sidᵛ wéle

pᵛ gbēe i ziblema yāao,

wà lèlema ní gbāao sae,

nýᵛ e íanadā lo.

Tó a fēle bua íwa e Sipi būsᵛ,

baa wekii á íampakii eo.

13 A būsᵛpi gwa,

* 23: Mat 11.21-22

Babiloniò tò à gò gbēgbonaò tòò ù,
i ke Asiliò no.

Aa gbà lesí dà wa kpàaí ní a bíiò,
aa a kpé maaò dèeεε,
gupi gò yáiyai.

¹⁴ Isia gó'ilenadeò, à óòò,
asa á wéεε gbāa gò yāaaε.

¹⁵ Goo bee Tii yá a sã gbéògu wè bààòkwí lán kía wè dasilewa. Tó wè bààòkwipi làa, lá wa ò le pò wa dà ní káaluao guuwa, màa aò de ní Tiio wà mè:

¹⁶ Káaluao pò gbēε lé mooma loo,

nì n mooma se da wéεa.
Le maamaa, ní leò siò dasidasi,
ké n yá e do gbéògu yái.

¹⁷ Wè bààòkwipi gbēa Dii a εa aεdo Tiiwa. Tii a εa na a laataawa, i káaluaka ní dúnia bùsuo píi. ¹⁸ Àà zía yíaa ài aò de Dii pò ùε. Wa àipi dileo, wa ulεo, aò de Dii sísinao pò ùε, ké aa e poble maamaa, aai pokasa odoò lú.

24

Yá pò a dúnia le

¹ Gwa! Dii a dúnia to da pã, a a deεlempaε.

A tóεε flaa, i a gbéò fāaa.

² Lá aò de ní gbéò,

màa aò de ní sa'onao.

Lá aò de ní zòò,

màa aò de ní ní diio.

Lá aò de ní nenononao,

màa aò de ní ní dao.

Lá aò de ní polunao,

màa aò de ní poyianaò.

Lá aò de ní pòsēanao,

màa aò de ní pòdeò.

Lá aò de ní flasenaò,

màa aò de ní fladeò.

³ Dúnia da pã lálai òòkpaa.

Dii mé yápi ò.

⁴ Dúnia gò wēnanno sítii!

Tóεε gò oonno búεbue!

Dúnia gbé gbiao gò yēεεsai.

⁵ Dúnia òòkpà a gbé pò kúuo yái,

asa aa pà Dii ikoyāa,

aa bò yá pò a díleo kpeε,

aa aà bàakuaíno gòpii yá gbòò.

⁶ Ayāmeto dúnia gò láaiopò ù,

a gbéò ní tàaeò gbε'è.

Ayāmeto dúnia gbéò tekù,

gbé pò gòò dasio.

⁷ Vēε dafu lé fē tūuu,

v̄eliḡ giigàga,
p̄onakenaḡ lé we zàũzaũ nípii.

⁸ P̄ona ḡáa'ḡ kè kilikili,
k̄ò'onaḡ k̄õfi n̄i,
p̄ona m̄ona kè kyó!

⁹ W̄ale v̄emi ní let̄eo bo,
w̄e k̄isákù a minnaḡ léu.

¹⁰ W̄éle ḡò da p̄ã,
ua léḡ k̄aka píi, gb̄ee lé ḡe bo.

¹¹ Z̄oa d̄o ḡaae v̄esai yáí,
yaalḡ li oosisi ũ m̄iḡ,
p̄ona gò d̄úniaa.

¹² W̄éle ḡò kaaũa,
a bol̄eo kè k̄élek̄ele.

¹³ M̄aa aḡ de bui píie d̄únia guu.
Aḡ de lán kuk̄eawa,
lá wà kpa k̄õnwè wa làawa.

¹⁴ Gb̄eeḡ lé wii gb̄aa lé,
aal̄e gulake,
be'aedeḡ wiid̄o Dii z̄õke yá musu.

¹⁵ A yáí gukp̄edeḡ, à Dii táasile,
ísiabaadeḡ à Dii Isailiḡ Lua t̄ob̄o.

¹⁶ W̄ale le ma d̄o za d̄únia léwa
w̄ale me: Gb̄emaa k̄efena!
Ḳ ma m̄è: Waiyoo mapi!

Ma kaalen k̄éwaa?
Ma kaalen k̄éwaa?

Z̄ib̄onkp̄edeḡ b̄ò ní kpe,
náaisaideḡ náaisaiyák̄èné.

¹⁷ Gili ní eo ní baio lé á dá d̄únia gb̄éḡ.

¹⁸ Gb̄é p̄ó lé bàale gili súue a zu epi guue,
mé bai a gb̄é p̄ó b̄ò epi guu kú.

Lou p̄òḡf̄ì, d̄únia d̄èe e a z̄ínau.

¹⁹ T̄òle p̄aa à w̄i,
d̄únia d̄èe gb̄áugb̄au!

²⁰ D̄únia lé ke t̄alaatalaa
lán w̄ēdenawa,
àle ke d̄èged̄ege
lán gbà les̄iwa.

Aà tàae gbia mé t̄òwà,
àle lele, a e fele bo.

²¹ Ḡoo bee Dii a ìada malaika gb̄aaḡeḡwa musu
ní d̄únia kíaḡ z̄íle.

²² A ní naaa ní k̄á è z̄òolou,
a gbatañle lán dakp̄eunaḡwa,
tó à ḡòplakè, i yáḡõḡõr̄n̄o.*

²³ W̄í a m̄ovua kú,

* 24:22 Zia 20.3

íatē gēe a gō kpa a wéi,
asa Dii Zīgōde mé a kible Yelusaleū,
a tōbō Siona gbē musu gbēzōō wáa.

25

Dii sáaukpaa

¹ Dii, ma Luan n ũ, má n kpela, má n tōbō,
asa ní náai ví maamaae,
n yābōnsae pó n zēò za zi kè.

² N mēewia kè gbèze ũ,
n wéle bíide dèele.
Buipáleō wéle bíide de wéle ũ lō,
mé wa ea kále bau lō.

³ Ayāmeto bui gbāo n kpela,
bui pāsīō aō n vía ví ní wéleu.

⁴ N de aafia'ekīi ũ yēesaideōne,
ní de ulékīi ũ wēnadeōne ní yooyeau.

N de mikpakīi ũ lou zá,
ní de uena ũ íatē zá,
asa gbé pāsīō lé'iana de
lán lou gīgbēawae,

⁵ aa de lán íatē pusuwa guwaiwaiu.
Ni buipálepio zōa midē,
lá lou ue í íatē pusu kpálewa.
Màa gbé pāsīpio kúkua í ze kyó!

⁶ Dii Zīgōde a dikpe ble ke bui píie
gbèsísíe bee musu ní ble asaao
ní nòò nísideo ní vēe maa kōōskēao.

⁷ Gbèsísíe bee musu ō
a sálana pó kú bui píi wéa bāde,
zwāa pó kú būsū píi gbéōlapi.

⁸ A ga midē, aō ku lō,*
a wé'i gogo gbépiiē,†
a wibō a gbēōne dúnia guu píi.
Dii mé ò.

⁹ Gōō bee wa mē: Wá Luan kē,
wa wēdōaàzi, ō à wá suabà.
Diin kē, wá wé dōaàzi.
Wà pōnake wá yáalō,
ké à wá suabà yái.

¹⁰ Dii o aō ku gbèsísíe beea,
āma a ōzō Mōabuōwa,
lá wí ōzō sēwa zùgbōuwa.

¹¹ Aa oke a guu
lá kpáa'ona í íliwa.
Baa ní ní okeapio,
Dii a ní íandāa kō'ē.

¹² A ní bíi gbāa lēsīō gboo,

* 25:8 1Kln 15.54 † 25:8 Zia 7.17, 21.4

a pále zíle à daaí ní bùsutio.

26

Dii náaikena le

¹ Goo bee wa lee bee si Yuda búsuu wà me:

Wá wéle gbãa ví,

Lua ì to a bíi ní a zegikiò wá suaba.

² A bíiboleo wē, bui maa i gē,

gbé pò aaliò Dii náai víò ũ.

³ Gbé pò aà sò ìò diléa

ō ni aà nòse daè doũ wásawasa,

ké a n náai ví yáí.

⁴ Aò Dii náai ví goopii,

Dii mé gbesi pò ìò ku goopii ũ.

⁵ I gbé pò aai bekpa musuo kwé,

ì wéle pò káléa lesìò bāe

à pále zíle à daaí ní bùsutio.

⁶ Taasideo òzòwà,

wēnadeo kèse tōwà.

⁷ Nòsepuadeo zé ìò pooa,

ni gbēmaao kua kekéné wásawasa.

⁸ Aò Dii, wá kú ní yá pò n zeòo zéu,

wá wé dōnzi,

n tó ní n yá dōawáguo wá kāsì.

⁹ Mi n nide gwāasina,

tó gu dò, mi n kíi weele.

Tó n yákpalekè ní dúniao,

zílèdeò ì yázede dada.

¹⁰ Baa tó wà sùuukè ní gbēvāio,

ìli zé sùsu seo.

Vái ì féléò dòòdeò búsuu,

ìli Dii zòòke yādao.

¹¹ Dii, n ò looanla,

kási aali eo,

to aa ãia pò ní ví ní n gbéò e,

wí i ní kú.

To té pò ní díle ní ibeene kúmá.*

¹² Dii, ni wá gba aafia,

yá pò wá kè píi, míme ní kèwēe.

¹³ Dii wá Lua,

dii páleo gbāablèwá,

ní beeo míme wi n tóbò ado.

¹⁴ Aa gága aa ku bo,

an geo lí vuo,

asa n ìadámá n ní míde,

ní tò an yá dō gbēegu bo.

¹⁵ N wá bui kò, Dii, n wá bui kò,

* 26:11 Ebe 10.27

n nzia tobò,
ní tò wá bùsu zōleo otà píi.

¹⁶ Aa n kíi wèele ní yooyea guu,

Dii, ké n ní toto,
aa wabikèma wēnanno.

¹⁷ Lá nōsindee pò kà ne'ia ì dēeka,

ì wiile wāwā guu,
màa wá kú n ae yāa, Dii.

¹⁸ Wa nōsì wa dēekà,
ní beeo wa ne'í ìana ũe.

Wi e wà dúnia bòo,
wi néo ì aao ku tōleo.

¹⁹ N gbé pò gào vu, aaiò ku,
gbé pò kú téenauò bò gau, aai gulake.

N mōse a pò fele lán koo fiiwa,
ge pò kú tōle guuo ì bōle.

²⁰ Ma gbéò, à fele gē á kpéu,

ì zetaále à ule gía yoo
e aà pòkūma gēzēa.

²¹ Gwa! Dii bò a kúkíi,
àle mó dúnia gbéò tàae wiiné ní musu.

Tōle a gbé pò wà ní dēdeò ule bo,
a bò ní gbépiò auo gupuaue.

27

Isailio suabaa

¹ Goo bee Dii a ìada kwāsawa,

mìè kònikòni bàwāadepi,

ní a fēnda zōò gbāa pāsio,

ì ísia kwāsapi de.

² Goo bee á lesi vēebu ne'ina yá musu.

³ Ma Dii miò dśa,

miò ikawà gōopiì,

miò dśa fāane ní gwāasinao,

ké wasu okāwào yáie.

⁴ Ma pò lí paaázio.

Tó leaa ní lesikaoo bòleu yāa,

dś ma ge lelemá

mà tesōmá mío!

⁵ Sema aa ma sí ní ulekíi ũ,

aai kēmano na,

ao, aai kēmano na.

⁶ Gooewa Yakòbu buiò zínapele,

Isailio bòlòbò, aai vuke,

an libeò ì li dúniaa.

⁷ Dii ní gbé lá à bui pò ní gbéò gbèwae?

Dii ní dēde lá à gbé pò ní dēdeò dèdewae?

⁸ Dii a yákpalekerínɔ,
i ní yá ní gbae.

A bɔ ní a ían pásíio gukpe oi,
i ní séle.

⁹ Bee a láka Yakɔbu buio tàaeola.
An duunakɛama gben ke:
Aa ní sa'okíi gbɛɔ wíwi kélekele,
mé aali pɔ wa pè táa ũɔ
ní ní tulaletikateakíio zɔzɔ píi.

¹⁰ Wéle bíide gɔ bezi ũ adoa,
a de gu pɔ wà pákpàì ũ lán gbáa wáiwaiwa.
Wekíi zuo í pɔbleu, aai wúleu,
aai a lío suumpa.

¹¹ Tó a gɔnaɔ gága,
nɔɔ mɔ é'ε wa tékaɔ.
Wélepideɔ nòse vío,
a yáí tò an Kena a ní wɛnagwao,
Lua pɔ ní ikàsa a sùuukerínɔ.

¹² Gɔɔ bee Dii a a pówena gbɛ
za Uflata pɔ a í lí zɛoi
e à ge pe Egipi zé swawa,
i á Isailio pɛele dodo.

¹³ Gɔɔ bee wa kàae zɔɔ pé,
gbé pɔ vùaa Asili bùsuuɔ
ní gbé pɔ lala'ò tà Egipi bùsuuɔ
aai ea su kúle Dii e Yelusaleũ
a gbèsisí pɔ a kua adoa musu.

28

Waiyookɛa Eflaiũ buio ní Yelusaleũdeɔne

¹ Waiyoo wéle pɔ Eflaiũ bui idekenao aai íanadãɔ,
mɛɛwia pɔ kú guzule táae de sísi musu lán kíafuawa!
A kefenke gawi lé láa lá lávu í wolowa.

² Dii gɔsa gbáa ví, a mɔ wélepi wí
lán lou maa ní gbɛɔ zàa'ian gbáa pɔ í pɔ músikewa,
lán lou zàa'ian gbáa pɔ í to í daguawa.

³ Wa ɔzɔ wéle pɔ Eflaiũ bui idekenapio í íanadãɔwa.

⁴ A kefenke gawi pɔ kú guzule táae de sísiwa lán lávuwa
a kwé lán kaadɔen né maà séiawa.
Tó wa è, wa se zu léu gɔɔ bló.

⁵ Gɔɔ bee Dii Zígɔde aɔ de lán kíafua gawidewa a gbé kɔnaɔne,
ɔme aɔ dené lán tulu kefenawa.

⁶ A tó yázede dɔaa yákpalekenaoɔne,
a gbéɔ gba gbáa aa zì yoaa bílibɔleu.

⁷ Vɛɛ í sa'onao tàlaatalaazɔ,
í gbáa í anabio pãpãzea.
I gbáa í ní tàlaatalaazɔ,

v̄ēē ì z̄ōlemá.
 I gbāa ì ní pāpāzēa,
 aai talaatalaabo ní ānabikē guu,
 yá ì yamá ní yágōgōa guu.

⁸ Pisi dà ní táabūnuola,
 gue fòona v̄io ní gbāsio.

⁹ Aai o ma yá musu:
 A ye dōa kēwēē yá?
 Alē wēēē ānabikē dadawēē yà?
 Né dēēūnaon wá ūa?

¹⁰ Asa ì mē:
 Sá, sà, sá sà,
 ká, kà, ká, kà,
 la yoo, le yoo.

¹¹ A yái tò Dii a yā'o gbépiōne
 ní buipāle yá pò aale maoo.

¹² Asa a òné yāa:
 Kámabokii kē! Iampakii kē!
 A to gbé pò kpàsaō kámabo!
 Kási aai swáse aà yáio.*

¹³ O Dii yá dené:
 Sá, sà, sá, sà,
 ká, kà, ká, kà,
 la yoo, le yoo,
 ké aa bōlēle kpaanla, aai wíwi,
 bai ì ní kú, wí odiemá.

¹⁴ A yái tò à Dii yāma,
 á gbélaanikena pò ále kible gbépiōwa Yelusaleūo.

¹⁵ A mē a kō yāmà ní gao,
 a ledoukè ní bedao.
 A mē lo, tó músi lígua,
 àle pāála, a á leo,
 asa ēē mé á ulékii ū,
 moafili mé á mikpakii ū.

¹⁶ A yái tò ma Dii Zīgōde ma mē:
 Gwa! Mále gbē gbāa dile Siōna,
 kpé gbè bēēede mide pò wa ē kpáledò ū.
 Wí a gbé pò lé aà náaike kūo.†

¹⁷ Yázede mé aō de kpépi yōba ū,
 mé maakea aō de a gīsusugwabo ū.
 Lougbe a ēē pò de á ulékii ūpi gbē,
 í a da á mikpakii.

¹⁸ A kō yāmaa ní gao a mide,
 á ledoukēa ní bedao a gboo.
 Tó músi lígua, àle pāála,
 a ōzōwáē.

¹⁹ Tó à mō, ali á séle táánōe,
 aō pāála lá gu lé dō fáane ní gwāasinao.

* 28:12 1Kln 14.21 † 28:16 Sou 118.22-23, Lom 9.33, 10.11, 1Pie 2.6

Gili a gẽ gbé pọ́ yápi zé d̄su.
²⁰ Wúlẹ̀bọ́ kẹ geseũ, a n̄ pooo,
 zwãa kẹ teeeũ, a kúrnlao.
²¹ Dii a fẹlẹ n̄ a z̄io,
 lá a kẹ Pelaziũ gbẹ̀s̄is̄i saewa,‡
 a bọ́ n̄ a dabudabu z̄io,
 lá a kẹ Gabaõ guzulẹuwa. §
²² Asu àọ de gbélaanikenaọ ũo,
 ké ba pọ́ wa d̄wá su nao yáí.
 Asa má mà Dii Lua Zigõde mè
 a ze n̄ á bùsu kaaleao píie.

²³ A swákpa ma yá ma,
 à laaidọ́ yá pọ́ mále oéwa.
²⁴ Z̄õe Ìb̄ kpase kẹ ḡōpiii yà?
 Ib̄ gubi àọ sapa zesai yà?
²⁵ Tó à t̄ōle dàai,
 ì dosiona ba,
 ì efo kẹelẹ,
 ì mase t̄s̄ d̄ōd̄ō,
 ì naa ba a bakii,
 ì gbé'a pé k̄ō léz̄i.
²⁶ Aà Lua ì d̄oaaè,
 ì aà da z̄ipi zéwa súsu.
²⁷ Ili dosiona gbé n̄ éngooo,
 ìli efo wé suumpa n̄ zugo gbáoo.
 I dosiona webọ́ n̄ gongbãanaoε,
 ì efo wé suumpa n̄ ọoε busebuse.
²⁸ I p̄wena l̄ε, ìli b̄ gbé ḡōpiio.
 Baa tó à táa'òwà n̄ zugo gbáo,
 ìli a tí b̄ō.
²⁹ Yápi b̄ō Dii Lua Zigõde kíie b̄,
 aà l̄edama ì b̄ō n̄ saε,
 aà òn̄o z̄õ.

29

Yá pọ́ a Yelusaleũdeọ́ le

¹ Waiyoo Alieli!
 Alieli wéle pọ́ Davidi z̄òleu!
 I dikpeke w̄é n̄ w̄eó, ále gé.
² N beeo má Alieli da taasiu.
 Wa búbuape, wa búbuape,
 Alieli i ḡõm̄εε sa'ok̄ii k̄ina ũ.
³ Má koe'ọpooi, mí eȳō liai,
 mí gbà les̄i dai.
⁴ Wa ọnaalewá,
 á yá'oa i ḡõ d̄ō t̄ōleu,
 á b̄ō i ḡõ wíwia bùsuu.
 A yá'oa aọ b̄ō t̄énau lán ḡengbãgbãnawa,

‡ 28:21 2Sam 5.20 § 28:21 Yoz 10.10-12

á kǎi aɔ dɔ̀ bùsutiu kpáikpái.

⁵ N beeo á ibeε dasipio gɔ̀ lán luutēwae,
gbé pásipio aao de lán ése úa pɔ́ íana lé gēò zéawae.

Yápi a ní le kpóokpoo kándoe.

⁶ Ma Dii Zigōde má mɔ́ íadamá
ní loupūnaao ní tɔ̀le lualuaao
ní kōfi zōo ní zàa'íanao
ní zàao ní tēlepio pɔ́kaalenao.

⁷ Bui dasi pɔ́ m̀ lélei Alieliwao gɔ̀ lán nana yáwa,
gbé pɔ́ m̀ a bíi gbooi aa koezōio gɔ̀ lán wépungu'ea yáwa.

⁸ Lá nɔ̀andena ì nana'o à e ále pɔ̀ble,
ō ì vu ní nɔ̀anao,
lá imidena ì nana'o à e ále imi,
ō ì vu yēesai kòlo gagaa,
màa aɔ de ní bui dasi pɔ́ lé mɔ́ Siona gbewa ní zìopio.

⁹ Aɔ gé ní yádiawáo,
àɔ gé ní yá tšawáo,
à tó á v̄lake àɔ gé!
A kua bùubuu aɔ gé,
i ke v̄eé mé lé á deo.
A talaatalaaboa aɔ gé,
i ke í gbãa yái no.

¹⁰ Asa Dii kpasa'ì zōo dàálae.
Anabio mé á wé ũ,
ō a tò wépio lé gu'e lo.
Gu'enaɔ mé á mi ũ,
ō à pɔ́kuaé.

¹¹ Anabikēyāe bee deé yá pɔ́ kú taala nanaau ũ píi. Tó á kpà kyokenawa aà a kyoke, a me á f̄o, asa a nanaae. ¹² Tó á kpà kyodōnsaiwa aà a kyoke, a me á kyó dōo.

¹³ Ma Dii ma m̀ bui bee ì s̄mazi
à ma kpela ní léoe, an s̄o kua.
Aaí ma sísi gbēnazina yādileawae.*

¹⁴ A yái má ea yābōnsaeɔ kené,
má ñnɔdeɔ ñnɔ midε,
má wεzēnaɔ wεzē suumpa.†

¹⁵ Waiyoo gbé pɔ́ aaí yá pɔ́ aale yáo ulemεε zàzã,
aaí ní yáo ke gusiau aaí me:
Déme lé wá ei?

Déme wá yá dōi?

¹⁶ Yāfuangbanaɔ!

Alε e oobona de lán gíwae.
Pɔ́ pɔ́ wa bò a o a bonae i a booa?
Oo a o a kùunaε a yāe dōoa?‡

¹⁷ A ḡò yɔ̀ ké Libã a ḡò bugbe ũ,
mé bugbe a ḡò likpe ũ.

* 29:13 Mat 15.8-9, Maa 7.6-7 † 29:14 1Kln 1.19 ‡ 29:16 Isa 45.9

18 Gɔɔ bee swādoɔ taalapi yāma,
vīaɔ bɔ gusia nīniiu aa gu'e.

19 Taasideɔ pɔ a ea ke na Diiwa,
wēnadeɔ pɔnake n̄ Isailiɔ Lua pɔ a kua adoao.

20 Gbé pásiɔ gēle,
gbélaanikenao mide.

Gbé pɔ an me wā n̄ vāioɔ kaale,

21 gbé pɔ aai yādo gbéwa,
aai baikpa yānadeε yákpalekēki,
aai yāda yāsaidela n̄ εεopiɔ.

22 Ayāmeto Dii pɔ Ablahaū bò yāε bee ò Yakɔbu buio musu:
Wí a Yakɔbu buio kū bo,
an geε a gɔ kpá n̄ wéi bo.

23 Tó an buio ma yākea n̄ guu è,
aao dɔ ké ma kua adoa. §
Aa ma dɔ Yakɔbu Lua pɔ a kua adoa ũ,
an me i kuke ma Isailiɔ Lua ae.

24 Gbé pɔ an n̄se liaao ònkū,
yákūtēkanao ledama ma.

30

Yá pɔ a bui swágbāadeɔ le

1 Ma Dii ma m̄e:
Waiyoo né swágbāadeɔ!
Aai yá pɔ ma lé kú a guuoɔ yá,
aai kɔ yāma n̄ gbéɔ,
ma Nisinali dɔaanéo,
aai duuna káfi duunaa.

2 Aai fele gé Egipi, aali lezaao,
aai na Falaɔzi n̄ m̄sina ũ,
aai mikpa Egipi uenai.

3 Kási naa Falaɔzi a widawá,
mikpaa Egipi uenai a á tó òkpa.

4 Baa ké á gbāadeɔ ku Zoá,
mé á zinaɔ kà Anesi,

5 wí a n̄ kú n̄pii bui àisaiپی yái,
aa donle ge káfi e weo,
sema wí n̄ tó íio.

6 Negeve n̄bɔɔ yá.
Wàle guwaiwai pɔ yā'ia n̄ taasio vī baa vī,
n̄ɔmusu saɔ n̄ n̄ɔmusu daɔ
n̄ s̄ɔgbalaɔ n̄ ml̄è pásinaɔ di weε.
Zaa'inaɔ n̄ àizeεɔ sésea,
yiongoɔ lé k̄ɔ é'ε n̄ n̄ pɔmaaɔ,
aale geò bui àisaiپیe.

7 Aale geò Egipi pɔ an donle gia
lán lé'iana gbawae.

A yáì tò mi oè, Ilenɔɔ zɔɔ pɔewonsai!

⁸ Dii m̀è mà gé yápi kéné láu ge pó pɛpɛnawa,
io dené gɔɔ pó lé mópi seela ũ gɔɔpii.

⁹ Buipíá lualɛwɛnaɔnɛ,
né sásãaɔnɛ,
aalio ye swásɛa Dii ikoyãizio.

¹⁰ Aaï o gu'enaɔnɛ
aasu gu'e aai a yá'oné bo,
aaï o ãnabioɔnɛ
aasu yázɛde mané bo.

Aaï mɛ: A yá nana owɛɛ,
à ãnabikɛyá'òwɛɛ kpaanla.

¹¹ A ké zépiwa, à pã yãmaaa,
à Isailio Lua pó a kua adoa gáwɛɛ zéu.

Ayãmɛto Isailio Lua pó a kua adoa yáɛ bee ò:

¹² Lá a gi yápi mai,
a gbéɔ bóɔ'imia náaikè,
mé a zɛ ní kɔnio,

¹³ Ayãmɛto duunapi aɔ déé
lán g̀ì lɛsɪ paaa kɔɔɔba pó a kwé kpóokpoo kándowa.

¹⁴ A wíwi kélekele
lán lo pó oobona gotòwàwa.
Wa a kaso e a guu
ké à ká tésibo ge idábo ũo.

¹⁵ Dii Isailio Lua pó a kua adoa yáɛ bee ò:
Zɔ́lɛa tɛɛɛ ní sɔ́daadoũo mé a á bo,
laaikpalea niɛniɛ mé á gbãa ũ,
ɔ́ i weio.

¹⁶ A m̀è: Beewa no!
Wá di sɔ́ kɛ wà bàalɛɛ!
A yá bee yáì á bàalɛi síana.
A m̀è: Wá di sɔ́ wãa kɛ!
A yá bee yáì á gbèsɛlɛnaɔ wãa.

¹⁷ Tó á gbɛɔn òaa sɔɔɔ ní gbé m̀endo wɛpà,
á tɪlɛɛ.
Tó gbɛɔn sɔɔɛ sa,
á lékɔwa píiɛ.

A gbé pó g̀òò io zɛ
lán lí pó péle gbɛ musuwa,
lán d̀alapoo pó kú sísi musuwa.

¹⁸ Kási Dii lé á dá à e maakéé,
i fɛɛ à á wɛnagwa,
asa Dii Lua ì yáke a zéwae.
Báaaden gbé pó s̀á Diizi ũ.

Dii a a gbéɔ suaba

¹⁹ A Siɔnadeɔ,
á gbé pó á kú Yelusaleũo,

á ɔ̀ɔ̀ɔ̀ bau ɔ̀ɔ̀.

Tó Dii á ɔ̀ɔ̀ɔ̀ mà, a gbēkēkē,

tó à á wii mà, a wewá.

²⁰ Baa tó Dii taasi dàé á blē ũ,

mé à á dá wētēau á imia ũ,

á yādanede aɔ ulēáé ɔ̀ɔ̀,

á wēsiaàlē.

²¹ Tó a pāalē ɔ̀plaa oi ge zēē oin nò,

á swálē yáwa á kpe à ma,

wàlē mē: Zén kē, àɔ bēu.

²² I gbasa á t́́a ṕ́ wà ánuusu lèwàɔ̀

ń a ṕ́ ṕ́ wà vua lèwàɔ̀ ò̀kpa,

í ɔ̀z̄i lán ɔ̀ɔ̀ɔ̀wa,

í o ṕ́p̄ɔ̀nē: A géí!

²³ A á gba lou ṕ́ ṕ́ álē t́́ bua yáí,

tɔ̀ɔ̀lē a blēkēé maamaa z̄it̄iũ.

Gɔ̀ɔ̀ bee á p̄ɔ̀tuɔ̀ɔ̀ sē ble dádákek̄i yáasau.

²⁴ Zu ń zàa'ina ṕ́ aalē bua z̄ikēɔ̀

sēla búuna ń t́́aa wisideo ble,

wa kálené ń péluo ge saa.

²⁵ Gb̄éɔ̀ dēdēa dasidasi gɔ̀ɔ̀,

tó ṕ́ les̄i ṕ́ wa b̀̀ kw̄̀,

swa ṕ́ a í lí z̄ēo aɔ ku

gb̄̀s̄is̄iɔ̀ ń s̄is̄i les̄iɔ̀ musu píi.

²⁶ Tó Dii a gb̄éɔ̀ gu'iaɔ̀ k̀̀k̀n̄é,

mé à ń gb̄agb̄á ń ía ṕ́ a kp̄án̄zio,

mɔ̀vua í aɔ gb̄aa lán íat̄ē gupuawa,

íat̄ē gupua a ḱ́f̄i lēē soplá lán gɔ̀ɔ̀ soplá gupuawa.

²⁷ Dii b̀̀ z̄àz̄á,

àlē ḿ́ luabesianau,

àlē p̄ɔ̀bɔ̀ a níu,

aà lébaa lé lua ń kp̄ēn̄eɔ̀,

aà léna dē té p̄kaalēna ũ.

²⁸ Aà lé'iana dē lán swa paa í

ṕ́ kà ń n̄̀e ís̄ɔ̀wa.

Alē buiɔ̀ bobo ń t̄ē̄m̄eɔ̀ à ń b̄áde,

àlē àas̄ina kánē à ń s̄ás̄á.

²⁹ Ap̄iɔ̀ s̄ɔ̀ aɔ les̄i,

lá álē dikp̄eke Diiē gw̄āas̄inawae,

á p̄ɔ̀ a kē na,

lá álē Dii gb̄̀s̄is̄ik̄ũ ń kulēp̄eao

álē gé Isailiɔ̀ gb̄esi k̄iwa.

³⁰ Dii a to gb̄éɔ̀ a ɔ̀ɔ̀ gawide ma,

a to aa a ɔ̀ ṕ́ looańla e.

Alē p̄ila ń p̄ok̄ũma z̄ɔ̀ɔ̀ ń t̄é̄p̄iɔ̀ p̄kaalēnao

ń lou kw̄eao ń zàa'ianaɔ̀ ń lougb̄eɔ̀.

³¹ Dii ɔ̀ɔ̀ a gili ḡē Asiliɔ̀gu,

a ń wíwi ń a gopanao.

32 A ní lé dodo ní go pò a òlénéó
 ní gáa só ní mọ̀ona só sánu.
 A zikáńńọ ọ̀zesai.
 33 A ò̀aa tekà à gègè an kía pò ù,
 tẹ̀pi kákíi ẹ̀ zà a yàasa mé yàa m̀wà.
 Iatẹ̀gbò tésẹa a bọ Dii léu a lé'iana ù, i kùwà.

31

Waiyoo gbé pò aa sòkpàlẹ Egipiọzi

1 Waiyoo gbé pò aai gé ònle wẹ̀lẹi Egipi,
 aai gbáa'e ní sòwà,
 aai ní zikasògo dasi náaike
 ní ní sòde pò lé víọ.

Aali wépe Isailiọ Lua pò a kua adoawao,
 aali Dii kíi wẹ̀lẹo.

2 Kási aapi sò a zíkà'ńńọ ví,
 ì yáyiamá, mé ìli lẹlileo.

A fẹlẹ gběvàiọwa
 ní gbé pò aai ò vāikenapiọlẹo.

3 Egipiọ́á Lua no, gběnazinaone!
 An sòá Lua Nisina no, pò audeone!

Tó Dii ọ̀ lòníla,
 an ònledeọ gẹ̀mbọlẹ,
 gbé pò aale òńlẹo lẹlẹ,
 aa midẹ sánu nípii.

4 Dii yáe bee òmẹe à mè:
 Tó òmumu lé hẹ̀kẹ a pòbleawa,

mé wà pòdánaọ káaaaàzi dasi,
 lá an wiidawà vía a aà kùo,
 mé an zọa a aà kádeọ,
 màa Dii Zigòde a pila zikai
 Siọna gbewa ní a sísiọnaọ.

5 Lá bá ọ̀ gí ní a néo,
 màa Dii a gí ní Yelusaleũo.

A giò, a aà suaba,
 a maaàla, a aà bọ.

6 Isailiọ, à ea ze ní Lua pò a bọ aà yáú pàsípàsio sa. ⁷ Asa gọọ bee á baade a gí táa pò a pí
 aziae ní ánusuo ní vuaozi.

8 Wa Asiliọ kwé ní fẹ̀ndao,
 i ke gběnazina no.
 Fẹ̀nda pò de gòe pò ùo mé a ní dede.

Aa wí ní bao fẹ̀ndapi lézì,
 wi zọzida ní èwaasọne.

9 Vía a ní kía kú à gòogọ̀bọ,
 iwāa a ká ní òbaanaọ pọa,
 aai ní òlápoo to daa we.

Dii mé yápi ò.
 Aà té ò Siọna,
 aà kína ku Yelusaleũ.

32

Kia maa kpala

- ¹ Gwa! Kíae a kpalable ní yázedeo,
 àà ìwaa kible a zéwa.
² An baade aò de ulékíi ù zàa'ianaε,
 aò de mikpakíi ù lou zá,
 aò de swa ide ù gbáau,
 aò de gbési zòò uede ù gugíiu.
³ Wεbiibiinao wé a ké sa,
 swákpanao yāma.
⁴ Nònwāadeo ònòkū aa yá dō,
 bebedeo yā'o sa káukau iwesasai.
⁵ Wa me sòùε beεεde bo,
 wa me kòñideε gbēmaa bo.
⁶ Asa sòù ì yāfaasai o,
 àà làasoo ìo ku yāváiwa.
 Ili zíkε Lua yáwao,
 ì Dii seela bèε kené.
 I nòandenaò to gii,
 ì imidenaò to isai.
⁷ Kòñide yákeao vāi,
 ì vāikpaafí ní taasideo
 à ní òòkpa ní mòafilio,
 i wēnadepio yá máléné.
⁸ Beεεde ì yázede yá,
 yá beεεde ò ì zεò.
⁹ A nòε namablenaò,
 à fεε swāðòmazi,
 á nòε pò á kú niεniεo,
 à ma yāma.
¹⁰ A nòε pò á kú niεniεo
 á gō ní bílio zii maa'i,
 asa vēεkòzōzōa aò kuo,
 ésekεkea a kéo.
¹¹ A nòε pò ále namableo,
 à lualua ní sòdeedeo.
 A nòε pò á kú niεniεo,
 à kpakpanaga.
 A á pòò wolowá píi,
 í zwánkasaò dò á pi.
¹² A ázia gbēgbē, í búbuape
 á bua maaò ní á vēε ne'inaò yái.
¹³ A óòb ma gbéò bùsu yái,
 asa læaa ní læsikaoo bòleu.
 A óòb á ua pònadeo
 ní á wéle naε beeo yái.
¹⁴ Kibe a gō da pā,
 wéle súude a gō bezia ù.

A sìsì gudṣakii aṵ da wáiwai gṵṵpii
 zàa'inaṵ pṵnakekii ũ,
 pṵṵ dádákekii ũ,
¹⁵ e Lua àṵ gé a Nisina pisiiwá bṵa za musu,
 gbáa i gbasa gṵ gutaaede ũ,
 gutaaede sṵ dào ũ.
¹⁶ Yázede a kible gbáapiu,
 maakεa aṵ ku gutaaedepiu.
¹⁷ Yázedepi a aafia iné,
 maakεa gbε aṵ de kua dṵdṵa ní sṵdaadoũ ũ gṵṵpii.
¹⁸ Ma gbéṵ aṵ ku ua aafiadeu,
 an bε aṵ nie,
 aa kámabou nama guu.
¹⁹ Baa tó lougbe likpe òṵkpà,
 mé wà wéle deelepà wa dàaí,
²⁰ áṵ de pṵnadeṵ ũ,
 áṵ pṵtṵtṵ swa píi saε,
 á zuṵ ní á zàa'inaṵ dèepookii e.

33

Yelusaleũ suabaa yá

¹ Waiyoo gbē'ṵṵkpana,
 n gbé pṵ wi n òṵkpa yāao!
 Waiyoo zībṵnkpeṵde,
 n gbé pṵ wi bṵ n kpe yāao!
 Tó n gbé òṵkpà ní làa,
 wa n òṵkpa sṵε.
 Tó n bṵ gbéṵ kpe ní làa,
 wa bṵ n kpe sṵε.
² Dii, wá wegwa, wále sṵanzi.
 Nyṵ dṵwále lá gu lé dṵ,
 ní wá suaba wá taasikεgṵṵ.
³ Tó n kolokèke, wí lékṵwae
 tó n fele, buiṵ ì fáaaε.
⁴ Wa léle ní pṵṵwa
 lá kwaṵ ì léle buapṵṵwawa,
 wa ní pṵṵ símá
 lá kwasutṵṵ ì kenéwa.
⁵ Dii sáa kuo, asa a ku musu,
 a to yázede ní maakεao li Siṵnaa.
⁶ Dii aṵ de ní zímpele ũ gṵṵ bee,
 aafia ní ṵnṵo ní dṵao aṵ die.
 Viakεa Diiε mé ì mó ní àizεpio.
⁷ Gwa! Gṵsa gbāaṵ wiidṵ gāaε,
 gbé pṵ wà ní zí awakpaipiṵ lé ṵṵṵ wēnannṵ.
⁸ Zεdaṵ lé sé bṵ,
 gbēε lé gu baa ví bṵ,
 ledouṵ ku bṵ, wàle saka seelaṵ,

wa k̄s̄ b̄ēēē d̄s̄ l̄o.

⁹ B̄usu l̄ē w̄ēnakē, à ḡò zeesai,
Libā ḡò ní w̄ío, à mùakù.
Sal̄na guzulē ḡò lán gbáawa,
Basana ní Kaamelio ḡò gii.

¹⁰ Ma Dii ma m̄ē má f̄ēē sa,
má a gbāa ɔl̄n̄é, mí t̄ōo.

¹¹ A n̄os̄i s̄ēpisa ũ,
a n̄ē'í s̄è giina ũ,
ma p̄ōo ma níu de té p̄o a kúwá ũe.

¹² Gb̄épīo t̄ékū aa ḡo t̄úfu ũ
lán k̄aēē z̄z̄ōa p̄o wà t̄es̄òwàwa.

¹³ A gb̄é p̄o á kú z̄àz̄ā,
à yá p̄o má k̄ē ma,
á gb̄é p̄o á kú k̄āīo,
à̄o ma ḡōsakē d̄s̄.

¹⁴ Gili ḡè Sīna duunk̄enāōgu,
luayādansaipīo l̄ē kpakpanaga.
Wá démē a f̄s̄ à̄o kú ní té p̄okaalenāoi?
Wá démē a f̄s̄ à̄o kú ní té gasaipioi?

¹⁵ Gb̄é p̄o ì yākē a z̄éwa,
mé ì yāmaa o,
a za gb̄ēble'aigu,
mé ì ɔ̄ōlē gbagusāē yáú,
ìli swá̄ē gb̄ēdeyāio,
mé ìlīo ye à wesi v̄āilēo.

¹⁶ Ōmē āo ku aafia musu,
aà ul̄ek̄īi āo gbāa gb̄ès̄ōo.
Ali p̄ōblea e we,
mé í a k̄és̄āwà̄o.

¹⁷ Nȳō wesi k̄ía k̄efenkēē,
nȳō b̄usu e k̄āaa yàasa.

¹⁸ Nȳō l̄aasookē gili p̄o k̄ē yāawa n s̄ō guu, ní mē:
Naok̄ena ku m̄áē la?
Ōsina ku m̄áē la?
Gb̄é p̄o ì d̄s̄ nao ku m̄áē la?

¹⁹ Nȳō gb̄é p̄o aaī yā'o ní ɔ̄opīo e l̄o,
nȳō gb̄é p̄o nili ní buiyā maopīo yā'o ma l̄o,
bui z̄ilo p̄o ní ní yá gbad̄opīo.

²⁰ Sīna p̄o w̄ī dik̄pek̄eu gwa,
wesi Yelusalēūlē,
a ku aafia zw̄āak̄pē p̄o wa s̄òo ũ.
Wa a lip̄ēēo w̄úlē bauo,
mé a bae a k̄ēo.

²¹ Wek̄īi Dii a a z̄ō̄k̄ē ɔ̄l̄w̄ē̄ē,
gu p̄o swadāo ní swa'onāo diu.
Gó'ilen̄āo t̄áa'o ípiāo,

baa a zɔɔ a bua swapiɔwao.

²² Asa Dii mé wá Dɔaana ũ,
Dii mé wá Gbãade ũ,
Dii mé wá Kíá ũ,
ɔme a wá suaba.

²³ N zwãakpe baɔ pòlo dègedege,
n kɔkúliɔ pélea gbãa lo,
a zwãa dɔao.

Bee gbɛa ɔ wa zɪ ài zɔɔ biilekɔe,
baa ɛɔ pɔ sɛle maamaa.

²⁴ Gbé pɔ kú wee a me ále gyãkeo,
wɛlepideɔ duuna kɛmá.

34

Yákpalekea ní dúniao Eɔɔ

¹ Bui ní buio à sɔ kái à yãma,
bùsu píi gbéɔ à swákpa,
dúnia ní gbé pɔ kú a guuɔ à yãma,
tɔle ní pɔ pɔ bɔlewàɔ píi.

² Asa Dii pɔ pà bui píizi,
à fɛ́ ní ní zígɔɔ.

A ní dede, i ní míɔnzɔ.

³ Wa gbé pɔ wà ní dedeɔ kɔle,
gbèsiɔ ní au mi, an gɛɔ gíɔ.

⁴ Saanaɔ yɔ musu píi,
luabe a koo lán pɛwa,
musupɔɔ wolo lán vɛɛlaɔwa,
aa kwe lán kaadɛnlaɔwa.

⁵ Dii fɛ́nda gà ní auo musu.

Gwa! Ale su Eɔɔwa yákpalekei,*
àle mó pilai gbé pɔ àle ní míɔnzɔpiɔwa.

⁶ Dii fɛ́nda tà ní ble ní são auo,
sãsa gòle nísi iwà,
asa Dii sa'oa ví Bɔzela,
aà pɔ kòlokpakpaa dasi Eɔɔ.

⁷ An zùséleɔ ní ní zuswanaɔ kwéɪnɔ sãnu
ní ní gbãadeɔ píi,
an bùsu i ga ní auo,
nísi i i ní tɔlewa.

⁸ Asa Dii tɔsimagɔɔe,
aà ìadama wèe yásia ní Siɔnao yái.

⁹ Eɔɔ swaɔ li kɔtaa ũ,
a bùsuti a li ìatɛgbɔ ũ,
an bùsu i gɔ lán kɔtaa téwa.

¹⁰ Aɔ gaa vío fáane ní gwãasinao,
a súele aɔ dɔ gɔɔpiie.†

Wɛ ní wɛo aɔ da wáiwaiɛ,
gbɛe a a baa ví lo.

¹¹ Gáuo ní kpɔbɔ'ilenaɔ ke ní kúkíi ũ,

* **34:5** Isa 63.1, Mal 1.4 † **34:10** Zia 14.11, 19.3

koohũhũnao ní gbagbaao sakpada we.
Dii a guyɔbo poowà, i gɔ da pã,
a gwa ní g̃susugwabao, i gɔ gii.

¹² Kíá buiɔ ku wà ní kpá kpalau bo,
an dɔaanao g̃ɛɛ míɔ.

¹³ Kàɛɛɔ ní ɛaaɔ kúɛ ní kpé gbãaɔwa,
ɛsikao ní gàgaaɔ a da ní zegikiɔla.
Aɔ de gb̃gbonaɔ tòò ũ, kooɔ be ũ.

¹⁴ Awalɛwanao ní maiɔ kpaaũ we,
tãaɔ fɔkpakpakɔwa,
babayɔɛɔ zɔ̀ɛkii eu, aao káɛu.

¹⁵ Bãso a sakpe da we à gbedau,
a nepipi, i ní kãaa a zɛ.
Yãamusuɔ kɔ nɔnɔaau,
sa ɔ te a nai.

¹⁶ A wɛɛɛ Dii taala guu,
à a kyoke,
an kee a késão,
a dae a kua a sawao,
asa aà lé mé ò,
aà Nisina mé a ní kãaa.

¹⁷ Ɔme ní baa kpámá,
à ɔdò ní baadeɛ a kúkiɔwa.
A gɔ ní pɔ ũ gɔɔpii,
aao ka a guu w̃ ní w̃o.

35

Gb̃é pɔ Lua ní suabàɔ kua zia

¹ Gbáa ní gugii a pɔnake,
guwaiwai a yáalo,
kpaa a boɛu.

² A vuke ní pɔna zɔɔo, a gulake.
Libã gawi a g̃ɛ̀,
Kaameli ní Salɔnao maa a pisiwà,
wi Dii wá Lua gawi ní a zɔ̀keo e.

³ A á g̃ãsí pɔ g̃ò dɔázio zu,
à á gbá pɔ g̃ò tèeeɔ sé.*

⁴ A o gb̃é pɔ an ká g̃aɔne:
A s̃dile, ásu to vía á kũo.
A gwa! A Lua lé mó tɔsiiié,
àɛ mó fiaboiné, i á suaba.

⁵ Víao wé a ké,
swãdoɔ swá a w̃ɛ,

⁶ ɛɛɔ víví lán banawa,
lénanaalɛadeɔ gulake,†
asa gbáa a pũna ní ío,
gugii a li swa ũ.

⁷ Tɔ̀ɛ wãa a li íkalekii ũ,
gugii a g̃o nibɔna ũ.

* 35:3 ɛbe 12.12 † 35:6 Mat 11.5

Gbēgbonao kálékíi a vó n wáao n swam̄eo b̄ole.

⁸ Wa zeda bo we,
wa me zépié zé p̄o a kua adoa.

Gbàlenao seo,
soũ a bebe kpa a ãao,
zépi ao de a senao p̄o ũe n̄t̄ēe.

⁹ N̄omusu ao ku weo, wàie a s̄io,
wa wesi wàile weo.
Gbé p̄o Lua n̄ suab̄o mé aao be we,

¹⁰ gbé p̄o Dii n̄ b̄opio ea su,
aa gē S̄iona n̄ kúkuakeao,
p̄ona láasai kú n̄ musu,
p̄ona n̄ yaalo gēn̄zi,
p̄osia n̄ wēnao gēz̄ea.

36

Asilio kía viadadaa Yelusaleũdezi (2Kia 18.13-27, 2Lad 32.1-19)

¹ Kí Ezekia kpalablea wē gēo m̄endosaide guu Asilio kí Senakelibu m̄ò l̄ele Yuda w̄ele b̄iideowa, a s̄i pii. ² Ǿ a a z̄iḡo gbēz̄o z̄i, à b̄ò Lakisi à gè Yelusaleũ kí Ezekia lè n̄ z̄iḡo dasidasi. A zè íkalekíi p̄o kú musu sae, p̄opinao bua z̄eu. ³ Kibe ziia Ilikia né Eliakiũ n̄ aà lakēna Sebenao n̄ aà kp̄awakena Asafa né Yoao b̄ò gè aà k̄i. ⁴ Ǿ gbēz̄opi òné: A ge o Ezekiae, Asilio kía z̄o mé lé aà la, b̄ò àle a náaike m̄ai? ⁵ A m̄é á z̄igbaselea d̄o mé á gb̄aa. Yāp̄a giie. Dé àle a náaike, ò àle bo aà yá kpei? ⁶ Egipio kía p̄o àle a náaike gwa. A de lán feelipan w̄iwiawae. Gbé p̄o gb̄aa'ewà, ì aà z̄o a oue.* ⁷ Tó á òm̄ee Dii á Lua náai ále ke, aà gulef̄io n̄ aà gbagbak̄io Ezekia gb̄oò lò? A ò Yelusaleũdezi n̄ Yudaone pii aa m̄o kúle gbagbak̄i ae Yelusaleũ la. ⁸ Aà ledoūke n̄ ma dii Asilio kiao, mí aà gba s̄ó m̄en òaa kwi, tó a gbé v̄i aa diè kpe. ⁹ Lá àle Egipi zikas̄go n̄ s̄odezi náaike, kpelewa a f̄o zez̄o baa ma dii z̄iḡo ḡali p̄o k̄es̄n̄zi doei? ¹⁰ Ale e ma dii m̄ò l̄elei gue beewa à a dúuz̄o Dii lé sai yà? Dii mé òè aà l̄ele b̄usuē beewa, i a dúuz̄o.

¹¹ Ǿ Eliakiũ n̄ Sebenao n̄ Yoao ò z̄iḡo gbēz̄opiē: Yā'o w̄apio n z̄òblenaone n̄ Sili yáo, asa wi mae. Nsu yā'ow̄e n̄ Ebelu yáo, ké gbé p̄o kú b̄iwao mao. ¹² Gbēz̄opi wemá à m̄è: Ma dii i ma z̄i mà yápi òé n̄ á diio át̄eēo, n̄ gbé p̄o z̄o lea b̄iwaone l̄o, asa aa n̄zia b̄iikpe p̄o aa kè ble, aa n̄zia osoo mi lááwae. ¹³ Ǿ gbēz̄opi f̄ele p̄una n̄ Ebelu yáo à m̄è: A Asilio kía z̄o yāma! ¹⁴ Kipi m̄è ásu to Ezekia á s̄ás̄o, asa a f̄o á bo a z̄io. ¹⁵ Ezekia m̄è Dii a á bo, a á w̄éle bee kpa Asilio kíawao. Asu Ezekia pi yāma à Dii náaike yápi musuo. ¹⁶ Asu Ezekia yāmao. Asilio kía m̄è à ledoūkeano, à mikpawa, á baade i az̄ia v̄eēe n̄ az̄ia kaad̄em̄beo ble, i az̄ia bia'i mi, ¹⁷ e àò m̄ó á sélei à táano b̄usu p̄ale p̄o de lá á pówau. Pówena n̄ v̄eēe nao p̄alawà, p̄eē n̄ v̄eēbuo diue. ¹⁸ Ezekia m̄è Dii a á bo. Asu weio, ásu to à á s̄ás̄o. Buip̄aleo táae è ḡi Asilio kiae aà n̄ b̄usu s̄im̄ae? ¹⁹ Amata n̄ Aapadaeo táao gè m̄ae? Sefavaiũ táao gè má ni? Samali táao è ḡiē n̄ n̄ w̄éloe? ²⁰ B̄usu beeo pii, an kpele táa mé f̄o ḡiē n̄ a b̄usoi?

²¹ Gb̄é n̄ile k̄ilikili, aai yāwewào, asa an kía òné aasu yáz̄asiwào. ²² Ǿ kibe ziia Ilikia né Eliakiũ n̄ aà lakēna Sebenao n̄ Asafa né Yoa aà kp̄awakena òa s̄u Ezekia piwa n̄ n̄ p̄okaso k̄ék̄ea, aa z̄iḡo gbēz̄o yá dau aa siuē.

* 36:6 Eze 29.6

37

Ezekia wabikεa Diiwa
(2Kia 19.1-19)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè à zwànkasa kàkaala, ̄ à gè Dii ua. ² A a be ziia Eliakiũ ní a lakēna Sēbenao ní sa'onkia ̄ zì ānabi Isaia, Am̄zu néwa, zwànkasa ̄ kákaañla. ³ Aa òè: Ezekia mē yá gĩ gbāε, wá wá dá taasiu, wá wá lele, wá widàdawá. Wa gō lán n̄ε pó a né kà b̄a mé yēεε ku a f̄iowa. ⁴ Asilio kía a zīḡō gbēz̄ō zì, à mò Lua bēε lánikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá d̄ō. Wabikεwá wá gbé kōna pó wa gōnε.

⁵ Ké kí Ezekia zīnapi ̄ gè Isaia lè mà, ⁶ a òné: A ge o á diie, Dii mē asu to vīa a kũ Asilio kía īwa ̄ d̄εaan̄ yá pó a m̄api yáio. ⁷ A ma! Tó Asilio kía bae mà, Dii a to làasoo gēāgu, i ta a b̄usu. Dii i to wá aà d̄ε ní f̄ēndao we.

⁸ Ké zīḡō gbēz̄ō mà Asilio kía f̄ε Lakisi, à èa tà à aà lè, àε zika ní Libenade. ⁹ Asilio kía mà Etiopio kí Tilaka lé m̄ zikaian̄, ̄ à èa zīna ̄ gbāε Ezekiawa à mē: ¹⁰ A o Yuda ̄ kí Ezekiaε, dii pó àε a náaike à gbàsa mē á Yelusaleũ nameε ma ̄z̄io, asu to aà a sásão. ¹¹ I ma lá Asili kía ̄ kè b̄usu n̄ε à ní ké kélekele píio lé? A mé a b̄ adoa? ¹² Bui pó ma dezio kàale, Gozā ní Halanao ní Lezezio ní Edeni pó kú Telasaa, an t̄aa ní b̄é? ¹³ Amata kía kú mái? Aapadaε kía kú máε? Sefavaiũ ge Ena ge Iva kía ̄ ku mái?

¹⁴ Zīnapio lá kpà Ezekiawa. Ké à a kyokè, à gè Dii kpéu, a p̄o aà aε, ¹⁵ à wabikèwá à mē: ¹⁶ Dii Zīḡōde Isailio Lua pó kú malaika ḡāsiade ̄ zānguo,* m̄mε ní Lua ū b̄usu pó kú d̄unia guu píie. Mmε n musu kè ní t̄oleo. ¹⁷ Swákpa n̄ yāma, Dii. Wéε n̄ gugwa, Dii. D̄εa ní Lua b̄éεo lékpāsā pó Senakelibu kè ma fá! ¹⁸ Sianaε Dii, Asili kía ̄ buipio kàale píi, an b̄usu ḡò bezia ū. ¹⁹ Aa ní diio k̄ateu aa ní kpasa, asa aa d̄ε Lua ūo, pó pó gbēnazina kè ní lío ní gb̄eone. ²⁰ Dii wá Lua, wá b̄ aà ̄z̄i, bui pó kú d̄unia guu píi io d̄ō ké n Dii, m̄mε ní Lua ū ndo.

Senakelibu gaa
(2Kia 19.20-37)

²¹ ̄ Am̄zu né Isaia lékpāsākè Ezekiaε à mē: Dii Isailio Lua mē a wabi pó ní kè Asilio kí Senakelibu yá musu mà, ²² à àsiε bee ò aà musu:

Siona w̄éle lé sakangu,
àε n lánike n kpe.
Gbēe i zible Yelusaleũpiwa yāao,
̄ àε a mi dada a ḡau.

²³ Dé n d̄εwá ní s̄ōs̄i?
Dé n k̄aàè n n mi dàè íai?
Isailio Lua pó a kua adoa ní k̄εε.

²⁴ N dà n īwaone aa Dii s̄ōs̄,
n mē n d̄ede s̄is̄io musu ní n zikas̄go dasio
e Libā b̄usu gb̄es̄is̄i misonau.

N sede lí gb̄aa ̄ z̄z̄,
n p̄eli z̄ōō kwè,
n ka a léwa musu e a likpe sisiu.

²⁵ N l̄o ȳ buipale ̄ b̄usu,
n a imi,
n k̄εε Egipi swa ̄ í bà.

²⁶ Ké ma Dii má d̄ile màa za zi,
ni mao lé?
Ma z̄ε ò à ḡēḡē, ̄ má tò à kè.

Má tò n ní w̄éle bíide ̄ kwè w̄iliũ,

* 37:16 B̄a 25.22

aa gò daaia.

²⁷ Wélepideo gbāa kēsā,

aa gò suuu, wí n kú.

Aa de lán sēsaowa,

lán sēla bɔɔwa,

lán sē pò bèle kpéwa à gàga gòowa.

²⁸ Má n kúkli dō,

má n gea n n suao dō,

má n pɔpaamazi dō.

²⁹ N pɔ pàmazi,

n kàamai pò n ví yá gè ma swáú.

Má bakanε n níu,

má àasina kanε n léuε,

má tó n εa tá n zé pò n mɔdo.

³⁰ Ezekia, yáε beeo denε seela ũ.

A pɔzā ble ble wēa,

zii lo í ble we.

Zii kee sa à pótō í pɔkεkε,

à vēeli pépe í a be ble.

³¹ Yuda kōna pò bòo zina a εa péle tíu,

an né io kpa musu.

³² Asa gbé kōnao bo Yelusaleū,

Siona gbèsisidepio gō.

Ma Dii Zigōde ma áia mé a bee ke.

³³ Ayāmeto ma yáε bee ò Asilio kía musu:

A gē wéleε beeuo,

a kazuuo,

a a sèngbao dɔèo,

a koezōi à gbà lesi daio.

³⁴ A εa tá n zé pò à m̀ooε,

a gē wélepíuo.

Ma Dii mámε má ò.

³⁵ Má gí n wélepíuo,

má a suaba mazia yái

ní ma zòblena Davidi yáio.

³⁶ Ǿ Dii Malaika b̀ gè Asilio b̀ou, à gbéε dède òaasɔɔo leε òaa do gēosai (185.000). Ké aa

fèle kɔɔ, aa geo e kálea gupíiu. ³⁷ Ǿ Asilio kí Senakelibu fèle a b̀opíu, à èa tà Niniva, a ku

we. ³⁸ Goo pò a kúlea a tía Nisoki kpéu, àa néo Adameleki ní Salezeεo aà dè ní fēndao, ò aa

bàasi tà Alalata b̀usu. Ǿ aà né Esaadō z̀le aà gbeu.

38

Ezekia gyāka

(2Kia 20.1-11, 2Lad 32.24-26)

¹ Bee gbea Ezekia gyākè à kà gaa, ò ānabi Isaia Amɔzu né gè aà lè, a òè: Dii mè ledile n

gbéεne, asa níle mó gaie, níyō fèle lo. ² Ǿ Ezekia aedò gíwa, à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá

na! Lá má n yá kúa ní náaio, mé ma yá pò ní yei kè ní ǹsemendoo, to à dɔngu. Ǿ à wēna

ólò. ⁴ Ǿ Dii yá'ò Isaiæ à mè: ⁵ Ge n o Ezekiaε, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà

wabikεa mà ma aà wé'i è, ma aà gɔɔ kãfiè wè gëo. ⁶ Má aà si Asilio kíawa ní wéleε beeo, má gí ní wélepioε.

²¹ Isaia mèt wà kaadɔεmbe lo wà dɔɔ aà sánεwa, i gbágbã. ²² ɔ Ezekia mèt: Bómε aɔ de ma εa gea Dii kpéu seela ũi? Isaia wèwà à mèt:* ⁷ Seela pò Dii a kenε lé pò á gbènε yá musun ke: ⁸ Uena pò íatē lé suò Aaza gbápepekíio gwa. A to uena pò lé pilawà εa dedεwà mèn kwi. ɔ íatē εa dède gbápekii mèn kwi pò à pilawà yáawa.

⁹ Le pò Yudaɔ kí Ezekia dà a gbágbãa ní a gyão gbean ke:

¹⁰ Ma mèt, gɔɔ pò ma ka kámaboa

ɔ ma kãikù ní εleoa?

Lua a ma wè kɪnina pò gòmεε sia yà?

¹¹ ɔ ma mèt má Dii e dúniau lo,

má wesi gbēnazinale lo,

má kú ní gbé pò kú tɔleɔ lo.

¹² Lua lé ma bo sɔu,

àle sɔpi sia,

lá dádãkena ì a kpé wolowa.

Alε ma wēni bāmba,

lá zwãatāna ì póle bo àsauwa.

Fāane ní gwāasinao àle ma midεε.

¹³ Ma a nòse suumpà e gu gè dòò,

ní beeo à ma wá wì

lán nòɔmusu wáwiawa.

Fāane ní gwāasinao àle ma midεε.

¹⁴ Ma wiitēna lè lán luakibānawa,

ma ɔlò lán felentuukεnawa.

Ma wé dɔnzi musu e ma wé wò,

mále taasike, Dii, zεmanɔ.

¹⁵ Má o kpelewaε?

Bó yá má fɔ oè, ké ɔmε m̀òò nɔɔ!

Máɔ be busεbuse e ma wēni léue

ma pɔsia yái.

¹⁶ Dii, ni to wàɔ ku,

ma nisina aɔ aafia n yái,

nyɔ ma gbágbã, míɔ ku.

¹⁷ Ma káfia yái pɔsia bee ma lei,

ní tò ma gɔsɔkù n yeamazi yái,

n ma duuna zù n kpe píi.

¹⁸ Asa wili n sáaukpa miauo,

geɔ lí n táasileo,

gbé pò sí εuo lí wεdɔ n náaiio.

¹⁹ Gbé béεo mé ì n sáaukpa,

lá malé ke gbãεwa,

maεɔ ì n náai galike ní néɔne.

²⁰ Dii a ma suaba,

wí ɔke Dii táasileɔwa

aà kpéu e wá wēni léu.

* **38:22** Dòò 21-22 maa laki, lá a ku 2Kia 20.7-8 guuwa.

39

Babeli b̄usu z̄inao
(2Kia 20.12-19)

¹ Goo bee Baladã né Melodaki Baladã, Babeli kía lá kpàsã Ezekiae ní gbaɔ, ké à aà gyãke gbágbãa bao mà yáí. ² Ezekia gbãakpà z̄inapiɔzi, à gèr̄nɔ a làasiu, à a ánusuo ní vuaɔ ní pó ḡinanaɔ ní n̄isi maaɔ òlɔné. A gèr̄nɔ a z̄ikabɔkalekp̄eu lɔ, à a àizeeɔ òlɔné míɔm̄iɔ. Pɔe ku aà be ge aà b̄usuu ke à ḡi ɔlɔinéo. ³ Ǿ ānabi Isaia gè aà lè à aà là à m̄è: Kpelewa gb̄épiɔ ònei? Za má aa b̄ou aa m̄ò n k̄ii? Ezekia wèwà à m̄è: An b̄ok̄ii z̄à, Babeli aa b̄ou. ⁴ Ǿ Isaia aà là à m̄è: Bó aa è n bei? A wèwà à m̄è: Aa ma beɔ p̄ii èe. Ma àizee ku ké ma gi òlɔinéo. ⁵ Ǿ Isaia òè: Yá pó Dii Z̄iḡɔde ò ma. ⁶ Goo lé m̄ó ké wa n beɔ p̄ii ní àizee pó n deziɔ t̄one ní k̄ua e gbã s̄éle taɔ Babeli. Dii m̄è a kee a ḡɔ. ⁷ Wa né pó r̄yɔ ní ieɔ s̄éle tárn̄ɔ, aai ḡɔ Babeli kibe z̄ikenao ũ.* ⁸ Ezekia òè: Dii yá pó ní òm̄e maa. Asa a ðile áɔ aafia niε guu e a w̄eni léue.

40

Lua gb̄éɔ n̄ɔseniniane

¹ A Lua m̄è:

A ma gb̄éɔ n̄ɔse n̄ininé,
à ní n̄ɔse n̄ininé.

² A yá nana o Yelusaleũdeɔne,
à oné an z̄ɔz̄i làa,
an tàae w̄i ní musu k̄ò,
aa ní duuna fiab̄ò Diiε leε pla.

³ Kp̄awak̄ena lɔɔ ma dɔ, àle me:
A zek̄ek̄e Diiε gb̄áau,
à z̄eda poo wá Luaε s̄eu.*

⁴ Guzule p̄ii a tata,
gb̄è les̄iɔ ní s̄is̄iɔ daaí p̄ii,
gutoũtoũɔ k̄paaí,
gus̄is̄ideɔ ḡɔ gusalalaɔ ũ.

⁵ Dii gawi a bɔ,
gb̄épii a wesie s̄anus̄anu.†
Dii lé mé ò.

⁶ Ma lɔɔ mà dɔ à m̄è: Kp̄awake!
Ma m̄è: Mà kp̄awake mà o kpelewai?
A m̄è: Gb̄ēnaz̄ina p̄ii de lán s̄ēwae,
an kef̄enke de lán s̄ēvuwae.

⁷ S̄ē í gaga, a vú í kwé,
ké Dii í íanap̄ewà yáí.
Gb̄ēnaz̄inaɔ de lán s̄ēwa s̄ianaε.

⁸ S̄ē í gaga, a vú í kwé,
wá Lua s̄ɔ, aà yá ìɔ ku ḡɔɔpiiε.‡

⁹ Siɔna baonakpana,
d̄ede gb̄ès̄is̄i les̄iwa, led̄a ía.
Yelusaleũ baonakpana,
yá'o gb̄áugb̄au v̄iasai,

* 39:7 2Kia 24.15 * 40:3 Mat 3.3, Maa 1.3, Z̄aa 1.23 † 40:5 Luk 3.4-6 ‡ 40:8 1Piε 1.24-25

o Yuda wéíedeone: A Lua ké!
 10 A gwa! Dii Lua lé mó ní ikoo,
 àlé mó kiblei ní gâsa gbãao.
 A gwa! A a asea kûa,§
 a a zî ài kpán'aeké.

11 I a póc dā lán sādānawa,*
 ì a sãneɔ solɔ a ou,
 ì ní kpá a kùe,
 ì a neadeɔ tálakpa.

Dii dea pópíia

12 Déme ísia í yò a ɔ guui?
 Déme luabe yò ní ɔtãoi?
 Déme dúnia búsuti kà zaau píii?
 Déme gbèsisíɔ dī kiloowai?
 Déme sísíɔ gbia yòì?

13 Déme Dii làasoo dōi?
 Déme yādàè à ledawai?†
 14 Dé Dii yákpàlé aà gēzī aà ledawai?
 Déme aà dà zé súsuwai?
 Déme dōa kãfièi?
 Déme ònɔ dàèi?

15 Bui píi deè lán itona póc tō soo guuwaε,
 lán luutē póc kpá kiloowawa,
 ísia gūgūnaɔ gbia deè lán gbétiwaε.

16 Libā likpe i ka Dii gbagbayaa ũo,
 a nòbɔɔ i ka wà sa'oowào.

17 Bui píi deè yáfúnnoε,
 àlé ní gwa fooonnɔε,
 aa deè pɔe ũo.

18 Dé á Lua leεūòì?

Bó á me a muaaòì?

19 Táa sɔ, ɔzíkɛna mé ì pí,
 ɔ sia ì vua í léwà,

ì ánuusu yàbaa ké daè.‡

20 Gbé póc a ɔ lé a kpe leo

ì lí póc lí vlão sé,

ɔ ì lí'án gōide wεele

aà táa pélee, ké asu léleo.

21 A dōo lé? I mao lé?

Wi oé za asínizílo lé?

I dúniakalegɔɔ yāmao lé?

22 A zōlea bálumaa dúnia musu,

a gbéɔ deè lán kwaɔwaε.

I musu poo lán zwáakpewa a be ũ.

23 I to kpalablenɔ gō fooonnɔ,

§ 40:10 Zia 22.12 * 40:11 Eze 34.15, Zaa 10.11 † 40:13 Lom 11.34, 1Kln 2.16 ‡ 40:19 Zin 17.29

Ma Dii, máme má Dɔaana ní Gɔzãnao ũ.

⁵ Isiabaadeɔ è, vía ní kú, aale sɔi,
tɔleedeɔ lé mó ní lualuao.

⁶ Aale dɔkɔle,
baade lé o a gbéè àà ze gbãa.

⁷ An sia ì m̀okasana gba sɔ,
gbé pó lé mɔ gaε ní masanao

Ì o gbé pó lé mɔle éewaε:

N táa pεεpεεapi kè maa,

ɔ aai pá ní kusao gíũgiũ,

ké asu léleɔ yáí.

⁸ Apio sɔ Isaili ma z̀blenaɔ,

á Yakɔbu bui pó ma á séɔ,

ápio ma gbēna Ablahaũ buio,*

⁹ ma á naaa za tɔle léwa,

ma á sisi za dúnia gola síiɔwa,

má òé ma z̀blenaɔn á ũ,

ma á sé mé mi á vūaaɔ.

¹⁰ Asu to vía á kũo, asa má kúánɔ,

ásu bílikεo, asa á Luan ma ũ.

Má á gba gbãa, ao, má dɔále,

ao, má á kú ní ma ɔplaa z̀blenaɔ.

¹¹ Wí a gbé pó f̀éziɔ kú,

á ibεepio gεε a gɔ kpá ní wéi,

aa gɔ pɔe ũo, aa midε.

¹² A á ẁlepio wεεle kuamá,

gbé pó z̀ikáánɔpio gɔ fooonnɔ.

¹³ Asa mámemaa Dii á Lua,

ma á kú á ɔplaawa má òé,

ásu to vía á kũo, má dɔále.

¹⁴ A Yakɔbu bui k̀òt̃ɔ,

ásu to vía á kũo,

á Isaili pó gbēè lé á gwaoɔ,

má dɔále.

Ma Dii Isailio Lua pó ma kua adoa,

mapi á Bona máme má ò.

¹⁵ Gwa! Má á ke gbáalakeɔ dafu swaa s̀nede ũ,

á gb̀esisio gbáala ke à ní tibo,

á sísiɔ d̃ɔnzɔ à ní ke búlebule.

¹⁶ A ní fá, íana i ní séle,

z̀aa íana i ní f̀ákɔwa.

A Isailio, á pɔ a ke Diiwa na,

á íanadã ní á Lua pó a kua adoao.

¹⁷ A taasideɔ ní á ẁenadeɔ

aa kpáleke íi aa kuawa,

an kòlo a gaga ní imio.

* 41:8 Zaa 2.23

Ma Dii má wemá,
ma Isailiᵛ Lua má pākpańzio.

¹⁸ Má nibᵛnaᵛ bᵛ sᵛsᵛ wáiwaiᵛ musu,
má tó swa'ᵛ bàalε guzulεᵛ guu,
má gbáa lilε dāna ũ,
tᵛᵛε giᵛ i gᵛ gu ide ũ.

¹⁹ Má sεdε liᵛ ba gbáau
ń lεpusialiᵛ ń gbéliᵛ ń kuliᵛ,
má pēliᵛ pε gugiiu
ń kpēliᵛ ń sēliᵛ,

²⁰ ké gbépii e, aai a wàaipa,
aai làasookεwà aa dᵛ
ké ma ᵛ mé kè,
ma Isailiᵛ Lua pᵛ ma kua adoa,
mámε ma mᵛᵛ.

Dii táaᵛ gbāasaikε kaané ń ᵛzi

²¹ Ma Dii ma mè,
à su ń á yáo!
Ma Yakᵛbu buiᵛ Kía ma mè,
à á pᵛ o wà ma!

²² A mó ń á táaᵛ,
aa yá pᵛ a mᵛ o.
Aa yá pᵛ kè za ziᵛ o,
wà làasookεwà, wíᵛ a midεa dᵛ.
Aa yá pᵛ a mᵛ zia o wà ma,

²³ aa yá pᵛ a kε gbεzā o,
wí ń dᵛ diiᵛ ũ sᵛana!
Aa yāe kε, a maa ge a vāi,
ké vīa e wá kú, wí kᵛ gwagwa.

²⁴ Gwa! Pᵛ giaᵛn ń ũ,
pā sàᵛ ń yākeᵛwa.
Má ye gbé pᵛ zèrᵛnᵛ giyāio.

²⁵ Ma gugbāntoo gbēe vù iu, àlε mó,
ma aà sᵛsi za íatē bilεawa.
I ᵛzᵛ gbāadeᵛwa lán bèlεᵛᵛawa,
lán oobona gitotoawa.

²⁶ Déme yápi ò za asᵛnizi wà e wàᵛ dᵛi?
Déme ò za káau ké wà e o sᵛanasi?
A gbēe i a yā'oo, wi yāe mawáo,
á gbēe i dᵛaa kàné ń swáwao.

²⁷ Ma dᵛaa ò Siᵛnadeᵛne,
ma baonakpana zᵛ Yelusaleᵛdeᵛwa
ma mè: A gwa, aalε mó!

²⁸ Ma wεpà táapiᵛla,
mi ń kee e a fᵛ lεdaao.
Ké ma yāgbèamá,
an kee i yázāsiao.

²⁹ Gwa! Ampii pᵛ giaᵛne,

pã sã̀o ní yã̀kεawa.
Pó pó wa pípióá ían giionε.

42

Dii zòblena

¹ Ma zòblena pó má kù ɔplaplan ke.
Ma aà sè, ma pɔ kèwà na.

Má a Nisina pisiwà,*
i mɔ buionε ní yáze_εdeo.

² A wiileo, a palamáó,
gbēe a aà zɔa ma dɔ gāaεo.

³ A fee ekpaazεua éo,
a filia yēεena deo,
a mó ní yáze_εdeo síana.

⁴ A busao, aà kúsu a kwεo,
a to yáze_εde zεdɔ dúniau,
ísiabaadeɔ wé aɔ dɔ aà yādansi.†

⁵ Ma Dii Lua, ma musu kè ma ɔlíu,
ma tɔɔle kàle ní pó pó bòlewàɔ,
ma lé'iana kpà gbé́ pó kuwàɔwa,
ma gbé́ pó bεwàɔ gbà wēni‡ ma mè:

⁶ Ma Dii ma n sisi yáze_εde yáíε.

Má n kŭa n ɔwa, mí n dśa.
Má n ke ma bàakuarínɔ mi ũ,
mí n dile buionε gupua ũ,§

⁷ ke ñ v̄iaɔ wé wēné,
ní dakpεunaɔ bɔ kpéu,
gusia gbé́ɔ sɔ́ ní gusɔɔkeu.

⁸ Mámεmaa Dii, ma tón we!
Má we wà ma bεεε kpa dii pálewao,
má we wà ma táasile táaεεo.

⁹ Gwa! Yá pó ma dɔaa má ò kè,
yá dafu mále o sa,
mále a baokpaé e àɔ gé bɔi.

Dii táasile

¹⁰ A lè dafu sí Diie,
à aà táasile e tɔɔle léwa,
á gbé́ pó Ì bε ísiaaɔ
ní pó pó kú ísia guuɔ,
ísia gŭgŭnaɔ ní gbé́ pó kú weɔ píi.

¹¹ Gbáa ní a wéledeɔ koo pŭna,
Kedaa bòodeɔ ví waɔ kēaa,
Sela gbè'edeɔ gulake,
aa pɔna wii le gbèsí sí musu.

¹² Aa Dii tɔbɔ,
wi aà táasile ísia baa.

* 42:1 Luk 3.22 † 42:4 Mat 12.18-21 ‡ 42:5 Zin 17.24-25 § 42:6 Isa 49.6, Luk 2.32, Zin 13.47, 26.23

13 Dii a bɔ́ n̄ n̄gɔ́nk̄eɔ,
 aà m̄e a f̄ēl̄e lán z̄iḡɔ́ ǐ k̄ēwa,
 a nāemá n̄ wii gb̄āao,
 a ḡɔ́sake m̄o a ib̄ēeɔne.

14 Má n̄íle à ḡèḡē,
 ma lé k̄paaũa, ma az̄ia k̄ù,
 ɔ́ ma wii d̄o sa, mále we f̄ofofo,
 mále wea gb̄āa ke
 lán n̄ɔe p̄ó lé n̄e'iwa.

15 Má gb̄ès̄is̄iɔ́ n̄ s̄is̄iɔ́naɔ ɔ́ɔk̄pa,
 má tó p̄ó p̄ó b̄òlemáɔ giigaga,
 má swaɔ li gugii ũ,
 má nib̄oɔnaɔ w̄ena.

16 Má d̄ɔaa v̄īaɔne z̄é guu,
 má z̄éw̄ew̄ena p̄ó aa d̄ɔ ȳāaɔ s̄é̄n̄ɔ,
 má gusia liné gupua ũ n̄ ae,
 má gutoũtoũ d̄aān̄é s̄alala.
 Má yá beeɔ ke, má p̄ākpānz̄io.

17 Gb̄é p̄ó aa p̄ó āaɔ náai v̄i,
 aāi o p̄ó k̄asaɔ mé n̄ diiɔ ũ s̄ɔ,
 aa k̄pek̄pa, wí a n̄ kú maamaa.

Isailiɔ́ v̄īa sw̄adoɔne

18 Sw̄adoɔ, à sw̄ák̄pa, í yāma!

V̄īaɔ, à w̄ezu, í gu'e!

19 Deɔ mé v̄īaɔ ũi, mé i ke ma z̄òblenaɔ bàasio?
 Deɔ mé sw̄adoɔ ũ lán ma ǐwa p̄ó ma n̄ z̄īɔwai?
 Deɔ mé v̄īaɔ ũ lán gb̄é p̄ó naman̄ɔpiɔwai?
 Deɔ mé sw̄adoɔ ũ lán Dii z̄òblenaɔwai?

20 A yá̄ɔ è dasi, kási á k̄ūao,
 á sw̄á w̄ēa, kási ili yāe mao.

21 A kà Diigu à z̄ɔ́ke n̄ gawio
 p̄isi a ikoyāwa a yá̄z̄ede yáí.

22 Ama wà gb̄épiɔ p̄ó s̄imá,
 wà n̄ naaa z̄īz̄ɔɔ ũ, wà n̄ tata eue,
 ge wà n̄ ká k̄p̄éu m̄pii.

Aa ḡò z̄īz̄ɔɔ ũe,
 gb̄ēe ku à n̄ b̄oɔ.

Aa ḡò z̄ī ài ũe,
 gb̄ēe ku à m̄e wà n̄ gb̄aeo.

23 A guu déme a sw̄áse yá̄pizii?
 Déme a laaid̄ɔwà za gb̄ā à mai?

24 Déme Yak̄ɔbu buiɔ k̄p̄amá z̄īz̄ɔɔ ũi?
 Déme Isailiɔ k̄p̄amá wà n̄ naaai?

Dii p̄ó wa duunak̄èè nolo?
 Aai we wà aà ɔtond̄ɔk̄i gwào,
 aa ḡi aà ikoyā mai.

25 ɔ́ à p̄ok̄ūma p̄ās̄i b̄òb̄omá z̄ī gb̄āa ũ.

Té kùàamá gupiiu, aai làasookεo,
zĩ ní blé, a yá i gē ní nòse guuo.

43

Isailio Suaban m̀ndona

¹ Tiasa ma Dii ma m̀e,
á Yakɔbu buio, máme ma á ké,
á Isailio, máme ma á ikàsa.
Asu v̄iakεo, asa ma á bó,
ma á sisi á tówa, a gō ma pó ũ.

² Tó a gē iu, a daálao,
tó swa lé á ble, máo kúánɔe.
Tó a gē téu, a nawáo,
tó a si tévuau, a kúwáo.

³ Asa mámema Dii á Lua,
á Isailio Lua pó ma kua adoa ũ,
á Suabana ũ.
Má Egipio kéé á gēe ũ,
má Etiopio ní Sabaɔ kpá á gbεu.

⁴ Lá á beee v̄imee mé á gbiamεe,
mé má yeázi,
má gbéɔ kpá á gēe ũ,
má buipáleo mipáakeánɔ.

⁵ Asu v̄iakεo, asa máo kúánɔe,
má bɔ ní á buio gukpe oi,
má á néo káaa be'ae oi mà suínɔ.

⁶ Má o gugbántoo oie: M̀òò!
Geomidokli s̄o: Nsu gí ní kpáio!
Su ní ma neḡɔe pó kú zàzãɔ,
su ní ma nenɔe pó kú tɔɔle léwao,
⁷ gbé pó ma tó kúmápio,
gbé pó ma ní ikàsa
ma ní ké ma tɔbɔa yáipio.

⁸ Bɔ ní v̄ia wɛdepio
ní swádo yāmanapio.

⁹ Bui píi k̄o káaa,
b̀usu píi gbéɔ kálεa gudoũ.
An déme yá bee d̄o à d̄oaa oi?
An déme yāzi kàw̄εe wá swáwai?
Aa bɔ ní ní seeladeɔ, aai ní yā'o,
ké gbéɔ ma, aai me s̄ianaε!

¹⁰ Ma Dii ma m̀e,
áme á ma seeladeɔ ũ,
ma z̀blena pó má s̄eo ũ.
Ma á sé ké à ma d̄o, í ma náaike,
íɔ d̄o gbé pó má de a ũ.
Táae ku ma áao,
mé an kee aɔ ku ma gbεao.

¹¹ Mapi, mámema Dii,

mé ma bàasio suabanae kuo.

¹² Mámε ma dɔaa ma yǎ'ò,

ma á suabà, má dàé á dǔ,

i ke dii zǐlo pó kú á guue no.

Amε á ma seeladeɔ ũ,

ké mámε má Lua ũ.

¹³ Ao, má de a ũ zadǔ gɔɔ i daaleo.

Gběe a fǔ pɔe bɔ ma ɔuo.

Tó mále yǎke, déme a kpamεei?

Lua sùuu n̄ Isailiɔ n̄daisaikεo

¹⁴ Ma Dii á Suabana,

á Isailiɔ Lua pó ma kua adoa, ma mè,

má gběɔ gbaε Babeliwa á yǎi,

má Kaladeɔ ne gɔɔ pó aale bàale,

má n̄ gulakea lile aaukea ũ.

¹⁵ Ma Dii á Lua pó ma kua adoa,

á Isailiɔ Kena, á Kían ma ũ.

¹⁶ Ma Dii ma zεbò ísiau,

ma zé dà í zǔɔpi guu,

¹⁷ má tò zikasǔgɔɔ n̄ sǔɔ sǐ zéu

n̄ zǐgɔɔ n̄ n̄ gbāao píi,

ǔ aa gè káleα, aai fele bɔ,

aa mǐde lán filiadeawa.

¹⁸ Asu làasooke yǎziɔwa bɔ,

ásu yá pó gèpiɔ da bɔ.

¹⁹ Gwa! Mále yá dafu ke sa.

Ké yǎpi lé bɔ, i dǔo lé?

Mále zé fǔ gbáau,

mále swaɔ bɔ gugiiu.

²⁰ Sèa n̄bɔɔ ma tɔnasi,

gběgbonaɔ n̄ koohũhũnaɔ,

asa mále í kpá gbáawa,

mále swaɔ bɔ gugiiu,

ké ma gbé pó má sèɔ e imi,

²¹ gbé pó ma n̄ ké mazia pó ũ

ké aa ma táasilepiɔ.

²² Yakɔbu buiɔ, i ma sísisio,

Isailiɔ, i ma kǐi weεε a kpasao.

²³ I mɔa n̄ sa pó wǐ a pó káteu à tékũ sāoo,

i ma kpela n̄ á sa'obɔɔo.

Mi pówen gba aso diéo,

mi ñadawá n̄ tulaletikaamεε téaoo.

²⁴ I tulaleti ḡnana lumεεo,

i á sa'obɔ n̄isi kpaa ma kǎo,

ǔ a á duuna aso ñimεε,

a ñadàa n̄ á yǎvǎiɔ.

²⁵ Mámεmaa Dii,

mi á tàaeɔ bǎde ma sùuu yǎi,

mili tó á duuna yá dɔmagu lɔ.

²⁶ A á yá'omεε wà gwa ní kɔɔ,
à dau siu lá a á bɔwa.

²⁷ A dezi sɛ́ia duunakè,
mé á ānabɔ bɔ̀ ma kpe.

²⁸ A yáí má a kúkíi gbězɔɔ kpeɔɔ,
má Yakɔbu buiɔ kpa kaalei,
má Isailiɔ kpa sósɔi.

44

Lua diike de táaɔla

¹ Tiasa Yakɔbu bui ma zɔ̀blenaɔ,
Isaili ma yenzideɔ, à ma yāma.

² Ma Dii á Dɔnlɛde pɔ́ á ké
ma á ikàsa neasakpeu ma mè:
Yakɔbu bui ma zɔ̀blenaɔ
á bui maa pɔ́ má sɛ̀ɔ,
ásu to vía á kũo.

³ Asa má í pisi gu'isaie,
má tó í da tɔ̀le giia,
má a Nisina pisi á buiɔwa,
má báaada á sɔ̀kpaεɔgu.

⁴ Aa fɛ̀le lán sɛ̀bɔɔwa,
aa ɔ́tá lán swagbalawa.

⁵ Gbé bee a me Dii pón a ũ,
gbědo a Yakɔbu tó ble,
ado a ké a ɔ̀wa, Dii pɔ́,
ado a Isaili tó sé.

⁶ Ma Dii Zígɔde Isailiɔ Kía
an Bona, ma mè,
mámε má Dɔaana ní Gɔzānao ũ,*
ma bàasio diie kuo.

⁷ Démε kāmawai?
Aà lési, aà yá'o.

Aà yá pɔ́ lé mó dau siumεε káau,
aà yá pɔ́ a su ke o.

⁸ Asu to vía á kũo, ásu gilikeo.
Mi a kpàwakεé, á mà za káauo lé?
Amε á ma seeladeɔ ũ.
Diie ku lɔ ma bàasie?
Má gbɛsi pále dɔo.

⁹ Táapinaɔ́a pɔe no,
an zí pɔ́ ní pɔ́ dɔ̀wàɔ ài vío.
An seelamaakεnaɔ́a víaɔne,
an yádɔsai a widamá.

¹⁰ Tó gbé táa pí a kè dii ũ,
a àikεèo.

¹¹ Wí a gbé pɔ́ lé zɔ̀blenéo kú píi,

* 44:6 Isa 48.12, Zia 1.17, 22.13

asa an pinaɔ́ gbēnazinaɔne.
 Aa kãaa m̄pii aa bɔ gupuau,
 mí gili gēngu, mí widamá sānu.

¹² Sia ì mɔ da téu,
 ì gbēgbē ní masanao,
 ìpi táa ũ ní a gàsa gbãao.
 Ɔ nɔana ì aà de, aà gbãa ì busa,
 tó i í e m̄io, aà yēē ì láa.

¹³ Li'ána ì ba yō líwa,
 ì a d̀ɔda ní p̄o ía boolodabɔɔ,
 ì a seelake ní s̄is̄inao,
 ì a tēeke ní kpásagōnao.
 I á lán gbēnazinawa kefeũkefeũ,
 ké àɔ ku a kpéu táa ũ.

¹⁴ W̄i se de lí ge gialì
 ge gbēneli z̄o likpeu ní p̄oēāwa,
 ge p̄eli p̄o wa bà, lou tò à z̄o k̄ũ.

¹⁵ Lí de gbēnazinaɔne yàa ũ.
 W̄i se wà tékpakpaò,
 w̄i tékaò wà p̄ekekè ɔ.
 Ɔ w̄i ā táa ũ wàɔ kúléè,
 w̄i aà ke dii ũ wà misiilèè ɔ.
¹⁶ W̄i a k̄ini kátèu wà blekekè,
 w̄i ǹɔ kpaò téa wà so wà ká.
 W̄i tékpakpaò ɔ wà me:
 Ūhũ! Ma té è sa, ma me kè l̀ɔl̀ɔ.

¹⁷ Ɔ ì a k̄ini ke táa ũ a dii ũ,
 ì kúléè, ì misiilèè,
 ì wabikewà ì me:
 Ma suaba, asa ma diin n ũ.

¹⁸ Aa ònɔ v̄io, aali yāmao,
 wà ɔkùnè ní wéwae, aale gu'eo,
 wà ní ǹɔse líaa, ò aa ḡò faasai.

¹⁹ Aali làasookèo, aa ònɔ.
 Ké aa a k̄ini kátèu,
 aa p̄ekè a yōwa,
 aa ǹɔ kpaò téa aa sò,
 ò aa táa kè ní a k̄inio,
 aa misiileli p̄o aa z̄è,
 aali yápi wàaipao.

²⁰ Aale káwā wele tawa lé'iué,
 an s̀ò m̄afilide ì ní sásã.
 Aa f̄o nízia misi aa me,
 p̄o p̄o wa k̄uáá p̄o egeaèo.

²¹ Yakɔbu buiɔ, à to yá beeɔ d̀ɔágu,
 asa ma z̀ɔblenaɔn á ũ, Isailiɔ.
 Ma á ké, ma z̀ɔblenaɔn á ũ,
 Isailiɔ, á yá a s̄amaguo.

²² Ma á tàaeɔ bādè,

aa tà lán louwa,
 á duuna gèzεa lán suawa.
 A εa sua, asa ma á bó.
 23 LuabεdeϷ, à gulakε, asa Dii kè,
 zílεdeϷ, à kúkuakε.
 GbèsísíϷ à víví ní wiitēnao,
 likpε ní a líϷ píi,
 asa Dii YakϷbu buiϷ bò,
 à tϷbò IsailiϷ yá musu.

Yelusaleū zia vua

24 Ma Dii á Bona pó ma á ikàsa neasakpεu, ma mè
 mámεmaa Dii, ma pópíi kè,
 ma musu kpàε mado,
 ma dúnia kàε ní mazía ϷϷ.

25 Mi ānabi εgenaϷ seela páε,
 mi to māsokenaϷ gō láanipϷ ũ,
 mi to ōnōnaϷ kpekpa,
 mi ní dōa liaané.†

26 Mi a zòblenaϷ yá sé lesí,
 mi to ma iwāϷ ledama zíkε,
 má ò Yelusaleū zia a vu,
 wi εa Yuda wéleϷ káε,
 wi ní kpé gbooaϷ kekε.

27 Mi o ísiε aà ba,
 mi o swaϷne aa gō gii.

28 Má ò Kilusi yá musu,
 àϷ de ma sādāna ũ,
 ké à ma pœā kemεε,
 i o Yelusaleū yá musu,
 wa εa káε, wi ma kpé dϷ.‡

45

Dii Kilusi kpaa kpalau

1 Ma Dii ma Kilusi kpà kpalau,
 ma aà kù a Ϸplaawa.

Má buiϷ neè,
 i ní kíaϷ asana polo ní pi,
 má zεwēè, bíibϷleϷ aaϷ tataaèϷ.

2 Má òè: Mámε má dōaanε,
 má gbèsísíϷ daaīnε,
 má bíibϷle gba pó wa pí ní mōgotēϷ gboo,
 má m̀ gbáaϷ zōεzōε.

3 Má n gba gusϷϷ pó ϷdeϷ ní àizεε pó ulεaϷ,
 ké ñ e dō mámεmaa Dii,
 IsailiϷ Lua pó n sisi n tówa ũ.

4 Ma lezùnzi n tówa
 ma zòblena YakϷbu buiϷ yái,
 Isaili pó ma ní séϷ yái.

† 44:25 1Kln 1.20 ‡ 44:28 Eza 1.2

Baa ké ní ma d̄so,
 ma tó gbia kpàne.
⁵ Mámema Dii, a p̄ale kuo,
 ma bàasio diie kuo.
 Baa ké ní ma d̄so, má n gba gb̄aa,
⁶ ké wà e d̄so za ìat̄ēbilek̄i
 e a ḡēkp̄euk̄i ma bàasio gb̄ēe kuo.
 Mámema Dii, a p̄ale kuo.
⁷ Gupua íkasanan ma ũ,
 gusiakūnan ma ũ,
 aafiakpamaden ma ũ
 mé yáiyamaden ma ũ.
 Ma Dii mámema mi bee ke píi.

⁸ Musu, m̄ose gbae,
 luabe, to lou kwe yáze de ũ.
 T̄ole, w̄ēaa, gb̄ēo suabaa i b̄ole,
 i z̄okū ní yáze deo s̄anu.
 Ma Dii mámema má d̄ile màa.

⁹ Waiyoo gb̄é p̄o lé a Kena léwe,
 oo kaso p̄o k̄ale t̄oleo don aà ũ.
 Gí ì o a t̄otonae: Bó níle keia?*

N p̄kea a one ní o v̄ioa?
¹⁰ Waiyoo gb̄é p̄o ò a maee:

Bóyái n ma kai dúniawa kéwai?
 Waiyoo gb̄é p̄o ò a dae:

Bóyái n ma ii kéwai?
¹¹ Ma Dii á Isailio Kena,
 á Lua p̄o ma kua adoa, ma m̄e

áme á ma lala zia yá musua?
 Ame á yādilem̄ee ma néo

ge ma p̄keao yá musua?
¹² Mámema ma t̄ole k̄e,
 ma gb̄ēnazina k̄alewà,
 ma o mé musu kp̄ale,
 ma yādiledile a p̄one.

¹³ Mámema má Kilusi vu iu yáze de yái,
 má zepooè gupiiu súsu.

Ōme a ma gb̄é z̄iz̄o gbae
 aa ma w̄éle vu.
 A bee ke ài'ea ge gbagusae yáio.
 Ma Dii Z̄iḡode mámema má ò.

¹⁴ Ma Dii ma m̄e:
 Egipio z̄i ài ní Etiopio ele àio
 a ḡo á p̄o ũ,
 mé Seba bui gb̄aao bua su á k̄i
 m̄odaona gala kp̄ákpa.

* 45:9 Lom 9.20

Aa kúléé aa awakpaé aa mε:
 Lua kúanɔ fá, dii pále kuo.
 15 Lua pɔ wa aà asii dɔn n ũ fá,
 Isailiɔ Lua ní Suabanan n ũ.
 16 Wí a táapinaɔ kú nípii,
 an gεε a gɔ kpá ní wéi.
 Aa kpekpa sánu nípii mipelεa.
 17 Dii a Isailiɔ suaba,
 an suabaɔ aɔ láaa vío.
 Wí a á kú bauo,
 á gεε a gɔ kpá á wéi bauo.

18 Ma Dii ma mε
 máme ma musu kè,
 máme má Lua ũ.
 Ma dúnia ikàsa má kè,
 máme ma Kalena ũ.
 Mi dúnia ke àɔ da páo,
 má kèke ké wàɔ ku a guue.
 Máme ma Dii, a pále kuo.
 19 Mi yá'o asii guu ge tɔle nɔnauo,
 mi o Yakɔbu buiɔne aa ma weεε páo.
 Ma Dii mi yá'o a zéwaε,
 síana kpàwa mi ke.

20 A buipále pɔ a gulè
 a á bùsu tò weɔ,
 à mɔ kɔ káaa, í sɔ kái.
 Gbé pɔ aali táa kúɔ yáe dɔ,
 aai wabike dii pɔ a ní suabaowa.
 21 A lekpaai à mɔ á yá'o gupuau.
 Déme dàaa yápi ò za káui?
 Déme bɔ̀ò za zii?
 Mapi Dii nolo?
 Luae kuo, ma bàasio.
 Lua maa suabanae kuo, sema mapi.

22 A gbé pɔ á kú za tɔle léwaɔ,
 à sua, mí á suaba,
 asa máme má Lua ũ, a pále kuo.
 23 Ma legbè ní mazía tó,
 yáze de bɔ̀ ma léu, a gbooa vío,
 ma mε: Gbépii a kúlemεε,
 aa ma luake dɔ.†
 24 Wa o ma yá musu:
 Yáze de ní gbãao ku Dii kíiε.
 Gbé pɔ fɛmazii mɔ ma kíi vlánaa ní pòɔ.
 25 Isaili bui píi a bɔ maa Dii sabai,
 aai íanadã aà yá musu.

† 45:23 Lom 14.11, Flp 2.10-11

46

Babeli diiɔ kɔ'ea n̄ Luao

¹ Bɛli lé su z̄íle,

Nɛbo lé naale,

an t̄áa pó zuɔ sɛapɔɔ́á asoɛ,

aa kpàsa n̄ a sɛao.

² Zupɔɔ́ lé naale, aale su z̄íle,

aale fu asowa s̄anus̄anu,

ɔ́ t̄áapɔɔ́ lé ḡɛzɛa z̄izɔɔ́ ũ.

³ Yakɔɔ́bu buiɔ, à ma ȳama!

Isaili k̄ɔna pó má á sea za n̄sɛu,

má á z̄ɔa ma ḡau za nɛasakpɛupɔɔ́.

⁴ E à gɛ zik̄uò máɔ ku k̄éwae.

E á mik̄a gɛ può máɔ á k̄uaɛ.

Máme ma á k̄é, máme máɔ á sea,

máme máɔ á k̄ua, mé má á bɔ.

⁵ Dé ále e ma muaaòì?

Dé ále e wá s̄aai?

Dé ále e wá doū, ále ma lɛɛũòì?

⁶ Gb̄éɔ́ ì vua bɔ n̄ s̄òu,

ge aaì ánuusu ȳɔ kiloowa,

ɔ́ aaì a z̄í da siaɛ aà t̄áapioné,

ɔ́ aaì k̄uléè aa misiilɛè.

⁷ Aaì sɛ da n̄ ḡau aa taò,

aaì dile a pélek̄i,

ɔ́ ì ḡɔ zɛa we, ìli go a tíao.

Tó wà lɛzùì, ìli weo,

ìli n̄ ȳá'ɔma b̄ɔnéo.

⁸ A làasooke ȳáɛ beewa,

ìɔ k̄ua á s̄ɔu, swágb̄aadeɔ.

⁹ A làasooke ȳazi káauɔwa,

asa máme má Lua ũ, a p̄ale kuo.

Máme má Lua ũ, diie muaamanɔo.

¹⁰ Mi d̄ɔaa ȳá z̄à kp̄àwake za káau,

mi ȳá pó a su m̄o o e àɔ ḡé kái.

Mi mɛ ȳá pó ma zɛò a kɛ,

ȳá pó má yei píi, má kɛɛ.

¹¹ Má lɛzu b̄asoi gukɛ oi,

má gb̄épi sísi za bùsu z̄àz̄au aà ȳá pó mále ȳá kɛ.

Ȳá pó má ò má b̄òð saɛ,

ȳá pó ma zɛò má kɛɛ.

¹² A swágb̄aade pó ále e á z̄iblea z̄ãɔ,

à ma ȳama.

¹³ Ma z̄iblea ḡɔɔ z̄ào, à k̄aik̄ù,

ma gb̄éɔ́ suabaa a ḡɔɔ ga bɔ.

Má tó Siɔna z̄ible,

má a gawi pisi Isailiɔwa.

47

Babeli dúuz̄sa

¹ Babeli wéle léso, pila z̄le bùsuu,
á Kaladeɔ, à z̄le z̄le kpalabaasai.
Wa oé m̄z̄ãe ge menienadeɔ lo.

² A á pókummusu go á mia,
í gbeɛ se wísilo.
A zwãa kuluka á gbala t̄ea bo,
í ḡe íu à bua swaɔwa.

³ Wa á puizi e, á asii a bo gupuau.
Má t̄osiwá, má á gb̄e t̄eboo.

⁴ Wá Bona tón Dii Z̄iḡs̄de,
Isailio Lua p̄o a kua adoa.

⁵ Dii ò Babelideɔne:
A gé gusiau, í z̄le kílikili.
Wa oé kpalao mide lo.

⁶ Ma p̄o p̄a gb̄é p̄o de ma p̄o ũzi,
má tò wà ma gb̄épio kpe è.
Ma ní kpama, ò ní ní w̄enagwao.
Baa maez̄ɔɔ, n zuu gbia dané à t̄ómá.

⁷ N m̄e n kpalablea aɔ gé ḡɔɔpiiɛ.
N yápio k̄ua n n̄s̄e guuo,
ni làasooke yápio midɛawao.

⁸ Yáe bee ma sa lalaside.
N z̄leá báawa d̄ɔd̄ɔa,
n m̄e n bàasio gb̄e kuo,
nȳɔ gyaable bauo,
nȳɔ nega w̄enakeo.

⁹ Yáe bee a ní le píi ḡɔɔ do kóŭ,
negaga ní gyaableao.*
Baa ní n gb̄ek̄ɔlek̄ea z̄ɔɔ
ní n p̄ɔdama p̄ásio,
yápi a ní le, aɔ f̄ona vío.

¹⁰ N n yāváike náai ví,
n m̄e gb̄e lé n eo.
N òno ní n d̄s̄ao n mi líaa,
ò ní o n n̄s̄eu n bàasio gb̄e kuo.

¹¹ Músi a ḡenzi,
nȳɔ a ȳò d̄ò ñ keo.
Kisia a n le, aɔ kek̄ea vío,
ásoo p̄o ní a f̄án vío a n le lezasai.

¹² Wetã nȳɔ gé ní n p̄ɔdaamáo ní n gb̄ek̄ɔlek̄ea
p̄o de n ɔzi ũ za n n̄f̄ɛnen z̄ío.
Tó a f̄ò àikene be!
Tó a f̄ò to ñ viadadañzi be!

* 47:9 Zia 18.7-8

13 N nziá kpàsa ní yāgbεaama dasio.
To musu táasikanao ní saanyādōnao
ní mō àsi baokpanao sunε ní ní yáo,
aa n suaba ní yá pó lé mōmao.

14 Aa δε lán sè giiwa, té a kúmá,
aa níziá si tévua gbāawao.
Té pó wa kpakpa no,
té pó wa zōlε a sae no.

15 Maa gbé pó tétenzi za n néfēnen zí
n nziá kpàsa ní yáio gō.
Aa fáaa aao liaazō,
an kee a fō n bōo.

48

Dii mé zia yá dō

1 Yakōbu buio, à yáε bee ma.
Isaili tó kúwá, a bō Yuda au guu.
I legbē ní Dii tóo,
i Isailio Lua sísi,
ō ili ke a zéwā ní náaiio.

2 I mε Lua wéledeon á ũ,
á sō kpálea Isailio Luazi,
aà tón Dii Zigōde.

3 Ma dōaa yāzi káauo ò,
ma a kpàwakè ní ma léo,
ma bō ní yáo kándo, ō yápio kè.

4 Asa má dō ké á swá gbāa,
á waa gbāa lán sōwa,
mé á kua gbāa lán mōgotēwa.

5 Ayāmεto ma dōaa má òé za káau,
ma a kpàwakèé e ào gé mói,
ké ásu mε á táao mé kèo,
ge á pó āao ní á pó kásaa mé dīleo.

6 A yápio mà. Gwa! A kè píi.
A ye dō noa?

Za gbā má yá dafu kpàwakéé,
yá pó ulεaé, á dōo.

7 Ma bōò gbāε, yāzi no.
Gbā bàasio, i ma yāao,
ké ásu o á dō yāaεo.

8 I mao, á dōo, á swá òi za zio.
Asa má á dō náaisaideo ũε,
za á igōo wī mεé Wúuuε!

9 Ma tó yái ō ma a pōkūma tò kpaa íi,
ma táasilea yái ma aZIA zùukèi,
ké másu á míbnzōo.

10 Gwa! Ma á baasa,
i ke ní téo lán ánuuwa no.

Ma á maa wèele ní taasikεao,
i ke mua té guu no.

11 Ma bee kè mazla yáí.
Má tó wà ma tó òkpaa?
Má we wà ma bεεε dǔ dii páleεo.

12 Yakɔbu buiɔ, à ma yāma,
á Isaili pó ma á sisiɔ.
Mámεmaa ũ.

Mámε má Dɔaana ũ,
mámε má Gɔzāna ũ lɔ.*

13 Ma ɔ mé dúnia kàle,
ma ɔplaa mé musu kpàle.
Tó ma ní sisi, aai fele sānusānu.

14 A mɔ ápii, à yāma!
Táaɔ kpele mé yápiɔ ò yāai?
Ma gbēna mé a yá pó mále yá ke Babelie,
a ɔtǔ Babiloniɔwa ní gbāao.

15 Mámε ma yā'ò ma aà sisi,
má mɔaàno mé aà tá a ke na.

16 A sɔmazi à yáε bee ma:
Za a daalegɔɔ mi yāe o asii guuo,
gɔɔ pó à kè, má kú we.

Dii Lua ní ma Nisínao aa ma zí à mè:

17 Ma Dii á Isailiɔ Lua á Bona
ma mè mámεmaa Dii á Lua,
mi yá káfiade daé,
mi á da zé pó de à sεwa.

18 Tó a laaidò ma yādanεɔwa yāa,
dǔ á kua aɔ na lán swawa,
á maakea aɔ kpálea vío lán ísia idāaziwa,

19 á néɔ dasikū lán ũfāawa,
bui pó a bɔ á pleuɔ aɔɔ dasi lán gbèkɔsɔwa.
An tó a ga bauo, a lāa ma kíio.

20 A bɔle Babeli,†
à bàale Babiloniɔne!
A yápi kpàwake ní gulakεao,
à yápi baokpa e dúnia léwa,
í o Dii a zòblena Yakɔbu buiɔ bò.

21 A gèínɔ guyaaau, imi i ní deo,
a tò í bòné gbesiu.
A gbepi pàa, ɔ í bò lé bàale.

22 Ma Dii ma mè:
Vāikεnaɔ aɔɔ aafiao.

* 48:12 Isa 44.6, Zia 1.17, 22.13 † 48:20 Zia 18.4

49

Dii zòblena lè plaade

1 A ma yāma ísiabaade!
 A swákpa búsuzázāde!
 E wàò gé ma ii Dii ma sisi,*
 gɔɔ pó má kú ma da gbεεu, à ma tó òné.
 2 A ma lé kè lán fēnda lenawa,†
 à ɔkùmala ké à ma dśa,
 à ma ke lán kà sñewa,
 à ma zu a gbàlau.
 3 A òmεε a zòblenan ma ũ,
 Isaili pó á tɔbɔ a musu.
 4 Ma mē ma zī pā kēε,
 ma a gbāa kòle gugiiyaa musu.
 N beeo ma asea ku Dii kíi,
 ma ài kú ní ma Luao.
 5 Dii ma ikàsa ma da gbεεu
 ké màò de a zòblena ũ,
 ké mà suε ní Yakɔbu buiɔ,
 mà Isailiɔ kāaaε.
 Asa má gbia Diiε,
 ma Lua mé ma gbāa ũ.
 6 A òmεε à mε: Gōa ma zòblena ũ
 ké ñ εa Yakɔbu buiɔ se musu,
 ké ñ su ní Isaili pó bɔɔ ní pá ziu,
 ké bee kènε fēnεũ.
 Má n dilε gupua ũ buipāleɔnε,‡
 ké ñ gé ní suabayāo e tɔɔle léwa.§

7 Dii, Isailiɔ Bona,
 an Lua pó a kua adoapi mé ò
 kpalablenao zòblena pó wà sakàu
 wa ye aà gíyáioε à mē:
 Tó kíaɔ wεsɪnle, aa fεle ze,
 dɔaanaɔ i kúlεnε,
 asa Dii pó n se náai ví,
 Isailiɔ Lua pó a kua adoapi.

Isaili zìzɔɔ sua Sìna

8 Ma Dii ma mē,
 má n yāma a gɔɔwa,
 má dɔnle suabagɔɔ.*
 Má n dśa,
 má n ke ma bàa kua ní gbéɔ mi ũ,
 ké ñ e su ní Isaili búsu yāaaɔ a pá ziu,
 ní kpaalené.
 9 Nyɔ o zìzɔ pó kú gusiauɔnε
 aa bɔle mó gupuau.
 Aa pɔble zéɔ saε

* 49:1 Isa 7.14, Zel 1.5, Mat 1.21 † 49:2 Ebe 4.12, Zia 1.16 ‡ 49:6 Isa 42.6, Luk 2.32, Zin 26.23 § 49:6 Zin 13.47

* 49:8 2Kln 6.2

ń s̀s̀i wáiwaiɔ píi.

¹⁰ Nɔana ge imi a ń de ɔo,
 ɪatē a ń léo, mé gu a wāmáo,
 asa an Wēnadōnede mé a géínɔ,
 i dɔaané e nibɔnai.†

¹¹ Má a gb̀s̀is̀is̀i ke zé ũ,
 ma zedao aao ku musu.

¹² Gwa! Aa b̀o za z̀z̀z̀, aale mó.
 An gb̀eɔ gwa, aa b̀o gugb̄antoo oi,
 an gb̀eɔ b̀o be'ae oi,
 an gb̀eɔ b̀o Sini b̀usu.

¹³ A gulake luabedeɔ,
 à pɔnake z̀l̀edeɔ,
 à koo p̄na ń lesiao gb̀s̀is̀iɔ,
 asa Dii lé a gb̀eɔ ǹse nininé,
 àle wēnadō a gb̀é taasideɔne.

¹⁴ N beeo Siɔnadeɔ mè:
 Dii p̀kp̀ẁẁzi,
 wá yá s̀aàagu.

¹⁵ Né p̀o nɔe ỳo kp̀aẁa yá a f̄i s̀aàague?
 A a ne'ia wēnagwao lé?
 Baa tó aà yá s̀aàagu,
 n yá a s̀amaguo.

¹⁶ Gwa! Ma n tó k̀e ma ɔlau,
 n b̀iɔ yá ɔo do ma s̀owa gɔɔpiie.

¹⁷ N né p̀o aa ea n feleɔ wà lé su,
 gb̀é p̀o aa t̀o n ḡo bezia ũo lé tá.

¹⁸ Wēzu n̄ gugwagwa,
 n néo k̀aaa lé suma.
 Ma Dii ma mè ń maz̄ia kuao,
 aa nama n̄pii lán nɔamblebɔwa,
 n̄ȳo ń da lán z̀aken dafu bɔawa.

¹⁹ Baa ké wà n gboo
 wà n ke bezia ũ,
 mé n b̀usu g̀o da p̄a,
 n̄ȳo f̄i n̄ n néo si pii ɔo.
 Gb̀é p̀o kp̀anz̄iɔ aao kunnɔ z̀a.

²⁰ N̄ȳo swále né p̀o wà ń í n ɔɔɔgɔɔɔ yáwa, aa ok̄e:
 Gue bee f̄éneũ, a f̄i wá s̄io,
 wá gba d̄eepook̄i wà z̀leu.

²¹ N̄ȳo me n s̄o guu:
 Déme né beeo ìmei mɔɔɔ?
 Ma néo g̀aga ma ḡo n̄esai,
 Lua ḡimazi à ma néo s̄ia,
 déme n̄ep̄iɔ gwài?
 A ma to mado, n̄ep̄iɔ b̀o má ni?

† 49:10 Zia 7.16-17

22 Ma Dii Lua ma m̀̀:
 Gwa! Má ɔ̀ke buipáleɔ̀ne,
 aa n neḡɔ̀eɔ̀ kuɛ suone.
 Má gudɔ̀kɔ̀ekii dilè b̀̀su pii gbéɔ̀ne,
 aa n nenɔ̀eɔ̀ z̄ɔ̀ ní g̀̀au aa m̀̀one.
 23 Kíáɔ̀ mé aáɔ̀ de n néɔ̀ gwanaɔ̀ ũ,
 kía naɔ̀ mé aáɔ̀ de ní ỳk̀pamadeɔ̀ ũ.
 Aa kúlè b̀̀su sene,
 aa n gbá b̀̀su sásá,
 níɔ̀ d̄ɔ̀ ké mámema Dii.
 Wí a gbé́ p̄ɔ̀ a wé d̄ɔ̀mazi kũo.

24 Wa f̄ɔ̀ ḡɔ̀sa z̄ì ài siwàe?
 Wa f̄ɔ̀ z̄ìz̄ɔ̀ b̄ɔ̀ gbé́ p̄ási ɔ̀zié?
 25 Ma Dii ma m̀̀,
 ao, wa z̄ìz̄ɔ̀ si ḡɔ̀sawa,
 mé wa z̄ì ài b̄ɔ̀ gbé́ p̄ási ɔ̀zi.
 Má sòlekè ní gbé́ p̄ó lé sòlekennɔ̀,
 mí n néɔ̀ suaba.
 26 Má tó n íadamadeɔ̀ níziá só,
 aa níziá au mi à ní de lán wēwa,
 gbé́pii iɔ̀ d̄ɔ̀ ké
 mámema má Dii á Suabana,
 á Yakɔ̀bu buiɔ̀ Lua gbãade, á Bona ũ.

50

1 Ma Dii ma m̀̀,
 ké a m̀̀ ma á da yà,
 aà gínzila kú má ní?
 Ma fiade kpele ma á yíawài?
 Aawo! A duuna yáí ma á yiai,
 á tàaeɔ̀ yáí ma á da yài.
 2 Ké ma m̀̀, b̄óyáí mi gbēe eo ní?
 Ké ma lezùázi,
 àkeá á gbēe i weao ní?
 Ma ɔ̀ kè geseũ a f̄ɔ̀ á b̄oo yà?
 Má gbãa v̄í mà á bo noa?
 Ma ísia lèle, ɔ̀ gugii b̀̀,
 má tò swa g̀̀e lán gbáawa.
 A kp̄ɔ̀ g̀̀ga isai yáí,
 ɔ̀ aa yaikè ké í kuo yáí.
 3 Mi to gu si gbéɔ̀ne,
 mi zwàa sia da musue.

Dii z̀̀blena lè àāsde

4 Dii Lua ma gba lé mà yádaoné
 mà yá p̄ó ì gbé́ p̄ó b̀̀saɔ̀ gba s̄ɔ̀ o.
 Iɔ̀ ma vu lá gu lé d̄ɔ̀,
 ì ma swá nakú,
 ké mà yáma lán yádadana p̄ówa.

⁵ Dii Lua ma swá wè,
mi zazakūo, mi pòbòzākεo.

⁶ Ma a kpe tò lia gbé pò aale ma gbéone,
ma a gee tò dɔa gbé pò aale a ká woloone.
Ké aale ma sòsò, aale lé'ikákaa,
mi a wé ga ma sòdo.*

⁷ Ma gee a gò kpa ma wéio,
ké Dii Lua lé dɔmale yáí.

A yáí ma ae dɔ súsu lán gbɛsiwa,
má dɔ ké wí a ma kūo.

⁸ Lua ma yānakpamade kumanɔ kái.

Déme a bɔbɔmanɔi?

Wà aedɔkɔwa!

Déme ma káalakena úi?

Aà sò kái!

⁹ Dii Lua mé ì dɔmale,

déme a fɔ yādamalai?†

Ampii aa ke yáiyai lán pɔkasawa,
kòòò mé a ní sòso.

¹⁰ A déme Dii vía ví

ì aà zòblena yāmai?

Tó a be gusiau filia í sai,

aà Dii náaike,

i sòkpale a Luazi.

¹¹ A ma, á gbé pò i téka áziæ

i sè té dɔɔ,

à ge àò be á tépi vuai

ge sè pò a tesòwà gupuai.

Yá pò a bɔ ma ɔzi à á len ke:

Àò wúlea gu wāwādeu!

51

Dii Sionadeɔ suabaa

¹ Ma Dii ma mè

à ma yāma yázɛdeyanaɔ,

á gbé pò ále ma kíi weleɔ!

A wépe gbɛsi pò wà á bó a guuwa,

à gu gbɛde pò wà á yóu yāda.

² A làasooke á dezi Ablahaū yáwa

ní aà na Sala pò á bui kèo,

asa gɔɔ pò ma aà sisi, a né vlo,

ò ma báaadàaàgu,

má tò à kpàsa kàle.

³ Maa ma Dii, má Siona nòse níniè,

má wēnakèè a gbooa yá musu.

Má aà gbáaɔ lile lán Edɛniwa,

aà gugbaigbaibò gò lán ma swaluwa.

Pɔna ní yaalɔ aɔ ku a guu,

* 50:6 Maa 14.65 † 50:9 Lom 8.33-34

sáaukpaa ní letẽo aò dõu.

⁴Ma gbéò, à laaidò ma yáwa,
ma kpàsa, à swákpa ma yáí,
asa yázede a bò ma kíie,
ma ikoyá aò de buiò gupua ù.

⁵A gẽgẽo má tó yá bò ní gbéò na,
ma gbé suabaa ye kái.

Má yágõgõ buiòne a zéwa,
ísiabaadeò i sáamazi,
an wé dõi mà ní suaba.

⁶A wése luabe gwa,
í zíle gwa bò,
asa luabe a gẽzea lán súlewa,
dúnia a ke yáiyai lán pòkasawa.
A gbéò gaga lán kòtẽwa,
ãma gbé pò ma ní suabàò aàò ku gòpiie,
ma toa yá bõańò na gbooa ví bauo.

⁷A ma yãma yázededõnaò,
á gbé pò á ma yãdane kúa á sõu!

Asu víake sósõaero,
ásu to gbéò á tóbẽesia diwáò.

⁸Kòòò ní sóso lán pòkasawa,
bléò ní ble lán ulawa,
ãma ma toa yá bõańò na láaa víò,
gbé pò ma ní suabàpiò aàò ku gòpiie.

⁹Vu iu, vu iu Dii,
fele ní n gãsa gbãao.
Vu iu lá ní kè yãadeò gòowa.

Mme n kwãsa z`ezõeo lò?
N dalagòpi z`.

¹⁰Mme n gugii bò ísiauò lò?
Isi z`ò í pi!

N zebò ísia lutuõnau
gbé pò n ní bõone aa bùau.

¹¹Gbé pò Dii ní bõò ea su Siõna ní kúkuakeao.

Põna láasai aò kú ní musu,
põna ní yaalò a gẽńzi,
põsia ní wẽnao a gẽzea.

¹²Ma Dii, máme má á nòseninina ù.
Akea ále víake gbẽnazimmikãdõe pò a wẽni de koaoei?

¹³Mapi á Kena ma musu kpàle,
ma dúnia zínapèle,
õ ma yá sãágua?
Bóyãi iò ku gili guu lá gu lé dõ

gbēwetāna pó zè ní á midεao pofē yáii?
Gbēwetānapi pókūma tón lai?

14 Gbé pó an kóò bòò gǔ níziεe tia,
aa ga ní gbāauo,
pòblea a késāmá lɔo.

15 Ma Dii á Lua mi ísia í fele,
a ikooaò kǔfike.
Ma tón Dii Zígòde!

16 Ma a yáò sòso má kàé á léu,
ma ɔkùála ma á dǔa.
Ma musu kpàle, ma dúnia zínapèle,
ò má ò Siɔnadeɔne aa de ma gbéò ũ.

Dii pɔ weea Siɔnadeɔwa

17 Vu iu, vu iu! Yelusaleũ fele ze!
N pókūma toona pó na Dii ɔzǐ í mǐ,
n aà keεona pó í ní ke tálaatalaa í léu ní a gbòo.*

18 Né pó wà ní n guuɔ kee i fǔ zemikùneo,
né pó wà ní gwá n guuɔ kee i e dò n ɔwao.

19 Músi mèn plaε beeɔ gèenzi:
Wà n gboo n gǔ bezia ũ,
mé imina ní fèndao n gbéò dède.

Déme fǔ ɔɔlɔnei?
Déme fǔ n nòse níninei?

20 Yèεεsai n gbéò nè,
aa kálea n zékpaawu píi.
Aa gò yeelεa lán kpòo gbɔwa.
Dii pókūma tòmá, n Lua ní wetà.

21 A yáii ma yāma sa wéle wēnade!
I zǔlema, i ke vεε no.

22 Má Dii n Lua, mi ze ní ma gbéò.
Ma mē má a pókūma toona bɔ n ɔzǐ,
nyǔ keεona pó í ní ke tálaatalaa í mi bau lɔo.

23 Má kpa n íadamadeɔwae.
Aa òne yāa n wúle wà taa'oma,
ò n ke bǔsu ũ,
aa taa'ò n kpeεea lán tɔlewa.

52

1 Vu iu, vu iu Siɔna!
Gbāa da ula ũ!
Lua wéle Yelusaleũ,
n n pókasa í gbiaɔ da,
gyafɔdeɔ ní gbālεnaɔ gē ní guu lɔo.*

2 Yelusaleũ, bǔsu woloma,
fele zǔle n báawa.
Nenɔn zǐzɔ Siɔna,
mɔdaona polo n nɔε.

* 51:17 Zia 14.10, 16.19 * 52:1 Zia 21.2, 27

³ Asa ma Dii ma m̀è:
Ma á kpámá p̄á,
mé má á bo ñasai.
⁴ Asa ma Dii Lua ma m̀è:
Ma gbé̄o zòblè Egipi káau,
a gb̄ea sa Asilio gb̄am̀óné.

⁵ Ǿ ma m̀è:
Ké bee de kpelewa sa ni?
Asa wà ma gbé̄o s̀èle p̄á,
ñ an gb̄am̀ónedeo Ìo tidòńla,
aaño ma t̀b̀èesi g̀oꝑpii.†
⁶ A yáí tò má tó ma gbé̄o ma d̄õ.
Goo bee aaõ d̄õ ké máme ma d̄oaa yápi ò.
Ao, máme.

⁷ Baonakpana gbap̄elea gb̀èsísi musu maa fá!‡
Ale aafia kp̀awake,
àle baonakpa Siònadeoñe.
Ale suabayá'òné,
àle me an Lua mé lé kible.

⁸ A gud̄anao wiido,
aale kúkuake s̄anus̄anu,
asa aa wesi Dii ea sua Siònale.

⁹ Yelusaleũ ziadeo,
à p̄na ní gulakeao s̄anus̄anu,
asa Dii Yelusaleũ bò,
à a gbé̄o ǹse n̄ininé.

¹⁰ Lua a a g̀asa p̄o a kua adoa gb̄aa olo bui píie,
t̀oलेदेo e pii lá wá Lua a a gbé̄o suaba.

¹¹ A f̄ele, à f̄ele, à bo we,
ásu ōk̄a p̄o gb̄álewao.§
A gbé̄ p̄o á Dii kpé p̄o sea,
à b̄oleu, Ìo ku gb̄álesai.

¹² A b̄ole ní leeleoo,
á tá ní bàaleaoo,
asa Dii Isailio Lua a zemikũé,
i ea ào té á kpe.

Dii zòblena lè stiõde

¹³ Gwa! Ma zòblena a gwea e,
wa aà káfi, wa aà se lesi,
ao fuańla musumusu.

¹⁴ Aà oa ñokpà, a de oa ù bo,
aà me lile, a de me ù bo,
ñ aà yápi ñimá.

¹⁵ M̀aa aà yá a ea bo bui dasio sae,
mé kiao lé a ḡo kpaaua aà ae,
asa aa yá p̄o wi oné yāao e,
aa yá p̄o aai ma yāao zé d̄õ.*

† 52:5 Lom 2.24 ‡ 52:7 Lom 10.15 § 52:11 2Kln 6.17 * 52:15 Lom 15.21

53

¹ Dème bao pò wá mà sii?*

Dème Dii gbāa asiipi dǐ?†

² Aà zòblena fèlè aà aε lán lí vlāpaawa,
lán lizina pò fù tɔɔlè giu à bɔɔbòwa.

Aà kákaa ge aà zea maa i ka à gbé wé bleo,
aà kefenke i ka wà wéteaàzio.

³ Wà sakāaàgu wà bānɛbòè.

Pɔsiadeε, a gyāεɔ dɔε dɔ,

a dε lán gbé pò wa ye wesieowa.

Wa sakāaàgu, wi aà yādao.

⁴ Kási wá gyāɔ ɔ̄ a sea,

à wá wāwāɔ dǐ a miwa.‡

ɔ̄ wa aà dīlε gbé pò Lua aà gbè ũ,

gbé pò Lua ɔ̄kɔɔmpàè à widàwà ũ.

⁵ Wà aà zò wá tàaeɔ yái,

wà aà kè'ia wá yāvāiɔ yái.

Ia pò wa dàwàpi wá gbá aafia,

aà flàala iaɔ mé wá gbāgbā.

⁶ Wa sāsā wápii lán sāɔwa,§

baade azia zé sè,

ɔ̄ Dii wápii vāikea dǐè.

⁷ Wà aà wεtā wà widàwà,

ɔ̄ i lεwēaao lán sā pò wàlε gé a kòlokpaiwa,*

a nīlε kpé lán sā pò wàlε a kākēlεwa.†

⁸ Wà aà kù ní gbāao,

wà yákpalekèaànɔ.

Wà aà bò dúniau ma gbéɔ tàae yái,

wà aà dè an gbēgo pò lé ní dá ũ.

Gbé pò kú aà gɔɔɔ,

an dème yápi làasookèi? ‡

⁹ Baa ké i yāpāsikeo,

mé wi ma à εεtò,§

wà aà mia kpākɔi ní dàakenaɔ,*

ɔ̄ wà aà vǐ ɔ̄de miau.†

¹⁰ A kà Diigu à aà kè'ia aà taasike.‡

Lá à azia kè tàae awakpabɔ ũ,

a buike, aà wēni a gbàakū,

Dii pɔeā i bɔɔleke aà sabai.

¹¹ Aà taasikea gbεa a εa àɔ wēni vǐ,

i a namable.

Ma zòblen maapi a to yá bɔ ní gbéɔ na dasi,

ké aa aà dǐ yái,

asa a ní yāvāi di a miwa.

* 53:1 Lom 10.16 † 53:1 Zāa 12.38 ‡ 53:4 Mat 8.17 § 53:6 1Pīe 2.24-25 * 53:7 Zia 5.6 † 53:7 Maa 14.61,
1Pīe 2.23 ‡ 53:8 Zin 8.32-33 § 53:9 1Pīe 2.22 * 53:9 Luk 23.33 † 53:9 Mat 27.57-60 ‡ 53:10 Zin 2.23

12 A yáí má aà baa daaa ní gběz̄z̄z̄,
 a z̄ì ài kpaale ní gbāade,
 asa à ḡi a wēnii e à gè gào,
 wà aà gwà doũ ní dàakena. §
 A gbě dasi duuna sè,*
 à kulekè Luae tàaede. †

54

Yelusaleũ dafu

1 Ma Dii ma mē,
 n fii p̄ó ni ne'io,
 koo p̄una ní p̄ona wiio.
 N gbé p̄ó ni n̄wāwākeo, gulake.
 Asa n gbé p̄ó n ḡo p̄ākp̄anzi,
 n ne dasi āo de n̄e p̄ó a ḡo aed̄wà p̄óa.*
 2 N n zwāakpe gu káf̄i,
 ñ a zwāa yàasa kú,
 ñ a ba gbāakū,
 ñ a lío péle gíũgiũ.
 3 Asa n̄ȳo ta oplaai ní z̄ēēo,
 n gbé̄o buio b̄usu símá,
 aai z̄ōle ní wé̄le ziāo.
 4 Nsu vīakeo, asa wí a n k̄ūo.
 Nsu wideo, n gēe a ḡo kpa n wéio.
 N èwaasoḡo wíyā a sāngu,
 n gyaable ní gēe k̄p̄ánwei yá a d̄ongu bo.
 5 Asa mapi n Kena máme má n ḡo ũ,
 ma tón Dii Z̄iḡode!
 Ma Isailio Bona, an Lua,
 ma kua adoae,
 w̄i mem̄e d̄únia píi Lua.
 6 Má n gbesi
 lán n̄e p̄ó wà p̄ākp̄ai aà p̄o yàwa.
 Mapi n Lua má ea n kú
 lán èwaaso n̄okpama p̄ó à ḡiwa.
 7 Ma n to we yāa ȳo ḡīae,
 āma má ea n si ma s̄uu z̄o yáí.
 8 Ké ma p̄o f̄è, ma bo n kpe ḡo pla,
 āma má wēnad̄ne gbēke láasai musu.
 Ma Dii n Bona máme má ò.
 9 Lá ma legbè N̄ee ḡo,
 ma mē í a da d̄úniaa bo, †
 màa ma legbè gbā bo,
 ma mē ma p̄o a f̄enzi mà n lele bo.
 10 Baa tó gb̄èsis̄io làa mé sis̄io gb̄ò,
 ma gbēkea láa n k̄iio,

asa ma gawi p̄sima.

⁶ A Dii k̄i w̄eεε aà eḡo,
à aà sísi ḡo p̄ a k̄iáno.

⁷ V̄aikena a zé tó,
gb̄v̄ai okpa a làsooi.
Aà zε n̄ Dii, i aà w̄nagwa,
wá Luapi i s̄uukεaàno maamaa.

⁸ Asa ma Dii ma m̄e,
á làsoo muaa n̄ ma làsoooo,
á ȳkεa muaa n̄ ma ȳkεaoo.

⁹ Lá musu n̄ z̄iεo les̄i de n̄ k̄o,
m̄a ma ȳkεa les̄i de á ȳkεaa,
m̄a ma làsoo de á làsooa.

¹⁰ Lá lou n̄ m̄s̄eo ì b̄o za musu,
mé ìli εa we t̄oleninisaio,
ì to p̄ b̄l̄ewà à n̄'i,
̄ ì buike p̄t̄naε,
ì bleke p̄blenaε,‡

¹¹ m̄a yá p̄ b̄o ma léu de.
A léε p̄a ma p̄eã kesaio,
ma ȳ'o kp̄ás̄a tá a na.

¹² Asa á b̄le n̄ p̄nao,
wa d̄aaé n̄ aafiao,
gb̄s̄is̄i n̄ s̄is̄i koo p̄na n̄ gulao á aε,
s̄èali pii a otaale.

¹³ P̄li b̄le leaao gb̄eu,
gb̄éli b̄le les̄ikaoo gb̄eu.
Bee a na ma t̄ob̄o
seela láasai p̄ a súuli kp̄áleo ū.

56

Bui pii suabaa

¹ Ma Dii ma m̄e:
A zε n̄ ȳázedeo,
í ȳkε a zéwa,
asa ma s̄ou m̄a n̄ á suabaa,
m̄a làa n̄ á b̄o maao.

² Báaaden gb̄é p̄ lé bee ke
a ȳapi k̄ua ū.
Ili k̄amaboḡo p̄ má d̄iε gb̄áleo,
à ōb̄le v̄ai píiu.

³ Buip̄ale p̄ n̄a su o
m̄a we à ḡε ma gb̄éoo guuoo.
Gb̄é p̄ a le wia su m̄e
lí giin a ūo.

⁴ Asa ma Dii ma m̄e:
Tó gb̄é p̄ wà n̄ le w̄i ma k̄amaboḡo ȳadà,
tó aa z̄é n̄ ma p̄eão,

‡ 55:10 2Kln 9.10

mé aa ma bàakuarínɔ yá kŭa,
⁵ má ɔgbekené ma kpéu,
 an maa aɔ de negɔɔ ní nenɔɔla,
 má ní tó na kē a gɔwa,
 tópi aɔ láaa vío, a ga bauo.
⁶ Buipále pɔ aa nàa aa zíkemeɛ,
 aa ye ma tóí aa zɔblemɛɔ,
 aali kámabogɔɔ pɔ má díle gbáleo,
 aa ma bàakuarínɔ yá kŭaɔ,
⁷ má géínɔ ma sìsí pɔ a kua adoa musu,
 má tó an pɔ ke na ma sísikpeu.
 Má ní sa pɔ aai o ma gbagbakíiɔ sí
 ní sa pɔ wí a pɔ kátɛu à tékŭɔ,
 asa wa me ma kpée bui pii lousisikpe.*
⁸ Ma Dii Lua pɔ mi Isaili zizɔɔ káaa ma mè
 má ɛa gbéɔ káaa káfi gbé pɔ káaaɔ guu.

Lua yákpalekea ní anabi vāiɔ

⁹ Sèa nòbɔɔ pii, à mɔ pɔble
 ní lákpe nòbɔɔ pii.
¹⁰ Isaili gudɔanaɔá v̄iaɔne pii,
 aa a kee gbáleo,
 gbē lénanaaleaɔne, aali gbokɛ d̄ɔ,
 aaiɔ wúlea ní nana'oaɔ, aa ye ii.
¹¹ Gbē asiadeɔne, ble lí mómáɔ,
 d̄aana pɔ yāe d̄ɔɔne.
 An baade a p̄eã zé sè,
 an baade zia mí m̄endo ài àle wele.
¹² Aai okɔɛ: A mɔ wà v̄ɛɛ wele,
 wà í gbāa mi wà a de ke.
 Pɔ pɔ m̄ò ní gbāo a m̄ò ní ziao,
 iɔ de gbā p̄ɛ beea maamaa.

57

¹ Gbēmaaɔ lé mide,
 mé a yá lé káada gbēlao.
 Wà luayāmanaɔ s̄ele lé táínɔ,
 mé gbēe làasoo i kawào.
 Lua lé gbé maapiɔ si músi pɔ lé m̄ówa.
² Zemaasenapiɔ lé ḡɔ ní aafiaɔ,
 aa kámabo ní wúlekíiɔwa miau.
³ Apiɔ s̄ɔ, à mɔ la á m̄soken néɔ!
 Gbās̄ide ní káaluao buiɔn á ú!
⁴ Dé ále a láanikei?
 Dé ále á lé yàasa elɛwà
 ále á léna b̄òèi?
 Á tàae néɔ! Á bui m̄ɔafilideɔ!
⁵ Á me í lua táai lí gb̄enɔ gbáu
 ní liḡɔn yàasaɔ pii.

* 56:7 Mat 21.13

an ían wēnide pò b̀ò ma k̀ii a gēzεa.

17 An gbēble'ai tàae mé ma p̀ò f̀è,
 ̄ ma ní gbé ma ulené ní p̀òkpēneo,
 ̄ aa g̀i b̀ò ma k̀pe,
 aa ní p̀oēã zé sè.

18 Baa ké ma ní yākeao è màa,
 má ní gbágbã, má ní tàlakpa,
 má ní s̄o níniné vlévlé.

19 Má tó ma sáaukpaa ao d̀ò ɔ̀ɔ̀ɔ̀napio léu.
 Ma Dii ma m̀è má aafia kpá
 gbé p̀ò kú z̀ò ní gbé p̀ò kú kãiowa,*
 mí ní gbágbã.

20 Vãikenaɔ de lán ísia í pãpãakōwawa.
 A í lío ku kílíkilio,
 a ikooao ì fele ní p̀èlao ní gbãsio.

21 Ma Dii ma m̀è
 vãikenaɔ aao aafiao.

58

Leyea stande

1 Wii lé gbáugbãu,
 r̄su ñ n̄ziá kúkũ.
 N n l̀ò fele musu lán kuu'owa.
 Ma gbéɔ̀ tàae kpàwakεné,
 Yakobu buipio duunao oné.

2 Aaio ma k̀ii wεεε lá gu lé d̀ò,
 an m̀esa ì wã ma yākeao d̄sai
 lán bui p̀ò ì yāke a zéwa
 ìli pãkpa a Lua yãdileaoziowa.
 Aaì yágōgōa a zéwa gbεaa,
 aaio ye mà s̄ónzi.

3 ̄ aaì ma la: Bóyãì wa leyèi,
 ké r̄le wá gwao ni?
 Bóyãì wa wázia bùsaine,
 ké ní wá fãn v̄io ni?

Gwa! A leyegɔ̀ i ázia p̀oēã ke,
 mé i á zikenao wetã píi.

4 Gwa! A leyeyã ì midε ní lekpaao ní sòleo,
 i k̄o gbē ní ɔ̀kũ gbãao.

A f̄o leyeyã lá ále ke gbãεwa
 mà á l̀ò ma musue?

5 Lá ma leyeyã d̄ilen wee?

Ziabusaa ado yá n̄e?

I ke mipεlea lán kpootēwa

ge wúlea tífuu ní zwãnkasa kákaaálao yá no.

Pó pó i m̄e leyeyã wea?

Bee mé ì kamagua?

6 Leyeyã p̀ò má d̄ile min keo lò?

* 57:19 εfe 2.17

á tàaeo á ɔkɔɔ pà.
 Ee mé ɔ do á léu,
 ɔ yákpaaanla bɔle.

⁴ Gbēe lí wiile yázeideio,
 gbēe lí siana'o yákpaleuo.
 Aaí ze ní yāpāo, aaɔ eto.
 Aaí nɔsi yákele ũ,
 aaí ne'i gude ũ.

⁵ Aaí mlè gbe pipi,
 aaí dānsaba tá.
 Tó gbé ní gbe blè, a gaε,
 tó gbé wí sɔ, kyá a bɔ.

⁶ An bapio lí ɔkasa keo,
 an ɔzipo lí ɔ nárizio.
 An yákeaoá gudeε,
 aa ɔdidi yāpāsiwa.

⁷ An kèse leε ũ ní vāikeao,
 aaí yāesaide de àanno.
 Gudelaasoo aaɔ ke,
 aaí ásoo ní músio kpázi.

⁸ Aa aafia zé dɔo,*
 yá dɔɔde kú ní tufauo.
 Aaí zé kolekolea da,
 gbé ɔ bεuo lío aafia dɔo.

⁹ A yái tò yázeide zākūwanɔ,
 mé yāmaa i wá leo.
 Gupua wá wé doí,
 ɔ gusia wa su è,
 gukēa wá me wāi,
 ɔ gubeebee wá bεu.

¹⁰ Wi ɔdo gi lán vāoɔwa,
 wi ɔmalemale lán wesaideɔwa,
 wi gēnale fāane lán guluuluuiwa.
 Wá gbāa fá,
 ní beeo wá de lán geɔwa.

¹¹ Wi wiile lán waiɔwa,
 wi ɔɔb wēnanno lán felenaɔwa.
 Wá wé ɔ do yázeidei, wili eo,
 wá me wà wà wá suaba, a zāwanɔ.

¹² Asa wá tàaeo kōne,
 wá duuna wá dá yáu.
 Wá tàaeo zòlewá,
 wá wá yákeao dɔ sa.

¹³ Wa bɔ Dii kpe wa mɔafilikèè,
 wa gi wá Luazi,
 yákpaaanla ní kíiwāio i dɔaawēε.

* 59:8 Lom 3.15-17

Ɛε kò wá s̄ guu, àle b̄le wá léu.

¹⁴ M̄a yáze de p̄b̄b̄zákè,
maakea zea k̄aa,
s̄iana ḡemb̄le ḡaaε,
yá d̄b̄de k̄ua ḡεk̄iwa.

¹⁵ S̄iana gb̄ezák̄p̄a,
w̄i s̄z̄ gb̄é p̄ k̄è v̄aiwawa.

Dii wεkp̄ale gwà, à k̄èè íi,
asa yáze de kuo.

¹⁶ A è gb̄é maae kuo.
Ké yákekenaε kuo, à d̄iwà.
Ɔ à suabaze b̄ò ní a ḡs̄agb̄aaεo,
à gb̄aa'è a maakeawa.

¹⁷ A maakea dà m̄ò ula ũ,[†]
à suabaa kp̄a m̄ò f̄ua ũ,[‡]
à t̄osima dà p̄okasaο ũ,
à ãiap̄s̄i k̄akaala ulada ũ.

¹⁸ A fiabo gb̄éone ní yákeawa,
a p̄ok̄umab̄b̄o a ibεεwa,
a t̄osi a w̄εlewa,
i asea ke ísiabaadeone a zéwa.

¹⁹ Bε'aedeο v̄iake Dii t̄óε,
gukp̄edeο aà gawi da gbia,
asa a m̄ó lán í guf̄awa,
lán í p̄ó Dii lé'iana lé oziwa.

²⁰ Yak̄bu buio Bona a m̄o S̄iona
gb̄é p̄ó mik̄è ní duunaowaο k̄i. §
Ma Dii máme má ò.

²¹ Ma Dii ma m̄è,
ma bàakuar̄no yán ke:
Ma Nis̄ina p̄ó kúwá
ní ma yá p̄ó má dàé á léuo
a b̄ó á léuo ge á néo ge á t̄oūnaο
za gb̄ã e ḡōpii.

60

S̄iona gawi zia

¹ Fεle teke, asa n gupua m̄ò,
Dii gawi p̄s̄ima.

² Gwa! Guluuluu kù d̄úniaa,
gusia k̄ule a gb̄éowa.
Mpi s̄, Dii a bilεma,
aà gawi i b̄oma.

³ Buiο m̄o n gupuau,
k̄iaο s̄ n p̄ip̄ia í gb̄ai.

⁴ Wεzu gugwa ñ liai,

† 59:17 Ɛfe 6.14 ‡ 59:17 Ɛfe 6.17, 1Tes 5.8 § 59:20 Lom 11.26

aa kàaa píi, aale mó n kíi.
 N n̄egɔ̄ɔ b̀ò za z̀az̀ā, aale su,
 wa n n̄enɔ̄ɔ naaa n̄ gb̀at̄̄eu, ẁale sur̄n̄o.
 5 Tó n bee è, n p̄ona a pisi n oawa,
 n ǹòse a ỳaal̄o kua nz̄ia dakiwa.
 Wa n gba ísia baa àizeɔ̄ɔ,
 wa m̄one n̄ buiɔ̄ p̄omāo.
 6 Yiongo waiɔ̄ li n b̀usua,
 Madiã n̄ Efa b̀usu yiongo né b̀oɔo.
 Seba b̀usudeɔ̄ m̄o píi
 vua n̄ tulaleti ḡinanaɔ̄ sea,
 aale ma ỳakēo baokpa.
 7 Wa Kedāa b̀usu p̄otuōo k̄aaane píi,
 wa Nebaioo s̄asāo kpama n̄ n b̀oɔleked̄o,
 wi sa p̄o i kamagu oð ma gbagbakiwa,
 mí a kpé gawide gawi k̄áfið.

8 Bóm̄e táa'ò lé su lán louwa,
 lán felenguuluɔ̄ sua n̄ kpéuwa keei?
 9 Isiabaadeɔ̄ lé k̄aaamazi we,
 ísia ǵ'ilen̄o mé zemik̄ua we.
 Aa b̀ò n̄ n néo za z̀az̀ā,
 aale mó n̄ n̄ ánusuo n̄ n̄ vuo
 ma Dii n̄ Lua t̄oɔi,
 asa ma Isailio Lua ma kua adoae,
 má gawi pisima.

10 Buip̄aleɔ̄ ea n b̄iio bo,
 an k̄iao z̄ikene.
 Baa ké ma n gb̄e n̄ p̄of̄eo ỳaa,
 má w̄enad̄one ma s̀uuu ỳai sa.
 11 N b̄iib̄oɔe aao w̄eae ḡoɔpii,
 aalio taao f̄aane n̄ gw̄aas̄inao,
 ké buiɔ̄ m̄one n̄ n̄ àizeɔ̄ɔ
 n̄ n̄ k̄iao kpán'aek̄ea.*
 12 Asa bui ge kpala p̄o i z̄oblen̄e a mid̄ee,
 wa n̄ b̀usuo dēlempa míomio.

13 Wa m̄one n̄ Libã b̀usu gawio,
 p̄elio n̄ kp̄elio n̄ s̄elio píi,
 ké mà e z̀ableð ma kúkiwa,
 ma gbadib̄opi io gawi ví.
 14 N wet̄ana néo m̄o kúlene,†
 gb̄é p̄o aa sakàngupio w̄ulene n gbázi,
 aai one Dii w̄éle
 Siona p̄o Isailio Lua p̄o a kua adoa k̄ale.

15 Baa ké gb̄é z̀angu ỳaa
 aa p̄akp̄anzi,

* 60:11 Zia 21.25-26 † 60:14 Zia 3.9

gbēeli gu baaví n guuo,
 má n ke íandābɔ láasai ũ,
 gbéɔ iɔ pɔnakεð e ní buiwa.
 16 Nyɔ buiɔ ví mi,
 an kíaɔ yɔ́ kpama,
 níɔ dɔ́ máme máa Dii n Suabana ũ,
 Yakɔbu Lua gbāade n Bona ũ.
 17 Má mó ní vuao mɔgotē gbεu,
 ánuusu sɔ́ mɔsi gbεu.
 Má mó ní mɔgotēoli gbεu,
 mɔsi sɔ́ gbε gbεu.
 Má aafia dilεne n laaidɔmade ũ,
 má yázede danε n gbāade ũ.
 18 Wa yāpāsí súu ma n bùsuu ɔɔ,
 ásoo ní músio a sɔ́ n bùsu zɔ́leio.
 Wa tókpa n bíie Suaba,
 n ɔ́leɔ sɔ́ Táasi.
 19 Íatē ali gupune fáane ɔɔ,
 mɔvua í gbāa a gupune ɔɔ.
 Ma Dii máme máɔ de n gupua ũ gɔɔpii,
 mapi n Lua, máme máɔ de n tekεa ũ.‡
 20 N íatē a gē kpéu bauo,
 mé n mɔ a ɔ́sikεo,
 asa máme máɔ de n gupua láasai ũ,
 n ɔ́ɔɔ a midε sa.
 21 N gbéɔ aao maa piiε,
 mé aao bùsu ví gɔɔpii.
 Aao de lí pɔ́ má bà vlāpaa ũ,
 ma ɔ́gbε ũ ma zāblea yái.
 22 An gbé pɔ́ kēsāarízi
 a kɔ́ à ka gbēɔn òaa sɔɔ,
 an gbé pɔ́ kpεε ní guu,
 a gɔ́ bui zɔ́ɔ ũ.
 Mámεmaa Dii,
 má yápi ke a gɔɔwa ní wāao.

61

Dii èfāaigɔɔ

1 Dii Lua Nisína kua,
 à ma se mà baonakpa taasideɔne,*
 à ma zí mà pɔsiadeɔ gba sɔ́
 mà zìzɔɔ gɔ́a wéεɔ ũ ní dakpεunaɔ gbaεao kpàwake,
 2 mà Dii gbēkεkεnεgɔɔ†
 ní wá Lua tɔsimagɔɔɔ oné,
 pɔsiadeɔ nðse i níni pii.‡
 3 A ma zí mà fùakpa Siɔna ɔ́ɔɔnɔne túfu gbεu,
 mà pɔna nísi dɔɔmá an gbāsíkpa gbεu,
 mà táasilea pɔkasa dané an káгаа gbεu.

‡ 60:19 Zia 21.23, 22.5 * 61:1 Mat 11.5, Luk 7.22 † 61:2 Luk 4.18-19 ‡ 61:2 Mat 5.4

Aa maa, wiò mené
lí pò Dii bà azia tɔbɔa yáio.

⁴ Aa bezia sà zizi vu,
aa pò pò wà a deɛɛmpà yāaò keke,
aa ea wéle pò gò da wáiwai za káauò kále lo.

⁵ Bui zìloò á pòò dádáé,
bui páleò á bua ní á vɛɛbuò sɛwaé.

⁶ Apio sɔ, wa mɛé Dii gbàgbanaò,
wa á sisi wá Lua zíkɛnaò.
A buio àizɛɛble,
á íanadã ní ní pɔmaao.

⁷ Ma gbéò asea e lee pla
wí pò wa dàamá gbɛu,
aa pɔnake ní ní baao
an gɛɛkpanweia gbɛu.
Aa gɔ̀ bùsu lee pla ví,
pɔna láasai aò de ní pò ũ.

⁸ Asa ma Dii, yázede mé ì kamagu,
má za pòsìama ní gbāableamáogu.
Má ní asea kpámá ní náaio,
ma bàa aò kúrínò gɔ̀pii.

⁹ Waò ní buio dɔ̀ dúniaw,
an néò tɔbɔ bui píi kíi,
gbé pò ní é píi i dɔ̀ ké
aa de gbé pò ma báaadànguò ũ.

¹⁰ Mi pɔnake ní Diio maamaa,
ma pɔ na ma Luawa,
asa à suabaa nàmazi pɔkasa ũ,
à bɔa maa dàmmɛ ula ũ,
lán nɔsɛna pò kákakèwa,
lá aà nɔ pò a zãblebɔ̀ò fíwawa. §

¹¹ Lá tɔ̀le ì to pò bɔ̀lewa,
mé bua ì to pòwɛna fɛle,
màa Dii Lua a to yázede ligua,
a to wà ma táasile bui píi wáa.

62

Yelusaleũ dafu

¹ Sìona yáí máò níleao,
Yelusaleũ yáí ma lé a gɔ̀ kpaaũao
e a gɛ bɔ̀ò maa lá gu ì dɔ̀wa,
e a suabaa gɛ àò pípi lán sɛtɛwa.

² Buiò n bɔa maa e,
kíao wɛsi n gawile nípii.
Wa tó dafu pò a bɔ̀ Dii léu kpánɛ.

³ Nyɔ̀ò de lán tulu gawidewa Dii ɔ̀zì,

4 ńyɔ̄ de kíafua ũ á Lua ɔlau.
 4 Wa mēne Bezia bau ɔo,
 wa n b̄usu sísi Guwaiwai bau ɔo.
 Waɔ mēne Mapɔeãw̄ɛɛ,
 n b̄usu s̄ Nɔz̄ãe,
 asa Dii pɔ aɔ dɔma,
 mé n b̄usu a z̄ãk̄eããɔ.
 5 Lá èwaaso ì w̄ëndia sé,
 màa n Kena a n sé.
 Lá nɔsena ì pɔnak̄e ní a nɔo,
 màa n Lua a pɔnak̄enno.

6 Yelusaleũ, ma gud̄ãnaɔ dile n b̄iio musu,
 aɔ n̄ileao fáane ní gw̄ãasinao pii.
 A Dii sísinaɔ, ásu kámaboo,
 7 àɔ zeaàzi e a ge Yelusaleũ kále,
 i aà ke w̄ɛɛ pɔ d̄únia àɔ aà táasile ũ.

8 Dii ladà ní ɔleleao,
 a ò ní a ḡãsa gb̄ãa dɔao à mè
 á á bl̄ewe kpá á ib̄eɔwa bau ɔo,
 buip̄aleɔ v̄eɛ pɔ a a z̄ik̄è mi ɔo.
 9 A k̄ek̄enaɔ ble, aai ma táasile,
 v̄eɛkɔz̄z̄naɔ mi ma kp̄é kpeɛɛ.

10 A b̄ole! A b̄ole w̄énkpe!
 A zek̄eke gb̄éɔne!
 A kpá! A zeda kpá! A gb̄eɔ gágau,
 í gud̄ɔk̄eãk̄i dile buiɔne!
 11 Gwa! Dii kp̄awak̄è e d̄únia léwa:
 O Siɔnae aà Suabana lé m̄ó.
 Gwa! A a asea k̄ũ
 mé a a z̄i ài kp̄án'aek̄ea.*
 12 Wa mēné Lua gb̄éɔ,
 gb̄é pɔ Dii ní bóɔ.
 Wa mēne Wa'ɔliai, Bezianɔo.

63

Dii t̄osimaḡɔ

1 Déme b̄ò Eɔũ b̄usuu, àle m̄ó,
 à b̄ò Bɔzela, aà pɔkasaɔ t̄à keei?*
 Déme lé ḡsaḡsa t̄áa'ò ní gb̄ãa z̄ɔɔ,
 a ula gawide daa keei?

Mám̄e, mále z̄iblea kp̄awake,
 má gb̄éɔ suabaa gb̄ãa v̄i.

2 B̄óȳai n ula ní n pɔkasaɔ t̄à
 lán gb̄é pɔ ñz̄è v̄eɛf̄eãk̄i u p̄ówai?

* 62:11 Isa 40.10, Zia 22.12 * 63:1 Isa 34.5-8

³ Ma ɔzò vɛɛfɛkɪiu mado,
gbɛe kumanɔ, baa do.

Ma ɔzò buiɔwa n pɔkũmao,
ma kɛɛ tòmá ma pɔfɛ yáí.

An au fáfá ma pɔkasaɔwa,†
ma ula gbásɪkpà píi.

⁴ Asa má tɔsimagɔɔ kũa ma sɔu,
ma gbéɔ bogɔɔ kà.

⁵ Ma gugwágwa, gbɛe ku à dɔmalɛo,
yá dĩa ké gbɛe ku à ma gba gbãao.

Ɔ ma zɪblè n mazɪa gàsá gbãao,
ma pɔkũma mé ma gba gbãa.

⁶ Ma ɔzò buiɔwa n pɔfɛo,
má tò ma pɔkũma í zòlemá,
ma n au kòle zíle.

Dii gbɛke galikɛa

⁷ Má Dii gbɛke galikɛ n à táasileao,
asa à yápii kèwɛɛ wá gwaa guu,
à yãmaa dasi kè wá Isailiɔnɛ gbɛke guu.

⁸ A mɛ: Aa dɛ ma gbéɔ ũ,
aa mɔafiliyá kemɛɛo,

ɔ à gò n Suabana ũ.

⁹ A dɔ́nɔ n taasikɛa guu píi,
aà aɛ malaika n suabà,

à n bó ké a yeñzi à n wɛnagwà yáí.

A n sea za yãayãa a n kũa.

¹⁰ Kási aa bɔ̀ aà kpɛ,
aa aà Nisina pɔ̀ yàè.

Ɔ à mikpɛdɔ̀nɛ à gò n ibɛɛ ũ,
à zikàrnɔ.

¹¹ Ɔ Mɔizi gɔɔ yá dɔ̀ aà gbéɔgu aa mɛ:
Lua pɔ̀ bùa n a kpàsa dàdãnao ísiawa,
à a Nisina dàngu ku má ni?

¹² A a gàsá gawide pòo Mɔizi ɔplaai,
ɔ à í zòɛ n aɛ,

ké à tɔbɔ e gɔɔpii yáí.‡

¹³ A gèrnɔ í títiu, aai gɛmbɔleɔ
lán sɔ̀ pɔ̀ lé bàalɛ guwaiwaiuwa.

¹⁴ Ɔ Dii Nisina n gbá íampakɪi,
lán zu pɔ̀ wà gèrnɔ swadɔɔɔwa.

Màa n dɔaané,

ké n e tɔbɔ yáí.

Suabaa wii

¹⁵ Kua za musu wékpale n gwa,
kua za n gulesɪ gawide pɔ̀ a kua adoau.

† 63:3 Zia 14.19, 19.13, 15 ‡ 63:12 Bɔa 14.21

N pāsī n n eḡōnkεo tón lá?
 N gi wēna n sósobio keiwēε.
¹⁶ Baa tó Ablahaū wá dōo,
 nímε n wá Mae ũ.
 Baa ké wá yá i dō Isailiguo,
 Dii, nímε n wá Mae ũ,
 n tón wá Bona za zi.
¹⁷ Dii, bōyāi n tò wa zā n zéwai?
 Akea n wá swá gbāakū,
 ɔ́ wá n vīa vīo ni?
 Ea su wápi n zòblenaowa,
 gbé́ pó n sè buiɔn wá ũ.
¹⁸ Wa gō būsū pó n kpàwá vī gōɔpla,
 ɔ́ wá ibεεo m̀ ɔ́z̀ n kpéwa.
¹⁹ Wá de lán gbé́ pó n iko vīmáoowa à gègè,
 lán gbé́ pó n tó kúmáoowa.
 Kai! Tó n musu wè n pila,
 gbèsišl̀o lualua n aε.

64

¹ Nyōo de lán té pó kù yàa giiwa
 a tò ípiwa,
 n ibεεo i n tó dō,
 buiɔ i gilike n aε.
² Asa ké n pila yāa,
 n dabudabu pó wá a fān vīo kè,
 gbèsišl̀o lualua n aε.
³ Dii pó i yāke gbé́ pó an wé dōaàziɔne,
 mé i ke n bàasio, wi e yāa gueio.
 Gbēε swá i mao, gbēε i wesieo.*
⁴ Ni ze n gbé́ pó n yáli sāaàguoo,
 gbé́ pó i yāke a zéwa n pɔnao.
 Ama ké wa duunakè, n fēwázi,
 wá kuò à gègè, kpelewa wá bɔui?
⁵ Wápii, wa gō gbālea,
 wá maakeao píi de lán bɔbɔwa.
 Wápii wáε i'ò lán lí láwa,
 wá yāvāikea a gēwanɔ zéa lán íanawa.
⁶ Gbēε lé n sisi lɔ,
 gbēε i fele lé zεzεnzi lɔ,
 asa n n wé gāwēε,
 n wá kpá wá yāvāiɔla.
⁷ Kási nímε n wá Mae ũ Dii,
 gīn wá ũ, wá bonan n ũ,
 n ɔgben wá ũ wápii.
⁸ Dii, n pɔ su pawázi à gēagēo,
 wá yāvāiɔ su à dɔngu gōɔpiio.
 Wá wegwa, n gbéɔn wá ũ wápii.

* 64:3 1Kln 2.9

9 N wéleɔ gò gbáa ũ,
 baa Siɔna gò gbáa ũ,
 Yelusaleũ gò guwaiwai ũ.
 10 N kpé gawide pɔ a kua adoa
 pɔ wá deziɔ n táasilèu tekù,
 pɔ pɔ wá pɔ dɔwàò òòkpà píi.
 11 Nyɔɔ yá beɔ gwa, ní gí yāe keia?
 Nyɔɔ níle kpé, ní ɔtɔlewá à gēagèa?

65

Yákpalekea ní Isailiɔ

1 Ma sɔu mà mà wemá,
 ɔ gbēe i ma gbɛao,
 má kè wà ma e,
 ɔ gbēe i ma kǐi wɛleɔ.
 Má ò bui pɔ lé ma sisioɔne:
 Má ké! Má ké!
 2 Ma ɔ ìɔ dɔa bui swágbãadeɔzi,
 kási aa be zé vāi guu tea níziá pɔeāi.*
 3 Bui pɔ ìɔ ma léwe gɔɔpiin ní ũ,
 aaìɔ sa'o swaluu,
 aaì tulaletikatea tàasɔu.
 4 Aaì zòle miai, aaì i bàalikpɛu,
 aaì sa'osawa nòò só,
 aaì pɔ bèeɔ yāma de ní dou.
 5 Aaì me: Ea, n̄su s̄mazio,
 asa má ye mà gɔ gbáleao!
 Gbé beɔ de té pɔ ìɔ kǔ gɔɔpii súde ũ ma nízié.
 6 Dii mē: Gwa!
 A kēa láu ma ae, máò níleɔ,
 má fiaboné à gē ní kú,
 7 má fiaboné ní duunɔ
 ní ní deziɔ duunao yá musu píi,
 asa aa tulaletikatea gbèsisíɔwa,
 aa le'èa s̄is̄ɔ musu.
 Má yá pɔ aa kè yāaɔ fiaboné a léu à gē ní kú.
 8 Ma Dii ma mē:
 Baa tó v̄eɛbeɔ í v̄i yɔɔnɔɔ,
 w̄i me wasu a òòkpao,
 asa a káfiá v̄i.
 Màa má ke ma zòblenaɔ yái,
 má gbéɔ midɛ píio.
 9 Má bui se Yakɔbu buiɔ guu,
 Yudaɛɔ gɔ ma gbèsisíɔ v̄i.
 Gbé pɔ má sèɔ mé aa gɔ v̄i,
 wek̄i ma zòblenaɔ aɔ kuu.
 10 Salɔna a gɔ dádākɛk̄i ũ,

* 65:2 Lom 10.20-21

Akoo guzulɛ† a gɔ zuɔ kálɛkíi ũ
ma gbé pɔ aai ma kíi wɛɛɛɔnɛ.

11 A gbé pɔ a pãkpàmaziɔ sɔ,
ma gbèsísi pɔ a kua adoa yá sàágu,
i blekale táa pɔ i mó ní minaoɛ,
i í gbãa yáale tóle táa pɔ i ní baa kpámáwa.

12 Má á baa kpáwá fɛnda ũ,
í kúle wà á dede,
asa ma lezù, i weao,
ma yá'ò, i swáscio,
a yá pɔ má yeio kè,
a ze ní yá pɔ i kamaguoo.

13 A yáí tò ma Dii Zígɔde ma mè
ma zòblenaɔ pɔble, nɔana i á de.
Ma zòblenaɔ imi, imi i á de.
Ma zòblenaɔ pɔnake, wí i á kú.

14 Ma zòblenaɔ gulake ní nòsenaɔ,
ápiɔ sɔ á wiile ní yá'òmao,
í búbuape ní pɔsiao.

15 A tó a gɔ gbé pɔ má sèɔnɛ gbékabɔ ũ.
Ma Dii Lua má á dede,
ãma má tó dafu kpá ma zòblenaɔnɛ.

16 Gbé pɔ lé sa'olekené bùsupiu
a ke ní Lua síande tóo.
Gbé pɔ lé lada bùsupiu,
a da ní Lua síande tóo.
Asa taasi pɔ aa kè yáa a sánigu,
i sáale ma wéu.

Musu dafu ní zíle dafuo

17 Mále muşu dafu ní zíle dafuo ke.‡
Yáziɔ dɔ gbéɔgu ɔo,
a gè ní làasoo guuo.

18 A pɔnake,
à yáalɔ pɔ pɔ mále kewa gɔɔpii,
asa mále Yelusaleŭ ke wà yáalɔ,
aà gbéɔ i pɔnakeu.

19 Má yáalɔ Yelusaleŭwa,
ma pɔ a ke ma gbéɔwa na.
Wa ɔɔɔ ní búbuapeao súu ma a guu bau ɔo. §

20 Wa ne'iulitɛn kpée bau ɔo.
Mae zɔɔe a ga we a gɔɔ lesaio.
Tó gbé kà wè basɔo mé à gà,
wa me èwaasoɛ.
Tó gbé i ka wè basɔoo, mé à gà,
wa me Lua lekèèɛ.

† 65:10 Yoz 7.26 ‡ 65:17 Isa 66.22, 2Pie 3.13, Zia 21.1 § 65:19 Zia 21.4

21 Aa kpɛdɔdɔ, aaiɔ kuu,
aa v̄ɛliɔ p̄ɛɛ, aaiɔ a bɛ ble.

22 Aa kpɛdɔdɔ buip̄alɛɔnɛɔ,
aali p̄ɛɛ, d̄ãɔ a bɛ bleo,
asa ma gb̄ɛɔ w̄ɛni kɛ lán líwa,
gb̄ɛ́ p̄ɔ ma ní s̄ɛpiɔ ní z̄i ài ble.

23 Aa isima ga kpa p̄ãɔ,
aa n̄ɛ'ì à ɛɛ ní tó weo,
asa aao dɛ gb̄ɛ́ p̄ɔ ma báaadàrínguɔ ù,
ampiɔ ní ní n̄ɛɔ s̄ãnu.

24 E aao gé lɛzui, má wemá,
e aao yã'o aao gé láai, má swásei.

25 Awalɛwana ní s̄ãɔ a s̄ɛ ble s̄ãnu,
n̄ɔmusu a t̄aaable lán zuwa,
ml̄ɛɔ p̄ɔblea aɔ dɛ bùsu ù.

Aa p̄ɔɛ k̄ɛ'ía ge aa p̄ɔɛ òkpa ma gb̄ɛsisi p̄ɔ a kua adoa musuo.*
Ma Dii máme má ò.

66

Dii bui pti k̄ãaa

1 Ma Dii ma m̄ɛ:

Musu mé ma kpalabaa ù,*

t̄ɔlɛ mé ma gbadibɔ ù.†

Kp̄é p̄ɔ á ye d̄ɔmɛɛ bee ku máɛ?

Ma z̄ɔlɛk̄ii bee k̄a kpelewai?

2 Ma ɔ mé p̄ɔ beeɔ k̄ɛ p̄ii,

õ aa kuo lò?‡

Ma Dii máme má ò.

Gb̄ɛ́ p̄ɔ má aà wɛgwan kɛ:

Gb̄ɛ́ p̄ɔ azia bùsa mé a n̄ɛɔ dou,

mé a ma ȳãɔ v̄ia v̄i.

3 W̄i sa'oa ní zuo, õ w̄i gb̄ɛdɛ lɔ,

w̄i sa'oa ní s̄ãɔ, õ w̄i gb̄ɛ waa f̄i,

w̄i m̄ɔ ma gba p̄ɔwɛnti, õ w̄i s̄ãwa au t̄ɔlɛ,

w̄i tulaletikamɛɛ t̄ɛa, õ w̄i kúle t̄ãaɛ.

Aa z̄ɛ ní nízia p̄ɔɛãɔ,

an p̄ɔ Ìɔ na ní ȳãb̄ɛɛpiɔwa.

4 Mapi s̄ɔ ma zɛò

mà ȳã gɛa ní kpɛo sua ní aɛo kɛn̄ɛ,

má mómá ní ȳã p̄ɔ aa a v̄ia v̄io,

asa ma lɛzù, gb̄ɛɛ i weao,

ma ȳã'ò, aai swásei.

Aa ȳã p̄ɔ má yeio k̄ɛ,

aa z̄ɛ ní ȳã p̄ɔ i kamaguoo.

5 A gb̄ɛ́ p̄ɔ á ma v̄ia v̄iɔ à ma ȳãma.

A gb̄ɛ́ p̄ɔ aa zaágu,

* 65:25 Isa 11.6-9 * 66:1 Mat 5.34, 23.22 † 66:1 Mat 5.35 ‡ 66:2 Zin 7.49-50

aaɪ á bɔ adoa ma yáio mɛ:

Dii tɔbɔ, wí á pɔna e mɛ!

Wí a ní kú npii.

⁶ Wéle síu ma dɔ!

Ma kpé kɔfi ma dɔ!

Mále fiabo ma ibeɛɔne a lé gbɛu.

⁷ E aàɔ gé nɔwāwākei à pīla,

e aà nɔse àɔ gé swaa kíiwa,

à ne'í gɔe ũ.Š

⁸ Déme yá bee taa mà yāai?

Déme wesiɛ màai?

Wa bùsu i gɔɔ doa?

Wa buike kándo gɔɔa?

Kási ké nɔwāwā mò Siɔnawa,

à néɔ bòbɔ gɔɔ.

⁹ Ma Dii ma mɛ

má tó ne'igɔɔ ká, né gí bɔ péleia?

Mapi á Lua ma mɛ

má tó pilagɔɔ ká, mí sakpe tataa?

¹⁰ A pɔnake Yelusaleũ yá musu,

à yáalɔwà, á gbé pɔ á yeaàziɔ.

A pɔnakeɔ, á gbé pɔ ále ɔɔlɔɔ.

¹¹ Asa á aà yó mi à ká, á nɔse i níni,

á aà í mi, á pɔ i ke aà àizee zɔɔwa na.

¹² Asa ma Dii ma mɛ

má aafia pisiwà lán swawa,

má buiɔ àizee naaaè lán swa paawa,

i yó kpáwá, i á kue, i á kpá a gbáa.

¹³ Lá da í a né nɔse níni,

màa má á nɔse nínié,

á nɔse a níni Yelusaleũ.

¹⁴ Tó a wesiààle, á pɔ a ke na,

á me iɔ aafia lán sɛkusiwa.

Dii a to a zòblenaɔ a gbāa dɔ,

kási a kpɛnemuu bɔbɔ a ibeɛɔwa.

¹⁵ Gwa! Dii lé mó ní téo,

aà zikasɔgo aɔ de lán zàawa.

A sumá ní kyàwāao,

a ní lele ní tɛlepiɔ.

¹⁶ Asa Dii a yákpaleke ní bui piio ní téo ní fɛndao,

mé gbé pɔ a ní dedeɔ fàao.

¹⁷ Gbé pɔ aaɪ gbābɔ níziæ aa gé sa'oio,

aaɪ tɛ sa'onazi e swaluu,

aaɪ sàwa sa'onɔɔ só ní zaeo ní énao,

aa midɛ sãnuɛ.

Ma Dii máme má ò.

18 An yãkεαο ní ní làasoοο yáí máλε mó bui píi kãaaí. Tó aa mò, aa wεsi ma gawilε. 19 Má seelakε ní guu, mí ní gbέ pó b̀εο gbaε buiowa, Taasisi ní Libiio ní Ludi pó kàzunaο v̄io ní Tubalio ní Gelesio ní ísia baa bùsu z̄ãz̄ã, gu pó wi ma tó mauo mé w̄i wεsi ma gawilεοο, aai ma gawi kpàwakε buiονε. 20 Aa b̀ο ní á gbέο bui píi kíi dia s̄ó kpe ní s̄obaonaο ní yiongoο kua s̄́goο ní zugoο guu. Ma Dii ma mè wa mór̄n̄o ma kpéu wà ma gba Yelusaleũ ma gbèsiṣi pó a kua adoa musu, lá Isailiο ì mó ní pówentio ta gbàlesai guuwa. 21 Ma Dii ma mè, má ní gbèεο σε dile sa'onaο ní Levii buiο ũ.

22 Ma Dii ma mè lá musu dafu ní z̄íλε dafu* pó máλε keo aaο ku ma aε ḡoοpii, màa á néo ní á t̄o aο ku ḡoοpii. 23 Ma Dii ma mè m̄o ní m̄oο, kámaboḡozi ní kámaboḡoziο, bui píi aliο m̄o kúlei ma aε. 24 Tó aa b̀ò w̄énkpe, aa gbέ pó b̀ò ma kpeο γεο gwagwa. An k̀òbiio láao, an té a gao,† mé bui píi aο ye ní giyãio.

* 66:22 Isa 65.17, 2Piε 3.13, Zia 21.1 † 66:24 Maa 9.48

ZELEMII

Yá pò kú láe bee guu

Zelemii ku ado, a ku yá pò gbépii lé ke kpeo, áma a náai ví Luae e à gè zí pò Lua dàe kèò pii. Zelemii ku lá Lua zína Pòlu ò gbezāwa à mè, yèesaikε guu ò Lua gbāa síana ì bou (2Kln 12.9).

Zelemii yá pò kù wà làasookεwàn ke: Aà èwaasokε guu à gè Lua lεdεekena ũ Yelusaleũ (1.4-9) e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 626, kí Yosia dea kía ũ gòò (640-609), ò a ku we wè bla, gòò pò yáò lé zí'úkū àlε káfi.

Asilicó mé gbāa ví gupiiu gòò bee, ò aa ná Babilonicó gbāa guwa. Yosia ze'è à èa Isaili bùsu zi kpèdo sí. Ama wè 609 guu wà àà dè Megido gòò pò àlε gé kpái Egipi zīgō pò aa mò dci Asilicóne. Egipicó àà né Yoaza pò zòlε àà gbεu bò kpalau, ò aa Yoakiũ kpà àà gbεu. Wè 597 guu kí Nebukanεza ní Babilonicó sí Yelusaleũ guu, aa ní gbēo náaa tàñcó ní kí Yekonia pò gò a mae Yoakiũ gēε ũo sánu. O aa Zedekia kpà Davidi kpalau, kía gbāasaide pò gbéò tò à yákele kè ní a dii Babilonicó. O aa fεleaaàncó pāsípāsí, aa koezò Yelusaleũzi e wè do, ò Nebukanεza zīgō Yelusaleũ sí wè 587 mō soplade guu, aa kí Zedekia kù, ò aa Lua kpé kpàsa, ò aa tà ní gbé gbāo píi.

An taa gbεa wà Gedalia pò ziblenapicó àà dilε gbāade ũ dè, ò Yuda gbé kōna pò aa gòò bàalè wà tà Egipi, aa ānabi Zelemii sè ní gbāao wà tàò. We à gàu.

Lán ānabi kñicówa Zelemii è yá gbāa pò kèpicó guu Lua lezà a gbé pò aa a náai víopicówa. O Zelemii mè tó aa ye músipi kémáε, sema aa εa su Dii ní Luawa, aa lekpaaiá ní Egipi tó, aai ze ní zóblea Babilonidecneo. Ama aa Zelemii dilε bñkpede ũε, ò wà íadawà. A bílikè yápiwa, asa a ye a gbépicózi maamaaε. Màa a kuò dúniau. Gaga bao pò Lua dilèè àà kpa a gbé pò aa ku kai lezicne mé tò à bílikè, asa a ye a gbépicózi. A yáí ò zóaka Luazi mòòmòò (11.18-12.6, 15.10-21, 18.18-23, 20.7-18).

Baa ké àlε Lua gbéò kaalea yá kpàwake luanaaikensaidepicne, à ní suabaa yá è kāaa ló Luapi bàa εa kuarñcó yá ũ (31). A zí pò Lua a ble gbezā náai ví, ò à seeladeke pò ì bñ ní sae kè. Wεdca Luazi guu à tóolε lù. (32).

Zelemii kè waasokpan náaide pò wà Yesu lèεũò ũ (Matie 16.14). E Yesupi àò gé gai à Gεamusu dikpe ble blè ní a íwaò, ò à mè Lua bàa kua ní a gbéò yá pò Zelemii ò pàpa sa (Luk 22.20, 1Kln 11.25).

Dii Zelemii dilεa ānabi ũ

¹ Ilíkia né Zelemii, Anato pò kú Bēyāmεε buicó bùsuu sa'onae yán ke. ² Dii yā'òè Amó né Yosia, * Yudaò kía kpalablea wè kue'aaòde guu ³ ní Yosia né Yoakiũ, † Yudaò kía kpalablea gòò e Yosia né Zedekia, ‡ Yudaò kía kpalablea wè kuεdode mō sòode guu, gòò pò wà Yelusaleũdeò kùkù zìzòò ũ.

⁴ Dii yā'òmεε à mè:

⁵ E màò gé n íkasai neasakpεu,

má n dō,

e ñyō gé bci gbεεu,

ma n se ma pò ũε, §

ma n dilε ānabi ũ buicne.

⁶ O ma mè: A'a Dii Lua! Má yā'oa dōo, asa èwaasonan ma ũ. ⁷ O Dii òmεε:

* 1:2 2Kia 22-23 † 1:3 2Kia 23.35-24.6 ‡ 1:3 2Kia 24.18-25.21 § 1:5 Isa 49.5, Gal 1.15

Nsu o èwaasonan n ũo.
Gé gbé pọ ma n zímáọ kǐi píi,
ní yá pọ má danε píi oné.

⁸ Nsu víakεnéo,
asa má kunnọ n misia yáie.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Ǿ Dii ọbò a zò ma léwa à mè:
Ma a yá sòso má kànε n léuε.

¹⁰ Gwa! Ma n dilε buiọne ní ní bùsuọ,
ńyǝ ní wo ní bùsuu,
ńyǝ ní gbāa k'ε,
ńyǝ ní kaale, ní εa n ñ zεdọ,
ńyǝ ní gboo, ní εa n ñ kεkε.

¹¹ Dii yá'òmεε à mè: Zelemii, bó ní èi? Ǿ má wèwà: Lí pọ wǐ mε wétei gǝna mále e. ¹² Ǿ Dii òmεε: N è wásawasae, asa mále wéte ma yáí, ké à e papa yáie.

¹³ Dii yá èa dèdεa à mè: Bó ní èi? Má wèwà: Ma oo è, àle pusu bọ, à yèle, a zí dọ gugbāntoo oi. ¹⁴ Ǿ Dii òmεε: Za gugbāntoo oi wa bọu wà yáyia bùsuεbeedeowa. ¹⁵ Mále bùsu pọ kú gugbāntoo oio gbéọ sisi aa mọ píie.

An kíaọ ní kpalabaaọ kpále Yelusaleũ bíibọleou.

Aa koezọ a bíi pọ liaizi,
aa léle Yudaọ bùsu wéleowa.

¹⁶ Maa má yákpaleke ní ma gbéọ
vái pọ aa kè aa bọ ma kp yáí.
Aa tulaletikàtea dii páleone,
aa kùle ní pọkeone.

¹⁷ Sọuke, ní fele yá pọ má danε oné píi.

Nsu to sǝ kēngu an yáio.

Tó mǝan sǝo, míme má tó sǝ kēngu ní aε.

¹⁸ Ma n ke lán wéle bíidewa gbāε,

lán mọpεle ge mọgotē bíiwa.

Yuda kíaọ fǝ kpaneo,

ge a gbāadeọ ge a sa'onao ge a gbépii.

¹⁹ Aa ānama, kási aa n fuo,
asa má kunnọ n misia yáie.

Ma Dii máme má ò.

2

Isailio bọa Dii kpe

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Ge n yáε bee kpàwake Yelusaleũdeọ swáú.

Ma Dii ma mè,
á wēndiagọọ gbēke pọ á vímanọ dọmagu
gọọ pọ á yemazi ma nọ dafu ũ.
Gọọ bee á temazi guwaiwaiu,
gu pọ wi pótǝuo.

³ Aa ku ma mēndo yáie,
aame ma buapọ káauọ ũ.

Ma gbé pọ ní mọmọọ tàae è,
ǝ músi ní lé.

Ma Dii máme má ò.

⁴ A swáse ma yáí, á Isailio,
á Yakɔbu buio píi.

⁵ Ma Dii ma mē,
tàae kpele á deziò èa,

õ aa zàkūmanɔi?

Aa tē táaɔzi, õ aa gĩ ɔi.

⁶ Ma ní bɔ́le Egipi ma dɔaané guwaiwaiu
ní sēgbāo ní būsú tɔɔ'edeo
ní būsú iminadeo ní gusisi pásio,
gu pɔ́ gbēe lí a baa vīo mé gbēe lío kuuo,
kási aai ma gbēao.

⁷ Ma suńno tɔɔle táaedeu la,
aaliɔ a libeɔ ble ní a pɔmao.
Ké aa kà, aa ma būsú gbālè,
aa tò à gɔ́ pɔ́ pɔ́ má yeio ũ.

⁸ An sa'onao i ma dɔo,
ma ikoyādanedeo i ma dɔo,
an dɔaanao bò ma kpe,
an ānabiɔ ānabikεkè ní Baali gbāao,
aa tē pɔ́ pɔ́ lí káfiakεnéoɔzi.

⁹ A yáí má mó ní á yáo sɔ,
mé má mó ní á néo ní á tɔūnao yáo.

Ma Dii máme má ò.

¹⁰ A bua ísiawa e Sipi būsúu à gwa.
A gbé zí Keda a būsúu à a yá tàasika,
í gwa tó yáε bee taa kè we yáa.

¹¹ Buie a diio líle yāae?

Kási an táapiá Lua no.

Ma gbé pɔ́ má de Lua gawide ũ,
ma gbéɔ ma lεũkpakè
ní pɔ́ pɔ́ lí káfiakεnéoɔ.

¹² A musudeo, à to yápi diwá,
á me i seenata à gɔ́ sàiii.

Ma Dii máme má ò.

¹³ Asa ma gbéɔ duunakè lee plaε.
Máme má nibɔna í wēnide ũ,
õ aa ma to we,

aa gè wà biao yè níziε,
bia tefεena pɔ́ aa fɔ́ í dilεoɔ.

¹⁴ Isailioá zɔɔneε?

Wà ní í zɔble guu neε?

Bóyái aa gɔ́ pɔ́viao ũ sai?

¹⁵ Nɔɔmusuo pàlamá aa pùnamá,
õ aa ní būsú yáa,
an wéleɔ tekù, gbēe ku we bo.

¹⁶ Mefisideo ní Tapanesideo ní mi wàné.

¹⁷ Amε a yápi í áziεo lò?

Ma Dii á Lua, ké má zemikūaé,

ṣ̄ a ma to we.

¹⁸ Bóyāi ále gé Egipi Sioo í miii?

Akea ále gé Asili Uflata í miii?

¹⁹ A vāikεa a wi á musue,

á pòbòzākεa a wétēa ié.

A làasooke, í dō ké

á bɔa ma Dii á Lua kpe vāi,

mé á kua vīakεameε sai íi.

Ma Dii Lua Zīgōde máme má ò.

Isailiɔ dea nɔ náaisai ũ

²⁰ A ma zuu gbòò á nɔe à gègē,

a ma baɔ kèkè,

a mè á zòblemεεo.

Siana guu i gbāsike sīsī lesī pīi musu

ń lí yèlεεo pīi gbáuo.

²¹ Ma á bá vēeli maa náaide ũε.

Kpelewa a kēa,

a gō vēeli bɔlɛnzīaε ũi?

²² Baa tó a zu'ò ń saoo

ń mɔɔnao maamaa,

á tàae tèbateba a láameεo.

Ma Dii Lua máme má ò.

²³ Kpelewa á f̄o i gbāleo,

i ke Baalɔne kèkeo ni?

A yá pó á kè swadɔɔɔ gwa,

à làasooke á yākeapiɔwa.

I gé le à su la,

lán yiongo núnu pó a me fèlewa,

²⁴ lán sèa zàa'ín da pó dóekè ń gbáao,

àle gō íana sesεwa.

Déme a f̄o à aà lé liaa gɔɔ pó aà me fèlei?

Zàa'ín sa pó lé aà wεεεo kpasao,

aa aà e a gɔɔwaε.

²⁵ Asu àɔ kpálekεńzi

e á kyale gé yaa á gbáu,

á kòlo giigagao.

N beeo a mè a zεkeo,

wá ye dii z̄lloɔziε,

sema wà gé má.

²⁶ Lá wí í kpái kú, tó wà bòwà,

màa wa wida Isailiɔwa,

an kíao ń ń gbāadeɔ

ń ń sa'onaɔ ń ń ānabiɔ.

²⁷ Aaí o líε: Wá maen n ũ,

aaí o gbεε: Mme n wá í.

Aa bò ma kpe, aai zεmanɔo.

Gɔɔ pó taasi ń lé,

ṣ̄ aaí me mà fele mà ń suaba.

²⁸ Dii pó á kè áziεo ku máε?

Aa fele á taasikegɔɔ,

tó aa f̄o á suaba!

Asa á Yudaɔ,
 á diiɔ dasi kà á wéleɔwa.
²⁹ Bóyái ále zɔakaimazii?
 Apii a bɔ ma kpee.
 Ma Dii máme má ò.
³⁰ Ma íadà á deziɔwa pãe,
 aai totoapi yádao.
 Aa lèle ní ãnabiɔwa
 lán nòɔmusu pɔkaalenawa.
³¹ A gbágbɛɔ, à wéte ma yái.
 Ma gɔ Isailiɔne gbáa
 ge gubeebee ũ yà?
 Bóyái ma gbépiɔ ì me
 waɔ ní bebea kee,
 wa mɔ ma kíi lɔo ni?
³² Nɔamblebɔ yá a fɔ sã wéndiague?
 Zákezi pɔɔ yá a fɔ sã nɔ dafugue?
 Kási ma yá sã ma gbéɔgu
 à gɔɔplakè.
³³ A yenzi eɛe víe fá!
 Baa káalua sà zɔɔ,
 á á yákea dadaè.
³⁴ Wí taaside yãesaide au e á pɔkasaɔwa,
 i ke a ní lé á kpéu,
 aale á pɔɔ sélen sɔo.
³⁵ Gia ní beeo i me á yãe vío,
 ma pɔ a paázio.
 Lá a mè i duunakɛo,
 má yákpalekeánɔe.
³⁶ Bóyái iɔ liaaliaa à á yákea lilei?
 Egipiɔ widawá,
 lá Asiliɔ kèéwa.
³⁷ A bɔ we à su ní ɔo dia á musue,
 asa gbé pɔ ále ní náaikɛpiɔ,
 ma gińziɛ, á dɔnle emáo.

3

¹ Tó gbɛe gi a nai,
 ɔ à gè zákè gupálei,
 a fɔ ea nɔpi kũ be?
 Aà kũa a bùsupi gbãle dúuduuɛ.
 Apiɔ sɔ a gbãsíké ní gɔɔ dasi,
 ɔ a ea lé sua saa?
 Ma Dii máme mále á la.
² A wezu à sísí wáiwaiɔ gwae,
 gu kpele wi á dàakpauo ni?
 Iɔ zɔle zé sae àɔ gɔɔ dá
 lán Laalubue zɔleɔa guwaiwaiuwa.
³ A yái tò ma gi lou maé,

káabuana i keéo.
 N beeo á wé de lán káaluwa wéwae,
 wí lí á kũo.
⁴ A lezùmazi tia a mè:
 Wá Mae, wá èwaasogoo gbēna,
⁵ n pɔ aɔ paawázi e boe ni?
 Nyoo wá kpēne kúa goopii yá?
 Màa i omee,
 ɔ io yāvāike á pɔeāwa.

Isaili pòbòzākea Dii ní suawào

⁶ Kí Yosia kpalablegoo Dii òmee: N Isaili pòbòzākenapiò yākea èa? Aa gè gbāsikè sìsì lesì pii musu ní lí yèlèlèo pii gbáuo. ⁷ Mále e yá beeo kea gbea pii aa suae, kási aai suo. ɔ an gbé Yuda náaisaideo ní yākeapiò è. ⁸ Ma ginzila kpà Isaili pòbòzākenapiòwa, ma ní yá gbāsi pɔ aa kèò yái. Kási via i ní gbé Yuda náaisaidepiò kũo, ɔ aa gè gbāsikè sɔ. ⁹ Káaluakaa i ke Isailiòne yāe ũo, ɔ aa ní bùsu gbālè, aa gbāsikè gbèò ní líò yá musu. ¹⁰ Gia ní beeo pii an gbé Yuda náaisaidepiò i sua ní nòsemendooo, sema mɔafilì. Ma Dii máme má ò.

¹¹ ɔ Dii òmee: Isaili pòbòzākenapiò yá maa de Yuda náaisaidepiòla. ¹² Ge n kpàwake gubāntoo oi n me:

Ma Dii ma mè,
 à sua Isaili pòbòzākenaɔ!
 Má fěázi bo, asa má gbēke ví,
 ma pɔ aɔ paaázi goopiio.
 Ma Dii máme má ò.
¹³ A we á tàaei lé!
 Asa a bo ma Dii á Lua kpee,
 a taa'ò dii zìloowa
 lí yèlèlèo pii gbáuo,
 i swáse ma yáio.

Ma Dii máme má ò.

¹⁴ Ma Dii ma mè, gbēnazin pòbòzākenaɔ, à sua, asa á zán ma ũ. Má á sé wéle ní wéleò dodo, bui ní buio plapla, mí suáno Siɔna. ¹⁵ Dána pɔ an nòse muaamanoo ɔ má ní dile aa dɔaaé ní dɔao ní laaio. ¹⁶ Ma Dii ma mè, goo bee tó a kɔ a dasikù á bùsuu, wa ma bàakuaáno kpagolo yá'o bo, a làasoo a gē an sɔ guuo. A ni aɔ kúmáò, mé wa a pāle keo. ¹⁷ Zibeezi wa o Yelusaleũe, Dii kpalabaa. Bui pii a si Yelusaleũu ma tobo yái. An nòsevái swágbāa yá a dɔaané bo. ¹⁸ Goo bee Yudaɔ na Isailiowa, aa bo gubāntoo oi bùsuu sānu, aai su bùsu pɔ má kpà ní deziowau.

¹⁹ Máme má ò.

Má ye mà á sí ma néo ũe,
 mí pɔeā bùsu kpáwá,
 bùsu pɔ a kefenke de buipáleo pɔa.
 Mále e áli ma sísi á Mae ũe,
 mé á we ma to weo,

²⁰ āma á Isailiò a bo ma kpe,
 lán noe pɔ a zá tò à gè gbāsikèwa.
 Ma Dii máme má ò.

²¹ Wii ma dɔ sìsì wáiwai musu,
 Isailiò lé ɔɔbo, aale awakpa,
 asa aa pàzeae,

ma Dii ní Lua ma yá sàńgue.

²² A ea sua, pòbòzākenaò,
mí á gbágbā ní á pòbòzākegyāo.

Wá kél! Wá sumaε,
asa ní mēnn Dii wá Lua.

²³ Sísíò εε ví, gbèsísíò zòà ví,
Dii Isailíò Lua mé wá Suabana ũ.

²⁴ Za wá èwaasogòò
táàò wá maεò zí ài blè,
an sãò ní ní zuò
ní ní nεgòεò ní ní nεnòεò.

²⁵ Wà naale ní wío,
wà tó wá gεε gō kpá wá wéi,
asa ní wá deziò wa duunakè Dii wá Luaεε,
za wá èwaasogòò e gbã wi aà yãmao.

4

¹ Ma Dii ma mē, á Isailíò, tó á sua, à sua.

Tó a zòò á pò pò má zauòì,
mé ále liaaliaa lóò,

² tó a lεgbè ní ma kuao káukāu ní síanao,
buipāleò báaadakòu ní ma tóò,
aai íanadã ma yá musu.

³ Yá pò Dii ò Yelusaleũdeò ní Yudaònen ke:

A Yelusaleũdeò ní Yudaò píi,
à kpase kē wásawasa,
ásu pótò leuo.*

⁴ A tōzò á sò gbāsíwoloa ũ,
í gō ma pò ũ wásawasa.
Tó màn sōò,
má a pòkūmabòbòwáε
lán té pò gbēε a fō deowa
yāvái pò á kè yái.

Zígòò bóa gughāntoo oi

⁵ A kpàwake Yudaòne,
à o Yelusaleũdeòne:
A kuupe á bùsuu,
à wiile ní lóò gbātēò
à oné aa káaa,
aai bàale ta wéle bíideòu.

⁶ A gudòkòekíi díle Síòna,
wí mó ulε we, ásu zεzεo,
asa má tó kisia zōò ní pò òonekeao bò gughāntoo oiε.

⁷ Nòòmusu fēle bò a tòou,
buiò kàalenapi dàzεu.
A gò a tíá,

* 4:3 Oze 10.12

àlɛ gɛ́ á bùsu kɛi kɛ́lɛkɛlɛ,
á wɛ́lɛɔ i gɔ́ beziaɔ ũ.

⁸ A yáí tò à zwànkasaɔ kákaála,
à ɔ̀ɔ̀ɔ̀ à búbuapɛ,
asa Dii pɔ́fɛ́awázi zɔ̀ɔ̀, i kpáɛɔ.

⁹ Zibeezi sɔ́ a kɛ́ kía ní a ìwaɔgu,
yápi i di sa'onaɔwa,
ánabiɔ lé i gɔ́ kpaaua.
Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ǿ ma mɛ̀: A'a Dii Lua! N ònɔ̀kè Yelusaleũdeɔneɛ ní gbɛ́ɛ beɔ́ píi. Ké n mɛ̀ aaɔ ku aafiaɛ,†
ɔ́ fɛ́nda mé aa wiile ní miwaa?

¹¹ Gɔ̀ɔ̀ bee Dii a o Yelusaleũdeɔneɛ ní gbɛ́ɛ beɔ́ píi, à mɛ́ ìan wãa a bɔ́ gbáau sísí wáiwaiɔ
musu à mɔ́ léɛ a gbɛ́ɔwa. I kɛ́ ìana pɔ́ wí pɔ́ fáí a gbãsí bɔ́ɛ no, ¹² ìana pɔ́ á gbaemá gbãa
aa de beea, yákpale á kɛ́nɔ́ sa.

¹³ Gwa! Alɛ mɔ́ lán lousisiawa,
aa zikasɔ́goɔ de lán zaawa,
aa sɔ́́ wãa de kúuɔla.
Waiyoo wápiɔ! Wa kaalɛ sa.

¹⁴ Yelusaleũdeɔ, à á sɔ́ pípi,
ké à e bɔ́ aafia.
Ǿ kú ní á làasoo vãio e bɔ́ɛ ni?
¹⁵ Wàɛ a baokpa Dã buiɔ bùsuu,

wàɛ músi kpàwake Eflaiũ buiɔ bùsu sísideu:

¹⁶ A o buiɔne,
í a kpàwake Yelusaleũdeɔne,
ibeeɔ bɔ́ bùsu zàzãu, aalɛ mɔ́,
aalɛ kúkua dɔ́ Yudaɔ wɛ́lɛɔwa,
¹⁷ aalɛ liai lán masedãnaɔwa,
asa Yudaɔ bɔ́ ma kpɛɛ.

Ma Dii máme má ò.
¹⁸ A dàa ní á yákeaa mé bee íé.

A ìadaman we. A pãsí!

Alɛ ìadawá e á sɔ́u.

¹⁹ Ma nɔ́sɛ ɔ̀ɔ̀kpà! Ma nɔ́sɛ ɔ̀ɔ̀kpà!

Ma nɔ́sɛ lé pusu bɔ́, sɔ́ kɛ́magu,
má fɔ́ màɔ níɛɔ.

Ma kuu'ɔ́ mà dɔ́ ní kúkuakeao.

²⁰ Wíwíia lé kɛ́ wíwíia,
bùsu gɔ́ da wàuu gupiiu.

Wá zwàakpɛɔ wíwi kándo,

wá zwãaɔ yàa gɔ́ɔ́gɔ́.

²¹ Máo dàlapooɔ gwa e bɔ́ɛ ni?

Máo kuu'ɔ́pi ma dɔ́ e bɔ́ɛɛ?

²² Dii mɛ̀ a gbɛ́ɔ mi vío, aa a dɔ́o,

né sɔ́ũɔne, aa yãe gbáɛɔ.

Vãí ònɔ́ ɔ́ aa dɔ́, aa maakɛa dɔ́o.

† 4:10 Zel 6.13-14, 14.13, 23.16-17

23 Ma zíle gwà,
 má è da pā, a kekeao.
 Ma musu gwà, má è a gupua vío.
 24 Ma gbèsísíò gwà,
 mà è aale lualua,
 sìsíò sō aale deedee píi.
 25 Ma gugwà, mi gbēe eo,
 baa bāo aa ní taa kè píie.
 26 Ma gugwà, ò má è
 bùsu táaede gò gbáa ũ,
 wéleò wíwi píi Dii ae
 aà pòkūma pásí yáí.
 27 Asa Dii mē
 bùsu a òkpa píie,
 ní beeo á kaale míomíò.
 28 Ayáméto tóle a búbuape,
 musu i siakū,
 asa Dii yá'ò, a a nòse suumpao,
 à yādīle kò, a ea kpeo.
 29 Wéledeò lé tíle píi,
 ké aa sòdeò ní kàzunaò kōfi mà yáí.
 Gbēeò lé si dào guu,
 gbēeò dède lé solò gbèsòòu.
 Wéleò gò beziaò ũ,
 gbēe ku we bo.
 30 Yelusaleũ, bó níle kei?
 Akéa n zwáa tēa yè,
 n vua nòamblebòò dà, n kio kài?
 N nzía kèke páe!
 N gòpòseò gĩnzíe,
 aa ye n wēni bòe sa.
 31 Ma wii mà lán ne'iwāwā wiiwa,
 lán nòe pò lé né séia iwa.
 Sìona wiie, àle we fòò, fòò,
 à òpòò à mè: Waiyoo mapi,
 gbēdenaò òdīea, má kú ga lézīe.

5

Gbēe maao

1 A Yelusaleũ zeaò keele à gwa,
 à weele a gāaeòu à e dō.
 Tó yāmaaken síanweelenae ku we,
 má sùuuke ní wélepio.
 2 Baa ké aai me Dii ku,
 ní beeo aai legbē ní mōafilioe.
 3 Dii, síana ò níle weelemáo lò?
 N ní gbé, i òmáo,
 n ní ké búebue, ò aa gĩ totoapi mai.
 An swá gbāakù lán gbewa,

aa gĩ nòselilei.

⁴ Ǿ ma m̀e taasideǿne, aa mi v̄io,

aa Dii yākeǿ d̄so,

aa d̄so yá p̄o ní Lua lé yáínǿo.

⁵ Má gé mà yá'ò maezǿǿne,

aa Dii yākeǿ d̄so lé?

Aa d̄so yá p̄o ní Lua lé yáínǿo lé?

Kási gbépiǿ s̄o aa n zuu b̀òńla,

aa n baǿ k̀èk̀emáe.

⁶ Ayāmeto ǹòǿmusu a b̀o lákp̄eu à kusimá,

àwalewana a b̀o gbáau à ní d̄ede.

Gbeaana a naalené w̄énkpe,

i gbé p̄o b̀ò taitai,

asa an t̄aaǿ dasik̀ù,

an p̀òǿǿzākea k̀è z̄ai.

⁷ Yelusaleũ, má s̀uukennǿe?

N gbéǿ p̄akp̄amazie,

aaĩ yási ní t̄aaǿe, i ke m̄ameo.

Má tò p̄o m̀má,

ǿ aa sí k̄aalua kp̄eu aa gb̄āsik̀è.

⁸ S̄osa k̄aa p̄o an me feleaǿne,

an baade ì lua a gbédee n̄oi.

⁹ Ma Dii ma m̀e

má ìadamá yápi yáio lé?

Má t̄osi buipi taawao lé?

¹⁰ A ge ma v̄ēbu* dúuz̄o,

āma ásu d̄eele p̄io.

A a ḡōnaǿ z̄ōz̄o,

asa ḡōnapioá ma p̄o no.

¹¹ Isailio ní Yudaǿ b̀ò ma kp̄e.

Ma Dii m̄ame má ò.

¹² Aa Dii eǿb̀ò aa m̀e:

M̄aa no, v̄aie a wá leo.

Wá k̄ō'e ní z̄io ge ní n̄anaao.

¹³ Anabio lé lé'iana gbae,

Dii yá aale oo.

Aame aa ní p̄o e níziawa we.

¹⁴ Ayāmeto ma Dii Lua Z̄iḡōde ma m̀e,

lá màa gbépiǿ òne,

má a yá sóso k̄ane ní léu té ũe,

gbépiǿ io de yàa p̄o t̄epi a k̄ūwà ũ.

¹⁵ Isailio, ma Dii ma m̀e

má bui p̄o kú z̄àz̄a sóik̄ewáe,

bui p̄o kú za zi mé aǿ ku ḡoǿpiie.

Bui p̄o ili ní yāmao

* 5:10 Isa 5.7

mé á ní yá'oa d̄so.

¹⁶ An gbálaṵ ì ga inéé,
ampii ḡsa gbāaṵne.

¹⁷ Aa p̄p̄ á k̄k̄eṵ ní á bleṵ naaa,
aai á n̄ḡṵeṵ ní á n̄n̄ṵeṵ séle.

Aa á zuṵ ní á s̄āṵ ní á bleṵ naaa,
aai á v̄ṵeṵeṵ ní á kaad̄emb̄eṵ séle.

Aa á w̄́le bíide p̄ ále a náaik̄eṵ d̄ṵon̄z̄ó ní ní z̄ikab̄o.

¹⁸ Ma Dii ma m̄è, baa ḡṵṵ bee má á k̄e k̄élek̄eṵ. ¹⁹ Tó w̄à n la, b̄óȳái ma Dii ní Lua má k̄èiné
m̄àa p̄iii, ní oné, lá aa p̄ākp̄āmazi aa z̄obl̄è dii z̄iloṵne nízia b̄usu, m̄àa aa z̄oble bui z̄iloṵne
b̄usu z̄ilou s̄.

²⁰ A ȳáe bee o Yak̄ṵbu buiṵne,
í a kp̄awake Yudaṵne à m̄e:

²¹ S̄ṵ n̄ṵesaideṵ, à ȳama,
á w̄é v̄í, ili gu'eo,

á swá v̄í, ili ȳāmao.†

²² I k̄ū à v̄iak̄em̄eṵo lé?

I k̄ū à lualua ma aeo lé?

Ma Dii m̄ám̄e m̄ále á la.

Ma b̄usu'uf̄āa k̄àle ísia z̄ōle ū,

k̄ṵṵ p̄ ma d̄āèn we,

a í a f̄ṵ à a baa v̄í bauo.

Baa k̄é a í ì z̄āampapa,

ìli f̄ṵ à a baa v̄ìo.

Baa k̄é a ikooṵ ì k̄ṵfik̄e,

ìli f̄ṵ à a baa v̄ìo.‡

²³ Gb̄épiṵ swá gb̄āa, aa f̄el̄emanṵ,

ṵ aa p̄āal̄em̄eṵ aa ḡṵz̄ea.

²⁴ Baa k̄é mi lou mané a ḡṵṵwa

za k̄áabuana e à gé b̄olei,

m̄é ma p̄k̄ek̄eḡṵṵ d̄ilené,

aali ok̄ṵe w̄à v̄iak̄e ma Dii ní Luaeo.

²⁵ Á v̄aik̄ea m̄é kp̄a p̄p̄iṵne,

á duuna m̄é ḡíé à maa e.

²⁶ V̄aik̄enaṵ ku ma gb̄éṵ guu,

aaí ní we lán fik̄panaṵwa,

aaí baik̄p̄a gb̄éṵne k̄é aa e w̄à ní k̄ú ȳái.

²⁷ Lá b̄ā ìṵ ka b̄āw̄ena b̄ākab̄o pai,

m̄àa m̄ṵafil̄i ní ua p̄à,

ṵ aaí k̄e ṵdeṵ ū w̄à gb̄ākū,

²⁸ aaí k̄á, an m̄e ìṵ tek̄e.

An v̄aik̄ea ḡṵaḡṵ,

aali ȳási ní n̄eton̄eṵ, ȳá e b̄órn̄ṵ nao.

Aali z̄e ní p̄esaideṵ aa ní ȳānak̄p̄ám̄áo.

²⁹ Ma Dii ma m̄è,

m̄á ìadamá ȳápi ȳáio lé?

Má t̄osi buipi taawao lé?

† 5:21 Isa 6.9-10, Eze 12.2, Maa 8.18 ‡ 5:22 Yob 38.8-11

30 Yá pọ wa ye a gíyáio
 wí viakèè kò ní bùsuu.
 31 Anabio ì anabikeke ní ẹẹo,
 sa'onao zia yá mé ì doaané.
 Maa ma gbéọ yei,
 āma kpelewa aa ke zái?

6

Koezōa Yelusaleūi

1 Bēyāmee buio, à bọle Yelusaleū,
 í gé mikpakii wẹlei!
 A kuupe Tekoa!
 A to súde fele Betakeleū seela ũ.
 Kisia lé bọ gughántoo oi,
 kaale zō looáala.
 2 Má Siona mide,
 wéle pọ wí me a kefeū mé a maa.
 3 Zigō mọ bòokpa liai,
 lán sādānao ní ní sāowa,
 baade ní a gbéọ a bọou.

4 A sọuke wà si Siona ní zio,
 à fele wà ge lélemá íatē gbāa zá.
 Agya! Íatē'aua pila,
 gu lé gēkōu kò.
 5 A fele wà ge lélemá gwāasina,
 wí gu pọ de aa ze giu wíwi.

6 Ma Dii Zigōde ma mē:
 A lizōzō,
 í bùsu kále Yelusaleū bíi sae.
 A íada wélepiwa,
 asa gbāamokōe mé kōu.

7 Lá í ìo di bọu,
 màa yāvai di wélepiu.
 Taiina ní yápāsio zọa dọu,
 mi e aà gyā ní aà bọo làa ziio.

8 Yelusaleūde, à ma ledama ma,
 ké másu kéwáo yái.
 Tó mään sōo, má á bùsu dēnzōe,
 gbēe aọ ku a guu bo.

9 Ma Dii Zigōde ma mē:
 Wa Isaili pọ gōo kōnwε,
 lá wí vεε kōnwεwa.
 Wa ẹa a gbesisi,
 lá wí pọ gbesisiwa.
 10 Dé má yá'òè mà aà gba laaii?
 Déme a mamēi?
 An swá wēao, aa fō yāmao,

Dii yá i kené íie,
ìli kán̄guo.

¹¹ Dii p̄okūma d̄eɗeɗe,
má f̄s màɔ kúkūa l̄o.
P̄okūmapi b̄o b̄o néɔwa ḡaae
ní èwaaso p̄ó k̄aaaa gudoūo.
To wà ḡɔe ní a n̄o kú s̄anu
ní gb̄é p̄ó zikù táotaoo.

¹² Ma Dii ma m̄e,
tó ma ɔ lòo b̄usuɛbeedeɔla,
má ní beo na gb̄ep̄aleɔne ní ɔz̄íe,
ní ní buaɔ ní ní n̄oɔo.

¹³ Néf̄en̄en gb̄ēz̄oo p̄ii ɔv̄ai'enaɔne.
Anabiɔ ní sa'onao p̄ii aaɔ gb̄éɔ s̄as̄ae.

¹⁴ Aaɔ eɛe ma ma gb̄éɔ b̄owa
lá a de p̄oe ũowa.

Aaɔ me, aafia ku, aafia ku,
kási aafia ku we s̄oo.*

¹⁵ Yáb̄ēe p̄ó aa k̄e i kené wí ũe?

Aawo! Ìli kené wí ũo,
an ḡee lí ḡo kpá ní w̄eio.

A yáí aa ta gb̄é p̄ó ḡè gék̄iio guu,
aa kwe ḡoo p̄ó mále íadamá.
Ma Dii m̄ame má ò.

¹⁶ Ma Dii ma m̄e:
A ze z̄ékpaau à a z̄é k̄aaoo gwa,
í a p̄ó p̄ó maa gb̄ea à ɔ beu,
á s̄o i níni.†

Ɔ a m̄e á ɔ beuo.

¹⁷ Ma gud̄oanaɔ‡ díleé,
má òé àli sw̄ad̄o an kuupeai,
ɔ a m̄e á sw̄ad̄oio.

¹⁸ Ayāmeto buip̄aleɔ, à yāma,
í yá p̄ó a ma gb̄éɔ le d̄o!

¹⁹ Dúnia gb̄éɔ, à yāma,
mále mó gb̄épiɔ ásookei.

Yá p̄ó aale yáɔ gben we,
asa aai sw̄ad̄o ma yáio,
aa ḡi ma ikoyāie.

²⁰ Seba tulaleti dem̄ee p̄oe ũo,
ge kan̄eli fee ḡinana p̄ó b̄ò b̄usu z̄az̄au.
Mili sa p̄ó i oa i a p̄ó k̄ateu à tékū sio,
á sa'ooa lí kamaguo.

²¹ Ayāmeto ma Dii ma m̄e:

Má gb̄e p̄ó gb̄éɔ i ḡemb̄olew̄à k̄ále gb̄épiɔne ní ae,
maeɔ ní ní néɔ, gb̄é ní a gb̄éɔ
aai kpákpaa nípii aa gaga.

* 6:14 Eze 13.10 † 6:16 Mat 11.29 ‡ 6:17 Oze 9.8

22 Ma Dii ma m̀̀e:
Gugb̄ántoo oi bùsude⊃ gwa,
aa f̀̀e,
bui z̄̀o pi⊃ lé b̄̀o za d̄̀unia léwa,
aa lé m̀̀o.

23 Aa s̄̀o ní s̄̀ona⊃ k̄̀úk̄̀ua,
aa pás̄̀i, aali gb̄̀e w̄̀enagwao.
An k̄̀o fi i⊃ d̄̀o lán ísia k̄̀o fi wa,
aa didi s̄̀o k̄̀p̄̀e, aa z̄̀i'ò p̄̀ò,
aa lé m̀̀o lé léi wá, Si⊃nade⊃.

24 Wa ní bao mà,
wá⊃ ḡ̀ò d̄̀o wázi.
Yá'ò ma wá k̄̀ú gb̄̀a,
wá lé wá wá ma lán ne'inawa.

25 Asu gé buao,
ásu à⊃ b̄̀e z̄̀éuo,
asa ib̄̀e⊃ ní f̄̀enda⊃ k̄̀úk̄̀uae,
via p̄̀o liaaázi.

26 Ma gb̄̀é⊃, à zw̄̀ankasa⊃ d̄̀o d̄̀o á pi,
í gbeembo túfu guu.
A s̄̀o lán né m̄̀endona gaamáwa,
à búbuape pás̄̀i pás̄̀i,
asa gb̄̀ekaalena a m̀̀o wá k̄̀ando⊃.

27 Ma n dile m̀̀baasana ũe,
ma gb̄̀é⊃ mé gb̄̀e m̄̀ode ũ.
N ní yá k̄̀e⊃ ȳ̀o, ní ní dàa d̄̀o.

28 Swáȳ̀amansaide⊃ne ní pii,
aa i⊃ b̄̀e b̄̀e wà⊃ yá d̄̀o d̄̀o máe.
Aa f̄̀e lán m̄̀ogot̄̀e ge m̄̀osiwae,
yá k̄̀paanlak̄̀ena⊃ne ní pii.

29 Sia lé tévu,
ké m̀̀gb̄̀o e l̄̀a tépiu,
kási à⊃ m̄̀o baasa p̄̀ae,
gb̄̀ev̄̀ai⊃ lé ké gb̄̀emaawao.

30 W̄̀i oné ánu su giana,
asa Dii ḡ̀i ní zie.

7

Lua zé egená p̄̀ae

1 Dii yá'ò Zelemii e à m̀̀e: 2 Ge n ze ma k̄̀p̄̀e b̄̀o leu, ní k̄̀p̄̀awakené we n̄̀ me: A Yuda p̄̀o ále
ḡ̀e b̄̀o leu la ále gé k̄̀ú leim̄̀e⊃, à ma yá ma.

3 Ma Dii Z̄̀iḡ̀o de Isaili⊃ Lua ma m̀̀e,
à n̄̀selile ní á yá k̄̀e⊃,
m̄̀i t̄̀o à⊃ ku gue beeu.

4 Asu s̄̀as̄̀aȳ̀a náaike à me
Dii k̄̀p̄̀én ke, Dii k̄̀p̄̀é⊃.

5 T̄̀o a n̄̀selile ní á yá k̄̀e⊃o síana,
mé ále yá k̄̀ek̄̀o a z̄̀éwa,

ampio ÷ a ÷má, wí i ní kú.

²⁰ A yáí tò ma Dii Lua ma mè,
má a pòkūma pāsí bòbò gue bee ní a gbéowa
ní a pòtuoo ní sèa lío ní buapóo.
Aa tékū píie, wa e tépi deo.

²¹ Ma Dii Zigōde Isailio Lua ma mè,
à sa pò wí a pò káteu à tékū káfi sáaukpasaou,
à áiake àò a nòò so màa àò geò.

²² Asa ké ma á deziò bòle Egipi,
ma yādilené,
i ke sa pò wí a pò káteu à tékū
ní sa páleo yá ÷ má dīlené adoo.

²³ Má òné lo aao ma yá kūa,
mío de ní Lua ũ,
aaiò de ma gbéow ũ.
Má òné aa zé pò má òloné sé,
an kua io na.

²⁴ Kási aai swáseio,
aai laaidowào,
an nòsevāi swágbāa yá mé dāané.
Aa gbēzā gwà, aai gé aeo.

²⁵ Za gōo pò á deziò bò Egipi e gbā
mio a zòblena ānabio diléé,

²⁶ kási ili swáse ní yáio,
ili laaidowào, a swágbāakè,
÷ a yāvāikè de á deziola.

²⁷ Tó n yápio òné, aa swáse n yáio.
Tó n lezùrízi, aa wemao.

²⁸ Oné bui pò i Dii ní Lua yāmaon ní ũ.
Aai we totoaio,
÷ síana pīlimá, a kú ní léuo.

²⁹ A á mi kākēele kóle,
í wēnale si sísi wáiwaiò musu,
asa á gbāgbēow, ma giázie,
ma pākpàázi ní pòfēoe.

³⁰ Ma Dii ma mè: Yudaò yá pò má yeio kè, aa pòbēe kàle kpé pò ma tó kuwàu aa a gbālè.

³¹ Aa Tofeti guleśí bò Beninōū guzulēu, § aa sa pò wí a pò káteu à tékū ò we ní ní negōeo ní ní nenōeo. Mámē mi yápi dilenéo, a làasoo i gē ma sō guu seo. ³² Ayāmeto ma Dii ma mè, a gōo lé mó ké wa o gue beee Tofeti ge Beninōū guzulē lo, sema Gbēdedeguzulē, asa waò ge viví Tofeti e gu gé láae. ³³ Gbēpio ge a gō bāo ní wāio pòblea ũe. Gbēe a òkené yāayaa. ³⁴ Má pōna wii ní yaaloo ní nōsekōfio midē* Yuda wéleou ní Yelusaleū gāaeo, asa būsupi a gō bezia ũe.

8

¹ Ma Dii ma mè, gōo bee wa Yuda kíao gēwa bōle miau ní a gbāadeo ní a sa'onao ní a ānabio ní Yelusaleūdeo píi. ² Wa oliu íatēi ní mōvuao ní saana pò aa yerízi aa zòblené aa tērízi aa

yāgbèamá aa kùléné. Wa séle vío, aa gō káleá tóle lán potuo gbōwae. ³ Gu pó má ɔz̄u bui vāipizi píi, an gbé pó gōpio ga sí n̄ kuawae. Ma Dii Zígōde mámé má ò.

Duuna ní yá pó ì inéó

⁴ Oné ma Dii ma mē:

Tó gbé lèlè, ìli fèlèo lé?

Tó gbé zà zéwa, ìli εao lé?

⁵ Bóyāi Yelusaleūdeo ì zāmεε yáwai?

Akea gbépio mikpe ìo dɔamεei?

Mɔafili ɔ̄ aa zèò, aa gĩ suia.

⁶ Ma swākpà má mà,

aali yázede oo,

mé an gbēe lío ku déndōmεε guu

à mε: Bóyāi ma vāie taa kèo.

Ampii aaĩ té n̄ tufaiε,

lán s̄ó pó lé si z̄lauwa.

⁷ Baa wàaliana ì fèlè a gɔɔwae,

felena n̄ luakibānao n̄ yaabεεo

aaĩo gɔɔ pó de wa εa suwà d̄ε,

kási ma gbéɔ ma yādilene d̄o.

⁸ Kpelewa á e o ònɔnaɔn á ũ,

ámε á Dii ikoyā kūai?

Yādanede εgenaɔ a bɔɔlekèé kpaanlaε.

⁹ Wí a ònɔnapio kūε,

aa bílikε, aaĩ zu bai guu.

Aa gĩ ma yáie.

Ɔnɔ kpeletaa buin wei?

¹⁰ A yáí má n̄ nɔεo kpa gbēpáleɔwa,

an buaɔ ì gō dāɔne.

Néf̄nenen gbēz̄ɔ píi ɔvāi'enaɔne.

Anabio n̄ sa'onaa gbēsāsānaɔne.

¹¹ Aaĩ εεε má ma gbéɔ bɔwa,

lá a de pɔe ũowa.

Aaĩ mε, aafia ku, aafia ku,

kási aafia ku we s̄o.*

¹² Yábēε pó aa kè ì kéné wí ũe?

Aawo, ìli kéné wí ũo,

an gεε lí gō kpá n̄ wéio.

A yáí aa ta gbé pó gè gék̄liɔ guu,

aa kwε gɔɔ pó mále íadamá.

Má Dii mámé má ò.

¹³ Ma Dii ma mē,

má n̄ buapóɔ s̄ímáε.

Vēε a keo,

kaadɔena a ne'io,†

baa lá a giigaga.

Wa pó pó má kpámáɔ s̄ímá.

¹⁴ Bóyāi wá káleá lai?

* **8:11** Eze 13.10 † **8:13** Mat 21.19

Wà kãaa wà ta wéle bíideu,
wíu ga dā we,
asa Dii wá Lua díle wà gagae.
A kona í kpáwá wà mi,
ké wa duunakèe yáí.

¹⁵ Wá wé dɔ aafiai,
kási yāmaae kuo.

Wa gbágbāgɔ dā,
ɔ wá nisina nà líwa.

¹⁶ Sɔ́ lé pɔbɔ ní níu Dā buio būsuu,
bùsupi lé lualua sɔsɔ ɔɔba yáí.
Wà mò bùsu ɔ̀kpai ní pɔ pɔ kúuɔ,
wéle ní gbé pɔ aa ku a guuɔ.

¹⁷ Ma Dii ma mē,
má mlè pāsinaɔ gbaewá aa á sósoe,
mlēpiɔ lí esedeɔ yāmao.
Má Dii máme má ò.

¹⁸ Ma Gbēnɔseninina, ma pɔ siakù,
ma nòse ɔ̀kpà.

¹⁹ Ma gbéɔ wii ma dɔ
za bùsu zázāu aa mē:
Dii ku Siɔnao lé?
Siɔna Kíapi ku we bo lé?

Bóme tò aa ma pɔ fèlemee ní ní táaci?
Bóyái aa ma zafèmee ní dii zìlo pāci?

²⁰ Wà pɔ kèkè kò, sae gē,
wápiɔ sɔ́, wi wá suabao.

²¹ Lá ma gbéɔ wíwia, màa má wíwia,
ma oosísi, iwāa kà ma pɔa.

²² Bò ese ku Galada bùsuuo lé?
Lòotoo ku weo lé?

Akea ma gbéɔ bɔ i láao ni?

²³ Tó ma miá íe yāa,
mé ma wéá nibɔnae lé,
dɔ́ má wé'i lé kwé fāane ní gwāasinao
ma gbé pɔ wa ní dedeɔ yá musu.

9

¹ Tó má pilakii ví gbáau yāae lé,
má a gbéɔ to we mà gé wee,
asa gbāsíkɛnaɔne nípii,
náaisaideɔ gālie.

² Aai lésakā aa ege zuò,
aaliɔ gbāa ní būsuu ní náaiyāoo.
Aaɔ vāike wàoge, aa ma dɔo.

Ma Dii mámε má ò.

³ A baade laaika a gbēnai,
ásu à a dae náaikεo,
asa dae píiá gbēsāsānae,
gbēnao ì kō pee.

⁴ Gbēna ní gbēnao aai ònɔkekɔe,
aali síana'okɔeo.
An lé dókè ní εeo,
aai taaekεkɔe e wà kpàsa.

⁵ N kú mɔafilideɔ guue,
mɔafilipi mé tò aa gĩ ma d̄si.

⁶ A yáí tò ma Dii Zígɔde ma m̀e,
má ní baasa mà gwae.
Bó má ke ma gbéɔne
an vāipi yá musu bi?

⁷ An lénaá kagbae,
mɔafilipi mé ìo d̄o ní léu.
Na'onwaaɔne,
mé yaabma ba da ní b̄oɔɔne.*

⁸ Yá bee yáí má ìadamáo lé?
Má t̄si buipi taawao lé?
Ma Dii mámε má ò.

⁹ Má ɔɔɔ mà búbuape sísiɔne,
má wēnale si dádákεk̄iɔne.
A s̄ekù, gbēe lé a baa ví lo,
w̄ili zù ɔɔɔ ma we lo.
B̄aó ní n̄b̄oɔ ḡèzeá píi.

¹⁰ Má tó Yelusaleũ ḡɔ bezia ũe,
gbēgbonaɔ tò ò ũ.
Mí Yuda bùsu w̄éleɔ d̄eɔnz̄o,
gbēe aɔ ku we lo.

¹¹ Dé ònɔ mé kà yápi gbad̄ai?
Dé Dii yādàè aà a b̄oɔlekei?
Akeá bùsu ḡò gii lán gbáawa,
à ḡà, gbēe lé a baa ví lo ni?

¹² Ma Dii ma m̀e,
ké aa p̄akp̄a ma ikoyā p̄o má d̄ilenéi yáie,
aai ma yápi mao, aai z̄ikewào.

¹³ An swágbāa mé d̄àané,
ɔ aa te táaɔzi lá ní maeɔ d̄anéwa.

¹⁴ A yáí ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma m̀e,
má ḡɔi kpámá aa soe,
mí kona í kpámá aa mi.

¹⁵ Má ní fáaa buiɔ guue,
bui p̄o ampiɔ ní ní maeɔ d̄o yāaɔ.
Mí tó wà pémá ní f̄endao

* 9:7 Sou 28.3

e wà gè ní mǐde.

16 Ma Dii Zìgõde ma mè:

A yápi da,
í gε nε gε'ɔɔɔnaɔ sísi,
í gbéɔ zǐ nε wēnaledōnaɔwa aa mó.

17 Aai mɔ búbuapεé,
á wé i ibɔ e à kwé.

18 Wà ɔɔɔ mà dɔ Siɔna, wàle mε,
wa òkpàε fá, wí wá kú maamaaε.
Wále wá bùsu to we,
asa wà wá uαɔ dúuzòε.

19 Nɔεɔ, à Dii yāma sa,
à swákpa yá pó lé bɔ aà léui.

A ɔɔɔ dada á nenɔεnε,
í wēnale dadakõε.

20 Asa gaga gè wá fenentiɔε,
ɔ à sí wá zegikliɔ.
Gapi wá néɔ dède zεαɔ guu,
à wá èwaasoɔ mǐde gāaε.

21 Oné ma Dii ma mè:
Gbēnazǐn gεɔ gõ kpáλε sēu lán pɔtuo gbōwa,
lán ése pó wa kè kálea gbēe i mɔ séleowa.

22 Ma Dii ma mè:
ɔnɔna su íanadā a ɔnɔyā musuo,
gõgbāa su yòkε a gõsake yáio,
ɔde su azia se lesí a ɔda yáio.

23 Tó gbé ye íanadā,
aà dā ké a wé kè a ma dõ yái.†
A dõ ké má gbēke ví,
mi yāmaake dúniau a zéwae,
asa yá beeɔ mé í kamagu.
Ma Dii mame má ò.

24 Ma Dii ma mè a gɔɔ a mó ké má íada gbé pó aa tɔzòwa, 25 Egipiɔ ní Yudaɔ ní Eɔɔɔ ní
Amɔniɔ ní Mɔabuɔ ní gbé pó aa ku guwaiwaiu aai ní kākāmɔ kēεεɔ.‡ Asa buipiɔ ní Isailiɔ píi,
gyafɔdeɔnε ní sɔu.

10

Lua kεūα ní táα

1 Isailiɔ, à yá pó Dii lé oé ma.

2 A mè ásu buipáλεɔ ɔλεε
à bilike seela pó í bɔ musuwao.

Asu to vía lí á kú lánwao.

3 Asa buipáλεɔ felekaayáá yāpāε.

Aaǐ lizõ sēu,
ɔ sia í áné ní kpásagõnao.

† 9:23 1Kln 1.31, 2Kln 2.17 ‡ 9:25 Lev 19.27

⁴ Wĩ zāblewà ní ánusuo ní vuao,
 ̄ wĩ kusa pápawà ní masanao,
 ké asu àò ziaziao yái.

⁵ Táapio lí yā'oo,
 aa de lán bua báyabɔɔwae.
 Aali táa'oo, wĩ ní sɛɛ.
 Asu viakɛnéo,
 aali f̄ vāie kènéo,
 mé aali f̄ yāmaae kèné s̄o.

⁶ Dii, gbēe muaannɔ, ní z̄ɔ,
 n tɔbò n gbāa yá musu.

⁷ Bui píi Kía, déme n vía vío ni?*

Ao, a maannɔ màae.
 Bui píi ònɔnɔ ní ní kpaladeɔ guu
 gbēe muaannɔ.

⁸ Aa doũ nípiiɛ,
 s̄ũɔne, aa mi vío,
 lí'āaɔne, aa f̄ ledamáe?

⁹ Wĩ ánsu gbēgbēa pò wà b̀ò Taasisi
 ní vua pò wà b̀ò Ufaza kúlewà,
 ̄ wĩ ula búuna ní a g̀aluladeo káka
 pò pò sia ní vuazikɛnao kèpiɛ.
 Ḡideɔ ɔz̄iɔne píi.

¹⁰ Dii mé Lua síande ũ,
 àpi mé ì ku ḡɔpii Kía ũ.
 Tó à pò f̄è, t̄ɔle i lualuae,
 buie a f̄ ze aa à pòkũma d̄ao.

¹¹ A o buipiɔne à me dii pò aame aa musu ní z̄ileo k̀opio aa midɛ d̄úniaue, aao ku gueio.

¹² Dii mé d̄únia k̀è ní a gbāao,
 à t̄ɔle k̀ale ní a ònɔ,
 à musu kp̀ale ní a wez̄èo.

¹³ Tó Dii p̀na,
 í pò kú musu ì k̄f̄k̄eɛ,
 lou ì sisi za d̄únia léwa.
 Dii ì b̄o ní íanao a làasiu,
 lou i ma ní píleao.

¹⁴ Gbēnazinao s̄ũ, aa yāe d̄so,
 siao ḡeɛ a ḡo kp̀a ní w̄í
 táa pò aa p̀o yá musu.
 Pò egeɔne, aa w̄eni vío.

¹⁵ Pò gianaɔne, láanipɔɔne.
 Yákpalekeḡɔzi aa midɛ.

¹⁶ Dii pò de Yakɔbu buio baa ũ muaánnɔ,
 asa òme p̄pii k̀è
 ní Isaili pò à ní sé a pò ũ.
 Aà tón Dii Z̄iḡde.

¹⁷ A gbé pò wà koez̄ázio,

* 10:7 Zia 15.4

à á pɔ́o ye bɔ̀ò á bùsuu.

¹⁸ Asa ma Dii ma m̀e
tia kéwa má bùsuε bee gbé̄o zuzu lán gbεwaε.
Má ní ásookeεε, wi ní kúkū.

¹⁹ Waiyoo wápiɔ, ké wá wíwia yáí.

Wá bɔ́á b̀kɔ̀ε.
Wáλε e yāa wá gyāpi bleε.

²⁰ Wà wá zwàakpεo kwèkwe,
wà a baɔ kèkè.

Wá néo gèzεa, aa ku bo.
Gbēε ku à zwàakpε dɔwēε bo,
gbēε ku à a zwāaɔ kpáλεo.

²¹ Wá dɔaanaɔá sɔ̀uɔne,
aali yāgbεa Diiwao.

A yáí tò an yāe lí bo maaɔ,
ɔ an gbé̄o fáaa píi.

²² A ma, wàλε mó baokpai,
kɔ̀fi zɔ̀o dɔ gugbāntoo oi bùsuu.
Wàλε mó Yuda wéλεo dēonzi,
wéλεpiɔ i gɔ gbēgbonaɔ tòo ũ.

²³ Dii, má dɔ ké gbēnazina kua de aàzia yá ũo,
gbēε a fɔ zεpoo aziaεo.

²⁴ Dii, ma toto a zéwa,
i ke ní pɔkūmao no.
Nsu ma lao mà gɔ tēnεεo.

²⁵ Pɔ̀fē bɔ̀bɔ bui pɔ́ aa n dɔoɔwa,
gbé̄ pɔ́ aali n sísiopiɔ,
asa aa Yakɔbu buiɔ m̀mɔε,
aa ní mɔmɔ b̀εε,
aa ní bùsu ɔ̀kpà.

11

Yudaɔ Dii bàakuańɔ yāgbooa

¹ Dii yā'ò Zelemiiε à m̀e: ² Swáσε ma bàakuańɔ yáí, ní o Yelusaleũdeɔne ní Yudaɔ píi.
³⁻⁴ Oné ma Dii Isailiɔ Lua ma m̀e, ma bàakuańɔ yá pɔ́ má d̄ile ní deziɔne gɔɔ pɔ́ ma ní
bóλε Egipiɔ temɔaneu, gbé̄ pɔ́ yápi kūaoá láaipɔε. Má òné aa ma yāma, aao z̄ike yá pɔ́ má
d̄ilenéɔwa, aaiɔ de ma gbé̄o ũ, míɔ de ní Lua ũ, ⁵ mí lé pɔ́ má gbè an deziɔne papa. Ma m̀e
má bùsu pɔ́ ví ní zó'io diu kpámá, lá à gɔ́ á pɔ́ ũ gbāεwa. ɔ ma m̀e: Ami, Dii!

⁶ ɔ Dii òmεε: Ge ñ kpàwake Yuda wéλεo guu ní Yelusaleũ gāaεo ñ oné aa swáσε ma
bàakuańɔpi yáí, aao z̄ikewà. ⁷ Za gɔɔ pɔ́ ma bo ní á deziɔ Egipi e gbā, gɔɔpii miɔ ledamáε,
mi me aa ma yāma. ⁸ Kási aali swáseio, aali laaidɔwàò, ɔ an baade ǹsevāi ní swágbāao
d̀baaè, ɔ ma láaizimá ma bàakuańɔ yá musu, asa ma a yād̄ilenéε, āma aa kūao.

⁹ ɔ Dii òmεε: Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi aa kú ní lekpaafamazioε. ¹⁰ Aa èa sù ní dezi pɔ́ ḡi
ma yāmaiɔ duunawa. Aa tè táaɔzi aa zoblèné. Isailiɔ ní Yudaɔ píi, aa ma bàa kua ní ní deziɔ
yá gbòo.

¹¹ A yáí tò ma Dii ma m̀e

má músi pọ́ aa f̄́ ɓɔuo zímá.

Baa tọ́ aa wiilà,

má swáse ní yáío.

¹² Yelusaleũde ń Yuda ɓ p̄́i

aa ɓɔle ge wiile t́́a pọ́ aaɪ tulaletikané téaɔwa.

Aa f̄́ ń suaba ní taasikegɔɔ s̄́o.

¹³ A Yuda,

á t́́aɔ dasi kà á wéleɔwa,

tulaletikateak̄i pọ́ á ɓò Baaliɔ

dasi kà Yelusaleũ gāaɔwa.

¹⁴ Mpi s̄́ Zelemii,

ńsu wabikea gbépiɓneo,

ńsu wiileanéó,

ńsu yāgbɛaa ní yá musuo.

¹⁵ Ma gbé yenzide ɓ lé lé v̄́i kpaai,

ɓ aale ke ma kpé guui?

Sa'onɔɔ pọ́ aaɪ kpa a ní sí ñadamawao,

aaɪ ɓɔnake ní v̄́i pọ́ ðaanéó.

¹⁶ Ma Dii mi oé yāa

kuli pọ́ a lá sia mé a né kefeũ.

Má tes̄́wáe sa

ní zaañan gbāa kōf̄́o,

á gōnaɔ i golegole.

¹⁷ A Isaili ń á Yuda,

ma Dii Ziḡ́de ma á báe,

kási yáyaawá ɔ ma zeð sa.

Ma za f̄́e v̄́i pọ́ á kè yái,

asa a tulaletikátea Baaliɛ.

Lɛkpaai Zelemiizi

¹⁸ Dii yá pọ́ aale ke ðɓme má ð̄́, asa à ma wé k̄́emeɛɛ. ¹⁹ Má de yāa lán s̄́neɓɓɔ yāesaide pọ́ wale gé a kòlokpaiwae, mi ð̄́ ké aale lɛkpaaimazio. Aa m̄́ wà liz̄́ ní a néo wà aà ɓò dúñiau, ké aà tó su àɔ ðɔ gbēegu ɓo yái.

²⁰ Dii Ziḡ́de,

asa ni yá gwa a zéwae,

ni n̄́se ní làasoo tāsika.

Tɔ símá mà gwa,

asa ma az̄́ia n̄́ne n ɔz̄́iɛ.

²¹ Ayāmeto ma Dii ma m̄́

Anato gbé pọ́ aale n we aale me,

tó n ānabikèkè ní ma tóo,

nȳ́ tá ní ní ɔoɔ,

má yāví mà o ní musu.

²² Ma Dii Ziḡ́de ma m̄́

má ñadamá,

an èwaasoɔ gaga z̄́lau,

an néo gaga ní n̄́anao,

²³ an gbé kōnae a gōo,

asa má yáyia Anatodeɔwa an íadamagɔɔe.

12

Zelemii yágbɛaa Diiwa

¹ Dii, tó ma mɔma ní yáo,

n yá mé Ìb zεví.

N beeo má yá'onno yázede musu.

Bóyái vāikenaɔ yá i bɔ maai?

Akea náaisaideɔ Ìb namablei?

² N ní bá, aa zínapele e aa gè ne'í.

N tó dɔ ní léu, an sɔ kuma sɔo.

³ Mpi Dii, ní ma dɔ, ni ma yákea e,
ni wéte láasoo pɔ mi kemai.

N ní gále táńɔ

lán sá pɔ wàle gé ní kòlokpaɔwa.

N ní dile ndoa pódedeɔ pɔ ũ.

⁴ Wá bùsu aɔ ku wēnanno e bɔe ni?

Sɛ aɔ ku giigagaa e gɔɔ kpele ni?

Nɔbɔɔ ní bāɔ mīde gbé pɔ kúuɔ vāikɛa yáie.

Asa aaí me Lua yá pɔ a ní le zia dɔo.

Lua yázasia Zelemiiwa

⁵ Tó n bàalè ní kèsedeɔ mé aa n kē,
kpelewa nýɔ bakpaai ke ní sɔdeɔi?

Tó n sɔ daa doũ bùsu aafiadeuo,
kpelewa nýɔ ke tó Yuudɛ pài?

⁶ Baa n gbéɔ ní n uadeɔ bɔ n kpe,
aa zɔakànzi.

Baa tó aale yá nana one,

nísu ñ ní náaikɛo.

⁷ Ma pākpa ma gbé yenzideɔzie,

ma bui pɔ má sèpi tò we,

ma a gbépiɔ ná ní ibeɛɔne ní ɔziɛ.

⁸ Ma gbéɔ liaamanɔ lán nòɔmusuwa líkpɛu.

Aa pūnaa, ɔ má zańgu.

⁹ Ma gbéɔ gòmɛɛ bāso bàebae ũ,

bāso páleɔ liai, aale ānawà.

A ge wàio kāaa píi, aa mɔ ble.

¹⁰ Dɔaan dasideɔ ma vēebuɔ ɔ̀ɔkpàe,

aa ɔ̀zɔ̀ ma buaɔwa,

aa tò ma pɔeá tɔle gɔ̀ gbáa gii ũ.

¹¹ Aa tò à gɔ̀ gugii ũ,

a da ma aε wēnanno.

Bùsupi gɔ̀ bezia ũ pii,

asa gbēe ku à laaidɔwàò.

¹² Bùsudeɔnaɔ dède gbáa sìsì wáiwaiɔ musu pii,

asa Dii a gbéɔ dède ní fēndao

za bùsu léla e a léleɛ.

Gbēnazīnae a aafia'e gueio.

¹³ Aa blēwena tō, ɔ à bōléné le ũ,
aa taasi dà nízlawaε, aai ài'eo.

Wí mé de an yákea gbε ũ

Dii pɔkūma pāsī yái.

¹⁴ Ma Dii ma mē ma bui vāi pó aa ku ma gbé Isailio saε, aale būsū pó má kpà ma gbépiowa símáɔ bɔle ní būsūε, mí Yudaɔ kpoε ní guu ɔ. ¹⁵ An woa gbεa mí εa wēnadōné, mí suńno ní pá ziu ní būsū guu. ¹⁶ Buipio mé legbēa ní Baali tóo dà ma gbéone yāa. Tó aa ma gbéɔ ɔlesè sa, mé aale legbē ní ma tóo, aale mε wa sī ní Diio, má ní zedɔ ma gbéɔ guuε. ¹⁷ Tó an buie i ma yāma sōo, má ní kpoεε, mí ní kaale. Ma Dii máme má ò.

13

Sàana yá

¹ Dii òmεε mà ge sàana lu mà ye, āma másuli pío. ² ɔ ma sàana lù lá a òwa má yè. ³ Dii yā'oamεε gēn plaade à mè ⁴ mà sàana pó má lù má yèpi se geò Uflatai, mí ulε gbèsɔɔu we. ⁵ ɔ ma ge má ulε Uflatai lá a òmεεwa.

⁶ Gɔɔpla gbεa Dii èa yā'òmεε à mè mà fele gé Uflatai, mí sàana pó a òmεε mà ulε we se suò. ⁷ ɔ ma εa ge Uflatai, ma sàanapi bò gu pó má ulεu, ɔ má è a ɔ̀kpà, a keekεa ke ɔo.

⁸ ɔ Dii yā'òmεε à mè: ⁹ Ma Dii ma mē, beewa má ke Yudaɔ Íandāa ní Yelusaleũdeɔ Íandāa zōoε. ¹⁰ Gbēvāipio gī ma yāmaiε, swágbāa kēmá zōo, ɔ aa tē dii pāleɔzi aa zɔbléné aa kùléné. Aaɔ de lán sàanapiwaε, a keekεa ke ɔo. ¹¹ Lá wī sàana nanzi, màa ma Isailio ní Yudaɔ nāmazi, ké aaɔ de ma gbéɔ ũ, aaɔ ma tɔbɔ, aaɔ ma táasile, aaiɔ ma kpela, ɔ aa gī ma yāmai.

Vēε tūu yá

¹² Oné ma Dii ma mē, wa vēε ka tūuɔ guu à pa píi. Tó aa òne wa dō ké vēε a tūu pa, ¹³ ní oné ma Dii ma mē, má vēε káka būsūpideɔne e à zō ní ɔɔwa mípiε, sea za kía pó zōleá Davidi kpalauɔwa ní sa'onao ní ānabio ní Yelusaleũdeɔ píi, ¹⁴ mí ní pāpākōwa aa wíwi, maε ní ní néo píi. Ma Dii máme má ò. Má ní dedεε, má ní bɔo, má sūuukéńno, má ní wēnagwao.

Gbεaana a fɔ à a wēsá lilε?

¹⁵ A swákpa yāma!

Asu ázia se lesio,
asa Dii mé lé yā'o.

¹⁶ A bεεε dō Dii á Luaε
e ào gé gusia kúleiwá,
à gēmbɔle guluuluui gusisideu.

A wé dɔ gupuai,
kási gusia zōo ɔ a kūaawá,
i gusia pāsī kúála.

¹⁷ Tó i yápi mao,
á wala a to mà ge wiipe gusaε,
ma wé'i i kwe maamaa
ké wa Dii kpàsa gbéɔ kúkū yái.

¹⁸ O kíaε ní a dao aa zōle zīle,
ké an kíafua gawideɔ gògo yái.

¹⁹ Negeve būsū wéle gbaɔ aaɔ tataaε,
gbēε aɔ ku we à wēo.

Wa Yudaɔ naaa táńno zɔo ũ píiε.

an wé tà loũloũ sēsai yáí.

⁷ Baa ké wá tàaeo wá dá yáú,
dɔwáɛ n tó yáí.

Wá pòbɔzākɛa kè zài,
wa duunakène.

⁸ N gbé pó Isailio wé donzi,
an wetágo Suabana,
àkɛa n gɔwɛɛ lán nibo ge gēzɛa
pó mò ì wá bùsuu go dowai?

⁹ Bóyáí ní de lán gbé pó yá dīwà
ge nɛgōna pó a fō ní suabaowai?
Dii, ní kú wá guu,
wɔ wá sisi n tówa,
ńsu pākpawázio.

¹⁰ Yá pó Dii ò gbépio yá musun kɛ:
Aa ye liaaliaai maamae,
aali zōɛ ní ziwao,
an yá lí ká Diiguu.
An tàaeo a dɔaàgu sa,
i ñadamá an duuna yáí.

¹¹ Ǿ Dii òmɛɛ: Nsu gbépio aafia wabikɛao. ¹² Baa tó aa leyè, má ní wabikɛa sio. Baa tó aa sa pó wí a pó káteu à tékū òa ní pówentio, má sínnɔo. Má ní midɛ ní zio ní nɔanao ní gagyāoɛ. ¹³ Ǿ ma mè: A'a Dii Lua! Anabio mé i oné aa wesi zīɛo, nɔana a ní deo. Aaí me níyō ní gba aafia go pii gue beue.

¹⁴ Ǿ Dii òmɛɛ: Anabipio lé ānabikɛke ní ɛeo ní ma tóoɛ. Mi ní zio, mi yādilenéo, mé mi yāe onéo. Anabikɛ pó aale kééá wépfungu egena ní māsò beɛɛsaio ní làasoo kpaanlao yáɛ.

¹⁵ A yáí tò yá pó ma Dii má ò ānabi pó mi ní zio, mé aale ānabikɛke ní ma tóopio musun kɛ: Aale me zī ge nɔana a gē ní bùsuuo, kási sō zī ní nɔanao mé a ní dede, ¹⁶ wi gbé pó aale ānabikɛkenéo zuzu Yelusaleũ gāe nɔana ní zipio yáí. Gbēe aɔ ku à ní vɔo ge ní nɔe ge ní néo. Má ní vāikɛapi wíné ní musue. ¹⁷ Yáɛ bee oné:

To mà wé'ikau,
má kámabo gwāasina ge fāaneo.

Asa ma gbéɔ wíwía maamae,
wà ní ké'ía à kè zài.

¹⁸ Tó ma ge sēsao,
mi gbé pó wà ní dede ge e káɛa.
Tó ma gē wéɛ guu,
mi gbé pó lé gyākɛke nɔana yáio e.
Anabio ní sa'onao ìo liaaliaa nípii,
an gbēe a bùsu dō bo.

¹⁹ N gi Yudaɔzi fīafia yà?

N pò bò Siɔnagu yà?

Akɛa n wá wetá,
gbágbāa kuo ní?
Wá wé dɔ aafai,
kási yāmaae kuo.

Wá wé dɔ gbágbāai,
 ɔ̃ gili guu wá kúu.

²⁰ Dii, wa wá vāikea d̃̃
 ní tàae pó wá deziɔ kèò.
 Wa duunakènɛɛ fá!

²¹ Nsu sakáwáguo n tó yáí,
 nísu n̄ n kpalabaa gawide bɔɔbboo.
 N bàakuawanɔ yá su sãnguɔ,
 nísu gbooo.

²² Buipáleɔ táaɔ ì to lou mae?
 Luabɛ ì to lou ma ní aziaoa?
 Aawo Dii wá Lua, níme ni tó,
 ɔ̃ wá wé dɔnzi,
 asa níme ni yápiɔ ke píi.

15

Ia pɔ wa da Yudaɔwa

¹ ɔ̃ Dii òmɛɛ à mè: Baa tó Moizi* ge Samuɛli† ze ma aɛ,
 Yudapiɔ yá a gɛ ma s̃̃uo.

N ní yá aa go ma aɛ zã.

² Tó aa n lá, má wa géui,
 oné ma mè,
 gbé́ pó má d̃̃ile aà ga, a gaɛ,
 gbé́ pó má d̃̃ile wà de ní f̃̃ɛndaɔ,
 f̃̃ɛnda wa deò,
 gbé́ pó má d̃̃ile aà ga ní nɔanaɔ,
 nɔana a gaò,
 gbé́ pó má d̃̃ile wà kũ z̃̃izɔ ũ,
 wa kũ z̃̃izɔ ũɛ.‡

³ Ma Dii ma mè,
 má pɔkaalɛnaɔ gbaɛmá lɛɛ síiɔɛ.
 F̃̃ɛnda a ní d̃̃ede,
 gb̃̃ɔ̃ i ní gálegale táínnɔ,
 b̃̃aɔ ní wàìɔ i ní ble s̃̃áasã.

⁴ Yá pó a ní le a to s̃̃ k̃̃é d̃̃únia bùsu gbé́piigu yá pó Yudaɔ kí Manase, Ezekia né kè Yelusaleũ
 yáí.§

⁵ Yelusaleũ, déme a w̃̃ɛnad̃̃ɔnei?
 Déme a waiyookɛnei?
 Déme a mɔ n aafia gbɛaii?

⁶ Ma Dii ma mè
 n p̃̃ákp̃̃amazi n bɔ ma kpe.
 A yáí má ɔ̃t̃̃ma mà n de,
 ma kpasa ní n w̃̃ɛnagwaao.

⁷ Má a gbé́ɔ zuzu musu ní saao
 lán ésewa an bùsu w̃̃éleɔ guue,
 má tó aa kua ní néɔwa,
 mí ní midɛ,

* 15:1 Bsa 32.11-14, Nao 14.13-20 † 15:1 1Sam 7.5 ‡ 15:2 Zia 13.10 § 15:4 2Kia 21.1-16

asa aai mikē ní yākeaɔwao.

⁸ Má tó an gyaaɔ dasi aɔ de ísiale ũfāaa.

Má tó būsudenaɔ mɔ léle
ní èwaasoɔ daɔwa fáane gbāa zá,
gili ní bàabāaboao a gēngu kándoe.

⁹ Nɔe pó negōe ì sopla yēēe i láa,

wí i aà kú,

aà gee i gō kpa a wéi.

Aà gɔɔ a pa kpóoe, i tá.

Má tó an ibeεo ní gbé kōnaɔ dede.

Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ma da, waiyoo mapi ké n ma i!

Būsudeɔ lé ma dile nípii sòlede gudena ũe.

Mi pó sēanéó, mi pó sēamá sōo,

kási sa bèe ò gbépii Ì omee.

¹¹ Ǿ Dii mè:

Má tó ò bɔ aafiae fá!

Mí tó n ibeεo mɔ kulekene taasi pásí gɔɔ.

¹² Gbēe a fō mɔsi ée?

Atēsa gugbāntoo oi mɔsi ge a mɔgotē.

¹³ Má á àizeεo ní á pó ɔdeɔ kpámá

aa naaa fiabosaie

duuna pó á kè á būsuuɔ píi yái.

¹⁴ Má tó à zɔble á ibeεone

būsu pó á dōo guu,

asa ma pɔfē a fēle lán téwae,

i kúwá.

¹⁵ Dii, ní ma yá dō.

To ma yá àɔ dɔngu, ní laaidɔa.

Tɔ simee ma wetānaɔwa,

ńsu menakeńno e aa ge ma deo.

Nyō dō ké n yái wí ma láanikei.

¹⁶ Ké n yá sòso ní kāmee ma léu,

má mòmɔ,

ōme ma pɔna ní ma yáalɔao ũ,

asa n tó mé kua Dii Lua Zigōde.

¹⁷ Mili zōle sānu ní yaalɔnaɔo,

mili pɔnakeńno.

Miɔ zōlea madoe, asa ní kumanɔe,

mé ní tò mále kpēneke an yá musu.

¹⁸ Bóyái ma yá'ōma lí láao ní?

Ma bɔ pásí, àle gí láai.

Nyō demee lán yiongo lébaawa,

lán nibɔna pó ì yèledinéwa yá?

¹⁹ A yái tò ma Dii ma mè:

Tó n nòselile,

má ea n dile n pá ziu,

níò zíkεμεε.
 Tó n yá gbia bàaa ní yá yáfūnao,
 níyō de ma ledβεκενα ũε.
 To aa εα suma, nísu támáo.
 20 Má n κε gbέπιονε bíi ũε,
 mōgotē bíi pó wa fō gbooo ũ.
 Aa sòλεκennō, kási aa n fuo,
 asa máo kunnōε,
 má n suaba, mí n bō.
 Ma Dii máμε má ò.
 21 Má n bō gbēvāiō zīε,
 mí n si nòεpāsīdepiōwa.

16

Zelemii kua

1 Dii yā'òmεε à mè: 2 Nsu nōσε la ké n nēcō i'i gue beeuo. 3 Yá pó ma Dii má ò né pó wà ní i'i bùsue beeuo ní ní da'iaō ní ní de'iaō musun κε: 4 Gagyā mé a ní dedε. Wa ní vīo, wa ní gaa sōbo, an γεo gō kálea tōλε lán pōtuo gbōwaε. Zī ní nōanao mé a ní dedε, an γεo i gō bāō ní wāiō pōblea ũ.

5 Ma Dii ma mè nísu gē ua pó wà gàuo. Nsu γε sōbónō n wēnadōnéo, asa má tò gbέπιo gō aafiasaiε. Má yeñzi bo, má wēnadōnéo. Ma Dii máμε má ò. 6 Néfēnen gbēzōo aa gaga bùsupiue. Wa ní vīo, wa ní γε'ianabōo. Gbēε a azīa lili ge a a mi boo. 7 Wa ble kpa γε'īambōnaōwa wà ní nòε níninéo. Gbé pó a de ge a da gà sō, wa í dōε wà wēnadōεo.

8 Nsu gē ua pó wàλε pōnakεuo, nísu zōλε n pōble n igbērínōo. 9 Asa ma Dii Zīgōde Isailiō Lua ma mè, má pōna wii mide gupiu n wáaε, mí yaab ní nōsekōfio bāde n gōo.*

10 Tó n yápio ò gbέπιονε píi, aa n la: Akεa Dii àsi bèε bee taa ò wá yá musu màai? Tàae kpele wá kèi? Duuna kpele wá kè Dii wá Luaei? 11 Ní wemá n με, ké an deziō pākpāmazi yáie. Aa tè dii pāleōzi, aa zōblèné, aa kùlené, s̄ aa pākpāmazi, aaliō ma ikoyā kūao. Ma Dii máμε má ò. 12 Ampio sō aa vāikè de ní dezipiōla, an baade nòsevāi mé dōaaaε, an swá gbāa, aali ma yāmao. 13 Má ní bōλε bùsue beepiue, mí tárnō bùsu pó aa dōo guu, baa an deziō se aa dōo. Wekii aa zōbleu dii pāleōne fāane ní gwāasīnao, asa má sùuukerínōo.

14 Ma Dii ma mè, a gōo a mó ké gbēε a με á sī ní Dii pó Isailiō bōλε Egiπioo, 15 sema Dii pó Isailiō bōλε gubāntoo oi bùsu ní bùsu pó à ní yá ní kpáuo píi, asa má surínō bùsu pó má kpà ní deziōwapi guuε.

16 Ma Dii ma mè, tia kéwa máλε kpòwenaō sisi dasidasi aa mō gé Yudaō kúkūi. Bee gbεa mí toenaō sisi dasidasi aa mō gé ní wei gbēsīsiō musu ní sīsīō musuo ní gbēsōōo. 17 Asa ma wetè ní yākeaoi píie, a kee ulεamεεo, an tàaeε ku ké ma wé gī eio. 18 Má fiaboné lee pla an tàaeō ní ní duunao léuε, asa aa ma bùsu gbālè ní ní dii wēnisai pó má zauō e pó pó má ye a gīyāiopiō lí bùsupiaε.

19 Dii, níμε ní ma gbāa ũ,
 níμε ní ma zegikii ũ,
 níμε ní ma ulekii ũ wétēagōo.

Buiō bō za dūnia léwa,
 aai mō one εε s̄ ní deziō kūa,
 an diipio i àikenéo.

20 Gbēε a fō dii κε azīaεo,
 i κε pópioá diiō no.

* 16:9 Zia 18.23

21 Ayāmeto má yādané,
má a gbāa ní ma ikoo mōné sa,
aai dō ké ma tón Dii.

17

Sõ mɔafili vɪ de pɔpiia

1 Wá Yudaɔ duuna yá kèné ní sōwa ní pēnkēbɔɔ.
Wa kè ní sa'oklɔ kóbaɔwa ní gbekāoo.

2 An sa'oklɔ ní n Asetaati lipelɔ yá ɔ dɔ ní néɔgu se.
Aa ku lí yèlɔ gbáú sɪsɪ lesɔ musu.

3 Má a gbèsɪsɪ na á ibeɔne ní ɔzɪ
ní á àizɔne ní á pɔ ɔdeɔ
ní gulesɪ pɔ á bòɔe
duuna pɔ á kè á būsuu yáí.

4 A ɔkpa būsuu pɔ má kpàwázi,
mí tó à zɔble á ibeɔne būsuu pɔ á dōo guu,
asa á tò ma pɔ fèlɔ lán téwae,
mé tépi aɔ kú gɔɔpiie.

5 Ma Dii ma mē, gbé pɔ bò ma kpe
à gbēnazɪnaɔ náaikè,
a daa ní gàu gò láaiɔ ũe.

6 A de lán lí pɔ kú gugiiuwaɔ.
Tó nama mò, a e bleo.
Aɔ ku guwaiwaiuɔ
ge būsuu wiside pɔ gbēe kuuo.

7 Báaaden gbé pɔ lé ma náaike,
àlɔ sɔkpalemazi ũ.

8 A de lán lí pɔ wa bà swa saɔ,*
a zɪnapelɔa íuwaɔ.
Aà bà kú ní guwāaoo,
a lá ɔ siaɔ.
Ili imina yádao,
ne'í íaaànɔɔ.

9 Sõ mɔafili vɪ de pɔpiia,
a kekea vɔo,
démɔ a fɔ à a yáɔ dōi?

10 Ma Dii, máme mi sɔ yɔɔ,
mi nòɔe yá tàasika,
mí flabo baadeɔ a yákeawa,†
mí kè lán a kèwa.

11 Gbé pɔ ɔda è zé vāi guu de
lán dōna pɔ gbe kɔmpa pɪpiwaɔ.
Gɔɔ pɔ a ku a gɔɔ soplawa,
ɔapi a láawàɔ, i gɔ sɔ ũ ũ gbezã.

12 Wá Lua kpé mé aà kpalabaa gawide ũ,

* 17:8 Sou 1.3 † 17:10 Sou 62.13, Zia 2.23

kpépi mé fuańla za asinízi.

¹³ Dii, míme Isailio wé donzi,
wí a gbé pò pákpànzió kú.

Gbé pò bò ma kpeo de lán tó pò wa kè tólewawae,
asa aa pákpà n gbé pò n de nibona í wēnide ūzie.

¹⁴ Ma gbágbā Dii, mí gbágbā,
ma bò Dii, mí bò,
asa n táasi mio le gòpii.

¹⁵ Wí me yá pò Dii ò ku máe?
Aà ke wà e me!

¹⁶ Mi gí dōaaine n gbéōneo,
ní dō ké máme mi wétēagō nideo,
yá pò í bō ma léu uleaneo.

¹⁷ Nsu to sō kēmago,
míme ní ma ulékíi ū yāpāsīgō.

¹⁸ To wí ma wetānao kú,
mapi sō, n̄su to wí ma kūo.

To sō kēńgu,
mapi sō, n̄su to sō kēmago.
N ní ká yāpāsipi gōwa,
ní ní wíwi e lee pla.

Kámabogō

¹⁹ Dii òmēe: Ge n ze Gbēo Boleu, gu pò Yuda kíao ò gēu, aaio bōu, ní gé Yelusaleū bole
kínio bō pii. ²⁰ Ní oné aa swákpa aa ma yāma, Yuda kíao ní Yelusaleūdeo pii ní Yuda pò
aale gē bolepiouo pii.

²¹ Ma Dii ma mē: A laaika!
Asu asose kámabogōzío,
ásu gēo Yelusaleū boleuo.‡

²² Asu bōò á ua kámabogōzío,
ásuli zīe ke gōpi zío.

Alio dō ké kámabogōá ma pōe,
lá má dīle á deziōnēwa. §

²³ Kási aai mao, aai swáseio,
aa ní swá kàkae, aai mao,
aa gĩ totoaie.

²⁴ Ma Dii ma mē, tó a ma yāmà, ále gē wélepi boleuo ní asoo kámabogōzīi bō, tó á dō ké
gōpiá ma pōe, ále zīe ke gōpi zío, ²⁵ kía pò aa zōlea Davidi kpalauo gē wélee beepi boleuo
ní ní iwao kua sōgo guu ní dia sōo kpeo. Yelusaleūdeo ní Yudaō aao kúrino, aaiō ku wélee
beepiu gōpii. ²⁶ Wa bō wéle pò liaa Yelusaleūio guu ní Yuda wéleo pii ní Bēyāmeē bui wéleo
ní gusalalao ní gusisideo ní Negene guwaiwaio, wí mō ma kpéu ní sa pò wí a pò káteu à tékū
obōo ní sa pāle obōo ní pówentio ní tulaletio ma sáaukpaa yái. ²⁷ Tó i ma yāma á dō ké
kámabogōzīá ma pōeo, mé ále gē Yelusaleū boleuo ní asoo kámabogōzīi, má téka bolepioue,
i kú á zegikíiowa. Wa fō tépi deo.

‡ 17:21 Nēe 13.15-22 § 17:22 Bōa 20.8-10

18

Zelemii kua oobona be

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Fɛle gé oobona be, we má tó ò ma yámau. ³ Ké ma ge oobona be, má è àle oo bo. ⁴ Ké oo pò àle bopi òkpà aà ɔzi, ɔ à èa a pàle bò ní gípíio, lá à kèè maawa.

⁵ Ǿ Dii yá'òmee à mè: ⁶ A Isailio, má fɔ kéé lá oobonapi i kewao lé? Lá gí de oobona ɔzi, màa á de ma ɔzi.* ⁷ Tó ma bui ge bùsu yá'ò ma mè, wà a fuangba, wà a midɛ, wà kaale, ⁸ mé bui pò ma ledàwàpi mikè a vāikeawa, má yá pò ma zedò mà yíawà bɔ ma nòseue. ⁹ Tó ma bui ge bùsu yá'ò ma mè, wà a zedɔ, wi gba gbāa, ¹⁰ mé buipi i ma yāmao, à yá pò má yeio kè, má èfāai pò ma mè má kèè bɔ ma nòseue. ¹¹ A yáí tò, o Yelusaleüdeone ní Yudaɔ píi, ma Dii ma mè:

A ma, mále vāi o á musu,
ma sɔu mà mà yáyíawá.

¹² Kási aa one a zekɛo.
Aame wao gé ní yá pò wà zèoe,
baade nòsevāi swágbāa yá mé aɔ dɔaaè.

¹³ A yáí tò ma mè,
à buipāleɔ la à ma!
Démɛ yá bee taa mà yāai?
A Isaili pò á demee bui léso ũɔ
a yāvāi pò ì dimá kè.

¹⁴ Neezi ì go Libā bùsu gbèsísíiae?
A í nie pò ì bɔ za a musu a láae?

¹⁵ Kási ma yá sà ma gbéɔgue,
aaɪ tulaletikateɔ táaone,
ɔ aa zà ní fɛlekaa zéwa,
aa pèle zé kpáinau.

¹⁶ Bee yáí an bùsu a gɔ yāaa,
io de láanipɔ ũ gɔɔpii.
Yápi a di gbé pò lé gɛ weɔwa,
aaí ní mike déüdeü.

¹⁷ Má ní fāaa lán gukpe íanawa ní ibeeo aee,
má mikpelinée,
má zérínɔ an wétéagɔɔo.

Lekpaai Zelemiizi

¹⁸ Gbéɔ mè: A mɔ wà lekpaai Zelemiizi, asa sa'onao yādanɛ a láao ge ònɔnaɔ ledama ge ānabio yá. A mɔ wà lenakasaè. Wásu laaidɔ aà yá'onɛwa bɔ.

¹⁹ Dii, swáse ma yáí,
yá pò ma ibeeo lé o ma.

²⁰ Wí maa flabo ní vāio yà?
Kási aa eyòmee.

To lá má ze n aɛ yá dɔngu,
ma ní maa wèele,
ké n pɔ e weemá.

²¹ Tòò! Nɔana kpá ní néɔzi sa,
nì ní kpá fēndaa.

* **18:6** Daa 2.7, Lom 9.20-21

To wà ní g̃ɔɔ dɛdɛ aa gaga,
an naɔ i g̃ɔ gyaa nésaiɔ ũ,
ní ní èwaasoɔ kpa fɛndaɔ zɪlau.

²² To wà búbuɔ ma dɔ ní ua
gɔɔ pɔ wà lèlemá kándo,
asa aa eyòmɛɛ ma kŭa yáie,
aa baikpámɛɛ ma táa'ozɛu.

²³ Mpi s̃ Dii, ní d̃ kɛ
aa lɛkpàalmazi, aa ye ma dɛ.
Nsu láka ní tàaepiao,
ńsu ñ ní duunapi bādɛo.
To aa kpagua n aɛ,
yáyiamá n pɔkŭmabɔɔmagɔɔ.

19

Lowiaá ziblea Yelusaleŭwa seelaɛ

¹ Dii m̃: Gé lo lúi oobona kíi. Mae z̃ɔɔ ní sa'on gbɛz̃ɔɔ séle géɲnɔ, ² ní bɔɲnɔ Beninɔŭ*
guzuleu Tàaso Bɔle saɛ. Yá pɔ má onɛ kpàwake we, ³ o Yuda kíaɔne ní Yelusaleŭdeɔ píi aa
ma yāma. Ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma m̃, mále músizi gue beewa, gbé pɔ a baomá a
kekɛ swāwɛɛ. ⁴ Asa aa ma to weɛ, aa gue bee díle dii z̃iloɔ pɔ ũ, aa tulaletikàteau táa pɔ
ampio ní ní deziɔ ní Yuda kíaɔ ní d̃ɔɔne, aa guapi dè ní yāesaideɔ auo. ⁵ Aa Baali gbagbakliɔ
bò, aa sa pɔ wí a pɔ káteu à tékŭ òwà ní ní nɛg̃ɔɔ.† Máme mi yápi dilenéo, a làasoo i g̃ɛ ma
s̃ɔu seo. ⁶ Ma Dii ma m̃, a gɔɔ lé mó kɛ wa o gue beee Tofeti ge Beninɔŭ guzule ɔo, sema
Gbɛdɛdɛguzule.

⁷ Gue beeu má yá pɔ Yelusaleŭdeɔ ní Yudaɔ lé yá bādɛu. Má tó an wèlɛɔ ní dɛdɛ ní fɛndaɔɛ,
mí ní ge kpa bāɔ ní wàiwɔa aa ble. ⁸ Má tó wélepi g̃ɔ yāaaɛ, i g̃ɔ láanipɔ ũ. Yápi a di gbé pɔ
lé g̃ɛ weɔwa, aaɔ fionada wétɛa pɔ wà m̃dè yáí. ⁹ Má tó aa ní nɛg̃ɔɔ ní ní nenɔɔ só, aai gbasa
liaa ní k̃ɔo koe pɔ an wèlɛɔ z̃ɲzi à gèg̃ɛ taasi yáí.

¹⁰ Lopi wi gbé pɔ níyɔ géɲnɔ wáa, ¹¹ ní oné ma Dii Zígɔde ma m̃: Má buie bee ní wéleɛ
beeo wi lá lopi wí a kekɛa ṽiowɛɛ. Waɔ ge ṽi e gu ge késámáɛ. ¹² Ma Dii ma m̃, yá pɔ má
ke gue beee ní gbé pɔ kúuɔn ke: Má wéleɛ bee ke lán Tofetiwa. ¹³ Yuda kibɛɔ ní Yelusaleŭ
uaɔ gbāle lán Tofeti gue beewaɛ. Kpé pɔ wà tulaletikàteau musupɔne wà it̃le táaɔwa a
musuɔ tékŭ.

¹⁴ Ké Zelemii sù ní Tofetio, gu pɔ Dii aà z̃i à ānabikekèu, à gè zè Dii kpé ua, ã a ò gbéɔne:
¹⁵ Dii Zígɔde Isailiɔ Lua m̃ á yá pɔ a m̃ á yía wéleɛ bee ní a z̃ɛwiaɔwa yíamá píie, ké
wélepideɔ swá gbāa kè, aai a yāmao yáí.

20

Zelemii daaliu

¹ Ké sa'ona Pasuu, Imɛɛ né pɔ dɛ Dii kpé gbɛz̃ɔɔ ũ Zelemii ānabikekɛapi mà, ² a tò wà àà
gbè wà àà dàliu Dii kpé bɔle pɔ wí me Bēyāmɛɛ Bɔle Musu saɛ. ³ Ké gu d̃ Pasuu Zelemii b̃
líu, ã Zelemii òè: Dii a onɛ Pasuu ɔo, sema Ṽiapɔliaai. ⁴ Asa ma Dii ma m̃, má tó ñ gili g̃ɛ
nz̃iaɔ ní n gbēnaɔ píie. An ibɛɛɔ ní kwé z̃i guu, níyɔ wesie. Má Yudaɔ na Babeli kíaɛ a ɔz̃ie, i tá
ní ní gbēɔ Babeli, i ní gbēɔ dɛdɛ z̃i guu. ⁵ Má wéleɛ bee àizeɛɔ na ní ibɛɔne ní ɔz̃ie, a buap̃ɔ
píi ní a pɔ bɛɛɛdeɔ píi ní pɔ pɔ kú Yudaɔ kía làasiuɔ, aai naaa tað Babeli. ⁶ Mpi s̃ Pasuu ní

* 19:2 2Kia 23.10 † 19:5 Lev 18.21

n bēdeɔ p̄ii, wa táánɔ Babeli z̄iz̄ɔɔ ũe. We r̄ȳɔ gau, wa n ví r̄i n gbēna p̄ɔ n ānabi'egenake k̄en̄éɔ.

⁷ Dii, n k̄ɔnikèm̄eɛeɛ,

ɔ̄ ma n ȳáze è,

n gbāamò̄m̄eɛeɛ, ɔ̄ n ma fu.

Ɔ̄ ma ḡɔ p̄ɔ ȳaalɔa ũ,

gbé̄pii ìɔ ma láanik̄eɛe.

⁸ Tó mále ȳá'o p̄ii, wii mi lé,

mi wét̄ēa r̄i p̄ɔkaaleao kp̄awake.

Dii ȳá mé tò w̄i ma s̄s̄s̄,

w̄iɔ ma ke p̄ɔɔp̄ɔɔ za k̄ɔɔ e oosi.

⁹ Tó ma m̄e má aà ȳá ɔ̄ gbé̄ɔguo,

má ȳá'o r̄i aà t̄o l̄o,

aà ȳápi ìɔ ma s̄ t̄ékũe,

ìɔ de lá w̄a tek̄a ma me guuwae.

Ȳápi k̄úk̄ua i ma w̄āe, má f̄ɔo.

¹⁰ Asa mi ma w̄iɔ v̄aik̄paaĩmanɔ dasi,

w̄iɔ me, V̄lap̄ɔliaai.

A aà k̄ɔmalek̄e!

W̄a aà k̄ɔmalek̄e!

Ma gbé̄ɔ w̄é ìɔ ɔ̄ ma lé̄eaiɛ,

aaĩ me, t̄o à z̄á ȳáwa,

w̄a aà fue, w̄i t̄ɔsiw̄a.

¹¹ N beeo Dii kumanɔ neḡɔn p̄ási ũ,

a ȳái ma wet̄ānaɔ kp̄agua.

Aa fua, w̄i i r̄i k̄ú.

Aa tid̄malao, aai ḡɔ r̄i t̄ó ńio.

¹² Dii Z̄iḡɔde, gbēmaa t̄aasikana,

ni n̄ɔse r̄i l̄aasooɔ gwagwa.

T̄o s̄ímám̄eɛe mà gwa,

asa ma az̄iá n̄àne n̄ ɔ̄z̄iɛ.

¹³ A lesi Diiɛ à aà t̄aasile!

Asa i w̄ēnade ɔ̄ v̄aik̄enaɔ ɔ̄z̄iɛ.

¹⁴ Ḡɔɔ p̄ɔ ma da ma iw̄a ḡɔ l̄áaip̄ɔ ũ,*

ma iḡɔɔpi su báaa keo.

¹⁵ Ḡɔe p̄ɔ ḡe a baokp̄a ma maeɛ,

à aà p̄ɔ k̄èè na à m̄e,

aà na ne'ĩ ḡɔe ũ,

ade ḡɔ l̄áaip̄ɔ ũ.

¹⁶ Ḡɔepi ḡɔ lán w̄é̄le p̄ɔ Dii r̄i fuangba r̄i w̄ēnagwasaiɔwa.

Aàliɔ búbua ma k̄ɔɔ,

iliɔ z̄ik̄awii ma f̄āane.

¹⁷ Asa i ma de neasakp̄eɛu

ma da gb̄eɛe ḡɔ̄ ma mia ũ

aà neasakp̄eɛe ḡɔ̄ ɔ̄ ma papa ũ ḡɔɔpiio.

¹⁸ B̄óm̄e tò ma ɔ̄ neasakp̄epiu la?

Taasi r̄i p̄ɔsiao ɔ̄ má d̄ɔ,

ma ḡɔɔ a pa r̄i w̄ioe.

* **20:14** Yob 3.1-12

21

Zelemii Yelusaleũ dúuz̄sa yá'oa

¹ Dii yá'ò Zelemii e gɔɔ pɔ́ kɪ Zedekia Malakia né Pasuu n̄ sa'ona Zefania, Maasea néo z̄iwa. Aa mè: ² Yāgb̄eawēē Diiwa, asa Babeli kɪ Nebukan̄za lé z̄ikawan̄e.* Wiliɔ d̄so tó Dii a dabudabue k̄ewēē lán yāawa, i aà yáwēē.

³ Ǿ Zelemii òné aa ge o Zedekiaē: ⁴ Dii Isailiɔ Lua mè: N z̄iḡɔ pɔ́ aa ḡɔk̄ebɔɔ k̄ũa, aale z̄ikaò b̄ii kpe n̄ Babeli k̄iao n̄ Babiloni b̄usude pɔ́ koez̄áz̄iɔ, má tó n̄ z̄iḡɔpiɔ kpekp̄ae, wi n̄ ḡɔk̄ebɔpiɔ séle sioázi w̄éleu la. ⁵ Máme má a ḡási poo, mí z̄ikaán̄o n̄ ma ḡasa gb̄aao n̄ p̄f̄eɔ n̄ kyàw̄aao n̄ p̄ok̄ũma z̄ɔɔ. ⁶ Má gagyā p̄ási ká w̄éleēbeedepiɔgu aa gagaē, gb̄ēnaz̄inao n̄ p̄ɔtuɔɔ pii. ⁷ Ma Dii ma mè, bee gb̄ea mí Yudaɔ kɪ Zedekia n̄ a iwaɔ n̄ gb̄é pɔ́ aa b̄ò gagyā n̄ z̄iɔ n̄ n̄anao guuɔ na Babeli kɪ Nebukan̄zaē a ɔz̄i n̄ n̄ ibeē pɔ́ aale n̄ w̄eɔ, aai n̄ dede n̄ f̄endaɔ. Aa s̄uuk̄eín̄ɔ, aa n̄ gb̄ēe too, aa n̄ w̄ēnagwao.

⁸ O gb̄é k̄in̄iɔne s̄o ma Dii ma mè, w̄ēni zé n̄ ga z̄éɔ ɔ̄ mále ɔ̄bné. ⁹ Gb̄é pɔ́ ḡè w̄éleē beepiɔ gaga z̄iɔ n̄ n̄anao n̄ gagyāɔe. Gb̄é pɔ́ aa b̄ò gè nà Babiloni b̄usude pɔ́ koez̄ònz̄iɔwao s̄o aao kue, adeɔ mé aa b̄o. ¹⁰ Ma z̄eð mà v̄aíke w̄éleē beepiē, i ke maa no. Ma Dii máme má ò. Má w̄élepi na Babeli k̄iaē a ɔz̄iē, i tes̄wà. ¹¹ O Yudaɔ kɪ bed̄eɔne aa Dii yáē bee ma.

¹² Davidi bed̄eɔ, ma Dii ma mè,
àliɔ yāke a z̄éwa lá gu lé d̄o,
í gb̄é pɔ́ w̄ale gb̄āam̄ón̄éɔ b̄o n̄ wetānaɔ ɔz̄i.

Tó i ke màa s̄o, má p̄f̄ēb̄ɔb̄wá
lán téwa á v̄aík̄eɔ yáíē,

iɔ k̄úwá, gb̄ēe a f̄s̄ deo.

¹³ Yelusaleũdeɔ, má b̄o á kpeē.

Ma Dii máme má ò.

Á kú gb̄è s̄alala musu guzule saē,

ɔ̄ i me: Déme a f̄s̄ lélewái?

Déme a e siwázi wá tòoui?

¹⁴ Má iadawá á yākeɔ léue.

Ma Dii máme má ò.

Má tes̄ɔ á líkpe k̄p̄ewae,†

tépi i kú pɔ́ liaaiɔwa pii.

22

Zelemii yá'oa Yuda k̄iaɔne

¹ Yá pɔ́ Dii òn̄ ke: Gé Yudaɔ kɪ be, ní yáē bee oè. ² Yudaɔ k̄ia pɔ́ z̄ɔleá Davidi k̄palau, Dii yāma, mpi n̄ n̄ iwaɔ n̄ n̄ gb̄é pɔ́ aai ḡē b̄ɔleē beeuɔ. ³ Dii mè, àli yāmaake a z̄éwa. Ali gb̄é pɔ́ w̄ale gb̄āam̄òe b̄o aà wetāna ɔz̄i. Asuli gb̄āam̄o b̄òm̄eɔ ge tone ge gyaa. Asuli n̄ taiinkeo. Asuli yāesaide de gue beeu l̄o. ⁴ Asa tó ále z̄ike yápiwa, k̄ia pɔ́ z̄ɔleá Davidi k̄palauɔ ḡē beē bee b̄ɔlepiu kua s̄oḡoɔ guu n̄ dia s̄ó kpeo n̄ n̄ iwaɔ n̄ n̄ gb̄éɔe. ⁵ Tó ále z̄ike yápiɔwa s̄o, ma Dii má si n̄ maz̄iao, beē beepi a ḡɔ bezia ũe.* ⁶ Yá pɔ́ ma Dii má ò Yudaɔ kɪ be musun ke:

N̄ dem̄e lán Galada b̄usuwa,

lán Libā b̄usu gb̄ès̄is̄i misonawa.

N̄ beeo má tó n̄ ḡɔ gb̄aa ũe,

w̄éle pɔ́ gb̄ēe ku a guuo ũ,

⁷ mí b̄usud̄enaɔ gbaema,

an baade iɔ a ḡɔk̄ebɔɔ k̄ũa,

aai á sed̄e lí maɔ z̄ɔz̄ɔ kát̄eu.

* **21:2** 2Kia 25.1-2 † **21:14** 1Kia 7.2 * **22:5** Mat 23.38, Luk 13.35

⁸ Buiɔ aao do wélee beepizi dasi, aai kɔ lala aa me: Bóyái Dii kè meeɔwiae beee kéwai? ⁹ Wi oné, ké aa Dii ní Lua bàakuaɔnɔ yá tò we, aa gè kùle dii pàleɔne aa zoblèné yáie.

¹⁰ Asu ɔɔɔ gbé pɔ gà yá musuo,
ásu waiyookèè.

A ɔɔɔ gbé pɔ wà tàaàɔ yá musu,
asa a sua ví ɔɔ,
a wesi a be bùsule ɔɔ.

¹¹ Yá pɔ Dii ò Yudaɔ kí Saluũ† pɔ zɔle a mae Yosia gbeyu yá musun ke, à mè:
A bɔ lakii, mé a su la ɔɔ.

¹² A ga gu pɔ wà tàuaàɔ zìzɔ ũe,
a wesi bùsue beepile ɔɔ.

¹³ Waiyoo kía pɔ bekpá,
i a yákeke a zéwao,
a tò a gbéɔ zíkèe pã.
Waiyoo kía pɔ kpéɔ dīdikɔa,

i a yágɔgɔ a zéwao,
i flabo a zíkɛnaɔneɔ.

¹⁴ A mè á ua tiisi kpa aziae
ní kpé zɔɔ didiakɔaɔ,
á fɛnɛnti yaasanaɔ bɔbɔ,
í sɛde líɔ kpa a gɔwa kpékpɛ,
í pɔ tɛa lewà.

¹⁵ N kíakéá sɛde lí dasi yá yà?
N mae i pɔble à imiɔ lò?
A yāmaakè a zéwa,
ɔ à yá bɔ maa.

¹⁶ A zè ní taasideɔ ní wɛnadeɔ,
ɔ yá bɔ maa.
Ké a ma dɔ yáin weo lò?
Ma Dii máme má ò.

¹⁷ N tò ɔvái n wé ní n sɔɔ blè
ní yāsaideɔ ní gbāamɔanéɔ
ní gbéɔ bɔɔ'imiao.

¹⁸ Ayāmeto Dii yáe bee ò Yudaɔ kí Yosia né Yoakiũ‡ musu.

Wa àa gɛ ɔɔɔ wà me
waiyoo gɔe, waiyoo nɔeɔ.
Wà àa gɛ ɔɔɔ wà me,
waiyoo ma dii, waiyoo ma kiao.

¹⁹ Wa ke àa gɛɛ
lá wí ke zàa'in gɛɛwae.
Wa àa gɛ gále bɔɔ Yelusaleũ
wà vūaa wɛnkɛɛ.

²⁰ A gɛ wii pãle Libã bùsuu,
í búbuape Basana bùsuu,
í wiile Abaliũ gbɛ musu,
asa bui pɔ a yáyèɔnɔɔ fuaɛ.

† 22:11 2Kia 23.31-34 ‡ 22:18 2Kia 23.36-24.2

²¹ Ké ále namable, má òé,
 ã a mē á mao.
 Zé pò á beu za á èwaasogoon we,
 ili swáse ma yáio.

²² Iana a á dōaanao séle piie,
 wi bui pò a yāyèrínōo kúkū tárinō,
 á gēe i gō kpá á wéi,
 wí i á kú á vāikeao yái.

²³ A gbé pò á kú kpé pò wa dō n Libā lío guu,
 a sakpedà sede lípio musu,
 wāwā a mowá lán ne'iwāwāwae,
 í aauke à pelembo.

²⁴ Ma Dii má ò Yudaō kí Yekōnia§ Yoakiū née, baa ké n de tāana ũ ma oplaā onewa, n ma kuaō má n bō ma opiwae. ²⁵ Mí n na gbé pò aale n weōne n zī, gbé pò ríle viakenéō, Babeli kí Nebukanēza n Babiloniō. ²⁶ Mpi n n da'iao, má á zu būsū pāleue, būsū pò wi á iuo. We á gagau. ²⁷ A e su būsū pò á a bekeuo.

²⁸ Yekōnia gbé bee de oo pò wí
 wà sakàu ge pò pò gbēe yeio ũ yà?
 Bóyāi wa aà zu n a néō
 būsū pò aa dōo guui?

²⁹ Būsude, būsude, būsudeo,
 à Dii yāma.

³⁰ Dii mē gbépi tó dalau nésai,
 gbé pò a bō maa e a wēni léuopi,
 asa aà née a bō maa,
 an gbēe a e Yudaō kía ble
 à zōle Davidi kpalauo.

23

Davidi bui vlāpaa yázedekena ũ

¹ Ma Dii ma mē, waiyoo sādāna pò aai ma sāo kaaleo, dōaana pò aai ma kpāsa sāo fāaaō.

² Ayāmeto ma Dii Isailiō Lua má ò ma gbé dōaanapionē, lá i oia ma sāozio, mé a n yá a n fāaa, má á yākeao wíé á musue. Ma Dii máme má ò. ³ Máme má a sā kōnao kāaa būsū pò ma n yá ma n kpáuo pīi, mí suínō n kpāsau, aai ne'i aa kó. ⁴ Má sādānao dilené aa dōaané, vía a n kú lo, sō a kéngu lo, mé an kee a sāsā lo. Ma Dii máme má ò.

⁵ Gwa, gōe a mó

ké má tó Davidi bui vlāpa* gbēmaa ũ,
 kía pò a kpalable n laaiō ũ,
 i yāmaake a zéwa a būsū.

Ma Dii máme má ò.

⁶ Aà gōo Yudaō mi ao daa íae,

Isailiō io ku dōdōa.

Tóe bee wāli aà sísiwà,

Dii pò tò yá bōwanō na.†

⁷ Gwa, gōe a mó ké wa me n Dii pò Isailiō bōle Egipio lo, ⁸ sema n Dii pò Isailiō bōle gūgbāntoo oi būsū n būsū pò à n yá n kpáuo píio.

Anabi egeṅa

⁹ Ma pɔ yà ānabio yá musu dúuduue,
ma wá gà píi,
ma gɔ́ lán wēdenawa,
lán gbé pɔ́ v̄e zòlewàwa
Dii ní a yá gbāsisaio yáí.

¹⁰ Gbāsikenao b̄usu pà,
v̄ai ɔ́ aa tei, we an gbāa kuu.
B̄usu gò wēnanno ké Dii lekèè yáí,
dádākek̄i gò ní wíó.

¹¹ Ma Dii ma m̄e,
ānabio ní sa'onao p̄azea,
mi ní e ní v̄aio ma kp̄eu se.

¹² A yáí tò an zé a zāana ke,
má ɔ́z̄n̄zi aa kwe gusiaue,
mí yáyiamá ní ñadamaḡo.

Ma Dii m̄ame má ò.

¹³ Ma yāv̄ai è Samali ānabieɔwa,
aa yā'ò ní Baali gbāao
aa ma gbé Isailio s̄as̄ò.

¹⁴ Ma v̄ai pɔ́ ì dimá è Yelusaleū ānabioɔwa,
aaí gbāsike, aaɔ be ní m̄afilio,
aaí v̄aikenao gba gbāa,
ɔ́ gb̄e lí mik̄e a v̄aiwao.

Aa gòmeɛ lán ɔ́ɔɔdeɔwa nípii,
w̄éledepio de lán Ḡom̄odeɔwaε.‡

¹⁵ A yáí tò ma Dii Z̄iḡɔde
má ò ānabipio yá musu ma m̄e,
má tó aa ḡɔ́i só ní p̄oblea ũ,
aaí kona í mi ní imia ũ,
asa Yelusaleū ānabipio tò
ma yādasai lí b̄usupiaε.

¹⁶ Ma Dii Z̄iḡɔde ma m̄e,
ásu yá pɔ́ ānabio lé oé mao.
Aaí to àɔ yiongo lébaa d̄óε,
anz̄ia yá ɔ́ aaí oé,
aali ma ma léuo.

¹⁷ Aaí o gbé pɔ́ sak̄amaguɔne,
má òné aaɔ ku aafiaε.
Aaí ea o sw̄ágb̄aadepioɔne,
v̄ai a ní leo.

¹⁸ An déme kú ma ìwao guu
à e ma yāmai?

An déme sw̄asè ma yáí a mài?

¹⁹ Gwa! Má p̄ok̄umab̄ob̄omá lán z̄a ñanawaε,

‡ 23:14 Daa 18.20

i liasãizõ à pila vâikenao miwa lán zàawa.

²⁰ Ma pɔfɛ a weeo

e mà ge yá pɔ mále yá midɛ̀ò.

Gɔɔgbɛzãzi ò á a midõ sáasã.

²¹ Mámɛ mi ãnabipio dileo,

õ aa wãa ní ní yãkeao,

mi yã'onéó, ò aa gè yá'ò.

²² Tó aa ku ma ìwaɔ guu yãa,

dõ aa ma yá kpàwakè ma gbépioɛ,

dõ aa tò aa bò ní zé vãi guu

aa mikè ní dàa vãiwã.

²³ Ma Dii ma mɛ,

gudoũna Luan ma ũa?

Kãikã e zãzã Luan ma ũ.

²⁴ Ma Dii ma mɛ,

gbɛe a e ulɛ guei mà jí aà eia?

Mi musu ní zĩleo pao lé?

Ma Dii mámɛ má ò.

²⁵ Ma yá pɔ ãnabi egeɛnao ì o ní ma tóo mà, aai mɛ, wa è iue, wa è iue. ²⁶ Anabipio eɛ kũa ní nòse guu. Bɔe aa ze sãsã yá pɔ kú ní sũ ãnabikɛkɛaei? ²⁷ Aale e nana yá pɔ wàle okõe a to ma tó sã ma gbéɔgue, lá à sã ní deziogu Baali yãíwa. ²⁸ Anabi pɔ nana'ò, aà a nanapi dau siuné. Gbè pɔ ma yá kũa sõ, aà ma yápi oné síana. Bó blewe mĩsina ví ní pówenapioi? ²⁹ Ma yá de lán téwae, a de lán masana pɔ ì gbewi kélekeleweae. Ma Dii mámɛ má ò.

³⁰ A yáí ma Dii ma fele ní ãnabi pɔ aai ma yá sékõwa aa sõ̀pio. ³¹ Ao, ma fele ní ãnabi pɔ aai ní zĩa yã'o, aai mɛ mámɛ má òpio. Ma Dii mámɛ má ò. ³² Ao, ma fele ní ãnabi gbɛsãsãna nana'onapio. Aai dau siu ma gbéɔne, aai ní sãsã ní ní eɛ pã giio. I ke mámɛ ma ní dileo, mi ní zĩo. Aali kãflae ke gbépioɛno. Ma Dii mámɛ má ò.

³³ Tó gbépio ge ãnabie ge sa'onae n la à mɛ, yá kpele ma mɛ a ní lei? Ní oné, bó yá ũi? Má ní tó wee. Ma Dii mámɛ má ò. ³⁴ Tó ãnabi ge sa'ona ge gbɛe mɛ Dii yá ále o, má ìada gbépiwae ní a bɛdeɔ. ³⁵ Yá pɔ á baade ì o a gbɛnae ge a daeɛn ke: A mɛ kpelewa Dii yázãsimai? Dii mɛa ni? ³⁶ A gbɛe su lékã ma yãzõleawáwa lɔo, asa baade zĩa yá mé a zõlewà. Màa iɔ be ní ma Dii Zĩgõde á Lua bɛe yá fuangbaao. ³⁷ Ali ãnabi la, kpelewa Dii yázãsimai? Dii mɛa ni? ³⁸ Tó à sũ mɛ, yá pɔ ma mɛ a zõlewán ke, baa ké má òé ásu lékãwào, ³⁹ a yáí má á yá bɔ dilee. Apio ní wéle pɔ má kpà á deziowao, má gíazie, mí á vũaa, ⁴⁰ mí tó à bɛ ní wío, á gee iɔ kpaa á wéi gɔɔpii.

24

Kaadɔen gbi pla

¹ Ké Babeli kí Nebukanɛza Yudaɔ kí Yekonia, Yoakiũ né ní Yuda gbãadeɔ ní li'ãnao ní siao kùkũ Yelusaleũ à tàrĩno Babeli bùsuu zĩzõ ũ,* a gbɛa Dii kaadɔen gbi pla òlomɛe kálea a kpé kpele. ² Gbĩpi mɛndo kaadɔena maa maamaae, libe maa dafuɔne. Ado sõ, a vãi gɛagè, wa fõ bleo a vãipi yáí. ³ Ǿ Dii ma la à mɛ: Bó ní èi Zelemii? Má wèwà: Kaadɔenaone. A pɔ pɔ maa maa maamaae, pɔ pɔ vãi sõ, a vãi gɛagè, wa fõ bleo a vãi yáí. ⁴ Ǿ Dii yá'òmɛe à mɛ: ⁵ Ma Dii Isailio Lua ma mɛ, Yuda pɔ ma ní yá la, aa gò zĩzõ ũ Babeli bùsuu, mále ní gwa pɔmaao ũ lán kaadɔen maapiwae. ⁶ Máo wéteɛnzi an bɔa maa yáíe, mí suɛnɔ bùsue beeu.

* **24:1** 2Kia 24.12-15

Má n̄ zedɔe, má n̄ fuangbao, má n̄ gba gbãae, má n̄ gbooo. ⁷ Má n̄ gba s̄́ p̄́ a to aa ma d̄́, ké mámema Dii, aaiɔ de ma gbé̄̄ ũ, míɔ de n̄ Lua ũ, asa aa sua n̄ n̄semendooe. ⁸ Ma Dii ma m̄, lá wa ke n̄ kaadɔen v̄ai p̄́ wa f̄́ bleoo a v̄ai yáí, màa má ke n̄ Yudaɔ k̄́ Zedekiao n̄ a iwaa n̄ Yelusaleũ gbé̄̄ k̄́naɔ, aa ḡ́ b̄́sue beeu ge aa tà Egipin n̄. ⁹ Má tó aa ḡ́ s̄́k̄́ngu yāpāsi ũ d̄́nia b̄́su gbé̄̄piiē. Aa ḡ́ láanip̄́ ũ, gbé̄̄s̄́s̄́b̄́ ũ, gbé̄̄kab̄́ ũ, wi yāadañ̄ gu p̄́ má n̄ yá mà n̄ kp̄́au pii. ¹⁰ Má z̄́ḡ́s̄́ gbaemá n̄ iminao n̄ gagyáo e mà ge n̄ mid̄e b̄́su p̄́ má kp̄́a n̄ deziɔwau.

25

Yudaɔ kua z̄́z̄́ ũ w̄́e b̄́aaɔkwi

¹ Dii yá'ò Zelemiiē Yudaɔ yá musu Yudaɔ k̄́ Yoakiũ, Yosia né kpalablea w̄́e síiɔde guu, Babeli k̄́ Nebukanēza kpalablea w̄́e séia guu. * ² Ŭ ānabi Zelemii ò Yelusaleũdeɔne n̄ Yudaɔ pii à m̄: ³ S̄́ea za Yudaɔ k̄́ Yosia, Am̄ né kpalablea w̄́e kue'aaɔde guu e gbã, a w̄́e bao n̄ àaɔon la ké Dii yá ìɔ dedea, s̄́ miɔ oé, ili sw̄́aseio.

⁴ Dii ìɔ a z̄́ɔblena ānabiɔ dileé m̄ɔm̄ɔ, ili sw̄́ase n̄ yáio, ili mao. ⁵ Aa m̄ á baade b̄́ a zé v̄ai, à mik̄e a v̄aik̄eawa, ìɔ ku b̄́su p̄́ Dii kp̄́a á deziɔwau ḡ́ɔpii. ⁶ Aa m̄ ásu te t̄́aaɔzi à z̄́ɔblen̄ é k̄́l̄en̄é. Asu to Dii p̄́ f̄́ á p̄́k̄eaa yáí à ìadawáo.

⁷ Ma Dii Z̄́ḡ́s̄́de ma m̄, i sw̄́ase ma yáio, s̄́ a ma p̄́ f̄́ n̄ á p̄́k̄eaa. Màa a ìadà áziawa. ⁸ A yáí ma Dii Z̄́ḡ́s̄́de ma m̄, lá i sw̄́ase ma yáio, ⁹ má gub̄́antooe s̄́isiwá n̄ ma z̄́ɔblena Babeli k̄́ Nebukanēzao, mí tó aa léléwá á b̄́suu la n̄ bui p̄́ liaaáziɔ pii. Má n̄ kaalee, aai ḡ́ s̄́k̄́ngu p̄́ ũ, láanip̄́ ũ, aaiɔ kaalea w̄́aiwai e ḡ́ɔpii. ¹⁰ Má n̄ p̄́nak̄eaa n̄ yaalɔ n̄ n̄sek̄́f̄́io n̄ w̄́sil̄gb̄́e k̄́f̄́io n̄ filia gupuaɔ mid̄e.† ¹¹ Wa b̄́supi kaale à ḡ́ da w̄́aiwai piiē, a bui i z̄́ɔble Babeli k̄́iaē w̄́e b̄́aaɔkwi.‡ ¹² Tó w̄́e b̄́aaɔkwipi p̄́, má tó Babeli k̄́ia n̄ a b̄́sudeɔ t̄́aae w̄́i n̄ musu, Babiloni b̄́supi i ḡ́ w̄́aiwai e ḡ́ɔpii. Ma Dii Z̄́ḡ́s̄́de máme má ò. ¹³ Má tó yá p̄́ má ò b̄́supi le piiē, yá p̄́ kú láe bee guu ānabik̄e p̄́ Zelemii k̄́e bui pii musu. ¹⁴ Amp̄́i aa z̄́ɔble buiɔne dasi n̄ k̄́ia z̄́ɔɔ, mí fiaboné n̄ yākeawa n̄ n̄ p̄́k̄eaaɔ.

Dii p̄́k̄uma imib̄́

¹⁵ Yá p̄́ Dii Isailiɔ Lua òm̄eɔn ke a m̄: Imib̄́ p̄́ ma p̄́k̄uma v̄́e ka a pai si ma ɔzi, n̄ tó bui p̄́ mále n̄ z̄́imáɔ mi n̄pii. ¹⁶ Tó aa m̄, aa t̄́alaatalaabo, aaiɔ ìande yá ke f̄́enda p̄́ mále síngu yáí. ¹⁷ Ŭ ma imib̄́pi sí Dii ɔzi, má tó bui p̄́ Dii ma z̄́imáɔ m̄ n̄pii. ¹⁸ A ma z̄́i Yelusaleũ n̄ Yuda w̄́léɔ n̄ n̄ k̄́ia n̄ n̄ gb̄́adeɔwa, ké aa ḡ́ bezia ũ, s̄́k̄́ngu p̄́ ũ, láanip̄́ ũ, gbé̄̄kab̄́ ũ, lá a ku gb̄́eɔwa. ¹⁹ A ma z̄́i Egipiɔ k̄́ Falaɔɔwa n̄ a iwaa n̄ a k̄́ia deɔ n̄ a gbé̄̄ pii ²⁰ n̄ bui p̄́ kú weɔ pii n̄ Uzu b̄́su k̄́iaɔ pii n̄ Filit̄e k̄́iaɔ pii, Asekeloni k̄́ia n̄ Gaza k̄́iaɔ n̄ Ek̄eloni k̄́iaɔ n̄ Asedoda gbé̄̄ k̄́naɔ k̄́iaɔ, ²¹ n̄ Ed̄ũ n̄ M̄ɔabuɔ n̄ Am̄niɔ ²² n̄ Tii b̄́su k̄́iaɔ pii n̄ Sid̄ b̄́su k̄́iaɔ pii n̄ ísia baa b̄́su k̄́iaɔ pii ²³ n̄ Ded̄ɔ n̄ Temaɔ n̄ Buzuɔ n̄ bui p̄́ aai n̄ k̄́k̄am̄ k̄́eɔ ²⁴ n̄ Laalubuɔ b̄́su k̄́iaɔ pii n̄ bui p̄́ aa ku guw̄aiwaiɔ pii ²⁵ n̄ Zimli b̄́su k̄́iaɔ pii n̄ Elaũ b̄́su k̄́iaɔ pii n̄ Med̄e k̄́iaɔ pii ²⁶ n̄ gub̄́antoo oi b̄́su k̄́ik̄ai n̄ a z̄́z̄́ɔ pii n̄ d̄́nia b̄́su pii. Babeli b̄́su k̄́iaɔ mé aa mi n̄ gb̄́e.

²⁷ Oné ma Dii Z̄́ḡ́s̄́de Isailiɔ Lua ma m̄, aa ìpi mi e à z̄́lemáe. Aa p̄́si, aai léle, aa fele b̄́o f̄́enda p̄́ mále síngu yáí. ²⁸ Tó aa ḡ́ imib̄́pi sí n̄ ɔzi aa a imi, oné ma Dii Z̄́ḡ́s̄́de ma m̄ aa mi teasiē. ²⁹ Ma yáyaama guu, lá mále daale w̄́lé p̄́ ma tó kuw̄awa, amp̄́i s̄́ aa b̄́o p̄́ae? Aa b̄́o p̄́ao, asa mále f̄́endadeɔ sisi d̄́nia gbé̄̄piiwaē. Ma Dii Z̄́ḡ́s̄́de máme má ò.

³⁰ Anabik̄e yápi musu n̄ me,
Dii a pala za musu,

* 25:1 2Kia 24.1, Dan 1.1-2 † 25:10 Zel 7.34, Zia 18.22-23 ‡ 25:11 2Lad 36.21, Dan 9.2

a pūna za a kúkíi pọ́ a kua adoau,
 a pala a būsudewa gbáugbāu,
 a wiile lán gbé pọ́ lé ɔzɔ vɛɛwawa,
 i zɔadɔ dúnia gbépiiwa.

³¹ A kɔ́fi a gé e dúnia léwa,
 asa Dii a bɔbɔ ní bui píioe,
 a yákpaleke ní gbɛnazina píio,
 i fɛnda si vāikenaogū.

Dii mé ò.

³² Dii Zígɔde mɛ:

Gwa, kaale a li būsu ní būsuoá,
 zàa'ian gbāa mé lé fɛle za dúnia léwa.

³³ Gɔɔ bee gbé pọ́ Dii a ní dɛdɛɔ aɔ ku dúnia léla e ní a léleo. Wa ní gaa ɔɔbɔ, wa ní ge séle wà
 vɔ, aɔ kálea lán pɔtuo gbɔwa tɔleɛ.

³⁴ Sādānaɔ, à koo pūna à búbuape,
 kpàsa dɔaanaɔ, à gbeembo būsuu,
 asa á kòlokpagɔɔ kàe,
 á kwé à wíwi kélékɛle lán sɛkpalawiawae.

³⁵ Sādānaɔ bókíi eo,
 kpàsa dɔaanapiɔ e bàaleo.

³⁶ Sādānaɔ wii ma dɔ,
 kpàsa dɔaanapiɔ lé búbuape,
 asa Dii lé ní dádákɛkíiɔ kaaleɛ.

³⁷ An gu namablekíiɔ gɔ da kílíkíi

Dii pɔkúma pásí yáí.

³⁸ A bɔ a tòou lán nɔ́musuwae,
 an būsu i gɔ wáiwai ibɛɛɔ fɛnda
 ní Dii pɔkúma pásíio yáí.

26

Zelemii kua ga lézi

¹ Yudaɔ kí Yoakiũ, * Yosia né kpalablea gɔɔ, Dii yá'òmɛɛ à mɛ: ² Ma Dii ma mɛ, ge ze ma
 kpé ua, ní yá'o Yuda wélede pọ́ lé mó lousisii ma kpé uauɔne píi. Yá pọ́ má dilɛɛɔ oné píi.
 Nsu n̄ a kee too. ³ Wíliɔ dɔo tó aa we n yāma, an baade i bɔ a zé vāiu, mí yá pọ́ ma zɛð
 yāa mà yíamá an vāikɛa yáí bɔ ma nɔ́sɛu. ⁴ Oné ma Dii ma mɛ, tó aai swáse ma yáí aa ma
 ikoyā pọ́ má kpámáɔ kūao, ⁵ tó aai swáse ma zòblena ānabi pọ́ miɔ dilɛné mɔ́mɔɔɔ yáíɔ,
 lá aai gí swásɛii yāawa, ⁶ má ke kpéɛ beɛ lá má kè Siloɛwae,† mí tó wéleɛ beepi gɔ gbékabɔ
 ũ bui píie.

⁷ Sa'onao ní ānabiɔ ní gbé kɔniɔ píi yá pọ́ Zelemii ò Dii uapi mà. ⁸ Ké Zelemii yá pọ́ Dii dàɛ
 à o gbéɔne òné a làa, sa'onao ní ānabiɔ ní gbé kɔniɔ píi aa ɔpèlɛwà aa mɛ: N gae. ⁹ Bóyāi n
 ānabikɛkè n mɛ kpéɛ bee a gɔ lán Silowa, mé wéleɛ bee a gɔ bezia ũ wáiwaiɛi? Ǿ wà lía
 Zelemiizi Dii ua we. ¹⁰ Ké Yuda gbāadeɔ mà màa, aa bò kibe aa gè Dii ua, ɔ aa zòle Bole
 Dafu saɛ. ¹¹ Ǿ sa'onao ní ānabiɔ ò gbāadepiɔne ní gbé kɔniɔ píi aa mɛ: Wà yāda gɔɛpia wà
 aà de, asa à àsi bɛɛ ò wéleɛ bee musue, á swá mà. ¹² Ǿ Zelemii ò gbāadepiɔne ní gbé kɔniɔ
 píi à mɛ: Dii mé ma dile mà àsi bɛɛ pọ́ á mà kpéɛ bee ní wéleɛ beeo yá musupi o. ¹³ A á zé
 ní á yákeɔ lile, í Dii á Lua yāma, Dii i gbasá yá pọ́ à mɛ á yíawá bɔ a nɔ́sɛu. ¹⁴ Mapi s̄ má

* **26:1** 2Kia 23.36-24.6 † **26:6** Yoz 18.1, Sou 78.60

na á ɔʒi ke kò. A kemεε lá à kèé maawa. ¹⁵ Ama àò dǝ sáasǝ, tó a ma de, á tó yǝsaidedεa yá wí á musu ní wéleε beeo ní gbéé pó kú a guuɔ píie, asa síana guu Dii mé ma ʒi síana mà yápiɔ káé á swáwa. ¹⁶ ǉ gbáadepiɔ ní gbéé kíniɔ píi ò sa'onao ní ānabiɔne aa mē, wá fǝ yáda gǝepia wà aà deo. A yá'òwēε ní Dii wá Lua tóε.

¹⁷ ǉ bùsu maezǝeɔ fèle ò bílaε aa mē: ¹⁸ Mǝleε gbéé Mise ānabikekè kí Ezekia gɔɔ, a ò wá Yudaɔne píi à mē:

Dii ʒigǝde mē,

wa Sína sa pa bua ũε,

wa to Yelusaleŭ gǝ bezia ũ,

a kpé sísi i gǝ sísi líkpede ũ.‡

¹⁹ Kí Ezekia ge Yuda gbēε Misepi dēε? Ké Ezekia pi Dii vía ví, i awakpaè, ɔ Dii yá pó à mē á yíamá bò a nǝseuo lé? Wápiɔ sǝ wá ye yǝzǝo i wǝʒiaε yǝ? ²⁰ Gbēε ku à ānabikekè ní Dii tóo ɔ. Aà tón Uliá, Semaia né, Kiliayaaliŭ gbéε. A àsi bēε dou pó Zelemii ò wéleε bee yá musu ò ɔ. ²¹ Ké kí Yoakiŭ ní a negǝnao ní a kía deeo Uliá yápi mà, a wéleε à aà de. Ké Uliapi a feena mà, vía aà kù, ɔ à bàalè tà Egipi. ²² ǉ kí Yoakiŭ gbéé ʒi Egipi ní Akaboo né Elenatǝo. ²³ Aa Uliá kù sùò kíε, ɔ à aà dè ní fēndao à aà ge se zù táaaɔ víkii. ²⁴ Bee gbεa Safana né Aikaŭ zè ní Zelemii, ɔ wi aà kpámá aa aà dè ɔo.

27

Zelemii zuudaa aziaε

¹ Yudaɔ kí Zedekia, * Yosia né kpalablea gɔɔ, ma Zelemii, Dii yá'òmεε ² à mē: Zuu fǝfǝ, ní ba kákau n da n nɔε, ³ ní bɔ ge ledi kíaε beeo ʒina pó aa mò Zedekia kí Yelusaleŭne: Edoŭɔ kía ní Mǝabuɔ kiao ní Amɔniɔ kiao ní Tiideɔ kiao ní Sidǝdeɔ kiao. ⁴ Lediné aa o ní diɔne, ma Dii ʒigǝde Isailiɔ Lua ma mē, ⁵ máme ma ɔ pòo ma dúnia kè ní gbēnazinao ní nòbɔ pó kú a guuɔ ní ma iko zǝo, ɔ mi kpa gbéé pó má yeiwa. ⁶ Mále á bùsuɔ na ma zǝblena Babeli kí Nebukanεzaε a ɔʒi sa. Baa sēanɔbɔɔ aao de aà pó ũε. ⁷ Bui píi i zǝbleè ní aà néo ní aà tǝŭnao aà kpε e aà bùsu iko lé àò ká, bui dasiɔ ní kía zǝo i gbasa aà bùsudeɔ ka zǝbleu.

⁸ Bui ge bùsu pó a gbéé i Babeli kí Nebukanεza zuu se à zǝbleè, má buipi naè a ɔʒie, i ní wetǝ ní fēndao ní nɔanao ní gagyǝo e aa ge midε. ⁹ Asu swáse á ānabiɔ yáio ge á mǝsokenao ge á nana yǝbɔɔlekenao ge á welendeɔ ge á esede pó aale oé á zǝble Babeli kíaεo. ¹⁰ Eε pó aale ānabikekeoé mé a to wá á kúkú táano, ío ʒà ní á bùsuo. Má ɔʒǝziε, we á gagau. ¹¹ Bui pó aa Babeli kía zuu se aa zǝbleè sǝ, má tó aao kú ní bùsuu aao sēwauε, aaiɔ ku we. Ma Dii máme má ò.

¹² Ma yápi ò Yudaɔ kí Zedekiaε píi ma mē: A Babeli kía zuu se à zǝbleè ní aà gbéé, ké à e àò ku. ¹³ A ye à gaga ní ʒio ní nɔanao ní gagyǝo lá Dii ò bui pó i zǝble Babeli kíaεo a gawa yǝ? ¹⁴ Asu swáse ānabi pó aai oé á zǝble Babeli kíaεo yáio. Eε ɔ aai ānabikekeoé. ¹⁵ Dii mē i ní ʒio, eε aai ānabikekeoé ní a tóo. An yáí á ɔʒǝzi, í midε, ápiɔ ní ānabi pó aai ānabikekeépiɔ sǝnu.

¹⁶ ǉ ma yá'ò sa'onao ne ní gbéé kíniɔ ma mē, Dii mē ásu swáse á ānabi pó aai ānabikekeéɔ yáio. Aai me wa Dii kpé pó sélé Babiloni bùsuu wá suò tiatiaε. Eε ɔ aai ānabikekeoé.

¹⁷ Asu swáse ní yáio. Aa a zǝbleanankε Babeli kíaε, ké à e àò ku. A ye á mεewiaε bee gǝ bezia ũ yǝ? ¹⁸ Tó ānabiɔn ní ũ síana, mé Dii yá ɔ aale o, a maa aa kuleke Dii ʒigǝdeεε, ké wasu pó pó gǝ aà kpéuɔ ní Yudaɔ kía beo ní Yelusaleŭo sélé taò Babilonio yáí. ¹⁹⁻²⁰ Asa ké Babeli kí Nebukanεza Yudaɔ kí Yekonia, Yoakiŭ né kù tàò Babeli ní Yelusaleŭ gbēzǝo ní Yuda gbēzǝo píi, i Dii kpé mǝpeleɔ ní ikakiɔ ní tadibɔɔ ní pó kíni pó gǝ wélepiuɔ séléo. ²¹ Yá

‡ 26:18 Mís 3.12 * 27:1 2Kia 24.18-20

pó Dii Zígõde Isailiõ Lua ò pó pó gè a kpéuõ ní Yudaõ kía beo ní Yelusaleũo musun ke: ²² A mè wa pópìo sèle taò Babeliè. We pópìo aao kuu e àò gé sèlei à suò a gbeu la.

28

Anabi egeña Anania

¹ Yudaõ kí Zedekia kpalablea wè síiõde mo soode guu ò ãnabi Anania, Azuu né, Gabaõõ gbé òmèè Dii ua sa'onao ní gbé kìnìo wáa à mè: ² Dii Zígõde Isailiõ Lua mè á Babeli kía zuu é. ³ E wè pla àò gé kái á tó wà su ní a kpé pó pó Babeli kí Nebukanèza sèle taò Babeliõ a gbeu la. ⁴ A tó Yudaõ kí Yekonia, Yoakiũ né su lo ní Yuda zìzo pó wà tàrínõ Babeliõ píi. Dii mé ò, à mè á Babeli kía zuu é.

⁵ Ò ãnabi Zelemii wè ãnabi Ananiapiwa sa'onao ní gbé pó kú Dii uao wáa ⁶ à mè: Ami! Dii ke màa! Dii ke lá ní a ãnabikekèwa, aà to wà su ní a kpé póõ ní gbeu la ní zìzo pó aa ku Babeliõ píi. ⁷ N beeo swáse n yá pó mále onè gbépii wáae bee ma. ⁸ Anabi pó kú wá ãa za káaukaauõ ãnabikekè zì ní músio ní gagyão yá pó a bùsu daside ní ní kía zõõ le yá musu. ⁹ Anabi pó ãnabikekè à mè ao aafiae sõ, tó à kè lá a òwa, ò wa dõ ké Dii mé aà zì síana. ¹⁰ Ò ãnabi Anania zuu pó da Zelemii nœpi bò a è. ¹¹ A ò gbépii wáa à mè: Dii mè màa á zuu pó Babeli kí Nebukanèza dà bui píie e wè pla àò gé kái. Ò ãnabi Zelemii gèzeà.

¹² Anabi Anania zuu pó a bò ãnabi Zelemii nœ a èpi ea gbea, Dii yá'ò Zelemiiè à mè: ¹³ Ge n o Ananiae ma Dii ma mè, zuu pó wa kè ní lío ò ní èo lò? Mò zuu má ke sa a gèe ù. ¹⁴ Ma Dii Zígõde Isailiõ Lua ma mè má mò zuu da bui píie, aai zòble Babeli kí Nebukanèzae. Baa sèanõbõõ má ní naè aà zìe.

¹⁵ Ò ãnabi Zelemii ò ãnabi Ananiae: Ma yãma Anania! Dii mé i n zìo, ò ní tò gbépiõ èè náaikè. ¹⁶ Ayãmeto Dii mè níyõ ánuato. Nyõ wèe bee bleo, asa ní ò gbéõne aa bõ Dii kpèe.* ¹⁷ Wèpi mo soplade guu ò ãnabi Anania gàu.

29

Lá pó Zelemii kpàsã zìzõõne

¹ Anabi Zelemii kua Yelusaleũ ò à lá kpàsã zìzõõ gbèzõõõne ní sa'onao ní ãnabiõ ní gbé pó Nebukanèza ní naaa Yelusaleũ à tàrínõ Babeliõ. Yá pó a kè lápi guun ke. ² A lápi kè kí Yekonia ní a dao ní a iwaõ ní Yuda gbèzõõõ ní Yelusaleũ gbèzõõõ ní siaõ ní li'ãnaõ kúkũa Yelusaleũ taaínõ Babeli gbeae.* ³ A lápi kpà Safana né Elasa ní Ilikia né Gemaliaowae, ò Yudaõ kí Zedekia ní zìò kí Nebukanèzawa Babeli. Lápi guu à mè: ⁴ Yá pó Dii Zígõde Isailiõ Lua ò gbé pó á tó wà ní naaa Yelusaleũ wà tàrínõ Babeliõnen ke: ⁵ A zõle we, í kpedõdõ. A pótõ bua, ío ble. ⁶ A nœse, í néo iínõ. A nœse á néõne, í á nenõeo kpàsã gõõwa, aai néo i, ío kó, ásu laoa zé sèleo. ⁷ A wéle pó má tò á kú a guu maa wèele. Ali wabikea wélepi yá musu, asa tó wélepi maa, ò á kua ao na. ⁸ Ma Dii Zígõde Isailiõ Lua ma mè, ásu to ãnabiõ ní màsokena pó kú á guuõ á sásão. Asu swáse nana pó aai o yáio. ⁹ Èe ò aai ãnabikekeoé ní ma tóo, kási máme mi ní zìo. Ma Dii máme má ò.

¹⁰ Ma Dii ma mè, tó á kua Babeli wè bàakwipi pà,† má mós á kii, mí yãmaa pó ma a legbè keé, mí suánõ á gbeu. ¹¹ Asa má yá pó ma zèò mà keé dõ. Ma Dii máme má ò. Aafia yáe, í ke yápási no. Má á ká zia pó á wé dsiwa. ¹² Gõõ bee á mós wabikeia, í lezumazi, mí swáse á yáí. ¹³ A ma kii wèele, í ma e, tó a su ma kii wèele ní nòsemendoo.‡ ¹⁴ Ma Dii ma mè á ma e, mí á káaa mà suánõ á pá ziu. Má á bõle buiõ guu ní guu pó ma zòuázio píi, mí ea suánõ guu pó ma á yáú. Ma Dii máme má ò. ¹⁵ Ma bee ò ké a mè máme ma ãnabiõ kpàwá Babeli yáíe. ¹⁶ Ma Dii ma mè, kía pó zõlea Davidi kpalau ní Yelusaleũdeõ píi, á gbé pó aai táánõopiõ, ¹⁷ má zì

* **28:16** Iko 13.6 * **29:2** 2Kia 24.12-16 † **29:10** 2Lad 36.21, Dan 9.2 ‡ **29:13** Iko 4.29

ń nɔanao ń gagyão káńgue, aai gõ lán kaadɔen vlãa pɔ wa fɔ bleowa. Ma Dii máme má ò.
¹⁸ Mí pémá ń fẽndao ń nɔanao ń gagyão, vĩa i dúńia búsu gbépii kú ń yáí. Aaɔ de láaipɔ
 ũ, sɔkẽngu pɔ ũ, láanipɔ ũ, gbésɔsɔbɔ ũ bui pɔ ma ń yá ma ń kpá ń guuɔne pii. ¹⁹ Asa aai
 swáse yá pɔ má dà ma zòblena áńabioɔne aaɔ oné láasaiio. Ma Dii máme má ò. Apio sɔ i
 swáseio. Ma Dii máme má ò.

²⁰ A ma yãma, á gbé pɔ má tò wà á kũkũ Yelusaleũ wà tàáno Babelio. ²¹ Ma Dii Zigɔde
 Isailio Lua ma m̀, Kolaia né Ahabu ń Maasea né Zedekiao lé áńabikekèé ń eo ń ma tóe.
 Má ń na Babeli kí Nebukanεzaε a ɔzle, i ń dede á wáa. ²² A Yuda pɔ á kú Babeli zizɔ ũo áli
 gbé ká à leũ ń gbépio à me: Dii keɔe lá Babeli kía kè Zedekia ń Ahabuoε à ń kpáteawa.
²³ Asa aa wiyá kèe, aa gbãskè ń ń gbédee nao, mé aa εetò ń ma tóo, aa yá pɔ mi danéo ò.
 Má yápi dɔ, a seeladen ma ũ. Ma Dii máme má ò.

Anabi εgena Semaia

²⁴ Dii ò Zelemiie aà o Neela gbé Semaiaε aà me: ²⁵ Dii Zigɔde Isailio Lua m̀, n láo kpásã
 sa'ona Zefania, Maasea néε ń nzia tóo ń sa'on kíniɔ ń Yelusaleũdeɔ pii n m̀, ²⁶ Dii mé
 Zefaniapi kpà sa'ona ũ sa'ona Yoiada gbɛu aà wéte Dii kpéi, i íande pɔ lé áńabikekεo gbá
 ń ń mio daliu. ²⁷ ɔ n Zefaniapi là, bóme tò i Anato gbé Zelemii pɔ lé áńabikekεneé wetáo ni?
²⁸ N m̀ Zelemiipi lá kpásãé Babeli à m̀ á gɔɔplake weε. A zɔle we, í kpedɔɔ. A pótɔ bua,
 ío ble.

²⁹ Sa'ona Zefania lápi kyokè áńabi Zelemiie, ³⁰ ɔ Dii yá'ò Zelemiipie à m̀: ³¹ Lá kpásã
 zizɔɔne nípii, ní oné ma Dii ma m̀, lá Neela gbé Semaia áńabikekèé, máme ma aà zɔo, ɔ a
 tò a εε náaikè, ³² a yáí ma Dii ma m̀, má íada Neela gbé Semaiaipiwa ń aà buioε. Aà buie
 a e à ku ma gbéɔ guuo, mé a εfãai pɔ má ke ma gbéɔne eo, ké a òné aa bɔ ma kpe yáí. Ma
 Dii máme má ò.

30

Isailio sua ń pá ziu

¹ Dii yá'ò Zelemiie à m̀: ² Ma Dii Isailio Lua ma m̀, yá pɔ má òne pii ké lá guu. ³ Ma Dii
 ma m̀, gwa, gɔɔe a mó ké má a gbé Isailio ń Yudaɔ bɔ zizɔkeu, mí suńno búsu pɔ má kpà ń
 deziɔwa aa gɔ ví guu. Ma Dii máme má ò. ⁴ Yá pɔ Dii ò Isailio ń Yudaɔ musun ke, à m̀:

⁵ Ma Dii ma m̀, à vĩa wii ma dɔ!
 Sɔkẽngu wiie, aafia wii no.

⁶ A gbèe la à ma,
 gɔe mé í kúle ne'ia?
 Akea ma negɔnao è,
 an oa fẽnkpaá pii,
 aale ɔ fifi ń gbεεwa
 lán nɔe pɔ lé ne'iwai?

⁷ Waiyoo, asa gɔɔpi taasi ví zɔo,
 gɔɔe aɔ muaaɔo.
 Yakɔbu buio taasigɔɔe,
 áma aa bɔu.

⁸ Ma Dii Zigɔde ma m̀,
 gɔɔ bee má zuu é'ené ń nɔe,
 mí ń mɔdaonaɔ kékèné.
 Aa zɔble bui zɔloɔne bo,

⁹ ma Dii ń Lua, máme aa zɔblemεε,
 ń ń kí Davidi bui pɔ má dilenéo.

10 A Yakɔbu bui ma zòblenaɔ,
 ásu to vía á kũo,
 á Isailiɔ, ásu bílikεo.
 Ma Dii máme má ò.
 Asa mapi má á bɔle za guzāzāue,
 mí á buiɔ bɔle ní zòblebusuu.
 Yakɔbu buiɔ εa aaɔ ku dɔdɔa nana,
 gbēe a to vía ní kú lɔo.

11 Ma Dii ma mē,
 má kúánɔ á suabaa yáíε.
 Bui pɔ mále á fáaa ní guuɔ,
 baa tó ma ní mīde píi,
 má á mide míɔmíɔo.
 Má á toto a zéwae,
 má we à bɔ swágagasaio.*

12 Asa ma Dii ma mē,
 á bɔá bòkɔε,
 á kea'la uusikè.

13 Gbēe ku à kulekemεε á yá musuo,
 á bɔ a εε mao, a láaa vío.

14 A yá sã á yenzideɔgu,
 aa yeázi lɔo,
 asa ma á lé lán á ibεεwae,
 ma á toto lán gbé pásiwae,
 asa á tàaeɔ zɔε,
 á duuna tiisi.

15 Asu wiile á bòkɔ wāwā yá musuo.
 A tàae zɔ ní á duuna tiisio yáí
 ma yá beeɔ kèié.

16 Wa á tàitainɔ taitai píie,
 wi tá ní á ibεεɔ zìzɔɔ ũ píi.
 Gbé pɔ aa á pɔɔ nàaaɔ gɔ pɔ naaaɔ ũ sɔε,
 gbé pɔ aa á pɔɔ sèleɔ gɔ pɔ séleɔ ũε.

17 Má εa á gba aafia,
 má tó á bɔ láa,
 ké wíɔ oé pɔ vūaaaɔ,
 Siɔnade pɔ gbēe yenziɔɔ yáí.
 Ma Dii máme má ò.

18 Má su ní Yakɔbu buiɔ ní pá ziu,
 má ní wēnagwa aa su ní gbεu.
 Aa ní mεεwia zia vu,
 aai εa kibe kpá lá a ziwa.

19 Wa sáaukpaa mamá ní pɔna súuo.
 Má tó aa dasikūε, aa lao lɔo,
 má ní kpelaε, wa ní kpebɔ lɔo.

20 Aaɔ de lán káauwa,
 aaɔ zedɔameε nípiie,

* 30:11 Zel 46.27-28

mí ìada gbé pọ́ gbāamònéwa.

²¹ An gbēe mé aọ de ní dọana ũ,
gbé pọ́ neblè ní guu mé aọ de ní kía ũ.
Má tó aà sòmazi aàọ kumanọ kái.
Tó màa no, déme a fọ́ gi a wēnii à sòmazii?

Ma Dii máme má ò.

²² Aa gọ́ ma gbéọ́ ũ,
mí gọ́ ní Lua ũ.

²³ Ma pọ́fē a fēle lán zàa'ianawae,
ì su vāikenọ́ miwa lán zàalolowa.

²⁴ Ma pọ́kūma pásí a weeo,
sema ma yá pọ́ ma zedò ma sōu kè.
Gọ́gbēzāzī á yápi gbadō.

31

¹ Ma Dii ma mē
gọ́ bee máọ de Isailiọ Lua ũ,
aaiọ de ma gbéọ́ ũ.

² Ma Dii ma mē
má maake gbé pọ́ bọ́ fēnda léziọne gbáau,
má gé Isailipiọ gbai íampakii.

³ Dii bọ́ mọ́wá za káaa à mē:
Ma yeaázi láaa vío,
a yáí ma á gále ní gbēkeo.

⁴ Má ea á zedọ́, íọ zedọ́a.

A Isaili nenọ́naọ,
á ea á sēsēnaọ se lọ́,
í bọ́le gēdọ́ pọ́nakenaọ ọ́wāu.

⁵ A ea vēeliọ ba Samali sísiọ pọ́leu,
mé a banaọ mé aa a be mọ́aọke.

⁶ Gọ́ọe a mó ké gudọ́anaọ lé gbāa zu Eflaiū gbēsisi musu aa me:
A fēle wà gé Siọna Dii wá Lua kíi.

⁷ Ma Dii ma mē
à lesi Yakọbu buiọne ní pọ́naọ,
à gulake buiọ mide yá musu.
A to wà ma táasilea ma dọ́, í me:
Dii, ò n gbé Isaili kọ́naọ suaba.

⁸ Má bọ́nọ́ gugbántoo oi būsuuē,
mí ní káaa za dúnia léwa.
Víaọ ní eeo ní nọ́sindeeo aáo kú ní guu
ní nọ́e pọ́ kúlea ní nọ́wāwāo.

Gbé bílapiọ su la dasidasi,
⁹ aa su ní wé'io ní awakpaameeo.

Máọ dọ́aané swa sae
zé sálala pọ́ aa gēmbọ́leuo guu,
asa Isailiọ maen ma ũ,
Eflaiū buipiá ma nēgōe séíae.

¹⁰ A buipáleọ, à ma yáma,

í a kpàwakε ísiabaazãzãdeεne.
 Ma gbé pó ma Isailiɔ fãaa,
 má εa mà ní kãaa lɔε,
 mí a kpàsa sãpiɔ d̄sã lán sãdãnawa.

11 Asa má Yakɔbu buiɔ bo,
 má ní bɔ gbé pó an gbãa deńlao ɔzi.

12 Aa mo gulakε Siɔna s̄isi musu,
 aa pɔnakε ní èfãai pó má kènέo,
 pówena ní v̄εεo ní n̄isio
 ní pɔtuo ne'iao yái.

Aaɔ de lán swalu idewa,
 an yèεε a késãmá bo.

13 Wéndiaɔ pɔnakε, aaɔ ɔwã
 ní èwaasoɔ ní maez̄ɔɔ píi.

Má ní ɔɔlɔ lile pɔna ũ,
 mí ní n̄ɔse n̄ininé,
 an n̄seyaa gbεu má n̄sena dané.

14 Má tó ble níside f̄ε sa'onaozi,
 má tó ble maa àɔ di ma gbé̄ɔzi.

15 Ma Dii ma m̄e
 w̄ale wii ma dɔ Lama,
 w̄ale búbuapε,
 w̄ale ɔɔlɔ w̄enanno,
 Laseli mé lé a néo ɔɔlɔ,
 à ḡi awamai,
 ké aà néo ku bo yái.*

16 Ma Dii ma m̄e
 ásu ɔɔlɔ bo,
 ásu to w̄é'i bɔwá bo,
 asa má á taasi ài kpáwáε.
 Ma Dii máme má ò.
 A buiɔ bɔle ní ibεεo bùsuu aa su.

17 A w̄é dɔ á ziai,
 asa á buiɔ su ní bùsuue.
 Ma Dii máme má ò.

18 Ma Εflaiũ buiɔ w̄enakεa mà aa m̄e:
 Wá de lán gáae pó zi d̄sε d̄sowa,
 ɔ n wá swãgãga maamaa.

Wá gbεsi, wí su,
 asa níme ní wá Lua ũ.

19 Wa bɔ n kpe, ɔ wa n̄selile,
 wá wék̄εa gbεa wa wázia gbègbē.
 Wí wá kú wá èwaasogɔɔ yá musu,
 wá gεε ḡò kpá wá w̄éi.

20 Εflaiũ buiɔá ma né yenzideεne,
 ma pɔ d̄omáo lé?

Baa ké miɔ ní lele an yáɔ yái m̄ɔm̄ɔɔ,

* 31:15 Daa 35.16-19, Mat 2.18

an yá lí sāmāguo.

A yáí ma pɔ i bɔ ní guuo,
má wēnadōné maamaa.
Ma Dii máme má ò.

²¹ A lípələpələ á zéu seela ũ,
à tó á sō àò ku zé pó á beupíwa.

Isaili léso, su n wéleɔ guu,

²² Nenɔe pòbɔzākēna,
ńyɔ liaaliaa e bɔe ni?

Ma Dii má yá dafu dile dúniau,
nɔepi mé aɔ olia a gɔi sa.

²³ Ma Dii Zīgɔde Isailiɔ Lua ma mē, tó ma suńɔ ní pá ziu, gbé pó kú Yuda búsuuɔ ní a wéledeɔ me: Dii báaada a sísí pó a kua adoau, gu pó yázede kuu. ²⁴ Wa zōle Yuda búsuu ní a wéleɔ, sèwanaɔ ní dádākēnaɔ píi. ²⁵ Asa má gbé pó imi ní yèeε simáo gba í, mí tó gbé pó nɔana ní gbāa simáo ká.

²⁶ Gɔɔ bee ɔ wépungu pó mále e wèea. Ké ma gugwà, yá pó má è i guupi na.

Dii bàa ɛa kua ní Isailiɔ

²⁷ Ma Dii ma mē gɔɔe a mó ké má tó gbēnazinaɔ ní pɔtuɔɔ gupa Isaili ní Yuda búsuo. ²⁸ Lá ma wedóné yāa, ma ní fuangba, ma ní gboo, ma ní pisabò, ma yāyīamá, màa má wétéńzi sa, má ní zedɔ, má ní gba gbāa. Ma Dii máme má ò. ²⁹ Gɔɔ bee aa me maeɔ vèbe kùma blè ɔ néɔ swaa fénkpào,† ³⁰ asa baade a ga a duuna yáie. Gbé pó vèbe kùma blè swaa mé a fénkpa.

³¹ Ma Dii ma mē, a gɔɔ a mó ké ma bàa a ɛa àò kú ní Isailiɔ ní Yudaɔ dafu.‡ ³² Ma bàa aɔ kúńɔ lá a kú ní ní deziɔ gɔɔ pó ma ní kú ní ɔwa ma ní bóle Egipiwo. Asa baa ké má de ní zá ũ, aa ma bàakuańɔ yá gbòoe. Ma Dii máme má ò. ³³ Lá ma bàa aɔ kú ní Isailiɔ gɔɔ bee gbɛan ke.

Má a ikoyā dané ní nòse guu,

má ké ní sōwa.

Máo de ní Lua ũ,

aaɔ de ma gbéɔ ũ.

³⁴ An gbēe a yādada a deeo,

gbēe a ma dōa da a gbéeo,

asa ampíi aɔ ma dōe,

néfēnen gbēzɔ píi.

Ma Dii ma mē

má ní tàaeɔ kémá,

má ní duuna yáda lo. §

³⁵ Ma Dii ma mē
máme ma íatē dile à gupu fāane,
ma mɔvua ní saanaɔ pèpe aa gupu gwá,
mi to ísia fele, a ikooaɔ pūna,
ma tón Dii Zīgɔde.

³⁶ Mé i ke pópíɔ gòmálo,

Isaili bui a midemeɛ bauo.

Ma Dii máme má ò.

† 31:29 Eze 18.2 ‡ 31:31 Mat 26.28, 1Kln 11.25, 2Kln 3.6 § 31:34 Ebe 8.8-12, 10.16-17

³⁷ Ma Dii ma m̀e
 mé i ke wà musu ỳo
 wà dúnia z̀impelɛo asii d̀o,
 má gí Isaili buiɔzi píi
 yá p̀o aa k̀e yáio.

Ma Dii máme má ò.

³⁸ Ma Dii ma m̀e g̀oɔe a m̀o k̀e wa ea ẁélepi kálemɛɛ sea za Ananeli kalangawa e Gola B̀oɛu. ³⁹ Za we wa ba poo geò Galebu s̀isiwa, wi liaa geò Goai. ⁴⁰ Guzule p̀o de gevikii ní nísighòkòlekio ũ ní bua p̀o kú we e za Sedò swaiɔ e Ś B̀oɛu gukpe oi, apii aɔ de ma p̀o ũe. Wa ẁélepi wi ɔo, wa gboo bauo.

32

Zelemii t̀oɛlua

¹ Dii yá'òmeɛ Yudaɔ ḱi Zedekia kpalablea ẁe kwide guu,* Nɛbukaneza kpalablea ẁe bao plasaide guu. ² G̀oɔ bee ò Babeli ḱiapi z̀ig̀oɔ liaa Yelusaleũi, mé wa ma k̀ua dakpɛunaɔ ua Yudaɔ ḱi be. ³ Yudaɔ ḱi Zedekia mé ma dakpɛu we à m̀e: B̀oyáí níle á nabikeke n m̀e, Dii m̀e á ẁéleɛ bee na Babeli ḱiae a ɔ̀zi, i siai? ⁴ N m̀e má b̀o Babiloniɔ ɔ̀zi. Dii a ma na Babeli ḱiae a ɔ̀zi, wá wesikòle, wí yábo k̀o léu. ⁵ N m̀e a ma k̀u tamanɔ Babeli. We máo kuu e Dii ge ma yá keke. N m̀e t̀o wa z̀ikà ní Babiloniɔ, wá z̀ibleo.

⁶ Dii yá'òmeɛ à m̀e ⁷ ma desè Saluũ né Hanameli a m̀o ma k̀ii, i omɛɛ mà a t̀oɛle p̀o kú Anato lú, asa máme má a dae f̀eɛɛ ũ, máme má a lua zé ví. ⁸ Ŭ ma desè né Hanamelipi m̀o ma k̀ii dakpɛunaɔ ua lá Dii òwa. A òmeɛ mà a t̀oɛle p̀o kú Anato, B̀eyámɛɛ buiɔ b̀usu lú, asa máme má a lua zé ví. Má d̀o k̀e yápi b̀o Dii k̀ii, ⁹ ò má lù, ma ánuɔu ỳò le g̀eo ní plao. ¹⁰ Ma a t̀o k̀e láu má nana, ò ma ánuɔupi d̀i kiloowa seeladeɔ ae. ¹¹ Ŭ ma t̀oɛlepi lútaala lé nana, yá p̀o wa d̀ile a yá musu ku a guu. Ma lápi s̀e ní lá pále p̀o wi a lé nanao, ¹² má kpà Nelia né Baluku, Maasea t̀uɔnawa Hanameli ní seelade p̀o aa ní t̀o k̀e lápiuɔ ní Yuda p̀o kálea dakpɛunaɔ uaɔ wáa. ¹³ An wáa má ò Balukue ma m̀e: ¹⁴ Dii Z̀ig̀oɛde Isailiɔ Lua m̀e ǹe lãe beɔ s̀e, p̀o p̀o wá a lé nana ní p̀o p̀o wi a lé nanao, ní ge da oou, iɔ ku we e g̀oɔpla, ¹⁵ asa Dii Z̀ig̀oɛde Isailiɔ Lua m̀e, wa ea kp̀eɔ ní t̀oɛle ní v̀eɛbuɔ lulu b̀usuɛ beepiu ɔe.

¹⁶ K̀e ma lápi kpà Nelia né Balukupiwa, ò ma wabikè Diiwa ma m̀e: ¹⁷ A' a Dii Lua, míme n n ɔ̀ p̀o n musu ní z̀ileo k̀e ní n gbãa z̀oɔo, yáe lío z̀i'ũ neo. ¹⁸ Ni gb̀ekekɛné dasi, mé ni maɛɔ tãae wi ní néɔne ní musu. Lua z̀oɔ gbãade, n t̀on Dii Z̀ig̀oɛde. ¹⁹ Yá p̀o ni zeòo z̀oɔ, yá p̀o ni keɔ dasi. Ni ẁete gb̀enazina yákeɔi, mé ní flabo baadeɛ a yákeawa. Gb̀épii a zé p̀o á s̀e gb̀e'e. ²⁰ N dabudabuɔ k̀e Egipi seela ũ, e ní a gbão niɔ ke wá guu ní buipáleɔ guuo, ò n t̀obò lá wále ma gbãewa. ²¹ N n ɔ̀ p̀o, n n gb̀e Isailiɔ b̀ole Egipi ní dabudabukeɔ seela ũ ní n g̀asa gbãao e vía gb̀e k̀u. ²² N b̀usu p̀o n a lɛgb̀e ní dezionɛ n m̀e níyò kpámá kpámá, b̀usu p̀o ví ní z̀o'io diue bepi. ²³ Aa m̀o sí, ò aai n yámao, aa te n ikoyáio, aai z̀ike yá p̀o ní d̀ilenéwao, ò n yáe bee yáma píi. ²⁴ Babiloniɔ koez̀ò wá ẁélei, aa dedekii b̀o bíi sae k̀e aa e si yáí. F̀enda ní nɔnanao ní gagyão mé t̀o ẁélepi naa ní ɔ̀zi. Yá p̀o ní ò a ke k̀e, n wesie. ²⁵ Dii Lua, ẁéle kú Babiloniɔ ɔ̀zi, ò ní òmeɛ mà t̀oɛle lú ní ánuɔu seeladeɔ wáaa?

²⁶ Ŭ Dii yá'ò Zelemiiɛ à m̀e: ²⁷ Dii gb̀épii Luan ma ũ, yáe ɔo z̀i'ũ m̀eɛɛ? ²⁸ A yáí t̀o ma Dii ma m̀e má ẁélepi na Babeli ḱi Nɛbukaneza ní Babiloniɔne ní ɔ̀zi. ²⁹ Babiloni p̀o lé z̀ikaòpiɔ tesòwá ní a kp̀eɔ, k̀e wá tulaletikátea Baaliɛ, wá it̀ole dii páleɔwa kp̀eɔpiɔ musu, wá ma p̀o f̀emɛɛ yáí.

* **32:1** 2Kia 25.1-2

³⁰ Isailio ní Yudaṵ yá pọ́ má yeio kè za ní èwaasogṵṵ, aa ma pọ́ fè̀m̀e e ní pọ́ pọ́ aa kèṵ. Ma Dii mame má ò. ³¹ Za gṵṵ pọ́ wà wé̀l̀e pi kàl e e ní a gbāo a gbéṵ Ìṵ ma nṵse fèl e m e e. Aa tò ma pọ́ pà, a yáí má ní yá mà ní gomalae. ³² Isailio ní Yudaṵ ma pọ́ fè̀m̀e e ní vāi pọ́ aa kèṵ ní ní kíaṵ ní ní gbāadeṵ ní ní sa'onao ní ní ānabio ní Yelusaleūdeṵ ní Yudaṵ píie. ³³ Mikpe aa d̀m̀e e, i ke ae aa d̀baṵ. Míṵ yādané m̀ṵṵm̀ṵṵ, kási aali swáseio, aa gí totoai. ³⁴ Aa p̀ṵṵe e kàl e k̀p̀e pọ́ ma tó kuwàṵ, aa a gbālè. ³⁵ Aa guleṵṵ b̀ṵ Baalie Beninṵṵ guzul e u, aa ní n e gṵṵe ní ní nenṵe k̀p̀a M̀ṵṵkuwa. Mám e ma yápi d̀l e n e o, a làasoo i gē ma sṵ guu seo.† Yābēe pọ́ aa kè aa Yudaṵ dàṵ duunaun we.

³⁶ N m̀e f̀e n d a ní nṵnāo ní gāyāo mé tò wé̀l̀e e bee naa Babeli kía ṵṵ, ṵ ma Dii Isailio Lua ma m̀e, ³⁷ b̀ṵsu pọ́ ma ṵṵṵṵzi ní p̀k̀ūma pāsio ní p̀f̀e zṵṵṵṵ, má ní kāaa b̀ṵsupio guu we mà suṵnṵ ní gb e u lae, mí tó aao ku d̀ṵṵa. ³⁸ Aaṵ de ma gbéṵ ũ, míṵ de ní Lua ũ. ³⁹ Má tó aao ma vīa vī gṵṵpii ní nṵsemendoo zé douṵ guu, ké aao ku aafia ní ní néṵ. ⁴⁰ Ma bàa aṵ kúrnṵ gṵṵpii e, má kāmabo ní maakeanéoo. Má tó aao ma vīa vī ní sṵue, aa bṵ ma k̀p̀e bauo. ⁴¹ Ma pọ́ Ìṵ d̀m̀á, mí maake n e. Má ní zedṵ b̀ṵsue beepiu sīana ní nṵsemendoo ní p̀eāo.

⁴² Ma Dii ma m̀e, lá ma yá sae bee yīa gbépiṵwa pii, màa má ní gba aafia lá ma a l e gbènéwa. ⁴³ B̀ṵsu pọ́ ál e o à gṵṵ bezia ũ, gbēnazinae ge p̀tuo e ku a guuo, má ná Babiloniṵe ní ṵṵi e beepi, wa ea tṵṵe lúlu a guue. ⁴⁴ Wa tṵṵe lúlu ní ānusuo, wi tṵṵ dada láu, wi a l e nana seeladeṵ wāa Bēyāme e buiṵ b̀ṵsuu ní wé̀l̀e pọ́ liaa Yelusaleūziṵ ní Yuda wé̀l̀e ní gusisideṵ ní gusalalao ní gbāao, asa má suṵnṵ ní pá ziu e. Ma Dii mám e má ò.

33

Dii l e gbēa Yelusaleū yá musu

¹ Dii yá'ò Zelemii e lṵ gṵṵ pọ́ wà aà tàta dakpeunaṵ ua, à m̀e: ² Ma Dii ma m̀e ma tṵṵe ikàsa, má kàl e ma a zedṵ, ma tón Dii. ³ Lezumazi, má wema, mí asiiyā zṵṵ pọ́ ní dṵṵ on e. ⁴⁻⁵ Asa ma Dii Isailio Lua ma m̀e, wa wé̀l̀e e bee k̀p̀e o ní kib e o kwé. Al e zika ní Babiloni b̀ṵsude pọ́ koezṵáziṵ, kási á k̀p̀e piṵ pa ní gbēnazin ge e. Má ní dede ní k̀p̀e n e o ní p̀f̀e o e. Má gí wé̀l̀e pi z i e a gbéṵ vāik e a yáí.

⁶ N beeo má m̀e ní e se o ní aafiao, mí a gbéṵ gbágbā, mí tó nama tṵm̀á, an zea Ìṵ gbāa. ⁷ Má su ní Yudaṵ ní Isailio ní pá ziu, mí ní zedṵ lán káauwa. ⁸ Má duuna pọ́ aa k̀m̀e e wolomá wásawasa, má tàae pọ́ aa k̀m̀e e aa b̀ṵ ma k̀p̀e k̀m̀á. ⁹ Wé̀l̀e pi a ma tṵṵṵ, a ma pọ́ ke na, wa ma táasileu, wi lémaa. Tó bui pọ́ kú dúnia guu pii yāmaa pọ́ mále kèṵ mà pii, an m e a dee, aa bílike aafia ní nama pọ́ mále k̀p̀awàṵ yá musu.

¹⁰ Ma Dii ma m̀e, i m e gu e bee gṵṵ bezia ũ, gbēnazinaṵ ní p̀tuo o ku a guu lṵ. Kási Yuda wé̀l̀e ní Yelusaleū gāae pọ́ gṵṵ f̀ṵṵṵṵ, gbēnazina ge p̀tuo ku a guu gueio, ¹¹ wa p̀na ní yaalṵ sūu ma dṵu ní nṵsekṵf̄lo ní sáaukpaa sa'onao lṵṵ aao m e:

Wà Dii Zigṵde sáaukpa,

asa a maa, aà gbēke láaa vīo.*

Asa má tó b̀ṵsupi su a gb e u lá a káauwae. Ma Dii mám e má ò.

¹² Ma Dii Zigṵde ma m̀e, gu e bee á beziae, gbēnazina ge p̀tuo ku a guuo, kási a wé̀l̀e pii a ea àṵ dádākekīi vīe, sādānaṵ i ní sāṵ kál e u. ¹³ Gusiside wé̀l̀e guu ní gusalala wé̀l̀e ní gbāa wé̀l̀e ní Bēyāme e buiṵ b̀ṵsu wé̀l̀e ní Yelusaleū zṵe wiaṵ ní Yuda wé̀l̀e pii, sāṵ ea gē ní kaau gbé pọ́ lé ní nao ae. Ma Dii mám e má ò.

Dii l e gbēa Davidi bui yá musu

¹⁴ Ma Dii ma m̀e gṵṵe a mó ké má lé maa pọ́ má gbè Isailio ní Yudaṵne papa.

† 32:35 Lev 18.21 * 33:11 Eza 3.11, Sou 118.1, 136.1

15 Gɔɔbeezi má tó
Davidi bui vlāpa† gbēmaa ũ,
ili yāmaake a zéwa a būsuu.

16 Gɔɔ bee Yudaɔ dēepoo,
Yelusaleūdeɔ aao ku dɔɔɔa.
Tóe bee walio aà sisiwà,
Dii pò tò yá bòwanɔ na.

17 Asa ma Dii ma mè Davidi bui a kéle Isaili kpalawa bauo,‡ 18 Levii bui sa'onao kéle ma
aε ní sa pò wí a pò kátεu à tékū oao ge ní pówentio ge ní lá gu lé dɔ sa'oaο.§

19 Dii yā'ò Zelemiiε à mè: 20 Ma Dii ma mè, tó a f̄s ma fāane ní gwāasinao dilεa gbòo,* ké
aasu ke a gɔɔwa bo, 21 tòò, ma bàa kua ní ma zòblena Davidio a gboo, aà bui i kéle kpalawa
sa. Maaε ní sa'ona Levii bui pò aai ma gbagbaɔ bo.† 22 Ma zòblena Davidi buiɔ ní Levii bui pò
aai zíkεmεεɔ, má tó aao dasi lán saanaɔwa, wa f̄s naoo, lán ísiale ũfāawa, wa f̄s zaadauo.

23 Dii yá èa dède Zelemiiwa à mè: 24 N yá pò gbépio lé o màò lò? Aa mè ma gi bui mèn
pla pò má sèpiozi. Maa aale saka ma gbéɔgu, aale ní gwa bui ũ bo. 25 Ma Dii ma mè, tó mi
fāane ní gwāasinao dilεo, mé mi iko dilε musu ní zíleoεo, 26 má gí Yakɔbu buiɔ ní ma zòblena
Davidioziε sa, ké aà bui su kpalable Ablahaū ní Izaakio ní Yakɔbu buiɔwa bo yáí. Asa má
suínɔ ní pá ziuε, mí ní wēnagwa.

34

Dii lεgbēa Zedekias

1 Gɔɔ pò Babeli kí Nebukanεza ní a zígɔɔ pii ní būsuo pò àle kiblewàɔ gbéɔ pii lé zika ní
Yelusaleūdeɔ ní a zōεwiaɔ, Dii yā'ò Zelemiiε à mè: 2 Ma Dii Isailio Lua ma mè, ge o Yudaɔ kí
Zedekiasε ma mè, mále wéleε bee na Babeli kiasε a ɔziε, i tesɔwà. 3 Aapi s̄o a bo aà ɔziɔ, wa
aà kū na Babeli kíapie a ɔziε. Aa wesik̄le, aai yābo k̄ó léu, wi taaànɔ Babeli. 4 N beeo lé pò
ma Dii má gbēen ke: Ma mè wa aà de ní fēndaoo, 5 a ga nienieε. Lá wà tulaletikà aà dezi
kia káau pò d̄aaonε téa, màa wa tulaletikaε téa, wi búbuapeε wà mε: Waiyoo kí! Ma Dii
mámε ma lépi gbè.

6 ɔ ānabi Zelemii yápi ò Yudaɔ kí Zedekiasε pii Yelusaleū, 7 gɔɔ pò Babeli kia lé zika ní
Yelusaleūdeɔ ní Yuda wéleε pò ḡòò, Lakisi ní Azekao. Yuda wéleε bíide pò ḡòò lén we.

Zɔboa

8 Kí Zedekia ledoukè ní Yelusaleūdeɔ à mè wà zɔɔ ḡɔa wéεɔ ũ kpàwakε. A gbεa ɔ Dii yā'ò
Zelemiiε. 9 Kí mè baade a zɔ pò de Ebelu ũ ké, ḡɔε nɔε pii. Gbēε su àɔ a Yuda dee ví zɔ ũ bo.
10 ɔ gbāadeɔ ní gbé k̄iniɔ lé kè doū aa mè, wá baade a zɔ ké ḡɔε ge nɔε, wáɔ ní k̄ua zɔɔ ũ bo.
Ké aa k̄ó yāmà, aa ní ké. 11 Gbezā aa n̄ɔε p̄ale sè, aa èa zɔ pò aa ní képio dà zɔbleu.

12 ɔ Dii yā'ò Zelemiiε à mè: 13 Ma Dii Isailio Lua ma mè, gɔɔ pò ma á deziɔ b̄òle Egipi būsuo
zɔbleu, ma a bàakuarínɔ yād̄ilené ma mè 14 an baade lí a Ebelu dee pò azia yīamá ké a wè
soplade guu. Tó à zòblené wè soolo, aali aà ké.* ɔ á deziɔ i swáεmazi aa ma yāmào. 15 A
su á d̄òwa, a yá pò má yei kè, á baade ḡɔa wéεɔ ũ yā'ò a gbédeεε, ɔ a k̄ó yāmà ma aε ua pò
ma tó kuwà. 16 ɔ a εa a ma tó òòkpà, á baade èa a zɔ pò a kè aà a p̄oεā ke k̄ú b. A εa a ní dá
zɔbleu, ḡɔε nɔε pii.

17 Ayāmeto ma Dii ma mè, i swáε ma yáio, á baade i ḡɔa wéεɔ ũ yā'o a gbédeεεo. Ma Dii
mámε mále ḡɔa wéεɔ ũ yá kpàwakéε sa. Má á gbεε mà á kpá fēnda ní gagyāo ní n̄ɔanaoε.
Má tó à ḡɔ s̄ókēngu pò ũ d̄únia būsuo gbépiiε. 18-19 Yuda d̄oanao ní Yelusaleū d̄oanao ní

† 33:15 Isa 4.2, 11.1, Zel 23.5-6 ‡ 33:17 2Sam 7.12-16, 1Kia 2.4 § 33:18 Nao 3.5-10 * 33:20 Daa 8.22 † 33:21
Zia 5.10 * 34:14 Ba 21.2, Iko 15.12

kí ìwao ní sa'onao ní bùsu gbé kíniò ledoukèmanò, aa gè gáaena paaa zānguo. Ɔ aa ma bàakuarínò yá gbòò, aai zíkè ledou pò aa kèmanòpiwao. A yáí má tó aa gō lán gáaena pò aa pàa pla aa gè a zānguopiwa, ²⁰ má ní na ní ibeè pò lé ní wèone ní ɔziè, an gèo i gō bāò ní wàio pòblea ũ.

²¹ Má Yudaò kí Zedekia ní a ìwao na ní ibeè pò aale ní wèone ní ɔziè, Babeli kía zīgō pò aale kèwápio. ²² Ma Dii ma mē má yādilené, aai su wéleè beepiu, aai lélewà, aai tesōwà. Má tó Yuda bùsu wéleè gō beziaò ũ, gbèe aò ku a guuo.

35

Lekabu bui

¹ Dii yā'ò Zelemiiè Yudaò kí Yoakiū, Yosia né gōò* à mē: ² Gé Lekabu buiò be. Yā'orínò, ní mórínò ma kpé kpéne dou, ní vèe kpámá aa mi. ³ Ɔ ma gè Zelemii né Yazania, Habazinia tōūna sìsi ní a dāunaò ní a néo ní Lekabu buiò bēdeò píi. ⁴ Ma gērínò Dii ua e Lua gbé Anana, Igedalia né ìwao kpéne. A ku kpéne pò di bíibòledōana Maasea, Saluū ne kpéneae, gu pò gbēzōò kpéne kúu. ⁵ Ma tūu pò vèe ka a paio kàle Lekabu buipìone ní keonaò, ò má òné: A mi. ⁶ Aa mē: Wili vèemio, asa wá dezi Lekabu né Yonadabu yādilewèe à mē wásuli vèemio e wá bui léwae. ⁷ A òwèe lo wásuli kpedò, wásuli pótō, wásuli vèebu bao. A mē wásu wàò pòpio vío, sema wàò ku zwàakpèò guu gōpii, ké wà e gègè bùsu pò wá kú a guu bòmòò ũe beeu. ⁸ Wá wá dezi Lekabu né Yonadabu yápi kúa píie. Wápio ní wá nòeò ní wá negōeò ní wá nenòeò wili vèemio. ⁹ Wili kpedò wàò ku a guuo. Wá vèebu vío ge bua ge pòbui. ¹⁰ Wio ku zwàakpèò guue. Wá yá pò wá dezi Yonadabu òlewèe kúa píie, wále zíkewà. ¹¹ Ké Babeli kí Nebukanèza sì wá bùsuu, ò wá òkōe: A mō wà bàale Babiloni zīgōò ní Sili zīgōone, wí tá Yelusaleū, ò wa gō Yelusaleū la.

¹² Ɔ Dii yā'ò Zelemiiè à mē: ¹³ Ma Dii Zīgōde Isailiò Lua ma mē, gè o Yelusaleūdeone ní Yudaò píi ò mē: A swáse ledamai à ma yāmao lé? Ma Dii máme mále á la. ¹⁴ Lekabu né Yonadabu yādile a buiòne à mē aasuli vèemio, ò aa yápi kúa, aali mio e ní a gbāò, ké aale zíkè ní dezipi yáwa yáí. Mapi sō mio yā'òé mòòmòò, ò ìli zíkè ma yáwao. ¹⁵ Mio a zòblena ānabio ziwá mòòmòò, aaiò oé á baade bō a zé vāi guu, i a yākeao lilè. Aaiò oé ásu te dii pālezi à zòblenéo, íò ku aafia bùsu pò má kpà á deziwa guu. Kási i swásei à ma yāmào. ¹⁶ Lekabu né Yonadabu buiò zíkè yá pò an dezipi òlènéwa, ápio sō ìli ma yāmao. ¹⁷ Ayāmeto ma Dii Lua Zīgōde Isailiò Lua ma mē, yá pò má ò má yía Yelusaleūdeò ní Yuda kíniowa, má yíamáe, asa ma yā'òné, aai swáseio. Ma lezùnízi, aai weao.

¹⁸ Ɔ Zelemii ò Lekabu buipìone, Dii Zīgōde Isailiò Lua mē, lá á á dezi Yonadabu yādileae kúa, ále zíkè yá pò a òlèpiowa píi, ¹⁹ a yáí Dii Zīgōde Isailiò Lua mē, Lekabu né Yonadabu buie aò zòblee gōpiiè, aò kéleè we ví bauo.

36

Yoakiū Zelemii lá kaa téu

¹ Yudaò kí Yoakiū, Yosia né kpalablea wè síiōde guu, Dii yā'ò Zelemiiè à mē: ² Lá sé yá pò má òne Isailiò ní Yudaò ní buipāleò yá musu za gōò pò ma na yā'oanewa Yosia gōò e gbā kéú píi. ³ Wiliò dōo tó Yudaò yá pò ma zèò mà yíamá yāma, an baade i bō a zé vāiu, mí ní tàaeò ní ò duunao kémá.

⁴ Ɔ Zelemii Nelia né Baluku sìsi. Ké Zelemii yá pò Dii òe àu lé siu Balukue, ò àle ké láu. ⁵ Ɔ Zelemii òè: Lá wà gímèe ní gèa Dii uao, ⁶ gé Dii yá pò má àu má siune ní kè láu kyokeiné we leyegōò. N a kyoke Yuda pò aa bō zōewia aa mòone píi. ⁷ Wiliò dōo tó aa awakpa Diie, an baade i bō a zé vāiu, asa kpène ní pòfè yá pò Dii ò gbépio musuo zōò.

* 35:1 2Lad 36.5-8, Dan 1.1-2

⁸ Ǿ Nelia né Baluku kè lá ānabi Zelemii òewa píi, à gè Dii yá pò kú lápi guu kyokè Dii ua. ⁹ Yudaó kí Yoakiū, Yosia né kpalablea wè sode, a mɔ kēokwide, wa ðile wà lye Dii kpé kpéle Yelusaleūdeó ní Yuda pò aa bò zōewia aa mò Yelusaleūó píi. ¹⁰ Goo beezí Baluku Zelemii yá taalapi kyokè Dii kpé kpea pò de lakēna Gemalia, Safana né pò ũ guue. Kpeapi ku Bole Dafu sae Dii kpé ua lesiue.

¹¹ Ké Gemalia né Mika, Safana tōuna Dii yá pò kú taala guupi mà, ¹² Ǿ à gè kibe lakēna kpéu, à gbāadee beeò lè kálea we, lakēna Elisama ní Semaia né Delaiao ní Akaboo né Elenatāo ní Safana né Gemaliao ní Anania né Zedekiao ní gbāade kīnió píi. ¹³ Ǿ Mika taala pò Baluku a kyokè a mà káné ní swáwa píi. ¹⁴ Ǿ gbāadepiò Netania né Yehudi, Selemia tōuna, Kusi síwena zì Balukuwa aa mè: Oè aà lá pò à a kyokè gbéonēpi se mɔd. Ǿ Nelia né Baluku taalapi sè gèoné. ¹⁵ Aa òè: Zōle ñ lápi kyokewēe. Ǿ Baluku a kyokèné. ¹⁶ Ké aa yápi mà, aale kō gwagwa wēlewele, Ǿ aa ò Balukue: Sema wà yápi dau wà siu kīe píi. ¹⁷ Ǿ aa Baluku là wà mè: Kpelewa ní kè ní lápi kēi? A dau a siune yá? ¹⁸ Ǿ Baluku wémá à mè: Ké à yápi dau a siume, Ǿ má kè ní lākēbɔo. ¹⁹ Ǿ gbāadepiò òè: A ní Zelemiio à ge ule, gbēe su àó á kúkii dōo.

²⁰ Gbāadepiò taalapi si ðile lakēna Elisama kpéu, Ǿ aa gè kí lè ua aa yápi siuè. ²¹ Ǿ kí Yehudi zì lápi séi, Ǿ à ge sè lakēna Elisama kpéu. Ké à sùò, à a kyokè kīpie ní gbāade pò kú aà saeo. ²² A mɔ lè mɔ kēokwide guue, íana kú. Kí zōlea a kpéu, té kaa tàasou ðilea aà ae. ²³ Tó Yehudi lápi kyokè zekii àaó ge síi, Ǿ kí í lápi zō we léu ní lakēna fēnao, í zu tàaso tépiu e lápi gè tekù píi. ²⁴ Ké kí ní a iwapió yápi kyó mà, vía i ní kūo, aai ní ulaó gà wa kēo. ²⁵ Baa ké Elenatā ní Delaiao ní Gemaliao awakpàè asu lápi kpasao, i ní yāmao. ²⁶ Ǿ kí ò a né Yelamelie ní Azelie né Selaiao ní Abedee né Selemiao aa gé lakēna Baluku ní ānabi Zelemiio kúkii, āma Dii ní úle.

²⁷ Kí taala pò Zelemii a yá dau a siu Balukue a kēpi kpasaa gbēa, Dii yā'ò Zelemiie à mè: ²⁸ Ea ñ lá pāle se lɔ, ní yá pò kú taala séia guu, Yudaó kí Yoakiū kpāsapi kēu, ²⁹ ní ge o kīpie ma Dii ma mè, à taalapi kpàsa à mè: Bóyāi wa kēu wà mè Babeli kía a mɔ būsue bee òkpa, i gbēnazina ní pɔtuoo yáui? ³⁰ A yái má ò Yudaó kí Yoakiū yá musu, aà buie a zōle Davidi kpalauo, wa aà ge zu bàasie, íatē i le fāane, fii i kpawà gwá. ³¹ Má aà tàae ní aà néo tàaeo ní aà íwaó tàaeo wí ní musue, mí yá pò ma mè má yía Yelusaleūdeowa ní Yudaó píi yíamá píi, ké aai ma yāmao yái.

³² Zelemii taala pāle se kpà lakēna Baluku, Nelia néwa, Ǿ à lá pò Yudaó kí Yoakiū kpāsapi yá dau a siuè píi a kēu. A yá bee taa kàfikāfiè dasi lɔ.

37

Zelemii daakpeu

¹ Babeli kí Nebukanēza Yosia né Zedekia ðile Yuda būsua kía ũ Yoakiū né Yekonia gbue.*

² Aàpi ní a íwaó ní a būsudeo aai swáse Dii yá pò ānabi òio. ³ Ǿ Zedekia Selemia né Yehukali ní sa'ona Zefania, Maasea néo zì ānabi Zelemiwa aa mè: Wabikewēe Dii wá Luawa.

⁴ Zelemii ìo bebe gbéó guu, asa wi aà dakpeu gíao.

⁵ Goo bee Falaó bò Egipi ní a zīgō. Ké Babiloni būsua gbé pò lia Yelusaleūzió a baomà, Ǿ aa gò. ⁶ Ǿ Dii yā'ò Zelemiie à mè: ⁷ Ma Dii Isailio Lua ma mè, Yudaó kí pò gbéó zìma ñ ma lae, ge ñ oè Falaó zīgō pò bòle Egipi aale mɔ ðiaaleo ea tá ní būsuu. ⁸ Babiloni būsudeo ea mɔ léle wélepiwae, aai si aa tesōwà. ⁹ Ma Dii ma mè ásu ázia sásá à me, Babilonió goálaeo, asa aa tao. ¹⁰ Baa tó a Babiloni pò lé zikaánō fù píi, tó kōō mé gò ní zwàakpeo guu, ampio mé aa fele tesō á wélepiwa.

* **37:1** 2Kia 24.17

11 Ké Babiloni zīgōō gò Yelusaleūa Falaōō zīgōō yáí, 12 ̄ Zelemii fêlê lé gé Bēyāmēē buiō būsuu a kpaalē séí a gbéō guu we. 13 Ama ké à kà Yelusaleū Bēyāmēē Boleu, gudōanaō gbēzōō pō wī mē Selemia né Ilia, Anania tōūna aà kù à mē: N ye gé nai Babiloniōwae. 14 ̄ Zelemii mē: Egēē! Mále gé naimáo. ̄ Ilia i we aà yáío, ̄ à gèaānō gbāadeō kīi. 15 Gbāadeō pō pàaàzi, aa aà gbè aa aà dākpeu lakēna Yonatāa bē, gu pō wa dīlē dakpeunaō bē ū. 16 ̄ Wà aà dà ε pō wà a bala kēu, à gōoplakè we.

17 Bee gbēa kī Zedekia gbéō zī, wà aà bō mōòè azia kúkiiu, ̄ à aà là à mē: N yāe mà Diiwae? Zelemii wèwà à mē: Ao, a n na Babeli kīaē a oziē. 18 ̄ Zelemii kī Zedekia là à mē: Tāae kpele má kēne ge n íwaōne ge n gbéōne ̄ a ma dakpeui? 19 A ānabi pō aa ānabikēkē aa mē Babeli kīa a lélē á būsuaōō ku máē? 20 Tiasa ma dii kī, rīlē maa? Nsu to wà ea tamanō lakēna Yonatāa bēo. Tó ni kē máao, má ga weē. 21 ̄ kī Zedekia mē wà Zelemii dīlē dakpeunaō ua, wīō wéle pēekenāō pēē kpawà lá gu lé dō mēndodo e pēē ge láaō wéleu. ̄ Zelemii gōō dakpeunaō ua.

38

Zelemii zua lōō giuu

1 Matā né Sefatia rī Pasuu né Gedaliao rī Selemia né Yukalio rī Malakia né Pasuuo yá pō Zelemii lé o gbéōne mà à mē: 2 Dii mē gbé pō gō wéleē bee guuō ̄ wa n dēde rī fēndao ge n nōanao ge n gagyāo, āma gbé pō aa gē nà Babiloniōwao aao ku. Aa bō aafia, aaiō ku. 3 Dii mē á wéleē bee na Babeli kīa zīgōōne n oziē, aai sí. 4 ̄ gbāadeō ge ò kīe: Wà gbépi dē, asa àlē zīgō pō gōwēē wá wéle guuō kādēē rī gbé kīniō pīi, yá pō àlē oné yáí. Gbépi lé wá gbéō aafia wēleō, sema an ásookea. 5 ̄ kī Zedekia òné: Madō a kú á ozi kōi? Bó á ye mà kē bi? 6 ̄ aa Zelemii sē dà kīane Malakia lōō pō kú dakpeunaō uapiu. Wà aà gbàē lōōpiu rī baōē. Lōōpi í vīo, sema pèlea, ̄ Zelemii vīlē pèleapiu.

7 Etiopi gbé Ebemeleki pō dē kīa nōō gwana ū mà wà Zelemii dà lōōpiu. Gōō pō kī zōlēa Bēyāmēē Boleu, 8 ̄ Ebemelekipi bō aà bē, à gē a òē: 9 Ma dii kī, yá pō gbépiō kē ānabi Zelemiēē maaō, aa aà dà lōōuē. A gau rī nōanaoē, asa pēē ku wéle guu lōō. 10 ̄ kī òē: Gbēōn baakwi sē la géínō, ní aà bō lōōpiu e àō ga. 11 ̄ Ebemeleki gbéō sē géínō kibē. Aa pō zio rī zwānkasaō sèlē kpea pō kú làasi zīleu, ̄ aa gbàē Zelemiēē rī baō lōōpiu. 12 ̄ a ò Zelemiēē à mē: Pópio ka n kúlukulunau rī bapio. Ké Zelemii kē máa, 13 ̄ aa aà gā bō lōōpiu. Zelemii ku dakpeunaō uapiu.

Kī Zedekia yāgbēaa Zelemiwa

14 ̄ Zedekia gbéō zī ānabi Zelemiwa, aa aà sē sūoē Dii kpé bōlē aaōdeu. ̄ kīpi ò Zelemiēē: Mále yāgbēama. Nsu yāe ulēmēēo. 15 ̄ a wèwà à mē: Tó má ònē, ríyō ma dēo yó? Baa tó ma lēdàma, ríyō swáse ma yáío. 16 ̄ kī lēgbèè asii guu à mē: Má sí rī Dii pō wá gbá wēnio, má n dēo, má n na gbé pō lé n wēōne rī oziō. 17 ̄ Zelemii òē: Dii Lua Zīgōde Isailio Lua mē, tó n mikpà Babeli kīa zīgō dōaanaōwa, ríyō bō, mé wa tesō wéleē beewao. Mpi, ríyō kú rī n bēdeō. 18 Tó ni mikpamá sō, á wélepi na Babiloniōne rī oziē, aai tesōwà, mé ríyō e pilimáo. 19 ̄ kīpi òē: Mále viakē wá gbé Yuda pō gē nà Babiloniōwāōnēē. Tó wà ma kpámá, aa ma wetāē. 20 ̄ Zelemii mē: Wa n kpámáo. Dii yāma, níō zīkē yá pō má ònepiwa, ríyō bō, níō ku aafia. 21 Tó n gi mikpaimá sō, yá pō Dii òlōmēēn kē: 22 Má è wà bōlē rī n bē nōē pō gōō Babeli kīa zīgōōne, ̄ nōepiō lé mē:

Gbé pō nannōpio ònōkēnēē,
 ̄ aa n fu.
 N gbá vīlē pèleau,
 ̄ aa bō n kpē.

²³ Wa bɔle ní n nao ní n néo Babiloniɔne. Mpi sɔ́ nýɔ́ pilimáo. Babeli kíapi mé a n kú, i tesɔ́ wéleε beewa. ²⁴ Ǿ Zedekia ò Zelemiiε: Nsu to gbɛε yápi mao, ké wasu n deo yáí. ²⁵ Tó gbãadeɔ mà ma yã'onnɔ, mé aa mò n la aa mè n yá pɔ́ n òmεε ní yá pɔ́ má òneo oné, tó n a kee ùlené, aa n deε, ²⁶ ní oné n mɔ awakpaimεε, ké másu n gbaε Yonatãa be n ga weo yáíε.

²⁷ Gbãadepiɔ mò Zelemii kíi pii, aa yálàlawà, ɔ a wémá lá kí dàewa pii. Ǿ aai yãe oè lɔo, asa gbɛε yá pɔ́ aa ò ní kɔo ní kíó dɔo. ²⁸ Ǿ Zelemii ku dakpeunaɔ ua e wà gè Yelusaleũ siò. Lá wà Yelusaleũ sìn ke:

39

Babiloni Yelusaleũ sia

¹ Yudaɔ kí Zedekia kpalablea wè kɛokwi mɔ kwide guu, Babeli kí Nebukanεza mò lãa Yelusaleũ ní a zígɔɔ. ² Zedekia kpalablea wè kuεdode mɔ síiɔde guu, a gɔɔ kɛokwide zí ɔ aa a bíi fɛ. ³ Ǿ Babeli kía ní a ìwaɔ mò zòle Guo Bɔleu. Asi'onki Nεεgali Salezεε kú ní guu ní Samεgaa Nεboo ní zígɔɔ zii Saasikiũo ní Babeli kía ìwa kíniɔ pii. ⁴ Ké Yudaɔ kí Zedekia ní a zígɔɔ ní é màa, ɔ aa lèkɔwa aa bòle ní kibe kaa, aa bòle wéle bɔleu gwá, aa Yuudɛ dɔo zé sè. ⁵ Ǿ Babiloni zígɔɔ pèle ní gbɛu, ɔ aa Zedekia lè Yeliko gusalalau. Aa aà kù tàò Babeli kí Nebukanεzawa Libla, Amata bùsuu. We à yādàuaála, ⁶ à aà néo dède aà wáa ní Yuda bùsu kíabuɔ pii. ⁷ Ǿ à Zedekia wé wíwi à aà yè ní mɔdaonaɔ, à tàaànɔ Babeli. ⁸ Ǿ Babiloni tesò aà bewa ní Yelusaleũ kpéɔ pii, mé aa a bíi gbòo. ⁹ Dɔaiɔ gbɛzɔɔ Nebuzaladã gbé pɔ́ gè wéleuo sèle tãrínɔ Babeli ní gbé pɔ́ gè nàwaɔ ní gbé kíniɔ. ¹⁰ Taaside búubuuo ɔ à ní tó Yuda bùsuu we, à ní gbá vɛebuɔ ní bugbeo gɔɔ bee.

¹¹ Babeli kí Nebukanεza yãdile dɔaiɔ gbɛzɔɔ Nebuzaladãε Zelemii yá musu à mè: ¹² N aà sé, níɔ laaidɔwà. Nsu váie keεo. Lá a òne, nílí keε. ¹³ Ǿ dɔaiɔ gbɛzɔɔpi ní zígɔɔ zii Nebusazebão ní asi'onki Nεεgali Salezεεo ní Babeli kía ìwaɔ pii ¹⁴ Zelemii sè bòò dakpeunaɔ ua, aa aà kpà Aikaũ né Gedalia, Safana tɔũnawa, à tàò a be, ɔ a ku a gbéɔ guu we.

¹⁵ Gɔɔ pɔ́ Zelemii ku dakpeunaɔ ua, Dii yã'òè à mè:

¹⁶ Ge n o Etiopi gbé Ebemelekie,
 ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma mè,
 má yá pɔ́ má ò wéleε bee musu ke,
 kaaleε, i ke aafia no.
 Gɔɔ bee aà wé a sie.
 Ma Dii máme má ò,
¹⁷ Gɔɔ bee sɔ́ má aà bɔ,
 má aà na gbé pɔ́ àle viakenéɔne ní ɔzió.
 Ma Dii máme má ò.
¹⁸ Má aà bɔε, wa aà de ní fɛndaoo,
 má aà misi ké a ma náai ví yáí.
 Ma Dii máme má ò.

40

Zelemii zɔle Mizipa

¹ Dɔaiɔ gbɛzɔɔ Nebuzaladã Zelemii gbaεa gbεa Dii yã'ò Zelemiipiε. A Zelemii lè Lama, wà aà yè ní mɔdaonaɔ, a ku Yelusaleũ zígɔɔ ní Yuda gbé pɔ́ wàle tãrínɔ Babeliɔ guue. ² Ké dɔaiɔ gbɛzɔɔpi Zelemii è, a òè: Dii n Lua zèò wà yáyia gue beewaε. ³ Dii mòò sa lá á òwa, asa a duunakèè, i aà yãmao. A yáí yápi á léi. ⁴ N beeo mále mɔdaona polo n ɔwa gbã. Tó à kène, tamanɔ Babeli, mí laaidɔma we. Tó i kene sɔo, kámabo. Bùsu gwa da n aε, gu pɔ́ kène maa géu. ⁵ Ké Zelemii i dazeuo, a òè: Gé Aikaũ né Gedalia, Safana tɔũna pɔ́ Babeli kía aà dile Yuda wéleɔ gbɛzɔɔ ũ kíi, níɔ kuaànɔ n gbéɔ guu, ge gu pɔ́ kène pii lé. Ǿ dɔaiɔ gbɛzɔɔpi

kùsũakèè, à àà gbàèò. ⁶ Ǿ Zelemii gè Aikaũ né Gedalia kíi Mizipa, ǿ a kuaàno we a gbé pò gò ní bùsuu guu.

Gedalia dilea
(2Kia 25.23-24)

⁷ Ké Yuda zīgō dɔaanao ní ní gbé pò kú sɛuo mà Babeli kía mé Aikaũ né Gedalia dile bùsu dɔaana ũ, mé à taaside pò aai táńno Babelioo nàè a ɔzĩ, gɔeo ní noeo ní néo pii, ⁸ aa m̀ Gedalia kíi Mizipa. Netania né Isimaela kú ní guu ní Kalea néo Yohanani ní Yonatáao ní Tanume né Selaiiao ní Netofa gbé Efai néo ní Maaka gbé Yezaniao ní ní gbé. ⁹ Ǿ Aikaũ né Gedalia, Safana tũna legbèné ní ní gbé à m̀: Asu zɔblea Babilonioe viakɛo. A zɔle wá bùsuu la, í zɔble Babeli kía, yá i bɔáno na. ¹⁰ Mapi, má gō Mizipa lae, mí yá'o Babiloni pò aa m̀ wá kíioe. Apio s̄ à ge pɔkɛke ní v̄eo ní nísio, í ká d̄su, ío ku wéle pò á z̄leu.

¹¹ Ké Yuda pò kú Mɔabuo bùsuu ní Amɔnio bùsuo ní Edɔũo bùsuo ní bùsu pãleo mà Babeli kía gbé k̄nao tò Yuda bùsuu, mé à Aikaũ né Gedalia, Safana tũna dile ní gbé z̄o ũ, ¹² aa b̀ bùsu pò aa fãaaupio aa s̀ Yuda bùsuu, aa m̀ Gedalia kíi Mizipa, ǿ aa pò kèke maamaa ní v̄eo pii.

¹³ Kalea né Yohanani ní zīgō dɔaana pò kú sɛuo m̀ Gedalia lè Mizipa m̄pii, ¹⁴ aa òè: N d̄ ké Amɔnio kí Baalisi mé Netania né Isimaela zì n deio lò? Ama Aikaũ né Gedalia i ní yá sio. ¹⁵ Ǿ Kalea né Yohanani ò Gedaliae asii guu Mizipa à m̀: To mà ge Netania né Isimaelapi de. Gbèe aò a yá d̄o. Bóyái níyō to aà n de, Yuda pò kãaańziò i fãaa pii? Yuda k̄nao midɛɛ. ¹⁶ Ǿ Aikaũ né Gedalia wè Kalea né Yohananiwa: Nsu yápi kɛo, ɛɛ níle dɔ Isimaelawa.

41

Gedalia dea

¹ Wēpi m̀ soplade guu ǿ Netania né Isimaela, Elisama tũna m̀ ní gbéon kwio, aa Aikaũ né Gedalia lè Mizipa. Kía buie, mé kía iwaɛ. Goo pò aale pɔble Mizipa we s̄nu, ² ǿ Isimaelapi ní gbéon kwi pò kuaàno fèle Aikaũ né Gedalia, Safana tũna lè ní f̄ndao, aa gbé pò Babeli kía aà dile bùsu gbé z̄o ũpi dè.* ³ Isimaelapi Yuda pò kuaàno Mizipa weo dède pii ní Babiloni zīgō pò kú weo.

⁴ Ké a gu d̄, gbèe Gedalia dea yá d̄ ḡiao, ⁵ ǿ gbéon basiiō b̀ Sikɛũ ní Siloo ní Samalio. Gbèpio ní lekãnao wà, aa ní pɔkasao ga kèkè, aa ní me lili kpélekpele, aale gé Dii ua ní pówentio ní tulaletio. ⁶ Ǿ Isimaela fèle Mizipa, àle gé dairle ní ɔɔbo. Ké à kà ní kíi, a òné: A m̀ wà gé Aikaũ né Gedalia kíi. ⁷ Ké aa gè wéleu, ǿ Isimaela ní gbé pò kuaàno ní kòlokpakpa, à ní ká l̄o'eu. ⁸ A m̀ lè an gbéon kwio ò Isimaela: Nsu wá dedeo, asa wa mase ní naao ní nísio ní z̄o ùle s̄ue. Ǿ à ní tó we, i ní dede ní ní gbé. ⁹ L̀ò pò kí Asa ȳoo pò àle z̄ika ní Isailio kí Baasao ǿ Isimaela gbé pò à ní dedepio kàu Gedalia pò sae. L̀opi ǿ Isimaela gbé pò gàgao kàu páupãu.

¹⁰ Ǿ Isimaela gbé pò aa gò Mizipao kùkũ pii, kía nenɔeo ní gbé pò dɔai dɔaana Nebuzaladã Gedalia dile ní dɔaana ũ aa ḡo weo, ǿ à d̄zeu àle tá Amɔnio bùsuu.

¹¹ Ké Kalea né Yohanani ní zīgō dɔaana pò kuaàno yāvái pò Isimaela kè mà pii, ¹² aa ní gbé sèle pii, aa gè z̄ikai ní Isimaelapio. Aa aà lè íkalekíi z̄o pò kú Gabaō sae. ¹³ Ké gbé pò aa kú ní Isimaelao Yohanani ní zīgō dɔaana pò kuaàno è, an pò kèna. ¹⁴ Ǿ gbé pò Isimaela ní kùkũ Mizipapio Isimaelapi tò we, aa tà Yohanani kíi. ¹⁵ Ǿ Isimaela ní a gbéon swaaō p̄liwà, aa tilè wà tà Amɔnio bùsuu.

¹⁶ Yohanani ní zīgō dɔaana pò kuaàno Mizipa gbé k̄napio s̄ Isimaelawa Gedalia dea gbɛa, aa ní séle, zīgō ní noeo ní néo ní kía noo gwana pò à s̄urno ní Gabaōo, ¹⁷ ǿ aa d̄zeu

* 41:2 2Kia 25.25

aa zè Kimaũ pilakii pò kú Beteleũ sae. Aale tá Egipi, ¹⁸ ké aale bàale Babiloniõne yáí. Aale víakené, asa Isimaela Gedalia pò Babeli kía aà ðíle bùsu ðaana ù ðèe.

42

Zelemii wabikεa Diiwa Yudaõne

¹ Ǿ Kalea né Yohanani ní Osaia né Azaliao ní zígõ ðaanao ní gbé kɩniõ néfēnen gbēzõ pɩi gè ² ānabi Zelemii lè aa òè: Yá pò wáε gbeama ma, ní wabikεwēε Dii n Luawa ní gbé kōnaε beε pɩi. Wá dasi yāa, wá gbé pò wa gõ sa wá bílao lá ní è wá síε beewa. ³ Wabikε Dii n Luawa aà zé pò wá sé ní yá pò wá keo owēε. ⁴ Ǿ ānabi Zelemii òné: Má mà. Má wabikεé Dii á Luawa lá á òwa. Yá pò a wèwá pɩi má oé. Má gí yāe oié. ⁵ Ǿ aa ò Zelemii: Lá Dii n Lua su onε wà ke, tó wi zíkewà pɩio, Diipi mé aɔ ðe wá seelade síande náaide ù. ⁶ Yāmaa ge a vāin nò, wá zíkε Dii wá Lua pò wáε n zí yāgbεaiwà yáwa, ké wà e wàɔ aafia, asa wá zíkε Dii wá Lua yáwaε.

⁷ Gõ kwi gbεa Dii yá'ò Zelemiiε. ⁸ Ǿ à Yohanani ní zígõ ðaana pò kuaànõ sɩsi ní gbé kɩniõ néfēnen gbēzõ pɩi. ⁹ A òné: Dii Isailio Lua pò a ma zí yāgbεaiwà mè: ¹⁰ Tó a gõ zõle bùsupiu la, má á zedõ, má á fuangbao, má á gba gbāa, má á gbooo, asa ma pɔ yá yá pò má yíawá yáíε. ¹¹ Asu víakε Babeli kía pò á aà vía víεo. Asu víakεè, asa máo kúanõε. Má á suaba, mí á bɔ aà ɔzɩ. Ma Dii máme má ò. ¹² Má wēnadõé, Babeli kía i á wēnagwa, i εa á bùsu ɔaaé. ¹³ Tó a su mè á Dii á Lua yāmao, á zõle bùsuu lao, ¹⁴ tó a su mè aawo, wá tá Egipiε, we wáɔ kuu, wá kō'e ní zɩoo, wá zɩ kuu mao, nɔana a káwáguo, ¹⁵ too, à ma yāma Yuda kōnao. Ma Dii Zígõde Isailio Lua ma mè, tó a gí ta Egipi, a ge zõle we, ¹⁶ fēnda pò ále víakεè mé a á le Egipi we, nɔana pò ále leeleke a yá musu a kááguε, í gaga we. ¹⁷ Gbé pò aa zè ní Egipi taao wà ge zõle weɔ, wa ní ðeðe ní fēndaoε ní nɔanao ní gagyāo. An gbēε a bɔo, aa bɔ yá pò má yíamá fòouo. ¹⁸ Ma Dii Zígõde Isailio Lua ma mè, lá ma pɔfē ní pɔkūmao bɔbɔ Yelusaleũdeɔwa, màa má pɔkūmabɔbɔwá, tó a ta Egipi. A gõ gbékabɔ ù, sɔkēngu pò ù, láaipɔ ù, láanipɔ ù, mé á wesí gue beele bau loo.

¹⁹ Ǿ Zelemii mè: Yuda kōnao, Dii òé ásu ta Egipio. Aɔ ðõ sáasá ké má òé gbān we, ²⁰ ma mè a zā yáwa, ále ázɩa kaikεε. A ma zɩ Dii á Luawa, a mè mà wabikεwáé, yá pò a omεε mà oé, á ke pɩiε. ²¹ Ma yá pò Dii á Lua ma zɩ òé gbā, kási i swásεio. ²² Aɔ ðõ sáasá ké wa á ðeðe ní fēndaoε ní nɔanao ní gagyāo gu pò á ye gé zõleuipi.

43

Yudaɔ taa Egipi

¹ Ké Zelemii yápi ò gbépiõne pɩi a làa, yá pò Dii ní Lua aà zɩomápi, ² Osaia né Azaliao ní Kalea né Yohananiõ ní waladeɔ pɩi ò Zelemiiε: Eε níle to. Dii wá Lua i n zɩ ò owēε wásu gé zõlei Egipioo. ³ Nelia né Baluku mé n swāfēwēε, ké à wá na Babiloniõne ní ɔzɩ, aai wá ðeðe ge aai táwanɔ Babeli. ⁴ Ǿ Yohanani ní zígõ ðaanao ní gbé kɩniõ i Dii yāmao, aai gõ Yuda bùsuuo. ⁵ Ǿ Yohanani ní zígõ ðaanapɩo Yuda kōna pò aa bɔ bùsu pò aa fāaaau aa sù Yuda bùsuuo sèle pɩi aa ðazeu, ⁶ gõεo ní nɔεo ní néo ní kía nenɔεo ní gbé pò ðaio gbēzõ Nebuzaladā ní tó ní Gedaliao ní ānabi Zelemiiõ ní Nelia né Balukuo. ⁷ Aai Dii yāmao, ð aa tà Egipi e Tapanesi.*

⁸ Ǿ Dii yá'ò Zelemiiε Tapanesi we à mè: ⁹ Gbè gbènεo séle ge ò vílεvíle biliki pò kpáleaɔ guu Falaõ bε kpele Tapanesi la Yudaɔ wáa, ¹⁰ ní oné ma Dii Zígõde Isailio Lua ma mè, má a zòblena Babeli kí Nebukanεza sísi, mí aà kpalabaa kpále gbe pò má vílepiowa. Ǿme a zwáakpe ðo gbepio musu. ¹¹ A mɔ léle Egipiwa, ð gbé pò má ðíle aa gagaɔ gaga, gbé pò má

* 43:7 2Kia 25.26

dìle wà ní kúkū zìzò ũ, wa ní kúkū a ũe, mé gbé pò má dìle wà ní dèdè ní fěndaoo, fěnda wa ní dèdèo. ¹² A tesō Egipi táakpewa aa tékū, i táapio séle taò. Lá pòdāna ì a pòo kákaala, màa Babeli kía a Egipi bùsu pòo kákaala, a ta aafiae. ¹³ A ìatē kpé pò kú Egipi gbèpewo wíwi, i tesō Egipi táakpewa.

44

Yáyiāa táagbagbanaowa

¹ Yáe bee dèdè Zelemiiwa Yuda pò kú Egipio yá musu, gbé pò kú Midolio ní Tapanesio ní Mefisio ní Egipi bùsu geomidokii oioo. ² Ma Dii Zigōde Isailio Lua ma mē, a yá pò má yīa Yelusaleū ní Yuda wélewā è píi. A gō bezia ũ gbā, gbēe ku weo ³ vāi pò wélepideo kē, aa gē tulaletikātea dii pò apio ge á deziò dōone aa kùlené, ò aa ma pò fēlemēe yái. ⁴ Mio a zòblena ānabio ziwá mōmōo, aai me ásu yābēe pò má zaupi keo. ⁵ Ō i swáse a ma yāmao. I mikē á vāikewāo, i tulaletikāa téa dii pāleone too. ⁶ Ō ma pofē ní pòkūmao bōbo Yuda wéleo ní Yelusaleūowa e aa gō bezia gii ũ lá á dō gbāewa.

⁷ Ma Dii Lua Zigōde Isailio Lua ma mē, bōyāi ále yāzōo i áziae à ázia midēi? A Yuda gōe ge nōe ge nēe ge yōminae a gō. ⁸ Ale ma pò fēlemēe ní á pòkeao. Ale tulaletikātea dii pālepione Egipi la, gu pò a mō zōleu. A ázia dèdè a yái, i gō láaipō ũ ní láanipōo dúnia bui píie. ⁹ Vāi pò á deziò kē á bùsu ní Yelusaleū zēao guuo ní á kiao ní náo ní apio ní á nao sàágu yá? ¹⁰ E ní a gbāo i ázia busao, á ma vīa vīo. I te ma ikoyā ní yá pò má dìle á deziōneozio. ¹¹ Ayāmeto ma Dii Zigōde Isailio Lua ma mē, ma zēo mà mikpelié, mí yáyiawá mà á míonzō apii. ¹² A Yuda kōna pò a ze ní sua Egipi lao, ò a su lao, lakii ò á gagau apii. Fēnda ní nōanao a nēfēnen gbēzōo dèdè, aai gō gbékabo ũ, sōkēngu pò ũ, láaipō ũ, láanipō ũ. ¹³ Má á gbé pò kú Egipio wetā ní fēndao ní nōanao ní gagyāoe, lá ma Yelusaleūdeò wetāwa. ¹⁴ Yuda kōna pò mō zōle Egipie a bōo. A e ea ta Yuda bùsu pò ále a beekēuo. A tá weo, sema á gbé pò sù bōkii è bàasio.

¹⁵ Ō gōe pò aa dō ní nōe ì tulaletikātea dii pāleoneo ní nōe pò kāaaa we dasidasio ní Yuda pò aa ku Egipi ní Patelosipio ò Zelemii: ¹⁶ Wá yá pò ní òwēe ní Dii tōopi sio. ¹⁷ Yá pò bō wá léu píi ò wá ke, wá tulaletikātea luabe nōe kíaee, wí ítōlewā, lá wápio ní wá deziò ní wá kiao ní wá gbāadeo kē Yuda bùsu ní Yelusaleū zēao uwa. Gōo bee pōblea diwāzie, wále namable, mé vāi i wá leo. ¹⁸ Za gōo pò wa tulaletikāa téa luabe nōe kíapie tò, wále ítōlewā bo, pōpii lé kēsāwāe, fēnda ní nōanao lé wá dèdèe. ¹⁹ Ō nōe mē: Ké wále tulaletikātea luabe nōe kíapie, wále ítōlewā, wále kàa kēè lá aà taawa, wá kē wá záo lé sai nēe?

²⁰ Ō Zelemii ò gōe ní nōe pò lé yāzāsiwaone à mē: ²¹ Tulaleti pò apio ní á deziò ní á kiao ní á gbāadeo ní á bùsudeo kātea Yuda wéleo guu ní Yelusaleū zēao guuo yá dō Diiguo lé? Diipi i làasookewào lé? ²² Ké Dii kpāsa ní á vāikēao ní tē yá pò á kēo, a yái á bùsu gō bezia gii ũ, gbēe ku we bo, à gō láaipō ũ lá á dō gbāewa. ²³ Lá a tulaletikātea a duunakē Dii, i aà yāmao ge aà ikoyā ge aà yādileao, i aà tondokii gwao, a yái à yāmòié lá a gōo gbāewa.

²⁴ Ō Zelemii ò nōeone ní gbé kinio à mē: A Yuda pò á kú Egipi lao, à Dii yāma. ²⁵ Dii Zigōde Isailio Lua mē apio ní á nōe a legbē, ò a zikèwā a mē á lé pò á kē luabe nōe kíawa fiaboèe. A mē áo tulaletikāe téa, ò ítōlewāe. Too, à lé pò á kēwā fiaboè! A zike lé pò á gbēèwa! ²⁶ N beeo à ma yāma, á Yuda pò á kú Egipio! Ma Dii ma mē, má sī ní ma zōokeo, á Yuda pò á kú Egipio, á gbēe a ma tó si à gbasa me á sī ní Dii Lua kuao bo. ²⁷ Mále wéteázi ke mà vāikēe yáie, i ke maakeae yái no. Wa á Yuda pò á kú Egipio dèdè ní fēndaoe ní nōanao e à ge midē apii. ²⁸ Gbé pò aa bō fēnda lézi, aa bōle Egipi aa ta Yuda bùsuoo aao bílao, Yuda kōna pò mō zōle Egipio i dō sa gbé pò a yá kú, tó mapi ge ampione.

²⁹ Ma Dii ma m̀e seela p̀o a to àò d̄õ ké yá p̀o ma m̀e má yíawá guε beeu kuεn ke: ³⁰ Ma Dii ma m̀e má Egipiõ kí Falaõ Ɔfela na àà ibεε p̀o lé àà wεε a ɔ̄z̄iε, lá ma Yudaõ kí Zedekia na a ibεε Babeli kí Nebukanεza p̀o lé àà wεε a ɔ̄z̄iwa.

45

Balukuyá

¹ Nelia né Baluku yá p̀o ānabi Zelemii òε k̀è láu. A gbεa ̄ Zelemii yá bee òè Yudaõ kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea ẁè síīde guu. ² Dii Isailiõ Lua mé yápi òne Baluku. ³ Ni mε waiyoo mpi, Dii yá'ia k̀āf̄nε n yá'õmauε, r̄lε aaukε e n k̄pasa, r̄lε íampak̄i eo. ⁴ Dii m̀e mà onε á p̀o p̀o á b̀ò wíwi, í p̀o p̀o á t̀ò wole, baa b̀usu búu guu. ⁵ Yá̄z̄õõ r̄lε wεεle nz̄iaεa? Nsu wεεleo, asa Diipi m̀e á yā̄m̄õ gbé̄piiε, āma gu p̀o n γεu pii, á n misie. Dii mé ò.

46

Yá p̀o a Egipiõ le

(Isa 19.1-25, Eze 29.1-32.32)

¹ Dii yá'ò ānabi Zelemiiε buiõ yá musu à m̀e: ² Egipi p̀ón la. Yá p̀o Dii ò Egipiõ kí Falaõ Nεko z̄iḡõõ musun ke, ḡõõ p̀o Babeli kí Nebukanεza z̄iblémá Uflatai Kaakemi saε, Yudaõ kí Yoakiũ, Yosia né kpalablea ẁè síīde guu.

³ A á s̀εngbaoõ keke,
a z̄õõ r̄i a n̄εnao,
í gé̄ z̄iũ.

⁴ A àas̄ina ká s̄ȭnε, í di r̄i k̄pε.
A m̀ò f̀uãõ k̄pákpa, í ze d̀ò̄d̄õõ,
à m̀ò ulaõ dada, í á s̄õnaõ leke.

⁵ Bó mále e wei?
Má è v̄ia r̄i z̄iḡõõ k̀ũ,
aale p̀ò̄b̄õz̄ākε,
wà z̄iblémá, aale t̄ilε,
aale r̄i k̄pε gwao, v̄ia p̀õõ liaañzi.
Dii mé ò.

⁶ Gb́é k̄asakasa i e bàaleo,
gb́é gb̄aa i e b̀ò.
Aale ḡεmb̄ole, aale kwé
Uflata saε gugb̄ántoo oi.

⁷ Deõ mé lé fεle lán Niiliwa kee,
aale z̄āampapa lán í z̄ȭwai?

⁸ Egipiõnε! Aale fεle lán Niiliwa,
aale z̄āampapa lán í z̄ȭwa,
aale mε: Wá fεle da d̄úniaaε,
wí w̄éleõ míõnz̄õ r̄i gb́é p̀o k̀úuõ.

⁹ S̄õdeõ, à dazεu!
Z̄ikas̄õgodeõ, à gofi s̄ȭs̄õũ!
Z̄iḡõõ, à b̄õ r̄i t̄áo!
Etiopiõ r̄i Libiõ s̀εngbao k̀ũ,
Ludiõ sá k̀ũ, aale ká.

¹⁰ Ḡȭpiá Dii Lua Z̄iḡȭde p̀óε,
t̄õsia àà ibεεõwa ḡȭε.
F̄ēnda a yém̄emiñgu à t̄ā r̄i auo,

asa Dii Lua Zígõde sa'oa ví
Uflata saε gugbāntoo oi bùsuue.

11 EgipiϷ, à γε b̀ εσε weεε Galada!
N beeo á εσεκεκε p̄ε,
á gyã a k̄éwáo.

12 BuiϷ ma lá wà widàwá,
á pelemboa wii a li dúniāa.
A ḡõsaϷ kpákpak̄õa,
aai kwε sik̄õa.

13 Yá p̀ Dii ò ānabi Zelemiiε Babeli kí Nεbukaneza m̄oa lélei Egipiwa musun ke:

14 A yáε bee o EgipiϷne,
à a kp̄awake Midoli ní Mεfisio ní Tapanεsio.
A oné aa s̄ukε aa z̄i'̀poo,
asa z̄i lé ní saedeϷ bleε.

15 B́yãi á neḡõnaϷ wúleai?
Aai f̄õ f̄leε, Dii mé ní né.

16 Aa ḡεnaleεε aa kpákpak̄õa,
aa mε, feεε wà ta wá gb̄éϷ k̄i,
wà bàalε gb̄āam̄onedeϷ f̄ēndaε,
wà ta wázia bùsuu.

17 A tókpa EgipiϷ kí Falāõε,
Z̄ade p̀ à az̄ia ḡóikè.

18 Lá á Taboo d̄õ gb̄èsisi ũ,
mé á Kaameli d̄õ ísia saε,
ní ma kuao, màa á ibεε m̄oa sea vío.
Ma Kía p̀ ma t̄ón Dii Zígõde máme má ò.

19 A EgipiϷ, à á p̀õ naaa.
Wa á k̄úkū wà táán̄ε.
Wa tes̄õ Mεfisiwa à ḡõ bezia ũε,
gb̄ēε aϷ ku we lo.

20 Egipi de lán zununu kefenawaε.
F̄iona a b̄õ gugbāntoo oi, i m̄õ p̄ewà.

21 Zígõ p̀ EgipiϷ fiab̀onéϷ
de lán zunεb̄ob̄ mekp̄aaϷwaε.
Aa kpekpa, aai tíle s̄ānu,
aa f̄õ ze gio,

asa ȳām̄oneḡõ mé k̄a,
an íadamaḡõ mé p̄ila.

22 EgipiϷ bà kp̄ái lé lán ml̄ēwa,
an ibεεϷ lélemá ní gb̄āao,
aa sumá ní m̄oϷ lán yàawenaϷwa.

23 Ma Dii ma m̄è,
baa ké Egipi z̄iḡõ kpa
lán líkpε sisi p̀ wa f̄õ ḡēuowa,
wa ní kwéε.

Asa an ibεεϷ dasi de kwaϷla,
wa f̄õ ní naoo.

24 Wa EgipiϷ na gugbāntoodepiϷne ní ɔz̄iε,

wi widamá.

²⁵ Ma Dii Zigõde Isailio Lua ma mèn má Tebesi tãa Amõni wetã ní Falaõõ ní Egipio ní ní tãa kiniõ ní ní kĩaõ. Má Falaõõ ní gbé pò aa aà náai vïõ wetã, ²⁶ mí ní na Babeli kí Nebukanẽza ní aà zòblena pò aale ní weõne ní õzĩ. A gbẽa wa ẽa wàõ ku we lán yãawa. Ma Dii máme má ò.

²⁷ Ma zòblena Yakõbu buio,

ásu to vía á kũo.

Isailio, ásu bílikẽo,

asa má á bõ bùsu zãzãu,

á buio ò má ní sí zòblewa.

Yakõbu buio ẽa aãõ ku kíkikili dõdõa,

gbẽe a to vía ní kũo.

²⁸ Ma zòblena Yakõbu buio,

ásu víakẽo, asa má kúanõe.

Bui pò ma õzõázi ní guuõ

baa tó ma buipio mionzõ,

má á mionzõo.

Ama á bõ pãõ fá!*

Má á swágaga a zéwãe.

47

Yá pò a Filitõõ le

(Isa 14.29-32, Eze 25.15-17, Yoẽ 3.4-5, Amõ 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

¹ Dii yã'ò ãnabi Zelemiie Filitõõ musu e Falaõõ àõ gé lélei Gazawa à mèn: ² Dii mèn:

I bõ gughãntoo oi,

àle su lán swa paawa.

Ipi dà bùsua ní pò pò kú a guuõ,

à dà wéleõla ní gbé pò kúuõ píi.

Wãle wiile,

bùsudeõ lé búbuapẽ nípii,

³ ibeõõ sõ gbãa bàalekõfi yáí

ní sõgõõ wuluu tõe le lualuaa yáio.

Mãõ ẽa su ní nẽõ séléio,

ké an gãsi gõ dõlõbõ yáí.

⁴ Filitõõ kea kélekele gõõ mé kà,

wa gbé pò aãĩ dõ Tiideõ ní Sidõdeõle kõnapio mionzõe.

Dii mé a Filitõõ ásooke,

i Keleti bùsude pò gõpio dẽõnzõ.

⁵ Gazadeõ ní mi bõ,

Asekelonideõ lé gõ kpaãã.

Gusalala gbé kõnaõ,

áõ ázĩa lili e bõe ni?

⁶ A'a Dii fẽnda, níyõ zẽwẽe bõe ni?

Sõbõ n kpéu! Káma bo! Ze màa le!

⁷ Dii mé fẽndapi dàu, kpelewa a ke à zeí?

A dilẽ fẽndapiẽ aà yẽmẽmi Asekelonideõ ní ísialẽdeõguẽ.

* 46:28 Zel 30.10-11

48

*Yá pɔ́ a Mɔ́abuɔ́ le**(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Eze 25.8-11, Amɔ́ 2.1-3, Sof 2.8-11)*

¹ Dii Zígɔ́de Isailiɔ́ Lua yá'ò Mɔ́abuɔ́ musu à mè:

Waiyoo, wà Nɛbo ásookè.

Wà Kiliataiũ sɪ wà a gbéɔ́ kùkù,
wà n̄ mɛɛwiadeɔ́ kù, aa gɔ́ bíli guu.

² Mɔ́abuɔ́ íandáa vɪ lɔ́,
wà lɛkpàaíńzi Ɛsebɔ́ wà mè:

A mɔ́ wà gɛ buipi dúuzɔ́.
A Madɛmedeɔ́ sɔ́ á lé a gɔ́ kpaaũaɛ,
wi péwá n̄ fɛ́ndao.

³ Olonaiũdeɔ́ wii ma dɔ́:
Wà wá dɛɔ́nzɔ́! Wà wá ké dúuduu!

⁴ Wà Mɔ́abuɔ́ dúuzɔ́,
an nɛ́fɛ́nɛnaɔ́ ɔɔlɔ́ ma dɔ́.

⁵ Aalɛ wiipe, aalɛ Luiti sɪsɪ kú,
aalɛ búbuape, aa pɪla lé gé Olonaiũ.

⁶ A bàalɛ! A ázia mibɔ́kii wɛɛɛ,
íɔ́ ku gbáau lán sɛ́a zàa'ínawa.

⁷ Lá a á yákeɔ́ n̄ á àizeɛɔ́ náaikè,
a yáí wa á kúkúí,

wi táánɔ́ bùsu páleu n̄ á kíaɔ́
n̄ á táa Kemɔ́sio n̄ a gbàgbanaɔ́.

⁸ Gudɛna a léle á wélewa píie,
á wéle a bɔ́o.

Wa guzule òkpaɛ,
wi gusalala dúuzɔ́,
asa Dii mé ò.

⁹ A gáśiaɔ́ kpa Mɔ́abuɔ́wa
aa vua taò,

asa an wéleɔ́ gɔ́ beziaɔ́ ũɛ,
gbɛɛ aɔ́ ku a kee guu lɔ́o.

¹⁰ Gbé pɔ́ ì zíkɛ Diiɛ n̄ zígbiaoá láaipɔ́ɛ.

Gbé pɔ́ gɪ gbɛ̀dei n̄ a fɛ́ndaoá láaipɔ́ɛ.

¹¹ Mɔ́abuɔ́ ku dɔ́dɔ́a za n̄ èwaasogɔ́,
aa zɔ́leɛɛ mètɛɛɛ lán wɛ́wa dàa guu.

Wi n̄ lilɛ wà n̄ ká dàa páleu yáao,
wi n̄ bɔ́le wà tàánɔ́ bùsu páleuo.

Aa na e tiaɛ, an gɪ i lilɛo.

¹² A yáí ma Dii ma mè a gɔ́ɔ́ lé mɔ́

ké mà dàalɛkulɛnaɔ́ zímá,
aai n̄ dàapiɔ́ lé kúle aa n̄ bɔ́leu,

aai gbasa n̄ dàapiɔ́ wíwi.

¹³ Wí a Mɔ́abuɔ́ kũ Kemɔ́si yá musuɛ,

lá wí Isailiɔ́ kù Beteli pɔ́ aa aà náaikè yá musuwa.

¹⁴ Mɔ́abuɔ́, kpelewa á e o

neḡṣ̄n z̄lkan gbāaon á úi?

15 Wa si Mɔabuɔ wéleɔu wà ní dēonɔɔe,
an èwaaso maaɔ i gaga gbēdeɔe guu.
Kíá mé ò, aà tón Dii Zigōde.

16 Mɔabuɔ kea kélekéle káikù,
wa yáyiamá zezesaie.

17 A bui pɔ á liaanzio
ní á gbé pɔ a ní tó màò píi
à ázía gbēgbē ní yái,
í me an gopana gbāa làa,
an kpala gawi kò'è.

18 Dibōdeɔ à á kúkii gawide to we,
í pila zōle bùsuu.
Asa Mɔabuɔ kàalenɔ lé mó léleiwá,
aa á wéle bíideɔ gbooe.

19 Aloeedeɔ, à ze zé sae àò gudã,
íò ḡṣ̄e ní nɔe pɔ aale kòsɔ fã la
àò me, à kè kpelewa ni?

20 Wí Mɔabuɔ kù, wà ní dúuzòe.
A wiile! A búbuape,
í oné Aanɔ sae we,
wà Mɔabuɔ míonɔɔe.

21 Lua yákpalekè ní gusalaladepioe,
Olonadeɔ ní Yazadeɔ ní Mefaadeɔ

22 ní Dibōdeɔ ní Nebodeɔ ní Bediblataiūdeɔ

23 ní Kiliataiūdeɔ ní Begamuludeɔ ní Bemēonadeɔ

24 ní Keliodeɔ ní Bɔzeladeɔ
ní Mɔabu bùsu wéleɔ píi,
a pɔ pɔ kú káiɔ ní a pɔ pɔ kú zã.

25 Wà Mɔabuɔ gbāa kò'è,
wà ní ḡsa wíwi.
Dii mé ò.

26 Mɔabuɔ kuabii Diiwae.
A íkakané,
aa léle ní pisi guu blatau,
aa ḡ láanipɔ ũ.

27 I Isailio láanike yāa nolo?
Tó ále ní yā'o,
ilio mikene déūdeū
lán kpái wa kúwao lé?

28 Mɔabuɔ, à á wéleɔ to we,
í ḡe àò ku gbetoɔu
lán bā pɔ í né da wewa.

29 Wa Mɔabuɔ yòò yāmà,
an kàamai ní ní zazao kè zài.
Aa ziasa lesi ní íandão ví,
wala mé lé ní é ní sō guu.

30 Ma Dii ma mè,
má nízia sea lesi dō, kási pāe,

an yābɔle lí gbɛsuo.

³¹ Ayāmeto mále ɔ́ɔɔ Mɔabuɔne,
mále wiipe ní yá musu,
mále búbuape Kilalɛsedeɔne.

³² Mále ɔ́ɔɔ Sibema vēɛbuɔne,
ma wiipi de lán Yazɛɛdeɔ pɔ́wa.
Sibema gɔ́na ɔ̀tá yāa e ísialei
e à gè kà Yazɛɛwa.
ɔ̀ gbēkaalena mò lèlɛ
a vēɛ kó pó màɔwa.

³³ Wà pɔ́na ní yaalɔ bɔ̀
Mɔabuɔ kaaɔu ní ní buaɔ.
Má tò vēɛ lé bɔ̀ a fēkíi ɔ̀ɔ,
gbēɛ lé ɔ̀zɔ̀ vēɛwa ní wiio ɔ̀ɔ.
Wii ɔ̀ɔ, kási pɔ́na wii no.

³⁴ An wii ɔ̀ɔ za ɛsebɔ̀ e Eleale ní Yaazao,
za Zoaa e à gè pè Olonaiũ ní Egala Selisiaowa,
asa baa Niũliũ í bà ɔ̀ɛ se.

³⁵ Gbḗ pó aai sa'o gulesíɔ̀wa,
aai tulaletikateɛa ní diiɔ́neɔ,
má ní midɛ Mɔabu búsuue.
Ma Dii máme má ò.

³⁶ A yáí ma nòse lé ɔ́ɔɔ lán kule'ɔ̀wa Mɔabuɔne,
ma nòse lé ɔ́ɔɔ lán kule'ɔ̀ wà Kilalɛsedeɔne,
asa an àizɛɛ pó aa náaaɔ gèzɛaɛ.

³⁷ An baade migbaa lè,
aa ní lekāna wà,
aa ní ɔ̀ lili nípii,
aa zwānkasaɔ̀ dɔ̀dɔ̀ ní pi.

³⁸ Mɔabuɔ lé búbuape
ní kpéɔ musu píi ní ní gāaɔ píi,
asa ma ní wiwi
lán ta pó gbēɛ yeiowaɛ.
Ma Dii máme má ò.

³⁹ Bíli Mɔabuɔ kù, ɔ̀ aale wiipe,
aale kpekpa ní wíó.
Mɔabuɔ gò láanipɔ̀ ũ,
sɔ̀kēngu pó ũ gbḗ pó liaañziɔ́ne.

⁴⁰ Ma Dii ma mè:
A gwa, wàɛ yàakpa Mɔabuɔla,
wà kúu'ò lé sumá.

⁴¹ Wa léɛ Keliowa,
wa wéɛ bíideɔ sí.
Zí bee sɔ̀ a kē Mɔabu nɛgɔ́naɔgu
lán nɔɛ pó lé ne'i wāwākewa.

⁴² Wa Mɔabuɔ míɔnzɔ̀,
an bui aɔ ku ɔ̀ɔ,
ké aa kuabliia yáí.

⁴³ Ma Dii ma mè, Mɔabuɔ,

yāpāsí ní ɛo ní baio lé á dá.

⁴⁴ Gbé pọ́ lé bàale yāpāsípíeɔ zu ɛue,
mé bai a gbé pọ́ bọ́ ɛpi guuɔ kú,
asa má tó Mɔabuɔ wetāgɔɔ kaɛ.

Ma Dii máme má ò.

⁴⁵ Olo'olobonaɔ yèèè làa,
aale mikpakii weɛɛ Esebō uei,
ō té fèle Esebō,
télépiɔ bọ́ kí Siō wélepiu,
àle kú Mɔabuɔ miwa,
àle kú zɔakanapiɔ dɔ́wa.

⁴⁶ Waiyoo á Mɔabuɔ!

Kemɔsi gbàgbanaɔ mǐde!

Wà á nɛgɔɔ kùkù zìzɔɔ ũ,
wà á nɛnɔɔ nàaa wà tàńɔɔ.

⁴⁷ Ma Dii ma mè gɔɔgbɛzāzī
má su ní Mɔabuɔ ní pá ziu.

Lá yá a zōle Mɔabuɔwan we.

49

Yá pọ́ a Amɔniɔ le

(Eze 21.28-32, 25.1-7, Amɔ 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Amɔniɔ yá musu Dii mè:

Isailiɔ nɛgɔɔ vɔ́o lé?

Aa túbiblenɔɔ vɔ́o lé?

Akea táa Mɔlɔku gɔ́ Gada bùsu vii?

Bóyāi àà gbàgbanaɔ ku a wéleɔui?

² Ma Dii ma mè,

a gɔɔ lé mó ké má kúkua dɔ

Amɔniɔ mɛɛwia Labawa,

i gɔ́ bezia ũ.

Isailiɔ i tesō a zōɛwiaɔwa,

aai gbé pọ́ ní yá yāapiɔ ya sō.

Ma Dii máme má ò.

³ Esebōdeɔ, à wiile,

asa Ai kàaleɛ.

Labadeɔ, à búbuape,

í zwànkasaɔ kákaála,

í ázia gbēgbē,

à bàabāabo á wéle bíidepiu,

asa wa Mɔlɔku séle taò sānu

ní a gbàgbanaɔ ní ní kíaɔɛ.

⁴ Bóyāi ále íanadā

á guzule táaedeɔ yá musui?

Pɔ̀bɔ̀zākenɔɔ, i á àizɛɛ náaike

à mɛ: Deɔ mé aa fɔ́ lélewái?

⁵ Ma Dii Lua Zígōde,

má tó bui pọ́ liaaázio gili gēáguɛ,
aai péwá ápii,

gbēe ku à á gbé pò fáaaao kãaa.
⁶ Gbezã má su ní Amõniõ ní pá ziu,
 ma Dii máme má ò.

Yá pò a Edũõ le

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amõ 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

⁷ Edũõ yá musu Dii Zigõde mè:
 Õnõnae ku Temani lõ lé?
 Laaideõ ledama làa yà?

An õno gèzẽa yá?

⁸ Dedãdeõ, à ea ní bao,
 í ge ulẽ gbè'ẽõ guu,
 asa má tó á Esau buiõ yã'e
 á wetãgõõpiẽ.

⁹ Tó vèekõzõzõnaõ mé mò sî á vèẽbuõu,
 vèẽ kõna õ aa tóéõ lò?

Tó kpáio mé gèázi gwá sõ,
 pò pò an pò dõwà õ aa se adoo lò?

¹⁰ Mapi sõ má Esauõ pòõ pilimá piẽ,
 má bõmá ní ulekliõ guue,
 aa naalekli e guei lõ.

An néõ ní dáẽõ ní gbédeẽõ gaga,
 an bui aõ ku lõ.

¹¹ A tonẽ pò gwana vîõõ to we,
 má õliañzi.

Á gyaa gbẽandoõ i ma náaike lõ.

¹² Ma Dii ma mè,
 tó gbé pò aai ka ma pòkũma í miaõõ sù wa mî,
 ápiõ sõ á bõ pãe?

Á bõ pãõ, á mi sõẽ.

¹³ Ma Dii má sî ní mazlao,

Bõzela a gõ bezia ùẽ,
 iõ da gii lán gbáawa.

Aõ de láanipõ ù, láaipõ ù,
 a zõewiaõ iõ da gii gõõpii.

¹⁴ Ma baomà Diiwa,
 wà zinae zì buiõwa aà oné,
 aa kõ kãaa aa ge lélewá,
 aa fẽle gé zikaiánõ.

¹⁵ A ma! Má tó à gõ kpẽẽ buiõ guu,
 wîliõ sakaágu.

¹⁶ A nõse pásî ní á kàamaio mé á sãsã.

Á gbé pò a gbẽ kè á kpé ù,
 á zõlea gbèsisî musu,
 baa ké a á sakpe dà musumusù lán baewa,
 má á bãẽẽ.

Ma Dii máme má ò.

¹⁷ Edũõ bùsu a gõ wáiwai,
 yápi i di gbé pò lé gẽ weõwa,
 aaiõ a láanike wétẽa pò wà m̀è yáí.

18 Aɔ de lán Sɔdɔũ ní Gɔmɔɔo*
ní wéle pɔ kú ní saeɔ míɔnzɔawae.

Gbɛe a zɔle weo, baa do.

Ma Dii máme má ò.

19 Lá nɔɔmusu í bɔ Yuudɛ dàou
à gè bualoũ àizɛɛdeu,

màa má Eɔbũɔ ya mà ní bɔle ní bùsuu gɔ̀ɔ,

mí gbɛ́ pɔ má sè dile we.

Déme muaamanɔi?

Déme a fɔ ma gbɛa a yáii?

Dɔaana kpele mé a fɔ ze gimɛei?

20 Ayāmeto à yá pɔ Dii zèò à ke Eɔbũɔne ma

ní yá pɔ a dile Temanideɔ musuo.

Nɔɔmusupi a ní néo naaa taò lán sãɔwae,

i ní bualoũpi dɛɔnzɔ ní yáí.

21 An kwɛa a tɔle lualua,

wa ní wii ma e Isia Tɛai.

22 A ma! Ibɛɛ a fele kúu'omá,

i a gàsia poo Bɔzela.

Gɔɔ bee sɔ a kɛ Eɔbũ neɔɔnaɔgu

lán nɔe pɔ lé ne'i wāwākwɛa.

Yá pɔ a Damasi le

(Isa 17.1-3, Amɔ 1.3-5, Zkl 9.1)

23 Damasi yá.

Amatadeɔ ní Aapadadeɔ gee gɔ̀ kpa ní wéi,

ké aa bao íi mà yáí.

An sɔ zea tɛɛɛo lán ísia íwa,

an nɔ̀se daa doũo.

24 Damasideɔ kúsu kwè,

aa le olo'olobo,

aa lèkɔwa ní bao.

Pɔsia ní wāwāo tɔmá,

lán nɔe pɔ lé ne'íwa.

25 Bóyái aai bɔle wà wéle tɔdepi tò weo ni?

Mɛɛwia pɔnadepi.

26 Wélepi èwaasoɔ kwe a zeaɔ guue,

wi a zígɔɔ dede zibeezɔ píi.

Ma Dii Zígɔde máme má ò.

27 Má tesɔ Damasi bíiɔwa,

kí Benadada zegikíi i tékú.

Kedaaɔ ní Azoo bùsudeɔ

28 Kedaaɔ ní Azoo bùsu pɔ Babeli kí Nebukanɛza lèlemáɔ yá musu Dii mè:

A fele gé lélei Kedaaɔwa,

í gukpɛdepiɔ dɛɔnzɔ.

29 Wa ní zwàakpɛɔ ní ní pɔtuɔɔ símá,

wi tá ní ní zwāa pɔ aai da ní kpéuɔ

ní ní yiongoɔ ní ní pɔɔ píi.

Wi wiidɔmá: Vía pɔɔ liaaázi!

* 49:18 Daa 19.24-25

³⁰ Azoo bùsude, à bàale fāaa,
í ge ulε gbè'εo guu.

Ma Dii mámε má ò.
Babeli kí Nebukanεza yāsèán,
à lekpaaiázi ní gbé'ε à mè:

³¹ A ge léle bui pó kálea dɔdɔa,
aale nízia náaikεwα.
An wéle gba, ní gbáa vío,
aamε ká we rítεε.

Ma Dii mámε má ò.
³² Wa ní yiongo, naaa,
wi tá ní ní zu, dasidasi.
An gbé pó aaí mizɔi,
má tó yá b, gupiiu à ní le,
mí ní fāaa dúnia gola síiɔu.

Ma Dii mámε má ò.
³³ Azoo bùsu a gɔ gbēgbon, tòo ũε,
iɔ da wáiwai gɔpi.
Gbēε aɔ ku we b, baa do.

Elaù bùsu

³⁴ Dii yá'ò ānabi Zelemiie Elaũ bùsu yá musu Yuda, kí Zedekia kpalablea daalegɔ à mè:

³⁵ Ma Dii Zigɔde ma mè,
má Elaũ sá é'ε,
asa sápi ɔ aale gbāa'ewà.

³⁶ Má dúnia gola síiɔ íana gbaemá,
mí ní fāaa gupiiu.
Bùsue ku ké an lala'ona, gí tauio.

³⁷ Má Elaũ káde ní ibεε pó aale ní weɔne,
mí yáyiamá ní pɔfē pāsio.
Ma Dii mámε má ò.
Má pé má ní fēndao
e mà ge ní midεε.

³⁸ Má Elaũ kía ní ní dɔaana, dedεε,
mí a kpalabaa kpále an bùsuu.

Ma Dii mámε má ò.
³⁹ Gbezā má su ní Elaũ ní pá ziu
Ma Dii mámε má ò.

50

Babeli dúuzɔa

(Isa 13.1-14.23, 47.1-15)

¹ Yá pó Dii dà ānabi Zelemiie a ò Babeli ní Babiloni bùsuo yá musun ke:

² A baε bee kpa buiɔne,
à dàlapoo da, í kpàwakε,
ásu yāe ulenéo,
à me wà Babeli sí,
an t́aa Beli geε gɔ kpa a wéi,
an t́aa Melodaki gɔ ze yèεε.
An pó pó aa pí dii ũ, gɔ ní wío,
vía ní táapi, kù píi.

³ Gughāntoo oi bui mé lèlèwà,
aa a bùsu kè yáiyai.
Gbèe ku we ló,
baa nòbò se, aa bàalè b̀̀lèue.

⁴ Ma Dii ma m̀̀
zibeezì Isailiò ní Yudaò su sãnu,
aa ma Dii ní Lua kíi wèeèe ní òòlò.
⁵ Aa Siòna zé gbèa, aai mipèwà,
aai naa, ma bàa iò kúnnò g̀̀p̀̀ii,
a yá a sáńguo.

⁶ Ma gbéè de lán sã sásãaòwae,
an d̀̀aanaò mé tò aa líaaliaa,
ò aa p̀̀òòòzákèèèèe gbè̀̀sì̀̀sì̀̀ musu.
Aa gè gbè̀̀sì̀̀sì̀̀ musu le,
aa sù s̀̀sì̀̀ musu la,
e aa gè zà ní kúkiwa.
⁷ Gbèè p̀̀ò b̀̀máò ní m̀̀m̀̀.
An ibèèpiò mè wa tàae vío,
asa aa duunakè Diièè.
Dii mé ní kaa síande
p̀̀ò an deziò wé d̀̀i ù.

⁸ A b̀̀le Babeli,*
à Babiloni bùsu to we.
Aò de lán blesana
p̀̀ò d̀̀aaa kpàsa p̀̀ònnèòwae.

⁹ Asa má bui z̀̀òò káaa gughāntoo oi bùsuu,
mí ní sóikè aa gè léle Babeliwaè.
Bòa we aa gé zì'òpooi, aai sí.
An kaò de lán nèg̀̀n ònade p̀̀ò aali su asioòwa.

¹⁰ Aa Babiloni bùsu p̀̀ò naaa,
p̀̀òselenapiò i ká.
Ma Dii máme má ò.

¹¹ A gbéè p̀̀ò i ma gbéè p̀̀ò naaaò,
lá ále tidòńla, ále p̀̀onake ní ní p̀̀òò,
lá ále vívì lán zununu p̀̀ò lé p̀̀òwenagbèwa,
lá ále wiile lán s̀̀saòwa,

¹² wí a á da kú maamaae,
nòe p̀̀ò á í gèe a g̀̀ kpa a wéi.
Aà buiò i g̀̀ kpeè buiò guu,
aà bùsu i g̀̀ gbáa gii wáiwai ù.

¹³ Gbèe aò ku weo ma p̀̀fè yáí,
a g̀̀ da yàaa píie.
Yápi a di gbéè p̀̀ò lé d̀̀ Babeliziòwa píi,
aaiò lesuikewà ía p̀̀ò wa dàwà yáí.

¹⁴ Kàzunaò à zì'òpoo Babelizi,

* 50:8 Zia 18.4

ásu á kaɔ wɛgwao, à ɔzɔi,
asa à duunakè Diiεε.

¹⁵ A kúkua dɔwà gupiiu!

A mikpàmá sa,

a bíiɔ kwè, a gíɔ gbòo.

Lá Dii mé lé tɔsiwà,

à tɔsiwà,

à keè lá à kènéwa.

¹⁶ A pɔtɔnaɔ míɔnzɔ Babeli ní pɔkekɛnaɔ.

Baade bɔle tá a gbéɔ kí,

gbépii bàale ta a bùsuu,

gbāamɔnedɔ ní ní fɛndao yáí.

¹⁷ Isailiɔ de lán sã pɔ fáaaaɔwa,

nɔɔmusuɔ mé síngu.

Asiliɔ kía mé ní mɔmɔ káau,

ɔ Babeli kí Nebukanɛza ní ké kélekɛle gbɛzã.

¹⁸ Ayãmeto ma Dii Zígɔde Isailiɔ Lua ma mɛ,

má Babeli kía ní a bùsudeɔ wetã

lá ma Asiliɔ kía wetàwae,

¹⁹ mí su ní Isailiɔ ní dádákɛkíi.

Aa pɔble Kaameli ní Basanao,

aai kã Eflaiũ ní Galada sísiɔ musu.

²⁰ Ma Dii ma mɛ,

gɔɔ bee wa sãa wɛɛɛ Isailiɔwa, wa eo,

wa kpálɛkɛ Yudaɔ duunai, wa bɔwàò,

asa má gbé pɔ ma ní bópiɔ duuna kéámáε.

²¹ A léɛ Mɛlataiũ bùsuwa,

í Pekodiɔ dede à ní míɔnzɔ.

Ma Dii máme má ò.

A yá pɔ má díléé ke pii.

²² Zikakɔfi ma dɔ bùsupiu,

a wíwíwí zɔɔ.

²³ Masana pɔ dúniá wíwi píi yã gwa wíwíwí sa sɔe!

Babelipi gò sòkɛngu pɔ ù bui píie.

²⁴ Dii baikpàne Babeli,

ní a yá dɔo, ɔ à n kũ.

Wà zãmakène wà ɔdiema,

asa n sòlekè ní Diiεε.

²⁵ Dii Lua Zígɔde a làasi zé wè,

à bò ní a pɔfɛ gòkɛbɔɔ,

asa a zí ví Babiloni bùsuu à gé keie.

²⁶ A bɔle gupiiu à mɔ lélewà,

í a dɔɔ wɛwɛ,

í a pɔɔ kãaa zùuuzuuu,

í a míɔnzɔ, a kee su gɔo.

²⁷ A ní swanaɔ dede,

à ní kòlokpakpa!

Waiyoo ampiɔ,

asa an wetãgɔɔ mé kà.

28 A gbé pọ̀ bàalè bọ̀ Babiloni bùsuu,
aa sù Siṓnaṓ yāma, aale me,
Dii ní Lua tṓsimá a kpé yá musu.

29 A kàzunaṓ káaa Babelizi,
sadepiṓ i bòokpa wà liai.
A gbēe su bṓo.
A fiaboè aà yākeawa,
à kèè lá a kènéwa píi,†
asa à kuabiiaε,
à bānkū ma Isailiṓ Lua pọ̀ ma kua adoawaε.

30 A yáí tò a èwaasoṓ kwε a zεaṓu,
a zīgṓṓ gaga zibeezī nípiie.
Ma Dii máme má ò.

31 Ma, ma íbelesènnṓ kàamaide.
Ma Dii Lua Zīgṓde máme má ò,
asa gṓṓ pọ̀ má díle mà n wetāwà mé kà.

32 Kàamaide a gēmbṓle à léle.
Gbēe ku à ọkaaázio.
Má tesṓ aà zṓewiaṓwaε,
pọ̀ pọ̀ liaiṓ i tékū píi.

33 Ma Dii Zīgṓde ma mē,
wà gbāamò Isailiṓne ní Yudaṓ píi.
Gbé pọ̀ tàrínṓ zìzṓṓ ũṓ ní kūa,
aa gí ní gbaei.

34 Ama an Bona gbāa ví,
aà tón Dii Zīgṓde.
A zεrínṓ, i to an bùsu íampa,
i gili gē Babelideṓgu.

35 Wa léle Babiloniṓwa ní fēndaoε.
Ma Dii máme má ò.
Wa léle Babelideṓwa
ní a dṓaanaṓ ní a ṓnṓnaṓ.

36 Wa léle ānabi egeṓnaṓwa,
wi ní dṓ sṓṓ ũ.
Wa léle neḡṓnaṓwa,
an nisina i na líwa.

37 Wa léle ní sṓṓ ní ní zikasṓgoṓwa
ní bui pọ̀ lé zεrínṓṓ,
aai gṓ lán nṓeṓwa.
Wa léle ní làasiṓwa,
wí ní pṓṓ naaa.

38 Wa léle ní swaṓwa, a í i ba,
asa táaṓ di ní bùsuuε.
Pṓvāipiṓ mé tò aa gṓ mīṣai.

39 Gbēgbonaṓ ní maiṓ mé aaṓ kálea we,
koohūhūnaṓ iṓ zṓzṓu.
Aṓ da bezia ũ gṓṓpiie,

† 50:29 Zia 18.6

gbēe aɔ ku we bau ɔo.

⁴⁰ Lá Lua Sɔɔɔũ ní Gɔmɔɔo suumpà‡
ní wéle pɔ kú ní saeɔ,
màa gbēe aɔ ku Babeli ɔo, baa do.
Ma Dii máme má ò.

⁴¹ Gwa! Zígɔɔ bò gugbāntoo oi,
bui zɔɔ ní ní kíaɔ fēle dasidasi
za dúnia léwa, aale mɔ.

⁴² Aa sáɔ ní sɔnaɔ kúkūa,
aa pásí, sósobisaideɔne.
Aa di sɔɔ kpe,

an kía dɔ lán ísia kɔfiwa,
aale mɔ zí'ɔpooínzi, Babeli.

⁴³ Ké Babeli kía ní bao mà,
a dɔ ké yá gíwae, ɔ à gɔ dɔɔɔɔ,
wāwā aà kú lán ne'iwāwāwa.

⁴⁴ Lá nɔɔmusu í bɔ Yuudē dàou
à gé bualoũ àizeɔdeu,
màa má Babelideɔ ya
mà ní bɔle ní búsuu gɔɔ,
mí gbé pɔ má sè dile we.

Déme muaamanɔi?
Déme a fɔ ma la a yáii?
Dɔaana kpele mé a fɔ ze gimɛei?

⁴⁵ Ayāmeto à yá pɔ Dii zèò
à ke Babelideɔne ma
ní yá pɔ a díle Babiloniɔ musuo.
Nɔɔmusupi a ní néɔ naaa taò lán sãɔwae,
i ní bualoũpi dɛɔnzɔ ní yái.

⁴⁶ Babelideɔ kúkūa kɔfi a tɔɔle lualua,
bui píi a ní wii mae.

51

¹ Ma Dii ma mē, má tó ían pɔkaalena fele,
i Babelideɔ séle ní Babiloniɔ píi.

² Má bui zílɔɔ gbae Babeliwa,
aa bɔ gupiiu,
aai lélewà yáyiawagɔɔ,
aai ní fáfā e an búsuu gɔ da gii.

³ Asu to an kázunaɔ ní sá káo,
ásu to aa ní mò ulaɔ dao.
Ásu ní èwaasoɔ wēnagwao,
à ní zígɔɔ míɔnzɔ.

⁴ Aa kwe gɛɔ ũ Babiloni búsuu,
wa ní zɔzɔ aa léle a zeɔɔu.

⁵ Isailiɔ ní Yudaɔá gyaaɔ no,
Dii Zígɔde ní Lua i pākpańzio,
asa tàae pɔ wa kè Isailiɔ Lua

‡ 50:40 Daa 19.24-25

pó a kua adoae Babiloni bùsuu kè zài.

⁶ A bàale bɔle Babeli,
á baade i a mibɔkii wεεε.
Asu to à gaga wélepi tàae yáio.
Dii ɔsimagɔɔ mé pɪla,
a fiaboné a zéwae.

⁷ Babeli de lán vua imibɔwa Dii ɔzɪε,
a tò dúnia bui pii a igbè ká.*
Buiɔ a vεε mɪ, ɔ aa gò mɪsai.

⁸ Babeli a kwé kándoe, i ga.
A ɔɔbè, í ese maè aà bɔwa.
Wilib dɔo, a gí gbágbãia?

⁹ Wa ese màma Babeliwa, i gbágbão.
Wà aà to we sa,
wá baade a taa ke a bùsuu,
asa aà tàae luabεpuana lè,
à gbà zè luawae.†

¹⁰ Dii tò yá bɔwanɔ na.
A mɔ wà gé yá pó Dii wá Lua kè dau siuiné Siɔna.

¹¹ A á kaɔ lé keke,
í á sèngbaɔɔ séle!
Dii Mεde kíaɔ sóikè Babeliwa,
asa à zè ní aà kaaleaoe,
i ɔsiwà a kpé yá musu.

¹² A dàlapoo se à mipεɔ Babeli bíiwa.
A zígɔɔ gba gbãa,
í gudɔanaɔ gbae aa gé ní kúkii!
A gbéɔ zεzε aa bɔnsae kené!
Yá pó Dii zèɔ a keε,
yá pó àε yá Babelideɔ yá musupi.

¹³ N kále swa zɔɔ sae,‡
àizeε tɔma,
ní beeo n ka kaalea sa,
n ɔvãi'ea lé kà.

¹⁴ Dii Zígɔde sì ní aziao à mè
má tó wà li Babelia lán kwaɔwa,
wi kúkua dɔwà.

¹⁵ Dii mé ɔɔle kè ní azia gbãao,
à dúnia kàle ní azia ɔnɔɔ,
à musu kpàle ní azia wezεo.

¹⁶ Tó Dii pùna,
í pó kú musu í kɔfikε,
ì to lou sisi za dúnia léwa.
Dii ì bɔ ní íanao a làasiu,
ì to lou ma ní píleao.

¹⁷ Gbɛnazinaɔ ɔɔũ, aa yãe dɔo,

* 51:7 Zia 17.2-4, 18.3 † 51:9 Zia 18.5 ‡ 51:13 Zia 17.1

siaṵ gεε a gṵ kpá ní wéi
 táa pṵ aa pìṵ yá musu.
 Pṵ εγεναṵνε, aa wēni vīo.
 18 Pṵ gianaṵνε, láanipṵṵνε,
 yákpalekegṵṵzī aa midε.
 19 Dii pṵ de Yakṵbu buiṵ baa ũ muaańṵṵ,
 asa ṵme pṵpii kè
 ní bui pṵ à ní sé a pṵ ũṵ.
 Aà tón Dii Zīgṵde.

20 Babeli, ní de ma gbéwiwibṵ ũε,
 ma gṵkebṵn n ũ.
 Mi n se mà buiṵ wíwiṵ,
 mi ní kpalaṵ midεnnṵ.

21 Mi sṵṵ ní ní dikpenaṵ wíwinṵṵ
 ní zikasṵgoṵ ní sṵgodeṵ.

22 Mi gṵεṵ ní nṵεṵ wíwinṵṵ,
 néfēnen gbēzṵṵ,
 èwaasoṵ ní wéndiaṵ pii.

23 Mi sādánaṵ ní ní sāṵ wíwinṵṵ,
 zṵεṵ ní ní zù zíkεnaṵ,
 dṵaanaṵ ní gbāadeṵ.

24 Má flabo Babelideṵνε
 ní Babiloniṵ pii á wáa
 vái pṵ aa kè Siṵnaε yái.
 Ma Dii máme má ò.

25 Gbèsisi bṵsudεna,
 ni dúnia búu òṵkpa,
 ṵ ma fεlennṵ sa.
 Ma Dii máme má ò.
 Má ṵkàa kpanzi
 mà n zu yátēue,
 ní gṵ lán gbèsisi tékūawa.

26 Wa n gbεε se kpεdṵgbεṵ midε ũ
 ge ēdaalegbε ũo,
 asa níyṵṵ de bezia ũ gṵṵpiiε.
 Ma Dii máme má ò.

27 A gudṵkṵεkīi dilε dúniau,
 à zī kuupe bṵsu ní bṵsuo.
 A gbābṵ buiṵνε,
 aa gé lélei Babeliwa,
 Alalata kía ní Mini kiao
 ní Aseṵnazi kiao sóikεwà,
 í zīgṵ badeṵ dilε aa gé léleiwà,
 í sṵdeṵ gbaεwà lán kwasutṵṵwa.

28 A gbābṵ buiṵνε aa géwà ní zīo,
 Mεde kiao ní ní dṵaanaṵ ní ní gbāadeṵ
 ní bṵsu pṵ aale kiblewàṵ gbéṵ.

29 Dúnia lé dee, àle pelembo,

yá pọ Dii lé yá ní Babelio gi kuε.
A to Babiloni búsu gō bezia ũε,
gbēε aọ ku we lo.

³⁰ Babeli nεgōnaọ fù zīwa,
aa gō ye ní zegikīiọ.
An yēεε làa aa gō lán nọεwae.

Wà tεsò ní beowa,
wà ní bọle gbáaọ è'ε.

³¹ Zinaọ lé dadakōle,
baokpanaọ tekōi,
aale gé baokpai Babeli kíaε,
aa oè wà aà wéle búu síwà,

³² wà swabuakīiọ sí,
wà tεsò dānaowa,
gili gè zīgōgu píi.

³³ Ma Dii Zīgōde Isailiọ Lua ma mē
Babeli kekεgōọ kà,
a de lán pówena pọ wa kàle zeu,
wàle go keèwae.

³⁴ Babeli kí Nεbukaneza wá taitai,
à wá ké kélekele,
à wá tó lán dàa giiwa.
A wá mọmọ lán kwāsawa,
à kà páupāu ní wá pọ maaọ,
ō à ọzōwázi.

³⁵ Sionadeọ mē
gbāa pọ Babelideọ mòné aa ní só,
to a yá wí ní musu.
Yelusaleūdeọ mē
ní bọw'í pọ Babiloniọ mí,
to aa a gbé'e.

³⁶ A yái ma Dii ma mē,
A ma! Má zeánọ, mí tōsié.
Má tó an swada í ba,
má tó an nibónaọ gō gii.

³⁷ Babeli a gō gbèze ũε,
gbēgbonaọ tòo ũ, sōkēngu pọ ũ,
láanipọ ũ, gbēε aọ ku weo.

³⁸ Babelidepiọ pūna sānusānu lán nòomusuwa,
aa ọwọ lán nòomușu néowa.

³⁹ Gōọ pọ an me wà,
ō má móné ní í gbāaọ,
mí kákané, aai gō dōsai, §
aaiọ i'ọ vusai gōpii.

Ma Dii māmε má ò.

⁴⁰ Má ní pále lán sānebọbọ
pọ wàle mó ní kòlokpaiowa,

lán sāsakaᵋ ge blesanaᵋwa.

⁴¹ Wa léle Babeliwaε fá!
Wa dúnia wéle tᵋdepi sie,
Babelipi i gᵋ sᵋkēngu pᵋ ũ buiᵋne.

⁴² Isia a da Babeliaε,
a ikooa kᵋfideᵋ lélewà.

⁴³ Aà zᵋewiaᵋ gᵋ beziaᵋ ũ,
aà bùsu i gᵋ gbáa gii ũ.
Gbēe aᵋ ku weo, gbēe a pāao.

⁴⁴ Má fele ní Belio Babeli,
mí tó aà pᵋ pᵋ a mᵋmᵋᵋ pisipisi.
Buiᵋ siu we loᵋ, aà bíiᵋ kwé.

⁴⁵ A bᵋle a guu ma gbéᵋ,
baade azia mibᵋkii wele
ma pᵋkūma pāsí yái.

⁴⁶ Tó a bùsupi baᵋe mà,
ásu to sᵋ kéáguo,
ásu to vía á kūo.
Yāpāsí a fele bùsupiu,
kpaladeᵋ fele ní kᵋo.

A yápi feena ma wēa,
í a feena ma zii.

⁴⁷ Asa a gᵋᵋ lé mó
ké má fele ní Babeli táaᵋ.
A gbéᵋ kwe geᵋ ũ a guu,
bùsupideᵋ gee i gᵋ kpá ní wéi.

⁴⁸ Luabedeᵋ ní zílēdeᵋ gulake
Babeli yá musu mípi,*
asa bùsudeᵋᵋ bᵋ gugbāntoo oi,
aa mᵋ lélewàε.

Ma Dii máme má ò.

⁴⁹ Lá Babelideᵋ gbéᵋ dède dúnia guu dasi,
Babelipi a wiε sa
Isaili pᵋ aa ní dedeᵋ yá musu.†

⁵⁰ A Isaili pᵋ a bᵋ an fēnda léziᵋ,
à bᵋ we, ásu zεzε weo.

A to Dii yá dᵋágu za zāzā we,
í Yelusaleū yāda á sᵋu.

⁵¹ Wà yá liwēε, ᵋ wí wá kú,
bui ziloᵋ gè Dii kpéu e aà kúki,
wá gee gᵋ kpá wá wéi.

⁵² Ma Dii ma mē, a gᵋᵋ lé mó
ké má fele ní Babeli táaᵋ,
gbéᵋ pᵋ kē'ia Babiloni bùsu būu guuᵋ aᵋ aauke.

⁵³ Baa tó Babeli gbà zᵋ luawa,
mé à a bíi leᵋi gbāa kàfi,

* **51:48** Zia 18.20 † **51:49** Zia 18.24

ma b̀̀sudeṅaṅ gbae aa ge lélewaè.

Ma Dii máme má ò.

⁵⁴ Babelideṅ wii ma dṅ,
Babiloni b̀̀su wíwía zṅṅ.

⁵⁵ Asa Dii a Babeli dúuzṅe,

i to aà s̀̀u zṅṅ mide.

Zigṅṅ lélewa lán ikooaṅwa,

an zṅa iṅ dṅ lán isukaawa.

⁵⁶ B̀̀sudeṅaṅ mṅ léle Babeliwa,

aaí aà negṅnaṅ k̀̀kũ,

aaí n̄ sáṅ é'è,

asa ma Dii mi tṅsimá

mà flaboné a zéwaè.

⁵⁷ Má íkaka aà kíaṅne

n̄ aà ṅṅnaṅ n̄ aà dṅaanaṅ

n̄ aà gbãadeṅ n̄ aà negṅnaṅ,

aaíṅ i'ò vusai gṅṅpii.

Ma Dii máme má ò.

⁵⁸ Ma Dii Zigṅde ma mè

wa aà bíi gèele daaí,

wa tesṅ aà b̀̀le lesiṅwa.

Gbēnazinaṅ ì ìada níziawa p̄e,

buiṅ isimagakpaa gb̄e a gṅ té pṅ ũe.

Gea n̄ Zelemii taalao Babeli

⁵⁹ Nelia né Selaia, Maasea tṅṅna gè Babeli n̄ Yudaṅ kí Zedekiaṅ kíapi kpalablea wè síṅde guu. Selaiapi mé kía b̀̀okpakíi dṅaana ũ. Yá pṅ Zelemii dàèn ke. ⁶⁰ Zelemii yāvái pṅ a Babeli lepiṅ kè taala guu píi, ⁶¹ ṅ a ò Selaiae: Tó n ka Babeli, wetá n̄ lác bee kyokené píi, ⁶² ní me, Dii mé ò á guè bee míṅnzṅe, gb̄e ge pṅtuoè aṅ ku a guu lṅ. Aṅ da bezia ũ gṅṅpii. ⁶³ Tó n lápi kyokè n̄ làa, ba yewa n̄ naaa n̄ gb̄eo, ní zu Uflata guoguo, ⁶⁴ ní me, màa Babeli a kpále fusai‡ yá pṅ Dii yíawà yáí.

Zelemii yá lén we.

52

Yelusaleũ dúuzṅa (2Kia 24.18-25.21)

¹ Ké Zedekia kà wè bao n̄ m̀̀ndoo, ṅ a kía blè, a z̀̀le kpalau Yelusaleũ wè kuèdoe. Aà da tón Amutali, Zelemii né, Libena gb̄é. ² A yá pṅ Dii yeio kè lá Yekṅnia kèwa píie. ³ Dii pṅkũma mé tò yápi Yelusaleũ n̄ Yuda b̀̀suo lè píi e a gè n̄ yá a n̄ goala.

ṅ Zedekia b̀̀ Babeli kía yáú. ⁴ Zedekiapi kpalablea wè k̄okwide guu, a mṅ kwide gṅṅ kwide z̄í ṅ Babeli kí Nebukanēza m̀̀ lélei Yelusaleũwa, aàpi n̄ a zigṅṅ píi. Aa b̀̀okpà a bíi sae, ṅ aa gbà lesiṅ dà aa liai. ⁵ Wa liaa wélepizi màa e kí Zedekia kpalablea wè kuèdode guu. ⁶ A mṅ síṅde gṅṅ k̄okwide z̄í ṅ nṅana gbãakũ wéleu, gb̄e pṅblea ví lṅ. ⁷ Ké wà bíi f̄, ṅ Yuda zigṅṅ lèkṅwa gwá, aa b̀̀le n̄ b̀̀le pṅ kú bíi m̀̀n plaṅ zānguo kib̄e kaa sae, aa pèle Yuudē guzule zéu. ⁸ ṅ Babiloni zigṅṅ pèle kíapi gb̄eu, aa aà lè Yeliko gusalalaa. Zedekia zigṅṅ f̄aa aa aà tò we, ⁹ ṅ wà aà k̀̀ tàṅ Babeli kía Libla, Amata b̀̀suo. We wà yādàuaala, ¹⁰ ṅ Babeli kía aà néṅ k̀̀lokpakpa aà wáa. Libla we lṅ ṅ a Yuda kíaṅ dèdeu. ¹¹ ṅ a Zedekia wé b̀̀bṅ, a aà yè n̄ m̀̀daonao a t̄aàṅ Babeli.* ṅ a aà dàkp̄e e aà ge ga we.

‡ 51:64 Zia 18.21 * 52:11 Eze 12.13

12 Babeli kía kpalablea wè bao m̀endosaide guu, a m̀o sode gɔɔ kwide zı̄ ̄ aà ìwa Nebuzaladā m̀ò Yelusaleū. Aàpi mé Nebukanēza d̀oaiɔ gbēzɔɔ ũ. 13 Ɔmε tesò Dii kpéwa ní kibeo ní Yelusaleū kpéɔ píi. Kpé zɔɔ píi lé, à tesòwàe. 14 Ɔ a tò Babiloni zıgɔɔ Yelusaleū bíi gbòo píi.† 15 A taasideɔ ní gbéé pò gò wéleuɔ náaa tàrınɔ Babeli ní gbéé pò gè nà Babeli kíawao. 16 Ɔ à taasideeɔ tò we aao véebuɔ ní bugbeɔ sēwa.

17 Ɔ Babiloniɔ Dii kpé m̀ogotē péleɔ ní tadibɔɔ ní íkakiio wıwi,‡ aa tàò Babeli píi. 18 Aa túfukabɔɔ ní péleuɔ ní filiadebɔɔ ní au'elebɔɔ ní g̀ɔɔnao ní m̀ogotē pò pò wı̄ Dii kpé zı̄ keɔɔ náaa tàò ɔ.§ 19 D̀oaiɔ gbēzɔɔpi tao ní tésibɔɔ ní au'elebɔɔ ní túfukabɔɔ ní dauɔ ní g̀ɔɔnao ní imibɔ pò wı̄ véε kauɔ ní pò pò wa pí ní vuao ge ní ánuɔuoɔ sèle píi. 20 M̀péle m̀en pla ní íkakiipio ní m̀ogotē zuswana pò kú a zıeɔ ní tadibɔ pò Salomɔɔ pí Dii kpé pò ũ, gbēe m̀ogotēpi gbia lé d̀o, a gbia kè zài. 21 M̀pélepiɔ lesı̄ g̀sı̄sı̄u bao plaplasaie, a gbène s̄ kuεplapla. M̀piɔ gèele kà ɔne síīsı̄ī, mé aa ε vı̄vı̄ ní guu. 22 F̀uà pò kú ní musuɔ lesı̄ g̀sı̄sı̄u s̄s̄oε. M̀ogotē m̀odaona t̄aa ní g̀ina pò wa kè lán gbεafu bewa liaa f̀uapiɔzi píi. M̀péle m̀en plapiɔ douē. 23 Gbεafu be g̀ina pò liaipio baso síīsı̄īsaie, mé a ku m̀odaona pò wa tàpi musu m̀en basobasoo.

24 D̀oaiɔ gbēzɔɔpi mé sa'onkia Selaia k̀ù ní aà plaade Zefaniao ní bíib̀led̀oanao gbēɔn àaɔ. 25 A gbēzɔɔ pò de zıgɔɔ d̀oana ũ k̀ù wéle guu ní kía ìwa gbēɔn soplá pò à b̀má wéle guu ní zıgɔɔ gbēzɔɔ lakēna pò ì gbéé tó dalauo ní g̀e gbēɔn bàaa pò wà b̀má wéle guu. 26 Nebuzaladāpi mé ní náaa tàrınɔ Babeli kíaε Libla, 27 ̄ Babeli kía ní deε Amata b̀sı̄u we.

M̀aa wà Yudaɔ náaa ní b̀sı̄u wà tàrınɔ. 28 Gbéé pò Nebukanēza ní náaa à tàòɔ dasilen ke: Aà kpalablea wè soplade guu ̄ à tàrınɔ gbēɔn àaa ḡe ní bao ní àaɔo (3.023). 29 A wè bao plasaide guu gbēɔn àaa síī ní baakwi ní plao (832). 30 A wè bao ní àaɔode guu ̄ d̀oaiɔ gbēzɔɔ Nebuzaladā gbéé náaa tàrınɔ gbēɔn àaa àaɔ ní basoplasoo (745). An dasi f̀e píi gbēɔn àaasoo leε síī ní àaa àaɔo (4.600).

Yekonia gbaε (2Kia 25.27-30)

31 Yudaɔ kí Yekonia taa Babeli wè bla àāsaide m̀o kuεplade gɔɔ baasoo ní plaode zı̄ ̄ Babeli kí Evīli Melodaki aà b̀ò kpéu a kpalablea wè séia guu, à aà gbà gbãa. 32 A yãmaa òè, ̄ à z̄lekı̄i pò de aà kía dee pò kuaànɔ Babeliɔ p̄a kpàwà. 33 Yekonia a dakpeunake'ula lı̄le, ̄ ì p̄oble ní kíó s̄anu e a wēni léu. 34 Lá gu lé d̀o Babeli kía ì pò pò a ni lé aà de kpawàe e à gè g̀àò.

† 52:14 Eze 33.21 ‡ 52:17 1Kia 7.15-26 § 52:18 1Kia 7.45

WENALE

Yá pọ́ kú láe bee guu

Wēnale láe bee lee sọọ pii lé Yelusaleũ kaalea yǎ'o, ké an ibee Babiloni zígọ́ lèlèwà e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587. Yudaọ kpala midéan we. A de lán músipi lé pọ́ Lua gbè Davidie eebòwa ké à mè: Aà buiọ aọ kpalable gọọpii. Aà kpalapi aọ láaa vıo (2Sam 7.16).

Músi yá pọ́ kèpiọ tò gbé pọ́ aa bọuọ lé làsooke, ọ aa wèele wà yápi bọole dǎ. Déme gèwázi ní yáeò? Dii gè azıa gbéọne ibee ũ yá? N beeo gbé pọ́ wà zıblémáọ ní taaeọ dǎ. A dọngu ké Dii wēnadǎane lí láao mé a náai vı zıọ (Wēn 3.22-23). Yá bee ọ an wé gi doi, baa ké aa yá è.

Wēnakea Siọnae

¹ Wéle pọ́ wa diu yáa gò da gii sa be!

A tọbò buiọ guu yáa,

ọ à gò lán gyaa gbēandowa.

A iko vı búsuọwa yáa,

ọ à gò zızo ũ.

² Iọ búbuape gwá,

aà oa ı ya ní wé'io.

Bui pọ́ yeaazi yáa,

an gbēe lé aà nòse ninièo.

Aà gbēnapio zıbọnkpekeè,

aa gò aà ibeeo ũ.

³ Yudaọ ku zı gbāau ní taasio,

ọ wà tàrınọ zızo ũ.

Aa ku buipáleọ guu,

aali ıampakıi eo.

An kua wétēapiu

an ıadamadeọ mò lèlemá nıpii.

⁴ Siọna zéọ gà pii,

gbēe lé sé à mọ dikpekei ıo.

A bíibọleọ gò da gii,

a sa'onao lé aauke,

a wéndiaọ ku pọsiau,

wélepi ıikù.

⁵ Aà ibeeo mé gò aà vı,

aà wèlepiọ kálea dọdọa.

Dii mé mò ní pọsia beeo

tàae zıọ pọ́ Siọnapi kè yái.

Aà ibeeo a gbéọ kpán'aekè

aa tàrınọ zızo ũ.

⁶ Siọna gawı làa pii.

A kíaọ gò lán tue pọ́ kua sēwawa.

Aa yèee vıo,

ọ aa bàalè ní yanaone.

⁷ Siọnadeọ ıiaaliaa wétēa guu,

aale ní pọ́ maao beeke.

Ké aale gē ní ibeeo ọzi,

aai gbēe e à ɔ̀dàmáó.
Ké Yelusaleũ ibeɛɔ̀ aà wíwíá è,
aa aà yáalò.

⁸Yelusaleũ duuna zɔ̀ɔ̀,
bee yá mé tò à gbālè.
Aà kpelanaɔ̀ lé aà kpebo sa
ké aa aà puizi è yáí.
Aàziawa àle aauke,
àle a mi pāpāu.

⁹Aà gbāsí kú aà zwāawa,
i yá pó a a le dao.
Aà léleapi b̀ò gbéɔ̀ sae,
gbēe i waiyookeèò.
Ma taasi gwa Dii,
asa ma ibeɛɔ̀ lé yɔ̀ɔ̀ keae.

¹⁰Aà ibeɛɔ̀ ɔ̀pèle aà àizeɛɔ̀wa.
Bui pó n giné aa gē n gbéɔ̀ kɔ̀kãaaɔ̀,
a è buipiɔ̀ gē n kpéu.

¹¹Aà gbéɔ̀ lé aauke nípii,
aale poblea weele.
Aale ní àizeɛɔ̀ leũkpake
ní pobleao wēni badɔ̀a yáí.
Wése n gwa Dii,
wàle ma ke pɔ̀ɔ̀pɔ̀ɔ̀e.

¹²A gbé pó ále gē laɔ̀,
ma yá lé keé yāe ũo lé?
A wése à gwa tó yā'ɔ̀mae kà
pó pó wa kpàmaziɛwa.
Dii mé kpàmazi a pɔ̀kũma pāsí bɔ̀bɔ̀aa gɔ̀ɔ̀.

¹³Kua za musu à té gbàea wawāwā ũ.
A ba kpàmee ma táa'ozeu,
à ma ɔ̀aa.
A ma ke bezia ũ,
à ma to ní aafiasaio gɔ̀ɔ̀pii.

¹⁴Dii ma tàaeɔ̀ kàkɔ̀u,
a tà zuu ũ.
A dàmee ma nɔ̀e,
ɔ̀ ma gbāa bùsa.
A ma gbéɔ̀ nà gbé pó aa fɔ̀ ní fuoɔ̀ne ní ɔ̀zi.

¹⁵Dii sakà negɔ̀na pó kú ma guuɔ̀gu.
A gbéɔ̀ kãamazi,
aa ma èwaasoɔ̀ kè kélekele.
Ma Yudaɔ̀ meeɛwíá léso,
Dii ɔ̀zɔ̀a a vēfēkíiu.

¹⁶Bee ó ɔ̀ mále dɔ̀,
ma wé'i lé kwé.
Ǹsɛninina kumano kãio,
wàle weele ma nisína suo.
Ma néɔ̀ gɔ̀ gii,
asa ibee gbãam̀meee.

17 Ma Siṓna, ma ɔkpà,
 ɔ gbēe ku à ma nòse nínimēeo.
 Bui pó liaa Yakɔbu buiozi
 ɔ Dii díle aa gō ní ibeēo ũ.
 Ma Yelusaleŭ ma gō ibeēpiɔne lán pó gbāleawa.

18 Dii yá nae,
 asa ma bɔ aà yá kpee.
 Bui píi à swákpa,
 í ma yā'ɔma ma.
 Wà tà ní ma wéndiaɔ ní ma èwaasoɔ zìzɔɔ ũ.
 19 Ma lezù bui pó yemaziɔzi,
 ɔ aa zibɔnkpekèmeē.
 Ma sa'onao ní ma gbēzɔɔ kèsai ma zeaɔ guu,
 gɔɔ pó aale ble weele,
 aa ní wēni ba dɔɔ.

20 Dii, ma taasikea gwa,
 ma nòse lé tékū.
 Ma túlu yà,
 asa ma pã n yáa maamaae.
 Zi ma gbéɔ blè gāae,
 mé gaga ku ua.

21 Wà ma aaukea mà,
 kási má nòseninina vío.
 Ma ibeēo ma taasikea bao mà,
 aale pɔnake ní yá pó ní kèmeēo.
 To gɔɔ pó n a yā'ò ká,
 aai gōmawa.

22 N ní vāikea bɔné gupuau,
 ní kené lá ní kèmeēwa ma tàae yái.
 Ma aaukea zɔɔ,
 ma sō yèēe ví bo.

2

Ia pó Dii dà Siṓnawa

1 Gwa lá Dii pɔkūma kù Siṓnaa lán suawa.
 A Isailio beēe pó zò luawa pàle zíle.
 I a gbadibɔpi yāda a pɔfēgɔɔo.

2 Dii Yakɔbu buio kpéɔ dāaí ní wēnagwasai,
 à Yudaɔ mēewia zegikíio kwè a pɔfē guu,
 à kèse tò a kíaɔ ní ní kpalaowa zíle.

3 Aà pɔkūma pāsí guu à Isailio gbāa kò'è.
 A a ɔbòle ní yáu an ibeēo wáa.
 A kù Yakɔbu buiowa té ũ ní pó pó liaio píi.

4 A sagòle lán ibeēwa,
 à ɔkà sáú.
 A gbé pó kèe maa yāaɔ dède píi
 lán wèlewa.
 A a pɔkūma pìpi Siṓnawa
 lán téwa.

⁵ Dii gò lán ibεεwa,
 a kè Isailiɔne sàabu.
 A ní kibεɔ dàai,
 à ní wéle bíideɔ kwè.
 A tò búbua ní wēna wiio kàfi Yudaɔ mεεwiau.

⁶ A a kpé gbòo à gò lán kaawa,
 à a gbéɔ káaakiipi wiwi.
 Dii tò dikpe ní kámabogɔɔo yá dɔ Siɔnadeɔgu bo.
 Aà zafēa zɔɔ guu i kía ní sa'onao gwa pɔe ũo.

⁷ Dii gí a gbagbakiizi,
 à pākpa a kpéi.
 A kibe kpé gbáaɔ nà ibεεɔne ní ɔzi.
 Aa kúkuakè Dii kpéu
 lá wí ke dikpe zíwa.

⁸ Dii zè ní Siɔna bíi gbooaoe.
 A ba yòwà, i gí ɔtɔiwào.
 A tò a bíi lé pia, aa gò kèlekεle.

⁹ A bɔle gbaɔ v̄le tɔɔleu,
 a gbáaɔ è'e kpéekpee.
 A kía ní a néo gò buipáleɔ guu,
 wa ikoyā kúa bo.
 A ānabio lí yá pò bò Dii kíi e bo.

¹⁰ Siɔna gbēzɔɔo zɔleá zíle,
 an lé kpaaūa.
 Aa búsukà ní miu,
 aa zwānkasaɔ kàkañla.
 Yelusaleū wéndiaɔ mi gò péleá zíle.

¹¹ Ma wé lé wo ní ɔɔbo,
 ma nòse lé tékū.
 Ma pɔ yá dúuduu ma gbéɔ dedea yái.
 Néfēnenaɔ ní nétēnaɔ kále ma gāaɔ yēesai.

¹² Gɔɔ pò aale léle gāae
 lán gbé pò kè'iaɔwa,
 aale ní daɔ la aa mè:
 Wá pɔblea ní imiao e má ni?
 An wēni lé gēzea ní daɔ kùe.

¹³ Yelusaleū, má one kpelewa ni?
 Bó má n leɔ̀dì?
 Mεεwia léso Siɔna, bó má me n muaaɔ
 mà ní nòse nínineí?
 N bò ε zà lán ísia ewa,
 déme a f̄ n gbágbái?

¹⁴ N ānabio yāpā gii ène.
 Aai n yāvāi bɔne gupuuu aa n kē zɔblewao.
 Yāpā gii pò aa ène n sāsā.

¹⁵ Gbé pò lé gēɔ pii aalo ɔtaale,
 aaiɔ lesuikema Yelusaleū,
 aaiɔ mikene déudeū.
 Aai me, wéle pò a kefena kè zài,

dúnia píi pɔnakɛbɔpin wee?

¹⁶ N ibɛɛɔ lé lɛdɔma píi,

aalɛ lesuikɛma.

Aalɛ swaa biima,

aalɛ mɛ wá dàai,

wá wé dɔ ɔɔpizi yāaɛ,

wa wɛsɛ sa.

¹⁷ Dii kè lá à zèowa,

à yá pɔ a dīlɛ za zi pàpa.

A n kwɛ n wēnagwasai.

A tò ibɛɛɔ pɔnakè n musu,

à n wèlɛɔ gbà gbāa.

¹⁸ Siona, to n bīi wiilɛ Diizi ní nòsɛɔ,

to n wé'í àò bàalɛ lán swa'iwa fāanɛ ní gwāasinao.

Nsu kámaboo,

nísu to n wé íampao.

¹⁹ Fɛlɛ wii kau gwá gudɔanao kɔ lɛũkpakɛɔɔ.

N n sɔ wē Diie,

ní ɔɔbaazi n né pɔ lé ga ní nɔanao zɛauɔ wēni yái.

²⁰ Dii, gwa n gwa!

Dé n yá bee taa kèè yāai?

Nɔɔ ní né pɔ aa ní í aa ní kuɛɔ soa maan wea?

Sa'onao ní ānabio dɛdɛa n kpéu maan wea?

²¹ Néfɛnɛn gbɛzɔɔ ɔɔ gɛɔ gè kálɛa zɛau luutɛu.

Wà ma èwaasɔɔ ní ma wéndiaɔ dèdɛ ní fɛndao.

N ní dɛdɛ n pɔfɛɔɔ,

n ní kaalɛ ní wēnagwasai.

²² Lá ni gbéɔ káaa dikpɛɔɔ,

màa ní tò yāpási liamazi.

N pɔkūmagɔɔ gbɛɛ i pilimao,

gbɛɛ i e bò.

Ma ibɛɛɔ gbé pɔ ma ní gwá ma ní kuɛɔ mīdɛ.

3

Wɛɔa nɔsɛniniai Dii kíi

¹ Má dɛ gbé pɔ Dii pɔkūma gotòwà à taasi è ũɛ.

² A ma ya à ma kpa gusiaue,

i kɛ gupuu no.

³ Mámɛ Ìɔ ɔtɔa ɔɔpii,

a láaa vīo.

⁴ A tò ma mɛ ibàba,

à ma wáɔ wīwi.

⁵ A kona ní mɛkɛmuunao liamazi lán bīiwa.

⁶ A tò ma ye gusiau

lán gbé pɔ gá à gègɛɔwa.

⁷ A gī liamazi, má fɔ bɔɔ,

à mò gala gbiao kpámɛɛ.

⁸ Ma wiilè, ma suabalɛ zùààzi,

kási i swáɛmazio.

⁹ A gībò ní gbè gbɛnɛɔ,

a pà ma zéa a dè.

¹⁰ A gòmεε lán gbεaana pó naalea
ge nòomusu pó ye láuwa.

¹¹ A zé sĩa, à ma taitai,
à ma òòkpà.

¹² A a ka kpà sáa,
ō à ma dilε pó pó á pá ũ.

¹³ A a gbàla kaò tò ma baluwa.

¹⁴ Ma gō ma gbéone pó yáalɔa ũ,
aa lɛdàmanɔ m̄pii.

¹⁵ A blε k̄isā ò'omεε,
à ma kaka ní gōio.

¹⁶ A gbèkɔɔ kpàa, ma swaa è'ε,
à ɔzōa tufua.

¹⁷ A ma kē aafiawa,
má dō bó w̄i mε nama ɔo.

¹⁸ Ɔ ma mē, ma gō yēεesai,
ma wé dɔ Diizi ɔo.

¹⁹ Ma liaaliaaa wétēa guu dɔmagu,
a demεε gōi ní konao ũ.

²⁰ Yápi ɔ dɔmagu maamaae,
ō ma kúsu kwè.

²¹ Yá pó ɔ dɔmagu

ì to ma nòse àò daa doŋn ke:

²² Dii gbēke mé tò wi midεo,
aà wēnadōanε lí láao.

²³ Aà year̄zi ɔ dafu lá gu lé dɔε,
a náai v̄i zōo.

²⁴ Ma mē, Dii mé ma baa ũ,
a yái má s̄aaàzi.

²⁵ Dii maa gbé pó an wé dɔaàziɔnε,
gbé pó aale aà k̄ii wεεεo.

²⁶ Wεdɔa Diizi zɔasai à ní suaba mé maa.

²⁷ A maa gbé taasi f̄o a èwaasogɔε.

²⁸ Aà zōle ado k̄ilikili,
asa Dii mé aà dàu.

²⁹ Aà a mipεle bùsuu,
iɔ wεdɔaàzi.

³⁰ Aà a gεε dɔ gbé pó ye a s̄ankεε,
i to wí a kú.

³¹ Asa Dii lí gí gbéi à aà tò we gɔɔpiio.

³² Baa tó à aà dà taasiu,
ì aà wēnagwae a gbēke zōo léu.

³³ Dii lí gbé swágaga ní pɔnaoo,
ìli aà da taasiu p̄ao.

³⁴ Tó w̄ale ɔzō z̄izɔɔwa d̄únia guu guei,

³⁵ tó w̄ale ní yá málεné Lua Musude kpé kpεεε,

³⁶ tó w̄ale yákpaleke gbéone kolea,
Diipi lé eo lé?

³⁷ Déme a f̄o mε á kε, i kε,

tó Dii i a zεb̄εo ni?

38 V̄ai n̄ maa o í gb̄é le Lua Musude lé saia?

39 Gb̄ēnazin b̄éε né zé v̄i à z̄oaka a duuna íadama yá musuo.

40 Wà w̄éε wá kuai wà gwa maamaa,

wí εa su Diiwa.

41 Wà ɔ̄ɔ Luazi musu n̄ n̄s̄em̄endoo, wí m̄ε:

42 Wa duunakè, wa swágb̄āakè,

̄ni s̄uuk̄ewan̄o.

43 N p̄ok̄uma k̄akanla, n p̄ewá,

n wá d̄ede wá w̄ēnagwasai.

44 N s̄oɔ luab̄εpuanau,

ké n̄su wá wabik̄ea mao yáí.

45 N wá díle uk̄oɔ ge b̄isa ū buip̄āleɔ guu.

46 Wá ib̄εε swaa b̄iiwá m̄pii.

47 V̄ia n̄ zua baiuo mé ḡōw̄ēε

n̄ m̄úsio n̄ kaaleao.

48 Ma w̄é'í lé bàale lán swa'íwa

ma gb̄éɔ t̄oɔz̄o yáí.

49 Ma w̄é'í aɔ kw̄ε z̄εsaie,

aɔ k̄ámaboa v̄io,

50 e Dii ge w̄εzu z̄íle à e.

51 Yá p̄o ma w̄éle n̄oε lè,

ké ma wes̄ie, ma n̄s̄e ɔ̄ok̄p̄a.

52 Gb̄é p̄o aa íb̄eles̄eman̄o p̄ā

lé ma w̄ε lán b̄āw̄ae.

53 Aa ye ma w̄ēni b̄olia εu,

aa ma papa n̄ gb̄eo.

54 I d̄āmala,

̄ma m̄è ma gae sa.

55 Kua za è títiu we

ma lez̄unzi, Dii.

56 Ké ma suaba wiilè, n̄ mà,

ni swákp̄a ma yáao.

57 Ké ma lez̄unzi, n s̄ōmazi,

n m̄è m̄ásu v̄iak̄eo,

58 Dii, n z̄eman̄o yákp̄aleu,

n ma w̄ēni sí.

59 N è lá wà ma yá m̄ālem̄εε,

̄n yānakp̄aa, Dii.

60 N è lá aa ye t̄osia

n̄ v̄ai p̄o aa a lek̄p̄aaímazio píi.

61 Dii, n̄ mà lá aa ma s̄ōs̄ō

n̄ v̄ai p̄o aa a lek̄p̄aaímazio píi.

62 Ma íb̄εεp̄io ɔ̄ lépe k̄ō swáú,

aaɔ lek̄p̄aaímazi ḡoɔpiiε.

63 N n̄ z̄ōlea gwa n̄ n̄ f̄eleao,

ma t̄o mé ḡō n̄ le ū.

64 Dii, f̄laboné a z̄éwa,

k̄ené an yákea léu.

65 To an swá gb̄ākū,

ní láaizímá.
⁶⁶ Pémá ní pɔfěo,
 ní ní t̀̀bz̄ dúniau.

4

Ia pɔ wa dà Sionadeɔwa

¹ Vua siakùè fá! Vua t̄ēt̄ē l̀̀!
 Lua kpé gbè beedeɔ fàaa zékpaawu píi.
² Sionade pɔ wàle ní beee leeũ ní vuao yāaɔ,
 wà ní díle lán ḡi ooɔwa,
 oobona ɔziè.
³ Baa gběgbonaɔ ì ȳ́ kpá ní néɔwa aa miè.
 Ma gbě́ s̄ɔ aa pāsíkù,
 aa ḡɔ lán taataawa gbáau.
⁴ Né ȳ́minaɔ léna nàale ní lé musu imi yái.
 Néɔ lé p̄ē gbea,
 kási gbēè lé línéɔ.
⁵ Né pɔ aai ble maa ble yāaɔ ḡɔ gembēenaɔ ũ zeaɔ guu.
 Né pɔ wà ní gwá ní pɔkasa ɔdeɔ lé pɔblea weele bisau tufua.
⁶ Ma gbě́ vāikēa de ɔɔɔɔdeɔ duunala.
 Lua ɔɔɔɔpi suumpà kándeɔ,
 gbēè i ɔdawào.*
⁷ An kíaɔ zēa de b̀̀ntafaa yāa,
 an pípia de v̄i'ipua.
 An meɔ tēa lán lubiiwa,
 an zea maa lán safiiwa.
⁸ Tiasa an sia de nísi b̀̀o góa,
 tó aa be gāae, w̄li ní d̄o.
 Aa ḡɔ wákambaawu ũ,
 aa ḡɔ lán lí giiwa.
⁹ Gbě́ pɔ gaga z̄iuɔ mi na de
 gbě́ pɔ lé gaga ní nɔanaoɔla.
 Bua pɔɔ kuo, aale ibaba,
 aa ḡɔ wooo.
¹⁰ Baa nɔe wēnad̄nedeɔ ní néɔ f̀̀ukè nízia.
 An népiɔ ḡɔ ní pɔblea ũ ma gbě́ t̀̀bz̄ɔa guu.†
¹¹ Dii pɔf̄ē p̄alamá,
 à a pɔkūma p̄ási b̀̀bɔmá.
 A tes̄̄ Sionawa,
 à k̀̀ a ēwa.
¹² Dúnia kíaɔ ní gbě́ pɔ kú a guuɔ pii,
 aale e yāa Yelusaleũ ibeeɔ f̄̄ ḡe a b̀̀leuo.
¹³ Aà ānabiɔ duuna ní aà gbàgbanaɔ vāikēa yáie.
 Aa gbēmaɔ dède ní w̄le guue.
¹⁴ ɔ aaiɔ ɔmalemale zeaɔ guu lán v̄iɔwa sa.
 Aa gbālè gbēdeapi yái,
 gbēè lí we ɔkà ní pɔkasaɔwao.

* 4:6 Daa 19.24 † 4:10 Iko 28.57, Eze 5.10

15 Wīo wiidomá, à géi gbāsīdeo!
A géi, à géi, ásu okáwáo!
Aaḽo bàale wào liaaliaa,
buipáleo i oné: A e ào ku lao.

16 Dii mé ní fāaa ní oa fēnkpaao,
a ye à ní eo.
Wīli ní gbàgbanao gwa pœ ũo,
wīli gbēzōo wēgwao.

17 Wá wé do gbēzi aa dowále
e wá wé wò pã.

Kua gudōakii wa buie dā,
a fō wá suaba sōo.

18 Lá wále taa'o pii, wále wá wēē,
wili e wa bebe gāae lo.

Wá wēni gō lēē, wá gōo ye pai,
asa wá kua lé kàē.

19 Wá gbēselenaō wāa de kúu bōa musua.
Aa pēlewázi gbēsisōo musu,
aa wá dādā gbáau.

20 Kíá pó Dii kpà wá ían wēnide ũ,
aa aà kũ ní baio.
Wále e yāa ōme ao kpaawázi buipáleo guu.

21 A Edōũ pó á kú Uzu būsuo,
à ví ào kēaa ní pōnao gíá!
Lua a a pōkūma í doé à mi à kã sōē,
í á pōkasaō wolowá.

22 Siōnadeo, á íadama lé a ká,
wa tááno zīzōo ũ lo.
Edōũ, Dii a bōbóáno ní á duunao,
í á wáikea wíé á musu.

5

Wabikēa kua íadamau

1 Dii, to yá pó wá lé dōngu!
Gwa ñ gwa lá wà widàwá.

2 Buipáleo mé gō wá būsuo ví,
zīlo mé kú wá kpéō guu.

3 Wa gō netoneo ũ desai,
wá dao gō gyaao ũ.

4 I pó wá ví, wi lue wà gbasa mi,
baa wázla yàa wi ōabo wà lue sa.

5 Wá ibēeo looawála,
wa kpasa, wi íampakii eo.

6 Wa odo Egipio ní Asiliozi
ké wá ble e à mówá yái.

7 Wá maeo duunakè, aa ku lo,
ō an taaeo lé wí wá musu.

8 Zōo mé lé kiblewá,
gbēe ku à wá bo ní zīo.

9 Wi ble wēēē kai guue

gbāamɔ̀nede pɔ́ kú sēuɔ́ yáí.

10 Wá b́áa wà lán oo pɔ́ ditɛawa,
nɔ̀ana mò ní m̀èwáa ṕásíó.

11 Wà gbāamò wéndiaɔ̀ne Siɔ̀na
ní wá Yudaɔ̀ wéleɔ̀ guuo.

12 Wà kíaa yèye ní ɔ̀wa wà ní loo,
wi beee d̄́ maez̄́ɔ̀neɔ̀.

13 Wí wísilɔ̀gbe di èwaasɔ̀ne,
nɛḡ́ɛnaɔ̀ lé fu yàabaaawa.

14 Gbēz̄́ɔ̀ lí ḱaaa ǵaae loo,
èwaasɔ̀ ḱámabò ní lesiao.

15 Wá pɔ̀na làa,
wá ɔ̀wáa ḡ́ búbuapea ũ.

16 Wá f̀ua gò wá miwa à lèlɛ,
waiyoo wápiɔ̀, wa duunakè.

17 Bee yá mé tò wá pɔ̀ yà,
yá beɔ̀ yáí wá wé sisi.

18 Siɔ̀na gbè̀sísí ḡ́ bezia ũɛ,
we gbēgbonaɔ̀ ì kilimpau.

19 Mpi Dii, niɔ̀ kible gɔ̀piie,
n z̄́leá báawa láaa vío.

20 B́yáí wá yá lo śanguí?

Nȳ́ wá v́uaa e wá wēni léu yà?

21 Dii, to wà suma, wí su.
To wà ea su wá pá ziu.

22 Ge n giwázi f́iafia yà?
N pɔ̀ f̀èwázi dúuduu yà?

EZEKIELI

Yá pò kú lée bee guu

Yelusaleũ Lua kpé sa'ona Ezekieli ku Isaili pò wà tàrnò Babiloniò guue e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 597, Nebukanéza lélea Yelusaleũwa séia gbea. A wè síiò gbea Lua aà sísi aà ke anabi ũ. Kua zòbleu Ezekieli lé lèda Yuda pò wà tàrnò Babiloniòwa ní gbé pò aa gò Yelusaleũò b. Ké wà Yelusaleũ ní Lua kpéò kàale wè 587 guu, ò à ní nòse níniné, a òné aa wèdò Luazi.

Ezekieli wépingu'è dasi, bee gbea à yáò kèke seelaò ũ, aà yákeapio aà yádané sianapiliwàné. Dea sa'ona ũ guu à gbāakpà Lua kpé dɔa yáwa maamaae, ní beeo à mè Lua kú ní a gbéò, baa Babiloni búsuu, i ke kpépi ò Lua kuu adoo (11.16). Baade yákeao de azia yá ũe (18), i ke gbépále yá no, ò à baade gɔa gbé dafu ũ yá'ò à kpàle à síwà. A mè b Lua a a Nisina da Isailiògu, aai vu (37) aai ea tá ní búsuu (11.14-20, 36.1-38).

Dii azia ɔba Ezekielie

¹ Ma wè baakwide guu, a mɔ síiòde gɔɔ sɔode zí, má kú ní zìzɔɔ swa pò wí me Kebaa sae, ò luabe wèaa,* ò ma Lua è wépingu'ea guu. ² Kí Yekonia gɔa zìzɔ ũ[†] wè sɔode guu ³ ò Dii yá'ò mapi sa'ona Ezekieli, Buzi née Babiloni búsuu we. We Dii gbāa mɔua.

⁴ Ké ma wezù, ò má è zàa'iana lé fèle gugbāntoo oi. Lou sa sísi, àle píle, àle teke púuu. Té pò kú a guoguo de lán mò tēa bóiboíwa. ⁵ Pò kú tépi guu, a de lán pò bée mèn síiòɔwa,‡ an taa bò gbēnazina, ⁶ āma an baade oa síiòsií mé aa gāsia ví síiòsií. ⁷ An gbáo súsu, an gbálaò de lán zù swewa, àle teke lán mɔgotē yɔɔawa. ⁸ Aa gbēnazina ɔ ví ní gāsiaò zíe. An oa síiò ní ní gāsia síiò dɔdɔ ae ní kpeo, gbātēe ní gbātēeo, ⁹ an gāsiapio lé kákɔwa. Gu pò aale géu, aali lé liaao, aai gé ní ae màa gòe.

¹⁰ Lá an oapio den ke: An baade gbēnazina oa ví, mé aa nòomusu oa ví ɔplaa oi, zu oa ɔze oi, mé aa kúu oa ví b ní kpe oi. § ¹¹ Maa an oao de. An baade gāsia pɔoa musu plapla, aale kákɔwa, a pla pò gò naanzi. ¹² An baade í gé a aedɔawa súsu. Gu pò an nisina tàu, we aai géu, mé gu pò aale géu píi, aali lé liaao. ¹³ Pò béepio kekeá de lán teyò ge sētewa. Tépi gupua zɔɔ, ò taa'ò pò bée mèn síiòpio zānguo. Lou lé pílepíle tépi guu.* ¹⁴ Pò béepio waa lán loupiléawa, aaió gé, aaió su.

¹⁵ Ké mále pò bée oa síiòdepio e màa, ma wuluu è an baade sae tɔle. ¹⁶ Wuluupio ní ní pòò lé teke lán gbè beedewa, mé an síiò píi aa doũe. Wuluupio kea taan ke: Ampii aa wuluu ví mèn plapla pāpākɔa. ¹⁷ Tó aale taa'ò, aai gé ae ní kpeo, gbātēe ní gbātēeo liaasaie. ¹⁸ An wuluupio lesí, ì to vía ní kú, mé wé fifiwa à liai.† ¹⁹ Tó pò béepio lé taa'ò, wuluupio ò be ní sae. Tó pò béepio fèle tɔle aale gé musu, wuluupio ì fèle musu sɔe. ²⁰ Gu pò an nisina tàu, we aai géu, an wuluuò i fèle géínò sānu, asa pò béepio nisina kú ní wuluuò guue. ²¹ Tó pò béepio lé taa'ò, an wuluuò ò taa'òe. Tó aa zea, aaió zea sɔe. Tó aa fèle tɔlewa, wuluupio ì fèlínò sānu, asa pò béepio nisina kú ní wuluuò guue.

²² Báluma kpálea pò béepio mia e musu, àle teke wásawasa lán díiwa.‡ ²³ Bálumapi zíe an gāsiaò pɔoa, aale kákɔwa, an baade gāsia mèn plaplaò naanzi. ²⁴ Ké aale taa'ò, ma ní gāsiapio kía mà lán izɔɔsuka kōfiwa,§ lán Gbāapiide bɔwa, lán zīgɔɔ zɔawa. Ké aa zè, ò aa ní gāsiaò náaa. ²⁵ Ké aa zea an gāsiaò naaaa màa, ma bɔ mà ní mia za báluma musu. ²⁶ Pòe kú ní mia bálumapi musu we lán kiblekila pò wa kè ní safiowa,* mé ma gbēe è zléa

* 1:1 Zia 19.11 † 1:2 2Kia 24.10-16 ‡ 1:5 Zia 4.6 § 1:10 Zia 4.7 * 1:13 Zia 4.5 † 1:18 Zia 4.8 ‡ 1:22 Zia 4.6 § 1:24 Zia 1.15, 19.6 * 1:26 Eze 10.1, Zia 4.2-3

kilapiu musu we lán gbēnazínawa. ²⁷ Má è, z̄sa aàpi léu e musu a de lán mò t̄ēa bóiboif p̄ó lé pipi lán téwawa, mé z̄ile oi de lán téwa. Gupua gbāa liaaaazi. ²⁸ Gupuapi b̄ò lán nàali p̄ó b̄ò ḡoo p̄ó lou lé mawa. Dii gawi kekéá p̄ó má èn we. Ké má è, ma wule ma gb̄eεu ḡò, ð ma b̄ò mà, àle yā'omεε.

2

Dii Ezekieli sísia

¹ A m̄è: Gbēnazín né, fele ze mà yā'onno. ² Ké àle yā'omεε, aà Nisina ðimεε à ma se ma ze, ð má mà àle yā'omεε ³ à m̄è: Gbēnazín né, mále n z̄i Isailiowaε, bui swágbāade p̄ó b̄ò ma kpepi. Ampio ní ní dezi aa z̄amεε yāwae e ní a gbāo. ⁴ Gb̄é p̄ó mále n z̄imápio swá gbāa, mé aali ma yāmao. Oné Dii Lua mé lé yáε bee oné. ⁵ Aa swásei ge aa gí séii an swágbāa yáin n̄ò, aao d̄s ké ānabi kú ní guu. ⁶ Mpi s̄o gbēnazín né, r̄isu viakené ge an yā'oaεo. Baa ní kua leaa ní lesikaopio guu, mé ní z̄ōlea sóipio kíi, r̄isu viake ní yā'oaεo. Nsu to s̄o kēngu an yáio, asa swágbāadeεne. ⁷ Tó aa swāsè ma yáí ge tó aa swásei, r̄isu gí oinéo, asa swágbāadeεne. ⁸ Mpi s̄o gbēnazín né, swáse yá p̄ó mále onei. Nsu swágbāake lán swágbāadepiowao. Le'ele, ní p̄ó p̄ó má daune só. ⁹ Ké ma wesè, ð ma o è, a taala kooa kūa, àle d̄omεε, ¹⁰ a p̄ò ma ae. Wà wēnale ní búbuao ní waiyooo k̄èwà kpe pla pii.*

3

¹ A òmεε: Gbēnazín né, p̄ó p̄ó d̄bane só. Taalae bee só, ní ge ñ a yā'o Isailione. ² Ké ma le'èle, à taalapi dàumεε mà só. ³ Ŋ a òmεε: Gbēnazín né, taala p̄ó má d̄ane ní léupi só, i n n̄òse ká. Ŋ má s̄ò. A k̄è ma léu na lán z̄owa.* ⁴ Ŋ a òmεε: Gbēnazín né, fele ge ñ ma yápi o Isailione. ⁵ Mále n z̄i bui p̄ó an buiyā maa ía mé an yā'oa z̄i'ũo kíio, Isailio mále n z̄imá. ⁶ I ke bui dasi p̄ó an buiyā maa ía mé an yā'oa z̄i'ũ mé n̄ȳo ní yāmao kíi no. Tó ampio mále n z̄imá, aa swáse n yáie. ⁷ Isailio we swáse n yáio, asa aali swáse ma yáio. Ampii an swá f̄eε, an kua gbāae. ⁸ Má tó n kua ào gbāa lá ní p̄owae. Má tó ñ ze gí lá aa z̄è lé gíwa. ⁹ Má tó n kua gbāa ào de gb̄ea. Nsu viakenéo. Nsu to s̄o kēngu an yáio, asa swágbāadeεne. ¹⁰ Ŋ a òmεε: Gbēnazín né, swáse yá p̄ó mále onei pii, ñȳo kūa n s̄ou. ¹¹ Fele ge yā'o n gb̄é z̄iz̄oεne, ní me Dii Lua mé yáε bee ò, tó aa swásei, ge aa swásei.

¹² Aà Nisina ma se musu, ð ma k̄ofi gbāa mà ma kpe wà m̄è: Wà Dii gawide sáaukpa aà kúki. ¹³ P̄ó b̄éepio ḡàs̄iao leak̄owa k̄ofi mé d̄o ní wuluu p̄ó be ní saεo k̄ofi gbāao. ¹⁴ Nis̄inapi ma se ḡèmano z̄éa, ma n̄òse òokpaa mé ma p̄o paa, āma Dii gbāa mé m̄ò. ¹⁵ Ma ka z̄iz̄o p̄ó kú Telabibio kíi Kebaa saε, ð ma z̄ōle gu p̄ó aa kuu we e ḡoo sopl̄a. Yá ðia.

Isailio gb̄aa laai

¹⁶ Ḡoo sopl̄api gb̄ea Dii yā'òmεε à m̄è: ¹⁷ Gbēnazín né, ma n ke gud̄ōana ũ Isailioneε.† Swáse yá p̄ó lé b̄o ma léuzi, ní ní gbaomεε laai. ¹⁸ Tó má ò v̄aikenaε a gaε, mé ni aà gba laaio, ge ni ledawà aà mik̄ē v̄aiwa ké à e ào kuo, v̄aikēnapi a ga a duuna yáie. Aà gaa yá s̄o a wi n musuε. ¹⁹ Tó n aà gb̄a laai s̄o, mé i mik̄ē a v̄aikēapiwao, a ga a duuna yáí, mpi s̄o n lé āo ku yápi guu b̄o. ²⁰ Tó maak̄ena a maakea t̄ò mé àle v̄aike, má tó aà kpaguaε, i ga. A ga, ké ni aà gba laaio yáie. Má maa p̄ó a k̄è yāda b̄o. Aà gaa yá s̄o a wi n musuε. ²¹ Tó n ledawà n m̄è asu duunakeo s̄o, mé i duunakeo, āo kuε, ké à n ledama mà yáí. Mpi s̄o n lé āo ku yápi guu b̄o.

²² Dii gbāa m̄ò we, ð a òmεε: Fele gé gusalalau, we má yā'ounε. ²³ Ŋ ma fele ge gupiu, ma Dii gawi è ze we lá má è Kebaa saεwa, ð ma wule ma gb̄eεu ḡò. ²⁴ Ŋ aà Nisina d̄èd̄ea à ma se ma ze, ð a òmεε à m̄è: Ge ñ ḡé kp̄éu. Zetanle. ²⁵ N gbēnazín né, wa m̄oma ní bao, wi

† 1:27 Eze 8.2, Zia 1.15 * 2:10 Zia 5.1 * 3:3 Zia 10.9-10 † 3:17 Eze 9.1-9

kāne, ké nsu bɔ́ ní kǐi bàasio yáí. ²⁶ Má tó n léna naale n lé musu, ké nsu yá'oné, ní ní gba laaio yáí, asa swágbāadeɔn ní ũ. ²⁷ Ama tó ma yá'oné, má n léna gole, ní gbasá oné ma Dii Lua máme ma yáe bee ò. Gbé pɔ́ a swásei, aà séi, gbé pɔ́ a gii, aà gii, asa swágbāadeɔn ní ũ.

4

Koez̄sa Yelusaleūi seela

¹ Gbēnazin né, biliki dile n ae, ní Yelusaleū wéle taa kewà, ² ní koez̄si. Bòo kpákpai, ní gbà lesɔ́ da n liai, ní b̄usu kálékale a b̄iɔ́ sae, ní b̄ligboobɔ́ kále n liai. ³ Mò pèpèe se n péle mò b̄i ũ mpi ní wélep̄io zānguo, ní aedɔwà. Wà koez̄ò wélep̄izie, míme ní koez̄onapi ũ s̄. Bee iɔ́ de seela ũ Isailiɔ́ne.

⁴ Wúle n gbàt̄e ɔ́zeewa, ní Isailiɔ́ duuna sea e n wúlea n gbàt̄e piwa gɔ́ léu. ⁵ Ma gɔ́ òaa pla kwisai (390) dílene n̄yɔ́ Isailiɔ́ duuna sea e an duunakea wé dasileu. ⁶ Tó n bee kè ní làa, ea wúle n gbàt̄e ɔ́plaawa, ní Yudaɔ duuna sea e gɔ́ bla. Ma ní duunakea wé dílene, wé dodo gɔ́ dodo. ⁷ Aedɔ Yelusaleū pɔ́ n koez̄i piwa, ní n ula gàs̄i s̄s̄, ní ānabikeke a yá musu. ⁸ Má ba kāne, ké nsu lilek̄i eo yáí, ní wúlea n gbàt̄e kpe dopiwa e koez̄ogɔ́pi ge paò.

⁹ Mase ní naao ní bláao ní nasio ní éseo ní weao se ka ta doŭ guu, ní a bleke n̄yɔ́ ble gɔ́ òaa do kwisai pɔ́ n̄yɔ́ wúlea n gbàt̄e wapiu. ¹⁰ Nili ble pɔ́ n̄yɔ́ ble lá gu lé dɔ́ ȳ kiloowa galaŭ òaa dodo, ní ble yóbiyobi. ¹¹ Nili í pɔ́ n̄yɔ́ mi lá gu lé dɔ́ dā litili k̄kpaale léu, ní ga vólovoló. ¹² Gbēnazin gb̄ t̄ ɔ́ n̄yɔ́ kàa kewà an wáa, ní só. ¹³ Dii èa m̄: Beewa Isailiɔ́ ble gb̄ale ble bui pɔ́ ma ɔ́z̄n̄zi ní b̄usuɔ́ guu.

¹⁴ Ǿ ma m̄: A'a Dii, mi gb̄ale yāao. Za ma nézi e ní a gb̄ao mi pɔ́ pɔ́ gā ní aziao ge pɔ́ pɔ́ wai taitai n̄ɔ́ soo. N̄ɔ́ pɔ́ de t̄ ũ i gē ma léu ziio. ¹⁵ Ǿ a òm̄e: T̄ɔ́, ma n gba zé n̄ kàa ke zùgb̄ téwa gbēnazin gb̄ gbeu. ¹⁶ Ǿ à èa m̄: Gbēnazin né, má Yelusaleūdeɔ k̄s̄ua mide, aaiɔ́ p̄blea ȳȳk̄s̄e yākaakea guu, aaiɔ́ imi ḡona le dodo s̄̄deedeede guu, ¹⁷ asa p̄blea ní imiao a k̄s̄ám̄e. S̄ a k̄n̄gu mípi, aai ibaba ní tàae yáí.

5

Iadaa Yelusaleūdeɔwa

¹ Gbēnazin né, f̄enda lena se sa, ní n mikā ní n lekānao waò lá m̄bona í kewà. Ní kiloo se n n kápi ȳ, ní kpaale lee àaɔ́. ² Tó n koez̄sa wélei gɔ́ lé pà, ní a lee do séle ká pɔ́ pɔ́ ní kè wéle taa ũpiwa, ní tes̄wà. Ní a lee plaade do se n̄ f̄endapi léleò n̄ lia wélep̄izi. Ní a lee àaɔ́de do pɔ́ ḡ f̄áe íanau, asa má a f̄enda wo mà péleñzie. ³ Mi kápi p̄elee we yɔ́, ní ye n ula léu, ⁴ ní dā n káteu à tékū. Tépi mé a kúle Isailiɔ́wa píi.

⁵ Ma Dii Lua ma m̄, yá pɔ́ a Yelusaleū len we. Má kàle buiɔ́ guoguoé, an b̄usuɔ́ liaai. ⁶ An v̄aíke guu aa b̄ò ma yādileao kpe de buiɔ́la, aa ḡi ma ikoyā mai de b̄usu pɔ́ liaańziɔ́ deola. Aa ḡi ma yādileaoie, aai te ma ikoyāpiɔ́zi. ⁷ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̄, a ɔ́akà de bui pɔ́ liaaáziɔ́la, i te ma ikoyāio, i z̄ike ma yādileao wao. Bui pɔ́ liaaáziɔ́ felekaayā ɔ́ a z̄ikèwà. ⁸ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̄, mapi s̄ má feleán̄e. Yelusaleūdeɔ, má yákpalekeáno buipiɔ́ wáa. ⁹ Má yá pɔ́ mi ke yāao mé má ke lo ké á yāb̄e keao yáí. ¹⁰ A yáí maɔ́ ní néɔ́ só, mé néɔ́ ní maɔ́ só á m̄ewiau.* Má á wetā, mí á gb̄é k̄nao f̄aa gupiiu. ¹¹ Ma Dii Lua ma m̄, lá a ma kpé gb̄alè ní á p̄b̄eɔ́ ní á yāb̄e keao, ní ma kuaó má kéwáe. Má á wēnagwao, má á b̄o. ¹² A gb̄é leɔ́ do a gaga ní gagyāo ge n̄ana á m̄ewiau, á gb̄é leɔ́ plaade a gaga z̄i guu b̄i kpe, mé má á gb̄é leɔ́ àaɔ́de f̄aa gupiiu, mí a f̄enda wo mà péleoázi.

¹³ Ma p̄kūma i gbasá kpále, ma p̄ i wee, ma n̄ɔ́e i níni sa. Tó ma p̄kūmab̄b̄omá má làa, aao d̄ sa ké ma gb̄é pɔ́ mili sí s̄ao máme má ò.

* 5:10 W̄en 4.10

14 Má Yelusaleũ ke bezia ũe, ɔ de láanipɔ ũ bui pɔ liaaɔne n gbé pɔ lé dɔɔ. 15 Tó ma yákpalekɛánɔ, mé ma á wetà n pɔfɛo n pɔkũmao, áo de láanipɔ ũe, pɔ sɔsɔaɔ ũ bui pɔ liaaázɔne. A yá a to sɔ kɛngu, i n gba laai maamaa. Ma Dii máme má ò. 16 Tó ma a kagba tɔágu nɔana ũ, má á ke kɛkɛke. Má á kũsua midɛɛ, mí nɔana káfié. 17 Má nɔana kááguɛ, mí wàɔ sóikewá, í gɔ nésai. Gagyá n gbɛdeao a gɛázi, mí tó wà siágu n zio.† Ma Dii máme má ò.

6

Isaili búsu gbɛsɛsɛ

1 Dii yá'òmɛɛ à mè: 2 Gbɛnazin né, webiibii Isaili búsu gbɛsɛsɛwa, ní anabikeke a yá musu 3 n me: Isaili búsu gbɛsɛsɛ, à Dii Lua yáma. Dii Lua ò gbɛsɛsɛne n sɛsɛ n swadɔɔ n guzuleɔ, à mè ále mɔwá n zio, i á gulesi pɔ wa bɔɔ daaí. 4 Wa á sa'okɛiɔ gboo, wi á tulaletikateakɛiɔ wíwi, mí á gbɛɔ dede á táaɔ aɛ. 5 Isailiɔ, má á gɛo kále á táaɔ aɛ, mí á wáɔ fáaa mà lia á sa'okɛiɔzi. 6 Wéle pɔ á kúu a gɔ bezia ũ piie. Wa gulesi pɔ á bɔɔ daaíɛ, wi á sa'okɛiɔ gboo aɔ da wáiwai. Wa á táaɔ wíwi aɔ ku bo, wi á tulaletikateakɛiɔ gboo, wi pɔ pɔ á kèpiɔ míɔnzɔ. 7 Gbé pɔ wà fɛnda tɔmá á guu i kwé, ɔ dɔ kɛ mámɛmaa Dii.

8 N beeo má tó á gbé kɔnaɔ gɔéɛ. Tó ma á fáaa buiɔ guu, á gbɛɔ bɔ fɛnda lézi búsu pɔ á kúu, 9 ma yáyiama an náaisai pɔ tó an sɔ kua bo yá musu n n gbásikewe pɔ aai táaɔ gwad yáo. Aaɔ ye nziá giyáio vai pɔ aa kè yáí n n yábɛkɛaɔ yáo, 10 aaiɔ dɔ kɛ mámɛmaa Dii. Mi lé'iana gba no, má yápi yíamáɛ.

11 Ma Dii Lua ma mè, ɔplaa da zɛɛu, ní gbápále n me: Agya! Zi n nɔanao n gagyáo a Isailiɔ dede an yávai pɔ má ye a giyáio yáí. 12 Gbé pɔ aa ku zàɔ gaga n gagyáo, gbé pɔ aa ku káɔ i gaga zio, mé gbé pɔ aa sù bɔɔ gaga n nɔanaoɛ. Lá má pɔkũmabɔɔmán we. 13 Wa n gbɛɔ dede, aɔ kále n n táaɔ an gbagbakɛiɔ saɛ sɛsɛ lesiɔ musu pii n gbɛsɛsɛ misonaɔ pii n lí yèlɛɔ n gbɛneli lásisiɔ gbáɔɔ pii, gu pɔ aa tulaleti ginana kpásau n táaɔnɛpiɔ, aaiɔ dɔ sa kɛ mámɛmaa Dii. 14 Má ɔbɔ tɔmá, mí tó an búsupi gɔ bezia ũ wáiwai za guwaiwau e Dibla, gu pɔ aa kuu pii, aaiɔ dɔ kɛ mámɛmaa Dii.

7

Isaili midɛa kà kai

1 Dii yá'òmɛɛ à mè: 2 Gbɛnazin né, yá pɔ ma Dii Lua má ò Isaili búsuɛne ke: A kua lé kà! A búsu gola síiɔ pii midɛ. 3 A kua lé kà! Má pɔkũmabɔɔwáɛ, mí yákpalekɛánɔ á yákeɔwa, mí yábɛ pɔ á kè flaboé pii. 4 Má á wɛnagwao. Má á kɛo. A yákeɔ flá má boé n yábɛ pɔ á kèɔ, ɔ dɔ kɛ mámɛmaa Dii.

5 Ma Dii Lua ma mè yá a á le!

Yázɔ a á le!

6 A kua lé kà! A kua lé kà!

Yápi lé sázi, à pilawá kò!

7 Yá zɔlewáɛ,

á gbé pɔ á kú búsuɛ beeo.

A gɔɔ kà kai, à kà se!

Gili gɛngu gbɛsɛsɛ musu,

i ke pɔna wii aale léo.

8 Tia kéwa má pɔkũmabɔɔwá,

mí palawá n pɔfɛo.

Má yákpalekɛánɔ á yákeɔwa,

† 5:17 Zia 6.8

mí á yābēekεαο flaboé.

⁹ Má á wēnagwao, má á kēo.
Má flaboé á yābēekεαοwae,
íò dō ma Dii máme ma á wetà.

¹⁰ A gɔɔpi gwa, à kà! Yá p̄ila!
A nɔsí yá gbāa ũ, ò à ne'í wala ũ.

¹¹ Yāpāsí fēle vāikεnaο gbēgo ũ.
An gbēe a bɔo! Bílapí gbēe a bɔo!
Ɔdee a bɔo! An beεεdee a bɔo!

¹² A gɔɔ kà! A ní lé!

Pɔluna su pɔnakεo,
pɔyiana su óɔbo,

asa ma pɔ fē bílapizie.

¹³ Pɔyiana a pɔ pɔ á yā si bo e a wēni léu.

Anabikekεa bílaepi a léle pāo,
gbēe a bɔo a tàae yái.

¹⁴ Wà kuupè, zì sɔu mà píi,

kási gbēe a gé zílauo,
asa ma pɔ fē bílapizie.

¹⁵ Zì ku bíi kpe,

gagyā ní nɔanao ku wéle guu.

Gbé pɔ aa ku sēuɔ gaga zì guue,

gbé pɔ aa ku wéle guuɔ gaga
ní nɔanao ní gagyāoε.

¹⁶ An gbé pɔ aa bɔo

bàale ta gbèsísíò kíi.

Aa óɔbo lán swadɔɔ felenaɔwa
baade zía tàae yái.

¹⁷ Ampii an ɔ a gō dɔhizie,

an kosokūo i busa.

¹⁸ Aai zwànkasaο dɔ ní pi,

vía i ní kú.

An gee i gō kpá ní wéi,

aai migbaa lé nípii.

¹⁹ Aa ní ánusuo kóle zeao guu,

an vuaο i gōné pɔ gbāleaο ũ.

An ánusuo ní ní vuaο a fō ní bo Dii pɔfēgɔɔziο.

Ɔapi a ní nɔana kpáleo,

an gbεε kão,

asa òme ní dá duunau.

²⁰ Aa nízia sè lesí

ní nɔamblebɔ kefεnaο yái,

aa pɔbēe pɔ má ye a gíyáioɔ píò.

A yái má tó à gōné pɔ gbāleaο ũ.

²¹ Má pɔpiɔ na bui zìloɔne ní ɔzi

aa ní pɔ sélee.

Má kpá dúnia vāikεnaɔwa,

aa ní pọ́ naaaε, aai a gbāλε.

²² Má mikpelinée,

aai ma gu beede gbāλε.

Kpáí weliwepiọ́ gēu, aai a gbāλε.

²³ A mọ́galaọ́ pí,

asa gbēdeα di būsuuε,

mé yá gbāα kò wéλεu.

²⁴ Má tó bui vāiọ́ mọ́ ní uaọ́ símá,

má tó gbāadeọ́ ziasεα lesi midε,

wi ní sa'okiiọ́ gbāλε.

²⁵ Tó gili gēngu, aa aafia wεελε,

kási aa eo.

²⁶ Músi a ke músi,

baọ́ íi a ke baọ́ íi,

aai gbasa kpáleke anabikekεai.

Sa'ona a fua ikoyāwa,

gbēzōα a kua ledamawa.

²⁷ Kí a búbuape,

yá a di kíanεwa,

táaaọ́ a lualua.

Má kené an yākeαwαε,

má yādańla lá aa dà gbéawαε,

aaio dō ké mámεmaa Dii.

8

Táakeα Dii kpéu

¹ Zizōα kūa wē soolode guu, a mọ́ soolode gōα soode zí, má zōlea ma kpéu, Yuda gbēzōα káleα ma ae, ̄ Dii Lua gbāα m̀α we. ² Ké ma wesè, ̄ ma p̀e è lán gbēnazinawa.* Z̄sa aapi léu z̄ile oiá téε. Musu oi s̄, àle teke lán m̀ t̄α bóiboíwa. ³ A p̀ọ́ b̀ lán ɔwa, ̄ à ma kū ma mikāwa. Lua Nisina ma se, má musu yáio, má z̄ile yáio, ̄ à gèmano Yelusaleū wépungu p̀ọ́ Lua m̀omεpi guu e Lua ua plaade bíibole p̀ọ́ kú gugbāntoo oi kpεεleu, gu p̀ọ́ t̄aa p̀ọ́ a yá í Dii ǹse fele kúu. ⁴ Ma Isailio Lua gawi è we, lá má è yāa gusalalaa wépungu'ea guuwa.† ⁵ ɔ a òmεε: Gbēnazin né, wése gugbāntoo oi gwa. Ké ma wesè má gwà, ̄ ma t̄aa p̀ọ́ a yá í Dii ǹse felepi è bíibole p̀ọ́ kú sa'okii gugbāntoo oi kpεεle. ⁶ ɔ a òmεε: Gbēnazin né, n yābēε sa p̀ọ́ Isailio lé ke la èó? Yápi a ma ya ma kúkii à ma kpa z̄à. Nyō ea yá p̀ọ́ a bèε de beea maamaa e lo.

⁷ ɔ a gèmano ua bíiboleu. Ké ma wesè, ̄ ma ε è bíi guu. ⁸ A òmεε: Gbēnazin né, bíipi f̄. Má f̄, ̄ ma bole è we. ⁹ ɔ a òmεε: Gē n̄ yābēε p̀ọ́ má zau aale ke la gwa. ¹⁰ ɔ ma gē má gwà. Má è wà p̀otaa'onkuawaọ́ taa kè wà lía ḡpizi pii ní ǹọ́ p̀ọ́ de t̄ē ūó ní Isailio t̄aaọ́ pii. ¹¹ ɔ Isaili gbēzōα gbēon b̄aaōkwio síα ní ae, Safana né Yazania kú ní guu. Baade tésibo kúkūa, tulaleti súεε ḡi na buumbo, àle fele musu. ¹² ɔ a òmεε: Gbēnazin né, ní è lá Isaili gbēzōα lé ke gusiau, baade ní a t̄aaọ́ gugolonaua? Aaí mε ma wé lé ní eo, ma p̄akpà ní b̀suzie. ¹³ A èα òmεε lo: Nyō ea yá p̀ọ́ aale ke a bèε de beea maamaa e lo.

¹⁴ ɔ a gèmano a ua bíibole p̀ọ́ kú gugbāntoo oi guu. Ma ǹeα è kále we, aale Tamuzu ólo.

¹⁵ ɔ a òmεε: Gbēnazin né, n bee èα? Nyō yá p̀ọ́ a bèε de beea maamaa e lo. ¹⁶ ɔ a gèmano a kpé ua plaadeu, ̄ ma gbéó è baasō taawa, bilandaa ní sa'okii zāngu. An kpε lia Dii

* **8:2** Eze 1.26 † **8:4** Eze 1.28

kpée, an ae dɔa gukpewa, ɔ aale kúle íatɛe we. ¹⁷ Ǿ a òmɛɛ: Gbɛnazín né, n bee èa? Yábɛe pɔ Yudaɔ lé ke lapi dené yáe úo, ɔ aa tò yápasí kò ní búsuu ké ma pɔkúma e fɛle ba? N ní gwa, lá aale gozɔzɔ ma léwa. ¹⁸ Tòò! Má pɔkúmabɔbɔmá. Má ní wegwao. Má ní bɔo. Baa tó an wii gbáa lé gɛ ma swáú, má swásɛio.

9

Táagbagbanaɔ dedea Yelusaleú

¹ Ǿ à lezù gbáugbáú ma swáú à mɛ: Mɔ ní wéle dɔanaɔ, baade ní a gbɛdeɔ. ² Ǿ ma gbɛɔn sooloo è, aa bò Musu Bɔle pɔ a lé eɛa gugbántoo oiwa, aale mɔ baade ní a gbéwiwibɔo. Gɔɛe kú ní guu bàabaa ula daa, lákɛbɔo ní taalao dɔa aà pi. Aa gè zè mɔgotɛ sa'okli sae. ³ Isailio Dii gawi gò malaika gàsɛadeɔla à mò aà kpé kpeɛle. Ǿ Dii lezù gbé pɔ bàabaa ula daa, lákɛbɔo ní taalao dɔa aà pipizi ⁴ à mɛ: Yelusaleú keɛle, ní seelake gbé pɔ aale ɔɔbɔ, aale wɛnake yábɛe pɔ wàle keu pii musuɔ mi'aewa.* ⁵ Ǿ má mà, a ò gbé kíniɔne à mɛ: Aɔ te aà kpe, aɔ wéle keɛle, ío gbɛdede ní wegwasai ní kɛsai. ⁶ A maezɔɔo ní èwaasoɔo ní wéndiaɔo ní néo ní nɔɔo dede à ní mide pii, áma ásu sɔ gbé pɔ wà seelakémáozio. A daale ma kpéu la. Ǿ aa dàale gbɛzɔo pɔ kú Dii kpé kpeɛleɔwa.

⁷ Ǿ a òné: A ní gɛo kále ma ua, í ma kpé gbáledò. A gé! Ǿ aa sí wéleu, aale gbɛdede. ⁸ Goo pɔ aale gbɛdede, máme ma gɔ mado, ɔ ma wule ma gbɛɛu gɔo, ma wiilè ma mɛ: A'a Dii Lua! N pɔkúmabɔbɔa Yelusaleúwa guu nýɔ Isaili kɔnao dede pii yà? ⁹ Ǿ a wèa: Isailio ní Yudaɔ duuna zɔo maamaae. Gbɛdea di ní búsuuɛ, mé yáɔɔsai di wéle guue. Aaí me ma pákpá ní búsuzie, ma wé lé ní eo. ¹⁰ Tòò! Má ní wegwao, má ní kɛo. Má ní yákeao wíné ní musue. ¹¹ Ǿ ma gbé pɔ bàabaa ula daa, lákɛbɔo dɔa aàpi pi è, à sù ní yáó à mɛ: Má kè lá ní òmɛɛwae.

10

Dii gawi goa a kpéa

¹ Ké ma wezù, ɔ ma pɔe è lán kiblekila pɔ wa kè ní safii gbɛowa* bàluma pɔ kú malaika gàsɛadeɔ mia musu. ² Ǿ Dii ò gbé pɔ bàabaa ula daapie à mɛ: Gɛ wuluu pɔ kú malaika gàsɛadeɔ zíe guu, ní ɔkpa plapla teyɔ pɔ kú malaikapiɔ zānguo si n ɔ pai, ní fá wéleu.† Ǿ à gèu ma wáa. ³ Ké à gèu, malaikapiɔ sía Lua kpé gɛomidɔkii oi, mé súde buumboa kúle Lua kpé ua plaadewa. ⁴ Ǿ Dii gawi gò malaikapiɔ mia à gè aà kpé kpeɛle. Súdepi kpépi pà mé Dii gawipi uapi pù. ⁵ Wà malaikapiɔ gàsɛa kía mà za ua séiau lán Lua Gbáapiide yá'oawa. ⁶ Ké a ò gbé pɔ bàabaa ula daapie aà tési wuluu ní malaikapiɔ zānguo, à gè zè wuluue sae. ⁷ Pɔ bɛɛpio do ɔbɔ gè té pɔ kú ní zānguo, a si kà gbé pɔ bàabaa ula daapie a ɔu, ɔ à bòò. ⁸ Ma pɔe è lán gbɛnazina ɔwa malaikapiɔ gàsɛa zíe.

⁹ Ké má gwà, ma wuluu è mèn síiɔ malaikapiɔ sae, an baade ní a wuluuo. Wuluupio lé teke, an kekeá de lán gbè beɛedewa. ¹⁰ Wuluupio doú piiɛ, mé ampíi wuluu ví mèn plapla pápākɔa. ¹¹ Tó aale táa'o, aaí gé ae ní kpeo, gbàtɛɛ ní gbàtɛɛo liaasaiɛ. Aaí te wuluu pɔ kú kpe pɔ wàle géuzi. Goo pɔ aale táa'o, aali lé liaao. ¹² Wé fifi malaikapiɔ mewa piiɛ, an kpe ní ní ɔo ní ní gàsɛaɔo ní ní wuluu mèn síiɔpio pii.‡ ¹³ Má mà wuluupio lé liasáizɔ. ¹⁴ Pɔ bɛɛpio oa síiɔsiɔɛ, a séiaɔá zù pɔe, a plaadeɔá gbɛnazina pɔe, a áaɔdeɔá nɔomusu pɔe, a síiɔdeɔá kúu pɔe.§ ¹⁵ Ǿ malaikapiɔ fɛle musu. Pɔ bɛɛ pɔ má è Kebaa saeɔne. ¹⁶ Tó malaikapiɔ lé gé, wuluu pɔ kú ní saepio ì gé sɔe. Tó aa ní gàsɛa pòo, aale fɛle tɔole, wuluupio lí go ní saeɔ. ¹⁷ Tó aa zeae sɔ, aaío zeae. Tó aa fɛle, aaí fɛleɔnɔe, asa malaikapiɔ nisina kú ní guue.

* 9:4 Zia 7.3, 9.4, 14.1 * 10:1 Eze 1.26, Zia 4.2 † 10:2 Zia 8.5 ‡ 10:12 Zia 4.8 § 10:14 Eze 1.10, Zia 4.7

18 ǃ Dii gawi gò a kpé kpelea à gè zè malaika gâsiadepio mia. 19 Ké mále gwa, aa ní gâsiáo pòo, ǃ aa fêle tɔɔlewa. Ké aale gé, wuluuo lé géíno, ǃ aa zè Dii ua bíibole pò kú gukpe oi musu. Isailio Lua gawi kú ní mia musu. 20 Pó bée pò má è Isailio Lua zíe Kebaa saeɔn ke, ǃ má dǔ sa ké malaika gâsiadeɔne. 21 An baade oa ní gâsiáo ví síiɔsiiɔ, mé pò pò de gbēnazina ɔwa kú ní gâsiapio zíe. 22 An oaɔ dou ní pò pò má è Kebaa saeɔ pòoe. Ampii Ì taa'o a aedɔawae súsu.

11

Yákpalekea ní Isaili gbēzɔɔ

1 Dii Nisina ma se gèmanɔ Dii ua bíibole pò kú gukpe oi guu, ǃ ma gbēɔn baasɔɔ è kálea we. Kíaeɔ kú ní guu, Azuu né Yazania ní Benaia né Pelatiao. 2 ǃ Dii òmɛ: Gbēnazin né, gbé beeo lé vâi lekpaai, aale lé bée da má wéle bee. 3 Aa mè kpedɔgɔɔ i ka gíao. Wéle bee dáae, ǃ aa kau nò ũ. 4 Ayāmeto ānabikekené. Gbēnazin né, ānabikeke. 5 ǃ Dii Nisina dèdea à mè mà o mà me: Ma Dii ma mè á Isailio ì o màa, kási má á làasoo dǔ. 6 A gbédède dasidasi wéle bee, a gɛɔ daadà a zeaɔu. 7 A yái ma Dii Lua ma mè, gbé pò a ní dede káleapio mé nòopi ũ, mé wéle bee mé dàapi ũ. Apio sǔ, má á yá mà á bɔleue. 8 Ma Dii Lua ma mè, fēnda ále víakeè, fēndapi ǃ má mɔowá. 9 Má á yá mà á bɔleue, mí á na bui zìloɔne ní ɔzi, aai á wetá. 10 Má yákpalekeáno á bùsu zǔleu, wi á dede ní fēndao, ío dǔ ké mámɛmaa Dii. 11 Wéle bee aɔ deé dáa ũo, mé áo ka dàapi guu nò ũo. Má yákpalekeáno á bùsu zǔleue, 12 ío dǔ ké mámɛmaa Dii, asa i ma ɔtondókii gwao, á ma ikoyá kúao, a bui pò liaaázio ɔlesèe.

13 Ma ānabikekeapi guu Benaia né Pelatia gá, ǃ ma wule ma gbēue gǔɔ ma wii gbāa lè ma mè: A'a Dii Lua! Nyǔ Isailio midɛ pii yà?

Dii a gbé pò fáaaa kaaa

14 Dii yá'òmɛ à mè: 15 Gbēnazin né, n gbé pò aa de n au ũo ní Isailio pii, Yelusaleũdeɔ Ì oné: Aɔ ku zà ní Diio màa, asa à bùsue bee kpàwá wá pò ũe. 16 A yái tò, oné ma Dii Lua ma mè baa ké ma tarino zázā buipáleo guu, mé ma ní fáaa bùsu ní bùsuo, ní beeo má dené ulekii ũ gɔɔpla bùsu pò aa tàuo guu. 17 A yái tò, oné ma Dii Lua ma mè má ní kaaa buio guu, má ní naaa bùsu ní bùsuo gu pò aa fáaaau, mí suíno Isaili bùsuu. 18 Aa su we, aai pɔbēe pò má zau bɔle a guu, 19 mí sò dou dané, mí nisina dafu dané ní nǔseu. Má ní sǔ pò de lán gbewa bɔ, mí sǔ pò de báasi ũ dané, 20 aaiɔ ma ɔtondókii gwa, aaiɔ ma ikoyá kúaa, aaiɔ zíkewá.* Aaɔ de ma gbé ũ, mío de ní Lua ũ. 21 Gbé pò an pò dɔ pɔbēe pò má zauwa sǔ, ma Dii Lua ma mè má ní yákeao wíne ní musue.

22 ǃ malaikapio ní gâsiáo pòo, wuluupio kú ní sae, mé Isailio Lua gawi kú ní mia. 23 ǃ Dii gawipi gò wéle pia, à gè zè sísi pò kú wéle gukpe oi musu. 24 Wépungu pò Lua Nisina m̀opi ea guu, à ma se tàmanɔ zìzɔ kii Babiloni bùsuu. Ké wépungu pò má èpi wèea, 25 ǃ ma yá pò Dii òlmɛ ò zìzɔne pii.

12

Taa ní Isailio zìzɔ ũ seela

1 Dii yá'òmɛ à mè: 2 Gbēnazin né, ní kú swágbāadeɔ guue. Aa wé ví, kási aali gu'eo, aa swá ví, kási aali yāmao, asa swágbāadeɔne.* 3 Ayāmeto gbēnazin né, n n pòo naaa fáane, n n taa bùsu páleu sɔuke, ní dazeu ní wáa. Go n tía, ta gupáleu ní wáa. Baa ké swágbāadeɔn ní ũ, an wé a gí kéia? 4 Bɔle ní pò pò ní nàaapio fáane ní wáa. Tó aua pila, ní bɔ wéleu ní wáa lán gbé pò lé gēzeawa. 5 Bii fí ní wáa, ní bɔle ní n asoɔ we. 6 Asopi sé ní wáa oosiele, ní bɔð. Ní pòku n wéa, ké nsu bùsupi eo yái. Ma n ke yá pò a Isailio le seela ũe. 7 ǃ má kè lá Dii

* 11:20 Zel 31.33, Eze 36.26-28 * 12:2 Isa 6.9-10, Zel 5.21, Maa 8.18

òmɛɛwa. Ma bɔ́ n̄ ma pɔ́ɔ fáane lá mále tá b̀usu p̄leuwa. Ké aua p̄ila, ̄ ma b̄íi f̄̄ n̄ ɔ́. Oosiɛɛ ̄ ma a aso sè ma bɔ́ɔ n̄ wáa.

⁸ Ké gu d̀, Dii yá'òmɛɛ à m̀: ⁹ Gbēnazin né, Isaili swágbāadeɔ i n̄ la b́ r̄le ke màaio lé? ¹⁰ Oné ma Dii Lua ma m̀, yá pɔ́ d̄aana pɔ́ kú Yelusaleũ n̄ Isaili pɔ́ kú weɔ ken we. ¹¹ Oné seelan n̄ ũ, lá n̄ k̀, a n̄ le s̄ɛ, aai ta b̀usu p̄leu z̄ɔɔ ũ. ¹² An k̄ia a a aso da a ḡau oosiɛɛ, i daɔ z̄éu. Wa b̄íi f̄̄, i bɔ́ɔ, i pɔ́ku a w̄éa, ké asu b̀supi eo yáí. ¹³ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaàɔ Babeli, Babiloni b̀suu, kási a wesi b̀supile bo.† We a gau. ¹⁴ Má gb̄é pɔ́ liaaaàziɔ fáaa gupiiue, aà d̄nledeɔ n̄ aà d̄aio p̄íi, mí a f̄enda wo mà p̄leor̄zi.

¹⁵ Tó ma n̄ fáaa buio guu, mé ma n̄ zuzu b̀usu n̄ b̀suo, aao d̄ɔ sa ké m̄mɛmaa Dii. ¹⁶ Zi, n̄ana, gagyā, má tó an gb̄eɔ bɔ́ ap̄ii guu, ké aa e n̄ yāb̄ekeɔ dau siuné b̀usu pɔ́ aa tauɔ guu, gb̄eɔ iɔ d̄ɔ ké m̄mɛmaa Dii.

¹⁷ Dii yá'òmɛɛ à m̀: ¹⁸ Gbēnazin né, n̄ n̄ blepi ble n̄ s̄deedeo, ní ípi mi n̄ lualuaao yākāakea guu, ¹⁹ ní o b̀sudeɔne, ma Dii Lua m̄mɛ ma yáɛ bee ò Yelusaleũdeɔne n̄ Isaili b̀sudeɔ p̄ii. Aa bleble yākāakea guu, mé aa imi yādima guu, asa wa n̄ b̀usu ke yáiyai gb̄aam̄ané pɔ́ k̀ n̄ guu yáíe. ²⁰ An w̄éleɔ ḡɔ beziaɔ ũe, an b̀usu i ḡɔ da w̄auu, í d̄ɔ ké m̄mɛmaa Dii.

²¹ Dii yá'òmɛɛ à m̀: ²² Gbēnazin né, yáasi pɔ́ w̄i ke Isaili b̀usu guue bee de kpelewa ni? W̄i me, àle ḡɔɔ gá, ānabikeya lé gb̄esuo. ²³ Oné ma Dii Lua ma m̀ má yáasipi mide. Wa yáasipi ke Isaili b̀suo bo. Oné bo, ḡɔɔ k̄a k̄ai ké yá pɔ́ ānabio è a gb̄esu p̄ii. ²⁴ Asa wa w̄epungu eɛyā ge m̄sok̄e lenakasa Isailioɔne bo. ²⁵ Ma Dii má yā'o, mé yá pɔ́ má o a ke, a ḡɔɔ gága bo. A swágbāadeɔ, yá pɔ́ má ò á ḡɔɔ, má kee. Ma Dii Lua m̄mɛ má ò.

²⁶ Dii yá'òmɛɛ à m̀: ²⁷ Gbēnazin né, ma! Isailio lé me w̄epungu pɔ́ n̄ è yáá zia yáɛ, n̄ ānabikekeɔ gb̄esuaḡɔ z̄a. ²⁸ Ayāmeto oné ma Dii Lua ma m̀, ma yápiɔ kee a ḡḡe bo, yá pɔ́ má òpi gb̄e a su. Ma Dii Lua m̄mɛ má ò.

13

Yá z̄leá ānabi eɣenaɔwa

¹ Dii yá'òmɛɛ à m̀: ² Gbēnazin né, ānabikekeɔ Isaili ānabi pɔ́ aale ānabikekeɔ yá musu. O ānabi pɔ́ aai n̄zia làasoo yā'ɔne, aa swāɔ ma yáí. ³ Ma Dii Lua ma m̀, waiyoo ānabi s̄ũ pɔ́ aali yāe eo, anzia yá mé lé d̄aanéɔ. ⁴ Isailio, á ānabio de lán gb̄egbona pɔ́ be beziaɔwaɛ. ⁵ Aai gé z̄ei gufoɔ guuo, aai b̄íi pɔ́ lia Isailiozi keke, ké Isailio e ze gb̄aa z̄i guu Dii p̄kūmaḡɔɔ. ⁶ An w̄epungu'eaá p̄ae, an m̄soá eee. Aai me Dii mé ò, kási m̄mɛ ma n̄ z̄io, ̄ an w̄é ò d̄o n̄ yáí à gb̄esu. ⁷ Ké aa m̀ Dii mé ò, mé mi o s̄o, w̄epungu p̄a aa èò lò? M̄so aa k̄èò lò?

⁸ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̀, lá aa yāp̄a ò, aa w̄epungu eɛ è, a yáí má feleɔn̄o. Ma Dii Lua m̄mɛ má ò. ⁹ Má ɔ̄t̄o ānabi eɣena pɔ́ aai w̄epungu'e mé aai m̄sok̄eɔwa. Aao ku ma gb̄é ledamadeɔ guuo, an tó àɔ ku Isailio buib̄k̄ii taalauo, mé aa e ea ta Isaili b̀suo, íɔ d̄ɔ ké m̄mɛmaa Dii Lua. ¹⁰ Aa ma gb̄éɔ s̄àsā, aa m̀ aafia ku, kási s̄o aafia kuo.* Ma gb̄éɔ ì b̄íibo, ̄ ānabipio ì soolewà. ¹¹ O soolenapioɔne, b̄íipi a kw̄ee. Dii a to lou bílibili ma n̄ gb̄eo n̄ z̄a'ian gb̄aao. ¹² Tó b̄íipi kw̄è s̄o, wa n̄ la wà me, soo pɔ́ aa lèwà ku máe?

¹³ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̀, má z̄a'ian gb̄aa gb̄ae n̄ p̄kūmao, ma p̄f̄e i to lou bílibili ma n̄ gb̄eo p̄kaalea yáí. ¹⁴ Má b̄íi pɔ́ aa soolew̄api gboo mà daaíe, a egbekpale i bo gupua. Tó b̄íipi kw̄è s̄o, gb̄é pɔ́ kú w̄élepi guuɔ kaaleɛ, íɔ d̄ɔ ké m̄mɛmaa Dii. ¹⁵ Má p̄kūmab̄o b̄íipiwa n̄ gb̄é pɔ́ soolew̄aɔe, mí on̄e b̄íipi kuo, mé a soolenao kuo, ¹⁶ Isaili ānabi pɔ́ aa ānabikek̄e Yelusaleũdeɔne, aa w̄epungu'èné aa m̀ aafia ku, kási s̄o aafia kuopio. Ma Dii Lua m̄mɛ má ò.

† 12:13 2Kia 25.7 * 13:10 Zel 6.14, 8.11

¹⁷ Mpi sɔ gbɛnazɪn nɛ, wɛbiibii n bui nɔɛ ʌnabi pɔ aai nɪzia laasoo yʌ'owa, nɪ ʌnabikeke nɪ yʌ musu ¹⁸ n mɛ: Ma Dii Lua ma mɛ, waiyoo ʌ nɔɛ pɔ i ɛɛba naminami ʌ dada ʌ ɔpɛɛwaa. I sɔɔ zɔ baadeɛ a gbʌa lɛu an nisina kɔbɔ ũ. A ma gbɛɔ nisina kɔkɔ, ʌpiɔ i bɔ aafiaa? ¹⁹ A ma ɔɔkpʌ ma gbɛɔne pɔwɛna ɔkɔ doɔ ge pɛɛ kasoɔ yʌi. I ɛeto ma gbɛ pɔ aai swʌɛ ɛiɔne. A gbɛ pɔ i kɔ aa gaoɔ dɛdɛ, mɛ a gbɛ pɔ i kɔ aaɔ kuoo tɔ.

²⁰ Ayʌmeto ma Dii Lua ma mɛ, mʌ za ʌ ɛɛba pɔ i gbɛnazɪna kɔdɔ lʌn bʌwaaɔ. Mʌ ɛɛbapiɔ bɔ ʌ ɔwa, mɪ nisina pɔ a kɔ lʌn bʌwapiɔ gbaɛ. ²¹ Mʌ ʌ sɔɔpiɔ taitai, mɪ a gbɛɔ bɔlɛ ʌ ɔzi. Aaɔ dɛ pɔ pɔ naa a ɔzi ũ bo, ɪ dɔ kɛ mʌmɛmaa Dii. ²² A gbɛmaa pɔ mʌ ye nɪ pɔ yaoɔ kʌdɛ ʌ mɔafili guu. A gbɛvʌiɔ gbʌ sɔ, sɔ aai bɔ nɪ zɛ vʌiu aa nɪzia mɪsio. ²³ Ayʌmeto ʌ e wɛpungu ɛɛ ɛnɛ bo, ʌ e mʌsokenɛ bo. Mʌ a gbɛɔ bɔ ʌ ɔzi, ɪ dɔ kɛ mʌmɛmaa Dii.

14

Yʌzɔlɛ tʌagbagbanaɔwa

¹ Isaili gbɛzɔɔɔ mɔ ma kɔi, aa zɔlɛ ma ʌɛ, ² sɔ Dii yʌ'omɛɛ ʌ mɛ: ³ Gbɛnazɪn nɛ, gbɛɛ beeo tɔ tʌaɔ yʌ nɪ sɔ blɛ, an duuna pɔ lɛ nɪ fupi mɛ lɛ nɪ gʌlɛ. Aa yʌgbɛaaa zɛ vɪa? ⁴ Yʌ'onɛ nɪ mɛ ma Dii Lua ma mɛ, tɔ Isailie tɔ tʌaɔ a sɔ blɛ, mɛ aʌ duuna pɔ lɛ aʌ fupi mɛ lɛ aʌ gʌlɛ, tɔ ʌ mɔ yʌgbɛai ʌnabiwa, ma Dii mʌmɛ mʌ yʌzʌsi adewa aʌ tʌaɔ dasilɛu. ⁵ Mʌa mʌ Isaili pɔ aa gɔmɛɛ zɪlɔ ũ nɪ tʌaɔ yʌiɔ gbɛsi pii.

⁶ Ayʌmeto o Isailiɔne ma Dii Lua ma mɛ, aa nɔsɛlilɛ aa mikɛ nɪ tʌaɔ nɪ nɪ yʌbɛɛkɛaɔwa. ⁷ Tɔ Isailie ge bɔmɔ pɔ kɔ nɪ guue tɔ tʌaɔ a sɔ blɛ, aʌ duuna pɔ lɛ aʌ fu ʌlɛ aʌ gʌlɛpi tɔ ʌ kɛa, tɔ ʌ mɔ ʌnabi lɛ aʌ yʌgbɛaaɛ, mʌmɛ mʌ yʌzʌsiwʌ mazɪa, ⁸ mɪ ɪbɛlɛɛ nɪ gbɛpio, mɪ aʌ kɛ seela pɔ wa yʌadaɔ ũ. Mʌ aʌ bɔ ma gbɛɔ guue, ɪ dɔ kɛ mʌmɛmaa Dii.

⁹ Tɔ ʌnabipi tɔ wʌ kɔnikɛɛ, sɔ ʌ azɪa yʌ'ɔ, mʌmɛ ma kɔnikɛɛ. Mʌ ɔtɔwʌɛ, mɪ aʌ bɔ ma gbɛɔ guu mʌ dɛ. ¹⁰ Anabipi nɪ gbɛ pɔ mɔ yʌgbɛaiwʌpiɔ duuna doʊɛ. An duuna a wi nɪ musu mɔpiiɛ, ¹¹ kɛ Isailiɔ su zʌmɛɛ yʌwa, aai gbʌlɛ nɪ duuna yʌ musu bo yʌi, aaiɔ dɛ ma gbɛɔ ũ, mɪɔ dɛ nɪ Lua ũ. Ma Dii mʌmɛ mʌ ɔ.

Gbɛvʌiɔ bɔ gbɛmaaɔ sabaio

¹² Dii yʌ'omɛɛ ʌ mɛ: ¹³ Gbɛnazɪn nɛ, tɔ bɔsudeɔ nʌaisaiyʌkɛ aa duunakɛmɛɛ, mɛ mʌlɛ ɔtɔmʌ, mʌlɛ nɪ kɔsɔa mɔɔnzɔ, mʌlɛ imina zɪmʌ, mɛ aalɛ gaga nɪ nɪ pɔtuoo pii, ¹⁴ baa tɔ gbɛɔn ʌaɔɛ beeo ku we, Nɔɛɛ nɪ Danielio nɪ Yobuo, aa fɔ gbɛɛ misi nɪ gbɛmaake yʌiɔ, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio. Ma Dii Lua mʌmɛ mʌ ɔ.

¹⁵ Tɔ mʌ tɔ wʌiɔ pʌ bɔsupia aa bɔsupi nɛɔ sɛlɛ pii, mɛ bɔsupi gɔ bezia ũ, gbɛɛ lɛ pʌa bo wʌiɔ yʌi, ¹⁶ ma Dii Lua ma mɛ, nɪ ma kuao tɔ gbɛɔn ʌaɔpiɔ ku we, aa fɔ nɪ nɛgɔɔ ge nɪ nɛnɔɔ misio, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio, bɔsupi i gɔ bezia ũ.

¹⁷ Tɔ mʌ tɔ wʌ fɛlɛ bɔsupiwa nɪ zɪo, ma mɛ wʌ pʌa wʌ gbɛnazɪnaɔ nɪ pɔtuoo dɛdɛ, ¹⁸ ma Dii Lua ma mɛ, nɪ ma kuao tɔ gbɛɔn ʌaɔpiɔ ku we, aa fɔ nɪ nɛgɔɔ ge nɪ nɛnɔɔ misio, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio.

¹⁹ Tɔ ma gagyʌkʌ bɔsupiu, ma pɔkɔmabɔbɔwʌ, ma a gbɛɔ nɪ a pɔtuoo dɛdɛ, ²⁰ ma Dii Lua ma mɛ, nɪ ma kuao tɔ Nɔɛɛ nɪ Danielio nɪ Yobuo ku we, aa fɔ nɪ nɛgɔɔ ge nɪ nɛnɔɔ misi nɪ gbɛmaake yʌiɔ, mɛ i kɛ anzɪa mi bʌasio.

²¹ Ma Dii Lua ma mɛ, tɔ mʌlɛ ɪada Yelusaleʊdɛwa nɪ yʌ mɛn sɪiɔɛ beeo, zɪ nɪ iminao nɪ wʌiɔ nɪ gagyʌo,* mʌlɛ nɪ dɛdɛ nɪ nɪ pɔtuoo, a kɛ zʌi. ²² N beeo an gbɛ kɔnaɔ gɔ, an nɛgɔɔɔ nɪ nɪ nɛnɔɔɔ bɔ. Tɔ aa bɔ mɔ ʌ kɔi, mɛ a nɪ dʌa nɪ nɪ yʌkɛaɔ ɛ, ʌ nɔsɛ a nɪni vʌi pɔ mʌ zɪ Yelusaleʊwa yʌ musu nɪ ɪa pɔ mʌ dʌwʌo pii. ²³ Tɔ a nɪ dʌa nɪ nɪ yʌkɛaɔ ɛ, ʌ nɔsɛ a nɪni, asa ʌɔ dɔ kɛ yʌ pɔ mʌ kɛ Yelusaleʊɛ pii, mi kɛ pʌo. Ma Dii Lua mʌmɛ mʌ ɔ.

* 14:21 Zia 6.8

15

Yelusaleũ læua ní v̄ē yàao

¹ Dii yā'òmē à mè: ² Gbēnazīn né, v̄ēli líkē de líola yà? ³ Wí p̄e ke ní a lío yà? Wí kálo ke ní a lío wà p̄o loowàe? ⁴ Wí káteu yàa ũe. Tó a vlá ní a mio tekũ mé a guo té lè, wa f̄i zíkèdè? ⁵ Ḡo p̄o a léso, wà z̄ie kèdè, belenke ḡo p̄o à té lè à ḡò sín bēebee?

⁶ Ayām̄eto ma Dii Lua ma mè, lá lío guu v̄ēli má sè yàa ũ má káteu, màa má ke Yelusaleũde. ⁷ Tó ma felerín̄o, baa ké aa b̄ò téu, té mé a ea kúmá. Tó ma íbelesèrín̄o, áo d̄s ké mām̄ema Dii. ⁸ Má tó an b̄usu ḡo bezia ũe, asa aa náaisaiyāk̄m̄ēē. Ma Dii mām̄e má ò.

16

Yelusaleũ læua ní n̄o ndaisaio

¹ Dii yā'òmē à mè: ² Gbēnazīn né, Yelusaleũde yāb̄ēkeao káné ní ozi ³ ñ̄ me, ma Dii Lua mām̄e ma yāe bee ò Yelusaleũ musu ma mè: Kanaa b̄usu n̄ b̄ou, we wà n̄ iu. N̄ maeá Am̄ole buie, n̄ daá Iti buie. * ⁴ Ké wà n̄ i, wi n̄ bi z̄o, wi n̄ zu'o wà gbāb̄òne, wi n̄ nana ní wisio wà zwāa f̄ima. ⁵ Gb̄ē i n̄ wēnagwa à yápio k̄ene. Wa n̄ s̄osobi v̄io, ñ̄ wà n̄ v̄uaa s̄eu, asa ke wà n̄ i, wa ye n̄ ḡiyāio.

⁶ Ké mále ḡē, ñ̄ má è níle buumpa au guu. Ḡo p̄o ní kú aupi guu, ma mè níȳo ke p̄o ũe! ⁷ Má t̄o n̄ gbā lán líwa s̄eu, n̄ z̄o k̄ù n̄ ke n̄ana ũ. N̄ ȳs̄ b̄òb̄o n̄ ká p̄ae, kási n̄io be puizie.

⁸ Ké ma ea mále d̄onzi l̄o, ma n̄ gwa, ñ̄ má è n̄ ka ké wà ḡē n̄ yáú, ñ̄ ma a dábi l̄enla ma n̄ puizi ùlè. Ma legb̄ēne, ma mè ma bàa ao kunn̄e, ñ̄ n̄ ḡo ma p̄o ũ. Ma Dii Lua mām̄e má ò. ⁹ Ma n̄ zu'ò ma n̄ au w̄oloma, ñ̄ ma n̄sid̄oma. ¹⁰ Ma zwāa w̄ede ȳene, ma ayo báa kyale kp̄ane, ma bàabaa tulu d̄ine, ñ̄ ma siliki p̄ol̄ḡau d̄ane. ¹¹ Ma n̄ambleb̄o f̄ima. Ma z̄āo k̄akan̄e, ma yābaa d̄ane. ¹² Ma t̄aanad̄ane n̄ níu, ma swáli boolo d̄ane, ma kíafua gawide kp̄ane. ¹³ Màa ma z̄abl̄ema ní vuao ní ánusuo. N̄ p̄okasa de bàabaa ní silikio ní zwāa w̄edeo ũ, mé n̄ p̄blea de p̄ēti maa ní z̄o ní n̄isio ũ. N̄ kefenke ḡēaḡē, ñ̄ n̄ z̄o k̄ù n̄ ḡo n̄e k̄ia ũ. ¹⁴ N̄ t̄òb̄o buio guu n̄ kefenkepi yáí, asa n̄ kefenke b̄lei n̄ambleb̄o p̄o má k̄eneo yáí. Ma Dii Lua mām̄e má ò.

¹⁵ Ŋ n̄ n̄ kefenke náaik̄è, n̄ ḡo káaluá ũ t̄o p̄o ní b̄ò yáí, n̄ káaluakà ní gb̄é p̄o lé ḡē we, n̄ ḡo ní p̄o ũ. ¹⁶ N̄ n̄ p̄okasa s̄e n̄ z̄abl̄èd̄o guleſí p̄o ní b̄òwa, ñ̄ n̄ káaluakà we. Yá bee taa maa, a kea z̄ev̄io. ¹⁷ Ŋ n̄ n̄ vua ní ánusuo n̄ambleb̄o p̄o má k̄enepi kee s̄e n̄ táaḡe p̄iò, ñ̄ n̄ káaluak̄ar̄n̄o. ¹⁸ N̄ n̄ p̄okasa w̄ede s̄e ní d̄ané, ñ̄ n̄ ma nísi k̄amá, n̄ ma tulaletik̄ané téa. ¹⁹ Ble p̄o má kp̄ama ñ̄ ble, p̄ēti ní z̄o ní n̄isio pi ñ̄ ní kp̄amá sa p̄o a p̄o ték̄ua ḡí ñ̄ na ũ. Yá p̄o k̄en we. Ma Dii Lua mām̄e má ò. ²⁰ N̄ n̄ neḡe ní n̄ nen̄e p̄o ní iman̄o s̄e n̄ sa'òomá ble ũ. N̄ káaluakaa i m̄oma? ²¹ N̄ ma néo k̄olokpa n̄ sa p̄o w̄i a p̄o káteu à ték̄u òomá. ²² N̄ yāb̄ēkeao ní n̄ káaluakaapi guu píi n̄ nebleḡo yá i d̄onguo. Ḡo bee ní kú puizi, níle buumpa au guu.

²³ Waiyoo! Waiyoo mpi! Ma Dii Lua ma mè n̄ yāv̄aik̄eapi ḡbea píi, ²⁴ n̄ táak̄pe ò n̄ sa'ok̄i b̄òbo ḡae píi. ²⁵ N̄ sa'ok̄i b̄òbo z̄ea miowa píi, ñ̄ n̄ n̄ kefenke òkp̄a, n̄ n̄ gbá w̄ēaa gb̄é p̄o lé ḡēne píi, n̄ si káaluakaa. ²⁶ N̄ káaluakà ní n̄ Egipi† p̄o kú n̄ sae ḡōe blesana, n̄ ma p̄o f̄ele n̄ sia káaluakaaupi yáí. ²⁷ Ŋ ma òt̄ma, ma n̄ b̄usu lào, ma n̄ kpa n̄ zangude Filit̄ē p̄o n̄ dàa v̄ai d̄im̄owa, aa ní p̄eã k̄ema. ²⁸ N̄ ea n̄ káaluakà ní Asilio§ l̄o, asa nili káo. Baa n̄ káaluakaaar̄n̄o ḡbea ni káo, ²⁹ ñ̄ n̄ si káaluakaa ní Babeli b̄usu laatana. N̄ beeo ni káo.

³⁰ Ma Dii Lua ma mè: N̄ òkp̄aa ḡēaḡē. Lá n̄ yápio k̄è, n̄ ḡo káaluá wisaide ũ. ³¹ N̄ beeo ké n̄ táak̄pe ò òb̄o z̄ea miowa píi, mé n̄ sa'ok̄i b̄òbo ḡae píi, ní de lán káaluawao, asa n̄

* 16:3 Daa 10.15-16 † 16:26 Isa 30.2 ‡ 16:27 2Lad 28.18 § 16:28 2Kia 16.7-8

sakà ɔauɛ. ³² Nɔɛ gbāsíkɛna, niɔ gɔ páleɔ si n zǎ gbɛuɛ. ³³ Wí pɔ kpá káaluawae, kási mpi míme ni pɔ kpá n gɔpɔsɛɔwa, ni gbagusaɛdané, ké aa bɔ gupiiu aa mɔ káaluakanno yáí. ³⁴ N káaluakaa adoa n nɔɛ páleɔɛ. Gbɛɛ lí luanzio. Mmɛ ni fiaboné, wíli fiabonɛo. N yá adoaɛ.

³⁵ Ayāmeto káalua, ma yāma! ³⁶ Ma Dii Lua ma mɛ, n n ɔa dɛ, n nzia kpà n gɔpɔsɛɔwa n káaluakaa guu, n tǎa pɔ má ye n gíyǎioɔ kúa, mé n n néo au kpámá. ³⁷ Ayāmeto mále n gɔpɔsɛ pɔ n yá kàngupio káaa, gɔ pɔ n yeńzio n gɔ pɔ n yeńzio pii. Má tó aa bɔ gupiiu, aai mɔ lélema, mí tó aa n puizi e mpii. ³⁸ Má nɔɛ pɔ aai gbāsíkɛ mé aai gbɛdɛɔ tǎae winɛ n musuɛ, mí gbɛdɛ pɔfɛ bɔbɔma, asa mili sí sàao. ³⁹ Má n nané n ɔziɛ, aai n táakpɛo kwé, aai n sa'okliɔ gboo, aai n pɔkasao woloma, aai n nɔamblebɔɔ sima, aai n to puizi. ⁴⁰ Aa dasi káaanzi, aai n pápa n gbɛo, aai n zɔzɔ n fɛndao. ⁴¹ Aa tesɔ n kpéɔwa, aai n wɛtá nɔɛ dasi wáa. Má n káaluakaa midɛ. Nyɔ e fiabo n gɔpɔsɛɔnɛ bo. ⁴² Ma pɔfɛ i kpálɛ, asa mili sí sàa yá bee taa musuo. Ma nɔɛ i gbasa níni, ma pɔ a panzi bo.

⁴³ Lá n nɛgɔɔ yá i dɔnguo, ɔ n ma pɔ fɛlemɛɛ n yápio pii, má n yákea winɛ n musuɛ. Ma Dii Lua máme má ò. Ni gbāsíkɛa kǎfi n yábɛɛkɛao guu piió lé? ⁴⁴ Yáasikɛnaɔ yáasikɛ n yá musu aa mɛ, pɔ pɔ bɔ sáda wéwa mé i bɔ a né wéwa. ⁴⁵ N n da pɔ ye a zǎ n a néo gíyǎio ɔlesɛ. Daa dou ɔ n ví n n v̄i n n dǎuna pɔ aa ye n zǎ n n néo gíyǎioɔ. N daá Iti buiɛ mé n maeá Amɔle buiɛ. ⁴⁶ N v̄i Samali ku gugbāntoo oi n a néo, mé n dǎuna Sɔdɔũ ku gɛmidɔkli oi n a néo. ⁴⁷ I kɛ n n ɔlesɛ n n yábɛɛkɛao kɛ yɔɔ no, n ɔɔkpaa dɛńla n yákeaɔ guu piiɛ. ⁴⁸ Ma Dii Lua ma mɛ n ma kuaɔ n dǎuna Sɔdɔũ n aà néo i yá pɔ mpi n n néo kɛ keo.

⁴⁹ V̄i pɔ n dǎuna Sɔdɔũ kɛn kɛ: Aapi n a néo wala v̄i, asa aa kǎa mé aa kálea dɔdɔa yákelesai, kási aai dɔ taasideo n wɛnadeɔleɔ. ⁵⁰ ɔ aa nizia sɛ lesi aa yá pɔ má ye a gíyǎio kɛ, ɔ ma n sumpà lá n èwa. ⁵¹ Samali duuna i ka n duuna kɔkpaalewao. N yábɛɛkɛ dasi dɛ n v̄i n n dǎunaola, ɔ an yá kɛmɛɛ sǎo yábɛɛ pɔ n kɛ pii yáí. ⁵² Nyɔɔ bɛ n n tó ńioɛ, asa n duuna pɔ bɛɛ dɛ n pɔa mé tò an pɔ sǎomɛɛ. Aa sǎoma. Wí a n kúɛ, n yɔɔ bɛ n n tó ńioɛ, asa n tò n v̄i n n dǎunaɔ yá kɛma sǎoɛ.

⁵³ Má su n Sɔdɔũo a pá ziu n a néo n Samalio bo n a néo n mpio bo, ⁵⁴ ké n gɛɛ e gɔ kpa n wéi, wí i n kú yá pɔ n kɛo yáí, an nɔɛ i níni sa. ⁵⁵ N dǎuna Sɔdɔũ a su a pá ziu n a néo, mé n v̄i Samali a su a pá ziu n a néo, mé mpi n yɔ su n pá ziu n n néo. ⁵⁶⁻⁵⁷ E n v̄i kɛa à gɛ bɔi gupuau n wala gɔɔ, n ye wà n dǎuna Sɔdɔũ tó ma n léuo. E dɔũ wéleɔ n n saɛdɛo lé n lánikɛ sa sɔ, mé Filitɛ wéleɔ n n saɛdɛo lé sakangu bo. ⁵⁸ N gbāsíkɛa n n yábɛɛkɛao a wi n musuɛ. Ma Dii máme má ò.

⁵⁹ Ma Dii Lua ma mɛ má kɛnɛ lá à kɔsinnɔwae, asa n sakà lé pɔ má gbɛnɛuɛ, n ma bàakuanno yá gbòo. ⁶⁰ N beo ma bàakuanno n nɛgɔɔ yá a sǎmaguo, ma bàa a ea ào kunnɔ saɛ e gɔɔpii. ⁶¹ Má n v̄i n n dǎunaɔ kpama n néo ũ, baa ké mi a legbɛnɛo. Tó n n sí, n yákeaɔ dɔnguo, i kɛnɛ wí ũ. ⁶² Ma bàa aɔ kunnɔ, n n dɔ ké mǎmɛmaa Dii. ⁶³ Tó ma duuna pɔ n kɛ yáa kɛma pii, duunapi yá a dɔnguo, i kɛnɛ wí ũ, n lé iɔ kpaaũa n tó ńi yáí. Ma Dii Lua máme má ò.

17

Kúu mèn plao n v̄elio

¹ Dii yá'omɛɛ à mɛ: ² Gbɛnazin né, yálɛɛũ Isailionɛ, ní yáasikɛné ³ n mɛ, ma Dii Lua ma mɛ, kúu zɔɔe ku, aà gǎsɛa gbǎa mé a kǎ gbǎa, mé aà sula wɛsǎ pàe. A mò Libǎ búsuu à sɛdɛ lí misona kù, ⁴ ɔ a zɔ tào laatanaɔ búsuu, à gɛ pɛ tagɛnapio wéleu. ⁵ A búsupi v̄e bui sɛ bo, a pɛ swada saɛ bua lán swagbala líwa. ⁶ V̄eɛpi lí kɛ lí ũ, à ɔtá yɛɛennɔ, ɔ a gɔnaɔ yɛɛle kúupi kúí oi, mé a zínɔ tǎ aà zíɛ. Maa à gɔnaɔ kɛkɛ, a lá sɛsi à gò v̄eli ũ.

⁷ Kúu zɔɔ pãle ku we, aà gàsía gbãa mé aà sula tĩisi. Ɔ v̄ēlipi zĩnaɔ tà aà kíi oi za kaa pɔ a p̄eu, àle aà í nide, ɔ a gɔnaɔ tà aà kíi. ⁸ A mɔ lè a p̄ea tɔle maau swada saee, ké à ɔta, i ne'i v̄ēli gawide ũ.

⁹ Oné ma Dii Lua ma m̄è, a ke maan wee? V̄ēlipi a gé aae? Kúupi a gí a né woloio. A lípi bile à gao lé? A la bɔbɔ giigaga píie. I ke gɔsagbãake ge dasike wà keè wà bileo. ¹⁰ Tó wà èa p̄è, a li boe? Tó gukpe íana kàka sùwà, a giigagao lé? A giigaga kaa pɔ à b̄leupiue.

¹¹ Ɔ Dii yã'òm̄ee à m̄è: ¹² Bui swáyãmansaidepiɔ la, aa yápi midɔoa? Oné Babeli kía mé gè Yelusaleũ, à a kía kũ ní aà íwaɔ à tàrínɔ Babeli. ¹³ Ɔ à kíabuie d̄ile, à ledoūkèaànaɔ, a tò à legbèe a yá musu. A bùsupi d̄oanaɔ sèle tàrínɔ bo, * ¹⁴ ké bùsupi e gɔ kpe felesai yáí. Ledoū pɔ kíabui kèaànaɔpi mé tò a ku. ¹⁵ Ɔ kíabuipi b̄ò aà kpe, à zĩnaɔ zĩ Egipi s̄ɔ ní zĩgɔ welei dasi. Kípi a gé aae? Yápikena a boe? A ledoūpi gboo, i boa?

¹⁶ Ma Dii Lua ma m̄è, ní ma kuaɔ a ga kía pɔ à aà kpà kpalaupi m̄eevia Babelie, ké à sakà lé pɔ a gbèèu à ledoū pɔ a kèaànaɔ gbòò yáí. ¹⁷ Tó wà bùsu kàlekale w̄éle bíi sae, mé wà gbà les̄iɔ da líai, ké wà e gb̄éɔ dede dasi yáí, Falaɔ ní a zĩgɔ gbãaɔ ní a gb̄é bílaɔ f̄ɔ d̄oaaɔle z̄ipi guuo. ¹⁸ Asa kíabuipi sakà lé pɔ a gbèue, à ledoūpi gbòò. Lá aa ɔdà k̄ɔ ɔu ledoūpi musu, ɔ à yápiɔ kè píi, a bo.

¹⁹ Ayãmeto ma Dii Lua ma m̄è, lá lé pɔ a gb̄è ní ma t̄oo ɔ à sakàu, mé ledoū pɔ a kè ní ma t̄oo ɔ a gbòò, ní ma kuaɔ má t̄o a yá wí aà musue. ²⁰ Má ba kpaè, i aà kú, mí taaànaɔ Babeli. We má yákpalek̄euaànaɔ náaisaiyã pɔ a k̄em̄ee yáí. ²¹ Wi aà zĩgɔ pɔ lé bàaleaànaɔ dede ní f̄endaɔ, mé wa ní gb̄é pɔ b̄ò f̄aaɔ gupiiue, íb̄ d̄ɔ ké ma Dii máme má ò.

²² Ma Dii Lua ma m̄è,
má sed̄e lí les̄i misona z̄ɔ ge pé.
Má a misona ḡɔn bɔbɔ z̄ɔ,
mí ge pe gb̄ès̄is̄i z̄ɔ les̄i musu.

²³ Má pé Isaili gb̄ès̄is̄i les̄i musue,
i ḡɔnapa, i ne'i sed̄e lí gawide ũ,
bã bui píi i m̄o ue e a láu,
aai pepe a ḡɔnaɔwa.†

²⁴ S̄èa lí píi i d̄ɔ ké ma Dii
mi to lí les̄i enkũ,
mé mi to lí ena les̄i kú.
Mi to lí ísi giigaga,
mé mi to lí gi bɔbɔ.
Ma Dii máme má ò mé má kee.

18

Gb̄é pɔ duunakè mé a ga

¹ Dii yã'òm̄ee à m̄è: ² Bóyãí á Isailiɔ í yáasiɔ bee ke á bùsu yá musui? I m̄e:

Maeɔ v̄ēbe kũma bl̄è,
ɔ néɔ swaa f̄enkpa.*

³ Ma Dii Lua ma m̄è, ní ma kuaɔ á yáasi bee ke á bùsuu bo. ⁴ Gwa, gb̄épiiá ma p̄oe. Maeɔ ní néɔ píi, yá doūe. Gb̄é pɔ duunakè mé a ga. ⁵ Gb̄ēmaa pɔ lé yãmaake a z̄éwa yá gwa.

⁶ Ili gé p̄oblei t̄aaɔ k̄ueo,
ìli w̄em̄ale Isailiɔ diipiɔzio.

Ili a gb̄édee nɔ weleo,
ìli w̄ule ní n̄eɔo gɔɔ pɔ a ɔkũao.

* **17:13** 2Kia 24.15-20 † **17:23** Mat 13.32 * **18:2** Zel 31.29

7 Ili gbãamɔ gbẽeεo,
 ì gbě́ pɔ́ a fía sea tɔ́ma sɔaaèε.
 Ili pɔ́ símáó,
 ì nɔandena gba blε,
 ì pɔ́ na gbě́ pɔ́ kú búuzi.

8 Ili ɔ́a sɛ́ané à a igbao,
 ìli ài zɔ́ wεελεo,
 ì azía bɔ́ yāváiue,
 ì yágɔ́gɔ́né a zéwa.

9 Iɔ́ ma ɔ́tondɔ́kíi gwa,
 ìɔ́ ma ikoyáɔ́ kúá,
 ìɔ́ zíkεwà ní náaiο.
 Ma Dii Lua ma mè,
 gbě́ bee mé maa, aɔ́ kuε.†

10 Tó gbẽmaapi né vái ì sɔ́ bε? I gbẽde, ge ì yápiɔ́ ke a gbédeεε. 11 Baa ké aàpi i a kee keo,
 népi ì pɔ́ble t́aa kùε,
 ì a gbédeε nɔ́ wεελε,

12 ì gbãamɔ taasideɔ́ne ní wɛ́nadeɔ́,
 ì pɔ́ símá,

ìli tɔ́ma pɔ́ á kúá sɔ́aanéo,
 ì wémale t́aaɔ́zi, ì yábèεke,

13 ì ɔ́a sɛ́ané à a igba,
 ì ài zɔ́ wεελε.

Gbě́ bee taa aɔ́ kua? Aawo, aɔ́ kuo. A ga yábèε pɔ́ a kè píi yáíε. Aà tàae a wi aàzía musuε.

14 Tó né váipi ne'í, ɔ́ aà né duuna pɔ́ a mae lé keo è, mé i a kee keo sɔ́ bε?

15 Ili pɔ́ble t́aa kùεo,
 ìli wémale Isailiɔ́ diipiozìo,

ìli a gbédeε nɔ́ wεελεo,

16 ìli gbãamɔ gbẽeεo,

ìli tɔ́ma gbεao,

ìli pɔ́ símáó,

ì nɔandena gba blε,

ì pɔ́ na gbě́ pɔ́ kú búuzi,

17 ì azía bɔ́ yāváiu,

ìli ɔ́a sɛ́ané à a igbao,

ìli ài zɔ́ wεελεo,

ìɔ́ ma ikoyáɔ́ kúá,

ì ma ɔ́tondɔ́kíi gwa.

A ga a mae duuna yáíο, aɔ́ kuε. 18 Aà mae a ga azía duuna yáíε, asa à gbéɔ́ bɔ́ɔ́'i mǐ, à a gbẽdo pɔ́ síwà, à yá pɔ́ maaο kè a gbéɔ́ guuε.

19 ɔ́ i mε: Bóyái maepi tàae lí wí a né musuo ni? Lá népi yámaakè a zéwa, à ma ɔ́tondɔ́kíi gwà ní laaiο, aɔ́ kuε. 20 Gbě́ pɔ́ duunakè mé a ga. Mae tàae a wi a né musuo, né tàae a wi a mae musuo.‡ Gbẽmaa maakeaá aàzía yáε, mé gbẽvái váikeaá aàzía yáε.

21 Tó gbẽvái mikè a duunaɔ́wa sɔ́, mé à ma ɔ́tondɔ́kíi gwà, àε yámaake a zéwa, a gao, aɔ́ kuε. 22 Wa aà tàae pɔ́ a kèpiɔ́ kee dao, aɔ́ ku yámaa pɔ́ á kèpi yáíε. 23 Ma Dii Lua ma mè, váikena gaa ì kamagu neε? Tó à mikè a yákeoɔ́wa, aɔ́ kuε, bee mé ì kamagu.

† 18:9 Lev 18.5 ‡ 18:20 Iko 24.16

Wa aà pè swa sae,

ɔ̀ à gɔ̀nao kèkè,

ɔ̀ swa saepi tò à ne'í.

¹¹ A gɔ̀napio gbãa kà

wà kía gopana keò.

Lípi lesí, à gbà zè luawa,

a gbãa ní a gɔ̀n dasipio tò wíli kuawào.

¹² Ǿ wa bíle ní pɔ̀fɛo wa nè.

Gukpe íana tò à giigàga,

ɔ̀ a néo wòlo.

A gɔ̀n gbãapio giigàga,

ɔ̀ té kùwà.

¹³ Tiasa a pea gbáau

tɔ̀le gii isaideu.

¹⁴ A gɔ̀n do tesè à kù a néowa.

A gɔ̀na pò a gbãa kà wà kí gopana keò kuwà bo.

Wèna yáe, wàli sí le ù.

20

Isailio swáyamansaideone

¹ Taa ní Isailio zìzɔ̀ ù wè soplade guu, a mo sɔ̀ode gɔ̀o kwide zí, an gbèzɔ̀o mò yágbèai Diiwa. Aa zòle ma ae, ² ɔ̀ Dii yá'òmee à mè: ³ Gbènazín né, yá'o Isaili gbèzɔ̀opione n̄ me, ma Dii Lua ma mè, aa mò yágbèaia yá? N ma kuaó má we aa yáe gbèaao.

⁴ Nyɔ̀ yákpalekeínɔ̀ lé? Gbènazín né, n̄yɔ̀ yákpalekeínɔ̀ lé? N ní dezió yábèekeao oné ⁵ n̄ me, ma Dii Lua ma mè, gɔ̀o pò ma Isailio sè, ma legbè Yakobu buipione, má tò aa ma dɔ̀ Egipi. Ma legbèné ma mè Dii an Luan ma ù. ⁶ Gɔ̀o bee ma legbèné ma mè má ní bole Egipi, mí géínɔ̀ bùsu pò má sènέ,* zó ní v̄io diu, a maa de bùsuola píi guu. ⁷ Má òné an baade okpa pɔ̀bèe pò an wé blèozí, aasu nízia gbàle Egipi táao yá musuo. Máme máa Dii an Lua ù.

⁸ Ǿ aa bò ma kpe, aai we swàsè ma yáio. Aai okpa pɔ̀bèe pò ní wé blèozio, aai Egipi táao to weo. Ǿ ma zèò mà pɔ̀kūmabɔ̀ɔ̀má, mí palamá ní pɔ̀fɛo Egipi we. ⁹ Kási mi keo ma tó yáí. Má ye mà a tó òokpa bui pò aa kú ní guuɔ̀neo, asa má tò Isailio ma dɔ̀ ní wáa, ké mà ní bole Egipi. ¹⁰ Ǿ ma ní bóle Egipi, ma géínɔ̀ guwawaiu. ¹¹ Ma a ikoyá kɔ̀pámá, ma a yádileaò dànέ, asa gbé pò kú a wèni e a guu.† ¹² Ma kámabogɔ̀o yádáné bo seela ù wá zānguo, ké aa e dɔ̀ ké ma Dii ma ní sé ma gbéò ùe.‡

¹³ Ǿ Isailio bò ma kpe guwawaiu, aa ma ikoyá kúao. Aa gí ma yádilea pò tó gbé kú, a wèni e a guuɔ̀zi. Aa tò kámabogɔ̀o pò má dile gbàlè míomio, ɔ̀ ma zèò mà a pɔ̀kūmabɔ̀ɔ̀má guwawaiu, mí ní tòbozò. ¹⁴ Ama mi keo ma tó yáí. Má ye mà a tó òokpa bui pò ma bo ní Isailio ní wáaɔ̀neo. ¹⁵ Ma olèlené guwawaiu bo ma mè má géínɔ̀ bùsu pò ma a legbèné ma mè má kɔ̀pámá guu. V̄i ní zóo di bùsupiue, a maa de bùsu píia.§ ¹⁶ Aa gí ma yádileaɔ̀ie, aa ma ikoyá kúao, mé aa tò kámabogɔ̀o pò má dilenέo gbàlè, ké an s̄o kú ní táawa yáí. ¹⁷ N beeo ma ní wèmagwà, mi ní kaale guwawaiu mà ní bui midεo. ¹⁸ Má ò ní néone guwawaiu aasu ní maeo olesεo, aasu ní yákea keo, aasu gbàle ní táao yá musuo. ¹⁹ Máme má Dii ní Lua ù, aalio ma ikoyá kú, aali swàsε ma yádileaɔ̀i aao zíkεwà. ²⁰ Aali kámabogɔ̀o dile ma pò ù seela ù wá zānguo, aao dɔ̀ ké Dii ní Luan ma ù.

* 20:6 B̄a 6.2-8 † 20:11 Lev 18.5 ‡ 20:12 B̄a 31.13-17 § 20:15 Nao 14.26-30

²¹ Ǿ an n̄epiɔ̀ b̀ò ma kpɛ, aa ma ikoyã̀ kũao, aai swáse ma yãdilea p̀ó t̀ó gbé kũa i wēni e a guuɔ̀zi aa zikèwàò, mé aa tò kámabogɔ̀ɔ̀ gbãlè, ̄ ma zèò mà p̀okũmabɔ̀ɔ̀ɔ̀má, mí palamá n̄ p̀of̄eò guwaiwaiu, ²² ̄ ma ɔ̀s̀àaa, mi keo ma t̀ó yáí. Má ye ma t̀ó ̄̀okpa bui p̀ó ma n̄ bóle Egipi n̄ wáaɔ̀neò. ²³ Ma ɛa ɔ̀lèlené guwaiwaiu we l̀ò, ma mè má n̄ f̄aa buiɔ̀ guue, mí n̄ f̄ándaiada bùsu n̄ bùsuo,* ²⁴ asa aai ma yãdileaɔ̀ mao, aa ḡi ma ikoyã̀ɔ̀ie, aa tò kámabogɔ̀ɔ̀ gbãlè, mé an maeɔ̀ t̄aaɔ̀ n̄ wé blè. ²⁵ Ǿ ma n̄ kpá yãb̄ēkeeaɔ̀la n̄ yãdilea p̀ó w̄li wēni e a guuɔ̀. ²⁶ Má tò aa g̀ò gbãlea an sa'oa yá musu. Aa sa p̀ó w̄i a p̀ó káteu à tékũ ò n̄ n̄ né séiaɔ̀, ké v̄ia e n̄ kú, aai d̄s̄ ké mámɛmaa Dii.

²⁷ Ayãmeto gbēnazin né, yã'o Isailiɔ̀ne n̄ me ma Dii Lua ma mè an deziɔ̀ d̀óemanɔ̀ yáe bee musu l̀ò, aa náaisaiyākèmeɛ. ²⁸ Ké ma m̄n̄n̄ɔ̀ bùsu p̀ó ma a legbèné guu, ké aa s̄is̄i les̄ie ge lí yèlèlee è, aa sa'ò we. Aa ma p̀o f̄elemɛ n̄ gba p̀ó aa dà weo n̄ p̀ó tékũa ḡi na p̀ó aa kèò n̄ v̄eɛ p̀ó aa èlèwàò. ²⁹ Ǿ ma n̄ lá ma mè gules̄i p̀ó aale géu weo dea ni? Ǿ w̄i me gup̄iɔ̀ne gules̄iɔ̀ e n̄ a gbãò.

Yákpalekea n̄ Isailiɔ̀

³⁰ Ayãmeto o Isailiɔ̀ne ma Dii Lua ma mè: A á deziɔ̀ zé se à gbãle t̄aaɔ̀ yá musu à ḡo gbãlea yà? ³¹ Tó a m̄o sa'oimá mé a sa p̀ó w̄i a p̀ó káteu à tékũ ò n̄ á néò, áò gbãlea á t̄aaɔ̀ yá musu e n̄ a tiaoe. Lá màaɛ Isailiɔ̀, má we à yãgbɛaao. Ma Dii Lua ma mè, n̄ ma kuaò má we à yãgbɛaao.

³² Yá p̀ó kú á n̄s̄eu a zek̄eo. I me áò z̀oble líɔ̀ne n̄ gb̄eo lán buiɔ̀wae, lán d̄unia gbéɔ̀wa. ³³ Ma Dii Lua ma mè, n̄ ma kuaò má a ḡàs̄i poo, mí gbãam̄é n̄ p̀okũmabɔ̀ɔ̀ɔ̀awáo. ³⁴ Má a ḡàs̄i poo mà á k̄aa bui p̀ó a f̄aa n̄ guuɔ̀ guue, mí á bóle bùsu n̄ bùsuo n̄ ma ḡàsa gbãao n̄ p̀okũmabɔ̀ɔ̀ɔ̀awáo. ³⁵ Má t̀ó à gé buiɔ̀ bùsuu gbáau, wá wé i ke síīo we, mí yákpalekeáɔ̀. ³⁶ Lá ma yákpalekè n̄ á deziɔ̀ Egipi guwaiwaiu, màa má yákpalekeáɔ̀. Ma Dii Lua máme má ò. ³⁷ Mí t̀ó à ḡe ma kaau, mí t̀ó à ze n̄ ma bàakuaáɔ̀ yáo. ³⁸ Má gbé p̀ó aa tàaekèmeɛ aa b̀ò ma kp̄eo b̀ò á guue. Baa ké ma n̄ bóle bùsu p̀ó aa ku a guu, aa ḡe Isaili bùsuuo, íò d̄s̄ ké mámɛmaa Dii.

³⁹ A Isailiɔ̀, ma Dii Lua ma mè, lá á baade ye z̀oble a t̄aaɔ̀ne, à gé! Gbezã á ma yãma! A ma t̀ó p̀ó a kua adoa ̄̀okpameɛ n̄ á t̄aaɔ̀ n̄ á sa'oamáo l̀ò. ⁴⁰ Asa ma Dii Lua ma mè, Isaili p̄ii aa z̀oblemɛ ma gb̄es̄is̄i p̀ó a kua adoa musue, Isaili bùsu gb̄es̄is̄i les̄ipi. We má n̄ síu. Wek̄ii má sa'oa gb̄eawá n̄ á buap̀ó káauɔ̀ n̄ gba p̀ó á m̄om̄eɔ̀. ⁴¹ Tó ma á k̄aa buiɔ̀ guu, mé ma á bóle bùsu n̄ bùsu p̀ó a f̄aaauɔ̀ guu, má á sí sa p̀ó a p̀ó tékũa ḡi na ũ, mí t̀ob̀ò á musu buiɔ̀ wáa. ⁴² Tó ma suán̄o Isaili bùsu p̀ó ma a legbè á deziɔ̀ne guu, á d̄s̄ sa ké mámɛmaa Dii. ⁴³ Wek̄ii á yãkeao n̄ á dàa p̀ó tò a ḡo gbãlea i d̀oágu, ̄ á gbasa áò ye ázia ḡiyáio v̄ai p̀ó á kèò yáí. ⁴⁴ Tó ma yãkèé ma t̀ob̀oa yáí, i ke á yãv̄āikea ge á yá koleao léu no, á Isailiɔ̀ í d̄s̄ sa ké mámɛmaa Dii. Ma Dii Lua máme má ò.

21

Ḡeomid̄k̄ti oi té

¹ Dii yã'òm̄e à mè: ² Gbēnazin né, web̄iibii ḡeomid̄k̄tiwa n̄ yã'o'òè. Anabikeke Neḡev̄e bùsu líkp̄epi yá musu, ³ ní oè aà ma yãma. Ma Dii Lua ma mè má tes̄wàe. Tépi a kũ a lí ísiɔ̀ n̄ a lí giɔ̀wa p̄ii. Wa e a tépi deo. Tépi a to gb̄épii oa siakũ za ḡeomid̄k̄ti oi e gugb̄antoo oi. ⁴ Gb̄épii íò d̄s̄ ma Dii máme ma tépi s̄òwà, wa f̄s̄ deo.

⁵ Ǿ ma mè: A'a Dii Lua! Wàle o ma yá musu wà mè, yáasikena nolo?

Dii f̄enda

* 20:23 Lev 26.33

⁶ Dii yá'òmεε à mè: ⁷ Gbēnazīn né, wēbiibii Yelusaleū oi ñ yā'o'o sa'okīōnε. Anabikεke Isaili būsū yá musu, ⁸ ní oè ma Dii ma mè, má fεε ní būsūpideō. Má a fēnda wo a kpéu, mí a gbēmaaō ní a gbēvāiō dεdεō píi. ⁹ Lá mále a gbēmaaō ní a gbēvāiō dεdε píi, má a fēnda wo mà gbépii léd za gεōmidōkīi oi e gugbāntoo oi. ¹⁰ Gbépii iō dō ké ma Dii ma a fēnda wò a kpéu, má sōbu lō.

¹¹ Gbēnazīn né, aauke! Aauke ní wáa ní èl'εleboao ní pōsiao. ¹² Tó wà n la, bóyāi níle aaukeii, ní oné bao pó wa ma tia yáie. Sō a kē gbépiigu, an o i gō dōlō, an ká i ga, an gbá iō lua. Yá lé pila, mé a kεε. Ma Dii Lua máme má ò.

¹³ Dii yá'òmεε à mè: ¹⁴ Gbēnazīn né, ānabikεke ñ me ma Dii ma mè: Fēndaε! Fēndaε!

A lena, mé àle teke gēnεgēnε!

¹⁵ Wà a lekè gbēdεdεa yáie, wa kèkε ké àō teke lán loupilεawaε.

Wa pōnake ní ma né gopanao yá? Fēnda bàa kú ní go bee taaεo.

¹⁶ Wī fēnda kεkε wàō kūaε, wī a lekε, wī kεkε, wà na gbēdenaε a oziε.

¹⁷ Wii lé gbēnazīn né, ní waiyookené, asa wa fεε ma gbéōwa ní fēndapioε, wa fεε ní Isaili kīaō píie. Wa ní dεdε ní fēndaoε ní ma gbéō lō.

A yáí tò ñ nzia gbēgbē.

¹⁸ Wa ní gbāa le gwa fá!

Tó gopana pō fēnda bàa kuo su ku lō sō be?

Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁹ Gbēnazīn né, ānabikεke, ní otaale. To mà lélemá ní fēndao gēn pla ge àaō.

Fēnda pó a gbēdεdε dasidasie, wa koezōnízi ní zīpio,

²⁰ sō i kēngu, gbé daside i fu.

Má tó gbēdεdεfēndapi àō ku an wéle bōleō guu píie. Kúku, àle teke lán loupilεawa, gbēdεdεa yáí wa kūai.

²¹ Fēnda, le oplaai oi, gé zεei.

Gu pó n lé yèleu píi lé!

²² Mapi sō má otaale, ma pō i wee.

Ma Dii máme má ò.

Babeli kía léle Yelusaleūwa seela

²³ Dii yá'òmεε à mè: ²⁴ Gbēnazīn né, iada lán zéwa mèn pla, Babeli kía i sé ní a fēndao. Zépio bō būsū dou nípii. Seela péle zépio daalekīi, i wéle pó zépi lé géu olné. ²⁵ Ado iada, fēnda i se ge léle Amōniō mēewia Labawa. Ado iada, i se ge léle Yudaōwa ní ní wéle bíide Yelusaleūo. ²⁶ Babeli kía a ze zékpaau, gu pó zé mèn plapiō kēukōwa, i màsokε we. A yāla ní kao, i yāgbēa tāaōwa, i pōō pōa gwagwa. ²⁷ Lí a Yelusaleū sé, i gé bíigboobōō péle a bōleō,

i bùsu k̄āai, i gbà l̄es̄iò da, i gbēd̄ed̄eyā dile, i z̄igāale. ²⁸ Yelusaleūdeò aao e lí pò a s̄epiá eee lé pò a gb̄en̄é yái. Ama a to aa ní tàae d̄s̄, i ní kúkū. ²⁹ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̄è, lá á tò wà á v̄aik̄ea d̄s̄, á tàaeò b̄ò gupuau mé á duuna p̄isi á yākeaw̄a, lá á tò wa d̄s̄ màa, wa op̄el̄w̄ae sa.

³⁰ Mpi s̄s̄ Isailiò k̄ia v̄ai b̄eēsaide, n ḡoò p̄à, ía pò w̄ale dama k̄à a w̄awa sa. ³¹ Ma Dii Lua ma m̄è wa aà tulu go, wi aà k̄iafua go. Yá a lile, wa gb̄é pò ì azia busa k̄áfi, wi gb̄é pò ì azia k̄áfi busa. ³² Bezia! Bezia! Má tó à ḡs̄ bezia ũe. A ea su a gb̄euo e gb̄é pò à a v̄ia z̄é v̄i m̄ó,* mí kpaw̄a.

³³ Gb̄enaz̄in né, ānabikeke n̄ me, ma Dii Lua m̄ame ma ȳáe bee ò Am̄oniò musu an yāz̄z̄sa Isailiòne yái.

F̄ēndaē! F̄ēndaē!

Wa w̄ò gb̄ēd̄ed̄ea ȳaiē,

àl̄e teke à l̄aa gb̄ē̄onee,

àl̄e pipi l̄an loup̄ileawa.

³⁴ W̄épungu ḡii w̄ale e ní ȳá musu, w̄ale m̄aso p̄a ken̄é. F̄ēndapi s̄ou mà à gb̄ēv̄aiipiò mi z̄z̄z̄. An ḡoò p̄à, ía pò w̄ale damá k̄à a w̄awa sa. ³⁵ Aa ní f̄ēnda sol̄o a kp̄eu sa, mí ȳákp̄alekēn̄o gu pò w̄à ní íu, bùsu pò aa b̄òu. ³⁶ Má p̄ok̄ūmab̄òb̄omá ní téo, mí p̄òb̄o ma níu, mí ní na gb̄é p̄ās̄iòne ní ɔ̄z̄i, gb̄épiò p̄okaalea d̄s̄. ³⁷ Aao de ȳaa ũ t̄ee, wa ní au f̄ándaiada ní bùsuu. An ȳá a d̄ò gb̄ēegu l̄o, asa ma Dii m̄ame má ò.

22

Yelusaleūdeò duuna

¹ Dii yā'òm̄e à m̄è: ² Gb̄enaz̄in né, n̄ȳs̄ ȳákp̄alekēaàn̄o lé? Nȳs̄ ȳákp̄alekē ní gb̄ēden w̄élep̄iò lé? N a ȳáb̄ēkēeò oè ³ n̄ me, ma Dii Lua ma m̄è: W̄éle, n wet̄āḡoò k̄à gb̄é pò w̄à ní d̄ede n guuò yái. N gb̄āl̄è t̄aa pò n gb̄é̄piò yái. ⁴ N ḡs̄ tàae de ũ n gb̄ēd̄ea yái, n gb̄āl̄è t̄aa pò wa p̄iò yái. N tò n w̄eni kulun k̄ú, n ḡoò p̄à. A yái má tó buiò n l̄aanike, má tó bùsu pii gb̄é̄ n ke p̄óop̄o. ⁵ Gb̄é pò kunn̄o k̄aiò ní gb̄é pò kunn̄o z̄àò n ȳaal̄o ké n t̄ó òòkp̄à, ȳá yà n guu yái. ⁶ Isaili k̄iaò gwa, an baade lé gb̄āam̄o a gb̄ēdeee n guu, aale ní d̄ede. ⁷ Gb̄ēo ì saka ní de ní ní daogu n guu,* w̄i gb̄āam̄o b̄òm̄oone n guu,† w̄i tone pò gwana v̄iòò ní gyaa gb̄ēandoò taiinke n guu. ⁸ N sakà ma p̄oòu, n ḡoò pò má dile k̄āmaboḡoò ũ gb̄āl̄è.‡ ⁹ K̄om̄aled̄eò ku n guu, aa z̄è ní gb̄ēdeò. N gb̄ēo ì t̄aa bleò ble gb̄ès̄is̄iò musu, § aai ea gb̄ās̄ike n guu. ¹⁰ N gb̄ēo ì gbada ní mae nawa, n gb̄ēo ì kusi n̄oe pò ɔ̄k̄ūaòwa. ¹¹ N gb̄ēo ì gb̄ās̄ike ní gb̄ēdee nao, n gb̄ēo ì w̄iyā ke aa gbada ní né nawa, n gb̄ēo ì kusi ní d̄ae f̄ēēewa.¶ ¹² W̄i gb̄agusaesi n guu gb̄ēd̄ea yái,* w̄i ɔ̄'i s̄imá, w̄i ài z̄òò w̄eele,† w̄i k̄ò b̄ó'ì mi. Ma ȳá s̄āngue, ma Dii Lua m̄ame má ò.

¹³ Má ɔ̄taale ɔ̄v̄ai pò wa è yái ní gb̄é pò w̄à ní d̄ede n guuò yáo. ¹⁴ Tó m̄ale ȳá ḡs̄ḡōnn̄o, n gb̄āa a ka n s̄s̄ à dileaa? Ma Dii ma yā'ò mé má kee. ¹⁵ Má n gb̄é̄ f̄āaa buiò guue, má ní f̄ándaiada bùsu ní bùsuo, mí ní gb̄ās̄ikea mid̄e. ¹⁶ Tó n ḡs̄ sauluunn̄o buiòne, n̄ȳs̄o d̄s̄ ké m̄am̄em̄aa Dii.

¹⁷ Dii yā'òm̄e à m̄è: ¹⁸ Gb̄enaz̄in né, Isailiò ḡòm̄e l̄an m̄ò gb̄ās̄iwa, amp̄ii aa ḡò l̄an m̄oḡot̄e ge m̄opu ge m̄osi ge beòma gb̄ās̄i pò wa b̄òle muauw̄ae. Aa dem̄e l̄an ānusu gb̄ās̄iwaē. ¹⁹ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̄è, lá á gb̄ās̄i ap̄ii, má á naaa Yelusaleūe. ²⁰ Lá w̄i ānusu ní m̄oḡot̄eò ní m̄os̄io ní beòmao ní m̄opuo ka muau w̄à tékau e m̄opi b̄ole, màa má á naaa mà á k̄á w̄élepiu ní p̄of̄eò, mí á ȳó ní p̄ok̄ūmao. ²¹ Má á naaaē, mí tes̄ow̄á ní p̄of̄eò, í ȳó w̄élepi guu. ²² Lá w̄i ānusu ȳo muau, màa á ȳó w̄élepi guu, íò d̄s̄ ké ma Dii m̄ame ma p̄ok̄ūmab̄òb̄ow̄á.

* 21:32 Daa 49.10 * 22:7 Iko 5.16 † 22:7 Iko 24.17 ‡ 22:8 Lev 19.30 § 22:11 Lev 18.7-20 * 22:12 B̄oa 23.8 † 22:12 Iko 23.20

²³ Dii yá'òmee à mè: ²⁴ Gbēnazin né, o Yelusaleūpie, wi gbābo a būsueo, ɔ ma pɔfē tò lou i mauo. ²⁵ Aa kía ku a guu lán nòomusu pɔ aa nò le kũ aale taitai, aale wiidowàowae. Aaɔ gbēnazinao nisina só, aaɔ ní àizee ní ní pɔ beede naaa, ɔ aa tò gyaao ligua a guu. ²⁶ Aa sa'onao lé zike ma ikoyāwao, aaɔ ma pɔ gbāle. Aali pɔ pɔ de ma pɔ ũ dōkōe ní pɔ pɔ de ma pɔ ũooo. Aali pɔ gbālea ní pɔ gbālesaio dodoa kōe yāda gbēone.‡ Aaí wékpa ví kámabogɔɔzi tàaeae, ɔ ma tó io òkpaa ní guu. ²⁷ Aa kía ku a guu lán àwalewana pɔ aa pɔ kũ, aale kékékōowa. Aaí gbēdede ɔvāi'ea yái. ²⁸ Aa ānabio í wépungu giio e, aaí māsò pāo ke, aale pɔ kúle ní yākeapiowa, ɔ aaí me lá má òn we, kási mi yāe o sōo. ²⁹ Būsudeo í gbāamokōe, aaɔ kō kpái'o. Aaí taasideo ní wēnadeo taiinke, aaí bòmoo wetā ní ní yá nao.

³⁰ Ma gbēe wēle ní guu aà bíi kaso keke, io ze ma ae gufoou ào gi finini būsupi yá musu, ké másu būsupi kaaleo yái, ɔ mi eo. ³¹ Ayāmeto má pɔkūmabobomá, mí ní mide ní pɔfētēo. Má ní yākeao wíné ní musue. Ma Dii Lua máme má ò.

23

Yelusaleū ní Samalio dea lán nɔe gbāsikenawa

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazin né, nɔe ku gbēon pla dadoude ũ, ³ ɔ aa káaluakà Egipi, aa de káaluao ũ za ní wēndiagɔe. Wekii wà ɔ bíibiiu ní yóowa, wekii wà ɔmàma ní nenonkeyōowa. ⁴ Vii tón ɔla, dáuna tón ɔliba. Aa gò ma nɔ ũ, ɔ aa negōe ní nenɔe í'i. ɔla mé Samali ũ, ɔliba mé Yelusaleū ũ. ⁵ Kua ma pɔ ũ ɔla sí káaluakaa, à lù a gɔpɔse Asilibi. ⁶ Ampii būsuo daanaone ní gbādeo, èwaaso maa pɔ di sɔ kpe ní ula gáaluladeo daa. ⁷ A azia kpámá káalu ũ, ampii Asili gbé beedeone. ɔ à gbāsikè ní gbé pɔ à lùanzipio táa. ⁸ I káaluakaa pɔ á dàda Egipi too. We wà wùlewuleuaano a wēndiagɔ, wà ɔ bíibii aà nenonkeyōowa, wà ní pɔeā kèaano. ⁹ ɔ ma aà nà a gɔpɔsepione ní ɔzi, Asili pɔ à lùanzipio. ¹⁰ Aa tò wà aà puizi è, aa aà negōe ní aà nenɔe nàaa, ɔ aa aà dè ní fēndao. Ké aa íadàwà màa, ɔ à gò yāa ũ nɔeone.

¹¹ Ké aà dáuna ɔliba è màa, ɔ à lùanzi a òkpà deaala, à káaluakà de a vīipila. ¹² A lù Asilibi lo se, an būsuo daanao ní ní gbādeo, èwaaso maa pɔ di sɔ kpe ní ula wedeo daa mípii. ¹³ Má è à gbāsikè sō, an pla mípii aa zé dou sèe. ¹⁴ Aa káaluakaa gè ae lo. A è wà gōe taa kè gīwa ní pɔ tēao, Babiloni būsudeone, ¹⁵ pɔ dɔdɔa ní pi, aa tulu gbāo didia, aa bò lán Babeli zīgō kíaowa lán Babiloni būsudeowa. ¹⁶ Ké à wesi, ɔ à lùanzi, ɔ à gbé zì ní sísii Babiloni būsuo. ¹⁷ Babelideo mò aà kii wuleiaano, aa tò à gbāsikè an luaaaazi guu. Ké aa tò à gbāsikè màa, ɔ aà nisina ye ní yái lo. ¹⁸ Ké aà káaluakaa kpálea ví lo, mé aà puizi bò gupuau, ɔ ma nisina ye aà yái lo, lá ma nisina ye aà vīi yái bowa. ¹⁹ Aa káaluakaa Egipi a wēndiagɔ yá dāaagu, ɔ à a káaluakaa kàfi. ²⁰ We à lùau a gɔpɔsezi. An gōekebo de lán zāa'ín pɔwa, aaí í zu lán sɔwa. ²¹ A a wēndiagɔ dɔe'ni beekè, gɔo pɔ wà ɔ bíibii aà yóowa Egipi, mé wà ɔmàma aà nenonkeyōpiowa.

²² Ayāmeto ɔliba, ma Dii Lua ma mè, má tékpa ní gɔpɔse pɔ ní nisina ye ní yái loopiogu, má tó aa bò gupiiu, aa mɔ lélema. ²³ Babelideo ní Babiloni būsudeo píi ní Pekodio ní Soao ní Koao ní Asilibi lo. Èwaaso maaone, būsuo daanaone ní gbādeo mípii, zīgō kía ní tɔde dia sɔ kpe. ²⁴ Aa bò gūgbāntoo oi aa mɔ lélema ní gōkebo ní zikasogoo ní zugoo ní gbēnazinao dasidasi ní sēngbao ní mò fùao, aai koezōnzi. Má n nané ní ɔzi, aai yákpalekenno lá aaí kewa. ²⁵ Ma pɔ a fēnzie, mí tó wà yáyama ní pɔkūmao. Aa n ní ní n swá gole, n gbé pɔ gòo i gaga zì guu. Aa n negōe ní n nenɔe naaa, n gbé pɔ gòo i tékũ. ²⁶ Aa n pɔkasa woloma, aai n nɔamblebo séle. ²⁷ Má n dɔe'ni mide ní n káaluakaa pɔ n nawà Egipio. Nyō wesi yápiole lo, níyō ea làsooke Egipi yáwao. ²⁸ Ma Dii Lua ma mè má n na n zangudeone ní ɔzi, gbé pɔ n

‡ 22:26 Lev 10.10

nisina ye ní yáí lɔpɔ. ²⁹ Aa zangu aa yākenε, aa n àizεε sέle pfi, aai n to puizi wáiwai, n káaluakaa wisaiyā i bɔ gupuau. ³⁰ N vāikea ní n káaluakaa mé m̀onε, ké n lua buiozi n gbāsikè ní n t́aa yáí. ³¹ Ké n n v̄i zé sè yáí, pɔkūma í pó má kàkaè ̄ má kákanε.

³² Ma Dii Lua ma m̀e
nȳ ́ í pó má kàka n v̄iε mie.

N imibɔ yàasa mé a ε zā,
gbé̄ n láanike aa n yáalo
í z̄ɔ pó imibɔpi Ì si yáí.

³³ Ipi a n de, pɔsia i danla,
ḡsa bezia ũ wáiwai í pó n v̄i Samali mipi yáí.

³⁴ Nȳ ́ ípi mi píie wululu,
ní n imibɔpi wíwi,
ní n ȳ̄ lili ní a kasoo.

Ma Dii Lua máme má ò.

³⁵ A yáí tò ma Dii Lua ma m̀e
lá pó ma yá s̄angu, n ma kpa kpe,
nȳ ́ n d́e'li ní n káaluakaa gbe'εε.

³⁶ Ǿ Dii òmεε: Gbēnazin né, nȳ ́ yákpaleke ní Ǿlao ní Ǿlibaoo lé? Bɔbɔ́nɔ ní ní yābēkeεo.
³⁷ Asa aa gbāsikè mé aa gbé̄ d̀deε. Aa gbāsikè t́aa yá musu, ̄ aa sa pó wí a pó káteu à tékū òmá ní n né pó aa Ìmanɔ t́aapiɔ pɔblea ũ. ³⁸ Aa yáε bee k̀mεε lɔ, gɔɔ bee ̄ aa ma kpé gbālè, aa kámabogɔ pó má d̄ilené ̄ɔkpà. ³⁹ Ké aa sa'ò ní t́aawa ní ní né̄, z̄í bee aa gè ma kpéu aa a gbālè. Yá pó aa kè ma kpéun we.

⁴⁰ Baa se wí gbé̄ z̄í ḡεo sísiine zāzā aa mó. N zu'ò, níle ní dá, n kio kà, n n nɔamblebɔɔ dà. ⁴¹ N z̄le wúlekii kefenawa, pɔɔ kálea táabūnuwa n aε ní ma tulaletio ní ma nísio.

⁴² Bíla pó kú aà k̄iɔ yā'o dɔ ní gbé̄ pó b̀ gbáau aa m̀ɔ. Aa zā dàè ní aà dáunao, aa f̀ua kefenao kpàkpané. ⁴³ Ǿ ma làasookè ma m̀e: Nɔε pó yaa gbāsikεa yáí de a gbēdoε mé lé si káaluakaa lɔ? ⁴⁴ Ǿ aa gε k̀aànɔ lá wí gε ke ní káaluaowa. M̀aa aa gε k̀ ní d́e'lideε bee Ǿlɔ ní Ǿlibao. ⁴⁵ Gbēmaa yákpalekénɔ, aai káaluakaa ní gbēdeao yá wíné ní musu, asa aa káaluakà aa gbé̄ d̀deε.

⁴⁶ Ma Dii Lua ma m̀e, to dasi m̀o léleimá, aai to gili gḗngu, aai ní pɔɔ naaa. ⁴⁷ Aa ní pápa ní gbεoε, aai ní z̄εz̄ε ní f̀endao. Aa ní nεḡεo ní ní nenɔεo dede, aai tes̄o ní kpéowa. ⁴⁸ Má d́e'li midε ní b̀usu, ké nɔε e aao laai v̄i, aasu d́e'li ke lánwao. ⁴⁹ Nɔεpiɔ d́e'li a wi ní musuε, aa ní duunakεa t́aa yá musu gbe'e, aai d̄ó ké mámeεa Dii Lua.

24

Yelusaleū leūa ní m̀o oo tánkpakεao

¹ Wá kua z̄iz̄ɔ ũ wè k̄εokwide, a m̀o kwide gɔɔ kwide z̄í Dii yā'òmεε à m̀e: ² Gbēnazin né, gɔɔε bee dalau, asa gbā Babeli kía koez̄ò Yelusaleūzi.* ³ Yáleū ní bui swáyāmansaidepiɔ ñ oné ma Dii Lua ma m̀e:

A oo dite, í ikau,

⁴ í ǹɔ kau,

ǹɔ maa, a gbá ní a ɔo,

í wá nísideo ka à pai.

⁵ Iɔ de kpása ǹɔ maa ũ,

í yàaka oopi z̄ie,

í disa à ma oopi guu éle'εε.

* 24:2 2Kia 25.1

⁶ A yáí ma Dii Lua ma m̀è,
waiyoo gbēden wéle,
oo pó a gbāsí gí woloi pi!
A a ǹòpíò b̀òleu dodo píi,
kási ásu líkpa a yá musuo.

⁷ Aa gbéò dèdè wélepi guu,
aa ní au b̀òle gbeseenawa,
aai kóle t̀òlewa aa bùsukàwào.

⁸ Má tò aupi g̀ò gbeseenapiwa,
ké wasu e pó káwào yáí,
gbéò pò i pańzi, aai t̀osimá.

⁹ A yáí ma Dii Lua ma m̀è,
Waiyoo gbēden wéle!
Mapi, má yàakau z̀òz̀ò s̀òe.

¹⁰ A yàakau, í té dau.
A ǹòpí disa e a í ba,
a wápiò i tékù.

¹¹ A oo giipi di t̀eỳwa,
ké à mò e wáa kù táutáu,
a gbāsí i wolowà,
a kpe sia i láa.

¹² Oopi tò wà fùwa,
a gbāsí z̀ò a gowà té guuo.

¹³ N gbāsí mé n d̀óe'íi ù.
Nỳò z̀éao e ma pò gé weedò,
asa má wèele mà n gbāsí woloma,
kási ní ye à wolomao.

¹⁴ Ma Dii ma yá'ò, yápi lé m̀ó.
Má yápi kee, má gí keio,
má gbēe wegwao, má ǹòselileo.
Má yákpalekeánò á yákeawae,
ma Dii Lua máme má ò.

Ezekieli na gaa

¹⁵ Dii yá'òm̀ee à m̀è: ¹⁶ Gbēnazin né, má pó pó n wé blè sima kándo. Nsu búbuapeo, nsu ó̀lò, nsu to wé'i b̀òmao. ¹⁷ Aauke kílíkíli, nsu ǹ àa ge ó̀lò. Nỳò n fùà ní n kyaleò kpaá. Nsu pó kú n léwao. Nsu ge'ò̀lònaò ble bleo.

¹⁸ Ma yá'ò gbéòne k̀ò, a oosi ò ma na gà. Ké gu d̀ò, ò má yá pó Dii òm̀ee k̀è. ¹⁹ Ó aa ma la aa m̀è: Yá pó níle kee beeo de wá yá ù yá? N a b̀òlekewé. ²⁰ Ó má wemá ma m̀è: Dii yá'òm̀ee à m̀è ²¹ mà o á Isailíone á Dii Lua m̀è, ále a kpé gbále, á zegikíi pó i íanadãò, í keé maa, i a beeképi, á neg̀eo ní á neǹoe pó a ní tó weo gaga z̀í guue. ²² I ke lá má k̀ewa. A pó kú á léwao, á ge'ò̀lònaò ble bleo. ²³ Aò á fùàò ní á kyaleò kpaá. A búbuapeo, á ó̀lò. A íbaba á duuna yáí, í aaukek̀e. ²⁴ Máò deé seela ù. Lá má k̀è píi, ápiò s̀ò á kee, íò d̀ò ké Dii mé Lua ù.

²⁵ Dii èa m̀è: Gbēnazin né, g̀ò pó ma ní zegikíi símá, an íandãò pó aai p̀onakeòpi, pó pó ní wé blè an pó d̀owàpi ní ní neg̀eo ní ní neǹeo, ²⁶ gbé pó b̀ò z̀í bee a m̀ò n k̀íi, i a bao káne n swáwa. ²⁷ Z̀í bee n léna a gole, ní yá'ò ní gbé pó b̀òpio, n léna aò naalea l̀ò. Nỳò dené seela ù, aai d̀ò ké mámemaa Dii.

25

Anabikekea Amōnió yá musu

(Zel 49.1-6, Eze 21.28-32, Amō 1.13-15, Sof 2.8-11)

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazīn né, webiibii Amōnió kíi oi, ní ānabikeke ní yá musu ³ n̄ me: A Dii Lua yāma! Ma Dii Lua ma mè, ké wà ma kpé òkpà, wà Isaili bùsu kè bezia ũ, mé wà Yudaó kùkū tàrínó z̄iz̄ó ũ, lá a mè, ēhēe, tàale, tàale, ⁴ a yáí má á na gukpedeone ní z̄í. Aa bòokpakpa á guu, aai zwàakpēo d̄o d̄o á zānguo, aai á libeó ble, aai á ví mi. ⁵ Mí tó á mēwia Laba gō yiongoó kákii ũ, á bùsu i gō sādādákii ũ, ío dō māmēmaa Dii. ⁶ Asa ma Dii Lua ma mè, ké a otaalè, a gbapàle, a pōnakè Isaili bùsu yá musu, a yá kpáí d̄o á n̄se guu, ⁷ a yáí má oṭwá, mí tó buiò á p̄ó séle. Má á ké buiowa, mí á bùsu midē. Má á d̄eonz̄ó, ío dō ké māmēmaa Dii.

Anabikekea Mōabuó yá musu

(Isa 15.1-16.14, 25.10-12, Zel 48.1-47, Amō 2.1-3, Sof 2.8-11)

⁸ Ma Dii Lua ma mè, ké Mōabuó ní Seideó mè, gwa, Yudaó ḡò lán bui píiwa, ⁹ a yáí má ní wéle p̄ó kú gbepoleuo bíiboleo wēwē, sea za ní bùsu lé wéle maae beeowa: Beyesimó, Baali Mēona ní Kiliataiūo. ¹⁰ Má ní kpá gukpedeowae, aai gō ní p̄ó ũ ní Amōnió, Amōnió yá a d̄o gbēegu lo. ¹¹ Maa má yákpaleke ní Mōabuó, aai dō ké māmēmaa Dii.

Anabikekea Edōūó yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 35.1-15, Amō 1.11-12, Abd 1-14, Mal 1.2-5)

¹² Ma Dii Lua ma mè, ké Edōūó t̄s̄i Yudaowa, tàae láasai aa kè we. ¹³ A yáí ma Dii Lua ma mè, má oṭō Edōūowae, mí gbēnazīna ní p̄oṭuoó míonz̄ó, mí tó an bùsu gō wáiwai. Wa gaga z̄í guu sea za Temani e à gè pè Dedāwae. ¹⁴ Ma gbé Isaili t̄s̄imee Edōūowa. Aa yáke Edōūone ma p̄fē ní ma p̄okūmao léu, Edōūo ío dō sa ké máme mále t̄simá. Ma Dii Lua máme má ò.

Anabikekea Filitēó yá musu

(Isa 14.29-31, Zel 47.1-7, Yoε 3.4-5, Amō 1.6-8, Sof 2.4-7, Zkl 9.5-7)

¹⁵ Ma Dii Lua ma mè, ké Filitēó sakà ní ibee ziogu, aa t̄simá maamaae, ¹⁶ a yáí ma Dii Lua ma mè, má oṭō Filitēowae, mí Keleti buipio míonz̄ó, mí ní gbé kíni p̄ó kú ísialeó midē. ¹⁷ Má t̄simáe maamaa, mí ní wetā ní p̄fēo. Tó ma t̄simá, aai dō ké māmēmaa Dii.

26

Anabikekea Tiideó yá musu

(Isa 23.1-18, Yoε 3.4-5, Amō 1.9-10, Zkl 9.1-4, Mat 11.21-22)

¹ Wá kua z̄iz̄ó ũ wè kuédode m̄o ḡoó séia z̄í Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazīn né, Tiideó ò Yelusaleū yá musu aa mè: Ehēe, a da wíwiae! Buió zé wēwēe. A ḡò bezia ũ, wa kãe sa. ³ A yáí ma Dii Lua ma mè, má felennoe Tii, má tó buiò m̄o lélelelema lán ísia ikooowa. ⁴ Aa Tii bíi dúuz̄ó, aai a gugwakii les̄io gboo, mí a bùsuti waae, i gō gbesena ũ. ⁵ I gō táalufálekii ũ ísia guu, asa ma Dii Lua máme má ò. Buió wélepi p̄ó séle, ⁶ wi a z̄ōwiadeó dede ní fēndao, aai dō ké māmēmaa Dii.

⁷ Asa ma Dii Lua ma mè, má tó Babeli kí Nebukanēza b̄o gugbāntoo oi, kíao kíapi i m̄o léle Tiiwa ní s̄óó ní zikas̄ogoo ní s̄odeó ní zīḡoó dasidasi. ⁸ A n z̄ōwiadeó dede ní fēndao, i gbà les̄io da lianzi, i bùsu kále bíi sae, i a sēngbaoo ae kpálema. ⁹ A n bíi gbēgbē ní a bíigbooboo, i n gugwakii les̄io gboo ní a m̄oó. ¹⁰ Aà s̄óó dasi gēaḡè, an luutē i kunla. N bíi deede s̄odeó ní zugoo ní s̄ógoo k̄ofi yáí, i gē n bíiboleu lá wí gē wéle p̄ó wà a bíi gbòouwa. ¹¹ Aà s̄óó z̄z̄ n zeaou, i n gbēó dede ní fēndao, n gbèpèle gbāao i kwé. ¹² Aa n àizeo naaa, aa n p̄ó séle. Aai n bíi gboo, aai n p̄eā kpéó dúuz̄ó, aai n gbēo ní n lío ní n bùsutio zu ísiau. ¹³ Má lesia midē

n guu, wa mɔɔna'ɔ ma n guu bo.* ¹⁴ Má n ke gbeseena ũe, ní gɔ́ táalufálekíi ũ. Wa ea n kále bau bo, asa ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Ma Dii Lua má ò Tii yá musu, tó ísialedeɔ n kwɛa kɔ́fi mà, mé aa gbé́ pɔ́ kè'íao aukɛa mà, wàlɛ gbé́ dɛdɛ n guu, aa kpakpanaga. ¹⁶ Isiale b̀usu kíao pila ní gínawa, aai ní gomusuo wolo, aai ní ula wèsádeɔ bo. Zɔ́lɛa tɔ́lɛ vía a ní kú, n yá i dimá, aai lualua láasai. ¹⁷ Aa wēnale si n yá musu aa mɛnɛ:

Wéle tɔ́de pɔ́ ígbɛɔ kuu,
n kaalɛ fá!

Mpi ní n gbé́ gbãa ví yãa ísíaa,
ní tò vía ísialedeɔ kù m̀pii.

¹⁸ N gbooa tò aa lualua ní víao,
gili gè ísia gūgūnadeɔgu n kwɛgɔɔ.

¹⁹ Ma Dii Lua ma m̀, tó má tò n gɔ́ bezia ũ, wéle pɔ́ wa kuu bo ũ, tó má tò ísia d̀nla mé í zɔ́opi k̀aaama, ²⁰ má n kpa gbé́ káauo k̀íi ní gbé́ pɔ́ aa sí bedauo. Má tó ñyɔ́ ku tɔ́lɛ nɔ́nau we ní gbé́ pɔ́ sí bedauo bezia pɔ́ a vuo ũ. Nyɔ́ su n kúkíi d̀uniau la bo. ²¹ Má tó ñ midɛ váie, ñyɔ́ ku bo. Wa n wɛlɛ, kási wa n e bo. Ma Dii Lua máme má ò.

27

Wēnakea Tii

¹ Dii yá'òmɛɛ à m̀: ² Gbēnazín né, wēnale da ní Tii pɔ́ kú ísiabuakíi ³ í laata ní bui dasi pɔ́ an b̀usu ku ísialeɔ ñ m̀:

Ma Dii Lua ma m̀,
Tii, ní m̀ n kefenke b̀lei.

⁴ N dɛ lán gówa ísia guo,
n kalenaɔ tò n kefenke b̀lei.

⁵ N líá Senii gbè p̀lione,
mé n lipelɛá Libã sɛdɛ líɛ.

⁶ Wà n gólibɔɔ à ní Basana gbénɛliɔɛ,
wà n lipɛpɛɛ kè ní Sipi b̀usu s̀ lí pɔ́ wà wesa swaa dàdauɔɛ.

⁷ N zwáaá Egipi pɔ́lɛ wèsádeɛ,
a dɛ n dàlapoo ũ.

N zwàakpɛ zwáaá zwàa búuna
ní zwàa g̀aalulade pɔ́ b̀ Elisa b̀usuɔɔnɛ.

⁸ Sidɔ́deɔ ní Aavadideɔ mé n gobɔnaɔ ũ,
nzía gbé́ g̀ideɔ mé n ígbɛɔ ũ.

⁹ Gebali g̀ide zɔ́ɔ ku n guu
n gufootatanaɔ ũ.

Isia góɔ ní ní ígbɛɔ ku n saɛ,
áɛ laata s̀anu.

¹⁰ Pɛɛsiɔ ní Ludiɔ ní Libiiɔ
ku n zígɔ́ guu nɛgɔ́naɔ ũ.

Aa ní s̀ngbaoɔ ní ní m̀ f̀uaɔ lòolooma,
aa tò n kefɛũ k̀.

¹¹ Aavadi zígɔ́ kále n b̀íɔwa aa líai,
Gamadadeɔ ku n gugwakíi lɛsɔ guu.

Aa ní s̀ngbaoɔ lòoloo n b̀íɔwa
aa tò n kefenke b̀lei.

* 26:13 Zia 18.22

12 Taasisideo laatanno sãnu n àizeε dasio yáí. Aa fiabòne ní ánusuo ní m̄sio ní m̄puo ní beomaο. 13 Gelekiο ní Tubaliο ní Mesekiο laatanno sãnu, aa fiabòne ní zɔɔ ní m̄gotē p̄ɔɔ. 14 Tɔgaamaο fiabòne ní s̄s̄ zikenaο ní s̄s̄ zikanaο ní s̄baonaο. 15 Lodedeο laatanno sãnu, bùsu dasideο mé n laalunaο ũ, aa wesa swaa ní m̄ɔa lío kpàma. 16 Siliο laatanno sãnu n p̄ɔ dasio yáí, aa fiabòne ní tiik̄aziao ní zwàa gàaluladeo ní zwàa wèsãdeο ní bàabaaο ní òsoo ní lubiio. 17 Yudaο ní Isailiο laatanno sãnu, aa fiabòne ní p̄wenaο ní z̄oο ní n̄sio ní lí'ɔo. 18 Damasideo laatanno sãnu ní Eleb̄ v̄εeo ní Zahaa sãkão n p̄ɔ dasio ní n àizeεo yáí. 19 Dã buiο ní Geleki p̄ɔ kú Uzaliο n laa lù ní m̄ò p̄ɔ wa k̄asoo ní kasia ḡinanaο ní kanε lí feeo. 20 Dedãο laatanno sãnu ní gaaí zwãaο. 21 Laalubuο ní Kedaα k̄iaο laatanno sãnu ní s̄ãeb̄oɔ ní s̄asakaο ní bleo. 22 Seba ní Laama laatanaο fiabòne ní p̄ɔ ḡinana maaο p̄ii ní gbè beεedeο p̄ii ní vuao. 23 Halanadeο ní Kanedeο ní Edenideο ní Seba laatanaο laatanno sãnu ní Asiliο ní Kilimadadeο. 24 Aa p̄okasa maaο ní ulada búunaο ní zwãa p̄ɔ wà bà k̄èwàο ní p̄ɔ wèsãde p̄ɔ w̄i kp̄alε kp̄euο ní bà gbãaο yíama n ελεu.

25 Taasisi ḡó'ilenao n laao sea,
ní kãa, n t̄òb̄ò ísia guo maamaa.

26 Gob̄nao genno ikooa les̄i k̄ii,
gukpe íana i n wíwi ísia guoguo.

27 N àizeεo ní n laao ní n p̄ɔo p̄ii
kp̄alε ísia guoguo n ò̄okpaḡo
ní n b̄onaο ní n ígb̄ēo

n̄ n gufootatanaο ní n laatanaο
ní n z̄iḡoο ní dasi p̄ɔ kú n guuo.

28 Ḡs̄s̄ a lualua ígb̄ep̄io wii yáí.

29 Gob̄nao b̄ole ní ḡoο guu mípii,
gofinaο ní ígb̄ēo p̄ii aao z̄ea ḡs̄s̄le.

30 Aa wiile n yá musu,
aai búbuape w̄enanno.

Aa bùsu zu ní mia,
aai gbeembo túfu guu.

31 Aa ní migbaa lé n yáí,
aai zwãnkasaο da.

Aa n ɔ̄o ní p̄osiao
ní búbua p̄as̄io.

32 Aa w̄enale sine ní ɔ̄oɔo,
aa w̄enakene aa me:

Tii, w̄éleε muaanno,
ɔ̄ n ke kȳó ísia guoguo?

33 Ké n laa yíaaο dàzeu ísiao,
bui daside k̄a n àizeε z̄oο yáí.

N p̄ɔo tò dúnia k̄iaο k̄è ɔ̄deο ũ.*

34 Ísia n wiwi sa, n s̄ōle ísiu,
n p̄ɔo ní n gb̄ēo kp̄alenn̄o mípii.

35 N yá d̄i ísialedeοwa,
ɔ̄ an k̄á s̄i, an oa ò̄okp̄a.

36 Buiο laatanaο lé lesuikεkema,
n kaalea v̄ai, níȳo ku bau ɔ̄o.

* 27:33 Zia 18.19

28

Anabikekea Tii kia yá musu

¹ Dii yá'òmεε à mè: ² Gbēnazīn né, o Tii kíaa
ma Dii Lua ma mè:

Ké n nzla sè lesí yáí,

ni me n kamawa,*

ní zōlea ma kpalabaawa ísia guo.

Gbēnazīnan n ũ, Lua no,

baa tó ríle e n òno kāmawa.

³ N òno kà Danieliwaa?

Asiiyāe ulεanεoa?

⁴ N àizeε kãaanzi n òno ní n wezεo yáí,

n vua ní ánusuo nònoaa n làasiu.

⁵ N tágea òno zōo yáí n àizeε kãfi

ò n nzla sè lesí àizeεpi yáí.

⁶ A yáí ma Dii Lua ma mè,

lá ríle e n òno kāmawae,

⁷ a yáí má tó bui zīloo lélema,

bui pó aali gbé wēnagwaoo.

Aa fēnda wo n kefenke ní n ònozi,

aa n gawi pípia òkpane.

⁸ Aa n kpa bedau,

n gaa aó pásí ísia guo.

⁹ Nyō e o gbé pó lé n deo wáa n kamawae?

Gbēnazīnan n ũ gbépiōne, Lua no.

¹⁰ Gyafōode gaa nýō ga a ũ bui zīloo ozi,

asa ma yā'ò.

Ma Dii Lua máme má ò.

¹¹ Dii yá'èa dèdea à mè: ¹² Gbēnazīn né, wēnaleε bee da ní Tii kíaa, ní meè ma Dii Lua ma mè:

Gbé wásawasa sāsain n ũ,

n òno pèema, n kefenke léso.

¹³ N kú ma swalu guu Edeñi,†

gbè beede pii de n pōnanzi ũ:

Lubii, topaza, emelodi,

kisoliti, onisi, diamaa,

safii, tiikōazi ní yasepeo.

Vua wà gbè beede piō kùkūò zāblebōo ũ.

Gōo doū zī wà n ke ní pōpiō.

¹⁴ N de malaika gāsiade pó má díle àò ku ma kúkii ũ.

N kú ma gbèsí sí pó a kua adoa musu,

n taa'ò gbè beede tekeao guu.‡

¹⁵ Zaa wà n ke ní tàae ví n yākeauo,

e gōo pó wà dōsaikε èma.

¹⁶ N tágea zāzā guu pásí pèema,

n duunakè, ò ma a gbèsí sí zōne.

* 28:2 Isa 14.13, 2Tes 2.4 † 28:13 Daa 2.8 ‡ 28:14 Zia 21.19-21

Malaika gàsiade pò kú ma kúkíia, §
ma n ya n bɔ gbè bεεede tekeaou.

17 N nzia sè lesi n kefenke yáí,
n òno kè búí, ò ma n zu dúniau,*
ma n ke pɔgwagwaa ũ kíaɔ ae.

18 N duun dasio ní n tágea dɔɔsaiɔ yáí
n gbásisaikε òòkpà,
ò má tò té bò n guu, à kúma,
ò n gɔ tufu ũ tɔɔle
gbé pò lé n gwaɔ ae.

19 Yápi di bui pò n dɔɔwa píi,
n kaalea vái, níyò ku bau bo.

Anabikekea Sidɔ yá musu

(Yoε 4.4-8, Zkl 9.1-2, Mat 11.21-22)

20 Dii yá'òmεε à mè: 21 Gbēnazin né, wεbiibii Sidɔ oi, ní ānabikeke a yá musu 22 n me ma
Dii Lua ma mè,
má fele ní Sidɔ saε,
wi ma kpela aà yáí.

Tó ma yákpalekèaànɔ,
mé ma tɔbò aà yá musu,
wi dɔ ké mámεmaa Dii.

23 Má gagyā ziwàε,
au i bàale aà zεaou.
Wa liaaàzi, wi zikaaànɔ,
gbéɔ i kwε aà guu gεo ũ,
aai dɔ ké mámεmaa Dii.

24 Bui pò liaa Isailiɔzi, aai sakaŋgupiɔ aao dené le pò i ní zɔ à ní wāwā ũ bo, wio dɔ ké
mámεmaa Dii Lua.

25 Ma Dii Lua ma mè, tò ma Isailiɔ bɔle bùsu pò aa fāaaaɔ guu ma ní kāaa, mé ma tɔbò ní
yá musu buiɔ wáa, aao ku bùsu pò má kpà ma zòblena Yakɔbuwau. 26 Tó ma yákpalekè ní
bui pò liaaŋzi aa sakaŋgupiɔ, Isailiɔ iɔ ku bùsupi guu dɔdɔa, aai kpεdɔdɔu, aai vēebuɔ keu,
aai dɔ ké mámεmaa Dii ní Lua.

29

Anabikekea Egipiɔ yá musu

(Isa 19.1-25, Zel 46.2-26)

1 Wá kua zizɔɔ ũ wè kwide, a mɔ kwide gɔɔ kuεplade zí Dii yá'òmεε à mè: 2 Gbēnazin né,
wεbiibii Egipiɔ kí Falaɔɔwa, ní ānabikeke aà yá musu ní Egipiɔ bùsuo. 3 Oè n me ma Dii Lua
ma mè:

Egipiɔ kí Falaɔɔ, má felennɔ,
n kwāsa pò ní wúlea Niili ɔnao guu,
ni me Niiliá n pɔε,
níme n n pò kè nzíawa.

4 Má kokoaa kanε n gbàou,
mí tó n swa kpɔɔ mɔ kpá n tεεwa.
Má n gále mà n bɔ n swa'ɔnapiɔu
ní n swa kpɔ pò kpà n tεεwaɔ sānu,

⁵ mí n to gbáau,
 mpi ní n swa kpɔpiɔ píi.
 N gè a gɔ wúle sísíá,
 gbèe a n wáɔ káaa à séleo.
 Má n kpa wàìɔ ní bǎɔwa ní pɔblea ũe,
⁶ Egipiɔ i dɔ́ ké mámɛmaa Dii.
 N gɔ Isailiɔne fee lípana ũ yáa.*
⁷ Ké aa gbǎa'èma aa n kǔ,
 n wiwi ní ɔu, ɔ an gǎu gbòo.
 Ké aa sɔkpàlenzi, n e'e,
 ɔ an wó bɔɔũ.
⁸ A yáí tò ma Dii Lua ma mè
 má tó wà mɔ zíkainnɔ,
 mí n gbéɔ ní n pɔtuɔɔ míɔnzɔ.
⁹ Egipi a gɔ bezia gii ũe,
 a gbéɔ iɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii.
 Ké n mè Niiliá n pɔe, mímɛ ní kè,
¹⁰ a yáí tò má felenɔ ní n swaɔ.
 Má tó Egipi bùsu gɔ da wàuu
 bezia gii ũ za Midoli ní Asuáɔ
 e à gɛ pɛ Etiopi bùsu zɔlewa.
¹¹ Gbènazína ge pɔtuɔ gbe a péle weo,
 pɔe a pǎao,
 gbèe aɔ ku weo e wè bla.
¹² Má tó Egipi bùsu gɔ bezia ũ
 de bùsu pɔ́ ɔ̀kpà yáaɔla,
 a wéleo i gɔ beziaɔ ũ
 de wéle pɔ́ wà ní dúuzɔ̀ yáaɔla.
 Má Egipiɔ fáaa buiɔ guue,
 má ní fándaiada bùsu ní bùsuoe,
 an wéleo i gɔ beziaɔ ũ e wè bla.
¹³ N beeo ma Dii Lua ma mè, wè blapi gbea má Egipiɔ bɔle bui pɔ́ aa fáaaɔ guue, mí ní
 káaa, ¹⁴ mí suɔnɔ ní buibɔkii Egipi bùsu gɛɔmidɔkii oi. Wekii an kpala a gɔu kpɛɛ, ¹⁵ a gɔ
 kpɛɛ de kpala píia, aa e nízia se lesí de buiɔla lɔo. Má ní laoe, aa e kible buiɔwa lɔo. ¹⁶ Aaɔ de
 Isailiɔ gbǎa'ekii ũ lɔo, Isailiɔ i dɔ́ sa ní zea ní Egipiɔá duunaɛ, aaiɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii Lua.

¹⁷ Wá zɔblea wè baasɔɔ ní plaode guu, a mɔ séia gɔɔ séia zí Dii yá'òmeɛ à mè: ¹⁸ Gbènazín
 né, Babeli kí Nebukanɛza ní a zígɔɔ zì gbǎa kà ní Tiideɔ. ɔ aso ní baade miká ní ní gǎuo wòlo,
 aàpi ní a zígɔpiɔ aai ài'e zì pɔ́ aa kà ní Tiideɔ yá musuo. ¹⁹ Ayámɛto ma Dii Lua ma mè, má
 Egipi na Babeli kí Nebukanɛzaɛ a ɔzle, i Egipipi àizɛɔ naaa, i a pɔ́ séle a zígɔpiɔne ní asea
 ũ. ²⁰ Ma Egipi kpàwà kɔai pɔ́ a kè asea ũe, asa máme aa zìpi kámɛɛ. Ma Dii Lua máme má
 ò.

²¹ Gɔɔ bee má Isailiɔ gba gbǎa, mí n gba lé n yá'o ní guu, aaiɔ dɔ́ ké mámɛmaa Dii.

30

Wènakɛa Egipiɔne

¹ Dii yá'òmeɛ à mè: ² Gbènazín né, ànabikeke n mɛ
 ma Dii Lua ma mè

* **29:6** Isa 36.6

wiipe ñ me, agya! A gɔɔ kà!

³ Asa gɔɔpi kà kái,

Dii gɔɔpi káikù.

Guduuduu gɔɔɛ!

Buiɔ yā'egɔɔɛ!

⁴ Wa mɔ léle Egipiɔwa ní fɛndao,

sɔ̄ i kɛ Etiopiɔgu.

Tó wà gbéɔ̀ dède Egipi,

wa aà àizeɛɔ̀ séle,

wi aà gbāa'ekii gboo.

⁵ Etiopiɔ ní Putiɔ gagarínɔ sānu ziu

ní Ludiɔ ní Laalubuɔ p̄ii ní Libiɔ

ní būsude p̄o aa ledoukèrínɔ.

⁶ Ma Dii ma mɛ̀

gbé p̄o í Egipi gba gbāaɔ̀ léle,

gbāa p̄o Egipiɔ í íanadā̀o kɔ a é.

Wa gaga z̄i guu za Midoli e Asuā,

ma Dii Lua máme má ò.

⁷ An būsuo ḡo bezia ũ de būsuo p̄ia,

an wéle ò̀kpaa aɔ de wéle p̄ia.

⁸ Tó ma tes̄̄ Egipiwa,

an donledeɔ̀ ke kélékele m̄piie,

aaiɔ d̄o ké máme ma Dii.

⁹ Gɔɔ bee má z̄inaɔ gbae ní gó'ilenɔ,

aai gili gɛ Etiopi p̄o kálea dɔ̀dɔ̀aɔgu.

S̄o a kéngu Egipi yā'egɔɔ.

Gɔɔpi lé mɔe fá!

¹⁰ Ma Dii Lua ma mɛ̀

má tó Babeli k̄i Nebukanɛza

Egipi z̄iḡo dasiɔ m̄ɔnz̄o.

¹¹ Má mɔaànɔ ní aà z̄iḡo,

bui p̄as̄ipiɔ i Egipi dúuz̄o.

Aa ní fɛndaɔ wo Egipiɔzi,

aai to būsuo pa ní gɛɔ.

¹² Má tó a swaɔ í ba,

mí būsupi na gbɛv̄aipiɔne ní ɔz̄i.

Má tó bui z̄iloɔ būsupi ò̀kpa

ní p̄o p̄o kú a guu.

Ma Dii máme má ò.

¹³ Ma Dii Lua ma mɛ̀

má táaɔ midɛ,

mí Mefisi dii p̄apiɔ m̄ɔnz̄o.

Kíae aɔ ku Egipi lɔo,

má tó v̄ia Egipiɔ k̄u m̄piie.

¹⁴ Má tó Egipi gɛmid̄ok̄ii oi ḡo bezia ũe,

mí tes̄̄ Zoāwa,

mí yákpaleke ní Tebesio.

¹⁵ Má p̄ok̄umabɔɔ

Egipi wéle bíide Pelusiwa,

A gbà lesilesi,
 a misona zò luawa.
⁴Mòse mé tò à gbàakù,
 í pò kú tóleu mé tò à gbà.
 Ipi liaa a zínai,
 ípi kini ío ta sèa lí pále kíie.
⁵A yáí a gbàa dei lí kiniola,
 a gōnda dasikù,
 mé a ono gbàakù,
 à kè yèlele í zōpi yáí.
⁶Bā bui píi mò sakpedà a láu,
 sèanobo bui píi mò né dà a gbáu,
 mé bui pò aa dasio ku a uei nípii.
⁷A zōke kefeū a gōn gbàa yáí,
 asa a zínai í zō lèe.
⁸Ma lu Edeni sède líe i kawào,
 pēligōnae i ka a gōnawao,
 kpakpaa lí gōnda gèele sáa no.
 Ma lu líe kefeū laaawao.
⁹Má tò a kefeū ní gōna dasio,
 ma lu Edeni lí píi à gwea nidè.

¹⁰A yáí tò ma Dii Lua ma mè, lá à gbàakù lesilesi, mé a misona zò luawa, ò à azia sè lesi a gbàa yáí. ¹¹Bee yáí ma aà nà buio swanae a zí, ò a kèè aà vāikeawa. Ma giaazi, ¹²ò bui zìlo pāsipio aà zò, aa aà tò gbèsisio musu we. A gōna lèle guzulou pii, a ono wíwi bùsu swadou pii. O dúnia bui píi bòle aà uei, aa aà tò we. ¹³Bā bui píi mò pèpe a gēwa, sèanobo bui píi mò kilimpa a gōnawo. ¹⁴Ayāmeto lí pò kú í sae a gbàakù lesilesi màa bo, a misona a zò luawa bo. Lí i'ena gbàa a ka màa bo, asa ampíi a ga lán gbēnazinawae, aai ta è zòlou tóle nonau.

¹⁵Ma Dii Lua ma mè, gō pò à tà bedau, má tò í pò kú tóleu wēnakèè, má tò a ío zòe, í zōpi gò kálea gudou. Má tò gusia kùle Libā bùsuwa, ò sèa lío lá wòlo pii. ¹⁶Ké ma aà zù bedau ní gbé pò aale tá è zòlou we, aà lélea kōfi buio lualua, ò Edeni lío nòse nini tóle nonau we, Libā lí maa kēfena í'enapio. ¹⁷Bui pò ledoukèaano aa ku aà ueipio sō, buipio sīaano bedau, aa tà gbé pò gāga zī guu kii.

¹⁸N beee ní n zōkeo yá musu Edeni lí kpele mé kànwai? N beeo wa n zu tóle nonau Edeni lípio kii. Nyō ku we ní gyafodeo ní gbé pò gāga zī guu. Falaō ní a gbé yán we nípii. Ma Dii Lua máme má ò.

32

Wēnakea Falaō

¹Wá kua zizō ū wē kuēplade, a mo kuēplade gō sēia zī Dii yā'òmēe à mē: ²Gbēnazin né, wēnale si Egipio kí Falaō yá musu n oè:
 Ni ke lán nōmusuwa buio guu,
 ní de lán kwāsawa ío guue.
 Ni kōde n swao guu,
 ni a í ya ní n gbáo, ní òzōwà.
³Ma Dii Lua ma mè
 zīgō dasio káaa, mí a bai kpane,

aai n ga n bɔ ma táalu guu.

⁴ Mí n zu sɛu mà n to tɔɔle we,

bão i mɔ pɛpɛma nípii,

sɛãnɔbɔɔ i n ble aa kã nípii.

⁵ Má n báasi kále gbɛ̀sísíɔ musu,

mí n guupɔɔ kóle guzulɛɔ pai.

⁶ Má tó tɔɔle ga ní n au pɔ̀ b̀leɔ,

a gbɛ̀sísíɔ le, i swaɔ pa.

⁷ Tó ma n de, má ɔku luabea,

má tó saanaɔ siakū.

Má tó lou kúle íatɛ̀wa,

mé mɔvua a gupu ɔo.

⁸ Luabe gupuakūnaɔ siakū píie,

má tó gu ke síii n bùsuu.

Ma Dii Lua máme má ò.

⁹ Tó ma n kaalea baokpà buiɔne,

má tó gili gɛ́ gbé́ dasipiɔgu,

bùsu pɔ̀ ní d̄ɔɔ gbé́ɔ.

¹⁰ Má tó n yá di dasiwa,

an kíaɔ ká i sí n yáí,

tó ma a fɛ̀nda màle n wé oi.

N léleɔ gɔɔ an baade a lualua láasai a wɛ̀ni yáí.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma mɛ̀,

Babeli kía a mɔ lélema z̄í guue.

¹² Má tó bui pāsí nɛgɔnaɔ

n z̄ígɔ dasiɔ kwé ní ní fɛ̀ndaɔ.

Aa Egipi z̄iasɛa lesí midɛ,

aai a z̄ígɔ dasiɔ t̀ɔɔz̄.

¹³ Má a zu pɔ̀ kú í saɛɔ míɔnzɔ píie,

gbɛ̀nazina ge zu a ípi ya ɔo.

¹⁴ A gbea má tó a í d̄ɔɔ,

a swaɔ i táa'o lán nísiwa.

Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁵ Tó ma Egipi kè bezia ũ,

mé ma a pɔ̀ p̄liwà píi,

tó ma gbé́ pɔ̀ kú weɔ dède píi,

aaiɔ d̄ɔ́ ké mámeɛmaa Dii.

¹⁶ Wɛ̀nale pɔ̀ wa sièn we.

Buiɔ nɛnɔnaɔ mé aa si

Egipi ní a z̄ígɔ dasiɔ yá musu.

Ma Dii Lua máme má ò.

¹⁷ Wá kua z̄ìz̄ɔ ũ wɛ̀ kuɛplade, a mɔ séia gɔɔ gɛ̀ode z̄í Dii yá'òmɛɛ à mɛ̀: ¹⁸ Gbɛ̀nazin né, waiyooke Egipi z̄ígɔ dasiɔne, ní ní kpá tɔɔle nɔnau ní bui z̄ɔɔ ní gbé́ pɔ̀ aale tá è z̄ɔlouɔ.

¹⁹ Oné, an maa deńla yá? Aa ge wúle s̄anu ní gyafɔɔdeɔ. ²⁰ Aa kwé gbé́ pɔ̀ aa gà z̄í guuɔ guu. Fɛ̀nda woa. Wà Egipi ní a z̄ígɔ dasiɔ gále tað. ²¹ Nɛgɔn swana pɔ̀ kú bedauɔ i o Egipi ní bui pɔ̀ lɛdɔũkɛaànɔ yá musu aa mɛ̀: Aa mò wúle ní wá gyafɔɔde pɔ̀ wa gaga z̄í guuɔ.

²² Asili ku we ní a z̄ígɔɔ píi, aà gbé́ pɔ̀ gàga z̄í guupio miaɔ liaaàzi píi. ²³ An miapio ku è z̄ɔlo pɔ̀ɔu, mé aà z̄ígɔpio lia aà miai. Gbé́ pɔ̀ aa tò s̄ kè dúńia gbé́ɔgupio gàga z̄í guu nípii.

²⁴ Elaũ ku we. Aà zīgō dasi pò gàga zī guu lia aà miai. Gbè pò aa tò sō kè dúnia gbéogupio tà gyafodeo kíi toole nonau. An gee gò kpá ní wéi ní gbé pò aa tà è zòolo guu. ²⁵ Wà wúlekíi kèè geo guu, aà zīgō dasi lia aà miai. Ampii gyafodeone, aa gà zī guu. Lá pò aa tò sō kè dúnia gbéogu, an gee gò kpá ní wéi ní gbé pò aa tà è zòolo guu. Elaũ wúlea geo guu.

²⁶ Meseke ní Tubalio ku we. An zīgō dasi lia ní miai. Ampii gyafodeone. Aa gà zī guu, ké aa tò sō kè dúnia gbéogu yáí. ²⁷ Aa wúlea ní negōn gyafode pò aa tà bedau ní ní zikaboo. Wà ní fēndao kàle ní mi zíe, wà ní sēngbao kùle ní geowa. Negōnapiò tò sō kè dúnia gbéogu.

²⁸ Mpi sō Falaō, níyō ku wíwia gyafodepio guue. Nyō wúle ní gbé pò aa gà zī guupioe.

²⁹ Edōũ ku we, aà kíao ní aà kíabuio. Baa ní ní negōnkeo aa kpagua ní gbé pò aa gà zī guuo, aa wúle ní gyafodeo ní gbé pò aale tá è zòolo guuo.

³⁰ Gugbāntoo gukpe oi kíao ku we mpíi ní Sidōde píi. Baa ké sō kè gbéogu ní negōnke yáí, aa tà geo guu ní wíoe, aa wúlea gyafodeo ũ ní gbé pò aa gà zī guuo. An gee gò kpá ní wéi gbé pò aa tà è zòolo guu ũ.

³¹ Falaō a wesíñle, aà nòse i níni aàpi ní a zīgō dasi pò aa gà zī guu yá musu. Ma Dii Lua máme má ò. ³² Má tò sō kè dúnia gbéogu Falaō ní a zīgō dasi yáí, kási aa wúle gyafodeo guu ní gbé pò aa gà zī guuo. Ma Dii Lua máme má ò.

33

Dii Ezekieli dílea gugwana ũ (Eze 3.16-21)

¹ Dii yá'òmee à mè: ² Gbēnazín né, o n gbéone n me, tó má tò zī fēle būsuu mé būsupideo gbé se díle gugwana ũ, ³ tó a è wàle móm ní zío a būsuu, mé à kuupè gbéogbaa laai yáí, ⁴ tó wà kuu'ò mà, tó wi laaidòwàò, mé zī ní blé, anzia mi musue. ⁵ Lá aa kuu'ò mà, ò aai laaidòwàò, aa nízia dèe. Tó aa laaidòwà yáa, dō aa nízia mīsi. ⁶ Tó gugwana è wàle mómá ní zío, mé i kuupe à gbéogbaò laaio, mé zī gbé blé, ade gà a duuna yáíe, kási aà ga a wi gugwanapi musue.

⁷ Mpi sō gbēnazín né, míme ma n díle gugwana ũ Isailioe. Tòò, swáse yá pò lé bō ma léuzi, ní ní gbaomee laai. ⁸ Tó má ò vāikenaè à gàe, mé ni ledawà aà a yākea too, vāikenapi a ga a duuna yáí, kási aà ga a wi n musue. ⁹ Tó n ledawà aà mikē a vāikeawa sō, mé i mikēwàò, ade a ga a duuna yáíe, mpi sō n nzia mīsie.

¹⁰ Gbēnazín né, yá pò Isailio lé o oné n me, wá duuna ní wá tàaeo tòwá, ò àle wá ibaba. Kpelewa wá ke wàò kui? ¹¹ Oné ma Dii Lua ma mè, ní ma kuao vāikena gaa lí kamaguo. Má ye vāikena mikē a vāikeawae, ké à è àò ku. A Isailio, à nòselile à mikē á vāikeawa. Bóyáí á ázia dēii?

¹² Gbēnazín né, o n gbéone n me, tó gbēmaa vāikè, aà maakaa a aà bōo. Tó gbēvāi mikè a vāikeawa sō, a aà kpaguao. Tó gbēmaa duunakè, a è àò ku a gbēmaake yáio. ¹³ Tó má ò gbēmaae aò kue, mé àle a gbēmaake náaike, à gè lé duunake, aà maakaa kee aò dōmagu lōo. A ga duuna pò a kè yáíe. ¹⁴ Tó má ò vāikenaè à gàe, mé à mikè a duunawa, àle yāmaake a zéwa, ¹⁵ tó à tòoma pò a sí sàané ní pò pò a sí máo, ále ma tondókíi pò í wēni iné gwa, mé ìli vāikeo, a gao, aò kue. ¹⁶ Duuna pò a kè kee aò dōmaguo. Ké à yāmaakè a zéwa yáí, aò kue. ¹⁷ Kási n gbéogbaò i me, ma yākea mao. Ge an yākea mé mao kai! ¹⁸ Tó gbēmaa a yāmaake a tò mé àle duunake, a ga a yáíe. ¹⁹ Tó gbēvāi a vāikea tò, ò àle yāmaake a zéwa, aò ku a yáíe. ²⁰ I me ma yākea mao, kási má yākpaleke ní a baadeo a yākeawae.

Ziblea Yelusaleũwa

²¹ Wá zōblea wè kuēplade guu, a mō kwide gōo sōode zī, gbēe pīlimá Yelusaleũ à mò a òmee à mè: Wà wá meeŵia dè.* ²² E gbépi àò gé mói a oosi, Dii gbāa dèdèa, ò à ma léna gòle.

* 33:21 2Kia 25.3-10, Zel 39.2-8

Ké a gu d̀ò g̃ɛpi m̀ò, ma léna golea, ma lé kpaaua bo. ²³ Ǿ Dii yã'òmɛɛ à mè: ²⁴ Gbēnazin né, gbé p̀ó kú Isaili b̀usu w̃élepi ziauo yã'oa ma aa mè, Ablahaũ mé ado yãa, kási òmɛ b̀usue bee ví. Azaiasa an gbé p̀ó aa dasi, aa g̃ b̀usupi ví. ²⁵ A yáí tò, oné ma Dii Lua ma mè, lá aai ǹò k̀òlokpasai só, aai w̃emalɛ táaɔzi, mé aai gbēde, a maa aao b̀usupi vía? ²⁶ Lá aa zè ní f̀endao, aai yãb̃ɛkeke, mé an baade ì gb̃asike ní a gbédee nao, a maa aao b̀usupi vía?

²⁷ Oné ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaŋ wa beziadepi kwé ní f̀endaoe, mí z̃ɛwiadeo kpa w̃aioŋwa aa ní só, s̃ɛgb̃adeo ní gbè'edeo i gaga ní gagyão. ²⁸ Má tó b̀usupi g̃ da yàaa f̀oo, an ìandãa ní gb̃aa yá musu a mide, i g̃ f̀oo. Gb̃e a Isaili b̀usupi baa ví bo. ²⁹ Tó ma ní b̀usu tò da yàaa f̀oo, aao d̃ó ké m̃amema Dii.

³⁰ Mpi s̃o gbēnazin né, n gbé lé n yã'o kpé g̃o sae ní kp̃eɛɛo, aale ok̃ɛ aale m̃e wà m̃o yá p̀ó lé bo ma léu ma. ³¹ Ma gbé ì m̃o n k̃ii, aai z̃le n aɛ, aai swákpa n yáí, kási ìli kené. Aa yemazi ní léo, ò an s̃o ì ta ɔṽaiwa. ³² N dené gbé p̀ó ì yenzi le sí ní bo nao ní p̀olead̃o ù. Aai swáse n yáí, kási ìli kené. ³³ Tó yápi m̀ò, kási yápi a m̃oɛ s̃o, aai d̃o sa ké anabi kú ní guu.

34

Dii Isaili d̃ana lelea ní a s̃o suabaŋ

¹ Dii yã'òmɛɛ à mè: ² Gbēnazin né, anabikeke Isaili d̃anao yá musu. Anabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, waiyoo á Isaili d̃ana p̀ó ále laaido áziawao! S̃o ò w̃i laaidomáŋ l̀ò? ³ I w̃agase só, i s̃ak̃a p̀okasaŋ da, i s̃a m̃ekpaŋ de à só, kási ìli laaidomáŋ. ⁴ I ní ỹɛɛsaideŋ gba gb̃aa, i ɛseke a gỹeɛne. A p̀ó p̀ó an gbá ɛaŋ i ní gbá d̃oné, i ɛa su ní p̀ó p̀ó aale s̃as̃o, i gé p̀ó p̀ó ṽuaaŋ w̃eɛɛio. A gb̃aablémá p̃as̃ip̃as̃ie. ⁵ Aa f̃aa, ké aa d̃ana ṽio yáí, ò aa g̃ò w̃ai piie p̀oblea ù.* ⁶ Ma s̃o z̃à z̃éwa, aa ìaaliaa gb̃es̃is̃i pii ní s̃is̃i les̃i piio musu. Aa f̃aa d̃uniaŋ pii, gb̃e i ní w̃eɛɛo, gb̃e i kp̃álek̃eɛziŋ.

⁷ A yáí tò á s̃ad̃anaŋ, à swáse ma yáí. ⁸ Ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaŋ lá ma s̃o g̃ò p̀ó p̀ó w̃i ní síŋ ù, aa g̃ò w̃aiŋ p̀oblea ù, mé an d̃ana p̀ó má ðilepiŋ i ní w̃eɛɛo, aai laaidomáŋ, sema nízia yá, ⁹ a yáí tò á s̃ad̃anaŋ, à swáse ma yáí. ¹⁰ Ma Dii Lua ma mè má feleánŋ, má a s̃o bole á ɔzi, mí á bole s̃ad̃au, ké ásu e laaido áziawa bo yáí. Má a s̃o bo á lézi, aao de á p̀oblea ù bo.

¹¹ Asa ma Dii Lua ma mè, m̃am̃e má kp̃álek̃e ma s̃ozi m̃ò ɔliañzi sa. ¹² Lá s̃ad̃ana ì ɔlia a kp̃asai g̃oo p̀ó a ku a s̃a p̀ó kp̃áleaŋ guu, màa má ɔlia ma s̃ozi, má ní bole gu p̀ó aa f̃aaŋ guduuduŋ g̃oo. ¹³ Má ní k̃aa b̀usu ní b̀usuo, mí ní bole buio guu, mí suínŋ ní b̀usuu. Má ní d̃ád̃ake Isaili gb̃es̃is̃iŋ p̀oleu ní a swad̃ooŋ ní gu p̀ó wa ku b̀usupiuŋ pii. ¹⁴ Má ní d̃ád̃ake d̃ád̃akek̃ii maau, Isaili gb̃es̃is̃i les̃iŋ aao de ní kúk̃ii ù. We aao ɔli níziaŋ, aa p̀oble d̃ád̃akek̃ii s̃eb̃ob̃deu Isaili gb̃es̃is̃iŋ p̀oleu. ¹⁵ Ma Dii Lua ma mè, má a s̃apiŋ dá, mí tó aa ɔli níziaŋ. ¹⁶ Má a p̀ó p̀ó ṽuaaŋ ní p̀ó p̀ó kp̃áleaŋ w̃eɛɛ suð, mí ɛseke a p̀ó p̀ó k̃è'iaŋe, mí ní ỹɛɛsaideŋ gba gb̃aa, mí ní d̃ád̃ake a z̃éwa. Kási má a m̃ekpaŋ s̃a gb̃aa dede.

¹⁷ Apiŋ ma s̃o, ma Dii Lua ma mè, m̃am̃e má yág̃g̃óé, mí g̃óg̃ó s̃asakaŋ ní blesanaŋe. ¹⁸ Isaili d̃anaŋ, p̀oblea d̃ád̃akek̃ii maau i m̃owáŋ, ò a ɔz̃oné a k̃iniwaa? I d̃od̃a mia i m̃owáŋ, ò a g̃eũ á ỹanéa? ¹⁹ P̀ó p̀ó a ɔz̃ow̃a ò ma s̃o blea? I p̀ó a g̃eũ á ỹa ò ma s̃o mia? ²⁰ A yáí ma Dii Lua mále oé, má yág̃g̃ó á gbé p̀ó á m̃ekpaŋ ní á gbé p̀ó á f̃éfaŋe. ²¹ I g̃asaz̃o ỹɛɛsaideŋe, i k̃obamaleŋzi e a ní yá ní kp̃á z̃a kp̃e. ²² Má a s̃o suaba, aao de p̀ó p̀ó w̃i ní síŋ ù bo, mí yág̃g̃óné.

²³ Má s̃ad̃ana ðilené m̀endo ma z̃obl̃ena Davidi bui ù. Aŋ de ní d̃ana ù, a laaidomáŋ, i ní gwa.† ²⁴ M̃am̃e ma Dii máŋ de ní Lua ù, mé ma z̃obl̃ena Davidi bui aŋ de ní K̃ia ù.‡ Ma Dii m̃am̃e má ò. ²⁵ Ma bà aŋ k̃úrnŋ, mí w̃aiŋ mide ní b̀usuu. Aao ku gb̃aaŋ, aao i lákp̃eũ d̃od̃a.

* 34:5 Nao 27.17, 1Kia 22.17, Mat 9.36 † 34:23 Zia 7.17 ‡ 34:24 Eze 37.24

²⁶ Má tó ápiò ní bùsu pò lia ma gbèsisiò gō èfàai pò ù. Má tó lou lí mané a gɔɔwa. Má èfàai gbaené lán louwa. ²⁷ Sēsao líò n'è'i, tɔɔle a bleke, aaiò kú ní bùsuu dɔɔɔa. Tó ma ní mɔgala pòloné ní nɔe, mé ma ní bó gbé pò aale zòblenɔ zɔzi, aaiò dō ké mámɛmaa Dii. ²⁸ Aaɔ de buiò pòblea ù bo, wàio ní só bo. Aaɔ ku dɔɔɔaɛ, gbēe a to sō kéngu bo. ²⁹ Má tɔɔle maa táaede kpámáɛ. Nɔana a kené sàabu we bo. Aaɔ de pò sósɔa ù buiɔne bo. ³⁰ Isailiò i dō ké ma Dii ní Lua má kúnɔ, mé ma gbéon ní ù. Ma Dii Lua máme má ò. ³¹ Ma gbéon á ù, ma kpàsa sàon á ù, mé má de á Lua ù. Ma Dii Lua máme má ò.

35

Asi'oa Edɔ̀̀yá musu

(Isa 34.5-17, 63.1-6, Mal 1.2-5)

¹ Dii yá'òmɛɛ à mè: ² Gbēnazin né, wēbiibii Sei gbewa, ní ānabikeke a yá musu, ³ ní o bùsupideɔne n̄ mɛ: Ma Dii Lua ma mè má felańɔ, má ɔtɔɔle á bùsuwa, i gō da yàaa fɔ̀̀. ⁴ Má tó á wéleɔ gō beziaò ùe, á bùsu i gō da yàaa, íò dō ké mámɛmaa Dii. ⁵ Lá a íbelesè ní Isailiò za zi, mé a ní kpámá wà ní dede ní fēndao an taasikegɔ̀̀, an ía gbezā daama guu, ⁶ a yáí tò ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaò má á kpá gbēdenaɔwa aa péleázi. Lá á za gbēdeauo, gbēdenaɔ péleázi. ⁷ Má Sei gbe yaa à gō fɔ̀̀, gbēe a a baa ví bo. ⁸ Má tó gɔ̀̀ li á gbèsisiò, gbé pò wà ní dede zí guuò ge a gō kálea á s̄is̄iò musu, á guzuleɔ guu ní á swadɔ̀̀. ⁹ Má tó á bùsu gō da yàaa e gɔ̀̀pii, á wéleɔ gō beziaò ùe, íò dō ké mámɛmaa Dii.

¹⁰ Lá a mè bui mēn plapiò ní ní bùsuò gō á pò ùe, baa ní ma kua weo, ¹¹ a yáí ma Dii Lua ma mè, ní ma kuaò má keé á pofēan̄zi ní á wɛɔan̄eò ní á zaan̄guo léue. Tó mále yákpalekeáńɔ s̄, má tó aa ma d̄, ¹² ápiò í dō ké ma Dii ma d̄ennoyā pò á ò Isaili gbèsisiò musu mà, a mè à gō da yàaa, íò ble sa. ¹³ A le'èa, a yāpā òmɛɛ má mà. ¹⁴ Ma Dii Lua ma mè, tó dún̄ia lé pɔ̀̀nake píi, má tó á bùsu gō da yàaa. ¹⁵ Lá a pɔ̀̀nakè gɔ̀̀ pò Isaili bùsu gō da yàaa, màa má keé s̄. Sei gbe ní Edɔ̀̀ bùsu píio a gō da yàaa, íò dō ké mámɛmaa Dii.

36

Isailiò ɛa ḡsa ní bùsu ví

¹ Mpi s̄ gbēnazin né, ānabikeke Isaili gbèsisiò yá musu, ní oné aa ma yāma. ² Ma Dii Lua ma mè, lá á ibeɔ mè, ēhēe, gules̄i zipiò gō ní pò ùe, ³ ānabikeke a yáí n̄ mɛ, ma Dii Lua ma mè, lá buiò liaázi, aa á yaa a gō ní pò ù, mé á tó lí gō d̄o gbépii léu, ⁴ a yáí tò Isaili gbèsisiò ní swadɔ̀̀ ní guzuleɔ ní gu pò wa kè yáiyaiò ní bezia pò bui pò liaiò lèlèwà aa á láanikè, ⁵ ma Dii Lua mále oé, ma àsi b̄e ò buiò ní Edɔ̀̀ píi yá musu ní pofē pās̄iò, asa aa ma bùsu kè ní pò ù ní yaabo ní sakaamaguò, ké aa dádākek̄iò eu.

⁶ A yáí tò ānabikeke Isaili bùsu yá musu, ní o gbèsisiòne ní s̄is̄iò ní swadɔ̀̀ ní guzuleɔ, ma Dii Lua ma mè mále yā'o ní pofē pās̄iò, asa buiò á ké pò sósɔa ùe. ⁷ A yáí tò ma Dii Lua ma mè, ma olèle bui pò liaázion̄e, ma mè aa gō pò sósɔa ù s̄e. ⁸ A Isaili gbèsisiò s̄ á gōnapa, á n'è'i ma gbé Isailion̄e, asa an sua kà kái. ⁹ Máme má á wegwa, mi zeáńɔ, wi á sa pa wà pót̄wá. ¹⁰ Má tó gbé pò kú á guuò k̄. Gbépiò mé Isaili bui píi ù. Aa z̄le á wéleɔ guu, aai ɛa á beziaò vu. ¹¹ Má tó á gbēnazinaò ní á pɔ̀̀tuò k̄, aai n'è'i aa dasikū. Ma gbé kále á guu lán yāawa, íò dō ké mámɛmaa Dii. ¹² Má tó gbé bebe á guu ma gbé Isailiò ù, aai gō á ví e gɔ̀̀pii. A tó an néo kesai bo.

¹³ Ma Dii Lua ma mè, lá w̄i oé i gbé móm̄, i tó á gbé néo aaɔ kesai, ¹⁴ a yáí tò á gbé móm̄ bo, á tó á gbé néo kesai bo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁵ Má we buie á s̄s̄ à ma bo. Bùsu pàle deò á láanike bo, buie a á fu bo. Ma Dii Lua máme má ò.

16 Dii yá èa dèdèa à mè: 17 Gbēnazīn né, ké Isailiò kú ní bùsuu, aa a gbālè ní yākea ní ní dàaò yáí. An yākea gbāsīmè lán nɔɛ zawae.* 18 Ǿ ma a pɔkūma bòbómá, ké aa gbéò dèdè ní bùsuu, mé aa a gbālè ní ní táaò yáí. 19 Ma ní fāaa buiò guu, ma ní fándaiadà bùsu ní bùsuo. Ma íadámá ní yākea ní ní dàaò yáí. 20 Gu pó aa tau buiò guu píi, aa tò ma tó pó a kua adoa òkpà we, asa wa ò ní yá musu wà mè: Dii gbēon ke, kási aa lèkōwa aà bùsuue. 21 Ǿ ma ze gi ma tó na yá musu, ma tó pó Isailiò tò a òkpà gu pó aa tau buiò guupi.

22 A yáí tò, o Isailiòne ma Dii Lua ma mè, i ke á Isailiò yáí mále bee keio, ma tó pó a kua adoa, á tò a òkpà gu pó a tau buiò guu yáíe. 23 Má a tó gbia pó á tò a òkpà buiò guu kuaadoake ɔlóné. Ma Dii Lua ma mè, tó ma tóbò á musu an waa, aaiò dō ké māmèmaa Dii. 24 Má á kāaa buiò guu, má á bò bùsu ní bùsuo, mí suánò á bùsuu. 25 Má í wásawasa fáfāwá, í gō wásawasa. Má gbābóé táaò ní á gbālea píio yá musu. 26 Má á gba sò dafu, mí nisina dafu daágu. Má á sō pó de lán gbewa bóé, mí sō pó de báasi ũ daé. 27 Má a Nisina daágu, mí tó à ma ɔtondókii gwa, ío ma ikoyāo kūa ní laaio. 28 Aò ku bùsu pó má kpà á deziowa guu. Aò de ma gbéò ũ, mío de á Lua ũ.† 29 Má á dōa, ké ásu gbāleo. Má pówena sísi à kóé, má nɔana káágu bo. 30 Má tó á lí pó wí a be bleo ní á buapóò kó, ké wí su á kú buiò ae nɔana yá musu bo yáí. 31 Tó á yāvāikea ní á dàaò dòágu, áo ye ázia gíyāio á duuna ní á yābēekeao yáí. 32 Ma Dii Lua ma mè, áo dō i ke á Isailiò yáí mále bee keio. A to wí á kú, á gee i gō kpá á wéi á yākeapi yáí.

33 Ma Dii Lua ma mè, tó ma á duuna kèwá, má á kále á wéleo guu, í á beziapiò vu. 34 Bùsu pó da yàaa a gō bugbe ũ. Gbé pó lé á bùsu baa vīo e fōò bo. 35 Aa me bùsuue bee da yàaa yāae, ɔ à gò lán Edeni swaluwa sa. Wélee beeo gò beziao ũ yāae, wa kwè wa kè yáiyai, ɔ aa gò wéle bíide gbēnazindeo ũ sa. 36 Bui pó gò liaaázio i dō ké ma Dii ma ea wéle pó kwèò kàlekale, ma bùsu pó gò da yàaa kèke. Ma Dii máme má ò mé má kee sō. 37 Ma Dii Lua ma mè má tó Isailiò yáe bee gbèaa bo, mí kené. Má tó aa kó lán sàowa, 38 lán sà wai pó wí moomèe Yelusaleũ dikpègowa. Má tó gbēnazina ní wéle ziaò pa dasidasi màa, aaiò dō ké māmèmaa Dii.

37

Gewa giio nɔnɔaa guzuleu

1 Dii gbāa kua, ɔ aà Nisina ma se gè ma dile guzuleu, gewao nɔnɔaa. 2 A liaaliaamanò ní guu, ɔ ma wáò è dasidasi guzuleu, aa giigàga maamaae. 3 A ma la à mè: Gbēnazīn né, gewapio vue? Má wèwà: Dii Lua, míme ní dō. 4 Ǿ a òmèe: Anabikeke gewa giipione, ní oné aa ma yāma. 5 Ma Dii Lua má ò gewapione: A ma! Má tó ían wēnide gēágu, í vu. 6 Ma kíò nanawá, mí báasi fifiwá, mí baa naázi. Má tó ían wēnide gēágu à vu, ío dō ké māmèmaa Dii.

7 Ǿ ma ānabikekè lá a òmèewa. Ké mále ānabikepi ke, ma kōfi mà wòowòowòowòowò, ɔ wáò pèpekōwa. 8 Ké ma gugwà, ɔ má è kíò ní báasio nānamá, ɔ baa nānzi, kási aa ían wēnide vīo. 9 A èa òmèe: Anabikeke íanae. Gbēnazīn né, ānabikeke, ní o íanae ma Dii Lua ma mè aà bò dúnia gola síiɔ, aà gbé pó wà ní dedepio pa. 10 Ǿ ma ānabikekè lá a òmèewa. Íana ní pá, aa vù, ɔ aa fèle sí zīgō dasidasiò ũ.*

11 Ǿ a òmèe: Gbēnazīn né, Isailiò píi mé gewapio ũ. Aale me wá wáò puakù, tāmaa wá né, wa gō pó kaaleao ũe. 12 A yáí tò ānabikeke, ní oné ma Dii Lua ma mè, ma gbéò, má á miao wēwē mà á bóleu, mí suánò á bùsuu. 13 Tó ma á miao wēwē, mé ma á bóleu, áo dō ké māmèmaa Dii. 14 Má a Nisina daágu, í vu. Má á kále á bùsuu, ío dō ké ma Dii má ò ɔ má kè. Ma Dii máme má ò.

* 36:17 Lev 15.19 † 36:28 Eze 11.19-20, Yoè 3.1-2, Zkl 12.10, Zin 2.16-21 * 37:10 Zia 11.11

Isailio kua gudou ní Kíà m̀̀ndoo

¹⁵ Dii yá'òmèè à m̀̀: ¹⁶ Gbēnazīn né, go se ǹ̀ lákēwà ǹ̀ me, Yudaō ǹ̀ ǹ̀ gbé Isailio p̀̀e. Gò p̀̀le se lo, ní lákēwà ǹ̀ me, Yosefu p̀̀e, Eflaiū buio ǹ̀ ǹ̀ gbé Isailio pii p̀̀e. ¹⁷ Gopio nakōwa aa gō gò m̀̀ndo ũ ǹ̀ ɔzi. ¹⁸ Tó ǹ̀ gbé ǹ̀ la aa m̀̀, ǹ̀yō gopio yá b̀̀lekeneó lé, ¹⁹ ní oné ma Dii Lua ma m̀̀, mále Yosefu go p̀̀ de Eflaiū buio ǹ̀ ǹ̀ gbé Isailio p̀̀ ũ se na Yudaō gowae, mí tó aa gō gò m̀̀ndo ũ ma ɔzi. ²⁰ Go p̀̀ ǹ̀ lakēwà d̀̀né aa e, ²¹ ní oné ma Dii Lua ma m̀̀, má Isailio b̀̀ gu p̀̀ aa tau buio guu, má ǹ̀ káaa za gupiiu, mí suńno ǹ̀ b̀̀suu. ²² Má tó aa gō bui m̀̀ndo ũ ǹ̀ b̀̀su gb̀̀sísídepiue, mé aa kía ví m̀̀ndoe. Aa de bui lee pla ũ lo, mé an kpala a kpalea lee pla lo. ²³ Aa ǹ̀zia gbále ǹ̀ táa lo ge yá p̀̀ má zau ge t̀̀ae p̀̀le. Má ǹ̀ d̀̀a, ké aasu p̀̀b̀b̀z̀̀ke aa duunake lo yá. Má gbáboné, aai de ma gbé ũ, mí de ǹ̀ Lua ũ.

²⁴ Ma z̀̀blena Davidi bui a kiblemá.† An d̀̀ana a m̀̀ndoe,‡ aai ma ikoyá k̀̀a, aai ma ɔtond̀̀kii gwa ǹ̀ laaio. ²⁵ Aa ku b̀̀su p̀̀ má kpà ma z̀̀blena Yakobuwau, b̀̀su p̀̀ an dezi kuu yáa. Ampio ǹ̀ ǹ̀ né ǹ̀ ǹ̀ t̀̀ūnaa aa ku a guu g̀̀pii, mé ma z̀̀blena Davidi bui a de ǹ̀ kía ũe g̀̀pii. ²⁶ Ma b̀̀a a kúńno g̀̀pii. Má ǹ̀ zed, mí ǹ̀ kó, mé ma k̀̀kii a kú ǹ̀ guu g̀̀pii. ²⁷ Ma z̀̀lekii a kú ǹ̀ guue, mé má de ǹ̀ Lua ũe, aai de ma gbé ũ. § ²⁸ Tó ma k̀̀kii kú ǹ̀ guu g̀̀pii, buio d̀̀ ké ma Dii ma Isailio d̀̀le ma gbé ũ.

38

Anabikeke Gogu yá musu

¹ Dii yá'òmèè à m̀̀: ² Gbēnazīn né, webiibii Gogu* p̀̀ de Meseki ǹ̀ Tubali buio kía ũ Magogu b̀̀suuwa, ní ānabikeke aà yá musu. ³ Oè ma Dii Lua ma m̀̀: Má felennō Gogu, Meseki ǹ̀ Tubali† buio kía. ⁴ Má ǹ̀ lé liaa, má koko a ka ǹ̀ gyaowai, mí b̀̀nno ǹ̀ ǹ̀ zīgō pii ǹ̀ ǹ̀ s̀̀o ǹ̀ ǹ̀ s̀̀de p̀̀ an g̀̀kebo paio ǹ̀ bíla p̀̀ s̀̀ngbao néna ǹ̀ a z̀̀o k̀̀a, ampí aale ǹ̀ f̀̀nda mále. ⁵ P̀̀eio ǹ̀ Etiopio ǹ̀ Libii kunnō, baade ǹ̀ a s̀̀ngbao ǹ̀ a m̀̀ f̀̀ao. ⁶ Gomèe zīgō pii kú we lo ǹ̀ Togaama‡ p̀̀ kú gubāntoo titiu zīgō. Bui dasipio kunnō. ⁷ Suke maamaa, mpi ǹ̀ bíla p̀̀ k̀̀anzipio, ní d̀̀aané. ⁸ Wè dasi gbea má yákpalekennō. G̀̀gbēzāzī ǹ̀yō si Isaili b̀̀suu. B̀̀supide b̀̀ zī yá, aa b̀̀ buio guu dasi, aa k̀̀aa ǹ̀ b̀̀su gb̀̀sísíde p̀̀ g̀̀ za zi wáiwai guu. Ma ǹ̀ bóle buio guu, ɔ aa ku d̀̀d̀a m̀̀pii. ⁹ Nyō si ǹ̀ b̀̀suu lán z̀̀ā'ianawa, lán lou felea p̀̀ d̀̀aguawa, mpi ǹ̀ ǹ̀ zīgō ǹ̀ bui dasi p̀̀ kunnō.

¹⁰ Ma Dii Lua ma m̀̀, g̀̀ bee yá a gē ǹ̀ s̄u, ní laasoo v̄i ke, ¹¹ ní me ǹ̀yō ge si b̀̀su p̀̀ kálea b̀̀isai guu, ní léle a gbé p̀̀ kú d̀̀d̀a kílíkíliwa. Aa bí ge bóle ge zékakabo gbāae vío. ¹² Nyō me ǹ̀yō ǹ̀ p̀̀o naaa ǹ̀ ǹ̀ ble, ní ea ɔtō bezia p̀̀ wa v̀̀ depiwa, gbé p̀̀ b̀̀ buio guu, aa k̀̀aa d̀̀nia guoguo ǹ̀ ǹ̀ p̀̀tuō ǹ̀ ǹ̀ àizee p̀̀ di. ¹³ Seba ǹ̀ Dedā b̀̀sude ǹ̀ Taasisi tagena ǹ̀ ǹ̀ kía oñe: N m̀̀ p̀̀o síimá yá? N bílapi k̀̀aa, ké aa ánuu ǹ̀ vuao ǹ̀ p̀̀tuō ǹ̀ àizee ǹ̀ p̀̀z̀̀o naaa taò dasidasi yá? ¹⁴ A yá t̀̀ gbēnazīn né, ānabikeke, ní o Gogue ma Dii Lua ma m̀̀, g̀̀ bee, tó ma gbé Isailio kálea d̀̀d̀a, ɔ ǹ̀yō dazeuo lò? ¹⁵ Nyō b̀̀ ǹ̀ b̀̀su gubāntoo titipiu, mpi ǹ̀ bui p̀̀ kunnō dasidasi, ío dia s̀̀ kpe ápii. A dasi a ke z̀̀i zīgō waiwai ũ. ¹⁶ A m̀̀ léle ma gbé Isailiwa lán lou felea p̀̀ i daguawa. Gogu, g̀̀gbēzāzī má m̀̀nno, ní léle ma b̀̀suwa, ké bui pii e ma kuaadoake d̀̀ g̀̀ p̀̀ má t̀̀o ǹ̀ musu ǹ̀ wáa.

¹⁷ Ma Dii Lua ma m̀̀, míme ǹ̀ gbé p̀̀ ma aà yáda yáa ma z̀̀blena Isaili ānabione aa ò ũo lò? G̀̀ bee aa ānabikekè a wē dasik̀̀, aa m̀̀ ǹ̀yō lélemá. ¹⁸ Ma Dii Lua ma m̀̀, g̀̀ bee, tó Gogu léle Isaili b̀̀suwa, má fele ǹ̀ p̀̀o ma níuo. ¹⁹ Pofē pásí ǹ̀ kyáwáao guu ma m̀̀, t̀̀le lualuaa z̀̀o a ku Isaili b̀̀suu g̀̀ bee. ²⁰ Kp̀̀o ǹ̀ b̄a ǹ̀ s̀̀anb̀̀o ǹ̀ p̀̀taa'onkuawa pii ǹ̀

† 37:24 Eze 34.24 ‡ 37:24 Zaa 10.16 § 37:27 2Kln 6.16, Zia 21.3 * 38:2 Zia 20.8 † 38:3 Daa 10.2 ‡ 38:6 Daa 10.2-3

gbé pò kú dúnia guu píi aa lualua ma ae. Gbèsisíwò gboo, yãtẽ kwé, bíiò léle píi. ²¹ Ma Dii Lua ma m̀e má yá pò ì to vía ní kú píi gbae Gɔgu ní a gbéowa. An baade a fẽnda ka a gbé. ²² Má íadamá ní gagyão. Má lou bílibili ní loughbeo ní íatègbò tedeo kaaàgu ní aà zìgɔo ní bui dasi pò kuaànɔo. ²³ Màa má a zɔ̀kɛ ní ma kuaadoakeo ɔ̀b buiɔne dasi, mí bɔ́má, aai dɔ́ ké mámɛmaa Dii.

39

Ziblea Gɔguwa

¹ Gbēnazīn né, ānabikeke Gɔgu yá musu ñ me ma Dii Lua ma m̀e: Má felenno Gɔgu, Meseke ní Tubalio kía. ² Má n lé liaa, má n ga za gugbāntoo títiu mà mɔ̀nno, mí n gbae Isaili gbèsisíwò, ³ mí n sá lé mà bɔ̀ n ɔ̀zeu, mí n kaɔ̀ bɔ̀le n ɔ̀plaau aa kwé. ⁴ Nyɔ̀ kpagua Isaili gbèsisíwò musu, mpi ní n zìgɔo ní bui pò m̀nno píi. Má á kpá bā nòoblèna bui píiwa ní wàìo pòblea ùe. ⁵ Ma Dii Lua ma m̀e á kwé sēue, asa mámɛ má ò. ⁶ Má té gbae Magɔgu b̀usuwa ní gbé pò kále dɔ̀dɔ̀a ísia baaleo, aai dɔ́ ké mámɛmaa Dii. ⁷ Má tó ma gbé Isailiɔ̀ ma tó kuaadoake dɔ́. Má tó wà ma tó pò a kua adoapi ɔ̀kpa ɔ̀b, bui i dɔ́ ké mámɛ má Dii Isailiɔ̀ Lua pò a kua adoa ù. ⁸ Ma Dii Lua ma m̀e, yápi a m̀o mé a ke. Goo pò má òpin we.

⁹ Isaili wéledeɔ̀ bɔ̀le zikaboo sélé yàa ù, aai tékaò, sèngbao néna ní a zɔ̀o píi ní sáɔ̀ ní kaɔ̀ ní goɔ̀ ní sɔ̀nao. Aaò tékaò e wè sɔ̀pla. ¹⁰ Aa gé yàawei sēu ɔ̀b. Aa lizɔ̀ lákpeu ɔ̀b, asa aa gòkɛbɔ̀piɔ̀ sélé yàa ùe. Aa gbé pò m̀ò ní pòɔ̀ siimáɔ̀ pòɔ̀ sélé, aa gbé pò m̀ò ní pòɔ̀ naaapiɔ̀ pòɔ̀ naaa. Ma Dii Lua mámɛ má ò. ¹¹ Goo bee má gu pò wa Gɔgu ní a gbéó víu ɔ̀lɔ̀né Isaili b̀usu tagenaɔ̀ guzulɛu Isida Wiside oi. Gɔgu ní a gbé bílaɔ̀ vía we a zezɔ̀ tagenaɔ̀ne, wi tókpa guzulɛpie Gɔgu Zìgɔo. ¹² Isailiɔ̀ ní ví e m̀o sɔ̀pla gbābɔ̀a ní b̀usué yáí. ¹³ Ma Dii Lua ma m̀e, b̀usudeɔ̀ ní ví nípii, aaiɔ̀ kpɛlaa ma tɔ̀bɔ̀gɔo. ¹⁴ Wa gbéó dile aaɔ̀ b̀usu keele gbābɔ̀aè yáí. M̀o sɔ̀lapi gbea aa gé kpálekei ge pò kú vísaiozi. Gbèe lío kpálekei, gbèe lí gɔ̀ waɔ̀ ví. ¹⁵ Tó aale gé kpálekei màa, tó gbé b̀ò ge wawa, aali lípɛle we seela ù, gèvínaɔ̀ i m̀o sélé ge ví Gɔgu Wai guzulɛu. ¹⁶ Wéledeɔ̀ ku we, wí me Bíla. Màa aa gbābɔ̀ b̀usupie.

¹⁷ Gbēnazīn né, ma Dii Lua ma m̀e, o bā bui píie ní wàìo píi aa káaa gupiiu, aai m̀o sãnu sa zɔ̀o pò mále oné guu Isaili gbèsisíwò musu, aa nòò ble aa au mi. ¹⁸ Aa negɔ̀naɔ̀ ble, aa dúnia kíaɔ̀ au mi, lá aa dené sāsakaɔ̀o ní sãneɔ̀bɔ̀o ní blesanaɔ̀o ní gáaeo ùwae. Ampii aaɔ̀ dené lán Basana b̀usu pò m̀ekpaaɔ̀wae. ¹⁹ Sa pò mále oné guu, aa a nísi gbé aa ke'í'í'í, aai a au mi, iò ní de. ²⁰ Ma Dii Lua ma m̀e, bleso pò mále kené guu aa sɔ̀o ble aa ká ní ní dikpenaɔ̀o ní negɔ̀naɔ̀o ní zìkan bui píi.*

²¹ Má tɔ̀bɔ̀ buiɔ̀ guu, aai ɔ̀ pò má tó má e ní ía pò má damá. ²² Sea za goo bee Isailiɔ̀ dɔ́ ké mámɛmaa Dii ní Lua, ²³ bui i dɔ́ ké Isailiɔ̀ gè zìzɔ̀ ù yãa ní duuna ní ní bɔ̀a ma kpeo yáie. A yáí ma bɔ̀ ní kpe, ma ní ná ní ibeɛɔ̀ne ní ɔ̀zì, ò wà ní kwé zì guu. ²⁴ Ma yākèné an gbálea ní ní tàaeowa, ma a wé gà má zùnè. ²⁵ Ayāmeto ma Dii Lua ma m̀e, ma pɔ̀fè pāsì a fele ma tó pò a kua adoa yá musu, mí Yakɔ̀bu buiɔ̀ bɔ̀ zìzɔ̀keu mà suńno, mí Isailipio wēnagwa píi. ²⁶ Tó aa kálea ní b̀usu dɔ̀dɔ̀a, mé gbèe yá lé ní víakū ɔ̀b, an gee pò gò kpá ní wéí ní ní bɔ̀a ma kpe yáò a dɔ̀ngu ɔ̀b. ²⁷ Tó ma ní káaa buiɔ̀ guu, mé ma ní bɔ̀le ní ibeɛɔ̀ b̀usu ní b̀usuo, má suńno, mí tɔ̀bɔ̀ ní musu bui dasideɔ̀ wáa, ²⁸ aai dɔ́ ké mámɛmaa Dii ní Lua. Baa ké ma ɔ̀zènízi buiɔ̀ guu zìzɔ̀ ù, má ní bɔ̀le we mà ní káaa ní b̀usuue. An gbèe a gɔ̀ weo. ²⁹ Má a wé ga zu Isailipioɔ̀ne ɔ̀b, asa má a Nisína pisimáe.† Ma Dii Lua mámɛ má ò.

* 39:20 Zia 19.17-18 † 39:29 Eze 11.19, 36.26-27, 37.14

40

Lua ua dafu yá

(1Kia 6.1-38, 2Lad 3.1-9)

¹ Wá kua zìzɔɔ ũ wè baasɔode daalea gɔɔ kwide zí, wá mæwia wia wè gẽo m̀ndosaide guu, gɔɔ bee ɔ Dii gbãa m̀da, à g̀manɔ we. ² Wépfungu'ea guu Lua g̀manɔ Isaili b̀susu, à ma da gb̀sisi zɔɔ lesi musu. * Kpéo ku gbepi gɛɔmidɔkii pɔleu lán wélewa. ³ A g̀manɔ we, ɔ ma gɔɛ è, aà me de lán mɔgotɛwa. A zea bíibɔleu, mé a bapuna ní fee pɔyɔbɔo kũa.† ⁴ ɔ gbepi òmæ: Gbēnazin né, gwa ní wéó, ma ní swáo, ní laaidɔ pɔ pɔ mále ɔbɛwa pii, asa a yái wà m̀innɔ la. Yá pɔ níle e pii dau n̄ siu Isailiɔne.

Gukpe oi bíibɔle

⁵ Má è bíi liaa Lua uai. Gɔɛpi fee pɔyɔbɔo kũa, a gbãa g̀sissuu sooloe. G̀sissuu pɔ wàle a yá'opi de g̀sissuu doa ɔla doe. A bíi yò ní feepio, a gèele le do, a lesi le do. ⁶ A gè bíibɔle pɔ a lé bɔa gukpe oi kii, à dède a dedekiiwa, ɔ à bɔlepi bèe yò ní feepio, a yàasa le do. ⁷ Bíibɔledɔanaɔ kpɛa gbãa le do, a yàasa le do, mé gí pɔ kú kpɛaɔ zānguo yàasa g̀sissuu sɔo. Bɔlepi bilandaa pɔ bɔaa ní Lua kpéo bèe le do. ⁸ ɔ à bɔlepi bilandaa pɔ bɔaa ní Lua kpéo yò ní feepio, ⁹ à kè g̀sissuu swaaɔ, a lé gíw sɔ g̀sissuu plapla. Bɔlepi bilandaa bɔaa ní Lua kpéo. ¹⁰ Gukpe Bɔlepi kpɛaɔ ví kpɛla ní kpɛleo àaɔ'aaɔ. Kpɛapiɔ gbãa ní a yàasao sáae, a suunaɔ doũe kpɛla ní kpɛleo. ¹¹ A bɔlepi lé yò ní feepio, a yàasa g̀sissuu kwi, a gbãa sɔ kue'aaɔ. ¹² Bíibɔledɔana kpɛapiɔ ku kpɛla ní kpɛleo, a yàasa ní a gbãao g̀sissuu soolosoole, mé gí ku kpɛapiɔ kpɛele, a lesi g̀sissuu do. ¹³ ɔ à bɔlepi yàasa yò za kpɛa musu kpɛla e kpɛa musu kpɛle, à kè g̀sissuu baasɔo. ¹⁴ A ba yò bilandaapiwa à liai, à kè g̀sissuu baaɔ. ¹⁵ Za bɔlepi léwa e a bilandaa léwa g̀sissuu blakwie. ¹⁶ Kpɛaɔ ní suunaɔ ní bilandaaɔ fenenti ví à liai, a bàasi oi lé yaasaũ, a guu oi tuuuũ. A suunaɔ daminali gɔinaɔ ví.

Lua ua séia

¹⁷ A ma se g̀manɔ ua séia guu. Má è kpéne m̀en baakwiɔ dɔdɔkɔwa gbɛ pɔ kpáleawa à liai. ¹⁸ Gbɛkpaleapi pɛ bɔlepiɔ saalowa, mé à kpáaí ní bɔlepiɔ gbãa léo. Gbɛ pɔ kpálea, a gu ɛena pón we. ¹⁹ ɔ à ua séia yàasa yò bɔa za bɔle séia léwa a guu oi e à gèò ua plaade bɔle léwa bàasi oi. Gukpe oi pɔ kè g̀sissuu basɔo ní gugbāntoo oi pɔo bɔ.

Gugbāntoo oi bíibɔle

²⁰ ɔ à ua plaade bíibɔle pɔ kú gugbāntoo oi gbãa ní a yàasao yò. ²¹ A kpɛaɔ àaɔ'aaɔ kpɛla ní kpɛleo ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ kè doũ ní bɔle séia pɔoe. A gbãa g̀sissuu blakwi, a yàasa sɔ baasɔo. ²² A fenentiɔ ní a bilandaaɔ ní a daminali gɔinaɔ doũ ní gukpe oi bɔle pɔoe. A dedekii gbápepekii soplae, mé a bilandaapi ku a lé kpɛle. ²³ Ua plaade bɔle lé bɔaa ní gugbāntoo oi bɔle léoe lán gukpe pɔwa. Sea bɔlepi léwa e ua plaade bɔle léwa g̀sissuu basɔoe.

Gɛɔmidɔkii oi bíibɔle

²⁴ ɔ à ma se g̀manɔ gɛɔmidɔkii oi, ɔ ma gɛɔmidɔkii oi bɔle è. A a lé gíw ní a bilandaaɔ yò, à kè doũ ní a k̄ini pɔoe. ²⁵ Bɔlepi ní a bilandaaɔ fenentiɔ liai lá a k̄iniɔwae. A gbãa g̀sissuu blakwie, a yàasa sɔ baasɔo. ²⁶ A dedekii gbápepekii soplae, mé a bilandaa ku a lé kpɛle. Daminali gɔinaɔ ku a lé gíwɔa kpɛla ní kpɛleo. ²⁷ Ua plaade gɛɔmidɔkii oi bɔle ví. Sea bɔlepi léwa e gɛɔmidɔkii oi bɔle léwa g̀sissuu basɔoe.

Ua plaade bíibɔle

* 40:2 Zia 21.10 † 40:3 Zia 11.1, 21.15

²⁸ Ɔ à ma se gèmanɔ ua plaade bɔle pɔ kú geɔmidɔkii oi guu e ua plaadepiu. Ɔ à bɔlepi yɔ̀, à kè doú ní a kíniɔe. ²⁹ A kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ doúe. Bɔlepi ní a bilandaaɔ fenentiɔ ví liaai. A gbàa gàsísuu blakwi, a yàasa baasɔɔ. ³⁰ Ua plaade bilandaaɔ sáasaae, an gbàa gàsísuu baasɔɔɔ, a yàasa sɔ́ sɔ́sɔɔ. ³¹ An bilandaapiɔ ku ua séia oi. Daminali gɔ́ina ku an lé gɔ́wa, an dedekii gbápepekii swaaɔswaaɔe.

³² Ɔ à ma se gèmanɔ ua plaadeu gukpe oi. Ké a yɔ̀, à kè doúe. ³³ A kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ doúe, mé bɔlepi ní a bilandaaɔ fenentiɔ ví liaai. A gbàa gàsísuu blakwie, a yàasa sɔ́ baasɔɔ. ³⁴ A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gɔ́inaɔ ku a lé gɔ́wa kpela ní kpeleo. A dedekii gbápepekii ví swaaɔ.

³⁵ Ɔ à ma se gèmanɔ ua séiapi gugbántoo oi bɔleu. Doúe ní a kíniɔ. ³⁶ Maa ní a kpeaɔ ní a suunaɔ ní a bilandaaɔ. A fenentiɔ ví liaai. A gbàa gàsísuu blakwie, a yàasa sɔ́ baasɔɔ. ³⁷ A bilandaa ku ua séia oi. Daminali gɔ́inaɔ ku a lé gɔ́wa kpela ní kpeleo, a dedekii gbápepekii swaaɔe.

Sa'obɔ kpéɔ ní a táabūnuɔ

³⁸ Kpéne kú bɔle bilandaa sae. Wekii wí idau sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔɔwa. ³⁹ Táabūnuɔ ku bilandaaɔ guu kpela ní kpeleo mèn plapla. Wekii wí sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū obɔɔ ní duun awakpabɔɔ ní tàae flabobɔɔ kòlokpakpau. ⁴⁰ Gugbántoo oi bɔle bilandaa bàasi oi, táabūnuɔ ku a dedekii ɔplaai ní zeeio mèn plapla. ⁴¹ Maa táabūnu kále bɔlepi ɔplaai ní zeeio mèn síiɔsiiiɔ, apii kè swaaɔ. Wekii wí sa'opɔɔ kòlokpakpau. ⁴² Gbè táabūnu mèn síiɔ ku we ɔ sa pɔ wí a pɔ káteu à tékū pɔ ũ. A gbàa gàsísuu do ní kíniɔe, a yàasa ɔ maae, a lesi gàsísuu do. Táabūnupi musu wí sa'onɔɔ kekɛbɔɔ káleu. ⁴³ Mò kòolo lé mèn pla pɔ an gbàa kà ɔtā dodoɔ loolooa kpépiu à liaai. Táabūnuɔ ɔ wí sa'onɔɔ báasi kálewà.

Sa'onaɔ kpéɔ

⁴⁴ Kpé mèn pla ku ua plaadeu. Ado ku gugbántoo oi bɔle sae, a lé elea geɔmidɔkiiwa. Ado ku geɔmidɔkii oi bɔle sae, a lé elea gugbántooa. ⁴⁵ Ɔ gbépi òmɛe: Kpé pɔ a lé elea geɔmidɔkiiwapiá sa'ona pɔ Lua kpé zí de ní yá ũ pɔe. ⁴⁶ Kpé pɔ a lé elea gugbántoowapiá sa'ona pɔ sa'okii de ní yá ũ pɔe. Sa'onapiɔá Levii bui Zadoki buiɔne. Ampii mé aai sɔ́ Diizi wà aà gbagba. ⁴⁷ A uapi yɔ̀, a gbàa ní a yàasao sáasaae gàsísuu basɔobasɔɔ. Lua kpé kpeele ɔ sa'okii kuu.

Lua kpé

⁴⁸ A ma se gèmanɔ Lua kpé bilandaau, ɔ à a gbapeleo yɔ̀, a gèele kè gàsísuu sɔ́sɔɔe. A lé yàasa gàsísuu gèo mèndosai, mé a lé gɔ́ gèele kè gàsísuu aaɔ'aaɔ kpela ní kpeleo. ⁴⁹ Bilandaapi gbàa kè gàsísuu baɔe, a yàasa sɔ́ kuɛdo. A dedekii gbápepekii kwie, gbapelepiɔ ku a lé gɔ́piɔ sae kpela ní kpeleo.

41

¹ Ɔ à ma se gèmanɔ Lua kpéu a kpeele, ɔ à a lé gɔ́ yɔ̀, a yàasa gàsísuu soolosoole ɔplaai ní zeeio. ² A lé yàasa gàsísuu kwie, a lé gɔ́ yàasa sɔ́ gàsísuu sɔ́sɔɔe. Kpelepi gbàa gàsísuu blaɛ, a yàasa sɔ́ bao.

³ A gè kpea, ɔ à a lé lipelɛɔ yɔ̀, a yàasa gàsísuu plapla. A lépi yàasa gàsísuu soole, a lé gɔ́ yàasa soplapla. ⁴ Kpeapi gbàa ní a yàasao gàsísuu baobaɔe. Ɔ a òmɛe: Luakukii zálalan ke.

⁵ Ɔ à Lua kpé gí yɔ̀, a yàasa gàsísuu soole, mé kpéne pɔ liaa Lua kpéi ɔplaai ní ɔzeeio ní a kpeo yàasa gàsísuu síiɔe. ⁶ Kpénepiɔ didikɔa lee aaɔ, a zíle baakwi, a guo baakwi, a musu baakwi. Lua kpé gbɛ pɔ kú musu yàasa késāa zílepɔɔi, kpénepiɔ zadaa yáí, ké wasu Lua

kpépi gí f̄so yáí. ⁷ M̄aa kpéne p̄o liaa Lua kpéi didiak̄oapi musu yàasa de a z̄ílea. A dedek̄i ví e a musup̄oue.

⁸ Má è wà gb̄e kpàle, a les̄i ḡàs̄isuu sooloe, ò wà gbàsa Lua kpépi d̄òwà. ⁹ Lua kpé kpéneo bàasi oi gí gèele ḡàs̄isuu sooe. Gu p̄o da Lua kpé ¹⁰ ní sa'onao kpéò z̄ànguo yàasa ḡàs̄isuu baoe. ¹¹ Kpénepiò lé mèn pla mé b̄o uawa, m̄endo gub̄ántoo oi, m̄endo geom̄id̄ok̄i oi. Gbekpalea p̄o liaai yàasa ḡàs̄isuu sooe.

¹² B̄e'ae oi kpé p̄o a lé elea Lua kpépiwa yàasa ḡàs̄isuu bàākwie, a gbàa s̄o basiīkwí. A gí gèele pii ḡàs̄isuu sooe. ¹³ Ǿ à Lua kpé ȳò. A gbàa ḡàs̄isuu bas̄oee, mé kpé p̄o kú a b̄e'ae oi ní ua p̄o kú z̄ànguoo ḡàs̄isuu bas̄oee lo. ¹⁴ Ua p̄o kú Lua kpé kp̄eele gukpe oi ḡàs̄isuu bas̄oee lo. ¹⁵ Ǿ à kpé p̄o kú Lua kpé kp̄e oi, a lé elea Lua kpé uawa ȳò ní a ḡek̄i p̄o kú kp̄ela ní kp̄eleoo s̄anu, a gbàa ḡàs̄isuu bas̄oee lo.

Lua kpé kp̄eele ní luakuk̄iio ní a bilandaa ¹⁶ ní a bèeò ní a fenenti tuuunaò, wà lí kpàwà a guu pii kp̄ekpe za z̄íle e fenentiò k̄ií. ¹⁷⁻¹⁸ Wà malaika ḡàs̄iadeò ní daminaliò ḡòinakè Lua kpépi lé musu, mé wa kè wà lía kpépi guu ḡiò, luakuk̄ií ní a kp̄eeleo pii. Daminali kú malaikapiò z̄ànguo m̄endodo. Malaikapiò oa plapla, ¹⁹ a oa p̄o de gb̄enazina p̄owa ae d̄oa daminaliwa kp̄ela, a p̄o de n̄òmusu p̄owa ae d̄oa daminaliwa kp̄ele. Wa kè kpé guu ḡiwa wà líai pii ²⁰ za z̄íle e musu ní kpépi lé musuo. ²¹ Lua kpépi lé yàasa ní a les̄iò s̄aae.

P̄o kú luakuk̄i kp̄eele oi ²² lán sa'ok̄i p̄o wa kè ní líowa. A les̄i ḡàs̄isuu àaò, a gbàa ní a yàasao ḡàs̄isuu plapla. A golaò ní a zeb̄oò ní a saaloòá líe. Ǿ gb̄épi òm̄ee: Táabūnu p̄o kú Dii aen ke. ²³ Lua kpé kp̄eele ní luakuk̄i kp̄eeleo gba p̄o ì koo kpaau ví. ²⁴ Kp̄eelepiò gbaò plaplae, mé ì lias̄iáiz̄ò. ²⁵ Wà malaika ḡàs̄iadeò ní daminaliò ḡòinakè kp̄eele gb̄apiòwa lá wa kè ḡiwawa, mé wà bilandaa saa kè ní lío. ²⁶ Lua kpé bilandaa gí fenenti tuuunaò ví, mé wà daminali ḡòinaò kè fenentiò léowa oplaai ní z̄eio. Lua kpépi kpéneo saa ví lo.

42

Sa'onao kpéò

¹ Ǿ à ma se ḡèmano gub̄ántoo oi e ua séiau e kpé p̄o kpaaīa ní ua plaadeo b̄oaa ní kpé p̄o kú gub̄ántoo oio. ² Kpépi gbàa ḡàs̄isuu bas̄oee, a yàasa blakwi, a lé elea gub̄ántoowa. ³ Ua plaade ku kpépi ní Lua kpéò z̄ànguo, a yàasa ḡàs̄isuu baoe. Kpépi kpaaīa ní ua séia gb̄e p̄o kp̄aleaoe. Kpé didik̄ōa lee àaò kpaaīa ní Lua kpé kpéneo. ⁴ Ḡek̄i ku kpénepiò z̄ànguo, a yàasa ḡàs̄isuu kwi, a gbàa bas̄o. Kpépi lé elea gub̄ántoowa. ⁵ Kpéne p̄o kú musu yàasa ì ka kpéne p̄o kú z̄íle ní guoowao, ḡek̄i p̄o kú we yáí. ⁶ Musu kpénepiò gbapeleo ví lán ua p̄owao. A yáí kpénepiò gu k̄és̄aa kpéne p̄o kú z̄íle ní guoòzi. ⁷ B̄ií kú kpépi kp̄eele ua séia oi, à p̄ai e ḡàs̄isuu blakwi. ⁸ Asa ua séia oi kpépi gbàa ḡàs̄isuu blakwie. Lua kpé oi s̄o ḡàs̄isuu bas̄o. ⁹ Kpénepiò ḡek̄i kú z̄íle gukpe oi. A lépi elea ua séiawa.

¹⁰ Kpéneo nana b̄iíwa Lua kpé geom̄id̄ok̄i oi lo, b̄oaa ní kpé p̄o kú geom̄id̄ok̄i oi. ¹¹ Ḡek̄i ku kpénepiò z̄ànguo lán kpéne p̄o aa ku gub̄ántoo oio p̄owa. A gbàa ní a yàasao s̄aae. Gub̄ántoo oi kpénepiò ḡek̄i ní ní z̄òo ní ní léo s̄aa ¹² ní geom̄id̄ok̄i p̄oee. Zé p̄o w̄i ḡeū ku ḡek̄i miwa b̄ií sae gukpe oi lán gub̄ántoo oi p̄owa.

¹³ Ǿ gb̄épi òm̄ee: Gub̄ántoo oi kpéneo ní geom̄id̄ok̄i oi kpéne p̄o kpaaīa ní ua plaadeo kua adoae. Wek̄i sa'onao p̄o aai s̄o Diizio lí Dii p̄oò bleu. Wek̄i aali Dii p̄oò kálee, p̄owenti ní duun awakpab̄oò ní tàae fiabob̄oò, ké gupi kua adoa yáí. ¹⁴ Tó sa'onao ḡeū, aasuli b̄o gu p̄o a kua adoapiu aa ḡe ua séiauo, sema aa ní p̄okasa p̄o aai z̄ik̄eòò tò we ḡia, asa p̄oò kua adoae. E aao gé b̄oi gb̄éowa, aali p̄okasa lile.

¹⁵ Ké à Lua kpé ua plaade ȳò a làa, à ma se b̄òmano ní b̄ole p̄o kú gukpe oi léo, ò a ȳò à líai. ¹⁶ Gukpe b̄ií ḡàs̄isuu òaa pla ní bas̄oee. ¹⁷ Gub̄ántoo b̄ií ḡàs̄isuu òaa pla ní bas̄oee lo.

18 Gεοmidokli bíi gàsísuu òaa pla ní basooe lo. 19 Ō à gè be'ae bíi yò, à kè gàsísuu òaa pla ní basoo lo. 20 Maa à a bíi yò à liai kpe síi píi. A yàasa ní a gbàao gàsísuu òaa pla ní basooe píi. Bíipi pò pò de Lua pò ũ kèkòwa ní pò pò de Lua pò ũoo.

43

Dii gawi sua a kpéu

1 Ō à ma se gèmanò gukpe oi bòleu. 2 Má è Isailio Lua gawi bò gukpe oi, aà lo de lán izòsuka kòfiwa,* mé aà gawipi tòle pù. 3 Wépungu pò má èpi bò lán wépungu pò má è gò pò Lua mò wá mεεwia kaaleiwae, lán wépungu pò má è Kebaa sae, ò ma wule ma gbεεuwaε. 4 Dii gawi gè gukpe oi bòlepiu e aà kpéu. 5 Lua Nisina ma se gèmanò ua plaadeu, ò má è Dii gawi aà kpéu.

6 Gòpi zεa ma sae, ò má mà wàle yá'omεε za kpépiu 7 wà mè: Gbēnazin né, ma kpalabaa kpálékiiin ke, ma gbadibon ke. Máo ku Isailio guu lae e gòpii. Isailio ní ní kíao ma tó pò a kua adoa òkpa ní ní gbáleao ní ní kíao gεo bau lo. 8 Kíapio uakpà wa nàna ma uawaε, aa kpedò wa nàna ma kpéwa, bíi mé gò daa wá zāngu. Aa ma tó pò a kua adoa òkpa ní yābēε pò aa kèò, ò ma ní míonzò ní pòfεo. 9 Aa ní gbáleapi tó, aai ní kía gepio kēa, mío kú ní guu sa gòpii.

10 Gbēnazin né, ma ua yá bòleke Isailione, aai làasooke a kpaawa, an gεe i gò kpá ní wéi ní duuna yáí. 11 Tó an gεe gò kpá ní wéi yá pò aa kèò yáí, ma ua taa bòlekené, a kpaá ní a bókio ní a gēkio ní a iadaaó ní a ikoyāó ní a yādileao. N a bòlekené, ní ké láu ní wáa, ké aao a iadaaó kúa, aai zike a yādileao wa. 12 Ma kpe ikoyān we. Tòle pò liaai gbèsisi musuá ma pòε, a kua adoa píie. Ma kpé ikoyān we.

Sa'okli yá

(Bòa 27.1-2, 2Lad 4.1)

13 Lá wà sa'okli yòon ke: Gàsísuu pò wàle a yá'opi de gàsísuu doa òla doe. Wà eyò wa lia sa'oklipizi, a yàasa ní a zāo gàsísuu dodo, mé pò pò wa bò wa liai òtā doe. Sa'oklipi lesin ke: 14 Daalea ε pò kú tòleu e a swá nénawa gàsísuu plaε, a swápi yàasa gàsísuu doe. Za a swá nénapiwa e a zòwa gàsísuu síiòε, a yàasa sò gàsísuu do. 15 A kina pò kú musu lesi gàsísuu síiòε, mé a kóba mèn síiò kpa musu. 16 Kinapi gbàa ní a yàasao sáaε, gàsísuu kuεplapla. 17 Swá zòpi kíi sa'okli gbàa ní a yàasao sáaε, gàsísuu gεo mēndosaisaiε. Swá pò liai zíle yàasa òtā doe, mé ε pò liai yàasa gàsísuu do.

18 Ō a òmεε: Gbēnazin né, Dii Lua mè: Tó wa sa'oklipi bò, ké wà e sa pò wí a pò káteu à tékū owà, wi au élewà, a yādileaoon ke: 19 Levii bui sa'ona pò aa de Zadoki bui ũo mé aa sōmazi ma gbagbai. Gáaena kpámá duun awakpabò ũ, 20 ní a au dā máma sa'okli kóba mèn síiòwa ní a swá zò gola mèn síiò ní pò pò wa bò wa liaipio, ní gbābòè, i gò ma pò ũ. 21 Gáaena duun awakpabòpi se gεò gu pò wa díleu ma ua, ní tesòwà à tékū, 22 a gò plaade ní sa'o ní blesan sāasaio duun awakpabò ũ, wi gbābò sa'okliε, lá wa kè ní gáaenaowa. 23 Tó n gbābòè ní làa, gáaena sāasai ní sāsakao sāasaio 24 se moomεε, sa'onao i wisi fáfāwà, aai ma gbagbaò sa pò wí a pò káteu à tékū ũ.

25 E gò soplani nli blesana kpa duun awakpabò ũ lá gu lé do ní gáaena sāasaio ní sāsakao sāasaio. 26 Gò soplapi guu aali gbābò sa'okliε, i gò ma pò ũ, aai na zíwa. 27 Gòpio gbea, gò swaaòde zí sa'onao lí sa pò wí a pò káteu à tékū o sa'oklipiwa gbéone ní sáaukpasao, ma pò i kemá na.

44

Gukpe oi bòléá kí pòε

* 43:2 Zia 1.15

¹ Ɔ à ma se à èa gèmanɔ ua séia bɔle pɔ kú gukpe oi kpɛɛɛ, a zé taa. ² Ɔ Dii òmɛɛ: Wa bɔɛɛ bee zé tó taaɛ, wasu wɛɔ. Gbɛɛ su gɛuo, àɔ taaɛ, asa ma Dii Isailio Lua ma gɛue. ³ Kí mé a zɔle bɔlepiu, i pɔbleu ma wáa. Aàli gɛ, ili bɔ ní bɔlepi bilandaa zéɔ.

Bui z̄lloe suli gɛ Lua uao

⁴ Ɔ à ma se gèmanɔ gugbāntoo oi bɔleu e Dii kpé kpɛɛɛ. Ké ma gugwà, ɔ má è Dii gawi aà kpé pà, ɔ ma wule ma gbɛɛu. ⁵ Ɔ Dii òmɛɛ: Gbɛnazin né, swákpa yá pɔ mále one ma kpé yádileɔ ní a ikoyáɔ musu ma. Gbé pɔ lé gɛɔ ní gbé pɔ lé bɔɔ tàasika. ⁶ O Isaili swáyāmansaideɔne ma Dii Lua ma mɛ an yābɛɛkɛɔ mɔ le. ⁷ Aa gɛ ma ua ní bui z̄llo gyafɔɔde pɔ an sɔ pípiáɔ, ɔ aa ma kpé gbālèɔ gɔɔ pɔ wàle nísí ní auo kpaa ma ble ũ. An yābɛɛkɛa pāleɔ bàasi, lá aa ma bàakuaínɔ yá gbòon we. ⁸ Aai laaidɔ ma kpé z̄iwao, aa z̄ipi tò dāɔne. ⁹ Ma Dii Lua ma mɛ, bui z̄llo gyafɔɔde pɔ an sɔ pípiáɔ suli gɛ ma uao, baa bui z̄llo pɔ kú Isailio guuɔ.

Levii bui suli sa'oo

¹⁰ Levii bui pɔ aa pɔɔbɔzākɛmɛɛ gɔɔ pɔ Isailio sásāa, aa zà ma yáwa, aa té ní táaɔziɔ ní duuna gbɛ'e. ¹¹ Aali z̄ike ma ua, aalio wéte a bɔleɔ yái. Aali ma ua z̄i ke, aai sa pɔ wí a pɔ káteu à tékūɔ kòlokpakpa ní sa'obɔ pɔ gbéɔ ì mɔɔɔ, aai z̄ikené. ¹² N beeo lá aa sa'ò Isailionɛ ní táaɔwa, aa tò aa zà yáwa aa duunakè, a yái ma Dii Lua ma ɔlèlɛné ma mɛ aa ní duuna gbɛ'e. ¹³ Aasuli s̄mazi ma gbagbaio. Aasuli ɔkã ma pɔɔ ge ma blewao, an gɛɛ i gɔ kpá ní wéi an yābɛɛkɛɔ yái. ¹⁴ N beeo má a ua yá ní z̄i pɔ wí ke weɔ pii nané ní ɔz̄ie.

Yádileɔ sa'onanɛ

¹⁵ Ké Isailio pɔɔbɔzākɛmɛɛ, Levii bui sa'ona pɔ aa de Zadoki bui ũ laaidò ma ua z̄iwa. Ampio mé aa s̄mazi aao z̄ikemɛɛ. Aao ze ma aɛ, aai ma gbagba ní nísio ní auo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁶ Ampio mé aali gɛ ma kúkii, aai sɔ ma táabūnui, aai ma gbagba, aai z̄ikemɛɛ.

¹⁷ Tó aa gɛ ua plaade bɔleɔ dou, aali bàabaa pɔkasa da. Aasuli z̄ike ua plaade bɔleɔ guu ge Lua kpé kpɛɛɛ ní pókã pɔkasao daao. ¹⁸ Aalio bàabaa fùa kpaa, aaiɔ bàabaa sòlo gese yeyea. Aasuli pɔ pɔ a to í simá yeo. ¹⁹ Tó aa b̄é gé gbéɔ k̄ii ua séiau, aali ní pɔkasa pɔ aai z̄ikeɔ bɔ ḡia, aai káɛ ma ua kpénɛɔ dou, aai a pāle da, ké an pɔkasapio su na gbéɔwa à ìadamáo yái.

²⁰ Aasuli migbaa léo.* Aasuli tó ní mikã dadar̄ila s̄ɔo, aali lao. ²¹ Sa'onanɔ suli v̄ɛemi wà gɛ ua plaadeuo.† ²² Aasuli gyaa ge nɔ pɔ wà ḡii seɔ, sema Isaili nɔ léso ge an sa'on dee gyaa.‡ ²³ Aali pɔ pɔ de ma pɔ ũ d̄ɔak̄ɛ ní pɔ pɔ de ma pɔ ũoo dada ma gbéɔne. Maa lɔ ní pɔ gbāɛa ní a gbāɛsaio d̄ɔak̄ɛo.§ ²⁴ Tó sòle sù f̄ɛɛ, sa'onanɔ mé aali a yáḡɔḡɔ, aai yákpaleke lá má ðilewa. Aalio dikpe pɔ má ðileɔ ikoyáɔ ní a yádileɔ k̄ua, aai kámabogɔɔ ðile adoa.

²⁵ Sa'ona suli s̄ɔ ḡei à gbāɛo, āma tó aà mae ge aà da ge aà né ge aà v̄ii ge aà dāuna ge aà dāe pɔ i zāk̄eɔe, ɔ a z̄ev̄i à gbāɛ aà yái.* ²⁶ Aa gbābɔa az̄iaɛ gbɛa aali kámabo e gɔɔ soplá. ²⁷ Gɔɔ pɔ à gɛ sa'oi ma kpé ua plaadeu, aali sa'o ní duun awakpabɔo. Ma Dii Lua máme má ò. ²⁸ Máme má ní túbi ũ. Wasuli ní baa da tɔle kpaaleuo, máme má ní baa ũ.† ²⁹ Aali pówenti ní duun awakpabɔo ní taaɛ fiabobɔo ble. Pɔ pɔ wa kpaa ní a m̄ibao Isaili bùsuuɔ mé aɔ de ní pɔ ũ. ³⁰ Isailio buapɔ káauɔ ní gba séiaɔ pii aao de sa'onanɔ pɔ ũɛ. Aali ní pówena káau tí kpá sa'onanɔwa, mí báaada ní uau.‡ ³¹ Sa'onanɔ suli pɔ kòlokpasai ge pɔ pɔ wà ðe nòɔ soo, b̄a ge nòɔ kpele buin nò.§

* 44:20 Lev 21.5 † 44:21 Lev 10.9 ‡ 44:22 Lev 21.7, 13-14 § 44:23 Lev 10.10 * 44:25 Lev 21.1-4 † 44:28 Nao 18.20 ‡ 44:30 Nao 18.8-19 § 44:31 Lev 22.8

45

Bùsu kpaalea

¹ Tó a gbelà bùsu kpaalea yá musu, à Dii baa kpawà. A gbàa gàsísuu àasòsò lèe baasò (25.000), a yàasa lèe àasòsò lèe bao (20.000). Tòlèpiá Dii pòe. ² Tòlèe iò ku a guu Dii ua pò ù. A gbàa n̄ a yàasao iò sáa gàsísuu àa pla n̄ basòo (500), wi gu to dai, a yàasa iò gàsísuu blakwi. ³ Dii tòlèpi kpe do iò de aà ua n̄ aà kúkíio pò ù. A gbàa gàsísuu àasòsò lèe baasò (25.000), a yàasa àasòsò lèe kwi (10.000). ⁴ Tòlèpiá Dii pòe. Sa'ona pò aai zíkè Dii ua, aai s̄aazi aà gbagbaio mé aao ví, aai bekpau, Dii ua iò ku we lo. ⁵ Tòlèpi kpedo gbàa iò gàsísuu àasòsò lèe baasò (25.000), a yàasa àasòsò lèe kwi (10.000). Levii bui pò aai zíkè Dii uao mé aao ví. An wéleò iò ku we.

⁶ A tòlèe pò dà Dii pói dile mèewia kálèkii ù, a gbàa gàsísuu àasòsò lèe baasò (25.000), a yàasa àasòsò lèe sòo (5.000). Isailio pón we m̄pii. ⁷ Kí tòlèe iò da Dii tòlèe n̄ mèewia tòlèe kpela n̄ kpeleo za be'ae e gukpe. A léò iò peakōwa n̄ pò pò Isaili buio aa a kpaaleseo za be'ae e gukpe. ⁸ Tòlèpi iò de aà pò ù Isaili bùsuo. Kía pò má kpá a gbāam̄o ma gbéon̄e lo, aa to Isailio tòlèe kpaale e n̄ buiwa.

⁹ Dii Lua m̄e: Isaili kíaò, bee m̄owá. A á p̄síkea n̄ á gbāam̄o gbéon̄e tó, iò yāmaake a zéwa. Asu tòlèe si ma gbéowa lo. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁰ A tó á kiloo n̄ á zaaò n̄ á n̄siyōb̄oo aao ku a zéwa.* ¹¹ P̄wena p̄oyōb̄oo n̄ n̄si p̄oyōb̄oo lío sáa. Apii iò litili baobao. ¹² Anusu do iò gela bao. Mina do iò ánuusu owatē bàā.

¹³ Gba pò àli dameen̄ ke: P̄wena litili àa do guu àli ma gba litili àa. ¹⁴ N̄si litili àa do guu àli ma gba litili pla. ¹⁵ Isaili bùsu s̄a m̄en̄ àa do guu àli ma gba m̄endo. Gbapi iò de p̄wenti gba n̄ sa pò w̄i a pò káteu à tékūò n̄ s̄aukpasaò ù gbéò duunakēama yáí. Ma Dii Lua máme má ò. ¹⁶ Isaili bùsudeò p̄ii lí gbapio k̄aaakāaa n̄ kíae. ¹⁷ Sa pò w̄i a pò káteu à tékūò n̄ p̄wenti gbaò n̄ v̄e pò w̄i éle dikpegoò iò de kí yá ù, m̄o dafu dikpegoò n̄ k̄amaboḡoo n̄ dikpe pò má díle Isailion̄e p̄ii. Òme ali duun awakpab̄oo kpá n̄ p̄wentio n̄ sa pò w̄i a pò káteu à tékūò n̄ s̄aukpasaò Isailio duunakēama yáí.

Dikpeo

(B̄o 12.1-20, Lev 23.33-43)

¹⁸ Ma Dii Lua ma m̄e: M̄o s̄éia goò s̄éia z̄í àli ḡaaena s̄asai sé, í gbāb̄oò ma kúkíie. ¹⁹ Sa'ona lí duun awakpab̄opi au d̄a, i máma ma kpé kpele gbapeleowa n̄ sa'okii lé gola s̄iio n̄ ua plaade b̄ole gbapeleo. ²⁰ Ali yá doŋpi ke m̄o goò soplade z̄í gbé pò z̄ama n̄ lé aa duunak̄eò n̄ gbé pò aa k̄e d̄saiōne, í gbāb̄oò ma kpee.

²¹ M̄o s̄éia goò ḡeò m̄endosaide z̄í àli Ḡeamusu dikpeke e goò sopl̄a. Goò bee àli k̄aa só. ²² Goò bee kí mé ali ḡaae kpa duun awakpab̄o ù api n̄ a bùsudeò pò ù. ²³ Dikpepi guu alio sa pò w̄i a pò káteu à tékū oa lá gu lé d̄o e goò sopl̄a n̄ ḡaae m̄en̄ sopl̄a n̄ s̄asakao s̄asaiō m̄en̄ sopl̄a n̄ blesanao m̄endodo duun awakpab̄o ù. ²⁴ Aali p̄wenti kpá ḡaae n̄ s̄asakao miwa koko dodo n̄ n̄sio litili àa'aa.

²⁵ M̄o soplade goò ḡeò m̄endosaide dikpe z̄í aalio kpa màa lá gu lé d̄o e goò sopl̄a duun awakpab̄o n̄ sa pò w̄i a pò káteu à tékū ob̄oo ù n̄ a p̄wentio n̄ a n̄sio.

46

Yá pò kí ali ke dikpegoòz̄i

¹ Dii Lua m̄e: W̄ali ua plaade b̄ole pò a lé elea gukpewa gba to taae e goò soolo pò w̄i z̄ikeuo ge pao, wili w̄e k̄amaboḡooz̄i n̄ m̄o dafu dikpegoòz̄io. ² Kí ali b̄o ua s̄éiaue, i ḡe n̄ b̄olepi bilandao, i ze b̄olepi gbapeleo sae. Sa'ona lí sa pò w̄i a pò káteu à tékū oè n̄ s̄aukpasaò, ìli kúle b̄olepi bèewa, i gbas̄a b̄o. W̄ali b̄olepi gbatao e oosi. ³ B̄usudeò lí kúle Dii b̄olepi kpele

* 45:10 Lev 19.36

kámabogɔɔ ní mɔ dafu dikpeɔɔɔ. ⁴ Kámabogɔɔzɪ kɪ lí mɔ́ ní sãnebɔɔ sãasaiɔ mèn soolo ní sãsakao sãasaiɔ mèn do sa pɔ́ wɪ́ a pɔ́ káteu à tékū obɔɔ ũ. ⁵ Aali pówenti kpá ní sãsakao koko do, sãnebɔɔ sɔ́ lá a yeiwaε. Pówenti koko do nísi alio litili àaɔε. ⁶ Mɔ dafu dikpeɔɔ aali mɔ́ ní gáaenao ní sãnebɔɔ mèn soolo ní sãsakao. A kee su àɔ sãa vɪo. ⁷ Aali pówenti kpá ní zupio koko do ní sãsakao koko do, sãnebɔɔ sɔ́ lá a yeiwaε. Pówenti koko do nísi alio litili àaɔε. ⁸ Kɪ lí gē, ili bɔ́ ní bɔ́le bilandaa zé doupio.

⁹ Tó búsudeɔ m̀ò kùle Diiε dikpeɔɔzɪ, gbé pɔ́ gè ní gugbāntoo oi bɔ́leɔ lí bɔ́ ní gεomidɔkɪi oi bɔ́leɔ, gbé pɔ́ gè ní gεomidɔkɪi oi bɔ́leɔ lí bɔ́ ní gugbāntoo oi bɔ́leɔ. Asu εa bɔ́ ní bɔ́le pɔ́ à gèuoo, sema aà bɔ́ ní a εe oi bɔ́leɔ. ¹⁰ Kɪ líɔ kúrɪnɔ we. Tó gbéɔ́ lé gē, aali gē. Tó aale bɔ́le, ili bɔ́.

¹¹ Dikpeɔɔɔ ní kámabogɔɔɔ zɪ́ zu ge sãsakao miwa pówenti gba líɔ koko dodo, sãnebɔɔ sɔ́ lá wa yeiwaε. Pówen koko do nísi alio litili àaɔε. ¹² Tó kɪ m̀ò ní gbao Diiε, sa pɔ́ wɪ́ a pɔ́ káteu à tékū ge sáaukpasaɔn nò, wáli gukpe oi bɔ́le gba wèè, ili kpá lá í ke kámabogɔɔzɪwa. Tó à b̀ò, wi gbata aà kpe.

¹³ Wàliɔ sa pɔ́ wɪ́ a pɔ́ káteu à tékū o Diiwa ní sã wēdona sãasaiɔ lá gu lé dɔ́ kɔɔ ní kɔɔɔ ¹⁴ ní pówentio litili àaɔ́ ní nísio litili do pówenti m̀òsekea yáí. Wàliɔ pówentipi kpa Diiwa lá gu lé dɔ́ gɔɔpiε. ¹⁵ Wàliɔ sa pɔ́ wɪ́ a pɔ́ káteu à tékū o ní sãnebɔɔ kɔɔ ní kɔɔɔ lá gu lé dɔ́ ní pówentio ní nísio màa.

¹⁶ Dii Lua m̀è: Tó kɪ a néɔ do gbà a tɔ́le saalo, aà népi buiɔ mé aali a túbi sé. ¹⁷ Kási tó à a z̀òblenao do gbà a tɔ́le saalo, alio de z̀òblenapi pɔ́ ũe e gɔ́a wéε ũ wē,* i εa gɔ́ kípí pɔ́ ũ. Aà néɔ mé aali a túbi sé r̀tēε. ¹⁸ Kɪ suli gbēε tɔ́le síwàò, mé asuli ní yáwàò. Aà z̀ia tɔ́le ò ali kpá a néɔwa túbi ũ, ké ma gbēε su go a tɔ́lewao yáí.

¹⁹ ɔ́ gɔ́pi ma se gèmanɔ sa'onao kpéne pɔ́ kú bɔ́le saε léu, a lé εlea gugbāntoowa. A gu òlɔmεε kpépi be'ae oi, ²⁰ ò a òmεε: Gupiu ò sa'onao lí tàae fiabobɔɔ ní duun awakpabɔɔ f̀uukεu, aali pówenti kàa keu, ké aasu gὲò ua séiaɔ aa kã gbéɔ́wa aa íadamáo yáí.

²¹ ɔ́ à èa ma se s̀umanɔ ua séiaɔ, à bèbemanɔ uapi gola síiɔɔ. Má uanaε è a golapiɔ. ²² A gola ní golao uanapiɔ gbàa g̀àsísuu blablaε, a yàasa baakwikwi. Uana mèn síiɔpiɔ douε. ²³ Wà g̀ibò lía uanapiɔzi mé wà k̀inaɔ p̀elepεle líai z̀íle. ²⁴ ɔ́ gɔ́pi òmεε: Blekek̀iɔn ke. La Dii ua z̀ikenao lí sa'onɔɔ f̀uukεu gbéɔ́ne.

47

Swa pɔ́ í bɔ́ Dii kpéu

¹ A èa ma se gèmanɔ Dii kpé kpeεε, ò má è í lé bɔ́ kpépi bèε z̀ie* gεomidɔkɪi oi, àle gē sa'okɪi gεomidɔkɪi oi, àle tá gukpe oi, asa Dii kpé lé εlea gukpewaε. ² A ma se b̀òlemanɔ ní gugbāntoo oi bɔ́leɔ, ò à d̀òmanɔ b̀ízi e gukpe oi bɔ́leu, ò má è ípi lé bàale bɔ́lepi saε gεomidɔkɪi oi. ³ Gɔ́pi gè gukpe oi, a bà pɔ́yɔ́bɔ́ k̀ūa. A ba ỳò g̀àsísuu àaa sɔɔ léu, ò à ma se b̀ùamanɔ íwa, ípi wá kú wá k̀εsewoŭ léu. ⁴ A ba ỳò g̀àsísuu àaa sɔɔ léu lɔ, ò à ma se b̀ùamanɔ, í wá kú wá koso léu. A ba ỳò g̀àsísuu àaa sɔɔ léu lɔ, ò à ma se b̀ùamanɔ, í wá kú wápi léu. ⁵ A ba ỳò g̀àsísuu àaa sɔɔ léu lɔ, ò í g̀ò da swa pɔ́ má f̀ buawàò ũ, asa ípi dàgua wa f̀ gēu lɔ, sema wà kpáa'owà bàasio. ⁶ ɔ́ à ma la à m̀è: Gbēnazɪn né, n bee èó? ɔ́ à èa lé buamanɔ síisia. ⁷ Ké ma bua, ma lí è kpa swa baala ní baaleo, an dasi k̀è zài. ⁸ ɔ́ a òmεε: Ipi lé tá gukpe oi e Yuudē guzulεε, i ká Isida Wisidewa. Tó à kàwà, ísidapi í i maakū. ⁹ Gu pɔ́ ípi bàalè tàu pii, pɔ́ bèεɔ iɔ ke pii ỳéyɔ́ε. Kpɔɔ iɔ ku we dasidasi, asa gu pɔ́ ípi gè kàu pii, a maakūε. Gu pɔ́ swapi tàu pii, pɔ́ pɔ́ kú weɔ pii aao béεε. ¹⁰ Kp̀òwenao zεzε ísidapi gεewa. Táalufálek̀iɔ ku za Engedi e Enεgelaiū. Kp̀ò buiɔ lé v̀i weo lán ísia kpɔɔwa. ¹¹ N beeo d̀anaɔ ní biaɔ í a maakūo, aa g̀ò màaε wisi'ek̀i ũ. ¹² Lí pɔ́ wɪ́ a be ble bui pii a bɔ́le swapi baale ní a baalao. An kee láe a

* 46:17 Lev 25.10 * 47:1 Zkl 14.8, Zãa 7.38, Zia 22.1

giigagao, mé an be aɔ láaa v̄io. Lípiɔ aaɔ ne'i mɔ́ n̄ m̄oɔe, asa í pɔ́ lípiɔ lé e lé bɔ́ luakukiie. Lípiɔ beɔ́a pɔ́bleae, mé a láɔ́a gb̄éɔ gb̄ágb̄ábɔ́e.†

Bùsu z̄l̄eɔ

¹³ Dii Lua mè: A Isaili bui kuεplaɔ, lá á bùsu kpaalen ke. Yosefu buiɔ kpaalεε mèn pla, ¹⁴ í kpaalené sáasaa. Bùsue bee a ḡɔ́ á pɔ́ ũe, asa ma legbè ma mè má kpá á deziɔwae. ¹⁵ A bùsu z̄l̄en ke: Bɔ́a za ísia z̄ɔ́i gugb̄ántoo oi a dɔ́ Eteloni z̄éi e Amata bɔ́lei, i gé Zedada ¹⁶ n̄ Belotao n̄ Siblaiũ pɔ́ kú Damasi bùsu n̄ Amata bùsuo léu, i gé e à ge pε Azaatikɔ́, Haulani bùsu léwa. ¹⁷ Bùsu lépi a daale ísiawae, i gé Azaa'enana, Damasi bùsu léu. Amata bùsu lé iɔ ku gugb̄ántoo oi. A bùsu lé gugb̄ántoo oin we. ¹⁸ Gukpε oi á bùsu lé a gé Haulani n̄ Damasio z̄ānguoe, i p̄a Yuudēi Galada bùsu n̄ Isaili bùsuo z̄ānguo, i ge pε Isida Wisidewa e Tamaa. A bùsu lé gukpe oin we. ¹⁹ Geɔmidɔ́k̄i oi bɔ́a Tamaa a gé e Meliba Kadesi ík̄i, i p̄a Egipi zé swai e ísia z̄ɔ́i. A bùsu lé geɔmidɔ́k̄i oin we. ²⁰ Be'ae oi ísia z̄ɔ́ mé aɔ de á bùsu z̄l̄e ũ e gu pɔ́ bɔ́aa n̄ Amata bɔ́leo. A bùsu lé be'ae oin we.

²¹ A bùsupi kpaalek̄ɔ́e á Isailiɔ á buiwa. ²² A bùsupi kpaale n̄ gbelaao n̄ bòmɔ́ pɔ́ ne'í á guuɔ s̄ānu. A n̄ dil̄e á Isaili bùsudeɔ ũ, í n̄ da á Isaili buiɔ kpaale guu. ²³ A Isaili bui pɔ́ bòmɔ́ ku a guu, we á aà dau kpaaleu. Ma Dii Lua máme má ò.

48

Isaili bùsu kpaalea

¹ Buipion ke baade n̄ a t̄oo. Sea gugb̄ántoo oi D̄a buiɔ a léε do sé. An bùsu a p̄a Eteloni z̄éi e Amata bɔ́lei. Azaa'enana n̄ Damasi bùsu lé pɔ́ kú gugb̄ántoo oi Amata bùsu saeo mé n̄ bùsu lé ũ gukpe oi.

² Aseε buiɔ i a léε do sé. An bùsu iɔ naa D̄a buiɔ bùsuwa za gukpe e be'ae.

³ Nefatali buiɔ i a léε do sé, iɔ naa Aseε buiɔ p̄owa.

⁴ Manase buiɔ i a léε do sé, iɔ naa Nefatali buiɔ p̄owa.

⁵ Eflaiũ buiɔ i a léε do sé, iɔ naa Manase buiɔ p̄owa.

⁶ Lubeni buiɔ i a léε do sé, iɔ naa Eflaiũ buiɔ p̄owa.

⁷ Yuda buiɔ i léε do sé, iɔ naa Lubeni buiɔ p̄owa.

⁸ Bùsu pɔ́ á kpá Diiwa aɔ naa Yudaɔ bùsuwae za gukpe e be'ae. Bùsupi yàasa iɔ ḡās̄isuu òaasɔɔo léε baasɔo (25.000), a gb̄aa iɔ s̄aa n̄ buiɔ p̄oo za gukpe e be'ae. Dii kúk̄i iɔ ku guoguo. ⁹ Bùsu pɔ́ á kpá Diiwapi gb̄aa iɔ ḡās̄isuu òaasɔɔo léε baasɔo (25.000), a yàasa léε kwi (10.000). ¹⁰ Dii t̄oɔl̄epi aɔ de sa'onao pɔ́ ũe. Gugb̄ántoo oi ḡās̄isuu òaasɔɔo léε baasɔo (25.000), be'ae oi léε kwi (10.000), gukpe oi léε kwi (10.000), geɔmidɔ́k̄i oi léε baasɔo (25.000). Dii kúk̄i aɔ ku guoguo. ¹¹ Zadoki bui sa'ona pɔ́ wà n̄ dil̄e Dii gb̄àgbana ũɔ p̄on we. Ké Isailiɔ z̄á yáwa, Zadoki buiɔ z̄i pɔ́ Dii dàn̄é k̄e, aai z̄ā aà yáwa lá Levii buiɔ k̄ewao. ¹² Wa Dii t̄oɔl̄e kinipi kpámá, a kua iɔ adoa, sa'onao t̄oɔl̄epi iɔ naa Levii buiɔ bùsuwa.

¹³ Levii buiɔ bùsu iɔ naa sa'onao bùsuwa. A gb̄aa iɔ ḡās̄isuu òaasɔɔo léε baasɔo (25.000), a yàasa léε kwi (10.000). ¹⁴ Aasuli yáao, aasuli a leũkpakeo, aasuli kpá gb̄ēp̄aleɔwao. An bùsupi deñla, ké Dii p̄oe yái.

¹⁵ T̄oɔl̄e pɔ́ a ḡɔ́ yàasa iɔ ḡās̄isuu òaasɔɔo léε s̄oo (5.000), a gb̄aa léε baasɔo (25.000). M̄eewiadeɔ p̄on we, aa bekpau, aai p̄oo d̄ád̄āu. M̄eewiapi iɔ ku guoguo, ¹⁶ a gb̄aa n̄ a yàasao iɔ s̄aa. A gola n̄ golao iɔ ḡās̄isuu òaasɔɔo léε síiɔ́ n̄ òaa pla n̄ basɔoo (4.500). ¹⁷ D̄ád̄ākek̄i iɔ liaai, a yàasa ḡās̄isuu òaa do n̄ blakwio (250). ¹⁸ Bùsu pɔ́ ḡò iɔ naa Dii t̄oɔl̄ewa gukpe oi ḡās̄isuu òaasɔɔo léε kwi (10.000), be'ae oi léε kwi (10.000) e a gb̄aa léu. T̄oɔl̄epi ble iɔ de w̄élepi z̄ikenao p̄blea ũ. ¹⁹ Isaili bui p̄i guu ɔ́ m̄eewia buakenapiɔ b̄ou. ²⁰ A Dii t̄oɔl̄e li gudoũ n̄ m̄eewia p̄oo, a gb̄aa n̄ a yàasao iɔ s̄aa ḡās̄isuu òaasɔɔo léε baasɔo (25.000).

† 47:12 Zia 22.2

²¹ Sea tɔɔle pɔ de Dii pɔ ũ n mɛwɪa pɔwa e à gè pè á bùsu zɔ̀lɛwa kpɛla n kpɛleo iɔ de kɪ pɔ ũ. Tɔɔle pɔ kú gukpɛ oi n be'ae oio gbàa iɔ gàsɪsuu òaasɔsɔ lɛ baasɔ (25.000). Kɪ tɔɔlɛpi iɔ naa tɔɔle pɔ á buiɔ a kpaalekɛwa. Dii tɔɔle pɔ aà kpé aɔ ku a guuɔ iɔ ku kɪ tɔɔlɛ zānguɔ. ²² Levii buiɔ tɔɔle n mɛwɪa tɔɔleo iɔ ku kɪ tɔɔlɛ zānguɔ. Kɪ tɔɔlɛ iɔ ku Yudaɔ tɔɔle n Bēyāmɛ buiɔ tɔɔleo zānguɔ.

²³ Bui kɪniɔ pɔn ke: Bēyāmɛ buiɔ i a lɛ do se za gukpɛ e be'ae.

²⁴ Simɛɔ buiɔ i a lɛ do sé, iɔ naa Bēyāmɛ buiɔ pɔwa.

²⁵ Isakaa buiɔ i a lɛ do sé, iɔ naa Simɛɔ buiɔ pɔwa.

²⁶ Zabulɔni buiɔ i a lɛ do sé, iɔ naa Isakaa buiɔ pɔwa.

²⁷ Gada buiɔ i a lɛ do sé, iɔ naa Zabulɔni buiɔ pɔwa.

²⁸ Bɔa Tamaa Gada buiɔ tɔɔle lé pɔ kú gɛmidɔkɪi oi a gé Meliba Kadɛsi íkɪiɛ, i pā Egipi zé swai e ísia zɔɔi. ²⁹ Bùsu pɔ á a kpaalekɛ Isaili buiɔnɛ n gbɛlaaon we. An baan we. Dii Lua mé ò.

Mɛwɪa bɔlɛ

³⁰⁻³¹ Mɛwɪapi bɔlɛn ke: Wa Isaili buiɔ tókpa bɔlɛpɔnɛ.* Gugbāntoo oi bɪi gbàa gàsɪsuu òaasɔsɔ lɛ síiɔ n òaa pla n basɔɔ (4.500). A bɔlɛ òaaɛ, Lubɛni bɔlɛ, Yuda bɔlɛ n Levii bɔlɛ. ³² Gukpɛ oi bɪi gbàa gàsɪsuu òaasɔsɔ n òaa pla n basɔɔ. A bɔlɛ òaaɛ, Yosefu bɔlɛ, Bēyāmɛ bɔlɛ n Dā bɔlɛ. ³³ Gɛmidɔkɪi oi bɪi gàsɪsuu òaasɔsɔ lɛ síiɔ n òaa pla n basɔɔ. A bɔlɛ òaaɛ, Simɛɔ bɔlɛ, Isakaa bɔlɛ n Zabulɔni bɔlɛ. ³⁴ Be'ae oi bɪi gàsɪsuu òaasɔsɔ lɛ síiɔ n òaa pla n basɔɔ. A bɔlɛ òaaɛ ɔ, Gada bɔlɛ, Aseɛ bɔlɛ n Nɛfatali bɔlɛ. ³⁵ Bɪi pɔ liaipi gàsɪsuu òaasɔsɔ lɛ bao plasaiɛ (18.000). Za gɔɔ bee wa mɛ mɛwɪapiɛ, Diikuwe.

* 48:30-31 Zia 21.12-13

DANIELI

Yá pò kú láe bee guu

Danieli lá yá dàale Yuda èwaaso gb̃on síiō yáwaε. Aa ku gbé pò kí Nebukanεza ní naaa à tàrín a bùsuu guuε. Ké aa g̃ō gb̃adeō ũ we, aa gĩ wà Lua náai ṽε. Lεε 1 e 6 lé Danieli ní a gb̃eō z̃iblea yá'o. Yá beeō guu s̃ Danieli zua nòkusiō tòou yá kuu.

Lεε 7 e 12 de wépfungu pò Danieli è g̃en síiō yá ũε. Wépfungupi ea guu Dii òlò Danieliε buip̃aleō gb̃able Yudaōwa e kpala láasai pò b̃ò Lua kíi àò gé b̃oi gupuaυ.

Lápi yáō de lán Zia yá láwaε. Lápi lé tékpa luanaaikenaōgu aa áiake wàò Lua náai ṽε e an w̃eni léwa, baa ní taasi piio ní íadama piio. Zεa gb̃aa yáō mé kú lápiō guu píi.

Danieli g̃ōa Babeli kía íwa ũ

¹ Yudaō kí Yoakiū* kpalablea w̃è àaōde guu, Babeli kí Nebukanεza m̃ò koez̃ò Yelusaleūzi. ² ∩ Dii kí Yoakiū nàè aà z̃í ní Lua kpé p̃eō, s̃ à tàò Babiloni bùsuu, a kàle a táakpe làasiu.† ³ ∩ kíapi ò a be z̃iia Asepenazaε aà m̃ó ní Isaili èwaasona pò aa de kía ge gb̃ade bui ũ, ⁴ g̃ō kefena s̃asai pò an òñò kà aa yápii dada aa wεz̃ε ṽiō, gbé pò an d̃ōa í káfi àa, mé an g̃ōi kà aa z̃ike kibεō. Ziiapi mé a Babiloni yá dadané ní a kyóo. ⁵ Kía díle wà ble pò i ble lá gu lé d̃ò liné ní ṽεε pò i mio, wi yádadané e w̃è àaō, bee gb̃ea aai z̃ikeε. ⁶ Yuda buieō kú ní guu, Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliao. ⁷ Ziiapi ní t̃ó l̃ilené. A t̃okpà Danieliε Belasaa, Anania s̃ō Sadaki, Misaeli s̃ō Mesaki, Azalia s̃ō Abedinegoo.

⁸ Danieli z̃èò a s̃ōu ké á kía ble ble‡ ge á aà ṽεε mi à gb̃aleō, s̃ à zé gb̃ea z̃iiawa à blepi to we. ⁹ Lua tò z̃iiaapi gb̃ekεkè Danieliε, à aà w̃enagwà, ¹⁰ s̃ a òè: Má a dii ma kía ṽia ṽi, asa aàpi mé á p̃oblea ní á imiao díle. Tó à su è n oosisia de ní sáadeeola s̃ō be? Nyō tó yápi wi ma musu kía aεε. ¹¹ Ziiapi gwana díle aà laaid̃ò Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliaowa, s̃ Danieli òè: ¹² Yō wápiō n z̃òblenaōwa g̃ōō kwi òñ gwa. Ñliō d̃ò sau kpáwá ní íwat̃eō, ¹³ ní wá lεεū ní èwaaso pò aale ble dou ble ní kiaoō, ní kεw̃εε lá ní èwa. ¹⁴ A w̃ené yá beei, s̃ à ní tó we e g̃ōō kwi.

¹⁵ Ké g̃ōō kwipi pà, à ní gwá a è aa aafia, aa m̃εkpà de èwaaso kíni pò lé ble dou ble ní kiaoōla. ¹⁶ ∩ an gwanapi i kía ble ní aà ṽεεo kpámá l̃o, sema d̃ò sau. ¹⁷ Lua èwaaso gb̃on síiōpiō gbà d̃ōa ní wεz̃eō. Aa kyó ní òñò d̃ó píi. Danieli s̃ō a wépfungu'ea ní nanapoloao d̃ó.

¹⁸ Ké w̃è àaō pò kí Nebukanεza díle wà yádada èwaasopiōne lé kà, s̃ z̃iiaapi g̃éríñò aà kíi. ¹⁹ Ké kía faaibòríñò, s̃ a è Danieli ní Ananiao ní Misaelio ní Azaliao sáa ṽi ní guuo, s̃ aa g̃ō aà íwaō ũ. ²⁰ Kía yálalamá òñò ní d̃ōao pii musu, s̃ a è aa dè m̃asokenaō ní wεz̃ena pò kú a bùsu guuola pii lεε kwi. ²¹ Danieli ku we e Kilusi kpalablea w̃è séia guu.

2

Nebukanεza nana'oa dúnia kpalaō yá musu

¹ Nebukanεza kpalablea w̃è plaade guu, à nana'ò'o. Nanapi yá aà kù gb̃aa, i f̃ō i'ò l̃o. ² ∩ à mè wà m̃asokenaō ní àsi'onao ní εsedeō ní saanyád̃ōnaō sísi* aa nanapi poloε. Ké aa m̃ò aà aε, ³ a òné: Ma nana'ò, nanapi ma kù gb̃aa. Má ye nanapi àsi d̃ó. ⁴ ∩ aa òè ní Sili yáō aa mè: Adeō n d̃ó ní aafiao, Zái! Nanapi yá'o wápiō n z̃òblenaōne, wí a b̃òlekεne. ⁵ Kía òné: Yá pò ma z̃eò mà k̃één kε: Tó i nanapi ní a b̃òleō om̃εεo, wa á z̃ōεz̃ōεε, wi á uao kε tufua ũ. ⁶ Tó a nanapi ní a b̃òleō síumεε s̃ō, má á kpela maamaaε, á gb̃ao e á asea ũ. A nanapi om̃εε sa ní a b̃òleō.

* 1:1 2Kia 24.1 † 1:2 2Kia 20.17-18, Isa 39.6-7 ‡ 1:8 B̃oa 34.15 * 2:2 Daa 41.8

⁷ Aa èa òè lo aa mè: Kí, nanapi o wápiò n zòblenaone, wí a bọ́lekene. ⁸ Ǿ kía òné: Má dǿ sáasá ké ále yá gagaε, ké á yá pọ́ ma zeò mà kéé dǿ yáí. ⁹ Tó i nanapi omeeo, yá m̀̀ndopi mé gǿé. A lekpaai à εtomεε ní yákpaaanlaoe e yá àò lile. A nanapi yá'omεε, míò dǿ ké á fǿ à a bọ́lekε. ¹⁰ Ǿ aa òè: Kí, gbēε ku dúnia guu a fǿ yá pọ́ níle gbεae bee bọ́lekεo. Kíae ku à yá bee taa gbεa màsokεnao n àsi'onao ní saanyádǿnaowao, baa kía sà gbāngbooε. ¹¹ Kí, yá pọ́ níle gbεapi zǿ'ũ. Gbēε a fǿ onεo, sé Lua, mé aà be ku gudouũ ní wá gbēnazǿnao.

¹² Yá bee tò kía pọ́ pà, aà za fè maamaa, à mè wà Babeli ǿnɔnao dede pii. ¹³ Ké wà ǿnɔnao dedea yápi kpàwakè, ǿ wàle Danieli ní a gbéǿ wεεle wà ní dede. ¹⁴ Ké kía dɔaiò gbēzǿ Alioki gè Babeli ǿnɔnao dedei, ǿ Danieli yázede òè ní làasoo maao, ¹⁵ ǿ Danieli aà là à mè: Bóyái kía yāpāsipi dǿlei? Ǿ Alioki yápi dàu a siu Danieliε. ¹⁶ Ǿ Danieli gè wabikè kíaawa aà sǿ ní gɔɔo yɔɔ, í gbasa nanapi bọ́lekεè. ¹⁷ Ǿ à tà be, à yápi sèle siu a gbéǿne Anania ní Misaelio ní Azaliao. ¹⁸ A òné aa wabike Lua Musudewa aà wēnadǿné nanapi asii yá musu, ké wasu ní dede ní Babeli ǿnɔde kǿniò yáí.

¹⁹ Gwāasina Danieli wépfungu'è, Lua Musude nanapi asii òè, ǿ Danieli aà sáaukpà à mè:

²⁰ Wàò Lua sáaukpa gɔɔpii,
ǿme ǿnɔ ní gbāao ví.

²¹ I gɔɔ ní zaaò lile,
í kíaò kpa kpalau, í ní bɔu,
í ǿnɔ da ǿnɔnaone,
í dǿa kpa wεzēnaowa.

²² I asiiyāò ní yá pọ́ ulεaò ɔlɔné,
a gusia yáò dǿ, asa ǿme í gupu.

²³ Ma n sáaukè ma deziò Lua,
ma n tɔbò,
asa n ǿnɔ ní gbāao kǿfimεε.

N yá pọ́ wá gbèama dàu ní siumεε,
n nana pọ́ kía ò òlɔwēε.

Danieli kía nana bọ́lekεa

²⁴ Ǿ Danieli gè Alioki pọ́ kía aà dǿle aà Babeli ǿnɔnao dede kǿi, a òè: Nsu Babeli ǿnɔnao dedeο. Gεmano kía kǿi, mí aà nana bọ́lekεè. ²⁵ Wegǿ Alioki Danieli sè gèaàno kía kǿi, a òè: Ma gbé pọ́ a fǿ n nana bọ́lekεne è Yuda zǿzɔo guu. ²⁶ Kía Danieli pọ́ wǿ mεè lo Belasaa là à mè: Nyǿ fǿ nana pọ́ má ò bọ́lekεmεε, ní a yáasi polomεεa? ²⁷ Danieli wèwà à mè: Ǿnɔnae ge àsi'onae ge màsokεnae ge saanyádǿnae a fǿ asiiyā pọ́ ní gbεapi onεo. ²⁸ Ama Lua ku musu, ǿme í asiiyā'òné. Kí Nebukanεza, Lua yá pọ́ a mɔ zia òlɔneε. Nana pọ́ ní ò n liiwa ní wépfungu pọ́ ní èon ke: ²⁹ Kí, gɔɔ pọ́ ní wúlea n liiwa, n làasoo tà yá pọ́ a mɔwa, ǿ Lua pọ́ í asiiyā ɔlɔné tò n yá pọ́ a mɔ dǿ. ³⁰ Mapi sǿ, i ke ma ǿnɔ mé de dǿla ǿ Lua asiiyāpi òmεεo. A òmεε ké ò e ò a bọ́le maε, níò làasoo pọ́ kú n nòse guu dǿ.

³¹ Kí, n gugwà ǿ n pɔe è n ae lán gbēnazǿnawa. A zǿ, àle teke mé í to vía gbé kú. ³² Pópi miá vua tēetēεε, aà kua ní aà gǿsǿá ánusue, aà gbεε ní aà geleɔá mɔgotēε, ³³ aà gbáɔá mɔsie, mé aà gbálaɔá mɔsi ní gǿoε. ³⁴ Gɔɔ pọ́ níle gwa, gbεsie gbòo, i ke gbēε mé kǿwàò, ǿ à mò pọ́pi gbála pọ́ de mɔsi ní gǿo ũò ulò à ní wiwi. ³⁵ Zibeezǿ mɔsi ní gǿo ní mɔgotēo ní ánusuo ní vuao wǿwi gǿo, ǿ à gè lán ése mǿsina pọ́ kú pówεngbēzεuwa. A gè ní íanao, wi a ia e lo, ǿ gbεsi pọ́ gbēnazǿna taapi ulò gè gbèsǿsǿ zǿo ũ, à dúnia pà pii.

³⁶ Nanapin we. Kí, wá a bọ́lekεne sa. ³⁷ Kí, míme ní kíaò kía ũ. Lua Musude n kpa kpalau ní ikoo ní gbāao ní gawio. ³⁸ A gbēnazǿnao ní sèànɔbɔɔ ní bǿo nàne ní ɔzǿε. Gu pọ́ aa kuu pii níyɔo de ní kía ũε. Mmε ní de mi pọ́ de vua ũpi ũ. ³⁹ Kpala pǿle a bɔ n kpε, a ka n pówao.

Bee gbɛa a ɔ̀aɔ̀de a bɔ̀, i li dúniaa píi. Bee mé mɔ̀gotɛ̀ ũ. ⁴⁰ Kpala síiɔ̀de a mɔ̀, aɔ̀ gbãa lán mɔ̀siwa, asa mɔ̀si ì pópíi wíwi à a tiboɛ. Lá mɔ̀si ì pópíi wíwi, màa a kpala káauɔ̀ báde à n ke dɛ́dɛ́ɔ̀. ⁴¹ Lá n gbálaɔ̀ n gbánɛɔ̀ è, a gueɔ̀ de gí oobobò ũ, a gueɔ̀ de mɔ̀si ũ, màa kpalapi aɔ̀ kpaalea, ɔ̀ma mɔ̀si gbãa aɔ̀ ku a guue, asa n è mɔ̀si yãalea n gí kúsaaɔ̀. ⁴² Lá gbánɛ gueɔ̀ de mɔ̀si ũ, a gueɔ̀ de gí ũ, màa kpalapi kɔ̀ni aɔ̀ gbãa ví mé a kɔ̀ni aɔ̀ kasokasoa. ⁴³ Lá n mɔ̀si è yãalea n gí kúsaaɔ̀, màa gbɛ̀nazɔ̀n buiɔ̀ ku we yãalea, ɔ̀ma aa kɔ̀sio, lá n è mɔ̀si lí kɔ̀si n gíooa.

⁴⁴ Kíapɔ̀ gɔ̀ Lua Musude a kpala láasai kpá. A midɛɔ̀ mé a gɔ̀ buipáleɔ̀ pópíi bawo. A kpala káaupɔ̀ ke dɛ́dɛ́ɔ̀, i n báde, aapɔ̀ iɔ̀ ku gɔ̀píi. ⁴⁵ Beewa n è gbɛsie† gbòò gbɛ̀sɔ̀siwa, i ke gbɛ̀ mé kàwàò, ɔ̀ à gè mɔ̀si n mɔ̀gotɛ̀ò n gíò n ɔ̀nusuo n vuao wíwi. Kí, Lua Zɔ̀de yá pópíi a mɔ̀ zia òbɔ̀nɛ. Nanapiá síanaɛ, mé a bɔ̀le náai ví.

⁴⁶ Ǿ kí Nebukanɛza wùle a gbɛɛu Danieli aɛ à misiilè, ɔ̀ à mè wà aà gba pópíi, wà tulaletikaè téa. ⁴⁷ A ò Danieli: A Luaá diiɔ̀ Luaɛ, kíaɔ̀ Diie síana. Ǿme ì asiyà bɔ̀né gupuaɔ̀, asa n fɔ̀ n bɔ̀wɛ̀ n asiipio. ⁴⁸ Ǿ kía Danieli gbà gbãa, à aà gbà pópíi dasi, à aà kpà kpalau aàò wéteɛ Babeli bùsui, à aà díle Babeli ɔ̀nɔ̀naɔ̀ píi gbɛ̀zɔ̀ ũ. ⁴⁹ Danieli gbɛ̀a kíawa, ɔ̀ à Sadaki n Mesakio n Abɛdinegooo díle Babeli bùsu gbãadeɔ̀ ũ. Danieli sɔ̀ a ku kibɛ.

3

Gbɛ̀n ɔ̀aɔ̀ zua mua téu

¹ Kí Nebukanɛza táa píi n vuao lán gbɛ̀nazɔ̀nawa. A lesí gàsɔ̀suu bàaɔ̀, a yàasa gàsɔ̀suu soolo. Ǿ a pèle Dula guzuleu Babeli bùsuu. ² Ǿ à lékpàsákè a bùsu gbɛ̀zɔ̀ɔ̀nɛ aa kɔ̀kãaake, kíaɔ̀, ledamadeɔ̀, zígɔ̀ dɔ̀aanaɔ̀, gbãadeɔ̀, ɔ̀'ulɛnaɔ̀, yákpalekenɛnaɔ̀, yágɔ̀gɔ̀naɔ̀ n a bùsu kpalablenɛnaɔ̀ píi, aa mɔ̀ pópíi a píi a pèlepi sakɛi. ³ Ǿ bùsu gbɛ̀zɔ̀pɔ̀ kɔ̀ kãaa táapi sakɛa yá musu, aa sía a aɛ. ⁴ Ǿ kpàwakɛna ò bílaɛ gbáugbáu à mè: Bùsu píi gbɛ̀ò n bui píio, à yá pópíi wà díle ma. ⁵ Tó a kuu'ɔ̀ mà n kuleɔ̀ n goeo n kúuo n mɔ̀nɔ̀ n kɔ̀ò pópíi, à kúle misiile táa pópíi kí Nebukanɛza píi n vuao a pèlepi. ⁶ Gbɛ̀ pópíi kúlei à misiilè, wa ade zu mua té pásí guu gɔ̀ɔ̀. * ⁷ Ayãmeto tó gbɛ̀ pópíi ɔ̀ mà, bùsu píi gbɛ̀ò ge bui píin nò, aai kúle aa misiile vua táapiɛ.

⁸ Gɔ̀ bee ɔ̀ saanyãdɔ̀naɔ̀ mò Yuda buieɔ̀ kɔ̀malekè, ⁹ aa ò kí Nebukanɛzaɛ: Adeɔ̀ n dɔ̀ n aafiao Záai! ¹⁰ Kí, n yãdíle n mè, tó gbɛ̀ pópíi ɔ̀ mà, aa kúle misiile táa pópíi n vuaoɛ. ¹¹ N mè gbɛ̀ pópíi i kule misiilèò, wa ade zu mua té pásí guue. ¹² Tòò, Yuda buieɔ̀ ku, n n díle Babeli bùsu gbãadeɔ̀ ũ. An tón Sadaki, Mesaki n Abɛdinegooo. Kí, gbɛ̀pɔ̀ lí n yãmao, aali zɔ̀ble n diiɔ̀nɛò, mé aali kúle a vua pópíi n pèleɛò.

¹³ Ǿ Nebukanɛza pópíi pà maamaa, à mè wà mɔ̀ n Sadakio n Mesakio n Abɛdinegooo. Ǿ wà mè gbɛ̀pɔ̀ kpàwà. ¹⁴ Nebukanɛza n lá à mè: Sadaki, Mesaki n Abɛdinegooo, ále gí zɔ̀blei ma diiɔ̀nɛ síana yà? Ale gí kúlei vua pópíi má pèleɛ yà? ¹⁵ Tó á sɔ̀u mà à kúle misiile pópíi má pípiɛ gɔ̀ pópíi a pópíi ɔ̀ mà, a maaɛ, ɔ̀ma tó i kúlèò, wa á zu mua té pásí guu gɔ̀ɔ̀. Táa kpele mé a fɔ̀ à á bɔ̀ ma ɔ̀zi? ¹⁶ Aa wèwà aa mè: Wá yápi zásimao. ¹⁷ Kí, tó wà wá zú mua téu, wá Lua pópíi wà zɔ̀ble a fɔ̀ wá bɔ̀u, i wá bɔ̀ n ɔ̀zi. ¹⁸ Baa tó i ke sɔ̀ò, ñyɔ̀ dɔ̀ ké wá zɔ̀ble n diiɔ̀nɛò. Wá kúle vua pópíi n pèleɛò.

¹⁹ Ǿ Nebukanɛza pópíi pà maamaa, à a oa fɛ̀nkpànzi. A mè wà mua té káfi de lá wí kea leɛ soplá. ²⁰ Ǿ a ò a zígɔ̀ gɔ̀sa gbãaɛnɛ aa Sadaki n Mesakio n Abɛdinegooo yeye aa n zu mua té pásípi guu. ²¹ Ǿ gɔ̀sapɔ̀ n yeye n n pɔ̀kasa pópíi aa daaɔ̀, ulaɔ̀ n soolo n tuluɔ̀ píi, ɔ̀ aa n sé n zú mua té pásípi guu. ²² Lá kía yãdíle pásípási, mé muapi wà maamaa, ɔ̀ té pusu gɔ̀sa pópíi aa n zúpiɔ̀ lè à n dɛde. ²³ Gbɛ̀n ɔ̀aɔ̀pɔ̀ sɔ̀ aa gè kwè mua té gbãapi guu yeyea.

† 2:45 Sou 118.22, Isa 28.16, Lom 9.33 * 3:6 Zia 13.15

24 Ǿ kí Nɛbukaneza gbāle à fɛle zè, gili gèaàgu. A a ìwao là à mè: Gbɛɔn àaɔ ɔ wà ní zú téu yeyeaò lò? Aa wèwà aa mè: Maae kí! 25 Ǿ à mè: A gwae! Gbɛɔn síiɔ má è. Aa poloa, aale bebe tépi guu, aai íamao. An gbɛɔn síiɔde bò lán Lua Néwa. 26 Ǿ à sò mua bɔlei à mè: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, Lua Musude zòblenaɔ, à bɔle. Ǿ aa bòle téu. 27 Bùsu gbɛzɔɔ ní ledamadeɔ ní zígɔ dɔaanaɔ ní gbāadeɔ ní kíaa kàaarizi, aa è tépi i fɔ pɔe wòmáa, an mikā i tékūo, an ulaɔ i òkpao. Baa té gí kumá seo. 28 Ǿ Nɛbukaneza mè: Wà Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo Lua sáaukpa! A a Malaika zì à a zòblena pò aa a náai vío suabà. Asa aa gí yá pò má dīle keie, aa sī wà ga, ké wasu kúle misiile dii pāleɔneo yáí, sema ní Lua. 29 Yá pò má dīlen ke: Tó gbɛe Sadaki ní Mesakio n Abedinegooo Lua tɔbɛesi, bùsu píi gbé ge bui kpelen nò, wa aà zɔezɔe, wi aà ua ke tufua ũ. Asa dii pāle a fɔ gbé suaba máa. 30 Ǿ kía Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo gbà gbāa Babeli bùsuu.

Nɛbukaneza nana'oa lí yá musu

31 Kí Nɛbukaneza mé lé yáe bee o gbépii, bùsu gbépii ge bui pò kú dúnia guu píin nò, à mè: Aò kú ní aafiao maamaa! 32 A kàmagu ké mà dabudabuɔ ní yābɔnsae pò Lua Musude kèmɛe oé. 33 Aà dabudabuɔ zɔɔ fá! Aà yābɔnsaeɔ pāsī. Aà kpala láaa vío, aà kiblea aò ku gɔɔpii.

4

1 Ma Nɛbukaneza ké má kú ma be kíkili yákelesai, 2 ɔ ma nana'ò, a tò vía ma kū. Kua ma liiwa yá pò má è ní làasoo pò má kèò tò sɔ kèmagu. 3 Má dīle wà mɔmɛe ní Babeli ɔnɔnaɔ píi aa nanapi bɔɔlekemɛe. 4 Ké àsi'onaɔ ní dabudabukenaɔ ní saanyāɔnaɔ ní màsokenaɔ mò, ma nanapi yá'òné, aai fɔ aa a bɔɔlekèmɛe. 5 Gbezā ɔ Danieli pò wà ma taa tó kpàè, wí mɛè Belasaa, mò ma kíi, ɔ ma nanapi òè. A Lua pò a kua adoa Nisina ví. 6 Ma mè: Belasaa, ɔnɔnaɔ gbɛzɔɔ, má dɔ ké ní Lua pò a kua adoa Nisina ví, asiiyā lío zí'ũ neo. Yá pò má è nana guun ke. N a bɔɔlekemɛe. 7 Yá pò má è ma làasoo guu gɔɔ pò má wúlea ma liiwan ke: Mále gugwa ɔ ma lí è ze tɔɔle guoguo, a lesi kè zài. 8 Lípi zɔɔkù à gbàakù e a misona gè zò luawa. Wí lípi e za dúnia lé léu píi. 9 A lác kefeũ, mé a ne'i kè zài, a pɔblea mò gbépiiwa. Sèa nòbɔɔ ue è a gbáu, mé bāo ì mó pépe a gɔnaɔwa.* Pò wɛnide pii ì ble ewà.

10 Mále yápi e ma làasoo guu gɔɔ pò má wúlea ma liiwa, ɔ ma malaika è à bò luabe. 11 A lezù gbáugbáu à mè: A lípi zɔ à né, í a gɔnaɔ boeboe. A a lác wolo, í a beo fáaa. A to nòbɔɔ bàale kèwà, à to bāo bɔle a láu. 12 Ama à lípi miona ní a zínaɔ to tɔɔleu, í mɔsi gala kpaè ní mɔgotè pò sɛu we. Fii a kpawà, iò ku sɛu we ní nòbɔɔ. 13 Aà mi a liaa, aà làasoo ì gɔ lán nòbɔɔ pòwa e wè soplá. 14 Malaika mé yá pò Lua dīlepi ò, aà gbépi mé yá pò Lua zèò kpawakè, ké gbé pò kúo e dɔ Musude mé iko ví gbɛnazina kpalaɔwa. I gbé kpá kpalau lá a yeiwa, baa gbé kpɛena se. 15 Ma kí Nɛbukaneza, nana pò má òn we. Belasaa, ñ a bɔɔlekemɛe sa, asa ma kpala ɔnɔnae i fɔ a bɔɔlekèmɛe. Nyɔ fɔ, asa ní Lua pò a kua adoa Nisina víe.†

Danieli Nɛbukaneza nana bɔɔlekea

16 Ǿ yápi dī Danieli pò wí mɛè lo Belasaawa. Làasoo pò àle ke tò sɔ kèaàgu. Ǿ kía mè: Belasaa, ñsu to nanapi yá ní a bɔɔle n víakūo. Ǿ Belasaa òè: Ma dii, Lua to nanapi àò de n zangudeɔ yá ũ. Lua to a bɔɔle àò de n ibeɛo yá ũ. 17 Lí pò ní è, a zɔɔ mé a gbāa, a misona zò luawa, wí e za dúnia lé léu. 18 A lác kefeũ, a ne'i kè zài, a pɔblea mò gbépiiwa. Sèa nòbɔɔ ku a gbáu, mé bāo ì mó pépe a gɔnaɔwa. 19 Kí, níme ní lípi ũ. N iko zɔɔ mé ní gbāa ví. N zɔɔke gbà zò luawa, n kpala ɔtà e dúnia léwa. 20 Kí, n malaikae è à bò luabe à mè: A lípi zɔ, i lípi

* 4:9 Mat 13.32 † 4:15 Daa 41.38

ke kélekεε, āma à a miɔna ní a zínaɔ to tɔɔɛu. A mɔsi gala kpaè ní mɔgotē pɔo sēu we, fii i kpawà, ɔ kú ní sēanɔbɔɔ e wè sopla.

²¹ Kí, a bɔɔɔɔn ke. Yá pɔ Musude díɛ ma dii kía yá musun ke: ²² Wa n ya wà n bɔ gbēnazínaɔ guue, níɔ kú ní sēanɔbɔɔ, níɔ sē ble lán zuwa, fii i n gbē. Nyɔɔ ku màa wè sopla e n gε n dɔ ké Musude mé iko ví gbēnazína kpalaɔwa, mé i gbé kpá kpalau lá a yeiwa. ²³ Lá à mè wà limiɔna ní a zínaɔ tó, bee mè tó n Lua dɔ ikode ũ, a εa n kpa kpalau. ²⁴ Ayāmeto kí, ma ɛdamaε bee ma. Kē n duunawa, níɔ yāke a zéwa. N n yāvāikεa tó, níɔ gbēkεke taasideɔne, n namablea i gɔɔ ga yɔɔ.

²⁵ Yápiɔ kí Nebukanεza lè píi. ²⁶ Mɔ kuεpla gbεa àɛ bebe a be kpé zɔɔ musu Babeli. ²⁷ ɔ à mè: Babeli zɔɔ pɔ má kàɛ ma kiblekii ũn keo lò? Má kàɛ ní ma iko gbāao ma kíake gawi yáie. ²⁸ E yápi àɔ gé bɔi kía léu, ɔɔe bɔ luabe à mè: Kí Nebukanεza, yá pɔ wa ò n musun ke: Wà n bɔ kpalauε. ²⁹ Wa n ya wà n bɔ gbēnazínaɔ guue, níɔ kú ní sēanɔbɔɔ, níɔ sē ble lán zuwa. Nyɔɔ ku màa wè sopla e n gε n dɔ ké Musude mé iko ví gbēnazína kpalaɔwa, mé i gbé kpá kpalau lá á yeiwa. ³⁰ Wegɔɔ yá pɔ wa ò Nebukanεza musu kè. Wà aà yà wa bɔ gbēnazínaɔ guu, à sē blè lán zuwa, mé fii aà gbè. Aà mikā gè gbà lán kúu káwa, aà ɔkɔɔ gbà lán bā ɔkɔɔwa.

³¹ Ké wè soplapi pà, ma Nebukanεza ma wesè ma musu gwà, ɔ ma su ma laaiwa. ɔ ma Musude sáaukpà, ma Gɔɔpiide tɔbɔ, ma beεε dɔè. Asa aà kíake láaa vío mé aà kpala ɔ ku gɔɔpiiε. ³² Gbé pɔ kú dúnia guuɔ píi deε pɔe ũo.‡ I ke lá á yeiwa ní gbāade pɔ kú musuɔ ní gbēnazína pɔ kú tɔɔɛɔ. Gbēε lí fɔ kpàèò, gbēε lí fɔ òè: Bó níɛ ke weio.

³³ Gɔɔ pɔ ma su ma laaiwa, ɔ ma εa su ma kíakegawiu ní beεεo ní zɔɔkeo. Ma iwao ní ma bùsu gbāadeɔ ma gbεa, aa ma kpa kpalau, ɔ ma iko dè a káaua. ³⁴ Ma Nebukanεza máɛ musu Kía sáaukpasa, máɛ aà kpela, máɛ aà tɔbɔ, asa aà yākeao maa píie, ɔ yāke a zéwa. A fɔ gbé pɔ i azia se ɛsí busa.

5

Yá pɔ wa kè gíwa

¹ Kí Balazaa a bùsu gbāadeɔ sísi dikpe blεwa gbēɔn òaa sɔo, ɔ àɛ vēemiɔnɔ. ² Ké aà pɔ kè ípiwa na, à mè wà mɔ ní vua imibɔɔ ní ánuusu imibɔ pɔ a dezi Nebukanεza sèɛ Lua kpéu Yelusaleŭɔ, à imið, aàpi ní a bùsu gbāadeɔ ní a naɔ ní a nɔ pɔ i mésedilenéɔ. ³ ɔ wà mò ní imibɔpiɔ, aale imið. ⁴ Aale vēemi, aale taa pɔ wà ní ké ní vuaɔ ní ánusuo n mɔgotēo ní mɔsio ní lío ní gbεo sáaukpa. ⁵ Wegɔɔ gbēnazína ɔbɔ filia íi, àɛ lákē kibe gí pɔ wà bɔɔkèwàwa. Kía ɔpi è, àɛ lákē, ⁶ ɔ aà làasoo tò sɔ kèaàgu. Aà oa ɔkpa, aà wopεkiiɔ bùsa, ɔ aà gbázína lua. ⁷ A wii gbāa lè à mè wà mɔ ní àsi'onao ní saanyádɔnaɔ ní màsokenao. ɔ a ò Babeli ɔnɔnapione à mè: Gbé pɔ wèsāε bee kyokè à a bɔɔlekèmeε, má gomusu tēa ní vua yābaao daè, i gɔ ma bùsu gbāadeɔ aàɔde ũ. ⁸ Ké kía ɔnɔnapio gè mípii, ɔ an gbēε i fɔ wèsāpi kyokè à a bɔɔlekè kíεo. ⁹ Sɔ èa kè kí Balazaagu maamaa, aà oa èa ɔkpa, mé aà bùsu gbēzɔɔ gɔ bíli guu.

¹⁰ Ké kía na kía ní bùsu gbēzɔɔ zɔa mà, à gènízi blεblekpeu à mè: Adeɔ n dɔ ní aafiao Zái! Nsu to n làasoo n pɔ yao, nísu n n oa ɔkpa. ¹¹ Gbēε ku n bùsuu la, a Lua pɔ a kua adoa Nisína ví. N dezi Nebukanεza gɔɔ wa è a laai ví ní wezēo ní ɔnɔ lán Luawa. N dezi aà díɛ wezēnaɔ ní àsi'onao ní saanyádɔnaɔ ní màsokenao gbēzɔɔ ũ. ¹² Aà ɔnɔ ní aà dɔao pásí, i yápii maε. I nanaɔ bɔɔleke, i yá zí'ũ yáasi polo ní yā'ia. Aà tón Danieli. Kía tɔkpàè ɔ Belasaa. N aà sísi sɔ, i yápi bɔɔlekεne.

¹³ Ké wà mò ní Danielio kíapi kíi, ɔ a òè: Mmε ní zizɔ pɔ wí me Danieli, ma dezi bɔò Yuda bùsuu ũa? ¹⁴ Má mà wà mè ní Lua Nisína ví, ní laai ví ní wezēo ní ɔnɔ gbāao. ¹⁵ Wà mòmεε

‡ 4:32 Isa 40.17

tia ní ònónáó ní àsí'ónáó aa wèsāe bee kyokε, aai a bɔɔlekεmεε, āma aai f̄o. ¹⁶ Má mà ni f̄o ò yáó bɔɔlekε, ni f̄o ò yā'íáó polo. Tó n f̄o n wèsāe bee kyokè ní a bɔɔlekεmεε, má gomusu tēa ní vua yābaao danε, ní gō ma bùsu gbāadeó àaōde ũ.

¹⁷ Ǿ Danieli òè: Nyō n gbaó kūa, ní asea ke gbēpāleε. N beeo má wēsāpi kyokεnε kí, mí a bɔɔlekεnε. ¹⁸ Kí, Lua Musude mé kíake ní zōkεo ní gawio ní bεεεo kpà n dezi Nebukanεzawa. ¹⁹ Lá à aà sè lesí màa, gbēpii aà vía ví, aai misiileε, bui píi ge yā'oa bui píin nò. Gbē pó a ye de, í aà deε. Gbē pó a ye bɔ, í aà bɔε. Gbē pó a ye gba gbāa, í aà gba gbāa. Gbē pó a ye kēsá, í aà kēsāε. ²⁰ Ama ké à azía sè lesí mé aà swá yíaa mé à zazakù, Ǿ Lua aà bò kpalau, à aà gawi k'è. ²¹ Wà aà ya bò gbēnazínaó guu, aà láasoo gò lán nòbɔɔwa. A kú ní saeo, à sē blè lán zuwa. Fii aà gbē, Ǿ a dō sa ké Lua Musude mé iko ví gbēnazína kpalauwa, mé í gbē pó a yei kpa kpalau. ²² Mpi sō Balazaa, aà tóūnan n ũ. Baa ké ní yápio dō píi, ni nzía busao. ²³ N le'è Dii Musudewa. N tò wà mò ní aà kpé imibɔɔ, Ǿ mpi ní n bùsu gbēzōɔ ní n naó ní n nò pó ni mēsédilénéo a vēemìò, Ǿ n tǎa pó wa kè ní vuao ní ánusuo ní mɔgotēo ní mɔsio ní lío ní gbεo sáaukpà, pó pó aali gu'eo, aali yāmao, mé aa dōa vío. N wēni ní n ziao ku Lua ózle, Ǿ ni aà kpelao. ²⁴ A yáí a tò ɔpi mò wēsāpi kè.

²⁵ Yá pó ɔpi kèn ke: Mene, mene, tekeli, pεesi.* ²⁶ Yápio bɔɔlen ke: Mene mè Lua n kpalablegɔɔ nàò, à a lezè. ²⁷ Tekeli mè wà n gbia legwà kiloowa, wa è ni kiloo seó. ²⁸ Pεesi mè wà n kpala kpaale Mεdeó ní Pεesio nε.

²⁹ Balazaa yá'ò, Ǿ wà gomusu tēa ní vua yābaao dà Danieliε,† wà kpàwakè wà mè, aà bùsu gbāadeó àaōden aà ũ. ³⁰ Gwāasín doŭpi guu Ǿ wà Babiloni kí Balazaa dè.

6

Danieli zua nòomusuo tòou

¹ Mεde bui pó wí oè Daliusi mé zòle aà gbεu a wè bàáó ní plaode guu. ² A kà Daliusigu à bùsu gbāadeó dile gbēon basoolo, Ǿ à ní díledile a bùsuu píi. ³ A ledamadeó díle gbēon àaó an d̄aanao ũ. Danieliá gbēon àaópio doε. Bùsu gbāadeó í ní yáó séle siu ledamadepionε, ké aasu ásooke kíaεo yáí. ⁴ Danieli ònó gbāa de ledamade kínió ní bùsu gbāadeóla píi, Ǿ kía zèò à aà dile a bùsu gbēzōɔ ũ. ⁵ Ǿ ledamade kínió ní bùsu gbāadeó lé zεwεle wà yāe ewà kpala pó a blèpi yá musu, āma a tǎae vío, aai yāe ewào, asa a náai ví a yākea guu píiε. Ili pākpa yāeio, ili zā yāewao. ⁶ Ǿ aa mè: Wá yāe e Danieliwa bauo, mé i ke aà Lua sísia yá musu bàasio. ⁷ Ǿ ledamade kínió ní gbāadeó kō nàaa aa gè kía lè aa mè: Kí Daliusi, adeó n dō ní aafiao! ⁸ Wá bùsu d̄aanao ní kíaó ní zīgō d̄aanao ní gbāadeó ní ledamadeó n ní íwaó píi, wa lekpaai wá è a maa ò yāe bee dileε, ní tó wà zikεwà. E gɔɔ baakwi léu gbē pó sù wabikè diiewa ge gbēnazinan nò, mé i ke níme à wabikèmao, wa ade se zu nòomusuo tòou. ⁹ Kí, yápi dile sa, ní n tó da lǎe beeu, ké gbēe su lileo yáí. Ió de Mεdeó ní Pεesio ikoyā pó wa f̄o a bādeó ũ. ¹⁰ Ǿ kí Daliusi yápi díle à a tó dǎlau.

¹¹ Ké Danieli mà wà yápi díle, à tà be. Aà kpea pó kú kpé musu fenentio bɔaa ní Yelusaleŭo wēwēa. Ǿ à kùle wabikè Luawa à aà sáaukpà, lá ío ke lá gu lé dɔ gēn àaó'aaōwa. ¹² Ǿ gbēpio mò síaazi, aa è àle wabike Luawa, àle kulekεε. ¹³ Ǿ aa gè kía lè yá pó a dílepi musu aa mè: N yádile n mè e gɔɔ baakwi gbē pó wabikè diiewa ge gbēnazinan nò, mé i ke n bàasio, wa ade se zu nòomusuo tòouε. Kíaa mè: Yápi sea vío, à gò Mεdeó ní Pεesio ikoyā pó wa f̄o wà a bādeó ũε. ¹⁴ Ǿ aa òè: Yuda bùsu zìzɔ Danieli lí n yādao ge yá pó ní dílepi. Ió wabike Luawa lá gu lé dɔ gēn àaó'aaōε. ¹⁵ Ké kía yápi mà, à kèè íi maamaa. A zèò à Danieli suaba, Ǿ àle aà bɔa zé wεεle e íatē gè gèò kpéu. ¹⁶ Ǿ gbēpio kō nàaa aa mò kía lè aa mè: Kí, ní Mεdeó ní Pεesio

* 5:25 Bee mè nao, nao, gbia legwà, kpaale. † 5:29 Daa 41.42

ikoyā d5, wà mè yá p3 kía dīle ní yá p3 à giio lilea vío. 17 Ǿ kía mè wà m3 ní Danielio wà aà zu n3omusuo t3ou. Kía 3 Danieli: N Lua p3 ni3 kúleè g33pii n b3!

18 Ké wà aà zù t3opiu, wà gbe se tà t3opile, 5 kía seelakèwà ní a t3anao ní a b3su gbāade3 t3ana3, ké gbēe su yāe lile Danieli musuo yái. 19 Ǿ kía tà be, à gí p3blei gwāasina bee, mé i a n3ee gb3ao. I f3 i'3o. 20 Ké gu d3, guwe lé ké, 5 kíapi f3le gè n3omusuo t3opi kíi kpakpa. 21 Ké à s3 t3opii, à lezù Danielizi ní p3siao à mè: Danieli, Danieli, Lua b3e z3blena! N Lua p3 ni3 kúleè g33 pii f3 n b3 n3omusuo lézla? 22 Danieli wèwà à mè: Lua n d3 ní aafiao Záai! 23 Ma Lua a Malaika z3, à mò n3omusuo lé kúaa, aai ma ke'iao, asa ma keè yāesaide ũe. Kí, mi tàaee ke3e ziio. 24 Kía p3 kèna maamaa, 5 à mè wà Danieli b3 t3opiu. Ké wà aà b3, wi aà gue e à kè'iao, ké a Lua náai ví yái. 25 Ǿ kía mè wà m3 ní gbé p3 yād3 Danieliwa3, 5 wà ní zuzu t3opiu s3 ní ní n3o ní ná3. E aao gé z3le lei, n3omusuo ní gbá aa ní kúkū, aa ní wá3 wíwi pii.

26 Kí Daliusi laké gbé p3 kú a b3su guu3ne pii, bui piin n3, à mè: A3 kú ní aafiao maamaa! 27 Ma yāe bee dīle ma b3su gbépii3e. Aao Danieli Lua vía ví, aai misiilè. Asa Lua b3e p3 kú g33piin aà ũ. Aà kpalaá kpala láasaie, mé a3 kible g33pii3e. 28 I gbé suaba, i ní b3. I dabudabuo ní yāb3nsa33 ke musu ní z3leo. Ǿme Danieli b3 n3omusuo léz3. 29 Danieli gbāa'è Daliusi kibleg33 ní P3esi bui Kilusi kibleg33o.

7

Danieli wépfungu'ea wàì mèn sti3 yá musu

1 Babeli kí Balazaa kpalablea wè séia guu 5 Danieli wépfungu'è, à yāe è a làasoo guu g33 p3 á wúlea a liiwa, 5 à wépfungupi yá ké láu, à a yá mide3 3. 2 Danieli mè: Mále gugwa wépfungu'ea guu gwāasina, 5 ma luabe íana è mèn síi3, aale fele ísia z33a. 3 Ǿ wàì z33 mèn síi33 b3le ísiau, an bui dodoa k3e.* 4 A séia b3 n3omusuwa, a kúu gāsia3 ví. Ké mále gwa, wà aà gāsia w3lowà, 5 wà aà se zè gbá pla lán gbēnazinawa, 5 wà gbēnazina s3 d3è. 5 Ǿ ma wàì plaade è, à b3 maiwa, a gengesekea, gbāt3ewa mèn aa33 kpaa aà léz3. Ǿ wa 3è aà fele n33 so maamaa. 6 Bee gb3a ma gugwà, 5 ma wàì pāle è, à b3 gb3aanawa.† A gāsia ví a kp33ea mèn síi3, mé a mi síi3. Wà aà kpà kpalau. 7 Bee gb3a ké mále gugwa wépfungupi guu gwāasina màa, ma wàì síi3de è, i to vía gbé kú e s3 ké adegú. Aà gbāa sáa vío. Aà swaaá m3sie mé a z33, i p3 s3d à wíwi, i 5z3 a kíni p3 g3wa. A adoa ní wàì p3 d3aa33e. A k3ba kwi.‡ 8 Ké mále làasooke aà k3bapi3 yáwa, ma k3ba pāle è n3nann3, àle b3 ní guu, 5 k3ba káau mèn aa33 w3lo, aa gub3è. Má è k3ba n3napi wé ví lán gbēnazinawa. A lé ví l3, i3 wala yá'o.§

9 Ké mále gwa màa, má è wà kiblekila3 kàle,* 5 Mae Zie mò z3le. Aà p3kasao de púntaitai, mé aà mikā de lán sá zu'oa káwa.† Aà kiblekila le té b3 mé a wuluu3 lé pipi lán tévuawa. 10 Té swa b3 aà z3e, àle bàale aà ae. Gb33n 3aas3333 le3 3aa s333 lé aà íwa ble, mé gbé p3 sí aà ae3 kà mili3 bas33.‡ Yákpalekenao z3le, 5 wà lác wèw3.§ 11 Ma gí lé gwa walayā p3 k3bapi lé o yái, 5 ma gí lé gwa e wà gè wàipi dè, wà aà ge t33z33 wa se zù téu. 12 Wà wàì pāle3 b3 kpalau, ama wi ní w3ni b33 e g33ewa.

13 Ké mále gugwa gwá wépfungupi guu màa, ma p3 è lán gbēnazinawa, àle m3 luabepuanau.* Ké à kà, 5 wà aà kpán'aekè wà gèd Mae Zipi kíi. 14 A aà kpà kpalau, à iko kpàwà ní gawio, 5 gbépii kúleè, b3su pii gbé ge bui piin n3. Aà iko a3 ku g33pii3e, a láaa vío, mé aà kpala a mide bauo.†

* 7:3 Zia 13.1, 17.8 † 7:6 Zia 13.2 ‡ 7:7 Zia 12.3, 13.1 § 7:8 Zia 13.5-6 * 7:9 Zia 20.4 † 7:9 Zia 1.14 ‡ 7:10 Zia 5.11 § 7:10 Zia 20.12 * 7:13 Mat 24.30, 26.64, Zia 1.7, 13, 14.14 † 7:14 Flp 2.9-11, Zia 11.15

Wépfungupi bɔɔle

¹⁵ Ma Danieli ma pɔ yà. Yá pɔ mále e ma làasoo guu tò sɔ kɛmagu. ¹⁶ Ma sɔ gbé pɔ ze weɔ doi, ma yápiɔ siana gbèawà pii. ɔ à yá'òmɛɛ à yápiɔ bɔɔlekɛmɛɛ. ¹⁷ Wàì zɔɔ mèn sɔiɔpiá kpala mèn sɔiɔ pɔ aa bɔ dúnia guuɔɛ. ¹⁸ Ama Musude gbéɔ mé aa kpala si aa ble, aaiɔ vɔ gɔɔpii, aɔ láaa vɔ.‡ ¹⁹ Bee gbɛa má ye siana dɔ wàì sɔiɔde yá musu. A adoa ní wàì kɔniɔɛ, ì to vɔ gbé kú deŋla. Aà swaaá mɔsiɛ, aà ɔkɔɔá mɔgotɛɛ, ì pɔ só à wíwi, mé ì ɔzɔ a kɔni pɔ gòwa. ²⁰ Má ye kóba mèn kwi pɔ kú aà miwaɔ yáasi dɔ lɔ ní kóba pɔ bɔ ɔ kóba mèn àaɔ wòlo aa gubòò. Kóbapi wé vɔ ní léo, ì wala yá'o mé aà zea gbãa de a kɔniɔla. ²¹ Ké mále gwa, kóbapi lé zika ní Lua gbéɔ, àle ní fu.§ ²² ɔ Mae Zipi mò yánakpà Musude gbépiɔwa, asa kpala gɔa Lua gbéɔ pɔ ù gɔɔ mé kà.*

²³ Wa òmɛɛ wà mè: Wàì mèn sɔiɔdepiá kpala sɔiɔde pɔ a bɔ dúnia guuɛ. A adoa ní kpala kɔniɔɛ, a da dúniaa pii, ì ɔzɔwà, ì wíwi. ²⁴ Kóba mèn kwipiɔá kpalapi kía gbɛɔn kwi† pɔ aa kibleɔɛ. Kía pɔ dodoa ní a káauɔ a fele ní gbɛa, ì kía gbɛɔn àaɔpiɔ bɔ kpalau. ²⁵ A Musude tɔbɛesi,‡ a gbãamɔ aà gbéɔne, a wɛele à gɔɔɔ ní yá pɔ Lua ðileɔ lile. Wà Lua gbéɔ nàè aà ɔzɔ wè àaɔ ní kɔniɔ.§ ²⁶ Ama yákpalekenɔ zɔle aa aà bɔ kpalau, aai kpalapi midɛ míɔmíɔ e gɔɔpii. ²⁷ Wa dúnia kpalau pii kíake ní ikoo ní zɔkɛo kpa Musude gbéɔwa.* Aà kpalapiá kpala láasaie,† mé kpalablenɔ kúleè aa misiileè mípii. ²⁸ Yápi lén we. Ma Danieli, ma làasooɔ tò sɔ kɛmagu maamaaɛ, ma oa òkpa, ɔ má yápi kúa ma nòseu.

8

Sásakao sòlekɛa ní Blesanao

¹ Balazaa kpalablea wè àaɔde guu ma Danieli ma wépfungu'è a pɔ má è káau bàasi. ² Mále gugwa ma wépfungu'eapi guu, ɔ má è má kú kibe Susa wéleu Elaũ bùsuu. Má kú swa pɔ wɔ me Ulai sae. ³ Ma wesè ma gugwà, ɔ ma sásakao è zea swapi le. A kóba pla. Aa gbãa, áma ado gbãa de adoa, a pɔ pɔ gbãapi bɔ gbɛzãe. ⁴ Ma sásakaopi gwà, àle sɔ dada be'ae oi ní gugbãntoo oio ní gɛɔmidɔkɔi oio, àle kóbamale. Nòbɔe a fɔ ze à aà ðão, mé gbɛe a fɔ ní bɔ aà ɔzɔ. Iɔ azɔa pɔeã kee, ɔ à azɔa ði.

⁵ Mále làasooke yápiwa, ɔ ma blesana è, à bɔ be'ae oi à mà dúniaa pii, aà gbá ì ká tɔɔlewao. Kóba zɔɔ dɔ aà wé taau. ⁶ A gè sásakao pɔ zea swalepi kɔi, ɔ à kúu'ò à sùwà n pɔkúma pãsiɔ. ⁷ Má è, ké à sùwà ní pɔfɛo màa, à aà gbègbè à aà kóba mèn plapiɔ è'e, ɔ sásakaopi ì fɔ kaakaanakèo. Blesana aà se nè à ɔzɔwà, gbɛe ì fɔ aà bɔ aà ɔzɔ. ⁸ ɔ blesana azɔa ði, áma ké à pèle maamaa, aà kóba zɔɔpi è, ɔ kóba pãleɔ bɔ kpa mèn sɔiɔ a gɛɛ ù, an lé dɔdɔ dúnia gola sɔiɔwa.

⁹ Kóbapiɔ do gɔnakè nénannɔ, ɔ à zɔɔkù maamaa. A gè gɛɔmidɔkɔi oi ní gukpe oio ní bùsu kefena oio. ¹⁰ A zɔɔkù e à gè pè luabe zɔgɔɔwa, ɔ à ní saanaeɔ kwè zɔle* à ɔzɔmá. ¹¹ A azɔa ði à sáakpà ní zɔgɔpiɔ Kíao. A sa pɔ wɔ owa lá gu lé dɔ midɛ, à aà kúki kè bezia ù. ¹² Wà zɔgɔpiɔ nàè a ɔzɔ ní sa pɔ wɔ o lá gu lé dɔ tãae pɔ wa kè yáì, ɔ à siana pãle zɔle. Yá pɔ a kè pii à saasè. ¹³ ɔ má mà malaika lé yá'o, ɔ malaika pãle aà là à mè: Wépfungu'ea yápi aɔ gé e bɔe ni? Sa pɔ wɔ o lá gu lé dɔ yápi ní tãae pɔ a yá a dimáo ní Lua kpé kpaamáo ní ɔzɔa zɔgɔpiɔwao. ¹⁴ ɔ a òmɛɛ: Aɔ gé e gɔɔ ðaa kuɛdo ní basɔoɛ (2.300) sa'oa kɔɔ ní oosio gbɛa, Lua kpé ì gbasa bɔ maa.

Wépfungu'eapi bɔɔlekɛa

¹⁵ Gɔɔ pɔ ma Danieli mále wépfungupi e màa, mále zewɛele mà a yáasi dɔ, ɔ ma pɔe è zea ma ae, à bɔ lán gɔɛwa. ¹⁶ ɔ ma gbɛnazɔna lɔɔ mà bɔa Ulaii. A lezù à mè: Gablieli,† wépfungu

‡ 7:18 Zia 22.5 § 7:21 Zia 13.7 * 7:22 Zia 20.4 † 7:24 Zia 17.12 ‡ 7:25 Zia 13.5-6 § 7:25 Zia 12.14, 13.7

* 7:27 Zia 20.4 † 7:27 Zia 22.5 * 8:10 Zia 12.4 † 8:16 Luk 1.19, 26

pó gbépi è bɔ̀lekèè. ¹⁷ A sòmazi ma zekii. Ké àlè mós, iwāa kà ma pɔ̀a, ɔ̃ ma wulɛ ma gbɛɛu. A òmɛɛ: Gbɛ̀nazĩn né, ñyɔ̃ dɔ̃ ké wépungu pó ní è de dúnialaagɔ̀ yá ũɛ. ¹⁸ Gɔ̀ pó àlɛ yá'omɛɛ, i ma kũ gbāa, má wúlɛa ma gbɛɛu. ɔ̃ à ɔ̀nàa à ma fɛlɛ à ma zɛ. ¹⁹ A mɛ̀: Máɛ yá pó a mɔ̀ luapɔ̀kũmabɔ̀bɔ̀ma gɔ̀gbɛzāzĩ onɛɛ, asa dúnialaagɔ̀ yáɛ. ²⁰ Sāsakao kóba mèn plaade pó ní èpi de Mɛdɛɔ ní Pɛɛsi kíaɔ ũɛ. ²¹ Blesana sɔ̃ Gɛɛsi kpalae, kóba zɔ̀ pó dɔ̀ aà wé taau mé a kía séia ũ. ²² Kóba mèn síiɔ̃ pó b̀lɛ kóba pó è g̃ɛ ɔ̀píɔ̀a kpalala mèn síiɔ̃ pó aa b̀lɛ aà bui guuɔ̀ɛ, āma an gbāa a kaaàwao.

²³ An kpalablea gɔ̀gbɛzāzĩ, tó an tàaekɛa lé kà, kía oapāsɛde kɔ̀nikɛ a fɛlɛ. ²⁴ Aà gbāa a káfi, i ke ní aàzɛa gbāao no. Aà pɔ̀kaalɛa a dimá. Yá pó a ke píi a b̀lɛiɛ, a g̃sa gbāao ní Lua gbéɔ̃ dɛɔnzɔ̃. ²⁵ Aà kɔ̀ni guu aà mɔ̀afili a b̀lɛiɛ, iɔ̀ dilɛ a ka. Tó gbéɔ̃ yáɛ daao, ɔ̃ a ní dɛɔnzɔ̃ dasidasɛ, i fɛlɛ ní kíaɔ Kíao. Wa aà kaalɛ, āma gbɛ̀nazĩna ɔ̀ no.

²⁶ Sa kɔ̀ ní sa oosio ogɔ̀ wépungu pó ní èá sɛanaɛ. Yápi ká láu, asa a ke gɔ̀ zàɛ. ²⁷ Ma Danieli ma yèɛɛ làa, ɔ̃ ma gyákè gɔ̀pla. Ké ma fɛlɛ, ma ɛa zíkè kíɛ. Wépungu pó má èpi yá dia, mi a b̀lɛ dɔ̀.

9

Danieli wabikɛa Luawa

¹ Aasuelu né Daliusi, Mɛdɛ bui, kpalablea Babiloni b̀sɛu wè séia guu, ² ma Danieli ma yá pó Dii ò ānabi Zelemiiɛ* è taalau à mɛ̀, Yelusaleũ a g̃ bezia ũ wè bàaɔ̀kwie. ³ ɔ̃ ma aɛd̀ Dii Lua kúkiwa ma kulɛkèè, ma wabikèwà ní lɛyeo, má z̃lɛa tufua ní zwānkasaɔ daa. ⁴ Ma wabikè Dii ma Luawa, ma a gbéɔ̃ duunaɔ̀ òè. Ma mɛ̀: N yá na Dii Lua. N z̃ɔ̀, ni to vɛa ní kú. Niɔ̀ n bàa kua ní gbé pó yenzi aai misiilɛ yá pó ní dilɛɔ̀nɛɔ kũa gbèkɛ guu. ⁵ Wa duunakè wa yāvāikè. Wa tàaekèɛ, wa zāɛ yáwa. Wa bɔ̀ yá pó ní dilɛɔ̀ ní n ikoyāɔ kpe. ⁶ N z̀blɛna ānabiɔ̀ yá'ò wá kíaɔnɛ ní wá kpalablenao ní wá dezɛɔ̀ ní wá b̀su gbéɔ̃ píi ní n tóo, ɔ̃ wi n yāmao. ⁷ Dii, ní maa. Wápiɔ̀ sɔ̃ wa g̃ ní wíio gbā, wá Yelusaleũdɛɔ̀ ní Yudaɔ̀ píi ní Isaili pó kú káio ní Isaili pó kú zà b̀su pó n ní fāaaɔ an bɔ̀a n kpe yáio píi. ⁸ Dii, wí wá kú duuna pó wá kèɛ yáí, wápiɔ̀ ní wá kíaɔ ní wá kpalablenao ní wá dezɛɔ̀. ⁹ Dii wá Lua, baa ké wa zāɛ yáwa, ní sósobi vɛ́ ní s̀uuo. ¹⁰ Dii wá Lua, wi misiilɛnɛɔ, wí té ikoyā pó ní dà n z̀blɛna ānabiɔ̀nɛ aa òwɛɛzɛio. ¹¹ Isailiɔ̀ píi pà n ikoyāa, aa g̃ n yāmai. ɔ̃ n láaikèwá ké wa duunakèɛ yáí, lá ní ò n z̀blɛna Mɔ̀zɛi ikoyā láuwa. ¹² N yá pó n mɛ̀ a wá le kèwɛɛ ní wá dɔ̀aanaɔ. N yāyɛwá, wi yá pó Yelusaleũ lè taa e dúnia guu yāao. ¹³ Wá Lua, yápi wá lé lá a yá kú Mɔ̀zɛi ikoyā láuwa,† kási wi n k̃i wɛɛlɛo, wi mikè wá duunaɔ̀wa wa laaid̀ ò sɛanawao. ¹⁴ Dii wá Lua, n wɛtè wá yáí, ɔ̃ n yápi yɛawá, asa n yá iɔ̀ na n yákea guu píiɛ, ɔ̃ wi n yāmao. ¹⁵ Dii wá Lua, n wá gbé pó de n gbé ũ b̀lɛ Egipi ní n g̃sa gbāao, n tɔ̀b̀ lá a ku e ní a gbāowa. Wa duunakè, wa tàaekèɛ.

¹⁶ Dii, lá n yákeaɔ maa píi, ò n pɔ̀kũma ní n pɔ̀fɛo wee n wéle Yelusaleũ ní n gbèsisíowa sa, asa Yelusaleũ ní wá gbé pó de ní gbé ũ g̃ lánipɔ̀ ũ gbé pó liaawázɛnɛ píiɛ wá duuna ní wá dezɛɔ̀ yāvāikɛao yáí. ¹⁷ Wá Lua, mapi n z̀blɛna wabi pó máɛ kema si sa ní ma wèna wiio. N kúki pó gbòo gwa n tó yáí. ¹⁸ Ma Lua, swákpa ò ma yāma. Wéɛ ò wéle pó n tó kuwà bezia gwa. I ke wá maakea yáí wále wabikeimao, n sósobi z̃ɔ̀ yáíɛ. ¹⁹ Dii, ma yāma! Dii, suɛ! Dii, swáɛ ma yáí, ní ke kpakpa! Ma Lua, ñsu g̃g̃ɛo n tó yáí, asa n tó dɔ̀ wélepi ní n gbéɔ̀wae.

Wè sopla lɛ bàaɔ̀kwie yá

* 9:2 Zel 25.11, 29.10 † 9:13 Iko 11.28, 28.15-68

²⁰ Goo pò mále yá'o màa, mále wabike, mále ma duuna o ní ma gbé Isailio pò, mále sùuugbea Dii ma Luawa aà gbèsisi yá musu, ²¹ ké mále wabike màa, Gablieli,‡ gbé pò má è wépfungu'ea guu yáapi vùà m̀ ma kíi sa oosi ogoo. ²² A yá'òmee à mè: Danieli, ma bo m̀ma ké mà ní wé kēnee, n d̄sa i káfi. ²³ Ké n na wabikeawa, Lua sinn̄o, ò ma mo oine, asa aà gbé yenziden n ù. Laaido yáe beewa, làasooke wépfungu pò níle ewa. ²⁴ Lua wè sopla lee bàakwi dile n gbéone ní n wélep̄io, ké à tàaeo mide à duuna víle, à yāvāio kéwá, i bo ní maake láasaio, wépfungu'ea ní ānabikekeao lé i ká, wi luakuk̄i sakē. ²⁵ Làasooke yápiwa, níbo d̄s ké sea goo pò wa dile Yelusaleū ea sua a pá ziuwa e à gè pè kía pò Lua kpà m̀ogooa aò de wè soplapla lee sopla ní wè soplapla lee bàao ní plaoo ùe. Wa ea kále, wi a gāeo keke ní zea, āma taasi aò ku goopi. ²⁶ Wè sopla lee bàao ní plaopi gbea wa kíapi bolia, gbēe a zeaàno. Kía pò lé m̀ zīgōo wélep̄i kaale ní Lua kpéo. A lé a ká lán í daa pòclawa. E a lé aò gé kái zikaa ní gudeo aò ku lá Lua dilewa. ²⁷ Kíapi a ledouke ní gbéō dasi e wè sopla. Wè soplapi guoguo a sa'oa ní gbadaao mide, i t̄e gudena§ péle we e kaale pò Lua dile gudēnapie ge aà leò.

10

Gawide bo moa Danieliwa

¹ Peesio kí Kilusi kpalablea wè àaode guu wà yá bliwà Danieli pò wí mèe lo Belasaae. Yápiá síanae mé íadama zōo yáe. A yápi mà wépfungu'ea guue, ò wà a boolekèè.

² Goo bee ma Danieli, mále p̄sia ke e āsōa àaō. ³ Mi blenana bleo, n̄o ge v̄ee i gē ma léuo. Mi n̄isidoo e āsōa àaōpi gè làaò.

⁴ Mo séia goo baasoo m̀endosaide z̄í má zea swa zōo pò wí me Tigilisi sae. ⁵ Ma wesè ma gugwà, ò ma gbēe è pò pua daa mé vua maa asana d̄oa aà pi. ⁶ Aà me b̀o lán gbè beeedewa, aà oa de lán loupilawa. Aà wé de lán tévuawa, aà oo ní aà gbáo lé teke lán m̀ogotē yooawa. Aà bo de lán dasi k̄fiwa.* ⁷ Ma Danieli máme ma wépfungupi è mado. Gbé pò kumanoo i eo. S̄o k̄ēngu, ò aa bàalè gè ùle. ⁸ Máme ma gō mado, mále wépfungu zōopi e. Ma gbāa làa, ma oa òokpà, ma gō ȳeesai.

⁹ Ma aà bo mà, ò goo pò mále ma, i ma k̄u gbāa, má wúlea ma gbēeu. ¹⁰ Ō wà onàa wà ma se ma kule ma koso ní ma oowa, mále lualua. ¹¹ Ō wa òmee: Lua gbé yenzide Danieli, laaido yá pò mále onewa. Fele ze, asa wà ma z̄ímae. Ké a òmee màa, ma fele ze, mále deede. ¹² Ō à èa òmee: Danieli, ísu to vía n k̄ūo, asa za goo séia pò n n̄ n̄ose kpà yāwaaipaawa mé n nzia bùsa Luae, a sinn̄o. N yápi yáí ma moi. ¹³ Peesi kpala malaika kía zez̄ōmee goo bao ní m̀endoo, ò malaika kía do Miseli† m̀ò d̄male, ò ma gbāa denla kè Peesi kíaone. ¹⁴ Ma mo yá pò a n gbéō le googbezāz̄i boolekeinēe, asa wépfungu pò níyō e lo de zia yá ùe.

¹⁵ Goo pò àle yápi omee, ma a mipèle, má níle kpé. ¹⁶ Gbé pò b̀o gbēnazinawapi okà ma léwa, ò ma lebo ma yá'ò. Má ò gbé pò zea ma aae: Dii, wāwā t̄oa pò pò mále e yáí, ma gō ȳeesai. ¹⁷ Dii, kpelewa mapi n z̄òblena má f̄ō yá'onnoí? Má gbāa ví bo, mále wek̄i e bo. ¹⁸ Gbé pò b̀o gbēnazinawapi èa okāa à ma gba gbāa ¹⁹ à mè: Lua gbé yenzide, ísu to vía n k̄ūo. Nyōo kú ní aafiaoe! N n̄ me kpále! S̄odile! Ké à yá'òmee, ma gbāakū, ò ma mè: Dii, yá'òmee sa, asa n ma gba gbāa. ²⁰ Ō à mè: N yá pò tò ma mo n kíi d̄sa? Má ea gé z̄ika ní Peesio malaika kíapio tia. Tó ma ta, Gelesio malaika kía a mó. ²¹ Ama má yá pò kú síana taalau onē ḡia. Gbēe zeamano kíapio yá musuo, sema á Isailio malaika kía Miseli bàasio.

11

¹ Mēde bui Daliusi kpalablea wè séia guu, ma ze giaano, ma kàedaaazi.

‡ 9:21 Luk 1.19, 26 § 9:27 Dan 11.31, 12.11, Mat 24.15 * 10:6 Zia 1.13-15, 19.12 † 10:13 Yud 9, Zia 12.7

Geomidokii kía ní gubántoo kíao

² Siána mále oné. Kía pále fele gbēon àaṣ Peesi. An síiṣde té ní kpe, aṣ àizee ví maamaa deńla. A gbāakū a àizeepi yáí, i to gbépii fele ní Gelesi búsuo. ³ Kía gbāade a fele kpala zṣo ble, iṣ ke lá a yeiwa. ⁴ Aà felea gbēa aà kpala a gboo à ke lee síiṣ, dúnia gola síiṣ ní a pṣo. I ke aà buiṣ mé aa kpalapiṣ bleo, gbēpále mé aa ble mé aà kpalapiṣ gbāa a ka a káauwao.

⁵ Geomidokii kía a gbāakū, aà zīgṣo gbēzṣo e i gbāakū deaàla, i kible, aà kpala aṣ zṣo. ⁶ Gṣopla gbēa aa ledouke. Geomidokii kía a a nenṣena kpásā gubántoo kíawa yāyea ní kṣo seela ũ, āma nṣepi aṣ iko ví weo, kíapi ní aà népio aa gēgēo. Wa nṣepi ní gbé pṣo m̀aàṣo ní aà néo ní aà dṣnledeo kpámá gṣo bee. ⁷ Nṣepi dae mé a kible aà mae gbēu. A léle gubántoo kía zīgṣowa, a gē aà zegikii, a zikańṣo, i gbāamṣoné. ⁸ A ní táaṣ ní ní dii pṣo aa ní kásao séle taṣ Egipi ní ní pṣo beede pṣo wa kè ní vuao ní ánuṣoo. A gubántoo kía tó we gía gṣopla. ⁹ Gubántoo kíapi i mṣo lélei geomidokii kíapi búsuwa sṣo, i ea ta a búsuu. ¹⁰ Aà néo zṣi sṣouke, aa zīgṣo káaa dasidasi. Aa dazeu aa dagua lán swa paawa, aai zika e aa ge pṣo aà zegikliwa. ¹¹ Geomidokii kía pṣo a pa, i gé zikai ní gubántoo kíao ní zīgṣo pṣo á káaa dasidasiṣ, i ziblemá. ¹² Tó à zīgṣopiṣ sèle táníṣo, a azia se lesi, i ní dede de gbēon àaasṣoṣo lee kwia (10.000), āma aṣ fuańla gṣopiio. ¹³ Gubántoo kía a ea zīgṣo káaa dasidasi de a káaua. Tó a gṣo kà, a mṣo ní a zīgṣo bílapiṣ, baade ní a gṣokeṣo.

¹⁴ Gṣobeezṣi gbé daside a fele ní geomidokii kíao. N bui gṣo pásṣo felewà wépungu pṣo ní è yá papaa yáí, kási aa saaseo. ¹⁵ Gubántoo kía a mṣo koezṣo wéle bíidezi, i sí. Geomidokii zīgṣo gbāa a fṣo kpánéo, baa an zīgṣo badeṣo. An gbāa a kao. ¹⁶ Kía pṣo m̀o lèlewà a ke lá a yeiwa, gbēe a fṣo kpaèo. A ze búsu kefenau, aṣ a dúuzṣa zé ví. ¹⁷ A zèṣo à mṣo ní a búsu ikoo pii, āma a ledouke ní geomidokii kíaoe, i a nenṣe kpásāwà aà kpala ṣṣokpa a yáí. Yápi a zekṣeo, aṣ àie víèo. ¹⁸ I gbasa aedṣo ísia sae búsuṣwa, i si dasi, ṣ zīgṣo dṣaana a aà kàamai mide, a to aà kàamai wí aà musu, ¹⁹ i ea aedṣo a be búsu zegikliṣwa sa, kási a gēmbṣe à lélee, wa aà e bo.

²⁰ Aà gēe i gbāamṣonede gbaemá a kíakegawi káfia yáí, āma gṣopla gbēa a ga, i ke pṣokúma ge zṣi yáí no. ²¹ Aà gēe aṣ de gbé gia pṣo wi aà kpa kpala u. Gṣo pṣo gbé yāe yádaao, a mṣo lenakasané, i kpala símá. ²² A zīgṣo wíwi a ae kélekele, a ní kaale ní kía pṣo à ledoukèaṣo. ²³ Ledoukèaṣo gbēa a bo aà kpe, aà gbāa i káfí, baa tó aà gbéṣo dasio. ²⁴ A si búsu táaede gbé pṣo yāe yádaaṣozi, i yá pṣo a maeṣo ge a deziṣo i e kèo ke. A ní pṣo séle, a ní potuoṣ naaa, i ní àizeepiṣ biile a iwaṣne. A vāikpaai ní zegikiiṣ, āma a gṣoplakṣeo. ²⁵ A sṣoṣiṣ, i tékpa azia, i si geomidokii kíazi ní zīgṣo dasidasi. Geomidokii kíapi a zikaṣo ní a zīgṣo dasi pṣo an gbāa kè zaiṣo, āma a fṣo, asa wa lekpaaiāzi. ²⁶ Gbé pṣo aai pṣoblaṣo zibṣokpekṣe. Wa aà zīgṣo yá, wi ní daside dede. ²⁷ Kía gbēon plapiṣ zṣle táabūnu doui ní nṣeváio, aai etokṣe. A zekṣeo, asa yá a mide a gṣowa. ²⁸ Gubántoo kía a da a búsu zéu ní àizee zṣo, āma a vāikpaai ní gbé pṣo Lua bàa kúńṣo. A yáyiamá, i gbasa ta a búsuu.

²⁹ Tó a gṣo kà, a ea si geomidokii búsuṣi, āma gbēzā yápi aṣ de lá a káauwao. ³⁰ Be'aedeṣo giè ní g'ílenao, i vlānu, i ea gé kpēneṣo gbé pṣo Lua bàa kúńṣowa. A ze ní gbé pṣo aa Lua bàakuaríṣo yá gbṣo, ³¹ aà zīgṣo i Lua kpé gbāle, aai sa pṣo wṣo o lá gu lé dṣo mide, aai tē gudena* péleu. ³² A gbé pṣo aa Luabaakuaríṣo yá gbṣo ṣṣokpa ní mṣafilio, āma gbé pṣo aa ní Lua dṣo ze gbāa, aai giè. ³³ An gbé pṣo ṣṣo wṣo yáda gbé dasideṣne, āma gṣoplanaea wa ní gbēeṣo kwé ní fēndao, wa ní gbēeṣo kpasa, wa ní gbēeṣo ka kpéu, wi ní pṣo símá. ³⁴ Tó aa kpágua màa, wa dṣoṣle yṣo, mṣafilideṣo i namá dasi. ³⁵ Ṣṣonapi keeṣo kpagua, ké Lua e ní baasa à ní gbāsi wolomá, an nṣe i pu e gṣo lé ká, asa gṣopi a ka lá Lua dílewae.

Kía pṣo a azia sè lesi

* 11:31 Dan 9.27, Mat 24.15

³⁶ Kíae mé a ke lá a yeiwa, i azíá se lesí, i zṵṵke dṵ azíae de diiṵla píi,† i dṵennoyá'ò diiṵ Dii musu.‡ Aà yá aṵ gee e luapokūmabobomagṵṵ ge láaṵ, asa Lua a yá pṵ a zeṵ kee. ³⁷ Kíapi a a deziṵ tṵaṵ yádao ge tṵa pṵ nṵeṵ ṵ yei. A diie yádao, a zṵṵke dṵ azíae deṵla píie. ³⁸ A zegikṵiṵ tṵa kpela a dii ṵ ní gbēu. A dii pṵ a deziṵ dṵopi kpela ní vuao ní ánusuo ní gbè beedeo ní pṵ ṵdeṵ. ³⁹ A yáyia zegikṵi gbèṵeṵwa ní a diipi dṵnleṵ. A gbé pṵ aa a dṵṵ kpela maamaa, i to aa kible gbé dasideṵwa, i bṵsu kpaalené ní asea ṵ.

⁴⁰ Tó a gṵṵ lé kà, geṵmidokṵi kía a mṵwà ní zío, ṵ gugbāntoo kía a felewà lán zàa'ianawa ní sṵgṵṵ ní sṵdeṵ ní gó'ilenṵ dasidasi. A si bṵsuṵzi dasi, i dagua. ⁴¹ A si bṵsu kefenazi bṵ. Zí a bṵsuṵ ble dasi, āma Edṵṵ n Mṵabuṵ ní Amṵniṵ dṵaanaṵ bṵe. ⁴² Aà iko a bṵsu daside le, Egipi a bṵṵ. ⁴³ A gbāable Egipi àizee pṵ uleṵwa, vua ní ánusuo ní pṵ beedeṵ píi. Libiṵ ní Etiopiṵ misiileṵ. ⁴⁴ Bao pṵ a bṵ gukpe oi ní gugbāntoo oio a to gili gēaagu, i dazeu ní pṵfē zṵṵṵ dasi kaalea ní ní bādeao yáí. ⁴⁵ A a kíake zwàakpe dṵ ísia ní Lua kpé gbèsiṵi kefenao zānguoe. We ṵ a midēu, gbēe a dṵaaleṵ.

12

Gṵṵgbēzāzi

¹ Gṵṵbeezi Miseli,* gbāade zṵṵ pṵ ṵ ze ní n gbéṵ a fele. Gṵṵ bee taasi aṵ zṵṵ. Za buiṵ daalegṵṵ e gṵṵ bee, a taa i ke yāao.† Gṵṵ bee n gbé pṵ an tṵ kú Lua taala‡ guuṵ bṵ. ² Gbé bíla pṵ lé i'ò tēṵnaṵ vu. An gbēeṵ aṵ de àizāna pṵ ṵ, an gbēeṵ sṵ láani ní wí láasaio pṵ ṵ. § ³ Gbé pṵ ṵnṵ vṵṵ aṵ teke lán musupṵṵwa. Gbé pṵ aṵ to dasi bṵ maapiṵ aṵ ike lán saanaṵwa.* ⁴ Mpi sṵ Danieli, yápiṵ ká láu, ní nana† e gṵṵpi lé ká. Gbé dasiṵ gé le wà gé la dṵa káfi.

⁵ Ma Danieli ma gugwà, ṵ ma gbēṵn plaṵ è, ado zea swa baala, ado baale. ⁶ An gbēdo ò gbé pṵ bàabaa daa a ze swa'iae à mè: Yābṵnsaepiṵ midē bṵe ni? ⁷ Gbé pṵ bàabaa daa a ze swa'iapi a ṵplaa ní a ṵzeṵṵ sè musu, ṵ má mà a ò ní Gṵṵpiide tṵṵ‡ à mè: Wè àaṵ ní kṵnioe. § Tó wà Lua gbéṵ gā liné ní kpe wa làa, ṵ yápiṵ midē píi. ⁸ Má mà, āma mi a bṵṵle dṵṵ, ṵ ma aà là: Dii, yápi a midē kpelewa ni? ⁹ A wèa à mè: Danieli, gé! Yápiṵ mi aṵ uleae, wiṵ pṵ kúlewà e gṵṵ léwa. ¹⁰ Zibeezi gbéṵ gbāsi a wolo dasi, an nṵse a puakū lá wà ní baasawa, āma gbēvāiṵ wetā aṵ vāi.* Gbēvāie a yápi mao, gbé pṵ ṵnṵ vṵṵ mé aa ma. ¹¹ Tó wà sa pṵ wí o lá gu lé dṵ midē, wà tē gudena† pèle, gṵṵ àaa soolo n basiṵkwio (1.290) aṵ ku. ¹² Báaade gbé pṵ a gṵṵ àaa soolo ní basopla sṵosaio (1.335) dā à ká. ¹³ Mpi sṵ gé e n gṵṵ léwa. Nyṵ ánuato, ní fele ká n baaa gṵṵ léwa.

† 11:36 2Tes 2.3-4 ‡ 11:36 Zia 13.5-6 * 12:1 Zia 12.7 † 12:1 Mat 24.21 ‡ 12:1 Bṵa 32.32, Sou 69.28, Luk 11.20, Zia 21.27 § 12:2 Isa 26.19, Mat 25.46, Zāa 5.28-29 * 12:3 Mat 13.43, 1Kln 15.40-44 † 12:4 Zia 22.10 ‡ 12:7 Zia 10.6 § 12:7 Zia 12.14 * 12:10 Zia 22.11 † 12:11 Dan 9.27, Mat 24.15

OZEE

Yá pò kú láe bee guu

Amosi gaa gbɛa wɛ̀ kwi taawa Ozee gò Lua lɛ̀bɛkɛna ũ Isaili b̀usu e wàò gé Yesu Kilisi ii wɛ̀ 750. A gò wɛ̀ baakwi e gɔɔ pò Asilio Samali sɪ, ɔ Isaili kpala m̀de wɛ̀ 721 guu.

Gɔɔ bee (2Kia 14.23-17.23 gwa), Isaili b̀usu òkpaa. Kí Yeloboaũ plaade kpalablea gbɛa Asilio gbãa lé dede. Kòbòbòa kpalau mé lé Samali de, gbé pò aa zè ní yákpaañlao ɔ wàlɛ kpá kpalau. Yázesai pò Amosi a yá'ò lé kãfi. Luanaaikenao sɔ, yã'ia ní lé maamaa, asa Kanaa b̀usu táagbagbaa lé gɛ̀kɪ e ní gbãaoe.

Yã'ia taa Ozee lè nɔsɛa guu. Yã'ia pò aà lè báasɛ̀ d̀ò guupi b̀ò yá pò Lua wàwã a gbé nãaisai yá musu guue. Lua ye aa wɛ̀dɔ gbágbãai, i gbasa àò yeñzi (14.2-10). Ozee m̀è gbèkɛkɛakɔe ɔ Lua yei (6.6) lá Yesu ò a baona waasokea guuwa (Mat 9.13, 12.7).

Anabi Ozee lá yá zékalɛan ke:

Lɛɛ 1-3 Ozee kua ní a nao yá

Lɛɛ 4.1-9.9 Isaili kua yá ní lá an yápi de Luae

Lɛɛ 9.10-14.1 Lua gbé nãaisaika zínabòkɪ

Lɛɛ 14.2-10 Lua yea Isaili zi mé a zible an nãaisaikewa

Ozee nɔ ní a néo

¹ Yudaò kíaò Uzia* ní Yotaũo† ní Aazao‡ ní Ezekiao§ ní Yehoasi né Yeloboaũ* Isailiò kíaò kpalablegɔɔ, Dii yá'ò Beeli né Ozeewe. ² Ké Dii ná yá'oa Ozeewa, a òè: Ge ñ nɔe d̀e'ide se nɔ ũ, ní g̀inasɔɔnɛo si lɔ, asa b̀usuɛbeedeo ma to we, aale gbãsike maamae. ³ ɔ à gè Diblaiũ né Gomɛe sè nɔ ũ. ɔ à nɔsɪaànɔ, à nɛ'ĩ gɔe ũ. ⁴ Dii ò Ozee: Tókpaè Yezelɛe, asa má tó gbé pò wà ní dede Yezelɛe† yá wí Yehu bedeo musue tia, mí Isailiò kpala mide. ⁵ Gɔɔ bee má Isailiò sá é'ɛ Yezelɛe guzulɛu.

⁶ Gomɛe nɔsɪ lɔ, à nɛ'ĩ nɔe ũ, ɔ Dii ò Ozee: Tókpaè Wégwaakuo, asa má Isailiò wegwa lɔ, má s̀uuukɛrɪnɔ lɔ. ⁷ Ama má Yudaò wegwa, mí ní suaba. Ma Dii an Lua, máme má ní suaba, i ke ní sáo ge ní f̀ɛndao ge ní zio ge ní s̀o ge ní s̀deɔ no. ⁸ Ké à Wégwaakuo kè yówa, à nɛ'ĩ gɔe ũ lɔ. ⁹ Dii m̀è: Tókpaè Magbèɔno, asa á de ma gbéò ũo mé má de á Lua ũo.

2

¹ N beeo Isailiò aao dasi lán ísiale ũfãawae, wa f̃s ní lé d̀o, wa f̃s ní naoo.* Gu pò má òuné ma gbéò no, we wa ní sísiu Lua béɛ néo. ² Yudaò ní Isailiò kãaa ní ledòũo, aai d̀aana m̀endona dile ní pò ũ. Aa b̀le b̀usu ní b̀usuo, asa Yezelɛe gɔɔpi aò zɔɔe. ³ A o á gbéɔne, gɔe ní nɔe, ma gbéɔn ní ũ, ma ní wegwa.

Isailiò dea Dii nɔ gbãsikena ũ

⁴ Isailiò, à zɔadɔ á dawa,
à zɔadɔwà,
asa ma nɔn aà ũ lɔ,
mé aà zán ma ũ lɔ.
Aà káaluakaa b̀o a wéɛ,
i mikè gbãsikeawa.

⁵ Tó màa no, má pò piliwàe,
i gɔ puizi,

* 1:1 2Kia 14.21 † 1:1 2Kia 15.32 ‡ 1:1 2Kia 16.1 § 1:1 2Kia 18.1 * 1:1 2Kia 14.23 † 1:4 2Kia 10.11

* 2:1 Lom 9.26

má tó aà gǝ láilai,
 lá wà aà ìwae.
 Má tó aà gǝ gbáa ũe,
 má aà li gugii ũe,
 mí tó aà ga ní imio.

⁶ Má aà néo wegwao,
 asa gínasɔɔneɔne.

⁷ An da dǝ'ii kè,
 ǝ à ní nɔsi wisaikea guu.
 A mè á gé a gǝpɔseɔwae,
 aai a gba pɔblea ní ío ní sǎkǎo
 ní bàabaao ní nísio ní vǝeo.

⁸ Ayǎmeto má zedeè ní leo,
 má gǝ liaaàzi,
 ké asu te a dàaio yáí.

⁹ Tó à sù bò pèle a gǝpɔseɔzi sǝ,
 a ní leo,
 a kpálekeńzi, a ní eo,
 i me á ea ta a gǝ séiawae,
 asa aà pɔ na yǎa de tiaa.

¹⁰ I dǝ ké máme ma pówena ní vǝeo kpàwao.

Ma nísi ní ánusuo ní vuaò nònɔaaè,
 ǝ à a mɔaokè Baaliwa.

¹¹ A yáí má ea mà a pówena síwà
 ní ma vǝeo a kekegɔɔ
 ní sǎkǎo ní bàabaa pó à a puizi ùleoò,

¹² mí aà wisaike kaè a ɔzi
 aà gǝpɔseɔ wáa.

Gbǝe a e à aà bɔ ma ɔziò.

¹³ Má aà pɔnakɛa mide píie,
 dikpe pó í ke wǝ ní wǝo pɔɔ
 ní mɔ dafu pɔɔ ní kámabogɔɔ pɔɔ.

¹⁴ Má aà vǝelio ní aà kaadɔenliɔ deeleɛ,
 lí pó à mè a gǝpɔseɔ mé flabòðepiɔ,
 mí tó gupi gǝ tàaa ũ, sèanɔbɔɔ i ble.

¹⁵ Lá à tulaletikàtea táaɔne,
 à azia kèke ní tāanaɔ ní nɔamblebɔɔ,
 à pèleò a gǝpɔsepiɔzi,
 ǝ ma yá sǎaàgu,

yápiɔ yáí má aà wetǎe.

Ma Dii máme má ò.

¹⁶ Má tó Isailiɔ ma yáze e,
 má géńno gbáauɛ,
 mí ní nòse níniné.

¹⁷ We má ní vǝebuɔ sɔaauné,
 mí Akoo guzule† kené pɔ'eze ũ.

Aa ma yǎma lá aa mà ní wéndia gɔɔ,
 gɔɔ pó aa bò Egipi.

¹⁸ Ma Dii ma mè:

Gɔɔbeezi aa omɛɛ ní zǎ,

† 2:17 Yoz 7.24-26

aa omεε Baali lɔo.

¹⁹ Má táaɔ tɔbɔ ní léu,
an tó aɔ dɔ́ngu lɔo.

²⁰ Gɔɔ bee má yádile pɔ́ɔne pii an yá musu,
sèanɔbɔɔ ní bāɔ ní pótāa'onkuawaɔ.

Má sá ní fēndao ní zío midε an búsuu,
mí tó aɔ ku we dɔ́ɔa.

²¹ Má á ke ma nɔ ũ e gɔɔpiiε,
má á ke ma nɔ ũ a zéwa súsue,
mí wēnadɔ́é gbēke guu.

²² Má á ke ma nɔ ũ ní náaio,
íɔ ma dɔ́ Dii ũ.

²³ Ma Dii ma mè:

Gɔɔ bee má swāwē.

Má swáεε musu yái,
musu i swáεε tɔ́le yái,

²⁴ tɔ́le i swáεε pɔ́wena ní vēεo ní nísio yái,
aai swáεε bui pó má tò yái.

²⁵ Má ní tó ní búsuu mazía pó ũ.

Bui pó ma tɔ́kpàè Wégwaakuopi,
má ní wegwa.

Bui pó ma tɔ́kpàè Magbēɔnopi,

má oné ma gbéɔ,

aai omεε ní Lua.‡

3

Ozee gεa a nɔ kúí

¹ Dii òmεε lɔ: Ge ñyɔ́ ye n nɔ gbāsíkεna pó gɔ́ pāle yeaázizi, lá ma Dii má ye Isailiɔziwa,
baa ké aaiɔ ze ní dii pāleɔ, aaiɔ ní vēεbe kaaɔ nide. ² Ō ma ánu su kpà ɔwatē gēo ní naa
wéo koko gēo. ³ Má òè: Gɔɔ pla kεmanɔ. Nsu dɔ́é'íi ke lɔo, nísu gé gɔ́e kíi lɔo, míɔ kunnɔ.
⁴ Asa Isailiɔ gɔɔplake kíasai, dɔ́aanasai sa'osai gbεpεlesai gbelasai sa'o'ulasai. ⁵ Bee gbεa
aa εa su, aai Dii ní Lua ní ní kía Davidi buio kíi wεεε. Gɔɔgbεzāzī aa ze ní Diio ní a èfāaio ní
kpakpanagaao.

4

Dii bɔ́bɔa ní Isailiɔ

¹ Isailiɔ, à ma yāma,
asa má yāví ní búsupideɔ.

Gbēε náai vío, gbēε gbēke vío,
gbēε ma dɔ́ búsue bee guuo.

² Gbékāa ní εεtoao mé kú a guu
ní gbēdeao ní kpái'oaο ní gbāsíkεao.

Aai gbāamɔné,
an gbēbɔalia zεzεa vío.

³ A yái tò búsupi gò wēnannɔ,

gbé pó kú a guuɔ gò yēεεsai pii.

Baa se nɔbɔɔ ní bāɔ ní kpɔɔ lé gaga.

⁴ Gbēε su lεkpaakεo,

‡ 2:25 Lom 9.25, 1Pie 2.10

gbēe su zɔakao,

asa á sa'onao áme mále bɔbɔánɔ.

⁵I gēnale fáane,

á ānabiɔ sɔ aai gēnapi léánɔ gwá.

A yái má á bui mide.

⁶Ma gbéɔ gò kaalea dɔa kēsáma yái.

Lá a gí dɔai,

má gí àɔ de ma gbàgbanaɔ ũe.

Lá mapi á Lua ikoyā sàágu,

màa á néɔ yá a sāmagu sɔ.

⁷Lá sa'onapiɔ kò,

màa an duunkεamεε kò,

aa ma gawi leũkpakè ní wíyāo.

⁸Aai sa pɔ ma gbéɔ ò ní duuna yái pɔ só.

A yái an yāvāikea ì kené na.

⁹Sa'onao muua ní gbépiɔe.

Má ní dàakeaɔ wíné ní musue,

má flaboné ní yākeɔwae.

¹⁰Aa pɔble, kási aa kǎo,

aa gbāsike, kási aa káfio,

asa aa pǎkpámazi,

¹¹aa zè ní gbāsikeaοe.

Vēe zi ní a dafuo ní mi líaa.

¹²Líɔ sɔ aai gé yāgbεaimá,

màsokεna go ì yā'oné.

Gbāsikea mé ní sāsā,

aai gbāsike aa ní Lua to weε.

¹³Aai sa'o gbèsisíɔ musu,

aai tulaletikεa sísíɔwa

giali ní baalio ní gbénelio gbáu,

asa a uena ì kené naε.

A yái tò á nenɔεɔ ì dɔé'ii kε,

mé á né naɔ ì gbāsike.

¹⁴Tó á nenɔεɔ dɔé'ii kè,

mé á né naɔ gbāsikè,

má ìadamáo,

asa á gɔεɔ ì ge na nɔε dɔé'iideɔwae,

aai gé sa'oi ní táakpe káaluαe.

Bui pɔ dɔa vío ì kaaleε.

¹⁵Isailio, baa ké a gbāsikè,

Yudaɔ su tàaekε màao.

Ásu gé Giligalio,

ásu Betavē sísí kũo,

ásu legbē we à me ní Dii kuaoo.

¹⁶Isailio swá gbāa lán zununuwae,

ɔ mà géínɔ dádākekíi lán sāɔwaa?

¹⁷Eflaiũ buiɔ nà táαwa,

wà ní tó we.

¹⁸Tó an í gbāa làa, aai gbāsikeε,

an dɔaanaɔ ye wisaiyāi à kè zài.
¹⁹ Zàa a ní sélɛ taðɛ,
 an sa'okliɔ i widamá.

5

Isailiɔ daa yáú

¹ Sa'onaaɔ, à yáɛ bee ma,
 Isailiɔ, à swákpa.
 Kibedeɔ, à swáɔ yái,
 asa máɛ yádaálaɛ.
 A gōné bai ũ Mizipa,
 a filifilimbakpàné Taboo.
² Gbé dɔɔsaipiɔ kà zà ní gbēdeao,
 máme má ní swágaga nípii.
³ Máme má Eflaiũ buiɔ dɔ,
 Isailipiɔ yá ulɛamɛɛo.
 Eflaiũ buiɔ zè ní gbāsíkɛao saɛ,
 Isailiɔ gbâlè.
⁴ An yákeao mé tò aali su ní Luawao,
 gbāsíkɛa kú ní sɔu, aa Dii dɔo.
⁵ Isailiɔ wala ì ní dayáú,
 Eflaiũ buiɔ ì gēmbɔɛ ní duunkɛa guu,
 Yudaɔ ì gēmbɔɛnɔ sɛ.
⁶ Aaí gé Dii kíi wɛɛɛi ní ní são ní ní zuɔ,
 kási aali bɔwàò, à azía gáné.
⁷ Aa bò Dii kpe, ò aa naaenɛò ì'i.
 Wa ní kaale sae e mɔ do,
 ampiɔ ní ní buaɔ.
⁸ A kuupe Gibɛa!
 A kãaɛɛ Lama!
 A zìgãale Betavê!
 A dɔaa Běyãmɛɛ buiɔ!
⁹ Eflaiũ bùsu a gō bezia ũ an wɛtãgɔɔɛ.
 Yá pò máɛ o Isaili buiɔne sea vɔo.
¹⁰ Yudaɔ kíaa de lán gbé pò aaí kɔɔ se sɔɔɔwaaɛ.
 Má a pɔkúma bɔbɔmá lán ídaa guawaaɛ.
¹¹ Wàɛ gbãamɔ Eflaiũ buiɔne,
 yákpale mé ní ble,
 asa aa gi te yãpãie.
¹² Má de Eflaiũ buiɔne lán bléwaaɛ,
 má de Yudaɔne mekemuuna ũ.
¹³ Ké Eflaiũ buiɔ ní gyákeaa è,
 mé Yudaɔ ní bɔkeaa è,
 Eflaiũ buiɔ gè Asiliɔ kíi,
 aa gbéò zì dɔnɛ gbɛai ní kía zɔɔwa,
 kási a fɔ á gbágbão,
 a fɔ tó á bɔɔ láao.
¹⁴ Asa máo de Eflaiũ buiɔne lán nɔɔmusuwaɛ,
 máo de Yudaɔne nɔɔkusi ũɛ.

Má ní taitaiε, mí dazεu,
 má tárinε, suabanae aε kuo.
 15 Má dazεu, mí tá ma kúki,
 e aao ní tàae dε, aai ma kíi wεεε,
 aai ma aεya ní yooyea guu.

6

Isailio i nòselileo

1 A mo wà εa ta Diiwa.
 Ɔme wá taitai,
 kási a wá gbágbãε.
 Ɔme wá ké'ia,
 kási a εεkewawεεε.
 2 Goopla gbεa a wá lé ní láo,
 a goo àaεde zí i wá fεε,
 wíε kuaànε.
 3 Wà Dii dε wá péε aà dεai.
 Lá gudεa sea vío, a bε mówá,
 a mówá lán káabuan louwa,
 lán lou gbεzã pó i kwe tεεεwawa.
 4 Eflaiũ buiε, bó má keánεi?
 Yudaε, bó má keánεi?
 A yeamazi de lán suawaε,
 lán kεεkε fii pó i gεzeawa.
 5 A yáí tò ma á zεzεε
 ní yá pó bε ma léuo,
 ma á dede ní ma ānabiε yáo.
 Ma yákpalekeεaánε bε lán loupileawa.
 6 Gbεεkeεakεε ε má yei,
 i ke ma gbagbaa no.*
 Ma dεa Lua ũ maa de sa pó wí a pó káteu à tékūa.
 7 Aa ma bàakuaínε yá gbòo,
 aa bε ma kpe Adama.
 8 Galada bùsudeεá yāvāikεnaεne,
 gbēde'au mé ìε té ní iau.
 9 Lá gbāamεnedeε i gbέεε kpákpa,
 màa sa'on gāliε i ke,
 aai gbέεε dede Sikεũ zéu,
 we aai dàakεuné.
 10 Ma yá pó i dimá è Isailiowa,
 Eflaiũ buiε nízia kpà gbāsíkεawa,
 Isailiε gbālè.
 11 A Yudaε sō a ma vāikεa guu,
 a ka kekeεa!

7

1 Tó má ye mà su ní ma gbέεε ní pá ziue,
 tó má ye mà Isailiε gba aafiaε,
 Eflaiũ buipiε duuna i bile,

* 6:6 Mat 9.13, 12.7

Samalideɔ vāikeaɔ ì bɔ gupuu.

² Aale e ní yākeae dɔmaguo.

An dāa kũaamá, mále wesiɛ.

³ An yāvāikeaɔ ì ka kíagu,
an mɔafili ì ke dɔaanaɔne na.

⁴ Gbāsikenaɔne nípii,
an me ìb wāa lán pēekpewa.

Za pēetotogɔ e a kákāgɔ
pēekena lí a té keke lɔ.

⁵ Kía dikpɛgɔ vɛɛ ì tékpa kíagu,
kía i ɔda kɔ ɔu ní gbélaanikenaɔ.

⁶ An me wà ní kɔnio lán pēekpewa,
gwá an pɔ ì gi à fɛa e gu gè dɔ,
ɔ ì dede kɔ lán tɛlepɔwa.

⁷ Ampii aa wāa lán pēekpewa,
aaì bùsu yāgɔgɔnaɔ mómɔ.

An kía ì kwɛ pii,
an gbɛ lí lezumazio.

⁸ Eflaiũ buiɔ yāalea ní buipāleɔ,
ɔ aa gò lán kàagbaala lilesaiwa.

⁹ Buipāleɔ lé ní gbāable, aa dɔo,
an mikā lé dadau, aa a fān vío.

¹⁰ Isailiɔ wala ì ní dayāu,
gia ní beeo aali tá Dii ní Luawao,
aali aà kíi wɛɛleo.

¹¹ Eflaiũ buiɔ de lán felenawae.
Sɔũɔne, aa mi vío,
aaì lezu Egipiɔzi,
ɔ aaì ea gé Asiliɔwa.

¹² Tó aa dāzeu, má táalu zuńlaɛ,
mí ní kwé lán bāɔwa.
Tó aa kāaa gudoũ,
mí ní wetā ní vāikea yái.

¹³ Waiyoo ampio, asa aa kèaɛ.
Kaale mé gòné, asa aa bɔ ma kpɛɛ.
Má ye mà ní bo, ɔ aaì ɛɛɔa.

¹⁴ Aali wiilea ní nòsemendooo,
aaì wiipe ní lii musu.

Aaì nízia líli pówena ní vɛɛo ea yái,
aaì kɛa.

¹⁵ Ma ní toto,
má tò an gāsa gbāakù,
ɔ aaì làasoo vāi ke ma musu.

¹⁶ Ma Musude, aali suao,
aa de lán sá gia baiwae.

Fɛnda mé a ní kía kwé an lé'ɛaa yái,
Egipiɔ i ní yáalɔ.

¹ Lépε kàaewa!
 Wàlε su lélei ma gbé Isailiowa lán kúuwa,
 asa aa ma bàakuañño yá gbòo,
 aa bò ma ikoyā kpee.
² Isaili ì lezumazi wà mε:
 Wá Lua, wá n dō!
³ Lá Isaili gĩ yāmaai,
 ibεε a ní gbεseleε.
⁴ Aaĩ kía kpa ma lé saiε,
 aaĩ d̄aanao dile ma d̄sa saiε.
 Aaĩ táa pí n̄ziε ní ánusuo ní vuao.
 A yáí ò aa kaalei.
⁵ Ma gi Samalideo zugaaei,
 ma p̄o p̄añzi.
 Kua gbālesai aó ní fu e b̄ε ni?
⁶ Isaili ozikena mé gáaepe kè,
 Samalideo p̄opíá Lua no,
 wa wíwi kélekεε.
⁷ Iana aaĩ t̄ó, ò ì b̄lené zàa ũ.
 Ese i piao, wa e wísil̄o.
 Baa tó à p̄ia,
 buip̄aleo mé aa mó ní p̄o naaa.
⁸ Isaili ḡò p̄bleao ũ,
 aa ḡò lán p̄o p̄o wa yeiowa buio guu.
⁹ Asa aa gè Asiliowa,
 lán s̄ea zàa'ina p̄o ìo bε adowaε.
 Eflaiũ buio ì gbēna wεεε ní p̄oε.
¹⁰ Baa ké aa gbēnakpà ní buip̄aleo,
 má ní naaaε sa.
 Kíá z̄o mé a ōtmá,
 aai na laowawa.
¹¹ Eflaiũ buio sa'ok̄iio k̄ò duunakēama yáí,
 ò sa'ok̄ipio ḡoné duunkεze ũ.
¹² Ma yāk̄éné dasi ma ikoyā ũ,
 ò aa dile yā z̄ilo ũ.
¹³ Aaĩ ma gbagba, ò aaĩ a n̄ò só.
 Ma Dii ma p̄o namáo,
 an v̄aikεa d̄omagu.
 Má tó an duuna wi ní musuε,
 aai εa ta Egipi.
¹⁴ Isaili Kena yá s̄aŋgue,
 ò aale ní kib̄eo kpakpa.
 Yudaο lé w̄éle b̄iideo kálεkalε,
 kási má tes̄o w̄élep̄iowaε,
 an kib̄epio i tékũ.

9

¹ Isaili, ásu p̄onakεo,
 ásu yáal̄o lán buip̄aleowao,
 asa a á Lua tò we,

a ge gbāsikè táa yá musue.
Pówengbēkii píiu á pɔ ɔ dɔ táagbagba'aseawae.
² Pówengbēkiió ní v̄ēēfēkiió f̄ɔ á gwao,
v̄ēē dafu a bɔo.
³ Eflaiũ buiɔ ḡɔ Dii bùsuuo,
aa ea ta Egipi,
aa ní t̄ē ble Asili bùsuu.
⁴ Aa e v̄ēē t̄óle Diiwa weo,
an sa'obɔɔ kaaàguo.
An b̄lepiɔ de lán ge'ɔɔɔnɔɔ b̄lewae,
a blenɔ gbālee.
Aa b̄lepi mɔaok̄e nízīae,
aa e geò Dii kp̄euo.
⁵ Dikpe p̄ɔ Dii d̄ile a p̄ɔ ũɔ,
kpelewa aa ke gɔɔpiɔ z̄ií?
⁶ Gwa, baa tó aa p̄ili kaalewa,
Egipiɔ ní ge k̄aaa, Mefisideɔ ní v̄i.
Leaa mé a k̄ūaa ní ánuusu p̄ɔ b̄eēedeɔwa,
lesikao i k̄ule ní kp̄eɔwa.
⁷ T̄ɔsimagɔɔ lé m̄ó,*
fiabonegɔɔ lé ká!
A to Isailiɔ d̄ɔ!
An duun z̄ɔɔ ní íi p̄ɔ aa s̄è ní Luao yáí,
aaí anabi gwa s̄ɔũ ũe,
aaí gb̄é p̄ɔ Lua Nis̄ina lé d̄ɔaae dile í̄ande ũe.
⁸ Anabiá gud̄ɔanae
ma Lua gb̄é Eflaiũ buiɔne,
ɔ w̄i filifilimbakpaè a t̄áa'ozeu,
w̄i íbeles̄eaànɔ a Lua kp̄eu.
⁹ Aa s̄i yād̄ɔsaiu
lá wa k̄è Gibea yāawa.†
An v̄áikea d̄ɔ Luagu,
a ní duuna w̄iné ní musue.
¹⁰ Ma Isailiɔ ea de lán v̄ēbeɔ k̄ɔmpaa gb̄áauwae.
W̄esia ní deziɔle de lán kaad̄ɔen né s̄éia eawae.
Ama k̄é aa k̄à Baali Peoo,
aa nízīa kp̄à t̄áawa,‡
ɔ aa b̄ēek̄ù lán p̄ɔ p̄ɔ aa yeipiwa.
¹¹ Eflaiũ buiɔ gawi a ḡēzea lán b̄āwae.
N̄ɔsia aɔ kuo, n̄ɔsindee aɔ kuo, ne'ia aɔ kuo.
¹² Baa tó aa né gwà, à gb̄āak̄ù,
má tó aa kuawàe e gb̄éɔ ge láaò.
Waiyoo ampiɔ, tó ma bɔ ní kpe.
¹³ Má è Eflaiũ bui néɔ ḡɔ
lán n̄ɔ p̄ɔ toenaɔ ní dadan'aekewa,
aa b̄òle ní ní néɔ gb̄ēdenaɔne.
¹⁴ N ní gba p̄ɔ Dii! Bó n̄yɔ ní gbai?

* 9:7 Luk 21.22 † 9:9 Dɔa 19.1-30 ‡ 9:10 Nao 25.1-5

Nεansakpε p3 a n3 i gboo n3 y3 isaiοε.

¹⁵ An vāikεa ku Giligali p3i,
we ma zauŋgu.

Má n3 yá ma kpéue,
ké an yākeα vāi yái.

Má3 yeŋzi bo
an k3ia swágbāade3 yái.

¹⁶ Eflaiũ bui3 gyā sè,
an z3ina imi, aale ne'io.

Baa t3o aa i,
má t3o né p3o an p3o d3wà3 gagaε.

¹⁷ Ma Lua a g3inziε,
aai liaaliaa buipāle3 guu,
asa aai aà yāmao.

10

Isaili3 kpala midεa

¹ Isaili3á vεeli 3taεe yāa,
aaĩ ne'i n3ziaε.

Lá an népi3 k3,
màa an sa'ok3i3 k3.
Lá an bùsu maak3,
màa aa zāblè n3 gbè táαwa.

² M3afili n3 s3 pà,
an tàae a wi n3 musue sa.
Dii a n3 sa'ok3ipi3 gboοε,

í n3 gbè táapi3 wíwi,

³ aai gbasa me: Wá k3ia v3o,
ké wá Dii v3a v3o yái.

Baa t3o wá k3ia v3,
b3o a f3 wowεei?

⁴ Aaĩ lé p3o gbεgbε,

aaĩ εε3 t3to,
aaĩ ledou3 kekεin3,
3 k3 káalakεa i ligua
lán sàpaa dafu kàe néwa.

⁵ Samalide3 me a lua Betavε gáae yái,
wa 33bè, a sa'onα3 i búbuape.

A gawi a midε,
asa wa s3imá wà taδε.

⁶ Wa se taδ Asili bùsuu falu ũ an k3ia z33εε.
Eflaiũ bui3 gee a g3 kpá n3 wéi,
w3 a Isaili3 k3 zé p3o aa se yái.

⁷ Samali bùsu a midε,
a k3ia a gεzεa

lán lí mi3na p3o í lé séwa.

⁸ Gulesi p3o wa b3o táαne3 bāde,
asa a de Isaili3 duuna ũε.

Lε3 n3 lá úade3 fele da n3 sa'ok3ipila,

aai o gbɛsiɔnɛ aa léle simá,
 aai o s̄isiɔnɛ aa kúnla.*
 9 Za gɔɔ pɔ Isailiɔ duunakè Gibɛa, aa zèdɛ.
 Zi a yābēɛkenapiɔ le Gibɛao lé?
 10 Gɔɔ pɔ má yei, má ní swágagae,
 buipáleɔ i mɔ káaarizi,
 aai mɔkamá ní duuna lee pla yái.
 11 Eflaiũ buiɔ́a zununuɛ,
 wà zídàè, a ye ésegbēai.
 Má zuudané ní nɔɛ maaɛ,
 mí tó aa soona gále.
 Yudaɔ i sapa,
 Yakɔbu buiɔ i gudaai.
 12 A maa t̄s̄, í kɛkɛ gbēkɛ ũ.
 A kpase kē wásawasa,†
 asa Dii kíi wɛɛlea gɔɔ kàɛ,
 e aàɔ mɔ èfāaiɔ pisiiwá.
 13 A vāi t̄s̄ á kèkɛ yābēɛ ũ,
 ɔ a blɛ mɔafilidepi blè.
 Ké a áziá gbāa náaikè,
 mé a ze ní á zīgɔ dasiɔ yái,
 14 wa z̄i zɔadɔwá,
 wa á wéle bíideɔ dúuzɔ,
 lá kí Samana Betaabɛ kàale
 à nɔɛɔ ní ní néɔ w̄iwi z̄ikagɔɔwa.
 15 Maa wa kɛé Betelideɔ,
 asa á vāikɛa kè zàiɛ.
 Tó gu d̄s̄, Isailiɔ kía aɔ ku lɔɔ.

11

Lua yea Isailiɔzi

1 Ké Isailiɔ de èwaasona ũ,
 ma aà gbèsi Egipi.*
 2 Ama lá mále lezuúzi,
 màa aale zà kũmanɔ.
 Aaiɔ sa'o táaɔwa,
 aaiɔ tulaletikatɛa ní diipɔnɛ.
 3 Máme ma tá dàda Eflaiũ buiɔnɛ,
 ma ní kpá ma kùɛ,
 ɔ aai d̄s̄ ké máme ma ní gbá aafiao.
 4 Ma gbēkɛ galakpàné,
 ma ní gále ní yenzi bao,
 ma zuubòlené,
 ma naale ma blɛ kpámá.
 5 Lá aa ḡi n̄s̄elilei,
 aa ɛa ta Egipiɔ lé?
 Asiliɔ mé aɔ kiblemá.
 6 Fēnda a tɛkɛ an wéleɔ guu,

* 10:8 Luk 23.30, Zia 6.16 † 10:12 Zel 4.3 * 11:1 Bɔa 4.22, Mat 2.15

wa ní bọ̀lẹ̀ gbááọ̀ wíwí.
 Wa ní lẹ̀kpaaí gboo,
 7 asa ma gbépiọ̀ bọ̀ ma kpe.
 Baa tó aalẹ̀ lẹ̀zumazi,
 ma Musude, má ní gba gbááo.
 8 N beeo á Eflaiũ buiọ̀,
 má f̄s ọ̀kpaázio,
 á Isailiọ̀, má f̄s mà á kpámáo.
 Má f̄s mà kéé lá má kẹ̀ Adamaewao,
 má f̄s mà á baa daaa ní Zeboiũoo.†
 Ma nòsẹ̀lilẹ̀ á yá musu,
 ma wẹ̀nadọ́aé f̄lẹ̀.
 9 Má ẹ̀a Eflaiũ buiọ̀ ásookẹ̀ lọ̀,
 má pọ̀kũma p̄ási bọ̀bọ̀máo,
 asa Luan ma ũ,
 i kẹ̀ gbẹ̀nazinan ma ũo.
 Lua pọ̀ a kua adoan ma ũ á guu,
 má mọ́ á kaaleio.
 10 Má pala lán nọ̀musuwa,
 aai temazi.
 Tó ma pala,
 ma népiọ̀ bọ̀ bẹ̀'ae oi,
 aai mọ̀ ma k̄i ní lualuao.
 11 Aa bọ̀ Egipi ní lualuao lán b̄aowa.
 Aa bọ̀ Asili bùsuu lán felenaowa,
 mí ní kálẹ̀ ní bẹ̀.
 Ma Dii máme má ò.

12

Isailiọ̀ duunakẹ̀a

1 Eflaiũ buiọ̀ yáliamazi,
 Isailiọ̀ mọ̀afilikẹ̀kemẹ̀e,
 Yudaọ̀ lé p̄ámẹ̀e zéa lọ̀
 baa ma Náaide pọ̀ ma kua adoa.
 2 Eflaiũ buiọ̀ í ńana mọ̀mọ̀,
 aaiọ̀ kpálekẹ̀ íampuuí,
 sásāyá ní yāpāsio í k̄s ní guu.
 Aaí k̄s yāma ní Asiliọ̀,
 aai gé Egipi ní nísio.
 3 Dii yāví ní Yudaọ̀,
 a Yakọ̀bu buiọ̀ dàa wíné ní musu,
 i fiaboné ní yākeawa.
 4 Yakọ̀bu ò a v̄i gbatoewa a da neasakpeu.*
 Ké à z̄ọ̀kù, à d̄ẹ̀kà ní Luao,
 5 à d̄ẹ̀kà ní aà malaikao à d̄ẹ̀nè,†
 à ọ̀lò à sùuugbèawà.
 A kpàaũaànọ̀ Betele,‡
 ọ̀ à yā'òaaànọ̀ we.
 6 Aà tón Dii,
 Dii Lua Zíḡde.

† 11:8 Iko 29.23 * 12:4 Daa 25.26 † 12:5 Daa 32.24-26 ‡ 12:5 Daa 28.10-22

7 Apio sɔ̄, à su á Luawa,
 àò kú ní gbêkeo ní yâkea a zéwao,
 á wé ìò dɔ̄ á Luazi gɔ̄pi.
 8 Laatana ìò kiloo vâi kûa,
 gbêblea mé ì keè na.
 9 Èflaiũ buiò mè: Wa ke ɔ̄deò ù,
 wa ḡò àizεεdeò ù.
 Wá ɔ̄dapi yáí
 wa wá yāvâi ge duuna eo.
 10 Mámεmaa Dii á Lua,
 ma á bóle Egipiε.
 Má tó à εa àò ku zwàakpeo guu lε,
 lá ì ke dikpe zíwa.
 11 Ma yādà ānabiòne,
 máme má tò aa wépunguo è dasi,
 ɔ̄ aa yā'ò gbéòne ní yáasio.
 12 Lá Galadadeò zè ní tãa yáo,
 aa ḡò pã síanaε.
 Lá Giligalideò ì sa'o ní zuswanao,
 an sa'oklìò ḡóné gbèzeò ù bugbeue.
 13 Yakɔ̄bu bàalè gè Sili bùsuu,
 Isaili zɔ̄blè we nɔ̄weεlea yá musu,
 nɔ̄ yá musu ɔ̄ à dádākè. §
 14 Dii tò ānabi bò ní Isailiò Egipi,*
 ɔ̄ à ní dádākè ānabipi sabai.
 15 Èflaiũ buiò Dii pɔ̄ fèlèè maamaaε.
 Dii a to an gbēdeà yá wí ní musue,
 ì fiaboné sa pó aa kàagu yáí.

13

Dii pɔ̄paa a gbézi

1 Ké Èflaiũ buiò yā'ò, wà lùalua,
 aame gbāa Isailiò guu.
 ɔ̄ aa tàaekè Baali yá musu,
 a yáí an kpala a gai.
 2 An duunkεa lé dεdεε sa,
 aale ánuusu kása níziεe tãaò ù.
 An ɔ̄zikεnaò mé lé ní diipiopi ní ɔ̄nɔ̄ léu.
 Wí ní yā'o wí me,
 aaí sa'o ní gbēnazinao,
 aaí lépepe zugaaε taaɔ̄wa.
 3 A yáí tò aa ḡò lán suakpaa kɔ̄ɔ̄wa,
 lán kɔ̄kɔ̄ fii pó ì gēzeawa,
 lán ése úa pó zàa ì sélewa,
 lán súleε pó ì bɔ̄ fenentiuwa.
 4 Mámεmaa Dii á Lua pó á bóle Egipi.
 Asu àò diie dɔ̄o, ma bàasio.

Suabanae kuo, sema mapi.

⁵ Mámε ma á gwá guwaiwaiu,
ma ɔlɪaázi bùsu guwãadeu.

⁶ Ké ma á dádákè, a kã.
Ké a kã á làa, a ázia sè lesí,
ɔ ma yá sàágu.

⁷ Too! Má kusiwá lán nòɔmusuwaε,
mí á dádã zéu lán gbεaanawa.

⁸ Má mlēwá lán wài pó wà a né sèlεwaε,
mí á kùa goaa mà á só lán nòɔkusiwa,
má á taitai lán maiwa.

⁹ A Isailiɔ, á kaalεε,
ké a bɔ mapi á Dɔnlεde kpe yáí.

¹⁰ A kía pó ì á suaba ku máε sa?

A wéle dɔaana pó á òné
aa kía kpáé^{*} ku má ní?

¹¹ Ma kía kpàé ní pɔkūmao,[†]
ɔ ma àà síwá ní pɔfēo.[‡]

¹² Eflaiū buiɔ yāváiɔ dilεa,
wà ní duuna kà láu.

¹³ Aa de lán né sɔūwa a igɔɔ,
nɔwãwã m̀, ɔ népi gi bɔi.

¹⁴ Má ní bɔ beda gbãaue?

Má ní sí gawae?

Ga, n sεwe kúmáε?

Beda, n gbēkaalebɔ sɔ bε?§

Má ní wegwao.

¹⁵ Baa tó Eflaiū buiɔ k̀ ní gbéɔ guu,

ían wãa a bɔ guwaiwaiu à sumáε.

Nibɔna a giigaga,

l̀ò'i a ba,

wa léle ní làasiɔwaε,

wi ní pó beεedeɔ séle.

14

¹ Samalideɔ tàae a wi ní musuε,

asa aa b̀ò ní Lua kpeε.

Wa ní kwé ní fēndaoε,

wi ní néɔ wíwi,

wi ní nɔsindeeɔ puipui.

Isailiɔ ǹselileá

² A Isailiɔ, à su Dii á Luawa,
á yāváiɔ mé tò a kpagua.

³ A su Diiwa, í yãsiuè à oè:

Wá yāváiɔ kéwá,

gbãakpawázi, wí n sáaukpa.

⁴ Asiliɔ f̄s wá bɔɔ,

wá di ní s̄ɔɔ kpe bɔ.

^{*} 13:10 1Sam 8.5-6 [†] 13:11 1Sam 10.17-24 [‡] 13:11 1Sam 15.26 [§] 13:14 1Kln 15.55

Táa pọ wa ní pọ
 wá ní sísi wá dii ọ ù ọ,
 asa míme ni tone pọ gwana vío ọ wegwa.

⁵Ma Dii ma m̀̀:

Má ní gbágbá ní ní p̀̀b̀̀z̀̀akegyã,
 ma yearízi a ke zài,
 asa ma pọ wèemá.

⁶Má ọ de Isaili ọne m̀̀se ù,
 aai ọ vuke,

aai zínapele lán Libá b̀̀su líwa.

⁷Aa b̀̀b̀b̀,

aai ọ gawi ví lán kuliwa,
 an gí ọ na lán se de líwa.

⁸Aa bekpa ma uei,

aai b̀̀le lán p̀̀wenawa.

Aa vuke lán v̀̀eliwa,

aai t̀̀b̀ lán Libá b̀̀su v̀̀ewa.

⁹Bó Eflai ù bui ọ ke ní táa ọ bi?

Má me má ní wabikea sí,
 mí ọ wéteńzi.

Má de lán p̀̀li pọ a lá sisiawa,

an káfi a b̀̀ ma kíe.

¹⁰Dé me òno víi?

Aà làasooke yápiwa.

Dé me làasoo víi?

Aà yápi gbad.

Asa Dii yáke ọ maa,

gbẽma ọ ọ tei.

Aà yámansai ọ s̄ aai p̄alè.

YOELI

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Anabi Yoeli yá ì gbéɔ gba gbãa gɔɔpii. Yá gbia pɔ́ Yoeli ò a lá guu mé Dii a gbãa ɔba buiɔne ní aà yákpalekeearínɔo ũ. A yákpaleke ní Isailiɔ a ɔtonɔkɔi gwasai yá musu, mé a yákpaleke ní buipáleɔ an zaa Isailiɔgu yáí. Músi yáɔ ɔbaa yákpalekegɔɔpie ní gu daa yàaao ní pɔ́kēsāmao. Kwaɔ léεamá ní iminakaao ní pɔ́ɔ tékúao ní zígɔɔ léεamáo lé kaalegɔɔpi yá bɔɔleke (1.2-12, 15-18, 2.1-11). A de lá ānabipi lé yá'o azia gɔɔ yá musuwa ní yá pɔ́ a su mɔɔ píi.

Gea sua yá pɔ́ àle yá a waasokea guu webɔa: Isailiɔ gɔ́ gii, aai e Lua kpé zikè lɔo, ɔ àle oné aa ea su Luawa aa wabikewà (1.13-14, 19-20, 2.12-17). Sema aa gɔ́ gii gĩa, yá i gbasabɔ́nɔ na sa. Pɔ́dinzi pɔ́ Lua a legbèné (2.18-27, 3.1-5, 4.17, 18-21) yá i kɔ́se ní pɔ́kēsāma pɔ́ de aà pɔ́kūmabɔ́beamá ũoo. Yá a zɔ́le buipáleɔwa (4.1-16), Isailiɔ i dɔ́ sa lá Lua kua ní guu de. Yoeli ānabikekea lé ɔbɔwēε ké ziewa Lua aɔ kú ní bui píio, asa Lua a a Nisina pisimá (3.1-2). Lua legbɛapi pàpa Yesude káauɔ gɔɔ Pāteko dikpegɔɔzi (Zin 2.16-21).

Kaalegɔɔ pɔ́ Dii dile

¹ Dii yá'oa Petue né Yoelien ke.

² Mae zɔɔɔ, à yáε bee ma!

Gbé pɔ́ kú bùsuu laɔ píi, à swákpa!

Yáε bee taa kè á gɔɔ
ge á deziɔ gɔɔe?

³ A dau siu á néɔne,
aai o ní néɔne,
an néɔ i o ní néɔne lɔ.

⁴ Pɔ́ pɔ́ kwasutɛɔ tò
sɛsɛwɛkwaɔ sò.
Pɔ́ pɔ́ sɛsɛwɛkwaɔ tò
kwa búunaɔ sò.
Pɔ́ pɔ́ kwa búunaɔ tò
kwa keleɔ sò.

⁵ A vu iu idɛnaɔ, í ɔɔlɔ!
A búbuape vɛɛminaɔ ápii

vɛɛ dafu yá musu,
asa wa wò á léwae.

⁶ Buie lèle ma bùsuwa,
aa gbãa mé an dasi lé vío,
an swaa de lán nòomusu swaawa,*
an kánkānaɔ de lán nòokusi kánkānawa.

⁷ Aa ma vɛɛliɔ ɔ̀ɔkpà,
aa ma kaadɛnliɔ kè kélekéle.
Aa a tɛɛ wòlo kòle,
a gɔ́na gɔ́ kpá píuu.

⁸ A búbuape lán wéndia pɔ́ lé a gɔ́kpama gaa ɔɔlɔ
à zwānkasa kākāalawa.

⁹ Pɔ́wɛna ní vɛɛ gbao zɔ́ε Lua kpéu,
sa'on Dii gbàgbanaɔ lé ɔɔlɔ.

* 1:6 Zia 9.8

10 Bua músikè,
 tɔɔlɛ gɔ̃ wɛnannɔ,
 pɔ́wɛna ásookè,
 vɛɛbɛ í vío,
 ku i bɔo.

11 Zɔ̃ɛɔ, à ɔku á wéwa,
 vɛɛbudeɔ, à búbuapɛ.
 A ɔɔb mase ní éseo yá musu,
 asa bua pɔkɛkɛa i zɛkɛo.

12 Vɛɛliɔ i'ò,
 kaadɔɛnliɔ lá dɔ́nzi
 ní gbɛafuɔ ní daminaɔ ní maɔɔ.
 Sèa líɔ giigàga píi,
 pɔna làa gbɛnazínaɔwa.

13 Sa'onɔɔ, à zwànkasa kákaála
 à bala bɔ ɔɔu,
 Lua gbagbakii zikɛnaɔ,
 à búbuapɛ.
 Ma Lua gbàgbanaɔ,
 à mɔ i la ní zwànkasaɔ daa,
 asa pɔ́wɛna ní vɛɛ gbao lé gé á Lua kpéu bɔ.

14 A lɛye dilɛ Lua pɔ́ ũ,
 à gbéɔ káaa,
 à maezɔɔ sísí
 ní á bùsudeɔ píi
 aa mɔ wiilɛ Dii á Luawa a kpéu.

15 Agya! Asa Dii gɔɔ káikù,
 kaalɛgɔɔ pɔ́ Gbâapiide dilɛ lé mó.†

16 Pɔblea i láa wá wáao lé?
 Pɔna ní yaalɔ mĩde wá Lua kpéu.

17 Pɔ́wɛna gɔ̃ koosiinnɔ bùsukɔɔtɛu,
 dɔɔ gɔ̃ yáiyai, gbaɔ gbòo,
 asa pɔ́wɛna gĩɛ.

18 Zuɔ wii gɔ̃ dɔ, asa sɛ kuo,
 kpásaɔ bílikè gékíiwa.
 Baa pɔtuo nénaɔ lé íamaɛ.

19 Dii, máɛ lɛzunzi,
 asa dádákɛkíiɔ tekùɛ,
 tɛlɛpiɔ sɛsao líɔ sàsá píi.

20 Baa sèanɔbɔɔ, n ni lé ní de,
 asa swadɔɔ gɔ̃ gii píiɛ,
 mé an pɔblekíiɔ tekù.

2

Zigɔ̃ lɛɛɔa ní kwaa

1 A kuupɛ Siɔna,
 à zìgáale Dii gbèsísi musu.
 Bùsudeɔ píi, à gilike,

† 1:15 Isa 13.6

asa Dii gɔɔ lé mó, à kâikù.

² Gubeebeegɔɔε, gu a siakù.

Lou guduuduu gɔɔε.

Zigɔ dasiɔ lé li gbèsisíɔla

lán gudɔawa.

An gbãa taa sáa i bɔ yãao

mé a bɔ bau bo.

³ Té lé kú ní aε, télɛpiɔ dɔ ní kpε.

Bùsu kálε ní aε lán Edeni swaluwa,

à gɔ ní iau lán gbáa wáiwaiwa,

pɔe i e p̄limáo.

⁴ An aε bɔ lán sɔ́wa,

aalε bàalε lán zikasɔ waiɔwa.

⁵ An kɔfi dɔ lán zikasɔgɔɔwa,

aalε sòo zɔ gbèsisí misonaa.

An kíi dɔ lán té kúa sɛsaowawa

lán zigɔ dasi pɔ aalε zì'ɔpooɔwa.*

⁶ Ké buiɔ wɛsír̄lε,

aa olo'olobò aa oos̄isi.

⁷ Aalε siu ní bao lán gɔsaɔwa,

aalε ví ḡia lán zigɔɔwa.

Baade lé taa'o a aɛɔawaε,

an gb̄εe i zã a ɔwao.

⁸ Aalε ḡasaz̄k̄εo,

aa mipè ní aε,

aalε kuadi ní ibεεɔwa,

an zikabɔɔ lé kpánéo.

⁹ Aalε si w̄lé guu,

aalε bàalε b̄li musu,

aalε dede kpéɔwa,

aalε ḡε fɛnentiɔ guu lán kpáiɔwa.

¹⁰ Tɔɔlε lé lualua ní aε,

musupɔɔ lé deede,

iat̄ε ní mɔvuaɔ lé siakù,

saanaɔ lé gɔ tekesai.†

¹¹ Dii dɔaa a zigɔɔnε ní lɔɔ gbãao.

Aà iwao dasi maamaaε,

gb̄é pɔ lé zikε aà yáwapiɔ gbãa.

Dii gɔɔpi zɔɔ, a to vía ní kú.

Démε a e bɔui?‡

¹² Dii m̄ε: Baa tia kéwa,

à su ma kíi ní n̄sem̄endoo

ní l̄eyeo ní ɔɔlɔ ní búbuap̄εao.

¹³ A n̄s̄elile,

i ke á p̄okasaɔ no.

A su Dii á Lua kíi,

asa a s̄uu ní s̄osobio ví,

aà pɔ lí pa kpaaɔ.

* 2:5 Zia 9.7-9 † 2:10 Zia 8.12 ‡ 2:11 Mal 3.2, Zia 6.17

A gbēke ví zṵ,
 í ña pṵ a ðile à damá bṵ a nṵseee.

14 Wiliṵ ðṵo tṵ a wēnadṵwēe,
 i wá tṵ n b́aaao,
 wí gbadaè ń pṵwenaṵ ń v̄eēo.

15 A kuupe Siṵna,
 à gbéṵ sísi,
 í leye dile Lua pṵ ũ.

16 A gbéṵ ḱaaa à gbábṵné.
 A maezṵṵ naaa à néṵ ḱaaa,
 baa a yṵminaṵ.

O nṵsenaē aà bṵ a kpéu,
 aà nṵ dafu i bṵ kpea.

17 To sa'ona pṵ lé Dii gbagbaṵ ṵṵṵ
 aà kpé kpeēe ń aà gbagbakliṵ zānguo.

Aa mē: Dii, n̄ n gbéṵ wegwa,
 n̄su to n bui gṵ láanipṵ ũo,
 n̄su to buipáleo yāadañṵo.
 B́yāi buiṵ mē wá Lua kú má n̄ei?

Dii zea n̄ a gbéṵ

18 Dii nṵse a fele a b̄usu ýa musu,
 i a gbéṵ wēnagwa.

19 A wemá à mē:
 Mále pṵwena ń v̄eēo ń n̄sio kpásāé,
 íṵ ḱaa páupāu.

Má á ke láanipṵ ũ buiṵne bau loo.

20 Má gugbāntoodeṵ ýaé z̄àz̄a,
 má z̄ṵn̄zi mà ń kpá gb́aa wáiwai guue.

Má n̄ ðaanaṵ zu Ísida Wisideu,
 mí n̄ gbēzādeṵ zu be'aē ísiau.

Aa yaikē, an ḡi iṵ ḁ we,
 ýa pṵ aa k̄é p̄ii ýái.

21 Tṵṵle, n̄su viakēo!
 Pṵnake! Ýaalṵ!
 Asa ma Dii ma yāzṵṵk̄è.

22 S̄ēa nṵbṵṵ, ásu viakēo,
 asa s̄ē lé k̄usi kpále.

Líṵ lé ne'i,
 kaadṵena n̄ v̄eēo lé n̄ aseka ke.

23 Siṵnadeṵ, à pṵnake,
 à ýaalṵ Dii á Luawa.

Alē á gba zuṵ lou ḱáfla ýaie,
 àle lou maé lán yāawaē.

A daale a gṵṵwa, i b̄lei.

24 Pṵwena a nṵnṵaaa a gbēzeṵu,
 v̄eē n̄ n̄sio kákliṵ pa yelee.

25 Pṵ pṵ kwaṵ blè w̄ē n̄ w̄ēo,
 s̄ēsewekwaṵ n̄ kwasut̄eṵ

ń kwa búunaɔ ń kwa keleɔ,
ma zígɔ dasi pɔ ma gbaewápiɔ,
má a flaboé.

²⁶ A pɔble lá á yeiwa à ká,
í ma Dii á Lua táasile,
asa ma yáɔnsaekèéé.

Wí a ma gbéɔ kũ bau ɔɔ.

²⁷ A Isailiɔ ɔɔ dɔ sa
ké ma Dii á Lua má kú á guu,
mé dii pále kuo.

Wí a ma gbéɔ kũ bau ɔɔ.

3

Dii a Nisina pisia a gbéɔwa

¹ Gɔɔ bee gbea má a Nisina pisi bui píie,
á negɔɔ ń á nenɔɔ i ánbikéke,
á maezɔɔ i yáɔ e iu,
á èwaasɔɔ i wépungu'e.

² Gɔɔbeezi má a Nisina pisimá,
baa ma zòblenaɔ, gɔɔ ń nɔɔ.

³ Má yáɔnsaɔ ke musu ń zíleɔ,
au ń téo ń teluo aɔ ku.

⁴ Iatē a siakũ,
mɔvua a tā lán auwa
e Dii mɔgɔɔ zɔɔ pɔ a to vĩa ń kú à ká.*

⁵ Dii sɔsinaɔ ɔɔ píi,†
asa suabaa aɔ ku Yelusaleũ
Siona gbèsisi musu lá Dii òwae.

Gbé pɔ bɔpiɔ aɔ de
gbé pɔ Dii ń sisio ũe.

4

Dii yákpalekea ń buiɔ

¹ Gwa! Gɔɔ bee, zibeezi,
tó ma Yelusaleũdeɔ ń Yudaɔ píi dɔle ń pá ziu,

² má buiɔ káaa píi
mà pilańɔ yákpalekeguzuleu.

We má yákpalekeuńɔ
ma gbé Isailiɔ ń ma bùsuo yá musu,
asa aa ma gbéɔ fàaa dúniau,
aa ma bùsupi kpaalèkɔé.

³ Aa télèpà aa ma gbéɔ kpaalèokɔé,
aa ma negɔɔ ń ma nenɔɔ yĩa,
aa káaluakà aa vèemĩ ń a ɔao.

⁴ Tiideɔ ń Sidɔdeɔ*
ń Filitē bùsu zòledeɔ píi,
á ye sɛmanɔ kpelewa ni?

* 3:4 Mat 24.29, Maa 13.24-25, Luk 21.25, Zia 6.12-13 † 3:5 Zin 2.17-21, Lom 10.13 * 4:4 Isa 23.1-18, Mat 11.21-22

Alé yá pò má kèé fiabomεε yà?

Tó ále a fiabomεε,

má tó a wi á musu kándo gᵔᵔε.

⁵ Asa a ma ánuusu ní ma vuao sèle,

a ma pᵔmaa beεεdeᵔ sèle a taᵔ

á kàle á táakpεᵔ guue.

⁶ A Yelusaleũdeᵔ ní Yudaᵔ píi yía Gelekiᵔwa,

ké à ní ké ní bùsuwa zà yáí.

⁷ Gwa! Má ní vu iu,

aai fεle gu pò a ní yiau,

mí yá pò á kènέpi wíé á musu.

⁸ Má á negᵔεᵔ ní á nenᵔεᵔ yía Yudaᵔwa,

aai ní yía Seba pò kú zàᵔwa.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Yáε bee kpàwake buiᵔne:

A zì sᵔuke à negᵔnaᵔ vu iu,

í tó zīgᵔᵔ fεle sᵔ kái nípii.

¹⁰ A á soonaᵔpi fēndaᵔ ũ,

à á máaso limibobᵔᵔ lile sᵔnaᵔ ũ.†

Gbāasaide o gᵔsan a ũ.

¹¹ Bui píi, à bᵔ gupiiu,

à mᵔ kāaa we kpakpa.

Dii, pilamá ní n negᵔnaᵔ!

¹² Buiᵔ vu iu,

aai gé yákpalekeguzuleu,

asa we má zᵔleu

mà yákpaleke ní gupii buiᵔ.

¹³ An vāikεa kè zài!

Kᵔma ká pói ñ ké,

asa à mà à kà kekeεε.‡

A mᵔ ᵔzᵔ vεεwa a fēkíiu,

asa à pàε,§ vεεkakliᵔ pà yelele.

¹⁴ Wa ku we dasidasi yákpale midεguzuleu,

asa Dii yákpalekegᵔᵔ káikù

yákpale midεguzuleuε.

¹⁵ Iatē ní mᵔvuao a siakū,

saanaᵔ teke lo.

¹⁶ Dii a bᵔ Siᵔna ní kāaaᵔ,

a bᵔ Yelusaleũ ní loᵔ gbāaaᵔ.

Musu ní zíleo a lualua,

āma Dii aᵔ de ulεkíi ũ a gbéᵔneε,

aᵔ de aafia'ekíi ũ Isailiᵔne.

¹⁷ Iᵔ dᵔ sa ké ma Dii á Lua,

má kú Siᵔna musu, ma gbε pò a kua adoapi.

Yelusaleũá ma pᵔε,

bui páleᵔ si wélepiu bau lo.

¹⁸ Gᵔᵔ bee gbèsiᵔsiᵔ vεεbe a kwé,

mé siᵔsiᵔ pᵔtuᵔᵔ vī aᵔ die.

† 4:10 Isa 2.4 ‡ 4:13 Zia 14.15 § 4:13 Zia 14.20, 19.15

AMOSI

Yá pò kú láe bee guu

E wàò gé Yesu Kilisi ii wè 760 Amosi bò a be wéleu Tekoa, Yuda búsuu, à gè zòle Beteli, gu pò Isaili búsuu sa'okii zòo kuu. Wegòò ãnabikekea bò ní sae lán loupúnaawa.

Gòò bee kí Yeloboaũ plaade de Isaili búsuu kía ũ (787-747). Siliò lé zíkárínò bo, ò Isailiò èa lé namable bo, ò ãnabi Amosi m̀ Lua gbépiò midea yá pàléngu. Gòò bee búsudepiò lé zíkè lousisiyãowa maamaae. Bóyãì à bao pásìpi pàlénguì?

A maa wà to baade àò kú ní a laaio kpálea lá Lua ikoyã dílewa, ãma gbãadeò lí wei gbéòneo. Bee yáì Lua ì ze ní gbãasaideò. Amosi yá pò tò a gò waasokena ũ yápi musu ò (7-9), ò wà aà yà Isaili búsuu gòògòò (7.10-17).

Lée 1 e 2 zòò pò Lua d̀ Isailiòwa ní bui pò liaarziò,

Lée 3 e 6 yá pò tò Lua ní a gbéò yá b̀ kò kpe,

Lée 7 e 9 wá gbá zé wà yá pò Amosi ò b̀kii d̀. A wépfungu'è gèn sòò mé a yá de yá pò Lua a ea m̀o keio seelaò ũe.

Amosi waasopi ì to wà làasooke Lua yá b̀oà dúniæ bee yá kpewa píi. Anabi pò wà aà yápi ì to wà làasooke Yesu yáwa bo. Yesu yá i kòse ní gbãadeò yáoo, i ke ní gbãao no, ãma yá pò a òpi lé yá dafu dílewèe de Amosi pòá!

Yá pò a bui pò liaa Isailiòzi le

¹ Tekoa sãdãnaò do Amosi yá pò a è Isailiò yá musun ke. Yá pò a èpi d̀oaaa t̀oole lualuaae wè plaè. Gòò bee Uzia de Yudaò kía ũ* mé Yehoasi né Yeloboaũ de Isailiò kía ũ.† ² A m̀e:

Dii lé b̀o Siona ní p̀únaao,

àle b̀o Yelusaleũ ní palaa gbãao.‡

Pòdãnaò dáðãkekèio lé gò wènnannò,

Kaameli gbepòle lé giigaga.

³ Ma Dii ma m̀e,

Damasi búsuu tàaekè gèn àaò,

a de beea se,

ma pò a weemáo,

asa aa Galada búsudeò gbègbè ní éngooe.

⁴ Má tó té fele an kí Azaeli bewa,

i kú aà né Benadada kpé gbãowa.

⁵ Má Damasi bíibòle gba gbooe,

mí Aveni guzulèpi kía t̀òòzò,

gbé pò zòle báawa Edenibèpi,

wi tá ní Sili búsudeò Kii z̀ìzòò ũ.

Ma Dii máme má ò.

⁶ Ma Dii ma m̀e,

Gazadeò tàaekè gèn àaò,

a de beea se,

ma pò a weemáo.

Asa aa ma gbéò kùkù z̀ìzòò ũ píie,

ò aa ní ná Edòòòne ní z̀ì.

⁷ Má tó té fele Gaza bíiwa,

i kú a kpé gbãowa.

* 1:1 2Kia 15.1-7 † 1:1 2Kia 14.23-29 ‡ 1:2 Yoè 4.16

8 Má Asedoda kía t̀̀b̀z̀
 ń gbé ṕ z̀le báawa Asekelonio.
 Má ɔse mà Ekelonide ́lé,
 e Filitē k̀na ṕ g̀ we ́ge midὲ.

Ma Dii Lua máme má ò.
 9 Ma Dii ma m̀,
 Tiide ́t̀aekè g̀n àã,
 a de beea se,
 ma p̀ a weemáo.

Asa aa ma gbé ́k̀k̀ z̀z̀ ́ú píie,
 ̃ aa ń ná Edõne ń ́z̀.
 Ledõ ṕ aa k̀ñ i dõguo.

10 Má tó té fele Tii bíiwa,
 i k̀ a kpé gbáawa.

11 Ma Dii ma m̀,
 Edõ t̀aekè g̀n àã,
 a de beea se,
 ma p̀ a weemáo.

Aa p̀le ń daezi ń f̀ndao,
 aai gbē ẁnagwao.
 Aa p̀k̀mab̀b̀má zezesai,
 an p̀ f̀arzi i kpáleo.

12 Má tó té fele ń b̀su Temaniwa,
 i k̀ a m̀wia B̀zela kpé gbáawa.

13 Ma Dii ma m̀,
 Am̃ t̀aekè g̀n àã,
 a de beea se,
 ma p̀ a weemáo.

Aa Galada b̀su ñsinde ́p̀i,
 ké aa ye ń b̀su k̀fi yái.

14 Má tes̃ ń m̀wia Labawa,
 i k̀ a kpé gbáawa.

Zikawii i dõ,
 z̀a'ian gbáa i fele'gu,

15 wi tá ń ń kiao z̀z̀ ́ú,
 àpi ń a iwa ́s̃nu.
 Ma Dii máme má ò.

2

1 Ma Dii ma m̀:
 M̀bu ́t̀aekè g̀n àã,
 a de beea se,
 ma p̀ a weemáo.

Aa Edõ kía ge kpasa
 e aà wá ́g̀ túfu ́.

2 Má tó té fele M̀buwa,
 i k̀ Kelio kpé gbáawa.

M̀bu gaga z̀ z̀a guue
 g̀ ṕ ẁle k̀kuake,
 ẁle m̀ pé.

3 Má ń doana t̀̀z̀
 mí aà iwa ́deàã.

Ma Dii mámε má ò.

Yá pɔ a Yudaɔ ní Isailiɔ le

⁴Ma Dii ma m̀è,
Yudaɔ tàaekè g̀èn àaɔ,
a dε beea se,
ma pɔ a weemáo.

Asa aa g̀i ma ikoyáie,
aaliɔ yá pɔ má d̀ileɔ k̀úao.

An táaɔ mé ní s̀āsã,
εede pɔ an deziɔ teiɔ.

⁵Má tó té fεε Yuda b̀usuwa,
i k̀ú Yelusaleũ kpé gbãaɔwa.

⁶Ma Dii ma m̀è,
Isailiɔ tàaekè g̀èn àaɔ,
a dε beea se,
ma pɔ a weemáo.

Aaĩ gbẽmaaɔ yía zɔɔ ũ ɔa yáí,
aaĩ taasideɔ yía kyale fiaboane yáí.

⁷Aaĩ ɔzɔ ẁenadeɔwa b̀usu'ufãau,
aaĩ gbãasaideɔ yá máléné.

Né ní a maeo aaĩ gbada ẁéndia douwa,
aaĩ ma tó pɔ a kua adoa ɔ̀kpa.

⁸Aaĩ ní wó poo sa'okiɔ sae píi
zwãa pɔ aa a tòmasímáɔwa.
Aaĩ v̀εε lú ní ɔa pɔ aa símáo
aa mi ní táakpεu.

⁹Mámε ma Amoleɔ k̀aalé yãa,*
baa ké aa gbãa lán sεde líɔwa,
mé aa gbãa lán s̀é g̀ɔn giiwa.
Ma ní kaale píi, néf̀enεn gbẽzɔɔ.

¹⁰Mámε ma b̀áanɔ Egipi,
ma d̀aaé guwaiwaiu ẁè bla,
má tò Amoleɔ b̀usu g̀è á pɔ ũ.

¹¹Ma á néεɔ d̀ile ānabiɔ ũ,
má tò á èwaasoeɔ níziá kpàa.†
Isailiɔ, síana mále oéó lò?

Ma Dii mámε má ò.

¹²A naε gbé pɔ aa níziá kpàapiɔwa aa v̀εemi,
á d̀ile ānabipiɔne aasu ānabikeke bo.

¹³A ma! Má á ke d̀éɔd̀éɔε,
lán zugo pɔ p̀ówen aso sea ì pɔ ke d̀éɔd̀éɔwa.

¹⁴Gbé k̀asakasaɔ b̀ókii eo,
g̀ɔsaɔ e bɔ ní gbãa yáí,
nεg̀ɔnaɔ e níziá misio.

¹⁵Kàzunaɔ f̀s ze gio,
b̀awãadeɔ e bɔo,
s̀ɔdeɔ e níziá misio.

¹⁶Baa nεg̀ɔn ẁóɔdeɔ

* 2:9 Iko 3.8-10 † 2:11 Nao 6.1-8

aa bàasi ɔ̄gii ɔ̄ɔɔ beeε.
Ma Dii máme má ò.

3

¹ A Isaili bui pó ma á bóle Egipi,
à swákpa à yá pó ma mè a á le ma.
² Dúnia bui ɔ̄ guu píi áme ma á sé.
A yáí má vāi pó á kè wíé á musu.

Amosi anabikekea bɔ̄ Dii kíie

³ Gbēɔ̄n plaɔ̄ ɔ̄ tekɔ̄i kɔ̄yāmasaia?
⁴ Nɔ̄ɔ̄musu ɔ̄ pūna dào guu pɔ̄blea esaie?
Nɔ̄ɔ̄kusi ɔ̄ pala a tòou nɔ̄ɔ̄kūsaie?
⁵ Tó bāe i zu fiiuo,
a e à aà kūe?
Tó ba i e pó kūo,
a bilεe?
⁶ Tó wà zìgāalè wéleu,
sɔ̄ lí ké gbéɔ̄guo lé?
Tó músi gè wéleu,
Dii mé tòo lò?
⁷ Dii Lua lí yá pó a zεde ke
oa a zòblena anabione saio.
⁸ Nɔ̄ɔ̄musu pūna,
dé vīa a gí kúii?
Dé Dii Lua a yá'òè,
à gí a kpàwakeii?

Yá pɔ̄ a Isaili le

⁹ A kpàwake Asedoda kibedeɔ̄ne
ní Egipi kibedeɔ̄ à oné,
aa kāaa Samali gbèšísɔ̄ pɔ̄leu,
aai gili zɔ̄ɔ̄ pó gèu e
ní gbāa pó wàle mó a gbéɔ̄neɔ̄.
¹⁰ Ma Dii ma mè,
gbāadeɔ̄ yākea a dɔ̄ɔ̄wa dɔ̄o.
Aaɔ̄ gbéɔ̄ wetā aa ní taiinke,
aaɔ̄ ní àizεεɔ̄ naaa aa taò ní be.
¹¹ Bee yáí ma Dii Lua ma mè,
ibεεɔ̄ mɔ̄ lia á bùsuzi,
aa á gbāa midε,
aai á kibe pɔ̄ɔ̄ séle.
¹² Ma Dii ma mè,
lá sādāna ɔ̄ a sā gbá miɔ̄na
ge a swá miɔ̄na bɔ̄ nɔ̄ɔ̄musu lézì,
màa Isaili pó kú Samaliɔ̄ bɔ̄ kaso,
gbé pó zɔ̄le ní lii bélebelewapio.
¹³ Ma Dii Lua Zìgɔ̄de ma mè,
à swákpa à ma,
í Yakɔ̄bu bui ɔ̄ gbaò laai.
¹⁴ Tó mále Isailiɔ̄ tàae wíne ní musu,

má sa'okii pò kú Beteliò kóba z̄z̄z̄ mà kwe t̄ole,
mí sa'oklipiò dúuz̄.

¹⁵ Má á guantẽmblekpeo
ní á ìmpuublekpeo wíwíe,
má kpé pò a z̄ablè má
ní wesa swaaopiò daaíe,
mí a kpé z̄z̄z̄ gboo píi.
Ma Dii máme má ò.

4

¹ A Basana zununuò, à yáe bee ma,
á n̄e pò a m̀ekpa Samali s̄s̄ipoleuò!
I gbãamò w̄nadeòne,
i taasideò wetã,
i o á z̄áone aa idã ðò à mi.

² Ma Dii Lua ma legbè ní ma kuaadoak̄eo,
ma mè gòò lé m̀owá
wa kokoaka á gbé k̄n̄aòzi,
wí á séle táánò ní m̀ò k̄oolò.

³ A baade a b̄ò a aed̄awa súsu bíifoou,
wí táánò z̄iz̄z̄ ù.
Ma Dii máme má ò.

Isailiò swágbãak̄ea

⁴ A gi òò gé Beteli, í tàaek̄e we.
A gi òò gé Giligali, í ea tàaek̄e l̄ò.
Aliò sa'ò á diiòwa we lá gu lé ðò,
íò á pò kwide kpa we w̄è àāó ní w̄è àāó.

⁵ Ali p̄e sea k̄pasa sa'ok̄iwa sáaukpabò ù,
í pò pò iò ma gba kp̄awak̄e wà ma,
á Isailiò, asa bee k̄ea á yei.

Ma Dii máme má ò.

⁶ W̄éle píiu má tò á lekpe lé yó l̄ò,
uale ní ualeo má tò a kua blewa,
kási i ea su ma kíio.
Ma Dii máme má ò.

⁷ Ké à ḡò m̄ò àāó wà p̄ok̄ek̄e,
õ ma á té lou.

Má tò lou mà w̄éleòu,

à ḡi mai w̄éleòu.

Má tò à mà buaeò,
à ḡi mai buaeò, õ gu giigàga.

⁸ A gb̄eò bàabãabò,
aa gè w̄éle ní w̄éleò í w̄eek̄ei,
aai e à m̀máò,

kási i ea su ma kíio.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Mi to p̄ówen gb̄osi ní pò fukpaao
á kaò ní á v̄ebuò le m̀òom̄ò.
Kwaò á kaad̄enaò ní á kuò blè,
kási i ea su ma kíio.

Ma Dii máme má ò.
¹⁰ Ma gagyāo kàágu,
 lá má kà Egipioguwa.
 Ma á èwaaso dède zì guu,
 má tò wà á s̄o náaa.
 Má tò yai ḡi dà á b̄oaa,
 á ní lé d̄k̄i eo,
 kási i ea su ma k̄io.
 Ma Dii máme má ò.
¹¹ Ma á gb̄eo suumpa,
 lá ma S̄d̄ũ ní Ḡm̄o suumpawa.*
 A ḡo ḡom̄ona p̄o wa ga b̄o téu ũ,
 kási i ea su ma k̄io.
 Ma Dii máme má ò.
¹² A yái Isailio, má yápio keé.
 Lá má yápio keé Isailio,
 ào kú ní mapi á Lua yákpalekaáno suo.
¹³ A ma! Mi gb̄es̄is̄io kása,
 mi to zàa'iana fele,
 mi to gb̄enazina d̄s̄ lá a làasoo de,
 mi to gu d̄o, mi ea to gu si,
 mi táa'o dúnia guleš̄owa,
 ma tón Dii Lua Ziḡode.

5

Wēnakea Isailione

¹ Isailio, à yáe bee ma,
 mále wēnale daáno.
² Wi Isailio ne sololo yāao,
 āma à lèle sa mé a fele loo.
 Wà aà tò wúlea a b̄usuu we,
 gb̄ee ku à okaaázio.
³ Ma Dii Lua ma mè,
 wéle p̄o a z̄iḡo b̄ole gb̄eon òaa suo,
 gb̄eon basoo mé a su.
 Wéle p̄o a z̄iḡo b̄ole gb̄eon basoo,
 gb̄eon kwi mé a su.
⁴ Ma Dii mále yáe bee o Isailione:
 A ma k̄i wēle, ío ku.
⁵ Asu gé lousisii Betelio,
 ásu gé Giligali s̄o,
 ásu t̄su Beesebao,
 asa wa tá ní Giligalideo z̄iz̄o ũe,
 mé Beteli a ḡo bezia ũe.
⁶ A Dii k̄i wēle, ío ku.
 Tó màa no,
 a m̄o k̄u Yosefu buiowa té ũ,
 a k̄u Beteliwa, gb̄ee a f̄o deo.

* 4:11 Daa 19.24

7 I yá'ikpa yānadeɔwa,
mé i yákea a zéwa mále.

8 Dii saankifēnenaɔ kè
ń saankonεandeo.*
I to gusia níinii li gudɔa ũ,
ĩ to gu ɔ si.

I ísia í káaa musu,
ĩ to à ma lou ũ bùsu píi guu.
Aà tón Dii.

9 I to kaale bile gbāadeɔwa,
ĩ wéle bíideɔ ásooke.

10 Apio sō ilio ye sian'ona gīyāio,
i za gbé pó i bɔbɔ ń vāikenaɔgu.

11 Lá i gbāable wēnadeɔwa,
i pówena símá,
á kpé pó á bò ń gbè āao,
á e zōle ń guuo,
á pœā vēe pó á bà,
á e à a imio.

12 Asa Dii á tàae zōɔ dō
ń á duuna pó lé víoo.
I gbēmaaɔ wētā,
i to gbēdena fiabo, í aà gbae,
i gí taasideɔne ń ń yá nao.

13 A yái tò laaide dāɔ lé ɔ kpaaŭa tia kéwa,
asa gɔɔe beeo vāie.

14 A wēeεe àɔ yāmaake,
i ke a vāi no,
ké à e àɔ ku,
Dii Lua Zīgōde ɔ kúánɔ,
lá i o a kúánɔwa.

15 Aɔ za yá vāiu, ɔ ye a maai,
ili yágōgō a zéwa yákpalekēkēi.
Wiliɔ dōo, Dii Lua Zīgōde a gí Yosefu bui kōnaɔ wēnagwaio.

16 A yái Dii Lua Zīgōde mē,
wa búbuape gāaεɔ píi,
waɔ o zékpaɔ guu: Wéee! Wéee!
Wa sēwanaɔ sísi aa ɔɔɔ,
wa o ge'ɔɔɔnaɔne aa búbuape.

17 Búbuapea aɔ ku vēebuɔu píi,
asa Dii mé a pá á bùsua.
Dii mé ò.

18 Waiyoo gbé pó lé Dii gɔɔ nide!
Akea ále Dii gɔɔpi nidei?
Gusia gɔɔe, i ke gupua no.

19 Aɔ de lá gbé lé bàale nòomusue,
ō à gè kpà wài páleawa,
ge lá à gè gè kpéu à ɔnà gīwa,
ō mlē aà sòwae.

* 5:8 Yob 9.9, 38.32

20 Dii gɔɔpiá gusiaε,
i ke gupua no, gusia níiniε.
Baa gupuan beena aɔ v̄io.

21 Ma Dii ma m̄ε,
má za á dikpeɔu, má giε,
má ye á kɔk̄aaapiɔ giyáio.

22 Baa tó a sa p̄o w̄i a p̄o kátεu à tékū òa ní p̄owentio, má sio.
Baa tó a sáaukpa sa'òà ní p̄o mekpaaɔ,
má w̄εε mà gwao.†

23 A gomala ní á l̄esikōfio,
má swáεε á m̄ɔɔna óio.

24 A to yázede dagua
lán swa gbakakaawa,
à tó á yākea a zéwa ligua
lán swa p̄o a í lí baowa.

25 Isailio, i ke máme a sa'òà
a ma gba p̄o guwaiwaiu w̄ε blaɔ.

26 Táa M̄ɔɔku kpé á sea
ní saana p̄o a zεð taao.

A dii p̄o á p̄i áziεpiɔ‡ yái

27 ̄ má tó wà táánɔ Damasi baale.
Ma Dii máme má ò.
Ma tón Lua Zīgōde.

6

Waiyoo Isailio kia namableno

1 Waiyoo á gbé p̄o á kú niεniε Siɔnaɔ
ní á gbé p̄o á kú d̄ɔd̄ɔa Samali s̄is̄ip̄ɔleuɔ,
á gbé p̄o á de buio mide kíaɔ ũ
gbé kíniɔ wé ò d̄ɔázio!

2 A gé Kaleno à gwa!

Bɔa we í gé Amata m̄εwiau,
í gé Gata, Filit̄ε m̄εwiau.

An w̄élepiɔ maa de w̄éle p̄o á kíaɔ kuulae?
An bùsu z̄ɔɔ de á p̄ɔae?

3 Lá ále e Lua íadaawá gɔɔ z̄á,
kia p̄ási gbāableawá k̄aik̄ù.

4 I w̄úle á wesa swaa liiɔwa,
i ɔli áziaw á w̄úlek̄iipiɔwa.
I s̄áneɔɔ ní gáaena mekpaaɔ só.

5 I m̄ɔɔnale lán Davidi l̄ewa,
i l̄e dafu da ní p̄o'ɔbɔnaɔ.

6 I v̄ēemi à a d̄aa bɔ,
i nísi ɔde d̄ɔɔ,

kási ili ɔɔɔ Yosefu buio kaalea yá musuo.

7 A yái tò áɔ ku gbé p̄o wa táánɔ káauɔ guue,
á lalasi wiio i mide.

† 5:22 Isa 1.11-14 ‡ 5:26 Zin 7.42-43

⁸ Ma Dii Lua Zigõde
ma legbè ní ma kuaò ma m̀è,
má ye Yakòbu buiò ìlandáa g̀yáíò,
má za an zegikíò.

Má ní m̀eewia na ní ibeẽne ní ɔ̀zì
ní pò pò kú a guuò píe.

⁹ Baa tó g̀ẽo g̀ò uae gbẽon kwi, aa gagae. ¹⁰ Tó gbé m̀ò a dae ge séi, àle b̀ò ò à gé tesõiwà, mé à gbé pò ulɛa we là à m̀è: Gbẽe kunnò we l̀e? Ade a wewà: Gbẽe ku lao. Ke kíkikili, baa Dii tó, ñsu sio.

¹¹ Asa ma Dii ma yádìle ma m̀è,
má ua z̀ò wiɛ kélekele,
mí a néna ke yáiyai.

¹² Wí s̀s̀ baa gbesi musue?
Wí sapa ní zuò wee?

Màa á tò yázeɛde g̀òé sewe ù,
mé yákea a zéwa g̀òé g̀oi ù.

¹³ A pò kèna ziblea Lodebaawawa,
a m̀è a Kaanaiù sí ní ázia gbãaoe.

¹⁴ Ma Dii Lua Zigõde ma m̀è:
Isailiò, mále tékpa buieu à f̀eáno,
i wétẽamóé za Amata b̀leu e Isida Wisidei.

7

Kwaò

¹ Yá pò Dii Lua òlomɛen ke: Má è Dii b̀ò ní kwaò pòkeke daalegòò, pò pò wí kpa kíawa keke gbea. ² Ké kwaò t̀òle pòò sò píi aa làa, ma m̀è: Dii Lua, s̀uuuke! Bó Yakòbu buiò e aaò kuòì? Asa aa kè f̀ẽeù. ³ ɔ̀ Dii yápi b̀ò a nòseu à m̀è, bee a ke bo.

Té

⁴ Yá pò Dii Lua òlomɛen ke: Má mà Dii Lua lé me á yákpaleke ní gbéò ní téo. Tépi ísia z̀ò í bà, ò à kù Isaili bùsuwa. ⁵ ɔ̀ ma m̀è: Dii Lua, n yá na! Tuɛɛ! Bó Yakòbu buiò e aaò kuòì? Asa aa kè f̀ẽeù. ⁶ ɔ̀ Dii Lua yápi b̀ò a nòseu à m̀è, beepi a ke bo.

P̀susugwabò

⁷ Yá pò a òlomɛen ke: Ma Dii è zea bíi s̀usu sae, a pò s̀usugwabò k̀ua. ⁸ ɔ̀ à ma la à m̀è: Amosi, bó ní èi? ɔ̀ má wèwà ma m̀è, pò s̀usugwabòe. ɔ̀ à m̀è:

Gwa, ma pò s̀usugwabò pòò ma gbé Isailiòwa,
má s̀uuukerínò bo.

⁹ Wa Isailiò gule sí pò aa b̀òò daaí,
wa Izaaki buiò sa'okíò wíwi.
Má f̀eɛ Yelobaũ bewa ní f̀ẽndaoe.

Amosi ní sa'onkia Amaziao

¹⁰ ɔ̀ Beteli sa'onkia Amaziao gbéò z̀ì Isailiò kí Yelobaũwa à m̀è: Amosi lé lekpaainzi ní gbéò Isaili bùsuu. B̀sudeò aa aà yá f̀ bo. ¹¹ Asa à m̀è wa Yelobaũ de ní f̀ẽndaoe,
wi Isailiò k̀úkú ní bùsuu,

wà tárinò z̀ìz̀ò ùe.

¹² ɔ̀ Amaziao m̀ò ò Amosiɛ à m̀è: Gu'ena, bàasi ǹ ta Yuda bùsuu, níò ble ní ãnabikekeawa we.

¹³ Nsu ɛa m̀ò ãnabikekei Beteli la bo, asa sa'okíi pò í kía gba gbãa ku lae. ¹⁴ ɔ̀ Amosi a z̀ási Amaziawa à m̀è: Anabi ge ãnabi g̀ali gbẽen ma ù yáa seo. Sãdãnan ma ù, kaadòembla

dóe má dõ. ¹⁵ Sãdãpi guu ò Dii ma seu, a òmee mà ge ãnabikeke a gbé Isailiõne. ¹⁶ Swákpa ñ Dii yãma sa. N m̀e,
 másu ãnabikeke Isailiõ yá musuo,
 másu vãì pò a Izaaki buiõ le oo.
¹⁷ Ayãmeto Dii m̀e,
 n na a káaluaka wéleu,
 wa n néo dede ní fẽndao gõeo ní nõeo.
 Wa ba yõ n b̀usuwa,
 wi kpaalekõe.
 Wa Isailiõ kúkú ní b̀usuu
 wà táńno zĩzõõ ù,
 ní ga luayãdõnsaiõ b̀usuu we.

8

Libe màì kaa gbì guu

¹ Yá pò Dii Lua òlom̄een ke: Ma libe màì è ká gbì guu. ² Ò Dii ma la à m̀e: Amosi, bó ní èi? Ò má wèwà ma m̀e: Libe màì má è ká gbì guu. Ò à èa òm̄ee:
 Ma wemà ma gbé Isailiõwae,
 má s̀uuukerĩno bo.
³ Ma Dii Lua ma m̀e,
 gõõ bee ma kpé lesia a li óõba ùe,
 geõ gõ kpále gupiiu kpènen̄e.
 Gu a ke kílíkili!
⁴ A yáe bee ma,
 á gbé pò i gbãable taasideõwa,
 i wẽnadeõ mid̄e á b̀usuu.
⁵ I m̄e: Mò dafu dikpe a láa wà e wá pówena yía bõe ni?
 Gõõ kpele kámabogõõ a gẽ wà e wá dõõ wẽi?
 Wá zaa néna daūe, wí a õa káfi,
 wá wá kiloõõ lile, wíõ gbẽble.
⁶ Wá wẽnadeõ lú ní ánusuo,
 wí taasideõ se zõõ ù,
 ké baa wá kyale fía aai e bõwẽeo yáì.
 Wá pówena yía ní a b̀isaoe.
⁷ Ma Dii Yakõbu buiõ Lua gawide,
 ma legbè ní ma kuaõ ma m̀e,
 an yãkeae a sãmagu bauo.
⁸ A yáì tõõle a lualua,
 gbé pò kálewàõ i búbuape nípii.
 B̀usu a loo lán Niili í gbakakaawa,
 a ya i ea kpále lán Egipi swapi íwa.
⁹ Ma Dii Lua ma m̀e,
 gõõ bee má tó íatẽ gẽ kpéu
 gõõ pò à kà minanguo,
 má tó gu si fáane gbãa zá.
¹⁰ Má á dikpeõ lileé búbuapegõõ ù,
 á lesiaõ i gõ wẽnaleõ ù.
 Má tó à zwãnkasaõ kákaála,
 á baade i a mi wa gbáigbai.

Má tó gɔɔpi àɔ de
lán nɛgɔ̃ɛ m̀ɛndona gaa ɔɔɔwa,
gɔɔpi i midɛ ní pɔsiao.

¹¹ Ma Dii Lua ma m̀ɛ,
a gɔɔ lé m̀ɔ
má tó nɔana ká á bùsuu.
I ke blɛ ge í nɔana no,
swákpa ma yá ni mé aɔ á de.

¹² Wa bàabāabo ísia baa ní ísia baao,
wa bɛbɛ za gukpɛ e bɛ'aɛ.
Aa kpáɛkɛ ma yāmaai,
kási aa mao.

¹³ Gɔɔ bee wɛ́ndia maaɔ
ní gɔ̃sa gbāaɔ yèèe a láa imi yáí.

¹⁴ Gb́é p̀ɔ aai lɛgb̃ɛ ní Samali táa tóo
ní gb́é p̀ɔ aai mɛ ní Dã dii kuaoo,
ní gb́é p̀ɔ aai mɛ ní gea sa'oi Bɛɛɛba gbāaoo,
aa kpaguaɛ, aa fɛɛ bau lo.

9

Isailio midɛa ní ní sua ní pá ziuo

¹ Ma Dii è zea a gbagbakii saɛ à m̀ɛ:
Gb̀ɛpɛɛ misona lé, kpɛɛɛ gí i dee,
ma kpépi i kwe ká gb́épiia,
mí gb́é p̀ɔ b̀ɔɔ dɛdɛ ní f̀ɛndao.
An kee a e b̀ɔɔ,
baa m̀ɛndo a e piliao.

² Baa tó aa ɛỳɔ aa tà e bɛdau,
má ɔpɛɛmá weɛ.
Baa tó aa gè za musumusuu,
má ní bua weɛ.

³ Tó aa gè ùɛ Kaameli gb̀ɛ misonau,
má ní gbɛɛɛɛ mà gé mà ní kúkū weɛ.
Tó aa s̀ɔɔmɛɛ ísia zíɛ,
má o ísia ml̃ɛ aà ní só weɛ.

⁴ Tó an ẁɛɛɔ ní kúkū aa tãíno z̀ɛz̀ɔ ù,
we má tó wà ní dɛdɛu ní f̀ɛndao.
Má wéteńzi íadaama yáíɛ,
i ke maakeané yáí no.

⁵ Ma Dii Lua Zígɔ̃de,
mi ɔkã ɔɔɔɛwa, i ỳɔ,
gb́é p̀ɔ kú weɔ i búbuapɛ píi.
Mi to bùsu loo
lán Niili í gbagbagaawa,
i ɛa kpáɛ lán Egipi swapi íwa.

⁶ Ma a kúkii kè, má d̀ɛdik̃ɔa musuu,
ma a ɛ kpáɛ dúniawa.
Mi ísia kãaa musuu,
mí tó à ma lou ù dúni guu,
ma tón Dii.

⁷ Ma Dii ma m̀̀, á Isaili, a kemee doũ ní Etiopi.

Lá ma á bóle Egipi,
mi Filiti bóle Keleti,
ma Sili bóle Kiio lé?

⁸ A ma! Ma Dii Lua,
ma wemà á bùsu duundewa
mà á kpalapi midè dúniau,
ãma má Yakabu bui kaale míomi.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Má yãdile,
mí tó wà Isaili fáfá buipãle guu píi
lá wí pówena ká gbaana guu wà fáfãwae,
baa a wén do a léle zílè.

¹⁰ Duunkena pó kú ma gbé guu,
aai me v̄ai a s̄n̄zi à gbasa ní le, wa ní dede ní f̄ndao mípi.

¹¹ Goo bee má ea Davidi bezi bo,
mí a gufooo keke.

Má aà ua pó ḡapi vu,
mí uapi f̄le lá a de yãawa,

¹² aai ḡo Edũ bui k̄nao v̄i
ní buipãle pó ma tó kúmá píi.*

Ma Dii pó má yápi ke,
máme má ò.

¹³ Ma Dii má m̀̀ ḡoo lé mó
ké s̄apanao aao be p̄kek̄ena iau,
w̄ali p̄t̄o e v̄ek̄ek̄ea ào láa.

Baa gb̄s̄is̄i v̄e ke,
v̄e na io di s̄is̄ip̄le píiu.

¹⁴ Má su ní ma gbé Isaili ní pá ziu,
aa ea ní w̄éle zia k̄ale aa z̄leu.

Aali v̄ebu ke, aai a imi,
aali kaa da, aai a libe ble.

¹⁵ Má Isaili pe ní bùsuu,
gb̄e a ní wo bùsu pó má kp̄amápiu bau lo.
Ma Dii á Lua máme má ò.

* 9:12 Zin 15.16-17

ABADIA

Yá pọ́ kú láε bee guu

Lá nēnaε beeá yá pọ́ Lua ò Eḏṣu (Esau bui) yá musu làasoo pọ́ aa kè Isaili (Esau dāuna Yakubu bui) yá musu yáí. Eḏṣu zṣ́lεa ísida wiside saε geomidokii oi, ̄ aaṓ íbeleεe ní Isaili gṓṓpii. Gṓṓ pọ́ wà ziblè Yuda bùsuwa mé wà Yelusaleū s̄i, an íbele gè e a léwae. I ke ké aai mo d̄oi ní gbéṓleo ado no, aa ní bùsu saalo sè ní pọ́ ũε, ̄ aa gè Yelusaleūdeṓ pọ́ sèlε.

Wà lápi kè Babilonideṓ Yelusaleū sia gbεa e wàṓ gé Yesu Kilisi ii wè 587. A guu ānabi Abadia ò Eḏṓṓne aa kaale ní Isaili ibεε k̄iniṓ s̄ānuε. Beewa à Isaili nòse n̄ininé. Lua mé a yá gbεzā o, a mó yákpalek̄ei ní bui pii!

Yadaa Eḏṓṓla

¹ Yá pọ́ Abadia èn ke:

Yá pọ́ Dii Lua ò Eḏṓṓ* musuε.

Wa baomà à b̄ò Dii k̄í,

à gbé z̄i buiṓwa aà oné:

A fele! Wà gé Eḏṓṓwa z̄iu.

² Eḏṓṓ, à ma!

Má tó à ḡṓ k̄pεε buiṓ guuε,

wa sakaágu à ke z̄ai.

³ A k̄āmai mé á s̄āsā.

A gbé pọ́ a gbε kè á k̄pé ũ

á z̄ṣ́lεu musumusuo,

i o á s̄ṓ guu à mε,

i gbēe e à f̄ṓ á bua à á né z̄íleo.

⁴ Baa ké á da musumusu lán baewa,

mé a á sak̄pε dà saanaṓ s̄ṓṓ,

má á b̄āε za weε.

Ma Dii m̄āme m̄á ò.

⁵ Tó k̄p̄áiṓ mé ḡéázi gwá,

ge tó k̄p̄áiweliweṓ s̄iázi yāa,

pọ́ pọ́ an pṓ d̄wà ̄ aa se adoo lò?

Tó v̄ēk̄ṓz̄z̄ṓnaṓ mò s̄i á búu s̄ṓ,

v̄ēε k̄ṓna ̄ aa tóéo lò?

Kási á kaaleε.

⁶ Esau buiṓ, wa á pọ́ṓ naaaε míṓ,

wa á àizeε pọ́ ulεaṓ sélε.

⁷ Bui pọ́ an lé douánṓṓ á yá á bùsuu,

gbé pọ́ naánṓṓ á s̄āsā, aai z̄iblewá,

gbé pọ́ i ṓk̄āaaṓ filifilimbak̄p̄aé,

áṓ a yá d̄ṓo.

⁸ Ma Dii ma m̄ε,

má Eḏṓṓ bui ṓnṓnaṓ d̄ede gṓṓ bee,

yád̄ṓnae a ḡṓ Esau gb̄ès̄is̄i musuo.

⁹ Gili a ḡē Temani neḡṓnaṓgu,

aa midε m̄pii Esau gb̄ès̄is̄ideṓ d̄edeau.

¹⁰ A ḡṓ ní w̄io,

* 1:1 Isa 34.5-17, 63.1-6, Zel 49.7-22, Eze 25.12-14, 35.1-15, Amṓ 1.11-12, Mal 1.2-5

wi á midε, áo ku lɔo,
yāpāsí pó á kè

á dāuna Yakɔbu buiɔne yái.

¹¹ Ké buipáleɔ lé ní àizεε séle,

ké bui zìlopiɔ gè Yelusaleũ,

aale líkpa a yá musu,

á kú we lá á doũnɔwae.

¹² A maa yāa á dāuna buiɔ gwaa kéé na an wetāgɔɔo.

I kú á pɔ ke na Yudaɔ kaalegɔɔo,

i kú à yamɔsekpa an taasikeapi guuo.

¹³ A maa yāa à si ma gbéɔ wéleu an yā'eapi guuo.

I kú an gwaa kéé na an yā'eapi guuo,

i kú à ní àizεε naaa an yā'eapi guuo,

¹⁴ A maa yāa ào zea zenankpaau an gbé pó lé bàale dea yáio.

I kú à ní gbé pó bɔɔ kúkú à kpámá an wétēagɔɔpio.

¹⁵ Ma fεlea ní bui píio gɔɔ kà kái,

mí kéé lá á kènéwa.

Á yákeao wi á musu.

¹⁶ Lá a imí ma sísi pó a kua adoa musu,

màa bui píi a imi we zesai.

Aa ma pɔkūmabɔɔma ípi gbě,

aai gɔ lán wi ní i yāaowa.

¹⁷ Má gbéɔ suaba Siɔna gbe musu.

Ao de ma pó ũ,

Yakɔbu buiɔ i ea ní pó sí.

¹⁸ Yakɔbu buiɔ aao de lán téwa,

Yosefu buiɔ aao de lán tévuawa,

Esau buiɔ io de lán sè giiwa.

Aa kú Esau buipiɔwae míomiɔ,

an gběe a bɔo.

Ma Dii máme má ò.

¹⁹ Ma gbé pó kú Negεveɔ i gɔ Esau gbèsisiɔ ví,

an gusalaladeɔ i Filitεɔ bùsu sí

ní Eflaiũ bùsuo ní Samali bùsuo.

Bēyāmεε buiɔ sɔ aai gɔ Galada bùsu ví.

²⁰ Isaili zìzɔɔ i gɔ Kanaa bùsu ví e za Salepa,

Yelusaleũ zìzɔ pó kú Sefalaɔ i gɔ Negεve wéleɔ ví.

²¹ Suabanaɔ dεde Siɔna gbèsisiwa,

aai yákpaleke ní Esau gbèsisiɔdeɔ,

kpala i gɔ Diie.

YONASI

Yá pò kú láe bee guu

Anabi pò wèele à gí zíkèi yá pò Lua díléwa lápi a yá dàu a síuwèe. Yonasi lé bàale Luae, āma i keo. Yá pò kè lápi guu ì kángu, mé ì yādané maamaa.

Anabi Yonasi yākeo lé síanae bōleke: Lua ye Isailiozi rítēe, a ye bui zìlo pò aale aā yādaozie lo. Tó Lua gbéō gbà laai, mé aa aā yāmā aa nòselile síana, aā sou ìo maā gōōpii à wétēamāné bō a nòseu. Ōme dúnia pōpii dii ū ado, atēsa ga rí wēnio dōu. Tó à sùuukè ní duunkenao, ānabio suli tó à kené ñio.

Bee gbea Yonasi lá yā'iaō ní yōaō ní sea pò ānabi a keo òwèe. Yá beeo pii a fō gbé pò Lua zì dānéo lee. Ale dadawèe ké Lua lí pākpa a ānabizi gōō pò yá yàwà ge gōō pò a ku adoo, ge baa tó àle bàale à ta zāzā, asa Lua sou mà à ea yāe bee bōlekeè lo: Lua ye gbépiizi, ìli gbēe tēboo.

Yesu Yonasi yá sè à a gaa rí a vuao yādàoné, ò à Ninivadeo nòselilea yá sè a nòselilea dàò gbéōne (Matie 12.38-42).

Yonasi bàalea Diie

¹ Dii yā'ò Amitai* né Yonasiè à mè: ² Fèle gé mēewia zōō Niniva, ní wiidōmā, asa an vāikēa ma le. ³ Ō Yonasi bàalè Diie à mipè Taasisiwa. Ké à kà Zope, à gó'ílēna è we, àle gé Taasisi. Ké à fiabò, à síu ní gbé pò lé gé weo. Ale bàale Diie. ⁴ Dii ñan gbāa gbāe ísiau, ò zāa'ian pāsí fèle ísīaa e gó'ílēna ye wíwii. ⁵ Vía gobōnao kù, baade lé wiile a diiwa, ò aa gōpi asoō bōbō lé ká íu, gó e yāfūkū. Yonasi sō à pīla gè wùle gó kpea, ò à gè ní io. ⁶ Gobōnao gbēzōō gè aà lè à mè: Bó ì nīle o màai? Fèle wiile n diiwa, wīliō dōo tó a wá wegwa wà bō kaale lézì.

⁷ Ō aa òkōe: A mō wà líkpa wà e dō gbé pò gèwázi ní kīsīaeo. Ké aa líkpa, ò à Yonasi sè. ⁸ Aa aà là aa mè: Owèe, gbé pò ní de a ū, n gbé pò n gēwázi ní kīsīae taa. Zì kpele ni kei? N bō má ni? Bùsu kpele gbén n ūi? Bui kpelen n ūi? ⁹ A wēmá à mè: Èbelun ma ū. Dii Lua Musude pò ísīa ní tōoleo kè ò mi sísi. ¹⁰ Ō vía gbépio kù, an nisīna vūa, aa òè: Bó yá rí kè màai? Gbépio dō kè àle bàale Diiee, ké a òné beewa yái. ¹¹ I wetà ní rí zuzuao, ò aa aà là aa mè: Kpelewa wá ke ísīa busawēei? ¹² A òné: A ma se à ma zu ísīau, i busaé, asa má dō máme ma gēázi ní zāa'ian gbāae beeo. ¹³ Aa nà góliawa ké aa e bua, āma aai fōo, asa í wetà ní rí zuzuaoe. ¹⁴ Ō aa wiilè Diiwa aa mè: N yá na Dii! Nsu wá kaale gbéé bee wēnibōa yáio. Dii, nsu wá díle taaedeo ū aà dea yá musuo, asa n n pōeā dāwèe. ¹⁵ Aa Yonasi se zù ísīau, ò ípi pāsí kpàle. ¹⁶ Dii gbāa yá gbépio víakù maamaa, ò aa sa'òwà aa lekèwà.

2

Yonasi wabikēa kpō gbēu

¹ Dii tò kpò gbēne mò Yonasi mò,* ò à kè kpōpi gbēu fāane āaō gwāasīn āaō. ² Kua kpōpi gbēu Yonasi wabikè Dii a Luawa à mè:

³ Ma lezù Diizi ma yooyea guu,

ò a wèa,

kua bēda nōnau ma wiilè,

ò à ma yāmā.

⁴ N ma zu ísīa í títiu

e za a nōnau,

ísō dèdēa ní ikooō,

* 1:1 2Kia 14.25 * 2:1 Mat 12.40

n idãazĩo tãa'ò ma mia.
⁵ Ma m̀e ma yá kú n s̄u bo,
 kási má eá wesi n kpé pó a kua adoale.
⁶ I ma kũ ma n̄e,
 ísi ma m̄o,
 wáa f̄ia ma mii.
⁷ Ma kpale e gb̀es̄is̄io z̄inau,
 dúnia zé pó w̄eá v̄io t̄amale.
 Ɔ n ma b̄o gb̄áou,
 n ma m̄isi, Dii ma Lua.
⁸ Ké má ye ánuatoi,
 Dii, n yá d̄omaḡu,
 ̄o ma wabik̀ema,
 à n le za n kpé pó a kua adoau.
⁹ Gb̀é pó lé t̄aa gb̄agbāo aa ke báaa v̄io,
¹⁰ áma mapi, má sa'oma rí s̄aukp̄aao,
 má lé pó má k̀ema f̄iabo.
 Dii mé ì rí suaba.
¹¹ Dii yá'ò kp̄opīe, ̄o à Yonasi p̄isi s̄is̄ia.

3

Yonasi ḡea Niniva

¹ Dii yá ḡen plaade oa Yonasīe guu Dii m̀e: ² F̄ele gé m̄eewia z̄o Niniva, ní yá pó má òne kp̄awakeu. ³ Ɔ Yonasi f̄ele g̀e Niniva lá Dii òewa. Niniva s̄o m̄eewia z̄o maamaa. P̄aa w̄élepīa kà tá ḡo áā ù. ⁴ A g̀e w̄élepīu à t̄aa'ò ḡo do, ̄o à nà kp̄awakeawa à m̀e: Ḡo bla mé g̀o ké Lua Niniva dúuz̄. ⁵ Ninivadēo Lua yá s̄i, ̄o aa l̄eye kp̄awak̀e aa zw̄ankasāo k̄akañla, n̄ef̄enen gb̄ez̄o.*

⁶ Ké a bao Niniva k̄ia l̀e, à f̄ele a ḡinaa à a gomusu wòlo zù, à zw̄ankasa k̄akaala à z̀le túfuu. ⁷ A m̀e wà kp̄awake a w̄éleu wà m̀e: Lá kí rí a ìwāo dilen ke: Gb̄enaz̄ināo rí p̄otuōo p̄ii, ble su ḡe rí léuo, aasu imio. ⁸ Gb̄enaz̄ināo rí p̄otuōo aa zw̄ankasa k̄akañla m̄pii, aāo wiile Luawa aāo zeaala. Baade b̄o a zé v̄aiu, i ̄ob̄le ȳap̄asiu. ⁹ Déme ìo d̄o tó a wá w̄enagwa à a n̄se suumpa, aà kyàw̄aa láa, wí b̄o kaaleui? ¹⁰ Ké Lua rí ȳakea è, lá aa b̀o rí zé v̄aiu, à rí w̄enagwà, i to músi pó a d̄ile à kp̄ar̄zi rí le bo.

4

Dii gb̀é w̄enagwaa dadaa Yonasīe

¹ Yápi k̀e Yonasīe ìi maamaa, ̄o aà p̄o p̄a. ² A wabik̀e Diiwa à m̀e: N yá na Dii! Mi yápi o za ma bùsuuo lé? Bee yáí ma d̄baa bàalè mále tá Taasisīe fá! Asa má d̄o ké rí s̄uuu rí s̄osobio v̄i. N p̄o lí pa kp̄aao, rí gb̄eke v̄i z̄o, ni ìadama b̄o n n̄se. ³ Tiasa Dii, ma sé, asa ma ga s̄i ma kuawa.† ⁴ Dii òè: A maa n p̄o p̄aè?

⁵ Yonasi b̀o w̄éleu, à z̀le a gukp̄e oi. A ȳaȳasu d̀o we, a ku a guu, àle gwa yá pó a w̄élepi le. ⁶ Ɔ Dii tò ladaadaa f̄ele uedà Yonasia, ké aà taasi e lao. Ladaadaapi yá Yonasi p̄o k̀ena maamaa. ⁷ Ké gu d̀o, ̄o Lua tò k̀o m̀o ladaadaapi z̀o, ̄o à giigàga. ⁸ Ké ìat̄e gb̄ak̀ù, Lua b̀o rí ìan w̄aao gukp̄e, ̄o ìat̄e lé aà le a miwa. Aà ỳeèe làa, ̄o à ga nidè à m̀e: Ma ga s̄i ma kuawa. ⁹ Ɔ Lua òè: N p̄opaa ladaadaa bee yá musu z̄ev̄ie? Ɔ à m̀e: A zé v̄i, ma p̄opaa kà à ga imee. ¹⁰ Ɔ Dii òè: Ladaadaa pó ni a taasikeo, m̄me rí tò à b̀le à gb̄ao, ̄o n w̄enak̀è. A f̄ele gw̄aasin

* 3:5 Mat 12.41, Luk 11.30, 32 * 4:2 B̄oa 34.6 † 4:3 1Kia 19.4

doe, ɔ̀ à mĩdɛ gwãasin do. ¹¹ Mapi sɔ̀, a maa mà wɛnadɔ̀ mɛɛwia zɔ̀ Ninivaɛo lé? An gbé
pó aa ɔ̀plaa dɔ̀kɔ̀ɛ ní zɛɛooɔ̀ dasi dɛ ɔ̀aasɔ̀sɔ̀o lɛɛ basooloa (120.000), mé an pɔ̀tuoo kè zài.

MISE

Yá pọ́ kú láε bee guu

Anabi Mise ku Isaia gɔɔe, à zíkè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 740 e 700. Lá Isaia kèwa, à yá'ò Yudaɔne gɔɔ pọ́ Asili zígɔɔ lé gbāamɔné.

Mise lezà a gbépiɔwa an bùsu ní ní mɛɛwiao yá musu, à mè yá pọ́ Isaili bùsu mɛɛwia Samali lè a ní le sɔe. Wà lèle Samalipiwa e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 721. A mè yá pọ́ a ní lépi de an duunao gbe ũe, atɛsa yázesai pọ́ di ní guu. A yáò gbèamá Luae, à yápiɔ gbèa an gbèzɔɔ ní ní gbāadeɔwa, àizedeɔ ní dɔaanaɔ ní yákpalekenao ní sa'onao. A zɔadò ànabi pọ́ aai gbéɔ sásá ní yá nana oanéoɔwa, asa aali oné aa nòselileo.

Mise gbéɔ gbaa laai guu àle wɛele gbé pọ́ aale a yāmao làsooke, aa zé maa sé, aai zíkè Lua pɔeāwa, aaiɔ kɔ yāma, aaiɔ yekɔi (6.8). A èa Lua a gbéɔ suabaa yá baokpàné lɔ.

Mise lá waaso leɛ plaɔ yá pèlɛpɛlakɔue. Lua mè á yákpaleke ní a gbéɔ, í ní swágaga (1-3, 6.1-7.7), ò à suabaa legbèné lɔ (4-5, 7.8-20), à mè á suɔnɔ ní pá ziu à ní na kía pọ́ a bɔ Davidi bui guue a ɔzi (5.1-4).

Yákpalekea ní Samalideɔ ní Yelusaleudeɔ

¹ Dii yá'ò Mɔlese gbé Miseɛ Yudaɔ kíaɔ Yotaũ* ní Azao† ní Ezekiao‡ gɔɔ. Yá pọ́ ku Samali ní Yelusaleũowa ò Dii òè à mè:

² Bui píi, à swákpa,

dúnia ní gbé pọ́ kú a guuɔ,
à ma yāma ápii.

Dii Lua lé bɔbɔáno
za a be pọ́ a kua adoau.

³ Gwa! Dii bò a kúkii,
à pila, àle táa'o dúnia guleɔɔwa.

⁴ Gbèsiɔɔ lé yó aà zíe
lán zɔsa pọ́ kú té saewa.

Aale bàale lán í pọ́ lé pila sìsiwawa,
mé guzulɔ lé wéaa.

⁵ Bee a ke píi Yakɔbu buiɔ tàae ní Yudaɔ duunao yáie.

Bómɛ Yakɔbu buiɔ tàae ũi?

An mɛɛwia Samali táaɔ nolo?

Yudaɔ táagbagbakii kú má ni?

An mɛɛwia Yelusaleũ nolo?

⁶ Bee yáí má tó Samali gɔ bezia ũ,
iɔ de gu pọ́ wa vɛebu keu ũ.

Má a gbɛɔ kóle guzulɛu,
mí a édaalekiiɔ bɔ gupuau.

⁷ Wa a táaɔ wíwi píie,
wi tɛsɔ gba pọ́ wà m̀ò ní kpéuɔwa.

Má aà diipiɔ dúuzɔ píie.

Lá wà gbapiɔ káaa káaluao asea ũ,
wa taò à ea gɔ káaluao asea ũ lɔe.

⁸ ɔ Mise mè:

* 1:1 2Kia 15.32 † 1:1 2Kia 16.1 ‡ 1:1 2Kia 18.1

A yáí tò má ɔ̀ɔ̀ɔ̀, má búbuape,
máɔ̀ be búu kyalesai.

Má wiile lán gbēgbonawa,
má ɔ̀ɔ̀ɔ̀ lán koowa.

⁹ An bɔ̀ gɔ̀ b̀̀kɔ̀ ɔ̀ ɔ̀e,

à ma gbé Yudaɔ̀ lè
e Yelusaleũ bíibɔ̀e.

¹⁰ Asu o Gatadeɔ̀neɔ̀,
ásu ɔ̀ɔ̀ɔ̀ Akooɔ̀.

A gbeembo búsu Betafla.

¹¹ Safideɔ̀, à gēzea búu ní wíó.

Zaanadeɔ̀ bɔ̀e á gwaio,

Beteslideɔ̀ lé ɔ̀ɔ̀ɔ̀,

aa ní gba zekíio.

¹² Malodeɔ̀ lé kɔ̀de aafia'eai,

asa Dii v̄ai z̄imáe

e Yelusaleũ bíibɔ̀e.

¹³ Lakisideɔ̀, à godɔ̀ s̄ɔ̀ne.

Amé á tò Sibnadeɔ̀ nà duunkɛawa,

á wéleu ɔ̀ Isailiɔ̀ tàækèu káau.

¹⁴ A yáí tò á kékɔ̀wa ní M̀lesɛgatadeɔ̀.

Akazibudeɔ̀ aɔ̀ de Isailiɔ̀ kíáɔ̀ne yiongo lébaa ɔ̀e.

¹⁵ Malesadeɔ̀, Dii a m̀wá ní gbāamɔ̀neɔ̀,

Isaili beɛɛdeɔ̀ ge gē Adulaũ gbè'eu.

¹⁶ A á mi bo, í a gbáa lé,

à ɔ̀ɔ̀ɔ̀ á né yenzideɔ̀ musu.

A á mi ke gbáigbai lán yāamusuwa,

asa wàe ní k̀k̀k̀ z̄iz̄ɔ̀ ɔ̀e.

2

Yá p̄a ɔ̀de gbāamɔ̀neɔ̀ le

¹ Waiyoo yābēe lekpaaiɔ̀,

gbé p̄o aaĩ v̄ai làasooke ní lii musuɔ̀!

Tó gu d̀, aaĩ z̄ikɛwà,

ké aa a zé v̄i yáí.

² Aaĩ lua buai aa símá,

aaĩ wɛdɔ̀ kpéi aa ke ní p̄o ɔ̀.

Aaĩ gbāamɔ̀ gbéɛ,

aa aà be ge aà túbi síwà.

³ Ayāmeto ma Dii ma m̀:

Má d̄ile mà yáya gbéɛ beɔ̀wa,

aa e b̄uo.

Aa t̄á'a ní mio daa ía bo,

asa wét̄agɔ̀e.

⁴ Gɔ̀ bee wa yāadaĩɔ̀,

an yá i ḡ w̄enale ɔ̀ wa me:

Wà wá ásookè,

wà wá gbéɔ̀ búsu símá,

wàe wá bugbeɔ̀ kpaalek̄e ní luayád̄nsaiɔ̀.

⁵ A yáí áo gbēe v̄i Dii gbéɔ̀ k̄k̄āau

à b̀usu kpaale ní gbelaao.

⁶ Anabi egeṅaṅ yāb̀òle aa m̀è:

Wasu ānabikeke yá bee musuo,

wí a wá kũo.

⁷ Yakṅbu buiṅ, màa ále oa?

Dii pṅ ì pa kpaayà?

Aà yākean wea?

Dii m̀è:

Ma yá líṅ maa gbé́ pṅ ì yāke a zéwaṅo lé?

⁸ I fele ní ma gbé́ṅ lán ibeṅṅwa,

i gbé́ pṅ yāe daaṅ ulaṅ símá,

lán gbé́ pṅ aale su ní zilaṅṅwa.

⁹ I ma gbé́ ṅṅṅ ya ní be maau,

i ní néṅ kē ma gawiwa ṅṅṅpii.

¹⁰ A fele tá! A z̄lekiin lao.

B̀usue bee gbālè,

à òṅkpà à kaalegyā sè.

¹¹ Tó mṅafilide m̀è eṅtò à m̀è

á àsi maa o v̄e ní w̄eṅ yá musu,

ānabi bee taa gbé́e beeṅ ìṅ yei.

¹² Yakṅbu buiṅ, má á naaa píie,

má Isaili kṅṅṅ kakṅ.

Má ní k̄aa lán s̄a pṅ kú kaauṅwa,

an dádākekii súu aṅ dṅ ní dasi yáí.

¹³ Gbé́ pṅ zew̄ṅṅé a dṅaané,

aa bíibṅle gboo, aai bṅleu.

An k̄ia mé a dṅaané,

ma Dii má zemikũṅé.

3

Isaili dṅaanaṅ lelea

¹ ṅ ma ea ma m̀è:

A swákpa á Yakṅbu bui k̄iaṅ,

á Isaili kpalablenṅ!

I kũ àṅ yázede d̄ṅo lé?

² A za maau, á ye v̄āizi,

i ma gbé́ṅ báa bo,

i ní báasi wolo ní wáwa.

³ I ní mebaasi só,

i ní báa wolo ní mewa,

i ní wáṅ wíwi,

i ní nṅṅ f̀uuke dàau,

i tṅṅṅ ka dṅ'ouu.

⁴ Tó aa wiilèa sa, má wemáo.

Gṅṅ bee má weṅṅ mà ní k̄ii gwao

yāvái pṅ aa kè yáí.

⁵ Yá pṅ Dii òn ke, à m̀è:

Anabi pṅ aai ma gbé́ṅ s̄ás̄aṅ,

tó aa pṅ è aa sò,

aaɪ mɛ aafia aɔ ku.
 Tó aai pɔ e aa dà léɛo sɔ̄,
 aaɪ mɛ aa zì sɔuke.
⁶A yáì tò gwāasína a kúlewá,
 wé̄pungu'ea aɔ kuo.
 Gusia a daálaɛ,
 māsokɛa aɔ ku lɔo.
 Iatē a gē ānabipìɔnɛ kpéu,
 fāanɛ aɔ siané.
⁷Wí a gu'enaɔ kú,
 māsokenaɔ gɛɛ a gɔ̄ kpá ní wéi.
 Ampii aa ɔku ní léwa,
 ké máɛ wemáo yáì.

⁸Mapi sɔ̄, gbāa m̀̀a
 Dii Nisína pɔ ũ.
 Yázede d̀̀ɛɛa ní ikoo
 ké mà Yakɔbu buiɔ taaɔ oné,
 mà to Isailiɔ ní duuna d̄s̄.
⁹A yápi ma á Yakɔbu bui kíaɔ,
 á Isaili kpalablenáɔ!
 A ye yázede giyáio,
 i yá pɔ zɛv̄i fuangbaɛ.
¹⁰I Siɔna káfi ní gbēɛɛao,
 i to Yelusaleũ zɔ̄ɔkũ ní yádɔsaio.
¹¹A kíaɔ ì yágɔ̄gɔ̄ gbagusae yáì,
 a sa'onáɔ ì yádadané ài'ea yáì,
 a ānabiɔ ì māsokɛ ɔa yáì.
 Ǿ aaɪ Dii tó sé aa mɛ:
 Dii kú wá guuo lé?
 Yá a wá leo.
¹²A yáì wa Siɔna sa pa bugbɛ ũɛ,
 Yelusaleũ i gɔ̄ bezia ũ,
 Lua kpé s̄is̄i i gɔ̄ s̄is̄i líkpɛde ũ.*

4

Dii gbèsìsì

(Isa 2.1-4)

¹Gɔ̄gbɛzāzì
 gbèsìsì pɔ Dii kpé kuwà
 a gɔ̄ gbèsìsìɔ m̄ide ũ.
 Wa sɛ lɛs̄i dɛ s̄is̄iɔla,
 bui pii i siu we.
²Buiɔ gé we dasi, aai mɛ:
 A mɔ wà dɛdɛ Dii gbèsìsìwa,
 wí gé Yakɔbu buiɔ Lua kpéu,
 i wá da a zéwa, wíɔ bɛu.
 Dii ikoyá a bɔ Siɔna,
 aà yá a bɔ Yelusaleũ.

* **3:12** Zel 26.18

³ A yáḡḡḡ buiḡḡe,
 a yākeke bḡsu zāzā pḡ gbāa vḡḡe,
 aai n̄ fēndaḡ gbēgbē aa lile soona ũ,
 aai n̄ sḡnaḡ lile máaso limibobḡ ũ.*

Buie a fēnda se a deezio,
 wa zíkāa dada lḡ.†

⁴ Baade a zḡle a vēeli
 n̄ a kaadḡenlio gbáu,‡
 gbēe a vḡadadañzi lḡ,
 asa Dii Zḡḡde lé mé ò.

⁵ Bui píi lḡ kú n̄ n̄ tāa tḡo,
 wápiḡ sḡ, Dii wá Lua tḡ wáḡ kuḡ ḡḡpii.

⁶ Dii mē:
 ḡḡ bee má a gbé tḡḡḡḡḡ kāaa,
 má a gbé pḡ ma íadámá ma n̄ yápiḡ naaa.

⁷ Má a gbé pḡ lé tḡḡḡḡḡ ke ma gbé kḡḡḡḡ ũ,
 má a gbé pḡ wà tārḡḡ zāpiḡ ke bui gbāa ũ.
 Za ḡḡ bee máḡ kiblemá
 Siḡna gbēsisi musu e ḡḡpii.

⁸ Siḡna gbēsisiá ma kpàsa dádākegbae,
 aà kpala káau a ea suwà,
 wiḡ kible Yelusaleŭ.

⁹ Bóyái ále búbuapei?
 Ké á kía vḡo yái yá?
 A ledamade kuo,
 ḡ wāwā á kú lán ne'iwāwāwaa?

¹⁰ Siḡnadeḡ, à fīaafīaa n̄ wāwāo
 lán nḡe pḡ lé ne'iwa,
 asa á bḡle á wéle guu
 à kále sēue, í tá Babeli.

We Dii a á misiu,
 we a á bḡu á ibeḡḡ zḡi.
¹¹ Tia kéwa buiḡ kāaaaázi,
 aa mē wa Siḡna òḡkpa,
 wiḡ gwa wáḡ pḡḡake.

¹² Aa Dii làasoo dḡo,
 aa yá pḡ àle yá gbadḡo,
 asa à n̄ kāaa lán pḡ bàaawa pḡwengbēzeue.

¹³ Siḡnadeḡ, à fele pḡgbē!
 Má tḡ àḡ gbāa
 lán zu pḡ a kḡba de mḡ ũ
 mé a swē de mḡgotē ũwae,
 í bui dasipiḡ úḡ.
 A n̄ pḡ pḡ aa è gbēblea guu kpa,
 an àizeḡḡ i ḡḡ mapi ma dúnia Dii pḡ ũ.

¹⁴ Wéle bíideḡ, à á zḡḡḡ kāaa,
 asa wà koezḡázi.
 Wa Isailiḡ dḡaana lé n̄ ḡoo a ḡeewa.

* 4:3 Yoḡ 4.10 † 4:3 Isa 2.2-4 ‡ 4:4 Zkl 3.10

5

Isailio kía a bɔ Betelēū

¹ Betelēū Ɛflata ní késǎa Yuda b̀usu wéleɔzi,
 āma n guu gbēe a bɔu,
 iɔ demee Isailio kía ũ.*
 Ōme kú za káaukaau,
 aà felea ku à gègè.

² Ayāmeto Isailio aao ku vūaaa
 e gɔɔ pɔ ne'ina a ge népi iò,
 aà gbé kɔniɔ i su ní Isailio sǎnu.

³ A fele ní dádǎke ní Dii gbāao
 ní Dii a Lua zɔkɛo.
 Aà zɔkɛ a ligua e dúnia léwa,
 aaiɔ ku niɛ guu.

⁴ Ōme ao de ní aafia ũ.

Tó Asilio sí wá b̀usuu,
 tó aa ɔzɔ wá wéle bíideɔwa,
 wá tó dɔaana gbɛɔn soplaɔ feleńɔ,
 kíapiɔ ka se swaaɔ.

⁵ Aa kible Asili b̀usuwa ní fɛndao,
 aa gbāable Niulodi† b̀supiwa
 ní fɛndao woa a kpéu.

Tó Asilio síwágu

mé aa ɔzɔ wá b̀usuwa,
 kíapi mé a wá bɔ ní ɔzi.

⁶ Yakɔbu bui kɔnaɔ ku buiɔ guu
 lán fii pɔ b̀ Dii kíi kpaawa,
 ìli sáa gbɛnazinazio,
 lán lou'i pɔ fǎfǎ sɛwawa,
 ìli gbēe dǎo.

⁷ Yakɔbu bui kɔnaɔ aao ku buiɔ guu,
 b̀usu pɔ aao ku a guuɔ aao dasi,
 lán nɔɔmusu kua líkpe nɔbɔɔ guu
 ge nɔɔkusi kua sǎ kaauwa.

Gɔɔ pɔ àle pǎa,
 ì kusimá à ní taitai,
 gbēe ku à ní bɔ aà ɔzi.

⁸ A ɔloo á ibeɛɔla,
 í á wèlepɔ deɛ pii.

⁹ Ma Dii ma m̀e,
 gɔɔ bee má á sɔɔ midɛ á guu,
 mí á sɔgɔɔ wíwi.

¹⁰ Má á b̀usu wéleɔ dɛɔnzɔ,
 mí a zegikíiɔ kwé.

¹¹ Má á gbɛkɔlekenao bǎde,
 pɔdamadeɔ aao kú á guu ɔo.

¹² Má táa pɔ á à ɛ'ɛ,

* 5:1 Mat 2.6, Zǎa 7.42 † 5:5 Daa 10.8-11

má gbε pó á pèlε wíwi,
 á kúle á pòkeapionε bo.
 13 Má Asetaati líb wolewolé,
 mí á wéle yaa.
 14 Bui pó aai ma yāmao sō,
 má tōsimá ní pòkūmao ní kyāwāaoε.

6

Dii bɔbɔa ní Isailio

1 A swákpa yá pó Dii òi!
 A mē mà fεle ze,
 mà bɔ ní yáo gbèsisí bɔ wáa,
 mà to sísí bɔ ma bɔ ma.
 2 Gbèsisí bɔ, à yá pó Dii lé bɔo ma!
 Dúnia zína pó ì bɔ ku gɔɔpiio
 à swákpa!
 Asa Dii lé bɔbɔ ní a gbé̄e,
 a yāví ní Isailio.
 3 Ma gbé̄e, bó má kèí?
 Bó má kè a kpasamanɔi?
 A omεε!
 4 Ma á bóle Egipi,*
 ma á bó zɔbleu,
 Ma Mɔizi† zì à dāaaé
 ní Aalonao ní Miliaũ.‡
 5 Vái pó Mɔabu kí Balaki díle à kéé
 ní yá pó Bεɔ né Balaaũ§ wèwào,
 à to à dɔágu ma gbé̄e.
 Ma dāaaé sea za Sitiũ
 e a ge ka Giligali,*
 ké à e ma maakεaɔ dō.
 6 Bó má ge zeò Dii aei?
 Bó má kúleò Lua Musudeei?
 Má ge ze aà ae ní gáae wēdonao yà?
 Má sa pó wí a pó káteu à tékū oowà yà?
 7 A sāsa mèn àaa sɔo si yà,
 ge nísi ta mèn àaasɔsɔo lεε kwi?
 Má a nεgōε sēia kpá ma tàae fiabobɔ ũ yà?
 Má né pó bò ma pleu kpa ma duuna awakpabɔ ũ yà?
 8 Gbēnazina, wà yá pó maa òne.
 Yá kpele Dii lé gbεamai?
 Yáke a zéwa, ní ye gbēkεkεai.
 N nzi busa, ní té Luazi.
 9 A Dii bɔo ma dɔ,
 àle lezu mεεwiadeɔzi.
 Viakεa Diiε mé ònɔ ũ.
 A go pó a á gbē gwa,

* 6:4 Bɔa 12.50-51 † 6:4 Bɔa 4.10-16 ‡ 6:4 Bɔa 15.20 § 6:5 Nao 22.2-24.25 * 6:5 Yoz 3.1-4.19

í Lua pọ́ dīlẹ yāma.

¹⁰ Ọvāi ku vāikenaᵛ ua e tia
ń zaa mᵛafilide pọ́ de láaipᵛ ũo.

¹¹ Gbẹ́ pọ́ kiloo gbẹ́blebᵛ vī
a gbiayᵛbᵛ vāiᵛ kūa,
má aà bᵛ maa nᵛe?

¹² Mᵛᵛwīaᵛ bee ᵛdeᵛ pāsī maamaaᵛ,
mé a gbẹ́ kīniᵛ ì ɛetoto,
mᵛafiliyā mé kú ń léu.

¹³ Ayāmeto ma na á dᵛdeᵛawa,
mále á ásooke á duuna yāi.

¹⁴ A pᵛble, kási á káo,
á nᵛse a gᵛ da giie.

A pọ́ dīlẹ kūsūa ũ, a gᵛᵛplakᵛo,
asa má á kūsūapi kpa zīblenaᵛwaᵛ.

¹⁵ A pᵛtᵛ, kási á kᵛkᵛo.

A nīsi kᵛ, kási á a mᵛaokᵛo.
A vᵛᵛe dafu kᵛ, kási á a imio.

¹⁶ A Ọmeli† yā'onᵛ kūa
ń Ahabu‡ bᵛdeᵛ yākeᵛ pīi,
a ń ᵛlesè.

A yāi tò má á dúuzᵛ,
mí tó wà á mᵛᵛwiadeᵛ láanike,
í gᵛ bui pīie gbẹ́ sᵛsᵛbᵛ ũ.

7

Isailiᵛ fᵛlᵛa

¹ Waiyoo mapi!

Má de lán gbẹ́ pọ́ lé libᵛ
ge vᵛᵛbe kᵛnᵛwᵛwaᵛ.

Vᵛᵛe kᵛ ge kaadᵛᵛen sᵛiᵛa pọ́ mi a nide ku bo.

² Luayāmanaᵛ làa dúniau,
gbᵛᵛmaaᵛ ku gbᵛᵛnazīnaᵛ guu bo.

Ampii aaí gbẹ́ dádā aa de,
baade lé a gbᵛᵛdee wᵛ ń táaluo.

³ Aa vāikea gᵛi vī ᵛplaa ń zᵛᵛo.

Kía ì pọ́ gbᵛa,
yákpalekena ì gbagusaᵛsi,
gbāade ì azīa pᵛᵛᵛ dilenᵛ,
ampii aaí gbẹ́ wetāᵛ.

⁴ An gbᵛᵛmaaᵛ de lán leaawa,
an dendaeᵛ pāsī de lesikaoa.
An íadamagᵛᵛ pọ́ ń gudᵛanaᵛ a yā'ò kà,
an bàabāabogᵛᵛ pīla se.

⁵ Nsu ñ n gbᵛᵛdee náaikᵛo,
ńsu ñyᵛᵛ daa n kwāasi gāuwao.
Laaika yá pọ́ ñyᵛᵛ o nᵛᵛe pọ́ kpá ń kᵛᵛᵛzi.

† 6:16 1Kia 16.21 ‡ 6:16 1Kia 16.29, 21.25-26

6 Nεgõε a a mae kpεbo,
 nenõε a feλε n a dao,
 nõzãε a bo a zãda kpe,
 gbέ bεdeõ gõ aà ibεεõ ũ.*

7 Mapi sõ ma wé aõ dõ Diizi,
 má Lua ma Suabanapi dá.
 Ma Lua a ma yãma.

8 Wá ibεεõ su põnake wá yá musuo.

Baa ké wa lεε, wá feλεε.
 Baa tó wá káleα gusiau,

Dii a gupuwεε.

9 Lá wa duunakè Diiε,
 àλε a põkũma bõbõwá

e àõ gé yásiiwanõ,

i to yá bõwanõ na.

A wá da gupuau,

a wá suaba, wí wésie.

10 Tó wá ibεεõ è, wí a n kú.

Wá ibεεpiõ òwεε yãa

aa nè Dii wá Lua ku máε?

Wa õzõmá lán pèleawa gãαε,

wí wésie.

11 Siõna bíibogõõ a ká,

gõõ bee a káleα a yàasa kú.

12 Gõõ bee gbέõ bõ Asili n Egipi wéλεõ guu,

aa bõ za Egipi n Uflatao,

za ísia baale n baalao,

za gbèsisí kpele n kpelao,

aaí mõ we.

13 Dúnia a gõ yàaa

gbέ pó kú a guuõ yãkeαõ gbε ũ.

14 Dii, n n gbέõ dáðáke n n gopanao,

n kpàsa sãpiõ aaiõ kú n tεε Kaameli líkpeu,

aaí põble Basana n Galadao dáðákekli maau lán yãawa.

15 Nyõ yãbõnsαεõ kené,

lá n kè gõõ pó n bõnõ Egipiwa.

16 Buipáλεõ e,

wí i n kú n nεgõnkeyã musu.

Aa õku n léwa,

an swá iõ ke weũ.

17 Aa bùsu ble lán mlēwa,

lán pótãa'onkuawaõwa.

Aa bõ n ulεkiiõ guu,

aa mõ Dii wá Luawa n lualuao.

N vía a n kú, sõ i kénigu.

18 Lua, déme muaannõi?

Ni n gbέ kõnaõ duuna kémá,

ni sùuukεnõ n n tãαõ.

* 7:6 Mat 10.35-36, Luk 12.53

N pɔ́ líɔ́ paa gɔɔpiio,
gbě́kékéané mé ì kangu.

¹⁹ Nyɔ́ ɛa wá wɛ́nagwa lɔ́,
ní ɔ́zɔ́ wá yāváiɔ́wa,

ní wá duuna zu ísia í títiu píi.

²⁰ Nyɔ́ náaiyá kɛ Yakɔ́bu buiɔ́nɛ,
nyɔ́ gbě́kéké Ablahaũ buiɔ́nɛ,

lá ní a lɛgbè wá dezipiɔ́nɛ za káauwa.

NAUU

Yá pò kú láε bee guu

Láε bee dāa à lélea Asili pò Isailiò lé falubónéò bùsu mēewia Ninivawa yā'ò. Nauū lápi kè e Babiloniò aao gé Niniva dúuzōi e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 612.

Lápi daalea (1.2-8) lé òwèε ké Lua mé iko vī dúnia pópíiwa mé òme a yákpaleke ní dúniao. A gbea (1.9-2.3) lá Lua gbāapi a zíkε bùsuò yá musu Nauū gòò. Niniva a kaale, Yudaò i gō nízia vī. A gbea 1ò (2.4-3.19) Nauū Niniva gbāa pò a vī midεa dāu à síuwèε, àle pónakèò.

Anabipi yá pò àle yá gbāa de Niniva kaalea yáa. Ninivaá mēewia pò íandāa kòue. A gbéòá dàaken lalasideòne. Gbé bee taao kaale píε.

Dii pòpaa Ninivadezi

¹ Niniva* yá pò Elekosi gbé Nauū è taalan ke:

² Dii nòse ì fεε à tōsimá,
Dii ì tōsimá, pòfēden aà ũ,
Dii ì tōsi a ibεεwa,
ìò fēa a wèleozi.

³ Dii pò lí pa kpaaò,
a gbāa vī zōò,
ìli tó tàaede bò pāo.

Dii ku zàa'iana ní zàao guu,
luabεpuana de aà kèse luutē ũ.

⁴ I ísia lele, gugii i bò,
ì to swa píi í ba,
Basana ní Kaameliò i gō wēnannò,
Libā bùsu sede lá bòbò i giigaga.

⁵ Gbèsísíò ì deede Dii aε,
sìsìò ì yó,
dúnia ì lualua aà yái,
tòle ní pò pò kuwàò píi.

⁶ Déme a fō gí aà kpēnemuuui?
Déme a fō àò zεa
aà pòkūma pásí bòbòmagòò?
Aà pòfē ì bò lán téwae,
gbesìò i wi aà aε.

⁷ Dii maa,
a de mikpakli ũ wétēagòò,
gbé pò nàaàziò ò a ní yá dō.

⁸ A a wèleo midε ní idaaguaò,
a a ibεεpiò ya ní kpá gusiau.

⁹ Lé kpele aale kpaaí Diizii?
A a midε,
aa wétēamóé gēn plao.

¹⁰ Aa igbē aa ká, aai gō ye leu,
té i kúma míòmiò lán sè giiwa.

¹¹ Niniva gbēε lé lé gia da gbéòwa,

* 1:1 Sof 2.13-15

àɛ lekpaai ní gbéó Diizi.

¹² Ma Dii ma mè:

Baa tó an zígō m̀ò ní dasileu,

wa ní kwéé, aai sãale.

Baa ké ma á swágàga yãa,

má gága ɔo.

¹³ Má zuu pó aa dàé gboo,

má m̀o pó aa kàwá kékè.

¹⁴ Yá pó ma Dii má ò Niniva yá musun ke:

N gbèe a gō n tó aɔ kuwà ɔo.

Má pó ãaɔ ní pó kásaa pó kú n táakpɛuɔ wíwi,

mí mia'ɛ yōnɛ, asa wéle gian n ũ.

2

Ziblea Ninivawa

¹ Baonakpana gwa be sɪsɪ musu,

àɛ aafia kpàwake.*

Yudaɔ, àli á dikpɛɔ ke,

àli lé pó á kè Diiwaɔ fiaboè.

Gbèkaalenapiɔ ɛa lélewá ɔo,

wà ní m̀ide m̀pii.

² Ninivadeɔ, wàɛ mó léleiwá.

A á bíi d́a, íɔ zé gwa!

A tepe, í ze gíũgíũ!

³ Dii a ɛa Yakɔbu buiɔ gawi kpámá,

lá Isailipiɔ ví yãawaɛ.

Asa gbèwaanaɔ m̀ò ní bùsu wàaɛ,

aa ní vèebuɔ dè.

⁴ An zígō gbãaɔ sèngbaɔɔ tà,

nɛgōnapiɔ ula tãa zóizoioɔ daa,

an śgo m̀o lé pípi,

aa ku sou guu,

aale ní sōnaɔ gbãɛgbãɛ.

⁵ Aa sí wélepi zeau ní ní śgoɔ bàzaao,

aale ke gãaɛ k̀likili.

Aale gè bíoobioo lán sètewa,

aa wãa lán loupilɛawa.

⁶ Wà zígō síanaɔ sɪsɪ,

aale wã, aale kpakpagua,

aa mipè bíiwa ní wãao,

aale ní sèngbaɔɔ pélepele.

⁷ Aa bíiboleɔ wèwè,

gu pó swa pãu wélepi,

aa kibe kwè.

⁸ Wà tà ní Niniva kí nao z̀zo ũ,

aà zɔnɔenaɔ lé ɔɔɔ lán felenguuluɔwa,

aale nízia gbègbè.

⁹ Ninivapi g̀ò lán íkalek̀iwa.

* 2:1 Isa 52.7

A gbéǎ lé gēzεa lán íwa.

Wàλε oné: A ze! A ze!

Ama gbēε i εao.

¹⁰ A ánuṣu séλε! A vua naaa!

Aizεε diuε ní pǎ bεεεdeǎ píi.

¹¹ Wà pǎǎ náaa, wà pǎǎ sèle,

wéλε gǎ da gii.

Sǎ kè gbéǎgu,

an gbázina lé lua,

an me zεa bo,

an baade oosisi.

¹² Nǎmusupio tǎo gè máε?

Nǎmusu néǎ pǎblekǎipi ku má ni?

Nǎmusu sa ní dao io bεβε we yāa,

gbēε yá lí ní néǎ vǎakūo.

¹³ Nǎmusu sapi nǎ kǎ a néǎne yāa,

à nǎǎ è a naǎne, à mǎmá.

Nǎǎ pǎ a tǎitaiǎ ka aà tǎo pai.

¹⁴ Ma Dii Zigǎde ma mè:

Má fεlennǎ,

má n sǎgoǎ kpasa, a súεε io dǎ,

wi n népio dεδε ní fǎndao.

Má pǎ pǎ ní sǎmáǎ kaale,

wa n zǎnaǎ yá'o ma bo.

3

Waiyoo Niniva

¹ Waiyoo gbēdenaǎ wéλε!

Iio ku gbētaitaisaio.

Mǎafili pǎεwà ní pǎ pǎ wa sǎmáǎ.

² Flà kǎfi ní sǎgo gbá kǎfio ma dǎ!

Sǎǎ lé bàale, an gǎǎ lé vǎvǎ.

³ Zigǎ sǎdeǎ lé suwà,

an fǎnda wétē lé pipi,

an sǎnaǎ lé teke.

Gbé pǎ wà ní paεpaεǎ dasi,

geǎ gǎ kpále, wa fǎ dǎdǎo.

Wàλε kpakpa geǎla.

⁴ Káaluapi lenakasaané yáie.

Aà kákaa maa, i kpázi,

à buio kǎ zǎbleu ní lenakasaanéo,

à ní òkpà a gbēkǎlekεa guu.

⁵ Ma Dii Zigǎde ma mè,

má fεlennǎ,

má n zwāa se kanε n mia,

mí tǎ buio n puizi e,

mí n asii òǎ an kíǎne.

⁶ Má n pápa ní pǎ gǎ vǎio,

mí n ke pǎpǎǎ,

mí tǎ gbépii wεfima.

7 Gbé pò wesiṅleṅ bàalene
 aai me: Niniva gò da fòii.
 Déme a wēnake a yá musui?
 Má wá nòsenininaṅ euèi?
 8 N maa de Tebesi pò kále Niili saea yà?
 Swapi í mé kàedài a bíi ũ.
 9 Etiopiṅ ní Egipiṅ mé wélepi wá ũ,
 a gbāa lé vío,
 Putiṅ ní Libiṅ ku a zennodeṅ guue.
 10 Kási wà tà ní Tebesideṅ zìzṅ ũ,
 wà ní néṅ wíwi zékpaṅ guu píie.
 Wà likpà an beedeṅ sea yá musu,
 wà m̀kà an gbēzṅwa.
 11 A Ninivadeṅ s̄,
 ma p̀kūmab̀b̀ma í a z̄lewáe,
 í ḡ s̄aalea,
 íṅ mikpakii wele á ibee yáí.
 12 A zegikiṅ ḡ lán libe pò màwae.
 Tó wa z̄ia, aa kwe a blenaṅ.
 13 Gwa! A z̄iḡ de lán n̄eṅwae,
 á wéleṅ bíiboleṅ wēa á w̄leṅne dàii.
 Té lé kú b̄lepiṅ gbāṅwa.
 14 A ítoṅ kále, asa wa á kákae.
 A ḡ b̄leu, í z̄z̄wà!
 A bilikib̀ṅ, í á bíi gbāa káfi!
 15 Té a gi kúwá wee,
 wi á dede ní f̄ndao.
 Wa á kaale kwasut̄ṅ p̀blea ũe.
 A k̄ lán kwaṅwa!
 A gusisi lán kwasut̄ṅwa!
 16 A laatanaṅ dasik̀ lán saanaṅwa,
 aai gb̄ble, aai ḡzea.
 17 A gud̄anaṅ de lán kwasut̄ṅwa,
 á z̄ikan d̄aanaṅ dasi lán kwaṅwa,
 aa kpa bíiwa niēniē.
 Tó íat̄e bíle, aai ḡzea,
 w̄liṅ ní ták̄i d̄o.
 18 Asiliṅ k̄ia,
 n gb̄ṅ d̄aanaṅ i'ò,
 n z̄iḡ gb̄z̄ṅ ḡaga.
 N gb̄ṅ fáaaa s̄is̄ṅ musu,
 gb̄e ku à ní k̄aaṅ.
 19 Wíwia p̀ wà n wiwi eṅe vío,
 n b̄pi láaa vío.
 Gbé pò n bao mà
 ali ṅtaale n yá musue,
 asa gb̄e i ḡí n p̄s̄i kp̄alesai mai a m̄ewao.

ABAKU

Yá pọ́ kú láε bee guu

Lápi lé dēe pọ́ ānabi Abaku kà yāpāsí gọọ bọ́lekewē. I wēnadō gbé̄one, ì vāi pọ́ aai kēo bọ́né gupuau, ì wiile Luawa a yá musu, ì pọ́nake tó Lua a wabikea mà. A lápi kē e wàò gé Yesu Kilisi ii wē 700 taawa. Gọọ bee Babiloniọ gbāa lé káfi mé Isailiọ ku bíli guu ní kua zia yá ní kua ní Luao yá musu.

Lua yāwē ānabiwa, à yā'òè aà gọọ gbé̄o yá musu ní gbé̄ pọ́ aao ku gọọ bee gbēaọ ọ à mē: A Lua náaike, bee mé ì to gbé̄o aao ku (2.4). A Lua náaike, i mọ dọiále (lεε 3).

Yāpāsí gọọ gbé̄o laai ì ta Abaku lá yáwa, ké aa Lua náaike aai sōdile. Lua zina Pọlu waasokè Yesude káauone à mē luanaaikēapi mé Yesu Kilisi náaikea ũ tia (Lom 1.17, Gal 3.11, Ebe 10.38).

Abaku Lua tàae'ea

¹ Yá pọ́ ānabi Abaku èn kε:

² Mále wiilema à gègè,
níle yāmaao, Dii.

Mále lezunzi yāpāsí yáie,
níle wá suabao.

³ Bóyái ni to mà vāikea ei?
Akea niọ dàakea gwai?
Kaale ní yāpāsíọ ku ma ae,
sòle ní yákeleo fēle.

⁴ Bee yái ikoyā gò plègεεge,
wíli zike yázedewao.
Gbēvāiọ ì koezō gbēmaaọzi,
ō wí yázede fuangba.

Dii yázasia Abakuwa

⁵ A buiọ gwa à gwa, yá i diwá,
asa mále yāke á gọọe,
tó wa síué, á sío.*

⁶ A gwa! Mále tékpa Kaladeọgu.†
Bui pásí nọnwáadepiọ lé li dúniaa pii,
aale zōlekii pọ́ de ní pọ́ ũọọ símá.

⁷ Aai to vía ní kú,
sō ì kē gbé̄o gu.

Aali ikoyádao,
aai nízia se lesí.

⁸ An sọọ wāa de gbēaanaa,
an pásí de àwalēwan oosielea.

An sōdeọ bọ̀ bọ̀su zázau,
an sọọ lé bàale bíoọo,
aai kúu'o su pọ́ léi.

⁹ Ampii aai ze ní pásíọ,
aai su sānusānu lán guwaiwai íanawa,

* 1:5 Zln 13.41 † 1:6 2Kia 24.2

aaĩ zìzɔɔ naaa lán bùsu'ũfãawa.

¹⁰ Aaĩ kíaɔ ke pɔɔpɔɔ,

aaĩ gbãadeɔ yáalɔ,

aaĩ wéle bíideɔ àlafikε,

aaĩ bùsu kãaa bíizi aa sí.

¹¹ Aaĩ gē gé ae lán íanawa.

Tãaedeɔne, an gbãa mé ní lua ũ.

Abaku εa Lua tàae'ea

¹² Dii, ní kú za káaukaauε,

ma Lua pɔ n kua adoa, wá gao.

Dii, n buipi díle yákpalekeawano yáie,

ma gbesi, n buipi zèdɔ wá totoa yáie.

¹³ N kua adoa, n gē wesia vãileá,

nyɔ fɔ yãvãikea gwao.

Bóyãi niɔ bɔnkpedeɔ gwa ní wéoi?

Tó gbẽvãio lé gbẽmaaɔ mɔmɔ,

bóyãi niɔ nílei?

¹⁴ N gbẽnazina kè lán ísia kpɔɔwa,

lán pɔ kelena pɔ aa kía vɔɔwa.

¹⁵ Ibεεɔ ì ní kú ní kokoao,

aaĩ ní gá ní bɔ.

Aaĩ ní kú ní sɔɔ,

aaĩ ní naaa ní ní táaluɔ,

ɔ aaĩ pɔnakε, aaĩɔ yáalɔ.

¹⁶ A yáí tò aaĩ esεke táaluwa,

aaĩ tulaletikateá sɔε,

asa beeɔ mé tò aa ku nama guu,

aaĩ pɔ níside ble.

¹⁷ Aaɔ kpɔ bɔle ní táaluu gɔɔpii yã?

Aaɔ buiɔ dede ní wegwasai láasai yã?

2

Dii yázasia Abakuwa

¹ Má ze ma gudɔakii,

má tepe bíiwa,

má itēke mà gwa lá asu omεε,

lá a a tàae pɔ mále e yázasia.

² Dii òmεε à mè:

Yá pɔ ní è dalau,

kē gbè pèpεεwa wásawasa,

ké kyokεna e ke ní wãao.

³ Asa yápi gɔɔ dilεεε,

yápi lé a kegɔɔ yá, a gí keio.

Baa tó a gɔɔ lé gēgē, nyɔ dá,

gɔɔpi a ká, wa sɔ̀dò.

⁴ Gwa! Gbé pɔ a nòse maaɔ a fu,

ãma gbé maa aɔ ku

ma náai pọ̀ àlẹ̀ kẹ̀ yáí.*

⁵ Aizεε náai v̄io,
yò̀de s̄o lío daa doũo.
A asia v̄í lán bεdawaε,
ìli káọ, a de lán gawa.

I buio kãaaazi,
ì bùsu píi gbéọ̀ kúkũ zìzọ̀ ù.

⁶ Aà yá a ḡo ní baadeε yãa ù,
aa aà àlafikε aa aà láanikε aa me:
Waiyoo n gbé pọ̀ ni d̄ao pọ̀ kãaa nziaε,
ni nzia dile gbia gbé b̄oó'imia yá musu.

⁷ N fiadeo felenn̄o kándoe,
aa vu iu, ní ḡo ní lualuao,
ní ḡo ní gbãablema ài ù.

⁸ Lá bui pọ̀ n ní p̄oó simá yãao dasi,
an k̄onaó n p̄oó sima sa s̄oe,
asa n gbéọ̀ dède, n bùsuo kàale
ní wéleó ní gbé pọ̀ kúuo píie.

⁹ Waiyoo n gbé pọ̀ ni n ua káfi ní ài v̄aio,
ni n sakpepi da musu,
ké músi su n leo yáí.

¹⁰ N lekpaaf̄ gbēdεdea dasi yáí,
ō n widà n uawa,
ńyō wēni kẹ̀ lo.

¹¹ N kpé gbεo mé aa wiidooma,
a zao i yápi zásimá.

¹² Waiyoo n gbé pọ̀ ni wéle kú ní gbēdeao,
ni mεεwia kále ní ðiidiinkeao.

¹³ Gbēnazinaó isimagakpaa gbε a ḡo yaa ùe,
buió ì nízia kpasa p̄ae.

Dii Ziḡode mé dile màao lò?

¹⁴ Asa Dii gawi d̄oa a li dúniaaε,
lá í ì dagua ísiaiwa.†

¹⁵ Waiyoo n gbé pọ̀ ni ikaka n gbēdeεne,
ni naenaεmá e ípi ge z̄oleomá,
ké ñ e wéte an puizii yáí.

¹⁶ Wí mé a n kú, i kẹ̀ gawi no.
Imi, asa wa n puizi e s̄oe.
Imibo pọ̀ kú Dii ọ̀zì lé suma,
wí i ḡo n gawi gbεu.

¹⁷ Yápási pọ̀ ní kè Libā a kúlemaε,
n n̄oboo kaalea yá a s̄o kēngu.
Asa n gbéọ̀ dède, n bùsuo ọ̀okp̄ae,
n wéleó ní gbé pọ̀ kúuo kàale píi.

¹⁸ Bó ài táao v̄ii? Gbēnazina mé à.
Bó ài pọ̀ kásaa pọ̀ aaf̄ ní da εεupio v̄ii?
Gbé pọ̀ kè ì a p̄okea náaikε,

* 2:4 Lom 1.17, Gal 3.11, Ebe 10.38 † 2:14 Isa 11.9

ì táa pọ́ lí fṣ̄ yā'òopio kε.
 19 Waiyoo n gbé pọ́ ni o líe
 àà yāmama,
 ge ni o gbè wēnisaie àò ku.
 A fṣ̄ dṣ̄aanεε?
 Wà vua ge ánuṣu'i lèwà,
 kási wēni ku a guuo.
 20 Dii ku a bε pọ́ a kua adoau.
 Dúnia gbépii à kε kílikili àà aε.

3

Abaku wabikεa

1 Anabi Abaku wabikεa.
 2 Dii, ma n bao mà,
 Dii, n yākeao tò má n vía ví.
 Eα yá bee tao ke wá gṣṣ,
 ní tó wà dṣ̄ wá gṣṣ.
 Tó wá wegwaα dṣ̄ngu n pṣ̄kūmagṣṣ.
 3 Lua a bṣ̄ Temani,
 Kuaadoade a bṣ̄ Palana gbèsísí musu.
 Aà gawi a kúle luabεa,
 àà táasileα a dúnia pa.
 4 Aà tekεa ao de lán íatē bilεawa,
 gupua a pípi àà gbàtēε ní gbàtēεo,
 we àà gbāa ulεau.
 5 Gagyā bε àà aε,
 tēlepíṣ̄ bε àà iau.
 6 Tó à zè, dúnia ì zāampapa,
 tó à wetèi, buio ì kε gāsí.
 Gbèsísí zio kwè,
 sísí pọ́ kú za káauṣ̄ gbòo.
 I yāke lá a kè káaukaauwa.
 7 Ma Kusā zwāakpεo è,
 wāle taasikεu,
 ma Madiā bùsu zwāakpεo è,
 gili gèńgu we.
 8 Dii, n pṣ̄ pà swaṣ̄zi yā?
 N za fṣ̄ swa'ṣ̄naṣ̄zi nεε?
 Ké ní di n sṣ̄o kpe ní n ziblesṣ̄goṣṣ,
 n me fṣ̄ ísiazi yā?
 9 N n sá bṣ̄ a bṣ̄ou,
 n mē wà mó ní kaṣṣ,
 ṣ̄ n dúnia pàapaa ní swaṣ̄.
 10 Gbèsísíṣ̄ n e, aale kṣ̄de,
 í dàgua, àle gē,
 ísi kṣ̄fi dṣ̄,
 a ikooṣ̄ lé fele musu.
 11 Íatē ní mṣ̄vuaṣ̄ zè gudoū musumusū

n ka pɔ́ lé gẽ fioo tɛkɛa yáí
 ní n sɔ́na pípia yáo.

¹² Nlɛ tavaavaa'o dúniaw ní pɔ́kúmao,
 nílɛ buiɔ gbẽ ní kyàwáao.

¹³ N bɔ́ n mɔ́ n gbéɔ́ boi,
 n mɔ́ kía pɔ́ ní kpà suabai.
 N gbẽvái mi wí,

n pɔ́ p̄liwà à ḡs̄ láilai.

¹⁴ Ké aà z̄iḡs̄ s̄iwázi wá fáaai,
 aalɛ pɔ́nakɛ ȳɛɛsaide pɔ́ ulɛaɔ blea yá musu,
 ɔ́ n ní d̄ɔ́aana mi f̄s̄ ní az̄ia s̄ɔ́nao.

¹⁵ N ɔ́z̄ɔ́ ísiawa ní n s̄ɔ́,
 n í z̄ɔ́pi yà.

¹⁶ Ké ma a baomà, s̄ɔ́ k̄ɛmagu,
 a k̄ɔ́fi ma lébaa d̄ɛɛ, ma wá ḡà,
 málɛ lualua ma zɛgbɛu.

Má mɛna màɔ́ ḡɔ́ pɔ́ wa yáya gbé pɔ́ l̄ɛwáɔwa dá.

¹⁷ Baa tó kaadɔ́na i nɛsoe kɛo,
 mé v̄ɛliɔ i n̄'io,
 baa tó ku i b̄o,
 mé buap̄ɔ́ i kɛo,
 baa tó s̄áɔ ku kaau l̄o,
 mé zuɔ làa kpásau,

¹⁸ ní beeo ma pɔ́ aɔ na Diiwae,
 má pɔ́nakɛ ní Lua ma Suabanao.

¹⁹ Dii Lua mé ma gbãa ũ,
 ï ma wá nakú lán tuewa,*
 ï to màɔ́ bɛ guleɔ́wa.

* 3:19 2Sam 22.34, Soú 18.33

SOFONI

Yá pò kú láε bee guu

Anabi Sofoni yáε bee ò e ānabi Abaku àò gé ānabikεkεi, à kà wè 700 taawa e wàò gé Yesu Kilisi ii. Goo pò à yápi ò Kí Yosia i lousisiyā dafu zékale a lào (2 Kíao 23.1-28) mé Yudaò bùsu ku kai lézi goo beε. Anabipi yázāsi gbé pò aale làasookε wàε mε: Lua bàa gi kúwanò yà mooo? A lá Lua a mò yáo gógō taaò oné: A mò yákpalekε ní Yudaò ní Yelusaleūdeò (1.1-2.3), i buipāle pò an bùsu liaa Yudaòziò midε (2.4-15), i εa su ní Yelusaleūo a pa ziu. A a gbéò vāi ké má, i ní nòse lilené ní dúnia gbépii pòo (3.1-20).

Sofoni mè lò Lua gbéò fō ní Luapi nama ma gbé pò anzia yá lé dōaanéò kaalesaio. Ama a laaidò nòsedoudeò ní wēnadeòwa. (2.3, 3.12).

Dii yákpalekεa ní dúniao

¹ Dii yā'ò Kusi né Sofonie goo pò Amò né Yosia* de Yudaò kía ũ. Sofonipiá Gedalia tōūnaε, Amalia síwenaε, Ezekia sōkpaεε.

² Má pōpii waa tōlewa.

Ma Dii māmε má ò.

³ Má gbēnazinaò ní nòbòò waa píie, má bāò ní kpòò waa píie.

Má vāikεnaò fu, mí gbēnazinaò kaale tōle.

Ma Dii māmε má ò.

⁴ Má oloo Yudaò ní Yelusaleūdeola píie.

Má gue bee zō Baali gbàgbana pò gōòne, mí gulesí sa'onao ní taa sa'onao tó bāde,

⁵ gbé pò aai kúle musupòòne kpé musuo

ní gbé pò aai kúlemεε

aai legbē ní ma tóo,

aai εa gbē ní taa Mòlòkuoò,

⁶ gbé pò pòòbòzākè aai temazi lóò.

Aali ma kíi wεεε aa yāgbεaao.

⁷ A kε kílíkili Dii Lua aε,

asa Dii goo káikù.

A sa'obò díle Yudaò ũ,

à gbābò gbé pò à ní sisìòne.

⁸ Ma gbagbagòòzi

má ìada kíaò ní kíanεowa

ní gbé pò buipāle pòkasa daao píi.

⁹ Goo bee má ìada

gbé pò aai vīvī kpεεε bèεowa,

gbé pò aai ní dii kpé pa

ní yāpāsio ní mōafilioò.

¹⁰ Ma Dii ma mē,

goo pi zī wa ó gbāa dò Kpò Bòleu,

* 1:1 2Kia 22.1

Fáani dafu a wā n̄ wiio,
mé wa zɔa zɔɔ ma gbèsisib̄ musu.

¹¹ Elefāanideɔ, à wiipe,
asa laatanaɔ midε píie,
mé ɔde gbāngbooɔ kaale míɔmiɔε.

¹² Zibeezi má Yelusaleū keele n̄ filiaɔ,
mí ñada gbé pɔ kálea we
lán wē pɔ kú n̄ a gbɔɔwa.

Gbépiɔ ì o n̄ sɔ guu aa me
má yāe keo, a maa ge a vāin nò.

¹³ Wa n̄ àizεεɔ naaa,
an beo i gɔ yāaa.

Aa bekpakpa,
kási aa e zɔleuo,
aa vēeli pépe,
kási aa e a imio.

¹⁴ Dii gɔɔ zɔɔ káikù,
A kà kái, àle ká n̄ bao.
Dii gɔɔ zɔa aɔ dɔ wēnanno,
baa negɔna a wiipe.

¹⁵ Gɔɔpiá kpēnemuugɔɔε,
taasi n̄ yeelεao gɔɔε lɔ.
Músi n̄ gudεao gɔɔε,
gubeebee gɔɔε, gu a siakù,
lou guduuduu gɔɔε.

¹⁶ Zibeezi kàae'ɔ n̄ zikawiiɔ aɔ dɔ
wēle bíideɔ n̄ bíipi gulešib̄u.

¹⁷ Má gbēnazinaɔ da taasiu,
aai táa'o lán v̄laɔwa,
asa aa duunakèmeεε.
Wa n̄ au daada lán íwa,
an geɔ aɔ kpálea lán bisawa.

¹⁸ An ánsu ge an vua a f̄ n̄ bɔ
Dii kpēnemuugɔɔpi z̄io.
Aà zafēa té a kú dúniawa píie,
a gbé pɔ kú a guuɔ midε kándo.

2

¹ Gbēnazin wisaideɔ,
à káaa, í lekpaai

² e gɔɔdileapi àɔ gé kái,
e Dii pɔkūma zɔɔ àɔ gé á lei,
e Dii pɔkūma gɔɔ àɔ mɔwá,
asa gɔɔpi a su lán ése úawaε.

³ A n̄sεdoũde pɔ i Dii yāmaɔ,
à aà kíi weele,
à weele àɔ maa, á n̄sε iɔ doũ.
Bee a gí á bɔi Dii pɔkūmagɔɔa?

Yá pɔ a Filit̄ε le

⁴ Gazadeɔ pākpa n̄ wēlei,

Asekeloni a gɔ̃ bezia ũ.
 Wa Asedodadeɔ ya fãane,
 wa Ekelonideɔ wo ní be.
 5 Waiyoo á Keleti bui pɔ́ á kú ísialeɔ!
 Dii yá pɔ́ a á le òé.
 A Kanaa pɔ́ á kú Filitē b̀̀usuɔ,
 Dii m̀̀e á á kaale, á gb̃e a g̃o.
 6 Isiale b̀̀supi a g̃o dádákeki ũ,
 wekli sádánaɔ káleu, aai kaaɔ dada.
 7 Yuda k̃naɔ g̃o b̀̀supi ví,
 aame aa pɔ́ dádákeu,
 aai wúle Asekeloni kpéɔ guu oosi.
 Dii ní Lua a ɔliañzi,
 a suñno ní pá ziu.

Yá pɔ́ a Mɔabuɔ ní Amɔniɔ le

8 Má mà Mɔabuɔ ma gb̃é s̃s̃s̃,
 Amɔniɔ ní tɔb̃es̃i,
 aa kuab̃imá ní b̀̀su yá musu.
 9 A yái ma Dii Zíg̃de Isailiɔ Lua,
 má ò ní ma kuao ma m̀̀e
 Mɔabuɔ g̃o lán Sɔd̃ũdeɔwa,
 Amɔniɔ s̃o lán Gɔm̃ɔdeɔwa.*
 An b̀̀su a s̃e ṽai b̃ole,
 è wiside aɔ diu.
 Aɔ de guyaaa ũ g̃ɔpiie.
 Ma gb̃é pɔ́ g̃̃o ní p̃ɔɔ naaa,
 bui pɔ́ má s̃e k̃naɔ g̃o ní b̀̀su ví.
 10 Buipiɔ yápi e ní ìand̃aa gb̃e ũ,
 asa ma Dii Zíg̃de, aa ma gb̃é s̃s̃s̃,
 aa kuab̃imáe,
 11 Dii a to s̃o k̃éngu
 g̃ɔ pɔ́ a to dúnia diiɔ s̃aale pii.
 B̀̀su pii gb̃é i kúleè,
 baade a b̀̀suu.

Yá pɔ́ a Etiopiɔ ní Asiliɔ le

12 Etiopiɔ s̃o, Dii a f̃enda t̃ówá.
 13 A ɔloo gugb̃antoodeɔla,
 i Asiliɔ d̃ɔɔmpa.
 Niniva a g̃o bezia ũ gii lán guwaiwaiwa.
 14 S̃esao ño bui pii aao wúle we,
 gáuo ní kp̃ob̃'ileñaɔ pépe a gb̃èpeleɔwa.
 An wii aɔ d̃o fenentiɔ guu,
 kpéɔ zé a káka ní g̃i wíwiaɔ,
 a zaliɔ b̃o gupuau.
 15 W̃éle p̃ɔnade pɔ́ a gb̃é kále a d̃ɔɔan we.
 Aa ò ní s̃u aa m̀̀e,
 ní w̃éle s̃a ví guei bo.

* 2:9 Daa 19.24

Gwa! A g̃õ s̃k̃ẽngu p̃ó ũe,
wàìò tòò ũ.
Gb̃é p̃ó lé d̃òìò swedòwà
ń òk̃ea yàayaaò.

3

Yelusaleu

¹ Waiyoo m̃eewia gb̃aam̃oñedeò!

A gb̃éò swá gb̃aa mé aa gb̃álea.

² Aali gb̃ẽe yá sio,

aali ledama mao.

Aa Dii náai ṽio,

aali s̃õ ń Luazio.

³ M̃eewiapi kíaò de

lán ñòomusu f̃ẽawa,

a yãg̃õg̃õnaò de lán àwalewan

oosiele p̃ó aali p̃oe to gu d̃òwàòwa.

⁴ A ãnabiá yãb̃olenaòne,

náaisaideòne.

A sa'onao ì Dii p̃óò gb̃ále,

aaì aà ikoyã òòkpa.

⁵ Dii ku w̃élepi guu,

a maa, ìli ṽaik̃eo.

Lá gu lé d̃ò ìò yázede dané,

ìli fu bauo.

N beeo d̃òòsaideò líò wí d̃õ.

⁶ Ma buieò b̃ad̃è,

ma ń b̃íi gulẽs̃ò dẽlempà.

Má tò an w̃éleò g̃ò beziaò ũ,

w̃íli a z̃ékpaò se lo.

Wa ku we lo, baa do.

⁷ Ma m̃e Yelusaleũdeò ma ṽia ṽi,

aa ma ledama sio lé?

Tó m̃aa no, má ń m̃eewia dúuz̃õ

ń yá p̃ó má d̃íle mà m̃òò pii.

N beeo an m̃e w̃à ń yãd̃òòsaik̃eao.

⁸ Ma Dii ma m̃e, à s̃ámazi

e g̃òò p̃ó má f̃ele b̃òb̃òr̃ínò.

Asa má d̃íle mà buiò k̃áaa,

mà bùsu pii gb̃éò naaa,

mí a p̃òkp̃ẽne b̃òb̃ómá,

baa ma p̃òk̃ũma p̃ásí pii.

Ma zaf̃ea té i k̃ũ dúniawa pii.

⁹ Bee gb̃ea má gb̃áb̃ò gb̃éò lé,

ké amp̃ii aa ma sísi,

aaì z̃òblem̃e ń ledoũo.

¹⁰ Za Etiopi swaò baale

ma síkina p̃ó f̃áaaaò m̃òm̃e ń gbaò.

¹¹ G̃òò bee wí a á k̃ú

t̃aae p̃ó á k̃èm̃e yãò yá musuo,

asa íandãna pɔ aai nɔzia se lesiɔ
 ɔ má n bɔle á wéleε bee guu.

A ázia se lesi ma gbèsiɔ
 pɔ a kua adoa musu bɔ.

¹² Má taasideɔ n wɛnadeɔ to wéleε bee guu,
 gbé pɔ aai namaziɔ.

¹³ Isaili kɔnapio gbéɔ wetã bɔ,
 aa gbéɔ sásão,

mé wa εε ma dɔ n léuo.*

Aali pɔble, aali wúle,
 gbèe yá a n viakũo.

¹⁴ Siɔnadeɔ, à gulake!

Isailiɔ, à kukuake!

Yelusaleũdeɔ, à wiile n pɔnao!

¹⁵ Dii á bɔ yákpaleu,

a tò á wèleɔ kpekpa.

Dii á Isailiɔ kía kú á guu,

áɔ yãe vía ví bɔ.

¹⁶ Gɔɔbeezi wa me:

Yelusaleũdeɔ, ásu to vía á kũo,

Siɔnadeɔ, á ɔ su gɔ dɔlɔbɔ.

¹⁷ Dii á Lua kú á guu

gɔsa pɔ i n suaba ũ.

A koo pũna á yá musu n pɔnao,

a á gba wɛni dafu a yeaázi guu.

A pɔnake á yá musu n gulakeao,

¹⁸ lá wí ke dikpeɔɔwa.

Ma Dii ma mɛ, má á aso pilaé,

má á bɔ sɔsɔau.

¹⁹ Gɔɔ bee má yáke

gbé pɔ gbãamɔéɔne.

Má á gbé tɔɔlɛnaɔ misi,

má á gbé pɔ wà n yáɔ kãaa.

Bùsu pɔ wà widauwáɔ guu píi,

má á tɔbɔu, má á kpela.

²⁰ Zibeezi má á kãaa,

gɔɔbeezi má suáɔ, mí á tɔbɔ.

Má á kpela dúnia gbépii wáa,

má suáɔ á pá ziu, á wesie.

* 3:13 Zia 14.5

AGE

Yá pò kú láe bee guu

Anabi Age yáe bee ò Lua kpé keke dɔa Yelusaleŭ yá musu Yudaɔ sua ní Babiloni zɔbleo gbɛae. Lua yápiɔ dàè, ɔ a ò e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 520.

A kù Yuda pò aa bò zɔbleu séiaɔ Lua kpé pò Babiloni wíwi wè 587 guu keke wà dɔe, ɔ an kúsu kwè g̃òg̃ò. Ayámɛto ánabi náe dɔaanaɔwa aa ɔkpa zípiwa, ɔ aa ɔkpàwà wè 520 guu. Age tekpàngu à mè taasi pò aale ke ní ní bua pò kesaiò bò an Lua kpé kekesai kíie (1.1-14). A mè Lua kpé dafu gawi aɔ de a káau pò ɔ̀kpà pòla (2.1-9) mé a dɔa a to gbási pò kú ní guu láa ní taasi pò Lua gbéó lé keo (2.10-20). Bee gbɛa Lua zia maa legbè dɔaana Zolobabeli Davidi bui pò á sèe (2.20-23).

Lua gbé pò aa sù ní zɔbleo dafu wé aɔ dɔa Lua kpé pò a gawi aɔ de a káauai ní Lua zíkɛna pò Lua sè àle mó dɔinleɔ. Bee yáí ánabi Age ledà gbéɔwa aa ní làasooɔ lilɛ, aai laaidɔ zíwa yá dafu pò Lua lé kené yáí.

Yuda Lua kpé dɔa

¹ Kí Daliusi kpalablea wè plaade guu,* a mɔ soolode gɔɔ séia zí, Dii yá'ò ánabi Ageɛ,† ɔ a ò bùsu gbáade Zolobabeli, Salatieli néé ní sa'onkia Yesua, Yozada néo‡ à mè: ² Ma Dii Zígɔde ma mè, á gbéɔ lé mɛ kpɛdɔamɛɛ gɔɔ i ka yáao.

³ Dii yá èa dède ánabi Agewa lɔ à mè: ⁴ A kua á kpé kekea wásawasao guu gɔɔ pò ma kpé g̃ò kpézí ũ maan wea? ⁵ Ma Dii Zígɔde ma mè, à làasooke á yákeɔwa à gwa. ⁶ A pɔtò maamaa, i ne'ie bílao. I pòble, ili káo. I imi, ili ká à á deo. I pòkasa da, ili íanakúé. I ɔa séle, kási á bòò lɔ f̃ɔae.

⁷ Ma Dii Zígɔde ma mè: A làasooke á yákeɔwa à gwa. ⁸ A gbèsisikū à su ní lío, í kpépi dɔ, ma pò i kewà na, mí tɔbɔ. Ma Dii máme má ò. ⁹ A wé dɔi à pò e zɔɔ, i e bílao. Pó pò a suò be, má tò à gè ní íanao. Bóyái ni? Ma Dii Zígɔde máme mále á la. Ké á baade lé laaidɔ a kpéwa, mé ma kpé kú kpézí ũ yáie. ¹⁰ A yápi mé tò luabe gí m̀sepisii, ɔ tɔle gí blekei. ¹¹ Ma iminapi sisi bua ní sisiɔwa pówena ní ṽéeo ní nísio yá musu ní pò pò í bole tɔlewaɔ pii ní gbēnazinaɔ ní pɔtuoo ní zí pò ále keo pii.

¹² ɔ Salatieli né Zolobabeli ní sa'onkia Yesua, Yozada néo ní gbé kɔnapiɔ pii Dii ní Lua yá pò ánabi Age òpi mà, asa Dii an Lua mé aà zí. Gbéó Dii vía ví. ¹³ ɔ Dii zína Age lé pò Dii díleɛ bee òné à mè: Dii mè á kúánɔ. ¹⁴ ɔ Dii tekpà Yuda bùsu gbáade Zolobabeligu ní sa'onkia Yesua ní gbé kɔnapiɔ pii, ɔ aa mò nà Dii Zígɔde ní Lua kpé zíwa ¹⁵ kí Daliusi kpalablea wè plaade guu, a mɔ soolode gɔɔ baasoo m̀ndosaidezi.

2

Kpé dafu gawi

¹ Mɔ soplade gɔɔ bao ní m̀ndooode zí Dii yá'ò ánabi Ageɛ à mè: ² Yá'o Yuda bùsu gbáade Zolobabelie ní sa'onkia Yesua ní gbé kɔnapiɔ pii, n̄ ní la n̄ me: ³ A déme kú tia a ma kpé d̃ó ní a gawi káauoi?* A tia pòe bee dée kpelewai? A ea guu a dée pòe ũo yá? ⁴ Ma Dii má ò Zolobabelie, s̃ɔdile! Má ò sa'onkia Yesuae, s̃ɔdile! Má ò bùsu gbé k̄iniɔne pii, à s̃ɔdile! Ma Dii máme má ò. A zípi ke, asa má kúánɔ. Ma Dii Zígɔde máme má ò. ⁵ Lé pò má gbéé á bɔa Egipi gɔɔn we. Ma Nisína gi kúánɔe, ásu víakeo. ⁶ Ma Dii Zígɔde ma mè, à g̃ò yɔɔ ké mà

* 1:1 Eza 4.24 † 1:1 Eza 5.1 ‡ 1:1 Eza 5.2 * 2:3 Eza 3.12

musu ní zílɛo lualua gẽn do ɓ,† ísia ní tɔɔɛo píi. ⁷ Ma Dii Zígɔ̄de ma m̀, má buiɔ zɪazɪa, wi m̀ó ní bui píi àizɛɛo, mí tó ma kpé pa ní gawio. ⁸ Ma Dii Zígɔ̄de ma m̀, ánuusá ma p̀óɛ, vuaá ma p̀óɛ. ⁹ Ma Dii Zígɔ̄de ma m̀, kpéɛ bee gawi gbɛzã z̄ɔɔ aɔ de a káaua. Ma Dii Zígɔ̄de ma m̀, má aafia pisi gue beewa.

Dii a báaada Yudaɔgu

¹⁰ Daliusi kpalablea ẁɛ̀ plaade guu, a m̀ɔ k̄ɛokwide gɔɔ baasɔ m̀ɛndosaide z̄í, Dii yá èa d̀ɛdɛ ánabi Agewa à m̀: ¹¹ Ma Dii Zígɔ̄de ma m̀, à sa'onaɔ la: Ikoyá m̀ kpelewa ni? ¹² Tó gbé ǹɔɔ p̀ó g̀ò ma p̀ó ũ k̄ua a ula léu, mé aà ulapi z̀ò p̀ɛɛ ge do ge v̄ɛɛ ge nísi ge blɛ p̄álewa, p̀ópiɔ ĩ ḡɔ ma p̀ó ũ yá? Sa'onaɔ m̀: Aawo! ¹³ Ǿ Age èa ní lá à m̀: Tó gbé p̀ó kú ní ɔnaa p̀ogɛwa gbáɛaɔ ɔnà p̀ópiwa, aai gbáɛ yá? Sa'onaɔ ẁèwà aa m̀: Aai gbáɛɛ.‡ ¹⁴ Ǿ Age m̀: Ma Dii ma m̀, màa á bui dɛmɛɛ. Yá p̀ó i ke ní p̀ó p̀ó i ma gba weɔ píi gbáɛaɛ. ¹⁵ A làasooke maamaa à gwa za gbã, lá á de yãa zad̄i ma kpé gbɛɛ dio. ¹⁶ Tó gbé g̀è p̀ówɛna dái zaa bao, kwi ali e. Tó à g̀è v̄ɛɛ t̄íi t̄uɔ blakwi, bao ali e. ¹⁷ Má t̀ò á buap̄ɔɔ ɔ̀ɔkpà ní gb̄sio ní fukpaao ní loughɛo, kási i suo. ¹⁸ A làasooke à gwa za gbã, m̀ɔ k̄ɛokwide gɔɔ baasɔ m̀ɛndosaidez̄í. A làasooke à gwa yá p̀ó lé ke za ma kpé ēdaalɛgɔɔ e gbãwa. ¹⁹ P̀ówɛna kú d̄ɔu tiaa? V̄ɛɛ ní kaadɔɛnao ní gbɛafuo ní kuo i nɛ'io e gbã. Za tia má báaadaágu sa.

Dii lɛgb̄ɛa Yuda b̀usu gbãadeɛ

²⁰ Dii yá'ò Ageɛ ɓ m̀ɔgɔɔ baasɔ m̀ɛndosaidepi z̄í à m̀: ²¹ O Yuda b̀usu gbãade Zolobabeliɛ, má musu ní zílɛo lualua. § ²² Má kpalabaɔ fuangba, mí buip̄áɛɔ kpalaɔ midɛ. Má z̄ikas̄gɔɔ fuangba ní gbé p̀ó ká a guuɔ, s̄ɔɔ ní s̄godepiɔ kwé, aai k̄ɔ d̀ɛdɛ ní f̄ɛndao. ²³ Ma Dii Zígɔ̄de ma m̀, gɔɔ bee má n sɛ, ma z̀òblɛna Zolobabeli. Ma Dii máme má ò. Má n ke lán ma tãana seelakeɔwa, asa ma n sɛɛ. Ma Dii Zígɔ̄de máme má ò.

ZAKALI

Yá pò kú láe bee guu

Wa fɔ o Zakali láeá wɛdɔa Luazi láe, asa a òlɔwɛ lá Lua gbéɔ ɔ wɛdɔ Luapizi. Lápi kpaalea lee plaɛ: A sɛia (lee 1-8) de wɛpungu pò anabi Zakali è anabi Age gɔɔ ũ. Wɛpungupio yáó lé ɔlɔwɛ ké Lua kpé keke dɔa n̄ Yelusaleũ keke káleaɔ aɔ de yá gbia ũ gɛa gɔɔ dafu guu. Lua n̄ dɔaana Zolobabeli n̄ sa'onkia Yesuao sè gɔɔ bee a gbéɔne. Gɔɔ lé gé àle su, Isailio wɛdɔa Luazi lé káfi, an wé dɔ gɔɔ zɔɔ pò Lua a mó n̄ a gawio, io de tɔle n̄ pò pò kúwàò pii kía ũ. Bee a kpaau n̄ gbé pò Lua sè a zikena ũ mɔao.

Lápi lee plaade (9-14) guu m̀kpà yáziinda m̀n plapiɔwa. A Lua gbé pò lé mó dúnia kía ũ taa òwɛɛ. Aɔ de ǹseniede ũ mé ziblenae ɔ. Aɔ de sãdãna ũ, io de zina pò wa de ũ ɔ. Yesu baonakpanaɔ yápio sè wa òlɔwɛ ké Yesu yáɛ, atɛsa aà gaa yá (Mat 21.4-5, 26.31, Maa 14.27, Zãa 19.37).

Dii oa Yudaɔne aa ea suwa

¹ Daliusi* kpalablea wè plaade guu, a m̀ swaaɔde zí, Dii yá'ò anabi Zakali,† Belekia né, Ido tɔúnae, à mè: ² Ma pò pà á deziɔzi. ³ A yáí tò ma Dii Zígɔde ma mè, o gbéɔne aa sua, mí sumá. Má Dii Zígɔde máme má ò. ⁴ Asu àɔ de lá á deziɔwao. Anabi káauɔ kpàwakèné aa mè, ma Dii Zígɔde ma mè aa mikè n̄ yãvãikɛaɔwae, aai ɔ n̄ zé vãiu. ɔ aai swáseio, aai laaidɔ ma yáwao. Ma Dii Zígɔde máme má ò. ⁵ Too! A deziɔ ku máɛ? Anabipio s̄ aa aãɔ ku gɔɔpii yá? ⁶ Ma yá pò má ò ma zòblena anabipioɔne aa díle á deziɔne, i n̄ leo lé? ɔ aa ǹselile aa mè ma Dii Zígɔde má kèné n̄ yãkɛaɔ n̄ n̄ dàaɔwa, lá ma zɛðwae.

S̄deɔ kua gbélio zãnguo

⁷ Daliusi kpalablea wè plaade guu, a m̀ kuɛdode pò wí me Seba gɔɔ baasɔ m̀ndosaide zí, Dii yá'ò mapi anabi Zakali, Belekia né, Ido tɔúnae. ⁸ Ma wɛpungu'è gwá, ɔ ma gɔɛ è di s̄sɔɔba kpe, a zea gbélio zãnguo guzulɛu. S̄sɔɔbaɔ n̄ s̄zɔatɛɔ n̄ s̄kaapuaɔ ze aà kpe.‡ ⁹⁻¹⁰ Ma mè: Baa, gbépio dea ni? ɔ gɔɛ pò kú gbélio zãnguo, àle yá'omanɔpi òmɛɛ: Má ɔlɔne lá aa de. Gbépioá gbé pò Dii n̄ gbáɛ bebei dúniaɔne. ¹¹ ɔ aa yá'ò Dii Malaika pò zea gbélio zãnguoɔne aa mè: Wa bebe dúniau, wá è dúnia kú kíkili yákelesai piiɛ. ¹² ɔ Dii Malaika mè: Dii Zígɔde, n̄ fɛ Yelusaleũ n̄ Yudaɔ bùsu wéle k̄niɔzi a wè bàaɔkwɛn la. Nyɔ kú n̄ n̄ wɛnagwasaiɔ e ɔɔe ni? ¹³ ɔ Dii wè Malaika pò lé yá'omanɔpiwa n̄ ǹseniniyã maaɔ. ¹⁴ ɔ Malaika pò lé yá'omanɔ òmɛɛ mà yáɛ bee kpàwake, à mè: Dii Zígɔde mè Yelusaleũ n̄ Siɔnao yá a kú gbãa, ¹⁵ a pò pà maamaa bui pò kálea dɔdɔaɔzi. A pò paa Isailiozi yãa yɔɔe, ɔ buipálep̄io ɔadaamá kãfi. ¹⁶ Ayãmeto Dii mè á ea su Yelusaleũ wɛnagwaawa. Wa ba ȳo Yelusaleũwa, wi a kpé dɔ we. Dii Zígɔde mé ò.

¹⁷ Malaikapi mè mà ea yáɛ bee kpàwake ɔ: Dii Zígɔde mè nama aɔ ku a wéleɔ guue. Dii a Siɔna wɛnagwa, i ea Yelusaleũ se ɔ.

2

Kóba m̀n s̄iɔ n̄ sia gbéɔn s̄iɔ

¹ Ké ma wɛzù ma gugwà, ma kóba è s̄iɔ. ² Ma malaika pò lé yá'omanɔ là: Beeɔ dea ni? A wèa à mè: Beeɔ de kóba pò Isailio n̄ Yelusaleũdeɔ n̄ Yudaɔ pii fãaaɔ ũɛ. ³ ɔ Dii sia gbéɔn s̄iɔ òlɔmɛɛ. ⁴ ɔ ma aà là: Bó gbépio lé mó keii? A wèa à mè: Kóbapio mé Yudaɔ fãaa, ɔ an

* 1:1 Eza 4.24 † 1:1 Eza 5.1 ‡ 1:8 Zia 6.2-8

gbēe i f̄s a mi sè musuo. Siapio mò v̄iadadai bui kóbapiozie, aai n̄ gbēgbē, asa buipio n̄ kóba gēle Yudaosi, aa n̄ f̄āaae.

Gbē p̄p̄ȳsba kūa

⁵ Ké ma w̄ezù ma gugwà, ma ḡōee è, a p̄p̄ȳsba kūa. ⁶ Ma aà là: Nl̄e gé má ni? A w̄èa à mè: Mál̄e gé Yelusaleū ȳōi mà a yàasa n̄ a gb̄āao d̄ōe. ⁷ Ké malaika p̄ó lé yā'oman̄o pi lé tá, ò malaika p̄āle mò d̄āaàle ⁸ a òè: Bàale ge o èwaasopie, Yelusaleū aò kál̄ea b̄l̄isai a gb̄ēnazina n̄ a p̄otuoos dasike ȳái. A mè lo: ⁹ Dii mè áme áo de a b̄l̄i tede p̄ó liai ū, ío ku a guu a gawi ū. ¹⁰ Dii èa mè: A m̄ó! A m̄ó! A bàale à b̄ole gugb̄ántoo oi b̄usuu, asa ma á f̄āaa d̄ún̄ia gola s̄iio guue. Ma Dii m̄áme má ò. ¹¹ A Sīnadeo, à m̄ó! A gb̄é p̄ó á kú Babelio, à piliwà!

¹² Dii Ziḡōde mè a ma z̄i mà a t̄ōo bui p̄ó l̄èl̄ewáō ȳá musue, asa gb̄é p̄ó ōz̄ōwá ōz̄ō api a web̄ewae. ¹³ A ōsef̄n̄zi, an z̄ō i l̄élemá, ío d̄ō ké Dii Ziḡōde mé ma z̄i.

¹⁴ Dii mè: A Sīnadeo, à gulake n̄ p̄onaos, asa m̄áme mál̄e m̄ó, mí bekpa á guu. ¹⁵ Ḡō bee buio naa dasi, aai ḡō ma gb̄é ū. Má bekpa á guu, ío d̄ō ké Dii Ziḡōde mé ma z̄iwá. ¹⁶ Dii a Yudaos̄e a gb̄é ū a b̄usuu, i ea Yelusaleū se lo. ¹⁷ Baade ke kílikili Dii ae, à f̄èle a kúk̄i p̄ó a kua adoau, àle m̄ó.

3

P̄okasa gbia daa sa'onkia

¹ Ō Dii sa'onkia Yesua* òl̄om̄ee, a z̄ea Dii Malaika ae, mé Set̄au z̄ea aà ōplaa ȳā̄oawà ȳái.† ² Ō Dii Malaika ò Set̄au: A k̄ō le n̄ Diio, Set̄au.‡ A k̄ō le n̄ Dii p̄ó Yelusaleū s̄èo fá! Gb̄é beeá ȳām̄iona p̄ó wa ga b̄ò té guue. ³ Ké Yesua z̄ea malaikapi ae, a p̄okasa ámakea daa. ⁴ Ō malaikapi ȳā'ò gb̄é p̄ó s̄i a aeone à mè: A aà p̄okasa ámakeapio b̄o. Ō a ò Yesuae: Gwa! Ma n̄ duuna k̄éma. Má p̄okasa gbia dan̄ee sa. ⁵ Ō à mè wà tulu gb̄ās̄isai diè. Ō aa kp̄àè aa èa p̄okasa d̄àè, ḡō p̄ó Dii Malaika z̄ea we.

⁶ Ō Dii malaikapi l̄edà Yesuawa à mè: ⁷ Dii Ziḡōde mè, tó n̄ be a z̄éu, mé n̄ ȳá p̄ó á d̄il̄eo kūa, á a kp̄é nan̄e n̄ ōz̄i, n̄íō de a begwana ū, í n̄ gba z̄é n̄ȳō ku gb̄é p̄ó s̄iae beeo guu. ⁸ Sa'onkia Yesua, ma! Mpi n̄ n̄ sa'on dee p̄ó kál̄e n̄ ae, áme á ȳá p̄ó lé m̄ó taao ū. Mál̄e m̄ó n̄ ma z̄òbl̄ena Vl̄apaaos. § ⁹ A gbe p̄ó má d̄il̄e Yesua ae gwa. Gb̄è m̄endopi w̄é soplae, mé má l̄ák̄ewà, mí gb̄āb̄o b̄usupie ḡō do k̄oū. Ma Dii Ziḡōde m̄áme má ò. ¹⁰ Ḡō bee á baade a a gb̄édee s̄isi aà z̄ōle nana a v̄ēli ge kaad̄enli gb̄áu.* Ma Dii Ziḡōde m̄áme má ò.

4

Vua dau n̄ kuli m̄èn pla

¹ Ké malaika p̄ó lé yā'oman̄o èa s̄ù, à ma vu lá w̄i n̄ vu iuwa. ² Ō à ma la à mè: Bó n̄ è wei? Má w̄èwà ma mè: Ma vua t̄ēt̄ēe dau è, a filia v̄i sopla, mé a n̄isikak̄i ku a musu. Filia m̄èn soplapi, baade n̄ a n̄isi z̄éo. ³ Kuli m̄èn pla ku a sae,* ado n̄isikak̄i ōplaa oi, ado z̄ee oi. ⁴ Ō ma malaika p̄ó lé yā'oman̄o là: Baa, beeo dea ni? ⁵ A w̄èa à mè: N d̄ō l̄á p̄ópio deoa? Ma mè: Aawo, Baa! ⁶ Ō a òm̄ee, ȳá p̄ó Dii lé o Zolobabelien ke: Dii Ziḡōde mè, i ke n̄ gb̄āao ge n̄ ikoo no, sema a Nisina. ⁷ Gb̄ès̄is̄i z̄ō, b̄ón n̄ ūi? Nȳō ḡō Zolobabelie gudaafia ūe. Tó à b̄ò n̄ kp̄é mid̄egbeo, wa báaa k̄āaa.

⁸ Ō Dii yā'òm̄ee à mè: ⁹ Zolobabeli o mé kp̄épi ē kp̄àle, mé aà o mé a a mid̄e, ío d̄ō ké Dii Ziḡōde mé ma z̄iwá. ¹⁰ Gb̄ēe su saka ȳá ȳoona keḡōuo. Tó wà ḡisusugwab̄o è Zolobabeli ōz̄i, an p̄ó a ke na.

* 3:1 Eza 5.2 † 3:1 Zia 12.10 ‡ 3:2 Yud 9 § 3:8 Zel 23.5, 33.15, Zkl 6.12 * 3:10 Mis 4.4 * 4:3 Zia 11.4

Filia mèn soplapiò de Dii wétea dúniai ũe.† 11 Ǿ ma malaikapi là: Kuli mèn pla pò kú dau ɔplaaí n̄ zεεio dea ni?‡ 12 Ǿ ma εa aà là lɔ ma mè: Kù ligōn pla pò kú n̄isi zé mèn pla pò wa pí n̄ vuaoo saε, àle n̄isi pisi filiaowa dea ni? 13 A wèa à mè: N̄ d̄s̄ lá p̄p̄io deoa? Ǿ má òè: Aawo, Baa! 14 Ǿ à mè: Gbēon pla pò wà n̄ díle aa z̄ike dúnia búu Diieon we.

5

Taala pò lé vua

1 Ma εa wezù ma gugwà lɔ, ̄ ma taala è, àle vua. 2 Malaika ma la à mè: Bó n̄ èi? Ǿ má wèwà ma mè: Taala má è, àle vua. A gbàa kà gàs̄isuu bao, a yàasa kwi. 3 Ǿ a òmεε: Láaipo Lua lé z̄i n̄ búsuwan we píi. Yá pò kēa a kpe dowa mē, Lua a kpáio ya n̄ b̄oεu píi. A kpe do s̄s̄, Lua a gbé pò ̄ εeto n̄ a t̄oo ya píi. 4 Dii Zigōde mē á lápi kpásá, lápi i gē kpái kpéu n̄ gbé pò ̄ εeto n̄ a t̄o kpéuo. Aɔ ku we, i kpépi wíwi, a zao n̄ a ḡio píi.

N̄ε pò kú gbi guu

5 Malaika pò lé yá'omano mo òmεε: Wéεe n̄ pò pò lé b̄oma gwa. 6 Ma aà là: Bó ni? Ǿ à mè: Gb̄i p̄oȳb̄oε. Ǿ à εa òmεε: N̄ búsu deo t̄aaen we. 7 Ǿ má è wà gb̄ipi né pò de beoma ũ wē, n̄ε mé z̄̄leu. 8 Ǿ malaikapi mē: Luayādasain we. Ǿ à ɔt̄̄oεwà gb̄iu we, à a né pò de beoma ũpi t̄aε.

9 Ké ma wezù ma gugwà, ma n̄ε gbēon pla è, aa ḡasia v̄i lán wàalianawa. Aale ḡasia lé, aa v̄ua lé m̄s̄, ̄ aa gb̄ipi sè lé vuaò, aa musu yáio, aa z̄̄le yáio. 10 Ǿ ma malaika pò lé yá'omano là: Aale tá n̄ gb̄ipio má ni? 11 A wèa à mè: Aale gé kped̄iè Babiloni búsuue. Tó aa làa, aa aà dau we a dílek̄i ũe.

6

Zikasōgo mèn s̄iō

1 Ma εa wezù ma gugwà lɔ, ̄ ma zikasōgo è mèn s̄iō, aale b̄o gb̄ès̄isi mèn plaɔ z̄ānguo. Gb̄ès̄is̄ip̄iá m̄ogotēε. 2 Gó s̄éia d̄ba s̄s̄oobaone. A plaade d̄ba s̄s̄inaone. 3 A àaōde d̄ba s̄skaaone. A s̄iōde d̄ba s̄d̄ānaone. S̄s̄ gb̄āone píi.* 4 Ǿ ma malaika pò lé yá'omano là: Baa, beo dea ni? 5 A wèa à mè: S̄s̄go mèn s̄iōp̄iá íana mèn s̄iō pò aaī zea dúnia búu Dii aεone.† Aa b̄òle lé gé. 6 S̄s̄inao gó lé gé gub̄antoo oi búsuu. S̄skaao gó té n̄ kpe. S̄d̄ānao gó lé gé gεomid̄k̄i oi búsuu. 7 Ké s̄s̄ gb̄aapi b̄òle, an me lé ke f̄efe n̄ sia dúniau. Ǿ malaika mē: A gε si dúniau. Ǿ aa s̄iu. 8 Ǿ à lezù a òmεε à mè: S̄s̄ pò lé gé gub̄antoo oio tò ma p̄o wèe búsupiwa.

Kia f̄uakpaa Yesuae

9 Dii yá'òmεε à mè: 10 Gba si Eledai n̄ Tobiao n̄ Yedaia pò aa b̄ò Babeli aa s̄uowa, ní gεò goo doũ z̄í ḡò Zefania né Yosia be. 11 Anusu n̄ vua pò aa gbad̄òpi se n̄ kíafua keò, ní kpá sa'onkia Yesua, Yozada néε. 12 Oè Dii Zigōde mē: Gōε pò w̄i me Vlāpaan‡ we. A vlāpa a kúki, i ma kpé d̄o. 13 Ǿme a kped̄omεε, i εa z̄̄le a báawa we, iɔ kpalable n̄ gawio. A z̄̄le a báawa k̄ia ũ sa'ona ũ. Ledama pò ̄ m̄s̄ n̄ aafiao a b̄o apii guu. 14 Wa kíafuapi kpa Eledai n̄ Tobiao n̄ Yedaiao n̄ Zefania né Yosiaowa, i ḡo yápi d̄ongubo ũ ma kpéu. 15 Gbé pò kú z̄ào mo ma kpé d̄o, iɔ d̄s̄ ké Dii Zigōde mé ma z̄iwá. Tó a Dii á Lua yá'one mà maamaa, yápi a ke.

7

Lεyea n̄ n̄semendo

† 4:10 Zia 5.6 ‡ 4:11 Zia 11.4 * 6:3 Zia 6.1-8 † 6:5 Zia 7.1 ‡ 6:12 Zkl 3.8

¹ Kí Daliusi kpalablea wè síiṣṣe guu, a mọ kēokwide Kisele gọọ síiṣṣe zí, ma Zakali, Dii yá'òmèè. ² Gọọ bee Betelideṣ Salezèè ní Legemelékio ní gbéṣ zì yāgbèai Diiwa. ³ Aa Dii Zigṣṣe kpé sa'onao là aa mè: Wà lèye ní ọ́lọ mọ sode guu, lá wi ke wè ní wēowa yà? ⁴ Dii Zigṣṣe yá'òmèè à mè: ⁵ Sa'onao ní bùsu gbépiio la ò mè: Ké aa lèyè ní ọ́lọ mọ sode ní mọ sopladeo guu a wè bààṣkwin la, máme aa yèmèè? ⁶ Ké a ọ́blè a imì, ázia yáí a ọ́pi blèio lé? ⁷ Yá ọ́ Dii dà ànabi káauṣe aa a kpàwakèn we, gọọ ọ́ Yelusaleṣ ní a zṣewiaṣ kálèa dọ́dọ ní namao, mé wa ku Negeve ní gusalala ọ́ kú a saeo.

⁸ Ma Zakali, Dii yá èa dèdèa à mè: ⁹ Ma Dii Zigṣṣe ma mè: Aṣ yázèdekè ní síanao. Aṣ gbèkè vī ní kṣo ní kṣ wēnagwaa. ¹⁰ Asu gbāamọ gyaa taasideṣ ní tone ọ́ gwana vīo ní bòmọ ní wēnadeṣ. Asu kṣ yāmaakè ní vāio. ¹¹ A deziṣ gī yápi mai, aa bọ ma kpe aa ọ́tá ní swále. ¹² An swá gbāakù lán gbewa, aai swáse ma ikoyáio ge yá ọ́ má dà ànabi káauṣe aa ò ní ma Nisina gbāao. Dii ma Dii Zigṣṣe ma ọ́ ọ́pànzí maamaa. ¹³ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, ké ma lezùnzí, aai swáseio. A yáí tò, ké aa lezùmazi, mi swásei sṣo. ¹⁴ Dii ma ní séle lán zàawa, ma ní fāaa bui ọ́ aa ní dṣo guu. An bùsu gṣ bezia ũ ní kpe, wa fṣ ọ́pāo. Maa aa tò ọ́eā bùsu gṣ bezia ũ.

8

Dii legbèa Yelusaleṣ yá musu

¹ Dii Zigṣṣe yá'òmèè à mè: ² Ma Dii Zigṣṣe ma mè, Síona yá ma kṣ gbāa maamaae, àle ma nṣe tékṣ pásípási. ³ Ma Dii ma mè, má èa su Síona, mí zṣle Yelusaleṣ. Wa o Yelusaleṣ wéle síande, wi o ma Dii Zigṣṣe gbèsísiè Lua gbèsísi. ⁴ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, maeziṣ ní nṣeziṣ èa kálè Yelusaleṣ gāeṣ, baade ní a lípanao kṣa, ké aa wè kè yáí. ⁵ Neṣṣeṣ ní nṣeṣeṣ wélepi gāeṣ pa be, aaiṣ kṣo'ò a zèa guu. ⁶ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, yápi a bọ gbé kṣnaṣ sae gọọ bee, kási a bọ ma saeo. Ma Dii Zigṣṣe máme má ò. ⁷ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, máme má a gbéṣ bọ gukpe bùsuṣ ní be'ae bùsuṣ guu, ⁸ mí suṣnaṣ aṣ ku Yelusaleṣ, aai gṣ ma gbéṣ ũ, míṣ de ní Lua ũ a zéwa síana.

⁹ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, á gbé ọ́ ále yáe bee ma ànabiṣ léu za gọọ ọ́ wà ma kpé è kpàle e gbāo, à gāsiwa bọbọ kpépi zíwa. ¹⁰ E gọopi gè kàṣ, gbēnazinaṣ ní ọ́tuṣo lé ài'e zí yá musuo. Gbé ọ́ lé gé ní gbé ọ́ lé suo aafia vīo an wèleṣ yáí, asa má tò wà íbelesè ní kṣo kṣtèè. ¹¹ Ama má yāke gbé kṣnapionè tia lán yāawao. Ma Dii Zigṣṣe máme má ò. ¹² Luabe a lou gbae, ọ́wena iṣ aafia, vèliṣ i ne'i, tṣle i bleke. Má ọ́piṣ kpa gbé kṣnapionè gba ũ. ¹³ A Yudaṣ ní Isailiṣ, lá a gṣ gbékabṣ ũ buipāleṣ, maa má á suaba, mí tó wà báaadakṣ ní á tṣo. Asu to vīa á kṣo. A gāsiwa wee.

¹⁴ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, lá ma zèṣ mà músikpaázi gọọ ọ́ á deziṣ ma ọ́ fèmeè, ṣ mí á wēnagwao, ¹⁵ maa ma zèṣ lṣ má maake Yelusaleṣdeṣ ní Yudaṣ ọ́pi gọọ beezí. Ma Dii Zigṣṣe máme má ò. Asu to vīa á kṣo. ¹⁶ Yá ọ́ áli ken ke: A baade lí síana'ò a gbédeè.* Ali yágṣgṣ a zéwa nana á yákpalekekṣiṣ. ¹⁷ A gbèe suli vāikpaai ní a gbédeeo. Ètoa ní ma tṣo suli kááguo, asa má za yápiṣ ọ́pi. Ma Dii Zigṣṣe máme má ò.

¹⁸ Dii Zigṣṣe yá èa dèdèa à mè: ¹⁹ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, lé ọ́ iṣ ye mọ síiṣṣe guu ní mọ sodeo ní mọ sopladeo ní mọ kwideo, a gṣ á Yudaṣne dikpe maa ọ́ á ọ́nakèu ní yaalo ũ. Ayāmeto à wèle àṣ kú ní síanao yákelesai. ²⁰ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, buiṣ ní wéledeṣ aṣ mọ dasi e tia. ²¹ Wa ge okṣe wéle ní wéleṣ wà me: Wà ge Dii kṣi wèle, wí Dii Zigṣṣepi aeya. Mapi má gé sṣe. ²² Buiṣ ní bùsu gbāa gbéṣ mọ ma kṣi wèle dasi Yelusaleṣ la, aai ma aeya. ²³ Ma Dii Zigṣṣe ma mè, gọọ bee gbēṣn kwi ọ́ bọ bui ní buio guuṣ Yuda mēndo kṣ a ula léwa, aai oè aa mè: Wá geṣṣe, asa wá mà Lua kúánṣ.

* 8:16 Èfè 4.25

9

Yá z̄leá Isailiò ibeewá

1 Dii a yáda Adalaka bùsula,

i to yá z̄le Damasiwa,*
asa Sili mee wiapiá aà p̄óe,
i ke Isaili buiò ñt̄ēe no.

2 Yápi a z̄le Amatawa l̄e
ń Tiio ń Sid̄o,†

baa ké aa de ñn̄nao ù maamaa.

3 Tiideò b̄li gb̄aa bo lia ń w̄léi,
aa ánu su k̄aañzi lán ũf̄aawa,
aa vua n̄n̄naañzi lán zé guu p̄leawa.

4 Gwa! Dii a ń p̄óo símá,
i zé p̄ó aa v̄i ísíaa mid̄e.

Té mé a kú ń w̄lépiwa.

5 Asekelonideò e, v̄ia i ń kú.

Gazadeò lualua maamaa
ń Ekelonideò l̄o, asa t̄amaa a ń née.

Gazadeò kua ń kíawa,
Asekeloni a ḡo bezia ũ.

6 Buip̄aleò z̄le Asedoda,

Dii i Filit̄eò‡ wala mid̄e.

7 I n̄o k̄olokpasai b̄o ń lézi,
i t̄e b̄o ń léu.

An gb̄é p̄ó ḡòo ḡo wá Lua p̄ó ũe,
aa ḡo lán Yudaò buiewa,

Ekelonideò ḡo aà gb̄éò ũ lá Yebusiò k̄ewa.

8 Dii i a bùsu ń a gb̄éò d̄óa

z̄iḡo p̄ó lé mó léleimáò yái.

Gb̄aam̄enedeò gb̄aablemá l̄o,
asa aò w̄etéñzi sae.

Siona K̄ia m̄o

9 A Sionadeò, à p̄onake maamaa,
á Yelusaleũdeò, à kúkuake.

A gwa, á k̄ia lé mówá,

ì yáke a zéwa mé z̄iblenae.

Aà n̄se nie mé a di z̄aa'ina kpe,

a di z̄aa'ín né b̄o b̄o kpe. §

10 A z̄ikas̄goò b̄ole Eflaiũ bùsuu,

a to z̄ikas̄oò ku Yelusaleũ l̄o,

wi z̄ikasaò é'e.

A aafia kp̄àwake bui píie,

i kible za ísiale la ń a léleo,

za Uflatai e dúnia léwa.*

11 A gb̄é p̄ó á de z̄iz̄oò ũ s̄o,

má á b̄ole è isaipiu

ma bàakuaáno au† yái.

* 9:1 Isa 17.1-3 † 9:2 Isa 23.1-18, Yoé 4.4-8 ‡ 9:6 Isa 14.29 § 9:9 Mat 21.5, Zaa 12.15 * 9:10 Sou 72.8

† 9:11 B̄oa 24.8

12 A zìzò pò á dǎ á bɔɔ,
à su á wéle bíideu,
baa gbā mále oé,
má ea asea kpáwá lee pla.

13 Yudaɔ mé ma sá ũ, má sápi ká,
Eflaiũ buiɔ mé ma ka ũ, má dau,
mí Siɔnadepiɔ gbae Gelekiɔwa.
Aa gǔmɛɛ lán nɛgǔna fɛndawa.

14 Za musu Dii a bɔ a gbépiɔwa,
aà ka a gɛ fioo lán loupilɛawa.
Dii Lua a kâaɛɛ,
i mɔ gɛɔmidɔkli oi zàa'iana guu.

15 Dii Zìgǔde a ɔlia a gbéɔzi,
aa ní ibɛɛ taitai,
aai ɔzǔ ní gǔkebɔɔwa.
Aa ní bǔɔ'í mi,
aai pala lán vɛɛminawa.
Aa ke zìuziũ
lán ta pò wí au éleò sa'okíiwawa.

16 Dii an Lua a ní suaba gɔɔ bee
a kpàsa sãɔ ũ,
aaiɔ teke aà bùsuu
lán kíafua gbè bɛɛɛdeɔwa.

17 Aaɔ maa mé an kefena a ke zài.
Ewaasɔɔ lekpeɔ yóyɔ pówena yáí,
wéndiaɔ wɛwɛ, ké vɛɛ di yáí.

10

Dii ɔliaa Yudaɔzi

1 A lou gbea Diiwa káabuana,
asa Dii mé ì to lou keke,
ì to lou kwéné,
ì to buapó ke baadeɛ.

2 Táaɔ ì yāyaaa'o,
màsokɛnaɔ ì yá eɛna e.
Wépungu'enaɔ yáá mɔafilie,
an gbéɔ nòseninianɛá pãɛ.
A yáí tò gbéɔ liaaa lán sãɔwa,
an kúsu kwea ké aa dāna vío yáí.*

3 Ma Dii ma mɛ,
ma pɔ paa an dānaɔzi,
má ìada blesanapiɔwa.
Ma Dii Zìgǔde má ɔlia Yudaɔzi ma kpàsa pòɔ ũ,
má ní ke zìkasǔ gawide ũ.

4 Gbé pò de lán ɛdaalegbɛwa† a bɔ ní guu,
gbé pò de lán kálo‡ ge zìkasawa a bɔ we,

* 10:2 Mat 9.36 † 10:4 Isa 28.16, Efe 2.20 ‡ 10:4 Isa 22.23

kpalablenao bo we piiε.

⁵ Aao de negōnao ũε,
aa ɔzɔ́ ní ibeεowa zikawēle zéu lán pèleawa.

Lá má kúrínɔ,
aa zika, aai sōdeɔ fu.

⁶ Má Yudaɔ gba gbāa,
má Yosefu buiɔ suaba,
mí suínɔ ní pá ziu,
ké má ní wēna ví yái.

Aao de lá mi ní vūaa yāaowa,
asa māmema Dii ní Lua,
má yāmamá.

⁷ Eflaiũ buiɔ gō negōnao ũ,
an pɔ iɔ na lán vēε zòlemáwa.
An néɔ e, aai pɔnake,
an pɔ a ke na Diiwa.

⁸ Má swe péńzi, mí ní kāaa,
má ní boε, aaiɔ dasi lán yāawa.

⁹ Baa tó ma ní fāaa buiɔ guu,
ma yá aɔ dɔńgu za bùsu zàzāɔue.
Ampio ní ní néɔ aao kuε, aai su.

¹⁰ Má ní bo Egipi bùsuu mà suínɔ,
má ní kāaa Asili bùsuu,
mí suínɔ Galada bùsuu ní Libāo.
Gu a mómáo.

¹¹ Aa bua Egipi ísiawa,
aa a ikooaɔ fu,
Niili ísiɔ ba.
Asiliɔ wala a kpáε,
Egipiɔ iko a láa.

¹² Ma Dii Zigōde ma mē,
ma gbéɔ gbāa'e ma kíi,
aaiɔ temazi.

11

¹ Libā bùsu, zεwē,
té i kũ n sεde líɔwa.

² Pēliɔ ɔɔɔ, asa sεde líɔ lèlεε,
gawidepiɔ ɔ̀ɔkpàε.
Basana bùsu gialio búbuape,
asa líkpε sisipi kwèε.

³ Sādānaɔ búbua dɔ,
asa an dádākeki maao ɔ̀ɔkpàε.
Nɔmusuɔ wiidɔ,
asa Yuudē dào kàalεε.

Sadān maa ní sadān beεsaideo

⁴ Dii ma Lua òmεε màɔ sã pɔ de wà ní kòlokpaɔ dá, ⁵ asa an lunaɔ ì ní kòlokpaε, wili ní tàae eo. An yīanaɔ sō aai me wa sáaukè ní Diio, asa wa ɔda lè wá kũ. An dānapio lí ní wegwaɔ.

⁶ Dii mē á dúnia gbéɔ to we bo, á ní baade kpakɔae, á ní na ní kíaɔne ní ɔziε. Aa dúnia wíwi, mé á gbēε bo ní ɔziɔ. ⁷ ɔ ma sã pɔ de wà ní kòlokpaɔ dá, atēsa a yēεsaideo. ɔ ma gopana sè mèn pla, ma tɔkpáné. Ado tón Nandiio, ado sō Naakɔwa, ɔ mále sãpio dāð.

⁸ Mɔ doũ guu ma sãdãnao dè àaõ. Ma são ye ma giyãio, ã ma fumá. ⁹ Má ò sãone má ní dá bo, a pɔ pɔ lé gaɔ ga, a pɔ pɔ lé kaaleɔ kaale, a pɔ pɔ gɔɔ kɔ só. ¹⁰ ɔ ma a gopana pɔ mi me Nandiio sè má zɔɛ, ma ledou pɔ má kè ní bui píio gbòo. ¹¹ Ledoupi gboogɔɔpi, ã sã yɛɛsaide pɔ lé ma gwao dɔ sa ké yãpi bɔ Dii kíie. ¹² Má ò sãone, tó à kèné maa, aa ma asea kpa. Tó mään sɔo, aao ní pɔ kũa. ɔ aa fiabòmee ánuusu ɔwatɛ baakwi.* ¹³ Dii òmee mà ãa pɔ aa díle ma lua ãa de beeaopi zu oobonaɛ, ã ma ánuusu ɔwatɛ baakwipi sè má zù oobonaɛ Dii kpéu.† ¹⁴ ɔ ma a gopana plaade pɔ mi me Naakɔwa sè má zɔɛ, ma gbɛke pɔ Yudaɔ ní Isailio ví ní kɔo gbòo.

¹⁵ ɔ Dii òmee mà gɛ sãdãn beesaide pɔkasaɔ sa, ¹⁶ asa á sãdãna díle ní bùsuu, aɔ sã pɔ lé kaaleɔ fãn vío, a a pɔ pɔ fãaaɔ weleɔ, a eseke a pɔ pɔ kè'iaoneo, a a pɔ pɔ gbãa gwao. A sã mekpaaɔ swe wolo, í ní só.

¹⁷ Waiyoo sãdãn beesaide pɔ í pãkpa sãozi!

Wa aà lé ní fẽndao a ɔplaa gãsi ní a ɔplaa wéowa,
aà gãsi i imi víoo,
aà wépi i na fɛu.

12

Dii Yelusaleũ bɔa bui pii ɔzi

¹ Yá pɔ Dii ò Isailio yá musun ke. Dii pɔ musu kpàle à tɔle kàle mé í nisina íkasa gbɛnazina guu mè: ² Gwa! Má Yelusaleũ ke lán toona pɔ a í a bui pɔ liaaio tãlaataabowa. Aa koezɔ Yelusaleũzi ní Yuda bùsuo pii. ³ Gɔɔ bee tó dúnia bui pii koezɔi màa, má Yelusaleũ ke bui píie gbɛsi pɔ wa fɔ deeo ũ. Gbɛ pɔ lé wele yɔwà pii, a aà woloɛ nài. ⁴ Gɔɔ bee má tó sɔ píi bílike gékiwa, mí íana zí ní dikpenaɔwa. Ma Dii máme má ò. Ma wéɔ wɛa Yudaɔ yá musu, má buipaleɔ sɔo víakúné. ⁵ Yudaɔ kía i o ní sɔ guu, Yelusaleũdeɔ gbãa, ké Dii Zígɔde de ní Lua ũ yáí.

⁶ Gɔɔ bee má tó Yudaɔ kía gɔ lán kina té pɔ ká yàa gbáuwa, lán sɛte pɔ sɔb áwauwa. Aa gbɛ pɔ liaanzio sásã ɔplaa ní zeeo, Yelusaleũ io kálea a gbɛu Yelusaleũ ũ. ⁷ Ma Dii má Yuda wéleɔ bɔ káau, ké Davidi buio gawi ní Yelusaleũdeɔ pɔo su ào de Yuda kíniɔ pɔao. ⁸ Gɔɔ bee ma Dii má ɔku Yelusaleũdeɔla. Gɔɔ bee an gbagalenaɔ gbãa'e lán Davidiwa, Davidi buio sɔ aa gbãa'e lán Luawa, lán Dii Malaika pɔ dɔaaanéwa. ⁹ Gɔɔ bee má ze ní gbɛ pɔ mò lélei Yelusaleũwaɔ kaaleao.

Yudaɔ ea sua Diiwa

¹⁰ Má a Nisina pisi Davidi buio ní Yelusaleũdeɔwa pii, aai ma gbɛke dɔ, aai wabikea, aai gbɛ pɔ aa aà zɔ aa aà dè gwa.* Aa búbuape aà yá musu† lá wí pe né mɛndona gaa yá musuwa. Aa wɛnakèè lá wí ke negɔe séia gaa yá musuwa. ¹¹ Gɔɔ bee Yelusaleũdeɔ búbuape aɔ de lán búbuwa pɔ wa pè Adadalimɔ Megido gusalalauwa. ¹² Bùsudeɔ búbuape fáani ní fáanio, Davidi buio níteɛ, an nɔɔ níteɛ, Natã buio níteɛ, an nɔɔ níteɛ, ¹³ Levii buio níteɛ, an nɔɔ níteɛ, Simeii buio níteɛ, an nɔɔ níteɛ, ¹⁴ ní bui kíniɔ níteɛteɛ, an nɔɔ níteɛteɛ lo.

13

¹ Gɔɔ bee nibɔna a wɛ Davidi buione ní Yelusaleũdeɔ pii duunawoloama ní gbãbɔanéio yáí. ² Gɔɔ bee má táaɔ tɔ bãde ní bùsuu, aɔ dɔ gbɛegu lo. Ma Dii Zígɔde máme má ò. Má ãnabi egeɔaɔ midɛ ní bùsuu ní welena pɔ lé ní gba léɔ. ³ Tó gbɛ gí lé ãnabikeke, aà de ní aà da'iao oè à làawàn we, asa à eɛtò ní ma tɔoɛ. Tó àle ãnabikeke, aà de ní aà da'iaopiɔ mé aa aà zɔ aa de. ⁴ Gɔɔ bee wí a ãnabi pii kú yá pɔ aale e oa yá musu. Aa ãnabike pɔká ula da

* **11:12** Mat 26.15 † **11:13** Mat 27.9-10 * **12:10** Zãa 19.37, Zia 1.7 † **12:10** Mat 24.30, Zia 1.7

aa gbéò sásàò lóo. ⁵ A me ãnabin a ũo, z̄en a ũ, ále buake za a negòòe. ⁶ Tó wà aà là: Bó ia mé tété n òwa s̄ó? A me: E'e! Ma ke'ia ma gbéò bee.

⁷ Ma Dii Zìḡode ma m̄e:

F̄enda, f̄ele ní ma s̄ad̄anao,

ḡó p̄ó de ma gb̄edo ũpi.

S̄ad̄anapi lé, s̄aò i f̄aaa,*

mí òlia an gb̄é k̄peenaòzi.

⁸ Wa bùsudeò lee pla le wà ní dede,

lee do i ḡó a guu.

Ma Dii máme má ò.

⁹ Má lee dopi baasa ní téo

lán ánuusu baasaawa,

má ní maa legwa,

lá w̄i vua maa legwawa.

Aa ma sísi, mí wemá.

Má mené ma gb̄éò,

aai omee Dii ní Lua.

14

Zì gbeza ní Dii m̄ao

¹ Gwa, Dii ḡoo lé mó, wa á p̄ó síwá, wi k̄paalek̄òe á wáa. ² A bui píi k̄aaa Yelusaleũzi aa z̄ikaáno, aai w̄élepi sí. Aa k̄p̄éò ȳòe aa kusi n̄òòwa. Wa tá ní w̄élepideò lee doo z̄ìz̄ò ũ, ãma wa ní k̄ini p̄ó ḡòò b̄òle w̄élepi guuo. ³ Dii a mó z̄ikai ní buipiò, lá ì ke ȳaa z̄ikaḡòwa. ⁴ Ḡoo bee Dii a gb̄apele Kùk̄pe s̄is̄i misonaa Yelusaleũ guk̄pe oi. S̄is̄ipi a paa pla sea guk̄pe e be'ae, a guzule aò z̄ò maamaae. S̄is̄ipi k̄pedo a ta ḡugb̄antoo oi, ado s̄ó ḡeomid̄k̄ii oi. ⁵ A bàale ta s̄is̄ipiò guzuleu, asa guzulepi a ge pe Aseliwae. A bàale lá á deziò bàalè t̄òle lualuae Yudaò kí Uzia ḡòwa, Dii ma Lua i mó ní a gb̄é p̄ó an kua adoaò s̄anu.

⁶ Ḡoo bee gupua aò kuo, sema gunie ní lough̄eo. ⁷ Ḡoo pi aò adoa, f̄aane ge gw̄aas̄ina aò kuo. Dii mé ḡoo pi d̄s̄. Tó oosi k̄è, gu a pu.

⁸ Ḡoo bee í w̄enide* a b̄ò Yelusaleũ à bàale, a k̄ini i ta guk̄pe oi Isida Wisideu, a k̄ini i ta be'ae oi ís̄iau sae ní buziò píi. ⁹ Dii mé aò de d̄únia píi Kíá ũ. Ḡoo bee òme aò Dii ũ ado, aà tó mé aò ku ado. ¹⁰ B̄ùsupi píi a ḡó gusalala ũe, sea za Ḡeba p̄ó kú Yelusaleũ ḡugb̄antoo oi e Limò p̄ó kú a ḡeomid̄k̄ii oi. Ama Yelusaleũ aò k̄álea a gb̄eu musumusue, sea za B̄eȳãmee bíib̄òleu e Bíib̄òle Séia ní Gola Bíib̄òleo, sea za Ananeli bíi les̄ii e kí v̄eef̄ek̄ii. ¹¹ Waò ku a guue, wa w̄iwi bau lóo. Yelusaleũdep̄iò aàò ku d̄òòae.†

¹² Gagyã p̄ó Dii a ka bui p̄ó aa l̄èle Yelusaleũw̄aògun ke: An me a yaik̄e ḡoo p̄ó aa sía. An w̄é a yaik̄e a t̄ónau, an léna a yaik̄e ní léu. ¹³ Ḡoo bee Dii a to gili ḡeñgu maamaa, aa k̄ó k̄úk̄ú k̄ò òpiz̄i, aai liaa ní k̄ò. ¹⁴ Yudaò z̄ika Yelusaleũ nípii, aa z̄ible bui p̄ó liaa níziòwa, aai ní àizee naaa, vua ní ánusuo ní p̄okasaò k̄è z̄ai. ¹⁵ Gagyãpi a ka s̄òògu l̄ó ní s̄òbaonaò ní yiongoò ní z̄aa'inaò ní potuo p̄ó kú gb̄épiò b̄òouò píi.

¹⁶ Bui p̄ó m̄ò l̄èle Yelusaleũw̄ap̄iò, an gb̄é p̄ó ḡòò aàò gé we w̄é ní w̄eò kúlei Kí Dii Zìḡodeee, aai Lákp̄ed̄ba dik̄peke. ¹⁷ Tó d̄únia buie i gé Yelusaleũ kúlei Kí Dii Zìḡodepiò, lou a manéò. ¹⁸ Tó Egipi buiò i gé dik̄pepi keio, lou a manéò, mé Dii a gagyã p̄ó ì ka bui p̄ó i gé dik̄pepi keioògu k̄áñgue. ¹⁹ Ia p̄ó a da Egipiòwa ní bui p̄ó i gé dik̄pepi keioòwan we. ²⁰ Ḡoo bee wa k̄é s̄ó ánanaòwa: Dii p̄ó. Dii k̄p̄é dàaò aàò s̄aa ní sa'ok̄ii taòe. ²¹ Oo p̄ó kú Yelusaleũ ní Yuda

* **13:7** Mat 26.31, Maa 14.27 * **14:8** Eze 47.1, Z̄aa 7.38, Zia 22.1 † **14:11** Zia 21.3-4

MALAKI

Yá pò kú láε bee guu

Malaki a lá kè e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 500 e 450. Isailio sù ní zòblea Babilonio wè 538 guu. An suapi gbea an kúsu nà kwεawa busebuse. E ānabi Malaki àò gé ānabikεkei, Isailio tē ānabi Age ní ānabi Zakalio yādanεoi, ñ aa èa Lua kpé dò Yelusaleũ wè 520 e 515 guu. Ama za guu bee an wé dɔa yá dafu pò a ke dɔaana Zolobabeli ɔzĩ i zεkeo. An lousisiyāo òòkpà mé yāvāi lé káfi. Aa pākpa sa'oa Luawai (1.6-14), wiɔ Lua kpāi'o gbaɔ daa guu (3.6-11), sa'onkiaɔ sō aale laaidɔ zĩwa bo, mé wili ikoyā pò Lua dīlené da bo (2.1-16).

Yápio yáí Malaki lɛdà sa'onawá ní gbéɔ pii aa nòselile. A dònɔgu ké Lua yeñzi (1.1-5), āma a òné bo aà mɔa ní aà yákpalekea ní gbéɔ guu kà kái (2.17-3.5, 3.13-24). A zĩna pò Lua a gbae yá'òné (3.1), aɔ de ānabi ũ lán Eliawa (3.23). Baona lá pò Matiee ní Lukuo kèɔ guu, Malaki yá bee de Zāa Daa'ilena pò à mò gbéɔ da zéwa Yesu Kilisie yá ũe (Mat 17.11-13, Luk 1.17).

Ké Malaki fεle ní Isailio an kua pò òòkpà ní ní pākpa Lua yáio, à lɛdàda luanaaikenaɔne aao kú ní Lua yákpalekeaanɔ sɔuo. Wápio sō Malaki lé owεε wá baade àò kú ní Lua yákpalekeaanɔ sɔuo za káau.

Sa'oyā

¹ Yá pò Dii ò Isailioɔne Malaki sabain ke: ² Ma Dii ma mē má yeázi, ñ a mē ma yeaázi de kpelewa ni? Ma Dii ma mē Esauá Yakɔbu vīi nolo? Kási Yakɔbu má yei, ³ má ye Esauio,* ñ ma aà gusísíde líle guwaiwai ũ, ma aà bùsu tò gbáa gbēgbonaɔ kúkíi ũ. ⁴ Edoũpio ì me, baa ké wà ní wéleɔ dēɔnzō, aa εa ní beziaɔ fεleε. Ǿ ma Dii Zīgōde ma mē: Tó aa èa kàle, má ní deεlempae, wi oné Väibusudeɔ, gbé pò Dii ní kpēne kũa guɔpii!† ⁵ A wesie, í me Dii zōɔ, baa wá bùsu zōle kpele.

⁶ Né ì a mae kpela, mé zòblena ì a dii kpela. Ké má de á mae ũ, ále ma kpelaε? Ké má de á dii ũ, á ma vía víe? Ma Dii Zīgōde máme mále á la. A sa'onawá, áme ále sakamagu. I me: Kpelewa wa sakàngui? ⁷ Ké a sakà ma táabũnuu yáie. I mɔ ma gbagbakii ní ble gbāleaoε. I me: Kpelewa wa n gbagbakii gbālèi? ⁸ Ké a mɔ sa'òda ní pò víaɔ, yāvāin weoa? Ké a sa'òda ní nò εεo ge a gyāeɔ, yāvāin weoa?‡ A ge kpa bùsu gbēzōwa à gwa! A yá a kaaàgua? A á sáaukpa? Ma Dii Zīgōde máme mále á la.

⁹ Tó a awakpāmεε tia kéwa, má á wegwae? Tó pò bee taao kú á ɔzĩ, má síánɔe? Ma Dii Zīgōde máme mále á la. ¹⁰ Tó á gbēe gè ma ua zé tà yāa, ké wasu gē tékai ma gbagbakii pāo, bee sàɔ. Ma Dii Zīgōde máme má ò. A yá lé kemεε nao, má á gba sio. ¹¹ Za íatē biléa e a gēkpεukii ma tó aɔ zōɔ buioɔne. Wa tulaletikamεε téa, wi mɔmεε ní gba gbālesaiɔ gupiiu, asa ma tó aɔ zōɔ buio guue. Ma Dii Zīgōde máme má ò. ¹² Kási ápio i ma tó òòkpae, ále e ma táabũnu gbāleae, ñ i sa'owà ní pò giaɔ. ¹³ Ma Dii Zīgōde ma mē: I me, bee á kú gbāe, ñ a nifèi. Tó a mɔ ma gbagbai ní pò kòókũaɔ ní pò εkũaɔ ní pɔ gyāeɔ, má beeo sia? Ma Dii máme mále á la. ¹⁴ Mɔafilide pò pò sa ví a kpàsa guu, a zèmeε, mé à gè ma gbagba ní pò sāadeo a gēε ũ, adeá láaipɔe. Asa mámeɔa Kía zōɔ, ma tó ì to vía bui pii kú. Ma Dii Zīgōde máme má ò.

2

¹ Ma Dii Zīgōde ma mē: A sa'onawá á yán la sa. ² Tó i swáseio, tó i da á sōu à ma tɔbɔo, má láaizíwà à gō báasaie. Má zìwà kò se, asa i da á sōu a ma tɔbòo. ³ Gwa! Má á buio lele á

* **1:3** Lom 9.13 † **1:4** Isa 34.5-17, 63.1-6 ‡ **1:8** Iko 15.21

yáí, mí dikpe sa pò á ò pògbò fáé á oawa, wi á kólèò. ⁴ Iò dǝ sa ké ma yá bee ðiléé, ké ma bàa kua ní á Levii buiò gi kué.* Ma Dii Zìgǝde máme má ò. ⁵ Ma bàakuańɔpi guu ma wēni ní aafiao kpámá, ké aaɔ ma vía ví, ǝ aa ma vía ví, aa lùalua ma ae. ⁶ An lé yádanε síana dǝ, wi ma yákpaańla b̀ò ní léuo. Aa táa'òmanɔ ní lèdoũo ní ǹòsepuaò, aa gbéé b̀ò vāi guu dasi. ⁷ A maa sa'ona àò dǝa víε, ké gbéé e yádanε mawà, asa ǝme ma Dii Zìgǝde ìwa ũ. ⁸ Apio ǝ a pǝzea, á yádanε t̀ò gbéé f̀ù dasi, a ma bàa kua ní á Levii buiò gbòò. Ma Dii Zìgǝde máme má ò. ⁹ Ǟ má t̀ò wà sakàágu, ma á ǝaa gbépiie, ké i te ma tufaio, mé i ke gbéonε k̀èke ikoyá musu yáí.

Nɔyaa yá

¹⁰ Wá De doũ nolo? Lua doũ mé wá keo lò? Bóyáí wá kǝ náai vío, ǝ wa Lua bàa kua ní wá deziò yá gbòoi? ¹¹ Yudaɔ náaisaiyákè, aa yábèekè Yelusaleũ ní Isaili bùsuo, asa aa táagbagbanaɔ s̀è nɔ ũ, aa Dii kpé pò a yei gbǎlèò. ¹² Gbéé pò yá bee taa kè, Dii aà kē Yakobu buiòwa, i de, b̀òmɔ ge bele no, baa t̀ò à m̀ò ní gbao Dii Zìgǝdeε.

¹³ Yá plaade pò i ken la. Iò ǝòb̀ò àò aauke, á wé'i ìò ka Dii gbagbakíiwa, ké à wesè lé gba pò a m̀òde gwa à gbasa sio yáí. ¹⁴ I me: Bómε m̀ò ní yáeo? Ké Dii mé seelade ũ apio ní á baade èwaasogɔɔ nɔo yá musu yáíε. Asa n nɔ mé n gbèdo pò a kǝ yámà ũ, ǝ n b̀ò aà kpe. ¹⁵ Dii i á ke lán sàwakula ní gbalaowa, ké á me ní á léo àò doũo lé? Bó Lua lé yá á m̀èdoũkɛpi musui? Ké á néo e aa a yáma yáíε. Bee yáí àò ázia k̀úa dǝ, ké ásu náaisaiyáke á naeo. ¹⁶ Ma Dii Isailio Lua ma m̀è, má za nɔyaa ní p̀opiliawàouε. Ma Dii Zìgǝde máme má ò. Aò ázia k̀úa dǝ, ké ásu náaisaiyákeèò.

Dii yákpalekεgɔɔ

¹⁷ A t̀ò á yá'o Dii k̀ù gbāa. I me: Wá yá kpele mé aà k̀ù gbāai? Ké i me, vāikenaɔ maa Diie, an yá ì kaaàgu yáíε. I me b̀ò, Lua pò ì yákpalekε ní gbéé ku máε?

3

¹ Ma Dii Zìgǝde ma m̀è: Gwa! Má a zina gbaε aà d̀oaa zεkεkεmεε.* Dii pò i aà k̀ii weεε i gē a kpéu kándò. A ma, ma bàakuaánɔ zina pò á p̀ò d̀owàpi lé mó! ² Démε a aà m̀ogɔɔ f̀i?† Tó à bíle, démε a b̀oi? Asa aò de lán m̀òbaasana téwae, lán p̀opina kasa baasaawa. ³ A zǝle à gbéé baasa à ní gbāsi wolo. A Levii buiò gbāb̀oné, lá wí vua ní ánusuo, gbāsi wolowa, m̀ò Diie ní gbao a zéwa. ⁴ Gɔɔ bee Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ píi gba a ka Diigu lán yáawa, lá a ziwa.

⁵ Ma Dii Zìgǝde ma m̀è: Má m̀ówá yákpaleu, ma me a wā ní b̀ob̀oa ní gbéé pò ma vía vío: Gbèk̀oolekεnaɔ ní gbāsi kεnaɔ ní εε legbēnaɔ ní gbéé pò aai gbāamɔ ní zikεnaɔne ní gyaa taasideo ní tone pò gwana vío ní b̀òmɔɔ.

Gbēnazina Lua kpái'oa

⁶ Ma Dii mili liléo. A yáí á Yakobu buiò i kaaleo. ⁷ Ma Dii Zìgǝde ma m̀è: Za á deziò gɔɔ ǝ a pǝ ma yáa, á k̀úao. A zemanɔ, mí zéánɔ. I me, kpelewa wá zennoi?

⁸ Gbēnazina ì Lua kpái'oa? Kási ále ma kpái'o. I me, bó musu wále n kpái'oui? A pò kwide ní á gbao yá musuε. ⁹ A bui píi g̀è láaipɔ ũε, ké ále ma kpái'o yáí. ¹⁰ A mó ní pò kwideo‡ píi, í ká ma láasiu, ké ble e àò ku ma kpéu. Ma Dii Zìgǝde máme má ò. A ma le bee musu à gwa. Tó mi musu zé wē ma èfāai písié, a kua a kákíiwao, mámeo! ¹¹ Ma Dii Zìgǝde ma m̀è: Má kpá á buapɔ ǝ̀okpanaɔneε. Aa á p̀ó m̀ionzǝ, á véliò né a woloo. ¹² Bui píi i oé èfāaideɔ, asa á bùsu aò naε.

Dii b̀oa ní yáo gɔɔ

* 2:4 Nao 3.11-13 * 3:1 Mat 11.10, Maa 1.2, Luk 1.76, 7.27 † 3:2 Yoε 2.11, Zia 6.17 ‡ 3:10 Lev 27.30

¹³ Ma Dii ma m̀̀: A yāvāi ò ma musu. I m̀̀, bó yá wá ò n musui? ¹⁴ A m̀̀, zòblea Luaéá p̄̀. Ké wa zíkè Dii Zìḡ̀de yáwa mé wa zwànkasaò dà aà yáí, bó ài wá èi? ¹⁵ Tia kéwa i m̀̀ waladeòne èf̄̀aaidèò. Alè e v̄̀aikenaò mé lé zedò, gbé́ pò ì m̀̀ Lua pila wà d̄̀eka s̄̀, yāe lí aà leo.

¹⁶ Gbé́ pò Dii v̄̀a v̄̀ò yā'ò ní k̄̀ò, ò à swādò ní yáí a mà. Ò wà gbé́ pò Dii v̄̀a v̄̀i aai l̄̀asookewàò tó kè ladau aà aè. ¹⁷ Ma Dii Zìḡ̀de ma m̀̀, gòò pò ma bò ní yáo, aao de ma pò ù, ma àizee ù. Má wēnad̄̀né lá gbé́ ì wēnad̄̀ a né pò lé zík̄̀eewa. ¹⁸ I gbēmaao ní gbēv̄̀aiò d̄̀k̄̀e sa, gbé́ pò lé zòble Luaeò ní gbé́ pò lí zòbleòò. ¹⁹ Ma Dii Zìḡ̀de ma m̀̀: Gwa! Gòopi lé mó, aò wāa lán mua téwa, mé waladeò ní v̄̀aikenaò aao de lán sè giíwa. Gòopi a kúma píi, an zína ge an òne a ḡ̀ò. ²⁰ A gbé́ pò á ma v̄̀a v̄̀ò s̄̀, á b̄̀oa maa íatè i biléé, mé aafia aò ku a gupuai. A b̄̀le àò v̄̀iv̄̀i lán zune pò wà ní gbáeòwa. ²¹ Ma Dii Zìḡ̀de ma m̀̀: Gòò pò ma bò ní yáo, á òz̄̀ gbēv̄̀aiòwa, aao de túfu ù á gbáu. ²² A to ikoyā pò má kpà ma zòblena M̄̀ziwiwa Olebu àò d̄̀águ, yá pò má d̄̀ile Isailiòne ní yá pò má dànéo. ²³ A ma! Má ānabi Eliaš ziwá e ma m̄̀ḡ̀ò z̄̀ò pò a to v̄̀a ní kú àò ká. ²⁴ A to maeò ledoū̀ke ní ní néò, mé néò ledoū̀ke ní ní maeò, * ké másu m̄̀ òlèlè á bùsuèò yáí.

MATIEE

Yá pò kú láe bee guu

Matiee baona pò a kè ku zéze lán Maaku pówae:

Záa da'ilena waasokea (3.1-12)

Yesu da'ilekea ní aà yǎao (3.13-4.11)

Yesu zíkèa Galile, gu pò à waasokèu bílae à yǎdané, à gyǎe gbǎgbǎ (4.12-18.35)

Aà gea Yelusaléú (19-20)

I gēgēo, ášša do taa, ǎ wà Yesu kù wà yǎdàaála wà aà dè. Aà bɔa gau yá bò ní sae, ǎ à bò mò gbéowa (21-28).

Matiee Yesu buibókii yá bókèkè ní aà iao ní aà nēgɔo yáo (1-2). Yá bee guu à gbé pò Yesu de a ũ ò: Kíae mé Suabanae lá Lua a legbènéwa, wí me lo Emanueli. Bee mē Lua kúwanɔ. Ɔme yá pò Lua ò a bàakuaíno káau lá guu pàpa.

Matiee Yesu yǎdanɔo káaa lee sɔo:

Yádaané sǐsǐ musu lé kpala pò bò Lua kíi gbé luanaaikèa ɔlɔwēe (5-7).

Lɛdilea gbé pò aa kpalapi baokpanéne (10).

Kpalapi asiiyá leeúané. Kpalapi ulea gíá, áma a bɔ gupuu ní gawio ziewa (13).

Kua ní kɔo kpalapi guu (18).

Wɛɔa kpalapi mɔai (24-25).

Baona pò Matiee kè guu, Yesu mé kpala pò bò Lua kíi Kíá ũ, mé àle yádada gbé pò aale gēne, ké aa e wàò de a seeladeo ũ gbéne.

Bui pò Yesu bò ní guu (Luk 3.23-38)

¹ Davidi ní Ablahaũ bui Yesu Kilisi yá pò kēa Luayátaalaun ke: ² Ablahaũ Izaaki í, Izaaki Yakɔbu í, Yakɔbu Yuda í ní a vǐo ní a dǎuna. ³ Yuda Pɛlezi ní Zelao í ní a na Tamaao, Pɛlezi Ezɔno í, Ezɔno Alaũ í. ⁴ Alaũ Aminadabu í, Aminadabu Naasɔ í, Naasɔ Salamɔ í, ⁵ Salamɔ Bɔazu í ní a na Lahabuo. Bɔazu Ɔbedi í ní a na Lutuo, Ɔbedi Yese í, ⁶ ǎ Yese kí Davidi í.

Davidipi mé Salomɔo í ní Uli nao, ⁷ Salomɔo Lɔbɔaũ í, Lɔbɔaũ Abia í, Abia Asa í, ⁸ Asa Yosafa í, Yosafa Yeholaũ í, Yeholaũ Ozia í. ⁹ Ozia Yoataũ í, Yoataũ Akazi í, Akazi Ezekia í, ¹⁰ Ezekia Manase í, Manase Amɔ í, Amɔ Yosia í, ¹¹ Yosia Yekonia í ní a dǎuna gɔo pò wà gbé kùkù tàrno Babiloni.*

¹² Taa ní gbé Babiloni gbea ǎ Yekoniapi Salatieli í, Salatieli Zolobabeli í, ¹³ Zolobabeli Abiudu í, Abiudu Eliakiũ í, Eliakiũ Azɔo í. ¹⁴ Azɔo Zadoki í, Zadoki Akiũ í, Akiũ Eliudu í, ¹⁵ Eliudu Elezaa í, Elezaa Matana í, Matana Yakɔbu í, ¹⁶ ǎ Yakɔbu Maliama zá Yosefu í. Maliamapi mé Yesu pò wí me Mesii í.

¹⁷ Za Ablahaũ léu e à gè pè Davidiwa, mae ní a néo ku gēo mēndosaie. Za Davidi léu e gɔo pò wà tà ní gbé Babiloni, mae ní a néo ku gēo mēndosaie. Za taa ní gbé Babiloni e à gè pè Mesiiwa, mae ní a néo ku gēo mēndosaie.

Yesu Kilisi ia (Luk 2.1-7)

¹⁸ Lá wà Yesu Kilisi ín ke: Aà da Maliamaá Yosefu nokpamae. E àò gé zǎkei à nosi ní Lua Nisina gbāao. ¹⁹ Aà gɔkpama Yosefupia gbēmaae, a ye widawào, ǎ à zèò á bɔ aà yáú asii guue. ²⁰ Gɔo pò àle làasooke yápiwa, Dii malaikae bò mòwà nana guu a òè: Davidi bui

* 1:11 2Kia 24.15

Yosefu, r̄su bílikè n nɔkpama Maliama sea yá musuo, asa nɔ pɔ a sia bɔ Lua Nis̄ina kíie.
²¹ A ne'i gɔe ũ, ní tókpaè Yesu, asa a a gbéɔ bɔ ní duuna guu. ²² Bee kè píi, ké yá pɔ Dii dà
 ānabie a ò e ke à mè:
²³ Nɔe léso mé a nɔsi,
 i ne'i gɔe ũ,
 wi tókpaè Emanueli.†
 Tó bee mè Lua kúwanɔ.
²⁴ Ké Yosefu vù, a kè lá Dii malaikapi díleewa, à a nɔpi sè. ²⁵ Ama i aà dɔ nɔe ũo e à gè
 negɔepi ìò. ɔ à tɔkpàè Yesu.

2

Saanyādɔnaɔ mɔa Yesu gwai

¹ Wà Yesu ì Betelèŭ* Yude bùsuu kí Elodi gɔɔe. ɔ saanyādɔnaɔ bɔ gukpe oi aa mɔ
 Yelusaleŭ, ² aa gbéɔ là aa mè: Né pɔ wa ì Yudaɔ kía ũ ku má ni? Wa aà saana è gukpe
 oie, ɔ wa mɔ kúleie. ³ Ké kí Elodi yápi mà, à bílikè ní Yelusaleŭdeɔ píi. ⁴ A Yuda sa'onkiaɔ ní
 Mɔizi ikoyādanedeɔ kāaa píi, ɔ à ní lá gu pɔ wa Mesii iu. ⁵ Aa wèwà aa mè: Betelèŭ, Yude
 bùsuu lae. Asa lá ānabi kèn ke:
⁶ Betelèŭ pɔ kú Yudaɔ bùsuu,
 ní késāa Yudaɔ mēewiaɔzio fá.
 Asa n guu ɔ kía a bɔu,
 i dɔaa ma gbé Isailiɔne.†
⁷ ɔ Elodi saanyādɔnaɔ sisi asii guu, à saanapi bɔgɔɔ sáasā gbèamá. ⁸ ɔ à ní gbáe Betelèŭ à
 mè: A ge népi gbeagbea ní laaio. Tó a aà è, à mɔ omee, mapi sɔ mí ge kúleie.
⁹ Ké aa kía yāmà, ɔ aa dàzeu. ɔ saana pɔ aa è gukpe oi yāa dāaané lɔ e à gè zè népi kúkɔia.
¹⁰ Ké aa saanapi è, an pɔ kèna maamaa. ¹¹ Aa gè kpéu aa népi è ní a da Maliamao, ɔ aa wùle
 ní gbēu aa kúleie. ɔ aa ní àizee kpagoloɔ wèwē aa aà gbà vua ní zɔgo lí'ɔ gɔnanao ní tulaletio.
¹² Lua òné nana guu aasu bɔle Elodi kíio, ɔ aa tà ní bùsuu ní zé páleo.

Bàale taa ní Yesuo Egipi

¹³ An taa gbea Dii malaika bɔ mɔ Yosefuwa nana guu à mè: Fele népi sé ní a dao, ní bàale
 tārɔnɔ Egipi, níɔ ku we e mà mɔ yá'onɔ lɔ, asa Elodi a népi wēele à dee.

¹⁴ ɔ Yosefu fēle gwāasina, à népi sè ní a dao à tārɔnɔ Egipi. ¹⁵ A ku we e Elodi gè gāò. Bee
 kè ké yá pɔ Dii dà ānabie a ò e ke yáie à mè:
 Ma a né gbèsi Egipi.‡

¹⁶ Ké Elodi è saanyādɔnaɔ ònɔkèee, aà pɔ pà maamaa. Lá a saanapi bɔgɔɔ taa dɔ yá pɔ
 á gbèa saanyādɔnapiɔwa yáí, ɔ à gbéɔ zì, aa negɔe pɔ kà wè pla ge i kaoɔ dède Betelèŭ ní a
 bualoŭ píi. ¹⁷ Yá pɔ ānabi Zelemii ò kè sa à mè:

¹⁸ Wà wii gbāa mà Lama,
 wàle ɔɔlɔ, wàle búbuape.

Laseli mé lé a néɔ ɔɔlɔ,
 à ḡi awamai, asa aa ku lɔo.§

¹⁹ Ké Elodi gā, ɔ Dii malaikapi bɔ mɔ Yosefuwa Egipi nana guu ²⁰ à mè: Fele népi sé ní a
 dao, ní tārɔnɔ Isaili bùsuu, asa gbé pɔ aale népi wēo gāga.

²¹ ɔ à fēle népi sè ní a dao à tārɔnɔ Isaili bùsuu. ²² Ké a mà Aakelau mé lé kible Yude a mae
 Elodi gbēu, zɔleá wek̄i vīa aà kù. Lua yā'òè nana guu, ɔ à tà Galile bùsuu, ²³ à gè zòle wēle
 pɔ w̄i mē Nazaleti. Beewa yá pɔ ānabiɔ ò kè, aa mè: Wàli mēè Nazaleti gbé.

† 1:23 Isa 7.14 * 2:1 1Sam 16.1 † 2:6 Mis 5.1-3 ‡ 2:15 Oze 11.1 § 2:18 Zel 31.15

3

Zāa Da'ilena waasokea
(*Maa 1.1-8, Luk 3.1-18, Zāa 1.19-28*)

¹ Bee gbea Zāa Da'ilena mò Yude gbáau, àle waasoke ² à mè: A nòselile, kpala pó bò Lua kíi kà kái. ³ Zāapi yá ò ānabi Isaia ò yāa à mè: Kpàwakena ló ma dɔ gbáau, àle me à zekeke Diie, à zéwewenaɔ pooè súsú.*

⁴ Zāapi ìo yiongo ká pɔkasaɔ daa, mé ì báa sántilii dɔ a pi.† Kwa ní zó'io mé aà pɔblea ũ. ⁵ Wìo bɔle Yelusaleũ ní Yude gupiiio ní Yuudē dɔɔio, wìo gé aà kíi. ⁶ Wì ní yāvái o gupuau, ò ì ní da'ileke Yuudēi.

⁷ Ké Zāa è Falisiɔ ní Saduseɔ lé mó a kíi da'ilekei dasidasi, ò a òné: Gbēnazin piligonaɔ! Déme òé à bàasi pɔkūma pó Lua a bɔbɔmáei? ⁸ A nòselilea yá ke, wìo dɔ ké a lile. ⁹ Ké Ablahaũ de á dezi káau ũ, ásu àò e bee mé a á bɔo. Mále oé, Lua a fɔ gbɛɛ beeɔ ke Ablahaũ buiɔ ũ. ¹⁰ Mɔo dilɛa lízi kò. Lua a lí pó lé né maa io zɔ zu téue. ¹¹ Mále á da'ileke á nòselilea seela ũe. Ama gbēe a mɔ ma gbea, aà iko demala, mi ka mà aà sabala séléè. Ōme a á da'ileke ní Lua Nisinao ní téo.‡ ¹² A gbaana kūa a ɔzi ésegbēkíi. Tó a fà, a a pówena ká a dɔu, i a bɔsa ka té gasai guu.

Yesu da'ilekea
(*Maa 1.9-11, Luk 3.21-22*)

¹³ Ō Yesu bò Galile à mò Zāa kíi Yuudēi aà a da'ileke. ¹⁴ Zāa ye gí, à mè: Ma gbé pó má de ò ma da'ileke ò n mɔ ma kíia? ¹⁵ Ō Yesu wèwà à mè: Aɔ de màa gía, asa a maawanaɔ beewae yákea a zéwa yái. Ō à wèi. ¹⁶ Ké Yesu da'ilekè, à bùa gòo. Luabe wèaa, ò à Lua Nisina è, àle su lán felenawa, à díe. ¹⁷ Ō wà yá'o mà bɔa luabe à mè: Gbéé beeá ma Néé, má yeaàzi, ma pɔ kèwà na.§

4

Yesu yōa
(*Maa 1.12-13, Luk 4.1-13*)

¹ Ō Lua Nisina gè ní Yesuo gbáau ké Ibiisi aà a yō. ² Yesu leyè fāane ní gwāasinao e gɔɔ bla. Ké nɔana lé aà de, ³ ò kōnidepi sōaàzi à mè: Tó Lua Nén n ũ, o gbɛɛ beeɔ li pēe ũ. ⁴ Yesu wèwà à mè: A kēa Lua taalau wà mè, pɔblea yá ò gbēnazina kuò adoo, sema yá pó Lua lé o píi.*

⁵ Ō Ibiisi aà sè gèò Lua wéleu, à aà zè Lua kpé misonaa, ⁶ a òé: Tó Lua Nén n ũ, ò nzia zu zíle, asa a kēa láu Lua mè, a n yá'o a malaikaɔne aa ɔdama, ké nsu gēnale gbewao yái.†

⁷ Yesu òé: A kēa Lua taalau lɔ wà mè, nísuli Dii n Lua le ò gwao.‡

⁸ Ō Ibiisi aà sè gèò lɔ gbèsisi lesi maamaa musu, à dúnia búsú píi òlòè ní ní àizɛɛɔ ⁹ à mè: Má n gba beeɔ píie, tó n wule n gbɛɛu n misiilemɛɛ. ¹⁰ Ō Yesu òé: Géi Setáu! Asa a kēa láu wà mè:

Kúle Dii n Luae,
nío zɔbleè ado.§

¹¹ Ō Ibiisi aà tò we sa, ò malaikaɔ mò dɔaàle.

* **3:3** Isa 40.3 † **3:4** 2Kia 1.8 ‡ **3:11** Zin 2.3-4 § **3:17** Sou 2.7, Isa 42.1 * **4:4** Iko 8.3 † **4:6** Sou 91.11-12 ‡ **4:7** Iko 6.16 § **4:10** Iko 6.13

*Yesu ɔkpaa a z̄iwa**(Maa 1.14-20, Luk 5.1-11, 6.17-19)*

¹² Ké Yesu mà wà Zāa kù wa dàkp̄eu, ̄ à tà Galile. ¹³ I z̄ɔ̄le Nazaleti bo, à gè z̄ɔ̄le ísida sae Kapenaũe, Zabulɔni buio n̄ Nefatali buio b̄usu, ¹⁴ ké yá p̄o ānabi Isaia ò ke yáí à m̄e:

¹⁵ Zabulɔni buio n̄ Nefatali buio b̄usu
za ísia oi e Yuud̄e baale,
Galile b̄usu p̄o buip̄aleo kuupi,

¹⁶ an gb̄é p̄o kú gusiauo gupua z̄ɔ̄ è,
gu d̄ò b̄usu p̄o kú ga léz̄ipi deone sa.*

¹⁷ Za ḡoo bee Yesu nà waasokeawa à m̄e: A n̄ɔ̄elile, kpala p̄o b̄ò Lua kíi kà kái.†

¹⁸ Ké Yesu lé d̄o Galile ísidai, à kp̄òwenao è gb̄eɔn pla, v̄ii n̄ d̄aunao, Simoo p̄o w̄i me Piεe n̄ a d̄auna Andeleo. Aale táalu zu ísidapi guu. ¹⁹ ̄ Yesu òné: A mo temazi, mí á ke gb̄ew̄elenaõ ù. ²⁰ Weḡoo aa n̄ táaluò tò we, aa b̄ò teaàzi. ²¹ Ké à gè ae, à gb̄eɔn pla p̄aleo è, v̄ii n̄ d̄aunao b, Zebedee né Zaaki n̄ a d̄auna Zāao. Aa ku gó'ilena guu n̄ n̄ mae Zebedeepio, aale n̄ táaluò k̄ek̄e. Yesu n̄ sisi, ²² ̄ aa n̄ mae tò gó guu weḡoo, aa b̄ò teaàzi.

²³ Yesu ìo Galile b̄usu keele, ì yādané n̄ lousisikp̄eo guu, ì kpala p̄o b̄ò Lua kíi baokpa, ì gb̄é gb̄ágbā n̄ gyā bui p̄io n̄ k̄oo p̄ii. ²⁴ Aà t̄o l̄i Sili b̄usua p̄ii, ̄ w̄io m̄è n̄ gb̄é p̄o aale gyā bui dasi ge wāwākeo n̄ táadeo n̄ gbak̄oɔndeo n̄ εeo p̄ii, ̄ ì n̄ gb̄ágbā. ²⁵ Wà b̄ò Galile n̄ W̄élemenkwi b̄usuo n̄ Yelusaleũo n̄ Yudeo n̄ Yuud̄e baaleo dasidasi, wà tèaàzi.

5*Báadeɔn Yesu ìwaõ ù**(Luk 6.20-23)*

¹ Ké Yesu gb̄é bílapiõ è, à d̄ede sìsiwa. Ké à z̄ɔ̄le, aà ìwaõ m̄ò aà kíi, ² ̄ à nà yādaanéwa à m̄e:

³ Gb̄é p̄o aa n̄ gb̄āsaik̄e d̄oo mé báadeo ù,
asa kpala p̄o b̄ò Lua kíi de n̄ p̄o ùe.

⁴ P̄osiadeo mé báadeo ù,
asa Lua a n̄ s̄o n̄ininéε.*

⁵ Ziabusanao mé báadeo ù,
asa aame aao d̄únia v̄i.†

⁶ Báadeɔn yáz̄ede nidenaõ ù,
asa aame aa k̄á.‡

⁷ Báadeɔn w̄ēnad̄ɔndeõ ù,
asa Lua a w̄ēnad̄ɔnéε.

⁸ Báadeɔn n̄ɔ̄epuadeo ù,
asa aame aa w̄esi Luaε.§

⁹ Báadeɔn íbelemidenaõ ù,
asa wali oné Lua néoε.

¹⁰ Báadeɔn gb̄é p̄o w̄i ìadamá yáke a z̄éwa yáio ù,
asa kpala p̄o b̄ò Lua kíi de n̄ p̄o ùe.

¹¹ Báadeɔn á ù, t̄o wà á s̄os̄o mé wà ìadawá, mé wà yāv̄ai pii d̄owá ma yáí. ¹² A p̄onake, ì yáal̄o, asa á asea aõ z̄oo luabe. Maa wà ìadà ānabi p̄o kú á āaowa.

*Yesu ìwaõ mé wisi n̄ gupuaõ ù**(Maa 9.50, Luk 14.34-35)*

¹³ Ame á wisi ù d̄úniaε. Tó wisi í na s̄u tà, kpelewa wà ke à ḡo wisi ù loi? A àie v̄i bo, sema wà k̄ole gb̄é t̄aa'owà bàasio.

* 4:16 Isa 9.1-2 † 4:17 Mat 3.2 * 5:4 Isa 61.2 † 5:5 Sou 37.11 ‡ 5:6 Isa 55.1-2 § 5:8 Sou 24.3-4

14 Amé á gupua ũ dúniaε. Wéle pɔ wa kàle sɪsɪ musu lí e àò ulεao. 15 Wili filia na wà pēna kùlεwàò. Wí di dauwaε, i gupu gbé pɔ kú uaɔne. 16 A gupu gbéɔne beewa, aai á maakεao e, aai á Mae pɔ kú musu sáaukpa.*

Mɔzi ikoyá bɔ̀lekεa

17 Asu àò e ma mɔ Mɔzi ikoyá ní ānabio yáò bādei no. Mi mɔ a kee bādeio, ma mɔ papaie. 18 Siana mále oé, luabe ní dúniao a gē, āma Luayātaala wēsā néna ge a pɔ kelenae a bādeɔ, yápii a ke. 19 Ayāmeto tó gbé yá pɔ wa dīlεpio mēndo gbàε, baa a pɔ pɔ kēsāanzi, mé ì da gbéɔne aa ke màa, ade aɔ kēsāanzi kpala pɔ b̀ Lua kíi gbéɔ guue. Tó gbé kŭa mé ì dané màa sɔ, ade aɔ zɔɔ kpala pɔ b̀ Lua kíi gbéɔ guue. 20 Mále oé, tó á maa i de Mɔzi ikoyādanedeɔ ní Falisiɔlao, á gē kpala pɔ b̀ Lua kíi guuo.

Pɔkŭma

21 A mà wa ò yāadeɔne aasuli gbēdeɔ. Gbé pɔ gbēdè, wa yákpalekεaànɔε.† 22 Mapi sɔ mále oé, gbé pɔ a pɔ pà a gbēdeezi, à kà wà yákpalekεaànɔ. Gbé pɔ a gbēdee sɔsɔ kà wà geaànɔ gbāadeɔ kíi. Gbé pɔ ò a gbēdeee mīsaide sɔ à kà aà gé téu. 23 Tó n mɔ Lua gbai pɔ a gbagbakii, mé à d̀ngu wekii ké n gbēdee yákuannɔ, 24 ñ n gba to sa'okii aε we, ní ge awakpa gbépie gīa, ní εa su ñ sa'o sa. 25 Tó n ibεε ye genno yákpaleu, ke kpakpa keaànɔ na e aàò dazeu, ké asu n kpa yákpalekenawao yái. Tó ni ke màao, yákpalekenapi a n kpa d̀aiwaε, i n dakpεu. 26 Siana mále onε, níyɔ bɔ weo e ñ ge ñ fiabò. Baa tanga a gɔ tenzio.

Gbāsikεa

27 A mà wà mè ásuli wúle ní gbēpāle nɔo.‡ 28 Ama mapi mále oé, tó gbé nɔε gwà ní làasoo pāleo, à gbāsikεaànɔn we kò. 29 Tó n ɔplaa wé mé tò níle fu, bɔ ñ vūaa. N megue vūaaa maa de wà n mè búu zu téula. 30 Tó n ɔplaa mé tò níle fu, zɔ ñ vūaa. N megue vūaaa maa de n mè búu taa téula.

Gia nɔzi yá

(Mat 19.9, Maa 10.11-12, Luk 16.18)

31 Wa ò lɔ, tó gbé lé gí a nazi, aà gínzila kpawà.§ 32 Mapi sɔ mále oé, tó gbé gí a nazi, mé i ke à gbāsikè no, aà zápi mé tò à gɔ gbāsíde ũ. Tó gbé nɔ pɔ wà gii sè sɔ, à gbāsikεε.

Lεkεa Luawa

33 A mà wa ò yāadeɔne lɔ, aali lé pɔ aa kè Diiwa ke, aasuli bɔ a kpeo.* 34 Mapi sɔ mále oé, ásuli me á sɪ ní Luao seo. Asuli me á sɪ ní luabeoo, asa Lua kpalabaaε, 35 ge dúnia, asa Lua gbadibɔε,† ge Yelusaleŭ, asa Kía zɔɔ wéleε.‡ 36 Nsu me ní sɪ ní n mioo, asa níyɔ fɔ ñ n miká mēndo puakŭ ge ñ a siakŭo. 37 Ali me ao ge aawo. Yá pɔ de beea b̀ Setāu kíie.

Tɔsiana

(Luk 6.29-30)

38 A mà wà mè wà wé fiabo ní wéo, swaa ní swaao.§ 39 Mapi sɔ mále oé, ásuli gí taiinaio. Tó gbé n sánke n ɔplaa geεwa, ñ n ɔzεε pɔ d̀è lɔ. 40 Tó gbé ye n danzii yákpalekenno, ñ n ulada toè lɔ. 41 Tó gbé teasidàne ñ asoseε kiloo do, geoè kiloo pla. 42 Tó gbé wabikèma, ñ aà gba. Nsu gbé pɔ ye pɔ sēama tēo.

Yea ibεεzi

(Luk 6.27-28,32-36)

43 A mà wà mè àò ye á gbēdeezi, à za á ibεεgu.* 44 Mapi sɔ mále oé, àò ye á ibεεzi, à wabike gbé pɔ aai íadawáɔne, 45 ké à gɔ á Mae pɔ kú musu néɔ ũ siana. Asa ì íatē bɔ

* 5:16 1Pie 2.12 † 5:21 Bɔa 20.13 ‡ 5:27 Bɔa 20.14 § 5:31 Iko 24.1-4 * 5:33 Nao 30.3 † 5:35 Isa 66.1

‡ 5:35 Sou 48.3 § 5:38 Bɔa 21.24 * 5:43 Lev 19.18

gbēvāiōne ní gbēmaao píie, ì lou ma tàaesaidēōne ní tàaedēō píie. ⁴⁶ Tó gbé pó yeázio ò á yerzi, á àie e Lua kíie? Baa òsinao lí ke màao lé? ⁴⁷ Tó á gbéō ò i fòkpakpamá rítēe, bó á deò dāolai? Baa luayādōnsaiō lí ke màao lé? ⁴⁸ Ayāmeto àò kú wásawasa lá á Mae pó kú musu kú wásawasawa.†

6

Gbé gbaa pó

¹ A laaika á lousisiyākea gupuaui. Asuli ke gbēnazina wé yáio. Tó ále ke màa, á àie á Mae pó kú musu kíio. ² Tó níle taaside gba pó, nsu ò a kpàwake lán mōafilidēōwao. Aaí ke lousisikpēo guu ní gāeō, ké gbéō e ní tōnasi yáie. Siana mále oé, aa ní ài èn we kò! ³ Mpi, tó níle taaside gba pó, nsu to n ɔzēe dō lá n ɔplaa lé keo. ⁴ To n gbadaa ke asiiyā ũ, n Mae pó asiiyā dō i a fiabone.

Wabikea (Luk 11.2-4)

⁵ Tó ále wabike, ásu àò de lán mōafilidēōwao. Aaíō ye wabikea zea lousisikpēui ní zékpaao, ké gbéō ní e yáie. Siana mále oé, aa ní ài èn we kò! ⁶ Mpi, tó níle wabike, gē n kpēa, ní gbata, ní wabike n Mae pó kú we asii guuwa,* n Mae pó asiiyā dō i sinnō. ⁷ Tó ále wabike, ásuli yābōle dasi lán luayādōnsaiōwao. Aaíō e ní yābōlea dasi mé a tó ní yá ká. ⁸ Asu àò deñwao, asa á Mae pó pó á a ni ví dō e àò gé gbēaiwa. ⁹ Ali wabike à me:

Wá Mae pó kú musu,

to wà n tó kuaadoake dō,

¹⁰ to kpala pó bō n kíi bō gupuaui,

wiō n pōeā ke dúnia guu lá wí ke n kíiwa.

¹¹ Wá gba ú pó wá ble gbā.

¹² Wá tàaeō kéwá,

lá wi gbé pó tàaekèwēeō kēwa.

¹³ Nsu to wà fu yōawao,

wá ké vāiwa.

¹⁴ Tó a gbéō kē ní ní tàaeō, á Mae pó kú musu a á ké sōe. ¹⁵ Tó i gbéō ké ní ní tàaeō sōo, á Maepi a á ké ní á tàaeōo.

Leyea

¹⁶ Tó á leyea sō, ásuli oosisi lán mōafilidēōwao. Aaí ní oa fēnkpa ké gbéō e dō wa leyea yáie. Siana mále oé, aa ní ài èn we kò! ¹⁷ Mpi, tó ní leyea, oopi, ní nísidō, ¹⁸ ké gbéō su dō ní leyeao, sema n Mae pó kú asii guu bàasio. N Mae pó asiiyā dōpi i a fiabone.

Aizēe (Luk 11.33-36, 12.33-34, 16.13)

¹⁹ Asu àizēe kāaaázi dúnia guu lao. Lakii kōōō ní pótānkpakeao ì pó òòkpau, mé kpáio ì gufō aa pōó sēle. ²⁰ A á àizēe kāaa luabe. Wekii kōōō ní pótānkpakeao lí pó òòkpau, mé kpáio lí gufō aa pōó sēleo. ²¹ Gu pó n àizēe kúu, wekii ò n laai ò kuu.

²² Wé mé me filia ũ. Tó n wé kú gudoū, n mè búu aō gupua víe. ²³ Tó n wé kú plapla sō, n mè búu aō gusia víe. Tó gupua pó ní kūa de gusia ũ, gusiapi zōō. ²⁴ Gbēe lí fō zōblè dii mēn plaēo. Aō za gbēdogue, iō ye gbēdozi. A na gbēdowa, i saka gbēdogu. A fō àò zōble Luae n ōao sānuo.

Luanaaikēa (Luk 12.22-31)

† 5:48 Lev 19.2 * 6:6 2Kia 4.33

²⁵ Ayāmeto mále oé, ásuli á wēni kàake poblea ge imia yá musuo. Asuli me kàake pòkasao yá musuo. Wēni de poblealao lé? Me de pòkasalao lé? ²⁶ A gwa bāowa. Aali pótō, aali pòkekeo, aali pò ká dō guuo, kási á Mae pò kú musu ì ble kpámáe. A de bāola maamaae fá! ²⁷ A guu, á déme a fō à a wēni gbàa káfí, baa gō do, a yākāakea guui?

²⁸ Bóyāi i pòkasa yākāakei? A lá vudeo gwa sēu, lá aa de. Aali zíkēo, aali bua tāo, ²⁹ āma mále oé, baa Salomōó ní a òdekeo, i ulada a maa kà ní keewao.† ³⁰ Sēa lá pò kú gbā mé a tékū ziapi, lá Lua ì pò nai màa, ápiō, wa á pò o lbe? Luanaaifēnēndeō! ³¹ Ayāmeto ásuli pōe kàake à me, bó wá blei, ge bó wá mii, ge bó wá daio. ³² Luayādōnsaiō ò pò beeo píi yá ì dōaané. Lá á Mae pò kú musu dō ké pò beeo ni kuwá, ³³ à to kpala pò bō àà kíí ní yá pò zeví Luapiēo dōaaé gia, i pópō kaaé píi. ³⁴ Ayāmeto ásu zia yākāakeo, asa zia azia yá dō. Gōpii taasi mōwà.

7

Kō t̄aae'ea

(Luk 6.37-38,41-42)

¹ Asuli kō t̄aae eo, Lua a á t̄aae e sōo. ² Asa lá ni gbé t̄aae e, màa Lua a n t̄aae e. Zaa pò ní yōu gbéē ò Lua a yōune. ³ Bóyāi níle sèkōna pò da n gbédee wéu e, mé níle lí miōna pò da n wéu yādao ni? ⁴ Ké lí miōna da n wéu, kpelewa níyō o n gbédeee: To mà sèkōna pò da n wéu bōnei? ⁵ Mōafilide, lí miōna pò da n wéu bō gia, ní gu'e wásawasa ké ñ e sèkōna pò da n gbédee wéu bōe.

⁶ Asu Lua pò kpá gbēowao.

Aa liaaáno aa á taitaie.

Asu á òsoo zu sàwakusanaōneo.

Aa t̄aa'o'owàe.

Wabikea

(Luk 11.9-13)

⁷ A wabike, Lua i kpáwá. A wēle, í e. A gbalē, Lua i wēé. ⁸ Asa gbé pò wabikè, wa kpawàe. Gbé pò wēle sō a ee. Wa zewē gbé pò gbalèe. ⁹ A guu, déme a gbē kpa a néwa, tó à pēe wabikèwài? ¹⁰ Ge tó à kpō wabikèwà, a píligona kpawà yà? ¹¹ Baa ní á vāikeo, á pōmaa kpaa á néowa dō. Wa á Mae pò kú musu pōmaa kpaa gbé pò aa wabikèwawo pò o lbe?

¹² A ke gbēōne lá á ye aa kéewa. Mōizi ikoyā ní ānabiō yáō min we.

Zéle tuuuna

(Luk 13.24)

¹³ A zéle tuuuna sé. Zé pò a lé yàasa mé a dēepookii ví ì géíno kaale guue. Bee ò gbé daside lé sé. ¹⁴ Zé pò ì géíno àizāna guu lé tuuū mé a naaa, mé gbé pò aa è lé séo bílao.

Gbé dōa a yākeawa

(Luk 6.43-44, 13.25-27)

¹⁵ A laaika ānabi egeṅaōzi. Aaí mō á kíí sā bāa daa, àwalēwan nōandēnaōn ní ū sō. ¹⁶ A ní dō ní yākeawa. Wili kuke lè líwao. Wili kpa bo kaaewao. ¹⁷ Lí maa ì né kefena i, lí vāi ì né gia i. ¹⁸ Lí maa lí fō né gia ìo, mé lí vāi lí fō né kefena ìo. ¹⁹ Wí lí pò lí né maa io zō zu téue.*

²⁰ Beewa á ní dō ní yākeawa.

²¹ I ke gbé pò ì omēe Dii, Dii, mé a gē kpala pò bō Lua kíí guuo, sema gbé pò ì ma Mae pò kú musu pōeā ke. ²² Yākpalekegōōzī gbé dasideō omēe: Dii, Dii, wi Lua yā'oné ní n tōoo lé? Wi t̄áago ní n tōoo lé? Wi dabudabuo ke dasi ní n tōoo lé? ²³ Má oné wásawasa: Má á dō gueio, à gomala vāikēnaō!†

† 6:29 1Kia 10.4-7 * 7:19 Mat 3.10 † 7:23 Sou 6.9

Kpɛbon gbɛɔn plaɔ
(Luk 6.47-49)

²⁴ Ayāmeto gbé pɔ ma yáe beɔ mà mé à zikèwà de lán gbé laaide pɔ a kpɛdò gbɛwawa.
²⁵ Ké lou mà, í dàgua, íana kàka sù kpépiwa, ò i kwɛo, ké wa dàale gbɛwa yáí. ²⁶ Gbé pɔ ma yáe beɔ mà mé i zikèwà de lán mísaide pɔ a kpɛdò bùsu'ũfāawawae. ²⁷ Ké lou mà, í dàgua, íana kàka sù kpépiwa, ò à kwè à lèlè wiliũ.
²⁸ Ké Yesu yá beɔ ò a làa, aà yādaané bò bíla sae, ²⁹ asa i yādané lá Mɔizi ikoyādanedeɔwao, a dànè ní ikooe.

8

Kusude gbágbāa
(Maa 1.40-45, Luk 5.12-16)

¹ Ké Yesu pīla sīsiwa, bíla tɛaazi. ² Ɔ kusude mò kùle aà ae à mè: Dii, tó n wei, rýɔ fɔ n gbābɔmɛe. ³ Yesu ɔbò nàwà à mè: Ma wei. Gɔ gbālesai. Wegɔɔ gɔɛpi kusu làa. ⁴ Ɔ Yesu òè: Ma. Nsu o gbɛe mao. Ge n nziá ɔbɔ sa'onae, ní sa pɔ Mɔizi díle o n gɔa gbālesai seela ũ gbéɔne.*

Sosaɔ gbɛzɔɔ zikena gbágbāa
(Luk 7.1-10)

⁵ Ké Yesu lé gɛ Kapenaũ, ò sosaɔ gbɛzɔɔ mò aà kíi, à wabikèwà ⁶ à mè: Dii, ma zikena wúlea be, à kàaũ, àle wāwāke maamaae. ⁷ Ɔ Yesu òè: Má gé mà aà gbágbā. ⁸ Ɔ gbɛzɔɔpi òè: Dii, mi ka n gé ma beo. Baa tó n yā'ò, ma zikena a gbágbā. ⁹ Mapi, wa iko víae, mé má iko ví sosaɔwa. Mi o an gbɛdoe aà gé le, í gé. Mi o a pālee aà mɔ ke, í mɔ. Mi o ma zikena aà ke kéwa, ò í ke.
¹⁰ Ké Yesu yápi mà, à bò aà sae, ò a ò gbé pɔ aa tɛaziɔne: Síana mále oé, mi e gbɛe ma náaikè kéwa Isailiɔ guuo. ¹¹ Mále oé, gbéɔ bɔ gukpe ní be'aeo dasidasi aa mɔ blɛblei n Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo kpala pɔ bò Lua kíiu. ¹² Gbé pɔ de yāa aao ku kpalapi guo sɔ, wa ní zu bàasi gusiaue. We aa ɔɔbu aa ɔdi ní musu. ¹³ Ɔ Yesu ò sosaɔ gbɛzɔɔpie: Ta be. A kene lá n ma náaikèwa. Ɔ aà zikenapi gbàgbā zibeezi gɔɔ.

Yesu gyaeɔ gbágbāa dasidasi
(Maa 1.29-34, Luk 4.38-41)

¹⁴ Yesu gè Piee be, ò a è aà nada wúlea, àle mèwāake. ¹⁵ Ké à ɔkã aà ɔwa, aà me nini, ò à fèle blékèè.
¹⁶ Ké oosi kè, ò wà mò Yesue ní táadeɔ dasidasi, ò à táapiɔ gònè n yā'oao, à gyaeɔ gbàgbā píi. ¹⁷ Maa yá pɔ ānabi Isaia ò kè à mè:
A wá gbāasaikɛ sè,
à wá gyāɔ gòwá.†

Gbé pɔ aa ye tɛ Yesuziɔ
(Luk 9.57-62)

¹⁸ Ké Yesu è bíla kàaaazi, ò a ò a íwaɔne: Wà bua ísida baale. ¹⁹ Ɔ Mɔizi ikoyādanedeɔ mɔ ò Yesue: Metulu, gu pɔ níle géu píi máo tenzie. ²⁰ Ɔ Yesu òè: Gbɛgbonaɔ ní tóo ví, bāo ní sakpe ví, Gbɛnazin Né sɔ a íampakii vío.
²¹ Ɔ íwa pāle òè: Dii, to e ma de'ia kpagui gia. ²² Ɔ Yesu òè: Temazi. To gɛo ní gɛo ví.

Yesu zàa'íana zɛa
(Maa 4.35-41, Luk 8.22-25)

* 8:4 Lev 14.2-4 † 8:17 Isa 53.4

²³ Yesu gè g'ílèna guu, ò aà ìwao dàzeuaàno. ²⁴ Kándo zàa ìan gbãa kàka ísidaa, í v'í lé pélepele ní g'óu. Yesu lé i'ò, ²⁵ ò aà ìwao s'òàzi, aa aà vù aa m'è: Dii, wá suaba, wále kaale. ²⁶ Ǿ Yesu òn'è: Luanaaif'ènde! Ak'ea á sea ví màai? Ǿ à f'èle g'í ìanae ní ío, ò gu n'ini k'ílikili. ‡ ²⁷ Yápi b'ò gb'èpiò sae aa m'è: Gb'è kpeletaan wei? Baa ìana ní ío aai aà y'amae.

Táa dia sàwaone
(Maa 5.1-20, Luk 8.26-39)

²⁸ Ké Yesu bùa baale Gadala bùsuu, táade gb'èon plaee b'ò gb'è'e p'ò de mia ùo guu, aa mò dàaale. Aa p'ási maamaae, gb'èe lí f'ò zépi s'èo. ²⁹ Aa wiilè aa m'è: B'óme wá daai, Lua Né? N mò ìadaiwála e a g'oo àò ka y'á? ³⁰ Sàwakusan waiò k'úrino k'āaa, aale p'oble. ³¹ Ǿ táapi awakpà Yesue aa m'è: Tó n wá yá, wá gbae sàwa wai keeò guu. ³² Ǿ Yesu òn'è: A gé. Ǿ aa g'ò gb'èpiòwa, aa ò sàwaone. Ǿ sàwa waipiò w'í ní bao pii, aa p'ila s'òonawa aa sí ísidau, ò aa g'aga í guu we. ³³ Ǿ sàwadānao bàalè tà w'èle guu, aa y'ápiò dàu aa s'ìuné ní yá p'ò táadeò lèò pii. ³⁴ Ǿ w'èledeò b'òle g'è dai Yesule nípii. Ké aa aà è, aa awakpàè aa m'è aà b'óné ní bùsuu.

9

Gb'èkaaüa gb'ágb'aa
(Maa 2.1-12, Luk 5.17-26)

¹ Yesu gè g'ó guu, à èa bùa ísidawa, à kà a be w'èleu.* ² Ǿ wá mòè ní gb'èkaaüao w'úlea mákeleu. Ké Yesu è gb'èpiò a náai ví, ò a ò gb'èkaaüapie: Ma gb'è, s'òdile! N duuna k'èma. ³ M'òizi ikoyādan'edeo ku we, ò aa ò ní s'ò guu: Gb'è bee lé d'óe ní Luaoe. ⁴ Yesu ní làasoo d'ò, ò à ní lá à m'è: B'óy'ái a làasoo v'ái dà á s'ò guui? ⁵ Tó má ò aà duuna k'èwà, ge tó má ò aà fele t'áa'o, a kpele mé àai? ⁶ Má ò màa ké àò d'ò Gb'ènazin Né duunak'èama iko ví d'úniau. Ǿ a ò gb'èkaaüapie: Fele n' n mákele se ta be. ⁷ Ǿ à f'èle tà a be. ⁸ Ké bíla è màa, vía ní k'ú, aa Lua p'ò iko bee taa kpà gb'ènazinaowa s'áaukpà.

Matiee sisia
(Maa 2.13-17, Luk 5.27-32)

⁹ Yesu b'ò we àle g'è, ò à gb'è p'ò w'í me Matiee è z'òlea a osikpeu. Yesu òè: M'ò temazi. Ǿ à b'ò teaàzi. ¹⁰ Ké Yesu lé p'oble aà be, osinao ní luayādansaiò ku we dasi, aale p'obleaàno ní aà ìwao s'ānu. ¹¹ Ké Falisiò è màa, ò aa aà ìwao là aa m'è: B'óy'ái á dii lé p'oble n osinao ní luayādansaiò? ¹² Ké Yesu yápi mà, à m'è: Gb'è gb'aa baa k'ú ní l'òtoooo, sema gy'ae. ¹³ A ge làasooke yá p'ò k'èa láue bee miwa wá m'è:

Gb'èkekeak'oe ò má yei,

i ke sa'oa no.†

Mi mò gb'èmaao sísiio, sema duunk'ènao.

Leyea
(Maa 2.18-22, Luk 5.33-39)

¹⁴ Ǿ Z'aa Da'ílèna ìwao mò Yesu là aa m'è: Ak'ea wápiò ní Falisiò, wio leye mòom'oo, mé n ìwao lí ye s'òo? ¹⁵ Ǿ Yesu y'ál'èeüné à m'è: N'òsena gb'èe p'osia ke g'oo p'ò a k'úrino n'òse guue? Aawo, áma a g'oo lé mó ké wa n'òsenapi b'ò ní guu, g'oo bee ò aa leye sa. ¹⁶ Gb'èe lí p'óle dafu di p'okasa ziuo, asa a dafu a s'òoue, aai k'ò g'á, ula zi f'òa i k'áfi. ¹⁷ Wili v'èe dafu ká b'áa t'ùu zi guuo. Tó wa k'è màa, t'ùupi a p'ūnae, v'èe i k'óle, t'ùu i ò'okpa. Aawo, w'í v'èe dafu ká b'áa t'ùu dafu guue, aaiò maa pii.

Nen'èna vua ní n'òe p'ò k'á Yesu ulawao
(Maa 5.21-43, Luk 8.40-56)

¹⁸ Gɔɔ pɔ Yesu lé yá beɔ oné, gbāadee mò kùlèè à mè: Ma nenɔena kèsai tia. Mɔ n̄ onawà, i vu. ¹⁹ Ǿ Yesu fèlè tèààzi ní a ìwaɔ.

²⁰ Nɔee ku we, au lé bɔlèwà à kà wè kuepla. A mò ɔkà Yesu ula léwa aà kpe. ²¹ Asa nɔepi lé me: Baa tó ma ɔkà aà ulawa lé, má gbágbāe. ²² Yesu lili à aà è, ɔ à mè: Sɔdile, nɔe! Ma náai pɔ ní kè mé n gbágbā. Wegɔɔ nɔepi gbágbā.

²³ Ké Yesu kà gbāadepi be, a è wàlè kulɛpe, bíla kɔfi dɔ. ²⁴ Ǿ Yesu mè: A ázia gá. Nenɔenapi i gao, àlè i'oe. Ǿ aale Yesu ke pɔɔpɔɔ. ²⁵ Ké wà bíla gbàe, ɔ Yesu gè kpéu à népi ɔ kù, ɔ à fèlè. ²⁶ Ǿ yápi bao li búsúpiá píi.

Vl̄aɔ gbágbāa

²⁷ Ké Yesu bɔ we, vl̄a gbɛɔn plaɔ teààzi ní wiio aa mè: Wá wɛnagwa, Davidi Bui! ²⁸ Ké Yesu kà be, vl̄apio sɔààzi, ɔ à ní lá à mè: A ma náai vl̄i ké má fɔ yápi kééa? Aa wèwà aa mè: Ao, Dii. ²⁹ Ǿ à ɔkà ní wéwa à mè: A kéé lá álè ma náaikewa. ³⁰ Ǿ an wé wè. Yesu lé lèné à mè: Asu o gbèe mao. ³¹ N beeo aa gè aà bao fàaa búsúpiu píi.

Yesu wɛnadɔa gbéɔne

³² Gɔɔ pɔ vl̄aɔ lé bɔlè, wà mò Yesue ní táade léna naaleao. ³³ Ké Yesu táapi gòè, ɔ à yā'ò. Yápi bɔ bíla sae aa mè: Wi yá bee taa e Isaili búsúu yāao. ³⁴ Ǿ Falisio mè: I táa go ní táa kía gbāaoe.

³⁵ Yesu mɛɛwiao ní zɔɛwiao kèlè píi, à yādáné ní lousisikpɛɔ guu, à kpala pɔ bɔ Lua kíi baokpáné, à gyāeɔ gbágbā píi ní kɔɔɔ píi.† ³⁶ Ké à bíla è, ɔ à kèè wɛnaũ, asa aa kpasaa mé aa liaaa lán pɔ pɔ dāna vl̄ioɔwae.‡ ³⁷ Ǿ Yesu ò a ìwaɔne: Pɔkɛkɛa zɔɔ mé zikenaɔ dasio. ³⁸ A wabikɛ Budewa aà zikenaɔ gbae a pɔ kekɛi.

10

Yesu ìwaɔ

(Maa 3.13-19, Luk 6.12-16)

¹ Yesu a ìwa gbɛɔn kueplao s̄isi, ɔ à ní gbá iko aa táago gbéɔwa, aa gyāeɔ gbágbā píi ní kɔɔɔ píi. ² Zina gbɛɔn kueplapio tón ke: Gbé s̄éia Simɔɔ pɔ w̄i me Piɛɛ, aà dāuna Andelee, Zebedee né Zaaki, aà dāuna Zāa, ³ Filipi, Batelemii, Tomaa, ɔsina Matiee, Alafe né Zaaki, Tade, ⁴ Simɔɔ Gínziao ní Yudasi Isalioti pɔ bɔ Yesu kpɛo.

Yesu a ìwa gbɛɔn kueplao zia

(Maa 6.7-13, Luk 9.1-6)

⁵ Ké Yesu lé gbɛɔn kueplapio z̄i, a òné: Asu gé buipáleo kíi oio. Asu gɛ Samali wéleo guuo. ⁶ A gé Isaili pɔ aa sásāa lán s̄aɔwao kíi. ⁷ A gé íb waasoke àɔ geò à me: Kpala pɔ bɔ Lua kíi kà kái! ⁸ A gyāeɔ gbágbā, à geɔ vu, à gbābo kusudeɔne, à táagoné. Lá á è pókpasai, à kené p̄osisai. ⁹ Asu àɔ ɔa kũao, baa ɔs̄ɔgbena. ¹⁰ Asu babalabɔɔ seɔ ge ula plaade ge kyale ge gopana, asa zikena kà à a blè e. ¹¹ Wéle pɔ ásu kau píi, mɛɛwia ge zɔɛwia, à gbɛmaa kpákpa à pilawà, íb ku we e à ge ḡeò zéa. ¹² Tó a ḡe ua, í f̄b na kpámá. ¹³ Tó uadeɔ kà, á f̄b na a ḡoné. Tó aai kao s̄ɔ, á f̄b na a ea suwáe. ¹⁴ Gu pɔ wi gbāakpauázio ge wi swáse á yáio, à bɔ ua bee ge wéle bee guu, í kɔlémá. ¹⁵ Siana mále oé, yákpalekɛgɔɔz̄i wélepideɔ ìadama e de Sɔdɔũ ní Gɔmɔɔo búsudeɔla.*

Yesu yá pɔ a a ìwaɔ le oané

(Maa 13.9-13, Luk 12.2-9, 21.12-17)

¹⁶ Mále á z̄i s̄aɔ ũ àwalewanaɔ guue. Aɔ laai vl̄i lán ml̄ɛɔwa, íb de yāesaideɔ ũ lán felenaɔwa. ¹⁷ A laaika gbɛnazinaɔzi, asa aa á kú aa yákpalekɛánɔ, aai á gbɛ ní fl̄aalao ní

† 9:35 Mat 4.23 § 9:36 Nao 27.17, 1Kia 22.17 * 10:15 Daa 19.24-28

lousisikpɛɔ guu. ¹⁸ Wa géáño bùsu gbāadeɔ ní kíaɔ kǐi ma yáí. Bee a á gba zé àò dené ma seeladeɔ ũ ní buipáleɔ. ¹⁹ Tó wà á kpámá, ásu bílike yá pò á o ge yá pò á líwàò. Zibeezi Lua mé a yá pò á o sóso káé á léu. ²⁰ I ke áme á yá'oo, á Mae Nisina mé a sóso káé á léu.

²¹ Vii ní dāunaɔ kò kpámá dea yáí. Maa maɛɔ ní néo kpámá. Néo bɔ ní de ní ní daɔ kpe wà ní de. ²² Gbépii a zaágu ma yáí, āma gbé pò zea gbāa e a gɔɔ léwa a bɔ. ²³ Tó wàle íadawá wéleu, à bàale ta a páleu. Siana mále oé, á e Isaili bùsu wéleɔ keele píio, ò Gbēnazin Né a mós. ²⁴ Iwae lío de a yādanɛdelao. Zòblenae lío de a diilao. ²⁵ Tó íwa a yādanɛde lea lè, ge tó zòblena a dii lea lè, bee mòwà. Tó wà tɔkpà uabeleɛ Beezebu, tó pò a vāi de beea ò wa kpa aà uadeɔne.

²⁶ Asu viakɛnéo. Yá pò ulea pii a bɔ gupuu, mé asiiyāe ku ké wa gí dōio. ²⁷ A yá pò mále oé gusiau o gupuu. A yá pò ále ma būnu guu kpàwake gāae. ²⁸ Asuli viake gbé pò aai gbēde, aali fò aà nisina dèoɔne. Ali viake Luaɛ, asa a fò gbé ní a nisinao kaale té guu pii. ²⁹ Wili gòlegolen mèn pla yía dalao lé? Kási an kee wá lí su tɔle á Mae lé saio. ³⁰ Apio sò, baa á mikā, a a lé dō. ³¹ Ayāmeto ásu viakɛo. A beee de gòlegolen dasiola.

³² Gbé pò zèmanɔ gbéɔ ae, má zeaàno ma Mae pò kú musu ae. ³³ Gbé pò lelekpāmazi gbéɔ ae, má lelekpaaazi ma Mae pò kú musu ae.

³⁴ Asu àò e ma mɔ ké gbéɔ aao na ní kòo dúniau no. Mi mɔ ké gbéɔ aao na ní kòo yáí no, sema fɛlea ní kòo. ³⁵ Ma mɔe, ké gōe bɔ a de kpe, nɔe bɔ a da kpe, nɔzāe bɔ a zāda kpe. ³⁶ Gbé bedeɔ gō aà ibeɔ ũ.† ³⁷ Gbé pò ye a de ge a dazi demala i ka àò de ma íwa ũo. Gbé pò ye a negōe ge a nɔzi demala i ka àò de ma íwa ũo. ³⁸ Gbé pò i a lipāakōa se àò teomazio i ka àò de ma íwa ũo. ³⁹ Gbé pò a wēni kūa, wēnipi a vūaawà. Gbé pò gí a wēnii ma yáí sō, ade mé aò wēni ví.

⁴⁰ Gbé pò á díle, ade ma dileɛ, mé gbé pò ma dile gbé pò ma zì díleɛ. ⁴¹ Gbé pò ānabi díle aà ānabike yáí a ānabi asea e. Gbé pò gbēmaa díle aà maake yáí a gbēmaa asea e. ⁴² Baa í niɛ, gbé pò dà née beeo doe ma iwake yáí, síana mále oé, a kua a aseawao.

11

Zāa Da'ilena zinao (Luk 7.18-35)

¹ Ké Yesu yá beeo dà a íwa gbéon kuɛplaɔne a làa, à bò we à gè waasokɛi ní wéleɔ guu, àle yādané.

² Zāa kua kpéu à Kilisi yākeao mà, ò à a íwaeɔ zì ³ aa aà lae, òme gbé pò a mɔ ũa, ge wàò wèdɔ gbēpālezie? ⁴ Ō Yesu wémá à mè: A ge yá pò ále ma mé ále e o Zāae à me,

⁵ vīaɔ lé gu'e, eɔ lé taa'o,
wàle gbābɔ kusudeɔne,
swādoɔ lé yāma, geɔ lé vu,

mé taasideɔ lé baona waaso ma.*

⁶ Báaaden gbé pò lí fu ma yáwao ũ.

⁷ Ké gbépio tà, Yesu nà Zāa yā'oa bílaewa à mè: Bó a ge gwai gbāui? Fee pò íana lé deede yá? ⁸ Bó a ge gwai sai? Gbé pò pɔkasa zāe naazi yá? Pɔkasamaadanao ìo ku kibee.

⁹ Bó a ge gwai wei? Anabi yà? Ao! Mále oé, a de se ānabia. ¹⁰ Asa Zāa yá wa ò taalau wà mè:

Má a zina gbae aà dɔaa zekɛkɛne.†

¹¹ Siana mále oé, nɔe nɛ'ia guu ānabie i bɔ à kà Zāa Da'ilenawao. N beeo gbé pò de gbé kpeɛ ũ kpala pò bò Lua kǐi gbéɔ guu deaàla. ¹² Za gɔɔ pò Zāa Da'ilena waaso dàale e gbā, wàle

† 10:36 Mís 7.6 * 11:5 Isa 35.5-6, 61.1 † 11:10 Mal 3.1

kɔ̄de wà e gē kpalapiu, ɔ̄ wàle siu ní gbāao. ¹³ Mɔ̄zi ní ānabi p̄i d̄aa aa a yā'ò e à gè pè Zaaawa. ¹⁴ Tó á f̄s̄ à sí, Zāapi mé Elia p̄ó wà mè a m̄o ũ.† ¹⁵ Gb̄é p̄ó n̄s̄e v̄i àà yāpi ma.

¹⁶ Bó má gbāgb̄eɔ̄ l̄eɔ̄ūdi? Aa de lán né p̄ó aa ku gāae aale l̄ezuk̄ōwae ¹⁷ aale m̄e: Wa kule p̄éé, i ɔ̄wāo.

Wa w̄enale s̄ié, i ázia gb̄egb̄eɔ̄.

¹⁸ Ké Zāa m̄ò, ìli p̄ēe soo, ìli v̄ēmio, ɔ̄ wà mè táadee. ¹⁹ Ké Gb̄enaz̄in Né m̄ò, ì p̄oble, ì imi, ɔ̄ wà mè: Asiade w̄eminae, ɔ̄sinao ní luayādansaiɔ̄ gb̄ēnae! Ama w̄i Lua ɔ̄no d̄s̄ a yākea gb̄eɔ̄wae.

Yesu z̄oada w̄éleɔ̄ deɔ̄wa
(Luk 10.13-15)

²⁰ Ǿ Yesu f̄le z̄oada w̄éle p̄ó à a dabudabu daside k̄eɔ̄ gb̄eɔ̄wa, ké aai n̄selileo yāi. ²¹ A mè: Waiyoo K̄olaz̄enideɔ̄! Waiyoo Besaidadeɔ̄! Tó wà dabudabu p̄ó má k̄é k̄é Tii ní Sid̄o yāa, § d̄s̄ w̄élepid̄eɔ̄ zwānkasa k̄akañla, aa b̄usukà ní miu n̄selileo seela ũ. ²² Mále oé, yākpalekeḡōz̄i á ìadama a de Tiideɔ̄ ní Sid̄o deɔ̄ p̄ó. ²³ A Kap̄enaūdeɔ̄ s̄s̄ á f̄s̄ gb̄ā z̄o Luawa yā? Wa ɔ̄z̄ózie e bedau. * Asa tó wà dabudabu p̄ó má k̄é k̄é S̄oɔ̄ū yāa, d̄s̄ a ku e ní a gb̄ā.† ²⁴ Mále oé, yākpalekeḡōz̄i á ìadama a de S̄oɔ̄ū p̄ó.

Kámaboa Yesu k̄i
(Luk 10.21-22)

²⁵ Zibeez̄i Yesu mè: Baa, musu ní z̄īleɔ̄ Dii, ma n sáaukè, ké n yāe beeɔ̄ ùle yād̄onaɔ̄ne ní ɔ̄no deɔ̄, mé ní òl̄o lad̄nsaiɔ̄ne. ²⁶ Ao, Baa, bee k̄angu m̄aa. ²⁷ Ma Mae p̄ópii n̄am̄e ma ɔ̄z̄i. Gb̄e Lua Né d̄s̄o, mé i ke Mae Lua bàasio, mé gb̄e Mae Lua d̄s̄o, mé i ke aà Né ní gb̄é p̄ó Népi yei à aà ɔ̄l̄néɔ̄ bàasio.

²⁸ A m̄o ma k̄i á gb̄é p̄ó á asosea a kpas̄o p̄i, mí á gba zé à kámabo. ²⁹ A ma zuu sé, í yādada ma k̄i, á s̄s̄ i níni, asa má buse mé ma n̄s̄e nīe. ³⁰ Asa bea ní ma zuuo z̄i'ūo, mé ma aso gb̄iao.

12

Kámaboḡōz̄i
(Maa 2.23-3.6, Luk 6.1-11)

¹ Bee gb̄ea Yesu lé p̄ā bl̄ew̄embua kámaboḡōz̄i. N̄ana lé aà ìw̄aɔ̄ de, ɔ̄ aa p̄ów̄ena w̄òlo, aale só. * ² Ké Falis̄io è, ɔ̄ aa ò Yesue: N ìw̄aɔ̄ gwa, aale yā p̄ó w̄ili ke kámaboḡōz̄io ke.† ³ Ǿ Yesu òné: I kyoke á è lá Davidi k̄é ní a gb̄éɔ̄ ḡō p̄ó n̄ana lé ní deo lé? ⁴ A ḡè Lua ua, à p̄ēe p̄ó wa k̄ale Luae s̄ò, p̄ēe p̄ó āapi ní a gb̄éɔ̄ aa a soa zé v̄io, sema sa'onaɔ̄ bàasio.‡ ⁵ Ké sa'ona p̄ó aa ku Lua ua kámaboḡōz̄io lé b̄o ḡōpi yā kpe mé aa tàae v̄i s̄o, i a kyoke á è M̄ozi ikoyā guuo lé?§ ⁶ Mále oé: P̄ó p̄ó a z̄o de Lua uaa ku la. ⁷ Tó á yāe bee mid̄s̄e, gb̄ēkekeak̄s̄e ɔ̄ má yei, i ke sa'oa no, * d̄s̄ yāa i yāesaideɔ̄ tàae eo. ⁸ Asa Gb̄enaz̄in Né iko v̄i kámaboḡōwae.

⁹ Ké Yesu b̄ò we, ɔ̄ à ḡè ní lousisikpeu. ¹⁰ Ḡs̄e p̄ó a ɔ̄ imia ku we. Ké gb̄eɔ̄ ye yāda Yesula yāi, ɔ̄ aa aà là aa mè: Gb̄égb̄āgb̄āa z̄ev̄i kámaboḡōz̄ia? ¹¹ Ǿ Yesu w̄emá à mè: A déme aɔ̄ s̄ā v̄i, a zuwà eu kámaboḡōz̄i, a ḡe boio ni? ¹² Gb̄enaz̄ina de s̄āa z̄o. Ayāmeto maakea kámaboḡōz̄i z̄ev̄i. ¹³ Ǿ Yesu ò ḡs̄ep̄ie: N n̄ ɔ̄pi poo. A p̄ò, ɔ̄ à s̄u a gb̄eu wásawasa lá adowa. ¹⁴ Ǿ Falis̄io b̄òle ḡè lekpaafi Yesuzi, lá aa ke wà aà de.

Zik̄ena p̄ó Lua s̄e

¹⁵ Yesu d̄s̄, ɔ̄ à ḡò we. Bíla b̄ò t̄eāzi, ɔ̄ à ní gyāeɔ̄ gb̄āgb̄ā p̄i, ¹⁶ à ḡin̄é aa a t̄ó f̄āaa. ¹⁷ Beewa Lua yā p̄ó ānabi Isaia òe bee k̄é, à mè:

‡ 11:14 Mal 3.23 § 11:21 Isa 23.1-18 * 11:23 Isa 14.13-15 † 11:23 Daa 19.24-28 * 12:1 Iko 23.25 † 12:2 B̄o 34.21 ‡ 12:4 1Sam 21.1-6, Lev 24.9 § 12:5 Nao 28.9-10 * 12:7 Oze 6.6

18 Ma zíkēna pó má sèn kē,
ma yenzide pó aà yá ì kamagu.
Má a Nisína pisiwà,
i yázede da buionē.

19 A lekpaakēo, a palamáio,
gbēe a aà zōa ma dō gāaēo.

20 A fee ekpaazēua éo,
a filia yēēna dēo,
ō a to yázede mō oda zāa.

21 Bui pii wé aō dōaàzi.†

Táagoa

(Maa 3.20-30, Luk 11.14-23)

22 Ō wà mò Yesue ní táade vĩa pó a léna naaleao. Yesu aà gbàgbā, àlē yā'o sa, àlē gu'e. 23 Ō yápi dī bílawa pii aa mē: Davidi Buipi yà mōōō? 24 Ké Falisio mà, ō aa mē: Gbēē bee a fī tǎa gonéio, mé i kē ní tǎa kía Beezebu gbāao bàasio.‡ 25 Yesu ní làasoo dō, ō à mē: Kpala pó a gbéō íbelesè ní kōo a midē. Wéle ge ua pó a gbéō íbelesè ní kōo a gō bezi ūē. 26 Tó Setāu lé a gbéō goné, à íbelesè ní aziaon we. Aà kpala aō zea kpelewa ni? 27 Tó Beezebu gbāa miō táagoomá bē, á gbéō ì go ní dé gbāao sō ni? Beewa ázia gbéō yá ìikpàwá. 28 Lá Lua Nisína gbāa ō mále táagoomá, àō dō ké kía pó Lua kpà mò á guun we.

29 Kpelewa gbé a gē gōsa gbāa kpéu à aà pōo séle, mé i kē à aà yè gia bàasio ni? Aà yea gbēa ō a aà kpé yōe sa. 30 Gbé pó dē ma gbé ūo á ma íbēēē, mé gbé pó lé pó káaamanōo, àlē fáaaē. 31 Ayāmeto mále oé, Lua a gbéō ké ní ní duunao ní a tó bēē pó aa sio pii, āma a gbé pó à a Nisína tobēēsī kēo. 32 Tó gbé yādò Gbēnazin Néwa, Lua a aà ké, āma tó gbé yādò Lua Nisínawa, Lua a ade kē dúnia tiaē bee guuo ge a pó lé mó.

Gbé dōa a yākeawa

(Luk 6.43-45)

33 Tó n lí maa bà, a né ìo maaē. Tó n lí vāi bà sō, a né ìo vāiē. Asa libē wī lí dōwà.§ 34 Gbēnazin píligona!* Ké á vāi, kpelewa á fī yāmaa oi? Asa yá pó kò sōu ō lé ì o. 35 Gbēmaa ì maa bō a sō maa guue. Gbēvāi sō ì vāi bō a sō vāi guue. 36 Mále oé: Yákpalekēgōōzī gbéō ní yáfaasai pó aa ò séle siu Luaē pii. 37 Asa yá pó ní ò mé a yānakpama ge ōmē a yādanla.

Seelagbēaa Yesuwa

(Maa 8.11-12, Luk 11.29-32)

38 Ō Moizi ikoyādanēdeēo ní Falisioō ò Yesue: Mae, wá ye nì seelae kē wà e. 39 Ō Yesu wēmá à mē: Gbāgbē vāi luanaaikensaiō mé lé seela gbēaa. Má seelae kēnéio, sema ānabi Yonasi pó. 40 Lá Yonasi kē kpò gbēne gbēē guu fāane ní gwāasīnao e gōō àaō, màa Gbēnazin Né a kē téenau fāane ní gwāasīnao e gōō àaō.† 41 Yákpalekēgōōzī Ninivadeō fēle yāda gbāgbēōlaē. Asa ké aa Yonasi waaso mà, aa nōselilēē,‡ mé gbé pó a zōo dē Yonasia ku la. 42 Yákpalekēgōōzī gēomidōkīi oi nōē kía a fēle yāda gbāgbēōlaē. Asa nōēpi bō za tōole léwa, à mò Salomōō ōnōyā maiē,§ mé gbé pó a zōo dē Salomōōa ku la.

Táa taa a sōziwa

(Luk 11.24-26)

43 Tó wà tǎa gò gbéē, ìo liaaliaa gugiiu àō gbé wēēle à diēē. Tó i eo, 44 ō ì mē: Má ēa ta ma sōziwaē. I ēa tawà, ì e a bē ado à zu'ò, à azia kēkē wásawasa. 45 Ō ì ge tǎa pó an vāi dēalao séle

† 12:21 Isa 42.1-4 ‡ 12:24 Mat 9.34 § 12:33 Mat 7.20 * 12:34 Mat 3.7 † 12:40 Yon 2.1 ‡ 12:41 Yon 3.5
§ 12:42 1Kia 10.1-10

mèn soplà à suínɔ, aai diè. Ɔ gbépi gwea gbəzã vâi ï de a káaua. Gó doupi mé a gbāgběɔ bua s̄.

*Yesu daeɔ
(Maa 3.31-35, Luk 8.19-21)*

⁴⁶ Ké Yesu lé yã'o bílae, ɔ aà da ní aà dāunaɔ kà, aa zè bàasi, aa ye aà yáí. ⁴⁷ Ɔ wa òè: N da ní n dāunaɔ zea bàasi, aa ye n yáí. ⁴⁸ Ɔ Yesu a zāsí gbépiwa à mè: Dème ma da ge ma dāunaɔ ùi? ⁴⁹ Ɔ à ɔdò a ïwaɔwa à mè: Ma da ní ma dāunaɔn ke. ⁵⁰ Asa gbé pò ï ma Mae pò kú musu pɔeã ke mé ma dāuna ge ma dāe ge ma da ù.

13

*Pówenkelea
(Maa 4.1-20, Luk 8.4-15)*

¹ Gɔɔ doupi zí Yesu bò be à gè zòle ísidale. ² Wà kàaaaazi dasidasi, ɔ à gè zòle gó'ilena guu, gbépii gò sia ísidale. ³ Ɔ à yálèùné dasi à mè: Z̄se mé bò gè pówenakelei. ⁴ Lá àle keele, ɔ a keeɔ lèle zé guu, bāɔ mɔ blè. ⁵ A keeɔ lèle gbeseena musu, gu pò tɔle gèeleuo, ɔ aa bòle gò ke tɔle gèele weo yáí. ⁶ Ké íatē gbāakù, aa tekù aa giigàga, ké aa zína vïo yáí. ⁷ A keeɔ lèle le guu, ɔ le fèle kùamá. ⁸ A keeɔ lèle tɔle maau, aa fèle ne'í, a keeɔ wén basɔbasɔ, a keeɔ bàābbaā, a keeɔ baakwikwi. ⁹ Gbé pò nòse ví aà yápi ma.

¹⁰ Ɔ Yesu ïwaɔ s̄aaazi aa aà là aa mè: Bóyáí níle yã'oné ní yálèùaoi? ¹¹ Ɔ a wemá à mè: Lua á gbá zé à kpala pò bò a kíi asiio d̄, āma i ní gba zé. ¹² Asa gbé pò pò ví, Lua a káfíe à fè. Gbé pò pɔe ví s̄o, baa yɔɔna pò a ví, Lua a siwàe. ¹³ Ayāmeto mále yã'oné ní yálèùao, asa aai gugwa pɔe'esai, mé aai swākpá yāmasai. ¹⁴ Lua yá pò ānabi Isaia ò kēmá, à mè: Baa tó aa swākpá maamaa, aa yāe mao, baa tó aa webli maamaa, aa pɔe eo.

¹⁵ Asa an nòse paaao, ké aasu ònɔkūo yáí, an swá gbāa, ké aasu yāmao yáí, an wé kūaaa, ké asu kēo yáí.

Aa ye ea sua mà ní gbāgbāo.*

¹⁶ Báaadeɔn á ù, ké á wé lé gu'e, mé á swá lé yāma. ¹⁷ Siana mále oé: Anabiɔ ní gbēmaao ku dasi aa ye pò pò ále eo e, aai eo. Aa ye yá pò ále maɔ ma, aai mao.

¹⁸ A pówenkelea yāma sa. ¹⁹ Tó gbé kpala pò bò Lua kíi yāmà mé i d̄o, Setáu ï mós pò pò wa tò aà s̄o guupi siwàe. Pówena pò lèle zé guu min we. ²⁰ Pówena pò lèle gbeseenawa s̄, bee mé yá pò gbé mà a sí gòò ní pɔnao ù. ²¹ Lá yápi zína ví aà guuo, ïli ke gɔɔplao. Tó taasi aà lè ge tó wàle íadawà yápi yáí, ï fu gòɔe. ²² Pówena pò lèle le guu de yá pò gbé mà, ɔ dúnia yākāakea ní yea àizeio kùaaawà ù, ɔ ï ḡo àisai. ²³ Pówena pò lèle tɔle maau de yá pò gbé mà mé a d̄o ù. I káfíake lee basɔbasɔ ge lee bàābbaā ge lee baakwikwi.

*Yálèùa ní kpala pò bò Lua kíi
(Maa 4.30-34, Luk 13.18-21)*

²⁴ Yesu yāpále lèùné à mè: Lá kpala pò bò Lua kíi den ke: Gbēe mé ése maa tò a bua. ²⁵ Gɔɔ pò wàle i'o, ɔ aà ibee mò papaa kà ésepiu, ɔ à gèzēa. ²⁶ Ké ése nɔsí, àle pia, ɔ papaa bò gupuau. ²⁷ Ɔ búde zíkēnaɔ mɔ òè: Dii, blēwēna ní tò n buao lo. Papaa bò má ní? ²⁸ Ɔ a òné: Ibēe mé bee kè. Ɔ zíkēnaɔ òè: N ye wà ge wolewole yá? ²⁹ Ɔ à mè: Aawo! Tó ále wolewole, á ése wolede. ³⁰ A to aa fele s̄anu e pòkekegɔɔ, mí o pòkekenaɔne aa papaapi kē ḡia, aai a gbakpa té pò ù, aai gbasá ése keke ka ma d̄o.

* 13:15 Isa 6.9-10

³¹ Yesu yāpāle lèēñé lo à mè: Kpala pò b̀ Lua kíi de lán dò bui pò gbēe se t̀ a buawae. ³² A wéna keleū de p̀wenaola pii, āma t̀ à f̀le, i z̀okū de dò buiola pii. I lí ke, ̄ b̄o i m̀ p̀pe a g̀naowa.

³³ Yesu yāpāle lèēñé à mè: Kpala pò b̀ Lua kíi de lán p̀ese'ese pò ǹe se kà p̀eti zaa le āā guu a lia piiwa.

³⁴ Yesu yá beo ò bílae ní yāleēñao, i yāe oné yāleēñane saio, ³⁵ ké yá pò ānabi ò ke yái, asa à mè:

Má yāleēñé,

má yá pò ulea za d̀niakaleg̀ oné.†

³⁶ ̄ Yesu bíla t̀ we à tà be. Aà ìwao s̀aazi aa mè: Bua papaa yá b̀lekewēe. ³⁷ ̄ a òné: Blewent̀naá Gbēnazin Née. ³⁸ Buaá d̀niae. Blewenaá kpala pò b̀ Lua kíi gbéne. Papaaá gbēvāione. ³⁹ Ibeē pò ní t̀á Ibiisie. P̀kekeaá d̀nialaag̀e. P̀kekenaá malaikaone. ⁴⁰ Lá wí papaa kē káteu, màa a ke d̀nialaag̀. ⁴¹ Gbēnazin Né a a malaikao gbae aa gbēsāsānao ní vāikenao b̀le a kpala gbé guu pii, ⁴² aai ní ká té pāsí guu. We aa ólbu aa òdi ní musu. ⁴³ ̄ gbēmao aao teke lán íatēwa kpala pò b̀ ní Mae kíiu.‡ Gbé pò ǹse ví aà yápi ma.

⁴⁴ Kpala pò b̀ Lua kíi de lán àizee pò ulea buawae. Ké gbēe b̀wà, a k̀ke ùle, ̄ pona guu à tà à pò p̀ á vío yía pii, ̄ à buapi lù.

⁴⁵ Lá kpala pò b̀ Lua kíi den ke lo. Laatana mé lé òso maao weele. ⁴⁶ Ké à òso òde è, ̄ à tà à pò p̀ á vío yía pii, ̄ à òsopi lù.

⁴⁷ Lá kpala pò b̀ Lua kíi den ke lo. Wà táalu z̀ ísiau, à kpò bui pii k̀. ⁴⁸ Ké à pà, wa gāle bùaò s̀sia, ̄ wà z̀le wà a maao plè wa kà gbíu, wà a vāio k̀le. ⁴⁹ Màa a ke d̀nialaag̀. Malaikao m̀ gbēvāio séle aa ní b̀le gbēmao guu, ⁵⁰ aa ní ká té pāsí guu. We aa ólbu aa òdi ní musu. ⁵¹ ̄ Yesu ní lá à mè: A yá beo mi d̀ sa píia? Aa wèwà aa mè: Ao! ⁵² ̄ a òné: T̀ M̀izi ikoyādanede kpala pò b̀ Lua kíi yādàda, aò de lán uabele pò i p̀ dafu ní a zio b̀ a làasi guuwa.

Nazalideo gia Yesu ndaikéi

(Maa 6.1-6, Luk 4.16-30)

⁵³ Ké Yesu yá beo lèēñé a làa, à b̀ we. ⁵⁴ A gè gu pò à nēblèu, ̄ à yādàné ní lousisikpeu. Aà yá b̀ ní sae aa mè: A òno ní dabudabu beo sè má ni? ⁵⁵ Li'āna nén aà ūo lé? Aà da t̀n Maliamao lò? Aà dāunaon Zaaki ní Yosefuo ní Simojo ní Yudao ūo lò? ⁵⁶ Aà dāeo kúwano lao lé? A yá beo è má pii ni? ⁵⁷ ̄ bee t̀ aai aà náaikéo. Yesu òné: Anabi lío beesaio, sema aà be wéleu ní aà uao bàasio. ⁵⁸ I dabudabuke we bílao, ké aai aà náaikéo yái.

14

Zāa Da'ilena gaa

(Maa 6.14-29, Luk 9.7-9)

¹ G̀ bee b̀supi kí Elodi Yesu bao mà. ² ̄ a ò a ìwaone: Gbépiá Zāa Da'ilena. Gāboe. Bee yá mé t̀ à gbāa'è, àle dabudabuo ke. ³ Asa Elodi Zāa k̀ yāa, à m̀kàwà à aà dàkpeu a dāuna Filipi na Elodia yáie. ⁴ Ké Zāa lo oè: N Elodia vía no ū zé vío.* ⁵ Elodi ye à aà de, āma àle víake bílae, asa aa aà ānabike s̀e.

⁶ Elodi ia dikpe z̀, Elodia nenon gbāa òwà gbé pò m̀ weone, ̄ à k̀ Elodie na maamaa. ⁷ ̄ à legbè à mè: Má sí ní Luao, má n gba pò p̀ n a wabikèa pii. ⁸ ̄ aà da yādàè, ̄ népi mè: Ma gba Zāa Da'ilena mi pelentiu la tia. ⁹ ̄ kíapi p̀ yà, āma lé pò a gbè bleblena wáa yái ̄ à mè wà kpawà. ¹⁰ ̄ à gbé z̀ Zāa Da'ilena mi z̀i kpéu. ¹¹ Ké wà m̀ ní aà mio pelentiu, wa kpà népiwa, ̄ à gèò a dae. ¹² ̄ Zāa ìwao m̀, aa aà ge se ví, ̄ aa gè wa ò Yesue.

† 13:35 Sot̄ 78.2 ‡ 13:43 Dan 12.3 * 14:4 Lev 20.21

Yesu blekpaa gb̃ɔn ɔ̃aasɔsɔo lɛɛ sɔoɔwa
(Maa 6.30-44, Luk 9.10-17, Zaa 6.1-15)

¹³ Ké Yesu yápi mà, ɔ̃ à gè gó'ílɛna guu, àlɛ gé gusaɛna ké ào ku ado. Ké gb̃ɔ mà, aa b̀ò wéle ní wéleɔ dasidasi, aa p̀léaàzi k̀èɛ. ¹⁴ Ké Yesu b̀ò gó guu, à bíla è, ɔ̃ aa k̀èè w̃ɛnaũ, ɔ̃ à ní gỹaɛɔ gb̃àgb̃ané. ¹⁵ Ké oosi k̀è, aà íwaɔ s̀àaazi aa m̀è: Guéá s̃ɛgb̃aɛ, mé íat̃ɛ i g̃ɔ bíla bo. Gb̃ɔ gbaɛ aa ta wéleɔ guu, aa p̀blea w̃ɛlɛ lú. ¹⁶ Ǿ Yesu òné: I ke aa ta teasio. A p̀ó kpámá aa ble. ¹⁷ Ǿ aa òè: P̃ɛ m̀èn s̃ona ní kp̀ò m̀èn plao ɔ̃ wá ví la. ¹⁸ Yesu òné: A m̀omɛ la. ¹⁹ A ò gb̃épiɔne aa z̃lɛ s̃ɛwa, ɔ̃ à p̃ɛ m̀èn s̃o ní kp̀ò m̀èn plaopi s̀è, à w̃ɛsè musu à báaadàu. Ǿ à p̃ɛpi è'ɛ kp̀a à íwaɔwa, aa kpaalè bílaɛ. ²⁰ Ampii aa p̀blè wà k̀à. Ǿ wà a miɔna p̀ó f̃ɛɔ s̀èlɛ gb́i kuepla pai.† ²¹ G̃ɛ p̀ó aa p̀blè k̀à gb̃ɔn ɔ̃aasɔsɔo lɛɛ s̃o (5.000) taawa, ñɔɔ ní néo bàasi.

Yesu t̃á'oa isidaa
(Maa 6.45-56, Zaa 6.16-25)

²² Ǿ Yesu ñaɛ a íwaɔwa g̃ɔɔ aa g̃ɛ gó guu, aa d̃aaɛ ísida baale e ào bíla gbaɛ. ²³ An gbaɛa gbaɛa à d̀èd̃e s̃is̃i musu wabik̃ei Luawa ado. Gu lé si, a ku we ado. ²⁴ Gópi z̃àkũ ní g̃s̃l̃ɛo, ɔ̃ z̃àa'iana k̃àka lé daɛ, í lé a za'ɔw̃a. ²⁵ Guf̃ɛnɛ Yesu b̃e ía, àlɛ gé a íwaɔ k̃íi. ²⁶ Ké aa aà è b̃e ía, ɔ̃ s̃ k̀èngu aa m̀è: Gyaadeɛ! Aa wiilè ní víaɔ, ²⁷ ɔ̃ Yesu òné g̃ɔɔ à m̀è: A s̃d̃ilɛ, máme! Asu to vía á k̃úo. ²⁸ Ǿ Piɛɛ òè: Dii, tó m̃m̃ɛ, to mà t̃á'o ía mà m̃ ñ k̃íi. ²⁹ Ǿ Yesu m̀è: M̀ó! Ǿ Piɛɛ b̀ò gó guu a b̃e ía, àlɛ gé aà k̃íi. ³⁰ Ké a è íana lé a pá, ɔ̃ vía aà k̀ù, àlɛ kp̃alɛ, ɔ̃ à wiilè à m̀è: Dii, ma suaba. ³¹ Weg̃ɔ Yesu ɔ̀b̀ò à aà k̀ù, ɔ̃ a òè: Luanaaif̃ɛñende! B́ỹái ñ seak̃èi? ³² Ké aa g̃ɛ gó guu, íana làa. ³³ Ǿ gb̃é p̀ó aa ku gó guu k̀ulɛɛ aa m̀è: Lua Nén ñ ũ s̃iana.

³⁴ Ké aa bùa baa, aa k̀à Geñezal̃eti bùsuu. ³⁵ Wek̃iideɔ Yesu d̃ò, ɔ̃ aa aà bao f̃àaa bùsupiu píi, ɔ̃ wà m̀è ní gỹaɛɔ píi. ³⁶ Wà wabik̀èwà, baa aà ula lé, wà e ɔ̀k̃āwà. Ǿ gb̃é p̀ó ɔ̀k̃āwàɔ gb̃àgb̃a píi.

15

Fel̃kaaỹá
(Maa 7.1-13)

¹ Falis̃iɔ ní M̃ɔzi ikoỹadañdeɔ b̀ò Yelusaleũ aa m̀ò Yesu k̃íi, ɔ̃ aa aà là aa m̀è: ² B́ỹái ní íwaɔ líb̃ wá deziɔ fel̃kaaỹá k̃úao ni? Aali ɔ̀pi lá fel̃kaaỹá d̃ilɛwa aa gb̃asa p̀blèo. ³ Ǿ Yesu a z̃ásimá à m̀è: B́ỹái i p̃ákpa yá p̀ó Lua d̃ilɛzi iɔ fel̃kaaỹá k̃úai? ⁴ Asa Lua m̀è, àli á de ní á dao kp̃el̃aɛ.* A m̀è b̀, gb̃é p̀ó a de ge a da kp̃eb̀ò, wà ade de.† ⁵ Apiɔ s̃ i m̃e tó gb̃é ò a de ge a daɛ, p̀ó p̀ó á ví à d̃oɔñlɛ g̃ɔ̃ Lua p̀ó ũɛ, ⁶ ade b̀ò ní kp̃el̃aa yáun we. Beewa i Lua yá b̃aɛ á fel̃kaaỹá k̃úaa yáí. ⁷ M̃ɔafil̃ideɔ! Anabi Is̃aia d̃baa á ỹá'ò wásawasa à m̀è:

⁸ Bui bee í Lua kp̃el̃a ní léoɛ,
an s̃ kuwà bo.

⁹ Aaíb̃ aà sisi p̃aɛ,
gb̃ɛnaz̃ina ikoỹáɔ ɔ̃ aaí dané.‡

Yá p̀ó í to wà gb̃alɛ
(Maa 7.14-23)

¹⁰ Ǿ Yesu bíla laai sisi à m̀è: A sw̃ákpa ỹama. ¹¹ I ke p̀ó p̀ó í g̃ɛ léu mé lí tó gb̃é gb̃alèo. Yá p̀ó í b̀ò léu mé í to gb̃é gb̃alɛ. ¹² Ǿ aà íwaɔ s̀àaazi aa m̀è: N d̃ó ké Falis̃iɔ yápi mà, à z̃ò ní p̀ɔwao lé? ¹³ Yesu w̃emá à m̀è: P̀ó p̀ó ma Mae p̀ó k̀ú musu i t̃ɔo, a wolɛɛ. ¹⁴ A ní tó we. Vía d̃baanaɔne! Tó vía d̃baa víaɛ, an pla nípii aa zu eue. ¹⁵ Piɛɛ òè: Yápi b̀òlekew̃ɛ. ¹⁶ Ǿ Yesu m̀è: E tia i ɔ̀ñok̃úoa? ¹⁷ A d̃ó ké p̀ó p̀ó g̃ɛ léu í ta gb̃ɛɛu, ɔ̃ w̃í a bíik̃p̃ek̃eo lò? ¹⁸ Yá p̀ó b̀ò léu s̃ à

† 14:20 2Kia 4.42-44 * 15:4 B̃ɔa 20.12 † 15:4 Lev 20.9 ‡ 15:9 Isa 29.13

13 Ké Yesu kà Sezale Filipi bùsuu, ɔ̄ à a ìwàò là à m̀: Dé wàlɛ o Gbēnazīn Né de a ùi? 14 Aa m̀: Gbēɔ̄ ì mɛ Zāa Da'ilɛnaɛ. * Gbēɔ̄ ì mɛ Elia. Gbēɔ̄ ì mɛ Zelemii ge ānabi yāaen n ù. 15 Yesu m̀: Apio s̄, dé i mɛ má de a ùi? 16 Simɔ̄ Piɛɛ wèwà à m̀: Mesiin n ù, Lua b́ɛ Né. 17 Ǿ Yesu òè: Báaaden n ù, Yonasi né Simɔ̄! Asa i ke gbēnazīna mé yá bee dànɛo, ma Mae pò kú musuɛ. 18 Málɛ onɛ: Piɛɛn† n ù, mé gbesipi ɔ̄ má a gáli zedɔ̄wà. Baa bɛda gbāadeɔ̄ a ziblewàò. 19 Má kpala pò b̀ Lua kí kilinɛo kpama. Pò pò n̄ yè dúniau aɔ yea musuɛ, mé pò pò n̄ pòlo dúniau aɔ poloa musuɛ. 20 Ǿ Yesu a ìwàò lepàpa aasu o gbēɛɛ Mesiin a ùo.

Yesu a gaa n̄ a vuao yá'oa
(Maa 8.31-38, Luk 9.22-26)

21 Za gɔ̄ bee ɔ̄ Yesu lé a Yelusaleũ gea piliwà a ìwàɔnɛ à m̀, sema à taasikɛ gbēzɔ̄ɔ̄ n̄ sa'onkiaɔ̄ n̄ Mɔizi ikoyādanɛdeɔ̄ ɔ̄z̄i, aai a de, í vu a gɔ̄ àaɔdezi. 22 Ǿ Piɛɛ aà s̄isi gusaɛ, àlɛ giè à m̀: Sue Dii! Bee a n leo! 23 Ǿ Yesu lili ò Piɛɛɛ: Gomɛɛ we Setāu! N ye zez̄mɛɛɛ, asa n lāsooá Lua pò no, gbēnazīna pòɛ.

Yesu lia
(Maa 8.34-9.13, Luk 9.23-36)

24 Ǿ Yesu ò a ìwàɔnɛ: Tó gb́ɛ ye ke ma ìwa ù, aà gi azia wēnizi, i a lipāakōa sé, i temazi. 25 Gb́ɛ pò ye àò a wēni kūa, wēnipi a vūaawà. Gb́ɛ pò ḡi a wēnii ma yáí s̄, ade mé aɔ wēni v̄i.‡ 26 Tó gb́ɛ dúnia búu è mé à kùa ziawa, bó ài bee v̄ii? Bó gb́ɛ a fiaboò à zia'ei? 27 Asa Gbēnazīn Né a ɛa m̄o a Mae gawi guu n̄ a malaikaɔ̄, i fiabo baadeɛ a yákeawa.§

28 Siana málɛ oé, gb́ɛ pò aa ku laeɔ̄ gao, aa Gbēnazīn Né e, àlɛ mó kía ù.

17

1 Gɔ̄ soolo gbɛa Yesu Piɛɛ n̄ Zaakio n̄ aà dāuna Zāao s̀lɛ gèr̄n̄o gb̀s̄is̄i les̄i musu r̄t̄ɛɛ. 2 Ǿ à li n̄ wáa. Aà oa lé tekɛ lán ìat̄ɛwa, mé aà ulaɔ̄ ḡ̄ púntaitai. 3 Ǿ Mɔizi n̄ Eliao b̀ò m̀má, aalɛ yá'o n̄ Yesuo. 4 Ǿ Piɛɛ ò Yesuɛ: Dii, a maa wàɔ ku la. Tó n̄ yei, má lákpe dɔ̄ m̀n̄ àaɔ, n pò do, Mɔizi pò do, Elia pò do. 5 Gɔ̄ pò àlɛ yá'o, luabɛpuana tekɛa kúnla. Ǿ aa b̄o mà luabɛpuanapi guu à m̀: Gb́ɛɛ beeá ma Né m̀ndona yenzideɛ, aà yá i kamagu. A aà yāma.* 6 Ké aà ìwapiɔ̄ b̄opi mà, v̄ia n̄ kú maamaa, aa wùlɛ n̄ gbɛɛu. 7 Ǿ Yesu s̀r̄zi à ɔ̄námá à m̀: A fele, ásu v̄iakeo. 8 Ké aa wesè musu, aai gb̄ɛ eo, sema Yesu ado.

9 Gɔ̄ pò aalɛ pila gb̀s̄is̄ipiwa, Yesu dilɛnɛ à m̀: Asu yá pò á è o gb̄ɛ mao e Gbēnazīn Né ge b̀ò gau. 10 Ǿ aà ìwàɔ aà là aa m̀: Bóyāi Mɔizi ikoyādanɛdeɔ̄ ì o Elia mé a d̄aa m̄oi?† 11 Ǿ a wè má à m̀: Elia a m̄o s̄ianaɛ, i ɛa yápii kekɛ. 12 Ama málɛ oé: Elia mò k̀,‡ wi aà d̄o, ɔ̄ wà n̄ p̄eá dàè. Màa wa Gbēnazīn Né wetā b̄. 13 Ǿ aà ìwàɔ d̀ò ké Zāa Da'ilɛna yá àlɛ oné.

Yesu nɛḡɛ táade gbágbāa
(Maa 9.14-32, Luk 9.37-45)

14 Ké aa kà bíla guu, ḡɛɛ mò kùlɛ Yesuɛ 15 à m̀: Dii, ma né wēnagwa, asa gbakɔ̄ndeɛ. I taasikɛ maamaaɛ, ì lélɛ téu ge íu m̀ò m̄oɛ. 16 Ma m̄oàà n̄ ìwàɔnɛ, aai f̄ aà gbágbāo. 17 Ǿ Yesu m̀: Gbágbē kolea luanaaikensaiò! Máo kúán̄ e b̄ɛ ni? Máo menakeán̄ e b̄ɛ ni? A m̄m̄ɛaàn̄ la. 18 Yesu ḡi táaɛ, ɔ̄ à gò népiwa, à gbágbā wegɔ̄.

19 Bee gbɛa Yesu ìwàɔ s̀aàzi r̄t̄ɛɛ, aa aà là aa m̀: Bóyāi wa fua táapi goi? 20 A wè má à m̀: Ké á Lua náai v̄i bílao yáíɛ. Siana málɛ oé: Tó á Lua náai v̄i a gb̀n̄ɛ kà ɛf̄o wénawa, mé á ò gb̀s̄is̄iɛ beɛ aà fele la aà gé le, a feleɛ. Yāe a á fuo. 21 Wabikɛa n̄ lɛyeao mé ì táa bee taa go.

* 16:14 Mat 14.1-2 † 16:18 Bee m̀ m̀ gb̄ɛ. ‡ 16:25 Mat 10.38-39 § 16:27 Sou 62.13 * 17:5 Mat 3.17 † 17:10 Mal 3.23 ‡ 17:12 Mat 11.13-14

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa
(Maa 9.30-32, Luk 9.43-45)

²² Goo pọ́ a kú ní a ìwao sǎnu Galile, a ònẹ́: Sema wà Gbēnazin Né kpámá, ²³ wi aà de, i vu a goo àaṣdezi. Ǿ an pọ́ yà maamaa.

Lua kpé wè'ṣa flaboa

²⁴ Ké aa kà Kapenaū, Lua kpé ɔsinao mọ̀ Piεε là aa mè: A yādanede lí wè'ṣa kpao lé? ²⁵ Piεε wèmá à mè: I kpá. Ké Piεε lé gē ua, Yesu d̀baa òè g̀ṣṣ: Simoo, deo d̀nunia bee kiao ì wè'ṣa ge asea símáí? An nẹ́o yà, ge gbēpāleone? N yápi è kpelewai? ²⁶ Piεε mè: Gbēpāleone. Yesu òè: Tó beewae, an nẹ́o bàa kuo. ²⁷ Ama ké wá yá su ɔmáo yáí, gé kokoa dai ísidaa. Kpò séia pọ́ ní kù, ñ a lé wēaa, nýṣ ɔa e a guu. Bee se kpámá, mapí ní mpio pọ́ ũ.

18

Tɛa Yesuzi lán néwa
(Maa 9.33-48, Luk 9.46-48, 15.3-7)

¹ Zibeezi Yesu ìwao mọ̀ aà là aa mè: Déme deńla kpala pọ́ bọ̀ Lua kíí gbéoo guui? ² Ǿ Yesu néfēnenae sísi zè ñ ae ³ à mè: Siana mále oé, tó i lile a gō lán néwao, á gē kpala pọ́ bọ̀ Lua kíí guuo. ⁴ Gbé pọ́ azia s̀aa à g̀ṣ lán néfēnenae beewa mé deńla kpala pọ́ bọ̀ Lua kíí gbéoo guu. ⁵ Gbé pọ́ né bee taa díle ma ìwake yáí, ade ma díleε.

⁶ Tó gbé tó né pọ́ lé ma náaíkéeo do fù, a maa ní adeo yāa wà wísilɔgbε gbēne do aà nɔεε, wi aà zu ísi guo. ⁷ Waiyoo d̀nunia, ké yá pọ́ ì to wà fu ku a guu yáí. Sema yá pọ́ ì to wà fu ào ku, ama waiyoo gbé pọ́ fua yápi sù bọ̀ aà kíí. ⁸ Tó n ɔ ge n gbá mé tó ríle fu, zō ñ vūaa. Gēa àizāna guu k̀ṣ ũ ge εε ũ maa de wà n zu té gasai guu ní ɔ mèn plaogé ní gbá mèn plaola. ⁹ Tó n wé mé tó ríle fu, bɔ ñ vūaa. Gēa àizāna guu wedode ũ maa de wà n zu zia té guu ní wé mèn plaola.*

¹⁰⁻¹¹ A laaika sakaa néoo douzi, asa mále oé, an malaikaoo ku luabe, aa ku kō wéu ní ma Mae pọ́ kú weo gɔopiie. ¹² Ale e kpelewa ni? Tó gbé sã ví mèn basoo, tó ado vūaa, a a mèn basoo m̀endosai to gbepoleu we à gé a pọ́ pọ́ vūaapi wεleio lé? ¹³ Siana mále oé, tó a è, aà pọ́ aò nawà de a mèn basoo m̀endosai pọ́ aai kóleoia. ¹⁴ Maa á Mae pọ́ kú musu ye née beeo do vūaa sōo.

Sùuukea ní kōo

¹⁵ Tó n gbédee tàaekè, ge ñ aà le ndo, yápi b̀ṣe gupua. Tó à n yāma, n n gbépi m̀isie. ¹⁶ Tó i n yāmao, gbé m̀endo ge gbēon pla se nama, ké à e yápi si seelade gbēon pla ge àaṣ musu.† ¹⁷ Tó à g̀i n yāmai, yápi o g̀ali guu. Tó à g̀i g̀alipi yāmai lo, ñ aà díle z̀ilo ũ luayādansai ũ.

¹⁸ Siana mále oé: Pọ́ pọ́ á yè d̀nunia, aò yea musue, mé pọ́ pọ́ á pòlo d̀nunia aò poloa musue.‡ ¹⁹ Mále oé lo, tó á gbēon plaogé kè doū d̀nunia la, yá pọ́ a a wabikè ma Mae pọ́ kú musuwa pii, a kééε. ²⁰ Asa gu pọ́ gbēon plaogé gbēon àaṣ kō k̀aaau ní ma tóo, mió kú ní guue.

²¹ Bee gbēa Piεε mọ̀ Yesu là à mè: Dii, gēn ũma mà sùuuke ní ma gbédee pọ́ ìo tàaekemεoi? Gēn soplá yá? ²² Yesu wèwà à mè: Mále one, i ke gēn soplá no, gēn soplá leε bàaṣkwie.§

²³ Bee yáí kpala pọ́ bọ̀ Lua kíí yá de lán kíaε bee yáwa. Kíaε mé ye à a ɔa yá g̀ógō ní a ìwao. ²⁴ Ké à nà ɔapi yáwa, ɔ wà m̀è ní gbé pọ́ aà flia sea miliṣ àaa kwio. ²⁵ Lá a ɔa ví à flapi boo, ɔ aà dii m̀è wà aà yía ní aà nao ní aà nẹ́o ní pọ́ pọ́ a vío pii, wi gbasa wà aà ké. ²⁶ Ǿ zikēnapi wùle a dii ae, à awakpàè à mè: Menakemano, má n flabone pii. ²⁷ Ǿ aà dii aà wēnagwà, à aà gbàè à flapi tòè. ²⁸ Ké zikēnapi bọ̀ lé, à kpàaū ní a zikēndee pọ́ a flia do wà ánuusu ɔwatē

basoo. Ɔ à aà kù, àlè aà kòlo wi à m̀: Ma fiabomee. 29 Aà gbédeepi wùlè aà aè à awakpàè à m̀: Menakemanò, má n fiabone. 30 Ama i weio. A tò wà aà dàkpèu e aà a fiaboè.

31 Ké aà ziken gbé kiniò è màa, à kènέ ίi maamaa, ̄ aa gè yápi sèlè siu ní diie pii. 32 Ɔ diipi aà sisi à m̀: Iwa v̄ai! Ma n fia tònè pii, ké n awakpàmèe yái. 33 Lá ma sùuukènnò, a maa n̄ sùuukè ní n gbédeeo s̄o lé? 34 Aà diipi pò pà, a tò wà aà dàkpèu wàò ìadawà e aà gè fiapi boò pii. 35 Ɔ Yesu èa m̀: Tó á baade lí sùuuke ní a gbédeeo ní n̄semendooo, màa ma Mae pò kú musu a kéé.

19

Nyaa

(Maa 10.1-12)

1 Ké Yesu yá beo ò a làa, à b̀ Galile à gè Yude bùsu kpe dou Yuudē baale. 2 Bila teaàzi, ̄ à ní gyāeò gbàgbāné we. 3 Ɔ Falisieò m̀ líkpaleiwà, aa aà là aa m̀: Ḡe zev̄i à a na ya yápii yáia? 4 A wè má à m̀: Ké Lua ní ké ḡe ní n̄eoo za káau, i a kyoke á èo lé? 5 Lua m̀ a yái ḡe a go a de ní a daowa, i na a nawa, an pla nípii aai ḡe lán sàwakula ní gbalaowa.† 6 Beewa aa ku dodo lo, aa g̀ mèdoũe. Ayāmeto pò pò Lua nākōwa, gbēnazina su kēaao. 7 Ɔ Falisio aà là aa m̀: Bóyāi M̄oizi díle ḡe lí gínzila ké kpa a nawa, i gbasa à aà yai?‡ 8 Yesu wè má à m̀: M̄oizi á gbá zé à á na yá ké á swá gbāa yáie, āma a de màa za a daaleḡoo. 9 Mále oé, tó gbé a na yà, mé i ke à gbāsikè no, tó à n̄ p̄ale sè, à gbāsikèe. §

10 Ɔ aà ìwao òè: Tó màa ḡe yá de ní a nao, a maa wà n̄eoo. 11 Ɔ Yesu òné: I ke ḡe pii mé a f̄o yápi seo, sema gbé pò Lua ní gbá a zé. 12 Asa gbēeò lí n̄eoo ké wà ní í màa yái, mé gbēeò ìo ku màa ké wà ní lè w̄i yái, mé gbēeò nízià kù màa kpala pò b̀ Lua kíi yái. Gbé pò a f̄o yápi se aà sé.

Báaadaa négu

(Maa 10.13-16, Luk 18.15-17)

13 Bee gbèa gbéò m̀ Yesue ní néo aà ònamá, i wabikèné, ̄ aà ìwao lé gíné. 14 Ɔ Yesu m̀: A to néo m̀ ma kíi. Asu gíné, asa kpala pò b̀ Lua kíiá gbé bee tao p̄e. 15 Ké à ònamá, ̄ à b̀ we.

Ɔde

(Maa 10.17-31, Luk 18.18-30)

16 Ɔ ḡe m̀ Yesu kíi, à aà là à m̀: Metulu, bó maa má ke mà àizāna ei? 17 A wèwà à m̀: Bóyāi níle ma la maakeaii? Lua ado mé maa. Tó ní ye n̄ gē àizāna guu, ñȳo aà yádileao kūa. 18 Ɔ à aà là à m̀: An kpele ni? Ɔ Yesu m̀: Nsuli gbēdeo, n̄suli wùlè ní gbēp̄ale n̄oo, n̄suli kpá'oo, n̄suli yádò n gbédeewao, 19 n̄li n de ní n dao kpela, ñȳo ye n gbédeezi lá nízià wēniwa.* 20 Ewaasopi òè: Má yá beo kūa pii. A kpele mé ḡm̄e lo? 21 Yesu òè: Tó ní ye ñȳo kú wásawasaè,† gè n̄ n p̄o yía pii, ní a ̄a kpá taasidewa, ní m̀ temazi, ñȳo àizee v̄i luabe. 22 Ké èwaasopi yápi mà, à tà ní p̄osiao ké aà p̄o dasi yái.

23 Ɔ Yesu ò a ìwao n̄e: Siana mále oé, ̄de ḡe kpala pò b̀ Lua kíiu z̄i'ũ. 24 Mále oé lo, yiongo ḡe abaaweu àa de ̄de ḡe kpala pò b̀ Lua kíiula. 25 Ké aà ìwao yápi mà, ̄ à ní kú gbāa aa m̀: Tó màae, déme a boi? 26 Ɔ Yesu ní gwá soee, a òné: Gbēnazina a f̄o. Lua mé apii zé v̄i.

27 Ɔ P̄iee a z̄as̄iwà à m̀: Wápio s̄o wa p̄opii tò wa bo tenzi. Bóme a ḡw̄e sai? 28 Yesu òné: Siana mále oé: Tó Gbēnazin Né z̄òlè a kpalabaa gawidewa dúnia dafu guu,‡ á gbé pò á temaziò á z̄òlè kpalabaa m̀n̄ kuēplawa, ìo yáḡḡo Isaili bui kuēplao n̄e. 29 Gbé pò a be tò

* 19:4 Daa 1.27 † 19:5 Daa 2.24 ‡ 19:7 Iko 24.1-4 § 19:9 Mat 5.31-32 * 19:19 B̄a 20.12-16 † 19:21 Mat 5.48 ‡ 19:28 Dan 7.13-14

ge a v̄iio ge a d̄aunao ge a mae ge a da ge a n̄eo ge a buao ma ȳai, a ea bee taa e lee basoo, mé a àizāna e. ³⁰ Dasi p̄o d̄oaaao ḡo z̄á, mé dasi p̄o té z̄áo ḡo d̄oaaa.

20

Yáleeüa n̄ gbèwinao

¹ Lá kpala p̄o b̄o Lua kíi den ke: Uabee mé b̄o koōkoo, à gè gbèwinao weelei aa z̄ikee a bua. ² An yá k̄osè aà fiaboné ánuusu owatē dodo. Ŋ à n̄ gbáe a bua. ³ A b̄o lo muuwāamigoo, ò à gbēpāleo lè gāae kálea p̄a. ⁴ A òné: Apio s̄o à gé z̄ikei ma bua, mí fiaboé a zéwa. ⁵ Ŋ aa gè. A èa b̄o lo íatē minanguo, ò à èa b̄o íatē auapilaa, a ò gbēpāleo m̄a lo. ⁶ Ké à b̄o oosi, à gbēpāleo lè kálea, ò à n̄ lá à m̄e: B̄oyāi á kálea la p̄a za kooi? ⁷ Aa wèwà aa m̄e: Ké wi z̄idawēeo ȳai. A òné: A gé z̄ikei ma bua s̄o. ⁸ Íatē gēa kpéu* ò budepi ò a z̄iaae: Z̄ikenao sísi n̄ fiaboné. Daale gbé z̄áowa e à ge midē gbé káauowa. ⁹ Ŋ oosideo m̄o, aa ánuusu owatē è m̄endodo. ¹⁰ Ké gbé káauo m̄o, aale e n̄ òa ao de gbé z̄áola, ò ánuusu owatē do aa è nípii. ¹¹ Ké aa n̄ òa sí, ò aa z̄oadò uabelepiwa ¹² aa m̄e: Lee lu do ò gbé z̄áo z̄ikè, mé n̄ n̄ díle s̄aa n̄ wá gbé p̄o wa z̄i z̄oode kè, wa íatē gbāa k̄akawáloa? ¹³ Ŋ à wè n̄ gbépio dowa à m̄e: Ma gbé, mi n̄ bleo. Wa k̄o ȳamà ánuusu owatē do musu nolo? ¹⁴ N n̄ p̄o si n̄ tá. Má ye kpa gbé z̄áe beewa lá n̄ p̄owae. ¹⁵ Má z̄ev̄i m̄a ke n̄ ma òao lá má yeiwao lé? Nle web̄oio ké má gbēke v̄i ȳai ȳa? ¹⁶ Beewa gbé p̄o té z̄áo ḡo d̄oaaa, mé gbé p̄o d̄oaaao ḡo z̄á.

Yesu a gaa n̄ a vuao yá'oa

(Maa 10.32-34, Luk 18.31-34)

¹⁷ Goo p̄o Yesu lé gé Yelusaleü, à a ìwa gb̄eon kuēplao k̄aaa n̄tē, à yá'òné zéu à m̄e: ¹⁸ W̄ale gé Yelusaleü. We wa Gb̄enaz̄in Né kp̄au sa'onkiaò n̄ M̄ozi ikoyādanedeowa, aai yādaaála, ¹⁹ aai aà kpa luayād̄onsaiowa. Aa aà ke p̄o p̄o, aai aà gb̄e n̄ fl̄aalao, aai aà páliwa, aai aà de, i vu a ḡo àaōdezi.

Zaaki n̄ Z̄aao wabikēa

(Maa 10.35-45)

²⁰ Bee gb̄ea Zebedee néo da m̄o Yesu kíi n̄ a néo. A ye wabikewà, ò à k̄ulè. ²¹ Ŋ Yesu aà là à m̄e: B̄o n̄ yeii? A wèwà à m̄e: To ma né gb̄eon plaoo aao kunn̄o n̄ kpalau, gb̄edo n̄ oplaai, gb̄edo ozei. ²² Ŋ Yesu ò népioe à m̄e: A yá p̄o ále a wabikēa d̄o. Taasi keeona p̄o má a imi, á f̄o mia? Aa wèwà aa m̄e: Wá f̄. ²³ Yesu m̄e: I p̄o má mi, á mi fá, āma z̄olea ma oplaai ge ma ozei de ma yá üo. Z̄olekii bee de gbé p̄o ma Mae k̄ekené p̄o üe. ²⁴ Ké aà ìwa gb̄eon kwi kíniyo yápi mà, an p̄o p̄a v̄i n̄ d̄aunapiozi. ²⁵ Ŋ Yesu n̄ k̄aaa nípii, a òné: A d̄o ké búsu gb̄adeo ì gb̄ablemá, mé gb̄ez̄oo ì ikokemá, ²⁶ āma ao de m̄a á kíio. Tó á gb̄ee ye à de gb̄ez̄oo ü, aà ḡo á d̄onlede ü. ²⁷ Tó á gb̄ee ye à de d̄oana ü, aà ḡo á z̄òblena ü. ²⁸ Asa Gb̄enaz̄in Né i m̄o wà d̄aleo, à m̄o d̄o gb̄eolee, i gi a w̄enii gbé dasio boa ȳai.

V̄ia baakenao gb̄agb̄aa

(Maa 10.46-52, Luk 18.35-43)

²⁹ Goo p̄o aale b̄o Yeliko, bíla té Yesuzi. ³⁰ V̄ia gb̄eon plaoo z̄ole zé lé, aa mà Yesu mé lé gē, ò aale lé gb̄aa zu aa m̄e: Dii, Davidi Bui, wá w̄enagwa! ³¹ W̄ale ḡiné w̄ale me aa níle, ò an lezu k̄eke gb̄akù aa m̄e: Dii, Davidi Bui, wá w̄enagwa! ³² Ŋ Yesu z̄e à n̄ sisi à n̄ lá à m̄e: B̄o á ye mà keí? ³³ Aa wèwà aa m̄e: Dii, wá ye n̄ wá wé w̄ew̄ee. ³⁴ Yesu n̄ w̄enagwà, à ōk̄á n̄ wéwa. Weḡo aa gu'è, ò aa b̄o teaàzi.

* 20:8 Iko 24.15

21

Gbãakpaa Yesuzi Yelusaleü

(Maa 11.1-26, Luk 19.28-48, Zaa 12.12-22)

¹ Ké aa kà kái ní Yelusaleüo, aa kà Befaze wéle pò kú Kùkpe sísipòleu, ò Yesu a iwa gbèon plao zì ² a ònè: A gé wéle pò kále á ae kee guu. Tó a gè, á zàa'ina e dɔa ní a néo wegɔɔ. A polo suomεε. ³ Tó gbèe á lá, kpelewa ni, í me Dii mé ye ní mɔaoui, a ní gbaeè tia. ⁴ A de màa ké yá pò ānabi ò ke yáie, à mè:

⁵ O Siɔnadeɔne an kía mé lé mó ní kíi.

Aà nòse nie, a di zàa'in bɔbɔ kpe.*

⁶ Iwapio ge kè lá Yesu ònéwa. ⁷ Aa sù ní zàa'napio ní a néo, aa ní ulaɔ kpàlemá, ò Yesu dīkpe. ⁸ Gbé dasideɔ lé ní ulaɔ kpále zéu,† gbèeɔ lé lá zɔ wàle kpále zéu bɔ. ⁹ Bìla pò dɔaaaè ní gbé pò té aà kpeɔ lé wiile wàle me:

Gbãa ke, Davidi Bui!

Báaaden gbé pò lé mó ní Dii tóo ũ!

Wà gbãakpaaazi à zɔ luawa.‡

¹⁰ Ké Yesu gè Yelusaleü, wéle lòo, gbépii lé me: Dén gbé bee ũi? ¹¹ Bìla mè: Anabi Yesue. A bò Nazaleti, Galile búsue.

Yesu gea Lua ua

(Maa 11.15-19, Luk 19.45-48, Zaa 2.13-22)

¹² Yesu gè Lua ua à laayianaɔ ní laalunaɔ yà ní bóle pii. A ɔleükpakenaɔ táabũnuɔ ní felenyianaɔ kilaɔ fuangba. ¹³ A ònè: A kèa Lua taalau, wali o ma kpée lousisikpe,§ ò á kè gbèblenaɔ tòo ũ.*

¹⁴ Vĩa ní eɔ mò aà kíi Lua ua we, ò á ní gbāgbā. ¹⁵ Ké sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyādanedeɔ yābɔnsae pò àle keɔ è, mé aa mà néo lé wiidɔwà Lua ua aale me, gbãa ke Davidi Bui, ò an pò pà. ¹⁶ Aa òè: N mà lá aale oa? Yesu wè má à mè: Ao! Ké Lua dà néfēnenaɔne ní né yɔminaa aa a táasile, i a kyokeo lé?† ¹⁷ ɔ à bò wéleu à ní tó we, à tà ii Betani.

Yesu kaadɔenli kaa

(Maa 11.12-14,20-24)

¹⁸ Ké gu dò kɔɔkɔ, à èa lé su wéledau, ò nɔana lé aà de. ¹⁹ A kaadɔenli è zé lé, ò à sɔi, i né ewàò, sema lá pã. ɔ a ò lípie: Nyɔ ne'i bau bɔo. Wegɔɔ lípi giigàga. ²⁰ Ké aà iwaɔ è, ò à bò ní sae aa mè: Akèa kaadɔenlipi giigàga màa gɔoi? ²¹ Yesu wè má à mè: Sìana mále oé, tó á Lua náai ví seasai, i ke kaadɔenlipi yá ò á ke adoo. Baa tó á ò sísie beee aà azia se zu ísiau, a kee.‡ ²² Tó á Lua náai ví, pò pò á gbèawà wabikea guu pii, á eε.

Yesu laa a ikoi

(Maa 11.27-33, Luk 20.1-8)

²³ Yesu gè Lua ua, àle yādané. ɔ sa'onkiaɔ ní gbèzɔɔ mò aà là aa mè: Iko kpele níle yá beee keòì? Démε n gba iko beei? ²⁴ ɔ Yesu wè má à mè: Mapi sɔ má yá mendo gbèawá. Tó á òmεε, ò má iko pò mále yá beee keo oé. ²⁵ Dé iko Zaa gbéɔ da'ilékèòì?§ Lua pò yá, ge gbènazina pòe? ɔ aa lekpaai aa mè: Tó wa mè Lua pòe, a wá lá bóyāi wi Zaa yá sio ni. ²⁶ Tó wa mè gbènazina pòe sɔ, wá bíla vía ví, asa ampíi aa Zaa ānabike síe. ²⁷ ɔ aa wè Yesuwa aa mè: Wá dɔo. ɔ Yesu ònè: Mapi sɔ má iko pò mále yá beee keo oé.

Né gbèon plao

²⁸ ɔ Yesu mè: Gbèe mé negɔenaɔ ví gbèon pla. ɔ a ò Wooε: Gé zíkèi bua gbã. ²⁹ Woo mè: Má geo. ɔ à nòselile gbèzã, à gè. ³⁰ Maepi ge ò Seε màa bɔ. ɔ Se mè: Too. Kási i geo. ³¹ A è

* 21:5 Zkl 9.9 † 21:8 2Kia 9.13 ‡ 21:9 Sou 118.25-26 § 21:13 Isa 56.7 * 21:13 Zel 7.11 † 21:16 Sou 8.3 ‡ 21:21 Mat 17.20 § 21:25 Mat 3.6

kpelewai? Gbēon plapio guu, an déme a mae pœã kèi? Aa m̀: Wooε. Ɔ Yesu òné: Siana mále oé: Ɔsinao ní káaluao gē kpala pò b̀ Lua kíi guu á ãa. ³² Asa Zãa mò à zé súsu òbóé, i aà yá sio. Ɔsinao n káaluao mé aa aà yá sí. Baa ní bee eao i ǹselile gbẽzã a aà yá sio.

Vēebu zikena
(Maa 12.1-12, Luk 20.9-18)

³³ A yãpãle ma lo. Uabelee mé kú a vēebu ví, à kaa líai à eyò a guu vēefēkíi ũ, à gbadà. * Ɔ à a vēebupi nà zikenaone ní ɔzĩ, ɔ à fēle ní táo. ³⁴ Ké vēekɔzɔzɔgɔɔ kà, ɔ à a ìwao zĩ zikenapiowa aa a vēe asea sie. ³⁵ Ɔ zikenapio aà ìwao kùkù, aa ní gbēdo gbè, aa ní gbēdo dè, aa ní gbēdo pàpa ní gbēdo aa dè. ³⁶ Uabelepi èa ìwa pãle zĩ,† an dasi de gbé káauola, ɔ aa kènè màa lo. ³⁷ Gbẽzã ɔ à a né zĩmá à m̀: Aa ma né yãda. ³⁸ Ké zikenapio népi è, aa òkõε: Túbiblenan kee. Wà aà de, bú i gōwēε. ³⁹ Ɔ aa aà kù b̀ò kaau aa aà dè. ⁴⁰ Tó búde sù, kpelewa a ke zikenapionei? ⁴¹ Aa wèwà aa m̀: A gbé pãsipio dede pãsipãsiε, i búpi na ziken pãle pò aa aà asea kpawa a gɔɔwaoone ní ɔzĩ. ⁴² Ɔ Yesu òné: I yáε bee kyokε taalauo lé?

Gbe pò ēbonao pãkpai mé gò gbēdo mide ũ.

Dii mé bee kè ɔ à kèwēε yãbonsae ũ.‡

⁴³⁻⁴⁴ Ayãmeto mále oé: Lua a á b̀ kpala pò b̀ a kíi guu, i gbé pò aa a asea kpawao kpau.

⁴⁵ Ké sa'onkiao ní Falisio Yesu yãεũanepio mà, aa dò ké ní yá àle o. ⁴⁶ Ɔ aale zewēεε wà aà kú, ama aa víakè bílaε, ké wà aà díle anabi ũ yái.

22

Nɔsepɔnakea
(Luk 14.15-24)

¹ Yesu èa yãl̄εũné à m̀: ² Lá kpala pò b̀ Lua kíi den ke lo. Kíae mé lé nɔsepɔnake a n̄εε, ³ ɔ à a zikena zĩ gbé pò à ní gbēa blebleawao sísi, ama aa ye moaio. ⁴ Ɔ à èa zikenpãle zĩ a òné: A ge o gbé pò ma ní gbēaone ma sɔu mà, ma zuswanao ní pɔtuo mekpaaò dède má làa. Aa mo n̄se guu. ⁵ Ɔ aai laaido yápiwao, an baade gè a b̀òlekèi. Gbēo gè ní bua, gbēo gè ní laatai, ⁶ gbé kíni zikenapio kùkù aa widámá aa ní dede. ⁷ Ɔ kíapi pò pà, à a sosao gbàε aa gè gbēdenapio dède, ɔ aa tesò ní wélewa. ⁸ Ɔ kíapi gbàsa ò a zikenaone: N̄seble mà, ama gbé pò ma ní gbēo kèwà f̄éneũ. ⁹ A gé zékpaaò guu, í gbé pò á è píi sísi n̄se guu. ¹⁰ Ɔ zikenapio fēle gè zéò guu, aa gbé pò aa èò kàaa, gbēvãio ní gbēmaao pii. Màa n̄sepɔnakenaò gupà.

¹¹ Ké kíapi gè pɔnakenapio gwai, à ḡoε è we, a n̄sepɔna ula daao, ¹² ɔ à òè: Ma gbé, àkεa n gē la n̄sepɔna uladasaii? Ɔ à n̄i kpàuu. ¹³ Ɔ kía ò a doaionε: A aà ɔ ye ní aà gbáò, í aà zu bàasi gusiau. We a ɔòbu à ɔdi a musu. ¹⁴ Asa dasi ɔ Lua sísi, ama gbé pò a sèò bílao.

Yesu lousisin gbẽzã fua
(Maa 12.13-40, Luk 10.25-28, 20.19-47)

¹⁵ Bee gbēa ɔ Falisio b̀ò gè lekpaafí lá wà ke aa e Yesu kú a yá'oa guu. ¹⁶ Ɔ aa ní ìwao zìwà ní Elodi kpala zenkpēdeε, aa m̀: Metulu, wá d̄o ké gbé náaiden n ũ. Ni Lua zé ɔb̄né wásawasae. Nili yási ní gbé ublembeke yáio, asa nili gbēε wegwaο. ¹⁷ Lá ní è n̄ owēε. A kù wà wè'ɔa kpá Sezaawaa, ge i kũo? ¹⁸ Yesu ní n̄sevãi d̄omá à m̀: Moafilideo! Bóyãí ále filifilimbakpamεei? ¹⁹ A ɔa pò w̄i wè'ɔa kpaò ɔlomεε. Ɔ aa ɔapi do d̀è. ²⁰ Ɔ à ní lá à m̀: Dé mi ní a t̄on lai? ²¹ Aa wèwà aa m̀: Sezaa p̄oε. Ɔ a òné: Too, à Sezaa dee pò kpawà, í Lua pò kpawà. ²² Ké aa yápi mà, à b̀ò ní saε, ɔ aa aà tò we aa tà.

²³ Gɔɔ doũpi zĩ Saduseo mò Yesu kíi. Aaĩ me ḡo lí vuo, ɔ aa aà là aa m̀: ²⁴ Metulu, Moizi m̀, tó ḡoε gà n̄esai, d̄auna lí a v̄i gyaa da'uake, aà a v̄i ḡεε keò. * ²⁵ T̄ò. Dedoũdeò kú wá

* 21:33 Isa 5.1-2 † 21:36 2Lad 36.15 ‡ 21:42 Sou 118.22-23 * 22:24 Iko 25.5

guu yāa gbēon sopla. Woo nɔ sè à gà a nɔpi tò nésai, ò gyaa gò Seε. ²⁶ A kè Seε màa lɔ́ n Bìo e à gè pè gbēon soplapiɔwa pfi. ²⁷ Ampii gbεa ò nɔ gà sɔ. ²⁸ Gεo vugɔɔzi an gbēon soplapiɔ guu, déme aɔ nɔpi víi? Asa ampíi aa aà dɔ nɔ ũε. ²⁹ Ǿ Yesu wémá à mè: A sāsāε á Luayātaala n aà gbāao dɔsai yái. ³⁰ Tó gεo vù, aa nɔseɔ, aa zākeo, aaɔ ku lán luabe malaikaɔwae. ³¹ Gεo vua yá musu i yá pɔ́ Lua óé kyokeo lé? A mè ³² ámeaa Ablahaũ n Izaakio n Yakɔbuo Lua.† Gεo Luan aà ũo, sema gbé b́εε. ³³ Ké bíla yápi mà, aà yādaané ðimá.

³⁴ Ké Falisio mà Yesu Saduseɔ fù, aa kɔ káaa. ³⁵ Ǿ an ikoyādɔnaɔ do likpálewà à aà là à mè: ³⁶ Metulu, Mɔizi ikoyā kpele gbía mé deŋlai? ³⁷ Yesu wèwà à mè: Nyɔ ye Dii n Luazi n nòsemendoo teasisai, n sɔ iɔ kuwà.‡ ³⁸ Ikoyā pɔ́ a gbía deŋlan we. ³⁹ A plaade pɔ́ bɔ́wan ke: Nyɔ ye n gbēnazin deezi lá nzia wēniwa.§ ⁴⁰ Mɔizi ikoyā pfi n ānabio yáɔ pfi looa ikoyā mēn pla beεwae.

⁴¹ Lá Falisio káaaa, Yesu n lá à mè: ⁴² A è kpelewa Mesii yá musui? Dé buin aà ũi? Aa wèwà aa mè: Davidi buie. ⁴³ Ǿ Yesu òné: Akεa Lua Nisina dède Davidiwa, ò a òè Diii? A mè

⁴⁴ Dii ò ma Diiε aà zɔ́le a ɔplaai e àa aà ibεεo káleε a gbá zíε.*

⁴⁵ Lá Davidi òè Dii, kpelewa aɔ de aà bui ũi? ⁴⁶ Gbēε i fɔ́ yázāsìwàò. Za gɔɔ bee gbēε i we yāε làwà lɔo.

23

Mɔizi ikoyādanεdeɔ n Falisio mɔafilii (Maa 12.38-40, Luk 20.45-47)

¹ Bee gbεa Yesu yā'ò bílaε n a iwaɔ ² à mè: Mɔizi ikoyādanεdeɔ n Falisio mé aa gò Mɔizi gēε ũ. ³ Ayāme to àli yá pɔ́ aaí oéɔ ke pfi, iɔ kŭa. Ama ásu n kea keo, asa aali yá pɔ́ aaí o keo. ⁴ Aaí aso gbía yeye da gbéɔne n gāue, mé baa ɔton do aalio ye kaio. ⁵ Aaí n yá pfi ke ké gbéɔ n e yáie. Màa aaí Lua yá εseba gbēne da,* aaí tufa gbāa da n pɔkasai.† ⁶ Pɔnableble zɔ́lekii maaɔ n lousisikpe zɔ́lekii maaɔ ò aaíɔ wεεle zɔ́leu. ⁷ Aaíɔ ye wàɔ fɔkpakpamá gāε, wàɔ onε Metulu. ⁸ Asuli tó wà oé Metuluo, asa ápii víiɔ n dāunaɔn á ũ, mé á Metulu mēndoe. ⁹ Asuli o gbēεε á mae dúnia guu lao, asa á Mae mēndoe, òme kú musu. ¹⁰ Asuli tó wà oé Dɔaanao, asa á Dɔaana mēndoe, òn Mesii ũ. ¹¹ Gbé pɔ́ zɔɔ á guu aàɔ de á dɔnlεde ũ.‡ ¹² Gbé pɔ́ i azia káfi Lua a aà busae, mé gbé pɔ́ i azia busa Lua a aà káfi.

Yesu zɔada Mɔizi ikoyādanεdeɔ n Falisiowa (Luk 11.37-42)

¹³ Waiyoo á yādanεdeɔ n Falisio! Mɔafilideɔ! I kpala pɔ́ bɔ́ Lua kfi zé ta gbéɔne. Ili gēuo, mé ili we gbé pɔ́ aa ye gēuo gēu sɔo.

¹⁴ Waiyoo á yādanεdeɔ n Falisio! Mɔafilideɔ! I wabi gbāa ke Luawa à gyaaɔ bleò. Bee yái á iadama pásí aɔ deŋla.

¹⁵ Waiyoo á yādanεdeɔ n Falisio! Mɔafilideɔ! I bebe tɔ́le n ísiao iwa mēndo ea yái. Tó á è sɔ, i aà ke té pɔ́ ũ deála lee plaε.

¹⁶ Waiyoo á vía dɔaanaɔ! I me tó wà mè wa sí n Lua kpéɔ, a yāε vío, āma tó wà mè wa sí n Lua kpé vuaɔ, bee mé yāví. ¹⁷ Vía mīsaideɔ! A kpele mé zɔɔi? Vua yá, ge Lua kpé pɔ́ i to vua gɔ́ aà pɔ́ ũε? ¹⁸ I me lɔ́ tó wà mè wa sí n sa'okfi, a yāε vío, āma tó wà mè wa sí n sa'obɔ pɔ́ kú weo, bee mé yāví. ¹⁹ Víaɔ! A kpele mé zɔɔi? Sa'obɔ yá, ge sa'okfi pɔ́ i to sa'obɔ gɔ́ Lua pɔ́ ũε? ²⁰ Gbé pɔ́ mè á sí n sa'okfi, a sí n pɔ́ pɔ́ kú weε lɔ́ pfi. ²¹ Gbé pɔ́ mè á sí n Lua

† 22:32 Bɔa 3.6 ‡ 22:37 Iko 6.5 § 22:39 Lev 19.18 * 22:44 Sou 110.1 * 23:5 Iko 6.8 † 23:5 Nao 15.38 ‡ 23:11 Mat 20.26-27

kpéó, a sì ní Lua pọ́ kú a guuoé ló. ²² Gbẹ́ pọ́ m̀è á sì ní luabéó, a sì ní Lua kpalabaaó § ní Lua pọ́ zólèwàóé.

²³ Waiyoo á yādanédeó ní Falisió! M̀afilideó! I toeó dosina n kianaókpeo ní dà láo kwide kpa Luawa, ò i M̀izi ikoyā gbiaó to we, yázede ní sùuuo ní náaio. Yá beeó mé de wà ke a k̀ini tosai.* ²⁴ V̀ia d̀aanaó! I maemilona ple á imiau, ò i yiongo mó.

²⁵ Waiyoo á yādanédeó ní Falisió! M̀afilideó! I gbābó bisá kpeé ní taó, mé b̀ii ní gbētaiinkeáo mé á ǹòse pà. ²⁶ Falisi v̀ia! Bisa guu pípi g̀ia, a kpe i g̀õ gbā̀saisai.

²⁷ Waiyoo á yādanédeó ní Falisió! M̀afilideó! A de lán mia pọ́ wà soolèwàówaé. An kpe maa wéé, āma g̀ewaó ní gbā̀sí píio mé ní guu pà. ²⁸ M̀aaé ápió s̀õ, á bea maa gbéó wéé, āma m̀afili ní yāvāio mé á guu pà.

²⁹ Waiyoo á yādanédeó ní Falisió! M̀afilideó! I pọ́ bo ānabio miaówa, i zāble Lua gbéó pọ́wa, ³⁰ i me: Tó wá kú yāa wá dezió g̀oo, wá bàa aó kúrnó ānabio dedeá guuo. ³¹ Beewa á d̀è ké gbé pọ́ aa ānabio dèdeó buion á ũ. ³² A āiake à á dezió t̀aaaba, í a midé sa! ³³ M̀lèó! Gbēnazin piligonaó! Kpelewa á b̀ó té yá pọ́ daaála guui?† ³⁴ A yáí má ānabio ní ònónaó ní yādanédeó z̀iwá, í ní gbēó dede, í ní gbēó páliwa, í ní gbēó gbē ní fl̀aalao á lousisikpeó guu, í ní yá wéle ní wéleó. ³⁵ Beewa Lua gbé pọ́ wà ní dedeó yá a wi á musu, sea za gbēmaa Abeliwa‡ e à g̀è pè Balakia né Zakali pọ́ a aà dè Lua kpé ní sa'ok̀io zānguowa.§ ³⁶ Siana mále oé, yá beeó píi a wi gbāgbéó musué.

³⁷ Yelusaleũdeó, Yelusaleũdeó! A ānabio dède, a gbé pọ́ Lua ní z̀iwáó pàpa ní gbéo a ní dede. Mio ye mà á k̀aaamazi m̀òom̀oo, lá ko í a g̀àsia kú a néolawa, āma ili weio. ³⁸ Lua a á kpé tóé kpézi ũé sa. ³⁹ Mále oé, za tia á ma e ló, e à oméé b́aaade gbé pọ́ lé mó ní Dii tó.*

24

Yelusaleũ dúuzōa ní d̀únialaag̀oo seela (Maa 13.1-20, Luk 21.5-24)

¹ Yesu b̀ò Lua ua, àle tá, ò aà ìwaó s̀òàazi, aa lesuikèè Lua kpé d̀awa. ² O Yesu òné: A bee è píia? Siana mále oé, wa gbée to dikōa weo, wa a dúuzōé.

³ Goo pọ́ Yesu z̀lèa Kùkpe s̀isipòleu, aà ìwaó m̀ò aà k̀ii níteé, aa aà là aa m̀è: Owéé, yá beeó ke b̀òe ni? Bómé aó de n m̀oa ní d̀únialaag̀oo seela ũi? ⁴ Yesu wè má à m̀è: A laaika, ásu to gbēé á sásão. ⁵ Asa gbéó mó ní ma tóo dasi, aa me Mesiin ní ũ, aa gbéó sásã dasi. ⁶ Ali z̀i bao ma ní a súuo. Ásu to s̀õ kéáguo. Bee a keé, āma g̀oo láaa pón we g̀iao. ⁷ Asa bui ní buio aa fele ní k̀òoe, m̀aaé ló búsu ní búsu. Ǹoana ní t̀oolé lualuaao aó ku guu dasi. ⁸ Yápió píiá ǹowāwā daalae. ⁹ Bee gbéa wa á kpámá wà á wetá, wi á de, bui píi i zaágu ma yáí.* ¹⁰ Gbé dasideó i gbasa fu, aai b̀ó k̀õ kpe, aaió zakõu. ¹¹ Anabi egeáo m̀o dasi aa gbéó sásã dasi, ¹² yāvāi i k̀ó, gbé dasideó yea Luazi i busa. ¹³ Gbé pọ́ zea gbāa e a g̀oo léwa, ade mé a b̀ó.† ¹⁴ Wa kpala pọ́ b̀ò Lua k̀ii baokpa d̀únia gupiiu seela ũ bui píi, a lé i gbasa ká.

¹⁵ Tó a t̀è gudena pọ́ ānabi Danieli a yá'ò‡ è Lua ua, kyokena yápi da, ¹⁶ g̀oo bee gbé pọ́ aa ku Yudeó bàale mipé s̀isíowa. ¹⁷ Gbé pọ́ kú kpé musu su pila g̀é kpéu p̀oe séio. ¹⁸ Gbé pọ́ kpe bua su ea be a ula séio. ¹⁹ Waiyoo ǹosindeeó ní neadeó g̀oo bee. ²⁰ A wabike Luawa ke lala'oapi su ke buzie ge kámabog̀ooz̀io. ²¹ Asa g̀oo pi taasi aó z̀õoe. Zaa Lua d̀únia kàle e gbā, a taa i keo, mé a ke ló.§ ²² Tó Lua i zèò à g̀oo pi laoo, d̀õ gbēé a b̀oo. Ama a lào gbé pọ́ á ní séo yáíe.

§ 23:22 Isa 66.1 * 23:23 Lev 27.30 † 23:33 Mat 3.7, 12.34 ‡ 23:35 Daa 4.8 § 23:35 2Lad 24.20-21 * 23:39 Sou 118.26 * 24:9 Mat 10.22 † 24:13 Mat 10.22 ‡ 24:15 Dan 9.27, 11.31, 12.11 § 24:21 Dan 12.1

Gbēnazīn Né mɔa
(Maa 13.21-37, Luk 17.20-37, 21.25-33)

²³ Gɔɔ bee tó gbēe su òé, gwa, Mesii ku la ge a ku le, ásu sio. ²⁴ Asa Mesii egeɔa ní ānabi egeɔa mɔ aa seela zɔɔ n dabudabuɔ ke, ké baa gbé pɔ Lua ní séɔ aa ní sásàò, tó a zeke. ²⁵ Mále oé za káau. ²⁶ Tó wa òé, gwa, a ku sēu, ásu ge. Ge tó wa òé, gwa, a ku kpea, ásu sio. ²⁷ Asa lá lou í píle à luabe pu za gukpe e be'ae, màa Gbēnazīn Né mɔa aɔ de. ²⁸ Gu pɔ ge kuu, we yāamusu káau.

²⁹ Gɔɔ bee wétēa gbea gɔɔ, íatē a siakū, mɔvua a ikɛo, saanaɔ wolo luawa, pɔ pɔ kú luawapiɔ zā ní pékíiwa.* ³⁰ Gbēnazīn Né seela i gbasa bɔ luabe, bui pɔ kú dúnia guu i ríziá gbēgbē mípii, aai Gbēnazīn Né mɔa e luabepuanau ní gbāaɔ ní gawí zɔɔ.† ³¹ A a malaikaɔ zí ní káae'ɔ gbāaɔ, aa a gbé pɔ à ní séɔ káaa za dúnia gola síiɔwa za luabe léla e a léle.

³² A yá pɔ kaadɛnli lé daé gwa. Tó a gɔna busékù mé àle bɔbɔ, i dɔ ké quantēna káikù. ³³ Maae sɔ, tó a yá bee è píi, à dɔ ké aà mɔa káikù, a ze kpele. ³⁴ Siana mále oé, gɔɔbeedeɔ gēle yá bee píi kesai. ³⁵ Luabe ní dúniao a gēle, kási ma yá gēle vɔ.

³⁶ Gbēe a gɔɔ ge a zaa dɔo, baa luabe malaikaɔ, baa Lua Né, sema ma Mae ado. ³⁷ Lá a de Nɔee gɔɔ,‡ màa aɔ de Gbēnazīn Né mɔgɔɔ. ³⁸ Gɔɔ pɔ í i da dúnialao, wàle pɔble, wàle imi, wàle nɔse, wàle zàke e Nɔee gè gè gó'ílɛna guu. ³⁹ Aai dɔo, ɔ í mɔ ní séle mípii.§ Maa aɔ de Gbēnazīn Né mɔgɔɔ bɔ. ⁴⁰ Gɔɔ bee gɔe gbēɔn plaɔ aɔ ku bua, wa gbēdo sé, wa gbēdo to we. ⁴¹ Nɔe gbēɔn plaɔ aɔ pɔ lɔ gbézi, wa gbēdo sé, wa gbēdo to we. ⁴² Ayāmeto à itēke, asa á gɔɔ pɔ á Dii a mɔwà dɔo. ⁴³ Aɔ yáe bee ma. Tó uabele zaa pɔ kpáí a mɔwà a be dɔ yáa, dɔ à itēkè, a we aà a kpé gbooo. ⁴⁴ A yáí ápiɔ sɔ à ku sɔu guu, asa Gbēnazīn Né a mɔ zaa pɔ á wé dɔiowaɛ.

Ziken náaide laaide
(Luk 12.41-48)

⁴⁵ Déme zikennáaide laaide pɔ aà dii a zikenao naè a ɔzi, aali ble kpámá a gɔɔwa úi? ⁴⁶ Báaaden zikena pɔ aà dii aà lè àle ke màa a sugɔɔ ú. ⁴⁷ Siana mále oé, a a àizee píi naè a ɔzi. ⁴⁸ Ama tó zikenapi vāi, a o a sɔ guu a dii lé gēgē, ⁴⁹ i fele na a zikendeɔ gbēgbēawa, iɔ ulatāble, iɔ imi ní wēdenaɔ, ⁵⁰ aà dii a su gɔɔ pɔ aà wé dɔiowaɛ, zaa pɔ a dɔowa, ⁵¹ i aà zɔzɔe, i aà baa daaa ní mɔafilideɔ. We a ɔɔbɔ à ɔdi a musu.

25

Wéndia gbēɔn kwi

¹ Gɔɔ bee kpala pɔ bɔ Lua kíi yá aɔ de lán wéndia gbēɔn kwi pɔ aa ní filiaɔ sè bɔò aale gé dai nɔsenaleɔ yáwaɛ. ² An gbēɔn sɔɔɔá laaisaideɔne. An gbēɔn sɔɔɔ sɔ laaideɔne. ³ A laaisaideɔ ní filiaɔ sè nísi kùsua saie, ⁴ a laaideɔ sɔ aa ní filiaɔ sè ní nísi kùsua. ⁵ Nɔsena i mɔ kpaaɔ, ɔ i ní lé mípii, aale i'ò. ⁶ Wɛɛdo wà wiilè wà mè: Nɔsena lé mɔ! A fele gé daiaàle. ⁷ ɔ wéndiapiɔ vù mípii, aa ní filiaɔ kèke. ⁸ ɔ a laaisaideɔ ò a laaideɔne: A wá gba nísi yɔɔe, wá filia lé gae. ⁹ ɔ a laaidepiɔ wémá aa mè: A mɔwá ní ápiɔ píio. A gé á pɔ lúi a yānaɔ kíiaɔ! ¹⁰ Ké aa gè lúi, ɔ nɔsena kà. Gbé pɔ an sɔu màò gèaàno nɔse guu, ɔ wà gbatà. ¹¹ Gbezā wéndia kíniɔ sù, aale lezu: Dii, Dii! Zewēwē! ¹² ɔ a wémá à mè: Siana mále oé, má á dɔo. ¹³ Ayāmeto à itēke, asa á a gɔɔ ge a zaa dɔo.

ɔdakea zikenaoɔne
(Luk 19.11-27)

¹⁴ Kpala pɔ bɔ Lua kíi de lán gbé pɔ ye fele ní táo, ɔ à a zikenao sísi à a àizee náné ní ɔziwaɛ. ¹⁵ A ɔdakè an gbēdoe bāni sɔo, gbēɔn plaade bāni pla, gbēɔn aaɔde bāni do. A kpà an baadewa a gbāa léu, ɔ à fele ní táo. ¹⁶ Bānisɔode gè zikè ní ɔapio gɔɔ, ɔ à àikèè bāni sɔo.

* 24:29 Isa 13.10, 34.4, Yoɛ 3.4 † 24:30 Dan 7.13 ‡ 24:37 Daa 6.5-7 § 24:39 Daa 7.10-24

17 Bāniplaade kè màa lo, ɔ à àikèè bāni pla. 18 Bānidode sɔ à gè eyɔ̃e, ɔ à a dii ɔapi ùleu. 19 Gɔɔplakea gbea zikenapiɔ dii sù, ɔ àle a ɔa yá gɔ̃gɔ̃rɔ̃. 20 Bānisɔode mò ní bāni sɔo pāle pɔ á èo à mè: Dii, bāni sɔo pɔ ní kpàa gwa, à àikèè bāni sɔo lo. 21 ɔ aà dii òè: N kè ziken maa náaide! Lá ní náai ví ní a yɔɔnao, má a zɔɔ nanɛ n ɔzɛ sa. Gẽ ma pɔnakea guu. 22 Bāniplaade mò lo à mè: Dii, bāni pla pɔ ní kpàa gwa, à àikèè bāni pla lo. 23 ɔ aà dii òè: N kè ziken maa náaide! Lá ní náai ví ní a yɔɔnao, má a zɔɔ nanɛ n ɔzɛ sa. Gẽ ma pɔnakea guu. 24 ɔ dode mò sa à mè: Dii, má dɔ̀ ké gbé zɛ'ũn n ũ. Ni pɔkeke gu pɔ ni tɔuoɛ, mé ni pɔ káaa gu pɔ ni gbẽuo. 25 ɔ vía ma kũ, ma ge ma n ɔa ùle eu. N pɔ ké. 26 ɔ aà dii òè: Ziken vái màade! N dɔ̀ ké mi pɔkeke gu pɔ mi tɔuo, mi pɔ káaa gu pɔ mi gbẽuoo lò? 27 Tó n dakèd gbẽe yāa, lá ma sué, dɔ̀ má sɛ ní a ío. 28 A bāni dopi siwà, í kpá bānisɔodewa. 29 Asa gbé pɔ pɔ ví Lua a káfì e à fɛe. Gbé pɔ ví sɔo, baa pɔ pɔ a ví Lua a siwàe.* 30 Ziken pāe bee sɔ, à aà zu bàasi gusiau. We a ɔɔbu à ɔdi a musu.†

Yákpale gbezā

31 Tó Gbēnazin Né mò a gawi guu ní a malaikaɔ pii, a zɔle a kpalabaa gawidewa.‡ 32 Dúnia buio i káaa aà ae pii, i ní kékɔwa lá pɔdāna ĩ sāo kékɔwa ní bleɔwa. 33 A sāo kpa a ɔplaii, bleɔ ɔzei. 34 Bee gbea Kíapi a o gbé pɔ aa ku a ɔplaiiɔne: A gbé pɔ ma Mae báaadāguɔ à mɔ kpala pɔ à a sɔukèè za dúniakalegɔ ble. 35 Asa ké nɔana lé ma de, a ble kpàa. Ké imi lé ma de, a í kpàa. Ké má de nibɔ ũ, a ma dile. 36 Ké má be búu, a uladamee. Ké mále gyāke, a ma gwa. Ké wà ma dakpeu, a mɔ ma gwai.

37 Gbēmao i gbaso oè: Dii, bɔe wá è nɔana lé n de wa ble kpàmai, ge imi lé n de wa í kpàmai? 38 Bɔe wa n e nibɔ ũ wa n dilei, ge ní be búu wa uladānei? 39 Bɔe wá è níle gyāke ge wà n dakpeu, wa ge n gwaii? 40 Kíapi i wemá: Siana mále oé, gɔɔ pɔ á kè ma gbéè beeo doɛ, baa an gbé pɔ késāarzi, máme á kēmee.

41 Bee gbea a o gbé pɔ aa ku a ɔzeiɔne: A gomee we luaginziɔ! A ta té gasai pɔ Lua kèke Ibiisié ní a ìwaɔ guu. 42 Asa ké nɔana ma de, i ble kpaao. Ké imi ma de, i í kpaao. 43 Ké má de nibɔ ũ, i ma dileo. Ké má be búu, i uladamee. Ké mále gyāke ge wà ma dakpeu, i mɔ ma gwaio. 44 Aai gbaso aà lá: Dii, bɔe wa n e ní nɔanao ge imi ge nibɔ ũ ge búu ge gyāe ge dakpeuna ũ, mé wi dɔnleɔ ni? 45 Kíia i wemá: Siana mále oé, lá i ke gbéè beeo doeo, baa an gbé pɔ késāarzi, máme i kēmee. 46 Gbé beeo ta ìadama láasai guue, gbēmao sɔ àizāna guu.§

26

Lekpaatā Yesuzi

(Maa 14.1-2, Luk 22.1-2, Zāa 11.45-53)

1 Ké Yesu yá beeo ò pii a làa, ɔ a ò a ìwaɔne: 2 A dɔ̀ ké gɔɔpla gbea wa Gēamusu* dikpeke, wi Gbēnazin Né kpámá wà aà páliwa.

3 Bee gbea sa'onkiaɔ ní Yuda gbēzɔɔ kɔ káaa sa'onkia pɔ wɛ me Kaaifa be. 4 Aa lekpaatā lá aa e Yesu kú kpái, aai aà de 5 aa mè: Wásu ke dikpe zɛ, ké bíla su fɛle ní zɔaoo yái.

Tulalekaa Yesu miwa

(Maa 14.3-9, Zāa 12.1-8)

6-7 Ké Yesu kú Betani, àle pɔble Simɔɔ kusude be, ɔ nɔe sààzi, a tulale ɔde loona kúa. ɔ a kà Yesu miwa. 8 Ké aà ìwaɔ è, ɔ an pɔ fɛle aa mè: Bón pɔ pàkea bee ũi? 9 Dɔ̀ yāa wà tulalepi yia ní ɔ zɔɔo, wi a ɔa kpá taasidewā. 10 Yesu dɔ̀má, ɔ a ònè: Bóyāi àle ìadai nɔepiwai? Yá pɔ a kēmee maae. 11 Taasideɔ lo kúánɔ gɔɔpiie,† āma máo kúánɔ gɔɔpiio. 12 Ké à tulalepi kà

* 25:29 Mat 13.12 † 25:30 Mat 8.12, 22.13 ‡ 25:31 Mat 16.27, 19.28 § 25:46 Dan 12.2 * 26:2 Bɔa 12.1-11

† 26:11 Iko 15.11

ma mewa, a kè ma gè kpelaa yáie. ¹³ Siana mále oé: Gu pò wàle ma baokpau dúnia gupiiu, waò yá pò nɛpi kè o aà dɔngu yáie.

Yudasi bɔa Yesu kpe
(Maa 14.10-11, Luk 22.3-6)

¹⁴ Bee gbɛa gbɛɔn kuɛplaɔ do pò wí mɛ Yudasi Isalioti gè sa'onkiaɔ kɛi ¹⁵ à mè: Tó ma Yesu kpàwá, bó á we kpaai? ɔ aa ánuɔu ɔwatɛ baakwi† nàò aa kpàwá. ¹⁶ Za gɔɔ bee ɔ àle zɛwɛɛɛ à aà kpámá.

Gɛamusu bleblea
(Maa 14.12-31, Luk 22.7-23, Zaa 13.21-38, 1Kln 11.23-25)

¹⁷ Kàaso dikpɛgɔɔ sɛia zɛi Yesu iwaɔ m̀ aà là aa mè: Má ní ye wà Gɛamusu bleble ɔukɛunɛi? ¹⁸ A wɛmá à mè: A gé wɛlɛdau gbɛɛ kɛi, í oè Metulu mè a gɔɔ kà kái. Aà bɛ á Gɛamusu ble bleu ní a iwaɔ. ¹⁹ Yesu iwaɔ kè lá a dànɛwa, aa Gɛamusu bleble ɔukɛ. ²⁰ Ké oosi kè, Yesu zɛle táabúnui ní a gbɛɔn kuɛplapiɔ. ²¹ Gɔɔ pò aale pɔble à mè: Siana mále oé, á gbɛdo a ma kpámá. ²² An pɔ yà maamaa, an baade fɛle lé aà la dodo: Asa mámeo yó, Dii? ²³ Yesu wɛmá à mè: Gbɛ́ pò wále ɔkàaa ta doũ mé a ma kpámá. ²⁴ Gbɛnazin Né a ánuato lá wà a yá'ò taalauwa,* áma waiyoo gbɛ́ pò a aà kpámápi. A maa wà aà í yáa. ²⁵ ɔ Yudasi pò a aà kpámápi mè: Asa mámeo yó, Metulu? Yesu òè: ɔmɛ dɔ n léu we.

²⁶ Gɔɔ pò aale pɔble, Yesu kàa sè à báaadàu, ɔ a è'e a kpà a iwaɔwa à mè: A si só. Ké beeá ma mɛɛ. ²⁷ ɔ à imibɔ sè lɔ. A sáaukpà, ɔ a kpámá à mè: A mi ápii. ²⁸ Ké beeá ma auɛ. A dɛ Lua bàa kua ní gbɛ́ dasiɔ au† pò a bɔle a an duunakɛama yáí ũɛ. ²⁹ Mále oé, za gbã má vɛɛbɛ'í mi lɔ. Sema tó kpala pò b̀ ma Mae kɛi b̀ gupuau, ɔ má a dafu miánɔ. ³⁰ Ké aa lesi, ɔ aa b̀le gè Kùkpe sɛsɛpɔleu.

³¹ Bee gbɛa Yesu òné: Ápii á ma to we gwãasɛnaa, asa a kɛa láu wà mè, Lua a pɔdãna lé, aà kpàsa pò i fáaa.† ³² Ma vua gbɛa má dɔaaé Galile. ³³ ɔ Piɛɛ òè: Baa tó ma gbɛɔ n to we mípii, má n to we bauo. ³⁴ Yesu òè: Siana mále onɛ, gwãasɛnaa e ko àò gé lezui, níyɔ lelekpamazi gɛn àaɔ. ³⁵ Piɛɛ òè: Baa tó má su gannɔ, má lelekpanzi bauo. ɔ aà iwaɔ ò màa sɔ mípii.

Yesu wabikɛa Gɛɛɛmani
(Maa 14.32-42, Luk 22.39-46)

³⁶ Bee gbɛa Yesu ní a iwaɔ kà gu pò wí mɛ Gɛɛɛmani, ɔ a òné: A zɛle la e mà gɛ wabikɛ le. ³⁷ A Piɛɛ ní Zebedee né gbɛɔn plaɔ sè gɛrɛnɔ. Aà pɔ siakù, tòlobi zúaàgu. ³⁸ ɔ a òné: Pɔsia ma kù gbãa e ma ka gaa. A zɛ la, í itɛkɛmanɔ. ³⁹ ɔ à gè aɛ yɔɔ, à wùle a gbɛɛu à wabikè à mè: Baa, tó a zɛkɛ, to taasi kɛɛonaɛ bee dɔmazi. Ama í kɛ lá má yeiwa no, sema lá ní yeiwa. ⁴⁰ ɔ à èa sù a iwaɔ lè, aale i'o. ɔ a ò Piɛɛɛ: Màa yà? I fɔ itɛkɛmanɔ baa yɔɔo? ⁴¹ A itɛkɛ àò wabikɛ, ké ásu fu yɔawao yáí. A nisina yei, áma á mɛ mé buse. ⁴² Aà kɛamá gɛn plaade, à wabikè à mè: Baa, tó taasi kɛɛona í a dɔmazi a imisaio, to n pɔɛá kɛ. ⁴³ Ké à èa sù ní lé, a è aale i'o lɔ, asa an wé gbiakùɛ. ⁴⁴ ɔ à ní tó we lɔ, à gè wabikè a gɛn àaɔde, à yá doũpi ò lɔ. ⁴⁵ ɔ à èa sù a iwaɔwa a òné: Ale i'o ále kámabo e tiaa? A gwa! Gbɛnazin Né kpaa duunkɛnaɔwa gɔɔ kà. ⁴⁶ A fɛle wà tá. Gbɛ́ pò lé ma kpámá lé m̀.

Yesu kua
(Maa 14.43-50, Luk 22.47-53, Zaa 18.3-12)

⁴⁷ Gɔɔ pò àle yápi o, ɔ aà iwa gbɛɔn kuɛplaɔ do Yudasi kà ní bíla pò aa b̀ sa'onkiaɔ ní Yuda gbɛzɔɔ kɛi. Aa fɛndaɔ kúkua ní gɔɔ. ⁴⁸ Bɔnkɛdɛpi sɔ à seela òné à mè: Gbɛ́ pò ma su lɛpèwà, aàpin we. A aà kú. ⁴⁹ ɔ à taa'ò Yesuwa g̀ɔɔ à mè: Fɔ Metulu. ɔ à lɛpèwà. ⁵⁰ Yesu

‡ 26:15 Bɔa 21.32 § 26:23 Sou 41.10 * 26:24 Sou 22.1-19, Isa 53.1-12 † 26:28 Bɔa 24.8, Zel 31.31-34 ‡ 26:31 Zkl 13.7

òè: Ma gbé, ò n kea ke! Ɔ wà m̀ ɔ̀pèlè Yesuwa, wà aà kù. ⁵¹ Ɔ Yesu ìwà do a fènda wò, à sa'onkia zíkèna lèò à aà swá gò. ⁵² Ɔ Yesu òè: N n fènda pe a gbèu. Asa gbé pò zè ní fèndao, fènda mé a aà dè. ⁵³ Tó má ye ma Mae malaika zígɔ̀ gbaemee gò de gáli kueplaɔla, ní d̄s má fua a wabikewà yà? ⁵⁴ Tó má kè màa s̄s, kpelewa yá pò kēa Luayātaalau wà mè a ke a kei? ⁵⁵ Ɔ Yesu ò bílae: Kpáí weliwen ma ũ, ñ a m̀ ma kúí ní fèndao ní goɔa? Gɔ̀ɔpii miɔ z̄lè Lua ua màò yādané, i ma k̄u. ⁵⁶ Ama yápi kè pii, ké yá pò ānabiò ò ke yáie. Ɔ aà ìwà aà tò we m̀pii, aa bàasi.

Yuda gbāadeɔ yákpalekea ní Yesuo

(Maa 14.53-65, Luk 22.54-55,63-71, Zaa 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Gbé pò aa Yesu kùò gèaàno sa'onkia Kaaifa b̄e. M̀zi ikoyādanedeɔ ní gbēz̄ɔ̀ k̄āaa we. ⁵⁸ P̄ie t̄e Yesu kpe k̄āaa e sa'onkiapi b̄e. A gè ua à z̄lè ní d̄oaiɔ, ké à yápi mid̄e a e. ⁵⁹ Sa'onkiaò ní Yuda gbāadeɔ pii lé yá w̄eɛe d̄o Yesuwa aa e wà aà dè. ⁶⁰ Baa ké gbéò m̀ yā̀d̄òwà dasi, i keo. Gbezā gb̄on plaɔ̀ m̀ ⁶¹ aa m̀: Dee m̀ á f̄s Lua kpé wí, í ɛa d̄o ḡɔ̀ āaɔe sé! ⁶² Ɔ sa'onkia f̄l̄e zè a ò Yesu: Yá pò w̄ale d̄òd̄omapi dea ni? Nȳɔ̀ yāe z̄ásioa? ⁶³ Ké Yesu n̄l̄e kpé, ñ sa'onkiapi òè: Ma nan̄e Lua b̄éi, ow̄e tó Lua Né pò w̄i me M̄esiin n ũ. ⁶⁴ Yesu w̄ewà à m̀: Ɔme d̄o n léu we. Mapi s̄s mále oé, za gbā á Gbēnaz̄in Né e z̄l̄e Gbāapiide ɔ̀plai, § mé á aà e, àl̄e m̀ luab̄epuanau.* ⁶⁵ Ɔ sa'onkiapi a p̄okasaɔ̀ gà a kè à m̀: A d̄e ní Luao! Wá bàa ũma n seeladeɔ̀ bi? A mà lá à d̄e ní Luao wea? ⁶⁶ A è kpelewai? Ɔ aa w̄ewà aa m̀: Aà t̄ae kà wà aà d̄e.† ⁶⁷ Ɔ wà l̄'ikà aà oawa‡ wà aà l̄e ní ɔ̀k̄u. Gb̄eɔ̀ aà s̄ank̄e ⁶⁸ aa m̀: M̄esii, ānabikeke n gbé pò n l̄e ow̄e.

P̄ie lelekpaa Yesuzi

(Maa 14.66-72, Luk 22.56-62, Zaa 18.15-18,25-27)

⁶⁹ P̄ie z̄l̄e ua, ñ n̄e zíkènae m̀ òè: Mpi s̄s iò s̄anu ní Galile gbé Yesupioe. ⁷⁰ Ɔ à lelekpà gb̄epii wáa à m̀: Má d̄s yá pò níle oo. ⁷¹ Ké à gè ḡɔ̀, n̄e p̄ale aà è, ñ a ò gbé pò kú weɔ̀: Gb̄e bee s̄anu ní Yesu Nazaletioe. ⁷² P̄ie èa lelekpà à m̀: Má sí ní Luao má gb̄epi d̄o. ⁷³ Ké à kè s̄a ȳɔ̀, gbé pò z̄e weɔ̀ s̄s P̄iezi aa m̀: S̄ianae, an gb̄edon n ũ, asa wá n d̄s n yā'oawae. ⁷⁴ Ɔ à f̄l̄e az̄ia kà à m̀: N Luao má gb̄epi d̄o. Weḡɔ̀ ñ ko lezù. ⁷⁵ Ɔ yá pò Yesu ò d̄òāgu ké à m̀, e ko àò gé lezui a lelekpaazi ḡen āaɔ̀. Ɔ P̄iepi b̀ò bàasi, à ɔ̀l̄b̄ à kè w̄ena.

27

Yudasi gaa

(Zin 1.18-19)

¹ Ké gu d̄ò k̄ɔ̀k̄ɔ̀, sa'onkiaò ní Yuda gbēz̄ɔ̀ pii lekpaaí Yesuzi, ké aa e wà aà dè. ² Aa aà yè, ñ aa gè aà kpà bùsu gbēz̄ɔ̀ Pilatiwa.

³ Ké Yudasi pò aà kp̄amá è yá z̄l̄ewa, à ḡò d̄énd̄m̄e guu, ñ à gè ānusu ɔ̀wat̄e baakwipi ɔ̀aai sa'onkiaɔ̀ne ní gbēz̄ɔ̀. ⁴ A òné: Ma duunakè, ma t̄aesaiide kpà gai. Ɔ aa òè: Wá bàa ũmai? N yáe. ⁵ Ɔ Yudasi ɔ̀api zù Lua kp̄eu, ñ à t̄a à gè az̄ia lòo. ⁶ Ɔ sa'onkiaò ɔ̀api s̄èl̄e aa m̀: Ɔapi kaa Lua kpé kpagolo guu z̄ev̄io, asa gb̄ede'ɔ̀ae. ⁷ Ké aa lekpaaí, ñ aa oobona ḡit̄k̄ii lù ní ɔ̀apio nib̄ɔ̀ v̄ik̄ii ũ. ⁸ Ayāmeto e ní a gb̄ao w̄i me t̄olepie Gb̄edena t̄ole. ⁹ Ɔ yá pò ānabi Zelemii ò kè, à m̀: Wá ānusu ɔ̀wat̄e baakwipi s̄èl̄e, ña pò Isailiò z̄èò aa kpà aà yá musupi, ¹⁰ ñ wà oobona ḡit̄k̄ii lùò lá Dii òm̄ewa.*

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Maa 15.1-20, Luk 23.1-25, Zaa 18.28-19.16)

11 Yesu zea bùsu gbēzōo aε. Ɔ gbēzōopi aà là à mè: Yudaō kían n ũa? Yesu wèwà à mè: Ɔmε dō n léu we. 12 Goo pó sa'onkiaō ní gbēzōō lé yādōdōwà, i yāe zásimáo. 13 Ɔ Pilati òè: Nlε yá dasi pó wàlε dōdōma mao lé? 14 Ké Yesu i yāe o yápiō kee musuo, à bō bùsu gbēzōopi saε maamaaε.

15 Gēamusu dikpε zī pii, bùsu gbēzōopi ì dakpεunaō do pó bíla yei gbaenée. 16 Goo bee sō dakpεuna tōdee ku we, wí mε Balaba. 17 Ké bíla kàaa, Ɔ Pilati ní lá à mè: Dé á ye mà kéeí? Balaba yá, ge Yesu pó wí mε Mesiiε? 18 Asa a dō ké wεdōa Yesuε yáí Ɔ wà aà kpáíwa.

19 Goo pó Pilati zōlεa gínaa, aà na gbé zìwà à mè: Nsu yāe ke gbēmaapiεo, asa nana pó má ò aà yá musu gía gwá ma kū gbāa maamaaε.

20 Sa'onkiaō ní gbēzōō nàe bílawa aa Balaba gbea, wi Yesu de. 21 Ayāmeto ké bùsu gbēzōopi ní lá, gbēon plapiō guu dé aa ye à kénéí, Ɔ aa mè Balabaε. 22 Ɔ Pilati ní lá à mè: Kpelewa má ke ní Yesu pó wí mε Mesiioi? Gbépii mè: N aà páliwa. 23 Ɔ à ní lá à mè: Vái kpele a kèi? Ɔ an wiilea káfi aa mè: N aà páliwa. 24 Ké Pilati è á fō yāe keo, mé zōa lé káfi, Ɔ à idá à Ɔpi bíla wáa à mè: Ma Ɔbòlε gbépi gaa yáú.† A yáε. 25 Ɔ gbépiō mè: Aà dea yá wí wá musu ní wá néo. 26 Ɔ à Balaba kéné à mè wà Yesu gbē ní flaalao, wi aà páliwa.

27 Bee gbea Pilati sosao gè ní Yesuo bùsu gbēzōopi be, Ɔ an gáli pii líaaazi. 28 Aa aà pó wòlowà, aa gomusu tēa dàè. 29 Aa lè fùà tà wa kpàè, aa fee nàè a Ɔplaau gopana ũ. Ɔ aale kúlekuléè, aale aà ke póƆpōo aale mε: Fō, Yudaō kía! 30 Aa lé'ikàwà, aa feepi sè aa aà lèdò a miwa. 31 Ké aa aà kè póƆpōo aa làa, aa gomusupi bōaàla aa aà pōkasaō dàè, Ɔ aale gé aà páliwa.

Yesu gaa

(Maa 15.21-41, Luk 23.26-49, Zaa 19.17-30)

32 Ké aa bōlε lé gé, aa kpáaŭ ní Sileni gbé pó wí mε Simōo. Aa teasidàè, Ɔ à Yesu lipākōa sè. 33 Ké aa kà gu pó wí mε Gōgōta, (bee mè mitōnagu), 34 Ɔ aa vεε yāalεa ní εseo dōè aà mi.‡ Ké a íε, Ɔ à gí mii. 35 Ké aa aà páliwa, Ɔ aa tēlpà aà pōkasaō kpaalεa yá musu.§ 36 Ɔ aa zōlε lé aà dōa we. 37 Wà aà tàae pó wa è kè wa nà aà mia wà mè:

Gbéε beeá Yesu Yudaō kíaε.

38 Ɔ wà kpáiweliwεo páliwa Yesupi saε gbēon pla, ado Ɔplaai, ado Ɔzeεi. 39 Gbé pó lé gē weo lé ní midε, aale aà sōsō* 40 aale mε: N mè níyō Lua kpé wí, ní εa dō gōo àaō nolo?† Tó Lua Nén n ũ, n nziá suaba, pila líwa. 41 Maa sa'onkiaō ní Moizi ikoyādanεdeō ní gbēzōō lé aà ke póƆpōo lō aa mè: 42 A gbēpáleo suabà mé a fō à azía suabaoa? Isailiō kía nolo? Aà pila líwa sa, wí aà náaike. 43 A Lua náai ví. Tó Lua yeaàzie, aà aà bō sa,‡ asa à mè Lua Nén a ũ. 44 Baa kpáí pó wà ní páliwa sānuo lé aà sōsō màa lōε.

45 Gusia kù bùsupi gupiiu za íatē minanguo e aua gè pílao.§ 46 Íatē'auapilaa Ɔ Yesu wii gbāa lè à mè: Eli, Eli, lεma sabatani! Bee mè ma Lua, ma Lua, àkea n ma to wei?* 47 Ké gbé pó zea weeo yápi mà aa mè: Ale Elia sisie. 48 Wegōo an gbēdo bàalè gè sao se kpàlε vεε kùmau, a pè feea, Ɔ a dō Yesuε aà mi.† 49 Ɔ gbé kiniō mè: Ze gía wà gwa tó Elia a mō aà suabai. 50 Yesu εa wii gbāa lè lō, Ɔ à tà.

51 Ɔ Lua kpé zwāa‡ pó daa luakukii aε pàa pla za musu e zíle. Tōlε lùalua, gbεo pàapaa, 52 miaō wèwē, Ɔ Lua gbéō vù dasi aa bō gau. 53 Yesu vua gbea aa bōlε miau aa gè Lua wéle pó a kua adoau, gbéō ní é dasi. 54 Ké sosao gbēzōō ní a gbé pó aale Yesu dōaō tōlε lualuaapi è n yá pó kèo pii, iwāa kà ní pōa maamaa aa mè: Gōepiá Lua Néε síana. 55 Nōeo ku we dasi, aale gugwa káaa. Aa te Yesuzi za Galilee, aaíō blékéè. 56 Maliama Madeleni kú ní guu ní Zaaki ní Yosefuo da Maliamao n Zebedee néo dao.

† 27:24 Iko 21.6-7 ‡ 27:34 Sou 69.22 § 27:35 Sou 22.19 * 27:39 Sou 22.7, 109.25 † 27:40 Mat 26.61

‡ 27:43 Sou 22.9 § 27:45 Amō 8.9 * 27:46 Sou 22.1 † 27:48 Sou 69.22 ‡ 27:51 Bōa 26.31-33

Yesu vĩa
(*Maa 15.42-47, Luk 23.50-56, Zaa 19.38-42*)

⁵⁷ Ké oosi kè, Alimate gbé ɔde pò wí mē Yosefu m̀. Yesu ìwae l̀. ⁵⁸ A gè Yesu ge wabikè Pilatiwa, ɔ Pilati m̀ wà kpawà. ⁵⁹ Ké Yosefu gepi sè, à bàabaa dafu fíwà ⁶⁰ à aà dà azía gbè'ε pò wa sò mia ũ guu. ɔ à gbè gbènne gbeembo tà epile à tà. ⁶¹ Maliama Madeleni ní Maliama pálepíó zòlea we, an ae d̀a miawa.

⁶² Ké g̀o lile, kámabog̀ozi kà, ɔ sa'onkiaɔ ní Falisiɔ gè Pilati kíi sãnu ⁶³ aa m̀: Yá pò gbēsãsanapi ò a b́e zí d̀wágu, à m̀ g̀o àaɔde zí á vuε. § ⁶⁴ O wàɔ miapi d́a e a g̀o àaɔdezi. Tó màa no, aà ìwao m̀ wà aà ge se kpáie, aai o gbéɔne à b̀ gauε. Εε gbezã bee aɔ de a séiala. ⁶⁵ ɔ Pilati òné: A sosao sí, í gé mia d́a lá á f́wa. ⁶⁶ ɔ aa gè seelakè miagbetaewa, aa sosao tò we aao d́a.

28

Yesu b̀a gau
(*Maa 16.1-8, Luk 24.1-12, Zaa 20.1-10*)

¹ Kámabog̀o gbea, àsãanenzi k̀o k̀o Maliama Madeleni ní Maliama pálepíó gè mia gwai. ² ɔ t̀o le lualua gbáugbãu, asa Dii malaikae b̀ musu à m̀ gbepi gbeembò a gò mialeε, ɔ à zòlewà. ³ Aà oa de lán loupileawa mé aà ula de púntaitai. ⁴ Vĩa gudãanaɔ k̀, aale lualua, ɔ aa g̀ sáii. ⁵ ɔ malaikapi ò n̄epiɔne: Asu to vĩa á k̀o. Má d́ ké Yesu pò wa páliwa ɔ ále wεε. ⁶ A ku lao, à vù lá a òwa. A m̀ gu pò wà aà wùleu gwa, ⁷ í ge o aà ìwao ne kpakpa à b̀ gau. A d̀aané Galile, we an wé a siukòle. Má òén we.

⁸ ɔ aa gò mia kíi kpakpa ní viao, ãma an p̀ na z̀o. Aa bàalè lé gé a baokpai aà ìwao ne. ⁹ ɔ Yesu dànlε g̀o, à f̀kpamá. Ké aa s̀aazi, aa kùlè, ɔ aa ɔnà aà gbakpewa. ¹⁰ ɔ Yesu òné: Asu to vĩa á k̀o. A ge o ma gbéɔne aa ta Galile. Wek̀i wá wεsiukòle.

¹¹ N̄eɔ kpe ɔ sosa gudãanaeɔ gè ẃle guu, aa yá pò k̀o ò sa'onkiaɔne píi. ¹² ɔ sa'onkiapiɔ gbēz̀o s̄isi aa lekpaai, ɔ aa ɔ z̀o kpà sosapiɔwa gusaε ¹³ aa m̀: A o aà ìwao mé m̀ gwãasina, aa aà ge sè kpáie g̀o pò ále i'o. ¹⁴ Tó bùsu gbēz̀o s̀u yápi mà, wá awakpaè, í b̀ yákeleu. ¹⁵ Sosao ɔapi si, ɔ aa kè lá wa dànéwa. ɔ yápi g̀o Yudaɔne yãa ũ e ní a gbão.

Yesu zinaa a ìwao ne ní ɔzi
(*Maa 16.9-20, Luk 24.36-53, Zaa 20.11-23, Zin 1.6-8*)

¹⁶ Yesu ìwa gbéɔn kuɔdoɔ tà Galile, s̄is̄i pò à a yãnukené yãa musu.* ¹⁷ Ké aa aà è, aa kùlè, ãma an gbéɔ lé seakeε. ¹⁸ ɔ Yesu s̀n̄zi à yã'òné à m̀: Lua musu ní d̀n̄iao iko píi kpaa.† ¹⁹ Ayãmeto à ge bui píi ke ma ìwao ũ, í ní da'ileke ní Mae Lua t̀o ní aà Né t̀o ní aà Nisina t̀o, ²⁰ í yá pò má diléɔ dané aao k̀a píi. A ma, máo kúáno g̀opiie e d̀nia ge láaò.

MAAKU

Yá pò kú láε bee guu

Baona lá mèn síiṣṣo guu, Maaku pò mé geseū mé a kēa dōaa a kīnīṣṣe.

Se a za a dōo sēiawa à Yesu dea Lua Né ũ òlōwēe (1.1). Wī bílike tópiwa, kási a ku lápi guu dasi (1.11, 3.11, 5.7, 9.7, 13.32, 14.61, 15.39).

Tó gbé pò Lua aà zìpi m̀, sema wà gbāakpaaàzi wà aà kpela. A yáí Zāa Da'ilena m̀, ké gbéṣṣo sṣu e àṣ maà. (1.2-8) Zāapi mé Yesu dà'ilē kè (1.9-11).

Yesu yāa gbáau gbea (1.12-13), ṣ à ɔkpà a zīwa. Maaku Ìo iko pò Yesu vī òlōwēe m̀ṣṣṣo, aà yādaa bílae ní aà gyāeṣṣo gbágbāao ní aà gbéṣṣo sísia aa m̀ ɔeazio (1.14-8.30).

Aà lápi midékíi òwēe lá Yesu mipè Yelusaleūwa gu pò a taasikeu, wi aà de, i gbasa bṣo gau. (8.31-10.52). Yesu a taasikea ní a gaao ní a bṣa gauo yá'ò a íwaṣṣe gēn àaṣ, kási aali a gbadṣo. A a dea Gbēnazīn Né ũ yā'òné a gēna lé vīo, ní beeo aà kua asii gi ulēanēe.

Ké à gè Yelusaleū, wà gbāakpaaàzi, āma a gbea à laatanāo yà Lua ua ní flāo, ṣ à zṣadò Isaili lousisin dṣaanaṣwa. Zibeezī à ze'è à yá gbēzā dà a ibeṣṣe ní bílao ní a íwaṣṣo (11-13).

Lεε 14 e 15 guu Maaku lé gṣṣo pla pò gò Yesue aà āsṣo gbēzā guu yá'o. A guu à pò gbēzā blēu ní a íwaṣṣo, ké à pēe ní vēeṣo kpaalēné, a gbea ṣ à wabikè Gesemani swaluu ado, ṣ wà aà kù, wà yādāaala, wà aà pāliwa, wà aà vī gbè'eu. A gṣṣo àaṣde zī ké nṣeṣo gè aà mia kīi, aa e a da giie, ṣ aa mà wa òné wà m̀ à bṣo gau a ku bēe (16.1-18), ṣ aa bṣo ní pṣṣo.

Baona lá pò Maaku kè, tó ní a kyokè ní làa, dṣo lá sosāo gbēzṣṣo dṣṣwa, ké Yesu Nazaletíá Lua Née síana.

Zāa Da'ilena waasokea (Mat 3.1-17, Luk 3.1-22, Zāa 1.19-28)

¹ Lua Né Yesu Kilisi baon ke: ² A dàale lá a ku ānabi Isaia lá guuwae à m̀:

Má a zīna zī aà dṣaanε,

i zεkεkεne.*

³ Kpāwakεna bṣo ma dṣo gbáau à m̀:

A zεkεke Diie,

à zéwεwεnaṣo pooè sṣusu.†

⁴ Beewa ṣ Zāa Da'ilena kuò gbáau, àle waasoke, a ò gbéṣṣo aa nṣelile aa da'ilēke, Lua i ní duuna kémá. ⁵ Yude bṣṣudeṣo ní Yelusaleūdeṣo gè aà kīi m̀pii, aa ní duunaṣo ò gupuau, ṣ à ní da'ilēkè Yuudēi.‡ ⁶ Zāapi Ìo ula pò wa tà ní yiongo káo daa, à bāa sāntilii dṣo a pi.§ Kwa ní zó'io mé aà pṣblea ũ. ⁷ A waasokè à m̀: Gbēe a m̀ ma gbea, aà iko demala. Mi ka mà kúle mà aà sabala bṣṣṣo. ⁸ Mi á da'ilēke ní íoε. Gbépi sṣo, ṣmε a á da'ilēke ní Lua Nisinao.

⁹ Gṣṣo bee Yesu bṣo Nazaleti, Galile bṣṣuu, à m̀, ṣ Zāa aà da'ilēkè Yuudēi. ¹⁰ Ké Yesu bṣa gṣṣo, a è luabe lé kēaa, Lua Nisina lé su lán felenawa, à dīe. ¹¹ Ǿ à yá'o mà bṣa luabe à m̀: Ma Né n ũ, má yenzi, ma pṣ kèma na.*

¹² Zibeezī Nisīnapi nāewà à gè gbáau, ¹³ ṣ a ku we ní sēanṣṣo e gṣṣo bla, Setáu lé aà yṣ. Ǿ malaikaṣo m̀ dṣaale.

Yesu a íwa sēiaṣo sísia (Mat 4.18-22, Luk 5.1-11)

¹⁴ Zāa kúa gbea ṣ Yesu tà Galile, àle baona pò a mà Lua kīi waasokpa ¹⁵ à m̀: A gṣṣo kà, kpala pò bṣo Lua kīi kà kái. A nṣelile, í baonapi sí.

* 1:2 Mal 3.1 † 1:3 Isa 40.3 ‡ 1:5 Yuudēá swae § 1:6 2Kia 1.8 * 1:11 Sṣu 2.7, Isa 42.1

16 Ké Yesu lé dɔ Galile ísidai, à kpòwenaɔ è, Simɔɔ ní a dāuna Andeleo, aale táalu zu ísidapi guu. 17 Ǿ Yesu òné: A mɔ temazi, mí á ke gbēwɛɛɛɛnaɔ ũ. 18 Wegɔɔ aa ní táaluɔ tò we, aa b̀ò tɛaàzi. 19 Ké à gè aɛ yɔɔ, à Zebedee néɔ è, Zaaki ní a dāuna Zāao. Aa ku gó'ílɛna guu, aale ní táaluɔ kɛkɛ. 20 A ní sisi g̀ò, ɔ aa ní mae Zebedee ní zíkɛnaɔ tò gó guu we, aa b̀ò tɛaàzi.

Yesu kua Kapɛnaũ
(Mat 8.14-17, Luk 4.31-44)

21 Aa kà Kapɛnaũ. Ké kámabogɔɔzi kà, Yesu gè lousisikpɛu, àɛ yāɗadané. 22 Aà yādaané b̀ò gbéɔ saɛ, asa ì dané ní ikooɛ, ìli kɛ lán Mɔizi ikoyādanɛɛɛwao.

23 Zibeezi g̀ɛ táadee ku kpépi guu. Aa táa m̀, a p̀una à m̀: 24 B̀ó wá ví ní k̀oi Yesu Nazaleti? N m̀ wá kaalei yà? Má d̀ gbé p̀ ní dɛ a ũ. Lua gbé p̀ a kua adoan n ũ. 25 Ǿ Yesu g̀í táapiɛ à m̀: Níɛ! Go gbépiwa. 26 Ǿ táapi aà z̀iaz̀ia, à wii gbāa lè, ɔ à gòwà. 27 B̀ili gbépii k̀, aale k̀ lala aa m̀: B̀ɔtaa bui yán wei? Yá dafu daané yà? I dané ní ikooɛ. Baa táa, tó à yā̀ɪɪɛ, aal aà yāmaɛ. 28 Ǿ kándo Yesu tó ì Galile b̀usua píi.

29 Ké Yesu b̀ò lousisikpɛu, ɔ à tà Simɔɔ ní Andeleo bɛ g̀ò ní Zaakio ní Zāao. 30 Simɔɔ nada lé sionakɛ wúɛa, ɔ wà aà yá'ò Yesuɛ g̀ò. 31 A gè aà k̀i, à aà k̀ a ɔwa à aà f̀ɛɛ. Ǿ aà sionapi wèewà, ɔ à blɛkɛné.

32 Ké oosi k̀, ìatɛ lé g̀ kpéu, wà m̀ è ní gyāɛ ní táadeɔ píi. 33 Wéɛɛɛɛ kàaa aà kpé kpɛɛɛ píi. 34 A gbéɔ gbàgbā dasi ní ní gyā bui píio, à táa gò dasidasi. Ili táa gba zé aa yá'ò, asa aa d̀ gbé p̀ a dɛ a ũ.

35 Gufɛɛ káaukaau Yesu f̀ɛɛ b̀ò gè s̀ɛu gusaɛna, àɛ wabikɛ we. 36 Ǿ Simɔɔ ní a gbéɔ p̀ɛɛaàzi. 37 Ké aa b̀òwà, aa òè: Gbépii lé n gbɛa. 38 Ǿ a òné: Wà gé gupáɛi, wéɛ p̀ k̀ wá saɛ guu, mí waasokɛ we ɔ, asa a yá ma m̀. 39 M̀aa ì bɛɛ Galile b̀usu gupiiu, ì waasokɛ an lousisikpɛɔ guu, ì táagoné.

40 Ǿ kusudee m̀ aà k̀i, à k̀ɛ à wabikèwà à m̀: Tó ní yei, níỳ to mà g̀ s̀aasai. 41 A k̀è Yesuɛ wēnaũ, ɔ à ɔɔ à nàwà à m̀: Má yei, g̀ s̀aasai. 42 Wegɔɔ aà kusu làa, à g̀ s̀aasai. 43 Ǿ Yesu aà gbàɛ g̀ò, à g̀ɛ à m̀: 44 Nsu o gbɛɛ mao. Gɛ ñ nz̀ia ɔɔ sa'onaa, ní sa p̀ Mɔizi ðɛ o n g̀a s̀aasai seela ũ gbéɔnɛ.† 45 Ké à b̀ò, à gè lé yápi o'oné. Yápi f̀aa, ɔ Yesu lí f̀ g̀ wéɛu gupuau ɔ. ɔ ku s̀ɛu gusaɛnaɛ, ɔ ẁ ɔ b̀ gupiiu wàɔ m̀ aà k̀i.

2

Gbēkaaũa gbágbáa
(Mat 9.1-8, Luk 5.17-26)

1 Gɔɔpla gbɛa Yesu èa tà Kapɛnaũ. Ké wa mà a ku bɛ, 2 ɔ wà kàaaaàzi dasidasi, g̀k̀i k̀ ɔ baa kpɛɛɛ, àɛ Lua yá'oné. 3 Ǿ wà m̀ è ní gbēkaaũaɔ, gbɛɔn síiɔ mé aa aà sea. 4 Lá aai e s̀ò Yesuzio dasi yá, ɔ aa ðɛɛò musu, aa kpé f̀ gu p̀ Yesu k̀u, ɔ aa gbēkaaũapi píla wúɛa mákɛɛ guu. 5 Ké Yesu è aale a náaike, a ò gbēkaaũapiɛ à m̀: Ma gbé, n duuna k̀ɛma. 6 Mɔizi ikoyādanɛɛɛɛ z̀ɛɛa we, aale o ní ǹɛɛ guu: 7 B̀yáí gbépi lé oi màai? Alɛ d̀ɛ ní Luaoɛ! Déme a f̀ duunakɛmá, mé i kɛ Lua ado bàasio? 8 Wegɔɔ Yesu ð̀ a ǹɛɛ guu làasoo p̀ aale kɛ, ɔ à ní lá à m̀: B̀yáí alɛ làasoo bee taa kɛ á ǹɛɛ guui? 9 Tó má ò gbēkaaũapiɛ aà duuna k̀èwà, ge tó má òè aà f̀ɛɛ a mákɛɛ sɛ táa'o, a kpele mé àai? 10 Má ò màa ké à d̀ Gbēnaz̀ín Né duunakɛama iko ví t̀ɔɛ laɛ. Ǿ a ò gbēkaaũapiɛ à m̀: 11 Máɛ onɛ, f̀ɛɛ ñ n mákɛɛ sɛ ta bɛ. 12 Ǿ à f̀ɛɛ g̀ò, à a mákɛɛpi sè b̀ò gbépii wáa. Yápi b̀ò ní saɛ, ɔ aa Lua t̀b̀ò aa m̀: Wi yáɛ taa e yāao.

† 1:44 Lev 14.1-2 * 2:7 Isa 43.25

*Táagoa**(Mat 12.22-32, Luk 11.14-23)*

²⁰ Bíla èa kàaa lɔ, ɔ Yesu ní a ìwaa aai ze'e baa aa pɔblɛo. ²¹ Ké aà daeɔ yápi mà, aa dà aà gbesizeu, asa wàle me ìana kàwàe.

²² Mɔizi ikoyādanede pɔ aa bɔ Yelusaleū aa mɔɔ mɛ: Táaɔ kí Beezebu mé diè, ì táagoné ní aà tóe. ²³ ɔ Yesu ní laai sisi à yātaa òné à mɛ: Setāu a we azia gbéɔ goé? ²⁴ Tó kpaladeɔ íbelesè ní kɔo aa kèaa lee pla, kpalapi a gēgē? ²⁵ Tó uadeɔ íbelesè ní kɔo aa kèaa lee pla, uapi a gēgē? ²⁶ Tó Setāu íbelesè ní azia gbéɔ aa kèaakɔwa, a gēgēo, a midɛɛ. ²⁷ Gbēe a fɔ gē gɔsa gbāa kpéu à taiinakaèo, sema à aà ye gia bàasio, i gbasa a aà kpé yɔe.

²⁸ Siana málɛ oé, Lua a gbéɔ ké ní ní tàaeɔ ní a tó bēe pɔ aai siɔ pii, ²⁹ āma tó gbé aà Nisina tɔbēesi, a aà kēo, à duuna pɔ lí kémáoo kēe. ³⁰ Yesu bee ò ké aa mɛ a táa ví yáie.

*Yesu daeɔ**(Mat 12.46-50, Luk 8.19-21)*

³¹ Ké aà da ní aà dāunaɔ kà, aa zè kpɛele, ɔ aa aà gbèa. ³² Wa kálɛa liaaaazi dasidasi, ɔ wa òè wà mɛ: Gwa! N da ní n dāunaɔ ze kpɛele, aale n gbèa. ³³ ɔ à mɛ: Deɔn ma da ní ma dāunaɔ ũi? ³⁴ ɔ à wepà gbé pɔ kálɛa liaaziola à mɛ: Ma da ní ma dāunaɔn ke. ³⁵ Luapɔeākenaa mé ma dāuna ní ma dāeo ní ma dao ũ.

4*Pówenkelele**(Mat 13.1-23, Luk 8.4-15)*

¹ Yesu èa lé yādané ísida sae. Wà kàaaaazi dasidasi, ɔ à gè zòle gó'ilenau ía, dasipi kálɛa nípii ísida gɔsòle. ² A yādané ní yālɛuāneɔ dasi. Lá àle dadané à mɛ: ³ A swákpa! Zɔe mé kú à bɔ gè pówenakelei. ⁴ Lá àle keele, ɔ a keeɔ lèle zé guu, bāo mɔ blè. ⁵ A keeɔ lèle gbesena musu, gua pɔ tɔle gèeleuo, ɔ aa bòle gɔɔ, ké tɔle gèele weo yáí. ⁶ Ké íatē fèle, ɔ aa tekù aa giigàga, ké aa zína vío yáí. ⁷ A keeɔ lèle le guu, ɔ le fèle nàemá, aai ne'io. ⁸ A keeɔ sɔ aa lèle tɔle maa guu. Aa bòle aa zɔokù aa ne'í. A keeɔ káfíakè baakwikwi, keeɔ bàaɔbaaɔ, keeɔ basɔbasɔ. ⁹ ɔ Yesu mɛ: Gbé pɔ nɔse ví aà yápi ma.

¹⁰ Ké Yesu góné we, a ku ado, ɔ aà zína gbèon kuɛplaa ní aà ìwaa mɔ yápi mi gbèawà.

¹¹ ɔ a òné: A kpala pɔ bɔ Lua kí asii dɔa zé ví, āma mi yápii o gbé kíniɔne ní yālɛuāoe,

¹² ké aa webiibii pɔe'esai

mé aa swákpakpa yāmasai,

ké aasu ze ní Luao, i sùuukéínɔo yáí.*

¹³ ɔ Yesu ní lá à mɛ: A yápi dɔoa? Kpelewa á a kíniɔ ma lɔi? ¹⁴ A ma! Zɔepi Lua yá ɔ àle keele. ¹⁵ Gbèeɔ de lán pówena pɔ lèle zé guuwaɛ, gu pɔ wà Lua yá kèeleu. Tó aa mà, ɔ Setāu ì mɔ Lua yá pɔ wa kèele ní guupi símá gɔɔ. ¹⁶ Gbèeɔ de lán pówena pɔ lèle gbesena musuwa. Tó aa Lua yāma, aai sí ní pɔnao gɔɔ. ¹⁷ Ama lá aa zína vío, ɔ aali ke gɔɔplao. Tó wà ní wetà ge wà íadámá Lua yá yáí, aai fu gɔɔe. ¹⁸ Gbèeɔ de lán pówena pɔ lèle le guuwaɛ. Aa Lua yāma, ¹⁹ āma aai aafia kàake, àizeɛ ì ní sɔ ble mé aai pɔ kíniɔ niaka, ɔ yá beo ì gupa Lua yápi, à gɔ àisai. ²⁰ Gbèeɔ de lán pówena pɔ lèle tɔle maawaɔwa. Aai Lua yāma, aai sí, ɔ aai káfíakè, an keeɔ baakwikwi, keeɔ bàaɔbaaɔ, keeɔ basɔbasɔ.

*Yālɛuā ní kpala pɔ bɔ Lua kíi**(Mat 13.31-34, Luk 8.16-18, 13.18-19)*

* 4:12 Isa 6.9-10

²¹ Yesu òné: Wili filia na wà pēna kùlɛwàò. Wili dile lii zíeo. Bávana ò wí diwàò lò? ²² Pɔe ku ulɛa ké à gí bɔi gupuauo. Asiie ku ké wà gí maio. ²³ Gbé pò nòse ví, àà swákpa yápi ma.

²⁴ A òné ɔ: A laaidɔ yá pò ále mawa. Zaa pò á dàuné, bee Lua a daué sɔ, i ɛa káfíé. ²⁵ Gbé pò pò ví ò Lua a ɛa káfíé. Gbé pò pɔe vío, baa a yɔɔna pò a ví Lua a siwàe.

²⁶ A mɛ ɔ: Kpala pò bò Lua kíi de lán pówena pò gbé kèele buawaɛ. ²⁷ Gwáasína ní fāanɛo àle i'on nò, a béen nò, pówenapi i bɔle i zɔkù, gbépi lío dɔ lá i kéo. ²⁸ Tɔɔle mé i tò à nɛ'i ní aziao. I kakpa gíae, a gbɛa i nɔsi, a gbɛa ò i pia. ²⁹ Tó à mà, ò wí ké ní kɔmao, asa a kɛkɛgɔ mé kà we.†

³⁰ A mɛ ɔ: Kpala pò bò Lua kíi dea ní? Bó wa lɛɛùòì? ³¹ Doe ku lán ɛfɔwa. A tɔgɔ a wéna kele de pówena pò kú dúnia guuɔla píi. ³² Tó wa tò sɔ, i bɔle à zɔkù de dò buiɔla píi. I gɔn gèeleɔ pápa, bāo iɔ kaka a láu.

³³ Yesu Lua yā'òné dasi ní yāɛɛùa bee taaɔ lá aa fɔ ma léu. ³⁴ I yā'oné yāɛɛùsaio. Tó à gò ní a íwaɔ n̄tɛɛ, ò i yápii bɔɔlɛkɛné.

Yesu zàa'iana zɛa
(Mat 8.23-27, Luk 8.22-25)

³⁵ Gɔɔ doŋpi zí oosi Yesu ò a íwaɔne à mɛ: Wà bua baale. ³⁶ Lá Yesu kú gó guu, aa gèuaànɔ aa dàzeu màa, aa bíla tò we. Gó páleɔ gèrínɔ. ³⁷ ɔ zàa'ian gbāa fɛle. I lé gó zāampapa, àle ká a guu e a ye pai. ³⁸ Yesu kú gò pòkpe, àle i'o, àà mi di míbɔɔwa. ɔ àà íwaɔ àà vù aa òè: Metulu! Ké wále gaga, àle kàadanlao lé? ³⁹ ɔ Yesu fɛle gí íanaɛ, a ò íe à mɛ: Níle! Zùuke we! ɔ íana kpàle, gu kè kílíkili. ⁴⁰ ɔ à ní lá à mɛ: Akɛa á sea ví màai? Asi ále ma náaike e tiaoa? ⁴¹ ɔ aa gò bíli guu, aale kɔ lala aa mɛ: Dén gbépi ū sai? Baa íana ní ío aaí àà yāmaɛ.

5

Táaɔ dia sàwaɔne
(Mat 8.28-34, Luk 8.26-39)

¹ Aa kà Gadala bùsuu ísida baale. ² Ké Yesu bò gó guu gòɔ, táadee bò gevíkii à mò daiaàle. ³ ɔ ku gbè'e pò de mia ū guue. Baa mɔdaona lí fɔ àà kù ɔo. ⁴ Asa wíɔ àà ye ní mɔdaonaɔ, wíɔ àà daliu mòɔmɔɔe, āma i mɔpiɔ kékɛɛ, i lípiɔ gboogboo. Gbēe gbāa i ka à àà zùukeo. ⁵ Gwáasína ní fāanɛo píi ò bebe gevíkii ní sísipɔleɔe, ò wiile, ò azia lili ní gbɛo.

⁶ Ké à Yesu è káaa, ò à bàalè mò wùle àà aɛ. ⁷⁻⁸ ɔ Yesu mɛ táapi gowà, ò à wii gbāa lè à mɛ: Yesu, Lua Musude Né, bómɛ wá daai? Ma nanɛ Luazi, nsu n̄ ma wetāo. ⁹ ɔ Yesu àà là à mɛ: N tón kpelewai? ɔ a wèwà à mɛ: Ma tón Dasi, asa wá dasie. ¹⁰ ɔ aa awakpà Yesu maamaa aa mɛ asu ní yá ní bóle bùsupiuo.

¹¹ Gɔɔ bee sàwakusan waiɔ ku we, aale pɔble sísipɔleu. ¹² ɔ táapi wabikè Yesuwa aa mɛ: Wá gbɛe sàwaɔ guu wà diné. ¹³ Yesu ní gbá zé, ò táapi gò gɔɛpiwa aa dí sàwapionɛ. ɔ sàwa wai pò kà àaa kwi taawapiɔ wí ní bao, aa píla sòonawa aa sí ísidau, ò aa gàga we. ¹⁴ ɔ an dānaɔ bàalè gè yápi oiné wéleu ní bualouɔ. ɔ wà bòle gè yá pò kèpi gwai. ¹⁵ Ké aa mò Yesu kíi, aa gɔe pò táa diè dasi yāapi è zòle we, a ula daa, àà íanapi wèewà, ò vía ní kú. ¹⁶ Gbé pò yápi è ní wéɔ yá pò táadepi ní sàwaɔ lè dau aa siuné. ¹⁷ ɔ wà wabikè Yesuwa àà bɔné ní bùsuu.

¹⁸ Ké Yesu lé gè gó'ilena guu, gɔɛpi wabikèwà à e taaànɔ. ¹⁹ Yesu i weio, a òè: Ta n̄ be n gbéɔ kíi, ní yá pò Dii kène oné píi ní lá à wènadòne. ²⁰ ɔ gɔɛpi tà, àle yá pò Yesu kèe kpàwake Wélemenkwi bùsuu, ò yápi kè gbépiiɛ dabuyā ū.

† 4:29 Yoɛ 4.12-13

Zailu né vua ní nɔɛ pɔ̀ ɔ̀kà Yesu ulawao
(Mat 9.18-26, Luk 8.40-56)

²¹ Yesu èa bùa ísidawa ní góo, ɔ̀ wà kàaaaàzi dasidasi ísidale. ²² Lousisikpe gbèzɔ̀ɔ̀ Zailu mò we. Ké à Yesu è, à wùle aà gbázi, ²³ ɔ̀ à awakpàè maamaa à mè: Ma nɛnɔɛna lé kàsánake. Mò n̄ ɔ̀nawà aà gbágbā, iɔ̀ ku. ²⁴ ɔ̀ Yesu dāaànɔ̀ zéu. Bìla tɛaàzi, aale naewà.

²⁵ Nɔɛe ku we, au lé bɔ̀lewà à kà wè kuepla. ²⁶ Eɛedeɔ̀ aà dà taasiu maamaa, à a ɔ̀a blè píi. I aafia'eo, ì kɛkɛ àò ká'ilɛɛ. ²⁷ Ké à Yesu bao mà, ɔ̀ à bíla kèaa à sɔ̀aàzi aà kpe oi. ɔ̀ à ɔ̀kà aà ulawa, ²⁸ asa à mè: Baa aà ula, tó ma ɔ̀kàwà, má gbágbāɛ. ²⁹ ɔ̀ aà aubɔ̀leapi zè gɔ̀ɔ̀. A dɔ̀ a me guu ké a gbágbā ní a gyāpio. ³⁰ Wegɔ̀ɔ̀ Yesu dɔ̀ aziawa ké gbāa b̀agu, ɔ̀ à lìli bíla guu à mè: Déme ɔ̀kà ma ulawai? ³¹ ɔ̀ aà ìwaɔ̀ òè: N è lá bíla lé naema, ɔ̀ ríle me déme ɔ̀kàmaia? ³² ɔ̀ Yesu wɛpà bílaa ké à gbé pɔ̀ yápi kè e. ³³ Nɔɛpi lé lualua ní víao, asa a dɔ̀ yá pɔ̀ kè a me, ɔ̀ à mò wùle aà gbázi, à a síana òè píi. ³⁴ ɔ̀ Yesu òè: Nɔɛ, ma náai pɔ̀ ní kè mé n gbágbā. Ta be aafia, n gyāpi wèeman we.

³⁵ Lá Yesu lé yá bee o, wà b̀ lousisikpe gbèzɔ̀ɔ̀pi be wà mò wa òè: N népi kèsai. Nsu tákpa metuluzi pāo. ³⁶ Ama Yesu i swáɛ ní yáio. A ò gbèzɔ̀ɔ̀pie: Nsu to n sɔ̀ vío, ma náaike lé. ³⁷ I wei gbèe gé zɛieo, sema Piɛɛ ní Zaakio ní Zaaki dāuna Zāao. ³⁸ Ké aa kà gbèzɔ̀ɔ̀pi be, Yesu è aà be lòo, wàle ɔ̀ɔ̀ɔ̀, wàle búbuape maamaa. ³⁹ Ké à gè kpéu, à ní lá à mè: Bóyáí á kíi dɔ̀, ále ɔ̀ɔ̀bi? Népi i gao, àle i'oe. ⁴⁰ Ké aale aà ke pɔ̀pɔ̀ɔ̀, ɔ̀ à ní yá ní bóle píi. ɔ̀ à népi de ní aà dao sè ní gbé pɔ̀ aa mò sānuɔ̀, à gèínɔ̀ gu pɔ̀ népi kuu. ⁴¹ ɔ̀ à aà ɔ̀ kù a òè: Talita kuú! (Bee mè nɛnɔɛna, má òne fɛle.) ⁴² Wegɔ̀ɔ̀ népi fɛle taa'ò, asa aà wè kà kuepla. Yápi ní kú gbāa maamaa. ⁴³ ɔ̀ Yesu giné fíafia aasu o gbèe mao. ɔ̀ à mè wà pɔ̀blea kpawà.

6

Nazalɛtideɔ̀ Yesunaaikeɛsai
(Mat 13.53-58, Luk 4.16-30)

¹ Yesu b̀ we à gè gu pɔ̀ à nɛblɛu. Aà ìwaɔ̀ gèaànɔ̀. ² Ké kámabogɔ̀ɔ̀zi kà, ɔ̀ àle yādané lousisikpeu. Gbé dasi pɔ̀ aa aà yāmàò bílikè aa mè: Máki gbépi yápio sèui? ɔ̀nɔ̀ kpele a è, ɔ̀ àle dabudabu bee taaɔ̀ kei? ³ Gbépiá lí'ana nolo? Maliama né nolo? Zaaki ní Yosefuo ní Yudao ní Simɔ̀ɔ̀o v̄iin weo lò? Aà dāeɔ̀ kúwanɔ̀ keo lé? ɔ̀ bee tò aai aà náaikeo. ⁴ ɔ̀ Yesu òné: Anabi líɔ̀ beɛsaio, mé i ke aà be wéleu ní aà daeɔ̀ ní aà uadeɔ̀ kíio bàasio. ⁵ Yesu i e dabudabue kè weo, sema gyāe pɔ̀ à ɔ̀námá à ní gbágbāeɔ̀ bàasio. ⁶ Lá aai aà náaikeo, an yá b̀ aà sae maamaae.

Yesu a ìwa gbèɔ̀n kueplao zia plapla
(Mat 10.5-15, Luk 9.1-6)

ɔ̀ à gè wéle ní wéleo, àle yādané. ⁷ ɔ̀ à a gbèɔ̀n kueplao sisi à ní zí gbèɔ̀n plapla, à táagoa gbéɔ̀wa iko kpámá. ⁸ A òné aasu pɔ̀e se aa geòo, kùsūa ge babalabɔ̀ɔ̀ ge ɔ̀sɔ̀gbena, sema gopana. ⁹ A mè aa kyalekpa, āma aasu ulada mèn plao. ¹⁰ A òné lɔ̀: Gu pɔ̀ a pilau, àò ku we e à ge b̀òd wélepi guu. ¹¹ Gu pɔ̀ wi gbāakpauázio, mé wi á yāmao, tó ále tá, à kɔ̀lemá an toa ní Luao seela ũ. ¹² ɔ̀ aa dàzeu. Aa ǹselilea kpàwakè gbèɔ̀ne, ¹³ aa táagòné dasi, aa ǹsimàma gyāeɔ̀wa dasi, aa ní gbágbā.

Zāa Da'ilena gaa
(Mat 14.1-12, Luk 9.7-9)

¹⁴ Kí Elodi yápio mà, asa Yesu tó lìguae. Gbèeɔ̀ mè Zāa Da'ilena mé b̀ gau. Bee yáí à gbāa'è, àle dabudabuke. ¹⁵ Gbèeɔ̀ lé me Eliae, gbèeɔ̀ lé me ānabie lán ānabi yāaewa. ¹⁶ Ké Elodi mà à mè: Zāa pɔ̀ ma aà mi z̀ mé v̀.

17-18 A mɔ̀ lè Elodi doũpi mé a dāuna Filipi nɔ̀ Elodia s̃iwà a sè yāa. Ké Zāa ìbò oè aà dāuna nɔ̀ siawà maao,* ò Elodipi tò wà Zāa kù wà mɔ̀kàwà, wà aà dàkpeu Elodia yáí. 19 Elodia s̃o a Zāa kp̃ēne k̃ūa, a ye à aà de, āma i ze'eo, 20 asa Elodi d̃ò ké Zāaá Lua gb̃é zálalae, ò ìbò viakèè, ìli tò wà ìadawào. Tó à gè aà yāmai, làasoo ì g̃eàg̃ue. N beeo ìbò ye faaiboaaànc̃i.

21 Elodia ze'è Elodi ia dikpẽg̃ozi. Elodi gb̃aadeo ñ sosa gb̃ez̃ozi ñ Galile gb̃é gb̃iaɔ̀ k̃āaa pɔ̀noblewa. 22 Ǿ Elodiapi neñe g̃è òwà. A kè Elodie na ñ a niboo p̃ii, ò k̃ipi ò népie: Pó pó ñ yei ñ a wabik̃ea, má n gba. 23 Ǿ à èa òè: N ma iao pó pó ñ a wabik̃ea pii, má n gbae, baa ma kpala guoe. 24 Ǿ népi b̃ò gè a da là à mè: Bó má a wabik̃ewài? Ǿ aà da òè, Zāa Da'ìlena miè.

25 Weg̃ozi à èa sù ñ wāao, a ò k̃iāc: Zāa Da'ìlena mi má ye ñ ma gba pelentiu la tiatia.

26 Ǿ k̃i p̃o yà dúuduu, ò i f̃o g̃i l̃o lé pó á gb̃è niboo wāa yáí. 27 Ǿ k̃ipi a d̃oaiè z̃i g̃ozi, a òè aà ge aà mi se m̃o. Ǿ à gè aà mi z̃ò kp̃eu, 28 a dà pelentiu, à m̃o kpà népiwa, ò a kpà a dawa. 29 Ké Zāa ìwao yápi mà, ò aa mò wà aà ge sè aa ṽi.

Blekpaa bilawa séia

(Mat 14.13-21, Luk 9.10-17, Zāa 6.1-15)

30 Zinapio sù Yesu k̃ii, ò aa yá pó aa k̃eo ñ yá pó aa d̃añe òè pii. 31 Wàle m̃o, wàle tá, ò Yesu ñ a gb̃é aai ze'e baa wà p̃obl̃eò dasi yáí. Ǿ a òné: A m̃o wà gé gusaena wát̃e, wí k̃ámabo yoo. 32 Ǿ aa g̃è g̃o'ilenau aa dàzeu, aale gé gusaena ñt̃e. 33 Ké gb̃é ñ gea è, aa ñ d̃ó, ò b̃oà w̃éle pii guu wà bàalè d̃aané we k̃èse. 34 Ké Yesu b̃ò g̃o guu, à bíla è, ò aa k̃èè w̃enaũ, asa a de lán s̃a pó aa d̃ana ṽiõwae.† Ǿ àle yādadané maamaa.

35 Ké ìat̃e bùsa, ò aà ìwao s̃ààzi aa mè: Guéá s̃egb̃ae mé ìat̃e i g̃o bíla l̃o. 36 Gb̃é gbae aa ta bualoũ ñ z̃ewia pó kú k̃i laou, aai pó wele lú aa ble. 37 Ǿ Yesu a z̃as̃imá à mè: A pó kpámá aa ble. Ǿ aa òè: N ye wà ge p̃e lu ánuusu õwat̃e òaa do, wí m̃o kpámá aa ble yá? 38 Ǿ Yesu ñ lá à mè: P̃e m̃en ũma á ṽi? A ge gwa. Ké aa kà, aa mè: P̃e ku m̃en s̃o ñ kp̃o m̃en pla.

39 Ǿ a òné: A gb̃é z̃lez̃le s̃eb̃ol̃wa booloboolo. 40 Ǿ aa z̃lez̃le g̃a ñ g̃ao, booloeo gb̃eon basoo, booloeo gb̃eon blakwi. 41 Ǿ Yesu p̃e m̃en s̃o ñ kp̃o m̃en plapio s̃e, à wesè musu à báaad̃au. Ǿ à p̃eepi è'è kpà a ìwaõwa, aa biile gb̃épĩone. Ǿ à kp̃o m̃en plapio kpaalènè nípii. 42 Ampii aa p̃obl̃e wà k̃a. 43 Ǿ wà p̃e m̃ionao ñ kp̃o k̃ini pó g̃ozi s̃ele gb̃i kuẽpla pai.‡ 44 G̃o pó aa p̃obl̃eò gb̃eon òaas̃ozi l̃e s̃ozi (5.000).

Yesu t̃aa'oa isidaa

(Mat 14.22-36, Zāa 6.16-21)

45 Ǿ Yesu ñae a ìwaõwa g̃ozi aa g̃e g̃o guu aa d̃oaae Besaida ísida baale e àò bíla gbae. 46 Ké à lezà gb̃éwa a làa, ò à d̃ede s̃is̃iwa, à gè wabikei. 47 ìat̃e g̃e kp̃eu g̃o'ìlena kú ísidaa mé Yesu kú s̃is̃ia ado. 48 Ǿ a è gofia lé ìadamá, ké ìan gb̃aa lé g̃iné yáí. Guf̃ene ò à gè ñ k̃ii, àle t̃aa'o ía, ò a kè lá á ye g̃emáwa. 49 Ké aa aà è, àle t̃aa'o ía, aale e gyaadee, ò aa wiilè. 50 Ké aa aà è nípii, gili g̃éngu. Ǿ Yesu òné g̃ozi: A s̃odile, máme. Asu to ṽia á k̃uo. 51 Ké à gè g̃o guu, ò ìana làa, ò yápi ñ kú gb̃aa, 52 asa an wé i k̃e p̃e yá musuo, ké aa ñde ṽio yáí.

53 Ké aa bùa baa aa kà Geñez̃aleti, ò aa godò we. 54 Ké aa b̃òle g̃o guu, wà Yesu d̃ò g̃ozi, 55 ò wà bàalè gè bùsupi k̃eile, wà gỹe s̃ele ñ mákel̃e, gu pó wa mà a kuu pii w̃o m̃oè. 56 Gua pó à g̃eú pii, z̃ewia ge m̃ewia ge bualoũ, w̃o m̃oè ñ gỹe, w̃o ñ k̃ale g̃aae, ò w̃i wabik̃ewà aà to aa õk̃a baa aà ula léwa. Ǿ gb̃é pó õk̃awà ò gb̃ag̃a pii.

7

Felkaaya

(Mat 15.1-9)

* 6:17-18 Lev 20.21 † 6:34 Nao 27.17, 1Kia 22.17 ‡ 6:43 2Kia 4.42-44

¹ Falisió n Mɔizi ikoyādanede pɔ aa bɔ Yelusaleũeɔ mɔ Yesu kɔi. ² Aa ɛ aà iwaeɔ lé pɔble ɔpia n gbābɔ'io sai. ³ Asa Falisió n Yudaɔ pɔi aa n deziɔ felekaayā kɔae, aali pɔble ɔpia n gbābɔ'io saio. ⁴ Aali su n ɛleɔ aa pɔblɛ zu'osaio. Aa felekaayā pāleɔ kɔa dasi. Beewa aaɪ gbābɔ imibɔɔ n taɔ n ɔɔɔne. ⁵ Ǿ Falisió n Mɔizi ikoyādanedepiɔ Yesu là aa mɛ: Bɔyāi n iwae líb wá deziɔ felekaayā kɔao ni? Aaɪ pɔble ɔpia n gbābɔ'io saie. ⁶ Yesu wɛmá à mɛ: A mɔafilideɔ, Isaia dɔaa á yā'ò wásawasa, lá a kɛ láuwa à mɛ:

Buipi ì ma kpela n léoe,

an sɔ kua bo.*

⁷ Aaɪ ma sísi pāe,

gbɛnazina ikoyāɔ ɔ aaɪ dané.

⁸ A pākpa Lua ikoyāi, ɔ á gbɛnazina felekaayā kɔa. ⁹ Ǿ Yesu òné bɔ: A pāa Lua yāa ké à e àò á felekaayā kɔa maan wea? ¹⁰ Mɔizi mɛ àli misiile á de n á daoε.† A mɛ bɔ, gbɛ pɔ a de ge a da kpebɔ, wá ade de.‡ ¹¹ Apio sɔ i mɛ tó gbɛ ò a de ge a dae pɔ pɔ á ví à dɔonléá Kɔɔbanie, ¹² a ze ví à a de n á dao kpelaò bo. (Kɔɔbani bee mɛ, à Lua gbà.) ¹³ Beewa i Lua yá bāde á felekaayā pɔ i dadané yāi. Yá bee taɔ ɔ i ke dasi.

Yá pɔ ì to wà gbāle

(Mat 15.10-20)

¹⁴ Ǿ Yesu ɛa bíla laai sísi à mɛ: A swákpa à ma yāma, ápii. ¹⁵ Pɔe ku ké à gɛ gbɛ guu à to aà gbāleɔ. Pɔ pɔ bɔ gbɛ guu ɔme ì to aà gbāle. ¹⁶ Gbɛ pɔ nɔse ví aà yápi ma.

¹⁷ Ké à bíla tò we, à tà be, ɔ aà iwae yápi mi gbèawà. ¹⁸ A òné: Apio, i ɔnɔkú sɔoa? Ké pɔe ku à gɛ gbɛ guu à to ade gbāleɔ, á dɔo lé? ¹⁹ Pɔpi lí gɛ aà sɔ guuo, sema aà gbɛe, ɔ ì a bíikpeke. (Maa Yesu gbābɔ blɛ píie.) ²⁰ Ǿ à mɛ: Yá pɔ ì bɔ gbɛ guu mé ì to ade gbāle. ²¹ Za gbɛnazina sɔ guu ɔ láasoo vái ì bɔu: Káaluakaa, kpá'ioa, gbɛde, ²² gbāsikea, bíi, nòsevāi, mɔafili, wisaiyā, wɛbɔbɔa pói, gbɛsɔsɔa, makamaka n misaiyāo. ²³ Yāvāipio ì bɔ gbɛnazina sɔ guue píi, ɔ ì to aà gbāle.

Buipale nɔe wabikea

(Mat 15.21-28)

²⁴ Yesu bɔ we à gɛ Tii búsuu, ɔ à pila uaeu. A ye wá a dɔo, āma ìli e ùleɔ. ²⁵ Nɔe pɔ a nenɔena táa ví Yesu bao mà gɔɔ, ɔ à mɔ wúle aà gbázi. ²⁶ Nɔepiá buipale, wá aà ì Silifinisi búsuuε. A wabikè Yesuwa aà táa goe a néwa. ²⁷ Ǿ Yesu òè: To wá blɛ kpá néɔwa gɔa, asa a maa wá néɔ blɛ se wá zu gbɛɔneɔ. ²⁸ Ǿ nɔepi a zāsiwá à mɛ: Dii, baa gbɛ pɔ wúleánziɔ ì néɔ blɛ kasonaɔ pɛleε. ²⁹ Yesu òè: N yāwea maa yāi, tá, n né táa gòwà. ³⁰ Ké à kà be, à a né è wúle a pɛwa, táapi gòwà síana.

Swado gbágbāa

³¹ Ǿ Yesu fɛle Tii búsuu à gɛ Sidɔ, ɔ à bɔle n Wélemenkwi búsuo e à gɛ kà Galile ísidai. ³² Ǿ wá mɔè n swádo pɔ yā'ò zɪ'ūaàɔ, wá wabikèwá aà ɔnawá. ³³ Yesu bɔaàɔ bíla guu nípla, à ɔtona pɛpe aà swáú. Ké à lé'ì kè a ɔwa, ɔ à kà aà lénawa. ³⁴ A wesè musu à wè fɛεε, ɔ a òè: Efata. (Bee mɛ wɛ.) ³⁵ Wegɔɔ gɔepi swá wè, aà léna gòle, ɔ à yā'ò wásawasa. ³⁶ Yesu ò gbɛɔne aasu o gbɛe mao, āma aa gɛ lé a kpàwakené maamaa de lá à gínéla. ³⁷ Yápi díma maamaa à kè zài, ɔ aa mɛ: Aà yápii kea ì bɔ maaε. I to baa swádoɔ yāma, mé ì to lénanaaleadeɔ yā'ò.

8

Blekpaa bilawa plaade

(Mat 15.32-39)

* 7:6 Isa 29.13 † 7:10 Bɔa 20.12 ‡ 7:10 Bɔa 21.17

9

1 Ǿ a òné: Siana mále oé, gbé pò kú laeɔ ga kía pò Lua kpà mɔa ní gbāao esaio.

2 Gɔɔ soolo gbɛa Yesu Piɛɛ ní Zaakio ní Zāao sè à dèdèrínɔ gbèsísí lesíwa rítɛɛ. Ǿ à lí ní wáa, 3 aà pɔkasáɔ lé tɛkɛ púntaitai. Gbɛe ku dúnia guu ké a fɔ pò pí à puakū mào. 4 Bee kpe Elia ní Mɔizio bò mòmá, aale yā'o ní Yesuo. 5 Ǿ Piɛɛ ò Yesue: Dii, wá kua la maaɛ. Wà lákpe do mèn aaɔ, n pò do, Mɔizi pò do, Elia pò do. 6 A dɔ lá ále oo, asa vía ní kú maamaaɛ. 7 Luabɛpuana pila kúrila, ɔ aa lɔɔe mà a guu à mè: Gbɛɛ beeá ma Né mènɔna yenzideɛ, à aà yāma. * 8 Kándo gɔɔ ké aa gugwàgwa, aai gbɛe e lɔo, sema Yesu ado.

9 Ké aale pila gbèsísípiwa, ɔ Yesu òné aasu yá pò aa èpi o gbɛe mao e Gbɛnazín Né ge bɔɔ gau. 10 Aa yápi kúa, ní beeo aale kɔ lala aa mè: Bɔa gau yá bee dɛa ní? 11 Ǿ aa à là aa mè: Bóyāi Mɔizi ikoyádanedeɔ ì o Elia mé a dɔaa mɔi?† 12 A wèmá à mè: Elia a dɔaa mɔ, i yápii kɛkɛ zéze, āma ké a kɛa láu wà mè wa saka Gbɛnazín Négu, i taasikɛ maamaa sɔ be?‡ 13 Mále oé, Elia mò kò, ɔ wà ní pɔeá dàè lá wà aà yá'ò taalauwa.

Yesu nɛgɔɛ táade gbágbāa
(Mat 17.14-23, Luk 9.37-45)

14 Ké aa sù ní gbé kɔniɔwa, aa è bíla liaarízi mé Mɔizi ikoyádanedeɔ lé lekpaakeɔrínɔ. 15 Ké bíla Yesu è, aà yá bò ní saɛ, ɔ aa bàalè gè fɔkpàwà gɔɔ nípii. 16 Ǿ à a ìwaɔ là à mè: Bó lekpaá ále kɛrínɔ? 17 Ǿ gbé pò kú zā guue wèwà à mè: Dii, ma mɔne ní ma néoɛ, táa mé aà léna nàale. 18 Tó à dèdèwà, ì aà nɛ zílɛɛ, ɔ ìò lé'ifula bɔle, ìò swaalɔbɔkɔwa, ì gbágbā tɛlele. Ma mɔɔ n ìwaɔne aa táapi go, ɔ aa fua. 19 Ǿ Yesu òné: Gbágbɛ luanaaikensaiɔ, máo kúánɔ e bɔɛ ní? Máo menakeánɔ e bɔɛ ní? A mɔmɛɛ ní népio la.

20 Ké wà mòòè, ké táapi Yesu è gɔɔ, ɔ à népi zìazía à aà pàle zílɛ kpèbaũ. Ǿ àle gbeembo, àle lé'ifula bɔle. 21 Yesu népi mae là à mè: A aà lè màa za bɔɛ ní? A wèwà à mè: Za aà néfɛnen zìɛ. 22 Ìò aà zu té ní ío guu mòòmɔɔɛ, ìò ye aà dɛɛ. Tó níyɔ fɔ n pɔe kɛ, wá wɛnagwa, ní dɔwále. 23 Yesu òè: N mè tó má fɔe lò? Yápii zɛvɛ gbé pò lé ma náaikɛɛ. 24 Ǿ népi mae ò gɔɔ: Má n náai vɛ. N n náai pò lé késāa káfiɛɛ. 25 Ké Yesu è bíla lé naemá, à gɛ táapie à mè: Táa swádo, mále onɛ, go népiwa. Nsu ɛa suwà lɔo. 26 Ǿ táapi wiilè à aà zìá pásipási, ɔ à gòwà. Népi gɔɔ lán gɛwa, ɔ gbé daside mè à gàɛ. 27 Ǿ Yesu aà kù a ɔwa à aà fɛle, ɔ à gɔ zɛa.

28 Ké Yesu gè ua, zìloe kúrínɔ lɔo, ɔ aà ìwaɔ aà là aa mè: Bóyāi wa fua táapi goi? 29 Ǿ a wèmá à mè: Wabikɛa ado mé ì fɔ táa bee taa go.

30 Ké aa bò we, ɔ aa pà Galilea. Yesu ye wàɔ a kúkú dɔo, 31 asa àle yádada a ìwaɔneɛ. A òné: Wa Gbɛnazín Né kpámá, wi aà dɛ, i vu a gɔɔ àaɔdezi. 32 Aai aà yápi midɔo, mé aa yápi laawà viakè.

Tɛa Yesuzi lán néɔwa
(Mat 18.1-9, Luk 9.46-50)

33 Ǿ aa kà Kapɛnaũ. Gɔɔ pò a ku be, à a ìwaɔ là à mè: Bó lekpaá ále kɛ zé guui? 34 Aa ní kpàuu, asa zé guu aale lekpaake denla yá musue. 35 Ǿ à zòle à gbɛɔn kuɛplapiɔ kàaa à mè: Tó gbé ye kɛ mide ũ, aàò késāa gbépiizi, i kɛ an baade píi dɔnlɛde ũ. 36 A né se zè ní aɛ, ɔ à aà se kpà a kùe a òné: 37 Gbé pò nɛe beɔ do díle ma ìwake yáí, ade ma díleɛ. Gbé pò ma díle sɔ i ma díle madoo, à gbé pò ma zì díle sɔɛ.

38 Ǿ Zāa òè: Dii, wa gbɛe è, àle táago ní n tóo, ɔ wá ye giè, asa wá gbé no. 39 Ǿ Yesu mè: Asu gièò, asa gbɛe a fɔ dabudabuke ní ma tóo, a ɛa ma tɔbɛɛsi gɔɔo. 40 Gbé pò i íbɛlesewanɔo, wá bàakpɛɛɛ. 41 Siana mále oé, gbé pò á gbá imia á dɛa Kilisi pò ũ yáí, ade a kua a aseawao.

* 9:7 Maa 1.11, Iko 18.15 † 9:11 Mal 4.5 ‡ 9:12 Isa 53.1-12, Sou 22.1-18

⁴² Tó gbé tó né pò lé ma náaiké do fù, a maa yáa ní adeo wà wísilɔgbɛ gbèné do aà nɔɛɛ, wi aà zu ísiu. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ mé ì to ò fu, z̄. Gēa àizāna guu k̄o ũ maa de n taa té gasai guu ní ɔ mèn plaola. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé ì to ò fu, z̄. Gēa àizāna guu ɛɛ ũ maa de wà n zu té guu ní gbá mèn plaola. ⁴⁷ Tó n wé mé ì to ò fu, b̄. Gēa kpala pò b̄ Lua kíi guu wɛdode ũ maa de wà n zu té guu ní wé mèn plaola. ⁴⁸ Wékii an k̄obii lí láao, mé a té lí gao. §

⁴⁹ Wa tɛmɔ baadeɛ an kɛkɛa ní wisio ũ.* ⁵⁰ Wisiá pò naɛ. N beeo tó wisi í na tà, kpelewa wa kɛ à nakū bi? A to wisi àò kú á guu, ío na ní k̄o.

10

Nɔyaa

(Mat 19.1-12)

¹ ɔ Yesu b̄ we à gè Yude b̄usu e Yuudē baale. Bíla èa k̄aaaazi we, ɔ à yādàné lá ìo kɛwa. ² Falisieɔ mò líkpaleiwà, ɔ aa aà là aa m̄: Ḡɛ zɛv̄ à a na yáa? ³ A wemá à m̄: M̄izi d̄ilé kpelewa ní? ⁴ Aa m̄: M̄izi ḡɛ gbà zé aali gínzila k̄é, aali a na yaòɛ.* ⁵ ɔ Yesu òné: A swágbāa yáí M̄izi bee d̄ilé. ⁶ Za d̄únia daaleḡo Lua ḡɛ kè ní n̄oɛɔ.† ⁷ Ayāmeto ḡɛ ì go a de ní a daowa, ì na a nawa, ⁸ ɔ aai ḡo lán s̄awakula ní gbalaowa.‡ Beewa aa ku dodo loo, aa ḡò m̄doũɛ. ⁹ A yáí gbé pò Lua ní nákw̄aɔ, gb̄ɛ su ní k̄ɛaao. ¹⁰ Ké Yesu tà bɛ, aà ìwaɔ aà là yápi mii. ¹¹ ɔ a òné: Gb̄é pò a na yà à a p̄ale s̄è gb̄ásikè a n̄o s̄éia yá musun we. ¹² N̄ɛ pò ḡi a z̄ázi à z̄á p̄ale kè s̄o, à gb̄ásikèn we.

Yesu báaadaa négu

(Mat 19.13-15, Luk 18.15-17)

¹³ Wàlɛ mó Yesuɛ ní néo aà ɔnamá, ɔ aà ìwaɔ ḡiné. ¹⁴ Ké Yesu è màa, aà p̄o p̄a a òné: A to néo m̄o ma kíi, ásu ḡinéo, asa kpala pò b̄ Lua kíiá gbé bee taaɔ p̄ɛ. ¹⁵ S̄iana m̄álɛ oé, gbé pò i kpala pò b̄ Lua kíi sí lán néwao a ḡɛuo. ¹⁶ ɔ a néo sɛ kpàkpa a kùɛ, à ɔnànamá à báaadàngu.

ɔde

(Mat 19.16-30, Luk 18.18-30)

¹⁷ Ké Yesu dàzɛu àlɛ ḡé, ɔ ḡɛɛ bàalɛ mò kùlɛ aà aɛ, à aà là à m̄: Metulu maa, kpelewa má kɛ mà àizāna ei? ¹⁸ ɔ Yesu òè: Akɛa ní òmɛɛ má maai? Gb̄ɛ maaɔ, sé Lua ado. ¹⁹ N ikoyāɔ d̄o: Nsuli gb̄ɛdeɔ, n̄suli w̄úlɛ ní gb̄ɛp̄alɛ n̄oɔo, n̄suli kpáí'oo, n̄suli yād̄o n gb̄ɛdeewao, n̄suli gb̄ɛbleo, n̄li n de ní n dao kpela. § ²⁰ ɔ à m̄: Metulu, za ma n̄éf̄ɛn̄ḡo má yá bee k̄ua píiɛ. ²¹ ɔ Yesu aà gwà ní yenzi wéo a òè: Yá ḡòne m̄endo. Gɛ n̄ p̄o p̄o ní v̄io yá píi, ní a ɔa kpá taasidewao, ní m̄o tɛmazi, n̄ȳɔ àizɛɛ v̄i luabɛ. ²² ɔ ḡɛpi oos̄isi yápi yáí, à tà ní p̄osiao, ké aà àizɛɛɔ dasi yáí. ²³ ɔ Yesu wɛp̄à a ìwaɔla a òné: Aizɛɛde gēa kpala pò b̄ Lua kíiu z̄í'ũ. ²⁴ Yápi b̄o aà ìwaɔ saɛ, ɔ Yesu èa òné: Gb̄é, gēa kpala pò b̄ Lua kíi guu z̄í'ũ fá! ²⁵ Yiongo gēa abaawɛu àa de ɔde gēa kpala pò b̄ Lua kíiula. ²⁶ ɔ yápi aà ìwaɔ kù gb̄aa, aalɛ ok̄ɛ aa m̄: Tó màaɛ, déme a b̄oi? ²⁷ Yesu ní gwá soeɛ à m̄: Gb̄ɛnazina a f̄o, āma Lua a f̄o wá b̄o, asa Lua apii gb̄aa v̄lɛ.

²⁸ ɔ Piɛɛ òè: Wápiɔ s̄o bɛ? Wa p̄opii tò wa b̄o tɛnzɛ. ²⁹ Yesu m̄: S̄iana m̄álɛ oé, gbé pò a bɛ tò we ge a v̄io ge a d̄aunaɔ ge a da ge a mae ge a néo ge a bua ma yáí ní ma baona yáó, ³⁰ ade a ɛa b̄ɛ ní v̄io ní d̄aunaɔ ní dao ní néo ní buaɔ e lɛɛ bas̄o d̄úniɛ bee guu ní ìadamao lo, ì àizāna e d̄únia pò a m̄o guu. ³¹ Dasi pò d̄oaaɔ ḡo z̄á mé dasi pò té z̄á ḡo d̄oaaa.

Yesu a gaa ní a vuao yá'oa

(Mat 20.17-19, Luk 18.31-34)

§ 9:48 Isa 66.24 * 9:49 Lev 2.13 * 10:4 Iko 24.1-4 † 10:6 Daa 1.27 ‡ 10:8 Daa 2.24 § 10:19 B̄o 20.12-16

³² Aa èa dàzeu, aale gé Yelusaleũ. Yesu d̄baaa a ìwaɔne, ̄ yápi b̄ò ní sae, mé v̄ia gb̄é p̄ó té aà kp̄eɔ k̄ù. ̄ Yesu lìle ní a ìwa gb̄eɔn kueplao, à èa yá p̄ó a su a le òné l̄o ³³ à m̄è: A ma! Wále gé Yelusaleũe. Wa Gb̄enaz̄in Né kp̄á sa'onkiaɔ ní M̄oizi ikoyādanedeɔwa, aai yādaaàla, aai aà kpa luayād̄onsaiɔwa aa aà de. ³⁴ Aa aà ke p̄óɔɔ, aa lé'íkakawà, aa aà gb̄é ní fl̄aalao, aai aà de, a ḡo àāde z̄í i vu.

Zaaki ní Z̄āao wabik̄ea
(Mat 20.20-28)

³⁵ ̄ Zebedee néo Zaaki ní Z̄āao s̄ò Yesuzi aa òè: Metulu, wá ye n̄ yá p̄ó wále a wabik̄ema kew̄e. ³⁶ ̄ à ní lá à m̄è: Bó á ye mà keéi? ³⁷ Aa w̄ewà aa m̄è: Wá gba zé wà z̄l̄enn̄o ní kpala guu, gb̄edo n̄ oplaai, gb̄edo z̄eɛi. ³⁸ Yesu òné: A yá p̄ó ále a wabik̄ea d̄o. Taasi keeona p̄ó má a imi, á f̄o mia? Ga p̄ó má siu, á f̄o siua? ³⁹ Aa w̄ewà aa m̄è: Wá f̄s̄. ̄ Yesu òné: I p̄ó má mi, á mi, mé ga p̄ó má siu, á siu, ⁴⁰ ama z̄l̄ea ma oplaai ge z̄eɛiá ma yá no. Gb̄é p̄ó Lua k̄ekenéɔ p̄óe.

⁴¹ Ké ìwa gb̄eɔn kwi k̄in̄io yápi mà, an p̄o pà Zaaki ní Z̄āaozi. ⁴² ̄ Yesu ní k̄āaa a òné: A d̄o ké gb̄é p̄ó wále ní gwa bùsu gb̄ez̄oɔ ũ ì gb̄āable ní gb̄éɔwae. Màa gb̄āadeɔ ì kiblemá l̄o. ⁴³ Ama a deán̄o màao. A guu gb̄é p̄ó ye ḡo gb̄ez̄oɔ ũ, aà ke á d̄onlede ũ. ⁴⁴ Màae l̄o gb̄é p̄ó ye ḡo á d̄oana ũ, aà ke ápii z̄òblena ũ.* ⁴⁵ Asa Gb̄enaz̄in Né i m̄o wà d̄onlekeɛe yáio, à m̄ò d̄onlekei gb̄éɔneɛ, i gi a w̄enii ké à e gb̄éɔ bo dasi yáí.

V̄ia baak̄ena gb̄āgb̄āa
(Mat 20.29-34, Luk 18.35-43)

⁴⁶ Aa kà Yeliko. Lá Yesu lé b̄o we ní a ìwaɔ ní bílao, v̄ia baak̄ena Time né Baatime z̄l̄ea zé le. ⁴⁷ Ké a mà Yesu Nazaleti mé lé ḡe, ̄ à nà lé gb̄āa zuawa à m̄è: Davidi Bui Yesu, ma w̄enagwa! ⁴⁸ ̄ dasile giè, aale me aà n̄ile. ̄ aà lezua gb̄āa k̄āfi à m̄è: Davidi Bui, ma w̄enagwa. ⁴⁹ Yesu zè à m̄è: A aà sísi. ̄ wà v̄iapi sísi wa òè: S̄òdile fele. Ale n̄ sísi. ⁵⁰ ̄ v̄iapi a zw̄āa w̄olo à v̄i p̄èle à m̄ò Yesu k̄íi. ⁵¹ ̄ Yesu aà là à m̄è: Bó ní ye mà ken̄ei? V̄iapi w̄ewà à m̄è: Dii, má ye mào gu'eɛ. ⁵² ̄ Yesu òè: Gé, ma náai p̄ó ní k̄è mé n̄ gb̄āgb̄ā. Weḡo à gu'e, ̄ à b̄ò teaāzi.

11

Gb̄āak̄paa Yesuzi Yelusaleũ
(Mat 21.1-11, Luk 19.28-40, Z̄āa 12.12-19)

¹ Ké aa k̄āik̄ù ní Yelusaleũo, aa kà Befaze ní Betani p̄ó kú Kùkpe s̄is̄ip̄oleuo. ̄ Yesu a ìwaɔ gb̄eɔn pla z̄í ² a òné: A gé w̄éle p̄ó kále wá ae kee guu. Tó a ḡe ḡò, á z̄āa'ín b̄ob̄o e d̄o we, gb̄eɛ i dikpe yāao. A polo suò. ³ Tó wà á lá, bó ále ke wei, í me Dii mé ye a m̄oai, a ea suò tia. ⁴ ̄ aa ḡe wà z̄āa'ína è d̄o kp̄eɛle ḡāae. Ké aale polo, ⁵ ̄ gb̄é p̄ó z̄ea weɔ ní lá aa m̄è: Bó ále ke ní z̄āa'ínapi, ̄ ále poloi? ⁶ Aa w̄emá lá Yesu ònéwa, ̄ wà ní tó we. ⁷ Aa s̄ù ní z̄āa'ínapio Yesue. Aa ní ulao kp̄ále z̄āa'ínapiwa, ̄ Yesu dikpe.* ⁸ Gb̄eɔ lé ní ulao kp̄ále zé guu,† gb̄eɔ lé l̄á z̄o s̄eũ, aale kp̄ále l̄o. ⁹ Gb̄é p̄ó d̄baaaɔ ní gb̄é p̄ó té z̄áó lé wiile wále me: Gb̄āa ke!

Báaaden gb̄é p̄ó lé mó ní Dii t̄o ũ.‡

¹⁰ Lua báaada wá dezi Davidi kpala p̄ó lé vugu. Wà gb̄āak̄paaàzi à z̄o luawa.

¹¹ Ké Yesu kà Yelusaleũ, à ḡe Lua ua, ̄ à wep̄à p̄ópiila. Ké íat̄e i ḡo bíla l̄o yáí ̄ à b̄ò ḡe Betani ní a ìwa gb̄eɔn kueplao.

Yesu kaad̄enli kaa ní aà kua Lua uao
(Mat 21.12-22, Luk 19.45-48, Z̄āa 2.13-22)

* 10:44 Maa 9.35 * 11:7 Zkl 9.9 † 11:8 2Kia 9.13 ‡ 11:9 Sou 118.25-26

12 Ké gu d̀̀, aa b̀̀ Betani, ̀̀ nɔana lé Yesu de. 13 A kaadɔenli è kãaa, a lá pàe. A gè gwai tó a né mà. Ké à kà we, i pɔe eo, sema a lá, asa a magɔɔ i ka yãao. 14 Ǿ a ò lípié: Gbèe a n né ble bau ɔo. Aà ìwaɔ yápi mà.

15 Ké aa kà Yelusaleũ, Yesu gè Lua ua, ̀̀ à laayianaɔ ní laalunaɔ yà ní bóle, à ɔleũkpakenaɔ táabũnuɔ ní felenyianaɔ kilaɔ fuangba. 16 I wei gbèe a aso sè à b̀̀ ní Lua uaoo. 17 Ǿ à yãdà gbéɔne à mè: A kèa Lua taalau à mè: Ma kpé aɔ de ma sísikpe ũ bui píie. § Apiɔ s̄ á kè gbèblenaɔ t̀̀o ũ.* 18 Sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyãdanedeɔ yápi mà, ̀̀ aale zeweele wà aà de. Aale viakèè, asa aà yãdaané ì di bílawa píie. 19 Ké oosi kè, ̀̀ Yesu ní a ìwaɔ b̀̀le wéleu.

20 Ké gu d̀̀ aa be zéu, ̀̀ aa kaadɔenlipi è, à giigàga e a zĩnau. 21 Ké a yá d̀̀ Piégu, ̀̀ a ò Yesu: Dii, kaadɔenli p̀̀ ní kà gwae, à giigàga. 22 Yesu òné: Aɔ Lua náai ví. 23 Siana mále oé, tó gbé ò sísié beee aà fele azia zu ísiau, tó i seake a ǹ̀se guuo, tó a a náai ví ké yá p̀̀ a òpi a ke, a kèè. 24 Bee yáí mále oé, tó ále lousisi, yá p̀̀ a a wabikè pii, à dile á è k̀̀, í e. 25 Tó a fele ále lousisi, tó á ìkũa ní gbèeo, à s̀̀uukeaàno, á Mae p̀̀ kú musu i s̀̀uukeáno ní á tàaeo s̄o. 26 Tó i s̀̀uuke ní gbéɔo, á Mae p̀̀ kú musu a s̀̀uukeáno ní á tàaeo s̄o.

Yesu laa a ikoi

(Mat 21.23-27, Luk 20.1-8)

27 Ǿ aa kà Yelusaleũ. Lá Yesu lé bebe Lua ua, sa'onkiaɔ ní Moizi ikoyãdanedeɔ ní gbèz̄ɔɔ s̄aazi 28 aa aà là aa mè: Iko kpele níle yápi keòì? Déme n gba yápi kea zéí? 29 Yesu wèma à mè: Má yá m̀̀ndoe gbewá. A wea, mí iko p̀̀ mále yápi keò oé sa. 30 A omee. Zãa gbéɔ da'ilekea† b̀̀ Lua kíi yã, ge gbènazina kíie? 31 Ǿ aa lekpaai aa mè: Tó wa mè Lua kíie, a me bóyái wi Zãa yá sio nié. 32 Tó wa mè gbènazina kíie s̄o, too. Aa bíla vía ví, asa gbépii Zãa anabike síe. 33 Ǿ aa wè Yesuwa: Wá d̄o. Ǿ Yesu òné: Mapi s̄o má iko p̀̀ mále yápi keò oéo.

12

Vèebu zikenao

(Mat 21.33-46, Luk 20.9-18)

1 Ǿ Yesu fèle yálèüné à mè: Gbèe mé vèebu ví, à kaa liai, à eyò vèefèkii ũ à gbadà,* ̀̀ à búpi ná zikenane ní ɔzi, ̀̀ à fèle ní táo. 2 Ké vèekɔz̄ɔz̄ɔgɔɔ kà, ̀̀ à a ìwae z̄i zikenapiowa, aà a vèepi asea símáe. 3 Ǿ zikenapiɔ aà k̀̀ wa gbè wa gbàe ɔgii. 4 Ǿ à èa ìwa pále z̄imá. Ǿ aa gbé bee mi f̄o aa widawà. 5 A èa a pále z̄i ɔ, ̀̀ aa gbé bee dè. Maa à gbèpáleo z̄i dasi, aa ní gbèeo gbè, aa ní gbèeo dè. 6 Budepi né m̀̀ndona mé g̀̀è sa, ̀̀ à aà z̄i gbèzã à mè: Aa ma né yãda. 7 Ǿ zikenapiɔ òk̄e aa mè: Túbiblenan kee. A to wà aà de, bú i ḡwèe. 8 Ǿ aa aà k̀̀ wa dè, wà aà ge sè wa z̀̀ kaa kpe. 9 T̀̀o, kpelewa budepi a ke sai? A ge zikenapiɔ dede, i búpi kpa gbèpáleo wae. 10 I Lua yáé bee kyokeo lé? Wà mè:

Gbe p̀̀ ébonaɔ pãkpai
mé g̀̀ gbèo mide ũ.

11 Dii mé bee kè,
̀̀ à kèwèe yãbɔnsae ũ.†

12 Ǿ aa zewèele wà aà kú, asa aa d̀̀ ní yáí à yápi lèèüi. N beeo aa viakè bílae, ̀̀ aa aà t̀̀ we aa tà.

Yesu lousisin gbèz̄ɔɔ fua

(Mat 22.15-46, Luk 20.19-47)

13 Ǿ wà Falisieɔ ní Elodi kpala zenkpèdeeo z̄i Yesuwa òn̄keiè a yá'oa guu. 14 Ké aa kà, ̀̀ aa òè: Metulu, wá d̄ ké gbé náaiden n ũ. Nili yási ní gbéo ublembeke yáio, asa nili gbèe wegwao. Lua zé ni ɔbné wásawasa. A zeví wà wè'òa kpá Sezaawaa, ge a zevio? Wà kpa

yà, ge wásu kpao? ¹⁵ Yesu ní mɔafili dɔ̀, ɔ a ònɛ: Bóyáí ále filifilimbakpamɛɛi? A ɔapi do dɔmɛɛ mà gwa. ¹⁶ Ké aa dɔ̀, ɔ à ní lá à mè: Dé mi ní aà tón lai? Aa wèwà aa mè: Sezaa pɔ́ɛ. ¹⁷ Ǿ Yesu ònɛ: A Sezaa dee pɔ́ kpawà, í Lua pɔ́ kpawà. Aà yá b̀ò ní saɛ.

¹⁸ Ǿ Saduse pɔ́ aai gɛɔ vua ɛɛboɛɔ m̀ò Yesu lè aa aà là aa mè: ¹⁹ Mɛtulu, Mɔizi òwɛɛ a lá guu à mè, tó gbɛ́ v̄i gá à a nɔ̀ tò nésai, aà dāuna gyaapi da'uake à a v̄i gɛɛ keò.‡ ²⁰ Maaɛ, v̄i ní dāunaɔ ku gbɛɔn soplá. Woo nɔ̀sɛ, ɔ à aà tò we nésai. ²¹ Se aà da'uakè, ɔ à gá à nɔ̀pi tò we lɔ̀ nésai. Ǿ Bíɔ̀ kè màa lɔ̀ ²² e à gè kà an sopladeɔ. Ampii aa aà tò nésai. Ampii gbɛa ɔ̀ nɔ̀pi gá. ²³ Gɛɔ vugɔ̀z̄i an déme aɔ̀ nɔ̀pi v̄i? Asa an gbɛɔn soplá nípii aa aà d̄ɔ̀ nɔ̀ ũɛ. ²⁴ Yesu wè má à mè: A Lua yá ní a gbāaɔ d̄sai yáí a sāsāio lò? ²⁵ Tó gɛɔ̀ vù, aa nɔ̀sɛɔ, aa zākɛɔ, aɔ̀ ku lán malaikaɔ kua luabɛɔwɛ. ²⁶ Ké gɛɔ̀ bɔ̀ gau s̄ɔ̀ bɛ, i Mɔizi lá kyoke gua pɔ́ à kàele yá'òuo lé? Lua òè à mè ámeaa Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔ̀buo Lua. § ²⁷ Luaá gɛɔ̀ Lua no, gbɛ́ b̄ɛɔ̀ pɔ́ɛ. A sāsā à kè zài.

²⁸ Mɔizi ikoyādanɛdee ku we, à lɛkpaapi mà. Ké a è Yesu yāmaa wè má, ɔ à s̄òàz̄i à aà là à mè: Ikoyā kpele mé dɛnílai? ²⁹ Yesu wèwà à mè: A miden ke: A ma, Isailiɔ̀. Dii wá Lua mé Dii m̀endona ũ. ³⁰ Aɔ̀ ye Dii á Luazi ní ǹsemendoo teasisai á gbāa pua léu, á s̄ɔ̀ iɔ̀ kuwà.* ³¹ A plaaden ke: Aɔ̀ ye á gbɛ́deezi lá áz̄ia w̄niwa.† Ikoyāe dɛ beeɔ̀lao. ³² Ǿ yādanɛdepi òè: Yāmaaɛ, Mɛtulu. N síana'ò, n mè Lua m̀endoe, a plaade kuo, sema aapi.‡ ³³ Yea Luazi ní ǹsemendoo ní n ɔ̀nɔ̀ p̄ii n gbāa pua léu ní yea n gbɛ́deezi lá nz̄ia w̄niwao dɛ sa pɔ́ w̄i a pɔ́ kátɛu à tékū ní sa'oa bui píiɔ̀la. § ³⁴ Ké Yesu è à yāwèwa ní laaio, a òè: Ḡɛa kpala pɔ́ b̀ò Lua kíiu z̄annɔ̀. Bee kpe gb̄e i we yāe làwà lɔ̀.

³⁵ Yesu èa lé yādané Lua ua, ɔ à gb̄ɛɔ̀ là à mè: Bóyáí Mɔizi ikoyādanɛdeɔ̀ í o Mɛsiia Davidi buiei? ³⁶ Ké Lua Nisina dèdɛ Davidiwa à mè: Dii ò ma Diiɛ aà z̄ɔ̀le a ɔ̀plaii e àò aà ibɛɔ̀ kálèè a gbá z̄iɛ.*

³⁷ Lá Davidi aà sísi Dii màa, kpelewa aɔ̀ dɛ aà bui ũ lɔ̀i? Ǿ bíla lé aà yāma ní pɔ̀nao.

³⁸ Aà yādaané guu à mè: A laaika Mɔizi ikoyādanɛdeɔ̀zi. Aaíɔ̀ ye bɛbɛa ní uladao daa wàò f̀kpakpamá gāaɛ. ³⁹ Aaíɔ̀ wɛɛle z̄ɔ̀le lousisikpe z̄ɔ̀lek̄i maaɔ̀ guu ní blɛble z̄ɔ̀lek̄i maaɔ̀.

⁴⁰ Aaí lou gbāa sísi gb̄ɛɔ̀ wé yáí, ɔ aai gyaɔ̀ kpé siomá. An íadama pás̄i aɔ̀ dɛníla.

Gyaa taaside gbadaa (Luk 21.1-4)

⁴¹ Ǿ Yesu z̄ɔ̀le Lua ua ɔ̀sikpagolo aɛ, àle gb̄ɛɔ̀ gwa, lá aale ɔ̀a dau. Ǿde saɔ̀ lé ɔ̀ z̄ɔ̀ dau. ⁴² Ǿ gyaa taaside m̀ò t̄anga d̄au m̀èn pla, i ka dalao. ⁴³ Ǿ Yesu a íwaɔ̀ k̄āaa a ònɛ: Síana mále oé, gyaa taasidepi ɔ̀a dà kpagolo guu dɛ gb̄ɛ́piila. ⁴⁴ Asa ɔ̀ dia ɔ̀ aa dà wà k̄au nípii. Nɔ̀epi s̄ɔ̀, aà taasideke guu pɔ́ pɔ́ a v̄i à p̀obleò ɔ̀ a d̄au we píi.

13

Yelusaleũ dúuz̄sa ní dúnialaaḡɔ̀ seelaɔ̀ (Mat 24.1-22, Luk 21.5-24)

¹ Ké Yesu lé b̀ò Lua ua, aà íwae òè: Mɛtulu, gwa lá wà kpé maaɔ̀ d̀ò ní gbè kefɛnaeɔ̀ taɔ̀. ² Ǿ Yesu òè: N kpé z̄ɔ̀pi è píia? Gb̄e a ḡɔ̀ dik̄ɔ̀a weo, wa a dúuz̄ɔ̀ píiɛ.

³ Yesu z̄ɔ̀lea Kùkpe sísipɔ̀leu, aà aɛ d̄ɔ̀a Lua uawa. Píɛɛ ní Zaakio ní Zāao ní Andeleo mé kuaaɔ̀ n̄t̄ɛɛ, ɔ aa aà là aa mè: ⁴ Owɛɛ, bee a ke b̄ɔ̀ɛ ní? Bómɛ aɔ̀ dɛ apii keɔ̀ɔ̀ seela ũi? ⁵ Ǿ Yesu ònɛ: A laaika, ásu to wà á sāsāo. ⁶ Gb̄ɛɔ̀ mó ní ma t̄óo dasi, aa mɛ Mɛsiin ní ũ, aai gb̄ɛɔ̀ sāsā dasi. ⁷ Tó a z̄ikak̄ɔ̀fi mà ge a bao, ásu bílikɛo. Sema bee ke, áma dúnia láaan we ḡiao.

‡ 12:19 Iko 25.5 § 12:26 Bɔa 3.6 * 12:30 Iko 6.4-5 † 12:31 Lev 19.18 ‡ 12:32 Iko 4.35 § 12:33 Oze 6.6
* 12:36 Sou 110.1

⁸ Bui ní buio aa fele ní k̄so, màaε lɔ bùsu ní bùsuo. Tɔɔle a lualua gueɔ mé nɔana aɔ ku. Yápi aɔ de lán nɔwāwā daaleawae.

⁹ Aɔ kú ní laaio. Wa á kúkū wà yákpalekeánɔ, wi á gbē lousisikpeɔ guu. Aɔ zea bùsu gbāadeɔ ní kíaɔ ae ma yáí, íɔ dené ma seeladeɔ ũ. ¹⁰ Sema wà baonakpa bui píie gíá. ¹¹ Tó wà gèánɔ yákpaleu, ásu dɔaa bílike yá pɔ ásu owao. A yá pɔ Lua a sóso káé á léu gɔɔbeezi o, asa i ke áme á yá'oo, Lua Nisinae. ¹² Vii ní dāunaɔ k̄o kpámá dea yáí. Màa maeɔ ní néo kpámá. Néo bɔ ní deɔ ní ní daɔ kpe wà ní de. ¹³ Gbépii a zaágu ma yáí. Gbé pɔ menafè e a léwa, ade mé a bɔ.

¹⁴ Tó a tè gudena* è gu pɔ de àɔ kuuo, (kyokena yápi da), gbé pɔ kú Yudeɔ bàale mipe s̄is̄iɔwa. ¹⁵ Gbé pɔ kú a kpe musu su pila gē kpeú a pɔe séio. ¹⁶ Gbé pɔ kpe bua su ea be a ula séio. ¹⁷ Waiyoo neadeɔ ní nɔsindeɔ gɔɔ beezi. ¹⁸ A wabike ké yápi su á le buziε, ¹⁹ asa wétēa pɔ aɔ ku gɔɔpi aɔ z̄ɔε.† Za gɔɔ pɔ Lua dúnia kè e gbā a taa i keo, mé a ke bau lɔ. ²⁰ Tó Dii i gɔɔpi lɔo, d̄s gbēe a bɔo. A gɔɔpi lɔo a gbé pɔ à ní séo yáíe.

Gbēnazin Né mɔa (Mat 24.23-44, Luk 21.25-38)

²¹ Gɔɔ bee tó wà su òé Mesii gwa ke, ge Mesii ku le, ásu sio. ²² Asa Mesii egenaɔ ní ānabi egenaɔ mɔ dabudabuɔ ní yābɔnsaε ke, ké baa gbé pɔ Lua ní séo aa ní sásāò, tó a zé kú. ²³ Aɔ kú ní laaio, ma yápii lezàwá za káauε.

²⁴ Gɔɔ bee wétēapi gbea íatē a siakū, mɔvua a ikεo, ²⁵ saanaɔ wolo luawa, pɔ pɔ kú luawapiɔ zā ní pékiwa.‡ ²⁶ Wi Gbēnazin Né mɔa e luabepuanau ní gbāa z̄ɔo ní gawio,§ ²⁷ i a malaikaɔ z̄i aa gbé pɔ Lua ní séo k̄āaa za dúnia gola síiɔ guu, za dúnia léla ní a léleo.

²⁸ A yá pɔ kaadɔenli lé daé ma. Tó a gōnaɔ busékū mé a lá lé pae, ñ i d̄s guantēna k̄aikū. ²⁹ Màaε lɔ, tó á è yápi lé ke, àɔ d̄s ké aà mɔa k̄aikūε, a ku kpeε. ³⁰ Siana mále oé gɔɔbeedeɔ gēle yápi píi kesaiο. ³¹ Luabe ní tɔleο a gēle, āma ma yáó gēlea vío. ³² Gbēe a gɔɔ ge a zaa d̄so, baa malaika pɔ aa ku luabeɔ ge Lua Né, sema Mae Lua.

³³ Aɔ kú ní laaio à itēke, asa á d̄s z̄i pɔ gɔɔpi a kao. ³⁴ A de lán gbé pɔ lé gé w̄léuwae. A a be tó a z̄ikenaɔne baade ní a z̄io, ñ a ò a gud̄sanaε aà itēke. ³⁵ Apiɔ s̄o á uabele sugɔɔ d̄so, oosin nò, wεedon nò, ko ɔɔɔan nò, gufēnen nò. Ayāmeto à itēke, ³⁶ ké asu su kándo, i á le ále i'oo yáí. ³⁷ Yá pɔ mále oé, mále o gbépiiεε, à itēke.

14

Tulalekaa Yesu miwa (Mat 26.1-16, Zaa 12.1-8)

¹ Gēamusu* dikpe ní Kàaso dikpeo ḡe gɔɔ pla, ñ sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyādanedeɔ lé zεwεεle wà gbéɔ zāmake wà e Yesu kú wà de. ² Asa aa mè: Wásu wà aà kú dikpe gɔɔz̄io, ké wasu fele ní zɔaoo yáí.

³ Gɔɔ pɔ Yesu kú Simɔɔ Kusude be Betani, àle poble, ñ nɔεe s̄òāzi a tulale bui maa ɔde loona k̄ūa. ɔ à loonapi waa è à tulalepi kà Yesu miwa. ⁴ Gbēe ku we, yápi òmá, ñ aa mè: Bóyāi à tulalepi pākèi màai? ⁵ Tulale pɔ a ña de ánsu ɔwatē àaa do ní basɔoaa, d̄s yāa wa yāa wà a ña kpà taasideɔwa. ɔ aa zɔad̄wà. ⁶ ɔ Yesu mè: A aà to we. Bóyāi ále íadaiwà? A yāmaak̄emεεε. ⁷ Taasideɔ kúánɔ gɔɔpiiε.† Gɔɔ pɔ á yei, á f̄o na kené, āma máo kúánɔ gɔɔpiio. ⁸ A kè a gbāa léue, à d̄aa tulale kà ma mewa ma ge kpela yáíe. ⁹ Siana mále oé, gu pɔ wale ma baokpau dúnia guu píi, waɔ yá pɔ nɔεpi kè o aà yá d̄aŋgu yáí.

* 13:14 Dan 9.27, 11.31, 12.11 † 13:19 Dan 12.1 ‡ 13:25 Isa 13.10, 34.4, Yoε 3.4 § 13:26 Dan 7.13 * 14:1 Bɔa 12.1-11 † 14:7 Iko 15.11

¹⁰ Bee gbɛa Yudasi Isalioti pɔ dɛ gbɛɔn kuɛplaɔ gbɛdo ũ gɛ sa'onkiaɔ kɛi Yesu kpaamá yáí.
¹¹ Ké aa aà yámà, an pɔ kèna, ɔ aa lɛgbɛè wa ɔa kpawà. ɔ àlɛ zɛwɛɛlɛ à Yesu kpámá.

Gɛamusu blɛblea

(*Mat 26.17-35, Luk 22.7-34, Zaa 13.21-38, 1Kln 11.23-25*)

¹² Kàaso dikpɛgɔɔ sɛía zí, gɔɔ pɔ wí Gɛamusu sã kòlokpa, Yesu ìwaɔ òè: Má ní ye wà gɛ Gɛamusu blɛ sɔukɛunɛi? ¹³ Yesu a ìwaɔ gbɛɔn pla zì a òné: A gé wɛ́lɛdau. A kpaaũ ní gbɛeo í sea lo guu. A tɛaàzi ¹⁴ e ua pɔ a gɛu, í o uabeleɛ, Metulu mɛ má á pilauí, gua pɔ á Gɛamusu blɛ bleu ní a ìwaɔ? ¹⁵ A kpɛdiakɔa kpɛa zɔɔ musu pɔ wa kèkɛ ɔbɛ, í sɔukɛwɛɛ we. ¹⁶ Ké ìwapɔ dàzɛu, ɔ aa kà wɛ́lɛpi guu, aa è lá a ònéwa. ɔ aa Gɛamusu blɛ sɔukè we.

¹⁷ Ké oosi kè, Yesu kà we ní a ìwa gbɛɔn kuɛplaɔ. ¹⁸ Ké aa zòlɛ lé pɔble, ɔ Yesu mɛ: Siana mále oé, á gbɛ́ pɔ wále pɔble sãnuɔ do a ma kpámá.† ¹⁹ An pɔ yà, ɔ aalɛ aà la dodo: Asa mámeo yó? ²⁰ ɔ a òné: A gbɛɔn kuɛplaɔ doɛ, wále ɔkáaa ta doũ. ²¹ Gbɛnazin Né a ta lá wà a yá'ò taalauwa, § āma waiyoo gbɛ́ pɔ a Gbɛnazin Né kpámápi. A maa wà ade ì yāao.

²² Ké aalɛ pɔble, Yesu kàa sè à báaadàu, ɔ a è'ɛ kpámá à mɛ: A sí, beeá ma mɛɛ. ²³ ɔ à imibɔ sè à Lua sáaukpà a kpámá, ɔ aa mĩ nípii. ²⁴ ɔ a òné: Beeá ma auɛ, Lua bàa kua ní gbɛ́ dasiɔ au* pɔ a bɔaɛ. ²⁵ Siana mále oé, má wɛ́ɛbe'i mi bo e kpala pɔ bɔ Lua kɛi bɔ gupuau, ɔ má a dafu mi. ²⁶ Ké aa lɛsí aa làa, ɔ aa bòlɛ gɛ Kùkpɛ sɛsɛpɔlɛu.

²⁷ ɔ Yesu òné: Apii á ma to we, asa a kɛa láu Lua mɛ: Má sãdãna lé, são i fãaa.† ²⁸ N beeo ma vua gbɛa má dɔaaé Galile. ²⁹ ɔ Piɛɛ òè: Baa tó wa n to we pii, má n to weo. ³⁰ ɔ Yesu òè: Siana mále onɛ, gwãasinaa e ko àò gé lé gɛn pla zui, níyɔ lelekpamazi gɛn àaɔ. ³¹ ɔ Piɛɛ lɛgbɛè à mɛ máũmaũɛ: Baa tó má su mále gannɔ, má lelekpanski bauo. ɔ aa ò màa sɔ nípii.

Yesu wabikɛa Gɛɛɛmani

(*Mat 26.36-46, Luk 22.39-46*)

³² Ké aa kà gu pɔ wí mɛ Gɛɛɛmani, ɔ Yesu ò a ìwaɔnɛ: A zòlɛ la e mào wabikɛ. ³³ ɔ à Piɛɛ ní Zaakio ní Zãao sè gɛrɛnɔ. Iwãa kà aà pɔa, tòlobi zuaàgu, ³⁴ ɔ a òné: Pɔsia ma kũ gbãa e ma ka gaa. A zɛ la à itɛkɛ. ³⁵ Ké à gɛ aɛ yɔɔ, ɔ à wùlɛ a gbɛɛu à wabikè, tó a zé kú, gɔɔpi gɛala. ³⁶ A mɛ: Baa, ma Mae, ní yá pii zé ví. To taasi kɛɛonapi dɔmazi, āma ma pɔeã no, sema n pɔ. ³⁷ Ké à èa sù a gbɛɔn àaɔpiɔ kɛi, a è aalɛ i'o. ɔ a ò Piɛɛɛ: Simɔɔ, nílɛ i'o yà? Ni fɔ n itɛkè baa yɔɔoa? ³⁸ A itɛkɛ àò wabikɛ, ké ásu fu yɔawao yáí. Nisina yei, āma mɛ busɛ. ³⁹ A èa gɛ wabikɛi, ɔ à yá doũpi ò bɔ. ⁴⁰ Ké à èa sù, a è aalɛ i'o, asa an wé gbiakùɛ. ɔ aai dɔ lá wa oèo. ⁴¹ Aà ɛa sua gɛn àaɔde a òné: Alɛ i'o álɛ kámabo e tiaa? Bee mò. Gɔɔ kà sa. A gwa, wále Gbɛnazin Né kpá duunkɛnaɔwa. ⁴² A fɛlɛ wà gé. Gbɛ́ pɔ lé ma kpámá lé mó kee.

Yesu kũa

(*Mat 26.47-56, Luk 22.47-53, Zaa 18.3-12*)

⁴³ Ké Yesu lé yápi o gɔɔ, ɔ aà ìwapɔ gbɛdo Yudasi kà ní bíla pɔ bɔ sa'onkiaɔ ní Mɔizi ikoyãdanɛdeɔ ní gbɛzɔɔ kɛi. Aa fɛndaɔ kũa ní gɔɔ. ⁴⁴ Bɔnkpɛdɛpi sɔ à dɔaa seela òné à mɛ gbɛ́ pɔ a su lepèwà, aàpin we. Aa aà kũ gbãa aa taò. ⁴⁵ Ké à kà we, ɔ à tãa'ò Yesuwa gɔɔ, a òè: Metulu! ɔ à lepèwà. ⁴⁶ ɔ wà ɔpɛlɛwà wà aà kù gíũgíũ. ⁴⁷ Zã guu gbɛɛ a fɛnda wò à sa'onkia zikɛnae lèd à aà swá gò. ⁴⁸ ɔ Yesu òné: Kpáí weliwen ma ũ, ɔ a mɔ ma kúí ní fɛndaɔ ní gɔɔa? ⁴⁹ Má kúánɔ Lua ua lá gu lé dɔ, mio yãdaé, i ma kũo. Ama bee kè ké yá pɔ kɛa Luayãtaalau e kɛ yáíɛ.‡ ⁵⁰ ɔ aà ìwaɔ bàalè pii aa aà tò we.

⁵¹ ɛwaasoe tɛaàzi, aà zwãa kuuaàla pɔyɛsai. Ké wà aà kù, ⁵² ɔ a a zwãa tònɛ we, à bàalè puizi.

‡ 14:18 Sou 41.10 § 14:21 Sou 22.1-19, Isa 53.1-12 * 14:24 Bɔa 24.8 † 14:27 Zkl 13.7 ‡ 14:49 Isa 53.8

*Piɛɛ lelekpaa Yesuzi**(Mat 26.57-75, Luk 22.54-71, Zaa 18.12-27)*

⁵³ Ɔ wà gè ní Yesuo sa'onkia be. Sa'onkiaɔ ní gbɛzɔɔ ní Mɔizi ikoyādanedeɔ káaaa we nípii. ⁵⁴ Piɛɛ té ní kpe káaa e à gè gè sa'onkia be'ua. A zòle we, àle tékpakpa ní dɔai sānu. ⁵⁵ Sa'onkiaɔ ní Yuda yákpalekenao pii lé yá wele wà dɔ Yesuwa wà e wà aà de, ɔ aai eo. ⁵⁶ Wà yādòdòwà dasi, āma an yāe i kōseo. ⁵⁷ Ɔ gbɛɛ fɛle yādòwà lɔ aa mɛ: ⁵⁸ Wá mà dee mɛ á Lua kpé pɔ gbēnazina dò wí, i a pāle pɔ gbēnazina i dɔo dɔ gɔo àaɔe. ⁵⁹ Baa ní beeo an lé i ke doŋo. ⁶⁰ Ɔ sa'onkia fɛle zè zā guu à Yesu là à mɛ: Nyɔ yāe zāsioa? Yá pɔ wàle dɔdɔmapio dea ni? ⁶¹ Yesu níle kpé, i yāe wewào, ɔ sa'onkiapi èa aà là à mɛ: Mmɛ ní Lua báaade Né Mesi ūa? ⁶² Ɔ Yesu mɛ: Mámɛ má aà ū. A Gbēnazin Né e zòlea Gbāapiide ɔplai, § mé á aà mɔa e luabɛpuanau.* ⁶³ Ɔ sa'onkiapi a ulaɔ ga kè à mɛ: E'e, wá bàa kú ní seeladeɔ lɔe? ⁶⁴ A mà lá à dɔe ní Luao weó? Kpelewa a zèdi? Ɔ aa yá diè nípii aa mɛ wà aà de.† ⁶⁵ Ɔ wà fɛle lé lé'ikakawà.‡ Ɔ wà pɔkùè aà wéwa, wàle aà lele ní ɔkūo, wàle oè: Anabikeke, ní gbé pɔ n le o. Ɔ dɔai aà kù aa aà sánkeke.

⁶⁶ Piɛɛ ku zíle ua, ɔ sa'onkia be nɔe zíkɛnao do mɔ we. ⁶⁷ Ké à Piɛɛ è, àle tékpakpa, ɔ à aà gwà soee, a dè: Mpi sɔ, iɔ sānu ní Yesu Nazaretipioe. ⁶⁸ Ɔ à lelekpà à mɛ: Má dɔo, mi ma lá níle oo. Ɔ à fɛle gè gɔu guu. ⁶⁹ Nɔepi èa aà è we, ɔ a dɔ gbé pɔ zea weɔne à mɛ: Gɔepiá an gbēdoe. ⁷⁰ Ɔ Piɛɛ lelekpà lɔ. Ké à kè sàa yɔɔ, gbé pɔ zea weɔ ò Piɛɛ: Sianaɛ an gbēdon n ū, asa Galile gbén n ū. ⁷¹ Piɛɛ vāikpāaí ní aziao, ɔ à mɛ: Má sɔ ní Luao, má gbé pɔ ále aà yá'opi dɔo. ⁷² Wegɔɔ ɔ ko lé gēn plaade zù, ɔ yá pɔ Yesu ò dɔ Piɛɛgu, ké à mɛ e ko àò gé lé gēn plaade zui, a lelekpaaazi gēn àaɔ. Ɔ à nà ɔlɔwa.

15*Pilati yákpalekea ní Yesuo**(Mat 27.11-31, Luk 23.1-25, Zaa 18.28-19.16)*

¹ Ké gu dò gɔɔ sa'onkiaɔ ní gbɛzɔɔ ní Mɔizi ikoyādanedeɔ ní gbāadeɔ pii lekpāaí, ɔ aa Yesu yè aa gè aà kpà Pilatiwa. ² Ɔ Pilati aà là à mɛ: Yudaɔ kían n ūa? Yesu wèwà à mɛ: N òn we. ³ Sa'onkiaɔ lé yādòdòwà, ⁴ ɔ Pilati èa aà là à mɛ: Nyɔ yāe ooa? Yá pɔ wàle dɔdɔma ma fá! ⁵ Ké Yesu i yāe zāsímáɔ, ɔ aà yá bò Pilati sae.

⁶ Gēamusu dikpɛgɔɔzɔ Pilati í dakpɛunaɔ do pɔ wa yei kénéɛ. ⁷ Bùsudena pɔ aa bò gbāadeɔ kpe aa gbédò ku kpéu. An gbēdo tón Balaba. ⁸ Ɔ bíla sò Pilatizi aa wabikèwà aà ke lá í kénéwa. ⁹ Ɔ Pilati ní lá à mɛ: A ye mà Yudaɔ kía kée yà? ¹⁰ Asa a dɔ sásá ké sa'onkiaɔ weɔ Yesue yáí ɔ aa aà kpāiwa. ¹¹ Ɔ sa'onkiaɔ tekpà bílagu, ɔ aa òè aà Balaba kéné. ¹² Ɔ Pilati ní lá à mɛ: Kpelewa á ye mà ke ní gbé pɔ wí mɛ Yudaɔ kiao? ¹³ Ɔ aa èa wiilè: N aà páliwa! ¹⁴ Ɔ Pilati ní lá à mɛ: Bóyāii? Vāi kpele a kèi? Ɔ an wiilea káfi aa mɛ: N aà páliwa! ¹⁵ Pilati ye yá pɔ a kánɡu ke, ɔ à Balaba kéné. A Yesu kpà sosaɔwa aa aà gbē ní flaalao, aai aà páliwa.

¹⁶ Ɔ sosapio gèaàno bùsu gbāadeɔ be'ua, aa ní gāli káaa pii. ¹⁷ Aa gomusu tēa dàè, ɔ aa fua tà ní leo aa kpàè. ¹⁸ Ɔ aale fɔkpakpawà aa mɛ: Yudaɔ kía fɔɔ! ¹⁹ Aale aà gbē a miwa ní feeo, aale lé'ikakawà, aale kúlekule aà ae, aale lémwà. ²⁰ Ké aa aà kè pɔɔpɔɔ aa làa, ɔ aa gomusu tēapi bəaàla, aa aàzia pɔkasa dàè. Ɔ aa bəaàno, aale gé aà páliwa.

*Yesu gaa**(Mat 27.32-56, Luk 23.26-49, Zaa 19.17-30)*

²¹ Ké aale gé, gɔe bò sè oi, àle dɔnzi, ɔ aa teasidàè aa Yesu lipāakɔa diè. Gɔepi tón Simɔɔ, Sileni bùsu gbéɛ, Alésānda ní Lufuo de'iaɛ. ²² Ɔ aa gè ní Yesuo gu pɔ wí mɛ Gɔgɔta. (Bee mɛ

¹² Bee gb̄ea ḡoo p̄o an gb̄ēon plāo be z̄e guu, aale ḡe w̄ēleu, à az̄ia òl̄oné lán gb̄ep̄alewa. ¹³ Ké aa èa sù ní w̄ēlepio, aa ò gb̄é kin̄ion̄e. N beeo aai ní yá sio. ¹⁴ Gbez̄ã ã à az̄ia òl̄o a gb̄ēon kūedōone ḡoo p̄o aale p̄oble. Ǿ à z̄oad̄má, ké an swá gb̄ãa mé aai a náaik̄eo yáí. Asa aai gb̄é p̄o aa à è à vù̄o yá sio. ¹⁵ Ǿ a òné: A ḡe d̄únia guu píi, í ma baokpa gb̄épiīe. ¹⁶ Gb̄é p̄o sí mé à da'ilekè a b̄o. Gb̄é p̄o i sio s̄o, yá a z̄lewa. ¹⁷ Gb̄é p̄o aa yápi s̄o yákēaon ke: Aali táago ní ma t̄o, aali yāebui'o. ¹⁸ Tó aa ml̄e kù ní o ge t̄o aa kona í ml̄, a p̄e kené̄o. Aali ɔna gyāeɔwa, aai aafia'e.

*Yesu taa luabe
(Zin 1.9-11)*

¹⁹ Ké Dii Yesu yā'òné a làa, ã Lua aà sè t̄o musu, à z̄le Luapi ɔplaai. ²⁰ Ǿ aà iwapio b̄o ḡe waasokpà gupiiu. Dii z̄ik̄ènn̄o, ã an dabudabukēa yá p̄o aa ò s̄ianap̄iliwàné.

Malaika dɔaaa Yesu ia yã'oa

²⁶ A mɔ soolode guu Lua malaika Gablieli zì Galile wéle pɔ wì me Nazareti guu. ²⁷ A gè nenɔe léso pɔ aà tón Maliama kíi. A gɔkpama ví Davidi bui ũ, aà tón Yosefu. ²⁸ Ké malaikapi gè aà kíi, a òè: Fɔɔ báaade! Dii kunnɔe. ²⁹ Maliama bílikè yápiwa, à làasookè à mè: Fɔ bee mi dea ni? ³⁰ Ǿ malaikapi òè:

Maliama, nsu to vía n kũo,
asa Lua báaadàngue.

³¹ Ma! Nyɔ nɔsi, ní ne'i gɔe ũ,
ní tókpaè Yesu.

³² Aɔ de gbɛzɔɔ ũ, wáli oè Musude Né.
Dii Lua a aà kpa aà dezi Davidi kpalau,

³³ io de Yakɔbu buio kía ũ gɔɔpii,
aà kpala aɔ láaa vío.Š

³⁴ Ǿ Maliama ò malaikapie: Lá mi gɔe dɔ yãao, bee a ke kpelewa ni? ³⁵ Malaika wèwà à mè:

Lua Nisina a dine,
Musude gbãa i mɔma.

A yái né pɔ nýɔ ipi kua aɔ adoa,
wáli oè Lua Né.

³⁶ N dae Elizabeti negɔe nɔsia sɔ a zikũ guu. Nɔe pɔ wa dîle fii ũpi kú ní nò mɔ sooloo tia.

³⁷ Asa Lua lí fu yãewao.* ³⁸ Ǿ Maliama mè: Dii zòblenan ma ũ. Aà kemee lá ní òwa. Ǿ malaikapi aà tò we.

Maliama gea Elizabeti gwai

³⁹ Gɔɔ bee Maliama fêle gè wéle pɔ kú Yude bùsu gusisideu gɔɔ. ⁴⁰ A gè Zakali be, ɔ à fɔkpà Elizabetiwa. ⁴¹ Ké Elizabeti Maliama fɔpi mà, aà né vɔvɔ aà gbɛe guu, ɔ Lua Nisina dède Elizabetiwa, ⁴² Elizabeti wii gbãa lè à mè: Báaaden n ũ de nɔe píila. Báaaden né pɔ kú ní gbɛeu ũ b. ⁴³ Bón ma ũ ké ma Dii da mò ma gwaii? ⁴⁴ Gɔɔ pɔ ma swálè n fɔwa lé, né pɔ kú ma gbɛeu vɔvɔ ní pɔnaoɛ. ⁴⁵ Báaaden n ũ, asa ní sí yá pɔ Dii òne a ke. ⁴⁶ Ǿ Maliama mè: Báaaden n ũ, asa

Mále Dii tɔbɔ ma sɔ guu,

⁴⁷ ma nòse lé yáalɔ Lua ma Suabanawa,†

⁴⁸ asa à ma yádà,

mapi aà zòblena pɔ mi ka pɔe ũo.

Za tia e gɔɔpii wáli omee báaadeɛ,

⁴⁹ asa Lua Gbãadepe yãzɔɔkèmeɛɛ.

Aà tɔ kua adoa.

⁵⁰ I wɛnadɔ gbé pɔ aai viakɛɛɔne e ní buiwa.

⁵¹ A a gàsɔ pòo à a gbãa òlɔné,

à waladeɔ fãaa ní ní làasooɔ.

⁵² A gbãadeɔ bɔ kpalau,

à táaaɔ kãfi.

⁵³ A pɔmaaɔ kpà nɔandɛnaɔwa aa kà,

à ɔdeɔ gbàe ɔgii.

⁵⁴ A a zòblena Isailio ìa,

an yá i sãaàguo.

⁵⁵ A wɛnadɔ Ablahaũ ní a buipioɔne‡

lá à a legbè wá dezioɔwa.

⁵⁶ Maliama zòle ní Elizabetio lán mọ̀ àaṣwa, ɔ̀ à gbàsa tà a bẹ.

Zāa Da'ilena ia

⁵⁷ Elizabeti ne'igoo kà, ɔ̀ à ne'i gōe ũ. ⁵⁸ Ké aà fáanideo ní aà daeoo mà lá Dii wēnadòè, aa pọ̀nakèaàno. ⁵⁹ A goo swaaṣde zí aa mò tōzōi népiε, § aai aà mae Zakali tókpaè, ⁶⁰ ɔ̀ aà da mè: Aawo! Wàli oè Zāa. ⁶¹ Aa òè: Gbēe ku n daeoo guu, a tó bee vīo. ⁶² Ɔ̀ aa yā'ò aà maeε ní oo, ké aa e dō lá a ye wà tókpaè. ⁶³ Zakalipi pọ̀ pọ̀ á e lákēwà gbèa, ɔ̀ a kēwà: Aà tón Zāa. Yápi bọ̀ ní sae mípii. ⁶⁴ Wegōo aà léna gòle, à lebò lé yā'o, àle Lua sáaukpa. ⁶⁵ Ɔ̀ vīa ní fáanideo kù píi, ɔ̀ Yude bùsu gusiside gbéoo lé yápi galike píi. ⁶⁶ Ɔ̀ gbé pọ̀ aa yápi mào kūa ní nòse guu aa mè: Bó népi aoo de a ũ ziai? Asa Dii oiaaaàziε.

⁶⁷ Lua Nisína dèdeε aà mae Zakaliwa, ɔ̀ à ānabikekè à mè:

⁶⁸ Wà Dii Isailio Lua sáaukpa!

A mò a gbéoo bọ̀.

⁶⁹ A Suaban gbāade bōwēε

a zòblena Davidi bui guu,

⁷⁰ lá a dà a ānabioε aa ò za ziwa.

⁷¹ Aa mè a wá sí wá ibeεowa,

a wá bọ̀ gbé pọ̀ zawágupio ozi.

⁷² Maa à wá dezi wēnagwà,

aà bàa pọ̀ kúrnó yá i sāaàguo.

⁷³ A legbè wá dezi Ablahaũε*

⁷⁴ à mè á wá bọ̀ wá ibeεo ozi,

í wá gba zé wà zobleε vīasai,

⁷⁵ wá kua io adoae gbēmaaoo ũ

e wá wēni léu.

⁷⁶ Mpi sō ma né, wàli onε Musude ānabi,

asa míme nýō doaa n zekεkeε Diie.†

⁷⁷ Nyō to aà gbéoo dō lá a ní suaba,

lá a ní duuna kémá,

⁷⁸ ké wá Lua nòse sósobi vī yái.

Baa musu a mọ̀ wá gwai lá gu í dowa,

⁷⁹ i gupu gbé pọ̀ kú gusiauoε

ní gbé pọ̀ kú ga lézi,‡

i wá gbá péle aafia zéu.

⁸⁰ Népi zōokù à gō kágbāade ũ. A ku gbáau e goo pọ̀ à bọ̀ gupuu Isailiowa.

2

Yesu ia

(Mat 1.18-25)

¹ Goo bee Sezaa Ogusi bọ̀ ní yáo à mè wà dúnia gbépii nao. ² Wà nao séiapi kè goo pọ̀ Kilini de Sili bùsu gbēzōo ũε. ³ Baade píi gè a bε wéleu wà a tó dalau. ⁴ Yosefu sō à bọ̀ Nazaleti, Galile bùsuu, à gè Davidi bε wéle Beteleũ, Yude bùsuu, ké a de Davidi bui ũ yái. ⁵ A gè wà a tó dalau we ní a nọkpama Maliamao. A nọsia, ⁶ ɔ̀ goo pọ̀ aa ku we, aà ne'igoo kà, ⁷ ɔ̀ à a yoa í gōe ũ. A zwāa fīwà à aà wùle potooo pobleboo, ké aai gu e niboo pilakio yái.

⁸ Sādānao ku bùsu doūpi guu, aale i sēu, gwāasina aale ní sāo dōa. ⁹ Ɔ̀ Dii malaikae bọ̀ mòmá, Dii gawi gupùnzì, ɔ̀ vīa ní kú maamaa. ¹⁰ Malaikapi òné: Asu to vīa á kūo, asa ma mọ̀ baonakpaiéε, gbépii pọ̀ i ke na maamaa. ¹¹ Wà Suabana íé Davidi wéleu gwāa, ɔ̀me

ń mapio, wá pɔ yà n wɛɛɛa guu. ⁴⁹ A wèmá à m̀è: Bóyāi áɛ ma wɛɛɛi? Ké à kù màò ku ma Mae kpéu, á d̄so lé? ⁵⁰ Ama aai yá pɔ a ònèpi d̄so.

⁵¹ Yesu èa tàrínɔ Nazaleti, à misìilené. Aà da yápio kúa a ǹèse guu píi. ⁵² Yesu z̄ɔ̀kù, àà ònɔ káfi, mé a na ń Luao ń gb̄enazinao.†

3

Zaa Da'ilena waasokpaa

(Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Zaa 1.19-28)

¹ Sezaa Tibelia kpalablea wè ḡeode guu Põnsi Pilati mé Yude bùsu gb̄ez̄ɔ̀ ù, Elodi lé kible Galile, àà d̄auna Filipi lé kible Itule bùsu ń Takɔni bùsuowa, mé Lisania lé kible Abileni bùsuwa. ² Anasi ń Kaaifao mé sa'onkiaɔ ù. Gɔɔ bee ò Lua yá'ò Zakali né Z̄aae gbáau. ³ Ɔ à fèlè lé b̄ebe Yuud̄e baale ń baalao píi, áɛ waasoke gb̄éɔne. A ònè aa ǹselilè aa da'ilèke, Lua i ń duuna k̄éma. ⁴ M̀aa yá pɔ ānabi Isaia ò a lá guu kè à m̀è:

Kp̄awakena lɔɔ ma dɔ gbáau,
àɛ m̄e à zekèke Diie,
à z̄ewewenaɔ pooè súsu.

⁵ Guzule píi a tata,
gb̄è l̄es̄iɔ ń s̄is̄iɔ daafi píi.
Zé koleaɔ poo súsu,
zé tòùtòù daafi,

⁶ gb̄épii i e lá Lua i ń suaba.*

⁷ Bíla ìɔ m̀o àà k̄i da'ilèkei, ò ì oné: Gb̄enazín píligonaɔ! Déme ledàwá à bàasi p̄okūma pɔ Lua a b̄ob̄om̄aiei? ⁸ A ǹselilèa yá ke, wi d̄s̄ ké a lilè. Ké Ablahaũ de á dezi ù, ásu dilè bee mé a á b̄oo. Mále oé, Lua a f̄s̄ gb̄ee beeɔ ke Ablahaũ buio ù. ⁹ M̀oo dilèa lízi kò. Lí pɔ lé né maa io, wa z̄ɔ̀ zu téue.

¹⁰ Bíla aà là: Tó màaɛ, wá ke kpelewa ni? ¹¹ A wèmá à m̀è: Gb̄é pɔ ula ví m̀en pla, àà ado kpa gb̄é pɔ víowa. Gb̄é pɔ p̄blea ví, àà ke màa lɔ. ¹² Ɔsinaɔ m̀ò da'ilèkei, ò aa aà là aa m̀è: Metulu, wá ke kpelewa ni? ¹³ A wèmá à m̀è: Asu òasimá de lá wa dílelao. ¹⁴ Sosao aà là aa m̀è: Wápio s̄ò wá kea ni? A ònè: Asu gb̄aam̄o gb̄éɔne à ń bleo. A ze ń fla pɔ w̄i boéo.

¹⁵ Gb̄é p̄ona lé dede. Gb̄épii lé làasooke a ǹse guu Z̄aa yáwa, tó aɔ de Mesii ù. ¹⁶ Z̄aa ònè píi à m̀è: Mi á da'ilèke ń íoɛ, āma gb̄ee lé m̀ó, àà iko demala, mi ka mà aà sabala b̄ob̄ò. Ɔme a á da'ilèke ń Lua Nisinao ń téo.† ¹⁷ A gbaana kúa à pɔ f̄aò, i p̄owena ká a d̄su, i a s̄ao ka té gasai guu. ¹⁸ Z̄aa baonakpaané guu, à ǹemá ń yápalèɔ dasi. ¹⁹ Ké à yá pɔ kí Elodi kè a d̄auna na Elodia yá musu ń v̄ai p̄ale pɔ a k̄ò b̀è gupuaui píi, ²⁰ ò Elodi èa yāvāikè lɔ, à Z̄aa dàkp̄eu.

²¹ Ké Z̄aa lé gb̄é da'ilèke píi, à Yesu da'ilèkè s̄s̄. Gɔɔ pɔ Yesu lé wabike, luabe w̄èaa, ²² ò Lua Nisina s̀ù lán felenawa à d̄iè. Ɔ wà yá'o mà b̄oa luabe à m̀è: Ma Nén n ù, má yenzi, ma pɔ k̄ema na.‡

Bui pɔ Yesu b̀ò ń guu

(Mat 1.1-17)

²³ Gɔɔ pɔ Yesu a z̄i dàale, a wè baakwi taa ví. Wàɛ e Yosefu née.

Yosefupi s̄ò Heli née,
²⁴ Helipi s̄ò Mata née,
Matapi s̄ò Levii née,
Leviipi s̄ò Meleki née,
Melekipi s̄ò Yana née,

† 2:52 1Sam 2.26, Yaa 3.4 * 3:6 Isa 40.3-5 † 3:16 Z̄in 2.3-4 ‡ 3:22 Sou 2.7, Isa 42.1

25 Yanapi s̄ Yosēfu née,
 Yosēfupi s̄ Matatia née,
 Matatiapi s̄ Amōsi née,
 Amōsipi s̄ Nauū née,
 Nauūpi s̄ Eseli née,
 Eselipi s̄ Nage née,
 26 Nagepi s̄ Maatu née,
 Maatupi s̄ Matatia née,
 Matatiapi s̄ Semēi née,
 Semēipi s̄ Yoseku née,
 Yosekupi s̄ Yoda née,
 Yodapi s̄ Yohanani née,
 27 Yohanani s̄ Lesa née,
 Lesapi s̄ Zolobabeli née,
 Zolobabelipi s̄ Salatieli née,
 Salatielipi s̄ Neli née,
 Nelipi s̄ Mēleki née,
 28 Mēlekipi s̄ Adi née,
 Adipi s̄ Kosaū née,
 Kosaūpi s̄ Elemadaū née,
 Elemadaūpi s̄ Ee née,
 Eepi s̄ Yozuee née,
 29 Yozueepi s̄ Eliezēe née,
 Eliezēepi s̄ Yoliū née,
 Yoliūpi s̄ Mata née,
 Matapi s̄ Levii née,
 Leviipi s̄ Simēō née,
 30 Simēōpi s̄ Yuda née,
 Yudapi s̄ Yosēfu née,
 Yosēfupi s̄ Yonaū née,
 Yonaūpi s̄ Eliakiū née,
 Eliakiūpi s̄ Mēlea née,
 31 Mēleapi s̄ Mēna née,
 Mēnapi s̄ Matata née,
 Matatapi s̄ Natā née,
 Natāpi s̄ Davidi née,
 Davidipi s̄ Yese née,
 32 Yesepi s̄ Ōbedi née,
 Ōbedipi s̄ Bōazu née,
 Bōazupi s̄ Salamō née,
 Salamōpi s̄ Naasō née,
 Naasōpi s̄ Aminadabu née,
 33 Aminadabupi s̄ Adami née,
 Adamipi s̄ Aani née,
 Aanipi s̄ Esēbū née,
 Esēbūpi s̄ Pēlezi née,
 Pēlezipi s̄ Yuda née,
 Yudapi s̄ Yakōbu née,
 34 Yakōbupi s̄ Izaaki née,
 Izaakipi s̄ Ablahaū née,

Ablahaŭpi s̄ Tela née,
 Telapi s̄ Nakɔɔ née,
 Nakɔɔpi s̄ Selugi née,
³⁵ Selugipi s̄ Leu née,
 Leupi s̄ Pelegi née,
 Pelegipi s̄ Ebelu née,
 Ebelupi s̄ Sela née,
 Selapi s̄ Kena née,
³⁶ Kenapi s̄ Aapasa née,
 Aapasapi s̄ Seŭ née,
 Seŭpi s̄ Nɔee née,
 Nɔeepi s̄ Lemeki née,
 Lemekipi s̄ Metusela née,
³⁷ Metuselapi s̄ Enɔki née,
 Enɔkipi s̄ Yelɛdi née,
 Yelɛdipi s̄ Maalalee née,
 Maalaleepi s̄ Kena née,
 Kenapi s̄ Enosi née,
³⁸ Enosipi s̄ Seti née,
 Setipi s̄ Adamu née,
 Adamupi s̄ Lua née.

4

Yesu ȳsa

(Mat 4.1-11, Maa 1.12-13)

¹ Yesu lé su ní Yuudɛo Lua Nisina pɛɛawà guu, ɔ Nisɪnapi gɛ̀aà̀nɔ gbáau. ² Ibiisi aà ȳ̀ we e gɔɔ bla. Gɔɔpi i pɔe bleo. Ké gɔɔ blapi pà, nɔana lé aà dɛ. ³ ɔ Ibiisi òè: Tó Lua Nén n ũ, o gbɛɛ bee li p̄ɛ ũ. ⁴ Yesu wèwà à mè: A kɛ̀a Lua taalau wà mè:

Pɔblea ɔ gbɛ̀nazina kuò adoo.*

⁵ ɔ Ibiisi aà sè gɛ̀aà̀nɔ musu, ɔ à dúnia kpalaɔ ò̀bè p̄i a zɛgbɛu ḡɔ̀ ⁶ à mè: Má n gba iko beeo p̄i ní a gawio. A ku ma ɔ̀z̄iɛ, gbé́ pó má yei má kpawàɛ. ⁷ Tó n kulemɛɛ lé, a ḡɔ̀ n pó ũɛ p̄i.

⁸ Yesu wèwà à mè: A kɛ̀a Lua taalau wà mè:

Kúle Dii n Luaɛ,
 níɔ zɔbleè ado.†

⁹ ɔ à gɛ̀aà̀nɔ Yelusaleŭ, à aà zè Lua kpé misonaa à mè: Tó Lua Nén n ũ, ɔkpa nziai, ¹⁰ asa a kɛ̀a láu wà mè:

Lua a n yá'o a malaikaɔnɛ aa n d̄́a.

¹¹ Wà mè ɔ:

Aa ɔdama, ké nsu gɛ̀nalɛ gbɛwao yáí.‡

¹² Yesu wèwà à mè: Wà mè,

nsuli Dii n Lua le n gwao.§

¹³ Ké Ibiisi Yesu ȳ̀ ní yápiio a làa, ɔ à aà tò we e gɔɔ p̄ale.

Nazalɛtɛɔ gia Yesu ndaikɛi

(Mat 13.53-58, Maa 6.1-6)

¹⁴ Yesu èa tà Galile ní Lua Nisina gbáao, ɔ aà tó lí bùsupia p̄i. ¹⁵ I yádadané ní lousisikpɛo guu, mé gbépii i aà tɔnasi.

¹⁶ ɔ à gè Nazalɛti, gu pó à nɛblèu. Kámabogɔ̀z̄i à gè lousisikpɛu lá i kɛwa. A fɛ̀lɛ à kyoke,

¹⁷ ɔ wà ānabi Isaia taala kpawà. Ké a pòo, à b̀ò gu pó wà yáɛ bee kɛ̀uwa à mè:

* 4:4 Iko 8.3 † 4:8 Iko 6.13 ‡ 4:11 Sou 91.11-12 § 4:12 Iko 6.16

18 Dii Nisina kua.

A ma se mà baonakpa taasideone,

à ma zĩ mà gōa wéēo ũ kpàwake

gbé pò aa nízia vīone,

mà wewēa kpàwake vīone,

mà gbé pò yea polo,

19 mí Dii gbēkekenegoo kpàwake.*

20 Ɔ à lápi kòo a kpà donledewa, Ɔ à zòle. Gbé pò aa ku kpéuo wé fiwà pii. 21 Ɔ à yāsè à mè: Lua yáe bee pà gbã, lá ále maewa. 22 Yāmaa pò do aà léu bò ní sae pii, Ɔ aale aà tonasi. Ɔ aa mè: Yosefu né nolo?

23 Ɔ a òné: Má dō sāsā ké á yáasie bee kemee. Tó ní lòotoo ũ, ñ nzia gbágbã. A omee mà yá pò á mà má kè Kapenaũ ke ma be wéleu la lo. 24 Siana mále oé, anabi lío gbia a be wéleuo. 25 Mále oé siana guu, ké luabe zé tà Elia goo, gyaa gbēandoo ku dasi. Lou i mao e wē àaō ní mō sooloo,† mé non zōo kà Isaili būsuu pii, 26 kási Lua i Elia zĩ ní keewao, sema gyaa pò kú Salpa wéleu Sidō sae.‡ 27 Anabi Elizi goo sō, Isaili būsuo kusudeo die, kási i ní kee gbágbão, sema Sili būsuo gbé Naama.§

28 Ké gbé pò kú lousisikpeuo yápi mà pii, an pò pà maamaa. 29 Ɔ aa bò ní Yesuo wénkpe, aa gèaano sīsī pò ní wéle kálèwà misonaa, ké aa ɔzōaazi zīle yái. 30 Ɔ à bò ní guu à tà.

Yesu kua Kapenaũ

(Mat 8.14-17, Maa 1.21-39)

31 Yesu tà Kapenaũ, Ɔ ále yāदानé Galile būsuo wélepiu kāmabogoozi. 32 Aà yādaané bò ní sae, asa aà yá iko víe. 33 Gōe táadee ku lousisikpeu we, Ɔ à wii gbãa lè à mè: 34 Ee! Bó wá ví ní kōoi Yesu Nazaleti? N mō wá kaalei yà? Má dō gbé pò ní de a ũ, Lua gbé pò a kua adoan n ũ. 35 Ɔ Yesu gĩ táapie à mè: Níle! Go gōepiwa. Ɔ táapi gōepi nè dasi guu à gòwà, i aà ke'iao. 36 Bili gbépii kù, aale kō lala aa mè: Bōtaa bui yán wei? Gwa, ì yādile táone ní iko gbãao, Ɔ aà gēzea. 37 Ɔ aà bao lí būsopia gupiiu.

38 Ké à bò lousisikpeu, Ɔ à tà Simoo be. Simoo nada lé mēwāake maamaa, Ɔ wà a yā'òè. 39 Yesu zè aà mizī à gĩ mēwāapie, Ɔ aà me nini. Wegoo à fèle blekèné.

40 Ké íatē gè kpéu, gbé pò gyāe vīo mōnno Yesue, Ɔ à onana ní baadewa, à ní gbágbã ní ní gyá bui dasio. 41 Táao lé go gbéowa ní wiio dasi lo aa mè: Lua Nén n ũ. Ɔ à gíné aa yā'o, ké aa aà dō Mesii ũ yái.

42 Ké gu dō, Yesu bò wéleu à gè gusaena, Ɔ bíla lé aà weele. Ké aa bōwà, aale giè aà ní tó we. 43 Ɔ a òné: Sema mà kpala pò bò Lua kí baokpa wéle kíniōne lo, asa a yái Lua ma zii. 44 Ɔ à gè lé waasoke Yudaoo lousisikpeoo guu.

5

Yesu a iwa séiaoo sisia

(Mat 4.18-22, Maa 1.16-20)

1 Ziewa Yesu zea Genezaleti ísida gōsōle, Ɔ bíla káaaaazi Lua yāmaa yái, aale naewa. 2 Ɔ à gó'ílèna è kálea gōsōle mèn pla, kpòwenaoo bòle lé ní táaluoo pipi. 3 Ɔ à gè gópioo do pò de Simoo pò ũ guu, à wabikèwà aà ɔzōi aà go gōsōwa yoo. Ɔ zōlea gópi guu à yādà bílae.

4 Ké à yā'ò a làa, Ɔ a ò Simooe: Gé ní góo ísia à táalu zu, á kpoo kú. 5 Simoo wèwà à mè: Mae, wa zíkè e gu gè dōo, wi pōe kūo, ama lá ní ò, má kpá. 6 Ké aa kè màa, aa kpoo náaa giligili e an táaluoo ye kékèi. 7 Ɔ aa ɔkè ní zíkèndee pò kú gópi do guuone aa mō donle. Ké aa mō, aa kpoo kà gó mèn plapioo pai e aa ye kpálei. 8 Ké Simoo Piēe è màa, à kùle Yesu gbázi à mè: Go

* 4:19 Isa 61.1-2 † 4:25 1Kia 17.1 ‡ 4:26 1Kia 17.8-16 § 4:27 2Kia 5.1-14

ma sae Dii, asa duunkenan ma ũ. ⁹ Bili Simoo kũ ní gbé pò aa sãnuo pfi kpò giligili pò aa kùpi yáí. ¹⁰ Maa Zaaki ní Zãao, Zebedee né pò aa de kògbèo ũ ní Simoo bilikè lo. O Yesu ò Simoo: Nsu to via n kũo. Za gbã gbènazina ò nýoo weele. ¹¹ Ké aa kà ní ní góo gòsòle, ò aa apii tò we, aa bò teaàzi.

Kusude gbágbáa

(Mat 8.1-4, Maa 1.40-45)

¹² Ziewa Yesu kú wéle guu ò gòe pò kusu liaala mò. Ké à Yesu è, à wùle a gbèu à wabikèwà à mè: Dii, tó n wei, nýo fò gbābomee. ¹³ O Yesu oòbò nàwà à mè: Ma wei, gò gbālesai. Wegoo aà kusu làa. ¹⁴ O Yesu òè: Nsu o gbèe mao. Ge n nzià lo sa'ona, ní sa pò Mòizi díle o n gòa gbālesai seela ũ gbéone.*

¹⁵ Yesu bao ligua de yāala. Bila ì kãaa, ké aa aà yāma mé ké aà ní gbágbá ní ní gyāo yáí. ¹⁶ O Yesu ì kémá à ge wabike gusae.

Gbèkaaŭa gbágbáa

(Mat 9.1-8, Maa 2.1-12)

¹⁷ Ziewa Yesu lé yādané. Falisio ní Mòizi ikoyādanedeeo zòle we. Aa bò Galile ní Yude wéle guu píie ní Yelusaleŭo. Lua gbāa kuaano, ò àle gyāe gbágbá. ¹⁸ O gbèe mò, aa gbèkaaŭa sea ní mákelo, aale zeweele wà gēaano aa aà díle Yesu ae. ¹⁹ Lá aai gēkfi eo dasi yáí, ò aa dèdaano kpé musu. Aa kpépi fò, ò aa aà pila ní a mákelo zā guu Yesu ae. ²⁰ Ké Yesu è aale a náaike, à mè: Ma gbé, n duuna kēma. ²¹ Yādanedepio ní Falisipio an làasoo guu aa mè: Dén gbé pò lé dōe ní Luao bee ũi? Deme a fò duunakēmaí, Lua ado bàasioi? ²² Yesu ní làasoo dō, ò à ní lá à mè: Bóyáí àle làasoo bee taa ke á sō guui? ²³ Tó má ò aà duuna kèwà, ge tó má ò aà fele taa'o, a kpele mé àai? ²⁴ Má ò màa ké à ò dō Gbènazin Né duunakēama iko ví dúniau la. O a ò gbèkaaŭapie: Má òne, fele n ní mákelo sé tá n be. ²⁵ Wegoo à fèle zè ní wáa, à a wùlelopi sè à tà a be, àle Lua sáaukpa. ²⁶ Baade pii lé gò elea, ò aa Lua sáaukpa. Via guu aa mè: Wa dabu è gbã.

Levii sísia

(Mat 9.9-17, Maa 2.13-22)

²⁷ Bee gbèa Yesu bò, ò à osina pò wí me Levii è zòle osikpeu. Yesu òè: Mò temazi. ²⁸ O à fèle à pòpii tò we à teaàzi.

²⁹ O à pònable zòo kè a be, à Yesu sísiwà ní osinao ní gbèpáleo dasi, aale pòble. ³⁰ O Falisio ní ní Mòizi ikoyādanedeeo yákütèkà aà ìwaozi aa mè: Bóyáí àle pòble àle imi ní osinao ní luayādansai? ³¹ O Yesu a zāsímá à mè: Gbé gbāa bàa kú ní lòotoooo, sema gyāe. ³² Mi mō gbèmaao sísii aa nòselileo, sema duunkenao.

³³ O wa òè: Zãa ìwao lo leye, aao wabike kòsòkòsò. Maae ní Falisio ìwao lo. Ama n gbé lo pòble aao imie. ³⁴ O Yesu wémá à mè: A we to nosena gbé lo leye gòo pò nosenapi kúrnoe? ³⁵ A gòo a mó ké wa nosenapi bo ní guu. Goo bee ò aa leye sa. ³⁶ Yesu yálèèŭné lo à mè: Wili pòkasa dafu lí wa dī a zi guuo. Tó wa kè màa lé, pòkasa dafu a yaae, mé a zi a kòse ní a dafu pò wa diupioo. ³⁷ Wili vèe dafu ká báa tùu zi guuo. Tó wa kè màa, vèe dafu a tùu pūnae, i kòle, tùu i òokpa. ³⁸ Wí vèe dafu ká báa tùu dafu guue. ³⁹ Gbé pò dókè ní vèe zio lí a dafu sáaukpao, ì me a zi mé na.

6

Kámabogoozi

(Mat 12.1-14, Maa 2.23-3.6)

* 5:14 Lev 14.1-32

¹ Kámabogɔɔe zǐ Yesu lé pã blɛ bua, ɔ àà ìwao pówena wòlo aa a suumpà ní ɔu, aale só.*
² ɔ Falisio ɔnɛ: Bóyáí ále yá pɔ de wà ke kámabogɔɔzǐo kei? ³ Yesu wemá à mè: Lá Davidi ní a gbé kè gɔɔ pɔ nɔana lé ní de, i a kyokɛo lé? ⁴ A gè Lua ua, à pɛɛ pɔ wa kàle Luaɛ se sò, a kpà a gbéwa,† pɛɛ pɔ gbɛe lí sóo, sema sa'onao bàasio.‡ ⁵ ɔ Yesu ɔnɛ: Gbɛnazǐn Né mé iko ví kámabogɔɔwa.

⁶ Kámabogɔɔ pãle zǐ lɔ Yesu gè lousisikpɛu, àle yãdané. Gɔɛe ku we, àà ɔplaa imia. ⁷ Mɔizi ikoyãdanɛdeɔ ní Falisio lé Yesu kpakpa, tó a gbépi gbágbã kámabogɔɔzǐ, wi e yãdaaála. ⁸ A ní láasoo dɔ, ɔ a ò gbé pɔ a ɔ imiapiɛ: Fɛle ze zã guu. Ké à fɛle zè we, ⁹ ɔ Yesu ɔnɛ: Málɛ á láɛ. A zɛví wà yãmaakɛ kámabogɔɔzǐ yà, ge yãváie? Wà gbé misi yà, ge wà àà deɛ? ¹⁰ Yesu wɛpãnlá mípii, ɔ a ò gbé pɔ a ɔ imiapiɛ: N n ɔpi poo. Ké a pòo, ɔ àà ɔ sù a gbɛu. ¹¹ Falisio pɔ fɛ maamaa, ɔ aa lekpaál Yesuzi lá aa kèè yá musu.

Iwa gbɛɔn kuɛplao seɛ

(Mat 5.1-12, 10.1-4, Maa 3.13-19)

¹² Gɔɔ bee Yesu bɔ gè wabikɛi sǐsǐ musu, ɔ a kú ní wabikɛa Luawao e gu gè dɔ. ¹³ Ké gu dɔ, ɔ à a ìwao kãaa, à gbɛɔn kuɛplao sè ní guu à ní díle zinao ũ. ¹⁴ Gbépio tón ke: Simɔɔ pɔ à tɔkpàè Piɛɛ, àà dãuna Andelee, Zaaki, Zãa, Filipi, Batelemii, ¹⁵ Matiee, Tomaa, Alafe né Zaaki, Simɔɔ pɔ wí oè Gínziao, ¹⁶ Zaaki né Yudasi ní Yudasi Isalioti pɔ gò Yesu bɔnkpede ũo.

¹⁷ Yesu pílãrɔnɔ à zè gusalalaa, gu pɔ àà ìwa kíniɔ ní bílao kuu. Aa bɔ Yelusaleũɛ ní Yude búsuo pii ní ísiale wéle pɔ kú Tii ní Sidɔo saɛo. ¹⁸ Aa mɔ àà yãmai, mé ké àà ní gbágbã ní ní gyão yáí. Gbé pɔ tãa lé ìadamáɔ gbágbã lɔ. ¹⁹ Gbépii lé wɛɛle ɔkãwà, asa gbãa lé bɔ àà guu, àle gbépii gbágbãɛ.

²⁰ ɔ à wɛsè a ìwao gwà à mè:

Báaadeɔn á gbé pɔ ále taasikɛo ũ,
asa kpala pɔ bɔ Lua kí de á pɔ ũɛ.

²¹ Báaadeɔn á gbé pɔ nɔana lé á de gbão ũ,
asa á ká.

Báaadeɔn á gbé pɔ ále ɔɔlɔ gbão ũ,
asa á yáalɔ.

²² Báaadeɔn á ũ, tó wà zãágu mé wà gǐázi,
mé wà á sɔsɔ mé wà á tɔbɛesǐ Gbɛnazǐn Né yáí.

²³ Gɔɔ pɔ yá beɔ á lé, àò víví ní pɔnao, asa á asea zɔɔ luabɛ. Beewa an dezio kè ãnabiɔnɛ.

²⁴ Waiyoo á ɔdeɔ,
a mɛ nama è kò.

²⁵ Waiyoo á gbé pɔ á kãa gbão,
nɔana a á de.
Waiyoo á gbé pɔ ále yáalɔ gbão,
á wɛnake, á ɔɔlɔ.

²⁶ Waiyoo ápiɔ, tó gbépii lé á tɔnasi,
asa beewa an dezio kè ãnabi ɛɛnaɔnɛ.

Yea ibɛɛzi

(Mat 5.38-48)

²⁷ Málɛ o á gbé pɔ ále ma yãmaɔnɛɛ, àò ye á ibɛɛzi, à maakɛ gbé pɔ zaáguɔnɛ. ²⁸ A samaa'o gbé pɔ aál saváí'óɛɔnɛ. A wabikɛ gbé pɔ aál ìadawáɔnɛ. ²⁹ Tó gbé n sãnkɛ n gɛɛ dowa, ñ ado dɔɔ lɔ. Tó gbé n ulada síma, rǐsu giè ní n danziioo. ³⁰ Pɔ pɔ gbé gbèama pii kpawà. Tó gbé n pɔ síma, rǐsu gbɛawà. ³¹ Lá á ye wà kɛé, à kɛné màa sɔ. ³² Tó gbé pɔ aa yeázio ɔ áliɔ

* 6:1 Iko 23.25 † 6:4 1Sam 21.1-6 ‡ 6:4 Lev 24.9

yeńzi, bó sáau bee víi? Baa luayādansaiɔ ɔ ye gbé pɔ yeńziɔzie. ³³ Tó gbé pɔ aai maakeéɔ ɔ áli maakené, bó sáau bee víi? Baa luayādansaiɔ ɔ ke màaε. ³⁴ Tó gbé pɔ á wé dɔi à pɔ emáɔ ɔ áli pɔ sēané, bó sáau bee víi? Asa luayādansaiɔ ɔ pɔ sēakɔε a ea a lé gbɛu yáie. ³⁵ Aɔ ye á ibεɔzi à maakené, à pɔ sēané wεdɔisai, í asea zɔɔ e, ɔ de Musude néɔ ũ, asa ɔ maake guluɔne ní gbēváiε. ³⁶ Aɔ sósobi ví lá á Mae sósobi víwa.

Kɔ tàae'ea
(Mat 7.1-6)

³⁷ Asuli gbé tàae eo, Lua a á tàae e sɔo. Asuli yáda gbéao, Lua a yádaáiao. A sùuuke ní gbéɔ, Lua i sùuukeánɔ. ³⁸ A gbé gba pɔ, Lua i á gba. A zaa maa pɔ á gbègbē à wè à pà yelee káé á ula léu. Asa zaa pɔ ní yɔu gbéé ɔ Lua a yɔune sɔ.

³⁹ ɔ à yátaa òné à mè: Vía a fɔ dɔaa víaεε? An pla mɔpii aa zu euo lé? ⁴⁰ Iwa líɔ de a diilao. Gbé pɔ yádaa a làa de lá a diiwaε. ⁴¹ Bóyái níε sèkɔna pɔ da n gbédee wéu e, mé níε lí mɔna pɔ da n wéu yádao ní? ⁴² N gbé pɔ níε lí mɔna pɔ da n wéu eo, kpelewa níyɔ e o n gbédeeε aà to n sèkɔna pɔ da aà wéu bɔèi? Mɔafilide! Limɔna pɔ da n wéu bɔ gíá, ní gu'e wásawasa ké n sèkɔna pɔ kú n gbédee wéu bɔè.

Gbé dɔa ayákεawa
(Mat 7.15-27, 12.33-37)

⁴³ Lí maa lí né vái io, lí vái lí né maa io. ⁴⁴ Wí lí pii dɔ a bεwaε. Wíli kpa bo lè líwao, wíli kuke káelεwao. ⁴⁵ Gbēmaa ɔ maa bɔ a sò láasoo maaɔ guue. Gbēvái sɔ ɔ vái bɔ a sò láasoo váiɔ guue. Asa yá pɔ kò sɔ guu ɔ lé i o.

⁴⁶ Bóyái ɔ ma sisi Dii, Dii, mé ili yá pɔ má ò keo ní? ⁴⁷ Gbé pɔ mɔ ma kíi à ma yāmà mé a kè, má ɔbé lá ade de. ⁴⁸ A de lán ēbona pɔ eyò zàzà à kpé kpàle gbewawaε. Ké swa pà, í dàgua à kà kpépizi, i deeo, ké wa bɔ maa yái. ⁴⁹ Gbé pɔ lé ma yāma mé àle keo de lán ēbona pɔ kpé kpàle ɔɔlea pā ēyɔsaiwaε. Ké swa'i kài, ɔ à kwè gòɔ. Kpépi ɔɔkpaá kè zɔɔ.

7

Sosaɔ gbēzɔɔ zíkεna gbágbā
(Mat 8.5-13)

¹ Ké Yesu yá beeɔ ò gbéɔne pii a làa, ɔ à gè Kapenaũ. ² Sosaɔ gbēzɔɔε ku we, a zíkεna ví, a yeaázie maamaa, ɔ àle gyáke à kà gaa. ³ Ké aà diipi Yesu bao mà, à Yuda gbēzɔɔ zì wabikéiwà aà mɔ a zíkεnapi misie. ⁴ Ké aa kà Yesu kíi, aa wabikèwà kòsòkòsò aa mè: Gbépi kà n dɔaàle. ⁵ A ye wá buizi, ɔme lousisikpe dɔwēε. ⁶ ɔ Yesu gèrɔnɔ. Ké à kà kái ní aà beo, ɔ sosaɔ gbēzɔɔpi a gbēnaɔ zì a òné: A oè asu íada azíawao, mi ka ké aà gē ma kpéuo. ⁷ Ayāmeto má díle mi ka mà mɔ aà kíi mazíao. A oè aà yā'o, ma zíkεna i gbágbā. ⁸ Asa mapi sɔ, wa iko víaε, mé má iko ví sosaɔwa. Mi o an gbēdoε aà gé, ɔ í gé. Mi o a páleε aà mó, ɔ í mó. Mi o ma zíkεnaε aà ké bee ke, ɔ í ke. ⁹ Ké Yesu yápi mà, à bɔ aà saε. ɔ à líli a ò bíla pɔ teazie: Mále oé, mi e gbēε ma náaikè kéwao, baa Isailiɔ guu. ¹⁰ Ké zínapiɔ éa sù, aa è zíkεnapi gbágbā.

Gyaa né mēndona vua

¹¹ Bee gbεa Yesu gè wéle pɔ wí me Naini. Aà íwao ní gbépáleo gèaàno dasidasi. ¹² Ké à kà kái ní wélepi bíiboleo, a è wa ge sea wà bɔɔ. Gyaa né mēndonaε. Wélepideɔ kú ní nɔepio dasi. ¹³ Ké Dii aà è, ɔ à kèè wēnaũ a òè: Nsu ɔɔbo. ¹⁴ ɔ à sò gepizi à ɔkà aà pεwa. Ké gbé pɔ seaɔ zè, ɔ à mè: Éwaaso, má òne vu. ¹⁵ ɔ gepi fēle zòle à nà yā'oawa. ɔ Yesu aà kpà aà dawa. ¹⁶ Vía gbépii kù, aa Lua sáaukpà aa mè: Wa ānabi zɔɔ è wá guu. Aa mè ɔ: Lua mɔ a gbéɔ gwai. ¹⁷ ɔ Yesu bao lí Yude búsuá ní búsu pɔ liaaiɔ pii.

Zāa Da'ilena zīnao (Mat 11.1-19)

¹⁸ Zāa īwao yá bee dāu aa siuè píi. ☩ Zāa ní gběon plao sisi, ¹⁹ à ní zí Diiwa aa aà la, aàpi mé gbé pò a mo ūa, ge wàò wēdo gbēpāleziē? ²⁰ Ké gbépiò kà Yesu kíi, aa òè: Zāa Da'ilena mé wá zí wà n la, mme ní gbé pò a mo ūa, ge wàò wēdo gbēpāleziē? ²¹ Wegōo Yesu gbéò gbàgbā dasi ní ní gyāo ní ní wāwāo ní ní táao. A tò vīao gu'è dasi lo. ²² ☩ a ò Zāa zīnaone: A ge yá pò á è mé á màò dau siuè. A oè vīao lé gu'e, εεò lé taa'o, mále gbābo kusudeone, swādoò lé yāma, γεò lé vu, taasidoò lé baona waaso ma.* ²³ Báaaden gbé pò lí fuao ū.

²⁴ Ké Zāa zīnao tà, Yesu ná aà yá'oa bílaewa à mè: Bó a ge gwai gbáui? Fee pò íana lé deede yá? ²⁵ Bó a ge gwai wei? Gbé pò pòkasa zāe naaàzi yá? Namablēna pò aai pòkasa maa daò lo ku kibee. ²⁶ Bó a ge gwai wei? Anabi yá? Ao! Mále oé a de ānabia se. ²⁷ Asa Zāapi wà aà yá kè láu wà mè:

Má a zīna gbae aà doaa zekēkene.†

²⁸ Mále oé, nōe nē'ia guu wi nēe i à kà Zāawao. N beeo gbé pò de gbé kpēe ū kpala pò bō Lua kíi guu deaála. ²⁹ Ké gbépii aà yāmà, baa osinao, ñ aa yānakpà Luawa, ñ Zāa ní da'ilekè.‡

³⁰ Falisio ní Mōizi ikoyādanedeo sō aa gī yá pò Lua dīle à kenéi, ñ aai wei Zāa ní da'ilekèo.

³¹ Bó má gbāgbēo leēūòì? Bó aa bōwàì? ³² Aa bō né pò kú gāae aale lezukōiowaē aale me: Wa kule pèé, i ñwāo.

Wa wēnale sié, i ñoblo.

³³ Asa Zāa Da'ilena mō, i pēe soo, i vēemio, ñ a mè táadee. ³⁴ Gbēnazin Né mō, ñ poble, ñ imi, ñ a mè asiade wēminaē, osinao ní luayādansaiò gbēnaē. ³⁵ Wī ñno dō ñonao yākeawaē.

Tulalekaa Yesu gbáwa

³⁶ Falisie Yesu gbēa aà mo pobleano. Yesu gè aà be, ñ àle poble gengesekea. ³⁷ Nōe dōe'idee ku wélepi guu. Ké a mà Yesu lé poble Falisipi be, ñ à gè we tulale loona kūa. ³⁸ A zè aà kpē aà gbázi, àle ñoblo. Aà wé'i lé ká aà gbakpēaa, ñ a wàa ní a mikāo, à lepēpe aà gbáwa, ñ à tulalepi kàwà. ³⁹ Ké Falisi pò aà sīsipi è màa, ñ a ò a sō guu: Tó gbépiá ānabiē, dō à nōe pò lé okāwapi taa dō, ké dōe'idee. ⁴⁰ ☩ Yesu ò Falisipie: Simōo, má yāe ví mà onē. Simōo mè: O, Metulu. ⁴¹ Yesu mè: Dakēnae mé kú, gbēon plao aà fia kūa, gbēdo ānusu owatē òaa pla ní basoo, gbēdo sō ānusu owatē blakwi. ⁴² Lá aa pōe ví aa flabodoò, ñ à ní ké an pla mīpii. An guu, déme aò yeaàzi de a deelai? ⁴³ Simōo wèwà à mè: Mále e gbé pò wà aà kè ní o zōoē. Yesu òè: N wè maaē. ⁴⁴ ☩ Yesu aedò nōepiwa, a ò Simōoē: N nōepi èa? Ké ma gē n be, ni í kpaa n ma gbá pipio, ñ nōepi ma gbá pipi ní a wé'io, a wàa ní a mikāo. ⁴⁵ Ni lépeao. Nōepi sō, za gōo pò ma gē la, i kámabo ní lépea ma gbáwao. ⁴⁶ Ni nísidoò ma miwao. Nōepi sō à tulale kà ma gbáwa. ⁴⁷ Ayāmeto mále onē, a yemazi maamaa ké aà duun zōo kèwà yáie. Gbé pò wà aà kè ní a yōonao sō, aò ye adei yōonno sōe. ⁴⁸ ☩ a ò nōepie: N duuna kēma. ⁴⁹ ☩ gbé pò aale poble sānuo òkōe: Dén gbépi ū ké àle duunakēmaí? ⁵⁰ ☩ Yesu ò nōepie: Ma náai pò níle ke n suabà. Ta be aafia.

8

Nōe pò té Yesuzi

¹ Bee gbēa Yesu bèbe wéle ní wéleo, mēewiao ní zōewiao píi, àle waasoke, àle kpala pò bō Lua kíi baokpané. Aà īwa gbēon kuēplao gèaàno ² ní nōe pò à táagòné à ní gbāgbā ní ní gyāo. Maliama pò wī me lo Maliama Madeleni, Yesu taa mēn soplao gòè kú ní guu ³ ní Elodi zīia Kuza na Yoanao ní Suzānao ní nōe pāleo dasi. Aaño Yesu ní a īwao gwa ní pò pò aa vīo.

* 7:22 Isa 35.5-6, 61.1 † 7:27 Mal 3.1 ‡ 7:29 Luk 3.12

Pówenkelea
(*Mat 13.1-23, Maa 4.1-25*)

⁴ Wà b̀ wéle ní wéleo wà kàaa Yesuzi, ̄ à yǎl̄ēuné à m̀: ⁵ Z̄ee mé b̀ gè pówenak̄elei. Ké àle k̄ele, a keē l̄ele zé guu, wà t́aa'òwà, ̄ b̄āo m̀o blè. ⁶ A keē l̄ele gb̄es̄ena musu. Ké aa b̀le, ̄ aa giigàga, ké aai m̀se eo yáí. ⁷ A keē l̄ele lēo guu, ̄ lep̄io f̄el̄é̄n̄o s̄anu, aa k̀uaamá. ⁸ A keē l̄ele t̄ole maawa, ̄ aa b̀le aa ne'í lēe bas̄o. Ké a ò màa, à p̀na à m̀: Gb̄é p̀o ǹse ví aà yápi ma.

⁹ Aà íwāo aà là yápi b̀olei. ¹⁰ ̄ à m̀: Lua á gbá zé à kpala p̀o b̀o a k̀í asiio d̄o, áma mi o gb̄é kin̄iōne ní yǎl̄ēun̄ēōe, ké aa gugwa p̀e'esai, aa yáma d̄osai.* ¹¹ Yápi b̀olen ke: Pówenapiá Lua yáe. ¹² Zé guu p̀o de gb̄é p̀o aa Lua yám̄o ū, ̄ Ibiisi m̀o yápi b̀o ní s̄o guu, ké aasu Lua náaike, i ní suabao yáí. ¹³ Gb̄es̄ena p̀o de gb̄é p̀o aa Lua yám̄a aa sí ní p̀naōo ū, áma yápi lío z̄ina ví ní guuo. Aaí Lua náaike ḡia, áma t́o wà ní ý, aaí p̀ōb̄ōz̄akee. ¹⁴ Le guu p̀o de gb̄é p̀o aa Lua yám̄o ū, ̄ yákaakea ní àizee yáó ní d̀unia p̀nak̄eao ì k̀uaamá, aali f̄o ne'í à mào. ¹⁵ T̄ole maa p̀o de gb̄é p̀o aa Lua yám̄a ní ǹsep̄uao ̄ aa k̀ua ní ǹsemaāo ū. Aaí menaf̄o e aa ge káfiak̄eò.

¹⁶ W̄ili filia na wà ta k̀l̄ewàò ge wà dil̄e lii z̄ieo. W̄i di bábanawāe, ké gb̄é p̀o lé ḡēo gupua e yáí. ¹⁷ P̀e ku ul̄ea ké à ḡi b̀oi gupuauo. Asiyáe ku ké wà ḡi mai wà o balu guuo. ¹⁸ Bee yáí à yáma ní laaio. Gb̄é p̀o p̀o ví ̄ Lua a káfiè. Gb̄é p̀o p̀e ví s̄o, p̀o p̀o àle e á ví Lua a siwàe.

Yesu dāo
(*Mat 12.46-50, Maa 3.31-35*)

¹⁹ Yesu da ní aà d̄aunāo m̀o aà k̀í, ̄ aai e s̄aàzio dasi yáí. ²⁰ ̄ wa ò Yesue: N da ní n d̄aunāo ku bàasi, aa ye n k̄'eai. ²¹ ̄ a òn̄e: Gb̄é p̀o aaí Lua yáma aa z̄ik̄ewàò mé ma da ní ma d̄aunāo ū.

Yesu zàa'iana z̄e
(*Mat 8.23-27, Maa 4.35-41*)

²² Ziewa Yesu ḡè ǵ'ilēna guu ní a íwāo, ̄ a òn̄e: Wà bua ísida baale. ̄ aa dàzeu. ²³ Ḡōo p̀o aale gé, Yesu ḡè ní io. ̄ zàa'iana f̄ele ísidaa, í lé ká ǵo guu, aa ku kai guu. ²⁴ ̄ aa s̄aàzio aa aà v̀u aa m̀: Mae! Mae! Wále kaale! ̄ à f̄ele ḡi'ianāe ní í p̀o lé ní ǵo z̄ampapao, ̄ à zè, gu kè k̄ilikili. ²⁵ ̄ a òn̄e: A ma náai v̀ioa? ̄ yápi d̄imá, vía ní k̀ú, ̄ aa òk̄e: Dén gb̄épi ūi m̀o? Baa íana ní ío, ì yád̄il̄ené, aaí aà yámae.

T́aāo dia s̄awāne
(*Mat 8.28-34, Maa 5.1-20*)

²⁶ ̄ aa kà Gadala b̀suu ísida baale, Galile b̀suu guk̄pe oi. ²⁷ Ké Yesu b̀a s̄is̄ia, à kp̄aũ ní w̄lep̄i gb̄é p̀o t́aāo v̀io. A ḡōoplakè ní p̀naaazio, mé ìlio ku beo, sema miagbe'eo guu. ²⁸⁻²⁹ W̄i aà yeye ní m̀daonāo, w̄i aà daliu aà z̀uk̄ea yáí, kási ì m̀daonap̄io k̄ék̄e, táapi ì aà zu s̄e. Ké à Yesu è, ̄ à wiilè à k̀l̄e aà ae, ̄ à p̀na à m̀: Lua Musude Né Yesu, b́ome wá daaai? N yá na! Nsu íadaao. A bee ò ké Yesu lé o t́api gowà yáie. ³⁰ ̄ Yesu aà là à m̀: N t́on k̄elewai? ̄ à m̀: Ma t́on Dasi. Asa t́aāo kuwà dasie. ³¹ ̄ t́ap̄io wabikè Yesuwa asu oné wà si gb̄ao guuo.

³² S̄awakusan waīo ku we, aa kp̄ēse, aale p̀oble s̄is̄ip̄oleu. ̄ t́ap̄io wabikè Yesuwa aà ní gba zé wà diné. ̄ Yesu ní gbá zé. ³³ ̄ t́aāo g̀o gb̄épiwa aa d̄i s̄awāne. ̄ s̄awap̄io w̄i ní bao aa sí s̄onau, aa kà ísiu aa kp̄al̄e. ³⁴ Ké an d̄anāo è màa, aa bàalè gè yápi oiné w̄ele guu ní bualoũ. ³⁵ ̄ wà b̀le yá p̀o k̄epi gwai. Ké aa kà Yesu k̀í, aa gb̄é p̀o t́aāo g̀owàpi è z̄lēa Yesu gbázi. A p̀kasa naaazi, à g̀o a laaiwa. ̄ vía ní k̀ú. ³⁶ Ké gb̄é p̀o yápi kè ní wáāo òn̄e lá wà

* 8:10 Isa 6.9

táadeṗi gbàgbā, ³⁷ ̄ Gadala bùsu gbéṗii awakpà Yesu e aà gońla, asa vĩa ní kú maamaae. ̄ à gè gó guu, a ye tá. ³⁸ Gbé pò à táaò gòè awakpàè à e àò kuaànò. Yesu giè à mè: ³⁹ E a ta n be, ní yá pò Lua kènne dau n̄ siuné pii. ̄ à tà à yá pò Yesu kèe kpàwakè wéleṗi guu pii.

Zailu né vua ní n̄e pò ̄kà Yesu ulawao
(Mat 9.18-26, Maa 5.21-43)

⁴⁰ Ké Yesu èa sù, ̄ bíla gbàakpàaazi, asa gbéṗii lé aà dāe. ⁴¹ ̄ gōe pò de lousisikpe d̄aana ũ, wĩ me Zailu, mò wùle a gb̄eu Yesu gbázi, à awakpàè aà gé a be, ⁴² ké aà né m̄endona lé ga yáí. Nen̄eṗi kà wè kuepla. Ké àle gé, ̄ bíla lé aà ḡsoomble.

⁴³ N̄ee ku we, au lé b̄lewa à kà wè kuepla. Pò pò n̄eṗi vĩ pii a dè esedeo k̄í, āma gb̄e i f̄ aà gbàgbāo. ⁴⁴ Ké à s̄o Yesuzi aà kpe, ̄ à ̄kà aà ula léwa. Weḡo aà aub̄lea zè. ⁴⁵ ̄ Yesu mè: Déme ̄k̄ai? ̄ gbéṗii mè á a yá d̄o. ̄ Pīe mè: Mae, bíla liaanzi, aale naema. ⁴⁶ ̄ Yesu mè: Gb̄e ̄k̄a, asa má d̄o ké gb̄a b̄mague. ⁴⁷ Ké n̄eṗi è wà a yá d̄o, ̄ à mò ní lualuaao, à wùle a gb̄eu aà gbázi, ̄ à yá pò tò a ̄k̄wà ò gbéṗii wáa ní lá pò à aafia'è ḡo. ⁴⁸ Yesu òè: N̄e, ma náai pò ní kè mé n̄ gbàgbā. Ta be aafia.

⁴⁹ Ké Yesu lé o màa, gb̄e b̄ lousisikpe d̄aanapi be, à mò a òè: N népi k̄esai. Nsu tákpa metuluzi p̄ao. ⁵⁰ Yesu yápi mà, ̄ a ò Zailu: Nsu to n̄ s̄o v̄io. Ma náaike lé, a gbàgbā. ⁵¹ Ké à kà aà be, i wei gb̄e ḡeànò, sema Pīe ní Z̄aao ní Zaakio ní népi deo ní aà dao. ⁵² Gbé pò kú weo lé ̄oṗo pii, aale nízia gb̄gb̄e. ̄ Yesu mè: Asu ̄oṗo. I gao, àle i'oe. ⁵³ ̄ aa aà kè p̄oṗo, asa aa d̄o à ḡe. ⁵⁴ Yesu aà k̄u a ̄wa, ̄ à p̄na à mè: Nen̄ena, fele! ⁵⁵ ̄ aa w̄eni sù, à f̄le ḡo. Yesu mè wà p̄blea kpawà. ⁵⁶ Yápi d̄i népi de ní aà daowa, ̄ Yesu òné aasu yápi o gb̄e mao.

9

Yesu a iwa gb̄e n̄ kuepla ̄zia
(Mat 10.5-15, Maa 6.7-13)

¹ Yesu a iwa gb̄e n̄ kuepla ̄k̄aaazi, ̄ à ní gbá zé aao iko v̄i táa bui piiwa, aa gȳe gbàgbā. ² ̄ à ní z̄i kpala pò b̄o Lua k̄í yá waasokei, aao gȳe gba aafia. ³ A òné: Asu p̄e se ḡeò, gopana ge babalab̄o ge k̄s̄ua ge ̄a ge ula plaade. ⁴ Ua pò a pilau àò ku we e à ge ḡeò zéa. ⁵ Wéle pò wi gb̄akpauázio à b̄o, í k̄oṗemá an toa ní Luao seela ũ. ⁶ ̄ aa d̄azeu aa bèbe wéle ní wéle, aa baonakp̄ané, aa gȳe gbàgbā gupiiu.

⁷ Ké kí Elodi yá bee mà pii, ̄ à bílikè, asa gb̄e n̄ mè Z̄a Da'ilena mé b̄o gau, ⁸ gb̄e n̄ mè Elia mé b̄o m̄má, gb̄e n̄ mè b̄o ānabi yāa do mé v̄u. ⁹ Elodi mè: Ma Z̄a mi z̄o. Dén gbé pò ma aà bao màe bee ũi m̄o? ̄ àle wele wesiaàle.

Yesu blekpaa bílawa
(Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Z̄a 6.1-15)

¹⁰ Ké zinapiò sù, ̄ aa yá pò aa k̄eò dau a siu Yesu. ̄ à ní sé n̄t̄e à ḡe n̄o wéle pò wĩ me Besaida. ¹¹ Bíla d̄o, ̄ aa p̄leaaazi. A gb̄akp̄anzi à kpala pò b̄o Lua k̄í yā'òné, ̄ à gbé pò aa ye aafiao gbàgbā.

¹² Iat̄e busaa iwa gb̄e n̄ kuepla ̄s̄aazi aa òè: Gb̄e gbae aa ta pilak̄i ní p̄bleao welel̄i z̄oewiao ní bualoũ pò kú k̄iò guu, asa s̄gb̄a wá kúu la. ¹³ A òné: Apio à p̄blea kpámá. Aa mè: P̄e m̄en s̄o ní kpò m̄en plao ̄ wá v̄i. Sema wà gé ble lúí bílae bàasio. ¹⁴ Gōe pò kú weo kà lán gb̄e n̄ ̄aas̄o l̄e s̄o taawa (5.000). ̄ a ò a iwa n̄e: A to aa z̄le ḡḡa gb̄e n̄ blakwikwi. ¹⁵ ̄ aa kè màa aa ní z̄lez̄le pii. ¹⁶ ̄ à p̄e m̄en s̄o ní kpò m̄en plapio s̄e, à wesè musu à báaad̄au. ̄ a è'e kpà a iwa n̄e, aa b̄ile bílae. ¹⁷ Ampii aa p̄blè kà, ̄ wà a m̄ona pò f̄e s̄e gbí kuepla.

Piɛɛ Yesu Mɛsiikɛ oa
(*Mat 16.13-23, Maa 8.27-33*)

¹⁸ Ziewa kɛ Yesu lɛ wabikɛ ado, aà ìwaɔ mò aà lè, ɔ à n̄ lá à mɛ: Dé dasilɛ o má dɛ a ùi? ¹⁹ Aa wèwà aa mɛ: Zāa Da'ilɛnaɛ. Gbɛɔ ì mɛ Eliaɛ. Gbɛɔ ì mɛ ānabi yāaɔ do mé vù.* ²⁰ Ǿ à n̄ lá à mɛ: Apio s̄ɔ, dé ále o má dɛ a ùi? Piɛɛ wèwà à mɛ: Lua gbɛ́ pɔ w̄i mɛ Mɛsiie. ²¹ Ǿ à ḡinɛ aa yápi o gbɛɛ. ²² Ǿ à mɛ: Sema Gbɛnazin Né taasikɛ maamaa. Gbɛz̄ɔɔ n̄ sa'onkiaɔ n̄ Mɔizi ikoyádanɛdɛɔ giaàzi, aai aà dɛ, a gɔɔ àaɔde z̄i i vu.

Yesu lia
(*Mat 16.24-17.13, Maa 8.34-9.13*)

²³ Ǿ a ò gbɛ́piie: Tó gbɛ́ ye ke ma ìwa ũ, aà gi azia wɛnizi, io a lipāakɔa se lá gu lɛ dɔ, i temazi. ²⁴ Gbɛ́ pɔ ye àɔ a wɛni k̄ua, wɛnipi a v̄uaawàɛ. Gbɛ́ pɔ ḡi a wɛnii ma yáí s̄ɔ, ade mé aɔ wɛni v̄i. ²⁵ Tó gbɛ́ gò d̄unia búu v̄i, mé a kpà aziai à k̄ua ziawa, bó ài a èi? ²⁶ Tó gbɛ́ zɛamanɔ widè ge ma yá, Gbɛnazin Né a zɛaaànɔ wide s̄ɔ, gɔɔ pɔ a mɔ a gawi guu n̄ a Mae gawio n̄ a malaikaɔ gawio. ²⁷ Siana mále oé, gbɛ́ pɔ aa ku laɔ ga k̄ia pɔ Lua kpà esaio.

²⁸ Yá bee oa gbɛa, a gɔɔ la taawa ɔ à Piɛɛ n̄ Zāao n̄ Zaakio sè dèdɛr̄nɔ gbɛ̀s̄is̄i musu wabikɛi. ²⁹ Ké àle wabikɛ, aà oa l̄ile, aà ulaɔ lɛ tekɛ p̄untaitai. ³⁰ Kándo gbɛɔn plaɔ ku we, Mɔizi n̄ Eliaɔɛ, aale yā'oaànɔ. ³¹ Aa b̄ò mòwà gawi guu, aale ánua pɔ a to Yelusaleũ yā'o. ³² Piɛɛ n̄ a gbɛ́ɔ gè n̄ io. Ké aa vù, aa Yesu gawi è n̄ gbɛɔn pla pɔ zɛ aà saɔ. ³³ Ké gbɛɔn plapiɔ lɛ kék̄ɔwa n̄ Yesuo, Piɛɛ òè: Mae, a maa wàɔ ku laɛ. Wà lákpe dɔ mèn àaɔ, n pɔ do, Mɔizi pɔ do, Elia pɔ do. A d̄s̄ lá ále oo. ³⁴ Ké àle o màa, luabɛpuana k̄uaamá. Ké aa gò ka a guu, v̄ia n̄ kú. ³⁵ Ǿ lɔɔɛ b̄ò luabɛpuanapi guu à mɛ: Gbɛ́ɛ beeá ma Néɛ. Ma aà dilɛ, à aà yāma.† ³⁶ Lɔɔpi maa gbɛa aa è Yesu mé gò we ado. Iwapio n̄ lɛ f̄ò, aai yá pɔ aa è o gbɛɛ gɔɔ beeo.

Yesu nɛḡɔɛ táade gbàgbāa
(*Mat 17.14-23, Maa 9.14-32*)

³⁷ Ké gu d̄ò, aa p̄ila s̄is̄ipi musu, ɔ bíla mò dai Yesulɛ. ³⁸ Bíla guu ḡɔɛ p̄una à mɛ: Mɛtulu, n yá na! Ma né gwaa, asa ma né pɔ má v̄in we. ³⁹ Tāa ì felewà, ɔ ì wiile kándo. I aà z̄iazia e aà l̄é'i f̄ulabɔle, ì ìadawà, ìli gowà kpaaɔ. ⁴⁰ Ma wabikè n̄ ìwaɔwa aa táapi go, ɔ aa f̄ua. ⁴¹ Yesu mɛ: Gbàgbɛ kolea luanaaikensaiɔ! Máɔ k̄úanɔ e b̄ɔɛ ni? Máɔ mɛnakeánɔ e b̄ɔɛ ni? Mó n̄ n̄ népio la. ⁴² E népi àɔ gé s̄oiaàzi, ɔ táapi aà nè à aà z̄iazia. Ǿ Yesu ḡi táapie à népi gbàgbā, ɔ à aà kpà aà maewa. ⁴³ Lua iko z̄ɔɔ yápi gbɛ́pii k̄ù gbāa.

Gbɛ́ɔ lɛ elɛa Yesu yāɛawa pii, ɔ a ò a ìwaɔnɛ: ⁴⁴ Aɔ yáɛ bee k̄ua á n̄òsɛ guu. Wa Gbɛnazin Né na gbɛ́ɔnɛ n̄ ɔz̄i tia. ⁴⁵ Aai yápi d̄ɔo, a mi ulɛané, ɔ aai mao, mé aa yápi laawà v̄iakè.

Tɛa Yesuzi
(*Mat 8.19-22, 18.1-5, Maa 9.33-40*)

⁴⁶ Ǿ aa f̄elɛ n̄ lekpaao dɛakɔa yá musu. ⁴⁷ Yesu làasoo pɔ kú n̄ n̄òsɛ guu d̄ɔ, ɔ à né se zè a saɛ. ⁴⁸ A ònɛ: Gbɛ́ pɔ néɛ bee taa dilɛ ma ìwake yáí, ade ma dilɛɛ. Gbɛ́ pɔ ma dilɛ s̄ɔ, ade gbɛ́ pɔ ma z̄i dilɛɛ. A gbɛ́ pɔ dɛ gbɛ́ kpɛɛ ũ á guu mé z̄ɔɔ.

⁴⁹ Ǿ Zāa yāsè à mɛ: Mae, wa gbɛɛ è àle táago n̄ n̄ t̄o, ɔ wá ye giè, ké ìliɔ téwázio yáí. ⁵⁰ Ǿ Yesu òè: Asu gièo, asa gbɛ́ pɔ ì ìbɛlesɛánɔɔá bàakpɛɛɛ.

⁵¹ Ké Yesu f̄elɛ taa luabɛ gɔɔ kà k̄ai, à mipè Yelusaleũwa. ⁵² Ǿ à gbɛ́ɔ gbàɛ aa d̄ɔaaɛ. Aa gè gè Samali búsu z̄ɛwiae guu s̄ɔukɛiè. ⁵³ Ǿ w̄ɛlepideɔ i aà dilɛo, ké à mipè Yelusaleũwa yáí. ⁵⁴ Ké aà ìwaɔɔ Zaaki n̄ Zāao è màa, aa mɛ: Dii, n̄ ye wà o té b̄o luabɛ à mɔ k̄úmá yà?‡ ⁵⁵ Ǿ Yesu l̄ili à ḡinɛ. ⁵⁶ Ǿ aale gé w̄ɛle p̄aleu.

* 9:19 Luk 9.7-8 † 9:35 Isa 42.1, Sou 2.7, Luk 3.22 ‡ 9:54 2Kia 1.9-16

⁵⁷ Ké aa be zéu, gbēe mo ò Yesue: Gu pò ríle géu pii, máo tenzié. ⁵⁸ Yesu òè: Gbēghbonao ní tòo ví, bāo ní sakpe ví. Gbēnazin Né sō a íampakíi vío. ⁵⁹ Yesu ò gbēpále: Mo temazi. O gbépi mē: Dii, to e ma de'ia kpagui gia. ⁶⁰ Yesu òè: Tó geo ní geo ví. Mpi sō ge kpala pò bò Lua kíi yá waasoké. ⁶¹ Gbēpále ò lo: Máo tenzi Dii, āma to mà gé lezai ma bedéowa gia. ⁶² Yesu òè: Gbé pò soona na a ozi mé àle a kpe gwa, ade i kōsi ní kpala pò bò Lua kíioo.

10

Gbēon bàas̄kwi ní plao zia (Mat 11.20-27, 13.16-17)

¹ Bee gbēa Dii gbēon bàas̄kwi ní plao pále ò díle, ò à ní zí gbēon plapla aao dbaae wéle guu ní gu pò á ye géu pii. ² A òné: Pòkekēa zō, a kēkena bílao. A wabike Budewa aà zíkēnao gbāe pòkekēi. ³ A dazeu. Mále á zí são ũ àwalewanao guuea! ⁴ Asu mōkpe seo ge babalaboo ge kyale. Asu ze zéu à fōkpa gbēewao. ⁵ Ua pò a gēu pii, à o gia Lua uapi gba aafia. ⁶ Tó aafiade ku we, á fō aafiade a gōè. Tó a ku we sōo, a ea suwáe. ⁷ A ku uapiu, à pò pò wa kpawá ble ge pōmia, asa zíkēna kà à a asea ee. Asu ào sōkikpakpao. ⁸ Wéle pò a gēu mé wà á díle, à pò pò wà mōó ble. ⁹ A wélepi gyāe gbágbā, í o gbēone kpala pò bò Lua kíi kàrno kái. ¹⁰ Tó a gē wéleu mé wí á díle sō, à bōle gāae, í me: ¹¹ Baa á wéle luutē pò kpà wá gbáwa, wá kōleowáe.* A dō sāsā ké kpala pò bò Lua kíi kà kái. ¹² Mále oé, yákpalekegōzi ía pò Lua a da Sōdōudeowa a ka wélepide pówao.†

¹³ Waiyoo Kolazenide! Waiyoo Besaidade! Dabudabu pò má kè á wéle guu, tó má kè Tii ní Sidō yāa, dō wélepide zwānkasa kakañla, aa zōle tufua à gēgē nōselilea seela ũ. ¹⁴ Yákpalekegōzi á íadama aò de Tiideo ní Sidōde pò.‡ ¹⁵ Kapēnaūde sō, á gbā zō luawa yá? Wa o zōzāzie e bedau.§

¹⁶ O Yesu ò a iwapione: Gbé pò á yāmà, ade ma yāmàe. Gbé pò gíazi, ade gímazie. Gbé pò gímazi sō, ade gí gbé pò ma zizie.*

¹⁷ Gbēon bàas̄kwi ní plaopio gē, ò aa èa sù ní pōnao aa mē: Dii, baa táa misiilewēe n tó yái. ¹⁸ Yesu òné: Mále gugwa, ma Setāu è à bāe luabe lán loupilēawa. ¹⁹ Ma iko kpawá à táa'o mlēo ní sóio ní á ibee gbāa píiowae, pōe a fō à á kē'iao.† ²⁰ N beeo ásu pōnake ní mi pò táa ũ siileóo. A pōnake á tó pò kú taalau luabe yái.

²¹ Zibeezi Lua Nisina Yesu pō kēna maamaa à mē: Baa, zíle ní musuo Dii, lá n yá beeo ùle yādōnaone ní ònōnao, mé n bōò ladōnsaione, ma n sáaukè. Aa, Baa, bee kàngu màa. ²² Ma Mae pōpii nāmēe ma ozi. Gbēe Lua Né dōo, mé i ke Mae Lua bàasio, mé gbēe Mae Lua dōo, mé i ke aà Né ní gbé pò Népi yei aà òlōnéo bàasio.

²³ O Yesu aedò a iwāowa a òné rítēe: Báaadeon á ũ yá pò ále e ní wéyo yái. ²⁴ Mále oé, ānabio ní kía ku yāa dasi, aa ye yá pò ále eo e, aai eo. Aa ye yá pò ále maō ma, aai maō.

Samali gbēmaa

²⁵ Ikoyādōnae mé fēle lé líkpalē Yesuwa à mē: Metulu, kpelewa má ke mà àizāna ei? ²⁶ Yesu òè: Kpelewa a ku Mōizi ikoyā guui? Ni a kyoke n ma kpelewa ni? ²⁷ Gbépi wèwà à mē: Nyō ye Dii n Luazi ní nōsemendoo teasisai n gbāa pua léu, n sō io kuwà,‡ níyo ye n gbédeezi lán nzia wēniwa.§ ²⁸ Yesu òè: N wè maae. Nyō ke màa, ríyō ku.* ²⁹ O gbépi ye yānakpa azíawa, ò à Yesu là à mē: Démē ma gbédee ũi?

³⁰ O Yesu òè: Gbēe mé bò Yelusaleū àle gé Yeliko, ò kpáiweliweo kpàaūaàno. Aa aà pò sīwà, aa aà gbè dúuduu e à kà gaa. O aa aà tò we, aa gēzēa. ³¹ A mo lè sa'onae zé doupi sè.

§ 9:61 1Kia 19.20 * 10:11 Luk 9.5 † 10:12 Daa 19.24-28 ‡ 10:14 Isa 23.1-18, Yoē 4.1-4 § 10:15 Isa 14.13-15

* 10:16 Luk 9.48 † 10:19 Sou 91.13 ‡ 10:27 Iko 6.5 § 10:27 Lev 19.18 * 10:28 Lev 18.5

Ké à aà è, ̄ à d̀aàzi. ³² M̀aae l̀o ké Levii buie k̀a gupiu, à aà è, ̄ à d̀aàzi. ³³ Samali bùsu gb̄ee b̄e z̄epiu. Ké à m̀o aà è, ̄ à k̀èè w̄ènaũ. ³⁴ A s̀aàzi, à ēse mà aà gu p̀o k̀è'iaowa ní n̄isio ní v̄ēeo, à p̀o ȳeyewà. ̄ à aà se d̄i a z̀aà'ina k̄pe, à g̀èaàno nib̀o pilak̄i. ̄ à aà gwà we. ³⁵ Ké gu d̀o, ̄ à ánuusu ̀wat̄è b̀o m̀èn pla a k̀p̀a pilak̄iidewa à m̀è: N aà gwam̄e. Tó n̄ ēa n̄ ̀abl̄e de beea aà ỳá musu, má a fiabon̄e, tó ma su.

³⁶ T̀o, gb̄ēon̄ àāpīo guu, an d̄ēme gb̄ēkek̄e gb̄é p̀o k̀p̀áīo k̀p̀aaũààn̄ōpīei? ³⁷ A w̄ewà à m̀è: Gb̄é p̀o w̄enad̀è̄e. ̄ Yesu òè: Ge n̄ ke màa s̄.

Yesu kua Maata ní Maliamao b̄e

³⁸ G̀o p̀o aa b̄e z̄eu, aa k̀a w̄é̄leu, ̄ noe p̀o w̄i me Maata Yesu d̄ile. ³⁹ A d̀auna v̄i, w̄i me Maliamao, à z̀le Dii gb̄ázi, àle aà ỳama. ⁴⁰ K̄ina z̄i dà Maatala, ̄ à m̀o Yesu k̄i à m̀è: Dii, ké ma d̀auna ma to z̄ipīe mado, i ken̄e ỳae ũo lé? Oè aà d̀omale. ⁴¹ ̄ Dii w̄ewà à m̀è: Maata, Maata, níle ỳae k̀ake, níle iada n̄iawa ní ỳá dasi. ⁴² A m̀endo mé z̄ev̄i. Maliamao baa maa s̄e mé wa siwào.

11

Wabik̄e

(Mat 6.9-15, 7.7-11)

¹ Ziewa Yesu lé wabik̄e guei. Ké a làa, aà iw̄ae òè: Dii, wabik̄e daw̄e lá Z̄aa dà a iw̄aon̄ewa. ² ̄ a òné: Tó ále wabik̄e, àli me:

Baa, to wà d̄o ké n̄ kua adoa.

To kpala p̀o b̀o n̄ k̄i b̀o gupua.

³ Wá gba ú p̀o wá ble lá gu lé d̀o.

⁴ Wá duuna k̄éwá,

asa w̄i gb̄é p̀o t̄aaek̄ew̄ēo k̄e pīe.

Nsu to wà fu ỳawao.

⁵ ̄ a òné: Gb̄e mé gb̄ena v̄i, ̄ à g̀e aà k̄i w̄ēedo a òè: Ma m̀o n̄ k̄ie, p̄e s̄eam̄e m̀èn àā.

⁶ Nib̄oe p̄ilaa tiāe, má p̄e v̄i mà kpawà. ⁷ ̄ aà gb̄enapi w̄ewà za k̄pea à m̀è: Nsu iadao, ma zetà k̀o. Ma ta k̄p̄eu ní ma néo, má f̄e fele mà kpamao. ⁸ Mále oé, baa tó i fele k̀p̀awà

gb̄enake ỳáio, a fele p̀o p̀o a yei k̀p̀awà ké a z̄eazi ỳái. ⁹ Mapi s̄o mále oé, à wabik̄e, Lua i

k̀p̀awá. A w̄ēle, í e. A ḡbal̄e, Lua i w̄é̄. ¹⁰ Asa gb̄é p̀o wabik̄e, w̄i aà ḡbae, gb̄é p̀o p̀o w̄ēle í

ēe, mé gb̄é p̀o ḡbal̄e, wa w̄é̄. ¹¹ A gb̄é p̀o á néo v̄i, tó á né k̄p̀o wabik̄ewá, á d̄ēme a p̄iligona

k̀p̀awá? ¹² Ge tó à kogbe wabik̄ewá, á d̄ēme a sói k̀p̀awá? ¹³ Baa ní á v̄aik̄eo, lá á p̄o maa

k̀p̀aa á néowa d̄o, á Mae p̀o k̀u musu a a Nis̄ina k̀p̀a gb̄é p̀o a wabik̄ewawao lé?

Táagoa

(Mat 12.22-30, 43-45, Maa 3.20-27)

¹⁴ Yesu lé t̄aa swàdo go gb̄ewa. Ké à t̄api g̀o, swàdopi n̄a ỳa'owaa, ̄ ỳapi b̀o bíla sae.

¹⁵ ̄ an gb̄ēo m̀è: I t̄agoné ní t̄āo k̄i Beezebu t̄ōe. ¹⁶ ̄ gb̄ep̄alēo lé lík̄pal̄ewá, aa gb̄ēawa

aà seelae kené ní Lua gb̄āo. ¹⁷ Lá Yesu ní làasoo d̄o, ̄ a òné: Kpala p̀o a gb̄é̄o íbelesè ní k̄o a

mid̄e. Ua p̀o a gb̄é̄o íbelesè ní k̄o a ḡo bezi ũe. ¹⁸ Tó Set̄au íbelesè ní a gb̄é̄o, k̄pelewa aà kpala

āo z̄eai? Má ò màa ké i me mi t̄agoné ní Beezebu t̄ō ỳái. ¹⁹ Tó Beezebu tó mi t̄agòo, á

gb̄é̄o í go ní dé t̄o ni? Beewa áz̄ia gb̄é̄o ỳá'lik̄p̀awá. ²⁰ Lá ma t̄agoamaá Lua ̀gb̄ēe, à d̄o

ké k̄ia p̀o Lua k̀p̀a kpalaú á k̄i lèn we. ²¹ Tó ḡosa gb̄aa ḡo k̄eb̄o k̄ua, àle a ua d̄o, aà àiz̄ēo

í aafiae. ²² Ama tó gb̄é p̀o a gb̄aa d̄ēāla m̀o g̀e à aà gb̄e, a aà ḡo k̄eb̄o p̀o a a náai v̄i s̄ēle, i

aà àiz̄ēo biilené. ²³ Gb̄é p̀o de ma gb̄é ũo, ma ib̄ēe. Gb̄é p̀o lí p̀o k̄aaaman̄o, àle fáaae.

²⁴ Tó wà tǎa gò gbéé, ìb liaaliaa gugiuu àò gbé wéle à diè. Tó i eo, ì me: Má ea ta ma sǒ ziwae. ²⁵ Tó à tà we, ì e a be ado, à zu'ò, à azia kèke wásawasa, ²⁶ ò ì ea ge tǎa pǒ an vǎi dealaò séle suǎnò mèn soplá, aǎi diè. Beewa gbépi gwea gbezǎ vǎi ì de a kǎua.

²⁷ Ké Yesu lé o màa, wà nǒe mà, à pǔna zǎ guu à mè: Báaaden nǒe pǒ n i à yǒ kpàma ũ. ²⁸ Ő Yesu mè: Báaadeǎn gbé pǒ aa Lua yǎmà aa kǔaò ũ de beea.

Seela gbéaa Yesuwa

(Mat 6.22-23, 12.38-42)

²⁹ Gbéò nǎnǎaa, ò Yesu mè: Gbǎgbéò vǎi. Aǎi seela gbéaa, àma má seelae kenéó, sema Yonasi pǒ. ³⁰ Lá Yonasi de seela ũ Ninivadeǎne,* màa Gbēnazin Né aò de seela ũ gbǎgbéǎne. ³¹ Yǎkpalekegǎǎi gǎmidǎkǎi oi nǒe kǎa a fǎle yǎda gbǎgbéǎlae, asa à bǒ za tǎale léwa à mò Salomǎò ònǎyǎ maie,† mé gbé pǒ a zǎò de Salomǎòaa ku la. ³² Yǎkpalekegǎǎi Ninivadeǎ fǎle yǎda gbǎgbéǎlae, asa ké Ninivadeǎ Yonasi waaso mà, aa nǎselǎle,‡ mé gbé pǒ a zǎò de Yonasia ku la.

³³ Wili filia na wà dile gusǎnǎuo ge wà pēna kǔlewàò. Wǐ di bábanawae, ké gbé pǒ aale gǎò gupua e. § ³⁴ N wé mé n me filia ũ. Tó n wé kǔ gudoŭ, n mè píi aò gupua vǎe. Tó n wé kǔ plapla sǎ, n mè píi aò gusia vǎe. ³⁵ Ayǎmeto laaika ké gupua pǒ rǎe e rǎ vǎ su àò de gusia ũo. ³⁶ Tó n mè píi gupua vǎ mé a kee ku gusiauo, aò gupu wásawasa lǎndǎ filia í dǎmawae.

Zǎadǎ Mǎizi ikoyǎdanedeǎ ní Falisǎwa

(Mat 23.1-36, Maa 12.38-40, Luk 20.45-47)

³⁷ Ké Yesu yǎ'ò a làa, ò Falisie wabikèwà aà mǎ pǎbleanǎ, ò à gè zǎle. ³⁸ Ké Falisipi è i ǎpipi lá aǎi kewa à gbǎsa lé pǎbleo, à bǒ aà sae. ³⁹ Ő Dii òè: A Falisǎ i gbǎbǎ bisǎò kpǎe ní taò, kǎsi bǎi ní yǎvǎikǎeo mé á nǎse pǎ. ⁴⁰ Sǎŭò! Lua pǒ a kpǎ kè i a guu kǎo lé? ⁴¹ A pǒ pǒ kǔ á taò guu dǎ wēnadeǎne, á tapiò i gǎé gbǎlesai.

⁴² Waiyoo á Falisǎ! I toeǎ dosina ní kpǎaanao ní dopǎò píi kwide kpa Luawa,* ò i pǎkpa yǎgǎgǎa a zéwai ní yea Luapizio. Yǎ beeǎ mé de àò kǔa pǎkpaa a kǎniǎzi sai. ⁴³ Waiyoo á Falisǎ! Iǎ ye zǎleaa gumaaǎu lousisikpǎe, iǎ ye wàò fǎkpakpawá gǎae. ⁴⁴ Waiyoo ápiò! A de lán mia kpǎena pǒ wǎ tǎa'owà dǎsaiwae.

⁴⁵ Ő ikoyǎdǎnae òè: Metulu, tó ní ò màa, rǎle wá sǎsǎ sǎe. ⁴⁶ Yesu mè: Waiyoo á ikoyǎdǎnaò sǎ! I gbéò da asosea zǎ'ŭu, mé ili ǎdamá ní a seaoo, baa ǎton do. Waiyoo ápiò! ⁴⁷ I pǒ bo ānabi pǒ á deziǎ ní dedeǎ miaǎwa dǎngu yǎi. ⁴⁸ Bee lé ǎò gbéǎne ké a ze ní á deziǎ yǎkǎae. Aa ānabiò dède, ò ále pǒ bo ní miaǎwa. ⁴⁹ Ayǎmeto Lua ònǎ guu à mè á ānabiò ní zǎnaò gbaewá, í ní gbéǎò dède, í tǎda ní gbéǎwa. ⁵⁰ Lua a ānabi pǒ wà ní dede za dǎnia daalegǎò e gbǎò au tǎsi gbǎgbéǎpiǎwa. ⁵¹ Ao, mále oé, za Abeli dea† e à gè pè Zakali pǒ wa dè sa'okǎi ní Lua kpéò zǎnguowa,‡ Lua a ní au tǎsi gbǎgbéǎwae. ⁵² Waiyoo á ikoyǎdǎnaò! A dǎa zé kili wò. I gǎuo, mé a gi gbé pǒ aa ye gǎuǎne. ⁵³ Ké Yesu bǒ we, Mǎizi ikoyǎdanedeǎ ní Falisǎ aà lè pǎsipǎsi, aale yǎ dasi lalawà, ⁵⁴ aale aà kpakpa ké aa e wà aà kǔ yǎ pǒ àle o guue.

12

Zǎa ní Yesuo gbéò ae

(Mat 10.19-33)

¹ Gǎò bee bíla nǎnǎaaaǎzi, wa ní lé dǎo, e aale kèsepelepelekǎwa, ò à yǎ'ò a ìwaǎne gǎa à mè: A laaika Falisǎ mǎafilii, ì línlá lán pǎese'esewae. ² Yǎ pǒ ulǎa a bǎ gupuaui píi. Asiiyǎe ku ké wa gǎi dǎio.* ³ Beewa yǎ pǒ á ò gusiauo, wa ma gupuaui, mé asiiyǎ pǒ á ò kǎ swǎu làasiu, wa a kpǎwakǎe gǎae.

* **11:30** Yon 3.4 † **11:31** 1Kia 10.1-10 ‡ **11:32** Yon 3.5 § **11:33** Luk 8.16 * **11:42** Lev 27.30 † **11:51** Daa 4.8 ‡ **11:51** 2Lad 24.10-21 * **12:2** Luk 8.17

⁴ Ma gbēnao, mále oé, gbé pò a á de mé a gbēa a fō yāe kéé loo, ásu viakèè. ⁵ Má gbé pò de à viakèè oé. A viakèe Lua pò gbé zua té guu aà ga gbēa iko vié. Ao, mále oé, à viakèe aàpié. ⁶ Wili gòlegolena mèn sòo yía daa plao lé? Kási baa a mènndo yá lí sá Luaguo. ⁷ Baa á mikāo, a a lé dō. Asu viakèe, á de gòlegolen dasiōla.

⁸ Mále oé, gbé pò zèmanō gbéō aε, Gbēnazin Né a zeaànō Lua malaikaō aε. ⁹ Gbé pò lelekpāmazi gbéō aε sō, má lelekpaaàzi Lua malaikaō aε. ¹⁰ Tó gbé Gbēnazin Né bēèbò, Lua a aà ké. Ama tó gbé Lua Nisina tōbēsi, a kēa vīo. ¹¹ Tó wàle géánō yákpaleu lousisikpeu ge kíao ní gbāadeō aε, ásu bílike bōkíi yáwao ge yá pò á o, ¹² asa Lua Nisina mé a yá pò de à o daé zibeezi.

Aizεε
(Mat 6.19-34)

¹³ Zā guu gbēe ò Yesue: Metulu, o ma vié aà ma asea kpaa wá túbi guu. ¹⁴ Ō a wèwà à mè: Ma gbé, déme ma dile á yákpalekèna ūi ge á yāgōgōna? ¹⁵ Ō a ò bílaε: Aō ázia kūa dō. A laaika pópíi bíikeai, asa àizεéá gbēnazina wēni no, baa tó a zōo.

¹⁶ Ō à yālεūné à mè: Ōdee mé kú, aà bua blékèè maamaa, ¹⁷ ō à làasookè à mè: Má ke kpelewa ni? Má blewεkakli vīo. ¹⁸ Ō à mè: Lá má ken ke: Má a blewεkakliō gbooe, mí a zōo bobo, mí a pówena káu píi ní ma àizεeō, ¹⁹ mí o maziaε: Ma gbé, ní kūsūa ví zōo, a kannō wē ūma? Káma bo, pōble, imi, pōnake. ²⁰ Ō Lua òè: Sōū, gwāasinaε bee má n wēni gbēama. Sōu pò ní kè a gō dé pò ūe? ²¹ Māa aō de ní gbé pò lé àizεε kāaa aziaε mé a de òde ū Luaeoo.

²² Ō a ò a iwaōne: Ayāmeto mále oé, ásuli á wēni kàake pōblea yá musuo, ásuli á me kàake pōkasa yá musuo. ²³ Wēni de pōbleala, me de pōkasala. ²⁴ A gbagbaaō gwa. Aali pótōo, aali pōkekεo, aa dō ge gbà zòolo vīo, mé Lua í ní gwa. A de bāōla zōo lé? ²⁵ A guu déme a fō à a wēni gbāa káfi, baa gōo do, a yākáakea guui? ²⁶ Lá á yá yōonapi fōo, bōyāi ále yá kíniō kàakei? ²⁷ A lá vudeō gwa sēu lá aa de. Aali zikεo, aali bua tāo. Mále oé baa Salomōo ní a òdekεo,† i ula e dà a maa kà an keewao. ²⁸ Luanaaifēnendeō! Sēa lá pò kú gbā mé a tékū zia, lá Lua í pò nai màa, wa á pò o lōe? ²⁹ Asu to pò pò á ble ge pò pò á mi yá dōaaéō. Asu bílikeo. ³⁰ Pópíi píi yá í dōaa dúnia gbéōne, āma á Mae dō ké á ye pópíi. ³¹ A to kpala pò bō aà kíi yá dōaaé, i pópíi kaaé. ³² Ma kpàsa néna gbéō, ásu viakèe, asa à kà á Maegu ké á á kpá kpalapiu. ³³ A pò pò á vīo yía, í wēnadeō gba a ōa. A mōkpe pò lí zikūo zō, luabε àizεε pò lí láao kákíi ū. Kpáí a sōi weo, kōo a pò òōkpa weo. ³⁴ Gu pò á àizεε kúu, wékíi ō á laai ò kuu.

Ziken náaide laaide
(Mat 24.45-51)

³⁵ Aō ku sōu guu, à tó á filia àō naa, ³⁶ ío de lán gbé pò aale ní dii sua ní nōseponakeao dāōwa, ké gōo pò à kà mé à gbalè, aa e zewēè gōo. ³⁷ Báaadeōn zikεna pò an dii a ní lé bēe a sugōpíi ū. Siana mále oé, diipi a a pōo kekε ye, i ní zōle, i pōblea kāaané. ³⁸ Baa tó à kà wεedo ge gufēne, tó à ní lé màa, báaadeōn ní ū. ³⁹ Aō yāe bee dō. Tó uabele kpáí mōgōo dō, a wei aà a kpé gbooo. ⁴⁰ Apíi sō àō kú ní sōuo, asa Gbēnazin Né a mō gōo pò á wé dōiwao.

⁴¹ Piεε mè: Dii, wá yáí n yápi lèēūia, ge gbépiiε? ⁴² Dii mè: Dén ziia náaide laaide pò aà dii a a zikεnaō naè a òzī aàli ble kpámá a gōōwa ūi? ⁴³ Báaaden zikεna pò aà dii aà lè, ále ke màa a sugōo ū. ⁴⁴ Siana mále oé, a a àizεe píi naè a òzīε. ⁴⁵ Tó zikenapi ò a sōu a dii sua lé gēgē sō, i fele na zōnōe ge gōeō gbēgbēawa, ío ulatáble, ío wēde ke, ⁴⁶ aà dii a su gōo pò aà wé dōiwae, zaa pò a dōōwa, i aà zōezōe, i aà baa daaa ní luayādansaio. ⁴⁷ Zikεna pò a dii pōeā dō mé i sōuke à aà pōeā kēo, wa aà gbē dúuduue. ⁴⁸ Zikεna pò a dii pōeā dōo, mé à yá pò de

† 12:27 1Kia 10.4-7

wà aà gbě kè s̄, wa aà gbě yɔɔɛ. Gbế pọ Lua aà gbà z̄ɔ̄ ̄ Lua a wɛɛɛwà z̄ɔ̄. Gbế pọ Lua pọ nàe a ɔ̄z̄i z̄ɔ̄, a gbɛawà deńla.

Kɔkpaalea Yesu yáí

(Mat 5.25-26, 10.34-36, 16.2-3)

⁴⁹ Té ma mọ s̄i dúníawá, mé mále wá maamaa ké tépi kú sa. ⁵⁰ Má ga ví mà siu. Má kú làasoo guu e à ge keò. ⁵¹ Ale e ma mọ ké gbế̄ aao na ní k̄o dúníau yà? Aawo! Mále oé, k̄okpaalea yáí ma mọi. ⁵² Za tia ua pọ gbế̄on s̄o kuu aa k̄okpaalee. Gbế̄on àāɔ̄ bọ gbế̄on plaɔ kpe, gbế̄on plaɔ bọ gbế̄on àāɔ̄ kpe. ⁵³ Mae a bọ a neḡɔe kpe, neḡɔe i bọ a mae kpe. Da a bọ a nenɔe kpe, nenɔe i bọ a da kpe. Z̄á da a bọ nɔz̄ae kpe, nɔz̄ae i bọ a z̄ada kpe.‡

⁵⁴ Yesu èa ò bílae: Tó á è lou lé sisi gukpe, i o ḡɔ̄ lou a ma, ̄ i ke màa. ⁵⁵ Tó á è íana lé bọ ḡeomid̄k̄ii oi, i o gu a wá, ̄ i wá. ⁵⁶ M̄ɔafilideɔ! A t̄ōle ní luabeo wé d̄, mé á ḡɔ̄e bee yáasi d̄ s̄o be?

⁵⁷ Bóyáí á yákekea a zéwa d̄ áz̄iao ni? ⁵⁸ Tó n ibeé lé genno yákpaleu, k̄oaike aà n ké za zéu, ké asu n gále genno yákpalekena k̄iio yáí. Asa yákpalekenapi a n kpa d̄baiwae, d̄baipi i n dakpeu. ⁵⁹ Mále onɛ, níȳɔ̄ bọ weo e ñ ge ñ fiapi bo píi. Baa t̄anga a ḡɔ̄ tenzio.

13

N̄selileo

¹ Ḡo bee gbế̄e m̄ Galile gbế pọ Pilati ní dede à ní au yàale ní ní sa'ob̄o auo yá s̄iu Yesue. ² ̄ Yesu òné: Ké Galile gbế̄piɔ gaa kè màa, ále e an duuna de Galile gbế̄ k̄iniɔla yà? ³ Aawo! Mále oé, tó i n̄selileo, ápii á kaale lánwae. ⁴ Gbế̄on bao plasai pọ Siloe kalanga kw̄emá aa ḡagaɔ s̄, ále e an t̄aae de gbế̄ k̄ini pọ kú Yelusalēɔ̄la yà? ⁵ Aawo! Mále oé, tó i n̄selileo, ápii á kaale lánwae.

⁶ ̄ a yáe bee l̄ēuné à m̄: Gbếe mé kaad̄enli bà a swaluu, ̄ à gè a né w̄ēlei, i eo. ⁷ ̄ a ò a z̄ikenae: Gwa, a w̄è àān la, ké mi mọ né w̄ēlei kaad̄enapiwa, mili eo. Z̄s̄. Wá tó à gusi p̄a yà? ⁸ ̄ z̄ikenapi òè: Mae, to we w̄ēa lo. Má gubi mà liaie, mí zùgb̄o kau. ⁹ A gí ne'ii ziia? Tó i i sao, mí z̄s̄.

N̄e kaaua gbágb̄aa

¹⁰ Kámaboḡɔ̄e z̄í Yesu lé yádané lousisikpeu. ¹¹ N̄e ku we, t̄aa aà k̄òkù à k̄aān̄o w̄è bao plasai. Iɔ kooae, ìli f̄ p̄ò baa ȳōo. ¹² Ké Yesu aà è, ̄ à aà s̄isi à m̄: N̄e, n k̄òke gòma. ¹³ ̄ à ɔ̄nàwà. Weḡɔ̄ à p̄ò, ̄ à Lua s̄áukpà.

¹⁴ ̄ lousisikpe gbế̄z̄ɔ̄ pọ pà, ké Yesu aà gbágb̄a kámaboḡɔ̄z̄i yáí, ̄ à f̄le ò bílae: Ḡo soolo mé kú ké w̄i z̄ikeu.* Ali m̄ wà á gbágb̄a ḡo beeɔwa, kámaboḡɔ̄z̄i bàasi. ¹⁵ ̄ Dii a z̄ásiwà à m̄: M̄ɔafilideɔ! Kámaboḡɔ̄z̄i á baade lí a zu ge z̄àa'ina polo a d̄k̄ii à gè í kpàwàò lé? ¹⁶ Ablahaũ bui n̄e bee s̄, Set̄au aà yè w̄è bao plasaie. Aà bapi poloawà kámaboḡɔ̄z̄i zé vío lé? ¹⁷ Ké a ò màa, ̄ wí aà ibēe kù píi, ̄ bíla pọ k̄ena dabudabu pọ àle keɔwa píi.

Yáleēa ní kpala pọ b̄ Lua k̄iio

(Mat 7.13-14, 21-23, 13.31-33, Maa 4.30-32)

¹⁸ ̄ Yesu m̄: Kpala pọ b̄ Lua k̄i b̄ b̄wà ni? Bó má lēēuòì? ¹⁹ Doe ku a w̄éna b̄ lán efo w̄énawa, ̄ gbếe se t̄ò a kaau. Ké à b̄le à kè lí ũ, ̄ b̄ā m̄ p̄ēpe a ḡɔ̄naɔwa.

²⁰ ̄ a ò lo: Bó má kpala pọ b̄ Lua k̄i lēēuòì? ²¹ A b̄ p̄ēse'ese pọ n̄e se kà p̄ēti zaa le àā guu a lía píiwaɛ.

²² Ḡo pọ Yesu lé gé Yelusalēu, àle p̄a m̄ēw̄iā ní z̄ēw̄iāla, àle yádané, ²³ ̄ gbếe aà là à m̄: Mae, asi àiz̄ana'enaɔ dasioa? ̄ Yesu ò bílae: ²⁴ A áiake à ḡe z̄éle tuuuna guu. Mále oé, gbế̄ dasideɔ w̄ēle ḡēu, kási aa eo. ²⁵ Tó uabele f̄le zetà a làa, tó a ḡɔ̄ bàasi, mé ále gbale, ále

‡ 12:53 Mis 7.6 * 13:14 B̄a 20.9-10

me: Mae, gbawẽwẽe, a oé á á dõ gueio. ²⁶ Bee gbæa tó á òè à pòblè à imiánò, mé à yádàné á be gãæ, ²⁷ a oé á á dõ gueio. A goala ápii väikenaò.†

²⁸ Tó a Ablahaũ ní Izaakio ní Yakòbuo ní ànabio è pii kpala pò bò Lua kíi guu, mé wà á zú bàasi, we á òòbu à òdi á musu. ²⁹ Gbécò bò gukpe ní be'æo ní gugbántooò ní gèomidòkíio, aa mò blèblei kpala pò bò Lua kíi guu. ³⁰ Gbé kpeeo gõ dòaaa mé gbécò pò dòaaò gõ kpee.

Yesu òòba Yelusaleũdeò yá musu (Mat 23.37-39)

³¹ Goo bee gòò Falisio mò Yesu kíi aa òè: Fèlè go lakíi, asa Elodi ye n dæe. ³² O a òné: A gè o kífènenapie mále táagoné, mále gyæò gbāgbā gbā ní ziao, a gòò àaõde zí má a zí midè. ³³ N beeo sema mà gé æe gbā ní ziao ní zia bàasio, asa i kũ ànabi ga gueio, sema Yelusaleũ. ³⁴ Yelusaleũdeò, Yelusaleũdeò, i ànabio dæde, i gbécò pò Lua ní zíwáò pápa ní gbèò à ní dæde. Mio ye mà á kãamazi mòomòò, lá ko ì gàsía kú a néolawæ, kási ili weio. ³⁵ Lua a á kpé tóé sa. Mále oé, á ma e ló e à omæe, báaade gbécò pò lé mó ní Dii tóò.‡

14

Yesu kua Falisie be

¹ Kámabogòòe zí Yesu gè pòblei Falisio gbèzòò be, ò gbécò pò aa ku weò lé aà kpakpa. ² Kákagyākænae ku Yesu æe we. ³ O Yesu yāsè a ò ikoyádõnaòne ní Falisio: Gbégbāgbā kámabogòòe zí zèvía ge a zèvío? ⁴ O aa níle kílikili. O Yesu gyæepi kù à aà gbāgbā à aà gbàe. ⁵ O a òné: A dé né ge aà zu, tó à zù lòòu kámabogòòe zí, a aà bò gòòò ni? ⁶ Aai fõ yázāsìwàò.

⁷ Yesu è lá gbécò pò wà ní sísio lé zòlekíi maao kùkù, ò à yálèèũné à mè: ⁸ Tó wà n sisi nòseponablewa, nísu zòlè zòlekíi maauo. Tó wà gbécò pò a gbía denla sísio be! ⁹ Tó á sísina mò òne: Fèlè zòlekíi kpá deewa, níyõ fèlè gé zòlekíi kpeeu ní wíoe. ¹⁰ Tó wà n sisi, níli zòlekíi kpee kú, ké tó n sísina mò, a onè: Ma gbèna, mò æe la. Bee a n ke gbía gbécò pò á sãnuòne.* ¹¹ Gbé pò ì azía káfí, Lua a aà busæ, mé gbécò pò ì azía busa, Lua a aà káfí.

¹² O Yesu ò a sísinapie: Tó níle gbécò sísio blè fãane bleawa ge a oosi pò, nísu n n gbènaò sísio ge ní vìò ní n dàunaò ge n daò ge n òde deò. Tó ní kè màa, aa æa n sísìwà sõe, aai fiabonè. ¹³ Tó níle gbécò sísio pòbleawa, taasideò sísio ní gbèkaaũò ní èò ní vìò, ¹⁴ níyõ gõ báaade ù, asa aa pòe ví aa gia fiabonè. Lua mé a fiabonè gbèmaaò vugòò.

Pònableblea (Mat 22.1-14)

¹⁵ Ké gbécò pò aa sãnuò do yápi mà, ò a ò Yesue: Báaaden gbécò pò a pòble kpala pò bò Lua kíi guu ù. ¹⁶ Yesu òè: Gbèe mé ye pònablekè, ò à gbécò gbèa dasidasi. ¹⁷ Blèblezì ò à a zíkèna zì oi gbécò pò à ní gbèaòne aa mó, wa làa sa. ¹⁸ Gbé séia òè: Ma bú lùe, sema mà gé gwai. N yá na, ma awakpàe. ¹⁹ Gbèpále mè: Ma zu lù soon sòò, má gé wesiei. N yá na, ma awakpàe. ²⁰ Gbèpále mè: Ma nòsè dafue. Ayãmeto má e mòò. ²¹ O zíkènapì èa tà à ní lègbè dàu a síu a diie. O uabelepi pò pà a ò a zíkènae: Gé wéle guu kpakpa gãæò ní zèaò, ní taasideò ní gbèkaaũò ní vìò ní èò naaa suínò la. ²² Bee gbæa zíkènapì mò òè: Dii, ma yá pò ní ò kè, mé zòlekíi gi ku. ²³ O diipi ò zíkènapie: Gé zéò guu ní zéwewenaò píi, gãna gbécòwa aa gè, ma ua e pa. ²⁴ Mále oé, gbécò pò ma ní gbèapio kee a e lèzò ma blèpiwao.

Gõa Yesu ìwa ù (Mat 10.37-38)

²⁵ Wa be zéu ní Yesuo dasidasi, ò à líli òné: ²⁶ Tó gbécò mò ma kíi mé a ye a de ní a dao ní a nao ní a néò ní a vìò ní a dàunaò, baa aziapizi demala, a fõ ke ma ìwa ù. ²⁷ Gbé pò aò a

† 13:27 Sou 6.9 ‡ 13:35 Sou 118.26 * 14:10 Yaa 25.6-7

lipāakōa sea à teomazio, a f̄s ke ma ìwa ūo.† 28 Tó á gbēe ye kalanga do, a z̄l̄e ḡia à a ōa do do à gwa, tó a f̄s z̄ipi ke l̄aa ya? 29 Tó i ke m̄aao, tó à ē kp̄al̄e mé i f̄s à a m̄id̄eo, gb̄é p̄o aà è p̄ii a aà l̄aanike 30 a m̄e: Gb̄é bee kp̄é d̄aal̄e, i f̄s a m̄id̄eo. 31 Ge tó k̄ia ye gé z̄ikai ní k̄ia p̄aleo, a z̄l̄e ḡia à a w̄aai pa à gwa, tó a sosa ḡali kw̄io f̄s kuàkpa sosa ḡali bao p̄o lé m̄owaowao lé? 32 Tó a è á f̄so, a z̄inao z̄i l̄edoūkea ȳagbeaiwà zad̄o i ka k̄aioe. 33 M̄aae lo, tó á gbēe i ozo p̄o p̄o á w̄ozi p̄iio, a f̄s ḡo ma ìwa ūo.

34 Wisiá p̄o nae, āma tó a í na tà, kpelewa wa ke à nakū bi? 35 A maa tooleo ge z̄ugb̄okolek̄io, w̄i k̄olee. Gb̄é p̄o n̄se v̄i aà ȳapi ma.

15

P̄o p̄o v̄uaa

(Mat 18.12-14)

1 Osinao ní duunkenao lé s̄o Yesuzi aà ȳamai m̄pii. 2 O Falisio ní M̄ozi ikoyādanedeo lé ȳakūt̄eka aa m̄e: Gb̄é bee ì duunkenao si aa p̄oble s̄anuē.* 3 O Yesu ȳáe bee l̄eēñé à m̄e: 4 Tó á gbēe s̄a v̄i m̄en baso mé ado v̄uaa, ìli a baso m̄endosai tó s̄eū à p̄ele a p̄o p̄o v̄uaapizi e à ge b̄owào lé? 5 Tó à b̄owà, ì se da a ḡau ní p̄naoe, 6 ì taò be, ì a gb̄enaò ní a f̄aanideò s̄isi, ì oné: A p̄onakemanò. Ma a s̄a p̄o s̄as̄api è. 7 M̄aae lo m̄al̄e oé, wa p̄onake luabe duunkena m̄endo p̄o a n̄sel̄ile ȳá musu de gb̄ēmaa gb̄ēon baso m̄endosai p̄o an b̄aa kú ní n̄sel̄ile a oola.

8 N̄oe p̄o ánu su owat̄e v̄i m̄en kwi s̄o be, tó a m̄endo v̄uaa, a filia na, i kp̄ewaa, i w̄eēle busebuse e à ge b̄owào lé? 9 Tó à b̄owà, a a gb̄enaò ní a f̄aanideò s̄isi, i oné: A p̄onakemanò. Ma a ánu su owat̄e p̄o v̄uaapi è. 10 M̄al̄e oé, Lua malaikao ì p̄onake duunkena m̄endo p̄o n̄sel̄ile ȳá musu m̄aa loe.

Né p̄o s̄asa

11 Yesu ò lo: Gb̄e mé kú a n̄eḡōe v̄i gb̄ēon pla. 12 O Se ò a mae: Baa, ma asea p̄o m̄áo v̄i túbi guu kpaa. O maepi a àizee kpaal̄en̄é. 13 I ke gooplao, o Se a p̄o n̄aa p̄ii à tà bùsu p̄aleu z̄az̄a. We à a àizee kp̄aleu lalasik̄ea guu. 14 Ké à a p̄o d̄e p̄ii, o n̄oan z̄o k̄a bùsupiu, o à ḡò ní p̄o w̄enakeao. 15 A ḡè n̄a bùsupi gb̄ēzi, o gb̄ēpi aà gb̄ae a bualoū ble kp̄ai s̄awakusanaowa. 16 O lo ye libe p̄o s̄awao lé ble m̄óm̄o b̄ēe, āma w̄li p̄oe kpawào. 17 Ké aà w̄é k̄è, à m̄e: Ma mae z̄ikenaò ble v̄i die, o m̄al̄e ga ní n̄oanao la. 18 Má f̄ele mà ta ma mae k̄iie, mí oè: Baa, ma duunakè Luae ní mpio, 19 mi ka mà de n̄é ū lo. Ma dile n̄ z̄ikenaò do ū. 20 O à f̄ele lé tá a mae k̄i. Ké a be k̄aaa, aà maepi aà è, o à k̄è w̄ēnaū. A bàal̄e ḡè k̄usiwà à lep̄èwà. 21 O népi òè: Baa, ma duunakè Luae ní mpio, mi ka mà de n̄é ū lo. 22 O maepi ò a z̄ikenaòne: A gé kpakpa, à ulada maa p̄o deñla se m̄ò à daè, í t̄aanadaè, í kyalekpaè. 23 I ḡaae mekpaa k̄u à de wà so p̄onakea guu, 24 asa ma népi ḡà à v̄ue. A s̄as̄ae, o ma aà è. O aa n̄a p̄onakeawa.

25 Woo kp̄é bua. Ké àle su, à k̄aik̄ù ní beo, o à k̄ò ḡaa mà do. 26 O à z̄ikenaò do s̄isi à aà là b̄omé k̄è. 27 O a w̄èwà à m̄e: N d̄auna mé s̄u, o n̄ mae ḡaae mekpaa d̄e, ké à aà è aafia ȳái. 28 O Woo p̄o p̄a à ḡi ḡei ua. Ké aà mae b̄o awakpaiè, 29 o Woopi ò a mae: E'e, à k̄a w̄ē ūma m̄al̄e z̄ikene, mi fokema ziio, mé baa blesan giana ni kpaa mà p̄onakeò ní ma gb̄enaò. 30 Ké n̄ né p̄o à n̄ àizee k̄aal̄e k̄aaluaònepi s̄u, n̄ ḡaae mekpaa d̄è. 31 O aà mae òè: Ma né, ní kumanò goopii. P̄o p̄o má v̄i p̄ii, n̄ p̄oe. 32 A k̄u wà bleble ní p̄naoe, asa n̄ d̄aunapi ḡà à v̄ue. A s̄as̄ae, o wà aà è.

16

Aizee ndaisai

† 14:27 Luk 9.23 * 15:2 Luk 5.29-30

¹ Yesu ò a iwaaone: Ɔdee mé kú à ziiia díle a zíkēnaone. Ɔ wà mò wà aà kɔmalekèè wà mè àle aà àizēē kpáale. ² Ɔ à aà sīsī a òè: Yá pọ́ má mà n musu de kpelewa ni? Lá ríle ke n ziiake guu siumēē. Nyō e ñ ziiia zī kemēē bo. ³ Ɔ ziiapi ò a sō guu: Ma dii lé ma bọ́ zīue, má ke kpelewa ni? A ke má fō sēwao, mé baakea demēē wí ũ. ⁴ Má dō lá má ke gbéō ma díle ñ bē, tó à ma bọ́ zīu. ⁵ Ɔ à a dii fiadeo sīsī dodo, ɔ à gbé séia là à mè: N ma dii fia kūa ũma ni? ⁶ A mè: Nísi zaa le basooe. Ɔ ziiapi òè: Lá pọ́ ñ kēē ke. Zōle lile blakwi kpakpa. ⁷ Ɔ a ò gbēpāleē: Mpi sō n fia ũma ni? Ɔ à mè: Ese sakili basooe. Ɔ ziiapi òè: Lá pọ́ ñ kēē ke, lile basiiō. ⁸ Ɔ diipi ziiia náaisaidepi sáaukpà wezē yá pọ́ a kè musu. Asa dúniaē bee gbéō wé zēa de gupua gbéola kōtēē yākekeā guu.

⁹ Mapi sō mále oé, à gbēnao wēēle ñ àizēē náaisaiō, ké gɔɔ pọ́ à mīdewá, Lua a á díle bē pọ́ a gao guu. ¹⁰ Gbé pọ́ náai ví ñ a yooṅnao aɔ náai ví ñ a zōo bo. Gbé pọ́ náai ví ñ a yooṅnao aɔ náai ví ñ a zōoo. ¹¹ Tó i ke náai ví ñ àizēē náaisaiō, Lua a á náaike ñ a siandee? ¹² Tó i ke náai ví ñ gbēpāle pọ́o, Lua a ázia pọ́ kpáwáe? ¹³ Zíkēna lí e zoblè dii mēn plaee, asa aɔ za gbēdogue, ió ye adozi, ge a na gbēdowa, i saka adou. Á fō aɔ zoble Luae ñ ōao sánuo.

Ɔde ñ Lazaa

¹⁴ Falisio ye ōai. Ké aa yápi mà píi, ɔ aale lesuikē Yesuwa. ¹⁵ Yesu òné: I yānakpa áziawa gbēnazinao kíie, āma Lua á sō dō. Yá pọ́ gbia gbēnazinaone ɔ Lua í sakau.

¹⁶ Mɔizi ikoyá ñ ānabio láo ku e Zāawa. Za gɔɔ bee wāle kpala pọ́ bọ́ Lua kíi baokpa, ɔ baade lé gēu ñ gbāao. ¹⁷ Luabe ñ tɔleo sāalea àa de Lua ikoyāpi wēsā néna bādeala. ¹⁸ Gbé pọ́ gí a nazi à nọ pále sè, à gbāsikèē. Gbé pọ́ nọ pọ́ wà gíi sè sō, à gbāsikèn we.

¹⁹ Gōe odee ku í pɔkasa maa odee da, ió pɔnake nama guu gɔɔpii. ²⁰ Wēnade pọ́ wí me Lazaa ió wúlea aà bē gōu, bọ́ fifiwà. ²¹ Ió ble pọ́ í léle odepí táabūnu zīe blea nide. Gbēō mé ió aà bɔpio sāsā. ²² Wēnadepi gā, ɔ malaikao aà sè tàò Ablahaū kíi. Ɔdepí gā sō, ɔ wà aà ví. ²³ Kua íadama guu bedau, ké à wesè musu, ɔ à Ablahaū è kāaa, Lazaa ku aà sae. ²⁴ Ɔ à lezù à mè: Ba Ablahaū, ma wēnagwa, ní Lazaa zī aà a ɔtona zō íwa, aà mɔ ma léna níniomēē, asa mále wāwāke tévuaē bee guuē. ²⁵ Ɔ Ablahaū mè: Ma gbé, to nama pọ́ pēema n wēnigɔɔ dɔngu ñ taasi zō pọ́ Lazaa kēo. Aà òsē ñni lakíi sa, mé ñ kú wāwā guu. ²⁶ Bee gbēa tō'e zòolo da wá zānguo. Tó gbé ye bọ́ la à gé á kíi, a fō, mé gbēe a fō bọ́ we à mɔ wá kíio. ²⁷ Ɔ odepí mè: N yá na Baa, lá màae, ñ aà zī ma mae bē, ²⁸ asa ma dāunao ví gbēon sɔo. Aà gé ledaimá, ké aasu mɔ gu wāwādeē beeuo. ²⁹ Ɔ Ablahaū mè: Aa Mɔizi ñ ānabio lá ví, aa ñ yāma. ³⁰ Ɔ odepí mè: Aawo, Ba Ablahaū! Tó gbēe bọ́ gau à gè ñ kíi, ɔ aa òselile. ³¹ Ɔ Ablahaū òè: Tó aai Mɔizi ñ ānabio yāmao, baa tó gbēe bọ́ gau, aa sio.

17

Luanaaikēa

(Mat 18.6-7, 21-22)

¹ Yesu ò a iwaaone: Sema yá pọ́ í to gbéō fu ào ku, āma waiyoo gbé pọ́ a bọ́ aà kíi. ² Tó wà wísilgbē gbēne dōè a nɔe mé wà aà zù ísiu, bee maa ñ adeo de ké aà to néē bee do fula. ³ Aɔ kú ñ laaio. Tó n gbēdo duunakè, ge ñ aà le. Tó à òselilile, sùuukeaàno. ⁴ Tó à duunakène gɔɔ do gēn sopla mé à èa òne gēn sopla a òselilile, sùuukeaàno. ⁵ Dii zīnao òè: Wá luanaaikēa káfīwēē. ⁶ Dii mè: Tó á luanaaikēa kà efɔ wénawa, á o lasinlie bee azia bile gé péi ísia guu, a á yāmae.

⁷ Tó á gbēe zɔ ví, àle sēwāe ge àle sāo dāè, tó à sù ñ buao, aà dii a oè aà mɔ pɔble gōo yà? ⁸ Aawo, a oè aà blekēē, aà ula lile, i mɔe ñ pɔbleao ñ imiao, aapi i gbaso pɔble, i imi. ⁹ Wí zɔ sáaukpà ké à yá pọ́ wa dàè kè yáí yà? ¹⁰ Apio sō màae, tó a yá pọ́ Lua dàé kè píi, à me: Zɔon wá ũ, wá kea wá kè.

Kusude gbēon kwio gbágbaa

11 Yesu gea Yelusaleū a be Samali būsū z̄l̄eu ní Galileo. 12 Ké àle gē wél̄eu, ̄ gōe kusude gb̄ēon kw̄iō kp̄aaūaàn̄. Aa ze k̄aa, 13 aa lez̄uaàzi aa mè: Mae Yesu, wá wēnagwa. 14 Ké a è màa, ̄ a òné: A ge ázia ɔ̄l̄o sa'onāne. * Ké aale gé, ̄ aa gb̄āgb̄ā. 15 Ké an gb̄ēdo è a gb̄āgb̄ā, ̄ à èa sù, àle Lua sáaukpa ní l̄o gb̄āo. 16 A w̄ule a gb̄ēu Yesu ae, à f̄okp̄awà. Gb̄é beeá Samali gb̄é. 17 Ǿ Yesu mè: Gb̄ēon kw̄iō mé gb̄āgb̄āo lò? Gb̄ēon k̄eokw̄iō kú má ni? 18 An gb̄ē i ea mò Lua sáaukpaio, sema z̄l̄oe beea? 19 Ǿ Yesu òè: F̄ele tá, ma náai p̄ó ní ke mé n gb̄āgb̄ā.

Gb̄ēnaz̄in Né m̄oa
(Mat 24.23-41)

20 Falis̄iō Yesu là kpala p̄ó a b̄o Lua kíi m̄óḡo, ̄ a w̄emá à mè: Kpala p̄ó b̄o Lua kíi lí m̄ó wà e ní w̄éo no. 21 Wa o gwa ke ge gwa keeo. Kpalapi kú á guue.

22 Ǿ a ò a ìwāne: A ḡo lé m̄ó ké á Gb̄ēnaz̄in Né m̄óḡo ea nide, á eo. 23 Wa oé a ku le ge a ku la, āma ásu geo, ásu t̄ér̄zio. 24 Lá loup̄ileá ì gupu luabe léla ní a léleo, màa āo de Gb̄ēnaz̄in Né m̄óḡo. 25 Sema aà taasike ḡia maamaa. Gb̄āgb̄ēo giaàzi. 26 Lá à k̄è N̄oe ḡo, † màa a ke Gb̄ēnaz̄in Né m̄óḡozi l̄o. 27 W̄ale p̄oble, w̄ale imi, w̄ale n̄ose, w̄ale z̄āke e ḡo p̄ó N̄oe ḡè g'íl̄ena guu, ̄ í dà d̄úniaa, gb̄é̄o ḡāga pii. ‡ 28 M̄aae l̄o Lotu ḡo, w̄ale p̄oble, w̄ale imi, w̄ale p̄ó lú, w̄ale p̄ó yia, w̄ale p̄ót̄, w̄ale kp̄ed̄o. 29 Ḡo p̄ó Lotu b̄o S̄od̄ū, té ní ìat̄ēgb̄ō b̄o luabe à kw̄è, ̄ gb̄é̄o ḡāga pii. § 30 Beewa āo de ḡo p̄ó Gb̄ēnaz̄in Né b̄o gupuau.

31 Ḡo bee gb̄é p̄ó kú kp̄é musu su pila kp̄é guu a p̄ó s̄ēlio. M̄aae l̄o gb̄é p̄ó kp̄é bua su ea beo. 32 A to Lotu na yá d̄oágu. * 33 Gb̄é p̄ó ye à̄o a w̄ēni k̄ūa, w̄ēn̄ipi a v̄ūaawà. Gb̄é p̄ó ḡi a w̄ēni s̄, ade mé āo ku. † 34 M̄ále oé, gw̄á bee gb̄ēon plāo āo w̄ulea gudoū, Lua a gb̄ēdo sé, i gb̄ēdo to we. 35 N̄oe gb̄ēon plāo āo p̄ó l̄o gudoū, Lua a gb̄ēdo sé, i gb̄ēdo to we. 36 Ḡe gb̄ēon plāo āo ku bua, Lua a gb̄ēdo sé, ‡ i gb̄ēdo to we. 37 Ǿ aa aà là aa mè: Dii, m̄ák̄i ni? A w̄emá à mè: Gu p̄ó ge kuu, we ȳāamusūo k̄āau.

18

Wabikea

1 Yesu ȳal̄ēūné ké āo Lua wabike k̄ōs̄k̄ōs̄, aasu kpasao ȳái. 2 A mè: Ȳákp̄alekenae mé kú wél̄eu, a Lua v̄ia v̄io, mé ìli gb̄ē ȳādao. 3 Gyaae ku w̄é̄pi guu, ìo m̄o aà kíi m̄ò̄m̄o ì me: Z̄emano ma ib̄ēe yá musu. 4 I weio e ḡo pla. Bee kpe a ò az̄iawa: Baa tó má Lua v̄ia v̄io, mé mili gb̄ē ȳādao, 5 lá gyaapi lé ma s̄úu z̄, má z̄eaàn̄e. Tó mi ke màa, aà z̄eamala láasaie a ma de.

6 Ǿ Dii mè: A ȳákp̄aleken v̄ai ȳ'oa ma. 7 Lua a ze ní a gb̄é p̄ó aale wiilewa f̄āane ní gw̄āas̄inaōo lé? A z̄igbiake ní d̄oan̄leo ȳà? 8 M̄ále oé, a z̄ēr̄n̄o kp̄akp̄ae. N beeo tó Gb̄ēnaz̄in Né m̄ò, a a náaik̄ena e d̄úniaua?

9 Ǿ à èa ȳáe bee l̄ēū gb̄é p̄ó aale nízia dile gb̄ēmaa ū mé aaīo saka gb̄é k̄inīoḡūne à mè: 10 Gb̄ēon plāēo mé ḡè wabikei Lua ua, gb̄ēdoá Falis̄ie, gb̄ēdo s̄ ōsinae. 11 Falis̄ipi z̄ea, àle wabike. A ò a s̄ guu à mè: Lua, ma n sáauk̄é ké má de lán d̄ā̄wao, d̄idiindēo, náaisaidēo, gb̄ās̄ik̄enāo ge ōsinae bee. 12 Mio leye ḡo pl̄apla ās̄ā ní ās̄āoe. P̄ó p̄ó má è pii mi a kwide b̄one. 13 Ǿsinapi s̄ a ze k̄aa, i f̄o wes̄e musu gw̄a seo. Ale az̄ia gb̄ēgb̄ē à mè: Lua, s̄uuk̄emano, duunk̄enan ma ū. 14 M̄ále oé, ḡēpi tà a be Lua siaaàn̄o guu, i ke Falis̄ipi no. Asa gb̄é p̄ó ì az̄ia k̄áfi Lua a aà busae, mé gb̄é p̄ó ì az̄ia busa Lua a aà k̄áfi. *

B̄áadaa né̄gu
(Mat 19.13-15, Maa 10.13-16)

* 17:14 Lev 14.1-3 † 17:26 Daa 6.5 ‡ 17:27 Daa 7.6-24 § 17:29 Daa 19.24-25 * 17:32 Daa 19.26 † 17:33 Luk 9.24 ‡ 17:36 Mat 24.31, 1Tes 4.17 * 18:14 Luk 14.11

15 Wà mòè ní ní néfēnenaò aà ònamá. Ké aà ìwao è, 5 aa gíné. 16 Ǿ Yesu néò sìsì à mè: A to néò m̀o ma k̀i, ásu kpánéò, asa kpala p̀o b̀ò Lua k̀i de gbé bee taaò p̀o ùe. 17 Sìana mále oé, gbé p̀o i kpala p̀o b̀ò Lua k̀i yá sí lán ńewao, a gēuo.

Ǿde

(Mat 19.16-30, Maa 10.17-31)

18 Yudaò kíabuie mò Yesu là à mè: Metulu maa, kpelewa má ke mà àizāna ei? 19 Yesu òè: Akea n mè má maai? Gbēe maaò, sé Lua ado. 20 N yá p̀o Lua òlèò d̀o: Nsuli wúle ní gbēpāle ǹo. Nsuli gbēdeò. Nsuli kpáí'oo. Nsuli yā̀o n gbēdeewao. Nìli n de ní n dao kpela.† 21 Ǿ a òè: Zaa ma ke èwaaso ù, má yá beeò k̀ia píie. 22 Ké Yesu bee mà, a òè: Yá g̀one m̀endo. P̀o p̀o ní v̀i yá píi, ní a 5a biile taasideòne, níỳo àizee v̀i luabe. Bee gbea ní m̀o temazi. 23 Ké à yápi mà, aà p̀o siakù, asa òde sà gbāngbooe. 24 Ké Yesu è aà p̀o siakù, à mè: Gēa kpala p̀o b̀ò Lua k̀i guu zì'ù gbé p̀o aa àizee v̀ionè. 25 Yiongo gēa abaaweu àa de òde gēa kpala p̀o b̀ò Lua k̀i guula. 26 Gbé p̀o aa yápi màò mè: Déme a àizāna e bi? 27 Yesu wemá à mè: Yá p̀o gbēnazinaò f̀ua ke, Lua ì f̀s.

28 Ǿ Píie mè: Wa wá p̀opii tò wee, 5 wá ténzi fá. 29 Ǿ Yesu òné: Sìana mále oé, gbé p̀o a be tò ge a na ge a v̀io ní a dāunaò ge a de ní a dao ge a néò kpala p̀o b̀ò Lua k̀i yáí 30 a ea bee taa e de beea maamaa dúniaè bee guu, mé a àizāna e dúnia p̀o lé m̀o guu.

V̀ia baakena gbágbáa

(Mat 20.29-34, Maa 10.46-52)

31 Yesu a gbēon kuεplaò k̀aaaàzi, 5 a òné: Wále gé Yelusaleũe. Wek̀i Gbēnazin Né yá p̀o ānabio k̀è Lua yáú a pau píi sa. 32 Wa aà kpa buipāleòwa, aai aà ke p̀oòp̀o, aai aà s̀s̀s̀, aai lé'ikakawà, 33 aai aà gbé ní flaalao, aai aà de, a g̀oò àaòde zì i ea vu. 34 Ama aà ìwapiò a kee gbáeo, asa yápi mi uléanée, aa d̀s̀ yá p̀o àle oo.

35 Ké Yesu kà k̀ai ní Yelikoo, v̀iae z̀leá zé lé, àle baake. 36 Ké a mà bíla lé gē, 5 a ní lá b́ome k̀èi. 37 Ǿ wa òè, Yesu Nazaleti mé lé gē we. 38 Ǿ à lezù à mè: Yesu, Davidi Bui, ma wēnagwa. 39 Gbé p̀o d̀baaò giè aa mè aà níle, 5 aà wiileá gbāakù, àle me: Davidi Bui, ma wēnagwa. 40 Yesu zè à mè wà m̀oànò. Ké à mò, 5 Yesu aà là à mè: 41 Bó ní ye mà kenèi? A wèwà à mè: Dii, má ye màò gu'e. 42 Ǿ Yesu òè: Gu e. Ma náai p̀o ní k̀è mé tò n gbāgbā. 43 Weg̀oò à gu'è, 5 à b̀ò teaàzi, àle Lua sáaukpa. Ké gbépii è màa, aa Lua sáaukpa.

19

Zase

1 Ǿ Yesu g̀è Yeliko, àle p̀aa. 2 Gbēe ku we aà tón Zase. Ǿsinàò gbēz̀oòe, mé òdee. 3 Ale wele à gbé p̀o de Yesu ù e, āma i f̀s aà èò dasi yáí, asa gbé gesenae. 4 Ǿ à bàalè d̀òaa à g̀è d̀ède símfowoa ké à Yesu e, asa a gē wee. 5 Ké Yesu kà wek̀i, 5 à wesè musu a òè: Zase, pila kpakpa. A k̀ù mà i n be gbāe. 6 Ǿ Zase pila kpakpa, à aà òlè ní p̀onaò. 7 Ké wa è màa, gbépii lé yá k̀utēka aa mè: A g̀è pilai duunkena be. 8 Ǿ Zase f̀èle zè a ò Diie: Dii, má a àizee guo kpa taasideòwae. Tó ma gbēe taiinkè s̀s̀, má ea mà a gēe kpawà lee síiò. 9 Ǿ Yesu òè: Lua uaεbeedeò m̀isi gbā. Asa gbéè beeá Ablahaũ buie lo. 10 Gbēnazin Né mò gbé p̀o s̀s̀s̀ welele à aà suabae.

Ǿdakea zikenaòne

(Mat 25.14-30)

11 G̀oò p̀o wále aà yápi ma, 5 à èa yá k̀afinè lo. Lá à k̀aikù ní Yelusaleũo, wále e kpala p̀o b̀ò Lua k̀i a b̀o gupuaú g̀òòe, 5 à yálèèũné 12 à mè: Kíe buie mé lé gé kpalablei b̀usu z̀az̀au, i ea su. 13 Ǿ à a zikenaò sìsì gbēon kwi, à ánuusu òwatē kpà ní baadewa m̀en bas̀obas̀o, a òné:

† 18:20 B̀oà 20.12-16

Ao laataò e màò su. ¹⁴ Aà bùsudeo s̄ aa zàaàgue, ò aa zinao z̄i aà kpe aa mè: Wá we gbépi kiblewáo. ¹⁵ Aà sua n̄ kpalableao gbea lé, à mè wà zíkèna pò a òa kpámápio sísié, ké à e d̄ó lá pò aa ài'è. ¹⁶ Gbé séia mò à mè: Dii, n̄ òapi àikèmèe lèe kwi. ¹⁷ Ŋ a òè: Násaa, zíkèna maa. Lá n̄ ke náai ví n̄ a yooṅao, n̄yoo iko ví wéle mèn kwioṅae. ¹⁸ Gbèon plaade mò à mè: Dii, n̄ òapi n̄e'í lèe s̄oo. ¹⁹ Ŋ a òè: Mpi s̄o n̄yoo iko ví wéle mèn s̄ooṅwa. ²⁰ Ŋ gbèpále mò à mè: Dii, n̄ òan ke. Má ùle kooa zwànkasau. ²¹ Má n̄ vía ví, asa gbé z̄i'ùn n̄ ū. Ni pò pò ni dileo sé, ni pò pò ni t̄so keke. ²² Ŋ a òè: Zíkèna v̄ai, n̄ lé mé n̄ kalikè. N̄ d̄ó ké gbé z̄i'ùn ma ū, mi pò pò mi dileo sé, mi pò pò mi t̄so keke. ²³ Ké n̄ d̄ó màa, b̄oyāi ni dakeoné, tó ma su, mà a pò sí n̄ a íoo ni? ²⁴ Ŋ a ò gbé pò kú weoṅe: A ánuṅs̄o wat̄e bas̄oopi siwà, í kpá gbé pò ài'è lèe kwiwa. ²⁵ Ŋ wa òè: Dii, a ài lèe kwi k̄ua kò. ²⁶ Ŋ a wemá à mè: Mále oé, Lua a pò káfi gbé pò pò víe. Gbé pò vío s̄o, baa pò pò a ví, Lua a siwàe.* ²⁷ Ma ibe pò aa ye mà kiblemáoo s̄o, à mórino la, í n̄ dede ma ae.

Gbāakpaa Yesuzi Yelusaleū

(Mat 21.1-17, Maa 11.1-19, Zaa 12.12-19)

²⁸ Ké Yesu yá bee ò a làa, ò à dàzeu, àle gé Yelusaleū. ²⁹ Ké à k̄aikū n̄ Befazeo n̄ Betanio, sísi pò wí me Kùkpe sísiṅp̄oleu, ò à a íwa gbèon plaò z̄i ³⁰ à mè: A gé wéle pò kále wá ae kee guu. Tó a ka we, á zàa'ín né b̄ob̄ e d̄oa, gbèe i dikpe yāao. A polo m̄ò. ³¹ Tó gbèe á lá, déme ò à poloi, í me Dii mé ye a m̄oai. ³² Ŋ zinao gè aa è lá a ònéwa. ³³ Ké aale zàa'ínapi polo, ò a diio n̄ lá aa mè: Déme ò à zàa'ínapi poloi? ³⁴ Aa mè: Dii mé ye a m̄oai. ³⁵ Ŋ aa gèòè. Aa n̄ p̄okasao kpàle zàa'ínapiwa, ò aa Yesu dikpe. ³⁶ Ké àle t̄aa'o, gbéò lé n̄ p̄okasao kpàle zé guu.

³⁷ Ké à k̄aikū n̄ gu pò zépi p̄ilau Kùkpe sísiwao, ò p̄ona guu dasi pò teàziò nà Lua táasileawa n̄ loo gbāao, dabudabu pò aa èo yá musu pii ³⁸ aa mè: Báaaden Kía pò lé mó n̄ Dii t̄so ū.†

Aafia ku luabe! Wà Musude t̄ob̄o!

³⁹ Falisi pò aa ku z̄a guueo òè: Metulu, gi n̄ íwaṅe. ⁴⁰ Ŋ a wemá à mè: Mále oé, tó aa n̄le, gbèo mé aa wiipi lé.

⁴¹ Ké à s̄ò Yelusaleūzi, a gwà, ò à òob̄è ⁴² à mè: Tó n̄ yá pò a m̄one n̄ aafiao d̄è gbā yāa lé, kai! Tia kéwa s̄o a uleanee. ⁴³ A ḡoo a m̄o ké n̄ ibeoo gbà les̄o da lianzi, aai n̄ káka, ⁴⁴ aai n̄ dúuz̄o, aai n̄ gbéò wíwi. Baa gbèe aa to dinek̄s̄ao, ké ni ḡoo pò Lua lez̄unzi d̄so yáí.

⁴⁵ Ké Yesu gè Lua ua, ò à nà p̄oyianaò yaawa. ⁴⁶ A òné: A k̄ea Lua taalau à mè: Ma kpé ao de lousisikpe ūe.‡ Apio s̄o á kè gbèblenaò t̄oo ū.§

⁴⁷ Lá gu lé d̄o Yesu lo yādané Lua ua. Ŋ sa'onkiaò n̄ M̄oizi ikoyādanedeo lé aà we sānu n̄ gbèz̄oo, ⁴⁸ āma aai lá wa ke zé eo, asa gbépii lé lua aà yáie.

20

Yesu laa a ikoi

(Mat 21.23-27, Maa 11.27-33)

¹ Ziewa Yesu lé yāda gbèoṅe Lua ua, àle baonakpané, ò sa'onkiaò n̄ M̄oizi ikoyādanedeo n̄ gbèz̄oo s̄oāzi ² aa òè: Iko pò n̄le yápio keò owèe. Déme n̄ gba ikopii? ³ Ŋ a wemá à mè: Mapi s̄o má yá m̄endo gbeawá. A omee, ⁴ Zaa gbé da'ilekea b̄o Lua k̄ii yá ge gbènazina k̄ie? ⁵ Ŋ aa lekpaai aa mè: Tó wa mè Lua k̄ie, a wá la b̄oyāi wi aà yá sio ni? ⁶ Tó wa mè gbènazina k̄ie s̄o, gbépii a wá pápa n̄ gbeo wà wá dee, asa aa zè n̄ Zaa ānabikeoe. ⁷ Ŋ aa mè: Wá d̄ó má à b̄uo. ⁸ Ŋ Yesu òné: Má iko pò mále yápio keò oé s̄o.

Vèebu zíkènao

(Mat 21.33-46, Maa 12.1-12)

* 19:26 Luk 8.18 † 19:38 Sou 118.26 ‡ 19:46 Isa 56.7 § 19:46 Zel 7.11

9 Ɔ Yesu èa yálèèüné lɔ à m̀: Gb̄e mé v̄ēbu v̄i,* ̄ a nà z̄ikenaɔne ní ɔz̄i, à gè w̄éleu à gɔɔplakè we. 10 Ké v̄ēkɔz̄ɔz̄ɔgɔɔ kà, à a ìwae z̄i z̄ikenaɔwa aa a asea kpawa, ̄ aa ìwapi gb̄è aa aà gb̄àe ɔgii. 11 A èa ìwa p̄ale z̄i lɔ, ̄ z̄ikenaɔ aà gb̄è, aa widàwà aa aà gb̄àe ɔgii. 12 Ɔ à èa gb̄eɔn àaɔde z̄i lɔ, ̄ aa aà kè'ia aa aà yà. 13 Ɔ v̄ēbudepi m̀: Má kea sa ni? Má a né m̀endona z̄imáe. Aa gí aà yádaia? 14 Ké z̄ikenaɔ aà è, aa òk̄ɔe aa m̀: Túbiblenan kee, wà aà de, bú i ḡɔw̄e. 15 Ɔ aa b̀aàno kaa kpe aa aà dè.

Kpelewa budepi a séríno sai? 16 A mo z̄ikenaɔ dede, i bú si kpa gb̄ep̄aleɔwae. Ké gb̄éɔ yápi mà aa m̀: Lua wá bo. 17 Ɔ Yesu w̄ep̄àrla à m̀: Yá p̄ k̄ea Luaȳaalaue bee de kpelewa ni?

Gbe p̄ ébonaɔ p̄akp̄ai mé ḡò gb̄eɔ mide ũ.†

18 Gb̄é p̄ lèle gb̄epiwa a wíwie.

Tó gb̄epi sí gb̄éwa s̄, a ade úlɔe.

Yesu lousisin gb̄ez̄ɔɔ fua

(Mat 22.15-23.36, Maa 12.13-40, Luk 11.37-54)

19 Moizi ikoyádanedeɔ ní sa'onkiaɔ d̄s̄ ké ní yáí Yesu yápi lèèüi, ̄ aale z̄eweele wà aà k̄ü ḡò, àma aa v̄lakè dasie. 20 Aale aà kpakpa, ̄ aa z̄ámade p̄ aale nízia dile gb̄ēmaa ũ z̄iwà, ké aa aà k̄ü aà yá'oa guu, aai aà kpá ní bùsu gb̄aadewa aà iko ɔlɔ. 21 Ɔ z̄ámadepi aà là aa m̀: Metulu, wá d̄s̄ ké ni yá'o n̄ yádané a z̄éwae, i ke gb̄ēnaz̄inaɔ wé yáí no. Ni Lua z̄é ɔlɔné ní síanao. 22 A k̄ü wà falubo Sezaae yá ge wásu bo? 23 Yesu ní ɔno d̄ómá, ̄ a òné: 24 A ̄a do do mà gwa. Dé mi ní aà t̄oo mé kuwà lai? Aa m̀: Sezaa p̄e. 25 Ɔ a òné: T̄ò, à Sezaa dee p̄ kpawà, í Lua p̄ kpá Luawa. 26 Ɔ aa f̄ua aa aà k̄ü a yá'oa guu gb̄éɔ wáa. Aà yáwea b̀ ní sae, ̄ aa ní lé kp̄aaü.

27 Ɔ Saduse p̄ aai ḡeɔ vua eboeɔ m̀ Yesu k̄ii, aa aà là aa m̀: 28 Metulu, Moizi d̄ilew̄e yóo: Tó gb̄é v̄ii ḡà à a na tò nésai, aà d̄auna n̄pi se à a v̄ii ḡe keò.‡ 29 Maa v̄ii ní d̄aunaɔ ku gb̄eɔn sopla. Woo n̄s̄è, ̄ a ḡà à aà tò nésai. 30 Ɔ Se gyaapi da'uakè. 31 Se gb̄ea Bíɔ kè lɔ. Aa kè màa ní gb̄eɔn sopla nípii, aa ḡaga aa n̄pi tò nésai. 32 An gb̄ea n̄pi ḡà. 33 Ḡeɔ vuḡozi an déme aɔ n̄pi v̄ii? Asa an gb̄eɔn sopla nípii aa aà d̄ò no ũe. 34 Yesu òné: D̄úniae bee gb̄éɔ aai n̄se aai z̄áke, 35 àma gb̄é p̄ Lua d̄ile aa kà aa bo gau aa d̄únia dafu leɔ aa n̄se weo, aa z̄áke weo. 36 Aaɔ de lán malaikaɔwae, aa ga bo. Aaɔ de Lua néɔ ũe, ḡab̄o ũ. 37 Baa Moizi lá guu, à ḡeɔ vua yá piliwané. Gu p̄ à k̄aele yá'òu, à m̀ Dii mé Ablahaü ní Izaakio ní Yakobuo Lua ũ.§ 38 Diiá ḡeɔ Lua no, sema gb̄é b̄éɔ p̄. Gb̄épii b̄é Luae. 39 Ɔ Moizi ikoyádanedeɔ f̄ele yá'ò aa m̀: Metulu, n yāmaa ò. 40 Ɔ aai we yāe làwà bo.

41 Yesu ní lá à m̀: Kpelewa w̄i o Mesiiá Davidi Buiéi? 42 Asa Davidi ò Soü lá guu à m̀: Dii ò ma Dii aà z̄òle a ɔplaai

43 e àɔ aà ib̄eɔ keè gb̄adibo ũ.*

44 Lá Davidi aà sísi Dii, kpelewa a de aà bui ũ loi?

45 Ké gb̄épii lé aà yāma, ̄ a ò a ìwaɔne: 46 A laaika Moizi ikoyádanedeɔzi. Aaɔ ye bebea ní ulada daaoi, wàɔ f̄okpakpamá ḡaae. Aaɔ weele z̄òle lousisikpe gumaaɔu ní bleble z̄òlek̄ii maaɔ. 47 Aai wabi gb̄aa ke gb̄ēnaz̄inaɔ wé yáí, ̄ aai gyaɔ kpé siomá. An ìadama p̄ási aɔ deñla.

21

Gyaa taaside gbadaa

(Mat 12.41-44)

* 20:9 Isa 5.1 † 20:17 Soü 118.22 ‡ 20:28 Iko 25.5 § 20:37 B̄a 3.6 * 20:43 Soü 110.1

1 Ké Yesu wεzù a ae, ̄ a è ɔdeɔ lé ní gbaɔ ka ɔsikpagolo guu. 2 Ɔ à gyaa taaside búubuue è we, à tãnga dàu mèn pla. 3 Ɔ à mè: Siana mále oé, gyaa taasidepi ɔa dàu de gbépiia. 4 Asa ɔ dia ̄ aa dā kàu m̄pii. Nɔepi s̄s, aà taasideke guu p̄p̄ a v̄i à p̄bleð ̄ a dàu we p̄ii.

Yelusaleũ dúuz̄sa ní dúnialaaḡɔ seelaɔ
(Mat 24.1-22, Maa 13.1-20)

5 Gb̄eɔ lé Lua ua yá'o, aa mè wà a kp̄eɔ k̄eke maa ní gb̄e k̄efenaɔ ní p̄p̄ wà Lua gb̄aɔ, ̄ Yesu mè: 6 Gɔɔe a m̄, p̄p̄ á è keeɔ, baa gb̄e a ḡo dik̄ɔao, wa ní dúuz̄se. 7 Ɔ aa aà là aa mè: Metulu, bee a ke b̄e ni? B̄ome aɔ de a keḡɔ seela ūi? 8 Ɔ à mè: A laaika, ásu to wà á s̄s̄aɔ, asa wa m̄ ní ma t̄o dasi, aa me wa mé wa de aà ū, ge a ḡɔ k̄a. Asu t̄énzio. 9 Tó a z̄i bao mà, ge á mà wà f̄le ní k̄ɔ, ásu to iw̄aa ká á p̄ao. Sema yápi ke káau, dúnia láaan we ḡiao. 10 Ɔ a òn̄e: Bui ní buio aa fele ní k̄ɔ, màae lo bùsu ní bùsuo. 11 T̄oɔl̄elualuaa p̄s̄iɔ aao ku. Nɔana ní gagȳaɔ ka gu ní guo. Asi b̄e v̄ia yáɔ aao ku luawa.

12 E yápi à m̄, wa á kú, wi ìadawá, wi á kp̄a lousisikp̄edeɔwa, wi á ká kp̄eu, wi géánɔ k̄iaɔ ní bùsu gb̄adeɔ ae ma yáí. 13 Bee a á gba z̄e à de ma seeladeɔ ū. 14 A zeð á s̄s̄ guu ásu làasooke lá á owao, 15 asa máme má s̄so káé á léu, mí á gba ɔnɔ, k̄é á ib̄ee a f̄s̄ gii ge a a z̄ásiwáɔ.* 16 Baa á de ní á dao ní á v̄iɔ ní á d̄aunaɔ ní á daeɔ ní á gb̄enaɔ aa á kp̄ámáe, wi á gb̄eɔ de. 17 Gb̄épii a zaágu ma yáí, 18 áma baa á mik̄a m̄endo a v̄uaao. 19 A menaf̄sa guu ̄ á àiz̄ana e.

20 Tó á è z̄iḡɔ lía Yelusaleũzi, à d̄s̄ k̄é a dúuz̄sa z̄aɔ. 21 Zibeezi Yude bùsudeɔ bàale mipe s̄is̄iɔwa, gb̄é p̄ kú Yelusaleũ f̄aa. Z̄eɔwiadeɔ su ḡeɔ. 22 Asa ḡɔpiá t̄osimaḡɔe, k̄é yá p̄ k̄eã Luayátaalau e pa p̄ii yáí.† 23 Waiyoo n̄osindeeɔ ní neadeɔ z̄ibeezi, asa bùsupi taasi aɔ z̄ɔ, Lua a p̄k̄umab̄oɔ gb̄épiɔwae. 24 Wa ní gb̄eɔ d̄ede ní f̄endaɔ, wa ní gb̄eɔ kú tað bùsu p̄ii guu z̄iz̄ɔ ū, buip̄aleɔ i ̄z̄s̄ Yelusaleũwa e an ḡɔ pa.

Gb̄enaz̄in Né m̄a
(Mat 24.29-35, Maa 13.24-31)

25 Seelaɔ aao ku ìat̄e ní m̄ovuaɔ ní saanaɔwa,‡ bui p̄ii iɔ ku p̄sia guu dúniau. Aa ḡo bíli guu ísia k̄ɔfi ní a bàaleao yáí. 26 Weɔɔa yá p̄ lé m̄ dúniaɔwai guu, v̄ia a gb̄eɔ k̄as̄anke, asa p̄ p̄ kú luawaɔ z̄á ní pék̄iɔwae, 27 wi Gb̄enaz̄in Né m̄a e luabepuanau ní gb̄aa z̄ɔ gawideo.§ 28 Tó yá bee kea dàale, à fele ze, í á mi se musu, asa á suabaḡɔ mé k̄aik̄ù.

29 Yesu yál̄eüné à mè: A kaad̄enli gwa ní lí k̄iniɔ. 30 Tó á è aa b̄ob̄b̄, ̄ í d̄s̄ áziawa k̄é guant̄ena k̄aik̄ù. 31 Beewae s̄s, tó á è yá bee lé ke, à d̄s̄ k̄é k̄ia p̄ Lua kp̄a k̄aik̄ù. 32 Siana mále oé, ḡoɔbeedeɔ ḡeɔ yápi p̄ii kesaiɔ. 33 Luabe ní t̄oɔle a ḡeɔ, áma ma yáɔ ḡeɔa v̄io.

34 A laaika. Asu to asiake ní w̄dekeɔ ní w̄nik̄aakeao á laai síwáɔ, k̄é aà m̄ḡɔ su á kú k̄ándo lán baiwao yáí. 35 Asa a kúle gb̄é p̄ kú dúnia guuɔwa p̄ii e m̄. 36 A it̄eke, í b̄o wabike ḡoɔpii, k̄é à gb̄aa v̄i à e pili yá p̄ lé m̄wa p̄ii, í b̄o ze Gb̄enaz̄in Né ae.

37 Lá gu lé d̄o Yesu íb̄o yádané Lua ua.* Tó oosi k̄e, í b̄o ge i Kùkpe s̄is̄ip̄leu. 38 K̄oɔk̄o ̄ gb̄épii í fele gé aà ȳamai Lua ua.

22

Lekpaãia Yesuzi
(Mat 26.1-16, Maa 14.1-11, Z̄aa 11.45-53)

1 Kàaso dikpe p̄ w̄i me Ḡeamusu* ká k̄ai. 2 Sa'onkiaɔ ní M̄ozi ikoyádanedeɔ lé wele lá aa ke aa Yesu b̄olia asii guu, asa aale v̄iake gb̄eɔne. 3 Ɔ Set̄au ði Yudasi p̄ w̄i me Isalioti miwa. Yesu ìwa gb̄eɔn kuεplaɔ doe. 4 Ɔ Yudasipi ḡe lekpaãí ní sa'onkiaɔ ní Lua ua d̄šanaɔ

* 21:15 Luk 12.11-12 † 21:22 Oze 9.7 ‡ 21:25 Isa 13.10, Yoe 3.4 § 21:27 Dan 7.13 * 21:37 Luk 19.47

* 22:1 B̄a 12.1-11

gbēzō, lá á ke à Yesu kpámá. ⁵ An pò kèna, ò aa lèdoũkè wà òa kpawà. ⁶ A zèò, ò àlè zeweele à Yesu kpámá gbéò sae.

Gēamusu bleblea

(*Mat 26.17-30, Maa 14.12-26, Zaa 13.21-30, 1Kln 11.23-25*)

⁷ Kàaso dikpeḡḡo kà, ḡḡo pò wí Gēamusu sã kòlokpa. ⁸ Ǿ Yesu Piεε ní Zāao gbàe à mè: A gé Gēamusu ble sɔukeiwēε. ⁹ Ǿ aa aà là aa mè: N ye wà ke má ni? ¹⁰ Ǿ a wemá à mè: Tó a gē wéledau, á kpaaũ ní ḡḡeo í sea lo guu. Aɔ teaàzi e ua pò a ḡḡu, ¹¹ í o uabeleε, Metulu lé gu pò a Gēamusu ble bleu ní a iwao gbεa. ¹² A kpediakōa kpea zōo pò wa kèke ɔbè, í poblea yá kèke we. ¹³ Ké aa gè, aa è lá Yesu ònéwa, ò aa Gēamusu ble sɔukè we.

¹⁴ Ké a ḡḡo kà, Yesu mò zòle we ní a zinao sãnu. ¹⁵ Ǿ a òné: Gēamusu bleε bee bleaánɔ ni ma de maamaa e màò gé taasikεi, ¹⁶ asa mále oé, má ble bo e kpala pò bò Lua kíi ge bɔò gupuau, dikpe síana i mó. ¹⁷ Ké à imibɔ sè, à sáaukpà, ò à mè: A si dɔdɔkōε, ¹⁸ asa mále oé, za tia má vēεbe'i mi bo e kpala pò bò Lua kíi ge bɔò gupuau. ¹⁹ Ké à kàa sè, ò à sáaukpà a ε kpámá à mè: Ké beeá ma me pò mále kpá á yáíε. Aliɔ bee ke ma yá dɔaágu yáí. ²⁰ Ké aa pɔblè aa làa, à imibɔpi sè màa bo à mè: Iε beeá ma au pò lé boleéε. Lua bàa kua ní gbéò tia auε.† ²¹ Ma ɔ ku ta doũ ní ma bɔnkpεdeoε,‡ ²² asa Gbēnazin Né a kpagui lá Lua dīleεwae. Waiyoo gbé pò a aà kpámápi. ²³ Ǿ aa nà kō lalaawa aa mè: Wá déme a yá bee kei?

Yesu lɛdaa a iwawa

(*Mat 26.31-35, Maa 14.27-31, Zaa 13.36-38*)

²⁴ Ǿ lekpa fèle ní guu, ké aa ye dō ní gbé pò deñla.§ ²⁵ Ǿ Yesu òné: Bùsu kíao ì ikokemá mé gbāadeɔ ì nízia tɔbo, ²⁶ āma ásu ke màao. A kù á gbēzō aàò de gbé pò kēsāaázi ũε. A kù á dɔaana aàò de á zíkεna ũε. ²⁷ Bleblena ní blezíkεnao, an déme zōoi? Bleblena nolo? Mapi sō má kú á guu lán gbé pò lé zíkεéwa. ²⁸ Gbé pò zèmanɔ ma taasikεa guuɔn á ũ. ²⁹ Lá ma Mae ma kpa kpalau, má á kpá kpalau màa sō, ³⁰ í bleblemanɔ ma kpalau, ío zōlezōleá báawa àò yákpaleke ní Isaili bui kuεplao.

³¹ Simɔ, Simɔ, ma. Setáu gbèa à á ká íu lá wí pówεna ká íu wà gwawa. ³² Ǿ ma wabikεne, ké ma náai pò ní ví su kēsāmao. Tó n εa n sua, ò n gbéò gba gbāa. ³³ Piεε òè: Dii, má sí wà ma dakpεunnɔ, mí gannɔ. ³⁴ Yesu mè: Piεε, mále onε, e ko àò gé lezui gbā, níyō lelekpa ma dōai ḡen àaō.

³⁵ Ǿ à ní lá à mè: Ké ma á zī mɔkpe ní babalabɔɔo ní kyaleɔ sai,* pɔe kēsāwáε? Ǿ aa mè: Aawo. ³⁶ Ǿ a òné: Tiasa gbé pò mɔkpe ví, aà sé. Màaε bo ní babalabɔɔo. Gbé pò fēnda ví sōo, aà a ula yía, i lú. ³⁷ Mále oé, sema yá pò kēa Luayātaalau ma musu papa wà mè: Wà aà dīle doũ ní dàakεnao.† Asa yá pò wa kè ma yá musu mé lé papa sa. ³⁸ Aa mè: Dii, fēnda mèn pla ke. Ǿ a òné: Bee mò.

Yesu kua

(*Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Zaa 18.3-11*)

³⁹ Yesu bò gè Kùkpe sìsīpɔleu lá í kewa. Aà iwao teaàzi. ⁴⁰ Ké à kà gu pò àle géu, a òné: A wabikε ké ásu fu yōawao yáí. ⁴¹ Ǿ à kēmá à kà lán gbεzu léleá taawa. Ǿ à kùle we, àle wabikε ⁴² à mè: Baa, tó ní yei, to taasi kεεonaε bee zākūmanɔ, āma asu ke ma pɔeā ũo, sema n pò. ⁴³ Ǿ malaika bò luabe à m̀wà à aà gbà gbāa. ⁴⁴ Kua wétēa guu àle wabikε ní āiao. Ǿ aà isima lé t́ tɔle lán autonawa. ⁴⁵ Ké à wabikè, à fèle gè a iwao kíi, à ní lé, aale i'o ní pɔsiao. ⁴⁶ Ǿ a òné: Akεa ále i'oi? A fεle wabikε, ké ásu fu yōawao yáí.

⁴⁷ Ké àle yā'o, ò wà kà dasidasi. Gbé pò wí me Yudasi, aà iwa gbēon kuεplao do mé dɔaaané. Ké à sōaázi lépεiwà, ⁴⁸ ò Yesu òè: Yudasi, lépεaa guu ò níyō Gbēnazin Né kpaomáa?

† 22:20 Zel 31.31-34 ‡ 22:21 Sou 41.10 § 22:24 Luk 9.46 * 22:35 Luk 9.3 † 22:37 Isa 53.12

49 Ké gbé pọ́ aa kú ní Yesuo yá pọ́ lé mó è, aa m̀: Dii, wà ní gbēgbē ní fēndao yà? 50 Ǿ an gbēdo sa'onkia zíkēna lè à aà ọ́plaa swá gò. 51 Ǿ Yesu m̀: A bee tó. A ọ́kà aà swáwa à aà gbàgbà. 52 Ǿ a ò sa'onkia ní Lua ua d̀ana ní gbēz̀o pọ́ aa m̀waone: A m̀a ní fēndao ní goo lán kpáiweliwen ma ũwaa? 53 Lá gu lé d̀o mió kúanó Lua ua, ‡ mé i ọ́kãao. Ama g̀oee bee de á pọ́ ũe, gusia kibleg̀oee.

Piē lelekpaa Yesuzi

(Mat 26.57-58,69-75, Maa 14.53-54,66-72, Zaa 18.12-18,25-27)

54 Ké aa Yesu kù sùò, aa g̀aàno sa'onkia be. Piē be z̀az̀a. 55 Ké wà tekà ua guo, wà kàle liai, Ǿ Piē m̀ s̀òlò ní guu. 56 Ǹe zíkēnae aà è, Ǿ à webliwà à m̀: Gb̀e bee kuaàno s̀e. 57 Ǿ à lelekpà à m̀: Ǹe, má aà d̀o. 58 Ỳonno g̀o Ǿ gbēpàle aà è, Ǿ à m̀: Mpi s̀o ní de an gbēdo ũe. Ǿ Piē ò g̀e piē: Mámeo. 59 Ké lelu do taa g̀e, gbēpàle giyewà à m̀: Siana guu gb̀e bee kuaànoe, asa Galile gb̀e. 60 Ǿ Piē m̀: Mi d̀o lá r̀e oo. Weg̀o ké àle yá'o, Ǿ ko lezù. 61 Ké Dii lili wepè Piēwa, Ǿ yá pọ́ a ò d̀o Piēgu, ké à m̀ e ko à g̀e lezui gb̀a, a lelekpaazi g̀en aaõ. 62 Ǿ Piē b̀ò bàasi, à ọ́lò à k̀e ẁena.

63 Gb̀e pọ́ aale Yesu d̀ao aà k̀e p̀o p̀o aa aà gb̀e. 64 Aa pọ́ yèè a ẁewa, Ǿ aale aà lala aa m̀: Anabikeke ǹ o, déme ǹ lei? 65 D̀eaaàno guu aa yá dasi pàle òè l̀o.

66 Ké gu d̀o, Yuda gbēz̀o k̀o k̀aa, sa'onkia ní M̀izi ikoyādanedeo pii. Ǿ aa Yesu s̀e g̀è ò ní yákpalekēk̀i. 67 Ǿ aa aà là aa m̀: Mesiin ǹ ũa? Owēe. A ẁemá à m̀: Tó má òé, á sio. 68 Tó ma yáe làwá s̀o, á weo. 69 Za tia Gbēnazin Né aò z̀leá Lua gb̀ade ọ́plaa. § 70 Ǿ gb̀epii m̀: Asi Lua Nén ǹ ũa? Ǿ a ẁemá à m̀: Lá a d̀o á léuwa, máme má aà ũ. 71 Ǿ aa m̀: Wá bàa ũma ní seeladeo bi? Wá mà aà léu k̀o.

23

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Mat 27.11-31, Maa 15.1-20, Zaa 18.28-19.16)

1 Ǿ aa f̀e mípii, aa g̀aàno Pilati ae. 2 Aale mó ní aà yáoo aa m̀: Wa gb̀e bee è, àle gudēke wá b̀usuue, àle g̀iné wá falub̀o Sezaae, mé à azla d̀ile Mesii ũ, k̀ia ũ. 3 Ǿ Pilati aà là à m̀: Yuda k̀ian ǹ ũa? A ẁewà à m̀: Ǿme d̀o ǹ léu we. 4 Ǿ Pilati ò sa'onkia ní dasi pọ́ k̀u weone: Mi tàae'e gb̀epiwao. 5 Ǿ aa giyewà aa m̀: Iò tékpa gb̀e gu a yádaané guu Yude b̀usuu piiē. A dàale Galilee, Ǿ à g̀e k̀aiò la sa.

6 Ké Pilati mà màa, Ǿ à gb̀e là tó Galile gb̀en aà ũ. 7 Ké a d̀o à b̀ò Elodi b̀usuue, mé Elodipi ku Yelusaleũ zibeez̀i, Ǿ à aà gb̀ewà. 8 Ké Elodi Yesu è, Ǿ aà p̀o k̀ena maamaa, asa à aà b̀ao màe, mé a ye wesiaàle à g̀eg̀e. Aà ẁe d̀o Yesu dabudabukea eai. 9 A yáoo làlawà dasi, Ǿ Yesu i a kee wewào. 10 Sa'onkia ní M̀izi ikoyādanedeo zea we, aale mó ní aà yáoo p̀asipási. 11 Elodi ní a sosao sakà Yesugu, aa aà láanikè aa ula tode dàè, Ǿ à èa aà gb̀e Pilatiwa. 12 Zibeez̀i Elodi ní Pilatio k̀e na, asa aa íik̀ua ní k̀o yáae.

13 Pilati sa'onkia ní gb̀ade ní gb̀e k̀iniò k̀aa píi, 14 a òné: A m̀me ní gb̀e beeo a m̀ gudēnae. Ma aà làla á wáa yá pọ́ á d̀òd̀wàno musu, mi e à tàae k̀e. 15 Màa Elodi i eo s̀o, asa à èa aà gb̀ewáe. A gwa, i yáe ke à k̀a mà aà deo. 16-17 Má tó wà aà swágaga, mí aà gb̀ae. 18 Ǿ aa wiilè mípii s̀anu aa m̀: Gb̀epi de! Balaba k̀ewēe! 19 Wà Balabapi dàkp̄u b̀oa gb̀adeo kp̄e ní gb̀edeao yáie. 20 Pilati ye Yesu gb̀ae, Ǿ à gb̀e laai s̀isi a k̀i. 21 Ǿ aa èa wiilè aa m̀: N aà páliwa! N aà páliwa! 22 A g̀en aaõde Pilati òné: Bó dàa a k̀ei? Mi tàae pọ́ k̀a wà aà de ewào. Má tó wà aà swágaga, mí aà gb̀ae. 23 Ǿ aa d̀idiwà, aale gb̀ewà ní wii gb̀ao aà aà páliwa. Ǿ an z̀akaa tò an yá blè. 24 Ǿ Pilati d̀ile wà ke lá aa gb̀ewawa. 25 Gb̀e pọ́ wa dàkp̄u b̀oa gb̀adeo kp̄e ní gb̀edeao yáí pọ́ wa gb̀epi Ǿ a k̀ené, Ǿ à Yesu kp̀a gai lá aa yeiwa.

‡ 22:53 Luk 19.47 § 22:69 Sou 110.1

*Yesu gaa**(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Zaa 19.17-30)*

²⁶ Ké wàlɛ gɛaàno, wà dà Sileni gbé Simɔɔlɛ, àlɛ su ní buao, ɔ wà aà kù wà lipaakɔa diè aàɔ tɛɔ Yesuzi. ²⁷ Bila bò tɛaàzi ní nɔɛ pɔ aalɛ ɔɔlɔ aalɛ nízia gbɛgbɛɔ. ²⁸ Yesu lili aedòmá à mè: Yelusaleũ nɔɛɔ, ásu ɔɔlɔ ma yáio. A ɔɔlɔ ázia yáí ní á néɔ. ²⁹ Asa a gɔɔ lé mó ké wa o: Báaadeɔn fii pɔ aai ne'io mé né i yɔ́ mimáɔɔ ũ. ³⁰ Gɔɔbeezi wa o gbesiɔne aa léle simá, wa o sɛsiɔne aa kúŋla.*

³¹ Asa lá wàlɛ yáɛ taa ke ní lí búsuo, lí gii pɔ aɔ deai?

³² Wàlɛ gé ní dàaken plaɛɔ lɔ, ké wà ní dede ní Yesuo sãnu. ³³ Ké aa kà gu pɔ wí mɛ Mitɔɔnagu, ɔ aa aà pàliwa we ní dàakenapiɔ, ado aà ɔplaai, ado ɔzeɛi. ³⁴ Ǿ Yesu mè: Baa, sùuukɛrɛno, asa aa dɔ lá wàlɛ keo. Ǿ wà tɛlepà wà aà pɔkasao kpaalèokɔɛ.† ³⁵ Gbɛ́ɔ zɛa we, aalɛ gwa, mé Yuda gbãadeɔ lé lesuikɛkɛwà‡ aa mè: A dãɔ suabà. Tó Mesii pɔ Lua dilɛn aà ũ, aà azia suabae! ³⁶ Sosao lé aà ke pɔɔpɔɔ lɔ. Ǿ aa sààzi aa vɛɛ kùma dɔ̀è§ ³⁷ aa mè: Tó Yudaɔ kían n ũ, ò nzia suaba. ³⁸ Seelae naa aà mia à mè:

Yudaɔ kían ke!

³⁹ Dàakɛna pɔ looa líwapiɔ do dɔɛnnɔyã'òè à mè: Mesiin n ũo lò? N nzia suaba ní wápiɔ sãnu. ⁴⁰ Ǿ aà gbɛdo giè à mè: Nlɛ víake Luaɛ seoa? Yã dou mé zɔ̀lewá. ⁴¹ Wápiɔ, à kɔ̀siwanɔ maaɛ, asa pɔ pɔ wá tɔ̀ mé b̀lɛwɛɛ, ãma dee i yãe keo. ⁴² Ǿ à mè: Yesu, tó n mɔ kía ũ, to ma yá àɔ dɔngu. ⁴³ Ǿ a wèwà à mè: Siana mále onɛ, za gbã níyɔɔ kumanɔ àizãna guu.

⁴⁴ Ké íatɛ kà minanguo, a biia zè, ɔ búsupi siakù pii e aua gè p̀ilaò. ⁴⁵ Zwãa pɔ daa Lua kpéu* kè a guo. ⁴⁶ Yesu wiilè gbáugbãu à mè: Baa, ma a nisina nàne n ɔzi.† Ké a ò màa, ɔ à tà. ⁴⁷ Ké sosao gbɛzɔɔ yá pɔ kèpi è, à Lua sáaukpà à mè: Gbɛ́piá gbɛmaae siana. ⁴⁸ Bila pɔ aa mò wà kãaa yápi gwaa yáio, ké aa yá pɔ kèò è, aa èa tà, aalɛ nízia gbɛgbɛ. ⁴⁹ Yesu gbɛ dɔ̀sao ní nɔɛ pɔ tɛaàzi za Galileɔ pii ze kãaa, aalɛ yápiɔ gwa.‡

*Yesu via**(Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Zaa 19.38-42)*

⁵⁰ Gɔ̀ɛɛ ku aà tón Yosefu. Yuda gbãadeɔ doɛ. Gbɛmaae, mé luayãmanae. ⁵¹ Aà lé kú yá pɔ a gbɛ́ɔ zè ní a keaopi guuo. Yudaɔ wéle Alimate gbɛ́ɛ, aà wé dɔ kpala pɔ b̀ò Lua kíii. ⁵² A gè Pilati kíi à Yesu gɛ gbèawà. ⁵³ Ǿ a bùa à bàabaa fífíwà à aà dà gbè'ɛ pɔ wa sò mia ũ guu. Wi gbɛɛ dau we yãao. ⁵⁴ Gɔ̀ɔpiá ãsãdaziɛ, kámabogɔɔ lé ká. ⁵⁵ Nɔɛ pɔ aa tɛ Yesuzi za Galileɔ tɛ Yosefupi kpe, aa mia'epi è ní lá à Yesu gɛ dilɛuo. ⁵⁶ Ǿ aa tà gè nísi ginana ní tulaletio sɔukɛi. Kámabogɔ̀zi aa kámabò lá Lua dilɛwa.§

24*Yesu bɔa gau**(Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Zaa 20.1-10)*

¹ Asãanenzí gufɛne ɔ nɔɛpiɔ èa gè miapi kíi ní nísi ginana pɔ aa a sɔukèò. ² Aa lè gbɛ goa mia'ɛlɛ. ³ Ké aa gè, aai Dii Yesu gɛ eo. ⁴ Aa ku bíli guu, ɔ gɔ̀ɛ gbɛɔn plaɛɔ b̀ò m̀má pɔkasa tekeao daa. ⁵ Via ní kú, aa ní mi p̀elɛ, ɔ gɔ̀ɛpiɔ ònɛ: Bóyãí álɛ gbɛ́ b̀ɛɛ wɛɛlɛ gɛɔ guui? ⁶ A ku lao, à vù. A to yá pɔ a òɛ gɔɔ pɔ a ku Galile dɔ́agu ⁷ à mè, sema wà Gbɛnazín Né kpá duunkɛnaɔwa, aa aà pàliwa, a gɔɔ àaɔde zí i vu.* ⁸ Ǿ yápi d̀òngu. ⁹ Bɔa mia kíi aa gè yápi baokpà aà ìwa gbɛɔn kuɛdoɔne ní gbɛ́ kíniɔ. ¹⁰ Maliama Madeleni ní Yoanao ní Zaaki da Maliamao ní nɔɛ kíni pɔ aa kúrnɔɔ mé yápi ò zinapiɔne. ¹¹ Ǿ nɔɛpiɔ yápi kèné lán faai

* 23:30 Oze 10.8 † 23:34 Sou 22.19 ‡ 23:35 Sou 22.8 § 23:36 Sou 69.22 * 23:45 Bɔa 26.31-33 † 23:46 Sou 31.6 ‡ 23:49 Luk 8.1-3 § 23:56 Bɔa 20.10 * 24:7 Luk 9.22, 18.31-33

yáwa, aai sio. ¹² Ǿ Píeε fêle bàalè gè miapi kíi. Ké à wekpàle miapiu, i pœ eo, sema bàabaa pólœ, Ǿ à èa tà, àle làasooke yápi aà kù gbāa.

Emausi zéú
(Maa 16.12-13)

¹³ Gɔɔ doupi zí Yesu ìwa gbēɔn plaɔ lé gé wéle pɔ wí me Emausi. N Yelusaleũo à kà kiloo kuedo taa. ¹⁴ Aale yá pɔ kè píi faai bokœ, ¹⁵ Ǿ gɔɔ pɔ aale a faaibo, aale a wàaipa, Yesu ní lé, Ǿ aa be zéú sãnu. ¹⁶ Pœ kpaané ní aà d̄sao. ¹⁷ Ǿ à ní lá à m̀: Bó yá ále taa'od ní k̄oi? Ǿ aa zè, an oo sisia. ¹⁸ An gbēdo pɔ wí me Keleopa wèwà à m̀: Mé i ke ndo bàasio, gbēe ku Yelusaleũ a gi yá pɔ kè gɔɔplaεa d̄sio. ¹⁹ Ǿ à ní lá à m̀: Yá kpelei? Aa wèwà aa m̀: Yesu Nazaleti yáε. Anabi z̄œ. Gbépii d̄s ké aà yákea ní aà yá'oaο b̀ Lua kíiε. ²⁰ Ǿ sa'onkiaɔ ní wá gbāadeɔ aà kpámá, ké wá yádaaàla yáí, wi aà páliwa wà de. ²¹ Wápiɔ s̄ wále e Ǿme a Isailiɔ suaba. Bee kpe yápi kea gɔɔ àaɔden gbā. ²² Ǿ yá pɔ wá nœœɔ ò b̀ wá saε. Ké aa gè aà mia kíi gufēnaε, ²³ aai aà ge e weo. Aa sù aa m̀ malaikaɔ b̀ m̀má, aa òné a ku béε. ²⁴ Ǿ wá gbēœ gè miapi gwai, aa è lá nœpiɔ ònéwa, a ku weo. ²⁵ Ǿ Yesu òné: Làasosaideɔ, ili yá pɔ ānabiɔ ò si kpaao. ²⁶ Lua d̄ile Mesii taasike beewa, i gbasa gē a gawi guuo lò? ²⁷ Daalea M̄izi láwa e à gè pè ānabiɔ pɔwa píi, Yesu yá pɔ kēa Lua yáú azia yá musu b̄œlekèné píi.

²⁸ Ké aa káikù ní wéle pɔ aale géuo, Yesu kè lá á ye gēzeawa. ²⁹ Ǿ aa aà kùkù aa m̀: Ḡwanɔ la. Oosi kè, gu lé gēk̄ɔ. Ǿ à gè ua à ḡr̄nɔ. ³⁰ Gɔɔ pɔ àle p̄bleɔnɔ, Ǿ à p̄ε sè à báaadàu, Ǿ a è a kpámá. ³¹ Ǿ an wé kè aa aà d̄s sa, Ǿ aa kùawà. ³² Ǿ aa òk̄œ: Ké àle yá'owēε zéú, àle Lua yá pílokēwēε, wá n̄se lé yáalɔ lé? ³³ Ǿ aa fêle ḡœ aa èa gè Yelusaleũ. Aa aà ìwa gbēɔn kuedoɔ è k̄aaa we ní gbé pɔ n̄máɔ ³⁴ aale me: Dii vù síanaε. A azia òb Simœœ. ³⁵ Ǿ gbēɔn plapiɔ zé guu yá dàu síuné ní lá aa aà d̄s gɔɔ pɔ à p̄ε èo.

Yesu azia ɔba a iwane
(Mat 28.16-20, Maa 16.14-20, Zaa 20.19-23, Zin 1.6-8)

³⁶ Ké aale yápi o màa, kándo aa aà è zεa ní guu, Ǿ a òné: Aɔ kú ní aafiao. ³⁷ Ǿ gili gèngu, vía ní kú, aale e gyaade wa è. ³⁸ Ǿ a òné: Akea á n̄se ǔkpài? Akea á kú ní n̄se plaplaoi? ³⁹ A ma ɔɔ gwa ní ma gbáɔ, máme. A ɔk̄aa à gwa. Gyaade me ge wá ví lá a ma eεwao. ⁴⁰ Ké a ò màa, Ǿ à a ɔɔ ní a gbáɔ òl̄né. ⁴¹ Pɔna guu aa a εεb̀, ké à b̀ ní saε yáí. Ǿ à ní lá à m̀: P̄blea kua? ⁴² Ǿ aa kp̀ kpaateε k̄œ kpàwà, ⁴³ Ǿ a sò ní wáa. ⁴⁴ Ǿ a òné: Yá pɔ má òé gɔɔ pɔ má kúánɔ mé kè. Ma m̀ sema yá pɔ wa ò ma yá musu M̄izi ikoyā láu ní ānabiɔ láo ní Sou láo pa píi. ⁴⁵ Ǿ à ní n̄se w̄né, ké aa e yá pɔ kú lápiɔ guu d̄s. ⁴⁶ A òné: A kēa Lua taalau wà m̀, Mesii a taasike, a gɔɔ àaɔde z̄í i b̄ gau, ⁴⁷ wi waasoke bui píie ní aà t̄o daalea Yelusaleũ, ké aa n̄selile, an duuna i k̄émá. ⁴⁸ Yápi seeladeɔn á ũ. ⁴⁹ Mapi s̄ má gba pɔ ma Mae a legbè kpásáé. Aɔ ku wéle guu la e gbāa b̄ luabe à kúála.†

⁵⁰ Ǿ Yesu b̀r̄nɔ w̄nkpe e Betani saε, Ǿ à ɔsè plapla à báaadàngu. ⁵¹ Ké àle báaadàngu màa, Ǿ à k̄émá, Lua aà sè tàò a kíi. ⁵² Ǿ aa kùlèè, aa èa tà Yelusaleũ ní p̄na z̄œ. ⁵³ Aaɔ ku Lua ua gɔɔpii, aao Lua sáaukpa.

† 24:49 Zin 2.1-4

ZAA

Yá pò kú láe bee guu

Yesu Kilisi baona lá mèn síiṣṣo guu Zāa láe bee mé adoa. Yesu taasikεa yá bàasi (18-19), yá pò kú láe bee guu doũ ní baona lá kíniṣo. Ɔme nṣεa Kana (2.1-12) yá'ò ní Nikodεũ gea Yesu kíi yáo (3.1-21) ní Samali nṣε yáo (4.1-12) ní Bezata kpáa'okii gyæ gbágbāa yáo (5.1-18) ní gbé pò wa ì vĩa gbágbāo (9.1-41) ní yāpāleṣ. I Yesu yākeṣo o dasio, āma pò pò a ò Yesu yādadaḡ gbéṣne maamaaε.

Lápi daalekii (1.1-18) òlwεε ké Yesuá Lua Yá pò ìo ku gṣṣpiiε, ṣ à gò gbēnazina ũ a kú ní guu wēni ní gupuaṣ ní sínao ũ.

Baona láe bee kpaalea leε plaε, yá pò kè zadṣ Yesu kũgṣṣo i kao (2.4) ní yá pò kè ké aà tṣṣṣṣo kào (12.23).

E aà gṣṣo àò ká (1.19-12.50). Zāa Da'ilena dāaa kè Yesupi seelade ũ. Aà ìwaṣ Andelee ní Filipio ní Natanaelio kè seeladeṣ ũ ò, yá pò an baade è Yesuwa ṣ à kè a seelade ũ. Bee gbεa à Yesu kpaaua ní gbēṣo yá'ò ní dabudabu mèn sopla pò à kè seela ũṣ. Dabudabupio mi mé yá ũ. Ké Zāa yá séia beeṣ ò a làa, à yá pò Yesu ò azia yá musu kè (12.37-50).

Ké Yesu gṣṣo kà (13.1). Yesupi lé gbεzā díle a ìwaṣne lá wí kεwa (13-16). Bee gbεa wabikεa guu i gi taasi pò a keio, ṣ à a ìwa pò aa gṣo a kpeṣo ná a Maeε a ṣzi (17). Ɔ Zāa Yesu kúa yá dāu a síu lá a yá kú baona lá kíniṣo guuwa, lá wà yādāaàla, wà aà pà lipāakṣawa, ṣ wà aà mia è da gii (18-20). Aà bṣa gau gbεa à bṣo mṣo Maliama Madeleni ní a ìwaṣwa, atēsa Tomaa. Leε 21 guu à bṣo mṣo a ìwa gbēṣon soplaṣwa Tibelia ísida lé.

Lápi láakii (20.30-31) Zāa yá pò tò a baona lápi kè ò, ké wà e Yesu sí Lua Né Mesii ũ, wí wēni e aà náaike yái, asa Lua mé Yesu zì, ṣ Yesu mē ámeaa zé ní wēnio ní sínao ũ (14.6).

Yesu Kilisi mṣa dúnia guu

¹ Asínizi Yá kú, Yápi kú ní Luao, mé Yápiá Luaε. ² A kú ní Luao asínizi. ³ Lua pópíi kè aà sabaie, pṣe ku à kè aà saio. ⁴ Aà guu wēni kuu, mé wēnipi de gupua ũ gbéṣne. ⁵ Gupuapi ì bii gusiau, ṣ gusiapi lí e dàao.

⁶ Lua gbēε zì, aà tón Zāa. ⁷ A mṣo gupuapi seelade ũ, à aà yá'ò gbéṣne, ké gbépii e aà náaike a sabai. ⁸ Aàpi mé gupuapi ũo, à mṣo gupuapi seelade ũε. ⁹ Gupua síande pò ì gupu gbépiiε mé lé mṣo dúnia guu.

¹⁰ A ku dúnia guu. Baa ké Lua dúnia kè aà sabai, dúnia i aà dṣo. ¹¹ A mṣo a bε, ṣ aà gbéṣo i aà díleṣ. ¹² Gbé pò zèaàno aa aà náaikèṣo sṣ, à ní gbá zé aa gò Lua néṣ ũ. ¹³ An iapi i bṣo gbēε au guuo, i bṣo mεfεleε ge gṣe pṣeā kíio, Lua mé ní í. ¹⁴ Yápi gò gbēnazina ũ, à gṣṣplakèwanṣ, ṣ wa aà gawi è, * Mae Lua Né mēndona gawiε, gbēke ní sínao pèεwà.†

¹⁵ Zāa mé aà seelade ũ, à pūna à mē: Gbé pò ma aà yá'on ke. Ma mē gbé pò lé mṣo ma gbεa demala, ké a ku ma āa yái. ¹⁶ Aà gbēke pεεawà guu à gbēkekè wá baadeε, mé aà gbēkepi kè gbēke ũ. ¹⁷ Lua a ikoyā kpāwεε Mṣiziwa, à gbēke ní sínao kèwεε Yesu Kilisi sabaie. ¹⁸ Gbēε i wesi Luaε yāao. Lua Né mēndona pò kpa a Maepi kùε mé tò wa aà dṣ.

Zāa Da'ilena seeladekeε

(Mat 3.1-17, Maa 1.1-11, Luk 3.1-22)

¹⁹ Yuda gbāade pò kú Yelusaleũṣ sa'onaeṣ ní Levii buieṣ zì Zāawa, ṣ aa aà là aa mē: Mmēnn déi? Yá pò a ònén ke: ²⁰ A òné wásawasa, i yāe ulenéo à mē: Mesiin ma ũo. ²¹ Ɔ aa aà là aa mē: Dén n ũ sai? Elian‡ n ũa? A wēmá à mē: Aawo! Ɔ aa èa aà là ò: Anabi zṣṣṣ

* 1:14 Bṣa 33.18 † 1:14 Bṣa 34.6 ‡ 1:21 Mal 3.23 § 1:21 Iko 18.15

n ũa? A wèmá à m̀: Aawo! ²² Ǿ aa òè l̀: Mmenn dé s̄i? Owẽe ké wà e o gbé p̀ wá z̄iɔne. Kpelewa r̄le o nz̄ia yá musui? ²³ Ǿ à m̀: Gbé p̀ a l̀o d̀o gbáau, àle oné wà zepoo Diien ma ũ, lá ānabi Isaia a yā'òwa.*

²⁴ Gbé p̀ wà n̄ z̄ip̄iɔ s̄o, aa b̀ò Falisiɔ k̄iie. ²⁵ Ǿ aa aà là aa m̀: Lá Mesiin n̄ ũo ge Elia ge ānabi z̄o, b̀oyāi r̄le gbéɔ da'ilék̄ei? ²⁶ Zāa wèmá à m̀: Mi gbéɔ da'ilék̄e, āma gbēe kú á guu, á aà d̄o. ²⁷ Ale m̀o ma gb̄ea, mi ka ké mà aà sabala b̀ob̀o. ²⁸ Yápi k̀è Betani p̀o kú Yuudē baale, gu p̀o Zāa lé gbéɔ da'ilék̄eue.

²⁹ Ké a gu d̀ò, Zāa Yesu è àle m̀o a k̄i, ̄o à m̀: Sā p̀o Lua kpà a d̄unia duuna wolon ke. ³⁰ Gbépi yá má ò yāa ma m̀, gbé p̀o lé m̀o ma gb̄ea demala, ké a ku ma āa yá. ³¹ Má aà d̄o yāao, āma ma m̀o, m̀ale gbéɔ da'ilék̄e, ké Isailiɔ e aà d̄o yáie.

³² Zāa mé aà seelade ũ à m̀: Ma Lua Nis̄ina è à b̀ò luabe à sù lán felenawa à mò d̄iè. ³³ Má aà d̄o yāao. Ké Lua ma z̄i gbéɔ da'ilék̄ei, a òm̄e gbé p̀o má è Lua Nis̄ina mò d̄iè, aàpi mé a gbéɔ da Nis̄inapiu. ³⁴ Ma bee è, ̄o má de aà seelade ũ, ̄ome Lua Né ũ.

Yesu iwa séia

³⁵ Ké a gu d̀ò, Zāa èa ku we l̀o n̄ a iwaɔ gb̄eɔn plao. ³⁶ Ké à Yesu è àle ḡe, à m̀: Sā p̀o Lua kpàn we! ³⁷ Ké iwa gb̄eɔn plapiɔ yápi mà, aa b̀ò te Yesuzi. ³⁸ Yesu lili a è aa teazi, ̄o à n̄ lá à m̀: Bó á yeii? Aa òè: N be ku má ni Labi? (Bee m̀ Metulu.) ³⁹ A wèmá à m̀: A m̀o gwa. Ǿ aa gè gu p̀o a kuu è, ̄o aa g̀òààno z̄ibeezi. Oosi mò síiɔ zaawa.

⁴⁰ Gb̄eɔn pla p̀o aa Zāa yāmà aa b̀ò te Yesuzip̄iɔ, an gb̄edo á Sim̄o Pīe d̄auna Andelee. ⁴¹ A gè a v̄i Sim̄o lè ḡia, ̄o a òè: Wa Mesii è. (Bee w̄i m̄e l̀o Kilisi.) ⁴² Ǿ à g̀òààno Yesupi k̄i. Yesu aà gwà soe à m̀: Zāa né Sim̄o n̄ ũ. Wali on̄e sa Pīe. (Bee m̀ gb̄e.)

⁴³ Ké a gu d̀ò, Yesu ye ta Galile b̀usu, ̄o à kp̄aa ũ n̄ Filipio. A òè: Temazi. ⁴⁴ Filipipiá Andelee n̄ Pīe b̄e w̄le Besaida gb̄e. ⁴⁵ Ǿ Filipi gè Natanaeli lè à m̀: Gbé p̀o M̄ozi a yā'ò a ikoyā guu mé ānabiɔ a yā'ò l̀, wa aà è. Yosefu né Yesue. Nazaleti gb̄e. ⁴⁶ Natanaeli òè: Gb̄ēmaa a b̀o Nazaleti? Filipi òè: M̀o n̄ gwa. ⁴⁷ Ké Yesu Natanaeli è àle m̀o a k̄i, à aà yā'ò à m̀: Isaili zálalan ke, aà ǹòse m̀oafili v̄io. ⁴⁸ Ǿ Natanaeli òè: N ma d̄o má ni? Ǿ Yesu wèwà à m̀: E Filipi àò gé n̄ sísi, ma n̄ e kaad̄ena gbáu. ⁴⁹ Ǿ Natanaeli òè: Metulu, Lua Né n̄ ũ, Isailiɔ Kian n̄ ũ. ⁵⁰ Yesu òè: Ké má òne ma n̄ e kaad̄ena gbáu, ̄o n̄ ma náaik̄ea? Nȳo yāz̄o e de ké beela. ⁵¹ A èa òè l̀: Siāna m̀ale oé, á luabe e w̄ea, Lua malaikaɔ i dede Gb̄ēnaz̄in Néwa, aai pilawà.†

2

N̄ose Kana

¹ A ḡo àaòde z̄i wàle n̄ose Kana, Galile b̀usu. Yesu da ku we, ² mé wà Yesu n̄ a iwaɔ sísi n̄osepi guu l̀. ³ Ké v̄e k̄es̄a, Yesu da òè: Aa v̄e v̄i l̀o be. ⁴ Ǿ Yesu wèwà à m̀: Ak̄ea n̄ m̀o ma k̄ii? A ḡo i kam̄e yāao. ⁵ Ǿ aà da ò z̄ik̄enaɔne: Lá a oé píi à ke. ⁶ Ola ku we mèn soolo Yudaɔ gb̄ab̀o'ikab̀o ũ. A keeɔ í í sí litili basiīe, a keeɔ basoolo. ⁷ Ǿ Yesu ò z̄ik̄enaɔne: A íka olae beeɔ pai. Ǿ aa ik̄à n̄ pai yeleyelele. ⁸ Ǿ a òné: A t̄o geò bleblen d̄aanae sa. Ǿ aa t̀ò gèò. ⁹ Ké d̄aanapi í lileā v̄e ũpi īe, i d̄o gu p̀o à b̀uo, āma z̄ik̄ena p̀o aa ípi t̀ò d̄o. Ǿ d̄aanapi n̄ode sísi ¹⁰ a òè: V̄e na ̄o w̄i kp̄amá ḡia. Ḡo p̀o í z̄l̄emá, ̄o w̄i m̀o n̄ a īio sa. Mpi s̄o n̄ v̄e na t̀ò gb̄ez̄a.

¹¹ Yesu dabudabu séia bee k̀è Kana, Galile b̀usuue. A t̀òb̀ò, ̄o aà iwaɔ aà náaik̄è.

¹² Bee gb̄ea Yesu gè Kapena ũ n̄ a dao n̄ a d̄aunaɔ n̄ a iwaɔ, āma aai ḡoɔplake weo.

Yesu kua Lua ua

(*Mat 21.12-13, Maa 11.15-17, Luk 19.45-46*)

¹³ Ké Yudaɔ Ḡeamusu* dikpe k̄aik̄ù, ̄o Yesu gè Yelusaleũ. ¹⁴ A è wàle zuo n̄ s̄ao n̄

* 1:23 Isa 40.3 † 1:51 Daa 28.12 * 2:13 Boa 12.1-11

felenguuluo yia Lua ua, mé ɔleũkpakenao zɔleā we. ¹⁵ ɔ à bàflā tà à ní yá ní bóle, são ní zuo p̄ii. A ɔleũkpakenapio ɔa fãaa, à ní táabũnuo fuangba. ¹⁶ ɔ a ò felenyanapione: A p̄pio séle b̄oò p̄ii. Asu ma Mae kpé ke ele ũo. ¹⁷ ɔ yá p̄ kēa láue bee d̄o à à ìwaɔgu à m̄e: N kpé yá ma k̄u gbāa, àle ma ibaba.† ¹⁸ ɔ Yuda gbāadeo aà là aa m̄e: Dabudabu kpele n̄yɔ kewēe, ké wà e d̄o ní yá bee kea iko v̄ii? ¹⁹ Yesu w̄emá à m̄e: A Lua kpéee bee wí, má ea kpépi fele goo àaã. ²⁰ ɔ gbāadepio òè: W̄è blasoo ní m̄endoo ɔ wà kpépi d̄o, mé mpi n̄yɔ fele goo àaãe lò? ²¹ Ama Lua kpé p̄ à a yá'òpi, aà me yá àle o. ²² Ké Yesu b̄o gau, yá p̄ a òpi d̄o à à ìwaɔgu, ɔ aa yá p̄ kēa Luayátaalau s̄i‡ ní yá p̄ Yesu òpio.

²³ Yesu kua Yelusaleũ Gēamusu dikpe z̄i wà aà náaikè dasi, ké wà dabudabu p̄ a k̄e ò yáí. ²⁴ Yesu i ní náaik̄eo, asa a gbépii n̄ɔse d̄e. ²⁵ Aà bàa kú ní gbēe gbēnazina yá'oāeo, asa a yá p̄ kú ní n̄ɔse guu d̄e.

3

Yesu ní Nikodeũ

¹ Falisie ku w̄i me Nikodeũ. Yuda gbāadeo doe. ² A m̄o Yesu k̄i gwāasina a òè: Metulu, wá d̄o ké yādanede p̄ b̄o Lua k̄in n ũ, asa gbēe a f̄s dabudabu p̄ ni keo keo, sema Lua kuaano bàasio. ³ ɔ Yesu òè: Siana mále one, mé i ke wà gbé ì lo bàasio, a e àò kpala p̄ b̄o Lua k̄i d̄o. ⁴ ɔ Nikodeũ Yesu là à m̄e: Kpelewa wa gbé gbāa ii? A ea gē a da n̄ɔse guu, aà a i lo yá? ⁵ ɔ Yesu w̄ewà à m̄e: Siana mále one, mé i ke wà gbé ì ní ío ní Lua Nisinao bàasio, a e gē kpala p̄ b̄o Lua k̄i guuo. ⁶ Gbēnazina ne'iaá me yáe, Lua Nisina ne'iaá nisina yáe. ⁷ Nsu to yá p̄ má òne b̄o n saeo, sema wà á i lo. ⁸ Tana ì káka gu p̄ a yeiu. Ni a k̄fi ma, nili d̄o gu p̄ àle b̄o ge gu p̄ àle géuo. M̄a lo de ní gbé p̄ Lua Nisina aà ìo.

⁹ ɔ Nikodeũ aà là à m̄e: Kpelewa yá bee a kei? ¹⁰ Yesu w̄ewà à m̄e: N Isailio yādanede ia ɔ ní bee d̄o? ¹¹ Siana mále one, yá p̄ wá d̄o ɔ wi o. Yá p̄ wá è seeladeon wá ũ, ɔ ili wá yá sio. ¹² Lá ma t̄ole yá'òé, ili sio, tó ma luabe yá'òé, á síe?

¹³ Gbēe i gé luabe yāao, sema Gbēnazin Né p̄ b̄o we bàasio. ¹⁴ Lá Moizi ml̄e se d̄o musu guwaiwaiu,* m̄a wa Gbēnazin Né sé d̄o musu, ¹⁵ ké gbé p̄ lé aà náaik̄e àò w̄eni láasai v̄i. ¹⁶ Asa Lua ye d̄uniazi à k̄e zài, ɔ à a Né m̄endona kpà, ké gbé p̄ lé aà náaik̄e a gao, w̄eni láasai ɔ aò v̄i. ¹⁷ Lua i a Né z̄i d̄unia guu yādaí d̄uniapila no, ké à d̄unia suaba aà sabai yáie.

¹⁸ Yá a z̄le aà náaik̄enawao. Yá z̄le aà náaik̄ensaiwa k̄o, ké i Lua Né m̄endonapi náaik̄eo yáí. ¹⁹ P̄ p̄ t̄o yá z̄le gbéowan ke: Gupua m̄o d̄unia guu, ɔ aa ye gusiai de gupupila, ké an yákeo v̄ai yáí. ²⁰ Asa v̄aik̄ena pii za gupuaue, ìli mó gupua k̄io, ké aà yákeo su b̄o yáí. ²¹ Gbé p̄ ì z̄ike sianawa, ade mé ì m̄o gupua k̄i, ké wà e d̄o kua Lua guu ɔ à yápio k̄e.

Zaa Da'ilena Yesu yá'oa

²² Bee gb̄ea Yesu ḡe Yude b̄usuu ní a ìwaɔ. A gooplak̄èr̄no we, àle gbé da'ileke. ²³ Zaa lé gbé da'ileke s̄o Ain̄o, Saliũ sae, asa í di wee. W̄io m̄o aà k̄i, ɔ ì ní da'ileke. ²⁴ Asa wi Zaa dakpeu yāao. ²⁵ Goo bee Zaa ìwaɔ n̄a lekpaakeawa ní Yuda gbāadeo gbāb̄o yá musu. ²⁶ ɔ aa s̄o Zāazi aa m̄e: Metulu, gbé p̄ kunn̄o yāa Yuud̄e baale, n̄ aà yá'ow̄e, ɔme lé gbé da'ileke tia, gbépii lé gé aà k̄i. ²⁷ Zaa òné: Gbēe lí f̄s yāe k̄e, sema Lua aà gbà z̄e bàasio. ²⁸ Ame á ma seeladeo ũ, ké má ò m̄ame má Mesii ũo. Ma m̄e Lua ma z̄i m̄a d̄oaae.† ²⁹ N̄osena mé n̄o v̄i. N̄osena gbēna ìo ze aà sae, ì swákpa aà yáí, n̄osena lo ì aà p̄ ke na. Beewa s̄o ma p̄ na k̄e zài. ³⁰ Sema aàpi àò k̄fi mapi mío lao.

† 2:17 Sou 69.10 ‡ 2:22 Sou 16.10 * 3:14 Nao 21.9 † 3:28 Zaa 1.20

³¹ Gbé pò b̀ò musu de gbépiia. Gbé pò a kea b̀ò dúnia guuá dúnia gbéé, dúnia yá ì o. Gbé pò b̀ò luabe de gbépiia, ³² Ì de pò pò a è ní yá pò a màò seelade ùe, ò gbéé lí aà yá sio. ³³ Gbé pò aà yá sì, ade Lua síanadeke sìe. ³⁴ Gbé pò Lua aà zìpi ì Lua yā'o, asa Lua i a Nisina kpawà kasoo. ³⁵ Mae Lua ye a Nézi, ò à pòpii nàè a zì. ³⁶ Gbé pò lé Népi náaike wēni láasai vī. Gbé pò lé gí aà yāmai a wēnipi eo, Lua pò gi paaàzié.

4

Yesu ní Samali nɔe

¹ Falisio mà Yesu lé gbéò da'ileke, àle ìwao e de Zāala. ² I ke Yesu mé ní da'ilekè aziao, aà ìwao mé kè. ³ Ké Yesu yápi mà, à b̀ò Yude à èa lé tá Galile. ⁴ Gea guu sema aà b̀ò ní Samali b̀usuo. ⁵ Ǿ à kà Samali wéle pò wī me Sikaa. A zà ní t̀ole pò Yakobu kpà a né Yosefuwa yāao.* ⁶ Yakobu l̀ò ku we. Yesu t́aa'ò à kpàsa, ò à z̀le l̀opi sae. Iatē kà minanguo.

⁷ Samali nɔe m̀ò ìt̀oi, ò Yesu òè: Ma gba í mà mi. ⁸ Aà ìwao s̀ò aa gè wéle guu ble lúí. ⁹ Ǿ nɔepi òè: Yudan n ù, Samali nɔen ma ù, ò níle imia gbéaaa? (Asa Yudaò ní Samaliò yá lí kák̀suo.) ¹⁰ Ǿ Yesu òè: Tó ní gba pò Lua ì dané d̀ò ní ma gbé pò mále í gbéamao, d̀ò ní gbéaa, mí n gba í wēnide. ¹¹ Nɔepi òè: Mae, ní goa v́io. L̀òe s̀ò, a e z̀. Nyò í wēnidepi e má ní? ¹² N de wá dezi káau Yakobula yà? Ǿme l̀opi t̀owé. Aàpi a imì ní a néò ní a p̀tuoo. ¹³ Ǿ Yesu òè: Gbé pò íe bee m̀í, imi a ea aà de l̀e. ¹⁴ Gbé pò a í pò má kpáwà mi s̀ò, imi a aà de bau l̀o. Asa í pò má kpáwà a g̀ò aà ǹse guu nibona pò a ib̀òe wēni láasai ù. ¹⁵ Ǿ nɔepi òè: Mae, ma gba í bee, ké imi su ma de mà m̀ò ìt̀oi la l̀o.

¹⁶ Yesu òè: Gé n z̀á sísií, í m̀ò s̀anu. ¹⁷ Nɔepi wèwà à m̀è: Má z̀á v́io. Ǿ Yesu òè: Ké n m̀è ní z̀á v́io, n yā'ò a zéwae. ¹⁸ N z̀akè lee s̀oo, mé g̀e pò ní kuaàno tiaá n z̀á no. N síana'ò. ¹⁹ Ǿ nɔepi òè: Mae, má d̀ò sa ké ānabin n ù. ²⁰ Wá deziò k̀ule Luae gbéee bee musu, ápiò s̀ò i me Yelusaleũ mé gu pò wáli k̀uleuè ù. ²¹ Yesu òè: Nɔe, ma yá sí. G̀ooe lé m̀ò ké á k̀ule Mae Luae gbéee bee musu ge Yelusaleũ l̀o. ²² Apio, i k̀ule Luae mé á aà d̀ò. Wápiò, wi k̀uleè mé wá aà d̀ò, asa gbéò misia ì b̀ò wá Yudaò k̀ie.† ²³ G̀ooe lé m̀ò, à kà k̀ò, ké lousisin síandeo k̀ule Mae Luae ní síanao ní aà Nisina gbāao. Gbé bee taa ò Mae Lua lé wéle aà k̀ule. ²⁴ Luaá nisinae, sema gbé pò aai k̀uleèò k̀uleè ní síanao ní aà Nisina gbāao. ²⁵ Ǿ nɔepi òè: Má d̀ò ké Mesii pò wī me l̀o Kilisi a m̀ò. Tó à m̀ò, a yápii b̀òlekewé. ²⁶ Ǿ Yesu òè: Ma gbé pò mále yā'oné, máme má aà ù.

²⁷ G̀oo bee ò Yesu ìwao s̀ù. Ké àle yā'o ní nɔe, à b̀ò ní sae, āma an gbéee i aà la b̀ò a yei ge b̀oyāi àle yā'o ní nɔepioo. ²⁸ Ǿ nɔepi a lo t̀ò we, à g̀è wéle guu a ò gbéone: ²⁹ A m̀ò g̀ee gwa. A yá pò má k̀èò píi òme. Mesii yà m̀oo? ³⁰ Ǿ aa b̀òle wéleu, aale gé Yesu k̀í.

³¹ G̀oo bee s̀ò Yesu ìwao òè: Metulu, níyò p̀ble ya? ³² Ǿ a òné: Má p̀bleae v́i pò á d̀ò. ³³ Ǿ aà ìwao k̀ò l̀ala aa m̀è: Gbé m̀òè ní bleo yà? ³⁴ Ǿ Yesu òné: Ma p̀blea mé gbé pò ma z̀i p̀eákea ù e mà ge z̀i pò a d̀ame midè.

³⁵ Apio i me m̀ò síiò mé g̀ò ké p̀kekeg̀oo ká. Mále oé à wése buao gwa, asa p̀oo mà à kà kekea. ³⁶ P̀kekena lé a asea e k̀ò, àle gbéò ḱaa àizána pò ù, ké p̀t̀ona ní p̀kekenao e p̀nake s̀anu. ³⁷ Asa yáe beeá síanae: Gbédo ì p̀t̀ò, gbédo ì keke. ³⁸ Ma á z̀i p̀kekei gua pò i z̀ikeuo. Gbèpáleo mé z̀ikè we, ò àle ní z̀i ài ble.

³⁹ Samali pò k̀ú wélepi guuo Yesu náaikè dasi yá pò nɔepi òné yáí, ké à m̀è à yá pò á k̀èò píi òe. ⁴⁰ Ayāmeto ké aa kà Yesu k̀í, aa wabikèwà aà g̀óno, ò à k̀érno g̀oo pla. ⁴¹ Ké Yesu yā'òné, gbèpáleo aà náaikè dasidasi. ⁴² Ǿ aa ò nɔepie: I ke yá pò ní òwé yáí wa aà náaikèi adoo. Wa aà yāma wáziae, ò wá d̀ò síana ké dúnia Suabanan aà ù.

* 4:5 Daa 33.19 † 4:22 Isa 2.3

Bùsu gbāadee né gbágbáa

⁴³ Γοϋ plapi κεαίνϋ gbεα ϝ à tà Galile, ⁴⁴ asa Yesupi ò ānabi líϋ bεεε vī azía bùsuuo. ⁴⁵ Ké à kà Galile, Galiledeϋ gbāakpāaazi, asa aa gè dikpekè Yelusaleūε, ϝ aa yá pò a kè dikpepi zíϋ è píi.‡

⁴⁶ Ϟ Yesu èa gè Kana, gua pò à í lilεu vεε ũ.§ Bùsu gbāadee ku we, aà né lé gyāke za Kapenaū. ⁴⁷ Ké a mà Yesu bò Yude à sù Galile, à gè aà kíi, à wabikèwà aà gé a né gbágbāie, asa a ye gaε. ⁴⁸ Ϟ Yesu òè: Mé i ke a dabudabuϋ ní yābϋnsaεϋ è bàasio, á ma náaikεϋ. ⁴⁹ Ϟ gbāadepepi òè: Mae, mϋ e ma né àϋ ga. ⁵⁰ Yesu òè: Ta bε. N né a gao. Gϋεpi yá pò Yesu òε sí, ϝ à dàzeu. ⁵¹ Γοϋ pò a bε zéu, à kpāaū ní a zíkεnaϋ, ϝ aa òè aà né kú. ⁵² Ϟ à ní lá à mè: Zaa kpeletaa à dáamakèi? Ϟ aa òè: Gia íatε auapilaa gϋϋ ϝ mēwāapi gòwà. ⁵³ Ϟ maepi dō ké zaa pò Yesu òε a né a gaon we. Ϟ aa aà náaikè, aàpi ní a bεdeϋ píi.

⁵⁴ Seela plaade pò Yesu kè bϋa Yude sua Galilen we.

5

Gyāe gbágbáa kpáa'okii

¹ Bee gbεa Yudaϋ dikpeε kà, ϝ Yesu èa gè Yelusaleū. ² Kpáa'okii kú we Sā Bole saε, wí mε Bezata ní Ebelu yáo. Kpáa'okiiipi bilandaa vī sϋϋ, ³ gyāεϋ wúleau dasidasi, vīaϋ ní εεϋ ní gbé pò an gu imiaϋ. ⁴⁻⁵ Gϋεε ku we àle gyāke à kà wè bla plasai. ⁶ Ké Yesu aà è wúleau we, a dō ké àle gyāke à gègē maamaaε, ϝ a òè: N ye ñyϋ aafiaa? ⁷ Gyāepi wèwà à mè: Mae, má gbēε vī à ma da í guu gϋϋ pò à dèedeεo. Tó mále gé gēui, gbēpāle ì dϋaa gē ma āaε. ⁸ Yesu òè: Fele ze ñ n pe se táa'o. ⁹ Wegϋϋ gϋεpi aafia'è. A a pe sè à táa'ò.

Gϋϋpiá kámabogϋϋzi, ¹⁰ ϝ Yuda gbāadeϋ ò gϋε pò gbāgbāpie: Kámabogϋϋzin gbā. I kū ñyϋ n pe seao.* ¹¹ A wémá à mè: Gbé pò ma gba aafia mé òmεε mà a pe se mà táa'o. ¹² Ϟ aa aà là aa mè: Déme òne ñ n pe se ñ táa'oi? ¹³ Gbé pò gbāgbāpi dō dé no, asa Yesu gèle bíla pò kú we guuε. ¹⁴ Bee gbεa Yesu aà è Lua ua, ϝ a òè: Ma, n aafia'è. Nsu duunake bo, ké yá pò a vāi de beea su n leo yái. ¹⁵ Ϟ gϋεpi ge ò Yuda gbāadeϋne Yesu mé tò a aafia'è.

¹⁶ Ϟ gbāadepepi fèle ní íadaa Yesuwao, ké ì yá bee taϋ ke kámabogϋϋzi yái. ¹⁷ Ϟ Yesu yázásimá à mè: Ma Mae ìϋ zíkε kámabosaiε, màa mále ke sō. ¹⁸ Yá bee yái gbāadepepi lé Yesu we de káaua. I ke ké ìli kámabogϋϋzi yādao ado yái no, ké ì mε Lua mé a Mae ũ, àle sáakpa ní Luao yáiε.

Lua Né iko

¹⁹ Yesu èa a zāsímá à mè: Siana mále oé, Lua Né lí fϋ yāe kè ní azíaoo, sema yá pò a è a Mae lé ke bàasio, asa yá pò aà Mae ì ke píi, bee aà Népi ì ke sō. ²⁰ Asa Mae Lua ye a Nézi, mé ì yá pò ì ke píi ϋbè. A yá pò a zō de beea ϋbè, i bϋ á saε. ²¹ Lá Mae Lua ì geϋ vu à wēni kpámá, màa aà Né ì wēni kpa gbé pò á yeiϋwa. ²² Mae Lua lí yákpaleke ní gbēεoo, à yákpalekeε iko kpà a Néwa píie, ²³ ké gbépii aà Né kpela, lá aai Mae Lua kpelawa. Gbé pò lé Lua Né kpelao lé aà Mae pò aà zī kpelao.

²⁴ Siana mále oé, gbé pò lé ma yāma mé àle gbé pò ma zī náaike wēni láasai vī. Yá a zōléwàò, à bò gau à gē wēni guu. ²⁵ Siana mále oé, gϋϋε lé mós, à kà kò, ké geϋ Lua Né bϋ ma, an gbé pò màò i vu. ²⁶ Lá Mae Lua wēnikpaama iko vī, à wēnikpaama iko kpà a Néwa bϋ.

²⁷ A yákpalekeε iko kpàwà bϋ, ké a de Gbēnazín Né† ũ yái. ²⁸ Asu to bee bϋ á saεϋ, asa gϋϋε lé mós ké ge pò kú miauϋ aa aà bϋ ma, ²⁹ aai bϋle píi. Maakεnaϋ i vu gē wēni guu, vāikεnaϋ sō yāzōléama guu.‡ ³⁰ Mili fϋ mà yāe kè ní mazíaoo. Mi yákpalekeε lá a òmεεwaε, mé mi yákpalekeε a zéwa, asa mili mazía pϋεā wεεleo, sema gbé pò ma zīpi pò.

‡ 4:45 Zaa 2.23 § 4:46 Zaa 2.1-11 * 5:10 Zel 17.21 † 5:27 Dan 7.14 ‡ 5:29 Dan 12.2

Yesu iko seelade

³¹ Tó má de mazia seelade ũ, ma yá náai vío. ³² Seelade pále ku ì ma yá'o, mé má dǔ ké ma yá pǔ ì o náai ví. ³³ Baa ápiɔ, a gbéɔ zǐ Zāawa, ɔ à siana'òé. ³⁴ Má daa gbēnazin seeladeke gāuo, mále bee oé ké à e bɔ zia yáie. ³⁵ Zāa mé filia pǔ naa àle gupu ũ, ɔ a we pɔnakè aa gupuai gɔɔpla. ³⁶ Yá pǔ Mae Lua dāmɛɛ mà keɔ, yá pǔ mále kepɔ deé seela ũe ké Mae Lua mé ma zǐ. Ma seelapi de Zāa pǔla. ³⁷ Ma Mae pǔ ma zǐ ma yá'ò b. I aà bɔ ma ziio, mé i wesiáaleo,* ³⁸ mé aà yá i zǔlekii e á sɔ guuo, ké ále gbé pǔ a zǐ náaikɛo yáí. ³⁹ I mekpa Lua yá kyokɛawa, asa iɔ e we á wēni láasai eu. Ma yá ɔ taalapi lé o sɔ, ⁴⁰ kási ále gí mói ma kǐi à wēnipi e.

⁴¹ Mále sáau wɛɛle gbēnazina kǐio, ⁴² āma má á dǔ, má dǔ ké á ye Luazio. ⁴³ Ma mɔ ní ma Mae tǔo, ɔ i ma dilɛo. Tó gbēpāle m̀ ní azia tǔo, á aà dilɛ. ⁴⁴ Lá i sáau wɛɛlekɔwa, ili sáau wɛɛle Lua m̀ndonawao, kpelewa á fǔ ma yá síi? ⁴⁵ Asu à e māmɛ má gé ní á yáo ma Mae kǐio, Mɔizi pǔ á wé dɔi mé a gɛò. ⁴⁶ Tó a Mɔizi yá sí, dǔ a ma yá sí sɔ, asa ma yá ɔ a kè láu. ⁴⁷ Lá i yá pǔ a kè sio, á ma yá síe?

6*Blekpa bilawa*

(*Mat 14.13-21, Maa 6.30-44, Luk 9.10-17*)

¹ Bee gbɛa Yesu búa Galile ísidawa, (wǐ mɛ b Tibelia.) ² Bíla ìɔ tɛaazi dasidasi, ké aa aà gyáɛo gbágbāa dabudabuɔ è yáí. ³ Ǔ Yesu dède zǔle sísi musu ní a ìwaɔ. ⁴ Yudaɔ Gɛamusu dikpɛ kà kái. ⁵ Ké Yesu wɛsè musu, a è bíla lé mó a kǐi dasidasi, ɔ à Filipi là à mè: Máki wá ble e luu gbéɔ blei? ⁶ A bee ò Filipi le gwaa yáie, asa a dǔ lá á ye ke. ⁷ Ǔ Filipi wèwà à mè: Anusu òaa do pɛɛ, baa tó wa líli baadeɛ yɔɔyɔɔ, a pɛɛmáo. ⁸ Aà ìwaɔ do Andelee, Simɔɔ Píɛɛ dāuna òè: ⁹ Nɛgɔɛnae ku la a pɛɛ zɔzɔna ví m̀n sɔo ní kpò giinaeo m̀n pla. Bó bee a ke gbé dasie beɛ guui? ¹⁰ Yesu mè: A to gbéɔ zǔle. Sè bɔb di gupiuɛ, ɔ aa zǔlezǔle. Gɔɛo ní tɛɛ aa kà gbɛɔn òaasɔsɔo leɛ sɔo (5.000). ¹¹ Yesu pɛɛpɔ sè à Lua sáaukpà, ɔ a kpaalè gbé pǔ zǔle wɛpɔnɛ. Maa à kpɔ kpámá b lá aa yeiwa. ¹² Ké aa kà, a ò a ìwaɔnɛ: A a miɔna pǔ gǔɔ sɛle píi, ké a kee su víaaɔ. ¹³ Ǔ aa pɛɛ m̀n sɔo pǔ wa sòpi miɔna pǔ gǔɔ sɛle gbí kuɛpla pai.

¹⁴ Ké wà dabudabu pǔ Yesu kèpi è wà mè: Gbɛpiá ānabi pǔ lé mó dúnia guue síana. ¹⁵ Yesu dǔ ké wa ye mɔ a kpa kía ũ ní gbāaoɛ, ɔ à gònɛ we à èa dède sísi musu ado.

Yesu taa'oa isidaa

(*Mat 14.22-27, Maa 6.45-52*)

¹⁶ Ké oosi kè, aà ìwaɔ gè ísida gǔsǔle. ¹⁷ Ǔ aa gè gó'ilena guu, aale bua ísidapi baale Kapenaū oi. Gu sí kò mé Yesu i mó ní kǐi yāao. ¹⁸ Zāa'ian gbāa kàka, ɔ í lé fele. ¹⁹ Ké aà ìwaɔ gólí aa kà kiloo sɔo ge soolo taawa, aa Yesu è, àle taa'o ía, àle sɔ ní gózi, ɔ vía ní kú. ²⁰ Ǔ a òné: Māmɛ, ásu to vía á kǔo. ²¹ Aa wèi aà gɛ gó guu, ɔ gópi kà gu pǔ aale géu gǔɔ.

²² Ké gu dǔ bíla zɛa gǔsǔle ísida baale. Aa dǔ ké gó'ilena kú we yāa m̀ndooɛ, mé Yesu i gɛ gópi guu ní a ìwaɔ, aa tà ní tɛɛɛ. ²³ Gbezā gó'ilena páleɔ b̀ Tibelia aa m̀ gu pǔ kái ní gu pǔ wà pɛɛ sòu Dii sáaukpaa gbɛao. ²⁴ Ké bílapi è aapi ge aà ìwaɔ ku we bɔ, aa gè gópi guu aa gè aà wɛɛle Kapenaū.

Yesu mé ble pǔ i ní ká wēniwa ũ

²⁵ Ké aa aà è ísida baa we, aa òè: Mɛtulu, n ka la bɔɛ ní? ²⁶ Yesu òné: Síana mále oé, ále ma wɛɛle pɛɛ pǔ á sò a ká yáie, i ke dabudabu pǔ á èò yáí no. ²⁷ Asu zǐke ble pǔ ì láa yáio, sema ble pǔ ì ní ká àizánawa. Gbēnazin Né mé a á gba blepi, asa aapi ɔ Mae Lua a seela kèwà.*

28 ǃ aa aà là aa mè: Kpelewa wá ke wà yá pò Lua ye wà ke kei? 29 Yesu wèmá à mè: Yá pò Lua ye à ke mé gbé pò a zì náaikεa ũ. 30 Aa òè: Dabudabu kpele nýõ kewēε ké wà e wí n náaikεi? Yá kpele nýõ kei? 31 Wá deziõ mana blè guwaiwaiu† lá a kēa láuwa wà mè: A ble pò bò musu kpámá aa blè.‡ 32 ǃ Yesu òné: Siana mále oé, i ke Moizi mé ble pò bò musu kpáwáo. Ma Mae mé ì ble siande pò bò musu kpáwá. 33 Lua blepi mé gbé pò bò musu ì wēni kpa dúniawa ũ. 34 Aa òè: Mae, nýõ ble bee taa kpáwá gɔɔpii. 35 ǃ Yesu òné: MámεŠ má ble pò ì ní ká wēniwa ũ. Nɔana a gbé pò mò ma kíi de ɔo, imi a ma náaikεna de bauo. 36 N beeo lá má òéwa, baa ké a ma e, ále ma náaikεo. 37 Gbé pò ma Mae kpàa a mɔ ma kíi, mé má gbé pò mò ma kíi yá bauo. 38 I ke mazia pœākεa yáí ma bɔi musu ma mɔo, sema gbé pò ma zì pò. 39 Gbé pò ma zìpi pœān ke: Másu to gbé pò a kpàao kee vūaa. A ye mà ní bɔ gau gɔɔgbεzāzì. 40 Asa ma Mae pœān ke: A ye gbé pò wesì aà Néle àle aà náaikε wēni láasai εε. Mámε má aà bɔ gau gɔɔgbεzāzì.

41 ǃ Yuda gbāadeɔ zɔakaaazi, ké à mè áme á ble pò bò musu ũ yáí. 42 Aa mè: Gbépiá Yosεfu né Yesuε. Wá aà de ní aà dao d̄so lé? ǃ àle o a bɔ musuεa? 43 Yesu òné: Asu zɔakao. 44 Gbēε a f̄s mɔ ma kíio, sema ma Mae pò ma zì aà s̄si bàasio, mí aà bɔ gau gɔɔgbεzāzì. 45 A kēa ānabiõ lá guu wà mè: Lua mé a yāda baadeε. * Gbé pò Mae Lua yāmá mé a dà mé ì mɔ ma kíi.

46 I ke gbēε Mae Lua è ní wéno. Gbé pò bò aà kíi mé aà è ado. 47 Siana mále oé, ma náaikεna wēni láasai v̄i. 48 Mámε má ble pò ì ní ká wēniwa ũ. 49 A deziõ mana blè guwaiwaiu, kási aa gà. 50 Ble pò ì bɔ musu pò mále opi, tó gbé blè, a gao. 51 Mámε má ble b̄éε pò bò musu ũ. Tó gbé blepi blè, aɔ ku gɔɔpiiε. Ble pò má kpámá mé ma mēbaasi ũ, ké dúniwa e àɔ wēni v̄i yáí.

52 ǃ gbāadepiõ lé lekpaake ní k̄so aa mè: Gbépi a f̄s a mēbaasi kpáwá wà sóe? 53 ǃ Yesu òné: Siana mále oé, tó i Gbēnaz̄in Né mēbaasi só a aà au m̄io, áɔ wēni v̄io. 54 Gbé pò ì ma mēbaasi só mé ì ma au mi wēni láasai v̄i. Mámε má aà bɔ gau gɔɔgbεzāzì. 55 Asa ma mēbaasiá ble siandeε, mé ma auá imia siandeε. 56 Gbé pò ì ma mēbaasi só mé ì ma au mi ku ma guu, mé má kú aà guu. 57 Lá Mae Lua b̄éε ma zì, mé miõ ku aà yáí, màa gbé pò ì ma mε so aɔ ku ma yáí. 58 Ble pò bò musun we. A de lán ble pò á deziõ blè aa gāwao. Bleεbeεlena aɔ ku gɔɔpiiε.

59 Yesu yá beeo ò gɔɔ pò ále yādané Kapenaũ lousisikpεuε.

Yesu iwaɔ pòɔbɔzākεa

60 Ké aà iwaɔ yápi mà, an daside mè: Yá gbāaε, déme a f̄si? 61 Yesu d̄s a iwaɔwa ké aale zɔaka yápi musu, ã a òné: Yápi lé á fu yà? 62 Tó a sù á è Gbēnaz̄in Né f̄le lé tá gu pò a kuu yāa s̄be? 63 Lua Nis̄ina mé ì wēni kpámá, mēbaasi pœ ũ weo. Yá pò má òéɔ mé Lua Nis̄ina pò ì ní ká wēniwa yá ũ. 64 Kási á gbēεɔ lé ma náaikεo. Asa Yesu gbé pò lé a náaikεoɔ d̄s za káau ní gbé pò a su a kpámáo. 65 ǃ à mè ɔ: Bee yáí má òé, gbēε a e mɔ ma kíio, sema Mae Lua aà gbà zé bàasio.

66 Za gɔɔ bee aà iwaɔ pòɔbɔzākè dasidasi, aai t̄eaazi ɔo. 67 ǃ Yesu a iwa gbēɔn kueplao lá à mè: A ye ta s̄yà? 68 Simɔɔ Piεε wèwà à mè: Dii, dé kíi wá géui? N wēni láasai yá v̄i. 69 Wa n náaikè, ã wá d̄s ké Lua gbé pò a kua adoan n ũ. 70 Yesu òné: A gbēɔn kueplao, mi á seo lé? Kási á gbēdo Setāu v̄i. 71 Simɔɔ Isalioti né Yudasi yá ã àle o. Aàpi mé gbēɔn kueplapiõ gbēdo pò a aà kpámá ũ.

† 6:31 Bɔa 16.15 ‡ 6:31 Soū 78.24 § 6:35 Bɔa 3.14 * 6:45 Isa 54.13

7

Yesu gɛa Lákpedɔa dikpeu

¹ Bee gbɛa Yesu gɛ Galile wɛ́lɛ n̄ wɛ́lɛo, asa a ye bɛbɛ Yudeo, ké Yuda gbãadeo lé aà wɛ yáí. ² Yudao Lákpedɔa dikpe káikù,* ³ ò aà dāunao òè: Fɛlɛ lakii gé Yude, ké n̄ ìwa pò kú weo yá pò n̄lɛ keo e s̄o. ⁴ Tó gbé ye tɔbɔ, ìli a yáɔ ke asii guuo. Lá n̄lɛ yáɛ beeo taa ke, n̄ nzia ɔɔ dúniaɛ. ⁵ Baa aà dāunapio i aà náaikɛo. ⁶ Ǿ Yesu ònɛ: A gɔɔ i kameɛ yāao. Apio s̄o, gɔɔpii zɛv̄íɛ. ⁷ Dúnia a we zaáguo, āma a zamagu, ké mi mɛ aà yákea v̄ai yáí. ⁸ A gé dikpepiu, mále géuo, asa a gɔɔ i kameɛ yāao. ⁹ Aà yápi oa gbɛa à ḡò Galileɛ.

¹⁰ Ké aà dāunapio gè dikpepiu, ò à gbàsa gè. I gé bíla wáao, à gè asii guue. ¹¹ Yuda gbãadeo lé aà wɛlɛ dikpepiu aa m̄è: Aàpi ku má ni? ¹² Bíla guu wàlɛ yákùkù o maamaa aà musu. Gb̄eo m̄è: Gb̄emaɛ. Gb̄eo m̄è: Aawo, àlɛ gb̄éɔ s̄as̄aɛ. ¹³ Gb̄e i aà yá'o gupuauo, ké wàlɛ v̄iake gbãadepioɛ yáí.

¹⁴ Ké dikpe kà a guo, Yesu gɛ Lua ua, àlɛ yādané. ¹⁵ Aà yá b̄ò gbãadepio saɛ aa m̄è: Gbé pò i kyokeo mé lá d̄o kéwaa? ¹⁶ Ǿ Yesu ònɛ: Yá pò mi danéá mazia yá no, gbé pò ma z̄i yáɛ. ¹⁷ Tó gbé ye ze n̄ Lua p̄oɛákeao, tó ma yādanɛ de aà pò ũ ge mazia yá mále o, ao d̄oɛ. ¹⁸ Gbé pò ì azia yá'o lé wɛlɛ à tɔbɔɛ. Gbé pò ì wɛlɛ à gbé pò a z̄i tɔbɔ, ade náai v̄i, m̄ofili kú aà guuo. ¹⁹ M̄oizi i ikoyādaéo lé? A gb̄e yápi k̄ua s̄o. B̄oyāi álɛ ma wei?

²⁰ Ǿ bíla òè: N̄ t̄aa v̄íɛ. Démɛ lé n̄ wei? ²¹ Yesu ònɛ: Yá m̄endo má kè, ò à b̄ò ápii saɛ. ²² M̄oizi t̄oz̄yā dàé,† ò i t̄oz̄ kámabogɔɔz̄i. (Kási i ke M̄oizi mé dàaleo, à b̄ò á dezi káauo k̄iɛ.)‡ ²³ Lá w̄i t̄oz̄n̄é kámabogɔɔz̄i, ké wasu b̄o M̄oizi ikoyā kpeo yáí, b̄oyāi á p̄o paamazi, ké ma gbé m̄è búu gbà aafia kámabogɔɔz̄i?§ ²⁴ Asuli yá gwa lá á wé lé ewao. Ali yá gwa a zéwa.

K̄okpaalɛ Yesu yáí

²⁵ Ǿ Yelusaleūdeeo m̄è: Gbépiá gbé pò wàlɛ wɛ nolo? ²⁶ Gwa, àlɛ yá'o gupuauo kee, mé gb̄e lé lɛdaaázioa? Gbãadeo aà d̄ò Mesii ũ s̄iana yà m̄oɔɔ? ²⁷ Wá d̄o gu pò gbéepi b̄ou. Tó Mesii m̄ò, waɔ d̄o gu pò à b̄ouo. ²⁸ Ayāmeto gɔɔ pò Yesu lé yādané Lua ua, à p̄una à m̄è: A ma d̄o mé á d̄o gu pò ma b̄ou. Kási mi m̄ó n̄ maziaoo. Gbé pò ma z̄iá s̄iandɛɛ, mé á aà d̄o. ²⁹ Má aà d̄o, asa ma b̄o aà k̄iɛ, aàpi mé ma z̄i. ³⁰ Ǿ aalɛ wɛlɛ aà kú, āma gb̄e i ɔk̄awào, asa aà gɔɔ i pa yāao. ³¹ Bíla guu wà Yesu náaikè dasi wà m̄è: Tó Mesii m̄ò, a dabudabuke dasi de a pò pò gbéɛ bee k̄ela yá?

³² Ké Falisio mà wàlɛ yákùkù o z̄a guu aà yá musu, ò sa'onkiaɔ n̄ Falisipio d̄oaiɔ z̄i aà kúí. ³³ Ǿ Yesu m̄è: Ma kuaáno ḡò yɔɔ, mí gbasa tá gbé pò ma z̄i k̄i. ³⁴ A ma wɛlɛ à kuaa, asa á f̄o gé gu pò má kúuo.* ³⁵ Ǿ gbãadepio lé k̄o lala aa m̄è: Má a ye géu, wí kuawài? A ye gé wá gbé pò lala'ò buipáleo guuo k̄i à yáda buipálepionɛ yá? ³⁶ Yá pò a òpi mi dea ni? A m̄è wá a wɛlɛ wà kuawa, gu pò á kúu, wá f̄o gé weo.

³⁷ Dikpe gɔɔ gbia pò de kaa'isiz̄i ũ, Yesu f̄elɛ p̄unamá à m̄è: Gbé pò imi lé de aà m̄o ma k̄i, ³⁸ gbé pò lé ma náaike aà imi, í pò ì n̄ ká w̄eniwa io b̄o aà n̄ɔse guu, lá a k̄ea Luayātaalauwa.† ³⁹ A bee ò Lua Nisina pò gbé pò lé a náaikɛo e yá musuɛ. Aai Lua Nisinapi e ḡiao, ké Yesu i tɔbɔ yāao yáí.

⁴⁰ Ké bíla yápi mà, gb̄eo m̄è: Gbépiá ānabipie s̄iana. ⁴¹ Gb̄eo m̄è: Gbé beepiá Mesiiɛ. Ama gb̄eo m̄è: Mesii a b̄o Galileɛ? ⁴² A k̄ea Luayātaalau wà m̄è Mesiiá Davidi buie,‡ a b̄o Davidi be w̄elɛ Betelɛūɛ.§ ⁴³ Ǿ bíla k̄okpaalè Yesu yáí. ⁴⁴ An gb̄eo ye aà kú, āma gb̄e i ɔk̄awào.

* 7:2 Iko 16.13 † 7:22 Lev 12.3 ‡ 7:22 Daa 17.10 § 7:23 Zaa 5.9 * 7:34 Zaa 12.26, 14.3, 17.24 † 7:38 Isa 44.3, Eze 47.1 ‡ 7:42 2Sam 7.12 § 7:42 Mis 5.1

45 Ǿ dbaiɔ èa tà sa'onkiaɔ ní Falisiɔ kíi. Ǿ aa ní lá aa m̀è: B́yāi i aà kũ s̀ùò ni? 46 D̀oaiɔ ẁemá aa m̀è: Gb̀èe i yā'o lán gb̀épiwa yāao. 47 Ǿ Falisiɔ ònè: A á sāsā sō yā? 48 Gb̀aadee ge Falisie aà náaikèè? 49 Bíla bee Lua yá d̄so, Lua láaizimáe. 50 Nikodeũ pó gè Yesu kíi* yāá gb̀aadeɔ doe. A ònè: 51 Wá ikoyā guu wà m̀è, wásu yāda gb̀éla aà yāmasai ge yá pó a kè d̄saio. 52 Aa òè: Galile gb̀én n ũ s̄sa? Wétèi ǹ gwa. Nȳ e ānabie a b̀ Galileo. 53 Ǿ baade tà a b̀e.

8

Ǹoe pó wa kũ ní ḡso

1 Yesu gè Kùkpe s̄is̄ipoleu. 2 Ké a gu d̀ò ḡso, à èa gè Lua ua. Gb̀épii m̀ò aà kíi, ò à z̀òlè lé yādané. 3 Ǿ M̀oizi ikoyādanedeɔ ní Falisiɔ m̀ò ní ǹoe pó wa kũ ní ḡsoo, aa aà z̀è zā guu 4 aa ò Yesue: Metulu, wà ǹoe bee kũ ní dàakeaoe. 5 M̀oizi d̄ilew̄e wá ikoyā guu wà ǹoe bee taa pápa ní gb̀eo wà dee. * N è kpelewa s̄oi? 6 Aa bee ò ké aale líkpaléwà aa e yādaaála yáie. Ǿ Yesu nàale, àlè ɔgbekè t̀olewa. 7 Ké aa ḡi lé aà lala, ò à a mi f̀èlè a ònè: A gb̀é pó i duunake yāao, aà aà pá ní gb̀eo s̄éia. 8 Ǿ à èa nàale, àlè ɔgbekè t̀olewa b̀. 9 Ké aa mà màa, ò aa g̀èzeaa dodo sea za gb̀ez̄ɔɔwa. Ǿ Yesu g̀ò ado ní ǹoeɔ. 10 Ǿ à èa a mi f̀èlè a òè: Ǹoe, aa tà má ni? Wi yādanla b̀oa? 11 Ǹoeɔ wèwà à m̀è: Baa, gb̀èe ku la b̀o. Ǿ Yesu òè: Mapi má yādanla s̄so. Géi. Za gb̀á n̄su duunake b̀o.

Yesu mé gupua ũ d̄uniae

12 Ǿ Yesu yā'ò bílae b̀ à m̀è: Mámè má gupua ũ d̄uniae, gb̀é pó temazi aɔ ku gusiau b̀o, gupua pó i ní ká w̄eniwa ò aɔ ví. 13 Ǿ Falisiɔ òè: N de nz̄ia seelade ũ, n yá náai vío.† 14 Ǿ Yesu ẁemá à m̀è: Baa tó mále maz̄ia yā'o, ma yá náai ví, asa má d̄o gu pó ma b̀ou ní gu pó mále táuo. Ap̄iɔ, á gu pó ma b̀ou ní gu pó mále táuo d̄so. 15 Ale ma tàae e lá á wé lé ewae. Mále gb̀èe tàae eo. 16 Tó ma su gb̀é tàae è, ma aà tàae'ea aɔ náai ví, asa má kú madoo, ma Mae pó ma z̄i kumanɔ. 17 A kú á ikoyā láu wà m̀è, seelade gb̀éɔn plaɔ yá mé náai ví. 18 Mámè má de maz̄ia seelade ũ. Ma Mae pó ma z̄iá ma seelade b̀. 19 Ǿ aa aà là aa m̀è: N mae ku má ni? Yesu ẁemá à m̀è: A ma d̄so mé á ma Mae d̄so. Tó a ma d̄o, d̄o a ma Mae d̄ò.

20 Yesu yá bee ò ɔsik̄i, ḡo pó àlè yādané Lua uae. Wi aà kũo, asa aà ḡo i pa yāao.

21 Ǿ Yesu ònè b̀: Mále tá mé á ma weele, āma á ga á duuna guue. A f̄o gé gu pó mále táuo. 22 Ǿ gb̀aadeɔ m̀è: A m̀è wá f̄o gé gu pó ále táuo. Asu az̄ia de yà m̄oɔ? 23 Ǿ Yesu ònè: Z̄íle la gb̀éɔn á ũ, musu gb̀én ma ũ. D̄uniae bee gb̀éɔn á ũ, d̄uniae bee gb̀én ma ũo. 24 A yáí tò má òé á ga á duuna guue. Asa tó i si mámè má aà ũo,‡ á ga á duuna guue. 25 Ǿ aa aà là aa m̀è: Mm̄enn déi? Yesu ẁemá à m̀è: Gb̀é pó má òé za káau. 26 Má yāv̄i dasi mà o á yá musu, mí yādaoála. Gb̀é pó ma z̄iá slandee, yá pó má mà aà kíi ò mi o d̄uniae.

27 Aai d̄o ké Mae Lua yá ò àlè onéo, 28 ò Yesu ònè: Tó a Gb̀enaz̄in Né se d̀ò musu, í gbasa d̄o mámè má aà ũ. Mili yāe ke ní maz̄iaoo, yá pó ma Mae d̄am̄ee ò mi o. 29 Gb̀é pó ma z̄i kumanɔ, i ma to madoo, asa miɔ yá pó i kaaàgu ke ḡoɔpiie. 30 Ḡo pó Yesu lé yáɔi o, wà aà náaikè dasi.

Yesu dea Ablahaũ

31 Ǿ Yesu ò Yuda gb̀aade pó aa a yá s̄ionè: Tó á ma yá kũa, áo de ma iwao ũ yāma. 32 Aɔ s̄iana d̄o, s̄ianapi i to à ḡo w̄éeo ũ. 33 Ǿ aa òè: Ablahaũ buin wá ũ, wi z̄oble gb̀èe yāao. Ǿ níle o wá ḡo w̄éeo ũa? 34 Yesu ẁemá à m̀è: S̄iana mále oé, gb̀é pó i duunakeá duun z̄oe. 35 Z̄oá ua gb̀èe ḡoɔpiio, ua né mé ua gb̀é ũ ḡoɔpii. 36 To Lua Né á bó, á ḡo w̄éeo ũ s̄iana. 37 Má d̄o ké Ablahaũ buin á ũ, āma ále ma we, ké ili ma yāda á ǹseuo yáí. 38 Yá pó má è ma Maewa

* 7:50 Zaa 3.1-2 * 8:5 Iko 22.22-24 † 8:13 Zaa 5.31 ‡ 8:24 B̄oa 3.14

ɔ́ mále o, yá pɔ́ á mà á mae kíi ɔ́ ále ke. ³⁹ ɔ́ aa òè: Ablahaũ mé wá mae ũ. ɔ́ Yesu òné: Tó Ablahaũ ɔ́lesenaɔ́n á ũ, dɔ́ ále Ablahaũ kea ke. ⁴⁰ Tia kéwa ále ma we, ma gbé pɔ́ ma síana'òé, síana pɔ́ má mà Lua kíi. Ablahaũ i yá bee taa keo. ⁴¹ Ale á mae kea kee.

ɔ́ aa òè: Naaenaɔ́n wá ũo. Wá mae mendoe, ɔ́n Lua ũ. ⁴² Yesu òné: Tó á maen Lua ũ, dɔ́ á yemazi, asa Lua kíi ma bou ma mo. Mi mó ní maziaoo, aapi mé ma zĩ. ⁴³ Bóyái á ma yá midɔ́ ni? Ké á fɔ́ swádo ma yáio yáie. ⁴⁴ A mae Ibiisi pɔ́n á ũ, aà pɔ́eá ɔ́ á ye ke. Gbēdenan aà ũ za káau, i ze ní síanaoo, ké síana ku aà nòse guuo yáie. Tó à eeto, aázia daan we, asa eeden aà ũ, egeɔ́ midee. ⁴⁵ Mapi sɔ́ mi síana'o. A yáí ili ma yá sio. ⁴⁶ A guu, déme duuna èai? Lá síana mále o, bóyái ále ma yá sio ni? ⁴⁷ Gbé pɔ́ de Lua pɔ́ ũ ì swádo yá pɔ́ Lua lé oie. A de Lua pɔ́ ũo, a yáí ili swádo ma yáio.

⁴⁸ ɔ́ gbāadepiɔ́ òè: Samali gbén n ũ! N táa víe! Wá yá na noa? ⁴⁹ Yesu m̀è: Má táa seao. Mi ma Mae kpela, ɔ́ i ma kpebo. ⁵⁰ Mili weele mà azia tobɔo, Lua mé ì weelemee, ɔ́me yāgɔ́gɔ́na ũ. ⁵¹ Síana mále oé, gbé pɔ́ ma yá kúa a ga bauo.

⁵² ɔ́ gbāadepiɔ́ òè: Wá dɔ́ sa ké ní táa ví. Ablahaũ gà ní ānabiɔ́ píi, ɔ́ níle o gbé pɔ́ n yá kúa a ga bauoa? ⁵³ N de wá dezi Ablahaũ pɔ́ gála yá? Anabiɔ́ gága bo. Dé níle nzia dile a ũi? ⁵⁴ Yesu m̀è: Tó mále mazia tobɔe, bee gbiao. Ma Mae pɔ́ ále me a de á Lua ũ, aapi mé ì ma tobɔ. ⁵⁵ A aà dɔ́o, āma má aà dɔ́. Tó ma m̀è má aà dɔ́o, máo de eede ũ lááwae. Má aà dɔ́ mé má aà yá kúa. ⁵⁶ A dezi séia Ablahaũ pɔ́nakè ma gɔɔ ea yá musu. A è, ɔ́ aà pɔ́ kèna. ⁵⁷ ɔ́ gbāadepiɔ́ òè: Ni ka wèè blakwi yāao, ɔ́ n Ablahaũ èa? ⁵⁸ Yesu òné: Síana mále oé, e wàò gé Ablahaũ ii, má kú.

⁵⁹ ɔ́ aa gbè sèle wà aà pápaò. ɔ́ à ùle à bò Lua ua.

9

Gbé pɔ́ wa ì vĩa gbágbāa

¹ Ké Yesu lé bebe, à gbé pɔ́ wa ì vĩa è. ² ɔ́ aà iwao aà là aa m̀è: Metulu, dé duuna yáí ɔ́ wà gbépi ìi vĩa? Aà zia pɔ́ yáí yá, ge aà de ní aà dao pɔ́e? ³ Yesu wèma à m̀è: I ke aà duuna ge aà de ní aà dao pɔ́ yáí no. Ké wà Lua yākea ewà yáie. ⁴ Sema wà gbé pɔ́ ma zĩ yākea ke za gupua wéi. Gwāasina lé mó ké gbēe a e yāe ke bo. ⁵ Gɔɔ pɔ́ má kú dúnia guu, má de gupua ũ dúniae.

⁶ Ké a ò màa, à lé'i tɔ́ búsuwa, ɔ́ a yá a màma aà wéowa. ⁷ A òè: Ge ò oopi Siloe í guu. (Bee m̀è í sísia.) ɔ́ à gè oopi, ɔ́ à sù wé wēa. ⁸ Aà fāanideɔ́ ní gbé pɔ́ aa aà dɔ́ baakena ũo m̀è: Gbé pɔ́ bo baake zɔ́leapin weo lò? ⁹ Gbēeɔ́ m̀è: Aapi. Gbēeɔ́ m̀è: Aawo, ade b̀aàwae. Gōepi m̀è: Mámé! ¹⁰ ɔ́ aa aà là aa m̀è: Kpelewa ní kè n wé wèi? ¹¹ A wèma à m̀è: Gbé pɔ́ wĩ me Yesu mé búsu yá a màma ma wéwa, à m̀è mà ge oopi Siloe í guu. Ké ma ge oopi, ɔ́ ma gu'è. ¹² ɔ́ aa aà là aa m̀è: Aapi ku má ni? A m̀è: Má dɔ́o.

¹³ ɔ́ aa gè Falisiɔ́ kíi ní gbé pɔ́ de vĩa ũ yāapio. ¹⁴ A mo lè kámabogɔɔzi ɔ́ Yesu búsu yá à aà wé wèè. ¹⁵ ɔ́ Falisiɔ́ aà là bo: Kpelewa ní kè n gu'èi? A wèma à m̀è: A bèle ná ma wéwae. Ké má pípi, ɔ́ ma gu'è. ¹⁶ ɔ́ Falisiɔ́ m̀è: Gbépi i bo Lua kíio, asa ìli kámabogɔɔzi yādao. An gbēeɔ́ m̀è: Duunkena a fɔ́ dabudabu bee taa kee? ɔ́ aa kɔ́kpaalè. ¹⁷ ɔ́ aa aà là bo: Mpi sɔ́ n gbé pɔ́ à n wé wène, níle e kpelewa aà yá musui? A m̀è: Anabi.

¹⁸ N beeo gbāadeɔ́ i si ké a de vĩa ũ ɔ́ aà wé wèò, ɔ́ aa gè aà de ní aà dao sísi. ¹⁹ Aa ní lá aa m̀è: A nén laa? A aà ì vĩa yāma yá? Kpelewa a kè àle gu'e sai? ²⁰ ɔ́ aà de ní aà dao wèma aa m̀è: Wá dɔ́ ké wá née. Wa aà ì vĩa. ²¹ Ama lá a kè sa àle gu'e, wá dɔ́o. A aà la we, gbé gbāae, a fɔ́ azia yā'o. ²² Aà de ní aà dao ò màa, ké aale víake gbāadeɔ́ne yáie. Asa aa zèò ké gbé pɔ́ ò Yesuá Mesiie, wà lousisikpeɔ́zèe. ²³ Bee yáí aà de ní aà dao m̀è, gbé gbāae, aa aà la.

24 Gbé pò de vĩa ù yāapi sísia gēn plaade guu ɔ̄ aa òè: O ní sí ní Luao. Wá d̄s̄ ké ḡɔ̄epiá duunkenaε. 25 Ǿ à mè: Tó duunkenaε, má d̄so. Yá m̀endo má d̄s̄. Vĩan ma ù yāa, ɔ̄ mále gu'e sa. 26 Ǿ aa à là aa mè: Bó a k̀enɛi? A n wé ẁenε kpelewa ni? 27 A ẁemá à mè: Má òé k̀ò, i swáseio. Bóyāi á ye mai lbi? A ye ḡs̄ aà ìwaɔ ù s̄s̄ yà? 28 Ǿ aa zɔadòwà aa mè: Mmε ní de aà ìwa ù we! Wamɔɔwaɔ Mɔizi ìwaɔn wá ù. 29 Wá d̄s̄ ké Lua yá'ò Mɔizie. Aapi s̄s̄, wá d̄s̄ gu pò à b̀uo.

30 Ǿ ḡɔ̄epi òné: Yābɔnsaε ma we! A ma wé ẁemεε, ɔ̄ á d̄s̄ gu pò à b̀uoa? 31 Wá d̄s̄ ké Lua lí swáse duunkenaɔ yáio, ì swáse a yāmana pò ì a p̄eā ke yáí. 32 Zaa Lua dúnia kàle, wi ma gb̄εε gbé pò wa ì vĩa wé ẁeo. 33 Tó gbépi i b̀o Lua kíio, a f̄s̄ p̄e keo. 34 Ǿ aa òè: Wà n i duuna guu míɔmíɔε, ɔ̄ níle yádada w̄εεa? Ǿ aa aà yà.

Luad̄s̄aiá v̀ak̄uaε

35 Yesu mà wà aà yà. Ké à aà è, à aà là à mè: Nlε Gbēnazin Né náaikεa? 36 Ḡɔ̄epi ẁewà à mè: Mae, dén aà ùi, ké mà e aà náaikεi? 37 Yesu òè: N aà è, aapi mé lé yá'onno. 38 Ǿ ḡɔ̄epi òè: Dii, mále n náaikε. Ǿ à k̀ulεè. 39 Ǿ Yesu mè: Gb̄éɔ̄ kpaalea yáí ma moi dúniau la, ké wésiadεɔ̄ gu'e, wεk̄enaɔ̄ i ḡs̄ v̀ia ù.

40 Falisieɔ̄ ku we. Ké aa yápi mà, aa òè: Wápiɔ̄, v̀iaɔ̄n wá ù s̄s̄a? 41 Ǿ Yesu òné: Tó v̀iaɔ̄n á ù, d̄s̄ á duuna v̀io. Lá ále o á wé k̄εa, á duuna ḡi kuε.

10

Yesuá sādān maaε

1 Siana mále oé, gbé pò lí ḡε s̄a kaa léuo, ì v̀i kaa gupālei, adeá kpáie, kpáiweliwεε. 2 Gbé pò ì ḡε kaa léu s̄s̄, ade mé sādāna ù. 3 Kaa lé d̄šana ì zεw̄ε adeε, s̄aɔ̄ s̄s̄ aa aà b̀o d̄s̄. I a s̄aɔ̄ sísi an baade t̄owa, ì b̀olεr̄no. 4 Tó à b̀olεr̄no, ì d̄baané, aaiɔ̄ t̄eaazi, ké aa aà b̀o d̄s̄ yáí. 5 Aali we t̄ε gb̄épālezio. Aai bàalεè, ké aa gb̄épāle b̀o d̄s̄o yáí.

6 Yesu yápi l̄εūn̄é, ɔ̄ aai d̄s̄ bó yá a ònéo. 7 Bee yáí Yesu èa òné: Siana mále oé, máme má kaa lé ù s̄aɔ̄ne. 8 Gbé pò aa d̄baamεεɔ̄á kpáiōne, kpáiweliwεōne m̄pii, ɔ̄ s̄aɔ̄ i ní yāmao. 9 Máme má kaa lé ù. Gbé pò ḡε ma guu a aafia'e. Aliɔ̄ ḡε aliɔ̄ b̀o, ali p̄oblek̄ii e. 10 Kpáí'oa yáí ɔ̄ kpáí ì moi, ì pò de ì pò ò̄kpa. Ma m̄ε, ké gb̄éɔ̄ aao w̄ēni v̀i, aaiɔ̄ v̀i à k̀è zài. 11 Máme má sādān maa ù. Sādān maa ì gi a w̄ēnii a s̄aɔ̄ yáí. 12 Gb̄ewinaá sādān maa no. Lá s̄aɔ̄ de aà pò ùo, tó a è àwalεwana lé m̄ó, ì s̄aɔ̄ to we à bàalεè, ɔ̄ àwalεwana ì s̄aɔ̄ k̀úk̄ú ì ní f̄āaa. 13 Gb̄épi bàa lío k̀ú ní s̄aɔ̄o, ké a de gb̄ewina ù yáí.

14 Máme má sādān maa ù. Má a s̄aɔ̄ d̄s̄, mé aa ma d̄s̄, 15 lá Mae Lua ma d̄s̄ mé má aà d̄s̄wa. Mále ḡi ma w̄ēnii an yáí. 16 Má s̄a p̄aleɔ̄ v̀i aa ku kaaε beuo. Sema mà d̄baané s̄s̄. Aa ma b̀o ma, kp̄asa i ḡs̄ m̀endo ní d̄anao m̀endo. 17 Mále ḡi ma w̄ēnii ké mà εa si b̀o yáie. A yáí Mae Lua yeimazi. 18 Gb̄εε a ma w̄ēni siao, má ḡii ní maziaoε. Má a ḡiia zé v̀i, mé má a sia zé v̀i b̀o. Yá pò ma Mae d̄ilemεen we.

19 Yápi yáí Yuda gb̄āadeɔ̄ k̄kpaalè b̀o. 20 An guu gbé daside mè: A t̄aa v̀ie, aà mi liaaε. Bóyāi ále swáse aà yáii? 21 An gb̄εεɔ̄ mè: T̄āade yá'oan weo. T̄aa a f̄s̄ v̀ia wé w̄εe?

Yesu a luakε oané

22 Lua kpé sak̄ēa Yelusaleū dikpε kà. Buziεε, 23 ɔ̄ Yesu lé bebe Lua ua a gu pò w̄i m̄ε Salomɔ̄ bilandaau. 24 Ǿ Yuda gb̄āadeɔ̄ líaaazi aa aà là aa mè: Nȳɔ̄ wá tó looa e b̀oε ni? Tó Mesiin n ù, ow̄εε wásawasa. 25 Ǿ Yesu ẁemá à mè: Má òé, i sio. Yá pò mále ke ní ma Mae t̄oɔ̄, yápiɔ̄ mé a seela ù. 26 Apiɔ̄ s̄s̄ i sio, ké á de ma s̄aɔ̄ ùo yáí. 27 Ma s̄aɔ̄ ì ma yāma. Má ní d̄s̄ mé aaiɔ̄ temazi. 28 Mi w̄ēni láasai kpámá, aa gaga bauo. Gb̄εε a f̄s̄ ní b̀o ma ɔ̄zi. 29 Ma Mae mé ní kpaá, mé aà z̄o de gb̄épiia. Gb̄εε a f̄s̄ ní b̀o aà ɔ̄zi. 30 Mapi ní ma Maeo wá douε.

³¹ Gbāadepiɔ gbɛ sɛlɛ lɔ, aa ye aà pápaò aa aà dɛ. ³² Ǿ Yesu ònɛ: Ma yāmaa pɔ ma Mae dàmeɛɔ kèé dasi. A kpele yáí á ye ma pápa ní gbɛoi? ³³ Ǿ gbāadepiɔ wèwà aa mè: Wá ye wà ní pápa ní gbɛo yāmaa pɔ ní kè yáí no. Ké n dɔɛ ní Luao yáíɛ. * Gbēnazinan n ũ, ɔ n nzia dīlɛ Lua ũ. ³⁴ Ǿ Yesu wèmá à mè: Lua ò á ikoyá láu à mè, luaɔn ní ũ.† ³⁵ Lua i o gbé pɔ àlɛ yā'onépiɔnɛ luaɔo lé? Aà yá bāɛa ví sɔo. ³⁶ Ma gbé pɔ ma Mae ma dilɛ adoa à ma zí dúnia guu sɔ, ké ma mè Lua Né n ma ũ, bóyáí a mè ma dɔɛ ní Luaoei? ³⁷ Tó mále ma Mae kea keo, ásu ma yá sio. ³⁸ Tó mále ke sɔ, baa tó i ma yá sio, à ma náaike ma yākeɔo yáí, ké à e dɔ sáasá Mae Lua ku ma guu mé má kú aà guu. ³⁹ Ǿ aa èa lé zɛwɛɛɛ wà aà kú, ɔ à pīlímá.

⁴⁰ Ǿ à èa gè Yuudɛ baale, gu pɔ Zaa gbéɔ da'ilɛkèu séia. A gɔɔplakè we,‡ ⁴¹ ɔ wà mò aà kíi dasidasi wà mè: Baa ké Zaa i dabudabue keo, yá pɔ a ò gbéɛ bee musu piíá síanaɛ. ⁴² Ǿ wà aà náaike we dasi.

11

Lazaa gaa

¹ Gbé pɔ wí mɛ Lazaa lé gyáke Betani, wéle pɔ aà dāɛɔ Maliama ní Maatao kuu. ² Maliamapi mé nɔɛ pɔ tulale kà Diiwa à aà gbá wàa ní a mikāo ũ. ³ Ǿ Lazaa dāepiɔ lékpāsākè Yesuɛ aa mè: Dii, n gbēna lé gyáke. ⁴ Ké Yesu yápi mà à mè: Gyāpi miá ga no. Ké Lua zɔɔke bɔ gupua yáíɛ, Lua Né i tɔbɔ a musu. ⁵ Yesu ye Maata ní aà dāunao ní Lazaaɔi. ⁶ Aà Lazaa gyákeɛ baomaa gbɛa à kè gu pɔ á kúu gia gɔɔ pla.

⁷ Bee gbɛa ɔ a ò a iwaɔnɛ: Wà ɛa gé Yude. ⁸ Ǿ aà iwaɔ òè: Mɛtulu, gbāadeɔ ye n pápa ní gbɛo i gēgēo, ɔ ní ye wà ɛa gé we lɔa? ⁹ Yesu mè: Fāanɛ do lɛlu kuɛpla nolo? Gbé pɔ lé bebe fāanɛ lí gēmbɔlɛo, ké àlɛ gu'e dúniaɛ bee gupua yáí. ¹⁰ Tó àlɛ bebe gwāasina, a gēmbɔlɛɛ, ké a gupuapi vío yáí.

¹¹ Yápi o a gbɛa Yesu ònɛ: Wá gbēna Lazaa i'ò. Mále gé aà vuiɛ. ¹² Ǿ aà iwaɔ òè: Dii, tó àlɛ i'oe, a aafia'e. ¹³ Lazaa gaa yá Yesu lé oné, ɔ aale e i'oaɛ síana. ¹⁴ Ǿ Yesu ònɛ sa wásawasa: Lazaa gāɛ. ¹⁵ Ma pɔ kèna ké má kú weo, ké à e à ma náaike yáí. Wà gé aà kíi. ¹⁶ Ǿ Tomaa pɔ wí mɛ Sía ò a gbéɔnɛ: Wà gé, wí ga ní Diio sɔ.

¹⁷ Ké Yesu kà we, à mɔ lè wà Lazaa ví à kè gɔɔ síiɔ kò. ¹⁸ Betani ku kái ní Yelusaleũo lán kiloo àaɔ taawa. ¹⁹ Yuda gbāadeɔ bɔ we dasi aa mò Maata ní Maliamao kíi an nòɛ níniinɛ an dāɔ ga yá musu. ²⁰ Ké Maata mà Yesu lé mɔ, à gè daiaàlɛ. Maliama gò zɔlɛa bɛ. ²¹ Ǿ Maata ò Yesuɛ: Dii, tó ní kú la yāa, ma dāɔ a gao. ²² Baa tia má dɔ ké yá pɔ ní gbɛa Luawa, a kenɛ. ²³ Yesu òè: N dāɔ a vu. ²⁴ Maata òè: Má dɔ ké a vu zí pɔ gɛo vu gɔɔgbɛzāzī. ²⁵ Yesu òè: Mámɛ má gbé pɔ i gɛo vu à wēni kpámá ũ. Baa tó ma náaikena gā, a gi àɔ kuɛ. ²⁶ Gbé pɔ kú mé àlɛ ma náaike a ga bauo. N bee sía? ²⁷ Maata òè: Ao Dii, má sí ké Mɛsii, Lua Né pɔ wà mè a mɔ dúnia guun n ũ.

Lazaa vua

²⁸ Ké Maata yápi ò, à gè a dāuna sísi, a òè asii guu: Mɛtulu mò, àlɛ n gbɛa. ²⁹ Ké Maliama yápi mà, à fèlɛ kpakpa, àlɛ gé aà kíi. ³⁰ Yesu i gē wéle guu yāao, a ku gu pɔ Maata dàuaàlɛ giaɛ. ³¹ Gbāadepiɔ ku kpéu ní Maliamao, aale aà nòɛ níniè. Ké aa è à fèlɛ ní wāao à bɔ, aa bɔ tɛaàzi, asa aale e àlɛ gé ɔɔlɔ miaaɛ.

³² Ké Maliama kà gu pɔ Yesu kúu, ké à aà è, à kùlɛ aà gbázi a òè: Dii, tó ní kú la yāa, ma dāɔ a gao. ³³ Yesu è àlɛ ɔɔlɔ mé gbāade pɔ m̀aà̀nɔpiɔ lé ɔɔlɔ lɔ. Ǿ tòlobi zùaaɔgu, aà pɔ yà. ³⁴ Ǿ à mè: A aà ví má ni? Aa wèwà aa mè: Mae, mɔ n gwa. ³⁵ Yesu wé'ikau. ³⁶ Ǿ gbāadepiɔ mè: A gwa lá a yeaàzi. ³⁷ Ǿ an gbéɛ mè: Aà gbé pɔ à vía wé wè, a fɔ gi Lazaa ga yāao lé?

* 10:33 Lev 24.16 † 10:34 Sou 82.6 ‡ 10:40 Zaa 1.28

kuaànoo a baokpakpané. ¹⁸ A yáí bíla gè daiaàle, asa aa mà à dabudabupi kèè. ¹⁹ Ǿ Falisio òkòè aa mè: A èa? Wá fǿ pòe wowào. Gwa, dúnia bò tsaàzi.

Yesu a gayá'oa

²⁰ Gèlekioo ku gbé pò aa m̀ lousisii dikpɛoo guu, ²¹ ǿ aa gè Besaida pò kú Galile gbé Filipi kíi, aa wabikèwà aa mè: Mae, wá ye Yesu kǿ'eai. ²² Filipi gɛ ò Andeleeɛ, ǿ aa gè wa ò Yesue sãnu. ²³ Yesu òné: Gbēnazín Né tɔbɔgɔɔ kà. ²⁴ Siana mále oé, tó pówena i gē tíu à f̄mbasib̀ò, ìò ku adoe. Tó à f̄mbasib̀ò s̄, ì n̄e'i maamaae. ²⁵ Gbé pò ye a wēnii, wēnipi a v̄uaawà. Gbé pò ḡi a wēnii dúniæ beeu s̄, ade aɔ ku gɔɔpiiɛ. ²⁶ Tó gbé ye zíkemeɛ, aà temazi, ma zíkɛnapi ìò ku gu pò má kúu. Tó gbé lé zíkemeɛ, ma Mae a aà kpela. ²⁷ Tiasa ma pò yà. Kpelewa má oi? Mà o, Baa, ma bɔ yá pò lé m̀oau yá? Aawo! Ma m̀o yá pò lé m̀oapi yáie. ²⁸ Baa, tɔbɔ. Ǿ bɔ b̀ luabe à mè: Má b̀ k̀, mé má ea b̀ b̀. ²⁹ Ké bíla pò kú we mà aa mè: Lou mé v̄. Gbēoo mè: Malaika mé yá'òè. ³⁰ Ǿ Yesu òné: I ke ma yáí b̀oɔpi b̀io, á yáie. ³¹ Yá a z̄le dúniæ beewa sa. Wa dúniæ bee kía b̀ kpalau sa. ³² Mapi s̄, tó wà ma se ma d̀o musu, má bui píi sísi aa m̀o ma kíi. ³³ Ké Yesu ò màa, à d̀aa lé ga pò a su ga yá'oe.

³⁴ Ǿ bíla òè: Wá mà a ku ikoyá láu wà mè, Mesii aɔ ku gɔɔpiiɛ, § mé n̄ mè wa Gbēnazín Né se d̀o musu s̄ be? Déme Gbēnazín Népi ũi? ³⁵ Yesu wemá à mè: Gupua kuaánoo ḡo yooe. Goo pò á gupuapi v̄, àò beu, ké gu su siwáo yáí. Gbé pò be gusiau líò d̄o gu pò àle géuo. ³⁶ Goo pò á gupua v̄, à gupuapi náaike, ì ḡo gupua gbéoo ũ. Ké Yesu ò màa, ǿ à gè ùlené.

Yuda gbāadeoo Yesu náaikensaiɔne

³⁷ Baa ní dabudabu dasi pò a kè ní wáaɔ, aai aà náaikeo, ³⁸ ké yá pò ānabi Isaia ò e pa yáí à mè:

Dii, gbēe i bao pò wá kpà sio.

Wà n gbāa è, wi d̄o.*

³⁹ Aai we aà náaikèò, asa Isaia ò b̀:

⁴⁰ Lua ní wé v̄iakùné ké aasu gu'eo,

à ní ǹòse tàtané ké aasu yāma aa ea suwa,

ì ní gbágbāo yáí.†

⁴¹ Isaia bee ò ké à Yesu gawi è‡ yáie, ǿ à aà yá'ò. ⁴² N beeo gbāadeɔoo Yesu náaikè dasi. Falisio yáí ǿ aaliɔ ye wà d̄omáo, ké wasu lousisikpɛz̄néo yáí. ⁴³ Asa aa ye gbēnazinao ní sáaukpa de Lua ní sáaukpa.

⁴⁴ Ǿ Yesu p̄na à mè: Gbé pò lé ma náaike, i ke mapi àle a náaike adoo, àle gbé pò ma z̄i náaikeɛ b̀. ⁴⁵ Gbé pò lé ma e lé gbé pò ma z̄i eɛ b̀. ⁴⁶ Ma m̀o dúnia guu gupua ũe, ké gbé pò lé ma náaike su àò ku gusiau b̀o. ⁴⁷ Gbé pò ma yāmà mé a k̄uo, i ke máme má yādaaàlao, asa mi m̀o yādaí dúniála no, ma m̀o dúnia suabaiɛ. ⁴⁸ Gbé pò ḡimazi mé i ma yá sio, yákpale lé aà d̄ae. Yá pò má dàèpi mé a z̄lewà gɔɔgbɛz̄āz̄i. ⁴⁹ Asa mi yāe o ní maz̄iaoo. Yá pò má ò ní yá pò má dànéo, ma Mae pò ma z̄i mé d̄ilemɛɛ. ⁵⁰ Má d̄o ké yá pò a dàmeéá wēni láasai yáe. Beewa yá pò mále o, mále o lá ma Mae òmɛɛwae.

13

Yesu a iwaoo gbá pípia

¹ E Gēamusu dikpɛ àò ka, Yesu d̄o ké a b̀oa dúniæ bee guu taa a Mae kíi gɔɔ kà. Lá a ye a gbéoozi dúnia guu, a yeñzi e a wēni léwae.

² Aale pòble. Ibiisi dà Simoo Isalioṭi né Yudasie a s̄ou k̀, ké aà Yesu kpámá. ³ Yesu d̄o ké a Mae p̄pii n̄ae a ozi. A d̄o ké a b̀o Luapi kíi, mé a ea lé tá aà kíie. ⁴ Goo pò aale pòble, Yesu

§ 12:34 Soū 110.4, Isa 9.6, Dan 7.14 * 12:38 Isa 53.1 † 12:40 Isa 6.10 ‡ 12:41 Isa 6.1

fèlè à a ula bɔ kàlè, ̄ à saveti se dɔ a pi. ⁵ Bee gbèa à ikà ta guu, ̄ à nà a ìwaɔ gbá pípiawa, àlè waa ní saveti pɔ á dɔ a pipio. ⁶ Ké à kà Simɔɔ Piɛɛ kíi, Piɛɛpi òè: Dii, níme nýɔ ma gbá pípiɛɛa? ⁷ Yesu wèwà à mè: N yá pɔ mále ke dɔ gíao. Nyɔ dɔ gbezã. ⁸ Piɛɛ òè à mè: Nyɔ ma gbá pípiɛɛ bauo. Yesu òè: Tó mi n gbá pípio, wáɔ yãe ví ní kɔo bo. ⁹ Simɔɔ Piɛɛ òè: Dii, i ke ma gbáe adoo, ma ɔ ní ma mioe bo. ¹⁰ Yesu òè: Gbé pɔ zu'ò bàa kú ní a gue pípiaoo, sema aà gbá, asa a zèae. A gbãsiɔ, ãma i ke ápii no. ¹¹ A dɔ gbé pɔ a su à a kpámá. A yáí à mè aa gbãsisai m̀piio.

¹² Ké à ní gbá p̀piné a làa, à a ula se dà, ̄ à zòlè bo. A òné: A yá pɔ má kèè dɔa? ¹³ I omɛɛ Metulu ge Dii. Alè o a zéwae, asa má de a ùe. ¹⁴ Lá ma gbé pɔ má de á dii ní á yãdanedeo ù ma á gbá p̀pié, àliɔ kɔ gbá pipi sɔ. ¹⁵ Ma a taa kèé. Aliɔ ke lá má kèéwa. ¹⁶ Siana mále oé, zòblena líɔ de a diilao, zina líɔ de gbé pɔ a zilao. ¹⁷ Lá a yá bee dɔ, báaadeɔn á ù tó àlè ke. ¹⁸ I ke ápii yá mále oo. Má gbé pɔ má sèò dɔ. Sema yá pɔ kèa láue bee pa wà mè: Gbé pɔ wi ɔkáaa ta doũ mé b̀ò ma kpe.*

¹⁹ Mále oé tia e àò gé mói, ké tó à m̀ò, á sí máme má aà ù. ²⁰ Siana mále oé, tó gbé gbé pɔ ma aà zì dilè, à ma dilèe. Tó gbé ma dilè sɔ, à gbé pɔ ma zì dilèe.

Yesu dɔaa Yudasi ní Piɛɛo yá'oa

(Mat 26.20-35, Maa 14.17-31, Luk 22.21-34)

²¹ Ké Yesu bee ò, tòlobi zùààgu, ̄ a òné wásawasa à mè: Siana mále oé, á gbèdo mé a ma kpámá. ²² ɔ aà ìwaɔ kɔ gwàgwa, aa bìlikè gbé pɔ àlè owa. ²³ Iwa m̀endo pɔ Yesu yeaàzi gɛngɛsɛkɛa aà sae. ²⁴ ɔ Simɔɔ Piɛɛ lesuikèè aà Yesu la gbé pɔ àlè o. ²⁵ ɔ ìwapi s̀okpàlè Yesuzi à aà là à mè: Dii, dé ni? ²⁶ Yesu wèwà à mè: Má lomazɔ dowà, mí kpá adewa. ɔ à lomazɔ dowà a kpà Simɔɔ Isaliɔti né Yudasiwa. ²⁷ Ké Yudasi lomapi s̀i, Setãu gèaàgu g̀ò. ɔ Yesu òè: Yá pɔ níle ke ke kpakpa. ²⁸ Gbé pɔ aale pobleɔ, an gbèe i dɔ bóyãi Yesu bee òièò. ²⁹ Lá Yudasí mé ìò m̀òbɔ k̀ua, ̄ gbèeɔ lé e Yesu òè aà gé dikpe pɔ pɔ aa yeiɔ lúie ge aà gé p̀e kpáí taasideɔwae. ³⁰ Ké Yudasí lomapi s̀i, à b̀ò g̀ò. A m̀ò lè gwáe.

³¹ Ké Yudasí b̀ò, Yesu mè: Tiasa Gbènazin Né a tɔbɔ, mé Lua a tɔbɔ aà yá musu. ³² Tó Lua tɔbò aà musu sɔ, Lua a aà tɔbɔ a kíi mé a b̀ò g̀òe. ³³ Ma gbéɔ, ma kuaáno g̀ò yɔɔe. A ma wɛe, ãma mále oé tia lá má ò gbãadeɔnewa, á f̀ò gé gu pɔ mále táuo.† ³⁴ Mále yá dafu dilèe, àliɔ yek̀si. Lá má yeázi, ápiɔ sɔ àliɔ yek̀si màa bo. ³⁵ Tó á yek̀si, ̄ gbépii a á dɔ ma ìwaɔ ù.

³⁶ Simɔɔ Piɛɛ aà là à mè: Dii, níle tá má ni? Yesu wèwà à mè: Gu pɔ mále táu, nýɔ f̀ò temazi gíao. Gbezã ̄ nýɔ m̀ó. ³⁷ Piɛɛ òè: Dii, bóyãí má f̀ò tenzi tiao ni? Má gí ma wèni n yáí. ³⁸ Yesu mè: Nyɔ gi n wèni ma yáí ló? Siana mále onɛ, e ko àò gé lezui, nýɔ lelekpamazi gèn àaɔ.

14

Yesu mé luabe zé ù

¹ Asu tó á p̀o yao. A Lua náaike, í ma náaike. ² Ma Mae be kpé ví dasi, mále gé gukɛkɛié. Tó a de màao, dɔ mi oéò. ³ Lá mále gé gukɛkɛié, má ea m̀ò mà á séle tááno ma kíi, ké ápiɔ sɔ àò ku gu pɔ má kúu. ⁴ A gu pɔ mále táu zé dɔ. ⁵ ɔ Tomaa òè: Dii, wá dɔ gu pɔ níle táuo. Wá f̀ò a zé dɔ kpelewa ni? ⁶ Yesu wèwà à mè: Máme má zépi ù, máme má síana ní wèniò ù. Gbèe lí e gè ma Mae kíi ma kèse k̀usaio.

⁷ Tó á ma dɔ, dɔ á ma Mae dɔ. Za tia a aà dɔ mé a aà è. ⁸ ɔ Filipi òè: Dii, ǹ n Mae ɔbwèe. Bee a m̀wá. ⁹ Yesu òè: Filipi, má kúanɔ za gbão, ̄ ní ma dɔo? Gbé pɔ ma e ma Mae è. Bóyãí níle o mà a Mae ɔbèi? ¹⁰ Ké má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, ni sio lé? Yá pɔ mále oé, mále o ní maziaoo. Ma Mae pɔ kú ma guu mé lé a yákeao ke. ¹¹ Ké má ò má kú ma Mae guu mé ma Mae ku ma guu, à ma yá sí. Tó màan s̀ò, à si ma yákeapiɔ yáí.

* 13:18 Sou 41.10 † 13:33 Zaa 7.34

12 Siana mále oé, gbé pò lé ma náaike a yá pò mi kepiò ke. A ke de beeola se, ké mále tá ma Mae kíi yáí. 13 Má yá pò a a wabikè ní ma tóo ke, ké ma Mae e tóbò ma musu yáí. 14 Tó a yáe wabikè ní ma tóo, má ke.

Yesu legbēa a Nisina yá musu

15 Tó á yemazi, áo yá pò má ðileo kūa. 16 Má gbēa ma Maewa, i á gba Zennode pāle pò áo kúánò gòpíi* 17 Nisín síande ũ. Dúnya gbéò f̄s àà ðileo, asa aale àà eo mé aa àà d̄so. Apio á aà d̄s, asa a kúánò mé áo kú á guu. 18 Má á tó ádoò, má ea m̄o á kíi. 19 A ḡò yòòe ké dúnya a ma e l̄o, áma á ma e. Ké má kú yáí, áo ku s̄o. 20 Ḡòò bee áo d̄s ké má kú ma Mae guu, á kú ma guu, mé má kú á guu. 21 Gbé pò ma yádileao dà mé a kūa, ade mé yemazi. Ma Mae áo ye gbé pò yemazizi, mé máo yeaàzi, mí azia òlòè.

22 Ǿ Yudasi aà là, i ke Yudasi Isalioti gbé no: Dii, bó yá mé m̄ò, n̄ȳs̄ n̄zia òlòw̄ē, mé dúnya a n̄ eo ní? 23 Ǿ Yesu w̄èw̄à à m̄è: Tó gbé yemazi, áo ma yá kūa. Ma Mae áo yeaàzi, wí m̄ó àà kíi, wí z̄l̄eàànò. 24 Gbé pò yemazio ma yá kūao. Yá pò ále mapi i b̄o ma kíio, à b̄ò ma Mae pò ma z̄í kíie. 25 Ma yápi òé ḡòò pò má kúánò. 26 Ma Mae a a Nisina z̄í ní ma tóo Zennode ũ. Ǿme a yápii dadaé, i to yá pò má òé ðágu píi. 27 Mále á tó ní aafiao, mazia aafia ò mále á gba. Mále á gba lá dúnya ì ní gbawao. Asu tó á p̄o yao, ásu s̄òdeedeeko. 28 A mà, má òé mále tá, mí ea m̄o á kíi. Tó á yemazie, d̄s á p̄o na, ké mále tá ma Mae kíi yáí, asa ma Mae ðemala. 29 Má òé tia e àò gé kei, ké tó à k̄è, á ma náaike. 30 Má e yá'oánò gbàa l̄o, asa dúnyae bee kía lé m̄ó. A iko víao, 31 áma lá ma Mae ðàmeē ò mále ke, ké dúnya e d̄s má yeaàzi. A fele wà go lakii.

15

Yesu mé v̄ēli síande ũ

1 Mámē má v̄ēli síande ũ, ma Mae mé v̄ēbude ũ.* 2 I ḡõna pò p̄ea n̄'isai píi z̄s̄e, ò ì a n̄'ina píi mibo, ké a n̄'ia káfi yáí. 3 Apioá z̄ēae yá pò má òé yáí. 4 Áo naa mapiwa lá má naawáwa. Liḡõna lí f̄s̄ n̄'í ní aziaoo, sema àò p̄ea lidawa. Màae apio á f̄s̄ káfiak̄eo, sema àò naaa bàasio.

5 Mámē má v̄ēe lida ũ, áme á a ḡõnao ũ. Gbé pò naaa mé má naawà, ade a káfiak̄e maamaae, asa á f̄s̄ p̄oe ke ma saio. 6 Tó gbé naao, wa aà v̄ūaa, lá w̄í liḡõna z̄s̄ v̄ūaa à giigaga, wà séle káteu à tékūwae. 7 Tó á naaa mé ma yá kú á s̄ou, à pò pò á yei wabike, í e. 8 Tó a káfiak̄è maamaa, áo ðe ma ìwao ũ síana, ma Mae i tóbò.

9 Má yeázi lá ma Mae yemaziwa. A ze ní ma yeaázio. 10 Tó á yá pò má ðileo kūa, á zea ní ma yeaázion we, lá má yá pò ma Mae ðileo kūa mé má zea ní aà yeamaziowa. 11 Ma yápio òé, ké àò p̄ona pò má v̄í v̄í, á p̄ona i ke zài. 12 Yá pò má ðiléén ke: Áo yek̄si lá má yeáziwa.† 13 Tó gbé ḡi a w̄ēnii a gbēnao yáí, gbēe áo ye gbéi ðe beelao. 14 Tó ále yá pò má ðiléé ke, ma gbēnaon á ũ. 15 Má oé z̄òblenaò l̄o, asa z̄òblena lío a dii b̄oòle d̄so. Máo oé sa gbēnaoē, asa yá pò má mà ma Mae kíi ò má òé píi. 16 Am̄e i ma seo, mámē ma á sé, mé ma á z̄í à gé káfiak̄ei, káfi pò áo ku, Mae Lua i á gba pò pò a a wabik̄ewa ní ma tóo. 17 Yá pò má ðiléén ke: Áo yek̄si.

Dúnya zaa Yesu ní a gbéògu

18 Tó dúnya zàágu, àò d̄s ké à zàmagu á āa. 19 Tó dúnya gbéon á ũ, d̄s dúnya yeázi. Lá ma á sé ma á bó dúnya guu, á ðe a gbéò ũo. Bee yáí dúnya zaiágu. 20 A to yá pò má òé ðágu. Zòblena lío ðe a diilao. Lá aa ìadàa, màa aa dawá s̄o. Tó aa ma yá kūae, aao á yá kūa s̄e. 21 Aa yá beeò kéé píi ma tó yáí, asa aa gbé pò ma z̄í d̄so.

* 14:16 Zin 2.1-4 * 15:1 Isa 5.1-4 † 15:12 Zaa 13.34

²² Tó mi mɔ ma yã'ònéo, dɔ aa duuna vɔ. Tia kéwa an duuna awa vɔ. ²³ Gbé pɔ zamagu za ma Maegue sɔ. ²⁴ Tó mi yá pɔ wi ke yáo ke an guuo, dɔ aa duuna vɔ. Tia kéwa aa yá pɔ má kèò è, ò aa zámagu ní ma Maeo wápii, ²⁵ ké yá pɔ kú Mɔizi ikoyá guu pa, wà mè aa zámagu pã.†

²⁶ Tó Zennode pɔ má aà gbaewá bɔ ma Mae kíi à mɔ, Nisín siande pɔ i bɔ aà kíipi, aɔ de ma seelade ũ. ²⁷ Apio sɔ áo de ma seelade ũ, ké á kumanɔ za káau yáí.

16

¹ Ma yá beeɔ òé ké ásu fuo yáíe. ² Wa lousisikpezɔé. A gɔɔ lé mɔ se ké gbé pɔ á dé aɔ e ále zike Luaee. ³ Aa yápio kéé ké aa ma Mae ní mapio dɔo yáí. ⁴ Ma yá beeɔ òé, ké tó a gɔɔ kà, ío dɔ má òé kèe.

Lua Nisina zɔ

Mi yá beeɔ òé za káauo, ké má kúanɔ yáí. ⁵ Mále tá gbé pɔ ma zɔ kíi sa. A gbée i ma la guu pɔ mále táuo. ⁶ A pɔ siakú sa, ké ma yá beeɔ òé yáí. ⁷ Siana mále oé, ma taa a àikéé, asa tó mi tao, Zennodepi a mɔwáo. Tó ma ta, má aà zɔwá.* ⁸ Tó à mɔ, a dúnia eekaé a zɔ duuna ní maakéao ní yákpalekeao yá musu, ⁹ duuna yá musu, ké aai ma náaikeo yáí, ¹⁰ maakéa yá musu, ké mále tá ma Mae kíi, mé á ma e lo yáí, ¹¹ yákpalekeo yá musu, ké wà yákpaleké ní dúniae bee kíao yáí.

¹² Má yávi dasi mà oé lo, áma á yápio fɔ gíao. ¹³ Tó Nisín Siande mɔ, a dɔaaé siana pii guu. A yá'o ní aziaoo, yá pɔ a mà ò ali o, i yá pɔ lé mɔɔ baokpaé. ¹⁴ A ma tɔbɔ, asa òme a ma yáó séle siué. ¹⁵ Pɔ pɔ ma Mae ví piiá ma pɔe. A yáí ma mè a ma yáó séle siué.

¹⁶ A gɔɔ yɔɔ ké á ma e lo, à gɔɔ yɔɔ lo í ma e.

Pɔsia lile pɔna ũ

¹⁷ ɔ aà íwaeɔ òkɔe: Bó yá ále owé wei? A mè à gɔɔ yɔɔ wá a e lo mé à gɔɔ yɔɔ lo wí a e. A mè lo ále tá a Mae kíi. ¹⁸ ɔ aa mè: A gɔɔ yɔɔ pɔ a òpi de kpelewa ni? Wi yá pɔ ále opi mao. ¹⁹ Yesu dɔ ké aa ye a la, ò a òné: Ké ma mè à gɔɔ yɔɔ á ma e lo, mé à gɔɔ yɔɔ lo í ma e, bee ále kɔ lalaia? ²⁰ Siana mále oé, á sɔlo á wɛnake, áma dúnia a pɔnake. Aɔ ku pɔsia guu, áma á pɔsiapi a lile pɔna ũ. ²¹ Tó nɔe ye ne'ii, aà pɔ i siakú ké aà wáwákegɔɔ kà yáí. Tó à ne'í sɔ, wáwá pɔ a kèpi lí dɔaàgu lo. Aà pɔ i ke nae, ké à né dafu kà dúniawa yáí. ²² Maa ápio, á pɔ sia gíao. Má ea mà á e lo, á pɔ i ke na, mé gbée a fɔ á pɔnapi síwáo. ²³ Gɔɔ bee á yáe laa lo. Siana mále oé, ma Mae a pɔ pɔ a a wabikéwa ní ma tó kpáwá. ²⁴ E tia i pɔe wabike ní ma tóo. Ali wabike, íli e, ké á pɔna e pɛewá yáí.

²⁵ Ma yápio lèeúe. A gɔɔ lé mɔ ké má yá'óé ní yáleeúao lo, mí a Mae yá'óé wásawasa. ²⁶ Gɔɔ bee á wabike ní ma tóo. Mi oé máme má wabikéé ma Maewao, ²⁷ asa ma Mae yeázi ké á yemazi yáí, mé a ma bɔa aà kíi sí. ²⁸ Ma bɔ ma Mae kíi ma mɔ dúnia guu. Tiasa mále dúniaato mále tá aà kíi. ²⁹ ɔ aà íwaeɔ òe: Too, níle yá'o ní yáleeúao lo, níle o wásawasa. ³⁰ Wá dɔ sa ké ní yápii dɔ, baa tó gbé i a láasoo oneo. Bee yáí wa n bɔa Lua kíi sí.

³¹ ɔ Yesu òné: Ále ma náaike saa? ³² A gɔɔ lé mɔ, à kà kò, ké á fáaa, á baade i ta a be i ma to mado. N beeo má kú madoo, asa ma Mae kumanɔe. ³³ Ma yá beeɔ òé, ké naaa guu á nòse à daa doú. A wétèa e dúnia guu, áma à sɔdile, ma zɔblè dúniawa.

17

Yesu wabikea a Maewa

¹ Yesu yápi oa gbéa à wese musu à mè: Baa, a gɔɔ kà. N n Né tɔbɔ, n Né i n tɔbɔ. ² N tò má iko ví gbépiiwa, ké mà wɛni láasai kpá gbé pɔ ní kpáaɔwa pii. ³ N Lua mɛndona siande ní

mapi Yesu Kilisi pò ní zìo dǎa mé wēni láasai ũ. ⁴ Ma n tǒbò tǒle, zì pò ní dàmee mà ke má làa. ⁵ Baa, gawi kpaá n kíi sa, lá ní kpàa n kíi zadǎ dúnia kuo.

⁶ Gbǎ pò n ní sé dúniau n ní kpaá, má tò aa n dǎ. N pǒone, ò n ní kpaá. Aa n yá kǎa, ⁷ aa dǎ sa ké yá pò ní dàmee bǎ n kíi píie. ⁸ Ma yá pò ní dàmee dàné. Aa sí, ò aa dǎ ké ma bǎ n kíie síana. Aa sí ké míme n ma zì. ⁹ Mále wabikené, i ke dúnia mále keèò, sema gbǎ pò n ní kpaapi, asa n pǒone. ¹⁰ Ma pǒá n pǒone píi, n pǒá ma pǒone píi. Mále tǒbò gbǎpi yá musu. ¹¹ Mále su n kíi, máo ku dúnia guu lǎo, ãma ampí aá ku dúnia guu. Baa Kuaadoade, ò ní dǎa ní n tǒ pò ní kpàa gbǎao, ké aá ku medoũ lǎwáwa. ¹² Gǎ pò má kúrnǎ, ma ní dǎa ní tǒ pò ní kpáapi gbǎao. Má ní kǎa, ò an gbǎe i vǎaao, mé i ke gbǎ pò mipè kaalewa ké n yá e pa yáí bàasio.*

¹³ Tiasa mále su n kíi. Ma yá bee ò dúnia guu, ké aá pǒna pò má ví ví, i pǎemáe. ¹⁴ Ma n yá dàné, ò dúnia zǎngu, ké dúnia gbǎon ní ũo lán mapiwa. ¹⁵ Mále wabikema, i ke ké ò ní bǎ dúnia guu no, ké ò kàedañzi Setáu yá musue. ¹⁶ Dúnia gbǎon ní ũo lán mapiwa. ¹⁷ To an kua à adoa ní síana gbǎao, n yá mé síanapi ũ. ¹⁸ Lá n ma zì dúnia guu, mapi sǎ ma ní zì dúnia guu. ¹⁹ Mále azia kpama an yáí, ké aá ku n gbǎo ũ síana.

²⁰ I ke mále wabikené nído no, ní gbǎ pò aa ma náaike ní yáíe lǎ, ²¹ ké ampí aá ku medoũ. Baa, lá ní kú ma guu mé má kú n guu, ampí sǎ aá kú wá guu, ké dúnia e sí míme n ma zì. ²² Gawi pò ní kpàa ò má kpámá, ké aá ku medoũ lǎwáwa. ²³ Má kú ní guu mé ní kú ma guu, ké aá ku medoũ míomí, dúnia i dǎ míme n ma zì, mé ní yenzi lá ní yemaziwa.

²⁴ Baa, gbǎ pò ní kpàa, má ye aá ku gu pò má kúu, ké aa wesi ma gawile, gawi pò ní kpàa ké ní yemazi zadǎ dúnia kuopi. ²⁵ Mae Mae, dúnia n dǎo, ãma má n dǎ, mé gbǎe bee dǎ ké míme n ma zì. ²⁶ Má tò aa n dǎ, mé má ea mà to aá n dǎ lǎ, ké áo yenzi lá ní yemaziwa, mío naamá.

18

Yesu kǎa

(Mat 26.47-56, Maa 14.43-50, Luk 22.47-53)

¹ Yesu yápi oa gbǎa à bǎ ní a ìwa, aa bùa Sedǎ baale. Lu ku we, ò à gǎu ní a ìwa. ² Yudasí bǎnkpǎde sǎ a gupi dǎ, asa Yesu ní a ìwa aá kǎaa we mǎomǎe. ³ Ŏ Yudasí gǎ we ní sosa gǎli doo ní dǎai pò sa'onkia ní Falisio ní zìo. Aa filia kǎa ní sǎte ò gǎkebo. ⁴ Yesu yá pò a a le dǎ píi, ò à bǎ dǎrle à ní lá à mè: Dé ále weelei? ⁵ Aa wèwà aa mè: Yesu Nazaletie. Ŏ a òné: Mámé má aà ũ. Yudasí bǎnkpǎdepi kúrnǎ. ⁶ Ké Yesu òné: Mámé má aà ũ, ò aa èa kǎkǎe aa bǎlele. ⁷ Yesu ní lá lǎ: Dé ále weelei? Ŏ aa mè: Yesu Nazaletie. ⁸ Yesu wémá lǎ: Má òé mámé má aà ũ. Tó mámé ále ma weele, à to gbǎe bee tá. ⁹ A bee ò ké yá pò à dǎa ò e pa yáie à mè: Gbǎ pò ní kpàa, an gbǎe i vǎaao. ¹⁰ Simǎ Piǎe fǎnda looa, ò a wò à sa'onkia zíkǎna lèò à aà òplaa swǎ gò. Zíkǎnapi tón Malaku. ¹¹ Ŏ Yesu ò Piǎe: N n fǎnda pǎ a kpéu. Má taasi pò ma Mae díle mà ke kǎona í mio lé?

¹² Ŏ sosa ní ní gbǎzǎo ní Yuda dǎai Yesu kú aa aà yè. ¹³ Aa gǎaànǎ Anasí kíi gǎa. Anasípiá Kaaifa pò de sa'onkia ũ wǎ bee ànsuee. ¹⁴ Kaaifapi mé lǎdà Yuda gbǎadeowa yáa à mè: A maa gbǎ mǎndo ga gbǎpii gbǎue.*

Piǎe lelekpaa Yesuzi

(Mat 26.57-75, Maa 14.53-72, Luk 22.54-71)

¹⁵ Simǎ Piǎe ní Yesu ìwa doo te Yesupi kǎe. Sa'onkia ìwapi dǎ, ò ìwapi gǎe Yesu kíi sa'onkiapi bǎ'ua. ¹⁶ Piǎe gǎ ze bǎleu gǎae. Ŏ ìwa pò sa'onkia aà dǎpi gǎe yá'ò nǎe pò lé bǎlepi dǎae, ò à gǎ ní Piǎe. ¹⁷ Ŏ nǎe bǎledǎnapi Piǎe là à mè: Gbǎpi ìwaen n ũo lò? Piǎe wèwà à

* **17:12** Sou 41.10, Zaa 13.18 * **18:14** Zaa 11.49-50

mè: Mámεo. ¹⁸ Ζικεναο ní dɔaio tekà yāa ké íana kú yáí, ̄ aale kpakpa. Píεε kúrino we, àle tékpakpa.

¹⁹ Ǿ sa'onkia lé yālala Yesuwa aà íwao ní aà yādanεo musu. ²⁰ Yesu wèwà à mè: Ma yā'ò gbépiie gupuau. Ma yādadané lousisikpεo guu ní Lua uao, gu pó Yudaο ì kãaau nípii. Mí yāe o asii guuo. ²¹ Bóyāi níle yālalaai? Ma yāmanaο la, aa yá pó má òné d̄o. ²² Ké Yesu yá bee ò, dɔaio do pó kú we aà s̄anke à mè: Wí yáz̄asi sa'onkiawa màa yà? ²³ Yesu wèwà à mè: Tó yāvāi má ò, o wà ma. Tó yāmaa má ò s̄o, bóyāi n ma lei? ²⁴ Ǿ Anasi Yesu gbàε sa'onkia Kaaifawa yea.

²⁵ E tia Píεε ku we, àle tékpakpa. Ǿ wà aà là: Aà íwaen n ūo lò? Píεε lelekpà à mè: Mámεo. ²⁶ Sa'onkia zíkεnaο doá gbé pó Píεε a swá gò daεε, ̄ à mè: Mí n eaànɔ lu guuo lé? ²⁷ Ǿ Píεε lelekpà b. Weḡo ko lεzù.

Pilati yákpalekea ní Yesuo

(Mat 27.1-31, Maa 15.1-20, Luk 23.1-25)

²⁸ Ǿ Yuda gbāadeo b̄o ní Yesuo Kaaifa kíi, aa gèaànɔ bùsu gbēz̄o be. Guf̄εεε. Aai gē gbēz̄opi beo, ké aasu gbāleo yáí, asa aa ye Gēamusu dikpεεε. ²⁹ A yáí tò Pilati b̄o mò ní kíi à mè: Yá kpele á ví ní gbépioi? ³⁰ Aa wèwà aa mè: Tó vāikena no, d̄o wi m̄o aà kpáímao. ³¹ Ǿ Pilati òné: A aà se gé yákpalekeiaànɔ ázia ikoyāwa. Ǿ gbāadepio òè: Wá gbēdea zé v̄io. ³² Bee kè ké yá pó Yesu ò e pa yáíε, ké à d̄oaa a ga taa ò.†

³³ Ǿ Pilati èa gè a be. A Yesu sísi, ̄ à aà là à mè: Yudaο kían n ūa? ³⁴ Yesu wèwà à mè: Nle bee o ní nz̄iao yà, ge wà ma yā'òné? ³⁵ Pilati mè: Yudan ma ūa? N buio ní n sa'onkiaò mé n kpaa. Bó ní kèi? ³⁶ Yesu mè: Ma kpalaá dúniaε bee pó no. Tó ma kpalaá dúniaε bee p̄oε, d̄o ma íwao zikà, ké wasu ma kpa Yuda gbāadeowao. Ma kpalaá dúnia la pó no. ³⁷ Ǿ Pilati òè à mè: Asi kían n ūo? Yesu mè: Mmε níle o kían ma ū. Wà ma i, ̄ ma m̄o dúnia guu síana seelade ū. Gbé pó de síana pó ū ì ma yāma. ³⁸ Pilati mè: Bómε síana ūi?

Ké a ò màa, à èa b̄o gè Yuda gbāadeo kíi, a òné: Mí yāe e gbépiwao. ³⁹ A felekaayā ví ké mi dakpεunae k̄éε Gēamusu dikpεḡozi. A ye mà Yudaο kía k̄éε yà? ⁴⁰ Ǿ aa wiilè b̄o aa mè: Aapi no, Balabae! Kási s̄o Balabapiá kpáiweliwεε.

19

¹ Ǿ Pilati mè wà Yesu se wà gbē ní flaalao. ² Ǿ sosao lè f̄ua tà aa kpàè aa gomusu t̄ea dàè. ³ Aale s̄oazi dodo aale mε: F̄o Yudaο kía! Ǿ aale aà s̄ankeke.

⁴ Pilati èa b̄o b̄o, ̄ a ò bílaε: A gwa, mále b̄oéaànɔ bàasi la, ké à e d̄o mi yāe ewào. ⁵ Yesu b̄o bàasi, a lè f̄uapi kpaa, a gomusu t̄eapi daa. Ǿ Pilati òné: Ḡoepi ke! ⁶ Ké sa'onkiaο ní dɔaio aà è, aa wiilè aa mè: N aà páliwa! Ǿ Pilati òné: A aà se ge páliwa ázia, asa mi yāe ewào. ⁷ Yuda gbāadepio wèwà aa mè: Wá ikoyā ví, mé ikoyāpi mè sema aà ga, ké à ázia díle Lua Né ū yáí.

⁸ Ké Pilati yápi mà, aà vía k̄afi. ⁹ A èa gè ní Yesuo a be b̄o, ̄ a aà là à mè: N b̄o má ni? Yesu i wewào, ¹⁰ ̄ Pilati òè: Nȳo yā'omεεo lé? N d̄o ké má n gbæa iko ví, mé má n paa líwa iko ví b̄o lé? ¹¹ Yesu wèwà à mè: N ikoe víao, sema pó Lua kpàma bàasio. A yáí tò gbé pó ma kpama duuna mé z̄o. ¹² Za ḡo bee Pilati lé zεwεεε à aà gbæ, āma Yuda gbāadeo wiilè aa mè: Tó n gbépi gbàε, Sezaa gbēnan n ūo. Gbé pó ázia díle kía ū íbelesè ní Sezaaoε. ¹³ Ké Pilati yá bee mà, à mè wà b̄o ní Yesuo bàasi. Ǿ à z̄oε a ḡinaa, gu pó wí mε gbè gusalalau. (N Ebelu yáo s̄o Gabata.) ¹⁴ A gud̄o mé Gēamusu dikpε ū. Ké íatē ká minanguo, ̄ Pilati ò Yuda gbāadepioε: A kía ke. ¹⁵ Ǿ aale wiilè aale mε: N aà de. N aà de. N aà páliwa. Pilati òné: Má á kía páliwa yà? Sa'onkiaò mè: Wá kía v̄io, Sezaa bàasio. ¹⁶ Ǿ Pilati Yesu kpámá aa aà páliwa. Ǿ aa aà sè ḡèò.

† 18:32 Zaa 3.14, 12.32

*Yesu gaa**(Mat 27.32-56, Maa 15.21-41, Luk 23.26-49)*

¹⁷ Yesu bò wéle guu a azia lipáakōa sea, à gè gu pò wí me Mitōnagu. (N Ebelu yáo wí me Gōgōta.) ¹⁸ We wà Yesu pàu líwa ní gbēon pla pále, gbēdo oplaai, gbēdo ozei, ò Yesu kú ní zānguo. ¹⁹ Pilati lakè a nà Yesu lipáakōapiwa. Yá pò a kèpin ke:

Yesu Nazaleti, Yuda kía.

²⁰ Yuda lápi kyokè dasi, asa gu pò wà Yesu pàu líwapi zà ní wéleoo. Wa kè lápiwa ní Ebelu yáo ní Lomadeo yáo ní Geleki yáoe. ²¹ O Yuda sa'onkiaò ò Pilati: Nsu kè Yuda kiao, āma kè aapi mé ò Yuda kían a ũ. ²² Pilati mē: Yá pò má kè má kèe.

²³ Ké sosa Yesu páliwa aa làa, ò aa aà pōkasaò sèle kpaalè leε sīō baade miwa. Aa aà ulatao pò wa tà namisai za musu e zīle sè l, ²⁴ ò aa òkōe: Wásu ulapi paapao. Wà tēpa gbé pò a gōè. Aa bee kè ké yá pò kēa láue bee paε, wà mē:

Aa aà pōkasaò kpaalèkōe,
aa tēpà aà ula yá musu.*

Bee yáí sosaò kèi màa.

²⁵ Yesu da ní aà da dāunao ní Kolopa na Maliamao ní Maliam Madelenio ku lí pò wà Yesu pàwà sae. ²⁶ Ké Yesu a da è ní a íwa pò á yeaàzio ze aà sae, a ò a dae: N né ke! ²⁷ O a ò íwapi: N da ke! Za zībeezi ò íwapi aà sè tàò a be.

²⁸ Bee gbēa Yesu dō apii pà. Ké yá pò kēa Luayātaalau e pa† ò a mē: Imi lé ma de. ²⁹ Lo ku we, vēε kuma ka a pai. O wà sao kpàle vēepi guu wa pè lía, wa dà Yesuε a léu. ³⁰ Ké à vēepi mí a mē: Apii pà. O a a mipèle à kēsai.

Yesu zōa ní sōnao

³¹ A gudōa mé kámabogō ũ. Yuda gbāadeo ye geō gō líwa e kámabogōzio, asa kámabogōzīpiá gō zōe. O aa gè wabikè Pilatiwa wà ní gbá é'ε, wi ní bua. ³² O sosaò gè gbé sēia pò wa páliwa sānu ní Yesuo gbá è'ε ní a plaade pò l. ³³ Ké aa kà Yesu kii, aa è à gà kò, ò aai aà gbá é'εo. ³⁴ O sosaò do Yesu zò ní sōnao a gbātēεu. Wegō au ní ío bōle. ³⁵ Gbé pò yápi è ní wéo mé yápi ò. Aà seeladeke síana ví, mé a dō síana ále o, ké ápio sō à e Yesu náaike. ³⁶ Yá beeo kè ké yá pò kēa Luayātaalauε bee paε wà mē:

Aà wáe a εo.‡

³⁷ A kēa Luayātaalau l wà mē:

Aa gbé pò aa aà zō aa aà dē gwa.§

*Yesu via**(Mat 27.57-61, Maa 15.42-47, Luk 23.50-56)*

³⁸ Bee gbēa Yosefu Alimate gbé gè wabikè Pilatiwa aà a gba zé à Yesu ge bua. Yesu íwaε asii guu, ké àle viake Yuda gbāadeone yáí. Pilati wèi, ò a gè aà ge bùa. ³⁹ Nikodēū pò gè Yesu kii gwāasina* gè sō ní lí'oo ní εε gīnanao yāalea, à kà kiloo baakwi taawa. ⁴⁰ O aa Yesu ge sè aa bàabaa pólεo fīwà ní εε gīnanapio, lá Yudaò í ge kpela ní felekaayā guuwa. ⁴¹ Kaa ku gu pò wà Yesu pàu líwapiu. Gbè'ε pò wa sò mia ũ ku kaapiu, wi gbēε dau yāao. ⁴² Wekii aa Yesu dāu, ké a zānno, mé Yudaò kámabogō lé ká yáí.

20*Yesu vua**(Mat 28.1-10, Maa 16.1-8, Luk 24.1-12)*

¹ Asōanenzī guluuluui Maliam Madeleni gè mia kii, ò a lè gbε goa mia'ε le. ² O a bàalè gè Simō Piεε kii ní íwaò do pò Yesu yeaàzipio, a òné: Wà Dii bò miau, wi dō gu pò wà aà

* 19:24 Sou 22.19 † 19:28 Sou 69.21, 22.15 ‡ 19:36 Ba 12.46, Sou 34.21 § 19:37 Zkl 12.10 * 19:39 Zaa 3.1-2

dìleuo. ³ Ǿ Piεε ní ìwao dopio fèlε gè mia kíi. ⁴ An gbēon pla nípii aale bàale sānu, Ǿ ìwapi ba na dè Piεela, à kà mia kíi káau. ⁵ Ké à wekpàleu, Ǿ à bàabaa pólεo è kálea, āma i gēuo. ⁶ Ké Simoo Piεε kà aà gbεa, Ǿ à gè miau. A bàabaa pólεpio è kálea ⁷ ní zwāa pó wa fí aà miwao. Zwāapi peakōwa ní pólεpio, a kooa dilea adoε. ⁸ Ǿ ìwa pó kà mia kíi káaupi gè sō. A è, Ǿ à aà vua sí. ⁹ E tia aai yá pó kēa Luayātaalau wà mè a bō gau midōo. ¹⁰ Ǿ ìwa gbēon plapio èa tà be.

¹¹ Maliama ze mia'ε kpele, àle óob. Lá àle óob màa, à wekpàle mia'eu. ¹² Ǿ à malaika gbēon plao è zōlea gu pó wà Yesu ge dìleu yāa. Ado ku mizí, ado gbázi. Aa ula pua daa. ¹³ Ǿ aa aà là aa mè: Bómε n le, níle óobi? A wemá à mè: Wà ma Dii sè tàdε, má dō gu pó wà aà dìleuo. ¹⁴ Ké à bee ò, à lili, Ǿ à Yesu è zεa, āma i dō Yesu no. ¹⁵ Yesu aà là à mè: Bóyāi níle óobi? Dé níle welelε? Maliama lé e kaadeε, Ǿ a òè: Mae, tó míme n aà sè n bōd, omεε gu pó n aà dìleu, mí gé mà aà sé. ¹⁶ Yesu òè: Maliama! A aedòwà, Ǿ a òè ní Ebelu yáo: Labuni! (Bee mè Metulu.) ¹⁷ Yesu òè: Nsu okāao, mi ta ma Mae kíi yāao. Ge n o ma gbēone, mále tá ma Mae ní ní Maeo kíi, ma Lua ní ní Luao kíi. ¹⁸ Ǿ Maliama Madeleni gè a baokpà aà ìwaoε à mè: Ma Dii è. Ǿ à yá pó a òε òné.

Yesu azia oba a iwaoε
(Mat 28.16-20, Maa 16.9-18, Luk 24.36-49)

¹⁹ Asōanena bee oosi, aà ìwao káaaa kpé guu, aa gbatànlε aa kilidàu, ké aale viake Yuda gbāadeone yáí. Ǿ Yesu mò zè ní guu, a òné: Aō ku aafia! ²⁰ Ké a ò màa, Ǿ à a oò òloné ní a gbàtēεo. Ké ìwapio Dii è, an pō kēna. ²¹ Yesu èa òné: Aō ku aafia! Lá ma Mae ma zí, mále á zí sōε. ²² Ké à bee ò, à íanapè má à mè: A Lua Nisina sí. ²³ Tó a gbéō duunao kēmá, à kēmán we. Tó i kēmá sōo, a kēmáo.

²⁴ Goo pó Yesu mò, aà ìwa gbēon kuεplao do Tomaa pó wí me Sía kúrino. ²⁵ Ǿ aà ìwa kíniò òè: Wa Dii è. Ǿ a òné: Tó mi kusa gbε e aà o guu ma otona pèuo, mé mi ope aà gbàtēεuo, má sio.

²⁶ A goo la aà ìwao ku kpéu o, Tomaa kúrino sa. Aa gbatànlε aa kilidàu, Ǿ Yesu mò zè ní guu à mè: Aō ku aafia! ²⁷ Ǿ a ò Tomaaε: N n otona pe ma o guu la n gwa, ní ope ma gbàtēεu. Nsu seake o, ma náaikε. ²⁸ Tomaa òè: Ma Dii, ma Lua. ²⁹ Yesu òè: Ké n ma e yáí Ǿ n ma náaikè. Báadeon gbé pó aa ma náaikè ma esaiò ũ.

³⁰ Yesu dabudabu pàleò kè dasi a ìwao wáa, wi kē taalae bee guuo. ³¹ Ama wà ké beeo kè, ké à e Yesu sí Lua Né Mesii ũ, í wēni e aà náaikεa guue.

21

Yesu azia oba a iwaoε isidale

¹ Bee gbεa Yesu èa azia òo a ìwaoε o Tibelia isidale. Lá à azia òlonén ke: ² Simoo Piεε ku sānu ní Tomaa pó wí me Síao ní Kana pó kú Galile gbé Natanaelio ní Zebedee néo ní Yesu ìwa gbēon pla pàleò. ³ Simoo Piεε òné: Mále gé kpō wele. Ǿ aa òè: Wápio sō wá gennoε. Ǿ aa gè gè gó'ílεna guu, āma aai pōe e wà kù gwá beeo.

⁴ Ké gu lé dō, Yesu zεa gōsōle, āma aà ìwao i dō ké aapi no. ⁵ Ǿ à lezu à ní lá à mè: Gbéō, i kpōe e á kùo lé? Aa mè: Aawo! ⁶ Ǿ a òné: A bafā gó oplaai, ákpō kú. Ké aa fā, aa kpō kù dasidasi, aa fua síi. ⁷ Ǿ ìwa pó Yesu yeaazipi ò Simoo Piεεε: Diiε. Piεepi ula daao. Ké a mà wà mè Diiε, Ǿ à a ula se dà à kùsi ìwa. ⁸ Iwa kíniò lé bapi gále, à pà ní kpōo, aale suò ní góo, asa aa zā ní gōsōleoo, a de gāsísuu òaa do taalao.

⁹ Ké aa bùa baa, aa pēε è kálea we ní kpōo kpaá téa. ¹⁰ Yesu òné: A mó ní kpō pó á kù tia keeò. ¹¹ Ǿ Simoo Piεε gè gó guu, à ba gále a bùaò sísiá, à pà ní kpō gbēnoε mèn basoplakwi ní àaōo. Baa ké a dasi màa, ba i kēo. ¹² Yesu òné: A mó poble. Aà ìwae i fō lebò aà là dén

aà ũio, asa aa dõ ké Diiε. ¹³ Yesu gè p̄εε se kpámá. Màa a kè ní kpoo lo. ¹⁴ Yesu azía oba a ìwaone ḡen àaõden we aà boa gau gbea.

¹⁵ Ké aa poble aa làa, Yesu Simoo Piεε là à mè: Zãa né Simoo, ní yemazi de lá gb̄εε beeo yemazilaa? A wèwà à mè: Ao Dii, ní dõ ké má yenzi. Yesu òè: Ble kpa ma s̄aneboowa. ¹⁶ A ḡen plaade Yesu èa aà là lo: Zãa né Simoo, ní yemazia? A wèwà à mè: Ao Dii, ní dõ ké má yenzi. Yesu òè: Ma s̄ao d̄ameε. ¹⁷ A aà là a ḡen àaõde: Zãa né Simoo, ní yemazia? Ké Yesu Piεε là a ḡen àaõde tó a yeazi, aà p̄o yà, ò a òè: Dii, ní yápii dõ. N dõ ké má yenzi. Yesu òè: Ble kpa ma s̄ao. ¹⁸ Siana mále one, ké ní de èwaaso ũ, ni p̄o da nzia n̄ gé gu p̄o ní yei, ãma tó n zikù, níȳo n̄ o p̄oo, gb̄ep̄ale i danε, i genno gu p̄o ní yeio. ¹⁹ Ké a ò màa, Piεε ga p̄o a Lua tobo ò àle o. Bee gbea Yesu òè: Temazi.

²⁰ Piεε líli à ìwa p̄o Yesu yeaàzipi è t̄n̄zi. Gb̄épi mé s̄okp̄ale Diizi, à aà là ḡoo p̄o aale poble gb̄é p̄o a aà kpámái.* ²¹ Ké Piεε aà è, a ò Yesuε: Dii, gb̄éε bee s̄o be? ²² Yesu òè: Tó má ye aào ku e ma γε m̄o, a yá n e má ni? Temazi. ²³ O yápi f̄aa Yesudeo guu, ké ìwapi a gao. Ama Yesu i oè a gao no. A mè tó á ye aào ku e à γε m̄o, a yá aà e má niε?

²⁴ Iwapi mé yáε beeo seelade ũ, aàpi mé láε bee k̄ε, mé wá dõ ké aà seeladeke náai v̄i.

²⁵ Yesu yāp̄aleo kè dasidasi lo. Tó wa kè lá guu dodo pii, mále e d̄unia azíawa a f̄o taala p̄o wa k̄ep̄io sio.

* 21:20 Zaa 13.25

ZINAŌ YAKĒAŌ

Yá pŏ kú láe bee guu

Láe beeá lá plaade pŏ Luku kĕē. Baona lá ō a kĕ sĕia, Yesu kua dŭnia guu yáŏ ō a ò a guu. Yesu taa luabe gbea (1.1-11) aà iwao lí e wesiáale lŏo, áma a kúrnŏ, asa aà Nisina mé kú ní guu sa. Zinao lápi guu ō Yesu gáli daalea yá kúu, mé Yesu gi ku a iwao guu, i ní gba gbāa.

Lua zina Piēē mé Yesu gáli dàale Yudaŏ guu Yelusaleŭ, ō Yesu yá ōtā buipāleŏ guu Antiosi ní Kŏlenio ní Filipio Lua zina Pŏlu sabai. Wà Pŏlu wĕlegea dasiŏ dāu wà siu ní yā'ia pŏ Yesudeŏ lèŏ ní lá wà yápiŏ gŏgŏ ní Lua Nisina gbāao.

Luku bèbe ní Pŏluo aà wĕlegeaeŏ guu à mè: Wa gea Masedoni sŏukè gŏŏ (16.10-40). Ō à gèaàŏ Yelusaleŭ, gu pŏ wà Pŏlu kŭu (20.5-21.18), ō bŏa Sezale à gèaàŏ e Loma, gu pŏ wa Pŏlu kŭau wĕ pla e wàŏ gé yákpalekeiaàŏ (27-28).

Za a daaleawa Luku yá pŏ kú láe bee guu zekàle à mè (1.8).

Yesu gáli a daale Yelusaleŭ Yesu taa luabe gbeae (1.1-8.3)

Wa Yesu baona kpa gupiiu Yuda bŭsuu (8.4-12.25)

Wi baonapi kpa e à ge pèð Lomadeŏ mēēwia Lomawa (13.1-28.31).

Yápi lia dŭniaa bŏ Lua zinaŏ waasokeao guue ní yá pŏ aa ò gbĕŏneŏ. Baona pŏ Lua zinaŏ kpà Yudaŏne ní buipāleŏá Yesu yáē ado. Lua Nisina mé iŏ gbáka zinaŏne an yā'oa ní ní yákeao guu.

Lua zinaŏ zī pŏ Yesu dà a iwaoŏne zebŏ, mé za gŏŏ bee Yesudeŏ lé zīpi ke, aale Yesu Kilisi baona kpa gbĕpiie e à ge pē dŭnia léwa.

Yesu taa luabe

¹ Teofili, má òne ma lá sĕia guu lá Yesu kĕ ní yá pŏ a dànĕŏ pŭi za a daalegŏŏ* ² e gŏŏ pŏ à yádĭle a zinaŏne ní Lua Nisina gbāao, ō Lua aà sĕ tào a kŭi. ³ Asa aà gaa gbea à azia òlŏné, ō aa dŏ seasai a bĕē. A azia òlŏné e gŏŏ bla, à kpala pŏ bŏ Lua kŭi yā'òné. ⁴ Ké aa káaaa, ō a òné: Asu bŏ Yelusaleŭo. Aŏ lé pŏ ma Mae gbĕĕ dá lá ma a yā'òéwa.† ⁵ Asa Zāa gbĕĕ da'ilekĕ ní iŏe, áma gŏŏplanaea má á da'ileke ní Lua Nisinaŏ.‡

⁶ Lá aa káaaa màa, ō aa aà là aa mè: Dii, gŏŏ bee ō níyŏ Isailiŏ kpala vua? ⁷ A wēmá à mè: A a zé vĭ àŏ a gŏŏ ge zaa pŏ ma Mae dĭle ní azia ikoo dŏo. ⁸ Tŏ Lua Nisina dĭé, á gbāa'e, iŏ de ma seeladeŏŏ ũ Yelusaleŭ ní Yude bŭsu gupiiŏ ní Samali bŭsuo e à ge pē dŭnia léwa. ⁹ Yá bee oa gbea Lua aà sĕ ní wáa e à gĕ sāsā ní wĕwa luabepuanau.* ¹⁰ Aà taa guu, lá an wĕ pē luabewa, gbĕŏn plaēŏ bŏ mŏ zĕ ní sae pŏkasa puao daa. ¹¹ Aa mè: Galile bŭsudeŏ, àkeá á zea ále luabe gwai? Yesu pŏ Lua aà bŏ á guu à tào a kŭipi, a ea mŏ, lá á è ále tá weewa.

Yudasi gĕē dilēa

¹² Ō aa pĭla Kŭkpe sĭsĭwa aa sŭ Yelusaleŭ. Sĭsĭpi zā ní Yelusaleŭo lán kiloo do taawae. ¹³ Ké aa kà, ō aa gĕ kpēdiakŏa musu guu, gu pŏ aa kuu yāa. Piēē ku we ní Zāao ní Zaakio ní Andeleo ní Filipio ní Tomaao ní Batelemiŏ ní Matieeo ní Alafe né Zaakio ní Simŏŏ Gínziāoo ní Zaaki né Yudasio.† ¹⁴ Ampii aa nízia kpà wabikeawa ní ledŏŭŏ ní Maliama Yesu dao ní Yesupi dāunaŏ ní nŏe kŭniŏ.

¹⁵ Gŏŏ bee Piēē fĕle zĕ a gbĕ pŏ aa kà gbĕŏn basoolo taawao guu à mè: ¹⁶ Gbĕĕ, yá pŏ Davidi ò ní Lua Nisina gbāao Yudasi pŏ dŏaa gbĕ pŏ aa Yesu kŭŏne musu, bee kŭĕ, ō à kĕ màa. ¹⁷ A de wá gbĕdo ũ yāae, aà baa kú wá zĭe bee guu. ¹⁸ A tŏle lŭ ní ōa pŏ a è a vāikea musuo, ō

* 1:1 Luk 1.1-4 † 1:4 Luk 24.49 ‡ 1:5 Luk 3.16 § 1:8 Mat 28.19, Maa 16.15, Luk 24.47-48 * 1:9 Luk 24.50-51

† 1:13 Luk 6.14-16

à sè à pùna, aà nɔnao bɔle pii. ¹⁹ Yelusaleũdeɔ pii yápi mà, ɔ aa tɔkpà gupie Akedama ní ní bui yáɔ. Bee mè Gbēdena tɔɔle.† ²⁰ Wà aà yá'ò Soũ lá guu wà mè:

Aà be a gɔ uazí ũe,
gbēe aɔ ku a guu bo.Š

Wa ò lo:

Sema gbēpāle zɔle aà gbɛu.*

²¹⁻²² Ayāmeto gbé pɔ aaɔ téwázi gɔɔ pɔ wá sānu ní Dii Yesuo za Zāa gbéɔ da'ilekegɔɔ e gɔɔ pɔ Lua aà bɔ wá guuɔ, wà ní gbēdo se aàɔ de aà vua seelade ũwanɔ. ²³ Ɔ wà gbēɔn plaɔ sè, Yosefu pɔ wí mèè Baasaba, wí oè lo Yusitu, ní Matiasio. ²⁴ Ɔ aa wabikè aa mè: Dii, ní gbépii nɔse dɔ. Gbēɔn plaɔ guu gbé pɔ ní sè ɔɔwɛɛ, ²⁵ ké aà bàa àɔ kú ní wá zinao zíe bee guu yáí, zí pɔ Yudasi bɔu à gè gu pɔ kɔsiano guu. ²⁶ Ɔ aa télépà gbēɔn plapiɔ yá musu. Matiasi téléblè, ɔ aa aà dà zina gbēɔn kuɛdoɔ guu.

2

Lua Nisina mɔa

¹ Ké Páteko* dikpeɔɔ kà, aa ku gudoũ mípii. ² Kándo aa kɔfi mà à bɔ luabe lán zaa'ian gbāawa, ɔ à kpé pɔ aa zòleu wà. ³ Aa pɔ è lán télépionawá, aa fāaa nana ní baade miwa. ⁴ Lua Nisina díné mípii, ɔ aa nà yāebui'oawa lá Nisínapi dāné aa owa.

⁵ Yudaɔ ku Yelusaleũ we, luayāmana pɔ aa bɔ dúnia bɔsu pii guu ũ. ⁶ Ké aa ní zɔapi mà, aa kāaanzi dasidasi, ɔ aa bilikè, ké aa mà aale ní baade pii buiyā'ò. ⁷ Yápi ní kú gbāa à bɔ ní sae aa mè: Yá'onapiɔá Galiledeɔne pii lo? ⁸ Akea wá mà aale wá baade buiyā'ò? ⁹ Paatiɔ ní Mɛdeɔ ní Elaũɔn wá ũ ní gbé pɔ kú Mɛsɔpɔtamio ní Yudeo ní Kapadosio ní Pɔntuo ní Azio ¹⁰ ní Filizio ní Pāmfilio ní Egiptio ní Libii bɔsu pɔ kú Sileni saeɔ ní gbé pɔ bɔ Lomaɔ. ¹¹ Yudaɔ ní gbé pɔ aa ní zé sèɔn wá ũ ní Keletio ní Laalubuɔ, ɔ wá mà, aale Lua yābɔnsaekɛaɔ o ní wá baade buiyā. ¹² Yápi ní kú gbāa, aa bilikè, aale kɔ lala aa mè: Yápi de kpelewan wei? ¹³ Gbēɔ sɔ aale ní láanike aa mè: I mé ní ká.

Piɛ waasokɛa

¹⁴ Ɔ Piɛ fèle zè ní a gbé kini gbēɔn kuɛdoɔ, à yá'ò gbáugbāu à mè: A Yudaɔ ní gbé pɔ kú Yelusaleũɔ pii, tó á ye yápi dɔ, à swákpa ma yáí. ¹⁵ I i gbépio ká lá ále ewao, asa kɔɔ mò kēokwiɛ. ¹⁶ Anabi Yoeli dāaa yáe bee ò à mè:

¹⁷ Lua mè gɔɔgbɛzāzī

má a Nisina pisi gbépiiɛ,
á negɔɔ ní á nenɔɔ i ānabikɛkɛ,
á èwaasoɔ i wéɔpungu'e,
á maezɔɔ i yáɔ e iu.

¹⁸ Gɔɔbeezi má a Nisina pisi
ma zòblenaɔne gɔɔ ní nɔɔ píi
aai ānabikɛkɛ.

¹⁹ Má seelaɔ ke musu,
má yābɔnsaɔ ke dúniau,
au ní téo ní teluo aɔ ku.

²⁰ Iatē a siakū,
mɔvua a tā lán auwa
e Dii mɔgɔɔ zɔɔ gawide àɔ mó,

²¹ Dii sīsinao i bɔ pii.†

²² Isailio, à yáe bee ma. Lá á dõ áziawa, Lua tò a Yesu Nazaleti dea a gbé ù seela è dabudabuo ní yábonsae pò a tò Yesupi kè á guuo yáí. ²³ Lua zèò a pœã ní a dõao guu ké wà aà kpáwá, ñ á tò luayádõnsaio aà pàliwa aa aà dè.‡ ²⁴ Œ Lua ga ba pòlowà à aà vù, § asa a zé kú ké ga fõ àò aà kúao. ²⁵ Asa Davidi aà yá'ò à mè:

Mio Dii e ma wéu gɔɔpii,
lá a ku ma ɔplaai, má kpaguo.

²⁶ A yáí ma pò Ìò na,
ma nòse Ìò yáalò,
ma wé dɔi baa ma me aɔ ku aafiae,

²⁷ asa rýɔ ma to miauo,
rýɔ wei n gbé pò a kua adoa yaikéo.

²⁸ N ma ka wēni zéwa,
n kíi pɔna Ìò pɛɛau.*

²⁹ Ma gbé, má fõ wá dezi káau Davidi yá'oé wásawasa. A gà, wà aà vù, aà mia ku wéleu la e ní a gbáo. ³⁰ Aà ãnabike guu a dõ ké Lua legbèe à mè á a buie kpa a kpalau.† ³¹ Œ Davidi dõaa Mesii vua yá'ò à mè:

Lua a aà to miauo,
a wei aà me yaikéo.

³² Yesupi ñ Lua aà bò gau. A seeladeon wá ù wápii. ³³ Zõlea a Mae Lua ɔplaai à aà Nisina pò à a legbèwèe èwà, ñ a p̄siwèe. Yá pò ále e mé ále ma tiae bee bò wee. ³⁴ Asa i ke Davidi mé fèle gè luabéo, à mè:

Dii ò ma Dii e aà zõle a ɔplaai

³⁵ e aà aà ibeɛo kèè aà gbadibo ù.‡

³⁶ Isailio, àò dõ sáasá ké Yesu pò a aà pàliwa ñ Lua aà dile Dii ù, Mesii ù.

³⁷ Ké aa yápi mà, à ní sò zò, ñ aa Piɛɛ ní zina kíniò là aa mè: Gbé, wá sé kpelewa ni? ³⁸ Œ Piɛɛ òné: A baade nòselile, í da'ileke ní Yesu Kilisi tóo, á duuna i kéwá, Lua i á gba a Nisina.

³⁹ Asa lé pò Lua gbèpi de á pò ùe ní á néo ní gbé pò kú zàò, gbé pò Dii wá Lua a ní sépio píi. ⁴⁰ A yápáleo òné dasi, à nàemá à mè: A ázia bò gbãgbè vãie bee guu. ⁴¹ Œ gbé pò aa aà yá sio da'ilekè. Zibeezi ñ wà kãfi ní guu gbèon òaasɔsɔo lee àaõ (3.000).

Yesu náaikenaɔ kua ní kōo

⁴² Aa laaidò zinao yadaanéwa ní gbèkekeakõeo ní Dii blebleao ní wabikeao. ⁴³ Zinapio lé dabudabuo ní yábonsaeo ke, ñ vĩa gbépii kù. ⁴⁴ Dii náaikenaɔ pii gáli doũ. An pɔvĩa de ampíi pò ùe. ⁴⁵ Tó aa ní pɔvĩa yĩa, aaí a ña kpakõwa lá gbé a bɔle víwa. ⁴⁶ Lá gu lé dɔ aaò kō kãaa Lua ua ní ledouo, aaò Dii ble ble kō be, aaò pɔble ní pɔnao ní nòsemendo. ⁴⁷ Aaò Lua táasile mé aaò na ní gbépio. Dii Ìò gbé pò ále ní suabaò káfi ní guu lá gu lé dɔ.

3

Gõe ee gbágbãa

¹ Gɔɔewa Piɛɛ ní Zãao gè Lua ua íatē auapilaa lousisigɔ. ² Gõee ku we, wà aà í ee ùe. Lá gu lé dɔ wí aà se mɔ dile Lua ua bɔle pò wí me Bole Kefenau, ñ Ìò baake gbé pò aale gē uapiuɔwa. ³ Ké à Piɛɛ ní Zãao è, aale mó gēi Lua ua, ñ à baakè má. ⁴ Aa wɛpèwà, ñ Piɛɛ mè: Wá gwa. ⁵ Œ à wɛbiimá, àle ní gba dá. ⁶ Œ Piɛɛ òè: Má ña vïo, ãma pò pò má ví má n gba. N Yesu Kilisi Nazaleti tóo, fele tãa'o. ⁷ Œ Piɛɛ aà kù a ɔplaawa, à aà fèle zè. Wegõo aà gbálaò ní aà gbakūpɛekíio gbãakù. ⁸ A vù zè, ñ à nà tãa'oawa. A gèrino Lua ua, àle tãa'o, àle vívì, àle Lua sãaukpa. ⁹ Gbépii aà è, àle tãa'o, àle Lua sãaukpa. ¹⁰ Ké aa aà dõ baakena pò Ìò zõle Lua ua

‡ 2:23 Luk 23.33 § 2:24 Luk 24.6 * 2:28 Sou 16.8-11 † 2:30 Sou 132.11, 2Sam 7.12-13 ‡ 2:35 Sou 110.1

Bole Kefenau ũ, 5 yá pò wa kèèpi ní kú gbāa, à bò ní sae. ¹¹ Lá à nà Piεε ní Zāaowa gu pò wí me Salomoo Bilandaau, 5 gbépii lé gē ní kú, asa yápi bò ní saeε.

¹² Ké Piεε gbéó è, a òné: Isailio, bóyāi yápi bò á saei? Bóyāi a wεfiwá màai? Ale e wázia gbāa ge wá ma Ayāmeto gbéε bee taa'òe? ¹³ Wá dezi káauo Ablahaũ ní Izaakio ní Yakobuo Lua* gwea kpà a zíkεna Yesuwa. Apio sō a àà kpà gbāadeowa, a bō aà kpe Pilati pò zè ní aà gbaεao ae. ¹⁴ A bō gbēmaa pò a kua adoapi kpe, 5 a wabikè Pilatiwa aà gbēdenae kéé.† ¹⁵ A wēniki dè, 5 Lua aà bō gau. A seeladeon wá ũ. ¹⁶ Yesu náaikεa mé tò gōe pò á aà dō mé ále aà gwaε bee gbàgbā Yesupi tó gbāa yái. Yesu náaikεa mé aà gbà aafia ápii wáa. ¹⁷ Tia ma gbéó, má dō ké ápio ní á gbāadeo yá pò á kè á wésia yáε. ¹⁸ Lua dōaa dà ānabione, 5 aa ò m̄pii Mesii a taasikε, 5 à kè màa. ¹⁹ Ayāmeto à òselilε, í ze ní Luao, á duuna i wolowá, ²⁰ ké à mósé ní dēepoogoo, i Yesu pò à dōaa diléε Mesii ũpi ziwá. ²¹ Sema aò ku musu gĩa e goo pò Lua a p̄pii keke dafu, lá a dà a ānabione aa ò za káauwa. ²² M̄oizi mē Dii á Lua a á gbēε se ānabi ũ láawa. A yá pò a oé ma pii. ²³ Gbé pò i ānabipi yāmao, Lua a ade bō á guu à dεε.‡ ²⁴ Anabi pò aa Lua yá'ò sea za Samueliwao pii gooε bee baokpà.§ ²⁵ Yá pò ānabipio ò ní Lua bàa pò kú ní á dezi káauo ḡó á pò ũ, lá a ò Ablahaũewa à mē á bāaada dúnia bui píigu aà bui sabai.* ²⁶ Beewa Lua tò a zíkεnapi bō mōwá, à aà zìwá gĩa aà bāaadaagu, ké á baade mikē a yāvāikeowa.

4

Yákpalekεa ní Piεεo ní Zāao

¹ Ké Piεε ní Zāao lé yá'o gbéone, sa'onao ní Lua ua dōanao gbēzōo ní Saduseo gēnzi. ² An pò pà, ké aale gεo vua yáda gbéone aale Yesu vua kpàwake yái. ³ Ŋ aa ní kú aa ní dá kpéu e gu do, asa oosi kè kòε. ⁴ Ama gbé pò ní yāmà aa Yesu náaikèo dasi e an gōεo dasikù à kà gbēon baasoo lεε soo (5.000) taawa.

⁵ Ké a gu dō, Yuda gbāadeo ní gbēzōo ní M̄oizi ikoyādanedeo kàaa Yelusaleũ. ⁶ Sa'onkia Anasi ku we ní Kaaifao ní Zāao ní Alesāndao ní gbé pò aa de sa'onkiapi dae ũo pii. ⁷ Wà mō ní Piεεo ní Zāao gbāadepio ae, 5 wà ní lá: Bó gbāa ge de tó a bee kèòì? ⁸ Ŋ Lua Nisina dède Piεewa, a òné à mē: A gbāadeo ní gbēzōo, ⁹ lá ále wá lala gbā maa pò wá kè kòε, lá wá kè à gbàgbā yái, ¹⁰ á Isailio ápii, àò dō ké gbé pò zεa á aεε bee aafia'è ní Yesu Kilisi Nazaleti pò á pàliwa Lua aà bō gau tóε. ¹¹ Beewa gbe pò á ēbonao a pākpai mé ḡo gbeo mide ũ.*

¹² Gbēpāle ku à gbéó suabao, asa dúnia guu pii Lua i gbēε dile gbēnazinaone à ní suabao, sema aàpi.

¹³ Ké aa è vīa i Piεε ní Zāao kūo, mé aa ní dō zōε ladōnsaiō ũ, à bò ní sae, 5 aa ní kua ní Yesuo yá dō sa. ¹⁴ Lá aa gbé pò gbàgbāpi è zεa ní sae, aai e yāε zāsímáο, ¹⁵ 5 aa òné aa bole. Aa lekpaai ¹⁶ aa mē: Wá sé ní gbépio kpelewa ni? Asa Yelusaleũdeo dō pii ké aa dabudabu zōo kè, wá f̄gi beeio. ¹⁷ Ké yápi su ligua de kéao, wá gínε pāsípási aasu yá'o gbēε ní tópio lo. ¹⁸ Ŋ aa ní sisi, aa gínε fīafia aa yá'o ge aa yādané ní Yesu tóo. ¹⁹ Ŋ Piεε ní Zāao wēmá aa mē: A gwa áziawa à gwa. A yá wá maa, ge Lua p̄ε? A kpele mé maa Luaei? ²⁰ Asa wá f̄gi yá pò wá mà mé wá è oio. ²¹ Gbāadeo èa vīadadānzi, 5 aa ní gbáε. Aai f̄adaama zé eo dasi yái, asa gbépii lé Lua sáaukpa yá pò kèpi yáiε. ²² Gbé pò aa gbàgbāa dabudabu bee kèè zi de wè blaa.

Galideo òsεdoukεa ní k̄ōo

* **3:13** Bōa 3.15 † **3:14** Luk 23.13-23 ‡ **3:23** Iko 18.18-19 § **3:24** 2Sam 7.12-16 * **3:25** Daa 22.18 * **4:11** Sou 118.22

²³ Ké wà ní gbáe, ɔ̄ aa tà ní gbéé kíi, aa òné lá sa'onkia ɔ̄ ní gbězɔ̄ ɔ̄ òné. ²⁴ Ké aa mà, aa wiilè Luawa ní làasoo doũo aa mè: Dii, míme n musu kè ní tɔ̄le ɔ̄ ní ísiao ní pɔ̄ pɔ̄ kú ní guuo píi.†

²⁵ N dà ní zíkɛna wá dezi Davidie ní n Nisína gbāao, ɔ̄ à mè:

Bóyái bui ní buio lé zɔ̄akai?

Bóyái wàle lé pā kpaai?

²⁶ Dúnia kíao lé zì sɔ̄uke,
kpalablenao lé káaa Diizi
ní Mesii pɔ̄ a kpào.‡

²⁷ Sianaɛ, Elodi ní Põnsi Pilatio káaa wéleɛ beeu ní Isailio ní buipáleo n zíkɛna pɔ̄ a kua adoa Yesu pɔ̄ ní kpápizi. § ²⁸ Aa kè lá n dɔ̄aa n zɛð n gbāa ní n pɔ̄eãowa. ²⁹ Tiasa Dii, yāpāsí pɔ̄ aa ò ma we. Wápi n zòblenao, wá gba lé wà n yá'o ní sɔ̄o dilea. ³⁰ Ɔdauwá wà gbéɔ̄ gbágbā wà dabudabu ní yābɔ̄nsaɛo ke ní n zíkɛna Yesu pɔ̄ a kua adoa tɔ̄o. ³¹ Ké aa wabikè aa làa, gu pɔ̄ aa káaaau lùalua, Lua Nisína dèdemá mípii, ɔ̄ aa gè lé Lua yá'oné ní sɔ̄o dilea.

³² Yesu náaikɛnao gáli làasoo doũ ví ní lɛdoũo. An gbèe lí me a pɔ̄víaɔ̄ a pɔ̄e adoo. An pɔ̄piiá ampíi pɔ̄e. ³³ Zinao lé Dii Yesu bɔ̄a gau yá'o gbéɔ̄ne ní iko zɔ̄o. Ampíi aa na ní gbéɔ̄ maamaa. ³⁴ Gbèe pɔ̄e taasi ví ní guuo, asa gbé pɔ̄ aa bú vío ge kpéɔ̄ aaí yía aa mó ní a ɔ̄ao, ³⁵ aa kpa zinao wae, ɔ̄ wí ɔ̄api kpa baadewa, lá a a bɔ̄ole víwa. ³⁶ Levii bui Yosefu pɔ̄ bɔ̄ Sipi búsuu kú ní guu. Zinao tɔ̄kpàè Baanaba. Bee mè nɛseninina. ³⁷ A a bú leɛ do yía, ɔ̄ à mò a ɔ̄a kpà zinaowa.

5

Anania ní Safilao

¹ Gɔ̄e pɔ̄ wí me Anania ku lo ní a na Safilao. A a tɔ̄le yía, ² à a ɔ̄a kíni kuluyè ní a na dɔ̄ao, ɔ̄ à gè a kíni kpà zinaowa. ³ Ɔ Píe òè: Anania, bóyái ní tò Setau dɔ̄aanɛ màa, n n tɔ̄le ɔ̄a kíni kuluyè, ɔ̄ n ɛtò Lua Nisinaei? ⁴ Gɔ̄o pɔ̄ ni tɔ̄lepi yíao, n pɔ̄ nolo? Ké ní yía sɔ̄, lá ní yei, níyɔ̄ ke ní a ɔ̄aoo lé? Akɛa n yá bee kea làasookèi? I ke gbènazina n ɛtòèo, Lua ní tòè. ⁵ Ké Anania yápi mà, à lèle à gà. Ɔ vía gbé pɔ̄ yápi mào kù maamaa. ⁶ Ewaasoo gè aa zwāa kùaa, ɔ̄ aa aà sè ge ví.

⁷ Ké à kà lelu aaɔ̄ taawa, yāemasai aà na mò gè. ⁸ Ɔ Píe aà là à mè: Omɛɛ, a tɔ̄lepi yía kéwa yà? A wèwà à mè: Ao, màaɛ. ⁹ Ɔ Píe òè: Bóyái a Lua Nisína lè á gwai? Gbé pɔ̄ aa n zá vío ku kpɛle, aa n se bɔ̄nno sɔ̄. ¹⁰ Wegɔ̄o à lèle aà aɛ à gà. Ké èwaasoo gè, aa è à gà, ɔ̄ aa aà sè ge ví aà zá saɛ. ¹¹ Ɔ vía Yesudeo kù maamaa mípii ní gbé pɔ̄ yápi mào píi.

¹² Zinao lé dabudabu ní yābɔ̄nsaɛo ke gbéɔ̄ guu dasi. Ampíi aaí kɔ̄kāake sānu Salomoo Bilandaau. ¹³ Gbèpáleo lí we nāmáo, āma gbépii í ní tɔ̄nasie, ¹⁴ mé bíla pɔ̄ lé Dii Yesu náaikɛo, gɔ̄e ní nɛe píi, aaí ká ní guu. ¹⁵ Ɔ wà gyāe sèle ní wúleboo ní mákeleo wà ní kále zéu, ké tó Píe lé gè, aà nisína e da ní gbèeɔ̄la. ¹⁶ Bíla bɔ̄ wéle pɔ̄ kú Yelusaleũ saɛo aa mò ní gyāe ní gbé pɔ̄ taa lé íadamáo, ɔ̄ aa gbàgbā píi.

Wétɛa mo zinaone

¹⁷ Ɔ sa'onkia ní Saduse gálide pɔ̄ de aà gbé ɔ̄o wɛdɔ̄ zinaone aa fèlɛnɔ̄, ¹⁸ aa ní kúkú aa ní ká kpéu, ¹⁹ ɔ̄ Dii malaikae mò kpépi zé wèné gwāasína, à ní bóle à mè: ²⁰ A ge ào ku Lua ua, í wèni dafupi yá'o gbépiiɛ. ²¹ Zinao yápi mà, ɔ̄ aa gè Lua ua kɔ̄kɔ̄o, aale yādané.

Ké sa'onkia ní a gbéɔ̄ fèle, aa Isaili gbāadeo ní ní gbèzɔ̄o káaa, ɔ̄ aa dɔ̄aio zì aa ge zinao bóle kpéu aa mórnɔ̄. ²² Ké dɔ̄aipo kà we, aai ní e kpéuo. Ɔ aa èa ge òné ²³ aa mè: Ké wa ka kpépi kíi, wá lè gbaɔ̄ tataaɛ gíúgiú, mé a dɔ̄anao ku kpɛle, āma ké wá wè, wí gbèe euo. ²⁴ Ké Lua ua dɔ̄anao gbèzɔ̄o ní sa'onkia yápi mà, aa bílikè yá pɔ̄ zinao lèwa. ²⁵ Ɔ gbèe mo òné: A ma!

† 4:24 Bɔ̄a 24.11 Sot̄u 146.6 ‡ 4:26 Sot̄u 2.1-2 § 4:27 Luk 23.1, 7-11

Gbé pò a ní ká kpéu ku Lua ua, aale yādané. ²⁶ Ǿ Lua ua dāanao ní gbēzōo gè ní kūkū aa sūrino yakelesai, asa aale viake gbēone, ké wà su wà ní pápa ní gbeo yáie.

²⁷ Ké aa sūrino, aa ní zé gbāadeo ae, ǿ sa'onkia yālalamá à mè: ²⁸ Wa gié fiafia à yādané ní tópioe, ǿ á tò yápi gi lí Yelusaleūa píi, mé á ye gbépi gaa yādiwēea? ²⁹ Ǿ Piεε ní zina kinio wemá aa mè: Lua yá mé kù wà ma de gbēnazina póa. ³⁰ Wá deziò Lua mé Yesu pò a aà lòo líwa á dèpi bò gau. ³¹ Lua aà se zòle a ɔplaai Dɔaana ũ, Suabana ũ, ké à Isailio gba zé aa nòselile, an duuna i kéamá. ³² Yápio seeladeon wá ũ, wápio ní Lua Nisina pò Lua ì kpa gbé pò lé a yāmaowao.

³³ Ké aa yápi mà, an pò fè, ǿ aa ye zinao dede. ³⁴ Falisi pò wí meè Gamalieli kú ní guu. Luayādanede, gbépii ì aà tɔnasi. A fèle zè à mè wà bɔ ní gbépio gĩa. ³⁵ Ǿ a òné: Isailio, à laaika yá pò á ye ke gbépioñei. ³⁶ A gɔɔ i gēgēo ké Tedasi fèle lé azia dile a ka. Wà tèaazi gbēon òaa pla taawa. Ké wà aà dè, ǿ aà iwao gāmbaablekōwa, ǿ yá làa. ³⁷ Aà gbea Galile gbé Yuda fèle naogoo, à gbéon gà a nàwa dasi. A gà sɔ, ǿ aà iwao fàaa píi. ³⁸ Málé oé tia, ásu gbépio yādao, à ní tó we. Tó an pɔeā ní ní yakeao bò gbēnazina kíie, a bāde. ³⁹ Tó à bò Lua kíie sɔ, á fɔ kpánéo. A laaika zikaa ní Luaozi. Aa aà yāmà, ⁴⁰ ǿ aa zinao sisi aa ní gbé. Aa gíné aa yā'o ní Yesu tóo, ǿ aa ní gbáe.

⁴¹ Zinao bò gbāadeo kíi ní pɔnao, asa Lua díle an bæεε kà wà widamá Yesu tɔbɔa yáie. ⁴² Lá gu lé dɔ aaio yādané Lua ua ní ní beo, aaio Yesu baokpané kámabosai, aaí me ɔme Mesii ũ.

6

Dɔnlɛde gbēon sɔpla dilea

¹ Gɔɔ bee ké Yesudeo lé káfi, an Geleki yāmanao lé yákūtēka an Ebelu yāmanaozi aa mè, tó wàle ble kpaale lá gu lé dɔ, wí pākpa ní gyaaozie. ² Ǿ zina gbēon kuɛplao Yesudeo sisi píi aa mè: A zeví wà pākpa Lua yáí wà laaido blekpaaleawao. ³ A gōeo ple á guu gbēon sɔpla, gbēmaa pò ɔno páné, Lua Nisina pèemáo, wí ní dile zípi gbēzōo ũ, ⁴ wí laaido wabikeawa ní luayā'oané. ⁵ Yápi kàngu m̀pii, ǿ aa Etiēe pò luanaaika ní Lua Nisinao pèewà sè ní Filipio ní Pɔbkoɔo ní Nikanoo ní Timoo ní Paamenao ní Antioosi gbé Nikolaa pò Yuda lousisize sè yāao. ⁶ Wà gèrino zinao kíi, ǿ aa wabikèné aa ɔnámá.

⁷ Lua yá lé ligua, Yesudeo lé káfi Yelusaleū maamaa, ǿ sa'onao Yesu yá si dasidasi.

⁸ Gbēke ní gbāao pèe Etiēewa, ǿ àle dabudabuo ní yābɔnsaεo ke bíla guu. ⁹ Lousisikpɛe ku wí me Wéεo lousisikpɛe. A gbēo bò Sileni ní Alesāndio ní Silisi būsuo ní Azi būsuo. Ǿ aa íbelesè ní Etiēeo, aa lekpaakèaano. ¹⁰ Ama aai fɔ aà fùo ɔno pò Lua Nisina aà gbà yáí. ¹¹ Aa nà gbéon kpe, ǿ gbépio mè: Wá mà à bò Mɔizi ní Luao yá kpe. ¹² Aa Yuda ní ní gbēzōo ní Mɔizi ikoyādanedeo nòse fèle, ǿ aa gè Etiēe kù aa gèaano ní gbāadeo kíi. ¹³ Ǿ aa mò ní seelade egenao aa mè: Gbé bee mé ìo Lua kpé ní Mɔizi ikoyāo bēεbo láasai. ¹⁴ Asa wá mà à mè Yesu Nazaleti a kpépi deεe, i wá felekaayā pò Mɔizi dàwēε lile sé. ¹⁵ Ǿ gbāade pò kàle weo wɛpè Etiēewa píi, aa è aà oa de lán malaika oawa.

7

Etiēe yá'oa gbāadeone

¹ Ǿ sa'onkia Etiēe là à mè: N yápi ò síana yá? ² Ǿ a wèwà à mè: Ma gbéon ní ma maεo, à ma! Lua gawide bò mò wá dezi séia Ablahaūwa gɔɔ pò a ku Mesɔptami būsuu, zadɔ i gé zòlei Halanao. ³ A òè: Bɔ n būsuu n daεo guu, ní tá būsuo pò má ɔlɔne. ⁴ Ǿ à bò Kaladeo būsupi, à gè zòle Halana. Aà mae gaa gbea Lua súaano būsuo pò á kú tiaε bee guu. ⁵ Lua

* 5:28 Mat 27.25 * 7:3 Daa 12.1 † 7:4 Daa 11.31, 12.4

i busupi toole kpawà baa kèse doo, ãma à a legbèè à mè a gɔ aà pò ũ ní aà buio.‡ Goo bee sɔ Ablahaũ né vɔ. ⁶ Lua òè à mè: N buio niboble busu pàleu. We aa zobleu, wi ìadamá wè òaa pla. ⁷ Lua mè á ìada bui pò aa zòblenéowa, § Ablahaũ buipio bɔle mo a sísi gue beeu.*

⁸ ¶ Lua tɔzɔyã dà Ablahaũe a bàakuaaàno seela ũ.† Ké à Izaaki ì, à tɔzɔè a gɔo swaaòdezi. Maa Izaaki kè Yakɔbuε lo, § Yakɔbu kè wá dezi káau gbèon kuεplaone.

⁹ ¶ wá dezi káaupio wedò ní gbèdo Yosefuε, aa aà yia, wà taaàno Egipi. Lua kuaàno,‡ ¹⁰ à aà bò aà taasi pii guu. Lua Yosefupi gbà òno, a tò a na ní Egipio kí Falaɔo, § à aà òle Egipi busu dɔaana ũ ní a be'ua. § ¹¹ ¶ noana kà Egipi ní Kanaa busuo pii. Taasi kè zɔo, wá dezipio i pɔe e blè. ¹² Ké Yakɔbu mà ése kú Egipi, à wá dezipio zì we. An gea séian we.* ¹³ A gèn plaade Yosefu azia òlo a vionε, § Falaɔo Yosefu daεo dɔ.† ¹⁴ ¶ Yosefu gbé zì a mae Yakɔbuwa aà mó ní a daεo pii. Ampii aa gbèon basiiɔ soosaie. ¹⁵ ¶ Yakɔbu gè Egipi. A gá we ní wá dezipio pii.‡ ¹⁶ Wà sù ní ní gεo Sikεũ, § wa ní vɔ gbé'ε pò Ablahaũ lù Amoo néowa mia ũ à fiabò ní ánusuo guu. §

¹⁷ Ké lé pò Lua gbè Ablahaũε kegoo ye kái, wá bui dasikù à kàfi Egipi maamaa. ¹⁸ ¶ kía dafu pò Yosefu dɔo zòle kpalau Egipi.* ¹⁹ A pási ní wá buio, à wá dezio wetà a tò aa ní néo kòle aa gaga.† ²⁰ Goo bee § wà Mɔizi ì, aà maa kè zài. Wà aà gwà a mae be mo àaɔe. ²¹ Ké wà aà vùaa, § Falaɔo nenεe aà kɔmpa, à aà gwà azia né ũ.‡ ²² Wà Egipio òno dàda Mɔizie pii, à gò gbèzɔo ũ yá'oa ní yakeao guu.

²³ Ké à kà wè bla, a dà a sɔu à gé a gbé Isailio gwai. ²⁴ Ké a è Egipi gbé lé ìada a gbédowa, § à yási ní a gbéo, à tɔsiwà à aà dè. ²⁵ Ale e a gbéo dɔ ké Lua ye à ní suaba a sabaie, ãma aai dɔo. ²⁶ Ké a gu dɔ Isaili gbèon plaɔ lé soleke, § à mò ní yoaa, à awakpàné à mè: Ma gbéo, bóyái ále ìadakɔwa kòtèi? ²⁷ ¶ gbé pò lé ìada a gbédowa zò Mɔizizi à mè: Déme n kpa kía ũ, § níle yákekewèi? ²⁸ N ye ma de lá n Egipi gbédè gɔawa yà? ²⁹ Ké Mɔizi yápi mà, à bàalè tà Madiá busuu. § We à negɔεo iu gbèon pla.*

³⁰ Wè bla gbea § malaika bò mòwà guwaiwau Sinai gbe sae kàele té guu. ³¹ Ké Mɔizi dabu bee è, à bò aà sae. Ké à sɔi gwai, à Dii loo mà à mè: ³² Máme má n dezio Ablahaũ ní Izaakio ní Yakɔbuo Lua ũ. Via Mɔizi kù, àle lualua, i fɔ wese gwào. ³³ ¶ Dii òè: N n kyale bɔbɔ, asa gu pò ní zeu kua adoaε. ³⁴ Ma wétèa pò wàle mó ma gbé pò kú Egipione è sáasá, ma ní aaukea mà, § ma mo ní boi. Má n zì Egipi sa.† ³⁵ Mɔizi pò aa gíè yáa aa mè, déme aà òle dɔaana ũ à yággɔnèipi‡ § Lua aà zì, à dɔaané à ní mɔsi malaika pò bò mòwà kàele guu sabai. ³⁶ Aapi mé bɔnno, à yábɔnsaεo ní dabudabuo kè Egipi ní Isia Tèao ní guwaiwai guuo wè bla. § ³⁷ Mɔizipi ò Isailione Lua a ní gbèe se ánabi ũ láawa.* ³⁸ Mɔizipi kú ní gbé pò káaapio guwaiwau, a ku we ní wá dezio ní malaika pò yá'òè Sinai gbe musuo. Lua yá wènídeɔ kpawà, § a dàwèε.†

³⁹ Wá dezio gí aà yámai, § aa gíàazi, an láasoo tà Egipi. ⁴⁰ Aa ò Aalonε aa mè: Diieo kewèε aa dɔaawèε, asa Mɔizi pò wá bóle Egipi, wá dɔ bó à bòle a ũo. ⁴¹ Goo bee § aa taa pí lán gáaewa, § aa sa'òwà aa dikpèkè pò pò aa kè níziεpie.‡ ⁴² ¶ Lua bò ní kpe a tò aa kùle luabe pónε lá a ku ánabio lá guuwa à mè:

Isailio, i ke máme a sa'òda guwaiwau wè blao.

⁴³ Táa Mɔloku zwáakpe § á sea ní saana Lamfá pò a zεò taao.

‡ 7:5 Daa 15.18, 17.8 § 7:7 Daa 15.13-14 * 7:7 Bɔa 3.12 † 7:8 Daa 17.10-14, 21.4 ‡ 7:9 Daa 37.28, 39.21
 § 7:10 Daa 41.39-41 * 7:12 Daa 42.1-2 † 7:13 Daa 45.1 ‡ 7:15 Daa 46.1-7, 49.33 § 7:16 Daa 23.3-16,
 50.7-13, Yoz 24.32 * 7:18 Bɔa 1.7-8 † 7:19 Bɔa 1.10-11, 22 ‡ 7:21 Bɔa 2.2-10 § 7:29 Bɔa 2.11-15 * 7:29
 Bɔa 18.3-4 † 7:34 Bɔa 3.1-10 ‡ 7:35 Bɔa 2.14 § 7:36 Bɔa 7.3, 14.21, Nao 14.33 * 7:37 Iko 18.15-18 † 7:38
 Bɔa 19.18-20 ‡ 7:41 Bɔa 32.1-6

Dii pò á pì a kùlénéó yáí
 ò má tò wà tàánò Babiloni kpele. §

⁴⁴ Wá deziò zwàakpe ví guwaiwau. Lua a taa òlò Mòizie, ò wa kè lá Lua òèwa.* ⁴⁵ Kpépi gò Yozueee ní wá deziò, ò aa mò buipále pò Lua ní yánéó bùsu síomá.† Kpépi ku we e Davidi gò. ⁴⁶ Davidipi na ní Luao, ò à wabikèwà à e aà kpé dò Isailiòne. ⁴⁷ Salomòò mé kpépi dèè.‡ ⁴⁸ Ama Musude líò ku kpé pò gbènazinao dè guuo, lá ànabi òwà: ⁴⁹ Dii mè:

Musuá ma kpalabaae,
 tòlèá ma gbadibòe.
 Kpé kpeletaa á dómeei?
 Gu kpele má e pilauí?

⁵⁰ Máme mi pópìi keo lé? §

⁵¹ Luayádansaion á ù! A nòse paaao! A swá gbãae! Iò gi Lua Nisínai, iò ke lá á deziòwa.* ⁵² Anabi kpele á deziò i aà wetao ni? Aa gbé pò dòaa Gbè Maa móa yá'òò dède. Aapi ò a bò aà kpe a aà dè sa. ⁵³ A Lua ikoyá pò malaikao òné mà, àma á kúao.

Etiee gaa

⁵⁴ Ké aa yápi mà, an pò fèaàzi, aa lésakàaàzi. ⁵⁵ ò Lua Nisína dedea Etieewa guu à wepè luabewa, ò à Lua gawi è ní Yesuo zea aà òplaii. ⁵⁶ ò à mè: A ma! Ma luabe è wèa, Gbènazín Né zea Lua òplaii. ⁵⁷ ò aa òtá ní swále aa wii gbãa lè, ò aa kúsiwà sánusánu. ⁵⁸ Aa aà gále bòò wénkpe, ò aale aà papa ní gbéo wà aà de. Aa ní uladao bò kàle ní èwaaso pò wí me Soluo. ⁵⁹ Ké aale Etiee papa ní gbéo, à wabikè à mè: Dii Yesu, ma nisína sí. ⁶⁰ ò à kùle à wii gbãa lè à mè: Dii, nsu nì ní duunae bee dao. Yá bee oa gbèa ò à gà.

8

¹ Solupi ku gbé pò aa Etiee dèò kpee. Zibeezi wà ná wétèa zòò móa Yelusaleù Yesudeonewa. Mé i ke zinao bàasio, gbé kíniò fàaa píie Yude ní Samali bùsuò guu. ² Luayámanaewò Etiee ví, aa aà gaa òlò ní wii gbãao. ³ ò Solupi àiakè ní Yesudeo kaaleao. Iò gè ua ní uao àò gòeo ní nòeo kùkù, iò ní gále ge ní ká kpéu.

Baona kpaa Samali bùsuu

⁴ Gbè pò fàaaò gè Yesu baokpà gupiiu. ⁵ Filipi gè Samali bùsu wéleu, ò à Mesii waasokèné. ⁶ Ké bíla Filipi yámà mé aa dabudabu pò a kèò è, aa laaidò yá pò àle owa ní nòsemendoo. ⁷ Asa gbé pò an táao gòmá ní wii gbãaoò dasi, mé gbèkaaúao ní eeo gbàgbà dasi. ⁸ ò wà póna zòò kè wélepiu.

⁹ Góee ku we za zi wí me Simòò, iò dabudabuna ke ì bò Samaliò sae, ò à azía díle gbé gbía ù. ¹⁰ Néfènen gbèzòò píi wí laaidò aà yáwa wí me: Gbèpi gbãaá Lua gbãa pò wí me Gbãa Zòoe. ¹¹ Dabudabuna pò iò ke ní guu à gègè ní kú. ¹² Ama ké aa kpala pò bò Lua kíi bao pò Filipi kpáné ní Yesu Kilisi tóò mà, aa sí, ò aa da'ilekè gòeo ní nòeo píi. ¹³ Baa Simòopi yápi sí à da'ilekè, ò à ná Filipiwa. Ké à dabudabu ní iko zòò pò Filipi lé keo è, à bò aà sae.

¹⁴ Ké zinao mà za Yelusaleù Samaliò Lua yá sí, aa Pièe ní Zãao zímá. ¹⁵ Ké aa kà we, aa wabikèné ké aa Lua Nisína e yáí. ¹⁶ Wà ní da'ilekè ní Dii Yesu tóò, àma Lua Nisína i di an gbèee yáao. ¹⁷ Ké aa onámá, ò aa Lua Nisína è sa. ¹⁸ Ké Simòò è wà Lua Nisína è ní zinao onamáo, ò à mònè ní òao ¹⁹ à mè: A ma gba ikopi sò, ké gbé pò ma onàwà, ade lí Lua Nisína e. ²⁰ ò Pièe òè: N òa a kaalennò, asa níle e níyò Lua gba e ní òaoe. ²¹ N ò ku zipi guuo, n bàa ku a guuo, asa n nòse maa Luaeo. ²² Kpe li n yāvāipie, ní wabike Diiwa. Wíliò dōo à gí

suuukainno ní n laasoo bee taaoo? ²³ Asa má è gōizina kú n guue, duuna bakàne. ²⁴ Ǿ Simoo mè: A wabikemee Diiwa ázia, ké yá pò á ò su ma leo yáí.

²⁵ Ké Piεε ní Zāao Dii seeladeke kè aa aà yá dànέ, Ǿ aa èa lé tá Yelusaleū, aale baonakpa Samali wéleoo guu dasi.

Filipi ní Etiopi gbēeo

²⁶ Dii malaikae yá'ò Filipie à mè: Fele gé geomidokii oi. Zé pò bò Yelusaleū à pà gbáaa à gè Gaza sé. ²⁷ Ǿ à dàzeu. Etiopi gbēe be zépiu. Etiopi bùsu nœ kía pò wí me Kandase ziaae, mé aà àizee dāanao gbēzōe. A mò lousisi Yelusaleū, ²⁸ Ǿ à èa lé tá zōlea a sōgo guu, àle ānabi Isaia lá kyoke. ²⁹ Ǿ Lua Nisina ò Filipie: Ge ñ na sōgo keewa. ³⁰ Ǿ Filipi bàalè gè. A mà àle ānabi Isaia lá kyoke, Ǿ à aà là à mè: N kyó pò ríle ke bōole dōa? ³¹ A wèwà à mè: Tó gbēe i a zé ołmεeo, kpelewa má fǾ mà dōi? Ǿ à Filipi sisi, à gè zōle aà sae. ³² Yá pò àle a kyokepin ke:

Lán sã pò wàle gé a kòlokpaiwa,

lán sã pò wàle a kākēlewa,

a níle kpé, i a lé wēaaoo.

³³ Wà widàwà,

wi yákpalekeaano a zéwao.

Déme a fǾ aà gōo gbéoo yá'oi?

Asa wà aà kua dúnia guu mīdeε.*

³⁴ Ǿ gōepi ò Filipie: Omεε, dé musu ānabi bee òui? Aà zia yà ge gbēpálee? ³⁵ Ǿ sea Lua yápiwa Filipi Yesu baokpàe. ³⁶ Ké aale gé ae, aa kà í kii, Ǿ gōepi mè: I gwa ke. Bóme a kpamεε mà da'ilekei? ³⁷ Ǿ Filipi òè: Tó n yápi sí ní nòsemendoo, ríyō fǾ. A wèwà à mè: Má sí Yesu Kilisiá Lua Néε. ³⁸ Ǿ à mè wà gó ze. Ǿ an pla mípii aa pila aa gè íu. Ǿ à aà da'ilekè. ³⁹ Ké aa bùa sístia, Ǿ Dii Nisina Filipi kpàe gui, gōepi i aà e bo, Ǿ pona guu à gèzea. ⁴⁰ Filipi su è á kú Azota, Ǿ à gè Yesu baokpà wéle ní wéleo e à gè kàò Sezale.

9

Yesu bō mōa Sōluwa

¹ Gōo bee sō Sōlu lé pōbo a níu, àle yāpāsí o Dii íwao dedea yá musu. A gè sa'onkia kii, ² a gbèawà aà lākē Damasi lousisikpēdeone aà kpawa, ké tó a su zépideoo è we, gōeo ní nœoo píi, a ní kúkū suño Yelusaleū. ³ Ké à dàzeu, à káikù ní Damasio, Ǿ kándo gupua bò luabe à kùlewà. ⁴ A bōlele, Ǿ à bo mà, wàle òè: Sōlu, Sōlu, bóyái ríle íadaai? ⁵ Ǿ à mè: Mmenn déi Dii? Ǿ a wèwà à mè: Mámε má Yesu pò ríle íadawà ũ. ⁶ Fele gé wéle guu, wi yá pò ríyō ke one. ⁷ Gbé pò aa beaano gō sáii. Aa boopi mà, āma aai gbēe eo. ⁸ Ké Sōlu fēle, Ǿ à a wé wè, i gu'eo. Ǿ wà aà kù a owa, wà gèaano Damasi. ⁹ A kè gōo aao gu'esai, i pobleo, i imio.

¹⁰ Yesudee ku Damasi wí me Anania. Dii yá'òè wépfungu'ea guu à mè: Anania. Ǿ a wèwà à mè: Má ké Dii. ¹¹ Ǿ Dii òè: Fele gé zé pò wí me Sūsu guu e Yuda be'ua, ní Taasu gbé pò wí me Sōlu gbēa. Ale wabikea we. ¹² Wépfungu'ea guu a è n mō n onàwa ké a wé gu'e. ¹³ Ǿ Anania òè: Dii, má mà wà gbépi yá'ò dasi, lá à yāvāikè n gbé pò kú Yelusaleūone. ¹⁴ Sa'onkia aà gbà zé aà gbé pò lé n sisi lao kúkū. A yáí à mò. ¹⁵ Ǿ Dii òè: Gé, asa ma gbépi sè aà gé ma toboi buipaleone ní ní kiao ní Isailioe. ¹⁶ Lá a taasike ma toboa yáí, má obo. ¹⁷ Ǿ Anania bò à gè gè uapiu, à onà Sōluwa à mè: Sōlu ma gbé, Dii Yesu pò bò mōma zéu gōo pò ríle mó la mé ma zí, ké ñ gu'e yáí, Lua Nisina i dine. ¹⁸ Wegōo pò bōle aà wéu lán kpòtεεowa aa lèle, Ǿ à gu'è. Ǿ à fēle da'ilekè. ¹⁹ Ké à poble, à gbāa è, Ǿ à gōoplakè ní Yesude pò kú Damasio.

Sōlu waasokea Damasi ní Yelusaleūo

* **8:33** Isa 53.7-8

²⁰ Ǿ Solu na Yesu ya waasokpaawa goɔ Yuda lousisikpeɔ guu a me, Yesu me Lua Ne u. ²¹ Yapi bo gbe po ma sae aa me: Gbe bee me i gbepi sšina asooke Yelusaleuo lo? I mo la a ri kuku a taino sa'onkia kio lo? ²² Solu so, aa gba io kafi, a Yesu Mesiikeya bliwane, so aa ya Yuda po ku Damasio fu.

²³ Goopla gbea Yuda lekpaafiazi ke aa e wa aa de, ²⁴ so a ri lekpaafiapi ma. Aa wele biiboleo dsa faane ri gwaasinao, ke aa e wa aa de ya. ²⁵ Gwaasina so Solu gbeo aa da gbiu, aa aa gbae ri bao baasi bi musu.

²⁶ Ke a ka Yelusaleu, a wele a na Yesudewa, so aa viakere mpii, aale aa Yesudeke naaiko. ²⁷ Ǿ Baanaba aa se gaano zinao kii, a dau a siune la Solu Dii e zeu ri ya po Dii oeo ri la a Yesu ya'o gupuau Damasio. ²⁸ Ǿ Solu ge Yesudeo guu, a beberino Yelusaleu, a ya'o gbeone gupuau ri Dii too. ²⁹ Ke a ya'o Yuda Geleki yamanae, a lekpaakerino, so aale aa we. ³⁰ Ke Yesudeo do, aa ge zee Sezale, so a ta Taasu.

³¹ Bee gbea Yesudeo go dɔɔba Yude ri Galileo ri Samali busuo pii, aale zedo, aale ge ae viakea Dii guu, aale kafi ri Lua Nisina donleo.

Enee gbágbáa ri Tabita vuao

³² Pii i bebe wele ri weleo pii, so a ge Lua gbe po ku Lidao gwai. ³³ A gse po wi me Enee e we, a kaau kalea we swaa. ³⁴ Ǿ Pii o: Enee, Yesu Kilisi le n gbágbá. Fele n n pe koo. Ǿ a fele go. ³⁵ Lidadeo ri Salnadeo aa e, so aa ze ri Diio.

³⁶ Noe Yesudee ku Zope, aa ton Tabita. N Geleki yao so Dookasi. Bee me tue. Yamaakea pewa me i wenado gbeone. ³⁷ Goo bee so a gyake a ga. Ke wa aa bo i pasiu, wa aa se wule kpediakou musu. ³⁸ Zope so a za ri Lidao. Ke Yesudeo ma Pii ku we, aa ri gbeon pla zawa aa wabikewa aa me: Mo wa be kpakpa. ³⁹ Ǿ Pii fele gerno. Ke a ka, wa dedaano kpepi musu. Ǿ gyaao saazi mpii ri olo, aa ula ri pokasa po Tabita ke go po a kurino obo. ⁴⁰ Pii ri ya ri bole baasi. A kule a wabike, so a aedo gepiwa a me: Tabita fele! A we we a Pii e, so a fele zole. ⁴¹ Pii aa ku a owa a aa fele ze. Ǿ a Lua gbepio sisi ri gyaao, so a aa kpama bee. ⁴² Yapi li Zopea pii, so wa Dii naaiko we dasi. ⁴³ Pii gooplake we Simoo baatotona be.

10

Koonei Pii sisia

¹ Gbee ku Sezale, aa ton Koonei. Aapi me sosa gali po wi me Itali sosa gbeon basoo dɔana u. ² Gbepia luayamanae, a Lua via vi, aapi ri a bedeo pii. I wenadone maamaa, me io wabike Luawa moomoo. ³ Gooewa ite auapilaa, wepungu'ea guu a Lua malaikae e wasawasa, a ge a be a o: Koonei. ⁴ Koonei we go biiwa, viao aa ku, so a me: Bo ni, Dii? A we wa a me: N wabikea ri n wenado gbeoneo ka Luagu, so a sinno. ⁵ Gbeo zi Zope sa, aa Simoo po wi me Pii sisi. ⁶ A pila gbe po wi me Simoo baatotonawa. Aa be ku isiale. ⁷ Ke malaikapi ta, Koonei a zikena gbeon pla sisi ri sosa luayamana po nawao. ⁸ Ke a dau a siune pii, so a ri zi Zope.

⁹ Ke a gu do, so aa dazeu, aa ka kai ri welepio. Goo bee Pii dede kpe musu ite minanguo wabikei. ¹⁰ Nana le aa de, a ye poble, so go po wale bleke, a wepungu'e. ¹¹ A luabe e wea, poe le pila lan zawa zowa. Wa ba dɔɔ a swa men siowa pii, wale gbae zile. ¹² Nbo ri pota'onkuawao ri baoo pii ka a guu. ¹³ Ǿ wa o: Pii, fele de n so. ¹⁴ Ǿ Pii me: Bauo Dii, mi tee ge po gbale ble ziio. ¹⁵ Ǿ a boopi ma a gen plaade wa me: Po po Lua gbabbe, risu n a teboo. ¹⁶ A ke ma gen aao, so kando wa popi ga wa taɔ luabe.

¹⁷ Pii le bilike wepungu po a e yawa, so Koonei zina po aa Simoo be gbeo ka go, aa zea boleu. ¹⁸ Aa lezu aa gbea to wekii Simoo po wi me Pii pilau. ¹⁹ E tia Pii le lasooke

wépungu pò á èwa, ò Lua Nisina òè: Gbèon àaò lé n gbea. ²⁰ Pila gérinò seasai, asa máme ma ní zìma. ²¹ Ǿ Piεε pìla gè gbépiò kíi à mè: Máme má gbé pò ále gbea ù. Bóyáì a moi lai? ²² Aa mè: Sosao dōaana Kōonei mé wá zí. Gbēmaae, a Lua vía ví. Yudaò píi ì aà tōnasi. Lua malaikae òè aà n sísi a be, aà n yāma. ²³ Ǿ Piεε gérinò ua à ní yàaekè.

Ké a gu dò, à fèle dàrinò zéu. Zope Yesudeeò gè aà kpái. ²⁴ A gōò àaōde aa kà Sezale. Kōonei a daeò ní a gbēna fèeò kàaa, àle ní dá. ²⁵ Ké Piεε gè ua, ò Kōonei gè dàaale à kùlèè. ²⁶ Ǿ Piεε aà fèle à mè: Fèle ze. Gbēnazinan ma ù sō. ²⁷ Ale yā'oaànò e aa gè gè kpéu, ò à gbéò lè kàaaa we dasidasi. ²⁸ A òné: A dō ké Yudaò zeví aa yāale ní buipáleo ge aa gè aà uao. Ama Lua òlómee másu gbēe gbāsì bo ge mà aà tēboo. ²⁹ A yáì tò ké wà ma sisi, ma mō zíoziōnakesai. Má ye mà yá pò a ma sisiwà ma sa. ³⁰ Ǿ Kōonei mè: A gōò síiōn la, ké mále wabike ma be e íatē gè aua pìlaò maa'i kéwa. Ǿ kándò ma gbēe è zea ma ae pò tekea daa ³¹ à mè: Kōonei, Lua n wabikea sì, mé n wēnadōane kaaàgu. ³² Gbéò zì Zope Simōò pò wí me Piεε sísii. A pìla Simōò báatotona be ísiale. ³³ Ǿ ma gbéò zìma gōò. Lá n mō, à kè maa. Tia kéwa, wápii wá kú la Lua dōa guu, ké wà yá pò Dii òne ma yáì.

Lua Nisina dia buipáleo

³⁴ Piεε yāsè à mè: Má sì síana sa ké Lua lí gbēe zāboo.* ³⁵ Bui píi guu gbé pò lé víakèè mé ì yāmaake, ade yá mé ì kaaàgu. ³⁶ Lua a yá dà Isailiōne, à keaanò na Yesu Kilisi sabai baokpáné. Aàpi mé bui píi Dii ù. ³⁷ A yá pò kè Yude bùsu píi guu dō, lá à dàale Galile Zāa kpàwakea ní gbéò da'ilekeao gbea. ³⁸ A dō lá Lua a Nisina písi Yesu Nazaletiwa, ò a kú ní gbāao, à gè wéle ní wéleo à yāmaakèné, à gbé pò Ibiisi ní gā liné ní kpeò gbàgbā, asa Lua kuaànòe. ³⁹ Wá de yá pò a kè Yude bùsu ní Yelusaleūo píi seeladeò ù. Wà aà lòo líwa wa dè, ⁴⁰ ò Lua aà vù a gōò àaōde zì, a tò à azia òlwēe. ⁴¹ I ke gbépiié no, wá gbé pò Lua dāa wá sé aà seelade ùone. Aà bōa gau gbea wa pòblèaànò, wa imiāànò. ⁴² Ǿ a dilèwēe wà waasoke gbéone, wí oné áme á de gbé pò Lua dilè gbé bēeò ní gyaadeò pii yákpalekena ù. ⁴³ Anabio píi aà yā'ò aa mè, gbé pò aa aà náaikèò duuna a kémá aà tó yáì.

⁴⁴ Gōò pò Piεε lé yápi oné, Lua Nisina dī gbé pò lé yápi maone píi. ⁴⁵ Yápi dī Yuda Yesude pò mō ní Piεeowa, ké baa buipáleo, Lua a Nisina písimá gba ù yáì. ⁴⁶ Asa aa mà, aale yāebui'o, aale Lua yābōnsaekēao o. Ǿ Piεε mè: ⁴⁷ Gbépiò Lua Nisina è lāwáwa. Déme a fō gíné aa da'ilekei? ⁴⁸ Ǿ a ò wà ní da'ileke ní Yesu Kilisi tóo. Ǿ aa wabikèwà aà gōoplakérinò.

11

Piεε buipáleo yā'oa

¹ Zinao ní Yesude pò kú Yudeò mà lá buipáleo Lua yá sì sō. ² Ké Piεε sù Yelusaleū, an gbé pò zè ní tōzōyāoò aà tàae è ³ aa mè: N gē gyafōodeò be n pòblérinò. ⁴ Ǿ Piεε fèle lé yápi bōolekené zéze à mè: ⁵ Má kú Zopee, mále wabike, ò ma wépungu'è. Ma pōe è lán zwàa zōowa, ba dōdōa a swá mèn síiōwa. A bō luabe, àle pila ma kíi. ⁶ Ma wēpèwà tíūu, ma nòbōò è a guu, sèa pòò ní pótāa'onkuawaò ní bāo. ⁷ Ǿ ma lōò mà, wa òmēe: Piεε, fèle de n sō. ⁸ Ǿ ma mè, bauo Dii, asa tē ge pò gbālea i gē ma léu ziio. ⁹ Lōopi bōa luabe gēn plaade wà mè, pò pò Lua gbābòè, másu mà a tēboo. ¹⁰ A kè màa gēn àaò, ò wà èa gà tàò luabe píi. ¹¹ Gōò bee gōò gbēon àaò pò wà ní zìla bōa Sezaleò mō ua pò má kúu. ¹² Ǿ Lua Nisina òmēe mà gérinò seasai. Wá gbé gbēon sooloe beeò gè ma kpái sō, ò wa gē gbé pò gbépiò zìla be. ¹³ Ǿ a òwēe lá a malaika è, à bō mōwa a kpéu, a òe à gbé zì Zope ma sísii, ¹⁴ mà yá pò a api ní a bēdeò pii suaba oe. ¹⁵ Ké ma na yā'oaawa, Lua Nisina dīné lá a dīwēe a daalegōowa. ¹⁶ Ǿ yá pò Dii ò dōmagu à mè, Zāa gbéò da'ilekè ní íoe, api sō á wá da'ileke ní Lua Nisinao.* ¹⁷ Lá Lua gba doū pò á

* **10:34** Iko 10.17 * **11:16** Luk 3.16, Zin 1.5

dawēe goo pɔ wa Dii Yesu Kilisi náaikè dànɛ ɔ, dén ma ũ mà fɔ gièi? ¹⁸ Ké aa yápi mà, aa nɛle, ɔ aa Lua tɔbò aa mè: Wá è Lua buipáleo gbà zé ɔ aa nɛselile, aai wēni láasaɪ e.

Antiosideo zea ní Yesuo

¹⁹ Wétēamɔané pɔ fɛle Etiēe gaa guu† mé tò gbéɔ fàaa tà Fenisi bùsuo ní Sipi bùsuo ní Antiozio, aale Lua yá'o Yudaone n̄tēe. ²⁰ ɔ an gbēo bò Sipi bùsuo ní Sileni bùsuo aa gè Antiozi, ɔ aale yá'o buipáleone s̄, aale Dii Yesu baokpané. ²¹ Dii lé ɔdamá, ɔ gbéɔ yápi s̄i dasi aa zè ní Diipio.

²² Yelusaleũ Yesudeo swá kà yápiwa, ɔ aa Baanaba z̄i Antiozi. ²³ Ké à kà we, a è lá Lua gbēkékèné, ɔ aà pɔ kèna. A ledámá nípii aa ze ní Diio ní n̄semendoo. ²⁴ Baanabaá gbēmaae, Lua Nisina ní luanaaikēao pèewà, ɔ wà kà Dii gbéɔ guu dasi. ²⁵ ɔ Baanaba gè Taasu Solu wēlei. ²⁶ Ké à aà è, ɔ à s̄uàano Antiozi. Aaño k̄aaa ní Yesudeo dasi, aao yādané e wè búu do. Antiozi we wà d̄aa tɔkp̄au Yesu iwaone Kilisideo.

²⁷ Goo bee ānabio bò Yelusaleũ aa mò Antiozi. ²⁸ An gbé pɔ w̄i me Agabu fɛle zè à d̄aa n̄ana z̄o pɔ a ka d̄unia guu píi yá'òné ní Lua Nisina gbāao. Kolodi kpalablea goo ɔ n̄onapi kà. ²⁹ ɔ Yesudeo zèò wà ní gbé pɔ kú Yudeo k̄amasa ká lá baade gbāa f̄, wi kp̄as̄ané. ³⁰ ɔ aa kè màa, aa Baanaba ní Soluo z̄iò kp̄ai an gbēz̄oowa.

12

Piēe daakpeu

¹ Goo bee kí Elodi ɔp̄ele Yesudeoowa p̄as̄ip̄as̄i. ² A Zāa v̄i Zaaki dè ní f̄enda. ³ Ké a è yá bee kà Yudaogu, ɔ à èa Piēe k̄u ɔ. A bee kè K̄aaso dikpe z̄i. ⁴ Ké à Piēe k̄u a dàkpeu, à aà nà sosaone ní ɔz̄i aa aà d̄s̄a. Sosapio ḡali do gbēon s̄iis̄iis̄e e lee s̄iis̄. A d̄ile à yákpalekaano bíla wáa Gēamusu dikpe gb̄ea. ⁵ ɔ wa Piēe k̄ua kp̄eu, Yesudeo lé wabikèè Luawa zesai.

⁶ Gu pɔ a do Elodi b̄oano, a gwá Piēe lé i'o sosa gbēon plaɔ z̄anguo yea ní m̄odaonao m̄en pla, mé gbēon plaɔ ku kp̄ele, aale kp̄epi d̄s̄a. ⁷ K̄ando ḡo Dii malaikae gè we, ɔ kp̄epi p̄u. A Piēe lè a gb̄t̄ēewa à aà v̄u à mè: F̄ele kpakpa. ɔ m̄odaonapio w̄olo aà ɔwa. ⁸ ɔ malaikapi òè: N n ula da, ní n kyale kp̄a. Piēe kè màa, ɔ malaikapi mè: N n ula k̄aaa n̄ kú, ní temazi. ⁹ ɔ Piēe b̄o teaazi. I yá pɔ malaika lé kee d̄s̄ s̄iana ũo, àle e nana ále o. ¹⁰ Aa gè gud̄s̄ana s̄éiala ní a plaadeo, ɔ aa kà b̄leu. B̄lepi gbaá m̄e, ɔ à w̄ené ní az̄iao, aa b̄le lé ḡe w̄éleu. K̄ando ḡo ɔ malaikapi Piēe tò zea guu we. ¹¹ Ké Piēe wé d̄òò à mè: Má d̄s̄ s̄as̄a sa ké Dii a malaika z̄i, à ma b̄o Elodi ɔz̄i ní yá pɔ Yudaɔ wé d̄oi wà kem̄eɔo píi.

¹² Ké aà wé k̄è, à gè Zāa pɔ w̄i me ɔ Maaku da Maliamae be. Wa k̄aaa we dasi, w̄ale wabikè. ¹³ Ké à b̄le gba lè, ɔ n̄e z̄ikena pɔ w̄i me Loda gè gwai. ¹⁴ Ké à Piēe ɔ d̄s̄, p̄ona guu i zé w̄e, à èa bàalè ge òné Piēe mé kú b̄leu we. ¹⁵ Wa òè: Iana k̄ama yá? ɔ à zèò ké s̄iana. ɔ wà mè: Aà malaikae. ¹⁶ Piēe ḡi lé gbale. Ké aa w̄è, aa aà è, ɔ yápi d̄imá. ¹⁷ A ɔk̄èné aa n̄le, ɔ a d̄au a s̄inè lá Dii a b̄o kp̄eu. ɔ à mè: A ge o Zaakié ní wá gbé k̄inio. ɔ à b̄o gè gup̄alei.

¹⁸ Ké gu d̄ò, k̄ōfi gbāa dà sosaɔ z̄anguo, aale k̄o lala aa mè: B̄o Piēe kè a ũi? ¹⁹ Elodi ò wà aà w̄ele. Ké wi aà eo, ɔ à yāl̄ala gud̄sanapioowa, ɔ a ò wà ní d̄ede.

Elodi gaa

Bee gb̄ea Elodi b̄o Yude, à gè gooplakè Sezale. ²⁰ Aà pɔ p̄a Tiideo ní Sid̄ozi maamaa, ɔ gbé beo led̄oukè aa mò aà gwai s̄anu. Aa gè kíapi be z̄iia Blasitu k̄i. Ké Blasitu ní yáze è, aa gè led̄ouk̄ei ní Elodio, asa an bùsu p̄blea i b̄o aà bùsuue.

²¹ Ké goo pɔ wa d̄ile kà, Elodi a kible'ulaɔ dà, à gè z̄òle a ḡinaa, ɔ à yá'ò bílae. ²² Bíla wiilè à mè: Luae mé lé yá'o, i ke gb̄enaz̄ina no. ²³ Weḡo Dii malaikae aà le nè, ké i z̄o ke d̄s̄ Luaeo yá, ɔ aà me k̄òkà à ḡa.

† 11:19 Zin 8.1-4

²⁴ Lua yá ìo ligua, ìo káfi. ²⁵ Baanaba ní Sòluo s̄, ké aa ní kámasa yá kèkè aa làa, aa b̀ò Yelusaleũ aa Z̄aa p̀ò w̄i me Maaku s̀è tàò.

13

Baanaba ní Sòluo z̄ia

¹ Anabio ní yādanedeo ku Antiosi Yesudeo guu, an t̄on ke: Baanaba ní Simeo p̀ò w̄i me Báasio ní Sileni b̀usu gb̄é Lusiuo ní Manaε p̀ò neblè ní kí Elodio s̄anuo ní Sòluo. ² Goo p̀ò aale Dii sisi ní leyao, Lua Nisina m̀è: A Baanaba ní Sòluo dile r̄doaa z̄i p̀ò ma ní séwà ȳái. ³ Ké aa leyè aa wabikè, ò aa onámá aa ní gb̄áε, aa dàzεu.

⁴ Ké Lua Nisina Baanaba ní Sòluo z̄i màa, aa g̀è Selusi. Za we aa g̀è g̀ó'ilenau aa g̀è Sipi b̀usu. ⁵ Ké aa kà Salami, aa Lua yá waasokè Yudaο lousisikpeo guu. Z̄aa Maaku kúr̄no donlede ũ. ⁶ Aa ísia g̀uḡunapi baa v̄i e Pafosi, ò aa kp̄aaũ ní Yuda dabudabukena p̀ò de ānabi egena ũo we. Aà t̄on Yesune. ⁷ Io kú ní b̀usupi gb̄ēz̄oo Seeziu Pòluo. Gb̄ēz̄opiá ononaε, ò à Baanaba ní Sòluo sisi, ké a ye Lua yāma ȳái. ⁸ Dabudabukenapi t̄on Elima ní Geleki ȳáo. A íbeleser̄no, àle wele gb̄ēz̄opi swáf̄e, ké asu Yesu náaikeo. ⁹ O Sòlu p̀ò w̄i me Pòlu s̄, Lua Nisina dèdewà, ò à wepèwà à m̀è: ¹⁰ Ibiisi néo do! Maa píi ibeε! Gb̄ēnaz̄in v̄ai píi paemade! Wez̄ēn pás̄i! Nȳo Dii zé s̄usu kpaanlaboa too lé? ¹¹ Tiasa Dii a okulema, ní v̄lakũ. Nȳo g̀oplake r̄ȳo íat̄e eo. Weḡoo Elima wé g̀ò dàadāa, gusia kùlewà. O àle omalemale, àle gb̄é wele aà a okú. ¹² Ké gb̄ēz̄opi yá p̀ò kèpi è, à Dii náaikè, asa aà yá p̀ò wa dàè aà k̀ù gb̄āaε.

Kua Antiosi p̀ò kú Pisidi b̀usu

¹³ O Pòlu g̀è g̀ó'ilenau ní a gb̄é, aa b̀ò Pafosi aa g̀è Pεεga, Pāmfilii b̀usu. We Z̄aa Maaku ní t̄ou, à èa tà Yelusaleũ. ¹⁴ B̄oa Pεεga aa g̀è Antiosi p̀ò kú Pisidi b̀usu. Kámaboḡooz̄i aa g̀è z̄òle lousisikpeu. ¹⁵ M̄ozi ikoyā ní ānabio l̄ao kyokea gb̄ea lousisikpe gb̄ēz̄oo gb̄é z̄i wà oné, t̄o aa káfia ȳae v̄i aa o bílaε, aa o. ¹⁶ O Pòlu f̄ele okèné à m̀è: Isailio ní buip̄ale lousisinao à ma yāma. ¹⁷ Isailio Lua wá deziò s̀è, ò à ní bui k̀ò an kua Egipi b̀usu. O à ní bóle we ní a gb̄aa z̄oo.* ¹⁸ A ní gwá guwaiwaiu wè bla taawa.† ¹⁹ A gb̄āam̄o Kanaa b̀usu bui m̀èn soplaone, ò à ní b̀usupi kp̄amá.‡ ²⁰ Ap̄ii kà wè òaa pla ní blakwio taawa. Bee gb̄ea à d̄oanao d̄ilené e à g̀è p̀èò ānabi Samueliwa.§ ²¹ Ké aa k̄ia gb̄èa, ò Lua Kisi né Saulu, B̄eyāmeε bui d̄ilené.* A kpalablè wè bla, ²² ò Lua aà b̀ò kpalau, à Davidi kp̄a aà gb̄eu. Lua Davidi yā'ò à m̀è, á è Yese né Davidi l̄asoo doūan̄o, a a p̄oēā píi keε.† ²³ Aà bui guu à Yesu b̀ou Isailione Suabana ũ, lá à a legbèwa. ²⁴ E Yesupi àò gé mói Z̄aa d̄ōaa waasokè Isailione píi, a oné aa n̄oselile aa da'ileke.‡ ²⁵ Ké Z̄aa z̄i ye l̄ai à m̀è: Dé ále e má de a ũi? Gb̄é p̀ò á wé d̄oin ma ũo. A ma! Ale mó ma gb̄ea, mi ka mà aà sabala b̄ob̄èo.§

²⁶ Ma gb̄é, Ablahaũ buio ní buip̄ale lousisinao, wámε Lua suabayāε bee kp̄asāwēε. ²⁷ Yelusaleũdeò ní ní gb̄āadeo aai Yesu d̄ōo, aai ānabio lá p̀ò w̄i a kyoke kámaboḡooz̄i píi zé d̄ōo, ò aa ānabipio yá p̄apa, aa yādaaàla. ²⁸ Aai yāe ewà à kà wà aà deo, ò aa gb̄èa Pilatiwa wà aà de.* ²⁹ Ké aa yá p̀ò wa kè aà yá musu kè píi, wà aà bùa líwa wà aà dà mia'eu.† ³⁰ Lua aà b̀ò gau. ³¹ A ḡoo dasi ké à b̀ò mò gb̄é p̀ò aa b̀ò Galile aa ḡeāano Yelusaleũowa.‡ Aame aà seeladeo ũ gb̄éone. ³² Wápio s̄, ò wa m̄o aà baokpaié. Lé p̀ò Lua gb̄è wá dezione, ³³ a kè wá gb̄é p̀ò wá de an buio ũone, à Yesu v̄i lá wa ò Sou plaade guuwa. Lua m̀è: Ma nén n ũ, n Maen ma ũ gb̄ā.§

* **13:17** B̄oa 1.7, 12.51 † **13:18** Nao 14.34 ‡ **13:19** Iko 7.1, Yoz 14.1 § **13:20** 1Sam 3.20-21, 10.21-24 * **13:21** 1Sam 8.5 † **13:22** 1Sam 13.14, 16.12-13 ‡ **13:24** Luk 3.3 § **13:25** Z̄aa 1.20, Mat 3.11 * **13:28** Luk 23.1-23 † **13:29** Luk 23.50-56 ‡ **13:31** Z̄in 1.3 § **13:33** Sou 2.7

³⁴ Lá a yaikεo, mé Lua a aà bɔ gau, a yá ɔ Luapi ò yāa à mè:

Má báaa seasai pɔ ma a legbè Davidie daágu.*

³⁵ ɔ wa ò guei bɔ:

Nyɔ wei n gbé pɔ a kua adoa yaikεo.†

³⁶ Davidipi sɔ à Lua pɔeã kè a gɔɔ. Ké à gà, wà aà mia kpákɔi ní a dezio, ɔ à yaikè. ³⁷ Gbé pɔ Lua aà vùpi sɔ i yaikεo. ³⁸ Ma gbé, à ò dɔ ké duunakɛama waaso pɔ wále kéé kú aà kíie.

³⁹ Mɔizi ikoyá lí fɔ tò yá bɔrínɔ nao, áma gbé pɔ aale Yesu náaikεo, yápii i bɔrínɔ na. ⁴⁰ A laaika ké yá pɔ ánanibɔ ò su á leo ⁴¹ aa mè:

A ma, á gbé awiambɔnao,

à gilike, í sáale,

asa má yáe ke á gɔɔ,

baa tó wa dàu lé siué, á sio.‡

⁴² Ké Pɔlu ní Baanabao lé bɔle lousisikpɛu, wà wabikémá aa ea mɔ yápi oné kámabogɔɔ sia bɔ. ⁴³ Ké wále fáaa Yudaɔ ní gbé pɔ i lousisírínɔ bɔ tɛ Pɔlu ní Baanabaozi dasi. Aa yá'òné, aale ledamá aao gé ae ní gbéke pɔ Lua kèrínɔ.

⁴⁴ Kámabogɔɔ sia wéledeɔ káaa pii Dii yámaa yáí. ⁴⁵ Ké Yudaɔ bílapi è, à kéné'íi maamaa, ɔ aale Pɔlu yá bèebo, aale aà sɔsɔ. ⁴⁶ ɔ Pɔlu ní Baanabao yá'òné víasai aa mè: Ame à kù wà Lua yá'óé gia. Lá a gi, ále e i ka à wèni láasai eo, wá ea aedɔ buipáleɔwae sa. ⁴⁷ Asa Dii yáe bee dilɛwéɛɛ à mè:

Ma n dilɛ gupua ũ buipáleɔne,

ké ñ gé ní suabayáo e tɔɔle léwa.§

⁴⁸ Ké buipáleɔ yápi mà, an pɔ kèna, aa Dii yá sí síana ũ, ɔ gbé pɔ Lua ní dilɛ wèni láasai pɔ ũ Yesu náaikè.

⁴⁹ ɔ Dii yá lí bùsupia pii. ⁵⁰ Yudaɔ ɔzò buipále nɔe lousisin gbiaɔ ní wéle gbāadeɔzi, ɔ aa íadà Pɔlu ní Baanabaowa, aa ní yá ní bùsuu. ⁵¹ Aa kɔɔlémá ní tàae seela ũ,* ɔ aa gè Ikɔniu.

⁵² Yesudeɔ sɔ, pɔna ní Lua Nisínao pèemá.

14

Pɔlu ní Baanabao kua Ikɔniu ní Lisitao

¹ Aa kè Ikɔniu lá aai kéwa, aa gè Yudaɔ lousisikpɛu aa yá'ò e Yudaɔ ní buipáleɔ Dii náaikè dasidasi. ² ɔ Yuda pɔ aa gí yápi síio buipáleɔ swáfè Yesudeɔne, aa íisèrínɔ. ³ N beeo Pɔlu ní Baanabao gɔɔplakè we, aa yá'ò víasai daa Dii gàu, ɔ Dii ní gbá zé an yābɔnsaekεao ní ní dabudabukeao a gbéke yá pɔ aale oné síanapíliwáné. ⁴ ɔ wéledeɔ kɔkpaalè, gbéɔ zè ní Yudaɔ, gbéɔ ní zinao. ⁵ ɔ Yudaɔ ní buipáleɔ ní ní gbāadeɔ zè ò wà íadamá wà ní pápa ní gbεo. ⁶ Ké Pɔlu ní Baanabao ní yá dɔ, ɔ aa bàasi tà Likaoni bùsu wéleɔ, Lisita ní Deεbeo ní a zɔewiaɔ. ⁷ ɔ aa gí lé baonapi kpané we.

⁸ Gɔee ku Lisita, aà gbáɔ imia. Zaa wà aà í, a de εε ũe, i táa'oo. ⁹ Ale swákpa Pɔlu yáí, ɔ Pɔlu wɛpèwà soee, a è aà Yesu náaikεa kà à aà gbágbā, ¹⁰ ɔ a ò è ní lɔ gbāao: Fεle ze n gbáwa. ɔ à vè zè, à bɔ ní táo. ¹¹ Ké bíla è lá Pɔlu kè, ɔ aa káaa wiiwa ní Likaoni yáo aa mè: Táaɔ lí gbēnazinao ũ aa pílawá. ¹² Aa tɔkpà Baanabae Zupitεe, Pɔlu sɔ Mεekiu,* ké ɔme í dɔaa ní yá'oao yáí. ¹³ Zupitεepi kpé kú wénkpε, ɔ aà gbāgbana mò ní zuswana pɔ à lávu zāblémáɔ wéle bíibɔleu. A ye dasi sa'o zinaowa. ¹⁴ Ké Baanaba ní Pɔluo yápi mà, aa ní ulao ga kèkè, ɔ aa sí dasi guu ní wiio ¹⁵ aa mè: Gbé, bóyáí ále ke beewai? Gbēnazinaon wá ũ sɔ lááwa. Baona wále kpáé, ké à kpε lí pɔ gianae beeɔne, í ze ní Lua béεo. ɔme musu kè ní tɔɔleo

* 13:34 Isa 55.3 † 13:35 Sou 16.10 ‡ 13:41 Abk 1.5 § 13:47 Isa 49.6 * 13:51 Luk 9.5, 10.11 * 14:12 An táaɔ tɔn we.

ni isiao ni po po kuuo pii.† 16 A bui pii to yaa, aa nizia ze se. 17 N beeo a azia òlone maakaa guu. I to lou maé a pakeke a gowa. I a gba ble a ku pona guu. 18 Baa ni ya bee oao, dee ni deeo o aa gi gbeone aa sa'oma.

19 O Yudaò bò Antiosi ni Ikoniuo aa mò wà bíla swáfè. O aa Polu papa ni gbeo aa aà gale bòò wènkpe, aale e à gae. 20 Ké Yesudeò kàaaaazi, o à fèle gè wéle guu. Ké a gu dò, aapi ni Baanabao aa gè Debe.

Zinao taa Antiosi

21 Ké aa baonakpane wèlepi guu, aa gbéo è dasi. O aa èa gè Lisita ni Ikoniuo ni Antioso, 22 aale Yesudeò gba gbãa, aale ledamá aa wetã Yesu náaikawa aa mè: Sema wà taasike maamaa, wí gbasa gè kpala po bò Lua kíi guu. 23 Aa gbězòò dilené wéle ni wéleo, o aa wabikèné ni leyeo, aa ni ná Dii po aa aà náaikèè zì.

24 Ké aa pã Pisidi búsuu, aa kà Pãmfilì búsuu. 25 Aa Lua yã'ò Pεεga, o aa gè Atali. 26 We aa gè gó'ilenau aa tà Antiosi, gu po wà ni náu Luae a zì yãa aà gbèkèkèné zì po aa kè aa làa tia ya musu. 27 Ké aa kà, aa Yesudeò kàaa aa ya po Lua kèné òné pii, lá à buipáleo gbà ze aa a náaikè. 28 O aa gòoplakèrino we.

15

Lεkpaata Yelusaleu

1 Gbéo bò Yude aa mò Antiosi, o aa yãdà Yesudeone aa mè: Tó i tōzō lá Moizi dilewao,* á zia'eo. 2 Polu ni Baanabao zoadómá aa lekpaakèrino maamaa yápi musu. O Yesudeò zèò Polu ni Baanabao ni ni gbéo gè Yelusaleu yápi gógōi ni zinao ni gbězòò. 3 Aa gè zèné, o aa pã Fenisi ni Samalio búsuola. Aa buipáleo nòselile a ya dau a siu ni gbéone we, o an po kèna zò. 4 Ké aa kà Yelusaleu, Yesudeò ni zinao ni gbězòò gbãakpanzi, o aa ya po Lua kèné pii baokpane. 5 O Falisi Yesudeeò fèle mè: Sema buipáleo tōzō, wi oné aao Moizi ikoyã kua. 6 O zinao ni gbězòò kō kàaa, aale yápi gwa. 7 Ké lekpaata gbàakù, Pιε fèle zè a òné: Ma gbéo, á dō ké Lua ma dile á guu à gègè, ké buipáleo Yesu bao ma ma léu, aai aà náaikè. 8 Lua dee gbépii nòse dō, o à ni gbá a Nisina a siaño seela u,† lá à wá gbáwa. 9 Lua i ni dile dodoa ni wápio. A ni nòse pipiné, ké aa Yesu náaikè yáí. 10 Bóyãí ále Lua wei tiai? Aso po wá dezio fua séi ni wápio o á ye dinéa? 11 Maa no! Wá a náai ví ké wá bò Dii Yesu gbèke yáie, lá ampíwa sō.

12 Gbéo kè kilikili pii, o aa swákpà Baanaba ni Poluozì, aale seela ni dabudabu po Lua kèné buipáleo guu o. 13 Ké aa yã'ò aa làa, Zaaki fèle yàsè à mè: Ma gbéo, à ma yãma. 14 Simòò ò lá Lua dèaa buipáleo wegwa, o à gbéo sè ni guu a po u. 15 Anabio yáo kōsè ni beeo, asa aa mè:

16 Bee gbea má ea mo Davidi bezi bo,
mi a gufoo keke tata lo,

17 ké buipáleo ma kíi wele,

gbé po ma ni sisi ma ni sépio pii.

18 Dii po lé yápi ke mé ò,

a tò wa yápi dō za káau.‡

19 Ayãmeto má è a maa wà ya zì'ù dile buipáleo po aa zè ni Luaooneo. 20 Wà lákèné aa mikè po po gbàlè táa kíiwa ni gbāsikeao ni nòò kòlokpasaiò ni kpàao.§ 21 Asa à gègè wìò Moizi lá kyoke lousisikpeò guu kámabogòzì pii, wìò aà ya waasoke wéle ni wéleo.

Zinao gbéo zia buipáleo Yesudeowa

† 14:15 Baa 20.11, Sou 146.6 * 15:1 Lev 12.3 † 15:8 Zin 11.15-18 ‡ 15:18 Amò 9.11-12 § 15:20 Baa 34.15-17, Lev 18.6-23, 17.10-16

22 Ɔ zinao ní gbẽzɔɔ ní Yesudeo pii zèd wà gbé sè ní guu, wà ní zǐ Antiosi ní Pɔluo ní Baanabao. Ɔ aa ní dɔanaeɔ sè, Yuda pɔ wǐ mɛè Baasaba ní Silivɛeɔ. 23 Wà taala dǐnɛ, yá pɔ wa kè a guu mɛ: Wá zinao ní gbẽzɔɔ wa fɔkpà wá gbé pɔ aa de buipáleo ũ Antiosi ní Sili búsuo ní Silisi búsuoɔwa. 24 Wá mà wá gbẽeɔ gè á kǐi aa á nɔse ɔɔkpàé, aa á dá bíliu ní yá'oa guu. Wá lé kú a guuo, 25 ɔ wa ledoukè wa zèd ké wà gbé se wà ní zǐwá ní wá gbé yenzideo Baanaba ní Pɔlu 26 pɔ aa gǐ ní wɛnii wá Dii Yesu Kilisi tɔɔa yáio. 27 Ayãmeto wáɛ Yuda ní Silivɛeɔ zǐwá, aa yá pɔ wá kè láu oé ní léo. 28 Asa Lua Nisína ní wápio wa zèd wà asoe dié, sema a pɔ zɛvɛ beeɔ. 29 A mikɛ nɔɔ pɔ wá sa'dò táawa soawa ní kpàao ní nɔ kòlokpasaiɔ ní gbásíkɛao. A maa à mikɛ beeɔwa. Wà kɔ'e aafia!

30 Ɔ wà ní gbáe, aa gè Antiosi. Aa Yesudeo kàaa pii, ɔ aa lápi kpámá. 31 Ké aa a kyokè, ɔ an pɔ kèna maamaa ní nɔse níniyápio. 32 Yuda ní Silivɛeɔá anabionɛ, ɔ aa ledà ní gbépioɔwa maamaa, aa ní gbá gbáa. 33 Ké aa gɔɔplakè we, Yesudeo lezámá, ɔ aa tà ní zinao kǐi aafia. 34-35 Pɔlu ní Baanabao gè Antiosi. N gbé dasi páleo aa Dii yádáné aa baonakpané.

Pɔlu wélegɛa gɛn plaade

36 Gɔɔpla gbɛa Pɔlu ò Baanabae: Wà ɛa gé Yesudeo gwai wéle pɔ wa Dii yá waasokèu yáao guu, wǐ dɔ lá aa de. 37 Baanaba ye Zãa Maaku se aà gérinɔ, 38 ɔ Pɔlu lé e a maa wà gbé pɔ kè má Pámfili, i ténzi ní zǐ guuo se bo.* 39 Aai makɔeɔ, ɔ aa kèkɔwa. Baanaba Maaku sè aa gè gó'ilenau aa gè Sipi. 40 Ɔ Pɔlu Silivɛe sè. Yesudeo ní ná Dii a ɔzǐ aà gbèkɛkɛnɛ, ɔ aa dàzeu. 41 Aa pà Sili ní Silisiola, aa Yesudeo gbà gbáa.

16

Timotee gɛa ní Pɔluo ní Silivɛeɔ

1 Pɔlu kà Dɛɛbe ní Lisitao. Wɛkǐi Yesudee ku wǐ mɛè Timotee. Aà daá Yuda Yesudee, mé aà maeá Gelekɛ. 2 Yesude pɔ aa ku Lisita ní Ikɔniuoɔ aà tɔnasí. 3 Pɔlu ye aà geano, ɔ à tɔzɔè Yuda pɔ kú wélepio guuo yáí, asa ampíi aa dɔ ké aà maeá Gelekɛ. 4 Wéle pɔ aa gèu pii, aa yá pɔ zinao ní gbẽzɔɔ dǐle Yelusaleũ ò Yesudeone aao kúa. 5 Ɔ aale gbáakū ní Yesu náaikɛa guu, aale dasikū lá gu lé dɔ.

Pɔlu gɛa Masedoni búsuu

6 Lua Nisína gǐnɛ aa gé Lua yá'oi Azi búsuu, ɔ aa pà Filizi ní Galatio búsuoɔla. 7 Ké aa kà Misi búsuo zɔleu, aa yɔwà wà gɛ Bitini búsuu, ɔ Yesu Nisína i weinéo. 8 Ké aa Misi búsuo baa vǐ, ɔ aa kà Toloasi. 9 Gwãasína Pɔlu Masedoni búsuo gbèe è zɛaala iu, àle awakpaè à mɛ: Buawá Masedoni, dɔwáɛ. 10 Ké a è iu màa, ɔ wa Masedoni sɔukè gɔɔ, asa wá dɔ sa, ké Lua mé lé wá sisi wà gɛ baonakpané.

11 Ɔ wa gɛ gó'ilenau Toloasi, wa mipè Samɔtasiwa. Ké a gu dɔ wa ka Neapoli. 12 Bɔa we wa gɛ Filipi, Masedoni búsuo saalopi mɛewia pɔ Lomadeo vǐ, ɔ wa gɔɔplakè wélepiu. 13 Kámabogɔɔzǐ wa bo wénkpe, wa gɛ swa sae, gu pɔ wáɛ e wǐ lousisiu. Ɔ wa zɔle wa yá'ò nɔe pɔ káaaa weone. 14 Nɔe ku we, wǐ mɛè Lidia. Tiatii gbé zwáa tɛa yǐanae, mé lousisinae. Ale yá pɔ Pɔlu lé o ma, ɔ Dii aà sɔ wèè, à yápi sí. 15 A da'ilékè ní a bedeo, ɔ à wabikèwá à mɛ: Tó a ma Dii náaikɛa síe, à mɔ pila ma be. Ɔ wa aà yázɛ èe.

Pɔlu ní Silivɛeɔ daakpɛu Filipi

16 Ziewa ké wáɛ gé wabikékǐi, wa kpaaũ ní zɔnɔe pɔ táa mlɛ vǐo. Aà diio ǐ ɔa e maamaa aà asi'oané yá musu. 17 Ɔ à bɔ téwázi, wápio ní Pɔluo, àle wiile à mɛ: Gbé beeɔá Lua Musude

* 15:38 Zin 13.13

zòblenaone, aale suabaze kpawakeé. ¹⁸ Iò ke màa lá gu lé dɔ, ɔ yápi Pɔlu wà. A lili ò táapie: Má òne ní Yesu Kilisi tóo, go nɔepiwa. ɔ à gòwà gòo.

¹⁹ Ké aà diio è ài'ea aà yá musu tãmaa ní né, ɔ aa Pɔlu ní Silivéeo kù aa ní gále gèrínɔ gbãadeo kíi gãae. ²⁰ Aa gèrínɔ yákpalekenao kíi aa mè: Gbée beeɔá Yudaone, mé aale wá wéle òokpa. ²¹ Fелеkaayá pɔ wá Lomadeo ikoyá gí wà si ge wà ke ɔ aale dané. ²² Gbéé fèlérínɔ dasi, ɔ yákpalekenapiò mè wà ní ulao wolomá, wà ní gbé ní goo. ²³ Ké wà gbéa gbãa kèné, ɔ wà ní dá kpéu, wa ò kpépi dɔanae aà ní dɔa maamaa. ²⁴ Ké wa òè màa, ɔ à ní dá kpépi guonau, à ní gbáo dàliu gíúgiú.

²⁵ Wéedo taawa Pɔlu ní Silivéeo lé wabike Luawa, aale aà táasile, mé dakpeunao lé swákpa ní yáí. ²⁶ Kándo tɔle lùalua ní gbãao e kpépi gíò dèe. Wegɔo a gbaò wèwè píi, ɔ dakpeunao mɔdaonao pòlomá píi. ²⁷ Ké kpedɔana vù, à gbaò è wèwèa píi, ɔ à a fènda wò, a ye azia de, asa àle e dakpeunao bàasié. ²⁸ ɔ Pɔlu pùna ní lɔo gbãao à mè: Nsu íakpa nziaio. Wá kú la wápii. ²⁹ Kpedɔanapi mè wà mɔ ní filiao, ɔ à sírzi ní bao à kùle Pɔlu ní Silivéeo ae, àle kpakpanaga. ³⁰ A bòrínɔ bàasi, ɔ à mè: Maeo, kpelewa má ke mà zia'ei? ³¹ Aa òè: Dii Yesu náaike, nýɔ zia e, mpi ní n bedeo píi. ³² ɔ aa Dii yá'òè ní a be gbéó píi. ³³ Wéedo bee, kpedɔanapi ní sé à gè ní gu'íao pìpiné, ɔ à da'ilekè gòò ní a gbéó m̀pii. ³⁴ ɔ à gèrínɔ a be à blekèné. Aàpi ní a bedeo an pɔ kèna maamaa, ké aa Lua náaikè yáí.

³⁵ Ké gu dɔ, yákpalekenao dɔaiò zì aa ge o wà gbépio gbae. ³⁶ ɔ kpedɔanapi ò Pɔlu: Yákpalekenao gbéó zìà mà á gbae. A bɔle, í á taananke. ³⁷ ɔ Pɔlu ò dɔaipio: Aa wá gbé bíla wáa yákpalekeawano sai, aa wá dá kpéu, wá gbé pɔ Lomadeon wá ú. Tiasa ɔ aa ye wá bɔle asii guua? O'o! A ke màao. Sema aa mɔ wá bɔle nízia. ³⁸ Dɔaipio yápi sèle ò yákpalekenao. Ké aa mà Lomadeon ní ú, ɔ vía ní kú. ³⁹ ɔ aa mò awakpàné aa ní bɔle kpéu, ɔ aa wabikè má aa bɔné ní wéleu. ⁴⁰ Ké aa bɔle kpéu, aa gè Lidi be. Aa Yesudeo lè we, ɔ aa ní nòse níniné aa gèze.

17

Pɔlu kua Tesaloni

¹ Aa bɔle ní Amfipɔlio ní Apɔlonio, ɔ aa kà Tesaloni, gu pɔ Yudaò lousisikpe kúu. ² ɔ Pɔlu gè lousisikpeu lá Iò kewa, à waasokèné yá pɔ kèa Luayátaalau musu kámabogoo là aaɔ. ³ Ale a bɔlekené lá à kù Mesii taasike, i bɔ gau, à mè: Yesu pɔ mále aà yá'óé mé Mesiiipi ú. ⁴ An gbéeo yápi zé è, ɔ aa nà Pɔlu ní Silivéeowa. Màa Geleki lousisin dasio nàmá sɔ ní nɔe tɔde bílaò lɔ.

⁵ ɔ Yudaò íisèrínɔ, aa bèbempádeo kàaa aa dasikù, ɔ aa wéle lòo. Aa gè lía Zasɔ bei, aale Pɔlu ní Silivéeo wéle ní kù bòrínɔ balu guu. ⁶ Ké aai ní eo, aa Zasɔ ní Yesude páleo gále bòrínɔ wéle gbãadeo kíi, aale wiile: Gbépioá dúniadenaone. Aa mò la, ⁷ ɔ Zasɔ ní díle a be. Gbépio lé pã Sezaa ikoa m̀pii, aai me kía pále ku wí me Yesu. ⁸ Yápi zè bíla ní wéle gbãadeo pɔwa. ⁹ ɔ aa ɔasi Zasɔ ní gbé kíniowa aa ní gbae.

Pɔlu kua Belee

¹⁰ Gwáasina bee gòo Yesudeo Pɔlu ní Silivéeo gbàe Belee. Ké aa kà we, ɔ aa gè Yudaò lousisikpeu. ¹¹ Gbé bee nòse maa de Tesalonideola, aa Lua yá sí ɔplapla. Lá gu lé dɔ aaiò wéte Luayátaalai, ké aa e dɔ tó Pɔlu yápio síana ví. ¹² An gbé pɔ Dii náaikeo dasi ní Geleki nɔe gbiao ní Geleki gɔeo dasidasi lɔ. ¹³ Ké Tesaloni Yudaò mà Pɔlu lé Lua yá waasoke Belee lɔ, ɔ aa mò we, aa yákele dà aa bíla pɔ fèle. ¹⁴ ɔ Yesudeo Pɔlu gbàe gòo ísia oi, áma Silivéé ní Timoteeo gò we. ¹⁵ Gbé pɔ gè zei Pɔluo gèaàno Ateni, ɔ aa èa tà Silivéé ní Timoteeowa ní Pɔlu legbeo, à mè aa mɔ a le kpakpa.

Pɔlu kua Ateni

¹⁶ Ké Pɔlu lé ní dá Ateni, aà ká fɛle sì, ké a è táa di wélepiu yáí. ¹⁷ Ǿ à waasokè Yudaone ní buipále lousisinao lousisikpeu ní gbé pɔ ɔ ní le elɛu lá gu lé dɔɔ. ¹⁸ Pɔlu lé yáɔɔɔ kɔ léu ní yáwaaipana pɔ wí méné Epikulio ní Sitoisio. Ǿ an gbɛɛ mè: Bó yá dàobānapi lé bɔleí? Gbɛɛ mè: Wále e táa dafu yá kpàwa àle ke. Aa ò màa ke àle Yesu yá ní aà bɔa gau yáo baokpané yáíe. ¹⁹ Ǿ aa Pɔlu sè gèdò gbɛzɔɔ kíi Aleopaga aa mè: Nyɔ yá dafu pɔ ní dané owɛɛo lé? ²⁰ Wa yáɔnsae màma, wá ye a bɔɔle dɔ. ²¹ Aténideɔ píi ní nibo pɔ kú weɔ, aalio ye yápáleio, sema yá dafu maa ní a wáaipaaò bàasio.

²² Ǿ Pɔlu fɛle zè Aleopagadepiɔ guu à mè: Aténideɔ, má è á misiilea táaone áia ví maamaa yápii guu. ²³ Ké má be á wéleu, mále pɔ pɔ i kúlenéò táasika, ɔ ma sa'okíe è, wà lakèwà wà mè: Lua pɔ wá dɔo pɔ. Lua pɔ á aà dɔo mé ále misiileè, aà bao mále kpáé. ²⁴ Lua dúnia kè ní pɔ pɔ kú a guu píi. A de musu ní tɔɔle Dii ũ, ilio ku kpé pɔ gbɛnazinao dèɔo guu.* ²⁵ Aà bàa kú ní gbɛnazina dɔnlɛoo. Aàpi mé ì wèni ní nisinao ní pɔpiio kpa gbépiiwa.† ²⁶ A bui píi bò gbé mendo kíie, ɔ aa ku dúnia gola síiɔ píiu. A dɔaa gɔɔdìledile bui píie ní gu pɔ aao kuu léo. ²⁷ A ní ké ké aao a wɛle aa ɔmalemale e aa ge bɔwa. Baa ní beeo a zà ní wá gbɛoo. ²⁸ Asa aàpi mé ì to wàò wèni ví, wíò ku, wí fɔ wà wá me sé. Lá á lakènaeɔ ò aa mè: Wá de aà buio ũ sɔ. ²⁹ Lá Lua buion wá ũ, wásu wàò e a de lán táa pɔ gbɛnazina kè ní vuao ní ánusuo ní gbɛo à gɔinakèwà lá a yeiwawao. ³⁰ Lua wekpà a ví wá wésiaɔɔ yála, ɔ àle leda gbéɔwa gupiiu tia aa nɔselile. ³¹ Asa à gɔɔdìle, ké gbé pɔ á sè a yákpaleke ní dúniao a zéwa. Lua gbé pɔ a sèpi bò gau, ké gbépii e dɔ.

³² Ké aa bɔa gau yápi mà, an gbɛɛ aà láanikè, áma an gbɛɛ mè: Wá n yápi ma zíewa ɔ. ³³ Ǿ Pɔlu bò ní kíi. ³⁴ Gbɛɛ nàwà aa Yesu náaikè. Aleopaga gbɛzɔɔ do pɔ wí me Denisi kú ní guu ní nɔe pɔ wí mè Damalio ní gbɛɛ ɔ.

18*Pɔlu gɔɔplakea Kɔleni*

¹ Bee gbea Pɔlu bò Ateni à gè Kɔleni. ² A kpàaũ ní Yudaao we, Pɔntu bùsu gbé pɔ wí mè Akilasi ní a na Pisiio. Aa sù ní Itali bùsuo dafu, ké Sezaa Kolodi dīle Yudaone aa bɔle Loma yáí. Pɔlu gè ní kíi, ³ ɔ à pílamá, àle zíkèrno, ké ɔzidoũkenao ní ũ yáí. Asa zwàakpèkenao ní ũ nípii. ⁴ Kámabogɔɔzì píi ì waasoke lousisikpeu, àle wɛle Yudaao ní Gelekio a yáze e.

⁵ Ké Silivɛ ní Timoteo bò Masedoni bùsuo aa kà, Pɔlu zè ní waasokeao, àle o Yudaone wásawasa Yesu mé Mesii ũ. ⁶ Ké Yudaao Ìisèaàno aa aà sɔsɔ, ɔ à a pɔkasao kpòerla à mè: Yá pɔ á kè wí á musu, ma yán ɔo. Za tia má gé buipále kíie. ⁷ Bɔa we à gè píla buipále lousisina pɔ wí mè Titii Yusu be lousisikpepi sae. ⁸ Lousisikpe gbɛzɔɔ Kilisipu Dii náaikè ní a bɛdeɔ píi. Kɔlenideɔ Pɔlu yámà dasi, ɔ aa Yesu náaikè aa da'ilekè. ⁹ Gwáasina Dii ò Pɔlu e iu à mè: Nsu to vía n kũo, nsu kámabo ní yá'oanéoo, ¹⁰ asa gbé pɔ de ma pɔ ũ wéle bee guu dasi. Má kunnɔ, gbɛe a n kũ à ìadamao. ¹¹ Ǿ Pɔlu wè do ní mɔ sooloo kè we, ɔ Lua yáda gbéone.

¹² Gɔɔ pɔ Loma gbé Galiɔ de Gelesi bùsu gbɛzɔɔ ũ, Yudaao ledoũkè aa àna Pɔluwa, aa gèaàno yákpalekekíi ¹³ aa mè: Gbɛe bee lé tékpa gbéɔgu aao lousisiyá pɔ pāa wá ikoyála kúa. ¹⁴ Ké Pɔlu ye yá'o, ɔ Galiɔ ò Yudaone à mè: Yudaao, tó dàae ge táae zɔɔe yāa, à kũ mà menakeáno. ¹⁵ Lá ále yákeletā gbé tó yá musu ní ázia ikoyāo, à gò á yá ũe. Ma gi yá bee taa gógɔie. ¹⁶ Ǿ à ní yá ní bɔle yákpalekekpeu. ¹⁷ Ǿ aa àna lousisikpe gbɛzɔɔ Sɔseniwa nípii, aa aà gbègbè yákpalekekpe kpele. Galiɔ i a yádao.

* 17:24 1Kia 8.27 † 17:25 Isa 42.5

18 Pɔlu gɔɔplakè Kɔleni ɓ, ɔ à lezà Yesudeɔwa à gè gó'ilenau, àle tá Sili búsuu. Pisii ní Akilasio gèaàno. A mibò Sàkele lé pɔ a kè Luawa yáí.* 19 Ké aa kà Efese, Pɔlu Pisii ní Akilasio tò we. A gè lousisikpeu à waasokè Yudaone, 20 ɔ aa wabikèwà aà gɔɔplakeɓno. I weio, 21 āma ké àle lezamá à mè: Tó Lua wèi, má ɛa mɔ á gwai. ɔ à bɔ Efese ní gó'ilenao. 22 Ké à kà Sezale, à gè fɔkpà Yesudeɔwa Yelusaleũ, ɔ à tà Antioxi. 23 Ké à gɔɔplakè we, à ɛa dàzeu à gè wéle ní wéleo Galati búsuu ní Filizi búsuo, à Yesudeɔ gbà gbāa mpii.

Apoloo

24 Yudaɛ ku, aà tón Apoloo, Alesāndi gbéɛ. Aà lé na mé a Lua yá dɔ maamaa. 25 Wà Dii zé yādadaè, ɔ Yesu yá'oané aà kāsí. I dadané a zéwa, āma Zāa gbéɔ da'ilekea ɔ a dɔ. A mò Efese, 26 ɔ à nà yá'oawa lousisikpeu vīasai. Ké Pisii ní Akilasio aà yāmà, ɔ aa aà sīsī aa Lua zé bɔɔlekèè wásawasa. 27 Ké Apoloo ye gé Gelesi búsuu, Yesudeɔ aà gbà sɔ, ɔ aa lakè Yesude pɔ kú weone aa aà kú ɔplapla. Ké à kà we, à ɔdà gbé pɔ Lua gbèkèkèné aa Yesu náaikèowa maamaa. 28 Asa aà yá Yudaɔ wè dasi wáa máũmaũ, à òlɔné Luayātaalau ké Yesu mé Mesii ũ.

19

Pɔlu kua Efese

1 Gɔɔ pɔ Apoloo ku Kɔleni, Pɔlu Azi búsuo sīsīɔ baa vī, ɔ à kà Efese. A Yesudeɔ lè we, 2 ɔ à ní lá à mè: Ké a Dii náaikè, aà Nisina dīɛa? Aa wèwà aa mè: Aawo, wi aà Nisina kua yāma seo. 3 ɔ à ní lá à mè: Da'ile kpele á kèi? Aa wèwà aa mè: Zāa pɔɛ. 4 ɔ Pɔlu òné: Zāa gbéɔ da'ilekè an nòselilea seela ũɛ. A ò gbéɔne aa gbé pɔ a mɔ a kpe náaike.* Yesu àle o. 5 Ké aa yápi mà, aa da'ilekè ní Dii Yesu tóo. 6 Ké Pɔlu ɔnámá, Lua Nisina dīné, ɔ aa yāebui'ò aa ānabikèkè. 7 Gbépiɔ pii kà lán gbéɔn kuepla taawa.

8 Pɔlu ɓo gé lousisikpeu e mɔ āaɔ. A yá'òné vīasai, àle waasoke kpala pɔ bɔ Lua kíi yá musu, ké aa a yáze e. 9 Ama an gbéɔ swágbāakè, aai Lua yá sio, ɔ aa zépi bèɛbò dasi guu. ɔ Pɔlu gbé pɔ Yesu náaikèò sèle aa bɔ ní guu. ɔ ɓo waasoke gbéɔne Tilanu kyókpɛu lá gu lé dɔ. 10 A kè màa e wè pla, ɔ Azi búsudeɔ Dii yāmà, Yudaɔ ní Gelekio pii.

Seva néɔ

11 Lua Pɔlu gbà zé à dabudabu bɔnsaɛɔ kè. 12 Beewa baa tó wà isimawaabɔɔ ge fūaɔ nà Pɔlu mewa wà ge nà gyāɛowa, aai gbágbāɛ, an táaɔ ì gēzeɛa. 13 Yuda táagona pɔ aaiɔ bebɛɔ wèle taa gò ní Dii Yesu tóo aa mè: Wá òé ní Yesu pɔ Pɔlu ì a yá waasoke tóo, à go. 14 Yudaɔ sa'onkia pɔ wī me Seva negɔɛ gbéɔn soplao mé ì ke màa. 15 ɔ táa òné: Má Yesu dɔ mé ma Pɔlu bao mà. Apiɔ sɔ, dén á ũi? 16 ɔ táadepi kùsimá à gbāamòné, à ní kwé pii à ní keke'ia, ɔ aa bàalè bòle uapiu puizi. 17 Ké Efesedeɔ yápi mà, Yudaɔ ní Gelekio pii, vīa ní kú, ɔ Dii Yesu tɔbɔ maamaa. 18 ɔ gbé pɔ aa Yesu náaikèò mò dasi, aale ní yākeao o gupua. 19 Gbèkɔɔlekɛnaɛ ní taalaɔ nāaa mɔ kàteu bíla wáa. Ké wà lápiɔ ɔa dòdɔ, wa è à kà ánsu ɔwatè òasɔɔo leɛ blakwi (50.000). 20 Beewa ɔ Dii yá ɓo káfi, ɓo ɔta ní gbāao.

Zakaa Efese

21 Yá bee gbɛa Pɔlu zèò a nòse guu à bɔle ní Masedoni búsuo ní Gelesi búsuo, i gé Yelusaleũ, à mè: Tó ma ge we, sema mà gé Lomadeɔ gwai. 22 ɔ à a dɔnlɛde gbéɔn plaɛɔ Timotee ní Elasao zī Masedoni. Aapi sɔ à gò Azi búsuu gīa.

23 Gɔɔ bee ɔ yākele fèle maamaa Dii zé yá musu. 24 Anusupinae ku wī mè Demetiu, ì Aatemi táakpe taa pí ní ánsuo. Aà zikɛnaɔ ì ài zɔɔ e zipiwa. 25 ɔ à ní kāaa ní gbé pɔ ì zī bee taa keɔ, a òné: Gbéɔ, á dɔ ké ɔzīe bee mé wá blekii ũ. 26 Ale e mé àle ma lá Pɔlupi lé ke, à

* 18:18 Nao 6.18 * 19:4 Luk 3.16

mè: Taa pò wà ní pibá luao no. Ɔ à gbé dasi mi liaa, wà aà yáze è. I ke Efese la ado no, ní Azi búsuo píie. ²⁷ Yá bee a fɔ́ músi'iwɛɛ. I ke wá ɔzɪ yáfúkúá ado no, a yá a to taa nɔɛzɔɔ Aatemi kpé gɔ́ pɔe ũo, taa pò Azi búsudeɔ ní dúnia gbépiio ì kúlèèpi gawi a láaɛ.

²⁸ Ké aa yápi mà, an pò pà, ɔ aa nà wiiwa aa mè: Efesedeɔ Aatemi zɔɔ. ²⁹ Wéle lòo, gbéɔ bàalè lé si kɔ́kãaakekiu, ɔ wà Masedoni búsuo gbéɔn pla Gaiusi ní Alisaka pò aai gé wéleu ní Pɔluo kù gèrínɔ. ³⁰ Pɔlu ye gè zā guu, ɔ Yesudeɔ i weièo. ³¹ Azi búsuo gbéɔzɔɔe de aà gbénao ũ, ɔ aa gbéɔ zì aa ledàwà asu gè zāuo. ³² Kɔ́kãaa yà, wàle wiile, wàle kɔ́ yāmao, asa gbé daside dɔ́ bɔ́yáí wà kàaaio. ³³ Yudaɔ ɔzò Alesāndazi aà yā'o, ɔ bíla guu gbéɔ lé ledɔ́dɔ́wà. Alesāndapi ɔkèné aa níle, a ye Yudaɔ mi bɔ́ bíla wáa. ³⁴ Ké wà aà dɔ́ Yuda ũ, ɔ ampíi aa wiilè sānusānu m̀ pla taawa aa mè: Efesedeɔ Aatemi zɔɔ.

³⁵ Ɔ wéle gbéɔzɔɔ ní zɔa zè à mè: Efesedeɔ, gbépii dɔ́ ké á de taa zɔɔ Aatemi kpé dɔ́ana ũ ní luakimɔ pò kú weo. ³⁶ Lá gbéɛ a fɔ́ bɔ́ bee kpɛo, à ázia kù tɛɛɛ. Asu yāe ke ní nɔnwāao. ³⁷ A mó ní gbéɛ la, aai ɔkã wá táakpe pɔewao, aai wá taa tɔbɛsio. ³⁸ Ayāmeto tó Demetiu ní a zíkɛnao yāví ní gbéɛo, yákpalekegɔɔ kú ní yákekɛnao. Aa gé kɔ́ gbɛa we. ³⁹ Tó á yāpāle ví lɔ, wa gɔ́gɔ́ kɔ́kãaa pò gbáadeɔ gbèa guu. ⁴⁰ Asa wa fɔ́ wá tàae e zɔa pò kè gbáe bee musu. Wá yáze de e o zɔapi musuo, asa a gbá vío. ⁴¹ Yá bee oa gbɛa ɔ à gbéɔ gbàɛ.

20

Etiki báea fenentiu

¹ Ké zɔa làa, Pɔlu Yesudeɔ kãaa à ní gba sɔ́, à lezámá, ɔ à gè Masedoni. ² Ké àle pā búsupia, à gbéɔ gbà sɔ́ ní yáɔ dasi, ɔ à gè kàò Gelesi, ³ ɔ à mɔ́ àaɔ kè we. Ké àle gé gèi gó'ilɛnau à ta Sili búsuu, a mà Yudaɔ lekpáaíazi, ɔ à zèò à ɛa tá ní Masedonio. ⁴ Gbé pò gèaàno tón ke: Belee gbé Pilusi né Sɔpateɛ ní Tesaloni gbéɔ Alisaka ní Sekɔ́duo ní Deɛbe gbé Gaiusio ní Timoteo ní Azi búsuo gbéɔ Tisiki ní Tɔfiũo. ⁵ Gbé beeɔ d̀aa gè lé wá dá Toloasi. ⁶ Wápio sɔ́, Kàaso dikpe gbɛa wa gè gó'ilɛnau Filipi, ɔ gɔɔ sɔo gbɛa wa ní lé Toloasi. We wa ásoa do dèu.

⁷ Asāanɛnzɪ wa kɔ́ kãaa wà Dii dɔngubɔ ble. Pɔlu lé waasokɛné, a ye ta tó gu d̀e, ɔ à dàyála e weedo. ⁸ Filia dasi kú kpé lesɪ pò wá kãaaupiu. ⁹ Ewaasoe zɔ́lea fenentiu, wí meè Etiki, àle igofampa. Ké Pɔlu waasokɛa kè gbàa, i aà lè, ɔ à b̀ za kpɛdiakɔ́api àaɔde fenentiu à lèle, ɔ wà aà sè gè. ¹⁰ Ɔ Pɔlu pila à kùsiwà, ɔ à aà se kpà a kùe à mè: Asu gilikeo, a béɛ. ¹¹ Ké à ɛa d̀ede musu, wa Dii dɔngubɔ blè. Pɔlu yā'ò maamaa e gu gè d̀ò, ɔ à dàzeu. ¹² Ɔ wà tà ní èwaasonapio béɛ, gbéɔ ǹdɛ ǹini a de beeaɔ.

¹³ Wápio sɔ́ wa gè gè gó'ilɛnau, wa d̀aa Pɔluɛ Aso, wéle pò wá aà se. Màa à zèò, asa a ye gé we kèseɛ. ¹⁴ Ké à wá lé Aso, ɔ wa aà sè wa gè Mitilɛni. ¹⁵ Ké a gu d̀ò, wa bɔ́ we ní gó'ilɛnao, wa gè Kio. Gu sɪa d̀a wa gè Samɔ, a gɔɔ àaɔde ɔ wa ka Miletɪ. ¹⁶ Pɔlu zèò yāa à d̀o Efesɛzi, ké gɔɔ su gèwa Azi búsuo yáí, asa àle wá à e ka Yelusaleũ e Páteko dikpe ào kaɛ, tó a zekè.

Pɔlu lezaa Efese gbéɔzɔɔwa

¹⁷ Pɔlu gbéɔ zì gbéɔzɔɔwa Efese, à mè aa mɔ́ Miletɪ. ¹⁸ Ké aa kà, ɔ a òné: A dɔ́ lá mi ke gɔɔ pò má kúánɔ za zɪ pò ma gbapèle Azi búsula. ¹⁹ Ma zíkè Diiɛ zɪabusaa guu ní wé'io. Ma taasikè lé pò Yudaɔ kpáaímazi yáí. ²⁰ Mi káfla yāe uléé, ma waasokèé, má dàdaé balu guu ní á beo. ²¹ Ma ledà Yudaɔwa ní Gelekɔ́ pii aa ze ní Luao, aai wá Dii Yesu náaikɛ. ²² Tiasa mále gé Yelusaleũ, lá Lua Nisina ma dauwa, yá pò a ma le we d̀sai. ²³ Wéle ní wéleo Lua Nisina lé omɛɛ, yea ní mɔ́daonao ní wétɛao lé ma dá. ²⁴ Ama ma wèni gbiamɛɛ lɔo, sema mà yá pò mále yá le, mà zɪ pò Dii Yesu dàmeɛ ke mà a mide. Ɔme Lua gbéke baokpaa gbéɔne ũ.

²⁵ A gbé pò ma bebe á guu, ma kpala pò b̀ Lua kíi waasokèé, má dɔ́ tiasa ké wá wesikòle lɔo. ²⁶ Ayāmeto má òé gbã, tó á gbéɛ su vūaa, ma yán bee ũ lɔo. ²⁷ Ma Lua pɔeá pii òé, mi

a kee uléé. ²⁸ A laaido áziawa ní sã pò Lua Nisina á díle ní gbèzɔɔ ũo píi. A Lua gálide pò à ní bó ní azia auopio gwa. ²⁹ Má dõ ké ma taa gbèa àwalewan pásio siágu, mé aa são wèna vío. ³⁰ Baa á gbèe fèlè yá kolea dané, aa gbèe ga namá. ³¹ Ayãmeto à itèkè. Lá ma ledà á baadewa ní wé'io gwãasina ní fãaneo e wè àaõ kámabosai, a yá àò dɔágu.

³² Tiasa mále á na Luae a ɔzi ní a gbèkèyá pò a fõ gbãa káfíé, i á gba zé á baa àò daaa ní a gbèe píi. ³³ Mi gbèe ɔa ge aà pòkasae nideo. ³⁴ A dõ áziawa, ké ma zíkè ní mazia ɔoe, ɔ ma pò pò wále a nide ní ma gbèe è. ³⁵ Má òlòé apii guu à zíkè beewa, í dɔ yèesasidele. Yá pò Dii Yesu ò àò dɔágu à mè, gbadaa pona ví de gba'eala.

³⁶ Yá bee oa gbèa à kùle a kosowa ní ní baade píio, aa wabikè. ³⁷ Aa wé'ikàù nípii, aa Pòlu kpàkpa ní kùe, aa lepèpewà. ³⁸ Yá pò ní pò siakù zɔɔ mé de ké à mè ní wé a sikòle loo ũ. ɔ aa gè zèiè e gó'ilena kíi.

21

Pòlu taa Yelusaleũ

¹ Wá kèamá gbèa wa gè gó'ilenau wa dazeu, wa mipè Kosuwa. Gu sia dɔa wa ka Lode, ɔ bɔa we wa ge Patala. ² We wa gó'ilena pò lé gé Fenisi bùsuu èu, ɔ wa gèu wa dazeu. ³ Ké wa Sipi è kãaa, wá gbà ɔzèe, wále gé Sili bùsuu, ɔ wa ka Tii, gu pò wá gó'ilena aso bòleu. ⁴ Wa Yesude wèle, ɔ wa àsɔa do kèrínɔ. An gbèe ò Pòlu ní Lua Nisina gbãao asu gé Yelusaleũo. ⁵ Ama ke gɔɔ bee lé pà, wa fèlè, wále tá. Aa gè zèiwèe nípii ní ní nao ní ní néo wénkpe e ísiale. ɔ wa kùle wá kosowa wa wabikè. ⁶ Ké wa lezákɔwa, wa gè gó'ilenau. Ampio sɔ aa èa ní be.

⁷ Bɔa Tii wa ea dazeu e wa ka Tòlemai. Wa fòkpa Yesudewa wa kèrínɔ gɔɔ do. ⁸ Ké a gu dɔ, wa fèlè ge Sezale, wa ge pila baonakpana Filipi be. A de gbèon sopla pò wá ní sé yão do ũ.* ⁹ A nenɔe ànabio ví gbèon síiɔ, aai zàke yãao. ¹⁰ Wa gɔɔplakea we guu ànabi pò wí mèè Agabu† bò Yude bùsuu à mò. ¹¹ Ké à mò wá kíi, à Pòlu ula ba sè à azia gbáò ní a ɔɔ yèò à mè: Lá Lua Nisina òn ke: Gbè pò baè bee ví, màa Yudaɔ aa aà ye Yelusaleũ, aai aà kpa buipálewa. ¹² Ké wa yápi mà, wá ní beleɔ wa awakpà Pòlu asu gé Yelusaleũo. ¹³ ɔ à mè: Bóyái ále ɔòb ále ma nòse òòkpamèi? Asu àò yea ũ seo. Baa tó ma ga Yelusaleũ Dii Yesu tó yái, ma sɔu mà. ¹⁴ Ké wi fõ wa aà fùo, wa kámabò wa mè: Dii pòeá ke. ¹⁵ Bee gbèa wa sòukè, ɔ wa ge Yelusaleũ. ¹⁶ Yesude pò kú Sezalee gè pílawanɔ Sipi gbé Manasò be. A de Yesude ũ za zi.

Pòlu gea Zaaki gwai

¹⁷ Ké wa ka Yelusaleũ, Yesude wá sí ní pɔnao. ¹⁸ Ké a gu dɔ, Pòlu gèwanɔ Zaaki be. Gbèzɔɔ kãaaa we nípii. ¹⁹ Pòlu fòkpámá, ɔ à yá pò Lua kè a zì musu buipáleɔ guu dàu a sìuné dodo píi. ²⁰ Ké aa yápi mà, aa Lua sáaukpà. ɔ aa òè: Yápi gwa, wá gbé. Yudaɔ Yesu náaikè òaasɔɔ leé ũma'ũma, mé ampíi aai káasike Mɔizi ikoyáwa. ²¹ Wà n yá'òné wá mè, níle yáda Yuda pò kú buipáleɔ guuɔne aa bɔ Mɔizi ikoyá kpe, aasu tɔzɔ ní néonɔe, aasu wàò ní fèlekaayáò kũao. ²² Wá kea ni? Asa aa gí n mɔa maio. ²³ Ke lá wá onewa. Wá guu gbèon síiɔe lekè Luawa.‡ ²⁴ N ní sé à ge gbábɔ áziáe, ní ní fiabo aa e mibo, gbépii iò dõ ké yá pò aa mà n musuá síana no. Aa e mpi sɔ ní té Mɔizi ikoyái. ²⁵ Buipále Yesude sɔ, wa lakè wá òné wa zèò aa laaika sa'onɔɔ ní kpàao ní nòò kòlokpasai sòao ní gbásikèao.§

²⁶ ɔ Pòlu gbépio sè tàrínɔ. Ké a gu dɔ aa gbábò níziáe, ɔ à gè Lua ua, à gbábɔ láagɔ sa pò wa o an baadee yá'ò.

Pòlu kũa

²⁷ Ké gbábɔa gɔɔ sopla bee kà láaa, Azi bùsu Yudaɔ Pòlu è Lua ua. Aa tekpa bílagu, ɔ aa aà kù. ²⁸ Aale wiile aale me: Isailio, à wá leò. Gbèe bee mé ò yáda gbépiiè gupíiu, í Isailio

* 21:8 Zin 6.5 † 21:10 Zin 11.28 ‡ 21:23 Nao 6.21 § 21:25 Zin 15.29

awiambo ní Moizi ikoyão ní guε beeo. Bee gbea à dèe Lua uawa lo, à gèu ní Geleki. ²⁹ Aa ò màa ké aa Efese gbé Tofiu* è ní Pòluo wéle guu yãa yáie, ò aale e Pòlu gèaàno Lua uae.

³⁰ Wéle lòo, gbéó wí ní bao za gupiiu, aa mò Pòlu kù Lua ua, aa aà gèle bòò. Wegòò wà a gbaò tàta. ³¹ Ké aa ye aa aà de, yápi bao Loma sosao gbèzòò lè, a mà Yelusaleü lòo. ³² Wegòò à sosa badeò sè ní sosa néo, ò aa gèma ní bao. Ké gbéó sosao gbèzòòpi è ní sosao sãnu, aa Pòlu gbèa tò. ³³ Ò gbèzòòpi sò Pòluzi, à aà kù à mè wà aà ye ní mɔdaonaò mèn pla. A ní lá à mè: Dén gbépi ùi? Bó yá a kèi? ³⁴ Ò bíla guu gbéó lé wiile, aale yá doü oo. Ké zoa tò gbèzòòpi fí lé a súsu mao, à mè wà gèaàno sosao be. ³⁵ Ké wà kàaàno dedekii, sosao mé sù aà sè gbéó nonoaaa yáí. ³⁶ Asa gbépii teaàzi ní wiio, aale me: A aà de.

Pòlu yá'oa Yelusaleüde-ne

³⁷ Ké wa ye gè ní Pòluo sosao be, ò à gbèzòòpi là à mè: Nyò we mà yá'onéa? Ò a dè: Ni Geleki yãmaa? ³⁸ Egipi gbé pò fèle ní gbàadeò zíazía à gè guwawaiu ní bùsudenaò gbèon òaasòsoo lee síiõn n ùo lò? ³⁹ Pòlu wèwà à mè: Yudan ma ü. Wà ma i Taasu, Silisi bùsuue. Wéle tosaide no. Ma wabikèma, ma gba zé mà yá'o gbéone. ⁴⁰ A aà gbà zé, ò Pòlu zè dedekii, à òkè gbéone. Ké aa nile kilikili, à yá'oné ní Ebelu yáo à mè:

22

¹ Ma gbéó ní ma maeò, à swákpa à ma yáze ma sa. ² Ké aa mà àle yá'oné ní Ebelu yáo, aa zè kilikili. Ò Pòlu mè: ³ Yudan ma ü, wà ma i Taasu, Silisi bùsuue, ò ma neblè wéleu la. Gamalieli kii ma ikoyã pò wá deziò kúa dàdau a zéwa. Má áiaví Luae lá á kú gbã ápiiwa. ⁴ Ma íadà Yesu zedeòwa e an gbèeò gà, ma gòeò ní noeò kùkù ma ní ká kpéu.* ⁵ Sa'onkia ní gbèzòòò mé ma seeladeò ü nípii. Ma lá pò aa kè Damasi Yudaone sí ní zí, mále gé we mà zépidèò kùkù mà suño Yelusaleü wà ní wetá.† ⁶ Ké má be zéu, ma káikù ní Damasio íatè minanguo taawa, ò kándo gupua zòò bò luabe à kùlea. ⁷ Ma bò lele toole, ò ma loò mà, wa òmεε: Sòlu, Sòlu, àkea níle íadaai? ⁸ Ò ma mè: Mmenn déi Dii? Ò a òmεε: Mámema Yesu Nazaleti. Máme níle íadaa. ⁹ Gbé pò kumanòò gupuapi è, áma aai gbé pò lé yá'omεε loò mao. ¹⁰ Ò ma aà là, kpelewa má kei, Dii? Ò a òmεε mà fèle gè Damasi, we wa yá pò a dílemεε mà ke omεε pii. ¹¹ Gupuapi í gbãa tò ma wé lé gu'e loò, ò ma gbéó ma kù ma owa, aa gèmanò Damasi.

¹² Lousisinae ku we wí mè Anania. I misiile Lua ikoyãe mé Damasi Yudaò pii í aà tonasi. ¹³ A mò ma kii à zè ma sae, ò a òmεε: Sòlu ma gbé, ea gu'e. Wegòò ma wé wè, ò ma aà è. ¹⁴ A mè wá deziò Lua mé ma se, ké mà wesi Gbèmaale, mà yãma aà léu, mí aà pòeã dõ. ¹⁵ A mè máo de aà seelade ü, mío yá pò má è ní yá pò má mào o gbépii. ¹⁶ Ò à mè bó mále dá bi, mà fèle da'ileke, ma duuna i woloa ní a sísiao?

¹⁷ Ké ma ea Yelusaleü, mále lousisi Lua ua, ò ma wépingu'è. ¹⁸ Ma Dii è, a òmεε mà ke mà bò Yelusaleü kpakpa, asa gbéó yá pò mále o a musu sio. ¹⁹ Ò má ò Diiε, aa dõ sáasã ké mio gè lousisikpe ní lousisikpeo màò aà náaikenao ká kpéu wàò ní gbè. ²⁰ Ké wàle aà seelade Etiεε de sò, mapí má kú weε, ma ze ní aà denao, má ní ulaò kúané.‡ ²¹ Ò Dii òmεε mà gé, a ma zí e buipáleò kii zàzãε.

²² Aa swákpa aà yáí e à gè kà buipáleò yápiwa, ò aa nà wiiwa aa mè: A aà de! Gbéε bee taa kua zevíó! ²³ Aale wiile, aale ní ulaò gbãε, aale bùsuti zu musu. ²⁴ Ò Loma sosao gbèzòòò mè wà gè ní Pòluo ní be, wà aà gbè ní flaalao e aà síana'o, wi e yá pò wàle wiidòwà a yáí ma. ²⁵ Ké wàle Pòlu oò poo wà aà ye, a ò sosa bade pò kú weε: A a zé ví à Loma gbé gbè yákpalekesaia? ²⁶ Ké sosapi yápi mà, à gè a ò ní gbèzòòε à mè: Nle ke kpelewa ní? Gbépiá Loma gbéε. ²⁷ Ò gbèzòòpi mò Pòlu là à mè: Omεε, Loma gbén n ùa? A wèwà à mè: Ao. ²⁸ Ò

* 21:29 Zin 20.4 * 22:4 Zin 8.3 † 22:5 Zin 9.1-2 ‡ 22:20 Zin 7.58

gbẽzɔɔpi òè: Ma ɔ zɔɔ kpàè, ɔ ma gɔ Loma gbé ũ. ɔ Pɔlu òè: Mapi, wà ma i a ũe. ²⁹ ɔ gbé pɔ aa ye yálalawà yāaɔ bɔzā gɔɔ. Ké gbẽzɔɔpi dɔ Pɔluá Loma gbéè, vɔa aà kù, ké a tò wà mɔkàwà yáí. ³⁰ A gu dɔ, ké gbẽzɔɔpi ye à yá pɔ Yudaɔ mòò sáasā ma, à mɔpòlowà, ɔ à sa'onkiaɔ n Yuda gbāadeɔ kāaa, à mò n Pɔluo n ae.

23

Yuda gbāadeɔ yákpalekea n Pɔluo

¹ Pɔlu wɛpè gbāadeɔwa à mè: Ma gbéɔ, yāe lé ma sɔ ví Lua aeo e n a gbāo. ² ɔ sa'onkia Anania ò a dɔaiɔne aa aà le a léwa. ³ ɔ Pɔlu òè: Lua n le sɔ, gbēnazin kaadɔembe.* N zɔle nle yákpalekemanɔ ikoyā musu, mé mpi sɔ, n bɔ a kpe, n ò wà ma lé. ⁴ ɔ dɔaiɔn mè: Mmɛ nle Lua gbàgbankia sɔsɔ màaa? ⁵ Pɔlu mè: Gbéɔ, mi dɔ sa'onkia no, asa a kēa láu wà mè, wásuli wá bùsu gbāade tɔbēesio.†

⁶ Pɔlu dɔ ké gbāadepiɔ gbēɔá Saduseɔne, an gbēɔ sɔ Falisioɔne, ɔ a òné gbáugbāu: Ma gbéɔ, Falisin ma ũ, Falisio nén ma ũ. Geɔ vua yá pɔ ma wé dɔi yáí ɔ ále yákpalekemanɔ. ⁷ Ké à yápi ò, Falisio n Saduseɔ fèlekɔwa n lekpaao, ɔ kāakenaɔ kēaa leɛ pla. ⁸ Saduseɔ i me geɔ lí vuo,‡ mé malaikaɔ n nisinaɔ kuo. Falisio sɔ aa zè n beeɔ kuao. ⁹ Wii gbāa da n guu, ɔ Falisi pɔ aaí Mɔizi ikoyā danéɔ fèle n lekpa a gbāao aa mè: Wi yāvāie e gbéè beewao. Tó nisina ge malaika mé yā'òè sɔ be? ¹⁰ Ké lekpa a gbāakù, sosaɔ gbẽzɔɔ lé vɔake, ké gbéɔ su Pɔlu taitaikɔeɔ, ɔ a ò a sosaɔne aa pila gē n guu, aa aà kù geaàno n be.

¹¹ A gwá Dii bò mò Pɔluwa à mè: Sɔdile! Lá n ma yā'ò Yelusaleŭ la, sema n o Loma b.

Lekpaaiɔ Pɔluzi

¹² Ké a gu dɔ Yudaɔ kāaa asii guu, aa legbè aa mè wa pɔbleo, wa imio e gɔɔ pɔ wà Pɔlu dè. ¹³ Lekpaainapiɔ de gbēɔn blala. ¹⁴ Aa gè sa'onkiaɔ n gbẽzɔɔ kɔí, aa òné: Wá sɔ n Luao wa mè, tó wi Pɔlu deo, tó wa pɔblè, Lua láaikewá. ¹⁵ Apiɔ n gbāadeɔ píi à ge o sosaɔ gbẽzɔɔe aà mósé n Pɔluo lá á ye à aà yáɔ tàasika de a káaulawa. Wápiɔ sɔ wáɔ ku sɔu guu wà aà de zéu e àò gé kái la.

¹⁶ Pɔlu dāe negɔe n baikpaapi mà, ɔ à gè gè sosaɔ be, a ò Pɔluɛ. ¹⁷ ɔ Pɔlu sosa badee sisi a òè: Gé n èwaasoɛo á gbẽzɔɔ kɔí, asa a ye baɔe kpaè. ¹⁸ ɔ à aà sè geaàno n gbẽzɔɔ kɔí à mè: Pɔlu dakpeuna ma sisi, a gbèaa mà mɔ n kɔí n èwaasoɛo. A yāe ví a ye onɛ. ¹⁹ ɔ gbẽzɔɔpi èwaasopi kù a ɔwa à geaàno gusae mípla, ɔ à aà là à mè: Bó yá n ví n omɛi? ²⁰ ɔ à mè: Yudaɔ mé lekpaai, aa ye gbɛama n mósé n Pɔluo n gbāadeɔne zia, lá aa ye aà yá gwa de a káaulawa. ²¹ Nsu we n yáí, asa an gbéɔ lé aà dá zéu, aa de gbēɔn blala. Aa legbè aa mè wa pɔbleo, wa imio e gɔɔ pɔ wà aà dè. An sɔu mà kò, n yá an swá dɔi. ²² Gbẽzɔɔpi ò èwaasopie: Nsu to gbēe dɔ n òmɛo. ɔ à aà gbàe.

Pɔlu gbāa Sezale

²³ ɔ à sosa bade gbēɔn plaɔ sisi, a òné: A o sosa fēndade gbēɔn àaa doɔne aa sɔuke aa gé Sezale oosi ublegɔɔ n sɔde gbēɔn bàaɔkwio n sɔnde gbēɔn àaa doɔ. ²⁴ A sɔ yá keke Pɔluɛ aà dikpe geò bùsu gbẽzɔɔ Felisi kɔí yákelesai. ²⁵ ɔ à lakèè à mè: ²⁶ Bùsu gbẽzɔɔ Felisi, mapi Kolodi Lisia, ma láe bee kène, ma fɔkpàma. ²⁷ Yudaɔ mé gbéè bee kù, aa ye aa aà de. Ké ma aà dɔ Loma gbé ũ, ɔ ma ge n sosaɔ ma aà síma. ²⁸ Ké má ye mà aà yá pɔ aa m̀òaa ma, ma aà sè ma geò an yákpalekenaɔ kɔí. ²⁹ We má dɔu aà yá pɔ aa m̀òaa de an ikoyā ũe, i yá pɔ kà wà a de ge wà a dakpeu keo. ³⁰ Ké wà lekpaaiàazi, wà a kpáí kèmɛe, ɔ ma aà gbàeoma gɔɔ, má ò yādeɔne aa gé n aà yáɔ n kɔí we.

* **23:3** Mat 23.27-28 † **23:5** Bɔa 22.27 ‡ **23:8** Luk 20.27

³¹ Ǿ sosao kè lá wa ònéwa, aa Pòlu sè gèò Antipati gwāasina. ³² Ké gu dò, sosa pò be kèsèo Pòlu nà sòdeone n ǒzi aa geaàno ae, ǒ aa èa tà n be. ³³ Ké sòdeò kà Sezale, aa lápi kpà bùsu gbèzǒpiwa, ǒ aa Pòlu nàè a ǒzi. ³⁴ Bùsu gbèzǒpi lápi kyokè, ǒ à Pòlu là bùsu pò à bòu. A mà Silisi bùsu à bòu, ³⁵ ǒ a òè: Tó gbé pò yāvinnò mò, má ma lá aa o. Ǿ à mè wàò aà dǎa ua. Elodi mé uapi kpà yāa.

24

Yudaò fèlèa ní Pòluo Sezale

¹ Goo sòo gbèa sa'onkia Anania mò Sezale ní gbèzǒdeò ní ikoyādōna pò wí mèè Teetuluo. Aa mò ní Pòlu yáo bùsu gbèzǒò kǐi. ² Ké wà Pòlu sisi, Teetulu fèlè lé yādaaàla à mè: Felisi, ní n báaao wá bùsu na à kè zài. N zia làasookeà mé mò ní wá kálea maaò. ³ Wí n tónasi, wàò n sáaukpa gupiiu goopii. ⁴ Ké má ye mà n gágao, má wabikema, sùuukewanò, wá yá yòonaè ma. ⁵ Wá è gbépiá gbēnazin èbèe. I zòada Yudaò guu dúnia guu píi, a de lousisize èè pò wí mè Nazaletideò dōaanaò do ũ. ⁶ Baa se a ye Lua ua gbále, ǒ wa aà kù. ⁷⁻⁸ Tó n gǒepi lala nzia, nýǒ aà yá pò wa mòò síana dǎ. ⁹ Ǿ Yudaò yá'idia aa mè lá yápio den we.

¹⁰ Ǿ bùsu gbèzǒpi mikè Pòluè aà yá'o. Ǿ Pòlu mè: Lá má n dǎ yákpalekena ũ bùsue bee guu a wè gègè, ǒ mále a mibòayá'ò ma laaiwa. ¹¹ Tó ní gbèa, wa one ma gea Yelusaleũ lousisii de goò kuaplalao. ¹² Wi ma e mále lekpaake ní gbèeo Lua uao. Wi ma e mále zòada lousisikpèò guu ge wéle guuo. ¹³ Gbépio fǒ yá pò aa liamazi seelade eneo. ¹⁴ Síana má òne, zé pò aale mè lousisize èèè guu ǒ mále zòble wá deziò Luae. Má yá pò wa kè Mòizi ikoyá guu ní ànabio pòò náai ví. ¹⁵ Ma wé dǎ Luai lá ampiowa, ké gbēmaao ní gbēváiò bǎ gau píi. ¹⁶ Ayāmeto miò azia toto goopii ke ma sǒ su àò ví Lua ae ge gbēnazina aeò. ¹⁷ Ma wèkea ní ma bùsuo gbèa ma ea su òdama kèné, ma sa'ò ¹⁸ Lua ua. Ké mále sa'o ma gbābòò gbèa, ǒ wà ma le we. Mi bíla káaao, mé zòò kuo.* ¹⁹ Azi bùsu Yudaèò mé yādeò ũ. Sema aa mǎ wà yábo kǒ léu n kǐi. ²⁰ Tó màa no, tó gbé pò aa ku laò dàa pò aa èa goò pò aa yákpalekèmanò o. ²¹ Sema yá mēndo pò má òné ní lǎò gbāao ma mè, geò vua yá musu ǒ aale yákpalekèimanò bàasio.†

²² Felisi Yesu zé bǎòle dǎ, ǒ à lakà Yudaò yáa à mè: Tó sosao gbèzǒò Lisia mò, má á yá midéé. ²³ A ò sosa badeè aàò Pòlu dǎa, àma aà aà gba íana, i to aà gbéò dǎaàle.

²⁴ Goopla gbèa Felisi mò ní a Yudaò nǎ pò wí mèè Dusiiò. A Pòlu sisi, ǒ à Kilisi Yesu náaikèa yāmawà. ²⁵ Pòlu lé yá'o maakea musu ní ziaakūadōò ní yákpalekèa ní gbéò pò lé mǎò, ǒ vía Felisi kù à mè: Fele tá gǐa. Goo pò ma ǒ'è, má ea n sísi. ²⁶ Aà wé dǎi Pòlu a gbagusaedaèe, ǒ ìò aà sisi mòòmǎò aà mǎ faaiboanò. ²⁷ Ké à kè wè pla, Pòosiu Fesetu zǒle Felisi gbèu. Ké Felisi ye àò na ní Yudaò yái, ǒ à Pòlu tò dakpeu.

25

Pòlu zèa ní gea Sezaa kǐio

¹ Fesetu zǒlèa kpalau goò àaǎ gbèa, à fèlè Sezale à gè Yelusaleũ. ² Wekii sa'onkiaò ní Yuda gbāadeò mò aà kǐi, aa fèlè ní Pòlu yáo. Aa wabikèwà ³ aà sùuuke, aà to Pòlu mǎné Yelusaleũ. Asa aa zèò wà baikpaè zéu wà aà deè. ⁴ Ǿ Fesetu òné: Pòlu ku kpéu Sezale, mapi sǒ má tá we tia. ⁵ A gbāadeèò mǎ gèmanò, tó à yāváikèè, í o.

⁶ Fesetu kèrínò goò swaaǎ ge kwi taawa, ǒ à èa tà Sezale. Ké a gu dò, à zǒle a gǐnaa à mè wà mó ní Pòluo. ⁷ Ké à mò, Yuda pò bǎ Yelusaleũò líaaàzi, ǒ aa yázǒò pò wí fǒ a seela èòò dǎwà dasidasi. ⁸ Pòlu yázāsímá à mè: Mi zā Yudaò ikoyá ge Lua ua yáwao. Mi zā yāewa Sezaaeò. ⁹ Fesetu lé wèèle àò na ní Yudaò ǒ à Pòlu là à mè: Nýǒ we gé Yelusaleũ mà

* 24:18 Zin 21.26-27 † 24:21 Zin 23.6

yákpalekenno we yáe beeo musua? ¹⁰ Pɔlu m̀: Sezaa ikoyã pɔ kù wà yákpalekemanɔ ò má kúu la. Mi tàaeke Yudaeeo, lá mpi ní d̄s sáasãwa. ¹¹ Tó ma tàaekè à kà wà ma dee, má gí wà ma deo. Ama lá mi yá pɔ gbéee lé o ma musue keo, gbée zeví à ma kpámá. Gea Sezaa kí ò ma zed. ¹² Ké Fesetu lekpaai ní a gbéee à m̀: Sezaa n zed, aà kí níyó géu.

Gea ní Pɔluo kí Agipa ní Beenisio ae

¹³ Goopla gbea kí Agipa ní Beenisio m̀ Sezale fokpai Fesetuwa. ¹⁴ Ké aale gooplake we, Fesetu b̀ ní Pɔlu yáo kípié à m̀: Gõee ku la, Felisi aà tò dakpeu. ¹⁵ Ké ma ge Yelusaleũ, sa'onkiaɔ ní Yuda gbẽzɔɔ fɛlemee ní aà yáo, aa m̀ mà sùuuke mà yãdaaála. ¹⁶ Má òné, tó gbé pɔ wà yãdòwà i k̄'e ní a yãdɔmadeɔ mé i zé'è à yápi zãsimáo, wá Lomadeɔ wili aà kpámá. ¹⁷ Ké aa sùmanɔ la, mi zezeeo. Ké a gu d̀ ḡɔ, ò ma zõle ma gínaa ma m̀ wà m̀ ní gbépio. ¹⁸ Gbé pɔ yãvíaànɔpio yã'ò, aai yãvái pɔ mále e wa dɔwà o aà yá musuo. ¹⁹ Aa yákele vĩaànɔ ní lousisize yá musu ní gõe pɔ wí m̀e Yesu yáo. A gá, ò Pɔlu zè ní aà kua béee yáo. ²⁰ Ma bílikè yápi zé d̄sawa, ò ma aà là tó a ye gé Yelusaleũ wà yápi ḡḡsè we. ²¹ O Pɔlu m̀ Loma kí ò a zed, wà a k̄ua. O ma m̀ wà aà d̄s e mà o gé aà gbaei Sezaawa. ²² O Agipa ò Fesetue: Má ye mà gbépi yãma mazia. O Fesetu m̀: Nyõ yãma aà léu zia.

²³ Ké a gu d̀ Agipa ní Beenisio m̀ ní gawi zɔɔ, ò aa gè k̄k̄aaakekpeu ní sosao gbẽzɔɔ ní wéle gbé gbiao. Ké Fesetu lesí, wà m̀ ní Pɔluo. ²⁴ O Fesetu yãse à m̀: Kí Agipa ní gbé pɔ kúwanɔ lao píi, a gbéee bee èa? Yuda pɔ kú Yelusaleũ ní lao píi gbépi yá sè m̀oa, aale wiilea aa m̀, a maa à ku lo. ²⁵ Mapi, mi e à yáe kè à kà wà aà deo, ò lá à zè ní Sezao, ma zed mà aà gbaewà. ²⁶ Mi yápi gbad̄ mà lákè k̄ie aà yá musuo. A yáí tò ma m̄aànɔ á ae, at̄esa mpi kí Agipa, ké yálalaawà gbea mà yá e mà a lákè. ²⁷ Asa dakpeuna gbaeama yá pɔ wa d̄aaála oa wásawasa sai, i kemee zeví.

26

Pɔlu yá'oa kí Agipa ae

¹ O Agipa ò Pɔlu: N zeví n̄ n yá'o. O Pɔlu osè à azia yá boolekè à m̀: ² Kí Agipa, má è ma minakè, ké má è mále mazia yá booleke n ae gbã, yá pɔ Yudaɔ liamazi musu píi. ³ At̄esa ké ní Yudaɔ felekaayã d̄s píi ní ní yákeleɔ. Bee yáí ma wabikèma, ma yáe mamee. ⁴ Yudaɔ ma kua d̄s za ma néf̄nenzi daalea ma búsuu e Yelusaleũ. ⁵ Aa ma d̄s à gègè. Tó aa yei, aa f̄o o má de wá lousisin gáli pɔ gbãa ní Lua yáo wí me Falisio gbé ũ. ⁶ Tiasa wàle yákpalekemanɔ, ké ma wé d̄o lé pɔ Lua gbè wá deziɔnezi yáí. ⁷ Wá bui kuεplaɔ aaiɔ zɔble Luae gwãasina ní f̄aaneɔ wed̄a legb̄ea doũpizi guu. Kí, wed̄a yáipizi yáí Yudaɔ f̄elemann̄. ⁸ Bóyãí Lua geɔ vua kèé yázesai ũi?

⁹ Mapi yãa, ma zed ké yá pɔ a bo Yesu Nazaleti yá kpe píi ò máliɔ ke. ¹⁰ Màa má kè Yelusaleũ. Sa'onkiaɔ ma gba zé, ò ma Lua gbéee kà kpéu dasi. Tó wàle ní dede s̄o, ma lé ìo ku a guue.* ¹¹ Miɔ gé lousisikpe ní lousisikpeo m̀o m̀o mà o wét̄eam̄né, mi gānamá aa d̄s ní Luao. Ma p̄o f̄eãzi, ò mi gé ìadaimá ní wéle baao.†

Pɔlu zik̄ea Yesue

¹² Beewa mále gé Damasi ní iko pɔ sa'onkiaɔ ma gbaeoo. ¹³ Kí, ké má be zéu ìatè minanguo, ma gupua è à b̀ luabe à kùlea ní ma gbéee, a p̄así de ìat̄ea. ¹⁴ Wa lele z̄ile wápii, ò ma lo mà, wa òmee ní Ebelu yáo wà m̀: Sɔlu, Sɔlu, bóyãí níle ìadaiai? Lípanaz̄a ní teo mé lé ìakpanzi fá! ¹⁵ Ma m̀: Mmenn déi, Dii? O Dii m̀: Máme má Yesu pɔ níle ìadawà ũ. ¹⁶ F̄ele ze. Ma bo m̄oma ké mà n se ma zik̄ena ũe, ní de yá pɔ ní è ní yá pɔ má oɔneɔ seelade ũ. ¹⁷ Má n suaba Yudaɔ ozi ní buipáleo. Mále n zímá, ¹⁸ ké n̄ ní wé k̄éné, aa bo gusiau aa gè

* 26:10 Zin 8.1-3 † 26:11 Zin 9.1-2

gupuau, aa bo Setau ikou aa ge Lua pou, an duuna i kema, an ba io ku ni gbe po an kua adoao ma naaika yai.

¹⁹ Ki Agipa, Ayameto mi gi luabe gbe po bo ma ya'one maio. ²⁰ Ma waasokè Damasi gia ni Yelusaleuo, † 5 ma ke Yude busu gupiuu ni buipaleo kio. Ma one aa nselile aa ze ni Luao, aai ya po a to wa do aa nselile ke. ²¹ Bee yai Yuda ma ku Lua ua, aa ye ma de. ²² Lua donle ma kuò e ni a gbaò, 5 ma zea aa seelade u nefenen gbẽzõõne pii. Mili yãpale oo, sema ya po anabio ni Moizio o a ke baasio. ²³ Aa me Mesii a taasike, 5me a bo gau seia, i gupua ya'o Yudaone ni buipaleo. §

²⁴ Ke Polu le azia ya boleke maà, Fesetu wiidowa a me: Iana kama ya Polu? N doã zõ me le n mi liaa. ²⁵ O Polu me: Iana i kaao, Fesetu. Yãzede male o me siana. ²⁶ Ki, la ni ya beo do, ma fi ma a ya'one wasawasa bakuaanakesai. Ma do ke a ke i ke n mi kpeo, asa yãpia gusae ya no. ²⁷ Ki Agipa, n ya po anabio o sia? Ma do ke ni si. ²⁸ O Agipa o Polu: N ye ma dedenlea ke ma go Yesude u go ya? ²⁹ Polu me: Go ge za ma yei, to Lua wei. I ke ndo no, ni gbe po aale ma yama gbaò pii, aa go la ma dewa, modaona beo baasi. ³⁰ O kipi ni busu gbẽzõõ ni Beenisio ni gbe po kaãaa weo fele bole. ³¹ Ke aa bole, aale o'okõ: Gbe pi i ya ke a ka dea ge wa dakpeuo. ³² O Agipa o Fesetu: To gbe pi i me a yãpi a ge Sezaa kie yãao, wa aa gbaee.

27

Gea ni Poluo Loma

¹ Ke wa zed wa da Itali zeu, 5 wa Polu ni dakpeuna kinieo na sosa bade po wi me Zuluie a zi. A de sosa gali po wi me Sezaa sosa doãanao do u. ² Wa ge go'ilena po bo Adamiti, ale bole ni Azi busu wele guu, 5 wa dazeu. Masedoni busu gbe Alisaka Tesaloni kuwano. ³ Ke a gu do wa ka Sidõ. Zuluie Polu kua ni nseidoõ, 5 a aa gba ze aa ge a gbe gwai, ke aa e odawa. ⁴ Boa we wa pele i guo. Ke Iana le dawale yai wa do Sipi busu kpe oi. ⁵ Bea isia guo wa do Silisi ni Pamfili busuõzi, 5 wa ka Mila, Lisi busuu. ⁶ Weki sosa bade pi Alesãndi go'ilena po le ge Itali e, 5 a wa kau.

⁷ Goo plae da wa ta koonku. De ni deo wa ka Sinidi lei. Ke Iana i weiwẽ wa ge susuo, wa pale wa bo Keleti busu kpe oi Samone sae. ⁸ De ni deo wale do Keletizi, 5 wa ka gu po wi me Godoki Maau. A kai ni wele po wi me Laseo. ⁹ La wa gegẽ zeu, wa taã'o gea ae go kai ya u, asa Yuda leyegõ ge kò. Ayameto Polu ledama ¹⁰ a me: Gbe, ma e ta be a mo ni asoo zõõ ni musio. I ke gopi ni a asoõ adoo, ni wãpiõ b. ¹¹ Ama sosa bade gobõna ni godeo ya si de Polu poa. ¹² Gupi maa wa godõu wa buzieble weo, 5 gbe daside ze ni daa zeuo. Aa ye wa ka Feniki, wele po ku Keleti be'ae oi, to a zekè, wi buzieble we.

Zaa'iana felea isiaa

¹³ Ke Ian buse fele geomidoki oi, aale e wa fi ni poeã kee. O aa ni go polo aa dazeu, aale do Keletizi kaikai. ¹⁴ I gegẽo, zaa'ian gbaa po wi me Ian pasi pila Keleti gbewa. ¹⁵ A goliaa, wi fi dae bo, 5 wa go tei. ¹⁶ Ke a wa kpa gũgũn nena po wi me Kodai, wa daama'e yoo. De ni deo wa wa gone suababo e wa ku we. ¹⁷ Ke aa ye wa na go zõõpiwa, 5 aa keke bakã go zõõpie. Ke aale viake pãa Libii busu isaae, 5 aa go kula pele iu, 5 aa go te Ianai. ¹⁸ Ke a gu do, la zaa'iana gi le wa go zãampapa gbaugbau, 5 aa na asoõ zuzua iuwa. ¹⁹ A go aaõde zi aa ni go zikebo bole kòle nzia. ²⁰ A ka go õma fatẽ ni saanao i bo, me Ian pasipi ni louo i kpaleo. Buaa aafia po wa we doi ya ke fama. ²¹ Wa gooplakè, wi e pobleo, 5 Polu fele one: Gbe, to a ma yama ya, do wi fele Keleti, musi ni asoõ beo gbasa wa leo. ²² E tia male

† 26:20 Zin 9.20, 28 § 26:23 Isa 42.6, 49.6

Teasi ma ze ní gea Sezaa kíio, * i ke má yávi ní ma bùsu gbéno. ²⁰ Ayāmeto ma á gbéa wà kō'e mà oáno, asa gbé pò Isailio wé doi yáí wà moe bee kàia.

²¹ O aa òè: Wi taalae e à bō Yude bùsuo n yá musuo. Wá gbēe sō i bō we à sùwá ní n bao váioo. ²² Wá è a maa wà yá pò ní kūa ma n léu, asa wá mà wí lousisizepi bēbo gupiiue.

²³ Aa gōdilekōe ní Pōluo, ò aa mò aà kīi ua pò à pīlau dasidasi. A ye aa a yáze dō Yesu yá musu, ò à dàale Mōizi ikoyāwa ní ānabio yá, à kpala pò bō Lua kīi yā'òné, à a bōlekèné za kōkō e oosi. ²⁴ Gbēe yá pò àle o zé è, āma gbēe gi. ²⁵ Ké aale kēaa ní lekpaao, Pōlu yá mēndo kàfiné à mē: Yá pò Lua Nisina dà ānabi Isiaie a ò á deziōnéá síanae à mē:

²⁶ Ge n̄ o gbé bee,ne,

aa swákpa aao gé yāemasai,

aa wétei aao gé yāe'esai.

²⁷ An n̄se paaao, ké aasu ònōkūo yáí,

an swá gbāa, ké aasu yāmao yáí,

an wé kūaaa, ké asu kēo yáí,

asa aa ye ea sua mà ní gbágbāo.†

²⁸⁻²⁹ Ayāmeto, à dō ké Lua gbéno zī ní suabayāo buipālewa. Aame aa sí.

³⁰ Pōlu kē kpé pò àle a fiabo guu wē búu pla. Iō gbé pò aai mo faaiboianō kū oplapla píi.

³¹ A kpala pò bō Lua kīi yá waasokèné, à Dii Yesu Kilisi yādàné ní laaio kpálea, gbēe i kraèo.

* 28:19 Zin 25.11 † 28:27 Isa 6.9-10

LOMADEO

Yá pò kú láe bee guu

Kilisi gaa n̄ aà vuao gbea Yuda pò aa gò Yesudeo ũ nà Yesu baonakpaawa Lomadeo m̄ewia Loma guu, an gb̄eon Pisii n̄ Akilasio ũ (Zinao 18.2). Beewa Yesu gáli séia dàale we gò pò Pòlu lé baonakpa Sili bùsuu n̄ Azi bùsu pò w̄i m̄e tia Tuukiiio n̄ Gelesi bùsuo. Lua d̄ile Pòlu e aà gé e dúnia léwa. Bee yáii Pòlu ye gé Loma n̄ Esipayā bùsuo b̄. Gò pò àle a w̄élegeapi s̄ouke, à lakè Yesude pò aa ku Loma (1.7), aai k̄okāaa Pisii n̄ Akilasio beonee (16.3-5).

Láe bee guu Pòlu lé z̄i pò àle ke buipáleo guu b̄okleke Loma Yesudeone. Yá pò Pòlu ì dadané kú láe bee guu wásawasa à mè: Yesu baonaá gb̄aa pò Lua ì gb̄é pò lé a náaik̄eo suabaðe, at̄esa Yuda, an gbea buipáleo (1.16).

Yuda n̄ buipáleo kua n̄ k̄oá yā'iae Yesude káauone, at̄esa lá buipále Yesudeo lé e M̄oizi ikoyā musu. Yápi ku Galatio lá guu b̄. Lakii Pòlu ò wásawasa à mè Yesu baona pò àle kpáá gb̄épii p̄oe (1.16). A ò lá Lua ì duunkena suaba, baa dén nò, à mè luanaaik̄ea yáe (1.18-8.39).

Bee gbea à lek̄à Isaili pò aa ḡi Kilisi náaik̄eio yáwa. Lua gb̄eon n̄ ũoa? A mè an gia bee lé kpá Luaeo, asa Lua gb̄eke mé a z̄ible (9-11). Tia kéwa s̄uuu pò Lua ví n̄ wá buipáleo lá dadaw̄e wà n̄ðse pále da, w̄io ku Lua pò ũ (12.1-15.13).

Lápi láakii Pòlu mè á ye da Loma z̄eu, ò à f̄okp̄akpamá (15.14-16.27).

Gb̄é pò aale w̄eele wà d̄s lá Lua ì n̄ suaba Yesu Kilisi sabai, tó aa láe bee kyokè, aa e d̄s ké yá pò Lua a zek̄aleo z̄o (11.33-36). Beewa aa e n̄zia kpawà, aai kúleè a zéwa.

Pòlu f̄okpaa Lomadeowa

¹ Mám̄ema Pòlu, Kilisi Yesu z̄òblena, Lua ma sisi à ma d̄ile a z̄ina ũ baona ² pò à d̄aa à a legb̄è a ānabione, aa k̄è a yá taalau kpana ũ. ³⁻⁴ Aà Né Yesu Kilisi wá Dii yá mé baonapi ũ. Aà dea gb̄enazina ũ guu à b̄ò Davidi bui guue. Aà luake guu s̄o aà b̄oa gau n̄ gb̄ao mé òw̄eé ké Lua Nén aà ũ. ⁵ Kilisipi mé gb̄ekekem̄e à ma z̄i bui pii k̄i, ké aa e a náaik̄e, aai ḡo a yāmana ũ, i t̄ob̄o. ⁶ A kú n̄ guu s̄o, á gb̄é pò Yesu Kilisi á sisi à á séo. ⁷ Mám̄e ma láe bee k̄è á Lomade pò Lua yeázi à á sisi, a ḡo a gb̄é ũ pii. Lua wá Mae n̄ Dii Yesu Kilisio gb̄ekekeé, aai á gba aafia.

⁸ Séia gia ma Lua sáaukè n̄ Yesu Kilisi gb̄ao ápii yá musu, ké á luanaaik̄ea ì dúniaa pii yáii. ⁹ Tó mále wabike pii, á yá lí s̄amaguo. Lua mé ma seelade ũ. Aàpi mále z̄obleè n̄ n̄semendoo, mále aà Né baokpa. ¹⁰ Mio wabikewà aà zek̄ek̄em̄e lá a yeiwa, mà e m̄o á gwai sa, ¹¹ asa wesiaále ni lé ma de maamae, ké mà Lua Nisina gbae daé á zed̄oa yáii. ¹² Beewa á luanaaik̄ea n̄ ma p̄oo a wá baade gba s̄o. ¹³ Ma gb̄é, má ye à d̄s ké mio d̄ile m̄òmm̄o mà m̄o á gwai* ké mà a z̄i gb̄e e á guu, lá má è buipáleo guuwa, ò e tia mi ze'eo. ¹⁴ Geleki yāmana n̄ Geleki yāmansaii pii, lad̄nao n̄ lad̄nsaii pii, an yá ḡo ma yá ũe. ¹⁵ Bee yáii ma m̄e wà mà baonapi kpá á Lomadeone s̄o. ¹⁶ Mili wide n̄ baonapi yáoo.† ‡ M̄e gb̄aa pò Lua ì gb̄é pò lé a náaik̄eo suabað ũ, at̄esa Yuda, an gbea buipáleo. ¹⁷ Baonapi ì ow̄eé lá Lua ì to yá b̄órn̄o na. A de luanaaik̄ea yá ũ adoe, lá wa k̄è lá guuwa wà mè: Gb̄é pò Lua tò yá b̄oàn̄o na a náai pò àle ke yáii āo ku.‡

Gb̄enazina d̄ t̄aadeone Luae

* 1:13 Zin 19.21 † 1:16 Maa 8.38 ‡ 1:17 Abk 2.4

18 Za musu ẽ Lua ì a pòkũma bòbò gbēnazina pò an vāikēa ì zezẽ síanaewā an pākpaazi ní ní vāikēao yáí. 19 Yá pò wa fõ dõ Lua yá musu ulēanéo, Lua mé yápi bòné gupuau. 20 Za gòò pò à dúnia kàlè, aà gbāa láasai ní aà luakē pò wili e ní wéoo bò gupuau aà zìo guu wásawasa. Ayāmeto gbēnazina awa vïo. 21 Aa Lua dõ, āma aali aà kpela a zéwa aa aà sáaukpào. An làasooò sòukù, ẽ aa gò gusiau an mĩsai yáí. § 22 Aa nízia ðilē ònònaò ù, ẽ aa gò mĩsaideò ù. 23 Aaí kùlè gbēnazina pò ì gao ní bāò ní nòbòò ní pòtaa'onkuawaò taaē Lua pò lí gao gbēu.*

24 Ayāmeto Lua ní kpá gbāsikēaa, aa wisaiyā kē ní kōo, lá aalē a nide ní nòsē guuwa. 25 Aa Lua síande lēũkpakè ní ēeo. Aaí kùlè Lua pòkēaone aa zòblené Lua pò pópìi kè gbēu. Èfāaiden aà ù gòòpii! Àmi.

26 Ayāmeto Lua ní kpá wisaiyā nideaa. Baa an nòeò yá pò wĩ kē lēũkpakè ní yá pò wili kēoo. 27 Maa gōeò sō aa yá pò wĩ kē ní nòeò tò, aaí luakōi. Gōe ní gōeò aaí wisaiyā kē ní kōo, aaí a gbē'e níziawa an sásāa léu. 28 Lá aai we zè ní Lua dōaoo, ẽ à ní kpá làasookpaanlayāa, kē aao yá pò de wà kēoo kē. 29 Yāvāi píi pèemá: Nòsepāsi, bíi, íisea ní kōo, wēdòakōē, gbēdēa, sòlè, gbēblea ní kōnikēao. Gupēaanaon ní ù, 30 gbēyaanaò, Lua ibēeò, gbé taiinkēnaò, yòòdeò, íandānaò, vāi làasookēnaò, de ní dao yāmansaiò, 31 mĩsaideò, náaisaideò, gbéyākēnsaiò, sósobisaideò. 32 Aa dõ Lua ðilē kē yābeetaakēnaò kà wà ní dēdē, kási aali zē ní a kēao adoo, aaí tékpa a kēnaògu lē.

2

Yá zǝlèa gbēnazinaewā

1 Ayāmeto n gbé pò ni gbēpāle tàae e, ní awa vïo. Tó n gbēpāle tàae è, n nzia dàyāuē,* asa n gbētaae'ena ni kē maa sōe. 2 Wá dõ kē Lua yákpalekēa ní yābeetaakēnaò maaē. 3 N gbé pò ni yābeetaakēnaò tàae e mé ni kē sō, níle e níyò bò Lua yákpaleu yà? 4 Ge níle dōe ní Lua maakea zòò ní aà menao ní aà sùuuò yà? Ké Lua lé maakēne kē n nòselilè, ní dōo lé? 5 N swágbāakè, ni nòselilè, ẽ níle pòkũma kāanzi e luapòkũmabòbòmagòòzì, tó Lua yákpalekēa ní gbéò a zéwa bò gupuau. 6 A fiabo baadē a yākēawa.† 7 Gbé pò aalē gawi ní bēeēo ní wēni láasaio wēelē aalē maake ní menaoò àizāna e. 8 Gbé pò anzia pòeā lé dōaané, aa gĩ síanaì aa tē vāiwaò sō, Lua a pòkũma ní pòkpēneo bòbòamá. 9 Wétēa ní wāwāo a vāikēna píi lē, atēsa Yudaò, an gbēa buipāleò. 10 Lua a maakēna píi gba gawi ní bēeēo ní aafiao, atēsa Yudaò, an gbēa buipāleò. 11 Asa Lua lí gbēe zāboo.‡

12 Gbé pò duunakè Mòizi ikoyā dōsai, a kaalē maa ikoyāpi saiē. Gbé pò duunakè naa ikoyāpi zì sō, Lua a yákpalekēaànò ikoyāpi musuē. 13 I kē gbé pò lé ikoyā ma ní swáò mé maa Luaeo. Gbé pò lé zíkēwà mé a bò maa. 14 Tó bui pò aa Mòizi ikoyā dōò yá pò kpāaìo kè ní níziào, aa ikoyā ví níziawaē. 15 Aalē òbwēē kē yá pò kú ikoyāpi guu kú ní nòsēuē. An làasoo lé a síana o lò, asa an làasoo mēndoo, a keeò í ní dayāu, a keeò í ní bōu. 16 Maa yákpalekēgòòzì Lua a yákpalekē ní gbēnazinaò yá pò ulēa an nòsēu musu ní Kilisi Yesu gbāao, lá baona pò mále kpá òwa.

Yudaòá ikoyādansaiōne

17 N Yuda ia, n zē ní n Yudakēo, ní Mòizi ikoyā náai ví, níle Lua yòòkē. 18 N Lua pòeā dõ, ní yāmaa dõ ikoyāpi guu. 19 Nlè e ní de vīaò wēde ù, gbé pò kú gusiauo filia ù, 20 wésiadeò yādanēde ù, gbé dafuo mētulu ù. Nlè e Lua ikoyā mé dōa ní síanao mi ù. 21 N gbé pò ni yāda gbēpāleone, bóyāi nili da nziaeo ní? N mē wasu kpáí'oo, mé ni o sō bē? 22 Ni mē wasu wúle ní gbēpāle nòoo, mé ni wúleò sō bē? Ni saka taaògu, mé ni ní kpé pòò kpáí'o sō bē? 23 Ni yòòkē

Lua ikoyā musu, ̄ n ikoyāpi dasai ì Lua tó ̄okpa. ²⁴ Asa á yáí buipāleo ìb Lua tóbēesi lá a kēa láuwa. §

²⁵ Tó n̄ Lua ikoyā kūa, ̄ tōzōa ài v̄ine. Tó n̄le a yāda s̄o, n̄ sáa n̄ gyafōdeoe. ²⁶ Tó gyafōde Lua ikoyāo kūa, Lua a gyafōdepi gwa sáa n̄ gbé p̄ tōzōo lé? ²⁷ Baa tó n̄ iko lápi kūa mé n̄ tōzō, tó ni ikoyāpi dao, gyafōde p̄ ìb kūa a to yá zōlemae. ²⁸ Lá kua Yuda zálala ūá mekaa yá no, màa tōzōa zálalaá mekaa yán s̄o. ²⁹ Lá kua Yuda zálala ūá n̄se yáe, tōzōa zálalaá n̄se yáe s̄. Lua Nisina z̄ie, i ke aà ikoyā lá yá no. Lua mé ì gbé bee taa sáukpa, i ke gbēnazina no.

3

¹ Dea Yuda ū káfia kpele a v̄ii? Ai kpele tōzōa v̄ii? ² A káfia v̄i zōo yápii guu. S̄eia ḡia Lua a yá n̄an̄é n̄ z̄ie. ³ Ké an gbēo náai v̄io, bó a v̄ii? An náaisai mé a Lua náai bādeā? ⁴ O! Aawo! Lua náai v̄i, baa ké gbépiiá eede, lá a kēa láuwa wà mè:

Tó n̄ yá'ò, n̄ yá a z̄ev̄i,

tó wà yákpalek̄enn̄o, n̄ yá a ble.*

⁵ Tó wá v̄aíke lé Lua maake b̄o gupuaui, bó yá wá oi? Wá o Lua yá z̄ev̄io, ké ì p̄kūmab̄ob̄wá yáí yà? Gbēnazina yá'oa ̄ mále owa. ⁶ O! Aawo! Tó Lua yá z̄ev̄io, kpelewa a f̄o yákpaleke n̄ d̄uniaoi? ⁷ Gbē a me, tó a eedeke lé Lua náai káfí mé àle aà t̄ob̄o, bóyáí a yādaaála lán duunkenawai? ⁸ Tó n̄ ò màa n̄le me wà yāv̄aíke, yāmaa i b̄ou. Gbēo ma tóbēesi aa mè màa mi o. Lua yādaanla k̄os̄in̄o.

Gbē maao

⁹ Too! Wá Yuda wá s̄ao yà? Aawo bá! Asa ma b̄ob̄o n̄ Yuda n̄ buipāleo pii k̄ò, ampiiá duuna z̄oone. ¹⁰ A kēa Lua taalau wà mè: Gbē maao, baa do.

¹¹ Laaidee kuo, luakiw̄eelenae kuo.

¹² Aa p̄aale m̄pii, aa f̄okpà, yāmaakenae kuo, baa do.†

¹³ An n̄se de lán kaad̄embewae.

Aā lenakasané,

ml̄è sewe kú n̄ léu,‡

¹⁴ yá'ii n̄ gbékaao mé n̄ lé p̄a. §

¹⁵ Aa wāa n̄ gbēdeao,

¹⁶ aāi músi n̄ p̄siao kp̄ánízi,

¹⁷ aa aafia z̄é d̄o,*

¹⁸ aa Lua v̄ia v̄io.†

¹⁹ Wá d̄o ké Lua ikoyā pii de gbé p̄o kú a z̄z̄io yá ūe, ké gbépii lé ḡo kpaaua, d̄unia gbépii i ḡo t̄aaede ū Luae. ²⁰ Asa gbē a b̄o maa Luae ikoyāpi kūa yáio.‡ Lua ikoyā mé ì to wà duuna d̄o.

Lá Lua ì to yá b̄on̄o na

²¹ Lá Lua ì to yá b̄on̄o na b̄o gupuaui sa, lá a yá kú Moizi ikoyā n̄ ānabio l̄ao guuwa. I ke aà ikoyā kūa yá no. ²² Lua ì to yá b̄on̄o na Yesu Kilisi náaik̄ea yáie. Gbé p̄o lé aà náaik̄e pii yáe, asa gbē adoo. ²³ Gbépii duunak̄e, ̄ aa k̄es̄a Lua gawii. ²⁴ Lua ì to yá b̄on̄o na gba ū a gbēke yáí n̄ Kilisi Yesu p̄o n̄ bó gbāao. ²⁵ Aāpi Lua kp̄a duuna awakpab̄o ū gbé p̄o aale aà au náaik̄eone, ké à olo gbépiīe i yāke a z̄ewae. A menak̄e yāa, i duun zio yādao, ²⁶ ̄ tia kéwa a òbn̄é i yāke a z̄ewa. Beewa Lua ì yāke a z̄ewa mé ì to yá b̄o n̄ Yesu náaik̄enāo na lo.

§ 2:24 Isa 52.5 * 3:4 Sou 51.6 † 3:12 Sou 14.1-3 ‡ 3:13 Sou 5.10, 140.3 § 3:14 Sou 10.7 * 3:17 Isa 59.7-8 † 3:18 Sou 36.1 ‡ 3:20 Sou 143.2, Gal 2.16

²⁷ Lá màae, gbēnazina a f̄ ñanadā l̄e? Bee kuo. Bóyāi ni? Ké a de yākea yá ũo, Yesu náaikea yáe yáí. ²⁸ Asa má è Lua ì to yá b̄ ní gbé̄o na aà Luapi náaikea yáie, ikoyākūa ku a guuo. ²⁹ Luaá Yudaō Luae ndoa? Buipāleō Luan s̄ōoa? Ao, buipāleō Luae l̄o. ³⁰ Asa Lua mēndoē. § A to yá b̄ ní gbé̄ p̄ t̄z̄ō na a náai p̄ àle ke yáie, mé a to yá b̄ ní gyaf̄oodeo na a náai doupi musu l̄o. ³¹ Wále ikoyā bāde ní luanaaikēao yá? Maa no, wále a kpelaē.

4

Lua tò yá b̄ ní Ablahaũ na a náai p̄ a kè yáí

¹ Wá Yudaō, wá o kpelewa wá dezi káau Ablahaũ yá musu ni? ² Tó Lua tò yá b̄aàno na yá p̄ a kè yáie, d̄s̄ à f̄ ñanadā. Ama a f̄ dā Luaeō. ³ Kpelewa wa ò lá guui? Wà mè Ablahaũ Lua náaike, ñ Lua tò yá b̄aàno na.* ⁴ Fiaboa zikenaēá gbēkekeae no, aà aseae. ⁵ Baa tó gbé̄ lé yāe keo, tó àle Lua p̄ ì to yá b̄ ní tàaeo na náaike, Lua a to yá b̄aàno na a náai p̄ àle ke yáie. ⁶ Davidi gbé̄ p̄ Lua tò yá b̄aàno na yāekesai báaa'ea yá'ò à mè: ⁷ Báaadeon gbé̄ p̄ Lua ní tàaeo w̄lomá à ní duuna kēmáō ũ. ⁸ Báaaden gbé̄ p̄ Dii a aà duuna yādao ũ.† ⁹ Báaa beeá gbé̄ p̄ t̄z̄ō p̄e adoa, ge gyaf̄oode p̄e l̄o? Wà mè Lua tò yá b̄ ní Ablahaũ na, ké à a náaike yáie. ¹⁰ Kpelewa Ablahaũ de goō p̄ Lua tò yá b̄aàno nai? Aà t̄z̄ōaa ge gyaf̄oode? I t̄z̄ōo, gyaf̄oode. ¹¹ ¶ à t̄z̄ō, ké Lua tò yá b̄aàno na a gyaf̄oogo seela ũ.‡ Maa a de gyaf̄oode p̄ Lua tò yá b̄n̄no na Luapi náaikea yáio pii dezi ũ. ¹² A de gbé̄ p̄ aa t̄z̄ōo dezi ũ l̄e. I ke an t̄z̄ōa yáí no, ké aa té wá dezi Ablahaũ p̄ Lua náaike a gyaf̄oogo iai yáie.

Lá Ablahaũ Lua náaike

¹³ Lua legbē Ablahaũe ní aà buio à mè d̄unia a ḡo ní p̄ ũ. § I ke aà ikoyā kūa yáí no, ké Lua tò yá b̄aàno na a náai p̄ a kè yáie. ¹⁴ Tó gbé̄ p̄ aa ikoyā kūa mé aa kible, d̄s̄ luanaaikēa ài v̄io, mé Lua legbēa kè famaē,* ¹⁵ asa ikoyā ì mó ní Lua p̄okūmaoe. Gu p̄ ikoyā kúuo, tàae lío ku we s̄ōo. ¹⁶ Ayāmeto p̄ p̄ Lua a legbē eaá aà náaikea yáie, ké à de aà gbēkeyā ũ. Beewa legbēapiá Ablahaũ buipio pii p̄e, i ke gbé̄ p̄ aa M̄izi ikoyā kūa r̄t̄ēo no, ní gbé̄ p̄ aale Lua náaike lán Ablahaũwae l̄o. Ablahaũá wápii dezi.† ¹⁷ A de wá dezi ũ Lua kíi, lá a kēa láuwa. Lua mè a aà d̄ile bui dasio dezi ũ. Ablahaũ Lua p̄ ì wēni kpa geowa ì to p̄ p̄ kú yāao à ku‡ náaike. ¹⁸ A Lua náaike, à wed̄o p̄ p̄ gbēe wé d̄iozi, ñ à ḡo bui dasio dezi ũ lá Lua òèwa à mè, aà buio aao dasi lán saanaowa. § ¹⁹ Ablahaũ kà wē bas̄o taawa. Baa tó à láasookè a ḡēkebosaiwa ní Sala neasakpe kákāao, aà luanaaikēa lí busao.* ²⁰ Ili seake lé p̄ Lua gbēewao, i gí Lua náaikeio, ñ à gbāa'è a luanaaikēawa à Lua t̄ob̄, ²¹ asa a d̄s̄ a f̄ēa v̄io, Lua gbāa kà à lé p̄ á gbēpi ke. ²² Ayāmeto Lua tò yá b̄aàno na. ²³ Wi yá b̄aaàno napi kē aà yáí adoo, ²⁴ wa kē wá gbé̄ p̄ Lua a to yá b̄wan̄o na yáie l̄o, wá gbé̄ p̄ wále Lua p̄ wá Dii Yesu b̄ gau náaikeo. ²⁵ Lua aà kpámá ké à e wá tàaeo kēwá yáie,† ñ à aà b̄ gau, ké yá e b̄wan̄o na yáí.

5

Kea na ní Luao

¹ Lá Lua tò yá b̄wan̄o na a náai p̄ wále ke yáí, wá naaàno sa ní wá Dii Yesu Kilisi gbāao. ² Aà náaikea guu wa ze'è aà sabai wa gē Lua gbēke p̄ wá kuopi guu, ñ wále p̄nake ní Lua gawi p̄ wá wé d̄io. ³ I ke bee ado no, wále p̄nake ní wá taasikēao l̄o, ké wá d̄s̄ taasikēa ì mó ní menao, ⁴ mena ì mó ní dāa maa, dāa maa ì mó ní wed̄o Luazio, ⁵ mé wed̄o Luazipi

§ 3:30 Iko 6.4 * 4:3 Daa 15.6, Gal 3.6 † 4:8 Sou 32.1-2 ‡ 4:11 Daa 17.10 § 4:13 Daa 17.4-6, 22.17-18, Gal 3.29 * 4:14 Gal 3.18 † 4:16 Gal 3.7 ‡ 4:17 Daa 17.5 § 4:18 Daa 15.5 * 4:19 Daa 17.17 † 4:25 Isa 53.4-5

fama vïo, asa Lua a Nisina pïsi wá nòseu, ò a tò wá dõ a yewázi. ⁶ Wá gbãasai guu Kilisi gà wá väikenaò wá gbeu gɔɔ pɔ Lua dilewa. ⁷ Baa gaa gbẽmaa gbeu àao. Tó gbé a we ga gbẽmaa gbeu, wá dõo, ⁸ ò Lua òlòwèe lá á yewázi, asa wá duundeke guu ò Kilisi gà wá gbeu. ⁹ Lá wa bɔ maa sa Kilisi au yáí, Kilisipi wá sia Lua pɔkũmawa sea ví be? ¹⁰ Yãa wá íi ní Luaoe, ò wa keaàno na aà Né gaa yáí. Lá wa keaàno na sa, wá suabaa aà kua wēni guu yáí sea ví be? ¹¹ I ke beee adoo, wáe pɔnake ní Luao lɔ ní wá Dii Yesu Kilisi pɔ tò wa keaàno na gbãao.

Kilisi yálẽta ní Adamuo

¹² Gbé mendo mé tò duuna gè dúnia guu, * ò duuna ga ì.† Beewa ga lí gbépiia, ké gbépii duunakè yáí. ¹³ Duuna ku dúnia guu e Lua ikoyã àò gé mói. Gɔɔ pɔ ikoyã kuo, Lua i duuna yádao, ¹⁴ ama sea Adamuwa e à gè pè Mɔziwa ga ikokè gbépiiwa, baa gbé pɔ aai duunake lán Adamu zãayãwawao. Adamupíá gbé pɔ a mɔ taae.

¹⁵ Ama Lua gba muua ní Adamu tàaeoo, asa lá dasi gà Adamu ado zãa yáwa yáí, Lua gbẽke ní a gba pɔ lí dasila Yesu Kilisi ado gbẽke yáio de beea. ¹⁶ Lua gba muua ní gbé mendo duunapioo. Tàae mēndopi mé m̀ ní yákpalekeao, ò yá zòle gbēnazinaowa. Tàae m̀ ní Lua gbẽkekeano, ò yá b̀ ní gbé na. ¹⁷ Lá Adamu ado tàae mé tò ga ikokè, Yesu Kilisi ado yá pɔ à m̀ò zò de beea. Aà yáí gbé pɔ Lua gbẽkekèné a tò yá b̀no na gba ù kible àizana guu. ¹⁸ Beewa lá tàae mēndopi tò yá zòle bui piiwa, màa lɔ maakaa mēndopi ì to bui pii bɔ maa, aai àizãnable. ¹⁹ Lá gbé mendo swágbãa mé tò dasi gè duunde ù, màa lɔ gbé mendo yãmaa mé a to dasi bɔ maa. ²⁰ Ikoyã m̀ ké tàae e àò káfi yáie. Lá duuna lé káfi, Lua gbẽke ò diadie. ²¹ Lá duuna kiblea m̀ ní gao, màa lɔ Lua gbẽke kiblea ì to wá bɔ maa, wí àizãnable ní wá Dii Yesu Kilisi gbãao.

6

Wá naa Kilisiwa

¹ Wá o kpelewa ni? Wá gi wàò te duunawa ké Lua gbẽke e àò káfi yà? ² O'o! Aawo! Wá gbé pɔ wá de geò ù duuna yá musu, kpelewa wá gi wàò te duunawa lɔi? ³ Wá gbé pɔ wa da'ilekè Kilisi Yesu pɔ ù, á dõ ké wá sãnuuàno aà ga guuo lé? ⁴ Wa gaaàno, wá wá vĩaàno da'ilekea guu, lá Kilisi b̀ gau ní a Mae gbãa gawideo, ké wápiò sò wàò kú ní wēni dafuo màa.* ⁵ Lá wa naawà lán sãwakula ní gbalaowa aà ga guu, wá gōaàno màa aà vua guu lɔ. ⁶ Wá dõ ké wá wá kua zi pà lipãakōawa ní Kilisio, wá mē duunde i mide, ké wásu wàò zòble duuna lɔ, ⁷ asa gbé pɔ gà b̀ duuna yáue. ⁸ Lá wa ga ní Kilisio, wá a náai ví ké wáò kuaàno lɔ. ⁹ Wá dõ lá Kilisi b̀ gau, a gaa ví lɔ, ga iko víwà lɔ. ¹⁰ Asa ké à gà, à gà duuna yá musu gēn doe, mé lá a ku tia, a ku Lua pɔ ù. ¹¹ Màa ápiò sò, à ázia dile geò ù duuna yá musu, íò ku Lua pɔ ù naa Kilisi Yesuwa. ¹² A yáí ásu to duuna kible á mē gēwa, a dóe'ni dōaaé lɔ. ¹³ Ásu à á megue kpa duunawa väikebɔ ù. A ázia kpa Luawa gábɔ ù, í á meguo kpawà yãmaakebɔ ù. ¹⁴ Ásu to duuna àò iko víwà lɔ, asa á na ikoyã zóí, sema Lua gbẽke.

¹⁵ Kpelewan wei? Lá wá kú ikoyã zóí lɔ, sema Lua gbẽke zóí, wáò te duunawa yà? O'o! Aawo! ¹⁶ A dõ tó a ázia kpà gbéwa, ále misiile, á de ade zò ù lé? Tó duuna a ázia kpawà, á ga. Tó a misiile Luae sò, á bɔ maa. ¹⁷ Wa sáaukè ní Luao, asa duuna zɔɔn á ù yãa, ò a misiile yá pɔ wa dàe zézee ní nòsemendoo. ¹⁸ A bɔ duuna yá, a gō maakaa zɔɔ ù. ¹⁹ Mále bee o gbēnazina yá'oawa á gbãasai yáie. Lá a á me kpà yã gbãsí ní yãvãioowa zɔɔ ù, a väikè, màa tia lɔ á á me kpa maakeawa zɔɔ ù, á kua iò adoa. ²⁰ Ké á de duuna zɔɔ ù yãa, á bàa kú ní yãmaakeaoo. ²¹ Ai kpele á è yá pɔ á kè yãa, à kèé wíyã ù tiaò musui? Yápiò

* 5:12 Daa 3.6 † 5:12 Daa 2.17 * 6:4 Kls 2.12

midεáá gaε. ²² Tiasa lá a bɔ duuna yáú, ále zɔble Luaε, ài pɔ á e mé kua adoa pɔ a midε ní wēni láasaio ũ. ²³ Duuna aseáá gaε, áma gba pɔ Lua í dawēε naa wá Dii Kilisi Yesuwa guu mé wēni láasai ũ.

7

Wá kú Mɔizi ikoyā ɔzi bo

¹ Ma gbéɔ, mále yá'óé lán gbé pɔ Mɔizi ikoyā dɔɔwa. A dɔ ké ikoyāpi iko ví gbéwa gɔɔ pɔ a ku noa? ² Maa ikoyāpi nɔzāe yé a záwa gɔɔ pɔ a béε. Tó gɔ gá, ɔ ikoyāpi í polowà. ³ Gɔɔ pɔ aà zá kú, tó à gò gɔ pāle pɔ ũ, wa oè dɔε'íideε. Tó aà zá gáε sɔ, ikoyāpi pòlowàn we. Tó à gò gɔ pāle pɔ ũ sa, beeá dɔε'íi yán bo. ⁴ Maa ápiɔ sɔ ma gbéɔ, a ga ikoyā musu Kilisi mε guu, ɔ a gɔ gbé pɔ bɔ gaupi pɔ ũ, ké wà e káfiakε Luaε. ⁵ Ké wá dàa dɔaawēε yāa, ikoyā mé tò duuna ní wá dé wá mε guu, ɔ wa káfiakè gaε. ⁶ Tia sɔ wa ga pɔ pɔ wá kú zɔ ũpi yá musu, wa bɔ ikoyāu, ɔ wále zɔble Luaε zé dafu guu ní aà Nisína gbāao, í ke ikoyā lá zé zi no.

⁷ Wá o kpelewa ní? Lua ikoyāá duuna yà? Aawo bá! Ikoyāpi mé tò ma duuna dɔ. Tó ikoyā i mε wasu pɔ blikeoo, * dɔ mi dɔ lá pɔ blikea deo. ⁸ Duuna zekii è yá pɔ Lua dílepiwa, ɔ a tò pɔpii ní ma de. Asa ké má ikoyā dɔo, duuna demεε yāe ũo. ⁹ Yāa ké má ikoyā dɔo, má béεε. Ké ma yādileapi mà, duuna vù iu, ¹⁰ ɔ ma ga. Yādilea pɔ de à wēni kpaapi ga ímεε. ¹¹ Duuna zekii è yādileapiwa, ɔ à ma sāsā à ma de yápi sabai. ¹² Beewa ikoyāpi kua adoa, mé yá pɔ Lua dílepi kua adoa, a zεví mé a maa. ¹³ Yāmaa mé tò ma gaa? Aawo bá! Ké duuna e bɔ gupuau, ɔ à yāmaa mɔaokè, a tò ma ga. Beewa wa duuna dɔ duuna ũ yādileapi sabai.

Zíkaa ní duunao

¹⁴ Wá dɔ ké ikoyāpiá Lua yáε. Mapi sɔ, dàaden ma ũ, má na duuna ɔzi. ¹⁵ Miliɔ yá pɔ mále ke gbadɔo, asa mili yá pɔ má ye mà ke keo, yá pɔ má ye mà keo ɔ mi ke.† ¹⁶ Tó yá pɔ má kè i kpaai ní ma pɔeāoo, ma we ikoyāpi maakei. ¹⁷ I ke máme mále keo, duuna pɔ kú ma guuε. ¹⁸ Má dɔ yāmaa ku ma guuo, ma dàa maa. Míɔ ye mà yāmaake, áma mili fɔ má kèo. ¹⁹ Yāmaa pɔ má ye mà ke, mili keo. Yāvai pɔ má yeio ɔ mi ke. ²⁰ Tó yá pɔ má yeio ɔ mále ke, i ke máme mále keo, duuna pɔ kú ma guuε. ²¹ Má è tó má ye mà maake, vāi mé í dɔaamεε. ²² Lua ikoyā mé í kemεε na ma sɔ guu, ²³ áma má è iko pāle ku ma mε guu, íb zíká ní iko pɔ kú ma nɔε guuo, a tò má na duuna iko pɔ kú ma mε guu ɔzi. ²⁴ Ma wēnade ia, déme a ma si ma mē geε beewai? ²⁵ Ma sáaukè ní Luao! N wá Dii Yesu Kilisi gbāao. Beewa ɔ mi zɔble Lua ikoε ma láasoo guu, mé mi zɔble duuna ikoε ma dàa guu.

8

Ziblea ní Lua Nisína gbāao

¹ Yá a zɔle gbé pɔ aa naa Kilisi Yesuwaɔwa bo, ² asa naa Kilisi Yesuwa Lua Nisína Wēnikpamade gbāa ma bɔ gbāa pɔ duuna ní gao lé mɔmεε guu. ³ Yá pɔ Mɔizi ikoyā i fɔ kèo gbēnazína gbāasaike yái Lua kè. A azía Né zì gbēnazína ũ lán wá duundeɔwa duuna woloawá yái, ɔ à widà duunawa a Né mepi guu, ⁴ ké yá pɔ ikoyā lé weεε síana ke wá gbé pɔ wá dàa lé dɔaawēε bo, sema Lua Nisínaɔwa. ⁵ Gbé pɔ an dàa lé dɔaanéɔ í laaidɔ ní dàa yáwa. Gbé pɔ Lua Nisína lé dɔaanéɔ í laaidɔ Lua Nisína yáwa. ⁶ Laaidɔa dàa yáwaá gaε. Laaidɔa Lua Nisína yáwaá wēni ní aafiaoε. ⁷ Laaidɔa dàa yáwaá íisea ní Luaoε. Ade lí misiile Lua ikoyāeo, a fɔ seo. ⁸ Gbé pɔ an dàa lé dɔaanéɔ yá lí ká Luaguo.

⁹ Ápiɔ sɔ, á dàa lé dɔaaéo, sema Lua Nisína, tó a kú á guu síana. Tó gbé Kilisi Nisína ví sɔo, a de Kilisi gbé ũo. ¹⁰ Tó Kilisi kú á guu, baa tó á mε de ge ũ duuna yái, Lua Nisína deé

* 7:7 Bɔa 20.17 † 7:15 Gal 5.17

wēni ũe,* ké Lua tò yá bòánɔ na yáí. ¹¹ Tó Lua pò Yesu bò gau Nisína kú á guu,† Lua pò Kilisipi bò gau a wēni kpá á mè gēpiwa ní a Nisína pò kú á guu gbāao.

¹² Ayāmeto ma gbéɔ, wá té wá dàai teasi no. ¹³ Tó á té á dàai, á gae. Tó a á yāváikeaɔ mīde ní Lua Nisína gbāao sɔ, áo ku. ¹⁴ Gbé pò Lua Nisína ì dbaanéɔ mé Lua néo ũ. ¹⁵ Asa táa pò ì to wà zɔble ní víao mé diéɔ, Lua Nisína pò tò a gɔ Lua néo ũ ò á ví, ò wi wiile Luawa ní aà gbāao wi me: Baa, wá Mae.‡ ¹⁶ Nisínapi mé ì owēe wá sɔu Lua néon wá ũ. ¹⁷ Lá néon wá ũ, àizeɛblenaɔn wá ũ. Lua àizeɛblenaɔn wá ũ, wá ble sānu ní Kilisioe. Tó wa taasikēaànɔ, wá kuaànɔ aà gawi guu.§

Wēda Lua gawii

¹⁸ Má è wá fɔ gɔɔe bee taasi lēɛŭ ní gawi pò Lua a bɔowēeoo. ¹⁹ Lua pɔkeaɔ pīi wé dɔ aà néo bɔa gupuaui láasai. ²⁰ Asa Lua tò a pɔkeaɔ pīi gɔ̀ d̀òsaie.* I ke an pɔeã no, Lua mé kè màa, ké wēdɔaaazi guu ²¹ dúnia a bɔ òkpaa pò àle zɔbleù, i d̀epoo Lua néo gawi guu. ²² Wá dɔ Lua pɔkeaɔ pīi lé aauke ní wāwāo e tia. ²³ I ke dúnia ado no, wá gbé pò wa Lua Nisína è gba séia ũ, wále aauke kpáikpāi sɔ e Lua àò gé wá boi, i wá sí a néo ũ.† ²⁴ Lua wá suabà, ké wá wēdɔ beei. Pò pò wa è ní wéoa wēdɔia yáe lɔo. Déme ì wēdɔ pò pò a èi lɔi? ²⁵ Tó wá wé dɔ pò pò wi eozi sɔ, wiɔ dá ní menaoe.

²⁶ Beewa sɔ Lua Nisína ì dɔwále wá gbāasai guu, asa wá wabikea dɔ a zéwao, ò Lua Nisína ì kulekewēe Luae ní aau pò a yá gē oaaɔ. ²⁷ Lua ì ǹse guu e, mé a a Nisína làasoo dɔ, asa Lua Nisína ì kuleke Lua gbéɔne lá Lua yeiwae. ²⁸ Wá dɔ ké yápii ì bɔ maa gbé pò ye Luazionē, gbé pò à ní sisi à ní sé lá àle yáwaɔ. ²⁹ Asa Lua dilē za káau gbé pò a dɔaa ní dɔɔ bɔ a Néwa, ké aà de v̄i ũ dāuna dasionē. ³⁰ Gbé pò à ní dilē za káaupio ò à ní sisi, ò a tò yá b̀ò ní gbé pò à ní sisipio na, ò a a gawi ì gbé pò a tò yá b̀ò ní napionē.

³¹ Wá o kpelewa yá beeo musu ni? Lá Lua zèwanɔ, déme a bɔ wá kp̄ei? ³² Lá i gí ní azia Néoo, à aà kpà wápii yáí, a wá gba póp̄ii lɔo lé? ³³ Déme a bɔbɔ ní gbé pò Lua ní séoi? Luapi mé tò yá b̀òwanɔ na. ³⁴ Déme a yādawálai? Kilisi Yesu gà à èa v̄u. A ku Lua ɔplaii, àle kulekewēe. ³⁵ Bóme a wá ké Kilisi yeawáziwai? Taasi ge wétēa ge ìadama ge nɔana ge taasideke ge kai ge f̄enda, an kee a f̄e? ³⁶ A ku lá guu wá mè:

N yáí wá kú ga lézi za kɔɔ e oosi,

wí wá dilē lán sã pò wa ní k̀òlokpaɔwa.‡

³⁷ Yá beeo pīi guu wále zible àannɔ ní gbé pò yewázi gbāao. ³⁸ Asa má dɔ sáasã ké ga ge wēni ge malaikaɔ ge táaɔ ge tia yá ge zia yá ge gbāadeɔ ³⁹ ge musupɔɔ ge z̄ilepɔɔ ge Lua pɔkea pāleɔ, an kee a fɔ wá ké Lua yeawáziwa naa wá Dii Kilisi Yesuwa guuo.

9

Lua Isaili s̄ea

¹ Mále s̄iana'o naa Kilisiwae, mále eeto. Lua Nisína pò d̀aa ma làasooe mé demēe yápi seelade ũ. ² Ma p̄osia kè zài, ma ǹse ìo yaa gɔɔpiiē. ³ Má fɔ wabike Luawa aà ma kē Kilisiwa, aà láaika ma Isaili deeɔ gb̄eu. ⁴ Ampio ò Lua ní sé a néo ũ,* à a gawi òlɔné, aà bàa kúr̄nɔ, à a ikoyã kpámá, à lousisia dàné, à legb̄ené. ⁵ Aa de Lua gbé káauɔ buio ũ, mé an bui guu ò Kilisi pò de p̄opiia b̀ou gb̄enazina ũ. Ōme Lua pò kũ wàɔ a sáaukpa gɔɔpii ũ. Ami.

⁶ I ke yá pò Lua ò lèle pã no, asa Isaili pīi mé Isaili zálala ũo. ⁷ I ke Ablahaũ bui pīi mé Ablahaũpi néo ũ Luaeɔ, asa Lua ò Ablahaũe à mè, Izaaki buio ò wàli oné aà buio.† ⁸ Beewa i ke né pò à ní í ní p̄eãɔɔ mé Lua néo ũo, né pò à ní í Lua legb̄ea musuɔ mé de buipio ũ. ⁹ Asa

* 8:10 Zaa 6.63 † 8:11 1Kln 3.16 ‡ 8:15 Maa 14.36 § 8:17 Gal 4.5-7 * 8:20 Daa 3.17-19 † 8:23 2Kln 5.2-4 ‡ 8:36 Sou 44.23 * 9:4 Bɔa 4.22 † 9:7 Daa 21.12

Lua legbè à mè: Má εα mο zii maa'i, Sala i ne'i g5ε ũ.‡ 10-12 I ke beee adoo. Lua ì gbέó se lá àλε yáwaε, i ke an yákea yáí no, ké à ní sisie. Beewa ké Lebeka síαο noσί ní wá dezi káau Izaakio, e àο gé ní ii, e aao gé maa ge vāikεi, Lua ò Lebεkaε a pó bò káau a g5 né ũ gbέ zάε.§

13 Lá a kēa láuwa wà mè:

Má ye Yakobuzi,

Esau sō, má yeio.*

14 Wá o kpelewa ni? Yāvāi ku Lua kíi yà? Aawo bá! 15 Asa a ò Mοizie,

gbέ pó á ye sùuukeaàno 5 á ke,

mé gbέ pó á ye wēnadōè 5 á dōè.†

16 Ayāmeto Lua gbέó sea i bo gbēnazina pōēā guuo ge an kōaikεa, à bò Lua sùuu guue.

17 Asa lá guu Lua ò Falaōε à mè: Ma n kpa kpalau ké mà a gbāa οο gbέone n musue, ma tó i li dúniaa píi.‡ 18 Beewa gbέ pó a ye sùuukeaàno ì keaànoε, mé gbέ pó a ye aà swágbāa kú, ì kú.

19 A gbēe a ma la, bóyāi Lua lé gbέó tàae e lbi? Déme a f5 gi Lua pōēāi? 20 N gbēnazina ia, dén n ũ n gbasa n yázāsí Luawai? Oo a a bona la, bóyāi n ma bo kéwaia?§ 21 Oobona zεví à oo swāde ní oo swāsaio bo ní gí doū pó á tòtoo lé? 22 Tó Lua ye à a pōkūma οονé ké aa a gbāa dō, mé à mēna zōο kè ní gbέ pó de à pōkūmabοοmá à ní kaaleo sō be! 23 Tó à bee kè, ké gbέ pó de à sùuukefno à dōaa ní keke aa gē a gawi guuo a gawi zōο dōε sō be! 24 Gbέ pó Lua ní sisi à ní sépion wá ũ. I ke Yudaone ndoo, ní buipāleoe sō. 25 Lá Lua ò ānabi Ozee lá guuwa à mè:

Bui pó de ma gbέó ũοο 5 má oné ma gbέó.

Bui pó má yeñzioο 5 máo yeñzi.*

26 Gua pó Lua òné aa de a gbέó ũο,

we wa ouné Lua béepi néο.†

27 Isaia wiilè Isailio yá musu à mè:

Baa tó Isailio dasi lán ísiale ũfāawa, an kōnaο mé a bo.

28 Asa Dii a yá pó a ò ke dúniau,

mé a a midε zεzεsaie.‡

29 Lá Isaia dōaa òwa à mè:

Tó Dii Zīgōde i wá buieo to yāao,

dō wa gō lán Sοdοūdeowa,

wí bo Gοmοdeowa.§

Isailio gia Kilisi baonai

30 Wá o kpelewaε sa? Buipāleo lé weεε Lua to yá bofno nao, 5 a tò à bōfno na. A tò yá bōfno na a náai pó aa ke yáie. 31 Isailio sō aale weεε Lua to yá bofno na ikoyā musu, 5 i bōfno nao. 32 Bóyāi ni? Ké aa ye Lua to yá bofno na an yákea yá yáie, i ke aà náaikεa yáí no. Aa gēmbole gbe pó ì ní pálewa, 33 lá a kēa láuwa:

Gwa, mále gbe pó ì to wà gēmbole dile Siona,

gbesi pó ì to wà fu.

Wí a gbέ pó lé aà náaike kūo.*

10

1 Ma gbέó, yá pó má yei ma sō guu, mále a wabike Luawa mé Isailio suabaa ũ. 2 Má de a seelade ũ, ké aa āiaví ní Lua yáo, āma an wé kēao. 3 Asa aa lá Lua ì to yá bofno na dōo,

‡ 9:9 Daa 18.10 § 9:10-12 Daa 25.23 * 9:13 Mal 1.2-3 † 9:15 Baa 33.19 ‡ 9:17 Baa 9.16 § 9:20 Isa 45.9

* 9:25 Oze 2.25 † 9:26 Oze 2.1 ‡ 9:28 Isa 10.22-23 § 9:29 Isa 1.9 * 9:33 Isa 28.16

5 aaiḅ wεεε yá bɔ́rɔ́nɔ na ní n̄zía gbãao. Aai lá Lua ì to yá bɔ́rɔ́nɔ na sio. ⁴ Asa Kilisi Mɔizi ikoyá lepàpa, 5 yá ì bɔ́ ní aà náaikenaḅ na. ⁵ Lá ikoyá ì to yá bɔ́rɔ́nɔ na 5 Mɔizi ò a taalau à mè, gbé pɔ́ yápi kŭa aḅ ku a sabai.* ⁶ Lá luanaaikεa ì to yá bɔ́rɔ́nɔ na a ò à mè:

Nsu o n n̄sεu,

démε a gé luabε à Kilisi pilaio,

⁷ ge déme a gé bedau à Kilisi bɔ́ gauio.

⁸ Yá pɔ́ a òn ke:

Yápi kunnɔ kái,

a kú ní léu ní n n̄sεo.†

Luanaaikεa yá pɔ́ wi a waasokpa ɔ́n yápi ũ. ⁹ Tó ní ò ní léo gupuuu Yesu mé Dii ũ, mé ní a náai v̄i n n̄sεu Lua aà bò gau, a n suaba. ¹⁰ Asa yápi náai v̄ia n̄sεu ì to gbé bɔ́ maa, mé yápi oa ní léo ì gbé suaba. ¹¹ A k̄εa Luayátaalau wà mè, wí a gbé pɔ́ lé aà náaikε kŭo.‡

¹² Yudaḅ ní buipáleo dodoa k̄εo, asa amp̄ii an Dii doūε, ì káfiakε a s̄isinaḅne píi. ¹³ Asa Dii s̄isinaḅ bɔ́ píi. § ¹⁴ Kpelewa aa aà s̄isi aà náaikεsaii? Kpelewa aa aà náaikε aà yá masaii? Kpelewa aa aà yá ma waasokenasaii? ¹⁵ Tó wi waasokenaḅ z̄imáo, kpelewa aa waasokenéi? A k̄εa Lua taalau wà mè: Baonakpanaḅ m̄oa na.* ¹⁶ Ama gbépii ì baonapi sio. ¶ Isaia mè: Dii, déme wá yá sii? † ¹⁷ Beewa luanaaikεa ì bɔ́ aà yāmaa kíiε, mé yápiá Kilisi yáε. ¹⁸ Ma mè yóo! Aai mao lé? Aa mà.

An bɔ́ tà dún̄ia guu píi,

an yā'oa gè e t̄ɔ̄le léwa.‡

¹⁹ Ma mè yóo! Isailiḅ ì d̄so lé? Mɔizi d̄aa ò à mè:

Má tó bui pɔ́ aa de ma gbé ũoḅ á pɔ́ fεléé,

má tó á pɔ́ pa bui wésiadeḅ yá musu. §

²⁰ ¶ Isaia s̄d̄ilε à Lua led̄εkè à mè:

Gbé pɔ́ aale ma kíi wεleḅo mé ma e,

ma azia ò bɔ́ gbé pɔ́ aale ma gbεaḅne.*

²¹ Isailiḅ yá musu s̄ Lua ò:

Za k̄o e oosi ma ɔ́dò bui swágbaade pɔ́ f̄εman̄ozi.†

11

Lua i Isailiḅ v̄uaao

¹ Ma mè yóo! Lua azia gbéḅ v̄uaa yá? Aawo bá! Mapi, Isailin ma ũ. Ablahaŭ buin ma ũ B̄yāmεε bui guu.* ² Lua ì a gbé pɔ́ à d̄aa ní d̄so v̄uaao. A Elia yá pɔ́ kú lá guuε bee d̄so lé? Ké à gè ní Isailiḅ yáo Lua kíi à mè: ³ Dii, aa n̄ ānabiḅ d̄ede, aa n̄ gbagbakiḅ d̄eεε. Máme ma ḡo mado, 5 aale ma wε.† ⁴ Lua ò Eliaε kpelewa ni? A mè á gbé pɔ́ aai kúle táaεoḅ kŭa a pɔ́ ũ gb̄εn̄ ò aas̄oḅo lεε s̄opla (7.000).‡ ⁵ M̄aa an k̄ona pɔ́ Lua ní sé a gb̄εke guuḅ ḡò gb̄a bɔ́. ⁶ Lá à ní sé a gb̄εke guu, ì ke an yākea yáí no. Tó màa no, d̄s̄ Lua gb̄εkeḅ gb̄εke ũo. ⁷ Kpelewan wei? Isailiḅ ì yá pɔ́ w̄ale wεεε eo, āma an gbé pɔ́ Lua ní sé è. Gbé kíniḅ n̄sε t̄ata, ⁸ lá a k̄εa láuwa wà mè:

Lua kemazí'ũ kp̄án̄zi,

5 an wé lé gu'eo,

an swá lé yāmao e ní a gb̄ao. §

⁹ Davidi ò bɔ́:

* **10:5** Lev 18.5 † **10:8** Iko 30.12-14 ‡ **10:11** Isa 28.16 § **10:13** Yoε 3.5 * **10:15** Isa 52.7 † **10:16** Isa 53.1
‡ **10:18** Sot̄u 19.4 § **10:19** Iko 32.21 * **10:20** Isa 65.1 † **10:21** Isa 65.2 * **11:1** Flp 3.5 † **11:3** 1Kia 19.10
‡ **11:4** 1Kia 19.18 § **11:8** Iko 29.3, Isa 29.10

To an dikpekea gōné bai ũ, wà ní kú,
to à yā'iné, wà tōsimá.

¹⁰To an wé siakū ké aasu gu'eo,
to an wó gō koolonno gōpii.*

¹¹Ma mè yóo! Ké Isailio fùà, aa lèlè míomio yà? Aawo bá! An tàaeo yáí Lua buipáleo suabà, ké Isailio nòse fele yáí. ¹²Lá an tàaeo mé tò dúnia káfia è, mé an lélea mé tò buipáleo káfia è, tó Isailipio sù ní pá ziu, wa bee o lba?

¹³Mále yā'o á buipáleo sa. Lá má de zina ũ á buipáleo kíi, máo ma zí sáaukrae, ¹⁴ké mà azia buio nòse fele, mí ní gbēo suabae. ¹⁵Lá Lua gia Isailiozi mé tò dúnia kèano na, tó à èa ní sí lo, bee ao deai? Bee ao de wēni ũ geonee.

¹⁶Tó wà pówen káau kpà Luawa,† a búu gò aà pò ũe. Tó lízina de Lua pò ũ, a gōnao de aà pò ũ boe. ¹⁷Lua kuli zálala gōnaeo zòzò, ò à n gbé pò ní de kuna lí ũ pè an gbeu, ké ñyò kú ní kuli maa zína gbāao. ¹⁸Nsu saka kuli zálala gōna pò a zòzòguo. Kpelewa ñyò íanadái? N kú lízina sabaie, i ke lízina mé kú n sabaio. ¹⁹N mè à ligōnapio zòzò ké à n pe an gbeu yáie. ²⁰Màae, à ní zòzò ké aai a náaikéo yáie. Mpi sō n gō n luanaaikéa yáí. Nsu wala keo. Laaika! ²¹Lá Lua i gí lí zálala gōnao zòzòio, a gí n zōi sōo. ²²Gwa lá Lua maa mé a pásí. A pásí ní gbé pò aa fùwao, mé a maane, tó n ze ní aà maa. Tó màa no, a n zō sōe. ²³Tó Isailio ní luanaaikesai tò, a ea ní pé n gbeue, asa a ní pea ní gbeu gbāa ví. ²⁴Lua n zō kuna líwa à n pe kuli zálalawa, lá wíli keowa. Lá a kè màa, kù ligōn zálalao ea pea rízia líwa zeví de beelao lé?

Isailio suabaa gbēzā

²⁵Ma gbé, má ye à asiyyāe bee dō, ké á wé su à sia, à ázia dile waladeo ũo yáí. Isaili kiniò swá gbāakù gia e buipáleo gēa kpala pò bō Lua kíiu lé kae. ²⁶Bee gbea Lua a Isailio suaba píi lá a kēa láuwa wà mè:

Suabana a bō Siona,
a Yakobu buio kē luadōsaiwa.

²⁷Ma bàakuarino
gōo pò má ní duuna kémá yán we.‡

²⁸Baona yá musu aa de Lua ibeēo ũ á yáí. Lua gbé sea yá musu aa de Lua yenzideo ũ an deziò yáí. ²⁹Asa Lua lí déndōmēe ke gba pò á dàò ní gbé pò a ní sisi a ní séo yá musuo. ³⁰A buipáleo i Lua yāma yāao. Tiasa Lua sùuukèánò ké Isailio i aà yāmao yáí. ³¹Màa Isailio lé Lua yāma tiao, ké Lua e sùuukèánò, i gbasa sùuukèínò. ³²Lua yāmasai kpà gbépiizi, ké aà e sùuukèínò píi yáie.

³³Lua ònò ní a dōao zòke lé vío.

Gbēe yá pò àle yá yási dō píio.

Gbēe a fō à aà ze boolekeo.§

³⁴Démē Dii làasoo dōi?

Démē yādàè aà ledamade ũi?*

³⁵Dé Dii flasèwà a gbasa boèi?†

³⁶Pōpii bō aà kíie,

aa kú ní aà gbāao,

mé aa ku aà pò ũ.‡

Wàò aà tōbo gōpii. Ami.

* 11:10 Sou 69.23-24 † 11:16 Nao 15.20-21 ‡ 11:27 Isa 59.20-21 § 11:33 Isa 55.8 * 11:34 Isa 40.13 † 11:35 Yob 41.3 ‡ 11:36 1Kln 8.6

12

Zíkɛa Luac

¹ Ayāmeto ma gbéɔ, lá Lua wēnadòwē maa, ma wabikèwá à ázia kpawà sa'obo bēe sāsai pò í kaaǵu ũ. Beewa wí kúlèè a zéwa. ² Asu te dúnia tiae bee tufaio. A to Lua á lile, á làasoo i dafukū, ké à e à aà pœā dō, yá pò maa mé í kèè mé à àsaa.

³ Gbēke pò Lua kēmee yáí ð mále o ápiiē, ásu ázia maabo de a maa léao. A baade azia dile a síana léu, lá Lua aà gbà zé aà a náaikewa. ⁴ Gbēnazina mè mēndo guo ví dasi, an baade ní a zioe. ⁵ Maae, baa ní wá dasikéo, wá me dou naa Kilisiwae, wá de kō meguo ũ.* ⁶ Wá gba dodoa kōe lá Lua dàwēe a gbēke guuwa.† Tó ānabikēkegba ní vī, ke n luanaaikēa léu. ⁷ Tó dōnlēdekēe, dōnlē. Tó yādaané, dané. ⁸ Tó lēdaamae, damá. Tó gbadaae, da bīisai. Tó dōaanakēe, ke ní āiao. Tó wēnadōanēe, dōné ní pōnao.

⁹ Aò yekōi ní nòsemendoo. A mikē vāiwa, í ze ní maao. ¹⁰ Aò gbēke ví ní kōo nana. Aò kō kpela ní pōnao. ¹¹ Aò āiavī zīgbiasai, á me io wāa Dii zī guu. ¹² A pōnake yá pò á wé dōi yá musu. A menafō taasikēa guu. A mēkpa wabikēawa. ¹³ A dōnlēke Lua gbé pò pò lé kēsāmáone. A wētā ní nibōfōao. ¹⁴ A samaa'o á íadamadeone. A samaa'oné, ásu ní kao.‡ ¹⁵ A pōnake ní pōnakēnao. A ólo ní oloona. ¹⁶ A nòsedouke ní kōo. Asuli denlawēeio. A gbékpa ní yēesaideo. Asuli ázia dile yādōnao ũo.§ ¹⁷ Asuli vāi fiabo ní vāioo. Ali yá pò maa gbépiiē ke. ¹⁸ Tó a ke, àò na ní gbépiio lá á fō léu. ¹⁹ Ma gbé yenzideo, ásuli tōsi gbéwao, à aà tó ní Luao. A ku lá guu wà mè:

Dii mè áme á tōsimá,

áme á fiaboné.*

²⁰ Tó nōana lé n ibee de, ble kpawà. Tó imiē, n à aà gba í. Tó ní kè maa, níle aà o kaè a léue.†

²¹ Nsu to vāi ziblemao. Zi blewà ní maao.

13

Misiile būsū gbāadeone

¹ Gbépii misiile būsū gbāadeone, asa ikoe ku Lua lé saio. Lua mé gbāade pò kúo dile pii. ² Ayāmeto gbé pò bō gbāade yá kpe, ade bō yá pò Lua dile kpee. Gbé pò bō ní kpéo nízia dāyāue. ³ I ke maakēnao mé lí viake kpalablēnaoneo, sema vāikēnao. Tó ní ye n viake gbāadeo, maake, i n sáaukpa. ⁴ Gbāadeá Lua zíkēnae n aafia yáí. Tó n vāikè sō, viakēe, asa a fēnda looa pā no. Lua zíkēnae, í tōsiè vāikēnawae. ⁵ A yáí tò a maa àli misiilené. I ke íadama yáí ado no, á làasoo yáie lo. ⁶ Bee yáí i wēōa kpái sō, asa gbāadeoá Lua zíkēnaone, aale zīpi kēe. ⁷ Ali fiaboné pii. Ali wēōa kpá a sinawa, íli á pòo lá sí lo. Ali misiile gbé pò de à misiileè. Ali gbé pò de à aà yāda yāda.*

Goo kà kái, wà yekōi

⁸ Asuli gbēe fia seo, sema yeakōi bàasio. Gbé pò ye a gbédeezi, Lua ikoyā pèewae. ⁹ Wà mè nsuli wúle ní gbēpāle nōoo, nsuli gbēdeo, nsuli kpái'oo, nsuli pò bīikéo.† Yápio ní yādilea pāle pò kúo pii kú yáe bee guue wà mè: Nyō ye n gbédeezi lá nzia wēniwa.‡ ¹⁰ Tó gbé ye gbéí, íli vāike a gbédeeio. Yeakōi mé Lua ikoyāpapaa ũ.

¹¹ A ke maa, asa á goo pò wá kuwàe dō. A vua iu goo kà, asa wá suabaa kái tia de goo pò wa Yesu náaikēla. ¹² Gwāasina kà zà, gudōa mé kái. Wà gusia yá kóle, wí gupua gōkēboó séle. ¹³ Wàò kú wá dōowa fāane gbéɔ ũ lalasi kōo ní wēdekēao sai nōdāakpaa ní wisaiyāo sai, lekpaá ní zaakōuo sai. ¹⁴ A Dii Yesu Kilisi olesé. Asuli tó á dāa zi dōaaé à dōé'íi keo.

* 12:5 1Kln 12.12 † 12:6 1Kln 12.4-11 ‡ 12:14 Luk 6.28 § 12:16 Yaa 3.7 * 12:19 Iko 32.35 † 12:20 Yaa 25.21-22 * 13:7 Mat 22.21 † 13:9 Bsa 20.13-17 ‡ 13:9 Lev 19.18

14

Kõ tàae'ea

¹ A gbé pò buse luanaaika guu dile yákelesai. ² Gbēe kúa á f̄s pópíi ble, mé gbé pò a luanaaika buse lí nòo soo.* ³ Gbé pò í pópíi ble suli saka gbé pò lí pópíi bleoguo, mé gbé pò lí pópíi bleo suli gbé pò í pópíi ble tàae eo, asa Lua aà s̄e. ⁴ Dén n ū ké r̄le gbēpāle zíkēna tàae ei? Tó a f̄s ge a f̄so no, aà Dii yáe. A f̄s, asa Dii gbāa a to aà f̄s. ⁵ Gbēe kúa ḡoo na dek̄sa, mé gbēpāle kúa ḡoo pii sáae. Baade a s̄o dadoū ní yá pò à zèòo. ⁶ Gbé pò í ḡoo b̄o í b̄o Dii yáie. Gbé pò í pópíi ble, í ble ní Dii gbāaoe, í Lua sáaukpa. Gbé pò í pò té í tē Dii yáie, í Lua sáaukpa. ⁷ Gbēe lío ku azia yáio, gbēe lí ga azia yáio. Tó wá kú, wá kú Dii pò ūe, ⁸ tó wa ga, wa ga Dii pò ūe. Wá kún nò, wa gan nò, wá de Dii pò ūe. ⁹ Asa Kilisi gà à vù ké àò de gyaadeo ní gbé b̄eoo Dii ūe. ¹⁰ Ké r̄le n gbēdo tàae e s̄o b̄e? Mpi s̄o r̄le saka n gbēdogu s̄o b̄e? Lua aò z̄le a ḡinaa, wápii wí b̄o ze aà ae,† ¹¹ lá wa kè lá guuwa, Dii m̄e:

Lá má kú, gbépii a kúlemee,
gbépii a ma luake d̄o.‡

¹² Beewa wá baade a azia yá séle siu Luae.

¹³ A yáí wásuli k̄o tàae e bo. K̄o tàae'ea gb̄eu à zèò ké á yá pò a tó á gbēdo fu keo. ¹⁴ Kua Dii Yesu guu má d̄o s̄as̄a ké p̄oe lío gbālea ní aziaoo. Tó gbé dile pò gbālea, ō Ìo gbāleaè. ¹⁵ Tó n n gbēdo n̄se òokpàè pò pò ní blè yá musu, ní yeaàzio. Ble pò ní blè yáí r̄su gbé pò Kilisi gà aà yáí òokpao. ¹⁶ Asu to wà sakaé pò pò maauo, ¹⁷ asa kpala pò b̄o Lua kíiá p̄blea ní imiao yá no. Yákea a zéwa ní kea ní k̄so nao ní p̄ona pò Lua Nisina í inéoo yáe. ¹⁸ Gbé pò lé z̄oble Kilisie màa yá í ka Luagu, mé wí aà sáaukpa. ¹⁹ A yáí tò wàli w̄elee wàò na ní k̄so, wíò gbāa káf̄k̄o. ²⁰ Nsu Lua z̄i òokpa ble yáio. Ble pii maae, āma pò pò r̄ȳo ble n gbēdo fu maa. ²¹ Nòsoan nò, w̄emian nò, yá pò a to n gbēdo fu pii, a maa n̄ t̄e. ²² Yá pò ní a náai v̄i, ñȳo kúa e Lua kíi. Báaaden gbé pò yá pò à zèò lí aà s̄o v̄io ū. ²³ Tó gbé lé seake ble pò àle blewa s̄o, à azia dàȳaue, ké i kpaaf̄ ní aà luanaaikaoo yáí. Yá pò i kpaaf̄ ní gbé luanaaikaooá duunae.

15

Yeak̄si w̄ed̄o Luazi guu

¹ Wá gbé pò wá gbāa luanaaika guu, sema wà gbé buseo f̄s an gbāasai guu. Wásuli yá pò í ká wáziagu keo. ² Wá baade lí yá pò a ka a gbēdogu ke, ké aà e maakū, i zed̄o yáí. ³ Asa Kilisi i azia p̄eā keo. A k̄ea Lua taalau wà m̄e, Lua s̄s̄sa ḡòè.* ⁴ Yá pò wa kè yāa pii, wa kè led̄aawá yáie. Yápi í wá gba m̄ena, í wá gba s̄o ké wàò w̄ed̄o ziai. ⁵ Lua pò í ní gba m̄ena, í ní gba s̄o to àò n̄sed̄oūke ní k̄so lá Kilisi Yesu k̄ewa, ⁶ í Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae t̄ob̄o ní n̄semendoo ní led̄oũ.

⁷ A k̄o sí lá Kilisi á síwà Lua t̄ob̄o yáí. ⁸ Mále oé, Kilisi ḡò Yudaò d̄onlede ū, ké à lé pò Lua gb̄è an dez̄ione ke, aai d̄o Lua náai v̄i, ⁹ buip̄aleo i Lua t̄ob̄o aà s̄uuu yáí, lá a k̄ea láuwa wà m̄e:

A yáí tò má n sáaukpa buip̄aleone,
mí n táasile.†

¹⁰ Wà m̄e b̄o:

Buiò, à p̄onake ní Lua gb̄eoo.‡

¹¹ Wà m̄e b̄o:

Bui pii, à Dii táasile,

b̄usu gbépii à aà tó gbia b̄o.§

* 14:2 Kls 2.16 † 14:10 2Kln 5.10 ‡ 14:11 Isa 45.23 * 15:3 Soū 69.10 † 15:9 Soū 18.50 ‡ 15:10 Iko 32.43
§ 15:11 Soū 117.1

12 Isaia ò ɔ:
 Yese miɔna a vlāpa,
 i fele kible buipāleowa,
 an wé iɔ dɔaàzi.*

13 Lua pò gbèpii wé dɔi to pɔna ní aafiao pɛwá a náai pò ále ke yáí, ké á wedɔaaàzi káfi ní a Nisína gbāao.

Pɔlu zíkɛa Luaɛ

14 Ma gbéɔ, má dɔ sáasá ké maakɛa pèewá, á yápii dɔ wásawasa, á fɔ ledakɔwa. 15 Ma lée bee kɛáé guu ma yāe kè ní sɔo dilea ké à dɔágu yáí, asa Lua gbèkekèmeɛ, 16 ɔ ma gɔ Kilisi Yesu zíkɛna ũ buipāleone. Mále bao pò bɔ Lua kíi kpáné, ké an kua e à adoa ní Luapi Nisína gbāao. Mále bee ke Luaɛ aà gbagbaa pò ì kaaàgu ũe. 17 Ma naa Kilisi Yesuwa guu má fɔ íanadā zì pò mále ke Luaɛ yá musu. 18 Asa má yāe oa vɔo, mé i ke yá pò Kilisi kè ma kíi bàasio. A tò buipāleɔ Lua yāmà ma yá'oa ní ma yákeao guu 19 ní dabudabuɔ ní yābɔnsaɛɔ gbāao ní Lua Nisína gbāao. Bɔa Yelusaleũ ma bebɛ wéle ní wéle e ma pɛeò Ilili búsuu Kilisi bao kpàwaka guu. 20 Miɔ ye mà baonapi kpa gu pò wi Kilisi yāmau yāaoe, ké másu buba gbèpāle pò gāuo yáí. 21 Lá a kɛa láuwa wà mè:

Gbé pò wi aà yá'oné yāao wé a ké,
 gbé pò aai aà bao ma yāao dɔ.†

22 Yá pò ìɔ kpameɛ mɔmɔ mà mɔ á kíin we.‡ 23 A kà wè ũma, ké miɔ ye mà mɔ á gwai. Tiasa lá yāe ma dɔa búsue beeo guu ɔo, 24 ma wé dɔi wà wesikɔle sa ma gea Esipayā búsuu guu. Tó ma gɔoplakèánɔ ní pɔnao, í gé zɛimeɛ we. 25 Tia kéwa sɔ mále gé ní dɔnleɔ Lua gbéɔne Yelusaleũ,§ 26 asa gbé pò aa ku Masedoni ní Gelesio zèd wà Lua gbè taaside pò aa ku Yelusaleũ kámasa kaɛ. 27 Aa zèd, āma teasie, asa lá Yudaɔ Lua àizeɛ lí buipāleone, a maa buipāleɔ ní dúnia àizeɛ lí Yudaone sɔe.* 28 Tó ma gbapi nàné ní ɔzì má làa, ma gea Esipayā guu má bɔle á kíi. 29 Má dɔ ké tó mále mɔ á kíi, Kilisi báaa pɛeaa guu ɔ má mɔwá.

30 Ma gbéɔ, ma naé wá Dii Yesu Kilisizi ní yeakɔi pò Lua Nisína ì iwéeo, à dɛeka à wabikemeɛ Luawa, 31 ké aà ma bɔ Yude luayādansaiɔ guu, mé dɔnle pò mále geò Yelusaleũ Lua gbéɔne kené pɔmaa ũ, 32 mí á le ní pɔnao, tó Lua wèi, mí kámabo á kíi. 33 Lua aafiade aà kúánɔ ápii. Ami!

16

Fɔkpaama

1 Mále wá dāe Febe, Sākele gālideɔ dɔnlede sáaukpaé. 2 A aà si Dii yáí, lá a maa Lua gbéɔ ke ní kɔowa. A dɔaàle ní pò pò a yei á kíio pii, asa à dɔnlekèné dasi ní mapio ɔ.

3 Ma fɔkpà Pisii ní Akilasiowa. Ma zíkɛndeeone Kilisi Yesu zì guu.* 4 Aa si ní mi sāale, mapi mà bɔ. I ke máme má adoo, wéle ní wéle buipāle gālideɔ lé ní sáaukpa píi ɔe.

5 Ma fɔkpà gāli pò aai káaa an kpéu gbéɔwa. Ma fɔkpà ma gbé yenzide Epenewa. Aàpi mé Kilisi náaikè Azi búsuu séia.

6 Ma fɔkpà Maliamawa. A kɔaikèé maamaa.

7 Ma fɔkpà Andɔniku ní Zuniaowa. Ma bui pò wà wá dá kpéu sānuone. Aa tɔbò zinao guu, mé aa naa Kilisiwa ma āa.

8 Ma fɔkpà Ampilia pò de ma gbé yenzide ũ naa Diiwa guu.

9 Ma fɔkpà Ubɛ pò de wá zíkɛndee ũ Kilisi zì guuwa ní ma gbé yenzide Setakio.

10 Ma fɔkpà Apelɛwa, asa náaideɛ naa Kilisiwa guu. Ma fɔkpà Alisɔbu bedɛowa.

11 Ma fɔkpà ma bui Elodiɔwa. Ma fɔkpà Naasisi bedɛ pò aa naa Diiwaowa.

* 15:12 Isa 11.10 † 15:21 Isa 52.15 ‡ 15:22 Lom 1.13 § 15:25 1Kln 16.1 * 15:27 1Kln 9.11 * 16:3 Zin 18.2

¹² Ma fɔkpà Tifena n Tifosaowa. Nɔɛpiɔ kɔaikè Diiɛ. Ma fɔkpà Pɛɛsidiwa. Nɔɛ yenzidepi kɔaikè Diiɛ.

¹³ Ma fɔkpà Lufu pɔ tɔbɔ Dii zɪ guuwa n aà da pɔ máɛ gwa ma da ũo.

¹⁴ Ma fɔkpà Asikitiwa n Felegɔɔ n Ɛɛmɛo n Patobao n Ɛɛmao n n Yesude dee pɔ aa sãnuɔ pii.

¹⁵ Ma fɔkpà Fililɔguwa n Zulio n Nelɛo n aà dãeo n Olimpao n Lua gbé pɔ aa sãnuɔ pii.

¹⁶ A fɔkpakɔwa n Lua gbéɔ léɛakɔwao. Wéɛ n wéɛo Yesudeɔ fɔkpàwá npii.

Lɛzaama

¹⁷ Ma gbéɔ, máɛ oé, à laaika gbé pɔ aa bɔ yá pɔ á dada kpɛɔzi. Aaɪ gbéɔ kɛkɔwa, aaɪ gbéɔ sásã. A kémá, ¹⁸ asa gbé bee taaɔ lí zɔble wá Dii Kilisiɛo, sema n gbɛɛ yá. Aaɪ yãesaideɔ sásã n lenao n yãdɔo. ¹⁹ Gbépii á misiilea Diiɛ bao mà. Máɛ pɔnake á yá musu. Má ye àɔ maakɛa ãno vɪ, ɪɔ wésiadeɔ ũ vãikɛa musu. ²⁰ Lua aafiade a Setãu úɔ á gbá zɛ tia. Wá Dii Yesu gbɛkɛkɛé.

²¹ Ma zikɛndee Timɔtee† n ma buiɔ Lusiu n Zasɔo n Sosipateɛo fɔkpàwá. ²² Ma Tɛɛtiu, ma gbé pɔ ma lápi kè, ma fɔkpàwá naa Diiwa guu. ²³⁻²⁴ Ma uabele Gaiusi‡ pɔ Yesudeɔ ɪ kãaa aà be fɔkpàwá. Wéɛ ɔ'ulɛna Elasa fɔkpàwá n wá gbɛdo Kaatuo.

²⁵ Lua a fɔ á gba gbãa lá a ku Yesu Kilisi bao pɔ mi kpa guuwa. Asiiyãpi ulɛa za kãauɛ, ²⁶ tiasa ɔ Lua pɔ ɪɔ ku gɔɔpii dɪɛ wá yá pɔ kú ãnabiɔ láɔ guupi bɔ gupuau, ké bui pii e dɔ, aaɪ Lua náaikɛ, aa gɔ aà yãmanaɔ ũ. ²⁷ Wá Lua mɛndona ãnde tɔbɔ n Yesu Kilisi gbãao e gɔɔpii! Ami.

KOLONIDEɔ LA SEIA

Yá pɔ́ kú láe bee guu

Pɔlu wélegɛa gèn plaade guu à kè Geleki wéle pɔ́ wí me Koleni mɔ́ bao plasaie, ɔ́ táagbagbanaɔ̀ ǹselilɛ aa gè Yesu gáli pɔ́ a dàale we guu.

Kolonideɔ lé namable godɔ́kíi pɔ́ kú weo yáí. Gbéɔ́ lé laata maamaa, felekaayá gbāané, mé yádɔ́naɔ́ n̄ lousisizeɔ́ n̄ wisaiyáɔ́ di weɛ ɔ́. Yá'ɪapio Yesu gáli dafunapi lè, ɔ́ Pɔlu lé d̄ɛka à a gbépio si yāvāipioɔ́wa.

Pɔlu taa gbɛa ɔ́ Kolonideɔ bao ɪi ma m̀ɔ́m̀ɔ́, ɔ́ à bílikè n̄ yáwa. Bee mé tò à lakèné e gèn síiɔ́. Bibeli lá mèn plaɛ, mé à a páleɔ́ yá'ò 1Kln 5.9 n̄ 2Kln 2.3, 7.8 guu ɔ́.

Láe bee guu fɔ́kpaamá n̄ Lua sáaukpaao gbɛa (1.1-9), Pɔlu òné aa s̀uuuke, aasu kɔ́kpaale ɔ́ (1.10-4.21), aa wisaiyá ɔ́ n̄ gáli guu (5), aa kámabo n̄ kɔ́gbɛaa yákpaleu gbāade luadɔ́nsaiɔ́ kíio (6.1-11), aa mikē gbāsikɛawa (6.12-20). Bee gbɛa à yá dasi pɔ́ aa gbèawaɔ́ wèwemá:

Nɔ́sɛa yá (1ɛɛ 7)

Sa'onɔ́ɔ́soa n̄ lá wa ke táa yá musuo (8.1-11.1)

Nɔ́ɛɔ́ pɔ́kummusukea yá n̄ Dii bleblea yáɔ́ (11.2-34)

Lua Nisina gbaɔ́ yá (12-14)

Geɔ́ vua yá (15)

Lápi yá m̄ide n̄ baɔɔ́, gbéɔ́ kámasa pɔ́ wàle ká n̄ yá pɔ́ Pɔlu a zekàleɔ́ n̄ fɔ́ pɔ́ a kpàkpamáɔ́ (16).

Kua dúnia guu yá'ɪapio musu pii, Pɔlu ledámá an b̀ɛɛbosai. A ɔ́loné lá Kilisi náaikeɛa ɪ tó gbé ɔ́ yápio guu. Yeakɔ́zi mé de a píia (13).

Pɔlu fɔ́kpaɔ́ Kolonideɔwa

¹ Mámɛmaa Pɔlu, Lua ma sisi à ma se a pɔ́ɛáwa, ma gɔ́ Kilisi Yesu zina ũ. Mapi n̄ wá gbèdo Sɔ́senio, ² wámɛ wa láe bee kè Lua gálide pɔ́ kú Kolonionɛ.* Lua á sisi a gɔ́ a gbéɔ́ ũ, á kua adoa naa Kilisi Yesuwa n̄ gbé pɔ́ ɔ́ wá Dii Yesu Kilisipi sisi gupiiuɔ́, wá Dii doudeɔ́. ³ Lua wá Mae n̄ Dii Yesu Kilisio gbèkɛkɛé, aai á gba aafia.

⁴ Mio Lua sáaukpa gɔ́ɔ́pii á yá musu gbèke pɔ́ a kèé á naa Kilisi Yesuwa yáí. ⁵ A naawá guu pɔ́pii káfié, yá'oa pii n̄ d̄sa píio, ⁶ asa wá Kilisi yá'oaé zèdɔ́ á guu, ⁷ ɔ́ Lua Nisina gbae i késáwáɔ́, gɔ́ɔ́ pɔ́ á wé dɔ́ wá Dii Yesu Kilisi mɔ́ai. ⁸ Wá Dii Yesu Kilisipi a to à ze gbāa e a léwa, ɔ́ ku tàaesai aà m̀gɔ́ɔ́. ⁹ Lua náai ví. Ɔ́mɛ á sisi à gbékpa n̄ a Né Yesu Kilisi wá Diio.

Koloni Yesudeɔ́ kɔ́kpaalea

¹⁰ Gbéɔ́, ma awakpàé n̄ wá Dii Yesu Kilisi tó, à ɔ́ledou ví n̄ k̄o ápii, ké kɔ́kpaalea e láa á guu, í nakɔ́wa n̄ làasoo doũo n̄ ǹsemendoo. ¹¹ Má mà Koloe gbéɔ́ kíi, yákele kú á guu. ¹² Lá má màn ke: A gbèɛɔ́ m̀è wà zèmanɔ́. Gbèɛɔ́ m̀è wà zè n̄ Apoloo.† Gbèɛɔ́ m̀è wà zè n̄ Piɛɛɔ́. Gbèɛɔ́ m̀è wà zè n̄ Kilisio. ¹³ Kilisi kpaalea yá? Wà ma paliwa á yáia? A da'ilekè n̄ ma tó yá? ¹⁴ Ma Lua sáaukè, ké mi á gbèe da'ilekeo, sema Kilisipu n̄ Gaiusio bàasio.‡ ¹⁵ Lá màaɛ, gbèe a e o a da'ilekè a gɔ́ ma ɪwa ũo. ¹⁶ Ao, ma Sefana bɛdeɔ́ da'ilekè ɔ́. Bee bàasio, tó ma gbèpále da'ilekè, a d̄magu ɔ́. ¹⁷ Kilisi i ma z̄i gbé da'ilekeɛa yáio, sema a bao kpàwakeaɛ. I ke n̄ yádɔ́ no, ké aà gaa líwa su ke famaɔ́ yáie.

Ɔ́nɔ́ búina n̄ ɔ́nɔ́ stanao

* 1:2 Zln 18.1 † 1:12 Zln 18.24 ‡ 1:14 Zln 18.8

18 Kilisi gaa líwaá m̄saiyãe gbé v̄ũaaaɔne. Wá gbé p̄o Lua lé wá suabaɔ s̄o, a de w̄eε aà gbãa ũ. 19 A k̄ea Lua taalau wà mè:

Má ñɔnaɔ ñɔ midε,
má wez̄enaɔ wez̄ε suumpa. §

20 Ñɔna ku máe? Lad̄na ku máe? Dúnia tiaε bee yápiid̄na ku máe? Lua i dúnia ñɔ dile m̄saiyã ũo lé? * 21 Lua ñɔ guu, i to dúnia gbé a d̄o ní n̄zia ñɔoo. A k̄aaagu à gbé p̄o aale a náaikεɔ suaba waaso p̄o wa dile m̄saiyã ũpi musu. 22 Yudaɔ ye dabudabui, Gelekiɔ i ñɔ wele, 23 wápiɔ s̄o, Kilisi gaa líwa kp̄awa wi ke, ñ Yudaɔ i fuwà, buipaleɔ i me m̄saiyãe, 24 ama gbé p̄o Lua ní sisi à ní séo, Yudaɔ ní Gelekiɔ píi, Kilisi dené Lua gbãa ní a ñɔo ũ. 25 Lua yá p̄o dené m̄saiyã ũpi de gb̄enaz̄ina ñɔla. Lua yá p̄o dené gb̄asaiyã ũpi de gb̄enaz̄ina gbãala.

26 Gbé, à gwa lá á de ḡoo p̄o Lua á sisi. D̄a k̄ii á daside ñɔna ũo, á daside gbãade ũo, á daside kíabui ũo. 27 Lua gbé p̄o de dúniaε m̄saide ũo s̄e, ké à wida ñɔnaɔwaε. A gbé p̄o de dúniaε gb̄asaide ũo s̄e, ké à wida gbãadeɔwaε. 28 A gbé p̄o dúnia ní dile kp̄eε, i sakángu an yá líb̄ kuo s̄e, ké à gbé p̄o an yá ño kuo kpa kp̄eε. 29 M̄a gb̄e a e lí íanadã Lua aεo. 30 Ap̄iɔ s̄o, Lua tò á naa Kilisi Yesuwa, ñ à ḡo wá ñɔ ũ. Naa Kilisipiwa Lua tò yá b̄owanɔ na, wá kua adoa mé à wá suabà. 31 Ayãmeto lá a k̄ea láuwa, tó gbé ye íanadã, aà d̄a Dii yá musu. †

2

1 Gbé, ké ma m̄o á k̄ii, ma m̄o Lua yá kp̄awakeíεε, i ke mi m̄o ñɔ gbãa ge lena keiéo. 2 Ma zεd̄o má yãe oéo, sema Yesu Kilisi yá bàasio, at̄esa aà gaa líwa. 3 Ma m̄o á k̄ii guu ma m̄o ní s̄o deedeo ní v̄iao ní lualuaε. * 4 Ma waasokεa guu mi yá'o ní lenakεao ge ñɔo. Má ò ní gbãa p̄o Lua Nis̄ina òl̄oε, 5 ké á luanaaikεa su b̄o gb̄enaz̄ina ñɔ guuo, sema Lua gbãa.

Ñɔ p̄o Lua Nis̄ina i dané

6 N beeo wi ñɔyã'ò gbé k̄asaaɔne. I ke dúnia tiaε bee ñɔ ge a gbãade p̄o an gbãa lé midεo p̄o no. 7 Lua ñɔ wále o, aà p̄eã p̄o ule a yãapi. A d̄aa dile wá gawi ea yá musu zad̄o i dúnia káleo. 8 Dúnia tiaε bee gbãade ñɔpi d̄o. Tó aa d̄o yãe, aa Dii gawide páliwao. 9 Lá a k̄ea láuwa wà mè:

P̄o p̄o wi wes̄iεo,

mé gb̄e swá i a yá mao,

mé a làasoo i ḡε gb̄e s̄uo,

ñ Lua a s̄ukè gbé p̄o yeziɔne. †

10 Lua òl̄w̄εε ní a Nis̄ina gbãao, asa Nis̄inapi yápii taasi k̄ua, baa Lua asii z̄oo.

11 Gb̄e a dee n̄se guu yá d̄o, mé i ke aà nis̄ina p̄o kú aà guu bàasio. M̄a gb̄e Lua n̄se guu yá d̄o, mé i ke Luapi Nis̄ina bàasio. 12 Dúniaε bee nis̄ina wá èo, Nis̄ina p̄o b̄o Lua k̄ii ñ wá è, ñ wa gba p̄o Lua dàw̄εε d̄o. 13 Yá beeo wále o, i ke ní yá p̄o gb̄enaz̄ina ñɔ i daw̄εeo no, yá p̄o Lua Nis̄ina dàw̄εε. M̄a wi Lua Nis̄ina yá b̄o leke gbé p̄o Lua Nis̄ina v̄iɔne. 14 Dúnia gbé lí Lua Nis̄ina yá s̄io, a de m̄saiyã ũe. Ali f̄o ma seo, asa Lua Nis̄inapi gbãa ñ w̄i aà yáze d̄o. 15 Gbé p̄o Lua Nis̄ina d̄aaaε i yápii zé d̄o, mé gb̄e zεv̄i à aà b̄eboo. 16 A k̄ea Lua taalau wà mè: Démε Dii làasoo d̄o à ledaw̄ai? Kási wápiɔ, wá Kilisi làasoo pi v̄i. ‡

3

Lua z̄i

1 Gbé, mi f̄o yá'òé lá mi o gbé p̄o Lua Nis̄ina d̄aaanéɔnewao, ñ má òé lán dúnia gbéowa, asa nét̄enaɔn á ũ naa Kilisiwa. 2 V̄i má kp̄awá, i ke ble ȳunde no, * asa i ka ḡiao. Baa e

§ 1:19 Isa 29.14 * 1:20 Isa 44.25 † 1:31 Zel 9.23 * 2:3 Zin 18.9 † 2:9 Isa 64.3 ‡ 2:16 Isa 40.13 * 3:2 Ebe 5.12-13

tia i kao, ³ asa dàadeɔn á ũ e tia. Lá á zakɔu, mé á yákele ví, dàadeɔn á ũo lé? A dàa mé dɔaaaé. ⁴ Ké á gbēe mè a zemanɔ, mé gbēpāle mè a ze ní Apoloo, † á kú ní ázia dàaon weo lé? ⁵ Dén Apoloo? Dén mapi? Zikenaɔn wá ũ, † a Kilisi náaikè wá sabai. Wá baade lé zǐ pó Dii dàe kee. ⁶ Ma pɔtò, ‡ Apoloo ikàwà, § ũ Lua tò à gbà. ⁷ Beewa pɔtɔna ní ikawanao de pɔe ũo, sema Lua pó tò à gbà. ⁸ Pɔtɔna ní ikawanao sáae. An baade a ài'e a zǐ léue. ⁹ Zidoukenaɔn wá ũ ní Luao. Lua bugben á ũ, Lua kpén á ũ.

¹⁰ Gbēke pó Lua kèmeé mé tò ma ē kpàle lán ēbon gōidewa, † gbēpāle mè lé kpépi bo. Baade laaidɔ a kpé boawa, ¹¹ asa gbēe a f̄ ē kpàle bo, sema ē pó kpàlea Yesu Kilisi ũ kò bàasio. ¹² Tó gbé kpépi dò ní vuao ge ánuu ge gbè beede ge tó a dò ní lío ge zàa ge sē, ¹³ baade zǐ siana a bɔ gupuau. Wa e yákpalekegɔzǐ, asa gupi a dɔ ní téoe, mé wa baade zǐ taa gwa tépi guu. ¹⁴ Tó gbé zǐ pó a kè bò tékūsai, ade a ài'e. ¹⁵ Tó gbé zǐ tekù, a músi e, ade i bɔ ɔgii lá wǐ bɔ téuwa.

¹⁶ A dɔ Lua kpén á ũ Lua Nisina kú á guuo lé? * ¹⁷ Tó gbé Lua kpépi òkpà, Lua a ade òkpa s̄e, asa kpépi kua adoae, mé áme á kpépi ũ.

¹⁸ Gbēe su azia sásão. Tó á gbēe lé azia dile dúniae bee ònɔna ũ, aà gōné m̄sai, ké à e ònókū. ¹⁹ Asa dúniae bee ònɔ de Luae m̄saiyā ũe. A kēa Lua taalau wà mè: I ònɔnao kú ní kōnika guu. † ²⁰ Wà mè bɔ: Dii dɔ ké ònɔnao làasoo pā. ‡ ²¹ Ayāmeto gbēe su íanadā a gbēnazin dee yá musuo. Pópiiá á p̄e: ²² Pɔlu, Apoloo, Piēe, dúnia, wēni, ga, tia p̄o, zia p̄o, a piiá á p̄e. ²³ Apio s̄e, Kilisi pón á ũ, Kilisi s̄e, Lua p̄e.

4

Kilisi zinaɔ

¹ Ayāmeto à wá gwa Kilisi zikenaɔ ũ, Lua asiiyā ziaa ũ. ² A kù ziaa aao náai víe. ³ Lá á kūamanɔ ge tó gbāadeɔ lé yákpalekemanɔ, i ka ma bakanswāua ũo. Mili mazia maa ge bēeboo. ⁴ Yāe lé ma s̄o vío, āma bee a ma bɔo, Dii mé ma yákpalekena ũ. ⁵ Ayāmeto ásu dɔaa lí gbēe taae e Dii mɔgɔ saio. Ōme a gupua bii pó pó ulea gusiauwa, i n̄se yá bɔ gupuau. Zǐ bee baade a ma lá Lua a a sáaukpa.

⁶ Yá pó má òēe bee, má ò mapi ní Apoloo yá musue, ké ào yāe bee dɔ: Wasu Lua yá baa vío. A gbēe su íanadā à ze ní gbēdoɔ à bɔ gbēdo kpeo. ⁷ Bó ní deoñlai? N pɔe ví nziae ké wi n gbaoa? Wà n gba, † níle íanadā lá wi n gbaowaa? ⁸ A kán we kàa? A ke ɔdeɔ ũn we kàa? A le kible wá sain wea? Má ye ào kible, wǐo sānu. ⁹ Asa má è wá Lua zinaɔ, Lua wá dile kpee lán gbé pó wǐ ní de dasi wáawae. Dúnia gbépii wé f̄wá, malaikaɔ ní gbēnazinaɔ pii. ¹⁰ M̄saideɔn wá ũ Kilisi yái, † naa Kilisipiwa á de ònɔnao ũn wea? Wá buse † á gbāa v̄in wea? Wá kpeba † á kpelaaa? ¹¹ E tia nɔana ní imio lé wá de, wá kú puizi, wa gō pɔgbēa ũ, besaideɔ ũ. ¹² Wi zǐ gbāa ke e wà kpasa. * Tó wà wá ká, wi samaa'onée. Tó wà íadawá, wi menaf̄. ¹³ Tó wà wá s̄s̄, wi awakpanée. E tia wàle wá dile dúnia bɔbɔ ũ, gbépii bisa ũ.

¹⁴ Mále yāe bee k̄éé widaawá yái no. Mále á gba laai ma né yenzideɔ ũe. ¹⁵ Baa tó naa Kilisiwa á gwanao kà ũma'ũma, á de'ia dasio. Máme ma á í ní Kilisi Yesu baokpaaé, † á naawà. ¹⁶ A yái mále awakpaé, ào ma kea ke. † ¹⁷ Ayāmeto ma a né yenzide Timotee zǐwá. Aapiá náaidee naa Diiwa guu, † me a ma naa Kilisiwa kekeá dɔágu. Yá pó mi da Yesudeɔne w̄le ní w̄leɔn we. ¹⁸ A gbēe lé íanadā lá má mó á gwaiowa. ¹⁹ Tó Dii w̄e, má mó á gwai tia, mí íandānapio gbāa e, i ke an yā'oa no. ²⁰ Asa kpala pó bò Lua kíiá yā'o'o yá no, sema gbāa. ²¹ Kpelewa á yeii? Mà mówá ní goo yā, ge mà mó ní yeaázio ní n̄seniēe?

† 3:4 1Kln 1.12 ‡ 3:6 Zin 18.11 § 3:6 Zin 18.27 * 3:16 1Kln 6.19, 2Kln 6.16 † 3:19 Yob 5.13 ‡ 3:20 Sou 94.11 * 4:12 Zin 18.3 † 4:16 1Kln 11.1, Flp 3.17

5

Gbāsi gēa Yesudeɔ guu

¹ Má mà gbāsi gē á guu, yá pɔ a taa kú baa luadɔnsaiɔ guu seo. Wà mè á gbēdo gō a mae nɔ vɪ.* ² Ɔ ále íanadāa? A kù á pɔ yaɛ, í gbé pɔ yápi kè bɔ á guu. ³ Mapi, baa tó má kúánɔ, á làasoo kua, ɔ ma yákpalekè ní gbé pɔ yápi kèò gō lá má kú wewa. ⁴⁻⁵ Tó a kō kàaa mé wá Dii Yesu gbāa kúánɔ, mé á kú ní ma làasooo, à gbépi kpa Setáuwá ní wá Dii Yesu tóo, ké aà dàa e midɛ, aà nisína i bɔ aafia Dii mózi.

⁶ A íandāa maa. Ké pēese'ese yɔɔna ì pēeti zōó sé,† á dōó lé? ⁷ A pēese'ese zi kóle,‡ í gō pēeti dafu ũ a se'ese sai, lá à kù àò dɛwa, asa Kilisi gà wá Gēamusu sã ũɛ. ⁸ Ayāmɛto wàò ku Kàaso dikpekenaɔ ũ síana guu ní nòsepuaò. Wásu wàò ku pēese'ese zi dikpekenaɔ ũ mɔafili ní vāikeaò guuo.

⁹ Lá pɔ má kèé guu ma mè ásu lí yāale ní nɔdāakpanaɔ. ¹⁰ I ke dúnia nɔdāakpanaɔ ge biiɔ ní gbēblenaɔ ge sa'oná no, asa tó gbé beeɔne, á bɔ dúnia guuɛ. ¹¹ Aawo, má òé gbé pɔ wà mè wá gbéé, mé a dɛ nɔdāakpana ge biiɔ ge sa'oná ge leváide ge wēdɛna ge gbēblena ũ, ásu yāaleaàno, ásu ɔkàaaaàno seo. ¹² Ma bàa ũma ní yákpalekɛa ní Yesusaideɔ? A zia gbéó mé kù à yákpalekɛnɔ lé? ¹³ Lua mé a yákpalekɛ ní Yesusaideɔ. A gbēvāipi bɔ á guu. S

6

Yákpalekɛa ní kōo

¹ Tó á gbēe yāvɪ ní a gbēdeeo, bóyāi ìli gé yákpalekɛi ní adeo Lua gbéó kíio, sema luadɔnsaiɔ kíii? ² A dō ké Lua gbéó mé aa yákpalekɛ ní dúniaoo lé? Lá áme á yákpalekɛ ní dúniao, i ka à yá yɔɔnaɔ kekɛo lé? ³ A dō ké wámɛ wá yákpalekɛ ní malaikaɔ lé? Wa dúniaɛ bee pɔ o lɔa? ⁴ Tó á yá bee taa kekɛa vɪ, ɔ á gbé pɔ aai ka pɔe ũ á gāli guuoɔ se yákekɛnaɔ ũa? ⁵ Ma bee ò widaawá yáie. A gbēe vɪ á guu a ɔno kà à a gbéó yá kekɛnéoa? ⁶ Sema á gbēdo a gbé sísi yákpaleu Yesu náaikensaiɔ kíia? ⁷ Lá á yāvɪ ní kōo, a zā yáwa kò míomio. Bóyāi i we taiinaio ni? Bóyāi i to wá á bleo ni? ⁸ Apio i gbé taiinke, i gbēble, baa á kōtɛɛ. ⁹ Ké gbé taiinkenaɔ gē kpala pɔ bɔ Lua kíi guuo, á dōó lé? Asu ázia sásāo, nɔdāakpanaɔ ge sa'oná ge gbāsikɛnaɔ ge gōe káaluá ge gbé pɔ aai wúle ní ní gōe deeoɔ ¹⁰ ge kpáio ge biiɔ ge wēdɛna ge leváide ge gbēblenaɔ, an gbēe a gē kpala pɔ bɔ Lua kíi guuo. ¹¹ A gbēe dɛ màa yāaɛ, ɔ a zu'ò a gō Lua pɔ ũ, a bɔ maa ní Dii Yesu Kilisi tóo ní wá Lua Nisína gbāao.

Kēa gbāsiwa

¹² I me á yápii kea zé vɪɛ. Ama yāe ài vɪo. I me á yápii kea zé vɪɛ. Ama ásu to yāe bakaé á níuo. ¹³ I me lɔ bléá nòse pòe mé nòséá blɛ pòe. N beeo Lua a mípii midɛ. Mɛá gbāsikebɔ no, Dii pòe, mé Dii mé mɛpi gwana ũ. ¹⁴ Lua wá Dii bɔ gau mé a wá bɔ gau ní a gbāao sɔ. ¹⁵ A dō ké á me mé Kilisi mɛguo ũo lé? Wa Kilisi mɛgu se wá ke káaluá mɛgu ũ yà? Aawo! ¹⁶ A dō ké gbé pɔ ná káaluáwa gōaàno mɛdoũo lé? A kēa Lua taalau wá mè, an pla mípii aai gō lán sàwakula ní gbalaowa.* ¹⁷ Gbé pɔ ná Diiwa gōaàno nisína douɛ. ¹⁸ A mikē nɔdāakpaawa. Duun pāle pɔ gbé ì ke pii, ì ke mɛ guu yá no. Nɔdāakpana sɔ ì yā'i a mɛɛ. ¹⁹ A dō ké á me mé Nisína pɔ Lua á gbá a kú á guu kpé ũo lé?† A ázia vɪo, ²⁰ Lua á lú à fiabò. Ayāmɛto à Lua kpela ní á mɛo.

7

Nɔsɛa

* 5:1 Iko 23.1 † 5:6 Gal 5.9 ‡ 5:7 Bɔa 12.15 § 5:13 Iko 17.7 * 6:16 Daa 2.24 † 6:19 1Kln 3.16, 2Kln 6.16

¹ Lá pọ́ á kẹ̀ yá musu, tó gṣe kú ọ̀nanṣewa sai, a maae. ² Ama ké nọ̀dāakpaa di yáí, gṣe píi aàṣ azía na ví, nṣe píi aàṣ azía gṣ ví. ³ Gṣe lí wei a nae a zéwa. Nṣe lí wei a gṣe màa lṣ. ⁴ Nṣe me de azía pọ́ ńo, sema aà gṣ. Màa lṣ gṣe me de azía pọ́ ńo, sema aà na. ⁵ Asu gikṣeo, sema á màkṣe ké à laaidṣ wabikeawa gía, í gbasa á kea ke, ké Setāu su ọ̀nṣkẹ́é à fu menawao yáí. ⁶ Lé má dàwá, i ke teasi no. ⁷ Má ye gbépii àṣ demawa, āma baade ní a gba pọ́ Lua dàeoe, gbéé bee ní a pọ́o, gbé kee ní a pọ́o.

⁸ Mále yáe bee o pṣeṣe ní gyaane. A maa aas kú ńdo lamawae, ⁹ āma tó aa fṣ ńzía kúo, aa nṣe, aa zāke, asa kṣesa maa de kua ní kṣ nideola.

¹⁰ Mále yādile nṣdeṣ ní gṣdeṣe, i ke māmee, Dii. Nṣe su gi a zázio, ¹¹ gṣe su a na yao.* Tó nṣe sù gi a zází, aà zṣle ge aà ea keaàṣ na.

¹² Mále o gbé kínionṣe, i ke Dii mé ọ̀o. Tó á gbṣe nṣ luanaaikensai ví, mé nṣpi ye àṣ kuaàṣ, asu yao. ¹³ Màa lṣ tó nṣe gṣ luanaaikensai ví, mé gṣpi ye aàṣ kuaṣ, asu gio. ¹⁴ Asa Lua í gṣ luanaaikensai sí a na yáí, mé í nṣ luanaaikensai sí a zází yáí. Tó màa no, an nṣe aas gbālae. Siana guu an kua adoa. ¹⁵ Tó a luanaaikensai gí, aà gí. Yá bee taa guu an kua ní kṣoá teasi no. Lua á sisi à á sé àṣ ku aafiae. ¹⁶ Nṣe, ńyṣ n zází suaban lò, ní dṣa? Gṣe, ńyṣ n na suaban lò, ní dṣa?

¹⁷ Lá baade kú ní Lua kpaaleo e Dii àṣ aà sisi, aà zed màa. Màa mi da Yesudeṣe wéle ní wéleo píi. ¹⁸ Lua gbé sisi tṣzān lò? Asu gyafṣdeke weleo. Lua gbé sisi gyafṣde ńn lò? Asu tṣzāo. ¹⁹ Tṣzāa yāe vío mé gyafṣ yāe vío, sema yá pọ́ Lua dīleo kūa. ²⁰ Lá baade kú Lua aà sisi à aà sèṣ, aà zed màa. ²¹ Lua n sisi zṣ ńn lò? Nsu bíliko. Ama tó ńsu n gṣa wéle ń zé è, bṣ zṣleu. ²² Zṣ pọ́ Dii aà sisi gṣ wéle ń Dii pi guue. Màa lṣ wéle pọ́ Dii aà sisi gṣ zṣ ń naa Kilisiwae. ²³ Lua á lú à fīabṣ. Asu gṣ gbēnazina zṣ ńo. ²⁴ Gbṣṣ, lá baade kú Lua aà sisiṣ, aà zé ní Luao màa.

Pṣeṣe ní gyaas

²⁵ Pṣeṣe yá musu mi yāe ma Dii kíio, āma lá má náai ví Dii sūuu guu, lá ma làasoo de má oé. ²⁶ Taasi pọ́ kú tia mé tṣ mále e a maa ké gbé zé ní a kua. ²⁷ Tó ní nṣ ví, ńsu welele ń gbaeo. Tó ní ví sṣo, ńsu weleleo. ²⁸ Tó ní sè, ni duunake no. Tó wéndia zākè sṣ, i duunakeo. Gbé beeo yā'e dúniau, mé má ye bee á leo. ²⁹ Ma gbṣṣ, yá pọ́ mále on ke: Gṣo i gṣ zāo. Za tia nṣdeṣ gṣ lá aa víowa. ³⁰ Ọ̀bṣnaṣ gṣ lá aale ọ̀bṣowa. Pṣnadeṣ gṣ lá an pṣ naowa. Pṣlunaṣ gṣ lá aa pṣe víowa. ³¹ Dúnia pọ́ mṣaokenaṣ gṣ lá aale keowa, asa dúnia tiae bee lé gṣzeae.

³² Má ye àṣ ku yākáakesai. Pṣe í laaidṣ Dii yáṣwa, í lá a ka Dii gu ke. ³³ Nṣde í laaidṣ dúnia yáṣwa, í lá a ka a nagu ke, ³⁴ ń kú ní làasoo pla. Nṣe pṣe ge nṣe léso í laaidṣ Dii yáṣwa, í a me ní a nisinaṣ kpawà. Nṣzāe sṣ í laaidṣ dúnia yáṣwa, í lá a ka a zágú ke. ³⁵ I ke mále galakpae no. Ma bee ọ̀ á aafia yáie, ké à yāke a zéwa, í ázia kpa Diiwa gupāle gwasai.

³⁶ Tó gbé nṣkpama ví, tó àle gṣ seaa mé à kèè wí ń, tó à aà kàka beewa, aà aà sé, lá à kèèwa, àle duunakeo. Aa kṣe. ³⁷ Ama tó à yápi bṣ a nṣeṣe, mé teasi lé aà kakao, mé a azía kūa dṣ, tó a dà a sṣu á a wéndiapi se, a kè maae. ³⁸ Beewa gbé pọ́ a pọ́ sè a kè maae, āma gbé pọ́ i a pọ́ se maa de beea.

³⁹ Nṣeá a zází pṣe gṣo pọ́ aà zází kú píi. Tó aà zází sù ánuatṣ, a zeví à zāke ní gṣ pọ́ a yeio, sema gṣpi aàṣ de Dii pọ́ ń. ⁴⁰ N beeo tó à gṣ pṣe, mále e aà pṣ àṣ na de tó à zākèla. Mále e mapi, má Lua Nisina ví sṣ.

8

Sa'oble

* 7:11 Maa 10.11-12

¹ Sa'oble yá musu, wá d̄s̄ ké á yá d̄s̄ ápii. D̄sa s̄s̄ ɔ̄ yá v̄i, yeak̄si mé káfla v̄i. ² Tó gbé lé e á yá d̄s̄, i d̄s̄ lá à kù à d̄swa ḡiao. ³ Tó gbé ye Luazi, Lua aà d̄s̄. ⁴ Too, sa'obleblea yá musu wá d̄s̄ ké d̄unia guu táaá p̄e no, asa Lua m̄endo kua wá d̄s̄. ⁵ Baa tó p̄ó p̄ó w̄i oné lua ku musu n̄ z̄ileo, mé d̄a k̄ii lua diɛ, dii diɛ, ⁶ wá k̄ii Lua m̄endoɛ, ɔ̄n wá Mae p̄ó p̄pii b̄ò aà k̄ii mé wá kú aà yáí ũ. Dii m̄endoɛ ɔ̄, ɔ̄n Yesu Kilisi p̄ó p̄pii k̄è mé wá kú aà sabai ũ.

⁷ Ama gbépii d̄s̄ m̄aao. Gb̄eɔ d̄s̄k̄è n̄ t̄aa yá e tia, p̄ó p̄ó aale ble aaiɔ e sa'obleɛ, ɔ̄ an laasoo lí dadoũ, ké d̄sa i panéo yáí. ⁸ Ble mé a wá s̄s̄ Luazio. Tó wi bleo, k̄és̄aa no. Tó wá blè, káfla no. ⁹ A laaika ḡsa w̄éɔ ũ beei, ké ásu to gbé p̄ó d̄sa i panéoɔ fuo. ¹⁰ N gbé p̄ó n̄ d̄sa v̄i, tó gbé p̄ó d̄sa i paè n e, n̄le p̄oble t̄aa k̄uɛ, a aà gba s̄s̄ à sa'oble ble s̄s̄o lé? ¹¹ Beewa n d̄sa n gb̄edo p̄ó d̄sa i paè Kilisi ḡa aà yáí ɔ̄kp̄a. ¹² Tó a duunak̄è á Yesude deɔne, a n̄ d̄sa p̄ó i panéo gbá k̄aso, Kilisi a duunak̄è. ¹³ Aȳameto tó n̄ò p̄ó má só mé a to ma gb̄edo fu, má só bau ɔ̄, ké ma gb̄edo su fuo yáí.

9

Zina n̄zia busaa Kilisi bao yáí

¹ Má azia v̄io lé? Zinan ma ũo lé? Mi wesi wá Dii Yesuleo lé? Ame á de ma z̄i gb̄e ũ naa Diiwa guo lé? ² Baa tó má de zina ũ gb̄ep̄aleɔne, má deé a ũ fá. Ma naa Diiwa guu ma zinake seelan á ũ.

³ Lá mi o ma b̄̄bonaɔnen ke. ⁴ Má p̄oblea n̄ imiao zé v̄i ma z̄i guo lé? ⁵ Má a zé v̄i m̄a n̄ Yesude k̄ua gu p̄ó mále géu, lá zina k̄in̄i n̄ Dii d̄auna n̄ Piɛowao lé? ⁶ Wá n̄ Baanabao wá pla, wáme wá z̄ev̄i wá wá ɔ̄z̄i to weoa? ⁷ Déme i sosa ble n̄ azia gwaaoi? Déme li'bà mé ìli a b̄e bleo ni? Déme ɔ̄ zud̄a mé ìli a v̄i mio ni?

⁸ Baa ké gb̄enazina ȳakeɔ má l̄eũoé, a ku màa M̄oizi ikoȳa guu ɔ̄o lé? ⁹ M̄oizi ikoȳa láu à m̄è, ásul̄i les̄okpa zu p̄ó lé p̄ogb̄eɔ. * Zu yáí ɔ̄ Lua yápi òia? ¹⁰ Wá yáí à yápi òio lé? Ao, wá yáí wá yápi k̄èi, ké s̄èwana lí s̄ewa n̄ w̄eɔa p̄io, mé p̄ogb̄ena lí p̄ogb̄e n̄ w̄eɔa p̄io, i a baa e a guu. ¹¹ Tó wa Lua yá t̄ò á guu, mé wa wá baa è á guu, † ȳae yà? ¹² Tó d̄a zé bee v̄iwá, wa wá p̄ó o ɔ̄e? Wi séle zé bee k̄io, wa yápii f̄ò ké wásu z̄ez̄o Kilisi baoɔo yáí. ¹³ A d̄s̄ ké Lua ua z̄ik̄ena lí Lua ua ble bleo lé? Lua gbagbak̄ii sa'onao lí n̄ baa e gbagbak̄iipi guo lé? ‡ ¹⁴ Beewa Dii d̄ile a baokpanaɔ aao ble baopi kpaá yá musu. § ¹⁵ N beeo mi z̄épi kee séle, mé mi bee o wá kem̄e yáí no. Ga maame de beea. Gb̄e a e kpa ma íand̄apiɔ. ¹⁶ Kilisi baokpaa dem̄e íand̄a yá ũo, teasi mé gbad̄a. Waiyoo mapi, tó mále baopi kpa. ¹⁷ Tó maz̄ia z̄i mále ke, ma wé d̄o aseaiɛ. Lá Lua mé d̄ilem̄e, à kù mà ke. ¹⁸ B̄óme ma aseai ũi? Tó ma baopi kp̄a ɔ̄s̄as̄ai, mé mi iko p̄ó má v̄i baopi kpaá guu blemá, ma asean we.

¹⁹ Gb̄e ma v̄io, ma azia d̄ile ɔ̄ ũ gb̄épiiɛ, ké mà gb̄é e dasi yáí. ²⁰ Ké má kú n̄ Yudaɔ, ma ḡɔn̄wa, ké aa ma yáze e yáí. Ké má kú n̄ M̄oizi ikoȳadanaɔ, ma ḡɔ a dana ũ, baa ké a iko v̄iao, ké a ȳadanaɔ e ma yáze e yáí. ²¹ Ké má kú n̄ ikoȳapi d̄ansaiɔ, ma ḡɔn̄wa, ké aa ma yáze e yáí. I ke lua'ikoȳadansain ma ũo, Kilisi mé iko v̄ia. ²² Ké má kú n̄ gb̄é busa, ma busa ké aa ma yáze e yáí. Mi ḡɔ p̄pii ũ gb̄épiiɛ, baa lá à k̄è píi, ké mà e n̄ gb̄eɔ suaba. ²³ Yá p̄ó mi ke píi, mi ke Kilisi baokpaa yáíɛ, ma ɔ̄ iɔ ku a guu.

²⁴ Bakpaaí guu, gb̄épii i bàaleɛ, ama ké gb̄é m̄endo mé i ble, á d̄s̄o lé? A bàale màa s̄s̄, ké à e ble. ²⁵ Ampii aai d̄eeka aao n̄zia k̄ua d̄s̄ yápii musu. Aai ke màa f̄ua p̄ó i ɔ̄kp̄a ea yáí. Wápiɔ s̄s̄, a p̄ó p̄ó lí ɔ̄kp̄ao yáí. ²⁶ Aȳameto ba p̄ó mále lé, má d̄s̄ p̄ó p̄ó mále yá, i ke mále d̄eeka gugiuu no. ²⁷ Mi íada ma m̄ewa, mi ikoblewá, ké ma waasok̄ea d̄aɔne gb̄ea, másu ɔ̄ p̄ao yáí.

* 9:9 Iko 25.4, 1Tim 5.18 † 9:11 Lom 15.27 ‡ 9:13 Iko 18.1 § 9:14 Luk 10.7

10

Laaikaa táagbagbaai

¹ Ma gbéɔ, má ye wá deziɔ yáe bee dɔágu. Aa tɛ telui nípii,* aa bùa ísiawa nípii.† ² Lua ní da'ilekè telupi guu ísiapi guu nípii Moizi ìwao ù. ³ Aa Lua ble doũ blè nípii,‡ ⁴ aa Lua í doũ mí nípii, asa aa Lua gbesi pɔ lé ní tálakpa í míe. Gbesipiá Kilisie.§ ⁵ Kási an daside í ka Luaguo, ñ an ge gò kpále guwaiwaiu.* ⁶ Yápi dewɛe seela ù, ké wásu yáwái nide lá aa a nidèwao.† ⁷ Asu àɔ de táagbagbanao ù lá an gbèɔwao. A kɛa Lua taalau wà mɛ: Gbéɔ zòle lé poble, aale imi, ñ aa fɛle lé kò'o.‡ ⁸ Wásu wàɔ de nɔdáakpanao ù lá an gbèɔwao. Aa kpà, ñ aa gága gɔɔ doũ zí gbèɔn òaasɔsɔo leɛ bao ní àaɔo (23.000).§ ⁹ Wásu Dii le wà gwa lá an gbèɔwao. Aa aà lè aa gwà, ñ mlɛɔ ní soso aa gága.* ¹⁰ Asu zɔaka lá an gbèɔwao. Aa zɔakà, ñ ga malaika ní dede.†

¹¹ Yápi ní lé seela ù wá gbé pɔ wá kú gɔɔ vláwaoɔneɛ, ñ wa kè láu wá gbaa laai yáí. ¹² Gbé pɔ lé e á zea gbāa, aà laaika léleai. ¹³ Yɔae í á leo, sema a pɔ pɔ ñ gbépii le bàasio. Lua náai ví, a to wà á yɔ de á gbāa léao. A á gba zé à yɔa fɛ, í bɔu.

¹⁴ Ayāmeto ma gbé yenzideɔ, à mikɛ táagbagbaawa. ¹⁵ Málɛ yá'óe laaideɔ ù. A wéte yá pɔ málɛ oí áziawa à gwa. ¹⁶ Imibɔ báaade pɔ wi sáaukpaò, tó wá a imi, wá baa ku Kilisi au guuo lé? Kàa pɔ wi é'e, tó wá sò, wá baa ku Kilisi me guuo lé?‡ ¹⁷ Lá kàa mendoɛ, baa ní wá dasikɛo wá mɛ doũe, asa wá baade a baa ví kàa doũpi guue. ¹⁸ A gwa Isailiɔwa. Gbé pɔ sa'oble blè bàa kú ní Lua gbagbakíio lé?§ ¹⁹ Má ò kpelewa ni? Málɛ o taa sa'obleá pɔe yà? Ge an diiá pɔe yà? ²⁰ Aawo, málɛ o pɔ pɔ wà sa'òò wa ò táawaɛ, i ke Lua no. Má ye á bàa àɔ kú ní taaoo.* ²¹ A fɛ Dii imibɔ í mi ní taa pɔoo. A fɛ Dii ble ble ní taa pɔoo. ²² Ge wá ye wà Dii pɔ fɛle yà? Wá gbāa deaàla yà?†

²³ I me yápii zé ví. Maaɛ, āma yápii ài vío. I me yápii zéví. Maaɛ, āma yápii káfia vío.‡ ²⁴ Gbèe zia yá su dɔaaèò, sema a gbédee yá. ²⁵ A pɔ pɔ wàle yia elɛu ble yáe gbɛasai á làasoo yáí, ²⁶ asa tɔle ní pɔ pɔ kuwàò píiá Dii pɔe.§ ²⁷ Tó Yesusaide á sisi blewa, tó à kèé mé a ge, à pɔ pɔ wa kpàwá ble yáe gbɛasai á làasoo yáí. ²⁸ Tó wà su òé sa'obleɛ, ásu bleo làasoo yáí ní gbé pɔ òé yáó. ²⁹ Málɛ bee o ade làasoo yáíe, i ke á pɔ no.

Gbèpále làasoo yáí ñ máɔ mazia vío? ³⁰ Tó ma poble ní sáaukpaaò, bóyái wa ma bèebo pɔ pɔ ma sáaukpàpi yá musui? ³¹ Yá pɔ ále ke pii, ále pɔblen nò, ále imin nò, àɔ apii ke Lua tɔbɔa yáí. ³² Asu to Yudaɔ ge Gelekio ge Lua gálideɔ fu á yákea yáí. ³³ Maa mi ke. Apii guu mi wetá ma yá ká gbépiiigɛ. Mili mazia maa weleɛo, sema bíla pɔ, ké aa e bɔ yáí.

11

¹ A ma kea ke lá mi Kilisi kea kewa.*

Nɔe pókummusukea

² Ma á sáaukè ké ma yá dɔágu yápii guu, mé á kètokɔe pɔ má dàeɔ kúa. ³ Má ye àɔ dɔ ké Kilisi mé gɔe pii mi ù, gɔe mé nɔe mi ù, mé Lua mé Kilisi mi ù. ⁴ Gɔe pɔ lé wabike ge àle ānabikeke ní pɔo kua a miwa lé a mi kpebɔe. ⁵ Nɔe pɔ lé wabike ge àle ānabikeke pókummusukesai lé a mi kpebɔe, a de lá à mipoloobòwae. ⁶ Tó nɔe í pókummusukeo, aà a mi kɛle. Lá mikèelea ge miboa de nɔe wí ù, aà pókummusuke. ⁷ I kú gɔe pókummusukeo, ké a de Lua taa ní aà gawio ù yáí.† Nɔe sɔ, ñme gɔe gawi ù. ⁸ Asa Lua í gɔe bɔ nɔe kíio, nɔe a bò gɔe kíi. ⁹ I gɔe ke nɔe yáí, nɔe a kè gɔe yáí.‡ ¹⁰ Bee yáí ní malaikaɔ yáó sema nɔe lí

* **10:1** Bɔa 13.21-22 † **10:1** Bɔa 14.22-29 ‡ **10:3** Bɔa 16.35 § **10:4** Bɔa 17.6, Nao 20.11 * **10:5** Nao 14.29-30
 † **10:6** Nao 11.4 ‡ **10:7** Bɔa 32.6 § **10:8** Nao 25.1-18 * **10:9** Nao 21.5-6 † **10:10** Nao 17.6-15 ‡ **10:16**
 Mat 26.26-28 § **10:18** Lev 7.6 * **10:20** Iko 32.17 † **10:22** Iko 32.21 ‡ **10:23** 1Kln 6.12 § **10:26** Sou 24.1
 * **11:1** 1Kln 4.16, Flp 3.17 † **11:7** Daa 1.26-27 ‡ **11:9** Daa 2.18-23

pókummusuke a zá iko seela ũ. ¹¹ Yápi guu naa Diiwa nɔe mé gɔe ũ, gɔe mé nɔe ũ. ¹² Asa lá nɔe bò gɔe guu, màa lɔ gɔe ì bɔ nɔe guu, mé pópìi bò Lua kíie.

¹³ A wéte yápizi à gwa. Nɔe wabikɛa pókummusukesai maaa? ¹⁴ A dɔ áziawa ké mikā gbāa de gɔe wí ũ, ¹⁵ ama tó nɔe ví, a deɛ gawi ũe. Asa Lua mikā kpà nɔewa à kuaàla. ¹⁶ Tó gbēe ye lekpaake, aà dɔ ké wápiɔ ní Lua gálideɔ píi, bee bàasio wá yápale kūao.

Dii ble blea

(Mat 26.26-29, Maa 14.22-25, Luk 22.14-20)

¹⁷ Yá pò má ye daé tia guu, má á sáaukpao, asa á kɔkāaa ì vāi ié de maala. ¹⁸ Séia má mà, tó a á gāli kāaa, i bɔ kɔ kpe gā ní gāoe. Ma yápi sɔ yoo. ¹⁹ Sema kɔkpaalea à kú á guu, ké siandɛ e bɔ gupuu. ²⁰ Tó a kāaa, i ke Dii ble ñ ili bleo, ²¹ asa á baade ì wā à a pobleɛ. Nɔa ì gbēe de, wē ì gbēe de. ²² A be ví à pobleu à imiuo lé? Ge i saka Lua gálideɔgu à wida pɔesaideɔwa yà? Má oé kpelewa ni? Má á sáaukpa yà? Má á sáaukpa yá bee musuo.

²³ Yá pò má mà Diiwa má dàen ke: Zí pò wa Dii Yesu kpámá, a gwāasina ñ à kàa sè ²⁴ à Lua sáaukpà a è'e, ñ à mè bee de a me pò á kpá wá yáí ũe, wāliɔ bee ke a yá dawágu yáí. ²⁵ Màa lɔ ké aa poble aa làa, à imibɔ sè à mè, Luabaakuarínɔ tia a au sabai ñn ípi ũ. § Tó wále mi, wāliɔ mi a yá dawágu yáí. ²⁶ Asa tó a kàapi sò, mé a ípi mǐ, ále Dii ga baokpa e à gé móie.

²⁷ Ayāmeto tó gbé kàapi sò mé à Dii ípi mǐ kàa ní ípio yādasai, à tàakè Dii e aà me ní aà auo yá musu. ²⁸ Baade azia yá gwagwa, i gbasa kàapi só, i ípi mi, ²⁹ asa tó gbé sò mé a mǐ mepi gbadɔsai, à yādà azialae. ³⁰ Bee yáí gyāe ní yēesaideɔ dasi á guu, mé gbé pò gè gékíiɔ fàao. ³¹ Tó wa wázia yá gwagwa, Dii a wá tàae eo. ³² I wá tàae e, ì wá toto, ké yá su zɔlewá ní dúniaoo yáie. ³³ Ayāmeto ma gbéɔ, tó a kāaa ále Dii ble ble, ali kɔ dá. ³⁴ Tó nɔa lé gbēde, aà poble be, ké á kɔkāaa su yá'íeo yáí. Má yá pò gɔo bɔlekéé, tó ma mɔ.

12

Lua Nisina gbaɔ

¹ Gbéɔ, Lua Nisina gbaɔ yá musu, má ye à siana dɔ. ² A dɔ ké gɔo pò á Lua dɔo, táa pò aali yá'ooɔ mé lɔ á gále, aalɔ dɔaaaé. ³ Ayāmeto má òé, Lua Nisina lí dede gbéwa à láaizi Yesuwao, mé gbēe a fɔ o Yesu mé Dii ũo, mé i ke Lua Nisina dɔaaaè bàasio.

⁴ Gba ku kpaalea, āma Lua Nisina mēndoe.* ⁵ Zi ku kpaalea, āma Dii mēndoe. ⁶ Gbāa ku kpaalea, āma Lua mēndoe, ñme ì apii ke baadeɛ. ⁷ Lua Nisina ì dede baadewa gbépii káfia yáie. ⁸ Lua Nisina ì gbéee bee gba zé aà ñnyá'ò, mé Nisina doūpi ì gbé kee gba zé aà dɔayá'ò. ⁹ Nisina doūpi ì gbépale gba luanaaika zé, ì gbé gba gbégbāgbāa zé. ¹⁰ I gbé gba dabudabukea zé, ì gbé gba ānabikekɛa zé, ì gbé gba zé aà nisinaɔ dɔkɔe, ì gbé gba zé aà yāebui'o, ì gbé gba yāe buipi bɔlekɛa zé. ¹¹ Nisina mēndona doūpi mé ì apii ke, ì gbapi da baadeɛ lá a yeiwaɛ.

Me ní a guɔ

¹² Mè mēndo guɔ dasi. Baa ní a dasikɛo, mè doe píi. Màa wá naa Kilisiwa de sɔ.† ¹³ Wápiɔ píi, Yudaɔ ge buipaleɔ, zɔo ge wéɛɔ, Lua wá ké mè doū ní a Nisina mēndonapi gbāoe, à wá gbá a Nisina mēndonapi, ñ wá mǐ wápii. ¹⁴ Mɛguɔ dasi, i ke mēndo no. ¹⁵ Tó gbá mè lá on a ũo, á de mè pò ũo, bee yáí à de mè pò ũoa? ¹⁶ Tó swá mè lá wén a ũo, á de mè pò ũo, bee yáí à de mè pò ũoa? ¹⁷ Tó mè búu de wé ũ, wa yāmae? Tó mè búu de swá ũ, wa pò gímae? ¹⁸ Lá a dewa, Lua guɔ pèpekɔwa me guu, ampìi, lá a yeiwa. ¹⁹ Tó ampìi de mɛgu doū ũ, mēn we má ni? ²⁰ Lá a dewa mɛguɔ dasi, mé me mēndoe. ²¹ Wé a fɔ o ɔe a bàa kuaànɔoo.

§ 11:25 Bɔa 24.8, Zel 31.31-34 * 12:4 Lom 12.6 † 12:12 Lom 12.4-5

Màa lɔ mi a f̄o gbáe a bàa kuaànɔo. ²² Aawo, megu pɔ w̄i e kēsāanz̄i, me a f̄o à a saio. ²³ Megu pɔ w̄i e gawisai, w̄i a kpela deŋla. A gu pɔ w̄i a ea dile wiyā ū, w̄i pɔ nai deŋla, ²⁴ āma a pɔ pɔ maa bàa kú n̄ beeo. Ké Lua me k̄aa, à gawi k̄afi pɔ pɔ gawi lé kēsāmáɔne deŋla. ²⁵ Beewa me kpaaleao, a guo k̄o yá d̄o. ²⁶ Tó megu do lé taasike, a guo pii ì keaànɔe. Tó wà megu do kpela, a guo pii ì pɔnakεaànɔe.

²⁷ Ame á Kilisi me ū, mé á baade de mepi guo ū. ²⁸ Gia séia, Lua zinaɔ dile a gálideɔ guu, a plaade ānabiɔ, a āaɔde yādanedeɔ, bee gbεa dabudabukenaɔ, bee gbεa gbé pɔ à n̄ gbá gbégbāgbāa zéɔ n̄ donledeɔ n̄ dɔanaɔ n̄ gbé pɔ ì yāebui'oa.† ²⁹ Zinaɔn n̄ ū piie? Anabiɔn n̄ ū piie? Yādanedeɔn n̄ ū piie? Dabudabukenaɔn n̄ ū piie? ³⁰ Lua gbégbāgbāa gbadané n̄ piie? Aaŋ yāebui'o n̄ piie? Aaŋ yāe bui bɔleke n̄ piie? ³¹ A webii gba pɔ deŋlaɔwa.

Tiasa má a pɔ pɔ deŋla zé ɔɔé.

13

Yeak̄si

¹ Tó ma yāebui'ò, gbēnazina ge malaika pɔ, tó miliɔ ye gbēeo, ma k̄ofikè lán mɔlea ge sēsēnapaawae. ² Tó ma ānabikekegba è, tó ma yāpii asii mà mé má d̄oa pii v̄i, tó ma luanaaika kà mà gbēsisi s̄o, * tó miliɔ ye gbēeo, pɔen ma ūo. ³ Tó ma pɔ pɔ má v̄io kpaalèné pii, tó má tò wà ma kpaɔa, tó miliɔ ye gbēeo, a ài v̄imeeo.

⁴ Gbé pɔ ì yeŋzi ì mena v̄i, a gbēke v̄i. Ili wedɔnéo, ìli káadao, ìli yòkεo. ⁵ Ili widamáo, ìli azia maa wεleo, ìli fēnzio, ìli yákūaŋɔo. ⁶ Ili yāvāi yáabo, ì pɔnake n̄ s̄anao. ⁷ Gbé pɔ ì yeŋzi ì yāpii f̄o, ì yāpii náaika, ì wedɔ yāpii bɔa maai, ì menake n̄ yāpii.

⁸ Yeak̄si láaa v̄io. Anabikekea a mide, yāebui'oa lé a ká, d̄oa a gēzea. ⁹ Asa wá d̄oa n̄ wá ānabikekeao i pao. ¹⁰ Tó pɔ léso mò, pɔ pɔ i pao a gēzea. ¹¹ Ké má de nebɔɔna ū, mi né yā'o lan nebɔɔnawa, mi làasooke lán nebɔɔnawa, mi yá gwa lán nebɔɔnawa. Ké ma ka gbēnazina ū, ma ɔkpà nebɔɔn yāi. ¹² Tia kéwa wále gu'e díi guu dùduu, z̄i bee wá wesi Luale. Tia kéwa ma d̄oa i pao, z̄i bee má yá d̄o wásawasa lá Lua ma d̄owa. ¹³ Tiasa yá mèn āaɔe beeo mé ḡo: Luanaaika n̄ wedɔaaázio n̄ yeak̄sio, āma yeak̄si mé deŋla.

14

Yāebui'oa n̄ anabikekeao

¹ A to yeak̄si yá d̄oaé, ì webii Lua Nisina gbaɔwa, atēsa ānabikekeka. ² Gbé pɔ lé yāebui'ò lé yā'o gbēɔneɔ, sema Lua, asa gbēe lé mao, àle asiiyā'ò n̄ Lua Nisina gbāaoe. ³ Gbé pɔ lé ānabikeke lé yā'o gbēɔneɔ, àle n̄ zedɔe, àle ledamáe, àle n̄ n̄ɔse nininé. ⁴ Gbé pɔ lé yāebui'ò lé azia k̄afi, gbé pɔ lé ānabikeke lé Lua gálideɔ k̄afi. ⁵ Má ye à yāebui'ò ápii, āma má ye à ānabikeke de beea. Gbé pɔ lé ānabikeke de yāebui'onala, sema wále a bɔleke ké gálidepio e k̄afi a musu bàasio.

⁶ Gbé, tó ma m̄o á k̄i mé ma yāebui'òé, b̄o ài a v̄iéi? Sema ma yā'oa à de yāwewēa ū ge d̄oa ge ānabikekeka ge yādaané. ⁷ Màa a de n̄ pɔ'ɔbɔnaɔ lɔ. Kule ge m̄oɔnan n̄o, tó àle ɔbɔ súso, kpelewa wa f̄o d̄o lá àle oi? ⁸ Tó m̄o ɔb̄o yayaa, sosao z̄i ɔukεo. ⁹ Màa ápio s̄o, tó àle yāebui'ò, wále mao, kpelewa wa yá pɔ ále o gbad̄i? A yá a gē n̄ íanao. ¹⁰ Yáɔ bui dasi dúnia guu, an kee bɔlesai s̄o. ¹¹ Tó wále bui pɔ mili a yāmao o, máo de a ònae nibo ūe, mé aɔ demεe nibo ūe. ¹² Màa ápio s̄o, lá á āiav̄i n̄ Lua Nisina gbaɔ, à āiake à geɔ ae, ké Yesudeɔ e zedɔ.

¹³ Ayāmeto yāebui'ona wabike aà e a bɔleke. ¹⁴ Tó ma wabikè n̄ yāebui'oao, ma nisina mé kè, ma làasoo d̄oaamεeo. ¹⁵ Too, yāpi deai? Má wabike n̄ nisinao, mí ke n̄ laaio lɔ. Má lesi n̄ nisinao, mí sí n̄ laaio lɔ. ¹⁶ Tó n̄ Lua tɔnas̄i n̄ nisinao, kpelewa gbé dafu pɔ kú we a o,

† 12:28 Efe 4.11 * 13:2 Mat 17.20

17 Tó Kilisi i vuo, á Kilisi náaikεáá p̄æ, á kú á duuna guue e tia, 18 mé gbé pó ánuatò naa Kilisiwao kàalεε. 19 Tó wá kuaε bee yáí ɔ́ wá wé dɔi Kilisizi ado, wēnadeɔn wá ũ de gbépiia.

20 Siana guu Kilisi b̀ gau, ɔ́me d̀baa v̀ s̄́ia gbé pó g̀aɔne. 21 Lá gbēe mé tò ga m̀, màa l̀o gbēe tò ḡeɔ vua m̀. 22 Kua Adamu bui ũ tò ga l̀i gbépiia. Màa l̀o gbé pó naa Kilisiwao wēni e m̄pii. 23 Baade n̄ a d̀ɔɔe. Kilisi mé d̀baa v̀ s̄́ia, a gbεa aà gbéɔ vu aà m̄gɔɔ. 24 Ɔ d̀n̄ia a láa, Kilisi i kíake mide píi n̄ ikoɔ n̄ gb̄aaɔ, i a kpala kpa Mae Luawa. 25 Asa à k̀ù Kilisi àò kibleε e Lua g̀e aà ibεeɔ k̄e aà gbadibɔ ũ.† 26 Ibεε pó a a mide gbεz̄á mé ga ũ, 27 asa Lua póp̄ii nà Kilis̄ie a ɔ́z̄iε.‡ Ké à mè póp̄ii kú aà ɔ́z̄i, wá d̄́ ké Lua pó póp̄ii nàè a ɔ́z̄ipi bàasi. 28 Tó à póp̄ii nàè a ɔ́z̄i, aàpi ɔ́ aà Né pó à póp̄ii nàè a ɔ́z̄ipi a misiilè, Luapi iɔ de ap̄ii ũ póp̄iiε.

29 Gbé pó aai da'ilεke ḡeɔ ḡεε ũ s̄́ bε? Tó ḡeɔ vu s̄́anao, b̀ȳai w̄i da'ilεke an ḡεε ũi? 30 Wápiɔ s̄́, b̀ȳai w̄iɔ ku kai guu ḡɔɔpii? 31 N̄́ana pó mi dá á yá musu naa Kilisi Yesu wá Diiwao, miɔ ku ga léz̄i lá gu lé d̄́e. 32 Tó maz̄ia yáí ma d̄́ek̄ai n̄ w̄aɔ Efεε, bó ài a v̄imeei? Tó ḡeɔ vuo,

wà p̄oble, wà imi,
asa wá ga ziaε. §

33 Asu to à s̄́as̄o, gbēna v̄ai ì d̀aa maa ɔ́ɔkpaε. 34 A su á laaiwa s̄́usu, ásu duunake l̀o, asa á gbēeɔ Lua d̄́o. Ma bee ò ké à á w̄ipi d̄́ yáie.

G̀abɔɔ mε

35 Gbēe a mε kpelewa ḡeɔ vui? Mε kpele aao v̄ii? 36 S̄́o ũ yáε! Wili pót̄o à b̀le f̄mbasikesaio. 37 Tó wà pót̄ò, mase ge p̄p̄alen nò, ìli b̀le pó wét̄ε ũo. 38 Lua ì to à b̀le lá a d̄́lewaε, amp̄ii n̄ a buio. 39 Pó wēnideɔ píi mè doũo. Gbēnaz̄inao pó n̄do, ǹbɔɔ pó n̄do, b̄aa pó n̄do, kp̄ɔɔ pó n̄do. 40 Luabe p̄ɔɔ ku, d̀n̄ia p̄ɔɔ ku. Luabe p̄ɔɔ gawi n̄do, d̀n̄ia p̄ɔɔ gawi n̄do. 41 Iat̄ε gawi ado, m̄vua pó ado, saanao pó n̄do. Baa saanap̄iɔ gawi dodo k̄ɔεε.

42 Màa àò de ḡeɔ vuḡɔɔz̄i. W̄i gε v̄i à yaikε, a vu yaikesai. 43 W̄i gε v̄i b̄eesai, a vu n̄ gawio. W̄i gε v̄i gb̄asai, a vu gb̄augb̄au. 44 W̄i gε v̄i n̄ d̀n̄ia m̄eɔ, a vu n̄ àiz̄ana m̄eɔ. Lá d̀n̄ia mε ku, àiz̄ana mε ku l̀e. 45 A k̄εa Lua taalau wà mè, gbé s̄́ia Adamu g̀ò gbé b̄éε ũ,* àma Adamu gbεz̄á g̀ò Nis̄in wēnikpamade ũ. 46 I k̄e àiz̄ana mε mé lí d̄́aao, d̀n̄ia mε mé ì d̄́aa, a gbεa sa àiz̄ana mε. 47 Gbēnaz̄in s̄́ia b̀ò b̀sut̄iue, a plaade b̀ò luabεε. 48 Gbé pó de t̄ōle gbé ũò b̀ò gbé pó b̀ò t̄ōleuwa. Gbé pó de luabe gbé ũò b̀ò gbé pó b̀ò luabεwa. 49 Lá wá de gbé pó b̀ò t̄ōleu taa ũ, màa l̀o wáɔ de gbé pó b̀ò luabe taa ũ.

50 Yá pó má òn kε gbéɔ. Tó kpala pó b̀ò Lua k̄i b̀ò gupuau, wá e ble n̄ wá m̄eoo. Wá e w̄aɔ ku guyaikesai guu n̄ wá mε pó ì yaikεoo. 51 A ma, má asiiyá'òé. Wá ga píio, àma wá li píi 52 k̄ando lán wεd̄εawa k̄ae gbεz̄á péz̄i. Asa k̄ae a ɔ́bɔ, ḡeɔ i vu yaikesai, wápiɔ s̄́ w̄i li.† 53 Sema wá mε pó ì yaikεε bee ḡε a yaikesai guu. Sema wá mè ḡεε bee ḡε a gasai guu. 54 Tó wá mε pó ì yaikε ḡε a yaikesai guu, mé wá mè gε ḡε a gasai guu, ɔ́ yá pó k̄εa láue bee a pa wà mè:

Wà z̄iblè gawa, à m̄ide.‡

55 Ga, n z̄iblea tón láí?

Ga, n s̄́wε kú máε? §

56 Duuna mé ga s̄́wε ũ, mé duuna gb̄aa ì b̀o ikoyā guue. 57 Wà Lua s̄́aukpa, ké ì to wà z̄ible n̄ wá Dii Yesu Kilisi gb̄aa. 58 Ayāmeto ma gbé yenzideɔ, à ze gb̄aa giũgiũ b̀ɔz̄asai, ì wet̄a Dii z̄iwa ḡɔɔpii, asa á d̄́ ké z̄i pó ále kε Diie p̄ao.

16

P̄olu w̄éleγε s̄́oukεa

† 15:25 S̄́o ũ 110.1 ‡ 15:27 S̄́o ũ 8.7 § 15:32 Isa 22.13 * 15:45 Daa 2.7 † 15:52 1Tes 4.15-17 ‡ 15:54 Isa 25.8 § 15:55 Oze 13.14

¹ Lua gbéɔ kámasakaa yá musu, lá má ò Galati bùsu Yesudeɔne, à ke màa sɔ. * ² Asɔanena ní asɔanenaò á baade lí ɔa pɔ a è a gbãa léu bɔ adoa, ío kãaa, ké ásu kámasapi wεεε gɔɔ pɔ ma mɔo. ³ Tó ma mɔ, má gbé pɔ a ní díle aa géɔ zɪ Yelusaleũ ní taalao ní kámasa pɔ á kàpio. ⁴ Tó à kù mà gεε sɔ, aai gé ma kpáí.

⁵ Tó ma bɔle ní Masedonio, má mɔ á kíi, asa má bɔle ní Masedonioε.† ⁶ Málε e má gɔɔplakεánɔ, baa buziε se máo ye bleánɔ, í gé zeimeε gu pɔ má géu. ⁷ Tia kéwa má ye mà gɛála bálalao, málε e má gɔɔplakεánɔ, tó Dii wèi. ⁸ Má gɔ Efεε e Páteko‡ dikpe zɪ, ⁹ asa Lua zεpòomeε maamaa mà zɪ maa ke, mé ibεεɔ dasi.§

¹⁰ Tó Timotee sù mɔ, * ásu keè bùubuu aà viakεéo, asa àle zike Diiε lamawae. ¹¹ A gbεε su sakaaàguo. A kùsùakεè aà e ka ma kíi aafia, asa mapi ní ma gbéɔ wá wé dɔaàzi.

¹² Wá gbẽdo Apoloo sɔ, miɔ naewà m̀ɔm̀ɔ aà m̀ɔ á gwai ní wá gbé kíniɔ. A ye m̀ɔai gíao. Tó a zεkè, a m̀ɔ.

Lεdaama gbεzã

¹³ A itεke, ío zεa Yesu náaikea guu. A gbεzɔɔ yá ke, ío gbãa. ¹⁴ A yápii ke ní yekɔio.

¹⁵ A Sefana† bedεɔ dɔ, ké aa de Yesude sɛíao ũ Gεlesi bùsuu mé aa díle wàò de Lua gbéɔ dɔnlεdeɔ ũ. Gbéɔ, ma wabikèwáε, ¹⁶ à misiile gbé bee taane ní gbé pɔ aale kɔaike kua zɪ doũpi guu píi. ¹⁷ Ma pɔ kèna Sefana ní Fɔɔtunatuo ní Akaikuo m̀ɔawa, asa aa g̀mεε á g̀εε ũε. ¹⁸ Aa tò ma ǹse dàdoũ ní á p̀o. A gbé bee taao kpεla.

¹⁹ Azi bùsu Yesudeɔ f̀kpàwá. Akilasi ní Pisii‡ ní gálide pɔ aai kãaa ní beɔ f̀kpàwá maamaa naa Diiwa guu. ²⁰ Wá gbé pɔ wá sãnuɔ f̀kpàwá ápii. A f̀kpakɔwa ní Lua gbéɔ lépεakɔwao. ²¹ Ma Pɔlu, f̀εε beeá ma ɔgbεε. ²² Tó gbεε ye Diizio, Lua láaikewà. Wá Dii lé m̀ɔ. ²³ Dii Yesu gbεkεkεé. ²⁴ Má yeázi píi naa Kilisi Yesuwa.

* 16:1 Lom 15.25-26 † 16:5 Zin 19.21 ‡ 16:8 lko 16.9-11 § 16:9 Zin 19.8-10 * 16:10 1Kln 4.17 † 16:15 1Kln 1.16 ‡ 16:19 Zin 18.2

KŌLENIDEŌ LÁ PLAADÉ

Yá pɔ́ kú láe bee guu

Kŏlenideɔ lá plaadeɛ bee lé Kŏleni Yesudeɔ ɔkaakɔ'bu ní Pɔluo yá'owěe. An gběeɔ tàaekèè yáa, aa seakè aà gɔa Lua zina ũwa. Pɔlu ye wàɔ na ní kɔo, ɔ à azia yá bɔlekèné ní yeanzio. A òné lá a pɔ kè na gɔɔ pɔ a ní baona mà (7.5-15).

A kai pɔ́ à a le Efese bùsuu bɔlekèné (1.1-11), ɔ à taasi pɔ́ á kè Kŏleniɔ yá d̀nigu. Yápi píiá aà Kilisi zinakeyãɔne. A yá pɔ́ tò a yá'òné pãsipãsi a lá sěia guu bɔlekèné ní lá a pɔnakè gbězã, ké a yápi oa gbəsù (1.12-7.16).

Yude Yesudeɔ kámasakaa yá musu (8-9), à wabikè Kŏlenideɔwa aa gbada ní ǹsemendoo, asa à mè: A wa Dii Yesu Kilisi gběke d̄s. Aà pɔde'ia à gò pɔsaide ũ á yáí, ɔ aà pɔsaideke guu à á ké pɔdeɔ ũ. (8.9)

Lápi láakii (10-13) Pɔlu a yá'oa lile. A èa sù gbé pɔ́ aale a dile zina ũoɔ yáwa. ɔ lápi yá m̄de ní gběkekeak̄ɔeɔ (13.11-13).

Wásu to Pɔlu azia yá'oa ní ǹsepuaɔ wá sãsaɔ. I ke aàzia bɔa maa ge aàzia yáze'ea àle yáo, àle a zinake'iko ɔbné, ké wà e Yesu Kilisi baona sí, wí aà d̄s Dii ũ.

Ǹseninia

¹ Mámɛmaa Kilisi Yesu zina Pɔlu lá Lua yeiwa ní wá gbědo Timɔteeo, wámɛ wa láe bee kè Lua gálide pɔ́ kú Kŏleniɔne ní Lua gbé pɔ́ kú Gelesi bùsuuɔ p̄i. ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gběkekeé, i á gba aafia.

³ Wà Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa, Mae Lua sósobide gbēǹsenininapi. ⁴ I wá ǹse níniwěe wá ìadama p̄i guu, ké wà e gbé pɔ́ kú baa ìadama kpeletaa guuɔ ǹse níniné s̄o ní ǹse níniɔ pɔ́ Lua wá ǹse níniowěe. ⁵ Lá taasi pɔ́ Kilisi kè ì liwázi, màa lɔ wá ǹse ì níni maamaa Kilisi yáí. ⁶ Tó wà wá wetà, á ǹseninia ní á bɔao yáíe. Tó Lua wá ǹse níni, á ǹseninia yáíe, ké à e taasi doũ pɔ́ wále ke f̄s. ⁷ Wá á náai v̄i seasai, asa wá d̄s lá á bàa kú ní taasi pɔ́ Kilisi kè, á bàa kú ní ǹseniniapio lɔ.

⁸ Gbéo, wá ye àɔ d̄s lá wá wá wetà Azi bùsuu. A tòwá maamaa, a de wá gbãa léa, baa wá wēni wá wé doi lɔ seo. ⁹ Yá daawála, wále e wa gae. Bee wá lé ké wásu ze ní wázia gbãao, sema Lua pɔ́ ì geɔ vu gbãa. ¹⁰ A wá bó kai z̄ɔ guu, mé a wá bɔu. Aàpi wá wé doi aà wá bɔu lɔ ¹¹ wabi pɔ́ ále kewěe sabai. Beewa gbéo Lua sáaukpa dasi wá yá musu gběke pɔ́ a kèwěe gbé dasiɔ wabikeawěe yáí.

Pɔlu wélegɛ gbooa

¹² Yá pɔ́ wi a ìanadãn ke: Wá làasoo daa doũ, asa ní Lua gbãao wá kú ní ǹsepuaɔ mɔafilisai dúnia guu, atěsa á k̄i. Dúnia ɔnɔ wá kuɔo, sema Lua gběke. ¹³ Wili láe kééo, sema pɔ́ i a kyoke á d̄s bàasio. ¹⁴ Lá á wá d̄s gia yɔɔ, má ye à wá d̄s sãasã, ké à ìanadã wá yá musu Dii Yesu m̄z̄i, lá wá d̄a á yá musuwa.

¹⁵⁻¹⁶ K̄o náaikɛapi guu má ðile yáa ma Masedoni gea guu mà bɔle á gwai káau, mí ɛa su ní á k̄io, í báaa e gēn pla, í ðnlekemɛɛ ma Yude gea guu.* ¹⁷ Ké ma gea bee ðile, ma leplayá'ò yá? Tó má ðile mà yáke, dúnia yá ì ðaamɛɛ, ɔ ì kemɛ kándo ao ao ge aawo aawo ũa? ¹⁸ Lá Lua náai v̄i, yá pɔ́ wá òé de ao aawo ũo. ¹⁹ Lua Né Yesu Kilisi pɔ́ mapi ní Silivěeɔ ní Timɔteeo† wa aà yá waasokèè á gbé pɔ́ ì me ao aawo no, Lua pɔ́ ì me aon aà ũ. ²⁰ Asa lé pɔ́ Lua gbè p̄i síana ì ke aà guue. Ayãmeto ní Yesu Kilisipi tóo ɔ w̄i me ãmi, Lua tɔbɔa yáí.

* 1:15-16 Zln 19.21 † 1:19 Zln 18.5

²¹ Lua mé wá zínápèle naa Kilisiwa ní ápiɔ, à wá díle adoa, ²² à a seela kèwá, à a Nisína dà wá s̄u gba pò Lua d̄baa d̄awēē ũ.

²³ Lua mé ma seelade ũ, a ma n̄se d̄s̄. Ké má ye ɪadawáo yáí mi gé Koleni bo. ²⁴ I ke wále gb̄am̄é á luanaaika guu no, asa a zèd̄ou kò, wále z̄ikeáno á p̄ona yáíe.

2

¹ Ǿ má è maziawa a maa mà mós á kíi ní p̄oyao bo. ² Tó ma á p̄o yàé, déme a ma p̄o ke nai, mé i ke á gb̄é p̄o ma á p̄o yàéɔ bàasio? ³ Ma lak̄éè màa, ké tó ma m̄o á gwai, á gb̄é p̄o á de à ma p̄o ke naɔ su ma p̄o yaoe. Má á náai ví ápii, ké ma p̄ona de á p̄ona ũ. ⁴ Ma lápi k̄éé ní p̄osiao ní n̄sepusuo ní wé'ioe, i ke ké mà á p̄o ya yáí no, ké à d̄s̄ lá ma yeaázi kà yáíe.

⁵ Lá gb̄é p̄oyayá kè, i ke ma p̄o a yào, ápii, ge á gb̄éɔ, ké ma yá'oa su ḡeaḡe. ⁶ ɪa p̄o á daside dà gb̄épiwa m̄òwà. ⁷ Ayāmeto à s̄uuukeaàno sa, à aà n̄se níniè, ké aà p̄osia z̄s̄o su aà m̄o ɪio yáí. ⁸ Bee yáí ma awakpàè, à ɔbè wásawasa ké á yeaázi. ⁹ A yáí ma lápi k̄éé, ma likpàlewá mà e d̄s̄ tó á yá p̄o má òé k̄ua píi. ¹⁰ Tó a s̄uuukè ní gb̄é, mi keaàno s̄se. S̄uuu p̄o má kè, tó yāe su ku, má kè á yáí Kilisi ḡeē ũe, ¹¹ ké Setāu su ònokewēe yáí, asa wá gí aà k̄ōni d̄s̄io.

Luabaakuar̄no yá dafu

¹² Ké ma ge Kilisi baokpai Toloasi, Dii zep̄odomē, ¹³ āma ma nisína z̄eao, ké mi a gb̄edo Titu eo yáí. Ǿ ma lezámá we, ma da Masedoni z̄éu.*

¹⁴ Ma sáaukè ní Luao, asa ɔ d̄baawēe ḡoɔpii, wiɔ z̄iblenao ũ naa Kilisiwa, wi aà d̄sa gí fáe gupiiu. ¹⁵ Asa wá de tulaleti gí na p̄o Kilisi kp̄asa Luae ũ gb̄é p̄o àle ní suabaɔ ní gb̄é v̄ūaaaɔ guue. ¹⁶ Wá gè gí ũ gb̄éɔne, ɔ ɪ ga iné. Wá wēni gí ũ gb̄é kíniɔne, ɔ ɪ wēni iné. Wá déme kà bee keai? ¹⁷ Wá de lán gb̄é p̄o aaɔ Lua yá laataɔwao. Naa Kilisiwa wi yá'o ní n̄sepuao ní Lua d̄s̄ao a z̄inao ũ.

3

¹ Wa ea su wázia sáaukpaawa yá? Wá bàa kú ní seela lá p̄o wa k̄éé ge p̄o á k̄enéo lán gb̄éɔwa yà? ² Ame á wá taalapi ũ, a k̄ea wá s̄owa. Gb̄épii a f̄s̄ d̄s̄, i a kyoke. ³ A yá b̄o gupuau, á de lá p̄o Kilisi k̄é a ná wá ɔzi ũ. I lápi k̄é ní ḡaalula ío no, a k̄é ní Lua b̄éé Nisínaoe. I k̄e gb̄e p̄ep̄ewa no,* a k̄é á s̄owae.†

⁴ Wá a náai ví màa Lua ae ní Kilisi gb̄āao. ⁵ I ke ní wáziao wi ka wà me z̄ipi b̄o wá ḡauo, Lua mé wá káwà. ⁶ Ǿme wá káwà, ɔ wá de aà bàa kua ní gb̄é yá dafu z̄ikenao ũ.‡ I ke ikoyā no, Lua Nisína yáe. Asa ikoyā ɪ ga iné, Nisínapi s̄o ɪ wēni iné.

⁷ Ké Lua ikoyā k̄é gb̄e p̄ep̄ewa, a gawi b̄o M̄oizi oawa.§ N a tek̄ea ḡeaz̄eakeo Isailio i f̄s̄ gwào. Tó z̄é p̄o ɪ ga inépi b̄o ní gawi bee tao, ⁸ Nisínapi z̄é gawi deai? ⁹ Lá z̄é p̄o ɪ yādañla gawi ví, z̄é p̄o ɪ to yá b̄oñno na gawi dea z̄s̄o. ¹⁰ P̄o p̄o gawi ví yāa gawi ví bo, gawi p̄o deaálapi yáí. ¹¹ Tó p̄o ḡosoplana b̄o ní gawio, p̄o p̄o ɔ ku gawi dea z̄s̄o.

¹² W̄ed̄ba beei guu wi yá'o seasai. ¹³ Wá de lán M̄oiziwao. A sálana kù a oaa, ké Isailio su a oa tek̄ea p̄o lé ḡzeaa láaa eo.* ¹⁴ An n̄se t̄ata, asa e gb̄a tó aale Luabaakuar̄no lá kyoke, sálana doūpi ɔ kua ní làasooae. Ili goo, sema tó gb̄é naa Kilisiwa bàasio. ¹⁵ E tia tó wále M̄oizi yá kyoke, sálanapi ɔ kua ní làasooae. ¹⁶ Ama tó aa z̄é ní Diio, sálanapi a go ní làasooa. ¹⁷ Diipi mé Lua Nisínapi ũ, mé gu p̄o Dii Nisínapi kuu, we wí ḡo w̄éɔ ũ. ¹⁸ Wá gb̄é p̄o p̄o gò wá oawaɔ, wále Dii gawi ɔbné lán díiwa, wiɔ li laaàwa, wá gawi ɔ k̄áfi. Dii p̄o de Lua Nisína ũpi z̄in we.

* 2:13 Z̄in 20.1 * 3:3 B̄oa 24.12 † 3:3 Zel 31.33, Eze 11.19 ‡ 3:6 Zel 31.31 § 3:7 B̄oa 34.29 * 3:13 B̄oa 34.33

4

Zinaɔ kua ga lézi

¹ Ayāmeto lá Lua zǐ bee dàwēe a sùuu guu, wá kúsu lí kwéo. ² Wa ɔkpà asii wisaiyāɔzi, wili yáke ní wēzēoo, mé wili Lua yá koleo. Wi síana'òné wásawasa wà wázia keke gbépii Lua dōa guue. ³ Tó baona pò wáke kpá uleae, gbé vūaaaɔ ɔ a uleané. ⁴ Asa dúniaɛ bee dii Yesusaideɔ wé v̄lakù, ké aasu baona sí, Kilisi pò de Lua taa ũ gawi gupunéo yáie. ⁵ Wá zia kpàwa wáke keo, Yesu Kilisi diike kpàwa wáke ke, mé wáke zobleé aà yái. ⁶ Lá Lua ò yāa, gu pu gusiau,* à gupù wá sōu màa lo. Gupuapi de aà gawi pò lé teke Kilisi oawa dōa ũ.

⁷ N beeo wá gbé pò wá àizee bee kūaɔ, wá de lán ḡi oowa, ké wà e dō gbāa zōɔ ì bo Lua kíie, wá kíi no. ⁸ W̄iɔ ìadawá gupiiue, ní beeo wili fuo. Wi bilike, āma wá wé dōa Luazi lí busao. ⁹ W̄i wá wetā, āma Lua lí wá tó weo. W̄i wá pále, āma wili gao. ¹⁰ Gɔɔpii wá kú Yesu ga suawá guu, ké aà wēni e bo gupuau wá mewa yái. ¹¹ Wá gbé béee wio ku ga lézi Yesu yái, ké aà wēni e bo gupuau wá me pò a ga guu yái. ¹² Maa gapi lé zike wá guu, mé wēnipi lé zike á guu. ¹³ A kēa Lua taalau wà mè: Ma Lua náaikè ɔ ma yā'ò.† Wápiɔ s̄o wa Lua náai doŋpi kè, ɔ wáke yā'o a yái. ¹⁴ Asa wá dō lá Lua Dii Yesu bō gau, a wá boaàno gau s̄o, i wá kpá a kùe s̄anu ní ápiɔ. ¹⁵ Beeɔ lé wá le píi á yái, Lua gbēke i li gbé dasidea, aà sáaukpa a i káfi aà tōbo a yái.

Weda mē dafui

¹⁶ Ayāmeto wá kúsu lí kwéo. Baa tó wá mekaa lé yaike, wá guu ìo dafukū lá gu lé dōe. ¹⁷ Wá ìadama gɔɔ do lenae bee lé gawi zōo láasai iwēe, a de beeo. ¹⁸ Wá wé kú pò pò w̄i wesie kíio, sema pò pò w̄i wesieo. Asa pò pò w̄i wesieá gɔɔpla pòe. Pò pò w̄i wesieo s̄o ìo ku gɔɔpii.

5

¹ Wá dō tó wá s̄o pò wá kúu kpé ũ dúnia guue bee yāa, Lua a kpé pò wi dō ní ɔo kpáwá a be e gɔɔpii. ² Wi we s̄opi guu fēee, wá ye luabe p̄opi dae, ³ asa tó wa bo s̄ou, wá ku mesaio. ⁴ Gɔɔ pò wá kú s̄oe bee guu, wi we fēee lá wá asoseawa. I ke wá ye bo a guu no, wá ye luabe p̄o dae, ké wēni wá s̄o p̄o ì gapi mó. ⁵ Bee yái ɔ Lua wá kái, ɔ à a Nisina kpáwá gba pò à dōa dàwēe ũ.

⁶ A yái tò wá s̄o ìo dilea. Wá dō gɔɔ pò wá mee bee ku, wá kú Dii kíio. ⁷ Asa Dii náai wá kuò, i ke wesia p̄ole yá no. ⁸ Wá s̄o ìo dilea. Bōa s̄ou gea Dii kíi mé maawēe. ⁹ Kua me guun nò, bōa a guun nò, wio wele wá yá kaaagu. ¹⁰ Asa Kilisi aɔ zōlea a ḡinaa, wápii wí bo ze aà ae, i fiabo wá baadee aà kua me guu yákeawa, a maa ge a v̄ai.*

Gbēnazinaɔ kea na ní Luao zǐ

¹¹ Lá wáke v̄iake Diie màa, wi wele gbéɔ yápi zé e. Lua wá sáasā dō, mé wá ye à wá dō á s̄ou màa. ¹² Wáke wázia sáaukpaé lo no, wáke á gba zé à ìanadā wá yá musue, í e yázāsi gbé pò ì ìanadā pò pò àle e ní wéo, i ke s̄ò yá nowa. ¹³ Tó ále e wá liaaae, Lua yáie. Tó wa su wá dōwa, á yáie. ¹⁴ Asa Kilisi yeawázi yá mé wá kūa gbāa. Wá è tó gbé mēdo gà gbépii gēe ũ, aa gà m̄piin we. ¹⁵ A gà gbépii gēe ũ, ké gbé pò ḡo su wàò kú nízia pò ũ lo, sema gbé pò gà ní gēe ũ à vù pò.

¹⁶ Bee yái wili gbēe gwa lá dúnia ì aà gwawa tia lo. Baa ké wá Kilisi dō lá dúnia aà dōwa yāa, wá aà dō màa tia lo. ¹⁷ Tó gbé naa Kilisiwa, gbé dafue. Aà kua zi gē, a dafu mé mò. ¹⁸ Bee bō Lua kíi pii. A wá keano na ní Kilisi gbāao, ɔ à gbéɔ kea naano zǐ dàwēe. ¹⁹ Kilisi sabai Lua dúnia kēano na gbéɔ tàaeo yādasai. A gbéɔ keaano napi yādawēe. ²⁰ Beewa Kilisi

* 4:6 Daa 1.3 † 4:13 Sot̄u 116.10 * 5:10 Lom 14.10-12

gẽɛɔn wá ũ. Lua lé gbéɔ sisi wá musu. Wa wabikèwá Kilisi gbɛu, à ke na ní Luao. ²¹ Lua tò duunsaide gò duuna awakpabɔ ũ wá yáí, ké naawà guu Lua i to yá bɔwanɔ na.

6

¹ Lá wále zíkɛ Luaɛ, wa awakpàé, ásu to gbèkɛ pó Lua kèé ke pão. ² Asa Lua mè: Ma n yámà a gɔɔwa, ma dɔnle suabagɔɔ.*
Gɔɔ kà sa, gbã mé suabagɔɔpi ũ.

³ Wili yá pó a to gbé fu keo, ké wasu wá zí sãa eo yáí. ⁴ Wi wá luazikenke ɔɔ gbéɔne yápii guu. Wi menafɔ maamaa ní ñadaawáo ní taasio ní wétɛao. ⁵ Wà wá gbé, wà wá ká kpéu, wà fɛlewano. Wa zí gbãa kè, wi e i'òo, noana wá dé. ⁶ Wá òlɔné ní nɔsemendoo ní dɔao ní sùuuo ní maakeao ní nɔsepuaoo ní yenzi mɔafilisaio ⁷ ní siana'oo ní Lua gbãao. Wá maakebɔ kũa wá ɔplaau ní zɛɛo. ⁸ Wi wá kpela, wi wá kpebo. Wi wá tó vâi sí, wi wá tɔnasi. Siandɛɔn wá ũ, ɔ wi wá dile mɔafilideɔ ũ. ⁹ Tɔdeɔn wá ũ, ɔ wi wá dile gbẽandoɔ ũ. Wá béɛɛ fá, ɔ wi wá dile gɛɔ ũ. Wi wá dile pɔgbɛao ũ, ama wili wá deo. ¹⁰ Wá pɔ ɔ nae, ɔ wi wá dile pɔsiadeɔ ũ. Wi gbéɔ ke ɔdeɔ ũ dasi, ɔ wi wá dile taasideɔ ũ. Wá pɔpii ví, ɔ wi wá dile pɔsaideɔ ũ.

¹¹ Kolenideɔ, wa yá'òé wásawasa, wa wá nɔse wèé. ¹² Wi wá nɔse kúkpaéo, áme a á pó kùkpawɛɛ. ¹³ Ma yá'òé lán ma néɔwae. Lá wa wá nɔse wèé, à á nɔse wɛwɛɛ sɔ.

Kɛa Yesusaideɔwa

¹⁴ Asu nakɔwa ní Yesusaideɔo. Kpelewa maa ní vãio aa gbékpa ní kɔoi? Baa kpele gupua ní gusiao ví ní kɔoi? ¹⁵ Kilisi yá a kɔse ní Setãu pɔo kpelewa ni? Bó Yesude ní Yesusaideo ví ní kɔoi? ¹⁶ Kpelewa Lua kpé lé a ke doũ ní táaoi? Lua béɛ kpén wá ũ, lá a òwa à mè: Máo kúrnɔ, máo bebe ní guu,†
mío de ní Lua ũ,
aaio de ma gbéɔ ũ.‡

¹⁷ Ayãmeto Dii mè:

A kémá, àliɔ kú ádoá,
ásu ɔká pó gbãɛawao,§
mí á sí, ¹⁸ mío de á Mae ũ,
íɔ de ma negɔɔo ní ma nenɔo ũ.*
Dii Gbãapiide mé ò.

7

¹ Ma gbé yenzideɔ, lá Lua ɛgbèwɛɛ màa, wá kɛ yá pó ì me ní nisinao gbãlewa míomio, wí wɛɛɛ wá wá kua adoá ɛpapa víakea Luaɛ guu.

Pɔlu pɔ kea Kolenideɔwana

² A wá kú ɔplapla. Wi tàake gbèɛɛo, wi gbèɛ òkpao, wi gbèɛ taiinkɛo. ³ Mi bee o mà yádaála no. Má ò kò, wa gan nò, wá kún nò, á yá dɔ wá sɔwae. ⁴ Má á náai ví zɔɔ, mí ñanadã á yá musu maamaa. Wétɛa mɔawɛɛ guu pii ma nɔseninia kpe ɔo, ma pɔ kèna yáiyáí. ⁵ Baa ké wa ka Masedoni bùsuu,* wá me i e dɔo. Wétɛa pii wá lé, wá fɛlewá ní sòleo, ɔ wá kú sòdeede guu. ⁶ ɔ Lua pó ì yèɛsaideɔ nɔse níni wá nɔse niniwɛɛ Titu mɔa guu. ⁷ I ke aà mɔa ado no, ké a aà nɔse niniè yáie ɔ. A òwɛɛ ále ma beke, á kú déndɔmɛɛ guu, a zemanɔ sa, ɔ ma pɔna kãfi.

⁸ Baa ké lá pó má kèé á pɔ yá, má làasoo pãle dao. Ma làasoo pãle dà yãa, ké má è lápi á pɔ yá gɔɔpla, ⁹ ama ma pɔ kèna sa. I ke ké ma á pɔ yáè yáí no, ké á pɔsia tò a nɔselile yáie.

* 6:2 Isa 49.8 † 6:16 1Kln 3.16, 6.19 ‡ 6:16 Eze 37.27 § 6:17 Isa 52.11 * 6:18 2Sam 7.14 * 7:5 2Kln 2.13

A pɔyaapi bɔ Lua kɔiɛ. Bee yáí ásoo wá kèéó. ¹⁰ Pɔsia pɔ bɔ Lua kɔi ɪ to gbé nɔselilɛ Luapi i aà suaba líɔ déndɔmɛɛ vɪo. Dúnia pɔsia mé ɪ ga iné. ¹¹ A gwa lá pɔsia pɔ bɔ Lua kɔipi ziké á guu. A mɛ wà sa, a gi n ázɪao, á pɔ fɛlɛ, vɪa á kú, a ma bɛɛkè, a wɛtá, a vāikena swāgàga. Apɪi guu a ázɪa òlɔné ké á tàae vɪ yápi guuo.

¹² Baa ké ma lápi kèé, i ke gbé pɔ tàaekè ge gbé pɔ à tàaekèè yáí no, má kè Lua dɔa guu, ké á yeawázi e bɔ gupuaue. ¹³ Wá nɔseninia bee bàasi, wá pɔna kàfi maamaa Titu pɔna yá musu, ké ápi i á tò aà nisina sù yáí. ¹⁴ Ma Íanadàè yāa á yá musu, i to wí ma kūo. Lá wa sɪana'òé yápi guu, màa wá Íandāa Tituɛ kè sɪana ũ. ¹⁵ Lá a aà dɪlɛ gbia a aà kpɛlà, mé a aà yāmà ápi i, tó à láasookè yápiwa, aà nɔsɛ ɪ ea yáalɔwáɛ. ¹⁶ Ma pɔ kèna, ké má á náai vɪ yápi guu yáí.

8

Kɔ kámasakaa

¹ Gbéɔ, wá ye àò gbèkɛ pɔ Lua kè Yesude pɔ aa ku Masedoni bùsuu wéle n wéleɔɔne dɔ. ² An yɔa nɪladaama pāsio guu, an pɔ kèna maamaa, ɔ baa nɪ nɪ taaside búubuukɛo aa gbadà sɔũsɔũ. ³ Má òé aa gbadà nɪ gbāa léu, a de nɪ gbāa léa se. ⁴ Aa gbèawá nɪzɪa awa nɪ awao, wá nɪ gba zé nɔ e àò ku Lua gbéɔ kámasa guu.* ⁵ Aa kè de lá wá wé dɔia, aa nɪzɪa kpà Diiwa gɪa nɪ wápiɔ lɔ lá Lua yeiwa. ⁶ ɔ wa wabikè Tituwa aà gé kámasa yá pɔ a dàale á guu lekpaafi. ⁷ Lá á gbāa yápi guu, luanaaika nɪ yá'oa nɪ dɔao nɪ yápi aiāo nɪ á yeawázio, àò gbāa kámasapi kaa guu lɔ.

⁸ I ke ma yádilɛé no, kɔai pɔ gbɛpāleɔ kè ɔ má òé, ké mà e mà á yea gbéɔzi sɪana dɔ. ⁹ A wá Dii Yesu Kilisi gbèkɛ dɔ. Aà pɔde'ia à gò pɔsaide ũ á yáí, ɔ aà pɔsaideke guu à á ké pɔdeɔ ũ. ¹⁰ Lá má è yápi musun we. Bee kɔsɪ nɪ á gbé pɔ a ze nɪ yápiɔ za muyāa, mé á kèɔ. ¹¹ A yápi lekpaafi sa. Lá á sɔu mà nɪ a keao, à ke á gbāa léu. ¹² Tó gbé gbadà nɪ nɔsemendoo a pɔvɪa léu, bee ɪ ká, i ke pɔ pɔ a vɪo no. ¹³ I ke áò taasike gbé kɪniɔ aao namable no. Aɔ kpaafi. ¹⁴ Tia kéwa pɔ pɔ diázi à yooné an pókēsāama guu. Gɔɔewa sɔ, pɔ pɔ diɪzi aai ea yooé á pókēsāawá guu. Beewa áò kpaafi. ¹⁵ Lá a kēa láuwa wá mè: Sèlenzɔɔde pɔ i fɛo, yɔɔnde pɔ i kēsāo.†

Pɔlu Tituɔ sáaukpa Kɔlenideɔne

¹⁶ Ma sáaukè nɪ Luao, ké a tò á yá dɔ Titu sɔwa lamawa. ¹⁷ A wá yāmà, aà mɛ wà à mɔ á gwai, àlɛ mó teasi no. ¹⁸ Wá gbèdo pɔ aà tó ligua Yesudeɔ guu pii baonakpa musu ɔ wá dàè. ¹⁹ Bee gbɛa lɔ Yesudeɔ aà sè aà géwanɔ kámasa zɪ pɔ wále ke kei. Wále zɪpi ke Dii tɔbɔa yáie nɪ nɔsemaa pɔ wá dào. ²⁰ Wále gbéɔ wá tàae'ea gba zɔɔ pɔ na wá ɔzɪ yá musu abaa bɔ. ²¹ I ke yá pɔ maa Diiɛ ɔ wále wɛɛɛ adoo, nɪ pɔ pɔ maa gbɛnazɪnaɔneɔ lɔɛ.‡ ²² Wa wá gbɛpāle dànɛ lɔ. Wa aà laai gwà a gɛna lé vɪo, wá è a áia vɪ yápi guu, mé aà áia èa kàfi tia, ké a á náai vɪ yáí. ²³ Titu gbé bee sɔ, ma zikɛndee pɔ wi á maa wɛɛɛ sánun aà ũ. Wá gbé kɪniɔ sɔ, Yesudeɔ zɪnaɔne, aafi Kilisi tɔbɔ. ²⁴ Ayāmɛto à ɔlɔné ké á yeɪzi, Yesudeɔ i dɔ ké wá Íandāa á yá musu sɪana vɪ.

9

¹ Má lákéé Lua gbéɔ kɔ kámasa pɔ wále kápi yá musuo, ² asa má dɔ a nɔsemaa dà, ɔ ma Íanadà Masedoniɔne ma mè Gelekɪɔ sɔu mà za muyāa. A áia nɪ gbé daside mɛ fɛlɛ. ³ ɔ ma wá gbépiɔ zɪwá àò ku sɔu guu lá má òwa, ké Íana pɔ wá dà yápi musu su ke pāo. ⁴ Tó Masedoniɔ mɔmanɔ, tó aa è á sɔu i mao, wí a wá kūɛ, ké wa á náaikè yáí. A è, má á pɔ o

* 8:4 Lom 15.26 † 8:15 Bɔa 16.18 ‡ 8:21 Yaa 3.4

be? ⁵ Ayāmeto má è a maa mà o gbépiɔne aa dɔaamee, aa gba pɔ a dɔaa a a legbè yá keke káau, a sɔu i ma, iɔ de nɔsemendo gba ũ, i ke gba teaside no.

Gbadaa n̄ n̄semendo

⁶ A làsooke yáe beewa.

Tó n̄ t̄ɔɔ, ni keke yɔɔe,

tó n̄ t̄ɔɔ, ni keke zɔɔe.

⁷ Baade kpá lá à zèd̄ a s̄ɔ guuwa oosisisai teasisai. Lua ye gbé pɔ ì gbada n̄ pɔnaozi. ⁸ Lua a f̄ɔ to èf̄ai píi liála, gɔɔpii pɔpii i mówá yápii guu e à liála maakɛa píi guu. ⁹ A k̄ɛa Lua taalau wà m̄e:

I pɔ f̄áe taasideɔne,

aà maakɛa ìɔ ku gɔɔpiiɛ.*

¹⁰ Lá Lua ì pɔbui kpa pɔt̄nawa mé ì pɔblea kpa gbépiiwa,† a pɔbui kpáwá, i k̄óé, á maakɛa gbɛ i yàasa kú. ¹¹ A á ke pɔdeɔ ũ yápii guu, iɔ gbada s̄ɔs̄ɔ ũ gɔɔpii, gbéɔ i Lua sáaukpa gba pɔ á d̄ané wá sabai yáí. ¹² Asa Lua gbéɔ pók̄es̄ama b̄ɔle ò k̄amasa z̄ipi lé ke adoo, a to Lua sáaukpaa ligua maamaa lɔe. ¹³ Gbéɔ Lua t̄ɔɔ, asa k̄amasa pɔ á k̄api lé ɔl̄né a misiile Kilisi bao pɔ a zède, mé a gbékek̄éné n̄ gbépiio n̄ n̄semendo, ¹⁴ aai wabikéé, aai á nide Lua gbéke pɔ t̄ɔwá yáí. ¹⁵ A Lua sáaukpa aà gba pɔ gè oaa yáí.

10

Pɔlu gia n̄ aziao

¹ Ma Pɔlu, ma awakp̄áé n̄ Kilisi n̄senie s̄uuuo, ma gbé pɔ i me má buse á guu mé má p̄ási á kpe. ² Ma wabikèwá, tó ma m̄ɔ, ásu to m̄àɔ p̄ásián̄ɔ, asa má f̄ɔ mà a p̄ási ɔl̄ á gbé pɔ aai me d̄únia yá mé lé d̄aaaw̄eɔne. ³ Wá kú d̄únia guue, āma wili z̄ika lán d̄únia gbéɔwao. ⁴ Wá ḡɔkeɔɔá d̄únia pɔ no, Lua ḡɔkeɔ gbāa pɔ wi zegik̄i gbood̄ɔne. Wi òno búinaɔ suumpaɔ ⁵ n̄ wala pɔ ì gíné wà Lua d̄ɔo píi. Wi làasoo píi kú z̄iz̄ɔ ũ aa misiile Kilisie. ⁶ Tó a misiilew̄e wásawasa, wá s̄ɔu mà wà sw̄ágb̄adeɔ sw̄ágaga.

⁷ I gbé gwa a beawae. Tó gbé d̄ile Kilisi pón a ũ, aà ɛa làsooke yáe beewa. Kilisi pón wá ũ laaàwa s̄ɔ. ⁸ Baa tó ma íanad̄à z̄ɔɔ iko pɔ Dii kp̄awá yá musu, wí a ma k̄ũo, asa á zed̄ɔa yáíe, i ke á gbooa yáí no. ⁹ Má ye ma l̄ák̄eáe àɔ deé viadadanzi ũo. ¹⁰ Wí me ma l̄áɔ gb̄ia, ì n̄ gba gbāa, āma tó wá kú k̄ɔ w̄éu, ma lé ìɔ buse, ma yá lí t̄ómáɔ. ¹¹ Gbé pɔ lé o m̄àɔ d̄ɔ k̄é lá wá de l̄áɔ guu, màa wáɔ de kua k̄ɔ w̄éu.

¹² Wá ke muaa ge wá wá l̄eɔ ũ n̄ gbé pɔ aale n̄z̄ia sáaukpaɔ. Aa n̄z̄ia kpaaīa n̄ k̄ɔo n̄ n̄z̄ia l̄eɔ ũa n̄ k̄ɔo òno v̄io. ¹³ Wá gbé beeɔ, wá íanad̄à de a léao. Wá d̄ã k̄ɔɔ pɔ Lua d̄aw̄eɔ léue. Baa ápiɔ, k̄ɔɔpi á ká. ¹⁴ Lá wa ka á k̄íi, wále v̄í wá pɔ léao, asa wa m̄ɔ n̄ Kilisi baoo e á k̄íi. ¹⁵ Wili íanad̄à de a léa wa gb̄ep̄aleɔ z̄ik̄aɔ. Lá á luanaaika lé k̄áfi, wá ye z̄í pɔ wále ke á guu ɔta maamaa e k̄ɔɔ pɔ Lua d̄aw̄eɔ léue, ¹⁶ wí gé baopi kp̄ái bùsu pɔ kú á aɔ guu, gb̄ep̄aleɔ t̄aaabaa íand̄asai. ¹⁷ Tó gbé ye íanad̄à, aà d̄ã Dii yá musu.* ¹⁸ I ke gbé pɔ ì az̄ia sáaukpa mé maaɔ, sema gbé pɔ Dii ì aà sáaukpa.

11

Zina eɣenaɔ

¹ A ma f̄ɔ yɔɔ n̄ ma s̄ũkeyão, āma ále ke k̄ò. ² Lá Lua lí sí s̄aao, màa ò má k̄ũa á yá musu. A ḡɔ m̄endoe, òn Kilisi ũ. Ma á kp̄ás̄awá w̄éndia léso ũe. ³ Lá ml̄e k̄ɔnik̄è Eɔae à aà s̄àsá,* v̄ia lé ma kú k̄é a su á s̄àsá s̄ɔ, í á naa Kilisiwa gb̄ás̄isai n̄ n̄semendo tó. ⁴ Tó gbé m̄ò Yesu

* 9:9 Sɔu 112.9 † 9:10 Isa 55.10 * 10:17 Zel 9.23 * 11:3 Daa 3.1-5

yá pò dodo ní wá pò waasokèé, ge nisina pò dodo ní pò pò á èo ge baona pò dodo ní pò pò á sío, i aà gba zé maamae. ⁵ Má è má késāa zina pò a ní díle deńlaɔzi yāe guuo. ⁶ Baa tó ma léna nao, má dōa ví. Wá òlòé ápii wásawasa yápii musu.

⁷ Ké ma baona pò b̀ Lua kíi waasokèé pòsiwásai, mé ma azia b̀sa á káfla yáí, tàae má kèa? ⁸ Ma Yesude páleɔ taiinkè, ma a asea èmá, ké mà e màò zíkè á guu yáí. ⁹ Goo pò má kúanɔ, tó pò lé késāa, mili íada gbēewao. Wá gbéɔ b̀ Masedoni búsuu, aa m̀m̀e ní pò pò lé késāa.† Má azia k̀a, mi ke gbēe aso ũo, mé máò mazia k̀a màae. ¹⁰ N Kilisi síana pò kú ma guuo, gbēe a kpa ma íandāyāpie Gelesi búsuuo. ¹¹ Bóyāí má ò màai? Má yeázi noa? Lua dō.

¹² Yá pò mále ke máò kee, ké mà e zezō gbé pò aale ma léweɔne aa íanadā lāvāwa yáí. ¹³ Gbēpiá zina egeɔne! Ziken m̀afilideɔne! Aaí li Kilisi zina ũ. ¹⁴ Yāb̀nsae no. Baa Setāupi í li gupua malaika ũe. ¹⁵ Lá màae, tó aà zíkenaɔ lí maa zíkenaɔ ũ, yāb̀nsae no. An zia aɔ de ní yákeawae.

P̀lu taasikèa a zinake guu

¹⁶ Ma ea lé o lɔ, gbēe su ma gwa s̀o ũo. Tó màan s̀o, àò ma k̀a màa, ké mà e íanadā yoo. ¹⁷ Yá pò mále o, Dii mé ma dauo. Íana pò mále dā mazia náaike guue bee, mále dā m̀saikè guue. ¹⁸ Lá gbéɔ lé íanadā dasi d̀nia yá musu, mapi s̀o má dāe. ¹⁹ Asa á ònɔnɔ i menaf̀ ní m̀saideɔ ní p̀nao. ²⁰ Tó wàle á ke zoo ũ, tó wàle á só, tó wàle á taiinke, tó wàle gbāablewá, tó wàle á s̀anke, i menaf̀. ²¹ Síanae, wá buse! A k̀eme wí ũ! Ama pò pò gbé k̀a àle a ẁo ke, má k̀a s̀e. Mále o m̀saikè guue. ²² Ebeluɔ no lò? Má a ũ s̀e. Isailiɔ no lò? Má a ũ s̀e. Ablahaũ buiɔ no lò? Má a ũ s̀e. ²³ Kilisi zíkenaɔ no lò? Má a ũ deńla. Mále yá'o lán íandewae. Ma zíkè deńla, ma daakpeu deńla,‡ má a gbēa lé d̀o, ma kua ga lézi gēna lé vío. ²⁴ Yudaɔ ma gbē flàala le bla m̀ndosaiſ gēn s̀o. ²⁵ Wà ma gbē ní goo* gēn àaō. Wà ma papa ní gbeo gēn do.† Gó kpàlemanɔ gēn àaō, ma ke ísi guu goo do fáane ní gwāasinao. ²⁶ Ma wéle dasi gea guu miɔ ku kai guu: Swa kai, kpáiweliweɔ kai, Yudaɔ kai, buipáleɔ kai, benanguo kai, s̀ea kai, ísia kai, Yesude egeɔ kai. ²⁷ Ma zí gbāa kè ní wāwāo, ma itékè a gēna lé vío, nɔana ní imio ma dede, ma leyè a gēna lé vío, má kú búu íandea guu. ²⁸ A k̀iniɔ bàasi Yesudeɔ píi k̀akea ò tōaa lá gu lé do. ²⁹ Gbēe b̀sa ō mi busaoa? Gbēe f̀i ō i šaoa?

³⁰ Tó a maa mà íanadāe, má dā ma ỳeesaikè musue. ³¹ Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae dō ké mále eeto. Wà aà sáaukpa g̀opii! ³² Goo pò má kú Damasi, kí Aleta ziia ò wà wélepi bíb̀leɔ dā wà ma kú, ³³ ō wà ma b̀ fenentiu, wà ma pila ní bao gbí guu bíi kpe, ō ma pilimá.‡

12

P̀lu wépfungu'ea

¹ A k̀ù mà íanadāe. Baa tó a ài vío, má ea su wépfungu'eaɔ ní yá pò Dii òl̀m̀eɔwa. ² Má gbēe dō naa Kilisiwa, wà aà sè gèò e luabe síanau, a wè gēo m̀ndosain la. A gè ní meon nò, mesain nò, má dō, Lua mé dō. ³ Má dō ké wà gbēpi sè gèò e àizānablek̀ii. A gè ní meon nò, mesain nò, Lua mé dō. ⁴ A yá pò a oa keo mà, gbēnazina a zé ví à séle siuo. ⁵ Má íanadā gbēpi yá musue, āma má íanadā mazia yá musuo, sema ma ỳeesaikè yá bàasio. ⁶ Tó má ye íanadā, má íanadā m̀saide ũo, asa síana má o. Ama má dāo, ké gbēe su ma díle de lá á è má de ge lá á mà ma léulao. ⁷ Ké másu mà wala ke yāzō pò Lua òl̀m̀eɔ musuo yáí, à le s̀òlɔ ma meu Setāu íwa ũ, àò ma gbē. ⁸ Ma wabikè Diiwa gēn àaō yápi musu, aà p̀pi gomala, ⁹ ō a òm̀e gbēke pò i k̀eme m̀a, ỳeesaikè guu ō a gbāa síana í b̀o. Ayāmeto má

† 11:9 Flp 4.15-16 ‡ 11:23 Zin 16.23 § 11:24 Iko 25.3 * 11:25 Zin 16.22 † 11:25 Zin 14.19 ‡ 11:33 Zin 9.23-25

Íanadã ní pɔnao ma yèesaike musu, ké Kilisi gbãa ào kumala. ¹⁰ Beewa mi pɔnake ní ma yèesaikeo ní widaaao ní taasikeao ní ìadaaao ní wétèao Kilisi yáí, asa gɔɔ pɔ ma busa ɔ miɔ gbãa.

Pɔlu kàakea Kolonideɔne

¹¹ Ma mìsaike kè, áme a ma dau. Ame a maa yãa à ma sáaukpa. Baa tó má pɔe ũo, má késãa zina pɔ a ní díle deńlapiozi yãe guuo. ¹² Ma a zinake seela òbè ní menao maamaa yãbɔnsaɔo ní dabudabukeaɔo guu. ¹³ Bó ma á késãò Yesude kiniozii, ké mi gɔ á gbèe aso ũo bàasio? A sùuukemanɔo ní tàae beeo! ¹⁴ Tia kéwa ma mɔa á kíi gèn àaɔde sɔu mà, mé má gɔ á gbèe aso ũo. Ame mále á wɛɛɛ, i ke á pɔɔ no. Asa maeɔ mé aai àizee dile ní néɔne, i ke néo mé aali dilenéo. ¹⁵ Má a pɔɔ ble pii, mí azia kpáwá ní pɔnao á wèni yáí. Tó ma yeaázi zɔɔkù, á yeamazi a lao yà? ¹⁶ Ehè, mi gɔé aso ũo, áma wà mè wɛzènan ma ũ, má síwá ní kɔnioe. ¹⁷ Ma á blé gbé pɔ ma ní zíwáɔ kee sabaia? ¹⁸ Ma wabikè Tituwa aà gé á kíi, ɔ ma wá gbèdopi dàè. Titu á blé yà? Wá ká doũo lé? Wá tufa doũo lé?

¹⁹ Ale e yãa wáɛ bókii wɛɛɛ yà? Aawo! Wáɛ yã'o ní Lua dɔao naa Kilisiwa guue. Ma gbé yenzideɔ, ma bee óé pii á zedɔa yáíe. ²⁰ Via lé ma kú, tó ma ka á kíi, ké másu á le lá má yeiowao, mé ásu ma e lá á yeiowao. Mále viake sòlee ní zaakɔuo ní pɔkũmao ní denlawɛɛɛɛao ní kɔyaaao ní kɔpeo ní yɔɔo ní zɔao. ²¹ Via lé ma kú ké tó ma ea mɔ, ma Lua a to wí ma kú á yá musu. Gbé pɔ aa duunakè yãa aa gbāsikè, aa wùɛ ní gbèpáɛ nɔo aa wisaiyá kè, tó aai mikè ní yápio keawao, má ɔɔɔnèe.

13

Lɛdama gbɛzã

¹ Ma mɔa á gwai gèn àaɔden ke. Wí yási seelade gbèɔn pla ge gbèɔn àaɔ musue.* ² Má óé yãa ma kuaáno gèn plaade guu, mé mále oé ɔ á kpe, tó ma ea mɔ, má gbé pɔ aa duunakè yãaɔ ní gbé kɔnio kee tẽbo. ³ Ale seela wɛɛɛ ké Kilisi mé lé yã'o ma guu nolo? Too! I ke Kilisi gbãasai no, ɔ gbãa á guu. ⁴ Sianaɛ, aà paa líwáá gbãasaikɛyãe, áma a kú ní Lua gbãaoe. Màa naawà guu wá buse sɔ, áma wáɔ kuaáno á guu ní Lua gbãaoe.

⁵ A ázia tàasika à gwa, tó á kú Yesu Kilisi náaikea guu. A làasooke áziawa. I dɔ ké a kú á guuo lé? Tó màa no, a fuae. ⁶ Má ye ào dɔ ké wápio wi fuao. ⁷ Wáɛ wabike Luawa ásu váie keo. I ke ké gbéɔ wá maabo yáí no, ké à maake yáíe, baa tó wáɛ wá gwa gbé fuao ũ. ⁸ Wá fɔ zɛzɔ síanaeɔ, sema wà zɛpooè. ⁹ Tó wá buse mé á gbãa, wá pɔ ɔ nae. Yá pɔ wi a wabike mé de ké á yá e ào bɔleia wásawasa. ¹⁰ Ma yá beeo kèé, ké tó ma mɔ, másu webiiwá mà iko pɔ Dii kpàa mɔé. A kpàa á zedɔa yáíe, i ke á gbooa yáí no.

¹¹ Tòo gbéɔ, à gò zia bàasi. A dèeka á yá e ào bɔleia wásawasa. A ma lɛdama ma. A lɛdoũke ào na ní kɔo, Lua yenzide aafiade ɔ kúanɔ. ¹² A fɔkpakɔwa ní Lua gbéɔ lépeakɔwao. Lua gbéɔ fɔkpàwá m̀pii.

¹³ Dii Yesu Kilisi gbèkɛkɛé, Lua ɔ yeázi, aà Nisina ɔ gbékpaaáno ápii.

* 13:1 Iko 19.15

GALATI

Yá pò kú láε bee guu

Galati bùsu gbēε Yesu baona mà wa sí Pòlu wéεgea gēn plaade ní a àaōdeo guue (Zin 16.6, 18.23). Ama waasoken pāleε gè we lɔ, ̄ aa dàda gbéεne aa mè, sema Yesude pò aa de Yudaε ũ misiile Mɔizi ikoyāε, aai tōzō. Pòlu kíi yādanε bee bò Yesu Kilisi yá kpeε, àle Galati bùsu Yesudeε da zòbleu. Ké a mà gbépiε lé swáεe yápizi, ̄ à láε bee kēné.

Ké Pòlu ye a gbéε εa laaidɔ baona zé mēndonawa, ̄ à yādadané à mè:

A azia yá bòlekēné, àà nòselileε ní ledoū pò wa kè ní kōo ní Yelusaleū dɔaanaε ikoyāpi musu ní a kōyāmasai ní Piεεo yápi musuo. Pòlu a zínakeyā bòlekēné, à kpàle à síwà ké a zínakepi bò Dii kíiε (1-2).

A gbāa'è Luabaakuañɔ káau yáɔwa, ̄ à mè gbēε a e bɔ maa Mɔizi ikoyā maà sabaio, sema Yesu Kilisi náaikεa (3-4).

A tekpāngu aa wetā wàɔ nízia vī ní Lua Nisína dɔaanaé, asa Nisínapi i yāmaao iné dasi, a séia mé yeakōzi ũ (5-6).

A kù Yesu gāli píi ní Yesudeε píi swáεe Pòlu yápizi, aai sí ní nòsemendoo ké aa e bɔ zòblea bui píiu.

Baona pāle kuo

1-2 Ma Lua zina Pòlu ní ma Yesude dee pò wá sānuo píi wáme wa láε bee kè Yesude pò aa ku Galati bùsuuεne.* Ma zínake i bɔ gbēnazina kíio, gbēnazina mé i a ledɔkeεo, Yesu Kilisi ní Mae Lua pò aà bò gauo mé ma zì. 3 Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia. 4 Kilisipi gí a wēnii Lua wá Mae pɔeāwa, à wá duuna kèwá, ké à e wá bɔ dúnia tia váie beeu. 5 Lua mé gawi vī gɔɔpii! Ami.

6 Ké ále bɔ Lua pò á sisi a gbēke guu kpe màa gōɔ, ále ze ní bao koleao, yápi dīa maamae. 7 Baona pāle kuo. Gbé pò ye Kilisi baopi lileε lé á liaε. 8 Baa tó wápiε ge malaikae bò luabe à baona pò i kpaai ní pò pò wá óεo waasokpáé, Lua láaikεwà. 9 Wá óé yāa mé mále oé lɔ, tó gbēε baona pò i kpaai ní pò pò á màoo waasokpáé, Lua láaikεwà.

10 Mále sáau wεεle gbēnazinawa yā, ge Luaε? Mále wεεle ma yá ká gbēnazinagu yā? Tó gbēnazina má ye à kángu e tia, dō Kilisi zòblenan ma ũo.

Yesu Pòlu sea a zina ũ

11 Ma gbéε, má ye à dō ké baona pò mi kpáé i bɔ gbēnazina kíio. 12 Mi ma gbēnazina kíio, gbēε mé i damεεo, Yesu Kilisi mé bò m̀doa.

13 A mà lá má kú yāa Yudaε zéu. Ma Yesudeε wetā wéle ní wéleε pāsípāsī, má wεεle mà ní midε.† 14 Ma Yudaε zépi yá kù ɔplapla de ma sáaɔla dasi, ma āia deñla wá dezio felekaayāpi guu. 15 Ama Lua ma dile a pò ũ za ma da nòseu.‡ Ké aà ma sísia a gbēke guu gɔɔ kàè, 16 ̄ à a Né gbàεa,§ ké mà aà baona kpá buipāleεne. Mi gé kpálei gbēε gēzío, 17 mi gé Yelusaleū gbé pò aa de zinaε ũ ma āaε kíio, ma ge Laalubuε bùsuu gōε, ̄ ma εa ta Damasi.

18 Wè àaε gbεa ̄ ma ge Yelusaleū, ké wà kō dō ní Piεεo, ̄ ma keaano gɔɔ gēo.* 19 Mi zina pāle eo, sema Dii dáuna Zaaki bàasio. 20 Yá pò má kēépi, má sí ní Luao, εε mále tóo. 21 Bee gbεa ma ge Sili bùsuu ní Silisi bùsuu. 22 Gɔɔ bee Yesude pò kú Yudeε i wesimaleo, 23 āma aa su mà wà mè, gbé pò lé ní wetā yāa mé lé zé pò á wéleε kaalepi waasokpa tiasa, 24 ̄ aa Lua tɔbò ma yá musu.

* 1:1-2 Zin 16.6 † 1:13 Zin 8.3 ‡ 1:15 Isa 49.1 § 1:16 Zin 9.3-6 * 1:18 Zin 9.26-30

2

Pɔlu kɔ̃ yāmaa n̄ z̄ina pāleɔ

¹ Wè gēo mēndosai gbēa ma ea ge Yelusaleū n̄ Baanabao.* Ma Titu sè, à gèwanɔ ɔ. ² Ma ge we, ké Lua mé bò m̀oaa à kù mà gēe. ɔ ma baona pò mi kpa buipāleɔne bɔɔlekè dɔaanaɔne n̄tēe, ké z̄i pò má kè n̄ pò pò mále keo su ke pāo. ³ Titu pò wá s̄anu n̄ a Gelekikeo, aai ḡanawà aà t̄z̄ɔo. ⁴ Yesude egea pò gè wá guu kpáio mé aa yápi dà. Aa gè wá naa Kilisi Yesuwa wéekēa tàasikaie. Aa ye wá da zɔbleue, ⁵ ɔ wi we wa mis̄ilenéo baa yoo, ké à e ào baona s̄iana k̄ua yái. ⁶ Gbè pò wàle n̄ gwa dɔaana ũ, aai yāe káfmēe. Lá aa de, i kemēe yāe ũo, asa Lua lí gbēe zāboo. ⁷ Aa è Lua a baonakpaa buipāleɔne n̄amēe ma ɔz̄i, lá à a kpaa Yudaɔne nà Piēe a ɔz̄iwa. ⁸ Asa lá Lua z̄ikè Piēe guu a z̄inake yá musu Yudaɔ k̄i, màa à z̄ikè ma guu buipāleɔ k̄i. ⁹ Zaaki n̄ Piēe n̄ Zāa pò wàle n̄ gwa Lua kpé gbapele ũo gbēke pò Lua kēmēe d̄e, ɔ aa ɔkpawá, wá n̄ Baanabao gbēke vía n̄ k̄o seela ũ. Aa s̄i wápio wà gé buipāleɔ k̄i, n̄pio s̄o Yudaɔ k̄i. ¹⁰ Yá pò aa yei lé, n̄ taasideɔ yá ào d̄owágu. Goo bee s̄o wá me wà n̄ a keao kò.

Yesu náaikea mé i wá suaba

¹¹ Ké Piēe m̀ Antioxi, ma giè weliwe ké à z̄a yáwa yái. ¹² Asa e Zaaki z̄inaɔ aao gé kái, i pɔble n̄ buipāleɔe. Ké aa kà, ɔ à b̀z̄a à kēmá, ké àle viake Yuda pò aa zè n̄ t̄z̄yāoɔne yái. ¹³ Yuda k̄iniɔ n̄awà m̄afilipi guu. Baa se aa Baanaba gá n̄amá. ¹⁴ Ké má è aa baona s̄iana k̄ua a zéwao, má ò Piēe amp̄ii wáa: N Yuda ia n̄ kú lán buipālewa, i ke lán Yudawa no. Kpelewa n̄ȳɔ f̄s̄ ḡana buipāleɔwa aao Yudaɔ yá k̄uai?

¹⁵ Yudaɔn wá ũ, buipāle pò aa Lua d̄oɔn wá ũo. ¹⁶ Ama wá d̄o ké gbēe lí bɔ maa z̄ikēa ikoyāpiwa yáio, sema Yesu Kilisi náaikea ado bàasio.† Baa wápio, wa Kilisi Yesu náaike, ké wà e bɔ maa wá Kilisi náaikep̄i yáie, i ke z̄ikēa ikoyāpiwa yái no, asa gbēe lí bɔ maa z̄ikēa ikoyāwa yáio.‡ ¹⁷ Goo pò wále weele wà bɔ maa naa Kilisiwa, tó wá è duunkenaɔn wá ũ s̄o, bee m̀ Kilisi lé duuna wēz̄igba yà? Aawo! ¹⁸ Tó ma ea lé ikoyā pò má gbòo keke, a t̄aaeden ma ũ we. ¹⁹ Asa má de ge ũ ikoyāpi musue, ɔ ma bɔ a yáú ké m̀o ku Lua pò ũ yái. Ma ga líwa n̄ Kilisio. ²⁰ Mapi má kú ɔo, Kilisi mé kú ma guu. Tiasa ma gbēnaz̄inke guu má kú Lua Né pò yemazi à ḡi a wēnii ma yái náaikea guue. ²¹ Mále Lua gbēke b̄aɔe. Tó w̄i bɔ maa ikoyāpi yáie, Kilisi gá p̄ae.

3

M̄izi ikoyā n̄ luanaaikeao

¹ Galati m̄isaideɔ! Wa Yesu Kilisi gaa líwa s̄aas̄a òé wásawasa. Wà pɔd̄awá yà? ² Má ye mà yá m̀endo gbēawá. A Lua Nis̄ina è z̄ikēa ikoyāwa yái yà, ge yá pò á m̄api náaikea yáie? ³ Akea a ḡo m̄isai kéwai? A dàale n̄ Lua Nis̄ina gb̄aaoe, ɔ ále a midē n̄ ázia gb̄aao saa? ⁴ A taasi sae kè p̄a yà? Aɔ p̄ao. ⁵ Lua a Nis̄ina kpawá à dabudabuɔ kè á guu á z̄ikēa ikoyāwa yái yà, ge yá pò á m̄api náaikea yáie?

⁶ A gwa Ablahaūwa. A Lua náaike, ɔ Lua tò yá b̀aàno na.* ⁷ Aɔ d̄o ké gbè pò aa Lua náai vío mé Ablahaū buio ũ.† ⁸ Lua baonakp̄a Ablahaūe à m̀ á báaada bui piigu aà sabai,‡ asa wà d̄oaa wa kè Luayātaalau wà m̀ Lua a to yá bɔ n̄ buipāleɔ na a náai pò aa ke yái. ⁹ Beewa Lua i báaada gbè pò aa a náaikeɔgu, lá a kè a náaikena Ablahaūewa. ¹⁰ Gbè pò zè n̄ z̄ikēa ikoyāwao ḡò láaip̄o ũe, asa a k̄ea láu wà m̀, gbè pò lío yá pò kú ikoyā lá guu k̄ua pii a zéwaoá láaip̄o.§ ¹¹ Wá d̄o s̄aas̄a ké Lua lí tó yá b̀n̄no na z̄ikēa ikoyāwa guuo, asa wà m̀

* 2:1 Zin 15.2-4 † 2:16 Lom 3.20, 22 ‡ 2:16 Sou 143.2 * 3:6 Daa 15.6, Lom 4.3 † 3:7 Lom 4.16 ‡ 3:8 Daa 12.3 § 3:10 Iko 27.26

na, i ke gɔɔ pɔ má kúánɔ ado no. ¹⁹ Ma né yenzideɔ, mále á ia wāwāke lɔ e Kilisi àɔ sadaágu. ²⁰ Má ye màò kúánɔ tia, mí a yǎ'oa lile, asa ma bílikè á yáwae.

Hagaa ní Salao

²¹ A omee, á gbé pɔ á ye misiile ikoyāeɔ, i ma lá a ku Mɔizi ikoyā guuo lé? ²² Wà mè Ablahaũ negɔeɔ ì gbɛɔn pla. A ado ì ní zɔoe,* mé à ado ì ní wéeo.† ²³ Zɔpi ne'ì gbɛnazinke guue, ò wéé a pɔ ì Lua legbēa yái.‡ ²⁴ Nɔepiɔ yá dewēe yāta a ũ, Luabaakuaínɔ yá le pla ũ. Ado bɔ Sinai gbɛ kíie, ì zɔke iné. Bee mé Hagaa ũ. ²⁵ A de Sinai gbɛ pɔ kú Laalubuɔ bùsuu yāta a ũ. Yelusaleũ tia de a ũ lɔ, asa àle zɔble ní a gbéɔ píie. ²⁶ Yelusaleũ pɔ kú musu mé wéé ũ. Ɔme wá da ũ. ²⁷ Asa a kēa láu wà mè: Pɔnake, fii pɔ ni ne'io!

Gulake, n gbé pɔ ni nɔwāwākeo!

Asa n gbé pɔ n gɔ pākpanzi,

n né dasi aɔ de nɔe pɔ a gɔ aedòwà pɔa.§

²⁸ Apio sɔ ma gbéɔ, Lua legbēa néɔn á ũ lán Izaakiwa. ²⁹ Né pɔ wa ì gbɛnazinke guu ìadà né pɔ wa ì ní Lua Nisina gbāaowa. Màa a de ní a tiao. ³⁰ A kēa Luayātaalau kpelewa ni? Wà mè: Zɔ yá ní a néo, asa zɔ né a e túbible ní wéé néoo.* ³¹ Ayāmeto ma gbéɔ, zɔ néɔn wá ũo, wéé néɔn wá ũ.

5

Gɔa wéé ũ

¹ Gɔa wéé ũ yái Kilisi wá bóí, wa gɔ wéé ũ. A zeò gíũgiũ, ásu to wà ea bakaé á níu zɔɔ ũ lɔ.

² Mámɛmaa Pɔlu mále oé, tó á tò wà tɔzɔé, Kilisi a káfiakéé. ³ Ma ea má ò ma idàwàé, gbé pɔ tò wà tɔzɔé, sema aà misiile Mɔizi ikoyāe píi. ⁴ A gbé pɔ ále weele à bɔ maa ikoyā guuo, a ázia kè Kilisiwa, a kē Lua gbēkewae. ⁵ Yesu náaika guu wá dɔ ké wá bɔ maa, wá wé dɔi ní aà Nisina gbāao. ⁶ Naa Kilisi Yesuwa tɔzɔa ge tɔzɔsai yāe vɔo, sema Yesu náaika pɔ ì to wàò yekɔi.

⁷ Ale gé ae yāa maamaae. Dème tea sianai zezɔéi? ⁸ Yá pɔ ále e a zevipi i bɔ Lua pɔ á sisi à á sé kíio. ⁹ Pēese'esɛ yɔɔna ì pēeti sé píi.* ¹⁰ Má á náai vɔ naa Diiwa guu ké á làasoo pāle keo. Gbé pɔ lé á liaa sɔ, Lua a aà vāipi fiaboè, baa dén nò. ¹¹ Mapi sɔ ma gbéɔ, tó tɔzɔyā waaso mále ke e gbā, bóyái wàle ma wetāi loi? Tó màae, dɔ Kilisi gaa líwa yá a ò gbēewao. ¹² Gbé pɔ aale á liaa ní tɔzɔyāo, aa ge nízia le wi se.

¹³ Apio sɔ gbéɔ, Lua á sisi à gɔ wéé ũe, āma ásu tó á gɔa wéé ũpi gɔé pɔeākea zé ũo. Aɔ misiilekɔe àò yekɔi, ¹⁴ asa yá mendoe bee mé de Mɔizi ikoyā píi mi ũ: Nyɔ ye n gbédeezi lá nzia wēniwa. ¹⁵ Tó ále kɔ soso kɔ níwa, à laaika kɔ kaaleai.

Lua Nisina dɔaaané

¹⁶ Mále oé à to Lua Nisina dɔaaé, ázia pɔeā i midɛ. ¹⁷ Azia pɔeā lí kɔ'e ní Lua Nisina pɔoo, mé Lua Nisina pɔeā lí kɔ'e ní á pɔoo. Aa gikɔie, ò ili fɔ yá pɔ á yei kèo.† ¹⁸ Tó Lua Nisina dɔaaaé, Mɔizi yá iko vɔwáo.

¹⁹ Wá wá dàa dɔ wásawasa: Káaluakaa, gbāsika, wisaiyā, ²⁰ táagbagbaa, gbēkɔlekea, ñisea ní kɔo, sòle, zangu, pɔkūma, denlaweela, lekpa, kɔkpaalea, ²¹ wedakɔe, wēdekea, lalasi kɔo ní yá bee taaɔ. Mále a ledawá lá má dàwá yāawa, yābeetaakenaɔ kpala pɔ bɔ Lua kíi bleo.

* 4:22 Daa 16.15 † 4:22 Daa 21.1-2 ‡ 4:23 Lom 9.7-8 § 4:27 Isa 54.1 * 4:30 Daa 21.9-10 * 5:9 1Kln 5.6
† 5:17 Lom 7.15-23

²² Lua Nisina s̄ ì yáε beε iné: Yeak̄si ní p̄nao ní aafiao ní menao ní gb̄k̄εo ní maao ní náaio ²³ ní z̄iabusaaο ní z̄iak̄ūd̄s̄o. Ikoȳε lí gí yá beε t̄aaεio. ²⁴ Gb̄é p̄o de Kilisi Yesu p̄o ũο ní d̄aa p̄aliwa ní a p̄nidεaο ní a p̄εāaο s̄anu. ²⁵ Lá wá kú Lua Nisina sabai, wà aà d̄o s̄é. ²⁶ Wásu wào ȳo v̄io, wásuli k̄o p̄εāaο, wásuli wεd̄ok̄s̄εo.

6

Ɔdaak̄wa

¹ Gb̄é, tó wasu gb̄ε k̄u ní z̄āa yáwao, á gb̄é p̄o Lua Nisina d̄baaaé, à ḡḡs̄aàno busεbuse, í laaika ké wasu á ȳo s̄o. ² A k̄o aso s̄é. Aε Kilisi ikoȳā papan we. ³ Tó gb̄ε lé az̄ia gwa p̄o ũ mé a p̄ε ũo, àε az̄ia s̄ās̄ε. ⁴ Baade a ȳāka t̄aasika, i gbasa íanad̄ā. Asu a ȳāεε ũ ní gb̄ēp̄āleo, ⁵ asa baade a az̄ia aso s̄ε. ⁶ Gb̄é p̄o w̄ale Lua ȳādaè, aà a àizεε lí a ȳadanεdeε.

⁷ Asu áz̄ia s̄ās̄o, w̄li k̄nikε Luaεo. P̄o p̄o gb̄é t̄s̄ ì k̄é. ⁸ Tó gb̄é t̄s̄ a d̄aa d̄baaaε guu, a kaalεa iè. Tó gb̄é t̄s̄ Lua Nisina d̄baaaε guu s̄o, a w̄ni láasai iè. ⁹ Wásu kpasa ní maakeaoo, asa tó wi k̄amabod̄o, wá ài'e a ḡoowa. ¹⁰ Aȳamεto tó wa zε'è, w̄li maake gb̄épiiε, at̄esa wá Yesu náaikεn deε.

Lezaamd

¹¹ A w̄s̄ā gb̄ēnεgb̄ēnε p̄o má k̄é ní maz̄ia o gwa sa. ¹² Gb̄é p̄o aale ȳāke wé ȳāio mé lé ḡānawá ní t̄z̄ȳāo, ké wasu íadamá zεa ní Kilisi gaa líwao yá musuo ȳāiε. ¹³ Baa t̄z̄napiο se, aa ikoȳā k̄ūao. Aa ye à t̄z̄s̄ ké wà e íanad̄ā á seelapi musu ȳāiε. ¹⁴ Má íanad̄ā p̄ε yá musuo, sema wá Dii Yesu Kilisi gaa líwa yá bàasio, asa a ȳāi d̄únia ḡōmεε gε ũ mé ma ḡo gε ũ d̄úniaε. ¹⁵ T̄z̄s̄a ge t̄z̄s̄ai ȳāε v̄io, sema ḡōa gb̄é dafu ũ. ¹⁶ Lua gb̄ēk̄εk̄ε gb̄é p̄o ȳāpi k̄ūaοnε, i ní gba aafia. Aame aa Isaili s̄ianao ũ.

¹⁷ Za gb̄ā gb̄ε su ma wεt̄ā lo. Ia p̄o wa d̄aa Yesu ȳāi gbe ku ma mewa.

¹⁸ Gb̄é, wá Dii Yesu Kilisi gb̄ēk̄εk̄ε á nis̄inaε! Ami.

ΕΦΕΣΕΔΕΟ

Yá pò kú láe bee guu

Lua zína Pòlu wélegēa gèn àaōde guu à kè Efese wè àaōe (Zin 19.1-20.1). Pòlu dea dakpeuna ũ guu ò à láe bee kèu Efesedeone (3.1, 4.1) Yá pò àle dané de yá pò Lua a zekàlené ké aao tei gòpii ũe, ké a pòpii káaa an mide Kilisiē, pò pò kú musu ní tòleo píi (1.10).

Láe bee daalekii (1.3-3.21) yá pò Lua kèwēe Yesu Kilisi sabai bòlekè, ò à ledou pò wá vī naa Kilisiwa yá bòlekè, à mè Lua Yuda Yesudeo ní buipāle Yesudeo kè a gbéō ũ medoudeō ũ. Bee gbēa (4.1-6.20) Pòlu òné aa āiake wào ku mēndoudeō ũ naa Yesu Kilisiwa Yesu gāli guu, uao guu, zīkekīo ní Yesusaideō guuo.

Pòlu Yesudeo gōa medou lēē ũ ní yá mēn àaōo: Yesudeo de lán mēwa mé Kilisi de mēpi mi ũ, Yesudeo de lán Lua kpéwa mé Kilisi de a ēdaalegbe ũ. Yesudeo de nò pò Yesu sè ũ. Beewa wá è Yesudeo ledoukēa bò Dii kīie, tó wá aà náai vī mé wá naawà.

Gbēke pò Lua kèwēe naa Kilisiwa guu

¹ Mámēmaa Pòlu, Kilisi Yesu zína lá Lua yeiwa, ma láe bee kè Lua gbé pò aale Kilisi Yesu náaike Efesedeone.* ² Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia. ³ Wà Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa! Wá naa Kilisiwa musu Lua báaa píi dāwāgu wá nisīnau. ⁴ Wá naawà guu à wá sé dūniakalea āa, ké wá kua ào adoaē sāasai. Aà yeawāzi guu ⁵ à dōaa wá díle a néo ũ ní Yesu Kilisi gbāao, lá àle yá a pōēā guuwa, ⁶ ké à tōbō a gbēke gawide pò a kèwēe a Yenzidepi guu yái. ⁷ Wá naawà guu wa bō aà au sabai. A wá tàaeo kèwá† a gbēke zōo ⁸ pò a kèwēe à kè zài guu. Ōnō pii ní wēzē píio guu ⁹ a tò wá a pōēā asii dō, lá à zèò à ke Kilisi sabaiwa. ¹⁰ Tó aà pōēāpi kegōō kà, a pòpii káaa an mide Kilisiē, pò pò kú musu ní tòleo píi.

¹¹ Lua pò ì yápii ke lá à zèò a pōēā guuwa dōaa wá díle lá ále yáwa, à wá sé a pò ũ wá naa Kilisiwa guu, ¹² ké wá gbé pò wá wé dō Kilisizi káauo, wào de aà tōbōnao ũ. ¹³ Apio sō a sīana yāmà, a bao pò a á suabapi sī. A naawà guu Lua a seela kèwá a Nisīna pò à a legbè ũ. ¹⁴ A de gba pò Lua dōaa dāwēe e ào gé a gbéō boi ũ, ké aa aà tōbō yái.

Pòlu wabikēa Efesedeone

¹⁵ Ayāmeto za gōō pò ma á Dii Yesu náaike mā ní á yea Lua gbéō píizio, ¹⁶ mili kāmabo ní Lua sáaukpaá á yá musuoo. A yá ìo dōmagu wabi pò mi ke Luawa guu. ¹⁷ Mi wabike Mae Gawide, wá Dii Yesu Kilisi Luawa, aà á gba ōnō, i á wé kēé ní a Nisīna gbāao, ké à e à a dō wásawasa. ¹⁸ Mi wabikēwà aà á nòse wēé, ké à e zia'ea yá pò à á káwà dō. A gba zōo gawidepi díle a gbéōne ¹⁹ ní a gbāa zōo bōnsae pò lé zīke wá gbé pò wále a náaikeo guuo. Iko gbāapi zīkè Kilisi guu ²⁰ gōō pò Lua aà bō gau à aà zōle musu a oplaai.‡ ²¹ We Kilisi deu kpalablenao ní ikodeo ní gbāadeo ní diiōla pii ní tó pò wī misiilenéō píi.§ I ke dūnia tiaē bee ado no, ní a pò pò a mōde lo. ²² Lua tò pòpii mikpàwà,* ò à aà díle yápii mide ũ Yesudeone.† ²³ Aame Kilisi mē ũ, aa de Kilisi pò ì gupii pa pēea ũ.

2

Bōa gau gēa wēniū

¹ A de yāa gēo ũ Luaē á tàaeo ní á duunao yái. ² A té dūniaē bee tufai, a misiile ían gbāadeo kíae, nisīna pò dōaaa luayāmansaiōne ní a tiaopi. ³ Wápii wá deñwa yāae sō. Wi pò pò wá

* 1:1 Zin 18.19-21, 19.1 † 1:7 Kls 1.14 ‡ 1:20 Sou 110.1 § 1:21 Kls 1.16 * 1:22 Sou 8.7 † 1:22 Kls 1.18

me yei ní yá pò wá pò gbào ke. Wá ia guu wá de gbé pò Lua a pòkūmabòbò máo ù lán dāowa,
 4 āma Lua sūuu zō, a yewázi maamaa. 5 Goo pò wá de è ge ù wá tàaeo yáí, à wá vú ní
 Kilisio sānu. A á suabà a gbēke guue.* 6 Wá naa Kilisi Yesuwa guu à wá sé à wá zōleaàno
 musu, 7 ké à e a gbēke zō bōnsae òlóné dúnia pò a mō guu yāmaa pò a kèwēe naa Kilisi Yesu
 guuwa. 8 Lua á suabà a gbēke guu Yesu náai pò á kè yáíe. Bee i bō á kíí no, Lua mé á gbá.
 9 I bō á yākea kíí no, ké gbēe su íanadādo yáí. 10 Lua oḡben wá ù. Wá naa Kilisi Yesuwa
 guu à wá ké, ké wàò kú ní yāmaa pò à dōaa dílewēe keao.

Gōa mēdoū naa Kilisiwa guu

11 A gbé pò á de buipāle ù ia guuo, tōzōnao ì mēé gyafòde, āma an tōzōa de gbēnazina
 oḡbe ūe, à làasooke á kua ziwa. 12 Goo bee á kú Kilisi kpeo, á de zìlo ù Isailione. A baa ku
 Luabaakuañno ní aà legbēanéoo guuo. A kú dúnia guu wedōa zia'eai sai luadōsai. 13 A naa
 Kilisi Yesuwa guu tia, á gbé pò á zà ní Luao yāao a sōaàzi kái ní Kilisipi au gbāao. 14 Aàpi
 mé wá kua ní kōo na ù, a tò Yudaō ní buipāleo gō mēdoū. Aà me guu à íbele pò da ní zānguo
 bíi ù gbò, 15 à Mōizi ikoyā kpàgui ní a yādileao, ké à to an pla nípii gōano mēdoū gbé dafuo
 ù. Māa à ní ké ní kōo na. 16 A íbele mīde, à mípla nípii kēna ní Luao mēdoūpi guu a gaa líwa
 musu. 17 A mō kea na ní Luao baokpà á gbé pò á zà ní Luaoone ní gbé pò káiaànōo lo.† 18 Aà
 yáí wápii wá sōa Mae Luazi zé ví ní aà Nisina doū gbāao. 19 Ayāmeto á de nibōo ge bōmōo
 ù bo, a gō beleo ù ní Lua gbé, aà uadeo ù. 20 A gō kpé pò Lua lé bo ù. Zinao ní ānabio mé a
 ēdaalea ù, mé Kilisi Yesu mé ēpi daalegbe ù. 21 Naawà guu kpé pōpii ì kō'eu, ìo gbā Lua kpé
 ù naa Diiwa guu. 22 Apiō sō á naawà guu á de kpépi dōbo ù, ké à de Lua Nisina kúki ù.

3

Pōlu baonakpan ziaa

1 Bee yá mé tò ma Pōlu, má de dakpeuna ù Kilisi Yesu yá musu á buipāleo yáí. 2 I ma
 lá Lua a gbēkekeané zì dāmēe má kè á guuo lé? 3 Lua a asiiyā òlōmēe, má kēé yōo kò. 4 Tó
 a a kyokè, á fō dō lá ma wé kè Kilisi asiiyā musu. 5 Lua i yápi o gbēe yāao, ò tiasa a òlō
 a zinao ní a ānabione ní a Nisina gbāao. 6 Yá pò ulea yāapin ke: Naa Kilisi Yesuwa guu
 baona maa yáí buipāleo gō Lua àizeeblenao ù ní Yudaō, aa gōñno mēdoūde ù. An baa
 ku lé pò Lua gbē guu.* 7 Ma gō baonapi kpana ù gba pò Lua dāmēe aà gbāa lé zike ma
 guu yáí. 8 Ma gbé pò má kpee Lua gbé guu, Lua gbapi dāmēe, ò mále Kilisi ēfāai pò lé vío
 baonakpa buipāleo, 9 mále asiiyā pò Lua lé yá ní gbépiio bōné gupua. Asiiyāpi ulea Lua
 pò pōpii kè kíí za asinizì, 10 ké tiasa a to kpalablenao ní ikode pò kú musu a òno bui dasio e
 a gālideowa. 11 Kilisi Yesu wá Dii sabai ò Lua pōeā pò kú gōpiipi bōlei. 12 Wá naawà guu
 wá sōa Luazi zé ví ní sōo dilea aà náaikēa yáí. 13 Ayāmeto ma wabikēwá, ásu tó á pò ya
 taasi pò mále ke á yá musu yáio. A kpelaa yáe.

Kilisi yeawázi

14 Ayāmeto mi kúle Mae Luae. 15 Maepi ò maekē pò kú musu ní zìleo píi ì a olesē. 16 Mi
 wabikēwá aà á gba gbāa á nōse guu ní a Nisina gbāao a gawi zōo léu, 17 Kilisi e sadaáguu
 a náai pò ále ke yáí, á zīnapelēa ò zedōa aà yeawázi guu, 18 ké à e Kilisi yeawázi yāasa ní a
 gbāao ní a lesio ní a zāo wāaipa ní Lua gbé píi, 19 ì aà yeawázi pò wa fō wá a lé dō píio dō,
 Lua kekeá píi ì pēwá.

20 Lua gbāa lé vío, a fō kēwēe de lá wi a wabikē ge wi a làasookela maamaa ní gbāa pò lé
 zike wá guuo. 21 Aà tōbo Yesudeo ní Kilisi Yesupio musu wē ní wēo e gōpii! Ami.

* 2:5 Kls 2.13 † 2:17 Isa 57.19 * 3:6 Kls 1.26-27

4

Medoukea

¹ Ma gbé pọ́ má de dakpeuna ũ Dii yáí, ma wabikèwá, á kua ká lá Lua á sisi àò dewa. ² A kō fō àò yekōi zibusaa ní nòseniēo guu ní menao.* ³ A wetā àò ledou pọ́ bọ́ Lua Nisina kíi ví ba pọ́ wá dokōwa ũ. ⁴ Me mēdoe, mé Nisinapi mēdoe. Maa zia'ea yá pọ́ Lua á káwà mēndo lo. ⁵ Dii mēdoe, mé Lua zé mēdoe ní da'ile mēndoo. ⁶ Lua mēdoe wápii Mae ũ, ōme iko ví wá baadewa, lo zike wá baade píi guu, a kú ní wá baade píio.

⁷ Kilisi gbēkekè wá baade lá à gbadawēe léu. ⁸ A yáí a kēa láu wà mè: Ké à dède musu ní a zìzò, à gbadà gbēone.†

⁹ Aà dēdea bee mè kpelewa ni? Bee mè à pìla e tōle nōnau giae. ¹⁰ Gbé pọ́ pìlapi mé gbé pọ́ fēle mà luabea ũ, ké aà gupii pa. ¹¹ Aàpi mé gbēo gbà zé aàò de zinao ũ, gbēo ānabio, gbēo baonakpanao, gbēo pāsitiēo ge yādanedeo,‡ ¹² ké Lua gbēo e wàò ku a zì soú guu, Kilisi me i zedo, ¹³ e wápii wàò ka Lua Né náai doú keawa aà dōa doú guu, wí gō gbé kāsaa ũ Kilisi pọ́ pọ́ pèewà zō léu. ¹⁴ Maa wáò de néfēnena pọ́ wí ōno ní kōnio kené wà ní sásā ũ lo. Yá dafu daané ì ní sé lán íana ge ísōwa. ¹⁵ Wá síana'oné ní yearzio, wí gbá yápii musu naa Kilisi pọ́ de mi ũwa. ¹⁶ Naawà guu megu píi ì kō'eu aa nakōwa kíò zì sabai, ō meguo ì zike a zéwa, me lo gbá, lo zedo ní yeakōio.§

Kua zi ní kua dafuo

¹⁷ Ayāmeto mále yá'oe ní Dii tóo, mále á gbaò laai. Asu àò ku lán luadōnsai pọ́ an nòse yāfūna dōaaanēowao. ¹⁸ An làasoo sōkù, aa kēa wēni pọ́ Lua ì kpámáwa, ké an wé sia mé an swá gbāa yáí. ¹⁹ Aa nòse vío, aa rízia kpà wisaiyāwa, aa dōe'ii bui píi kea bíi ví. ²⁰ Apio sō ì Kilisi yādada maa. ²¹ A aà yá mà, a síana pọ́ a ví dàda á Yesudeke guu. ²² Wa oé à okpa á dàa zi* pọ́ dōaaaéi, asa a òokpà á pōnidēa vāio yáí. ²³ A tó á nòselile, á làasoo i gō dafu, ²⁴ í dàa dafu pọ́ Lua kēwēe ké wà e wàò de láawa† sé, á kua lo adoa kua síande ũ yázedekea guu.

²⁵ Bee yáí à okpa mōafiliyāi, á baade lí síana'o a gbédeee,‡ asa mè doú guon wá ũ. ²⁶ Tó á pọ́ pà, ásu duunakēo. Asu to íatē gē kpéu à á pōpaa leo, ²⁷ ké ásu Ibiisi gba gēkio yáí. ²⁸ Gbé pọ́ ì kpáí'o yāa kpáí tó. Aà wetā zì maa ke ní a o, i pọ́ e à dōò taasidele. ²⁹ Asu to yāvāie bọ́ á léuo, sema a zede pọ́ a gbé káfi à àike gbé pọ́ lé maone. ³⁰ Asu Lua Nisina pọ́ yao, asa aà kua adoa. A de seela pọ́ Lua kēwá e wá bogōzì ũ. ³¹ Asuli íise ní gbēeoo. A pōkūma ní pōkpēneo ní palaa gbāao ní gbésōsōao ní pāsí bui píio tó. ³² Aò gbēke ví ní kōo. Aò kō wēna ví. A sūuuke ní kōo lá Lua sūuukēánōwa naa Kilisiwa guu.§

5

Kua gupiau

¹ Lá á de Lua né yenzideo ũ, à aà olesé. ² Lá Kilisi yewázi à gí a wēnii wá yáí sa'obo pọ́ a gí ì ke Luae na ũ, à to yeakōi dōaaé màa sō.* ³ Lá á de Lua gbēo ũ, i kū wá káaluakaa ní dōe'ii bui píio ní bíikeao ma dọ́ á léu bauo. ⁴ Wisaiyā'oa ní yādoosai oao ní faai bēe boao maaánōo lo, sema sáau yá. ⁵ Aò dō sásā ké káaluae ge dōe'idee ge bíidee a kpala pọ́ bọ́ Lua kíi ble ní Kilisioo. Pọ́ pọ́ gbé lé a bíike gō aà dii ũ.

⁶ Asu to gbēe á sásā ní yāpā giioo. Yá bee taaó mé a to Lua pōkūmabōbo a yādansaiowa. ⁷ A bàa su àò kúrino. ⁸ A kú yāa gusiau, tiasa naa Diiwa guu á kú gupiau. Aò ku gupiau

* 4:2 Kls 3.12-13 † 4:8 Sou 68.18 ‡ 4:11 1Kln 12.28 § 4:16 Kls 2.19 * 4:22 Kls 3.9-10 † 4:24 Daa 1.26
‡ 4:25 Zkl 8.16 § 4:32 Kls 3.13 * 5:2 Bsa 29.18

gbéó ũ, ⁹ asa gupua ì maa bui pii iné ní yázedeo ní siana. ¹⁰ A yá pò ì ka Diigu dada. ¹¹ A baa su àò kú ní gusia yákea pò lí káfiakenéoo. A bò yá beeo kpe weliwe. ¹² Baa yá pò gbépio ì ke asii guu oaá wíyãe. ¹³ Tó wà bò yá kpe gupuau, wí a sáasã dõ, ¹⁴ asa pò pò bò gupuau gò gupua pò ũe. A yáí tò wí me:

I'ona vu fèle bò geoo guu,
Kilisi i gupune.

¹⁵ Aò á táa'oze dõ maamaa. Asu àò de soũo ũo, sema ònóna. ¹⁶ Ali yá pò Lua a zebòé ke,† asa gòoe beeo maao. ¹⁷ Ayãmeto ásu àò soũo, àò dõ lá Dii pœã de. ¹⁸ Asu àò kú ní wēdekeao, ì lalaszimáe. A to Lua Nisina paewá, ¹⁹ í faaibo ní kōo ní soũo ní Lua táasileao ní le pò Lua Nisínapi ì daéo. A lesi, í Dii táasile á sō guu, ²⁰ ío Mae Lua sáaukpa gòopii yápii guu ní wá Dii Yesu Kilisi tóo.‡ ²¹ A misiilekōe Kilisi vĩa pò á vī yáí.

Gõe kua ní a nao

²² Nòeo, á baade lí misiile a záe lá i ke Diiewa. § ²³ Asa gõe mé nòe mi ũ, lá Kilisi de a gálide pò de a me ũo mi ũ an Suabana ũwa. ²⁴ Lá gálidepio ì misiile Kilisie, màa sō nòeo baade lí misiile a záe yápii guu.

²⁵ Gõeo sō, á baade lío ye a nazi, lá Kilisi ye a gálidezi à gi a wēnii ní yáíwa.* ²⁶ A ní gbãsi wòlo da'ilékèa guu ní yá pò aa òo, ò aa gò aà pò ũ, ²⁷ ké à ní kpán'aèke ní gawio tèbatebasai, yuunkasai, sãasai, gbãsisai, tàaesai. ²⁸ Màa à kù gõe baade àò ye a nazi lá azia mewa. Gbé pò ye a nazi ye aziai. ²⁹ Gbēe lío za azia meuo. I ble kpawà, ì laaidòwà, lá Kilisi ì ke a gálideoewa, ³⁰ ké wá de aà meguo ũ yáí. ³¹ Ayãmeto gõe ì go a de ní a daowa, ì na a nawa, aai gō lán sàwakula ní gbalaowa.† ³² Yá gbia ulea yápi guu, mé má è a de Kilisi ní a gálideo yá ũ. ³³ N beeo a de á yá ũ sō. A baade lío ye a nazi lá aziawa. Nòe sō aàli a zá yáda.

6

Néó ní zòo

¹ Néó, naa Diiwa guu àli á de ní á dao yáma, asa bee mé maa.* ²⁻³ Ali á de ní á dao kpela, ké àò aafia, í gēgē dúniau. Yá pò Lua ðile ní legbēao séian we.†

⁴ Maeo sō ásuli á néo pò fēo.‡ Ali ní toto, ìli ledamá Dii gbéó negwaa ũ.

⁵ Zòo, àli á dúnia la diio yáma ní nòsemendoo ní vĩaó ní lualuo, lá Kilisi ále keèwa. ⁶ Asuli zí òkunweiana kenéo. Ali Lua pœã ke ní nòsepuaoo Kilisi zòo ũ. ⁷ Ali zìke ní àiao, lá Dii ále keèwa, ì ke gbēnazina no. ⁸ Aò dõ ké Dii a baade maakèa fiaboè, zò ge wēe. §

⁹ Diiò sō àli kené màa lo.* A yápási'oané tó. Aò dõ ké ampio ní àpio pii, á Dii ku musu, ìli gbēe zāboo.

Gõkebo pò Lua kpàwá

¹⁰ Yá pò gòn ke: Aò gbãa naa Diiwa guu ní aà iko gbãa zòo. ¹¹ A gõkebo pò Lua kpàwá da pii, ké à e ze giũgiũ, í Ibiisi dõfõ. ¹² Asa ì ke gbēnazinao wále dēekaĩnoo, sema nisín vāi pò kú musuo. Aa de dúniae bee gusia kiblenao ũ ní ní mideo ní ní ikodeo. ¹³ Ayãmeto àò gõkebopio kũa pii, ké à fõ ze gi gòo vāi zí, í gõ zea giũgiũ apii ke láaa gbèa. ¹⁴ Aò zea gbãa, í síana dõ ápi asana ũ, í yázede da mò ula ũ.† ¹⁵ A kea na ní Luao baokpaa àia kpa kyale ũ,‡ ¹⁶ ío luanaaika kũa sēngbao ũ gòopii, ké à fõ zezõ Setáu kagbaone pii. ¹⁷ A suabaa si kpa mò fua ũ, § ío Lua yá pò de aà Nisina fēnda ũ kũa. ¹⁸ Alio wabike gòopii, ío Lua donle gbèa yápii guu ní aà Nisina dōaaaéo. Ali a itēke ní mena zòo, ío wabike Lua gbéone pii. ¹⁹ A

† 5:16 Kls 4.5 ‡ 5:20 Kls 3.16-17 § 5:22 Kls 3.18, 1Pie 3.1 * 5:25 Kls 3.19, 1Pie 3.7 † 5:31 Daa 2.24 * 6:1 Kls 3.20 † 6:2-3 Bõa 20.12 ‡ 6:4 Kls 3.21 § 6:8 Kls 3.22-25 * 6:9 Kls 4.1 † 6:14 Isa 11.5, 59.17 ‡ 6:15 Isa 52.7 § 6:17 Isa 59.17

wabikemeẽ sã, ké tó mále yã'o, Lua ma gba lé mà a bao asii oné sòdeedesai. ²⁰ Baonapi yáí má de kóó pó wa dàkpɛu ũ. Aó wabikemeẽ mà kpa sòdeedesai, lá à kù mà owa.

Lɛzaamá

²¹ Wá gbẽdo yenzide Tisiki, Dii zíkennáaide, a ma yáó píi baokpaé, ké à e àò ma kua dõ.

²² Ma aà zìwá, ké aà wá kua oéé, á nòse i níni.*

²³ Mae Lua ní Dii Yesu Kilisio wá gbéó gba aafia, aa ní yeakõí káfiné ní ní Lua náai pó aale keo. ²⁴ Lua gbẽkeke gbé pó ye wá Dii Yesu Kilisizi láasaiõne nípii.

* 6:22 Kls 4.7-8

FILIPIDEɔ

Yá pɔ́ kú láe bee guuɔ

Báapua bùsu wéle séia pɔ́ Pɔlu baonakpàù ò wí me Filipi, Lomadeɔ bùsu zi pɔ́ wí me Masedoni guu. Bùsupi ku Gelesi bùsu gugbāntoo oie. Pɔlu wélegea gēn plaade guu ò à Yesu gālipi dàaleu (Zin 16.12-40). Wè dasiɔ gbɛa, guu pɔ́ a de dakpeuna ũ, ò à lápi kè Filipideɔne n òsemendoo. Ale n sáaukpa an gba pɔ́ aa kpàsāe guu pɔ́ Epafɔdi lé mó a gwai. A mo lè guu bee sɔ́ a ku yā'ia guue. Ale oné lá aa de náaideɔ ũ Kilisiɛ, aasu to ānabi egena pɔ́ aa kú n guu yáɔ n sásāo.

Pɔlu yá dàale à mè (1.1-11) tó a laasookè Filipi Yesudeɔ yáwa, a pɔ́ i ke nae, i Lua sáaukpa n yá musu. Bee gbɛa à yá pɔ́ a leɔ bɔ̀lekèné. A yá pɔ́ a su a le dɔ̀o, āma àle Lua náaike naa Yesu Kilisiwa (1.12-26). A ledà Yesudeɔwa aa ze gbāa, aaiɔ Lua náaike, an lé iɔ doũ, aa nɔ̀zia busakɔe, aai zɔ̀ble Luae lá Yesu Kilisi a zé ò̀bnéwa (1.27-2.18). Wà Yesu Kilisi kua n aà zio yā'ò le pɔ́ Yesudeɔ i si guu (2.6-11). Epafɔdi pɔ́ Filipideɔ aà zì n gbao Pɔluɛ n Timɔteoo tò ledou pɔ́ Pɔlu vī n Filipideɔ lé dedee (2.19-30).

Bee gbɛa Pɔlu òné aa laaika gbé pɔ́ aale baonakpa a zéwaɔzi. A òné aali a kea ke, aali dēeka aa yá pɔ́ aale yá le. Aa gō lán Yesu Kilisiwa (lee 3). Lápi mīde n ledaamáoo n sáaukpaaoo n fɔ̀kpaamáɔe.

Wí me lápiɛ pɔ̀na lá, asa wà pɔ̀na yā'ò lápiu sea a daalekí e a láakiwae. Pɔ̀na i bɔ̀ Kilisi náaikea kíie. N ye n̄yɔ̀ pɔ̀napi vī sɔ̀a?

Pɔlu wabikea Filipideɔne

¹ Ma Pɔlu n Timɔteoo, wá Kilisi Yesu zòblenaɔ wáme wa láe bee kè Lua gbé pɔ́ kú Filipi* naa Kilisi Yesuwaɔne n n gbēzɔ̀ɔ n n donledeɔ. ² Lua wá Mae n Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia.

³ Guu pɔ́ á yá d̀magu pii, miɔ ma Lua sáaukpaɛ. ⁴ Ma wabikea guu pii miɔ wabikeé ápii n pɔ̀nao, ⁵ ké á ɔ kumano baonakpaa guu za guu pɔ́ á mà e n a gbāo yái. ⁶ Má d̄s sásā, lá Lua zì maa dàale á guu, aɔ ke, i a midɛ Kilisi Yesu mózi. ⁷ A maa ké máo á yá k̄ua ápii màa, asa á yá d̄o ma s̄wa. Ma daakpeun nò, ma zea n baonapio a s̄ana b̄oa yáin nò, ápii á ɔ ku zì pɔ́ Lua dàmeɛ a gbēkeu guu. ⁸ Mále á beeke ápii, lá má kú Kilisi Yesu s̄ guuwa. Lua mé ma seelade ũ. ⁹ Mi wabikeé á yeak̄i àò káfi àò gé d̄sa n wék̄ea wásawasao guu, ¹⁰ ké à e yá pɔ́ maa àò ke d̄s, iɔ ku n̄sedoudeɔ ũ tàaesai Kilisi mózi.† ¹¹ Beewa maak̄ea pɔ́ Yesu Kilisi i m̀oné a liála, wi Lua t̄bɔ, wi aà sáaukpa.

Kilisi mé Pɔlu wēni ũ

¹² Gb̄é, má ye àò d̄s ké yá pɔ́ ma le tekpà baona gea aeue, ¹³ ò sosa kibed̄anao pii n gbé kinio d̄s ké Kilisi yái wà ma dai kp̄eu.‡ ¹⁴ Ma daakpeu yái wá gbé dasideɔ Dii náaike de yāala, ò an s̄dilea káfi, aale Lua yā'o gb̄éne viasai.

¹⁵ S̄anaɛ, an gb̄eɔ i Kilisi yá waasoke denla n wed̄ak̄eoo yáie, gb̄eɔ s̄o n òsemaaoo. ¹⁶ Gb̄é beeo i ke n yeamazioe, asa aa d̄s ké zea n Yesu baokpaaoo yái ma yeò kp̄eu la. ¹⁷ Wed̄onedepio s̄o aai Kilisi yá waasoke denlaweela yáie, i ke n òsepuaoo no. Aale e wále ma kua kp̄eu taasi káfi meee. ¹⁸ Yāe yā? M̄ofili guun nò, s̄ana guun nò, apii lé, wále Kilisi yá waasokee. Ma pɔ́ na n beeo, mé ma pɔ́ a ea ke na lɔ, ¹⁹ asa má d̄s ké wabi pɔ́ ále kemee n Yesu Kilisi Nis̄ina donleo a to mà b̄o. ²⁰ Ma wé d̄oi mé má a náai vī maamaa, ké wí a ma k̄u yāe guuo. Asa máo Kilisi t̄bɔ ma kuau n s̄o dilea guupiiɛ, at̄esa tia, má kún nò, ma gan nò.

* 1:1 Zin 16.12 † 1:10 1Kln 1.8 ‡ 1:13 Zin 28.30

²¹ Asa Kilisi yáí má kúí, mé ga demεε ài ũ. ²² Ama tó má kú wēni guu, bee demεε zǐ àide ũ. Má dǝ lá má seo, ²³ má kú plaplaε. Má ye ta mào kú ní Kilisio, we maamεε de laklia zàzà. ²⁴ Ama à kù mào ku wēni guu á yáíε. ²⁵ Bee fēa vǐo. Má dǝ ké má gǝ mào kúánǝ ápii, ké à e gé aε ní pǝnao luanaaika guu. ²⁶ Beewa gǝo pǝ má εa mǝ á gwai, á á naa Kilisi Yesuwa íandáa zé e maamaa ma yáí.

²⁷ Apii lé, tó ma mǝ á gwai ge mi mǝon nò, à tó á kua kpaafǐ ní Kilisi baona yáo, ké tó mále á bao ma, mà ma á zεa gíūgiū ní lεdoūo, ále dēeka ní nǝsemendoo baonapi zé yáí. ²⁸ Asu tó á ibεεo yāe iwāa ká á pǝao. Bee aǝ dené seela ũ ké aa mipè kaalεwa, ápiǝ sǝ bǝa maa. Bee bǝ Lua kííε. ²⁹ Asa Lua á gbá zé à taasike Kilisiε, i ke aà náaika ado no. ³⁰ Dēε pǝ á è mále ká yāaŠ mé á mà mále ká e tia, á kú dēε doūpi guu.

2

Ziabusaa

¹ Lá á naa Kilisiwa káfia víé, lá aà yeaázi lé tékpaágu, lá á lé doū ní aà Nisinao, lá á kǝ wēna ví ní sósobio, ² à làasoo doū ke, á yeakǝi iǝ doū lεdoūdeǝ ũ, pǝēdoūdeǝ ũ. Bee a ma pǝ ke na à ke zài. ³ Asu yāe ke denla ge yǝǝkea yáio. Ziabusaa guu àli kǝ da gbia de áziála. ⁴ Gbēε su làasooke azia mēndo yáwao, aà gbēpāleǝ pǝ ke lǝ. ⁵ Aǝ nǝε pǝ Kilisi Yesu ví ví sǝ. ⁶ Aà lua'ia, i gbāa'e a sáaa ní Luaokεwao, ⁷ ŝ à azia gwea tò à zǝke sè, à gǝ gbēnazina ũ à gbēnazinke sè. ⁸ A azia bǝsa à misiile e à gè gào, e gaa lipāakǝawa se. ⁹ Ayāmeto Lua aà sè lesǐ, à tó pǝ de tó piila kpàε, ¹⁰ ké tó wà Yesu tó sǐ, gbépii a kúle* luabe ní tǝleǝ ní tǝle zíεo, ¹¹ gbépii i o Yesu Kilisi mé Dii ũ Mae Lua tǝbǝa yáí.

¹² Bee yáí ma gbé yenzideǝ, lá i ma yāma gǝo pǝ má kúánǝ, atēsa lá má kúánǝ tia, aǝ á bǝa maa lεpapa ní viakea Luaεo ní lualuao. ¹³ Asa Lua mé lé zǝke á guu, àle á gba a pǝēakea ni ní a kea zéo. ¹⁴ A yápii ke yákūtē ní zǝao sai, ¹⁵ ké à gǝ tàaesai yāesaideǝ ũ, Lua né sāsaiǝ ũ gbāgbē sāsāa dǝsaiǝ guu.† A gupuné dúniau lán saanaǝwa, ¹⁶ iǝ wēni yá kǝa, ké mà e íanadā á yá musu Kilisi mózi. Tó ále ke màa, mi bà pā lεo, mi zǝke pāo. ¹⁷ Baa tó ma au a tǝle á luanaaika sa'o'i ũ, ma pǝ na, mé mále pǝnakeánǝ ápii. ¹⁸ Apio sǝ à pǝnake màa, wí ke sānu.

Timtee ní Epafǝdio

¹⁹ N Dii Yesu báaao má ye mà Timtee zǝwá tia, ké mà e á bao ma, ma sǝ i níni. ²⁰ Gbé pǝ wá làasoo doū á yáǝ dǝ aà sǝwa síana kuo, aà bàasio. ²¹ Gbépii zǝa yá mé í dǝaaè, i ke Yesu Kilisi yá no. ²² A dǝ lá Timtee náai ví, à zǝkēmanǝ baona yá musu lá né í zǝke ní a maeowa. ²³ Tó má a zεa dǝ sǝsu, má ye mà aà zǝwá gǝǝ. ²⁴ N Dii báaao mále e má mó á gwai tia mazía.

²⁵ Wá gbēdo Epafǝdi, ma zǝkendeeε, mé ma zǝgǝ dee pǝ a aà zǝ dǝimale ní pǝ pǝ mále a nidεo, má è a maa mà aà gbaεwáε. ²⁶ Ale á bεεke ápii mé aà pǝ yà, ké a aà gyáke a bao mà yáí. ²⁷ A gyákè síana e à kà gaa, ŝ Lua aà wēnagwà. I ke aàpi ado no, ní mapioε lǝ, ké ma pǝsia su zǝǝkǝo yáí. ²⁸ Ayāmeto mále ke kpakpa mà aà gbaεwá, ké à wesikǝle, á pǝ i ke na,

ma n̄se i n̄ni. ²⁹ A gb̄akpaaazi n̄ p̄na z̄ɔo naa Diiwa guu. A gb̄e bee taa kpela. ³⁰ A ḡɔ leɛ aà ga Kilisi z̄i yáie. A ḡi a w̄enii, ké à e d̄onle p̄ó á f̄ɔ kem̄eɔ kem̄e yáí.

3

Kilisi d̄ɔa

¹ Ma gb̄eɔ, yá p̄ó ḡɔn ke: A tó á p̄ó à na Diiwa. Yá doū ea oaé z̄i'ũman̄o, mé a de á aafia ũ. ² A laaika gb̄enaz̄in àwalewanaɔzi. A laaika v̄aikena p̄ó aai n̄ taitaip̄ozi!* ³ Wá gb̄e p̄ó wi Lua sísi n̄ aà Nis̄ina gb̄aao, wi íanad̄a Kilisi Yesu guu, mé wiliɔ wáz̄ia yá náai v̄ioɔ, wáme wá t̄ɔz̄ɔn síandeɔ ũ. ⁴ Mapi, má z̄ev̄i mào maz̄ia náaika. Tó gb̄e lé e á az̄ia náai v̄i, má v̄i deaála. ⁵ Ma t̄ɔz̄ɔ ma ḡoɔ swaaɔde z̄ie. Isailin ma ũ ia guu, B̄eȳam̄e bui, Ebelu bui zálala.† M̄ozi ikoȳa musu má kú Falis̄io ḡali guu.‡ ⁶ Má aiav̄i, ma íad̄a Yesudeɔwa.§ Yákea a zéwa M̄ozi ikoȳa guu gb̄e i f̄ɔ ma tàae èo. ⁷ Ama yá p̄ó má k̄ua ài ũ yáa beeo ḡom̄e yá àisai ũ tia Kilisi yáí. ⁸ Azaiasa ma yápii d̄ile àisai ma Dii Kilisi Yesu d̄ɔa p̄ó de a píia yáí. Kilisipi yáí ma ɔkp̄a yápiizi b̄isa ũ, ké mào aà v̄i, ⁹ mío naawà, mà e mào na n̄ Luao Kilisipi náaika yáí. Asa Lua lí tó yá b̄oñno na ikoȳadaa yáí no, ì to yá b̄oñno na Kilisi náaika yáie. ¹⁰ Yá p̄ó má yei mé de mà Kilisi d̄ɔ n̄ gb̄a p̄ó à b̄òd̄ gauo, mí taasik̄eàn̄o, mí ḡɔ laaàwa aà ga guu ¹¹ mí ḡbasa ḡɔ ḡàb̄o ũ.

P̄ó p̄ó r̄le yá lea

¹² I ke má lè má k̄u à p̄èea no, mále yáe ké mà yá p̄ó Kilisi Yesu ma si a p̄ó ũ yáí sí ma p̄ó ũ. ¹³ Gb̄eɔ, mi e má sí ḡiao. Yá m̄endo mále ke, mi n̄oɔ p̄ó p̄ó kú ma aeci, p̄ó p̄ó kú ma k̄p̄eɔ làasook̄esai. ¹⁴ Mále p̄ó p̄ó ma wé d̄oi ya mà ài p̄ó Lua wá sisiwà musu e naa Kilisi Yesuwa guu. ¹⁵ Wá gb̄e k̄asaaɔ wàò làasoo bee v̄i. Tó á làasoo p̄ale v̄i, Lua a á wé k̄éé yá bee musu. ¹⁶ Ap̄ii lé, lá wá kua kà a léu, wá gé ae zé doūpi guu. ¹⁷ Gb̄eɔ, à ma kea ke* lá wa a taa k̄éé, í wéte gb̄e p̄ó an kua kp̄aaīozi. ¹⁸ M̄io oé yáa m̄òom̄o, mé ma ea mále oé tia l̄o n̄ wé'io, gb̄eɔ ku dasi, an yákea tò aa de Kilisi gaa líwa ibeɔ ũ. ¹⁹ Aa mip̄e kaalewa, an gb̄eɔ mé n̄ dii ũ, wiȳa mé n̄ íand̄ab̄o ũ, d̄únia yá an làasoo ìo kuwà. ²⁰ Wápiɔ s̄o, luabe gb̄eɔn wá ũ, wá wé d̄o Suabana p̄ó a b̄o wezi, òn Dii Yesu Kilisi ũ. ²¹ A wá m̄è gb̄aasaiɔ li lá a m̄è gawidewa n̄ a gb̄a p̄ó a f̄ɔ to p̄ópii mis̄ileɔ.

4

L̄edaama

¹ Aȳam̄eto ma gb̄e yenzideɔ, á gb̄e p̄ó mále á beke á de ma íand̄ab̄o p̄ó mi p̄onakeɔ ũ, à z̄ea ḡiúgiú naa Diiwa guu màa.

² Ma awakp̄a Ev̄odie n̄ Sentisio aao l̄edoũ v̄i naa Diiwa guu. ³ Mpi s̄o ma z̄ikendee náaide, ma wabik̄ema, d̄o n̄ep̄iole, asa aa taasik̄eman̄o baonakpaa guu n̄ Kelemaao n̄ ma z̄ikendeeɔ. An tó kú àiz̄ana taalau.*

⁴ A tó á p̄ó à na Diiwa ḡoɔpii. Má òé l̄o, à tó á p̄ó à nawà. ⁵ A áz̄ia busa gb̄ep̄iie. Dii k̄ai. ⁶ Asuli yáe k̄aakeo.† Yápii guu à wabike Luawa, í yágb̄eawà, í aà s̄aukpa, í á yá'omaɔ oè, ⁷ Lua i á n̄se n̄ á làasoo daé doū naa Kilisi Yesuwa guu. N̄sedaadoũpi k̄è z̄ai, a de gb̄enaz̄ina d̄ɔaa.

⁸ Gb̄eɔ, yá p̄ó ḡɔn ke: Yá p̄ó síana v̄i mé a gb̄ia, yá p̄ó z̄ev̄i mé a gb̄as̄i v̄io, yá p̄ó na mé a báaa v̄i, yá p̄ó maa mé w̄i a s̄aukpa, àli làasooke yá beewa. ⁹ Yá p̄ó má dàdaé á sí, yá p̄ó á màa mé á èa, à yá beeo ke, Lua Aafiade iɔ kúán̄o.

P̄olu Filipideɔ s̄aukpa

* **3:2** Gal 6.12-13 † **3:5** Lom 11.1 ‡ **3:5** Zin 23.6 § **3:6** Zin 8.3 * **3:17** 1Kln 4.16, 11.1 * **4:3** B̄oa 32.32-33, Soū 69.28, Dan 12.1, Zia 3.5 † **4:6** Mat 6.25

¹⁰ Ma pɔ na Diiwa à kè zài, asa á làasoo èa sùà sa. A ma yãdaa yãa fá, zé i eo. ¹¹ Mi o màa ké mále taasike yáí no, asa má dàda baa lá a de píi, ma kua kamague. ¹² Má taasi dɔ mé má nama dɔ. Gɔɔpii gupiiu kãa ge nɔana, pɔdinzi ge pókēsãma, a yãe vímɛɛ lo. ¹³ Má yápii fɔ naa Kilisi pɔ ì ma gba gbãawa. ¹⁴ N beeo ké á bàa kú ní ma taasikɛao, a yãmaakè.

¹⁵ Filipideɔ, á dɔ áziawa, ma baonakpaaé káau guu ma bɔa á Masedoni búsuu, Yesu gálie ɔ kú ní dɔamalɛoo, á bàasio. ¹⁶ Baa gɔɔ pɔ má kú Tesaloni,‡ a pɔ pɔ mále a nideɔ kpàsãmɛɛ de gɛn doa.§ ¹⁷ I ke gba mále wɛɛɛo, á ài káfia Lua kíi mále wɛɛɛ. ¹⁸ Ma pɔ pɔ á kpàsãmɛɛ è, à pà e à dĩa. Epafɔdi á gbaɔ kpàa, pɔ màa sa. A de sa'obɔ pɔ a gí na Lua* ì kaaàgu à si ũ. ¹⁹ Ma Lua a pɔ pɔ á a ni ví kpáwá píi naa Kilisi Yesuwa guu a àizeɛ gawide léu. ²⁰ Wàɔ wá Lua wá Mae tɔbɔ gɔɔpii! Ami.

²¹ A fɔkpa Lua gbéɔwa píi naa Kilisi Yesuwa. Ma Yesude dee pɔ wá sãnuɔ fɔkpàwá. ²² Lua gbéɔ fɔkpàwá nípii, atɛsa an gbé pɔ kú Sezaa beɔ. ²³ Dii Yesu Kilisi gbêkɛkɛé á nisínau.

‡ 4:16 Zin 17.1 § 4:16 2Kln 11.9 * 4:18 Bɔa 29.18

KɔɔSIDEɔ

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Kɔɔsi de Tuukii bùsu wéle m̀endo ũε. A ku Efεε gukpe oi kiloo òaa do taawa. Pɔlu ìwa Kɔɔsi gbé Epafa mé gè ní baona yáoo we séia (1.7, 4.12).

Pɔlu de dakpeuna ũ (4.3, 10, 18) Loma, ɔ Epafa mò a òè Kɔɔsideɔ lé swádo yá d̀ɔsaizi. Waasokenaε lé e tó gbé ye Lua dɔ, i a suaba, sema wà kúle pɔ́ɔne, wi tɔzɔ, wi blεε té. Bao ìi bee maà gbεa g̀ɔ Pɔlu lakè Kɔɔsi Yesudeɔne à mè Yesu Kilisi náaikεa mé ì gbé suaba ado. A lápi d̀i Tisiki ní Onεziũε.

Fɔkpaamá ní Lua sáaukpaaɔ gbεa (1.1-14) Pɔlu Kilisi kíake òlɔwéε. A de pɔ́piia, baa nisín gbáa, ɔme a gáli mi ũ (1.15-2.3). Bee gbεa Pɔlu ní gbá laai εεyá pɔ́ aa kũa yá musu (2.4-25). A yádáné wēni dafu pɔ́ wá ví naa Yesu Kilisiwa musu, Yesudeɔ kua ní kɔo yá, uadeɔ kua ní kɔo yá ní wá kua Yesudesaideɔ guu yáoo (3.1-4.6).

Lá midεkii Pɔlu fɔkpà gbéwa (4.7-18).

Anabi εgenao ì mó ní yáoo dasi. Ampii aai to Yesudeɔ p̄ale zé maaε, aali Yesu náaikε a zéwao. Bee yá mé tò Kɔɔsideɔ lá gbáakpà Kilisi dea pɔ́piia yáwa. ɔme ì Ibiisi ba polo gbéwa à aà bɔ zɔbleu ado.

Sáaukpaa ní wabikεao

¹ Mámεmaa Kilisi Yesu zina Pɔlu lá Lua yeiwa ní wá gbé Timɔteeo, wa láε bee kè ² wá gbé náaide pɔ́ an kua adoa naa Kilisiwa Kɔɔsiɔne. Lua wá Mae gbékekεé, i á gba aafia.

³ Gɔɔpii wá wabikεa guu wiɔ Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa, ⁴ asa wa á Kilisi Yesu náaikεa bao mà ní á yea wá gbéɔzio pii, ⁵ ké á wé dɔ pɔ́ pɔ́ dileaé luabei yái. A yá siande mà yáa baona pɔ́ wa kpáε guu. ⁶ Baonapi lé ne'ì, àle ɔta d̀unia guu pii, lá a kè á guu za gɔɔ pɔ́ á mà mé á Lua gbéke sáasá dɔwa. ⁷ Epafa wá zikεndee yenzide mé yápi dàé wá gēε ũ. Kilisi zikεnnáaideε, ⁸ ɔme yeakɔi pɔ́ Lua Nisina á káwà òwéε.

⁹ A yái tò za gɔɔ pɔ́ wa á bao mà, wiɔ wabikεé Luawa láasai, aà to à a p̄eā dɔ wásawasa, aà Nisina i á gba ɔno ní wezēo pii, ¹⁰ ké à ku lá Dii yeiwa, á yá pii i kaaàgu. Beewa á yámaa pii kea à ɔta, á Lua dɔa iɔ káfi, ¹¹ ɔ gbáa yápii guu aà gbáa gawide léu, ké à yápii f̄ó ní menao ní pɔnao, ¹² í Mae Lua sáaukpa, asa à wá ká baa pɔ́ a d̄ile a gbéɔne a gupuauiwa. ¹³ A wá bɔ gusia ikou, à wá kpá a Né m̀endona yenzide kpalau. ¹⁴ Aà sabai wa gɔ́ wéεo ũ, wá duuna kèwá.*

Kilisi dea pɔ́piia

¹⁵ Kilisiá Lua pɔ́ wli e ní wéoo taaε, ɔme yoa ũ Lua pɔ́keao guu pii.

¹⁶ A pɔ́pii kè musu ní tɔlεo, pɔ́ pɔ́ wli εo ní pɔ́ pɔ́ wli εo, kpalablenao ge diiɔ ge gbáadeɔ ge ikodeɔn nò.

Pɔ́pii b̀ò aà k̄iε, mé aa ku aà pɔ́ ũε.†

¹⁷ A ku pɔ́pii āa, pɔ́pii kú aà sabaie.

¹⁸ ɔme a gálide pɔ́ de aà me ũɔ mi ũ.

* **1:14** Efε 1.7 † **1:16** Efε 1.21

Ɔme dàalena ũ, gàbo séia ũ,
ké aà gɔ pɔpii dɔaana ũ.‡

¹⁹ Asa à kà Luagu,

ɔ a tò a kea pii pèewà.

²⁰ A tò pɔpii keano na aà sabai,

pó pó kú tɔleɔ ge musuɔn nò.

Aà au pó bèle lipāakɔawa

mé mò ní aafiapio.

²¹ Apio sɔ á kɛa Luawa yāa. Aà ibeɛɔn á ũ á làasoo ní á vāikeaɔ yái, ²² ɔ Lua tò a keano na Kilisi gaa a gbɛnazinke me guu yái sa, ké à á kpán'aekɛ gbāsísai, sāsai, tàaesai, ²³ tó á zea gbāa á luanaaika guu deesai gíugiū, mé i kē zia'ea yá pó á kūa baona pó á mà guuwao. Wà baonapi kpà gbé pó Lua kè zīle laone piiɛ, mé mapi ma Pɔlu ma gɔ a kpana ũ.

Pɔlu zika Yesudeɔne

²⁴ Tiasa mále pɔnake ní taasi pó mále ke á yáio. Ia pó wa dà Kilisiwa, mále a pó pó gè ma ma mewa mà bɔlei aà gálide pó de aà me ũ yái. ²⁵ Lua zidámee, ɔ ma gɔ gálidepio donlede ũ. Ma aà yá'òé, à pèewá. ²⁶ Asiyā pó ulea gbéɔne za asinzi zadɔ Lua i dúnia káleo ɔme bò Lua gbéɔne gupuau sa. ²⁷ Lua ye aa dɔ lá asiyāpi gbia zɔɔ á buipáleɔne. Asiipin ke: Kilisi kú á guu, ɔ á wé dɔ gawii. ²⁸ Aà yá waaso wi ke gbépiiɛ, wi ledaomá, wi yādaò gbépiiɛ ní ɔno piiɔ, ké wà gbépii kpán'aekɛ naa Kilisiwa wásawasa. ²⁹ A yái tò mi zike, mi dēeka ní aà gbāa pó lé zike ma guu maamao.

2

¹ Má ye àò dēe zɔɔ pó mále káé dɔ, apio ní Laodisideɔ ní gbé pó wi wesikɔleɔɔ pii, ² ké aa e ní sɔdile, aa nakɔwa aa yekɔi, mé wezē guu aaiɔ Lua asiyā pó de Kilisi ũ dɔ wásawasa, aai a ài zɔɔ e. ³ Aà guu ɔno ní dɔao àizee pii uleau. ⁴ Mále bee oé, ké gbēe su á sásā ní lenaoo. ⁵ Baa tó má kúánɔ, ma làasoo ku, má é ále yāke a zéwa, mé á Kilisi náaika gbāa, ɔ ma pɔ kèna.

Pɔpii pɛamá naa Kilisiwa guu

⁶ Lá a Kilisi Yesu sí á Dii ũ, àò naawà màa, ⁷ á zína iɔ pélea aà guu, í zedɔu, íɔ gbāa aà náaika guu lá wa dàéwa, íɔ Lua sáaukpa maamaa. ⁸ A laaika ké gbēe su dɔa gbāa kásaé à á sásā ní gbɛnazina felekaa ɔno pā giioo. Yá beɔ i bɔ felekaa pó pó wí misiilenéɔ kíie, Kilisi kíi no.* ⁹ Asa luakea pii pèewà aà gbɛnazinke guu. ¹⁰ Naa gbé pó de gbāa pii ní iko piiɔ mide ũpiwa, apii pèewá. ¹¹ Naawà a tɔzò bɔa á dàau ũ. I ke tɔ pó wí zɔ ní ɔo no, pó Kilisi ì zɔnéɛ. ¹² Asa da'ilekea guu wà á víaàno† mé a vuaàno, ké a gbāa pó Lua aà fèle bɔdò gau náaikè yái. ¹³ A de geɔ ũ yāa Luaɛ á tàaeɔ ní á luanaaikesaio yái,‡ ɔ Lua á gbá wēni dafu ní Kilisio sānu, à sùuukèwanɔ ní wá tàaeɔ pii. ¹⁴ Lua wá tàae taala pó wá dá yáu bādè, a se pà lipāakɔawa. ¹⁵ Kilisi gaa líwa bāa bò diiɔ ní gbāadeɔla, à bòrnoɔ gupuau à ní kpán'aekè zizɔɔ ũ.

¹⁶ Ayāmeto ásu to gbēe yādiléɛ pɔblea ge imia ge dikpe ge mɔbɔa dafu ge gɔɔbɔa yá musuo.§ ¹⁷ Yá beɔ piiá yá pó wà mè a mɔ taaɛ, Kilisi mé a siana ũ sa. ¹⁸ Asu to gbé pó ì giye gbéɔwa aa nízia busa, aa wabike ní malaikaɔ kèse kūao á bɔbɔ'ɔsio. Wépungu'ea yá mé ì gbāa gbé bee taaɛ, ɔ ílan gii dá a dúnia làasoo yá musu. ¹⁹ A pɛa Kilisi pó de mi ũwao. Naawà guu megu pii ì kɔ'eu, aa nakɔwa kíɔ zì sabai, ìɔ gbā lá Lua ye à gbāwa.*

²⁰ Lá a ga ní Kilisio felekaa pó pó wí misiilenéɔ yá musu, bóyāi i yādilenɛ ma lán dúnia gbéɔwai? ²¹ Wí me nsu ké na n ɔziɔ, nsu ké iɛo, nsu ɔkā kéwao. ²² Pó beɔ pii ì lāa an

‡ 1:18 Efe 1.22-23 * 2:8 Gal 4.3, 9 † 2:12 Lom 6.4 ‡ 2:13 Efe 2.1-5 § 2:16 Lom 14.1-6 * 2:19 Efe 4.16

mòakèa guu. Gbēnazina yādanε ð wa tεi we. ²³ Ɔno tó mé dɔ yá beeɔwa. Wàlε lousisiyā kakané n̄ zīabusaaò n̄ ìadaanzīawao. N beeo aali kpá wá dàaεo.

3

Kua wēni dafu guu

¹ Lá a vu n̄ Kilisio, à to luabε yá dɔaaé, asa we Kilisi zòlεau Lua ɔplaai.* ² A tó á làasoo àò ku luabε yápiɔwa, asu àò ku dúnia pówao. ³ Asa a ga, á wēni ulεa n̄ Kilisio Lua guu. ⁴ Lá Kilisi de á wēni ũ, tó à b̀ò gupuau, ápiɔ s̄ó á b̀oàànɔ n̄ gawio sa.

⁵ A yáí tò à dúnia yá p̄ó kú á ǹsε guu de: Káaluakaa, d́e'ii, mεfεlεa, vāi nidea n̄ biikεao. Pó p̄ó gb́é lé a biikε g̀ò aà dii ũε. ⁶ Yá beeɔ yáí Lua a p̄okūmab̀ɔɔ a yāmansaiɔwa. ⁷ Ap̄iɔ s̄ó á kú a guu yāa, à d̀oaaé. ⁸ A ɔkpa yáε beeo sa: P̄okūma, kp̄ēne, ǹsεp̄āsī, gb́és̄s̄o n̄ wisaiyā'oao. ⁹ Asu εεtok̄oεo, asa a á dàa zi n̄ a yākεaɔ b̀òála, ¹⁰ a a dafu p̄ó ì á lilε gb́é dafu ũ dà, ké à ḡó lán Lua p̄ó á ké dafuwaε,† í aà d̄ó. ¹¹ Kua màa Yudaɔ n̄ buip̄alεɔ dodo k̄oεo, ge t̄s̄z̄naɔ n̄ gyaf̄oɔdeɔ, ge gus̄oɔdeɔ, ge lad̄nsaiɔ, ge z̄oɔ n̄ ẃéεo. Kilisi mé n̄ ũ n̄pii, a kú n̄ guu n̄pii.

¹² Ayāmeto, lá Lua á sé a gb́é yenzideɔ ũ, yá p̄ó de à dan ke: Wēnad̄oanε, gb̄ēke, zīabusaa, ǹs̄eniε n̄ menao.‡ ¹³ A k̄ó f̄́. Tó yáε s̀ù g̀è á zānguo, à s̀uukε n̄ k̄o. Lá Dii s̀uukεàñɔ, à ke n̄ k̄o màa s̄ó.§ ¹⁴ Azaiasa àò yek̄o, asa bee ì mó n̄ ledou yākelesaio. ¹⁵ A to aafia p̄ó Kilisi ì n̄ gba yá dɔaaé á s̄ó guu, asa kua n̄ k̄o aafia Lua á sisiwà m̄edoũdeɔ ũ. Aɔ Lua sáaukpa. ¹⁶ A to Kilisi yá z̄lek̄ii e á ǹs̄eu maamaa, í yādak̄oε, í ledak̄owa n̄ ɔno p̄iio. Lua sáaukpa guu à lesiè á s̄ó guu n̄ soũo n̄ táasileao n̄ lε p̄ó aà Nisina ì daéo. ¹⁷ Yá p̄ó ále ke ge ále o pii, à ke n̄ Dii Yesu tóo, í Mae Lua sáaukpa n̄ aà gb̄āo.*

Lua gb́é kua

¹⁸ N̄oεo, á baade lí misiile á źáε.† Màa à k̀ù àli ke naa Diiwa guu. ¹⁹ Ḡoεo, á baade lío ye a nazi.‡ Asu àò p̄ās̄ín̄o. ²⁰ Néo, à á de n̄ á dao yāma yápii guu, asa bee mé ì ka Diigu.§ ²¹ Maeo, ásuli á néo p̄o fεlε à n̄ k̀usu kwéo.* ²² Z̄oɔ, à á dúnia diiɔ yāma yápii guu. Asu z̄i ɔkunweiiana kenéo. A z̄ikené n̄ ǹsem̄endoo Dii viakenaɔ ũ. ²³ Yá p̄ó ále ke pii, àli ke n̄ ǹsem̄endoo, lá Dii ále keèwa, i ke gb̄ēnazina no. ²⁴ Aɔ d̄ó ké Dii a fiaboé àizāna ũ. Dii Kilisi ále z̄obleè. ²⁵ Vāikena a a vāi gb̄e'e. Lua lí gb̄ē zāboo.†

4

¹ Diio, à á z̄oɔ gwa a d̀oɔwa s̀usu. Aɔ d̄ó ké ápiɔ s̄ó á Dii v̄i musu.*

² A ázia kpa wabikea Luawawa, í it̄ēk̄eò n̄ aà sáaukpaao. ³ A wabikεwàw̄εε lɔ, aà zεw̄εw̄εε wà a yá waasokε, wí Kilisi asiyyā'òné. A yáí wà ma dai kp̄éu. ⁴ A wabikεmεε mà yápi o wásawasa lá à k̀ù mà owa. ⁵ Aɔ ázia k̄ūa d̄ó Yesusaideɔ guu n̄ ɔno. Ali yá p̄ó Lua a zeb̀é ke.† ⁶ A tó á legbe'i àò na, iɔ káfla v̄i, ío yāwea baadewa d̄ó.

Lezaam̄á

⁷ Wá gb́é yenzide Tisiki, ma d̄onl̄ede z̄ik̄endee náaide Dii z̄i guu, a ma baokpaé pii. ⁸ Bee yáí mále aà z̄iwá, aà wá kua oé, á ǹs̄ε i n̄ini.‡ ⁹ A gb̄ēdo Ɔneziũ,§ wá gb́é náaide yenzide lé m̄oàànɔ. Aa lak̄ii yáɔ oé pii.

¹⁰ Alisaka p̄ó wá s̄ānu kp̄éu f̄okp̄awá n̄ Baanaba d̄āuna Maakuo. Wà Maaku yá'òé k̀ò. Tó à k̄á á k̄ii, à gb̄āakpaaz̄i. ¹¹ Yesu p̄ó w̄i mε Yusitu f̄okp̄awá lɔ. Yuda p̄ó wále kpala p̄ó b̀ò Lua k̄ii z̄i ke s̄ānuɔ lén we. Aa ma ǹs̄ε n̄ini. ¹² A gb̄ēdo Epafa,* Kilisi Yesu z̄òblena f̄okp̄awá.

* **3:1** Sou 110.1 † **3:10** Daa 1.26, Efe 4.22-24 ‡ **3:12** Efe 4.2 § **3:13** Efe 4.32 * **3:17** Efe 5.19-20 † **3:18** Efe 5.22, 1Pie 3.1 ‡ **3:19** Efe 5.25, 1Pie 3.7 § **3:20** Efe 6.1 * **3:21** Efe 6.4 † **3:25** Efe 6.5-8 * **4:1** Efe 6.9 † **4:5** Efe 5.16 ‡ **4:8** Efe 6.21-22 § **4:9** Flm 10 * **4:12** Kls 1.7, Flm 23

Ìò dèka ní wabikéaáo gòpíi, ké à e zé gbãa, í kàsaakũ, Lua pòeã i pèewá wásawasa. ¹³ Má ò àlè zíkèé maamaa á ní Laodisideò ní Ielapòlideò. ¹⁴ Wá lòotoo yenzide Luku ní Demasio fòkpàwá. ¹⁵ A fòkpa wá gbéé pò kú Laodisiòwa ní Nìmfao ní gbéé pò aai kò kãaa aà beò. ¹⁶ Tó a lée bee kyokè, à kpa Laodisi gálidèòwa aa a kyokè, í ní pò kyokè s̄. ¹⁷ A o Aasipue, aà laaidò Dii zí pò wa dàewa, i a midè.

¹⁸ Ma Pòlu máme ma fòkpaawáe bee kè ní mazía òò: Ma fòkpàwá. A to ma kua kpéu yá àò dòágu. Lua gbèkèkèé.

TESALONIDEɔ LA SEIA

Yá pɔ́ kú láe bee guu

Tesalonía Masedoni bɔ́su wéledae. A ku Gelesi bɔ́su sae, Lomadeɔ mé iko víwà. Pɔ́lu wélegɛa plaade guu à gè Filipi giae, a gbèa Tesaloni. We à gáli dàaleu, àma i gɔɔplake weo, asa Yudaɔ bɔ́ aà kpe. Wà nàewà aà bɔ́ Tesaloni. Ké à bɔ́ we à tà Belee (Zin 17.1-10). Gbezã gɔɔ pɔ́ a ku Kɔ́leni, ɔ́ aà ìwa Timotee mɔ́ aà lè we, à Tesalonideɔ yá sèlè sɔ́uè. ɔ́ Pɔ́lu a lá séiàe bee kè Tesalonideɔne.

Bao pɔ́ Pɔ́lu mà Tesaloni Yesudeɔ yá musu aà pɔ́ kè na. A Lua sáaukpà Tesaloni Yesudeɔ yákea pɔ́ lé gbéɔ da zéwa yá musu. Aà zíkɛa we yá'oané gbèa à mè á ea mɔ́ wékpaleńzi (1.1-3.13). A ledámá aa ze gbãa Dii guu, aa wetã wàɔ gé ae ní Yesu yáɔ (4.13-5.11). A midékii à ledáumá à fɔ́kpámá ɔ́. (5.12-28).

Pɔ́lu gɔɔgbezãzi yáɔ bɔ́ɔlekè ɔ́. A òwèe wà gupu gbéɔne, wàɔ dɔ́ ké ziewa wáɔ kú ní Diio gɔɔpii (4.17).

Tesalonideɔ ze'ɔbané

¹ Má Pɔ́lu ní Silivèeɔ ní Timoteeɔ wámɛ wa láe bee kè Tesaloni* Yesude pɔ́ aa na Mae Lua ní Dii Yesu Kilisiowaɔne. Lua gbèkɛkɛé, i á gba aafia.

² Wá wabikɛa guu á yá ìɔ dɔ́wágu gɔɔpii, wíɔ Lua sáaukpa á baade píi yá musu. ³ Ké i zíkɛ á luanaaikɛawa, mé á yea gbéiá yá'oa ní léo yá no, mé á wɛdɔ́ wá Dii Yesu Kilisizi seasai yáí, a yá ìɔ dɔ́wágu Lua wá Mae kùe. ⁴ Wá gbé Lua yenzideɔ, wá dɔ́ ké Lua á sé, ⁵ asa ké wa baonakpáé, wi mɔ́ ní yá'oao adoo, wa mɔ́ ní Lua Nisina gbãaɔe, yápi wá kúa gbãa maamaae. A dɔ́ lá wá kuò á guu á aafia yáí, ⁶ ɔ́ a gɔ́ wápiɔ́ ní Diio dàdanaɔ ù. Taasi zɔ́ɔ guu a yápi sí ní pɔ́na pɔ́ Lua Nisina dàáguo,† ⁷ ɔ́ a ze'òɔ Yesude pɔ́ kú Masedoni bɔ́suuɔne ní Gelesi bɔ́suo píi. ⁸ Dii yá bɔ́ á kíi, i ze Masedoni ní Gelesio adoo, á Yesu náaikɛa yá lìgua píi, a baokpaa ví ɔ́. ⁹ Wàlɛ o lá wa ze'è á kíi, lá a bɔ́ dii egenaɔ yáú a zè ní Luao, ɔ́ ále zɔ́ble Lua b́éé siandepie, ¹⁰ ále aà Né Yesu pɔ́ à aà bɔ́ gau dā e aà bɔ́ luabe, i mɔ́ wá sí pɔ́kúma pɔ́ Lua a bɔ́ɔmáwa.

2

Pɔ́lu zíkɛa Tesaloni

¹ Ma gbéɔ, á dɔ́ áziawa ké wá ze'ea á kíi i ke pão. ² A dɔ́ lá wá ìadàwá, wa taasikè Filipi káau,* ɔ́ wá Lua tò wa sɔ́dìlɛ, wa baona pɔ́ bɔ́ aà kíi kpáé dèe ní dèe.† ³ Wá naeawá de e zé yá ù. Wi ke làasoo vāi ge á blea yáí no. ⁴ Lá Lua wá ká a baokpaawa, màa wi kpáné, i ke gbènazina pɔ́eã wále wɛleɔ, sé Lua wá làasoo tàasikana pɔ́. ⁵ A dɔ́ ké wi yá nana o gbèeɔ, mé wi yāe ke ní mɔ́afilio bíikɛa yáí. Lua mé wá seelade ù. ⁶ Wi sáau wɛle gbènazina kíi, ápiɔ́ ge gbèpáleɔ. ⁷ Baa ké wá a zé ví wá to à wá iko dɔ́ wá Kilisi zinake yáí, wá kèánɔ́ busebuse, lá nɔ́e neade ì laaidɔ́ a nɛwawae. ⁸ Ké wá yeázi maamaa yáí, wi zeò wá baona pɔ́ bɔ́ Lua kíi kpáé adoo, ní wázia kpaawáɔe ɔ́, asa a gɔ́ wá gbé yenzideɔ ùe. ⁹ Ma gbéɔ, à tó wá zíkɛa ní taasio yá dɔ́agu. Gɔɔ pɔ́ wále bao pɔ́ bɔ́ Lua kíipi kpáé, wi zíkɛ fáane ní gwãasinao, ké wásu gɔ́ á gbèe aso ùo yáí.‡ ¹⁰ Wá seeladeɔn á ù, ní Luao ɔ́, ké wá kú á Yesudeɔ guu a zéwa luayámanaɔ ù tàaesai. ¹¹ A dɔ́ wa yákè á baade lá mae ì ke a néɔnewa. ¹² Wa ledàwá, wa á nɔ́se ninié, wa naewá á kua ka gbé pɔ́ Lua ní kpá kpala gawide pɔ́ bɔ́ a kíiuɔ kuawa.

* 1:1 Zin 17.1 † 1:6 Zin 17.5-9 * 2:2 Zin 16.19-24 † 2:2 Zin 17.1-9 ‡ 2:9 2Tes 3.8

¹³ Ké a Lua yá pò wá òépi mà, i dilé gbēnazina pò ũo, á sǐ lá a dēwa Lua yá síande ũ. Ōmè lé zíkè á gbé pò ále aà náaiké guu. Bee yá mé tò lo wió Lua sáaukpa láasai. ¹⁴ Ma gbé, á yá kè doŭ ní Lua gbé pò naa Kilisi Yesuwa Yude, asa ía doŭ pò Yuda ò dàma ò á bùsude ò dàwá sǒ. ¹⁵ Yuda ò Dii Yesu dè ní ànabiò lo, mé aa wá yá.* An yá lí ká Luaguò, aa íbelesè ní gbépiio. ¹⁶ Aaí kpáwē wá yá pò Lua í gbé suabao o buipále. Màa duuna pò aaiò ke gòpií lo diadi. Lua pòkūma wǐ ní musu sa.

Pòlu Timotee zia Tesaloni

¹⁷ Wápiò sǒ ma gbé, ké wa kékòwa gòpla, wé mé gègè ní kòo, i ke sǒ no. Wa á nidè maamaa, wa wá wá wesikòle. ¹⁸ Wá ye mó á gwai lo. Mapi ma Pòlu, ma mɔa zewèele de gēn do ge gēn plaa, ò Setau zezòwē. ¹⁹ Tó wá Dii Yesu mò, déme àò de gbé pò wá wé doio ũ ní wá pònakébo ní wá íandábo aà aei? Apio bàasio, ²⁰ asa áme á wá íandábo ní wá pònakébo ũ.

3

¹ Ké wá fǒ menaké lo, wa zèò wá gǒ Atení wátē, * ² wa wá gbé Timotee, wá Lua zíkēndee Kilisi baokpaa guu zǐwá, ké aà á gba gbāa, i á nòse nínié á luanaaika guu, ³ ké gili su gē á gbēegu íadamae bee musuo. A dǒ áziawa, ké Lua bee taa dílewē. ⁴ Gò pò wá kú á kíi, wa doaa wá òé wa mè wa gí íadaiwá, ò á kè lá á dǒwa màa. ⁵ Ayāmeto lá má fǒ menaké lo, ma aà zǐ á luanaaika gwai. Gbēyona á yó, wá zíkè pǎ yà, wá dǒo.

⁶ Ō Timotee sùwá sa, † á luanaaika ní á yeawázio baokpawē. A mè wá yá lo doágu ní láasoo maao, mé ále wá beke lá wále á bekewa. ⁷ Ma gbé, á luanaaika Ayāmeto wá nòse níni á yá musu wá íadama ní wá taasio píi guu. ⁸ Asa lá á zea gíugiú naa Diiwa guu, wá me sù sa. ⁹ Wá fǒ Lua sáaukpa á yá musu. Wa wá Lua sáaukpa maamaa ní pòna zǒ pò wi ke aà ae á yáio. ¹⁰ Gwāasina ní fáaneo wió wabike Luawa maamaa, ké wá e wesikòle, wí pò pò kèsá á luanaaikaawa bòlekeé.

¹¹ Lua wá Mae ní wá Dii Yesuo zepoowē wá e mó á gwai. ¹² Dii á yeakǐ ní á yea gbépiizio káfié, i líala lá wá yeáziwa, ¹³ á sǒ lo daa doŭ gbāsísai, lo ku tàesaide ò Lua wá Mae ae wá Dii Yesu mɔa ní a gbé pò gòzǐ.

4

Kua lá Lua yeiwa

¹ Yá pò gǒ ma gbé, á mà wá léu lá a maa á kua ka Luagu. A kú màa, áma wále wabikéwá, wále awakpaé wá Dii Yesu guu, àò ku màa àò gé. ² A yá pò wá díléé ní Dii Yesu tóo dǒ. ³ A tó á kua àò adoa, í mikē gbāsíkēawa, asa bee mé Lua pòeá ũ. ⁴ A baade azia me kpela, àò azia kúa dǒ gbāsísai, ⁵ i ke ní dǒé'íi nídeao lán luayádǒnsai pò aa aà dǒoowa no. ⁶ Yápi guu gbēe su a gbé taiinke ge à tàaekèò, asa Dii mé a mɔaka gbé bee taaowa, lá wa doaa wá òé wa a lezawáwa. ⁷ Lua i wá sísi wáò ku gbási guu, sema wá kua àò adoa. ⁸ Ayāmeto gbé pò gǐ yá beei i ke gbēnazina à gǐio, Lua pò í a Nísina pò a kua adoa dawágu ò á gǐi.

⁹ Wá e yeakǐ yá'óé, asa áziawa Lua yeakǐ dàé. ¹⁰ A kú màa kò ní wá gbé pò kú Masedoni bùsuu píi. Gbé, wa ledáwá àò ku màa àò gé, ¹¹ í zewèele àò ku yākesai, í ma áziawa, í ázia zǐ ke lá wá dílééwa, ¹² ké á yākea e ka Yesusaidegu, mé ásu àò sòkpalea gbēezio.

Dii mɔa

¹³ Gbéɔ, wá ye àò síana dɔ́ gbé pɔ́ i'òò yá musu, ké á pɔ́ su àò sia lán gbé kíni pɔ́ aa zia'eoɔwao yáí. ¹⁴ Lá wá sí Yesu gà à vù, màa lɔ́ Lua a tó gbé pɔ́ i'ò Yesu guuɔ ea mɔ̀aàno sãnu.

¹⁵ Yá pɔ́ wále oéε beeá Dii yãdanεε. Wá gbé kɔ́na pɔ́ wáɔ ku e Dii móziɔ, wá dɔ̀aa i'onapiɔneɔ. ¹⁶ Dii mé a bɔ́ luabe, i pila ní yãdileneɔ ní malaika gbẽzɔ́ bɔ́o ní Lua kãae ɔ́o, gbé pɔ́ gà naa Kilisiwao i vu séia, ¹⁷ a gbɛa wá gbé kɔ́na pɔ́ wá kúɔ, wa wá séleɛnɔ sãnu e luabepuanau dai Diile íana guu, wíɔ kuaàno gɔ́pɔ́ii.* ¹⁸ Ayãmeto à kɔ́ nòse níni ní yápio.

5

¹ Gbéɔ, a gɔ́ ge a zaa oaé zεvío, ² asa á dɔ́ sãasã lá kpáí ì mɔ́ gwá, màa aɔ de Dii mɔ́gɔ́.* ³ Tó gbéɔ lé o wa aafia, wa ku dɔ́dɔ́a, kaale a móma kándo lá ne'iwawá ì mɔ́ nɔ́sindeewawae, aa bɔ́o. ⁴ Apɔ́ sɔ́ gbéɔ, á kú gusiau ké gɔ́pɔ́i á le lán kpáiwao, ⁵ asa gupua gbéɔn á ù, fãane gbéɔn á ù ápii. Gwãasina ge gusia gbéɔn wá ùo. ⁶ Ayãmeto wásuli i'o lán dãɔwao. Wà it̄εke, wíɔ kú ní laaio. ⁷ I'onaɔ ì i'o gwá, mé wēdenaɔ ì wēde ke gwá, ⁸ wápio sɔ́, lá fãane gbéɔn wá ù, wàɔ kú ní laaio, wí luanaaikεa ní yeakɔ́io da mò ula ù, wí wɛdɔ́a zia'ea yáí kpá mò fùà ù.† ⁹ Asa Lua i wá dile à pɔ́kũmabɔ́bɔ́wáo. A wá dile à wá suaba ní wá Dii Yesu Kilisi gbãaoε. ¹⁰ Ŋme gà wá yáí ké wàɔ kuanɔ, wá bée ge wa i'òn nò. ¹¹ Ayãmeto à ledakɔ́wa, í kɔ́ gba gbãa, lá ále kεwa.

Pɔ́lu yádilea Tesalonideɔne

¹² Gbéɔ, wa wabikèwá, à beεε dɔ́ gbé pɔ́ aaí zíkε á guu, aa iko víwá an zíkεa Diie guu, aale á dazεwaoε. ¹³ A ní kpela maamaa, ío yeñzi zí pɔ́ aale ke yáí. Aɔ na ní kɔ́o. ¹⁴ Gbéɔ, wa ledàwá à faasaideɔ dazεwa, à gbé pɔ́ an kúsu kwéɔ gba sɔ́, à laaidɔ́ gbãasaideɔwa, í menake ní gbépiio. ¹⁵ A laaika á gbēε suli vāi flabo ní vāioo. A zεwεεle àɔ maakekɔ́ε ní gbépiio gɔ́pɔ́ii.

¹⁶ Aɔ ku pɔ́na guu gɔ́pɔ́ii. ¹⁷ Aɔ wabike Luawa láasai. ¹⁸ Aɔ Lua sáaukpa yá pii musu. Bee mé deé aà pɔ́eá ù naa Kilisi Yesuwa. ¹⁹ Asuli kpá Lua Nisinaεo, ²⁰ ásuli saka ãnabikeguo. ²¹ A yápii tàasika, ío a maa kũa, ²² í mikē vāi bui piiwa.

²³ Lua aafiade to à ázia kpawa míomio, i á nisina ní á wēnio ní á meo dɔ́aé aafia tàaesai e wá Dii Yesu Kilisi mózi. ²⁴ Lua pɔ́ á sisi à á sé náai ví, a yápi kéé.

²⁵ Gbéɔ, à wabikεwēε. ²⁶ A fɔ́kpa wá gbéɔwa pii ní Lua gbéɔ lépeakɔ́wao. ²⁷ Ma naé Diizi à láε bee kyokené m̄pii.

²⁸ Wá Dii Yesu Kilisi gbēkεkéé.

* 4:17 1Kln 15.51-52 * 5:2 Mat 24.43-44, 2Pie 3.10 † 5:8 Isa 59.17, Efe 6.14-17

TESALONIDES LA PLAADÉ

Yá pò kú láe bee guu

Pòlu yá pò á ò Tesalonides lá séia guu ò la ló, à Kilisi mɔa ní gawi zɔɔ òné. Yápi lé ìada Tesalonideswa. An gbēe lé e gɔɔpi kà kòe (2.2), ò an gbēe lé gí zíkai, ò aa gò ní gbéone aso ũ, asa aale e gɔɔ gbézāpi kà káikái (3.6-12). Láe bee lé ní da zéwa an làasoo kpaanla keapi yá musu.

Pòlu ná Lua sáaukpaawa Tesaloni Yesudeo yeakōi yá musu, ò à wabikè Diiwa aà ní gba gbāa zī pò a nàné ní ɔzī yá musu (1.1-12). ɔ à Kilisi mɔa yá'òné. Bee a keo e gbé pò wí meè luayādansai à ge mɔò. Tó aà gbāa dède, a to dúnia gbépii bɔ Lua yá kpe, aai íbelese ní Yesudeo (2.1-12). Vái ɔdaa zāa yá musu, sema Yesudeo ze gbāa luanaaikéa guu (2.13-3.5). A gbea Pòlu lekà gbēpāo yáwa, ké aasu wàɔ de gbēe aso ũo (3.6-15). Lápi midékii à báaadàngu, à fɔkpámá (3.16-18).

Yádiléa bee lé wá gba laai: Gbé pò ye pɔe woaiò a pòbleo (3.10). Wá Yesudeke guu wásuli pākpa yá pò kù wà kezio.

Yákpalekèa Kilisi mɔgɔzī

¹ Ma Pòlu ní Silivēeò ní Timoteeo, wámé wa láe bee kè Tesaloni* Yesude pò aa ku Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio guuone. ² Mae Lua ní Dii Yesu Kilisio gbēkekeé, aai á gba aafia.

³ Wá gbé, a maa wàɔ Lua sáaukpa á yá musu gɔɔpii, lá a maawa, asa á luanaaikéa lé zɔkū maamaa, mé á yeakōi lé káfi. ⁴ A yáí tò wí íanadā á yá musu Lua gbé kōkāaa guu, lá i ìadama ní taasi píio fɔ ní menao ní luanaaikéao. ⁵ Lua í yágɔgɔ ní gbé a zéwa. Taasi pò ále ke kpala pò bɔ Lua kii yáí lé ɔlóné ké a ka à gēu. ⁶ Lua í yáke a zéwa. A gbé pò aale á wetāo wetā, ⁷ i á gbé pò wàle á wetāo gba íampakii ní wápi. Tó Dii Yesu bɔ luabe, a mó ní a malaika gbāo ⁸ ní tévuaò, a mɔakaò luadōnsai pò aai wá Dii Yesupi bao sioowa.† ⁹ Kaale láasai ò Lua a flabooné. Aa ku zā ní Diiò ní aà gbāa gawideo. ¹⁰ Tó à mò gɔɔpi zī, a tɔbɔ a gbé yá musu, aà náaikénapi i aà maabo mípii. Aó kú ní guu, asa a yá pò wá òé síe.

¹¹ Ayāmeto wí wabikéé wá Luawa gɔɔpii, aà tó á kua ka gbé pò à ní sisi à ní séo kuawa, i yāmaa pò a ze ní a keaò ní zī pò ále ke aà náaikéa guu pii papaé ní a gbāo, ¹² Dii Yesu tó i bɔ á musu, á tó i bɔ aà musu wá Lua ní Dii Yesu Kilisipio gbēkekeé yáí.

2

Luayādansai

¹ Wá gbé, Yesu Kilisi mɔa ní wá kāaaaaàzio yá musu,* wa wabikèwá, ² ásu tó á pɔ ya àannɔ. Tó ānabi yāe ge waasoe ge taalae pò wá mè à bɔ wá kii mè Dii mɔgɔ kà kò, ásu bílikéo. ³ Ásu to gbēe á sásá ní bee taaoo, asa gɔɔ bee a mɔo, sema bɔa Lua kpe ka gía, luayādansai pò mipè kaalewa bɔ gupuaú bàasio. ⁴ A íbelese ní pò pò wí ní dile dii ũo ní pò pò wí kúlené pii, i azia se lesí deñla, i ge zóle Lua kpéu à azia dile Lua ũ se.† ⁵ Gɔɔ pò má kúánɔ ma yápi òé. A dɔáguo lé? ⁶ A dɔ pò pò lé kpaè tia, ké asu bɔ kpóoo, ⁷ asa luayādasai lé ɔta asii guu kò. A bɔo, sema gbé pò lé kpaè tia gēzea bàasio, ⁸ luayādansaipi i bɔ sa. Dii Yesu a aà de ní a lé'ianaò,‡ a aà míonzɔ ní a mɔa gawio. ⁹ Luayādansaipi a mó ní Setāu gbāaoe, i dabudabuò ní yābɔnsaeò ní seela egeaò ke pii.§ ¹⁰ A kōni bui pii ke gbé pò aa mipè

* 1:1 Zln 17.1 † 1:8 Isa 66.15-16 * 2:1 1Tes 4.15-17 † 2:4 Dan 11.36 ‡ 2:8 Isa 11.4 § 2:9 Mat 24.24

kaalewaone, ké aa gĩ siana pò a ní suabai yáí. ¹¹ Bee yáí Lua lé sásāyā zímá à òta ní guu, aai εε náaike. ¹² Beewa yá a zōle gbé pò aai siana sio aai pónake ní vāioowa mípi.

¹³ Wá gbé Dii yenzide, a maa wàò Lua sáaukpa gòpíi á yá musue, asa Lua á sé za káau à bò ní a Nisína pò tò wa gō a pò ũ gbāao á sianasia yáíe. ¹⁴ Lua á sisi à á sé màa baona pò wá kpàé guu, ké à á baa e wá Dii Yesu Kilisi gawi guue. ¹⁵ Ayāmeto wá gbé, à ze gíūgiū, ío yá pò wá dàé ní léo ge lá guu kūa. ¹⁶ Lua wá Mae yewázi, aà gbēke guu a tò wá nòse àò daa dou e gòpíi, à wá ká zia maawa. Aapi ní wá Dii Yesu Kilisio ¹⁷ á nòse nínié, aai á zedò maakea ní yāmaa oao guu píi.

3

Wásu wàò màa vīo

¹ Yá pò gō wá gbé, à wabikewēε Luawa ké Dii yá e ligua kpakpa, ío gawi vīné lá a vī á kíiwa. ² A wabikewēε aà wá bò gbēvāi mīsaio zī, asa i ke gbépii mé Lua náai vīo. ³ Dii náai vī, a á gba gbāa, i á sí Setāuwa. ⁴ Wá naa Diiwa guu wá a náai vī ké ále yá pò wá òé ke, mé áò keε. ⁵ Dii tó á laai àò ku Lua yeaáziwa ní mena pò Kilisi ì inéο.

⁶ Gbé, wa naé Dii Yesu Kilisizi, à ké wá gbé pò màa vī aali zīke yá pò wá dànéwaoowa. ⁷ A dō áziawa, a maa à wá kea keε, asa màadeon wá ũ á guuo. ⁸ Wi gbēε blε si wá blè pāo, wa zīkè gwāasina ní fāanεo, wa taasikè e wa kpasa, ké wásu gō á gbēε aso ũo yáí.* ⁹ Wá a zé vī à dōwále, āma wa a taa kèé, ké à wá olesεε. ¹⁰ Gō pò wá kúánò, wá dīle gbé pò ye zīkeaiο a pòbleο. ¹¹ Wá mà á gbēε màa vī, aali pōe woo, sema gude. ¹² Wá dīle gbé bee taaone, wa nané Dii Yesu Kilisizi, aali zīke kílikilí aa nízia gwa.

¹³ Apiò sō wá gbé, ásu kpasa ní maakeaoo. ¹⁴ Tó gbēε i yá pò wá òé lápi guu dao, à aà yá bò dīle. Asu gbé kpaaànò, ké wí e aà kú. ¹⁵ Ama ásu íbelesεaànò, à ledawà á gbēdo ũ.

¹⁶ Dii Aafiade á gba aafia gòpíi yápii guu. Dii àò kúánò ápii. ¹⁷ Ma Polu máme ma fōε bee kè ní mazía o. Bee mé ma lá píi seela ũ, màa mi ké. ¹⁸ Wá Dii Yesu Kilisi gbēkekeé ápii.

* 3:8 1Tεs 2.9

TIMŌTEE LA SĒIA

Yá pò kú láε bee guu

Timŏtee daá Yudaε, aà maeá Gelekiε. Aa kŏ'è ní Pòluo Lisita pò kú bùsu pò wĩ me tia Tuukii guu, Pòlupi wélegea plaade guu (Zin 16.1-3). Timŏtee gŏ Pòlu ìwa pò Ìò káiaànò ũε. A teaàzi aà wéle dasio gea guu, ŏ Pòlu ì aà zĩ gáli pò an yáó lé gé súsuòò guu. Ayāmeto aà tó kú zinaò lá guu (17.14-15, 18.5, 19.22) ní lá pò Pòlu kèò guu (1Kln 4.17, 16.10-11, Flp 2.19-24, 1Tes 3.2-6) ní lá pāleò. Lá mèn pla pò a kè Timŏtee ní pò a kè Titueo wĩ me pāsitéε lác, yáze pò a kàlekale dōaanaò ní pāsitéεòneò yáì.

Timŏtee lá séia lé yá dòò àaŏ òbōwēε:

Séia gia à lezà Yesudeòwa zé kaaliò yáì ní làasoo kpaanlaò ní Yudaò yá pò yāalea ní luadōsai yá pò gbēε lé dadanéò. Zé kaalipiò mè dúniaε bee pòò maaò, wĩli fŏ Lua lèò, sema wa asiiyā dŏ bàasio. Aa gbāakpà blēε tēboao ní gia nŏsei yáò.

Bee gbεa lápi lousisiyā bōlekèwēε, kŏkāaa yáó ní yá pò a maa Yesude dōaanaò aao kūaò. A láakii lápi ledà Timŏteewa lá à kù aà a zĩ pò Lua dàε ke, lá à kù à laaidò luanaaikenaòwa, ìò de Lua ziken maa ũ (4.6).

Wa fŏ lápi kpaale leε pla: Yādanε pò de Yesudeò ní ní dōaanaò pò ũ (1-3) ní Timŏtee zia yáò (4-6).

Yādanεdeò gbaa laai

¹ Mámεmaa Pòlu, Kilisi Yesu zina, lá Lua wá Suabana ní Kilisi Yesu pò wá wé dōaàzipio dīlemεεwa, ² ma láε bee kène Timŏtee,* ma ne'ia Yesu zé guu. Mae Lua ní wá Dii Kilisi Yesuo gbēkekene ní sùuuo, aai n gba aafia.

³ Lá ma naema gòò pò málε gé Masedoni bùsuu, gŏ Efese, ní oné aasu yá pò i kpaai ní Lua yáòò dané bo. ⁴ Aasu laaidò fĩ ní deziò tó kŏnwεa pò lé vŏoowa bo, bee ì mó ní lekpaaoε. Ili mó ní yá pò Lua lé yáwanòòò, aà náaikea mé ì mōò. ⁵ Ma yápi dīle ké aao yekŏi yáie, yeakŏi pò ì bo nŏsepua ní làasoodaadoŏo ní luanaaikεa mōafilisaio guu. ⁶ Gbēε pāale yápiòne aa pèle yá àisai bōleau. ⁷ Aa ye wàò de Mōizi ikoyādanεdeò ũ, āma aa yá pò wàle o dŏo ge yá pò wá zèwàò.

⁸ Wá dŏ ikoyāpi maa, tó gbé lé zikεwà a zéu, ⁹ asa wá dŏ ké Lua i ikoyā dile gbēmaa yáio, sema yādansaio ní swágbāadeò ní lousisinsaiò ní duunkenaò ní luayādansaio ní dúnia gbéò ní de ní dao denaò ní gbēdenaò ¹⁰ ní gbāsikenaò ní gŏε pò aai gbāsikε ní ní gŏε deeoò ní gbēnazinyianaò ní εedeò ní yādōmadeò ní gbé pò aai bo yáze kpeò pii. ¹¹ Yáze depi mé baona gawide pò Lua Báaade gŏmεε zĩ ũ.

Lá Lua gbēkekè Pòluε

¹² Ma Kilisi Yesu wá Dii pò ma gba gbāa sáaukè, asa à ma náaikè à zidámεε. ¹³ Ma aà tobēesi yāa, ma ìadà aà gbéòwa,† ma gbāablémá. N beeo à wēnadŏmεε, asa má kè wésiake ní aà náaikesaio guue. ¹⁴ Ō wá Dii Kilisi Yesu gbēkekémεε zŏò, a tò ma a náaikè, míò ye gbéi naawa guu. ¹⁵ Yáε bee síana ví wá sí. Kilisi Yesu mò dúnia guu duunkenaò suabaa yáie. Mapi, ma pò mé de dāola, ¹⁶ ŏ Lua ma wēnagwà, ké mēna zŏò pò Kilisi Yesu kè ní ma gbé pò ma duuna deñlao bo gupuaui seela ũ gbé pò aa aà náaike aa wēni láasai eone. ¹⁷ Lua mēndona, gŏpii Kía pò lí gao mé wĩli e ní wéoo mé aò bεεε ví ní gawio gŏpii, āmi.

* 1:2 Zln 16.1 † 1:13 Zln 8.3, 9.4-5

¹⁸ Ma né Timotee, lá wà d̀aa ānabikèkè n yá musu, mále yápi danε ké ñȳs̄ k̄ūa, ní z̄i maa kaò ¹⁹ luanaaikεa guu rí laasoodaadoũ. Laasoodaadoũ lí ke gb̄ēēne yāe ũo, ̄ an luanaaikεa ì ̄okpa. ²⁰ Imene rí Alesāndao kú rí guu. Ma rí kpá Setáuwá‡ ké aao d̄s̄ w̄li d̄s̄e rí Luaoo.

2

Lousisia

¹ Too, ḡia s̄éia mále ledama à wabike gb̄épiiε, à zé gbeané, à kulekené Luaε rí sáaukpaaο. ² A wabike kíāne rí gb̄aadēo píi, ké wà e wàò ku aafia yákelesai luayámanaο ũ, wá kua iò gb̄ia. ³ Bee mé maa, ì ka Lua wá Suabanagu. ⁴ A ye gb̄épii suaba, aai síana d̄s̄. ⁵ Asa Lua m̄endoε, mé k̄oò kú m̄endo Lua rí gb̄ēnazinaο zānguo, ̄n gb̄ēnazina Kilisi Yesu ũ.* ⁶ A az̄ia kpà gb̄épii fiabobo ũ a ḡowa, Lua p̄eāpi seela ũ. ⁷ Ayām̄eto Lua ma dile a kpàwakena ũ, a z̄ina ũ, mà a zé síande da buipālēne.† Síana mále o, i ke εε no.

⁸ Má ye ḡēo lousisi gu rí guo píi, aa ̄se musu‡ gb̄ās̄isai, p̄okūma rí lekpaao sai. ⁹ Má ye lo n̄ēo r̄z̄ia keke a zéwa ȳò̄sai z̄iam̄one sai. I ke rí m̄i ȳò̄de t̄āo ge vua rí òso n̄ambleb̄o ge zw̄aa ̄dēo no.§ ¹⁰ Aa r̄z̄ia keke rí maakeao, lá a maa n̄ēo lousisinaο kewa. ¹¹ N̄ēo yādada kilikili, aa misiile yápii musu. ¹² Mili we n̄ēo yādada ḡēo ge aao iko v̄imáo, sema aao ku kilikili. ¹³ Asa Adamu ̄ Lua kè s̄éia, a gbea εva.* ¹⁴ I ke Adamu wa s̄ās̄ao, n̄ēo wa s̄ās̄a, à sí duunau.† ¹⁵ Tó n̄ēo wetà rí luanaaikεao rí yea gb̄é̄zio rí kuaadoakεo z̄iam̄one sai, ali ne'i aafia.

3

Gb̄ēz̄oò rí d̄onlede

¹ Yāe bee síana v̄i: Tó gb̄é ye ke gb̄ēz̄oò ũ, àle z̄i maa nide. ² Gb̄ēz̄oò lío ku tàaesai n̄om̄endode ũ, laaide ũ, ìo az̄ia k̄ūa d̄s̄ gb̄é d̄ò̄de ũ, nib̄f̄ona ũ, gb̄é p̄o a f̄s̄ yādane ũ. ³ Asu àò de igb̄ena ge gb̄é p̄ās̄i ũo. Aào de n̄̄sedoūde yákelesaide ũ. Ja su d̄baāēo. ⁴ Aào a ua k̄ūa d̄s̄, aà néo lí misiilē aaliò aà ̄tond̄k̄ii gwa.* ⁵ Asa tó gb̄é a ua k̄ūa d̄s̄o, kpelewa a f̄s̄ oia Lua ḡalidēoz̄ii? ⁶ Asu àò de gb̄é dafuna ũo, ké asu íanadā, i az̄ia dayāu lán Ibiisiwao yái. ⁷ Aà tó àò na Yesusaidēo k̄ii lo, ké wasu aà t̄'isi, i zu Ibiisi bauo yái.

⁸ M̄aa lo d̄onledēo aao de gb̄é gb̄iaò ũ. Aasu wàò de leplaadēo ũo. W̄ē yá su d̄baanéο. Aasu wàò de ̄wēlemb̄ēēo ũo. ⁹ Aao Yesu yá k̄ūa rí laasoodaadoũ. ¹⁰ Wà rí yá gwa ḡia, tó wi yāe emáo, wi gbasa rí dile d̄onledēo ũ. ¹¹ M̄aaε rí n̄ēo. Aao de n̄ēo gb̄iaò ũ, laaidēo ũ, aaiò náai v̄i yápii guu. Aasu wàò de gudenaο ũo. ¹² D̄onledēo àò de n̄om̄endode ũε, aào a ua rí a néo k̄ūa d̄s̄. ¹³ Gb̄é p̄o z̄ikè a zéwa, ì zek̄ii maa e, aà s̄o iò dilea a Kilisi Yesu náaikεa guu maamaa.

¹⁴ Baa ké mále yápiο one, má dile má mó n gwai tia. ¹⁵ Tó ma m̄oa su lé ḡēḡēε, má ye ñȳs̄ d̄s̄ lá a maa wàò ku Lua uadēo ũε. Wám̄ε wá Lua b̄éε ḡalidēo ũ, síana z̄imp̄ele rí a gb̄aa'ek̄iio ũ. ¹⁶ Lua asiiyā p̄o b̄o gupuaυ z̄oò síanaε:

A mò gb̄ēnazina ũ,
 Lua Nisina aà síandekε òl̄oné,
 malaikaò aà è.
 Wà aà yá waasokè buiò guu,
 wà aà náaikè d̄únia guu,
 Lua aà sè tàò a k̄ii gawi guu.

‡ 1:20 1Kln 5.5 * 2:5 Zln 4.12 † 2:7 2Tim 1.11 ‡ 2:8 B̄oa 9.29 § 2:9 1Pie 3.3 * 2:13 Daa 2.7, 21-22
 † 2:14 Daa 3.1-6 * 3:4 Tit 1.6-8

4

Tēyá

¹ Lua Nisina ò wásawasa, gɔɔgbɛzāzī gbēɔ pākpa Yesu zéi, aai te sásāyā pò táa ì ɛɛdeɔ da a ouzi. ² Ɛɛde mɔafilide pò vāi lí kàadaniáo mé aa ní sāsā. ³ Aai gí gbēɔne aa nɔse aa zāke, mé aai ble téné, ble pò Lua kè a náaikena pò aa síana dɔne aa ble ní a sáaukpaa. ⁴ Pò pò Lua kè píi maae.* Wásu a kee tēboo,† wà ble ní aà sáaukpaa, ⁵ asa Lua yá ní wá wabikeao gbābòè.

Kilisi Yesu ziken maa

⁶ Tó n yápio dà n gbēɔne, nýɔ de Kilisi Yesu ziken maa ũ, asa níle nzia gwa ní Yesu yáo, ní té yāmaa pò wa dānei. ⁷ Mikē felekaa fí pò lí kpaaí ní Lua yáoowa. N nzia toto, ké nýɔ de luayāmana ũ. ⁸ Metotoa ài ví yɔɔ, āma dea luayāmana ũ ài ví yápii guue, asa bee ì mós ní wēnio gbā ní ziao. ⁹ Yápi síana ví, à kà wà si ɔplapla, ¹⁰ wí zike wà dēeka a musu. Wá wé dɔ Lua bēezi. Ɔme gbépii Suabana ũ, azaiasa aà náaikena.

¹¹ Yápio dilené, ní dadané. ¹² Nsu to wà saka n èwaasokeguo. To n kua ze'ɔɔ Yesudeɔne yá'oa ní yākeao ní yeakɔio ní luanaaikéao ní kua gbāsisaio guu. ¹³ E màò mós, wetā ní Lua yá kyokeao, ní dané, ní lēdaomá. ¹⁴ Gba pò Lua dāne gɔɔ pò wà ānabikékè n yá musu, mé gbēzɔɔ ɔnāma, n̄su niazikpaio. ¹⁵ Laaidɔ yápiowa, ní mekpawà, gbépii i n gea'ae e. ¹⁶ N nzia yá ní n yādanɔ tāsika. Ze súsú ní yápio. Tó ní kè màa, nýɔ nzia suaba ní gbé pò aale swáse n yáio.

5

Gyaa ní dsaana

¹ Nsu maezɔ leleo.* Lēdawà n mae ũ, ní da èwaasowa n v̄i ní n dāuna ũ. ² Lēda nɔezɔwa n da ũ, ní da nɔgbāa ge wēndiawa n dāe ũ làasooplasai.

³ Gyaa gbēando kpela. ⁴ Tó gyaa néo ge tɔūnao ví, aa ní daeɔ gwaa dada gia, aai fiabo ní mae ní ní daɔne, asa bee ì ka Luagu. ⁵ Gyaa gbēando wé ìɔ dɔ Luazi, ì wetā lousisia ní wabikeaowa gwāasina ní fāaneo. ⁶ Gyaa pāpākēnaá gee, baa tó a bēe. ⁷ Yápio dané, ké wasu ní taae eo. ⁸ Tó gbé lé a daeɔ gwao, atēsa aà uadeɔ, à bò Lua yá kpee, Yesusaide deaála. ⁹ Nɔe pò de wà da gyaa guun ke: Nɔe pò kà wè bàā mé à zākè gēn do, ¹⁰ wíɔ aà dō maakēna ũ, negwan maa ũ, nibɔfɔna pò Lua gbéɔ gbá pípi ũ, taasideɔ dɔnlēde ũ, nɔe pò mekpà makea píiwa ũ. ¹¹ Nsu gyaa nɔgbāaɔ dauo, asa tó an gō nidea fēle, an naa Kilisiwa a busae, aai ye zāke, ¹² aai nízia dayāu, ké aa lé pò aa gbēè yāa gbò yái. ¹³ Bee gbēa aai pāke dada, aai bēbe wà ualeke. I ke màaden ní ũ adoo, aai gō gbēpen gudena ũe, aai yá pò de wà oo o. ¹⁴ Ayāmeto má ye gyaa nɔgbāaɔ zāke, aai nē'i, aai laaidɔ bēwa, ké aasu wá ìbēe gba zé aa wá tɔbēsio yái. ¹⁵ An gbēeɔ bò te Setāuzi kò. ¹⁶ Tó Yesudee gyaa ví a be, aali dɔníle. Asu to aa gō gālideɔne aso ũo, ké aa e dɔ gyaa gbēandoɔle yái.

¹⁷ Gbēzɔ pò ì dɔaa a zéwa kà wà fiaboè lee pla, atēsa gbé pò waasokea ní yādaanéó aia ví. ¹⁸ Wà yāe bee kè láu wà mè: Asuli lesɔkpa zu pò lé pɔgbēe.† Wà mè ɔ: Zikēna kà à a asea e.‡ ¹⁹ Nsu gbé pò mò ní gbēzɔ káalao yá sio, sema seeladeɔ kà gbēɔn pla ge àaɔ bàasio.§ ²⁰ Gbé pò duunakèɔ gba laai gbépii wáa, ké vía e gbé k̄niɔ kú. ²¹ Ma nane Lua ní Kilisi Yesuozí ní malaika pò à ní séo, nýɔ yápio k̄ua gbēe tēbosai. Nsu yāe ke gbēe ublembeke yáio. ²² Nsu wā ɔna gbéwa n̄ aà daziuo. Nsu to n lé àò ku gbēe duunauo. Nýɔ nzia k̄ua gbāsisi. ²³ Nsu í pā mi ado ɔo. Nili v̄e ga yɔɔ n n̄ɔse ní n gyākea m̀òm̀ɔɔ yái.

* 4:4 Daa 1.31 † 4:4 Maa 7.19 * 5:1 Lev 19.32 † 5:18 Iko 25.4, 1Kln 9.9 ‡ 5:18 Luk 10.7 § 5:19 Iko 19.15

²⁴ Gbēe duuna i bɔ gupuu e wàò gé a yâkêkêirínɔ, gbēe pɔ sɔ̄, ìli bɔ kpaao. ²⁵ Maa lɔ maakea i bɔ gupuu, baa a pɔ wi eo a e gɔ ulɛao.

6

¹ Gbé pɔ de zɔ ũɔ n̄ diiɔ dile gbia, aai misiilené yápii guu, ké wasu Lua tó n̄ yá pɔ wi danéò bēeboo yáí. ² Gbé pɔ an diiɔ de Yesude ũɔ su dɔ́emá ké aa de kɔgbēe ũ yáíò. Aa zɔblené maamaa, asa gbé pɔ aale n̄ zɪ baa bleɔ de Yesudeɔ ũe, an gbé yenzideɔ ũ. Yápiɔ dané, n̄ lɛdaomá.

Yea ɔai

³ Tó gbēe lé yápále dané mé i ze n̄ wá Dii Yesu Kilisi yá siandee n̄ wá zé yádaneeò, ⁴ yòodee, a yáe dɔ̄o, lekpaai gii n̄ yágwaa láasaio aà kù gyā ũ. Yá beeò ì to gbēe wɛdɔkɔe, aai sòleke, aai kɔ sɔ́sɔ́, aai làasoo vāi sé n̄ kɔ̄o, ⁵ aai kiiwāi vī. Gbépiɔ làasoo kolea, siana p̄limá, aai e lousisiaá ɔwɛɛɛzeze. ⁶ Lousisia aì zɔ̄o siana, tó gbé zè n̄ pɔ pɔ á v̄io. ⁷ Wi mɔ n̄ pɔeo dúnia guu lao, mé wá e tá n̄ pɔeoo. ⁸ Tó wá pɔblea n̄ pɔkasao vī, bee m̀. ⁹ Gbé pɔ ye gɔ ɔde ũ ì nízia da yɔa bau. Pɔ nidea misai kaide ì gɛ́ngu, i n̄ kpále músi n̄ kaaleo guu. ¹⁰ Yea ɔai mé yāvāi pii zina ũ. Gbēe lé a kɔde e aa gè zàò Yesu zéwa, aa wāwā zɔ̄o kpà níziai.

Dēe maa ká

¹¹ Lá Lua gbén n̄ ũ, bàale yápiɔne, ní tó yāmaa líɔ dɔaane n̄ yá pɔ zev̄i Luaeo n̄ aà náaikɛao n̄ yea gbéɔzio n̄ menao n̄ n̄senieo. ¹² Dēe maa ká n̄ Yesu náaikɛa guu, ní wēni láasai e, asa ɔ̄ Lua n̄ sisiwà gɔɔ pɔ n̄ lé maa gbèè bíla wáa. ¹³ Ma nane Lua pɔ ì wēni kpa póp̄iiwazi n̄ Kilisi Yesu pɔ yāmaa ò P̄nsi Pilatieo,* ¹⁴ nyɔ̄ yá pɔ wa dilene k̄ua s̄asai tàaesai e wá Dii Yesu Kilisi mózi. ¹⁵ Gbāade m̀ndona Bāaade, kíao Kía, diiɔ Dii mé a Kilisipi bɔ a gɔ̄wa.† ¹⁶ Ɔme lí gao ado, ì ku gupua pɔ wili f̄ s̄io guu.‡ Gbēe i wesiaaleo, wa f̄ seo.§ Ɔme gawi n̄ gbāao vī gɔ̄pii, āmi.

¹⁷ O dúnia tiae bee ɔdeɔne aasu íanadao. Aasu gbāa'e ɔda náaisaiwao, aa gbāa'e Lua pɔ ì póp̄ii kpáwá zɔ̄o wà pɔnakɛɔwa. ¹⁸ Oné aa maake, maakea i t̄má. Aa de gbadanao ũ, aai gbēke vī. ¹⁹ Beewa aa kùs̄ua maa di níziae àizana pɔ ũ,* aai wēni pɔ de wēni ũ siana e.

²⁰ Timotee, kàeda yá pɔ Lua n̄ane n̄ ɔzi. E dúnia yá giɔne n̄ yāwaaipaa pɔ w̄i me d̄ɔaɛo.

²¹ Gbēe zèò, ɔ̄ aa p̄ale Yesu zéé.
Lua gbēkɛkɛé.

* 6:13 Zaa 18.36-37 † 6:15 Zia 19.16 ‡ 6:16 Sou 104.2 § 6:16 Bsa 33.20 * 6:19 Mat 6.20

TIMOTEE LA PLAADI Yá pò kú láe bee guu

Pòlu lá plaadepi kè Timotee za Loma (1.17). Wà wetëamò Pòlu we pāsīpāsī (2.9), a ku yooyea (4.10, 16). A kà a zī láaa (4.6), ɔ àlɛ lɛda a iwa yenzidewa (1.2).

A nà Lua sáaukpaawa Timotee yeansi ní aà luanaaikɛao yá musu. Wetëa ní taasio ní íbele pò wí sé ní baonakpanaɔ yáí à lɛdà Timoteewa aà zɛ gbāa, aà taasikɛano Kilisi zīgō maa ũ (1.3-2.13). A òè aà mikē gbé pò aaiɔ gbéɔ lɛwɛo yáwa, asa aaiɔ yákpaaanlaɔ lekpaakɛkɛ ní gbéɔɛ, ɔ aai n luanaaikɛa òkpa. A òè aà a ɔlɛɛ, aà zɛ ní Lua yá pò a dàda za a èwaasogoo (2.14-4.5). Lápi láakii Pòlu azia yáɔ bolekèè, lá a ku ga lézī Loma, āma a dō ké Lua a a suaba e a gɛ kaò aà kpalau musu.

Pòlu dɛɛ maa nè à baonakpà e a léwa (4.7), ɔ à tekpà lápi kyokɛnaɔgu aa dɛɛ doupi ká ní luanaaikɛao ní menaɔ ní yeañzio viakɛa íbɛɛɔnɛ sai.

Pòlu tékpaa Timoteegu

¹ Mámɛmaa Kilisi Yesu zina Pòlu lá Lua yeiwa wēni pò à a lɛgbè Kilisi Yesupi guu yáí, ² ma láe bee kèné, ma né yenzide Timotee.* Mae Lua ní wá Dii Kilisi Yesuo gbɛkɛkɛnɛ ní sùuuo, aai n gba aafia.

³ Ma sáaukè ní ma dezio Lua pò mi kúléè ní nòsepuaoo, asa n yá ìo òmagu láasai ma wabikɛa gwāasina ní fāaneo guu. ⁴ Tó wé'i pò boma yá òmagu, mi n bɛkɛɛ, mío ye wà wesikōlɛ, ké ma pona e kɛ zài. ⁵ N luanaaikɛa ní nòsemendoo ìo òmaguɛ. N dazi Loisi ní n da Enisio Lua náaikè màa, mé má dō sáasā níle Lua náaikɛ màa sō.

⁶ Ayāmeto málɛ òngu, fele zɛ ní gba pò Lua dànɛ goo pò ma ònāmao, ⁷ asa Nisina pò í wá gba gbāa, í to wàò yekōi, í to wàò laai ví ɔ Lua kpàwá, i kɛ nisín fooo no. ⁸ A yáí nsu wide ní wá Dii yá'oanéoo, mé nsu wide ma gbé pò wà ma dakpɛu aà yáí yá musuo. Taasi pò wí kɛ aà baokpaa yáí kɛmanɔ ní Lua gbāao. ⁹ Ōmɛ wá suabà, à wá sisi, wa gō aà pò ũ. I kɛ yá pò wá kè yáí no, aazia pɛā yáíɛ, ní gbɛkɛ pò a kèwɛɛ naa Kilisi Yesuwa zadō goo i daaleoo. ¹⁰ Gbɛkɛpi bò gupuaú wá Suabana Kilisi Yesupi mɔa guu sa. A ga iko bādè, à wēni ní kua goo piio bòwɛɛ gupuaú a bao pò wí kpa guu. ¹¹ Lua ma dile a zina ũ mà baopi kpàwake, mí dané.† ¹² A yáí málɛ taasie bee kei, āma wí lí ma kūo, asa má gbé pò ma aà náaikè dō, mé má dō sáasā ké a fō kàeda yá pò à nàmɛɛ ma ɔzīi e a mɔgɔzī. ¹³ Nyō yá síande pò ní mà ma kíipi kúa yá zīnda ũ ní luanaaikɛao ní yeakōio naa Kilisi Yesuwa guu. ¹⁴ Kàeda yāmaa pò Lua nàne n ɔzīi ní aà Nisina pò kú wá guu gbāao.

¹⁵ N dō ké Azi bùsudeɔ píi ma vūaaɛ. Fizele ní Èemɔzenio kú ní guu. ¹⁶ Dii wēnadō Ōnesifoo bɛdeɔnɛ! Asa à ma nòse nínimɛɛ, a gēna lé vío, i wide ma daakpɛu yá musuo. ¹⁷ Ké à kà Loma gōò, à ma wɛɛle e à gè b̀a. ¹⁸ Dii to Lua wēnadōè yákpalekɛgɔzī. N ònlɛ zōo pò a kèmmɛ Èfɛsɛ dō sáasā.

2

Kilisi Yesu zīgō maa

¹ Mpi sō ma né, nyō gbāa ní gbɛkɛ pò Lua víwanɔ naa Kilisi Yesuwao. ² Yá pò ní mà má ò dasi wáa na gbé náaide pò aa fō da gbɛpaleɔnɛɔ ɔzī. ³ Taasikɛmanɔ Kilisi Yesu zīgō maa ũ. ⁴ Dúnia yá lí òbaa zīgō pò kú zilaueo, ké aà yá e ka a diigu yáí. ⁵ Bakpaaina sō, tó i bàale a

* 1:2 Zln 16.1 † 1:11 1Tim 2.7

zɛwao, a fùà eo.* 6 Ζῷε πό ζῖ γβᾶα κὲ μέ ἰ α baa sé séia. 7 Λᾶsooke yá πό má òpiowa, asa Dii a ní gba ɔno apii guu.

8 To Davidi bui Yesu Kilisi πό bὲ gau yá ào òngu. Baona πό mi kpan we. 9 A yáí mále taasikei. Wà mɔkàa lán dàakenawa, àma wa fῶ mɔka Lua yáwao. 10 Ayámeto mi yápii fῶ gbéé πό Lua ní séo yáí, ké ampio sῶ, Lua ní suaba, aai gawi πό lí láao e naa Kilisi Yesuwa.

11 Yáε bee síana ví:

Tó wa gaaàno, wá kuaàno.†

12 Tó wa menafῶ, wá kibleaàno.

Tó wa lelekpaaazi,

aàpi a kpáwázi sῶε.‡

13 Tó wá náai vío, ìo náai víε,

asa a we lelekpa aziaio.

Dii zíkɛna maa ní lekpaao

14 Yápio òo n gbéogú, ní nané Luazi aasu lekpa pā ke Lua yá musuo. A ài vío, ἰ gbéé πό aale maɔ òòkpaε. 15 Aiakε, ké Lua e n sáaukpa, zíkɛna πό ἰ yá síande poloné wásawasa, wí lí aà kú aà zῖ yá musuo ũ. 16 Ε yābɔlea pā πό lí kpaai ní Lua yáooε. ἰ gbéé luayādasai káfinéε, 17 ῶ yá πό aai dané ἰ tamá lán sánεwa. Imεne ní Filetio kú ní guu. 18 Aa kè síanawa, aai mε wà bὲ gau kò, aai gbéeo luanaaika òòkpaoné. 19 Gia ní beeo ε πό Lua dàale zεa gbāa, wà yáε bee kèwà: Dii gbéé πό de a πό ũo dῶ. § Gbéé πό ἰ Dii sísi ké yāváiwa.

20 Uada ìo πόo ví dasi. Wà a keeo kè ní vuao ní ánusuo yágbiakεbo ũ, mé wà a keeo kè ní lío ní gíio yāyɔonakεbo ũ. 21 Tó gbéé ɔbòle yá beεesai guu, a gῶ yágbiakεbo ũ, Dii zíkεbo maa ũ, ìo ku maakea pii soú guu. 22 Bàale èwaaso pɔnideaoεne, ní tó maakea ní luanaaikaεo ní yea gbéozio ní kua ní kῶo na òaanε sánu ní gbéé πό aai Dii sísi ní nῶsepuaoo. 23 ɔbɔle yá misai gwaa ní kῶo guu. A dῶa vío, mé ní dῶ ké ἰ lekpa iné. 24 A maa Dii zòblena aào lekpa vío. Aào busaa gbépiiε, yādanεde maa πό ἰ gbéé fῶ ũ, 25 ἰ gbéé πό lé a yá sioo gba laai busεbusε. Wíliio dῶo Lua a ní gba nῶselileá zé, aai síana dῶ, 26 aai pili Ibiisi πό ní kú ní a bao à ní dá a pɔeá guuwa, aai su ní laaiwa.

3

Gbēnazinao yakea gɔɔgbεzazi

1 Nyῶ dῶ ké gɔɔ gbεzāε beeo aao zῖ'ũ. 2 Gbéé zia yá a òaané, ῶa a ní sῶ ble. Aao de waladeo ũ, íandāno, gbēsῶsῶno, de ní dao yāmansai, gulu, luayādansai, 3 nῶsesaideo, awamansai, gbéé tɔbēesinao, faasaideo, áiapāsideo, maa ibεeo, 4 bɔnkpedeo, lāasoosaideo ní yῶoɔeo. Aao ye pɔnakεai de Lua yála. 5 Aai lousisi, àma an yá lí kῶse ní Lua gbāao. Ké gbépiowa. 6 Gbéé bee taao ἰ gῆ nɔε πό lí mi gbāeozi, aai ikokεmá. Duuna sadà nɔepio, dῶε'íi mé gῶné, 7 aai yādada gɔɔpii, àma aali síana dῶo. 8 Lá Zanesi ní Zāblesio bὲ Mɔizi kpe,* màa gbépio ἰ bɔ síana kpe. An lāasoo kolea, mé luanaaikεn gianaεne. 9 Aa gea'ae ví lo, asa gbépii ní misaika dῶ, lá wà Zanesi ní Zāblesio πό dῶwa.

Luayá ài

10 Mpi sῶ ní temazi, ní ma kua dῶ ní ma yādanεo ní yá πό mále yáo ní ma luanaaikaεo ní ma menakeao ní ma yea gbéozio ní ma zεa gbāao 11 ní ía πό wa dàao ní taasi πό má kèo. N yá πό ma le Antiosi ní Ikɔniuo ní Lisitao dῶ† ní ía zῶo daaa πό má fῶo. Dii ma bɔ apii guu.‡ 12 Gbéé πό aa ye wào ku luayāmana ũ naa Kilisi Yesuwa gí wétēa eio. 13 Gbēvái ní kɔnideo, an vái aɔ gbābɔbɔε, aai gbéé sásā, ampio sῶ aao sásāε. 14 Mpi sῶ, zε ní yá πό ní dàda ní sí síana

* 2:5 1Kln 9.24-27 † 2:11 Lom 6.8 ‡ 2:12 Mat 10.33 § 2:19 Nao 16.5 * 3:8 Bɔa 7.11-12 † 3:11 Zln 13.50, 14.5, 19 ‡ 3:11 Sou 34.19

ũo. N gbé pò dàdané dõ, ¹⁵ asa n Luayãtaala dõ za n nézi. A fõ n gba ñn, i n ka Kilisi Yesu náaikea pò ì n suabawa. ¹⁶ Yá pò kú lápiò guu bò Lua kíi pii. A ài ví, asa ì síana dané, ì n eekané n zì, ì n gba laai, ì ledamá yákea a zéwa musu, ¹⁷ ké Lua gbé e àò wásawasa kua maakea pii sòu guu.

4

¹ Ma nanε Lua n Kilisi Yesuozì aà εa mɔa kpalablei n aà yákpalekea n gbé béε n gyaadeo yáí, ² Lua yá waasoke, à zekè i zekεo, wetã. N n lele, n n gba laai, naεmá, ní yãdané n mena zõo. ³ Asa gɔe a mɔ ké gbéε we swáεe yá síandeio. Aa yãdanedeo kãaañzi nziã pɔeãwae, aa yá pò káñgu dané. ⁴ Aa gi síanai, aai ze n fi. ⁵ Mpi sõ, ñyõ laai ví yápii musu. Taasi fõ, ní baonakpanakea ke, ní n zì lepapa.

Pòlu kua lézi Loma

⁶ Ma gɔo pà kò, wa ma au tóle sa'o'i ũ tia. ⁷ Ma dεε maa nè, ma bakpaaí pò Lua díle kè ma bɔlei. Ma Yesu yá kù a zéwa. ⁸ Kua maa fùã dílea, àle ma dã sa. Dii Yákpaleken maa mé a kpameεe yákpalekegɔzi. I ke máme má adoo, n gbé pò ye aà mɔaiò pii.

⁹ Zεwεεle mó ma kíi kpakpa. ¹⁰ Demasi ma to we à tà Tesaloni, ké a ye dúniai yáí. Kelesã tà Galati bùsuu, mé Titu tà Dalamati bùsuu. ¹¹ Luku mé gòmanò ado. Maaku se à mɔ sãnu, asa ì dɔmale maamaae. ¹² Ma Tisiki gbàε Efεε. ¹³ Tó nle mó, ma ulatao pò má tò Kaapu be Toloasi* sé, ní mɔomεε n ma láo, atεsa a pò pò wa kè n báao.

¹⁴ Alεsãnda sia yãvãikεmεε maamaae. Dii a yá pò a kèpi fiaboè.† ¹⁵ Laaikaazi, asa à bò wá yá kpe pãsipãsiε. ¹⁶ Yákpalekeεamanò séia guu gbèe i zεmanò. Wà ma to we pii. Lua su n yápi dao. ¹⁷ Dii zεmanò à ma gba gbãa, ñ ma ze'è ma baonakpà wásawasa, buipãleò mà pii. A ma bɔ nòomusu lézi. ¹⁸ Dii a ma bɔ yãvãí guu pii, a ma suaba e ma γε kaò à kpalau musu. Ñme gawi ví gɔpii, ãmi.

¹⁹ Fɔkpa Pisii n Akilasiowa n Ñnesifɔo bedeo.‡ ²⁰ Elasa gò Koleni. Ma Tɔfiũ tò n gyão Miletì. ²¹ Zεwεεle mó e buzie àò ká. Ebulu n Pudεo n Linuo n Kolodiao n wá gbéε pii fɔkpama. ²² Dii àò kunno, i gbèkεkεé ápii.

* 4:13 Zin 20.6 † 4:14 Sou 62.13 ‡ 4:19 2Tim 1.16-17

TITU

Yá pò kú láe bee guu

Tituá Yesudee, ãma Yuda no (Gal 2.1-3). A gò Pòlu ìwa ùe mé à zì zò kè Kòlenideò ní Pòluo maakõe yá musu (2Kln 7.6-16). Pòlu láe bee kèè gò pò Titupi ku Keleti, à Yesude pò aa kú ísia gūgūnapiwao yágea'aezì nàè aà zì.

Lápi daaleaá waaso pò Pòlu ìb kené yáe (1.1-4). Bee gbea yá pò a òlè gáli òbaanaone (1.5-16). Lée pla guu à ledà Tituwa gbé pò àlè zíkèrínò yá musu: Maeziò, nòeziò (à kù aa yádada wéndiaone), èwaasoò ní zòò (2.1-15). Lée àaò guu à Yesude yákeoò bòlekè, ké an kua aao na, aasuli kòkpaaleo (3.1-11). Bee gbea à ledà Tituwa, à fòkpámá (3.12-15).

Lápi kyokena a e ké lápi waaso de Titu yá ù adoo. Yá'ia pò Pòlu òá yá'ia pò ìb Yesudeò le mòmòòòe: Yesudeò yáò zékalea ní òbaanaò yákeoò ní Yesudepio yákeoò.

Titu zíkèa Keleti bùsuu

¹ Ma Pòlu, Lua zòblena, Yesu Kilisi zina, à ma zì mà gbé pò Lua ní séo da a zéu, mí tó aa lousisia síana dõ, ² an wé ìb dõ àizãna pò Lua a legbè zadõ gò i daaleozi, Luapi lí èeto sòo. ³ Yápi bò gupuu a gòowa waaso pò Lua wá Suabana nàmee ma zì guu, lá a òlèwa. ⁴ Máme ma láe bee kèè Titu,* ma ne'ia Yesu zé pò wá kúu sãnu guu. Mae Lua ní Kilisi Yesu wá Suabanapio gbèkèkène, aai n gba aafia.

⁵ Ma n to Keleti ké ò yá pò gò weò gògò, ní gbèzòòò dilè wéle ní wéleò lá má ònewa. ⁶ A maa gbèzòòò líò ku tàaesai nòmendode ùe. Aà néò ìb luayãmanaò ù, i ke aao de né zazaalalasideò ù no. ⁷ Lá òbaanaá ziaa Lua zì guu, a maa aao de tàaede ge swágbãade ge pòkùmade ge igbèna ge àiapáside ge òwelembèe ùo, ⁸ sema nibòfòna ù, laaide pò zè ní maakèao ù, gbèmaa pò a kua adoa mé a azia kúu dõ ù,† ⁹ gbé pò zè súsu ní Lua yá náaideo lá wí danéwa ù, ké à e ledà gbèpãleòwa ní yá síandepio, i gbé pò bò a yá kpeò ekané ní zì.

¹⁰ Asa swáyãmansaide pò aai gbéò liaa ní ní yá'oaò dasi, atèsa Yudaò guu. ¹¹ Aai ua búu gbéò òòkpa. A maa wà lesòkpané. Aai yá pò de wà danéò dané òbèe'ea yáí. ¹² Keleti bùsu ànabie mè Keletibá èdeone, wai pásione, ye'uiade pòewonsaione. ¹³ Yápiá síanae. Ayãmeto ledamá pásipási, ké aa zése súsu. ¹⁴ Aasu laaidò Yudaò fiwao ge gbé pò kè síanawaò yádileao. ¹⁵ Pòe líò gbási gbásisaideoneò, mé pòe líò gbásisai luayãdansai gbásideoneò, ké an làasoo ní ní nòseò vãi yáí. ¹⁶ Aai me wa Lua dõ, ò an yákeoò ì ní èbo. Lua ginzideone, aali aà yãmao, aali fò yãmaae kèò.

2

Lèdaa Lua gbéòwa

¹ Mpi sò, yá pò ì kpaai ní yá síande daanéò oné. ² O maezòòone aao nízia kúu dõ gbé gbiaò ù, laaideò ù. Aa zése súsu ní yea gbéòzio ní menao. ³ O nòezòòone ò aao ku Lua gbéò kuawa. Aasu wàò de gudena ge vèe zò ùo. Aali yãmaa da nògbãaone, ⁴ aali ledamá an baade àò ye a zázi ní a néò, ⁵ aao de laaideò ù gbásisai, aa laaidò ní nòzãekèziwa, an baade misiile a zãe, ké wasu Lua yá bèeboò yáí.

⁶ Ledà èwaasoòwa ò aao laai ví yápii guu, ⁷ ní maakèa zé òbné. N yádaané àò gbia kolesai. ⁸ Yázede pò wa fò a èeboò dané, wí i gbé pò bò n kpe kú, ké i e vãi ò n yá musuo yáí.

* 1:4 2Kln 8.23 † 1:8 1Tim 3.2-5

⁹ Leda zɔɔwa aali misiile ní diibne yápii guu, aali yá pɔ a kángu ke. Aasuli bɔ ní yá kpeo. ¹⁰ Aasu ní kpáí'oo. Aa to aao ní dɔ gbé náaideɔ ũ maamaa, ké Lua wá Suabana yá pɔ wi dané e teke yápii guu.

¹¹ Asa Lua gbēke pɔ m̀ ní gbépii suabaaɔ b̀ gupuu. ¹² Gbēkepi lé dawēe wà mikē yá pɔ i kpaai ní Lua yáooe ní dúnia pɔnideɔɔ, wíɔ wázia kũa dɔ gbēmaaɔ ũ, luayāmanaɔ ũ dúnia tiae bee guu, ¹³ wíɔ wɛdɔ pɔnakegɔɔ pɔ wále dáí. Ɔme wá Lua zɔɔ wá Suabana Yesu Kilisi mɔgɔɔ gawide ũ. ¹⁴ A azia kpà wá gēe ũ, ké à wá bɔ v̄ai pii guu, i wá gbāsi wolo a gbé yenzideɔ ũ, gbé pɔ maakea áia v̄iɔ ũ. ¹⁵ Yápiɔ oné, ní ledaomá, ní ní gba laai ní n ikoo pii. Nsu to gbēe sakanguo.

3

Wà laaidɔ maakeawa

¹ Dɔ n gbéɔgu aali misiile gbāadeɔne ní ikodeɔ,* aa ní yāma, aao kú ní maakea pii sɔuo. ² Aasu gbēe tɔbēesio. Aao de ǹsedoūde yākelesaide pɔ busaa gbépiiɔ ũ. ³ Asa wápiɔ s̄ɔ wá faa v̄i yāao, luayādansaion wá ũ. Wá sāsāa, wá de pɔnakea ní d̄e'ni piiɔ zɔɔ ũ. Wíɔ ku ǹsev̄ai ní wɛdɔak̄ɔeo guu. Wá de gbé giaɔ ũ, wá zak̄ɔu. ⁴ Ké Lua wá Suabana gbēke ní aà yea gbéɔzio b̀ gupuu, ⁵ ɔ̄ à wá suabà. I ke wá maakea yái no, ké à wēnad̄ɔwēe yáie.† A wá zu'ò, à wá í dafu, a tò wa ḡɔ gbé dafuɔ ũ ní a Nisina ⁶ pɔ a p̄siwá gbāao Yesu Kilisi wá Suabana sabai, ⁷ ɔ̄ yá b̀ɔwanɔ na aà gbēke yái, wa ḡɔ aà gbablenɔ ũ, ɔ̄ wá wé dɔ àizānai. ⁸ Yápiá slanae.

Má ye ǹ káasike yápiɔwa maamaa, ké luayāmanaɔ e wà m̄ekpa maakeawa. Bee maa, a káfia v̄i gbéɔne. ⁹ Pāale yá m̄isai gwaae ní deziɔ tɔ k̄ɔnw̄eao ní s̄oleo ní lekpaakea M̄oizi ikoyā musuo, asa yāp̄ɔne, aa káfia v̄iɔ. ¹⁰ Gbé pɔ í to wá k̄eaa gba laai baa ḡen pla, ní gbasa ǹ aà yá.‡ ¹¹ Nȳɔ d̄ɔ ké gbé bee taa ɔ̄ɔkpà. Duunkenaɔ, à azia d̄ayāu.

¹² Tó ma Aatema ge Tisiki z̄ima, zew̄eele mɔ ǹ ma le Nikɔp̄li, asa ma z̄eɔ mà buziɛble wee. ¹³ K̄ɔai ke ǹ zé k̄us̄ua ke b̄usu ikoyād̄ona Zenasiɛ ní Apoloo, ké p̄ɔe su k̄ésámáɔ. ¹⁴ A maa wá gbéɔ maakea dada, aaiɔ ke, aai b̄ɔɔle z̄eazeaɔ ke, ké aasu w̄aɔ ku p̄aɔ. ¹⁵ Gbé pɔ wá s̄anuɔ f̄ɔkp̄ama pii. F̄ɔkpa gbé pɔ aa yewázi Yesu zé guuɔwa. Lua gbēkekeé ápii.

* 3:1 Lom 13.1-2, 1Pie 2.13 † 3:5 Efe 2.8 ‡ 3:10 Mat 18.15-17

FILEMɔɔ

Yá pɔ́ kú láε bee guuɔ

Filemɔɔ́á Kɔ́lɔsi Yesude tɔ́dee mé Pɔ́lu gbēnaε (dòɔ 1). A zɔe ví, aà tón Oneziũ, à bàalèè. Oneziũ Pɔ́lu dè gɔɔ pɔ́ wà Pɔ́lupi dàkpεuε. A gò Yesude ũ sɔ́, ɔ́ Pɔ́lu zèd à aà kpásá a diiε, ɔ́ à láε bee kèè, à wabikèwà asu aà si zɔ ũ ɔ́, sema aà gbēdo ũ naa Kilisiwa guu, asa wí zɔ pɔ́ bàalè swágaga pásipásíε.

Fɔ́kpaá Filemɔɔwa ní gbé pɔ́ aa kuaànɔɔ gbεa (1-3), Pɔ́lu Dii sáaukpà Filemɔɔ luanaaikεa ní aà áiao yá musu (4-7). Bee gbεa à Oneziũ pɔ́ lé tá a diiwa yá'ò (8-22). Lápi làa ní fɔ́kpaamáɔ, wà gbé pɔ́ an tó kú Kɔ́lɔsideɔ lá guuɔ è we (Kls 4.10, 12, 14). Aasipu (dòɔ 2) tó kú Kls 4.17 guu ɔ́.

Wá è lápi guu lá Pɔ́lu yá'ò a gbé Filemɔɔε busebuse. I yáε dilèè, i giè ní Oneziũ zɔbleaεɔ. Ama à yá d̀aàgu ní gbé pɔ́ lé láε bee kyokeɔ pii, Kilisi yeawázi ì tó wá kua dafukũ, ì tó wá kε na ní k̀ɔɔ ɔ́.

Pɔ́lu Filemɔɔ sáaukpaa

¹ Ma Pɔ́lu, ma gbé pɔ́ wà ma dàkpεu Kilisi Yesu yáí ní ma gbēdo Timɔ́teeo, wámε wa láε bee kène, wá zíkendee yenzide Filemɔɔ, ² ní Yesude pɔ́ aai kɔ́ káaa n beo ní wá nɔε yenzide Afiao ní wá zíkandee Aasipuo. ³ Lua wá Mae ní Dii Yesu Kilisio gbēkεkεne, aai n gba aafia.

⁴ N yá ìɔ d̀omagu gɔɔpii ma wabikεa Luawa guuε, ɔ́ mi aà sáaukpa, ⁵ asa ma Dii Yesu náai pɔ́ níε ke bao mà ní n yea Lua gbéɔzio píi. ⁶ Mi wabikèwà, ké n kuawanɔ́ Yesu zéu a to n wé ḱé báaa pɔ́ wá ví píi naa Kilisiwa guu. ⁷ Ma gbé, n yearízi ma pɔ́ kèna maamaa, à ma ǹɔε ǹnimεε, asa n Lua gbéɔ sɔ́ dànέ doũ.

Pɔ́lu awakpaa Filemɔɔε ɔ́neziũ yá musu

⁸ Ayámεto, baa ké ma zé kà naa Kilisiwa mà yá pɔ́ maa ñ ke dilene, ⁹ ní beeo ma awakpàne ké má yenzi yáí. Mapi ma Pɔ́lu, ma maezɔ́ ia ní ma daakpεu tia Kilisi Yesu yáio, ¹⁰ ma awakpàne ɔ́neziũ* pɔ́ gò ma né ũ kpéu la yá musu. ¹¹ A pàne yáa, áma tia a ài víwεε, mpi ní mapio. ¹² Ma aà gbàεma, a de ma sɔ́ ũε. ¹³ Ma kua kpéu Yesu baokpaa yáí guu, má ye aàɔ ku ma saε, ké aàɔ d̀male n gbεu, ¹⁴ áma ma zèd má yáε ke n lé saio, ké nísu yámaakεmεε teasio, sema ní p̀eáɔ. ¹⁵ Aɔ ɔ́neziũ ḱεama yáa gɔɔpla de ké aà εa suma àɔ kunnɔ gɔɔpii yáíε. ¹⁶ A εa àɔ de n zɔ ũ ɔ́, asa a de zɔa, a de n gbé yenzide ũ naa Kilisiwa guuε. Ma gbé yenzideε. Wa n gbé pɔ́ a de n zɔ ũ mé à gò Dii pɔ́ ũ pɔ́ o ɔ́a?

¹⁷ A yáí t̀ò, t̀ó n ma dile n gbé ũε, gbáakpaaàzi, lá níyɔ́ kpamaziwa. ¹⁸ T̀ó à zàne yáewa ge t̀ó a n fía k̀uaε, bee gò ma yá ũε. ¹⁹ Ma Pɔ́lu máme ma yáε bee kè ní mazía ɔ́o, má n fíabone. Ké ní ma fía k̀ua n misia ũ, má a yá'o ɔ́o. ²⁰ Too, ma gbé, maakεmεε Dii yáí, ní ma sɔ́ damεε doũ wá naa Kilisiwa guu yáí.

²¹ Ma lakène ké má d̀ɔ́ níyɔ́ ma yáma, mé níyɔ́ ke de lá má òneá yáíε. ²² Bee gbεa pilakii kekεmεε ɔ́, asa má a náai ví Lua a ma b̀ɔ́ε wabi pɔ́ ále kεwà yáí.

²³ Epafa pɔ́ wá sãnu kpéu Kilisi Yesu yáí fɔ́kpaama ²⁴ ní ma zíkendeeɔ Maaku ní Alisakao ní Demasio ní Lukuo. ²⁵ Dii Yesu Kilisi gbēkεkεé.

* 1:10 Kls 4.9

EBELUO

Yá pò kú láe bee guu

Ké wà íbelesè ní Yesudeo, bee mé tò an gbēo ye fu, ò lápi kēna lé tékpańgu aa ze gbāa Dii náaikēa guu. A mē Kilisi zōo de malaikao ní ānabiola pii, mé zí pò a kè gbépii yá musu de an pòla pii. Za lápi daaleawa à mē Lua azia òlōwēe a né Yesu Kilisi ũ (1.1-3). Lápi kpaalea lee pla:

A séia (1.4-10.18) lé Kilisi dea pópiaa yá bōleke. Anabio ò a deńla adoo (1.1), a de malaikao la be (1.4-2.18), a de Moizi ní Yozueeola (3.1-4.13). A de luabaakuarńo káau sa'onkiaola (4.14-7.28). A azia kpà sa'obo ũ à gà lipāakōawa gbépii, ò bee de sa dasi pò Isailio ò yāala pii (8.1-10.18). A zewēwēe wà sō Luazi, zé pò sa'oa pāle i e wē yāao. A plaade (10.19-13.17) lé tékpawágu wà ze gbāa Yesu náaikēa guu (10.19-39). Weki luabaakuarńo káau luanaaikēnao yá kúu (lee 11). Ale ledawá wà wépe Yesu Kilisiwa, ké wà e íbelesēawanō fō laaàwa (12.1-11). Ledama gbēzāo ní gbéō gbaa laaio gbēa (12.12-13.19), lápi kēna fōkpāmá à báaadāngu (13.20-25).

Lua Né de malaikao

¹ Lua dōaa ānabiōne yāa dodo dasi, ò aa yáze ò wá deziōne dasi, ² āma aà Né mé yā'òwēe gōo gbēzāe bee zí sa. Népi sabai ò Lua dúnia kè, a díle òme a gō pōpii ví. ³ Òme Lua gawi tekea ũ, aà kua ũ zálala. Òme pōpii kūa ní a yā'oa gbāao. Gbéō duunawoloa gbēa à gè zōle musu Zōode oplaai. ⁴ Lá tó pò a blè gbia de malaikao pòla, màa aà zōo deńla lo. ⁵ Lua yáe bee ò malaikaeē yāae?

Ma Né n ũ, n Maen ma ũ gbā,*
ge máme máo de aà Mae ũ,
aàpi io de ma Né ũ.†

⁶ Ké Lua tò a yoa mō dúnia guu, à mē a malaikao kúleè pii. ⁷ Malaikao yá musu à mē,
i a íwao li íana ũ,
i a zíkēnapiō li tévua ũ.‡

⁸ Aà Né yá musu sō, à mē:
Lua, níyōo zōleá báawa gōoppiē,
niō n kíake lípana kūa yáze de ũ.

⁹ N ye maakeai, ní za vāikeau.
A yái tò Lua, n Lua, n kpa kpalau,
à pōna písima de n gbéōla.§

¹⁰ Wa ò lo:
Dii, n tōle kàle asínizí,
musuá n ožíkeae.

¹¹ Ampii aa gē, kási níyōo kue.

Aa zikū lán pōkasawa,

¹² ní ní koo lán pewa,

ní ní lile lán pōkasawa.

Mpi sō níyōo dou gōoppiē,

n gōo láaa vío.*

¹³ A yáe bee ò malaikaeē yāae?

Zōle ma oplaai

* 1:5 Sou 2.7 † 1:5 2Sam 7.14 ‡ 1:7 Sou 104.4 § 1:9 Sou 45.7-8 * 1:12 Sou 102.25-27

e mào n ibeεo kene n gbadibo ũ.†

¹⁴ Malaikaóá zikenaone mípii, nisína pó Lua ì ní zì dòi gbé́ pó aa bọ ziaólee.

2

Yesu gōa gbēnazina ũ lāwāwa

¹ Ayāmeto wà yá pó wá mà kũ ɔplapla, ké wásu zā zéwao yáí. ² Asa lá ikoyā pó malaikaó óá síanae,* mé wà flabò gbé́ pó gĩ mai aa pāaone a zéwa, ³ tó wi suabaa zōopi yāda sao, wá bọe? Suabayāpi bọ Dii kíie, ɔ gbé́ pó mào a síanapiliwàwēε. ⁴ Lua suabayāpi seela òbóné yābónsaεo ní dabudabu dasi keaε guu ní a Nisína gba pó a bīilewēε a pōēawao.

⁵ I ke malaikaó ɔ Lua dúnia zia pó wálee a yā'o nàné ní ɔzió. ⁶ A ku guei wà mē:

Bón gbēnazina ũ ké aà yá ì bọngui?

Bón aà ũ ké ni laaidòwài?

⁷ N aà kēsā malaikaózi gōopla,
n aà kpà kpalau ní gawio ní beεεo.

⁸ N tò pópíi misiileε.†

Ké Lua tò pópíi misiileε, i a kee to misiileε saio. Tia kéwa, wi e pópíi misiileε gīao, ⁹ wá è Yesu yáε. Lua aà kēsā malaikaózi gōopla, ké Lua gbēke guu aà ga gbépii gēε ũ, ɔ à aà kpà kpalau ní gawio ní beεεo ga taasi pó a kē yáí.

¹⁰ Lá pópíi bọ Lua kíi mé pópíi de aà pó ũ, ké a ye gē ní gbéó a gawi guu dasi a néo ũ, à kũ aà to an Suabanki gō wásawasa taasikea guue. ¹¹ Gbé́ pó lé gō Lua pó ũo ní gbé́ pó lé ní ke Luapi pó ũo an de douε. A yáí tò aà ní sísia a dāunaó ũ lí aà wí kũo. ¹² A mē:

Má n yā'o ma dāunaone,
má n táasile kōkāaa guu.‡

¹³ A mē b:

Má aà náai ví.§

A mē b:

Má ké, ní né pó Lua kpāaó.*

¹⁴ Lá népióá gbēnazinaone, màa aàpi sō à gō gbēnazina ũ láríwa, ké à ga, i Ibiisi pó ì ga gba zé kaale, ¹⁵ i gbé́ pó aale víake gae aa gō a zōo ũ e ní wēni léuo bo. ¹⁶ Síana guu malaikaó ɔ àle ɔdamáo, Ablahaũ buione. ¹⁷ A kũ aà gō lá a dāunaówa yápii guue, ké à gō Sa'onkia sūuude náaide ũ Lua zì guu, i gbéó duuna kémá. ¹⁸ Lá à taasikè à yōa fò, a fò dọ gbé́ pó wálee ní yōole.

3

Yesu de Mōizila

¹ Bee yáí ma gbéó, á gbé́ pó Lua á sisi a mọ aà kíio, à làasooke Yesu pó Lua aà zì wá lousisize Sa'onkia ũwa. ² A náai ví Lua a dílenaε, lá Mōizi kuò Lua uawa.* ³ Lá uakpana beεε ìo de uaa, màa Yesu gawi zōo de Mōizi póa. ⁴ Ua píi a kpana víε, mé pópíi Kalenan Lua ũ. ⁵ Mōizi náai ví Lua ua zíkēna ũ yá pó a mọ seela ũ. ⁶ Kilisi sō, uabelepi néε. Luapi a ua nàè aà ɔziε. Wáme wá uapi ũ, tó wá pó pó wá wé dòi yá kũa ní sōo dílea ní pōnao.

Lua gbéó kámabokii

⁷ A yáí lá Lua Nisína òwa,
tó a Lua bọ mà gbā,

⁸ ásu swágbāake lá á dezio kē aa ma yō
gōo pó aa bọ ma kpe guwaiwauwao.

† 1:13 Soũ 110.1 * 2:2 Gal 3.19 † 2:8 Soũ 8.4-6 ‡ 2:12 Soũ 22.23 § 2:13 Isa 8.17 * 2:13 Isa 8.18 * 3:2 Nao 12.7

⁹ Baa ké aa ma yákeao è wè bla,
aa ma yõ we, aa ma gbãa legwà.

¹⁰ Ɔ ma pɔ pà gbépiɔzi,
ma mè aalɔ pãalemeε gɔɔpiie,
aa ma yá kũao.

¹¹ Ɔ má ò ní maziao ní pɔfɛo ma mè,
aa gẽ ma kámabokiiuo fá.†

¹² Ma gbéɔ, à laaika á gbẽe su àɔ sò vã luanaaikesai ví e aà ge kèò Lua béewao. ¹³ Gu pɔ ì dɔ, i me gbã pii, àɔ ledakɔwa, ké duuna su á gbẽe sásã aà swá gbãakũo yáí. ¹⁴ Asa Kilisi gbéɔn wá ũ, tó wá zea gbãa mé wá aà náai ví lá wá ví káauwa e a léwa. ¹⁵ Lá wa òwa, tó a Lua ɔɔ mà gbã,
ásu swágbãake lá á deziɔ kè
gɔɔ pɔ aa bɔ ma kpewao.

¹⁶ Deɔ mé gbé pɔ aa Lua ɔɔ mà aa bɔ aà kpɛo ũi, mé i ke gbé pɔ Moizi ní bóle Egipiɔ bàasio?
¹⁷ Deɔ Lua pɔ pànzí e wè blai, mé i ke gbé pɔ aa duunakè, an ge gò kále guwaiwaiuo bàasio?
¹⁸ Deɔ a òné ní aziao aa gẽ a kámabokiiuo ni, mé i ke gbé pɔ gí aà yãmaiɔ bàasio?‡ ¹⁹ Wá è aai e gèuo an luanaaikesai yáí.

4

¹ Lá gẽa kámabokiiu lé pɔ Lua gbè gí ku, wà laaika ké wá gbẽe su kuawào. ² Asa wa baona mà lánwae. Yá pɔ aa màpi i àikenéo, ké aai ma ní luanaaikεaoo yáí. ³ Wá gbé pɔ wa yápi sɔɔ, wi gẽ kámabokii pɔ Lua a yá'ò guu à mè:
Má ò ní maziao ní pɔfɛo ma mè,
aa gẽ ma kámabokiiuo.*

A yá bee ò, baa ké à a zí mĩde za dúniakalegɔɔ, ⁴ asa wà gɔɔ soplade yá'ò guei wà mè, gɔɔ soplade zí Lua kámabò ní zí pɔ á kèo pii.† ⁵ Wá mà tia à mè, aa gẽ a kámabokiiuo. ⁶ Lá gbé pɔ aa baonapi mà káauɔ i gèuo ké aai sio yáí, ò a gẽa gò gbẽpáleɔne. ⁷ Ɔ Lua èa gɔɔdĩle ɔ wĩ me gbã, asa à gègè a gbea ò à Davidi gbà lé a ò lá wa ò tiawa,
tó a Lua ɔɔ mà gbã,
ásu swágbãakeo.

⁸ Tó Yozuee gèínɔ kámabokiiu yãa,‡ dɔ Lua i gɔɔ pãle yá'o gbezão. ⁹ A yáí tò kámabokii gò Lua gbéɔne. ¹⁰ Asa gbé pɔ gè Lua kámabokiiu kámabò ní a zioε, lá Lua kámabò ní a ziowa. ¹¹ Lá màae, wà wetã wà gẽ kámabokiiu, ké wá gbẽe su gí Lua yãmai aà fu lánwao yáí. ¹² Lua yá béε mé a gbãa, a lé na de fẽnda lekpeplaa. I ní zɔ à gẽ nòsekpeau e nisinau, ì gẽ gupeεkiiu e bóɔu, ì làasoo ní nòse yáo gwa. ¹³ Lua pɔkeae ulεaèò, a kee kpaaè guio. Lua pɔ wá wá yá sélé siuè, ì pɔpii e e a biwà.

Yesu de sa'onkiaɔla

¹⁴ Lá wá Sa'onkia zɔɔ pɔ luabe kèaa e Lua kiiu ví Lua Né Yesu ũ, wàɔ zé pɔ wá sè yá kũa giúgiú. ¹⁵ Asa wá Sa'onkia pɔ a fĩ wènadɔwèe wá gbãasaikε guu ví. Wà aà yò lánwáwa yápii guu, i duunakeo. ¹⁶ Ayãmeto wà sɔ Lua gbèkεkenede kpalabaai ní sɔo dilεa, ké aà wá wegwa, i gbèkεkewèe a gɔɔwa.

5

¹ Wĩ Lua ua sa'onkia pii sé gbéɔ guue, wĩ aà dile ní yákekεna ũ Lua kii, iɔ mɔè ní gbaɔ, iɔ aà gbagbané ní duuna yáí. ² A fĩ dɔ ní gbé pɔ aa sàsã an dɔsaikε guuɔ, asa aàpi kú ní gbãasaikεo

† 3:11 Sou 95.7-11 ‡ 3:18 Nao 14.26-35 * 4:3 Sou 95.11 † 4:4 Daa 2.2 ‡ 4:8 Iko 31.7, Yoz 22.4

sõε. ³ A yáí sema aà sa'o azia duuna yá musu, lá ì o gbé kɪniɔ pɔ yá musuwa lo.* ⁴ Gbēe lí azia kpa kpalapiuo. Lua mé ì aà kpá lá à Aalona kpàwa.†

⁵ Maa sɔ Kilisi i azia kpa sa'onkia kpalauo, Lua mé aà kpàu à mè:

Ma Nén n ũ, n Maen ma ũ gbã.‡

⁶ A ò guei lo:

Nyɔɔ de sa'ona ũ gɔɔpii

lán Mɛkizɛdɛwaε.§

⁷ Gɔɔ pɔ Yesu kú dúnia guu, à wabikè ní wii gbãao ní wé'io,* à kulèkè Lua pɔ a fɔ à a si gawaε, ɔ Luapi aà yãmà, ké ì a yá da yáí. ⁸ Baa ní aà luanɛkɛo, à misiilea Luaε dàda a taasikɛa guu. ⁹⁻¹⁰ Ké maa pèεwà à làa, Lua aà kpà Sa'onkia ũ lán Mɛkizɛdɛwa, ɔ à gò suabaa láasai mi ũ gbé pɔ aalɛ a yãmaɔnɛ píi.

Laaikaa fuai

¹¹ Yá bee musu wá yãví dasi wà oé, ãma a bɔɔlekɛa zí'ũε, asa ili yázɛdɔ kpaa lo. ¹² A gbé pɔ a gɛgɛu kéwa, a maa àò de yãdanɛdeɔ ũε, ãma e tia á de wà εa Lua yá pɔ wí dada gbé dafuɔnɛ daé loε. Yɔ mé kɔsɪánɔ, i ka yɔunableao.† ¹³ Asa yɔmina píiá néε, i ka guei yázɛde guuo. ¹⁴ Yɔuna sɔ, gbé kàsa pɔ aa dɔkèdò pɔε. Aa maa dɔakɔε ní vãio dàda.

6

¹ Ayãmɛto wà Kilisi yá sɛiaɔ kpa saalo, wí gé aε e wà gɔ gbé kàsaao ũ. I ke wá εa mikɛa yá gianɔwa ge luanaaikɛa daalɛ lo no ² ge da'ilɛ yãdadaa ge ɔnaama ge gɛɔ vua ge zia yákpalekɛa. ³ Wà yá beeo kpa saalo, wí gé aε, tó Lua wèi. ⁴ Asa tó gbé wé kè à Lua gba è, mé à baa è Lua Nisina guu, ⁵ tó à Lua yá ní dúnia pɔ lé mɔ gbãao ìε à a na dɔ, ⁶ tó à gbàsa fù, a zé kú à εa nɔselilɛ lo, asa àlɛ Lua Né páliwa azia loε, àlɛ widawà gupuaue. ⁷ Tó lou lé ma tɔlewa mɔmɔɔ, àlɛ mɔse e, mé à pɔ pɔ àikè sèwanaɔnɛ bɔlɛ, Lua ì báaadau. ⁸ Tó lɛ ní leaao ì bɔlɛ sɔ, a giaε, a zà ní lekɛaεoo.* A midɛ ní téoε.

⁹ Apio sɔ ma gbé yenzideɔ, baa ké wá ò màa, wá dɔ ké á kua de beea, á kú suabazɛ guu. ¹⁰ Lua ì yáke a zéwa, á yákeao ní á yeaaazio a sãaɔguo, asa a dɔnlèkè aà gbéɔnɛ, mé àlɛ ke e tia. ¹¹ Wá ye á baade àò ãiaví màa e a léwa, ké ásu seake pɔ pɔ á wé dɔi yá musuo. ¹² Asu tó á mɛ ke kpèleo. A gbé pɔ aalɛ Lua náaikɛ ní mɛnao aalɛ pɔ pɔ Lua a legbè ɛɔ ɔlɛsé.

Lé pɔ Lua gbè sea vío

¹³ Gɔɔ pɔ Lua lé legbè Ablahaũε, lá gbēe ku deaàla aà legbè ní aà tɔoo, a yáí a gbè ní azia tɔo, ¹⁴ a òè faaisai à mè á báaadaaàgu, í to aà bui kɔ.† ¹⁵ Ablahaũ mɛnakè, ɔ à pɔ pɔ Lua a legbè è. ¹⁶ Wí legbè ní gbé pɔ deɪla tɔoε. Legbèa mé ì to wà yá síana dɔ, mé ì lekpa a bɔaané. ¹⁷ Ké Lua ye ɔlɔ gbé pɔ a legbèa a gɔ ní pɔ ũnɛ wásawasa a lé lileá vío, ɔ a ò ní aziaɔ. ¹⁸ Beewa yá mèn pla ku a lileá vío, Lua a fɔ εeto a musuo. Yápio lé wá gbé pɔ wa naaazio gba sɔ maamaaε wàò yá pɔ wá wé dɔi kúa seasai. ¹⁹ Bee ɔ wá wé dɔi wá wɛnidɔɔ ũ. A náai ví mé a gbãa, ì zwãa pɔ daa Lua kpéu‡ baavíwanɔ, ²⁰ gu pɔ Yesu dɔaa gèuwèε à gò Sa'onkia ũ e gɔɔpii lán Mɛkizɛdɛwa.

7

Sa'onkia Mɛkizɛdɛ

¹ Mɛkizɛdɛpi de yãa Salɛma kía, Lua Musude sa'ona ũε. Gɔɔ pɔ Ablahaũ ziblè kíaɔwa, àlɛ su, ɔ Mɛkizɛdɛ gè dàaàlɛ, à báaadaaàgu.* ² Ablahaũ àizɛε pɔ àlɛ suò píi kwidɛ kpàwà.

* 5:3 Lev 9.7 † 5:4 Bɔa 28.1 ‡ 5:5 Sou 2.7 § 5:6 Sou 110.4 * 5:7 Mat 26.36-46 † 5:12 1Kln 3.2 * 6:8 Daa 3.17-18 † 6:14 Daa 22.16-17 ‡ 6:19 Lev 16.2 * 7:1 Daa 14.17-20

Mekizede tó bee m̀e yāmaa kía. Bee gb̄ea Salēma kía bee m̀e, aafia kía. ³ A de ní dao ní dezi v̄io, aà w̄eni daalea ge midēa v̄io. A b̀ò lán Lua Néwae, sa'onan aà ũ ḡoɔpii.

⁴ A gwa lá a z̄o. Wá dezi káau Ablahaũ àizee p̀ó a s̀e z̄i guu kwide kp̀awà. ⁵ M̀oizi ikoyā d̄ile Levii bui p̀ó de sa'ona ũɔne aa p̀ó kwide sí ní Isaili deewa,† baa ní ní Ablahaũ buikeo.

⁶ Mekizedeá Levii bui no. N beeo à Ablahaũ p̀ó kwide sí à samaa'ò Ablahaũ p̀ó Lua legb̄e.

⁷ Seasai gb̄é p̀ó samaa'ò gb̄é z̄o de gb̄é p̀ó à samaa'òela. ⁸ Sa'ona p̀ó aai p̀ó kwide sipiá gb̄é p̀ó ì gaone. Mekizede s̄o, gb̄é p̀ó wà m̀e ìo ku ḡoɔpiin aà ũ. ⁹⁻¹⁰ Ḡoɔ p̀ó Mekizede g̀è dà Ablahaũle, wi Levii i yāao, a ku a dezi mae Ablahaũ pleue. Ayāmeto wa f̄o se, ḡoɔ p̀ó Ablahaũ p̀ó kwidēpi kp̀a, Levii bui p̀ó w̄i p̀ó kwide kp̀amáó mé kp̀a.

¹¹ Levii bui sa'onapió mé M̀oizi ikoyā z̄ina ũ. Tó aa f̄o to gb̄é ḡo wásawasa, an bàa ào kú ní sa'on páleo lán Mekizede wa be? Mé i ke Aalona bui bàasio. ¹² Tó sa'onao ìle, sema ikoyā ìle. ¹³ Gb̄é p̀ó wà yá beeo ò aà yá musuá Isaili bui p̀ó a gb̄e i sa'oz̄i ke yāao. ¹⁴ Asa wá d̄o s̄as̄a ké wá Dii b̀ò Yuda bui guue. Wi ma M̀oizi sa'oyā'ò buipi musuo. ¹⁵ Yá p̀ó yápi zu'on ke: Sa'on pále b̀ò lán Mekizede wa. ¹⁶ Aà dileaá ikoyā ge buikēyā no. Aà w̄eni láasai gb̄aa yáie. ¹⁷ Asa wà m̀e:

Nȳo de sa'ona ũ ḡoɔpii

lán Mekizede wa.‡

¹⁸ M̀aa wà yá káau b̄adè, ké a gb̄ao mé a ku a kee léio. ¹⁹ Asa M̀oizi ikoyā i to gb̄e g̀ò wásawasao. Ǿ wà suabayā p̀ó de a káaula zeb̄w̄e wà s̄ò Luazi.

²⁰ Bee gb̄ea Lua i bee ke legb̄esaio. Gb̄é k̄inió g̀ò sa'onao ũ legb̄esaie, ²¹ āma Yesu g̀ò sa'ona ũ ní legb̄eaoe, asa wà m̀e:

Dii legb̄è, a leliēo,

à m̀e nȳo de sa'ona ũ ḡoɔpii. §

²² Beewa Yesu kp̄égaus̄iw̄e ké Lua bàa kua ní gb̄é t̄ia maa de a káaua. ²³ Bee gb̄ea sa'onao dasi yāa, ké ga lí to aao kú ní z̄i guu ḡoɔpiio yá. ²⁴ Ama lá Yesu ìo ku ḡoɔpii, aà sa'onke ḡeblea v̄io. ²⁵ A yá t̄o a f̄o gb̄é p̀ó aai s̄o Luazi ní a gb̄ao suaba wásawasa, asa ìo ku ḡoɔpii, ìo kulekené Luae.

²⁶ Sa'onkia bee taa mé k̄osiwan̄o. Aà kua adoae. A yāv̄ai ge gb̄as̄i v̄io. Lua aà k̄è duunk̄enaowa, à aà s̄è musumusu e a k̄i. ²⁷ Aà bàa kú ní sa'oa lá gu lé d̄o lán sa'onkia k̄iniowao. Gb̄épió ì sa'o nízia duuna yá ní ní gb̄é p̀ó.* Aapi s̄o a k̄è ḡen doe, ké à azia kp̀a.

²⁸ M̀oizi ikoyā ì gb̄é kp̄a sa'onkia ũ an gb̄asaik̄e guue, āma ké Lua legb̄è ikoyāpi dilea gb̄ea, ò a a Né p̀ó g̀ò wásawasa e ḡoɔpii kp̀a.

8

Yesu mé wá Sa'onkia ũ

¹ Yá p̀ó wále o min ke: Wá sa'onkia bee taa v̄i z̄leá báawa musu Lua Z̄oode oplaai.* ² I z̄ike luakuk̄i zw̄ak̄pe síana p̀ó Dii d̄o, i ke p̀ó p̀ó gb̄enaz̄inao d̄o no. ³ Lá m̄oa ní gb̄ao ní sa'oa yá w̄i sa'onkia píi kp̀ai, a maa aapi aò p̀ó v̄i à kpa s̄e. ⁴ Tó a ku d̄unia, ào de sa'ona ũ, asa sa'ona p̀ó aai m̄o ní gb̄ao lá ikoyā d̄ilewao ku k̄o. ⁵ Z̄i p̀ó aale keá p̀ó p̀ó kú musu taae, a z̄oɔnae. A yá t̄o, ké M̀oizi ye zw̄ak̄pe d̄o, Lua d̄e aà p̀ó p̀ó a a taa k̄è gb̄e musu ke m̄aa píi.† ⁶ Yesuá Lua bàakuawan̄o k̄o. Lá Lua bàakuawan̄opi gb̄ia de aà bàa kua ní gb̄é káaua, z̄i p̀ó wa dàè gb̄ia de sa'onkiapió p̀oa. Lua bàakuawan̄opi legb̄ea de a zia ìo. ⁷ Tó Luabaakuan̄o káaupi papaa yāae, a plaade a zek̄eo. ⁸ Ké Dii Isaili t̄aae è, à m̀e:

A ḡoɔ lé m̄o ké má yá dafu dile

ma bàa kua ní Isaili ní Yuda musu.

† 7:5 Nao 18.21 ‡ 7:17 Sou 110.4 § 7:21 Sou 110.4 * 7:27 Lev 9.7 * 8:1 Zin 2.32-33 † 8:5 Baa 25.40

⁹ Aɔ de lán yá pɔ má d̩le an deziɔne
gɔɔ pɔ ma ní kú ní ɔwa ma ní bóle Egipiwaɔ.

Asa aai ze ní yá pɔ má d̩lenéɔɔ,
ɔ ma ní tó we.

¹⁰ Ma bàa kua ní Isailiɔ gɔɔ beɔ gbea yán ke:

Má a ikoyáɔ dané ní n̩se guu,
má ké ní s̩wa.

Máɔ de ní Lua ũ,
aaiɔ de ma gb̩éɔ ũ.

¹¹ An gb̩e a yádada a deɔɔɔ,

an gb̩e a ma d̩a da a gb̩éɔɔ,

asa amp̩i aaɔ ma d̩e,

n̩f̩nenen gb̩z̩ɔ píi.

¹² Má s̩uuker̩n̩ ní ní tàaeɔ,

má ní duuna yáda lo.‡

¹³ Ké Lua yá dafupi ò, à a káau zibòe. Pɔ pɔ zikù a í kòle, a kpaa gui záo.

9

Luabaakuar̩n̩ káau sa'oa

¹ Luabaakuar̩n̩ káau yádileɔ ví aà sísia ní aà sísik̩i pɔ kú tɔleɔ yá musu. ² Filia ní táabūnu pɔ w̩ kàa kálewà Luaeɔ* ku kp̩ele pɔ w̩ me gu pɔ a kua adoau. ³ Kp̩ea pɔ w̩ me luakuk̩ipi ku zwàa plaade kp̩e.† ⁴ A guu tulaetikateak̩i‡ pɔ wa pí ní vuao kuu ní Luabaakuar̩n̩ kpagolo pɔ vua kúlewà búlubuluo.§ Vua lo pɔ mana ku a guu ku kpagolopi guu* ní Aalona go pɔ labò† ní Lua yádilea gb̩è p̩p̩eɔ.‡ ⁵ Kpagolopi musu malaika g̩s̩iade gawideɔ kua duunk̩mak̩ia.§ P̩p̩iɔ b̩ɔlekea dodo gɔɔn lao.

⁶ An kálea màa guu, sa'onao ìo g̩e a kp̩ele m̩ɔm̩ɔ ní sa'oz̩i kei.* ⁷ Sa'onkia mé ì g̩e a kp̩ea w̩è do g̩en do, mé ìli g̩e ausaio.† I aupi fáf̩a az̩ia duuna yáí ní a gb̩éɔ pɔ pɔ aa k̩è d̩saik̩e guuo. ⁸ Lua Nis̩ina lé ɔlow̩eɔ gɔɔ pɔ kp̩épi kp̩ele yá kú, luakuk̩i zé w̩eao. ⁹ Bee lé yāleɔw̩eɔ ní tia yáo à mè, pɔ pɔ w̩ Lua gbaɔ ní sa'obɔ pɔ w̩ kp̩a lí f̩ó ní n̩se dané doũ wásawasao. ¹⁰ Yá beɔá mekaa yáe. P̩blea ní imiao ní gb̩ábɔa bui dasio yáe. Wa d̩le e zé dafu gɔɔ àɔ kaɔ.

¹¹ ☉ Kilisi m̩ò yámaa pɔ kà tia sa'onkia ũ. A ví zwàakp̩e pɔ z̩ɔ mé a wásawasa de a káaua kp̩elea. Gb̩enaz̩ina mé ì d̩ɔ, dúniae bee pɔ no. ¹² I g̩e luakuk̩i ní ble ge zu auoo, à g̩è ní az̩ia auo g̩en doɔ, à gb̩éɔ b̩òd̩ e gɔɔpii. ¹³ Lá w̩ ble ní zuswanao au‡ ní zununu túfuo§ fá gb̩é pɔ gb̩ál̩ɔwa wà gb̩áb̩oné, ¹⁴ wa Kilisi pɔ o loe? A az̩ia kpà Luawa s̩asai ní Nis̩ina pɔ ìo ku gɔɔpii gb̩āao. Aà au ì wá s̩ó pípiw̩eɔ yá gianao làasoo musu, ké wà z̩ik̩e Lua béɔe.

Luabaakuar̩n̩ gb̩ez̩a sa'oa

¹⁵ Ayāmeto Kilisiá Lua bàa kua ní gb̩éɔ gb̩ez̩a k̩óɔe, ké gb̩é pɔ Lua ní sis̩iɔ àiz̩āna pɔ à a legb̩è e yáí. A gà ké à ní bo, i tàae pɔ aa k̩è Luabaakuar̩n̩ káau yá musu k̩émá. ¹⁶ Tó wa ye z̩ik̩e legbe pɔ gb̩é d̩lewa, sema wà d̩ó ké ade ku lo, ¹⁷ asa ga gbea ɔ legbe ìo gb̩āa ví. Tó legbedilena béɔe, legbe lío gb̩āao. ¹⁸ Ayāmeto wà yá pɔ Lua d̩ilené káaupi sak̩è ní auo. ¹⁹ Ké M̩ozi ikoyā pɔ Lua d̩ileɔ ò gb̩épii wáa, à s̩ākā t̩ea ní ése úao se z̩ò g̩āaena ní blesanao au yāalea ní íowa, a f̩à M̩ozi ikoyāwa ní gb̩enaz̩inaɔ píi ²⁰ à mè bee mé Luabaakuar̩n̩ yá

‡ 8:12 Zel 31.31-34 * 9:2 B̩a 25.33-40 † 9:3 B̩a 26.33 ‡ 9:4 B̩a 30.1-6 § 9:4 B̩a 25.10-16 * 9:4 B̩a 16.33 † 9:4 Nao 17.18-20 ‡ 9:4 Iko 10.3-5 § 9:5 B̩a 25.18-22 * 9:6 Nao 18.2-6 † 9:7 Lev 16.2-34 ‡ 9:13 Lev 16.15-16 § 9:13 Nao 19.9, 17-19

sa'o'au ũ. * 21 Maa Moizi au fã zwãakpewa ní sa'o zíkẽbɔɔ píi.† 22 Ikoyã guu au mé ì gbãbɔ pɔ daside píie. Aubɔlesai duunakẽamá kuo.‡

Kilisi duuna midɛa azia kpaa sa'obɔ ũ guu

23 Lá à kũ wà gbãbɔ pɔ pɔ kú luabɛ taapionɛ beewa, sa'obɔ pɔ a maa dɛ beea kɔsɪ ní luabɛ pɔpɔɛ. 24 Asa Kilisi i gɛ luakukii taa pɔ gbɛnazina dɔuo, à gɛ a sianau luabɛɛ, ké à ku tia wá Zennode ũ Lua kíie. 25 Sa'onkia ì gɛ luakukii ní pɔtuo auo wɛ ní wɛoe, ãma Kilisi i gɛ azia kpaa mɔmɔɔ yáio. 26 Tó beewaɛ, dɔ àlɛ taasikɛ mɔmɔɔ za dúniakalɛgɔɔ. Siana guu à mɔ gɛn doe gɔɔ pɔ dúnia kà a kákii, à azia kpà sa'obɔ ũ à duuna midɛd. 27 Lá Lua díle gbɛnazina lí ga gɛn do, i gbasa yákpalekɛaànɔ, 28 maa Kilisi azia kpà gɛn do, à dasi duuna dí a miwa. § A ɛa mɔ a gɛn plaadei, i kɛ duuna yán bo, ké à gbé pɔ an wé dɔaziɔ suaba yáie.

10

1 Moizi ikoyã yãmaa pɔ lé mó nisinaɛ, i kɛ yápiɛ súسو. A yáí tò sa doŭpi oa mɔmɔɔ wɛ ní wɛo lí fɔ gbé pɔ lé sɔ Luaziɔ gɔ wásawasa bauo. 2 Tó sa bee oa gbãbɔ lousisinaɔne gɛn do e gɔɔpiiɛ, dɔ an nɔsɛ dàdoŭ, aa a oa tò. 3 Siana guu sa'oapi mé bo gbéɔ duuna yá dɔngu wɛ ní wɛo. 4 Asa zuswana ní blesanao au lí fɔ duunakẽmá bauo. 5 A yáí tò, ké Kilisi lé mó dúnia guu, a ò Luaɛ:

N ye sa'oa ge gbaio,

ɔ n mɛ dɔmɛɛ.

6 Sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ

ní sa pɔ wí o duuna yá musuo lí kánguo.

7 ɔ ma mɛ, má ké!

Lua, ma mɔ n pɔɛã keie,

lá wa kɛ Moizi ikoyãu ma yá musuwa.*

8 A ò gíã, sa'oa ní gbao ní sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũo ní sa pɔ wí o duuna yá musuo lí ká Luaguo, a yeio, baa ké ikoyã mé díle. 9 ɔ à gbàsa mɛ, á ké, a mɔ aà pɔɛã keie. Maa à a káau bádè a plaade díleã yáí. 10 Lua pɔɛãpi kea guu Yesu Kilisi azia kpà sa'obɔ ũ gɛn do, a tò wá kua adoa Lua gbéɔ ũ.

11 Gɔɔpii sa'onao bo kú ní zí guue, aao sa doŭ pɔ lí fɔ duunakẽmá bauo o mɔmɔɔ.† 12 Kilisi sɔ à sa'ò duuna yá musu gɛn doe e gɔɔpii, ɔ à gɛ zòlɛ Lua ɔplaai. 13 Za gɔɔ bee àlɛ dá we e Lua à a ibɛɛo kɛɛ aà gbadibo ũ.‡ 14 Asa sa gɛn do oapi guu, a tò gbé pɔ a gbãbɔnɛɔ gɔ wásawasa e gɔɔpii. 15 Lua Nisina lé yápi owɛɛ bo à mɛ:

16 Ma bàakuarínɔ gɔɔ beeo gbɛa yán kɛ:

Má a ikoyã dané ní nɔsɛ guu,

má ké ní sɔwa. §

17 ɔ à gbàsa mɛ:

Má ní duuna ní ní tàaɛɔ yáda bo.*

18 Lá à ní duuna kẽmá, sa'oa ní yáí zɛvɪ bo.

Sɔa Luazi

19 A yáí tò ma gbéɔ, ní Yesu au gbãao wá gɛã luakukii zé ví ní sɔo díleã. 20 A wɛni zé dafu pɔ Lua kpé zwãa baa vɪ bɔwɛɛ a mɛ guu. 21 Lá wá sa'on zɔɔ ví Lua uakũna ũ, 22 wá sɔ Luazi ní nɔsemendoo ní aà náaikɛa seasaio ní sɔ pɔ wa pípi wá làasoo vɪ bɔuo ní mɛ pɔ wá a zu'ò ní í wásawasao.† 23 Wàɔ zia'ea yá pɔ wa zɛd kũa sɔdeedeesai, asa Lua a lɛgbɛ, mé náaideɛ.

* 9:20 Bɔa 24.6-8 † 9:21 Lev 8.15 ‡ 9:22 Lev 17.11 § 9:28 Isa 53.12 * 10:7 Soũ 40.7-9 † 10:11 Bɔa 29.38

‡ 10:13 Soũ 110.1 § 10:16 Zel 31.33 * 10:17 Zel 31.34 † 10:22 Lev 8.30, Eze 36.25

24 Wà laaidokōwa, wí tékpakōu yeakōi ní maakēao yá musu. 25 Wásu pākpa wá kōkāakeai lá gbēo ì kēwao. Wà ledakōwa, atēsa lá á è Dii mōgōo lé kākū.

26 Tó wa síana mà mé wá dō, tó wa gi lé duunake, sa'oe ku à duunakēwá lo. 27 Pó pò gòwēe mé de yákpale ní sōkēnguo ní té gbāa pó a Lua ibēo kaaleo dāa ũ.‡ 28 Wí gbé pó gí Mōizi ikoyā dai de aà wegwasai gbēon pla ge aāō seeladeke musu. § 29 Tó gbé zō Lua Néwa mé à Luabaakuañno au* pó gbābòe gwà fooou, mé à Nisín gbēkēkenede sōsō, àò dō ké wa ìadawà zō de beea maamaa. 30 Asa wá yábee'ona dō à mè, áme á tōsimá, áme á flaboné. Wa ò lo, Dii a yákpaleke ní a gbēo.† 31 Léle daa Lua bēe ouá yāpāsīe.

32 A làsooke á kua yāawa. A wékēa gbea a taasi fō á dēe zō kaa guu. 33 Zieo wí á sōsō, wí á wetā dasi guu. Zieo i ze ní gbé pó wàle ní wetā mào. 34 A wēnadō dakpeunaone. Ké wá á pōo síwá, a zēò ní pōnao, asa á dō ké á àizee maa pó lo ku gōpīi ví. 35 A yáí tò ásu to sea gē wōo pó ài víe zō guu. 36 Sema àò mena ví, í pó pó Lua a legbē e aà pōeá kea gbea.

37 Asa à gō yōe, a gēgēo,
ké gbé pó lé mō pila.

38 Gbé pó má tò yá bōaàno na
ma náai pó àle ke yáí aò ku,
āma tó à pōbōzākè,
a kamaguo.‡

39 Gbé pó aai pōbōzāke aa nziā kaaleon wá ũo. Gbé pó aale Lua náaike aa àizāna eon wá ũ.

11

Gbé káau luanaaikea

1 Luanaaikea mé wedōaaazi seasai ũ. A de yá pó wíli wesieo sia síana ũ ũe. 2 Gbé káau luanaaikea mé tò Lua ní sáaukpà.

3 Wá luanaaikea mé tò wá dō ké aà yā'oa mé dúnia kàle. Pó pó wíli wesieo ò à pó pó wí wesie kèò.*

4 Abeli luanaaikea mé tò aà sa'oa Luawa maa dè Kainu póa.† Aà luanaaikea yáí Lua aà sáaukpà, à aà díle gbēmaa ũ, ò à aà gba sí. Baa ní aà gaa, àle yá'owēe e tia Lua náai pó a kēpi yáí.

5 Enoki luanaaikea mé tò Lua aà sè, ké asu gao yáí.‡ Wí aà e lo, ké Lua aà sè yáí. E Lua àò aà sé, à aà sáaukpà à mè aà yá kàagu. 6 Gbēe yá lí ká Luagu aà náaike saio. Sema gbé pó lé sōaazi si ké a ku, mé ì flabo a kīi wēlenaone.

7 Ké Lua ledà Nōeewa yá pó wi e yāao musu, ò à Lua náaike à aà yāmà, à gó'ilena kè à a uadeo mīsiò. § Aà luanaaikea mé tò yá zōle dúniawa, mé Lua tò yá bōaàno na a náai pó a kēpi yáí.

8 Ké Lua Ablahaū sísi aà gé būsu pó á kpawà aò ví guu,* ò Ablahaū Lua náaike à Lua yápi sí. Ké à bō be, a gu pó àle géupi dō zio. 9 A Lua náaike, ò à bekpà būsu pó Lua a legbēepi nibo ũ† zwāakpede ũ. Māa Izaaki ní Yakōbuo lo, asa Lua legbēapi gō ní pó ũe. 10 Asa wēle pó Lua de a kūna ũ a kalena ũ lo zedōa ò Ablahaū wé dōi.

11 Sala luanaaikea mé tò a è nōsí,‡ baa ké fiie mé à zikù, asa a dō Lua pó legbēepi náai ví.

12 Baa ké à zikù, gōe mēndopi buikè dasi lán saanao ge ísiale ũfāawa, wa fō dōdō. §

‡ 10:27 Isa 26.11 § 10:28 Iko 19.15 * 10:29 Bōa 24.8 † 10:30 Iko 32.35-36 ‡ 10:38 Abk 2.3-4 * 11:3 Daa 1.1, Sou 33.6, 9, Zāa 1.3 † 11:4 Daa 4.3-10 ‡ 11:5 Daa 5.21-24 § 11:7 Daa 6.13-22 * 11:8 Daa 12.1-5 † 11:9 Daa 13.18 ‡ 11:11 Daa 18.11-14, 21.2 § 11:12 Daa 15.5, 22.17, 32.13

¹³ Gbépio gága pii ní luanaaika guu pópó à a legbènéo esai. Aa è káaa aa gbáakpàì. Aa mè nibò bòmòon ní ù tòle la.* ¹⁴ Gbé pópó lé o màao lé òwèe wàle ní de be nidèe. ¹⁵ Tó bùsu pópó aa bùu bee aale ke, dǎ aa ze'è aa èa tà we. ¹⁶ Siana guu aale bùsu pópó a maa de beea ya luabèe. A yáì tò, tó wà mè Lua de ní Lua ù, ìli ke Luapie wí ũo, asa à wéle kèkené.

¹⁷⁻¹⁸ Ké Lua Ablahaũ lè a gwà, ò Ablahaũ Lua náaikè à Izaaki kpà sa'obò ù.† Lua legbèè yáa à mè Izaaki kíi aà bui a bùu.‡ N beeo à zè ní a né mènndonapi kpaao. ¹⁹ A è Lua gbáa a fǐ geò vu, ò à èa Izaaki è a yáasi ù. ²⁰ Izaaki Lua náaikè, ò à Yakòbu ní Esauo gbà sa'ole. § ²¹ Yakòbu Lua náaikè. Ké à kà gaa, ò à gbáa'è a gopanawa, à kùle Yosefu néo gbà sa'ole.* ²² Yosefu Lua náaikè. Ké a ye gai, ò à Isailio bóa Egipi yá'ò ní lá aa ke ní a geoo.†

²³ Mòizi de ní aà dao Lua náaikè, ò aa aà ùle e mǎ àaǎ aà ia gbèa, ké aa è a kefeũ yáì.‡ Aai viake iko pópó kía díleeo. ²⁴ Mòizi Lua náaikè. Ké à zǎkù, ò à gǐ wà a díle Falaǎ nenǎe né ù. § ²⁵ A sǐ wà a wetá ní Lua gbéó de kua ní pǎnao duuna guu gǎplala. ²⁶ A díle ké wí pópó wǐ damá Kilisi yáì de Egipi àizeea, asa zia asea aà wé péwà. ²⁷ Aà luanaaika mé tò à bǎ Egipi,* i viake kía pǎkúmaeo, à zè gíugiũ lá à Lua pópó wǐli e ní wéoo èwa. ²⁸ Aà luanaaika mé tò à Gèamusu dikpe díle ní aumamaa kpele gǐwao, ké gbèdena su òkǎ ní negǎe séiaowao yáì.† ²⁹ Isailio Lua náaikè aa bùa Isia Tèawa lán tǎle giiwa. Ké Egipiò yǎwà màa, ò í kùamá.‡ ³⁰ Isailio Lua náaikè aa lía Yelikoi e gǎo soplá, ò a bíi kwè. § ³¹ Káalua Lahabu Lua náaikè à zámadeo díle níenié, ò i kaale ní luanaaikensaio.*

³² Má o kpelewa lǎ ní? Má ze'e mà Gedeǎo† yá'oo ge Balaku‡ ge Sǎusǎo § ge Zefete* ge Davidi† ge Samueli‡ ge ànabio. ³³ Aa Lua náaikè, ò aa zǐblè kíawá, aa yǎgǎgǎ gbéóne a zéwa, aa lé pópó Lua gbèné gbe'è, aa nǎomusuo lé náaa, § ³⁴ aa té pǎsǐ dè,* aa bǎ fènda lézǐ, aa gbáa'è ní yèesaika guu, aa pǎsǐkù zǐ guu, aa buipále zǐgǎ yà, ³⁵ aa nǎeo né geò vù aa kpámá.† Wà íakpà ní gbèǎzi, ò aa gǐ bǎkǐi welei, ké aa vu, aai bǎ maa yáì. ³⁶ Wà ní gbèeo kè pǎpǎo wà ní gbé ní flaalao. Wà mǎkà ní gbèowá wà ní ká kpéu.‡ ³⁷ Wà ní papa ní gbèeo wà ní dede, wà ní zǎe pla ní siio, wà ní dede ní fèndao. Aa bèbe sǎ báa ní blè báao daa. Aa gǎ gii, wà ní wetá wà íadámá. ³⁸ Dúnia i ká ní ũo. Aa líaaliaa sèu ní gbèsísio musuo, aa ku gbè'eo ní tǎo guu. ³⁹ Baa ké Lua gbépio sáaukpà nípii a náai pópó aa kè yáì, aai pópó à a legbèné eo, ⁴⁰ ké aasu gǎ wásawasa wá saio yáì. Lua dǎaa díle wà yá pópó a maa de ní pǎa ee.

12

Lua a gbé totoa

¹ Ayámèto wápio sǎ, lá seeladeo gupawázi dasi màa, wà òkpa pópó ì kpáwèezi ní duuna pópó ì kpálikpawèe àanno pii, wí bakpaaf pópó Lua dílewèe ke ní menao. ² Wà wépe Yesuwa. Òme bǎ ní wá luanaaika zéo mé à bǎlei. A gaa líwa fǐ, i a wíyá dao pǎna pópó díleae ea yáì, ò à gè zǎle báawa Lua òplaaì. ³ A làasooke aà yáwa, lá à menakè ní duunkena pópó íbele bee taa sèanǎo, ké ásu kpaá á kúsu kwéo yáì. ⁴ Asa á dèekaa ní duunao guu, i ze gi e a ge gǎo yáao. ⁵ Nǎse níniyá pópó wa òé lá á de néo ũwae bee sǎágu yá? Wà mè:

Ma né, tó Dii lé n toto,
 nsu díle pǎo.
 Tó àle n gba laai,

* 11:13 Daa 23.4, Sou 39.13 † 11:17-18 Daa 22.1-14 ‡ 11:17-18 Daa 21.12 § 11:20 Daa 27.27-29, 39-40 * 11:21 Daa 47.31, 48.1-20 † 11:22 Daa 50.24-25, Bǎa 13.19 ‡ 11:23 Bǎa 1.22, 2.2 § 11:24 Bǎa 2.10-12 * 11:27 Bǎa 2.15 † 11:28 Bǎa 12.21-30 ‡ 11:29 Bǎa 14.21-31 § 11:30 Yoz 6.12-21 * 11:31 Yoz 2.1-21, 6.22-25 † 11:32 Dǎa 6.11 ‡ 11:32 Dǎa 4.6 § 11:32 Dǎa 14.1 * 11:32 Dǎa 11.1 † 11:32 1Sam 17.12 ‡ 11:32 1Sam 3.1 § 11:33 Dan 6.1-27 * 11:34 Dan 3.1-30 † 11:35 1Kia 17.17-24, 2Kia 4.25-37 ‡ 11:36 1Kia 22.26-27, Zel 20.2, 37.15-16, 38.6

ńsu to n ká gao.

⁶ Asa gbé pọ Dii yei ń i toto,
i gbé pọ a si a né ũ swágaga.*

⁷ A ńadama dile totoa ũ. Lua mé lé bee kéé, ké á de aà néo ũ yáí. Née ku aà mae gi aà totoa?

⁸ Tó i á toto lá a né kınıwao, á de aà néo ũo, ginasooneon á ũ. ⁹ Wá dúnia la maeo ví aa wá toto, ń wa n yámà. Lá màae, wà misiile wá Mae pọ kú musue de beea, wío ku. ¹⁰ Wá maeo wá toto gọpla pọ ũ an ńno léu. Lua i wá toto wá káfla yáíe, ké wá kua e ào adoa láawa.

¹¹ Totoae lío pona ví a gọo, pọsia bàasio, ama gbé pọ totoapi n kekeo i a gbe'e zá boa maa n nọedaadoo ũ.

¹² Ayámeto à á o pọ gọ dọázio n á gbá pọ gọ tẹeeo gba gbāa,† ¹³ í zése sūsu,‡ ké á gbé pọ lé tọleo su pāaleo, aai e gọ n aafiao.

¹⁴ A wẹele ào na n gbépiio, á kua io adoa, asa tó gbé kua adoao, a Dii eo. ¹⁵ A laaika á gbēe su kua Lua gbēkekeanéwa aà gọ á guu kona ũ,§ i ńada gbé dasiowa à n ńokpao. ¹⁶ A gbēe su ào de gbāsikena ũ ge luayādansai ũ lán Esauwao. A a yoakeze yia ble gēn do blea yáí.* ¹⁷ A dọ ké à sa'ole wẹele a maewa gbezā, ń Lua giè. Baa ké a wẹele n wé'io, i ze'e à yá pọ á kè líleo.†

Luabaakuanọ káau n a gbezāo

¹⁸ I sọ Sinai gbèsisi pọ wa fọ okawázio. Ale tékū, a gusia ví n guduuduo n zàao‡ ¹⁹ n kàae'bo n Lua bo gbāao. Ké Isailio boopi mà, aa awakpàè aa mè, asu yāe oné bo, ²⁰ asa aa yá pọ a dilenée bee fọ à mè: Baa potuo kà gbèsisi piwa, wà pápa n gbeo wà de.§ ²¹ Lua pilaapiá vía yāe maamaa e Mọzi mè vía a kū, ále lualua.*

²² A sọ Siona gbèsisi n Lua bēe wēle Yelusaleū pọ kú musuo n a malaika dasidasi pọ káaaa weo ²³ n Lua negōe sēia pọ an tó kēa weo n Lua pọ de gbépii yákpalekena ũo n gbēmaa pọ aa gọ wásawasa gyaadeo ²⁴ n Yesu pọ de Luabaakuanọ gbezā kọo ũo n aà au fáfāa† pọ lé yá gbia o de Abeli‡ pọao.

²⁵ A laaika, ásu gi yápi maio. Lá gbé pọ aa gi Lua ledama mai tọle lapio i bo, wápio sọ, lá Lua lé ledawá kua za musu,§ tó wa bo aà kpe, wa wá pọ o be? ²⁶ Aà bo tọle lualua yāa, ń à legbè à mè á gu lualua gēn do bo, i ke tọle ado no, n musuo sa.* ²⁷ Ké à mè gēn do bo, bee lé owēe Lua pọkea pọ a lualuapio gēzeae, ké pọ pọ lí luao e gọ. ²⁸ A yáí tò, lá wále kpala pọ lí deo ble, wà Lua sáaukpa, wío kúlèè lá a yeiwa, wío misiileè viakeae guu. ²⁹ Asa wá Luaá té pọ i kúmáe.†

13

Ledaama

¹ A wetā ào gbēke ví n kọo. ² A laaido niboyaaekeawa, asa beewa gbēo malaika dile dọsai.* ³ A to gbé pọ wà n ká kpéu yá dọágu lá á kúnno kpéuwa, n gbé pọ wàle ńadamáo lá áme wàle ńadawáwa. ⁴ Baade lí gōe n a nọo kua n kọo yáda gbia. Gōe n a nao su n wúlekii gbāleo, asa Lua a yákpaleke n káaluao n gbāsikenao. ⁵ Yea ńai su dọaaéo. A ze n pọ pọ á vío, asa Lua mè:

Má n tó weo,
má pākpanzi bauo.†

⁶ A yáí tò, wi sọdile wà me:
Dii mé ma Misina ũ,

* 12:6 Yaa 3.11-12 † 12:12 Isa 35.3 ‡ 12:13 Yaa 4.26 § 12:15 Iko 29.18 * 12:16 Daa 25.29-34 † 12:17 Daa 27.30-40 ‡ 12:18 Bọa 19.16-19, 20.18-19 § 12:20 Bọa 19.12-13 * 12:21 Iko 9.19 † 12:24 Mat 26.28 ‡ 12:24 Daa 4.10 § 12:25 Bọa 20.22 * 12:26 Age 2.6 † 12:29 Iko 4.24 * 13:2 Daa 18.1-8, 19.1-3 † 13:5 Iko 31.6, 8, Yoz 1.5

vía a ma kũo.

Bó gbēnazina a f̄ kem̄ei?‡

Sasiana'oa

⁷ A tó á d̄aana p̄o aa Lua yā'òéó yá d̄águ. A ní kua tàasika e a léwa, í Lua náaike lánwa. ⁸ Yesu Kilisi doũ ḡia ní gbāo e ḡōpii. ⁹ Asu to wà á sásá ní yákanla dasi daanéó. A maa wá s̄o gbāa'e Lua gbēke guue, i ke sa'oble p̄o lí àie ke gbé p̄o z̄eóneó no. ¹⁰ Zwàakpe sa'onao z̄eṽí aa sa'ok̄ii p̄o wá ṽí ble bleo. ¹¹ Sa'onkia ì ḡē luakuk̄ii ní p̄ōtuo auo duunak̄ama yáí, ò w̄i a ḡe tékū b̄ōo kpe. § ¹² Ayāmeto Yesu ḡa w̄énkpe s̄o, à gbāb̄ò gbéóne ní azia auo. ¹³ Wà b̄o wà gé aà k̄ii b̄ōo kpe, w̄i i wá k̄uaàn̄o s̄o. ¹⁴ Asa wá w̄éle p̄o Ìo ku ṽí lao, w̄éle p̄o lé m̄ó ò wá wé d̄oi. ¹⁵ Ayāmeto w̄à̄o Lua s̄aaukpa láasai ní Yesu gbāao wá sa'oa ũ. Gba p̄o aà s̄isinao ì m̄ò̄n we. ¹⁶ A laaid̄o maak̄ea ní gbēkekeak̄eowa. Sa bee taa oa mé ì ka Luagu. ¹⁷ A á d̄aanao yāma, í misiilené, ké aa e z̄ike ní p̄ōnao, asa aa de gbé p̄o aa ní z̄i yá s̄éle siu Luaeó ũe. Tó aale z̄ike ní lésuuo, a àikeéó.

Lezaama

¹⁸ A wabikew̄ē. Yāe lé wá s̄o ṽio, wi w̄eēle w̄à̄o kú wá d̄ò̄wa yápii guue. ¹⁹ Má gbèawá, à wabikem̄e, at̄esa mà e suwá kpakpa.

²⁰ Lua aafiade p̄o wá Dii Yesu b̄ò gau Sādānki ũ a bàakuawano ḡōpii au sabai, ²¹ aà á keke ní maa píio, ké à a p̄oēā ke, i yá p̄o k̄aagu ke wá guu ní Yesu Kilisi gbāao. Ōme gawi ṽí ḡōpii, āmi.

²² Ma gbéó, ma wabikèwá, à̄o ledama yápi k̄ua ní m̄ena, asa lá p̄o má k̄éé bilao. ²³ Āo d̄s ké wá wá gbēdo Tim̄tee gbàe. Tó à kà la tia, wá m̄ó á gwai s̄anu. ²⁴ A f̄okpa á d̄aanaowa píi ní Lua gbéó píi. Itali b̄usudeo f̄okpawá. ²⁵ Lua gbēkekeé ápii.

ZAAKI

Yá pò kú láe bee guu

Yesu dāuna Zaaki mé lápi kè. Yesu bò m̀wà a b̀a gau gbea (1Kln 15.7), ò à gò Yelusaleũ Yesudeo d̀aana ũ (Gal 2.9). Zaaki lé ze'òb Isaili bui kuεpla pò fáaaaone (1.1), Yuda Yesude pò b̀le Yelusaleũ aa tà buipáleo b̀usu guu. A láe bee kènέ, ké aao laai ví k̀tεε yákeao guu ní kua Yesusaideo guuo.

Yáó tétéakōie, a dàale ònyāwa à mè ì b̀o Lua kíie, wí gbeawà ní aà náaikεaoε (1.2-8). Bee gbea à yādadané oδεke ní taasidekeo yá musu, yōao ní gbāalεgwaaο, ní lousisia síana pò wí olné yákeao guuo (1.9-27). A lekà k̀b̀o b̀a'osi yáwa (2.1-13), bee gbea luanaaikεa ní yāmaakeao (2.14-26). A té pò léna ì kpa μευ yá'ò (3.1-12). A εa sù ònō síandewa (3.13-18). A gbé pò aai sòledao lèle pásipási ní gbé pò aai gbékpa ní dúniao ní gbé pò aai gbé bèebo. A zoadò oδε pò aai kible ní zíkεnaowaowa (4.1-5.6). A láakíi à ledámá aa mena f̀, aao wabike láasai, aa d̀ok̀le (5.7-20).

Yá pò a díle Yesudeone ku wásawasaε: Yesu baona síana sia i mówáo, sema wá luanaaikεa mó ní yāmaakeao, asa luanaaikεa yáekesaiá γεε (2.26).

Yōa

¹ Mámεmaa Zaaki,* Lua ní Dii Yesu Kilisio z̀blena ma f̀okpà Isaili bui kuεpla pò fáaaaowa.

² Ma gbé, taasi bui dasi. A pò pò sù á lé, à díle pona yá ũ, ³ asa á dō lá wàle á lé wàle gwa á luanaaikεa musu a mena ié. ⁴ Asuli fu menawao, ío de gbé kàsaao ũ wásawasa yāe késāawá sai. ⁵ Tó ònó lé késā á gbēewa, aà wabike Luawa,† a aà gba, asa ì gbépii gba pò bíisai yágagasai. ⁶ Tó à wabikèwà sō, aà aà náaike seasai, asa seade de lán ko vláwae. Gu pò íana yéleu, we ì géu. ⁷ Gbé bee taa su ào e á pò e Diiwao, ⁸ asa aà ǹse ku plaplaε, ò ìo ku seasea yá pò àle ke pii guu.

⁹ Wá gbé taaside p̀nakε, ké Lua aà kàfi yái. ¹⁰ Wá gbé oδε sō aà p̀nakε, ké Lua aà b̀sa yái, asa oδεo gēzeε lán lávu kwεawae. ¹¹ Iatē ì fele ní a pusu gbāao, lá ì giigaga, a vú ì kwé, a maa ì láa.‡ Beewa oδε a kpagui a b̀oεo guu.

¹² Báaade gbé pò ì yōa f̀, asa aà b̀a maa gbea Lua a àizāna pò à a lεgbè gbé pò yeazione kèè yāae ũ. ¹³ Tó yōa gbé lè, asu me Luaεo, asa wa f̀ Lua yō ní vāioo, mé aapi lí gbēe yō ní vāio sō. ¹⁴ Baade yōa ì b̀o aà p̀nidεa kíie, ò ì aà wé ble, ì aà gále. ¹⁵ O p̀nidεapi ì ǹsi à ne'ì duuna ũ. Tó duuna z̀ok̀ù sō, ì ga ie.

¹⁶ Ma gbé yenzideo, ásu ázia sásāo. ¹⁷ Gba maa sāsai pii ì b̀o musu Mae Lua gupuakūnao Kεna kíie. Ili lileo, aà gupua iwesa v́o. ¹⁸ A wá í ní a yá síandeo a p̀eāwa, ké wào de gbé séiao ũ pò pò àle ke dafuone.

Yāmaa ní a keao

¹⁹ Ma gbé yenzideo, à yáε bee ma. Ali yāma kpaa ápii, āma ásu yá'o kpaaο, á p̀o su pa kpaaο. ²⁰ Asa gbēnazina p̀kūma lí mó ní yāmaa pò Lua yeioo. ²¹ A yái tò à okpa d̀e'ìi ní yāvai pò liguaazi pii, ì yá pò wa tò á sōu a f̀ á suaba sí ní zlabusaaο.

²² Asu ázia sásāo, ásu yápi ma ní swáo adoo, à zikεwà. ²³ Asa gbé pò ì yāma mé ìli keo de lán gbé pò lé a oa pò Lua d̀e gwa díi guuwae. ²⁴ Asa aázia gwaa gbea, tó à gēzeε, ò lá a de ì sāaagu g̀o. ²⁵ Gbé pò ì wéte Lua ikoyā wásawasa pò ì to wà gō wéεo ũi, mé ìo geò ae sō, ìli ma à sāaaguο, ì zikεwàε, Lua a báaada adegu aà yákeε guue.

* **1:1** Mat 13.55, Gal 1.19 † **1:5** Yaa 2.3-6 ‡ **1:11** Isa 40.6-7

²⁶ Tó gbé d̄s lousisinan a ũ, mé ìli a lé f̄so, àl̄e az̄ia s̄ās̄āe, àl̄e lousisi p̄āe. ²⁷ Lousisia s̄iana p̄o s̄āa v̄i Mae Luaeon ke: Wà laaid̄o ton̄e p̄o gwana v̄ioowa n̄ gyaa gb̄eando an w̄enakea guu, § w̄io w̄ázia k̄ua d̄s s̄āasai d̄unia yá musu.

2

K̄ob̄ob̄o'osi

¹ Ma gb̄é, á gb̄é p̄o ále wá Dii gawide Yesu Kilisi náaik̄e, ásuli k̄o b̄ob̄o'osio. ² Tó gb̄é ḡè á k̄k̄āaa guu vua tāana n̄ p̄okasa t̄ek̄eao daa, mé taaside p̄o ulakasa gb̄ās̄i daa ḡè s̄o, ³ tó a wet̄e gb̄é p̄o p̄okasa t̄ek̄eaa daazi, mé á òè aà m̄o z̄ōle gumaau, mé á ò taaside aà ge ze le, ge aà m̄o z̄ōle á gb̄áz̄i, ⁴ ále k̄o b̄ob̄o'osie, ále yá gwa kolean weo lé?

⁵ A ma ma gb̄é yenzide. Lua gb̄é p̄o de gb̄āasaide ũ d̄unia gb̄éne s̄e aao gb̄āa a náaik̄eaa guue, aai kpala p̄o à a legb̄è gb̄é p̄o yeaz̄ione ble. ⁶ Apio s̄o ále gb̄āasaidepio k̄pebo. Ode mé ì gb̄āablewáto lò? Aame aai á gále géán̄o yákpaleuo lò? ⁷ Aame aai gyaalaḡe tó na p̄o kpáwáuo lò? ⁸ Lua ikoyā mide mè ào ye á gb̄édeezi lá áz̄ia w̄eniwa.* Tó á yápi k̄ua s̄iana, ále yáke a z̄éwae. ⁹ Tó ále k̄o b̄ob̄o'osi s̄o, ále duunak̄ee. Ikoyāpi á w̄é, a ḡo t̄aaede ũn we. ¹⁰ Asa tó gb̄é ikoyā k̄ua pii, mé a m̄endo aà f̄u, à ḡo t̄aaede ũ apii musue. ¹¹ Lua mè ásu w̄ule n̄ gb̄ēp̄āle n̄oo. A mè lo ásu gb̄ēdeo. † Baa tó ni w̄ule n̄ gb̄ēp̄āle n̄oo, tó n gb̄ēd̄e, n ḡo ikoyādansai ũe. ¹² A gb̄é p̄o Lua a yáḡōḡōán̄o ikoyā p̄o ì to wà ḡo w̄é ũ musu, ali yā'o, ìli yáke lá à k̄ōs̄ián̄owa. ¹³ Lua a yákpaleke n̄ s̄uusaide s̄uusaie, āma yá a bo n̄ s̄uuudeo na.

Luanaaik̄eaa n̄ maakeao

¹⁴ Ma gb̄é, tó gb̄é mè ále Lua náaik̄e, mé ìli yāe keo, bó yán wei? Luanaaik̄eaa bee taa a f̄o aà suabae? ¹⁵ Tó á gb̄ēdo, ḡōe ge n̄oe, lé p̄okasa n̄ bleo w̄enake, ¹⁶ tó á gb̄ēe òè: Lua n gba aafia! Nsu to íana n deo, ní p̄oble n̄ ká, mé i w̄enid̄obo kpawào, b̄on bee ũi? ¹⁷ Maa s̄o luanaaik̄eaa ado yāek̄esaiá yāge.

¹⁸ Tó gb̄é n mè n̄le Lua náaik̄ee, mé mapi mále yáke, má one n̄ n luanaaik̄eaa yāek̄esai obo mee, mí a luanaaik̄eaa obo me ma yákeaa guu. ¹⁹ N si Lua m̄endo nolo? A maae. Baa t̄aa d̄s maa, mé aaīo lualua. ‡ ²⁰ Misaide, ké luanaaik̄eaa yāek̄esai p̄ā, n̄ ye mà kan̄e n̄ z̄i yà? ²¹ Ké wá dezi s̄éia Ablahaū a né Izaaki kpà sa'obo ũ, yá i boaàn̄o na aà yākeapi yáio lé? § ²² N èa? Aà luanaaik̄eaa n̄ aà yākeao t̄ek̄ōie. Aà yákeaa mé aà luanaaik̄eaa b̄ōlei. ²³ Beewa Lua yáe bee p̄a à mè, Ablahaū Lua náaik̄e, ò Lua tò yá b̄oàn̄o na a náai p̄o a k̄ēpi yái.* † w̄i oè Lua gb̄ēna. † ²⁴ A èa? Yákeaa mé tò yá b̄oàn̄o na, i ke Lua náai p̄o a k̄ē ado yái no. ²⁵ Maa lo k̄aalua Lahabu k̄ēna n̄ Luao a yákeaa yái, ké à z̄inao d̄ile à n̄ gb̄āe z̄é kp̄ainau. ‡ ²⁶ Lá mè nis̄insaiá ḡe, maa luanaaik̄eaa yāek̄esaiá ḡe lo.

3

Léfa

¹ Ma gb̄é, ásu ke yādan̄ede ũ dasio, asa á d̄s ké Lua a webii wá yādan̄edeowa yákpale guu de gb̄é k̄inibla. ² Wápii w̄io z̄ā yáwa m̄oome. Tó gb̄é lé lí aà kalik̄eo, t̄aaesaidee, a f̄o à a mè búu fu. ³ Wi āas̄ina ká s̄ōe ké à wá yāma yáie, ò wi aà mè búu taiinke. ⁴ A gwa ḡó'ilenawa ís̄iaa lo. N a z̄ōkeo, baa n̄ z̄aa'ian gb̄āa p̄o ì opewào, a fib̄o de n̄enann̄oe. † me ì a taiinke, ò a fina i a p̄oēā daè. ⁵ Beewa s̄o, lénaá megu n̄ēnae, ò ì íanad̄ā n̄ yāz̄ōo.

A gwa lá té n̄ēna ì k̄ū s̄ē z̄ōowa. ⁶ Léna de lán t̄ēwae, a de d̄unia v̄ai ũ wá me guu. I gb̄ās̄i ḡókpa wá m̄ewa pii. Beda té mé ì nae l̄ēnawa, ò léna ì t̄ek̄pa wá d̄unia kuau. ⁷ Gb̄ēnaz̄ina

§ 1:27 Isa 1.17 * 2:8 Lev 19.18 † 2:11 B̄oa 20.13-14 ‡ 2:19 Maa 5.7 § 2:21 Daa 22.9-12 * 2:23 Daa 15.6 † 2:23 Isa 41.8 ‡ 2:25 Yoz 2.1-16

sèanɔɔwò tòto píi ní bāwò ní pótáa'onkuawawò ní kpɔɔ, mé àlɛ kɛ e tia, ⁸ āma gbēe lí fɔ̄ a léná tòtoo. A de pɔvái pɔ́ lí zɛ tɛɛɛo ũe. A pà ní sɛwɛtɛo, ⁹ ɔ̄ wi Dii wá Mae sáaukpaò, ɔ̄ wi ɛa wà gbēnazína pɔ́ a kè láawa* kaò ɔ. ¹⁰ Lé doupi ɔ̄ sáaukpaá ní gbékaao ì ɔu. Ma gbéɔ, asu àò déé màao. ¹¹ Nibɔna ì í na ní í kɔ̀sāo ɔ̄ ízɛ dou guua? ¹² Ma gbéɔ, kaadɔena a nɛ'ì ku ũa? Vɛ̀li a nɛ'ì kaadɔena ũa? Beewa ɔ̄ í fíi a nakūo.

Ɔno pɔ́ ì ɔ musu

¹³ A guu, déme yādɔn ɔ̄nɔna ũi? Aà ɔ̄bné a kua maa ní a yākeaɔ guu ní zɔ̄ibusaa pɔ́ ì ɔ̄ ɔno guuo. ¹⁴ Tó á wɛɔbakɔ̄u ní pāsio ní denlawɛɛɛlɛao ví á sɔ̄ guu sɔ̄, ásu íanadāo, ásu ɛɛɔ sɔ̄anawao. ¹⁵ Ɔno bee taa lí ɔ̄ musuo, dúnia pɔ́ɛ, á dàa pɔ́ɛ, táa pɔ́ɛ. ¹⁶ Asa gu pɔ́ wɛɔbakɔ̄u ní denlawɛɛɛlɛao kuu, wɛkɔ̄i kɔ̄yāmasai ní vái píio ɔ̄ kuu. ¹⁷ Tó gbé ɔ̄no pɔ́ ì ɔ̄ musu ví, séia ìliɔ gbāsí vɔ̄o, a gbɛa ìliɔ yākele vɔ̄o, ì busané, ì gbé yāma, sùuu pèɛwà ní maakɛao. Ili gbé ɔ̄no pɔ́ ì ɔ̄ musu, mé ìliɔ mɔ̄afilí vɔ̄o. ¹⁸ Ibelemidɛna ì kea ní kɔ̄o na tɔ́, ɔ̄ ì ɔ̄lɛɛ ɔ̄na maa ũ.

4

Gbékpaa ní dúniao

¹ A sòlɛ ní á lɛkpaaò ì ɔ̄ má ní? I ɔ̄ á pɔ̄ɛá pɔ́ lé kɔ̄ɛ á meɔ kɔ̄i nolo? ² I pɔ́ niaka, ili eo, ɔ̄ ì gbɛɛ. A pɔ́ bíi ví, ɔ̄ ili pɔ́ pɔ́ ále yá leo. Ɔ ì lɛkpaake, ì sòlɛkɛ. A vɔ̄o, ké ili wabikɛ Luawao yái. ³ Tó a wabikè, ili eo, ké ili wabikɛ a zéwao yái, asa ɔ̄ ye à a mɔ̄okɛ lá a á pɔ̄ gbàwae. ⁴ Náaisaideɔ, á dɔ̄ ké gbékpaa ní dúniao de íbelesɛa ní Luao ũo lé? Gbé pɔ́ ye kɛ dúnia gbé ũ gò Lua íbɛɛ ũe. ⁵ Ké a kɛa Luayātaalau wà mè àà Nisína pɔ́ kú wá guu lí sí sàao,* ále e yāpā yá? ⁶ Ama gbéke pɔ́ Lua víwanɔ de beea, asa a kɛa Luayātaalau wà mè:

Lua ì íbelesɛ ní gbé pɔ́ ì azía se lesio,
mé ɔ̄ gbéke ví ní gbé pɔ́ ì azía busao.†

⁷ A yái tò à misiile Luaɛ. A gi Ibiisie, ì bàasié. ⁸ A sɔ̄ Luazi, ì sɔ̄azi.‡ Duunkenao, à ɔ̄ɔle duunau. Nɔ̄semempladeɔ, à á sɔ̄ pípi. ⁹ A ɔ̄ɔɔ ní pɔ̄siao ní wɛnao. A á yaalɔ lile ɔ̄ɔɔ ũ, í á pɔ̄na lile pɔ̄'ii ũ. ¹⁰ A ázia busa Diiɛ, ì á káfí.

¹¹ Ma gbéɔ, ásuli kɔ̄ tɔ̄bɛesio. Gbé pɔ́ a Yesude dee tɔ̄bɛesí ge à àà bèɛbò, à Lua ikoyá seela bèɛ kè à a bèɛbò. Tó n Lua ikoyá bèɛbò sɔ̄, a manan n ũo, a bèɛbonan n ũ. ¹² Lua mé ikoyádilɛna ní yákpalekenao ũ. Ɔme gbé suabaa ní àà tɔ̄ɔɔɔɔo gbāa ví. Mpi sɔ̄, dén n ũ, ké ni n gbédee bèɛboi?

Lua baa ɔ̄ díɛa

¹³ A yāma sa, á gbé pɔ́ ì me gbā ge zia á gé wéleu, í zɔ̄le we wè do, í laata à ài'e. ¹⁴ A yá pɔ́ a á le zia dɔ̄e?§ A dɔ̄ lá á wɛni dea? A de lán suawae. Tó à kpà yɔɔ, ɔ̄ ì gɛzɛa gòɔ. ¹⁵ Tó yá a zéwae, áli o à me: Tó Dii wèi, wáɔ aafia, wí kɛ kéwa ge kéwa. ¹⁶ Tia sɔ̄ ále íanadā, a Lua baa ɔ̄ á díɛ. Íandāa bee taa maa. ¹⁷ Gbé pɔ́ maakɛa dɔ̄ mé ì keo, ì ke adeɛ duuna ũe.

5

Ɔdeɔ

¹ A ɔ̄deɔ, à yāma sa. A ɔ̄ɔɔ à wiile wɛna pɔ́ a á le yái. ² A àizɛɛɔ ɔ̄ɔkpà, kòɔɔ á pɔ̄kasao sòso. ³ A ɔ̄a tánkpakè,* mé tánkpapi a á dayāu, ì kú á mɛwa lán téwa. A àizɛɛ kàaaází gɔ̄ɔgbɛzāzì. ⁴ A ma! A gbèwina pɔ́ aa á buapɔ̄ɔ kèkéɛò blè, mé ɔ̄api yá Lua lè. Pɔ̄kɛkenapio wiile gè Dii Zígɔ̄de swáu.† ⁵ A namamà tɔ̄ɔle la á pɔ̄ɛákea guu. A mèkpa kaalɛgɔ̄ɔ pɔ́ ũ. ⁶ A yādà gbèmaaɔla a ní dɛɛ, aai dɛɛkɛao.

* 3:9 Daa 1.26-27 * 4:5 Iko 6.15 † 4:6 Yaa 3.34 ‡ 4:8 Mal 3.7 § 4:14 Yaa 27.1 * 5:3 Mat 6.19 † 5:4 Iko 24.14-15

Mena

⁷ Ayāmeto ma gbéṣ, àò mena ví e Dii mṓgṓṓ. A gwa lá zṓe ì a buapó beede kekēa dá. I menafṓ za káabuana e sae. ⁸ Apio sṓ à menafṓ, í á sṓdile, asa Dii mṓgṓṓ káikù. ⁹ Ma gbéṣ, ásu yá-kùtēkākṓio, ké Lua su yákpalekēánṓ yáí. Yákpalekenapi zea kpele fá!‡ ¹⁰ Ma gbéṣ, ānabi pó aa yā'ò yāa ní Dii tṓṓ, à mena pó aa kè taasikēa guu ṓlesé. ¹¹ Wi oné pṓnadeṓ, ké aa menafṓ yáí. A Yobu menakēa bao mà, mé á mà lá Dii kèè gbēzā,§ asa gbé sósobi ní sùuuo pèe Diiwa.*

¹² Atēsa ma gbéṣ, ásu me á sí ní Luaoo. Asu me á sí ní luabeo ge tṓle ge pṓpáleo. Tó aoe, àli o ao. Tó aawoe, àli o aawo, ké yá su daálao yáí.†

Wabikēa

¹³ A gbēe lé taasikē yà? Aà wabikē. A gbēe pṓ kèna yà? Aà Lua táasile. ¹⁴ A gbēe lé gyáke yà? Aà á gāli gbēzṓṓ sísi, aai wabikēè, aai nísimawà ní Dii tṓo.‡ ¹⁵ Wabi pó wa kè luanaaikēa guu bee a gyāepi gbágbā. Dii a aà gba aafia. Tó à duunakè yāae sṓ, a kēwà. ¹⁶ A yáí tṓ, à á duunṓ okṓe, í wabikēkṓe ké à e gbágbā. Gbēmaa wabikēa gbāa, ì zíkē maamaae. ¹⁷ Eliaá gbēnazinae lāwáwa. A wabikè maamaa lou su mao, ṓ lou i tṓle tṓlewao e wè àaṓ ní mṓ sooloo.§ ¹⁸ A èa wabikè b, ṓ lou'i bṓ maamaa,* tṓle blekè.

¹⁹ Ma gbéṣ, tó á gbēdo pàale síana zéé, mé á gbēe èa aà dàwà, ²⁰ àṓ dṓ ké gbé pó tṓ duunkenapi bṓ sásāzeu à èa sù, à ade sí gawae, mé à lakà tàaeṓla dasi.†

‡ 5:9 Mat 24.33 § 5:11 Yob 2.10, 42.10 * 5:11 Soū 103.8 † 5:12 Mat 5.34-37 ‡ 5:14 Maa 6.13 § 5:17 1Kia 17.1 * 5:18 1Kia 18.42-45 † 5:20 Yaa 10.12, 1Pie 4.8

PIE LA SEIA

Yá pò kú láe bee guu

Píe láe bee kè za Loma Yesude pò aa fáaaa wà tà bùsu pò wí me tia Tuukii bùsuuone. Gáli pò aa ku a guu de gáli pò Pòlu n à à iwao dàaledaale ù. Yōa pāsī n lé an Yesudeke yái, ò wàle ìadamá. Píe tò an laai tà Yesu Kilisiwa, à mè an baa ku Kilisi taasikea guu.

Fòkpaama n Lua sáaukpaa gbea, Píe lá Lua n suabà dònngu, ò aa tãmaa pò lí n neo ví Yesu Kilisi gaa n à vua sabai (1.3-12). A n gbá laai aao itēke, aa tó n kua a adoa naa Yesu Kilisiwa (1.13-2.10). A Yesu òlesè à yādàoné à mè à kù aao náai ví n yákea guu, atēsa kua yōa guu. A ledámá an kua dúnia guu, à mè aa misiile gbāadeone, zíkēnao misiile n diione, nōo misiile n zāone, Yesudeo píi io yekōzi (2.11-4.19). Lē 5 guu à ledà Yesude gbēzōowa n èwaaso n luanaaikēnao píi, à mè aa ze gbāa kua yā'ia guu, aa Lua legbēané papaa dá. Lápi làa n fòkpaamá.

A kù láe bee kyokēnao wetā luanaaikēa guu, baa tó aale taasi kpeletaa bui ke, ké an kua e Lua tōo, i ze'ob Yesusaideone yái. Tó luanaaikēnao yāmaa pò aale ke è, aa Lua sáaukpa yákpalekegōzī (2.12).

Tãmaa pò lí n neo

¹ Mámēmaa Yesu Kilisi zina Píe, máme ma láe bee kè Lua gbé pò aa de nibō ù dúnia bee guu aa fáaaa bùsue beeuone: Pōntu, Galati, Kapadosi, Azi n Bitinio. ² Mae Lua dōaa á dō, ò à á sé, a gō aà pò ù n à Nisina gbāo, ké à misiile Yesu Kilisi, aà au i á gbāsī wolo.* Lua gbēke n aafiao káfíé.

³ Wà Lua wá Dii Yesu Kilisi Mae sáaukpa! Aà sùuu zō guu à wá í dafu n Yesu Kilisi fele bōa gau gbāo, ò wá tãmaa pò lí n neo ví, ⁴ asa gba pò dileaé luabepi lí òkpao, ìli gbāsīkpao, a maa lí láao. ⁵ Lua sōu mà à á suaba a náai pò ále ke yái, ò àle á dōa n a gbāo e à ge bōo gōgbēzāzī. ⁶ Ale pōnake n yápí, baa ké ále taasike gīa yō yā'ia bui dasi yái. ⁷ Lá wí vua maa dō té guu, màa yā'ipio lé á luanaaikēa yō, asa á luanaaikēapi bēe ví de vua pò a gawí ì láaa maamaae. Tó a bō maa, Lua a á sáaukpa Yesu Kilisi mōgōzī, a á kpela n gawio. ⁸ Baa ké i aà eo, á yeaazi. Baa ké i wesiaale gīao,† ále aà náaike, ò ále pōna zō pò gē oaa ke, ⁹ ké ále á luanaaikēa gbē'e á suabaa ù yái.

¹⁰ Anabio dōaa gbēke pò Lua a keé yā'ò, aa suabaapi yá gwà aa a tàasikà. ¹¹ Kilisi Nisina kú n guu, à dōaa taasi pò Kilisipi a ke òné n gawí pò a e a gbēao, ò aa wēe wà yápi zé dō n a kegōo.‡ ¹² Ō Lua tò aa dō ké yá pò aale opi de n gō pò ūo, á pōe. Tiasa baonakpana yápi òé n Lua Nisina pò Luapi aà zī à bō luabē gbāo. Baa malaika ì dēeka yápi dōai.

Wá kua à adoa

¹³ Ayāmeto à á làasoo vu iu, ìo ázia kua dō, á wé io dō gbēke pò Lua a keé Yesu Kilisi mōgōzizi seasai. ¹⁴ Lá á de Lua Né pò lé aà yāmao ù, ásu to dōe'li pò á ví yāa á wésiagōo dōaaéo. ¹⁵ Lua kua adoa. Lá à á sisi à á sé, á kua lío adoa á yákea píi guu màa sō. ¹⁶ Asa a kēa láu wà mè:
A kua lío adoa,
asa ma kua adoa.§

¹⁷ Lá Lua ì yákpaleke n baadeo a yákeawa n wegwasai, tó ále aà sisi Mae, à viakē à nibōke guu la. ¹⁸ Á dō lá Lua á bó kua gii pò de á felekaa ù guu. Lua i á bo n pò a gawí ì láao no, vua ge ánuu, ¹⁹ à á bó n Kilisi pò de sã sãasai gbāsísai ù au gawideoe.* ²⁰ Lua

* 1:2 Lev 17.11, Ebe 9.22 † 1:8 Zāa 20.29 ‡ 1:11 Luk 24.25-26 § 1:16 Lev 19.2 * 1:19 Zāa 1.29, Ebe 9.14

d̀aa aà díle zadõ i dúnia káleo, ã à b̀éaàno gupuu g̀o gbézáe beeozi. ²¹ Aà yá musu ã ále Lua náaike. Lua aà b̀ gau à gawi kpàwà, ké à e a náaike, á wé io d̀azi.

²² Lá misiile sianae á gbási wòlo, ã á gb̀ke ví n k̀o m̀afilisai, ào yekõí ǹnèsemendoo.

²³ Lua á í dafu ǹ a yá wēnide p̀ io ku gbāaoe. Yápi de p̀bui p̀ í ga ũo, p̀bui p̀ lí gaoe.

²⁴ Gbépii de lán sēwae,

an gawi pii de lán sēvuwae.

Sē ì gaga, a vù ì kwé,

²⁵ ama Dii yá io ku g̀pii.†

Yápi mé de baona p̀ wa kpàé ũ.

2

Gbè wēnide

¹ Ayāmeto à yāvai pii tó ǹ e p̀io ǹ m̀afilio ǹ wed̀ak̀eo ǹ k̀yaaao. ² Lá nétēnao io yó'i nide, ào Lua yá p̀ de lán ví'ipu wásawasawa nide màa s̀, ké à e gbā á suabaa guu, ³ asa á d̀ sa ké Dii maa.* ⁴ A s̀aazi, Gbè wēnide p̀ wà p̀kpài, Lua aà s̀ beede ũ. ⁵ Apio s̀ áme á gbè wēnide p̀ Lua lé a kpé ēbooo ũ. Ame á aà gb̀gbanao ũ, i sa p̀ í kaaagu o ǹ aà Nisina gbāao Yesu Kilisi sabai. ⁶ Asa a kēa Luayātaalau wà m̀:

Gwa, mále gbe dile Sibna,

ēdaalegbe beede p̀ má s̀ ũ.

Wí a gbé p̀ lé aà náaike k̀o.†

⁷ A de gbè beede ũ á gbé p̀ ále aà náaikeone, ama a de gbé p̀ lé aà náaikeone màao.

Gbe p̀ ēbonao p̀kpài

mé g̀ gbeo mide ũ.‡

⁸ Màa lo a de:

Gbe p̀ wí gēmb̀lewà ũ,

gbesi p̀ aai kpa a fu ũ.§

Aa gēmb̀lewà ké aai Lua yādao yái. Beewa Lua dílené.

⁹ Ame á bui p̀ Lua ǹ s̀o ũ, kía ũ, aà gb̀gbanao ũ,* gbé p̀ an kua adoao ũ, aà gbé yenzideo ũ, ké à Lua p̀ á sisi a b̀ gusiau, à g̀án a gupua b̀nsaede guu táasile.†

¹⁰ A de Lua gbé ũ yāao,

tiasa ã a g̀ a ũ.‡

Lua i s̀uukeán a yāao,

tiasa ã a k̀án.§

Kua luanaaikensaiò guu

¹¹ Ma gbé yenzideo, lá á de nibo b̀m̀o ũ la, mále ledawae, à mikē á d̀é'i p̀ aai zikaánawa. ¹² Ao ku gbé beede ũ luanaaikensaiò guu. Beewa baa tó aale á dile vāikenao ũ, tó aa yāmaa p̀ ále keo è, aa Lua s̀aukpa yákpalekegozi.

¹³ A misiile iko p̀ gbēnazina dílee pii Dii yái, kía p̀ iko ví derlan nò, ¹⁴ gbāade p̀ a dile aà vāikenao wetā aà maakenao s̀aukpan nò.* ¹⁵ Lua p̀eān ke: A yāmaake à lesokpa soũ wésiadeone. ¹⁶ A g̀ wéeo ũe, ama ásu tó á g̀a wéeo ũ g̀é vāikea zé ũo. Ao ku Lua z̀blenao ũ. ¹⁷ A gbépii kpela. Ao ye á Yesude deezi. A víake Luae. A kía kpela.

¹⁸ Zikenao, à misiile á diione, í z̀oke d̀né yápii guu. I ke dii maa ǹsedoudeo r̀tēe no, ǹ a p̀siòe lo. ¹⁹ Tó wà íadawá pā, tó a menakèò Lua yái, bee ài víé. ²⁰ Tó wà á gbé á tàae yái,

† 1:25 Isa 40.6-8 * 2:3 Sou 34.9 † 2:6 Isa 28.16 ‡ 2:7 Sou 118.22 § 2:8 Isa 8.14-15 * 2:9 B̄a 19.5-6

† 2:9 Isa 9.1-2 ‡ 2:10 Lom 9.25-26 § 2:10 Oze 2.25 * 2:14 Lom 13.1-5

tó a menakèò, bee tó ví má ni? Ama tó a taasikè yāmaa pó á ke yáí, tó a menakèò, Lua a á sáaukpa. ²¹ Bee yáí Lua á sisii à á sé. Kilisi taasikèé à ze'òbó, ké à te a iai yáíe.

²² I duunakεο,
wi ma à εετòο.†

²³ Ké wà aà sòsò, i a zásimáo. Ké à taasikè, i yāpāsí onéo, à zè ní Lua yákpaleken maaoc.

²⁴ Όμε wá duuna dĩ a miwa‡ à gào líwa, ké wá bàa su àò kú ní duunao lóo, wío ku maakεa guu. Aà flàala iaο mé wá gbāgbā. § ²⁵ Asa a sāsā lán sāowa yāae,* ò a εa su á Dāna ní á Dàanaowa tiasa.

3

Kua ní kōo

¹ Nεεο sō, à misiile á záoεε.* Tó an gbēεε lé Lua yādao, á kua a ní lile. Baa tó i yāe onéo, ² aa e á kú gbāsisai mé ále misiilené. ³ A kefenke weεεa su àò de mekaa yá ũo, mitāa ge nɔamblebɔɔ ge pɔkasadaan nò.† ⁴ Aàò de á nòεε guu yá pó lí láao ũ, nòsenie ní zīabusaaο. Bee mé gbīa Luaε. ⁵ Asa beewa nεε lousisina pó an wé dɔ Luazi yāao níziā kèkε, aa misiile ní záoεε. ⁶ Māa Sala de, i Ablahaū yāma i oè Baa.‡ Tó ále yāmaake, mé ále pó pó wí viakεè yādao, a Sala olesèn we. ⁷ Māa gōεε sō àò kúrínɔ nεεkedōané guu, § ili yāmamá, ké pœe su kpáé á wabikεa guuo, asa á de wēni gbablenao ũ sānuε.

⁸ Bee gbεa àò ledouī ví ní kōo ápii. Aο wēnadōkōε, àò yekōi, àò gbēke ví ní kōo, í busakōε. ⁹ Asuli vāi flabo ní vāioo. Asuli gbé pó á sòsò sósōo. A samaa'oe, asa Lua á sisi à báaadaāgu yáíe.*

¹⁰ Gbé pó ye a wēni àò maa,
mé a ye a kua àò na,
aà a lé fō ní yāvāi oao,
asuli to εε bɔ a léuo.

¹¹ Aà mikē vāiwa, i maake,
aà aafia zé weεε, io tei.

¹² Asa Dii i wéte gbēmaaɔzi,
i swákpa an wabikεaɔzi.
Dii i mikpεdɔ vāikenaɔε.†

Taasikεa maakεa yáí

¹³ Tó á áiavi ní maakeao, déme a á wetāi? ¹⁴ Baa tó a su taasikè maakεa yáí, báaadeɔn á ũ.‡ Asuli viake an wétēaεo, ásu sòdeedeekεo. ¹⁵ A Kilisi dō Dii ũ á sō guu. § Aο ku sɔu guu gɔɔpii, ké à e yāwe gbé pó lé á la yá pó á wé dɔi miiwa. ¹⁶ Ali oné busebuse ní beεε dōanéο. A oné ní nòεpuao lɔ, ké wí e gbé pó aale á sòsò maa pó ále ke á Yesudeke yáíο kú. ¹⁷ Taasikεa lá Lua yeiwa maakεa yáí maa de taasikεa yāvāikεa yáíla.

¹⁸ Kilisi gā gēn do duunawoloa yáíe. Tāesaide gā wá tāaedeɔ yáí, ké à e géwanɔ Lua kīi. Wà aà dè aà gbēnazinke guu, ò Lua aà vù aà nisinke guu. ¹⁹ Aà nisinkεpi guu à gè waasokè nisina pó wà ní ká kpéuɔεε.* ²⁰ Aa bò Lua yá kpe yāae, gɔɔ pó ále menake e Nεee gè a gó'ilena ke láaò. Gbé pó bò íu aafia gópi sabaiɔ dasio, gbēɔn swaaōε.† ²¹ Ipi mé de á da'ilekεa pó i á suaba taa ũ tia. Da'ilekεapiá mē gbāsiwoloa yá no. Legbēa Luaε ní nòεpuaoε. I á suaba ké Yesu Kilisi bò gau yáí. ²² A ikokè malaikaɔ ní táao ní ní gbāadeɔ ní ní ikodeɔwa, ò à tà luabe, a ku aà oplaai.

† 2:22 Isa 53.9 ‡ 2:24 Isa 53.11-12 § 2:24 Isa 53.5 * 2:25 Isa 53.6 * 3:1 Efe 5.22, Kls 3.18 † 3:3 1Tim 2.9 ‡ 3:6 Daa 18.12 § 3:7 Efe 5.25, Kls 3.19 * 3:9 Lom 12.14, 17 † 3:12 Sou 34.13-17 ‡ 3:14 Mat 5.10 § 3:15 Isa 8.12-13 * 3:19 1Pie 4.6 † 3:20 Daa 7.7

4

Kua Lua pɔ ũ

¹ Lá Kilisi gá a gbēnazinke guu, ápiɔ à bee nòse da sɔ, asa gbé pɔ gá a gbēnazinke yá musu kè duunawae. ² Gɔɔ pɔ gɔ́é á kua guu, á dɔ́e'li suli dɔ́aaé lɔ, sema Lua pɔeã. ³ A kua luayādansaiɔ yākea guu yāa mò le. A kú yāa wisaiyākea guu ń dɔ́e'lio ń wēdekeao ń lalasi kòɔo ń wēmi wēzīgbaao ń táagbagbaao, pɔ Lua ye a gíyáio. ⁴ Lá ili siɔnɔ an lalasi zɔɔpi kea guu lɔ, ì kené yābonsae ũ, aai á tɔbēesi. ⁵ Aa ń yākeao dau siu Luae. Aa yákpalekea ń gbé bēe ń gyaadeo sɔu mà. ⁶ Wà baonakpà gyaadepiɔne lɔ, ké an gbé pɔ yá zòlemá an gbēnazinke guu lán gbépiiwaɔ e aao ku nisinke guu lán Luawa.*

⁷ Pɔpii láaa kà kái. Ayāmeto à de laaideo ũ, lɔ ázia kúa dɔ, ké à wabike Luawa yái. ⁸ Yá pɔ de a píia, à yekɔi ń nòsemendoo, asa yea gbéi ì láka tàaea dasi.† ⁹ A kɔ yàaeke yákütēkasai. ¹⁰ Lá Lua gbadà á baadee, à dɔkɔle ń gbapiɔ Lua báaa bui dodo ziia maa ũ. ¹¹ Gbé pɔ de waasokena ũ, aà Lua yā'oné. Gbé pɔ de dɔnlede ũ, aà dɔnle ń gbāa pɔ Lua a gbao,‡ ké à Lua tɔbɔ yápii guu ń Yesu Kilisi gbāao. Ōme gawi ví ń gbāao gɔɔpii! Ami.

Taasikea Yesudeke yái

¹² Ma gbé yenzideo, ásu to yɔa pásí pɔ lé á le bɔ á sae lándɔ yákanla mé á léwao. ¹³ Lá á baa ku Kilisi taasikea guu, à pɔnakeɔ, ké à e à pɔna zɔɔ ví gɔɔ pɔ Kilisipi a bɔ gupuaui ń gawio. ¹⁴ Tó wà á sɔsɔ Kilisi tɔ pɔ kúwá yái, báadeon á ũ, asa Lua Nisina gawide diaée. ¹⁵ A gbēe su taasike gbēdea ge kpáí'oa ge vāikea ge gudɛ yáio. ¹⁶ Tó a taasiké á Kilisideke yái, asu keé wíyā ũo. A Lua sáaukpa ké Yesu tɔ kúwá yái. ¹⁷ Asa íadaama pila, Lua gbéɔ ɔ à dàalemá. Lá wámɛ à dàalɛwá séia, a midɛ ń gbé pɔ gí baona pɔ bɔ Lua kíi síio kpelewa ni?

¹⁸ Tó gbēmaaɔ suabaa zí'ũ,

a bɔ ń duunde luayādansaiɔ kpelewa ni?§

¹⁹ Ayāmeto gbé pɔ aale taasike Lua pɔeākea yáio aa nízia na ń Kena náaidee a ɔzi, aai wetá wàɔ maake.

5

Lua sã kpãsa gwaa

¹ Mále leda á gbēzɔɔwa sa. Gbēzɔɔn ma ũ sɔ. Má de taasi pɔ Kilisi kè seelade ũ, mé ma bàa kú ń gawi pɔ a bɔ gupuaui sɔ. ² Aɔ de kpãsa pɔ Lua kàléé dānao ũ.* A ɔliai ń pɔeão teasisai lá Lua yeiwa. I ke ɔaweelea yái no. A ke ń nòsemendoo. ³ Asuli gbāable gbé pɔ wa nàé á ɔzípɔwao. A tó á kua á sã dazewa, ⁴ í kíafua pɔ a gawi lí láao e gɔɔ pɔ Sãdãnki mò.

⁵ A èwaasoɔ sɔ, à misiile gbēzɔɔne. Apii à ázia busakɔe, í dɔkɔle, asa:

Lua ì íbelese ń gbé pɔ ì azia se lesio,

mé a gbēke ví ń gbé pɔ ì azia busao.†

⁶ Ayāmeto à ázia busa Lua gbāadee, i á káfi gɔɔ pɔ a dílewa.‡ ⁷ A ɔzɔé á yá'ɔmai píi, asa ì laaidɔwá.§

⁸ A itēke à kú ń laaio. A íbɛe Ibiisi de lán nòomusu pɔ lé ɔɔɔwae. Ale kpálekeázi, àle gbé weele kú. ⁹ A giè, í ze gbāa luanaaika guu, asa á dɔ ké á Yesude dee pɔ kú dúnia guuɔ pii lé taasi doupi kee. ¹⁰ Lua Báaapiide á sisi a gawi pɔ lí láaowa naa Kilisiwae. Tó a taasiké yɔɔ, a á bɔ maa, i á ze gíúgiú, i á gba gbāa, i á zedɔ. ¹¹ Ōme gbāa ví gɔɔpii! Ami.

¹² Wá gbēdo Silivēe* pɔ má aà dɔ gbé náaide ũ mé lá yɔɔnae bee kēémɛɛ. Ma ledàowá, mé má de a seelade ũ ké yá pɔ má ò de Lua gbēkekeané síana ũe. A zedɔ gíúgiú. ¹³ Babeli†

* 4:6 1Pie 3.18 † 4:8 Yaa 10.12 ‡ 4:11 Lom 12.6-7 § 4:18 Yaa 11.31 * 5:2 Zãa 21.15-17 † 5:5 Yaa 3.34
‡ 5:6 Mat 23.12 § 5:7 Sou 55.23 * 5:12 Zin 15.22 † 5:13 Zia 17.5, 18

gbé pó Lua ní sé lááwao fòkpàwá. Ma né Maaku fòkpàwá lo. ¹⁴A fòkpakõwa ní lépeakõwao yeakõi guu.‡ Lua á gbé pó á naa Kilisiwao gba aafia ápii.

PIE LA PLAADÉ

Yá pò kú láe bee guu

Píe láe bee kè Yesu náaikenaone mípii (1.1). Aà yázinda mé gbé pò an yá lí kòse ní Yesu baonaoo εboá ũ. An yādanε ì mós ní yāyaaaοε. Tó gbé ye kémá, sema aà azia kpa Lua dōa sīandewa ní Yesu Kilisi yáo lá gbé pò wesiaàε οwa.

Fòkpaamá gbεa (1.1-2) a ðidi Yesudekeyāowa ní dea náaideo ũ Luaε lá gbé pò aa wesī Diileo òwa (1.3-21). Bee gbεa à waasoken εgenaο yākeao ní ní kuao bèεbò maamaa (2.1-22). A ní yādanε taa ò lee àaō guu, à mè aaio gbé pò aale Kilisi moa dāo laanikeε, aaí me Kilisi a ea mo bo. Píe mè tó Kilisi moa lé gēgē, Lua menakea yáie, asa a ye dasi ze'e aa Yesu náaike.

Waasonken εgenaο lí kēsā dúniau gueio. Píe lá plaade yādanεá tia yáε bo, àle tékpa luanaaikenaοgu aa gé ae Dii dōa guu, ké aasu zā zéwao yái.

Stanakpaa sísia pò Lua wá sisiwa

¹ Mámεmaa Lua zina Simoo Píeε, Yesu Kilisi zòblena, máme ma láe bee kè gbé pò wá Lua wá Suabana Yesu Kilisi ní gbá zé aa a náaikè lówáwa a maake yáionε. ² Gbēke ní aafiao pεεwá Lua ní wá Dii Yesuo dōa guu.

³ Lua wá sé wàò ku a gawi ní a maakeo guue, a tò wà a dō, ò aà luakegbāa wá gbá pò pò de wàò ví, wá kua i kpaai ní aà yáo. ⁴ Beewa à yāzōo beεede pò à a legbè kèwēε, ké a yái wà bo dúnia dōε'ii pò ì ní òkpa guu, wíbo Lua dàa ví. ⁵ Yá bee yái à aiake maamaa, à Lua náaike maakea guu, í yāmaake Lua yādōa guu, ⁶ íbo Lua yá dō ázia kūa dō guu, íbo ázia kūa dō mena guu, íbo mena ví naa Luawa guu, ⁷ íbo naa Luawa kōgbēke guu, íbo gbēke ví ní kōo ní yeakōio. ⁸ Asa tó á yá beeo kūa mé aale káfíé, áo ku pā wá Dii Yesu Kilisi dōa káfiaé saio. ⁹ Gbé pò yá beeo kūa sōo, à a wé kūaa à gò vía ũε. Ké Lua duuna pò a kè yāo kèwà, à sàaague. ¹⁰ Ayāmeto ma gbéó, à aiake à gbāakpa sísia pò Lua á sisi à á séwa. Tó ále yá beeo ke, á fu bauo. ¹¹ Beewa wa gbāakpaázi maamaa, íbo kú ní wá Dii wá Suabana Yesu Kilisio aà kpala pò lí láao guu.

¹² Ayāmeto baa ké á yá beeo dō, mé á zedba síana pò á kūa guu, máo yápio dōáguε. ¹³ Goo pò má kú ma so guu, mále e a maa mào tékpaágu yápio dōaágu guue. ¹⁴ Má dō ké ma boa ma sou goo a ka tia, lá wá Dii Yesu Kilisi dōaa òmεewa. ¹⁵ Má aiake, ké yápio e ào dōágu goopii ma gaa gbεae.

Stanakpaa ānabiō yáwa

¹⁶ Ké wa wá Dii Yesu Kilisi moa ní gbāao òé, i ke wá té fi pò wa dà ní kōniozi no. Wa wesī aà zōkεεε, ¹⁷ goo pò Mae Lua aà kpelà à aà tobò. A Zōde Gawide bo mà à mè a Né mēndona yenziden aà ũ, aà yá ì kaagu. ¹⁸ Wa bo pò bō luabepi mà goo pò wá kuaàno gbèsisi pò a kua adoa musu.* ¹⁹ Bee yá pò ānabiō ò sīanapiliwáné. A maa à laaido yápiwa filia pò lé guduuduu pu ũε e gudoleia saana àò gé bilei á sōu, gu i dōé. ²⁰ Aò dō gia ké gbēε lí fō yá pò ānabi kè láu bolekè ní aziaoo. ²¹ Anabiō yāe lí bo gbēnazina pōeā guuo, aa Lua yá'ò lá à Nisina dōaanéwae.

2

Waasoken εgenaο

¹ Anabi εgenaο bō yā Isailio guu. Beewa waasoken εgenaο bo á guu bo, aai εε pò ì to wá kaale ká Lua yādanεu, aai lelekpa Dii pò ní bózi, aai nízia kaale kándo. ² Wa ténzi dasi an

* 1:18 Mat 17.1-5

wisaiyākea guu, wi sīana zé bēbo an yái. ³ An bīikea guu aa á ble ní εε pó aai blewào. Yákpale zòlemá à gègè, i lí na ní Kàalena wéuo.

⁴ Asa Lua i malaika pó duunakèò too, à ní ká gbáo sia pó kú zílezíle guu, àò ní kūa e yákpalekegòzī. ⁵ I dúnia zi ní a yādansai pó kú a guuò too, a tò í dànlá. Ama à Nòee pó ì maakéa waasoke bò ní a gbé gbèon soplaò.* ⁶ A yādà Sòdòũ ní Gòmòòola,† à ní kaale aa gò túfu ũ yá pó a luayādansaiò le seela ũ. ⁷ Ama à Lotu bò. A de gbēmaa ũ, àà nòse òòkpà ikoyādansaiò wisaiyākea yái.‡ ⁸ Gbēmaapi kú ní guue, yāvái pó àle e àle ma lá gu lé dō aà wàwā aà nòsemaa yái. ⁹ Maa Dii gbé pó naawa bōa yōa guu dō, mé a gbēvái kūa dō e àò gé ìadaiwà yákpalekegòzī. ¹⁰ Atēsa gbé pó aai saka ikoyāu, an mè dōe'lio ì dōaané gbāsīkea guuò.

Waasoken egenapióá sōgbāade kàamaideone. Dóea ní malaika gawideò lí ní viakūo. ¹¹ Malaika pó an gbāa ní ní ikoo de waasokenapiòlaò aali we ní tōbēsi aa gè ní ní káalao Dii aeo. ¹² Gbēpio ì yá pó wa a gbadōo bēboe. Gbēnazin báa mé dañla, aa làasoo vīo. Wà ní í ké wà ní kú wà ní de yáie. Aa kaale lán nòbòowae, ¹³ wi vāi pó aa kè flaboné. Dōe'likea fāane ì kené yāna ũe. Gòò pó aale blebleánò, aai pónake ní ní kōnikēanéoe. An kua á guuá sāae mé gbāsīe. ¹⁴ An wé ìò pea nòe dōe'lideòwa, duuna lí mómáo. Aai kōnike gbé pó Lua yá i zedò ní guuòone. Bii ní sō pà. Lua lekèné. ¹⁵ Aa sāsā, aa kè zé súsuwa, aa zé dou sè ní Bèò né Balaaũ pó ye òbēio. ¹⁶ Zàa'ina a pólebū'ia à yá'òè lán gbēnazinawa, à aà gbà laai aà vāikea musu, à gīè ní aà mīsayākeao.§ ¹⁷ Gbé beeo de lán nibona pó a í bàwae, lán lousisia pó gèzeà ní íanaowa. Gusia níinii ò Lua dīlené yāae ũ. ¹⁸ Aai ían gii zō dā, aai kōnike gbé pó aa bò sāsāzeu dafuone ní dōe'lio ní wisaiyāo. ¹⁹ Yá pó ì ní òòkpa zoon ní ũ, ò aai gōa wéeo ũ legbēné. Asa gbēpii de yá pó a sō blè zò ũe.

²⁰ Tó aa bò dúnia gbāsīkeau wá Dii wá Suabana Yesu Kilisi dōa sabai, mé aa tò yápi èa yèelemá à ní sō blè, an kua gbezā vāi ìò de a káaua. ²¹ Tó aai zé súsu dō yāao, bee maañnò de ké aa dō aa gbāsa bò Lua yá pó wa dané kpela. ²² Yáasi pó wa kèe beeo sīana sùmá: Gbē ì ea pó pó a pīsi ble.* Beewa lò: Sàwakusana pó wà a zu'ò ì ea mále pèleau.

3

Dii mōzī

¹ Ma gbé yenzideò, lá plaade pó má kèén ke. Ampii guu ma yá dòágu, ké à vu iu ní làasoo maaoe. ² Má ye yá pó Lua ānabiò ò yāao dōágu ní yá pó Dii wá Suabana dīle a zinaone aa òéo. ³ Aò dō za káau ké gòogbezāzī zīapòeākenao mō á ke pòpòò* ⁴ aa me: I a mōa legbēo lé? A ku má ni? Wá maeò gāga, kási pōpii kú a gbēu lá Lua dúnia kàlewa. ⁵ Ké Lua yá'ò yāa, à musu ní dúniao kè, aa yápi kpà swāae. A tōle bò íu, a ku ípi sabai,† ⁶ ípi mé dà dúnia káaua à kàale.‡ ⁷ Lua yá'oa doupi mé tò musu ní dúnia tiae beeo dilea té pó ũ e gòò pó a yákpaleke ní a yādansaiò, i ní kaale.§

⁸ Ma gbé yenzideò, ásu to yáe bee sááguo: Gòò do de Dii lán wè òaa sòowae, mé wè òaa sòò deè lán gòò dowa.* ⁹ Dii zígbia ní yá pó à a legbè keao lá gbēo lé ewao, àle menakeánò. A ye gbēe kaaleo, a ye gbēpii nòselile. ¹⁰ Dii mōzī aò de lán kpái mōawae.† Zibeezī musu a gèzeà bíoo, a pòò tékū aa pia, tōle ní pó pó kuwàò aò ku ló. ¹¹ Lá pōpii a kaale màa, à tó á kua àò ku kua ũ. A tó á kua àò adoa luayāmanaò ũ ¹² wedōa aà mōgòò, í wetā gòopi ka kpakpa. Gòopi zī musu a kaale ní téo, a pusu i a pòò yó. ¹³ Ama Lua tōle dafu ní luabe dafuo‡ legbè, ò wá wé dōi. We maakéa aò kuu.

* 2:5 Daa 6.1-7.24 † 2:6 Daa 19.24 ‡ 2:7 Daa 19.12-17 § 2:16 Nao 22.4-35 * 2:22 Yaa 26.11 * 3:3 Yud 18 † 3:5 Daa 1.6-9 ‡ 3:6 Daa 7.11 § 3:7 Isa 66.15-16 * 3:8 Sou 90.4 † 3:10 Mat 24.43, 1Tes 5.2, Zia 16.15 ‡ 3:13 Isa 65.17, 66.22, Zia 21.1

¹⁴ Ayāmεto ma gbέ yenzideϑ, wεdϑa gϑϑpizi guu à āiake àϑ ku sāasai gbāsisi, íϑ na ní Luao. ¹⁵ A wá Dii menakεa dile suabaa ũ, lá wá gbέ yenzide Pϑlu lakèé ní ñϑ pϑ Lua àà gbàowa. ¹⁶ Yápiϑ ñ Pϑlu ì o lá pϑ a kèϑ guu pii. Aà lápi gueϑ maa zí'ũ. Wésiadeϑ ní gbέ pϑ an zεa gbāaϑ aai yápiϑ kole, lá aai ke ní Luayātaala kñiϑwae lϑ. Màa aai nízia da kaaleu.

¹⁷ Apiϑ sñ ma gbέ yenzideϑ, lá á yápi dñ kò, à laaika ké ikoyādansaiϑ su á sásã ní ní εεoo. Asu bϑ á zεa gbāau à léleo. ¹⁸ Aϑ gbā wá Dii wá Suabana Yesu Kilisi gbēke ní aà dōao guu. Ōme gawi ví tia e gϑϑpii! Ami.

ZAA LA SEIA

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee guu Zaa lé tékpa Yesudeo_o guu aao naa Yesu Kilisiwa síana, aai yáke a zéwa wàò yekōzi n̄ Lua gbāao. A òné l̄o aa gi yādanε b̄εε pò ì kpáné wà Lua yá k̄ua súsui.

Lápi daalek̄li (1.1-4) Zaa ná yá pò ále yáwae: Sema Yesudeo_o aao kōgb̄eo ũ n̄ Mae Luao n̄ aà Né Yesu Kilisio. A gb̄emá aa ze n̄ Lua z̄ina pò aa wes̄i Yesu Kilisile mé aa swādò aà yādanεiò seeladekeo, aaiò ku gupua guu, asa Luaá gupuae. Bee yáí, sema aao yekōzi (1.5-2.17). Bee gb̄ea à lek̄à Kilisi ib̄εeo m̄oa yáwa, εede pò aai me Yesuá Kilisi no (2.18-29). Bee gb̄ea à yá pò ì to wà Lua né síandeo d̄o ò: Yázedekea, yeak̄i, Yesu Kilisi náaik̄ea (3.1-24). A yá pò ì to wà síana d̄ok̄ōe n̄ εeo ò (4.1-6), ò à èa sù yeak̄zi yáwa. Dea Lua gb̄é ũá yeak̄i yáε, asa Lua l̄o yeñziε (4.1-21). Lápi láak̄li à luanaaik̄ea pò ì n̄ ká z̄ibleawa yā'ò (5.1-21).

Lápi ì dea Yesude síande ũ yá b̄oolekew̄ε. I Yesudeo_o gba làasoo maa ké aa e b̄o yādanε εede pò ì n̄ s̄o bleo guu, aai Yesu Kilisi náaik̄e n̄ yeak̄zio.

Yá w̄enide

¹ Gb̄é pò kú za as̄inizi* wa aà yāmà, wa aà è n̄ w̄éo, wa aà gwà, wa ok̄awà, Yá w̄enidepi bao wále kpáé. ² W̄enidepi b̄o gupua, wa aà è, aà seeladeon wá ũ. W̄enidepi ku yāa Mae Lua k̄iε, ò à b̄owá.† Aà bao wále kpáé. ³ Yá pò wá mà wá è ò wále oé, ké ápiò á lé e àò doūwan̄o, asa wá lé doū n̄ Mae Luaoε n̄ aà Né Yesu Kilisipio.‡ ⁴ Wále yáε beeo oé ké wá p̄na e p̄εwáε.

Luaá gupuae

⁵ Bao pò wá màwà wále kpáén ke: Luaá gupuae, gusia ku aà k̄iio, baa yoo. ⁶ Tó wa m̄e wá lé doūaàn̄oε mé wá kú gusiau, εε wále tó, wále z̄ike síanawao. ⁷ Tó wá kú gupua lá Lua ku gupua_uwa s̄o, ò wá lé aò doū, aà Né Yesu au ì wá duuna píi wolowá.

⁸ Tó wa m̄e wá duuna vío, wále wázia s̄ās̄ε, wá síana vío. ⁹ Tó wa wá duunaò ò Luaε, Lua dee náai ví, ì yáke a zéwa, a wá duunapiò kéwá, a yāv̄ai wolowá píi. § ¹⁰ Tó wa m̄e wi duunakeo, wa Lua díle εede ũε, wá aà yá k̄uo.

2

¹ Ma néo, málε yá bee oé, ké ásu duunakeo yáíε. Ama tó á gb̄εe duunak̄e, wá Zenn̄ode ví Mae Lua k̄i t̄aesaide Yesu Kilisi ũ. ² Om̄e wá duuna awakpab̄o ũ.* I ke wá duuna ado no, dúnia búu gb̄éò p̄oε.

³ Tó wá yá pò a díleo k̄ua, beewa wá d̄o síana ké wá aà d̄o. ⁴ Tó gb̄é m̄e á aà d̄o, mé a yá pò a díleo k̄uo, εedeε, ade síana vío. ⁵ Gb̄é pò aà yá k̄ua s̄o, aà yea Luazi papaa síanaε. Pò pò a to wà d̄o ké wá naawàn ke: ⁶ Gb̄é pò m̄e á naawà, sema ade kua àò de lá Kilisi ku yāawa.

Yá dafu dílea

⁷ Ma gb̄é yenzideo, i ke yá dafu ma a lak̄éeo, yāzi pò wa díléε za káauε.† Yāzi_{pi} mé Lua yá pò á mà ũ. ⁸ N beeo yá pò málε a lák̄é dafu l̄oε, w̄i a síana e aapi n̄ ápiowa, asa gusia lé ḡε, ò gupua síande‡ lé bii sa.

⁹ Gb̄é pò m̄e á kú gupua, mé a za a gb̄édeegu, ade ku gusiauε e tia. ¹⁰ Gb̄é pò ye a gb̄édeezi ku gupua, aà yāe lí tó gb̄εe fuo. ¹¹ Gb̄é pò za a gb̄édeegu ku gusiauε, a be gusiau, a d̄o gu pò ále géuo, ké gusiapi aà v̄iak̄ù yáí.

* 1:1 Zaa 1.1 † 1:2 Zaa 1.14 ‡ 1:3 Zaa 17.3 § 1:9 Sou 32.5 * 2:2 Lom 3.25 † 2:7 Zaa 13.34 ‡ 2:8 Zaa 1.9

12 Ma néo, má láe bee kèé
ké á duuna kèwá aà tó yá musu yái.

13 Maeo, ma láe bee kèé
ké á gbé pó kú za asínizipi§ dō.

Ɖwaaso, ma láe bee kèé
ké a zìblè Setāuwa.

14 Ma néo, ma láe bee kèé
ké á Mae Lua dō.
Maeo, ma láe bee kèé
ké á gbé pó kú za asínizī dō.

Ɖwaaso, ma láe bee kèé
ké á gbāa mé á Lua yá kūa,
ō a zìblè Setāuwa.

15 Asu ào ye dúniazio, ge pó pó kú a guuo. Tó gbé ye dúniazi, a ye Mae Luazio. 16 Asa yá pó kú dúnia guu píi, dōéñi ní wetonlao ní àizεε íandāao, i bō Mae Lua kíio, à bō dúnia kíie. 17 Dúnia lé gē ní a pó pó wī a nideo, āma luapōēākēna ao ku gōōpiie.

Kilisi ibee

18 Ma néo, gōo gbēzā wá kuwà. Lá á mà Kilisi ibee lé mó, aà ibeeo dasikù sa. Beewa wá dō ké wá kú gōo gbēzāwa. 19 Gbēpíóá wá gbéno, a yái aa bōle wá guu. Tó wá gbéone yāa dō aa kúwanō. Aa kèwá ké wà e dō an gbēe de wá gbé ūo yáie.

20 Apio sō, Lua Nisina díe, ō a síana dō ápii. 21 Ma láe bee kèé, ké a síana dō yáie, i ke á dōo no. A dō ké eεe lí bō síana guuo. 22 Déme de εede ūi? Gbé pó gī Yesu Mesiikeie. Gbé beeá Kilisi ibeeε, à gī Mae Luazi ní aà Néoe. 23 Gbé pó gī Lua Nézi gī Mae Luazi b. Gbé pó zè ní Lua Néo zè ní Mae Luao b.*

24 Ao yá pó á mà za káau kūa. Tó á yá pó á mà za káaupi kūa, ao naa Lua Néwa ní aà Maeo. 25 Pó pó Kilisi a legbèwēε mé wēni láasai ū.

26 Ma láe bee kèé gbé pó aale á sāsāo yá musue. 27 Apio sō, Nisina pó á è Kilisiwa kú á guu. A bàa kú ní gbēe yādadaaéoo, asa aà Nisina lé yápii dadaé, mé a síana vī, εε ku aà guuo. Lá àle dadaé, ào naa Kilisiwa màa.

28 Tiasa ma néo, ào naawà ào gé, ké gōo pó à mō, wá sō io dilea. Wá gεε a gō kpá wá wéi aà mōgōo. 29 Lá á dō a maa, ào dō ké yāmaakēna píiá aà née.

3

Lua néo

1 A gwa lá Mae Lua yewázi zōo, ké i wá sísi a néo,* mé wá a ū sō! Dúnia wá dōo, ké i aà dōo yái. 2 Ma gbé yenzideo, Lua néon wá ū tia, mé lá wá de i bō gupuau yāao. Wá dō ké gōo pó à mō, wá de laaàwa, asa wá wesiaàle, wí aà e lá a de. 3 Gbé pó a wé dōaàzi màa, aào ku gbāsísai lá Kilisi ku gbāsísaiwa.

4 Gbé pó duunakè bō Lua yá kpεε, asa duunaá bōa Lua ikoyā kpεε. 5 A dō ké Kilisi mō duunawoloa yáie, mé a duuna vīo.† 6 Gbé pó naawà lío te duunawao. Duunkenae i aà eo, a aà dōo.

7 Ma néo, ásu to gbēe á sāsāo, yāmaakēna mé maa lá Kilisi maawa. 8 Gbé pó i duunakéá Ibiisi gbé, asa Ibiisi duunakè za asínizie. Ibiisi yáō midεa yái Lua Né mōi. 9 Gbé pó Lua aà i lío te duunawao, asa Lua kekéá kú aà guue. A fō lío te duunawao, ké Lua aà i yái. 10 Lá

wá Lua néo dōkōe ní Ibiisi néon ke: Gbé pò lí yāmaakeo ge gbé pò ye a gbédeezio, adeá Lua né no.

Yeakōi

¹¹ Yá pò á mà za káaun ke: Wàò yekōi. ‡ ¹² Asu àò de lán Kainuwao. A de Setāu pò ũe, ñ à a dāuna dè. § Bóyāi à aà dèii? Ké aà yākea vāi mé aà dāuna pò maa yáie. ¹³ Ma gbéò, tó dúnia zaágu,* ásu to à bò á saeo. ¹⁴ Wá dō wa bò gau wa gē wēni guu, † ké wá ye wá Yesude deezio yáí. Gbé pò ye gbéio, adeá gee e tia. ¹⁵ Gbé pò za a gbédeeguá gbēdenae. A dō ké gbēdenae líò wēni láasai vío.

¹⁶ Yáe bee mé a to wá dō lá yeakōi de. Kilisi azia kpà wá yáí. Wápio sō, sema wá wázia kpá wá Yesude deezio yáí màa. ¹⁷ Tó gbé de pòde ũ, mé a è a gbédee lé wēnake, tó i wēnadōò, a ye gbéi lá Lua yeiwae? ¹⁸ Ma néo, wásu wàò yekōi ní léò. Wàò yekōi síana ní yākeao. ¹⁹ Beewa wá dō ké síana gbéon wá ũ, màa wá sō aò daa dou Lua ae. ²⁰ Tó yāe sù lé wá sō ví sō, wá dō ké Lua zōò de wá làasooa, a yápii dō.

²¹ Ma gbé yenzideo, tó wá làasoo lé wá dayāuo, wá sō aò dilea Lua aee, ²² wí pò pò wá gbèawà e, ké wá yá pò a dileo kúa mé wi yá pò ì kaaàgu ke yáí. ²³ Yá pò a dilewēen ke: Wá aà Né Yesu Kilisi náaike, ‡ wíò yekōi lá a dilewēewa. § ²⁴ Gbé pò yá pò a dileo kúa naawà, mé Luapi ku ade guu. Wá dō ké a kú wá guu aà Nisina pò a kpàwá yáí.

4

Nisina, dōakōe

¹ Ma gbé yenzideo, ásu gbé pò aa mè wa Lua Nisina vío yá sí mpio. A ní tàasika à gwa tó nisina pò aa ví bò Lua kíie, asa ānabi egenao dasikù dúniau. ² Yá pò a to à fō dō tó Lua Nisina aa vīn ke: Gbé pò mè Yesu Kilisi mò gbēnazina ũ, nisina pò a ví bò Lua kíie. ³ Gbé pò Yesu dō màao, nisina pò a ví i bò Lua kíio. Kilisi ibee pò á mà àle món we. A ku dúnia guu kò.

⁴ Ma néo, Lua gbéon á ũ, a ziblè ānabi egenapiowa, asa Lua Nisina pò kú á guu zōò de nisina pò kú dúnia guula. ⁵ Dúnia gbéon ní ũ. Bee yáí aai dúnia yá'o, ñ dúnia gbéò ì ní yāma. ⁶ Lua gbéon wá ũ. Gbé pò Lua dō ì wá yāma, gbé pò de Lua pò ũo lí wá yāmao. Beewa ñ wá Nisín síande dōkōe ní nisín egenao.

Lua ìo yerzi

⁷ Ma gbé yenzideo, wàò yekōi, asa yeakōi ì bò Lua kíie. Gbé pò ìo ye gbéi mé Lua né ũ, a Lua dō. ⁸ Gbé pò lío ye gbéio Lua dōo, asa Lua ìo yerzie. ⁹ Lá Lua yeawázi bò gupuaun ke: A a Né mēndona zì dúnia guu,* ké wá wēni e ní aà gbāaoe. ¹⁰ Aà yeawázipin ke: I ke wáme wá ye Luazio, Lua mé yewázi, ñ à a Né zì wá duuna awakpabò ũ. ¹¹ Ma gbé yenzideo, lá Lua yewázi màa, sema wàò yekōi sō. ¹² Gbēe i wesi Luale yāao, † āma tó wá yekōi, Lua kú wá guu, mé aà yeawázipi papaa wá guu.

¹³ Wá dō ké wá naawà mé a kú wá guu, ké à a Nisina kpàwá yáí. ¹⁴ Wá è, a seeladeon wá ũ, Mae Lua a Né zì dúnia Suabana ũe. ‡ ¹⁵ Gbé pò ò Yesuá Lua Néee, Lua ku aà guu, mé ade ku Lua guu. ¹⁶ Wá dō ké Lua yewázi mé wá a náai ví.

Lua ìo yewázi. Gbé pò ìo ye gbéi naa Luawa, mé Lua naawà. ¹⁷ Lá Lua yeawázi pēwán ke: Wá sō aò dilea yákpalekegōzīe. Asa lá Kilisi de, wápio sō, màa wá de dúniae bee guu. ¹⁸ Gbēe lí víake gbé pò yeazieo. Tó Lua yewázi wásawasa, wáò víake aà yá musuo, asa wí víake gbé pò wàle e a íadamáe. Víade líò dō Lua yewázi wásawasao.

¹⁹ Wápio, wíò ye gbéi, ké Lua dōaa yewázi yáí. § ²⁰ Tó gbé mè á ye Luazi, mé a za a

‡ 3:11 Zaa 13.34 § 3:12 Daa 4.8 * 3:13 Zaa 15.18 † 3:14 Zaa 5.24 ‡ 3:23 Zaa 6.29 § 3:23 Zaa 13.34
* 4:9 Zaa 3.16 † 4:12 Zaa 1.18 ‡ 4:14 Zaa 3.17 § 4:19 Lom 5.8

gbédeegu, εεδεε. Asa gbé pò ye a gbédee pò ì ezio, a fṣ àò ye Lua pò i eozio. ²¹ Yá pò a ðilewēen ke: Gbé pò ye Luazi, sema aàò ye a gbédeezi sṵ.*

5

Lua Né náaikea

¹ Gbé pò Yesu náai ví Mesii ũ, Lua mé ade ì. Gbé pò ye dei ye néie lo. ² Tó wá ye Luazi mé wá yá pò a ðileo kūa, beewa wá dṣ ké wá ye Lua néozi. ³ Asa yea Luazi mé yá pò a ðileo kūa ũ.* Yá pò a ðilepio zì'ũ sṵo,† ⁴ asa gbé pò Lua aà ì ì zible dúniawae. Wá luanaaika mé ì to wà zible dúniawa. ⁵ Déme ì zible dúniawai? Gbé pò sṵ Yesuá Lua Néé bàasio.

⁶ Yesu Kilisipi mé gbé pò m̀ à da'ilekè, aà au b̀le ũ. I ke da'ileε adoo, à da'ilekè, aà au b̀le lo. Lua Nisina mé aà seelade ũ, asa ṣme siande ũ. ⁷ Seelaṵ ku àaṣe: ⁸ Lua Nisina ní ípio ní aupio, mé an aàṣ píi an yá douε. ⁹ Lá wi gbēnazina seeladeke sí, Lua seeladeke de beea, asa Lua yápi ò a Né yá musue. ¹⁰ Gbé pò Lua Né náai ví seelapi ví a sṵ guu. Gbé pò i Lua yá sio, ade Luapi ðile εεde ũε, asa i yá pò Lua ò a Né musu sio. ¹¹ Yá pò a òn ke: Lua wá gbá wēni láasai, mé wēnipi ku aà Né kíie. ¹² Gbé pò Lua Né ví wēni láasai ví. Gbé pò Népi vío wēnipi vío.‡

¹³ Ma yá beeo òé, á gbé pò ále Lua Né náaikeo, ké àò dṣ á wēni láasai ví. ¹⁴ Lá wá sṵ lo ðilea Lua aen ke: Tó wa pò wabikèwà lá a yeiwa, ì wá yāmaε. ¹⁵ Lá wá dṣ ì wá wabikea ma, wá dṣ ké wa pò pò wa a wabikèwà è k̀.

¹⁶ Tó gbé a gbédee è, àle duuna pò lí ní kaaleo ke, aà wabikeè, Lua i aà gba wēni. Duuna pò lí ní kaaleo má ò. Duuna pò ì ní kaale kú, i ke bee má ò aà a wabikeo. ¹⁷ Yāváikea píiá duunaε, āma duuna pò lí ní kaaleo ku.

¹⁸ Wá dṣ ké gbé pò Lua aà ì lío te duunawao, asa Lua Né ì aà dṣá, Setāu lí fṣ okāwào. ¹⁹ Wá dṣ Lua gbéon wá ũ, mé dúnia búu kú Setāu oziε. ²⁰ Wá dṣ ké Lua Né m̀, ṣ à wá wé kè, ké wá e Siande dṣ. Wá kú Siandepi guu ní aà Né Yesu Kilisio. Ṣme Lua siandepi ũ. Ṣme wēni láasai ũ.

²¹ Ma néo, à laaika dii εεnaozi.

* 4:21 Mat 22.37-39 * 5:3 Zaa 14.15 † 5:3 Mat 11.30 ‡ 5:12 Zaa 3.36

ZAA LA PLAADÉ

Yá pò kú láε bee guu

Lápi kēnaá gbēzōε, ōme Lua zina Zāa ũ. A ò Yesudeεne aao ku siana guu ní yeakōzio (1-6). A lezamá gbēsāsānao yá musu, ō à a moa ní gwai baokpàné à fòkpámá (12-13). Apii guu a gbèamá aa laaika aa ze gbāa ní Lua zé siande guu.

Siana ní yeakōzio

¹⁻² Ma gbēzō, máme ma láε bee kè gāli pò Lua díε gbéεne. Má yeázi siana guu, siana pò kú wá vī mé wáo kuò gōopii yáí. Máme má adoo, ní gbé pò aa sianapi dō piiε. ³ Mae Lua ní a Né Yesu Kilisio gbēkekéé ní sùuuo ní aafiao siana ní yeakōzio guu.

⁴ Ké má è á gbēε ku siana guu lá Mae Lua díεwēεwa, ma pò kēna maamaa. ⁵ Tiasa ma gbé, máε wabikεwáε. I ke yá dafu máε oéο, yá pò wá vī za káauε. Wáo yekōi.* ⁶ Yeakōin ke: Wáo yá pò Lua díεο kūa. Yá pò Lua díεpi mé de wáo yekōi lá á mà za káauwa.

⁷ Gbēsāsāna dasio lígua dúnia guu, aai me Yesu Kilisi i mo gbēnazina ũo. Gbé bee taaá gbēsāsānaε, Kilisi ibεεε. ⁸ A laaika, ásu to zí pò wá kè ke pāo. A to à ài'e a lé gbεu. ⁹ Gbé pò vī Kilisi yādane léa Lua dōo. Gbé pò zè ní yápio Mae Lua vī ní àà Néο an pii. ¹⁰ Tó gbé mò yādadaíé mé a yá bee kūao, ásu à àà díεο. Ásu gbāakpaaàzi seo. ¹¹ Asa gbé pò gbāakpaaàzi lé kú àà vāikεao guuε.

¹² Má yāvī dasi mà oé, āma má ye mà kēé láuo. Ma wé doi mà mo á gwaiε, wí bo kō léu,† ké wá pona e ke zài. ¹³ Gāli pò Lua díε la gbéε fòkpàwá.

* 1:5 Zaa 13.34 † 1:12 3Zaa 13-14

ZAA LA AAᵓDE

Yá pọ́ kú láe bee guuᵓ

Gbēzᵓᵓ pọ́ Zaa lá plaade kè mé láe bee kè Gaiuee. Gaiu ᵓ zᵓke Luae, ᵓ nibᵓᵓ yàaeke, asa à zè ní sᵓanao. Dioteᵓfi sᵓ denlaweeleᵓna pọ́ gᵓi sᵓanaie. A bᵓ Zaa kpe, i aà gbéᵓᵓ dileo. A Yesude pàle pọ́ wᵓi me Demetiu maabò (12), ᵓ à a mᵓa wékpaleiᵓnzi yā'ò à fᵓkpàma (13-15). Wá è lápi guu gbāakpaa Yesudeᵓziá yeakᵓzi yáe, mé zea ní sᵓanao yáe.

Lua zᵓkenao dilea

¹ Ma gbēzᵓᵓ, máme ma láe bee kè ma gbé yenzide Gaiusiē.* Má yenzi ní sᵓanao. ² Ma gbé yenzide, miᵓ wabikene ké ñyᵓ aafia, yápii i bᵓne maa, lá n bᵓ maawa. ³ Ké wá gbéᵓᵓ mᵓ, aa òmee lá ní sᵓana kᵓa mé ní kú a guu, ᵓ ma pᵓ kèna maamaa. ⁴ Tó má mà ma néᵓ kú ní sᵓanao, pᵓnae demee beelao.

⁵ Ma gbé yenzide, ní náai vᵓi zᵓi pọ́ ni ke wá gbéᵓᵓne guu, atēsa nibᵓᵓ. ⁶ Aa n yeawázi yā'ò wá gálideᵓne. Kᵓsᵓa kené, lá a maa wá ke Lua zᵓi guuwa. ⁷ Asa aa dàzeu ní Kilisi tᵓo, mé aa daa luayādansaiᵓ gāuo. ⁸ Sema wá gbé bee taᵓᵓ yàaeke, wᵓi de an zᵓkendeeᵓ ᵓ sᵓana baokpaa guu.

⁹ Ma taalanae kè n gálideᵓne, āma Dioteᵓfi denlaweeleᵓna ye wá yáio. ¹⁰ Bee yáí tó ma mᵓ, má bᵓaàᵓᵓ ní yá pọ́ ᵓi keᵓ ní yāvāi pọ́ ᵓi dᵓwáᵓ. Bee lí ká aà bakanswāua ᵓo, ᵓli wá gbéᵓᵓ dileo, baa se ᵓi gᵓi gbéᵓᵓ pọ́ ye ní dileᵓne, ᵓi kāaakekᵓi zᵓné.

¹¹ Ma gbé yenzide, ᵓsu yāvāi dadao, sema yāmaa. Gbé pọ́ ᵓi yāmaake mé Lua pọ́ ᵓi, gbé pọ́ ᵓi yāvāike Lua dᵓo. ¹² Gbépii ᵓi Demetiu tᵓnasi. Baa sᵓana ᵓi aà sáaukpa. Wápiᵓ wi aà sáaukpa sᵓ, mé ní dᵓ ké wá seeladeke náai vᵓi. ¹³ Má yāvᵓi dasi mà one, āma má ye mà kēne láuo. ¹⁴ Ma wé dᵓi wá wesikᵓle tia, wᵓi yābᵓ kᵓ léu.† ¹⁵ Lua n to aafia. N gbēnaᵓ fᵓkpàma. Fᵓkpa wá gbēnaᵓwa dodo.

* 1:1 Lom 16.23 † 1:14 2Zaa 12

YUDA

Yá pò kú láe bee guu

Yuda lá ní Piεε lá plaadeo (lee 2) aa waasoken egenaο yā'ò ní yāvāi pò aaib kūaοε. Lán Zaakiwa Yudaá Yesu dāunaε b.

Yuda zoadò waasoken egenaο pò an yá gè Yesudeo guuowa pásipási, à go pò a ní gbē yā'ò (3-16). A ò Yesudeone aa ze gbāa Yesu náaikea guu (17-23). A lápi mīde ní Lua tōbaο.

Lápi yá pò εε i'iné yá bōlekè, mé à àizāna pò wá wé dōi naa Lua ní Yesu Kilisiowa guu yā'ò b (20-21).

Waasoken egenaο

¹ Mámεmaa Yuda, Yesu Kilisi zòblena, Zaaki dāuna.* Mámε ma láe bee kè Mae Lua yenzide pò à ní sisi a ní kūa naa Yesu Kilisiwa guuone. ² Lua sùuu ní aafiaο ní a yeaázio nōnaaé.

³ Ma gbé yenzideo, má ye mà lákéé yā wápii suabaa yá musu, ò má è à kù teasie mà kéé mà lēdaowá à gí ní áziao Yesu yá pò Lua nàé á zī gēn do e gōōpii musu. ⁴ Asa luayādansaio gè wá guu kpái,† aai wá Lua gbēke e ní wisaiyākea zé ũε, aai leleka wá Dii mēndona Yesu Kilisizi. Ia pò Lua a damá kú aà yá taala guu à gēgē.

⁵ Ké Dii Isailio bōle Egipi,‡ a gbēa à gbé pò aai a náaikeo dēde.§ Má ye mà yápi dōagu, baa ké á dō kò. ⁶ Malaika pò aai ze ní ní luakpamao aa pákpà ní kúkiziio sō, Lua ní ká gusiau yeyea ní mōdaonaο àò dōmá gōōpii e yákpalekegō zō zī. ⁷ Sōdōū ní Gōmōoο ní wéle pò liaanzio gbé yá bee taa kè sō, aa nízia kpà gbāsi dōosai keawa.* An kaalea de iadama ní té gasaio seela ũε. ⁸ Luayādansai nana'onapio lé ke màa sōε. Aai nízia da gbāsikeau, aai gi ikoyāi, aai malaika gawideo sōsō. ⁹ Baa malaikaο kía Miseli, gōo pò àle lekpaake ní Ibiisio Mōizi ge yá musu, i we à aà sōsō à yādāaalo, āma a òè a kō le ní Diio.† ¹⁰ Gbépio sō aai yá pò wa a gbadō bēεboε. Ono pò wà ní iò ò aa ví lán nōbōowa làasoosai, ò i gērino kaaleu. ¹¹ Waiyoo ampio, aa Kainu‡ zé sē. Aa si Balaaū§ sāsāau oā yái. Aa bō Lua kpe lán Kolewa,* aa òkpà laaàwa. ¹² Aa de sāa ũ á gbēke vía ní kōo blebleao guu. Aai pōbleáo, wí lí ní kūo. An nōse yá aai gōgō. Aa de lán lousisia pò i gē ní íanao masaiwaε. Aa gà gēn pla lán lí ne'isai pò bileawaε. ¹³ Aa de lán isukaa pásiwa, aai fūla vāi bō an wisaiyākeao ũ. Aa de lán saambεbenaowa, gusia níini ò Lua dilené àò ní yāaekēò gōōpii.

¹⁴ Za Adamu léu e à gè pè Enōkiwa mae ní néo ku lee soplε, ò Enōkipi† dōaa ní yā'ò à mè, á è Dii lé mó ní a gbé, an dasi lé vīo, ¹⁵ ké aà yákpaleke ní gbépio, i yāda a yādansaio duunkenaola píi, yá pò aa kè a yādasaike guu yái ní a tó bēε pò aa sō píi. ¹⁶ Gbépió yákeledeone, yāe lí kániguo. An pò niakaa mé i dōaané, aai íanadā ní yāzōo, aai lenakasa gbéone ài'ea yái.

Kō zedōa

¹⁷ Apio sō ma gbé yenzideo, à to yá pò wá Dii Yesu Kilisi zinao dōaa òé dōagu. ¹⁸ Aa òé gōōgbēzāzī gbé pò an luayādasai pò niakaa lé dōaané aa á ke pōōpōε.‡ ¹⁹ Gbépio i to gbé kēaaε, anzia pōēā mé i dōaané, aa Lua Nisina vīo. ²⁰ Apio ma gbé yenzideo, à kō zedō á lousisize guu, ío wabike ní aà Nisina gbāo. ²¹ Aō zea Lua yeawāzi guu, ío wēdō wá Dii Yesu Kilisizi e aà ge wá ká àizānawa a gbēke guu. ²² A wēnadō gbé pò kú seaseone. ²³ A

* 1:1 Mat 13.55 † 1:4 Gal 2.4 ‡ 1:5 Bōa 12.51 § 1:5 Nao 14.29-30 * 1:7 Daa 19.1-25 † 1:9 Zkl 3.2

‡ 1:11 Daa 4.3-8 § 1:11 Nao 22.1-35 * 1:11 Nao 16.1-35 † 1:14 Daa 5.21-24 ‡ 1:18 2Piε 3.3

gbẽ̀̀ sí téwa à ní suaba. A wẽ̀nadõ gbẽ̀pãlè̀ne ní laaio, í za baa an pɔkasa pɔ gbã̀̀sìkpà an dàakea guù̀.

²⁴⁻²⁵ Lua m̀̀ndona wá Suabana a f̃̀ à á d̃̀́a ké ásu fuo, i á kpán'aeke a gawi guu sãasai ní pɔnao ní wá Dii Yesu Kilisi gbã̀̀ao. Òme gawi ní z̃̀̀k̃̀eo ní gbã̀̀ao ní ikoo ví zad̃̀̀ g̃̀̀ i daaleo ní a tiao e g̃̀̀pii. Ami.

ZIA YA

Yá pò kú láe bee guu

Zãa mé Bibeli lá gbèzã kè. A yá dasi pò Yesu Kilisi biiwàe bɔɔlekèwɛɛ (1.1), yá pò a è gɔɔ pò Lua Nisina dèdewà (1.10). Gɔɔ pò à lápi kè, a ku Patemɔ gūgūnaae. Wàle aà wetã ké àle Yesu baona kpá yáí (1.9), asa gɔɔ bee Lomadeɔ kía lé ìada Yesudeɔwa. A lápi kè Yesu gáli mèn sopla pò aa ku Azii bùsuuɔne, gu pò wí me tia Tuukii.

Tó Yesudeɔ ku wetãa guu, ké Dii m̀ndona Yesu Kilisi aa zèò yáíe. Kua yã'ia guu Zãa láe bee kèné ké wà ze gbãa luanaaika guu ní zia yá pò an wé dɔio. Lápi guu Zãa wépfungu pò a èò yã'ò ní a leɛũaɔ dasi. Gbé pò aa luabaakuañño káau taala dɔɔ fɔ yãleũapiɔ gbadɔ, ãma dãɔ ní asii dɔɔ. Wépfungu pò Zãa èò yáɔ dodoa, ãma an yãmi doũe. Gbèe ì asiiyãpiɔ bɔɔleke dodoa, ãma yáziinda pò lápi lé o ku wásawasaɛ: Vãí a kigɔɔsoplanable, ãma Lua ní a gbéɔ zì gbèzã ble Yesu Kilisi sabai, asa òme Dii ù ado.

A daalekii Zãa azia yã'ò Yesu Kilisi pò b̀ gau zina ù (1.1-8).

Aà waaso séia guu, à yá pò à wesiɛ a wépfungu séia ea guuɔ sèle síu. A guu Yesu òè aà lákè Yesude gáli mèn sopla pò ku Azii bùsuuɔne (1.9-3.22).

Bee gbèa Zãa sù è á kú musu, we a wépfungu è dasi: Luabedeɔ kúlea Luae ní Yesu Kilisio (leɛ 4-5), lá kooa ní a kán'ɔ mèn soplaɔ (6.1-8.1), kãae mèn soplaɔ pea (8.2-11.19), dalagɔɔ ní wài mèn plaɔ (12.1-13.18), sã ní gbé pò à ní bóɔ, yákpalekegɔɔ pò malaikaɔ a baokpà (14.1-20), kisia gbèzã mèn sopla pò de Lua pɔkũma ù (15.1-16.21), Babeli lélea, ziblea wàíwa ní ãnabi egenao ní Ibiisio (17.1-20.10), luabe dafu ní tɔɔle dafuo ní Yelusaleũ dafuo (21.1-22.5). Lápi láakii Yesu legbè à mè: Má mó tia (22.6-21).

Gbé pò aale lápi kyokeɔ fɔ yáɔ gbadɔ, tó aa wèlele yápi wásawasa dɔ yã'ia pò a su ní le zia yá musu. Zãa lé viadada Lua gbézi no, àle ní gba sɔ ìadamagɔɔ. Wépfungu pò Zãa è lé ɔɔné yá pò a yáí Yesu Kilisi ga a vùí, àizãna yá pò aao kuò e gɔɔpii.

Láe bee b̀kii

¹ Lua yá pò lé mó kei dà Yesu Kilisie aà biiwà a zòblenaɔne, ò à a malaika zì ma Zãa a zòblenawa, a tò ma yápi dɔ. ² Lua yá pò Yesu Kilisi de a seelade ù ò má è, ò mále o. ³ Gbé pò zia yáe bee kyokè ní gbé pò aa a yãma aa kũaɔá báaadeɔne, asa a gɔɔ kãikù.

⁴ Ma Zãa máme ma láe bee kè gáli sopla pò kú Azi bùsuuɔne. Lua pò kú za yãa mé a ku tia mé àle mó ní a Nisina mèn sopla pò kú a kpalabaa aɔɔ* ⁵ ní Yesu Kilisi pò de seelade náaide ùo aa gbèkekeé, aai á tó aafia. Yesupi mé gãbɔ séia ù, òme dúnia kíaɔ gbãade ù.† A yewázi à wá bó wá duunau ní a au gbãao, ⁶ à wá kpá kpalau Lua a Mae gbàgbanaɔ ù.‡ Òme gawi ní gbãao vɔ gɔɔpii! Ami.

⁷ Ma, àle mó luabepuanau. § Gbépii a wesiãle, baa gbé pò aa aà zòɔ, * dúnia bui píi i nízia gbègbè aà yá musu. Aà ke màa! Ami.

⁸ Dii Lua mè: Máme má Alafa ní Omegao ù.† Ma Gbãapiide má kú yãa mé má kú tia mé mále mó.

Yesu Kilisi b̀mɔa Zãawa

⁹ Mámema Zãa á gbèdo, naa Yesuwa guu kɔgbèɔn wá ù wétãa guu, kpalablea guu, menakea guu. Má kú ísia gūgūna pò wí me Patemɔ guu luayã'oa ní Yesu seeladekeo yáí.

¹⁰ Dii gɔɔzì Lua Nisina dèdɛa, ò ma lɔɔ gbãa mà ma kpe lán kãae'owa ¹¹ à mè: Yá pò ní è

* 1:4 Zia 4.5 † 1:5 Isa 55.4, Sou 89.28 ‡ 1:6 Bɔa 19.6, 1Pie 2.5 § 1:7 Dan 7.13, Mat 24.30, 1Tes 4.17 * 1:7 Zkl 12.10, Zãa 19.34 † 1:8 Zia 22.13

kē lá guu, ní kpásā gāli sopla pó kú wélee beeuone: Efese, Simiina, Pεegaũ, Tiatii, Saadi, Filadelifi ní Laodisio.

¹² Ma lili mà gbé pó lé yá'omεpi e. Ké ma lili màa, ma vua dau è mèn sopla. ¹³ Ma gbēe è daupio zānguo lán gbēnazin néwa. A ulatao daa, àle gále aà gbázi, mé vua asana dɔa aà kùawa. ¹⁴ Aà mikā de púntaitai lán sākā ge buawa, mé aà wé de lán tévuawa. ¹⁵ Aà gbá lé teke lán mɔgotē pó wàle baasa mua té guuwa. Aà ɔɔ de lán izɔɔsuka kōfiwa.† ¹⁶ A saana kùa a ɔplaa mèn sopla, mé fēnda lena kpeplaš lé ɔɔ aà léu. Aà oa lé teke lán íatē gbāawa.

¹⁷ Ké ma aà è, ma lele aà gbázi, ma gō sáii. † à ɔplaa nàa à mè: Nsu to vía n kũo. Mámε má Dɔaana ní Gōzānao ũ,* ¹⁸ gbé pó ɔ ku ũ. Ma ga, ɔ má kú ké, mé má ɔ ku e gɔɔpiie. Má ga ní bedaο kilineo kùa. ¹⁹ Yá pó ní è ké, yá pó kúo ní yá pó a mɔ a kpeo píi. ²⁰ Saana mèn sopla pó ní è ma ɔplaaupio ní vua dau mèn soplapio asiin ke: Saana mèn soplapioá gāli mèn soplapio dɔaanaone, mé dau mèn soplapioá gāli mèn soplapione.

2

Efese

¹ Kē Efese Yesudeo dɔaanae: Ma gbé pó má saana mèn soplao kùa ma ɔplaa, má be vua dau mèn soplao zānguo, mámε ma yáe bee ò. ² Má n yákeo dō ní zǐ pó níle keo ní n menakeao. Nili we gbēvāio díleo. Gbé pó aai nízia dile Lua zinoo ũ mé aa de a ũo, n ní yó ní è εedeon ní ũ. ³ N menafō, n taasikè ma yái, ni kpasao. ⁴ Kási má yāvinnɔ. Dafudafukelege ní kēmεε. ⁵ To n kua zi zadō ni busao yá dɔngu. Nòselile, ní ɔ yá pó ni ke yāao ke. Tó ni ke màao, má mɔma, mí n dau se sō. ⁶ N beeo ní yáe bee ví, ní za Nikolaiο yákeau lá má zauwa. ⁷ Gbé pó nòse ví, aà yá pó Lua Nisina lé o Yesudeone ma: Má gbé pó zǐblè gba zé aà lí wēnide pó kú Lua lu guu be ble.*

Simiina

⁸ Kē Simiina Yesudeo dɔaanae: Ma gbé pó má de Dɔaana ní Gōzānao† ũ, ma ga ma εa vu, mámε ma yáe bee ò. ⁹ Má wétēa pó wàle mone dō ní n taasidekeo. N beeo ɔden n ũ. Gbé pó aai me Yudaon ní ũ mé aa de a ũo, an lousisikpe de Setāu pó ũ, má dō lá aai yādɔma. ¹⁰ Nsu víake taasi pó níyō keeo. Ma, Ibiisi a á gbēo ká kpéu à á yō, i wétēamóε gɔɔ kwi. Nyō náai ví e n ge n gaò, mí àizāna ke ne yāae ũ. ¹¹ Gbé pó nòse ví, aà yá pó Lua Nisina lé o Yesudeone ma: Ga plaade‡ a íakpa gbé pó zǐblèzio.

Pεegaũ

¹² Kē Pεegaũ Yesudeo dɔaanae: Ma gbé pó má fēnda lena kpepla ví, mámε ma yáe bee ò. ¹³ Má n kúkii dō, gu pó Setāu kpalabaa kuuε. N ma yá kùa, ni lelekpamazio, baa gɔɔ pó wà ma seelade náaide Antipa dè n wéleu, gu pó Setāu kuupi. ¹⁴ Kási má yá yɔɔna vinnɔ. N gbé ɔ ví we, aa Balaaũ yá kùa. Balaaũpi mé dà Balakie, à kōnikè Isailione aa sa'onoo sò aa gbāsikè.‡ ¹⁵ Beewa ɔ ní gbé ɔ ví we, aa Nikolaiο yá kùa. ¹⁶ A yái tò, nòselile. Tó ni ke màao, má mɔma tia, mí zikannɔ ní fēnda pó kú ma léu. ¹⁷ Gbé pó nòse ví, aà yá pó Lua Nisina lé o Yesudeone ma. Má gbé pó zǐblè gba mana pó ulea,* mí aà gba gbepua boolona pó wà tó dafu kèwà.† Gbēe aɔ tópi dō, sema gbé pó má kpàwàpi.

Tiatii

¹⁸ Kē Tiatii Yesudeo dɔaanae: Ma Lua Né pó ma wé de lán tévuawa, ma gbá de lán mɔgotēwa, mámε ma yáe bee ò. ¹⁹ Má n yákeo dō, n yea gbézi, n luanaaikεa, n zíkεa ní n menakeao, mé yá pó níle ke gbezā de a káaua. ²⁰ Kási má yāvinnɔ. N nɔε Zezabeli‡ pó

‡ 1:15 Dan 7.9, 13, 10.5-6 § 1:16 Ebe 4.12 * 1:17 Isa 44.6, 48.12 * 2:7 Daa 2.8-9, Zia 22.2 † 2:8 Zia 1.17 ‡ 2:11 Zia 20.14, 21.8 § 2:14 Nao 22.5-7, 25.1-3 * 2:17 Bɔa 16.14-15, 33-34, Zāa 6.48-50 † 2:17 Isa 62.2 ‡ 2:20 1Kia 16.31, 2Kia 9.22

azía díle ānabi ũ gbà zé. Alé ma zòblenao sāsā, àlè dané aa gbāsíkè aa sa'onoo só. ²¹ Ma aà gbà zé aà nòselilè, āma a ye à nòselilè à a káaluakaa too. ²² Ma, má kpaazi pewa, mí tó gbé pò gbāsíkèaànoo wétēa zōo e, tó aai nòselilè aa aà yá tòo. ²³ Má aà ìwao dede ní gagyāo, Yesudeo píi i dō ké mame mi gbéō làasoo ní ní sōo yoe, mé má fiabo á baadee a yákeawa. ²⁴ A Tiatii gbé kini pò á yápi kúao mé á yá pò wí me Setāu asii zōo dōo, má aso pāle díeo. ²⁵ A odidi yá pò á kúawa e mào mós. ²⁶ Gbé pò zìblè mé a yá pò má yeio kúe a léwa, má aà gba zé aà gbāable buiowa. ²⁷ A kiblemá ní mō gopanao, a ní wíwi lá wí gí oo wiwa, * lá ma Mae ma gba zéwa. ²⁸ Má aà gba gudoleia saana lo.† ²⁹ Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma.

3

Saadi

¹ Kē Saadi Yesudeo dōanae: Ma gbé pò má Lua Nisina mèn soplao ní saana mèn soplao kúe, mame ma yáe bee ò. Má n yákeao dō. Kua bēe tó mé dōma, āma gen n ũ. ² Vu, gbé pò gōneō lé ní láo e aao gé gai, asa má è n yáe bōleia ma Luaeo. ³ A yáí tò yá pò ní mà mé ní sī, to ào dōngu, níō kúe, ní nòselilè. Tó ni vuo, má mōma lán kpáíwa, mé nýōo zaa pò má mōwà dōo.* ⁴ Kási ní gbéō ví Saadi we yoo aai ní pōkasa gbāsíkpaao. Wá bebe sānu ní pò puao, asa aa kà a léi. ⁵ Maa gbé pò zìblè ao pōkasa pua daa. Má aà tó de àizāna taalau bauo.† Má zeaànoo ma Mae ní a malaikao ae.‡ ⁶ Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma.

Filadēlifi

⁷ Kē Filadēlifi Yesudeo dōanae: Ma kuaadoade sīande, má Davidi kiline kúe, mi zewē gbēe lí fō tào, mi zeta gbēe lí fō wēo, § mame ma yáe bee ò. ⁸ Má n yákeao dō. Ma, ma zewēne n ae, gbēe a fō tao. Baa tó n gbāa bílao, ní ma yá kúe, ni lelekpamazio. ⁹ Setāu lousisikpe gbé pò aai nízia díle Yudaō ũ mé aa de a ũo, má tó edepio mō kúlene, aai dō ké má yenzi.* ¹⁰ Lá ní mena yá pò má dílene kúe, má n si taasi pò lé mō dúnia búuwa à gbé pò aa ku tōleō yōwa. ¹¹ Má mō tia. Odidi yá pò ní kúawa, ké gbēe su n ài simao yáí. ¹² Má gbé pò zìblè ke ma Lua kpé gbapele ũ. A bou bauo. Má a Lua tó kéwà ní ma Lua wéle Yelusaleū dafu pò a bō aà kíi musu tóo† ní ma tó dafuo. ¹³ Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma.

Laodisi

¹⁴ Kē Laodisi Yesudeo dōanae: Ma gbé pò wí omee Ami, ma seelade náaide‡ sīande, ma gbé pò má de pò pò Lua kèo zína ũ, mame ma yáe bee ò. ¹⁵ Má n yákeao dō. N niēo mé ní wāao. Má ye nýō niē ge wāa. ¹⁶ Lá ní bōlōe, ní wāao mé ní niēo, má n pisie. ¹⁷ Ni me o de àizeede pò pōe wēna vion n ũ. N dō ké gbēpā pua baakena wēnade taaside vian n ũo. ¹⁸ Mále ledama, vua baasaa lu ma kíi, ní ke o de ũ. Pōkasa pua lu n da, ní n puizi ulé n bō wíu. Wé ese lu n ka n wéu, ní gu'e. ¹⁹ Mi gbé pò má yeñziō swágaga, mi ní toto. § A yáí tò, āiaké, ní nòselilè. ²⁰ Gwa, má zea kpele, mále otaale. Tó gbé ma bō mà mé à zewēmee, má gē pōbleaànoo, i blemanō. ²¹ Má gbé pò zìblè gba zé aà zōlemanō báawa, lá mapi ma zìblè ma zōle ní ma Maeo báawawa. ²² Gbé pò nòse ví, aà yá pò Lua Nisina lé o Yesudeone ma.

4

Kúlea Luae musu

§ 2:23 Sou 7.9, Zel 17.10 * 2:27 Sou 2.8-9 † 2:28 Nao 24.17, Zia 22.16 * 3:3 Luk 12.39-40, 1Tes 5.2, 2Pie 3.10, Zia 16.15 † 3:5 Bōa 32.32-33, Sou 69.28, Zia 20.15 ‡ 3:5 Mat 10.32 § 3:7 Isa 22.22 * 3:9 Isa 49.23, 60.14 † 3:12 Isa 62.2, Zia 21.2 ‡ 3:14 Zia 1.5 § 3:19 Yaa 3.12, Ebe 12.6

1 A gb̄ea ma ze è w̄ea luabe. Ɔ ma ɔ́ pɔ́ má mà káau lán k̄aae'owa mà ɔ́ à m̄è: M̄o la, mí yá pɔ́ a m̄o bee gb̄ea ɔ́ɔne. 2 Weḡɔɔ Lua Nis̄ina d̄èd̄ea, ɔ́ ma kpalabaa è luabe we, gb̄ee z̄ɔ́l̄ewa. 3 Gb̄é pɔ́ z̄ɔ́l̄ewapi lé teke lán gb̄è beede pɔ́ w̄i me diamaa ní saad̄aniowa. Nàali liaa kpalabaapizi, a í de búunn̄o lán emelodiwa.* 4 Kpalabaa m̄èn baas̄o m̄èndosaiɔ́ liaai, gb̄ez̄ɔɔ gb̄eɔ́n baas̄o m̄èndosaiɔ́ z̄ɔ́lez̄ɔ́l̄ewà. Aa pɔ́ pua dadaa, aa vua f̄ua kpákpa. 5 Lou lé píle, àle ɔ́ kpalabaapi kíi, àle p̄una, àle ví.† Filia naa kpalabaapi ae m̄èn sopla‡ Lua Nis̄ina m̄èn soplapiɔ́ ũ. 6 Díi da kpalabaapi ae lán ísiwa, a da wásawasa e a guu.§

Kpalabaaɔ z̄ānguo pɔ́ b̄éè m̄èn síiɔ́ liaa kpalabaapizi. Wé fifimá kpe ní aeo. 7 Pɔ́ b̄éepiɔ́ séia b̄ò n̄òmusuwa, a plaade b̄ò gáaewa, a àaɔde oa b̄ò gb̄enazina oawa, a síiɔde b̄ò kúu pɔ́ lé vuawa.* 8 Pɔ́ b̄éè m̄èn síiɔpiɔ́ baade ḡàsia ví m̄èn sooloso. Wé fifi an ḡàsiapiɔ́wa a guu ní a kpeo.† F̄āne ní gw̄āasinao aaɔ o láasai:

Kuaadoade, kuaadoade, kuaadoade,
Dii Lua Gb̄āapiide.‡

A ku yāa, a ku tia, mé àle m̄ó.

9 Tó pɔ́ b̄éè m̄èn síiɔpiɔ́ gb̄é pɔ́ z̄ɔ́lea báawa ɔ́ ku ḡɔ́piipi t̄òb̄ò aa beede d̄èè aa aà s̄aukpà, 10 gb̄ez̄ɔɔ gb̄eɔ́n baas̄o m̄èndosaiɔ́ ɔ́ w̄uléwule aà ae aa misiileè, aaí ní f̄ua gogo k̄ale kpalabaapi ae, aaí me:

11 Dii wá Lua, n ka wà n t̄òb̄ò,
wí beede ní gb̄āao d̄ōne,
asa n p̄opii k̄è,
an kea ní ní kuao de n p̄oēã ũe.

5

Sá ní taala kooao

1 Ɔ ma taala kooa è na gb̄é pɔ́ z̄ɔ́lea báawapi ɔ́plaa, wà yāk̄ewà kpe pla pii, wà a lé k̄ùk̄ù ní kán'ɔ́ lee sopla.* 2 Ɔ ma malaika gb̄āade è, àle kp̄awake ní ɔ́ gb̄āao à m̄è: Déme kà kán'ɔ́piɔ́ gogo a lápi p̄ooi? 3 Asa gb̄ee ku luabe ge t̄òle ge t̄òle z̄ie a f̄ɔ́ lápi p̄oo à gwao. 4 Ma ɔ́l̄ò maamae, ké wi gb̄ee e à kà lápi p̄oo gwao. 5 Ɔ gb̄ez̄ɔɔpiɔ́ do òme: Nsu ɔ́l̄ò. Gwa, Yuda bui N̄òmusu† pɔ́ de Davidi kpala pɔ́ vl̄apà Kía ũ‡ z̄iblè. A f̄ɔ́ kán'ɔ́ m̄èn soplapiɔ́ gogo, i lápi p̄oo. 6 Ɔ ma S̄āS̄ è zea báapi guo, pɔ́ b̄éè m̄èn síiɔpiɔ́ ní gb̄ez̄ɔɔpiɔ́ z̄ānguo. A de lá wà aà k̄òlòkpawa. A k̄óba sopla ní w̄éo sopla,* Lua Nis̄ina m̄èn sopla pɔ́ à ní z̄í d̄únia gupiiu ũ. 7 A gè lápi sí gb̄é pɔ́ z̄ɔ́lea báawapi ɔ́z̄i. 8 Ké à lápi sí, pɔ́ b̄éè m̄èn síiɔpiɔ́ ní gb̄ez̄ɔɔ gb̄eɔ́n baas̄o m̄èndosaiɔ́ k̄ùlekule S̄āpi ae. An baade m̄ɔ́na k̄ūa ní vua t̄uu pɔ́ tulaletika a paio. Tulaleti piá Lua gb̄é wabik̄eae.† 9 Aale lè dafu‡ sí aa m̄è:

N ka lápi sia n kán'ɔ́piɔ́ gogo,
asa wà n de,
n gb̄éɔ́ b̄ò Luae ní n auo
bui pii guu, buiyā pii guu,
gb̄épii guu, b̄usu pii guu.

10 N ní kpá kpalau
wá Lua gb̄āgbanao ũ,§
aai kible t̄òle.

11 Ɔ ma malaikaɔ è liaa báapizi ní pɔ́ b̄éepiɔ́ ní gb̄ez̄ɔɔpiɔ́ dasidasi, an dasi kà àas̄oɔ lee ũma'ūma,* wa f̄ɔ́ ní lé d̄ō. Ma ní k̄ōfi mà, 12 aale o ní ɔ́ gb̄āao:

* 4:3 Eze 1.26-28 † 4:5 B̄oa 19.16 ‡ 4:5 Eze 1.13, Zkl 4.2 § 4:6 Eze 1.22 * 4:7 Eze 1.5-10 † 4:8 Eze 1.18, 10.12 ‡ 4:8 Isa 6.2-3 * 5:1 Isa 29.11, Eze 2.9-10 † 5:5 Daa 49.9 ‡ 5:5 Isa 11.1, 10 § 5:6 Isa 53.7 * 5:6 Zkl 4.10 † 5:8 Soū 141.2 ‡ 5:9 Soū 33.3, 98.1, Isa 42.10 § 5:10 B̄oa 19.6, 1Pie 2.5, Zia 1.6 * 5:11 Dan 7.10

Sã pɔ wa dè kà wà iko dɔ̀̀

ń àizεεo ń ònɔo ń gbãao ń bεεεo

wí aà táasile wà aà tɔbɔ.

¹³ Ǿ pɔ pɔ Lua kè musu ń tɔɔleo ń tɔɔle zíeo ń ísia guuo píi, pɔ pɔ kú baama píi, má mà aa mè:

Wàɔ bεεε ń gbãao dɔ̀̀

gbé pɔ zɔ̀lea báawae ń São,

wíɔ ń táasile wàɔ ń tɔbɔ gɔɔpii.

¹⁴ Pɔ bée mèn síiɔpɔ mè, ámi. Ǿ gbéẏɔɔpɔ wùlewule aa misiileè.

6

Kán'ogogoa

¹ Má è Sã kán'ɔ mèn soplapiɔ séia gò. Ǿ má mà pɔ bée mèn síiɔpɔ do yá'ò lán louvíawa à mè: Mɔ́! ² Ǿ ma sɔkaapua è, gbé pɔ di a kpε sá kúa. Wà kíafua kpàè, ɔ à bò zìblena ũ, à gè ziblei.

³ Ké à kán'ɔ plaade gò, má mà pɔ bée plaade mè: Mɔ́! ⁴ Sɔ pále bò lɔ, a de ténzoizoi. Wà gbé pɔ di a kpε gbà zé aà aafia sí dúniawa, ké gbéɔ kɔ dεdε. Wà fēnda zɔɔ kpàwà.

⁵ Ké à kán'ɔ àaɔde gò, má mà pɔ bée àaɔde mè: Mɔ́! Ǿ ma sɔ́ sia è, gbé pɔ di a kpε zaa kúa.*

⁶ Má mà lán lɔɔwa, à bò pɔ bée mèn síiɔpɔ guu à mè: Ese zaa le do mé gɔɔ do zí ɔa ũ. Mase zaa le àaɔ mé gɔɔ do zí ɔa ũ. Nsu to nísi ń vεεo sàsakūo.

⁷ Ké à kán'ɔ síiɔde gò, ma pɔ bée síiɔde lɔɔ mà à mè: Mɔ́! ⁸ Ǿ ma sɔkaasina è, gbé pɔ di a kpε tón Ga, mé Bεda tεaàzi. Wà ń gbá zé aaɔ iko ví dúnia gbéɔ lεε síiɔdewa, aa ń dεdε ń zío ń iminao ń gagyāo ń wàɔ.†

⁹ Ké à kán'ɔ sɔode gò, ma gbé pɔ wà ń dεdε luayā'oa ń Yesu seeladekεo yáɔ gyaadeɔ è tulaletikateakíi zíe. ¹⁰ Aa wii gbāa lè aa mè: Dii Kuaadoade Siande, e bɔε ríyɔ́ yákpaleke ń gbé pɔ aa ku tɔɔleo, ní wá dea tɔsimái? ¹¹ Ǿ wà ulatao pua dàda ń baadeε, wa òné aa menake yɔɔ e an Yesude zòblen dee pɔ wa ń dεdε lánwàɔ lé ká.

¹² Ké à kán'ɔ soolode gò, má è tɔɔle lùalua pásípási, íatē siakù níinii lán zwāa daa ùsiuwa, mɔvua tēakù lán auwa míɔmíɔ.‡ ¹³ Saanaɔ wòlo luabe aa kwè tɔɔle lán zàa'iana libe ísi woloawa. ¹⁴ Luabe kēaa à kòokoo lán pεwa.§ Gbèsíɔ ń ísia gūgūnaɔ sò píi.*

¹⁵ Dúnia kíaɔ ń kpalablenáɔ ń sosa gbéẏɔɔ ń ɔdeɔ ń gbāadeɔ ń gbépiio zɔɔ ge wéεo ùle gbè'εo ń gbèsɔɔnaɔ guu.† ¹⁶ An lé dɔ:

Síɔ ń gbesiɔ à dawála

à wá ulε‡ gbé pɔ zɔ̀lea báawae,

à wá sí Sã pɔkūmawa.

¹⁷ Asa an pɔkūmabɔɔmagɔɔ zɔɔ kà. Déme a fɔ bɔui?§

7

Seelakea Isailiɔwa

¹ Bee gbεa ma malaika gbēɔn síiɔ è zεzε dúnia gola síiɔwa, an baade a gola íana kúa, ké íana su pε tɔɔle ge ísia ge líewao yái.* ² Ǿ ma malaika pále è, à bò gukpε oi, a Lua bée seelakeɔ kúa. A lé gbāa zù malaika gbēɔn síiɔ pɔ wà ń gbá zé aa tɔɔle ń ísiao òɔkpapiɔzi ³ à mè: Asu tɔɔle ge ísia ge lío òɔkpao e wà seelake wá Lua zòblenaɔ mi'aeɔwa.† ⁴ Ǿ wà gbé pɔ wà seelapi kēmáɔ lé òmεε, aa gbēɔn òaasɔsɔo lεε basopla ń síiɔε (144.000). Aa bò Isaili bui píi guu.

* **6:5** Zkl 1.8-11, 6.1-8 † **6:8** Eze 14.21 ‡ **6:12** Isa 13.10, Mat 24.29, Yoε 2.10, 3.4, 4.15 § **6:14** Isa 34.4 * **6:14** Zia 16.20 † **6:15** Isa 2.19 ‡ **6:16** Oze 10.8, Luk 23.30 § **6:17** Yoε 2.11, Mal 3.2 * **7:1** Dan 7.2, Zkl 6.5 † **7:3** Eze 9.4-6

⁵ Wà seelakè Yuda buiòwa gbě̀on òaasòsòo lée kuepla (12.000)

ń Lubeni buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Gada buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

⁶ ń Asee buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Nefatali buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Manase buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

⁷ ń Simeo buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Levii buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Isakaa buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

⁸ ń Zabuloni buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Yosefu buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla

ń Bě̀yãmee buiò gbě̀on òaasòsòo lée kuepla.

Bui pii kãaaa luabe

⁹ Bee gbɛa ma gbě̀o è dasidasi, wa fɔ ń naoo. Aa bò b̀usu pii guu, bui pii guu, gbě̀pii guu, buiyã pii guu. Aa zezɛa kpalabaa ń São aɛ. Aa ulatao pua dadaa, kpakpa lá nanaa ń ɔ́í.

¹⁰ Aale wii gbãa lé, aale mɛ: Wá Lua pò z̄ɔ́lea báawa ń São mé i ń suaba.

¹¹ Malaikao zezɛ aa lia kpalabaazi ń gbě̀z̄ɔ́ɔ ń pò b́ɛɛ m̀n s̄iíɔ́ m̄pii, ɔ́ aa ń mi p̀lɛpɛlɛ báapi aɛ, aa k̀lɛ Luaɛ ¹² aa m̀ɛ:

Ami! Wá Lua mé tó ví ń gawio

ń ɔ́nɔ́ ń sáabuo ń bɛɛɛo

ń ikoo ń gbãao gɔ́ɔpii. Ami!

¹³ ɔ́ gbě̀z̄ɔ́ɔpiɔ́ do ma la à m̀ɛ: Deon ulataopuadanapiɔ́ ũi? Aa bò má ni? ¹⁴ Má òɛ: Baa, m̄mɛ ń d̄ɔ́. ɔ́ a òmɛɛ: Gb́ɛ́ pò aa bò wét̄ɛa z̄ɔ́ɔ‡ guuɔ́nɛ. Aa ń ulataopiɔ́ p̄i Sã au guu à puak̀.

¹⁵ Bee yáí aa ku Lua kpalabaa aɛ, aaíɔ́ z̄ɔ́bleè aà kpéu fãanɛ ń gwãasinao, mé gb́ɛ́ pò z̄ɔ́lea báawapi i ɔ́kuńla. ¹⁶ Nɔ́ana ge imi a ń de ɔ́o, íat̄ɛ a ń léo, mé gu a wãáo, ¹⁷ asa Sã pò zɛa báapiwa guoguo a ń dá, § i d̄oanɛ e nibɔ́na í w̄nidei,* mé Lua a ń wé'i gogoné pii.†

8

Kán'ò soplade goa

¹ Ké Sã kán'ò soplade gò, luabe kè kílíkíli lán m̀wɛn baakwi taawa. ² ɔ́ ma malaika gbě̀on soplá pò aaíɔ́ zɛa Lua aɛo è, wà kãae kpámá m̀n soplá.

³ ɔ́ malaika pãle m̀ò zè tulaletikateak̄ii pò wa p̄i ń vuao saɛ, a tésibɔ́ pò wa p̄i ń vuao k̄ua. Wà tulaleti kpàwà z̄ɔ́z̄ɔ́ ń Lua gb́ɛ́ p̄ii wabikɛao aà kátea, ɔ́ a kátea kpalabaa aɛ tulaletikateak̄ipiwa. ⁴ ɔ́ tulaleti súɛɛ ń Lua gb́ɛ́ wabikɛao f̄ɛɛ malaikapi ɔ́í Lua aɛ. ⁵ ɔ́ malaikapi tésibɔ́ sè à tulaletikateak̄ii té s̄i a pai, a zù t̄oɛ. Lou lé ví, àɛ p̄una, àɛ p̄ilɛ, t̄oɛ l̀alua.*

Kàae m̀n soplá pɛa

⁶ Malaika gbě̀on soplá pò aa kãae m̀n soplá k̄uapiɔ́ a pɛa s̄ukè.† ⁷ A séia a pò pè, ɔ́ lougbe ń t̄eo yãalɛ ń auo kwè t̄oɛ.‡ T̄oɛ lée àaɔ́de tek̀, lío lée àaɔ́de tek̀, sè ísi tek̀ mío.

⁸ Malaika plaade a pò pè, ɔ́ pò t̄ede b̀ò à s̄i ísiau lán gb̀ɛ̀s̄í s̄i z̄ɔ́wa. Isia lée àaɔ́de lí au ũ, ⁹ ɔ́ ísia pò b́ɛ́ɛo lée àaɔ́de ḡaga, mé g'ílenao lée àaɔ́de ɔ́okpà.

¹⁰ Malaika àaɔ́de a pò pè, ɔ́ saan z̄ɔ́ pò lé t̄ékũ lán s̄ɛtewa b̀ò luabe, à l̄ɛɛ dà swao ń nibɔ́nao lée àaɔ́dela. ¹¹ Saanapi t̄ón Ḡoi. I lée àaɔ́de lí ḡoi ũ, ɔ́ gb́ɛ́ pò ípi m̄iɔ́ ḡaga dasi a k̄isã yáí.

¹² Malaika s̄iíɔ́de a pò pè, ɔ́ wà íat̄ɛ lée àaɔ́de lè ń m̀vua lée àaɔ́deo ń saanao lée àaɔ́deo, ké an lée àaɔ́de siakũ yáí. § ɔ́ fãanɛ lée àaɔ́de g̀ò gupuasai, màae gwãasina ɔ́. ¹³ ɔ́ ma kúu

‡ **7:14** Dan 12.1, Mat 24.21 § **7:17** Sou 23.1-2 * **7:17** Isa 49.10 † **7:17** Isa 25.8 * **8:5** B̄oa 19.16, Zia 4.5, 11.19, 16.18 † **8:6** 1Tes 4.16 ‡ **8:7** B̄oa 9.23-24 § **8:12** B̄oa 10.22, Isa 13.10, Yoɛ 2.10

è, àlɛ vua musumusu. Má mà à wii gbāa lè à mè: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gbé pò kú tɔlɛo malaika gbɛɔn àaɔ pò gòpiɔ kàae'ɔ pò a bɔ yáí.

9

¹ Malaika soode a pò pè, ɔ ma saana è, à bɔ luabɛ à lèlɛ tɔlɛ.* ɔ wà gbáo zòlo kilinɛ kpàwà,² ɔ saanapi gbáo zòlopi zé wè. Súɛlɛ bɔu lán mua zɔɔ súɛlɛwa,† ɔ gbáopi súɛlɛ íatɛ siakù, gu kè síii. ³ Kwao bɔlɛ súɛlɛpi guu aa lí tɔlɛa.‡ Wà ní gbá iko lán dúnia sóiɔ pòwa. ⁴ Wa òné aasu íada sɛe ge lée ge líewao, sema gbé pò aa Lua seela ví ní mi'awao.§ ⁵ Wi ní gba zé aa gbéɔ dɛdɛo. Aa wāwā kpánzi e mɔ soe. An wāwā dɛ lán sói gbépaawāwāwāe. ⁶ Gɔɔ beeo zí gbéɔ wɛlɛ ga mó ní sé, a mɔo.* Ga ní a ní dɛ, kási ga a bàalɛné.

⁷ Kwapiɔ dɛ lán sɔ pò an zikasɔu màɔwa. Aa pɔe kpákpa lán vua fùawa, an oa bɔ lán gbɛnazina pòwa. ⁸ An mikā dɛ gbāagbāa lán nɔe pòwa, an swaao dɛ lán nòomusu pòwa. ⁹ An kua dɛ lá aa mò ula dadaawa, an gāsía kíi dɔ lán gó dasi pò sɔɔ lé gálɛ zí guu kɔfiwa.† ¹⁰ Aa vlá ví ní kao lán sóiwa. An iko kú ní vlápiɔwa aa íadaò gbéɔwa e mɔ soo. ¹¹ Gbáo zòlo malaikapi mé ní kía ũ. N Ebelu yáo aà tón Abadɔ. N Gɛlɛki yáo sɔ Apoliɔ.‡ ¹² Wɛna sɛía gè, wɛna mèn plaɔ lé mó a kpɛ lɔ.

¹³ Malaika soolode a kàae pè. Ma lɔɔ mà à bɔ Lua aɛ tulaletikateakii pò wa pì ní vuao a kóba síiɔ kii. ¹⁴ A ò malaika soolode pò kàae kuaɛ à mè: Malaika gbɛɔn síiɔ pò yeyea swa zɔɔ Uflata saeɔ polo. ¹⁵ ɔ wà malaika gbɛɔn síiɔ pò wà ní sɔukè wɛ bee, mɔ bee, gɔɔ bee, zaa bee yáíɔ pòlo, ké aa gbɛnazina lɛe àaɔde dɛdɛ yáí. ¹⁶ Ma sosa sɔdeɔ dasilɛ mà, aa miliɔ àaa doe. ¹⁷ Wépungu'eapi guu lá ma sɔpiɔ ní ní dikpenaɔ èn kɛ: Aa mò ulaɔ dadaa téɛ lán téwa, búunnɔ lán bulawa, téɛ lán kpà'iwa. Sɔpiɔ mi dɛ lán nòomusu miwa. Té ní súɛlɛo ní íatɛgbɔ lé bɔ ní léu.§ ¹⁸ Ia mèn àaɛe beeo, té ní súɛlɛo ní íatɛgbɔ pò lé bɔ ní léuo mé gbɛnazina lɛe àaɔdeɔ dèdɛ. ¹⁹ Asa sɔpiɔ iko kú ní lé guue ní ní vláo lɔ. An vlá dɛ lán mlɛwa, aa mi ví aai íadaò gbéɔwa.

²⁰ Gbé kini pò aai gaga ía bee musuoɔ, aai nòselilɛ aa pò pò aa kè yá tò. Aa gí lé kúɛ táaɔnɛ ní pò pò aa kè ní vuao ní ánusuo ní mɔgotɛo ní gbɛo ní líoɔnɛ. Pópiɔ lí gu'eo, aali yāmao, aali taa'o sɔo.* ²¹ Aai nòselilɛ aa ní gbɛdɛa ge an gbɛkɔlɛkɛa ge an gbāsíkɛa ge an kpái'oa tò.

10

Malaika ní taala nénao

¹ ɔ ma malaika gbāade pāle è à bɔ luabɛ, àlɛ pila. A luabɛpuana daa, nàali liaa aà mii. Aà oa dɛ lán íatɛwa, aà gbá dɛ lán zàmikulu téwa. ² A taala néna kua pooa. A ɔplaa gbá pèlɛ ísíaa, à ɔzɛe gbá pèlɛ tɔlɛ. ³ A wii gbāa lè lán nòomusu pūnaawa. Ké à wiilè, louvía mèn sopláɔ yá'ò. ⁴ Ké louvía mèn soplapiɔ yá'ò, má ye mà kē lá guu, ɔ ma lɔɔ mà à bɔ luabɛ à mè: Nyɔ yá pò louvía mèn soplapiɔ ò kua asii guu, ísu kɛo. ⁵ Malaika pò má è zea ísia ní tɔlɛowapi a ɔplaa se dɔ musu,* ⁶ ɔ a ò ní Lua pò kú gɔpii à musu ní tɔlɛo ní ísiao kè ní pò pò kú ní guu pii tó† à mè: A gɛgɛ lɔ. ⁷ Malaika soplade kàapezi tó àlɛ mó péi, Lua pɔeá pò ulɛa a kɛ sa, lá à a baokpà a zòblɛna ānabíɔnɛwa.‡

⁸ ɔ ma lɔɔ pò má mà à bɔ luabɛpi mà lɔ à mè: Ge n lá néna pooa pò na malaika pò zea ísia ní tɔlɛowa ɔzi pi sí. ⁹ ɔ ma gɛ malaikapi kíi, má òè aà lá nɛnapi kpa, ɔ a òmɛɛ: Si n sò. Aɔ na n léu lán zówa, ío íi n nòsɛu. ¹⁰ ɔ ma lá nɛnapi sí malaikapi ɔzi, má sò. A na ma léu lán zówa. Ké má mò, à íikù ma nòsɛu.§ ¹¹ ɔ wa òmɛɛ: Dɔaa n ānabikɛkɛ lɔ maamaa buiɔ ní

* **9:1** Isa 14.12 † **9:2** Daa 19.28 ‡ **9:3** Bɔa 10.13 § **9:4** Zia 7.3 * **9:6** Yob 3.21 † **9:9** Yoe 1.6, 2.4-5 ‡ **9:11** Apii bɔɔlɛ mè gbɛkaalɛna. § **9:17** Luk 17.29 * **9:20** Sou 115.4-7, 135.15-17, Dan 5.23 * **10:5** Dan 12.7 † **10:6** Bɔa 20.11 ‡ **10:7** Amɔ 3.7 § **10:10** Eze 2.8-3.3

bùsu gbéó ní buiyáó ní kíaó yá musu.

11

Seelade gběon plaó

¹ Ǿ wà fee kpàa poyóbo ũ, wa òmεε: Fεε Lua kpé yó ní aà gbagbakíio, * ní lousisina pó kú weo nao. ² N a ua tó, rísu yóo, asa wa kpà luayãdansasaiowaε. Aa ãzã Lua wélewa e mo bla ní plao.† ³ Má a seelade gběon plaó gba zé aa ānabikeke gɔɔ òaa soolo ní bàãɔopi (1.260) guu zwānkasao dadaa. ⁴ Gbépio mé kuli mèn plaó ní dau mèn pla pó zea dúnia Dii aεo ũ.‡ ⁵ Tó gbé lé wεεle íadamá, té a bo ní léu à kú ní ibεεpiowa. Tó gbé su lé wεεle íadamá, màa ade a ga. ⁶ Aa luabe zetaa iko ví,§ ké lou su ma gɔɔ pó aale ānabikekeo yáí. Aa í lilea au ũ iko ví bo.* Aa kisia bui píi kpá dúniazi gɔɔ pó aa yeiwa.

⁷ Tó aa ní seeladeke kè aa làa, wàì pó a bo gbáo zòolo guu† a zikaínɔ, i ziblemá à ní dεε.‡ ⁸ An ge ao kálea mεεwia zɔɔ pó wà ní Dii pàuliwa zea guu. Yáasi guu wí me mεεwiapie Sɔɔɔũ§ ge Egipi. ⁹ Gbéó ní bui ní buiyá'onaó ní bùsu gbéó aa ní gεo gwagwa e gɔɔ àaó ní kínio, aa we wà ní vío. ¹⁰ Gbé pó aa ku tɔɔleɔ pɔnakε, aai dikpeke, aai gbadakɔε, ké ānabi gběon pla pó wāwā kpānzipio gāga yáí. ¹¹ Gɔɔ àaó ní kīniopi gbεa Lua tò ían wēnide gēngu, ã aa fεle zè.* Vía zɔɔ gbé pó ní éo kù. ¹² Ǿ ānabipio bo gbāa mà à bò luabe, a òné: A fele mó la. Ǿ aa fεle tà musu luabepuana guu gɔɔ pó an ibεεo wé fimá.† ¹³ Zibeezi tɔɔle lùalua pásipási, mεεwiapi lεε kwè, ã gběon òaasɔɔo lεε soplá (7.000) gāga tɔɔlelualuaapi guu. Vía gbé kínio kù, ã aa Lua Musude tɔbò. ¹⁴ Wēna plaade gè, a àaóde lé ká sa.

Kàae soplade pεa

¹⁵ Malaika soplade a kàae pè. Lɔɔ gbāao bò luabe wà mè: Dúnia kpala gò wá Dii ní kía pó a kpào pó ũ, ao kible gɔɔpii.‡ ¹⁶ Gbēzɔɔ gběon baasɔɔo mēndosai pó zōlezōlea ní báawa Lua aεpio ní mi pèlεpεle tɔɔle aa kùlèè ¹⁷ aa mè:

Dii Lua Gbāapiide,
ní kú yāa mé ní kú tia,
wa n sáaukè,
asa n bo ní n gbāa zɔɔoε,
õ n gbasa n na kibleawa.

¹⁸ Bùsu píi gbéó za fè,
õ n pɔkūmabòbómá.§
N yákpalekea ní gyaadeo gɔɔ kà.
Nyó flabo n zòblena ānabioε
ní n gbé pó aale víakεεo,*
néfēnen gbēzɔɔ,
ní dúniaɔenaó dεε.

¹⁹ Ǿ wà Lua kpé pó kú musu wè, ã ma Luabaakuaínɔ kpagolo è. Lou lé píle, àle ví, àle pūna. Tɔɔle lùalua, lougbe pásí kwè.

12

Nɔε ní kwāsao

¹ Ǿ ma seela zɔɔ è luabe. Nɔεe íatē yea zwāa ũ, moɔvua ku aà gbá zíε, a saana mèn kuεplao kpaa kía fala ũ.* ² A nɔsia, ã nɔwāwā mòwà, àle ne'iwāwā wii lé. ³ Ǿ ma seela pāle è luabe.

* **11:1** Eze 40.5, Zkl 2.5-6 † **11:2** Luk 21.24 ‡ **11:4** Zkl 4.3, 11-14 § **11:6** 1Kia 17.1 * **11:6** Bɔa 7.17-19
† **11:7** Zia 17.8 ‡ **11:7** Dan 7.7, 21, Zia 13.7 § **11:8** Isa 1.9-10 * **11:11** Eze 37.10 † **11:12** 2Kia 2.11 ‡ **11:15**
Bɔa 15.18, Dan 2.44, 7.14, 27 § **11:18** Sou 2.1, 5 * **11:18** Sou 115.13 * **12:1** Daa 37.9

Kwāsa tēa zóizoi kú we, a mi soplá, a kóba kwi.† A kíafua mèn soplá kpákpaá. ⁴ A saana lɛɛ àaõde wòlo luabɛ ní a vláo a kwè tɔɔlɛ,‡ ò à mò zè nɔɛ pò ye nɛ'ipi aɛ, ké à e né pò a ipi so yáí. ⁵ Ǿ nɔɛpi nɛgɔɛ pò a kible bui píiwa ní mò gopanao í.§ Ǿ wà népi sè tàò Lua ní a kpalabaaó kíí. ⁶ Nɔɛpi bàalè tà sɛu, gu pò Lua kèkèè wà aà gwau gɔɔ àaa soolo ní bàaõopi (1.260) guu.

⁷ Ǿ zí fèlɛ luabɛ, Miseli* ní a malaikao zíkà ní kwápíó, mé kwá ní a malaikao zíkàíno. ⁸ Ǿ an gbāa kēsā, aai zòlɛkíi e luabɛ lo. ⁹ Wà kwāsapi ya bò. Ǿmɛ mlè zì† pò wí mɛ Ibiisi ge Setāu, dúnia búu sàsāna ũ. Wà aà bɔ zù tɔɔlɛ‡ ní a íwao sānu. ¹⁰ Ǿ ma lo gbāa mà luabɛ à mè: Wá Lua zíblè sa, aà gbāa ní aà kpalao bò gupuau, à iko kpà kía pò á kpàwa. Asa wà gbēyaana pò lo wá gbéó yaa wá Luaɛ fāanɛ ní gwāasinao ya bò.§ ¹¹ Wá gbéó zíblèwà ní Sā au gbāao ní ní seeladekɛyāo. Aa gí ní wēnií e aa gè gào. ¹² A yáí tò á gbé pò á kú luabɛɔ, à pɔnake. Waiyoo tɔɔlɛ ní ísiao, asa Ibiisi pílawá ní pòkúma zɔɔoɛ, ké a dō gɔɔ pò gòɛ bílao yáí.

¹³ Ké kwá è wà a zu tɔɔlɛ, ò à pèlɛ nɔɛ pò nɛgɔɛ ìpizi. ¹⁴ Ǿ wà kúu zɔɔ gāsía kpà nɔɛpiwa mèn pla, aà vuàò, i zākū ní mlēpio, à ta gu pò wa kèkèeu sɛu, ké wà aà gwau wè àaõ ní kíniopi guu.* ¹⁵ Mlēpi í písi nɔɛpi kpɛ lán swawa, ké ísò e aà sé, ¹⁶ ò tɔɔlɛ nɔɛpi mísi, à a lé wè à í pò bò kwá léupi mí. ¹⁷ Ǿ kwápí pò pà nɔɛpizi, à gè zíkai ní aà bui pò gòɔ, gbé pò aa Lua yá kúa mé aaió Yesu seeladekɛ kɛɔ. ¹⁸ A zɛa ísiale.

13

Wàì mèn plao

¹ Ǿ ma wàì è, àlɛ bɔ ísiapi guu, aà kóba kwi, aà mi soplá. Kóba mèn kwipiɔ kíafuaɔ kpákpaá. Dóɛa ní Luao tó kēa aà mipiɔwa.* ² Wàì pò má èpi bò lán gbɛaanawa. Aà ɔ pāsí maamaaɛ, mé aà lé de nòɔmusu léwa. Kwá a gbāa kpàwà ní a kpalao ní a iko zɔɔo.† ³ Aà mipiɔ do de lá wà a kaikè deadea a bɔ làawa. Aà yá bò dúnia gbépii saɛ, ò aa tēaazi. ⁴ Ǿ aa kùlɛ kwápíɛ, ké à a iko kpà wàipiwa yáí. Aa kùlɛ wàipiɛ lo aa mè: Déme kà wàipiwai? Déme a fí zíkàaànoí?

⁵ Wà walayá'olɛ dò wàipiɛ aà Lua tɔbēsiò, mé wà aà gbà zé aàò iko ví e mɔ bla ní plao. ⁶ Ǿ à nà dóɛa ní Luaowa, à aà tɔbēsi ní aà kúkíio ní gbé pò kú weɔ. ⁷ Wà aà gbà zé aà zíkai ní Lua gbéó, i zíblemá. Wà aà gbà zé lo aàò iko ví bui píiwa ní gbépiio ní buiyāo píi ní bùsu píi gbéó.‡ ⁸ Gbé pò aa ku tɔɔlɛ kùlɛ wàipiɛ mípi, mé i kɛ gbé pò an tó kú àizāna taalau§ e Lua àò gé dúnia kálei bàasio. Taala piá Sā pò wa dè pòɛ. ⁹ Gbé pò nòsɛ ví, aà yáɛ bee ma.

¹⁰ Gbé pò Lua dílɛ wà kú zìzɔ ũ,

wa kú zìzɔ ũɛ.

Gbé pò Lua dílɛ wà de ní fēndao,

fēnda wa deò.*

Bee lé lɛda Lua gbéɔwa aao mɛna ví, aao aà náai ví.

¹¹ Ǿ ma wàì pāle è, àlɛ bɔ tɔɔlɛu. Aà kóba ví mèn pla lán sāwa, āma à yā'ò lán kwāsawaa.† ¹² A wàì séia iko píi kè aà wáa. A tò tɔɔlɛ ní gbé pò aa kuwàò kùlɛ wàì séia pò wà aà kaikè deadea a bɔ làaɛ. ¹³ A dabudabu zɔɔò kè, baa se a tò té bò luabɛ à lèlɛ tɔɔlɛ gbēnazinao wáa. ¹⁴ A gbé pò aa ku tɔɔlɛ sàsā ní dabudabu pò wà aà gbà zé a kè wàì séia wáaɔ. A òné aa wàì pò wà aà kaikè ní fēndao à gi ku taa kɛ. ¹⁵ Ǿ wà wàì plaadepi gbà zé à wēni kpa wàì taapiwa, ò wàì taapi fí yā'ò a tò wà gbé pò gí kùlɛiɛɔ dèdɛ. ¹⁶ A tò wà seelakè gbépii ɔplaawa ge an mi'aɛ, néfēnen gbēzɔɔ, ɔdeɔ ní taasideɔ, zɔɔ ní wéɛɔ, ¹⁷ ké gbē su pò yíao ge à pò lúo, mé i kɛ

† 12:3 Dan 7.7 ‡ 12:4 Dan 8.10 § 12:5 Isa 66.7, Sou 2.9 * 12:7 Dan 10.13, 21, 12.1, Yud 9 † 12:9 Daa 3.1
‡ 12:9 Luk 10.18 § 12:10 Yob 1.9-11, Zkl 3.1 * 12:14 Dan 7.25, 12.7 * 13:1 Zia 17.3, 7-13 † 13:2 Dan 7.3-6
‡ 13:7 Dan 7.8, 25, 11.36 § 13:8 Sou 69.28 * 13:10 Zel 15.2 † 13:11 Mat 7.15

a seela pò de wàipi tó ũ ge aà tó nimeloo ví bàasio. ¹⁸ Ɔnyān ke. Gbé pò wezē ví, aà wàipi nimeloo polo, asa gbēnazina tó nimelooe. Aà nimelooá àaa àaā n̄ bàāā n̄ soolooe (666).

14

Sā n̄ gbé pò à n̄ bó

¹ Ɔ ma Sā è zea Sibna gbēsisiwa. Gbēon àaasɔsɔo lɛe basopla n̄ siiiō (144.000) kuaānɔ. Aà tó n̄ aà Mae tóo kēa n̄ mi'aewa.* ² Ma kōfi mà à b̀ luabe. A k̄i do lán izɔsukaawa, lán louvia gbāawa. Kōfi pò má màpi de lán mɔonlenao mɔona ówa. ³ Gbēon àaasɔsɔo lɛe basopla n̄ siiiopiɔ (144.000) lé lè dafu sí kpalabaa n̄ pò b́e mèn siiiō n̄ gbēzɔo ae. Gbēe i f̄ lɛpi dàdao, sema gbé pò wà n̄ bó dúnia guupiɔ bàasio. ⁴ Aame aa gbé pò aai gbāsike n̄ nɔeoo ũ, aa lésoe. Aāo te Sāzi gu pò àle géu pii. Gbé guu ampiɔ ɔ wà n̄ bó Luae n̄ São pò káau pò wa kpàwàò ũ. ⁵ Wi ma zii aa eɛtò, aa tàae vío.†

Yákpalekɛgɔ baokpaa

⁶ Ɔ ma malaika p̄ale è, àle vua musumus. A baona pò kú gɔɔpii k̄ua à kpa gbé pò aa ku tɔleone, bùsu gbépii, bui pii, buiyā'ona pii n̄ gbépii. ⁷ A ò gbáugbāu: A víake Luae à aà tɔo, asa aà yákpalekea n̄ gbé gɔo k̄ae. A k̄ule Lua pò musu n̄ tɔleɔ n̄ ísiao n̄ nibɔnɔ kèpie.

⁸ Malaika plaade te aà kpe à m̀: Babeli gà! Mɛewia zɔɔpi gà!‡ A tò bui pii a v̄e gbāa pò de a káaluakaa ũ m̄i.

⁹ Malaika àaāde té n̄ kpe, a ò gbáugbāu à m̀: Tó gbé k̄ule wàie n̄ aà taao, mé à aà seela kè a mi'ae ge a ɔwa, ¹⁰ ɔme a Lua pòkūma v̄e pò wa kà a pɔf̄e imibɔu at̄e mi, i wāwāke té n̄ íat̄egbɔo guu Lua malaika n̄ São ae. ¹¹ An íadama s̄ule aɔ bɔ gɔɔpii.* Gbé pò k̄ule wàipie n̄ aà taao aa aà tó seela k̀ò íampaa vío f̄aan̄e n̄ gwāasinao. ¹² Bee lé lɛda Lua gbé pò aa yá pò a d̄ileo k̄ua mé aa Yesu náai víowa aao m̄ena ví.

¹³ Ɔ ma loo mà à b̀ luabe à m̀: Ké bee k̄é. Báaade gbé pò aa ga naa Diiwa guu za tia. Lua Nisina m̀: Ao! Aa kámabo n̄ n̄ zio, asa an maak̄ea gb̄e t̄ézi.

Tɔle pò keke

¹⁴ Ɔ ma luabepuana è, p̄e z̄lewà à b̀ lán gbēnazinawa.† A vua f̄ua kpa, a koma lena k̄ua. ¹⁵ Ɔ malaika p̄ale b̀ Lua kp̄e à lé gbāa zù gbé pò z̄le luabepuanawazi à m̀: Koma ká p̄i n̄ k̄é, asa tɔle pò mà à k̄a kekeae.‡ ¹⁶ Ɔ gbé pò z̄le luabepuanawa a koma m̄ale tɔle, à tɔle pò k̄e.

¹⁷ Malaika p̄ale b̀ musu Lua kp̄e, a koma lena k̄ua lo. ¹⁸ Ɔ malaika p̄ale pò té iko ví b̀ sa'okii. A lé gbāa zù gbé pò koma lena k̄uapizi à m̀: N n̄ koma lena ka tɔle v̄e k̄o n̄ z̄, asa a be m̄ae. ¹⁹ Ɔ malaikapi a koma m̄ale tɔle, à tɔle v̄e k̄o z̄z̄ a k̄a v̄e f̄k̄i z̄o pò de Lua pòkūmabɔbɔ ũ guu. ²⁰ Wà ɔz̄ v̄e k̄opiwa w̄enkpe, ɔ au b̀le v̄e f̄k̄i guu à dàgua e kiloo àaa do n̄ basoo, a l̄e k̄a s̄ àasina léu.

15

K̄isia gbēzā mèn sopla kpaanzi

¹ Ɔ ma seela p̄ale è luabe, a z̄o, à b̀ ma sae. Malaika gbēon sopla k̄isia gbēzā mèn sopla k̄ua. Bee Lua a a pòkūmabɔbɔama mideò.

² Ɔ ma p̄e è lán ísiwa, a da lán díiwa yāalea n̄ téo. Ma gbé pò aa z̄ibl̄e w̄aiwa n̄ aà taao n̄ aà tó nimelooe è zea díi pò da lán ísiwapi sae, aa m̄ona pò Lua kp̄am̄o k̄ua. ³ Aale Lua z̄obl̄ena M̄ozi l̄e* sí n̄ Sā pò aa m̀:

Dii Lua Gbāapiide,

* **14:1** Eze 9.4, Zia 7.3-4 † **14:5** Sof 3.13 ‡ **14:8** Isa 21.9, Zel 51.7-8, Zia 18.2 § **14:10** Daa 19.24, Eze 38.22

* **14:11** Isa 34.10 † **14:14** Dan 7.13 ‡ **14:15** Yo 4.13 § **14:20** Isa 63.1-6, Zia 19.15 * **15:3** B̄a 15.1

n yákeao zɔɔ, aa b̀ò wá sae.
 Bui píi Kíia,
 ni yáke a zéwa ní síanao.
 4 Dii, déme n vía vío ni?
 Déme a gí n tɔbɔii?
 Asa ndo n kua mé adoa.
 Bui píi a m̀o kúlene,†
 asa n maakeao b̀ò gupuau.

5 Bee gbea ma Lua kpé è wēa musu, zwàakpe p̀ò aà ikoyā kúu ũ.‡ 6 Ǿ malaika gbēon sopla p̀ò kisia m̀en sopla kúao b̀òle kpépiu. Aa bàabaa pua táitai tekea dadaa, vua asana dɔdɔa ní kùawa. 7 Ǿ p̀ò b́é m̀en síiɔ do vua tùu kpà malaika gbēon soplapioowa ní miwa. Lua p̀ò ɔ̀ b́é gɔɔpii p̀okūma ká ní pai. 8 Lua gawi ní a gbāao súele kpépi pà. § Gbēe a f̄s gēuo e malaika gbēon soplaɔ kisia m̀en soplapio ge mided.

16

Lua p̀okūmabɔɔba dúniawa.

1 Ǿ ma ɔ̀ gbāa mà à b̀ò Lua kpéu, a ò malaika gbēon soplapioe: A gé Lua p̀okūma p̀ò kú tùu m̀en soplaɔ guu élei dúniawa.

2 A séia gè a p̀ò èle dúniawa. Ǿ sáne vāi pāsɔ* gbé p̀ò wài seela ví aai kúle aà taaɔ lè.

3 A plaade a p̀ò èle ísiawa. Ǿ ísia í g̀ò lán gè auwa, p̀ò b́é p̀ò kú a guuɔ gàga píi.

4 A àaɔde a p̀ò èle swao ní nibɔnaɔwa, ɔ̀ an í lí au ũ.† 5 Ǿ má mà malaika p̀ò í iko ví mè:
 Kuaadoade, n gbé p̀ò ní kú yāa,
 mé ní kú tia,
 n yákpalekèrino a zéwaɛ.

6 Aa n gbéɔ ní n ānabio au b̀òle,
 ɔ̀ n aupi kpámá aa m̄.

A k̀osiino màaɛ.

7 Ǿ ma ɔ̀ mà sa'okii à mè:
 Ao, Dii Lua Gbāapiide,
 n yákpalekèrino a zéwaɛ,
 mé a síana ví.

8 A síiɔde a p̀ò èle íatēwa, a tò à gbēnazinaɔ tekũ. 9 A pusu gbāa ní lé, ɔ̀ aa Lua p̀ò kisia beɔ iko ví tɔbēesi. Aai ǹselile aa aà tɔb̀ò.

10 A sɔode a p̀ò èle wài kpalabaawa, ɔ̀ gusia‡ dà aà kpalaa. Gbéɔ lé ní lé f̄i wāwā guu, 11 ɔ̀ aa Lua Musude tɔbēesi an wāwā ní ní sáneɔ yái. Aai ǹselile aa mikè ní yákeawao.

12 A soolode a p̀ò èle swa zɔɔ Uflatawa, § ɔ̀ swapi í bà à zeb̀ò gukpe kiaoɔne. 13 Ǿ ma táao è m̀en àaɔ lán blɔɔɔwa, aale b̀o kwá ní wàio ní ānabi egenao léu. 14 Táa dabudabukenaɔne. Aale gé dúnia búu kiao k̄ii, ké aa ní kāaa zikaa Lua Gbāapiide gɔɔ zɔɔ z̄í yái. 15 Ma! Má mó lán kpáiwae.* Báaaden gbé p̀ò lé itēke mé a a p̀okasao daa, ké asu b̀o búu wà aà puizi eo yái ũ.† 16 Ǿ táapiɔ kíapiɔ kàaa gu p̀ò w̄i me ní Ebelu yáo Aamagedɔ.

17 A soplade a p̀ò èle íanawa. Ǿ ɔ̀ gbāa b̀ò kpalabaa k̄ii Lua kpéu à mè: A lé kà. 18 Lou lé píle, àle ví, àle pūna. Tɔɔle lualua pāsípási. Zaa wà gbēnazina kàle dúnia guu, a taa í keo, a pásí kè zài. 19 Meevia zɔɔ kēaa lee àaɔ, mé bui píi meeviaɔ kwè. Meevia zɔɔ Babeli yá d̀ò Luagu, ɔ̀ a a p̀okūma v̄eɛ gbāa imibɔ kpawà a m̄.‡ 20 Isia gūgūnaɔ gèzɛa píi, wi wesi

† 15:4 Soũ 86.9 ‡ 15:5 Bɔa 40.34 § 15:8 1Kia 8.10-11, Isa 6.4 * 16:2 Bɔa 9.10 † 16:4 Bɔa 7.17-21 ‡ 16:10 Bɔa 10.22 § 16:12 Isa 11.15 * 16:15 Zia 3.3 † 16:15 Zia 3.18 ‡ 16:19 Isa 51.17

gbèsisíḅle lḅo. ²¹ Loughbe zḅḅò bḅ luabe, aa kà kiloo bla. Aa kwè gbēnazinaḅla, § ḅ aa Lua tḅḅēsi loughbe kisia yáí, asa kisiapi pásí maamaae.

17

Káalua pḅ di wài kpe

¹ Malaika gbēḅn sopla pḅ tḅu mèn sopla kūapiḅ do òmēe: Mḅ mà yá pḅ a wi káalua zḅḅò pḅ zḅḅḅea swa zḅḅḅwa ḅḅnē. ² Dúnia kíaḅ gbāsíkēaànḅ, mé dúnia gbéḅḅ vēe pḅ de aà káaluakaa ũ mī aa kà. * ³ Lua Nisína dedeaapi guu malaikapi gèmanḅ sēu. Ḷ ma nḅe è di wài tēa kpe. Dḅea ní Luao tḅḅ fífiwà, a mi sopla, a kḅba kwi. † ⁴ Nḅepi zwàa tēa ní a gàaluladeo yea, a vua nḅambleḅḅ daa ní gbè bēēedeḅ ní òsoḅ. A vua imibḅ kūa, bḅḅḅ ní a káaluakaa gbāsíḅ ka a pai. ⁵ Wà tḅ pḅ wa a asii dḅḅò kè aà mi'aewa wà mē: Mēewia zḅḅ Babeli, káaluao ní dúnia bḅḅḅ da. ⁶ Má è nḅepi Lua gbéḅ pḅ wà ní dede Yesu seeladeke yáíḅ au mī à kà, àle aà de lán wēwa.

Ké ma aà è, yápi dīa. ⁷ Ḷ malaikapi ma la à mē: Bóyáí yápi dīmai? Má nḅepi asii onē ní wài pḅ aà sea, a mi sopla, a kḅba kwipi asii. ⁸ Wài pḅ ní èpi ku yāa mé a ku lḅo. A bḅ gbáo zḅḅḅo guu ‡ i mipē kaalewa. Gbéḅ pḅ aa ku tḅḅle an tḅ kú àizāna taalau za dúnia daalegḅḅḅ, tḅ aa wài pḅ kú yāa mé a ku lḅo mé a ea mḅpi è, a yá a dimá. ⁹ Làasooode pḅ ḅnḅ vī yán ke. Mī mèn soplapíḅá sīsí mèn sopla pḅ nḅe zḅḅḅmáḅe. Kía gbēḅn soplaḅnē lḅ. ¹⁰ An gbēḅn sḅḅ lèle, gbēdo ku, gbēdo kpe. Tḅ à mḅ, a gēgēo. ¹¹ Wài pḅ kú yāa mé a ku lḅo piá kía swaaḅdeē. Gbēḅn soplapíḅ doē lḅ. Alē mipē kaalewa. ¹² Kḅba mèn kwi pḅ ní èpiḅá kía gbēḅn kwi § pḅ aai kpalable yāaḅnē. Aa kigḅḅsoplana ble ní wàiḅ sānu. ¹³ An gbēḅn kwipiḅ píi lé doūē. Aa ní gbāa ní ní ikoo kpa wàipiwa. ¹⁴ Aa zika ní São, Sā i ziblemá, asa diiḅ Diie mé kíaḅ Kíae. Aà gbéḅ náaide pḅ à ní sisi à ní séḅ kuaànḅ. ¹⁵ Ḷ malaikapi òmēe: Swa pḅ ní è káalua zḅḅḅmápiḅá buiḅ ní bílaḅ ní búsu gbéḅ ní buiyā'onaḅnē. ¹⁶ Wài ní kḅba mèn kwi pḅ ní èpiḅ za káalua pigu. Aa aà ke yáiyai, aai aà to puizi. Aa aà so aai tesḅwà. ¹⁷ Asa Lua a pḅeā dànē ní sḅu aa ledoukēe, aai ní kpala kpa wàipiwa e Lua yá ge paḅ. ¹⁸ Nḅe pḅ ní è piá mēewia zḅḅò pḅ iko vī dúnia kíaḅwae.

18

Babeli gaa

¹ Bee gbēa ma malaika pále è à bḅ luabe. A iko zḅḅò vī mé aà gawi dúnia pḅ. ² A wii gbāa lè à mē: Babeli gā, mēewia zḅḅḅpi gā. * A gḅḅ zeeḅ kúkíi ũ, tāa bui píi tḅḅò ũ, bā pḅ wī ní tēbo wa ye ní gíyáíḅḅ be ũ. † ³ Asa bui píi aà vēe gbāa pḅ de aà káaluakaa ũ mīe. ‡ Dúnia kíaḅ gbāsíkēaànḅ, mé dúnia laatanaḅ kè ḅdeḅ ũ aà lalasíkēa zḅḅ guu.

⁴ Ḷ ma lḅḅ pále mà à bḅ luabe à mē:

A bḅle a guu ma gbéḅ,
ké á ḅ su àḅ ku aà duuna guu,
yá pḅ wa yíawàḅ á leo yáí. §
⁵ Asa aà duuna gbà zḅḅ luawaē,
mé aà vāíkēaḅ dḅ Luagu.
⁶ A fiaboè yá pḅ a kèéwa,
à kèè aà yākéawa lēe pla.
A pḅkūma í káuè a imibḅu
de pḅ pḅ a kàunéla lēe pla.

§ 16:21 Bḅa 9.23, Zia 11.19 * 17:2 Zel 51.6-7, Zia 14.8 † 17:3 Zia 13.1 ‡ 17:8 Dan 7.7, Zia 11.7 § 17:12 Dan 7.24 * 18:2 Isa 21.9 † 18:2 Zia 14.8, Zel 50.39 ‡ 18:3 Zel 51.7, Zia 17.2 § 18:4 Zel 51.6

7 A wāwā ní wēnao kpaàzi,
lá à tǒbò kua lalasikèa guu léú.

Asa ì o a sǒ guu,
nɔɛ kían a ũ zǒlèa a báawaɛ,
gyaa gbēandon a ũo,
a wēnake bauo.*

8 A yáí tò kisiaɛ beeo àà le gɔɔ do,
gagyá ní wēnao ní nɔanao.

Té mé a kŭwà,
asa Dii Lua àà yákpalekèna gbāa.

9 Dúńia kía pó aa gbāsíkèaàno aa lalasikèaàno, tó aa a tékŭa lu è, aa ɔɔɔ aa nízia gbēgbē.

10 Aa ze káaa vía guu wāwā pó wa kpàí yáí aa mɛ:

Waiyoo, waiyoo, mɛɛwia zǒɔ!

Mɛɛwia ikode Babeli!

Yá mò zǒlèma gɔɔ do gǒɔa!

11 Dúńia laataná ɔɔɔ sǒ,† aa wēnakeè, ké gbēe a ní laaɛ beeo lúmá bo yáí: 12 Vua, ánuusu, gbè beɛɛdeɔ, òsoɔ, zwàa ɔdeɔ, zwàa tēa ní a gàaluladeɔ, siliki, lí maa bui píi, pó pó wǐ ke ní wesa swaaɔ ní lí beɛɛdeɔ ní mɔgotèo ní mɔsio ní gbepuaɔ píi, 13 dopɔɔ, nísi gínanaɔ, tulaletio, zǒgo lí'ɔɔ, vɛɛ, nísi, pēeti, pówèna, zuɔ, sǎɔ, sǒɔ ní a góɔ, zɔɔ ní gbēnazina wēnio. 14 Wa oè: Pó maa pó ní a nideɔ láama píi. N nama ní n gawio pilima píi, wa e bau bo.

15 Laatana pó aa kè ɔdeɔ ũ mɛɛwiapi sabaiɔ ze káaa vía guu wāwā pó wa kpàí yáí. Aa ɔɔɔ aa wēnake 16 aa mɛ:

Waiyoo, waiyoo mɛɛwia zǒɔ!

A bàabaa yè yāa

ní zwàa gàaluladeo ní a tēao.

A vua nɔamblebɔɔ dà yāa

ní gbè beɛɛdeɔ ní òsoɔ.

17 Aà àizɛɛ píi músikè gɔɔ do gǒɔ.

Gó'ilèna diio ní tagènaɔ ní ígbèɔ ní gbé pó aai zíkè ísiaaɔ ze káaa mípii. 18 Tó aa mɛɛwiapi tékŭa lu è, aa wiile aa mɛ: Mɛɛwiaɛ ku yāa, a zǒɔ kà mɛɛwiaɛ beewao. 19 Aa ɔɔɔ aa nízia gbēgbē, aa wēnake aa wiile aa mɛ:

Waiyoo, waiyoo mɛɛwia zǒɔ!

Gbé pó aa gó'ilèna ví ísiaaɔ píi

kè ɔdeɔ ũ ní àizɛɛ pó pàlawào,‡

ɔ à gǒ bezia ũ gɔɔ do gǒɔ.

20 A pɔnake a yá musu luabedeɔ ní Lua gbéɔ ní aà zinaɔ ní aà ànabiɔ, asa Lua mé tɔsìwàé.

21 Ǿ malaika gbāade gbɛ pó kà wísilɔgbɛ gbènɛwa se zù ísia guu à mè: Maa wa mɛɛwia zǒɔ Babeli zu ní gbāao, wa mɛɛwiapi e bau bo.§

22 Wa mɔɔna ge gǎa'ɔ ge kule

ge kàae'ɔ ma n guu bau bo.

Wa ɔzíkènae e n guu bau bo.

Wa wísilɔgbɛ kǒfi ma n guu bau bo.

23 Wa filia gupua e n guu bau bo.

Wa nɔsekǒfi ma n guu bau bo.

N laataná dúnia gbé gbiaɔne yāa,

n pɔdà bui píiwa, n ní mi líaa.

* 18:7 Isa 47.7-9 † 18:11 Eze 27.31 ‡ 18:19 Eze 27.33 § 18:21 Zel 51.63-64

24 Wà ãnabio ní Lua gbé̄́ au è a guu ní gbé̄́ pò wà ní dɛɛɛ dúnia guu píi.*

19

Pɔnakɛa luabɛ

1 Bee gbɛa ma loo gbãa mà luabɛ lán dasi yá'owa à mè: Aleluya! Wá Lua mé ziblè!

Ɔmɛ gawi ní gbãao ví,

2 asa ì yákpalekɛrínɔ a zéwa ní síanaoɛ.

A yákpalekè ní káalua zɔɔ pò dúnia òkpà ní a káaluakaaopio.

A a zòblenaɔ dɛɛɛa tɔsìwà.

3 Aa ò lo:

Aleluya!

A súde aɔ do gɔɔpiie.*

4 Gbɛzɔɔ gbɛɔn baasɔ mɛndosaiɔ ní pò bɛɛ mèn síiɔ wùlewulɛ aa misiile Luaɛ zɔlɛa a báawa aa mè:

Ami! Aleluya!

5 Ɔ ma loo mà báapi kíi à mè:

A wá Lua táasile

aà zòblenaɔ píi,

á gbé̄́ pò á aà vía vío,

néfɛnɛn gbɛzɔɔ.†

6 Ɔ ma loo mà lán dasi yá'owa, lán izɔɔsukaawa, lán louvía gbãawa à mè:

Aleluya!

Dii wá Lua Gbãapiide nà kibleawa.

7 Wà pɔnakɛ wà yáalo wà aà tɔbo,

asa Sã nɔsɛgɔɔ kà, aà nɔ sɔu mà.

8 Wà bàabaa pua táitai tɛkɛa kpàwà aà ye.

Bàabaa piá Lua gbé̄́ maakɛaɔɛ.

9 Malaika òmɛɛ: Ké. Báaadeɔn gbé̄́ pò wà ní sisi Sã nɔsɛbleble guu ũ.‡ A òmɛɛ lo: Lua yá síanan we. 10 Ma wulɛ aà gbázi mà misiilɛɛ, ɔ a òmɛɛ: Bee tó. Kúle Luaɛ. N zòblen deen ma ũ ní n gbé̄́ pò aa! Yesu seeladekɛ kɛɔ.§ Yesu seeladekɛkɛa mé ãnabikɛmi ũ.

Kilisi mɔa dia sɔkaapua kpe

11 Ɔ ma luabɛ è a wɛa, ɔ sɔkaapua bò, gbé̄́ pò di a kpe tón Náaide Síande. I yákpalekɛrínɔ, ì zikarínɔ a zéwa.* 12 Aà wé de lán tévuawa, kíafua pò a kpaa dasi. Tóe kɛa aà mi'aɛwa, gbɛe tópi yáasi dɔo, aà bàasio. 13 A ula pò tà ní auo daa.† Aà tón Lua Yá.‡ 14 Luabɛ zígɔɔ tɛaazi, aa di sɔkaapuaɔ kpe, aa bàabaa pua táitai dadaa. 15 Fɛnda lena lé bo aà léu à buio leò, i kiblemá ní mò gopanao,§ i ɔzɔ vɛɛbɛɔwa vɛɛfɛkíi guu Lua Gbãapiide pòkúma pásì ũ.*

16 Wà tóe bee kè aà ulawa ní aà gbalao:

Kíao Kía, diio Dii.

17 Ɔ ma malaikɛ è zɛa kpaa íatɛi. A lé gbãa zù bã pò aale vua musumusuzi píi à mè: A mɔ káaa à ble zɔɔ pò Lua kèé ble, 18 í kíao ge só ní sosa gbɛzɔɔ ní gbãadeɔ ní sɔɔ ní ní dikpenaɔ ní gbé̄́piio, wɛɛɔ ní zɔɔ, néfɛnɛn gbɛzɔɔ.† 19 Ɔ ma wàì è ní dúnia kíao ní ní zígɔɔ, aa kɔ káaa aa zíkà ní gbé̄́ pò di sɔ kpepio ní aà zígɔɔ. 20 Wà wàipi kù sãnu ní ãnabi ɛɛna pò dabudabuɔ kè aà aɛo. Dabudabupio ɔ à gbé̄́ pò aa wàì seela ví aa kùle a taaɛɔ sàsãò.‡ Wà ní zú té ísida

* 18:24 Zel 51.49 * 19:3 Isa 34.10, Zia 14.11 † 19:5 Sou 115.13 ‡ 19:9 Mat 22.2 § 19:10 Zia 22.8-9 * 19:11 Sou 96.13 † 19:13 Isa 63.3 ‡ 19:13 Zaa 1.1 § 19:15 Sou 2.9 * 19:15 Zia 14.19-20 † 19:18 Eze 39.17-20 ‡ 19:20 Zia 13.1, 11-16

pó lé kú n' íatēgbōo guu bēe an pla nípii. ²¹ Gbē pó di s' kpe gbé k'iniò d'ède n' f'ènda pó b'ò a léuo, § ò b'āo píi n' ge sòso aa k'á.

20

Kilisi kiblea t'òle w'è òaa s'oo

¹ Ǿ ma malaikae è à b'ò luabe, a gb'áo z'òolo kiline k'ūa* n' m'òdaona g'èeleo. ² A kw'á pó de ml'è zi† ũ, w'í me Ibiisi ge Set'au k'ù, ò à m'òk'awà e w'è òaa s'oo. ³ Malaikapi aà z'ù gb'áo z'òolopi guu, à zet'aa'ale à kilid'au, k'é asu buiò s'ás'áo e w'è òaa s'oo pi pa. Bee gb'ea wa aà gb'ae y'oo.

⁴ Ǿ ma kpalabaaò è n' gb'é pó z'òlez'òlewaò.‡ W'à n' gb'á z'é aa y'ákpaleke n' gb'èò. Ma gb'é pó w'à n' mi z'ò luay'á'oa n' Yesu seeladekeo y'áio è. Aai k'úle w'ài ge aà ta'aeo. Aai aà seela ke n' mi'ae ge n' o'wao. Aa v'ù w'à kpalabl'è n' Kilisio w'è òaa s'oo. § ⁵ Geò vua s'èian we. G'è k'iniò i vuo e w'è òaa s'oo pi g'è p'adò. ⁶ B'áadeon gb'é pó an baa ku geò vua s'èia guuò ũ, an kua adoa. Ga plaade iko v'ím'áo. Aaò de Lua n' Kilisio gb'agbanaò ũe, mé aaò kiblea'ano e w'è òaa s'oo.

Set'au zua téu

⁷ T'ó w'è òaa s'oo pi p'á, wa Set'au b'ò gb'ae, ⁸ i g'é bui pó k'ú d'únia gola s'íi'wao s'ás'sai, G'og'gu n' Mag'og'guo, i n' k'áaa z'í musu. Aaò dasi lán ísiale ũf'áawa.* ⁹ Aa l'í d'úniaa, aa koez'ò Lua gb'èò b'òoi n' w'éle pó Lua yeio, ò té b'ò luabe à k'um'á. ¹⁰ Wa Ibiisi pó n' s'ás'sa se z'ù té ísida pó lé k'ú n' íatēgbōo guu, gu pó w'ài n' ānabi ege'nao kuu. Aaò w'āw'áke f'āane n' gw'āas'inao g'oo'pii'e.

Y'ákpale gb'ez'á

¹¹ Ǿ ma kpalabaa pua z'òò è n' gb'é pó z'òleuo. T'òole n' musuo gusik'è aà ae, wi n' gbe e bo. ¹² Ǿ ma gb'ez'òò n' n'éf'è'nenao gyaadeò è zea báapi ae. W'à taalaò w'èw'è, ò w'à lá p'ale w'è b'ò àiz'ána taala ũ. W'à y'ákpalek'è n' gyaadeò an y'ákeawa, lá a ku l'ápiò guuwa.† ¹³ Isia gyaade pó k'ú a guuò kpà. Ga n' b'edao gyaade pó k'ú a guuò kpà b'ò. Ǿ w'à y'ákpalek'è n' baadeo a y'ákeawa.‡ ¹⁴ W'à ga n' b'edao z'ù té ísida guu. Té ísida piá ga plaadee. ¹⁵ Gb'é pó wi n' t'ó e àiz'ána taalauoò ò w'à n' z'ú té ísidapiu.

21

Yelusaleũ dafu

¹ Ǿ ma t'òle dafu n' musu dafuo è,* asa t'òle s'èia n' musu s'èiao g'è, mé ísia ku bo. ² Ǿ ma Lua w'éle Yelusaleũ dafu è à b'ò musu Lua k'íi, àle pila. Wa k'èke lán n'oe pó a z'ákes'ou m'awa.† ³ Ǿ ma b'ò gb'áa mà kpalabaa k'íi à mè: Lua z'òle n' gb'ènaz'inaò sa, aò k'ú'niò, aaò de aà gb'èò ũ. Lua dee aò k'ú'niò n' Lua ũ.‡ ⁴ A n' w'é'i gogon'é píi. § Ga aò ku b'ò ge w'èna ge o'ò ge w'āw'ā, asa y'ázio g'è.

⁵ Gb'é pó z'òlea báapiwa mè: Ma! M'ále p'ópii ke dafu. Ǿ a òm'ee: K'è, asa y'á beeò náai v'í mé s'iana'e. ⁶ Ǿ a òm'ee: Y'á làa. M'ám'e má Alafa n' Om'egao ũ, D'áal'ena n' M'idenao ũ. Gb'é pó imi lé de, má aà gba nib'ona í w'è'ni'e.* ⁷ Gb'é pó z'íbl'è gban we. M'áo de aà Lua ũ, iò de ma né ũ.† ⁸ Ama v'íak'enaò n' náaisaideò n' y'āb'è'ek'enaò n' gb'èdenao n' gb'ās'ik'enaò n' esedeò n' táagb'agbanaò n' m'òafilideò píi, an baa aò de té ísida pó lé k'ú n' íatēgbōo ũe. Ga plaaden we.

⁹ Malaika gb'èon sopla pó t'uu m'èn sopla k'ūa, k'isia gb'ez'á m'èn sopla k'á n' paipiò gb'èdo m'ò òm'ee: M'ò mà S'á n'ò dafu o'òne. ¹⁰ Lua Nis'ina dede'api guu malaikapi ma se g'èmanò gb'ès'ísí z'òò les'í musu. A Lua w'éle Yelusaleũ ò'ò'm'ee, à b'ò musu Lua k'íi, àle pila.‡ ¹¹ A Lua

§ 19:21 2Tes 2.8 * 20:1 Zia 9.1 † 20:2 Daa 3.1, Zia 12.9 ‡ 20:4 Dan 7.9, 22 § 20:4 Dan 7.22 * 20:8 Eze 38.16 † 20:12 Dan 7.9-10 ‡ 20:13 Mat 16.27 * 21:1 Isa 65.17, 66.22, 2Pie 3.13 † 21:2 Isa 52.1, 61.10 ‡ 21:3 Lev 26.12, Eze 37.27 § 21:4 Isa 25.8, 35.10, 65.19 * 21:6 Isa 55.1 † 21:7 2Sam 7.14, Sou 89.27-28 ‡ 21:10 Eze 40.2

gawi ví, a pípia lán gbè beedewa, àle teke lán diamaawa. ¹² A bíi z̄so lesí ví. A b̄ole kuepla, malaika gb̄eɔn kueplao zezeu. Isaili bui kueplao tó k̄ea b̄olepiowa. ¹³ B̄ole mèn aās ku gukpe oi, aās gugb̄antoo oi, aās geomid̄okii oi, aās be'ae oi. § ¹⁴ Wà bíipi dàale gbè mèn kueplao. Sã zina gb̄eɔn kueplao tó k̄ea gb̄epiowa.

¹⁵ Malaika pó lé yá'om̄e p̄oȳɔbo pó wa pí ní vuaò k̄ua, ké à w̄élepi ȳò ní a b̄ole ní a bíio.* ¹⁶ W̄élepi gola síīse, a gb̄aa ní a yàasao sáae. Ǿ à w̄élepi ȳò ní p̄oȳɔb̄opio. A gb̄aa kiloo òaa kueplae (2.400). A gb̄aa ní a yàasao ní a lesio píi sáae. ¹⁷ A a bíi ȳò lo, a lesí ḡásisuu basoplas̄o m̄endosaīe. Malaikapi ȳò gb̄enazina ḡásisuu gb̄aa léue. ¹⁸ Wà bíipi kè ní diamaao, mé w̄éle piá vua t̄et̄ēe íkea lán díiwa. ¹⁹ Wà gb̄e pó wà w̄élepi bíi dàaleò k̄eke ní gbè beede bui píio.† Wà gbè séia k̄eke ní diamaao, a plaade ní safiio, a aāode ní agatao, a síīsode ní em̄elodio, ²⁰ a soode ní onisio, a soolode ní saad̄oanio, a soplade ní kisolitio, a swaāode ní belilio, a k̄eokwide ní topazao, a kwide ní kisopazao, a kuédode ní tiik̄azio, a kueplade ní ametisio. ²¹ B̄ole mèn kueplapiá òso mèn kueplaoe. Wà nípii kè ní òsoo m̄endodoe. W̄élepi zeaá vua t̄et̄ēe, w̄i gu'eu lán díiwa.

²² Mi Lua kpé e w̄élepi guuo, asa Dii Lua Gb̄aapiide ní São mé a kpépi ũ. ²³ W̄élepi bàa kú ní íat̄e ní m̄ovuaò gupuaèoo. Lua gawi mé lé w̄élepi pu, mé Sã de a filia ũ.‡ ²⁴ Bui t̄aa'o a gupuai, mé dúnia kíao ḡeu ní ní àiz̄ēe. § ²⁵ A b̄oleo aao taa f̄aane bauo, mé gw̄aasina ao ku we s̄oo. ²⁶ Wa ḡeu ní buio àiz̄ēe ní ní pó ōde. * ²⁷ Ama pó gb̄aleae a ḡeuo† ge ȳab̄ēkena ge m̄afilide, sema gb̄é pó Sã ní tó k̄e àiz̄ana taalao b̄aasio.

22

¹ Ǿ malaikapi swa'i w̄enide pó lé bo Lua ní São kpalabaa kíi òlom̄e,* àle teke lán díiwa. ² Ale bàale w̄élepi zea guo. Lí w̄enide† ku a baale ní a baalao, i ne'i w̄e do ḡen kueplae, m̄o ní m̄oo ḡen dodo. Lípi láoá buio gb̄ágb̄abo.‡ ³ Pó pó Lua lek̄èe ao ku lo. § Lua ní São kpalabaa ao ku w̄élepi guu, mé aà z̄òblenao z̄oble. ⁴ Aa wesiaàle, mé aà tó ao kú ní mi'ae. ⁵ Gw̄aasina ao ku lo, gb̄ee baa ao kú ní filia ge íat̄e gupuaoo, ké Dii Lua a gupuné yáí.* Aao kible e ḡōpiīe.† ⁶ Ǿ a òm̄e: Yá beeo náai ví mé síanae. Dii Lua pó i doaa ānabīone mé a malaika z̄i, ké a z̄òblenao yá pó a m̄o tia d̄o.

Yesu a m̄o tia

⁷ Gwa, má m̄o tia. Báaaden gb̄é pó zia yá taalae bee yá k̄ua ũ.

⁸ Ma Z̄aa máme ma yá beeo mà mé má è. Ké má mà mé má è, ma wule malaika pó yápi òlom̄e gb̄ázi mà kúle. ⁹ Ǿ a òm̄e: Bee tó. Kúle Luae. N z̄òblen deen ma ũ ní n gb̄e ānabīo ní gb̄é pó aa l̄ae bee yá k̄ua. ¹⁰ Ǿ a òm̄e: Nsu pó kúle zia yá pó kú lápiuwao, asa a ḡoo k̄aik̄u. ¹¹ Gb̄ev̄ai wet̄a à yāv̄āike. Gb̄aside wet̄a à gb̄así. Gb̄ēmaa wet̄a à yāmaake. Kuaadoade wet̄a a kua à adoa.‡

¹² Gwa, má m̄o tia, máo asea k̄ua, mí fiabo baadee a ȳakeawa. § ¹³ Alafa ní Om̄egaon ma ũ, D̄oana ní Ḡoz̄ānao, D̄aalena ní M̄idenao.* ¹⁴ Báaadeɔn gb̄é pó aa ní ulataopiò ũ. Aao zev̄i wà ḡe w̄élepi b̄oleou, aai lí w̄enide† be ble. ¹⁵ Ama ḡoe blesanao ní esedeo ní gb̄asik̄enaò ní gb̄edenao ní táagbagbanao ní gb̄é pó ye m̄afiliiȳakeaiò aao ku bàasie.

¹⁶ Ma Yesu ma a malaika z̄i aao de yápi seelade ũ ma ḡalideone. Máme má Davidi Bui, aà kpala pó vl̄apà Kía ũ,‡ Gud̄oleia saan'ina ũ. § ¹⁷ Lua Nisina ní Sã no dafuo i me, m̄o. Gb̄é pó bee mà s̄o, aà o, m̄o. Gb̄é pó imi lé de, aà m̄o. Gb̄é pó ye í w̄enidei, aà si gba ũ.*

§ 21:13 Eze 48.30-35 * 21:15 Eze 40.3 † 21:19 Isa 54.11-12 ‡ 21:23 Isa 60.19-20 § 21:24 Isa 60.3 * 21:26 Isa 60.11 † 21:27 Isa 52.1 * 22:1 Zkl 14.8 † 22:2 Daa 2.9 ‡ 22:2 Eze 47.12 § 22:3 Zkl 14.11, Daa 3.17 * 22:5 Isa 60.19 † 22:5 Dan 7.18 ‡ 22:11 Dan 12.10 § 22:12 Isa 40.10, 62.11 * 22:13 Isa 44.6, 48.12, Zia 1.8, 17 † 22:14 Daa 2.9, 3.22 ‡ 22:16 Isa 11.1, 10, Zia 5.5 § 22:16 Zia 2.28 * 22:17 Isa 55.1

¹⁸ Málε o gbé pó ãnabikelεε bee yãmàone píi, tó gbé yãe kàfi a guu, Lua a kisia pó a yá kú láε bee guuo káfi adeεε. ¹⁹ Tó gbé yãe b̀ taalεε bee guu, Lua a ade baa b̀ a wéle ní lí wẽnide pó a yá kú láε bee guuo guue.†

²⁰ Gbé pó de yápi seelade ũ m̀: Sianaε, má mó tia.

Ami! Dii Yesu mó!

²¹ Dii Yesu à gbẽke ví ní a gbé pói.